ARTIS MEDICÆ

PRINCIPES

OCTUARIUS

NICOLAUS MYREPSUS

3

4177 (4)
A. IX. C vol 3

42550

ACTVARII ZACHARIAE FILII DE SPIRItu animali libri duo: prior De actionibus & affectibus ſpiritus animalis, poſterior De ſpiritus animalis nutritione: AD IOSEPHVM RACENDYTAM.

Iulio Alexandrino Tridentino interprete.

ACTVARII in librum ſuum De actionibus & affectibus ſpiritus animalis, præfatio.

A CVM aſſidua tua nuper philoſophandi conſuetudine circunfuſas intellectui noſtro tenebras diſcuſſeris, coegeriſque ad nos ipſos redire, ac perſpicere ſpiritum ineſſe nobis diuinum atque intellectualem, qui in animali hoc & intelligibili ſpiritu elucens, functiones noſtras perficiat: commentariúmque tibi præterea exhibendum cenſueris de ſpi B ritu animali noſtro, quò purior is arte adiutus perduret: tum de victus ratione qualem huic adhibere conueniat: inique ſanè facturus ſum niſi tuæ in hoc voluntati morem geſſero, librúmque in tui gratiã hunc, quo pro conſilio vtare, exarem: quò ſcire promptius poſſis quanam victus in hoc ratione vti debeas, corporiſque vnà ſanitatem, ac ſpiritui huiuſmodi animali intelligẽdi vim ſinceram illam elargiaris: propterea quòd præ cæteris curam te in hoc vnum contuliſſe video omnẽ, mens vt tibi, dum theoremata contemplatur, inſtru- C mento nimirum vſa idoneo, animæ deinceps facultates illuſtret: vnde ſanè beatum te eſſe arbitrère, ſpiritus huiuſce quiete ac conſtitutione. Atque hoc tibi à me muneris perſolutum iamdiu oportuit, pro iis quibus nobis vſui ſis artis bonis. Conueniens denique eſſe viſum eſt obtemperare iam, optimáque & abſolutiſſima artis theoremata aggredi, tibique vnà tali tantóque amico, patrique optimo, gratificari. Nam quòd medicorũ theorematum finis ſit ſpiritus, qui in nobis eſt, animalis contemplatio, quo planè ſpiritu rationa- D lis animæ facultates illuſtrantur: itémque initium is & veluti fundamentum ſtatuatur iis hominibus qui in mundo ipſo intelligibili verſantur, tu quidem exactè ſanè noſti, nóſque (vt ſcis) ſatis de his nuper philoſophati ſumus. Quòd verò quibuſdã quaſi ſcalarum gradibus aſſimilentur philoſophicæ ſpeculationes, quæ quidem menti aſcenſum à vilioribus ad digniora præſtent, interim tamen mutuo inuicem auxilio egeant, hinc facilè colligas. Etenim mens, quæque circa ipſam verſantur animæ actiones, in quæcunque facultates E ſuas tranſmiſerint, perſpicua illa ſuſcipiendiſque formis idonea permanere cupiunt. Hæc porro nunquam quidẽ conuenientem ſibi ex arte rationem integrã ſeruarint, quæ penes temperamentũ qualitatémque ſpectatur, ac quantitatẽ: niſi mens prius ipſa diligẽter perſpiciens, cõmodũ victus rationis medicamẽtorúmque vſum inueniat, in iis quidem in quibus operæpretiũ ſit ita fieri: quandoquidẽ in omnibus id non euenit. Quæ quũ ita habeant (id quod lõgè ſanè ipſe quàm nos melius dictis confirmaris) ſatius fuerit, repetito hinc ſer- F mone, declarare prius quæcũque ſcire eum conueniat qui fortè in librũ hunc inciderit: ne falli contingat rationũ ignorãtia, quibus hominis œconomia diſpenſatur. Siquidem veriſimile eſt fore vt ad aliorũ quoque manus perueniat liber is: quibus non eo quo tu in philoſophia habitu præditis videri nõ omnino inepta poſſint etiã hæc quæ ante propoſitã materiã dicẽda ſunt.

Quum igitur eorum quæ ſecundum naturam perficiuntur, nullum neque temere, neque vt fors tulit fiat, maneátque hoc firmiter maximum atque incõcuſſum G axioma: iniquum ſanè fuerit, eorũ quæ fiunt erroneam ac minimè opportunam originem cauſari, eo quòd veras, quibus illa conſtant, rationes ignoremus: quum æquius ſit ab iis quæ comperta habemus, ad incomperta tranſire, horúmque ita vnà inquiſitionem moliri. Hoc enim pacto etiam eorum quæ alioqui nos fugiunt, plurima ſeſe manifeſtarint menti diligenter iſta ac ſollicitè tractanti. Natura enim hæc, & ſimilitudine, quæ ſecundũ ipſam ſunt, nouit: excellentia autem, quæ poſt ipſam: participatione verò, & alteratione, & affinitate, quæ ſupra ipſam. Porro quòd non omnibus innatum hoc ſit, vt ea intelligant, cauſa in eo fuerit, quòd inde auerſi circa materiam hærentes inhiamus. Itaque ne, producto in longum ſermone, inſtitutum videar trãſiliiſſe, propoſiti noſtri initium à reipſa ſumemus quæ in quæſtione verſatur, ſi paucula prius quædam de anima dixero, ſic nimirum orationis ipſius ratione exigente.

DEMONSTRATIO EX PARTICVLARIBVS animalium irrationalium proprietatibus, quòd diuina quædam nobis inſit ſubſtantia. CAP. I.

HOminem ex contrariis conſtare in vnum coeuntibus, anima videlicet & corpore, & tibi ipſi ante alios clarum ex demonſtratiua methodo factum eſt, & multis præterea ex ipſa quam de ſenſu ſumunt fide: id quod, qui in ſenſum reſpiciat, nõ ſanè minus ex defunctorum quoque corporibus deprehendat, quæ, quũ melius ſemper quiddam recedit, puta anima ipſa, demortua viſantur. Cæterùm hoc quum in animantibus quoque reliquis appareat, nondum ſanè diſcrimen inter nos & ratione carentia animalia ſtatuerit manifeſtũ. Ratione verò manifeſtũ facilè fit quid inter irrationalẽ rationalémque animã interſit. Animaliũ enim vnumquodque ratione carentium præcipua quædam innata obtinet, quæ ipſum conſtituant: hiſque ipſis, priuſquã videri poſſit edoctum, nulla præeũte formula vtitur: neque quomodo ad hoc deuenerit intelligere interim valens, neque verò quo pacto ad aliud ſe conferat inſtitutum ſciens, ſed iiſdem ſemper vnumquodque vtitur. Etenim apis eaſdem vbique adhibet extruendis aluearibus figuras: quum tamen interim liceret diuerſa etiam figurarum ratione præſtare ſecuritatem: eodémque ſemper artificio vtitur: neque illa vnquam vt ab opere ſuo ceſſet, perfeceris: neque verò ſi feceris, aliud illam opus aggredi animaduertes. Quin ſi eam animal iam factam à parentibus ſegreges, idque quum nondum mellis faciundi œconomiam didicerit, vnde id & quomodo conſtet, iámque dimiſſam liberè euolare ſinas, eadem hæc quæ progenitrix præſtabit, nec ſanè operis quicquam omittet: propterea quòd nõ antea initiata à parentibus ſit: nec, ſi vel plurimum laboret, maius vnquam quicquam quàm reliquæ præſtiterit. Formicæ tritici granorúmque reliquorum aceruis gaudent, quæ æſtatis maximè tempore colligunt, hyeme verò nunquam foras prodeunt: nulláque his, vt apibus, florũ cura, aut roris tenuis: quin in eadem ſemper ſibique propria incumbunt: neque eas in aluearibus hyemare vnquam videas, neque (vt mures ſolent domeſtici) in tectis, aut parietũ cauernis: ſed vnaquæque ſubterranea ſibi habitacula parat, futurámque cæli temperiem conſtãter vſque expectat. Araneus texit retia, vnde illi victus ſuppetat: quem ſi vel arctiſſimo incluſeris foramini, nunquam tam otioſum reddes vt non & filamenta producat, & inſidias culicibus tendat ſaltitantibus, aut muſcis, aut inſectorum animalium alicui, quorúmque captura facilis ſit. Aliáque aliis, ſibi autem propriis interim ſtudiis delectantur. Siquidem leo venatum maximè exit, ac cætera rugitu territat: neque hunc tam vnquam cicurem reddideris quin dimiſſum idem ſemper factitare videas. Lepores contrà vniuerſam perpetuo vitam formidoloſam ducunt.

Canibus autem amor magis quidã in dominos ineſt: A
aliſque itẽ alia inſita viſitur quaſi prærogatiua quæ-
dam. Et(quod in totum dicendum ſit) nullum reperias
animaliũ quod non aliis conditione quadam præſtet,
omnia autem à ſe inuicem exuperantur. Quo ſanè fit
vt non ſolùm hac de cauſa ſemiperfectum dici anima-
lium vnumquodque poſſit reliquorum ſua in ſpecie,
verumetiam multo magis ſi conceſſerimus paruam
ea quandam obtinere particulam ac veluti tranſfluxũ
rationalis partis noſtræ: nempe artifice ita opificii i-
pſius ratione diſpenſante, quò videlicet ex apparente B
hac ſocietate ad affine ſibi conuertantur animalia ra-
tionis expertia, meliori autem & ſuperiori concedant,
facilèque in ſeruitutem redigantur. Quemadmodum
ſanè & nobis, quibus ipſis intellectualis ſubſtãtia con-
credita eſt, attributum fuit vt ad mentẽ noſipſos tan-
tùm dirigamus, atque extollamus ſanctam illam ſupra
mentem atque ſubſtantiam. Quòd ſi errore in hoc col
labamur, quũ nos inde decidimus, tum verò bruta re-
ptiliáque iiſdem à nobis ſpatiis diſtant. Id quod mani-
feſtum maximè fit ex conuerſione iterum ad Deum C
noſtra. Iam tum enim effera venenatáque animalia o-
bediunt, trahuntúrque in ſeruitutem, & cicura reddun
tur iis qui penes dignitatem intellectualem illam no-
bis conceſſam ipſi vitam ducũt. Atque hæc ſatius qui-
dem fuerat ex te perquirere, circa intellectus opera
maximè verſato, quique alia huic omnia poſteriora
ſemper duxeris: nobis autem, quoniam perſuaſum eſt
hæc ita ſe habere, multum ſanè exiſtimandum eſt eſſe
inter hominẽ brutáque animalia interſtitii, ſicuti pla-
nè poſterius quoque confirmabimus. D

QVOD ANIMALIVM RELIQVORVM NVL-
lum animalis alterius prærogatiuam fert, homo au-
tem cunctorum ſibi vendicat prærogatiuas, harum-
que meliorem quàm illa vſum nouit, rationem ad
hæc adhibens & intelligentiam. CAP. II.

QVòd ſi quemadmodũ innata quadam proprieta-
te alia aliis prudentia præſtant, ita pluribus
quoque modis aliis cum genere humano communica
rent, non ineptè ſanè quis affirmaret, hominem eun-
dem cum brutis aut(quod proximum eſt)non diſſimi- E
lem certè animam ſortiri. Nunc tam deteriore anima-
lia rationis expertia quàm rationalia conditione ſunt,
vt animaliũ irrationaliũ nullũ, quãlibet arte quauis aut
vi coactũ, alterius vnquam opus peragat: ſed ad eun-
dem ſemper modum prudentiora opus edunt quod
ſibi proprium ſit: quo modo ſanè minus quoque pru-
dentia, ſuum. ac collatione quidem inuicẽ iſta demon-
ſtrantur. Cæterùm intra proprios vnumquodque limi
tes moréſque perpetuò conſiſtit: homo verò, quippe
qui animal ſit rationale, multóque meliore ac nobilio- F
re opificio conſtet, tanto magis cætera exuperat ani-
malia ratione carentia, quanto hæc(nequid maius di-
cam)plantas vincunt. Ac planè quemadmodum in i-
gnobiliſſimo quoque animali inſpicias, licet plantarũ
œconomiam omnem, nutricationem ſcilicet, & au-
gmentum, & fructificationem, breuiter quodcunque
plantarum proprium eſt: contrà autem in his nullius
ineſſe videas animalis aut ſenſum, aut motum, nedum
mores, & officia: eodem modo quantum natura homo
cæteris animantibus præſtet perpendas. Ac primùm G
inter homines alius alio prudẽtior apparet, & idoneus
magis: horum autem vnuſquiſque artes ſubinde com-
plures mutat ac mores, modiſque euariat infinitis. Ne-
que temere quicquam inuenias eorum quibus cætera
animantia præſtãt, aut moribus, aut vitæ ratione, quod
non in hominibus quoque ſpectetur, ratione ex ſimi-
libus ſimilia ſemper inueſtigante: ac tanto magis ex-
cellere videntur noſtra, quoties ad vnam quandam
cum aliis imitationem ſe conferũt, quanto magis hæc
cum conſideratione fiunt quæ ratione nititur. Quòd H
ſi ſingula quoque horum examinare libet, ſic quoque
potiſſimum notes quantũ ab his homines diſtent. Hîc
enim & brutorum ferociam notes, & timiditatem, ibi
vitæ communicãtiam, ac ſolitudinem: ſicuti temperã-
tiam in aliis, aut intemperantiam, ſcientiáſque, ac cæli
mutationes, atque artes medicas: breuiter quodcũque
in hominum vita ſpectatur vile, aut gratioſum. Adhæc
homo non ſolùm vt apes mel recondit, ſed diuerſos
etiam liquores ſuccóſque ad vſus diſpenſationem re-
ponit, frugúmque formicarum more horrea cõſtituit,
tum penui immittit quæcunque humanæ vitæ prodeſ-
ſe ratione ac rerum experientia comperta ſunt. Porro
aucupes piſcatoréſque araneis melius retia contexere
nouerunt, ſicuti medici ipſi ſalutaria parare medica-
menta, lethaliáque: horumque ſimul omnium rationẽ
hi reddere poſſunt: at rationis expertia animalia nec
ſatis quomodo iis quibus vtuntur, vtantur, nouere, nec
ad alia trãſire valent. Quo ſanè mirari in primis ſubit,
quonam tandem pacto, aut quibus demum perſuaſi ar
gumentis nonnulli partem animæ noſtræ intellectua-
lem ad irrationalia vſque animalia detruſerunt: quum
ne ſpirituum quidem omnium peſſimi ſic ſe propriè
habere exiſtimentur vt ad brutorum ſe conferant cor
pora, qui nihilominus ad homines quotidie tendunt.
Sed quòd maximo inter ſe diſcrimine diſcrepent ra-
tionalia iuxtà ac rationis expertia animalia, fruſtra ſa-
nè quis narratione longiore probare contendat, quum
vel ſenſu perſpicuum id eſſe poſſit.

QVOD ANIMA NOSTRA DIVINVM ATQVE
intellectuale ex propriis actionibus colligat.
CAP. III.

QVòd verò brutorum ſpiritus ille cum corporibus
vnà abeat, nullatenus perſtans, noſter autem
is immortalis diuinuſque habendus ſit, vel hinc per-
ſpiciamus licet, quoties noſtrum hunc brutorum illi
conferentes, conſultantem inuenimus, diiudicantem,
ratiocinantem, ſuadentem, diſſuadentem, nunc hoc,
nunc illo modo, ac plurima & mirifica ex inſomniis
quieſcente ſemper corpore explanãtem. Et quid quæ-
ſo attinet de inſomniis mentionem facere, quum iis
quoque quibus repurgatus animalis ſpiritus, vitáque
omnis ad rerum contemplationem conuerſa fuerit,
omnia in aperto ſint, quæ alioqui natura ſua ſenſui ſe
noſtro ſubſtrahere ſolent? Etenim quales tandem hu-
mores, aut ſpirituum effluxiones, aut irrationales facul
tates tam vnquam expeditè, nunc quidem exiguo ad-
modum horæ momento, orbis vniuerſi peragratione,
mundana opera perſpexerint, nunc autem relictis poſt
ſe his, & ad diuina magis acceſſione, rerum, etiam quæ
nondum ſunt, euentus pronuntiarint? An hæc anima-
lium rationaliũ videlicet prærogatiua eſt? Propterea
autem quòd non ad hæc conuerſi viuamus, ambiguitas
ſuboritur num diuinũ id nobis & immortale inſit. Iã
primùm enim, niſi talẽ nos quoque obtineremus ſub-
ſtantiam, nunquam quidẽ ſciremus diuinã in mundo
& intelligibilẽ ſubſtantiã eſſe. Naturæ enim affinitate
ſenſibiliũ iuxtà & intelligibiliũ vnũquodque cognoſci
mus. Atque hoc quidẽ pacto, quod in nobis diuinum
atque intellectuale eſt, ex actionibus, quas hoc ipſum
edit, deprehẽditur. Sed & cõplura alia & quidẽ diluci-
diora ſemper ad hoc afferre licet argumẽta ratiocinã-
tibus, idque ſi rationalẽ animã dictorũ ſemper ſuppoſi
tũ ſtatuamus. Neque enim propoſitũ nobis nũc eſt de
hac tractare, ſermonis tamẽ vicinia quadã in iſta quo-
que excurrimus. Porro ex pluribus quoque aliis col-
ligi ſyllogiſmo poteſt, ſimplicẽ eſſe per ſéque mobilẽ
rationalẽ hanc atque intellectualẽ ſpiritũ. Immortalis
autẽ quòd præterea ſit, cũ ex iis ipſis quæ circa nos ver
ſantur, colligitur, tũ ex iis quæ ſenſui patẽt. Etenim ſi
(ſecundũ Hippocratẽ quoque ipſum) vnum eſſet ho-
mo, minimè ſanè doleret: (vnde enim pateretur nõ ha-
beret)ſpiritus intellectualis & incorporeus quomodo
quæſo interitũ ſubeat? cui quidẽ nihil ſit quod paſſio-
nem inferat? Quòd ſi quod rationale nobis ineſt, diui-
num, immortaléque eſt, noſtra autẽ corpora hæc per-
petuò fluxa ſunt atque obſtupida, illud diſquirendum,
quibuſnam prius corporibus aſſocietur anima, tum
per quæ ſuis ipſa facultatibus corpora illuminet. Hoc
enim perſpecto, facile fuerit, artis quoque ipſius be-
neficio, quæ prius huic ipſi communicant, meliora red
dere. Quemadmodum enim praua victus ratio ſegnio-

res nos,ac mente retuſa, eodem ſanè modo quæ accōmoda ſit, perſpicaciores,adque intelligendum aptiores facit. Hócque ipſum,etiam antequam victus rationis ſcopũ aggrediatur, per ſe poteſt vnuſquiſque diſquirẽs cognoſcere,quoties ſeipſo quis actionibus quibuſlibet obeundis nunc ſegnẽ magis factũ eſſe intelligit,nunc prōptum. Cæterùm ſimplex eſſe quod diuinũ innatũ nobis eſt,ac facultatum multarũ, terminíſque circunſcriptum propriis,informéque,& incorporeum, ex illius ipſius actionibus diſcere licet. Quòd autem actiones ſuas edat, ſpiritu noſtro veluti inſtrumento quodam vſum,id fortaſſe in narrationis quoque proceſſu manifeſtum fiet.

ANIMAM NVMERO VNAM, AC SVBSTANtia ſimplicem,facultate multiplicem videri. CAP. IIII.

ANima igitur,vna quum ſit (ſicuti dictum eſt) ac ſubſtantia ſimplex, ſuis autem ipſa facultatibus multiplex ac diuerſa, corpori huic noſtro additur. Quum enim inter huius facultates aliæ diuinæ magis & puræ ſint, aliæ, ſi cum his conferantur, abiectiores, quæque opus ſuum in corpore demum abſoluant,vt ſeſe ſpiritui huic noſtro addat, aptam eſſe per haſce poſteriores vires rectè ſanè affirmarimus. Nec iam mihi hoc loco fidem adhibere noli, quum abundè poſſim etiam ex iis quæ ad manus habemus, ſenſuique ſeſe offerunt, argumenta colligere. Vnum certè atque alterum allatum exemplũ, minimè quidem cōtendendi cupidis ad fidẽ ſatisfecerint, animã ſimplex quiddam ac multarũ facultatum eſſe. Ergo in ſimplicibus medicamentis quibuſdam, quæ duabus tribúſve qualitatibus prædita ſunt, nulla harum alii officit, neque ſecundum ſenſum, neque verò ſecundum facultatem: ſed cuiuſcunque tandem harum familiaris fuerit pars affecta, huius ipſa vſum perſentit, proprietate nimirum quadã,qualitate illarum actiua efficaciter in contrariis partiũ affectibus agente. Siquis enim aloen deuorarit, animaduertet is humores ventriculi os infeſtantes perpurgari, facultate ſcilicet illius abſterſoria: huius item euaporatu aut illitu diſcutiuntur quæ pupillæ tenebras offundunt:rurſus deforis impoſita, adſtringendi vi robur addiderit ventriculi ori reſoluto: ſicuti ſanè lumbricos quoque interfeceris, ſi vmbilicũ & abdomen inunxeris. Atque hæc ita diiudicãtur,dum facultas illius vnaquæque in partium contrariis affectibus opus præſtat. Porro capparis facultate alia ventriculum confirmare creditur, atque alia humores hũc ipſum occupantes abſtergere:aliáque item diſſecare,ac viſcera infarctu liberare:multáque præterea aliã id genus inuenias,quæ commixtas multorum vſuum facultates obtineant. Quòd ſi igitur ſimplicia ita medicamenta facultatibus prædita ſunt,facilè(propè dixerim) cōfectibilibus ac diſſentientibus, diuerſúmque inde in nobis opus in affectibus contrariis edũt: cur non quæſo diuina atque intellectualis ſubſtantia conuenientia ſibi perfecerit pro facultatibus quas obtinet?

DE PROPRIIS FACVLTATVM ANIMAE Actionibus. CAP. V.

AC mens quidem parum omnino aut nihil per ſe cum ſpiritu noſtro commercii habet. Hæc enim quum intellectualis rationaliſque animæ noſtræ princeps ſit & in primis ſincera facultas, maximè excurſu ad ſimilia gaudet,vnde ſibi intelligibilia omnia concipiat:quo planè tempore maximè eam auerſam eſſe contingit à facultatibus quæ penes ſenſum ſpectãtur: quũ ſenſui noſtro (quo vno in primis pecudum more viuimus) ſita maximè ex oppoſito ſit illius actio. Quæ ſanè, vt nihil interim illi maius concedamus quàm quòd dignitate & efficacia excellit quibuſcum commercium init,ſic quoque multo iis quæ ſenſui ſubiecta ſunt,præſtiterit. Denique hæc in facultates inferiores,quæque poſt ipſam ſunt inſtrumenta, quæ quidem perpolita fuerint,& nitida,multa ex iis quæ aſpectu potiora ſunt, tranſmittit, ad ipſum vſque ſenſum. Quatenus autem rudia illa eſſe contingit, eatenus cogitationes quoque inde profectæ,rudi ac prorſus erronea forma accipiuntur. Intelligentia autem menti dignitate proxima, per quēdam quaſi gradum à mēte in facultates quæ deinceps ſunt,effingens ſpectacula traducit, quantitate ac colore carentia. Hæc autem opinio excipiens animæ facultas ambigua quædam (quippe quæ ex cogitationibus ſtabilibus,& inſtabilibus imaginationibus formata ſit) imaginationi tradit. Atque hæc mens quædam quum ſit (quemadmodum ſanè & dicitur) paſſioni obnoxia,colores, & formas,& figuras,& qualitates, & ſitus,aliáque id genus, vnaquæque affectis rebus addit. Ac plurimis ſanè eorum qui ſe contemplationi totos tradiderant,reſoluta mente contigiſſe audio indignũ quidpiam prorſus propoſito ſuo, temporiſque fruſtra iacturam feciſſe. ſiquidem violenta omnino pars hæc eſt,ac contrà quàm animæ actiones affecta. Quantum enim difficile factu menti eſt, vt cogitationem in iſta deducat, ſenſuique ſubiiciat: tãtum ſanè haud promptũ eſt imaginationi, vt ſe paſſionibus ſubtrahat quaſcunque ſenſus adfert. Videtur enim imaginatio ſenſuum,quædam tãquam quies ac veluti promptuarium eſſe in vita. Ac brutis quidem hoc ipſum pro parte eſt omnium principaliſſima: nobis cōtrà principium hoc eſt à ſenſu animalium facultatum. Verumenimuero quoniam ſenſum nobis affectum videmus, interdum vnum quendam,interdum omnes, pluresve, nec ſanè minus contingit vt & imaginandi quandoque vis, & ratiocinandi, & memorãdi patiatur, age, illud quoque inquiramus,quomodo iſta patiatur, quibúſque de cauſis,tum cuiuſnam victus rationis adminiculo, minimè obnoxius quis reddatur huiuſmodi affectibus,vt(quod polliciti ſumus) ad finem ita demum ſuum deducatur narratio. Ergo animam minimè pati poſſe, paſſionum autem noſtrarum participem fieri ob ſpiritum qui nobis ineſt, animalem, quo illa quaſi vehiculo quodam vtitur,pérque hunc ipſum ſuas eam perficere actiones, partim iam demonſtratum eſt, partim dicendum reſtat. Quòd autẽ in mediocribus huius ipſius alterationibus & tranſmutationibus fiat interdum vt non ſpernenda quædam ſymptomata corpora inſequantur,hoc quoque in ſermonis progreſſu oſtenderimus.

DE DISPENSATIONE NVTRIMENTI, VBI & de differentia ſpirituum, qui tum in ventriculo generantur,tum iocinore, tum corde, tum cerebro: ac quemadmodum his ipſis facultates animales tanquam vehiculis vtantur. CAP. VI.

QVúmque ſpiritus is animalis finis ſit (quēadmodum ſanè nō ineptè quis dixerit) œconomiæ quæ nobis ineſt,neque huius vnquam interquieſcat afflatus & difflatus, operæpretium fuerit cōſiderare vndenam generationem ſortiatur, tum quomodo ſincerus ſeruetur. Et quoniam propoſiti quidem noſtri principium is ſummáque ac veluti caput habetur,non parum autem conferre exiſtimandus ſit de reliquis etiam ſpiritibus tractatus, quum præſertim abſolutior ita narratio alioqui inſtituatur: aperiendum ſanè oratione de humoribus quoque fuerit, qui prima cenſentur elementa in nobis, déque ſpiritibus qui ex his generantur, atque ante omnia de nutrimenti diſtributione, ſpirituúmque qui ex ea prodeunt: ne fortè, ſiqua parte manca narratio inueniatur, claudicare ita pollicitationem noſtram contingat. Ergo præmanſo cibo, inque ventriculum ad concoquendum delato, ſi quidem is ſucci boni,faciliſque concoctu, minimeque flatuoſus ſit,ac bene ſe ventriculus habeat: nulliſque humoribus infarctus fuerit, tempeſtiua ſanè ita concoctio redditur, nihilque prorſus, aut pauxillulum certè quid ſpiritus ſuprà infràve erumpit. Exhalatio autem inde vaporoſa quædam in caput reſiliens, huius ſqualorem madefactu temperat,ac meatus deobſtruit, adpulſu quodam leni, ſenſuúmque contentionem relaxat,& vigiliis ſoporoſam quietem conciliat: atque ita demũ ceſſat,diſpẽſato,vnde emittebatur, alimẽto per ventrem,ac remiſſo. Quòd ſi probi quidẽ fuerint cibi, contingat autem ventriculum,aut temperatura aliqua mala,aut humorum quorundã infarctu laborare,&imperfecta euadet cōcoctio, vaporéſque inde reſiliẽtes,

A aut craſſi caliginoſique erunt, aut fumidi & fuliginoſi, qui poſſint facilè omnes temporis mora craſſum turbidúmque reddere ſpiritum qui nobis ineſt. Quòd ſi cibi praui malique ſucci quũ ſint, qualitates præterea alienas referant, coctúque nonnunquam difficiles fuerint, ſic quoque accident non diſſimilia iis quæ iam memorauimus. Ita quũ partim qualitate, partim quantitate nocumentum inferant alimenta, inſtrumenta autem ipſa aut intemperamento afficiantur, aut tenaci humorum obſtructione, ex vaporibus inde reſultantibus alterationes gignuntur huiuſmodi in ſpiritu hoc, B mediocres quidem, quum aberratum mediocriter fuerit, inſignes autem, quum inſigniter. Verùm quum digeſto in humores elementares ipſos nutrimento, viſcera quæque exceptos ſuccos vi ſua innata exquiſitius cõfectos aſſimilarint, ex alteratis ita cõfectiſque petunt quidẽ caput vapores, ſed qui tamen perturbare illud nõ cõſueuerint, niſi valde exuperarint. Optimus tamen omniũ ſuccus, qui ipſe ſpirituũ noſtrorum principium eſt ac materia, in iecur tendẽs, viſcerique aſſimilatus primùm ſpiritũ hunc naturalem progenerat, quo C pars etiam animæ noſtræ concupiſcibilis declaratur: hoc enim quaſi inſtrumento quodam animalis eius facultas vtitur ad concupiſcendum, citráque rationem appetendum. Hæc autem ita ſe habere argumento id fuerit, quòd affecto hoc viſcere, humoréque eius in corruptelam abeunte, & cibos auerſari, & cuncta faſtidire videmur, à veneriſque vſu alieni, pronique in iram & amarulentiam ſumus, affectuſque id genus, prout ſpiritus qualitas aliqua exuperarit qui vitiatus in ea fuerit. D Nam ob ventriculi conſenſum, redundantes vitiati humores minus omnino noxii ſunt, poſſiſque hos minore negotio ſuperare. ſic autem alimenti defectum ſentit deſtitutum corpus: propterea quòd viſceri huic functio concredita eſt quæ ſtirpium propria habetur. Huius ipſius ſpiritu animæ facultas moderatrix conuenientia ſuggerit. Porro quòd videatur in ventriculo progigni ſpiritus quidam diuerſus ab aliis, quo particulatim etiam in iis quæ appetimus, ſenſus varios concipimus, quoties nunc huius, nunc illius, interdum etiã praui, ſicuti boni interdum cibi appetentiam retine- E mus, manifeſtum ſanè fuerit, quum quotidie ita affici videamur, ac nunc quidẽ ſimilia appetere pro humorum exhuberantia: interdum autem exhuberantibus contraria, corrigendæ nimirum nimietati. Atque is quidem ſpiritus frigidus humidúſque (ſi cum iis conferatur qui deinceps habentur) eſt, cibariáque particulatim appetendi facultatis vehiculum quoddam. Hanc porro ipſam excipit iocinoris facultas generalior quæ ſit capáxque magis, ac principium appetitus maioris F & concupiſcentiæ. Nec ſanè mirum: ſiquidem vna numero quum ſit anima noſtra, varias interim actiones edat: quum pro apta inſtrumentorum natura multarũ hæc eſſe virium cenſeatur, corporique vniuerſo accommoda proprietatibus quibuſdam. Atque de his traditum in hunc modũ ſit. neque enim progredi vlterius licet, quódque polliciti ſumus tranſilire. Spiritus igitur animalis is ſicuti tenuior multo ac purior, calidiórque reperitur eo qui in ventriculo inter alimẽti cõcoctionem generatur: ſic ſanè eo qui deinceps eſt, lõgè hume- G ctior eſt, videtúrque multum infra illius tenuitatẽ ac calorem ſubſiſtere. Etenim quum poſt diſtributionem in gibbas iecoris partes, ſanguis ſecundum venam diducatur quam λαβδοειδῆ appellant: huius planè ipſius pars inferiora petere videtur, pars rectà ad cor tẽdere, quæ per dextrũ cordis ventriculum in ſiniſtrum permeet, exactiúſque inibi cõfecta, per arterias ſuperius inferiúſque tẽdat, ſpiritúmque ita progignat, quẽ vitalem appellãt: qui in corpus vniuerſum à corde, nõ ſecus atque à fõte quodã procedit, quod fabricatũ à natura H vitæ inſtrumentũ fuit. Neque enim par fuerat, vt natura rerum harum formatrix, inſtrumentum cõſtitueret naturale, quo animalia locum ſubinde mutantia alerentur, augerentúrque, niſi vitæ prius inſtiruiſſet. Nam ſi ob loci mutationem principali animæ parte eguerunt, quæ dignitate alias antecellat, longè adhuc magis additam hanc oportuit vitalem. Viuentiũ enim nonnulla loci mutandi facultatem non habent: at eorum quæ locum mutant, nullum non vitæ quoque factum particeps fuit. Quòd ſi quis materialem præterea cauſam conſideret, inueniet is vitali longè facilius eſſe quàm naturali, vt in animalis principalíſque ſpiritus ideam tranſeat: ſic vt vſus ipſius, ita cogente neceſſitate, poſt naturalem vitalis exiſtat: poſtremò autem ſic quoque animalis gignatur. Cæterùm quemadmodũ ſumpto à ventriculo initio ſpiritus tenuior in proceſſu fit, non ita calidior quoque ſemper euadit: ſed ad cor quidem vſque ipſum, ſicuti tenuitas, ita & calor procedendo promouet: multũ tamen interim humidi demitur ſemper. Deinceps autẽ ab hoc caloris quidem multũ remittit ſpiritus, tenuitate autẽ proficit, humiditate iã quoque defectus. Arteriis enim, veniſque ſurſum latis, & in minima vaſa diductis, hinc demum plexus reticularis fit, inferius per tenuem membranam ſic vocatam, cerebri corpus ipſum intercipiens. Hinc porro enutrito cerebro animalis denique ſpiritus generatur in ipſius finibus, cui iam animæ noſtræ actiones commiſſæ ſunt, quum inſtrumentum factum ſit dignitate primum, ac tenuitate affine. Verùm quũ de parte omniũ maximè cẽtemplatiua inſtitutus nobis ſermo ſit, diutius quoque contemplemur oportet, nequid nos temere fugiat quod dicendum ſit: hoc enim pacto, integrã narrationem reddidimus, numeriſque ſuis digeſtam.

DE CEREBRI FORMATIONE, DEQVE ANImalis ſpiritus diſcrimine, qui in cerebro cernitur.

CAP. VII.

D Spiritus itaque animalis hic, quum in cerebro perficiatur ipſo, non ſanè pauca admiratione inde digna proueniunt, de quibus addubitare libeat. Quandoquidem in viſceribus aliis in quibus vitalis naturaliſque ſpiritus perficitur, in quãcunque corporis partem diſtributi hi fuerint, functiones ſemper eaſdem ſpectare licet, aut, ſi aberrare paulùlum contingat, exiguum id, nec ſanè notatu dignũ habetur. At hîc aliter ſe habet. hîc enim aliæ viſuntur actiones, aliæ ibi, atque alibi aliæ: & (vt ſummatim dicam) vnus idémque viſceris hu- E ius ſpiritus, actiones diſpenſat varias ac multiformes: vt hîc iam dubitandum veniat, num ſecundum viſceris partium ipſarum differentias, hîc quoque diuerſus factus ſimilis ſibi nõ perſtet ſpiritus, an verò idem perpetuò quum ſit, alius videatur ſecundum ſubſtantiales viſceris differentias, atque eneruationes, enatáſque appendices: an verum eſſe pateat quod ſecũdo loco diximus. Etenim quum cerebri inſtrumentum huiuſmodi loco circunſcriptum anguſto, in antica quidem parte in duos diuiſum ſit ſinus, retro autem pars huius a- F lia ſpectetur, quam cerebellum vocarunt: ſitque quod in ſinuum medio eſt perforatum, ne inhiberi ſpiritus poſſit, quocunque tandem hunc impetus egerit, ſubtérque duram membranam ante duos memoratos iam ſinus, vacua caluaria reperiatur anterius, ſic vt hâc quoque animalis ſpiritus effluere queat: minimè profectò ſentiẽdum aliter eſt quàm quòd tenuis pellucidúſque quum ſit ſpiritus is, in quaſcunque cerebri partes incubuerit, alteratus transformetur, polyporum more: niſi tamen ridicula ſit comparatio. Porro quòd viſcus G hoc non ſanè exactè admodum ſimilare ſit, vel ratione diſcas, etiãſi ſenſum hoc penè effugiat. Id quod ex iis quoque quæ ab hoc ipſo oriuntur, deprehendamus licet: ſiquidem anterior huius pars molliores propagines habet, ſicuti ſanè poſterior validiores. Nam tametſi iſta, ſic exigente rerum vſu ipſo, ita fiant, materialis nihilominus cauſa prius ea ſubeſt. Nerui enim qui retrò propagantur, & mouere ſatis poſſunt, & traducere, & circũferre, & quicquid edendũ ſit violenti, præſtare: qui verò ante, ſenſui atque alterationi facti ac- H commodi magis ſunt. Itaque quum ab exortibus ipſis non vſquequaque ſibi ſimile videatur, ſpiritus autem viſceris partes omnes permeet, non ineptè ſanè exiſtimabimus, ſpiritum ipſum, vtpote tenuem tranſmutatúque facilem, ſecundum diuerſas partium immutationes, hîc quidem alias, alibi verò alias actiones

edere. Ac quemadmodum in feneſtris lucem admit- A
tentibus, quibus addita ſpecularia vitrea ſint diuer-
ſorum colorum, radios videmus lucem inde per hæc
deferentes, colorum qui in vitro floridi viſuntur,
qualitatem ſeruare, quum ipſi interim eiuſdem ſe-
cum ſpeciei, nullóque infecti colore perſtent: ad eun-
dem modum hic quoque conſiderandum eſt. Quum
enim cerebrum ad inſtrumenta ſenſoria cuncta ner-
uorum propagines ſenſilium tranſmittat, nec ex eo-
dem vniuerſi prodeunt loco, ac ſpecie præterea inui-
cem diſſident, ſuntque exortus, pro inſtrumentorum, B
quæ ſuſceptura hos erant, proportione facti, alibi qui-
dem craſſiores, tenuiores alibi: neruis interim inde ex-
orientibus, hîc denſis magis apparentibus rariſve, ibi
autem mollioribus, aut contrà durioribus factis, quo-
modo ſanè alii quoque meatus habentur dilucidiores,
alii obſcuriores, prout quiſque ad actionem vnam-
quanque obeundam propriè ſe magis habere exiſti-
matur. Videtur enim ſpiritus is ſecundum diuerſas ho
rum conſtitutiones immutatus, varios quoque appre-
hendendi modos edere. C

DE SPIRITVS ANIMALIS FVNCTIONE IN OCULIS, & reliquis ſenſoriis. CAP. VIII.

SIc igitur per tenuem membranam ſubter anterio-
res cerebri ſinus exorti nerui, in oculos tendunt, ap
prehenſiſque ita humoribus tranſlucidis, quòd tunica
inde contexatur, quam à retis cuiuſdam ſimilitudine,
ἀμφιβληστροειδῆ vocant, ſenſus inibi alteratio fit per ſpi-
ritum lucidum. nam quòd hæc ſecundum ſubſtantiam
alterentur, non ſanè rectè quis affirmarit. Quòd igitur
aer patitur à ſole illuminatus, tale quiddam corpora D
quoque hæc tranſlucida patiuntur à ſpiritu noſtro lu-
minoſo. Itaque actu tranſlucido oculo ſenſibilique,
poſtquam ſpiritus agendi initium ceperit in rem pati
natam proprietate, ambientem iam aerem quoque i-
pſum immutat, ſecundum lucem hanc, quæ foris eſt ad
bene longum interuallum: non ſecus atque euenire vi-
demus in aquarũ guttis, quæ quum deciderint, percul
ſis à ſe aquis per interualla aliquot, commotionẽ præ-
bent quandã. Iam enim ſplendidus ab extrinſeco lumi
ne factus, exigua quadã indiget commotione, ſic vt E
hunc ipſum ſpiritus quoque noſter is lucidus, ſatis poſ
ſe videatur immutare, actu iam tranſlucidũ: imbecillus
enim quum ſit adminiculo eget deforis aduenięte. In
animantibus tamen nonnullis rationis expertibus, vſ-
queadeo ſpiritus is noſtrum antecellit, vt huius bene-
ficio ad certum vſque ſpatium noctu ferre proſpectum
valeant, vnde ſplendor etiam emicet quidam diligen-
tius inſpicientibus, oculis nimirum ipſis, ac proximo
aere ob vehementem ſpiritus impetum illuſtratis, id
quod perſæpe in diuerſis animãtibus notauimus. Quũ F
igitur quaſi in corpus vnum quoddã tranſlucidũ coa-
luerint oculus ambiénſque vnà aer illuminatus, ſenſi-
lis facultas per corpora actu tranſlucida veluti deue-
cta, primũ quidẽ affinia ſibi ſentit, quod genus ſunt co
lores: deinde eodem modo magnitudines quoque, eo
quòd cum magnitudine vnà colores ſpectẽtur. Atque
oculi quidem ipſi quum intentione ſola trãſlucidi fiãt
ob ſpiritum in eos decumbentem lucidum, aerémque
apprehendãt extraneũ actu iam trãſlucidum, duóque
ita cõmiſceantur lumina, quæ mutuò inter ſe potentiã G
cõmunicent, iámque velut vnum trãſlucidum, ſenſilé-
que corpus fiat, ſenſibilia ita vndique manifeſta viſio-
ni euadunt. Nam quòd coni ab oculis procedentes,
temporis momento ad cæli vſque ipſius conuexa per-
ueniant, aut quòd ſenſibilium ipſorum ſpecies ad ſen-
ſum vſque accedãt, minimè conſentaneum rationi eſt.
Verùm ſermo de his (quem quidem tractare hoc loco
non conuenit) finem ita ſortiatur.

QVO PACTO A SENSV IN IMAGINATIOnem tranſcendunt ſenſibilia, déque imaginationis H actionibus. CAP. IX.

ETenim quòd ſenſibilis, luminoſúſque ſpiritus in
oculos per neruos quoſdam perforatus à cerebro
exortos feratur, ſitque is prima viſus cauſa: & ſpiritus
ductus ipſi oſtendunt, quos ſpectare ex anatome li-
ceat, & clarum alioqui fit, quum angulum vtrunque
comprimimus, tum ſicui repentè interdum percuſſi
oculi fuerint, quibus ſplendeſcentia, ac veluti ſcintil-
lãtia quædam obuerſari videantur: ex eóque præterea
quòd oculorũ altero occluſo, alterius pupilla dilatetur:
quod iis qui ſuffuſione laborant euenire non ſolet, vt
quibus alienum corpus ſpiritui opponatur. Itaque ſi
ſpiritus oculis ineſſe demonſtretur luminoſus, auri-
bus autem aereus (fuerit enim operæpretium etiam
de reliquis ſenſibus pertractare): ſicuti linguæ hume-
ctus ſuccoſúſque, guſtus verò auditúſque in medio
ſitus odorandi ſpiritus, factus quaſi vaporoſus ſit, ſi-
cuti tangendi, terreus: miremur ſanè quonam pacto v-
nus idémque ſpiritus quum ſit, diuerſa tamen ſpecten-
tur ſenſibilium ſpirituum diſcrimina, pro ſenſoriorum
proportione. Anne hoc quoque ſapientiſſimi opificis
noſtri operũ nulli ſecundũ, ſenſoria inſtrumẽta adden
tis ſenſibilibus, quæ his proportione reſpõdeant? Vt e-
nim facilius quæ foris ſunt ſentiremus, ſpiritu nobis
opus fuerat, quippe quo nihil in nobis nec tenuius,
nec alteratu facilius ſit: quò verò affinia ſenſibilia pro-
pria ſibi redderet, atque aprehẽderet, ſẽſoria propor
tione ſenſibilibus quæ reſpõderent, inſtituit. Ac in ocu
lis quidẽ luminoſum hoc eſſe iuſſit. ſic enim futurum
meritò erat, vt ſenſu colores perciperet, ac magnitudi-
nes per luminis extranei medium: in aereũ autẽ, ſpiri-
tum auditus noſtri ſenſilẽ transformãs, immiſit, quem-
admodum ſanè in ſucculentiã, cui guſtatilium qualita
tum tributa diſtinctio eſt: inter vtrunque verò horum
odoratus inſtituit ſenſorium, quo ſentire vapores poſ
ſet: ſicuti ſanè tactus quoque ipſius ſenſorium terreum
fecit, vt ſenſu craſſiora corpulentioráque perciperet.
quod ſapiens ille Empedocles verſibus his innuit,

> Tellure aſpicimus tellurem, vndiſque videmus
> Vndas, æthra æthram ſpectamus, & ignibus ignem.

Nec ſanè admiratione quenquam capi velim, quonã
pacto vnus idémque ſpiritus ductibus diuerſis prodiẽs,
diuerſa quoque ſentiat alteratus. Nam quòd alteratus
ſit, ac ſpeciei qualitatem quandã ſortitus ad id in quo
ſenſũ exerceat, cauſa eſt pars ea cui immutatus, factus
affinis eſt. Alii enim cerebri exortus aliis affines ma-
gis mollioréſque ſunt. Denique deriuatus à cerebro
ſpiritus, quum idem ſit atque in primo progreſſu erat,
videtur tamen alius alio ſincerior. Cæterùm quomodo
is inter primum effluxum, facilè deinde particulatim
qualitatibus immutetur, vel ex plãtis ipſis diſcas licet,
in quibus, quum ſuccus idem radicibus excipiatur, di-
uerſus tamen is colore, ac qualitate ſpectatur, in ramis,
foliis, floribus ipſis, fructibúſque, qui deinceps his ha-
bentur. Quòd ſi quis longo hæc tempore fieri dicat, il-
la autem breui, conſideret is quantum ſit inter ſpiri-
tum ſuccóſque ipſos interſtitii.

DE ACTIONIBVS MEMORATRICIS PARTIS. CAP. X.

SEnſum porro ſenſorii cuiuſque inſtrumenti com-
mune eſſe promptuarium, inque hunc ex ſenſoriis
cuncta recipi, ſic quoque manifeſtum ſit: licet nihilo-
minus hinc etiam colligere vnum eſſe eundémque ſen
ſilis facultatis noſtræ ſpiritum, quo planè ſenſilis ani-
mæ noſtræ facultas conquieſcat: propter quam partici
pationis ratione ſpiritus is, vt ſenſilis diceretur, ſorti-
tus eſt: vt qui de ſuis theſauris minimè valeat faculta-
tem huiuſmodi proferre, cuncta autem ab anima per
hunc in corpus deriuentur. Atque horum quidem quæ
extrà ſunt, vnaquæque ſenſu ad primum ſenſile tradu-
cta, proportione diiudicantur quomodo ſe habeant pe
nes colorem, quãtitatem, ſonitum, vocem, rhythmum,
odoratum, guſtatiles qualitates, caliditatem, humidita
tem, qualitatéſque oppoſitas, duritiem videlicet ac
molliciem, & reliquas quæ ſub ſenſum cadunt. Minimè
autem ad ſenſum tantùm hæc progreſſa ſubſiſtunt, aut
in imaginationem ſolùm vſque tendunt (hoc enim eo-
rum eſt, quæ vitam ducant abſque ratione, vtpote qui-
bus œconomiæ totius caput videatur eſſe imaginatio):
ſed longius etiam procedit homo: quum enim ratio-
nem perfectam habeat, hac & ratiocinatur, & com-

A prehēſa interius ſenſibilia explicat. Et quoniam naturæ ſuæ proprietate minimè aptus natus eſt ſenſus primus, vt & eorum quæ prius ſenſit formulas retineat, & alia ſuper hæc ſenſu perficiat (corporea enim quum ſit facultas huiuſmodi, tanti non eſt vt in plura diſpeſcere poſſit), ſenſationū formulas excipiēs imaginatio, quaſi ab animæ rationali parte excitata, inquirit pertractátque, nunc quidem ea quorum formulas à ſenſu accepit: rurſus autem ea ſimiliter quæ ipſa notauit, magis his quàm facultates aliæ vſa ad quodcunq; opinata B fuerit formandum. Tantum enim ineſt erroris ac veſaniæ imaginationi, vt quæcunque naturæ conceſſa non ſunt vt efficiātur, ipſa ſibi liberè prorſus fingat. Et quidem in turpiſſima nos hæc errata citò coniiceret, niſi ratio quaſi ſpeculatrix quædam, inſanos huiuſce impetus acriter obiurgās, velut è ſpecula quadā nimietatem cóhiberet. Atque hæc relictis iam rudioribus his, & ſenſibilibus coercita, in alium tranſit rerum apparatum: & implumium adhuc paſſerculorum more alas explicat, impetúque fertur à terra quidem euolādi, aera au- C tem tranſcendendi, ſed erroribus acta, fruſtra laborat: ratio tamen quorundam quæ futura huic ex vſu ſint, prius ſimulacra in memoria repoſita collocat. Hæc porro quaſi promptuarium quoddā intactum, eorum quæ ab imaginatione & ſenſu per rationem ſuſcepit, formulas conſeruans, nunquam quicquam niſi affecta remittit: & nunc quidem quæcunque ab ea exegeris, promptè largitur, ſi inquiras, nunc ipſa non longo poſt tempore ſecum reminiſcens, explicat: bonos in hoc promos imitata, qui interdum quæ domini petierint D exhibent ad manum, interdum inueſtigantes, ab aliiſque in alia deuenientes, tandem quod quærebant, inueniunt: & hæc quidem ita ſe habent.

DE RELIQVIS FACVLTATIS ANIMALIS actionibus. CAP. XI.

QVoniam verò longius quoque progredi ſermonē neceſſe habemus, opus ſanè fuerit, repetitum prius hunc ipſum ita explicaſſe. Mens igitur ac ſenſus quum facultatum animæ rationalium termini ſint extremi, facultates quæ in medio ſunt, liberas ſinūt quo- E cunque tandem velint inclinare: vnumquodque autem ſuarum alia partium facit quū illa vicerit. Neque enim dignitati hîc tantùm tribuitur quantum potentiæ atque impetus vehementiæ: quemadmodum in trutina fit multarum lācium, vt quæ magis degrauat lanx leuiores ſemper attrahat, nullo diſcrimine, factæne ex nobiliori metallo lances ſint, aut ignobiliori. Sicuti igitur ſumpto à ſenſibus initio, imaginatio velut alarum explicatu, ſeſe ad ſublimia erigit, ſed non ſine qualitatibus ſuas ipſa edit actiones: ſic mens quoque quum à F ſeipſa ad intelligentiam res tranſmittit, nulla nec magnitudine, nec qualitate, nec ſpecie: eo quòd hæc intelligentia explicet, & inueſtigatione excutiat, hac aliquid irrepit quod ipſa non ceperat, per quæ intellectum eſt ſimplici ipſam intelligentiæ notione intellectualia non attingere. Quemadmodum enim ſenſus, ſimplici aggreſſu ſenſibilia attingens, horum ſpecies in imaginatione reponit: hæc autem ipſa iis iam quæ ſenſu percepit, pro arbitrio quæ vult addit, demitque, ob potentiæ exuperantiam, réſque interdum G quæ nullæ ſunt, ſibiipſa fingit: ad eundem modum intelligentia ex propria mentis illuminatione, contraria prorſus quàm quæ imaginationis eſt ad ſenſum ratione, quæ intellecta ſunt nō ſine quaſi quadam ſpecie ſuſcipit: mutuatis autem quaſi ſimulacris quibuſdam ab imaginatione, veluti vmbratili delineatione, mentis in ea ſpectacula conſtituit. Ambarum porro in medio ſuccedere diximus partem animæ opinatricem, quæ pro arbitrio natura ſua poſſit ad quæcunque velit, annuere, contrariis inter ſe facultatis vtriuſque H afflatibus immutata. Interdum enim indiciis ab intelligentia deductis ſubſcribit, rectéque & ſecundum rationem opinari dicitur: interdum autem in imaginationem & ſenſum vergens, horum vna erroribus traducta, rapitur. Cæterùm ſermo de his, vt quæ tractari hoc loco non poſtulent, hoc iam fine claudatur, ſatis alioqui rerum affinitate explicatus. Deinceps verò operæpretium fuerit de horum ipſorum paſſionibus tradere: hoc enim propoſiti noſtri inſtituto accōmodum maximè fuerit.

DE AFFECTVVM DIFFERENTIA, QVI IN viſu conſiſtunt, ac ſenſoriis reliquis. CAP. XII.

SEnſili itaque animæ facultate, animali (ſicuti oſtendimus) ſpiritui adiuncta, ſpiritu autem ipſo per propria ſibi organa ſenſibiles res apprehendente, conſentaneum eſt vt aut organum primum vnde ſpiritus initio fertur, affectu aliquo laboret, aut immutatus ſpiritus ipſe ſit, & ſymmetriam exceſſerit, aut inſtrumentorum aliquod quod à primo principio ducitur, intemperatura aliqua laboret, humoríſve alicuius occurſu. Ipſo quinetiam interdum ſenſorio affecto, nihilo ſecius ſentiendi vis deperditur. Et in oculis quidem (hinc enim ſumamus initium) quum aut temperatura mala aliqua vitiatur cerebrum, ea in parte vnde exorti ex cerebro nerui in oculos deriuantur, aut humor in eos aliquis defluit, viſu deſtituitur ſic affectus. Oculis autem ipſis patientibus, quoties ob ictum aut tuberculum aliquod noxam contrahunt, ſi quidem intus oculi humores laborent, tunicæve, non ſanè minus fuerit hoc diſcrimen primo illo: (quod neceſſariò tamen non ſequitur, tunica patiente, quam adhæreſcentem vocant, præſertim ſi à pupilla procul conſtiterit affectus). Quum autem ſubſtantia peregrina aliqua tunicam ſubintrat corneam, aut illi quædam quaſi membrana oboritur, Suffuſio affectus prior appellatur, & curationem admittit tardiorem: alter verò, Vnguis, qui minore negotio ſanatur. Atque hæc quidem nocumentum viſui inferunt, inſtrumenti oblæſione. Nonnulla autem conſenſus lege conſtant, ſicuti in fuliginoſi excrementi exhalatione ab ore vētriculi. Videntur nonnullis ante oculos occurſare quædam quæ culicem, aut capillamenta repræſentēt, aut muſcas, aut tale aliquid: eo nimirū quòd excremēta hæc ſpiritui ſeſe opponāt luminoſo: atque hæc quū maiora minoráque euadant, ac bene valēte vētriculo ceſſent, cōſortii fieri ratione diiudicamus. Sanè tu quoque iſta probè noſti, qui quidē affectu hoc correptus fueris, vidériſque ante oculos talia quædā obuerſari: ac primùm quidē verebare ne ſuffuſio hoc eſſet (propterea quòd ſymptomatis nō diſſimilibus affectus quoque is aduentare ſoleat:) ego autem ſolabar te, partim quòd multum iam abiiſſet temporis, quum breui affectus ille fiat, partim quòd interdū melius, deterius interdū te haberes. Cæterùm colores ante oculos viſuntur, palleſcentes quidem & ſufflaui in iis qui regio laborant, quales planè affectus ipſe exhibet, vt in quo trāſfuſa per corneā tunicā bilis ſit: ſubrubri autē, in iis qui hypoſphagma ex quocunque tandem ictu patiuntur, ſanguinis nimirum effluxu: ſplēdeſcentia autē ante oculos apparent, quum ſanguis ad nares impetu turget: quod magna ex parte viſitur in ſanguinis è naribus profluuio: ſicuti ſanè diuerſæ etiam colorum ſpecies oculis ſeſe offerūt, quum ad eos bilis recurrit, quòd hanc ipſam vomitu interdum euacuatum iri ſignificet. Verùm tractatus de his ad aliud fortaſſe negotium attineat, quum præſertim propoſitum nobis nunc non ſit de affectibus omnibus tractare.

DE DIGNOTIONE, ET CVRATIONE AFFEctuum qui in reliquis ſenſoriis conſiſtunt. CAP. XIII.

NOn ſecus atque oculi, audîtus quoque afficitur, quum aut cerebri pars ea, neruúſve auditorius intēperatura aliqua laborat, aut externa aliqua materia ſpiritus animalis progreſſum impedierit, quæ quidem plurimum conſueuerint auditum exſurdare. Solet autem auditus perturbari humore etiam aliquo aut purè in meatu conſiſtente auditorio, aut quum foris aliquid influxerit, aut tuberculi additamento. Hæc porro repurgata atque educta, ſanitatem loco reſtituunt. Nec minus vaporibus interdum flatulentis, ac craſſioribus è ventriculo reliquiſque viſceribus diuerſis de cauſis reſilientibus, conſiſtere in auribus tinnitus ſolēt: qui ipſi curatione vētriculo in primis reliquiſque

viſceribus adhibita tollantur: ſit etiam aliquando vt ob A inſtrumenti ſenſorii exactam vim exiles quidam tinnitus infeſtent aures, non illos quidem vt cauſa procreet notatu digna, ſed quòd exquiſita ſentiendi vis neglectiſſimum quenque ſonitum percipiat: hos porro medici, quum tolli aliter non poſſint, dimouent, ſentiendi vi nimia repreſſa medicamentis accommodis, ſicuti fortaſſe pòſt dicemus. Odoratus autem inſtrumenti affectus primi numerātur quicūque ob cerebrum neruóſque ibidem fiunt, eodémque modo in lingua. Peculiares autē ſunt, quum ibi quidē humores infarciuntur B graueolētes, ſic vt inde odor quoque huiuſmodi capiatur: hic autē qualitatibus non diſſimilibus quas lingua ſentiat, obſidēt linguā humores. Affectus hi aut in ſenſoriis conſiſtere ipſis alicubi ſolent, aut quū alias ſedes occuparint, conſenſus lege, nō minus his moleſtiæ adferre cōſueuerunt. Intemperaturā autem omnem communi ratione, nō ſolùm id præſtare vt corruptè ſentiāt ſenſoria, ſed etiam vt nullatenus ſentiāt, præſertim ſi intēperaturæ vis ingruat, quæ ſenſorii proprietati aduerſetur, vel hinc apertum redditur. ſiquidem humidi- C tati magis quàm ſiccitati obnoxius auditus eſt: contrà ſiccitas maximè infeſtare linguam ſolet, non ſic autem humiditas: aliáque aliis magis minúſque qualitatibus vitiantur: in vniuerſum autem omnia omnium exceſſu. Tactus autem affectus (de hoc enim dicendum reſtat) priuatim quidem torpores ſunt, ſentiendíque tum difficultas tum priuatio, ob quaſdam neruorum intemperaturas, aut humorum defluxus, quòd ſpiritui ita ſenſili viæ intercludantur. Per totum autem pati tactus non poteſt niſi communis quoque vnà ſenſus patia- D tur. Hoc autem ſublato, quiſnā tangendi quæſo ſenſus fuerit? Opprimi verò ſenſus communis ſolet, aut propter frigiditatis humiditatiſve exceſſum, aut ob humores non diſſimiles quoſdam illuc confluentes, ſic vt ſpiritus iam progreſſum intercipiant. Quòd ſi conſenſus quoque ratione talia quædam accidant, ob exhalationis alienigenæ recurſum, minore hæc negotio tolluntur remediis adhibitis. Nec ſanè mirum hoc videri debet: ſiquidem placidioribus his ac quotidianis vaporibus caput petentibus, ſenſúſque contentionem E laxantibus, iámque humectam reddentibus, ſine ſenſu ac motu iacent animalia, affectu hoc naturali, ſomno ſcilicet correpta. Sed de ſenſoriis inſtrumentis narrationem, vt quam breuiter attingere voluerimus, ſatis ſit ad hunc modum explicaſſe. Deinceps conſentaneum fuerit repetito ſermone, de horum quoque dignotionibus tractare. Et quoniam vel ob ineptam minimeque proportione reſpondentem formationem, & elementarem humorum intemperaturam, vel ob culpatam victus rationem, humorúmque dominium, F permulta accidunt circa principalem actionem errata, eorum qui ob naturalem ita formationem laborant, non eſt ſanè artis noſtræ vitia corrigere. qui verò prima elementorum temperatura praua conſtant, horum aliquis aſſiduo longúóque remediorum vſu ægrè reſtitui poſſit. Sæpius autem artem diligenter tractantibus occurrunt quæcunque ab intemperatura proueniunt aduentitia, humorúmque exceſſu. De his igitur nos quoque tractemus oportet, diſputemúſque, quot qualibúſque modis conſentaneum ſit actiones G animales noſtras noxam ſentire. Hinc nanque facilior & dignotio cōtinget & curatio. Sed quoniam hæ cum animali vnà ſpiritu immutari videntur, de hoc dicendum prius. Itaque cerebrum quum in ſuis ipſius ſinibus ſpiritum huiuſmodi progeneret, indéque hunc veluti è fonte quodam in ſenſoria reliquúmque corpus diſtribuat, ſiquidem inſigniter patiatur, fieri interdum poteſt, vt ſenſoria deperdantur, affectu ſcilicet conſiſtente qua parte neruorum è ſenſoriis propagines incipiunt. Accidit porro affectus aut ob humo- H rem aliquem illuc confluentem, aut ſimplicem intemperaturam: nec minus interdum contingit, vt ob primarii partium aliarum affectus conſortium, talia fiant. Ac communis quidē ſenſus affectus numerantur, morbi attoniti, comitiales, comata, catalepſes, quæ magis minúſque nos infeſtent. Quòd ſi materiæ alienæ influxu iſta accidant, quæ ſpiritus exitum occupet, ſæuiori hinc morbo remedia quoque adhibenda valentiora, incidendo, attenuādo, deobturādo, purgādo, reuellendo, deriuando, ſicuti ſanè poſtulare videatur affectus, humorúmque exceſſus. Et in ſenſu quidem communi hæc conſiſtunt: inter ſentiendi autem inſtrumēta particularia oculus afficitur, quum non pro eo ac conſueuit videt: ſed aut lippitudine, aut obſcuritate, aut perturbatione corripitur, aut quaſi per tenebras viſum profert, aut obuerſari ſibi putat quaſi muſcas quaſdam culicéſve, aut capillamenta: vel etiam quum patiente cerebro ad oculos vſque affectus tranſeunt, aut quum in his ſolùm ſuboritur. Et ſi quidem primò cerebrum patiatur, victus ratio perpendenda eſt, reuocandáque hæc ad melius vniuerſa, priuſque iis adhibenda remedia, quibus videlicet prius affectus inoleuerit, partim couenienti victus ratione, partim etiam accommodo medicamentorum vſu. Ac lippitudines, quæ quidem humorum exuperantiam indicant, auertendæ deriuandǽque ſunt medicamentis quæ per nares purgant, (Græci ἔῤῥινα vocant), & alioqui exſiccandæ victus ratione quæ ex vſu ſit. Obſcuritas autem ab exhalationibus fit craſſioribus ſicuti tenebricoſa, coloréſque varios referentia ab humoribus vellicantibus. Affectus verò prior victu indiget modicè calido, puróque, ac minimè flatuoſo alimento: atque ita ventriculi ori robur indere oportet. Humores autem mordicus vellicantes, medicamentis purgantur conuenientibus, victúque mutationem accipiunt qui ad contemperamentum ducat. Quæ verò ante oculos obuerſantur culicum aut capillamentorum ſpecie, ſi futuram ſuffuſionem coarguant, priuſquam hæc conſiſtant, medicamentis diſcutiuntur corpus totum purgantibus, maximéque caput. Mitiora habentur quæcunque ex recrementis procreantur fuliginoſis, ſurſum ad viſorios meatus actis. Amolimur autem hæc quoque alimentorum vſu ſucci boni, concoctúque facilium, purgantúrque catapotiis ex aloe: quemadmodum ſanè de medicamentis ad hæc facientibus, quum propoſitum omne abſoluerimus, explicabimus. Cruentis autem iam oculis, phlegmonéque tentari cœptis, valdéque mordacem ſenſum lacrymarum effluuio capientibus, ſanguinis detractione ſubueniendum, agendáque victus ratio per contraria humorum exuberantiæ, ſiquidem in his contraria contrariorum remedia ſunt.

Peculiares autem auditus affectus ſunt, tinitus, & ſurditas. Ac ſurditas quidē accidit ob primi ſenſibilis nerui cerebríque inibi ſedis intemperiem aliquam, humoriſve alicuius infeſtationem, aut humoris conſiſtētiam in auditorio meatu, aut alienæ cuiuſdam ſubſtātiæ infarctum. Et primi quidem affectus ægrè admodum remediis tolli poſſe videntur: minore autem negotio ſecundi, nempe diſcuſſo quod infeſtabat. Sonitus autem conſiſtunt quidē etiam propter immodicos infarctus, alienóſque humores: nec ſanè minus, quoties vapores infernè ſurſum verſus attollūtur, qui craſſiores quum ſint ac caliginoſi, exitúque impedito, afferunt ſenſorio inſtrumento moleſtiam. Humores porro flatus hoſce gignentes, partim repurgans, partim contēperans diſcuſſeris, eodémque modo flatus inibi cōſiſtētes. Quòd ſi in ipſo quoque iam auditu obfirmentur, medicamentis localibus vtare, præſertim verò infeſtantium humorum diſſectione, attenuatione, & repurgatione. Nec nos ſanè lateat vapores interdum acriores quoſdā circa auditū ſurſum actos, nō quidē ex materia notatu digna, vehementius tamē cōſueſſe ægrū infeſtare. quum nanque tenues mordacéſque ſatis ſint, ſenſilē neruum vellicatu maximè irritare videntur, quos quum non ex facili ſit ratione alia ſanaſſe, interdum ſanamus medicamentorū quæ ſenſum obtundant vſu, (Græci ναρκωτικὰ vocant) exactum nimis ſenſum retundentes. Affectus autem, quibus nec bene, nec malè odora ſentimus, ad facultatem pertinent odorandi. Hæc interdum, vt & ſenſoria reliqua, propter cerebri intemperiem aliquā, ſpiritúſque ſenſorii infarctū, deperditur: maximè

verò,ac tantùm non quotidie videmus, vaporum foris aduenientium ſenſum amitti, in diſtillationibus, mucore,& grauedine,meatus ipſos percolatorios(quos ex argumento Græci ἠθμοειδεῖς appellant)obturantibus:ſicuti rurſus qui ſic affecti ſunt, poſtquam humores huiuſmodi putruerint, odoris mali ſenſum inſpiratu accipiunt.Nec minus quum humorum corruptela vētriculus laborauit, ſenſus accidit odoris,qui piſces,aut cœnum,aut rem referat peregrinā.Illa porro medicamentis diſcutiuntur quæ per nares purgent,odorémque bonum reddant, quemadmodum ſuis fortaſſe locis dicetur.Quæ verò aliunde ſenſum illuc immittunt, ſi perpurgentur,ſenſum quoque vnà ſui auferūt. Lingua autem rarenter admodum ipſa per ſe ſic afficiatur, vt qualitates extraneas ſentiat : ſemper autem humorum vnà qui ventriculi os occupāt, perſentiſcit qualitates, quò tunica quæ iſtam obueſtit, ad ventriculum vſque deferatur:ſic fit vt amari,ſalſi, acidi, acerbi,dulciſque præterea ſenſum percipiat:fit aliquādo tamen vt qualitatem alienam, prorſuſque indicibilem ſentiat, pro humorum nimirum qualitate qui ad ventriculi os decubuerint:ſuntque his remedio medicamenta quæ extenuent,diſſecent,abſtergant,repurgent,prout humorum vnuſquiſque indicauerit.ita enim ſurſum quoque ferri exhalationes deſierint, quæ caput infeſtare interdum ſolent. Nonnullis enim totum in conſenſum trahitur,dimidia aliis pars,aliis ſinciput, aut tempora, quæ amoueantur ceſſéntque prorſus humorum contemperamento ac repurgatu. Omnibus verò alimenta exhibenda ſucci probi.Cæterùm torpores,& ſentiendi difficultates potiſſimum ob refrigerationem accidunt, neruorúmque ſenſilium obſtructos meatus. Amoliemur hæc,refrigerata quidem excalfaciendo,humoréſque extenuando,tum meatus deobturantibus ac rarefacientibus medicamentis laxando : hoc enim loco commoda in primis habetur attenuans victus ratio. Et quoniam diſputatum de affectuum dignotione, cum eorum qui in ſenſu communi, tum verò qui priuatim in inſtrumentis ſenſoriis conſiſtunt, iis quidem qui ſermonis breuitatem admittunt,ſatis eſt. Reſtat deinceps diſſeramus de differentiis partium facultatúmque animæ,quæ ineſſe nobis videntur:tum quomodo non in omnibus eædem apparent,ſed ad ſingulos quoſque(propè dixerim)homines euariantur:ſic enim melior narrationis digeſtio inſtituetur.

QVOMODO DIVERSA APPETIMVS, TVM quî fiat vt apud omnes actionum animæ earundem vſus non idem conſtet. CAP. XIIII.

IGitur quemadmodum circumambiens nos aer vnus idémque quum ſit, ſiquidem propria eius notetur qualitas, priuatim tamen differentias multas admittit, frigidior, calidior, humidior, ſiccior,tenebroſus etiam factus, lucidúſque, ac corruptior, aut quicquid tale fit. Atque ipſe interim quum iſta patiatur, aer nihilominus vocatur, quǽque aeris ſunt facit,poteſtate licet non æqua: ad eundem planè modū de ſanguine quoque noſtro exiſtimandum, mutationes non diſſimiles ſuſcipiente.Neque enim ſolùm quum ſecundum primam naturalémque formationem, frigidior moderato ſanguis,aut calidior,aut craſſior,aut tenuior fuerit,in talem quoque cōuertere alimenta quæ deforis adueniunt,deproperat alteratrix aſſimilatrixque facultas : verumetiam cibis gaudere illis potiſſimū ſolemus,voluptatémque inde capere,qui accommodi magis videntur ad talem in nobis ſanguinem progignendum, niſi ſiquando appetitus nequam aliquis natiuū noſtrum rectúmque rerum congruentium appetitum deuictum obſcuret. Quòd ſi tot ſanguinis differentiæ numerantur,quæ temperamenti omnes ſymmetriā excedunt,remittuntur autem hæ atque intenduntur ætate:anni tempore,victus ratione, humorúmque redundantia:quúmque hunc immutet locorum etiam diuerſitas morúmque,aliáque præterea ſexcenta : quamobrem quæſo non, & quidem rectè, contendat aliquis, non ſolùm minimè eundem omnibus ineſſe ſanguinē, ſed nec duobus quidem ſubinde hominibus? quandoquidem ne vni quidem eidémque numero homini idem ſemper perſtet,variis admodum de cauſis immutatus. Si itaque hæc ita habent, longéque adhuc plures mutationes atq; alterationes in corde ſuſcipit ſanguis, veniſque,& arteriis, inque viſcere ipſo, ad quod vltimò defertur:(etenim veriſimile fit, viſcera ipſa non æqua omnia temperie conſtare,ſed intemperaturæ omnino alicui⁹ exceſſu aut defectu euariare):nec ſanè minus formationis quoque ratio ad hæc facit, ſatiſq; hæc omnia temperamentum immutare atque alterare valent, cur non iure affirmet quiſpiam pro huius ipſius immutationis modo temperamentóque, ac qualitate, ſpiritus quoque inde procreatos immutari? quos planè ſpiritus,quaſi inſtrumēta quædā,aut(ſi mauis)vehicula,facultates animæ,actionéſve veluti conſcendētes, infinitam morum varietatem,variáſque cognitionum ſpecies exhibent hominibus.Atque vnius eiuſdémque ſpirit⁹ ſufflatio,variis ac multiiugis partibus,rhythmiſque differentibus compoſita, ſecūdum harum quoque ſeriem, ſuſcipiendique ſpiritus propenſionem, diuerſos diſcordéſque inter ſe partium quaſi concentus edit.Vbi ſanè opus ſit muſicæ huiuſmodi perito, qui nouerit fidibus,quibus cantum claudicare, aut ſibi inuicem repugnare contingat,tonum proportione reſpondentē inducere:nec ſinat inſtrumento vſque adeo admirabili præfectam mentem concentibus vti diſſonis, nullóque rhythmo.Quoniam verò cantilenæ aliæ quidem voluptatē alliciūt,aliæ iram bellúmque ſuſcitant, ſuntque nihilominus præterea quædā,quæ præſtent vt ad ſeipſam anima noſtra reuertatur,placidámque hanc attentione & manſuetam reddant:par eſt vt hæc ſpiritu qui nobis ineſt, efficiant, qui in iecore,corde, cerebróque ipſo procreatur. Porro de eo qui in iecore ac corde generatur ſpiritu, breuiter tractaſſe ſufficiat, quum tertii in primis nobis vſus conſtet. Cæterùm ſermonis cōſortio,operæpretiū ſit, mētionē quoq; de his facere,quò videlicet alii quoque nō ignorēt iſta, ſicui huiuſmodi cognitio curæ fuerit:quum ipſa alioqui digna ſatis ſit,quæ per ſe tractetur contemplatio,nec minus interim faciat ad corporeæ ſanitatis dignotiones.

DE ACTIONIBVS NATVRALIS SPIRITVS. CAP. XV.

QVum igitur ſpiritus huiuſmodi naturalis, primò quidem in iecore,deinde in venis quoque omnibus perficiatur, hoc voluptatem ſentimus,naturaléſque nobis appetitus perſequimur,quippe qui inſtrumētū ſit naturalis animæ noſtræ facultatis:hoc & nutrimur,ſimiliáq; nobis procreamus primo,tametſi reliqui quoq; ſpiritus opus ſuū cōmunicēt : ſic naturales quoque facultates fiunt. Breuiter quæcunque inuenientur ſecundum ſtirpium entelechiam perfectè conſummata,eadem videre eſt in iecinoris quoque facultate numeris ſuis abſoluta. Et quoniam ſpiritus qui in iecore perficitur, diuerſo (ſicuti dictum eſt) temperamento conſtat,ac qualitate,propter cauſas quas iam antea retulimus:veriſimile certè ſit,ſanguinem quoque noſtrū vnà ita immutari, aliúmq; alio magis appetitu hoc illóve duci,& hunc quidem ex rebus his voluptatem capere,illum verò ex aliis:ſicuti ſanè alium in quemcunque tandem appetitum alio propēſum magis eſſe.Hinc porro etiam quæ deforis adueniunt, primis elementaribúſq; cauſis,ac materialibus,aſſimilatione addita,diuerſas induūt colorū ac ſpecierū differentias. Quòd ſi præterea iecinoris diuerſitatē cōſideres per tēperamēta & formationes,venarúmq; latitudinē atq; anguſtiā, multorū,quæ appetētiæ & nutricationi indulget,atque iis quæ ſtirpiū peculiaria habentur, cauſam in naturalem ſpiritū hūc reiicias : maximè autē quòd naturales in hoc animæ noſtræ facultates hoc ipſo op⁹ exerceāt. Et ſiquidē is ad tēperiei ſymmetriam deducatur victus ratione,validus eſſe videtur,& qui ſe ſpiritibus aliis opponat,præſertim ſi hi quoque non ſanè recta victus ratione,naturalique tēperamento regātur.Quòd ſi ſpiritus is morbis quibuſdā, victúſque ac tēperamenti exceſſu,& qualicunque tandē errato, nequaquam vt decet ac par eſt generatur:animæ in eo facultas,hoc ipſo

quaſi vehiculo ignobili quodam turpíque vſa,actiones quoque per hunc impefectas ſegnéſque edit. Atque huius in te vigor roburque flaccuit,qui virtute te exerceas,cibique paucitate,ac ratiocinandi vi ſobria, floridum iecinoris ſpiritum euanidum reddas, vitámque corpori immerſam ducere minimè inſtitueris. Quibus verò ſtudium circa hunc eſt,iis calens humectáque victus ratio conuenit : quando vt in ſtirpibus quoque is florẽs vigeat, hæ magis quàm cæteræ qualitates in cauſa ſint. Verùm de his ſermo ſatis (vti diximus) tractatus,conferat ſe iam ad ſpiritum qui deinceps eſt.

DE ACTIONIBVS SPIRITVS VITALIS. CAP. XVI.

VEna itaque caua diducta,inque dextrum cordis ſinum ingreſſa,ſanguinémque ibi per tenuia quædã foramina eructante,ſiniſter inde hunc ventriculus excipit,tenuiorem quidem iam foraminum pèrcolatu factum,multo tamen magis ob continuam motionem,viſceriſque calorem. Semel igitur quum temperamentũ ſuum egreſſus ſit, ac bene calidus iam factus, tenuiórque,nec vt antea humectus ſit,ſpiritum quoque qualis prior erat procreare deſiit. Ac quemadmodum ob cauſas quas prius recenſuimus,ſanguinis diſcrimina enarrabamus,ſic hîc quoq; inſpicere licet,vt diuerſo omnes conſtent viſceris huius temperamẽto, ac compoſitione diuerſa, neque eaſdem id expleat ſemper concoctiones,ſed alibi vincat,alibi ſuperetur. Quòd ſi non pauciores hic quoque differentiæ viſuntur quàm quæ in reliquis viſceribus ſũt,quî fieri quæſo poteſt,vt hinc progenitus ſpiritus vitalis vnus idémque in omnibus reperiatur? quum neque iiſdem vtantur omnes cordis commotionibus, neque ad eũdem omnes modum aut iraſcantur,aut timeãt, ſed prout qualitatem nactus fuerit ſpiritus is ad propenſionem, in affectus commotus animum perturbantes, ac rationis expertes, opúſque per animæ facultatem peragens, cui huius ipſius arbitrium permiſſum ſit. Quemadmodum igitur in iecore naturales appetitus ac facultates conſiſtere diximus, ad eundem hîc quoque modum de his intelligendum facultatibus, quæcunque videlicet animalium propriæ habentur, ac ratione carent,& in brutis apparent. Spiritu igitur vigente huiuſmodi, nec valente ratione impetum huius reprimere, iræ ac formidines fiunt præter rationem,animique perturbationes variæ, ſicuti ſanè mœror etiã,& triſtitia,& lætitia,& alacritas:idque nulla deforis adueniente re quæ ſic hominem afficere poſſit,ac ſolo demum ſpiritu ipſo ita ad hæc parato. Nec ſanè aliquis,dum opificii rationem ignorat, hæc vt incerta reiecerit,ſi prius hoc ipſum perpenderit,quòd ſcilicet animabus noſtris rationalibus multas atque eximias facultates quum indiderit rerum opifex ſummus, harum vnaquæque opus peragere creditur, pro inſtrumenti ſui robore ac potentia. Quòd ſi quis non iniquè ſe facere exiſtimat, dum affectibus ſeducitur rationis expertibus, argumento, quòd naturales hi neceſſitates inſequantur,is ineptè ita arbitrari deſinat,ad hunc modum edoctus. Etenim quicunque ſe ad impetus rationis expertes tranſfert, culpa ſanè vacaret niſi quæ ſuperius præeſt ratio, ad hæc quidem faciẽda nos hortaretur,illa contrà dehortaretur.Nunc quum hæc res noſtras pro eo ac decet regere natura ſoleat, ſiquidẽ huic ipſi principatũ permittamus, nihil planè incõmodi acciderit : aliis verò dum principatum concedimus, pro turpiſſimo mancipio circunferimus mentem,appetitus irrationalis titillatione decepti. Cæterùm conſueuêre diutinæ animi circa vnumquodque tandem appetibile conſuetudines, illuc naturalem omnem neceſſitatem trahere: non diſſimili planè euentu atque ſiquis aluum ſubducentium medicamentorum,aut ſudorem elicentium abuſu, hoc ipſum præſtet vti materia vniuerſa eò confluat: idque etiamſi medicamentorum aliquando huiuſmodi ſtudium poſtea ablegarit : vſqueadeó quidem,vt niſi quis contraria adhibeat remedia,non ſit facilè ſanitatem recuperaturus. Atque hoc,vt in tranſcurſu dictum,nunc quidem omittatur : fuerit autem ſatius hæc quoque aliquando pertractaſſe, atque abſoluiſſe.

Neque illud neſciamus oportet,temperamentum ſcilicet hoc quoque loco exhibẽdum,quod viſceri proportione reſpondeat, ſiquis huius facultates conſeruatas cupit, ſicuti planè contrariis quoque has ipſas amolimur. Quum enim cæteris calidius ſit viſcus hoc atque etiam ſiccius, talem quoque libenter admiſerit victus inſtitutionem, quemadmodum contrariis flacceſcens languerit, ſpiritumque vnà ſuum immutatum ſenſerit. Quibus autem indiciis natiua cuiuſque temperatura dignoſcatur, etiam aliunde diſcas licet: nam ſiquis hæc quoque oratione explicet, prolixitatem is operi addiderit. Quoniam verò ſatis de his quoque dictum eſt, differendum iam de maximo omnium humani opificii ſcopo, nẽpe animali & principali ſpiritu, vt in quo ingentia quædam atque mirifica appareant,diſpenſationis quæ in homine fit,myſteria.

DE ACTIONIBVS ANIMALIS SPIRITVS, DEque intelligendi in hoc diſcrimine CAP. XVII.

QVum itaque cerebrum ſanguine alatur in venis arteriiſque contẽto, communibúſque huius ac particularibus proprietatibus differentias multimodas indat, ſicuti ratione manifeſtas, ita ſubterfugientes ſenſum, par eſt exiſtimemus ſpiritum quoque hinc progenitum infinitas ſecundum ſe differentias proferre in patenti ſanitatis actionúmque campo. Etenim hinc ſciendi diſcrimina emergunt, ingeniique ſagacitas, & acumen, tum memorandi ac reminiſcendi vis, & imaginationum functiones ſuſcipiendis formulis idoneæ, ac quæcunque operari homines quotidie videntur circa animalem hunc rerum ordinem. Quemadmodum igitur in ſpiritibus his deforis mundaniſque,differentias videre eſt plurimas, idque quum horum vnica ſit materia:(quippe horum alios calidos magis eſſe dicimus, frigidos alios, ſicuti humidiores alios, aut ſicciores, & tenuiores, & craſſiores) :tum verò ſingulæ qualitates hæ latè patent,quæ diutius quoque ſi in corporibus noſtris moram trahãt,aliquid notatu dignum efficiunt: ad eundem planè modum conſiderare oportet de ſpiritu hoc animali. Denique ſpiritus is noſter quum multitudine exuperarit, animæ edit functiones qualeſcunque tandem, perdurantes magis:quum verò tenuitate pollet, acutas, tum quæ quocunque impetus nos egerit penetrent:ſicuti idem craſſior factus,ſegniores retuſioréſque motus ſuos oſtendit. Ac caliditas quidem ſi mediocris adſit, excitare hunc & veluti ſtimulum huic addere ſolet: eadem autem intentior fortaſſe præſtiterit,vt acrius quidem is cõmoueatur, loco tamen minus cõſiſtere hunc ſinit,facítque vt huc illuc fluctuet caloris vehementia. Frigiditas autẽ, ſiquidem modicè hîc exuperet, firmiores obeundis negotiis ac cõſtantes facit,non perinde autẽ acutos:intentior autẽ, torpidos,& ad quæcũq; animũ applicarint munia, obdormiſcẽtes.Humiditas quæ quidem moderata ſit,facilem formarum ſuſceptionem reddit, ſicuti fluxam & euaneſcentẽ,intentior. Id quod de vehementiori quoque ſiccitate dicẽdum ſit, nam temperata ſpiritum ita facilè mobilẽ efficit ac leuem.Quæcunque verò in qualitatum tot complexu & latitudine viſuntur,lõgũ ſanè fuerit ſermone recenſere. Ac notas quidem ſingularũ cerebri qualitatum redundantium poſſis aliundè etiam addiſcere: differentias autem quæ in intellectu apparent ob dictarum qualitatum compoſitionem, ex relatis iam coniicias licet: atque ita conuenienti victus ratione defectum emendes ac contemperes. Oportet tamen vnumquenque qui circa hæc ſtudioſè verſatur, perpenſa prius naturali cerebri ſymmetria quæ illi inſit,ita demum ad hanc victus rationem adaptare, non ignorantem ſimilibus temperaturas foueri, ſicuti contrariis torqueri. Neque verò illud nos lateat, naturalia cerebri emiſſaria adaperta ſẽper ſeruãda eſſe, quãdo non leuiter ſpiritus progreſſũ impediũt,quæ perpurgari operæpretium fuerat: quod non minus præſtandũ in reliquis corporis vniuerſi excretionibꝰ,quũ eæ quoque infeſtare ſpiritum conſueuerint exhalatione.Quibus verò iſta medicamẽtis iuuari ſoleant, in orationis

progreſſu dicetur. Nūc ad particulares animæ faculta- A tes,harúmque affectus reuertamur.

DE SENSVS AFFECTIBVS. CAP. XVIII.

ITaque ſede affecta in qua opus peragit communis ſenſus,aut omnino intercipiuntur ſenſoria inſtrumẽta, aut erratum in eis contingit, idque vel propter humores quoſdam illuc confluentes, vel ob tranſmiſſos vapores.Quam ſanè infeſtantium ita moleſtiam ſi quidem purgatione diſcutere liceat,reſtituitur ſenſus.Porro ſicuti ſenſus intercipitur humorum vaporúmque infeſtantium multitudine ac qualitate,ita ſentiendi difficultates B accidunt,quum quæ noxam inferunt,mediocria fuerint. Cæterùm debes ad hunc modum,poſtquã infeſtantem humorem coniectura conſequutus fueris ex ſymptomatum concurſu,ac præcedenti victus ratione, & ætate, & anni tempore, & omnino temperatura,quæ euaporatu feruntur aut defluxu reprimere, eadémque contrariis ad contemperamentum ducere, ſicuti quoque repurgare, quũ id res poſtulare videatur, vti poſtea dicemus.Ac ſenſus quidem is ſi continuè afficiatur,non ſanè facilè ferre noxam ſolet:vt qui veluti C corporea quædã animæ facultas ſit,maximúmque cum corpore commercium obtineat,prorſus vt nec facilè affectu correptus reſtituatur, nec ſi reſtituitur, ſæpius id ferre poſſit: eſtque de hoc antea quoque tractatũ. Qui verò deinceps ab hoc ſũt,quippe qui nõ ſanè multũ corporea craſſitie participẽt, infeſtantia facilius quàm hic, ferũt,ſic vt nec facilè ita aboleatur animans, præſertim quum quod infeſtat ſola notetur intemperie.

DE AFFECTVVM DIGNOTIONE, AC CVRAtione,qui in imaginandi,memorandi, ac ratiocinandi vi conſiſtunt. D CAP. XIX.

IMaginatricis igitur facultatis affectus, qui quidem iam inualuerit dominetúrque, fit quum qui ſic affecti fuerint, quæ ſæpenumero viderint non agnoſcunt: hic ſcilicet affectus iam dominium exercet, vixque his aliquando perſuaſeris,vt conſueta ſibi viſa agnoſcant. Primordiales autem affectionis occaſiones ſunt, quum facultas huiuſmodi morbo alioqui tentata, opus peragit,ægréque poteſt ſenſa informare, ſomniorúmq; viſa E diſſona apparent,ac tumultuaria alienáque, necnon cõſuetis diſſentanea. Atque hæc ſpiritu fiunt coinquinato,aut à temperatura aliqua mala,aut humoris alicuius corrupti euaporatione. Humorum porro exuberãtiam etiam aliunde diſcas: victus verò ratio qualis adhiberi debeat,in ſermonis proceſſu tractabitur.Imaginationi opponitur memoria, quæ promptuarium ſit formarum,quas ipſa ab imaginatione ſumpſit. Patitur hæc quoque, aut quum temperatura mala aliqua afficitur, aut humore decumbente.Ac correpta quidem inſigniter F parte hac,obliuionem incurrimus quorũ antea cognitionem retinebamus, affectúſque huiuſce modicos modica quoque ſequuntur ſymptomata. Quòd ſi quem negociorum vndique moles obruat, deinde non facilè is quæ oporteat memoretur,nimiam animi ſollicitudinem in cauſa eſſe exiſtima: quum nũquam non validiori facultatis animalis actioni loco cedat imbecilior: quemadmodum ſanè in rebus quoque ſenſibilibus his contingere videmus, vbi anteuertens allectamentum aliquod, quum ſenſum ad ſe traduxerit, non finit vt a- G liò is feratur: & affecta quidem memoria, ſine affectu ſeruari imaginatio poteſt: ſicuti planè oblæſa imaginatione,ſuam ipſius adhuc actionem conſeruarit memorãdi vis.Quũ verò intermedius harũ locus affectionem ſenſerit,in quo ratiocinatricis facultatis noſtræ ſedem eſſe autumant, non itidem ille quoque affectus conſortium euaſerint.Etenim ratiocinandi vi alias quæ deinceps ſunt facultates dirigẽte,ſpeculatoris ducíſque cuiuſdam more, quum illæſa hæc permanet, hac ipſa externíſque alijs cæterarum affectus dignoſcimus: quum H verò affecta ea fuerit, memoria vnà atque imaginatio abolẽtur.vbi enim conſilii totius præſes patiatur, quomodo tandem cenſes affectum iri miniſtros qui illi parent dictóque audientes ſunt? Quorum ſi vnus aliquis tantum patiatur ,par eſt conſilii præſidem incolumem aliorum vti poteſtate poſſe.Atque hæc (vti diximus)noxam ex humoribus ſentire conſueuerunt,vaporibúsve qui hinc reſiliunt,quorum planè contemperamento debemus & repurgatione ſecuritatem ita ægrotis præſtare.

DE CAVSIS AFFECTIONVM, QVAE IN PARte animæ opinatrice,& intellectiua conſiſtunt. CAP. XX.

DE facultate animæ opinatrice, tum qua intelligimus ,eſt quod addubitetur,quonam tandem pactò fiat vt hæ quoque patiantur, quum neque ſedem his propriã ratio vllam deſtinet,neque vero materiæ participatum. Etenim imaginatrix vis locum ſortita eſt anteriorem,oppoſitum autem memoratrix , ſicuti ſanè medium vtriuſque vis animæ ratiocinatrix: opinionis autem & intellectionis ſedem ignoramus. Anne manifeſtũ illud eſt, animã facultatibus aliis vti,opúſque his peragere quum per ſe ipſa ſit,aliis quum corpori communicet? Quum igitur hæc ſenſus imaginationíſque actiones relegit ,ſi citra nocumentum omne ſpiritus ſit cui additur, nullum facit timoris in homine indicium: quum verò colore euariare hunc contigerit, aut refrigerari,aut ſiccari,aut alio quouis modo immutari, ipſa quidem nondum per ſe patitur: iam antea verò ſenſoriis denunciat quorum ſibi opinionem ceperit per exempla. Nam ſiqua ipſa fortè ſuſcepit quorum initium è ſenſu ducatur, facit vt ſeſe hæc ipſa pati credat ægrotus. Nam ſiccitate quidem redundante,quaſi è teſta factus aliquis ſit,timet rei durioris occurſum,ne collidatur:interdum fit vt aquam quis vitet in humoris iã ignoratione,ob vehementem ſpiritus ſiccitatem: quẽadmodum in iis qui aquam fugitant videre eſt:in humiditatis verò exundatione pontes ac foſſas tranſire timor eſt,quũ nihil alioqui ſubſit mali: frigiditatis porro eſt,omnes auerſari,& hominum congreſſumvitare; ſicuti caliditatis quæ mordicus vellicet,cum impetu exilire,nullóque conſiſtere loco. Quatenus autem qualitates hæ ex humoribus conſtant deterioribus & corruptela maiore infectis,eatenus ſpiritus quoque peius afficitur,ac facultas animæ ſecundum hunc opinatrix, facit vt abſurda magis animo verſemus. Quòd ſi quis prauè diiudicat,nullatenus is tamen malè ſe opinari exiſtimat. Etenim opinio ſumptis propoſitionibus falſis quibuſdam ex affectibus qui in corpore conſiſtunt, errorem ita opinanti inducit. Ac vix aliquando tamẽ errores huiuſmodi dignouerit aliquis ſapientiæ eximiæ beneficio: quemadmodum philoſopho accidit, quem dixiſſe ferunt, Quid commune cani cum balneo? quũ ſyllogiſmo hoc ex veriſimilibus colligeret, ac morbum fugaſſet quo aqua metuitur,poſt calidi balnei vſum capiti adhibitum,& reliquo corpori. Tu ipſe quoque noſti,vt nuper ad minimam quanque occaſionem animo conturbabare, triſtiſque ac minimè affabilis videbare, contrà atque anteacto tempore fueras: reíque huius cauſam inueſtigabas: inciſa autem ob affectum qui tũc vrgebat, vena, inſpectáque ſanguinis corruptione, iam cauſam tenere te credebas,rémque nobis communicaſti:vbi ſcis non pauca nos ſuper hac re diſſeruiſſe. Opinórque hoc fuiſſe quod te in primis mouerit ad me impellendum, vt tibi commentarium hunc conſcriberem,ob vulgatum nimirum enuntiatum illud, quòd ſcilicet cum corporis vnà temperaturis,animi quoque mores immutentur: non ille quidem,vt ſecundum ſui ſubſtantiam alteretur, ſed quòd per huius potius facultates quas in corpus exercet, qualis ſit noſtra humorum conſtitutio dignoſcatur. Quòd ſi quum duo quædam in diuerſa trahant,mens videlicet & temperamentum, quocunque inclinauimus,illuc reliquum quoque trahitur, non ob id temperamenti tollitur ratio:par eſt enim vt temporis tractu temperamentum immutetur habitu meliore coactum: ſicuti rurſus cõtraria quoque eueniunt, quum in contraria inclinarimus. Porro cõſultius fuerit, narrationem de moribus, quòd quum corporis vna temperatura immutentur, vt quæ hoc loco minimè tractari poſtulet, alii conſiderationi reſeruaſſe:priuatim autem aliquando fortaſſe dicemus de

anima eiúſque moribus, atque actionibus,& communicatione cum rerum ordine ſenſibili iuxtà ac intelligibili. Vti verò nunc ſe res habet, quum alio ſcopum intenderimus, ſanè huic quoque rei ſtylum concedamus. Verũenimuero quum ſermo ad propoſitũ iã ſibi finem peruenerit, iuſtáque hunc menſura circunſcripſerimus,& quantum viſum ſatis ſit ad contemplationem, logicámque cõſiderationem, diuerſati in hoc ſimus,hoc iã fine concludatur. Sequenti verò volumine trademus quæcunque ad victus pertinent rationem, & medicamentorum vſum,quò ſcilicet his ita præeuntibus deductus, & ſanitatis conſerues integritatem, & animalis ſpiritus dilucidior ſplendidiórque reddatur, poſſiſque, quum repræſentata huiuſce ſimulacra quæ ex mẽte ducũtur, puriora exceperis,ad nos vſque trãſferre viſiones meliores:vt ſicuti bonorum aliorum,ita contemplationis quoque tuæ participes euadamus: faxitque Deus vt eius voluntate in melius iſta agantur. Nobis autem illud in votis ſit,vt pro deſiderio tuo tãdem aliquando otium ad huiuſmodi cõtemplationem conferre valeamus,quando vt nunc quidem res habẽt, multo magis inclinare in diuerſa vidẽtur animæ facultates.Diuini verò ſpiritus afflatu futurum facilè ſpero, vt materialis,humique ſerpens animus noſter transformetur, ménſque ad ſublimia ſeſe erigat, téque ipſum ſequatur quaſi manu deducta.

ACTVARII ZACHARIAE filii de ſpiritus animalis nutritione liber,

Ad eundem Ioſephum Racendytam.

Præfatio.

QVEMADMODVM in vitæ noſtræ actionibus,cogitãtes facimus vt mente prius conuenientia ratiocinemur, horúmque rationes ac cauſas ſcrutemur, deinde trãſcriptis ita imaginationi ſimulacris, operi aliquãdo tãdem accingimur (neque enim fieri aliter poteſt vt rite promoueat quod aggreſſi fuerimus),nõ diſſimili planè ratione hoc quoque loco faciendum nobis eſt. Quum enim ſermo via ac ratione præſenti materiæ accommodis, inuenerit quonã medio anima corporibus adaptatur,tum quomodo per hoc actiones nobis ſuas immittat, ac quibus præterea erratis minimè exquiſitæ functiones reddantur, reliquum ſanè fuerit conſiderare,quænã adhibenda ſit victus ratio, tum quibuſnam medicamentis locorum affectus diſcutere poſſimus.hoc enim pacto progrediente propoſito, finis ita inſtituto operi imponetur congruus. Et quoniã(ſicuti retro etiam dictũ eſt) ſpiritum noſtrum pro concoctione,humorúmque exceſſu immutari docuimus,differendum quanam ratione & concoctiones debitæ fiant, & humorum exuperantia corrigatur. Sic enim cum ſpiritus claritate vnà inuehetur vniuerſi quoque corporis ſanitas.

DE CONCOCTIONIS AFFECTIBVS. CAP. I.

PORRO concoctionem auferunt tum quæcunque ventriculum quantitate degrauant, tum ſiqua qualitate redundarint,tum alimenti ipſius proprietas,aut quũ ventriculi corpus alieni humores obſederint, aut cõſuetæ exercitationes intermiſſæ, aut interceptæ excretiones fuerint, aut quum alteratrici facultati tale aliquid ſeſe oppoſuerit. Ac quæ quantitate noxam adferunt, cauſam apertam ſanè obtinent: quippe concoquendi à ſe alimenti quantitate facilè vincitur concoquens calor. Curatur autem ad minoris quantitatis alimẽtum recurſu,ac modicè calidis fomẽtis, rebúſque defectum virium robur recolligentibus. Quæ verò qualitate nocumentum inferunt,eá ſunt quæ vehementer aut refrigerant,excalfaciúntve, aut alio quouis modo moleſtiã afferunt ventriculo. naturalis enim concoctio, caloris ac humoris mediocritate perficitur.Quòd ſi qualitates hæ aut excedant, aut remittantur, non ab re aberrare hìc quoque concoctionem contingit.

DE DIGNOTIONE HVMORVM IN VENTRICVLO redundantium. CAP. II.

AC naturalis quidem ventriculi temperatura vnaquæque familiari gaudet victus ratione,contrariis autem torquetur.Mala autem temperatura,ſi afficiatur ventriculus,ſanitati reſtituitur cõtrariorum vſu.Quòd ſi cibi in ventriculo diutius ac ſolito longius morã traxerint, húncque degrauent, acidíque ructus quidam adſint, aut qui ex quacunque tandẽ qualitate alia ſimplicem ciborum qualitatem repræſentent, frigiditatẽ dominari dicimus. Sed ſi vertigo perturbet, ſputique multitudo velut efferueſcat, cum humiditate hanc eſſe definimus. Lingua autem ſi areat,potúſque deſideriũ adſit vnà cum corporis totius ſquallore, ſiccitas ita ſuperauerit: hócque pacto contrariis intemperaturam amoliemur. Calore autem vigente,fit quandoque vt ſitis vnà inuadat, præſertim ſi affectui ſiccitas addatur: caloris autem ſenſus circa viſceris locum percipitur,ructúſque ſurſum plurimum bene calidi, ac nidorulenti ferũtur,corpúſque aridum eſt, ac perfrigerationis deſiderium adeſt. Ac ſimpliciores quidem qualitates ſimplicia quoque ſequũtur ſymptomata, ſicuti complicatas complicata. Quod verò ad alimenta attinet, ita diſtinguendum,ſi quæ aſſumuntur frigida vel calida valde fuerint, aut concoctu difficilia, aut quæ ventriculũ malè habeant, non ſanè minus quàm quæ prius retulimus, à conſueta concoctione deiiciunt ventriculum. Concoctioni quidem rebellia ſunt quæcunque neruoſa fibroſáve fuerint:intérque piſces,cetacea:prætérq; hæc durata, & emaciata,& ſalſamentorum plurima, & olerum quæcunque capitatis radicibus conſtant:breuiter, quæ terrea ſunt,ac tangi contumacia. Quòd ſi quando contingat vt probè iſta conficiantur,non propterea immutatam horum ita naturam credimus,ſed ob ſuperãtem ipſorum qualitatem contemperamentum potius quoddam cum ventriculo factum. Solent autem temperamenti ſymmetriæ melius ſemper reſpondere concoctiones. Quæ verò, vti ventriculo inimica, minimè concoqui diximus, de iis,eo quòd ventriculum reſoluant,ita pronunciamus: quod genus ſunt, quæcunque quum pinguia oleoſáque natura ſint, relaxant: quibus ex aduerſo habentur adſtringentia,quǽque ventriculi os obfirmant & corroborant. Etenim facilè aberrauerit concoctio, minimè in ſeipſum contracto vẽtriculo, contentúmque alimentum compreſſu fouente. Hæc porro(ſicuti diximus) quum ventriculi robur huiuſmodi diſſoluant, faciunt vt is neutiquã cõcoquere valeat. Aliter autem humores qui ventriculũ occuparunt,cõcoctioni aduerſantur, eo videlicet quòd vẽtriculus nullius rei interpoſitu aſſumpta alimẽta minimè attingat. Quãto enim magis huiuſce cõtactũ effugerint aſſũpta, tãto ſanè magis horũ quoque cõcoctionem vitiari par eſt. Quòd ſi inſidentes præterea humores praui valde fuerint, maior quoque videbitur inde cruditas, quæq; vnà inuadunt ſymptomata. Porro agnoſces ita affectos ex vẽtriculi viſcerúmque reliquorũ grauitate:nec minus interdum coniecturã facies ex qualitatibus quæ linguæ repræſentãtur.Cuius generis ſũt acores,acerbitates,ſalſilagines, & amarores, ſaporéſque inæqualiter ingrati,ructúſque non diſſimiles,qui videlicet piſcium corruptelam referant,cœníque aliquid ac fœtoris:tum abhorrentes qualitatum ſenſus in homine,oríſque ventriculi demorſus, & puncturæ,& grauitates, aliáque id genus ſymptomata, quæ humorum ita redundantiam oſtendant. Quæ verò hinc capitis quoque grauitas manifeſtetur,& vertigo,& vigiliæ, & ſomni pluſquam par ſit, ac tinnitus in capite, auribúſque potiſſimum, tum vertigines tenebricoſæ, ſomníque turbulenti ac ſoporoſi,inſomniáque abſurda, longum ſanè fuerit ſermone recenſuiſſe: illud tantùm affirmamus, redundantes ex his humores ſignificari. Ac vertigines quidem qualitatéſque acidæ, & ſitis priuatio, ſomníque ſoporoſi,& capitis grauitas,ac ſonoroſi tinnitus,appetentiǽque interdũ abhorrẽtes à ratione, notæ ſunt pituitoſi humoris exuberãtis.Salſus autẽ ſapor, qui ipſe quoque pituitoſus eſſe cẽſetur,affecta qualitate ſua lingua,

præſtat vt qui hoc tenentur,ſiti corripiãtur:qui etiam A
ex intempeſtiuo potu non ſanè prioribus noxæ minus
contrahunt. Acerbi autem cuiuſdam in lingua perce-
ptio,corporiſque vniuerſi ariditas, ſomnique inquie-
ti,ac inſomnia terrifica, mœrórque, & metus,& triſti-
tia, ex nulla digna ſatis cauſa,atræ potius bilis notæ
ſunt: ſicuti ſanè flauam ſubeſſe indicant morſus velli-
catúſque,oriſque ventriculi dolor, & amaritudines,ac
tenebroſæ vertigines,vigiliæque adhæc, & acuti circũ
caput auréſque ſonitus. Neque id verò ignorandum,
coeuntibus ſcilicet his,eorum quoque vnà coire ſym- B
ptomata: licet autem ex ſimplicioribus de compoſitis
quoque conicias. Quòd ſi hi in abſurdas præterea tem
peraturas ac qualitates & corruptelas ſexcentas dege-
nerent, quot tandem qualéſque cenſes ſymptomatum
inde ideas exiſtere poſſe? vſqueeo vt ſpiritus quoque
animalis ipſe confuſior,ita perturbetur(miſſos enim fa
cio reliquos nunc ſpiritus, præſertim quum ipſi vnà e-
tiã immutentur), ſolidáque animæ iudicia affectionéſ-
que corruptè denunciet: non diſſimili planè modo at-
que quempiam auribus affectum, & quæcunque iuſſe- C
rit dominus obaudientem, multa fugiunt, aliáque hic
pro aliis exequitur,vt qui ſentiendi inſtrumentum ma
lè affectum circunferat. Cæterùm humores hoſce,poſt-
quam ventriculum ita occupâſſe cognoueris, curabis
eo modo quem procedente narratione trademus: ſin
vltrà etiam progrediantur ii,& ad viſcera vſque ipſa tẽ
dant,inibique firmentur,deterior ſanè euadet affectus,
præſertim ſi craſſiores terreique magis humores fue-
rint qui ſic detinentur. Hinc nãque incipit affectus,ex
argumento hypochõdriacus appellatus, auram ſurſum D
tranſmittere, ac vehementiore grauioréque animum
mœrore afficere,obſidente nimirum viſcera grauitate.
Hinc porro ſomni etiam tumultuoſi accidunt, efferá-
que inſomnia,ex atra ſcilicet bile veluti meditabunda.
Medeberis autem via ac ratione poſterius explicandis.

DE AFFECTIBVS SANGVINIS. CAP. III.

SAnguis porro ſi quidem multudine nocumẽtum in-
ferat,torpidos & ſõniculoſos facit,cibúmque ac po-
tum auerſantes, & qui ſudorem aliquando præter ra-
tionem emittant: atque libenter hi cibos admittunt a- E
limenti pauci. Quibus ſanè ſanguinem detrahere præ-
ſtiterit, quo rurſus nutriri corpus incipiat, quando ni-
mietas omnis naturæ inimicetur. Quòd ſi in corrupte-
lam is abierit, aut computruerit ob calorem aliquem
extraneum, vel ſucci praui alimenta, ſi quidem modi-
cè id patiatur,mediocres quoque reddit inæqualitates
quaſdam. Quam planè ob rem quod praui ineſt eua-
cuare oportet, alimentiſque vires reſumere ſucco bo-
no præditis:ſin in aliam degenerauerit ſpeciem,quali- F
tatémque propriam exceſſerit,affectus illos creat, qui-
bus humorum ex ſanguine immutatorum redundan-
tia correpti, affici ſolent. Sanguine enim in alienum
iam humorem conuerſo, inde quoque exoriens ſpiri-
tus inficitur,atræque ita bilis affectus conſiſtunt, ſicuti
in mediocri mutatione leuiores,ita in vehementi dete
riores. Sunt porro hi,metus, animi deſpõſio, triſtitia,
delirium, grauitas,torpor,reſolutio,animi impetus ſi-
ne ratione,quúmque repentè quis exilit,formido, ſer-
monum actionúmque inconſtantia,ipſarúmque inter-
dum corporis partium veluti cõuulſio: in ſumma, quic G
quid parti animæ noſtræ cognitrici principique ingra-
tum moleſtúmque, hoc ſeſe pacto inter initia detegit.
Ac quæ conſortii quidem lege conſiſtunt,leuiora ſunt,
& præeunte fiunt viſcerum grauitate. Quique linguam
diuexant ſapores,& qualitates variæ,ne hunc quidẽ vſ
queadeo infeſtare affectus ſolent,vt qui facilè intendã
tur atque remittãtur,obuia etiam quauis victus ratio-
ne. Quibus verò cerebrum primario affectu patitur,
iis aut vniuerſus ſanguis in melancholicum degenera-
uit, aut in reticulari cerebri plexu qualitate eiuſmodi H
ſuſcepta,affectus id genus conſiſtunt. hinc enim & ce-
rebrũ nutritur,& talem inde quoque ſpiritum gigni ve
riſimile fit. Quum itaque habitũ affectus induerit,dif-
ficillimè ſanatur: ac ſi quidẽ melãcholicus humor ſan-
guinis immutatione conſtiterit, genera melancholiæ
crearit, multo tamen leuiora quàm ſi ab exquiſita atra
bile orirentur. Quòd ſi melãcholicus humor ortum du
cat ex flaua bile commutata, furibundæ ita atque im-
manes deſipiſcentiæ fiunt. Fit enim vt quum flauæ bilis
mordacitas etiamnum ſuperet in melancholico iam
creato humore,ſenſúmque irritet atque exſtimulet, af
fectus afferat difficiles,& qui coerceri non poſſint. Si
verò immutatus valde non fuerit ſanguis in atram bi-
lem,cõſiſtere ita inſaniæ potius ſolent,fiúntque hoc pa
cto cum riſu plurimum deſipiſcentiæ: qui ſanè affectus
ſanguinis detractione,atque efficaci purgantium medi
camentorum vi,victúſque ratione accommoda ſedan-
tur: poſtquam longo temporis tractu fructum ex artis
adminiculis perceperint. De quibus ſi nunc particula-
tim diſſerere velimus,longum id ſanè fuerit,ſimulque
pollicitationem noſtram tranſgrediatur (neque enim
propoſitum nobis nunc eſt vt de affectibus omnibus
tractemus, horúmque curationibus): cui rei ſatis eſſe
poſſint ea quoque quæ diximus. Porro qui animum re-
latis adhibuerit,poſſit is ex iam dictis nondum etiam
dictorum coniecturam facere. Deinceps verò adden-
dum narrationi fuerit de qualitatum diſcrimine, at-
que alimentorum facultate, adhæc de exercitationi-
bus,reliquáque victus ratione: tum quæcunque medi-
camentorum rationem obtinent, ſiue quòd qualitates
noſtras immutent alteréntve,ſiue quòd corporis noſtri
humores deobſtruãt ac repurgent,aut compactos craſ-
ſóſque reddant. Exhibita enim in hunc modum oratio
fuerit,propoſiti ſui finem aſſecuta.

DE DIFFERENTIIS QVALITATVM ET FACVLTATVM QVÆ ILLIS INSVNT. CAP. IIII.

SEdenim tractandum prius de qualitatibus quæ in a-
limentis apparẽt ac medicamentis, quanã vnaquæ-
que facultate ſit natura prædita: deinceps verò priua-
tim de vnoquoque alimẽto & medicamento dicendũ,
ac reliqua victus ratione, prout progredientibus ora-
tio ordinem ipſa digeſſerit. Inter qualitates igitur aliæ
ſimplices ineſſe videntur particularibus alimentorum
ac medicamẽtorum facultatibus, aliæ verò compoſitæ:
atque aliæ quidem intenſæ, remiſſæ aliæ: aliæque in i-
dem cum qualitate vnà effectrice contemperatæ ten-
dunt, aliæ in oppoſita: ſic diſcuſſis particulatim quali-
tatibus,multa ſanè harum faſtigia inſpicias. Ergo qua-
litatum alia dulcis habetur,alia pinguis,alia acida,alia
adſtringens, alia ſalſilaginoſa, deincépſque ab hac, a-
mara,& poſtremò acris: ſuntq; hæ quæ generatim ſen-
ſui noſtro repræſententur qualitates: quòd ſi aliæ quæ-
dam extiterint quæ huiuſmodi eſſe non videantur, cõ-
muni nihilo minus ratione cũ illis eæ continentur. Nã
aquoſæ dulcedines communi dulcium ratione cenſen-
tur. Oleoſæ verò qualitates pinguibus adnumerantur,
quemadmodum planè adſtringente qualitate auſteræ
acerbæque ſpecies cõtinentur, maioris minoríſque ra
tione diſcrimen ſortitæ. Præter enumeratas iam quali-
tates aquea quoque & frumentacea habentur, nullam
quidẽ manifeſtã ſenſui qualitatem repræſentãtes, ſed
quæ familiares tamen nobis eſſe videantur magna ex
parte, ac in maximo latitudinis cãpo ſpectẽtur. Vinoſã
verò dixerit aliquis qualitatũ diuerſimodè coeũtiũ mi
ſturã eſſe, quæ differẽtias admittat innumeras,& modò
in hãc,modò in illã qualitatẽ inclinet. Ac frumentaceã
quidẽ eſſe dicimus quæ in ſeminib⁹ viſitur cerealibus,
ac leguminibus,aliiſq; id genus: aqueã verò, qualẽ ole-
ra herbæque referũt, fructúſque,& radices quædã, quæ
nihil ſenſum immutet: qualitatẽ porro hãc noſtræ quæ
ſymmetria conſtat ac temperatura æqua, collatã, frigi-
dam eſſe dicimus, inſigni latitudine ſpectandam. Alia
verò ab hac, quam dulciaqueam nomines, tanto magis
à frigiditate receſſiſſe videri poteſt ſimplicis aquæ qua
litatis, quãto plus eã dulcedinis adeptã cẽſueris: hæc ve
rò quoq; tẽperamẽti æqualis collatione frigida quadã-
tenus eſſe cenſetur. Vtræque quidem iuſto humidiores
ſunt: at quæ exquiſitè dulcis fuerit, temperamento cõ-
ſtat moderato: quo verò intẽtior fuerit, ſicuti caliditatẽ
acquirit quandã ſupra moderatã, ita humiditatis non-
nihil ex moderato deperdit. Pinguia oleoſáque ipſa

quoque temperata ac naturæ amica quum ſint, faculta A
te prætera pollent contenta relaxandi remittendique:
videntur autem aliquatenus dulcibus præſtare, ſiquidē
concoctio in his exquiſitior euadat:vtraque autem in-
ueterata multum quidem adipiſcūtur caloris, & humo
ris amittunt. Quæque exactè fuerint dulcia, temporis
progreſſu amaritudinem contrahunt,in oppoſitā qua-
litatem degenerantia, quādo vt dulcedinis vlterius in-
tentionem ſuſcipiant non habeant:pinguia autē in nidoroſa abeunt:& neſcio quomodo rectè appellem per-
ceptum ex his ſenſum,quoniam nondum is proprio vo B
cabulo ſignificetur. Non diſſimiliter afficiūtur quæ ex-
trinſecus igni multo elixa fuerint, & quæ cum calore
innato diutius moram traxerunt,præſertim ſi in acrio-
rem is vergit. Acida verò qualitas inter frigidas quum
partium tenuium ſit, vt incidat quidem ac modicè ex-
tenuet,habet:non minus autē exſiccare conſueuit. Au-
ſtera modicè adſtringunt, cōpingúntque materiam,&
incraſſant, ac laxa corroborare ſolent, quum partibus
iam conſtent craſſioribus, refrigeréntque atque exſic-
cent. Horū porro qualitate intentiore acerba apparent C
quæ potius craſſiorum partiū ſunt,& vehementius ex-
ſiccant: ſalſa verò quæ dulcibus calidiora ſunt,pingui-
búſque non multo ſicciora, tenuium apparent quodā-
tenus partium,ac attenuātia, humiditatum exuſta ple-
nitudine:adaucta verò,amara,quaſi ſalſa euadunt, quæ
& ipſa calida ſunt,& ſicca, vincentiáque ſalſa abſtergē
di facultate. Sicuti rurſus acria omnium maximè cali-
da iuxtà ac ſicca habētur: partium verò tenuium,quæ-
que ſe ad profundum facilè intrudant, tum verò inci-
dant,attenuent,deobſtruant,adurant. Verumenimue- D
ro cōmunis de qualitatibus ſimplicibus ſermo ad hunc
modum terminetur. Habet autem facile qui velit ex
ſimplicioribus his etiā cōpoſita dignoſcere: ſunt enim
profectò ſexcenta huiuſmodi quæ contrarias inter ſe
ac diſcriminatas qualitates obtineant: quæ ſiquis accu
ratius conſiderarit,poſſit is opportuno horum vſu con
trario etiam modo affectis mederi. Id quod perſpiciens
ars omnium optima,qualitatum complexus, & tempe-
ramenta imitatur artificio,ſecundum ea quæ in herbis,
fructibus,reliquiſque ſimplicioribus corporibus appa- E
rent,quo affectus ſanet varios complicatóſque.

DE FRVMENTACEIS ALIMENTIS, AC LEGUMINIBUS, HORÚMQUE DIFFERENTIA. CAP. V.

ATtamen frumentacea,tum quæ ſimplicis alimen-
ti facultate continentur, minimè pro qualitatum
modo conſideranda veniunt, niſi tale quoque aliquid
in his appareat: ſed concoctione vnumquodque, & e-
lixatione,& craſſitie,& tenuitate probatur. Quibuſdam
enim elixationis modus ac cōdimenti deeſt, ſic vt in-
grata ob id duráque ei qui nutriri debeat,ſeſe offerant, F
tempúſque exigant vt conficiantur longius. Ex anima-
libus alia quum maiore conſtent corporis mole, durio
ra & terrea magis ſunt,alia non itidem: quin ipſa quo-
que inuicem boni habitus,ætatiſque ratione differunt,
victúſque ad hæc ratione & exercitationibus. Proban-
túrque omnia hæc temperamenti proprietate,ſic vt nō
omnibus eadem conferre videātur: quin potius alia a-
liis quadrent magis, tēperaturæ & exercitationis pro-
portione reſpondentia, vſqueeo vt niſi quis particula-
tim horum differentias nouerit, ac temperaturas qui- G
bus aptari poſſunt, fruſtra ſanè is victus rationem inſti
tuendam aggrediatur. Itaque (ne hac quoque ex parte
claudicet ſermo) de his trademus congrua. Fortaſſe e-
nim aliis quoque qui in iſta inciderint, vſui fuerit opus
hoc. Illud certè conqueri de nobis non debes, ſi quan-
tum ad præſentem inſtituti noſtri partem pertinet,de
carnibus quoque,orationis affinitate ducti, dicemus:
quippe qui diu iam ab eiuſmodi alimentis abſtineas,
ob perſonæ quam geris dignitatem. Fortè nanque via
hac & ratione aliis quoque ſuggeres quæ futura illis ex H
vſu ſint: dum quidem illius ſemper rationem habes,vt
victus pro vitæ honeſtate animique virtute inſtituatur
quibuſcum conſuetudo tibi intercedit: minimè tamen
interim detrectes, quæcunque hominum ſanitatē iu-
uatura videantur,decernere. Quamobrem hac quoque

A in parte narrationem hanc noſtram non intempeſtiuā
exiſtimes oportet. Quoniam verò alimenta plurima eſ-
ſe ac varia ſolent, longè verò adhuc plura videntur
præparationis diuerſitate,vndenam quæſo initium ma
gis ſumere expediet? aut vnde melius? Melius autem fue
rit,ex communibus magis,& quibus omnes(propè di-
xerim) mortales vtantur. Triticum igitur (hoc enim
maximè humano generi commune eſt alimentum) vnū
idémque ſpecie quum ſit, facultate non idem ſemper
videtur,quando aliud fuluum, denſumve, aut vtrūque
B videatur: aliud contrà album & exile,aut rugoſum,aut
confarctum. Vnde non ſanè paucas differentias colli-
gas. Quod nanque fuluum magis fuerit, calidius eſſe
exiſtimatur:(ſcilicet illud non neſcire debemus, in iis
quæ ſpecie eadē continentur,calidiora videri quæ ful-
ua magis ſint) quod dēſum fuerit, elaboratu difficilius
eſt,ac multum præſtat alimēti: ſicuti ſanè corrugatum
tenuéque,ob facultatis propriæ vitium tale euadit. At-
que iis quidem qui ſe exercent præſtat ſolidioribus ve
ſci,vt qui per habitum vehemētius ſemper difflentur:
C ideóque ſolidius nutrimentum requirant. Quibus verò
alia ab exercitata ærumnoſáque vita inſtituta victus
ratio eſt,leuius conuenit,quódque nihil in ſui matura-
tione aberrauerit. quod enim tale fuerit, imbecillum
eſt,atque imperfectum. Præſtat autem vt neque extra-
nei odoris alicuius particeps ſit,qualē contingere huic
veriſimile eſt ex cellarum repoſitu: neque verò alieni
ſeminis miſtura notetur. Quoniam autem triticum eli-
gendum tibi magis eſt quod leue ſit,æquè id in omni-
bus ſupponendum. iis enim qui magis exercentur, craſ
D ſius maioriſque alimēti exhibendum: leuius verò mi-
núſque enutriēs, iis qui otioſam vitam degunt. Reſtat
vt particulatim quoque quæ de hoc traduntur, audias.
Virens etiamnum ſiquis modicè aſſumat, modicā quo
que inde noxam perſentiet: quum enim humidius ad-
huc ſit,minimè viſceribus adhæreſcit,ſed aluum ſubit,
nullo illato damno: largiore autem vſu noxiū eſt,quip
pe quod elaborationem poſtulet maiorem. Modicè eli-
xo ſiquis vtatur aſſiduè,maximos is incurrerit affectus,
vitam quidem nactus minimè ærumnoſam. Plurimum
E enim fit vt quum crudum inelaboratúmque ſit, viſce-
ribus hæreat; vnde in reliquum corpus,quaſi inſuauis
fons quidam,deriuata humorum cruditas,non medio-
criter affectu hoc correptum infeſtet. Longè commen-
datius habetur, ſi repurgatum exactéque elixum vſui
adhibeatur:quale fere paratum ex oleo & adipe come-
dimus. Moliti verò accuratè tritici pars quædam eſt te-
nuiſſima,quæ farinæ pollē dicitur, Græcè παιπάλη: pars
alia craſſiſſima, quam furfuraceam nominant: vtriuſ-
que verò in medio farina eſt,quam ſic vocant, & ſimi
F lago,pollenta ipſa ſicuti ſolidior,ita purior. Ac ex pu-
riore quidem & nitidiore farinæ totius parte panis cō
ficitur,quem à ſiligine ſiligineum vocant,ex ſimilagi-
ne verò ſimilagineus,ſicuti furfuraceus,Græcis πιτυρίας dictus,detracta puriore parte: συγκομιστὸς autem(id eſt
confuſaneus)appellatur,cui demptū furfuraceū tantū-
modo fuerit. Omnes porro aut cum ſale vnà ac fermen
to præparantur, aut ſine his: itémque aut in furno cli-
banóve coquuntur, aut cinere: quorum hos, ἰπνίτας &
κλιβανίτας appellant(quaſi furnaceos dicas,& teſtuace-
G os):illos autem ἐγκρυφίας (id eſt ſubcineritios)quòd in-
ter coquendum cinere obducantur. Commendatiores
ſunt,ſi præparatio ſpectetur, quibus ſal & fermentum
additur:ſi coctura, furnacei ac teſtuacei. Quum enim
minimè cinere vitientur,& huiuſmodi ſorditie, multo
magis probantur. Sal verò & fermentum conducere in
primis ſolent, eo quòd quicquid ineſt recremētitii ab-
ſumant,ſimúlque concoctionem quandā addant, qua-
ſique confectionem elegantiorem ſubactis farinis. Nā
quæ nullo nec ſale nec fermento parātur,quū vires re-
H quirāt vt cōcoquātur valētiores, corpúſq; vnà quod exer
citationi deditum ſit, tibi ea vitanda ſunt, qui omnem
viuēdi rationē cōmutaris. Panis igitur omniū maximè
cōmēdatur ſiligineus,vt qui valētiſſimè nutriat:ſecūdū
hūc cōfuſaneus habetur: horū verò in cōfinio ſimilagi
neus locatur:omniū deterrimus furfuraceus, qui quidē

pauciſſimũ alimentũ corpori præſtet, ac feſtinãter per A aluum deſcendat,faciléque in melancholicum humorem conuertatur. Siligineus vti ex parte conſtat tritici repurgatiore,ſic etiam alimẽtum elargitur corpori puriſſimum: ſimilagineus, vt qui compactior ſit, etiamſi ſanguinem is quoque procreet ſincerum, certè elaborari diutius poſtulat,vt conficiatur: vtriuſque medius, (qui cõfuſaneus dicitur) ad vſus cõmoditatem,minúſque præterea noxius, vtpote qui neque concoctu difficilis ſit,vt ſimilagineus,neque verò vt ſiligineus,multum exhibeat alimenti,ac meatus obducat. Illud quo- B que ſciendum,magis minúſque decoctos panes,pro coctura fruſtratione viribus quoque ſuis deſtitui: idem etiam in reliquis eduliis omnibus quæ decoqui poſtulent, ſubintelligendum fuerit. Quæ verò ex farina, aqua,oleóque ſubacta,in ſartagine decocta parãtur,multum quidem alimentum,idque ſolidius,præſtant,ventriculum autem requirunt perquam robuſtum:corporibúſque iſta magis conueniunt athleticis,quòd humorem in aliis facilè progenerent crudiorem. Habes ad hunc modum ſermonem à nobis explicatum de tritico, C præparatiſque ex hoc ipſo. A tritico hordeum numeratur:vt enim neſcio quis dixit, Poſt panem eſt bona maza. Minus igitur hoc nutrit, at magis abſtergit, frigidiúſque natura habetur, & quod frumentaceis aliis fructibus præſtet: ac præparatus inde cremor múlti ſanè vſus,cum ſanis, (ſi quidẽ hi temperamẽto acriore fuerint) tum verò febricitantibus,quos quidem refrigeret atque humectet. Tu ipſe æſtatis tempore hoc vtare perpurgato,ac ſtudioſè decocto, quo modo pulticulam quoque præparamus. Quòd ſi huic cremorem D præterea ex amygdalis adiectum curaueris,edulium ita ſanè paraueris melius,leuéque,ac ſucci probi,tũ confici facile,atque attenuandi abſtergendique vi præditum,& modis omnibus vtile. Hordeum probandum quod albidum ſit ac bene habitum,nec odore aliquo vitiatum. Zea inter leuia & ipſa edulia eſt,perpurgata, ac pultis in morem decocta:at neque ſanguinem generare conſueuit bene ſincerum,neque ſatis enutrire,ſed nec roboris tandem aliquid corporibus addit. Hac tamen aliquando quoque vtare,quum edulii vſus vene- E rit leuioris. Milium,quum ſicuti zea exiguum præſtet alimentum,hoc nomine vincit quòd plus neſcio quid ſtabilitatis exhibet,ac flatulentiam parit:cuius te vſum abdicare velim,niſi quum meliorũ penuria vrgeat. Fabæ,vt quæ ſanguinem creent craſſum, flatúmque non diſſimilem,relegãtor etiam à te in victus ratione: licet abſtergendi alioqui atque enutriẽdi præditæ eſſe facultate videantur. Quòd ſi harum quandoque vſus tibi ingruat neceſſarius,præfertur ex his pulmẽtum, vt quod F & abſtergat magis, & flatulentiæ plurimum inter coquẽdum remiſerit. Quòd ſi ſemina præterea aliqua admiſceas flatũ diſcutientia (Græci ἄφυσα appellãt) melliſque aliquid ad hæc,ſic plurimum ſanè inde noxæ diſcuſſeris. Deteriores his phaſeli ſunt,qui calidi iam deputentur ac terreſtres, cerebrique (vt creditur) ſpiritũ conturbent,ſomnúmque inquietum reddant. Cicer alimentum præſtat corpori validius quidem,idque modicè purum,alioqui flatuoſum,& quod valentiorẽ ventriculum poſtulet. Iuſculum tamen ex hoc præfertur, G quòd & abſtergat,& vrinam cieat, quãdoquidẽ qualitate id ſalſilaginoſa quadã participet: quaobrem hoc potius quàm illius ſubſtantia admittenda. Oryza edulium eſt modicè calidum ac ſiccum, & alibile, & meatus obducens:temporis autem interuallo ſumpta, nihil ſanè moleſtiæ corpori attulerit. Inter legumina peſſimum omnium edulium lens habetur,vnde craſſus,terreſtris,& atrabilarius ſanguis gignatur: ventrem ſiſtit, bis terve aut pluries etiam feruefacta, abiectóque iure: quando minimè ad hunc modum paratam,aluum ſub- H ducere magis affirmant. Sanè ab hac quoque abſtinendum cenſeo, vt nocentiſſima, & agreſtibus accommoda magis. Iam ſermonem ad alia reuocemus, qui diu ſatis diuerſatus ſit in narratione frumentaceorum ac leguminum: poſſis autem ex dictis etiam nondum tractata dignoſcere. In omnibus potiora cenſentur viridia,vtpote quæ leuem etiamnum humiditatem retineant. Poſtquam enim hanc quoque temporis tractu amiſerint,craſſiora euadunt, terreáque magis. Ac quẽadmodum areſcentibus ſuccoſa præferuntur,ſic crudis elixa,& incoctis decocta. Et quoniam tenuioris vitæ tibi ingreſſo inſtitutum, ea edulia curantur quæ è terra prodeunt ſponte ipſa ſua, faciléque parabilia ac ſimplicia ſunt,poſt tractatũ de leguminibus, de oleribus quoque dicamus,arboreiſque fructibus,atque autũnalibus: poſt hæc de animalibus quoque,horúmque vſu.

DE OLERIBVS, ET AVTVMNALIBVS FRVCTIbus,horúmque diſcrimine. CAP. VI.

IAm illud hoc loco ſcire expedit,olera omnia tenuem aquoſúmque ſanguinem progignere ſolere: ſi quidẽ cum craſſioris eſculenti ſanguine conferatur:aliúdque ab alio differre pro qualitate,ſuccique bonitate, atque excellenti aliqua proprietate. Ac braſſica quidem vt in olerum cenſu tractata,edulium eſt modicè calidũ, ſiccũ autem magis: feruefacta hæc, nec abiecto humore, emollit aluum:eandem adſtringit,quater aut eo etiam plus proiecto liquore, atque ita deuorata. Quod minimè mirũ videri debet, quũ huius ſuccus abſterſoria facultate polleat, ſubſtantia autẽ eius adſtringens ſit. Atrabilarium humorem hæc plus iuſto parit: quapropter huius quoque vſus,niſi vrgente fame, reiiciendus tibi. Beta braſſicam bonitate longè antecellit: neque enim melancholicum humorem procreat, quod braſſica facit:ex humore præterea,quem inſitum hæc habet, nitroſo,aluũ ſubducit: olus hoc quoque calidũ modicè habetur. Betæ autẽ radices ſubrubræ rubræque valentius nutriunt,ſanguinémque gignunt longè quàm folia craſſiorem:illud inſuper obtinent,quòd flatum pariũt, quum facilè alioqui per aluum deſcendant:ideóque hæ quoque ad vſum aliquãdo adhibendæ. Frigidæ humidæque naturæ olera ſunt portulaca,& atriplex, temperamẽto atque anni tempori calidioribus accommoda: ſanguinem gignunt tenuem, aquoſúmque: corporibus frigidioribus aduerſantur. Inter edulia frigida intybus quoque cenſetur:facit ad calidas temperaturas. Sanguinem is quoque gignit tenuem, ſed lõgè quàm atriplex faciat deteriorẽ. Olus vẽtriculo alioqui aptum, & quod iecur corroboret ob adſtringendi vim, qua præditum modicè eſt. Lactuca frigidior multo humidiórque eſt, ſed quæ tenuem tamen ac bene nitidum ſanguinẽ generet,ſi probè concoquatur,facilémque ſomnum conciliet,perfrigerato atque humecto cerebro. Sed neque hac tamen abuti conueniet, quòd cerebrum immodicè humectum frigidúmque reddat: atque ideo huius ipſius actionum contentionem relaxet. Radicula agreſtis quidem,acris,& ob id medicamentoſa eſt, vt quæ humores in ventriculo viſceribúſque contentos diſſecet atque attenuet:edulium eſt concoctioni rebelle ſatis. Omnibus modis placidior habetur cui olitoris cura acceſſerit,ſic vt neque altera illa vti neceſſe iam habeamus:quippe quæ(acrium reliquorum more) ſanguinem exaſſet, acrémque reddat: niſi quis tamen hac ipſa pro medicamento vtatur. Apium,& fœniculum, & id genus alia, calidæ ſunt ac ſiccæ naturæ, vrinam verò cient, & infarctu liberant, alioqui concoqui difficilia: quapropter his quoque vt medicamẽtis vtendum quũ vſus exigit. Porrum cepis alioqui probabilius,ſi decoctum edatur:multum enim ſucci mali acriſque remittit elixatione: concoqui tamen quadamtenus contumax hoc quoque eſſe cẽſetur, ob fibroſum quod illi ineſt, etiamſi humores in thorace contentos,faciles reiectatu reddat ob innatum lentorem: lotium hoc mediocriter mouet. Cucumeres porro crudi quid aliud quæſo fuerint quàm quod eſſe dicuntur? crudum enim hi humorem procreant, ſuntque bene frigidi iuxtà atque humidi,& elaboratu difficiles. Pepones autẽ,vt qui maturitatem adepti ſint,longè meliores:ſolent nihilominus hi quoque,quũ aut non probè concocti fuerint,aut nõ facilè per aluũ deſcẽderint,quoſcũque in vẽtriculo humores nacti ſint,his ſeſe addere,eóſq; in corruptelã vnà trahere: quũ non magno negotio aluum ſubeat ob detergẽdi facultatẽ. Plerunq; ipſe ſubſtantiæ quoque non-

nulla ſecum extrahunt:ſanguinem tamē hi quoque te-
nuem aquoſumque generant, etiam probè concocti.
Cucurbita ſi cruda eſtur, in medio eſt peponum ac cu
cumerum:decocta melior euadit, frigidæ humidǽque
temperaturæ alimentum præſtat : huiúſque plurimum
vſus vt medicamenti conſtat, aliâs inutilis ac minimū
alimenti exhibere putatur, humorémque gignere a-
quoſum,præſertim quum frigidum nacta fuerit vētri-
culum. Amanitæ, fungi,& tubera,vt quæ frigidæ humi
dǽque naturæ ſint,ſuccúmque generent craſſum cru-
dúmque, calido ſiccóque temperamento conueniunt.
Inter olera omnium maximè commendantur aſpara-
gi.nam quum ventriculo minimè graues inter conco-
quendum ſint, ac modicè calidi, & partibus conſtent
tenuibus,ſanguinem aſſiduè gignunt purgatiorem: ii-
dem,ſiquod aliud vnquam edulium,lotium cient.Quā
ſanè ob rem, non verno tantùm tempore (quo in pri-
mis vigent)his velim vtare,ſed ad reliquum etiam an-
ni tempus conditura repoſitos ſerues,qui planè & nu-
triant, & defæcatum ſanguinem largiantur: nec ſanè
minus viſcera quoque infarctu liberent,horúmque v-
nà humores attenuent. Atque de his hactenus: dein-
ceps de fructibus dicendum. Ceraſa frigida humidá-
que ſunt,quorum alia dulcia molliáque,dura alia habē
tur,& quæ adſtringant magis. Deligenda priora illa,vt
quæ melius concoquantur, faciliúſque aluum ſubeant.
ſecunda magis faciunt ad ventriculum,qui in bilem a-
gitur: quippe quæ nec facilè omnino corrumpantur,&
ventriculum adſtrictoria facultate corroborent: im-
modico tamen horum vſu, niſi vnà in corruptelam ab
inſitis humoribus trahantur, aquoſus humor procrea-
tur. Ex pomis bonitate cætera vincūt quæ Regia ap-
pellātur,quæ ipſa quoque frigida ſint:cordi verò ami-
ca cenſentur,ideo quòd vapores cor impetentes fuligi
noſos fumidóſque repellant,nec ſanè minus ſurſum in
caput delatos. Denique noxā quoque ex vino in capi-
te contractam ſedant: neruos quidem tentant, ac me-
morandi vim retundere creduntur, potiſſimum quæ
natura acida fuerint: nempe frigida hæc ſatis ſunt, &
ſubſtātiæ tenuitate ſeſe iam ad profundum addūt.Pro
bantur ex his magis quæ in hyemem repoſita ſeruan-
tur dulcia. Maturitatem enim temporis mora adepta
pleniorem,congruo quoque vſu aptiora reddūtur,nec
ſanè facilè corrūpuntur. Perſica poma atque Arme-
niaca frigido ipſa quoque atque humido temperamē-
to conſtant: probè concocta tenuem humidúmque ſan
guinem generant. Solent porro hæc quoque,niſi faci-
lè aluum ſubierint,in corruptelam abire,& cum humo-
ribus vnà immutari, quoſcunque tandem offenderint.
Quamobrem quibus ægrè per aluum deſcendant,con-
ſuluerim ego iis omnino vt ne ea quidem attingant,ni
ſi quis temperamenti proprietate corpus affirmet libē
ter alimenta huiuſmodi admittere. His pruna com-
mendantur magis,ſi quidem facilè per aluum deiician
tur.Solent enim nonnullis hæc quoque corrumpi,non
ſtatim per aluum reiecta. Punica vt inter autumnales
fructus alimento leui conſtant, ſanguinémque perpe-
tuò gignunt tenuem,ſúntque ventriculo amica,& quæ
mordaces ſuccos aboleant:quapropter horum quoque
opportunus tibi vſus conſtet, quum videlicet in corpo
re exuperare calor videatur,aut anni tempus tale vrge
at:alioqui ſuperuacaneum fuerit, quæ pro medicamen
ti ratione ſumuntur, his vt eſculentis vti, præſertim
quum contraria temperamentum ſuggerat quàm ra-
tionis expers appetitus ac conſuetudo poſtulet. Coto
nea ex autumnalibus fructibus inter edulia adſtringen
tia connumerantur, quǽque aluum ſupprimant.Solent
hæc nonnullis ante cibum ſumpta aluum potius coer-
cere, ſicuti à cibo, emollire. Quod minimè mirum ſit,
quandoquidem ventriculi os adſtringendi facultate
comprimentia,alimoniam vi protrudant:quemadmo-
dum ſanè in vtre quoque ac veſica idē manibus præ-
ſtamus,faciléque contenta educimus: præſertim ſi re-
pleta quidem vaſa fuerint, vehementius autem ſu-
periores partes cōprimamus. Inter hoſce fructus ma-
ximè omniū adſtringunt ſorba,corna,& meſpila,quo-

A rū vſus maximus ſit vt medicamentorum:& quòd ven
triculo alioqui vtilia ſint adſtringendi vi. Alimenti au
tem vice ſumpta, ſanguinem exhibent minimè com-
mendandum: tum verò adſtrictæ plus æquo aluo nocu
mentum capiti reliquóque corpori inferunt. Ficus at-
que vuæ in ciborum cenſu autumnales fructus omnes
vincunt, vtque & ſanguinem progignant cæteris lau-
datiorem,& corpus alant: etiamſi flatuoſæ alioqui eſſe
cenſeantur, carnémque corpori ſubminiſtrent flacci-
diorem, viſceribus in ſcirrhum duratis, & infarctu la-
B borantibus aduerſæ. Præſtant eo nomine ficus quòd
renum arenulas repurgent:vtræque aluum ſubducunt,
ſicuti eandem nuclei conſtipant, veteraſcentes mul-
tum humiditatis recrementitiæ amittūt. Iuglandes.i.
caſtaneæ,inter arboreos fructus refrigerāt & exſiccāt,
ac modicè adſtringunt:flatum interim egregiè pariūt.
Sanè exploratū eſt has quoque alere: elixatu flatuoſæ
facultatis plurimùm remittūt, alioqui in meatibus hæ-
ſitātes,ægréque concoctibiles. Nuces vulgares,ſcilicet
hæ quas Regias vocāt, calidæ quidē cēſentur & ſiccæ,
C ſed caput pertētant ſiquis aſſiduè vtatur, & ventriculo
infeſtæ ſunt,ac difficilè cōcoquuntur:cum ficubus vnà
commanſæ probantur magis,quòd per aluū citius vnà
deiiciantur. Nuces quas Ponticas appellant,hoc eſt a-
uellanæ,quo nomine adſtringūt,poſſint ſanè ventricu-
lo idoneæ cēſeri, ſed quæ nihilo tamen ſecius cōcoqui
contumaces ſint, ob confertiorē ſubſtantiā, qua prædi-
tæ viſuntur, quódque aluum magis ideo adſtringant.
Has amygdalæ bonitate ſuperāt,potiſſimū verò expreſ
ſus inde cremor,oleúmque. Hoc nanque cōpertum eſt,
D fauces aſperámque arteriā leniri, humoréſque in tho-
race contentos proiectu faciles reddi. Ex earum autem
cremore elixato ſorbitiuncula paratur optima, quæ &
alat,& diſſecet,& renibus opituletur, & viſcera thora-
cémque perpurget, nō perinde tamen ventriculo accō
moda ſit. Amygdalæ ſi integræ deuorentur, concoctu
difficiles euadūt: optimum parauerís edulium ſi harū
cremorē ſuccreto decoctóque ordeo immiſcueris, aut
alicui tali,amylóque in primis. Hoc enim omnibus præ
ſtat,vt quod leuiſſimum ſit,& concoctu facile, ac boni
E ſucci,ſanguinémque progignat nitidum & tenuem. Ac
ſermoni quidem huiuſmodi ſatis à nobis hactenus pro
ducto(qui quidē orationis breuitatē ſectemur)hîc finē
faciamus. Deinceps verò de reliquis quoque alimentis
tractemus. Quòd ſi narrationis affinitate mentionem
quoque de his fecerimus quorum à te vſus reſpuitur,
condonabis nobis hoc, ſi in aliorum quoque gratiam
hæc tradantur.

DE ANIMALIBVS TERRESTRIBVS, AQVA-
F tilibus, volatilibus: horúmque differentiis.

CAP. VII.

ANimalium, quorum ſpecies multæ habentur, a-
lia terreſtria ſunt,alia quæ volatu fidant, aquatilia
alia. Horum ſingula in maiora minoráque faſtigia,pro
ſpeciei diuerſitate, diducuntur. Atque horum rurſus
vnumquodque ætatis differentia diſcriminatur,vt alia
iuuenilia ætate,alia vigentia,ſenióve confecta videan-
tur: præterea cicura alia ac domeſtica ſunt, alia ſylue-
ſtria: itémque alia exercentur magis,alia minus. Quæ
itaque terreſtria ac pedeſtria vocantur (etenim repe-
G tendum ab initio fuerit) calida ſemper plus iuſto ſunt,
& quæ valenter nutriant,ſanguinémque gignant craſ-
ſiuſculum,& athleticis corporibus conueniant magis.
Volatilia atque aerea, leuiora quidem multo ſunt, &
quæ non vſqueadeo alant, quadamtenus autem ſiccio
ra & fibroſiora ſunt, ſanguinémque gignunt tenuiorē:
ex his ipſis quæcunque in aquis degunt humectiora
habentur & carnoſiora. Aquatilia communi quidem
ratione longè relatis iam humidiora ſunt ac frigidio-
H ra non parum verò inter ſe differunt: quandoquidem
aliud ſit piſcium genus,aliud mollium,aliud teſtaceo-
rum, aliud cruſtatorum. Atque inter piſces alii ceta-
cei ſunt & pelagii, alii littorales & ſaxatiles. Atque
ex his qui corporis conſtāt mole maiore,alimentū cor
porib⁹ præſtāt liberalius craſſiúſque,ſicuti minores par
cius puriúſque,præſertim ſi ex ſaxatilibus fuerint. Nec

ſanè differentiarũ minus ex eorum quoque paſtu cõtẽpleris. Quum enim in vniuerſum laudatiores ſemper habeantur marini iis qui in aquis dulcibus degũt,non ſanè pauciores hinc quoque differentias colligas:nam qui in alto ſẽper diuerſantur,feriuntúrque aſſiduè fluctibus,& fatigantur melius,& cibis veſcuntur repurgatioribus, prorſuſque inter piſces carnem obtinent nitidam ac ſolidam : quo fit vt aliis magis nutriant ſanguinémque progignant craſſum. Qui verò cibum capiunt in fluminum oſtiis,locíſque paluſtribus ac limoſis,aut vbi cloacæ deſinunt,guſtatu pingues quidẽ ſentiuntur,nec ingrati, valde tamen praui ſunt,vt qui ſalubris nihil contineant. Saxatiles,qui in aquis degunt puris, carne meliore quoque præditi ſunt, vt & haud grauatè concoquantur, & ſanguinem generẽt tenuem purúmque. Mollia omnia,quod ad ſucci bonitatem attinet,piſcibus multis præferuntur. ſanguinem enim gignũt tenuẽ,& nitidũ:neruis tamẽ multis conſtant:qua gratia & pertinacius cæteris concoquuntur,& frigidiora cẽſentur,nempe exanguia. Piſcium molliúmque in confinio cruſtata conſiſtunt:quum verò facilius quàm mollia conficiantur, ſanguinem præterea gignant puriorẽ ac tenuiorẽ,minor ineſt teſtatis vſus,vt quæ nihil defatigatione exerceãtur: quã planè ob rẽ nõnulli his pectines præferũt, vtpote qui inter reliqua teſtata ſoli diuagẽtur,locúmq; mutẽt. Sãguinẽ teſtata exhibẽt tenuẽ & aquoſũ:alioqui cõfici etiã rebellia,& quæ haud facilè aluũ ſubeant. Deliguntur à multis piſces quibus ſquamis oſſibúſve obducta cutis ſit: quibus ego porro fidẽ adhibeo,quòd hoſce diſſimilibus ſiccos magis eſſe exiſtimẽ. Nã quod inter humida ſiccũ reperitur,cõmoderatũ cenſeri omnino debet:ſicuti ſanè etiã quod inter ſicca humidum fuerit:cuiuſmodi ex auibus,gallinaceum genus eſt,& phaſianorũ,hiſque etiam magis anates,atque anſeres, quǽque in aquis degunt omnia. Et quoniam terreſtria ſubſtantia cõſtare terrea diximus, multóque ſanguine ac ſucco, corporíque alimoniã exhibere non diſſimilem , deligenda ex is quæ teneriore ætate ſunt, minoréque corporis mole quàm pro ſpeciei differentia , nec quæ exercitatione multa agitentur. Nã quæ paulo magis inertia ſunt,humectiora hæc & excrementitia habentur:ſicuti quæ diutius exercẽtur,ſicciora & leuiora: fugiendus verò in omnibus exceſſus. Quin artuũ quoque ipſorum alimoniam ſicciorem, minúſque recrementitiam exhibent extimæ partes quàm intimæ,minores quàm maiores, pro naturalis videlicet formationis ratione. Probatur porro horum vnumquodque etiam à genere carnis. quanto nãque animalium caro ab albedine degenerat,tanto magis ſucci boni vſum deperdit. Cõmuni verò omnium ratione ex iis quæ ſpeciei eiuſdem ſint,quæ tenera adhuc ætate ſunt,alimentum præbent humidius,ætate autem conſiſtentia,calidius ſicciúſque:vtriſque deteriora,quæ iam conſenuere, quòd humorem adaugeant atrabilarium & excrementitium:idque quo maiore corporis mole conſtiterint,fuerintque exercitatiora. Illud quoque operæpretium ſit non ignoraſſe,agreſtia ſcilicet domeſticis calidiora ſiccioráque eſſe. quæ tamen ſi congruo omnia vſu exhibeantur (pro conuenienti nimirum temperamenti ratione)nihil incommodare exiſtimentur. Habes iam tractatum de alimentis ſatis tibi explicatum. rerum enim diſtributione hac continẽtur particulatim differentiæ omnes: ſic vt minimè neceſſum ſit particulares tibi horum ſpecies recẽſere,homini philoſopho , & qui facilè poſſis iſta inueſtigare. Nunc reliquũ eſt vt de vino cæteriſque humidis quibus vtimur,differamus, nequid orationi deſit.

DE VINO, AQVA, LACTE, OVIS, MELLE, OLEO, ſapa,aceto,vuæ immaturæ ſucco,Punicis malis,& ſale: déque eorum differentiis. CAP. VIII.

ERGO vinum (de hoc enim dicendum prius,propterea quòd plurimus quoque huius vſus ſit) hoc quidem craſſum eſt, illud verò tenue: hoc auſterum, illud dulce:atque inter hæc aliud album,aliud fuluum,aliud rubens. Horum porro in confinio ſtatutas differentias ſponte omitto. neque enim neceſſe nũc habemus orationis minutias eiuſmodi perſequi. A Itẽ aliud polyphorum eſt,quod multum aquæ vt diluatur admittit,aliud oligophorum,quod minus. Craſſa magis alibilia ſunt, ac craſſiorẽ ſanguinem gignunt:in cauſa ſunt vt viſcera obſtruãtur:contrà ſe habẽt tenuia,vtpote quæ & vrinam eliciant,& ſanguinem generent tenuẽ. Accommodatiora ventriculo quæ auſtera ſunt , minus tamen alunt:è diuerſo ſe habent dulcia. Sed & alba,minus calida cæteris. Priores enim calefaciendi partes obtinẽt fulua, ſecundas rubentia: in omnium vltimis locantur B aquoſa,quæ pauculum aquæ vt diluantur poſtulant:oligophora vocant. minus hæc caput tentant. Atque iis quidem qui ſeſe bene habitos eſſe ſtudent, vina generoſa ac bene colorata conueniunt magis : tibi verò cui ſimplex tantùm ſanitas curæ ſit, ſpiritúſque animalis, videri poſſit ſatis etiam oliphogorum facturum, quòd & album ſit,& tenue: niſi ſiquando frigefactus neceſſariò ad calidiorũ vſum confugias. Aqua vtẽdum quæ nec qualitate aliqua prædita, nec reſes ſit : cuiuſmodi ſtagnantium aquarum eſt,earum præſertim quæ palu- C ſtribus nec ventis peruiis locis reſident. Laudabilior fontanæ aquæ vſus eſt,aut quæ ex puteis aſſiduè agitatis hauritur. Secũda ab his commendatio fluuialium, niſi in has quoque cloacæ deriuent, quæ vrbium aut regionis alioqui alicuius ſordes eluant. Fugiendus in primis earum vſus quæ inſigniter frigidæ fuerint,quǽque niuibus eliquatis defluunt, tum quibus, veluti præſegmina,minutulæ harenulæ quædã innatent,limoſique aliquid ſubſidat, quǽque non procul à ſponte naſcentibus calidis fluunt. Inculpatiſſima omuium aqua quæ citò tum frigeſcit tum incaleſcit, nec guſtu aut odora- D tu qualitatẽ aliquam repræſentet. Lac porro ipſum quum ex ſubſtantiis diuerſis cõfletur, ſeroſa videlicet, butyroſa,& caſeoſa,adhibendum ſemper ad vſus ſerũ, vt medicamentum ſolummodo: vtpote quod frigidum iam ſit,& aluum emolliat,nec quicquam nutriat, & abſtergat. Butyrum quum calidum ſit ac minimè euidenter humidum,ventriculo aduerſatur:probè tamẽ concoctum ſanguinem gignit, facilè in bilem abit,habitudinem nactum calidiorem. Caſeoſa pars terreſtris eſt,& quæ meatus infarciat , atque ægrè conficia- E tur:præſertim ſi in viſcera incidat obturata, & alioqui anguſtiora. In totum verò lac alibile eſt,bonique ſucci: caput tentat, iis quidem quibus facilè id repletur: quibus caſei modo cogitur, iis viſcera obſtruit. Deligendum lac maximè caprinum,vt quod ouillo tenuius ſit & bubulo: caſeus verò qui & recens ſit & ſalis pauxillum admixtum habeat:aliorum verò vſus reſpuendus,propterea quòd & difficilè concoquantur, & ventriculo aduerſentur,& obſtruant, & ſanguinem procreent craſſum. Ouis vtendum gallinarum in primis do- F meſticarum, deinde ab his,phaſianorum,poſtremò anatum,atque anſerum. Præcipua oui pars luteum eius eſt , vnde alimentum corpori ſubminiſtretur liberale purúmque:nam alia & concoctu peruicax eſt, & vt elaboretur diutius exigit. Porro ex his quæ de animãtibus diximus,licet de horum quoque ipſorum ouis coniectare. Piſcium oua longè minore tum calfaciendi tũ nutriendi facultate prædita ſunt: quanto nanque auiũ carnes piſcium carnibus præſtant,tanto ſanè magis piſcium oua ſuperantur ab iis quæ auium ſunt. Quæ ſale G ſiccantur,ægrè conficiuntur, ac ſanguinem corruptela inficiũt. Id quod de ſalſamento omni dictum intelligi volo: quandoquidem ſalſamentum omne putreſcentẽ corruptúmque ſanguinem reddat,quod vitandum præ omnibus fuerit. Mellis vſus ſenibus cõuenit,ac temperamento frigidis, & hyemis tempore : incommodum hoc bilioſis, atque æſtate ſumptũ. Quum enim calidũ id ſit & ſiccum,ac pro guſtatili quam obtinet qualitate familiare,in iis qui tãto moderato frigidiores ſunt, quanto id calidius,conflato ita exceſſus vtriuſque complexu,moderato temperamento par eſt ſanguinem in- H de generari. Coeunte verò in idem gemino temperamento , mellis videlicet, eiúſque qui aſſumit quod in melle ineſt dulce,in bilem vertatur neceſſe eſt: ſcilicet idem hic perpeſſum quod foris ignis potentia plus iu-

ſto decoctũm patitur. Sunt qui detracta huic ſpuma, A
atque ita retuſa in primis eius acrimonia, minus id ca-
lidũ reddant:id ſi tu quoque facias,eduliiſque hoc nõ-
nullis præterea admiſceas, niſi calor obſtiterit aliquis,
qui incõmodum minuetur,probatiſſimo ita medicamẽ-
to vtare,quod præterquã quòd alat,leniter etiam ven-
trem purget. Oleum verò quum calidum modicè,hu-
midúmque ſit, ob pinguetudinem eſſe infeſtum vẽtri-
culo ſolet:quod cõmune ſit oleoſæ pinguiſque qualita-
tis vitium. Quo fit, vti modicè opſoniis additũ,non ſa-
nè manifeſto noxam ſuam detegat: ſupra modum ve- B
rò ſi adhibeatur, quum natura innatare conſueuerit,
facultatem ventriculi contentricem reſtinguit. Quod
ex lini ſemine fit,vtpote quod nec calidum adeo gluti-
noſúmve ac craſſarum partium ſit, cum minore nego-
cio aluum ſubit:tum ventriculum minus infeſtare cre-
ditur. Vtrunque bonitate vincit amygdalinum, quip-
pe quod & partibus conſtet natura tenuioribus, & mi-
nus ventriculo incommodet,tum verò diſſecet, contẽ-
tóſque in thorace humores facilè eliciat, ac fauces præ-
terea leuiget. Sapa inter opſoniorum additamenta C
(Græci προσοψήματα vocant) ipſa quoque cenſetur. hæc
ſicuti calefaciendi vi inferior melle eſt,ita valẽtius nu-
trit, ventrem modicè ſubducit, viſcerum obſtructioni
minimè idonea. Acetum niſi quis frigiditate laboret,
vtiliter eſculentis inditur. Id enim quum frigidum ſit,
ſiccúmque, ac tenuiſſimarum partium, & diſſecantiſ-
ſimum, confarctos ventriculo viſceribúſque humores
incidit,atque attenuat,& abſtergit: ſique prius craſſarũ
partium cibus aliquis ingeratur, attenuatur is, & inſi-
gni aceti vi veluti elaboratur. Omphacium & acido- D
rum punicorum ſuccus,commodè vt medicamenta ex-
hibentur,nam aliàs neceſſarius eorum vſus non fuerit.
Siquidem omphaciũ tametſi ventriculo conferat,qua-
tenus tamen partibus cõſtat craſſis,frigidúmque eſt, ac
vẽtrem ſupprimit,non omnibus ex vſu eſſe videri poſ-
ſit. Acidorum porro punicorum ſuccus quum tenuis ſa-
tis ſit, flauæque bili repugnet, ſanguinique in primis
feruido,ac iocinori æſtuanti,non ſanè ventriculo inte-
rim cõmodus ſatis habetur. Huius abuſus aluũ quoque
ſupprimit, ideo quòd acidæ qualitati, adſtringẽtis nõ- E
nihil immixtum obtineat. Sal inter opſoniorum addi-
tamenta calida ſiccáque reponitur,quæque modicè ap-
petentiam excitent: facit ad humorum, ſiquid redun-
dãt, exſuctionem & reſiccationẽ: conſultius tamen fue
rit,frequentiorem huius vſum vitaſſe,quòd & ſiccato-
ria alioqui facultate præditus ſit,& ſitim augeat,& ſan-
guinem corrumpat: ſiquidem ex hoc ſi condimentum
tãtũ quæratur cibis,gratúſque his inde ſapor cõcilietur,
paululũ quid noxæ inferat:at nimius eiuſdẽ vſus officit.

DE CIBORVM QVANTITATE, CAP. IX. F

POrro aſſumendi cibi vniuſcuiuſque modus is eſto,
quo nondum ſatietas ceperit. Sic enim exuperans
natiuus calor,cibos qui in ventriculo continentur, cõ-
fecerit. Præſtat autem alimentorum quoque vires ob-
ſeruaſſe, vt ſi ex iis fuerint quæ valentius & plus nutri-
unt, multo ante expletam appetentiam abſiſtamus: ſin-
eorum quæ parum ac leuiter alunt, liceat plura ingur-
gitare:ſiquidem hæc diutius cõcoqui poſtulant,illa fa-
cilè aluum ſubeunt. De potu coniectura facienda, pro
ſumpti alimenti humiditate,ac ſiccitate. G

BIS NE EADEM DIE ASSVMENDVS CIBVS, necne, CAP. X.

QVoniam verò quæris ex me,num ad ſanitatis tute-
lam ſpiritúſque animalis perſiſtentiam præſtet ſe-
mel quotidie,an bis potius cibum capere: ego ſatius eſ
ſe crediderim, vt diſtributo in tria cibo omni meridie
portionibus duabus veſcaris, reliqua ſub noctem. nam
& aſſiduam ita cerebrum humectationem ſentit, & fa-
cilior conciliatur ſomnus, & longius ſpiritus perdurat
irrigatu iugi fotus, nec facilè ita igneſcere continget
ob ieiunium,neque refrigerari: ſiquidem vtrunque e- H
ueniat temporis ac temperamentorum diuerſitate.
Quòd ſi inualuerit conſuetudo,nec velis bis rei eidem
vacare,poſſis cõſuetudinẽ ſeruare,quæ naturales facul-
tates in habitũ iã induxerit, vt citra detrimẽtũ aliquod
ex tãto tẽporis interuallo opus peragãt: præterea autẽ,
vt nõ durabilior ita ſpirit⁹ ſit,certè nitidior euadet, quẽ
admodũ ſanè poſteri⁹ docebim⁹ in orationis repetione.

DE SOMNO, EXERCITATIONE, AC BALNEO, CAP. XI.

SOmni à cibo corpus vniuerſum humectum reddũt,
huiúſque penitiſſimas quaſque partes irrorare cre-
dũtur,facultatéſque noſtras exſuſcitare,ac ſenſoria in-
nouata redintegrare,naturalémque vnà ſpiritum,vita-
lémque,& animalem,ac veluti denuo corpus totum re-
ficere. Ante cibum exſiccandi vim præſtant, corporiſ-
q; noſtri madorẽ omnẽ depaſcũtur,interi⁹ ſe agẽte ca-
lore. Nihil enim aliud eſt ſonus ꝙ ſẽſuũ detẽtio ſuauior
quædã calorisq; ad interna reuocatio:iſq; ſi alimẽtũ ꝗ
ſatis ſit appoſitũ ſibi offenderit, cõnficit hoc, inque v-
niuerſum corpus diſtribuit,idémque præſtat,crudiores
aliquòs atque inconcoctos humores nactus: ſic porro
fit,vt ad hunc modum ſomni cibum præcedentes com
mendentur.nullo verò reperto hi alimento familiares
naturaléſque humores inuadunt, hóſque ipſos abſu-
munt. Denique opus fuerit eum qui dormiturus ſit,ca
lori fomenti ſemper aliquid plus minúſve addidiſſe,ni
ſi factum ab eo paucis antea horis idem fuerit: id quod
inſtitutæ tibi victus rationi commodius ſit,vt confecto
iam cibo,vaporoſóque quod ineſt ac flatuoſo diſcuſſo,
repurgatiore ita demum digeſtione madeſcat cere-
brum:ne quando quum ſiccius hoc eſſe cenſeris, dece-
ptus vnà cum cibis ſomno te committas:hoc enim pa-
cto humidius ipſum iuſto reddideris. Ac ſomnus qui-
dẽ,æquè ac vigiliæ ipſæ,ſi moderatus ſit probatur, cor-
porique vniuerſo commodat, pro vniuſcuiuſque habi-
tudine,victúſque ratione adhibitus:ſicuti certum eſt e-
undem exceſſu aut defectu nocumentum inferre. Inter
reliquam victus rationem probatur exercitatio quo-
que, qua & naturalis calor refocillẽtur, & excremẽto-
rum reliquiæ,aut per halitum digerantur, aut inferius
protrudantur: atque iis quidem qui valentioris alimẽ-
ti cibum ſumpſerunt,exercitatione vti conuenit vehe-
mentiore ac contentiore deambulatione,venatu,palæ-
ſtra,curſu,diſco,pila parua:ſummatim quodcunque tã-
dem exercitationis genus exiſtimetur reſpirationem
vehementiorem concitare poſſe, ac calorem adauge-
re, & tenui quodam ſudore humectam cutim perfun-
dere,his ipſis accommodum. Tibi verò qui tenui ita vi-
ctus ratione vtare,ſatis ſit etiam breuior deambulatio,
præſertim ſi ante cibum ineatur: ac mane quidem bre-
uior ea & tardior eſto vergente anni tempore ad cali-
dum: contentior autem & diuturnior hyeme. Illud per-
petuò obſeruandum,vt tantiſper ſe quis exerceat,dum
nondum laſſitudinem exercitatiõe contrahat, quam
ſi ſuboriri perſentiſcat,deſiſtere conuenit. Exercita-
tio à cibo aut alimentum præripit, aut huius ipſius per
corpus digeſtionẽ imperfectam reddit, aut calore ad-
aucto venæ arteriæque ad extimam corporis ſuperfi-
ciem impetu ante concoctionis abſolutæ tempus,ali-
mentum arripiũt, crudiorúmque ita humorum in cor-
pore copiam penitius colligunt: quæ ſanè omnia ingẽ-
tium morborum primordia fiunt. Balneorum verò v-
ſus nulli ſecundus, quippe quibus ſolidiores corporis
partes humeſcant,ac meatus referentur:infarctúque hi
omni attenuati liberentur. Horum certè tibi potiſſimũ
admittendus vſus, præque alia victus ratione, qui cor-
pus geſtes recrementis vacãs ſubaridúmque, ſic à te ie-
iunii conſuetudine confectum & frugalitate. Nam qui
corpore conſtant carnoſiore, aut collectorum humo-
rum multum circunferunt, noxam potius contraxerint
intempeſtiuo horum vſu:quibus tamen ipſis ſi euacuẽ-
tur prius, iã impertiri hac iuuamẽtũ ſuũ queãt, vtpote
quæ meatus irrigẽt atque expediãt, ſatiſque per halitũ
digerãt:in iis verò qui repletione laborant, antequã ꝗ
ſatis ſit per halitũ digerãt, interius cõſtitutos humores
reſoluunt atque accẽdunt, & adhuc deliteſcentes con-
turbãt & excalfaciũt. Spõte verò naſcentibus quæ calfa
ciẽdi vi prædita ſunt,vt vtare nunquã ſanè cõſuluerim,
vt quæ ſiccatoria maximè vi polleãt. Quum enim nitrũ
hæc atque alumen, & atramentum ſutorium referant,

humorem exhauriunt potius quàm reponant. Hortan- A
di ſunt vt ad ea ſe conferant qui malo corporis habitu
ac turgidiore tument, quibúſque periculum eſt ne in
aquam intercutem incidant, quibus ſiccatoria victus ra
tio conferat: ſanis verò hominibus iis præcipuè, qui
paululum modò ſicco calidóque temperamento con-
ſtant, valde damnanda. Verùm ſermoni huiuſmodi fi-
nem faciamus, ſatis iam explicato, iis quidẽ qui ex pau
cis doctrinæ multũ colligere valeant.

DE IIS QVI ERRORE ALIQVO MORBIS TEN- B
tantur, horúmque victus ratione, CAP. XII.

QVoniam verò nonnulli reperiuntur, qui ob neceſ-
ſitatem ingruentem, aut appetitus intemperãtiam,
aut temporum mutationem, aut errata aliqua, diuer-
ſiſque de cauſis non diuerſimodè prorſus affecti, impru
dentes valetudinem ſincerã amittunt, dum diſtillatio-
ne aliqua corripiuntur, aut intemperatura, aut crudita-
te, aut obſtructione, prætérque rationem exinanitio-
ne, aut repletione: ſanè his quoque oratione noſtra ſub
ueniendum, ne recti ignorantia contingat hoſce inco- C
lumitatem prorſus deperdere, ſeſéque ita negotiis diffi
cilioribus implicare. Eos igitur quos ſimplex intempe-
ries infeſtat, fugere in primis conuenit primitiuas cau-
ſas, híſque deinde contrariorum vſu ſuccurrẽdum. Ac
quum calor ſuperarit, demendum de vino eduliiſque
craſſioribus, quietíque potiſſimum vacandum ac vitæ
parſimoniæ: vincente verò frigiditate, contrariis vten-
dum. Exſiccati victus ratione reficiendi ſunt humecta:
ſicuti è diuerſo humidiorib⁹ contrària via præſtruẽda.
Cæterùm de iis quæ pro alimentis cedunt, ſuperius di- D
ximus: ſiquis verò etiam medicamenti vſus fuerit, po-
ſterius explicabimus. Temporis verò tractu quum ob
errata nonnulla humores aliqui inualuerint, ſic quoque
contraria adhibenda victus ratio, affectibus ingruenti-
bus, ſed & nihilo ſecius ea adminiſtranda quæ mox di-
centur. Ac bilis quidem ſi exuperet flaua, impetúque
hæc ſurſum feratur, tentanda vomitio, ſi promptior ea
fuerit: eadem catapotiis ex aloe euacuanda, dummodo
nulla febris infeſtet, quum inueteratior ac putrefacta
ventriculum infarcit, imóque huius fundo adhæreſcit. E
Quòd ſi nimium exæſtuet, iámque febrem accendat, ac
ſolam victus rationem reſpuat: ſatius tunc fuerit refri-
gerantibus vti atque humectantibus, confectúmque ex
violis zulapium, aut aceto, aut punici mali ſucco, aut ro
ſis, ſaccharúmque vnà quod vocant, epotaſſe: tenacius
verò inſidentem præſtat purgatoriis medicaminibus
educere. Quum pituita infeſtarit, antidotis vtendũ ca-
lidioribus vomitúque, ſiquidem ſummatim hæc inna-
tet, necnon catapotiis quæ dicentur modicè pituitam F
detrahentibus. Sanguine verò moleſtiã inferẽte, quid-
nam tandẽ præferri quæſo poterit ſanguinis miſſioni?
Cæterùm bilis redundantis indicia ſunt, capitis inter-
dũ dolor, oríſque amaritudo, vertigo, ſitis, potus deſi-
derium, cibi verò faſtidium. Contraria ſunt quæ pituitã
indicent, adéſtque interdũ capitis etiam grauitas, quẽ-
admodũ ſanè ſuperius de his explicatum fuſius à nobis
eſt: atque hæc ipſe planè per te, etiã ſi nulli tractemus,
poſſis ingenioſis dignotionibus colligere. Laſſitudinis
ſenſus cuiuſdam in corpore, pedibus præſertim, ſubor-
tus, ídque quum nihil ſe defatigauerit corpus, humorũ
aliquem turgere indicio eſt: fuerítque tũc operæpretiũ
alimentorum copiæ ſubtrahere, huiúſque etiã qualita-
tem immutare, ſi opus ſit, purgandúmque vnà corpus,
ſuperãtis humoris exinanitione. Si ex cruditate mole-
ſtia ſentiatur, fiátque id ob ciborum quantitatem, mi-
nuenda quoque horum quantitas: ſin idem ob quali-
tatem eueniat, ad aliud ciborum genus deueniendum:
ſicuti ſanè defectas ob frigiditatem vires reſumere ca-
lidioribus conuenit. Diſtillationem verò medicamen- H
tis quæ per nares materiam eliciunt, Græci ἔῤῥινα vo-
cant, deriuare: & quæ iam antea decubuerunt, modicè
calidis educendíque vi præditis medicamentis euoca-
re. Tũ verò febri iã correptis minuendus omnibus ſan-
guis, niſi quid obſtiterit aliud, & tenuis vict⁹ ratio iniũ-
gẽda. Sed ad aliud iã opus hæc pertinẽt. Cæterùm vt ex
iis quoque quæ excernuntur coniicere valeas, de his
vti res poſtulare videtur, mentionem faciemus.

DE CONSIDERATIONE EX VRINIS,
CAP. XIII.

VRina in homine temperamenti vndequaque mode
rati optima, quæ ſubrufi ſufflauíve coloris ſit, ſub-
ſidénſque album, lene & æquale appareat, ad hàncque
veluti amuſſim quandam poſitã directæ probãtur vri-
næ, quaſcunque in humanæ ſpeciei latitudine ſpecta-
mus. Ipſe porro cum tua ipſius vrina, quũ melius te ha-
bere cognoueris, ſi reliquas perpenderis, minimũ ab-
erraueris in iudicando. Humorum cruditatem indicãt
vrinæ ſubſtantia tenues: quandoque verò etiã propter
obſtructiones tales apparent, quòd quaſi percolentur.
Ita craſſiores, vti naturam humorum iam concoctionẽ
aggreſſam fuiſſe, ſic nondum eos confeciſſe oſtendunt,
hóſque ideo etiamnum turgere. Præſtat vt poſtquam
redditæ fuerint, perturbentur ſtatim, potius quàm ali-
quandiu fluidæ perſtent. Colores in his qui ad albedi-
nem tendunt, innati caloris defectum monſtrãt: ideó-
que humorum imperfectam concoctionem, ac quo ma
gis vrinæ à colorum ſymmetria euariarint, eo ſanè ma-
gis à ſanitate diſtant, quæ temperamentum ſequitur
proportione reſpondens. Quæcunque colore magis in-
fectæ viſuntur, pro ſuperiorũ proportione ad calidius
vergunt. Duci ex coloribus quoque euidẽs ſatis ſigni-
ficatio poteſt, humorum maximè vigentium: ſiquidem
rufæ vrinæ ſubrubeæque & rubeæ, ſanguinei humoris
redundãtiam indicant: flauæ verò eiuſdemmodi quo-
que bilem. Si ſubſidens præterea coloratũ viſatur, quali
infectum hoc colore fuerit, talem quoque in venis hu-
morem vigere exiſtimare debemus: aſperius idem ac
diſſipatius diſſolutionem ex alieno flatu ſignificat. Fri-
gida porro ea cenſenda ſint, an calida, id verò ex vrinæ
totius contẽplatione dignoſcitur. Inæqualia ſi fuerint,
erratum aliquod in victus ratione admiſſum, aut erra-
ticarum febrium aliqua, diſcordem ita inæqualitatem
effecerit. Sciẽdum præterea quoſdam, crudis in vrinas
decumbentibus humoribus, poſtquã reſediſſent hi, in-
ter ſubſidẽtia eos deputaſſe. verùm iſtud intereſt, quòd
hi temporis mora concocti, in ſublime ſe attollunt, ac
poſtremò euaneſcunt. Quæ verò ſecundun naturã me-
dium locum ſuſpenſa occupant, aut ſublimia petunt
(nubeculas appellant), notæ ſunt facultatis quæ nondũ
ſatis humores cõfecerit. ſubſidentia verò ſecuritatem,
venarúmque ſalubritatem pollicentur. Vrinæ ipſæ co-
loribus deterioribus infectæ, iuxtà ac cõtenta, eum ex-
uperare humorem ſignificant, cuius colorationem præ
ſe tulerint. Diſputatum porro à nobis diligẽtius de his
eſt priuatim libris ſeptem, vbi vrinarum differentias,
dignotiones, cauſas, itémque prænotiones ex his tradi-
dimus. Ipſe verò potes ex iis quæ iam breuiter attigi-
mus, ſanitatis immutationes agnoſcere. Deinceps verò
de alui quoque excrementis paucula quædam narran-
da ſunt, quò abſolutior ita ſermo euadat.

DE DIGNOTIONE EXCREMENTORVM ALVI,
CAP. XIIII.

OPtima ſunt alui excremẽta, quæ mollia, læuia, ſub-
rufa, aut ſubflaua ſpectãtur: tum quæ proportione
reſpondent iis quæ ingeruntur: quatenus autẽ limites
hos exceſſerint, immutatum vnà temperamentum de-
ſignant, aut corporis vniuerſi, aut ventriculi ipſius,
atque inteſtinorum. Ac quum frigus quidem inualue-
rit, ad albidius tendunt excrementa & humidius: ſicut
quum calor vigeat, in rufum magis flauúmque: eadem
ſi copia non reſpondeant, aut exercitatione nimia dif-
flantur, aut in vrinas deriuantur: quorum ſi neutrum
acciderit, indicio eſt contineri intus excrementum,
quod glande ſuppoſita, aut clyſtere iniecto educere
expediat. quòd ſi quæ excernũtur plura appareãt quàm
pro aſſũpti cibi proportione, aut ceſſatũ eſſe à cõſuetis
exercitationibus indicãt, aut diſtributionẽ in corp⁹ im
perfectã reddi, aut humoris alicuius demorſu infeſtari
vẽtriculũ atq; inteſtina. Ac quũ cõſueti quidẽ colores
apparuerint, nõ ſanè ingens malũ portenditur: maiores

morbos coarguūt multicolora, crucēta, ramentoſa, aut ſi A
cum dolore, aut teneſmo excernantur. verùm alterius
hæc ſunt operis. Illud in euacuatione omni conſideran
dum, quòd ſi qualia purgari expediat, purgentur, con-
ſert, ac bene ferunt, ſin minus, contrarium euenit: id
quod certum in primis indicium habeatur, tam in eua-
cuationibus quæ ſpōte proueniūt, quàm quæ arte fiūt.
Reliquum eſt vt de pulſibus pauca quædā tradamus.

DE DIGNOTIONE EX PVLSIBVS, CAP. XV.

Itaque adaucto calore, ſic vt immutare cor poſſit, pulſus maiores mediocribus euadunt: qui ſi vlterius intēdatur, citatiores fiūnt. quòd ſi nec magnitudo poſſit, nec velocitas multitudinem caloris vincere, iam fre quentia quoque acceſſerit. B Etenim pulſus eleuatione, aut quū arteriæ corpus exterius mouetur (id enim medici διαστολὴν vocāt), ambientis aeris aliquid intrò rapitur, quo vitalis ſpiritus refrigeretur, alatúrque: contrario verò motu (συστολὴν appellāt, id eſt ſubmiſſionem) quicquid ineſt fuliginoſi caloris, vitalique ſpiritui inutile, excernitur. Ipſe certè, collato eleuationis inter ſe & ſubmiſſionis tempore, poſſis ſyllogiſmo colligere, C calórne vincat, an fuliginoſa eiuſmodi fumidáque recrementa: vnde ſanè queas, ſiquidem arteriarum motum aſſequare, multa etiam eorum quæ deliteſcant, dignoſcere atque exactè prænoſcere. Sciendum nihilominus non eadem proportione qua intendi cœperant, remitti ſolere pulſus, opprimente frigore: nam tardiores primò fiunt, deinde rariores, poſtremò inualeſcēte iam frigore etiam minores. Inter differentias ſpeciéſque pulſuum omnes, præferuntur qui vehementiores fuerint: ſoli quippe hi digitorum compreſſum repellunt, con- D tráque nituntur, & præ omnibus cordis vitaliſque vnà ſpiritus robur validū in primis eſſe declarant: contrarium lāguidiores indicant: qui maiores licet ſint, vehementē tamē cōtactum refugiunt, vitaliſque roboris im becillitatē notant: ſicuti ſanè inæquales ob degrauantē plenitudinē fiunt, partiúmque principaliū obſtructiones inſignes. Deterioris notæ ſunt deficientes, præſertim ſi quies motus vnius tempus exceſſerit: iam enim cor à motu ſuo deſiſtere ſignificant, aut ob redundantem humorum plenitudinem, aut ob paulo pòſt futurā E internecionē. Duri pulſus ſemper quidem illi pulſuum magnitudinē imminuunt, dum attollitur arteria: fiunt autem vel ob ſiccitatem, vel ob frigiditatem, vel phlegmonen partium potiſſimum neruoſarum: ſicuti molles ob eiuſdemmodi habitudinem tales euadunt, ſudoriſque interdum aduentum, qui ipſi etiam fluctibundè ferantur: verùm hæc à nobis iam antea in opere alio tractata ſunt, vbi etiam de morbis particularibus breuiter diſſeruimus. Quum enim cubiculi regii cuſtos ad F Hyperboreos Scythas legatus mitteretur, poſtularétque à nobis is, vti cōmentariū ſibi exhiberemus, quo morbos diiudicare ſic ſatis poſſet, horúmque ipſorū notitiam aſſequi, tum cognitis curationem adhibere: nondum planè opus totum abſolueramus, quum perflante Noto diſceſſit ille, legationem iam qua fungebatur, ingreſſus: nos verò inchoatum opus ſemiperfectum reliquimus. Ne igitur illius amicitiam nō illibatam ſeruaremus, gratiámque reponeremus integram, nondum id cuiquam exhibuimus, quum nec ſuprema alioqui impo ſita adhuc illi manus ſit. Poſtquam autem redierit ille, G fueritque à nobis opus abſolutum, Deo fauente, ita ſanè & gratiam illi retulerimus, tibique operis exemplar exhibere non grauabimur: id quod nōnihil ad omnem medendi methodum conducere tibi poſſe videbitur. Quod enim huic operi deeſt, traditum tibi explicatius à nobis eſt: poſſis tamen ipſe ex iam dictis & præſentē ſanitatem tueri, & periclitantem iam reuocare. hoc enim loco, eam in primis artis partem tractamus. Reſtat vt de naturalibus excretionibus dicamus, & nocumentis quæ harum ſuppreſſionem inſequuntur. H

DE PROFVSIONE, AC SVPPRESSIONE NAturalium conſuetarúmque excretionū, CAP. XVI.

Sudores ſi æſtatis tēpore, aut præcedente labore aliquo fiant, nihil ſanè mali aut incommodi portenderint, quin non parum quoque iidem contulerint: nulla verò euidēti cauſa facti, oppletas eſſe venas coarguūt: quamobrem aut ſanguinem mittere expediat, aut parcius eſſe. Idem contingit à morbo ſeſe reficientibus ciborum aſſumptione nimia. Atque his plurimum ſudores erumpunt, quo tempore alimonia concoquitur: ſicuti iis qui ex ſanguinis redundantia noxam ſentiūt, poſtquam confecta iam ea fuerit: ſubtrahendus nihilominus vtriſque cibus. Nonnullis idem euenit ob nimiam cutis rarefactionem, quibus ſi copioſior is feratur, periculum imminet animi defectus. Permittendū ſanè his, vt & maiore ciborum copia vtātur, iiſque quæ calefaciendi vi præditæ ſint: tum verò extimam corporis ſuperficiem refrigerent & condenſent: quibus verò ob deſtillationem aliquam pectus, vniuerſúſque thorax grauatur, bene cum his agitur ſi neque febri corripiantur, neque circa coſtarum aliquam, aut mamillas, aut pectus conſiſtat dolor. Siquidem hæc cum morbis iam cenſentur ipſis, maioréque egent victus ratione, ac ſermone prolixiore, quàm vt præſenti inſtituto conueniat. Modicè ſi degrauetur thorax humoris illuc delati pondere, aut tuſſis irritet, dulcium, tepidiorúmque vſus conuenit: quǽque humores fluxione decumbentes reiectu promptos parare conſueuerint. Niſi enim hoc ſibi pacto conſulat ægrotus, iam & humor qui defluxit loco ſe obfirmarit, & dolorem concitarit, aliúdque deterius quiddam conciliarit. Illud nunquam non prouidendū, vt ex alto decumbentes humores in nares deriuemus. ſic enim thoracē illæſum ſeruaueris, aliò eo quod infeſtabat, delato. Aluum adſtrictā comitātur capitis grauitas, vertigo, oris amaritudo, cibi tum ingratitudo tum faſtidiū. Diſcutitur moleſtia ſi clyſteris vſum ſentiat aluus, proſpiciēdum certè, vt ne ea ſupprimatur. Nonnulli reperiūtur quibus temporis interuallo quodam longè plura ſolito ſponte deiiciat aluus, idque ſtatis quibuſdā temporibus, ſimúlque infeſtantiū ita multa detrahuntur, ac melius degunt: quidam plurimis variiſque supernè redditis, multis ſeſe imminentibus malis liberarunt vomitione: quæ niſi de more procedāt, poſtquā iam in conſuetudinē ita verterit natura, multi inde ac difficiles morbi oriri ſolent. Illud omnino præſtandum vt cōſuetis excretionibus ceſſantibus, artis his adminiculo ſubueniamus. Quod idem faciendum in iis quibus ferri per nares aut hæmorrhoidas ſanguis conſueuit. Sic enim coercito præter rationem ſanguine, aut cōſuetos meatus adaperire expediet, aut venarum ſcarificatu redundātiā eius exinanire: niſi ſi ob exercitationes quādoque multas cōſumpta ſuperfluitate, aut ob cibi ſubtractionem imminuta, nō admodū vrgeat eiuſmodi neceſſitas. Sanè quemadmodum quæ immodicè ac pluſquam par eſt, euacuantur, corpus infirmum frigidúmque reddunt, naturaléſque facultates retundunt: ad eundē modū ſi quæ purgari oportuerat, ſupprimantur, mentē degrauāt, infarciúntque ac cōturbāt, doloréſque alios ex aliis, & morbos coaceruant, viréſque omnes tēporis tractu lāguidiores reddūt. atque de his hactenus. Quoniā verò de victus ratione, priuatimque de cibis tradidimus, quos ad vſum admittere, & quos repudiare conueniat, inque his omnibus artis partē quæ ſanitatē tuetur, tibi ita explicuimus, quò præeunte hac & proſpera valetudine frui, & imminētes repellere morbos poſſes. Videtúrque in vniuerſum victus ratio huiuſmodi in ſpiritus omnes æqua omnium diſtributione vſum ſuum diſpenſare. Tibi verò propoſitū id in primis ſit, vt animalis ſpiritus incolumis perſtet atque eluceat. In id iam narrationem omnem confere mus, ac conuenientia trademus, repetito ita ſermone.

QVOMODO SPIRITVS VNVSQVISQVE EX propria methodo adaugeatur, præſertim verò animalis, CAP. XVII.

Quum itaque ſpiritus inter ſe diuerſos quatuor ratione inuenerimus, ac primus quidem ſit qui ineſſe ventriculo videtur, frigidúſque is atque humidus appareat. (frigidum appello, non qui refrigerandi facultate polleat, ſed altero qui poſt eum habetur, calidus minus ſit: quomodo ſanè ſiquem ex his ſiccum pronuntiauero, id à me humidiorum

collatione dictũ intelligi volo: ſiquidẽ cõmuni omniũ A
ratione ſpiritus naturalis vnuſquiſq; , ex quo animãtia
fouẽtur,calidus humidúſque natura cenſetur):ergo ſpi
ritui huic qui in ventriculo cõſiſtit, quũ appetendi vis
inſideat, quo is ſeipſo purior euaſerit,ſimile veri ſit, vt
ſẽſus quoq; de ſuo exhibeat potiores: ſicuti quo magis
à mediocritate receſſerit, eo infirmiores quoque vires
ſuas præſtet: profectò videre eſt facultatẽ hãc ſiccitate
ac calore magis affici quàm cõtrariis qualitatibꝰ.Quũ
verò huic ipſi ſuccedat facultas quæ iocinore contine-
tur,quámque naturalẽ nuncupamus,hǽcque ipſa nita- B
tur facultate qua alimur, augemur, ſimile nobis gene-
ramus,& cõcupiſcimus,calida humidáque natura præ-
ditus eſt huius ipſius ſpiritus. Ac victus ſanè ratio quæ
qualitates has ſpectet , id præſtat vt iocinoris facultas
nouata inſtauretur ac vigeat:quod genꝰ ſomni ſũt pro
lixiores,ac balnea, animiq; tũ hilaritas, tũ relaxamẽtũ
in vita,exercitationes pauciſſimæ,alimẽtáque,quæ mo
dicè excalfaciendi humectãdiq; facultate prædita ſint.
Quũ verò vitalis atque iraſcibilis facultas corde cõti-
neatur,ſpiritúq; hæc opus ſuũ exerceat,qui lõgè q̃ ioci C
noris calidior ſit, idémque ſiccus, quãto qualitates hæ
repertæ intentiores fuerint intra naturales ipſarũ limi
tes,tanto ſanè validiores eædẽ actiones ſuas ediderint:
ſic fit vt exercitationis cõtẽtione, equitatione, pugna,
venationibus excitetur,victúſque ratione quæ ad cali-
dius ſicciúſque declinet. Vtrãuis igitur harũ facultatũ
deficiẽtẽ iã refouere ſtudueris,accõmoda victꝰ ratione
liberaliter vſꝰ,luculẽtiorẽ hãc ipſá præ te tuleris. Verũ-
enimuero miſſa hæc faciamꝰ quæ minimè tibi curæ eſſe
ſcio,niſi quatenus eorũ neglectus valetudini tuæ aduer D
ſatur. Nunc de eo dicemus quod tibi ex animo ſit,adii
ciemúſque ſermoni quod par fuerit. Et quoniã(ſicut di
ctũ prius quoque à nobis fuit)ſpiritus qui cerebro cõti
netur,multo infra vitalis ſpiritus caliditatem ſubſtitit,
iámque hoc ipſo eſſe etiam ſiccior videtur,ſic vt vndi-
que colligẽti ſiccior reliquis ſpiritus is ac frigidior ap-
pareat: quænã,quæſo,cõueniẽtior huic victus ratio de-
putabitur quàm quæ modicè refrigeret atque exſiccet?
Iis certè qui ſimpliciter ita ſpiritus huiuſce incolumi-
tati ſtudẽt,prior illa ac cõmunis,quã iã abſoluimus,ac- E
cõmoda fuerit victus ratio: vtpote qua cerebri ſpiritus
durabilior quidẽ lõgè gignatur,minimè tamen vſque-
adeo ſincerus atque imperturbatus. Ipſe verò pauculis
quibuſdã in victus ratione hac immutatis(ſicuti mone-
bimus),feliciꝰ quod cupis aſſequare: æquè ſanè ac muſi
cis vſu venire videmus, quibus vna alteráve fidicula ſi
relaxetur, aut intendatur, aliis interim loco ſuo nõ di-
motis,diuerſus omnino quidã à priore cõcentus reſul-
tet. Ergo quẽadmodũ animorũ exhilarationes,& rela-
xamẽta,ſomnique,ſpiritum naturalẽ noſtrũ humidiorẽ F
reddunt, vitalẽ verò cordis ſpiritum calidiorẽ efficiũt
iræ ac exercitatio cõtẽtior:atque aliter tamẽ ſpiritus hi
ciborum aſſumptione immutantur,humidiores calidio
réſve facti : ad eundem planè modum quæ refrigerant
atque exſiccant, ab extrinſecæ victus rationis formula
deſumpta, aliter cerebrũ ipſum affecerint, atque aliter
vigiliæ, operúmque aſſiduitas , & perſeuerantes animi
circa intelligibilia cogitationes. Hoc enim pacto motu
plurimo actus, perſpicacior tenuiórque ac ſplẽdeſcen-
tior,actionéque continua ſiccior calidiórque euadit.I- G
taque ſemel quũ rectà tetẽderit,in melius proficit,do-
miniúmque in reliquos exercet. Profectò videas,qui-
cunq; ſobrietati ſe addixerũt,operámq; eiuſmodi pro-
fitentur,eos alimentorum copiam & craſſitiem abdica-
re,plurimúmque abſtinentiæ confidere, ne horum vſu
ſpiritus is craſſeſcat, néve, ſi liberaliore ita victu ſpiri-
tus reliqui euicerint,naturalis præſertim,qui facultate
vtraque ac qualitate animali repugnet, in ſeruitutẽ ab
his tractus redigatur animalis ſpiritus. Quemadmodũ
igitur ſobrii aquæ vſu efficiuntur , quòd minor ita per H
corpus digeſtio fiat,cibi autem paucitas materiam non
ſuppeditat naturali ſpiritui quæ ſatis ſit,ac vigiliæ diu-
turniores iam inde ab initio craſſiores exhalationes co
hibẽt, vnde perpetuò nitidior corporibus euacuatis a-
nimalis ſpiritus repræſẽtetur:ſic eodẽ aquæ potu craſ-
ſior ſpiritus is & tenebricoſus redditur,ob terreum fe-
re euaporatum.Ieiuniis verò inflammatur,fitque in irã
propẽſior, vigiliis exſiccatur,miniméque ſuſcipiendis
rerum formis idoneus efficitur , quum familiarem ſibi
victus rationem ſpiritus indepti non fuerint. Ne igitur
contraria victus ratione diſtraharis,ac deteriorum de-
lectu meliora reiicias,cõmentariúſque is detrimenti ti-
bi alicuius anſam exhibeat,additis his quoque oratio-
ni,abſolutũ ita ſermonẽ reddemus. Quum diu iã & abſ-
tinentia à cibo lõga, & rerum meliorum cõtemplatio-
ne animalem ſpiritum cõtabefeceris, non debes iã,aut
ieiuniis crebris corpus emaciare , aut aquæ potu:ſiqui-
dẽ in anteacta vita , natiuo tibi cerebri calore aquæ v-
ſu quodammodo contemperato , proſperiore quoque
valetudine es vſus. nũc verò facta ad frigidius inclina-
tione, reſarciendum quod deeſt mediocri vini vſu.Ci-
bis verò frigida in primis facultate præditis non ſanè
vtendum: ſiquando verò frigiditas amplius etiamnum
inualuerit, Andromachi quoque theriacæ cõuenienter
vſui adhibebitur: quippe quæ antidotus ſit,extenuandi
facultate,medicáque vi prædita,qua per halitum dige-
rat,facultatéſque noſtras exſuſcitet. Quoniã verò cibo-
rum paucitate ſquallorem corpori contraxiſti, nec faci
lè eſt aliam ingredi victus rationem , quum tibi iã hæc
in habitudinem abierit,balneis vti expediet, quibus &
corpus vniuerſum madeſcat,& difflẽtur quæ ad profun
dum corporis acta,purgari poſtulant , & facultates na-
turales defectæ reuocentur. Cæterùm quemadmodum
animalẽ hunc ſpiritũ ſtatuiſti tibi,quo ſcopum omnem
ſtudioſè dirigeres: ſic par ſanè fuerit vt nec alios cõtẽ-
ptui habeas. Nam & in morbis cõſortii legẽ experiun-
tur inuicẽ,& ſanitatẽ mutuã ſentiunt. Quapropter feli-
cius tibi ceſſerint omnia,ac melius ſtabiliẽtur,ſi quũ cõ
munis puriq; victus rationẽ in primis habueris , parua
quadã in hunc propẽſione,ſpiritui etiã huic aliquid cõ
dones: pro huius ipſius contemperamenti proprietate,
multóq; plus iuuamẽti ex melioris victus ratione hac &
reperta à nobis methodo ſuſcipiet habitus, quẽ ex phi-
loſophia ſumpſiſti, tuus, placitorúmq; diſquiſitio pro-
batorũ,ac ſtudium quod in veritatẽ ſemper cõtuliſti.

Cæterùm orationi iã huiuſmodi finẽ imponamus,quæ
explicata ſatis ſit,iis quidẽ qui ſermonis breuitatẽ cõſe
ctãtur: nec ſanè minus qui medicorũ theorematũ prin
cipia nota habeãt,fuerintq; philoſophiæ ſacris initiati.
A te interim veniã petimus, ô diuini ſacríque ordinis
vir, ſi minus fortè ex toto deſideriũ tuũ expleat cõmẽ-
tarius is. Scis enim diſciplinas multifidas huiuſmodi
haud facilè paucis poſſe verſibus cõprehẽdi, ſic vt ſer-
uata ad plenũ methodo ſua tradãtur. Etenim ſi quũ ve-
terũ illorum libros lecturi explicamus qui ſapiẽtia cæte
ros antecelluere,nõnulla interdũ deeſſe videmus, quæ
dixiſſe præſtabat, nihil ſanè mirum ſi huic quoque ope
ri plurima certè (ne omnia dicã) defuerint eorum quæ
tradita oportuit: iis tamen qui mentem certè commo-
tam non habeãt (nedum iis qui eodem quo tu in phi-
loſophia habitu præditi ſint), iſta quoque ſatis eſſe vi-
deri poſſint,ex iis quæ tradidimus,ad ea quorum nullã
oratione mentionem fecimus , veluti manu quadam
deductis. Quod in ſcientiis etiam aliis vſu venire vide-
mus: vbi qui rem dignoſcere ſciuerint , iactis diſcipli-
narum principiis,reliqua etiam quæ à principiis haben
tur,facilè comprehendunt. Verùm vrge quæſo propo-
ſitum , & nunc quidem votis nos confirmatos iuua, &
ad meliora traducito: nunc verò colloquiis ſanis men-
tem noſtram repurgato , conſiliiſque nos grauibus ad
ea hortare quæ deceant. Neque enim habeo cui magis
quàm tibi obtemperem , qui & velis optima, & philo-
ſopheris , nouerímque te placitis inhærere veris philo
ſophiæ ,noſtríque vnà curam gerere. Quòd ſi ea præbe-
bitur temporum occaſio vt mutua frui conſuetudine
diutius poſſimus , multa à nobis quæſitum iri ſperaue-
rim ad philoſophiam opportuna , & ad rerum cogni-
tionis profectum ſuppeditatura. Quod Deus faxit vt ad
hæc aliquando tandem annuere poſſimus , rerúmque
ordini intelligibilium inhiare , bonorúmque inde fru-
ctum percipere : videréque ea ac pati quæ nunc mens

illecebroſi allectamēti ſeductione velut ebria, ſummo quodam attactu, ſic ratione tenus percipit: in te verò mens,vt quæ exquiſitè contempletur,non redit ad blāditias haſce & illecebras. Quòd ſi vnà ita purè nitidéque philoſophemur,dabitur fortaſſe,quorum nunc rationes ignoram⁹,exquiſitius ea introſpicere.Quod quū tributum nobis à natura ſit,ſic fit vt primas magis cauſas amplexemur: vnde ſi ſemel à contēplationibus illis collapſi decidamus,arduus videatur ad ea regreſſus: lōgéque à facultate quæ eò retrahat ſummotus. Quòd ſi quando quæ cōtemplatione aſſequutus es, dignabere nobis quoque impertiri, trāſmiſſis ita in nos pulcherrimis mētis tuæ viſis,cum hoc te maximè dignū feceris,tū verò mētis cōmunicationē natura ineſſe omnib⁹ oſtenderis. & ſi inde nos ſummoueat rerū meliorū inſcitia,ſimul illud quoq; fortè præſtiteris,vt pars animæ intellectualis noſtræ,quæ iā fere extincta elāguit, reſtituta exſuſcitetur, à téq; ita perſuaſi ad meliora nitamur.

AMPLISSIMO PROFESSORVM MEDICINAE APVD PARISIORVM *Lutetiam collegio, Iacobus Gopylus S.*

QVVM Actuarij libros de urinis, ab Ambroſio Leone Nolano in Latinum ſermonem conuerſos, ad tria exemplaria Græca recenſuiſſem, multáque comperiſſem malè è Græcis conuerſa, tantam obſcuritatem afferre ut à paucis intelligerentur: locos omnes in quibus interpres auctoris ſenſum non expoſuit, uel exemplaris quod ſequebatur, uitio falſus eſt, emendaui ſimpliciter, & ſine ulla exornatione, quòd res ad explicandum difficiles ſint, & ὁμοειδεῖς, nec tam αἰσθητογραφεῖσθαι poſſunt quàm uidentur. Id tamen perfeciſſe D. Iacobi Hollerij medici doctiſſimi, qui multis huius auctoris locis magnam lucem attulit, opera mihi uideor, ut magno cum fructu hi commentarij legi poſſint: ſine quibus ἡ περὶ διαγνώσεως πραγματεία abſoluta eſſe non poteſt. In quo mihi ipſe non aſſentiar, niſi planè idem probetis: ueſtro enim iudicio ſtare uolo. Valete.

ANNOTATIO CAPITVM EORVM QVAE IN LIBRO DE DIFFEtiis vrinarum continentur.

Quòd cognitio de vrinis,vtilis ſit, Caput I.
Quòd nemo antiquorum vſque ad noſtra tempora, de vrinis exactè tractauerit, Cap. 2.
Quòd tria ſint ſtatuta,& prima principia humani corporis, Cap. 3.
De apparatu ſanguinis atque reliquorum humorum in quo de vrinæ generatione, Cap.4.
De ſuperfluitatibus, quæ in vnaquaque concoctione ſequeſtrantur, Cap. 5.
Aduerſus eos qui opinantur inutilem eſſe conſiderationem quæ fit ab vrinis, Cap. 6.
Quòd nihilè ſignificantibus paſſiones, ſufficiens ſit ad vniuerſam conſiderationem de paſſionibus, Cap.7.
De differentiis colorum qui in corpore vrinæ videntur, Cap. 8.
De differentiis ſubſtantiarum ipſius vrinæ, Cap. 9.
Aduerſus eos qui opinati ſunt, cauſam qua craſſeſcunt vrinæ,eſſe à frigore foris aſſiſtente, Cap. 10.
De differentiis colorum earum rerum quæ in vrinis continentur, Cap. 11.
De differentiis ſubſtātiæ contentorū in vrinis, Cap. 12.
De differentiis locorum contentorū in vrinis, Cap. 13.
De læuitate & oppoſitis cōtentorū in vrinis, Cap. 14.
De hypoſtaſi orobea,furfurea,laminea, atq; ſimilacea, Cap. 15.
De differentiis eorum quæ complicantur in contentis vrinarum, Cap. 16.
De differētiis eorū quæ natāt in ſuperficie vrinæ, C. 17.
De bullarū differētiis, & de diffinitione coronæ, C. 18.
De differētiis coronarum corporis vrinæ, quæ ſunt alterius generis. Cap. 19
De variatione colorum & ſubſtātiarū vrinarū Cap. 20.
De varietatibus cōtentorum & ordine, & inordinatione vniuſcuiuſque eorum, Cap. 21.

ACTVARII DE DIFFERENTIIS VRINARVM LIBER.

Ab Ambroſio Leone Nolano Latinus factus, ad Græcorum autem exemplarium fidem à Iacobo Gopylo recognitus.

Præfatio.

QVVM magno olim ſtudio in iis verſarer quæ gratiam & delectationē tantiſper adferunt dum leguntur, dignum aliquid alacritate atq; egregia illa mea voluntate poſteris relinquere in animo habebā. Verùm quum aliis diſciplinis eruditus,in rebus tamen inanibus operā ponerem, deferendum hoc ſtudium putaui, in eámque commentationem mihi incumbendū duxi,quæ (ſiquā in me ſcribendi facultas eſſet) vtilitatem aliquam cæteris adferret. Siquidem qui argumenta hæc inania tractant,magnam dicendi vim,qua perſuadeant,cum venuſtate cō iunctam adferant oportet, qua nos eatenus indigemus vt ſermone res ipſas oſtendere poſſimus. Siquis autem optima argumenta tractanda ſuſceperit, etſi elegantis orationis ornatus ei defuerit, perſuaſurum tamen eis qui vtilitatem audierint quam ſermone pollicitus fuerit,puto: atque ita eos damnum quod ex incompta oratione erit,toleranter laturos. Quæ quum conſiderarem, neglecto orationis ornatu, dicendi genus quod ſimplex ratio poſtulat,amplexus ſum. Ita enim ſimplicibus & orationis artificio minimè eruditis vtilitatem me allaturū putaui. Quum igitur multiplex variúmque ſit ſcribēdi argumentum, aliique alia dicant & ſuadeant: nullū tamē maiore omnium approbatione quàm quod de humani corporis natura eſt,tractādū ſuſcepim⁹. Etenim ſiqui neq; de corpore, neq; de anima quicquā ſcripſerint, ſic probantur vt magnā hominū vitæ vtilitatē attuliſſe videātur: multo magis laudandi ſunt qui ea literis mādarūt,quibus humani corporis natura cōprehenditur. Quare quū hæc ita ſe habeant,lubētius in his verſabor quæ vtilitatē aliquā allatura ſunt,quàm in iis quæ delectationem aliquā tantiſper allatura ſunt dum audiuntur. Varia igitur quum ſit humani corporis conſideratio(alia enim de elementis,alia de fœtus formatione, alia de corporum inciſione tractatio eſt),tractationi quæ de morbis eſt,quum & ipſa varia & multiplex ſit, quatenus ad eorū cognitionē pertinet inſiſtā.

QVOD TRACTATIO DE VRINIS VTILIS SIT, CAP. I.

QVum multæ res ſunt ex quibus morbos quibus affi cimur cognoſcere poſſimus, tū quæ de vrinis tractatio eſt,ad morborū cognitionē multū cōfert. Quæ vna res me impulit vt hāc tractationē aggrederer,præſertim quū viderē rem hanc à nullo adhuc tractatā, ſimul & quā magno ea vſui eſſe poſſit. Igitur quū omnis de vrinis diſputatio à nobis in quatuor partes diuiſa ſit, in differentiam,iudiciū,cauſam,& præuidentiam, differentias primùm(adiuuante Deo)attingam.

QVOD NEMO ANTIQVORVM NOBIS COGNItorum perfectè hanc rem tractarit, CAP. II.

QVandoquidem autem viri harum rerum periti,qui nos anteceſſerūt,parū accuratè de his,neſcio quomodo ſcripſere. (Sapientiſſimus enim Hippocr.quū pauca quædam ſparſim de vrinis dixiſſet, imperfectā tractationē reliquit. Galenus quoque huius rei maximè & ipſe intelligens, hāc medicinæ partem parum accuratè tractaſſe videtur. Eatenus enim hanc attigit quatenus

vtique par erat ipſum perſuadere multitudini, vrinarũ A cõſiderationem humanis corporibus vtilem eſſe : quod reliquum eſt neglexit. Quin & magnus Alexander & Theophilus, ac alii quidam qui in hanc rem diligentius quàm alii incubuiſſe videntur, hanc tractationem imperfectam reliquerunt, vt qui ab ipſa velut experientia orſi, neque differentias, neque cauſas, neque alia quibus tractatio abſoluitur, poſuerint): quum, inquam, medicam artem tum Hippocratis & Galeni monumentis, tum aliorum virorum qui poſt hos multa inuenerunt, illuſtriſſimam atque excultiſſimam viderem: eam verò partem quæ de vrinis veluti claudã, & aliquo qui B eam attolleret indigentem, hunc laborem mihi iniunxi, diſputationémque hanc (Dei immortalis verborum ſuppeditatoris ope fretus) aggreſſus ſum. Si igitur à nobis pro artis dignitate tractata ſit, gratia Deo agatur omnis ſapientiæ nobis authori: quòd ſi quod cõtẽdebamus conſequuti non ſumus, nemo ob id nos reprehendat, vt qui ꝙ volebamus & cõtẽdebamus nõ obtinuerimus. humanũ enim eſt ab eo quod decet aberrare. Quin potius iudicio præditus veniam det, & quæ haud rectè C dicta ſunt, expungat, in eorúmque locum meliora ſubſtituat. Vt enim nemo non laudauerit eorum egregiam voluntatem qui quomodo libet de republica bene mereri ſtudent, ita malos bonóque publico inuidenteis habere eos oportet, qui animi alacritatem eorum criminantur qui meliora ſequuntur. atque id quidem me à crimine vindicauerit, quòd amicorum, qui me eò pertraxerunt, precibus paruerim. Quum autem ars medica quo loco vrinas tractat, manca ſit, futurúmque ſit vt ob multorum reprehenſionem omninò negligatur, D de vrinis tractationem aggredi maximè rationi conſentaneum mihi viſum eſt. Sic igitur ſermonem noſtrum auſpicemur.

QVOD TRIA SVNT PRIMA PRINCIPIA EX quibus humanum corpus conſtituitur, CAP. III.

QVum tria ſint quæ vitam humanam conſtituant, ſcilicet cor, hepar, & cerebrum, córque primas habeat partes: vt quod ſit velut theſaurus naturalis caloris ac vitalis roboris, & affectus ex quacunque cauſa tũ ipſi accidentes, arteriarum perpetuo motu indicet, tũ E qui in reliquis corporis partibus fiunt, quæ cum eo veluti principe communionem habent: hepar verò ſecundæ dignitatis ſit, ac caloris cordi inſiti magis particeps ſit quàm aliæ corporis partes, idque per venam cauam appellatam, quæ omnium venarum principium eſt, ſicque ei faciendi ſanguinis vis ab opifice natura cõmiſſa: tertium autem cerebrum ſit, ſenſum motúmque, ac actionem ἡγεμονικὴν corpori ſuppeditans: communicéntque inter ſe, ac conſortii lege patiantur: quũ F vna ſit in omnibus confluxio & conſpiratio, nos de vi hepati inſita dicere propoſuimus. Siquidem hepar vim ſanguinis efficiendi à natura habet: vrina verò ſanguinis colatura eſt. Sed vt ſermo clarior ſit, de ſanguinis apparatu prius diſputare par eſt, deinde de vrina, vt ſermo ſerie quadam procedat.

DE APPARATV SANGVINIS, ET RELIQVOrũ humorũ. In quo, de vrinæ generatione, CAP. IIII.

CIbo igitur in ventriculo alterato & concocto, quũ meſaraicæ venæ, quæ originem ab hepate habent, per ramalem vocatam venam, vẽtriculum ipſum & inteſtina G exſuxerint, & veluti emulſerint quod purius eſt, cibum in chylum mutatum, tanquam per colum trahentes, ipſum ad cauã hepatis partem traiiciunt, virtutiq; ſanguinis effectrici tradunt. Hic igitur, ſi nihil impedimẽto fuerit, dum in ſanguinem alteratur, quicquid tenue ac acrius in eo fuerit, id omne veſica bilem excipiens, ad gibbum hepatis collocata attrahit, pauco admodum exactam illã ſecretionem ad aliquam vtilitatem effugiente: ſiquid autem terreſtris & melancholici humoris genitũ ſit in ſanguine, idipſum lien qui è regio- H ne adiacet, attrahit, naturalibus quibuſdam tractionibus, vnoquoque id quod proprium eſt attrahente. Tertium verò, qui ſeroſus humor eſt, relinquitur: verumtamen non etiam in hoc loco humor is vacuatur, ſed ad maiorem vſum ſeruatur à natura: quandoquidem tam ratione quàm ſenſu compertum eſt, ſanguinem craſſiorem eſſe, ac ineptum ad penetrãdas venas paruas: hũc verò humorem ſeroſum, & facilè tranſeuntem eſſe, tum ob id natura indiſcretum ipſum ſeruauit, tum etiã quòd ipſa erat à concauis hepatis partibus ad conuexas chymum traiectura, & venæ cauæ coniunctura, ducẽte ſeroſo humore. Quæ deinde cõiunctos humores parũ alterauit in venæ cauæ ramo, qui à figura labda Græcæ literæ, lambda vocatur: conceſſit renibus vt traherent & ſecernerent ſeorſum humorem. Quantum verò ſanguinis reſtitit, id per venam labdeam atque amplam cordis, cæteris quæ deinceps ſunt venis diuiſum diſtribuit. Sanguis verò qui hinc ad profundiora loca concedens, cogitur in alterationem carnis, non priorem quam habebat rubedinem ſeruans, ſed à quarta vocata concoctione decidens in diminutam albedinem: quandoquidem eiuſmodi concoctio ad valde remiſſam rubedinem, qui ſanguinis color eſt, ac in eam quæ carnis eſt tranſmutat. In hac enim & reliquis partibus ſimilaribus finis nutritionis eſt. Et quãtum cõgruens atque purum illic eſt ingenitum, idrori perſimile fit indicibili naturæ diſpenſatione. Quoniam verò illic etiã ſuperflua congeri ab exacta illa concoctione neceſſe eſt, hæc ſi ſubtilia & magis aeria ſint, oportet vt ita diſſoluta per occultã ſpirationẽ, abeãt, ſenſum ipſum latẽtia. Sed quoniã aliquid nos fugit, id ſermoni adiiciendum eſt.

DE EXCREMENTIS QVAE IN VNAQVAQVE concoctione excernuntur, CAP. V.

QVatuor ſunt (vt arbitror) concoctiones generales, quæ in diuerſis locis corporis fiunt: prima in ventre, ſecunda in ramali vena meſaraiciſve, & in caua parte hepatis, quemadmodum tertia in gibba hepatis parte ac venis quæ hinc proficiſcuntur. Vltima in extremis corporis partibus: & in illis fit appoſitio quædam & cõpago atque aſſimilatio. Harum cõcoctionũ primæ excrementa ſunt quæ vomuntur, atque per ventrem deſcendunt: ſecundæ verò humores ſunt alterius ſpeciei: tertiæ ſunt vrina, & quæ vrinæ ſubſiſtentia continentur: in vltima & quarta ſuperfluunt tam ea quæ latenter per ſpirationem abeunt, quum ſubtilia ſint, quàm quæ craſſiora quum ſint in ſuperficie, velut efflorẽcũt. Quũ igitur omnes cõcoctiones hæ proprium munus obeant, tunc vrinæ congruum colorem atque conſiſtentiã oſtendunt, & contenta proprium locum habentia, & læuia, & æquabilia conſpiciuntur. Vrina enim (inquit Hippocr.) optima eſt illa, quæ albam & læuem & æquabilem hypoſtaſin habet. item alii quidam perficiendo definitionem dixêre, Vrina optima eſt, quæ ſit hominis ſecundum omnia temperati, ac magnitudine reſpõdente ei quod bibitum eſt, colore ſubaureo vel ſubcroceo: hypoſtaſi verò alba, læui & æquabili. Nanque per quaſcunque cõcoctiones contigerit ſanguinem aberrare ab eo quod decet, vrina etiã manifeſtè trãſmutatur: atq; per quas cauſas trãſmutata ſit, indicat inueniri. ſiquidem humoris qui in venis eſt, per totum corpus concedentis excrementa, apparent in matellis. Decenter hæc certò oſtendere poſſunt quomodo peccatũ eſt in concoctionibus, veluti clarè res apparet in abſceſſibus. Nãque ſi album, & læue, & parũ vel nihil olens fluxerit pus, neque quicquam diuerſi generis continuerit, demonſtrat bonam vlceris fieri concoctionẽ: ſi verò quicquam horum defecerit, indicat concoctionem peccaſſe: ita vt hinc liceat coniectare, vel malignũ redditũ eſſe vlcus, vel retardari, vel nigreſcere, vel aliquid maius vel minus pati, ad proportionẽ peccati quod in cõcoctione fuit. Ita in vrinis videre eſt: nãque quãtitates vrinarum ſi minus ſeruauerint proportionẽ, & conſiſtentiæ non ſeruauerint mediocritatem: colores verò ſi ſuſceperint tincturæ intentionem vel remiſſionẽ: contenta autẽ neque cõſiſtentiã, neque colorem, neque locum, neque læuitatem & æquabilitatẽ ſeruauerint, decenter ſignificauerint effugiſſe naturæ ſtatum, & moderationem ipſam, atque noxam aliquam tum aliquã factam eſſe in corpore. Siquidem magnas intemperaturas ſimilariũ & organicarũ partiũ, & obſtructiones, & intẽſos humores, cõcoctionéſq;, & cruditates, atq; reli-

quas quaſque non contemnendas paſſiones,vrinæ ipſæ demonſtrant illi qui inuentis methodis vſus fuerit.

ADVERSVS EOS QVI OPINANTVR INVTILEM eſſe conſiderationem vrinarum, CAP. VI.

QVoniam quidam tractationem de vrinis vt rem inutilem aſpernantur, contendûntque obnixè nihil conferre vel ad iudicium,vel ad præuidentiam,ouium, vel equorum,vel canum,vel aliorum animalium,vrinis imperitos decipiẽtes, nos aduerſus eos hæc paucula vbi dixerimus, reliqua deinceps explicanda aggrediemur. Quum igitur vrinam eſſe colaturam ſanguinis dictum ſit à viris harum rerum peritis, & quæ memorata ſunt animalia ſãguinea natura ſint, quid miri erit,ſi & vrinæ horum animalium ad vrinas hominum mutuam quandam rationem habuerint? Ea certè ratione vrinæ hominum & animaliũ illorũ inter ſe differre poterunt, quòd non eandẽ cõcoctionẽ in omnibus fieri cõtingat: ſiquidem neque alimenta, neque exercitia,neque genuinæ vires & temperaturæ omnibus eædem ſunt. Neque mirari id oportet in iis animalibus quæ ſpecie differunt: quum vel maximè animalium eorũdem ſpecie, atque ſanorum vrinæ multo differentes inſpiciantur, ob differentias temperaturæ,& alimentorum,& ætatũ, & conſuetudinum, & locorum, & eorum omnium quæ aliud alterare ſolent. Nam interdum vrinæ quæ in quibuſdam ſanis cernuntur, in aliis ægrotantibus eædem ſpectantur. Senum quoque vrinæ ſi in pueris inſpiciantur, demonſtrãt eos minus rectè habere:& quæ puerorum ſunt,in ſenibus ſi inſpiciantur, oſtendunt in eis ſanitatẽ perturbatam eſſe. Quinetiam in ægrotantibus multas differentias videris, ſecundum morborum qui contingunt differentias. Itaque interdum contingit animalium irrationalium vrinis,ſimiles eſſe vrinas malè ſanorum hominum: quemadmodum ait Hippocr. de conturbatis vrinis hominũ, quæ ſimiles ſunt vrinis iumentorũ. At verò ipſe aliquãdo decreui de vrinis quæ videtur in animalibus nobis coſueſcẽtibus, tractare,ne à verſutis hominibꝰ nobis imponatur. Sed quũ intẽpeſtiuum cenſerẽ cum his ludere, qui ſtulta in naturã loquũtur(otio enim abuti iure is dici poſſit,qui inde artẽ laudare conetur,præſertim quũ intelligat cõtingere,vt brutorũ vrinæ cum hominum vrinis ſpecie,in quibuſdam affectibus conueniãt):quum,inquam, intempeſtiuum hunc ſermonem ſuperuacaneum eſſe ducerem,& ea quæ ſatis eſſe debent,antè oſtendiſſem, his qui in re ſeria & graui ludunt, ab eis abſtinui. reliqua nunc oratione perſequi tempeſtiuum fuerit.

QVOD NIHIL E SIGNIFICANTIBVS PASSIOnes,ſufficiens ſit ad vniuerſam conſiderationem de paſſionibus, CAP. VII.

CVpiẽti vel exquiſitè dignoſcere,vel prædicere morbos qui accidunt, non ſolùm opus eſt cognoſcere vrinarũ differentias,vbi etiam ipſæ vrinæ ſolæ ſatis eſſe videntur, ad infeſtantes morbos conſiderandos,verumetiam pulſus ipſos tangere, atque deiectiones ſpectare,& motionem reſpirationis,& poſituram faciei,& corporis totius decubitũ,atque linguæ prolationem:vt horũ vnoquoq; propriũ munus ſuppeditãte, nõ etiã ex iſtimatis ipſis qua mutuis afficiantur affectibus, reddi poſſit certum iudicium,& præuidentia certa. Pulſus enim primùm vim caliditatis & frigiditatis indicant:vrinæ verò demonſtrant quantitatem,& qualitatem humorum:deiectiones oſtendunt ventris concoctiones,& cruditates:ſermonis enim pronuntiatio teſtatur actionem virtutis rationalis. Qualitates inſuper decubitus totius corporis,ac faciei affectus,alia quædam tibi demonſtrant,veluti ex aliis libris cognoſcere eſt: quãdoquidem neque pulſus ipſi omnes morbos,neque deiectiones,neque vrinæ,neque alia quæ inuẽta ſunt ad faciendũ iudicium de morbis qui nos affligunt, detegũt: ſed horum alia aliis promptiora ad cognoſcendas ægritudines. Et quantum ad vniuerſalem paſſionum conſiderationem faciendam, cõtemplatio de vrinis creditur eſſe poſt pulſus:quãtum etiam poſt ſpiritus, humorũ ſubſtantia per omnia trãſit: tutior tamẽ & prõptior

A diſciplina de vrinis, quàm quæ de pulſibus eſt, extitit. nam quæ de vrinis diſciplina eſt, omnia ſub oculos exponit:illa verò rem omnem tactui cõmittit. Et fortè facilius eſt viſu quàm tactu iudicare, & prorſus exactam cognitionem capere:quare prõptius vrinarum doctrina diiudicabuntur paſſiones. At verò diiudicaturo paſſiones per pulſuum tactus, opus eſt puro intellectu, atque manus optimo ſenſu,& attenſione ſumma:vt diligenter metiri valeat motionum ſpacia,atque quietum & ſpaciorum tempora, & intercedentes ſpiſſitudines, B & quæcunque de pulſibus diſciplina pertractat. Quæ quidem etſi exacta ſint,& ſuſcepta ad iudicãdas ægritudines, tamen difficilia ad comprehendendum ſunt. Verumtamen illum qui vtramque cognitionẽ de pulſu & vrina callucrit,aut nihil,aut perparum fugerit, quod & ad iudicium & præuidentiam conducit: ſicuti & qui altera deſtitutus, in multos errores incidit, non minus conferente diſciplina de vrina ad indicandas ægritudines,quàm diſciplina de pulſibus. Sed tamen hæc eo pacto iacta ſint. Nunc verò quum propoſuiſſemus de vri- C narum differentiis diſputare, primùm de differentiis colorũ facta diſputatione,deinde de reliquis dicemus, veluti quæcunque in vrinis inſpiciuntur. Quot igitur ſpecies colorum in vrinis ſigillatim appareant,non facilè eſt docere,quòd plurimi colores ob quaſdã humorum miſtiones atque concoctiones inſpiciuntur. Licet tamen ex his principales ſpecies ratione definire, vt à quibuſdam definitis ſignis etiam cæteros colores coniectare,qui definiti ratione hactenus non ſunt,defectu nominum propriorum.

D DE DIFFERENTIIS COLORVM QVI IN CORpore vrinæ videntur, CAP. VIII.

VRinarũ aliæ ſunt albæ, aliæ ſpiceæ, aliæ aureæ,aliæ croceæ,aliæ rubeæ,aliæ vineæ,aliæ paſſeæ,aliæ venetæ,aliæ nigræ. Nec in hiſce omnes ſpecies colorum abſolutæ ſunt, ſed etiam in horũ mediis & ſubmediis, tanquam hinc plures eſſent collectæ colorum ſpecies. Albarum verò vrinarũ aliæ ſunt cryſtalleæ,aliæ niueæ, aliæ vt aqua pura:& hæ ipſæ ſunt ſũmæ albedinis. Quoniam verò colorum genera capiunt intenſionem & re- E miſſionem,quæ memorata ſunt, albedinis intenſæ habentur. Poſt hæc referamus quot ſint albedinis remiſſæ. nanque à ſumma albedine remiſſus color extitit lacteus:ita vocatus, quòd ſimilis ſit lacti, qui melior eſt aqueo, & cryſtalleo,ſed tanto interuallo à glauco (qui ſecundum lacteum eſt) relinquitur, quanto charopus à glauci albedine diſcedit. Nam glaucus color eſt veluti cornu pellucidũ:charopus verò,qui ſimilis eſt pilis ſubalbidis cameli,vel vngui lapillo ſic appellato. At verò poſtquã aliquã tincturã vrinæ capiunt, lõgè à crudita- F te diſcedẽtes, primùm ſubſpiceæ exiſtunt, deinde ſpiceæ, ita vt aliæ videantur ſimiles bili quæ mediocriter feruerit infuſa humori, aliæ verò ei quæ multum feruerit. Quòd ſi cupieris aliã cõparationem,illã hæc eſt: puta humorẽ corticis,& cici mali punici decocti. Neq; contendã de ſuccis perquã ſimilibus,& de nomine ſpicei coloris,quod ob conſuetudinẽ neminẽ fugit. Igitur ſi parũ eiuſmodi ſpicei humoris expreſſi inieceris ſucco alicui claro,ſubſpiceũ colorẽ:& ſi plus addideris ex eodẽ,effeceris colorẽ ſpiceũ, quorum alter ab altero ca- G pit appellationẽ. Porro quũ cõcoctio proceſſerit, tũ tinctura plus colorabit ſpiceũ:atq; ſuffuluæ,ſiue ſubaureæ dicas,vrinæ (quas mediocres & tẽperatas eſſe inter omnes ratione cõpertũ eſt)gignũtur,quæque nõ vſquequaq; ſimiles ſũt puro auro. Poſt haſce vrina eſt aurea, ſiue fulua vocata,quæ potiꝰ obrizo ac puro auro ſimilis eſt. Diſcere poteris id ipſũ ſi verſatꝰ fueris in cõclaui, vbi diuitũ pecuniæ reponũtur, ſi tibi aurũ purũ nõ fuerit. Subcrocea verò vrina poſt haſce collocatur,quæ colore ſimilis eſt cartamo. Nouerũt q̃ plurimi florẽ her- H bæ huiꝰ vocati cartami,qui colore ĩferior eſt flore croci: quãobrẽ hinc oportet æſtimare colorẽ ſubcroceũ. Quæ vrina verò eſt exactè crocea, hæc nihilo differre videtur à croco Coryceo: quum omnes croci aliorum locorũ differãt præſtantia coloris à croco Coryceo. Verũtamẽ ne nominis peregrinitate fallaris,opinatus crocum

Coryceum valde differre colore à reliquis crocis, ego A
loco huius tibi propono crocum qui ab Atho importa-
tur, cuius colore duce tu procedas. Verũ nec te oportet
animum intendere coloribus qui apparẽt in cartamo,
& croco: non enim parũ aberraueris (ſubrubei enim &
rubei illorũ colores ſunt), ſed intẽdas coloribus illorũ,
quũ illorũ flores fuerint ex aqua triti. Sequũtur haſce
vrinæ ſubrubeæ atq; rubeæ: quib⁹ ſatis fuerint ad rei hu
ius oſtẽſionẽ colores qui apparẽt in cartamo & croco,
vt dictũ eſt. Id etiã diſcas ſi ſubrubeũ colorẽ eſſe ſimi-
lẽ intellexeris Armenio bolo & Lẽnio ſigillo: rubeum B
verò & puniceũ ſimilẽ cogitaueris illis pomis quæ ru-
beũ colorem præ ſe ferunt, veluti ceraſis, malis, & aliis
id genus quæ leuitate corticis, & maturitate, coloribus
differre videntur. Vrina vinea memoratis ſuccidit,
quæ nomen id accepit à vino quàm rubrum eſt nigrio
re, colorémque hepatis habet. Quamobrem oportet eũ
qui ſæpe viderit hepar animalis irrationalis, ſi non ho-
minis, & ſæpe vinũ huius coloris biberit, inde vineũ co
lorẽ æſtimare. Memini ſæpenumero eiuſmodi vinũ in
foro vidiſſe à mercatoribus conuectum, quod adeo e- C
rat vineo colore perfuſum, vt cados etiam quibus ve-
ctum fuerat, proprio colore infeciſſet. Quinetiam pa-
rum eiuſmodi vini plurimæ aquæ miſtum, etiam rubi-
cundo colore ſpectatur. Paſſeus verò color eſt, qui ex
intenſione vini conſtat, maximè ſimilis paſſo, quod
& hepſema dicitur: fit autem (quandoquidem & ſunt
qui hoc ignorant) ex muſto decocto vſque ad tertiam
partem. Addit quoque & orationis claritati ceraſi fru-
ctus color, qui ad nigredinem inclinat. Iam verò vbi
de paſſeo colore nouiſti exactè, nũc reliquos diſce. Ve- D
netus vel cæruleus dicas, color omnibus (vt arbitror) no
tus eſt, qui ex puro albo atque nigro æqua ratione per-
mixtis, gignitur. Et ſi idipſum etiam ſenſu velis noſ-
ſe, ceruſſam, vel albiſſimam calcem, vel aliquid aliud
ſimile, atramento, vel pici, vel bitumini, aliiſque ſin-
ceris nigris ſi miſcueris æquis ponderibus, venetum
colorem eo modo productum videris. Verũtamen de
viridi colore vbi primùm hoc modo diſputarimus, &
de oleaceo, & liuido, deinde de nigris dicemus. Vi-
ridium igitur colorum alius eſt, vt qui in foliis braſſi- E
cæ, alius, vt qui in foliis graminis, ærugine & ſmara-
gdo, ita vt ex his acceperint appellationem. Diſcè-
re ergo oportet colores hos è rerum illarũ coloribus,
illos hiſce conferendo. At verò oleacearum hoc mo-
do genere communi appellatarum vrinarum, alia appa
rentiam habet olei, alia eſt olei coloris, alia oleacea eſt,
quæ generi cognominis eſt. De colore verò primæ ſpe-
ciei harum trium ambigitur, an aqueus, an oleaceus ſit,
ob tenuitatem coloris tingentis humorem: in ſecunda F
verò ſpecie color olei euidens, vrinæ colorẽ intendens.
Oleaceam verò vrinam, quæ tertia eſt ſpecies, ratio de-
finiuit, quòd colori olei ſimilis ſit: ſed tamẽ hæ ſpecies
non ſunt craſſæ ſubſtantiæ, & coloris intenſi, ſed potius
ſunt ſubſtantiæ ſubtilis. Quæ verò ſunt intenſi coloris,
illæ potius congruunt cũ ſpeciebus quæ ſub genere vi-
ridium collocantur. Quoniam verò ſufficiẽter dictum
eſt de differentiis viridium & oleacearum vrinarum,
conſequẽs eſt dicamus de liuidis & nigris vrinis appa-
rentibus. Liuidum igitur colorem eſſe plumbi colorem G
ſiquis dixerit, magnam claritatem rei attulerit: quare
& ex hoc illum coniicere oportet. Verũtamen tantum
ad nigrum accedit, quantum à colore veneto recedit.
Quamobrem ſi dupli rationẽ nigrum ad album in mi-
ſtione habebit, hinc exactè cognoſci poſſunt, quæ ſint
liuida. atque ita eiuſmodi liuida ſe habent. Nigros verò
colores nemo (vt arbitror) ignorat, qui cunctis euiden-
tes ſunt. Harum igitur rerum ſtudio deditum, oportet
commemoratos colores apud ſe expendere, eóſque in
animi tabellis depingere, vt qui per eos multa diiudi- H
caturus atq; præcogniturus ſit. Cogitare inſuper eum
oportet, an colores qui definiti non ſunt propter nomi
nũ propriorũ paupertatẽ, ſupra dictos colores remiſſos
& dilutos, an intenſos & ſaturos habeant. Itaque ſiquis
deſcriptos à nobis colores rectè nouerit, facilè eos qui
ab eis deciderũt noſſe poterit. Quare nõ eſt quod diuti⁹

tractationi de colorum differentiis inſiſtamus. Fũdan-
tibus enim diſciplinæ partem, ſi explicata ſint ea quæ
decent artem, hæc ſatis ſunt. Et ſæpe ſi quiſquam non
omnes colligens, dixerit colores qui poſſunt conſtitui,
illi tamen qui collecti ſunt ſatis eſſe poſſunt ad diſcipli
næ vſuram eis. Eo itaque pacto finẽ ſortiatur oratio
quæ eſt de differentiis colorum vrinarũ. Verumtamẽ
hîc confert diſputare de differentiis ſubſtantiarũ, quæ
ſunt corporis vrinæ.

DE DIFFERENTIIS SVBSTANTIARVM ipſius vrinæ. CAP. IX.

VRinæ in matulis emictæ, omnes fere ſubtiles appa
rent, quum calidæ adhuc ſunt. Calor enim natura-
lis eatenus præſtans, non ſinit vt flumẽ ipſum quod v-
rinæ corpus eſt, cogatur atq; craſſeſcat propter aliquã
cauſam. Verumtamen calore eo abeunte, aliquæ vri-
næ velociter, aliquæ tardè craſſeſcũt: quemadmodum
aliquæ craſſæ emeiuntur, aliquæ contrà vt mictæ ſunt,
ita manent. Craſſeſcentiũ verò aliquæ tenuãtur, aliquæ
indiſcretæ, vt à principio erãt, manent. Quinetiam hu-
iuſmodi craſſeſcentiũ, aliæ perquam mediocriter craſ-
ſeſcunt turbidis ſimiles, aliæ magis craſſeſcũt, aliæ plu
rimum. Oportet etiam differentias quæ in hiſce ſecun-
dum magis & minus ſunt, intelligere. Quæ verò tenuan
tur, aliæ quòd craſſius continebant, id in fundum ma-
tulæ colligunt: ſed ipſæ etiam craſſæ reſtant, aut turbi-
dæ, aut temperatæ, & tenues remanent, craſſitudine to-
ta in fundum concedente. Quamobrem oportet diligẽ
ter etiam ediſcere differentias harum quæ non parum
conferent diſputationibus quæ de iudicio & præuiden
tia habebuntur. Eodem modo oportet diſcere differen
tias vrinarũ tenuium, tãquam nõ omnes eadem tenui-
tate conſiſterent, ſed earum alias valde tenues eſſe, ni-
hilq; differẽtes ab aqua tenuiſſima: alias ab hui⁹ ſubſtã-
tia diſceſſiſſe: quinetiã alias tenuiores eſſe, alias decli-
nare ad mediocrẽ cõſiſtentiã. Atque ex his ſufficiẽter
dictũ eſſe de differẽtiis ſubſtantiarũ exiſtimari poteſt.

ADVERSVS EOS QVI OPINATI SVNT CAVſã qua craſſeſcunt vrinæ, eſſe à frigore foris aſſiſtẽte. CAP. X.

SEd quoniam non defuerunt imperiti iudicandi de
vrinis, qui vrinas ipſas non proprietate quadam diſ-
poſitionum eis contingentium, ſed externo frigore ac-
cidente craſſeſcere putauerint: idque fieri credunt ma-
ximè vbi viderint mictas vrinas tenues paulo pòſt craſ
ſeſcere, idcirco aduerſus eos conuertenda oratio eſt, &
quomodo ipſi decipiantur, demonſtrandũ. Aiunt ſece-
dente calore ab vrinis, frigidum vincẽs quod foris eſt,
ipſas craſſas facere. At verò id tantùm abeſt à veritate,
vt ab iis quæ quotidie cernũtur, cognoſcere ſit eorum
ignorãtiam, videlicet quum ſemper vrinæ obiectæ ex-
terno aeri frigido, non ſemper craſſeſcãt. Adhæc veri-
ſimile eſt aliquando vrinas craſſeſcere, quum ſcilicet
ambiẽs aer fuerit perquam frigidus: at ſi vrinæ ſub dio
etiã pernoctauerint, fortaſſe gelaſcent potius q̃ craſſe-
ſcent. Adde quòd ſi vrinæ ad occurrens frigus ſemper
craſſeſcerent, ob caliditatẽ ambientis aeris tenuari poſ-
ſent: ſed tamen videre licet hyeme vrinas tenuiſſimas
manere, nec vnquam ab externa frigiditate ſuperari,
& æſtate craſſiſſimas, calido nihil diſſoluente. Quid e-
tiam dicent oculati vrinarum ſpectatores, vbi hodie
viderint vrinam tenuem, cras autem caſſeſcere, eodem
aere nos ambiente vtriuſque diei conſtituto? At ve-
rò quonam pacto poterunt præuidere quidnam ſibi
velit ea mutatio, & quas ob cauſas fieri contingat? mi-
hi videntur multum delirare, excidentes à veritate.
Quibus autem ſignis in vrinis nouerint multitudinem
humorum, aut eorum craſſitudinem, aut concoctionis
principium, non potentes in totum definire vrinarum
craſſitudinem? Præter hæc eorum rationem ſtabilire
conati ſunt, matulam in aqua calida ponentes, eámque
ad breue aliquod tempus calido occurrentem, oſten-
dunt tenuem factam, nequeuntes intelligere, quòd ca-
lidum artificiale non minus quàm naturale vrinas diſ-
ſoluere poſſit, ſi aliquid craſſitudinis habeant. ſed ne
hoc quidem ſatis eſt eis ad defẽſionẽ. Quòd ſi duæ ma-

tulæ in eodē aere poſitæ ſint, altera craſſeſcat,altera ita A vt erat appareat, quiſnam huius reddere aliquā rationem poterit, niſi eam quam nos ſuo in loco reddituri ſumus? Siquidem ſi aeris ambientis frigiditatem cauſam faciant,vereor ne decipi conuincantur,altera matula tenui manēte. Verùm quum magnam eorum ruditatem quod à nobis dictū eſt ſatis redarguat, ad ea quæ cōſequuntur pergamus. Quum igitur demonſtratum ſit,quòd vrinarum aliæ craſſæ ſint,aliæ tenues,aliæ mediocres,diuiſerimuſque eas vt decebat,nunc operæpretium erit vt de differentiis eorū quæ in vrinis inſiſtūt, B diſputemus.

DE DIFFERENTIIS COLORVM EARVM RErum quæ in vrinis continentur. CAP. XI.

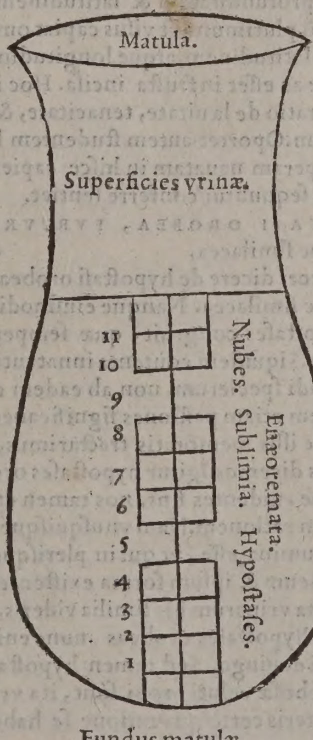
VRinarum quæ ſecundum naturam ſunt,contenta ſi alba,& læuia,& æquabilia fuerint, atque ſubſtantia mediocri,& ad fundum matulæ conceſſerint,tunc tertia concoctio ſecundum naturam perfecta eſt. Verumtamen ſi cōtenta ea exceſſerint, vel defecerint ab eiuſmodi indiciis quæ ſecundum naturam ſunt, etiam ſanitas deprauata eſſe demonſtratur. Dicendum ergo C primùm de coloribus quos in hiſce eſſe contingit: deinde de reliquis congruente oratione tractandū.Igitur contentorum alia ſunt colore mediocri,quæ ſecundum naturam ſubalbida eſſe volunt: alia decidētia ab hac ipſa mediocritate,quorum alia ſunt intenſa albedine, alia verò ſubſpicea atq; ſpicea, alia verò procedētia magis colorantur,adeo vt videantur bilea,atque orobea, etiā ſubrubea,& rubea,& cruenta,& vmbrida,& veneta,atque nigra.Hi ipſi & huiuſmodi ſunt colores contentorum in vrinis.Sed tamen ex hiſce oportet conſiderare D de aliis coloribus qui nunc dicti non ſunt,quemadmodum in capite De differentiis colorum corporis vrinæ, diſputauimus.Sed de differentiis colorum contentorū quambreuiſſime fieri potuit ſic dictum eſt, nūc de eorum ſubſtantia dicemus.

DE DIFFERENTIIS SVBSTANTIAE CONTENtorum in vrinis. CAP. XII.

MEdiocritas ſubſtantiæ cōtentorum in vrinis, qualis ſit,experientia docuit. Sed vt ratione quoque definita ſit,hoc pacto dicimus de ſubſtantia mediocri E contentorum.Contenta quæ mediocri ſunt ſubſtantia, craſſiora ſunt ipſo humore toto vrinæ: ob hanc etiam rationem manifeſtum viſui extitit, nec ita habet vt ſic viſio tranſeat per ipſum contentum,vt tranſit per humorem vrinæ. At verò quia de mediocri ſubſtātia humoris vrinarum ſuperius orationē audiuiſti, licet iam tibi(tanquam facto principio à certo ſigno)poſſe & tenuia & craſſa contenta cognoſcere, quanuis decentia explicentur à nobis hoc pacto.Tenuium contentorum quæ magis conſentiunt cum colore corporis vrinæ, ea F minus apparent quàm quæ magis diſcrepant à colore corporis vrinæ.quare oportet etiam hoc pacto ratione definire.Nam horum ipſorum quædam parum decidēre à mediocritate,quædam magis, quæ ſanè non facilè quiſpiam videat: quædam verò plurimum decidunt, quæ vix etiamſi radium ſolis per matulam traieceris, videre poteris.Contentorum autem quæ verſus craſſitudinem à mediocritate vergunt,quædam paruo craſſiora videntur,ita vt non facilè viſus ea penetret, quædam magis vergunt, ita vt viſus in ipſis terminetur:ratione G verò putatur plus etiā craſſitudinis ineſſe. Quædam etiam plurimum vergunt, vt nihilominus quàm viſus,ratio ipſa terminetur.non enim poſſibile eſt craſſitudinem maiorem reperire illa quæ in contentis eſt quæ ſubſtantia ſimilia ſunt puri. Scire autem oportet hæc nos dicere ea ratione qua diceretur de omnibus contentis, ſiue hæc fuerint tertiæ concoctionis, veluti ſuperfluitates, ſiue humorum crudorum ſegmēta, ſiue pus,ſiue internorum vaſorum fruſtula.Iudicia nanque de ipſis(concedente Deo) ſuis in locis referemus.nunc H verò quæ deinceps ſequuntur,per ſeriem dicamus.

DE DIFFERENTIIS LOCORVM CONTENTOrum in vrinis. CAP. XIII.

ALtitudine igitur corporis vrinæ trifariam diuiſa,vt in fundum & imam regionem matulæ,ſuperficiem ſupremámve regionem,vtrarúmque harum extremitatum medium, ea contenta quæ in fundum matulæ deſcendunt,hypoſtaſes(hoc eſt ſubiecta)vocauère qui harum rerum periti fuerunt, à verbo ὑφίστασθαι,videlicet, præpoſitione Sub ſignificante infernam habitudinem: quæ verò conceſſerunt ad medium totius altitudinis, appellauerunt ἐναιωρήματα(hoc eſt, ſublationes) vel dicas ſublimia,arbitror deriuantes ab elatione,tanquam æquo ſpatio ſecederent ab vtriſque extremis. Quæ verò peruenerunt vſque ad ſuperficiem,vocauère nubes, tanquam à terra ſummè ſecederent, putantes fundum matulæ proportione reſpondere ipſi terræ, quoniā ad ipſum fundum grauia deſcendunt. Communi & generali nomine hæc omnia παρυφιστάμενα (hoc eſt contenta) dicta ſunt,eo quòd in qualibet altitudinis parte corporis vrinæ inſiſtant & contineantur. Atque eo pacto de loco contentorum iam pridē medici diſputarunt, tanquam principia ponerent eorum quæ in arte medica ſunt thorematum.Sed tamen licet quoque diuidere ſermonem hoc pacto: quæ diuiſio multum conferet & ad iudicia & præuidentias.Igitur hypoſtaſium (vti autem oportet hoc modo poſitis nominibus)aliæ occupauère locum inculpabilem,quum neque totæ tangant fundū matulæ,neque abiungantur ab eo: aliæ verò quæ proprium & inculpabilem reliquerunt, quæ quoque diuiduntur ratione. Nāque earum aliæ totæ hærent fundo, aliæ minus, ac pluſquam eis conueniat,abiunguntur, veluti ſibi definitum locum defugere conantes.Enæoremata verò quæ exactè medium locum totius conſecuta ſunt, hæc exactam rationem enæorematum adepta ſunt, quæ verò ſiue inferius, ſiue ſuperius quàm medium eſt,manſerint,hæc quoque ſublimia appellata ſunt abuſu nominationis.nam ab vtriſque extremis ſeceſſerunt. Plurimum verò hæc ita definita tractationi quæ de vrinis eſt, conferre reperiuntur. Quamobrem oportet vt putemus tria eſſe ſublimium loca. Nubium autem aliæ parum ab eo abſunt vt ſuperficiē attingant, aliæ in ipſa ſuperficie natant. Quoniam verò nubes hæ tertio loco indiguerunt (nanque non licuerat ſuperius concedere, deficiente humore & corpore vrinæ),tanquam neceſſitas cogeret reſpondere eregione fundo matulæ,præ viribus ſibi agnatæ ſunt: perinde ac quum experirentur medium ipſarum, & ſuperficiei locū delere,ita exactè vbi terminauerint humoris altitudinē, hæſere ſuperficiei vrinæ, vt polypi lapidibus exactè(vt aiunt)adhærent. Quoniam igitur demonſtratum eſt, tres locos generaliſſimos contentorum eſſe, quorum ſingulos in ternos nos diuiſimus,accidit vt omnes ſint nouē,quos bene cognoſcere diſcentes oportet:nanque

Formula locorum in quibus ſunt contenta vrinarum.

magnopere vtiles ſunt. Verumtamen vt clarius cerne- A
re poſſis id quod dictum eſt,omnem rationem de locis contentorum per hoc exemplum ante oculos pono. Intellige altitudinem vndecim digitorum, vel cubitorum,vel paſſuum,vel cuiuſuis menſuræ, & puta eorum quatuor eſſe in loco capiente hypoſtaſes. Vnum in confinio hypoſtaſium & ſublimium , ita vt ſit poſt finem hypoſtaſium,& ante principium ſublimium. Similiter alterum in fine enæorematum,& principio nubium. Itē duos alios in loco nubium,vt locus mediocris nubium ſit vltimus,ac vndecimus digitus: qui verò ſubditus ei B
eſt,& veluti ab vltimo deciderit,ſit decimus. At qui plurimum ſubierit, atque in fundo vice verſa ſe habet erga vltimum,is ſit primus. Locorum verò hypoſtaſium exactè proprios locos habētium,tertius digitus ſit. Sed ſupernarum hypoſtaſium locus ſit quartus digitus,inferius medio ſubſidentium ſit ſecundus. Quinetiam in enæorematibus, qui vſquæquaque medius eſt,is ſit ſeptimus digitus:ſicuti eorum quæ multum ſe attollunt, ſit octauus , inferiorum ſit ſextus. Nanque quintum & nonum digitum non occuparunt vnquam contenta. C
Sunt enim termini potius quàm loca contentorum in vrinis. Vbi verò oratio de locis contentorum ſufficienter facta eſt,eo pacto maneat: quam vnuſquiſque etiam à formula hic deſcripta diſcere poterit. nunc reliqua explicemus.

DE LAEVITATE ET OPPOSITIS CONTENtorum in vrinis, CAP. XIIII.

Contenta vrinarum quæ ſecundum naturam ſe habent,præter alias proprietates, definitum eſt læuia eſſe. Primùm dicendum eſt qualia ſint eiuſmodi læuia: D
deinde quæ ſint hiſce oppoſita. Læuia igitur contenta ſunt quæ continua ſibi ſunt & coacta, tanquam vnum & continuum corpus, cuius partes non videantur eſſe veluti rugis inter ſe coniunctæ & conſtrictæ, neque à ſe inuicem diuiſæ. hoc modo ſe habet ſecundum naturam læue contentum. Eorum verò quæ non eo modo ſe habent,alia eam continuitatē vſqueadeo intenſam habent,vt viſcida euaſerint:alia verò continuitatem diuulſam habent,ita vt reddita ſint aſpera . Atque viſcidorum contentorum,alia modicè ita affecta ſunt, adeo E
vt commota matula , illa quodammodo diſſoluantur. alia magis affecta,adeo vt valde commota matula,ipſa modicè diſſoluantur:alia inſuper vſqueadeo viſcida & tenacia,vt etiam ſiquid commoueatur, non facilè diſſoluantur,quum iam ἐγκωλλα, id eſt inſtar collæ & glutinis tenacia,facta ſint. Contra verò,aſperorum contentorum alia ita modicè affecta ſunt,vt viſus capiat partes eorū iam diſcretas:alia magis affecta,vt viſus etiam magis capiat profunditatem & latitudinem corporis vrinæ:alia verò plurimum,vt viſus capiat omnem pro- F
funditatem & latitudinem,atque longitudinem magis capiat,perinde ac eſſet in fruſta inciſa. Hoc itaque pacto ſe habet oratio de læuitate, tenacitate, & aſperitate contentorum. Oportet autem ſtudentem hæc diſcere,quoniam operam nauatam in hiſce capiendis, non parum iis quæ ſequuntur conferre ſentiet.

DE HYPOSTASI OROBEA, FVRFVREA, LAminea,atque ſimilacea, CAP. XV.

Poſt hæc decet dicere de hypoſtaſi orobea,furfurea, laminea, ac ſimilacea. Nanque eiuſmodi contenta G
appellare hypoſtaſes congruit, quæ ſemper fundum matulæ petunt. Siquidem contenta innatantia,participantia eiuſmodi ſpecierum, non ab eadem cauſa ſunt, ita vt ne eaſdem etiam paſſiones ſignificauerint. At verò vbi prius de illis memoratis tractarimus,deinde de eorū ſimilibus dicemus. Igitur hypoſtaſes orobeæ, etſi ab ipſo nomine euidentes ſint, nos tamen etiam declarabimus earum rationem. Nam vnuſquiſque nouit orobum inter legumina eſſe (vt qui in pleriſque locis ſeri conſueuit)rubeum & ipſum forma exiſtentem. Quum H
igitur contenta vrinarum his ſimilia videris,tunc oculis ſpectaueris hypoſtaſes orobeas . nunc enim oratione ſola res tibi depingo. Sed tamen hypoſtaſes hæ nihilominus globoſæ veluti orobi ſunt, ita vt hoc pacto intelligere poteris certò quā ratione ſe habeant. Fureæ verò hypoſtaſes ſunt quæ videntur ſimiles furfuri bene moliti tritici. Hæ ſanè longitudinem definitam habent,vt verè furfures manifeſtò appareant. Quare licet diſcere ab euidentibus ſpeciebus ſic appellatis, ita vt non oporteat ſermonem de hac re longius protrahere,vt qui ſufficiat ex ipſo ſic impoſito nomine. Lamineæ verò hypoſtaſes notæ ſunt rationi: ipſæ quidē ſunt ſimiles laminis , ſed non per longitudinem (hac enim potius videntur diſſimiles),ſed ſimiles ſunt ſpecie. Laminas verò nouimus appellatas eſſe, quæ & longitudinem,& latitudinem habent,non etiam euidētem profunditatem. Eodem modo appellata ſunt quædam inſtrumenta à mulieribus inuenta ad lanificia. Quinetiā lapis quidam eſt eodem nomine vocatus Petalites,hoc eſt lamineus, qui conciſus eſſe videtur in eiuſmodi laminas . Quamobrem ex hiſce conſiderare oportet de laminea hypoſtaſi. Sed reliquum iam eſt vt dicamus de hypoſtaſi quæ accepit nomen à ſimila . Similas omnes nouimus vocatas eſſe quæ ex malè molito frumento, ordeóve videntur furfures. Quæ nāque furfuribus ſunt pleniora , hæ ſimilæ vocantur , non vt furfures , ſed vt tripliciter ſpaciatæ:& ob haſce vocantur ſimilaceæ hypoſtaſes. Reſtat iam etiam docere de complicatis contentis, & diuerſarum ſpecierum, quæ diſſimilaria dici poſſint.

DE DIFFERENTIIS EORVM QVAE COMPLIcantur in contentis vrinarum, CAP. XVI.

Interdum hæc ipſa varia apparent. Nam aliquando veluti ſimilæ quædam deſcendunt cum contentis:aliquando veluti furfures,& veluti laminea atque orobea. Eſt aliquando videre quædam cum contentis , vt capillos longos palmo, ac minus, & magis. Quinetiam aliquando videre eſt ramenta quædam ſubrubea breuiſſima , atque hæc omnia nunc pauciora , nunc plura ſpectari ſolent. At verò quidnam vnumquodque horū ipſorū ſibi velit, in locis propriis explicabimus : ſicuti & eorum cauſas in iis qui de cauſis libris reddemus.

DE DIFFERENTIIS EORVM QVAE INNAtant in chymate, CAP. XVII.

Nunc operæpretium eſt vt dicamus de iis quæ innatant in ſuperficie vrinæ. Innatant igitur in ſuperficie vrinæ bullæ,quæ etiam lampæ , hoc eſt ſpumæ quæ in ſuperficie vini inſident,appellantur : innatant quoque liquamenta quædam. Verumtamen prius diſputabimus de innatantibus liquamentis,deinde de innatantibus bullis. Apparent itaque in vrinis aliquando innatantia quædam veluti araneæ,quales ſunt maximè continuæ,atque velamini ſubtili ſimiles , non quales ſunt illæ quæ non omnino ſunt continuatæ:ſed quum maiores circuli feruntur circa minores, quos rectæ lineæ & obliquæ ſecant,ortæ à centro,& ad extrema peruenientes. Interdum etiam feruntur in ſuperficie vrinæ pūcta olei,nunc pauca,nunc plura, nunc tenuia, nunc craſſa: veluti in pingui iure refrigerato innatare vidētur,quæ res à multis appellata eſt ſpuma. Verumtamen hæc ipſa euidentia erunt alio in loco, ita vt de his plura nunc dicere non oporteat. Quinetiam interdum atque circa coronam feruntur quædam veluti laceramenta veſtis, & veluti pilis contexta, quæ à Græcis ῥάκια & τρίχια vocantur:eadem ſunt longè minora iis quæ prædicta ſunt atque pleniora. Oportet etiam hæc ipſa prænoſſe diſcētem:nanque paulo inferius in locis opportunis, reipſa nobis obuiam faciente,de eis latius diſputabitur. Nunc verò de bullarum differentiis dicamus,veluti in initio ſtatuimus.

DE BVLLARVM DIFFERENTIIS, ET DEFInitione coronæ, CAP. XVIII.

Bullarum aliæ perquam magnæ ſolent eſſe, aliæ perquam paruæ, aliæ mediocres. Item aliæ per omnem ſuperficiem vrinæ eunt, aliæ per ſolam coronam , vel per totam coronam , vel per aliquam eius partem, vel plures partes diſperſas,vel per coronam,& mediam vrinæ ſuperficiem , vel per alteram ſolam medietatem ſuperficiei,aut inordinato ac alio modo & complicato, tam per ſuperficiem quàm per coronā innatant. Quinetiam earum quæ per coronam eunt, aliæ ſingulæ, aliæ

binæ ſunt, aliæ ternæ, aliæ alio maiori numero conſi- A
ſtunt:atque aut omnes propè pari magnitudine ſunt,
aut minores,quæ ad medium cõcedunt. Eodem modò
ſe habent in ipſa altitudine matulæ. Nanque bullæ aut
ſingulæ,aut binæ,aut ternæ,aut alio modo ſociatæ ſũt.
Sed quoniam duo nos latent minus exquiſitè ſermone
tractata,ea claritatis cauſa nũc adiiciam. Vnum igitur
eorum quæ prætermiſimus, eſt de bullis: ſiquidem vi-
deri poterunt cuiquã quæ dicta ſunt intelligenda eſſe
de innatantibus bullis quæ ſimul fiũt cum vrina,quum
emeiitur. At idipſum putare non licet: ſed intelligẽda B
ſunt de eis quæ remanent poſtquam quieta fuerit vri-
na,atque omni ex parte refrigerata. Nam bullæ eiuſ-
modi quieſcentis & refrigeratæ vrinæ nequicquam à
continente afficiuntur:atque eo quòd nihil afficiuntur
ab aere,indicant generationem eſſe à præſtantiore cau
ſa.Nam quæ paulo pòſt quàm intumuerunt, diſſoluun-
tur,debiliores habent cauſas, ac perquam facilè ſolutæ
abeunt. Quare conſiderare oportet de bullis iis quæ
multo tempore immorãtur, & cauſas harum & iudicia
diſcere oportet. Alterum verò eorum quæ nos præ- C
teribant,eſt deſcriptio coronæ: ſiquidem multos tur-
bare poterit, audientes coronam quandam in vrinis
apparere,minùſque eam comprehẽdere ob ſcopi igno
rantiam.Coronam ergo dicimus lineam adumbratam,
quæ circuncurrit per ambitum ſuperficiei vrinæ.Si v-
tique matulæ fuerint rotundæ, etiam circulo circun-
ſcribunt vrinarũ ſuperficies. Sed hæ ſuperficies ad ex-
tremitates deſcriptæ,ſi matulæ rotundæ fuerint,decen
ter vocari poſſunt coronæ,ob figuræ proprietatem.Sin
fortaſſe matulæ fuerint quadrãgulæ, aut multangulæ, D
tum bullæ quæ per extremitates vrinæ cucurrerint,nõ
etiam par eſt vt in corona currere dicantur,quum abla
ta ſit figura rotunditatis. quanuis vnuſquiſque dicere
poſſit,bullas harum & illarum matularum eaſdem eſſe
ratione iudiciorũ & cauſarum.Hoc itaque pacto ſe ha-
bent differentiæ bullarum,in quibus exerceri oportet,
quòd non mediocriter collaturæ ſint iis quæ deinceps
dicentur.nunc reliqua tranſigamus.

DE DIFFERENTIIS CORONARVM CORPO-ris vrinæ,quæ ſunt alterius coloris, CAP. XIX.

MVltæ coronæ aliæ commodiores quàm quæ ſupe
rius dictæ ſunt apparent,circumeuntes ſuperficiẽ
matulæ: quæ non innatant in humore vt innatant bul-
læ, ſed potius ſunt circunferentiæ humoris corporiſve
vrinæ. Siquidẽ quum vrinæ humor aliquo quouis tin-
gatur colore,cum coronæ circunſiſtunt affectæ diuer-
ſo colore vel albo,vel flammeo,vel bileo,vel viridi,vel
nigro,vel aliquo alio. At verò hæc ipſa iis qui attentè
ſpectant, facilè apparẽt.ſed non aliter quàm præſentia
eſſent malè videntibus,quemadmodum in ſtellis crini F
tis obſcurè apparentibus accidere ſolet.Nanque crines
earum obſcurarum facilius parum videntibus, quàm
viſum intendentibus, apparent, quum viſu infixo vel
potius à multo colore & luce attracto obſcurentur.At-
que hæc de coronis dicta ſint, quæ conferent in locis
opportunis:nunc verò dicamus ea quæ ſequũtur. Nan-
que videbatur mihi nunc complicationes, quas eſſe
contingit è coloribus, & ſubſtantia & contentis, huic
ſermoni addere: ſed quòd præterquam quòd res mul-
tiplex & varia eſſet, difficulter etiam percurri poſſet, G
atque adeo ſine vlla neceſſitate protẽderetur, præter-
miſi,quum non admodum neceſſe eſſet me ſic ſcriben
tem complicare: ſiquidem in præſente diſputatione
explicamus vrinarũ differẽtias: tractationes verò quæ
ſequuntur,continebunt iudicia,cauſas,atque præuidẽ-
tias. Qui ergo in his fuerit verſatus, is perquam facilè
poterit componere tam cum coloribus ſubſtantias,
quàm cum coloribus & ſubſtantiis contenta etiam dif
ferentia colore,ſubſtantia,loco,læuitate,æquabilitate,
atque differentiis hiſce oppoſitis.Quinetiam idem fa- H
cilè poterit diiudicare, quænam componi poſſint,&
quæ non poſſint. itaque conſulo his qui rei huius ſtu-
dioſi ſunt,vt in his verſentur,vt quæ non leue momen
tum ad perfectam cognitionem collatura ſint. Siquis
enim antè didicerit quas ob cauſas ſint colores, chy-
mata,adhæc conſiſtentiæ,& alia,& nouerit quid vnum
quodque ſibi velit, facilè quidem ea complicauerit.
Et vbi promptè complicauerit, ita exactè & iudicia
eorum & cauſas reddiderit. Sed hactenus de hiſce ſa-
tis dictum eſt.

DE VARIATIONE COLORVM ET SVBSTAN-tiarum vrinarum, CAP. XX.

POſt hæc conſiderandum eſt de variatione ſubſtan-
tiarum & colorum quæ in vrinis apparent, atque
præter hæc etiam contentorum:quinetiam de differẽ
tiis temporum.Nanque vrinarum colores,aut in eodẽ,
vt ſe habent,manent ſemper,aut tranſmutantur,aut in
peiores colores mutantur, aut in meliores.Et alterũtro
modo mutando,aut proueniunt ad extremos colores,
aut manẽt alicubi firmati,vel paulo vlterius procedũt.
Quoniam verò decens eſt vt ad magnas alterationes
colorum commutentur etiam cõtenta, inſpicere opor
tet quænã fiant in hiſce varietates tam colorum quàm
ſubſtantiarum,& læuitatis,atque ſpaciorum loci.Dein-
de confert etiam conſiderare, an hæ mutationes fiant
longiore,an breuiore tempore. non enim parum con-
ducet obſeruare tempora mutationum.Quin & inter-
dum etiam ſubſtantiæ ſolent ſimul mutari, neque ſem
per ita afficiuntur,quum maiore motione in eis quàm
in coloribus mutandis opus ſit.In quibus conferens e-
rit non modò diſcere mutationes, ſed etiam tempora
earum diſquirere,ac diligenter animaduertere, an ve-
locius,an tardius ſuccedant. non minimum enim hæc
ad præcognitionem atque iudicia collatura ſunt.Quin
& illud ſcire conuenit,quòd varietatum aliæ ſint ordi-
natæ,aliæ ordinem nullum ſeruent. Oportet enim hæc
ſpectare & conſiderare. In ſequentibus enim videbis,
vt ex hiſce bene conſideratis multa adiumenta proue-
nerint ad iudicandum & præuidendum. Animaduertas
quoque.nam interdum videris varietates ordinatas pe
iores eſſe iis quæ ordinem non ſeruant, quæ explica-
buntur ſuis locis: hic nanque nobis ſolùm propoſitum
eſt de differentiis vrinarum diſputare. Et vt oratio cla
rior reddatur,hoc pacto per exempla tranſigimus.Co-
lorum variamenta fiunt tum quum de colore in colo-
rem tranſmutatio fiat. Si enim vrina nunc apparuerit
alba,craſtina verò aurea,& conſequenti die alia:vel cõ
trà,nunc quidem ſubrubea,craſtina verò aurea, atque
poſthac pallida vel alba: atque etiam hoc modo nunc
quidẽ ſit ſubrubra, deinde viridis, vel cærulea, vel ni-
gra: vel illo modo,nũc quidem ſubrubea, deinde rufa,
& charopa,adhæc lactea,aut aliquo modo aliter, velu-
ti tu complicaueris: (cõtingit enim rem nunc hoc,nũc
illo modo apparere, vt victa, vel vincens fuerit virtus
vitalis.Nanque differentiæ concoctionum, ſiue prauè,
ſiue bene fiant,in vrinarum mutationibus ſpectantur):
multas quoque videris in conſiſtentiis varietates,ſi a-
nimaduerteris ea quæ fiunt. Siquidem interdum vrinæ
ſemper craſſæ ſunt,nullámque ſequeſtrationem haben
tes. Interdum verò in eis ſubſidit ad fundum matulæ
id quod craſſius eſt,reliqua vrina craſſa etiã remanen-
te:interdum omnis craſſities ad fundum concedit.Vi-
dere quoq; eſt vt craſſum quaſi recurſu quodã ipſum
chyma conturbat magis aut minus. Eadem quinetiam
in tenuibus vrinis fieri cõtingit, tam ſi multum quàm
ſi parũ tenues fuerint. At verò ſi vel cũ prauo,vel cum
bono colore fuerint conſiſtentiæ, ita vt haſce cum co-
loribus componas, plures(vt arbitror)varietates ex eis
effeceris. Omnes quoque varietates, aut cum ordine
fiunt,aut abſque ordine. Siquidem ſi vſque ad tempus
quoddam quædam ſubſtantia cum quodam colore ſit
complicata,poſthac verò ſiue ſubſtantia, ſiue color,ſi-
ue vtrunque alteretur,deinde iterum, vt primò erant
fiant,idque per plures reditus erit, varietas cenſeretur
cum ordine fuiſſe. Contra verò abſque ordine videbi-
tur, quum vt fortuna dederit, ita mutatio colorum &
ſubſtantiarum ſucceſſerit,hoc eſt in inordinatis redi-
tibus & temporibus. Verumtamen (vt apertius res in-
telligatur) vtimur eiuſmodi exemplo. Si igitur duobus
deinceps diebus eædem vrinæ apparuerint, tertia verò
fiat alteratio,quarta & quinta die vrinæ ſimiles fuerint,

A iis quæ in prima & ſecunda, atque ſexta commutatio fiat ſimilis ei quæ in tertia, idque in pluribus dierum eiuſmodi reditibus prouenerit, varietas ordinata vocari poteſt. Quòd ſi acciderit, vt duobus deinceps diebus eædem apparuerint vrinæ, tertia verò die tranſmutentur, quarta alterentur, quinta etiam diuerſæ à prædictis ſpectentur, neque per aliquos reditus eædem fiant anteactis, ſed exierint, vt ſors dederit, & abſque ſerie, tum varietas eiuſmodi appellari poteſt inordinata. Diſcere in hiſce licet & cauſas, & iudicia, & præuidentiã, tum quum de his diſputationem fecerimus. B

DE VARIETATIBVS CONTENTORVM, ET ordine, & inordinatione vniuſcuiuſque eorum, CAP. XXI.

EÆdem accidere poſſunt inordinationes & varietates in ipſis contentis, quippe quæ interdum concedunt ad matulæ fundum, interdum pendentia vidētur, atque aliquando attolli vſque ad ſuperficiem chymatis. Quinetiam interdum læuia ſunt, interdum diſſipata, vt interdum alba, interdum in alios colores mutata: & aliquando tenuia effecta ex craſſis, aliquando craſſa C ex tenuibus. Nihilo quoque minus interdum ex ſuperiore decidunt ad inferna, interdum ex inferiore ad ſuperna feruntur. Idque cum diuerſis coloribus, & ſubſtantiis, in quibus multas reperire poteris varietates, ſi rem ipſam expenderis. Nobis enim ſatis ſunt quæ dicta ſunt, etſi indagatio ſubminiſtrare poſſit maiorem longitudinem orationis de hiſce rebus, quoniam nobis minus facilè eſt recenſere ſingulas vrinas. Nobis igitur facilè non fuit ſingulas vrinas cōponere, tum propter ſermonis prolixitatem, tum quia in his verſaturo reliqua ex iam dictis intelligere licet, & oratio iuſtã prolixitatem habere videatur iis qui breuitati ſtudent. Ob hæc finem imponentes eiuſmodi orationi, quæ modum menſurámque decētem nacta eſſe exiſtimetur, ab hiſce ad ea quæ de iudiciis vrinarum habentur, diſputationem transferimus. Congruum enim eſt vt is qui B ad artis huius myſteria capeſcenda contendit, primùm vrinarum differentias noſcat, vt rectè edoctus ſit quot & qui in vrinis colores appareant, atque cum quibus ſubſtantiis ſoleant inſpectari: deinde iudicia diſcere ſuper præhabitis vrinarum differentiis. Qui enim eo pacto inſtructi fuerint, iis perquam facilè erit dignoſcere quæ ſint curanda, & de quibus deſperãdum ſit. Atque præter hæc alia diſputatio ſuccedit, quæ de cauſis vrinarũ habetur: eſt inſuper liber de præceptione, veluti iudicatione aperiente præuiden C tias. Nanque qui diligenter iudicauerit vrinas, is infallax præſcius euadet. Quorum vnumquodque (Deo concedente) ſuis in locis explicabitur. Nos tamen hoc in loco finem facientes diſputationi de differētiis vrinarum, veluti ab alio principio aggreſſi, ſermonem qui poſt hunc eſt, tractemus.

ANNOTATIO CAPITVM QVÆ IN LIBRO priore De iudiciis vrinarum habentur.

De differentia matularum, & quæ ex matulis ſit aptiſſima, Caput I.
De loco congruo ad ſpectandas vrinas, Caput II.
De tēpore proprio ſpectandarum vrinarũ, Cap. III.
De iudicio vrinæ in omnibus mediocris, Cap. IIII.
De iudiciis vrinarum ſecundum ſexum & ætatem. Caput V.
De iudiciis vrinarum quæ fiunt in ſimplicibus intemperaturis, Caput VI.
De iudiciis vrinarum ſecundum exercitia & ocia, Caput VII.
De iudiciis vrinarum per anni tempora & regiones, Caput VIII.
De iudiciis vrinarum, quæ fiunt à ſomno atque vigiliis, Caput IX.
De vrinis inediæ atque famis, Caput X.
De iudiciis à paruitate & magnitudine humoris vrinæ, Caput XI.
De iudiciis albarum vrinarum, Caput XII.
De iudiciis vrinarum ſubſpicearum & ſpicearum, Caput XIII.
De iudiciis aureæ & croceæ vrinæ, Caput XIIII.
De iudiciis ſubrubeæ & rubeæ vrinæ, Caput XV.
De iudicio vineæ vrinæ, Caput XVI.
De iudicio paſſei coloris vrinæ, Caput XVII.
De iudiciis viridium vrinarum, Caput XVIII.
De iudiciis vrinarum oleacearum, Caput XIX.
De iudiciis venetarum & liuidarum, & nigrarum vrinarum, Caput XX.

ACTVARII DE IVDICIIS vrinarum libri II.

Ab Ambroſio Leone Nolano in Latinum ſermonem uerſi, & à Iacobo Gopylo ad fidem exemplarium Græcorum recogniti.

ACTVARII in ſuum priorem librum De iudiciis vrinarum, Præfatio.

QVVM corporis affectus, quicunque hi D tandem fuerint, ex vrinarum ſignificatione nemo noſſe poſſit niſi qui earum differentias prius ſciuerit, nos ſuperiori libro differentias vrinarum tractauimus, omnémque rationē & methodum huius rei abſoluimus: ſupereſt vt nunc de vrinarum cognitione agamus, quod in arte medica vtiliſſimũ eſſe cōperitur. Siquidem ſi medicus non facilè poterit conuenientem victus rationem præſcribere, vel medicari, vel aliam aliquam curationem adhibere corporibus E quouis morbo laborãtib[9], niſi ſtatim iudicauerit quænam ſit ægritudo quæ corpus corripuit, arbitror non parum collaturas huic methodos quæ de cognitione traduntur, arte iuuentas. Aliæ ergo methodi cognitoriæ aliis morbis magis conueniunt: communis autē & ad omnes propemodum pertinet vrinarũ cognitio. Opportunè & rectè dicere quiſpiam ea poteſt, quæ cōcoctioni & cruditati quæ fiunt in primis venis, accidunt, adhæc quæ tertiæ concoctioni: præterea quæ renibus, veſicæ, & vrinæ meatibus. Is porro dicet humorum incrementa, atque imminutiones, atque obſtructiones principalium meatuum, & quæcunque in hiſce fieri contingat: de quibus tractandum eſt in ſequentibus. Sed iam primùm hîc dicendum eſt de matula, & loco, & tempore, in quibus confert conſiderare vrinas. Deinde de propriis rebus ſubdendum.

DE DIFFERENTIA MATVLARVM, ET QVAE ex matulis ſit aptiſſima, CAP. I. A

MAtulæ igitur comparentur ex vitro tenui, atque albo, vt colores exactè appareant. Nanque aliquæ ſunt, quæ ſubuirideſcunt: quamobrem non exactè pellucidæ manere queunt. Candorem enim coloris ſequitur pelluciditas. Virideſcentes igitur non ſolum coloribus aliquid auferunt, ſed etiam ſubſtãtiam vrinarum minuunt: quinetiam in eis, neque contenta exactè videntur: priores illæ itaque præferendæ ſunt. Figuræ verò matularum differẽtes habentur, à quibus etiam accidit quodammodo iudicium lædi. B Nanque in matulis valde patentibus, vrina, præſertim ſi fuerit quantitatis mediocris, diſtributa per amplitudinem ſolam, parum ſpacii quod ſecundum logitudinem eſt occupabit, nec licebit cognoſcere, quem locum profunditatis contenta occupauerint, quum pauca admodum vrina ſit. Aberrare ſimiliter licet in matulis extranearum figurarum, veluti ſunt arctæ, atque prolixæ, vt quæ nunc ſolẽt effici, veluti ſunt quoque quæ infernã partẽ ſanè quàm latam, planámque habent: ipſæ verò colliguntur, vt à C fundo aſſurgant. Quæ verò fundum habent non planum, ſed deorſum verſus extumentem, ita vt fundus in conum propè videatur colligi, hæ quidem, vbi oportuerit, ad mouendas vrinas, eáſque multas capiẽdas opportunæ cenſentur (nanque vaſa capaciora ad id vtilia eſſent): ſed vt ſeruentur vrinæ vt decet, videntur minus quàm cæteræ matulæ conferentes, quæ figura ſimiles ſunt vitreis cyathis quibus ad bibendum vtimur. Quãobrẽ ſi opus ſit diſcere matularũ figuras maximè congruentes, quæ ſimiles ſunt vaſis vitreis ex quibus bibi- D mus, videbuntur vtiliſſimæ. Veruntamen non oportet matulas cingi cingulis vitreis quæ eas obſcurẽt, neque habere fundum ad multam vrinam continendam, ſed ſint, quoad fieri poteſt, ſimplices ac læues, atq; aliquãto maiores quàm cyathi quibus ad bibendum vti conſueuimus, vt quantitas vrinarum, quæ perfectè ſuſcipienda eſt, cõtineri poſſit. Et de figura matularum hæc ſatis: vt verò vrina inſpicienda ſit, hoc pacto monſtramus.

DE LOCO CONGRVO AD SPECTANDAS VRINAS, CAP. II. E

QVoniam loca vmbroſa non parum de coloribus auferũt, eos in obſcurum transmutantia, lucida autem & ſole illuſtrata loca colores multo remiſſiores propter multam perſpicuitatem reddunt, oportet hoc cauere, atque obſcurationes quas vtraque illa loca inuehunt, fugere. Auferũt enim colorum eſſentiam, ita vt vrinæ exactè conſiderari non poſſint: quærendúſque locus medius eſt inter hæc, qui colores nullo pacto lædere poſſit. F Si igitur contenta manifeſtè tranſpareant, ſatis nobis fuerit: quòd ſicubi loca ſint valde obſcura, & nõ lucida, tunc trãſferre vrinas oportet prope ipſum ſolem, vt in loco ſublucido latentia tranſpareant.

DE TEMPORE PROPRIO SPECTANDARVM vrinarum, CAP. III.

OPeræpretium maximè videri poterit, ſi tempus illud definiatur quo quiſquam, vt maximè decet, vrinas inſpicere valeat. Idcirco ea de re ita dicendum eſt, vt de ea quæ nobis maximè vtilis viſa ſit. Vrinæ igitur in matulis factæ, ſi adhuc ſubcalidæ tactu fuerint, vt ſo- G lùm exhibent colores exactè ſpectari, ita in eis minus exactè ſpectantur contenta, ſubſtãtiæ, atque etiam bullæ. Nanque bullarum aut omnes, aut aliquæ vnà cum exſpirante vrinæ calore abeunt, aut manent cum refrigerata vrina: contenta verò ſtatim factà vrina non facilè apparent. Vbi verò illa refrigerata fuerit, ea hora conſpectantur, ſed tempore quodammodo mẽſurato. Nanque principiò ſubapparent nubeculæ quæ aut manent, aut pedetentim ad medium matulæ concedunt, veluti poſtremò ad fundum deſcendunt. Conſiſtentiæ H verò quæ mediocritatem ſeruant, cum coloribus conſpectantur: quæ verò ad craſſitudinẽ vergunt, hæ poſtquam ſtatuta ſunt contenta, demonſtrantur, tardius etiam, quæ ex his rurſus ſubſident. tales enim vrinas exquiſitè ſpectare priuſquam refrigeratæ fuerint, non oportet. Quinetiam non oportet has vrinas commoueri vehementer, priuſquam omnia videris, ne multa in eis tranſportantur. Bullæ nanque & rumpuntur & tranſportantur: contenta quoque concuſſa vi, diffugiunt propria loca, quemadmodum omnium craſſiorum, cõmotióne facta, confunditur quæ facta erat veluti ſtabilitas. Et hæc ipſa de tempore quo exactè vrinas ſpectari opus eſt, cognoſcere decet diligentem artis medicæ inueſtigatorem, quæ fortaſſe ſatis dicta eſſe videri poſſunt. Nunc opportunũ eſt, vt incipiamus docere diſciplinam de iudiciis vrinarum, hinc auſpiciò factõ.

DE IVDICIO VRINAE SECVNDVM OMNIA mediocris, CAP. IIII.

QVum ex quadam veluti amuſſi & regula mediocri & temperata, & ſecundum naturam vrina, liceat affectus cognoſcere, decens eſſe videtur, vt prius de vrina ſecundum naturam, & quæ mediocris eſt, diſputetur: deinde de iis quæ aliquo pacto diſſimiles ſunt mediocri. Veruntamen quoniam non omnibus hominibus eædem ſunt corporis temperaturæ, & ætates, neque exercitia eadem, neque cibi iidem, neque eædem regiones, & anni tempora, neque cætera alia eadẽ ſunt, quæ ſuapte natura corpus humanum alterare poſſunt: arbitror ſermonem abſoluta methodo traditum iri, ſi de ſingulis horum diſputem, idque paulo inferius poſtulãte reipſa. Nunc verò illud potius opportunum eſt, vt hominem omni ex parte temperatum primò ſtatuamus: deinde ad eum referamus vrinam ſecundum naturam ſe habentẽ. Cognoſcenti enim vt vrina ſecundum naturam ſe habeat in homine omni ex parte temperato, veluti hinc initio capto, licebit cognoſcere omnes caſus & declinationes à temperamento. Quamobrem & iudicia in his perquam facilè patebũt, veluti tractãdo apertè demonſtrabitur. Vt enim regula & amuſſis, quum adhibentur, oſtendunt vt ligna curua, & obliqua atque diſtorta ſint, ita vrina quæ omni ex parte mediocris eſt, demõſtrat eam quæ vel magis, vel minus à mediocritate ipſa declinauerit. Eſto igitur homo exactè ſanus, & vigens, ætate, & temperatura corporis mediocris, qui veſcatur cibis boni nutrimenti, & temperatis, exerceat ſe neque diminutè, neque præter modum, ſitque in regione & anni tẽpore tẽperatis: & (vt ſummatim loquamur) in omnibus eius rebus ſit mediocritas, medio & diuiſione carens: huius viri vrina eſſe vult cõlore ſubaurea, vel ſubcrocea, ſubſtantia mediocris, atq; proportione reſpõdens ei quod bibitũ eſt, in quã nulla innatet bulla, neque tuberculum aliquod ſubſideat, nõ inhæreat matulæ hypoſtaſis alba, læuis, æquabilis: omnia que ſint ſibi ſimilia, neque quicquam cum hiſce complicetur ex eis quæ ſolent inferri ſimilia capillis & ramentis, & eiuſmodi generis. Hæc vrina optima eſt, & ſecundum omnia mediocris atque ſana. Quæ verò aliquo modo ab hac defecerit, hoc ipſo ab optima & pura ſanitate deciſiſſe intelligatur. Nec ignoramus ſanitatis ipſius magnam eſſe latitudinem, atque aliqua eorum quæ rectè reiecta ſunt à regula vrinarum, in vrinis eorũ qui ſimpliciter ſani ſunt, apparere poſſe. Veruntamen ſcire oportet orationem præſentem non eſſe de ſanitate quæ latitudinem habere putatur, ſed de ſanitate eã quæ pura & inculpabilis eſt. Hac enim veluti depicta, certiſſimè noueris, quanto quis ab ea receſſerit. Quum itaque demonſtratum ſit, quænam ſit vrina eorum qui temperati atque omni ex parte mediocres habentur, decẽs erit, ſi nos veluti à quodã ſigno certiſſimo (quod in omnibus eſt mediocritas) profecti, paſſim diſceſſerimus: vt iudicare per ſigni diſtantias valeamus, quo pacto ægritudines ſeſe habeant: atque dignoſcere decenter, in quibus labor ſuſcipiendus ſit.

DE IVDICIIS VRINARVM SECVNDVM SExum, & ætatem, CAP. V.

PRimùm de vrinis ſecundum ætatem, & ſexum, & naturales quaſdam intemperaturas, & exercitia, & anni tempora, & regiones, & cibos, dicemus. Deinde de vrinis ægritudinum generalium quæ vnicuique accidere ſolent, diſputabimus, ſi prius definiuerimus, quid velint & ſignificent colores, conſiſtentiæ, cõtenta, & quæ

in eis ſpectantur. Temperati igitur viri & florentis ætatis vrina eſt ſubaurea & ſubflaua, & hypoſtaſin & conſiſtentiã mediocrem habet. Senũ verò ſubtilis & alba, atque paucam hypoſtaſin habens, quæ ad cruditatem inclinat. Paruorum verò puerorum vrinæ vt parum recedunt à ſubaureis, & ſubflauis, ita ſubſtantia parum ſuperant iuuenum vrinas, & hypoſtaſin cumulatam congregatámque continent. Et quo pueri fiunt natu maiores, eo colores vrinarum eorum erunt intenſiores, hypoſtaſis verò quantitas videbitur minor. Quum verò pueri ad vigorem iuuentæ vadunt, tum colores vrinarum ceſſant procedere pluſquam ad ſubaureum, hypoſtaſis verò in mediocri quãtitate apparet. At verò quantum ætas à floreſcente declinat, tantum etiam vrinæ ab eiuſmodi colore recedunt, verſus album euntes, atque hypoſtaſis eo minor & obſcurior apparet. Atque ætatũ tales vrinæ (vt vno verbo dicam) apparent. Mulierum verò vigentis iuuentæ, atque temperatarum vrinæ nõ multum recedunt à colore ſubaureo & ſubflauo, quum declinent verſus album quarum ſubſtantiæ ſunt ſubtenues: verùm hypoſtaſin congregatam magis videntur habere quàm virorum vrinæ. Differentias itaque ipſarum, in iis quæ de ætatum differẽtiis, certò diſcere eſt, per ea quæ proximè dicta ſunt.

DE IVDICIIS VRINARVM QVAE FIVNT IN ſimplicibus intemperaturis, CAP. VI.

ADhæc operæpretium eſt docere, quæ accidant ob naturales & vt ſunt morbi intemperaturas. Nãque quum ſint duæ paſſiuæ qualitates, itẽ aliæ duæ actiuæ, humiditas & ſiccitas, quum ſint paſſiuæ, ſi exceſſerint ſolæ, parum: caliditas & frigiditas multum alterare poſſunt. At verò vt humiditas excedens obtundit vrinæ naturalem colorem, ita quantitatem auget: exaſperabitur & huius ſuperficies: hypoſtaſis verò arctior & crudior apparebit. Siccitas verò minuit vrinæ humorem atque contenta. Et colores mediocres pelluciditatem quandam maiorem & ſplendorem habent: hypoſtaſis verò, quanquam cætera mediocris eſt, tamen neſcio quo modo cõſiſtentia craſſiore eſt. Caliditas verò paulo excedens modum, vrinam ſubauream, atque ſubflauam reddit: ſed aucta vbi fuerit, eam efficit auream, atque flauam, & vrinæ ſubſtantia conſtat, vt mediocris, & ſplendor mediocris in ea eſt. Hypoſtaſis etiã mediocris eſt habita cõparatione ad quantitatẽ vrinæ, veruntamen recedit ab albedine conſueta. Frigiditas quinetiam facit vrinas vergere ad album colorem, atque recedere à mediocri cõſiſtentia: ſed aucta frigiditate, aut vrina tenuior, aut craſſa redditur. Si vel ſubtilis fuerit, vel non pura, hypoſtaſis erit aut obſcura & pauca: aut multa, ſed varia & incocta. Atque hæ ſunt vrinarum ideæ ſecundum ſimplices intemperaturas. Tu verò ea quæ tradidimus ſequens, ab hiſce facilè intellexeris, quæ vrinæ ex complicatis intemperaturis fiunt & apparent.

DE IVDICIIS VRINARVM SECVNDVM EXercitia, & ocia, CAP. VII.

QValiſnã vrina profluat ab iis qui multa exercitia, atque ſupra quàm vires ferant, ſe exercent: item qualis ab iis qui in ocio degunt, & ſedentariã vitam ducunt, nunc tempus eſt referre. Siquidẽ qui plus quàm par eſt, laborant ac ſe exercent iis vrina ſubflaua, atque etiam ad flauum colorem accedens apparet. Hypoſtaſis quoque his parua atque tenuis ſubſidet, cuius quoque colorem contingit alterari. Quinetiam in vrina eiuſmodi hominum interdum innatare apparet liquamen quoddam, præſertim quum homo vehementer ſe fatigauerit, etſi aliquando aliqua alia cauſa conſentiat: ſed tamen vbi id viſum fuerit, ſuſpicandum eſt cauſam aliquam ægritudinis adeſſe. Sed nobis non eſt propoſitum de hiſce vrinis nunc diſſerere. Eorum verò qui in ocio & quiete vitam agunt, vrinæ ad albedinem vergere ſpectãtur, in quibus hypoſtaſis & maior & craſſior & aſperior ſubſidet. Atque de his ſufficienter ſic dictum fuerit.

DE IVDICIIS VRINARVM PER ANNI TEMpora, & regiones, CAP. VIII.

DE vrinis quæ per mutationes ſecundum anni tempora & regiones apparent in hominibus, ſic cõuenit dicere. Vere igitur, quãtum tempus proceſſerit verſus calidum, tantum colores vrinarum à ſubſpiceo, ac ſpiceo recedentes, procedunt verſus colorẽ ſubaureum & ſubcroceum. Quinetiam abeunte inæqualitate ſubſtantiarum, accedit ad id quod eſt ſecundum naturam ipſa & æqualitatis cõmenſuratio. Hypoſtaſis quoque tẽporis huius ex craſſiore incipit mutari in tenuem, atq; procedit verſus tenuitatis mediocritatẽ. Adhæc quantitas humoris maior tunc apparet, quàm quæ ex proportione ſunt. Veruntamen quum æſtas incipit, atque frigus exactum eſt, vrinæ apparẽt ſubaureæ, atque ſubflauæ: conſiſtentia verò, mediocris. Hypoſtaſis verò tenuior mediocri apparere incipit, ſed alba, & læuis, & æquabilis. Procedente autem æſtate, ac ad ſummum accedente, quantitas humoris minor ex proportione ſpectatur: at hypoſtaſis à naturali albedine recedens, verſus ſubſpiceum colorem concedit, éſtque multo minor ac tenuior. Sed tenuitas in vrina fulget cum ſplendore quodam, & ipſa quoque inclinat erga croceum atque aureũ. At verò vbi autumnus acceſſit, tum colores reuertuntur ad mediocritatem, ſed ſplendor & tenuitas adhuc remanent. Hypoſtaſis obſcura eſt adhuc & parua, ſed alba, læuis, & æquabilis. Procedente verò autumno, ad mediocritatem, ſecundum omnia, redit vrina. Quum verò ſol fuerit circa ſolſtitium hyemale, tunc quantitas vrinæ ex proportione redditur. Color verò vergit verſus album, & hypoſtaſis maior eſt, cætera autem mediocris. Procedente verò hyeme, conſiſtentia vrinæ varia ſpectatur, color etiam albus: quantitas verò humoris maior ex proportione rei ebibitæ: at verò contenta huius, & maiora ſunt, & incocta. Vbi verò æquinoctium vernale adeſt, tum hæc diſſeparantur, atque coguntur redire ad mediocritatem. Atque hinc diſcere licet quales vrinæ per anni tempora appareant. Vrinæ autem ſecundum regiones, proportione reſpõdent iis quæ fiunt ſecundum anni tempora. Atque oportet virum prudentem, dum ſimilia comparat, ex iis quæ dicta ſunt circa anni tempora coniectare, & quæ fiunt in locis diuerſis, illa proportione reddere ipſis anni temporibus. Cibi quinetiam & ratio viuendi calidior, vel frigidior, vel ſiccior, vel humidior producit tales vrinas, quales gignunt memoratæ intemperaturæ. Et cibi concoctu faciles, bonique ſucci, tales vrinas pariunt, quales generantur in temperatis, vt cõcoctu difficiles, & mali ſucci alimenta gignunt vrinas colore varias, & tenues, & quarum contenta ſunt prorſus extranea. Sed minora & diuerſæ ſubſtantiæ contenta apparent in vrinis concoctu difficilium ciborum: maiora verò ac in totum ſibi diſſimilia in vrinis alimentorum mali ſucci. Et hoc pacto poteris ex hiſce iudicare de vrinis quæ apparent per ætates, & ſexus, & intẽperaturas, & regiones, & tempora anni, atque viuendi rationem.

DE IVDICIIS VRINARVM QVAE FIVNT A ſomno, atque vigiliis, CAP. IX.

EOrum qui dormiuerunt per paſſiones, non per naturam, vrina ad album colorem vergit, cuius conſiſtentia eſt ſubtenuis & craſſa: contenta verò plura apparẽt, ſed cruda. Qui verò ſecundum naturam ſomnolenti ſunt & dormierunt, vrina minus alba eſt: quippe quæ ſpicea ſpectatur, cuius conſiſtentia vergit ad mediocritatem: quinetiam cõtenta ſunt maiora, atq; bene cõcocta. Eorũ verò qui vigilarũt non ſecundũ naturã, vrina minimo mutatur. Sed qui vigilarũt ob aliquẽ affectũ à quacunque cauſa ſit, circa principiũ etiã minimo mutatur in ſubſtãtia, & colore, & contentis: procedente verò tẽpore diſſipantur, atq; deficiunt contenta. Vrinæ quoque humor tenuis fit, atque paulatim concedens ad tenuiorem: color verò aut ad album, & aqueũ vergit, aut ad aureum, & croceum, & oleaceum, & nigrum, ſecundum cauſæ mutantis proprietatem. Adhæc eorum qui multum comederunt, neque concoxerunt comeſa, vrina eſt ſubtilis, & alba, & interdũ abſque hypoſtaſi. Diurnantium verò cum cruditate comeſorum vrina eſt varia in conſiſtentia, & in contentis.

DE VRINIS INEDIAE ATQVE FAMIS, A

CAP. X.

IEiunantium vrina flammea, atque crocea, & tenuis apparet, atque minorem hypoſtaſin continet. Qui fame verò premuntur, horum vrina eſt tenuis, & alba, & hypoſtaſi priuata, & cum quodam ſplendore occurrit. Ac de hiſce hoc pacto ſe habeat oratio. Poſt hæc fas eſſe videtur, vt de quantitate humoris vrinæ, atque colore ſigillatim dicamus, & de ſubſtantia, & contentis, & iis quæ in ſuperficie vrinæ innatant: vt vnoquoque explicato, & quos affectus præſertim vnumquodque eorum conſequatur, iudicia certa ab iis fiant, qui hiſce rebus operam nauant. B

DE IVDICIIS A PARVITATE, ET MAGNITUDINE HUMORIS VRINÆ,

CAP. XI.

PRimùm diſputandum de paruitate, & magnitudine humoris vrinæ, deinde de affectibus qui hiſce accidunt. Siquidē eorum qui perfectè ſani ſunt, vrinæ quātitas proportionem quandam ſeruat eorum quæ bibita ſunt. Nanque alterationem aliquam factam eſſe in iis quæ intrinſecus ſunt, ſignificat vrina maior, aut minor, C ſiue longè ſuperarit proportionem ebibiti, ſiue longè receſſerit ab ea. Decens eſt de modo quātitatis humoris diſputare. Nanq; vrina ſi maior viſa ſit exiiſſe in ſanis corporibus, ſignificat multū bibitū eſſe, præſertim ſi vinum fuerit exile, cuius vrinæ color ad album trāſmutatur, atque conſiſtentia ad tenue: cōtenta verò tenuia & varia non etiam læuia. Nam inſiſtentibus quoque crudis humoribus, vbi cocti fuerint, perualida manente natura, copioſa & ſubtenuis excernitur vrina, atque prædictis minus alba, ſed in hac meliora apparent D contenta. Multa quinetiam vrina ſpectatur in iis qui pauca excernunt ob naturalem quendam ventris affectum, quæ colore mediocri eſt, atque maiorem & craſſiorem hypoſtaſin cōtinet. Item multa vrina ſolet mingi ob medicinas vrinatorias, quæ colorem naturalem melius quā prædicta ſeruabit. Hypoſtaſis verò eſt ſubtilior (ita vt obſcuretur,) ſed ſplendor quidā in humore eius fulgebit. Atque hæc dicta ſint de his qui mediocriter ſani ſunt: in ægrotantibus verò hoc pacto vrina habet. Multa vrina prouenit in paſſione quæ ab E accidente ſitibūda, à celeritate euacuationis diabetes, & fluxus vrinæ appellata eſt. Eadem alba eſt, & tenuis, ac hypoſtaſi priuata. Illud autem ſcire oportet, interdum in ægritudinum terminationibus multitudinem profluere vrinæ albioris & tenuioris, atque mediocrē habētis hypoſtaſin, præſertim quum præceſſerit vrina craſſior, & globulentior. Et qui hydrope morbo capti ſunt, iis vrina maior quàm mediocris fieri ſolet, atque aquea quæ crudam & inæqualem hypoſtaſin habet. Quòd ſi vrina multa exierit, ac flammea, & ſubcrocea, F vel ſimili aliquo colore tincta, hanc damnare oportet, præſertim ſi cum non bonis contentis profluxerit: ſin verò fuerit vineo, vel paſſeo colore, atq; ſic multa proceſſerit, præſertim nulla concoctione præeunte, peior adhuc eſt, & mortificationem quādam & colliquationem oſtendit vniuerſæ corporis ſtructuræ. Atque hæc dicta ſint de vrinis quantitatis mediocritatem ſuperātibus. Vrina verò proportione minor quàm mediocris effluens, per horum contraria prouenit. Nanque diæta ſiccior paucam vrinam facit, ſed ſubcroceā: atque mi- G norem hypoſtaſin, & craſſiorem quodammodo mediocri continentem. Item glutinoſa & obſtruentia, tam alimenta quàm pharmaca, gignunt paucam vrinam: ſed hypoſtaſin etiam paucam, & tenuem. Quinetiā quum multa ſit ventris euacuatio, tum minor proportione exit vrina, atque ad tenuitatem inclinat, & hypoſtaſin perobſcuram, & tenuem, & non læuem continet. Aliquando etiam ob craſſitiem vel multitudinem crudorum humorum, pauca, tenuis, alba, ſine hypoſtaſi, & aliquando craſſa, quæ crudiores habeat hypoſtaſes & non H læues. Adhæc pauca vrina producitur ob febris vehementiam, & color ſignificat tibi febris quantitatem. Parua quoque vrina deſcendere videtur ob aliquā vaſorum vrinalium affectum, veluti ſunt locorum horum dolores, atque ipſa in ipſis vrinis contenta, de quibus inferius latius diſputabitur. Nunc verò de vnoquoque colorum decentia referemus. Iudicia itaque de coloribus, quum multiplicia ſint, quippe quòd non omnes colores propriis nominibus definiti ſint, ſed ſolùm generaliores: medii verò & ſubmedii colores, & ſimpliciter ſpeciales, ſint propriarum appellationum expertes, difficile eſſe videtur ſingulos enunciare, & vix ratione comprehendi poteſt. Veruntamen qui ingenio pollens ac natura diligens fuerit, nec paruam harum rerum habuerit peritiam, is perquā facilè ex iis quæ dicta ſunt, poterit cætera non dicta complere.

DE IVDICIIS ALBARVM VRINARVM,

CAP. XII.

ALbi vrinarum colores (incipiendum enim eſt ab albis: album enim eſt corporum ſimplicium, quod eo demonſtratur, quòd nullo colore alio infecti ſint) diuiduntur in plures ſpecies per differentiā magis & minus. ſed quæ & quot ſint, in iis quæ de differentiis vrinarum, apertè dictum eſt. Quamobrem non opus eſt producere orationem ſuper eis quæ illic ſufficiēter habita ſunt. Sed addamus nunc oportet, quid ſignificent colores albi quum apparent. Demonſtratū iam eſt quæ ſit vrina omni ex parte mediocris ſecundum colorem, & conſiſtentiam, & contenta, & quemadmodum ſolertem medicum à ſigno aliquo certo incipientem, receſſu ab his, morbos æſtimare oportet. Cōcoctione igitur humorum corporis rectè facta, color decens ſplendet in humore vrinæ: imperfecta verò coctione, ſpiceus, & albus color, & qui inter hoſce ſubmedii ſunt, apparent. Veruntamen definiendo modos, quibus vrinam albam apparere cōtingat, clarius reddemus vnicuiq; id quod decet. Alba igitur vrina in iis qui ſani ſunt, ſemel apparens, ſignificat multam vini potionem, præſertim vini exilis: & indicii huius fidem faciet ipſa vrinæ magnitudo. Quòd ſi quantitate ſit mediocris, & hypoſtaſin proportionalem contineat, indicat frigidam quandam intemperaturam hepatis. Et ſi hypoſtaſis ſit multum obſcura & occulta, ipſa verò vrina multum alba, demonſtrat ſenectutem vel ſecūdum naturam, vel ex morbo. Quinetiam alba vrina in hydropicis prouenit, quæ videtur continere hypoſtaſin diuerſam atque crudam. Nihilo quoque minus in iis qui patiuntur obſtructionem aliquam in viſceribus internis atque renibus, exit vrina alba atque tenuis. Quæ in febribus acutis vrina alba exit, eiuſmodi apparet, vt humor qui ipſam tingebat aliò tranſmiſſus ſit. Eadem verò mediocris, vel copioſior quàm par eſt, interdum habet contenta diſperſa & tenuia, interdum veluti ſemen humanum, atque refugiens fundum matulæ, interdum prorſus deficiunt cōtenta. Nihilominus etiam quum humor tingens vehementer inclinat in ventrem, vrinæ albæ ab abſentia humoris tingentis fiunt: quod diſcere licet ab iis quæ egeruntur. Quemadmodum etiā contrà interdum accidit, nimirum tinctas vrinas apparere ex egeſtionibus albis. Sæpenumero enim humores vbi impetum eiuſmodi aliquem fecerint, inclinationem capere conſueuerunt. Et ſi licet omnia vno verbo complecti, hoc pacto dicēdum eſt. Vrinæ albæ fiunt aut à craſſitudine & multitudine crudorum humorum, aut ab obſtructione meatuum, aut à potus magnitudine, aut ab incoctione, aut etiam ab auerſione humoris tingentis, atque à frigiditate naturali, & quæ à morbo eſt: & hæ quidem valde albæ ſunt, atque cum tenui conſiſtentia exeūt. Quæ verò cum ægritudine fiunt, minus albæ prædictis ſunt, ſed indicant multum humorem crudum vigere in corporibus. Atque albus vrinæ color hæc ſignificat: quo verò intenſior eſt, eo peior exiſtimandus eſt ratione habita ad ſanitatem.

DE IVDICIIS VRINARVM SVBSPICEARVM & ſpicearum,

CAP. XIII.

VRina quæ ſubſpicea & ſpicea apparet, indicat minorem incoctionem quàm quæ ſuperius memoratæ ſunt, veluti naturam aggredi concoctionem ſignificans. Sed tamē ipſa videtur cruda, cōparatione habita ad mediocrem vrinam: tantùmque diſtat hæc à ſanis, quo plus albedinis habet. Alba enim præterquā quod à

mediocri conſiſtentia recedit,colorem conuenientem A etiam non habet.illa verò parum diſtat, parúmque deficit in colore,& conſiſtentia:vt quum hæc poſt albam apparet ſignificat concoctionem excitari: ſed oſtendit innatam caliditatem à mediocritate magis recedere verſus minus.Quibus ita ſe habentibus,non facilè ſubſtiterit aliquod concoctum ex contentis. Quum enim vrinæ ſubſtantia incocta fuerit, incocta eſſe contenta oportet:& ſpicea vrina hoc pacto manca eſt in colore mediocri,& ſecundum naturam.Quum verò vrina magis tingitur,capitque ſubſtantiam mediocrem,tunc ap B paret ſubaurea,& ſubcrocea : qui colores ſunt perfectæ concoctionis,ſignificantes toti corpori ſanitatem certam ineſſe. Verùm nihil fortè oberit, ſi dixerimus vtroſque conſentire cum mediocribus vrinis ac naturalibus.Siquidem iis qui placida ſint natura, potius apparet vrina ſubaurea : qui verò multam bilem gignunt, iis apparet ſubcrocea: quemadmodum in melancholicis & phlegmaticis videtur mediocris vrina inclinare verſus album. Sed de coloribus mediocribus nunc mihi non eſt tranſigendum: quippe quod prius diſputa- C tum eſt in capite de canone vrinarum, non ſolùm de mediocri,& ſecundum naturam colore, ſed etiam de ſubſtantia & contentis mediocribus. Quare reliquum eſt dicere de coloribus qui poſt hoſce ſtatuti ſunt,recedúntque à mediocritate,qua aliquam affectionem corporis ſignificant.

DE IVDICIIS AVREAE, ET CROCEAE VRInæ, CAP. XIIII.

AVrea & crocea vltra prædictas apparens vrina,intenſionem quãdam præter naturam caliditatis o- D ſtendit.ea verò ſi ſubtenuis, aut mediocri craſſior eſt, hypoſtaſi caret,aut perpauca, & obſcura contenta habere videtur.Quinetiam aurea ſignificat intenſionem caliditatis potius per materiæ quantitatem quàm per defectum materiæ.Crocea verò, contrario modo ſe habet.nanque aurea apparet ob multorum ciborũ,& medicinarum acutarum ſumptionẽ, óbque ebullitionem ſanguinis ab ira. Item ob intẽperaturam quãdam vergentem ad calidum in viſceribus:accidit quoque ob affectum quẽdam ſimilem. Crocea verò apparet ob mœ E rorem,ob curam,ob vigilias,ob ſolis æſtum,ob laborẽ, atque ob alia, quæ vt rubeam & tenuem bilem aggerunt in corpore, ita naturalis humiditatis defectum quendam efficiunt.

DE IVDICIIS SVBRVBEAE, AC RVBEAE VRInæ, CAP. XV.

POſt haſce inſpicitur vrina ſubrubea, ſed craſſa frequentius,interdum etiam tenuis apparens. Sed rubea potius oſtendit tincturam bilis rubeæ. nam cõperta eſt ratione & experientia eiuſmodi bilis ſpecies: de F qua dicetur proprio in loco. Quinetiam ſerea ſanguinis ſuperfluitas, quæ magis apparet in febribus vehementibus, quǽque ob humoris affinitatem in debilibus hominibus (niſi aliqua impediens cauſa reddita ſit) etiam apparet, in qua vehementior quoque febris ſolet accendi.Eiuſmodi rubrum ratione cognitum eſt, & ab eiſdem memoratis, bili rubea, & ſero ſanguinis, nos docuit,vt ipſum ſit in ſubrubeo humore, accepitque vtraque illa tantum intenſa eſſe, quanto rubor extitit manifeſtior.Illius quoque meminiſſe opus eſt.Nã- G que vena ſciſſa aliqua ex iis quæ circa vaſa vrinæ, vel vlterius ſunt,ſanguinéque miſto cum vrinis, eiuſmodi ſpectatur vrina.Sed coniudicandum id eſt tum à locali dolore,tum ab antecedente cauſa: & procedente ſic tempore vulnus ſaniem facit,vnde ſanie iam cum vrina currente certius fit iudicium,atque fides ſuper vrina cum ſanie.Similiter accidit, vt vaſa colantia ſeream ſanguinis ſuperfluitatem, cum paſſa fuerint maiorem raritatem ob aliquam cauſam, nec hactenus ſciſſa ſint: tunc ſecernitur ſanguis qui cum vrina miſcetur.Quin- H etiam hoc pacto cognita venit laxitas quædam renum. Nanque hanc ſequitur maior vrinæ excretio, atque in homine apparet maior debilitas:quæ eo certius laxitatem eam indicant, quo minus habeantur ſigna venæ diſciſſæ.Adhæc ſubrubeus & rubeꝰ color mediocre malum ſignificãt, etſi ab eiuſmodi rubeo humore geniti ſint(ſiquidem is humor peculiaris magis extitit ipſi homini):idem quoque nõ valde prauus extitiſſe probatur nobis arguentibus id à proprietate colorum.

DE IVDICIO VINEI COLORIS VRINAE, CAP. XVI.

TAntum in peius inclinat vineus color, quantũ diſceſſit à ſubrubeo rubeus. Significat enim bonum humorem aſſari, atque mutari vel in flauam vel in nigram bilem,quarum vtraque peiores paſſiones cæteris gignit.Quòd ſi cum eo colore vrinæ aliquid bonæ hypoſtaſis appareat,tunc malũ hoc mediocre erit,& ſpes eſt naturam breui victuram:ſin verò mala fuerint contenta,aut nihil omnino cõtentorum apparuerit,vrináque videatur vt nubes craſſa pauco lumine ſolis ſuffuſa,hoc eſt mixta ex tenebricoſo, & lumine pauco, omnino prauus eſt color,ac multo virtutis robore indiget ad recuperationem faciendam.Adhæc interdum in ſanis hominibus qui multa elaborarunt,aut longum iter fecerũt,eiuſmodi vrina vinea ſpectatur: ſed tum etiam aliqua bona ſigna cum ea concurrunt.

DE IVDICIO PASSEI COLORIS VRINAE, CAP. XVII.

PAſſeus color qualis aſpectũ ſit antea docuimus in iis quæ de differentiis vrinarum. quidnam autem ſibi velit,nunc opportunum eſt docere. Eiuſmodi igitur vrinam dicimus oſtendere,multum recedere à mediocritate, multóque virtutis robore ad optimam mutationem indigere.Quinetiam quemadmodum vineus color ſignificabat humorẽ ſanguineum aſſari,ita nunc paſſeus indicat bileum aduri. Quamobrem eiuſmodi vrina permanens, veriſimiliter inſuper oſtendit morbum arquatum adeſſe.Quòd ſi in alio appareat,ſiue ſignificet hunc incompotem viuendi eſſe morbo dominante,ſiue victoriam naturæ redeuntis, videlicet cum ſignis concoctionis, diſcere eſt diligentius in eis quæ de præuidentia,quæ poſt libros de cauſis vrinarum,fauente deo,ſcribemus.

DE IVDICIO VIRIDIVM VRINARVM, CAP. XVIII.

VIridis vrinæ color tam malus eſt quàm tempore longo, fortunáque ſecunda, atque virtutis robore indiget,vt ad bonum reducatur: quinetiam promptus eſt ad inferendum malum ægrotanti. Eſt enim deceptor, præſertim ſi excitatus fuerit,ac multum deſtiterit à colore ſano. Nanque oſtendit humorem bileum tantum præſtitiſſe humoribus cæteris, quantum is color à cæterorũ coloribus in malignitate diſſenſit.Quòd ſi eiuſmodi humor magis aſſatus fuerit, niger color generabitur.Sed quidnam ſibi velit is niger color, paulo inferius aperietur,vbi de nigro colore diſſeremus.Nũc verò reliquos colores attingamus. veruntamen quia ſimilitudo quædam eſt inter colorem oleaceum atque viridem, par eſt, vt hoc in loco de vrina oleacea diſputetur.

DE IVDICIO VRINARVM OLEACEARVM, CAP. XIX.

VRinæ oleaceæ in tres ſpecies diuiduntur, quarum vnaquæque proprium inuenit nomen. Nanque alia appellata eſt oleapparens,alia oleicolora, tertia verò generis appellatione facta differẽtia, dicta eſt oleacea.Sed harum ſpecierum quælibet,quáſnam etiam differentias euidentes habeat, dictum eſt in tractatione de vrinarum differentiis. iudicia verò apponere nunc, opportunum eſt. Quàm autem vrinæ eiuſmodi præter naturã caliditatis ſigna ſint,ipſi colores fidem faciunt. Intenſiones verò malorum huiuſmodi colorum, oſtendunt tibi differentias caliditatis præter naturam,atque inde ſpecies ratione diſcernere, & iudicia volentibus reddere oportet.Ergo pingui liquefacto, quum ipſum incenderit adulterina caliditas, non modò in principio & augmento, verumetiam in vigore morbi, vrinæ eiuſmodi aſpiciuntur: ſiquidem in principio oleicolora præſentantur. Nondum enim exactè eo colore tinctæ ſunt vrinæ, vbi etiam paucum pinguis liquefactum ſit. At in augmento ſpectatur oleapparẽs, quum lique-

factio iam maius ſpatium habuerit.Sed vbi exactè pin- A
gue colliquatum ſit,tum vrinæ colorem oleaceum præ
ſe ferunt.Hoc enim indicatur paſſio eſſe in ſummo, ob
in totum colliquefactionem factam eſſe pinguis. Sed
illud meminiſſe oportet, nempe quòd memoratæ vri-
næ interdum ſignum ſunt liquefacti pinguis vniuerſi
corporis,interdum renum ipſorum ſolorum.Atqui id-
ipſum ratione diſtinguendum eſt,atque iudicium in i-
pſis exquiſitum reddendum, ne quiſquam aberret,de-
ceptus à paſſionibus ſimiliter ſignificatis. Ergo ſi pau-
latim eiuſmodi color proceſſerit, ita vt multo tempore B
confirmentur eiuſmodi oleacei colores,ſignum eſt fe-
bris per totum corpus diffuſæ : ſin verò breui atque cu-
mulatim iidem appareant, paſſio renum ſolorum de-
monſtratur adeſſe. Quibus inſuper fidem faciet vehe-
mentia caliditatis præſentis. Nam hoc modo caliditas
in renibus ſolis excitatur:illo verò in toto corpore ar-
dere ſentitur. Atque hoc pacto vnuſquiſq; ſecutus me-
morata præcepta, vrinas oleaceas iudicare poterit. Sed
iam par eſt diſputare de reliquis coloribus.

DE IVDICIIS VENETARVM, ET LIVIDA- C
rum,atque nigrarum vrinarum, CAP. XX.

VRinarum veneta,& liuida, atque nigra eodē colo-
re tinguntur,quæ intenſione, remiſſioneq; tingen
tis humoris nactæ ſunt diuerſos colores,atque nomina
diuerſa:ita vt ob idipſum ſignificare reperiantur diuer
ſas quaſdam ægritudines. Veruntamen veneta eo cite-
rior eſt liuida in malignitate, quo nigra liuida eadem
extitit vberior. Niger color autem non ſinit colorē eſſe
peiorem ipſo,adeo vt ianua Ditis hoc colore etiā ſigni-
ficetur. Præterea ſunt colores quibus nouiſſimè hi qui D
dicti ſunt,poſſunt accidere,de quibus paulo inferius di
cetur.Venetus color,vel tincturam mediocrem melan-
cholici humoris ſuſcipiens , vel frigus vehementius,vel
mortificationem quandam nactus,ſic apparet. Liuidus
verò color,eodem modo generatus in vrina ſpectatur,
interdum verò indicat plagas atque verbera incuſſa
homini. At verò veneta vrina, quæ ſubtilius apparet,
generatur per ſuperficiem fuſi melancholici humoris:
quæ verò verſus craſſitudinem vergit, hæc fit ob mul-
tam frigiditatem. At quæ per mortificationem virtutis E
veneta eſt,hæc non habuit prius aliquam concoctionis
ſignificationem,ſed à prauis coloribus ad peiores trāſ-
mutata eſt.Eiſdem rationibus iudicaueris liuidam v-
rinam ſignificantem ſimilia dictis. Quæ verò liuida
apparet ob plagas & verbera,eam vibices ac notæ cor
poris tibi ſignificabunt , aliaque ſigna quæ comperire
poteris. Quinetiam vrina ſummè nigra, interdū ſignū
eſt caliditatis ad extremū profectæ,præſertim vbi viri-
dis vrina præceſſerit, aut aliqua ei proxima : interdum
ſignificat extremam frigiditatem. Et cognoueris hæc F
ita ſe habere hac ratione:nimirum quum liuida & vene
ta has præceſſerunt.Quoniam verò qualitas quæcūque
ea ſit quæ ad extremum peruenit,ſolet diſſoluere ſub-
iectum , non potens tolerare immodeſtiam qualitatis:
ſiquidem ſubiectum à mediocritate cōſiſtit : quod diſ-
cere eſt tum ex aliis tum præſertim ex actione corru-
ptionum quæ ſingulis diebus fieri ſpectantur. Verun-
tamen ne omni ex parte videamur demōſtrare vrina-
rum colores nigros prauos eſſe , idipſum ratione defi-
niendum eſt. Quandoquidem cōpertum eſt nigras vri G
nas homini ſalutares eſſe in morbis præcedētibus,quæ
originē ab humore nigro traxerunt : tam enim ſpecies
melancholiarū quàm quartana febris intermittens, v-
rina nigra apparente,celerrimè ſoluuntur.Neque quo-
que nouum fuerit, ſi melancholico & ſplenetico viro
poſt datum pharma cum abſterſiuum & diureticum,e-
iuſmodi nigra vrina exierit,præſertim ſi alia etiam cau
ſa adiuuans adeſſe viſa fuerit. Veruntamen quem ali-
quando caſum eiuſmodi ipſe vidi in ſeruo meo, non pi
gebit ipſum enarrare : qui fortaſſe quoq; aliquo pacto H
conferet diſputationi præhabitæ,atque res auditu non
ingrata eſt. Acceſſi ad quendam curatione indigētem,
ſecutúſque me eſt ſeruus meus, ea pharmaca deferens
quæ collatura exiſtimauerā ægroto . Atque inibi manu
capiēs pharmacū(erat enim trochiſcus amarus),miſcui
cum eo tantum oxymellis quantum ſatis eſſe putaui,
atque infudi de feruēte aqua, vt liquidius & facilius ad
bibendum eſſet pharmacum,idque ægroto præbui. Ille
verò calicem labris admouens, poſtquam ſenſit medi-
camenti inſuauitatem , atque adeo amarus ipſe factus,
& cætera ſuperbus & moroſus, quique ad medicamen-
ta capienda non facilè medico obſequeretur : volui e-
tiam ipſe ludere,atque redarguere abominationē me-
dicinæ, quæ ingenita ei erat ab animæ mollicie.Itaque
vbi dixiſſem moleſti nihil tolerare debere virum quē-
quam,niſi ad vtilitatem cōparandam, dedi ſeruo phar
macum ad bibendum,dixique id non mediocriter col-
laturum eſſe corpori.Seruus acceptum calicem, manu-
que labris appoſitum,euacuatū oſtēdit,vbi ſanè quam-
libenter ebibiſſet medicamentum:quo facto illinc diſ-
ceſſimus. Ipſe profectus ſum quò decreueram: ſeruum
verò miſi ad amicum quendam ob rem aliquam neceſ
ſariam,iuſſiq; vt celerrimè reuerteretur.Erat iter eò(vt
arbitror)triginta ſtadiorum:obedientem reperi, atque
celeriter reuerſum. Sed vbi ad meiēdum coactus eſſet,
ei viſum eſt nigrum meiere : mihique retulit idipſum
malum,atque cauſam neſciens , magnopere contriſta-
tus eſt.Iuſſi itaque vt poſtera die in matula oſtenderet
vrinam: ſic itaque egit,etiam euentū diſcere expectās,
verebaturque ne fortè ignorata cauſa, repentè morere-
tur. Ego quoque inſpecta vrina nigra, primò miratus
ſum,oblitus pharmaci quod nuper dedera , neq; quar-
tanam in eo affuiſſe conſiderans, neque melancholiam:
ſolummodo tamen videbam temperaturam eius ver-
gentem ad quendā purum humorem nigrum. Sed hanc
ſolam non credidi fuiſſe cauſam facti, nulla altera red-
dita cauſa. Poſtquam verò recordatus ſui medicinam
quam exhibueram, intellexi rem,atque riſi iuſſique pue-
rum confidere , ita vt ei nihil mali expectandum eſſet;
Vrina autem plurimùm tincta erat nigrore : quoniam
(vt puto)nō ſæpius vſus fuerat ea medicina.Poſtera ve-
rò die vrina apparuit veneta : & die quæ hanc ſequuta
eſt,mutata eſt ita vrina,vt ad eam quæ ſecundum natu
ram eſt,conceſſiſſe ſpectaretur. Fortaſſe à principio nō
fuiſſet tincta vrina tam facilè ab ebibito pharmaco,niſi
etiā labor maximopere adiuuiſſet , quòd ita facile me-
dicamentum diſtributum fuiſſet,& vigētem materiam
atque abundantem attraxiſſet. Horum ergo vniuſcu-
iuſque meminiſſe oportet , atque accidentia cōſidera-
re,ſiue à pharmacis oriantur, præſertim quæ humores
eiuſmodi commouent, ſiue à cibis & potibus ſimili co-
lore affectis. Veruntamen hæc ipſa in corporibus ſanis
contingentia,aut parum aut nihil mali ſignificant : in
ægrotantibus verò longo tempore maximè ab humo-
ribus malancholicis ſalutaria,& ægritudines ſoluentia
exiſtunt.Sed in iis qui febribus acutis laborant,ſemper
praua ſunt,atque fere mortis nuncia. Quum itaque de-
monſtratum ſit, quænam ſit vrina omni ex parte opti-
ma,& quæ hac ipſam maximè ſequatur:atque poſt hæc
quidnam ſibi velit vnuſquiſque è coloribus vrinarum,
reliquum eſſe videtur vt de conſiſtentia vrinarum, dé-
que contentis diſputetur, definiendo ratione vniuſcu-
iuſque iudicia, & quid eorum vnumquodque velit ex-
plicare. Sed tamen vbi decentem modum diſputandi
fecimus, neque par eſt diſputationem ipſam differre,
ne vertiginem legentibus afferamus, ſic eam hic ſiſte-
mus, vt quæ ſufficiēter omnium ſupradictarum vrina-
rum cognitiones & iudicia tradiderit. Sed ad aliā quæ
ſequitur diſputationem tranſeamus , re ipſa nos eo pa-
cto vocate. Donum quinetiam Dei putari poterit,ſi id
cui magno ſtudio incumbimus, perfecerimus. Nanque
& nobis qui nihil ab eo quod rectum eſt aberrauimus,
nihil erit quod vitio verti poſſit:hi verò qui hanc diſci
plinam amplexati fuerint, ſine errore de his vniuerſa-
libus iudicabunt, tanquam pugno concluſas cauſas te-
nentes. Neque arbitror quicquam melius contingere
poſſe quàm ſuper malè affecto corpore verum iudi-
cium,quod decet omni ope experiri , vt diligenter ex-
erceamus.

ANNOTATIO EORVM QVÆ SINGVLIS CAPITIBVS libri poſterioris De iudiciis vrinarum continentur.

De iudicio ſubſtantiarum urinæ, Caput I.
De iudicijs ſuper quantitate contentorum, Caput II.
De iudicio ſuper ſubſtantia contentorum, Caput III.
De iudicijs ſuper albis contentis, Caput IIII.
De iudicijs ſubſpiceorum & ſpiceorum contentorum, Caput V.
De iudicio contentorum bilioſorum, Caput VI.
De iudicijs contentorum uenetorum, liuidorum, & nigrorum, Caput VII.
De iudicio contentorum ſubrubeorum, Caput VIII.
De iudicio contentorum cruentorum, Caput IX.
De iudicijs orobeæ, furfureæ, laminææ, ſimilaceæ hypoſtaſis, Caput X.
De iudicijs contentorum mediocriter miſtorum, Caput XI.
De iudicijs ſuper contentorum læuitate, & contrarijs eius, Caput XII.
De iudicijs ſecundum loca contentorum in urinis, Caput XIII.
De iudicijs bullarum urinæ, Caput XIIII.
De iudicijs coronarum diuerſorum colorum, Caput XV.
De iudicijs eorum quæ innatant in urinæ humore, Caput XVI.
De iudicio urinarum ab odore malo, Caput XVII.
De iudicijs urinarum hypoſtaſi priuatarum, Caput XVIII.
Quòd fieri non poſſit ut particularia concipiantur tanquam in infinitum exeuntia, Caput XIX.
Quòd non facilè febres ephemeræ ab hiſce iudicentur, Caput XX.
De iudicijs tertianæ puræ, & non puræ febris, Caput XXI.
De iudicijs quartanæ puræ, & non puræ febris, Caput XXII.
De iudicijs febrium amphemerinarum, Caput XXIII.
De iudicijs urinarum in febribus cõtinuis à putredine, Cap. XXIIII.
De iudicijs urinarum, quæ fiunt ob aliquod membrorum principalium affectum, Caput XXV.
Quòd uolẽtem exactè de urinis conſiderare, oporteat præter alia etiam probè callere diſciplinam de pulſibus, Caput XXVI.

ACTVARII DE IVDICIIS VRINARUM, liber poſterior.

Præfatio.

DISCIPLINA atque ratio morbos cognoſcendi, & arti medicæ maximè vtilis ab his olim magno ſtudio culta eſt, qui in eas res diuerſis in locis inuentas incubuerunt: verùm quum ad id abſoluendum tractatione vrinarum indigerent, neque quiſquam tamen eam aggrederetur, iam ipſi eam attigimus, ita tamen vt ſuperiore illo non abſoluerimus, ob id altero hoc ipſo libro indigemus, vt omnis recta ratio quæ de iudiciis eſt, reddatur. Si igitur videamur ſuper hiſce diſputationẽ protrahere, id non incongruum videri poterit iis qui promptiores ſunt ad accuſandum, præſertim ſi res neceſſarias & ſufficientes demonſtrauerit oratio. Quandoquidem & qui diſcunt, ii facilius hinc nouerint, ſermone ad hanc methodum ſufficiẽte, explicato, eos qui curare morbos aggrediuntur, cõfidenter eos curare aggredi debere quos cognouerint victum iri: eos verò non attingendos quos natura ſuperiores fore viderint. Siquis igitur velit in ſingulis diſputationibus docere quemadmodum polleat in arte medica iudicatio, hic videbitur feciſſe quidẽ commodum indoctis, qui ſemel indocti eſſe conuicti ſunt, doctis verò recordationis nõ inutilis munus etiam paraſſe. At verò laboris plenum hæc iterum dicere ratus, non inutile verò in memoriam reuocaſſe, quãti ſit momenti ipſa exquiſita cognitio, & quantum polleat in arte iudicatio, non minus virtutis auxiliũ verbis, quàm magnæ promptitudini ſtudentium affert. Sed hæc ipſa relinquamus, quum de eis orationem protrahere non multum opportunum habeatur. Nos verò vbi in ſuperiore libro diximus de vrina quæ omni ex parte ſecundum naturam eſt, & de quantitate humoris eius, atque de coloribus, reliquum eſſe videtur docere in hoc libro de conſiſtentia ipſius humoris, atque de cõtentis, déque iis quæ in contentis videntur: quinetiam de bullis, & aliis quæ in ſuperficie vrinæ innatant, demúmque ſiquid aliud circa vrinam exquiratur.

DE IVDICIO SVBSTANTIARVM VRINAE, CAP. I.

QVum præceſſerit quæ in venis fit decens concoctio, tum mediocris apparet vrinæ conſiſtẽtia, quãtúmque illa receſſerit ab eo quod decet, tantũ quoque ſubſtantia decidere à mediocritate ſpectatur. Nam quum cruditas præfuerit in venis, tum conſiſtẽtiæ diuerſæ producuntur. At verò quia quæ adeſt cruditas, fit aut ob debilitatem naturalis caloris malè affecti ab aliqua intẽperatura, aut ob aliquẽ humoris exceſſum obtundentẽ caliditatem naturalem, quæ conſiſtentiæ ob primã cruditatẽ præſentantur, hæ ſanè quamtenues ap- A parent. In quo ſi diligenter animaduerteris, multas inſpexeris differentias ſecundum gradum non exquiſitæ concoctionis. Quæ verò fiunt ob aliquorum humorum exceſſum conſiſtentiæ, craſſiores apparent, ita vt proportione reſpondeãt errorib[9] factis in coctione. Quinetiam eaſdem cõſiſtentias efficere comperiuntur meatuum obſtructiones, atque eorundem deoppilationes. Nam in illis veluti arctata materia continentur craſſæ partes, quamobrem apparent tenues vrinæ. In reſeratis obſtructionibus verò craſſæ ſpectantur vrinæ, veluti B natura expellente per meatuum amplitudinem, non ſolùm concoctas ſuperfluitates, verumetiam eas quæ non bene concoctæ ſunt. Neque ſuperuacaneum videri poterit ſi hæc diſtinctius referantur. Siquidem quæ vrina ab inedia profluit tenuis, hæc ipſa ſubcrocea ſpectatur, atque aut minima, aut nulla cõtenta habet. Quemadmodum ob diuturnam magnámque euacuationem, vel vẽtris, vel ſanguinis, vel etiam vrinæ, veluti in Diabete, vrinam tenuem eſt videre, atque albam, ac probè abſque hypoſtaſi. Similis etiam vrina ſpectatur in ap- C pellata ſenectute ab ægritudine, & in ſenectute per naturam accedente. Vrina verò craſſa, aut abundantiam humoris ſignificat, aut corporis ſuperficiei denſationem ob frigus factam, aut concoctionis principium: veluti in quibuſdam ægritudinibus fieri ſolet, videlicet quum in eis vrina tenuis præceſſiſſet: verùm aliæ colore definiuntur, aliæ facili mutatione, aliæ contentorum craſſitudine. Contingit autem concurrentibus vel duabus, vel tribus, vel pluribus cauſis naturã oſtendere vrinas complicatas: de quarum compoſitione nũc D nobis propoſitum nõ eſt diſputare, ſed de ſimplicibus. Illud enim plurimum orationem protraheret, atque ad inquirendum perdifficile eſſe videtur. Hoc verò nihilominus eſt promptum quàm facile, atque ſtudentibus non paucas occaſiones præbens, vt poſſint iudicare rectè de vrinis quæ cõplicatæ appareant. Atque ita ſatis tradidiſſe ea quæ ad vrinarum conſiſtentiæ cognitionẽ pertinent, videmur, quũ quæ præcipua ſint dixerimus, vt qui perſpicaci ingenio & intelligẽtes fuerint, ex his reliqua æſtimare poſſint, ſi modò à nobis aliqua præ- E termiſſa ſint. Nanque protrahere orationem, tanquam magna reprehenſione dignum ſentiens, fugiendum eſſe decreui.

DE IVDICIIS SVPER QVANTITATE CONtentorum, CAP. II.

NVnc decẽs eſt cõſiderare contentorum tractationem aggredi. Atque primò dicendum de eorum varietate in quantitate eorũ. Deinde de colore & ſubſtãtia, atque de læuitate & æqualitate, atq; ſiquid aliud

in eis appareat.Contenta igitur in vrinis aut maiora eſſe [A] contingit, aut minora, aut vſquequaque mediocri quantitate. Quum itaque mediocria extiterint, decenter quædā afferri poteſt iudicatio. Sin verò fuerint quātitate maiore quàm par eſt, mediocria verò ſecundū alia,tum ſigna erunt hominem multo cibo vti. Quum multi cibi capti facilè concoquantur à robuſta caliditate naturali, & vita in otio ſine exercitatione tranſigitur : hæc ſimpliciter ſignificant hominem vti cibis qui pinguefacere ſolent.Eſt interdum non parua quædam cohibitio difflationis, quæ in vniuerſo corpore [B] fit,atque reuerſio reliquorum naturalium excrementorum, non tranſitio facilis, atque tam magna proiiciuntur contenta vt à contrario minora prouenire cōtingit,quemadmodum à mediocritate mediocria contenta fieri ſolent. Tenuia verò contenta, ſiue maiora quàm deceat,ſiue minora,ſiue etiam mediocri quantitate fuerint:ſic intelligere oportet,quòd aliquando humoris crudi ſanè quamſubtiliati ſignum ſint, quod hinc cognoſces.Nanque ſi modicè commoueris matulam,ipſa contenta facilè attolluntur,atque læuitas diſ- [C] ſimilis redditur.

DE IVDICIO SVPER SVBSTANTIA CONTENTORUM, CAP. III.

INterdum debilitata ob frigiditatem tertia cōcoctio vſqueadeo eſt, vt contenta non valeant perduci ad mediocrem ſubſtantiam, ad quam multo difficilius, quàm res priores,quarum ipſa cōtenta ſunt ſuperfluitates,producuntur. Differunt autem hæc à rebus prioribus, quòd contenta non citò promoueantur ad mediocritatem,tempore & virtutis robore indigentia. Di- [D] uerſa quinetiam quantitas, quæ in ipſis contentis eſt, præſentat menſuras humorum, qui intrinſecus tractantur.Craſſa itaque apparentia contenta, ſi non malè olent,& perlæuia fuerint, non etiam ſanies erunt, ſed erunt humorum crudorum quorundam in venis manentium amputatio, ita vt ratione habita quantitatis & craſſitudinis, humorem vigentem teſtentur. Eſt quoque videre aliquando contenta multum excedere mediocritatē, quum in morborū criſibus natura excernit ſuperfluitates quæ ſunt in venis, ita vt confertim & a- [E] bundè euacuetur materia,ita vt timorem non paruum incutiāt ignorantibꝰ facti huius cauſam. Sed tamē hac ratione diſtingui poſſunt: nempe ſi mala non ſint,malámque colorem non habeant, & poſt vigorem morbi appareant. Nanque eiuſmodi cōtenta in principio aut augmento febris apparentia, vt ſuſpecta habere oportet,præſertim ſi cum malis coloribus producantur.Sed hoc reponendum eſt in libris de præuidentiis: in illis enim de hoc ipſo plenius(annuente Deo) diſputabimus. At verò addendum eſt orationi illi quod de genere hu- [F] morū crudorū habetur:differt tamen à prædictis,quòd viſcidum ſit & mucoſum id de quo agitur. Quinetiam interdū accidit vt eiuſmodi mucoſa detēta in vaſis vrinariis,homini dolorem non paruum afferant: ea autem puri ſimilia dixeris: ſed differunt ab eo, quòd nec malè oleant,& quòd multū ſint viſcida. Pus verò quādam quoque viſcoſitatē habēs, diſtat à viſcoſitate quæ in humore crudo memorato ineſt. Cognoſcitur etiam pus,eo quòd præceſſit in loco dolor: quódque contigit ſanguinem mingi: atque pus poſitum ſuper carboni- [G] bus grauiter olet. Sic itaque quæ iudicia ſint ferenda ſuper contentis maioribus, aut minoribus temperato, ſiue craſſitudinem, ſiue tenuitatem habeant, ſiue mediocritatem aliquam ſeruent ab hiſce quæ dicta ſunt, diſcere oportet virum prudentem ac ratione diſquirentem. Sed poſthac diſputādum eſt de coloribus qui in contentis apparere ſolēt. Colores verò qui contēta decent, nemo dixerit eſſe vehementer albos, aut ſubſpiceos:ſiquidem ab vtriſque horum recedentes, mediocritatem quæ inter hoſce eſt naniſcuntur. [H]

DE IVDICIIS SVPER ALBIS CONTENTIS, CAP. IIII.

QVum contenta fuerint vehemēter alba,tum aut humoris alicuius phlegmatici ramenta ſunt aut pus ſummè concoctum,quod ab aliquo interno mēbro affecto ſecretū eſt. Et diſtinxeris hæc ſignis iis quibus prædiximus ſaniem atque humores diſtingui. Nanque dicta dicere, vt ſuperuacaneum putantes, refugimus: neque minus vt abſurdum reprehendimus,quum quiſpiam vult dicere decentia,illa prætermittit.

DE IVDICIIS SVBSPICEORVM ET SPICEORUM contentorum, CAP. V.

ADhæc contenta ſubſpicea atque ſpicea minus bona quoque ſunt, vt quæ exciderint à colore qui ſecundum naturā eſt.Veruntamen quiſpiam tolerare poterit hæc tanquam mediocria,videlicet à mediocri bile colorata,quæ in profundo corporis merſa eſt.

DE IVDICIO CONTENTORVM BILIOSORVM, CAP. VI.

BIlioſa contenta etiam mala habentur : quippe quæ exauctam eſſe bilem rubeam in concoctione tertia ſignificant.Quemadmodum etiam peiora ſunt contenta nigricantia,ſuperata iam virtute à turma prauorum humorum.Niſi enim virtus optimè (vt arbitror) ſe haberet, non etiam colores eiuſmodi extraneos ſuſciperet obſeſſa à corrupta materia.

DE IVDICIIS CONTENTORVM VENETORVM,liuidorum,& nigrorum, CAP. VII.

HIſce prædictis peiora videntur eſſe contenta, quæ vel veneta,vel liuida,vel nigra apparuerint. Tanto enim cenſentur ſuperaſſe naturæ vim,quanto deteriora fuerint. Verūtamen quiſquā poterit cōtenta ſimilia facere rebus ciuilibus hoc pacto. Ponat vrbem eſſe naturalē habitationē diffuſam per totum corpus: item ponat vrbanum exercitū omnes actiones virtutis: item leges & ordinem ponat eſſe concoctiones, quæ ſecūdum rationem fiunt. Quoniam verò vrbis quoq; pars eſt definita in mœnia externa atq; anteportalia, pars in mœnia interna atq; propugnacula,tertia verò ac vltima veluti in ipſam arcē:oportet volentē diſcere ea quæ ſecundum naturā fiunt,cōparare ipſam cum hac imagine. Igitur mediocres incoctiones dicere poterit quiſquam eſſe legum trāſgreſſiones.Nā ſi modicæ fuerint,parum læditur ipſa cōmunitas:ſi verò proceſſerint,tū infertur ſeditio. Quòd ſi etiam magis auctæ fuerint,tum ciuitas omnino euertetur. Hic in extremis & diuturnis cruditatibus interdum ob longū tempus ſubeunt periculum laborātes. Quæcūque verò ob imbecillitatē cuſtodum ab hoſtibus in vrbem inferuntur, hæc oſtendunt praui humores collecti in corpore, atq; in profūditatem iam recepti.Nam quū ſuperauerint, atque ſuper arce fortiores erunt,quid aliud potius quàm euerſionē euenire vbi putauerit quiſquā,omni iam corruēte virtute? Secundū hæc igitur quiſquā poſuerit cōtenta nigra,ſigna eſſe hoſtium incūbentium muris,atq; in loca vrbis eo fortiora profectorū,quo magis verſus fundum matulæ cōtenta cōceſſerint. Hoc itaq; pacto ex hac imagine conſideraueris ea quæ in natura noſtra cōtingunt. Sed inſtitutus ſermo repetendus eſt, atque de reliquis contentorum coloribus ita dicendum eſt.

DE IVDICIO CONTENTORVM SVBRVBEORVM, CAP. VIII.

COntenta ſubrubea atque rubea cruditatem quandā in tertia concoctione ob rubeæ bilis exceſſum demonſtrant. Putantur tamen mediocria, & fortaſſe ſine periculo eſſe.Nam alia memorata contenta,non minus quantitate quàm qualitate nocentia ſunt: hæc verò ſola quantitate ſolent virtutem ipſam offendere. quibus ſublatis virtus perquam facilè ad ſeipſam reuertitur.

DE IVDICIO CONTENTORVM CRVENTORVM, CAP. IX.

PRæter hæc apparent contenta veluti cruore ſuffuſa,quæ peiora vſquequaq; ſunt rubeis contentis:ſed meliora quàm liuida, atque nigra. Nanque ſignificant non elaboratum omnino eſſe ſanguineum humorem. Quòd ſi ob multitudinem virtute infirma id fiat,tolerabile fortaſſe hoc videbitur, & homo id ferre poterit, indiget tamen tempore non paruo ad recuperandā ſanitatem. Quòd ſi per virtutis ipſius debilitatem per ſe accidentem id apparuerit,tum hoc eſt malum extre-

mum accuſans virtutẽ defatigari in ſua actione, atque A
diſſoluere eos humores qui conſueuêre maximè vtiles
eſſe animali. Quæ diſtinctè noſſe poteris, ſi cõſideraue-
ris præcedentes concoctiones, atque habitum, & æta-
tem ægrotãtis, & anni tempus, & regionem, & victum,
& præſentem rerum abundantiam. Hæc enim conſue-
uerunt nihilominus aliis conferre ad facienda iudicia,
ita vt par ſit volentem certa ferre iudicia, eniti medi-
tari hæc ipſa.

DE IVDICIIS OROBEAE, FVRFVREAE, LA-
mineæ, ſimilaceæ hypoſtaſis, CAP. X. B

NVnc verò decens eſt diſputare de orobea, & furfu
rea, & laminea, atque ſimilacea hypoſtaſi, quidnã
vnaquæque earum ſignificet. Nam quales ſpecie ſint,
in iis quæ de differentiis vrinarum dictum eſt. Nunc
iudicia de eis apponemus, vbi hoc pacto nos antè diſ-
putationem direxerimus. Orobea igitur hypoſtaſis in
vrinis tum apparet, vbi pingui iam conſumpto, caro
inceperit conſumi. Neque ignorare oportet, quòd in-
terdum hãc paſſionem ſolorum renum indicat orobea
hypoſtaſis: quod diſtinguendum eſt, ne parum expertis C
imponatur. Ergo in iis qui toto corpore febriũt, ſigni-
ficat orobea hypoſtaſis totius corporis liquefactionẽ:
qui verò non febre affliguntur, renes ſoli hãc affectio-
nem patiuntur. Definitur inſuper id à concoctione.
nanque cruditas totius corporis conſumptionem eſſe,
concoctio verò ſimul conſpectata, renum ſolorum ſi-
gnificat. Altera praua hypoſtaſis eſt furfurea, ſic voca-
ta, quæ peior eſt prædicta, non tamen tam mala quàm
laminea. apparet hæc, quum febris in profundis vaſis
infixa eſt. Illius meminiſſe oportet: nanque interdum D
eſt ſignum ſolius veſicæ patientis. Sed diſtinguitur hoc
etiam concoctione, & cruditate, ac febre, & febris abſen
tia: veluti de orobea iamdudum dictum eſt. Lamineam
verò hypoſtaſin tum gigni intelligendum eſt, quum fe
bris procedens partes corporis ſolidas attigerit. Sed
quæ dicta ſunt de furfurea hypoſtaſi, ea intelligenda
ſunt hoc in loco. Aut enim totius corporis paſſio exiſti
matur, ſi & febris & cruditas aderit, aut ſolius veſicæ,
tum quum in homine non eſt febris, & in vrina demon
ſtratur decoctio. Peſſima eſt ſimilacea, tantum has pra E
uitate ſuperans, quantum ipſa mortificationi propin-
qua eſt. Nanque febris præueniens etiam vſque ad con
ciſionem partium amplarum, ſimilaceam eiuſmodi hy
poſtaſin reddidit. Veruntamen hîc eſt diſtinguẽda ſi-
milacea hypoſtaſis ab aſſato ſanguine. Nanque ſi con-
tenta fuerint alba, tum ſignum eſt ſimilaceam eſſe: ſin-
verò ſint rubea, ſignum eſt ſanguinis aſſati. Oportet au-
tem prudentem circa hæc ipſa timendo diligenter cõ-
ſiderare quæ dicta ſunt, atque eo pacto & dicere & fa-
cere id quod conuenit. Itẽ & bis, & ter, ac ſæpius (ſi dede F
rit occaſio) idem diſcutere, ſiquo pacto primus ingreſ-
ſus id min⁹ cõceſſerit, præcogitare quod infallibile eſt.
Nã ſiquis primo impetu atq; ingreſſu iudicare & face-
re ſtudẽs, à veritate aberrarit, riſus eũ cõſequetur, ægro
taréque fortaſſe iudicabitur, & ignorantiæ condemna-
bitur. Qui verò bene meditatus, atque diligentius res
expenderit, hunc ſequitur gloria dicendi veritatem, ita
vt ei ægroti pareant. Quæ etſi curſim, ſufficienter tamẽ
dicta eſſe arbitramur.

DE IVDICIIS CONTENTORVM MEDIOCRI- G
ter miſtorum, CAP. XI.

NOn latere nos oportet, interdum humores quoſdã
ad ipſum matulæ fundum decumbentes iam ſub-
tiliatos & diſiunctos à craſſo ſpiritu: aſſatos verò atque
conſiſtentes oſtendere ſimilitudinem quandam dicta-
rum hypoſtaſium. Sed haſce dignoſcere facilè poteris,
partim eo quòd præceſſit multa craſſitudo hypoſta-
ſium, partim eo quòd hæ ſtatim tempore commotæ at-
tollũtur, atque volant, & diſſipãtur. Prædictæ verò pra-
uæ hypoſtaſes ſemper acquirũt multitudinem & craſ- H
ſitudinem, atque plurimũ ſeruant matulæ fundũ, nullo
pacto diſſidentes. Sed de prædictis ſatis eſt hoc pacto
dictum. Conſequens autem eſt dicere de hypoſtaſi bo-
na commiſta cum prauis quibuſdam, ac incoctis fruſtis
humorum quorũcunque. Siquidẽ interdum accidit, vt
ramenta quædam conſpiciãtur cum contentis, quæ aut
verſus colorem aureum vergunt, aut verſus album, aut
propinquum. Quæ ſi multa fuerint, ſemicoctam mate-
riam eſſe indicant, illum verò humorem in profundi-
tate corporis abundare, atque cõcremari: cuius ramen
ta ſimul cum contentis natãtia, ſi parua ſint, modeſtio
rem eiuſmodi humoris malitiã demonſtrãt, atque hæc
à malis cibis produci. Sed tamen eregione ſibi reſpon-
dent res, ratione magnitudinis, hoc modo. Nãque quò
maiora fuerint ramẽta, eo minorem eſſe crematiorem
humorum in venis oſtendunt, quo minora caliditatem
maiorem. Ob quam cauſam autem id fieri neceſſe ſit,
nos inferius aperiemus: nam in præſenti propoſuimus
ſolummodo de iudiciis dicere. Interdum quinetiam in
cõtentis veluti capilli ſubalbi palmo longi, & minores
& maiores inſpiciuntur, qui quum videntur indicãt re-
num quandam paſſionem. Quum conſpectãtur in con
tẽtis plura, ac diuerſi generis corpora, fuerintq; à qua-
libet cauſa diſperſa in ſinum ipſum vrinæ, tum certum
eſt dolores in corpore diſperſos corripere hominem:
quemadmodum nos aliquãdo vidimus illa in muliere
quadã, quæ ſpontanea laſſitudine vlceroſa ægrotabat,
atque in altera quæ diutius ægrotauerat partium com-
poſitione. Sed prioris vrina plura & aſperiora eiuſmo-
di corpuſcula iniecta in cõtentis cõtinebat, atque pro-
bè ſimilia furfuri pererrantia in toto humore vrinæ,
qui humor quoque aureus erat: alterius verò vrina erat
ſubtenuis atque alba, ita vt parum recederet tam ſub-
ſtantia quàm colore ab ea quæ ſecundum naturam eſt.
Corpuſcula verò iniecta contentis videbantur minora,
& tenuiora prædictis. Quarum etiam illa quæ patieba-
tur ſpontaneam laſſitudinem, regimine viuẽdi à nobis
inſtituto curata eſt. Altera perſuaſa eſt à me, iuſſum
pharmacum bibere profuturum eius paſſioni. Verunta
men metu retardata accipere diſtulit: nondum enim
nomen pharmaci audierat, neq; biberat. erat enim mu
lier cætera moribus agreſtibus educata. Ipſe verò eam
relinquens diſceſſi, & quidnam ei euenerit ignoro. Ve
runtamen hæc ipſa relata ſunt nobis, non vt ſermo hi-
ſtoriis decentior ſit, ſed vt vos animaduertatis quan-
tum conferre conſueuit diligens vrinarum conſidera-
tio. Illud interim conſulere vellem vobis, qui tam deli-
catè operã datis diſciplinæ de vrinis & ante ipſam in-
cũbitis cognoſcẽdis rebus, quas quotidie fieri in ægro-
tãtibus contingit, vt hæc quæ diximus cõſideretis non
parum medicæ arti conferre potentia. Sed quaſnam ob
cauſas illa fiant, docebimus (Deo fauente) in iis libris
qui de cauſis vrinarum inſcribũtur. Et hæc ſatis ſint de
contentis quæ apparent eſſe complicata.

DE IVDICIIS SVPER CONTENTORVM LAE-
uitate, & contrariis eius, CAP. XII.

DE contentorum læuitate iam par eſt docere. Con-
tenta igitur ſi omnia continua & læuia manſerint,
ſignificant noui nihil in homine productum eſſe. Sin
verò fuerint aſpera atq; veluti diſperſa, nõ parua quæ-
dam perturbatio ſignificatur generata eſſe in profun-
ditate corporis ab aliquo adulterino (hoc eſt, ex calido
& humido compoſito) & violento ſpiritu, qui dimouẽ-
do ita materiam diſſeparauit ſua ipſius vehementia, vt
hinc acciderit quod iam dictum eſt. Quòd ſi contingat
aliquod valde crudum eſſe complicatum cum conten-
tis, indicat id pulſum eſſe violentia ſpiritus ad termi-
nos corporis, atque ob anguſtiam locorũ in quibus eſt
inculcata ea craſſa materia, eſſe non paruũ doloris ſen-
ſum. Atque vt diſſimilaria complicantur cum conten-
tis ſubſiſtẽtibus, ita quoque doloris ſenſus extiterit. Et
quo magis rurſus materia diſtributa eſt in ſinum hu-
moris vrinæ, eo in pluribus corporis partibus noueris
doloris ſenſum adeſſe. Diſces autem horum affectuum
cauſas diligentius in libris de cauſis vrinarum. Quine-
tiã vt cõtenta eo pacto aſperata, atq; inter ſe diſtantia
ſunt, ita quoque in eis diuerſa iudicia habueris. Quem-
admodum ſi hæſerint ſibi atque conſtricta ſint, indi-
cãt craſſitudinẽ materiæ impenetrabilẽ, teſtãte id qua-
litate viſcoſitatis. Ita vt in quo loco humoris vrinæ hæc
diutius mãſerint, oſtendãt in illo corporis loco paſſio-

nem diuturnam eſſe, eò magis ſi hæc multum viſcida fuerint, ab ipſa materia habuerint id quòd difficulter mutari poſſint. Sed de læuitate, & contrariis eius, ratio ab intelligente poterit iudicari.

DE IVDICIIS SECVNDVM LOCA CONTENtorum in vrinis, CAP. XIII.

NVnc dicemus de locis contentorum, definiendo quæcunque ab eis cognoſcere licet homini ſcientiæ vrinarum initiato. Quum igitur contentorum ea quæ ad fundum matulæ cōcedunt, appellata ſint hypoſtaſes: ea verò quæ vſque ad matulæ medium eleuātur, vocata ſint ſublimia: nubes verò dicantur quæ ad ipſam vrinæ ſuperficiē perueniunt: in iis quæ de vrinarum differentiis ſcripta ſunt, exactius de hiſce dictum eſt. Quamobrem non opus eſt vt orationem illam etiā in hiſce protendamus: ſed nunc decet aperire quæcunque in vnoquoq; vrinarum loco referuntur. Igitur hypoſtaſis quæ ad fūdū ſedere videtur, ſi fuerit bona & moderata, nihil noui ſignificat: ſin verò fuerit crudā atque diuerſa ſpecie, ſignificat prauitatem naturæ. Diuerſa verò partium poſitione, oſtendit ſegnitiem ipſius minus aſſurgentis aduerſus rebellionem humorum nocentium, ita vt opus ſit hìc & tempore, & robore. Animaduertendum quoque eſt ne hypoſtaſis hæreat, inhærens fundo matulæ. Itē eſt hypoſtaſis tenuis. Hæc enim eſt quæ in libro de differentiis vrinarū dicta eſt obtinuiſſe tertiū locum hypoſtaſiū, quæ nō mediocrem læſionem adeſſe capiti ſignificat, habens rationē nubium inter hypoſtaſes. Quæ verò ſublimes ſunt, loci quidem differentia malæ ſunt, cætera verò bonæ ſunt, & ſubſidētibus moderatiores: atque his ſola loci differētia, vt bonæ ſint, deeſſe videtur, vt quæ à ſpiritu quodam adulterino leuiores redditæ ſint. Ex his verò quæ nubium rationē obtinent quæ bonæ ſunt, omnino quatenus nubes ſunt, non parum receſſerunt verſus diſtantiam à loco qui ſecundum naturā: quamobrem multo quoq; indigent tēpore: quæ verò prauæ ſunt, eo moderatiores videntur reliquis, quo abſceſſerunt à loco, qui ſecundum naturam eſt, quique debetur hypoſtaſibus ſecundum naturā. Cōmuni nāque ratione hac ipſa hæc intelligere oportet. Itaque bona contenta oportet à ſuperioribus locis verſus inferiores deſcēdendo accedere: ab inferioribus verò reuerti, contrarium eſt. Praua verò melius eſt à fundo abſiſtant quàm ad ipſum concedant. Et hoc pacto contenta quæ inuehūtur in vrinā ſecundum diuerſa loca humoris vrinæ iudicari poterunt. Quinetiā plurimum confert diligēter cōſiderare contentorum differentias. Nāque vbi contenta quæ ſecundum naturā ſe habēt, fuerint ad ſuperficiem vrinæ à multo ſpiritu euecta, cognoſcere poteris in capite prauam ac non paruam affectionem adeſſe. Quemadmodum quoque in ſublimibus affectionem noueris adeſſe per partes corporis eādem proportionē habentes, ita vt quod eſt in vrinis vniuerſum interuallum, corporis interuallo proportione reſpondeat. Adulterina verò & præter naturalia contenta ſi cōceſſerint verſus fundum peiora demonſtrant accidentia. Quāobrem diligenter cognoſcere differētias confert. Interdū enim humores cōcocti, & ad vrinæ ſuperficiem cōcedentes, inexpertis medicis apparentiā bonorum contentorum attulerunt: qui ſuper concoctis illiuſmodi contentis fundantes vaticinia ſua, plurimum à propoſito aberrare comperti ſunt. Veruntamen hoc potius ad munus præuidēdi attinet: idcirco par eſt vt id illuc differamus, atque veluti ab alio capite incipientes, dicamus.

DE IVDICIIS BVLLARVM VRINAE, CAP. XIIII.

QVum in vrinis conſpiciantur ſæpenumero innatare bullæ quædā, quæ differunt colore, magnitudine, ac numero, veluti quoque in eis quæ dicta ſunt de differentiis vrinarū, de hiſce diligentius explicatum eſt: nunc nobis demonſtranda ſunt iudicia, quæ ſuper hiſce habere opinamur, vt veluti per concordiā procedentis orationis, ſubiunctio quædā conſonās redderetur. Siquidem bullæ ipſæ cum differentiis quibuſdā colorum conſueuerunt cōparere. Nāque & cum ſubalbis, & ſpiceis, & aureis, & ſubrubeis maximè cōſpectæ ſunt coloribus. Non enim cum nimium albis vnquā, neque cum rubeis coloribus alterius cōplicari poſſunt, quum ſpiritus hi gigni non poſſint vbi eſt vincentium qualitatum exuperantia. Bullæ enim ſigna ſunt ſpiritus adulterini, quemadmodum in iis quæ de cauſis vrinarum diligentius declarabimus. Oportet hæc ipſa cognoſcere quæ non parum conferentia ſunt habendis iudiciis ſuper bullis. Bullæ igitur quæ in corona ſola, integra ſerie circunſiſtunt, ſi contigerit vt colore humoris vrinæ tinctæ ſint, ſignificant ibi maiorem capiti affectionem adeſſe, atque dolorem non mediocrem: quæ verò ſparſim in corona manent, hæ à debiliore cauſa generantur, atque ſimiliter ſignificant debiliorem dolorem. Veruntamē hæ eo maiores dolores capiti adeſſe oſtendunt, quo intenſius cum aureo colore inſpiciuntur. Nāque nunciant magnam nocentis ſpiritus ſæuitiam. Bullæ verò albæ, vel vicinæ albis, conſiſtentes in coronæ ambitu, paruum aut nullum dolorem adeſſe capiti demonſtrant, atque eo magis quum colore albo fuerint. Quòd ſi tum fuerit vrina tenuis, habueritque contenta non omnino concocta, indicant caloris naturalis imbecillitatem: ſin verò craſſa fuerit vrina, tum ſpiritus germanus prorſus eſt humoris eius vrinæ. In vrina verò tenui & abſque hypoſtaſi, potius indicant renum obſtructionē. Itaque ſuper bullis quæ in corona ſola manent, eiuſmodi iudicia quiſquā habere poterit. At verò quiā interdum bullæ circa mediam ſuperficiem vrinæ colliguntur, præter coronam, operæpretium eſt etiā de illis ſic iudicium facere. Siquidē quæ in corona circumeūt, ſignificant dolorificam quandam affectionem in capite adeſſe. Nunc concedentes ad ipſum medium, oſtendunt remiſſionem quandam affectionis dolorificæ, tan quam cauſa doloris retrocedat. Quinetiam aliæ bullæ inæqualiter diffuſæ per vrinæ ſuperficiem, nihil tale ſignificant, ſed ſolùm arguunt multā naturæ debilitatē, maximè quo minor fuerit obſtructio, & crudorū humorum plenitudo. Quæ verò alia rectè dici poſſunt, illa tibi abſoluet oratio quæ de cauſis. Quas ob cauſas autem ipſæ bullæ conſiſtant, atque cur non cum omnibus coloribus appareant, in iis quæ de cauſis vrinarum, explicabimus. Verūtamen illud hoc in loco ſubiungēdū eſt, nimirum quòd ſæpenumero apparentes, antea tamen non viſæ bullæ ſatis fuerunt ad oſtendendum ſignum bonum cōcoctionis. Natura itaque concoctionem aggrediente, quinetiam in iis qui feminis fluxu laborant, bullæ frequentiores in vrinis apparent per coronā. Interdum etiam quædam corpora quam paruiſſima cum bullis inferuntur, quæ vt capilli craſſa ſunt: non etiam in longum protracta: ſed vſqueadeo, vt quiſquam arbitretur in dictis bullis eſſe diametrum, & paulo minora & maiora, ſiue ipſius feminis quis dicat eſſe veluti ſegmenta, aut etiam renum colliquamenta. Sed oratio ſuper hiſce ſatis habita, hoc in loco gradum ſiſtat.

DE IVDICIIS CORONARVM DIVERSORVM colorum, CAP. XV.

QVoniam meminimus orationis de corona, etiam hæc veluti adinuenta illi adiungenda eſſe putamus. Siquidem perſæpe colores apparent in corona matulæ, declinantes à toto colore, qui in humore vrinæ eſt. Nam aliquando tranſmutantur ad benignos, etiam ſi cæteri boni non ſint, hæc amplecti vt bona ſigna oportet: aliquando verò mutantur in peiores quàm ſint humoris colores, quos auerſari oportet, præſertim ſi cōceſſerint in multò peiores. Nā in aureis vrinis, & rubeis & vineis, & aliis id genus, ſi alba fuerit corona, aut albæ ſimilis, ſignificat bonum in vrinis eſſe, tāquam natura inceperit dominari. Sed ſi viridis, & cærulea, & deterior corona fuerit, contrarium & malū adeſſe coniectare oportet, nempe quòd praui humores dominari nitantur. Hoc itaque pacto licebitā coloribus coronæ manifeſtè indicantibus cognoſcere quæ ſint tam medicis quàm ægrotantibus conuenientia, vt hi rectè curentur, illorum verò certa iudicia fiant.

DE IVDICIIS EORVM, QVAE INNATANT in vrinæ humore, CAP. XVI.

QVoniam aliqua diuerſæ ſubſtantiæ innatant vrinis, quæ ſimilia ſunt araneis,atq; punctis velut ex oleo iniectis , etiã hæc par eſt ſigna eſſe putare alicuius colliquationis , aut renum ſolorum, aut totius corporis. Veruntamen ſi parumper apparuerint , & ſe item reſoluerint,nihil graue adeſſe ſignificant. Quòd ſi perſeuerauerint,tanquã principium colliquationis oſtenderint,exhorrere oportet.

DE IVDICIO VRINARVM AB ODORE MALO, CAP. XVII.

AT quia etiam ab odore malo vrinarum eſt coniectare putredinem aliquam interioris membri tam maiorem quàm minorem, operæpretium eſt de his iudicium facere. Igitur ſi puris quicquam in vrinis affuerit,euidẽs eſt cauſa : quòd ſi id nõ aderit, ac mediocria videantur concoctionis ſigna , alicuius particulæ mortificatio ſignificatur. Quemadmodũ ſi praua in vrinis fuerint ſigna , mortificatio perueniſſe in toto corpore exiſtimatur:atque hoc pacto ex odore ratiocinari licet. Quoniam igitur de omnibus quæ communiter in vrinis continentur dictum eſt , atque in his declarata pro viribus ſunt iudicia , decens eſſe videtur etiam iudicia declarare vrinarum hypoſtaſi priuatarum , quæ maximè vtilia ſunt diſciplinæ de vrinis.

DE IVDICIIS VRINARVM HYPOSTASI PRIuatarum, CAP. XVIII.

VRinarum hypoſtaſi priuatarum aliæ perquam tenues apparent,aliæ non vehementer tenues : quædam autem mediocritatem ſuperantes , mediocribus ſpiſſiores videntur:non tamen craſſæ appellandæ ſunt hæ quæ mediæ ſũt inter mediocres & mediocriter craſſas. Quoniam autem omnes non iiſdem coloribus colorantur:aliæ enim ſunt vehemẽter, aliæ mediocriter albæ,aliæ ſpiceæ,& aliæ croceæ, atque aliæ aliter:(non enim opus eſt omnia explanare , quæ aliis in locis ſæpe dicta ſũt)ob id oportet volentẽ de hiſce dicere,hinc incipere. Igitur quũ tenuiſſima vrina, atq; vehemẽter alba,& hypoſtaſi priuata prouenerit,aut non contemnendam obſtructionẽ vaſorũ, aut immoderatã frigiditatẽ atque cruditatem demõſtrat. Quòd ſi vrina fuerit mediocris,etiam hæc erunt mediocria. Sed tamen licet ſpicea & ſubſpicea minorem obſtructionẽ ſignificent, nõ tamen etiam minorem cruditatem. Nãque non præeunte concoctione,non etiam contenta poterunt eſſe cocta,quæ ſunt excrementa factæ concoctionis. Vrina verò aurea & crocea oſtẽdunt minorem obſtructionem: ſed cruditatem continent, tanquam naturalem caliditatem expugnaſſet adulterina caliditas. Quinetiã eiuſmodi vrinæ hypoſtaſi priuatæ prouenire poſſunt ob ingentes dolores,ac immenſa exercitia,atque nihilominus ob materiæ defectum. Quæ verò vrinæ vlterioribus coloribus quàm qui dicti ſunt, tinguntur, vt rubea , & paſſea,& alio quouis modo , hæ per ipſos colores oſtendunt dominantium humorum qualitatem atque proprietatem. Atque dictum eſt de colorum proprietate libro ſuperiore. Quatenus verò hæ vrinæ ſunt hypoſtaſi priuatæ, non euidenter poſſunt oſtendere obſtructionem , vt euidentiſſimè indicent aliquam putredinem atque cruditatẽ in genere venarum. Interdum etiam inflammatio aliqua magna in membris principalibus conſiſtens,eiuſmodi vrinas proiecit: idque non immeritò, eo quòd illuc contracta eſt materia ab adulterina caliditate attrahente illam tanquam cucurbitula. Sed hoc ſpectat ad libros de cauſis vrinarum : qua prore par eſt potius,vt eouſque ſeruetur ad dicendum. Nunc verò quæ deinceps ſunt ſequendo dicamus. Siquidem vrinæ abſq; hypoſtaſi ſemper (vt nouimus) prauæ fuêre,eo quòd longè ab eo recedunt , quod ſecundum naturam eſt. Sed tantum inter ſe differunt in prauitate, quantum etiam colores inter ſe differentes fuerint. Quòd ſi colores & ſubſtantiæ parum abfuerint à mediocritate,contenta verò non appareant in eis,reprobandæ ſunt,tanquam ſegnitiem naturæ quandã arguentes,etſi veluti oſtenſuræ ſint hypoſtaſin paulo pòſt aduenire. Nanque quum virtus parum ex aliquo ſuorum operum exciderit , etiam facilis reparatio ſequetur.

A Quinetiam apparere poſſunt abſque hypoſtaſi,& ob dolorem ingentem,& ob longas vigilias. Vtrauis enim harum affectionum facit eo , vt eouſque virtutem diſſoluat,vt vrinis auferantur contenta. Nam etiam earundem vtrauis vbi magna fuerit (vt dictum eſt),& à quauis cauſa genita,ſi diu manſerit,per ſe poterit virtutem extinguere, quare & ſigna concoctionis auferre. Nam etſi horum ipſorum alterum alterius eſſe ſymptoma contingit,non tamen cauſa defectus contentorum eſt horum accidentium cauſa , ſed defectus contentorum
B adeſt propter ipſa accidentia . Igitur etiam illud oportet inueniendo ſubiungere. At quaſnam ob cauſas hæc fiant, abſoluet diſputatio de cauſis vrinarum : ita vt tum redditis cauſis , non poſſint latere iudicia vrinarum hypoſtaſi priuatarum. Quinetiam homini volenti iudicare , opus eſt quadam propria inclinatione ad ſolertiam,ſagacitatem,& coniecturam infallibilem. Siquidem neque vrinarum ſubſtantiæ , neque colores, neque contenta , neque ea quæ circa hæc ſunt , terminari poſſunt definita aliqua quantitate. Materiæ enim
C ſemper motæ & diffluentis nemo vnquam poſuerit menſuram ſtabilem atque certam. Hoc enim fieri contingit ſolummodo in iis ſubſtantiis quæ ante oculos eodem modo manent. Sed naturæ opera in motis corporibus definitionibus & notis veluti exprimuntur. Opus itaque eſt re quadam ſtabili ac ſimul cum tranſmutationibus vadente,cui quiſpiam innixus,ſenſibus certò diſcernere mẽſuras alterationum atque motionum poſſit. Mentis itaq; puræ munus eſt inuenire , vt decet, tam menſuram tranſmutationum in iis rebus quæ non
D ſemper eodem modo ſe habent , quàm differẽtias ipſis adiicere,& rationes illarum inſuper diiudicare. Quamobrem ſiquis fortaſſis nactus fuerit eiuſmodi quandam vrbanitatem naturæ,is ſanè quamfacilè , & per hæc poterit,& promptè ea quæ relicta ſunt , inueniendo adiungere,quæ vniuerſalibus determinationibus cõprehenſa ſunt:relicta verò particularibus ſcripturis. Veruntamen etſi hæc ipſa nihil pertinent ad propoſitum ſcopum de iudiciis , non idcirco omnino ſunt à ſermone diſſona. Nos verò poſtquam addiderimus etiam diſpu-
E tationi de vrinis , quæ contingere poſſunt quibuſdam ægritudinibus,finem faciemus diſputationi de vrinarum iudiciis : (nam hoc ſolum deeſt ad perficiendum tractatum de iudiciis.) præſertim quum ſermonis prolixitatem,vt rem calumniæ maximè opportunam , fugiamus. Vrinæ autem ſupra dictæ non parua cauſa fuerint his quæ complicatè expendũtur. Veruntamen ante hæc ſcire oportet, nos de ſimplicibus coloribus diſputationem facere:(nam in hiſce ſolummodo nominibus abundamus propriis atque notis) demonſtrantes
F qui humores cum quibus coloribus ſimul appareãt. Nõ facile autem fuit enumerare compoſitos humores in coloribus apparẽtes, propterea quòd propriis nominibus carebamus: quin & id non admodum ad comprehendendũ facile fuerit vobis qui harum rerũ ſtudioſi eſtis,præſertim quum hæc coloribus quarundã ſpecierum aſſimilentur,& explanatione non ſatis exacta exprimãtur. Adde infinitã & cognitu difficilem miſtionẽ eſſe è diuerſis humorum quantitatibus. Quamobrem quum demonſtrata ſint genera colorum,& vt vnuſquiſ-
G que habeat hæc definitionib9 quibuſdam,atque ſimilitudinibus rerum notarum cõparata, decens eſt vt prudens etiam coniectet colores ipſos à diuerſis humoribus coeũtibus,atque diſquirat,quoad fieri poterit,quæ eſſe poſſint miſtiones in ipſis coloribus.

QVOD FIERI NON POSSIT VT PARTICVLAria concipiantur tanquam in infinitum exeuntia, CAP. XIX.

PVtamus tempus nullum ſatis eſſe ad exactè capiendas deſcribendáſque complicationes rerum varia-
H rum,quæ ſingulis diebus in vrinis inſpiciuntur. Siquis enim colores prædictos ac eorum intenſiones, & remiſſiones , atque ea quæ ex eorũ inter ſe mixtione æqualiter , vel inæqualiter fiunt , ſi inquam vel ratione, vel proportione & ſimilitudine,vel quocunque alio modo contingat: quinetiã congregationes conſiſtentiarum,

quas contingit vrinarum eſſe cum vnaquaque prædictarum miſtionũ,quæ fere infinitæ ſunt,inſuper & concurſus vtrarumque prædictarum,quæ ſigillatim fiunt cum contentis quæ apparere contingit in illis, ſi quiſquam compoſuerit, is(vt arbitror)cumulos rerum quãplurimarum, atque propè infinitos effecerit. In quo prætermitto dicere,ſi quiſquam etiam eniteretur proferre complicamenta,quæ fieri contingit in differẽtiis ætatum,& temperaturarũ, & generum,quum fiunt per vnum,& duo,& tria ex eis,& aliquo alio modo,quinetiam annorum, & ciborum, & exercitiorum, & anni temporum,& regionum, & ſomnorum, & vigiliarum & qualiumcunque imbecillitatum.Nanque fortaſſe vniuſcuiuſque intellectus in vertiginem incidet,qui horum particularia in vnum miſcuerit.Neq;(vt arbitror) is ſatis temporis habebit ad complendam deliberationem: atque plura effugient ipſum indigentem temporе,ita vt etiam ipſum infinitum manere oporteat infinitum. Veruntamen quomodo erga hæc ipſa extitit præſumptio virtutis rationalis,quæ ſcitè prius fecit cõtemplationẽ,atque vniuerſalibus conceptionibus colligens quæcunque ad illam attinerent,exactam methodum in omnibus ipſi arti peperit,vnde tam differẽtias quàm præuidentias quæ in ipſa ſunt, diligenter explicauit. Quamobrem etiam ab hiſce coniectare licet ea quæ nondum dicẽdo in lucem deducta ſunt.Re itaque ita ſe habente,conſideranda etiam hoc in loco ſunt illa quæ diſputationi propoſitæ deerant,vt finem propoſiti vbi indepta ſint,nos tractatum de cauſis vrinarum (Deo concedente) aggrediamur.

QVOD NON FACILE FEBRES EPHEMERAE ab hiſce iudicentur, CAP. XX.

Febrium ephemerarum,quæ ab ira,& triſtitia,& labore,& vigiliis, & curis,& æſtu, & frigore, & inædia,& cruditate generantur,atque reliquarum quæ ſecũdum ſpeciem reperiuntur, paruam quandam differentiam in vrinis videre poterit quiſquam, ſi modò alius morbus non inciderit,aut alicuius humoris putredo ſimul fuerit. Siquidem alterato ſolo ſpiritu, eiuſmodi febrium ephemerarum ſpecies producuntur. Vrinas verò demonſtratum eſt,potius indicia facere accidentiũ circa humores in venis manentes. Veriſimile eſt non inſigniter in his febribus vrinas alterari, niſi in colore. Is enim facilè afficitur, neque in hoc magna fit alteratio priuſquam ſentiantur atque alterentur humores in venis à qualicunque velis febrium ephemarum. At hæ priuſquam alterent, ſoluuntur, maximè ſi nactæ fuerint conuenientem diætam.Quòd verò in colore vrinæ alteratæ remanſerunt,id minimum eſt,atque ſubſtantiam fere mediocrem ſeruauêre: contenta quoque habentia decentem proportionem. Atque de febribus ephemeris hæc opinamur. Febres verò in putredine humorum accenſas diſcere eſt mox in ſequẽte oratione.Veruntamen quòd earum aliæ ſint deficientes, aliæ continuæ,prius de intermittentibus, deinde de continuis dicemus.

DE IVDICIIS TERTIANAE PVRAE, ET NON puræ febris, CAP. XXI.

Tertianæ puræ febris quum ſit, vrinæ ſpectantur aureæ & croceæ, ac conſiſtentiam mediocri craſſiorem habentes. Atque primis diebus eius nullum ſignum concoctionis ſubſiſtendo continetur. Tempore verò procedente ſigna concoctionis apparent,atque alia ad mediocritatem ipſam concedere ſecũdum rationem.Tertianæ verò impuræ vrinarum color multo differens ſpectatur,vergens ad id quod bilioſius eſt. Conſiſtentia etiam craſſior quàm exacta eſt, videtur: atque in eius vrinis plura ſigna cruditatis circa contenta cernuntur.Hoc itaque pacto & puræ, & impuræ tertianæ vrinarum ſpecies oſtendere ſe ſolent.

DE IVDICIIS QVARTANAE PVRAE, ET NON puræ febris, CAP. XXII.

Qvartanæ(quæ à liene trahit originem)vrina tenuis eſt atque alba, & hypoſtaſi priuata ſpectatur in principio.Tempore verò procedẽte, præſertim diebus remiſſionis,apparet in ea hypoſtaſis cumulata,etſi vrinam ipſam interdum turbidam apparere contingit. Ea verò die quæ afflictionem habet, etiam tenuis & alba vrina inſpicitur:hypoſtaſis verò quodammodo obſcura,ſiquidem concoctionem morbus accipiat.Quum verò purè ad concoctionem peruenerint materiæ morbi, etiam vrinæ puriores ſpectantur, concedentes ad id quod ſecundum naturam eſt,atque pleraque accidẽtia ſuapte natura diſſoluuntur.Quinetiam interdum in vrinis apparente nigro humore, illa quæ laborem afferebant deſinendo minuũtur. Quartanæ verò profectæ ab hepate inflammato, aut caliditate alia quodammodo affecto,vrina perrubea eſt,ita vt ſandaracham referat:atq; craſſior mediocri apparet, hypoſtaſin vt quantitate moderatã,ita diſſimilem continens.Interdum tamen vrina in totũ craſſa ſpectatur atque rubea, ita vt humorum implicatio atque dominium extiterit. Vrinæ itaque quartanarum eiuſmodi apparere conſueuerunt.

DE IVDICIIS FEBRIVM QVOTIDIANARVM, CAP. XXIII.

Qvotidiana febris quum adeſt, vrina tenuis eſt,& alba,ac veluti aquea, & hypoſtaſi priuata in principio:quemadmodum in quartana dictum eſt.Sed quum proceſſerit, fit craſſa, atque hypoſtaſin cumulatam & craſſam oſtẽdit,quæ eſt ſoboles quædam cruditatis humorum.Quinetiam tempore progrediẽte, cõcoctionis quoque ſigna obſcurè apparẽt, quum etiam paſſio fuerit profecta ad infebricitationem. Nanque febrium eiuſmodi intermittentium tunc coniectamus ſolutionẽ breui futuram eſſe, quum ſigna concoctionis alicuius apparuerint.Veruntamen quotidianis celeritate præſtitit tertiana febris deficiens.Tota enim huius potentia nõ excedere poteſt vnam atque alterã hebdomada, niſi tertiana non pura eſſet.Et quantum concoctio protenditur,tãtum ſignificat ſolutionẽ non adhuc adeſſe.

DE IVDICIIS VRINARVM IN FEBRIBVS continuis à putredine, CAP. XXIIII.

Continuarum febrium à putredine primùm vrinæ colores alterantur vergendo verſus aureum, & rubeum,& vineum,& paſſeum,atque ſimiles, vt humorũ qualitas & quantitas fuerit. Vrinæ quoque huius conſiſtentia inæqualis eſt,& potius inclinat verſus craſſiorem,interdum etiam erga tenuiſſimam. Quùmque colores apparent vel albi vel diuerſi, contenta in principio non apparent concocta,ſed vel inæqualia vel diuerſa.Procedente verò ægritudine, ſiquidem facilia omnia ſunt,& concoctionis apparent ſigna.Non ignorare id etiam oportet:nãque interdum poſt febris vigorem, contenta,cumulata,& craſſa ſubſidere ſpectãtur,quum putredo quæ in venis erat,illuc impetum ceperit,atque ea quidem recipere oportet,vt quæ ſalutem in propinquo eſſe ſignificent,ſed ea auerſari conuenit,ſi in principiis appareãt:opus eſt enim tunc tempore,& virtutis robore ad concoquendum. Mala cẽſetur vrina eorum niſi procedente ægritudine contenta appareant,& reliqua apparentia meliora fuerint.Fortaſſis enim eo modo creſcente ægritudine, ac in vrinis malis ſignis apparentibus, mors præripuerit ægrum in ipſo augmento. Veruntamen hoc ſpectans ad partem præuidendi,oportet vt eò vſque differatur. Reliquum eſt, vt de vrinis modis diuerſis alteratis diſputetur.

DE IVDICIIS VRINARVM QVAE FIVNT OB aliquod mẽbrorum principaliũ affectũ, CAP. XXV.

Qvum igitur inflãmatio,& eryſipelas, & alius quiſpiã ſimilis affectus calidus fuerit in aliqua partiũ, vrinæ inſigniter alterantur,& tãtùm inter ſe diſtãt,quã tum mẽbra inter ſe differũt & dignitate & vicinitate primi callidi. Hepate igitur & pulmone patientibus aliquem eiuſmodi æſtum ab aliquo humore, vrina ſpectatur perquam rubea,atque ſanguinea, & vinea ſecundum quantitatem & qualitatem caliditatis. Ægri verò quum eiuſmodi affectus patiuntur in cerebro, aut membrana ſuccingente, aut in ventre, tum eorum vrinæ minus alterantur. Patientium verò memoratas affectiones in liene, vrinæ color prauus apparet à nigredine humoris qui in eo abundat, ſi modò humor hic capiat impetũ exeũdi per vrinas:ſed horũ ſe-

bris minor eſt, quàm quæuis patientium in prædictis A
membris. Vterus verò & renes,& veſica,& colon,& po
dex patientia vrinam alterant, ſed minus quàm quum
cerebrum & membrana ſuccingens eiſdem capiantur
paſſionibus.Verũtamen in omnibus hiſce cõtenta tam
ſignificant naturæ potentiã,atque imbecillitatẽ,quàm
manifeſtiora loca affecta:quorum aliqua dicta ſunt,a-
liqua quoque dicentur.Membrorum verò quæ extrin-
ſecus ſunt & longè diſtãtia à caloris fonte, eiuſmodi af
fectus patientium vrina mediocriter,ac non etiam ma
nifeſtè alteratur,& concoctionis ſigna potius oſtendit, B
quum nulla febris putrida ab illis membris accẽdatur,
cuius febris ſigna paulo ſuperius reddidimus. Contrà
verò quæcunque membra acceperunt principium mor
bi ab aliquo influente frigido humore, ſiue cerebrum
ſit,ſiue hepar, ſiue pulmo, ſiue membrana ſuccingens,
ſiue venter, ſiue particula alia, horum membrorũ illa
quæ longius à fonte caloris ſepoſita ſunt, magis alte-
rantur,atque frigiditatis & cruditatis humoris vrinas
oſtendunt.Minus rurſus quæ abundarunt caliditate ob
venarum amplitudinem,atque caloris propinquitatẽ: C
vel enim omnino non recipiũt,aut ſi ſuſceperint,mode
ſtã tranſmutationem factam oſtendunt in vrinis. Pra-
uiorem nempe vrinam illa mẽbra patientia oſtendũt,
quæ vel loco, vel naturali quadam temperatura longè
à caloris fonte ſepoſita eſſe contigit. Veruntamen de
hiſce conuenientius in libris De vrinarum præuidẽtia,
definietur. Quoniã verò temperaturam ſimplicium in
auctarum ſpecies vrinæ didiciſti,ſciuiſti quoque adin-
uenire humorum exuperantium ſpecies in vrinis,faci-
lè adinuenire poteris vrinas in ægritudinibus homi- D
nem corripientibus, vt de his rectum iudicium facias.
Non enim nobis licet enunciare ſingula quæ in parti-
cularibus ægritudinibus videntur, tum quòd ora-
tionis longitudinem fugimus,tum ſufficientem metho
dum præcepta ad iudicandum tradiderimus.Quamob-
rem facilè quoque videbitur viro ſtudioſo qui multum
illũ ſermonem collegerit, & qui antè legerit libros De
differentiis & cauſis morborum, de ſingulis vrinis ap-
parentibus iudicare. Siquidem ſi quiſquam diligenter
hæc viderit,noueritque à quibus humoribus vnuſquiſ- E
que morbus non contemnendus generetur, atque in
prõptu habuerit ea quæ hîc tradita ſũt præcepta,is per-
quam facilè ratiocinans adinuenire poteſt, quæ in qui-
bus ægritudinibus vrinæ apparere debeant. Nanque
alia diſcet facillimè, veluti quæcũque in genere vena-
rum conſiſtunt. Quæ verò vltra venas fuerint, ea etſi
fortaſſe difficilius comprehenderit, non tamen quæ
habiliora fuerint,fugient virum exactè conſiderãtem.
Quæcunque enim ſpiritu ſolo alterato,aut neruoſo ge-
nere patiente fiunt,hæc non facilè eſt comprehendere per conſiderationem vrinarũ, niſi venarum genus ſuſcipiat ſenſum membri, quod prædicatur ſubiiſſe paſſiones:hinc enim paſſiones fiunt manifeſtè in vrinis.

QVOD VOLENTEM EXACTE DE VRINIS conſiderare, oporteat præter alia etiam probè callere diſciplinam de pulſibus, CAP. XXVI.

TVtius fortaſſe de vrinis cognoſcere videtur is qui peritus eſt diſcernẽdi pulſuum motiones. Arteriæ nanque(vt nouimus)neruoſam tunicam habent, atque ſpiritum implentem eas continent. Quamobrem ipſæ primùm cognitionem præbent ſcientibus tangendo pulſum, alterationem aliquam factam eſſe in ſpiritu, atque neruoſo genere.Vrinæ verò illa melius oſtendũt quæ in humoribus & cõcoctionibus ſunt, & cõtingunt. Quòd ſi vera fateri decet,ſtudenti rectè iudicare,opus eſt vtraque prædicta cognitione. Quẽadmodum enim ruentem domum renouare feſtinanti opus eſt vtraque manu:nanque duarum altera deficiente, non tutum erit diſponere ea quæ oportet: ita quoque medicam artem indipiſci volenti vtraque diſciplina præter alias opus eſt. Veruntamẽ de vrinarum iudiciis diſputatio ita explicata,bona quidem eſt exercentibus,vtilis verò ægrotis corporibus qua veritatem attigerit, & diligẽti ſtudio comparãda ab his qui mentẽ habent, iudicatur. Nobis autem, vbi reddidimus orationi decentem modum,par eſt hoc in loco ſiſtere curſum eius,ne garrulitatis accuſemur,& vt morſus quos quiſquam accuſando cogitauerit orationi noſtræ infigere,illud nunc audiens compeſcat.At verò quum alia quæ putantur manifeſta ex dictis eſſe, relinquantur:alia etiam dicentur in libris præuidentiarum, eo quòd illic magis cogruere exiſtimantur. Partes enim huius diſciplinæ inter ſe communicant.Quamobrem non mirandum eſt, ſi aliquid videatur relictum eſſe quod potius cõuenire cum illis nobis viſum eſt.Adhæc etſi aliquid in diſputatione prætermiſſum eſſe videatur,veniam det quiſquis af fectum humanum criminando obiectat,qui accidere ſolet pleriſque, qui ſingulis diebus literis incumbunt. Atque hæc hoc pacto ſe habeãt. Par eſſe quoque videtur,vt cauſas eorum quæ dicta ſunt, in libros qui hoſce ſequuntur,referamus.Quæ fortaſſe etſi parum conferre ipſi arti videãtur, tamen tutam cognitionem eſſe de iudiciis in prædictis inſtitutionibus cõſtruere poterũt. Redditis enim cauſis credere quiſquam magis ducetur iis quæ dicta ſunt. Atque oratio de iudiciis vrinarum vbi iam ſufficienter habita ſit, relinquatur, atque ſequatur ea quæ de cauſis,ita poſtulãte nexu totius cõpoſitionis. Deus verò largiatur,vt illa tractando definiamus quæ veritatis fidem facere valeant.

ANNOTATIO CAPITVM EORVM QVÆ SINGVLA capita libri prioris De cauſis vrinarum complectuntur.

De cauſa permanſionis ânimalium, Caput I.
De cauſa generationis contentorũ in vrinis, Cap. II.
De cauſis cruditatum,quæ ſolent accidere, Cap. III.
De cauſis quantitatis vrinæ, Cap. IIII.
De cauſis vrinarum albarum, Caput V.
Aduerſus eos qui vrinas vſquequaque à ſanguine colorari defendunt, Caput VI.
De cauſis ſubſpiceorum & ſpiceorum contentorum, Caput VII.
De cauſa aurearum & croceearũ vrinarum, Cap. VIII.
De cauſa ſubrubearũ ac rubearũ vrinarum, Caput IX.
De cauſa vrinæ vineæ, Caput X.
De cauſa vrinarum paſſearum, Caput XI.
De cauſis vrinarum viridium, Caput XII.
De cauſis vrinarum venetarum & liuidarum, Caput XIII.
De cauſa ſubſtantiarum vrinarum, Caput XIIII.
De cauſa contentorum alborum, Caput XV.
De cauſa ſubſpiceorum,& ſpiceorum, ac bilioſorũ contentorum in vrinis, Caput XVI.
De cauſa contentorum ſubrubeorum,& rubeorum,atque cruentorum, Caput XVII.
De cauſa contentorum fuſcorum, & liuidorum, atque nigrorum, Caput XVIII.
De cauſa quantitatis ac ſubſtantiæ contentorum, Caput XIX.
De cauſis hypoſtaſeων orobearum,furfurearum, laminearum,& ſimilacearum, Caput XX.
De cauſa contentorum miſtorum vel diſſimilarium, Caput XXI.

ACTVARII DE CAVSIS vrinarum libri II.

Ab Ambroſio Leone Nolano in Latinum ſermonem uerſi, & à Iacobo Gopylo ad fidem exemplarium Græcorum recogniti.

ACTVARII in ſuum priorem librum De cauſis vrinarum, Præfatio.

QVI inſtituit ſcribere de aliqua quæſtione, huic non ſolùm par eſt res neceſſarias literis tradere, verumetiam omnia quæ inſtitutioni vtilia eſſe creduntur. Hoc enim pacto omnia cõplectens oratio perfecta exiſtimatur. Eam ob rem & diſputatio de cauſis vrinarum ſubnectenda nunc eſt. Quandoquidem qui in medica arte multa experiendo ſunt exercitati, ac nulla ratione vtuntur, iis ſatis eſſe poterit ſola tractatio de iudiciis: qui verò amant elegantiorem artẽ philoſophia reddere, nihilque ſine cauſa ſcire volunt, iis neceſſarium eſt, vt apparetur tractatio de cauſis vrinarũ. Nanque qui exactè ſciuerit ſcrutari cauſas affectuum, is facilius iudicata comprehenderit, atque quæ relicta ſunt, ſubiungere valuerit. Contrà verò qui ignorauerit diſputationem de cauſis, non etiam certò cognouerit iudicia quæ fiunt de vrinis. Quamobrem fas eſſe videtur, vt tractatio de cauſis vrinarũ ſubiũgatur, vt omni ex parte & exactè, & perfectè ſe habẽs oratio videatur ſufficiẽs omnib⁹ iis qui reb⁹ hiſce operã nauãt. Quãobrẽ quũ propoſitũ ſit dicere de cauſis vrinarũ quomodocũque apparẽtiũ, operæpretiũ erit collocare in ipſo ingreſſu diſputationis orationẽ de cauſis cõcoctionis, veluti ſuapte natura id poſtulent.

DE CAVSIS PERMANSIONIS ANIMALIVM, CAP. I.

HVmana natura dum enitur ſeruare hominis manẽtiam, per eas quæ in ſpeciebus rerũ fiũt ſucceſſiones, quæ aguntur per mutuas generationes, eſſẽtque opus manentia quoque particularium, ne ſimul interiret quod generaretur, adinuenit nutrimentorum inſtitutionem, atque hiſce ſtabiliuit vitam particularium, prius ædificatis nutritionis vaſis pluribus atque variis, quibus indidit potẽtiam vitalem. Humida igitur & ſicca atque ſpiritus quum diuidant ſubſtantiã ipſam corporis, atque in ipſis fundata ſit vita: tractatio de nutritione quæ per ſpiritum fit, ad alias diſputationes pertinebit. Ea verò quæ ſuper ſicco & humido nutrimento eſt, par eſt vt iam aperiatur, quæ magnoperè collatura eſt diſciplinæ de vrinis.

DE CAVSA GENERATIONIS CONTENTOrum in vrinis, CAP. II.

CIbum primum prçmanſum, atque præparatum ita vt promptus ſit ad concoctionem recipiendam, ipſum atque potum venter excipit, qui corrugatus alterat hæc genuino calore, modò nihil impedimẽti interceſſerit. Vbi verò nutrimentũ hoc ſuccificauit, id quod tenuius ac purius in eo fuerit, per venas ab hepate ortas exugitur, & velut exuccatur ad meliorem hac ipſa quandam tranſmutationem. Nanque primam reuera tranſmutationem nutrimentum, vbi in ventre ſuſceperit, vltra hanc alteram capit in venis mediis, & hepate, quæ melior eſt priore, ſed minor tertia quæ poſt ipſam eſt. Veruntamen vbi in ventre ſufficienter (vt dictum eſt) nutrimentum cõcoctum eſt, & quod inutile eſt per inteſtina ſecretum fuerit, quod autem vtile eſt diſtributũ fuerit, id virtus quæ in hepate & venis eſt excipiẽs, ipſa per ſe, ſi ſana fuerit, alterat atque tranſmutat in rubedinem ſanguinis, atque illic in cauis locis fit ſanguinis diſcretio, neque permittitur longius temere procedere, ne minus purum nutrimentum traditum corpori, carnem malam produceret, illic in gibbo hepatis appoſuit veſiculam biliciipẽ: atque effecit, vt quod eſſet ſubtilius atque acrius ſanguine, id ad eam veſiculam per pertinentem meatum concederet: quantum verò eſſet terreſtre & craſſum, id lien ad ſe attraheret. Atque eo pacto diſcreto humore terreſtri ac flaua bile, relictum ſeroſum humorem non etiam hactenus permiſſum eſt ſeparari, quum eo modo manere viſum ſit etiam renibus adiacentibus. Veruntamen per venæ truncũ, perque cauitatem hepatis traiectus ſeroſus ille humor etiã vſque ad gibbum, atque præſentatus venæ, quæ Caua nuncupatur, idque vt ſanguis traiiceretur. Anguſtia enim meatuum magna ineſt in medio hepate per ſciſſuram venæ Cauæ, cuius ſciſſuræ figura vocata eſt lambdea à Græca litera (hoc eſt bicruris) ſeparatus ad renes illinc latus. Veruntamen quantum ſanguinis remanſit, id profectum ad cor nactũmque alterationem meliorẽ quàm habebat, inde procedens, per venas diſtribuitur corporis ſingulis partibus veluti irrorans corporis ariditatem. Ergo primæ cõcoctionis quæ in ventre fit, excrementa ſunt tam quæ expuuntur quàm quæ per inteſtina eiiciuntur. Concoctionis verò quæ in cauis hepatis fit, ſuperfluitates demonſtrantur, tam vtraque bilis quàm vrina. Remanet igitur dicendum de tertia cõcoctione, quæ in venarum genere perficitur. Nanque hac facta demonſtratione, habebitur ſufficiens apparatus ad ea quæ dicenda ſunt de cauſis eorum, quæ in vrinis inſpiciuntur. Tertiæ igitur concoctionis propria ratione excrementa ſunt tam contenta, quæ in vrinis apparent, quibus ſunt tenuiores ſudores, & quæ per cutim inſenſibiliter trãſpirant. Ergo quod peccatum fuerit in huiuſmodi tertia concoctione, id omne demonſtrabunt ipſa contenta. Atque qui ſciuerit ob quã cauſam hæc ipſa tranſmutentur, is demonſtrauerit iudicia veluti certiſſima eſſe. Veruntamen de iudiciis dictum eſt, decens eſt vt nunc de cauſis dicamus, ita vniuerſo ſermone procedente. Quum igitur de cauſis contenti antè diſputatum ſit, reliqua attingamus ſerie quadam decenti procedentes. Igitur vt accidere ſolet in abſceſſibus, atque quibuſuis vlceribus, ita res habet in vrinis. Nam ſi virtus naturalis concoctrix vicerit, perparum, aut nihil malè olet pus, atque album, & læue, & ſimilare omni ex parte eſſe contingit. Si verò non vicerit naturali virtute, contraria hiſce ſpectantur, aſperum, diſſimilare, & coloribus differens, grauiter etiam olens, atque prorſus à ſanis diuerſum. Simile quiddam ſpectare licet in contentis. Nanque quod in venis alteratum nõ eſt in ſanguinem, id in ſpeciem ſimilem puri tranſmutatur, vincente concoctrice virtute. Quantum verò hæc ipſa non vincens aberrauerit, tantum etiam contenta ſpectantur mutari in ſpecies malas. Atque hæc vt dictum eſt, ſe habent: in ſequentibus verò oratio repetenda eſt.

DE CAVSIS CRVDITATVM QVAE SOLENT accidere, CAP. III.

CRuditates in ventre contingere ſolent ob quãdam intemperaturam accidentem ei. Fieri etiam interdum poſſunt ob aliquam paſſionem inſtrumenti, veluti ob craſſitudinem, vel multitudinem, vel tenacitatem, vel aliquam qualitatem alienam ipſorum humorum, aut ob aliquam cibi proprietatem. Sed cruditates in hepate fiunt tam ob has ipſas cauſas quàm ob debilitatem virtutis concoctricis. Per eaſdem ac ſimiles cauſas quoque actio tertiæ concoctionis aberrare reperitur. Atque hæ cauſæ ſunt (vt omnia vno verbo complectar) per quas vnaquæque concoctio à ſuo opere aberrarit. Illud verò par eſt non ignorare: nãque ſiue colores exceſſerint mediocritatem, ſiue receſſerint ab ea, crudos habendos eſſe generali nomine cruditatis dicere oportet. Quonam modo vtrique dicti ſunt crudi, non huius

diſputationis eſt docere,ſiue obſcura fuerit propter a- A liquam frigiditatem genuina caliditas, ſiue abundarit ob aliquam adulterinam caliditatem.Flatuum enim & aquæ inter cutē arthritidiſque & ſimilium à cruditate factorum affectuum propter frigiditatem aliquam vel adulterinam quandam caliditatem, vincentem naturalem,atque ſuauem,vt vrinæ rectè crudæ dici poſſunt, vt quæ mediocritatem non retineant.Quum citra & vltra mediocrem, & ſecundum naturam, vrinam non eſt reperire meliorem vrina mediocri,& quæ ſecundū naturam: quæ verò vel exceſſerint, vel receſſerint à me- B diocritate,appellandæ ſunt crudæ. Tu verò vel aliud nomen indideris,vt rem definias: non enim ego differentiā fecerim inter nomina, modò non aberraris à ſcopo. Hoc itaque pacto ſatis haberi poteſt ex iis quæ dicta ſunt, cognitio de cruditate & cauſis, vnde proficiſcatur, præſertim ſi ſecundum naturam concoctio fiat à mediocritate caliditatis & frigiditatis,atque ſecundū naturam ſe habentium. At verò poſthac primò dicendum eſt de quantitate vrinæ,quam ob cauſam plus minúſve quàm mediocris procurrat.Deinde de aliis dein- C ceps, veluti expoſita ſunt in iis quæ de differentiis, & iudiciis.

DE CAVSIS QVANTITATIS VRINAE, CAP. IIII.

VRina tum profluit multa,quum homo vſus fuerit cibis multis præſertim humidis,atque potu largiore,maximè ſi vinum aquoſum eſſe contigiſſet.Demonſtratum autem eſt aliis in locis, vt cibi boni,ſed humidiores,maximè omnium & nutriunt & diffluunt: vinū verò potius quàm cætera nutrit, atque citius diſpergi- D tur. Quamobrem par eſt,vt vinum abundè bibitum, etiam abundè mingatur,quemadmodum ad idipſum aqueum vinum maximè habile reperitur.Similiter ſe habent ea quæ quum tenuia ſunt,facilè minguntur. Cauſas verò horum reddendi nunc tempus non eſt,partim quia ab aliis de hiſce ſatis diſputatū eſſe nouerim ſuis in locis, partim quia præſens tractatio idipſum minus poſtulat.Ergo decens eſt, vt vrinæ appareant maiores, & tenuiores, atque decoloratiores. Nanque quantum hoc ipſum prouenit potius ob rationem quantitatis: al- E bedo verò & tenuitas à cruditatis imbecillitate proficiſcitur,quæ non eo peruenire potuit,vt vinceret quātitatem, quod mediocre eſt exuperantem. Nanque ſi præſtitiſſet,genuiſſet illi & colorem & ſubſtātiam mediocrē,atque aliqua cōtenta decentia indidiſſet.Quòd ſi vrina maior quàm quod bibitum eſt, profluxerit, tū quum crudi humores concocti fuerint, ob hanc ipſam cauſam eueniſſe probatur. Nanque concoctionem ſe- F quitur nutritio, & ante hanc diſtributio. Decet autem vt concoctæ materiæ ſuperfluitates humidæ excernantur.Optimo iure itaque in humoribus crudis iam concoctis vrina multa apparet. Quinetiā vbi humores crudi concoctique nutrire & humectare corpus poſſunt, non opus eſt bibitione,aut pauca quæ cōſuetudine potius fieri ſolet,quæ quoque per vim quandam fit.Quū verò huiuſmodi excrementa indigeant excerni,his ſeruiūt renes & vaſa diuretica:quod videre eſt in iis quæ quotidie in hominibus ægrotis, atque parum ſanis corporibus fiunt. Sed tamen ab hiſce multis vrinis diffe- G runt vrinæ multæ,quæ apparēt ratione criſis in febriētibus:qua non ſolùm excrementa per renes excernuntur, quæ fiunt crudis humoribus concoctis, verumetiā per eoſdem excernitur omnis differētia humorū morbos efficientium. Adhæc diuretica pharmaca efficiunt vt multa vrina profluat, partim naturali partium ſubtilitate, partim caliditate. Omnia enim fere diuretica ſunt huiuſmodi naturæ. Verùm caliditate facilius mouēt vrinæ multitudinem:partium verò ſubtilitate procedentia humoris cruditatem ſcindunt ac diuidunt,at- H que proprietate pharmacorum efficiunt,vt per vrinam potius excernantur. In paſſione quoque quæ Diabetes appellatur, intemperatura quædam inauctæ caliditatis circa renes cauſa eſt. Hæc enim ita affecta, renes attractabundos ſeroſæ ſubſtantiæ effecit: hi verò ab hepate, venarúmque omni genere æqua tractatione citò attrahunt,legem naturæ membris nullam ſeruantes. At verò quoniam ob hanc rationem accidit egeſtas, atque naturalis humiditas defertur à tanto humiditatum raptu, ſitis nō mediocris homini ſuboritur. Nec minores ſunt potus quàm ſitis,& vrinarum excretiones, renibus ſecundum proportionem attrahentibus ad ſe humiditates. Quamobrem multæ fuerunt vrinæ,neque hiſce minores potus:vbi verò nulla fuerit mora,& temperatura bona,neque inibi adeſſe poterit concoctio. Præter hæc quibus natura venter ſiccus eſt,ab iis vetris ſiccitas efficit vrinas multas profluere. Excrementa enim quæ excerni volunt, vbi venter multitudinem euacuare nō poterit præ morbo,qui natura ei acciderat,ad vias vrinæ facto momento feruntur. Illud quoque addendum eſt,quod maximè fieri ſolet tam in colliquatione totius corporis habitudinis quàm in mortificatione contentricis virtutis.Quandoquidem vbi defatigata natura eſt ob peſſimum aliquem morbum,virtus humorum contentrix,tanquam abiiceret,illos diſſoluit.Ipſi quidē excernuntur feſtinantes ad exitum: ſed quomodo momentum exeundi capiant, non licet ſimiliter cognoſcere.Nanque interdum per ſudorem abundantem viſi ſunt profluere, interdum per ventrem, interdum per vrinam multam,de qua nūc habetur oratio. Sed rationes quibus multæ vrinæ, quomodocunque exeant hæ ſunt,reddita cauſa ſufficiente vnicuique earum. Poſthac dicendum eſt de pauca vrina, quámnā ob cauſam parua profluat.Dictum eſt in iis quæ de iudiciis vrinarum,quot modis pauca veniat vrina: dicetur etiam hic memoriæ reficiendæ cauſa, vt ſingulis proprias cauſas reddamus.Vrina igitur pauca mingitur à ſiccitate ciborum,paucitate potus, item ab exercitio vehementi,atque à cæteris quæ corpus deſiccare conſueuerunt. Scimus autem, vt cibis ſiccioribus excretio quæ per ventrem fit,potius apta ſit:tum verò caliditas roborata cō ſumēs,humiditatem corporis deſiccat. Par eſt in iis vt pauca vrina ſpectetur,quum non ſatis humiditatis ad irrigandum vniuerſum corpus, & attenuantia illa veluti minuant ipſius quantitatem. Pauca quinetiam ſpectatur vrina ob pharmaca & cibos glutinoſos obſtruentes meatus. Hoc enim caſu neque diſtributio fit nutrimētorū,neque quæ diſtributa ſunt, facilè ſecerni poſſunt. Quare accidit vt non ratione defectus, ſed ob quandā obſtructionem,vrinæ paucæ appareant. Simile accidit ob humorum craſſitudinem,atque tenacitatem:qui nihilominus quàm glutinoſi cibi & medicamenta, cohibent exitus opportunos,ita vt intrinſecus accidit humiditatem abūdare:foras verò profluere minorem quàm deceat. Quòd ſi pauca vrina appareat ob multam euacuationem ventris, manifeſtas cauſas oſtendet.Non etiam mancas, quum iam ſubductio ventris multa fieri videatur,& multitudo ſuperfluitate cœpiſſe momentū fluēdi per illas partes. Etenim naturæ opus eſt euacuare totam ſuperfluitatem per conſuetos meatus.Sin fortè alter altero meatus euacuando exceſſerit, per alterū minor quantitas euacuatur. Adde,paucam etiam vrinā profluere ob vehemētiam febris, & ſi æger biberit plus quàm conſuetum eſt,& nihil abſurdum eſt,febrem vehementem humiditatem omnem ſuperfluam cōſumere, quandiu ſi diuturnior fuerit, adipē & ſolida ipſa interdum attingit.Vrina item pauca apparet,vel ob renū ſolorum, aut reliquorum vaſorum vrinatoriorum affectum,vel ob facultatis expultricis totius imbecillitatē: cuius cauſa euidens eſt,nempe vel aliqua intemperies, vel affectus aliquis inſtrumentalis.Sed qui librū de cauſis morborum legerit, is illic edoctus cognouerit hæc exactius.Hoc itaque pacto de vrinarum quantitatis cauſis,diſputatio ſatis quum ſit,hîc ſiſtatur.Reliquum eſſe videtur referre cauſas colorum, atque poſt haſce conſiſtentiarum,deinde contentorum: vt omnium reddita ratione,& horū explicatis cauſis,facilè vnuſquiſq; credere poſſit memoratis iudiciis,atque prōptiſſimè & dicere & efficere ea quæ decet in eiuſmodi rebus. Qui enim rationem eorum quæ fiunt ignorauerit, hūc puto non facilè poſſe credere iudiciis: neque ſi crediderit, poſſe reſiſtere, vbi commotus à rationibus diuerſis

fuerit. Hoc itaque pacto cauſæ quæ viſæ ſunt genuinæ, putantur & prædicantur eſſe ſcientiæ de vrinis. Similiter aggredi diſputationem de cauſis colorum operæpretium eſt.

DE CAVSIS VRINARVM ALBARVM, CAP. V.

VBi de albarum vrinarum cauſis primò dixerimus, quemadmodum in iis quæ de differentiis & iudiciis vrinarum diſputauimus, ita quoque de cauſis aliorum colorum tractabimus, ordine illorum hic quoque ſeruato. Igitur (ſicuti ratione demonſtratum eſt) quum exacta & mediocris in hepatis ſima parte facta fuerit concoctio atque diſcretio, ita vt terreſtris humor perfectè diſtributus ſit lieni, quòd humor is non facilè habeat reſtaurationem: ſeroſus verò humor ſequatur vnà cùm ſanguine ob vtilitatē quam illic diximus: bilis verò rubeæ pars maxima, atque propemodum tota collecta appareat in veſicula fellis: nanque eius pars quædā cum ſanguine remanet, tum vt ipſum ſubtilem efficiat, ac facilem ad diſtributionem faciendam, tum etiam vt adiuuet ſerum ad facilem diductionem ſanguinis. Nanque mordaci qualitate qua pollet, irritando vim excretricem ſimul cum vrina exit, quum apparuerit inutilis tertiæ concoctioni. Mixta autem colorem mediocrem dat chymati, vt ſenſus & ratio nouit. Nempe colores vrinarum eouſque participant ſanguinis apparentiam, quouſque ſplendor humorem radians pulchrè facit. Id autem eſſe ſanguinis munus creditur iis qui rectè iudicare nouerunt. Atque hæc ſint dicta de temperata vrina. Quoniam autem veriſimile eſt huiuſmodi flauā bilem abundare & deficere, atque aquoſiorem & coloratam eſſe: tales erunt vrinarum colores ſecundum eorū differētias, quales cauſæ fuerint. In albis igitur coloribus, maximè cryſtallo & aquæ ſimilibus, aliquis ſummā cruditatem ex frigiditate naturæ ortam, aut maximam obſtructionem vaſorum præſertim vrinas ſecernentiū, aut bilis tingentis ad alias partes traductionem, agnoſcere aliquis poſſit. Vrinā verò quæ albedinē remiſſam oſtendit, præſertim quæ vergit ad glaucum, & charopū colorem, non facilè dixerit propter flauæ bilis ad alias partes traductionem, ſed potius ob debilitatem virtutis alterantis, & concoquentis humores fieri, nemo prudentium inficias ire poterit.

ADVERSVS EOS QVI VRINAS VSQVEQVAque à ſanguine colorari defendunt, CAP. VI.

QVoniam quidā ſunt qui arbitrantur vrinas à ſanguine colorari, aduerſus eos pauca quædam ſcribere decreuimus, vt eorum errorem tollamus. Scimus igitur ſano manente corpore, præſertim ſi humores in mediocritate conſiſtant, naturam nunquam excernere aliquem ex humoribus, qui alere corpus cōſueuerunt, quum eiuſmodi nutrimenti ſemper indiga ſit. Quinetiam ſi natura tot machinetur pro nutritione animalis, atque ſemper deſit à completa, non parum abſurdum eſſe videtur, ſanguinem vnà cum vrinis excerni. Adde, ſanguine rubeo cum vrina ſubalbida confluente, oportere vrinam apparere ſubrubeam ſecundum naturam. At hoc à ſanitate tantum recedit quantum rubeum appareat. Quinetiam quidnam prohiberet ſanguine ſemper abundante, vt non etiam ſemper vrinæ eiuſmodi ſpectarentur, quales ſecundū naturam eſſe ratione demonſtratum eſt? Præter hæc non etiam id conſentit cū eiuſmodi viris. Nāque rebus augentibus bilem in corpore, vrinæ multæ bilioſæ generantur: oportebat enim magis colorari à ſanguine aucto. At hoc longè aliter ſucceſſit quàm viri illi opinati ſunt. Quinetiam qui eiuſmodi multum bilioſas vrinas mingunt, etiam multā bilem & euomere & egerere ſolēt. Atque qui animaduertere voluerit, is perſuadebitur eſſe alias vrinas mediocres, ac hiſce vicinas, quæ à rubea bili, non à ſanguine colorantur. An autem aliqua vrina vel à ſanguine, vel à bili nigra coloretur, paulò inferius demonſtrabitur. Vbi ergo iam nouiſti quis humor maximè vrinas coloret, didiciſtique propter quam cauſam colorem eis non imponat, eas vtique albas relinquens: perquam facilè hinc cognoueris in cæteris vrinis colorationes, cōprehenſa methodo de coloribus. In quo quum contingat te dubitare: (id autem quod manifeſtum atque explicatum eſt omnibus in locis, tutius eſt ad capeſſendā diſciplinam), non etiam nos ſiuerimus te vexari ab aliqua occaſione, vnumquenque è coloribus, qui iampridem aliis in locis demōnſtrati ſunt, oſtendēdo, qua ob cauſam eo pacto vrinas colorēt. Accidere enim poteſt, vt ſi non didiceris, multa ignores. Igitur vltra vrinas albas apparēt ſubſpiceæ atque ſpiceæ: quæ iam vim ſenſerunt virtutis alteratricis & concoctricis. Quandoquidem (vt ſæpe dictum eſt) vbi bilioſus humor non adeptus ſit concoctionem decentem, tum vrinas albas apparere, atque principium colorationis eſſe ſubpallidū & pallidum: decenter quiſquam in hiſce poterit exiſtimare concoctionis principium ſumpſiſſe cibum qui ad nutriendum aſſumptus eſt, atque colorem inſitum iam excitari apparere, mediocritérque materiā dominari: ita vt ſi non in totum, mediocriter ſaltem natura attigerit concoctionem. Nanque vbi bilis flaua ſufficienter concocta eſt, ipſa à ſui nominis proprietate iudicium facit cuiuſnam coloris ſit. Veruntamen ſi intentionem ſuſceperit, tum apparebit rubea, & violacea, & cærulea, & braſſicea, & ſubnigra, ita vt iamiam ad nigram bilē tranſitura videatur. Quemadmodū contrà quum abeſt à colore qui ſecundum naturam apparet, color ſubcroceus ſuccedit, atque ſubaureus, & ſpiceus, & ſubſpiceus, atque qui hoc deterior eſt. Quum igitur hæc ita habeant, par eſt vt hoc pacto introducatur oratio. Vbi mediocris, atque, vt decet, concoctio fit, tum flaua, atque rufa bilis generatur: & vrinæ apparent ſubflauæ atque ſubrufæ, colore bilis remiſſo ob miſtionem ſeroſæ humiditatis, cuius color albus eſt. Quamobrem ſi dictum fuerit colores eiuſmodi eſſe vrinarum mediocriū, qui miſtiones ſunt è flauo atque albo colore, non erit oratio ab eo quod decet aberrans.

DE CAVSIS SVBPALLIDORVM ET PALLIdorum contentorum, CAP. VII.

COntenta ſubpallida (nam hoc pacto de his quoque dicendum eſt) deteriorem indicabunt tincturam, quæ fieri ſolet à bili, quæ concoctione diminuta eſt. In quo ſi quiſquam conſiderans eiuſmodi ſubpallidos colores, perparum à veritate aberraturum illum putamus, ſi eiſdem rationibus in cæteris coloribus vtatur. Nanque pallidos colores in vrinis apparentes, dicere poterit eſſe immiſtiones ſubflaui atque albi coloris, qui ſeroſæ ſubſtantiæ eſt: veluti ſubpallidus color generatur è miſtione pallidi, atque ſero ipſarum vrinarum, idque quum in concoctione quodammodo fuerit peccatum: & de pallido colore vrinarum eiuſmodi ratio reddi poteſt. Nunc verò de reliquis coloribus dicamus, vt vniuſcuiuſque cauſæ reddantur. Veruntamen, vt noſti, dictum eſt quæ ſint vrinæ mediocres, & quam ob cauſam ſint ſubrufæ, & ſubflauæ: poſthac de vrinis rufis atque flauis apparentibus referamus.

DE CAVSA RVFARVM ET FLAVARVM VRInarum, CAP. VIII.

TAles colores vrinarum faciunt vnumquenque exiſtimare humorem ipſum bilioſum, aut quātitate, aut qualitate intenſū, proceſſiſſe eò, vt & coloratior atque acrior eſſet. Siquidem quum vltra flauum & rufū bilis color proceſſerit, vrinæ manifeſtò apparēt ratione miſtionis colorum diuerſorum.

DE CAVSA SVBRVBEARVM AC RVBEARVM vrinarum, CAP. IX.

VRrina ſubrubea & rubea producitur aut à miſtione rubeæ bilis, aut à ſanguinis ſanie, quæ impetu quodam eò fertur. Bilem autem rubeam interdum apparere, ex medicis audire licet. Ego verò ſæpenumero vidi bilem eiuſmodi, veluti in quodam, pauliſper antequam febriret. Tum enim venter egeſſit ſubrubea excrementa, & vrina ſimilem colorem referebat. At verò non oportet orationem producere in iis rebus quæ euidentes ſunt. Illud potius referre cōuenit, quæ vrina appareat, vbi exauctus fuerit ſanguis ſanioſus. Vbi igitur abundauerit ſanguis, non etiam facilè ab eius naturali ſpiritu ventilatur. Nam quum arctata ſint veluti eius vaſa à multitudine, tum ſanies quædam ingeneratur

in ipſo ſanguine. Quemadmodũ in corporibus, quæ nullo modo ventilantur, atque humiditatem quandã participantia iam in putredinem vergunt, pus quoddã generatur, quod à grammaticis appellatur ἰχὼρ, hoc eſt putreſcẽtium corporum pus: vulgò verò dicitur ὀμίχλη, hoc eſt caligo. Hæc ipſa ſunt ſigna mutationis, quæ ab aliqua cauſa inducta eſt, ſed ſignificantia id quod nondum putrefactionem accepit. Ergo in ſubrubeis vrinis apparet ſanguini acceſſiſſe ſaniem quandam, qualis eſt ὀμίχλη, quæ ſingulis dieb⁹ ſpectatur in corporibus humidioribus, ſed excernitur à virtute excretrice eã appellãte. Sanies enim ea, quum rubeo colore ſit (eſt enim veluti ſanguis corruptus), fueritque vnita cum ſeroſo humore, illius colorem alterando mutat in ſuum. Veruntamen abeſſe à perfecta rubedine ſpectatur: aqueſcit enim ita vt eadẽ ſubſtantia eſſe videatur, qua eſt humor ipſe ſeroſus. Quinetiam nec latere illud oportet. Nam etſi quadam ex parte ſeroſus humor tingat vrinam, id tamen obfuſcatur in miſtione, tam ab excedẽtis ſaniei ſubſtantia quàm à colore: atque hoc pacto ſubrubeæ vrinæ cauſæ reddi poſſunt. Rubea verò vrina gignitur, aut ob nimiam multitudinem bilis rubeæ, aut ob ſaniẽ multam ſanguinis quæ impetu fertur cum vrinis. Hæc enim multitudine excedentia parum apparere ſinunt miſtionem ſeroſi coloris. Quinetiam quum exactè rubea ſit vrina, & coccinea, demonſtrat ſanguinem ab aliqua parte profluxiſſe: aut quum rupta eſt aliqua earũ venarum quæ ad vaſa vrinaria ſunt, aut quum tranſcolantibus vrinam renũ vaſis hiatus quidam & nimia raritas eſt. Quare accidit vt ab hiſce non parum ſubſtantiæ ſanguinis ipſius profluat, afficiàtque ſuopte colore vrinas. Sed ſermo ſuper ſãguine miſto aliis in locis clarior habebitur, qui in hoc loco ſupernacane⁹ eſt. Nãq; de vrinis, non de mictu ſanguinis diſputare nunc propoſitum eſt nobis, cuius oratio dimittatur. Poſthac verò dicẽdum de colore vineo vocato, atque de aliis qui deinceps ſequuntur.

DE CAVSA VRINAE VINEAE, CAP. X.

QVinã ſit color vineus appellatus, in iis quæ de differentiis vrinarum explicauimus: quidque ſignificet, docuimus vbi de iudiciis actum eſt. Nũc verò ſubiungenda eſt oratio de cauſis, ob quas hic color produci ſoleat in vrinis. Igitur in iis qui multum cucurrerunt atque laborarunt, accidit, vt vrina eiuſmodi coloris appareat ob ſanguinis aſſationem. Nanque vbi aſſiduus, & vehemens motus ſanguinem calefecerit, atque plus iuſto inflammauerit, reſudaréque in vrinariis meatibus effecerit, tum collectione vtrorumque color vineus productus apparet. Neque cuiquam id mirum ſit, vbi etiam globuli ſanguinis in cutim per ſudorem diſtributi, quum & à labore & ſolis æſtu interdũ homo corripiatur. Ego quinimo in quodam iuuene id ipſum memini me vidiſſe. Nanque ipſe amicique complures ſub Canis ortũ ab vrbe profecti, venimus ad nũdinas quaſdam oraturi ſanctum qui illic maximopere à cũctis venerabatur, atque illic diſtẽti ſumus ſpectando multa ob ornatum viſu digna. Neque tertia diei hora elapſa erat tum quũ eò perueneramus. Atque poſt vota facta Deo pauliſper etiam immorati ſumus. Iámque meridies aderat quum redire cogitauimus. Ergo ſole aduſti, ad crepuſculum domum peruenimus, maximo per eam diem labore tolerato. Nam partim quia nemo noſtrûm conſueuerat fatigari longa via & æſtu, partim etiam quòd vnuſquiſque erat molli corpore, vehemens æſtus nos corripuit. Veruntamen ipſo ſtatim tempore nocumento illo ſolutus ſum: vnus verò ex eis qui nobiſcum venerant, qui etiam molliori cõſtabat corpore, quódque ex facili afficiebatur, erátque ipſe quoque homo liber, vt præ ſe ferebat, nocumẽtum ob viam & æſtum ſuſcepit. Nam poſtera dies demonſtrauit vt ipſe ab itinere eo offenſus eſſet: venter enim eum ſtimulauit. Quare acceſſit ad chytropodam, atque ſubnigrum humorem excreuit. Quẽ vbi aſpexit, iuſſit abſportari, ac veniens ad me paſſionẽ enarrauit, rogauítque quidnã ſibi vellet eiuſmodi excrementorum mutatio. Igitur ipſum quum nouiſſem conſuetum eſſe ſecare venam, atque multo iam exacto tempore non vſum eſſe eo more, item eſſe calidum hominem, atque ad patiendum habilem, addens quoque heſternum iter: tum certò cognoui eum ſudauiſſe, atque ſanguine per ſuperficies internas venarum aſſato, ac deinde attracto ad ventrem, directóque ad egerendum, ac tandem excreto per ſedem apparuiſſe eiuſmodi excrementorum genus. Quamobrem hinc ratiocinatus de vineis vrinis, ſubiunxi etiam hoc in loco, vt generentur ab eiſdem cauſis, in quo oportet ſtudioſum fidem adhibere rationi. Et eæ ipſæ in ſanis corporibus & dicuntur & apparent. In iis verò qui à febribus vehementibus corripiuntur, vrina demonſtrat ſaniem ſanguine abundare, atque putreſcere quoque, & vri: & & hac ratione mutari in ſpeciem bilis flauæ, atque diffugiſſe ideas exactas colorum vtriuſque humoris, vſqueadeo vt nihil proprii remanſerit: vineum verò colorem ita vocatum, produxiſſe colorẽ ſanguinis tranſmutati in bilem. Atque ratio de colore vineo hoc pacto redditur.

DE CAVSA VRINARVM PAOSEARVM, CAP. XI.

PAſſeus quoque color longius à mediocritate manet, atque maiorem alterationẽ adeptus eſt. Siquidem à bili flaua mediocri ratione generata, mediocris vrina proficiſcitur. Quantum verò illa ab eo quod decens eſt, exceſſerit, tantũ quoque vrina mutari demonſtratur. Flaua bilis nimirũ eiuſmodi exaſſata, atque veluti violacea effecta, adeo vt paruo quodã momento indigeat ad tranſeundum ad ideam humoris melancholici, vbi penetrauerit venarum ſubſtantiam, paſſeũ colorem in vrinis oſtendit.

DE CAVSIS VRINARVM VIRIDIVM, CAP. XII.

VRinarum viridium ita vocatarum quæcunque ob liquefactionẽ pinguis generantur, hæ clariores, atque ad oleaceum colorem vergentes producuntur. Fiunt autem eiuſmodi vrinæ à miſtione pinguis colliquati, quod in oleaceum colorem mutatum eſt à circũueniente febre. Quæ verò ad nigredinem magis inclinãt, hæ adumbrata viriditate fulgent: ſed multitudinẽ violaceæ, atque cæruleæ ſic appellatæ bilis oſtendunt. Hæ enim quæ multum virides ſũt, parua quadam mutatione indigent, vt ad nigræ bilis ſpeciem tranſeãt. Ab hiſce nanque nigri colores generantur. Atque viridis color (vt dictum eſt) fit ob exceſſum prauiſſimæ bilis exauctæ quãtitate & qualitate, atque ad aliud bilis genus iam adductæ.

DE CAVSIS VRINARVM VENETARVM ET liuidarum, CAP. XIII.

VRina veneta atque liuida, item etiã nigra, & à frigiditate & ab humore nigro generantur, differentiáque qua mutuò differũt, oſtẽdũt quãtitatẽ & qualitatẽ humorum eiuſmodi vrinas tingentium. Similitudine verò ſpeciei arguunt vnitatem illorum. Vnius enim ſpeciei caloris communicant. Neque paruam differentiam inter ſe habent in intenſione & remiſſione coloris. Quinetiam neque ſemper ab eiſdẽ cauſis omnes productæ ſunt, ſed veluti diuerſo modo. Quandoquidẽ veneta ob caliditatem non fit eiuſmodi, neque liuida quoque, ſed interdum ob frigiditatem, interdum ob nigrum humorem. Sed liuida ſuperauit venetam, quia fit ob plagas, interdum & lora incuſſa homini. Niger verò vrinæ color, & ob frigiditatẽ valde exauctam, & exceſſum caliditatis, & ob influxũ humoris nigri, atque ob extremam mortificationẽ. Quæ (ni fallor) etſi in iis quæ de iudiciis tranſacta ſunt, nunc tamen ſubiunxerimus cauſas quæ eis congruere exiſtimantur. Igitur liuida ob plagas fit, oſtẽdit magnam ſanguinis mortificationem factã eſſe. Plagis enim diſtrahentibus, atque mortificantibus ſanguinem: ſanguis verò mortificatus ſubnigreſcere conſueuit, qui ſerò tandem à virtute excretrice per ventrem pulſus, ſimul & per vrinaria vaſa oſtẽdit huiuſmodi vrinas, atque etiam excrementa. Interdum verò impetum exeundi capiens per alterũ meatuum, alterum prætermiſit. Quod hac ratione capitur: nanque quæ vrina nequiuit demonſtrare, hæc venter

excertiens oſtendit: veluti contrà, quæ venter non potuit excernere, hæc ipſa demonſtrarunt vrinæ. Vt ipſe interdum ſpectaui vrinam albam atque tenuem, excrementa verò perquam biliosa vidi. Quemadmodum alias alba excertiente ventre, non paucam bilem adeſſe corpori vrina ſignificauit. Veruntamen quum hoc ipſum munus ſit iudiciariæ facultatis, in illa relinquantur explicanda. Nunc verò quæ deinceps ſunt ſequendo dicamus. Veneta igitur & liuida & nigra, denuntiant bilem nigram à qua tinguntur, teſtantúrque frigiditatem non aliter quàm caliditatem, præſertim in vrinis nigris. Frigiditate autem ſolere nigreſcere humores, quemadmodũ immodica caliditate, diſcere eſt ex his. Frigiditas enim contrahendo ſpiſſat corpus, veluti aſſiduè videre licet in nubibus. Eæ enim quantum ſpiſſitudinis admiſerint, eo nigriores ſpectantur pellucentia abeunte ob ſpiſſitudinem. Quinetiam nihilo ſecius ob mortificationem profectam è frigiditate ſolet nigreſcere vrina: is enim color proprius eſt mortuis corporibus. Quoniam vita opponi dicitur morti, omnino etiam propria viuentium, opponentur mortuorum propriis. Atqui ſi ſubalbida, atque ſubrufa ſanis reddantur, quænam reddi poſſint magis propria iam mortificatis quàm nigra, quæ ſortita ſunt colorem hunc omnium extremum? Caliditas quinetiam ſolet nigrefacere vrinam exaſſando, & adurendo materiam contentam in venis: quemadmodum etiã in carbonibus extinctis apparet. Hi enim ab ignis caliditatẽ nigrefiunt, ſuſcipientes illam in humiditate, quæ in eis ineſt. Singulis etiã diebus ſpectare potes homines, quorum extremæ partes liuidæ atque nigræ effectæ ſunt ab exceſſu frigiditatis. Quin & vlcera quædã praua, etiam Anthraces appellata, quæ vergunt ad nigrum colorem ob immodeſtiam caliditatis. Ego nimirum memini vidiſſe vrinam nigram, quum frequens eſſem in loco vbi medici verſantur. Venit quidam matulã ferens, in qua vrina veneta & ſubtenuis ſpectabatur. Veruntamen is vbi vrinam feciſſet, nequiuit venire erectus, ſed venit valde incuruatus: nam ſenſerat circa renes vehemẽtes dolores. Retulit quoque priuſquam inciſa ei fuiſſet vena, mediocriter doluiſſe ex renibus, atque ſatis ſanguinis fluxiſſe. Poſtea verò dolores vehementer exauctos, ita vt prauè affecerint hominem. Erat autẽ tum hybernum tempus, atque fortuna quadam pluſquam decebat frigidum. Igitur hæc videns & audiens, conſideraui immodicam quandam frigiditatem in cauſa eſſe, dixíque opus eſſe vt calidioribus vteretur. Vos autem decet eiuſmodi res cõtemplari, atque diſcere eniti, quòd frigiditatis exceſſus ſæpenumero vrinas eiuſmodi repræſentet. Sed oratio de cauſis colorum, tùm quia ſatis (vt arbitror) tractata eſt, hîc finiatur: tum etiam quia aliæ quæſtiones in hiſce quæ de cauſis vrinarum diſputantur, pertractandæ, orationem ad ſe trahunt. Redditio igitur cauſarum in iis quæ particularia ſunt, longa, (vt arbitror) oratione indigebit: neque eam valde certã adipiſcetur, ob id quòd particularia nulla menſura, numeróque nullo definita eſſe compertum eſt. Quinetiã iis qui vniuerſalibus quibuſdam definitionibus, quoad fieri poteſt, determinauerũt generalia, atque reddidêre illorum cauſas, ſuperuacaneum eſſe videtur, ſi iterũ interrogauerint particularia quæ in vniuerſalibus definitionibus comprehenduntur. Præter hæc conuenit vt facta diſputatione de cõſiſtẽtia vrinarũ, reddãtur cauſæ, quæ illarũ eſſe exiſtimãtur. Quũ igitur duæ ſint qualitates actiuæ, & effectiuæ, duæ itẽ paſſiuæ, ac harũ quælibet ſit aut dominãs, aut victa, omnis cõcoctio, & cruditas gignitur in quibꝰ ſpecies cõſiſtẽtiarũ cõſiſtũt. Cõcoctio enim (vt ait Philoſophꝰ) eſt perfectio à calido, naturali, & genuino facta ex paſſiuis oppoſitis. Hæc autẽ ſũt propria in vnaquaq; materia. Quũ enim ipſa concocta fuerit, tũ perfecta eſt, & extitit, atq; principiũ perfectionis à caliditate naturali iactum eſt. Quanuis etiam ab aliquo externo auxilium ad perficiendũ præſtetur. Finis verò ad propriam aliquam atque definitam ſpeciem tranſigitur. Cruditas autem accidit ob horum ipſorũ contraria, ſcilicet quia materia non regitur à ca-

A lore naturali, aut ob eius prauitatem, aut exceſſum, aut ob aliquam intemperaturam, quæ occupauit naturalẽ caliditatem. Atque (vt de hac re ſummatim dicam) concoctio eſt à caliditate naturali cuiuſuis materiæ in ſpeciem definitam, propriam concoquenti mutatio. Nanque quum materia fuerit mediocris, eique naturalis caliditas fuerit dominata, tum concoctio fit ſecundum ipſius rationem. Atque excrementorum excretiones capiunt ſubſtantiam ſecundum proportionem expetitam.

B DE CAVSA CONSISTENTIARVM, CAP. XIIII.

VRinæ conſiſtentia mediocris apparens, etiam concoctionem exactè factam oſtendit. Atque quãtum illa à mediocritate diſtiterit, tantum quoque cõcoctionem à perfectione aberrauiſſe, atque quouis modo excidiſſe demonſtrat. Quoniam verò vrinæ tenues atque craſſæ, & quæcunque mediocrem ſubſtantiam effugiſſe videntur, vt diuerſam aliquã ſubſtantiam adeptæ ſunt, ita arguunt naturæ ipſius incoctionem: decẽs eſſe pro-
C batur vt cauſæ earum reddantur, vt congruere putãtur. Igitur quia naturalis calor dominãdo, cibo & potui atque humoribus internis, ſuapte natura cõcoctiones, vt decet, effecit: ſin verò acciderit aberrare aliquo pacto, cruditas in hiſce aderit, vt iam dictũ eſt. Atque tenues vrinæ apparentes demonſtrant caliditatem naturalem excidiſſe ab eo quod conuenit: aut quia ſuperata eſt ab aliqua potente frigiditate, aut quia extranea & corruptrix caliditas aliqua occaſione præcedens, occupat caliditatem naturalem, ita vt hæc obſcuretur, atque ab a-
D ctione propria prohibeatur. Id autẽ ita ſe habere videre licet in cibis qui elixãtur: nãque minꝰ elixãtur ab igne illa quæ cõtigit elixari ſub ſole vehemẽter radiãte, quã quæ ĩ vmbroſo & ſole minꝰ illuſtrato loco. Veluti quoq; quæ contigit ſub aere maximè frigido elixari, minus elixantur quàm quæ in aere tepido elixãtur. Illic enim ſolis calor calorem ignis attrahens, hîc verò vehementis frigoris vis caliditati ignis repugnans, efficiũt vt minus in iis coquenda elixentur, quàm quæ nõ in eiuſmodi locis elixantur, tanquam nihil impedimento eſſe cõ-
E tingat. Quamobrem hinc accidit vt opſonia minus cocta ſint. Quinetiã qui ſub diuo æſtuante aut frigido elixantur, ea incocta ſunt eo tempore, quo cocta ſunt ea, quæ in vmbroſa & calidiore domo elixantur. Idem etiã diſcere licet in lucernis. Nãque vbi lucernæ minori maiorem admoueris, tum minor ab exceſſu maioris langueſcet, ſi non etiam extinguatur. Atque hîc ſola quantitate variata lumina idipſum patiuntur, illic verò etiã differentia qualitatis, quæ in eodem eſt genere. Quam-
F obrem oportet virum prudẽtem intelligere compoſitionem ex vtriſque differentiis, idque quærere pari ratione iis quæ fiunt in erroribus concoctionis. Nam quãtum cõcoctrix & alteratrix vis ab aliqua qualitatum actiuarum prædictarum paſſa fuerit, tantum conſiſtentiæ mediocritatem effugerint verſus tenuiorem conſiſtẽtiam. Idque maximè accidere videtur, vbi intemperaturæ ſimplices fuerint intenſiores. Vbi verò vis concoctrix non per ſe patiatur, aut ab aliqua intemperatura, ſed ab aliquo exceſſu materiæ, tũc potius vrinæ craſſiores apparebunt. Decet quinetiam, vt ſi tractu tempo-
G ris naturalis calor langueſcat, aut contrà materia ipſa excreſcat, vrinæ diuerſæ & craſſæ ſpectentur. Et quum natura concoquere aggrediatur materiam, quam nondum omnem perdomuerit, vrinam de tenui in craſſam mutari oſtendit. Quin quum vel à frigiditate dominãte, vel ab externa caliditate impeditam, minus aſſequatur vt faciat officium ſuum, quatenus ipſa ſuperare non potens aggreditur cõcoctionem, vrina tenuis profluit, atque naturalis caliditatis magna debilitas adeſſe demõſtratur. Adhæc quum natura cœperit materiæ domi-
H nari, ipſam habilem ad terminandum efficiens, quatenus minuit illius malitiam, ac materiæ reliquum excitatur atque craſſeſcit, mediocre quoddam capiens momentum eundi ad bonum, tum concoctionis principiũ indicatur. Nãque quum à principio vrinæ apparuerint tenues, idque non ob aliquam nudam intemperaturã,

A nunquam ad mediocritatẽ fieri poterit mutatio, ſi prius in eis non ingenita fuerit craſſitudo. Illæ enim vrinæ, veluti & experientia & ratio demonſtrauit, arguunt magnam virtutis debilitatem, atqueeo potius quo cum coloribus peioribus inſpectantur. Craſſæ verò indicant pugnam quandam naturæ, atque certamen veluti nitẽtis, vt dominetur materiæ: atque iamiam fortè dominantis, ſi nõ apparuerint in vrinis ſubſtantiæ vehemẽter craſſæ. Hîc enim par eſt, à materia tanta ſubactã naturam ſuccubuiſſe. At verò quòd poſſunt quidam opponendo dicere, Nãque ſi tenuia extremæ cruditatis ſũt, B mediocria verò optimæ concoctionis, oportebat ſubtenuia, ſed non craſſa apparere ſigna naturæ incumbentis concoctioni. Quibus reſpondendum eſt vt decet, atque explicandæ ſunt quæ exiſtimantur eſſe ipſarum vrinæ ſubſtantiarum. Igitur quum hominum qui à morbis correpti ſunt, alii ob intemperaturam ſimplicem aliquam auctam patiuntur, alii ob abundantiam alicuius materiæ qui ob intemperaturã ægrotant, vt dictum iá eſt, ab iis potius tenues vrinæ profluunt. Qui verò ob aliquam materiam plus iuſto auctam dolent, ab iis in in- C itiis ægritudinum frequentius vrinæ tenues minguntur, quæ procedente tempore craſſeſcunt. Interdum etiã ab initio vniuſcuiuſque craſſæ inſpiciũtur. De quarum vnaquaque referendum eſt quod decet. Igitur eorum qui ob nudam quamcunque intẽperaturam ægrotant, vrinæ perquam tenues apparent, minus verò tenues ſpectantur pugnante etiam natura: ſicuti mediocres proueniunt quum dominata fuerit. Nanque horũ ipſorum primum accidit ob extremam naturæ ſolutionem nequeuntis aſſurgere eo, vt officium ſuum effice- D ret, ita vt vrinæ materia prorſus inelaborata relinquatur: alterum verò ob paruam ipſius reſtaurationẽ, quia iam aggreditur: tertium quoque ob dominatum nullo aliunde impediente. Teſtabuntur hanc rationem etiam colorum mutationes. Atque ob eiuſmodi cauſas apparent vrinæ tenues, & ſubtenues eorum qui ab aliqua nuda intemperatura correpti fuerint. In eis verò qui minus ſanè habent ob aliquos humores qui exceſſerunt, etiam diutius vrinæ apparent, nondum aggrediẽte natura, perinde acſi adhuc eſſet morbus crudus. At- E que quantum vrina fuerit tenuis, tantum cruditas adeſſe exiſtimatur. Quum igitur tanta fuerit materiæ cruditas, nihil ea ratione paratur ad excretionem, virtute retentrice materiam ipſam quoque continente, atque virtute naturali pro viribus nitente concoctionem imponere. Ergo quum hoc ita habeat, atque neque natura queat concoquere materiam, neque cibus ac potus foris ſuppeditati, menſuris concoctionis expenduntur. naturali virtute intenta ad maiora, fit vt ob hoc tenuis F vrina, non craſſa ob illud appareat. Veruntamen vbi natura vincit materiam tum cruda concoquuntur: præſertim ſi per ventrem ac vrinam ſecedere debeant, tum vrinæ demonſtrantur habere craſſitudinem non mediocrem. Conuulſa nanque materia ſuperflua, ad exitũ dominante quodammodo concoctrice virtute, etiam vrinæ demonſtrantur craſſæ. Quare plerique ab hoc ſigno coniectantes excrementorum impetum eũdi deorſum, auſi ſunt prædicere futuras eſſe ventris excretiones nõ paucas. Sed quum id ipſum ſit pars facultatis prognoſticæ, par eſt vt ſeruetur quouſque illuc ventũ ſit. Nos G verò ab iis quæ ſunt nobis euidentia, ſubiunxerimus etiam hoc ad propoſitæ rei confirmationẽ. Nanque cõſueuêre in ſuperficie huius corporis tumores quidã varii generari. Quorum alii nonnunquam quicquam puris, aut puri ſimilem humiditatem cõtinent, ita vt quoties ipſos diſcideris, carnem inueneris extraneam. Alii verò attrahentes ad ſe cunctam materiam, tractu temporis concoquunt, atque alterant in puris ſpeciem. Deinde ſiue caſu, ſiue arte ſuperfluitatem puris euacuauerint, ad id quod ſecundum naturam eſt, reuertũtur. Sed H tum tumores hoſce ſi in initio diſcideris, quoniã morbus adhuc crudus eſt, nihil humiditatis hauſeris, præter ſanguinem natura congruentem membris. Sed ſi in initio concoctionis eos ſecueris, inſpexeris pus ſubcruentum. At ſi in ipſa vehementia ſeruaueris tumorẽ in-

A tegrum, ac deinde iam protracta cõcoctione diuiſeris, aſpexeris pus ſincerum atque concoctum fluere. Hæc ſunt conferenda à te cum vrinis, ô vir optime. Nam in illis crudo etiam manente morbo, nihil in vrinis cæteriſque excretionibus emittitur, ſed paruum quoddam eiicitur, morbo incipiente inualeſcere. Quum verò vehementia iam affuerit, concoctio tum perfecta materiæ gignitur, ac vrinæ craſſitudinem capiunt materia deorſum verſus deſcendente. Vrinæ enim craſſæ ſemper fuêre ſigna humorum quorumcunque aliquo pa- B cto implentiũ ventrem, & inteſtina, atque hepatis partes cauas. Veruntamen quando hæc ſignificẽt ventris excretionem, & quando non ſignificent, explicabitur in iis quæ de præuidẽtia. Et (vt omnia vno verbo dicam) ſic habeto, vrinæ tenuiſſimæ extremam quandam debilitatem naturæ, atque cruditatem arguunt, ob defectũ caloris natiui. Craſſæ verò factæ, atque eiuſmodi manẽtes vel etiã cõſtitutæ, oſtẽdũt primò calorẽ genuinũ concoctioni incumbere, deinde dominari quodammodo. Veruntamen nondum eo perueniſſe vt integrè con- C coxerit, ſiue à quantitate vel qualitate humorum, ſiue à propria laxitate langueſcentem & obſcuratum. At verò quoniam dictum eſt vrinas tenues apparere ob obſtructionem, referendæ etiam in iis quæ tenuitatis cauſæ exiſtimantur. Ergo quum vel circa renes, atque reliqua vaſa vrinaria, vel circa aliquas particulas potentes coercere, vt vrinæ mediocres exeant, obſtructio aliqua non parua gignitur ab aliqua affectione, tum vrina per anguſtias, veluti per defæcatorium colata perquam tenuis exit. Neque mirum videri poterit, quod ſpectare D eſt in iis quæ ſingulis diebus factitantur. Quidam enim quum vinum limoſum & craſſum ſentiunt, illud defæcatorio ſæpenumero colant, atque decenter attenuant colaturis auferendo craſſitudinem, ita vt pellucidiſſimum vinum efficiãt. Simile fieri in vrinis colligere oportet. Quamobrem vbi acciderit, vt ob aliquam obſtructionem vrina tenuis appareat, tum quis cauſari potius debuerit meatus obſtructos eſſe quàm virtutis concoctricis debilitatẽ. Sed de concoctione & incoctione atque materiæ cruditate ſufficiẽs iam facta diſputa- E tio hoc pacto maneat. Atque ab hiſce diſcat vnuſquiſque hiſce ſtudiis incumbens, quòd vrinarum ſubſtantiarum aliæ ſequuntur cõcoctiones humorum, aliæ incoctiones, aliæ quoq; cruditates. Mox verò par eſt diſputare de cauſis contentorum in vrinis.

DE CAVSA CONTENTORVM ALBORVM, CAP. XV.

QVemadmodum concoctionis & incoctionis quæ in vẽtre, & cauis hepatis, atque vicinis inſignibuſ- F que vaſis fit, conſiſtentiæ vrinarum potiſſimum ſigna extitêre: ita quoque concoctionis, quæ in genere venarũ perficitur, putare oportet contenta ſigna eſſe. Quãobrem dicendum eſt primo de hiſce, atque de coloribus, qui vnà cum contentis apparent, atque quæ cauſa exiſtimetur eorum eſſe. Deinde de ſubſtantiis contentorum, atque locali trãſmutatione, déque reliquis quæcunque in eis ſuſpiciuntur. Contenta igitur mediocriter alba & læuia & æquabilia teſtantur ſanam virtutem eſſe in tertia concoctione. Nanque ſicuti in ſanguine perfectè concocto colamentum apparet ſubrufum, at- G que ſubflauum, cui opus fuit humore colorante, ita oportet conſiderare quoque in ipſa concoctione, quæ in genere venarum agitur. Siquidem ſanguis nondũ perfectus generatur cibo ſuccificato in ventre diſtributo, atque in hepatis concauitatibus alterato: ſed vbi idem purè alteratus ac perfectus fuerit in genere venarum. Atque ratione compertum eſt, hîc atque in concoctione quæ in venis, excrementum ac inutilem ſubſtantiam vrinam eſſe: illic verò & in concoctione quæ in vẽtre & inteſtinis, ſuperfluitatem eſſe excrementa, ac vtraque H ſigna eſſe. Quin & vt pus à mediocri concoctione hoc conſequitur vt exquiſitè album ſit, ita ratione compertum eſt, ſanguinem ad album colorem vergi, quum de colore ſuo tranſmutatur legibus naturæ alteratus atque tranſuerſus. Fidem etiam faciunt humores, tum lac, tũ ſemen: quippe quæ de ſanguine mutantur in album co

lorem. Ergo & cōtenta in vrinis ſimilem rationem ſeruantia, ſigna ſunt ſanæ concoctionis. Demonſtratum enim eſt, hæc ipſa excrementa eſſe ſanguinis exactè con cocti in venis. Quod enim non mutatum eſt in meliorem mutationem atque alterationem, id in hanc ſpeciem, vt mutatum ſit, mutatur à virtute naturali vincēte. Ob hæc igitur contenta, alba rectè eſſe videntur & appellantur. Veruntamen non intenſam habent albedinem, eo quòd neque modo puris mutātur. Si enim ſubſtantiam puris ſuſcepiſſent, etiam eiuſmodi ratio redderetur colori ſecundum naturā. Quæ verò intendūtur in albedinē, hæc potius ſoboles humorū pituitoſorum eſſe probantur, aut ſanguinis imperfecti mutati in ſimilitudinem puris à potentia virtutis alteratricis.

DE CAVSIS SVBPALLIDORVM ET PALLIDOrum, ac bilioſorum contentorum in vrinis, CAP. XV.

IN quibuſcunque vrinarum contentis ſubpallidus & pallidus atque bilioſus color apparuerit, in iis ob eiuſmodi cauſam inſpectari oportet. Quando aliquis eiuſmodi humor abundauerit, aut quum ſanguis ipſe corrumpitur in bilioſam & alienam qualitatem, aut quum multa fit ciborum ſumptio, maximè qualitatem eam gignētium, aut quum eiuſmodi humores intrinſecus excreuerint, aut quū alia quæuis ſimilis affectio & victus ratio habita fuerit, quæ efficere ſoleat paria prædictis: non autem facilè potuerit natura expellere omnem ſpeciem humorum eiuſmodi, aut tempore longo laborans, aut à multitudine victa: fit vt eiuſmodi humor bilioſus in tertia concoctione redundet. Idémque miſtus ſanguini, atque redundans in genere venarum, atque quoad fieri potuit, inde abiectus per cōtenta in vrinis, præſtantem in venis humorū qualitatem oſtendit. Nāque à rebus excretis expēduntur quæ præſumpta ſunt. Itaque naturæ inſpectorem oportet per omnes colores, conſiſtentias, & cōtenta diſcurrentem, & ſigillatim expendentem quæ in his ſunt, ac analogias & proportiones exponentem, ſic pronuntiare. atque ita quiſpiam faciens, parum ab eo quod rectum eſt aberrarit.

DE CAVSIS CONTENTORVM SVBRVBEOrum & rubeorum, atque cruentorum, CAP. XVII.

DE ſubrubeis rubeiſque, atque cruentis contentis ea referre ſatis fuerit, quæ quum definita non ſint, ab ipſo ſenſu diſcere licet. Nanque vbi humor ſanguineus fuerit promotus ad concoctionē meliorem, quod tāquam non aſſumendum viſum eſſet, non adeptum fuerit permutationem ſecundum naturam quòd vinci nō poſſit, aut ob multitudinem excedentem mediocritatē, aut quia virtus contentrix quæ illic eſt, debilitata eſt vſqueadeo, vt etiam optimos humores abire ſinat, tū cōtenta eiuſmodi producuntur. Quandoquidem ſi virtus illic ſuperior fuerit, perquam facilè omnia alterarentur, atque mutarentur. Sicuti contrà ſi quicquam illa paſſa fuerit, etiam contenta ſpectatur auerſa ab eo quod ſanum eſt.

DE CAVSIS CONTENTORVM FVSCORVM, & liuidorum, atque nigrorum, CAP. XVIII.

FVſca in vrinis contenta, & liuida, & nigra inſpectantur, aut ob mortificationem vitalis virtutis. (nam in hanc ſpeciem mutatur mortificatus humor), aut ob humorem nigrum qui illuc ab aliquo loco cucurrit, vel illic genitus eſt, deinde vt in vrinis ſubſideret profluxit: aut ob ſanguinē mutatum mortificatúmque, atque cū vrinis commixtum. Quandoquidem vbi cum ſanguine ſimul diſtribuitur humor is melācholicus, eo quòd excretrix virtus debilis eſt, etiam vſque ad tertiam concoctionem ibit. Inde verò expulſus à reſidua etiam animali virtute, idem miſtus cum contentis, ipſa colorat: ita vt ſi mediocris fuerit, reddet fuſcos atq; liuidos colores: nigros verò efficiet, ſi qualitate & multitudine exceſſerit. Atque hoc pacto melancholicus humor redundat, & pro eiuſmodi cauſa extrà ductus apparet. Quinetiam accidit, vt interdum contenta videantur nigra, quum ſanguis exiſtit melancholicus, aut eo quòd à cibo eiuſmodi ſuccū gignente fit, aut quòd bilis, aut ſanguis in eiuſmodi humorē tempore mutatus ſit, aut ob aliam quamcunque cauſam. Nanque ratione & vſu idipſum comprehenſum eſt. Aſſumitur enim à natura omnis ſanguis qui purus eſt, in tertia cōcoctione: qui verò mutatus fuerit in bilem nigram, hic ſeparatur à virtute excretrice. Sed tamē id orationi huic addatur. Nā vbi ſanguis mortificatus atque verſus fuerit in colorē nigrum, aut ob tormenta & ſcuticas homini incuſſas, aut ob virtutis remiſſionem ac mortificationem, tum hunc ipſum natura tāquam ſuperfluum illinc deriuat: atque tum vrina eiuſmodi excretis contentis abundat. At oratio de cauſis colorum, quos in contentis eſſe cōtingit, hoc pacto finiatur, dictis à nobis quæ ſint neceſſaria. De quantitate verò contentorum docere iam par eſſe videtur: deinde de cæteris iis quæ ſuper ipſis quæruntur.

DE CAVSIS QVANTITATIS AC SVBSTANtiæ contentorum, CAP. XIX.

MVlta contenta vrinarum, vt multum nutrimentū corpori diſtribui, ita robur quoddam alteratrici virtuti adeſſe ſignificāt. Quum enim materia deerit, ac naturæ robur affuerit, non tum efficit abundantem nutritionem. Quòd ſi ſemper materiam agglutinarit, atque aſſimilarit, ſemper quoque eiuſmodi conſumptionem ſequetur excrementorum multitudo non parua. Non enim par eſſe compertum eſt, vt in quacunque diſtributione nutrimenti quæ corpori fit, non etiā excrementum aliquod ſeparetur. Quamobrem quum multū alimenti natura elaborarit, multa quoque excrementa adeſſe neceſſe eſt. In quo nec illud ignorare oportet: nanque alteratrice concoctricéque virtute ipſa ab alia quauis cauſa obſcurata, plurima excrementa feruntur: veruntamen hæc ad craſſitudinem vergunt, dum concoctionem exactam effugiunt. De quibus paulo inferius, vbi de contentorum conſiſtentia tractabimus. Nunc verò de paucitate contentorum dicendum eſt. Atque hæc pauca contenta explicatū eſt quòd ob inediā & exercitia, atque obſtructiones, & concoctiones tardas generātur. Ergo virtute nutritiua potēte, & materia abūdante, huius meliora aſſumuntur, peiora verò expellūtur, quæ excrementa ſunt, etſi hæc etiam aſſumantur. Quando verò conueniens & pura nutritio ex toto defecerit, etiam contenta in vrinis ratione eadem quantitate minuuntur. In iis verò qui multum ſeſe exercent, etſi nutrimentum multum adſit, contenta tamen minora in vrinis apparent, eo quòd in eiuſmodi corporibus excrementa conficiuntur & tenuantur, atque per occultas tranſpirationes abeunt, ita vt paucum quiddam relinquatur arctatum in exitu, atque cum vrina deſcendens: neque mirum eſſe poterit, ſi contenta pauca ſpectētur, meatibus obſtructis, atque craſſo per anguſtias, quas fecit ſola ſubtilia trāſire ſinente. Atque hoc in loco oratio de quantitate cōtentorū ſiſtat curſum. Poſthac dicendū eſt de conſiſtentia, hoc eſt quā ob cauſam tenuia vel craſſa contenta ſpectentur. Hoc enim pacto reddita vbi fuerit ratio, ſeruatus erit ordo vt propoſitum erat. Igitur contenta tenuia quum pura fuerint, ac non facilè aſſurgentia, quū matula commota ſit, ſignificat magnam quandam debilitatem naturæ in tertia concoctione adeſſe. Si enim hæc firma eſſet, fortaſſe gigneret in ea concoctione mediocrem ſubſtantiam. At verò nunc quemadmodum circa primam & ſecundam concoctionem peccari contingit: (illic enim tenuia & ſubhumida fiunt excremēta, hic verò albæ atque aqueæ vrinæ) : ita in tertia cōcoctione peccari ſolet. Contenta enim tenuia ac indefinita, minúſque domita à calore genuino manent. Quinetiam quæ apparent tenuia ob crudum humorem tenuatum, veluti in iis quæ de iudiciis vrinarum ſcripta ſunt ſuperius diximus, ea ab roborata iam genuina caliditate fiunt, attenuante ac diſſipante omnem craſſitudinem materiæ, quæ venis inhæſit ob humorum cruditatem. Similia hiſce ſingulis diebus in his quæ in aere fiunt demōſtrantur. Quādoquidem in illis ſolis calore eminente, omnis craſſitudo corporis nubium attenuatur, atque in aerem conuerſa diſſipatur, vt eodem calore ſuperato coguntur nubes, atque craſſeſcunt. Adhæc ob multam conſtrictionem ni-

greſcunt, ita vt horridum etiam inſultum terrenis mi-
nitentur. Hoc item exemplum ſatis eſſe poterit in craſ-
ſis contentis vrinarum oſtendendis. Nanque genuino
calore debilitato, non etiam facilè hinc humores & do
mari & attenuari poſſunt. Nanque caloris ipſius in hu-
moribus proprium eſt tenues & veluti indefinitos hu-
mores cogere, & definitos reddere cõcoctione: crudos
verò & craſſos attenuare & concoquere: atque craſſi-
tudinem accidit in contentis inſpectari. Quæcunque e-
nim eorum quæ ad nutriendum aſſumuntur, non eui-
cta concoctione ob aliquam impedientem cauſam, ea-
dem aut tenuia apparent, aut craſſitudinẽ habẽtia ſunt,
vtraque diffugiẽtia mediocritatem cõcoctionis. Quæ
verò contenta videntur craſſitudinem habere natura,
ratione criſis excrementa expellente, id ob virtutis ex-
cretricis robur potius fit, quæ mala & inutilia expellit,
quum præſertim illuc impetu ferantur. Quinetiam cõ-
tenta quæ videntur eſſe craſſa ob eiectionem puris, o-
ratio quæ de iudiciis acta eſt, docuit: cauſam verò red-
det oratio de concoctione. Quandoquidem quæ
exactè concocta eſſe apparent, ea mediocrem ſecun-
dum genus conſiſtentiam capiunt: quæ verò aberraue-
rint ab exacta concoctione, illa demonſtrantur aut te-
nuiora, aut craſſiora. Hinc etiam cenſendum de pus ef-
ficientibus. Nãque pus mediocre eſſe videtur, quod ge-
nitum eſt concoctione vincente, idémque craſſius qui-
buſuis contentis ſpectatur, tenuius verò ſanguine ſpiſ-
ſo. Sed de pure rationem aliis in locis diſcere poteris:
quare hîc relinquatur, vbi non adeo opportunum eſt
vt tractetur. Nos verò quum de ſubſtantia contento-
rum quæ in vrinis apparent, diſputarimus, decet vt e-
tiam de hypoſtaſi orobea, furfurea, laminea, atque ſimi
lacea doceamus.

DE CAVSIS HYPOSTASIVM OROBEARVM, furfurearũ, laminearũ, & ſimilacearũ, CAP. XX.

QVa ſpecie ſint eiuſmodi hypoſtaſes, dictum eſt in
tractatu de differentiis vrinarum, & quid ſibi ve-
lint in iis quæ de iudiciis ſcriptum eſt. Nunc verò ipſa-
rum cauſas explicemus, atque orationem abſoluamus.
Igitur quum febris ad carnem vſque proceſſerit, ita vt
eam & iungat & liquefaciat iam antea conſumpto pin-
gui, tum in fundo matulæ ſubſidet quantum de ſubſtã-
tia carnis depaſtum eſt. Nõ enim in eo fundo ſublima-
tur, neque errat eiuſmodi cõbuſtum ita facilè: quem-
admodũ fieri ſolet in contentis quæ ſpecie ſimilia ſunt
huic, ſed ſemper fundo hæret, naturali quadam grauita
te iacẽs. Atque quòd hoc pacto febris peruenit ad par-
tem corporis informem atque craſſam, etiã hypoſtaſin
eiuſmodi reddidit. Quinetiã in hypoſtaſi furfurea quæ
dam figura ſeruatur contentis, à qua etiam nomen de-
ductum eſt. Nanque poſtquam vis febris attigit duras
corporis partes, eiuſmodi furfures apparent, veluti fru
ſtula quædam abſtracta à corpore præ duricie reniten-
te. Siquidem eorum quæ ab igne ſoluuntur, alia liquefa
ciendo ſoluuntur, alia frangendo & ſcindendo, veluti
ea quæ obtinuerunt ſubſtantiam duram ac rigidã. At-
que quò corpora duriora fuerint, eo fruſta maiora eua
dunt: quippe quòd ignis impetu primo reſiſtunt, dein-
de cedentia vincuntur magis quàm quæ humidã ſub-
ſtantiam ſortita ſunt. Quemadmodum ſingulis diebus
videre licet in ſingulis rigidis atque lapidibus. Diſſul-
tant enim non parua fruſta ab hiſce quum aduruntur:
quæ verò ſoluuntur liquefactione, hæc comparãtur ſe-
uo, & ceræ, atque ſimilibus. Quamobrem & adeps & ca
ro hiſce ſimilis eſt. Ob hanc rationem quo febris magis
attigerit ſolidiora corpora, eo maiora & euidentiora
fruſtula abſciſſa videbũtur. Idem etiam diſcere licet ab
hypoſtaſi laminea & ſimilacea, quæ ſunt fruſtula parti-
um ſolidarum à febre hectica incenſarum. Atqui quẽ-
admodum à mediocri & naturali calore fingitur, atque
perficitur vnaquæque harũ, ita ab extraneo calore, ac

A immodica febre diſſipatur diſſoluiturque, & conſum-
ptionis corporum febris eſt cauſa penetrans vſque ad
profunditatem: ſed quòd appareant fruſtulorũ ſpecies
quædã diuerſæ, à liquefacta materia ſuborta eſt diffe-
rentia. Quamobrem habes etiam rationem hypoſtaſis
furfureæ, & lamineæ, atque ſimilaceæ ſufficientẽ iis qui
ſufficienti pollent ingenio. Veruntamen non ignorare
oportet interdum humorum crudorum ſpiſſatorum ef
figiem quandam apparere, vergentem ad ſpecies ſimi-
les prædictarum hypoſtaſium. Quemadmodum accide
B re ſolet in iis quæ coquuntur in ſartagine. Hæc enim dũ
aſſantur, arctantur, atque quo magis vſtulantur, eo pe-
iora rediguntur. Similia his conſiderare oportet, & hoc
pacto ſe habere in vrinis, atque coniectandum, quo ma
iora fuerint fruſtula, eo imminentiorem febrem eſſe.
Quinetiam interdum in cõtentis vrinarum eorũ, quos
abſque febre contingit eſſe, eiuſmodi ſoboles malè ela
borati alicuius humoris apparent, quæ tractu temporis
declinant atque diſſoluũtur, ac veluti capilli interdum
in vrinis ſpectantur. Quorum iudicia ſuo in loco de-
C clarauimus.

DE CAVSIS CONTENTORVM MISTORVM VEL diſſimilarium, CAP. XXI.

NVnc verò par eſt vt cauſas contentorum diſſimi-
larium ſubiungamus, fortaſſe non inutiles iis qui
hiſce ſtudiis operam nauãt. Siquidem vbi humores ali-
qui relinquantur per aliquos meatus, neque fuerint diſ
ſoluti aut attenuati, neque quoque citò per vrinas ex-
pulſi, ſed tractu tẽporis in meatibus mora fecerint, ſpiſ
ſitudinem, oſsiſque naturam ſuſceperint, ab aliqua ca-
D liditate in eiuſmodi ſpecies trãſmutantur: ita vt neque
oſſa perfectè ſint, neque humores exactè cõſiſtant, ſed
potius ſunt humores ad oſſis naturam vergentes. Reli-
qua igitur quæ ſimilia ſunt ramentis atque furfuribus,
& quodcunque aliud dicere volueris ſimilitudinem fa-
ciens, poſſent conſiſtere etiã per reliquas corporis par-
tes. Quæ verò ſimilia ſunt capillis, in iis vaſis quæ à re-
nibus ad veſicam deſcendunt, generantur. Atque quan
ta eſt longitudo vaſorum internorum, tanta genera-
tur humoris ſpiſſitudo & aſſatio, atque illa veluti capil
E li ſimiliter extenduntur. Proinde quum ſæpius hæc ſpe
ctauerim in aliquorum vrinis, nequicquam aberraui à
iudicio & præuidentia, dicens illos malè habere ex reni
bus. Et illi veluti conuicti cõfeſſi ſunt paſſionem, atque
confidentes, curationem mihi crediderunt. Sed tamen
hoc ſpectat ad aliã diſputationis partẽ. Nos verò quo-
niam propoſuimus reddere cauſas vniuſcuiuſque eorũ
quæ apparẽt in vrinis, ſic hactenus fecimus. Nam in v-
noquoque colorum cauſas aſſignauimus, & quæ ſunt in
F conſiſtentia, item quæ in cõtentorũ coloribus, & quã-
titate, & conſiſtentiis. Verùm quòd oratio videtur ha-
buiſſe modum decẽtem, hoc in loco eam terminemus,
ne videamur legentibus præter modum protuliſſe ſer-
monem. Quandoquidem paucis verbis ſiquis velit ſen-
tentias multas claudere, id tam breuitatis quàm ſtudii
frugalis munus eſſe probabitur. Volentis verò dicta re-
petere atque egredi vſque ad contrapoſitiones & ina-
nes cõtentiones, fortaſſe hominis ingenioſi putabitur:
ſed minus congruerit viris ſtudioſis, atque paucis ſen-
ſus multos componere nitentibus. Sec de his hoc in lo-
G co ſatis, de quibus aliàs plura. Nobis verò quantum re-
lictum eſt, in altero libro etiam oratione non ſuperan-
te modum ſcripſimus. Quòd ſi tandem quicquam vi-
deatur prætermiſſum eſſe, idipſum ego puto præceptis
vniuerſalibus contineri. Sin verò, quod contingere ſo-
let hominibus, aliquis quicquam adinuenerit, ne quiſ-
quam accuſet paſſionem humanam, ſed potius illius in
uẽtum addatur hiſce dictis, vt plenior ſit eiuſmodi in-
ſtitutio. Nanque hoc pacto tractatio per gradus multos
H vbi acceperit incrementum, tendet eo vt perfecta con-
ſiſtat, atque ſtudioſis aderit non ignobilis inſtitutio.

ANNOTATIO EORVM QVÆ SINGVLA CAPITA libri poſterioris De cauſis vrinarum complectuntur.

De cauſis contentorum læuium, & aſperorum, atque glutinoſorum, Caput I.
De cauſa generationis ſpirituum extraneorum, Cap. II.
De cauſa generationis bullarum apparentium in vrinis, Caput III.
De cauſa diuerſorum locorum quos occupant contenta, Caput IIII.
De cauſis diuerſorum colorum ipſarum coronarum in ſuperficie vrinæ manentium, Cap. V.
De cauſis priuationis contentorum in vrinis, Cap. VI.
De cauſis vrinarum per genera & ætates, Cap. VII.
De cauſis vrinarũ quæ à ſimplicibus intemperaturis profluunt, Caput VIII.
De cauſis vrinarum eorum qui ſe plus iuſto exercent, atque ſegniter viuunt, Cap. IX.
De cauſis vrinarum variatarum ab anni temporibus & à regionibus, Cap. X.
De cauſis vrinarum profectarum à nutrimentis bonis & malis, Caput XI.
De cauſis vrinarum ſomnolentorum & inſomnium, Cap. XII.
De cauſis vrinarum profluentium ab iis qui uel ob ſatietatem, uel famem non coxerunt, Cap. XIII.
De cauſis vrinarum per genera ægritudinum, Cap. XIIII.
De cauſis vrinarum profluentium in vtriſque tertianis, Cap. XV.
De cauſis vrinarum quartanarum, Caput XVI.
De cauſis vrinarum in febribus amphemerinis profluentium, Caput XVII.
De cauſis vrinarum profluentium in continuis febribus, Caput XVIII.
De cauſis vrinarum profluentium in calida affectione membrorum principalium affectorum, Cap. XIX.
De cauſis vrinarum, quum principalia membra affecta ſint affectione frigida, Cap. XX.

ACTVARII DE CAVSIS VRINARVM liber poſterior.

Præfatio.

QVOD accidere ſolet rerum ſpectandarum amantibus, vbi aliquam perpulchram domum intrauerint.(non enim neceſſarias partes ſolũmodo diſquirere volunt, fundamẽta, fornices, colũnas ſuffundatas, atque tectũ, & alia eiuſmodi, verumetiam ſiquid domo adiectum ſit pulchritudinis excellentis varietate figurarum & picturarum præſtantia, atque pellucedine incruſtationis): id quoque mi B hi accidet, non ſolùm inſudanti iis rebus quæ arti neceſſariæ ſunt, ſed etiam circa eas exercenti, quæ pulchritudinem dictis nihilominus quòd tutum fundamentũ præſtare poſſent. Proinde volumine altero opus fuit, quò tota mens de cauſis vrinarum explicaretur, idque vt oratio quæ habita eſt ſuper vnoquoque iudicio, decentem cauſam accepiſſe videretur. Veruntamen contemplatio de vrinarum cauſis, à veteribus philoſophis perculta eſt, non aliter quàm ſi in philoſophia res vna C eſſet ad tractandũ propoſita. Nũc verò neſcio quibuſnam è medicis nobis æqualibus placere videatur, quũ antiquam illam philoſophiæ veneratione perdiderint, vixque iis quæ de differentiis vrinarum atque iudiciis ſcripta ſunt, incumbant. Quamobrẽ tempore non paruo diſtuli proferre cauſas à me inuentas ſuper vrinis, quæque diu prætermiſſæ, manſêre negligẽtia eorũ qui artem medicam exercuerunt. Verùm vbi ad me redii, cenſens ſi imperfectam diſputationem reliquiſſem, ſegnitiæ cuiuſdam exiſtimari: ſin verò ſcripſiſſem quæ de D cet, ſtudii cuiuſdam non ignobilis opus extare: aggreſſus ſum diſputationem de cauſis, putans noſtram hanc præceptionẽ plurimum eſſe collaturam, iis præſertim qui philoſophiæ ſtudiis delectantur. Ergo per hæc rectè exiſtimatum eſt, ſi diſputatio de cauſis vrinarum ſubiungeretur, cuius partem explicauimus, pārſque ad tractandum nobis relicta eſt. Opus autem eſſe videtur omni, quæ alterius eſt, cauſa: atque in reliquis differentiis vrinarũ, ſuas cauſas reddere, ſimul vt nobis oratio procedat facilior, ſimul vt iis qui aliorum diſputationẽ E taxare nitũtur, præcludatur ingreſſus accuſationis. Quia igitur etſi colorum & ſubſtantiarum cauſas iam reddiderimus, atque præter haſce etiam eas quæ ſunt contẽtorum, non tamen explicatæ ſunt cauſæ omnium eorũ quæ ſuper hiſce antea dicta erant. Sunt enim reliqua quæcunque ſpectant ad læuitatem, & inæqualitatem, ac loci poſitionem ipſorum contentorũ: item quæ ad bullas attinent, atque ſiquod aliud natet in vrinarũ ſuperficie. Decebit nunc me prætactas ſuper hiſce cauſas reddere: deinde dicere de ſequentibus, veluti ratio procedens inſtruxerit.

A DE CAVSIS CONTENTORVM LAEVIVM, ET aſperorum, atque glutinoſorum, CAP. I.

QVoniam in contentis quæ mediocria ſunt, in aliis etiam læuitas præſens demonſtrat concoctionem ſecundum naturam, eadem ſiquo pacto immutata fuerit, oſtendet concoctionis defectum. Quòd ſi non læuitas fuerit, ſed quam aſperitatem nomine oppoſito appellauerimus, ea ſignificabit defectum quendam concoctionis naturalis diſſimilari, quadam ſubſtantia intercidente contentorum continuitatem, tanquam hu- B ius contraria. Glutinoſum verò quiſquam hoc dixerit modo, ſubſtantiam percraſſam atque tenacem: ob quã etiã contenta quũ denſari contigerit, mutuò coeunt. Eiuſmodi enim humorum corruptio mutuò glutinat partes veluti diſtantes, non aliter quàm ſuccus quidã aut coagulum. Et ab eiuſmodi idea quiſquam poterit ratiocinari ſuper glutinoſis contentis. Nunc verò dicendum eſt de aſpero, & quodnam ſit illud quod eius continuitatem diuidat: ſiquidem fortaſſe hinc alia ratio apparuerit non ignobilis. Nanque in concoctionibus per- C fectis nihil eſt non domitum. Humores enim domiti, atque ſufficienter concocti eſſe demonſtrantur ab iis quæ excernuntur. Spiritus verò diuerſi & extranei, ne principium quidem conſiſtentiæ capiunt, emoti à calore naturali. Manifeſtum eſſe videtur vt concoctione deficiente in aliquo horum, tam humores incocti producuntur quàm ſpiritus propriam ſubſtantiam accepiſſe ſpectantur. Sed de cruditate & incoctione humorum ratio tractata eſt in libro ſuperiore. At verò hoc in loco conuenire videtur, reddere rationem de ſpiritu D extraneo dominante, vt in omni tractatione abſolutus ſermo, in hoc etiam à nemine reprehendi poſſit. Igitur quod fieri ſolet in conſpectu noſtro, atque euidenter in elementis:(nanque aeris tranquillitas generari tam in frigore vehementi quàm in ardente calore ſpectatur): id etiam fit in corporibus noſtris. Nanque maximis frigoribus vbi correpta fuerint, & calor omnino debilitatus fuerit, tum denſitas quædã à frigiditate cõtrahitur. Neque tum quoque ſpiritus excitantur, qui vt excitentur, modica caliditate indigent: veluti cõtrà ma E gno æſtu, atque aliis vrentibus febribus, combuſta tota ſpirituũ materia. Quinetia in remiſſa caliditate tanquã pugnante natura, atque nitẽte frigidos humores diſſoluere atque concoquere, ſpiritus complures ingenerantur, quantitate & conſiſtentia differentes. Nanque aliqui eorum pauca egent mutatione & concoctione, alii verò fere omnem concoctionem effugientes etiam vincere videntur. Quod etiam diſcere eſt in alterationibus conſtitutionis aeris, quas circa nos ſingulis diebus fieri cernimus. Frigore enim valido antecedẽte, atque pluuiis & niuibus vſquequaque præ-

ſtantibus, ſpiritus nullos apparere neceſſe eſt. Nec vnde ergo extante principio motionis ſpirituum,etiã dẽſitas quædam corripit materiam ſpiritus progignentẽ. Veruntamen vbi naturalis calor illuxerit, atque cœperit præſtare materiæ, tum denſitatis ſoliditas ſoluitur. Atque ſpiritus capere ſubſtantiam ſolent, vt quantitas ſubiectæ materiæ,atque ſinus patitur: deinde per omne diſcurrunt.Quinetiam quum fuerint modici, à caliditate multum præſtante concocti quieſcunt. Et ſi fuerint multi,atque ſupra quàm ſit caliditatis potẽtia,parum, vti decet,expelluntur:ſed in ſe contracti atque conſtricti ab ignis qualitate aliena,afferunt alium humiditatis globum,qui maiore apparatu ad diſſoluendũ eget. Atque eo pacto à ſingulis mutationibus gignuntur differentes conſtitutiones aeris.Quamobrẽ quam rationem hoc ipſum ambiens omne, atque ſolaris caliditas erga elementa nos continentia,habet, eandem caliditas genuina cordis erga ſubſtantias humorum diuerſorum qui in nobis ſunt,obtinere defenditur.

DE CAVSA GENERATIONIS SPIRITVVM extraneorum, CAP. II.

VErùm quum ex concoctione ſecũdum naturam,atque conueniente,genuini ac naturales, ex deficiente verò extranei atque triſtifici ſpiritus generantur, cõtinuitatem contentorum ſoluentes: hi ipſi extranei atque corrumpentes eſſe certè exiſtimãtur:atque hac ratione ſolutio continuitatis contentorum rectè arguere poteſt concoctionis imperfectionem aliquam. Sed tamẽ eo maior euaſerit ſolutio,quo ſpiritus euaſerit præſtantior. Quemadmodum igitur in nubibus diſciſſis ſpiritus motionem ſignificamus, ita in cõtentis laceratis, ſpiritum extraneum diſcindentem arguimus.

DE CAVSA GENERATIONIS BVLLARVM Apparentium in vrinis, CAP. III.

QVum tam diſſoluta & ſublimata cõtenta quàm quædam in vrinis innatantes bullæ fiant ob extraneum ſpiritum, conuenire videtur vt ſuper hiſce cauſæ referantur. Illius igitur meminiſſe oportet, ſpiritũ nõ ſemper eandem eſſe quantitatẽ neque qualitatẽ eandẽ. Nanque alii ſunt multi, alii pauci, vt alii tenuiores, alii craſſiores, atque alii calidi,alii frigidi, quos etiã cõiũgere par eſt: quorum coniunctorum,alii erunt multi & craſſi & frigidi, alii multi & craſſi & calidi, vt alii pauci & craſſi & frigidi, alii pauci & craſſi & calidi. Quinetiã ſi diuiſionem facere velis, diuiſeris multos atque paucos,menſura & limite ipſi impoſito, tam craſſos quàm tenues, atque poſt hoſce ſubiunxeris calidos atque frigidos, quamplurimas differentias coniunctionum adinueneris:vt ab hac ratione ductus, cognoſcere poteris cauſas tam contentorum proprium locum minus ſeruantium, quàm differentiarum quæ ſunt in ipſis bullis. Ergo ſpiritus craſſiores potius in bullis apparent incluſi,tenuiores verò magis diſperſis contentis congruunt. Quemadmodum eorum quantitates quadrant magis cum quantitate bullarum,atque cum receſſu, quæ faciunt contenta recedendo à fundo: atque etiam cum ipſorum cõtentorum diſſipationibus, quum magis diſperguntur. Qualitates verò ipſorum ſpirituum argui poſſunt à qualitatibus quæ in coloribus arguuntur. Veruntamen repetenda ſunt hæc,vt quoad fieri poteſt clarior euadat oratio hoc pacto.

DE CAVSA DIVERSORVM LOCORVM QVOS occupant contenta, CAP. IIII.

NVtrimentorum corpus intrantium, quædam concoctione prima domita ſunt,atque ſiquid ſpiritus ipſis affuerit, id alteratum à naturali caliditate diſſipatur. Alia verò ſunt quibus etiam ſecunda concoctione opus eſt,vt & domẽtur,& ſpiritum diſſipent.Inſuper alia quædam ſunt quæ magis inſitum ſpiritum continẽtia,tertia quoque concoctione indigent: veluti ſunt illa quæ humorem prorſus crudum ac propè corruptiuum gignunt. Hoc itaque pacto conſiderare oportet ſuper humoribus, qui & in vẽtre,& in venis, atque in locis vlterioribus habentur. Quamobrem vbi circa primam concoctionem genitus ſit ſpiritus, is quærit exitum,& errabundus vnà cum vrinis excernitur.Si fuerit

A tenuis & quantitate mediocri, ſubſtantia ipſius producta à minimo principio, bullas quaſdã inflat ſuper vrinæ ſuperficie,atque ſimul ob refrigerationem vrinæ diſſipatus,bullas diſrũpit. Quòd ſi ſpiritus craſſior & maior cum vrina excernatur,atque humiditatem moueat, & conuertat dum ad id aptus ſit,tum bullæ generantur in matula,quæ non ſtatim diſſoluuntur, quòd ſpiritus craſſitudine ſua vt nõ euaporatur ita cõſtringitur. Atque eiuſmodi bullæ potius ſigna ſunt ſpirituum generatorum in ventre.At verò ſpiritus qui in ſecunda con- B coctione apparent ſuperare concoctionem, contenta à fundo attollunt aliqua ratione, quemadmodum diſſipant ea quæ ad profunditatem corporis conceſſerunt, ſecundum exuperantiæ rationem. Atque eiuſmodi ſpiritus frequentiſſimè in morbis calidis apparere ſolent,atque idcirco potius per profunda tranſeũt: quinetiam in crudis & incoctis humoribus, ſi contenta apparuerint concocta, multis ſpiritibus generatis attolluntur,multo calore diſſoluente multam materiam cõpactã,quæ generare potuit multos ſpiritus.Sed vbi na- C turalis & concoctrix caliditas perſtiterit, illa verò cruda & incocta materia domita fuerit, tum contenta incipiunt deſcendere ſpiritibus diminutis,atque demum euaporatis ſubſidere ad matulæ fundum. Illud quinetiam non erit auditu dictúve mirabile,vt à locis contẽtorum in vrinis ſignificentur quodammodo corporis affecta loca.Siquidem facta proportione altitudinis totius vrinæ cum altitudine humani corporis, tum partes vrinæ ad quas contenta conceſſerint,proprium locum effugientia, ſignificant loca corporis ipſis reſpon- D dentia,morbo affecta eſſe, idque meritò. Spiritus enim is extraneus atque corruptiuus, quo fuerit præſtantior & fortior, eo lõgius materiam expellit verſus ſublimes partes matulæ, à fundo incipiens, quum oporteat materiam deſcendere atque excerni,ſi à nullo ſpiritu pulſa eſſet. Quemadmodum in diſſolutionibus contentorum ſecundum latitudinem vinæ,videmus dolores errare ſecundum latitudinem corporis, veluti dictum eſt in iis quæ de iudiciis vrinarum tractata ſunt.Spiritu enim materiam expellente,præſertim ſi ipſa aſpera fue- E rit & incocta, & vbi mota fuerit & errauerit in totũ corpus,grauitas ob multitudinem inducitur carnibus: dolor verò fit à motione ſpiritus, atque à qualitate aliena materiæ inductæ.Sicuti in bullis quæ ſignificant dolores capitis,aut renum,& præter defluxum in pulmonẽ. Etſi alio in loco de ſubſtantia ſpiritus dictum ſit, quænam poſitio ipſorum contentorum pepererit iudicia, præſens verò oratio cauſas aſſignabit. Igitur vnumquodque prædictorum ab aliquo quod diſſimile eſt naturali ſpiritu generari,res ipſæ(vt puto)demonſtrabũt, F quum diebus ſingulis aliqua motione præternaturales ſpiritus generentur, ſiue quum ferueant ſubiectæ materiæ, ſiue alio modo moueantur. Cui orationi fidem faciunt tam aquæ feruentes, atque idcirco bullas facientes,quàm frigidæ aliunde motæ. Bullæ ergo veluti corona circumeuntes vrinæ ſuperficiem, ſi fuerint paruæ,atque inter ſe cõpactæ,à ſpiritu craſſiore ac non facilè difflabili generantur. Quatenus ergo bullæ conceſſerunt vſque ad vrinæ ſuperficiẽ, ſimili ratione demonſtrãt ſpiritus in corpore aſcẽdiſſe vſque ad caput. G Quatenus verò in eis adeſt craſſitudo & glutinũ,vt non ſinat bullas maiores fieri & ſublimiores,indicant ſpiritum etiam eſſe materialem,neque facilè difflabilẽ.Bullæ enim quanto magis ſublimantur, ac intenduntur in ſuperficiem,eo potius ſpiritus digeſtus abſceſſiſſe à materia ſignificatur.Et dolores obſcurari dicimus,eo potius quo magis frigiditas aderit in ſpiritu.Non enim facilè frigidi ſpiritus conſueuerunt mouere dolores.Verũtamẽ diffluente materia quæ ſpiritus excitauit, quòd iam concocta ſit, bullæ collectæ innatãt circa mediam H ſuperficiem vrinæ,atque etiam corona bullarũ innatat, neque quicquam doloris etiã ſignificans, quũ iã materia euaporata deſcẽderit.Etſi maximè reditꝰ fiat ad pulmonis loca,tunc materia deſcendens cõuoluta cum ſpiritu qui in pulmone eſt, magis etiam inflatur. Quatenus verò expellitur, ſuperante iam natura excernitur.

demonſtratur verò à bullis, quæ circa medium innatãt. Quinetiam eadem motione circa renes & veſicam facta, contingente ab aliqua locorum anguſtia, ſpiritus ingenerantur, & bullæ excitantur. Non minore quoque motione circa vaſa ſeminaria facta, generantur ſpiritus, atque tranſmittuntur ad vaſa vrinaria. Atque miſti cum vrina, ſpectantur in illa emicta excitaſſe bullas dẽſiſſimas. Quinetiã interdũ apparẽt hoc pacto atque veluti capilli, aut veluti ſeminis ipſius ſplẽdores, aut veluti renum calefactorum colliquamina. Adhæc quo bullæ fuerint minores & denſiores, atque circa ſolam coronam circumcurrerint, plures & potentiores, & craſſiores ſpiritus demonſtrantur, tanquam adhuc hærerent materiæ: quo verò magis contrariæ his quæ dictæ ſunt, producuntur, eo ſpirituum imbecillitas atque digeſtio promptius iudicantur. Hoc itaque pacto diſputatio ſuper ſpiritu habita finiatur. Nanque vir ſtudio incumbens vt decet, conſiderando poterit ab hiſce dictis reliqua & adinuenire, & orationi adiungere.

DE CAVSIS DIVERSORVM COLORVM IPSARUM coronarum in ſuperficie vrinæ manentium, CAP. V.

POſt hæc dicendum eſt de coloribus diuerſis, qui in corona ipſa ſpectantur. Igitur quum totius humoris vrinæ, qui è ſubſtantiis diuerſarum ſpecierum compoſitus eſt, partes craſſiores concedere verſus fundum velint, neceſſe eſt vt partes tenuiores innatent. Aliis autẽ in locis demonſtratum eſt, tenuiora eſſe paſſibiliora, & vt ab aliqua cauſa facilius alterantur, ita promptius manifeſta fieri. Quamobrem ſi humores nocentes fuerint pari virtute, & pari menſura vrinas tinxerint, nulla corona euidens ſpectari poterit. Sed tamen ſi virtus vincens, aut victa manſerit, etiam coronæ colores hoc vel illo modo apparere neceſſe eſt, quum videlicet vrinæ commodè poſſint coronam præſentare.

DE CAVSIS PRIVATIONIS CONTENTORVM in vrinis, CAP. VI.

QVoniam vrinarum aliquæ non habentes contenta oſtendunt magnum defectum concoctionis, & inſignes harum cauſæ ſunt: operæpretium eſt etiam ſuper hiſce cauſas reddere, non parum conferentes volentibus rectè iudicare. Vrinæ igitur quæ abſque contentis apparent ob extremam incoctionẽ, hoc eſt quòd materia incocta eſt, abſque contentis producuntur. Cõteſtantur idem tam colores quàm vrinarum conſiſtentiæ: quandoquidem demonſtratum eſt, contenta eſſe excrementa quædam tertiæ concoctionis. Si hæc minus inſpiciantur, oſtendent concoctionem illam defeciſſe. Nanque vbi fit concoctio, etiam excretio alicuius ſuperfluitatis agitur. Non enim cõtingit facta concoctione excrementum excerni: ſed vbi concoctio minus conata fuerit, non etiam in ipſa concoctione ſuperfluitas ſpectatur. Obſtructio quinetiam exiſtimanda, colãs exactè vrinã, decens eſt vt detineat contenta, quæ craſſiora eſſe humiditate vrinæ contingit, habita proportione ipſa, quum humiditas tum tenuior quàm par eſt proueniat. Quinetiã in inediis atque ciborum defectibus, quum natura deſtituta ſit humore alituro, deficiũt vrinæ contenta. Siquidem nutritione non præcedente, non etiam in illis excrementum expectari poteſt. Proinde in inſignibus euacuationibus ventris diutiniſque, vrinæ hypoſtaſi priuatæ cernũtur: aut quòd cõtenta impetũ exeũdi illac ceperint, aut quòd ob euacuationẽ imbecillitas quædam accidat virtuti cõcoctrici: inſuper & ob multã materiæ corruptionẽ, à qua nihil ſumere naturã veriſimile eſt. Nãque vbi materia habilis eſt, etiã inibi nutritio fit, atque præter hæc excrementi alicuius ſeqⁿeſtratio, vt dictum eſt. Vbi autẽ egeſtas ſit, ac materia deerit, aut quia nõ adeſt, aut quia etſi adſit, prorſus corrupta aut alterata eſt, neque nutriti animal, neq; ſuperflui quicquã quod à nutritione reiectũ eſt, excerni poteſt. Quinetiã nihilominũs vrinæ abſque cõtentis apparent ob collectionẽ totius materiæ factã, aut ab inflãmatione, aut aliqua alia affectione. Nã ob multã caliditatẽ attrahũtur excremẽta, tãquã humoribus melioribus deficerẽt. Nãque vbi cõtigerit immẽſam caliditatẽ abũdare, eo plures humores attrahũtur, atq; excremẽta etiã cõtrahuntur. Quod diſcere licet ab iis cucurbitis, quæ ſingulis dieb⁹ à medicis vſurpari ſolẽt. Nãque hæ cũ mediocri quadã flãma hærẽtes alicui parti corporis, ad ſe attrahunt tam vicinas quàm remotas materias, quũ aliqua ſint quæ ſortita ſunt quoddã munus ita attrahẽdo, vt ingenerata caliditas attrahit. Si igitur cucurbita hæc rẽs tot poteſt mouere, multo plura arbitror poſſe inflãmationẽ, atque eryſipelas, aut aliquã ſimilẽ affectionẽ, ad ſe, vt decet, attrahere. Alio quoq; caſu vrinæ apparẽt abſque cõtentis, vt natura expellente aliquò excremẽta, ob imbecillitatẽ ingenitã mẽbri à cõgerie multitudinis. Extitit enim etiã hoc ipſum ratione quadam mẽbri debilitati, vt ad ipſum omne inutile expelleretur. Nã vbi infirmũ mẽbrum nequiuit manu tenere permanẽtẽ virtutẽ excretricẽ, illato materiæ cumulo grauatũ, nõ ſolùm nõ repellit materiã influentiũ, ſed etiã ſuperinfluẽtiũ ſuſcipit, ob defatigatã (vt videtur) virtutẽ expultricẽ. Sed oratio de vrinis hypoſtaſi priuatis ſufficiẽter (vt arbitror) tractata nũc finiatur: oportet enim ſeruare ne diſputationes protrahãtur. Veruntamen nos, tãquã alio initio inciperemus, dicamus quas ob cauſas profluant vrinæ variæ diuerſis ætatibus, & tẽporibus, & regionibus & diætis, atque moribus quibuſdã diuerſis: etſi de hiſce in iis quæ de iudiciis ſcripta ſũt, diſputatũ ſit. Nãque hoc modo vbi tractatũ fuerit, diſputationẽ de cauſis vrinarũ, optatũ finẽ adeptã eſſe arbitramur: atq; vt & poſitiones in priorib⁹ libris factæ, hoc pacto redditis cauſis certã fidẽ ceperint. Et ne captioſa oratio aliqua, & captu difficilis videatur, ſubiũgemus capita illa quæ definita ſũt in iis quæ de iudiciis, vt ſuper illis cauſas explicantes, mutuã fidem inter illa ſtudẽtibus faceremus.

DE CAVSIS VRINARVM PER GENERA ET AEtates, CAP. VII.

VIrorum temperatorũ vrinæ ſunt ſubrufæ, atque ſubflauæ, atque mediocres in conſiſtentia & cõtẽtis. Cuius rei reddita eſt cauſa ſigillatim libro ſuperiore à me definito. Veruntamen licebit mihi repetenti hac in parte orationem illam breuibus, aliqua dicere. Nanque vbi demonſtratum eſt in mediocribus concoctionibus ſanguinis etiam bilem reddi mediocri colore, ſiue flaua, ſiue rufa ſit, decens eſt vt ab eo illinc diſtributo humore flauo, atque miſtione facta cũ ſerea humiditate, vrinæ ſubrufæ & ſubflauæ producantur, atque congruentes conſiſtentiæ in concoctionibus perfectis: quarum alba, & læuia, & æquabilia, atque ad fundum concedentia ſunt contenta, etiam alterationem conuenientem in tertia concoctione arguentia. Virorum autem florenti ætate, atque tẽperatorum, vrinæ quales ſint iam antea dictum eſt. Atque ſuper eis redditæ ſunt cauſæ, quarum nunc etiam meminimus, vt locus poſtulat. Conueniens eſſet etiam reliqua quæ in iis quæ de iudiciis dicta ſunt, repetere, vt redditarũ cauſarum, à nobis perfecta procedat oratio. Igitur ſenum vrinæ ad album vergentes apparent, ſubtenues, atque effugientes mediocritatem ſubſtantiæ, quarũ contenta pauca, & veluti cruda ſunt. Puerorum verò valde iuuenum vrinæ, colore parũ inferiores ſunt ſubflauis & ſubrufis. ſed propè ſuperãt ſubſtantiam vrinarum virorum ætate florenti, ac contenta plura poſſident. Hic ſermo (vt arbitror) in iis quæ de iudiciis factus eſt, cauſas verò hiſce rationibus diſcere oportet. Ergo quum ſenum ætas quantum proceſſerit, tantum verſus frigidum declinat, par eſt vt vrinæ & albæ & tenues reddãtur, tũ genuina caliditate marceſcẽte, tum concoctione diminuta, obſcuratáq; ab eminẽtia frigiditatis. Proinde decens eſt nutritione diminuta, vt contenta minora ſpectentur, proportione reſpondentia aſſumptioni nutritiuarum humiditatum: quoniã ſenes impotentiores reperiuntur, tum quia diſtributio perdita, tũ quia concoctio multum debilitata eſt, eorum vrinarum contenta, & minora, & veluti incocta inſpiciuntur. Puerorum verò quũ naturalis & genuinus calor extiterit multus, atque vnà cum multa humiditate naturali, vrinarum colores fuêre remiſſiores quàm quæ in iuuenibus proueniunt, multa humiditate madeſcentes. Quatenus verò abundat genuina caliditas, meliorẽ cõ-

ſiſtentiam accidit profluere quàm quæ in florente æta A
te generatur. Caliditas enim genuina maior meliores
concoctiones efficit. Caliditas enim iuuenum florentis
ætatis etiam maior quum ſit qualitate quàm quãtitate
(iam enim verſus acutum cõceſſit),etiam colores quos
diximus præſentauit. Puerorum verò caliditas potius
quantitate præſtans, circa ſubſtantiam humorum pro-
ducendam excelluit.In quo minimè mirum ſit, ſi horũ
multa contenta ſpectẽtur in vrinis, ſi multa humorum
elaboratio facta ſit. Adde,pueros multum comedere ſo
lere:quamobrem accidit hinc multa excremẽta gene- B
rari. Non pauca etiam eſſe contingit ob nutricis facul-
tatis actionem, quæ neceſſitate membrorum requiren-
tium fit.Nanque calori opus eſt materia, tum ad nutri-
endum, tum etiam ad membrorum incrementum. Et
idcirco plura contenta ſpectantur in pueris quàm ſe-
nibus & iuuenibus. Sed diſputatio ſuper ætatibus iam
ſufficiẽter explicata,hîc finiatur:atque de reliquis poſt-
hac dicamus. Mulierum igitur iuuenum vrinæ,etſi in
omnibus mediocres, mancæ tamen ſunt, colore ſubru-
fo atque ſubflauo. Quinetiam pellucidiore quodammo C
do ſubſtantia ſpectantur:plura quoque contenta quàm
vrinæ virorũ habent. Huiuſcemodi iudiciis vrinæ mu-
lierum probãtur: ſed cauſæ ſi ſubiunctæ fuerint,firma-
uerint iudicia.Genus itaque muliebre domeſticum eſt,
ac paucis exercitiis vtens, atque remiſſam habens na-
turalem caliditatem,habita comparatione ad calidita-
tem maſculorum, efficit concoctiones debiles: poſſidet
autem naturalem ignem languidum .Hæc ipſa ſubalbi-
das vrinas pariunt,atque ſubtenues, non perfectam cõ
coctionem & æqualem ei quæ in maribus fit capiẽtes: D
plura verò contenta duabus de cauſis (vt arbitror) ob-
tinentes.Nanque tum exceſſu naturalis humiditatis,tũ
abundantia excrementorum quæ oriuntur à debili cõ-
coctione, plura quoque cõtenta in vrinis apparere ne-
ceſſe eſt. Quamobrem ab hiſce quiſquam ſi conſide-
rauerit orationem quæ de iudiciis habita eſt, ſummè
veram eſſe ſuſceperit.

DE CAVSIS VRINARVM QVAE A SIMPLI- cibus intemperaturis profluunt, CAP. VIII.

DE vrinarum mutationibus quæ proueniũt à ſimpli- E
cibus intemperaturis intenſis, hoc pacto dicẽdum
eſſe conuenit. Nanque caliditas parum excedens me-
diocritatem,ſubrufas & ſubflauas etiam gignit vrinas:
ſed plus exaucta, rufas & flauas: quæ mediocritatem
ſubſtantiarum tranſgrediuntur, & ſplendor quidam i-
pſis adeſt:contenta verò mediocria, ſed albedinẽ quam
ſecundum naturam ipſis ineſſe diximus,diffugiẽtia. Cõ
traria hiſce producit figiditas: nanque quantum frigi-
ditas intenditur, tantundem albeſcunt vrinæ, atque à
mediocri ſubſtantia recedunt quodammodo. Quinetiã F
aſperiorem ſuperficiem,& contenta minora & cruda
conceperunt: interdum verò vniuerſæ craſſeſcunt atq;
conturbantur. Humiditas quinetiam obtundit natura-
lem vrinarum colorem in aqueum vergẽtem, atque in
ſuperficie earum adeſt aſperitas: contenta & plura &
crudiora ſpectantur. Atque hoc pacto in ſubſtantia ſe
habere vrinas oportet. Siccitas quinimo diminuit vri-
nis tam humorum quàm contentorum quantitatem:
pellucidum affert & ſplendorem,atque color hiſce ad-
eſt,qualis eſt naturalis, & ſubſtantia mediocris, modò G
defectus nutritiuæ humiditatis non affuerit. Acriores
fiunt vrinæ exaucta caliditatis qualitate: vrinæ eiuſ-
modi ſe habent, quæ ab intemperaturis producuntur.
At verò nunc ſubdamus cauſas iudiciis fidem facien-
tes,hoc pacto. Igitur caliditate intenſa(vt dictum eſt)
mutantur vrinarum colores. Ergo decens eſt,vt etiam
in iis qui capiuntur ab intemperatura calida:ſiquidem,
ſi modeſta fuerit caliditas,vrinæ ſpectantur ſubrufæ ac
ſubflauæ.Eadem verò exaucta,rufæ ac flauæ profluunt.
Nam vbi ingenerata caliditas efficit bilem acriorem, H
atque humiditas ablata eandem purificando minuit,
tales colores in vrinis apparere neceſſe eſt. Dictum
quinetiam eſt, caliditatis præſtantia fieri mediocres
concoctiones, vt inde vrinarum conſiſtentiæ modera-
tæ appareant:par eſt vt eadem abundante,nondum ta-
men diſſoluente corporis valetudinem, vrinæ habeant
conſiſtentiam ſupra mediocritatem. Neque mirũ cui-
quam ſit, ſi vrinæ ſuperficies ſplendeſcat ob intenſam
qualitatem humoris colorantis. Nanque exaucta acri-
monia,& humiditatem aſperantem conſumente, ſplen
dor conſpectatur. Præter hæc contenta cæteris in re-
bus mediocria quum ſint,non abs re fuerit, ſi ea ob in-
temperaturam à caliditate adauctam, perdiderint ali-
quid albedinis, quum tinctura quædam ab exuperantia
bilis diſtributa, coloret ipſa contenta. In iis autem qui
à frigida intemperatura corripiuntur, quo magis ver-
ſus frigidius proceſſerit, eo albiores colores præſentan
tur in vrinis. Quum enim demonſtratum ſit quòd bilis
flaua mediocres vrinas colorans, fit à mediocritate &
exquiſita concoctione, optimo iure, ſi non exquiſita
fuerit concoctio ob aliquem frigidum affectũ,bilis fla-
ua proprium & genuinum colorẽ non habebit, ſed re-
cipiet vel pallidum vel ſubpallidum,pro modo erroris
qui in concoctione fuerit. Quamobrem congruere vi-
detur,vt ob miſtionem ſeroſæ humiditatis, appareant
diuerſi colores vergentes ad album, ratione receſſus à
perfecta concoctione. Proinde vrinæ humor concedit
verſus tenuiorem conſiſtentiam, quum non facilè à ge
nuina caliditate dometur atque concoquatur. Quin ob
eandem rationem vrinæ ſuperficies aſpera ſpectatur,
quòd humor qui ſplendorem eum præbebat, dum co-
queretur, concoctione fruſtratus ſit. Minora tamen &
cruda contenta harum vrinarum ſunt.Nanque diminu
to calore,etiam diſtributio minor erit:minora verò de-
cet eſſe etiam ea quæ à minore humorum aſſumptione
proficiſcuntur. Item in concoctionibus quæ ob imbecil
litatem caloris prauæ ac debiles euaſerunt, & conten-
ta crudiora ſpectantur. Neque mirum ſi conturbentur
& craſſeſcant,vbi cruditas vincit ob imbecillitatem co-
quentis & alterantis caliditatis. Nam vbi caliditas natu
ralis præſtiterit materiæ, tum ea quæ tenuia ſunt craſ-
ſeſcunt concocta. Quæ verò alia ratione craſſa erãt,hæc
tenuantur atque diſſeparantur: quas ambas conſiſten-
tiæ ſpecies per diuerſas cauſas potuit introducere intẽ-
peratura frigiditatis: tenuia enim potius per puram i-
pſius intemperaturam, craſſa verò per cruditatem quæ
humoribus acceſſit. Humiditas quinimo argui poterit à
quantitate excrementorum: confirmauerit etiam ob-
ſcuritas diſtributi coloris. Nam quum concoctio eua-
dit imperfecta ob humiditatis exceſſum, & mediocris
conſiſtentia non eſt,tum ſubtenues ſpectantur,& colo-
res deſtituuntur,eo quòd miſtio fuit cum multo ſeroſo
humore. Neque quoque mirum ſit ſi multa & cruda ſpe
ctentur contenta: nanque ab humorum humiditate fa-
cilis producitur diſtributio, quare par eſt vt multa ela-
boratio adſit. Accidit autem quum humidum quod di-
ſtribuitur multum ſit,non perfectam humorum elabo-
rationem fieri. Proinde fit vt contenta tũ multa tum
cruda præſentẽtur. At verò in ſicca intemperatura quæ
corpori accidit,vrinarum humiditates paucæ profluũt,
ob paucitatem humiditatis: colores verò ſunt quales
qui ſecundum naturam in iuuenibus & exercitatis ho-
minibus apparent. Quòd ſi illa intenderetur etiam
hæc ipſa increſcerent: & conſiſtentiæ redduntur ſimi-
les ſanis & mediocribus, interdum tamen intendun-
tur. Colores verò eiuſmodi manent, humore colo-
rante nihil patiẽte: & ſi ille increuerit, colores quoque
increſcere videbuntur. Veruntamen quemadmodum
in humiditatis exceſſibus non facilè præſtat concoctrix
facultas, ſic nunc in ſiccis intẽperaturis facillimè præ-
ſtans, non modò efficit mediocrem conſiſtentiam, ſed
etiam interdum quandam craſſitudinem infert. Splen-
dor verò quidam & læuitas illuſtrant ſuperficiem vri-
næ ob vigorem colorantis humoris. Contenta quine-
tiam pauca ſunt, quum pauca ſit quæ diſtribuitur hu-
miditas. Eadem ſunt mediocri ſubſtantia, atque exactè
cõcocta,quòd facilè domita ſunt à caliditate cõcoquẽ-
te. Atque oratio de cauſis vrinarũ in iis vrinis quæ ab
intemperaturis ſimplicibus profluunt, hoc pacto tra-
ctata ſit. Id autẽ nos latere non debet, hæc dicta eſſe de
qualitate vna hominis intemperati,cæteris(quoad fieri

poteſt)mediocribus manentibus. Quum autem diſpu-
tatio definiuit cauſas intemperaturarum ſimpliciũ,lice
bit viro ingenioſo adinuenire ex hiſce qualitates cõpli
catas ac intenſas. Adhæc in iis quæ de iudiciis dictum
eſt, eorũ qui mediocriter ſe exercẽt, mediocres vrinas
profluere: veluti quoque in iuuenibus & exercẽtibus ſe
dictum eſt. Eorum verò qui vltrà quàm par eſt labora-
rint, ſéq; exercuerint, vrinas etiã erga rufum flauúmq;
colorem vergere,atque earum cõtenta pauca eſſe & te-
nuia,etiam in colore alterata: quinetiam interdum col
liquamina quædã in hiſce innatãt. Segnẽ verò ac ſedẽ-
tariã vitam traducentiũ,& vrinæ ad album vergunt, &
contenta plura & cruda ſpectãtur.Igitur vrinarum eo-
rum qui modeſtè ſe exercent,cauſæ in ſuperioribus ex-
plicatæ ſunt, vbi diſputatum eſt de homine vſquequa-
que mediocri & inaffecto.Sed nunc ſubdere reſtat cau-
ſas vrinarum eorum qui immodicè ſe exercent: deinde
ſimiliter eas, quæ vrinarũ ſunt illorum qui in ſegnitie
atque ocio vitam terunt.

DE CAVSIS VRINARVM EORVM QVI SE PLVS
iuſto exercent ac ſegniter viuunt, CAP. IX.

QVum maior quàm par eſt ſit calidi motio,accenſa
ab exercitiis externis plus iuſto exauctis,tũm bilio
ſus humor augetur,combuſtus ab accedente caliditate.
Quinetiam per eiuſmodi accenſionem vrinarum colo-
res ad rufum & flauum attolluntur. Diminuta ergo ſe-
roſa humiditate quæ temperabat, atque billioſi humo-
ris adaucta qualitate,neceſſe eſt cõtenta & pauca & te-
nuia ſpectari. Quum autem membra ab exceſſu calidi-
tatis attenuentur, & digerantur, difflata vel ſudore vel
inſenſibili tranſpiratione: rarefacta ob exercitia pelle,
decens eſt vt exauctis eiuſmodi exercitiis,aliqua colli-
quamina in vrinis appareãt innatãtia, profecta vel à re
nib⁹,vel fortaſſe ab aliis quibuſdã partibus corporis,tũ
multa cũ motu caliditate aliquo pingui colliquefacto.
In iis verò qui ocioſam & inertem vitam viuunt, vri-
næ recedũt à mediocritate coloris, vergẽtes ad album,
ob paucitatem calidi motionẽ habentis, ac in ſeipſum
inclinantis,atque vacatione motionis marceſcẽtis. Si-
quidẽ veluti in rogis euenire ſolet,vbi ligna ſufficiẽter
congeſta fuerint, ſi quiſquã extrinſecus motus factus
ſit,facilius accẽditur atque cõburitur materia:& ſi quic
quã proiectũ in rogũ fuerit, ſtatim ab igne deuoratur.
Vbi verò nulla foris adhibita fuerit motio, tum magna
difficultate diſtributa materia vritur, atque metus ori-
tur nõ paruus,ne ignis extinguatur à multa diuerſáque
ſuperimpoſita materia. Nõ aliter accidere ſolet ocioſis
& exercitatis hominibus. Eã ob rem ad album inclinat
color vrinarum illorũ qui ſegnem & quietam vitã du-
cunt: cõtenta verò earum & multa & crudiora ſpectã-
tur.Nãque quieta vita facilè diſtributio fieri poteſt atq;
alteratio,ſed cõcoctionẽ facit caliditatis præſtantia.At
quia demõſtratum eſt, quòd caliditas non mota tractu
tẽporis marceſcere ſoleat, decẽter in viris ocioſioribus
accidit plura ſpectari cõtenta, atque crudiora fruſtrata
perfecta cõcoctione. Atque hac in parte terminetur o-
ratio de cauſis vrinarũ ſe exercẽtiũ atq; ocioſorũ. Poſt-
hac verò trãſeundũ eſt ad cauſas aſſignandas vrinarum
à temporibus anni atque regionibus alteratarum.

DE CAVSIS VRINARVM VARIATARVM AB
anni temporibus,& à regionibus, CAP. X.

INeunte vere vrinarum colores albi ſunt & ſubflaui,
etſi interdũ craſſeſcant: quantitas verò humoris ea-
rum maior profluit habita ratione ad comeſa.Conten-
ta quoque & plura & craſſiora ſpectantur: ſed procedẽ
te tempore verſus calidum, colores aſcendunt ad me-
diocritatem,eodem modo contenta. Æſtate verò in-
eũte vrinæ ſubflauæ & ſubrufæ,contenta verò tenuiora
exeunt. Sed æſtate vigente vrinarum fluores pauciores
ſunt habita ratione ad comeſa, ſed vergẽtes ad flauum
atque rufum.Quarum conſiſtentiæ ſunt pauco recedẽ-
tes à temperato, etſi quidam ſplendor in eis refulſerit:
contenta quoque & tenuia, & minora, atque colorata
ſupra albedinem ſunt. Declinante verò æſtate, atque
autumno ineunte, remittuntur colores tã fluoris quàm

A contentorum,ſed tenuia etiam manent. Procedente
verò ad frigidius,etiam colores mediocres redduntur.
In hyemali autem ſolſtitio vrinæ ſunt quantitate me-
diocres,ſed ſubalbidæ,contenta plura,conſiſtentiæ ve-
rò mediocres. Vigente verò hyeme color vrinæ albus
eſt,cõſiſtentiæ verò inæquales: nã interdum craſſæ, in-
terdũ tenues ſpectantur. Quãtitas fluoris maior quàm
mediocris:contenta verò & plura & cruda frequentius
inſpiciuntur, quæ differentiis temporum anni alteratæ
eiuſmodi vrinæ(vt paucis omnia dicam)videntur. Reli-
B quum eſt cauſas harum repertas docere. Nam hoc pa-
cto facta diſputatione, facilius erit reddere cauſas ſu-
per regionibus, quæ ratione reſpondent ipſis anni tem
poribus. Sed repetenda ſunt prædicta,ac ſuper vnoquo
que eorũ reddenda eſt cauſa. Ineunte igitur vere,at-
que ſole verſus nos reuertente,tum quum Vergiliæ in-
tempeſta nocte ſpectantur, vrinarum colores etiam
ſunt albi & ſubpallidi, & conſiſtentiæ inæquales, ſed
quantitate maiores, contentáque & maiora & cruda.
Quandoquidẽ frigoris adhuc dominantis ambitu vin-
C citur naturalis calor:quare defectus concoctionis acci-
dunt tam in colore quàm in conſiſtentia. Quia verò a-
limenta plura ſunt, multorum verò comeſorum plura
ſunt excrementa atque contenta vrinarum, ex hiſce e-
tiam plura & cruda ſpectari neceſſe eſt, non vt par eſt
domitis humoribus. Adhæc maiores vrinæ profluũt ab
humiditate humorum in corpore per totam hyemem
collecta. Hyeme enim vbi multi cibi aſſumpti fuerint,
atque longiores trahentur ſomni, aderitque aeris qua-
litas frigida & humida,decens eſt humorum crudorum
D non paruam congeriem cumulari. Quinetiam hyeme
etiam manente,ſpiſſatur eiuſmodi materia,ac paulo for
tè plures quàm mediocritas poſtulat, profluunt. Sed v-
bi ver illuxerit,& conſtitutio humida fuerit,iámque hu
mores melius concocti ac ſoluti, tum vrinæ maiores
quàm aſſumpta comeſa deceat,minguntur. At verò tẽ-
pore procedente, túmque quum Suculæ orientales ap-
paruerint,& colores,& conſiſtentiæ,non modò conten-
ta ad mediocritatem cõcedunt. Siquidem dum aer nos
ambiens extiterit temperatus,omnia quoque quæ pro-
E pter hanc præcedentem conſtitutionem alterata erant,
ad mediocritatem reducuntur. Quando verò aeris nos
ambientis temperatura non admodum frigida fuerit,
vt genuinam caliditatem lædere poſſit, nec adeo cali-
da vt digerere valeat caliditatem quæ in nobis eſt,tum
naturales vires actiones noſtras excitant ad mediocri-
tatem,& id quod ſecũdum naturam eſt,modò nihil ex-
trinſecus impedimento adſtiterit. At verò quum orien-
talis Orion exoriri cœperit,iámque æſtiuũ ſolſtitiũ ad-
F erit,tum vrinæ apparent ſubflauæ atque ſubrufæ,& cõ-
tenta mediocribus tenuiora, ídque decenter. Calo-
re enim liberè in toto corpore diffuſo, atque domi-
nante præſenti materiæ, concoctionéque facta vt de-
cet,etiam vrinæ profluere probantur,mediocrem colo-
rem habentes,ſed tenuiores, nec aliter ſe habent con-
tenta in eis: horum plures partes tenuantur,atque dige
runtur ab aeris caliditate. Vigente verò æſtu, túmque
quum Procyon orientalis exoritur,vrinæ quãtitate mi-
nores profluũt,habita ratione ad ea quæ diſtributa ſũt.
Quinetiam attolluntur ad colorẽ flauũ & rufum,& ea-
G rum cõſiſtentiæ ſunt tenuiores temperatis:item contẽ-
ta & pauca, & tenuia, atque quodammodò coloratam
albedinem oſtendentia.Siquidem aeris calore qui nos
ambit,vigente atque attrahente ad ſe noſtrũ hunc na-
turalem ignem,eundémque in qualitate intẽdente,ma
iores fiunt ac frequentiores bibitiones: minores verò
excretiones quàm bibita poſtulãt, partim diſſoluta ma
teria in ſudores, partim digeſta per occultas euapora-
tiones:quinetiam adaucta bili ab aere æſtuante, etiam
colores memorati ſpectantur. At calore naturali dige-
H ſto, concoctiones ſecundum naturam diminutæ pro-
ueniunt. Idcirco vrinarum conſiſtentia tenuior gi-
gnitur,cõtenta quoque colorantur ab abundantia bilis,
ſed minora & tenuiora ſpectantur, quòd digeratur &
tenuetur materia,atque concoctiones debiliores fiant.
Plura itaque ex his quæ dicta ſunt, accidunt ob calorẽ

naturalem extrinſecus expugnatum. Ineunte autem autumno,quúmque Arcturus exoritur, remittuntur colores tam chymatis ipſius quàm contentorum in eo, cōcedendo ad mediocritatem,ſed remanēt tenuia,& pellucida,& pauca. Siquidem calore vehementer diminuto,etiam colores qui ob illum vehementer excreuerāt, incipiunt ſubduci, quouſque deſinere videatur caliditas. Quinetiam ob aeris præſtantem ſiccitatem, & minora,& pellucida, tam chyma quàm contenta in eo ſpectantur.Procedente verò tempore,atque tum cum Vergiliæ orientales occidunt, tam colores quàm contenta mediocria ſunt: quòd concoctiones meliores fiant,vbi nimia difflatio acta ſit caliditatis aeris compreſſæ. Nāque frigidis ventis ſuperflantibus, caliditas naturalis reſumit vires,atque temperamentum omnibus concoctionibus affert. Quum autem hybernū ſolſtitium aderit,Capráque oriētalis occidat, tum colores à mediocritate recedunt, atque conſiſtentiæ tenuantur:contēta verò multiplicantur,fortaſſe etiam mediocria ſeruātur.Quandoquidem aere frigidiore redacto,vnà quoq; alteratur quodāmodo interna caliditas, atque increſcit humor pituitoſus, ita vt oporteat humorem colorantē qui in nobis eſt,debilitatum obſcurari.Quia verò ciborum ſumptiones ampliores fiunt, & concoctiones ſunt validiores,eo quòd tum calor roboratur,ac ſomni longiores accedūt adiuuantes ipſas concoctiones, fit vt cōtenta plura ſpectentur. Vigente verò hyeme,atque tum quum Fauonius ſpirare inceperit, vrinarū humor maior eſt, habita ratione ad comeſorum quantitatem, atque albæ inſpiciuntur, & inclinant ad conſiſtentiarum intemperaturas:cōtenta verò in hiſce plura exiſtūt,atque crudiora ſunt. Quandoquidem frigore aeris eouſque exaucto, vt etiam noceat genuinæ caliditati,bilioſóque tum prorſus tabeſcente humore, albas profluere vrinas compertum eſt,ſed differentes conſiſtentiis. Nā aut erunt tenues,eo quòd non adeptæ ſint perfectā cōcoctionem,quod accidit ob præſtantiam frigiditatis aeris:aut craſſæ & conturbatæ ob humorem qui crudus vocatur, per propriū tēpus vigentem. Quoniā autē genuina caliditas non poteſt domare, & concoquere multa comeſa ,& frigus proprietatem habet cogere materias, ob id contenta plura apparent profecta à multa elaboratione nutritionis. Cruda verò & craſſiora interdum videntur, aut præ frigiditate tabefaciente genuinum calorē, aut præ materia in diſtributionem ſumpta longè maiore quàm virtus valeat per caliditatē perficere. Hæ igitur ſunt cauſæ vrinarum mutatarū per ſingula tempora anni, quæ reddi poſſunt ab iis qui ſtudiis harum rerū delectantur. Ac vnuſquiſque ab hiſce ſumpto principio conſiderationis,poterit quoque reddere cauſas quæſitas ſuper regionibus.Cauſæ verò vrinarum in ratione victus commutata, rationem habebūt ſimilem illis quæ explicatæ ſunt de intemperaturis.

DE CAVSIS VRINARVM PROFECTARVM A nutrimentis bonis & malis, CAP. XI.

NOn mirum cuiquam eſſe debebit ſi è nutrimentis boni ſucci, & ad coquendum facilibus faciles cōcoctiones vrinarum appareant,atque ſincera contenta. Siquidem quū calor naturalis facilè alteret quæ ad coquendum facilia ſunt, & expeditè nutritio fiat in boni ſucci alimentis,promptiſſimè omnia perficiuntur,atq; omnia quæ in vrinis videntur,hæc mediocria inſpiciūtur,queādmodum contrariū accidit in cibis mali ſucci, & ad coquendū difficilibus,ægrè cōcoctiones fiunt:corrupta autē & varia contenta ſpectantur,virtute concoctrice non ſuſcipiente humores ad alendū ineptos, ſed illos reſpuente,ſiquando fortaſſe exhiberētur. Fiunt enim incoctiones præter cætera, quia cibi ad coquendū inepti ſunt:aut enimvirtus concoctrix lædi ſolet à qualitate ciborū,aut ab eorum quantitate exuperante.Nāque multa,ac virtutem exuperantia,non facilè domari poſſunt à naturali caliditate : quæ verò praua ſunt qualitate,ea non aliqua ratione admittuntur, virtute tractrice familiaria nutrimēta ſolūmodo attrahente.Et ſiqua fortuna illa fuerint admiſſa,eadē ab expultricevirtute excernūtur. Admitti illa poſſūt ob virtutis aliquā

A læſionē ab aliqua affectione. Atque de hiſce hactenus.

DE CAVSIS VRINARVM SOMNOLENTORVM,& inſomnium, CAP. XII.

SOmnolentorum vrinæ enarratæ ſunt, quæ colorē ad album vergentē habent,ſed cōſiſtentia ſunt vel mediocriter tenui vel craſſa:contentis autem pluribus atque crudis abundant.Inſomnium hominum verò præſertim malè ſanorum vrinæ dictæ ſunt eiuſmodi:nāque ſunt tenues & verſicolores,interdum albæ apparentes, interdum rufæ,& flauæ,ac oleaceæ,& nigræ,ſed in cōtē
B tis ſunt magis alienæ. Nāque aut ipſa cōtenta deficiūt, aut præſentia ſi fuerint illa,ſublimia ſūt & aſpera,& coloribus malis ſpectātur:quæ dicta ſunt in iis quæ de iudiciis ſcripta ſunt. Nunc verò cauſæ hoc ordine ſubiūgendæ.Siquidē nouimus ſomnū ſecundū naturā,& hominis ſani, fieri ob humiditatē ſuauē, atque mediocrē caliditatem naturalē,hominis verò aliter affecti ſomnū accidere ob humiditatē multā, præſertim pituitoſam, atque ob cibos & medicamina frigida. Sed vigilias nouimus euenire maxima ex parte ob ſiccitatē, interdum
C etiā ob caliditates multas.Quū igitur hocvel illo modo affectis hominibus, & ſomni & vigiliæ fiant, decente ratione etiam vrinæ eiuſmodi profluunt.Demōſtratum enim eſt,vt ad album vergētes vrinæ,cōcoctionē defeciſſe demonſtrent:ac nihilominus hiſce incoctionē demonſtrāt cōſiſtentiæ vrinarū,declinātes à mediocritate,atque præter hæc etiam cōtenta cruda atque multa. Igitur vbi eiuſmodi cruditates fuerint mediocres,ſenſibilē læſionē nō afferunt patiētibus, ſed faciunt vt dormire amēt.Nāque ſuccis crudis paulatim calefactis atq;
D ſolutis,multi vapores humidi aſſurgūt,cerebrū verò ex illis multa nutritione fruitur.Quoniā verò nō facilè hiſce humores deficiūt,nō etiā vapores ab illis orti defecerint. Quāobrē accidit eo pacto abundè madere cerebrū,atque ſomnos plurimos gignere.Arbitramur enim ſomnū generari, vbi nutrimētū bonū diſtributū in cerebro cōcoquitur, dūmque ipſum cōcoquitur,& ſenſus animales intus colligūtur,virtute maiore coercēte minorū actiones.Poſtquā verò cōtigerit vt aſſumptū nutrimentū cōcoctū ſit,ſoluuntur eo nexu ſēſus, atq; hoc
E pacto animalibus vigiliæ repetūtur. Sed tractatio de ſomno ab aliis ſufficiēter explicata,nūc relinquatur à nobis,atq; procedēdum in incœpto.Ergo ſōnolētorum vrinæ ob eiuſmodi cauſas fiunt:inſōnium verò cōtrariæ, ob cōtrarias cauſas(vt arbitror):quādoquidē quæ deſiccare cōſueuêre, hæc ſuapte natura vigilias introducūt. Quāobrē flaua bilis eo modo attenuata,& in cerebrū diſtributa,nō ſolùm nō ingerit ei nutrimētū madefaciēs, verumetiā aufert id quod adeſt,ita vt inde homo vigi-
F let.Nāq; eiuſmodi colores potius eſſe proprios flauæ bilis demōſtratum eſt. At verò quòd cōtēta ſint ſigna cōcoctionis dictum eſt. Cōcoctio verò nō tam facilè fit,ſi aut aliqua intēperatura exceſſerit,aut vſquequaq; euigilauerit homo : decēs eſt vt cōtētorum ſpectetur inæqualitas,atque cōfuſio maxima. Vrinæ verò albiſſimæ atque tenuiſſimæ profluunt, aut ob bilis aſcēſum ad ipſum cerebrū, & ita manētes ſignificāt vigilias à bile eſſe in cerebro,aut ob inſaniæ ſpeciē:nāque maxima ex partevrinæ eiuſmodi inſanientium ſunt.Quinetiam vrinæ oleaceæ atque nigræ frequētius mortē minantes,
G nihil mirum fortaſſe ſi inſomniē afferāt & inſaniā. Has cauſas ſuper hiſce habere poteris, etiā aliis in locis dictas,ita vt fugiendum ſit dicta repetere adeo importunè:procedendum verò poſthac vt reliqua explicentur.

DE CAVSIS VRINARVM PROFLVENTIVM AB iis qui vel ob ſatietatem vel famem nō cōcoxerunt, CAP. XIII.

EOrum qui multum comederunt & non concoxerūt, vrinæ albæ,tenues, ac hypoſtaſi priuatæ ſpectantur:
H atque perſeuerantium in cruditate vrinæ fiunt,ſubſtantia & contentis extraneæ. Contrà verò eorum qui inedia laborarunt,primùm flauæ,& rufæ, & tenues, & priuatæ contentis vrinæ ſpectantur. Fame verò preſſorum albæ,tenuéſque,ac hypoſtaſi priuatæ proueniunt,atque ad prauos quoſdam colores tranſmutantur. Sed ſuper hiſce(quoad fieri poteſt)reddendæ ſunt cauſæ indigen

tibus & eas requirentibus, quæ non contemnendæ videri poterunt diligentibus rationum exquiſitoribus. Igitur quum concoctio fieri ſoleat vbi cibi fuerint domiti, cruditas verò vbi cibi multum exceſſerint menſuram, quemadmodum vbi cruda minus exceſſerint mediocritatem: decens eſt vt hac ratione, dum homo ſe multis cibis onerauerit, error à perfecta concoctione contingat. Nanque aut nihil, aut parum natura videtur elaboraiſſe cibos: quum neque colorem, neque ſubſtãtiam mediocrem effecerit, atque abſtulerit contenta, tanto receſſu à concoctione. Veruntamen in quibus minus iuſto deciderit, tractu tẽporis verò onerata inducitur, vt ſuſtineat errores, eiuſmodi virtus ſemiperfectas actiones producit. Similiter dicendum de impranſis: quandoquidem ſemper naturali calori comeſis opus eſt, vt & ſeipſum confirmet, & partes corporis nutriantur, vbi ſufficiens collecta materia fuerit, tum quæ decet fieri fiunt. Vbi verò illa defecerit, tum in ſeipſum conuertitur, ac ſiquam eſſe humiditatem contigerit, illam abſumit: qua ablata ipſe acrior redditur, & flaua bilis proficit qualitate eius calida & ſicca inaucta. Proinde vrinæ proueniunt ſecundum illam calidi affectionẽ: minora verò contenta ſpectantur, vbi deerint homini alimenta: quæ quum concocta ſunt & nutriunt, mittũt hæc ſigna nutritionis. Veruntamen poſtquam calor, quoad fieri poteſt, ſurrexerit, atque intrinſecus indigue rit nutrimento, ſtatim ipſe contabeſcit. Ipſo verò calore tabeſcente, etiam corporis habitudo ſtatim parata eſt concedere verſus frigidum & album & prauũ: deinde etiam ad peius vergentes colores, & coloribus mutuò ſe habentes ſubſtantias reddit. At verò de huiuſmodi rebus quum ſatis dictum ſit (vt arbitror) diſputatio terminetur. Neque vos latere velim, qui ita mediocrem menſuram multæ diſputationi habẽdæ ſuper hiſce rebus feci, vt etiam opus eſſet ſuper reliquis aliam tractationem facere, atque illos implicari circa infinita, qui dum via breuiore quod ſtudent aſſequi, capere cupiant, in aliquas alias diſputationes ſecedentes, ſeipſos in longas tractationes intrudunt. Quamobrem decere videtur vt ab hiſce tanquam ab alio initio aggreſſi, referamus cauſas inuentas ſuper reliquis quæſtionibus. Nanque hoc pacto à nobis facilius & diſtinctè explicabitur propoſitum, atque ſtudioſis promptius licebit verbis paucis præcepta multa diſcere.

DE CAVSIS VRINARVM PER GENERA AEgritudinum, CAP. XIIII.

Dicendum eſt hac in parte de vrinis apparentibus in ſingulis ægritudinũ generibus, atque earũ cauſæ reddendæ. Siquidem hoc pacto decentem per ſingula capita compoſitionem ſuſcipiet diſputatio, atque finis decens toti orationi ſtatuetur. Igitur dictum eſt in tractatibus de iudiciis vrinarum, in febribus ephemeris puris, nulla cauſa alia præſente, videre quiſquam poterit vrinas non inſigniter mutatas. Nanque ſiquo modo contingeret mutari, perparum atque occultè mutarentur. Febribus enim ephemeris generatis ob alterationẽ ſolius ſpiritus ad calidius intẽſi, par eſt vt ne in vrinis etiam manifeſta ſpectetur alteratio. A paruis enim occaſionibus parua momenta, à magnis magna proueniunt. Quum itaque vrina demonſtret humorum alterationem, ephemeræ verò febres oriãtur è mutationibus ſpiritus, vt dictum eſt, ad calidius intenſi: decens eſt, vt aut nullo pacto, aut perparum alterentur ephemerarũ vrinæ. Nanque priuſquam humorum materia ſentiat alterationem naturali ſpiritui accedẽtem, illi ſoluuntur, vbi fortiti ſint rationem victus conuenientem. Sed tamen in febribus ephemeris, quum parua quædam mutatio fiat, etiam paruæ ſpectantur in vrinis mutationes. Quòd ſiqua fortè aderit in corpore materia corrupta, vſqueadeo vt parua mutatione indigeat ad inflammandum, facilè inflammatur & comburitur, atque excitabit febres putridas. Vrinæ verò apparebunt, quales in putredine humorum prouenire febres ſolent, de quib⁹ mox dicemus. Febrium ergo in putridis humoribus factarum, quæ fuerint intermittẽtes, hæ vrinas alias, quæ verò fuerint continuæ, hæ vrinas alteras eiiciunt, & ſecundum differentiam putrefactorum humorum, atque continuitatem, & intermiſſionem in eis. Dicendum itaque prius nobis eſt de febribus quæ deficiunt, earũ cauſas reddentibus: deinde de reliquis, veluti ratio procedens monſtrauerit.

DE CAVSIS VRINARVM PROFLVENTIVM IN vtriſque tertianis, CAP. XV.

Pvrarum tertianarum vrinæ verſus flauum & rufum (vt dictum eſt) colorem attolluntur: ſubſtantia verò earũ oſtẽditur mediocritate craſſior. Ac in primis diebus nihil contenti eiicitur: tẽpore procedente tã contenta ſpectãtur quàm colores ad mediocritatẽ, & ad id quod ſecundum naturam, concedunt, atque ægritudinis ſolutio breui aduentura ſperatur ab ipſis cõcoctionibus præmonſtrata. Eiuſmodi ſunt iudicia tertianarũ putridarũ deficiẽtiũ ab vrinis facta. Nũc par eſt vt ſubdamus earũ cauſas. Igitur bilis flaua vbi exaucta ſit per aliquã cauſam illius generatricẽ, & extra venas aberrauerit, tũ febres vocatæ tertianæ generantur, atque deficiẽtes fiunt, quippe quũ in venis bilis multa non ſit. Venæ autẽ ipſæ etſi participes fiãt eiuſmodi humoris, tum ob vicinitatẽ, tũ ob humoris ipſius abundãtiã, nõ ita tamẽ vt cũ eo etiã ſãguinis dulcedo miſceatur: hac enim ratione cõtinuæ febres hæ eſſent. Quoniã igitur extra vaſa ſepoſitus eſt eiuſmodi bilioſus humor, putrefactus eſt quodãmodo: idcirco demõſtrabit tã putredinẽ quã intermiſſiones quas paſſim facit. Colorãtur autẽ vrinæ ratione bilis iniectæ. Veruntamẽ quòd bilioſum hunc humorẽ non bene corruptum eſſe in febribus tertianis demõſtratũ eſt, idcirco colores, quales diximus, inſpiciũtur: atq; à multitudine & moderata bilis craſſitudine, quæ per vrinã ſeparantur, euenit vt vrinæ ſubſtãtia craſſior quàm mediocris eſt, ſpectetur. Abſunt autẽ cõtẽta in primis diebus ratione cruditatis, atque cuiuſdã obſtructionis: nanque quòd nõdũ natura potuit domarẽ materiã, neq; cõcoctionibus vſquequaque incubuit: quãobrẽ neque contenta ſpectantur, quæ ſigna ſunt cõ coctionis. At verò vbi natura ſe collegerit, atque roborata fuerit, expulſæq; ſint ſuperfluitates, retẽtis iis quæ vtilia ſunt, rectéque & cũ ordine tractata ſint ea quæ ad humorẽ affluentẽ ſpectãt: tũ cõcoctionis apparẽt ſigna, hoc eſt cõtenta. Quinetiã ad mediocritatẽ tã colores ꝙ ſubſtãtiæ concedunt. Sed oratio de vrinis profluẽtibus in tertianis puris, hæc ipſa eſt breuibus explicata. Notharum verò tertianarum vrinæ aureum colorem excedunt, ita vt ad vineum etiam colorem attollantur: ſubſtantia verò ſunt craſſiore quàm quæ in tertiana pura ſpectatur: contenta verò harum vrinarum vel pauca & praua ſunt, vel nullo modo apparent. Rectè igitur quiſpiam dixerit impuram tertianam magnitudine & qualitate bilis ſuperaſſe tertianam puram, ita vt longiore tempore ad concoquendum opus ſit. Siquidem eiuſmodi vrinæ (vt etiam ſuperius dictum eſt in iis quæ de iudiciis & cauſis colorum ſcripta ſunt) proueniunt à maiore & deteriore bili. Neque mirum ſit ſi maiore tempore ad concoquendum opus ſit: nãque multa vbi fuerit materia putrefacta, maiore tempore ad concoquendum potente virtute indigens eſt. Sed tamen fortaſſe de hac re in diſputationibus de præuidentiis memoratũ fuerit. Nunc verò ad aliud caput tranſeat oratio, quæ perquam ſatis in hiſce immorata eſt.

DE CAVSIS VRINARVM QVARTANARVM, CAP. XVI.

Qvartanarum quæ potius originẽ à liene traxerunt, primis diebus vrinæ ſunt albæ atq; ſubſtãtia tenui. Tẽpore verò procedẽte, præſertim dieb⁹ quietis, ſpectãtur contenta earum cumulata atque cruda, ac interdũ totum ipſum chyma turbidum apparet. Diebus verò afflictionem habentibus, adhuc etiã tenues ſe oſtendũt, & cõtenta mediocria atque tenuia, quum erga ſolutionem paſſio vergat. Interdum etiam nigræ vrinæ ſpectãtur, quæ indicant ſolutionem paſſionis quæ corpus occuparat. Febres præterea quæ quarta quaque die paroxyſmum habent, euidentiam habent memoratæ febris quartanæ, ſed multo citius deficiunt, eo quòd potius generãtur à calida hepatis intemperatura. Harum vrinæ

A ſubrubeæ atque rubeæ, taléſque qualis ſandaracha ſpectantur: quarum conſiſtentia primum tenuis eſt, interdum etiam craſſeſcunt: cōtenta verò non abſque flauo colore oſtenduntur. Sed tamen aliquando accidit, vt earum vrinarum contenta aliena videantur, ſicuti etiã colores ipſius chymatis. Demonſtratum eſt autem aliis in locis, quòd quartana febris deficiens à victu frigido & ſicco, qui humorem melancholicum peperit, generatur. Ergo quotieſcunque eiuſmodi humor exauctus fuerit, atque circa lienẽ firmatus, tum quarto quoque die B paroxiſmum habet, ac vrinas albas & tenues eiicit. Nãque eiuſmodi humor quum craſſus ſit, atq; idcirco obſtruens: item quum frigidus ſit, hac ratione calorem genuinum lædens, prauæ concoctiones fiunt, ac tenues, & albæ vrinæ ſpectantur: ſed nihilominus ob importunitatem frigiditatis humoris, quàm ob coopertura quæ fit in meatibus. Nanque humor exauctus obſtruens præ craſſitudine, ſed præterea ratione puræ frigiditatis quũ ſit tenuis, tenuiores vrinas progredi efficit. Quinetiam tempore procedente humoris tempore tenuati, mate-C ria facilis ad tranſeũdum redditur vaſis vrinariis, & hypoſtaſis cumulata ſpectatur, aut per totum conturbantur vrinæ. Veruntamen vrinæ craſſæ, & contenta earum apparent ob tenuatos humores, albidi verò colores videntur ob humoris frigiditatem, quæ concoctionem veluti cogens non ſinit mediocrem conſiſtentiam vrinis largiri. Neque mirum eſſe debet, ſi diffluentibus nigris vrinis, ſolutionem quartanæ coniectemus. Humor enim melancholicus veluti principium atque radix extitit ipſius quartanæ: qui dum excernitur, oſtẽdit hominem D ægritudine liberari. Neque vſquam viſum eſt, ſicuius ſtirpis radix fuerit abſciſſa, vel ſupra terram erradicata manſerit, non etiam ea quæ poſt ipſam radicem veluti poſt principium orta ſunt, mortua quum ſint, c orrumpantur atque tabeſcãt. Quartana verò quæ recta ratione vocatur notha, eo quòd hepar malè affectum ſit, illiuſmodi vrinas tranſfundit. Quandoquidem ipſum viſcus calidum eſt, vel aliter nimium concalfactum per defluxum quendam calidioris materiæ, ſimul calefacit omne venarũ genus, ſanguis verò feruet: ſed bilis præ-E miſſa afficit ità corpus, vt contingat ob hæc vt vrinæ mutentur in eiuſmodi coloris ſpeciem. Quinetiam interdum accidit, vt earum contenta extranea videantur ob obſtructiones, & intempeſtiuas diætas, aut ob humorem qui tingit concarceratum, aut tranſmiſſum ad alias corporis partes. Præter hæc ſi pulſum tangere oporteat, minus exactè ab eo conieceris hanc deficientem febrem eſſe, ita vt continuam potius eſſe quiſquam dixerit quarto quoque die affligentem. Quoniam verò, etſi F rationibus credendum ſit, interdum opus eſt vt acquieſcamus nominum conſuetudini potentiori, ſimpliciter hanc quoque quartanam appellemus, quum hoc ipſum videatur virorum compluribus.

DE CAVSIS VRINARVM IN FEBRIBVS QVOtidianis profluentium, CAP. XVII.

QVotidianæ febris vrinæ albæ, & tenues, atque aquoſæ ſunt primùm: tempore verò procedente craſſeſcunt, & cumulatas hypoſtaſes oſtẽdũt, humore iam cōcocto. Atque huiuſmodi febris (vt dictũ eſt) producitur à frigidis & humidis cibis, atque victu gignente humo-G res illis ſimiles. Quamobrẽ ob hæc omnia crudum hoc pacto, & pituitoſum exauctum humorem dicere poſſimus lædere genuinam caliditatem exceſſu frigiditatis, atque claudere meatus: quare tenues & albæ & ſine hypoſtaſi vrinæ ſpectantur. Contrà verò (vt dictum eſt) naturali calore dominante, & alteratio, & concoctio, atq; nutritio fit. Sed hoc decidẽte à proprio munere, etiam vrinæ aberrare ab eo quod par eſt ſpectantur. Veruntamen confirmata genuina caliditate attenuatur quod multum erat craſſum, atque ſequeſtrantur excrementa H cruditatis. Sed oratio de febribus intermittẽtibus, quũ reddiderit ſufficientes rationes vt cauſæ caperentur, hoc in loco terminetur. Poſthac verò referamus cauſas vrinarum febrium coniunctarum & continuarum, atq; earum quæ generantur ab aliqua immenſa caliditate, deinde earum quæ fiunt ab aliqua frigiditate, vt ſuperhiſce capiens cauſam oratio poſſit eo pacto terminari.

DE CAVSIS VRINARVM PROFLVENTIVM in continuis febribus, CAP. XVIII.

FEbrium continentiũ atque continuarum vrinæ verſus deteriora cōcedunt, contenta quoque praua ſpectantur, atque varia, pro qualitate humorum excedentium. Nanque febres putridæ aut à pura bili putrefacta generãtur, aut à ſanguine, aut à pituita, aut à bili nigra, aut ab omnibus miſtis, veluti fiunt à duobus aut tribus humoribus differentibus complicatis. Sed tamẽ febriũ ortarum è ſimplicibus humoribus facilè quiſquã & iudicia & cauſas cōcipere poterit, atque illas reddere. Cōplicatarum verò difficilis eſt exacta cognitio: & illa mutua complicatio proprio nomine vacauit. Poſthac memorauerimus ſimplices febres tanquam captu faciles: de quibus ſuperius in tractatibus de iudiciis eas declarando diximus. Complicationes verò, eo quòd nominũ propriorum appellatione vacauêre, ſinamus, vt qui hiſce ſtudiis indulgent, opinando diſcant. Igitur febrium à corrupto ſanguine orientium, vrinæ ſubrubeæ, & rubeæ, atque vineæ profluunt, paulóque pòſt craſſeſcunt, & ſimiliter contenta proueniunt: veruntamen quum in hiſce febribus ſanguinis incrementum adeſſe videatur in venis: vbi verò incremẽtum mediocritatem & quod decet exceſſerit, aliqua etiam corruptio ſequatur par eſt, eo quòd ob multitudinem domari non poſſit ſanguineus humor huiuſmodi: cuius quantum inutile atq; ſuperfluum eſt, in vrinis ſequeſtratur, atque eiuſmodi colores præſentat. Quinetiam eiuſmodi vrinæ conſueuerunt citius quàm cæteræ craſſeſcere, ob proprietatẽ humoris præſentis: ſiquidem humor hiſce pauco quodam momento indiget, vt conſequatur concoctionem. Quòd autem virtus concoctrix ſuperatur à multitudine, arguunt contenta quæ non ſuſceperunt colorem ſecundum naturam. Bili verò præſente, atque putrente in genere venarum, vrinæ flauæ & rubeæ interdum apparent: frequentius verò ſpectãtur paſſeæ, & virides, & nigræ. Atque in hiſce ſi contenta affuerint, apparent bilioſa, & valde praua. Siquidẽ vbi eiuſmodi humor præſtiterit, etiam vicinitate corruperit ſanguinem, atque multitudine & qualitate detruſerit virtutem, indituſque humoribus nutrientibus, oſtendit contenta difficilia, atque praua chymata. In febre verò continua ob putrefactam pituitã, vrinæ apparent ſubalbidæ atque craſſæ, veluti glaucæ & charopæ. Nanque colore arguunt qualitatem humoris tingentis, & contenta earum ſunt crudiora ob humoris malam ad coquendum habilitatem, aut ipſo ob multitudinem præſtante genuinæ virtuti, aut ipſa virtute per ſe patiente, & quæ à paucis humoribus facilè defatigatur. Melãcholicus verò humor ſiquando putruerit, ac diſcurrerit corpus, febrẽ effecerit, quæ degeneris eſt, ob exauctum humorem in humore pituitoſo. Huius vrinæ fortaſſe albæ & tenues primùm profluunt. Sed quum ipſe humor vnà deſcendit, veluti ad exitum veniret, tum vrinæ apparent venetæ atque nigræ. Quarum priores illo modo apparent ob operturam quam facit humor, ac ob eius momentũ ſurſum verſus: poſteriores verò ob reſeratam obſtructionem meatuum, atque momentũ humoris deorſum verſus: & hæc raròapparent. Scire autẽ oportet, nobis propoſitum eſſe diſputare de iis quæ plurimum apparent, non de iis quæ raro contingunt.

DE CAVSIS VRINARVM PROFLVENTIVM IN calida affectione membrorum principaliũ affectorum, CAP. XIX.

DE vrinis profluentibus ab iis qui inflammationem & eryſipelas in principalibus partibus internis patiũtur, dictum eſt abundè in iis quæ de iudiciis vrinarum: nũc verò reddendæ ſunt cauſæ. Siquidem hæc quò fuerint viciniora fonti caliditatis, eo magis ob vicinitatem & ob principatũ vrinæ tinguntur, eo quòd principales partes maximè patiuntur. Sed tamen primùm tenues ſpectantur, atque abſque contentis: niſi quòd aliquando propter collectam materiam ab attrahẽte caliditate præter naturam concoquantur, & quòd natura ſemper vertatur circa ea quæ vrgent. Neque par eſt vt

ipſa obliuiſcatur prauorum gubernatorum, quum ipſa A facilè ſentiat alienum dolorem, & ob eum patiatur: idque fit quia materia excedit, aut quia virtus ipſa ante certamen laborat. Vbi verò concocta fuerit inflammatio, vrinæ craſſeſcunt, atque remittuntur de intenſo colore, & cumulatas atque corruptas hypoſtaſes habent, quum illinc ſecreta ſint excrementa. Sed interdum accidit, vt etiam pus mictum ſubſideat, quod de affecto membro profluxit.

DE CAVSIS VRINARVM, QVVM PRINCIPALIA membra affecta ſint affectione frigida, CAP. XX. B

QVum principalia membra ſint affecta frigiditate, tum vrinæ ſpectantur albæ & tenues, vt dictum eſt, atque frequentius abſque contentis: interdum verò etiam craſſæ cum contentis crudis & pituitoſis. Et quum albedinis latitudo multa eſſe contempletur ſecundum menſuram frigiditatis, etiam vrinæ albæ tranſmittuntur. Nanque vbi corporis pars affecta ſit pauca aut multa frigiditate, ſecundum frigiditatis quantitatem vrinæ proueniũt. Nam quum frigiditas exceſſerit, ac peruenerit vſque ad cor, quatit vehementer cordis ipſius C robur, atque calorem debiliorem efficit. Et quantum ipſe lãguerit, hoc erit imbecillior eius actio propria, debiliores verò concoctiones fiunt. Concoctione verò debili, vrinæ eiuſmodi profluunt. Atque hæc in iis quæ de iudiciis vrinarum ſcripſimus, dicta ſunt: quamobrem non opus eſt orationem producere. Quoniam verò tota oratio de cauſis hoc modo ſufficienter habita eſt, etiam deſinat ad vlteriora procedere, etſi multa alia inducant, vt adderetur oratio. Quamobrem niſi lex aliqua breuitatis nos cogeret, adiũgeremus orationi priori opus aliud de cauſis iudiciorum, oſtendentes magnũ illud quod in contemplatiua arte eſt. Sed tamen integram præſcriptionem in omnibus habuerit diſputatio, ſi poſt tractatus de cauſis, ſubdiderimus eos qui de præuidentiis docent, quique vtiles arti ſunt, & veluti vaticinatores motionum naturæ eos reddunt, qui enixè hiſce rebus operam nauant. Sed ſi, vt fert animus, pars huius diſputationis ſucceſſerit, donum Dei ſolius exiſtimandum ſit, gloriam calumniæ non patentem pariẽs iis qui illo impartiti fuerint: ægrotantibus verò vtilitatem non paruam. Quamobrem diſputatio de cauſis vrinarum finem capiat, atque iam incipiamus tractare de præuidentiis vrinarum.

ANNOTATIO EORVM QVÆ SINGVLA CAPITA libri prioris De præuidentiis ex vrinis continent.

Quòd poſt pulſus, vrinæ aptantur ad præuidendum, Caput I.
De præuidentia ex vrinis albis, Caput II.
De præuidentia ex vrinis ſubſpiceis atque ſpiceis, Caput III.
De præuidentia ex vrinis ſubaureis & ſubcroceis, Caput IIII.
De præuidentia ab vrinis aureis & croceis, Caput V.
De præuidentia ex vrinis ſubrubeis & rubeis, Cap. VI.
De præuidentia ab vrinis vineis, Caput VII.
De præuidentia è paſſeis vrinis, Caput VIII.
De præuidentia ex vrinis viridibus, Caput IX.
De præuidentia ex vrinis venetis, & liuidis, & nigris, Caput X.
De præuidentia è ſubſtantia fluoréve vrinarum, Caput XI.
Quòd quanto magis vrina coloratur, eo plus præſentis tenuitatis ſummoueatur imaginatione, Cap. XII.
Quòd quanto magis craſſeſcunt vrinæ, eo plus coloris ſummoueant, qui inerat priuſquã illæ craſſeſcerent, Caput XIII.
De præuidentia ex craſſa vrinarum ſubſtantia, Caput XIIII.
De præuidentia ex contentis diſſimilaribus, Cap. XV.
De præuidentia ex bullis, Caput XVI.
De præuidentia ex coloribus diuerſis ipſius coronæ, & malè olente vrina, & colliquaminibus. Cap. XVII.

ACTVARII DE PRAEVIDENTIIS ex vrinis libri II.

Ab Ambroſio Leone Nolano in Latinum ſermonem uerſi, & à Iacobo Gopylo ad fidem exemplarium Græcorum recogniti.

ACTVARII in priorem ſuum librum De præuidentiis ex vrinis, Præfatio.

VIDETVR quibuſdam, qui prõpti ſunt ad criminandam præuidentiam, non fieri poſſe quenquam præſcire quæ euentura ſunt in iis rebus quæ ſeſe ſecũdum naturam ſequuntur. Siquidem ad hoc dicendum nihil aliud eos cõpulit quàm D ignoratio eorum quæ ſecundum naturam fiunt, & ſtudium bonis diſciplinis obtrectandi. Quamobrem timorem etiam non paruum afferebat iis qui recta ratione ſciendi præſcientiam haberent, contumacia eorum qui promptiores ſunt ad carpẽdas præuidentias. Quandoquidem figuras quaſdam aſtrorum atque vires diſquirentes, item congreſſus, & in domo dominos, atque alia quæcunque in aſtris adeſſe dicuntur atque ſcribuntur, horũmque alterationes quaſdam circa elementa futuras præuidentes contemplatione ſcientiæ, vitant prom E ptitudinem multorum ad criminãdum, putántque melius eſſe vt taceãt. Sunt enim qui eiuſmodi ſtudia præſtigiis atque conſuetudinibus dæmoniorum magis tribuunt: vnde ignorantiam naturalium alterationum, quam habent, cõuincunt. Quinetiam qui ſomniſpiciis, atque quibuſdam principiis ſimilibus iis quæ ſecũdum naturam ſunt, præuident quæ futura ſint eorum quæ ad nos ſpectant, ii latere ſtudẽt, eo quòd id hominum multitudinem lateat. Verũtamen hoc pacto in ambiguo eſt, res pulchras tractatu temporis tabeſcendo deleri. Sed eiuſmodi viri nimirum admirationi eſſent potius ſapientibus quàm ab eis taxarentur, quòd rerum quæ ſecundum naturam fiunt, ſpectatores eſſe probantur. Sed de hiſce oratio ad alios magis ſpectat, quibus opus optabile eſt perſequi hæc ipſa. Nobis verò medicam artem perſequentibus, atque ſtudentibus per ipſam capere præuidentias circa humana corpora, munus hoc ipſum potius quàm illorum alicui congruit. Quæcunque igitur præſcire fas eſt arti medicæ incumbentibus, vt perfectam præuidentiam faciant, hæc libri omnes præcedentes docent. Oportet enim præuidere ſtudentem, vt ſciat tum humores elementares, tum naturales ſpiritus, temperaturáſque, & alterationes, & mutationes vniuſcuiuſque, & principatus membrorum, & eorum primas rationes. Itẽ quæ membra ſimul patiãtur, & quæ contraria paſſione laborent, & quæcunque alia inuenta ſunt, & tradita iis qui volunt diſcere naturales

corporis motiones. Nãque qui in hiſce prius fuerit meditatus, is & facilius iudicauerit, & promptius præuiderit, ſèquendo naturales motiones humorum.

QVOD POST PVLSVS, VRINAE APTANTVR ad præuidendum, CAP. I.

FAcultates multæ ab iis qui ſapientia excelluerũt inuentæ ſunt tam ad præuidendum quàm ad iudicandum mutationes quæ in corporibus humanis fiunt, quarum principatum habuiſſe videtur de pulſibus diſciplina. Ab ea enim in illis qui poſſident ipſam exactè, plures præuidentiæ ſuboriuntur. Nãque quum ſpiritus primus ſenſit, & alteratus eſt mutationibus corporis: ſpiritus verò potius quàm ſanguinis conceptacula ſint arteriæ: decens eſt vt præuidentiæ à pulſibus factæ ſint firmiores. Quia verò humores poſt ſpiritus ſunt ſecundi, hi quum alterati fuerint, exhibent in vrinis ſignum, ſignificantes per eas puriorem ipſorum alterationem: vrina enim humorum coloratura extitit. Alteratis itaque vrinis ob humorum aliquas mutationes, facultas ſufficiens præuidendi facta eſt rationi. At verò quia, vt dictum etiam ſuperius eſt, præuidentia communicat cum iudiciis, ſi cuiuſquã eorum quæ illic enarrata ſunt, hoc in loco meminerimus, vt exactior euadat diſputatio, nemo quæſo nos accuſet garrulitatis, ſicubi id acciderit, imò totum præferat ſuperfluo. Quandoquidem eiuſdem diſputationis repetitio afferre poteſt (vt arbitror) aliquid ſic perfectum vt in eo nullus error ſit. Siquis verò diffugerit vti oratione antea dicta, ne ſermo ſermonem communem efficiat, is multa perdere poterit quæ eſſent referenda. Sed hoc potius propoſitæ orationi errorem non paruum pariet. Illud verò quiſquam probauerit magis eſſe munus recordationis, & cõgruitatis dicendorum quàm alicuius importunitatis: veluti arbitrantur ii qui ad maledicendum ſunt promptiores. Nos verò quemadmodũ in aliis factitauimus, prius exponendo colores & ſubſtantias, deinde contenta, & quæ ſuper hiſce ſpectantur: ita nunc agamus, capitum ordinem eundem meliorem eſſe quàm eorum perturbationem exiſtimãtes. Sed tamen cum vnoquoque eorum quæ dicenda ſunt, cõmiſcetur obliquitas, nihilominus ob ipſius quàm illorum referendam præuidentiam. Et ita faciamus, hinc (fauente Deo) initium auſpicantes.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS ALBIS, CAP. II.

QVoniam demonſtratum eſt vrinas albas in complures ſpecies diuiſas eſſe, veluti in libris De differentiis vrinarum dictum eſt, opus eſſet vt de hiſce conſiderantes diuidant eas, atque ſuper eis pro viribus præuidentiam faciãt. Vrinæ igitur albæ colore, cryſtalleæ verò & aqueæ ſpecie, ſemper tenues ſi manſerint, illa ſignificãt quæ in libris De iudiciis dicta ſunt. Nunc oportet hæc ſubdere: nanque quum vrinæ rufæ, aut rubeæ, aut vineæ, aut aliquo colore tinctæ præceſſerint in febre vehemente, ſi in eiuſmodi albos colores mutatæ erint vrinæ, atque adhuc febris manſerit vehementior, neque aliquod inſigne ſignum criſis aderit, decenter noſſe poteris futurã eſſe phrenitin: atque eo peiorem, quo præmonſtrati colores fuerint peiores. Nec omnino mentitus fueris, ſi rurſus tinctis vrinis pronuntiaueris phrenitin ſolutam eſſe. Siquidem vrinæ illæ demonſtrant bilem quæ chyma tingit, attolli ad caput, ad quæ perſeuerans, additionem afferre poterit paſſioni mortem. Vrinæ verò ſi iterum coloratæ fuerint, arguũt ſolui paſſionem membri promouentis primũ ſenſum, cõuerſa rurſus bile verſus infernas partes corporis. Vrinæ verò eiuſmodi cum craſſa ſubſtantia, cúmque globulentis contentis, ſi præceſſerint in debilibus febribus, multitudinem verò atque colorem album mutauerint poſt morbi vigorem, præuidetur quòd nondum febris ſoluta ſit. Nanque natura quum vicerit materiam, concoxeritque ac aſſumpſerit quantum vtile ineſſe videatur, ſuperfluum & inutile per vrinas expellit, quũ exiſtimetur nõ opus eſſe vt id retineatur. In paſſione quinetiã Diabete, ſi neque coloratum vrinæ corpus, neque conſtans & minutum ſit: oſtendit fluorem vrinæ in matula ad malum procedere. Nãque natura antea fatigata timorem non paruum affert, ne æger vitæ damnum patiatur. Nec ignorare oportet eiuſmodi vrinarum colores in ſenibus ſignificare modica quædam mala: iuuenibus verò & vigentibus deteriora, eo magis ſi contenta nulla ſpectentur, etſi quæ ſpectentur ſint praua minúſque conuenientia: nanque in ſumma cruditate, & frigiditate, atque longa quadam debilitate, atque præter hæc in immodicis obſtructionibus apparere ſolent. Et quum vrinæ redierint ad mediocritatem, parum affliguntur corpora, & quæ antea lædebãtur, faciliúſque virtus reuocatur reſumens proprias vires. Quòd ſi in eiſdem ſpeciebus manſerint, inferent capitis difficiles pulſus, & obtenebrationes, & vertigines, & morbum comitialem, ciborum faſtidia, & prauorũ eduliorum interdum cupiditatem, & caninos appetitus, artuum dolores aderint, & neruorum motiones difficiles, renum & capitis diuerſæ paſſiones, & inteſtini coli triſtes ſenſus, & tabida ex ægritudine ſenectus. Talia præuideris vbi tenueris differentias vrinarum albarum, quæ dictæ ſunt in iis quæ de iudiciis ſcripta ſunt, & prælegeris librum Galeni De accidentibus. Nanque memoratarum paſſionum aliæ ſequntur incoctionem continuam potius, aliæ frigiditatem ingenitam ab aliqua cauſa, aliæ obſtructionem aut humorum tranſpoſitionem. Verũtamen præter hæc oportet eum qui ſtudet vera ſuffragia ferre præuidendi, cõſiderare ætates, & temperaturas, & cõſuetudines, & ſexus, & tempora anni, & interdum victus anteactos. Nanque hæc ipſa dimetienti, atque mentè cogitãti, vrinam ſecundum naturam, atque eam quam in matula cernit, comparanti, facilè apparuerit quantum vrina præſens ab ea quæ ſecundum naturam eſt, aberrauerit. Atque prompta præuidentia ſuper vrina præſente reddita erit, modò præconſiderata fuerit ægri partium facilitas ſentiendi & patiendi. Res enim hæ maximè conferre ſolent ad prædicanda futura, quum non omnes in eiſdem paſſionibus eodem modo ſentiant. Quamobrem in eiuſmodi intenſis albis, eiuſmodi quiſquam præuidentias reddere poterit, ſi bene iudicare didicerit. In iis autem vrinis quæ remiſſè ſunt albæ, vt lactea, glauca, & charopa, atque id genus cæteris, has quas dicã ſignificationes præuiderit. Nam in initiis & incrementis febrium eiuſmodi colores vrinarum ſunt mali, præſertim quo vehementiores ſunt febres. Apparet enim in hiſce multitudo materiæ putrefactæ augeri: in febrium verò declinatione apparentes ſignificant ſalutem, èo potius ſi multitudo vrinarum exierit. Illud enim arguit aut multitudinem cruditatis humorum cumulari, aut tingentem humorem vergere ad alias corporis partes. Hoc verò arguit declinationem febris, præſertim quum vrinæ quæ præceſſerũt, fuerint magis rufæ: excretio verò excrementorũ confirmetur ab expultrice virtute. Hæc igitur conſiderans ob ea quæ in principio apparent, præuideris ægritudinis malignitatem, atque tempore multo ad concoquendum indigere eiuſmodi cruditatem dixeris. Quia verò in eiuſmodi vrinis magnitudo febris nondum manifeſta eſſe ſtatuitur, alioqui ſiue maligna febris quidẽ exiſtimata eſſet, opus eſt vt tangens pulſum conſideret & magnitudinem febrium, & virtutis firmitatem. Conteſtantia etiã fuerint excrementa, & faciei colores, atque alia accidentia quæ referuntur & apparent. Vbi igitur ab aliis ſignis magnitudinem febris didiceris, cognoueríſque naturalis virtutis firmitatem, atque conſideraueris menſuram cruditatis, oportet vt hac in parte teipſum diligentiorem oſtendas, ita vt ſingulis conſideratè & exactè menſuram ſtatuas. Atque ſi plura ſigna cruditatis aderint, multiſque diebus ea augeri videantur, febríſque magnitudo conſtiterit, contrà verò firmitas virtutis minor, atque debilis comprehendatur: par eſt vt natura hoc caſu fatigata ſuccumbat, atque ſolutionem malorum mortem eſſe præuideas, eáque die qua coniectaueris virtutem feſſam defecturam. Quòd ſi illa etiã ſe habuerint (vt dictum eſt), virtutis verò firmitas præſtiterit, ſpes eſt ægrotantem tractu temporis ſuperfuturum cauſis affligentibus, ſi tuta viuẽdi ratione

A vſus fuerit. Multa verò accidentia praua interueniunt.
Quòd ſi illa fuerint minora, corporis verò naturalis fir
mitas melior,ſuperſtes erit homo,praua autẽ acciden-
tia mediocriter adſunt. Ergo in febrientibus homini-
bus , & eiuſmodi vrinas mingentibus , ſitis minor erit
quàm quæ ratione febris expectatur:& vrinæ maiores,
& ventris ſiccitas, capitis grauitas, & dolores alieni, &
vertigines,& ventris dolores.Interdum patientis huius
vẽter excernit bilioſa.At verò à tempore mutationum
vrinarum proſpexeris febris ſolutionem, quemadmo-
B dum à concoctionibus qualitates criſium. Verũtamen
in vrinis remiſſè albis,quæ à febrientibus profluunt,e-
iuſmodi præuidentia reddi poteſt. In omnibus autem
ſanis ſi eiuſmodi vrinæ apparuerint, mediocrem à fri-
giditate offenſam arguũt. Sed prædicere in hiſce quo-
que oportet,quaſnam paſſiones & accidentia ob mode
ſtiores frigiditates aduenisſe opinatꝰ ſis: præterea illud
quoque præſcire fas eſt. Nanque accidentia quæ mo-
dò orationi ſubiunximus,non vt ex neceſſitate ſequen
tia eſſe dicimus , neque raro apparere , neque omnia,
C neque plura,neque minora,ſed vt contingentia cum e-
iuſmodi ægritudinibus ſemper apparere , aut omnia,
aut plura,aut minora, & vt fert paſſionum magnitudo
& tolerantia , & ſentiendi facilitas hominis patientis.
Oportet autem prorſus vt is qui eiuſmodi res conſide-
rauerit,& ſolers,& peritus,& doctus ſit.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS SVBSPI-
ceis atque ſpiceis, CAP. III.

SVbpallida & pallida vrina in febribus non ſpectatur.
Et ſi contigerit vt cum hiſce vrinis adſint febres, hæ
D imbecilles ac facilè ſolubiles ephemeræ quædam eſſe
poſſunt.Sed ſi ardentiores febres præceſſerint,vrinæq;
eiuſmodi pòſt apparuerint , ſignificãt febrem ſolui,at-
que corporis habitudinem iam concedere ad frigidio-
rem qualitatem, quæ alteratione orta, à decente diæta
corrigitur atque confirmatur. Hinc ſequuntur vrinæ
quæ mediocres apparẽt,de quibus mox par eſt dicere.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS SVBAVREIS
& ſubcroceis, CAP. IIII.

VRinis ſubrufis & ſubflauis neſcio an quicquam ma
E gis ſanitatem poſſit ſignificare in iuuenibus atque
adoleſcentibus corporibus. Veruntamen in ſenibus at-
que mulieribus,quorum ob frigidam quandam intem-
peraturam,quæ eis natura accidit,vrinæ ſunt ſubpalli-
dæ,atque in iis quorum vrinæ ad albiores vergẽtes ap-
parent ob quandam rationem : veluti de hiſce abundè
in locis aliis diximus,ſi memoratæ vrinæ profluxerint,
ſignificant eorum habitudinem verſam eſſe ad quali-
tatem aeriorem , idque ob aſſiduas quaſdã comeſſatio-
nes rerum acrium, aut ob exercitia modum excedẽtia.
F Siquidem diætæ caliditatem quandam inferentes , in
cauſa fuêre, vt in iis hominibus vrinæ eiuſmodi gene-
rentur.Sed quum hæc mediocria ſint, mediocres quo-
que offenſas pariũt,quæ facilius etiam corrigi poſſunt.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS AVREIS
& croceis, CAP. V.

RVfæ flauæque vrinæ ob maiores occaſiones appa-
rent in ſenibus & mulieribus , atque cæteris id ge-
nus:ob minores verò ſpectantur in iuuenibus ætate flo
renti. Quamobrem eiuſmodi vrinæ apparent in iis qui
G longè recedunt ab illis qui ſecundum naturam & tem-
peraturam has vrinas faciunt, arguũt cauſas præce-
dentes maiores fuiſſe,atque eos febre correptos eſſe,bi
li iam flaua per totum corpus diffuſa.Ergo quot cauſas
caloris ab opportuna coniectura indeptus fueris , præ-
nuntiaueris illas effeciſſe argumentum in bili, præſer-
tim ſi præſciueris diætam, & omnẽ meientis educatio-
nem.Contulerint etiam rationi tuæ accidentia, quæ o-
riuntur à bili diſperſa corpori. Quandoquidem vertigi
nes ſolent apparere bili affectis, & dolores capitis , ac
H amaror oris,ciborúmque faſtidium,atque ſitis non par
ua. Quinetiam iuuenes florentis ætatis, atque calidio-
ris temperaturæ vrinas eiuſmodi meientes, dixeris de-
center etiam ipſos,ob ſimiles diætas & exercitia nimia,
perueniſſe ad eiuſmodi meiendarum vrinarum condi-
tionem. Quinetiam ſi minores quàm quæ dictæ ſunt,
fuerint occaſiones earum vrinarum , proferre poteris
etiam imbecilliora accidentia,atque illos longiore tẽ-
pore indigere ad ſoluendam paſſionem : minore verò
hos qui ſecundum naturam in vrinis memoratos colo
res adiectos habent.Sed hîc quoque de ſubrubeis & ru
beis coloribus vrinarum dicere conuenit.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS SVBRV-
beis & rubeis, CAP. VI.

TAm in adoleſcentibus quàm iuuenibus florentis æ-
tatis,ſi apparuerint eiuſmodi vrinæ,proprietate hu
moris tingentis,arguunt non nimium auctam læſionem
eſſe. In ſenibus verò, atque iis qui iampridem naturalẽ
caliditatem minuerunt , quum apparuerint , peſſimæ
ſunt, atque quamplurimo tempore indigere ægrum ſi-
gnificãt ad reuertendum ad naturalem conditionem.
In quo non paruus metus eſt,ne præ afflictata vitali vir
tute ſolutio paſſionis ſit mors.In adoleſcentibus verò
& iuuenibus ætate vigẽtibus eiuſmodi vrinarum colo-
res ſi apparuerint, oſtendunt ſanguineum humorẽ ex-
auctum eſſe,veluti in iis quæ de iudiciis vrinarum præ-
diximus.Tu verò poteris præuidentiam certam facere
hac ratione,vt ſi æger vſus fuerit diæta , quæ generare
potuerit huiuſmodi humorem, aut conſueta ſanguinis
natura,vel arte vacuatio cohibita ſit.Senibus autem ra
rò vrinæ ita tinctæ apparent, quibus naturalis virtus e-
tiam valida eſt,atque exercitia & diæta conueniens.Ve
runtamen hiſce opus eſt tempore longiore ad recupe-
randam ſanitatem.Quinetiam accidens,quod non fre-
quentiſſimè eis euenit,aut mortem aut longã ægritudi
nẽ parit. Nanq; in his debilis eſt virtus contẽtrix & ex-
pultrix,vſqueadeo vt etiã nequeat familiarẽ humorem
continere,ſed potius ita languet vt ipſum dimittat. Si-
quidem colores hi ratione augmenti eiuſmodi humo-
ris valde breues ſunt & obſcuri in ſenibus , etſi ratione
magnitudinis febris colores huiuſmodi appareant tan-
tum quantũ febris magnitudo præſtiterit. Nanque ra-
tione receſſus à colore naturali,magnitudo febris com
prehenditur:ratione verò caſus extranei ab ætate,ma-
lignitas febris arguitur:ratione quoque debilitatis na-
turalis virtutis periculum ſpectatur . Quoniam verò ab
incremento bilis rubeæ interdum eiuſmodi vrinæ appa
rent, decenter conſideraueris hanc exauctam eſſe per
ea quæ ipſam bilem gignunt. Quæ iuuenibus vigẽtibus
maximè inſpicitur , ſed deteriora efficit accidentia
quàm quæ ab incremento ſanguinis oriuntur, atque eo
deteriora,quo acrior & leuior humor hîc extiterit: ſed
modeſtior quàm bilis flaua ſtatuitur.Illic enim ſitis per
quam modeſta eſt,atque ſomni non multum perturba-
ti : hîc verò contrà , atque eo plus quo bilioſus humor
vergens ad ſiccitatem cum acrimonia ſuperauit ſangui
neum humorem. Quinetiam coctione & cruditate fiunt
quædam criſes: tarditate verò & craſſitudine motionũ
& mutationum,tempus longitudinis inuenitur.Nãque
veloci motione ægritudinis cum firmitate genuinæ vir
tutis,faciles mutationes ad melius fiunt, & celeres ſolu
tiones ægritudinum ſequuntur:pigris verò ægritudinis
motionibus etiam tempus maius extenditur. Oportet
autem in omnibus virtutis firmitatem adeſſe,ne virtute
præfatigata ad peius vergat ægritudo. Quanuis igitur
poſt principii latitudinem, atque poſt augmentum, ad
prauum & bilioſius colores concedant , oportet tamen
cauere atque metuere ne prorſus naturalis calor ſuffo-
cetur ab aliena hac ipſa & corruptrice caliditate. Quòd
ſi contrà colores ad id quod ſecundum naturam reuer-
tantur, etiam concoctiones in vrinis appareant, fas eſt
nos approbare naturæ operam , atque ægrotos confi-
dere oportet.

DE PRAEVIDENTIA EX VINEIS VRINIS,
CAP. VII.

VInei vrinarum colores peiores eſſe videntur ſub-
rubeis atque rubeis. Sanguine verò bileſcente po-
tius oriri ſolent eiuſmodi colores. Nanque quum ſan-
guis ab aliqua cauſa alteratur ad mediocrem ſpeciem
bilis , tum eiuſmodi colores ſpectantur. Quamobrem
minimè mirum ſit, ſiquando bili eo pacto excedente,
ſitis non modica exoriatur , ſomni perturbati , ſiccitas

oris,febris acumina,deliria, tuſſis cum dolore hepatis: quæ mutationibus colorum iudicantur ſi praua ſint,an etiam ſalutaria. Per ſingulas verò concoctiones iudicamus celeritatem ſolutionis.Sed de hiſce aliàs erit exactior diſputatio: nunc dicamus de paſſeo ita vocato colore.

DE PRAEVIDENTIA EX PASSEIS VRINIS, CAP. VIII.

VRinæ paſſeæ cum multitudine,& craſſitudine,corruptionéque in hepate cumulatæ bilis ſpectantur, à qua arquatos maximè fieri nouimus. Quãobrem non aberraueris,eiuſmodi vrinis ſpectatis, ſi pronunciaueris auruginem aduenturam homini.Veruntamē quum nondum inflammata eſt materia(quoniam inflammationem præuenit materiæ excretio),paruæ quædam & immanifeſtæ febres ſuboriuntur, atque ſitis perquam modica,quibus accidentibus plerique decipiuntur.Atque quũ plenioribus ſeſe cibis aluiſſent, combuſſerunt materiæ magnam partem, ac excitarunt febrem vehemētiſſimam,item corporis iactatus, & vigilias,& ſitim immenſam induxerunt. Ipſe verò in quodam familiari aliquando ſimilia accidentia vidi, quæ nunc opportunè referam.Erat hyems quum viſus eſt à me familiaris meus:qui quum magna iniuria affectus eſſet à quodã, ſurrexerat diluculo, atque circa regiam frequentabat, quærens ſolutionem iniuriarum inuenire. Atque hoc pacto agens,multos dies inedia preſſus eſt: & ſiquando eum oporteret coactum ſumere cibum,comedebat frequētius acria,& ſale macerata. Suſtinuit autem corpus eiuſmodi ciborum oblationes ſufficienter ob aeris conditionem, ſed vt decebat eum cauſam agere aduerſus hoſtes,ita ſecum angebatur,tanquam vereretur ne magno damno afficeretur. Quibus ex cauſis cœpit malè dormire.Item ei corpus erat ſiccum, ac parum ſolebat dormire.In more quoque erat vti prauis alimentis, vt licebat vnicuique conijcere. Erat enim homo parcus, ita vt timeret ne conſumeret paruam veſtem atque pecuniolam.Hæc itaque omnia humorem illum bilioſum accumulauêre,atque per vrinam euacuabatur.Quia verò forte quadam euenit vt ipſe vrinam ſpectauerit exeuntem cum colore non naturali, atque paruam quandam malam affectionem ſentiebat, rem omnem mihi narrauit, petiitque facti cauſam. Ego verò arbitratus ſum eiuſmodi vrinam non ex tempore ab eo profluxiſſe,videns ipſum adhuc ſanum eſſe: vrinam verò illam videram in ægritudinibus peſſimis apparuiſſe:ille dixit ſe in matula vrinam poſtea oſtenſurum. Ego verò diſceſſi:at ipſe iterum ad cõſueta tractanda rediit,in quibus toto die ſine cibo verſatus eſt,quum verò de nocte rediiſſet,paucúmque cibum ſumpſiſſet,iacuit. Poſtera ſummo mane detulit mihi matulam cum vrina paſſea, & qualis eſt arquatorum: ipſe putabat etiam febre carere: prædixi niſi caueret, caſurum eſſe in auruginem, Ipſe primo die cauens quietus manſit, pedetentim increſcente paſſione: poſtera eum vidi, neque quicquam mali patientem.Non enim ſitis aliqua exiſtimãda ſuborta ei erat,neque febris ſenſibilis, neq; aliquod ſignũ apparebat ex iis quæ in ægrotantibus videntur. Atque nos reliquit, dicens nihil nos ſcire: atque cibum craſſiorem ſumpſit, & vinum infirmum bibit: & nondum nox erat quum humor ille commotus eſt, & percaluit, atque conturbatio non parua hominem corripuit, nóſque tum intelligens rectè iudicaſſe,accerſiuit, atque ſalutem nobis credidit. Ego verò illum verbis (vt viſum eſt)caſtigaui,vt medicis iubentibus fidem haberet.Atque quum intelligerem humorem eiuſmodi bilioſum non adeo inflãmatum eſſe,iuſſi vt caueret à cibis craſſioribus atque vino, vteretúrque victu tenuiore: monuíque ipſum ſanum fore ſi præſcriptum victum ſeruaret.Iam cutis corporis atque oculorum album arquatũ ſpectabatur,& homine à morbo liberato,victúque non admodum tenui vſo, prædixi humorem vacuatum iri ſine dolore,præſertim ſi neque cibi,neque ambiens aer ad illius incenſionem hominem irritent.Nãque quum eiuſmodi bilis ſit craſſa,vix quidem accenditur: ſed vbi accenſa fuerit,non facilè poteſt extingui.Sed de hiſce ſatis,deinceps ad alia eundum,ac de coloribus oleaceis diſputandum.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS VIRIDIBVS, CAP. IX.

VIridium colorum omnis varietas veluti in duobus generibus ſpectatur,altero oleaceorum, altero viridium, eodem nomine cum genere vocatorum, veluti in iis quæ de differentiis vrinarum dictum eſt.Oleaceæ autem quæ ob colliquationem pinguis generãtur, hecticam febrem adeſſe arguunt: veluti in iis quæ de iudiciis vrinarum explicatum eſt. Quæ verò ob malignitatem ægritudinis virides apparent, hæ non in minore prauitate quàm quæ oleaceæ ſunt, conſtituuntur. Sed confert hac in parte animaduertere.nanque ſi memorati colores oleacei,paulatim retrocedentes,ad naturales vergant,prædicendum tum eſt ſolutionem fieri accidentium corpus ambientium. Quòd ſi etiam febre valetudinem lædente peiores vrinæ profluere videantur, decet prædicere periculum imminens, atque cautè conuerſari cum ægro periclitanti:idque ne occaſionem reprehendendi des ijs qui ad maledicendum ſunt promptiores, acſi negligenter ad curandam ægritudinem ingreſſus eſſes. Nam quum malũ proceſſerit, etiam contenta peiora ſpectantur,quemadmodum paulo inferius dicetur,vbi diſputarimus de præuidentia ex contentis.Quinetiam eo tutiorem feceris prænuntiationē, quo magis intellexeris per omnes concoctiones errores naturæ.Duorum porro colorum viridium,quos ratio nouit,neſcio vter peior ſit: quúmque vterque alterum ſuperare contendat,neſcio vtrum promptius ægrotantem tollat. Quantum ergo bilis ſuperans alios humores vicerit,demõſtrant vrinarum colores.Videre autem poteris,atque prædicere, vbi didiceris accidentia. Nanque inſania & aſſidua & intermittens corripit ægrotãtes,vomitus item atque excretio bilis interdum puræ,æruginoſæ atque aduſtæ,ſitis aſſidua,& æſtus, lingua aduſta,atque hypochõdria ſubcontracta. Hæc atq; alia id genus ſunt accidentia viridis bilis. Sed ſi virtus robuſta fuerit,& colores remittantur, atque mutentur ad bonos, ſpes eſt hominem ſuperfuturum eſſe, atque confidendum eſt.Sin verò nihil ex hiſce aderit,& vrina eiuſmodi perſeuerauerit, metus non paruus eſt, ne ob ſpaſmum à ſiccitate & æſtu accidētem ægroto, ſomnus quidem ex quo excitari nõ poſſit,hominem capiat. Eo igitur pacto per ſingulas mutationes, & concoctiones, & cruditates,prænuntiationes ducere oportet eum qui exquiſitè rem conſiderat.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS VENETIS, liuidis & nigris, CAP. X.

VEnetæ vrinarum, & liuidæ,atque nigræ, quæ vltra prædictas ſunt, frequentius ab humore melancholico colorantur.Nihilo tamen minus ob alias etiã cauſas eiuſmodi vrinæ ſpectantur, quemadmodum etiam in iis quæ de iudicijs vrinarum, dictum eſt. Nunc ſubiungamus quod conferat ad præuidentiam,quod relictum eſt in diſputatione de iudiciis. Igitur quæcunque vrinæ eiuſmodi ſpectantur,vel albis, vel aliis ſimilibus coloribus præcedentibus,præſertim ſi vel melancholia, vel febris quartana præceſſerit, atque præter hæc lien fuerit tumefactus, plenus humore huiuſmodi, hæ ipſæ euacuatæ teſtantur ſolutionem memoratarum paſſionum:quare oportet confidenter prænuntiare. Nanque ſi paſſiones hæ ſoleant ob humorem melancholicum excreſcere,prorſus diſſolui eas neceſſe eſt,euacuato humore augente. Quamobrem paulatim procedentes ad id quod ſecundum naturam eſt, tolluntur. Quinetiam quum vrinæ virides ac liuidæ præceſſerint, decens eſt tanquam delaſſatam medelam cedere. Ad extremam enim prauitatem tum euectæ ſunt paſſiones, ſi earum aliæ à caliditate, aliæ item æqua ratione à frigiditate generētur.Hæ enim qualitates quum ad ſummum terminum excreuerint, ſoluere conſueuerunt compaginē corporis,virtute naturali minus ſuſtinente incommoderationem. Adhæc in febribus mediocribus ſi fortè eiuſmodi vrinæ apparuerint diebus non criticis,fuerítque valida virtus, mortem minantur. Neque idcirco

A vincentur ægri, ſi duo bona cum vno ſigno prauo pugnarint. Quòd ſi febris fuerit acuta, tum mors expectanda eſt, maximè ſi iudiciaria dies fuerit indicans. Sed de iudiciariis diebus aliis in locis dictum eſt à ſapiente Galeno. Licet tamen nobis hoc pacto inter diſputandum de eis dicere, quantum videtur cõuenire diſciplinæ de vrinis. Nanque nitentibus exquiſitoria diſcere, ars tradita à Galeno cõferet. Quoniam verò de præuidentiis in coloribus vrinarum cõtemplatis, à nobis dictum eſt, par eſſe videtur vt hac in parte oratio de eis terminetur. Poſthac verò aggrediamur diſputationem de B ſubſtantiis vrinarum, veluti etiam in aliis libris inſtruximus. Deinde de contentis, atque cæteris quæ in hiſce ſpectantur.

DE PRAEVIDENTIA ET CONSISTENTIA Vrinarum, CAP. XI.

QVum in vrinis conſiſtentiæ tam multæ & variæ conſiderentur: quarum plures vt quæ intermediæ ſunt, nominibus propriis vacarũt, de quibus diligẽtius in iis quæ de differentiis vrinarum ſcripta ſunt, determinatum eſt: C nunc conueniens eſt vt etiam ſuper eis præuidentiam aperiamus, quæ nihilominus quàm quæ dicta ſunt, cõferens erit tractationi de vrinis. Quæcunque igitur vrinarum conſiſtentiæ mediocriter concretæ ſunt, faciléque ſolui poſſunt, concedentes ad mediocritatem, etiam modo quodam virtutem confirmari ſignificant hac ratione. Quantum verò ſeceſſerint verſus immodeſtiam, declinantes à mediocritate, tantum deiectam eſſe virtutem oſtendunt, atque humorum in corpore manentium ſubſtantiam tam quantitate quàm qualitate diſtare ab eo quod ſecundum naturã eſt. D Veruntamen immorandum eſt hac in parte, atque declarandæ ſunt ſingulæ quæ ſpectantur vrinarum conſiſtentiæ. Tenues ergo ſubſtantiæ quam ob cauſam appareant, & quid ſibi velint, in libris ſuperioribus explicatum eſt: nunc reliqua ſubiungentur. Nanque tenues cõſiſtentiæ quæ in eodem manentes perſeuerant, arguũt paſſionum quæ corpus occupant accidentia tum manere tum etiam fortaſſe increſcere, tanquam nondum erigente ſe natura ad occurrendũ humoribus affligentibus. Siquidem conuenit vt accidentia increſcant, paſ- E ſione quæ corripuit inſtãte, atque naturali virtute paulatim ceſſante: quandoquidem in primis diebus ſi valida firmitate reſiſtere ipſa virtus videatur, aut parum ſe erigere, quãtum tunc par eſt, reliquo tempore inferior reddita cedit. Quamobrem colores in vrinis tenuibus peiores apparebunt, atque manifeſtiores erunt cruditates. Hæc tu igitur vbi conſideraueris, prænunciaueris, aut naturam multo tempore indigere ad ſanandum, modò tum etiam virtus firma ſit, aut ipſa nequeunte tanto tempore pugnam tolerare, vt victrix euadat, F ægrum ſubire vitæ damnum. Quòd ſi immodicæ tenuitates remiſſionem fecerint, atque accidentia diminuantur, virtúſque, tanquam re firmata, procedendo concoctionem inducet. Quamobrem hæc intelligens, decet vt ægrotis ſalutem prænuncies. Neque ignorare oportet colores commiſtos, quòd tenuitatis præſentis aliquid phãtaſiæ aufertur, quatenus colores mixti fuerint cum conſiſtentia, quemadmodum multus color aufert craſſitudinem. Veruntamen decens eſt vt poſthac de hiſce diſputetur, præſertim ſi hæc quoque cõferant ad G capeſcendam diſciplinam. Quare vt par eſt, deinceps conſiderandum eſt.

QVOD QVANTO MAGIS VRINA COLORAtur, eo plus præſentis tenuitatis ſummouetur imaginatione, CAP. XII.

TAntum ſummouent tenues ſubſtantias vrinarum imaginatione cæteri colores, quantum ipſi ab albo receſſerint: quum dictũ ſit id tenue eſſe in vrinis quod eſt maximè pellucidum: color autem albus maximè aereæ ſubſtantiæ particeps eſſe voluit. H Decenter itaque vtriuſque coeuntibus in corpore tranſlucidiſſimo matulæ, facilius viſus per omnia tranſit, nihil reſiſtẽte corpore tranſlucido. Nãque viſus tum eſt actu viſus, quum firmatur ſuper corpore trãſlucidum terminante. Nanque in tenuibus & aereis neutiquam firmatur, quum vndequaque tenuia ſunt & trãſlucida. Conueniens eſt etiam in vrinis, ſimili ratione habita, vt tenues cum albo colore, potius quàm cum alio colore penetret viſus: veluti viſus magis impeditur in corpore minus pellucido, vt difficilius pertranſit, quẽadmodum facilius pertranſit in albis: ita vt ex hiſce liceat inferre, illis minus tenuia eſſe hæc in quibus tempore maiore viſus per colores immoratur. Quinetiam tantum inter ſe colores differre ſummouenda tenuitate per phantaſiam, quantum cæteri colores recedũt ab albo. Atque compertum iam eſſe videtur idipſum vrinis iis quæ quum cõſiſtentia ſint tenues, colore verò nigræ, difficilius ſpectantur in matulis. Quandoquidem hæ nigræ fere tota perſpicuitate priuatæ ſunt: tum contrarietate quam habẽt cum maximè albis, & perſpicuis, tum participatione potiore naturæ terreſtris: atque decens eſſe vt quæ à perſpicuitate verſus oppoſitas deciderint, hæ decidãt menſura ſimili, qua nigra paſſim recedunt ab albis.

QVOD QVANTO MAGIS CRASSESCVNT Vrinæ, eo plus coloris ſummoueant, qui inerat priuſquam illæ craſſeſcerent, CAP. XIII.

AT verò ſuper iis quæ craſſitudine ſummouent colores, eiuſmodi ratio haberi poterit. Siquidem corpora perſpicua eiuſdem ſubſtantiæ, quo magis ad tenuitatem acceſſerint, eo tranſlucidiora efficiuntur. Nãque quæ tranſlucidiora ſunt, hæc puriores & proprios colores præſentant: viſuſque eo facilius tranſit per tenuiora quo facilius ſuſtinet colores qui in ipſo recepti ſunt. Decens itaque eſt vt colores ſummoueantur, tum ab ingenita craſſitudine, tum etiam quòd viſus in ſuperficie rerum craſſarum requieſcens, non pertranſit. Adhæc quum læuitas multa differat ab aſperitate ſuſcipiẽdo viſum, craſſa verò magis ſimilia ſint aſperis corporibus, decens eſt vt craſſitudo auferat colorem in iis, quemadmodum mare vento criſpatum ratione aſperitatis aufert colorem qui aderat. Quinetiam idem diſcere eſt in lapidibus adeptis ſuperficiem quandã. Nãque vbi arte & complanati & læuigati fuerint, eorum colores euidentiores ſpectantur quàm qui adhuc aſperi manent. Sed de hiſce ſatis hactenus dictum eſſe arbitror. Poſthac explicanda ratio eſt ſuper iis quæ putantur in vrinarum craſſa ſubſtantia, vbi de tenuibus ſufficienter tractatum ſit.

DE PRAEVIDENTIA EX CRASSA VRINArum ſubſtantia, CAP. XIIII.

CRaſſæ vrinæ ſi in febre ſpectantur, vbi tenues & tranſlucidæ præfuerant, procedẽte ægritudine, demonſtrandum prædicendúmque eſt, quòd ſtatim declinatio futura ſit. Nanque hoc caſu videtur natura ſuperaſſe materiam, atque tum incipere illam concoquere, ita vt excretiones ventris fieri potuerint, coacta & concocta materia: eóq; melius & tutius quo citius vel plus craſſitudinis inerit, vel vniuerſæ materiæ excretio fiat. Conuenit itaque vt poſthac, paulatim ablata craſſitudine tanquam concocta, & minuta materia quæ affligebat, accidentia diſſoluantur, naturalibus excretionibus exauctis, atque vrinæ ad proprium colorem reuertantur. Quòd ſi vnà cum acceſſione febris vrinæ craſſæ ſpectentur, quæ neque proceſſu temporis deſinant craſſeſcere, neque ſi deſiuerint, attenuentur, ſed ſemper aut craſſitudini addant, aut ſi non addiderint, non etiã tenuentur, neque ad meliores colores mutentur: diſcere licet tum adeſſe virtutis infirmitatem, atque coniectare multitudinem non paruam humorum, ita vt metus nõ paruus ſit, ne fatigata iam natura ſuarum actionum obliuiſcatur. Quo quid eſſe poteſt peius corpori eius actione conſtante? Veluti non iam pridem in adoleſcente vidimus. Is enim corporis firmitate & magnitudine præſtabat, ſed plurimis atque variis vtebatur, ſine vlla viuendi ratione, eſcis. Quinetiam adoleſcens interdum corripiebatur à febre continua, atque incidendo in ventris fluxus, liberabatur. ſed tandem captus à febre acceſſa à magna putredine, me vocauit, mihique curam eius credidit. Erat dies tertia qua ad eũ accerſitus ſum, veni, & æger non mediocriter ſe habebat: tetigi pulſum, nouique non paruam febrem à putredine humorum ge

nitam eſſe. Deinde matulam vidi multam craſſitudinē A
continētem, vſqueadeo vt maiorem non potuiſſet ha-
bere,cuius color eratuarius & alienus. Non enim vide-
batur albus , neque rubeus, neque niger, neque rufus:
atque omnibus his coloribus ita apparentibus, nihil tā
men exactè ſecretum & definitum proprio loco erat,
neque valde miſta, ſed mediocri miſtura erant. Hanc
itaque alienam ſpeciem intuitus vehementer admira
tus ſum, atque viſus ſum intelligere magnam humorū
corruptionem,niſi verius quidam intuitus eam vrinam
ab homine obortam dixiſſet eſſe humorum reſolutio- B
nem quandam in elementa. Quinetiam præter hæc a-
derant excretiones ventris immodicæ grauitérque o-
lentes humorum corruptorum,qui iam ceperant impe
tum fluendi per infernas partes:atque quædam diſſolu
tio totius corporis eius aderat ob vehementiam febris,
& magnitudinem euacuationis virtute deiecta. Nāque
bilis pura,& veluti aquea profluebat multa , & aſſidua
ſurrectione excedēs mediocritatem. Ea itaque die hoc
pacto malè ſe habuit : poſtea verò etiam vrinæ excre-
tionem continuit: tum quia totus impetus materiæ in C
ventrē conceſſerat,tum quia febris vehementia exſic-
catus fuerat muſculus circa veſicæ colum,qui continet
ne vrina intempeſtiuè efflueret.At verò vſqueadeo re-
miſſa eſt virtus eius concoctrix à magno momento ma
teriæ fluentis deorſum, vt iam mortificata videretur.
Quinetiam è naribus aliqua fruſtra ſanguinis mortifi-
cati effluxêre,atque per fauces expulſa ſunt. Quod vbi
medicus quidam ex iis qui frequētabant, vidit, venam
incidit quum nihil opus eſſet , arbitratus ſanguinē ex-
pelli debere ob multitudinem. Quoniam verò quarta D
dies iam erat ab ea qua vrinam continuit, veſica verò
extumuit à multa collecta vrina,nec viam ad exitum ha
bente,& dies iam ſexta erat,atque ſpaſmus immodicus
corripuit ægrotum : atque eo modo facilius proſtrata
reliqua virtute,ſuccubuit æger accidētibus. Et hoc iam
relatum nobis eſt , quòd non valde decere videbatur,
craſſitudine vrinarum orationem attrahēte. Quoniam
autem decens eſt vt aliqui noſſe cupiant hanc alteram
hiſtoriam,eam ſubiunxeris prædictis ob vrinas ſimiles
enarrandam.Nanque vbi ea non à propoſito diſcrepet, E
ſi non etiam referretur, poſſet ſtudiis hiſce incumben-
tem mediocri afficere triſtitia . Venit igitur quidam à
pagis ad nos matulā ferens, vrinam ſanè quàm craſſam
atque varia continentem,ac probè qualis ea quæ iuue-
nis paulo antè dicti fuerat.Solùm enim ab illa diſcrepa
bat,quòd nō videbatur rufa:& ſi liceat exemplo ratio-
nem oſtendere, nebulis ſimilis erat,quæ nō vſquequa-
que auerſæ ſoli,neque illuſtratæ,craſſæque ſuapte natu
ra manentes verſicolores ſpectantur.Is ergo qui matu-
lam habebat,aquam intercutem patiebatur , atque tu- F
midus erat,retulitque iampridem ſe grauiter ægrotaſ-
ſe, atque ægritudine ſolutum incidiſſe in eam paſſio-
nem.Mihi viſum eſt hominem, quum debilis eſſet cō-
coctrix virtus,victu abuſum eſſe: ita vt eam ob rem in-
ciderit in eam ægritudinem,multitudine crudorum hu
morum in corpore cumulata.Atque tum abiit edoctus
quo victus modo vti deberet.Neq; deinde audiui quid
actū ſit ab eo,vt qui ad me poſtea nō redierit.Quinetiā
tu qui his rebus incumbis,intelligens vehementer craſ
ſas vrinas adeo prauas eſſe,etiam haſce,vt par eſt, præ- G
nuntiationes ſuper eis facito, ſpectans naturalem virtu
tem, atque mutationes ſubſtantiarum & colorum vri-
næ.Et ſi fuerint tenuatæ,& meliores colores ſuſcipien-
tes,expectandam eſſe affligētium remiſſionem , ac de-
clarandum illa abitura.Sin verò ad contraria conceſſe-
rint,dicendum mala ſucceſſura eſſe , atque auertenda
eſſe:ea enim tum arguunt magnā virtutis debilitatem,
tum magnam repletionem malorum humorum.Sed de
ſubſtantiis vrinarum oratio hîc terminetur , vbi de eis
ſufficienter dictum ſit, præſertim quum prudentibus H
mediocria,verbo duntaxat veritatem attingentia, mul
ta porrigāt momenta ad ægritudinum præuidentiam.
poſthac verò decens eſſe videtur vt de contentis dica-
mus,ſic præſtituto ordine orationis poſtulante.

DE PRAEVIDENTIA EX CONTENTIS DIS-
ſimilaribus, CAP. XV.

QVòd contenta quæ ſunt alba,læuia, atque æquabi-
lia per omne tempus apparentia,tutam conditio-
nem,atque ſanitatem ſignificent, Hippocrates primus
docuit, tum experientia etiam cum ratione edocuit.
Quantúmque hæc minuuntur, tantum eſt imminuta ſa
nitas,pro modo receſſus ab eo quod ſecundum naturā
eſt. Quinetiam cætera ſecundum naturam & ornatum
habentibus contentis,proprium verò locū non haben-
tibus,quantum à fundo matulæ diſtulerint ſurſum ver
ſus concedentia , eo plus eſſe ſpiritus attollentis ac le-
uem reddentis ſubſtantiam,oſtendunt:arguúntque illa
loca corporis malè ſana eſſe, ad quæ contenta contigit
concedere,habita ratione humani locorum corporis &
matulæ.Atque in eodem loco perſeuerantia maius no-
cumentum cum debilitate virtutis ſignificant:quæ ſi in
eo loco pauco tempore manſerint, modicum momen-
tum oſtēdunt.Tale autem ipſe quoque memini me vi-
diſſe in quadam muliere,quæ à quodam Syro pharma-
cum purgatorium datum bibit. Quoniam illud fuit a-
crius intra paucum tēpus purgauit quæ oportebat , ſed
acrimonia procedens etiam inteſtina tetigit.Ergo ſan-
guinolenta excrementa ferebantur,ac dolores & in ſu-
periore ventre, & inteſtinis ſequebantur . Id vbi vidit
medicus, atque alii qui ægrotanti præſtò erant , ſiſtere
conati ſunt ſanguinolenta illa, & multum ſiſtentibus
vſi ſunt. Mulier verò ita affecta tunc viſa eſt ſana eſſe,
ſed tamen paucos poſt dies , circa hypochondria ſenſit
pondus atque dolorem. Atque præter hæc , faſtidium
cibi mediocre,ac ſitis aderant, vrina interdum turbu-
lenta & craſſa erat,& externo igne contenta extenuata
habebant medium locum humoris.Interdum non etiā
erat vrina craſſa & turbida,atque nihilominus conten-
ta in eius medio loco ſpectabantur. Ego igitur hæc vi-
dens, cōſiderabam à pharmaco iampridem ei dato nō
mediocrem materiam attractam fuiſſe à profundiori-
bus partibus corporis,atque illic conceptam eſſe ob a-
buſum medicaminum adſtringentium: atque cibos aſ-
ſumptos,cum eiuſmodi adſtringentium generibus in-
duxiſſe obſtructionem arbitratus ſum:atque dicēs eam
oportere vti clyſteribus & glādibus, videbam me rectè
conſideraſſe,& ita fieri vt ægrota liberaretur quodam-
modo à ſuis doloribus.Veruntamen quum hæc ipſa re-
media non poſſent vſquequaque illam ſanare , idcirco
ſubdidi, opus eſſe vt maiore purgatione quàm quæ ex
clyſtere eſt,vteretur.Neutiquam perſuaſi (non enim pa
rum metuebat ab eis quæ pridem acciderāt , videbám-
que ipſam non defecturam , quòd multum experta eſ-
ſet),neque mihi ea proponenti aſſentire voluit,à memo
rato timore adhuc diſtenta. Vbi verò pauco poſt tem-
pore lapſa eſſet in peiora, accerſiuit virum quēdam in-
ter doctos artis medicæ celebrem,qui precibus eius pa
rens profectus eſt , arbitratúſque eſt ægrotantem inci-
diſſe in paſſionem hypochondriacam,quæ paſſio non
adhuc erat(vt mihi viſum eſt),veriſimile tamen erat fu
turam : ſed ille paulo pòſt purgatiuum medicamen bi-
bere perſuaſit , dixítque non alio modo illam liberari
poſſe à paſſionibus eam occupantibus , niſi crediderit
documēto eorū qui rectè iudicare ægritudines ſciunt.
Quia verò paruum momentum interdum maxima po-
teſt(nam nos quoque laudauimus viri illius ſententiā),
perſuaſa eſt ægrotans, atque pharmacum mediocriter
purgans ebibit,ſtatímque liberata fuit.Hoc pacto con-
tentorum conuerſatio facta à fundo matulæ ad alia lo-
ca,oſtendit proportione quadam partes malè ſanas cor
poris.Nanque excrementa ſani corporis natura deor-
ſum feruntur vt expellantur, ſi fortè ad loca contraria
expellantur,illic aggerari conſueuêre,atque tractu tem
poris patientem affligere.Quinetiam quæ ſublimantur
adúſque medium vrinæ humorem, potius materiā teti
giſſe hypochōdria,& viſcera,atque etiā pectus arguūt.
At verò quæ vt nubes innatant , demonſtrāt materiam
paſſionem eſſe in capite. Præter hæc addam alterā hi-
ſtoriam,vt magis quæ dicta ſunt,clarè ſpectētur. Qui-
dam familiaris meus iacebat febriens, ac vrinarū con-
tenta prorſus ſublimata primò ſpectabantur,ac deinde

nubila erant: æger verò cœpit delirare, atque abſque A
ſenſu iacens naturales neceſſitates impleuit. Vndecima die contenta in ſuperficie vrinæ innatauerunt alba, & ſubtenacia, atque qualia dicta ſunt in libro de differentiis vrinarum, quæ contraria ſunt aſperis: videbantur enim craſſiora eis quæ ſecundum naturam ſunt, atque veluti diceres, ſpermatica. Die ſequenti hāc, atque altera (vt arbitror), nihil contentorum in vrinis viſum eſt. Paulo pòſt remiſſa eſt hominis inſania, omniáque cœperũt meliùs habere quæ paſſus fuerat. Nondum exactè ad priſtinam valetudinem reuerſus erat, B
quum parotides vtrinque ſubortæ ſunt: quæ vbi maturatæ & apertæ fuerunt, curatæ ſunt. Videbantur igitur illa contenta ſemper ſubnubilantia ſignificare inclinationem materiæ ad illa loca. Hæc ergo decet vos, qui hiſce rebus ſtudetis diſcere, atque proferre vultis decentia. Atque hæc contenta alba, & non permixta corpori diuerſi generis, ſolo loco differētia, eiuſmodi partes langueſcere ſignificare ſolent. Quòd ſi aliqua diuerſi generis corpora cum eis immiſta fuerint, ſignificant à colore humorem: ſi verò eiuſmodi contenta omnino C
fuerint diuiſa, atq; occupauerint chymatis latitudinē, etiam proportione in ægro paſſionum ſenſus excitantur ad eiuſmodi partes, expulſa materia à notho ſpiritu. De quibus rebus dictum eſt in iis quæ de iudiciis vrinarum. Prauo colore quinetiam contenta eo peiores affectus corporis enunciāt, quo magis conceſſerint ad fundum matulæ: veluti concedunt eo contenta ſecundũm naturam. Enæoremata enim nigra, ſi deſcenderint ad fundum, arguunt ægritudinem perueniſſe ad ſupremam prauitatem. Eadem quo magis ſubnubilan- D
tur, eo potius ægrum ſupereſſe poſſe oſtendunt, confirmata naturali virtute. Siquidem illa demonſtant naturam veluti victam cedere, hæc verò quodammodo repugnando propellere: quòd contentis his accidens, modo contrario ſe habet contentis ſecundum naturam: contenta verò biliosa, & ſanguinea, & rubea, vt rationem mediam tenent inter ſana & ea quæ maximè praua ſunt, ita mediocritatem obtinuerunt in criſi, hæc enim indigent longiore tempore ad concoquendum. Quamobrem oportet vt conſideretur virtus ægri, atq; E
ad eam ratiōne habita proferatur præuidentia. Sed de contentis cumulatis, & plus matulæ poſſidentibus, atq; craſſitudine differentibus à mediocritate, hoc pacto licet diligenter diſcere. In initiis atque augmentis ægritudinum apparentia, præſertim ſi febris fuerit non contemnenda, arguunt humorum copiam quæ indiget ad concoquendum firmitate virtutis, & tempore, & fortuna bona, vt arbitror. Quamobrem coniecturam feceris ab hiſce, anguſtias meatuum eſſe circa pectus, veluti à multitudine humorum ſeptum tranſuerſum arcta- F
retur. In vigore verò ſummo febris atque declinatione, contenta illa ſalutaria & bona ſunt, quum febris impetum ceperit in ea. Diſputatio autem de hypoſtaſi orobea, & furfurea, & laminea, & ſimilacea ſuperius, atque quantum expediebat in iis quæ de iudiciis vrinarum, tractata eſt. Hac verò in parte illud eſt ſubdēdum de ipſis. Nanque ſi eiuſmodi cōtenta plura fluxerint, atque in peiora proceſſerint, fas eſt pronũtiare mala eſſe, atque naturam laſſatam deficere, quòd illa corporis habitum & compagem corrumpant. Contra verò ſi pauca G
apparuerint, atque ad minus mala aſſiduè vergāt, pronuntiandum ſalutem ægri aduentare, atque ſperādum eſſe. Habes iam (vt arbitror) diſputationem ſuper contentis ſatis explicatam, iis qui breuitatem orationis amant, iiſque qui quamplurima mediocri oratione diſcere cupiunt. Poſthæc ad reliqua tranſeamus. Quum igitur notum ſit, ratio quæ ſuper bullis eſt, quãtum conferat ad iudicādas vrinas, veluti de hiſce illic diximus: nunc quoque ſubiungamus quantum ſatis eſſe videatur ad præuidendum. H

DE PRAEVIDENTIA EX BVLLIS, CAP. XVI.

BVllæ apparere in vrinis ſanorum innatantes, præſertim ſi maiores, & diffuſæ abſque ordine inſpiciātur. In iis verò qui febre laborant, quæ nondum antea viſæ erant, ſolutionem propè febris ſignificant. Nāque vbi apparuerint, ſatis ſunt vt perſuadeat febris præteriiſſe vigorem, atque declinare: ſuntque veluti obſcura quædam ſigna concoctionis, atque tum exiſtimantur nuncia contentorum concoctorum. Interdum pro bullis non apparentibus ſufficiunt craſſæ ſpumulæ, veluti in vino apparere ſolent innatantes. At verò ſi bullæ vnà cum febre apparuerint atque proceſſerint, dolores non modicos capitis arguunt, ſed etiam periculoſos, maximè ſi cum tenui ſubſtantia vrinæ veluti corona innatauerint: cum craſſa ſubſtantia verò tanquam cum modeſtiore, bullæ quoque moderatiores apparent, & moderatiora ſignificant. Quòd verò illic dictum eſt ſignum eſſe fluxionis in pulmonem, quum in præcedente capitis dolore viſum ſit, hoc pacto ſe habet. Nam poſtquā æſtas acceſſerit (tunc enim potius quàm aliàs accidere ſolet vt homo efficiatur calidior, ſitis eum capit, atque plura quàm par eſt, pocula ebibūtur), tunc inquam caput deſiccatum attraxit humiditatem multam, atque repletum eſt ea, paulóque pòſt dolorē illum atque pondus mediocre paſſum eſt. Attracta humiditate plus quàm deceat (vt dictũ eſt), eo quòd capitis ſubſtātia effecta eſt calida, nequit tantam humiditatem concoquere, caput ipſum non dominans humiditati, à qua dolores generantur. Veruntamen vbi caput grauatum eſt, tum humiditatis pars aſſumitur, pars ſoluitur, eáq; delata deorſum, & ſubtilitate ſua defluens in pulmonem excitauit tuſſes, atque paruum quoddam in ventrē ſuffluens, tantundem conturbauit. Atque in ſanis & ægris eiuſmodi apparētes vrinæ, ſimilia ſignificare poſſunt. Veruntamen in ægris, vel multæ potionis alicuius oblatio, vel ſiccitas orta à dolore, atque aliæ cæteræ cauſæ differentes ſunt munere hoc ipſo faciēdæ præuidentiæ. Bullæ quinetiam quæ dolorem capitis ſignificabāt, ſi breui diſſoluantur, ſignificant dolores quoque diminui. Quæ verò vſquequaq; ſunt & maiores, atque abſq; ordine diffuſæ per matulam, arguunt dolores qui præceſſerunt, diſſolui. Quia verò bullarum ſignificantium dolorem capitis, aliæ ſunt per totam coronam, quæ etiam ſignificant totius capitis dolorem, aliæ per dimidiam coronam, quæ medietatis capitis dolorē arguunt, atque reliquæ proportione: reliquum idipſum diſcendum eſt ex hiſce quæ dicta ſunt.

DE PRAEVIDENTIA EX COLORIBVS DIuerſis ipſius coronæ, & malè olente vrina, & colliquaminibus, CAP. XVII.

SVper coloribus diuerſis, qui in corona ſpectātur, hoc pacto opinari oportet. Nanque colores coronæ, ſi peiores fuerint quàm qui ſunt reliquæ ſubſtantiæ vrinæ, referre oportet malos eſſe, atque eo magis quo peiores apparuerint. Quòd ſi meliores fuerint, fas eſt proferre illos eſſe in principio dominii naturæ. Illinc enim veluti à principio natura inciperet vel ſuperare vel ſuperari, licet per iudicia è coloribus coronæ habita vt decet, ſcire ſalutē & mortem. Veruntamē ipſæ coronæ, quum non multum concolores ſunt reliquo vrinæ fluori, neque apparēt, tũ à colore totius eſt ratiocinandũ. Quando verò colore differunt coronæ, tum ſunt manifeſtæ ſapiētibus. Inde verò coniectandæ ſunt motiones corporis. Atque de coloribus coronæ dictum eſt ſuperius etiam in iis quæ de iudiciis. Quamobrē etiam id quod nunc dictum eſt, ſi additum ſit illi, fortaſſe ſatis eſſe videbitur iis qui ex breuibus ratiocinando capiunt plura. At verò nunc recordati ſiquid prætermiſſum fuerit, clauſerimus hac in parte librum primum de præuidentia. Igitur vrina malè olens, cum prauo chymate & cōtentis profluens, arguit omnem corporis habitudinem mortificatam eſſe, ita vt opinandum ſit mortem vicinā eſſe. Alio modo ſi ſe vrina habuerit, pronunciandũ cōferre, maximè ſi pus ſubſiderit. Ille enim malus odor ſignificat plagam alicuius internæ partis corporis. Et ſi procedente tempore minor fuerit odor & pus, fortaſſe naturam præſtare coniectare poteris: ſi verò contraria fuerit, pronuntiandum mortem futuram. Quinetiam ſi colliquamina continua innatantia, & veluti aranea apparuerint, malum eſt, atque proferendum eſt, vel re-

nes læſos eſſe,vel corpus non ali,colliquatione præſen- A
te. Atque hæc in parte hac finiantur. Quoniam verò de-
centem menſuram fecimus huic libro, hoc in loco diſ-
putatione terminamus , vbi percurrimus quæ in colo-
ribus,& ſubſtantiis,& contentis,& quæ in hiſce ſpectā-
tur,& in coronis,& bullis, & odoribus, atque colliqua-
minibus innatantibus ad præuidentiam conferre ſolēt.
Quæcunque verò reliqua ſunt , liber ſequens contine-

bit. Nanque fortè in illo omne munus diſciplinæ huius
terminarimus. Illic etiam referenda ſunt, & quæ decen
tia,& quæ relicta ſunt. Quanuis accidat nos , quum ho-
mines ſimus,etiam aberrare , etſi in aliis multas cauſas
inuenerimus : ignoſcat nobis prudentior, minimè ſpe-
ctando id quod ſummum eſt in arte , ſed potius addat
quodcunque contemplatus præter hæc adinuenerit in
ægris & ſanis,tractationis vtilitatem ſpectans.

ANNOTATIO EORVM QVÆ SINGVLA CAPITA libri poſterioris De præuidentiis ex vrinis continent.

De præuidentia ex urinis hypoſtaſi priuatis, Caput I.
De præuidentia ex urinis febrium deficientium, Caput II.
De præuidentia ex urinis continuarum febrium, Caput III.
De præuidentia ex urinis profluentibus in unaquaque cordis affectio ne, Caput IIII.
De præuidentia ex urinis facta alteratione in pulmone, Caput V.
De præuidentia ex urinis ab hepatis affectibus, Caput VI.
De præuidentia ex urinis ab affectibus cerebri, Caput VII.
De præuidentia ex urinis ab affectibus uentris, Caput VIII.
De præuidentia ex urinis profluentibus à coſtarum paſſione uera & non uera, Caput IX.
De præuidentia ex urinis ab affectis renibus & ueſica, Caput X.
De præuidentia ex urinis ab affectis colo & inteſtinis, Caput XI.
De præuidentia ex urinis ab affectis utero & podice, Caput XII.
De præuidentia ex urinis ab affectibus extremitatum membrorum, Caput XIII.
De præuidentia ex urinis ſuper ægritudine,an uelocius,an tardius ſoluatur, Caput XIIII.
Breuis repetitio capitum totius diſputationis, Caput XV.
Quonam pacto ad eiuſmodi diſciplinæ genus promotus ſit auctor, Caput XVI.

ACTVARII DE PRAEVIDENTIIS ex vrinis , liber poſterior.

Præfatio.

EXERCITATIONEM ſtudiúmq; præ- B
uidentiæ olim Hippocrates vir ſapien-
tiſſimus adeo magna cura amplexus
eſt,vt etiã prognoſtica ſcripta relique-
rit. Atque poſt Hippocratē , tractata eſt
ars à Galeno Pergameno vſqueadeo,vt
ſi quiſquam alius ſecutus eos fuerit (etſi aliquid ipſi e-
tiam prætermiſerint),is multũ huic rei prouiderit. Nã-
que abſque ratione ſi quiſquam curationem aliquam
fecerit , id fortunæ potius quàm artis opus eſſe proba-
tur. Sed ſiquis ratione ægritudinibus curãdis operam C
dederit,prædixeritque tam præſentia quàm quæ antea
euenerunt, atque ea etiam quæ ventura ſunt , cenſebi-
tur id eſſe artis munus omni veneratione colendum.
Quinetiam non paruam perſuadendi gratiam , atque
auctoritatem exercentibus affert ipſa præuidendi facul
tas. Ægroti enim audientes ab his ea quæ patiuntur,
antequam ipſi reuelarint , promptiſſimè ſalutē eorum
his medicis credunt. Atque medici eiuſmodi cum tuto
fundamēto,atque percurrente ratione,& dicũt, & tra-
ctant ea quæ oportet. Quinetiam fama bona per ora D
multorum vagatur præuidentiæ in ægrotis, quæ iis qui
exercuerunt ſe præbet vt digni fide habeantur. Quum
igitur multa ſint è quibus quiſquam exercendo parat
præuidentiam,nihilominus quàm alia extitit præuidē-
tia ex vrinis. Non enim in hac qui ſe exercuit (vt arbi-
tror)etiam tantillo aberrauerit à præuidentia quæ agen
da ſit ſuper omnibus paſſionibus humano corpori ac-
cidētibus. Igitur vbi in libro ſuperiore pertractauimus
omnia quæ videbantur conſentanea eſſe ſuper colori-
bus,& ſubſtantiis, & contentis, atque aliis quibuſdam, E
nunc prõptè reliqua diſputando ſubiunxerimus. Quo-
niam verò vrinæ hypoſtaſi priuatæ plurimum confer-
re poſſunt ad præuidentiam faciendam,de eis primùm
dicemus,deinde de cæteris tractabimus, veluti ſunt ea
quæ in differētiis febriũ dici ſolēt, atq; in membris in-
ternis affectis. Atq; præter hæc etiã quæcunque diebus
decretoriis,& non decretoriis vrinæ poſſint oſtēdere.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS HYPOSTAſi priuatis, CAP. I.

ETſi inter vrinas illæ quæ hypoſtaſi carent ſint malæ,
vt par eſt , non paruam tamen differentiam ſortitæ
ſunt. Siquidem in acutis febribus circa initia & augmē-
ta ſi non apparuerint contenta , ſignificatur non parua
virtutis debilitas. Nanque ad tantam imbecillitatem i-
pſa peruenit,vt ob vehemētiam cauſarum affligentiũ,
neceſſariarum actionum oblita ſit. In quo quid aliud
quiſquam dicere poterit quàm ægritudinem non per-
uenturam aduſque ſummum vigorem , defatigata na-
tura? Atque hiſce in febribus multæ vigiliæ fiunt,immo
dicæ tumultuationes,ſemiinſaniæ,anxietudines, atque
hiſce peiora,ægritudine minante mortem. Quòd ſi fe-
bres mediocres fuerint , atque in initiis , & augmentis
eiuſmodi vrinæ apparuerint,euenit vt ſimilia acciden-
tia ſpectentur,ſed eo moderatiora quo & virtus ſit fir-
mior,& febres mitiores extiterint. Siquidem par eſt vt
aliquando virtus ſe reuocet , vbi non adeo oppugnata
fuerit à cauſis ægritudinem inferentibus,atque conco-
ctionibus indulgeat,atque contenta præſentet, quæ a-
licuius cõcoctionis ſigna ſunt. Accidit quinimo inter-
dum quum vrinæ tenues,ac hypoſtaſi priuatæ ſint , fe-
briſque fuerit mitior,ſi aliæ quædam cõcauſæ aderint,
vt abſceſſus generetur in aliqua parte corporis , in qua
ſe febris cumulatè collegerit. Concauſæ verò eſſe poſ-
ſunt hyberna aeris qualitas , iniudicabilis conditio, &
motio erratica & incerta ægritudinis , atque ægri vir-
tus mediocriter debilis. In initiis itaque & augmentis
ægritudinum, ſi vrinæ hypoſtaſi priuatæ apparuerint,
hæc ipſa prædicere poteris. In declinatione verò ægri-
tudinis,ſi eiuſmodi vrinæ ſpectatæ fuerint , nõ multum
dãnare eas oportet. Nanque id quod ſtudebamus ſum-
mo ſtudio factum eſt,ſcilicet naturam ſupereſſe debi-
litati. In vigore verò & declinatione ægritudinis,ſi illæ
vrinæ apparuerint , videri poterit id non eſſe alienum:
ſi natura veluti iam ſuperaſſet,prius reuocat ſe,deinde
agit quæ ſua ſunt,nutritiones parãs corpori , oſtēdénſ-
que in vrinis contenta. Siquidem eo tempore quo ſe
colligit atque refocillat,parua quædã attrahit , ne defi
ciens valeat munera prædicta præſtare. Atque vbi col-
lecta fuerit , attrahit maiorem materiam nutrituram,
atque tum manifeſta contēta exponit. Res(vt arbitror)

ſimilis illi eſt quæ iis viris accidit, qui quum feris ma-
gnis certauerunt. hi nempe vt vincerent, magnos labo
res ſubiuêre. Vbi verò vicerunt, primùm cunctis poſt-
habitis reuocãt vires quæ laborauerunt, ac deinde ſua
ſtudia perſequuntur. Quinetiã interdũ (veluti paulo an
tè dictum eſt) bullæ vbi apparuerint, ſatis ſunt pro cõten
tis quæ nõdum prius apparuerunt. Atque ob cruditates
& obſtructiones accidere ſolet, vt vrinæ ſine hypoſtaſi
profluãt in corporibus ſanis. Veruntamen ſi paruo tem
pore hæ inſpiciãtur, poterit reſiſtere homo ſanus: ſed
ſi malum id protraxerit tempus, perquã facilè ab ægri-
tudine corripi poteſt. Tu verò prõptè præuidere pote-
ris, vbi ſciuiſti quænã ægritudines in quibus affectioni-
bus maximè prouenire ſoleant, nihilominus cõtempla-
tis & ætate, & diæta, & aeris qualitate, atq; cæteris quæ
in vrinis inſunt, quemadmodum ſuperius diximus, quà
ad præuidentiam earum ægritudinum intendãtur. Sed
ratio quæ ſuper vrinis hypõſtaſi carentibus, quàm fieri
poſſit breuis, eiuſmodi reddi poteſt. Poſthac decens eſt
vt de præuidentiis, quæ à prænotis vrinis in diuerſis fe
brium generibus proficiſcuntur, dicamus.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS FEBRIVM
deficientium, CAP. II.

FEbrium intermittentium, tertianæ inquam, quarta-
næ, & quotidianæ, quæ ab obſtructione & cruditate,
atque etiam multitudine humorum ipſas accendentiũ
generantur, initiis frequentiſſimè vrinæ abſque hypo-
ſtaſi proueniunt, quemadmodum etiã ſuperius dictum
à nobis eſt. Ab hiſce itaque ſumpta cõiectura præuide-
re poteris longitudinis tempus: ſiquidem vbi nondum
genuina caliditas concoxit aliquam materiam, & paro
xyſmi & febres in iis fiunt, tanquam pugnaret adhuc
natura vt cõcoquat humores affligentes, & eos excer-
nat. Ergo par eſt vt quantiſper vrinæ non participes
concoctionis fuerint, tantiſper paroxyſmi corripiant
ægrum, atque eum affligant. Sed vbi concoctionis etiã
paruum ſignum dignoſcitur, ſpes eſt hominem ſuper-
futurum ægritudini, atque virtutem vſquequaque ſu-
peraturam ægritudinis cauſas. Nanque etſi in ſingulis
paroxyſmis virtus tam paruum quiddam alteret & cõ-
coquat vt non ſentiatur, non idcirco exiſtimanda eſt
ſuperauiſſe morbum, cuius multa materia, & cruda, &
inhærens eſſe probatur. Vbi verò eo virtus peruenerit
vt vicerit affligentem humorem, tum contenta quæ
cõcoctionis ſunt ſigna, in vrinis manifeſta ſpectantur,
atque teſtantur naturam concoxiſſe, atque expuliſſe o-
mne excrementum, quod non hactenus expellere qui-
uerat. Veruntamẽ inter febres intermittentes hoc ex-
cellit tertiana febris, quòd nubes ſola in vrinis huius
inſpecta, ſatis fuit ad ſignificandam ſolutionem ægritu
dinis. Humoris enim tenuis ac qui facilè digeratur, faci
les ſunt concoctiones, & obſtructionum apertiones.
Et vbi facilè natura incumbit, inibi accidẽtia facillimè
diſſoluuntur. Quamobrem oportet te prudentẽ ob hæc
ipſa, ex temporibus cruditatis coniectare tarditatem
remiſſionis, atque ab initio concoctionis præuidere ce-
leritatem criſis & iudicii. Sed de eiuſmodi diebus etſi
diſputatum ſit à Galeno in iis quæ de criſi tractauit, for
taſſe tamen etiã nobis hac in parte licuerit dicere me-
diocriter de eis, quantum videatur cõuenire tractatio-
ni de vrinis. Poſthac igitur vbi primò determinarimus
de vrinis quæ apparent in febribus continuis, quãtum
ratione noſtra exiſtimatur ſufficere ad faciendam præ-
uidentiam, deinde de reliquis dicemus.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS CONTINVA-
rum febrium, CAP. III.

FEbres continuæ ab humorum putrefactione genitæ
quæ qualéſque ſint, vel ſimplices, vel complicatæ, ſi-
gnificant ab inductis coloribus. Quantitatem verò pu-
trefactionis, atque qualitatem humorum arguunt tum
ſubſtantiæ vrinarum, tum contenta, de quibus diligen-
tius diſputatum eſt. Nunc illa ſubdẽda ſunt quæ videã-
tur ſufficere ad præuidentiam faciẽdam, ita vt hinc in-
choandum ſit. Dum igitur facilè concoquuntur vrinæ,
atque paruo tempore, ad id quod ſecundum naturam
eſt, feſtinant, exiſtimamus celerem motionem eſſe, at-
A que firmam virtutem. Sin verò vrinæ non citius, ſed
tempore potius longo concoquantur, ſi malæ fuerint,
& diſtantes à mediocritate, oſtendunt celerem motio-
nem ægritudinis, ſed virtutis infirmitatem non par-
uam. Quamobrem hîc ſuboritur metus magnus, ne
priuſquam hæ perueniant ad cõcoctionem, virtus de-
fatigetur. Quòd ſi mediocriter malæ ſint vrinæ, tempo
re verò tendant ad mediocritatem, arguunt intelligi
debere virtutem non firmam eſſe, atque oſtendunt æ-
gritudinis motionem pedetentim fieri. Sin verò vrinæ
B celerrimè alterentur, nec multum deſtiterint à medio-
critate, ſignificant virtutis firmitatem, non tamen æ-
gritudinis malitiam. Sed tamen oratio ſuper ægritudi-
nis qualitate & affectione hinc videri poterit. Nã opor-
tet vrinarum mutationes diligenter obſeruare, atque
intelligere à quibus ad quas tranſmutentur, atque an
in vrinis ignauia, & malitia ægritudinis appareat: nan-
que ſi contrà ſe habuerint, illa ſubdola & praua eſſe ſi-
gnificantur. Quinetiam præter hæc par eſt conſiderare
tempus mutationum, atque ex hiſce coniectare poteris
C futuras criſes, ſiue tardiores, ſiue celeriores extiterint,
de quibus paulo inferius diſputabitur. Nunc verò tan-
quam alio initio incepto dicamus de accidentibus v-
nicuique principalium membrorum. Quando igitur
vel aliqua inſignis intemperatura corripuerit aliquod
è membris principalibus, aut humor defluxerit ad ali-
quod eorum non mediocriter affligens, ob hoc ipſum
alterantur vrinæ, ac eo magis quo maiores venas & ar-
terias habet membrum quod paſſum eſt, quoniam eiuſ-
modi venoſa vaſa facilius ſenſerunt alterationem in
D corde factam. Non enim quolibet ex membris princi-
pibus malè affecto ipſum manet immutabile, ſed quum
ad aliqua membra peruenerit alteratio, ipſum etiam
mutatur vel calidius, vel frigidius redditum. Deinde
tractu temporis eo pacto cæteris membris affectis, eui
dentiores tã pulſus quàm vrinæ apparent, ſuntque ima
gines illius affectionis quæ intrinſecus eſt. Sed oratio
de pulſibus pulcherrimè & ſubtiliſſimè à Galeno viro
ſapientiſſimo tractata eſt, vnde volẽtibus diſcere licet.
Nunc verò nos ſubiungamus quæcunque vtilia diſcipli
E næ fore putamus.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS PROFLVEN-
tibus in vnaquaque cordis affectione, CAP. IIII.

QVum demõſtratum ſit cor eſſe ob caliditatem in-
temperatum, tum vrinæ alterantur, atque acriores
& tenuiores redduntur. Atque quum iam ignis ipſum
depaſcitur, tum mediocres in initio ſpectãtur colliqua
tiones: paſſione verò procedẽte, etiã vrinæ apparent o-
leapparẽtes, & oleicoloræ atque oleaceæ. Quòd ſi eiuſ-
F modi alienus ignis depaſcens adipem, attigerit carnem
atque ſolida mẽbra, tum illæ hypoſtaſes inſpectabũtur,
quas in hecticis & tabidis febribus conſiſtere diximus.
Nã ratione cõpertum eſt illas eſſe orobeas, furfureas, la
mineas, & ſimilaceas. Frigidã autem intemperaturã ſi
cor patiatur, mediocriter alterantur vrinæ inclinantes
ad albiores, atque contenta eis aderunt cruda, & quan-
titate mediocria: nãque colores alterãtur mediocriter,
ſi nondum compatiatur hepar. Contenta verò medio-
cria & cruda erunt, quum iam calor naturalis (qui alte-
G rare & coquere creditur) lãgueſcat à frigiditate quæ ac-
ceſſit. Iámque ſi intẽdatur ipſa frigiditas in corde etiã
lãgueſcet naturalis & genuina caliditas. Albæ præterea
vrinæ & tenues erunt, atque hypoſtaſi priuatæ. Sed ea
mala qualitas ſi valde exceſſerit, tum cõtenta earũ red
dentur liuida & nigra. Atque fortaſſe vrinæ omni ex
parte nigræ ſpectabuntur, quum aut melancholicus hu
mor illuc profundatur ob extremam debilitatem ge-
nuinæ virtutis, aut frigiditas induxerit tum mortifica-
tionem, tum nigrores, qui ſunt mortificationis colores:
H nanque contingit etiam alterutrum eorum fieri. Hoc e-
nim eueniet ob extremam infirmitatem virtutis excre
tricis, quum illuc confluxerit nigra bilis, túmq; homini
accidunt timores, & triſtitiæ, & oris ſonitus immodici.
Illud verò eueniet quum frigiditas multum fuerit ex-
aucta, tum efficit vrinas nigras, præſertim quũ auerſus

fuerit color vrinam illuſtrans.quod diſcere licet in nubibus quæ quotidie apparēt. Hæ enim quum rarefactæ mediocriter fuerint, tũ illuſtratæ proprios colores oſtendũt,quæ nimis ſpiſſatæ,& craſſeſcētes nigricare ſpectantur.Nam vrinæ prius fiunt vmbrilucæ, exaucta deinde aſperitate procedente tēpore nigreſcunt. Atque hoc pacto affecto corde,eiuſmodi vrinæ proueniunt.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS FACTA alteratione in pulmone, CAP. V.

QVoniam pulmo poſt cor promptius alteratur, etiã vrinas afficit,quacũque intemperatura ipſe fuerit affectus,de hac re prius diſputarimus, deinde de reliquis.Si igitur affectus ſit pulmo calida intemperatura, vrinæ mutabũtur ab iis quæ ſecundũ naturã, ad rufum vergentes.Et ſi creuerit caliditas,etiã in vrinis colores excreſcere videbuntur,atque fieri rubeæ,ac vineæ.Cuius etiã rei argumenta ſunt ab iis quæ extrinſecus, veluti eſt mala ſpiratio,& ſitis,& linguæ ſiccitas,& nigritia.Frigiditate verò ſi affectus ſit pulmo, reſpirationes primò erũt tardiores, poſterius etiã pauciores:& abſq; ſiti ægroti erunt,ac aerem quem inſpirãt,frigidum ſentiunt,atque paruas tuſſes excitant. Eorum vrinæ vergunt ad album, non tamen vehementer: nanque pulmo membrum calidum eſt.Et quum parum alterauerit vrinas ad album,tum arguit magnam in eo factam eſſe refrigerationem.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS AB HEpatis affectibus, CAP. VI.

SI hepar à calida intemperatura fuerit affectũ, producet vrinas rufas & ſubrubeas. Sed intēperatura eiuſmodi exaucta,vrinæ apparebunt valde vineæ & paſſeæ: atque tuſſes magis moleſtabunt, atque ſites, ſi gibbæ partes hepatis inflammatione laborauerint. Quemadmodum vomitus potius excitabuntur,ſi ſimæ eius partes malè fuerint affectæ:intemperatura verò mediocriter frigida,ſi hepar laborauerit, vrinæ profluēt pallidæ & ſubpallidæ: exaucta verò ſi frigiditas fuerit,vrinæ apparebunt albæ. Sed interdum in eis ſpectare eſt craſſitudinem cum albedine.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS AB AFFEctibus cerebri, CAP. VII.

CErebro mediocriter affecto, vrinæ proueniunt rufæ atque ad ſubflauas inclinantes, maiore verò caliditate producta,ita vt inflammationem adeſſe exiſtimetur, vrinæ ſpectantur vineæ atque ſubſanguineæ: contrariæ hiſce prouenerint ſi frigiditate affectum fuerit.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS AB AFFEctibus ventris, CAP. VIII.

VEntris & ſtomachi, qui ob calidam intemperaturã ceciderunt,mutationes per vrinas minus oſtendũtur.Nanque frigida intemperatura quum correpti ſint, tum vrinæ ita albæ gignuntur,vt eſt frigiditatis menſura.Calidiore verò intemperatura affecti, rufas & flauas vrinas profundũt,in quibus adeſſe ſolēt ſtomachi dolores,quæ καρδιαλγίαι appellantur à Græcis. Item ſitis & bilis interdum tenuis atque croceæ, vomitus, & ſatietas, & oris amaror, atque capitis dolores quidam modici. Quemadmodum in affectione mediocriter frigida laborantes ſunt appetentes, atque ſiti carentes:ſed frigida affectione exaucta, redduntur vertiginoſi, atque ſe regere nequeunt,veluti animo linquũtur, atq; tremorem cordis ſentiũt,cibum potúmq; faſtidiētes.Hæc igitur ipſa potius in intēperaturis puris dicta ſunt. Quòd ſi materia quoque aliqua coiuerit cum omnibus hiſce dictis,has vrinas reddet. Nãque quum vrinæ exiuerint, craſſeſcent,atque contenta in eis cumulatiora ſpectantur,& ægritudines in affectibus eiuſmodi diuturniores fiunt, quum humorum concoctionibus diſſoluatur ægritudo.Sed hæc quidem concoctiones & incoctiones, atque mutationes vrinarum manifeſtare poſſunt: nos verò ad cætera tranſeamus.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS PROFLVENtibus à coſtarũ paſſione vera & nõ vera, CAP. IX.

PLeuritidis vrinæ in initiis ſubrubeæ ſunt, deinde procedentes rubeſcunt,atque vineæ fiunt,& craſſeſcunt,atque mutationibus oſtendunt quæ ſint euentura.Humore verò frigido ſeptum tranſuerſum moleſtante,atque perquam modicum dolorem mouente, minimámque ſpirandi facultatem, eo quia pectus aggrauatum eſt ab eo,vrinæ albæ & tenues,item conturbatæ & craſſæ proueniunt.Splen porro à quacunque intemperatura corripiatur, etiam in ea vrinarum colores oſtendunt.atque facilius à frigidis corripitur homo,atque hi oſtendunt:tardius verò à calidis,ac non etiam multum hi oſtendunt.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS AB AFFEctis renibus & veſica, CAP. X.

REnibus & veſica affectis,ſimiles vrinæ prouenient. Dictum eſt etiam de hiſce in iis quæ de iudiciis vrinarum, diligentius, atque de cæteris quæ eis accidere conſueuerunt,ab illis dictis diſcere oportet. Quoniã verò ea membra fuerũt vrinarum vaſa,facilius quũ quicquam ipſis acciderit,demõſtrauerint, in prõptu habentes modum demõſtrationis.Nã cætera membra ſolummodo,quum vehementer propria affectione alterauerint vrinas,nullũ aliud ſignũ euidens oſtēdunt.Quamobrem quum aliqua debilis paſſio ipſis aduenerit, non etiã promptè in vrinis illa ſpectatur.Hæc verò quoniam cæteris fuerunt poſteriora,ſerum collectum recipiunt, atque paſſiones proprias,etiamſi mediocres fuerint:interdum demonſtrant, id tanquam mercedem, ipſa potius quàm cætera membra recipientes, pro miniſterio quod naturæ præſtant.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS AB AFFEctis colo & inteſtinis, CAP. XI.

COlo atque inteſtinis inflammatione laborantibus non etiam vrinæ colorabuntur ſecundum illa quæ magis naturalem calorem habēt. Sed frigida intēperatura quum eiuſmodi partes corripiantur, & eiuſmodi humor influxerit in ipſas, tum vrinæ ſpectabũtur albæ & aqueæ. Atque ſiqua fuerit obſtructio in colo,tum vrinæ erunt hypoſtaſi priuatæ: in inteſtinis verò ſi acciderit obſtructio, vrinæ erunt craſſæ frequentius atque lacti ſimiles.atque paſſione procedente,excretiones erunt plures atque crudiores. At nũc reliquum eſt vt de vtero dicatur.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS AB AFFEctis vtero & podice, CAP. XII.

VTerus,qui vt membrum eſt principale,ita maximè alterat totum corpus,qua corripitur ab aliqua intēperatura. Ergo vrinæ eo modo accidit, vt ſint ſimiles tractu tēporis iis quæ ab intemperaturis aliorũ mēbrorum nõ adeo principaliũ eueniunt.Sed vbi in hiſce mēbris genitũ ſit pus ab aliqua cauſa, quod ſit ſanè quàm mediocre,id nõ erit euidēs in vrinis. Sed ſi fuerit excedens,tum colligetur in veſica pus,atq; apparebit hærēs fundo matulæ,quod manifeſtũ erit & à ſpecie, & ab odore. Atq; priuſquã loquatur ægra,tũ dixeris eam affectionem:diiudicaueris verò,vt nõ ſit veſicæ pus,cõmouendo facilè vrinã,atq; intelligendo nunquã indoluiſſe veſicã. Quinetiã quum mēſes abſque ratione retineãtur,vno iam mēſe præterito, apparent vnà cum cõtentis ramenta rubea innatare. Atq; procedente retētione, etiam ramenta eiuſmodi plura ſpectantur,atque vrinæ color ad ſubrubeum atque etiã ad rubeum tendit. Veruntamen vt orationi gratia aliqua afferatur, atque fides dictis nõ parua fiat,hanc ſubiunxero hiſtoriã, quæ incumbentibus hiſce ſtudiis erit perquã vtilis. Mulier quædam diues atque mollis,tres aut quatuor filios pepererat,quorum tres fere infantes mortui erant, ſolùm vnum audiebat mater. Atque quodã tempore præterito,ipſáque ambigēte dum videret ſpem omnem ſuam in ſolo vno filio,qui repente tolli poſſet,fluctuare. Verebatur enim ne ſi puer moreretur, cogeretur alienis bona ſua tradere. Nãq;(vt dictũ eſt) vbi amiſerat alios, quærebat modũ quo alterum filiũ pareret, atq; ſpē ſeruaret.Ergo(vt mos eſt mulierib9) deſideriũ aperuit,atque ſolutionem quærebat. Quidã dixêre hanc ſolutionem, ſi menſium aliqua fieret natura vel arte retentio (nanque ipſi menſes plus iuſto profluebant),cõciperet. quod perſuaſa,rei operam dedit,ac vehementer reten-

ti ſunt menſes,vnde conceptus ſpes magna eam tenuit.
At verò ſecundus menſis erat,muliérque modicè cõtur
babatur.Nãque cumulato ſanguine mẽſtruo per vterũ,
neque locus exeundi habebatur:accidentia, vt videba
tur,poterant eſſe ſigna conceptus. Nãque in initiis con
ceptuum ſimilia accidere ſolent.At tertius aderat men
ſis,&paſſiones proceſſerãt.Vbi verò etiam quartus ad-
uenit mẽſis,túmque quum grauidis mulieribus,ſiquid
præfuiſſet moleſtiæ,illud ſedatur: ipſi verò magis ven-
ter intumuit,atque accidẽtia peiora ſentiebantur. Igi-
tur circa quintum menſem audiui vt mulier correpta
eſſet ab ea paſſione:erat enim mihi vna ex maximè fa-
miliaribus.Quamobrem ad eam acceſſi, atque intrans
vidi ipſam ſupinã iacentẽ in lecto,& ſalute acta rogaui,
vt haberet,ac tetigi pulſum.Illa verò ſubtili ac pertenui
voce reſpõdit. Pulſus erãt pertenues atq; diuerſi,atque
virtus genuina propè victa. Cutis veluti cortex maligra
nati, & color eius vergebat ad icterũ,& omnia quæ cir-
ca faciem ſunt,multum attenuata,atque manus,& hu-
meros ſatis hærentes pectori habebat. Sed venter ma-
gnopere extuberabat. Quoniam verò oportebat etiam
vrinam ſpectare,ea quidem erat tenuis, atque mihi vi-
ſa eſt mediocriter ſubſanguinea. Contenta verò in ea
ſubſidebant ad matulæ fundum valde rubentia , atque
veluti ſimilacea.Atque tunc mihi non poterat facilè co
gnoſci paſſio,quæ nõ multum trita eſt breuiariis libris
medicorum , eo præſertim quòd nemo ex iis medicis
qui illuc frequentabant,paſſionem intelligeret,ſed pu-
tarent omnes aquam intercutem eſſe. Quoniam verò
paulo pòſt legi de paſſionibus mulierũ , doctúſque ſum
quàm graue eſſet retinere menſtruum ſanguinem , au-
diuerámque mulieri hunc retentum eſſe,deinde hac ra
tione ſuper eius vrina ratiocinatus ſum, illam rectá ra-
tione illiuſmodi profluxiſſe.Nam partim ob manifeſtiſ
ſimam collectionem ſanguinis in vtero,tumore effecto
eiuſmodi,partim ob vicinitatem veſicæ ſanguine com
miſto cum vrina , factum erat vt vrinæ colorarentur,
ſed ob aſſationem ſanguinis apparuerint contenta ſimi
lacea atque rubea.Hoc pacto ab immodica menſtruorũ
retẽtione,præſertim ſi natura antea multa profluxiſſet,
vrina alteratur,atque tractu temporis cõmutatur. Cæ-
terùm vt omnem hiſtoriam finiamus,reliqua ſubiũga-
mus.Sextus menſis aderat, quum in ilibus exterioribus
factus eſt abſceſſus, atque mollitus eſt tempore proce-
dẽte.Vbi verò ſeptimus menſis aduenerat,prorſus mol
litum eſt medicorum emplaſtris , atque deinde apertũ
eſt,ac reliquo tempore defluxit ab eo ſanguineum pus,
ſed venter abinde euacuabatur:quãobrem magna ſpes
ſalutis & viro eius oborta eſt, & medicis illuc frequen-
tãtibus:quod nõ ita ſucceſſit , ſed paulo pòſt euacuatio
ſimul omniũ ſpem perdidit.Nam(vt arbitror) quatuor
dies poſt tumoris aperturã , venter euacuatus eſt re o-
mni affligente,atque commiſſus eſt,mulier verò velu-
ti inanimis redacta , abſque reluctatione aliqua vitam
efflauit.Hæc eſt hiſtoria, & ita ſe habuit. Tu verò dili-
gẽter hinc audiuiſti,vt ratione vicinitatis participatus
ſit color vrinis ob ſanguinem collectum in vtero , vtq;
mediocri collecto ſanguine,contenta ſola perparum al
terẽtur . Sin verò collectus exceſſerit,etiã alteratio erit
maior:ſin autem vſqueadeo excreuerit,vt etiam venter
extumeſcat, etiam colores mutantur vrinæ , atque pri-
mò in ſubrubeum tranſeunt,deinde in rubeum , atque
ſubſanguineũ:contrà verò tum aſperiora ſpectãtur. Si-
milia hiſce accidunt,quum podex inflammatione diu-
tius intumuerit,atque hæmorrhois abſque ratione re-
tenta ſit,maximè ſi pridẽ multo tẽpore ſanguinẽ pro-
fundere ſoleret,fueritque homo multi ſanguinis,atque
per aliũ locum euacuauerit ſanguinẽ ſuperingenitum.
Nanque tantum hæmorrhoïdis retẽtio diſtat à retẽtio-
nibus quæ in vtero,quãtum ea quæ ſecundum paſſionẽ
ſunt,ab iis quæ ſecundũ naturã habentur,ceciderũt.illa
enim tractu temporis confirmata,nititur reuerti ad na
turam.Excretionis verò ab vtero factæ ſecũdum natu-
ram retentio,maiorem alterationem in corpore & vri-
nis efficere poteſt.Quãobrem quales vrinas retẽtio mẽ
ſtruorum vnius aut duorũ menſiũ effecerit , tales quo-

A que hæmorrhois retenta,reddet per multo plura tẽpo-
ra.Eadem ratione ſiquid aliud fuerit præter naturã in
vtero,hoc infuſum in vrinis ſignificationem quandam
paſſionis parat iis qui hiſce rebus diligenter operam na
uant.Sed de hiſce ſatis : poſthac dicendum eſt de reli-
quis,ſiqua modo aliquo relicta ſint.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS AB AFFECTI-
bus extremitatum membrorum, CAP. XIIII.

QVum manus ac pedes affecti fuerint, vel ab intem
peratura multũ frigida,vel frigido humore,aut ab
B intẽperatura calida , vel materia calida quæ defluxit,ſi
cæterum corpus ſimul etiã ægrotauerit , tum in vrinis
affectiones eædẽ efficientes euidẽter apparebũt. Quã-
obrem quãtum qualitas & quãtitas humorũ ægrorum
intẽdatur , tãtum etiã vrinæ trãſmutatæ diſtabũt ab eis
quæ ſecundũ naturã. Quòd ſi cæterũ corpus per ſe ſa-
num fuerit,atque cauſa aliqua affligẽs influxerit ad ex
tremas corporis partes,ita vt hæ malè habeãt, non etiã
mediocriter alteratæ apparebũt vrinæ . Sin verò illa
cauſa abundãtius fluxerit, etiã vrinæ tum mediocriter
C ſpectabũtur alteratæ,quũ vix paſſio aduſque cor perue
nire videatur. Quinetiã differẽtiæ colorũ & cõtentorũ
arguunt qualitatem & quantitatem humorum,& con-
coctio & cruditas tam morem ægritudinis quàm vir-
tutis firmitatem oſtendunt , veluti ſpatium temporis
demonſtrãt celeres & tardæ vrinarũ mutationes. Ope-
ræpretiũ eſt præter ea id etiã non ignorare,vt non par-
uas differẽtias habeãt inter ſe corporis partes.Nãq; alio
modo alterabit calefactus pés , & alio veſica calefacta:
itẽ alio modo vterus,alio renes, & alio lien,alio tunica
D ſuccingens,quemadmodũ illo modo caput , hoc modo
hepar,aut pulmo.Nanq; hæc magis participarũt colo-
rem,aut naturali proprietate,& in propriis conceptacu
lis,aut vicinitate primi calidi , aut ſenſus magnitudine.
Oportet enim ſcientẽ proprietates,& vires vniuſcuiuſ-
que membri,etiam ſingulorum menſurã propriã habe-
re,tam quum mediocris caliditas exaucta fuerit,quàm
quum ob exceſſum corruperit ſubiectum:veluti contrà
quum qualitas fuerit modicè & immodicè infrigidans.
Nanque membra calidiora facilè à cauſis calidis alterã-
E tur & conuincuntur, difficilius verò à frigidis mouen-
tur:quemadmodum frigida membra tardius à calidis,
celerius à frigidis afficiuntur. Siquidẽ eorum quæ ſunt
viciniora qualitati naturali tẽperatura & proprietate,
vnumquodque facilius alteratur. Veruntamen vt ma-
nifeſtius rem capias,hinc veluti exemplo diſcere licet.
Hepate mediocriter caliditate affecto, accidit vt vrinæ
rufæ atque flauæ proueniant. Sed ſi eiuſmodi vrinæ in
colo ægro fuerint apparentes , maiores dolores ineſſe
arguent,atque vnuſquiſque arbitrari poterit, membrũ
F prorſus inflãmatione laborare. Quòd ſi pes aut manus
patiatur , atque vrinas eiuſmodi profuderit,dixeris æ-
grotantem diſrumpi dolore atque vri. Nam quantum
diſtiterint membra à primo calido,eo maiore etiam ca
liditate alterantur:eadem ratione res ſe habet in frigi-
ditate.Nanque hepate correpto ab intẽperatura aliqua
frigida,vrinæ ſubalbidæ ſpectantur: altero aliquo mem
bro remotiore refrigerato , non ita facilè etiam vrinæ
mutantur.Ergo etiam principalia membra ſi ab aliqua
fuerint paſſione correpta,facilius vrinas alterabunt,ra-
G tione principatus: remotiora verò , vel ſi peiori morbo
affecta fuerint , mediocriter vrinam alterabunt , atque
tardè.Quamobrem hinc ratiocinandum eſt,eo peiores
affectiones eſſe in eiſdem vrinis , quo membra affecta
vnde profluunt,magis diſtiterint poſitione & proprie-
tate à principio.Atque oportet virum prudẽtem eo pa-
cto animaduertendo,in vrinis diſquirere proprietates
mẽbrorum,atque affectiones eorum per ea quæ in vri-
nis ſpectãtur,ratione cognoſcere atq;prædicere.Poteſt
nimirum plurimũ conferre huic propoſito diligens in-
H ſpectio differentiarũ partium neruoſarũ & venoſarũ.
Præter hæc quæcunque propria quatuor temporibus
anni, & ætatibus, & temperaturis , & conſtitutionibus
morborum apparuerint,hæc mitiora exiſtimare opor-
tet quàm quæ aliena eſſe cõtingit. Itẽ quæcũq; facilius
concoquũtur & tranſmutantur, hæc demõſtrant natu-

ram firmam eſſe, atque humores concoqui & alterari celerrimè. Quæ verò vel temporis tractu mutantur, vel mutata in peiora proceſſerint, illa reprobare oportet, atque putare animal paruo momento indigere ad interitum incurrendum. Veruntamen vt hiſtoriam hac in parte referā diſputationi cōuenientē, ad alia cōuertar. Senex quidā familiaris meus in febrem incidit, atque malè habebat: quod vbi audiui (vndecima tū erat dies), ad eum viſendum iuierat vicinus atque vir probus. Inueni illum ſupinū iacentem, atque ſubtuſſientem, ſputáque craſſa cum ſonitu excreantem: ſordéſque illi circa oculos non parua hærebat. Sed ſputa non nimiū mala erant, niſi quòd procedentia etiam in ventrē deſcendebant, eúmque emolliuerāt pluſquàm par erat. Pulſus eius erāt hominis vehemēter febriētis: cætera verò erāt obſcuri. Vrinæ ſubrubeæ, atque deinde rubeæ apparuerunt. Sextadecima parū mutatæ ſunt vrinæ circa moderatius. Iterum effectæ ſunt craſſæ, & rubeæ, & ſubſanguineæ circa contenta. Venter etſi multa excreuiſſet, nihil tamen adiuuit. Adhæc per ventrē vnà cum excremētis mediocris quantitas ſanguinis euacuata eſt, ita vt ob hæc viſus ſit homo emori. Et ego non amplius acceſſi, neceſſitate quadā ad alia me cogēte, ſed audiui tribus poſt diebus hominē mortuū eſſe. Videbatur igitur ille maiorē febrem quàm quæ ſenē deceat, habuiſſe, idque hyberno tempore. Nā quum eiuſmodi res accidit, cōſueuit non mediocriter conquatere virtutem naturalē, ita vt tractu temporis cadat. Quinetiā ab aſſidua ſiti febris vehementia arguebatur: tuſſis non parū hominē moleſtabat. Quòd verò nō videbatur natura facilè vincere materiā, demonſtrabāt per tot dies cruditates vrinarum. Nāque opus erat multo longiore tempore, ſi ſigna ſalutis præceſſiſſent, vt hinc profecta ad ea quæ ſecundum naturā conceſſiſſent. Hoc enim quod ſecūdum naturam habet, tantùm temporis longitudinem requirebat. Quamobrem procedente tempore, peiores ſubſtantiæ, & contenta vrinarum ſpectabantur. Quid igitur quiſquam aliud ab hiſce putauerit, quàm futuram eſſe mortem, paſſim cadente virtute? Hoc pacto oportet virum mente præſtātem vaticinādo præuidere futura, atque mutationes vrinarum ad bonum, hilariter accipere atque prænuntiare: contrà verò execrari momenta ad malum inclinantia. Quinetiam mutationes longiore tempore factas arguere ægritudinis tempus multum protrahi, & quæ matutino potius fiunt mutationes, has oſtendere breuiori tempore ægritudinem terminatum iri. Ergo ſi prima die vrinæ concoctæ apparuerint, tertia vel quarta ægritudinē ſolutum iri proferas: quòd ſi ſecunda vel tertia concoctæ fuerint, ægritudinis ſolutionem peruenire vſque ad ſeptimā. Quòd ſi quarta dies etiam incoctā vrinam oſtenderit, non etiam ſi quicquā fiat, ipſa hebdomada criſin morbo poſuerit. Nanque criſes quæ in hebdomada fiunt, quarta potius antea aperit atque oſtendit, præmittens parua quædam concoctionis ſigna. Quemadmodum contrà in malum mutata, ſi valde praua ſigna præmiſerit, mortem in ipſa hebdomada inferet. Sicuti quoq; vndecimæ octaua eſt index, & vndecima decimæquartæ, atque alia alius, veluti in libris de criſi ſapiēs Galenus tractauit. Atq; tēporum productiones hac ratione conſiderando adinueneris, quum in ternarium & quaternarium omne tempus ægritudinis dimenſus fueris. Secundum quam rationem etiam principium ſecundum latitudinem dictum dimetimur.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS SVPER AEgritudine, an velocius, an tardius ſoluatur, CAP. XIIII.

IN morbis acutè motis, euenit interdum vt aliquid anticipet, contrà verò vt aliquid minuatur in iis quæ mouentur tardius, ſiue euaſuri, ſiue morituri ſint homines in ægritudinibus ipſis. Siquidem, vt exemplo vtamur, ſi quarta die appareat cōcoctionis exactæ ſignum in morbo peracutè moto, iam nondum plena ea quæ incepit hebdomada, ſequetur criſis, ſi contigerit, materia ob celeritatem præſultante. Sin verò ægritudo moueatur ſegnius, tum vix etiam perfecta hebdomada criſis reddetur, vſqueadeo vt opus ſit etiam media octaua ad criſin faciendam. Contrà verò, ſigno nobili prauo die indice inſpecto, in ægritudine acutè mota, ſexta die præripietur homo, quemadmodum octaua, ſi ægritudo ſegnius moueatur. Sed de criſi diſputatio, & dierum productionis numerus ab hiſce poterit comprehendi. Licet tamen exactius ſcire ſtudenti, ac exercere, qui legerit librum illum qui de criſi à Galeno cōpoſitus eſt. Præter hæc illud non ignorare oportet: nanque tempore vehementiæ ægritudinis, vrina quam fecerit ægrotans, multo peior apparet quàm quæ fiunt horis remiſſionis, idque optimo iure. Nanque tum vrina ea apparet, quum caliditas quæ cōcoquit, incūbit aliis. Nā etſi in iis appareat aliquid incoctū, hoc tamē eſt ſignū inclinationis caliditatis naturalis ad alia. Quum enim erga maiora atque affligentia vehementer vires omnes colligendo intēdat & habeat natura, tum neque facilè nutrit, neque alterat, neque concoquit, ſed interpoſita inter duo mala eſt, tanquā vtrunque eorum ſubitura: putatur enim neutrā actionem perfectam exequi. Nāque ſi quum ob vnam operam fuerit afflictata, neutiquam facilè conuenientia expedire quiuerit: longè maiores errores commiſerit, vbi diſtenta multis actionibus, agere quicquam fuerit aggreſſa. Quando autem humores vicerit, ita vt concoctionē in ipſis fecerit, tū meliores colores & ſubſtātias vrinarum oſtendet quàm quas in paroxyſmis apparere contigit: tunc etiam proiiciuntur contenta ſecundum rationem cōcoctionis. Quòd ſi natura aggrediens, & irritata nihil eorū quæ debet perfecerit, & vrinæ ſimiles in paroxyſmis, & in remiſſionibus videantur, ſignificatur natura nondū materiā vincere. atque hac ratione oportet conſiderare ea quæ ſimul quoque feruntur. Nāque ſi motiones morbi fuerint celeres, natura verò concoctionē nullā oſtenderit, atq; hoc pacto procedatur, metus non paruus adeſſe debet, ne defatigata virtus propriā actionē amittat. quo quid poteſt eſſe deterius, quum mors his inhæreat? Quāobrem prænuntiādum id eſt cōſideranti diligenter ſimul omnia quæ ad ægrum pertinēt. Si verò ægritudinis motiones fuerint tardiores, modeſtiores quodammodo ferentur paroxyſmi, confidendum eſſe nuntiaueris, acſi tractu temporis ægritudinem ſolutum iri cenſeas, modò virtus ſit firma. Nanque etſi lateat naturam in initiis colluctatam eſſe, appareátque nō hactenus materiā vincere, etiam cruditates non contemnendæ ſpectantur. Sed iam incœpto tempore videtur concoquere: atque paſſim materiæ præſtare, etiam æger facilius paroxyſmos tolerat, atque concoctionis ſigna cernūtur. Sed tractatio de præuidentia ex vrinis (vt arbitror) adepto hac in parte fine, in eadem etiam omnem diſputationē de vrinis concludit: non enim amplius ſermonem extendere, neque circa eadem eodem modo conuolui atque verſari operæpretium eſſe probatur.

BREVIS REPETITIO CAPITVM TOTIVS diſputationis, CAP. XV.

QVum hactenus tractatum de differētiis vrinarum, atque de iudiciis exegerimus, ac præter hoſce alios de cauſis vrinarum, veluti nunc demum eos qui de præuidentiis, viſum nobis eſt nihil relictum eſſe, quod referre oporteat. Nam in vnaquaque diſputationis parte tractata ſunt quæcunque ſpectāt ad colores, & cōſiſtentias, & quantitates chymatis, & contenta, & quæ in contentis eſſe dicuntur & apparent, qua mutātur ſecundum colorem, & ſubſtantiā, & quantitatē, & leuitatem, & aſperitatem, & poſitionem in ſpatio ipſo chymatis, & quæcunque ſuper bullis dicta ſunt, & odore, & colliquamine innatante. Quinetiam ſubiūctæ ſunt diſputationibus prædictis, quæcunque membrorū ſympathiæ, & primarii affectus ſunt, & intēperaturæ, & actiones, & cruditates, & genera, & ſpecies febrium, & longitudines, & breuitates ægritudinum, & quæ ſpectant ad mortem & vitam. Quorum alia euidenter ſunt expoſita, alia prætermiſſa, quòd dum hæc ſunt comprehenſa, ex illis inuenta dicuntur. Præter hæc & quæcunque licet ſcire illi qui librum hunc exercuerit. Iam iuſtum eſt (vt etiam viſum eſt) vt hac in parte omnē orationem ſuper hiſce terminemus, petentes id ab his qui ſcipta-

hæc lectori ſunt, ne prompti ſint in maledicendo, nóſque ab omni culpa vindicent. Quòd ſi reminiſceremur eorum quæ in initio facultatis huius dicta ſunt, ſubdendum etiam hoc ipſum orationis curriculo eſſe videtur.

QVONAM PACTO AD EIVSMODI DISCIplinæ genus promotus ſit auctor, CAP. XVI.

IAmpridem philoſophiæ parti naturali operam dederam, eámque pro viribus eram adeptus, quum etiā cupiditas quædam me ſubiuit medicæ artis capeſcendæ. Aggreſſus itaque ſum cōtemplatiuam eius partem, atque in ea omnem operam, vt par erat, cōtriui. Quin-
B etiam animaduertens hinc medicæ artis partem curatoriā, quæ hominibus amica eſt, hinc partem quæ cum philoſophia conſentit, exhorruiſſem illa inſudationē quæ curandis ægris corporibus aſſidua delegatur, niſi ſuccurriſſet magna ratione perueſtigandas eſſe ægrorum paſſiones, ita vt in illa exercitatione videbatur mihi abſtinendum eſſe à valida quadam motione in iis rebus quarum antea nullam vlla ratione contemplatus eſſem. Itaque vehemēter hiſce ſtudiis inhæſi, atque pro
C viribus incubui, multis rationibus adhibitis, vt ſignificationibus paſſiones comprehēderem. Putabam enim curationem, in qua nulla eſſet adhibita contemplatio, tutam nullo pacto fore: eam verò in qua certa ratio dominaretur, cum tutam tum faciliorem exiſtere. Veruntamē quum tractu temporis eo pacto procederem, etiam aliquid ſubiungere ipſi arti meditatus ſum, vt id in arte ipſa eſſet cauſa cognitionis, etſi cernerē omnia rationum conamina medicam artem adiuuantia, plena eſſe ingenii & diſciplinæ, maximè illa quæ glorioſus ſa-
D pientia & arte Galenus introduxit. Dum ſcientiam de vrinis quærerem, vt meipſum exercerem, reperi pauca quædam de ipſis neſcio quo pacto ſparſim ſcripta ab iis qui artis eiuſmodi fuerunt exploratores. Ipſe verò inſpectis ſingularibus vrinis tā in hominibus ſanis quàm ægris, perpauca principia collegi: atque illa animaduertendo, & ratione indagādo, breui eo perueni, vt vniuſcuiuſque cauſas indagatas reddidiſſem, vſqueadeo vt poſſem ab vrinarum ſignificatione abſolutè diiudicare. At verò vbi tractu temporis animaduerti illas inuen-
E tiones ſanè quàm veras eſſe, cognoui cauſas certas illorum effectuum adinueniſſe, & reliquorum, tanquam à quibuſdam optimè habitis principiis, profectus ſum ad iudicia & præuidentias ferendas. In quo non parum contulit ſociata diſciplina de pulſibus, atque reliquiæ quædam, quæ ſcriptis traditæ ſunt ab antiquis viris: Vnde viſus ſum aliquid arti medicæ ſubiunxiſſe, vt dictum eſt. Nanque hac ipſa parte maximè mancam eſſe medicam artem inueniens, ſummo ſtudio eam perficere aggreſſus ſum, ac incœptum, concedente Deo, ad fi-
F nem perduxi. Et ſi noſtra hæc diſputatio videatur aliquo modo conferre ſanis & ægris hominibus, tanquam veritatis ſequax, Deo omnium bonorum largitori gratiæ ſummæ habendæ ſunt. Nos verò nefas eſt, vt quiſquam accuſet nomine ignorantiæ. Quòd ſi etiam quicquam errarimus (nam errare perquam facilè cōtingit), ipſe idem inuentor noſtrum errorem deleat atque oſtendat, & veritatem demonſtret, quandoquidem vehementer amarem, ſi dum circa res graues tractando vi-

A ſus ſim aberraſſe, fortaſſe quoq; gratias actas feremus, ſi (dum res maximas primus prænouerim ac tractarim) diſputatio aliquo in loco claudicans, vt videretur dare maledicis anſam me carpendi, caſtigaretur, ac reciperet rectitudinem conuenientem ad cognitionem capeſſendam. Adhæc tractatio de omnibus ſigillatim nō ſolùm nobis exiſtimata eſt difficilis, verumetiam aliis quibuſuis viſa eſt non facilis. Neque eò quòd vnum totum quod artis eſt, collegimus, illud vtile nobis eſt (pluribus enim indigemus, vt totum hoc ipſum tractemus,
B præſertim quæ nos auditores etiam cupimus vt conſequamur, idque reſpuentes prorſus ipſum totum artis): ſed quoniam quæ vniuerſalia ſunt, paucis verbis & rationibus continetur, atque faciliora ſunt ad capiendū, promptioráque ad pronuntiādum, vtilia ſunt. Quumque oporteat diuidendo explorare, vſque ad quædam liberè procedere poteſt oratio. Nā vbi ad maximè propria particulariáque peruentum fuerit, tum ad vlteriora prohibetur progreſſio. Particularia enim diſtributa ſunt infinitudinis natura, & ratio deficeret ſi hinc ad
C vlteriora procedere aggrederetur, veluti compertum eſt. Quamobrem quæcunque referri poterant per eiuſmodi vniuerſalia ſuper humore vrinæ, & contentis, ac cæteris, nos diximus, inque cunctis (vt arbitramur) veritatem oſtendere magnopere enixi. In quo ſi quicquā dignarum rationum videatur apertè prætermiſſum, hoc ipſum potentia quadam in dictis (vt puto) continetur. Quoniam verò tractatio hæc noſtra expoſita eſt viris prudentibus, fortaſſe etiam ipſi exercendo, ab hiſcè ſingularia facillimè cognouerint, & quæcūque com-
D plicari poſſunt & non poſſunt. Quinetiam facillimè ex hiſce tanquam manudicti, promptiores fieri poterunt reddendo in complicatis tam iudicia quàm præuidentias. Nāque nobis viſum eſt negotium potius ſuperfluū iterum eadem rationem repetentibus, dum complicaremus quæ complicari poſſent, atque ſuper hiſcè rationes redderemus. Illud autem intelligendum eſt, eiuſmodi noſtram præſentem diſputationem veluti primitias quaſdam eſſe in arte: exercentibus verò ipſam licebit ab eius auxilio plurimum adiuuari. Sed conſpectanti ar-
E tis medicæ partem hominibus amicam, atque deſideranti introducere ea quæ videntur hominibus collatura, licebit frui bonis ex arte; atque introducere, ſiquid aliud videatur deficere. Maximè autem cōferentia ſunt, quæ ad præuidentiam faciunt, & curam accidētium corpori humano ægro. Illorum autem qui verum omnium ſcientiarum ſibiipſis parare nitūtur, moleſtéque ferunt ſicubi quicquā quiſquā vitæ humanæ vtilitatis attulerit, altiſſimos linguæ ſtupores fugiēdos eſſe. In quo potius adinueniendum eſſet medicamen affe-
F ctum qualitate contraria eiuſmodi morbis, vt rectè caueremus ne linguæ aliorum in periculo eſſent ſubeūdi ægritudines tam prauas. Veruntamen fortaſſe præſentaneum atque pertinaciſſimum medicamen videri poterit aduerſus hunc morbum hoc ipſum, in Deo ingenua confidentia, erga homines cum quibus conſuetudinem habemus conſtantiæ mediocritas, atque verborum rationúmque noſtrarum exacta quædam conſideratio.

ACTVARII MEDICVS, SIVE DE methodo medendi, libri VI.

Cor. Henrico Mathiſio Brugenſi Medico interprete.

ACTVARII in ſuum De methodo medendi librum primum, Præfatio. A

QVONIAM ad Hyperboreos Stythas, ita
diuino ſapiente ac optimo Imperatore
iubente, legatus pro gente noſtra pro-
fecturus, noſtram tibi operam deeſſe mi
nimè debere arbitrabaris, ſed aliquid
noſtræ quoq; artis cõgredi, quò ſiquid
fortè è re nata valetudini infeſtũ occurreret, ex exiguo
libello, quod ex vſu eſſet ſumere, ſuccurrerêque ei poſ- B
ſes: arduũ ſanè, artẽ maximã ac præſtãtiſſimã adeo faci
lè breuibúſq; verſibꝰ veluti ex tẽpore perſcribere, vide-
batur: nõ ſecus quàm ſiquis omnẽ omniũ hominũ vitã
victúſve rationẽ paucis admodũ verbis apud ignotos
explicare conaretur. Quapropter mihi eiuſmodi tracta
tione multo maximè ſuperſedendũ eſſe iudicabã, ne, dũ
artem ampliſſimã in anguſtum libellũ cõtrahere con-
cluderéque nitor, iniuria ei non leuem facerem. Atque
idcirco (vt tu quoque amicorũ optime meminiſti) com
mentationem hanc etſi ſæpenumero rogatus reieci, ab C
eáque penitus abſtinuiſſem, niſi vetus hominum idém-
que ſcitum adeo dictum in mentem veniẽs, aliud per-
ſuaſiſſet, nempe amicitiæ neceſſariò cõcedendum eſſe,
atque, etiamſi artis interim dignitas eleuetur, interpel
lationibus id largiendum potiſſimum, ſi commodi nõ-
nihil interpellantes inde ſenſuros eſſe iudices. Opus igi
tur aggrediendum, ac ceu pignoris loco tibi tranſmit-
tendũ eſſe cenſui, vt ſi (quod votis omnibus eſt expe-
tendum) te nobis æquè ac diſcedens rectè valens reſti-
tues, vnus id commẽtarius ſit ſinceræ amicitiæ noſtræ D
monumentũ: ſin aduerſi quippiã, vt ſunt humana, con-
tinget, ex his noſtris præceptis opẽ tibi petere, ac pro-
pulſare id queas. Verùm quid in hoc tam vario multi-
plicique argumento, quod rectum ſit adferas? eſt enim
ſummè potius verendum, ne dũ ea quæ neceſſaria ſunt
explicare cõtendo, & quædãm prout cũpendii ratio co
git, prætereo, in dubias te perplexáſque ambages con-
iiciã: aut dum alia obſcurè, nec ſatis apertè trado, eiuſdẽ
mali auctor fiam. Quas ob res rurſus pedẽ referre ac ſi-
lere ſatius eſſe ducebã, prorſúſque quieuiſſem, niſi oc- E
currens quædã cogitatiuncula ad ſcribendum, nec iam
amplius in tractatione cunctandum incitaſſet. Nam ex
multa noſtra conſuetudine, non illiberaliter mihi ar-
tis theoremata viſus es percepiſſe: adhæc meminiſti
quàm ſæpe fuerim vt artis ſacris initiareris adhortatꝰ,
adeo ingenuè eam es amplexus: demum eorum quæ in
arte præclara ſunt, de quibus ſæpe inter nos egimus, nõ
es vſquequaque oblitus: hæc inquam omnia in men-
tem reuocata, animum deſpondere non permiſerunt,
neque ægrè ferre ſiquid ex artis dignitate non pertra- F
ctetur. Conieci enim in mẽte tua longè antea eius præ-
cepta repoſita eſſe, vt ex non exiguo inde principio, &
quæ explicanda ſunt aſſequi poſſis. Quare hoc iam no-
do diſſoluto, reliquum eſt, vt ad noſtrum inſtitutum
(Deo auſpice) accedamus.

QVAE MEDICO SINT PRAEGNOSCENDA AD medicinam factitandam, CAP. I.

QVum is qui morbos ad perniciem & mortem du-
centes, ab iis qui in ſalutem ſanitatémque finiunt,
diſtinguere cupit, quænam ſint ſalutaria, quæque mi- G
nus ſigna, item quæ ſit animalis ſecundum naturam fa-
cultas, ac demum coctionis indicia, nouiſſe debeat:
(his enim vt decet cognitis, qui iis ſtudioſius inuigila-
uerit, & conſulere & rectè agere poterit) æquum erit, vt
vnumquodque horum explicemus, deinde quæ paten-
tibus iam vitiis, medicamenta & epithemata admoliri,
& qui victus accõmodari oporteat, doceamus. ita nan-
que progrediẽte oratione, inſtitutum noſtrum ad pro-
poſitum vmbilicum perducetur. Qui igitur ea in om-
nibus hominum corporibus dignoſcere velit, naturales
eorum functiones ſanæne ſint annon, perſpectas habe-
re debet: nanque eas intuitus, ſiquando in ſtatum præ-
ter naturam labantur, quantum à ſano abſunt, inuenire
poterit. Verùm quia fieri nequit, vt eæ ſigillatim enar-
rentur, quempiam, quem ceu normam ſpectare, & ad
quem reliquorum omnium ſanitates expendere ac di-
rigere oporteat, neceſſe erit proponere. Erit autem nor
ma ea ipſa, quæ in functionibus noſtris, quum ſecũdum
naturam habemus, relucet. Functiones porro, tum ob a-
liam atque aliã facultatem, tum ob errorem, quinetiã
ob hunc illúmve partium ſimilarium & officialium ſi-
tum temperiémque, qualéſnam ſint apparent. eſt quip-
pe latus ſanitatis cãpus, quæ ſigillatim ad vniuſcuiuſq;
conſtitutionem expenditur. Verùm quum non pauca
ſint priuata temperamenta, vnúmque optimum & com
moderatum eſſe exiſtimetur: antea particulatim eſt de
iis agendum, vt ita functiones, quæ ſecundum naturam
ſunt, & quæ minimè, tradamus.

DE TEMPERAMENTORVM VNIVERSIM AC ſigillatim in corporibus differentia, CAP. II.

ITaque quum alia primo ac ſummo loco calida, frigi-
da, ſicca, & humentia eſſe dicantur, quippe quæ qua-
litatis, ob quam eiuſmodi apparẽt, ſummum nacta ſint
abſceſſum: alia verò ſecundariò ac remiſſè, vt quæ pri-
morum ſimpliciúmque corporum participatione talia
ſint: illa elementa atque horum principia iure optimo
nuncupari queant, & de iis agendi hìc non eſt admodũ
accõmodatus locus. Verùm quia de primis elemẽtis in-
ſtituta eſt tractatio, & compoſita ſunt reliqua corpora,
tã animata quàm animæ expertia, ea aut vtriſque quali
tatibus intenduntur, aut rurſus eaſdem retuſas obtinẽt,
vel tertiò alteram, quæcunque tãdem illa ſit, intenſam
natura poſſident, & altera à ſummo interdum ordine
abſcedit. Quoniam ergo fieri non poterat, vt quæ ex il-
lis conflantur, æquis menſuris temperarentur, (eſſent
enim quæ ex ſimilibus æqualibúſque coagmentantur,
forma moribúſque ſimilia) quæ ex primis hoc quòd ſint
ſorte adepta ſunt, in ſexcẽtas formarum ac temperatu-
rarum differentias perquã ſapienter fuerunt diſtracta:
adeo vt vix duo aut animalia, aut plantæ, aliúdve cõpo
ſitum quoduis, eiuſdẽ eſſe naturæ aut qualitatis conſpi
ciatur: quin ſemper temperatura cõpoſitióque diuerſa
formã euariet, aut formarum diuerſitas ſimilem tempe
raturã ac compoſitionẽ aſſiduè veluti in ſua vota pelli
ciat pertrahátque. Quapropter quũ hæc ita ſe habeant,
atque quæ ex primis illis elementis ſunt coacta, tum tẽ
peramento, tum primorũ corporum additamẽto inter
ſe mutuò diſſidẽtia, in ſexcẽtas formas diſſecta fuerint,
age aliquid etiã particulatim de tẽperamentis diſſera-
mus, prout ex iis à quibꝰ ſenſim promouemur, ac quaſi
ducti progredimur, & diſtantioribus, de eo quod maxi
mè ſpectãdum eſt, compertum habemus. Primo itaque
ſummóque abſceſſu calidũ ignem eſſe cenſemus: quòd
nihil eorum quæ ſenſui noſtro ſubiiciuntur, æquè ac il
le abſumẽtem igneámque vim obtineat. Porro quæ in
corporibus his apud nos compoſitis, plus illius partici
pare conſpicimus, quanuis ſi cum primis conferantur,
ſecundã caloris claſſem teneant: tamen ea quoad ſen-
ſum noſtrum, quem nimirum iam exoluunt, ſum-
mo primóque ordine calida nuncupamus: eiuſmodi
eſt in plantis allium, ſinapi, euphorbium, pyrethrum,
ac ſiquod aliud qualitatis ſenſum labefactat: in anima-
libus verò quæ ignea ſunt, & validiores cibos confici-
unt, atque animoſa indomitáque ſunt, puta leo, parda-
lis, & volucrũ pleræque. Primũ verò frigidũ in elemẽ-
tis eſt aqua, in plantis papauer, & lactucæ, & cicuta, in
animalibus piſces, & in eo genere magis quæ mollia

quæque ſunt teſtacea ac cruſtacea. Sic aquam quoque primò humidam putamus, etſi alii aliter ſentiāt. Atriplicem item,& lactucam,& cucumerem,ſecundo ordine,& primorum participatione,humidas in plantis:atque in animalibus,piſces cōplures,cochleas, & quæ vocātur terræ inteſtina, iudicamus. Siccū denique primò, meritò quiſpiā ignē eſſe aſſeret:& in plātis piper, cicutā, ac ſiquæ validè exſiccare exiſtimātur:in animalibus autē,canes,lepores,quæque inſecta ſunt: atq; hæc ſi inter ſe,aut cum cōmoderato ſuo cōparātur,calida vel frigida,aut humida vel ſicca appellātur,ſed illic intenſæ, hîc verò remiſſæ. At verò omnia ex quatuor natura cōſtāt:alia enim eſt inſectorū ſiccitas,ſi cum terræ inteſtinis cōferātur,alia canis aut equi:ſic alia eſt piſciū humiditas,ſi cum accipitrū vulturúmq; humiditate cōparetur. Cæterùm quāuis cūcta ſe mutuò participēt, vtpote ex qualitatibus cōmunibus cōpacta, attamen propriis quodq; tēperaturæ terminis præfinitur, atq; alia quidē ſi cum aliis cōferātur,talia aut talia eſſe cēſentur. Verū omnia in id quod præ cunctis cōmoderatum eſt reſpiciunt. nā cūcta aut participatione eorū quæ participāt, aut cōparatione cum iis ad quæ expendūtur, talia nuncupātur,& participatione primas perſonas ſpectantia: collatione verò eas quæ primas inſequuntur,in temperamenti ratione aut deficere aut excellere videntur: Porro omnium maximè commoderatum exquirētib⁹; eſt homo, qui inter diuerſarum ſpecierum compoſita; temperamenti commoderati quaſi regula quædam cenſetur. Atqui homo hic,quod quidem ad temperamentum pertinet, multifariam quoque ſecatur, & quo ad cognitionem varius eſt,vtpote qui ad alterutrū oppoſitorum poſituum ac temperamentorum latus,leui momento propendeat nutétque.

DE HOMINIS TEMPERAMENTO,

CAP. III.

ITaque qualis eſt inter animalia homo, talē mihi inter homines eum qui eſt temperamento cōmoderatus, animo concipe. Nā quēadmodum in animalibus eiuſdem generis,ob ætatem,temperamentū, viuēdi rationē,& exercitia, aliud alio calidius & frigidius, ſicci⁹ & humidius eſſe aſſerimus,etſi intra ſuos terminos tēperiem cōtempleris:ita alius ab alio dum frigidior,calidior,humidior,ſiccior nuncupatur,tēperamento diſſidet,nō ſecus quàm ſi cum eo qui eſt vndiquaq; cōmoderatus,cōparatus candidior aut nigrior,vel carnoſior graciliórve,aut maior & minor eſſe videtur. Et quanuis ratione potius ac mēte quàm ſenſu hominem omni ex parte cōmoderatū cōplectamur,attamen nos in eum quaſi collimātes,cæteros tales aut tales eſſe aſſeueram⁹. Proinde homine planè cōmoderato, ceu norma conſtituto,eos qui ab hoc commoderato temperamento, ad alterutrum latus declināt,intemperatos, qualitatéſque quas habent,intemperies appellamus. Quum ergo vna temperata eſſe conſideretur,media videlicet,& quæ in neutram partem propendet, qui ab hac cōmoderatione receſſerunt, calidiores aut frigidiores, humidiores vel ſicciores nuncupantur. Latum nihilominus ſatis eſt eius ſpatium. nam in calidioribus tēperato,aut humidioribus,& his oppoſitis, alius alium natura exuperat: aut vna ſola qualitate commoderatum excellens,in reliqua ac quæ in eadem ſerie aduerſatur, cōmoderatus: aut vtriſque à commoderatione dilapſus, adeò vt quatuor ſint ſimplices intemperies,frigiditas caliditas,ſiccitas & humiditas:& quatuor cōplicatæ, caliditas cum ſiccitate aut humiditate,& frigiditas cum earū vtraq;, ac præter has nona,quæ cōmoderata & tēperata,(Græcis σύμμετρος καὶ εὔκρατος nominatur). Prout itaque homo ob cauſas quæ materiam formámque in prima coagmentatione ſuppeditant, temperaturā coaleſcit:ita ſanè pro ætatis victúſque cōmutatione, eam tum incremento, tum decremēto permutat atque euariat, & interdum ad cōtrariā detorquet. Porro neque hoc latere debet, quòd homo aut æquali atque in omnibus membris ſimili temperie cōſtat, aut alia ſui parte temperatus,& alia intēperatus eſt,& alia contrariā obtinet temperiem,prout hæc illā exuperat. Siquidem alius frigidum fortè nactus caput, reliquo totò corpore calidus eſt,alii cerebrum humet,& ventre,exempli gratia, ſicceſſit:ſic hac parte frigidus,alia calidus erit. Atq; ſingula ſuis functionibus,pro receſſus modo, ſecernuntur. Patefaciunt autem ſe exuperātiæ quum morbo corripiuntur, quòd ab cōtrariis opem, & à ſimilibus noxam ſentiant:ſic quoque quæ ab ortus primordio cū formatione conatæ ſunt intēperies,ſimilibus augentur,& cōtrariis emendantur. Atque quod ad temperamentorum tractationem pertinet, quòd huius documenti principia antea didiceris,hæc ſatis ſit notiſſe.

DE HOMINIS FVNCTIONIBVS, QVAE SEcundum naturam ſint,& quæ ſecus,

CAP. IIII.

POrro iā tempus eſt,ex quibus tēperamentis quæ fūctiones prodeāt, expendere. Siquidē aliæ aliis ſunt magis aptæ, & naturalibus quibuſdā temperamentis familiares magis. Quare ſi iā quaſi in tabella,cōmoderati hominis naturales actiones depingātur,licebit inde eorū quoque qui intēperati ſunt aut totò cōrpore, aut aliqua eius parte,functiones intēperiei proportione reſpondentes cōiectare. non enim cōmentationis breuitas,vt omnes ſigillatim excutiamus, patitur. Proinde mente mihi cōcipe hominē temperie victúque moderatum,moderatè temperatā regionem incolentem, ætate florentem:huic ſi nihil externum infeſtat,appetentiæ,& naturales omnes actiones probæ erunt, ſomni, & inter dormiendum decubitus boni,concoctiones item, & quæ eas inſequuntur excretiones rectè fient: quinetiam ſinceræ erunt ſenſuum inſtrumentorum functiones,& præ cæteris,quæ magis generis locū tenent,principes,& denique volūtariæ,quæque ab electione pēdēt motiones, integræ erunt. Qui diſſimiles huic nacti ſunt temperies,ſimiles quoque habent affectus,ac tanto deteriores,quanto ab hoc, corporum, ætatum, locorum, & victuum,ac anni temporum temperies magis diſtāt. Atque appetētiæ abſurdæ, prauǽque naturalium facultatum functiones,tumultuoſi,nec ſibi conſtātes,neque ſtabiles ſomni, cubādi rationes inſuetæ,coctionum errata,varii excretorum colores & conſiſtentiæ, ſpiritus animalis non ſatis firmæ actiones: hæc omnia aut impactam alicui membro intēperiem, vt ob eam talis ſit affectus, taliſque actio,aut breui impendere corpori noxam denuntiant,pro ratione nimirum detrimenti functionis totum gubernantis naturæ. His(veluti antea docuimus)temperamēta,anni tempora, regiones, ætates, victus ratio,& quæ extrinſecus occurſant, quibus ſigillatim recenſendis nunc non eſt locus,& opitulantur, & aduerſantur. Illud tantùm in præſentia ſcire licet,quòd quicquid vnicuique ſecundum naturam euenit, in illo etiam delinquet. Cæterùm primùm dicendum videtur quibus indiciis affligentes morbi diſcernantur, deinde ipſi quoque morbi explicandi, ac quæ viuendi formula ac diæta ipſis accommodata ſit. nam ſi hac ſerie connectatur tractatio, quidnam ſit ipſorum quodque melius ſecuriúſque diſcemus.

DE PRAECIPVIS HOMINIS FVNCTIONIBVS,

CAP. V.

QVum tres ſint in corpore magni momenti facultates,nempe vitalis,& calor inſitus, adhæc princeps ſentiénſque & mouens,& demum nutriens, alterans,& augēs, ſingulæ ſuam adeptæ ſunt ſedem. Harum prima cor arteriámque obtinet,per quæ tanquā canales quoſdā,innatus vitaliſque calor in vniuerſum animalis corpus deducitur:altera ab hac tenet cerebrum, ſpinalem medullam,neruóſque qui inde exoriuntur, ac per quos principes actiones,ſenſúſque omnis ac motio voluntaria obitur. Tertia atque harum vltima ineſt iecinori ac venis,per quas ſanguificatio ac nutritio perficitur.

DE NATVRALIBVS FACVLTATIBVS,

CAP. VI.

ATque hæ in vniuerſum, & reliquæ partes inſtrumētales ac diſſimilares, præterea ſimilares quoq;, naturalibus facultatibus gubernantur, attractrice inquā, retentrice,alteratrice, & excretrice. Vnumquodque enim ſimplex primúmq; mēbrum,ab eo quod diſtribu-

tum eſt alimento, ſibi familiare attrahens, retinet primùm, deinde alterat, quódq; ex eiuſmodi nutrimento ſibi accõmodatũ eſt ac idoneũ apponit: quòd verò alienum eſt veluti repudiatũ excernit: atq; ita quod appoſitũ fuit antea iã agglutinatur, ac progreſſu tẽporis aſſimilatur, ceditque in mẽbri propriũ tum augmẽtũ tum nutrimentũ. Verùm quum tot ſint nos gubernãtes facultates, quot putas ab iis cõmitti errores prout ipſarũ quæque delinquit? Quum modo perperã ſuo fungitur officio, ingruente intẽperie quapiã: modo ob qualitatẽ humorum auctã, aut immoderatã quantitatem defatigetur: vel quum prima ipſarũ facultas, è qua hæ pẽdent, ob vitium aliquod naturale, caſúmve qui vitari nequit, agere iam deſiſtat. Atque hæc (vt diximus) ſunt omnibus membris vitia functionéſque cõmunes, ſolùm patientium locorum præſtantia ac nobilitate inter ſe diſtinctæ.

DE VNIVSCVIVSQVE PARTIS INSTRVmentalis peculiaribus affectibus, CAP. VII.

PEculiaria vniuſcuiuſque ſunt, cordis primùm, frigora & calores, quæ primario vitio illi cõtingunt, tum qui ob aliorum membrorum antea laborantium affectum quempiam, habitus affectionéſque accedunt: cuiuſmodi ſunt animi deiectiones, motus ratione carentes, palpitationes, ſyncopæ, & quodcunque primùm eo refertur. Cerebri verò & ſpinalis medullæ, & neruorum qui inde progignuntur vitia ſunt, nihil aut ægrè ſentire, delirium, morbus comitialis, melancholia, phrenitis, lethargus, vigilia, detẽtio, ſopor, (illa Græcis κατάληψις, hic κῶμα nuncupatur,) nihil aut difficulter moueri, conuulſio, tumor, neruorum diſtenſio, eorundémque reſolutio, ac ſiquid eſt eiuſmodi. Iecinoris porro & venarum quæ ex eo exoriuntur, ſunt coctionis & ſanguificationis quæ tum in ipſo, tum venoſo genere obeũtur, fruſtratæ actiones, quæ varia morborum genera procreant, ſic cibi qui prima ſua coctione fruſtrantur, variique qui circa illos committũtur errores, morborum ſpecies inferunt, qui facilè numerari nequeunt. Horum autem quiſque ſuis ſignis deprehenditur.

QVOMODO VNVSQVISQVE MEMBRORVM officialium affectus diſcernatur, CAP. VIII.

VItia quæ in cerebro, ſpinali medulla, neruíſq; inde propagatis inſident, commercia actionéſque tum ſenſuum, tum motuum patefaciunt: ſic cordis affectus, vitalibus facultatibus (quas ζωώδεις appellant) ac pulſuũ differentiis diſtinguntur. Iecur item venoſúmque genus infeſtantia, ea quæ per vrinas deferuntur denunciant. Quæ verò vomitu aut aluo ducuntur, ea quæ & os ventriculi, & ipſum adeo ventriculum ac inteſtina adhærentia malè habent, indicare ſolent. Eodem pacto quæ thoracem affligunt, iis quæ tuſſi redduntur, necnõ reſpirationis generibus innoteſcũt. Veruntamen ſcire licet vnumquodque membrum quocũque tandem vitio inficiatur, & potiſſimũ ſi inſignis fuerit affectio, ſedéſque laborãs princeps, vnà ſecum quodque aut loco aut præſtantia proximum alterans & cõmutans, in perniciem rapit. nã quum conſpirabilia cuncta ſint & compatiẽtia, à ſe mutuò afficiuntur & mutãtur. Verùm quũ ſingula ſibi propriis (vt diximus) patefiant indiciis, & alia præterea ſint, quæ vbi increuerunt vitia, atteſtẽtur: vbi primùm de peculiaribus cuiuſque notis egerimus, de affectu quoque quem conſenſus excitat, vt nequa in noſtra hac commentatione confuſio oboriatur, pertractabimus.

DE PVLSVVM EXAMINE EORVMQVE Agnitione, CAP. IX.

QVare quum omnium præſtantiſſima, maximéque ad vitam tuendã neceſſaria ſit quæ è corde promanat facultas, non iniuria de ea primùm diſſerendum nobis eſſe videtur, quò vitalis roboris modos, qui plurimũ tum ad dignotionẽ, tum ad inhærentiũ vitiorũ prænotionẽ cõferent, ſcire poſſimus. Dehinc de reliquis quoque agemus. Itaq; quũ pulſus motio primũ cordis affectus, deinde eũ qui à partibus hinc inde collocatis ad ipſum pertingunt, prodat, antea in hoc ſtudendũ eſt, vt pulſuũ motus, atq; ita poſt hos eorũ diſcrimina agnoſcere diſcamus. Quũ ergo nihil aliud ſit pulſus natura, niſi arteriæ dilatatio contractióque, & quæ intercedit quies media: quúmq; dilatatio (ita διαστολὴν vocamus) ſit motus ab internis foras, quo externus aer attrahatur, & inſitũ calorẽ nutriat refrigerétque: cõtractio verò (quæ συστολή nuncupatur) motus ab externis intro, vt fuliginoſa, quǽq; ſuperuacanea ſunt vitalis ſpiritus excremẽta propellãtur: diligenter hæ motiones tibi ſunt inſpectãdæ, & earũ velocitates, itẽ interuallorum diſcrimina, ipſorúmque tẽpora, præterea pulſationũ vehemẽtiæ, & arteriæ cõſiſtẽtia, inſuper quies quæ inter cõtractionis terminum & dilatationis principiũ interuenit, ac ipſius tempora, quantúmque hæc inter ſe mutuò diſtãt, inuenienda. Hinc nanque omnia haud difficulter patebunt. Quòd ſi nihil externum aut internum moleſtiam facit, nec quicquam nota dignæ alterationis pulſui adferre poteſt, commoderatum cum in magnitudine & vehementia, vt non facilè tactui cedat, nec durus ſit, atque in ſubſequentibus motibus æqualem reperies.

Si aliquid fuerit quod infeſtat, ipſe quoque eueſtigio immutabitur. Aucto nanque calore, niſi arteriæ duritie renitatur, primùm pulſus in magnitudinem excreſcit: deinde ſi nec in ea quidem vſus acquieuerit, additur magnitudini celeritas. Quòd ſi ob caloris abundantiam, etiamnum præterea aliud deſiderauerit, prædictis accedit, potiſſimum ſiqua adfuerit arteriæ durities, ob quam magnitudo vſui non ſatiſfaciat. Quòd ſi frigus increuerit, contrà efficit: ac primùm rarus eſſe incipit, deinde tardus, ac poſtremò fit paruus. Porro ſiccitas aut humiditas ſi moram traxerint, illa duram, hæc humidam madidámque arteriæ tunicã efficit: verùm actionis qualitatibus complicatæ, conſimiles quoque pulſus facient.

Quòd ſi ſubſequentes pulſus, æquabili motu cieantur, nihil præterea noui denũtiatur: ſin alter motus paulo plus minúſve tẽporis intermiſerit, vt ceſſationis tempus duobus inſequentibus motibus ſit æquale, nunquã quenquam ſeruatum iri conſpicies, præcipuè ſi æger ætate vigeat. Senes nanque interdum fortaſſis euadant, quòd innatus eorum calor ob paucitatem omnia languidiuſculè ſua munia præſtet. Quòd ſi inter ſubſequentes æqualéſque motiones nonnulli interciderint, multo ſunt mitiores, quòd ad malitiam ſpectat, atque intermittentibus meliores habendi ſunt. Nam etſi aliquem vſus defectum ſuppleri denotẽt, nihilominus facultatis robur præ ſe ferunt. Porro quo pulſus ablatio, (ἀσφυξίαν Græci nuncupant) intermittẽtibus eſt deterior, eo his inferiores, ſi malitiã conſideres, ſunt intercidentes. Denique qui ex multis pulſuum generibus variam inæqualitatem efficiunt pro ipſorum exceſſu, ità à commoderato abſceſſiſſe connotant. Verùm ne nimium obſcura noſtra reddatur oratio, vbi vnumquẽq; pulſum finierimus, tibi cordis facultatem quænã inde colligitur, caloris item incrementum ac decrementum, & ſiqua in prĥcipuis partib⁹ obſtructio inflãmatióque viget, & quòd humorum coctiones ac multitudo præpollere exiſtimantur, demonſtrabimus. Proinde quum nihil aliud ſit pulſus (velut dictum fuit) quàm arteriarũ motus, is quo ab internis foras cietur, dilatatio, & quo ab externis intro fertur, contractio nũcupatur. Vſus autem dilatationis eſt, vt ad caloris portionem externus aer ob eius cõtemperationem attrahatur: cõtractionis verò, vt fuliginoſa fumidáq; excrementa protrudãtur. Si vſus plurimum vrget, magnus primùm, deinde velox quoque pulſus efficitur, & magnitudo quidem dilatationis in tres pulſuum dimenſiones, nempe longitudinem, altitudinem & latitudinem excreſcit: celeritas verò vbi adeſt, dilatatio ab externis intro, & contractio ab internis extra, exiguo temporis interuallo remeant: contrà accidit vbi paruus eſt & tardus. Nam paruitas appellatur, vbi à commoderato tribus dimenſionibus recedit: & tarditas, quãdo poſt lõgum tẽporis ſpatium arteriæ motus reſtituitur. Durum porro eum qui inter pulſandum, tactum veluti comprimit, nuncupamus: & mollẽ, qui ceu humidus & leuis tactui occurrit. Vehemens autẽ eſt, qui cum placido tactu, iniectis digitis

obnititur: contrà languidus dicitur, qui tangentibus digitis facilè cedit. Sic quoque denſum eum qui frequentibus motibus, & rarum, qui lōgo pòſt tempore cietur, vocamus. Cæterùm eū qui duobus aut tribus pluribúſve pulſuum ſpeciebus conſtat, inæqualē nominamus: eiuſmodi porro inæqualitas interdum in vno pulſu, & aliquādo in pluribꝰ cōſiſtit. In vno pulſu inæqualitas nūcupatur, quādo quatuor immiſſis digitis pulſum apprehēdimus, & vnoquoque digito variè eum moueri perſentimus. Interdum pulſum alio motu cieri duo digiti, alio reliqui duo ſentiunt: & rurſus alius vno, atque alius reliquis tribus ſentitur. Adhæc aliàs in ſimplici impræmeditatáque digitorū impoſitione, arteriā his tardius, illis velocius, & illis denſius, his rarius moueri ſentias: ſic nonnullis magis, aliis minus dilatari, vt aliquibus hæc, verbi gratia, pars durior, & quibuſdam alia mollior perſentitur. Atque hæc in vnà totius arteriæ corporis dilatatione, aut cum ordine, aut citra ordinem fieri videntur. Nam ſi inſequentes motiones eodem modo ciētur, ordo appellari poterit: ſin alio atque alio modo ferūtur, inordinatio & ἀταξία appellabitur. Porro quēadmodū hæc in vnico pulſu fit inæqualitas, ita & in accumulata inæqualitate (quam συστηματικὴν appellant) fieri differentia conſpicitur: nam nonnunquam maior aut minor apparet, aliquādo velocius aut tardius ferri, aut aliter cieri videtur, prout in ſpeciebus pulſuum ordinē quendam ſeruauerit, aut citra ordinem moueatur. Vehemēs pulſus, roboris caloris innati, vitalíſque facultatis inſeparabile eſt indicium, ſecundus poſt hunc velox eſt, at magnus non perpetuó. Qui his ſunt contrarii, langorem imbecillitatémque vitalis firmitudinis connotant. Itaque hinc intelligas, ſi inæquales ſunt pulſus, quid portendant: nam vbi magni, aut vehementes, aut veloces præualuerint, facultatem vitalem etiamnū validam eſſe: ſin contrà tardi, parui, & languidi, exolutam dicito: atque ita coniectare licebit quiſnam morbi euētus ſit expectandus. Porro quòd præſtātiorum partium obſtructiones faciant pulſus inæquales, excretiones illarum quæ eiuſmodi reſtituunt (ſiquidem facultas ſuperior euaſerit), ſatis declarant. At verò ordo inordinationi præſtat, potiſſimum ſi meliores pulſus ſunt ſuperiores: ſin ſuccumbunt, inordinatio quàm ordo potior eſt. Nam ordo naturæ in illo pulſus genere moram quandam ac durationem ſignificat, eo quòd humor peccans in parte, quæcunque tandem illa ſit, impactus fixúſque hæreat: at inordinatio infeſtantium humorum, errorem facultatíſque pugnam indicat, atque idcirco præſtat facultatem non admittere pulſus deteriores: ſi nanque admiſiſſe videbitur, neceſſe eſt ægrum perire. Cæterùm duri pulſus, quū corporis arteriæ ſint peculiares, interdum ſiccitatem externā, aliquando internam comitātur, velut in hecticis ac maraſmaticis febribus, & potiſſimum neruoſarum partium inflammationibus, ac febribus ſqualidis, & vehementibus naturæ pugnis vſuuenit. Et quemadmodum dilatationis celeritas ac magnitudo vſum arguit, ita idē in contractione eſt inſpectandum: nam ſi hæc in magnitudinem ac celeritatem increuerit, ſuum vſum denuntiat, nempe putrium humorum copiam, atque ex eis fuliginoſorū excremētorum collectionem. Diſcernes autem, an alia aliqua ſit in dilatatione magnitudinis celeritatíſq; cauſa, néche, ſi motus, atque in motibus dilatationis tēpora, cum temporibus quæ in contractionis quietibus apparent, comparaueris. Hinc ergo occaſiones, humorum coctiones & cruditates, quǽque ex his iudicia ſint expectāda, ſcire poteris. Atque in acceſſionum ſignificationibus (quas ἐπισημασίας Græci nuncupant) contractiones in magnitudinem ac celeritatem potius quàm dilatationes excreſcunt: quòd quæ in contractionibus agit facultas expultrix vrgeat, quò nimirum id quod fuliginoſum inutiléque in imo corpore fouetur, protrudat propellátque: qua de re minores quoque tardioréſque pulſus hìc in dilatationibus reperiuntur, quòd nondū vſus accelerare cogatur. Verùm vbi fumidum fuliginoſúmque excrementum difflatum fuerit, & inſitus ac naturalis calor eſt ſuccenſus, vrgente iam vſu, dilatatio ſuccisa, ac quaſi mutilata contractionis celeritate, magnitudinem velocitatémque aſciſcit. Quinetiam iudicia quæ eo tempore ſuccedere ſolent, ſecuriora ſunt: attamen ſiquæ tunc fieri incipiunt, & contractio plus temporis quàm dilatatio occupare videtur, imperfecta eſſe, ac vtplurimum in morbis recidiuas minari ſolēt, quòd ſemicocta quædam materia etiamnum intus ſuccendatur. Quòd ſiquando vndoſum, & vermiculantem, & formicantem, & conuulſorium, & vibratum, & bis pulſantem, & caprizantem pulſum nominare audiueris, horū quoque cauſas ac dignotiones hinc perdiſce. Vndoſus ergo ab humida mollique arteria oritur, vnà cum facultate mediocriter fatiſcēte: reperitur autem in humidis pituitoſiſque affectibus, puta lethargo, febribus quotidianis, intercutis aquæ ea ſpecie quam ἀνὰ σάρκα appellant, maximè ſi ea ab inflammatione, aut viſceris alicuius ſcirrho ortum non duxerit. Quòd ſi maiorem firmitudinem, & præterea altitudinem arteriæ habuerint, iamiam adfore ſudores prænuntiant: idque præcipuè ſi coctionis notas præiuiſſe conſpexeris. Porro dictus eſt vndoſus, (& Græcis κυματώδης) quòd quaſdā vndarum circumſcriptiones in cōtractionibus efficiat: ſic & vermiculās, (ſiue σκωληκίζων vocatur) propterea quòd contractiones veluti vndoſas, breuiores moliatur, motúmque vermiculi cuiuſdā imitetur: hic ex arteriæ mollicie, facultatíſque ſatis inſigni imbecillitate progignitur. Accidit autem in copioſis euacuationibus, ſanguinis aluique profluuiis, choleris, hæmorrhoidibus, fluxu muliebri nominato, prauis ſudoribus, quin & iis quibus ob nimium humorem pulmo computruit, niſi adſit inflammatio quæ arteriam induret. Appellant autem formicantem, quòd eum ex animalis paruitate denſitatéq;, ac quæ adeſſe videtur celeritate, talē cōiiciāt. Cæterùm quo vndoſo vermiculās, eo eſt vermiculāte formicās deterior, vt qui extremā vitalis roboris infirmitatē cōnotet. Cōulſiuꝰ verò (ſiue σπασμώδης qui vocatur) pulſus, intēſis ſēſimq; motis fidibꝰ ſimilis eſt, quòd arteriæ ad ſuos fines quaſi cōuellātur. Euenit in vitiis neruos diſtēdētibus, neruearúmq; partiū inflāmationibꝰ: eſt hic quoque durus, ac ob duritiem haudquaquam magnus, verùm celer & denſus, præcipuè quantum vſus poſtulat. Porro vibratus (vel κλονώδης), quem etiam turbulētū quidam nominant, fieri ſolet quando valida eſt facultas, & vſus vrget. Cæterùm non cedit ob duritiem arteria, atque vſus aut caloris abundantiam ſequitur, vel quòd ſpiritus animalis abſumitur, augetur. Non parent facilè inſtrumēta vbi obſtructiones, & compreſſiones, aut durities præceſſerunt: atque durities fit quū inſtrumenta inflāmantur, vel indurantur, hoc eſt ſcirrho infeſtantur, aut intenduntur. Bis autē pulſans (quē δίκροτον appellant) cum impetu quodam concitatur, breuiúſque mouetur, deinde ſubſtitit, atque ita demum reliquum motionis abſoluit. ita enim in vna dilatatione pulſari debet tactus, vt vibratus nihil eo amplius habeat, niſi quòd palpitent membra, & vndique concutiantur. Veruntamen caprizans, etſi quum bis feriente hoc habeat cōmune, quòd bis pulſet, attamen haudquaquā ab eadē efficitur cauſa, quòd in eo neque ſit inſtrumentorum durities, neque intemperies aliqua fatiget: verùm fit, quum facultas, quod quidem in ſe eſt, ſuum tuetur robur, ſed arteria ob copiam, aut compreſſionem, aut inſtrumentorum obſtructionem à motu inhibetur: tunc enim quies dilatationē intercipit. Quare vires ſuas colligens, ſecundum ictum multo efficit vehementiorem, ceu ſaltus caprarum imitata, quæ ſimul atque à motu quieuiſſe videntur, denuo longè vehementiori ſaltu quàm antea ſubſiliunt. Cæterùm decurtati (μείουροι Græci vocant) qui vel ex ipſo nomine cognoſci poſſunt, quo propius ad ſuum terminū accedunt, minores viſuntur: quòd videlicet facultas arterias æquali robore dilatare amplius nequeat, vt inde vires facultatis aut intemperie quapiam, aut infeſtantium humorum multitudine obrutas eſſe deprehendas. Porro id perpetuò meminiſſe oportet, pulſum ſemper vehementem eſſe, quum robur vitale validum eſt: langor contrà, facultatis imbecillitatem arguit: nam quæ extrinſecus facultatem gra-

uant intercipiúntque, ea tum in ſingulis pulſibus, tum
in inæqualitatibus vocatis accumulatis, quo minus ve-
hemens pulſus ſe prodat, non ita multum interpellare
poſſunt: etſi in omnibus motibus eũdem tenere tenorẽ
haudquaquam videatur, niſi ſiquãdo facultas ob mul
titudinem, craſſitiem, inſignémve obſtructionem, affe-
ctum excipiens, imbecilla iam euaſerit, totúmque pul-
ſum in langorem commutauerit. Tunc enim, ceu fati-
ſcente facultate, nihil aliud quàm mors eſt expectanda.
Siquidem pulſus vehementia, validæ facultatis ſignum
eſt inſeparabile. Atque langor ſemper malus eſt, vt cõ-
trà vehementia nunquam non bona: langorem excipit
tarditas, & hanc paruitas, quibus poſtrema ſuccedit ra-
ritas: hæ ſi plurimum increſcunt, minus bonæ ſunt. Mi-
nus quoque quàm vehementia commendantur, vbi in-
crementum ceperint, primùm celeritas, deinde magni-
tudo, niſi cum morboſo humore coniuncta fuerit. Cæ-
terùm ne quò in dignotione pulſuúmque examine, ob
ætates, temperamenta, cõſuetudinem aliquam, aliáque
quæ ſecundum naturam occurrere poſſunt, impingas,
ex his etiam ea quæ in pulſuum conſideratione vſui
fore puto, tibi annectam. Scire licet mares fœminis
multo maiorẽ & vehementiorem, nonnihilque tardio-
rem, ac ſatis rarum pulſum obtinere, ſi victus ratio vni-
cuique ſexui accõmodata ac opportuna ſeruetur: nam
quum viri magis ſe exerceant, ſintque præterea natura
calidiores, atque idcirco robuſtiores, æquum eſt, vt ob
vſum pulſus in magnitudinẽ, & ob robur in vehemẽti-
am excreſcant. Fœminis verò quum frigidiores ſint, &
domi alioqui deſideant, vſum par eſt exolutum eſſe, &
roboris tenorem laxatum eſſe, vt ob id à vehemẽtia &
magnitudine dilabantur. Verùm quoniam pluſquã v-
ſus poſtulat, magnitudini eorum deeſſe videtur, celeri-
tas denſitáſque ſubſtituitur. Porro eorum qui natura
ſunt calidiores, maiores, velociores, multóque denſio-
res pulſus eſſe reperies, non tamen longè vehemen-
tiores: nam ſi illa augerentur, vſum quempiam ac vrgẽ-
tem vehementiam haberent, neque veriſimile eſſet a-
deo increuiſſe, vt vnà cum calore facultas quoque ad-
aucta non eſſet, ſed ex humoribus temperamentíſque
commoderatis conſtaret. Cæterùm gracilibus longè ma
ior, & tardior multò, ſed paulo vehementior eſt pulſus.
Nam quum carnis moles arteriam non obſepiat, ipſa in
magnitudinem ſe attollit, manifeſtiórque tactui occur
rit. Quúmque vſus hic acquieſcat, aliquid de eius den-
ſitate aufertur: verùm eo pulſus videtur eſſe vehemen-
tior, quo arteria tactui magis nuda obiicitur. Ita pueri
& adoleſcentis pulſus celerrimus eſt, ſenis verò eo tar-
dior, reliquæ ætates mediæ intercedũt. Verùm ſenex à
puero in raritate magis quàm celeritate diſſidet. Quod
verò ad vehementiam ac magnitudinem attinet, maxi
mus eſt præ cæteris ætatibus florentium pulſus, quo ſe-
num languidior eſt, & puerorum, medium inter eos lo-
cum obtinet. Cæterùm quoniam cauſæ ob quas pulſus
alteratur, explicatæ ſunt, noſtique quid de hominũ æ-
tatibus ſit iudicandum, æquum eſt vt hinc coniecturam
faciens, cauſas quoque ipſorum inuenias. Porro quod
ad anni tempora ſpectat, vere pulſus maximi ſunt & ve
hementiſſimi, ſed celeritate ac denſitate moderati: ta-
les ſunt & autumno medio. Vbi iam appetit æſtas, lan-
guidi, & celeres, & denſi euadunt: at autumno progre-
diente, omnia, magnitudo, vehemẽtia, celeritas, denſi-
tas imminuuntur, adeo vt hyeme accedente, in parui-
tatem, langorem, tarditatem, & raritatem ſint commu-
tati. Verùm quoniam quo pacto anni quoque tempora
temperamentorum mutationibus nos alterent nouiſti,
te pulſuum etiam cauſas pro earum ratione inueſtiga-
re decet, quum antea quid pulſus mutare poſſit, ſatis
explicauerimus. Quare inde ſumpta occaſione, ipſe tuã
mentem non ingrato exercitio excolas. Sunt & ſo-
mni, ſiquid aliud, ſecundum naturam, commutántque
etiam hi pulſus, atque initio quidem minores, langui-
diores, & rariores fiunt, quandoquidem calor intro ab-
ſcedit, & facultas grauatur, natiuúſque calor ciborum
copia marceſcere videtur: verùm temporis progreſſu
tarditatem raritatémque intendunt, potiſſimum quum

A cibus confectus eſt: & poſtremò maiores vehementio-
réſque euadunt. Nam quòd iam animal ſit nutritum, &
calor cibum elaborarit, vires quidem facultas ſumpſit,
& calor vtcunque auctus eſt: ſed quòd vſus non ita mul
tum premat, quódque etiamnum contractio ad interio
ra magis feſtinet, quò ex confecto alimento ſuperflua
propellat, tarditas raritáſque dilatationis increuiſſe vi-
detur: attamen temporis ſpatio, ſomni ad langorẽ pul-
ſus iterum conuertunt: idque non iniuria: nam quoniã
diuturnius ad interna caloris profugium, cordis robur
B ſuffocare conſueuit, nõ eſt à ratione alienum, vt quum
quiſpiam ſomnum protraxerit, diutiúſque quàm dece-
bat dormierit, cordis quoque vis exoluatur. Verùm eo-
rum qui expergiſcuntur à ſomno, ſtatim magni, vehe-
mentes, celeres, denſi, & cum robore quodam coniun-
cti ſunt pulſus: at paulo pòſt commoderati euadunt. Nã
in repentinis mutationibus æquum eſt ita vſuuenire, vt
quum multus intus calor ſit accenſus, multúſque dum
cibus, ſpiritúſque vaſa permeat, vapor collectus, quos
in violentis ac confertis motibus facilè explodi non i-
C gnoramus: quúmque his omnibus de cauſis calor auge-
atur, & facultas confirmetur, eiuſmodi, dum excitamur
& expergiſcimur, pulſus fiunt, taléſque nonnihil perdu-
rant, ac poſtea ad commoderationem quandam, & ſta-
tum natiuũ redeunt. Exercitia quandiu moderata ſunt,
magnos, vehementes, celeres, & denſos pulſus excitãt:
at ſi modum exceſſerint, vt multa ſint ſupráque labo-
rantis vires, paruos, languidos, celeres, & ſummè den-
ſos efficiunt. Siquidẽ ob illa quum ſpiritus abſumitur,
ac calor increſcit, magni ſunt & celeres, habéntq; quũ
D facultas excitetur, cum vehementia denſitatem: hæc ve
rò, ob plurimam caloris diſſipationẽ, facultatíſque ex-
ſolutionẽ, pulſus paruos languidóſque procreant. Por-
ro balnea, calida ſi fuerint commoderata, magnos, cele-
les, denſos, & paulo vehementiores: ſin autem immode
rata, paruos, languidos, ac nonnihil veloces, denſóſque
gignunt: at ſi hîc non quieuerint, exigui, languidi, tardi
& rari fiunt. Frigida verò extemplo exiguos, languidio
res, tardos & raros: verùm poſtea ſtuporem frigúſque
inferentia, paruos, exiguos, & tardos: at excalfacta ac ro
E borantia, magnos, vehementes, ſed celeritate vehemen
tiáque commoderatos generant. Cæterùm cibi multi,
adeo vt facultati oneri ſint, inæquales inordinatóſque
pulſus: commoderati, magnos, vehementes, veloces &
denſos, pauciores quàm vt ſint nutriendo ſatis, commo
deratis ſimiles pulſus progignunt: verùm breuior eſt
mutatio, ac minore tempore perficitur. Vinum verò,
quod ad alia pertinet, nõ ſecus quàm cibi pulſus immu
tat: verùm hoc differt, quòd eueſtigiò nutriat, ipſumq;
antè nutricatione quàm cibi defungatur: adhæc celeri-
F tatem magnitudinémque potius quàm vehementiam
& denſitatem adauget: nam propemodum quo cibus
moderatus pulſibus vehementiores ac perdurantiores
vires præbet, eo vinum in magnitudinem magis illos
attollit. In voluptate magnus eſt, rarus, tardúſque pul-
ſus, non tamen excellit vehementia. Calor enim in vni-
uerſum corpus diffunditur, motúſque eius foras præua
let, quemadmodum mœrentibus intro: mœroris porro
paruus, tardus, rarúſque eſt pulſus. Quòd ſi motus eſt
recens vehemenſque, velox eſt, inordinatus, inæqualiſ-
G que: ſin vetuſtus eſt, erit qualis in mœrore. Dolor vehe-
mens in partibus præcipuis ſi incipit, maiorẽ, vehemẽ-
tiorem, velociorem, denſiorémque pulſum efficit: au-
ctus verò ita vt robori vitali incommodet, minorẽ, lan-
guidiorem, celerem ac denſum excitat. Quòd ſi faculta
tem labefactet, in lãguorem, paruitatem, celeritatíſque
falſam quandam ſpeciem, atque immodicam denſitatẽ
commutatur. Porro omni inflãmationi communis eſt
veluti ſerrinus, vt alia arteriæ pars dilatari, alia verò mi
nimè videatur, quòd videlicet arteria durior eſſe appa-
H reat: habet hinc etiam vibrati quippiam, & velox den-
ſúſque eſt, non tamen ſemper magnus. Quum incipit,
maior eſt naturali, & vehementior, & velocior, ac den-
ſior: at vbi iam increuit, omnia quoque hæc adaugen-
tur, & durior palam ac vibratus magis eſt. Vbi verò vi-
get, durior quidem & vibratior eſt, non tamen denſior

& velox. Quòd ſi diutius perdurauerit, ac iam plurimũ A
indurauerit,vt ſcirrhum referat,præter prædictos,gra-
cilitas denſitáſque accedit. Taliſque pulſus eſt,quũ in-
flammatio totum animal prehẽdit, ob magnitudinem,
partiſque quam obſidet præſtantiam. Cæterùm prædi-
ctorum quiſque intenditur remittitúrque,iuxta inflam
mationis magnitudinem,atque ipſius inflammatæ par
tis naturam:nanque partes magis nerueæ,duriores mi-
noréſque,ac ſerrinos potius excitãt pulſus, cõtrà quàm
venoſæ arterioſǽque , in quibus tamen maior eſt qui
eſt in arterioſo magis genere, faciléq; inæqualis & in- B
ordinatus efficitur . Itaque iam liquidò conſtare poteſt
quiſnam ſit pulſus, quum iecur,aut lien, vel renes,& ve
ſica,aut colum , & ventriculus inflammatione laborat:
item quis ſit pleuriticorum,aut peripneumonicorum,&
omnium in vniuerſum partium inflammatarum quas
febris comitatur. Quinetiam partes magis ſenſatæ,pul-
ſus ob dolorem commutant : quæ verò minus habent
ſenſus,pro ſolius affectus ratione pulſum variant. Cæte
rùm quoniam iam methodum de pulſibus quambreuiſ
ſimè fieri potuit explicauim⁹, (poteris enim quæ deſũt, C
quæ tua eſt ingenii perſpicacitas , pro eo quem in hac
ſpeculatione paraſti, habitu , ex iam dictis contueri ac
ſubſtituere) opportunum erit , vt tractationem de vri-
nis, quæ non leuem adferet vtilitatem, aggrediamur.

DE IIS QVAE AB VRINIS SIGNIFICANTVR, CAP. X.

QVoniam demonſtratum fuit iecur eſſe ſanguifica
tionis inſtrumentum , ex quo ceu fonte venoſum
genus,non ſecus quàm canales quidam,per totum ani
mal ſanguinem partitur,defértque, adhæc quum vrina D
ſit ſanguinis colamẽ, iure optimo illius coctiones & cru-
ditates,defectum & exceſſum, intemperies & humorũ
exuberantias, putredines & corruptiones , ac quicquid
in iecinore venoſóque genere ſuboriri poteſt, inde de-
prehendas:ſic & illa quæ aliquid cum eo commune ha-
bent,ex illa innoteſcunt. Nam quẽadmodum arteria-
rum motus,cordis affectus primò,deinde aliorum mẽ-
brorũ,à quibus etiam cor afficitur,indicant:(haudqua-
quã enim arteriæ mutarentur,niſi cor antea fuiſſet im-
mutatum)ita vrinæ quoque,iecinoris,venarúmque af- E
fectus,ac eorum coctiones primùm ſignificant : verùm
ob communionem ac conſenſum plurima aliarum par
tium inſtrumentalium vitia aperiunt , priuatim tamen
iecinoris affectus indicant , de quo primo loco diſſe-
rendum eſt.

DE IECINORIS AFFECTIBVS, CAP. XI.

PRima,aliiſque communia vitia iecinoris ſunt,intẽ-
peries ab irruentibus humoribus, meatuum obſtru-
ctio,inflatio, inflammatio, & cum inflammatione per- F
quam noxius ſcirrhus:peculiaria verò ſunt,arquatus,&
ſiquid aliud circa veſicam felleam infeſtat,quemadmo
dum fluxus hepaticus quã ἡπατῖτιν, & vulgò δυσεντερίαν
ἡπατῖτιν vocant,adhæc Diabetes qui εἰς οὖρα διάῤῥοια quo-
que(quaſi dicas profluuiũ per vrinas)nuncupatur,quã-
uis hoc vitium renibus cum iecinore commune ſit. Ie-
cinoris item refrigeratio imbecilliorem ſanguificatio-
nem efficit,vnde habitus turgidi, prauíque (nempe κα-
χεκτικοὶ)oriuntur. Præterea calor immodicus febres gi-
gnit,bilémq; eius exurit:quæ ſi ſurſum deorſúmve fer-
tur,facilius æger liberatur,neque vllum in poſterũ im- G
pendet periculum: ſin in venas profluat, atque ad cutẽ
vſque diffundatur,arquatus iam hoc vitium (& Græcis
ἴκτερος) nuncupatur. Diiudicatur autẽ ac diſcernitur ex
coctione præeunte:nanque ſi præceſſerit coctio,vt plu-
rimum ratione iudicii ea eueniunt : ſin minus, aut hu-
mor ſua copia opprimens grauánſque præpollet, aut bi
lis effuſio imbecillitatem facultatis retentricis denun-
tiat. Quare ſiquidẽ adhuc facultas naturalis fuerit va-
lida , ſpes eſt ægrum ab affectu iri liberatum : ſin autem
hæc quoque fuerit imbecillis,quidnam aliud quàm de- H
terrima quæquæ expectare oportet? Attamẽ nonnullis,
ſiquando eiuſmodi humor,ab eo ſpectantem victus ra-
tionem , nimium increuerit , citra manifeſtam febrim
arquatus oboritur. Verùm eum opportuna victus ratio
facilè ac citra periculum emendat. Verumenimuero ſi
iecur inflammatio exercuerit,& vitium conuexam eius
partem occupauerit , ſiccas fere excitat tuſſiculas , ca-
lórque copioſior, ac interdũ dolor perſentitur: at ſi ſi-
mam eius portionem inflammatio prehenderit, vomi-
tus potius cietur , quo pituitæ quippiam cum bile pri-
mùm,deinde notatu etiam digna educitur.Sunt hi mul
to minus quàm illi ſiticuloſi. Verùm ſi inflammatio in
ſcirrhum degenerauerit,exigua ſalutis ſpes eſt, etſi ſta-
tim mors non ſuccedat:ſiquidem vbi iam iecur ſcirrhũ
cõtraxit,vt valetudinẽ recipiat, lõgè omniũ naturæ dif
ficillimũ eſt. Cæterùm vt à parte adeo præſtanti quũ la
borat,proba fiat ſãguificatio,fieri nequit:quare relin-
quitur,vt quum aqueus imperfectúſque ſanguis gigna-
tur,ab eiuſmodi etiam diſtributo corpus nutriatur:quo
fit vt aquæ intercutis id genus (quod ἀνὰ σάρκα nomi-
nant) excitetur , in quo ſanguis hic prauus aqueúſque
diducitur quidem in corpus,at non agglutinatur.Qua-
re ab eiuſmodi cauſa ineuitabilem aquam intercutem
potius procreari arbitrandum eſt. Fiunt præterea non
ignobiles iecinoris obſtructiones ab humoribus eò cõ-
fluentibus, meatúſque ob præcedentem ſiccitatem cõ-
niuẽt. Vnde primùm cibus parcius quàm par eſt imper
titur:verùm poſtea magnæ obſtructiones in ſcirrhoſum
affectum viſcus coniiciunt. Porro ſimilibus vitiis lien
quoque implicatur,ſed minus quàm ſuperiora onerant
offẽduntque laborantẽ, faciliúſque qui in eiuſmodi in-
ciderint affectus,euadunt.Cæterùm ſi eius noxæ pluri-
mum creuerint, tunc iecur quod è regione illi opponi-
tur, fit damni particeps , temporiſque ſpatio ad ipſum
etiam iecur periculum peruenit.Porro qualem in hepa
te creari arquatum diximus , talis etiã affecto liene ob-
oritur, vbi eius humor in totum corpus diffunditur,ve
rùm nigriore colore inficitur, carétque hic affectus pro
prio nomine. Qui hoc arquato corripiuntur , nonnulli
in ſubpallidum, alii in viridem, quidam in liuidum aut
nigriuſculum colorem mutantur,pro humoris peccan-
tis natura aut cõditione , & quiuis alii ab arquatis eſſe
videntur.Ac ſi variis lienoſis mentem adhibueris, rem
ita ſe habere, vt narratur , comperies. Verùm de his
hactenus: quare ad id quod antea inſtitueramus re-
uertamur.

DE ALIMENTI DISPENSATIONE IN IECINO-re & vrina commoderata, CAP. XII.

QVum iam iecur per venas quæ ad ventrem inteſti-
náque exporriguntur, quicquid in iis ſucci, boni-
que eſt attraxit , & veluti exuxit:altera rurſus in eius ca
uis fit ſecretio,ac id quod leuius eſt & ceu florem, veſi-
ca quæ iecinoris gibbæ parti adhæret, quã felleam, (ſi-
ue vt Græci dicunt, χοληδόχον) nominant,attrahit:quod
verò fæculentum magis eſt,& ægrè exitum inuenire po
teſt,liẽ ad ſe allicit colligitque. Reliquum demũ,quod
purum iam eſt, & ad nutrimẽtum idoneum, etiamnum
cum ſeroſo hoc humore coniunctum, per caua iecino-
ris ad eius gibba defertur , ſeróque hoc vtitur , vt ceu
viã ſibi ſternat, quãdoquidem ſanguis quòd ſatis craſ-
ſus ſtagnánſque ſit , alia ratione per anguſtos vixque
permeabiles meatus ac venas penetrare poſſe minimè
videtur. Verùm vbi iam ad gibba peruenit, cauámque
venam nactus,in ea quæ à Λ literæ ſimilitudine λαμβδο-
ειδὴς dicta eſt,quæque haud ita procul abeſt,fuerit didu
ctus,& renes ſerum ad ſe traxerint : alia eius portio de-
orſum,vt inferiores partes alat,alia ad cor diffunditur,
indéque veluti ex altero fonte ad reliquas corporis tũ
partes tum membra emanat. Non eſt igitur à ratione
alienum quod ex humore qui cum ſanguine diutius eſt
conuerſatus ac commoratus, plurima reſciſcere liceat,
non ſecus quàm ſi ex loco qui nobis cordi eſt , nuncius
minimè mendax emitteretur. Quòd ſi etiam alter qui
diutius quàm ille fuerit cunctatus,adueniat,poſt ipſam
ſcilicet inſequẽtem ſanguinis mutationem, quam ſub-
ſidentiã(Græci ὑπόστασιν)in vrinis appellare cõſueuimus,
pauca admodum eorum quæ ad concoctionem perti-
nent , illum quidem qui diligentius noſtra hæc ſcripta
euoluerit,latêre poterũt. Quare à commoderata vrina,
ceu regula quapiam,noſtri inſtituti curſum tenẽtes, ita
ad eam quæ à commoderata longius abeſt,& naturalis

eſt, progrediamur. Vrina igitur in homine vndiquaque commoderato præſtantiſſima, eſt ſubflaua, aut ſubrufa, conſiſtentia commoderata, quæ potus quantitati proportione reſpondet, cuique ſubſidentia alba, læuis, & æqualis eſt: hæc nobis contemplationis de vrinis norma proponatur. Cæterùm quoniam hæc definitio de quantitate, colore, conſiſtentia, & contentis agit, de horum vnoquoque latius etiam diſſerendum eſt, ac primùm de coloribus.

DE COLORIBVS IN VRINIS AC DIGNOTIONE quæ inde habetur,

CAP. XIII.

QVũ vrinæ ob humores, humorúmq; cõplicationes, & differẽtes cõcoctiones multis variiſque colorib⁹ inficiantur, vnũ perpetuò eſt memoria tenẽdũ, ꝙ quæ propi⁹ ad naturalẽ acceſſerint, illæ quoq; ſecuriores ſint, quippe quæ ſalubres nõ ſolùm colores, verumetiã cõſiſtentiam, & contenta moderata comitantur. Nam ſi alioqui multum ab iis deſciuerint, ſolis fides coloribus non eſt adhibenda. Quæ à commoderato ad retuſum remiſſúmque colorem abeunt, hæ pallidæ aut ſubpallidæ erunt, charopǽque, & candidæ, ceu aqueæ ac lacteæ. Atque hæ pro maioris minoriſque ratione, errorẽ in coctione denotant: nam pallidæ à concoctione minus abeſſe indicant: ſubpallidæ magis, & poſt eas charopæ. at candidæ, & velut aqueæ, naturam humorum cõcoctioni manus propemodum non eſſe admolitam ſignificant. Fiunt autem hæ, quum frigus, aut ob temperamentum, aut victum, vel ætatem, frigidúmve morbum præualuerit. Nonnunquã tamẽ in phrenitide pernicioſa, & morbo peſtifero, ac non contemnendis obſtructionibus, vrinæ quibuſdam candidæ apparent. Atque in aliis inficiens humor veluti ſupra natare, aliæ ceu percolatæ viſũtur, quas à crudioribus humoribus putribus ac nõdum ſecretis conflari cenſemus. Quæ diligentius animaduertenda ſunt, ne perinde tibi ac vulgo imponant, anſámque errandi præbeant. Porro vrinæ quæ à commoderato ad candorẽ recedũt, eiuſmodi ſunt, taléſque habent cauſas: quæ verò pluſculum tinguntur, primùm rufæ erũt & flauæ, deinde ſubrubræ & rubræ, poſtea vinoſæ & cæruleæ, adhæc virides & liuidæ, atque ita demum nigræ. Et rufæ flauǽque euadunt, ob mediocrem aliquam febrem, qualis eſt diaria, ob laſſitudinem, vigiliam, victum calidiorem, & quodcunque animo concipere potes, quod calorẽ mediocriter augere valet: ſubrubræ verò & rubræ, quidnam aliud quàm aut calorem iam eſſe, aut paulo pòſt fore, ob ſanguinis nondũ probè confecti multitudinem indicauerint? hinc ſanè ſynochas febres occaſiones ſibi arripere aſſerunt. Atqui vinoſæ, cæruleæ, & virides, ſanguinem iam ad aliud prauitatis humorum genus degeneraſſe commonſtrant: quinetiam bilioſos putres humores vigere, qui multiformes ſunt, pallidi, flaui, glaſtei: præterea quidã & æruginoſi, porracei, rubri, ac nigri. Cæterùm nigri colores cæteris ſunt deteriores, friguſque ingens, ſi liuidæ præceſſerunt vrinæ, ſignificant: nigreſcunt nihilominus etiam vrinæ ob maximum calorem, quum humores ſuperaſſantur: verùm hæ ab illis diſcernuntur, quòd has vinoſæ, cæruleæ, & virides præire ſolent. Quare quum ad ſummũ fere prauitatis peruenerunt, plerunque mortem portendũt. Siquidem eos ſolos qui diuturnis quartanis aut melancholia correpti eſſent, in quibus nimirũ noxius humor iudicii ratione excerneretur, cum eiuſmodi vrinis ſeruatos eſſe memini, & virides, prauæ cuiuſdam corruptǽque bilis exaſſationem innuunt. Denique quæ oleagino colore inficiuntur, oleíque ſpeciem præ ſe ferunt, oleoſǽque ſunt, vtplurimum in hecticarũ febrium principiis, quum iam pinguedo colliqueſcit, exiſtere ſolent. E quibus quæ olei colorem imaginémque referunt, pinguedinis iam incipientis liquari, notæ ſunt: oleoſæ verò, eã liquatam eſſe indicant. Atque hæc de coloribus dixiſſe, prout breuibus perſtringi potuerunt, ſufficiat: ſequitur vt de fuſionis conſiſtentia agamus.

DE DIGNOTIONE EX VRINARVM CONSIſtentiis,

CAP. XIIII.

QVemadmodum antea in aliis medium quoddã inter extrema collocauimus, ita hîc quoque moderata conſiſtentia præponenda eſt: nanque admodum tenues fugiendæ ſunt, vt quæ ſummam cruditatem connotent, & valde craſſas, æquè malas arbitrari oportet: nam illæ naturam ob qualitatem aliquam ſimplicem pluſculum auctam, aut humorum quorundam quantitatem, concoctionẽ non eſſe aggreſſam indicant: hæ verò idipſum ob quantitatem potius quàm qualitatem euenire nunciant, atque idcirco ſplendent illæ, & perquam pellucẽt: at hæ perturbatæ ſunt turbidǽque. Cæterùm qui cum conſiſtentiis cõſpiciuntur colores, humores, & malitiam ipſorum quanta ſit edocebunt: nam minus malæ ſunt tenues cõſiſtentiæ, ſi colores propius ad ſubrufum & ſubflauum acceſſerint, ſic ex craſſioribus meliores illæ quæ tenuibus ſuccedũt, atque ex his quæ citò ſequeſtrantur ſubſidéntque præferendæ ſunt: nam quæ ab initio craſſæ ſunt, nec ſegregantur, peiores cenſentur, vtpote quæ plenitudinem, facultatiſque concoctricis imbecillitatem arguant. Et plurimum tenues conſiſtẽtiæ, conſentientibus interim coloribus, immodicam frigiditatem ſiccitatémque, & magnas obſtructiones, aut viſcerum ex intemperie quapiam debilitatem, vtplurimum ſignificãt. Indicant nihilo ſecius & calorem cum ſiccitate, ſi ei colores vnà cum conſiſtẽtiis permixtì atteſtentur: atque idcirco vigiliæ potius & tenebricoſæ vertigines (quos σκοτοδίνας vocant), ciborumq; faſtidia, & ſites, ac eiuſmodi quidam caſus inſequuntur. Porro crudæ, turbulentæ, craſſǽque vrinæ, humores, quos colores oſtentant, vigere ſignificant: atque vtplurimum hîc ægros ſiti minimè infeſtari cernas. Verùm quũ plurimi vapores ob multitudinem ab humoribus attollantur, capitis grauitates doloréſque comitantur. Quinetiã hi non ſecus quàm illi cibos faſtidiunt, etſi non iiſdem de cauſis: nam quum illic ſiccitas dominetur, opus eſt vt ipſa perinde ac cibus ſiccus humectetur: at hîc poteſt humoribus qui præſentes & ad manum ſunt, perfrui. Cæterùm de fuſionis conſiſtentia breuitati ſtudẽtibus hactenus ſatis ſit: reliquum eſt, vt iam de contentis dicamus.

DE DIGNOTIONE EX CONTENTIS VRINArum,

CAP. XV.

QVoniam candidum, læue, æqualéque ſedimentum ſanum, ac ſecũdũ naturam eſſe aſſeruimus: non iniuria quæ talia non ſunt, pro bonis minimè ſunt habenda: atq; eo ad deterius prolapſa quo magis ab eo quod ſecundum naturam cõmoderatúmque eſt, receſſerunt; quòd in colore, conſiſtentia, ſitu, æqualitate & læuitate conſiſtere ſolet. Verùm de ſubſidentium coloribus trãctatio idem nos docebit quod etiam in fuſionibus demonſtrari aſſeuerabamus: ac tantò hos deteriores eſſe putato, quàm ii qui in fuſionibus viſuntur, quantò colores qui ſunt in ſedimentis ſecundum naturam, candidi magis conſpiciũtur. Cæterùm haud decet penitus ignorare, crudos quoſdam lentóſque, & qui ægrè incidi poſſunt humores, interdum in vrinis ſubſidere, & falſam quandam probi ſedimenti imaginem præbere. Verùm hi & alia ratione diiudicantur, & maximè quòd paulatim concoquantur & diſſoluãtur. At verò pallida ac rufa ſedimina, bilioſum quempiam humorẽ ſanguini admiſtum eſſe indicant: ſubrubra verò ac rubra, necnõ liuida, nigráque, quales etiam fuſionum proponebã colores, humorem ſanguineum vigere inſinuãt. Verumenimuero quæ eruum referunt (ὀροβοειδεῖς Græcis appellatæ) ſubſidentiæ, & furfureæ, & lamineæ, ac ſimilaceæ, carnium ſolidarúmque partium colliquationem oſtendũt. Quòd ſi vniuerſum corpus febres obſederint, totũ corpus liquari ſignificant: verùm ſi febris aliqua hectica defuerit, ſolos renes, ac veſicam malè affici commõſtrant: atque quum hi affectus incipiunt, ſubſidentiæ erui ſimiles apparẽt, vbi iam increuerũt furfureæ: quòd ſi in deterius prolabantur, ac iam ſolida attingant, lamineæ, ſimilacéæque fiunt, quæ nimirum maiora craſſioráque fruſta habent: hæ ſanè peſſima ſemper ægrotantibus minitãtur. Itaque in vniuerſũ ſcire licet, craſſas ſubſidentias facultatem concoctricem nondũ præ-

pollere portendere,ſiue hoc ob propriam ipſorum im-
becillitatem, ſiue craſſitiem,humorúmve multitudinē
eueniat: tenues verò dominantis iam facultatis notas
eſſe. Sed nec illud latêre decet, quòd iā matulæ fundus
propria ſit ſedimenti naturalis ſedes: ſi ad loca media
ſupernáque magis abeat, ſublimamenta quædam (quæ
ἐναιωρήματα vocant), ac nubeculas (quas νεφέλας appel-
lant), efficit,ſpiritu aliquo calidiori ea propellente, ac
ſurſum protrudente. Proinde non ab re quiſpiam exi-
ſtimauerit caput aggrauari, & feriri: quòd ſpiritus id
veluti commiſceat, & humores qui viſcera exagitant,
pro poſituræ ſubſidentiæ portione,ſurſum impellat. Ve
rùm vbi cauſæ infeſtantes fuerint diſſipatæ,ipſæ quoq;
ad ſua ſecundum naturam loca reuertuntur. Cæterùm
quæ ex crudis alieníſque humoribus conflatur ſubſidē-
tia,(appelletur enim hæc quoque cōmuni nomine ſub-
ſidentia,vt Græcis ὑποστάσεις)naturalibus,aut iis quæ his
propinquæ ſunt,ſubſidentiis loco opponitur. Siquidem
quum fundum perinde ac priores & quæ ſecundū na-
turā ſehabent,occupat,magnam concoctricis alteratri-
cíſque facultatis debilitatem denūtiat. Quòd ſi media
ſublimioráque matulæ petit,naturam concoctioni ma-
num admolitam eſſe cēſere oportet: eóque magis quo
ceu nebula ſublimior fertur:ſiquidem paulo pòſt,ſi ani
mum aduerteris, album tenuéque ſedimentum in fun-
do conſidere conſpicies. Itaque ex omnibus modos cō
coctionúmque diſcrimina,quæ in coloribus fuſionis,vi
delicet quæ in conſiſtentiis, quinetiam quæ in ipſis ſe-
dimētis conſpiciuntur, ratiocinatione colligere decet.
Quare ſi teipſum gnauiter exercueris, vt ex eiuſmodi
coctionum humorúmque differentias inuenias, pluri-
mum tibi ea methodus prodeſſe poterit, quò ex ſingu-
lorum horum decrementis incrementiſque,concoctri-
cis facultatis actione accuratè perſpecta, de præſētibus
ac futuris iudiciū minimè temerarium feras. Cæterùm
tractatio de vrinis hactenus ſufficiat: nam ſi maiorem
ac diligentius examinatam cognitionem deſideras,po-
teris opus noſtrum quod priuatim in ſeptem libros di-
ſtinximus, euoluere, omnémque de vrinis contempla-
tionem perdiſcere,non parum ad ægritudinum notitiā
inde vtilitatis reportaturus: illic nanque vrinarum dif-
ferentias ac dignotiones ſigillatim exquiſitè explicatas
conſpicies, cauſáſque & prænotiones additas reperies.
Nam hîc,vt cōpendii ratio poſtulat,ſucciſa tractatione,
principia tantū ac argumenti capita proponūtur:quòd
vel hæc prudētiſſimo viro & tibi adſimili ſatis eſſe per-
ſuadeamus. Verùm quādoquidem ad ipſum cerebrum
delati ſumus,age de eius functionibus,ac affectionibus
quæ neceſſaria ſunt tradamus:quò vbique oratio noſtra
abſoluta integráque ſit ac ſecura, quanuis alioqui com
pendium diſtinctæ tractationi noceat.

DE CEREBRI DORSIQVE MEDVLLAE AFFE-ctibus, CAP. XVI.

CErebrū itaque quum origo fónſque ſit ſenſus ac mo
tus, neruorum proceſſus motionéſque non paucas
progignit,& nunc oculis,nūc faciei vniuerſæ ac linguæ
motum aut ſenſum præbere videtur. Verùm quia fieri
nō poterat,vt nerui adeo affectibus expoſiti, & quam-
longiſſimè progreſſuri, citrà tutum aliquem comitatū,
à cerebro dimitterentur, motum ſenſúmque tradituri:
dorſi medullam,eiuſdem qua cerebrum naturæ,produ-
xit,quæ colli,ſpinæ,ac reliquorū perreptans vertebras,
ſtatis quibuſdam interuallis, neruorum emittit coniu-
gationes quaſdā, quæ ſenſum motúmque mēbris ſub-
iectis miniſtrant. Quare quum ſingulis mēbris,qui mo-
tum & ſenſum tribuant,dati ſint nerui,(per eos nanque
ſpiritus animalis, qui ortum initiúmque à cerebro du-
cit,tranſmittitur),ſi nihil iis obſtiterit,membra ſuis ſe-
cundum naturā motibus ſenſibúſque rite ac probè fun
guntur. Verùm ſiquid aut ab intemperie qualibet, aut
mutilatione diſſectionéve, vel infarctis humoribus ner
ui ſenſerint vitii,membra quæ ſubſequuntur, motu ſen
ſúque, aut eorū altero(quidā enim nerui ſenſū,alii mo
tum ſuppeditant)ſtatim priuantur. Quinetiam eorū de
cauſa, membra conuulſionibus tremoribúſque tentan-
tur, quippe nerui ob plenitudinem, ictum, & ſiccita-
A tem,in ſua principia contrahuntur,tamen ſi ob ſiccita-
tem aut ictum conuelluntur,grauiori malo implicātur:
tremunt verò membra, quoties nerui hoc quod nacti
ſunt ob facultatis imbecillitatem,aut quòd ſpiritus pau
cior affluat, vel neruus ipſe affectus ſit, vt facultatem à
cerebro eo proficiſcentem,integrè deferre nequeat,cō
tinere non poſſunt. Quapropter ſiquando manus,aut
cruris,vel cuiuſpiam ex minoribus partibus ſenſum mo
túmve oblæſum eſſe conſpexeris, eos neruos qui patiē-
tibus partibus ſenſum motúmque ſubminiſtrabant,of-
B fenſos eſſe arbitrator: ſic ſiquæ conuelluntur, aut tre-
munt, id facultati partim victæ,partim vincēti alternis
vicibus tribuito:quòd nimirum grauia ratione naturali
deorſum abeant,ſed his facultas attollens renitatur,at-
que ita cum æquis fere viribus,& oppugnantia & relu-
ctantia decertant,tremor vitium oboritur. Cæterùm ſci
re licet,quòd cuiuſmodi vitia affectis neruis oboriri ſo-
lent,eadem fere dorſalis medulla parit: quippe quæ al-
terum ſit poſt cerebrum neruorum principium: nāque
iis conuulſis diſtenſiones(qui τέτανοι appellantur) obo-
C riuntur. Et ſi in neutram partem conuulſio magis pro-
pendet, ſed erecti, ac ſtatuarum inſtar nuſquam infle-
ctuntur ægri, id vitii genus peculiari nomine τέτανος(&
nobis neruorum diſtenſio)nuncupatur. At ſi in pectus
magis conuelluntur, ἐμπροσθότονος:quemadmodum ſi in
dorſum & ſcapulas cōuulſio inclinat, ὀπισθότονος affectus
denominari ſolet. Atque eorum omnium cauſæ, dorſi
medullæ ictus, & refrigerationes, ac eiuſmodi quidam
humores confluentes cenſentur. Adhæc qui eo vitio
correpti ſunt eandem perpetuò figuram conuulſi reti-
D nent,& os aperire, aut aliqua ratione moueri nequeūt:
quare hæc omnia non immeritò ad neruorum vitia re-
feras. Quòd ſi cerebrum primaria affectione laborauerit,
& vitium totum corpus obſederit,hæc atque huiuſ-
modi alia argumenta ac indicia proponētur. Quinetiā
ob conſortium cerebrum affici deprehenditur,ſi nimi-
rum æger, quæ qui mente ſibi conſtant, non loquitur,
aut lingua præpeditur, vel reliqua ſenſus inſtrumenta
flacceſcunt, ſed melius quoque, ſi delirat & furit,ſi vix
E & tardè ad interrogata reſpondet, ſi veternus prehen-
dit,& oculi conniuent, ſi in ſomnis pluſquam par eſt
vigilat,ſi repētè perinde acſi formidoloſi quippiam in-
uaderet, contrahitur, ſi denique nullius meminit, ſed
præter rem abſurda loquitur. Hæc nanque atque id ge-
nus alia vbi ſuperuenerint, cerebrum malè affici ſigni-
ficant. Et quanuis eorum quædam ſuæ conſtitutionis i-
nitium aliunde habeant, attamen hæc tanquam ob con
ſenſum laborante cerebro, ſe produnt. Porro frigi-
di humidive ſucci,aut eiuſmodi quædam intemperies,
vel vtrunque,ſtultitiam(μώρωσιν Græci nominant)carū,
F lethargum, ſoporem ac ſomnum pigrum excitare ſo-
lent. Quòd ſi præterea ii humores computruerint, illis
languida quædam febris coniungitur. Verùm vigilia
immoderata,& phrenitis, à calore vel ſiccitate,aut etiā
earum qualitatum vtraque,vel nuda quapiam intempe
rie,aut ſuccis eiuſmodi vaporibúſve,ortum ducūt:nam
quædam partis humorem abſumunt, atque idcirco iis
quos commemorauimus, ſpiritus ad motum aptior eſt,
quædam contrà irrigant humectántque, quare eum ad
motū ſegniorē reddunt. Porro furor(qui μανία dicitur),
G ac melancholia,fere ſemper citra febrim oboriri ſolēt:
& ſanguis aſſatus primus eſt ipſorum fomes: poſt hæc
verò,bilis atra. Quòd ſi hæc atra bilis è flaua fuerit con-
flata,ferinum formidoloſúmque furorem efficit,qui la
borantem vel à carnibus propriis minimè abſtinere cō-
pellit. At morbus comitialis, quem humor pituitoſus,
qui qua ſpiritus egreditur,infarcitur ac decumbit, aut
melancholicus procreat,totius corporis conuulſionem
infert,aut in acceſſione ſēſu priuat: verùm ſimulatque
ſymptomata conquierūt, nihil noxii aut moleſti ægris
H inde obtigiſſe exiſtimatur. Oritur hic quum cerebrum
primùm afficitur,nempe vbi inſueti quidam humores,
craſſioréſque vapores, qui ſpiritus exitum obſepiunt,
obſtántque quominus facultas ſenſum miniſtrans, fo-
ras prodeat: hincque ex humorum ſpiritúſque certa-
mine ac lucta conuulſiones inſequuntur, & ſpuma quæ

nihil aliud eſt quàm ſpiritus humorúmque miſcella,o- A re profũditur:quòd videlicet obſtructio præcipuas partes fatiget. Fit nihilo ſecius & alter comitialis morbus, commercii lege, quem praui à ventriculo corruptique humores & vapores exhalantes progignũt. Eſt præterea aliud quoque ſacri morbi genus,quod à membri alicuius aura quæ perinde ac venenatorũ virus,frigida corruptáque ad caput,vbi iam antea pernicioſus ſuccus collectus eſt,aſcẽdit,committitur. Cæterùm adeo hoc à ſuperioribus differt, vt noxii illius halitus qui motu ſuo ſurſum cietur, ſenſum quendam percipiant ægri,quòd ni- B mirum vitium cerebrũ primaria affectione ante huiuſmodi ſenſum occupauerit. Qui verò ob ventriculi conſortiũ id morbi genus pati conſueuerunt, veluti in meditullio cõſiſtũt:quòd neque penitus ſenſu deſtituãtur; neq; vt hi poſtremi affectus motũ adeo prõptè perſentiant. Atque hæ ſunt morbi ſacri comitialiſque ſpecies: At verò ἐνθεαστικῶν,(quaſi numine obſeſſos & diuinaculos dixeris),affectus, melancholicæ eſſe ſpecies cenſeri poteſt. Hi nanque à maiori aliqua vi afflari videntur, & modò non futura prædicere,ceu nituntur vates qui- C dam. Alii ea quæ nihil formidoloſi oſtentant, expaueſcunt,& temere conuelluntur:animum itẽ deſpondent; ac hominum commercia fugitãt: ægritudo verò aut in riſum, aut in feritatem deſinit: horum affectuum ille μανία (& furor nobis) hic μελαγχολία nuncupatur. Eius quoque generis fuerit, quæ λυκανθρωπία, ceu homines lupinam quandam naturam induerint, appellatur: qui hac detinentur,nocte intempeſta hac illácque circumcurſitant, atque in monumentis ſolitudinibúſque oberrant,luporum in morem: verùm interdiu reuertuntur, D & ad ſeſe redeunt,ac domi reſident. His pedes cruráq; cruenta ſunt,quòd in lapides & ſpinas impingant,oculi linguáque ſqualent,ſiti enecantur,& debiliter intuẽtur. Nolim dicere quid aliis vſuueniat,quorum hi mortem perpetuò expaueſcunt, illi contrà expetunt: ſic nõnulli vulgi cœtus deuitant, & quantum poſſunt ſilentiũ ſibi maximum indicunt: quidam rurſus, niſi cum aliis conuerſentur ac exhilarentur, tumultuantur, & admirabundi obſtupent. Atque horum omnium cauſa eſt, infeſtantis humoris tum quãtitas tum qualitas: adhæc E locus,quem dum propius accedit,animæ ibidem actionem proritat atque excitat. Porro qui(incubo noſtris) & ἐφιάλτης Græcis dicitur, vitium quod in ſomnis prehendit, ſua quidem natura non admodum prauum eſt, verùm magna quædam mala portendit. Siquidem morbi comitialis,melancholiæque ſpecies, morbum itẽ attonitum, atque ea non procul abeſſe, ſi frequens incubus inuadit,ſignificat. Vocatur autem Græcis ἐφιάλτης, quòd quiſpiam ægris inſultare videatur(vt nobis ab in- F cubando incubo). nam qui eiuſmodi malo corripiũtur, ceu quendam incumbentem ac ſtrangulantem perſentiunt, neque membrum vllum ſuum dimouere queunt. Fugere verò eum, ſi digiti velut in aceruum contrahãtur,aſſerunt. Hic continuas cruditates inſequitur,& corruptorum vitioſorúmque humorum, qui in ventriculo coguntur,fit comes. Quare etiam huic inter cætera,ne cruditates faciat,proſpiciendum. Atque vitium quod à tenebris Græci σκοτωματικὸν (noſtri vertiginem) nominant, & ipſum caput tentat,nec vortices rotáſve ægros intueri permittit, quippe quòd viſus vnà cõmoueatur, G oculiſque tenebræ idcirco offundantur. Quinetiam ſi ipſi vehementius commouentur, eadem perpetiuntur. Mali cauſa ſunt vapores vel humores, qui exhalantes, anteriores cerebri ventriculos petunt, & ſpiritum qui inde prorumpit,interturbant ac concutiunt. Cæterùm quòd pro quatuor humorum diuerſitate, diuerſi quoque animales affectus procreentur, vel ex iis humoribus qui ſigillatim redundant & præpollent, liquidò cõſtat. Nam quemadmodum ſanguis ob quandam ſui mutationem ac ſitum quem in cerebro nactus fuerit,pecu- H liari ratione furorem conſtituit,& atra bilis melancholias,ac flaua phrenitin creat: ita coma ſiue ſoporem,& ſtultitiam,lethargum item, ac ſenſus difficultatẽ, quædam pituitoſæ ſubſtantiæ collectio,& regurgitatio progignit. Attamen humores vtplurimum inter ſe permiſcẽtur,ſuóſque in miſtionibus exceſſus per ſymptomata propria produnt. Verùm eapropter ignorandum nõ eſt,quinam humores cæteris præpollent, vbi ſemel eorum proprietatem,ac ſua cuiuſque indicia & notas perſpexeris. Quin & id nouiſſe decet,memoriam aboleri, vbi poſtremus cerebri vẽtriculus eſt affectus, idque ſiue intemperies quædam,ſiue humor eo confluens,eius actionem labefactauerit. Imaginatio verò deperit, ſi qui in anterioribus eſt ventriculus patiatur: vt ſi medius cerebri ſinus offenditur,ratiocinatio potius collabat. Atqui huius offenſam illæ vtplurimum inſequuntur: ſed ſi alter illorum afficitur,vt ratiocinatio quoque noxam ſentiat non eſt neceſſe. Inſuper nec illud latêre debet, quòd quum præcipuæ principéſque partes patiuntur, illæ etiam quæ inde pendent, præcipuè ſi loci vicinia adſit,conſentiunt, non tamen neceſſum eſt,vt ſi ignobiliores noxã ſentiant,ea nobiliores quoque pertẽtet,nanque quum illic mediocre vitium infeſtat, id ea quæ loci vicinitate coniuncta ſunt, etiam inficit: at hîc opus eſt vt in affectis partibus, multum noxæ increſcat, quò principaliores à vicinis ſuis vitientur. Cæterùm de cerebri & dorſi medullæ vitiis tractationi finis imponatur,vt prorſum progrediamur.

DE PVLMONIS THORACISQVE AFFECTIBVS, CAP. XVII.

AT verò quoniam poſt prima principia, alia rurſus exiſtunt,quæ ſi dignitatem ſpectes, cedere,attamẽ nihilo quàm illa minus vitam tueri ſolent, pulmo inquam & thorax, adhæc venter, & quæ infra ventrem ſunt,vt de his quoque quantũ res exigit,pertractemus, æquum eſt. Itaque thorax quæ inter guttur ac ſeptum tranſuerſum,pectus,dorſum,ac vtrinque latera intercedunt,complectitur:& à neruis qui per collum demittũtur, ſuum obtinet motum, quo & pulmo & ſuccingens tunica,necnon intercoſtales muſculi, & quicquid intra eius terminos cũcluditur, vnà cientur. Aer porro in inſpirationibus per fauces aſperámque arteriam,refrigeraturus ac nutriturus ſuſcitaturúſque cordis ignem,ingreditur:in expirationibus verò,quicquid fuliginoſum fumidúmque indidem reperitur,excernitur. Qua de re quum thorax bene valet, vndiquaque cõmoderata eſt reſpiratio: etſi effatu dignam ſentit alterationem, ipſa quoque quamociſſimè commutatur: atque ſi calor increuerit,maximæ celerrimæque fiunt reſpirationes:ſin frigus copioſum præceſſerit, contrà ſe habent: ſic vbi pars quæpiam vehementius indoluerit,par eſt vt reſpirationes paruæ denſæq; fiant: magnæ verò & raræ, quum interdum delirium vrget: atque hæ alterationes communi ſanè ratione quum vniuerſum corpus afficitur,eueniunt. Cæterùm quum thorax multis variiſque affectibus corripiatur, tum alia ratione, tũ maximè reſpirationibus, idque certius, eius vitia deprehẽduntur. Atque reſpiratio abolita aut deprauata (quod in morbo attonito, & ſemiperculſis,hoc eſt ἡμιπληξίαις, atque vteri præfocationibus vſuuenire ſolet) primorum neruorum,quæ motum thoraci largiuntur,ſunt vitia:reſpirationis verò difficultatem partes quæ circa thoracem malè afficiuntur,pariunt. Nam quum humor quiſpiam qui ſpiritus vias obſepiat,influit, eius difficultatem infert:aut quando pars aliqua thoracis inflammatione tẽtatur,aut indureſcit, & ſcirrhum contrahit,tunc continuæ denſæque reſpirationes efficiũtur, quales in membranæ thoracem interſepientis, & ſepti trãſuerſi,ac ſuccingentis coſtas membranæ inflammationibus,& ſcirrhis,ac reliquis doloribus quacunque tandem de cauſa excitatis,fieri videmus:nam quum ſatis dilatari ob impediẽs vitium,nequeat, vſúſque vrgeat,id quòd deeſt, continuis & paruis dilatationibus ſuppletur. Eiuſmodi in paruis quoque euenire diximus,vbi frequẽtia,ſiquãdo vſus inſtat,adaugetur. Cæterùm quibus pulmo per ſe offendi ſolet, ſunt venarum ſuarum ruptiones, arteriarum ſuppurationes & tabes, quæ quòd humor indidem collectus exitum vi quærat,tuſſes ſtimulãtes inuehũt: ſed quòd ſpiritus iter interdum ab eo infarciatur, ſpiritus quædam difficultas ſuccedit. Atque cum ita propria noxa moleſtat, quòd perpetuo motu agitetur,

perquam exigua ſpes eſt ſalutis. Si quidem omni cũ vlcere inflammationi quamcunque tandem partem obſederit, motus aduerſatur: ſed & alioqui pars hæc ſua natura ægrè expurgari poteſt: quo fit vt priuſquam id quod noxium eſt educatur, ſerpens vlcus cohærentes partes erodat abſumátque: quũ copioſiori morboſóq; calori ſit peculiare, vt adiacentia quæque putrilagine vitiet. At ſi aliunde confluens humor ſpiritus vias obſederit, ſpiritus quidẽ difficultas eum comitatur, qui obſtructionis magnitudini proportione reſpondeat: verùm non ſemper inde pulmonis eſſentia offendi cõſueuit. Quare ſi à capite fluxio duxerit originem, & cumulata pituitoſáque fuerit, eas quæ peculiari quodam nomine nuncupantur, δυσπνοίας (id eſt reſpirationis difficultates) efficit: quæ ſi intendantur, in ὀρθόπνοιαν migrat vitium, quod quia nonniſi recta ceruice ſpiritus trahi poteſt, à figura ſibi nomẽ inuenit: atque hîc ſpiritus difficultas ſatis inſignis eſt, quòd lenta quædam pituita in pulmonis vaſa confertim irruat. Sed æquè quoque difficilis trahitur ſpiritus, ſi calidiores fluxiones à capite deferantur, velut in pulmonis inflammatione, quam περιπνευμονίαν (& noſtri quidam pulmoniam nominant) vſuuenire conſueuit, vbi nonnunquam in gutture, & gurgulione, ac glandulis linguæ adhærẽtibus (ἀντιάδας Græci appellant), primùm humor firmatur, & nõnunquam affectus anginoſos excitat, licet poſtea in pulmonẽ decumbat. Atque hi perrarò euadunt, quòd morbi acumẽ concoctionis tempus anteuertat. Cæterùm æquè atque hæc praua malignáq; eſt altera pulmoniæ ſpecies, quãdo intercoſtalibus muſculis, & tranſuerſo ſepto, ac ſuccingente membrana, inflammatione, abſceſſúque obſeſſis, derepente totus fluxus in pulmonem ingruit. Nanque pulmo, debilitata iam facultate, veluti nouo facto principio noxam excipiens, non amplius id quod infeſtat propulſare poteſt: ſiquidem iam antea æger ob expuitionẽ eſt defatigatus: quocirca etiam paucos in grauibus adeo affectibus necem effugere conſpicies. Porro quoniã & inflammationes, & ſcirrhi, & dolores quiuis partium ad thoracem ſpectantium ob antecedentes aliquas cauſas excitati, eum quantum vſus poſtulat, dilatari non patiuntur, reliquum eſt vt quod opus eſt denſitate ſufficiatur, atque idcirco homo difficilem ſpiritum ducere videtur: nanque tum doloris ſenſus, tum ſiquis tumor & ſcirrhus fuerit impedimẽto, obſtat quominus thorax amplius attollatur. Qua de re eiuſmodi omnes magis minúſque difficulter reſpirate, pro mouẽtium muſculorum vicinitate, ac offenſæ magnitudine comperies, niſi locus affectus longius abſit, & maiorib⁹ quidem inſpirationibus indicetur: verùm alioqui hominem non fatiget. Atqui omnium difficulter ſpirãtium, ſiue ob paruas cõtinuáſque quaſdam inſpirationes, ſiue ob maximas, adhæc dolorem & vim ſentientium, vt amplius externum aerem facilè admittere nequeãt, (ſiquidem communi nomine hæc omnia iam ſunt difficilis reſpirationis genera nuncupanda:) vnicũ ſanè maximum eſt remedium, nempe vt à continentibus fouẽtibúſque cauſis promptè liberentur: alioqui vt ab impedenti vllus periculo elabatur fieri haud poteſt: natura enim in ſpiritus difficultate tempus trahi non cõcedit, quòd cordis gratia, pulmone, ſiquo alio, opus habeat maximé: ſiquidem quòd cordi proximus ſit, ſuos leui momento affectus cum eo cõmunicat. Abſoluitur porro æger euaditque, ſi inflammationes ilico concoquãtur, & humores facilè tuſſi educantur, qui & ipſi ſuo colore ac conſiſtentia naturæ, in ſanitatem nutum & propenſionem denuntiant. Neque hæc omnino negligere oportet, quòd ad vitiorum thoracem obſidentium dignotionem, plurimum conferant. Atque ab iis qui priuatim difficulter ſpirantes, quique ἀναποερκοὶ Græcis, (hoc eſt ægrè extuſſientes) nominantur, ſpumoſa, & humecta, & lenta, ac demum craſſa expuũtur: quæ ſanè celerem ſolutionem, pro tuſſis expuitioniſque facilitate, promittunt. Quòd ſi tardè ac nonniſi poſt cõtinuas tuſſes ægrè educantur, aut craſſitiem, vel lentorẽ, aut copiam cruditatémve humoris, aut naturæ infirmitatem ſignificant, idque omni quod tuſſi effertur commune

A eſſe putatò. Nec te lateat velim, eos ſolos dypnoicos & anaphoricóſque ſuperſtites euadere, quos aluus mollior aut vrinæ cumulata excretio à morbo vindicauit: quũ nimirum humor repẽtè eo procumbit. Porrò quum in pleuritide, pulmonia, tabe, & reliquarum thoracis partium abſceſſibus, ſordes tuſſi facilè redditur, ſalutare ferè ſecurúmque eſt: at ſi in vſqueadeo potentibus affectibus aluus turbatur, vtplurimum periculo res vacare non ſolet: nam quia ex continua alui excretione facultas languida exoluitur, humor tardius & vix tuſſi trahi- B tur: prius enim quam ſupernè exeat, in pulmonis caua delabitur, neque quod præ imbecillitate æger ſuccumbat, tuſſi amplius educi poteſt, vt iam periculum immineat, ne inſpirationis viæ inde occludantur, ac cordis ignis ſuffocetur, quippe ſputa non facilè ſuccedunt, nec etiamnum ſunt concocta. Sputa in pleuritide ac peripneumonia, quæ ex coctione conſiſtentiam quandã acquiſiuerunt, ea ſubalbida & ſubcruenta eſſe videntur. At porracea, nigra & lẽta, his ſunt contraria, & ſi difficulter redduntur, ac ſerò tandẽ in morbo exiſtunt cũ C virium robore, longitudinem, ſed cum imbecillitate, vt plurimum mortem denotãt. Verùm deterius eſt tuſſim non accedere, aut ægrum nihil effatu dignum expuere: hæc nanque omnia morbi malignitatis, facultatiſque infirmitatis ſunt indicia. Cæterùm iis qui ſanguinem ſolùm tuſſi educunt, nulla adeſt ſpiritus difficultas, niſi quando in ipſius vias ſanguis confluxerit, idque vena arteriáve quapiam, quacunque tandem de cauſa rupta: hæ nanque propter caſum, aut ictum, vel violentam validámque vocem, ſiue eroſionem ac oſculorum aper- D tionem, cruorem fundũt. Atque reliquorum quidem manifeſtæ ſunt cauſæ: verùm eroſio ob acrem erodentémque eò confluentem humorem, qui in teneris particulis commoratus ſuam malitiam cum vicinis cõmunicat, euenit: oſcula autem venarum, arteriarúmve ob retentricis facultatis imbecillitatem, vt veriſimile eſt, aperiũtur: ſed & ob tenues, acréſque fluxiones ſtimulãtes, & demum ob copiam vim facientem, reſerantur. Et quæ tenuia, flaua, & ſpumea ſunt, arteriam potius: quæ verò purpurea & craſſiuſcula, venam ruptam eſſe con- E notant. Adhæc ſanguinis quantitas, vaſis magnitudinẽ denuntiat. Atque quæ colorata admodum perſpicuáq; ſunt, ſublimiores thoracis locos: quæ verò nigricant, & liuida ſunt, ab imo trahi ſignificant. Sic quæ à pulmone reddũtur, ſpumea ferè apparẽt: at quæ aliæ partes reiiciunt, non item. Porro omnibus quæ è thorace educuntur, commune eſt quòd tuſſi redduntur: quemadmodũ vomitus ſymptoma eſt eorum quæ per gulam ducuntur. Locum autem affectum dignoſces, aut ex thoracis grauitate, aut dolore qui in maioribus reſpirationi- F bus in patiente loco perſentitur: at proprium maximè in nõdum ruptis abſceſſibus eſt, quòd in illud latus, cui abſceſſus inſidet, æger facilius decumbat quàm in aduerſum & oppoſitũ, propterea quòd in oppoſitum cubanti quiddam veluti pendeat & grauet, ac reſpirationem confundat. Hi porro diſrupti aut ſurſum vel deorſum prorumpunt: idque aut cum tunicis eos ambientibus, (quod ſanè etiam ſecurius eſt, non enim illic denuo iidẽ cõſiſtunt,) aut ſimulatque humor eductus eſt, poſtremæ membranæ quoque diſſolutæ prodeunt: nam G non exiguus eſt metus ſi non egrediuntur, ne abſceſſus iterum conſletur, veluti liquore aliquo reliquo, qui paulo pòſt futuri abſceſſus ſit cauſa. Humor autem qui diffractis iis emanat, principiò leuis eſſe, & cum cruore in coctione conſiſtentiam, atque vtplurimum eandem ſpeciem habere, nec grauiter olere, faciléque educi, & æger melius morbum tolerare debet: nam qui eiuſmodi non eſt, & longitudinem, & malignitatem morbi ſignificat.

AFFECTVVM QVI VENTREM TENTANT DI- H gnotio, CAP. XVIII.

VBi de ſpiritus inſtrumentis quæ conſentanea ſunt explicauimus, nunc ad ea quæ alimentũ excipiunt eſt tranſeundum, ac quomodo & à quibus cauſis afficiuntur, quidque quæ inde vel per aluum ſubeũt, vel per vomitum redduntur, indicant, exponendum: ita enim

progrediente ſermone, ſi cibus ventriculũ non aggrauauerit, nec qualitate momorderit, alterauerítque, atque ſi ipſa ventriculi ac ventris ſubſtantia & facultas bene valuerit, leuiter concoctio fertur, nec vlli vel exigui & doloris expertes fiũt ructus, atque inteſtina poſt vẽtriculi cõcoctionẽ alimẽtum excipientia, nihilq; inde oneris ſentiẽtia (vbi quicquid ibi humidi eſt ſibi aſſumpſerũt) interuallo quod ſatis eſt interiecto, ſuperuã caneũ leui negotio citráque dolorẽ explodũt, læue, molle, & ſatis pallidum, vel ſaltem ſubflauũ, niſi ab alimenti tinctura, alio colore inficiatur. Attamen quæ euacuãtur, cũ cibo conuenientiã quandã in qualitate ac quãtitate ſeruare debent, quippe ſi aſſumpta quãtitate aut qualitate à commoderato receſſerint, aut intẽperies aliqua tentauerit, vel humor quiſpiã alienus infarctus, alimẽti inſtrumenta labefactauerit ac vitiauerit, multi variíq; affectus exoriũtur. Et cibus potúſq; ſui copia onerãtes, aut vomitus, aut alui profluuii cauſa eſſe aſſolent, vel ſi vomitu lotióve nõ reddũtur, tardã coctionem ac cruditatẽ procreãt. Quòd ſi in qualitate multũ à cõmoderato abceſſerint, ſi quidem quæ excedit calor fuerit, morſus ſtomachũ inteſtináque pungens, dolor capitis, & ructus nidoroſus inſuauiſque oboritur: ſin frigus vincit, flatus excitatur, & ructus eſt acidus, aut alius qui cibi qualitatẽ indicet, & circa vmbilicũ inteſtina torquẽtur, στρόφον Græci nominãt, & fluctuatio vexat. Atq; hæc vomitu aut fæcũ deiectione, & pauco ſimul ac puro cibo ſedãtur: porro intemperies ſimili cibo nõ iniuria irritatur, vt cõtrario leuatur. Nec quicquã fortaſſis à ratione alienũ accidit, ſi quæ ſimilia ſunt, ſe mutuò augere queũt, & ex quãmaximè contrariis cõmoderatũ cõficitur & tẽperatur: quãdo ſenſus, qui ratione potior eſt, nos doceat: quòd ſiquis calida ſiccáque qualitate alteretur, calidis ſicciſque maximè afficitur, & humida ac frigida poſtulat, quæ intẽperiẽ vtpote cõtraria cõpeſcere poſſunt. Atque huiuſmodi excedẽs quæpiã qualitas gignit. Quòd ſiqua fuerit humorum ibi corruptela, quid nõ mali moleſtare æquũ eſt? quippe ſi frigidi, lenti, crudique inhæſerint vẽtriculo, tarda difficiliſque coctio, vertigo itidem, acidus ructus, & abſurda appetẽtia inſequitur. Hi vtplurimum nõ ſitiunt, niſi nitroſus ſalſuſque humor infeſtarit: tũc enim ſiti ſatis moleſta enecãtur: ſi verò bilioſus putríſque eſt humor qui offendit, ecquod nõ inſuauitatis genus, vt par eſt, ægri experiũtur? nonulli enim amarorẽ incuſant, aliis iniucũditatis quippiam, quod verbis explicare non valent: quibuſdã fœtida piſcoſáque qualitas, & aliis alia perſentitur, atque omnes moroſos reddere, ægróſque turbare ſolent, adeo ob humorum putredinem corruptelámque ſibiipſi diſplicent. Nec mirum, ſi quibus ingrati putréſque eiuſmodi ſucci ventriculo ac eius ori inſident, cibum reſpuant, & potum magis expetant: quippe inſuauium humorum illuuies, neruorum è cerebro ad famem proliciendam ad os ventriculi pertingentium ſenſum obtundit, ſiccitáſque ipſorũ eius os premit, & ad vitii ſenſum excitat. Qui iis affectibus corripiuntur, abſtergentibus incidentibúſque medicamentis, vomitibus, & accõmodatis purgationibus in priſtinam valetudinẽ reſtituuntur. Verùm quoniã veriſimile eſt nõnullos aſſiduis vomitibus, vẽtris profluuiis, choleris, teneſmis, dyſenteriis, lienteriis, torminibus, ventris fluctuationibus, coli doloribus, ac id genus reliquis corripi, age de his quoque aliquid, quod præſẽs locus exigit, atque ita iis quæ per aluum ſecedunt, diſſeramus.

DE DIGNOTIONE EORVM QVAE VOMITV reiectantur, CAP. XIX.

ATqui hoc ſemper in omnibus antea nouiſſe decet, conſuetudini primum eſſe animum adhibendum, deinde de iis quæ excernuntur pronuntiandum: ſiquidẽ nõnullis qui naturæ quibuſdam excretionibus ſunt aſſueti, ea quæ vomitu eiiciuntur, quæve aluus reddat, lõgè deterrima eſſe videẽtur, atque vſqueadeo praua, vt ſi id ignoraueris, multum ab eo quod verum eſt aberres: ſin cognoueris, rectius diiudices diſcernáſque. Proinde ſi cibus potúſque commoderatus aſſumitur, & vomitus illum inſequitur, vẽtriculus aut propter inſolẽtẽ frigidi intus vel foris infeſtãtis occurſum, refrixiſſe, aut ab acri mordacíque ei impacta bile incaluiſſe, aut irritatus eſſe creditur. Atque ea vel vnà cum eſculentis euometur tota, vel quod reliquum eſt, exiguum ſuæ qualitatis ſenſum præbebit, vt æger amaritudinem quãdam ſentiat. Quòd ſi ob frigus vomitus ſuperuenerit, cibus vel ſolus vel cum exigua pituitã expelletur, neque alia vlla effatu digna noxa inſequetur: niſi, ſi cum vẽtre inteſtiníſque offenſa communicatur, alui fluxus, qui ſola vtique copia moleſtus eſſe poteſt, proruperit. Ac de eo fortaſſis pòſt loquemur, nunc de iis quæ vomitu eiiciuntur deinceps agamus. Qui igitur nulla vim inferente externa cauſa euomunt, aut humores quoſpiam qualitatis expertes, pituitoſos, aut acidos, vel dulces, aut ſalſos expellunt, eóſque vel cum amara qualitate permiſtos, ſiue ſui copia grauantes, atque idcirco vomitu reiectos: ſiue quòd bilis quædam deliteſcens eos ſtimulet, quæ & ipſa interdum vnà poſtremo loco redditur: quare percõtari quoq; oportet, num amaritudinẽ vllã in iis quæ vomitu reddiderint, perſenſerint. Et qui ſolã bilem educunt, pallidã, aut flauã, aut porraceã, vel æruginoſam eiiciunt, eámque vel purã & ſincerã, aut inter ſe mutuò, aut cum pituita cõmiſtam, atque aut craſſam & grumoſam, vel tenuẽ & leuẽ, & aut leuis tolerantia, quum antea grauiter æger ferret, ſuccedit, aut ægrius tolerat, & animi deiectio deliquiúmque comitãtur. Leuius quidẽ fert, ſi cõuenientia educta fuerint: contrà verò, ſi quacũque tandem ex occaſione infra modum ſubſtiterint, velut ſuis locis aperiemus. Bilis porro color quo longius ab ea quæ ſecundum naturam eſt, pallida inquam ac flaua, receſſerit, eo deterior eſt, ac ſæpenumero inde grauius ferre ſolet. Ex ea autem quæ euomitur, optima eſt quæ pituitæ permiſcetur, poſt hãc quæ liquidior eſt, grumoſa minimum, confert. Omnes vtique ſi coctio præceſſerit, & naturæ robur non defuerit, quanuis inter ſe prauitate diſtent, attamen ad finem bonum cõtendúnt. Quòd ſi coctionis notæ antea non apparuerint, his cõtraria ſunt expectãda, potiſſimum ſi vitalis vis non reſponderit, quod reliquis quoque excretionibus commune habendum eſt. Neque eas quãtitate metiri oportet, ſed ſi qualia & quomodo purgari decet, purgentur: inde enim longè certior dignotio petetur. Porro de atra bile quæ euomitur, nihil habeo quod aſſeram, quippe quæ ſemper peſſima vomentibus portẽdat. Diſcernetur autem ea, ſi in cinerem proiecta ebullierit, perinde ac in acri aceto euenire ſolet: & ſi ægrum interrogabis, is ſe acrem admodum & acerbũ humorem qui expellitur ſentire affirmabit. Quod idcirco diximus vt ex his eum dignoſcas, & ne humorum ſimilitudo tibi facilè imponat: nanque æruginoſa glaſteáque bilis, vbi diuturniorem moram traxerit ac computruerit, eiuſmodi quidem colore interdum inſignitur, ſed amarum ſemper ſui ſenſum efficit. Cæterùm ſanguis epotus, vbi in ventriculum deſcenderit, & diutius ibi permanſerit, niger euadit, at ex qualitate agnoſcitur. At verò quoniam in ſanguinis mentionem incidimus, eius quoque tractationem ſubnectamus: quippe ſanguis aut purus, aut iam denigratus, deinde aut ob caſum, ictum, aliámve antecedentem cauſam, aut prout quidem apparet, caſu & fortuitò, vomendo expellitur. Atque in externis quæ conſpicua ſunt non eſt multum ſtudii ponendum: verùm quia quæ intus latent, fere ignorantur, fieri quoque poſſet, vt an auxilium admittant, neſciatur. Proinde ſi quum aut multitudine ſua grauat, & exitum quærit, aut venarum iecinoríſque retinens facultas languet, ac ventriculi tractrix validius ob inopiam quampiam contrà nitendo, agit, in eum ſanguis fuerit tranſlatus: vbi ſemel eiuſmodi, ob diuerſarum partium facultatis, tũ robur tum imbecillitatẽ, fluẽdi occaſionẽ nactus eſt, iam tempore in cõſuetudinẽ vitium migrat, atque ob eam ſanguinẽ quoque nonnulli vomitu reddunt, maximè in ieiunio diuturniori. Aliis vaſa rumpuntur, ac ob eroſionem, aut multitudinem præuiam, vel ictum caſúmve aperiuntur, ac quæ ex ſummo corpore excernuntur, coloris ſunt expertia, quæ verò ex imo reiiciuntur, iam nigreſcunt. Atque hactenus de

vomitibus. Reliquum eſt vt de iis quæ per vẽtrem ſece- A
dunt, pertractemus.

DE DIGNOTIONE EORVM QVAE ALVO DEIIciuntur, CAP. XX.

QVum igitur cibus plus iuſto ingeritur, neque cõ-
coctione euincitur, albicantia liquidáque confer-
tim ſecedunt, & nõnunquam alui profluuii genera ſuc-
cedunt. Atque ex his quædam qualia ab initio extite-
runt, perdurant: alia verò in alium commutantur colo-
rẽ, ac aut in meliorem, & cõcocta, aut in flauum, & liqui
da biliofáque excernũtur: neque quicquã adhuc eſt in- B
cõmodi. Etenim interdum, ſiquãdo facultas expultrix
turget, properátque infeſtantes humores deponere, re-
perta alui profluuii occaſione, vnà cũ crudis quod noxi
um eſt explodit. Quapropter diligẽter eſt hîc animad-
uertẽdum, ne dum incõſideratius profluuii vim coerce-
re niteris, clanculum humoris qui excerni debebat im-
petum inſcius cõpeſcas. Sed nec illud eſt ignorandum,
quòd aliquando ea in choleram cõmigrãt, & modò ſur
ſum deorſúmque, modò deorſum tantùm prorumpũt.
Atque quæ deiiciuntur, aquea bilioſáque, (ὑδατόχολα C
Græcis) & nominantur, & apparent: quæ ſi copioſiora
fluxerint, neque remediis obſtiteris, infirmitatem, ani-
mi deiectionem, atque etiã ſyncopen, ac refrigerationẽ
gignunt. Iã quæ excernũtur ſubalbida, & lactea, nec co
hærentia, haud paruã cõcoctricis alteratricíſque facul-
tatis, ob nimiã refrigerationẽ, imbecillitatẽ cõnotant:
vt quæ fulua & flaua deiiciũtur à bilioſo exuperãte hu-
more, ob immodicum calorem perpetuò procreantur.
Cæterùm interdum nõnullis alba, magíſque cõſiſtentia,
ac ceu canum ſtercora redduntur, ſed non confertim, D
neque frequenter, quòd in alui profluuiis quoque cõ-
tingit: atque ea meatum qui bilem in ventriculum exo
nerat, potius obſtructum eſſe ſignificãt. Quapropter v-
rinas ii plerunque bilioſas reddunt, quòd eo copioſior
bilis diuertat, quæ etiã supernè vomitu reiici ſolet: at-
tamen vtplurimũ hæc arquatis ſuperueniunt, quòd hu-
mor qui colore ſuo ea inficit, ad cutem feratur. Adhæc
flauæ, & rufæ, & ceu rubræ deiectiones, à flaua rubráq;
bile colore imbuuntur, vt quæ æruginoſæ ſunt & por-
raceæ, quæque caulium imaginẽ referunt, ab huius ge- E
neribus humoris procreantur. At nigræ interdũ ex aſſa-
to excretóque ſanguine apparent, nonnunquam à peri
mente bile excernuntur. Atqui ſubinde variis quoque
inter ſe cõmiſtis coloribus imbuũtur, quæ iã dictis etiã
ſunt peiores, quòd humores plurimum vigere denun-
tient. Porro omnes hi humores quos enumerauimus, ſi
facilè & citra dolorem, atque in die iudicatorio coctio-
ne præeunte excernuntur, & æger leuior aliquãto inde
fiat, omnino ſalubres eſſe cenſentur: ſin cõtrariis de cau F
ſis eueniant, cõtrà quoque de iis ſentiendum eſt: nan-
que eas animi defectus & deiectio, ſenſus item priua-
tio & delirium, necnon proiectatio, & quãdoque mors
repentina comitatur. Cæterùm huic ſermoni annecten
di ſunt, & qui à ventriculi aliqua intemperie enaſcun-
tur affectus, (quos Græci κοιλιακὰ πάθη appellãt): nam vbi
refrixit incaluítve vehemẽtius, vel ſqualet & humet, at-
que in habitum iam intemperies abiuit, hæ affectiones
quæ ab ipſo cœliacæ vocantur, exoriuntur. Qui iis corri
piuntur, ſitire & exigua febricula tentari, ac flaua rufá-
que deiicere, atque frigidorum appoſitu iuuari cernes: G
alios rurſus tardè concoquere, atque vtplurimum nihil
ſitire, & cruda aluum reddere videbis: ſic qui ob humi-
ditatem nimiam laborant, anguntur, & liquida ſubpal-
lidáque excernunt, qui verò ex ſiccitate malè habẽt, iis
parum ídque colliquatũ ſecedit: hi plus ſitiunt, & ægri-
us curantur, ac magis cõficiuntur liquãtúrque, quòd na
turalis corporis humiditas exhauriatur. Vomitus ven-
tríſque fluxus eos malè habent, & eorum quæ deiiciũ-
tur malitia offendit: ſed maximè excretorum quantitas
nocet, quia quum pluſquam par eſt euacuatur, vnà cũ H
excretionibus calor exhalat, exſiccatúrque corpus, ac
ob copioſiorem euacuationem, iam ali deſinit. Deſidẽ-
di verò frequẽs deſideriũ, quod τεινεσμὸν vocant, & alui
difficultas, & quæ vulgò nuncupatur hepatica, tũ dyſen
teria, tũ liẽteria, nõ magis quantitate quàm malitia in-
terficiunt: nã quũ bilis perquã acris ac æſtuans fuerit, &
inteſtina affectibus excipiẽdis opportuna, ipſa inter e-
grediendum deglubit ac abradit. Atq; ſi vitiũ eſt in in-
teſtino recto, τεινεσμὸς appellatur, eo quòd loc⁹ affectus
τείνεται (id eſt extenditur) atque ad excernendum vi co-
gitur. Nihil in cõtinua violẽtáque hac excretione quòd
ſit alicuius momẽti deiicitur, præter mucoſa quædam,
ſubcruẽta, liquida, lentáque, & quæ ægrè auelli queũt.
Quare ob aſſurgẽdi potius aſſiduũ laborẽ, quódq; diſtẽ
datur & vehementius ſollicitetur quàm ob deiectionũ
copiã, ægri vires exoluũtur. Quòd ſicubi mordax hic hu
mor in inteſtinis hæſerit, radit, ac ad deiiciendũ ſtimu-
lat, ac Græcis δυσεντερία, (noſtris fere alui difficultas, &
quibuſdã tormina) nominari ſolet. Locũ autẽ patiẽtẽ do
lor qui nunquã ab ægro diſcedit, indicat: nã ſi eum in-
fra vmbilicum perſentit, affectus craſſa inteſtina occu-
pare putatur: ſin ſuprà vrget, tenuia obſidet. Proinde ſi
bilis quæ egeritur apprimè praua nõ ſit, cuiuſmodi eſt
porracea & æruginoſa: nam quæ à nigra cœpit alui diffi
cultas, exitialis eſt, neque febris vehemens, aut corpus
ſit putribus humoribus refertum, nihil magnopere eſt
metuendum, maximè ſi infra vmbilicum affectus affli-
git: ſin verò peiora fuerint quæ dominantur, non leuis
eſt metus ne homo occumbat. Atque vbi vitiũ eſt in re
cto inteſtino, alimẽti excrementa & affecti loci abraſio
nes, ſeorſum quæque ſecedunt. At vbi in altioribus lo-
cis offenſa eſt, cibi ſuperflua & affectus ramenta vni-
untur, ídque eo magis quo à ſublimioribus reiiciuntur.
Atqui quũ iã fæcum color & conſiſtentia ad id quod ſe
cundum naturam eſt accidit, dolores quoque leuantur,
& quæ à vulnere prodeunt, meliora & pauciora ſunt,
quippe quæ maiori interpoſito tẽpore egeruntur: quare
tunc curantem, tanquam periculum ſit euaſurus, melio
ra de ægro expectare oportet. Contraria verò in dete-
rius ægritudinẽ prolapſam eſſe ſignificant: & quum me
diocris eſt affectus, pauca ramenta & leuiter cruenta ac
mucoſa egeruntur: remittunt ſe dolores, & maiori tem
poris interuallo aſſurgunt: quòd ſi augetur, ſanguineæ
vtplurimum ſunt egeſtiones. At ſi magis adhuc ma-
lum increſcit, & vlcus iam depaſcere cœpit, primùm
ſanguis confertim defluit, deinde carnea ramenta, & eo
maiora quo ſunt deteriora, & graueolentia ac tantũ nõ
nigricantia decedunt: prauum demum præ cæteris ha-
betur, ſi cibũ æger faſtidit. Hac ratione, ſitne malignus
annon morbus, diiudicatur. At læuitas inteſtinorum,
(quam λειεντερίαν appellant), fere ex diuturniori alui aut
profluuio aut difficultate per commutationem & deci-
dentiam enaſcitur, tantóque eſt grauior quatenus fa-
cultati iam antea debilitatæ ſuperuenit. Vitium ex ipſo
ſanè nomine patefit, quòd læuia & quaſi lubrica facta
ſint inteſtina, vt ne ad breue quoddam temporis ſpa-
tium cibum retinere queãt: tale quoque propè accidit,
quale iis quibus ventriculi ſubuerſio euenire ſolet, qui
quòd ea quæ aſſumpſerunt tolerare nequeunt, denuò
reiiciũt: his ſi acidus ructus acceſſerit, ſpei nõnihil ſub-
eſt, retentricem concoquẽtémque facultatem ad ſe re-
dire, & fere aſſumptis concoctionem admoliri. Quum
autem ſanguis reiicitur, in id animum aduertere opor-
tet, num ſuprà an infrà decedat: illud enim ſemper, hoc
non ſemper malum eſt: ſiquidẽ nõnullis, vbi eius copia
nimium aucta fuerit, interdum infrà per inteſtina, aliis
etiã per ora venarum, (quas αἱμοῤῥοΐδας nuncupant) pro-
fluit. Verùm ille qui ab altioribus locis emanat, & ali-
quãdiu in corpore eſt moratus, nigrior eſt: hic verò pu-
rus, ſincerus, & qualis ex iam cæſis hoſtiis profluit. Nam
qui à iecinore decidit, alius eſt ab his, & carnium recẽs
mactatarũ eluuiei adſimilis. Atq; ille ceu ſuperfluus &
nimius, affatim effluens, & paucis ſurgendi laboribus,
ob onere febríque nonnunquã hominem liberat: at qui
præ iecoris imbecillitate & calore excernitur, opinio-
nem imperitioribus ac ſimplicioribus adfert, quaſi is
qui laborat, alui difficultate infeſtetur, quum tamen
res ita ſe habeat minimé. Nam hîc neque dolor inteſti-
norum cruciat, nec continua aſſurgẽdi moleſtia, & de-
ſidendi deſiderium adeſt, quin nec paulatim quidẽ ex-
cernitur: nam ſiquis eſſet aut dolor, aut grauitas, fere

cauſam inquirens iecur potius cauſari poſſis:quare illi remedia eſſent applicãda,ac facilè ſi opportuno auxilio ſuccurritur,euadunt. Verumenimuero qui per ora venarum exit, ægros à multis ægritudinibus impendentibus vindicat: nam qui illac moderatè fuerit purgatus,furore,melancholia,pulmonia,lateris dolore, tabe, ac oſculorum venarum apertione haudquaquam corripitur. At vbi hæmorrhoides temporis longinquitate familiares factæ fuerint, ſi rurſus ſupprimantur,præter quàm quòd ab iis quos recenſui, affectibus non liberãt,primùm onus, pigritiámque, deinde vertiginem tenebricoſam, etiam hebetudinem ac ciborum faſtidium pariunt. Atque ita viſcera attolluntur ac grauantur,& interdum inflammatio aut ſcirrhus, & hydropicæ quædam affectiones, ac vertigines oriuntur. Quòd ſi is qui olim ex more per ora venarũ (quas αἱμορροΐδας nuncupant)excernebatur,ad inferna delabitur, pedum ex ſanguine dolores excitat. Quòd ſi ad cutem feratur, multæ variæque puſtulæ (quas ἐξανθήματα Græci nominant)erumpunt. At ſi per aſſuetos meatus immodicè feratur, cruditates malóſq; habitꝰ, ac aquã intercutẽ progignit, vbi iã iecur,& vniuerſum corpus fuerit refrigeratum. Porro iis qui ſolita exercitia omiſerunt,aut pleniore victu vti cœperuntquàm antea,vel quibus cõſuetæ,è nare aut vtero,ceu in mulieribus,excretiones ſupprimũtur,aut quibus mos erat venã tũdere aliáve quapiã ratione ſanguinem vacuare,& conſuetudinem mutarunt,vt iã quia corpus vniuerſum peruadat,copia imbecillitáſque adſit, iis inquam primùm hæmorrhoides oboriuntur. Verùm cõtrà quàm hi omnes quos enumerauimus, afficiuntur qui doloribus laxioris inteſtini, (quod κῶλον vocant),aut tenuioris morbo,(εἰλεὸς,& noſtris quibuſdã cõuoluulus nominatur,)laborãt,aut quas torſiones,στρόφους appellant,& fames ingens torquet.

Fames ingẽs, quã βούλιμον nuncupãt (hic enim affectus magnã famẽ ſignificat)vẽtriculi malũ eſt,quo qui laborat,penitus cibũ auerſatur. Porro quũ praui humores facultatẽ famẽ ſentiẽtẽ offenderint, aut aliqua ſimplex intẽperies increuerit,veluti ſi acidi acerbique os vẽtriculi irritauerint,à ratione alienæ ac caninæ appetentiæ enaſcuntur: nõ ſecus quàm quum in aliis abſurdi ſucci in ore ventriculi coaceruãtur, diuerſorum generum ac ineptorũ appetẽtias excitãt:vt qui eo malo affecti ſunt, ne à cœno quidem, carbonibus,& teſtis abſtineant. Id quod liquere tibi poteſt,vel ab vtero gerentium vitio, (quod κίσσαν Græci,noſtri malaciã vocitãt).Atq; has quidẽ abſurdas ac à ratione abhorrentes appetentias,conuenientium medicamentorum vſu quiſpiã fortaſſe curauerit:at omnium(vt ſic dicã)ciborum, quibus animal coaleſcit,faſtidio,quòd iam emortua ſit ſentiens facultas, vix aliquis probè mederi perſanarévé poterit. Verùm quænam iis accommodata ſunt,poſtea fortè ſubnectemus,nunc inſtitutum agamus.

DE DIGNOTIONE SVPPRESSAE ALVI AFfectuúmque qui eam comitantur, CAP. XXI.

Itaque aluus inhibetur, quòd excrementa aliò deriuent ac commigrent. His autem vrinæ copioſiores, & ſudores ſuccedunt, & occulta perſpiratione pluſculũ digeritur:atque his nihil incommodi, ſi aliunde ſuperflua exploduntur,euenit,modò ea ad familiaria ſibi loca denuo reuertantur. At verò quibus aluus ſupprimitur,neque excrementa aliis meatibus egeruntur,hi variis doloribus cruciãtur,& ægrè tolerãt. Nam aut quòd quicquid in prioribus fæcibus erat humidi,exhalauit,ipſæque obduruerunt, ac quum lenta viſcoſáque pituita inteſtinis obductæ ſunt, naturalis egreſſus prohibetur: aut quòd inteſtina inflammatione tentantur, aut ob ictum,aut quòd humores quidam confluxerunt,vt ea ex re paulatim expultrix eorum facultas langueat,ſecedere non poſſunt. Quocirca cibos renuunt,& dolores inteſtina affligunt, & ructus mediocres accedunt qui ægrum principio modicè leuent. Verùm quũ malum inueteraſcit,inferna refrigerari,ac ſuperna magis incaleſcere incipiunt, quòd nimirum calor in ſeſe contrahatur,atque ita deinde fœtidum ac inſuaue quippiam eructat, quo non æquè leuetur. Ac primum humores cibique vomitu reiiciuntur,neque tantillũ ſpiritus infernè dilabitur. At dehinc,ceu malorum colophon eſt ſtercus ore redditum:quo tempore mors nullo pacto vitari poſſe cenſetur. Morbus εἰλεὸς (Græcis,& noſtris conuoluulus) nuncupatur,quòd inteſtinorum anfractus εἰλοῦνται (hoc eſt conuoluuntur), ob cauſas quas iam recenſuimus. Porro inteſtini laxioris(quod ſupra κῶλον nominari diximus)dolores,inflationes,& torſiones,illas,ἐμπνευματώσεις, has, vt dixi, στρόφους Græci appellant, ob præcedẽtem obſtructionem: quin & ob frigidorum humidorúmque edulıorũ nimiũ vſum creantur. Nam vbi frigidus victus plurimum pituitæ congeſſit, id inteſtina excipiunt, & potiſſimum laxum, quòd naturalis eius ſedes formatióque ei rei ſit opportuna, quúmque copiã ſua oneret,& qualitate infeſtet, neque facilè quòd lentore prohibeatur, exitum inueniat, inteſtinum laxum tendit,atque doloribus hominem circumcingit. Ac ſuprà humores & nonnunquam cibus vomitu expelluntur, infernè verò nihil facilè deiicitur. Quòd ſi clyſmate aut aliquo alio medicamento,quod confertim pituitam detrahere poteſt,ægro ſuccurritur, dolor mitigatur. Verùm ſi noxia pituita non ſeceſſerit, ſed aut in coxendicem, vel in veſicam procubuerit, iſchiadicos fieri, ægréque alios lotium reddere videmus. Porro ſi infeſtantes hi humores ad crura pedéſve delabuntur,pro ſua qualitate pedes afficiunt, ac ſimul atque paratam ſibi ita viam ſtrauerint, in conſuetudinem iam affectus abit,ac facilè quauis de cauſa ægri patiũtur. At qui ꝙ propter humores in corpore relictos qui nulla neque arte,nec meliori fortuna diſſipari excernique queunt,ſed in manus & pedes deferuntur, inde ægri podagra chiragráque corripiantur,id quidem tam à ſimplicibus quàm complicatis iis humoribus fieri conſpicimus. Verumenimuero præ cæteris omnium maximè podagras & arthritidas committit,qui ex continuis cruditatibus humor crudus coaceruari conſueuit. Nam quum aſſiduè peccetur, & crudis etiamnum cibis alii inſuper ingerantur, crudus colligitur ſuccus: ac quum neque vomitus caſu aut arte expellat,neque vẽter egerat,nõnunquã in laxiori inteſtino impactus,eos qui inde κωλικοὶ appellantur, dolores excitat:interdum ad coxendicẽ delatus,iſchiadicos,ita enim à coxẽdice(quod Græci ἰσχίον vocant)affectu nominantur,efficit:aliquando in veſicam irruẽs,vrinæ difficultatis fit cauſa. Quòd ſi nuſquã horũ locorum firmetur,ſed in manus pedéſq; diſpergatur,chiragras & podagras,itémque arthritidas generat. Atque hi tũ alii qui intus relinquuntur humores,ex victu præeunte,ægri tẽperamento,ætate, adhæc coloribus,qui in artubus effloreſcunt,diiudicantur: rubent enim artus quum à ſanguinis decubitu dolore cõflictantur,pallent autẽ potius ſi flaua bilis infeſtat,at ſi atra offendit, magis ſubliuido colore inficiuntur, quẽadmodum ſi pituita moleſta eſt, leui albedine notantur. Porro in cõplicatis humoribus, colores quoque ſibi mutuò permiſcẽtur, colorúmque imagines illis proportione reſpondere conſpiciuntur. Cæterùm tenuiores calidioréſque promptius, craſſiores verò difficilius difflantur: omnes tamẽ allata ope melius diſcutiuntur. Illud præterea nouiſſe licet, quod vbi in ventre inteſtiniſque copioſa pituita confertim fuerit cõgeſta, atque à calore quouis modicè incaluerit, craſſi, caliginoſi, & qui ægrè exitum inueniãt,ſpiritus enaſcuntur:qui dum in inteſtinorum anfractibus coarctantur, torſiones, & inflationes,niſi opẽ feras,excitãt. Hi poſtmodũ tẽporis lõginquitate, locũ qui inter peritonæũ & inteſtina intercedit,occupãt, ac hydropẽ eũ, qui ꝙ quum ægri abdomẽ pulſatur,tympani in morẽ intumeſcat, τυμπανίας dicitur,generãt. Atq; his notis affectus qui ex vẽtris & inteſtinorũ ſuppreſſione gignuntur,diſcernes. Quoniã autẽ & tineæ(ita ἀσκαρίδας voco),&tenues lũbrici(quos ἕλμινθας Græci nuncupant),& qui lati vocantur, inteſtina atque aluum occupant: vbi pauca de iis quoque verba fecerimus,ad ea quæ reliqua ſunt,ſermonẽ cõuertemus. Itaque vt in iis quæ foris apparent,quum à mediocri calore humor quiſpiam computruit, muſcæ, vermes, atque id genus inſectorum plurimũ generari cer-

nimus,ita & in aluo & inteſtinis fieri animo concipe. Ac
lumbrici qui in recto inteſtino gignuntur, & nunquam
ſurſum progrediuntur, parui ac tenues quique ægrum
ſtimulent & titillent, reperiuntur, (his Græci ἀσκαρίδες
nomen indiderunt). Reliqui, quas communi nomine i-
pſi ἕλμινθας,(nos,iam vt dixi,tineas & lumbricos voca-
mus),non vnum ac eundem tenent locum,ſed inteſtina
aluúmque obambulant, & per os nonnunquam aſcen-
dentes reiiciuntur. Eorum verò alii maiores,alii mino
res,& alii ſubalbi,alii ſubrubri ſunt: nonnunquam item
priuſquã in animal probè efformati fuerint, atque à ſe
inuicem ſeiuncti, non ſecus quàm tenuium funiculorũ
quidam globi excernuntur. Quòd autem in humorum
qui inteſtinis aluóque cõtinentur, putredine emergũt,
atque vtplurimum cum febre infeſtant, nemini non li-
quere arbitror. Adhæc quòd grauia & formidoloſa ſym
ptomata inferunt,etiamſi quæ ex ſymptomatis euenire
ſolent,fere non inſequantur,vel hoc quoque perſpicuũ
eſt:nam neruorum conuulſio,ſingultus,animi defectus,
proiectatio, ſenſus priuatio,vomitus, oculorũ cauitas,
& mediocris oris hiatus,atque id genus alia,aut omnia,
aut nonnulla iis qui clanculum lumbricos & tineas edu
cant,oboriuntur. Ex his deteriores ſunt quæ leuiter ru-
bent,& quæ inter morborum initia apparent. Vtræque
enim putredinis materiam vnde ortæ ſunt denuntiant:
nam ſubalbæ quæ ſunt, ex iugi ciborum cruditate gi-
gni viſuntur:reliquæ verò ex alimento quod in ſangui-
nem non eſt probè conuerſum, quódque iam putrilagi
nem contraxit, ac ex reliquis nonnullis eduliis percali-
dis procreantur, atqui quæ ex validiori putri materia
coagmentantur,viribus quoque anteire vidẽtur. Quòd
verò ſemper quæ ante ſtatum præfixúmque iudicium
prorumpunt,aut multitudine ſua oneri ſunt,aut faculta
tis retinentis imbecillitatem connotant,nos etiam pòſt
manifeſtius explicabimus. Porro tinea vna lata in inte-
ſtinis gignitur, quũ lentus & leuiter calidus humor in-
ternæ inteſtinorũ ſuperficiei illinitur,qui à calore quo-
piã in animal formatur. Hæc quãdoque in plura inteſti-
na porrigitur, interdum etiam per tota permeat, onus
tumorémque quẽpiam ventri concilians,& quicquid in
ventriculum edulii immittitur,prõptè abſorbens. Qua-
re qui illam fouent & nutriunt, haud facilè ferunt ieiu-
niũ,& cucurbitæ ſeminibus ſimilia aluo egeruntur : at-
que hoc eſt latæ tineæ in aluo genitæ inſeparabile indi-
cium. Porro ea nõnunquam in aceruum ceu globus cõ-
tracta, perpetua quadã continuitate cohærens excerni-
tur: interdum in cubitales & maiores minoréſque por-
tiones diſſecatur. Atque hæc adeo moleſta fera ſi ſemel
tota fuerit eiecta, haudquaquam ſanè denuo in poſte-
rum gignatur:reliquæ verò,quæ plures ſunt,propemo-
dum & in omnibus & perpetuò generantur,tanto pra-
uitate lata tinea inferiores, quãto tenues (quas ἀσκαρί-
δας vocari diximus)his antecellunt. Sed huic tractatio-
ni ita ſumma manus imponatur.

DE MORBORVM QVI PARTES GENITALES tum marium tum fœminarum tentant, dignotione, CAP. XXII.

Reliquum iã eſt vt de partibus naturalibus agamus,
& quot affectionibus corripi ſolent,explicemus:ac
primùm de iis quæ maribus fœminiſque cõmunes ſunt,
deinde de cuiuſque propriis loquẽdum. Itaque ſanguis,
pus,ſtrigmenta, & calculi per vaſa vrinatoria feruntur,
vrinæ itẽ difficultas,eiúſque ſuppreſſio, & quod vocant
profluuium in matulam accidunt. Ac ſanguis quidem
promanat, quum venæ renibus adhærentes dirumpun-
tur aut eroduntur,vel earum oſcula reſerantur,aut exſu
dant, διίδρωσιν appellant, nonnunquam ab ipſa quoque
veſica,eiúſque collo cruor profluit. Hæc autem diſtin-
guent affecti loci dolor & grauitas,quinetiam ſangui-
nis qualitas quantitáſque,ceu in morbis thoracis antea
expoſuimus. Pus verò effunditur, quum iiſdem in locis
abſceſſus vel tuberculum fuerit enatum, aut ictus qua-
uis de cauſa illatus: nam quòd abſceſſus alibi collectus
per vrinam expurgetur, accidit quidem,verùm rarius:
atq; hi in renib⁹ aut veſica dolorẽ nullũ ſentiunt, niſi ſi
aliena quædã materia eò cõfluxerit,neq; hoc ſẽper. Ad-

A hæc,qui antea parte aliqua dolore infeſtabãtur, ea non
amplius dolẽt,quòd qui eũ creabat humor,iã ſit explo-
ſus. Calculi porro in renib⁹ primùm,vel veſica, coagmẽ
tãtur,quòd ſatis multa ſtrigmentorum vis ibi accumu-
letur:nã quũ tophus ex quibuſdã humoribus conflatus
& à calore exaſſatus eſt,ſempérq; cõfluẽtes arenulæ ad-
hærẽt,ac lẽtis quibuſdã ſuccis agglutinãtur, quæ colli-
guntur lapideã induunt cõſiſtentiã. Lapis è renibus ex-
itum quærens,colici quidẽ doloris ſpeciẽ præ ſe fert:ve
rùm diſtinguitur,quòd ille non perinde atque hic abdo
B men cingat,ſed ad pubẽ ipſámque veſicã, & interdũ ad
teſtes vſque dolor pertineat. Adhæc ſtrigmenta ibi in
matula ſubſident, & aliquando lotiũ non expeditè red-
ditur,nec aluus ſupprimitur, & quũ excernit,dolor in-
de non lenitur,& demũ in veſicã delapſus lapis,omnes
moleſtiæ mitiores leuioréſque efficiũtur. Quare ſiquod
egreditur,rectũ iter ac liberum nactũ fuerit,ægrũ mul-
tis doloribus vindicat:at ſicubi in veſica ſubſtiterit ipſe
tẽporis ſpatio increſcit,& in veſicæ ceruicẽ velut oper-
culum incubãs, vrinæ difficultates & ſuppreſſiones ex-
C citat:eſt quãdo etiã, dum huc illúcque per veſicã vaga-
tur,loca eius abradat, & ſi angularis fuerit ict⁹,infligat,
vt iam cruor púſque vnà cũ lotio reddatur. Atq; eo pa-
cto renũ morbos & inflãmationes(νεφρίτιδες vocãtur)ab
vrinæ difficultatibus quas lapides creãt dignoſces. Nõ-
nunquam quum craſſi lentique humores in veſicã de-
cumbunt,ac eius collum, per quod ceu canalem lotium
eiicitur,obſepiunt, vrinæ difficultates prioribus conſi-
miles generantur:verùm diſtinguntur, quòd nullæ ad-
ſint calculi notæ,quódque in matulæ infeſtantis humo-
D ris fruſtula quæpiam puri ſimilia, ſed dolore diſſidẽtia
ſubſidere cõſpiciantur. Atque hæc ſunt maribus fœmi-
niſque communia mala, vt & illud quod profluuium in
matulam vocant, quódque ob renum iecinoriſque an-
tecedentem calorem accedit. Nãque renes à venis & ie
cinore ſerum attrahentes, id in veſicam depellunt: ie-
cur verò à vẽtriculo,& hic foris potum deſiderat:qua-
re ſitis illis oboritur. Tenues admodũ & albæ ac copio-
ſæ vrinæ profluũt: nã quũ frequẽter & paulatim meii-
tur,alterius effectus nota eſt, & retẽtricis renũ faculta-
E tis imbecillitatẽ poti⁹ indicat. Porro ſeminis profluuiũ
(quæ γονόῤῥοια dicitur), coliſq; totius intẽſio (πριαπισμὸν
Græci appellãt),& eius reſolutio, peculiaria ſunt mariũ
vitia. Et in ſeminis quidẽ profluuio,neq; coles intẽdi-
tur, neque æger eadẽ qua ſanus afficitur voluptate,ſed
perinde acſi ſuperfluũ quiddã excerneretur, ſenſu pri-
uatur. Quòd ſi morb⁹ morã traxerit,neceſſe eſt vt æger
in colliquationem collabatur ac pereat:quòd pinguior
humoris portio eiiciatur,ac vitalis ſpiritus nõ parũ vnà
effluat. Cauſa autẽ eius eſt,aut ſeminalium vaſorũ flu-
F xus facilitas,aut impotentia, aut quòd ob enatam intẽ-
periẽ ſemen cõtinere nequeant, aut quòd humor quiſ-
piam mordax ibi abundãs ſtimulet. πριαπισμὸς verò eſt
permanens conſtánſque colis extenſio,ſumpſitque no-
men à Priapo quopiam, apud Græcos pro deo habito,
qui quòd eſſet incõtinentiſſimus, in tabulis arrecto pe-
ne depingebatur. Corripit autem hic affectus quum ca-
lidus craſſúſque ſpiritus in colem decumbit, qui vbi nõ
facilè egredi permittitur, penem vi extendit. Hi exiguũ
vel nihil ſeminis eiaculantur, ſentiunt tamen,quòd ſpi-
G ritus vnà excludatur: & leuari quidem ægri ita quadã-
tenus videntur: verùm denuo eodem malo corripiun-
tur,donec intenſionis cauſa fuerit ſublata. Coles reſol-
uitur, aut quòd nerui illi⁹ aliqua intẽperie debilitẽtur,
aut quòd ſpiritus eò cõfluẽs deficiat,vel meat⁹ eius ob-
ſtruãtur,diſſecẽtúrve. Sũt præterea æquè mariũ morbi,
inteſtinorũ aut omẽti in ſcrotũ prouolutio, vt & aqua
quæ ibidẽ colligitur, Græci ἐντεροκήλην, καὶ ἐπιπλοκήλην,
καὶ ὑδροκήλην, (noſtri inteſtinorum & omenti, & aque-
um ramicem nominant): quorum deterrimus eſt inte-
H ſtinorum, minus malus omenti, & facillimus curatu eſt
aqueus. Accidit autem ramex inteſtinorum, quum diſ-
ciſſo peritonæo inteſtina procidũt, atq; ita in ſcrotum
deuoluuntur: idque ſiquis ex alto ſe præcipitẽ dederit,
aut obnoxius ſaltauerit, aut cõtẽta magis voce procla-
mauerit, aut pondus aliquod à terra attollere conatus

fuerit,vel concitatius cucurrerit,aut eiuſmodi quædam A
priores notæ morbum patefaciunt. Eadem quoque de
cauſa omentum prolabitur,quum laxato peritonæo de-
orſum proruit. Aqueus denique ramex nihil aliud eſt ni
ſi humores quidam lēti craſſique qui in tunicam quam
à putaminis vt videtur forma ἐλυτροειδῆ nominant aut
in ſcrotum procumbentes, ramicis imaginem exhibēt.
Atqui hi ſunt virorum peculiares affectus. Verùm plu-
res ſunt fœminarum morbi,quòd vteri vitiis obiiciun-
tur:ac primùm perinde ac reliquæ omnes corporis par-
tes,intemperiebus tentatur: nā à quacunque id fiat cau B
ſa,incaleſcit,refrigeratur,exſiccatur,&humectatur.Præ
terea venæ matricis ampliores redduntur,quòd purga-
tiones vel ſupprimātur,vel immodicè profluāt. Suppri
muntur autē quum meatus obſtruuntur,vel præcludū-
tur,aut cōniuent:quinetiā quum vterus in latus torque
tur, aut immodicus medicamentorum cohibētium vſus
præceſſit,aut ſanguis aliò fluxū auertit:inſuper & in lō-
gis morbis,& inediis,ac pluribus exercitiis,atque etiam
ob inflammationis lentorē idem euenit:conniuet por-
ro præcluditúrque vterus quū nimia ſiccitate ſqualet. C
Cæterùm copioſiores purgationes erumpere ſolent,ob
ſanguinis copiam, aut medicamentorum venarum ora
reſerantium vſum,vel quòd familiares conſuetǽque a-
liæ excretiones inhibentur,aut mordaces humores ſti-
mulant,vel ſolitæ exercitationes ceſſant. Anticipant au
tem vel ſolito magis poſtponunt,quum vterus laborat,
aut eundem dierum numerum circuitus non obſeruāt,
& quæ immoderatius purgantur, pluſculum temporis
purgatio accelerat: quæ verò minus,tardior eſt. Demū
ſanguis menſtruus aut ſincerus emanat,aut bilioſis pi- D
tuitoſiſque quibuſdam humoribus admiſcetur. Proin-
de in ſuppreſſionibus poſt alterum iam elapſum men-
ſem,pōdus toti corpori oboritur.quòd renes,ilia,ac fœ-
mora capútque cōprimat. At vbi quatuor menſes præ-
terierunt, ea omnia augentur, aluúſque quinetiā intu-
meſcit, & aquæ intercutis ſpeciē præbet, & quinto ſex-
tóque menſe magis malum inualeſcit. Quòd ſi quæ ſup
preſſa fuerunt proruperint,omnia leuiora reddūtur mi
tioráque: ſin minus,ſed cum alieno calore inueterauе-
rint,ſuppurabūt,& matrix aliqua iliorū parte in mucro E
nē faſtigiatur, atq; inde quæ affligebāt quibuſdā erum
punt,atque vtplurimū vnà cū morbo anima emittitur.
Etenim facultas iā antea debilitata, cumulatā euacua-
tionē,& præcipuæ facilíſq; ſenſus partis ſuppurationē,
prōptè perferre nequit. Hæ cibū faſtidiunt,& febres er
rantes ac exiguæ, & inſuauis expirationis ſenſus obori-
tur,ſuperna graciliora fiunt, coloréſque arquatis ſimi-
les redduntur,ac vrinæ rubent,& magis contenta,quip
pe quòd in matrice ſuperfluum erat, in veſica ceu per- F
colatur. Quæ verò immoderatius expurgantur,iis pri-
mùm ſtomachus exoluitur, quòd vnà cum ſanguine ca
lor euaneſcat,deinde in malum habitū incidunt, & va-
ria tum colore tum cōſiſtentia excernunt. Hic quoque
qui ruber albúſque dicitur fluor,cōſiſtit, quorum quiſ-
que exuperantem in corpore humorem indicat,ac in-
terdum varia ac bilioſa excernuntur. Quòd ſi morbus
longius progreditur,principio graciles ac decolores e-
uadunt, dehinc refrigerato iam iecinore intumeſcunt.
Quin & immoderatis vacuationibus aqua intercutem
ſuccedit, quòd prout apparet,ſimilia iis accidāt,tam in G
familiarium egeſtionum retētionibus quàm vacuatio-
nibus quæ modum excedūt:etſi variæ ſint comitātium
ſymptomatum efficiētes cauſæ. Præterea inflammatio,
ſcirrhus, eryſipelas, ictus, & abſceſſus, non ſecus quàm
alias partes, vterum quoque affligunt, ac tantum inter
ſe diſſident,quātum ſenſu & principalitate pars differt:
hǽcque doloribus, & digitorum cōtactu,atque iis quæ
inde effluunt dignoſcuntur. Verumenimuero mola,
quæ alius eſt ab iis quos recenſuimus affectus,alia quo-
que ratione dignoſcitur: eſt enim hic tumor quidam H
carneus,vterum implens,vtplurimum quidem conſiſtē
di initium à ſemine minimè prolifico ſumens, attamen
nonnunquam ſua quoque natura vulua eiuſmodi vitiis
implicatur. Augetur porro perinde acſi fœtus inclu-
deretur:& quòd conſuetus ſanguis ibi abſumitur, nihil

quicquam emanat: adhæc temporis progreſſu incremē
tum tumórque ventri accedit, & ſimpliciores deceptæ
ſe vterum gerere arbitrantur: nam quòd vterus imple-
tur,vanam quandam imaginem exhibet,ceu prægnans
ſit. Quapropter ſi fortè onere oppreſſus vterus dirum-
pitur,& mola prolabitur, ab errore ſimul ac affectu viri
dicantur: ſin autem nouem mēnſes prætergrediuntur,
error quidem detegitur, verùm à morbo non abſoluun
tur. Atqui id digitorum contactu diſcernitur,quippe os
vteri nōn eo pacto quo prægnantibus affectum eſſe re-
peries,ſed aut inflammatione aut ſcirrho tentari,aut in
latus detorqueri. Ac motus qui adeſſe videtur, nun-
quam dum quieſcunt ſentitur, ſed in quancunque par-
tem quæ ita laborat inflectitur, in illam plenùs quoque
vterus corruit:quod ſanè in iis quæ reuera grauidæ ſūt,
haudquaquā contingit: ſed & venter non eſt tactu le-
uis,ac laborantes implacidæ ſunt,& plurimum inſuaui-
tatis perſentiunt. Cæterùm vterus foras procidit ob re-
num ictum,& ex alto præcipitiis,aut quòd inter parien
dum nimio nixu fœtum expellere conantur, aut quum
muſculi à quibus vterus depēdet,diffringuntur, vel ner
ui laxantur. Atque hæc fœminarum vtero euenire vidē
tur. Porro in conſpicuis pudendi partibus aquoſi rami
ces innaſcuntur, quum craſſi lentique humores eo de-
cūbunt. Cæterùm vterus ſtrangulatur plerúnque ſteri-
libus,attamē & viduis:& mali cauſa eſt genitura mulie-
bris,aut quòd meatus ſeminalis præcluditur. Proinde
hæc genitura quum copia ſua onerat, & temporis ſpa-
tio,quem obtinebat calorem exhalat,propemodum ve
nenatam temperiem contrahit. Quare vbi ad excretio-
nē motu cietur,& ea fruſtratur, retro remeat ac ſurſum
repit,ac vterus vnà cōuellitur,& inviſcera ingruit. Itaq;
ſi rectà ad cor ſuo impetu fertur, & lethales ſuos vapo-
res eò trāſmittit,refrigerat id,ac reſpirationem plurib⁹
horis intercipit,& pulſu ſpoliat, aut eū deprauat: ſin au
tē ad iecur aut ventriculum aut lienē protepit,lōgè mo
deratiora priorib⁹ comitātur accidētia,pro partis prin-
cipatum obtinentis ratione, ac eius cum corde vicinia:
quoniam ex iis quæ cōſenſui peculiaria ſunt,loca quo-
que quæ vterus impetu ſuo affecerit, deprehenduntur
ſiquidē viſcera ea attolluntur, ponderéque premūtur,
ac homo ægrè ſpiritum ducit. Sedātur autem hæc, ſi vte
rus deorſum deductus in priſtinā ſuā ſedē reuertitur,&
murmurill⁹ quiſpiā præcedit. Quinetiā in coxas,aut ilia,
in podicem item ac veſicam delabitur,quæ pondere op
preſſa, ac à muniis ſuis præpedita, locum quem vterus
occupat, innuunt: claudæ enim inde efficiuntur, aluúſ-
que ſupprimitur:atque ob hūc nimirum vteri inceſſum
vrina difficulter & guttatim redditur. Eorum quodque
lenitur quū iam ad propria loca vterus receſſit. Habes
de partibus genitalibus tractationem ſatis,iis quidem
qui breues eſſe ſtudent, ſupérque explicatam.

DE SVDORIBVS ET EXANTHEMATIS, QVAE in cute effloreſcunt, CAP. XXIII.

Cæterùm quia ſuprà de iis quæ excernuntur, quan-
tum res poſtulat expoſuimus,relictus eſt autem ſer-
mo de ſudore, operæpretium fuerit eius quoque memi
niſſe,atque in eo præſentem librum,vtpote iuſtam ma-
gnitudinē adeptū,concludere. Itaque in nullis qui cor-
pore bene valent, ſudorē vnquā prorūpere conſpicies,
ſed ſi modicè quis exerceatur, aut rarefiat, aut copia
vim inferat,vel anni tempus vrgeat, vtplurimum tunc
ſudores proliciuntur. Atque hi qui in ſanis etiamnum
profluunt,nihil peregrinū denuntiāt: verùm qui in fe-
brientibus, aut qualicunque parte corporis onus ſuſti-
nentibus, nōnunquā emanāt, materiæ impetum eò ver
gere ſignificant. Porro omnis ſudor bonus eſt ſi coctio
præcedit:ſin minus,malus habendus. Frigidi & glutino
ſi,quíque toto corpore non effunduntur, nec turmatim
& velut in grumum globati,ſed exiguorum milii grano
rum inſtar erumpunt,aut morbum non leuant, ſed po-
tius exacerbant:morbi longitudinem,partium dolores,
obſtructiones,copiā, cruditatē, atque interdum mortē
cōnotāt:nam frigidi, cum acuta quidem febre, mortē,
cum mitiore verò,morbi longitudinē indicant. Adhæc
glutinoſi, cruditatem, humorúmque lentorem, vt qui

aliqua corporis parte tantùm effluunt, eam morbo vrgeri nuntiant. Qui verò ſpecie milium referunt, meatuum anguſtiam, facultatiſque expultricis inertiam oſtendunt. At qui morbum exacuunt & exacerbãt, haud mediocrem vigentis humoris multitudinem notant. Et quemadmodum qui fluere prohibentur, plurimum nocere conſuerunt, ſic ſi cumulatius eruperint, primùm vires exoluunt, natiuúmque calorem digerunt & diſſipãt: deinde vbi creuerunt, ſyncopen adeo, & refrigerationem, vt ex ipſis vtique pulſibus eorum cuiuis diſcere promptum eſt, inferunt: ac tenuiora quidem excrementa in ſudores abſumpta, ita cutem egrediuntur: verùm craſſiora, atque idcirco difficilè exitum inuenientia, videntur ibi in cute ſubſiſtere, & ita paulatim diſcuti: inde enim prurigines, & ſcabioſi affectus: necnon multa variáque exãthemata & papulæ exoriuntur. Siquidem aliis, veluti ſi ab vrtica aut culicibus eſſent demorſi, in cute quædam effloreſcunt, quæ modò permanent, modò reuertuntur, ac craſſitiem, aut copiã, aut expultricis facultatis imbecillitatem commonſtrant. Nonnullis verò rubræ aut purpureæ, vel etiã nigræ emergũt, quales ex pulicum cimicúmque morſibus quotidie nobis apparent: atque hæ haudquaquam promptè redeunt, vt pote quæ ex tenuiori pauciorique materia enaſcantur. Cæterùm ex rubris deteriores ſunt purpureæ, & omnium peſſimæ, nigræ: quippe quæ mortem plerunque denuntiant. Quòd ſi fuerint commixtæ, earum naturam ex abundante humore, atque alia naturalium facultatũ cõſtitutione coniicies. Aliquibus & quales ſudores, *ἱδρῶα*, (& noſtris ſudamina) inde nuncupantur, erumpunt, nec quicquam mali portendunt, ſed è materia ad cutem ru-

A ente gignuntur. Producit ea ſalſus & mordacis qualitatis particeps humor, ac pungunt ſenſúmque vellicant & diſcuti deſiderant varios pruritus excitantia. Horum quædam, quum ſcalpuntur, ſanguine manant: alia ſubcãdidum vel leuiter pallidum humorem expuunt, vt inde vigentem ſuccum colligere liceat: quoniã illæ ſalſæ pituitæ, hic verò bilis flauæ, & primus, acrioris ſanguinis potius nota eſſe videtur. Nonnulla demum in ſcabioſos affectus commigrant, & exulcerationes exanthematis ſuccedunt: quippe ingentiores, quique maiorem proritandi vim obtinẽt, quòd craſſior & quæ difficilius meatus permeat earum ſit materia, pruritus excitãt. Atque hîc de ſudoribus & exanthematis ſermoni finis imponatur. Verùm quoniam auſter iam ſpirat, & tempus eſt tibi abire, faxit Deus vt felix terra marique proficiſcaris, nec aduerſi quicquam contingat, & lætum nuntium referas. Nos verò quoniam in iuſtam molem excreuit liber, hîc finem facere eſt æquũ: atque vbi redieris (ſiquidem diuina benignitate ſuperſtites erimus) reliquũ argumẽti abſolutum, in præmium bene obitæ legationis, exoptatique aduentus perſoluemus. Quare in præſentia aliò ſtudium conuertamus: haudquaquam tamẽ illos amicos imitantes, qui eos quibuſcum amicitiã inierunt, præſentes tantùm obſeruant, & coram nihil non promptè pollicentur: verùm ſimulatque continuas conſuetudines neceſſitas quædam diremit, ſtatim amicitiæ fœdera diſſimulant violántque, & eius ius atque honeſtum è memoria deturbant. At nos perinde ac iam antea tuo ære tibi obſtricti, reliquũ quoque pollicitationis conficiemus.

D

ACTVARII DE METHODO MEdendi liber II.

Præfatio.

QVONIAM, quum felicibus auibus ad eam ob quam mittebaris, legationem nauigaturus flante auſtro è portu ſolueres, nondum promiſſis plenè ſatiſfactum erat, nos quidem ab incœpto deſtiteramus, quòd eam tibi gratiam repoſitam vellemus, & aduentante iam vere, tuum è peregrinatione reditum auidè expectaremus. Metuebam enim (vt verum fatear) ne quem tibi deſponderam libellum, ad vmbilicum perductus, clãculum nobis elaberetur, & ſecundus, ſiquid inde cõmodi vtilitatiſve accedere poſſit, eo perfruereris. Nã quum amicus noſter ſingularis, & pater ſapientiſſimus, quique rerum ſenſilium illecebris nõ delinitur, ac philoſophiæ dignitatem ex ratione virtutéque viuens, tuetur, quantum ei qui ad intellectualem ornatum excurrit, licet mihi, ter honorandum caput (intelligis, ni fallor, me de præſtãtiſſimo Ioſepho loqui) efflagitaret, vt ei libellũ de viuendi formula ſpiritui animali accommodata, ederem: promptè libẽtérque parui, & quantum ſpoponderam ſatiſdedi: ſi nullã aliam ob cauſam, vel ob eam ſaltem, vt nihil tergiuerſatus id amicitiæ concederem. Verùm quum in ea tractatione, huius quoque ad te libelli mentionem fieri oporteret, ipſéque vt deſcriberetur exigeret, haudquaquam eadem iam facilitate ei iſthuc cõceſſi, quòd tibi primũ eam gratiam veluti reconderem & ſeponerem. Attamẽ id quidem illi ſum pollicitus, me vbi reuerſus eſſes, & librum integrum & abſolutum à nobis accepiſſes, illi quoque exemplar accommodaturum. Tribuit enim nobis plurimum, neſcio qua de cauſa, num amicitiæ neceſſitudinique obtemperans, an quòd in nobis aliquid ſe dignum inuenturũ eſſe cõfidat: cupítque hunc quoque librum noſtræ erga illum beneuolentiæ nõ eſſe expertem: ſed & hunc præter iam diuulgatum habere cõtendit ac nititur, vt quum ipſe amicitiam medicámque facultatem colat obſeruétque, hic noſtræ qua illum cõplectimur, inuiolatæ amicitiæ ſit monimentum. Proinde quum tu ſuauiſſimus nobis amicus redieris, & nos, prout polliciti ſumus, reliquum libri primò iam apponimus, & illi promiſſum exoluere cupimus, quòd non minus illius amor, vt quamociſſimè poterimus edatur, perſuadeat. Atque ab amicitia ſincera abſit omnis inui-

E diæ liuor, quum intelligas quòd quò citius librũ tranſmiſerimus, illi item aliquid gratiæ referemus. Sed quod ego de te qui præſtantioribus obtemperas, animo concipio, id ipſe reipſa præſtas, quin potius te in primis melioribus cedere, ac apprimè virtutem philoſophiámque excolere, teſtari poſſum: vt nihil mihi metuendum ſit, ne tu, quem iam olim egregiè perſpectum habeo: aliter atque ego, ſentias. Cæterùm hæc ioco potius quàm ſerio, vt noſti, huic loco inſerui, quare iam tempus eſt vt propoſitum argumentum aggrediamur. Et quoniam in

F ſuperiori libro de temperamentis, & naturalibus facultatibus, adhæc de inſtrumentaliũ præcipuarúmque partium affectibus quod congruum erat pertractauimus, necnon de pulſibus, & vrinis cæteriſque quæ per excretiones reiici conſpiciuntur: reliquũ eſt vt in præſenti de febribus atque morbis qui ſumma corporis cute hærent, deinde qua curandi ratione ac via tollantur, agamus, ita enim tractationis nexus optimè cohærebit. Ac quæ ex prædictarum præcipuarum partium inflammatione, aut intemperie quapiam ſupra modum aucta,

G febres ſuccenduntur, cauſa omnis in illas eſt conferenda, quòd nimirum adeo excalfecerint, vt ad cor vſque calorem tranſmiſerint, atque idcirco febrem excitarint. Nunc verò de vniuerſalibus potius febribus loquendum eſt, vt omnium cauſæ diſcriminàque tibi innoteſcant.

DE AGNITIONE FEBRIVM, CAPI. A
QVum ergo nihil aliud ſit febris niſi ob anteceden
tes cauſas, externi caloris incrementum, multa
variáque particularium febrium genera oboriuntur.
Aliæ enim diariæ,(Græcis ἐφήμεροι πυρετοί):aliæ continuæ
& continentes,(illas συνεχεῖς, has συνόχους Græci nomi-
nāt):nonnullæ intermittentes,& aliquæ quòd in habi-
tum iam tranſierunt,ἑκτικοὶ appellantur. Et diariæ qui-
dem ex ſolo ſpiritu plus ſatis excalfacto: continuæ ve-
rò ex putribus quibuſdam humoribus,vt hecticæ,quòd
in habitum cordis febrium vitium abierit,committun- B
tur. Harum omnium maximè moderatæ ſunt quæ dia-
riæ nominantur, quippe quæ è mediocri quadā occaſio
ne enaſcuntur: quædam enim ex ambientis frigore aut
calore:aliæ rurſus ex ira aut dolore, aut cura, quemad-
modum nonnullæ ex cruditate, vel laſſitudine, vel alio
quopiam eiuſmodi gignuntur. Vocantur autem dia-
riæ, quòd vno fere die deſinant: ſunt tamen ipſarum
quædam, quæ in quartum vſque extenduntur. Atque
hæ oriuntur quum corpus non eſt impurum. Quòd ſi
cacochymia quæpiam, aut alia incendio apta materia C
latuerit,ea ceu originem, diariæ calorem nacta, affe-
ctum in febrem quæ ex putredine conflatur, commu-
tabit,nec amplius iam vt diaria, ſed vt febris ex putre-
dine finietur. Neque id mirādū eſt, quando etiā diariæ
nonnullæ in hecticas,velut poſtea pluribus docebimus,
delabuntur. Ac diarias febres facilè diſcernes,facilli-
méque curabis: verùm quas putredo genuit, non ita
prómptè,eas tamen procedente oratione dignoſcere e-
tiam diſces. Proinde diariæ complures cauſas habent
euidētes, frigore nimirum, vel calore,aut dolore,iráve D
aut laſſitudine, atque id genus reliquis antecedētibus.
Vrinæ in his vtplurimum non carent coctionis indi-
ciis. Pulſus celeriter dilatantur,nec præpropere intro
mouentur:differunt tamen inter ſe,pro antecedentium
cauſarum diſcrimine: quarum principia ſi non ignora-
ueris, modos quoque quibus alterari conſueuerunt in-
iecta manu diiudicare commodè poteris: adhæc ægri
in tolerando leuitas, ſolutionis in diariis celeritatem
tibi ob oculos proponet. Cæterùm febres quæ ex pu-
tredine fiunt, aliæ continuæ & continentes,reliquæ in- E
termittentes vocantur, atque illarum quædam eūdem
ſeruant tenorem,vigorémque,(ἰσοτόνους καὶ ἀκμαστικοὺς πυ-
ρετοὺς Græci nuncupant,) quòd vna eadémque ſit febris
vis,aliæ ἐπακμαστικοὶ dicuntur, vtpote quæ vnà cum fe-
bris robore vſque ad ſolutionem progrediantur: non-
nullæ παρακμαστικοὶ nominātur, quarum vſquedum de-
ſinunt vigor paulatim ſe remittit. Porro continentes
(Græci, vt dixi συνόχους) peculiari nomine appellamus,
quæ ex ſanguinis nimio feruore accenduntur. Conti-
nuas verò,Græcis συνεχεῖς nominatas, eas potius dicim⁹ F
quas humorum variorum putredo committit. Ex inter-
mittentibus autem aliæ quotidie, quædam tertio, aliæ
quarto quoque die reuertuntur,vt & nonnullæ tardius
quinto aut ſeptimo redire ferūtur:ſunt quoque quæ in-
ordinatis acceſſionibus repetant,quas illi πλανῆται,(nos
vagas atque erroneas nominare ſolemus.) Quæ ſingulis
diebus accedunt, quotidianæ appellantur, atque ex pi-
tuita quæ extra venas putruit,cōflantur. In iis vrina cir
ca initia cruda eſt,ſubcādida aut perturbata: pulſúſque
contractionis velocitate,materiam quæ ſuccenditur in
dicat. Horror ergo eas primùm prehēdit, pulſúſque in- G
æqualitas ac tenuitas:deinde ſuccenditur febris,& de-
cem & octo horis,aut paulo plus minúſve per acceſſio-
nem occupat, nec vllo plerunque cum iudicio ſenſibili
deſiſtit. Quarum autem acceſſio tertio quoque die acce
dit,eæ ex flaua bile,quæ & ipſa extra venas vagatur,cō-
ſiſtunt. Hæ quum rigore vtplurimum inuadunt,dehinc
febris vſque ad horas fere duodecim extenditur, licet
nonnunquam plus minúſve perduret, pro humoris vi-
delicet craſſitie ac copia, & virium ægri robore, cutiſq; H
perſpiratu facili. Nullæ hîc in vrinis coctiones ſub initia
apparēt, & colore flauæ rufæve viſūtur, ſúntque illæ ca
lidiores, quæ liberaliori tinctura inficiuntur. Quædā ea
rum ſudore deſiſtunt,aliæ bilis flauæ vomitu,ac eius per
aluū egeſtione,& ſanguine è nare erumpente deſinunt.

Pulſus in harum inuaſionibus nō ſentiūntur,vt in quo-
tidianis parui ac inæquales. Atqui quæ poſt quartū exa
cerbātur,& quartanæ nuncupātur,ex ſucco melācholi-
co coſtituuntur. In his extrema primùm refrigerātur:
deinde ita febris viginti horas perdurat. Vrinæ tenues
ſunt & albæ,quæ poſtea perturbētur,& pulſus,qualis in
diariis. Cæterùm febris vnaquæque,ex anni tēpore,lo-
co,adhæc tēperamento, viuēdi ratione, ætate,atq; illis
quæ ſingulos humores augere ſolent,diſcernitur:nā ſi-
quis ex his comitātibúſq; ſymptomatis eas rite cōiicit,
exiguū(ni fallor)aut nihil quod ad exquiſitā dignotio-
nē pertinet,eum latebit. Atque hæ ſunt ſimpliciū inter-
mittentiū febriū notæ. Verùm ignorare nō licet,nōnul
las ipſarum aut ſibiipſis,aut aliis permixtas, multa inter
mittentiū febrium diſcrimina gignere:nám quæ tertio
quoque die accedunt, duplicatæ falſam quandā quoti-
dianæ imaginē præbēt, quòd iā ſingulis diebus repetāt:
ſed ab iis qui rectè iudicare nouerūt,ex acceſſionū ſpe-
cie,& comitantibus ſymptomatis arguuntur:nā qui re-
ctum poteſt de ſimplici tertiana iudiciū ferre, is facilè
duplicē quoq; diſcernet. Quæ poſt quartū reuertuntur,
ſi duplicātur,duob⁹ cōtinētibus diebus redeunt,vnóq;
intermittūt:quēadmodū rurſus,ſi fortè fortuna quarta
na increuerit, triplexque è ſimplici euaſerit, quotidia-
narū more ſingulis dieb⁹ acceſſiones infert. Verùm ha-
rū ſingulæ,eū qui accuratè ſimplicē diiudicare nouit,ſi
ue duplices,ſiue triplices fiāt,latēre nō poterunt. Quòd
ſi interdum quintanas,& ſextanas,& ſeptimanas,aliáſ-
que eiuſmodi,& præterea vagas nominari audiueris,ne
has quidē,ceu fieri nequeāt, nullas eſſe arbitrare: nam
quū quatuor in nobis humores reperiātur, ipſorū quiſ
que vbi immutatus eſt,multas variáſque ſuccorū corru
ptorum ſpecies generat: quare pro corrupti quoque hu
moris quouis dominio,etiā acceſſiones repetunt. Porro
vagæ & errātes,è turgēti quidē materia naſcuntur, ſed
quæ inordinato atque alii nōdum cōfecto alio accumu
lato cibo cōpeſcūtur ſimul & increſcunt. Cæterùm quē-
admodum duplicatæ ſecū febrium differētias cōſtitue-
bāt:ita & quum inter ſe permiſcētur,alia febrium gene
ra oriuntur: nā quotidiana modò cū tertiana modò cū
quartana miſcetur, adeo vt tres fiāt inter ſe cōſiſtentes
cōiugationes,& vnaquæque pro humoris in corpore re
dundātis natura, ſibi peculiarē parit acceſſionē. Atque
hæc ad febres interpolātes ſpectāt. Sed alia præterea eſt
cōtinuarum & interpolātium cōplicatio: nā nōnullæ ex
iis quæ cōtinuis acceſſionib⁹ vrgēt,aut quotidie,quādo
videlicet pituita in venis corrupta cōputruit, aut poſt
tertium,quum venæ bilioſo humore abundāt,aut quar
to quoq; die, quū atrabilaris humor in venis infeſtat,
cū prædictis intermittētib⁹ cōplicatæ, alias febriū dif-
ferētias cōſtituunt: nā modò quæ quotidiana acceſſio-
ne cōtinua eſt,cum quotidiana intermittēte, aliâs quū
ea quæ poſt tertium interpellat, quā etiā ſemitertianā,
(Græci ἡμιτριταῖον)priuatim appellāt:& demum cum ea
quæ quarto die intermittit,implicatur. Sic & cū ea quæ
poſt tertium exacerbatur cōtinua, interdū quotidiana,
aliquando tertiana, nōnunquā quartana & intermittē-
tes cōmiſcētur:eodē modo & cōtinua,quæ quarto quo-
que die acceſſiones obtinet,cum tribus his intermittē-
tibus permiſcetur:quarū ſi ſingulares ſimplicéſq; agno
ueris, in cōplicatis quoq; diſcernēdis haudquaquā ab-
errabis. Sed quia ĩterdū καύσους, & ἠπιάλους,ac λειπυρίας au
dire cōtinget, harū etiā cauſas & diſcrimina cognoſci-
to. καῦσος(quā noſtri ardentē vocāt)è bile nimis efferue
ſcente eſt, quando & è ſanguine feruido originem tra-
hit,ac vehementiſſimo calore vrget,& omnium facilli-
mè ad id quod res tulerit propendet, quòd tantū ardo-
rem natura non ferat: nam aut iudiciis cauſas moleſtas
abigit,aut in tanto alieni caloris impetu natura defati-
ſcit: ἠπίαλοι verò ſunt dictæ,quòd ἠπίως ἀλεαίνουσι,(hoc eſt
blādè mitéque tepefaciūt): non enim febrem vehemē-
tem accendunt: habent quidem horrorem euidentem,
ſed febris ſuccedens horrori proportione haudqua-
quam reſpondet: interdum vterque ſimul, & calor
& horror perſentitur. Frigidi & lenti ſucci modi-
cè putres, hunc morbum faciunt. Denique λειπυρίας,

ſatis magno horrore inuadit, verùm euidēs calor ei nō A
ſuccedit,velut ex ipſo quoq; nomine patere poteſt : nā
λείπεται πυρὸς,(hoc eſt igne,quod eſt calore deficit):nā op
pido quàm frigidus ſuccus ſũma cute innatās, in acceſ-
ſionum ſignificationibus ab excretrice facultate pro-
pellitur:quare horror comitatur,verùm calor nullus ac
cedit, quòd ne putredo quidem ei ſucco , qui ſatis ægrè
corrumpi ſua natura poteſt,aduenerit. Atque hæc ſunt
febrium quæ intermittunt, & quæ ſecus , genera. Su-
pereſt etiamnum aliud febris genus,quod ἑκτικοὺς,nomi
nant,omnium deterrimum, quódque propemodum cu B
rationem reſpuit. Vocant autem ἑκτικοὺς,quòd eæ in ha-
bitum cordis recipiantur: nam quum affectio (ita nunc
διάθεσιν interpretor)quædam afficiētis quum affecto ſit
familiaritas ac conſuetudo , quæ haud difficulter com-
mutari poteſt : & habitus , quod eſt ἕξις , ſit conſtans &
quæ ægrè elui poteſt affectio: nō iniuria febres quæ cor
afficiunt , eius calorem per affectionem immutaſſe di-
centur:quæ verò effecerunt vt calorem in habitum ad-
mitteret,ἑκτικοὶ peritioribus appellabuntur. Gignun-
tur hæ aliquando quòd diariis ſuccedant,vbi nimirum C
vehementiori ira exarſimus, vel mœrore curáque iugi
intabeſcimus: eas ſiquis principiis obſtet, curare facil-
limum eſt. Verùm quæ ob partium præcipuarum in-
flammationes , & ſcirrhos,& tabem , ac reliqua magni
momenti vitia committuntur,omnium ſunt longè peſ-
ſimæ, quòd natura duobus grauiſſimis malis reluctari,
propulſaréque nequeat. Naſcuntur quoque haud ſegni
us ex inueteratis maligníſque febribus , quum cor iam
ob præeuntē facultatis exolutionem vitium excipit.In-
ter has deterioris ſunt notæ quas ἑκτικοὺς & μαρασμώδεις D
nominant Græci, in quibus vitalis vis emarcuit conta-
buítque, à quibus ægri vt euadant fieri non poſſe puta-
tur. Itaque in omnibus hecticis febribus calor in toto
corpore ſuccenſus eſt , verùm etſi nunquā intermittat,
eum tamen fere æger minimè ſentit. At verò vbi cibum
aſſumpſit, aut excitatus alicui ſtudio obnixius incūbit,
ſe calidiorem fieri animaduertit: quod quum nonnihil
difficilius ſuſtinuerit,denuo in priſtinum ſtatum redit.
Pulſus iis parui ſemper ſunt & dēſi, atque vtplurimum
duri. Vrinas reddūt quales in hecticis enumerauimus, E
proportione generi morbi exceſſuíque reſpondentes.
Quòd ſi malum progreditur,oculi cauātur,collabuntur
tēpora, frōs mirum in modum aret,palpebræ tardè at-
tolluntur,oculi ſordibus opplentur,& tabe defluxioni-
búſque tentantur : & tandem in ipſo hominum cœtu,
aut aliis quibuſdam vitæ muniis nō ſecus quàm qui a-
nimo linquunt,emoriuntur . Porro illud quoque omni
um poſtremum ignorari haud decet,quòd iis qui hecti
ca febre corripiuntur,variè interdum eæ quas putredo
facit, implicātur. Verùm ſigna cuiuſque febriū ſpecies F
dirimunt : quæ quū iā antea ſint explicata,fruſtra nunc
iterū huic ſermoni infererentur , vtique quòd breuitas
quā in hac tractatione ſectamur, hoc nō ſuadeat. Qua-
re ſermonem de febribus hactenus ſatis ſit produxiſſe:
reſtat vt quæ neceſſaria ſupereſſe videntur , quantum
compendium exigit,annectamus.Et quoniam complu-
res morbi iudiciis finiuntur,cōſequens erit, vt poſtquā
affectus qui alicuius momenti ſunt, & febres recenſui-
mus,de iudiciis quæ tuta ſunt, & quæ non, déque in iis
iudicantium dierum potentia , diſſeramus, G

DE IVDICIORVM AGNITIONE, CAP. II.

Itaque quum iudicium, quā κρίσιν vocant, nihil aliud
ſit niſi expellentis facultatis , quò infeſtantia explo-
dat, excitatio , iudicia quæ præcedenti coctioni ſucce-
dunt, in indicibúſque diebus eueniunt,moleſtiarum re
miſſionem iis qui iudicantur adferunt: quæ verò ſecus,
recidiuā,aut difficiliorem tolerantiā,vel morbi lōgitu-
dinem,vel,quod omnium deterrimum eſt,mortem in-
ferūt.Iudicantur ergo ægri aut vomitu,vel alui egeſtio
nibus,aut vrinis,vel tinearū deiectionib⁹,aut ſudorib⁹, H
aut ſanguinis eruptionibus è naribus,aluo, hæmorrhoi
dibus, quēadmodum etiā ex vtero, velut fœminis vſu-
uenit. Adhæc in nōnullis & abſceſſus ſub ipſis auribus,
(παρωτίδας appellant,)& reliqui humorum decubitus,iu
dicii vim obtinuerunt: ſputa item quæ tuſſi redduntur,
& ſomni nōnunquam moderati, qui antea deerāt, quū A
acceſſerunt,ægrum à languoris impetu leuarunt.Cæte-
rùm non omnia omnibus ſunt familiaria, ſed pro ægri-
tudinis ſpecie,& ægri habitu,anni item tempeſtate,cō-
ſuetudine,ac ætate,oboriuntur: nā aliquibus vnum aut
duo, aliis plura quoque,ſed omnia conuenienter acci-
dunt,iis quidem quibus tuta ſalus promittitur. Qua-
propter ne quemadmodum qui in tenebris degunt,te-
mere hæc proferre videamur, age diſtinctionis lumine
orationem dirigamus , ac ſigillatim de iudiciis loqua-
mur,quò iis quæ cuique peculiaria ſunt, & quæ potiſſi- B
mū inſequitur affectio , cognitis,ita de cōplicatis quo-
que ſententiam feras,faciliſque tota tibi iudicii tracta-
tio euadat.Igitur quæ vomitu aut ſoluta aluo iudicātur,
primùm indicant materiam quæ febrim fecit ad ipſas
vſque venas non pertigiſſe:ſed in aluo ac inteſtinis pu-
trem accenſámque ſubſiſtere, & inde vſque ad cor alie
num calorem tranſmittere, qui temporis ſpatio ſubli-
miora petens,& homini negocium faceſſat, & naturalis
vitaliſque caloris facultatem ſuo imperio turbet.Dein-
de hîc onera,punctiones,& vrinæ magis alterātur.Ve- C
rùm ſimulatque quæ in nobis eſt ſeruatrix facultas ſe e-
mancipauerit,ſuique iuris fuerit,& incocta coxerit,at-
que ex coctis iam conueniētia ſibi ſumpſerit, quicquid
ſuperfluum inutiléque fuerit deorſum ſurſúmque pro
vicinia ac materiæ momento & propenſione,ceu exper
recta protrudit.Nam ſi antea coctionis nullæ extiterint
notæ,vires ægri potius non præpollere, nec eas materiā
turgentē ſuperare poſſe exiſtimabitur:quod quia quaſi
defatigatos eſſe ſignificet,lōgè peſſimum habetur , niſi
mordens quæpiā qualitas antè opportunam coctionem D
irritans,ab infeſtantibus humoribus vindicare nitatur.
Sed an ſic iudicādus ſit prænoſces,ſi affligētes humores
ibi magis vigere morbi genus denuntiabit : & ſi facilè
vomit,aut aluus ægro prōptè ſoluitur,neq; aliorū iudi-
ciorū notæ, quas poſtea docebimus,adſunt.Porro pri-
uatim per vomitū iudiciū expectatur,quū viſcera velu-
ti cōuelli,& inferius labrum moueri, ac vertigine corri
pi,& tenebricoſa quædā oculis obuolitare,& flaua palli
dáque ac varia cerni vidētur: hæc enim atque eiuſmodi
alia,ſi antea apparuerint,iudiciū per vomitū portēdūt: E
ſic per aluū, onera vētris inteſtinorúmq; murmura, itē
& punctiones inteſtina permeantes nuntiāt iudicandū.
Sanguinis verò profluuii iudicia corripiunt primùm,
quum eiuſmodi humor vigere cōſpicitur,ídque ex an-
ni tēpore,& viuendi ratione,adhæc ætate,cōſuetudine,
& demū ex ægri pulſibus,vrináque cōiectamus. Ac quū
per nares fluxurus eſt, viſcera conuelli,velut in vomitu
diximus,videntur,& ſplendores oculis obuerſantur.Et
ſi dextrū viſcus attollitur, nare dextra poti⁹ ſanguis flu
et:ſin ſiniſtrum,leua. Per hæmorrhoidas autē ſanguis F
erumpet,ſi renes pōdus ſentiunt,ipſáque venarum ora
inflāmatione tentātur,& quaſi titillata mordentur: ma
ximè ſi iis æger aſſuetus eſt,nec alia ſigna præcedunt,ac
materia turget. Verùm in menſtruis purgationibus,tū
ex ſimilibus,tum ex ipſo dierum circuitu,quid expectā
dum ſit,dignoſces.Sunt autem iis ſubrubræ & rubræ,ac
veluti cruentæ fere vrinæ,quòd ſanguis eò confluat,ac
moderatè ſuo colore inficiat. Sudores verò ſuccedunt,
quum quæ ex tertia coctione ſuperſunt, abundant exu-
perántque : quare & in vrinis hîc antea cōferta coctáq; G
ſedimenta,quæ ſublimius ferantur, apparent: & vndo-
ſus eſt pulſus, ac ſi manum in ſinum immiſeris , inſpe-
xeríſque, vaporoſus quidā ſenſus occurret, quòd vide-
licet id quod tenuius eſt prius diffletur. Vultum bo-
nus color decorat,ídque potius ſi ſanguis per nares pro
fluxurus eſt: deinde & in iudiciis quæ fiūt per ſudores.
Si tamen ſeroſus in venis humor exceſſerit ac putrue-
rit,febrémque inde excitarit,craſſæ & turbatæ vtpluri-
mum ſunt vrinæ:ſed quum iam ad iudicium impetu fer
tur natura, tenues & copioſæ feruntur , attamen longè H
ſupra eius quod bibitur menſuram : atque hoc iudiciū
per vrinas vocatur. At quum crudus eſt humor & anni
tēpus obſtat , ac propellens facultas id quod ſuperfluū
eſt protrudit , ſi affligens humor ad caput conuerti-
tur & foras erumpit, ſub auribus abſceſſus enaſcuntur,

quos παρωτίδας vocari diximus:quin & eryſipelata,atq; A
in collo extuberationes, è bilioſis aliiſve corruptis ſuc-
cis generantur:ſin humor deorſum delabitur, fiunt qui
vocãtur decubitus,(Græci ἀποσκήμματα dicunt):quòd ſi
noxius humor intro conuertitur,abſceſſus,quos ἀποστή-
ματα vocant,oriuntur:qui ſanè omnes alio rurſus vt cõ
coquãtur excernãtúrq;,opus habent iudicio. Atque qui
foras prodeũt meliores ſũt , faciliúſque iis ſubuenitur:
at qui intro recurrunt ,peiores quum ſint, maiori dili
gentia & fortuna proſpera indigent . Nam niſi infernè
per vrinas aut aluum decedẽtes,aut,vt in thorace quæ- B
ritur,tuſſi educti, diſrumpantur, ſunt quidem tempore
ſecundi,attamen prioribus affectibus nõnunquam de-
teriores cẽſentur.Fit autẽ in his quoque iudiciũ,quum
rumpuntur,& ſputa facilè educuntur. Quin & ſomni in
phrenitide ſimilibúſque morbis,interdum accedentes,
ſatis fuerunt , vt non leue eſſe iudicium exiſtimaretur.
Proinde in vnoquoque morbo diligenter ſpectandum
eſt,quis humor eum faciat, & quò vergat, & quod cui-
que iudicium ſit accommodatius, atque ita demum de
iudiciis coniecturam facere:alii enim ſudoribus,alii al- C
uo moliendæ ſunt aptiores:alii ſanguinis proflluuiis ca
piuntur, pro ætatis,anni,temporis,& victus,cõſuetudi-
nis item, & cæterorum quæ antè propoſuimus ratione.
Quòd ſi humores fuerint cõplicati , & huc illúcque ſuo
impetu ruant, non eſt à ratione alienum vt varia quo-
que iudicia fiãt:quæ pro ingenii tui ſagacitate,ex mor-
bi ſpecie motúque coniectans, citra difficultatem aſſe-
quêris. Quocirca in omnibus iis qui iudicandi ſunt,tria
hæc antea ſunt examinanda,ægri vires, turgentium hu
morum cõcoctio,& an ea quæ in iudiciis exiſtunt,quã- D
titati qualitatique humorum,qui vigere videntur,pro-
portione reſpondeant : nam quum vires defeſſæ ſunt,
omnia peiora ſunt reputãda: deinde ſi iudicia apparen
tia coctio non præceſſit,impotentiam,ob quam natura
euincere nequit,aut humorum copiam adeſſe,& ob id,
atque eius generis alia malignus eſſe morbus cenſetur.
Vnde aut dolores,aut animi deliquium,vel ſenſus pri-
uatio, aut delirium, vel eorundem recidiua, & in ſum-
ma nihil non deterrimum coniectura eſt expectãdum.
Sed & hoc peſſimum eſt,ſi alia aliorum loco,& quanti- E
tate minora feruntur : nam hæc & id genus alia ſunt no
tæ deterioris. Itaque ad ægrum ingredienti, priuſquam
alia aut ipſum tãgas,eius forma tibi decubitúſque cõſi-
derãdus eſt, adhæc reſpirandi facilitas,& an ſtertat,vel
anxius ſit,aut deliret,aut aliud pro alio reſpondeat, vel
tuſſiat, nihilque effatu dignũ reiiciat, vel aliud aliquid
adſit,obſeruãdum,antequã vel eum vel reliquos inter-
rogaueris. Dehinc percõtãdum eſt quid laboret , eáque
omnia cum illis quæ tu priuſquam ipſe narraret,colle- F
geras,conferre oportet. Poſthæc contrectanti pulſum
vitale robur, & num ipſe cũ iis quæ narrãtur apparént-
que cõſentiat,explorandum. Præterea ſi vrinæ,aut ex-
cretiones, aut ſputa adſunt, ea inſpicere quoque decet:
atque eorum coctionẽ,aut cruditatem, aliámve quãpiã
conſiſtentiam vel malignitatem ſpectantem, de dierũ
qui ab initio accubitus elapſi ſunt,numero ſciſcitari, &
an aliqua extiterint iudicia quærere: atque ita demum
omnia ſimul comparantem,victus rationem præſcribe-
re,& reliqua quæ ad dignotionem morbíque prænotio-
nem ſpectant,pronuntiare oportet. Nam ſi hac ratione G
ac via inceſſeris, parum aut nihil à verò & ſecuro aber-
rabis. Verùm quò certius euidẽtiúſque obuios morbos
dignoſcas,ſigna quæ malum bonúmve promittant, eo-
rúmque diſcrimina,quibus inter ſe maioris minoríſque
ratione diſſident,annectam. Sic enim diſtincta tracta-
ctatione , omnia facilia & procliuia eſſe videbuntur.

DE SIGNIS, CAP. III.

DEcubitus igitur omniũ optimus eſt , aut in dextra,
aut ſiniſtra:alii,niſi ex conſuetudine familiares fue
rint,ſunt deteriores:nam ſupinum cubare, imbecillita- H
tem potius,& pronum,dolorem in ventre & inteſtinis,
aut delirium notare putandum eſt. Membrorum verò
iactatio,& anxietas,niſi iudicium expectetur,ſunt prio-
ribus peiora. Delabi ad pedes,eóſque citra multum calo
rem ſtragulis eductos proferre, deterius eſt : nam ægri

A imbecillitatem,vitiúmque exolutionem connotat. Ad-
hæc & ea quæ in vultu apparent inſpectanda ſunt. Nam
oculi caui,tempora collapſa,naſus acutus,frons perquã
arida, non rectè audire aut cernere, aurium fibræ con-
tractæ , ſi oculi inuitò illacrymant , lingua ægrè volui-
tur & titubat, ſi mente eſt alienata , ſi ſopor aut vigilia
affligit , ſi oculi cruenti ſunt & inſtabiles ac palpitant,
aut eodẽ loco immobiles cõſiſtunt, & ſi cõniuentes pal
pebras nõ omnino cõmittunt,ſed alba apparent,neque
id ob copioſiorẽ alui fluxum cõtigit,ſi gemunt,quũ ta-
B men nullus dolor conſpicuus ſit,& ſi acutius & cum clã
gore loquuntur,& ſupercilium conuulſum eſt aut laxũ,
& ſi hianti ore dormiunt, & dentibus ſtrident, & præ-
cordia in tumorem ſublata & dura, quæ digitorum cõ-
trectationem non facilè ferant,habent,. Hæc enim & e-
iuſmodi alia ægrotantibus peſſima promittunt:potiſſi-
mum ſi talia,eo quòd iudicium expectetur,aut ob pro-
ximum quempiam commiſſum errorem,qui interdum
omnium eiuſmodi prauorum ſignorum malitiam ele-
uat,niſi fuerit maximus,haudquaquam extiterint. Cæ-
C terùm hæc quanuis ſint mala,inter ſe tamen malignita
te diſcrepant:æquum enim eſt, vt vnum peſſimũ mul-
tis minus malis plus poſſit , atque vnum aut duo bona,
multorum malorum vim infringant. Nouiſti autẽ pro-
bè,quænam malorum collatione praua ſint habenda,nã
ſomnus moderatus,decubitus aſſuetus,pulſus modera-
tus,aut qui ad eũ proximus accedit, neque vllã inæqua
litatem,aut duritiem,aut interceptionem,aliúdve quip
piam mali habet , & ſiquid à pluribus bonis euincitur:
vrinæ itẽ cum cõcoctionis notis,& egeſtio ſimilis,ſpiri
D túſque facilitas præcipuè in affectibus thoracis , & quæ
ad cerebrum pertinent, haud perperam emota : hæc &
huiuſmodi multũ in ægris viribus pollere ſolent. Qua-
re quum antecedit coctio , & æger facilè morbi impetũ
ſuſtinet,ac derepente horror ingruit , & febris ingens,
& delirium nonnunquã,ac animi deliquium iactatióq;,
& æger variis modis grauiter fert morbum,non eſt ma
gnopere metuendum: non enim ea tam ſunt malignita
tis indicia , quàm morbi paulo pòſt iudicii aduenturi.
quippe quòd facultas infeſtantes humores peſſumde-
E dit,iiſque conuenientem coctionem admolita eſt,quic
quid inutile eſt ſecernit ac ſegregat. Quocirca ſudore,
& ſanguinis profluuio,vomitu,& alui euacuatione,atq;
eiuſmodi aliis,natura nõ ita multo pòſt ægro ſanitatem
reſtituet. Atque hæc in perfectis iudiciis accidunt,quæ
& in indicibus antea ſignificantur : nam ſiquid ipſa in
prædictis iudiciis magni momẽti eſt factura,id ante iu-
dicii diẽ in indice prius quaſi præludens,nuntiat: quare
aut exigui ſudores,aut ſanguinis è nare ſtillæ, aut parũ
F cocti ſputi educitur,atque aut puſillum,aut maius quip
piam antè apparet : & niſi fortè quòd materia turge-
at,aut ægri vires validæ ſint,præeuntes ſignificationes
indicium anteuertat , non aliter quàm in aliis per con-
traria pedetentim id quod noxium eſt,crebris iudicio-
rum circuitibus coquitur expellitúrque. At quibus na-
tura ad affligẽtium expulſionem non excitatur,multá-
que eſt grauantium humorum cruditas,& vitale robur
lãguet, quid niſi peſſima opperiri oportet? Complures
nanque prauæ notæ comitantur , & ſiquid fortè in ea
morbi conſtitutione excernitur, maior retinentis facul
G tatis imbecillitas ac impotentia ſequitur, & quæ ſic ex-
pellũtur,perquã cruda prauáque cõſpiciuntur. Quocir
ca quum quæ ſint coctionis & quæ cruditatis ſigna tibi
ſint perſpecta, & quomodo facultas noſtra naturalis co
gnoſcatur , adhæc quæ ſint prauæ , & quæ minus notæ:
opus eſt vt ſigillatim ea expẽdẽs, ita de euẽtu pronũties.
Atque in ventriculo, aluo,& quæ illi adhærẽt inteſtinis
laborantibus,primùm quæ vomitu expelluntur, & quæ
ventre ſecedunt , ſunt ſpectanda , deinde & aliunde ſi-
gna corradenda. In thoracis & pulmonis vitiis reſpi-
H rationem,& quæ ſputo educuntur,eorúmque coctiones
inſpicere oportet : poſt hæc, ex aliis quoque coniecturã
facere. Sic quæ cerebrum tentant,conſentientes partes,
ſomni,& vigilia,ſi modum exceſſerint,ſenſus item dif-
ficultas,iſque abolitus, & ſiquid eſt aliud quod eius af-
fectum prodat, denuntiant. Eorum porro qui in venis

vigent humores,ex vrinis primæ accerſuntur notæ.Nã A ſi primùm ex familiaribus & propriis cuiuſque patientis loci iudiciis iudicium feceris, atque ita ad cõſenſus cum reliquis partibus acceſſeris:ſed ante omnia vitalis tenoris modos,perinde acſi omnis affectus inde perficiatur,indéque ſpes aut deſperatio ſumatur, tanquam à iudice quopiam qui de vitali robore,ceu vincente aut victo,ſentẽtiam ferat,ſpectaueris : parum aut nihil eorum quæ ad vrgentium affectionum, quem finem exitúmque ſint habituræ, prænotionem dignotionémve attinet,te præteribit. Proinde quoniam tractationem B de iudiciis ſequitur de diebus iudicatoriis, age etiã de iis breuibus,quod neceſſariũ eſt,agamus: quò ne in hac quidem parte inſtitutum claudicet.

DE DIERVM IVDICATORIORVM DIGNOtione, CAP. IIII.

QVòd igitur certis ſtatíſque quibuſdam diebus, iudicia,neque iiſdem omnia fieri ſoleãt: deinde quòd non æquis omnes dies iudicatorii viribus polleant, nemini non,quòd ita ſenſus quotidie doceat, eſt perſpicuum:verùm quibus de cauſis ita fiat, nunc explicabi- C mus,iis maximè rationibus inducti, quæ de mutuis corporum cæleſtium cum noſtris cõuenientiis, ac conſenſibus ferũtur, quódque naturalibus ſuis perpetuíſque lationibus,ac ſuis inter ſe mutuò configurationibus, atq; iis quæ cuique ſunt peculiaria, plurimum aerem hunc terram ambientem,& corpora eum incolentia afficiãt, ac alterent,iuxta eas rationes, quibus à primordio rerum opifex ratio hæc cõcinnauit. Aliud enim alio magis,ac variis mutationibus alterare ſolet : omnia tamẽ, quum diuinæ ſint prouidentiæ inſtrumenta,pro ſua ſi- D bi inſita facultate alterant atque euariant, & iuxta rationes quas iis ſemel largitus eſt Deus,cũcta noſtra corpora contemperant commutántque. Cæterùm ſuas in nos actiones,quæ quidem ſenſibus patent, euidentiores ſol & luna exercent. Siquidem ſol anni tempora, quǽque in iis occurrunt omnia effingit.nunc enim frigoris fit cauſa,& noſtra corpora condenſat : quare imbres,& niuem,& reliqua quæ in aere gignuntur,cogere videtur:atque idcirco in animalibus & plantis naturalis prolificúſque calor interna petit, quo oſcula clau- E dantur,& interni ſucci conficiãtur,ac paulo pòſt ad nutricationem idoneos reddat. Modò ad nos reuertens, coactum in aere gelu diffundit,& meatus antea frigore obſtipatos reſerans, plãtarum germina pullulare facit, atque ad ſe concretum humorem,qui antea ob viuifici caloris in intima receſſum, germinationẽ impediebat, attrahit. Quin & noſtrum omnem in imo ſibi familiari cognatóque deliteſcẽtem loco calorem, ad cutem prolicit:atque ob eiuſmodi eius impetum, ex inſidente etiamnum materia,multa variáque circa totius corporis F ſummam cutem iam effloreſcunt.quippe exanthemata papulǽque,ac ſudamina,atque adeo ſudores ſoliti erũpunt.Vbi verò ſolis æſtus iam vehementius vrget,ſucci noſtri præ feruore bulliunt, omniáque iam enumerata inualeſcunt,adhæc ſqualor ſtagnantis huius aeris humorem exhaurit,fructus fugaces,& æſtiui (ita iã ὡραίοις interpretamur)tempeſtiuè maturãtur,quòd partim ſuperuacaneus humor maturitate coquatur,partim abſumatur.At quum iam à noſtra habitatione recedere, ac Septentrionem petere incipit,ſqualida & etiãnum ex- G calfacta noſtra reſtant corpora : atque anni frigidiore tempore remeante, auſtróque accedente, quòd frigus increſcat, meatus noſtri occluduntur, caloríſque reliquias,impetu quo foras ferebatur prærepto,recondũt. Plantis quoque ſimilia eueniunt : nam folia ob id defluunt,ceu aridæ euaſerint, eo quòd plurimum humoris ſui euanuerit. Quare in poſterum in ſe contrahuntur, & quod ex facultate naturali reliquum eſt, iterum reficiunt refocillántque ac exſuſcitãt:atque alium rurſus ſibi terræ humorem reponunt,nouúmque inſequen H tis anni operiuntur teporem. Porro iampridem tum animalium tum plantarum eſſentia marcore contabuiſſet, niſi demirandas has anni tempeſtatum mutationes ſol eſſet molitus. nunc verò quum alia aliis præparet & diſpẽſet,rerum ortus interitúſque opifici ceu inſtrumentum eſt effectus. Cæterùm nolo ſigillatim eius actiones recenſere, quandoquidem hoc noſtrum iam non eſt inſtitutum:eſt enim terra maréque eius facultate refertum:adeo ſol in omnibus quæ mutantur corporibus,mirandum eſt opifici inſtrumentum. Adhæc luna ſuis incrementis decrementíſque tempeſtatum viciſſitudines imitatur.Nam à coitu vſque dum dimidiata eſt, veris tempus repræſentat : inde vſque ad plenilunium, æſtatis ſtatum præ ſe fert:hinc rurſus quum dimidiata apparet,autumnum refert, vt extrema ſua ſeptimana hyemis tempeſtatem exprimit.Et quanuis ea omnium ſenſibus liquidò nõ patẽt,nõ tamẽ hãc rationẽ euertũt: eſt enim vtique aliquod Lunæ robur, velut omnibus iam ſenſibus conſtat, vt ſolis vim infringere hebetaréque queat, potiſſimum ſi luminaria aduerſãtia ſibi anni tempora effecerint.Attamen in imbecillioribus atq; ad patiendum aptioribus corporibus,in quibus exiguũ accedens momentum plurimum pollet, quæ inde profiſcuntur alterationes promptius ſenſu percipiuntur. Atque hæc breui adeo temporis ſpatio ſigniferum circulum, ζωδιακὸν appellant, perambulans(nam quatuor fere dierum ſeptimanæ, minus parte quapiam, à ſua in eundem locum reſtitutione,dinumerantur), tempeſtates deſcribit,& multa admiratione digna,in noſtris his mutabilibúſque coporibus ſuo circuitu afficiens, excitat. Siquidem quòd reliquis propius ad terrã accedat, & magnas in ſuis incremẽtis decrementíſque ſuſtineat mutationes,promptè noſtra quoque corpora vnà mutantur. Verùm quomodo tum hæc tum reliqua tam inerrantia quàm errãtia ſidera, ſuis viribus & circuitibus apparitionibúſq; ac occultationibus ob naturales quaſdam rationes,quas Opifex illis tribuit,in inſtabilia fluxáque hæc corpora agãt, id alium requirit locũ, aliámque poſtulat contemplationem, quòd non ſit propoſitum hæc in præſentia oratione explicare. Quare quum de diebus iudicatoriis verba facere antea in animo habéremus,de iis agamus,ab ipſis vtique lunæ circuitibus arrepta anſa. Quum itaque lunæ corpus quatuor maximas accipiat mutationes, vtpote quas per ſeptimanas ſingulas metiamur, deficiente exigua quadam portione,& vnaquæque ſeptimana quadrangulare latus complectatur, æquum eſt tum eiuſmodi figurationem, tum numerum ſeptenarium,qui in ea maximè dinumeratur,viribus quibuſdã pollere. Siquidem ſolem quoq; in hac configuratione, temporũ mutationes facere cernimus. Quapropter ſi tantùm quadratus ſiderum aſpectus valet, & ſeptem dies, exigua quadam portiuncula deſiderata, in vno latere numerantur, numerum hunc ſeptenarium plurimum in corporibus his mutationibus obnoxiis par eſt valere, potiſſimũ ſi maximis quibuſdam motibus liberentur,& velut in lance appendantur.tunc enim quæ illinc accedunt momenta, quammaximè immutare ſolent. Verùm quia in iis quæ generantur, motu agitatorum euentus quinam futuri ſint, vtplurimum in principio ignoramus : ſed vbi iam dimidium temporis pertranſiit,haud pauca euentus indicia antè prorumpũt: (inuenimus quippe medietatem cum cauſis euentuum affinitate quadam conſentire, vt ea propter multo antea eorum quæ motu cientur euentus quadamtenus pronuntientur, ac quaſi præconis voce proclamẽtur.)ſeptimanarum medietates proximè poſt ſeptimanas viribus pollebunt,interdum perfectè ac ſua vi iudicantes,interdum ſubſecutura ſeptimanarum iudicia denuntiantes. Nõ ita ſanè iudicia per ſeptimanas occurrunt, ſed perfecta ſemper ſunt,niſi exiguæ quæpiã perfecti iudicii reliquiæ, qualibet de cauſa in proximum iudicatorium diem ſeruentur. Quãobrem quartum primum aut iudicare, aut inſequentis ſeptimi indicem eſſe:deinde poſt eum, ſeptimum perfectè iudicare aſſerimus.atque ita vndecimum, & poſt eum decimũquartum: adhæc decimumſeptimum, atque inde viceſimum,& poſt eum viceſimumquartum:poſtremum verò ſeptimum & viceſimum eſſe dicimus, quarto ſeptimum ſemper excipiente. Verùm quia & tu & alii quidam ambigere poſſent,quomodo primas ſeptimanas& quaterniones diebus integris, reliquas verò imperfe-

ctis dinumeramus,hoc quoque non ab re diſſoluemus, necui inconſideratius dies iudicatorios recenſere videamur. Itaque quòd ſeptimus, decimusquartus,viceſimus, & viceſimusſeptimus, quotidie iudicare deprehendãtur,vel ex ipſis ægris planè diſcere licet.at quòd nonnũquam viceſimus quoque primus iudicet, ne hoc quidem eos qui diligentius animum aduertunt, latet, &cauſa in proximè antecedentem refertur.Nam quia, veluti diximus, ſeptem ac viginti diebus,& quadã diei portione,tempus quo luna ad eum ex quo abiit locum redit concluditur, paululum ei deeſt vt integræ perfectǽque ſingulæ ſeptimanæ numerari poſſint. Quare quum quatuor ſeptimanis numerum partimur, in prima, quia parum eſt quod deficit, nihil neq; de quarto neque de ſeptimo demitur.atque in ſecunda,quãquam iam plus deeſt quàm in prima, minus tamen quàm vt integer dies auferri poſſit, non ſecus quàm primã eam dimetimur.At tertia ſeptimana quæ in viceſimum terminatur, quòd manifeſtus iam ſit defectus, mutilatur: & non amplius decimusoctauus,ſed qui præcedit, eius quartus recẽſetur,quòd principium habeat decimumquartum,quoniã eius quoque euidentior ſit quàm antecedentis defectus.Denique quia tertia ſeptimana primi & viceſimi particulam quampiam ſumit, idcirco ipſe quoque fide aliquando iudicare creditur. Poſt has iudicant triceſimusprimus, deinde triceſimusquartus, & poſtea quadrageſimus, qui ſecundus eſt vicenarius. nam iudicia periodica quæ à viceſimo vſque ad quadrageſimum fiunt,ſunt qualia à primo in viceſimum. Atq; acutorum morborum iudicia ad quadrageſimum vſq; vt longiſſimè porriguntur, poſt quem longi appellari incipiunt, nec amplius per ſeptimanas, ſed per viceſimanas,& quadrageſimanas iudicantur. nam poſt quadrageſimum,ſexageſimus, deinde octogeſimus, poſtea centeſimus viceſimus, dehinc centeſimus octogeſimus eſt iudicatorius. Vel enim ii in cuiuſque anni temporis mutationibus ſoluuntur,vel quum locum mutant, aut quod poſtremum eſt, quum in oppoſitas tempeſtates decidunt, vel quum ad idem, quo cœperunt, tẽpus redierunt. Qui hæc effugiunt,in commutatione ætatis iudicãtur:at qui eas quoque exuperant, medelã non admittunt, quòd iam ſalus quæ à tempeſtatum temporúmque mutatione ægro promittebatur, ſit deſperata. Cæterùm quia nonnullos dies qui interdum iudicant, ſuprà dedita opera præteriuimus,ne in aliquo defeciſſe videamur, illorum etiam ratio reddenda eſt. Proinde tertius & quintus, adhæc ſextus & nonus,præter prædictos iudicare conſpiciuntur: tertius quidem & quintus ſeptimanæ per quadrangulare latus numeratæ minimè appropinquantes: ille quaternarii perfectè iudicantis facultate inferioris, & primùm conſentientis functiones ab humoribus vindicantes anticipans,hic excipiẽs, poteſtate vterque ob viciniam veluti arrogata iudicat. quare eiuſmodi iudicia, quæ vtplurimum finis bonus comitatur,minimè mala eſſe cenſemus. Quòd ſi id fieri diximus,quia tertio etiam die lumen lunare iam illuminat, & intra quintum ſexangulare latus cõſpicitur, quæ, vt demonſtratum fuit, vires non contemnendas obtinent, probabilius vtique erit prædictos dies iudicare. Sed qui eos inſequitur ſextus, omniũ quos nouimus in iudicando peſſimus eſt, quippe qui omnium potentiſſimum diẽ ſuo impetu præuertit. nam ſi quaterniones,quia cum ſeptimanis affinitate quadam conſentiunt, vim iudicandi habere diximus, profectò ſeptimanæ erunt potentiſſimæ. Quare quum materia proruit ante iudicium, quòd in ſeptimo cum vniuerſo cognatione quadam cõſentit: iure iudicia quæ in ſextum incidunt,praua malignáque erunt,neque perfectè iudicabunt. Proinde in ſexto ſemper aut morbi longitudo, vel mors,aut recidiua ſuccedit: atque in ipſis iudiciis ſenſus abolentur,& deliria,animíque deliquia,nullúmque non deterrimum ſymptoma oboritur. Porro interdum quæ ita praua expectanda ſunt, non ſecus quàm ea quæ in ſeptimo eueniũt, quartus prænuntiat. Nonus autẽ qui poſt eos iudicat, quia latus triangulare ſeruat, ob id fidam potius in iudicando vim habere cenſebitur,quòd ea figura ægro mutationem adferre ſatis ſufficientem valeat: atqui vim configurationum callent, qui in mathematica ſcientia verſati ſunt. Cæterùm nõ eſt mirandum quare plures reperiantur in prima ſeptimana quàm in ſubſequentibus dies iudicãtes: nam qui intra hanc iudicãtur, iis vtplurimum humores turgẽt, viréſque validæ ſunt:ea verò quæ in vniuerſum vltrà progrediuntur ab impetus vehementia receſſerunt. Porro morbi longè acutiſſimi,in quarto,aut quod proximum eſt,in ſeptimo iudicantur: qui ſimpliciter ſunt acuti,in decimoquarto,vel viceſimo:qui verò quadrageſimum attingunt,prout cum iis qui poſtea iudicantur,conferuntur,acuti nominantur. Cæterùm omnes hi euidentibus excretionibus iudicantur, nam ſi ita non ſoluuntur,denuo repetunt:vt & ii quorum iudicia in iudicantibus diebus non eueniunt. Verùm quum quæ iudicantur non fiunt ex ratione, non eſt præpropere & præcipitanter nutriendum: ſed perfecti iudicii tempus coniectare oportet, atque ita viuendi formulam euariare. Iam qui intra viceſimum non iudicare cenſentur, ſunt,primus,ſecundus,octauus,decimus, duodecimus, decimustertius, decimusquintus, decimusſextus,decimusoctauus,& decimusnonus. Hi enim aut penitus nõ iudicãt, aut ſiquid iudicare vidẽtur, id non ſua natura, ſed à præeuntibus aut ſubſequentibus iudicatoriis obtinent,à quibus quum momentum quodpiã accipiant, imperitioribus quandoque iudicare, quum tamen nunquam ex ſe iudicent,creduntur. Sed de diebus iudicantibus,prout breuibus perſtringi poteſt,hactenus. Cæterùm eum qui dierum vires obſeruat, humorũ quoque coctionem,& ægri viriũ robur:adhæc ſymptomata comitãtia aſſidẽtiáq;, necnõ morbi motionẽ,atq; ex motione eius præſagia adaptare decet. nam ſi in primo aut ſecundo coctionis notæ exiſtunt, quum acutè mouetur morbus,& æger validus eſt, in quarto morbi iudicium ſperare oportet. Quum verò non admodum acutus eſt morbi motus, nec vires cedunt, iudicium in ſeptimo adfore putandum. Quòd ſi in tertio aut quarto coctionis indicia ſe produnt, cum validis viribus in ſeptimo, cum mediocribus in vndecimo, & decimoquarto iudicium expectandum. Atque ita hæc animo tecum antea volutans,& victus modum inuenies, & num æger euadet,an vi morbi ſuccumbet,non ignorabis: nam ſi ſingula ea probè diſcernere didiceris, quod ex his omnib⁹ cõficitur præſagiũ patebit. Atque his ſatis,(iis quidem qui breuitati ſtudent, & ex mediocribus maiora colligũt,) iam explicatis,ita finis imponatur. Cæterùm quoniam antea de internis vitiis, quibus nimirum inſtrumentales ſimilaréſque partes detinentur, pertractauimus:atque ſermo in ſumma extimáque cute deſiit,quũ ſudoris ac quorundam exanthematum meminimus, ſupereſt vt ceu aliã rurſus ingreſſi viam, de reliquis quæ videlicet ſumma corporis cute hærent, agamus, atque ita ipſam curandi viam rationémque capeſſamus. Et quoniam iis quæ in corporis ſuperficie enaſcuntur,morborum qui ſenſuum inſtrumenta vrgent, tractatio cohæret, (nihil enim antea de iis propoſuimus, quòd in hunc locum eos reſeruaremus),ne illam quidem à nobis ſilentio ius fáſve ſit præteriri. Et vt caput omnibus corporis partibus incumbit atque eminet, ita & de iis quæ in eo gignuntur,& ſub obtutum cadunt,primùm meminiſſe decet. Nam de iis qui in interna eius parte,& præterea in reliquis membris latent, ac poſtremò de affectibus qui toti corpori communes ſunt, dictum fuit antea.

DE AFFECTIONVM CVTIS CAPITIS AGNItione, CAP. V.

Capitis itaque vitia ſunt,porrigo, caluitiũ, ophiaſis, & alopecia:ſed diſtant,quòd ex diuerſis inter ſe cauſis oriantur. Nam porrigo(,ſiue quam πιτυρίασιν Græci vocant),eſt praui humoris qui ſurſum fertur,& per capitis cutem diſcutitur,ſoboles. Vitium cuius facilè innoteſcit: caput enim ſcalpentibus ſquamulæ & veluti furfures quidam tenues,vnde etiam nomen Græcis inuenit, decidunt. Vtilius autem eſt eum reſolui quàm intus coerceri: ſiquidẽ hoc obſtat quominus materia

in aliam partem vertatur: hoc facilem oculis aut dentibus vel auribus aut locis auriũ proximis noxam creat. Caluitiũ verò & glabrities, quam φαλάκρωσιν nominant, euenit interdum tum ob humorem redundantem, tum ob ſiccitatem nimiam. Etenim ipſe quoq; noſti, neque in paludibus, neque in arenoſis exaridiſque locis herbas enaſci. Quare eius rei cauſas etiam huic adapta, vel potius vnica ſolutione, vtrunque ſi controuerſum erit, dirime. Igitur neque humida eſſentia plurimum excedens ea quæ non ita multo pòſt ſunt generãda, producere & nutrire, neque inualeſcens terræ ſiccitas, ea quæ increſcere debent, augere poteſt: ſed vtraque opus eſt commoderata. ſi quidem humore alimentum, iis quæ nutriuntur, adhæret & apponitur: ſiccitas verò conſtantiam ſoliditatémque addit, ac ne ea quæ aluntur promptè diffluãt, efficit. Sic hîc quoque, quum nimio humore pilorum radices madent, effluũt, quòd ſiccitas, quæ humorem cogat, deſideretur, neque aliæ ſuccreſcant. Rurſus vbi ſiccitas præpollet, neque habent vnde prorumpentes alãtur augeantúrque, neque quũ excidunt, aliæ enaſcũtur, quòd vaporoſus humor deſit: vt taceam, quòd ob ſiccitatem meatus ſubſident præcludũtúrque. Quòd ſi alius humor varius & corruptus fuerit, qui pilorum radices erodat, eáſque inæqualiter amputet, areas (quas ὀφίασιν, & ἀλωπεκίαν Græci nuncupant) efficit. Et vitium quidem ex re ipſa ὀφίασις, iure ita vocatur, quòd ſerpentis (quem ὄφιν appellant) conuolutionum inſtar, per capitis cutem ſerpat: ἀλωπεκία verò nuncupatur, quòd aſſiduè vulpes (ἀλώπεκες Græcè nominatæ,) eo mali genere infeſtentur. Noxios porro humores, tum ex vniuerſalibus continentibúſque cauſis, tum vel maximè ex coloris, loci, vnde pili defluũt, ſpecie colliges. Quinetiam interdum pili enaſcentes, pro humorum complicatorum cõmixtorúmque varietate, diſſimiles variique ſunt. Atque de his hactenus. Oriuntur præterea in capite vlcuſcula quædam exigua, denſa, & rubra, puſillis papillis adſimilia, à quibus ſanies emanat tenuis. Et qui vocatur ἀχὼρ, (noſtri manantia vlcera vocant,) tenuibus admodum foraminibus quæ ſaniem lentam euomant, cutem pertũdit. Adhæc & quod vocatur κηρίον, & hîc & aliis locis exiſtit, quod maiõribus quibuſdam foraminibus quæ melleum humorem contineant, conſtat: eo autem nomine appellatur, quòd apicularum fauis ſit ſimile. Dehinc à fici ſimilitudine σῦκα, (noſtri ficus nuncupãt), eruptiones quaſdam rotundas, vlceroſas, ſubduras, & rubentes, quas dolor comitatur, atque aliis quoque locis enaſcũtur. Hæc ac eiuſmodi alia ex craſſis lentíſque corruptis humoribus gigni aut in toto corpore, aut in ſolo capite, pro exuberantium humorum loco, conſpiciuntur. Et de his hactenus, iam de ſenſuum inſtrumentis loquendum.

DE AVRIVM AFFECTIBVS, CAP. VI.

QVemadmodum igitur auditus fit per neruum qui ad aurem pertingit, ſentiẽdi vi præditum, auríſque cauitatem, ac aerem ei inſitum: ita quum mediocres maioréſve ea læſiones experiuntur, ſurditas, auditus difficultas, ſonitus, atque id genus reliqua oboriuntur. Proinde qui primas affectuum cauſas reperire nouit, is eas quoque quæ ſuccedunt facilè inueniet. Communes ergo primique morbi ſunt, intemperies quæcunque humorum quorumlibet affluxus, continuitatis diuiſio, & ex obſtructione, aut præcluſione, vel neruorũ deferentium ſectione, ſpirituum ſentientium interceptio. Secundi verò poſt eos (qui non ſecus quàm priores, aliis quoque ſunt generales) ſunt, inflammatio, abſceſſus, & obſtructio. Peculiares demum (vt dictum eſt) ſunt ſurditas, grauis auditus, & ſonitus. Et de cõmunibus quidem ac generalibus priuatim verba faciemus. Verùm ſurditas fit, vel quum ea cerebri pars, vnde nerui auditorii propagantur, vel ipſe enatus neruus primario affectu, idque vel ob intemperiem quandam, vel humores confluentes, laborat. Sonitus verò & tinnitus, vel ex humoribus qui ibi colligũtur, & in ſpiritus ſoluũtur, vel ſpiritibus, qui ex ſubiectis humoribus exhalant, oritur. Nonnũquam etiam ſpiritus perquam tenues & exigui, ob ſenſus acrimoniam auditum infeſtant. Atque qui

A infernè aſcendunt, quòd plures paucioréſque interdum expirentur, non eodem perpetuo modo affligunt. nam qui mordaces ſunt cibis retunduntur: qui contrà craſſi, & caliginoſi, ſi victus ratione non ſedãtur, quum cibus in corpus diducitur, tum ipſi quoq; magis infeſti ſunt. Qui verò circa auditum coagmentantur, eodem fere loco ſubſiſtunt, & leuiores grauioréſque fiunt, pro ciborum, qui ingeruntur, natura ac proprietate. Ex his qui craſſiuſculi caliginoſique ſunt, ſonitus magis ſtrepentes & bombis ſimiles: qui autem tenuiores & acu- B tiores, pungentes & acutos magis excitant. Omnes ex vniuerſa, ſingularique corporis temperie, victu & ætate, velut ſuprà quoque docuimus, diiudicantur. Atqui dolor quũ ſit omnibus corporis partibus ex æquo communis, non æquum eſt vt huic de auditus affectibus ſermoni inſeratur. Quare hoc ſat erit monuiſſe, eo vehementius hoc loco validiúſque excruciare, quo cerebro propior eſt, & nudos promptéque ſentientes neruos obſidet. Cuius indicium eſt, quòd ægri, ſi dolor inualeſcit, contineri nequeant, & deliria ob cerebri con- C ſenſum inſequantur.

DE OCVLORVM VITIIS, CAP. VII.

IAm oculi affectuum, eaſdem quas aurium primas eſſe putato cauſas. Nam nerui à cerebro progredientes, ſpiritúſque ſplendidus qui per eos defertur, ſunt primæ viſus cauſæ: iidem quum ex intemperie, aut obſtructione, vel continui ſolutione laborant, quominus, aut prauè videamus in cauſa ſunt: quinetiam cum ea parte cerebrum primario affectu tentatur. Atqui quæ in viſus inſtrumentis cõſiſtunt vitia, iam explicabimus. D Sunt autem, perturbatio, lippitudo, inflammatio, & defluxionis impetus, (qui ἐπιφορὰ Græcis dicitur) atque hæc cæteris videntur eſſe moderatiora: reliqua & peiora ſunt, & longiori opus habent tempore, vt ſanitas recipiatur. Eſt autem perturbatio, (quam τάραξιν vocant Græci), quum oculus ex compreſſione, aut attritu, aut mora in fumo, vel id genus alio offendente conturbatus conſpicitur. Lippitudo (quæ ὀφθαλμία vocatur) maius malum eſt, hæc vel ceu popularis morbus cenſetur, aut ob ſenſorii imbecillitatem, aut materiæ impetuo- E ſiorem affluxum inuadit. quare vitium quoque cum iis qui leui de cauſa afficiuntur, quaſi contagio communicari videtur, perquam tenuis acríſque fluxio eſt mali cauſa. Oculi iis fere conturbantur, & ſubcruenti apparẽt. Inflammatio verò tum ob externum aliquẽ ictum, tum acrem fluxum occupat: differtque ab ea quam priuatim fluxionem, & Græci ῥεῦμα nuncupant: quòd fluxio ex variis humoribus, inflammatio verò ex ſolis calidioribus naſcatur. Oculi inflammati perpetuò ſunt cruenti, & initio tenuem mordacémque lacrymam ef- F fundunt, deinde quum iam affectus concoqui cœpit, cogitur incraſſatúrque, & ſordes copioſiores inſidẽt. Porro fluxionis tot ſunt genera quot ſunt fluentes humores, eorúmque inter ſe complexus: nam aut ſolus ſanguis, aut bilis, vel pituita, atque ex his vel acris aut ſalſa, aut quæuis alia fluit, aut fluxio ex variis complicatíſque humoribus oboritur: quo fit vt his cruenti, illis pallidi, & aliis alii ſint oculi. & nonnullis plures, aliquibus pauciores eunt lacrymæ, & alii eas mordaces, alii frigidas experiuntur, & demum ea quæ profluunt, aliis G craſſiora, aliis tenuia ſunt magis. Omnia porro hæc, aut capite alii cuipiam parti conſentiente, aut quòd hos affectus, ipſi tanquam oculi excipiant, exoriuntur. Turgentium autem humorum indicia, ex vniuerſo habitu, anni tempore, victu, & ætate petẽtur: tum nihilominus ex comitantibus ſymptomatis, ac cauſis conſimilibus deprehendentur. Quare per omnia diiudicante methodo percurrens, ſingula optimè diſcernes: ac vbi ex maioribus pluribúſque malum dignoueris, de eo pronuntiabis. Atque hæc ſunt principia, primáque oculorum H vitia. Cæterùm χήμωσις nominatur quando à vehementi inflammatione vtraque palpebra euertitur, vt vix oculus integi poſſit: & album oculi nigro ſublimius euadit, & nigri multam partem occupat. ὑπόσφαγμα verò ex ictu ortum ducit: in hac venulæ quæ ad tunicam adnatã pertinent, rumpuntur, & cruentus inflãmatúſque

oculus cernitur. Porro tumores molliores οἰδήματα no- A
minantur,& inflationes quæ ἐμφυσήματα vocant: diſſi-
dent,quod illi ex ictu fiant,& circa palpebras inſident:
inflationes verò à ſolo craſſo ſpiritu in palpebris con-
flantur, ſúntque tumores quidam molliuſculi, quales
οἰδηματώδεις Græci nuncupant. Diſtat & ψωροφθαλμία à
ξηροφθαλμία(illa à ſcabie, hæc ab ariditate nomẽ habet)
nam ſcabioſa illa lippitudo, eſt pruriginoſus palpebræ
ſenſus, quem ſalſa pituita, mordens ac pruritum infe-
rens excitat. In ξηροφθαλμία verò, quæ arida lippitudo
nonnullis appellatur,oculus citra humoris effluxum,æ- B
grè &cum dolore mouetur. ἐκτρόπιον,(quam euerſionem
fortè dixerimus),propter carnis excreſcentiam,aut pal
pebræ non rectè curatæ cicatricem fit. nam quũ palpe-
bræ affectæ extrema ad ſe conuellant, faciunt vt non
probè coaleſcant,nec committãtur. αἰγίλωψ,(quam no-
ſtri quidã fiſtulam lacrymalium angulorum appellant)
eſt abſceſſus quidam qui inter maiorem oculi angulum
& naſum rumpitur: ſed priuſquam diſrumpitur, ἀγχί-
λωψ nuncupatur. hic neglectus, poſtquam iam ruptus
eſt,in fiſtulam dehiſcit,atque ad ipſum vſque os progre C
ditur,difficiliúſque curatur. Aſperitudo,ita τράχωμα ap
pello,eſt internæ palpebrarum regionis aſperitas. Hãc,
ſi increſcit adeo vt inciſuras quaſdã habere videatur,
σύκωσιν à fici ſimilitudine Græci(noſtri quidam ficoſam
palpebram)nominant. Quum verò inueterata fuerit,vt
occalleſcat, callus, & Græcè τύλος dicitur. Ab iis diſcre-
pat grãdo,quod χαλάζιον vocãt,quæ eſt humoris cuiuſ-
dam ocioſi in palpebra collectio. Quod porro vocant
hordeolum,& κριθὴ Græci,latêre te nõ poterit, quòd
abſceſſus ſit oblongus,in palpebræ cilio obueniens. Cæ D
terùm quòd palpebræ pediculis infeſtentur, vel affe-
ctus qui pediculatio dicitur, & φθειρίασις, ſuo nomine
indicat:hi illis qui oculorum acumine præſtant,viuere
mouerique conſpiciuntur. Glabrities verò quam μαδά-
ρωσιν aut μίλφωσιν nominant,eſt palpebræ pilorum deflu
uium, ob humorem quempiam partes omnes perua-
dentem,vel in toto corpore, aut in capite tantùm, vel
denique in ſolis oculis collectum. vnumquodque au-
tem ex propriis inſequentibus ſignis dignoſcetur. At-
qui πτίλωσις, quæ eſt palpebrarum craſſities calloſa, ru- E
bicunda,ex craſſiuſculis & plus ſatis corruptis humori-
bus genita, interdum ciliorum pilos vitiat, qui tamen,
curato malo, denuo renaſcuntur. τρίχωσις (quam pilo-
rum inuerſionem nomines licet, aut vt alii, pilare ma-
lum)moleſtus eſt affectus. Nam nonnulli ciliorum pili,
non vt reliqui extra,ſed intrò conuertuntur,atque aſſi-
duè oculum ferientes, ac idcirco turbantes, negotium
faceſſunt:ſublati tamen euulſique, à moleſtia liberant.
Ἐγκανθὶς & ῥοιάς, duo ſunt ſibi inuicem aduerſi, vnum
eundémque locum occupantes affectus. nam quum ma F
ioris ad naſum anguli caruncula ſupra iuſtum modum
excreuit, vitium ἐγκανθίς: quum verò imminuitur & e-
marcet, ῥοιάς nuncupatur. ſingulis propria curandi ra-
tione ſubuenitur. Porro ex vlceribus oculi,quod in cor
nea tunica oritur,cauum,anguſtum, ac purum, βόθριον
& foſſula nominatur. quod autem latius eſt, ſed minus
altum, κοίλωμα,& cauitatem appellant. ἄργεμον autem vo
camus,quod in iridis circulo, aliquid etiam eius quod
circumcirca ambit,comprehendens, naſcitur, ſic vt in
exteriore iridis parte,rubicundum, in interna verò al- G
bum appareat. Inuſtio(ita ἐπίκαυμα nũc voco) vlcus ſor
didum impurum,cruſtoſúmque eſt,quo expurgato,ſæ-
penumero oculi humores effluũt. Quibus verò auxiliis
erit his medendũ,poſtea explicabitur. πρόπτωσις autem,
eſt vueæ tunicæ procidentia,quæ eroſa,ruptáve cornea
tunicula contingit. Hæc prout maior minórque cerni-
tur,varia quoque nomina accipit, quæ ſingula ab ea re
cui ſimilia fuerint,denominantur. nam ſi exigua adhuc
fuerit,vt muſcæ capitulo ſit ſimilis, μυοκέφαλον: ſin pluſ-
culum ſuccreuerit,vt vuæ acinum referat, σταφύλωμα, & H
nobis vuatio dicitur: at ſi plurimum prolabitur, vt vl-
tra palpebras proſiliiſſe videatur, μῆλον quod eſt malũ,
nominant: quòd ſi quid etiam ex eo callum duxerit,
clauus & ἧλος nuncupatur. Verùm cornea aliquãdo pu
rulenta cernitur,idque nunc in alto,nunc in ſuperficie,
A vt pus figura vnguem repræſentet. hinc eſt, quod malũ
quoque ὄνυχα,hoc eſt vnguem nominent. Cicatrices au
tem oculorum ſuperficiarias, nonnulli οὐλάς tantùm,
hoc eſt cicatrices, alii νεφέλιον, hoc eſt nubeculam & al-
buginem tenuem appellant:ſi altius deſcenderint, λευ-
κώματα, id eſt albugines craſſas nuncupant. recipiunt
ſuam quæque curationem. Oculorum præterea vitiis e-
tiam πτερύγιον,quaſi alulã dixeris, (plerique hoc vnguẽ
appellant,) connumeratur: eſt autem neruoſa adnatæ
tunicæ eminentia,quæ ex angulo maiori orta,ad coro-
B nam vſque peruenit: quòd ſi pterygium ſupra modum
augetur,pupillam operit,& viſionem intercipit. At ve-
rò carbunculi ἀνθρακώσεις dictæ,& cancri,deterrimi ſunt
oculorum affectus. quippe corneæ tunicæ καρκίνωμα, id
eſt cancer,dolorem laborantibus infert,qui ad tempo-
ra vſque extenditur,potiſſimum ſi ægri commoueatur.
Quum eo vitio detinentur, nihil appetunt, & ab acri-
bus quibuſcunque irritantur: malum ob vehementiam
inſanabile videtur,eſt tamen ei per ea quæ mitigantem
facultatem obtinet,ſuccurrendum. Porro quum pupil-
C la colore nihil euariat,ſed multo quàm naturæ compe-
tat,latior fit,interdum ægro viſionem omníno præri-
pit,interdũ plurimum adimit, vt omnia quæ viſui oc-
currant,maiora,quum tamen ſint minora,eſſe videan-
tur. Vitium μυδρίασις Græcis appellatur, atque ab hu-
more ſuperfluo excrementitióque eo confluente ori-
tur. φθίσις autem(hoc eſt tabes ſiue imminutio)pupillæ
quoque malum eſt,quum anguſtior,ac obſcurior,rugo
ſiórque efficitur. ea quæ cernuntur hic minora omnia
apparent: accidit quòd præ ſiccitate magis denſetur.
D Cæterùm differt φθίσις ab ἀτροφία,quòd φθίσις,anguſtio-
rem reddat pupillam, ἀτροφία verò humiliorem,mino-
rémque totum efficiat oculũ. Porro νυκτάλωπας ἐαρινούς,
hoc eſt nuſcitioſos vernos appellant qui interdiu cer-
nunt,ſed ſole occiduo hebetius, noctu verò nihil vidẽt.
Vitium gignitur ex tenuiorum humorũ colluuie,quam
interdiu quidem luminis copia euincit, ſed noctu vi-
ſioni tenebras offundit. Iam γλαύκωμα & ὑπόχυμα (il-
lud glaucedinem,hoc ſuffuſionẽ,ſi libet, dixeris) qui-
dam vnum idémque vitium eſſe dixerunt:alii qui rem
E accuratius expendunt, rectius inter ſe diſtinxerunt: &
γλαύκωμα,glacialis humoris vitium, quum ab humidi-
tate qualibet in glaucum colorem mutatur: ὑπόχυμα
verò,humoris cuiuſdam affuſionem,qui inter corneam
tunicam & humorem glacialem concreſcit eſſe aſſerũt.
Varii autem ſunt humores, variéque congelaſcere vi-
dentur:& eorum genera cõplura curationem,ſed glau-
cedines penitus nullam, admittunt: quippe quòd gla-
cialis eſſentia, ab aliena humiditate planè ſit alterata.
At ἀμαύρωσις(quàm obſcurationem dixeris) eſt viſionis
F impedimentum, quum citra manifeſtum oculi vitium,
omnino nihil cernitur: quemadmodum & ἀμβλυωπία,
(quam hebetudinem,ſi placet,voces)eſt in vidẽdo ob-
ſcuritas,quæ manifeſtam quidem habet cauſam,ſed o-
culis non deprehenditur. Nam quum neque oculorum
tunicæ,neque humores alterati apparent,vtique quòd
ob ſpiritum viſorium,qui aut exiguus, aut prorſus non
tranſmittitur,vitiũ exiſtat, liquidò conſtat. ídque vel
propter præcedentem præcluſionem, aut nerui lumen
deferentis obſtructionem,vel cerebri quoque ea parte
G contractam noxam quæ omnia ſpiritus lationem ſatis
inhibere queunt: vt oculi iam lucernis aſſimiles ſint iis
qui cæteroqui plenæ & idoneæ ſunt, ſed lumine, quod
illuminet;orbãtur. Porro στραβισμὸς(quam oculi diſtor-
tionem quidam vocant)ætatẽ prouectioribus quando-
que ob muſculorum oculos mouentium conuulſiuam
retractationem aduenit:maximè tamen infantibus ac-
cidit. Nam quum perquã teneri ſint, ſi à latere lucerna
quæpiam accenſa appenditur, aut lucis alioqui ſplen-
dor irradiat,qui ad ſe oculos pertrahat, atque hoc aſſi-
H duè fit,temporis progreſſu(quòd mouentes muſculi e-
tiamnum tenelli ſint,) oculus diſtortionis affectũ con-
trahit,quòd alter muſculorum cedat,& alter conuella-
tur,prout hunc aut illum pati contigerit. Verùm quum
hoc pacto oculi non diſtorquentur, ſed ab ortu ſtrabi
naſcuntur,id efformantis naturæ vitio adſcribi debet.

ἐκπίεσμὸς verò (quàm expreſſionem dicũt) familiare eſt oculò vitium, quod conferta craſſáque fluxio excitat, illúmque ſua ſede emouet, vt exertus in poſterum appareat: ei ſuccurrendum erit prout priuatim poſtea docebitur. Denique de μυωπία hoc dicendum ſubit, quòd ii μυωπίαι (quos luſcioſos Latini nominant) dicuntur, quibus hoc à generatione datum eſt, vt quæ cominus ſunt, facilè: quæ verò eminus diſſita ſunt, haudquaquam viſu aſſequantur. Eiuſmodi affectus ob ſpiritus innatam imbecillitatem emendari nequit: nam quum exiguus imbecilliſque ſpiritus confluat, ad multum loci interuallum pertingere nō poteſt. Habes oculorum affectus, quantum quidem breuitatis ſtudioſis licet, ſatis explicatos: & ſiquid deſideretur quum abũdè quæ vitia infeſtare ſolent, & qua ratione dignoſci poſſint expoſuerimus, ex iis quoque id innoteſcet.

DE OLFACTVS NARIVMQVE AFFECTIBVS, CAP. VIII.

Odoratus communes cum aliis ſenſoriis ſunt affectiones quæ tum propter affectã eam cerebri partem, qua ſentiẽs neruus exoritur, tum propter neruum ſpiritumque illac tranſmiſſum accidunt: peculiares verò ſunt polypus & ὄζαινα. Polypus, eſt meatuum, qui à colatu ἠθμοειδεῖς (quaſi dixeris colatorios) vocantur, obſtructio, propter carnis excreſcentiam, quæ ea parte ita inhæret vt ægrè detrahi poſſit. Enaſcũtur enim frequẽtes germinationes, quæ inſtar polyporum, naſi meatibus circumcirca adfixæ adhærent: quibus inſpiratio expiratióque prohibetur, & ſiquid supernè pituitæ aut muci defluit, haud facilè obſtante polypo delabi poteſt. ὄζαινα verò, nomine ſuo, quod à fœtido odore ſibi ſumpſit, ſe patefacit, fit quum putres corruptique humores circa meatus colatorios coaceruantur, ſuúmque vitium vicinis partibus impertiunt, & confluentes alios ſuo odore inficiũt. quippe omni quidem tempore, ſed præcipuè in maximis expirationibus ſpiritum odoribus inde exhalantibus infectum ægri odoratur. Præterea quum mucoſi humores eò ingruunt, nec facilè exeunt, inſpiratio quoque quandoque offenditur, nihilque notatu dignum egreditur. Id vitium quotidie oboriri conſpicitur, licet vulgo imponat, perinde ac ſi polypus potius ſit quàm ozæna: potiſſimum ſi ex mediocri putredine humores odorem contraxerint. Verùm tu facilè ex ſymptomatum diſcrimine vtrunque diſcernes, quòd in polypo humores nonniſi temporis tractu coagmentẽtur, nec facilè eluantur: in ozæna verò vel leuibus cedant remediis, mediocréſque omnino appareant. Sunt quibus ſanguis ob vaſorum reſerationem hac profluere conſpicitur, qui etiam communis aliis partibus eſt affectus, etſi hoc loco potiſſimum accedat. Verùm de immoderato omnis ſanguinis fluxu, illic vbi curandi rationẽ inſtituemus, pertractabimus. Quare inde petenda erunt, quibus immodicum ſanguinis profluuium ſiſti debeat: & nunc ad cætera progrediendum eſt.

DE VITIIS FACIEI, CAP. IX.

PRimùm meminiſſe oportet eorum affectuum quibus facies tentatur. Sugillata ergo & liuores, illa ὑπώπια, hos πελιώματα appellant, ex ictu quopiam iuxta oculos accidunt, atque illa, vt quæ ſummæ cuti inſidẽt, facilè digeruntur curantúrque: hi verò qui altius deſcendunt, maiori tempore diligentiáque opus habent. Sunt autem affuſiones quædam ſanguinis qui ictus violentia à vaſis erumpit. Porro ἔφηλις & lentigines, quas φακοὺς appellant, ſunt colores quidam qui in facie diuerſi à reliqua eius cute exiſtũt, oriuntúrque ex humore qui ſummam cutem inficit. Ac humoris quidem ſpeciem colores oſtendunt: non tamen neceſſe eſt, vt humor tandiu ibi vigeat quandiu hæc in facie conſpiciantur. Siquidem fieri interdum poteſt vt humor qui ea genuit, euanuerit, & ipſa veluti reliquiæ quædam haud leues, quæ probè diſcuti nequiuerunt, etiamnum ibi appareant. At verò vari, (ἴονθους Græci nominant) qui diuerſi ſunt à prædictis, tumores exigui quidam ſunt & duri, qui vbi in ſuppurationem abierunt, euaneſcũt: vt plurimum iis qui barbam nutriunt, quibúſque conſuetum eſt ſanguinis è nare profluuium, citráque rationẽ id inhibetur, enaſcuntur: quinetiam fœminis fere, quæ aut vterũ gerunt, aut rite purgatæ non ſunt, obueniunt. Porro rugæ & nigredines, quæ faciei oboriuntur, quod ad formam ſpectat, fœminis aliquid venuſtatis, maximè iuuenculis detrahere ſolent: verùm aliud nihil nocumenti accedit. Attamen vbi de curatione verba faciemus, aliquid de his quoque dicetur, ne earum quæ formæ ornatuíque ſedulò ſtudent, offenſam incurramus.

DE DIGNOTIONE AFFECTVVM QVI OS infeſtant, CAP. X.

QVoniam quæ os affligunt, ſub obtutum quoque cadunt, de eius affectibus mentionem æquum etiam eſt hîc fieri. Sunt igitur παρουλὶς & ἐπουλὶς gingiuarum vitia: quorum παρουλὶς gingiuarum eſt abſceſſus, ἐπουλὶς verò inflammatio earũdem iuxta dentes molares, ceu nimia quædam carnis excreſcentia eminens, quæ interdum febrium exiguarum eſt cauſa. Vtraque facilè remediis cedit: non enim ex cauſis magni momenti gignitur. Dentium porro affectus, tum ex nuda quapiam intemperie, tum ex humoribus eò irruentibus gignuntur. Excitãtur in dẽtibus non mediocres dolores, quòd nerui effatu digni eorum alueolis inſerantur. Si frigida eſt quæ infeſtat intẽperies, dolor moderatior, ceu dentium quidam ſtupor, comitatur, atque ab occurrentibus frigidis læduntur. Conijcies autem id ex reliquis notis, quæ ex temperamento nimirum, ætatéque, anni item tempore, & victu ſumũtur: ſin calida intemperies premit, maiores acutioréſque ſentiuntur dolores: ac particularium cauſarum dignotio, ipſam affligentem intemperiem patefaciet. Humiditas porro & ſiccitas, ipſæ quidẽ per ſe parum aut nihil moleſtæ ſunt, verùm cum actiuis qualitatibus coniunctæ maximè vexant. Cæterùm quum humores quidam in dentes procumbunt, pro eorum copia ac qualitate, ſymptomata quoque excitantur. Nam calidiores, ad agendum efficaciores ſunt dicendi: qui verò quantitate corrumpunt, pro ſui copia etiam ægritudinis tempus denuntiant. Quòd ſi in dentium radicibus firmẽtur, tum vehementiorem dolorem inferunt, tùm è ſua ſede eos excutiũt: vt nonnunquam cæteris altiores, & aliquando dimoueri quoque ſentiantur. Atque hi digeſtis diſſipatíſque nocentibus humoribus ſedantur. Cæterùm qui in buccas, reliquámque faciem tranſfunduntur, dolores mitiores faciunt, & tumores exurgentes, eorúmque colores, tum quantitatem tum qualitatem decumbentis humoris patefacient. Quare hæc ita diiudicabis. Illud tamen non eſt ignorãdum, quòd quum erodentes quidam putreſque humores, dentium eſſentiam inuaſerint, eos confringũt ac erodunt. Atque de his hactenus. Linguam verò torquẽt affectus, quorum alter in inferna eius parte, & præcipuè pueris erumpit, rana, (vel vt Græci βάτραχος) dictus: alter eius eſſentiã occupat, nec proprium obtinet nomen, ſed magnitudine ſua innoteſcit. Siquidem ob ingruentem quempiam humorem nonnullis ſtatim mirum in modum excreſcit, & ægrè reſtituitur, neque ſuis muniis lingua promptè fungi poteſt: emendatur tamẽ, ſi opportunis remediis ſubuenias. Quæ verò ex antecedente febri patitur, cum alio atque alio colore inficitur, & rumpitur, ſqualétque, nec expeditè mouetur, ea ſunt continentium febrium ſymptomata. Porro in palato multa variáque erumpũt exanthemata, ſed quæ proprio omni careant nomine. Tamen vlcera, quæ quum locum infeſtant, & ἄφθαι peculiariter Græcis appellantur, infantibus maximè contingunt: atque eorum quæ ſunt ſubalba, cæteris ſunt moderatiora: deteriora verò, rubicunda, vt quæ nigra ſunt, omnium deterrima habenda. Atque hi affectus in oculorum obtutum veniunt, & haud difficulter cernuntur, meliúſque curantur: at qui inſequuntur, & difficilius apparent, & tardiorem opem admittunt. Cæterùm & de gurgulionis vitiis hîc agendum. Hic quum varios ſentiat defluxus, varias quoque formas variáque nomina, pro alia atque alia affectus ſpecie recipit. nam κιονὶς, & columella appellatur, quum ex fluxione aliqua leuiter inflãmatus, æquali

craſſitudine viſui occurrit. σταφυλὴ verò & vua, quum A
maior eſt fluxio,& inflammatio ingentior, atque aci-
no vuæ aſſimilatur. Sic ſanè etiam ἱμάντωσις (quam ne-
ſcio an corrigiationẽ auſim dicere) nominatur, quum
gracilis alioqui eſt,ſed ſolito adeo fit lõgior, vt linguã
contingat: appellationem verò à corrigiarum ſimilitu-
dine obtinuit. Atque his variis nominibus dotatus fuit,
quòd varias quoque affectionum ſpecies repræſentet.
Huic gutturi faucibúſque inſeruientes muſculi adhæ-
rent,qui alia atque alia quoque experiuntur vitia, vbi
iis humores,maximéque calidiores, qui fere etiam in- B
flammationem efficiunt,inſident. Quare ſi interni gut
turis muſculi inflammatione conflictentur, affectus
συνάγχη Græcis dicitur: ſin externi, παρασυνάγχη. Sic
quum interni faucium muſculi inflammantur, κυνάγχη,
quum externi earundem, παρακυνάγχη vocatur, nomi-
ne ἀπὸ τῶν κυνῶν (hoc eſt à canibus) qui ei affectui plus cæ
teris obnoxii ſunt, deducto. (Latini vnica anginæ dictio-
ne omnes eas ſpecies exprimũt.) Qui ita laborãt, non-
niſi recta ceruice & cum difficultate ſpirãt, tenſioném-
que ſentiunt: adhæc facies rubet, óſque eorum reſeratũ C
vtplurimum hiat, nec deglutire queunt, acſi vim ſibi fe
cerint, per nares quod deuorandum erat recurrens, eii-
citur. Quòd ſi eum locum diutius inflammatio prehen
dit, hominem interficit: ſin in vicinum pulmonem flu-
xio migrat, pulmonia interimit. Siquidem vt duos ma-
ximos peſſimóſque euadat morbos, longè omnium eſt
difficillimum, & bona faueat fortuna neceſſe eſt: ſemel
tamen nobis quidam mortem effugiſſe viſus eſt, quum
cæteri omnes perierint. Atq; ii præ cæteris maximè ſer-
uantur, quorum collum in tumores attollitur, aut exan D
themata in eo oboriũtur. Cæterùm affectuum os infe-
ſtantium continuitas, ſermonem noſtrum ad eo infe-
riores deduxit, de quibus quum ſatis ſuperiori libro
fuerit pertractatum, iam tempus eſt vt ad reliquas ex-
ternas affectiones accedamus, ac de iis quæ neceſſaria
ſunt doceamus. Quare de maximo ac deterrimo om-
nium eorum qui in ſumma corporis cute exiſtunt pri-
mo loco dicendum: deinde de reliquis qui priuatim
apparent. ita enim recto ordine procedente oratione,
legentibus quoque ſingula particulatim magis erunt E
ad manum.

DE RELIQVIS EXTERNIS CORPORIS AFfectibus, CAP. XI.

ITaque qui Græcis ἐλέφας (& noſtris elephantia) dici-
tur, totiúſque corporis cancer eſt, vniuerſam depaſcit
carnem, ægrúmque eo redigit vt curationem non reci-
piat. Hic à nigra bile ſuum ducit cõſtitutionis initium:
quæ ſi ex ſanguine corrupto, atque in melancholicum
commutato fuerit genita, rubicundum minúſque ma-
lignum elephantem efficit: ſin ex flaua mutata melan- F
cholicus ſuccus fuerit enatus, peſſimũ ac corrodentem,
quique omnia ignis inſtar populetur, conſpicies. Affe-
ctum, ſuperciliorum mentique pilorũ defluuia, antece-
dũt, & tumores in facie extuberãtes, oculiq; alio & alio
colore notantur, ac vox exaſperatur: venæ item ſub lin-
gua turgidæ, & quum antea eiuſmodi non eſſent, nigræ
efficiuntur. At temporis tractu, omnia ea increſcunt, &
exanthemata quæpiam, quæ difficulter ſanantur, exi-
ſtunt, à quibus poſtea humor erũpit. Omnem hic me-
dicamentorum vim ac facultatem, tanquam nihil con- G
ferentem reſpuit. Minus poſt elephantem mala eſt λέ-
πρα, cui ſcabies, & huic impetigines ſuccedunt: ſed le-
pra altius deſcendit, & orbicularia exanthemata facit,
& carnis quaſdam colliquationes, ac λεπίδας (hoc eſt
ſquamulas) remittit, vnde etiam nomẽ adepta eſt. Non
ita profundè ſcabies (quæ ψώρα Græcis dicitur) penetrat,
& variis figuris inſignitur, nec furfuracea corpuſcula
reiicit. Lepram melancholicus ſuccus cõmittit: ſed ſca-
biem varii humores, eorúmque variæ miſcellæ conſti-
tuũt. Communis vtrique eſt cutis aſperitas & pruritus. H
Si verò tenues acréſque & ſeroſæ humiditates aliis craſ
ſioribus ſuccis permiſcentur, impetigines (quas Græci
λειχῆνας nominant) ſuboriuntur, quæ celerrimè in ſca-
biem ac lepram neglectæ commigrant. Cæterùm reli-
quos pruritus, qui ob acriorem ſalſúmve humorem, cu

A tem vitiant, ex ætate, temperamento, & victus ratione
diſtingues. Procliuius ii quibus iuuenes, atque ætate vi-
gentes afficiuntur, curãtur: nam qui ſenibus adueniunt,
difficulter remedia admittũt, quòd neque valida medi
camenta, quibus ſenes minimè indigent, declinãte iam
facultate, proſint: nec fluxio promptè, propterea quòd
meatus iam duriores euaſerunt, & conniueant præclu-
dãtúrque, diſcutiatur. Porro ex omnibus, aut nihil dum
ſcalpuntur, aut humiditas quæpiam colore & conſiſten
tia varia, promanat. atque inde, haud ſecus quàm ex
B prædictis, humorem dignoſces prædominãtem. Cæte-
rùm λεῦκαι (quas vitiligines quidam vocant) eandem ad
ἀλφοὺς rationem obtinent quam lepra ad ſcabiem. Nam
vitiligines vtplurimum altius deſcendunt, pilóſque in-
de eiuſmodi emittunt: at alphi in ſuperficie hærent, li-
cet ipſi quoque nonnunquam altius radices agentes pe
nitius recedant, vt eo loco pili eandem coloris ſpeciem
referentes, exiſtant. Periclitamur autem an vitiligo al-
tius peruadat, ſi modicè acu pertundatur, ita vt vltra cu
tem non penetret. Nã ſi ſanguis effluxerit, affectus eſt
C ſanabilis: ſin lacteus humor prodierit, non eſt medica-
bilis, quòd iam caro quam occupat, aliam formam in-
duerit. Nonnulli locum pannis aſperis perfricant, ac ſi
rubeſcere conſpexerint, bene ſperant: ſin eundem tunc
colorem retinet, animum ceu à curatione abhorreat,
deſpondent. Adhæc deteriores ſunt quo plura corpo-
ris loca obſederint: & diuturniori tempore quàm aliæ
quæ eiuſmodi non ſunt, perdurant. Porro alphi vtpluri
mum vitiliginibus ſunt natura moderatiores, ac medi-
camentis mediocribus magis profligantur, at vbi tem-
D pus traxerint iiſdem quibus vitiligines curantur, vtpo-
te quæ iam harum vitium induerint. Præterea ex his a-
lii ſunt albi, alii nigri, dominantémque humorem ſuo
colore indicant. Cæterùm quæ στίγματα Græcis dicũtur,
ſpecie nigris alphis ſimilia, quæ ab ictu & contuſione
quapiam originẽ ducunt, aliam poſtulant curationem.
Quæ verò priuatim papulæ (& Græcis ἐξανθήματα nomi
nantur) à craſſis humoribus cuti vtplurimum impactis,
vbi denſa eſt ſumma cuticula, cõflantur, ſiue eiuſmodi
humores in toto corpore, ſiue in cute tantùm redun-
E dent. quod ex affectus vehementia, ex excretis, priori-
que victu diiudicatur: ac pro diſcriminis ratione conue
niens curatio accommodatur. ἐπινυκτίδες vocatæ ſunt
vlcuſcula quæ ſponte ſua florum more erumpunt, pu-
ſtularum figura, ſubrubra, quibus diſruptis ſanies ſub-
cruenta emanat: hæc noctu magis quàm interdiu infe-
ſtant, vnde etiam ſuum nomen acceperunt. μυρμηκία ve
rò & ἀκροχορδὼν (illam formicam, hanc verrucam pen-
ſilem noſtri vocant) vtraque cutis eſt exigua extubera-
tio, calloſa, & magna ex parte teres. Sed formica latiori
F baſi ſedet, & ſiquis conſtrinxerit, mordentis formicæ
ſenſum inducit: verruca autem penſilis, anguſtiorem
obtinet baſin, vt ſummæ chordæ ſimilis pendere videa
tur. γάγγλιον eſt nerui collectio ſeu concretio, ex ictu aut
laſſitudine proueniens, in manibus pedibúſque, quòd
plures & conſpicui nerui eò inſerãtur, magíſque quàm
aliæ partes exerceantur, oritur potiſſimum. Atque hæc
mediocria ſunt, & mediocres cauſas habent, nihilque
aut parum offendunt doléntve. Quæ verò ex confluen-
te humore gignuntur, ac locos coarctant, ea magis tor-
G quent, membríſque ſuam eripiunt functionem. Verùm
quia multi ſunt qui fluxione ſua infeſtant humores, at-
que interdum complicãtur, age ſigillatim eorum quo-
que noxas doceamus, vt ſingula diſcernere poſſis.

DE TVMORIBVS PRAETER NATVRAM, ET vlceribus, CAP. XII.

ITaque quum ſanguis bonus craſſitie moderatus, in
aliquam partem affatim influit, ibique ob ſuam co-
piam impingitur, fit ea quæ propriè φλεγμονὴ (& inflam
matio) nũcupatur: ac ruborem feruorémque cum quo-
H dam tumore in laborante parte procreat. Quum verò
bilis flaua ita partem afficit, enaſcitur quod ita appel-
latur ἐρυσίπελας, (Latini ignem ſacrum dixerũt): hoc non
ita rubrum eſt vt prius, nihilo tamẽ minus inflammat,
& ſubpallet. Quòd ſi iam dicti humores permiſcentur
& cõponuntur, affectus inde enatus cõpoſito quoque

nomine effertur. Quapropter ſi ſanguis redundat, φλεγμονὴ ἐρυσιπελατώδης: ſin bilis ſuperat, ἐρυσίπελας φλεγμονώδες nuncupatur. Porro οἴδημα (noſtri mollem & laxum tumorem appellant) tumor eſt albus, doloris expers, ex pituita collectus: quemadmodum ἐμφύσημα (hoc eſt inflatio) ex frigido craſſiorique ſpiritu conflatur, faciles tangenti cognitu ſunt. Nam œdemata quum neque ferueant, neque doleant, nec colore aliquo alterata variẽt, leui negotio cedunt: inflationes verò, quòd ſpiritus cutem intendat, renituntur. Hæ in tympania hydrope magis ſunt conſpicuæ: quippe abdomen in ea, quòd à craſſo ſpiritu cutis plurimum extendatur, tympani in morem pulſatum reſonat. Atqui inflammationibus pleriſque, iis vtique quæ non promptè ſuppurantur, aliáve aliqua ratione diſcutiuntur, procliue eſt vt in gangrænã & ſiderationem tranſeat. Appellamus autem γάγγραιναν, alicuius partis ob inflammationis qua conflictatur, magnitudinem, mortificationem, non quæ iam confirmata ſit, ſed quæ etiãnum fiat: nam quum iam pars emortua eſt, ſideratio, & σφάκελος Græcis, affectus nominatur, qui eſt gangrænæ terminus. Corripit hic affectus etiam oſſa, quum nimirum caro iis circundata ſaniem generat, quæ ita ea imbuat vt putredinem contrahant. Atque hæc adeo grauia mala, partes in quas illabuntur corrumpunt. Cæterùm bilis quæ conſiſtentia craſſa eſt & acrior, cutem ad ſubiectam vſque carnem exulcerat, vocatúrque affectus ἕρπης: ſi verò tenuis, & minus acris calidáque fuerit, exiguas puſtulas in ſumma cute milio ſimiles excitat, ob eámque ſimilitudinem Græcis κεγχρίας ἕρπης (hoc eſt miliaris herpes) nuncupatur. nonnulli hunc ex pituitæ admiſtione fieri aſſerunt. Dictus eſt autem ἕρπης, eo quòd videatur ἕρπειν (quod eſt ſerpere per cutem ſummam) modò hanc eius partem, modò proximam occupans, quòd ſemper priore laborante perſanata, propinqua eius vitium excipiat: non ſecus quàm ignis qui proxima quæque depaſcitur, vbi ea quæ prius accenſa erant, deficiente iam idonea materia, prius quoque extinguuntur. Porro βουβὼν, & tuberculum, ſiue φῦμα, ac φύγεθλον (quod panum quidã etiam vocant) glandularum ſunt affectus: & tuberculum dicitur glandulæ inflammatio: βουβὼν verò, eiuſdem eſt ad ſuppurationem properans inflammatio, & inflammatiũ ſiue phlegmonodes eius eryſipelas, φύγεθλον vocitatur. De furunculo autem, quem δοθιῆνα appellant, hoc dicere licet, quòd tumor ſit abſceſſum referens, qui ex craſſis humoribus ortus, in carnoſis potiſſimum partibus conſiſtit: benignus quidem, ſi in cute tantùm coagmentatur: at malignus, quando altius actis radicibus, in ſuperficiem erumpit. Dignoſces id tum viſu tum tactu, locum circunquaque furunculum contrectans. Iam τέρμινθον, tuberculi genus eſſe aiunt, cui puſtula nigra ſuprà infráque adiaceat, qua rupta, ea quæ ſubiacent abraſa apparent: hoc diſſecto pus reperitur. Alii inquiunt τέρμινθον ſiue terebinthum, eſſe eminentiam cutis, rotundam, melancholicam, terebinthi fructui adſimilem. Cæterùm ſi ſanguis melancholicus magis euaſerit, & ferLuens cuipiam parti incubuerit, ἄνθρακες (hoc eſt carbunculi) exoriri ſolent, quæ cruſtacea ſunt vlcera, magnáq; ex parte ab puſtula ambuſtis non diſſimili, & quãdoque citra eam incipiunt. Pars initio omnino prurit, deinde vna interdum puſtula, nonnunquam etiam plures milii inſtar exiguæ erumpunt: quibus diſruptis, cruſtaceum vlcus ſuccedit: cuiuſmodi cadentibus ferramentis excitatur, quum cruſta nunc cineritia, nunc colore nigra, ita vt inferiori carni adhæreat, & ſerpens quodammodo ceu clauus affigatur. Caro circumpoſita vehementer inflammata, nigráque colore efficitur, non ſecus quàm bitumen pixve reſplendens. eiuſmodi autem eſt bilis exquiſitè atra, à qua qui generantur, nigri carbunculi appellantur. Verùm qui carni tantùm inſident, breui ſpatio circunſcribuntur: qui verò in membranis, aut neruis naſcuntur, longo tempore durant, & ſubiecta loca in affectionis conſenſum pertrahunt, adeo vt inflammatio quæ eryſipelatis naturam ſapiat, in iis excitetur: non pauci ad ſuppurationem abeunt, & plurimos etiam febres comitãtur. Oboriuntur demum & ex populatim

A graſſante cauſa quapiam carbunculi. Proinde ita eos dignoſces, &, velut poſtea docebimus, curabis. Cãcer porro in pluribus corporis partibus oriri poteſt. ſiquidem in oculis & vtero, atque aliis corporis particulis quãplurimis, & præcipuè in fœminarum mãmis prouenit: vtpote quæ natura laxæ ſunt, & materiam craſſiſſimam fácilè excipiunt. Ex nigra nanque bile quum efferbuit, cancri contrahuntur: cui ſi acrius quippiam, quódque corrodendi vim obtineat fuerit admiſtum, cãcros cum vlceratione procreat. Colore hi atriores ſunt quàm reliquæ inflammationes, minúſque callidi: venæ in ambi-

B tu implentur, & intenduntur inſtar pedũ animalis cancri, vnde etiam nomen huic vitio inditum. Quidam verò non hinc, ſed nomen ſortitum eſſe aiunt quòd ægrè à partibus quas occupauit, cancri in morem, auellatur. Hoc malum ob eiuſmodi humorem non perſaneſcit, quòd neque repelli, neque diſcuti poſſit, neque totius corporis purgationibus cedat: ſed mitiora ſemper medicamenta appoſita negligat, & à vehementioribus irritetur. Incohãtes tamen, purgationibus quominus vl-

C terius progrediantur, impediri queunt, præcipuè ſi humor affecto loco nondum fuerit impactus: nam dum adhuc oberrat, aliò deriuari poteſt. Cæterùm quum caro à graui aliquo corpore illapſo contunditur, exiléſque in ea venæ diſcindũtur, ſanguis per ſubſultum (hoc eſt κατ' διαπήδησιν) profunditur: qui cum ſub cute colligitur, ἐκχύμωμα appellatum (quaſi exuccationem dixeris) inducit. Hoc cute haudquaquam diuiſa, ceu tumor tactui promptè cedens, & magna ex parte doloris expers, apparet. Ecchymomatis ſpecies ſunt, ὑποσφάγματα quæ vo-

D cãtur, adhæc ſanguinis ex ictu aliquo ad vngues procurſus. Ruptiones prorſus quũ ecchymoſi, aut in ſũma cute, aut in profundo proueniũt. Quare ſi ſtatim vniuerſũ ecchymoma fuerit per halitum diſcuſſum, promptius caro diſſidens coaleſcit: ſin vetuſtum euaſerit, ſortémque ſubtus aluerit, ruptio in poſterum committi vnirique nequit. Nam etſi labia ſibi mutuò committantur, tamen leuis quæpiam incidens occaſio facilè ea dirimit, vt ſpatium inter ipſa medium alieno aduẽtitióque humore impleatur, & continuum quodammodo ecchy-

E moma, primo ex ſanguine conflato perſimile, ſignatur. Porro σπάσμα (quod conuulſum appellãt) diſtractis diuulſiſque fibris quibuſdam cõtingit: eæ ſemel diuulſæ, conglutinari nequeunt: quare ſola auxiliorum mitigatione, quoad dolor ſopiatur, opus habent. Iam exquiſitus ſcirrhus, tumor eſt præter naturã, durus & ſenſus expers, ab exquiſito receſſit, qui mediocriter ſentit. At qui qui ſenſu caret, iam ſanari nõ poteſt: ſiquidem qui impoſita medicamenta non perſentit, ecquæ nam inde auxilii ſpes ſpectari poteſt? quum qui ſentiunt eatenus

F ſpem faciant quatenus etiam ſenſus ſint participes. Oriuntur omnes è tenaci craſſóque humore, ita induratis membris infixo vt ægrè euelli poſſit. Gignuntur principio nonnunquam ſua ſponte, quum eiuſmodi aliquis humor parti cuipiam impactus inſederit: ſæpe tamen medici ob inſcitiam eius auctores fiunt, quum inflammationes & eryſipelata præter modũ refrigerauerint & aſtrinxerint. Strumæ quas χοιράδας vocant, glandulæ ſunt ſcirrho induratæ, quibus collum, axillæ, & inguina potiſſimum tentantur. Communi ſcirrhorum curatio-

G ni ſubiiciuntur. Dictæ porro ſunt χοιράδες, quòd ſcrophæ eo malo infeſtari ſoleant, vt fertur, vel quòd prolificæ videantur: ab vnico quippe tumore etiã aliæ quandoque enaſcuntur. Quidam iis manuum operam admoliuntur, veluti poſtea docebimus: non enim nunc inſtitutum eſt, curãdi rationes, iis quibus vitia diſtinguuntur, inſerere. At verò στεάτωμα, & ἀθέρωμα, ac μελικηρὶς, ſuas ſibi appellationes quodque ſortitum eſt, ab humorum qui in tumoribus continentur ſimilitudine. Eſt enim eorum quoddam στέατι (quod eſt ſebo), aliud μέλιτι (id

H eſt melli), & tertiũ ἀθήρᾳ (hoc eſt pulti) adſimile. Vnumquodque autem ex re quam tactus intus contineri iudicat, deprehenditur: nam quæ craſſior eſt, ea tactui quoque magis obnititur. Eſt præter hæc quod κηρίον (Græci, noſtri fauum nominare ſolent), qui humor eſt in cute multis riuulis perforatus, è quibus melleus humor pro-

ſluit, nomenclaturámque ex ſimilitudine reperit. Iam A
ex vlceribus (nam de his quoque poſtremo loco eſt a-
gendum,)quædam ſunt plana, quædã caua, alia in qui-
bus caro ſupra modum excreſcit, nonnulla tenuem ſa-
niem effundunt,rurſus alia pus conſiſtentia commode
ratum obtinent,& quædam in ambitu nonnihil rubent,
& leuiter inflammantur, nonnulla laxiorem tumorem
habẽt, alia autem carnem humidam mollémque valde,
alia aſperiorem potiſſimum circa labra gignunt : deni-
que alia certo loco impacta,nigreſcere,emortuáque,&
nonnulla vicinum quoque locum depaſcere viſuntur. B
Plana & rubra, quæque proximè ad rubedinem acce-
dunt,quòd quæ ſuccreſcit caro reliquæ aſſimiletur,poſt
paulo ſanitatem pollicentur : ſin verò ſordida caro eſt,
& perquam humida, minimè fidẽdum eſt,verùm eam
(vt dicemus)demere,enitique vt probam educamus o-
portet.quod etiam in cauo vlcere faciendum, quemad
modum poſtea priuatim explicabimus. In quibus caro
nimis excreſcit, ea detrahi debet. Porro quæ tenuem
ſaniem euomunt,cruditatem notant, & nonniſi multo
pòſt tempore in priſtinum ſtatum reſtituenda.Quibus C
moderatum eſt & craſſum pus, ea meliora ſunt, maxi-
mè ſi nihil grauis odoris expirant. Quæ verò in ambitu
rubent,aut membrum laſſatum eſſe, aut ægrum calidio
ribus cibis vti,aut,quod poſtremum eſt,medicamentis
plus ſatis calidis irritata eſſe denuntiant. Sic quæ laxo
humore exurgunt, malo habitu corripiuntur. Demum
nigreſcũt, & emoriuntur, & depaſcunt, aut ob magni-
tudinem copiámve, quæ eò illapſa à facultate, ab alia
quapiam ægritudine debilitata, euinci nequit : quippe
eos paulo pòſt morituros iudicamus ſiquod exiguum
vlcus habẽt,atque id emoritur. Nam quum ea pars ma-
gis quàm cæteræ laboret,ſufficientẽ demonſtrationem
adfuturi euentus prænotionem præbet. Atque ita iam
ſermoni de vlceribus finẽ imponamus, librúmque hũc,
quòd ſuum habeat magnitudinis modũ, pro ea qua vſi
ſumus breuitate,hìc concludamus. Reſtat vt ad curan-
di rationem accedamus, ita nanque pollicitis vndique
ſatiſfaciemus. Quòd ſi diligentius libellum excutiens,
aliquid quod explicatũ eſſe oportebat,deſiderari com-
pereris,id aut breuitatem ſuſtuliſſe, aut ex iis quæ pro-
poſuimus, haud difficulter intelligi poſſe arbitrator.
Interdum tamen (fateor) quædã quæ doceri debebant,
in obliuionis gurgite deliteſcunt:quod id nobis quoti-
die vſuueniat. Verùm ſiquid prætermiſſum eſt, id mi-
rum videri non debet : quin potius qui adeo breuibus
paucíſque verbis,omnis propemodum morbi agnitio-
nem cauſáſque ſimus complexi, id ſummopere eſt de-
mirandum. Faxit iam Deus,vt tu libello vti fruique, &
nos quæ neceſſaria ſunt docere poſſimus.

ACTVARII DE METHODO MEdendi liber III.

Præfatio.

QVVM omnis doctrina,ratióque docen-
di ad finem quempiam, quem ſibi pro-
ponit,contendat,ac finis,iis quæ præũt,
facultate dignitatéque prior eſſe videa- D
tur:haud iniuria,ratio viáque, quæ ſigil
latim curationem affectuum docet, po-
tiorem dignitatis locum tenere cenſeri poſſet : verùm
(quia ea rectè & methodicè vti nõ licet, niſi qui curare
velit quo pacto ſinguli affectus dignoſcantur exqui-
ſitè nouerit),antea ſe in iis diiudicandis oportet exer-
cere, atque ita ex methodo curationẽ inſtituere. Qua-
re quum in duobus ſuperioribus libris vitiorum agni-
tionem,quibus & vniuerſim & particulatim corpus affi
citur,addita vniuſcuiuſque cauſa.(non enim tractatio- E
nem in multas portiunculas, minutis diſſecandam eſſe
iudicauimus,)breuiter perſtrinximus : nunc curandi ra
tionem tradere, prout tutiſſimè & ſuccinctiſſimè fieri
poterit,in animo habemus : non ignari quàm diſtincta
tractandi ratio ſuccinctæ breuitati aduerſetur : nanque
illa prolixis verbis obitur:hæc verò multa quoque quæ
neceſſaria ſunt,præſcindit. Proinde ſiquãdo quàm pol
liciti ſumus,erimus prolixiores, id neceſſitati cuipiam,
quæ vt tuta perſpicuáque ſit tractatio, longius ſermo-
ne protrahi cogit,tribuito: ſin cõtrà aliquid deſiderari F
videbitur, id pollicitæ breuitati adſcribito. Attamen
methodus, quæ omnia pertranſit, ſatis ſupérque ea
quæ neceſſaria magis, atque ad vſum aptiora ſunt,ſup-
peditare poterit.Cæterùm quia in medendi methodis,
alia vniuerſali oratione, alia ſigillatim morbis imper-
tita,comprehenditur:atque eas quædam præcedũt, ci-
tra quæ curatio rite inſtitui nequit, quæque multorum
morborum præſidiis adaptantur:de iis vtique primùm
eſt pertractandum,ac deinde reliqua addenda,vt à me-
thodo ordinéque ſermo orſus, nullam in hac commen- G
tatione pariat confuſionem. Quapropter,quum in mor
bis compluribus venam ſecemus, & in aliis glandibus
ac clyſmatis vtamur, quúmque rurſus nonnulli purga-
tionibus aut vomitibus,ſudorémve prolicientibus me-
dicamentis,alii cucurbitulis ſiccis, aut etiam cum ſca-
rificationibus, aliqui hirudinibus, vt alii arteriæ ſe-
ctione, quidam item iis quæ in nares induntur, ἔῤῥινα
vocantur,aut rubificantibus,aut dropaciſmis, vel bal-
neis,aut frictionibus exercitiiſve, aut aliis id genus o-
pus habeant:ſi eorum vſus,tempora ac commoda ſigil
latim expoſuerimus,fiet vt iis commodè atque oppor-
tunè vtaris. Proinde quum omnis propemodum hæc
methodus in plenitudine & vacuatione atque altera-
tione verſetur, vacuatione repletis, & repletione eo-
rum quæ cõuenientia ſunt vacuatis ſuccurrimus: quo-
modo ſanè alteratione,ea quæ aliqua intemperie infe-
ſtant,idque ſiue refrigerantes & calefacientes,ſiue ſic-
cantes & humectantes,curamus. Ac de reliquis quidem
poſtea loquemur, in præſentia verò de iis quæ reple-
tionem ſpectant, verba faciamus. Eſt autem nihil aliud
repletio(ſiue πλήρωσις Græcè)niſi humorum qui cauita-
tibus quibuſdam continẽtur, plenitudo multitudóque.
Atque bilis,aut pituita quæpiam, cibúſve inconcoctus,
in ſtomacho ventriculóque,πληθώραν(hoc eſt plenitudĩ
nem)efficiũt:in inteſtinis verò,tum illa iam dicta, tum
ſtercorum abundantes fæces,ſic in veſica, humor quiſ-
piam crudus, lotiúmque:in viſcerum cauis, aduentitiĩ
corrupti humores exuberantes, ſunt plenitudinis cau-
ſa:perinde atque in venoſo genere,ſanguis aut quanti-
tate aut qualitate excedens, offendit. Itaque de venæ
ſectione primùm agendum : ac quibus, & quando, &
qua corporis parte eam moliri decet,docendum,vt in-
de ad reliqua accedamus.

DE VENAE SECTIONE, CAP. I.

VEnam ergo tundere oportet, in plenitudine, & ca-
lidorum humorum putredine:in anni tempore, ve
re potiſſimum,ſecundo loco,autumno,in ætatibus,à pu
beſcentibus vſque ad declinationem,in habitibus cali-
dioribus, in regionibus temperie commoderatis, in
contrariis venæ ſectio ceu aliena eſt fugienda. Nam ſi
ſanguis vacuatur,quũ neque copia,neque humoris exu
perat caliditas,refrigeratio,cruditas, malúſque habitus
ſuccedit. Æſtate verò periculum eſt de ſyncope, præci-
puè ſi regionis temperies calida viguerit, ægríque ha-
bitus in halitũ promptè digeritur. At quum frigus præ-
ualet,è ſanguinis inanitione, corpus anni tempori par
eſt conſentire. Adhæc ſimul quoque diſpiciendum
eſt an bene aut ſecus æger ſanguinis vacuationem to-

leret. Vena quoque ſecanda eſt quibus conſuetæ excre A
tiones ſuppreſſæ fuerint,& æſtate febrem expectant:vt
contrà à ſanguinis miſſione ſuperſedendum quibus fa-
miliares excretiones immodicè nimis ferũtur:quóſque
affectus ſicciores affligunt,& ventriculi os imbecillum
eſt,aluúſque liquidiora egerit. Quòd ſi quando cõtra-
ria in eodem cõcurrerint, & quædam eius adminiſtra-
tionem ſuadeant,& alia dehortentur,quænam præpol-
leant eſt ſpectandum, atque illis opem ferentia admo-
liendum , ita tamen vt ne dehortantia quidem negli-
gantur:ſed illis quoque in quantitate aliquid eſt indul B
gendum,ac ſecuritatis gratia gratificandum:nam in va
lidioribus ac magnis auxiliis , ſi aliquid de vacuatione
remittitur, ſecuritas ægro conciliatur. Porro non eæ-
dem perpetuò ſunt tundendæ venæ,ſed pro infeſtantiũ
vitiorum ratione,aliis aliæ : dum partim reuellere,par-
tim materiam deriuare,prout occaſio vſúſque poſtulat
ſtudemus. Ac reuulſione quidem vtendum eſt quum
multitudo infeſtãs eſt effatu digna,párſque cui affectus
impendet , princeps ac præcipua eſt. Deriuatione verò
opus eſt quãdo ex propinquo loco auferre nõ licet. Sic C
per rectitudinẽ,(quod Græci dicũt κατ᾽ ἴξιν) vacuãdum,
quum calidiores humores in locum aliquẽ antea fue-
rint impacti. Scire nanque licet non ſolùm quum purus
abundat ſanguis,venã ſecandam eſſe,verumetiã quum
cæteri quoque humores bilioſi ceroſive , aut eiuſmodi
alii vnà cum ſanguine exuperauerint. Nam illic,quia id
quod infeſtat,vacuatur, ſanguinis miſſio conferre viſa
fuit: hic verò communi vacuationis ratione conducit.
Siquidem ſanguinis detractio quamlibet tam in venis
quàm toto corpore plenitudinẽ imminuere ſolet. Atq; D
ita cõmodè vena ſecatur niſi aliud quippiã eius vſum
impediat. Venas porro tundimus,alias ob aliã affectam
partem: ſed quoniã magna ex parte quæ cubitum præ-
tergrediuntur incidimus,de iis primùm, deinde de re-
liquis agendum. Itaque quæ in cubito conſpicitur,re-
ctà ab humero deſcendit , atque idcirco humeralẽ eam
nominarunt : ibíque diſciſſa nonnihil deſcendit quam
mediam nuncupamus. Sunt tamen quibus hãc cum hu-
meraria connecti non placet,ſed ab alio principio pro-
duci videtur: alii humerariam ibi deficere opinantur. E
Poſt has alia vtraque humilior permeat, quã aliæ plu-
res minoréſque excipiunt,ſub ipſum iam cubitum per-
reptãtes. Verùm quia non omnibus omnes eodem mo-
do apparent,ſed aliquibus omnes,quibus nimirũ veno
ſum genus , iecúrque antè id naturali tẽperie ac effor-
matione calidius ſaniúſque fuit conformatum:nonnul
lis autem cõplures,quemadmodum aliis paucæ, vel ob
naturulem quendã in prima efformatione errorẽ , aut
vaſorum anguſtiam,vel quòd profundum magis petãt,
vel carnis copia occultentur, conſpiciuntur : nos de iis F
tanquam omnes obtutui occurrant, loquemur : tuum
autem erit, loco quo non apparent propinquiores , ſi-
quando neceſſitas vrget , ſecare. Proinde humeraria
tundenda eſt(nam de hac primo loco tractãdum,quòd
cæteris ſit ſublimior) in iis affectibus in quibus caput,
aut in tota eius circunſcriptione, aut aliqua eius parte,
puta oculo aut auribus , laborat. Eam verò quæ inde
conſpicuè deriuatur , in parotidibus,& faciei, colliqùe
morbis ſecabis: quæ ſi non apparet, ad humerariam re-
dibis,vt ad mediam,& hanc(ſi media non conſpicitur) G
in thoracis coſtarúmque vitiis. His demum inferiorem
ſecare oportet,quum ilia,renes,& partes genitales ma-
lè habent,quòd reliquarum ſit humillima. Cæterùm in
his venis cautè obſeruandum eſt , vt in ipſis ſectionem
moliaris:quòd non mediocria,ſi aberraueris, inde con
tingant mala. Siquidem humerariæ muſculi caput ſub-
iicitur,quam niſi ſecurè cautéque incideris , ſed ſecans
ferrum in muſculum adegeris, dolores inflammatio-
némque excitabis,ac aliquod membro inferes impedi-
mentum. Iam ei quæ inde propagatur,neruus ſubditur: H
qui ne pungatur metus eſt , ſi minus circunſpecta fiat
ſectio neruorum. Porro puncturæ , velut antea quoque
docuimus , conuulſionem , & ſi negliguntur , mortem
inferunt : quòd ſi tranſuerſi amputantur , membrum
in quod inſeruntur , motus ſenſúſve vſu ſpoliatur. At-

tamen aliquando , ſiquando conuulſionem , aut ea e-
tiam deterius quippiam homini metuimus,totius ner-
ui præſectionem eligimus , ſatius eſſe rati cum homi-
nis vita membri motum eſſe oblæſum , quàm ſi mem-
brum incolume aſſeruare ſtuderemus , mortem repen-
tinam creare. Sub ea quæ has inſequitur,arteria percur
rit , quæ quum diuiditur , nihilo leuius accedit pericu-
lum,ex ſanguinis effræni profluuio,quòd ſpiritus ei in-
ſitus,motúſque præcludi vas ac conniuere non patian-
tur,ſed ſemper prærumpant , oſculúmque reſerant , vt
ſanguis qui in arteria continetur,erumpat. Atque huic
ſuccurres , velut pòſt de ea pertractantes docebimus:
nunc autẽ ideo eius meminimus , quò cautè qui mini-
ſtrant , ſectionem moliantur. Non eſt tamen ignoran-
dum,non eodem ſemper modo omnibus neruos arte-
riáſque venis ſubiici, ſed plurimis illa nonnihil ad la-
tus declinant,licet compluribus vnà permeent , venæ-
que illis inſideant. Et quoniam nonnunquam qui in-
conſideratius venam vulnerauit,ſectio rectà in neruum
arteriámque fuit adacta,atque vnà cum vena, illa quo-
que diſſecuit , eam ob rem te illius admonitum volui-
mus,quò miniſtri leuius , ac in ſuperficie magis ſectio-
nem aggrediantur. Ita ergo cubiti venas incidens , æ-
gris opem feres. Cæterùm deſinunt hæ in prona manus
parte,& humeraria rectà ad pollicem defertur, reliquæ
verò ad partes carpi humiliores. Quare ſi humeraria
in cubito non apparet , eam quæ eſt ad pollicem , ſeca-
mus , quemadmodum in lienis iecinoriſve affectibus,
vbi opus eſt ſanguinis vacuatione,eam quæ ad annula-
rem digitum propagatur , atque ad minimum magis
accedit, incidimus, atque ita laboranti opitulamur . ſic
in anginoſis, & gurgulionis , & glandularũ linguæ ad-
hærentium inflammatione affectibus,eas quæ ſunt ſub
lingua pertundimus, & quo loco malè affecto propio-
res ſecuerimus,eo citius auxiliamur. Nonnulli in inue-
teratis dentium morbis,quando ſuperiores ex æquo a-
cris humoris affluxus infeſtat, venas intra labia & gin-
giuas inciderunt,ſectis item iis quæ ſunt in magno ocu
li angulo,mali impetum fregerunt. Eædem faciei papu
lis,(quas ἐξανθήματα vocari diximus,) potiſſimum in ſe-
cundis opem ferunt. Ita & frontis ſecta vena in vetuſtis
occipitis malis profluit. Sunt qui venas colli incidunt,
veriſimiléque eſt eas iuuare , quum ſanguis copioſior
ad caput confluit , atque idcirco veluti inflammatio-
nem in cerebro concitat,aut ſenſus veluti detinet, κάρω-
σιν nominant : veruntamen plures eas deuitant , quòd
ſanguinis fluxus ægrè compeſci inhiberíque poſſit . at-
tamen neceſſitas nihil non vtile efficit , atque eas ob
cauſas,has quoque pertundimus. Porro in pedibus ſan
guinem mittimus , communi quidem ratione , vt hu-
mores qui ſurſum ad partes præcipuas vergunt, retra-
hamus reuellamúſque:verùm priuatim in fœminis qui-
bus menſes ſupprimuntur,aut minus quàm neceſſe eſt
purgantur,aut conſimilis aliquis affectus ſanguinis va-
cuationem vrget. quare hic internas magis ſecare con-
uenit,ſed in coxẽdicis renúmque dolore,quem ſangui-
nis progignit copia,externas ſecuiſſe præſtat. Quòd ſi
inflammatio quæpiam genitales partes occupat,in fœ-
minis iuxtà ac maribus , quum reuellere eſt animus , &
ne humores ad affectas partes pertrahantur proſpicere,
vtilius è cubito ſanguinem ducimus : ſed ſi temporis
longinquitate humores iam ſunt impacti , ſatius vide-
bitur à pedibus ſanguinem detrahere. Nam dum adhuc
oberrant humores, & incerta ſede vagantur , reuellere
melius eſt : at vbi iam ſedem fixerunt, & loco cuipiam
infixi hærent , ex propinquiori parte euacuare eſt
vtilius.

DE ARTERIAE SECTIONE, CAP. II.

Porro arteriam ſecare, interdũ conferre videtur, ve-
rùm plurimum negotii exhibet. Siquidẽ ſanguinis
fluxus qui ægerrimè ſiſti poſſit , & arteriæ dilatationes
(quas ἀνευρύσματα Græci nominant) hinc oboriri ſolent.
ſiquidem quum arteria perpetuo motu agitetur, motus
ſui perennitate , ſectioni obduci cicatricem non pati-
tur. Attamen quum longè tenuiorem , ac nihilominus
calidum contineat ſanguinem & ſpiritum , ſimulatque

plurimum increuerit, calore tenuitatéque omnia per- A
uadit,iámq; morboſus affectus,caput præcipuè, capiti-
que proxima quæque ferit tentátque.Nam ob non exi-
guos & leues vſus,plurimus copioſúſque eò confluit, &
flammeus igneúſve factus,quòd à copioſiore calore ſpi
ritus eius accendatur, venas acutiſſimè vibrat & con-
cutit,ex quo vehementes capitis dentiúmque dolores,
& maximæ lippitudines, & defluxionum ac deſtillatio-
num magna pars generatur. Atque aliquādo dolor tam
tùm caput amplectitur, quandoque in parte aliqua fir-
matur.quare vbi doloris vicerit vehementia,metus eſt B
ne ſanguinis eruptio eum creauerit.Proinde aut tranſ-
uerſim eas præſcidimus,laqueis antea interceptas & fi-
bulis euulſas:aut cauteriis continuitatē diuidimus, id-
que aut cādentibus ferramētis, aut medicamētō quod
adſimilem vrendi vim obtineat. Atque ſi dētes ob eas
quas paulo antè recēſuimus cauſas indoluerint,eas quæ
ſub aurē ferūtur,ſecamus, aut adurimus, & tactu prius
ſub auriculæ fibrā pulſare deprehendimus.Oculis verò
malè habētibus, eas quæ in tēporibus potiſſimum quæ
oculos adire videntur: ſiquæ in toto capite dolorē ge- C
nuerunt, eas iuxta coronā ſupra muſculos tēporales a-
durimus, nequem ex neruis motui volūtario inſeruien
tibus,oblædamus: & ad os vſque cauteriū demittimus,
vt omnes diſſecemus. Atque inde opem ſētire ægri vi-
dentur,quibus caput dolet,vt & illi quorum oculos ve
tuſta defluxio infeſtauit.Cæterùm præſtat in omnibus
ſectionibus cauteria præferre, quòd ita minor ſangui-
nis copia erūpat.nam quum cruſta nō aliter quàm vin-
culū ei incūbat, minor formido eſt ne ſanguis proruat:
quippe quòd tū ſolūmodo metū incutiat quū decidit. D
Nā quum priuſquā arteria probè cicatrice coaluerit,cru
ſta delabitur,interdū ſanguinis eruptionis ſit cauſa,quā
prōptius reprimere licet, quum maior eius portio cica
tricē cōtraxit. At enim maiorum arteriarum ſectiones
vſtionéſve ſunt fugiendæ,vtpote quæ difficillimè coer-
centur. Atque eo tempore, à copia cibi potúſque, præ-
cipuè calidioris,à vociferationibus,item venere,omni-
que vehementiori motu eſt abſtinendum. Nam quauis
leui ex occaſione arteriæ diſrumpuntur, metúſque eſt
ne quandoque earum fluxus ſiſti nequeāt. Itaque hæc, E
ſi rectè victus inſtituitur, cōferunt plurimum: ſin æger
aut medicus in aliquo quod factum oportuit, delique-
rit, priori dolore nonnunquam deterius periculum
creatur.Sed de arteriis hactenus.

DE HIRVDINVM ET SCARIFICATIONIS vſu, CAP. III.

Admouemus hirudines eo loco cui ſanguinem cor-
ruptum putrémque ſubeſſe putamus, hæ nanque
eam partē cui applicitæ fuerint,morſu inuadentes, mo
deratius ſanguinem qui eſt in ambitu, cucurbitularum F
inſtar,exugunt: ſunt tamen continua aqua dulci aſſer-
uandæ.Nam quum aſſiduè in cœno limóque degāt,pla-
nè ſunt impuræ:& quum nondū in aqua dulci ſunt ver-
ſatæ,imbecillius lētiúſque ſua obeunt munera. Demit-
timus autē eas per fiſtulas ex quauis materia confectas,
aut arūdinem,ad loca,quæ accuratius obſeruamus, nec
vicinas partes attingi volumus.Definunt porro ſugere,
aut ſaturæ,aut ſale adhibito. In affectibus cutaneis qui
ſuperficiarii maximè ſunt, ſatis ſanguinis profluere ſi-
nimus,ſi ex alto id quod noxium eſt attrahere per mor G
ſus cupimus,cucurbitulas affigimus. Vtimur iis in ve-
tuſtis papulis,& humoribus calidioribus alicui loco im
pactis, aut aliunde confluentibus, vel ex ictu quopiam
collectis.Eas propemodum cuilibet corporis parti inii-
cimus,& ſi opportunè adhibeantur,ægri leuantur. Nam
quum cucurbitulam figere, aut venā ſecare,aut ſcalpel
lo cutem incidere non licet,hæ impoſitæ proſunt: quip
pe in omnibus mēbris applicātur, in quauis capitis par
te,& facie,renibus item,& ipſo interdū inteſtino recto,
quum iāpridem ora venarū fuerint occæcata, atq; ea- H
propter negotium faceſſant.Cæterùm in quibus hirudi
nibus vti nō licet, vel quòd æger recuſet, aut quòd lo-
cus eiuſmodi animalia non educet, vel quòd anni tem-
pus non patiatur:iis ſcarificationes ſubſtituimus, quæ
multo quidem moderatius quàm hirudines vacuant,
attamen eas quoque opitulari putandum eſt.Verunta-
men non omnibus ea loca, quibus hirudines admoueri
poſſe diximus, ſcalpello cōcidere licet: ſed per quæ in-
ſignes ſuperficiariæ venæ, nerui, tendines, aut arteriæ
non feruntur. Cauendum enim hic eſt, ne dum vehe-
mentius ſcalpellum adigimus, imprudētes prædictarū
partium continuitatem ſoluamus. Potiſſimus autem
ſcarificationum vſus eſt in auribus & malleolis,quibus
tamen cucurbitulas quoque aptamus. Vtimur nihilo-
minus & in multis aliis partibus.

DE CVCVRBITVLIS, CAP. IIII.

Ex iis quæ celerrimam opem adferunt, cucurbitulæ
quoque eſſe videntur, ſi opportunè admoueantur:
nanque noxios humores, qui in profundo latent, vio-
lentius retrahunt,& facilè educunt.Quare cutem antea
ſcalpello conſcindimus ea parte ex qua ſanguinis ali-
quid detrahere vacuaréque nitimur. At vbi reuellere
tantummodo, & ſpiritum craſſiorem fluctuantem ex-
haurire diſcuteréque cupimus, eas citra ſcarificationē
imponimus.Sic quum ſtomachus reſupinatur,ventricu
lo impoſitæ, cum violento ſuo impetu reuellunt, & in
priſtinam valetudinem reſtituunt: atque inteſtinis veri
trique aptatæ, craſſiores infeſtantes flatus in halitum
diſſipare valent. Quinetiam ſi mammis applicantur, ve
tuſtam vteri ſanguinis profuſionem ſiſtunt: quemad-
modum quum viſceribus imponūtur, ſanguinē qui co-
pioſius è nare fluit, reprimunt, modò viſceri quod è di
recto nari vnde it ſanguis,ſubditur, inhæſerint. Ac ita
cucurbitula vi retrahit digeritque. Cæterùm ſcire licet
eum qui hac vti volet, haudquaquam loco corporive
quod vndiquaq; plenitudine oneratur, aptare debere:
ne pluſquam vacuetur materiæ indidem aceruetur,
atque ita ægro noxæ auctor fiat: ſed vt conuenit, antea
eſt euacuandum, atque ita demum cucurbitulæ ſunt
adhibendæ.ſiquidem qui cautè de rebus diiudicat, fa-
cit vt rectè curatio ſuccedat.

DE GLANDIBVS ET CLYSMATIS, CAP. V.

Glandibus & clyſmatis vtimur quum ſtercora edu-
cere volumus:& glandibus quidem ea quæ in inte-
ſtino recto continentur explodimus, clyſteribus verò
ea quæ in ſuperioribus remanēt,eiicimus. Verùm non
modo ſtercus infuſis euacuamus, ſed etiam ſiquid in-
feſtantis pituitæ inteſtinis adhæret,id quoque cedit,&
egeritur. Adhæc ſi caliginoſus quiſpiā ſpiritus qui exitū
nō inueniat, oberrat, & negotium faceſſit,etiā is ene-
matis expellitur. Quinetiam clyſma remotiſſimis opitu
latur obſtructionibus.Nā quod retinetur,& loci conti-
nuitate progrediens moleſtat, ſi vt deorſum feratur &
foras pellatur,impetū nactū fuerit,leuat, & quod prius
pondere grauabatur,melius ſe habet. Verumenimuerò
in omnibus conſuetudinis ratio eſt habenda: ſiquidem
alii duobus tribúſve,aut etiā pluribus interpoſitis die-
bus nihil deiiciunt: nōnulli niſi ſemel aut bis deſideāt,
caput vētremque grauari ſibi videntur. Quare pro ra-
tione, dum bene valeret, cōſuetudinis,etiam in morbo
clyſmata infundere oportet,paulo tamē ſolito frequen
tius,niſi quid obſtet quod continuum materiæ ad infer
na impetum diſſuadeat: cuiuſmodi ſunt retentricis in-
teſtinorū facultatis infirmitas, aut quum purgatio par-
tium thoracis per ſuperna vrget. Nanque purgationes
ab eiuſmodi impetus vi retrahuntur, & ſeditiones ex-
citant,ab externis auxiliis euictæ,hinc anxietas,inquie-
tudo,& varia ægro oboritur triſtitia. Atque idcirco al-
uo ſuppreſſa & obſtructa, admodum inidonei ſunt vo-
mitus, quòd ſecum materiam ad ſuperna pertrahant:
at ſi immodicè egerit,valde ſunt accommodati, quòd
naturæ concilient propenſionem & impetum contra-
rium.Sic aluus ſoluta & liquida,vomitui ſubuenire cre-
ditur.Quòd ſi ambo ægrum infeſtauerint,conſiderari-
dum eſt, ac proſpiciendum ne æger in ſyncopen inci-
dat,quòd in duabus immoderatis vacuationibus, vires
reſiſtendo ſatis non ſint: ſed vbi omnia ſunt medio-
cria, ſuſtinentur, nec dolor fatigat. Componuntur
porro ablutiones tum ex acrioribus ſuccis, tum ex
molliter lenientibus:vtriſque enim opus eſt, vt illis fa-

cultas excernens irritetur,& his emolliãtur, ſiquæ ſint A fæces duræ quæ exitum veluti operculentur.tãto autem eas valentiores & acriores cõficimus,quãto ea quæ affligunt vi indigent vehementiore, ægrotique ſenſus obtuſior ac hebetior eſt.Cæterùm in abraſionibus vulneribúſque inteſtinorum,clyſmata non ad vacuãdum, ſed ad humores mordentes contemperandum,vulneribúſque cicatricem inducendam, infundimus, atque ad eum vſum componimus. quare ea contraria penitus facultate conſtare ſolent,vt expleant,adſtringãt,& refrigerent pluſculum.In vſu quoque ſunt conſimiles glan- B des in eiuſmodi affectibus.

DE IIS QVAE NARIBVS INDVNTVR, ET gargariſmis, CAP. VI.

QVum mucoſi pituitoſique ſucci caput infeſtant,ea quæ naribus imponuntur ἔῤῥινα (Græci,noſtri quidam naſalia nuncupant) & gargarizationes ad vſum vocamus.atque illa ex puluiſculis, & ſuccis quibuſdam acrioribus vt attenuemus,& infarctam materiam auellamus,& ſternutamenta cieamus, conficimus:hæ verò ex acribus & dulcibus quibuſdam admixtis,ne guſtum C plurimum offendamus,cõponuntur:quibus gargarizantes,per palatum humores educimus, & ægros à maiora interdum minitantibus vitiis vindicamus. Verùm vniuerſam medicamentorum purgãtium facultatem, quomodo videlicet in nos agant, & quando, ac quæ maximè vſui ſit, atque in quibus ægritudinibus aſſumenda, hinc diſcere licet.

DE PVRGANTIVM MEDICAMENTORVM vſu, CAP. VII.

ITaque purgantia medicamenta,(quæ καθαρτικὰ Græ- D cis nominãtur) communi quidem generis ratione ex cenſu ſunt eorum quæ perniciem creãt (δηλητήρια,& noſtri venenoſa,& mortifera appellãt.) Verùm ab iis quæ magna ſunt corrũpendi vi prædita,diſſident,quòd hæc eadem quantitate,non perinde ac corrumpentia interimant.nã quum ſunt mediocria, proſunt:quum verò interdũ copioſius aſſumuntur, quãtitate perdunt. Cæterùm ex iis quæ intrò adhibentur,alia,ſimplices ſunt cibi,ceu panis,caro,& piſces,atque id genus cætera:quædam ſunt cibus & medicamenta, velut lactuca & attri- E plex,intubus item,ac ptiſſanæ ſuccus: nõnulla ſimplicia ſunt medicamẽta,vt piper,carum,roſæ,violæ,& ſiquid eſt eiuſmodi: aliqua corrumpẽdi quodãmodo vim obtinent,qualis eſt cicuta,& nerium, ac cætera talia:quæ tamen ſi commodè commiſcẽtur,ſalutaria quadamtenus eſſe videntur,vt humores corporis contemperare, & noxios vacuare poſſint.Nanque quum ex frequentibus peccatis quibus in victu delinquitur, antecedentibus,multi variique humores in vẽtriculo & inteſtinis, adhæc in viſceribus totóque venoſo genere coaceruen F tur: præterea quum ad ipſam vſque profundã carnem, excrementitius alienúſque humor quandoque ſe ingerat,ac in ſexcentos ideo affectus,qui ita malè habẽt incidant:operæpretium vtique fuerit nouiſſe quomodo, & quando,ac quibus eos purgare oporteat, ne dum inconſideratius medicamenta propinamus, periculum pro medela creemus.Proinde in omnibus ſpectare decet ecquis ſit qui offendit humor, & quã corporis partem obfirmatus occupet, atque nunquid vniuerſum G corpus eo non abundet. Dignoſces autem id ex parte quæ pondere premitur, aut dolet,aut alio aliquo affectu laborat, vtens ea in re præceptore, ægri ſenſu, & tuo,quod ex deprauata patiẽtis locis functione ſumes, iudicio. Sed nec paucæ dignotionis occaſiones prioribus libris explicatæ fuerunt, in quibus ſi teipſum exercueris, non magnopere aliorum, quòd inde ſatis noxios infeſtantéſque humores diſcernere poteris, indigebis.Porro vbi tum ſpeciem, tum peccantis humoris copiam didiceris, coctúſne is ſit an crudus inſpiciendum eſt: quod ex iis quoque quæ olim tibi fuerũt tra- H dita,cognoſcere licebit. Quòd ſi etiamnum crudus fuerit,congruis medicamentis quæ poſtea docebimus, coctionem moliri oportet: ſin autem iam coctus eſt, & exitum ſollicitat,perpendendum eſt,ſurſúmne an deorſum vergat,atque illac educendus. Cæterùm non tantùm vt humores coquantur enitendum eſt, verùmetiam ex Hippocratis præcepto,partes per quas euacuandi ſunt fluidæ fieri debent:quò purgationes melior faciliórque inſequatur tolerãtia:ſiquidem interdum, vbi obſtaculum quodpiam occurrit, medicamenti facultas in finem vſque repellitur retunditúrque. Adhæc anni tempus expendere decet:nã frigus ingens & vehemens humores cogit,atq; purgationi inhabiles reddit, quòd ægrè ſequantur. Multus quoque æſtus, quòd occultæ perſpirationis digeſtioníſque ſit cauſa, facit vt purgationes minus ſint tutæ, niſi vehementer purgatio vrgeat,ægrique vires ſint integræ. Licebit autem & arte corpori cõmoderatas tempeſtates parare. Sed & cõſuetudo plurimum in hac re iuuare quibit: quidam enim purgationibus ſunt aſſueti,aliis ſemel biſve in anno aluus ſponte ſua erumpens, temporis longinquitate collectam noxam explodit.Quòd ſi quæ excerni ſolent retinentur,ac ea de re homo ægrotat, iam purgationi locus eſt,vt procraſtinantis naturæ vices ſuppleamus.Cæterùm quibus materia turgere videtur, & ſyncopen, aut fluxum immodicum, aliúdve aliquod ſymptoma prauum metuimus: ii perquam mediocribus medicamentis ſunt purgandi,ferè autem iis quæ contemperandi vim obtinent(κατακεραστικὰ Græci nominant) eſt vtendum,quò contrariis contraria compeſcamus, & corrigamus.Atqui quoniam,qui,quibus anni temporibus,& quibus ætatibus,victúſque rationibus,& temperamentis humores augentur, didiciſti, nunc quibus ipſorum ſinguli purgentur,audi.

DE MEDIOCRITER ET ACRITER PVRGANtibus medicamentis, CAP. VIII.

VErùm quia quædam ipſorum mediocriter admodum,neque ex alto ducere,& quædam contrà purgare videntur, primùm de mediocriter purgantibus, deinde de acrioribus eſt agendum. Nec te fugiat medicamentum quodque,proprium ſibi humorem trahere, licet nonnunquã ab eius quod vacuatur impetu vnà cũ eo etiã alius quiſpiã, qui in corpore redundare reperitur,educatur:cuius te admonitum volui, ne ſi fortè medicamento quod bilem ducit, exhibito, alium cum eo præterea humorẽ egredi cõſpexeris,te medicamẽti pollicitatione deceptum eſſe arbitreris.Sunt & ex iis quædam quæ facultatis proprietate,duos tréſve purgãt humores.Proinde omnia hæc diligenter ſunt inſpicienda, atque ita vtendum. Aloe ergo,maſtiche,agaricum,terebinthina, ſtyrax, mercurialis, parthenium, & ſiquod eſt eiuſmodi aliud,ſũt ex iis quæ mediocriter, velut poſtea dilucidius docebimus,purgãt.Atque eorum alia bilem ori vẽtriculi innatãtem,alia pituitã quæ in vẽtrem inteſtináque prouoluitur,vt & quædã ſuccum melãcholicum purgãt. Porro inter acerrima recenſentur,tithymalus,ſcãmonia,peplium,colocynthis,veratrum,elaterium,& id genus reliqua. Hæc humores qui in profundo inhærent,expellunt, ægróſque à maximis affectibus liberant. Cæterùm quum omnia vim habeant noſtras facultates corrumpendi, attenuantibus & incidentibus odoratíſque ac roborantibus & contemperãtibus medicamentis permiſceri debent, quò ipſorum immoderantia coerceatur,ægérque libenter iis vtatur.Iam verò quum mediocriter mouemur, ad agendum efficaciora redduntur:quum autem quieſcimus & dormimus, imbecilliora.Nam quoniam ipſorum robur augetur, quia noſtram facultatem exuperant, (ita enim ſibi proprios euellere extraheréque humores queunt,) patet, quòd quum in ſomno aut quiete facultas noſtra robuſtior fiat,haudquaquam facilè medicamentis contrà nitentibus & principatum tenentibus cedit. Quocirca ne odoratis quidem tunc, vtpote facultatem refocillantibus ac recreantibus eſt vtendum: niſi nimia, maiórve quàm par eſt imbecillitas, aut animi vrgẽs deliquium ſuaſerit. Adhæc, nihilo ſecius eſt obſeruandum, ſitne æger ad vomitũ procliuis,néc̃ne: deinde nũ ob humores quoſdam, qui in ore ventriculi redundent,vel peculiarem huius partis infirmitatẽ, aut quòd ſpecies quaſdam auerſetur ac reſpuat,vomere ſoleat. Nam ſi vomit propẽtè, ꝙ humores illic coaceruentur, per ea quæ mo-

dicè vomitum cieant,euacuandi exſiccandique ſunt,ac
poſtea os ventriculi roborandum,& inde medicamen-
tum catharticum propinãdum.Sin autem vomitus faci
lis eſt ob ſtomachi debilitatem,ſiquidem cauſa euidens
fuerit,puta intemperies quæpiam,victu medicamentiſ-
que cauſa infeſtãs amputãda eſt,atque ita vt decet oris
ventriculi robur confirmandum. Veruntamen interim
cauere oportet ne medicamenta ceu tyrãnidem exer-
centia,infirmis partibus adhibeamus. Cæterùm iis qui
ob inſuauitatẽ quampiã, medicamentum renuũt & re-
ſpuunt , dulcibus & odoratis ipſum quò ori gratius ſit,
præparãdum erit:illúdq; admiſcebimus , vt ſenſum la-
teat,quod maximè ægris eſt familiare ac cõſuetum. Ac
ſiccioribus potiſſimũ ore vẽtriculi, & ægrè vomẽtibus,
humidũ liquidúmque medicamentum eſt exhibẽdum:
qui verò cõtrà ſe habent,quod ex paruis globulis,(quæ
Græci καταπότια, noſtri pilulas appellãt)conficitur,dan-
dum. Æquum eſt autem hoc quoque alii ceu ſub pulue
rum cupediarúmque forma,facilius aptiúſque medica-
mentum deuorari. Omnia ergo prius ſunt examinãda,
atque ita quæ cõuenientia ſunt eligere ac præferre de-
cet,ita tamen vt in omnibus medicamẽti facultati con-
ſulatur. Et quemadmodum à venæ ſectione arcendos
eſſe cenſemus pueros impuberes,& eos qui iã conſenue
runt, ac vterum gerentes, niſi maior vrgeat neceſſitas:
ita in purgatoriis quoque eſt agendum , niſi ex eorum
numero fuerint quæ aluum ſubducãt, aut fæces explo-
dant,illa ὑπήλατα,hæc ἐκκοπρωτικὰ Græci nominãt,iiſ-
que nõniſi inſtãte neceſſitate eſt vtendũ. Verùm quia
quo pacto turgẽtium humorum tum ſpecies tum con-
coctiones probè cognoſcere licet,didiciſti, adiectúmq;
iam eſt ſermoni , quibus & quando eſt medicamentis
vtendum: reliquum nunc eſſet vt de iis quæ ſequuntur
pertractaremus.ſed quia illud quoq; nos præteriit,quũ
tamẽ explicatum oportuit,dictis eſt annectendũ: nẽpe
quòd etſi eadem in corpore materia turgeat, nihilomi
nus non omnibus idem eſt virium robur:quare nec eo-
dem quidem modo tolerãt purgãtia medicamenta:ſed
quidam facilè ſuſtinent vacuationes,aliorum vires an-
tè exoluuntur, neque confertam ferre vacuationem va
lent. Proinde illis ſemel aut bis exhibenda ſunt medi-
camenta,hi paulatim ſunt vacuandi. Atque in omnibus
eorum in purgando facilitatem antè expendere opor-
tet,ne temere ac inconſideratè iis qui promptè purgan
tur valida:iis verò qui ægrè,debilia præbeamus.illa nã-
que iis quibus exhibita fuerint, ſuperpurgationes mini
tantur. Atque hæc agitantia ac commouentia , tantùm
eos qui antea quieſcebant humores, interdum ad par-
tes principales tranſmittunt , atque deteriorum affe-
ctionum anſam præbent.ſed horum ſatis.

DE VICTV VALETVDINEM CONFIRMANTE, CAP. IX.

QVoniam oratione temporis ſpatio collectam pra-
uitatem ægris detraximuus,age nunc conuenienti
victus ratione,ſalubribúſque præceptis vires eorum re-
focillemus,ac qua victus ratione valetudinẽ cõfirmare
recipereq; queant,doceamus. Verũ quia cauſæ aliæ ſunt
externæ,aliæ ex nobis delinquẽtibus naſcuntur, dicen-
dum primùm eſt de exterioribus , atque ita ad eas quæ
à nobis ortum ducunt,tranſeundum.Itaque foris ſæpe-
numero frigus & æſtus,triſtitia & met⁹, animi deiectio
& cura,atque alia eiuſmodi ob enatas calamitates infe
ſtant. At verò his animi perturbationibus, ſi intẽperies
aliquas nõ inſequuntur, haud facilè medici medentur,
niſi verbis potius placidis,quæ animum mœrore imbu-
tum demulceant,mitigent ac recreent. Atqui nobis de
hac re priuatim conſcriptus eſt liber,qui in quocunque
infortunio , accommodatam conſolationem (vt mihi
quidem videtur) reperire doceat: vnde tu quoque qua
ratione aduerſa fortuna oppreſſos,ac mœrore ſe confi-
ciẽtes,ſolari oporteat, & quam ob cauſam potiſſimum
dolere deceat,ſi fortè in libellum incideris,ediſces. Cæ
terùm quum frigus æſtúſque homines, atque eos præ-
cipuè qui negligentiorem ſui curam gerunt, oppu-
gnant , de iis ,vt par eſt , neceſſaria proponenda ſunt.
Quum ergo repẽtinum frigus corpori, cui meatus ſunt

A aperti,accedit, refrigeratio comitatur, ac occulti cutis
meatus cõdenſantur ſtipãtúrque. Hinc conſuetus per-
ſpiratus inhibetur,tuſſis & deſtillatio,et ſi caput eadem
ratione refrigeretur, grauedo, & pituita,ac mucus ob-
oriuntur : carnis item ingens dolor,ac intenſio , quòd
corpus ceu gelu concreſcat, prehendit. Quòd ſi impu-
rum fuerit corpus , & alioqui pluſculum per latentem
perſpiratũ difflari aſſueuerit,primùm leuiter incaleſcit,
deinde febri corripitur , atque hîc iam maiori opus eſt
ſubſidio.Sed hæc in proximũ librum aſſeruamus : nunc
B de iis quæ mediocriter ob ea quæ foris intúſque occur
ſant,affligunt,loquendum, ac quo pacto iis proſpicere
oporteat,docendum,quò hîc tractatus ſit quædam ceu
tuendæ valetudini accõmodata victus ratio. Atqui de
his antea quoque vbi de ſpiritu animali ageremus, di-
ctum fuit : nã ſecũdus liber totum propemodum quod
ad tutandam valetudinem pertinet, negotium comple
xus eſt,eáque inde licet huc aduocare. Verùm ne dum
te ad ea quæ ibi fuerunt explicata , ablegamus,ad ino-
piam victus rationis redigamus,huic etiã libro quæ ne-
C ceſſaria ſunt impartiemur,vt ſi fortè illa non adſint,hîc
quæ vſus poſtulat habeas,& ei inde quæ te ſcire conue
nit edoctus,acquieſcas.Itaque hoc perpetuò meminiſſe
oportet,quòd certum indicium , & tutum frigidorum
& calidorum,ſiccorum & humidorum, nimiorũ & pau
corum,leuium & grauium, iuuantium & nocentium,iu
dicium ad ſenſum noſtrum defertur : niſi contraria &
quæ nõ debebat , ob affectum à ratione alienum ac ab-
ſurdum,expetat:quod quidẽ eſt lõgè rariſſimũ. Proin-
de quum in extima cutis ſuperficie frigus ſentis , noxæ
D quæ inde impendet,occurrendum eſt,& pluribus indu
mentis corpori facilis perſpiratio conſeruanda: at ſi fri
gus anteuertit,& meatus, vt minus iam corpus perſpi-
ret,obſerauit,iiſdem rurſus ad vſum comparatis opitu-
laberis.Nam etſi calor ad cutem prorumpens duplica-
tus ſenſum ſui in condenſata cute producat , attamen
copioſiore amictu meatibus reſeratis, nimius calor eua
neſcet ac diſcutietur,iſque cui corpus adſtrictum ſtipa-
túmque eſt,melius deget. Et vt copioſiora indumenta
prodeſſe ſolent,ita & tepor arte accerſitus, prout tẽpo-
E ris occaſio tulerit,cõferet. Porrò ex externo calore la-
borãtibus cõtraria opem ferent:ſed ſi interior calor ſi-
mul quoque increuit,& febrem quampiã ſuccendit,ex-
terna nõ ſunt admodũ refrigeranda; nec æger omni co
natu dẽſandus, vt ad portionẽ dominãtis qualitatis re-
frigerãtia & humectantia introducantur. Inter ea verò
quibus nos noſtra opera ægritudinis auctores eua-
dimus,ſunt cibus,potúſque intempeſtiuus , & qui inor
dinato victu vtẽtibus , ſua quãtitate & qualitate nocet.
Adhæc æquè obeſſe ſolent exercitia & balnea immode
F rata,ac quodcunque aliud vires excedit. Quippe cibus
ſua copia onerans,etiã ſi boni fuerit ſucci , cruditatem,
alui profluuium,& vomitum generare ſolet:parcior ve
rò quàm neceſſitas exigit,cauſa eſt cur corpus non ala-
tur,& imbecillum fiat, nec amplius cum priſtina facili-
tate ſolita obeat munera, quòd corpus inane reddatur,
neq; ſpiritui ſufficiẽs ſuppeditet alimentũ. Quòd ſi quæ
offeruntur,qualitate fuerint aliena,id cacochymiæ ge-
nus aceruatur quod qualitates præpollẽtes patefaciũt.
Iam verò is qui cibi pondere grauatur , eueſtigiò illius
G noxas perſentit : at quæ ex mali ſucci cibis gignuntur,
nonniſi tempore emergunt. Quare ſiquis cibum praui
ſucci quem aſſumpſit, facilè ſuſtinet, non ob id illius of
fenſam probè declinaſſe putãdum eſt , ſed expectãdum
nocumenti indicium quod ſe longo poſt tempore pro-
det . nam aut putridæ ſuccedent febres, aut ad cutem
procurrente vitio , ſcabies & tubercula , & pruriginoſi
affectus , aut ſiquid eſt aliud eiuſmodi procreabitur.
Quapropter non modò , an quæ offeruntur quantitate
commoderata ſint, verumetiã an qualitate mediocria,
H ne in poſterum eius noxa patefiat,eſt ſpectandum , niſi
qua adſit occaſio,quæ cibũ requirat medicamentoſum:
tunc enim eo vti præſtat, prõptiúſque ab offenſa vindi
catur æger. Cæterùm eiuſmodi qui prauum facultate
ſuccum generat , & medicamenti vim obtinet, vſus ra-
tione ab alimentis corpori familiaribus diſtat. nã quic-

quid in ſanis, ac temperie commoderatis, nec externo A
quopiam excellente egentibus, cognata elementorum
commoderatione caret, id omne communi ratione, in
eorum quæ prauo ſucco cenſentur, claſſem reponimus.
Quod verò facultatis ſuæ exceſſu, id quod in tempera-
mẽto aut facultate noſtra deficit, ſubſtituit & æquat, id
cibum medicamentoſum nuncupamus. Quare in in-
tempeſtiuo eius vſu periculum eſt ne idem & praui ſuc
ci, & cibi medicamẽtoſi nomine cẽſeatur. Verũ ſi diſtin
guere volemus, medicamentoſos, vtpote minus malos,
cacochymis & praui ſucci eduliis præferemus. Cæterùm B
de ſingulorũ horũ facultate, & alii, & nos priuatim, qui
nã boni malíve ſucci ſint docebimus: quare nũc de bal-
neis, ſõno, & exercitiis, quãtũ res poſtulat, apponamus.

DE BALNEORVM VSV, CAP. X.

BAlnea pro vſus ratione refrigerare & calfacere, ad-
hæc ſiccare & humectare creduntur. Quæ ſponte e-
naſcuntur, quippe quæ magna ex parte medicamenti
rationem obtinẽt, (nam quædam ſulphur, alia nitrum,
nõnulla atramentum ſutorium, aut ſimilem quampiam
qualitatem ſapiunt,) ſemper exſiccant calfaciúntque. C
Quare iis qui aqua intercute laborãt, aut malo ſunt ha-
bitu (καχεκτικοὺς vocãt Græci), & in ſumma quos humor
quipiam excrementitius moleſtat, conferre cenſentur.
Quæ verò à nobis conficiuntur, & plerunque potari
queunt, nec vlla qualitate inſigniuntur, (hæc enim eſt
aquæ perfectio): ſi moderata exhibentur, meatus ape-
riunt, & quicquid in iis eſt ſordis eluunt ac detergent.
adhæc quæ indurata ſunt emolliunt, cruda cõcoquunt,
ac aliquid illis adiiciunt humiditatis, & demum perſpi
rabile ac fluxile vniuerſũ efficiũt corpus. Quòd ſi pluſ- D
culum intendantur, demunt aliquid humiditatis, quia
amplius diſcutiunt, & addunt calori. Quare ſiquis ſtu-
dioſius obnixiúſque iis vſus fuerit, adeo multum calo-
ris vnà cum euaporatione exhauritur, & humoris exha
lat, vt in poſterum corpus frigidũ ſiccúmque relinqua
tur: vſqueadeo propter intẽpeſtiuum vſum variè nos
afficiunt. Porro cauendum eſt ne dum aluus copioſius
excernit quàm opus eſt, aut præter modũ ſupprimitur,
balneo vtamur. Nã illic quum corpus humectetur, par-
téſque irrigẽtur, inteſtina fluidiora redduntur, ac plus E
egeri cõſpicitur: hic verò quum aluus ſiſtitur, vapores
caput petere, ídq; replere ac grauare, & vertigines, tu-
multúſq; excitare ſolet. Quin ſiqua parte ſanguis fluit,
is balneorum vſu magis fluxilis euadit. Ac quemadmo
dum in aliis rebus moderatus vſus immoderato antefe
rendus videtur, ita ſe quoque habet balneorum ratio:
quippe haudquaquã præpropere iis vti oportet, potiſſi
mum ſi ex cõtinua cruditate qui lauatur humores coa-
ceruauerit, aut paulo antè cibis ſe expleuerit. ſiquidem
cibi nondum cocti, humoréſque crudi accumulati, calo F
ris ad cutem impetu, vnà & ipſi properãt: quo fit vt in-
de in poſterum, quòd craſſiores facilè ſimul egredi ne-
queant, obſtructiones ſuccedant. Adhæc in vehemẽtio-
ribus frigoribus, & anni tempore æſtiuo æquè ſunt fu-
gienda. Nam hyeme diſſoluti qui antea quieſcebãt hu-
mores, dum inter digerendum à contrario anni tempo
ris impetu, in incautos validius irruit inuaditq; frigus,
in neceſſariam aliquã partem impelluntur, ac morbum
ibi creãtes grauiter hominẽ offendũt. Æſtate verò me-
dia, quum iam ardor viget, & calor ad externa propen- G
ſius fertur, balnei vſus reliquum quod eſt caloris diſſi-
pat, ac internas ita facultates debiliores efficit. Quòd ſi
locus, ætáſque hominis conſenſerint, multò iam impen
ſius ſunt vitanda. ſiquidem conuenientẽ opportunúm-
que balneorum vſum maximè auxiliari eſt perſuaſum.
at contrà obeſſe, prout alieno tempore, quúmque mini
mè cõuenit, vti cõtigerit. Porro de frigidis lauacris hoc
eſt ſermoni annectendum, ea inſuetis, ceu plus lædẽtia
quàm iuuantia, eſſe fugienda: præcipuè ſi occaſio non
ſuaſerit, iſque qui vti volet, gracilis & ſubfrigidus fue- H
rit. Nanque in eiuſmodi frigus prõptius ad profundio-
ra penetrat, ac ſuccos quodammodo cogit, neruóſque
ad motionem ineptiores reddit, vt taceam quòd inter-
dum in affectus his deteriores, qui temerè frigida ſe
abluunt, incidant. At verò aſſuetis, quum plurimum poſ

ſit conſuetudo, ac leges naturæ fere euincat, atque abro
get, vt pro libito vtantur eſt cõcedendum: quanuis non
ſit conſultum nec tutum vt omnes inconſideratius ſe
cõſuetudini committant. Nõnunquam enim duæ tréſ-
ve contrariæ conſpirantes cauſæ, poteſtate conſuetudi
nem ſpoliarunt, & ſola conſuetudine fretum, maiori-
bus periculis obiecerunt.

DE EXERCITIORVM VSV, CAP. XI.

DE exercitationibus hoc dicere licet, non eaſdem o-
mnibus, ſed aliis alias congruere videri. nam qui
exercitiis magis aſſueti ſunt, ac laborioſam degunt vi-
tam, iis vehementius conuenit exerceri: qui verò ocio-
ſam mollémque perſequũtur, iis leuiores & remiſſiores
exercitationes ſunt aptiores. Quum ergo plura ſint ex-
ercitiorum genera, quiſque ſibi quod ſuæ vitæ inſtitu-
to eſt accommodatum eligat. Proinde lucta, curſus con
citatior, diſcus, & quod parua pila obitur, ex eorũ ſunt
numero quæ valentiora ſunt: deambulatio autem & e-
quitatio, ac quodcunque mediocriter corpus commo-
uet, ex iis ſunt quæ leuiſſima habentur. Cæterùm ne i-
gnorato exercitiorum ſcopo, quando & quibus corpo-
ribus iis ſit vtendum, ambigas, iam repetito breuiter
ſermone, id omne explicabo. Ac primũ nihil aliud vi-
detur eſſe exercitatio quàm natiui inſitique caloris ac-
cenſio, quo noxios ſuccos alios attenuare, alios propel
lere poſſit. Nam quia cibi non pauci accuratã non aſſe-
quuntur coctionem, atque aliqui meatus occludunt, vt
inde natiuus calor non parũ lãgueat & marceſcat, ideo
exercitia fuêre excogitata, quò motione ſolita concita-
tiore, reſpiratio denſior euadat, & natiuus noſter calor
nacta occaſione exſuſcitetur, ac motu vehemẽtiori, nõ
ſecus quàm per fabrorum folles ſolet, ſuccendatur, ſe-
micoctique humores nonnihil concoquantur. Quinetiã
à violentiori ſpiritus impetu recluſis meatibus, quæ an-
tea iis inhærebant, difflantur ac digeruntur: quò fit vt
qui exercetur, increſcẽte calore leuior ac perſpirabilior
fieri cernatur. Itaque pro ſua quiſque viuendi ratione
exerceatur. Modus verò exercitationis, ac finis ſit, vt
qui exercetur, laſſitudinem non ſentiat, rubicũdus fiat,
reſpiratio ſatis alteretur, ac ſudores iam promanent.
Nam ſiquis vlterius progreditur, laſſitudo, atque ita
ſiccitas quædam, & neruorum dolor accedit, natiuúſq;
calor haud mediocriter exhalat. Porro exercitatione v-
ti debemus, quum neque valde ſumus repleti, neq; ad-
modum exinaniti, neque multas eáſque frequẽtes cru-
ditates coaceruauimus. Nam primùm interdum ruptu-
ras, & fibrarum auulſiones (σπάσματα appellant Græ-
ci) & laſſitudines gignit: alterum, naturalium virium
robur promptè exoluit: & tertium copiam crudi hu-
moris in profundum detrudit. Quòd ſi paulatim &
quaſi ex additamẽto ſenſim creſcente exerceamur, plus
opis adferre omnibus eſt perſuaſum. nam quemadmo-
dum repẽtina inanitio aut repletio, periculo non vacat:
ita repentè vehemẽtius diutiúſque exerceri, periculo-
ſum habetur. Quare oportet à mediocrib⁹ magis incho
antem ad validiores exercitationes tranſire: ita enim
natiuus calor ſenſim cõfirmatus ac corroboratus, facilè
quodcũque noxiũ reperit, euincit. Cæterùm vitãda ſunt
exercitia, & maximè vehemẽtiora, iis qui calido admo-
dum ſunt tẽperamento, iiſque quibus vitale robur ceu
exolutũ lãguet, potiſſimũ ſi anni tẽpus ad calidum ma-
gis vergit: iis item qui vitã vrbanã ocioſámque ſequun-
tur. Nã his, vtpote minimè aſſuetis, exigua ſola deam-
bulatio ſufficiet, reliquæ exercitationes nec vtiles, nec
neceſſariæ ſunt. Iam verò & ſudoris qui poſt exercitia
erumpit, præcipuè ſi anni tempus frigidius fuerit, ratio
eſt habẽda. nam quum refrigeratur, ac inde cutis eius
qui ſe exercuit, condenſatur, exercitatio ægritudinis
anſam præbet. Proinde eo tẽpore balnea adire præſtat,
ac quam ſpiritus, inter exercendum, impetus adapertis
probè meatibus ad cutem protulit, ſordem eluere. ita
nanque quæ infeſtant attenuãtur, atque ad ſuperficiem
protruduntur, ac viciſſim humiditas quædã quæ corpus
humectet, intromittitur. Quòd ſi balneorum non ad-
fuerit cõmoditas, ſaltem ſudorẽ cuti innatantẽ linteis
extergere: ac ne horror refrigeratióque ob anni tẽporis

dominium prehendat, veſtes commutare, eáſque nouas induere conuenit. hoc nanque facile tutúmque, nec aliquo pacto eſt deſpiciendum. Atque exercitiis ita vteris, & tu, & quiſquis ex medicæ artis legum præſcripto vitam ſuam inſtituit. Et quoniam de exercitiorum ac balneorum, & antea de purgantium ac reliquorum medicamentorum vſu, ob aliquod in victu antea commiſſum peccatum egimus: age victus rationem quæ ad cibos pertinet, quambreuiſſimè licet proponamus: quò quiſque ad has normas vitam ſuam dirigens, & valetudinem incolumem tueatur, & de purgãtibus ac reliquis medicamentis minorem curam habeat.

DE ALIMENTIS, ET VICTV INSTITVENDO, CAP. XII.

NOn eadem ergo omnibus vtilis eſſe videtur victus ratio, quòd non omnibus idem ſit tẽperamentum, nec vita, habitúſque, vel ſiquod eſt aliud quod victum ac diætam immutare poteſt. Verùm in mille ſpecies, ob temperamenti quo totum ac viſcera noſtra contemperantur, exceſſus, hominum temperies victúſque diſtracta ſunt: huc accedunt quæ extrinſecus ob cõſuetudinẽ occurrunt. His æquipollẽt vicémque repẽdunt alimenti familiaris multiformes varietates, quòd aliud aliis prodeſſe, aut ab eo abhorrere conſpiciatur. Hic enim illo, ille hoc victus genere delectatur, ac vnuſquiſq; id quod ſibi vtile eſt, ex ſenſu atq; tolerãtiæ facilitate æſtimat: rationes verò, experimentum quod circa ea habetur, quódq; ex ſenſu (principio ſanè nihil errãte) oritur, aperit ac oſtẽdit. Atque tractationẽ quidẽ de alimentis, poteris ex aliis quoque qui ea explicauerunt, diſcere: attamen & nos priuatim ea docebimus, illo quo de tẽperamẽtis antea cõpendio tractauimus. Proinde quæ nũc declarare animus ſit, æquum eſt proponere, quo nulla in re libellus hic deficere videatur. Itaque ex alimẽtis (de his enim primo loco eſt agendũ) alia ſunt boni ſucci, alia mali. Bono ſucco conſtare dicimus (εὔχυμα Græci nominant) quæ purum generandi ſanguinẽ vim obtinent: malo verò (κακόχυμα dicunt) quæ melancholicum humorem, aut flauam bilem gignunt. Sic crudi ſucci (ὠμόχυμα Græcè vocantur,) ea eſſe aſſerimus quæ ſua natura pituitoſum crudúmque ſuccũ creare ſolent. Adhæc ex cibis, alios cõcoctu faciles, alios difficiles: & hos vẽtriculo idoneos, alios illi ineptos & noxios vocamus: nonnulli item aluum ſiſtere, & quidam ſoluere, atque alii aliis præditi eſſe facultatibus functionibúſque, quæ naturalibus rationibus innituntur, cenſentur. Omnes autem cibi prout ad commoderatum atque vndiquaque temperatum corpus comparantur, ita eiuſmodi iudicantur. Quare ſiquando in cenſu ciborum audis concoctu aliquem facilem aut difficilem eſſe, aut vim habere aluum irritandi, ſupprimendíve, atque interdum rem ac euentum haudquaquã orationi reſpondere cõſpexeris, nolim id artis ignorationi tribuas, ſed eius quod oblatum fuit mutationi, qua aut in toto corpore, aut viſcere quopiam à cõmoderato euariat. nam exiguæ nonnunquam in corpore factæ mutationes, frequenter alias atque alias naturales actiones producunt. Nec ſolùm ob naturalem aliquam, aut ex errore natam intemperiem, functiones in nobis commutant: verùm exuperans quoque ac redundans eiuſmodi humor, idem præſtare poteſt. Quinetiã anni tẽpus, ætas, & vitæ quod ſequimur ſtudiũ, non ſecus quàm illa corpus noſtrum immutare, illíque alium adferre ſtatum putantur. Quocirca ne tibi errare contingat, cautio ſit, quum modò hos cibos prõptè hominem coquere, modò illos ac illos aluum ducere, hos aliud efficere conſpicies: ſed receſſum, quo à commoderatione euariauit, inſpicere oportet, atque ita cibum qui cum excedenti naturali intemperie, eandem, cum morboſa verò aduerſam tenet ſeriem, ſeligere. Nanque contraria contrariis perimuntur, & ſalutaris rationẽ retinent: ſimilia verò ſimilibus cõfirmantur: atque ita iuxta temperamẽta eorum quæ offeruntur, varia videntur eſſe alimenta. Et ſiquid habent ad agendum, aut quolibet modo à nobis patiendum, peculiare quod verbis exprimi nequit, id antea experimento deprehenditur: licet ratio interdum eius

A cauſas adinueniat. Iam verò in omnibus cibis non eadem quantitas, neque ſemper omnibus cõuenit: ſiquidem nõ exiguum in ætate & temperamento, necnõ cõformatione diſcrimen eſſe videtur, neque omnibus par eſt eãdem copiã congruere. Nam adoleſcentibus & ætate florentibus plus eſt dandum, quandoquidẽ illi, quòd nutriantur & cum ætate increſcant, pluribus opus habent: hos verò, quòd caloris vi polleant, magíſque exerceantur, æquũ eſt non pauciori illis indigere alimento. At quorum ætas iam declinat, atque ad ſenium nutat,
B prout à vigore recedunt, ita copiæ ſubtrahendum eſt, quò ea quæ exhibentur, facilius cõficiantur: quippe niſi ita victus rationem inſtituãt, quòd calor haudquaquam concoquere valeat, crebræ cruditates ſubſequentur, & ſeneſcentes in grauiſſimas noxas incident. Porro dictũ fuit, neque ſemper, quoniã hyeme plus cibi eſt aſſumendum, deinde vere, æſtate autem mediocriter, animum ad robur caloris adhibentibus. hyeme enim calor intrò concedit, & cibos conficiendi vim habere creditur: at æſtate vnà quum anni temporis exceſſu per halitum di-
C geritur. Verùm nihilominus naturales quoq; excretiones ſunt inſpiciendæ: nam ſi non eunt pro conſuetudine, de alimentorum quantitate demere pro portione quoq; decet. Sed & illud æquè cõſiderare oportet, quòd ad multã videlicet nutritionem paucámve ſpectare videtur: nam quæ carnoſa ſunt, potiſſimum ſi à grandioribus animalibus ſumuntur, plus cæteris nos nutrire perſuaſum eſt: ſecundo autem loco quæ iuniora, & magnitudine ſunt minora. Deinde minus his nutrimenti ſuppeditant quæ ſanguinis ſunt expertia: atque ex his
D quæ inter plantas recenſentur, quæ ſanè quum quod ad nutrimenti facultatem ſpectat, non paruo inter ſe diſcrimine diſſideant, longè ſunt viuentibus & quæ loco mouentur inferiora. Proinde quum corpus plus deſiderat alimenti, copioſius nutrientibus vtẽdum eſt: at cum pauciori opus habet, ea quæ parcius alũt ſufficiẽt. Quòd ſi quibus appetentia impenſius gliſcit, quòd ventriculi calor ea quæ oblata fuerunt abſumat, ſed reliquum corpus non admodum nutriri poſtulat: his, niſi aliud quippiam obſtiterit, ea quæ paucum præbent alimentum, &
E moram trahunt, ſunt exhibẽda. Adhæc expẽdere quoque cõuenit quomodo cui victus præſcribitur, exercetur: nam qui pluribus ac vehementioribus exercitationibus ſe obiiciunt, iis cibi quoque valentioris materiæ ſunt idonei magis: at qui vitam ignauam tranſigunt, iis quæ parcè alunt ſatis eſſe videntur. Denique nec illud quidem eſt negligendum, an aluus promptè ſecedat, aut alioqui homo facilè in halitum diſſipetur: etenim hæc quoque vt efficaciores cibos exhibeamus, efficiũt. Porro quemadmodum quãtitas cibi qualitáſq; in ſin-
F gulis corporibus quæ victu reguntur, ita & quando intẽpeſtiuum ſit eum exhibere, obſeruare oportet. Nam vbi præceſſit coctio, denuo prandere conceditur: at ſiquis in coctione contigit error, ne in cruditate cibum capiamus eſt cauendum. Nam quum paulatim ita crudi accumulentur ſucci, vt ii ſurſum deorſúmve ſua ſpõte erumpant, bona opus eſt fortuna, raróque id fieri ſolet: ſed maxima ex parte euenit vt humores in vẽtre aut viſceribus firmentur, & vertigines, & inſuauitates, ac tortiones, & omne id quod quum de dignoſcendis affectibus
G ageremus, propoſuimus, gignitur. Quòd ſi ad membra confluunt, eò facultate ceu propellente, affectus quos fluxiones faciunt, creantur: inter quos reponuntur podagræ, & arthritides, & quodcunque ex eiuſmodi affectu conflari ſolet. Proinde eum qui victus rationi animum accuratè aduertit, neque ſemel, neque bis nutriri ſimpliciter eſt permittendum: ſed coctione probè perfecta, ne ſi bis quidem nutriatur, noxa aliqua ſubſequetur: verùm periculum ei qui non rectè cõcoquit, impendet, vel ſi incautè ſemel nutriatur, hic leuibus puriſque
H cibis potius, & iis qui temperamento ac qualitati magis ſunt familiares, vtatur. Nam ignorari non oportet, quòd quum multi ſint cibi boni ſucci ac concoctu faciles, alii aliis ex quadam proprietate familiaritatéque magis oblectantur. Proinde neque omnibus iidem ſunt offerendi, vt ne tantillum quidem varient. nanque

appetentia nonnunquam adæquare ſolet eós qui paulum quippiam deficiũt,melioribus,quòd cum oblectamento excipiat: atque id haud citra rationem euenire conſueuit. Attamen aliquando admodum conuenienti ratione,iis quæ corpori familiaria ſunt nutriri cum delectatione licet. Nã quum varia in cibis reperiãtur temperamenta,ea æquum eſt nos potius præferre quæ cum qualitate,qua aut nos toti, aut ventriculus ſolus tempẽratur, conſentiant. Eſt tamen quãdo,ſi ventriculo ſuccus aliquis innatat,qui appetẽtiam naturalem decipiat, ſimilia accidere ſoleant: quæ quomodo ſint dignoſcenda, iampridem ex nobis didiciſti. nam hîc ſolùm nouiſſe decet,quo pacto & qui cibi ſint eligendi, ac quo tempore exhibendi,veluti iam antea explicauimus. Cæterùm quia inter cibos, & præcipuè quós ex fructibus æſtiuis, ὀπώρας Græci nuncupant, atque oleribus ſumimus,quædam exiſtunt qualitates, quæ non parùm noſtras facultates commutare conſpiciuntur: ne illæ quidem ſunt per negligentiam contemptui habendæ. Atque particulares vſus,ex libro de alimentorum facultate percipere potes: vniuerſales verò rationes qualitatũ quibus cibi inſigniuntur,in libello de victu ſpiritus animalis expoſuimus: vnde quæ ad præſentem commentationem faciunt,mutuare licet. Porro fieri nequit vt omnes exquiſitã ſectentur victus rationem, ſed quòd vel à ſodalibus vis inferatur, aut edulia quæpiam alliciant exciténtque appetentiam, aut fames maior inuitet, repente quibus non decuit, aut iis quæ qualitate quãtitatéve,aut vtroque offendunt, repleri contingit: quare ſpectãdum eſt quã ratione ſuccurrere poſſimus.

DE VICTV IN VOMITV ET ALVI PROfluuio,ob nimiam repletionem, CAP. XIII.

ITaque ſi antegrediens aut alui profluuium, aut vomitus, id quod pondere ſuo infeſtabat, exonerauit, quieſcendum eſt, & nec ſtatim nutrire, nec quantum appetit dare,ſed conſuetum quoque cibi ſumendi tempus vim ſibi inferentem tranſmittere oportet, ac ſerò tandem exiguum panis vino tepido madentis aſſumere,atque ita inſequenti quoque die manere conuenit: deinde vires cibis boni ſucci concoctúque facilibus,ſed multo infra commoderatam quantitatem, vſquequo iam confirmatæ,copioſiores facilè conficere ac euincere queãt,refocillare oportet. Quòd ſi quemadmodum qui per decliuem locum decurrere volunt, nonnunquã loci ſitu primum mouentis impetum iuuante, inuiti excurrunt,ita aluus quoque egerat,periculúmq; immineat ne ſpiritus vitalis vnà diſſipetur,iam vino vetuſto ac conuenientibus antidotis facultatem recreantibus, & præcipuè Andromachi theriace, maiori cum diligentia eſt ſuccurrendum. Sunt præterea calida,ac vẽtriculi ventríſque robur iuuantia epithemata imponenda,veluti priuatim poſtea docebimus. Vbi malum mitius factum eſt,ſenſim facultas eſt reficiẽda. Cæterùm nõnullis cibi cruditas præbuit occaſionẽ vt acrior quiſpiã impactus humor,anteáque quieſcẽs, commoueretur,commiſceretúrque. Atque hîc quomodo victus inſtitui debeat,obſeruandum: nam aliàs, vbi in nutritionis vaſis præceſſit refrigeratio,candida & aquea ſecedunt, atq; æger fomentis quibuſdam adhibitis,vires recepit:aliàs rufa & flaua ac mordentia egeruntur. Quæ quũ conſpicis,non eſt inconſideratius calefacientibus nec reprimentibus vtendum:ſed ſi mediocria redduntur, naturæ adminiſtrationi acquieſcere:ſin iam plus iuſto exit, iis quæ nutritionis vaſa adſtringũt, vires refocillare roborareque oportet:in omnibus nanque hæ ſemper conſeruandæ ſunt. Siquidem qui vacuantur,quidam maximos etiã motus facilè ſuſtinent,aliis vel ex leui motione periculum creatur, ne ſyncope corripiantur, præcipuè ſi anni tempus aſſentitur. Atque hac ratione ii qui antea quæ infeſtabant excreuerunt,ſunt nutriendi.

DE VICTV EORVM QVIBVS STOMACHVS pondere grauatur aut mordetur, CAP. XIIII.

QVibus autem onerantia aut mordentia ventriculo inhærent, primùm percunctanti quot qualéſque fuerunt ingeſti cibi,num copia an qualitate affligãt,inquirendum eſt. Et ſi quidem quantitate potius nocere videntur,enitendum eſt vt quæ recenter fuerunt aſſumpta, vomitu denuo expellantur, maximè ſi dolore os ventriculi conflictetur, ſed ſi à cibo ſatis multum temporis fuerit elapſum,clyſteribus potius aluus irritanda eſt,& tepidis epithematis mitigandum. Sin autẽ excedens quædam qualitas infeſtat,puta refrigeratio,& inde dolor excrucians,ex fungorum eo genere quos ἀμανίτας vocant Græci,aut lactucarum,& cruſtaceorum, teſtaceorûmque ac mollium nimio quorundam eſu, vel calor,quòd allium & cæpe, ſalſamẽtáque & id genus alia copioſius fuerint ingeſta(id enim quibuſdam vſu venit),conandum vt ii quoque illa euomant,& inde contrariis medicamentis eſt ſubueniendum,illis quidẽ vinis, iiſque antidotis quæ ea diſcutere liquidò cõſtat:his verò frigidæ potione,atque aliis eduliis refrigerãtibus. Eſt quando exiguus quiſpiam mordax humor ori ventriculo impactus, acerbiſſimos dolores ægro concitat, nec facilè contrariis remediis cedit, quòd plerunque cum humore crudo altius infixus, in ventriculi profundo hæreat. Huius præſtantiſſimum eſt quod noui auxilium,quod ex ſeminibus quæ in halitum digerere attenuaréque,& iis quæ ſenſum acriorem ac multum retundere poſſunt,conficitur:paſtillus nimirum, qui è ſeminibus vocatur,aliáque complura quæ eadem compoſitionis ratione quæ ſtomachicis colicíſque doloribus æquè opitulari videntur.

DE VICTV EORVM QVIBVS VISCERA; AVT caput vel pedes ex repletione onerantur, CAP. XV.

POrro quia in repletionibus interdũ vaſa grauantur, & extenduntur, interdum pondus ad pedes delabitur, nonnunquã ad caput proruit,& aliquibus ipſa quoque viſcera infarcit, age de iis etiam quæ conſentanea ſunt doceamus. Quum ergo quod ſuperfluũ eſt ad pedes cõuertitur,laſſitudines tendentes, & vlceroſæ ſpontaneæ,quas ſanè morbũ denũtiare ipſe teſtatur Hippocrates,oboriuntur, niſi ſcilicet accommodata victus ratione coerceantur. Tu verò cognita exuberãtis humoris,tum quantitate,tum qualitate, cibo pauco, ac,ſi expedit,ſanguinis vacuatione:adhæc cõcoctu facili boníque ſucci alimẽto,ea quæ illabuntur cõpeſce:quòd ſi calor quiſpiã ſubeſt, à vino calidioribúſque omnibus eſt abſtinendũ. Vbi iam laſſitudo moleſtãs leuata eſt,excremẽtitiúſque humor cõcoctus, æger in balneum demittendus, quò ſiquid in cute reliquum eſt, tenuetur, & in halitum diffletur, ac leuius in poſterum degat. Si verò ad caput excrementi impetus ſe conuertit, non iam vt prior, ſed multo tenuius hic eſt nutriendus, aluúſque glandibus & enematis mollienda, ac niſi aliud quippiã impedierit, ſanguinis quod ſatis fuerit detrahẽdum,nec priuſquã ſymptomata planè ſedẽtur, quicquam alere aut aliter mouere eſt tentandum,verùm in tenui victu ac quiete continere oportet. Vbi autem ab iis quæ affligebant,liber euaſit,tum minus calidis cibis eſt reficiendus. Iã verò ſi in viſcera noxii humores illabuntur,de nutrimenti quantitate eſt quippiam auferendum,& tenuantibus,incidentibus,& reſerantibus eſt vtendum medicamentis, & aluus clyſmatis, & fæces deiicientibus ducenda. Hac quoque victus ratione alendi ſunt quibus ex plenitudine humores alii aliò oberrant: & contrariis ſemper eſt certandum, vbi ob contraria ſymptomata in contraria inciderunt ægri.

DE VICTV EORVM QVIBVS EX LASSITVdine,mœrore, ſollicitudine, vacuatione, vt fit, vigilia, exercitatione, aut alia de cauſa cutis exaruit, induruítque. CAP. XVI.

QVi negotiorum vndis immerſi,pluribus diebus parum cibi ſumpſerũt, aut inter exercendũ nimiũ laborauerunt:adhæc qui vigilarũt, & venere abuſi ſunt, quibúſque vacuationibus plurimũ humiditatis exhauſtum eſt,& qui quapiã ita cogente neceſſitate, plúſquã par eſt ſunt defatigati,atque idcirco cutis caróque obduruit, & ſqualet, quòd humor ſpiritúſque in halitũ ſit digeſtus:eos quieti & ſomno tradere conuenit, & boni ſucci coctúque promptis cibis,& vino quod non admodum caput feriat,nutrire. Poſthæc viribus ita recreatis,

membra exſiccata balneis humectare decet: verùm iis A diutius non eſt immorandum, ſed caput reliquúmque corpus leuiter eſt perfundendum, & inde in ſolium deſcendere, ac ita egredi oportet, frictionibus vnctionibúſque omiſſis, quòd pluſculum humiditatis exhauriant. Atque eo victus genere hi quoque ſunt regendi. Cæterùm quandoquidem quæ ſit alimẽtorum balneorúmque facultas, & quid exercitia, ac venæ ſectio, clyſteréſque & purgationes pollent, nouiſti: deinde corporis temperamenta, quámque aeris qui pro tempore & loco immutatur, qualitas cum iis habet familiaritatẽ & dif- B ferentiam, ſcire potes: adhæc humorum coctiones & cruditates diſtinguere, vitaléque robur & patientes locos dignoſcere didiciſti: iuxta rationes tibi explicatas, vnicuique ægroto quæ neceſſaria ſunt tribuere, ac grauiſſimas quaſque & nihil non periculoſum minitantes ægritudines propulſare licebit. Atque hæc erit eorum qui nondum in febrem inciderunt diæta. Verùm quia homines febriunt, nec vnum eſt febrium genus, neque eoſdem omnes obtinent mores, nec ætas, annique tempus, & locus omnibus eſt idẽ: hæc atque eiuſmodi prius C expendentem, victus quoque rationem proportione variare, magis minúſque refrigerantem nutriẽtémque oportet. Quinetiam ſiquæ fuerit particula affecta, nec illam quidem, potiſſimum ſi ob eius inflammationem febris fuerit accenſa, negligere oportet.

DE RATIONE VICTVS FEBRIENTIVM, CAP. XVII.

QVoniam febrium aliæ ſunt (vt diximus) diariæ, quæ ex mœrore, aut iracundia, vel cruditate, laſſitudinéve, aut vigilia, vel alicuius partis inflammatione gi- D gnuntur: quædam verò in plures dies porriguntur, atque earum nonnullæ ſunt continuæ, & aliquæ intermittentes, & continuarum hæ ex ſanguinis feruore copiáque, quemadmodum continentes (quas συνόχους vocãt), conflantur: aliæ ex eius reliquorúmque humorum putredine creantur, vt nonnullæ ſunt quarum calor in habitum abiit: diarias ſanè quæ vt longiſſimæ interdum quartum diem attingunt, ac magna ex parte eodem ſoluuntur, vbi primo atque altero die iam decli- E nare cœperũt, haudquaquam amplius ſuſpectas habemus, ſed hominem boni ſucci, nec admodum craſſo cibo nutritũ ablegamꝰ, ac cauſa inſpecta, ei aliquid quoque medelæ adaptamus, quod cum victu permiſcemus. Nã ſi ex refrigeratione diaria originẽ ſumpſit, ægrum, vt par eſt, calidis fouemus: ſin ſolis ardor eam genuit, refrigeramus: quòd ſi cruditas peperit, cibo modico, eóque ſtomacho aptiori ac concoctu faciliori vtimur. Noxam item ex laſſitudine contractam, quiete ac moderatis quibuſdam fomentis auerruncamus: eam verò quam vigilia creauit, ſomno ſedamus: at quam mœror F excitauit, ſolando compeſcimus. ſic diariis quas inguinum tumores (βουβῶνας dicunt Græci), aut vulnera ictúſve commiſerunt, iis quæ inflammationes leniunt, & medicamentis mitigandi vi præditis, ac dolorem ſedantibus eſt opitulãdum. Verùm ne ignorata ciborum facultate, iis tempeſtiuè, & vt decet vti non poſſis, nunc paucis, prout maximè dabitur, eos potiſſimum qui febricitantibus, & à febribus iam liberatis conueniunt, proponam. Ac ſigillatim quenque, quò facultatem eius perſpectam habere poſſis, explicabo. Atqui in quama- G cutiſſimis ægritudinibus & principiis vniuerſi morbi, ægrum citra cibum potúmque prorſus continere ſtudemus: illic, ne naturã, vtpote à maximis affectibus oppugnatam, duobus vacuare permittamus, & hic, quia ab antea ingeſto vniuerſo cibo etiamnum repletum ægrum denuo alio onerare inutile iudicamus: quod non genus cibi, ſed priuatio potius iure vocari poſſit. Prima porro cibi oblatio dicetur ſiquis modicũ aquæ, cui ſaccharis quippiam admixtum fuerit, propinabit: eo nanque loco antiquorum mulſæ, vt noſtri, vtimur, H quòd non ita vt hæc cõſpicuo calefaciat. Poſt id tenuis cibus nũcupabitur amygdalarum expreſſarum ſuccus, & ptiſſanæ cremor, & ſiquis malo punico, aut cotoneo, vel appio commanducato, ſuccum tantùm deglutierit. Inde ſequuntur integri fructus æſtiui deuorati, & hordeum decorticatũ atque accuratè excoctum, & ex oleribus portulaca & atriplex, & ſiquod euidenter non excalfacit, ac ciceris cocti cremor. His verò plenior cibus eſt, panis purus, & piſces ſaxatiles, atque ex iis magis qui duriori ſunt carne. Poſt hos collocat pulli gallinacei & agni extrema. Cæteri cibi validi iam ſunt, atque exquiſitè ſanis præcipuè accommodati. Porro ex prædictis cibis vinum maximè calfacit, eóque impenſius, quo fuerit coloratius. Nã quæ aquoſa ſunt, & parũ dilui ſuſtinent (ὀλιγοφόρα nominant Græci) ſunt ignaua: quæ ſanè cum eo quẽ poſtremo loco recenſuimus, cibo æquiparari poſſint. Verùm quia ex enumeratis cibis, alii ad ſucci bonitatẽ magis, alii minus declinare videntur, morbi corporáque erunt ſpectanda: nam ſi copioſiorẽ adeſſe cacochymiã ſignificabunt, probioris ſucci alimentis erunt reficienda: ſin morbus qualitate calidus magis erit, reliqui cibi ſunt præponendi. Sed enim quoniã explicatæ ſunt alimentorum facultates, quot qualéſq; ægris ſatis eſſe cẽſentur, ea etiãnum, quæ quibus morbis magis congruere putãtur, ſunt ſubdiuidenda. Quare vbi quæ morbis ſuperſunt, vires expoſuerimus, de accommodato eorum ſingulis cibo loquemur: vt in vnoquoque ea quæ debent exequi, valeas.

DE VICTV FEBRIVM CONTINVARVM, CAP. XVIII.

ITaque ii qui febre continua corripiuntur, alii morbis qui acutiſſimè mouentur, confligantur, alii iis qui tardiori motu cientur, ac in plures dies protenduntur. Qui acuti admodum ſunt, ad quartum vſque pertingunt: qualis eſt angina, & pulmonis inflãmatio (quam περιπνευμονίαν appellant), ac febres vehementes, quos in inedia potius tenere oportet, aut modicum tantùm aquæ concedere. Qui minus ſunt acuti vſque ad ſeptimum perueniunt, cuiuſmodi ſunt febres ardentes, & pleuritis acutior: in quibꝰ hordei decorticati coctique, & amygdalarum cremorem ægros aſſumere permittere licet. Simpliciter acuti dicuntur qui decimumquartum diem attingunt, quos iiſdem etiam nutrire oportet: & ſi vltrà progrediuntur, poterit aliquid ex iis qui ordine ſuccedunt exhiberi. Attamen qui ad viceſimum aut viceſimumſeptimum accedunt, ita minimè cibabimus, ſed cibos poſt illos facultate valentiores, præbebimus. In omnibus enim virium modus, & noxii humoris copia inſpicienda primùm eſt, & coctionis ſigna, ac morbi acumen, vt addentibus vel dementibus nobis victus illis proportione reſpondeat. Nam ſi acutè mouetur morbus, coctióque apparet, & vires ſic ſatis validæ, vt ſpes ſit ilico ſolutum iri, æger pleniori cibo non eſt onerandus, verùm modicè ac pro portione roboris morbi nutrientem, futurum iudicium operiri oportet: quod vbi aduenit, ac fide, &, vt decet, iudicauit, iam vires ſunt reficiendæ, ad validiores cibos paulatim tranſeuntibus, non autem eueſtigio, ne iis ægrum aggrauans, alterius morbi auctor euadas. Sin autem ægritudo tardè mouetur, necdum coctionis indicia exiſtunt, neque magnopere cum tenui victu vſque ad perfectum iudicium ſufficere poſſe conſtat, paulo valentiori cibo viribus eſt ſuccurrendum. ſiquidem in morbis omnibus in quibus vires dominantur, quæ praua malignáque ſunt euincere haud ſolent. Porro iamdudum didiciſti, quomodo virium menſura exploratur, & humorum coctiones cognoſcuntur, & morbi motiones diſcernuntur: quare tibi ceu hæc omnia edocto, ſedulóque præmeditanti, pro portione ciborum familiarium genera illis reſpondentia erunt præſcribenda. Atque hac ratione victus eſt imperandus, niſi recens aliquod infeſtũs ſymptoma obſtiterit. Nam ſi quoddã repentinum alui profluuium, aut ſanguinis fluxus, vel perpetuus ſudor vires defatigauerit, vt periculum ſit ne iam æger in ſyncopẽ labatur, eum pro ſymptomatis portione reficere oportet: & ſi pulſus fuerit exiguꝰ aut ablatus, aut æger etiã refrixerit, vinũ ac reliqua calida ſunt exhibenda: quippe hæc ſymptomata totum victus modũ ad ſe trahunt. Porro acceſſionum ſignificationes ſi apparuerint, hic non ſecus quàm in intermittẽtibus, obſeruare decet: adhæc iudicia, ſiqua fore ſuſpicamur,

animaduertenda ſunt,nec quicquam dãdum: ſed vires, A
decertãtes iam, ac ceu excitatas opem aliquã ægro fer-
re nitentes, ab omni externo pondere liberas ſinere o-
portet:vbi iam eius tempus cõſpicuo præteriit, eas de-
feſſas recreare conuenit, ita tamen vt neque alimento-
rum vim,nec quantitatem ante perfectum iudicium au
geamus:quod vbi adeſt manifeſtum,intrepidè iam nu-
trire poſſumus. Verùm vbi morbus citra rationem le-
uatur,neque incõſideratè alere, nec ita vt antea tenui-
ter victum inſtituere:ſed nonnihil cibi quantitati adii-
cere,ac vires reuocantem reficientémque, morbi reci- B
diuã expectare decet : vtique ſi antea neque vacuatio-
ne fueris opitulatus,nec validum ſatis victum præbue-
ris:nam ſi prius liberalius nutriuiſti,ac,ſi opus fuit,pur-
gaſti,fortaſſis ab altera morbi inuaſione liberaueris.Nã
quemadmodum ex ingenti ſuccenſo igne, vbi flamma
emarcuit ac contabuit, quædam in cinere ſcintillæ re-
linquuntur, quæ ſi denuo nutrimentum nactæ fuerint,
magnum rurſus excitant incẽdium:verùm ſiquis eas ar
te exemerit,is quominus ſecundò accendãtur,impedit:
ita ſanè iis quoque qui non ex ratione iudicantur vſu C
venit. Nec ignorari oportet,quando & quibus cibis ſit
vtendum: quinetiam dies quibus morbus exacerbatur:
hîc cauere oportet ne aduentante ſignificationum tem
pore,cibus aliquis in ventriculo reperiatur: ita nanque
morbus viget magis, ac malignior euadit. Adhæc vena
tundenda eſt,ſanguiſque quando,& quantum, & vnde
oportet,ceu iam antea docuimus,pro plenitudinis por-
tione,ac febris modo,eſt extrahendus. Præterea aluus
antea enematis iniectis abluẽda eſt:expedit enim in o-
mnibus febribus vt aluus ſecedat maximè niſi æger pu- D
ris aliquid eduxerit, velut in pleuritide ac peripneumo
nia & tabe contingit:tunc etenim non eſt laudabile vt
pluſculum egerat:nam eo deterius iſthuc cenſetur quo
plus excreuerit,veluti priuatim capite de lateris inflam
matione dicemus. Inſuper refrigerantibus potionibus,
æſtus magnitudo minuẽda eſt, cuiuſmodi ſunt quæ ex
violis,ex floribus nymphææ parantur,præcipuè ſi calor
caput obſidet,ægérque inſomnis degat:ſic ſi in ore ven
triculi aut viſceribus cæteris,mordicatior quiſpiam hu
mor obfirmatus hæret,quæ ex aceto & ſacchare, quæ i- E
tem ex acidorum malorum punicorum ſucco potio con
ficitur,eſt accommodata. Atque alia aliis magis conue-
niunt,quemadmodum de iis ſigillatim poſtea agemus.
Cæterùm ei qui ciborum facultates nouit, & morborũ
diſcrimina dignoſcit,eſſe obſcurum nequit qui quibus
congruant. Oportet tamen febrientibus ſemper exhi-
bere quæ refrigerando proportione reſpondent:neque
minus,inutile eſt enim: neque pluſquam par eſt refrige
rare,nocet etenim:ſed in animo habere,num os ventri-
culi promptè à frigidis, neruíve,aut alia quæpiam pars F
lædatur:quinetiam num thorax aduentitii cuiuſpiã hu-
moris pondere oneretur, & an pus ſanguinémve æger
reiiciat:tunc enim frigida ſunt fugiẽda,& maximè quæ
tactu talia perſentiuntur. Nam veriſimile eſt quoddam
quod potentia ſit frigidum, etiam febris magnitudini
poſſe auxiliari,præcipuè niſi manifeſta quæpiam offen-
dens qualitas fuerit coniuncta. Quod tactu egelidũ ſen
titur,iis partibus quæ frigidis non indigent,quodãmo-
do innoxium,nec moleſtiam inferre videri poſſit. Cæ-
terùm quia ſolo decocti hordei cremore par eſt ægros G
minimè acquieſcere, ſed nimio febris incendio arden-
tes, aliis quoque refrigerantibus quibuſdam indigere,
danda eſt,niſi aliqua,vt dictum fuit,cauſa præpedierit,
etſi anni tempus largietur,lactuca,& potiſſimũ ſi ſqua-
lidi vigiléſque fuerint: præterea crudi cucumeres ſunt
concedendi,atque ex iis magis qui teneri ſunt & copio
ſo ſemine abũdant. Nam exterior pars quæ aſperiuſcu-
la eſt, crudum ſuccum gignit: quinetiam punica dul-
cia acidis admiſta, niſi aliud obſtiterit, ac mala dulcia
& vuas exhibebimus quæ vinoſæ non ſunt: his enim v- H
timur quum temporis ſpatio multam ſuam humidita-
tem exuerint,ac calor earum nimius in halitum abierit.
Intubum quoque domeſticum, (quod σέρις Græcis dici-
tur,)ſiquod aliud, vtique in calidioribus iecinoris affe-
ctibus idoneum eſt:quum alioqui id olus ſit ſtomacho
gratum: nonnulli vel ſolius ſucci eius vſu plus profue-
runt: quòd refrigerando ac meatus infarctu liberando
ſatis ſit. Verumenimuero non omnia omnibus ſunt ex-
hibenda, ſed qui alui profluuio tentantur, & os ven-
triculi imbecillum eſt, aſſiduéque vomunt, danda quæ
nonnihil adſtringunt. At ea quibus aluus eſt adſtricta,
& aliquid,quodcunque tandem illud ſit,è thorace edu-
cunt,vitanda ſunt:& iis dulciuſcula potius conueniunt,
quòd lentorem quendam obtineãt. Acida verò quibus
impacti ſunt humores, ceu incidẽdi vim habentia,ſunt
præbenda:vt & iis quibus aluus ſupprimitur, modò na-
tura ſunt bilioſi:nã in iis qui non ſunt eiuſmodi,ea ſup-
primendi vim habere videntur. Atque hac ratione qui
continua febri conflictantur,ſunt nutriendi:ſecus verò
quibus febris intermittit: quoniam neque eodem
modo incendit, neque intermittentes ſibi mutuò ſunt
ſimiles.

DE VICTV FEBRIVM INTERMITTENTIVM, & primùm de tertiana, CAP. XIX.

Tertianæ itaq;, ſiue ſimplex, ſiue duplex fuerit, quũ
vehementer mouetur,ægríque vires robuſtæ ſunt,
ptiſſanæ cremor pro victu conuenit:potiſſimũ ſi copio-
ſæ in acceſſionibus euacuationes vires non exoluerint,
vt idcirco cibo opus ſit valentiori. Verùm ſi mediocri
motu cietur, atque ad decimumquartum duratura pu-
tatur,oleribus & ſaxatilibus piſcibus eſt vtendũ, iis præ
cipuè diebus quibus febris intermittit. Aluus quoque
ſi ſua ſponte non ſecedit, clyſmatis eſt excitanda, &
niſi quid impedierit, ſanguis eſt detrahendus. Etenim
in omnibus propemodum febribus ſãguinem mittere,
niſi adſit quod interpellet,præſtat:nã quum is poſt ſpi-
ritum primum feruorem excipiat, & totum corpus affi
ciat, ſi eius quippiã effluxerit, multum caloris vnà de-
trahitur. Et quanquam à flaua nonnũquam bile febris
per totum corpus diducitur, attamen hîc, quippe qui
promptè ſuccẽditur,ei materiam ſubminiſtrat: ac quũ
vniuerſum permeet corpus, vniuerſum quoque calfa-
cit:quare ſiquid eius euacuatur,multa quoq; febris por
tio vnà difflatur. Nam ſi ex latentibus & materiæ exper
tibus perſpirationibus febrientes opem ſentire eſt per-
ſuaſum,febrémque adſtricta ac denſata cute vehemen-
tius accẽdi cõſtat:annon, quæſo,multo melius ægri de-
gent,ſi humoris qui eã in vniuerſum corpus diſtribuit,
ſenſibilis fiet euacuatio? Quare quum neque ætas, nec
anni tempus,neque alia quæpiam obſtat vacuatio, nec
mulier vterum geſtat,in omnibus febribus quum vires
patiuntur,ad venæ ſectionem eſt profugiendum, ac bis
térve pro febris magnitudine ſanguis detrahendus,at-
que interdum quum multus ardénſque ſanguis ægrum
aggrauat,ad animi vſque deliquiũ vacuandus:adeo fe-
brientibus vtilis eſt ſanguinis miſſio. Cæterùm nec al-
uus quidem eſt negligenda, ſed glandibus clyſteribúſ-
que eſt irritanda, atque eius cura habenda ne ſuppri-
matur:febre iam leuiori facta,modicè quoque purgan-
tibus refrigerantia ac humectantia medicamenta per-
miſcentem, quò purgantia quæ magna ex parte calida
ſunt, & turbandi vim obtinẽt,minus offendant,vacua-
re oportet. Ea tamen in morborum incrementis fugiẽ-
da ſunt,& maximè ſi materia ſurſum vergit,& cruditas
adeſſe videtur. Quòd ſi materia turget, ea,habita prius
ægri virium ratione, eſt vacuanda. Porro altera poſt eã
quæ de purgantibus pertractat, methodus eſt, diæta,
quæ medicamentis contemperantibus vtitur: nam in
quibus ob aliquem interturbantem ſcopum confertas
vacuationes moliri formidamus,iis temperantia medi-
camenta ſufficimus,partim coquentes, partim refrige-
rantes,aut detergentes,vel exobſtruẽtes, vel omnia ſi-
mul iuxta humores ægrum lædentes,ceu priuatim pòſt
explicabitur,molientes. Itaque tertiana ſimplex & du-
plex,eo quo dictũ fuit modo, eſt curanda. Si verò non
ſecundum rationem ſoluitur, aut decimumquartũ diẽ
tranſit, atque ita in eam obeat quæ ſpuria nuncupatur,
hæc quoque purgãtibus eſt, tenuatis prius humoribus,
& meatibus obſtructione vindicatis,cõfodienda ac pe-
rimenda. Victúſq; eò ſpectet, vt ſit boni ſucci,& ſubfri-
gidus: nã quæ impenſè frigida ſunt,materiam cogere,

ac meatus fere obſtruere ſolēt: & calida, eum qui antea A deliteſcebat, calorem excitant ac euocant. Atque hoc propè pacto victus ratio & curatio in tertiana exquiſita & ſpuria ſe habet.

DE CVRA QVOTIDIANAE ET QVARTANAE, CAP. XX.

Qvotidianam quæ à pituita ortum duxit, neque venæ ſectione, niſi aliud vrget, nec refrigerantibus medicamentis compeſcere oportet: ſed aluum adſtrictam glādibus & clyſmatis inanire præſtat. Victum boni ſucci nec craſſum æger ſumat. Permiſcēda autem B cibo ſunt quæ incidere, tenuare, & meatus obſtructionibus afferere poſſunt, non tamen admodum calida eſſe creduntur. Vino potandus eſt tenuiori, & paucifero, in morbi quidem principio: at vbi iam tenuior humor diſſipatus eſt, etiam rufiore, ac, ſi licet, tota victus ratio in calidiorem migret. Tunc paſtilli quoque qui amarus nuncupatur, vſus probatur, & ſiquid aliud hîc opē ferre cenſetur. Sed de iis priuatim ſuo loco dicetur: ſiquidem medicamenta methodis admiſcere, nec ea ceu exempli C loco inſerere, eorum eſt qui nullum in tractando ordinem obſeruant. Porro eodem victu quartana laborantes ſunt continendi, niſi quòd humor qui hîc infeſtat, craſſior ſit ac terreſtrior, atque hic idcirco calidioribus quodammodo ac incidentibus magis opus habeat: cuiuſmodi ſunt quæ ex reliquis acribus conficiuntur. Cæterùm in omnibus acceſſionum ſignificationibus, ne aliquis in ventriculo ſit cibus qui mali pondus ingeminet, ſtudendum eſt: nam quum natura tempore acceſſionis, ad propellēdum ea quæ affligunt exurgat, ſiquis D intempeſtiuè nutriens illi obſtiterit, dubio procul quominus validè noxios humores adoriatur præpedit. Verùm quia humorum ſpecies quæ variarum acceſſionū ſunt cauſa, ac ciborū medicamētorúmque, & reliquorum quæ ad diætā pertinent diſcrimina, prout alia antè explicata fuerunt, & alia poſtea docebuntur, non ignoras: iam ægri vires, & anni temporis dominium, adhæc locum, ætatem, & conſuetudinem inſpicere: atque ita ex omnibus commoderatam, atque in eadem ægritudinis ſerie collocatam cibi quantitatem qualitatémque E colligere & coniectare oportet. Nanque ipſam perquā exquiſitam diſtinctámque rationem, in corporibus quæ ita temere mouentur, haud quiſquam vnquam, (quòd ſenſum noſtrum artémque ea lateat) aſſequatur. Atqui ad id quod fieri debet quamproximè accedere, eorum eſt qui omnia accuratè ac diligenter expendunt. Porro ex iam dictis, in complicatis quoque intermittentibus febribus, medicamenta, cibum, & reliquam vniuerſam diætam coniectura conſequi, eáque proportione inter ſe commiſcere licet: nam qui literarum ſyllabas probè F colligere didicit, is & verſus totos, & integras paginas perlegere valet. Quare in ſimplicioribꝰ & facilibus exerceri primùm oportet, deinde ad cōplicata properare.

DE FEBRE HECTICA, CAP. XXI.

Iam ordine eæ febrium ſpecies ſuccedunt, quæ hecticæ ſunt, quas, quòd ſolidas partes attigerūt, omnémque vitalem humorem epotarunt, ac in marcorem cōiecerunt, haud facilè eſt curare: attamen præuenientē antequam ſolida occupent, ſubuenire conandum eſt. Itaque eiuſmodi ægri perquā tenui victus ratione, quomodò eos qui continua febre conflictabantur, habebamus, non ſunt curandi, quoniam nullum hîc iudicium expectatur, neque putrium humorum materia ſubeſt, ſed nec pleno quidem victu opus eſt, quòd is concoqui nequit, atque inſuper febris inde increſcat. Quare medius ceu optimus eſt præferendus, qui modicè refrige- B ret, cibúſque boni ſucci ac concoctu facilis dandus, cuiuſmodi ſunt piſces qui in ſaxis ſtabulantur, puta galei, & gobii, & id genus alii, quique ex minoribus duriori ſunt carne, quales ſunt ſcorpii, philomelæ, aut friabili, quali mullus conſtare videtur. Ex carnibus verò domeſticarum gallinarum pulli, & quadrupedum pedunculi. Quòd ſi vires conuelluntur, vinum quoque tenue, album, & quod parum dilui poſtulat, eſt exhibendum. Cæterùm familiaris ac accommodata iis potio fuerit, quæ ex fructibus æſtiuis, & floribus refrigerantibus cum ſac- C chare paratur, quemadmodum libro de medicamentorum compoſitione docebimus. Balnea porro iis ſunt idonea, quæ corporis ſqualorem humectent: verùm tepida eſſe decet, nec vllam recipere qualitatē. Nec tempus in iis trahere conuenit, ſed vbi modicè fuerint immorati, egredi, ne quod ex natiuo humore ſupereſt euaneſcat & exhalet: egreſſo ſorbitio quæpiam refrigerans dabitur. Non eſt veſtium copia excalfaciendus æger, ne copioſius diffletur, poſthæc conuenienti cibo reficiendus. Quòd ſi ſolium exeuntem, melino, aut roſaceo, aut D omphacino ſaltem oleo inūxeris, & meatus præcludes, & ne maior fiat difflatio prohibebis, ac antea ex irrigatione inductā humiditatem intrò cōpeſces, atque hoc quoque pacto opē homini tuliſſe videberis. Sōnus conciliandus eſt à cibo, ac quærenda animi oblectamenta, & relaxationes, ac quodcunque tandem cum refrigeratione humectare putatur. Denique hecticas refrigerationes, quæ & ipſæ plerunque non carent ſiccitate, & veluti ex morbo ſenium eſſe videntur, contrariis curare E oportet, calfacientia & humectantia dantes, idque boni ſucci & coctu facilibꝰ cibis, exercitationibus mediocribus, & vinis odoratis ac ſubfuluis, atque in ſumma omnibus calefacientibus, ſed non exſiccantibus procurantes. Atque, vt vno verbo complectar, in omni habitu affectionéque morboſa, contrariis eſt pugnandum: hoc interim examinantibus, qua proportione ac interuallo, corpora quæ nutriuntur, quǽque offeruntur medicamēta, à commoderata temperie abſcedunt. Habes & qua victus norma febricitantes corriguntur. Et quoniam victus qui affectui totum corpus occupanti compe- F tit, explicatus eſt: ſupereſt iam vt ea quæ ſigillatim in affectibus tam internis quàm externis, accommodantur, in ſequentibus proponamus. Quare quum liber ſuam habeat magnitudinis molem, hîc iam claudatur.

ACTVARII DE METHODO ME-
dendi liber IIII.

Præfatio.

TEſtudinis caro (vt eſt in prouerbio) aut
deuoranda eſt, aut non guſtanda. Equidē
nonnihil prouerbium intorquens, dixe-
rim, varis multiplicibúſq; pollicitationi-
bꝰ aut nō eſſe admouendas manus, aut ſi
manus admoliaris, eas neceſſariò quoq;
eſſe abſoluendas. Nā neque vrbs, niſi vndiquaque pro
bè mœnibus fuerit munita, ciues qui ſe illius cuſtodiæ
commiſerunt, tutari poterit: neque artis aut ſcientiæ, B
quæcunque illa fuerit, methodus, lectorem ſua præce-
pta omni ex parte edocebit, niſi omnem eius diuiſionē
percurrerit. Quare quoniam artis medicæ propoſitam
methodum, nondum, quanuis tribus iam confectis li-
bris, vniuerſam ſumus complexi, idque cōciſè eius do-
cumentis, atque ita vt imperitioribus haudquaquam
competent, explicatis: in præſentia quartum prædictis
annectimus, quo hoc totum inſtituti argumentum cō-
prehendamus. Atque duobus primis libris, de cauſis ac
dignotione affectuū, tum vniuerſi corporis, tum ſingu C
larū eius partium egimus: in ſequenti verò, qui totius
tractationis fuit tertius, rationem curandi morbos in to
to corpore oborientes, & potiſſimum omnē febris ſpe-
ciem, expoſuimus: nunc propoſitum eſt à capite, tan-
quam ab arce exorſos, ad omnes affectus quibus ſingu-
læ corporis partes, tam internæ quàm externæ tentan-
tur, ſigillatim progredi, ac conuenie̅tes & methodicas
vnicuique curationes proponere. Attamen haudqua-
quam vniuerſa medicamentorum accommodata com-
poſitio hîc edetur, quòd ita neceſſe eſſet orationis me- D
diocritatem tranſilire. Denique iis qui in hunc librum
incident, quòd ſatis ſit in methodis occaſiones compo
nendi præbuiſſe, ſuperuacaneum eſſe videbatur, omnia
quæ opem ferre poſſunt medicamenta, in vnum libel-
lum congerere. Quapropter ſigillatim potius de ſimpli
cium miſtorúmque medicaminum compoſitione con-
ſcribendum eſſe duximus, ac qua ratione ea diiudicare
oporteat, & quibus, & quæ oblata ſedulò prodeſſe cen-
ſentur, indicandum: non enim omnia quæ iiſdem affe-
ctibus auxilium fronte pollicentur, ex æquo conducūt: E
ſatis enim ſupérque eſt, ſi non obſunt. Quod vſu venire
videtur, tum ob ægrorum ſenſus acrimoniam aut diffi-
cultatem, tum variam eorum temperiem, tum vim me-
dicamentorum vegetam aut vietam ac caducam, eo-
rumdémve quantitatem, aut anni tempus, aut conſue-
tudinem, atque ipſorum denique affectionem ac diſpo-
ſitionem. Hæc nanque atque eiuſmodi alia, haud me-
diocriter in ſuis promiſſis medicamenta vacillare va-
riaréque efficiunt. Attamen qui iuxta propoſitas me-
thodos omnia diſcernere accuratè didicerit, is quæ qui F
bus anteferenda quoque ſint nouerit. Itaque iam me-
dicamentorum rationes, quæ vnaquæque curatio po-
ſtulat, trademus: poſtea eodem denuo ſingulatim expli
caturi. Cæterùm quia vitia quæ intus conſiſtunt, vehe-
mentius affligere ſolent, eáque impenſius medicamen-
torum deſiderāt præſidia, antea de internis quibus ca-
put cæteráque viſcera tentantur, agendū eſt: deinde ad
ea quæ in externa cutis ſuperficie hærent, trāſeundum.

DE CAPITIS DOLORE, CAP. I.

ITaque caput, aut primario affectu cerebrū cerebró- G
ve propinquas partes, puta tunicas & mēbranas (quas
μήνιγγας appellant) aut aliam quampiam eiuſmodi obſi-
dente, laborat: vel intemperie aliqua, aut exuperante hu
more infeſtatur. Si ſimplex qualitas affligit, conſentien
tia ſymptomata illam patefaciēt, ſin eſt compoſita, hæc
quoque componentur. Atque quum calor interturbat,
ſenſus eum iudicabit, quòd caput haudquaquam mul-
ta indumenta ferat, contrà quàm accidit, ſi frigus no-
cuit: atque illi à quouis interno externóve calore offen
duntur ac exacerbātur: hi verò quibus caput perfrixit, H
inde iuuantur. Porro ſiccitatis ſymptoma eſt vigilia, &

A ſi dormire cupiuerint, vigilant, vt quibus ſomnus non
accedit: humiditatis autē, ſomni ſoporoſi, quique haud
facilè excutiuntur. Quòd ſi conſimiles aliqui humores
negotium faceſſunt, calidi excedentes quidem, inflam-
mationem, ignémque ſacrum gignūt: mediocres verò,
pondus, acutóſque dolores procreant, & faciem rubo-
re, & oculos pallore cruoréve, pro vigentis ſcilicet hu-
moris colore ſuffundunt. Frigidi porro, onus potius
quàm dolores conciliant, ac facie turgidulos & ex palli
do albicantes efficiunt, potiſſimum ſi humiditas fuerit
B coniuncta. Quòd ſi ſicci fuerint, facies ſqualet, & vigi-
lia, ac tumultuoſæ quædam imaginationes, non ſine a-
nimi deiectione vrgēt, præcipuè ſi humor fuerit melan
cholicus: cui ſi flaua bilis connectitur, amaritudine aut
feritate non carebit. Atque hac ratione, ceu antea do-
cuimus, affectus qui ex intemperie aliqua aut conſimili
humore quopiam conflantur, dignoſces. Et quoniam ſu
prà ſatis eā rem explicauimus, nunc quomodo curatio-
nem obire decet, dicetur: ſi hoc prius fueris præmoni-
tus, conſimilibus vitiis ob conſenſum & conſortium cū
C ore ventriculi, reliquiſque viſceribus cerebrum tentari,
quòd ſimilium humorum indidem impactorum exha-
lationes excipiat. Proinde primùm anni tempus, regio,
ægri ætas, victus item, conſuetudo, & quæ ſunt propin-
quiora, ipſa nimirū comitantia ſymptomata, atque ex-
cretiones ſunt expendēdæ: deinde ita ex omnibus præ-
pollētem intemperiem, ſi ea ſola infeſtat, ac humorem
vigentem, ſicubi is dominari videbitur, ratiocinatione
colligere. Demū affectu probè, vt nihil iam hæſites, co-
gnito, eius curationem aggredi, & contrariis dominan-
D tem humorem compeſcere oportet. Itaque ſi nuda eſt
intemperies quæ moleſtat, mediocria quoque auxilia
adhibentur: nam ſi calor eſt, cibus refrigerans, & aquæ
potio, & roſaceum violaceúmve oleum foris illitū pro-
deſt, niſi anni tempus aut aliud quippiam hunc ſcopū
interuerterit: noſtri porro refrigerantem cibum euincē
ti calori proportione adaptare, vt eorum diſcrimina di
ſtinguere, ac ſua quenque menſura metiri poſſis. Sin fri
gus affligit intrò, niſi quid obſtiterit, calidiores cibi ex-
hibēdi, quibus piper, cinnamomum, zinziber, & ſiquod
E eſt aliud quod calfacere putatur, fuerit admixtum: &
odoratis magis ac vinis fuluis, ſi nihil præpedit, eſt vtē-
dum: foris autem ea quæ refrigerationi excedenti pro-
portione ſatiſfaciant, ſunt inungenda: & ſi quidem me-
diocris fuerit, chamæmelino & anethino ad caput vten
dum eſt: ſin eſt intenſior, euphorbii & caſtorii aliquid,
niſi quid eorum vſum excluſerit, admiſcebitur: etenim
interdum quum aliæ pares aliis indigeāt, ob ſuam quā
nactæ ſunt intemperiem, fit vt aliæ quæpiam obſtent,
quæ ob ſuas curationem exigentibus aduerſantes intē-
F peries, ab eiuſmodi medicamentis exagitantur: ſiquidē
nonnulli, quibus frigidum eſt caput, calidum ſortiti
ſunt iecur, alii contrà. Ac quidam ob iecinoris intem-
periem frigido egentes, eius vſu, quòd os ventris frigi-
da laboret intemperie, offenduntur. Quare in eiuſmodi
maximopere eſt animaduertendum, ne dum alteri ſuc-
currimus, reliquæ noxam creemus: atque imperitiori-
bus ponderū præfectis ſimiles eſſe videamur, qui quum
inconſideratè ea lancibus imponunt, hæ modò in hoc,
modò in illud latus propendent ac commutant. Quam-
G obrem cauere oportet, vt commoderationem aſſiduè
obſeruemus, & reliquorum membrorum offenſam de-
uitemus. Adhæc, externis inunctionibus ac epithema-
tis ob partes quaſpiam renitētes ſecurius ſuccurrimus.
Quòd ſi offendit ſiccitas humectans cibus accommo-
datus eſt, & caput egelida potabili aqua fouendum, ac
pinguedine oleóque ſalis experte inungendum, & ſo-
mnus quiéſque concilianda. Sin humida intemperies
dominari videtur, contrariis pugnandum eſt. Atque ea
ratione his intemperiebus medeberis: ac conſimili re-
H liquis membris opem feres, ſemper contrariis contra-
ria exhibens: attamen non eueſtigiò ſemper & repentè,

ſed ex additamento ſenſim creſcente, & paulatim: ne A quando partem prius cogas ac condenſes, atque inde alterius noxæ auctor fias. Quòd ſi interdum ea quæ rectè diiudicaſti, auxiliis non promptè cedunt, non idcirco ad alia, prioribus reiectis, eſt tranſeundum, ſed iiſdẽ & adſimilibus tum victui tum medicamentis eſt inſiſtẽdum, tanquam per ea curationẽ ſis conſequuturus. Atque ita capitis ex intemperie vitia emendabis.

DE RELIQVIS CEREBRI ET NERVORVM AFfectibus, CAP. II.

PORro inflammationes, ignes ſacri, ſiderationes, & B phrenitides, quæ ob calidiores eò confluentes humores oboriuntur, maiora auxilia exigunt, quippe quæ extremum minitantur periculum. Aut ergo ea bilis flaua ſincera, aut ſanguis nimius & perquam efferueſcẽs, aut vtrunque excitauit. Atque exuberantes humores quot qualéſque natura ſint, & qui quos morbos procreent, ex iis quæ iam duobus primis libris expoſuimus ſcire potes: quare nunc de eorum victu, ac curandi ratione eſt tractandũ. Omnes igitur qui eiuſmodi malis cõflictantur, inſtar eorum qui exquiſitè febriunt, tenui vi C ctu ſunt gubernandi. Didiciſti autem ex ſuperiori libro, quis victus febricitantibus conueniat, vt eadem in præſentia non ſint repetenda. Cæterùm ſi plenitudo adeſſe videbitur, viréſque ægri valẽt, abluta nimirum infuſis aluo, ſi non facilè ſecedit, ſanguini quod ſatis eſt demẽdum, idque è pedibus potiſſimum, quo materia reuellatur. Quòd ſi vires è longinquo auxilia ſuſtinere nequeunt, venæ in cubito quæ peculiari quadam ratione ſubueniunt, erunt tundendæ, vt ſatis eat ſanguinis. At ſi cõfertas vacuationes æger non fert, bis térque & ſæpius D idipſum tentantes, ſi commodum videbitur, detrahere oportet: quò id quod offẽdit, ſimul & onerat, continuis vacuationibus educatur, & vires earum interpolatione reficiantur. Quin nec ex auribus, aut nare, ac fronte, maximè ſi in occipite onus premit, & etiamnum, antea reuulſa vel deriuata infeſtante materia, offenſa remanet, educere verẽdum eſt. Cæterùm vbi ea ſatis vacuata eſſe videbitur, iam refrigerantes humectantéſque inunctiones capiti adhibeto (quale eſt ὀξυῤῥόδινον), quod aceto & roſaceo cõſtat: cõmiſcetur enim roſaceo acetum, quòd E ſit refrigerans ac tenuium partium medicamentum, & facilè penetrans, ac quaſi deducẽs, ſiquæ illi craſſarum partiũ, atque ob id ſola, ſua natura haud promptè permeantia, fuerint admixta. Tu porro cui alia refrigerantia medicamenta ſunt perſpecta, facilè eiuſmodi quoſdam illitus compones. Cæterùm non ſolùm ex comitãtibus ſymptomatis, qualis quantáque ſit caput torquẽs caliditas, verumetiam propria eius naturalis tẽperies, atque ad patiendum habilitas eſt conſideranda. Anni F item tempus, regionem & ætatem, velut antea docuimus, inſpicere oportet, atque ita demum medicamenta commiſcere, potionéſque reperire ac componere quæ refrigerent, & promptè in corpus diſtribuantur, qualis eſt quæ ex nymphæa paratur. Atqui vbi ſymptomata aſſidentia ſe remiſerunt, bono animo eſſe oportet: ac febre iam finiente, ægrum conuenienti victu reficere: verùm vino plus cæteris eſt abſtinendum, quòd facilè caput petat, ac promptè, ſiquid vitii adhuc reliquum eſt, accendat. Si malum eiuſmodi medendi ratione non leuatur, neceſſe eſt vt deteriora inſequantur: quorum diſcrimina quum iamdudũ didiceris, non eſt opus ea hîc G denuo repetere, atque inde futurum ægro euentum poteris præſagire. Quòd ſi capitis tẽperamentũ eſt frigidius, illa ſymptomata ſequũtur quæ iã antea tradidimus, victúſque ratio calfaciens illi competit, per ea quæ adhibentur calida, tum cibos, tum medicamenta, necnon inunctiones foris tales dãdæ cum oleo, cui pyrethrum, aut caſtorium, vel euphorbium, aut eiuſmodi aliquid quod ſatis calfacere conſtat, ſit admixtum: quòd verò contraria ſint vitanda, id nemini non liquet. Atque hu- H miditates hæc quoque exſiccare conſueuerunt: fortaſſis quòd ipſorum plurimis ſiccis quoque eſſe contigit. Sic paucus potus, vigilia, & maiores exercitationes idem præſtant. Quemadmodum cerebri ſqualores, frigidæ fotus, & requies, ac ſomnus longior, & vinum quod caput non admodum tentat, ac demum omnis humidior victus, humectat. Si frigida cum humiditate capiti negotium faceſſunt, quum mediocria, ac quadamtenus edomita ſunt, raucedo, grauedóque oboritur, ſimulatque iam noxius humor effluere incipit: caput verò pondere vrgetur, & ſonitus perſtreperi ac ſonori infeſtant, frons & cerebri membranæ cum dolore diſtenduntur, quandiu humor non euacuatur. Hos parciori cibo & victu ad moderatè calidum ſiccúmque declinãte curabis, ac medicamentis quæ in nares iniiciũtur, mucos in meatibus (qui à colando ἠθμοειδεῖς Græcis, & noſtris colatorii vocantur) impactos educes. Sunt autem eiuſmodi mediocria quæ ex melle & betæ ſucco, atque id genus aliis cõficiuntur: vehementiora verò quæ piper, euphorbium, veratrum album, cucumeris agreſtis ſuccum, atque id genus alia quæ inhærentes humores explodere queũt, recipiunt. Verùm horum quoque compoſitio priuatim tradetur. Cæterùm ſi humores prædicti ita cerebrum obſederĩt, vt carus, ſopor, veternus, & morbus comitialis prehendat, validioribus iam auxiliis, maioríque cura opus habent. Quare vniuerſus in cibo victus calidior ſit, niſi quæpiam ex humorum putredine lenta ſegniſque febricula coniungatur, parum cibi ſumere, eúmque probè concoquere expedit. Quinetiam enemate aluus bis térve eluenda eſt, quò facilè eat, nihilque inhæreat quod ad caput euaporans, malum augeat. Poſt hæc ſi quæpiam acceſſit febris, & anni tempus, ætáſque permittit, nec aliud quippiam diſſuadet, exiguum etiam ſanguinis eſt detrahendum, quò expeditus eius in vaſis ſit excurſus. Dehinc quum humores vigentes, prout fieri poteſt, attenuati, ac ſolitis medicamẽtis quæ ſigillatim poſtea tradentur, fuerint concocti, tentanda eſt per ſoluentia, à mediocribus orſis, vacuatio, vt humores fiant ad fluxum habiliores, atque ita demum in validioribus ſubſiſtendum & deſinendum, veluti de his quoque agemus. Porro ſi herbæ tenuium partium, cuiuſmodi eſt ſatureia, puleium, nepeta, & cætera id genus ferbuerint in aceto, earúmque halitus naribus excipiatur: humores ſatis incidere, meatúſque reſerare exiſtimantur. In caput verò, vbi vſus poſtulat, danda rubificãtia (quos σιναπισμοὺς nominãt), medicamẽtáque ſatis ſiccantia, quæ ex nitro parantur. Iam verò melancholicorum affectuum ſpecies omnes propemodum eodem victus genere tractãtur. Nam cibus boni ſucci coctúque procliuis, & odorata quæque quæ caput non repleãt neque feriant, adhæc animi oblectamenta, mediocris inambulatio, relaxatio, & quodcunque gratum volupéque eſt, conueniunt. Si furor præualet, ſanguinis miſſio magis expedire videtur: ſin atra bilis (μελαγχολίαν vocant) purgantia ei ſunt præferenda medicamenta. Cæterùm non eſt ignonorandum, quòd ſibi communione quadam mutuò cõſentiant, & ſibi inuicem furor ac melancholia permiſceãtur: atque idcirco ſanguinis humorúmque vacuatione opus habent: ſed vt hæ commiſcentur, ſic ſanè & atræ bilis ſpecies quum inclinant, vt aut ſegniores aut acriores ſint, quemadmodum antea monuimus, pituitoſum bilioſúmve humorem melancholico immixtum eſſe denuntiant. Quæ vbi iis quæ iamdudum doctus es, dignoueris, pro anni, temporis, ætatis, temperamenti, victus antecedentis, ac ægri virium portione, tum venæ ſectione, tum medicamentorum contemperatione vteris, veluti priuatim de purgãtibus explicabitur. His porro, tum Logadii Memphitæ, tũ Galeni ſacra vocata antidotus, perquam commoda eſt, ac velociſſimè opitulatur, ſi maior eius copia eáque vigẽtior exhibeatur: paulatim verò vitiũ abſumit, ſi mediocrior paretur, & parua portio præbeatur. Quin nec à potabilis aquæ balneis, quæ humectant ea quæ ab humoris ſiccitate exaruerũt, obduruerúntque, & meatus recludunt, ac noxia diſcutiunt, eſt abſtinendum. Cæterùm quæ propter conſortium eueniunt, leuantur & tolluntur, ſi primario affectu laborantibus partibus, eas vacuando, roborando, ac vndecunque victu, vt priſtinam natiuámque recipiant valetudinem curando, ſubuenerimus. Porro tremor, neruorum conuulſio, eorúmque diſtẽſio ac reſolutio, necnon ſenſuum inſtrumentorum labefactatæ functiones,

ex cerebro & dorſi medulla, neruiſq; inde exortis proueniunt, idque vel ex intemperie quapiam, vel ex aliquo impacto humore. Quæ vbi diſtinxeris, noueris quoque quo tempore purgandum, ac quando foris inungendum, & quibus quótve medicamentis potius vtendum erit. Atqui ex eiuſmodi vitiis illa quæ ſiccitas committit, tardiorem difficiliorémque opem admittunt: quòd earum partium quibus inſident, natiuus humor ſit exhauſtus, vt non amplius oblata humiditas agglutinari queat. Enitendum tamen eſt, vt iuxta methodum iam propoſitam, membra quæ exaruerunt, irrigentur & humeant. Si humiditas quædam excrementitia, aut ſuccus quiſpiam ſymptomata procreat, haud difficile eſt redundantia euacuanti, & diſcutientia, emollientiáque, quale eſt irinũ, & quod ex muſto (γλεύκινον appellatur), atque eiuſmodi alia exhibenti, opitulari. Diſces autem etiam hæc quum de ſimplicibus miſtíſque medicamẽtis loquemur.

DE AFFECTVVM CORDIS CVRATIONE, CAP. III.

COr ſanè paucioribus quàm prædicta, nõ tamẽ quod ad malitiam pertinet, inferioribus vitiis obnoxium eſſe ſolet: nam febres & refrigerationes, quæ ab habitu hecticæ vocãtur, adhæc ſyncope & palpitatio ſunt ipſius cordis morbi: ſic mœror præter rationem, ira, animi deiectio, metus, quæ malitia quidem ſunt ſecunda, tamen corde conſentiente potius adueniunt. Atque hecticas refrigerationes aut calores, eo quo antè dictum fuit modo, quum de febrium victu tractaremus, profligare conabere: in ſyncope verò, vires refocillando vino, calidioribúſque medicamentis animum reſtitues. Quòd ſi is defecerit, quia nimis multa per luxum, ac incontinentiam fuerint ingurgitata, (hoc enim ſubinde vſu venit), ea educẽda ſunt. Si ſudor copioſior eius defectum attulit, cutis ſumma, vt calor intus cõtineatur, adſtringenda, refrigerandáque eſt: ac quod in his eſt magis moderatum, eſt indumentorum detractio & ſpiritus flabellatio, ac frigidiorum ædium habitatio. Hoc autem validius eſt, ex hydrelæo frigido fotus, & myrtei, roſaceíve illitus: atque hæc & eiuſmodi alia, meatus occludere, ac occultum perſpiratũ, quo calor diſſipatur, compeſcere ſatis valent. Quòd ſi immoderatus alui fluxus, aut vomitus ſyncopẽ minatur, adſtringentibus calfacientibúſque ventriculi os, ipſéque venter, ac inteſtina ſunt fouenda, quò immodicum profluuium coerceatur, atque vnà ne calor diſſipetur, prohibeatur: præſtant hoc œnãthe, iuncus odoratus, & aromata quæ quũ adſtrictione conſpicuò calfaciunt, iuncus quadratus, item & cupreſſi ſemen, ſi in vino decocta imponantur, aliáque ſimili facultate prædita. Cæterùm omnium præſtãtiſſimum eſt auxilium, vinum vetuſtius exhibitũ, & Andromachi antidotus theriace, ac ſiquid aliud eodẽ modo calfacere creditur. Atque ita in ſyncopẽ incidentibus ſuccurres. Porro mœror abſque ratione, ira, animi deiectio, metus, & palpitatio ex humoribus bilioſis melancholicíſque ad cor euaporantibus, oboriri ſolent. Victum hîc ægro, qui excedentibus humoribus, quos ex comitantibus ſymptomatis, materia redundante, temperamẽto, ac victu coniectura colliges, proportione reſpondeat, imperabis. Iam metus, animi abiectio, & mœror, ſunt melancholici humoris ſoboles: ira verò & ſtupor (quẽ ἔκπληξιν appellant) à bile flaua gignuntur. quare amaritudo oris magna ex parte, ac interdũ capitis grauitas dolórque ſuccedit. Odorata cordis robur recreantia ac confirmantia, vtriſque conferunt. Denique quancunque in partem humor, & reliquus ægri affectus inclinat, ibi cũ odoratis refrigerãtia aut calfacientia ſunt opponenda, vt humoris vis contemperetur, ac tumultus morſúſque eius retundatur. Quòd ſi humores ſunt commiſti, medicamenta quoque proportione erunt miſcenda. Sin autẽ vigent, & plures ſunt quàm vires, purgandi vi præditis vacuãtor. Sed hæc particulatim explicabimus: nunc enim ſolam methodum delineamus ac deſcribimus. Porro palpitatio, quam plerunque ſanguinis nimi⁹ feruor, copiáque gignit, venæ ſectione ocyſſimè ſoluitur: quãdo nimirum ex eius feruore origo eſt:

A nam vapores quoque qui ſurſum exhalant, eam quandoque procreant. ſed cauſæ ſuis differentiis diſtinguũtur: nam in illa quã ſanguis generat, pulſus eſt inæqualis: at quam vapores excitant, nullam par eſt adeſſe inæqualitatem. Cæterùm quia alia quoque ratione ſanguinis multitudinem, humorúmque abundantiã potes cognoſcere, vbi prius ratiocinatione quinam exuperent, confeceris, venæ ſectione, aut exuberãtis humoris purgatione, vel ſaltem, quod ſecundum eſt, præpollentium qualitatum per contraria medicamenta contẽperatione, B humoribus qualitatibúſque ſuam commoderationem reſtitues. Ita quippe infeſtantes cauſas coniectans, ſecurè victus formulam propones. Attamen id in omnibus ſcire licet, quòd quò medicamentorum quæ exhibentur temperies vergit, eò reliquus quoque omnis victus inclinare debet. Nã ſiquis rectè diiudicauerit, hunc morbum ad ſui curationem frigidis, exempli gratia, aut calidis indigere, & medicamentis reliquus cibus victúſque non reſponderit, quî quæſo morbum, ſi cibus medicamento fortè aduerſatur, propulſabis? Quare ſi frigida C conferunt, eò etiam reliquum alimentum deflectito, ceu antea quoque didiciſti: ſin calida expediunt, cibus etiam cõſentiat. Quòd ſi quædam fuerint partes quæ tactu frigida non ferunt, ea quæ conducunt frigida calfacito, atque ita admoueto: & ſiue intubus fuerit domeſtica, ſiue lactuca, eam coquito. Quòd ſi ita victũ proportione alternaueris ac euariaueris, haud vnquam quominus optimè cures, fruſtraberis.

DE PVLMONIS ET CAETERIS THORACIS VITIIS, CAP. IIII.

D POrro iam æquũ eſt vt de reliquis loquamur. Et quoniam pulmo cor complectitur, & hunc thorax continet, de his primùm verba facere præſtat, ac deinde ad vaſa nutritionis accedere. Itaque dominanti intemperiei, cõtrariis prorſus medeberis: humores verò noxios, ſiquibus conuenit ſuſtuleris atque eduxeris, profligabis. Quum igitur confertus inſpiratus aer tuſſim concitat, frigidam quampiam intemperiem negotium faceſſere dicimus: quæ nonnunquam ſi reſpiratio aliquãdiu continetur, emendatur: nam quia viſcus ita incaleſcit, E intemperies plerunque ſedatur. Quòd ſi hoc ſolùm non ſuffecerit, reliquus victus paulo calidior id quod deficit ſuppleto. Verùm calidæ intemperiei nota eſt, ſi æger frigida appetit, & potiſſimũ aerẽ quẽ inſpirat, adhæc ſi eũ cõfertim attrahere cupit, atque ita leuius degit. Et quẽadmodum ſitis & lingua ſqualida ſiccitatis indiciũ eſt, ita humiditatem notat, ſi tuſſiculæ exiles, quòd tenuis quædam humiditas aduentitia aſpergatur, & ducto ſpiritui occurrat, ſtimulant: hi nihil memoratu dignum expuunt, & à ſicciori cibo opem ſentiunt. Quòd ſi F quidam fuerint humores ſimilibus qualitatibus præditi, ſi frigidi ſunt humidi, ſupernè defluunt, & difficilem, ac nonniſi erecta ceruice eductam reſpirationem generant. Hinc deſtillationes quoque ac raucedines ortum ducunt, & quæcunque ad thoracem confluentia, eũ aggrauant. Ac raucedinem nimia humiditas faucibus imbuta gignit: quare lenientia, ac mediocriter abſtergentia ſunt accommodatiſſima: nam humores, qui ibi ſunt obſtaculo, eiuſmodi medicamentis diſcutiuntur: ſed de iis poſtea priuatim trademus. Verùm difficilis, & quæ G recta ceruice trahitur reſpiratio, à conferto humore oritur. Quare quum ea inde impenſius præpediatur, enitendum eſt vt humorum confluxus præripiatur. Quinetiam capiti opitulari decet, ne facilè eiuſmodi humoribus repleatur, eóſque promptè ad thoracem demittat. Itaque foris frictione & calidiori illitu, qui ad ſiccitatem etiã magis nutet, caput incaleſcat: adhæc humor medicamentis quæ naribus inſeruntur, reuellendus eſt. Poſtremò, ſi hæc non proſunt, vertex inurendus eſt. Intus exhibendæ ſunt antidoti, quæ calfaciant exſiccéntH que modicè, eáque omnia quæ tenues fluxiones coire, ac vt educantur aptiores faciunt: cuiuſmodi eſt, quæ ex pæonia conficitur, & Andromachi & Philonis, & aliæ quæpiam, de quibus in ſequenti libro agemus. Verùm ſi humores ad thoracem pulmonémque profluxerunt, ii medicamentis quæ attenuandi, incidendi, mediocri-

ter calfaciendi,educendi,& concoquendi vi pollent,o- A
mni conatu ſunt expellendi:talia ſunt quæ ex vrticæ ſe-
mine,ſcilla,ſtyrace, & dulcis radiculæ ſucco, atque eiuſ
modi aliis paramus.Hæc enim atque id genus,ſi rite de
centérque conficiantur incidunt,humoréſque qui tho-
raci inſiguntur,educunt,ac ægrum exonerant. Quòd ſi
vetuſteſcente vitio,quæ ægrè ducuntur, ad ventrē me-
dicamentis quibuſdam purgātibus, ad aluum aut ad v-
rinam deriuabis,vtilius feceris , ægrúmque non parum
leuaueris. Huic enim ſoli ex omnibus pulmonis thora-
cíſque affectibus, medicamentis aluum ſoluentibus,ac B
vrinam cientibus ſuccurritur : quippe reliqui omnes,ſi
ita arte aut natura tractentur, in deterius prolabuntur:
quare ſudores quoque iis auxiliantur. Attamen vniuer-
ſus victus eò ſpectet, vt parum cibi potúſque ſumat: ac
quicquid pituitoſum & crudum ſuccum gignit, ablege
tur. Animalia agreſtia,& omne quod manifeſtò ſiccare
cenſetur,præferuntur: ſed ſicca & adſtringentia impro
bantur. Vinum detur ſubfuluum,& modicè dulce.Inam
bulatio mediocris ante cibū non eſt inutilis , & ſomnus
moderatus , ſed qui non ſtatim à cibo accerſatur : nam C
is cerebrum humectat,quod ilico pulmoni ſuam humi-
ditatem impertit. Atque hac ratione eos qui difficulter
reſpirant , & ægrè ex pectore reiiciunt (quos ἀναφορικοὺς
vocant Græci)curabis:quos nimirū pituita exercet,quæ
pulmonis cauernulas obſidet.Cæterùm inflammatio,&
ignis ſacer,quæ in pulmone,& ſepto tranſuerſo, & muſ
culis coſtas interſepientibus oboriuntur,peius hominē
afficiunt,ac celerius auxilium poſtulant: nam quū par-
tes adeo neceſſariæ,adeóque cordi vicinæ,à tam ingen
ti calore infeſtantur , repentina pericula, niſi eueſtigiò D
ægro ſuccurratur, ſuccedunt. Primùm itaque omnium
vena ſecanda eſt,& bis térque, ſi cōſultum iudicabitur,
& nihil erit quod hanc actionem neceſſariò impediat,
ſanguis detrahendus: præterea ſi aluus non ſecedit,glā
des ſolas ſubdere , eámque irritare oportet. Quòd ſi
dolor in latere obfirmetur,atque ad clauiculā & hume-
rum pertineat vitium,id à loco patiente (πλευρίτις Græ-
cis nominatur)venam in cubito ſecare conuenit,& ſan
guinem ſi opus fuerit,iterato detrahere:ne dum inflam
matio,atque dolor quem ipſa excitat, copioſiorē attra- E
hunt materiam ,maximus ſimul & ægrè curabilis abſceſ
ſus oboriatur:quippe maiores affectus,difficiliorē ſem-
per curationē admittūt. Vbi ſatis ſanguinis fluxiſſe tibi
videbitur,tunc loco ſuccurrendum erit,exterius quidē
concoquentibus ac emollientibus, cuiuſmodi ſunt quæ
adipe anſerino, & gallinaceo, vel id genus alio, & oleo
conſtant. Interius autem iis quæ ex oleo amygdalino,
& quod vocatur ſacchare, ac reliquis quæ leniunt,prō-
ptéque humores educunt,componuntur. Cæterùm hæc
pinguia & dulcia eſſe debent, ita tamen vt neque mani F
feſtò excalfaciant, neque refrigerent,& magna ex par-
te morſu careant : à reliquis verò alia qualitate notatis
medicamentis abſtinere oportet. Quæ offerūtur omnia
tactu ſint calida:nam quæ nō ſunt talia, & ſi alioqui ex-
pedire videantur, attamen ſua in contactu frigiditate,
ea quæ educi expuíque poſtulant,quaſi conſtipant.Iam
victus cunctis quum acutè admodum ægritudo moue-
tur,ſit extremè tenuis: quòd ſi ad plures dies extenſum
iri metus ſit, & hordei decorticati atque accuratè exco
cti & amygdalarum cremore , adhæc fructibus æſtiuis G
dulcibus , & qui nullam acredinem nec adſtrictionem
habeant,erit vtendū:ſed omnia egelida exhibeto. Sym
ptomata quæ inſequuntur , ſunt lateris dolor, ſpiritus
difficultas,febris (atque hæc inflammationis magnitu-
dini proportione reſpondent) tuſſiculæ ſtimulantes, &
faciei rubor. Porro in melius aut deterius morbum in-
clinare arbitramur,prout in hanc illámve partem ſym-
ptomata comitantia propendere conſpicimus : nam ſi
virium robur obnititur,& in iis quæ expuuntur, coctio
apparet,febríſque & reſpirationis difficultas remittun- H
tur,meliora : contrà vbi aliter ſe habent eſt expectan-
dum.Olim autem in vniuerſum quæ ad iudicia attinēt,
didiciſti: quare inde occaſiones corrade,atque ita quæ
de pleuriticis coniectaris,pronuncia. Cæterùm ſi inflā-
matione ſacróque igne pulmo & reliqua viſcera tentan

tur,haudquaquam idem vndiquaque victus,qui pleuri
ticis accommodatur, cōuenit, ſed communes omnibus
ſunt,tum venæ ſectio tum tenuis victus. Verùm in late
ris dolore,peculiaria ſunt dulcia,pinguia, & tactu tepi-
da,quò humor promptius expellatur : nam quū hîc in-
flammatio in abſceſſum migrat,& pus colligitur, eſt vt
eiiciatur habenda cura , ne in pulmonis cauis accumu-
latum , eáque obſepiens, ac ſpiritus iter intercludēs, æ-
gro ſuffocationis periculum creet. At illic quum inflam
matio non ſuppuret,& ignis ſacer vrgeat,non minus fa
cultate quàm tactu frigidis eſt pugnandum:quò ea quæ
feruēt,extinguantur,& quæ confluunt,repellantur. At-
que eapropter non modò his contenti ſumus,verùm in
terdum quoque maiora auxilia aduocamus , ac quò in-
flammatio feruens ſedetur , foris refrigerantia quæpiā
ex roſaceo & aceto , aut roſarum ſtillatitio liquore, aut
ſemperuiui ſolanique ſucco, vel eiuſmodi aliud impo-
nimus. Verùm quia quòd vas diſruptum , aut eroſum,
vel eius etiam oſculum adapertum ſit , ſanguis nōnun-
quam per pulmonem reiicitur : eius quoque cauſæ ſunt
expendendæ, & iis conueniens adaptanda curatio. At-
que quum ſanguis tuſſi reiectatur, communis omnibus
eſt curandi ratio,nempe ſanguinem extemplò vacuare,
niſi aliud quippiam aduerſatur : ídque ſi neceſſe viſum
fuerit,iterare , quò id quod eò proruit , aliò deriuetur,
nec multitudine vaſa oppreſſa ruptionē intentēt. Quòd
cæteris auxiliis vtilius eſt magíſque neceſſariū , ne pars
affecta inflammatione tentetur,& ſuppuret,atque æger
idcirco difficilius curetur. Victus ſi febris adeſt, erit is
qui febrientibus confert:ſin ea abeſt,is qui conualeſcē
tibus competit. Omnes à vino,niſi aliud impedit, acri-
que quouis edulio ſunt continendi , atque in omnibus
ſit modus quiſpiam. Quòd ſi ob copiam vaſorum oſcil-
la reſerantur, ex pedibus primùm ſanguis eſt detrahen
dus,vt effatu dignior ſit euacuatio & reuulſio: deinde è
cubito quoque, ſi opus fuerit,demendus. Adſtringēti-
bus præterea ac citra morſum ſiccantibus eſt vtendum,
vt rupto vaſi cicatrix obducatur. Vitanda eſt contentio
omnis, vociferatio, omníſque motus cōcitatior:hæc e-
nim,atque eiuſmodi alia,ictus & rupturas laceſſunt: ci-
bi paucum ſuppeditent nutrimentum. Si violenta ali-
qua de cauſa vas diſruptum eſt,etiam tunc ſanguis mit
tendus eſt,ne pondere grauatum intendatur,ac diffici-
lius cicatricē admittat:poſtea medicamenta,quæ quo-
niam ſanguinem ſiſtendi vim habent,(αἱμοστατικὰ appel
lātur),danda, qualia ſunt quæ ex ſuccis herbæ ſanguina
lis,(quam Græci πολύγονον vocant),plantaginis,& hypo-
ciſtidis,ſigillo item Lemnio ac ſpodio,atque eiuſmodi,
quæ cicatricem inducere,ac citra morſum ſiccare per-
ſuaſum eſt,cōficiuntur. Qui verò ob eroſionem ſanguis
è pulmone redditur, principio modicus eſſe videtur: at
temporis progreſſu,interdū,ſi negligitur,ægros in gra-
uiorem affectum quàm ſuperiora coniicit : nam à capi-
te,aut aliis quibuſdam vicinis partibus,humor erodens
corrumpénſque in pulmonem illabens , atque in adeo
teneris partibus immorans , viſceríque ſuam malitiam
impertiens , ſua mordaci erodentíque facultate ea qui-
bus inhæret , putrefacit ac erodit, indéque vlcus, quod
quaſi paſcendo ſerpit,in pulmone progignitur. Sangui-
nem tuſſicula ſtimulans ,quæ nihil quod memoratu di-
gnum ſit educit,præcedit,atque inſuauitas quæpiā ob-
oritur:dehinc aut paucus, aut multus,proportione par-
tis quæ corroditur, aut vaſis adiacentis, ſanguis erum-
pit,educitúrque. Itaque antea, ac priuſquā ſanguis pro-
rumpat, initium vnde fluxiones in pulmonem decum-
bunt,contrahere ac coercere oportet: ſimul verò atque
fluere cœpit, educere & tenuare enitendum eſt, atque
omni conatu abſumere. Quòd ſi quis prædominans in
toto corpore erodens bilioſus, nitroſúſve humor , aut
ſanguis corruptus reperietur,eum quoque medicamē-
tis contemperare ac purgare decet , & cibis boni ſucci,
leuibúſque vires refocillare. Iā verò ſiqua corporis par-
te vas antea fuerit eroſum,& ſanguis ea de cauſa reiici-
tur, (quod ex eo quòd nulla magni momenti externa
cauſa anteceſſit,& ægri conſtitutione,ac victu præeun-
te cognoſces), primùm hîc quoque venæ ſectio accer-

ſenda eſt, atque ita reliqua iam dicta curandi ratione æger,citra confertas purgationes,continendus eſt:deinde mediocriter lenientibus medicamentis ea quæ ſine morſu exſiccant & adſtringũt , miſceto, quò vulnus cicatrice coeat. Cæterùm hoc deterius erit,ſi febris corripit: inde enim vlcus increſcere,ac vicina quæque depopulari incipit:ac pus iam prorumpit, & progrediens affectus,ægrum in tabem detrudit, vnde febris hectica emergit : ex quo iam malo, adeo graui & ægrè curabili, vix aliquem euadere conſpicias. Eſt tamẽ omni ſtudio incumbendum,vt leuibus & boni ſucci eduliis vires reficias,vulnúſque ſupernè educentibus & leniẽtibus medicamentis,quæ ſiccantibus citra morſum non careant detergas:de quibus ſigillatim tradetur. Verumenimuero quoniam alia quoque thoracis parte , abſceſſus qui pulmonis eſſentiam non attingant , proueniunt , de iis etiam quæ neceſſaria ſunt proponantur. Proinde quia, ceu antea docuimus,vitia quæ indidem conſiſtunt,tuſſi vtplurimum purgantur,(raròenim per vrinam aut aluum rectam curationem inueniunt,aut ea parte explodũtur,licet hoc quãdoque eueniat), idcirco iſthæc ſemper tuſſi,vt expellantur,idque lenientibus,& extergentibus , incidentibúſque , ac educentibus moliri oportet.In iis autem tunc detergentia excedent,quando nimirum pus craſſum multum,ac vetuſtum fuerit: rurſus incidentia excellent,quum quæ educuntur lenta glutinoſáque ſunt:vt ſi vaſorum fuerit aſperitudo,lenientia conferant . Eſt etiam quando laborantia loca omnibus indigeant. Quare opus eſt vt cuncta ſymptomata,temperamentum , & ægri affectum,diſpoſitionémque percurras,atque ita demum proportione medicamenta cõmiſceas. Nam etſi in poſterum quæ mediocria ſunt , & commiſta eiuſmodi vitiis opitulari ſolent,tradentur,tamen ſiquæ quibus potiſſimum conferant , aut quæ addenda vel demenda potius ſunt,vt ægro opem feras, diſcernere nequis,fruſtra id volumen, ceu nihil vtilitatis reportaturus,adibis:ſed ſi in hoc ſtudueris,vt ſimplicia compoſitáque, & quam quodque facultatem obtineat, pernoſcas, deinde morborum propria,& eorum diſcrimina,adhæc ægri temperamẽtum ac vires calleas,haud difficile erit ea inter ſe componere , ac ſingulis conueniẽtia accommodare. Itaque quum cuipiam abſceſſum in thorace enatum conſpiciemus,quem maximæ reſpirationes, & tuſſes,quæ plerunque hominem laceſſunt, prodent: & locum quem obſidet, tum pondus tum dolor,ſiquis concomitabitur,veluti antea explicuimus, indicabunt : primùm iis quæ tenuant , incidunt , & cum hoc modicè leniunt , eſt vtendum,quò membrana quæ pus amplectitur,attenuetur: vbi verò ea diſrupta eſt, & pus iam erumpit , quò celerius promptiúſque id educatur, detergentia ſunt potiora: quale eſt quod ex marrubio,vtpote ſatis attenuans, & quod ex eruo quod deterget magis,conſtat:atque alia quæ ex ſubſequẽti de medicamentis volumine,congruere videbuntur. Quum iã pus reiici deſiit,quæ ſine morſu ſiccant illis erunt admiſcenda,ſimul ne inde pulmo humeſcat , ac putredinem quampiam contrahat: ſimul ne locus affectus ſua natura ſiccior , in poſterum ab eo de more confluente materia leui negotio inficiatur. Atq; hoc pacto puri & ſanguini,quæ in pulmone thoracéque coguntur,ac per tuſſim eiiciũtur,medeberis. Verùm quia quum thorax ex vulnere,caſúve afficitur,vt venulæ quæpiam diſrumpũtur,aut ſuccum ſuum effundant , ἐκχύμωμα hoc Græcis vocatur , ſanguis quoque tuſſi redditur: de eo etiã hoc aſſerere licet, quòd venæ ſectionẽ poſtulat,eámque ſecundò ac tertiò, vt ſymptomatis proportione reſpondeat:ac ne effuſus ſanguis coactus in pus commigret,& difficiliorem ſui curationem faciat, tepida emolliẽtiáque ſunt adhibenda medicamenta. Adhæc mediocriter nutrire, & niſi febris acceſſerit,vini quoque tenuis aliquid,leuato iam malo,præbere, atque ita lauare decet: quòd ſemper vitia quæ thoraci adueniunt , iis quæ pulmo experitur ſint longè minus periculoſa , & mediocria magis.

DE STOMACHI AFFECTIBVS, CAP. V.

A Poſthæc de affectibus qui ſtomachum,vẽtrem,& inteſtina tentant,eſt nunc tractandum,quin potius de eorum victu:antea enim qua ratione morbi qui vnamquãque nutritionis partem obſident, dignoſcantur,tradidimus .Proinde tibi,ceu qui laborantes partes agnoſcas,in præſentia curandi rationem explicabimus. Atque illud in primis nõ ignoraſſe decet,primùm omniũ explorandam eſſe quodnam fuerit membri quod expẽditur,quum homo bene valeret,temperamentum: atq; vtrum ſua natura ad calidiorem qualitatem, quàm quæ B commoderata eſt, an ad frigidiorem, aut ad ſicciorem & humidiorem,vel commoderatam inclinaret. Præterea num reliqua viſcera eadem cõſtent temperie, an aliqua alia excellant , & an magis eius quod expenditur temperiei aduerſentur,an minus,& num omnia,an nõnulla , denique ſintne ea loco facultatéque viciniora, necne:nam vbi hæc atque eiuſmodi alia examinaueris, erunt tibi pro portione medicamenta componenda, cũ ratióque ſuccedet. Itaque ſi fortè tibi curandus proponetur,cui os ventriculi calida intemperie tentatur,inſpi- C ciendum eſt num ad calidius id abſceſſit,quàm quũ integra eſſet valetudine, & an adiacentia viſcera ſint multo quàm decet , & commoderato calidiora : nam ſi ita id eſſe temperatum repereris, intrepidè frigidis vtêris, ac celerius, quum nullum eſt membrum quod temperamento obnititur,opem ægro feres. Sin quod curatur frigidius erat tẽperato, iámque aliqua de cauſa calidius effectum eſt, haudquaquam æquè ſecurè eſt refrigerandũ , ſed à moderatè refrigerantibus ordiri , atque inde ſi ex vſu eſt,ad frigidiora progredi oportet. Quòd D ſi adiacentia viſcera minus quoque ſunt quàm commoderatum calida , multo magis multus frigidorum vſus ſuſpectus vitandúſque eſt:non enim ea tantùm,cui medemur,pars ſtudium noſtrum poſtulat , verumetiam illæ quæ vicinæ ſunt,ne impenſiori cura, quã adhibemus ei quæ curatur,offendantur,poſtulant. Contrà verò agẽdum eſt in iis quarum contraria eſt conſtitutio. Proinde ſi frigida intemperies infeſtat,nulláque alia eſt pars cuius contraria intẽperies eſt obſtaculo, vino fuluo vetuſtóque vtendum eſt,& piper,zinziber,ac ſiquod aliud E eiuſmodi euidenter calfacit , dandum, vt vniuerſus victus ſit calidior. Vtile eſt & antidotos præbere quæ calfacere poſſunt,quáſque priuatim poſtea explicabimus. Videntur præterea etiam exercitationes , quòd natiuũ calorem exſuſcitẽt,nonnihil prodeſſe. Atqui quum intemperies ad calidius deflectit,potio ſit aqua,niſi aliud præpedierit:tunc enim tenui, aquoſo, & paucifero vino vtimur. Offerantur & piſces qui in ſaxis ſtabulantur elixi,frigidi ex aceto,ac potiſſimum animalium trunculi,quinetiam olera, lactuca, & intubus ſatiua, & ſiquod F ex alimẽtis ad frigidum tendit: ſi verò humiditas prævalet,parcior potus,& agreſtia potius animalia , eáque aſſa magis quàm elixa conueniunt. Vehementius quoque exercendum eſt , vt calor roboratus excrementitios humores abſumat. Poſtremò quibus os ventriculi ſiccius eſt , elixa edulia & exiguo ſale condita aptiora ſunt: potus item copioſior,& olera,ac mediocris tantùm inambulatio , animique plerunque remiſſio, ne motu incitatiori humor exhalet. Atque quum intemperies ſunt nudæ,hac victus ratione ægri inſtituendi ſunt:ſed ſi huG mor quiſpiam exuperat,eum quoque demoliri oportet, Proinde ſi bilis amara affligit, victus ſit frigidiuſculus, ceu in calida dictum etiam eſt intemperie,ſed addenda ſunt detergẽtia,ac bilem explodentia: ſi quidem fuerit vetuſta,& imo ventriculi fundo incidens , eam catapotiis ex aloe detergemus:ſin verò recens fuerit , & quodammodo efferueſcens , refrigerantibus & humectantibus, ac quadãtenus attenuantibus , obſtructionéſque tollentibus contemperanda eſt: cuiuſmodi ſunt quæ ex violis & aceto,& ſemine cucumeris,& portulaca,atque H eiuſmodi, ſacchare conficimus,ceu de his quoque dicemus. Si multa eſt bilis, quæ iam ægrum onerat, vbi antea tentauerimus, ac meatus infarctu liberauerimus, aliquid quod flauam bilem validè purget prædictis eſt admiſcendum, quò citius à noxa liberetur. Deinde vires refici debent leuibus bonique ſucci eduliis. Quòd

ſi redundantes humores frigidi ſunt & crudi, commu- A
nis quidem victus calidior ſit, ſed medicamenta exhi-
beantur quæ tenuent,incidant,& meatus repurgent:ta
lia ſunt quæ aromatis,& radicibus, ſeminibuſque cali-
dis cōſtant: quæ ſigillatim recēſendi nūc mihi locus eſ-
ſe minimè videtur. Atqui ſi alioqui corruptelam ſenti-
unt,aut putruerunt humores,ſimplici calido frigidóve
victu vtendum non eſt,verùm hunc quoque pro quali-
tatum dominio variare conuenit. Nam quòd putrue-
rint, mediocris caloris ſenſus accedit: quòd verò ma-
gna ex parte ſint pituitoſi, frigoris ſunt participes: B
præterea quòd craſſi ſint,ac ægrè ſecentur, calida inci-
dentiáque medicamenta exigunt. Quocirca pro euin-
cente qualitate,& medicamenta, & reliquū vniuerſum
victum contemperare oportet, ſed ita vt ſemper extre
mas qualitates deuitemus. Si vigentes humores ſunt in
ter ſe commiſti, ex bile videlicet & pituita,victū ſimul
& medicamenta quæ adhibentur,vtranque qualitatem
obtinere neceſſe eſt,vt tamen magis indulgeamus illis
quibus aduerſus præpollentem humorem pugnamus.
Hos haudquaquam hortabimur vt balneis, aut exerci- C
tationibus acrioribus vtantur,priuſquam attenuatis hu
moribus,& infarctū meatibus vindicatis: demum, ſi v-
ſus flagitauerit, purgantibus quoque medicamētis eos
eiecerimus,ac deinde vires recreauerimus. Verùm quia
nonnulli facta ex ſola ſiti coniectura, ſæpenumero no-
xam loco opis adferunt, quòd ſitis cauſam ſemper in
bilem referant: ſcire de hoc quoque licet, quòd quum
pituita ſalſa nōnunquam in ventriculo cogitur,quæ te-
nuem linguæ humiditatem, corrupta vaporum quali-
tate abſumat, ſitis quidem ſenſus linguā vrget: verùm D
qui ibi continetur ſtagnans humor,turget,& educi po-
tius deſiderat. Quo fit vt dum multi, quibus appeten-
tia rationis expers imponit,bibunt,humorem augeant,
& nihilo ſecus paulo pòſt rurſum ſitiant: quòd potione
qua ſitim extinguere ſe poſſe perſuadent, ea increſcat.
Quare enitendū eſt iis, ſiquibus aliis,vt potu abſtineāt,
ſitimque ſuſtineant:nam ſi nonnihil obnititur,æger ſi-
tire deſinit,& ſi amplius reſiſtit, minus etiam in poſte-
rum ſiti vexatur, quòd humor ita deficiat ac ſicceſcat. E
Cæterùm iis quibus in ventriculi ore humor aliquis co
aceruatur,vt vomitum moueant ſtudendum eſt:ita nā-
que promptius æger extricatur. Quòd ſi ſua ſponte hu-
mor is non ceſſerit,medicamentis ſuprà infráve explo-
dendus eſt,inde nimirum quò ſua natura repit, vbi ta-
men eum antea concoxeris,tenuaris, ac meatus repur-
garis:nam niſi humores ad eum ſtatum reduxeris,exhi
bito medicamento plus offenderis,quòd obſiſtētes cō-
moueris ita, non autem expuleris: ipſi nanque,niſi an-
tea tenuati, ac conuenientibus fuerint medicamētis cō F
cocti,haudquaquam promptè ſequuntur. Atque intem
peries nudas,humoréſque in ore ventriculi, aut in ven
tre redundantes, eiuſmodi victus curationiſque ratio-
ne tractabis:quibus verò medicamentis ſit vtendum,in
ſequenti volumine tradetur. De vomitu verò id in præ-
ſentia dicere ſubit,non quòd æger vomat,ſed quid vo-
mitū reiiciat, & quomodo ac quando cōtueri oportet.
Proinde ſi os ventriculi refrigeratum cibos non com-
plectitur, nec continet, aut fouet coquitque, exiguum
quantitate,& qualitate calidum,tum cibi tum potionis
dandum eſt:adhæc medicamenta quæ ex aromatis con G
ſtent,exhibenda, foriſque emplaſtra quæ calfaciant im
ponenda,quin & exercitatione mediocri,quæ calorem
ſuccendat,eſt opus. Nec edulia alia ſunt offerenda, aut
prioribus accumulāda,antequam illa probè fuerint ex-
cocta:atque à cibo eſt quieſcendum,& ita progredi de-
cet, nihil nimis aut onerantibus, aut refrigerantibus.
Quòd ſi quiſpiam fuerit humor mordax qui vomitum
laceſſat,is omni conatu contrariis medicamētis eſt con
temperandus,ac mollibus quibuſdam, & quæ vires mi-
nimè conuellant, expurgandus, vt interim aliqua quæ H
os ventriculi firment,commiſceantur. Vino vtendum
eſt aquoſo,cibiſque leuiter refrigerantibus. nimius e-
nim frigidorum vſus prorſus inutilis eſt:quippe quibus
ob continuum vomitum vitale robur debilitatur,prom
ptè à frigidorum abuſu euincitur. Verùm quia nonnul-
li ſtatis certiſque quibuſdam, aut etiam incertis tempo
rum circuitibus,varios humores, aliqui ſanguinē quo-
que vomitu extundunt,de his etiam neceſſaria ſunt tra
denda. Proinde qui humores euomere cōſueuerunt, id
illis ob meatus quoſdam obcæcatos & occluſos vſu ve-
nire ſolet:idque quòd inferior exitus ob intemperiem,
aut carnis quampiam excreſcētiam, vel naturalem in-
terdum efformationem coarctatus ſit: qua de re quum
qui iam exuberant humores in anguſtum cogantur lo-
cum,per ſuperiorem ventrem egrediuntur, eóſque ſi-
mulatque viam illam ſibi fecerint familiarem,haud fa-
cilè eſt aliò deducere. Atque quibus ex naturæ confor-
matione meatus,quò bilem deorſum ducit occluſus eſt,
nulla ratione quantumuis nitaris,curare licet,quòd lo-
cus laborans ob obtutum non cadit,vt manus aliquam
admittat operam,nec medicamēta applicari ei poſſint.
At quæ ob vteri aliquod vitium, eiuſmodi vomitu hu-
mores reiiciunt,omni conatu curandæ ſunt,priuſquam
conſuetudo habitui naturali præualuerit,& curam diffi
ciliorem effecerit. Quare ex iis quæ vomitu expellun-
tur,ſpecies copiáque humoris ſpectāda eſt: quinetiam
an dolor quiſpiam ante vomitum,locum aliquem,puta
dextra aut ſiniſtra præcordia,vel ipſum ſolum ventricu
li os obfirmatus obſidet, animaduertendum. Fit enim
nonnunquam vt quum lienis meatus, qui humorē me-
lācholicum excipit,eúmque dimittit,fuerit obſtructus:
is humor ſurſum ferri cogatur,qui colore ſuo,& quali-
tate ſeipſum prodit: eſt enim niger, & acerbus acidúſ-
que. Idem flauæ pallidæque bili accidit,ſi veſica quæ ab
excipienda bile,χοληδόχος, (& fellea noſtris nominatur)
patitur. Quæ verò porracea eſt & æruginoſa,in ore ſæ-
pius ventriculi gigni cōſpicitur,illácque reiicitur,ſi re-
ctà deorſum illi non patet exitus, ac facilius illi affectui
quàm reliquis medemur. Porro hi omnes humores a-
mari ſunt,tantóque magis,quanto minus aliis commi-
ſcentur. Omnes igitur eiuſmodi ſtatim ab initio, vbi an
tea tenuantibus,incidentibuſque, tamē non admodum
vehementibus, ſed moderatis præparauerimus, medi-
camentis non efficacibus neque validis ſunt purgandi.
Progreſſu verò tēporis, ea quò meatus dilatentur, ſunt
intendenda, vt curationem inſtar terebrorum fabriliū
inſtituas:ea nanque cuſpides acutas, quò promptè adi-
gātur,habent: poſtea in latum ſemper magis magiſque
aſſurgunt, vt maiora fiant foramina. Sic vbi incidenti-
bus magis magiſque vſus fueris, & meatus quodammo
do iam patent, non diſſimili ratione à mitioribus pur-
gantibus exorſus,ad validiora progredieris: ita nanque
ſenſim procedens,prauam conſuetudinem immutabis,
eámque in priſtinum ac naturalem habitum reſtitues.
Verùm quia interdū frigidi acidique humores redun-
dant, & nonnunquam bilioſi, ac quandoque omnes ſi-
mul vigent, medicamenta quoque, vt ad frigidum aut
calidū proportione inclinent,erunt cōmiſcenda: atque
ita deinde omnis reliquus adornādus victus,vt nihil ſit
quod non humorum exceſſum atque immoderantiam
emendet,coerceátque. Cæterùm in omnibus, vires ob
inſequentia ſymptomata laborantes reficere decet: iis
nanque defatigatis ac ſuccumbentibus, nulla amplius
auxilia ſufficere meritò creduntur. Atque hac via eos
qui varios alienóſque humores euomere cōſueuerunt,
curabis. Quòd ſi ſanguis vomitu redditur,id omniū eſt
deterrimum: quare antea in id ſtudendum, vt eum ve-
næ ſectione, ſi vires ægri conſtant, deriuemus: deinde
medicamentis accommodatis,cuiuſmodi ſunt quæ cō-
ſueto nomine ſanguinem ſiſtentia,(& Græcis αἱμοστατικὰ
vocantur), partes imbecillas roboremus & denſemus.
Adhæc ventriculus diu ieiunus inaniſque minimè re-
linquatur,ſed aſſiduè cibus leuis,& qui ſuo lentore ad-
hærens obſtruat, mediocritérque adſtringat, detur:ita
nāque meatibus paulatim infarctis,ac paulatim fluxio-
ne repreſſa, eáque detractionibus ſenſim aliò auocata,
praua conſuetudo amputatur:quippe cuncta ſi opē ad-
molimur,in melius:vt cōtrà,ſi negligimus,in peius pro
labuntur. Atque de his hactenus.

DE VENTRIS ET INTESTINORVM VITIIS, CAP. VI.

VBi aluus ob ſupprimentia, (quæ ἐφεκτικά nominantur), & vrinam mouētia ſiſtitur, iis ſublatis, exiguis quibuſdam auxiliis priſtinam ſuam functionem recipit: erunt autem ea, clyſteres cibique qui aluum molliunt. Quòd ſi ex vulnere in inteſtinis inflāmatio præceſſerit, hæc difficilius curationē admittit: tentāda tamē eſt per ea quæ emolliunt, & vulneribus indūtur, ἔμμοτα nomināt, vtique ſi craſſiora inteſtina fuerint affecta: ea nāque interdū curātur, quū interim tenuia omnē curādi rationem reſpuāt. Quòd ſi alicuius momēti obſtructio incidit, aut humores quidā in inteſtina fuerint illapſi, vbi cauſæ præceſſerunt, aſſiduis clyſteribus aluus eſt emollienda, qui primùm mollientia, vt inflammatio remittatur, accipere debent, cuiuſmodi ſunt qui oleo chamæmelino & lilino, & pinguitudinibus, quales ſunt anſerinæ, gallinaceæ, & ſuillæ, atque herbis molliendi vi præditis probè ſedulóque excoctis, cōſtant: ea enim omnia inflammationes coquunt, intēſa laxāt, ac ægri dolorem mitigant. Deinde leuato iam affectu, acrioribus quoque eſt vtendum, quò irritata inteſtina, eas quæ iā obduruerūt, fæces dimittat, & ſiquis crudus pituitoſúſque humor fuerit admixtus, vnà explodatur. Poſthæc patefacto iam itinere, ſupernè etiā modicè purgatoriis aluum ducere oportet. Cibus ſint gallinaceorū & piſcium ſaxatilium, & ciceris iuſcula: atque ab omni duro, quódque ægrè confici poteſt, edulio, abſtineatur. Vinū detur aquoſum & egelidum. Sed ſi ob humorum & potiſſimum calidiorum influxum, inteſtina inflammatione tentantur, à venæ ſectione ordiri, & in iam enumeratis clyſmatis deſinere cōuenit. Victus ratio ſit qualis ſuperioribus præſcripta eſt, niſi quòd in id propēdere debeat, vt mediocriter refrigeret, & parcius nutriat. Quæ per os dantur medicamenta, ſint tenuium partium, & incidendi molliendíque vim obtineant: quibus ea quæ ſtomachum iuuant (εὐστόμαχα vocantur) adiicientur, quò ipſe confirmatus, haud facilè ab eiuſmodi deſidendi neceſſitate ſubuertatur: hæc autem ſubſequenti volumine tradentur. Porro fluctuationes & inflationes, affectus quidem ſunt mediocres, attamen & ipſi negotium ægris exhibent: mitiores autem redduntur, tum enematis iniectis, tū ſiccis ex milio aut furfure fomētis. Quòd ſi his infeſtans ſpiritus non cedit, ſiccam quoque cucurbitulam loco dolenti affigimus. Præterea vſui ſunt antidota, quæ ex ſeminibus quæ flatum diſcutiūt, (ἄφυσα appellant Græci), conficiuntur. Iuuantur etiam ilico victu modicè calido, & parco ac cōtracto. Balnea item, & moderata inambulatio non inutilis cenſetur. Quum laxius inteſtinum, (quod κῶλον appellatur) dolet, plurimæ moleſtiæ comitantur. Ac primùm incipiente morbo, ægrū cibo penitus interdicere oportet, & ſola ſimplici ſorbitione, qualis eſt quæ ex cicere, piſcibúſque ſaxatilibus, cui olei quippiam tenuium partium, & aniſum, fœniculum, anethum, atque eiuſmodi alia admixta ſint paratur. Infuſis adhæc ex mercuriali herba & beta, centaurio item & cucumere agreſti, atque oleo chamæmelino anethinóque, & cæteris id genus, aluus eſt ſollicitanda. Antidoti quoque aſſumendæ quæ colicæ nuncupantur. Vbi dolor mitior euaſit, catapotiis ex colocynthide, ex aloe, & aliis quæ ægro conferre exiſtimabis, vtendum. Vbi iam malum leuatur, ius pulli gallinacei exhibeatur, & balneum æger adeat. Quòd ſi ad coxam aut veſicam infeſtans humor commigrat, hîc vrinæ difficultatem, illic coxendicis dolorem, (quem ἰσχιάδα à loco nominant Græci), generat. Ac de vrinæ difficultate poſtea agemus, nunc de coxendice tractemus. Coxendicis dolor acriora infuſa deſiderat, item emplaſtra quæ calfaciant, humoréſque diſſipent, & purgantia, quæ eiuſmodi expellant: victus ad calidum inclinet: in balneum aſſiduè introducatur æger, vt humores exhalent. Quòd ſi ſeu à parte validiore, rectà ad pedes humor detruditur, aut ad manus diſpergitur, pedum manuúmque dolores, (quos ποδάγρας & χειράγρας nominant), committunt. Proinde quis ſit qui affligit humor, adhæc ſimpléxne ſit an commiſtus, expendere decet. Principio cibum potúmque ſubtrahere, & aluū ſi opus ſit abluere, atque dolentem locum ceratis ex oleis & adipibus illi-

A nere oportet. Vbi iam inualeſcit affectus, balneum ingredi conuenit. Et quoniam materia eò propendens, facilè confluit, ipſa eſt antea reprimenda, ac retro compellenda accommodato victu: ac humorem magis vrgentem conuenienti medicamento purgare, & opportuno victu corrigere, corpúſque abundè exercere & lauare decet. Vitare omnē cruditatē, eduliúmque quod prauum ſuccum generat, oportet: vt ſemper à mēſa exurgat antequam ſe ſaturum eſſe ſentiat: ita nanque prō ptè aſſumptos cibos euincet concoctio, & æger fluxio-
B nes quas cruditates gignunt, declinabit. Poſterius autem ea quæ locis dolentibus illita iuuant, & quibus humores purgare debemus, explicabuntur: quare nunc ad ea quæ per aluum ſecedunt, accedamus. Ea quæ aluus reddit, aut ob copiam, aut quòd varia multiformiáque ſunt, praua cenſētur. Ob copiam quidem, quando plura quàm quæ oblatis proportione reſpondēt, excernuntur: quod aut propter medicamentoſā qualitatē ingeſtorum, aut ob internum affectum accidit. Si ob qualitatem medicamentoſam, promptè, modò æger ab
C eiuſmodi abſtineat, & conuenientem cibum aſſumat, curatur: quum verò ob internum affectum copioſiora ſecedunt, id aut quòd animal ali deſinat, aut quòd humor quiſpiam laceſſat, euenit. Corpus porro non alitur, & in ἀτροφίαν incidit, ob ſiccitatem, aut præcluſionē, aut obſtructionem meatuum, vnde alimentum in corpus diducitur. Itaque illis primùm eſt adhibenda cura, ea quam propoſuimus curandi ratione: nempe partim irrigantibus & humectantibus, partim attenuantibus, & cōgrua medicamentorum cōpoſitione meatus repurgantibus.
D Sic laceſſentes atque mordentes humores, iis quæ contēperandi vim obtinent, retundere oportet. Noſti porro, id antea edoctus, qua victus formula id præſtandum ſit: verùm quia vbi natura aſſueuit aliquò fluxionem trāſmittere, haudquaquā ſua ſponte retinet ſe, haud aliter quàm qui per decliuem quempiā locum decurrūt, interdū vel inuiti, primo impetu loci ſitum iuuāte, prorſum progrediuntur: hîc quoque in omnibus affectibus quos fluxiones generant, aliò earum impetus detorquere oportet: vt interim non obliuiſcamur, relaxatis ex
E diutina influxione locis, robur addere, eáque cōmiſtis quibuſdam medicamentis confirmare. Etenim ſi in vētrem, exempli gratia, inteſtináque humorum fluxio illabitur, eam omnino per vrinam abducere deriuaréque oportet: quare iis quæ vrinam pellunt vtendum erit. Verùm quia ex continua fluxione antea relaxata loca firmare decet, vnà cū vrinā mouētibus adſtringētia, quæ ea quib⁹ admouētur cōtrahere & robur adiicere eſt perſuaſum, ſunt admiſcenda. Et quoniā qui fluūt humores, modò acriores ſunt, modò lēti ac ſubfrigidi, pro eorum
F exceſſu medicamētorū quæ exhibentur, facultates quoque ac qualitates cōmiſcere decet, illiſque has viciſſim opponere, quò per eiuſmodi frigidorū, calidorúmve cōplexū, id quod deficit ſupplere queamus. Ita nāque medicamētis ex aduerſo morbum oppugnantibus, id quod cōmoderatū eſt, & ſalutare, & elementorū miſtioni reſpondens, comparabitur. Cæterùm non tantùm medicamenta ea ratione ſunt permiſcenda, ſed victus quoque ſi vſus flagitat, ita euariandus eſt; epithematáque adſtringentia, quæ vnà refrigerent aut calefaciant, pro
G præualentium affectuū portione, ſuperimponenda. Verùm quia cum affectibus quos fluxiones committūt, & potiſſimum iis qui ex acrioribus humoribus oriuntur, vulnera quæ inteſtina depaſcant, ob humorū eroſionē, cōnectuntur, & malum ingeminatur, quòd ſemper humor noxius cōfluat, ſempérque affectus iam vulnerati inteſtini increſcat: primùm victu ac medicamentis noxii humoris qualitatē cōtēperabis, deinde aliò vetuſteſcentem auocare conaberis: ac laboranti loco, tum foris, tum intus robur per ea quæ adſtringere ac refrigera-
H re poſſunt conciliabis. Porro quoniā quæ exhibentur, nōniſi temporis ſpatio ad affectū locum deferuntur, ac plurimū ſuæ facultatis, quòd cum multis antea aliis cōuerſentur, extinguatur: adhæc quæ foris dantur, ob id quòd multa alia membra permeent, haud promptè opē ferāt: ſatius eſt ea clyſteribus abluere, quibus adſtrin-

gentia,ſuóque lentore adhærẽtia,& quæ ſanguinis cur ſui occurrere cenſentur, fuerint permixta: quò ex omnibus cicatrix partibus antea ſauciatis ac vulneratis inducatur. Quin ſiquid ita ſuaſerit,ne ab acrioribus quidem ac validioribus eſt abſtinendum: cuiuſmodi ſunt quæ paſtillum Andronis,aut Polydæ ſigillum accipiũt; ac cũ liquore aliquo conuenienti infundũtur. Sint autẽ omnia modicè tepida, ne ſuo cõtactu offendant. Quòd ſi vitium cum febre cõſtiterit,circa principia, quũ adhuc humores vigent,tenuis victus ex vſu eſt. Verùm tẽporis progreſſu,vbi iam aluus ſatis liquida fluxit,ac febris quieuit,ad pleniorem victum eſt tranſeundum,nõ tamen perinde atque illis qui ſimpliciter febriunt, victus eſt proponẽdꝰ,ſed aliquid hîc & copiæ & qualitati eſt adiiciẽdũ. Nã quòd cũ euacuationibus ſimul quoq; naturalis calor exhalauit,vitaléque robur exolutum eſt, enitendum eſt vt vires victu craſſiore reficiantur. Si verò cum iis quæ excernuntur cruenta quæpiam ramenta exeunt, eduliis ac fructibus quæ lẽtore ſuo infarciãt adſtringántque,eſt vtendum. Cibi rationem obtinebit ferculum quod ex amygdalarum cremore ac amylo conficitur. Quòd ſi cũ ſucco rhois culinarii paretur,in præpollente affectu validius erit ferculum. Æquè confert & portulaca,ſi abiecta ſæpius aqua excoquatur. Ita enim ſiſtit,ſi cum aceti,aut vuarum immaturarũ acidorúmve punicorum aut ſimilium ſucco exhibeatur. His ſuccedit commodus quoque cibus inclinata iam febre,milium aſſum,quod cum cremore rhois culinarii paratur, & oryza frixa. Poſthæc ſequuntur animalium extrema, quæ ex aceto & adſtringente eiuſmodi offeruntur. A vino prorſus arcendi ſunt ægri, niſi ob immodicam vacuationem,caloriſque diſſipationem,metus ingruat ne animus deficiat. Vtendum autem eſt potionis vice iis quæ ex ſucco cotoneorum, aut myrtorum, aut roſarum conficiuntur. Atque tu qui reliqua ſupprimentia medicamenta calles,talibus affectibus idoneas potiones cõponere poteris: ac nos quoque de iis in ſequenti volumine tractabimus. Clyſteres ex ſtillatitio roſarum liquore,& hordei cremore, cui antea ſuccus rhois opſoniorum fuerit commiſtus, infundentur, quò ſordes eluantur, & mordax acrimonia retundatur. Dehinc iis ſigillum Lemnium,bolum Armeniacum, & ſanguinem qui vocatur draconis,amylum, & ceruſſam, & quodcũque iuxta vitii exceſſum competere duces, admiſcebis. Succũ item plantaginis,ac ſanguinalis herbæ,vt omniũ præſidio ac ope inteſtinis vulneratis manꝰ minimè fruſtra admoliaris. Sorba præterea,& meſpila,myrti item, & oxyacanthæ fructus,punica acida,& mala adſtringentia,pyra,& quodcunque eſt eiuſmodi edulium, inteſtinorum difficultati opportunum habetur medicamentum. Iam verò horum,ac prædictarum herbarum,& ſiquod aliud adſtringere ſuapte natura ſolet,ſucci vnà cũ farina cocti,vel per ſe abdomini impoſiti,inteſtinis robur quodpiam addere ſolent. Iuuant & cocti, ſi vti datur,aſparagi,quum ſucco alicui adſtringenti intinguntur, quòd eorum ope fluxionem quodammodo ad vrinã auertimus: eſt quippe hoc quoque ex iis quæ nequaquam neglectui haberi debẽt. Quare integrum erit tibi per explicatam methodum,quid præſtet expendere,atque id factitãdo exequi. Cæterùm quia tineſmi ex mordacibus ſalſiſque humoribus inteſtino recto impactis oriuntur, nũ ii in toto corpore abundent,expendemus, ac mediocriter purgantibus educentes, ægrum ab aſſidua aſſurgendi moleſtia liberabimus. Adhæc tum diſcutientibus, tum modicè adſtringentibus laborantem ſedem fouẽtes,nihilo ſecius ægro opem tulerimus. Eodem modo, quibus ob fluxionem quampiam in venas quæ ad anum pertingunt,(αἱμοῤῥοΐδας quòd ſæpe ſanguinem fundant, vocant Græci) illabentem,eæ intenduntur,ac dolent, partim diſcutientes, partim repellentes, fouemus. His nonnunquam ex intima cubiti vena ſanguinem detrahimus,quando nimirum ex ſanguinis copia aut naturæ conſuetudine,id prouenire arbitramur: nã ſiquando exuberantẽ ſanguinem vacuare ſolitæ,ſupprimuntur, intumeſcunt, ac inflammantur,rectúmque interdum inteſtinum euertunt. Quare primùm, ceu diximus,venæ in cubito ſectione is reuellendus eſt: deinde diſcutientibus, adſtringentibúſque medicamentis, patientis loci dolor mitigandus. Quòd ſi obfirmata fluxio neque reuulſionibus cedit, nec epithematis lenitur, metúſque eſt ne temporis ſpatio in abſceſſum abeat, hominémque in aliud morbi genus deducat, hirudines cæcis hæmorrhoidibus admouendæ. Vbi enim ita ſufficiẽs ierit ſanguis, æger melius deget. Poſtquam iam pars in abſceſſum diſceſſit, curatio quæ vulneribus, impoſitis linamentis,accommodatur,(ἔμμοτα vocãt), adhibenda eſt,aduocata antea manuum opera, ſi ſuapte vi abſceſſus non diſrumpitur, & medicamentis morſus expertibus eum extergemus, carnémque alemus, & loco laboranti cicatricem inducemus: quorum omnium materia ſigillatim conſcribetur. Quòd ſi ex acri erodentéque quopiam illapſo humore fiſtula oboritur, principio huic per exſiccantia citra morſum, cicatricem addere ſtudendum eſt. Quòd ſi vitium medicamentis non ceſſerit, ſpecillo demiſſo, & altitudine antea explorata, ferramentum quodpiam leue & flexile per fiſtulam impellemus, deinde eo viciſſim per rectum inteſtinum educto,ac podice quaſi extracto, carnem quæ inter fiſtulam & internam recti inteſtini ſuperficiem intercedit,incidimus,vt vnus eorum quæ deſcendunt pateat exitus. Si multum inter fiſtulam & rectum inteſtinum carnis interponitur, aut quum fiſtula pertentatur,perquam altè peruenire videtur,ſecandum minimè eſt. Nam dum ſectio incautius obitur, interdũ ſimul quoque muſculos inteſtinum rectum cõſtringentes præſcindimus,nequitque in poſterum æger delabẽtem fæcẽ cõtinere: ſed inuitus,quòd claudentes inteſtinum rectũ muſculi ſint affecti,egerere cogitur. Quũ verò fiſtula in altum penetrat, ſi eam apprehẽdere neque diſſecare facilè licet, ne tentanda quidem eſt manus opera. Attamẽ vbi manus fuerimus admoliti, eadẽ qua in aliis curatione vti oportet, linamentis plagæ inditis (ne ſua ſponte cicatrice obducta coeat,eandémque denuo fiſtulã efficiat,)eius oſcula diducentes, & dilatãtes. Sed enim laborãtis partis affectuũ cõmunione, imprudentes ab ordine diuertimus, & ad particularia magiſque mediocria eius vitia prius peruenimꝰ,quàm ea quæ ſunt maioris momenti omnia explicuimus. Quare redeundum eſt,ac ea quæ deſunt proponẽda. Itaque quũ dolor inteſtinorum, ac ramenta cruenta,biliſque variæ ſpecies apparent, inteſtinorum difficultatem denuntiant. Atque de iis quantum neceſſe eſt,diximus. Verùm quum dolor abeſt, neque adeo continuum deſidendi eſt deſiderium,ac tineſmus qui mediocriter vacuet,ſed confertim aliquid lotioni nuper mactatæ carnis adſimile effluit,& iecur intumeſcit,aut grauitas dolórve comitatur: quidã id δυσεντερίαν ἡπατικὴν,(noſtri quoq; à iecinore fluxum hepaticũ)dixerunt. Victus ſuperiori ſimilis conuenit,nempe is qui adſtringẽtibus & infarcientibus,refrigerãtibúſque medicamentis & cibis conſtat. Verùm hoc intereſt,quòd neque clyſmatis, aut fomentis (nihil enim inteſtina mali ſentiunt),neque vrinã ciẽtibus,quòd pars quæ primùm illa excipit,ſit affecta,æger opus habeat. Sed ſatius eſt quæ refrigerent & adſtringant foris iecinori ſuperimponere: ita nanque recepto priſtino robore,quod propter infirmitatem amiſerat,ſubſiſtet & ſupprimetur. Siquid mordax aut irritans infeſtant,id victu lenietur & contemperabitur. Cæterùm quia ſermo nos ad iecur deduxit, de eius quoq; ac lienis vitiis,& de vniuerſo eorum victu,quantum opus eſt, iam pertractare licet,vt in iis etiã corporis quædam ſequela ſeruetur.

DE IECINORIS LIENISQVE AFFECTIBVS, CAP. VII.

Itaque quum calor vrget, quò contemperatio inſequatur,& nimius calor tẽperiẽ inueniat, frigida ſunt accõmodata. Quare in cibum intubus domeſtica,cucumis crudus,lactuca,& animaliũ extrema dabuntur, eáque præſtabit aceto cõdire: ex piſcibus verò ſaxatiles, raiæ,paſſeres,cruſtacea,& mollia omnia ſũt idonea. Vino aut penitus abſtinendum eſt, aut tenui, albo,& aquoſo vtendũ. Sanguini præterea, ſi res exigit,demere,

ac medicamenta conſimilia exhibere conuenit, nempe quæ ex intubo erratico,& portulacæ,cucumeriſque ſemine, & quod vocatur ſantalo conſtant. Adhæc quæ ex violis,roſis,nymphæa,& ſiquid eſt aliud quod refrigerare cenſetur,conficiuntur:de quibus nos poſtea priuatim dilucidius verba faciemus. Contrariis verò certabimus, ſi in prædictis partibus perfrictionem quampiam adeſſe iudicabimus. Nam fercula ad calidius declinabunt, & vinum vetus ac fuluum exhibebimus, antidotóſque quæ ex aromatis flatúmque diſcutientibus parantur ſeminibus. Balneum expedit moderatum, exercitatióque quæ ſatis ſit, ſed concitatior eſſe debet, vt calor natiuus accendatur. Quòd ſi hæ partes fuerint inflammatæ aut refrigeratæ, victus & medicamenta quæ cõueniunt erunt intendenda. Verùm quo pacto eiuſmodi membrorum inflammatio, ac potiſſimum iecinoris, ſit tractanda, diligenter animum aduertere oportet. Nã quum eiuſmodi quædã incidit ſuſpicio, primùm bis térve ſanguinis quod ſatis eſt ſi æger admittit, detrahe,& vẽtrem ablue, & tenui victu vtere: deinde epithematis, quæ ſuper laborãte loco dãtur, refrigerãtibus cõmiſcẽda ſunt quæ adſtringãt,& modicè emolliãt, diſcutiántque: qualia ex ſucco ſẽperuiui,& ſolani, roſiſque & earũ ſtillatitio liquore, itẽ roſaceo & melino oleo concinnamus, nonnunquã abſinthium quoque oleo incoquẽtes imponimus: vtroque enim opus eſt. Nã ſi emollientia ſola & cõcoquentia adhibentur, iecinoris robur relaxãt, & parti imbecillitatem quampiam inferunt, metúſque eſt ne ſyncope ſuccedat: & refrigerãtia ſola, humorem ſiquis in membro continetur, cogunt, átque euaneſcẽte & intabeſcẽte calore durities inſequitur, (quã σκίῤῥον appellant) præcipuè ſi ſanguinis redundantia antea nõ fuerit euacuata. Porrò vbi membrum hoc ſcirrhum cõtraxit, haud promptè curationem admittit,& nõ ita multò pòſt, tum alii affectus tum mors accedit. Atqui ſunt quidem longè moderatiores qui à liene oboriuntur, attamen hi quoque temporis ſpatio ad ſummam malitiã progrediuntur. Deteriores multo ſunt, velociúſque periculum, qui ab indurato iecinore gignuntur, procreãt. Hinc nanque macies illa extrema, (quam ἀτροφίαν vocãt) ac peſſimum aquæ intercutis genus proueniunt. Nam viſcus pro natiuo rubore functiones ſuas non obeat, alimentum ægrè in corpus diducitur, & quod diſtribui debet, haud rite in ſanguinem commutatur: quo fit vt aquoſus ſit ſanguis, nec adhærere poſſit. Quúmque non agglutinatur, huc & illuc diffluit & infunditur, cutémque intendit, ac tumorem aqueum turgentémque cõmittit. Scirrhus itaque iecinoris deterrimus eſt, cui malitia eſt ſecundus, lienis, qui & ipſe iecinori, ſi negligitur, ſuum impertit vitium,& in conſenſum trahit, ac in cõſimilem iam dictæ conſtitutionem deducit. Quapropter ſimulatque iecur aut lienem alicui induratum eſſe conſpexerimus, exterius emollientia & concoquentia adhibere oportet, quò ſcirrhꝰ mollior fiat,& relaxetur. Verùm neque nimis calidis eſt opus, neque rurſus frigidis, maximè in iecinore, ſed cum manifeſta ſiccitate cõmoderatis, quibus adſtringẽtia ſunt cõmiſcenda, ne ab emollientibus membri robur infirmetur ac exoluatur. Sint autem quæ ſuper liene dãtur, vehementiora, & magis calefaciãt emolliántque, ac minus adſtringãt, quòd id membrum eiuſmodi toleret & ſuſtineat. Adhæc attenuantibus, infarctu vindicantibus,& vrinã mouentibus vtendum eſt, quò meatus mediocriter pateãt,& ſcirrhi reliquiæ expellãtur. Sint autẽ & hîc quæ lieni admouentur valentiora calidioráque: quæ verò iecinori applicãtur, commoderata ac remiſſa: vtriſque tamen etiam cõcoquentia commiſceantur, vt ſcirrhus emolliatur. Victus detur tenuans, cum non euidenti calore, & boni ſucci, quíque nihil craſſi gignat: ſunt nanque hîc edulia quæ craſſum ſuccum creant & meatus infarciunt fugiẽda. Vinum ſit tenue & aquoſum. Aſparagi item, capparis, apiũ, fœniculum,& ciceris iuſculum conueniunt, piſces quoque ſaxatiles,& pulli gallinacei accommodantur. Balneum denique commoderatum, & quod qualitate non exſiccet, haud eſt inutile. Atqui quemadmodum ex inflammatione antecedẽte, quam ſcirrhus inſequitur, aqueæ quædam affuſiones oriuntur: ita ſi frigiditas præceſſit, frigidíque humores exuberãt,& meatus infarciuntur, malus habitus, ac deinde, ſi æger neglectius habetur, aquæ intercutes ſuccedunt. Quare vniuerſa victus ratio ad caliditatem ſpectet, vimque habeat tenuandi. Medicamenta quoque eodẽ modo ſunt paranda, quibus vrinã mouentia, quò collectus humor illac etiam excernatur, permiſceantur. Exercitationes & balnea conueniunt. Siquis fuerit in viſceribus tumor, quæ calefaciant, molliant, & in halitum diſſipent, ſunt inungenda, vt ex omnibus in victu ſecuritas tibi pateat. Atque hac ratione priuſquam aqua intercus fuerit omnino collecta, victus eſt inſtituendus. Vbi iam affectus conſtitit, vrinam ducentibus vtendum eſt, potiſſimum valentioribus, niſi ex inflammatione aut ſcirrho vitii fuerit origo: tunc enim clementiora ſunt præponenda. Iis adhæc quæ aluum ducunt, & aquam detrahunt ſenſim æger eſt vacuandus, ne ex confertis vacuationibus virtus fatigetur, & tamen paulatim laborans leuetur. Vtendum nihilo ſecius & inunctionibus in abdomine quæ diſcutiant & exſiccent. Nonnihil malleolos ſcalpello incidentes, humorem paulatim effluere ſinunt: eſt enim ſummopere animaduertendum ne affatim excernatur. Nam quum confertis vacuationibus ſpiritus viciſſim attrahatur, quò nihil ſit vacui, ſiquid eſt ſpiritus vitalis, ſimul cum vacuitate attrahitur, quò fit vt derepente animi deliquium mórſque ſuperueniat. Quare tum in hydropico morbo, tum maximis abſceſſibus, ſemper repentinas & cumulatas euacuationes vitare oportet, quòd maxima ex parte mortem inferãt: victus ſit ſiccior: quare & animalia agreſtia præferuntur, & aſſa elixis. Vinum ſit vetuſtum & meracius, niſi & ſcirrhus & iecinoris inflammatio commiſerit. Potio ſit exigua, conueniunt balnea ſponte nata, quæ nitrum & atramentum ſutorium & ſulphur ſapiant. Atque hoc victu eæ hydropis ſpecies, quas ἀσκίτας & ἀνασάρκας appellant Græci, curantur. Verùm tympaniæ præter reliquum victum, cibo, potioni,& inunctionibus ſemina quæ flatum diſcutiunt, ſunt permiſcenda: quòd vtplurimum craſſus caligíno ſúſque ſit ſpiritus qui infeſtet. At verò quia ob immodicas euacuationes, ceu in venarum ſedis fluxu inueterato, & profluuio muliebri, atque vetuſteſcente affectu cœliaco: adhæc propter ſuppreſſas ſolitas excretiones, veluti in vetuſtis hæmorrhoidibus retentis, menſtruiſque mulierũ purgationibus cohibitis, ne in hydropen incidant periclitantur homines, quòd ex immoderata vacuatione iecur refrigeretur, & ſanguis aqueam naturam contrahat, atque idcirco vtpote diſſimilaris nõ agglutinetur, ſed temere innatans, aqueas affuſiones conſtituat: ob adſtrictiones verò coaceruetur,& calor extinguatur, propterea quòd ſpiritus vitalis loci anguſtia coarctatus nõ aſpiret, atque ideo iecur ſuffocetur, cæteráque eiuſmodi patiatur, ac imbecillum fiat,& aqueum in poſterum ſanguinẽ gignat, primæ cauſæ expẽdendæ ſunt. Atque retẽtiones quidem, puta in hæmorrhoidibus ora vaſorũ reſerantibus atque irritantibus medicamentis diſſoluere conuenit. In menſtruis verò, ſi quidem ſimpliciter ſiſtũtur, hîc quoque reſerantibus opus eſt: ſin ſcirrhus quiſpiam, ſiue inflãmatio, ſiue in latus conuerſio, ceu ex ſiccitate præcluſio, ea ſupprimit, primùm cauſæ molliẽtibus, humectãtibus, ac laxantibus, quemadmodũ denuo poſtea docebimus, ſunt tollendæ: deinde vaſorũ ora patefaciendi & trahendi vi præditis vtendum: ſi quidẽ cõſuetis vacuationibus reuocatis, æger in ſanitatem priſtinã reſtituitur. Expedit tamẽ vt iis ex pedibus ſãguis detrahatur,& hirudines admoueantur, atque ſcalpello cutis incidatur, quò vaſa onere leuẽtur, locáque quæ curãtur, leuiora iã facta facilè medicamentis concedant. Edulia porro hîc quoque quæ parũ alant, bonúmque generent ſuccum, quibus attenuantia vrináſque mouentia fuerint admixta, ſunt offerẽda. In morbi principio, balnea exercitiáque non accommodantur: at vbi ſanguis ſemel iteratóque miſſus fuerit, humoréſque conuenienti medicamento fuerint repurgati, mediocris exercitatio balneúmque conuenit. Nam dum corporis adhuc

repletum eſt, ſpiritúſque in arctum cogitur, confertis A
non eſt motibus corpus concutiendum, quòd humores
ita exagitētur,& calor naturalis ſuffocetur,neque quic
quam effatu dignum diſcutiatur. Cæterùm ſi ob immo
dicos fluxus hydropes inſequuntur,vaſa relaxata paten
tiáque claudentibus & denſantibus ſunt contrahenda.
Vires cibis boni ſucci coctúque facilibus,& qui ſatis nu
triant reficiantur: vinum ſit vetus. Dentur & antidoti
quæ calfaciant & reprimant,ceu priuatim de omnibus
tradetur. Balnea & exercitia ſint mediocria prorſus,vt
hæc calorem exſuſcitare,illa meatus reſerare,atque ali- B
quid excrementitiæ humiditatis diſcutere valeant. Ex-
hibenda ſunt & quæ vrinam cieant, & modicè aquam
ducant, & paulatim vires recreent. Atque hac ratione
hydropis ſpecies tum dignoſces, tum curabis. Porro
quemadmodum ob lienis iecinoriſque imbecillitatem
aqueæ affuſiones conflantur, ita ab iiſdem viſceribus,
ob alias tamen cauſas, à iecinore quidem arquatus ob-
oritur,à liene verò qui gignitur,nomine caret. Atque
arquatus à bile quæ è veſica fellea regurgitat diffundi-
túrque,prouenit:alter verò ab humore qui in liene co- C
gitur, procreatur. Proinde iis qui arquato corripiun-
tur, ſi quidem febris adeſt, tenuem victum imperare,
puta intubum tum ſatiuam tum erraticam:aluum ene-
mate eluere, & niſi aliud obſtat, ſanguinem modicum
educere conuenit.Deinde vbi deſiit febris,victu medio
criter tenuante, boníque ſucci,& parcè nutrienti vires
refocillare decet. Quin & medicamenta quæ vrinam
moueant,nec euidenter calfaciant,parare,atque ea di-
luculo ieiuno exhibere. Vinum ſit aqueum:vbi meatus
ſunt repurgati,& obſtructionibus vindicati,medicamē D
tis bilem purgantibus,veluti poſtea dicemus,expurgā-
di.Interdicantur balnea & exercitationes antequam o-
mnino æger valetudinem receperit. Simul verò atque
interna fuerint repurgata,ſiquid quod nōdum planè ſit
diſcuſſum,pallidi ad ſuperficiem defertur,id balneis,&
ſudorem mouentibus eſt euacuandum. Cæterùm ſi lien
eodem vitio afficiatur, idem quoque victus competit,
ſed qui hoc tantùm à ſuperiori diſtet, vt eo minus ſit
frigidus,tenuādíque magis vi ſit prædítus, quo pars eſt
frigidior, & craſſiori ſucco alitur. Quare quum calor E
in hoc viſcere perſentitur,tenui modicéque refrigeran
te victu eſt opus:cui ſi calor leuetur, non eſt diutius im
morandum.Facilè nanque humores indidem infarciun
tur, coeúntque, quo fit vt vrinam mouentia & tenuan-
tia accommodentur, deinde purgans, quale res poſtu-
lat,aduocetur. Venam non expedit ſecare niſi aliud
admodum vrgere conſpicitur: balnea & exercitia ſint
moderata niſi febris dehortetur: potus ſit vinum,te-
nue quidem,ſed non valde aqueum. Atque hac ratione
arquato,& ei qui è liene natus,nomine caret, medebe- F
ris. Porro Diabetes, iecinoris renúmque eſt affectus,
qui nihil aliud eſt quàm profluuium quoddam per v-
rinam. Quare vt in alui profluuio fluxionem per vri-
nam cientia deriuamus, & aluum reprimētibus ipſam
ſiſtimus:ita hìc viceuerſa eſt inſtituenda curatio, & ſuo
lentore infarcientibus, adſtringentibúſque,& refrige-
rantibus fluxum cohibere, ac modicè emollientibus vē
trem laxare decet. Quapropter amylum,oryza, ſimila-
go, & id genus alia illinentia ac emplaſtica, quæ citra
manifeſtum calorem craſſum ſuccum gignunt, condu- G
cere cenſentur,niſi febris adſit,& omnia quæ tenuibus
partibus conſtant ac vrinam mouent, auerruncanda.
Sed nec balnea,nec exercitationes ſunt opportuna.Nō
alienum eſt quæ refrigerent iecinori renibúſque ſuper-
imponere,vt deſinente febre,ſimul quoque humidita-
tū attractio deficiat. Qui ob renū debilitatē aſſiduè me
iunt,hi ſi emplaſtris roborātibus iuuantur, & parci bi-
bunt,atque aqueū humidúmque victum deuitāt, vale-
tudinem recipiunt. Cæterùm quia ad renes vſque ora-
tione peruenimus,age victum vitiorum quibus vaſa v- H
rinaria infeſtantur,quantum res exigit,tradamus.

DE VITIIS QVIBVS VRINARIA VASA, PARtéſque naturales tentantur, CAP. VIII.

CRuor ergo,& pus,& humor quiſpiam lentus,ramē-
táque & calculi,varia ratione, prout variis quoque

de cauſis renes veſicáve laborant,meiendo redduntur. Quare quum cruorem à renibus aut veſica, ex iis notis quæ id diſcernere docēt,ire ſuſpicabimur: ſi quidem id ob multitudinem, & rarefactionem, ac imbecillitatem renum euenire coniectabimus, venas nephriticas, quæ per cubitum feruntur, ſecabimus, ac ſecundò ſanguini dememus, quo ſatis vacuemus, copiámque minuamus,ac ſanguinis fluxum inde retrahamus. Loco deinde laborāti ea medicamenta quæ robur addunt,quibus nihil quod apertè iam calefaciat admiſtum ſit,imponemus. Dabimus tamen ea quoque quæ ſuo lentore meatus infarciunt & adſtringunt, commiſcentes quæpiam quæ mediocriter vrinam mouēt,vt videlicet hæc emplaſticis illis ac adſtringentibus viā ſternāt: ſiquidē vrinā mouentia ſola hoc caſu, quòd magna ex parte ſtimulent,non ſunt accōmodata. Quòd ſi vena aliqua fuerit diſrupta, deterius quidem eſt malum, attamen eandem exigit curandi rationem. Hîc ea quæ ſanguinē ſiſtētia nūcupātur,ſunt permiſcēda,& paulatim ſāguini detrahendum,nēpe vt eā ob rem venā ſecemus, quò ſanguinis curſus reuellatur. Vita in otio & quiete eſt traducenda,vt ab omni motu valētiori, omníque re acri ceu mordente ac irritante,abſtineatur. Balnea ſint pauca & rara,vt ea quæ indurata ſunt,ſi ita vſus poſtulat, tantūmodo humectentur. Quæ rarefaciunt, & ora venarum aperiunt, ſunt inutilia, miniméque ſanguinis profluuio idonea. Quòd ſi pus promanauerit,non iam amplius venam tundimus, atque ab omni re mordente abſtinemus,iiſque vtimur quæ mitigandi vim obtinent,ac modicè detergent, nec cum morſu exſiccant: cuiuſmodi ſunt quæ gummi & tragacanthā,cucumerū item ſemē, amylum,ac cætera id genus accipiunt. Vbi iā pus fuerit expurgatum,ea quæ magis exſiccāt,&citra morſum reſtringunt,quò vulnus cicatricem induat,aduocamus. Si arenulæ ſolæ vrgent,quæ in matula ſubſident, humoris eas gignentis ſpeciem ex colore agnoſcemus, eúmque exuberantem victu cōuenienti,& ſi res flagitat,purgatione emendabimus ac compeſcemus. Verùm ſatius eſt ſanguinem mittere,quò vaſa pondere exonerentur. Vſui erunt quæ modicè tenuant,meatus infarctu liberāt, & vrinam proliciunt: qua de re aſparagi,ciceris iuſculū, & caricæ conferre putātur. Exercitatio ac balneum ſint admodum exigua: vino vtendum aquoſo,albo,& tenui. Vitanda omnia quæ manifeſtò calefaciunt, vt & vehementior exercitatio: inde nāque quòd humores nimiū aſſantur,eiuſmodi ramenta cōflantur: quæ temporis ſpatio coeuntia, ac admiſto lento quopiam humore compacta, in tofos ac calculos abeunt, & aut renes vrgent, aut in veſicam delabuntur. His ea quæ vrinam mouendi incidendíque vi pollent,magis conueniunt,quorum copioſa materia in libro de ſimplicibus medicamentis proponitur, indéque quæ vſui ſunt corradere licet: ſed & nos ſeorſum de iis agemus. Reliquus vniuerſus victus ſit boni ſucci,& attenuans. Balneis vtendum eſt, quibus meatus fiant ad fluxum habiliores. Quòd ſi lapides angulares fuerint, vt loca vulnerent, & ſanguis profluat,aut pus emanet, victus ac medicamenta miſta eſſe debent. Eſt autem hoc admodum malum, quòd alterum reliquo contraria poſtulet: attamen enitēdum eſt, vt aliquid opis adferamus, & vtriuſque curam habeamus, ita tamen vt eius quod magis vrget potiores ſint partes. Cæterùm non eſt ignorandum, nonnunquam in interna penis parte exiguum tuberculum oboriri, quod dum diſrumpitur, ſanguinem aut exiguum puris effundit: quare quidam arbitrantur ex profundo ea prodire,citráque rationem metuere cœperunt: verùm res ex penis dolore deprehenditur. Venæ autem ſectione ſola, victúque frigidiuſculo ægrum à moleſtia vindicauimus. Quòd ſi vitium moram traxerit, & vulnus altius peruenerit,enemata morſus expertia,qualibus in lippitudine vtimur,infundimus. Balneo ac omni mordenti,euidentérque calefaciente,tum cibo, tum potione abſtinemus: ita nanque promptius æger valetudinem recipit. Porro de vrinæ ſtillicidio tantùm in præſentia dixerim, quòd quū acris quiſpiam mordénſque humor illabens,muſculum collum veſicæ conſtringen-

tem ad excretionem laceſſit,conſiderandum eſt num is A
corpus totum inficit,an eo tantùm loco deſigitur : nam
ſi in toto redũdat,idoneis medicamentis eſt vacuãdus:
ſin min⁹,ſolo victu,refrigerãtibúſq; medicamẽtis mor-
dentia ſunt contemperanda. Cæterùm ſi lenti craſſique
humores immerſi fuerint , & qui haud facilè extrican-
tur,fucus quidam fit ægris,perinde quaſi calculus infe-
ſtet,tum quòd dolor ſit vehemens , tum quòd lotiũ vt-
plurimum guttatim reddatur.Quare victum attenuãtẽ
poſtulant , & reliqua medicamenta quæ tenuare, mea-
túſque infarctu liberare queunt,vbi antea humorem,ſi B
exuberare videbitur , medicamento quod pituitam du
cit,purgauerimus. Balneis liberaliter vtendum , quæ
tenſa relaxent,humorémque tenuent,& digerant. At-
que de his hactenus. Nam ſiquid in hac commentatio-
ne deſideratur,potes ex iis quæ docuimus,arrepta occa
ſione, conficere, & medicamenta neceſſaria concinna-
re.Verùm quia vaſa vrinaria eadem ſunt generantia, ra
tióque curandi , prout per ea lotium profluit, vitia ſunt
explicata:nunc iis prout ſunt genitalia , quod opus eſt
annectere oportet. Ac primùm ea quæ maribus ſunt pe C
culiaria , deinde quæ fœminis propria ſunt tradentur.
Proinde quale vitium ſit priapiſmus,& qua ratione di-
gnoſcatur, quámque ob cauſam oboriatur,dictum fuit
antea: nũc quo pacto ei medendum ſit, eſt quoque do-
cendum. Si igitur rationi curandi id muneris incumbit,
vt affectuum cauſæ è medio tollantur, quũ ſpiritus ca-
lidus ſit qui penem arrigat, hanc continentem cauſam,
iis quæ flatum diſcutiunt, exſiccant,ac refrigerant, co-
ercere decet : idque tum per ea quæ eduntur, tum quæ
bibuntur medicamenta eſt procurandum.Cibus itẽ qui D
ſingulis diebus offertur,eò ſpectet. Sunt qui tenues do-
drantales, paulóve maiores laminas plumbeas parãt, ac
renibus admouẽt,ægróque ita opem adferunt. Vitetur
vel ad aſpectum vſque fœminarum cõmercium,ac nar-
rationes amatoriæ, & quicquid anſam pruriendi & in-
flãmãdi præbet.Potus ſit aqua,cibus lactucæ,coriãdrũ,
& ruta. Lectus ægro ex vitice ſternatur in quo decum-
bat. Vigilet,nec balneum ingrediatur, ſed exercitatio
ſit vehementior, & niſi aliud obſtat, in frigidam ſe de-
mittat,ac deſideat.Quibus penis reſoluitur,ii contrari- E
am poſtulant curationem, potiſſimũ ſi id ob ictum an-
tecedentem non aduenit,nanque id curatũ difficile eſt,
præcipuè ſiquod ſeminarium vas, aut neruus extendẽs
fuerit præciſus,alioqui promptè curatur.Atque in vniuer
ſum victus ad caliditatem humiditatémque vergat:pri
uatim verò quæ flatuoſa ſunt cõferunt:cuiuſmodi ſunt
cicer,& nux iuglans,& quæcunque in libris de ſimplici-
bus medicamentis, venerem concitantia,(ἀφροδισιαστικὰ
Græci)dicunt,nuncupantur. Verùm ignorari haud de-
cet , ſanguinem interdũ aut pituitã vaſa ſeminaria ob- F
ſtipare,atque idcirco genituræ ac ſpiritui trãſitũ haud
facilem eſſe , quemadmodum perquam obeſis pingue-
do meatum obſtruere ſolet. Verùm illa venæ ſectione,
purgatione, & acrioribus clyſmatis ſedantur:hæc verò,
victu tenuante , inter quem matutina ieiunis obambu-
latio,ſalſamenta,acres acidíque tum cibi tum potiones
reponũtur:vigilia itẽ cibúſque parcior,& magna ex par
te is qui parum nutriat : hæc enim atque eiuſmodi alia
gracilitatem ſatis conciliant. Condimentum ciborum
optimum eſt ſinapi , cui acetum ſálque ſit adiectum , & G
alia quæ iuxta hanc formulam cõficies, modò in omni-
bus ægri temperamentũ tibi ob oculos ponas:nã ſiqui-
bus viſcus eſt natura calidum,id totum victum ſubuer-
tit. Verùm tibi alia ad eam rem non deerit materia, ex
qua iuxta methodũ medicamẽta commiſceas , quæ ni-
hil obſiſtentibus temperie viſceribus , quod ad vniuer
ſam ſpectat victus rationem,noceant. Seminis proflu-
uium,(quod γονόῤῥοιαν dicũt),& ipſum poſcit vt renibus
imponãtur emplaſtra,quæ robur addãt,& minimè cale
faciant.Conuenit adhæc reliqua victus ratio quæ ad ſic H
citatem declinet,ſed non ſit calidior,verùm frigida. Iis
ſuper nutriendus æger eſt,viréſque modicè reficiendæ:
nanque ob continuam excretionem languet corpus &
imbecillũ eſt.Quies apta eſt,& balnea quæ humectẽt tã
tùm alioqui nõ ſũt idonea. Animalia agreſtia, quæ re-

frigerantibus exſiccantibúſque condiantur,ſunt accõ-
modata,& vinum pauculum tenuéque.Cæterùm adipo
ſum aqueúmque ramicem , partim copioſo mollienti-
um digerentiúmque emplaſtrorum vſu diſcutimus:par
tim ſcroto,ac ſi res exigit , tunica erythroide ſecta,hu-
morem euacuamus , ac deinde curatione quæ vulneri-
bus cõpetit,ægró medemur.Ramicem verò quo inteſti
na omentúmve prouoluitur , quidam ſolis epithematis
foris impoſitis curare nituntur,ac interdum,quum ma-
lum leuius eſt,ſuccedit : verùm complures manuum o-
peram acceſſunt.Verumenimuero quòd graue malum
ſit & pleriſque ſubinde periculum creet,nõ ſecus quàm
quibus calculus excinditur, quamplurimi pro ambigua
ancipitíque valetudine,deformiorem, ſed ſecuram vi-
tam degere malunt. Quare nos quoque in hac rei in-
certitudine, volenti & ſecare & ſecari concedemus , ac
ad reliqua progrediemur. Fœminæ peculiaribus v-
teri vitiis mares exuperant : atque ei intemperies , ob-
ſtructio, inflammatio , abſceſſus quiſpiam, fluxus item
muliebris, & vteri præfocatio ,ac mola incidens , vari-
as curationes exigit. Quorum cauſas ac agnitiones a-
liunde colliges,hic verò curandi ratio proponetur. Ea
autem erit vt contrariis pugnetur, tum victu in vniuer
ſo corpore , ſi eadem erit totius & vteri intemperies,
tum in parte affecta. Nanque peſſis & fomentis tam a-
ridis quàm humidis,alia atque alia commiſcentes me-
dicamenta , intemperiebus opitulamur. Nam calidis
mediocriter refrigerantia applicamus , & frigidis cali-
da,quemadmodum ſiccis humida, & humidis ſicca ad-
molimur. Non eſt tamen ignorandum , quòd vterus
quum neruea ſit pars,acríſque ſenſus , ac ſemper calori
aſſueta, ſimpliciter frigida , præcipuè ſi tactu talia fue-
rint,non tolerat, ſed promptè conuellitur ac dolet: qua
de re,ſiquando calido corripitur affectu,haudquaquam
impenſè frigida , ſed egelida omnia ſunt admouenda,
ſiue ea infundantur,ſiue fotu, aut inceſſũ aptè adhiberi
poſſint. Verùm quia immodica vacuatio,& obſtructio,
vitiorum vteri cauſa continens magis eſſe ſolet , ob-
ſtructionem quam præcluſio ſiccitáſque genuit,hume-
ctantibus,pinguedinem obducentibus,ac vaſa reſeran-
tibus curabimus. Cuiuſmodi ſunt,quæ ex oleis ſale ex-
pertibus & adipibus commiſtis,quibus herbæ quædam
modicè acres additæ ſint, conficiuntur: vt pinguetudi-
nibus atque emollientibus iam humectata vaſa pate-
ant. Quòd ſi inflammatio aut ſcirrhus naturalem ex-
cretionem fuerint remorata , iis quoque per medica-
menta eſt occurrendum. Atque inflammationi quidem
medeberis,ſi emollientibus ac concoquentibus,quibus
aliquid frigidorum inflammatione etiamnum turgen-
te admiſcueris, pugnabis. Quòd ſi ea remittit & diſcu
titur , iiſdem eſt inſiſtendum : ſin ad abſceſſum prope-
rat,augenda ſunt concoquentia & emollientia, atque à
frigidis abſtinendum. Vbi iam abſceſſus diſruptus eſt,
& pus promanat , mollientibus concoquentibuſque ea
quæ mediocriter detergent admiſcere conuenit,ac clyſ
matis peſſiſque eiuſmodi ſordentem vterum repurga-
re. Demum abſceſſũ purgato,quum pus ire deſiit,locus
affectus per ſiccantia ſine morſu,ac modicè adſtringen
tia,cicatrice obducendus eſt.Porro horum materias ex
libro de ſimplicium medicamentorum facultate:at quæ
ratione vniri ſibique mutuò commiſceri debent , ex li-
bello de medicamentorum compoſitione petes. Verùm
ſi inflammatio in ſcirrhum abit, quæ in duritiem occa-
luerunt, iis quæ magis concoquunt & emolliunt rela-
xare nitendum eſt , nimirum ſi emollientibus adipibus
& oleis,liquores quoque concreti valentiores admiſce-
buntur:qualis eſt galbanum,bdellium,& eiuſmodi.Cæ-
terùm molam vtero innatantem, vbi validioribus reſe-
rãtibus matricis os patefecerimus, attrahentibus depel
lere conabimur,vt eã mulier quaſi pariens deponat,di-
ſcátque præpropere parere,ac impoſturã qua detinetur
agnoſcere. Scire tamen licet,omnibus attrahendi,ora-
que vaſorũ reſerãdi vi præditis, mordacem erodẽtem-
que vtplurimum facultatem ineſſe : quare ſiquis teme-
re iis fuerit abuſus , vicinum locum exedere ac erode-
re , atque priuſquam qui præſens eſt curari deſierit

alium affectum oboriri. Quocirca validioribus iis non
modò emollientia ac leniētia ſunt permiſcenda, verùm
peſſos quoque molli linteo obductos nonnullis quæ mi
tigent atque humectent extrinſecus inungimus: ſed fo-
ris linum propendeat, ne ſi peſſus vacua ſubierit, nos im
peritiæ cōuincat, & ægrè moleſtiam adferat. Atque hac
ratione menſtrua ſuppreſſa reuocabis, inflammationes
lenies, & ea quæ offendunt, euacuabis. Contrariis verò
immodicos eorum fluxus ſiſtes, ac coercebis: hic enim
curſus tum albus tum ruber oboritur: idque aut ob tur
gentium humorum, primùm eò prorumpentium co-
piam, aut ob mordacem quempiam humorem eò illa-
pſum ac ſtimulantem. Porro vbi natura ſemel aſſueuit,
ad ea loca quæ redundantia moleſtantiáque excernere
ſolent, tranſmittere: illuc veluti à materiæ exuperantis
impetu coacta, & quæ non decet, & quando non conue
nit detrudit: quo fit vt ex alba, pallida, turgiduláq; fiat
ægrotans, & inualeſcente malo, in animi deliquiū inci
dat, ac repētina morte nonnūquam intereat. Quare æ-
gram nactus ab initio, dum nōdum affectus præualuit,
& vires etiamnum renituntur, ſi ſanguis abundare vi-
detur, ſenſim è cubito eum detrahes, vt fluxus reuella-
tur: deinde aluus per ea quæ ſubiiciuntur, vacuanda eſt,
ac ſi vires ſuſtinent, validioribus quoque catharticis ni-
mius ac ſtimulans humor purgandus, quo tum cauſa
morboſa extrudatur, tum humor ad proxima deflectat
ac deriuetur. Adhæc ad ea quæ ſupprimendi vim habēt
accedēdum, & potiones ac epithemata, clyſteres item,
& peſſos, inſeſſúſque quæ eandem facultatem obtineāt,
paranda. Copioſa autē horum materia in libris de ſim-
plicibus miſtiſque medicamentis recenſetur, vnde quæ
vſui eſſe poſſunt deligere licet. Eſt tamen cucurbitula
ſub mamillis defixa, quòd fluxiones retrahit, præſtan-
tiſſimum auxilium, eóque ſolo nonnullas ſubinde cura-
ui. Circuncidatur in cibo & potione quicquid ſua natu
ra mordax eſt & ſtimulat, omníſque motus vehemen-
tior, ac balneorum vſus: hæc enim atque eiuſmodi alia,
ſolitas excretiones reuocare ſolent. Cæterùm in primis
eſt vitalis facultatis habenda cura, eáque vt par eſt, re-
ficienda: nam ſi hæc non fauet, fruſtra morbis manum
admolimur. Atque hac ratione ac via muliebris fluxus
eſt tractandus. Porro procidētia vteri, recurſus, & in la-
tus conuerſio, alia ſunt à prædictis vitia. Atque quū vul
ua procidit, ea ſurſum retorquenda eſt, & ligamentis
datis aptè vincienda, ac pars vt roboretur adſtringen-
tibus fouenda. Quinetiam renibus adſtringentia, ac ro
borantia imponens, ægram complicatis pedibus ſupinā
ita collocabis, vt pedes reliquo corpore ſint ſublimio-
res, atque ita plures dies, quouſque ad ſe vulua redeat,
dimittes. Quum verò ad iecur aut lienem, ad ſeptum i-
tem tranſuerſū, & ad cor rectà recurrit, vteri facit præ-
ſocationem, tāto deteriora inferens ſymptomata, quā-
to ad partes præſtantiores eā regredi contingit. Et quo-
niam ſterilibus ac viduis id vitium potiſſimum obori-
tur, prima ac ſuauiſſima iis curatio erit, ſi cum viro cō-
grediātur: ſed ſi hoc facere, hortāte ita pudicitia ac cō-
tinentia, renuunt, ſubſequēti victus ratione, vt par eſt,
vtantur. Atque omnis in ſumma earum victus ad cali-
dum inclinet: quare balneum & moderata obambulatio
conferre cenſetur. Priuatim verò odorati calidique
peſſi ſubiiciuntur, & eiuſmodi inſeſſibus vtatur, naribus
verò fœtida ſubdantur. Quòd ſi moderatè purgabis, o-
pitulaberis: verùm ſemper id animo proſpicias, ne men
ſtrua ſubſiſtant: ita nanque vteri ſuffocationem, vitium
graue, & quod aliquando periculum adfert, propulſa-
bis. Quòd ſi vulua ad ilia aut ad podicem conuertitur,
aut in veſicam prolabitur, obſtetrix digito eam diri-
gat, & odoratis peſſis retrahat: ſolet enim hoc membrū
odoratis vbi imponuntur cedere ac inſequi: fœtida ve-
rò & graueolētia fugere ac auerſari. Quare etiam quū
procidit, ſuffitu cuiuſpiam quod grauiter olet, eam in
ſuam ſedem reuerti cogimus. Studendum ergo eſt, vt
cum viro concumbant & pariant: ita ſi quidem ſympto
mata citius leuantur: quòd ſi non perſuadentur, ea qua
dictum eſt curatione vtendum, quòd hæc poſt viri coi-
tum proximo loco ſuccurrere poſſint. Atque his ita ſi-

A nis imponatur: quæ etſi ſunt mediocria, attamen iis qui
recto iudicio pollēt, ſatis ad curādi methodū cōferent.
Ac tractationē de internis affectib⁹, quæq; iis cōpetit,
medēdi rationē iā explicatā habes: nunc inſtat vt de ex
terioribus agamus. Quare quēadmodū, quomodo ii di-
ſcerni queunt, à capite exorſi, per reliqua omnia mem-
bra ſermone percurrimus, ita & nunc faciemus.

DE EXTERNIS CAPITIS VITIIS, CAP. IX.

PRoinde quū pili defluūt, ſiquidē ab raritate id pro-
uenit, moderatè adſtringētib⁹ ſimul & modicè cale-
B faciētib⁹ meatus ſunt roborādi: cuiuſmodi eſt quod vi-
no, & ladano, & iunci odorati flore, & calamo aromati-
co, atque id genus aliis cōſtat. Sin ob erodentē humorē
delabuntur, ſi totū corpus eo abundare videbitur, eua-
cuādus eſt, ac victu cōtēperādus: ſin autē ſolū caput ob-
ſidet, iis quæ in nares induntur, gargarizationibúſq; eſt
euocād⁹. Deinde caput abradatur, nitrúmq; inducatur,
poſtea adipibus tenuiū partiū, atq; id genus medicamē
tis illinatur, ita nāque prōptè ac ſecurè pili repullabunt.
Quòd ſi cauſa fuerit ſiccitas, calidis dulcibus aquis me-
C diocriter fouemus, capútque pinguedine ac adipe ſalis
experte, oleóque aliquo quod ſit tenuiū partium obli-
nimus, ſatíſque iuuare ſolemus: ſi ea intenditur, meatus
cōſtringuntur, & cōniuent præcluduntúrque, nec am-
plius pilos enaſci ſinunt. Quare promptius ophiaſin, &
alopeciā, ac caluitiū curaueris: nā illud malū ſiccitas vt-
plurimū procreat, hoc verò humores qui corrupti capi
tis cutē vrgēt, cómittunt. Verùm quia iā antea tradidi-
mus, quo pacto iis quibus ob humorē vitiatum capitis
pili defluunt, victus ſit præſcribendus, inde quæ ad alo-
D peciæ, ophiaſiſque ab humoribus excrementitiis geni-
tæ curationē pertinent, oportet aſſumere. Si eæ valētio-
ra medicamēta poſtulabūt, liber de medicamētis iſthæc
quæ neceſſaria ſunt ſuppeditabit. Inde & quæ ad puſtu-
las illas, (quas ἐξανθήματα vocari diximus) valent, ſunt
petenda. Quibus faui, ac manātia capitis vlcera, & ſyco-
mata, & porrigo annectātur, atque eorū ſpecies digno-
tionéſque iam antea edoctus, paulo pòſt etiam medica-
menta diſces: nam nunc vt ea quæ de aurium vitiis di-
E ctu neceſſaria ſunt doceamus tempus eſt.

DE AVRIVM AFFECTIBVS, CAP. X.

VBi ergo quæ intemperies exuperet cognoueris, cō-
trariis eſt obſtandum. Et ſi quidem calor infeſtat,
vena, niſi aliud impedit, humeraria eſt ſecāda, deinde
roſaceū guttatim immittēdū. Præcidatur dehinc omne
acre eduliū, & vinum ſit aqueum: ſin frigus torquet, cō
trariis eſt certandum. Aeris frigidi commerciū vitari,
totúſque victus ad caliditatem propendere debet: ad-
hæc anethinum, & rutaceum, aut ex calidioribus aliud,
ſi res ita exigit, auribus inſtillari. Si humores acres ac bi
F lioſi affligunt, tūc oxyrhodinum, cui terræ inteſtina in-
cocta fuerint, opitulari creditur: ac humor ſi in toto
corpore redundare videtur, purgādus eſt. Vinum vi-
tari & balneum, omnéque calidum edulium oportet.
Quòd ſi frigidi humores offendunt, oleum rhaphani-
num ac amygdalinum amarum, præcipuè ſi vetuſtum
eſt, inſtillatum prodeſt: his nitrum non inutiliter com-
miſcetur. Balneum & reliquus victus ſit calidus. Atque
hæc omnia præſcribuntur, niſi qua alia maioris momē-
ti cauſa prohibuerit. Nā ſi quæ ſunt quæ aduerſantur,
G ſemper quænā ſint quæ magis vrgeant, inſpicere opor-
tet, illiſque maiorē curationis portionē tribuere. Si in-
flammatio quæpiā aut abſceſſus infeſtat, his victus im-
perandus erit qui febrientibus accommodatur, nempe
tenuis, & qui nihil fere nutriat: nam quòd ſenſoriū hoc
cerebro ſit propinquum, faciliſque ſenſus, vel parui la-
pſus, magni eſſe vidētur. Proinde dabitur ptiſſanæ cre-
mor, & aqua, ægérque in quiete cōtinebitur. Atque in-
flammationi pinguedines recentes, morſúſque exper-
tes admouebuntur. Iam ſi inflammatio ad abſceſſum
H progreditur, púſque apparet: quod purulentū eſt, emol
lientibus ac modicè attrahentibus, detergentibúſque
repurgabimus. Verùm quia nonnulli ſui negligentio-
res, temporis ſpatio pus vetuſtum educunt, quòd haud
prōptè ſiccetur, locúſq; magna ex parte grauiter olet,
exſiccantia tum medicamēta ſunt exhibenda: cuiuſmo-

di eſt quod recremento ferri,& aceto paratur : nanque hoc vlcera ſordida validè ſiccare, potiſſimum ea quæ in auribus conſiſtunt,ſolet. Scire nanque licet,partium alias eſſe ſicciores, quæ ſiccioribus quoque delectantur medicamentis,eáque maximè auxiliantur:quaſdam contrà humidiores,iiſque humidiora medicamenta cōpetere. Verùm non ſolùm hoc in corporis partibus,ſed in ſexibus quoque vſu venit:nam quum fœminæ,& pueri,atque ſpadones humidiores ſint,iiſdem partibus minus exſiccantia medicamenta applicamus. Ætate verò vigētibus maribus,iiſque maximè qui exercētur,magis ſiccantia, magiſque valida conueniunt: & ſi ruſticus quiſpiam curatur, aut qui fodiendo victum quæritat; validioribus etiamnum opus eſt:debent nanque medicamenta proportionem quampiam ac ſimilitudinem cum eorum quibus offeruntur temperamentis ſeruare. Porro ſonitus & ſurditas,quæ variis de cauſis proueniunt, variam quoque diligentiam ac curam requirunt. Ac ſurditas quæ ab ortu & ob primam conformationē conflatur, omnino curabilis non eſt, ſiue id proueniat, quòd ſentiētes nerui obcæcati clauſique ſunt,vt à cerebro per eos ſpiritus deferri nequeat: ſiue quòd cerebrū ea parte,aut ab intemperie,aut humorum confluxu laboret. Hæc & prouectiore ætate nonnunquam contingunt,quæ ab artis opera interdum opem admittunt. Itaque hìc antea, ſi vſus exigit, totum corpus purgabis, deinde capiti per gargariſmos, aut ea quæ naribus attrahuntur,aut cucurbitulas,prout opportunum eſſe iudicaueris,proſpicies: poſthæc aurium meatibus accommodata, nempe tenuantia ac lædentes humores incidētia meatúſque reſerātia inſtillabis,ac demum quicquid noxiæ cauſæ aduerſabitur: ita nanque ſublato eo quod lædebat, auris priſtinam ſuam peculiarémque functionem recepiſſe videbitur. Porro quū ſonitus in auribus excitantur,tum ob conſenſum aliarum partium quæ primùm tententur, tum ob primarium affectum,expēdendum ſtatim eſt qua ex cauſa coagmentantur. Atque ſi ſtomachus mali auctor erit,ei potius iuxtà iam antè explicatas rationes,opitulari decet:nanque perempta cauſa,vnà quoque aurium ſonitus tollitur. Quare, ſiquem acriorē humorem ori ventriculi impactum eſſe coniecerimus,acriores quoque qui inde exhalāt ſpiritus eſſe aſſeremus,qui dum ad aures feruntur, reſonent. Itaque partim contemperantes,partim humorē purgādo educentes,ægrum ſanitati reſtituemus,eiúſque valetudinē confirmabimus. Quòd ſiquis crudus humor per os vētriculi oberrans, craſſiores perſtrepentéſque flatus expirat:hìc calidioribus tum eduliis,tum antidotis contemperatus concoctúſque,ac deinde accommodatis catapotiis expurgatus: haudquaquā amplius auribus ſpiritus qui meatibus obſtrepent,ſubminiſtrabit.His expediunt balnea, & victus qui probiorē commoderatiorémque ſuccum generat.Siquis fortè in meatu auditorio acrior aut frigidior ſit collectus humor, qui diſſolutus eiuſmodi ſpiritus emittat, reliquúmque totum corpus plenitudine abundet,primùm totum purgandum,deinde conuenientibus medicamentis etiam loco ſuccurrendum. Quòd ſi aliter viſum fuerit,ſolis laborantibus partibus medicamenta ſunt exhibenda.Dicemus autē de omnibus priuatim ſuo loco,in præſentia enim ſolam curandi rationem perſequimur.

DE AFFECTIBVS OCVLI, CAP. XI.

CÆterùm in oculorum vitiis, quæ multa ſunt & varia, quæque acris ſenſus partes occupant, exquiſitus victus accommodatus eſt. Itaque quum lippitudo, & inflammatio,calidiórque fluxio,& chemoſis offēdit, aut ictus quiſpiam illatus eſt, primùm à venæ ſectione ordiri cōuenit,niſi aliud obſtiterit,ac bis térveſanguini ſecta cubiti vena,& maximè humeraria demēdū eſt:ita tamen vt in omni vacuatione,tū redundantis humoris copiā,tū morbi vehementiā,& ægri victū cōiectemur. A vino omníque edulio calido abſtinendū:& ſi vſus ita exigit,purgationibus vtendum. Ad oculos verò dabimus collyria idonea, cuiuſmodi eſt quod ex roſis album & cinereum cōficitur,& lacte muliebri aut oui albumine exceptū illinitur. Porro tumores laxos ab ictu, poſca fouemus,illiſque recentem caſeum cataplaſmatis more imponimus:adhæc vua paſſa acinis repurgata vnà cum poſca opitulari cenſetur: valet hæc & ad inflationes. Pſorophthalmiæ autē ita à ſcabie dictæ decoctum ciceris cōuenit, quo admiſta poſca & roſis eā fouemus: opportuna ſunt & quæ exſiccare,ac ſumma cute in palpebris hærentē ſuccum coercere poſſunt.Cæterùm palpebræ inuerſio,(quam ἐκτρόπιον appellant Græci),& caro excreſcens gignit, aut manus opera, aut carnem detrahenti medicamine curatur, coercetúrque. Ægilopi verò,priuſquam in fiſtulā abiens vlcus ad os vſque pertingat,ſubuenire decet. Cōuenit ei vitio glauciū & crocus,ſi cū ſucco parietariæ imponātur,& aſſiduè permutentur: valet & halica in aceto incocta, probéque trita, non modò in principio,verumetiam quum ſuppurauit, diſruptus ad os vſque peruadit:ea nanque ſi vteris,non ægilopas tantùm,ſed anchilopas quoque iuuabis. Quin & ruta ſatiua,cum protoſtacto læuigata,& cocta,ac impoſita, admodum præclarè ægilopas emendat: quippe principio mordēs ad os vſque penetrat, ſed poſtea nequaquam,& quod mirari ſubit,ne cicatricem quidē deformē obducit. Idē præſtant & cochleæ cum teſtis læuiſſimè tritæ,ac impoſitæ,cui interdū etiā aloes aliquid ac myrrhæ cōmiſcetur, priuſquā ægilops in ſuppurationē cōmigrauit,ac poſtquā apertus iam eſt,etiā probè exſiccat. Aſpritudinē verò & ficationem,ac callum quæ eadem genere quū ſint,ſolo tēpore ac viribus inter ſe diſtant,collyria, quod ex vino, & quod ex duobus lapidibus ac hæmatite lapide eluto conſtat,perſanant:nā mirum in modū palpebrā abſtergunt. Adhæc facit & harmatiū cū pauxillo cycnario, & quod ex croco cōcinnatur. Quod etiā pruriginoſæ palpebrarū ſcabiei,quū nōdū vlcus cōtraxit, cōuenit, ſi euerſæ palpebræ illinatur. Quòd ſi callus durus adhuc non obtemperat, euertētes palpebrā,cū pumice, aut ſepiæ teſta, vel foliis ficulneis abrademus. Porro grandinē ammoniaco,quod cū aceto ſimul & galbano læuigaueris,illine:opus enim habet emollientibus, & quæ cum partiū tenuitate diſcutiant. Quòd verò hordeolum nominatur, muſcæ capite abiecto, ac reliquo eius corpore contrito curabimus. Sunt qui hordei diluto fouentes, opem ferunt, hordeo hordeum pellentes. Pediculatione autē infeſtāte, primùm pediculi detrahēdi ſūt, deide aqua marina tepidà eluere palpebras expedit,poſtea medicamentum cilio imponere, quòd aluminis ſciſſilis partes duas, & vuæ taminiæ partem accipit. Vtraque enim exquiſitè leuia ſunt ſua natura. In palpebrarum glabritie, (quam μαδάρωσιν & μίλφωσιν vocant Græci), ea quæ à condecorandis palpebris καλλιβλέφαρα nominātur, conueniunt. Sunt autē ea, ſtibium aſſum, plumbum vſtum, palmularum nuclei vſti, cadmia, chalcitis, atque eiuſmodi alia. Ptiloſi ſuccurrunt muſcerdæ vſtæ,cū melle leuigatæ ac illitæ. Superciliorum defluuium emēdatur, ſi oleo aut pinguedine anſerina digitos inunctos plumbo affricueris, atque ita illeueris. Leuē quoque nigredinē inducunt nuces auellanæ crematæ,vnà cū caprino aut vrſino adipe. In pilari malo,(quam τριχίασιν appellant),euulſis ferientibus pungētibúſque pilis, locū ranæ ſanguine illine, aut albi chamæleōtis cinere, aut cimicū ſanguine, aut vnà cum gummi ſucco fumariæ,ac tellinarum cinere,vel ricini ē cane cruore. Diffractos verò pilos agglutinant bitumē, maſtiche,reſina colophonia,gummi, & cochlearū gluten. Ad carunculæ circa maiorē oculi angulum nimias excreſcentias, ἐγκανθίδας vocitant,valēt eadem quæ ad euerſiones palpebrarum accommodantur:item quæ liquant,& exedunt,σμηκτικὰ nominant Græci. Contraria ad ῥοιάδας adaptantur,cuiuſmodi ſunt quæ ex croco,glaucio,& aloe parantur. Cæterùm vlceribus quæ inflammatione oboriuntur,concoquentia & mitigantia vnà cum iis quæ vlceribus peculiaria ſunt,medētur: ſunt autem, collyrium Libanium,& quod cycnus vocatur, & pilarium, & aſter, & quæ ex amylo & terra aſtere, & ceruſſa conformantur. Omnium porro maximè dolorem ſopit quod Nilamon vocatur: verùm eius vſui longiori tempore haud eſt immorandum, quòd ſtupefaciendi vi præditum ſit. Optimum eſt & quod ex decoctis

hhh.iiii.

paratur,nihil habens ſtupefactorii. Quòd ſi vlcus fuerit A
cum fluxione, aliquid ex iis collyris quæ fluxioni aduer
ſantur admiſcebimus, quale eſt quod ex hydra fit,&
Chiacũ,& fuluus cygnus,& quæ repellendi abſque mor
ſu facultatem obtinent. Verùm ſi vlcera fuerint ſordi-
da,mulſa mediocriter aquoſa, & fœnigræci decocto v-
temur,tum ſeparatim,tũ cum prædictis collyriis. Quòd
ſi acriora ſunt vlcera, Seueriano, & quod ex ſucco fœ-
nigræci conficitur:ſin minus ſunt acria,iis quæ ex myr-
rha & nardino parantur,vti conuenit. Vbi ſcitè fuerint B
expurgata, cleon cicatricem inducere ſolet,eámque e-
iuſdem cum cute proxima coloris. In vueæ procidẽtia,
ſiquidem exigua adhuc fuerit, vt muſcæ capitis formã
præ ſe ferat,(μυοκέφαλον appellant Græci),ea competũt
quæ reprimendi & conſtipandi vim habent, nẽpe Chi-
um,& fuſcum,& nardinum,& Cheodotium, & quod ex
cornu conficitur,& ſupra oculum citra offenſam,ſpon-
giam quam poſca aut vino adſtringenti, vel roſarũ de-
cocto imbueris,vel ſplenium iniicies. Præſtantiſſimum
eſt & ad vuæ procidentiam, & ad omnia vlcera, quod
Olympiacum vel Olympus nominatur, cum ſucco oleæ C
& ſanguinalis herbæ. Eadem valent & ad id vitiũ quod
μῆλον vocant, & ad vuationem, priuſquam exalbe-
ſcant:nam ſi albent aut callum contraxerunt,curari ne-
queunt. In ſugillatis autem, (ὑπώπιας vocant Græci),cu-
rationis ſcopus eſt,vt aut pus per modicè digerentia di
ſcutiatur,qualis eſt mulſa,& ſuccus fœnigræci,& colly-
ria quæ inde parantur,& Libanium,& quod thure con-
ſtat: aut diſrumpantur,& validioribus repurgentur, cu
iuſmodi ſunt quæ ex myrrha fiunt,& hygidium. Ad ſu-
gillata citra exulcerationem, etiam hoc liquido colly- D
rio, quod accipit atramenti ſutorii, croci, ſingulorum
drachmas octo,myrrhæ drachmas quatuor,mellis librã,
vti licet. Puſtula, quam φλύκταινας & φλυκτίδας appellãt,
eandem quam ὑπώπιοι curationem admittit. Albugines
tenues quidem, (quæ νεφέλια nuncupãtur), quaſi nube-
culas dixeris, anemonæ ſuccus detergit: idem minoris
cẽtaurii ſuccus cum melle præſtat. Vetuſtiores verò ce
dri pix tenuat, & æs ſolùm aqua collyrii in morem læui
gatum: omniáque ea collyria quæ abſtergendi vi pol- E
lent,cuiuſmodi ſunt, quod ex cornu ceruino cõficitur,
& rhinarium,& hecatombe,atque id genus alia. Craſſas
verò,(quas λευκώματα appellitant),nitrum cũ oleo ve-
tuſto diligẽter læuigatum,& illitum deterget, ac ſepiæ
teſta vſta,& cum melle in læuorem redacta:adhæc ſalẽ
Cappadocicum aqua diſſolue, ac eo collyria quæ ad al-
bugines craſſas accommodantur tempera,atque inſtil-
la. De vnguibus,(quæ πτερύγια dicuntur),hoc tantùm aſ
ſerere licet, quòd magni & inueterati manus ſola ope-
ra ſanantur: recentioribus verò ea quæ abſtergendi vi F
prædita ſunt opem ferunt,quale eſt æs vſtum,& atramẽ
tum ſutorium cum felle ſuillo, ac fel caprinũ vnà cum
melle. Carbunculi & cancri ſunt longè omnium cura-
tu difficillimi:quare eiuſmodi tenui ac temperato cibo
ſunt nutriendi, præſcindendúmque quicquid euiden-
ter calefacit, & ſuccum malum generat. Infundẽda ſunt
collyria tenella,quale eſt ſpodiacum,Seuerianum,& cõ
ſimilia. Cura præterea habenda eſt vt totum corpus ſit
commoderatum, & ſi vſus exigit,ſanguis mittendus,&
aluus ducenda. Abſtinere oportet ab omni vehementi
motu,à balneo,& vẽti fumíve,aut alterius quod lædere G
poſſit,occurſum vitare. Pupillæ dilatationis(quæ μυδρί-
ασις vocatur) curatio hoc modo eſt tentanda: primùm
in cubito vena tundenda, aut cathartico purgandum,
vel etiã vtrunque, ſi ita conſultũ videbitur, eſt facien-
dum. Quòd ſi hæc agere non licet, ſaltem in maioribus
angulis venas ſecare oportet:deinde cucurbitulam occi
piti adfigere, & faciẽ oculóſque aqua marina aſperge-
re ac fouere,& ſi ea defuerit,muria aut poſca. Medica-
menta verò adhibenda ſunt quæ puſtulis accommodã-
tur. Porro tabes & imminutio pupillæ, quæ vitia quum H
ſint mydriaſi contraria, contrariam quoque poſtulant
curationẽ. Quare eiuſmodi morbo correptos exerceri
decet,& diligenter caput,faciem & oculos fricare,& a-
qua faciem aſpergere, quinetiam capiti vnguentum a-
liquod calfaciens eſt illinendum, ac oculi acriori quo-

A piam medicamẽto inungendi, quale eſt hoc quod ſub-
nectam,quod conſtat ammoniaci drachma, crocoma-
gmatis drachmis quatuor,croci drachmis duabus, flo-
ris æris drachma: aqua ea læuigata ſubige & vtere. At
verò noctu cæcutientes, (quos νυκτάλωπας dicunt), hoc
pacto curabis:ſanguis ſecta in cubito & maioribus angu
lis oculi vena detrahendus eſt, & cathartico purgandũ:
poſthæc ea quæ commanducata ſaliuam proliciunt,aut
ſternutamentum cient,præbenda. Aut melle oculos il-
linire oportet,ac imperare vt conniueant,& oculi com
B primantur,quò humores in loco contineantur: vel alu-
minis Ægyptii vſti partes duas, & ſalis foſſilis partem
in læuorem redige cum melle,& inunge: vel iecur hir-
cinum comede, & dum coquitur vaporem oculis exci-
pe. Eodem quoque modo in ſuffuſione ſanguinem ex
cubito mittere conuenit, purgare, & vacuationibus ex
centãurii & cucumeris amari decocto aſſiduè aluum ſol
uere. Oportet & cucurbitulas occipiti, cute antea ſcal-
pello conciſa, admouere, aquam bibere, & victu exte-
nuante vti. Conferet & apophlegmatiſmus ſuper ocu-
C los:primùm mel & oleum cum fœniculi ſucco dandum:
mox etiam hoc,quod accipit,ſagapeni drachmas duas,
ſucci Cyrenaici, ellebori albi, ſingulorũ drachmas ſex,
mellis heminas octo. Quin & fœniculi decocto fouere
vtile eſt. Hebetudo porro & obſcuratio,quæ ab incerta
cauſa oboriuntur, in vniuerſum eam curationem poſtu
lant quæ ſuffuſis congruit: verùm ſpeciatim quadrat
ſanguinis ex maioribus angulis vacuatio,hirudinũ cir-
ca tempora affixio,& infernarum partium frixio. Tem-
poris verò progreſſu, etiam ſternutationes mouendæ
D ſunt,& ante cibum vomitibus vtendum,ac inunctioni-
bus:primùm quidẽ ex mellis & olei æquis partibus, de-
inde etiam eo quod ſubſcribitur,quódque conſtat cro-
ci obolis duobus,fellis hyænæ drachma, piperis granis
octogintaquinque, ſucci fœniculi drachmis tredecim,
ammoniaci drachma,mellis ſextaris quatuor. Antequã
id inungatur,oculos ſpongia calida marina aqua imbu-
ta prius fouebis. Oculi expreſſioni ſuccurrendum venæ
ſectione in cubito,purgatione,& cucurbitula in occipi-
te: adhibenda quoque ſunt quæ reprimere cogeréque
E queunt. Confuſiones ex ictu, ſanguine nuper interfecti
turturis, aut colũbæ oculos opplentes curabimus. Poſt-
hæc lanã vino & roſaceo intinctam imponere ac alliga
re oportet. Atque hac ratione oculorum affectibus me
deberis. Subiiciemus autẽ poſtea & alia quæ oculis ac-
commodantur medicamenta. Nunc ad vitia quæ nares
infeſtant tranſeundum.

DE AFFECTIBVS NARIVM, CAP. XII.

QVum olfaciens facultas ſuo nõ fungitur munere,
ſiquidem id ob intemperiem aliquam, quæ illam
F partẽ,vbi odorans ſenſus enaſcitur,obſidet, aut ob hu-
morem quempiam eo loco collectum,prouenit,diffici-
lis eſt curatio:attamen enitendum eſt,vt humectantes,
exſiccantes,refrigerantes,& calfacientes, nempe con-
trariis intemperiem amolientes, vaporibus item & vn-
guentis,& errhinis ac conuenientibus catharticis noxã
conceptam propulſemus. Sed ſi ob confluentes excre-
mẽtitios humores ad eos meatus,qui à colãdo Græcis
ἠθμοειδεῖς nuncupantur, facultas olfatrix aboletur,eos
medicamentis quæ naribus imponũtur,& vnguẽtis, ac
G præterea iis quæ ſternutamẽta mouent, extenuare, edu
ceréque conuenit. Et ſternutatoria tenuium ſint partiũ,
ac calida, cuiuſmodi eſt caſtorium,elleborus albus, eu-
phorbium, & ſimilia: hæc enim incidunt, extenuant,&
ſenſorium irritant. Sed vbi ſtimulatum eſt, & nimium
ſternuere incipimus, eius moleſtiam affuſo quod ſatis
eſt vnguento,ſedamus: tale eſt roſaceum & nardinum,
& eiuſcemodi quæ ſuo lentore adhærent,& partem cõ-
firmant. Atque hoc pacto facultatem odorantem ob-
ſtructione vindicabis. Polypum verò medicamentis
H excreſcentia detrahentibus propellemus: quemadmo-
dum ozænam iis quæ ſternutationes proliciendo,& gar
garizatu caput purgant, niſi totũ corpus catharticũ de
ſideret. Sanguinẽ quoque detrahemus,aut ſecta vena in
cubito,aut ex ipſa etiam,ſi licet,nare. Medicamẽtis vte
mur odoratis,& purgantibus ſordem,ac demũ adſtrin-

gentibus,vt locus cicatrice coeat. Si ſanguis immodicè è nare profluit, circa initia eius impetus, cubiti ſecta vena,reuellendus eſt: deinde iis vtimur, quæ ad ſanguinis fluxus accommodantur, & cucurbitulas viſceribus, quæ eregione rectà fluenti nari reſpondẽt,applicamus. Atque hæc hactenus:nam medicamẽta pòſt trademus.

DE AFFECTIBVS FACIEI, CAP. XIII.

FAciei nigredinem emendamus per ea quæ modicè detergent,qualis eſt ptiſſana, aphronitrum, amygdalæ amaræ,& id genus reliqua: & quãuis iſthæc non admodum medicos deceat, attamen ea quoque loco opportunò explicabimus, ne effloreſcens nigredo formæ ſtudioſas offendat. Quæ verò ἔφηλις dicitur, item lentigo,eidem ſubiiciuntur curationi quam recipit nigredo:hæc tamen magis extergentibus, ac diſcutientibus opus habent,cuiuſmodi eſt aſſum aphronitrum,& farina erui.Porro ſugillata & liuores,magis diſcutientibus curantur:quemadmodum & vari emollientibus,detergentibus & diſcutientibus,vnde & oxymel & amaræ amygdalæ conducunt.Cæterùm in libro de medicamentorum compoſitione,quæ vnicuique vitio opitulari exiſtimantur,trademus. nunc enim ſolam curandi rationem proponimus: & iam de internis oris vitiis dicamus.

DE INTERIORIBVS ORIS VITIIS, CAP. XIIII.

ΠΑρουλὶς vbi primùm emerſerit, reprimentibus & diſcutientibus cohibita diſſipatur: ſimulatque autem ſuppurauit,primùm modicè detergentibus,dehinc exſiccantibus abſque morſu cicatricem contrahit. ἐπουλὶς verò quæ magna ex parte non ſuppuratur, reprimentibus coercetur.Dentes dealbare,cauerèque ne gingiuæ cruorem fundant, & ſiquis fuerit humorum impetus,eum compeſcere,decorum quidem eſt, & medico dignum:verùm dolẽtibus & quaſſatis atque eroſis mederi, ſiquid aliud, hoc quoque iuuat. Atque dolor aut ab intemperie, aut ab humore quopiam decumbente exſiccatur.Intemperies,ac fluxionem creãtes humores, ex anni tempore,ætate, temperamento, victu,& doloris ſpecie deprehendimus,& curationem, clyſmatis, & pulueribus refrigerantibus, aut calefacientibus, aut alio pacto,prout affectui congruit,alterãtibus molimur. Venæ quoque ſectione, & gargarizatu noxium humorem euacuamus:quinetiam eundem medicamentis naribus inditis reuellimus.Iã quaſſatos dẽtes adſtringentibus & ſtabilientibus confirmamus.Eroſos educto excedente humore qui plerunque calidus eſt,curamus. Euacuamus autem vel totum corpus, aut caput tantùm, idq; vel errhinis,vel gargarizationibus. Cæterùm haud decet ignorari,quòd quum oſſa & nerui qui in ea inſeruntur, ſua natura ſint frigida, etiam ſi calida infeſtet intẽperies,haudquaquã tamen frigidorum nimius eſſe debet,ne intẽperies in contrariã cõmigret.Quod in aliis etiã omnibus partibus eſt obſeruandũ, quod facilè à medicamentis natiuæ intemperiei ſimilibus,ſi incautius exhibentur,offendantur. Inter vitia quibus os tentatur,ranula quoque cenſetur, & ſub lingua enaſcitur. Hic in teneris puellis, reprimentibus ſuperuacaneam carnem coercemus primùm,eámque detrahimus,deinde cicatricem inducimus, aut ſolis illis prioribus perfricamus:tale eſt miſy, & ærugo raſilis. Verùm in perfecta ætate venam antea ſub lingua ſecamus, quò ſanguinis qui ſatis eſt effluens, vitium medicamento obediens efficiamus. Ad ſerpentia vlcuſcula (quas ἄφθας vocant) & puſtulas(ἐξανθήματα dictas) quæ varia in palato oboriuntur,in pueris ea quæ ex melle,& roſis ſuccóque mali punici, iride item ac thure & ſimilibus cõcinnantur, damus.In pubeſcentibus verò ac prouectiori ætate, antea venam tundimus in cubito humerariam, atque interdum ſectis venis ſub lingua, increſcente malo, ſanguinem mittimus:deinde ſtomaticis appellatis medicamentis vtimur, extergentes ac repurgantes ea quæ iam efflorere cœperunt, & reprimentes ea quæ fluxum minabãtur: ea enim eſt ſtomaticorum ratio ac methodus.

Tonſillæ (quæ παρίσθμια nominantur & ἀντιάδες) qui ſunt glandularum tumores & inflammationes,quæque

A gurgulionem infeſtant vitia, ſi quidem ex fluxione frigida naſcuntur,melius curantur,ac ſolo moderatè calido victu emendantur:ita tamen ſi capiti per tegmina & medicamenta vt facilè perſpiret,proſpexeris: nam frigus, ſiquod aliud,fluxionem excitat.Quòd ſi aluum ſua ſponte non probè egerentem duxeris, & cibo potuique ademeris,atque adeo gargarizatu mediocri, qui modicè calfacere, ac affluentem humorem deriuare poteſt, vſus fueris, plurimum ægro opitulaberis. Quæ autem ſint medicamenta ei rei accommodata, orationis pro-B greſſu diſces. Sin autem calidus eſt qui defluit humor, tum quoque ventrem abluere præſtat, poſthæc venam ſecare,& tenuem victum, potiſſimum ſi febricula quæpiam adfuerit,imperare. Dabimus & influẽtem humorem reprimentia,atque laborantes partes lenientia,gargarizanda:ita nanque humore partim repreſſo, partim deriuato aut diſſipato, æger melius ſuſtinebit. Quòd ſi quis collectus fuerit abſceſſus, eum ſi ſua ſponte non ſoluitur,incidere conabimur, in hoc vnum accuratè animum aduertentes ne ſcalpellum ſupra modum adi-C gatur,aut vena maxima ſecetur.Aperto abſceſſu omnis moleſtia leuatur: nam interdum abſceſſus per ſe quoq; leuiter ægrum offendens,maximam præbet periculi occaſionem,vtpote qui cibi potioniſque,ac nonnunquam ſpiritus ingreſſum præcludat,& aut fame,aut ſiti,vel laquei inſtar hominem interimit. Angina, (quam κυνάγχην & συνάγχην Græci nuncupant), & qui in faucibus gutturéque oboriuntur affectus, acutiſſimi ſimul & difficillimi habentur. Quare extremè tenui victu vtendum,ventérque eluendus eſt:deinde humerariæ ve-D næ ſecandæ, ac ſi res ita poſtulat, iteratò ſanguinẽ detrahere, & poſtea venas ſub lingua tundere conuenit. Gargarizatu ex diamoron, aut iis quæ ex moris rubi, (βάτινα Græcis dicuntur,) cum cremore furfurum fiunt, vtẽdum.Si malum inualeſcit, collique vertebræ ab inflammationis magnitudine quaſi conuelluntur,cucurbitula vertebræ, quæ ex aduerſo laboranti opponitur, eſt iniicienda, locúſque ſcalpello concidendus, vt ſatis ſanguinis eat:ita nanque retracto qui influebat humore,æger melius ſe habet.Atque hæc conueniunt priuſ-E quam inflammationis magnitudo ad ſummum peruenerit. nam vbi tumor præter naturam, ceu operculum integit, & laquei inſtar ſpiritus, cibíque itineri iniicitur, diem æger obit extremum. Quòd ſi inde migrans fluxio ad pulmonem tendit,Græcis περιπνευμονία, (& nobis pulmonia dicitur,) affectus,& ineuitabilis ita quoq; mors impendet: quòd iam antea vires langueãt,& tempore pulmonia egeat quo fluxionem coquat, eámque explodat, nec poſſint adeò defatigatæ vires ſubſequi. Quin etiamſi angina nõ præceſſerit,pulmonia primùm F oborta, quòd deterrimus acutiſſimúſque ſit affectus, haud facilè curatur.Verùm pulmonis inflammatio, cæteráque quæ tum pulmonem tum thoracem infeſtant vitia,& qua ratione iis ſuccurratur, iam antea fuêre explicata. Sed quia à capite exorſi eius affectus recenſuimus,age eos qui toti corpori incidunt exponamus. Ac primùm maximum & infeſtiſſimum malum proponamus,deinde ea quæ malitia proxima ſunt explicemus.

DE AFFECTIBVS QVI VNIVERSVM CORpus torquent, CAP. XV.

G PRoinde elephantia,qui quaſi totius corporis cancer eſt, maximam & variam curam poſtulat: nam ſi ob vniuerſi ſanguinis corruptelam enata eſt, plurimo ſtudio diligentiáque opus habet, vt is qui corruptus eſt, expurgetur,& qui reliquus eſt,alteretur: is demum qui gignitur,omni conatu melior parandus eſt.Si verò elephas,quòd flaua bilis in melancholicũ humorem conuerſa ſit,committitur, maiorẽ eo adhuc ſollicitudinem deſiderat, quo is qui ab hac cauſa generatur eſt deterior. Quum itaque ſanguis melancholicam, craſſam ac H terream induit naturam, principio ſemel atque iterùm detrahi debet, dehinc ad purgationem per elleborum eſt accedendum. Ac primo loco venæ pedis tundendæ ſunt,poſt eas recreatis viribus è cubito ſanguis mittendus,dehinc venæ ſub lingua,& narium, & frontis incidendæ. nanque ex omnibus partibus ſanguinis quod

A ſufficit demendum eſt, quò ſingulæ exonerentur ac leuentur. Verùm roboris vitalis curā ſemper habere decet, ne viribus deficientibus in diſcrimine, tum æger tum medicus ambiguus hæreat. Quare cibis boni ſucci, & mediocriter nutrientibus vti, atque à ſuillis, bubuliſque, & leporinis ac ceruinis abſtinere oportet. Vitandi & piſces, & aues quæ in paludibus degunt, & cetacea, ac legumina, &(vt vno verbo complectar) omnia quæ prauum craſſúmque ſuccum generat. Exhibere autem expedit pullos gallinaceos, & phaſianos, ſi licet, & columbinos pullos, & piſces ſaxatiles, ac aſparagos, & quæ B ex amylo, amygdalarúmque cremore concinnātur fercula, atque(vt vnico verbo abſoluam) quæ lenia ſunt, & boni ſucci. Venus interdicenda, quòd in coitu id quod pinguiuſculum eſt euacuetur, & quod deterius eſt relinquatur, atque eam ob rem magis noceat. Balnea eouſque laudantur vt inhærentes cuti ſordes expurgent, & aliquid corrupti humoris digerant, ac ea quæ indurata ſunt humectent: attamen ea quoque ſint ex aqua potabili, quæ nullam manifeſtam qualitatem ſapiat: niſi membra ob vlceroſam humiditatē admodū ſordeant; C vt idcirco ſalſuginem requirant, qua vlcera irrigata ſicceſcant. Exercitatio intra obambulationem conſiſtat. nam iis quibus diſcutere non licet, humores mouere, ac permiſcere non expedit. Catharticis quæ conducere arbitrabetis, vtendum: & ſiqua naturalis conſuetáque excretio ſuppreſſa eſt, ea vt inde natura exoneretur ac confirmetur, eſt prouocanda. Quòd ſiquis acrior humor emarceſcens & contabeſcēs melancholicum genuit, eodem in alimento victu vti conuenit, iiſque potius quæ probiorem ſuccum creant. D Non ita ſanguini demendum eſt, ſed purgantibus medicamentis certandum, cuiuſmodi eſt ſacra Galeni, cui ea purgantium quantitas fuerit admixta, quæ præpollenti humori proportione aduerſatur. Vinū omnibus exhibeatur aqueum & tenue. Parandæ quoque ſunt potiones quæ humores contemperare cenſentur. harum materia in libris de ſimplicium medicamentorum facultate perſcribitur. Vlcera verò ſordida, iis quæ cicatricem obducunt & exſiccant aut detergent, curabis, E prout ex vſu laborantis partis eſſe iudicabis, de quibus quando de vlceribus pertractabimus, pòſtea agemus. Porro quia de elephantia ſatis multa verba fecimus, iis quidem qui ex paucis multa metiri queunt, deinceps de lepra, ſcabie, & impetigine, atq; id genus aliis, quod neceſſarium eſt tradamus. Proinde inter totius corporis vitia deterrimum eſt ceu diximus, elephas, & ſecundum locum lepra obtinet, deinde ſcabies, cui impetigo ſuccedit. Omnia ex melancholico ſucco, & reliqua cacochymia enaſcuntur. Quare in omnibus eiuſmodi cibis F boni ſucci corpus nutrire expedit: deinde ſanguinem quoque educere, niſi aliud obſtat: poſthæc exuberātem humorem, vbi antea eum extenuaris & concoxeris, ac exhibitis potionibus meatus obſtructione liberaueris, medicamentis purgantibus expellere, ac demum ad præſidia quæ loco affecto accommodantur, accedere: ac inunctionibus exſiccantibus, & diſcutientibus ſummæ cuti inhærentes humores digerere ac euacuare. Balnea proſunt, ea maximè quæ ſua ſponte prorumpunt, & nitrum ac ſulphur, & eiuſmodi aliam qualitatem reci- G piunt, quæ abundè exſiccare & diſſipare creduntur: ſed & iis quæ noſtra opera conduntur & calent, quibúſque aſſiduè vtimur, æger abluatur: poſt quæ ſi conueniens aliquod medicamentum inunxeris, magis auxiliaberis: quippe ii qui medicamentoſa qualitate opus non habent, hinc nihil noxæ ſentiunt: ii verò qui illa indigent, à medicamento opem inueniunt. Iam ſenibus ſi pruritus accidāt, eadem curationis ratione medeberis, quos alioqui ægrè elui poſſe non ignoramus, quòd cutis eorum non admodum rara ſit, ſed ſenio rugoſa, ſtrigoſáq; H ac dura euaſerit, nec validioribus medicamētis, quibus opus eſt, (leuiora enim non facilè prodeſſe poſſunt) vires ſufficere valeant. Vitiligo alba, (quæ λεύκη dicitur,) & è pituita lenta ac glutinoſa in ſumma cute impacta oritur, iis quæ pituitam euellūt, curatur. Atque vbi corpus, vt decet, eſt purgatum, ad præſidia localia venien-

A dum: verùm quia eiuſmodi ſua natura ſunt acriora, aliquid eorum quæ mitigare poſſunt admiſceri oportet, ne alia pro aliis curare cogamur. Ἀλφοὶ, qui minus ſuapte natura praui ſunt, temporis progreſſu ſi non ſuccurritur, æquè ac vitiligo alba, ægrè inſtaurantur. Quare hos ex colore humorem diſtinguentes, antea idoneo medicamento purgare conuenit: dehinc foris quoque inunctiones quas poſtulant dare. Cæterùm ſcire licet, non omnes, etiamſi eiuſmodi vitia effloreſcant, iam dicta medicamenta requirere. Veriſimile nanque eſt B nonnullorum corpora eiuſmodi humore non redūdare: ſed qui mediocris antea genitus fuit, ad cutis ſuperficiem proruere, atque ceu corpus eo ſcateat, fucum facere: atqui iis promptè externæ inunctiones opitulantur, ac nonnunquam à vi facultatis naturalis euicti cedunt. Quin & alii purgatoria medicamenta quibuſdam de cauſis nō ferunt. Quo fit vt vbi nihil eſt impedimento, humórque turgere videtur, ea purgantia ſint acceſſenda: at ſi aliquid obſtat quod iſthæc arceat, ſolò tenui victu acquieſcemus: & exterius medicamenta, prout cu- C tis tactui cedit, & tenella eſt, accommodata vnicuique miſcebimus. Quandoquidem pueri, & mulierculæ, & quicunque vmbratilem vitam tranſigit, moderatiora poſtulant, quòd valida cutem promptè exulcerent: verùm foſſores, & qui exercitiis ſunt aſſueti, vix vel à valentioribus opem ſentiunt. Porro στίγματα, vbi prius nitro fuere perfricta, diſcutientibus & tenuium partium medicamentis eiiciuntur. Dicemus autem in ſequentibus quæ cuique conueniant. Pituitæ eruptiones, (quæ ἐξανθήματα appellantur,) ac ex craſſis difficilibúſ- D que diſſipatu, & in cute impactis humoribus enaſcuntur, ſi quidem totum corpus iis ſcatere exiſtimaueris, id antea erit expurgādum, deinde per cutem humores diſſipādi. Si verò noxius humor in ſola cute infixus hærere videbitur, is per fomenta & calefactoria erit diſcutiendus, præcipuè quum exanthemata erunt craſſa. Siquidem eiuſmodi à frigidis, ſatiſque craſſis humoribus gignuntur. Quemadmodum quæ anguſta ſunt, & ſublimia propendent, feruentem humorem arguunt. Cæterùm ἐπινυκτίδες, & puſtulæ bullis ſimiles, & ambuſta, E (quæ κατακαύματα vocant,) ac φλυζίματα, (quod eſt feruentes puſtulæ,) ſimiles fere inter ſe ſunt affectus, quos externæ internæve cauſæ procreant, quare conſimilem quoque victus rationem exigunt: quorū ſigillatim medicamenta poſtea trademus. Verùm eo totus victus ſit frigidior oportet, quo ipſi calidius irritātes vniuerſum efficiunt corpus: cæteroqui haud parui eſt negotii victum euariare. Formica, & quam penſilem vocāt verrucam, quæ duriores ſunt, magiſque terreſtres, quippe quas humor terreus & lētus generat, validiora quoque F requirunt medicamina: quare nōnulli elateriū cum ſale illis applicant, alii groſſos cum aceto, quidam eiuſcemodi alia, veluti pòſt docebimus.

DE TVMORIBVS PRAETER NATVRAM, CAP. XVI.

INflammatio(quod omnibus corporis partibus eſt cōmune vitium) ſemper expurgantia deſiderat. Ea ab efferueſcentis ſanguinis copia, quæ ea parte magis exuberat, vbi inflāmatio oboritur, prouenit. Quēadmodū & ignis ſacer propter bilem quæ in partem quampiam G magis decumbit, committitur. Vtrunque malū, victum exigit frigidum & tenuem, maximè ſi fuerint alicuius momenti, & aut in præcipuis, vel propè præſtantes partes conſtiterint. Sanguini ſatis demendum, atque id bis térve ſi res poſtulat, faciendum, & in inflammatione potius quàm igne ſacro: attamen ne in hoc quidem negligenda eſt ſanguinis miſſio. Poſthæc quæ repellendi vim obtinent, præcipuè ſi artus inflammatione tentantur, ſunt imponenda. Nā ſi aut hæc, aut ignis ſacer iuxta principatum obtinentes partes conſederint, non de- H bet eſſe nimius repellentium vſus, ne fluxio retro remeans, atque intrò detruſa, aliquam ex præſtantioribus oneret lædátque, ac periculum proximum creet: nam etſi ea aliquando requirantur, tamen tantiſper tantùm eſt indulgendum, dum quæ feruent ſolummodo leniantur, alioqui vitāda ſunt. Vbi iam inflammatio, igniſque

ſacer extincta ſunt, refrigerantibus reprimentibúſque A
quiddam quod diſcutiat, admiſcere oportet, hæcque
magis progrediẽte tempore augere, & illa imminuere,
vt antea collectum humorem abundè diſſiparè queāt.
Scire tamen licet, niſi inflammationes enatæ ſcitè cu-
rentur, eas in gangrænam ac ſiderationem commigra-
re, quæ maiorem quoque curam poſtulant, quòd pars
promptè emoriatur, & æger periculum adeat. Quare v-
bi inflammatio in gangrænam abiit, pars in ambitu e-
mortua ſcalpello concidẽda eſt, vt ſatis ſanguinis eat,
ipſúmque quod iam mortuum eſt excindẽdum: deinde B
medicamenta, quæ quominus ſerpat inhibeāt, iniicien
da: ita enim euacuato eo qui corruptus erat ſanguine,
detractáq; carne emortua, æger melius ſe habebit. Por-
rò herpeti exterius quoq; opitulari licet: verùm ſi im-
moderata materia, puta bilis copioſior eū genuit, me-
dicamentis catharticis eſt expurganda: aliter enim her
pes externis epithematis non obtemperat. Poſtquam is
qui abundabat humor medicamento purgante eſt eie-
ctus, nonnunquam citra aliorum quæ extrinſecus adhi-
bentur, opem, laborantes partes curantur, quòd natura C
mediocres affectus promptè explodat. Cæterùm bubō,
tuberculum, panus, & furunculus, tumores quum ſint
qui abſceſſum ſapiant, emollientibus, concoquentibus,
& diſcutientibus profligantur. Siqua ſubeſt plenitudo,
à venæ ſectione ſatius eſt ordiri, & vinum modicè bi-
bere. Inter feruentes affectus carbunculus quoque re-
cenſetur, vt nomen etiam indicat, & ab aſſidua ſangui-
nis miſſione auxiliū inuenit: nam ſiquod aliud vitium,
hoc ſanguinis detractione indiget. Poſthæc ſupra lo-
cum topica præſidia imponenda, & modicè nutriendū, D
atque vinum & quicquid craſſum ſuccum generat ali-
quandiu circuncidendum. Vbi iam cruſta decidit, vi-
res reficere oportet: tradentur autem & medicamenta
quæ ad carbunculos dantur. Deterrimum vitiū can-
cer, neque purgantibus, neque foris impoſitis medica-
mentis facilè cedit: quippe valida quæ ſunt quum ap-
plicantur, irritant: mollia verò & lãguida reſpuit. Qua-
re ne aggredienda quidem eſt eius curatio. Attamen
æquum eſt vt eiuſmodi quoque vitiis aliquid impona-
tur, & ab imbecillioribus paulatim ad validiora progre E
di, vſquedum viribus æquipollentia medicamenta re-
petimus, decet. Cæterùm in primis melancholicus hu-
mor purgantibus extrudendus eſt. Cui ſiquis acris hu-
mor fuerit complicatus, nec is quidem deſpici debet,
ſed purgatoriis aliquid quod hunc quoque euellat, ad-
miſcendum eſt. Sanguis item, ſi vſus poſtulat, detrahen
dus, victúſque vniuerſus ad probum ſuccum ſpectet: id
nanque ſi feceris, aliquid fortè ægro ſubſidii adferre
exiſtimaberis. Quin potius illi opitulari videberis, ſi
priuſquam cancer loco conſiſtit, curationē tentes: nam F
interea dū humor oberrat, nec adhuc obfirmatus hæ-
ret, facilè eſt eum purgantibus educere. Cæterùm vt i-
gnis ſacer à bile, & inflammatio à ſanguine conflatur,
ita tumor laxus (quod οἴδημα vocant,) ab humore pi-
tuitoſo progignitur. ſtE quidem is in aqua inter cutem
& malo habitu ſymptoma, iiſque ſublatis, & ipſe profli
gatur: accidit nihilominus quibuſdā etiam in artubus,
aut facie, aut modicè calefacientibus diſcutiẽtibúſque
coercetur. Animum hîc etiam ad victum aduertere o-
portet, vt calidior ſit, vitandúſque eſt omnis copio- G
ſior, & aquæ potus, necnon olera omnia. Quòd ſi ſpiri-
tus craſſus cutem intẽdit, oboritur inflatio, quæ fomen
tis ſiccis ac difflantibus aboleri ſolet. Incipientem affe
ctum, flatum diſcutientibus, & medicamentis quæ po-
ſtea proponemus, eruere oportet: nempe iis quæ cutem
rarefacere, & craſſum caliginoſúmque ſpiritum exte-
nuare valent. Ad artuum verò luxationes ac contuſio-
nes valet ſuccida lana, aut ſpongia aceto cui oleum ad-
miſtum ſit imbuta & impoſita. Quum caro colliſa eſt, &
ſanguis per ſubſultionē profluit, & percolat, diſcutien- H
tibus vtemur. Porrò effuſiones, (quas ἐκχυμώματα appel
lant) initio ſcalpello incidentes, ita poſtea reliquam cu
rationem moliemur. Ad inueteratas autem radicula ca
taplaſmatis in morem agglutinata accommodatur: ſed
vbi rodere cœperit offerenda eſt. Succus quoque eius

cum mica panis imponitur: quæ omnia in inſequẽtem
librum reponimus. Scire licet ruptiones omnino cum
effuſionibus oboriri, atque à moderatè calidis medica-
mentis inſtaurari: at ſi altius corpus peruaderint, acrio-
ra, magiſque incidentia exhibemus. Nec inutilis eſt hîc
cucurbitulæ vſus: nã ſi eueſtigiò tota effugio euocatur,
caro dehiſcens promptè coaleſcit: ſin verò vetuſta eua
ſerit, & ſordes ſuccreuerit, ruptio in poſterum conglu-
tinari coiréque non poſſe videtur: nam labia tantùm ſi-
bi inuicem admouentur, ita vt quæuis occaſio facilè ea
dirimat, quòd ſpatium medium ſanie repleatur: & con-
tinua quodãmodo effuſio & ecchymoma gignatur, ſi-
milis illi quæ initio ex ſanguine conſtabat. Ariſtolo-
chia igitur rotunda ruptionibus & conuulſionibus eſt
accommodata, quomodo & maioris centaurii radix, e-
iúſque ſuccus, rheum, coſtus, & bdellium cum oxyme-
lite potum. Scirrhus exquiſitus qui ſenſu iam caret,
& medicamenta renuit, incurabilis eſt, ſed nec alter
qui mediocrem habet ſenſum, facilis curatu eſt. Curan-
tur itaque diſcutientibus ſimul & emollientibus, qua-
les ſunt medullæ & adipes maximè animalium agre-
ſtium, adhæc ammoniacum, bdellium, & ſtyrax: atque
hæc in totius corporis ſcirrhis applicantur. Verùm ſi
tendines aut ligamenta afficiuntur, ignitus pyrites aut
molaris lapis eſt acerrimo aceto reſtringendus, & va-
por inde exhalans laborante loco excipiendus eſt: ac
poſt id emolliens iterum eſt adhibendum, idque alter-
nis vicibus agendum, donec ſcirrhus planè euanuerit.
Strumæ eidem cui ſcirrhus ſubiiciuntur curationi, pri-
uatim tamen lupinorum amarorum farinam in oxyme
lite decoctam cataplaſmatis modo induces, aut bubu-
lum fimum aceto incoctum: hoc humores etiam omnes
induratos diſcutit: dicemus autem de his quoque infrà.

In ſteatomatis & atheromatis, ac mellifauiis conſi-
lium eſt id quod continetur diſcutere, aut medicamen
tis exedere, vel excindere. Mellifauio, (ita iam μελικηρίδα
interpretamur,) triplici hoc conſilio ac ſcopo ſubueni-
mus, quippe quod tenuiorem humorem obtinet. At a-
theromati duplici ratione opitulamur: nam & ſectione
auferre, & medicamẽto exeſſe licet: ſed ſteatoma quod
neque exedi neque difflari poteſt, ſola manus opera cū
ratur. Porrò ad fauum tenella fici folia, aut cucumeris
ſatiui radix, vtraque cum melle impoſita valent, atque
in ſumma, cuncta quæ detergere, ſuperuacaneúmque
humorem exhaurire ſolent, prodeſſe cenſentur. Cæte-
rùm articulorum contractiones, (quas ἀγκύλας, & ἀγκυλώ
σεις nominant Græci,) ob humorem impactum, aut ner-
ui affectum quempiam in artubus oboriuntur: & laxan-
te, mollientique vi præditis curari poſtulant, quorum
materiam in ſequentibus trademus. Thymos, qui ità
per tranſlationem à thymorum corymbis appellantur,
quique σῦκα & συκάμινα etiam Græcis (& Latinis fici no-
minantur) calx, auripigmentum, veratrum, vitrum, pi-
per, æquis portionibus læuigata, & tithymali liquore
ſubacta, atque aſſiduè impoſita, delere eſt perſuaſum:
atque (vt vno verbo dicã) omnia quæ exedendi detra-
hendique vim obtinent, ſunt idonea. Qui nuncupan-
tur dracunculi (& δρακόντια Græcis) in regionibus ſupra
Ægyptum potiſſimum proueniunt, ſunt animalia, quæ
in muſculoſis partibus, puta brachiis, femoribus, & ſu-
ris. Atque in puerulis in lateribus etiam ceu lumbrici
gignuntur & mouentur: vbi inueterauerint, locus liue-
ſcit, & ſuppuratur. Hi ei rationi curandi, quæ putreſcẽ
tibus & tineas obtinentibus partibus competit, ſubii-
ciuntur. Atque hæc ac eiuſcemodi varia ſunt vitia, qui-
bus ſingulæ corporis partes infeſtantur: ſatiſque iis
quidem qui breues eſſe laborant, de ſingulis eſt pertra
ctatum. Verùm quia omnibus partibus commune eſt
vlcus quod variam induit figuram (nam aut cauū eſt,
aut læue, aut nimis quàm excreſcit, aut carnem depa-
ſcit, vel alia quadam forma conſpicitur) vbi poſtremò
loco eius quoque medẽdi rationem expoſuerimus, ex-
tremam huic noſtræ de curandi methodo commenta-
tioni manum imponemus. Proinde quia ſimplex vlcus
eſt partis cuiuſpiam diuiſio, ſiquis quæ diſſident, vincū
lo in ambitu iniecto, contraxerit, quæ diducta ſunt citra

aliam operam coibunt: potiſſimum ſi ſatis ſanguinis ſuderit, ægréque excrementis vacet, neque prauis ſuccis abundet. Præterea agglutinant vlcera, quercus, & ſalicis, & braſſicæ folia cataplaſmatis modo inducta: plantago item & papyrus, quæ in poſca aut vino maduerit, circunquaque impoſita. Recentia verò committunt pinus piceǽque folia, & equiſetum, etiamſi nerui fuerint diſſecti. Ea quando initio inflammata ſunt, nec ſuppurarunt, concoquũt, & ad ſuppurationem perducunt, ſimplicia, aquæ puræ fotus, farina tritici, anthalica, vel panis, aut gluten quo ad libros vtimur, cum terebinthina cataplaſmatis more illita, cera item, crocus, thus, pix, adeps ſuillus, butyrum, reſina, galbanum, myrrha maſtiche: compoſita verò quæ ex iis miſcentur, & quæ poſtea trademus. Cauum vlcus, vt deficiens caro ſuppleatur, exigit: materiam ei præſtat ſanguis commoderatus ac probus. Verùm quia eius excrementi quod euacuatur, tenuior pars vlcus humidius efficit, craſſior verò adhæret, & ſordes fit, idcirco medicamenta quæ modicè ſiccant & detergent opus habet: eiuſcemodi ſunt, farina hordeacea, iris, ariſtolochia, thus, cadmia. Quòd ſi dum hæc moliris, ſordes apparet, & vlcus humidius redditur, ſcire licet medicamentum minus quàm res poſtulat, exſiccare: quare mellis admixtione erit intendendum: ſin purum arídumque reperitur, pluſquam par eſt exſiccat, & oleo addito remitti debet, ac ceratum adhiberi. Accidit quoque vt quum medicamentum potentius eſt, aliquid carnis liquetur, ac ſordidum humidúmque ita vlcus conſpiciatur: ſed id dum colliqueſcit, cauum magis redditur, labia tument, & rubet, ac inflammationem quampiam præ ſe fert, ægérque mordetur. Quare quædam quæ mitigandi vim poſſident erunt commiſcenda, quò partes quæ inflammatione tentantur, leniantur. Sordida autem vlcera, ſiue caua fuerint, ſiue plana, ſcitè repurgant ariſtolochia cum melle, terebinthus cum roſacei melliſque æquis portionibus (aut roſaceo butyrum ſubſtituatur), iris, oliuæ colymbades, cataplaſmatis modo impoſitæ. Iis quæ nimis quàm ſordent, & paſcendo ſerpunt marrubium cum melle conuenit. Et quæ ſuperexcreſcunt, per validè exſiccantia caro detrahitur, qualis eſt ſquama æris & oſtrea omnia vſta, & ſory, & flos æris, ſaléſque cremati. Ad nomas verò & putrilagines valet vini, & aceti, & aquæ marinæ, necnon decocti malicorii, ſylueſtris punici florum, baccarum myrti, lenticulæque fotus. Cataplaſmata quoque ex farina erui, & alumine, in eundem vſum conformantur. idem præſtant aſbeſtos lapis, chalcitis, cucurbitæ ſiccæ crematæ cinis, & anethi vſti, aut peucedani radix arida. Ea quæ cicatricem obduci deſiderant exſiccantes, carnémque adſtringentes curamus: ad eum vſum idonea ſunt galla, malicoria, myrti folia, myrrha, argenti ſpuma, & oſtrea cremata. Quando cutis quæ vlceribus adiacet, longiori temporis ſpatio cum ſubiecto corpore non coaleſcit, ſinum, (& Græci κόλπον) eiuſmodi affectum nominant. Secandus igitur eſt, vt infrà effluat, niſi vlcus decliue deorſum vergit: dehinc ea adhibenda, quæ glutinandi facultatem habent. Dignoſces autem an ſinus altior pars coaluerit, ſi ſanies pauca & concocta, aut omnino nulla emanat: præterea ſi eodem in ſinu neque dolor quiſpiam, neque tumor ſentitur, ſed locus ſubſedit, ac aridus eſt, doloriſque expers. Quòd ſi pus quoque probè concoctum exiguum in vlceris oſculo conſpexeris, bene ſperato. Fiſtula ſinus eſt calloſus, ex abſceſſibus plerunque oriens, ſumpta per tranſlationem appellatione à paſſim ita vocatis fiſtulis. Quare ſi ad os vſque peruenit, fieri nequit vt ſine manus operâ curetur, niſi temporis ſpatio ſquama ſua ſponte aut os abſceſſerit. At ſi eò non pertingit, medicamentis callum demollientibus & agglutinantibus curabitur. Veratrum igitur nigrum impoſitum, duorum triúmve dierum ſpatio callum elidit, & amurca cocta offuſáque, & ſory crudum aut vſtum cum pauxillo vino bene diluto, aut elaterium terebinthina exceptum in collyrium efforma ac impone. Feſtucas verò & paxillos educunt, vtraque anagallis, ariſtolochia rotunda, ammoniacum cum melle, & arundinis radix, ipſa quoque cum melle. Porro quia nerui vulnerati, ob nimium ſenſum inflammationem dolorémque excitant, & febres conuulſionéſque accedunt, atque interdum deliria quoque ob eam quam cum cerebro obtinent continuitatem, oboriuntur, huiuſcemodi curandi rationem requirunt: cauendum eſt ne cutis coeat, vt per eam ſanies promanet: ac medicamentis reſerantibus & aperientibus vti decet, quale eſt quod ex euphorbio conficitur, nulli ſecundum, quódque ad canis rabidi morſum impoſitum valet: quoniam eiuſmodi morſus patere debent, quò id quod à veneno vitiatum eſt effluat. Nam ſi præpropere affectus cicatricem contrahit, virus interceptum ad præſtantes vſque partes procurrit, atque in furorem, ac malum quod ab aquæ formidine ὑδροφοβικὸν appellant, hominem coniicit. Verùm de eo ac reliquis venenatis, in ſequentibus, vbi & quæ medicamenta poſtulant, trademus. Quod verò nunc propoſitum eſt medicamentum, accipit aceti ſextarium, picis liquidæ libram, opopanacis vncias tres: hoc impoſitum ictus cõniuere non permittit. Verùm quorſum pertinet medicamẽtorum compoſitiones ita diſcerpere, quum liceat eas in vnum volumen concludere, atque inde ex vſu quem fronte inſcriptum præ ſe gerunt, quæ vnicuique affectui conueniant, colligere, ac citra dubitationem intrepidè adhibere, quum iam quatuor ſuperioribus libris ſatis explicatum ſit, quibus notis diſcerni, & qua quiſque ratione curari debet. Quare in iis vnuſquiſque ſe exerceat, ingeniúmque acuat: ſiquidem cognita methodo, integrum erit ei quidem qui ſedulò mentem adhibuerit, intelligere quodnam medicamentum ex iis quæ explicabuntur, priuatim congruat, eidémque aut addere, aut detrahere, prout methodus hortabitur. Nã qui ſcopum ſibi propoſitum percepit, is quoque an hoc medicamentum huic morbo huius hominis competit, nouerit, atque an intendendum ſit vel ſecundum totam ſuam qualitatem, vel ſecundum aliquam eius ſpeciem, non ignorabit: ſiquidem non omnibus eodem modo, eadem medicamenta, iiſdem morbis exhibere decet, quòd temperamentum, conſuetudo, ætas, anni tempus, & vniuſcuiuſque ſenſus, ea haud parum inter ſe diſcrepare faciant. Cæterùm hæc antea quoque monuimus: atque ex iis quæ tum explicata fuêre, tum deinceps tradentur, vnuſquiſque quod res exigit ratiocinatione conſequi poterit. Quare quum hic liber ſuam ſit nactus molem, æquum eſt vt ei iam finem imponamus.

DE MEDICAMENTORVM COMPOSITORVM formis, CAP. I.

ABSOLVTIS quatuor libris, eum iam tibi annectimus qui toti⁹ operis quintus eſt, & medicamentorum compoſitionem complectitur: in quo tamen quo pacto ea decoqui, terive, aut alia ratione parari debent, haudquaquam explicabitur, quippe quum id breuem admodum orationem efflagitet:(licet vbi res ita poſtulabit, neque id genus à nobis negligetur) ſed quẽadmodum in ſingulis ægritudinibus componenda commiſcendáque ſunt, atque ex quibus quótve ſimplicibus conſtrui oportet, trademus: quinetiam ſiqua ex iis ad plures vſus accommodantur, quibus potiſſimum affectibus opitulentur, proponemus: hoc enim modo vel ex ipſis, quas fronte gerent, pollicitationibus, vulgus quoque ea rectè applicare poterit. At qui dignoſcere, atque ex medendi ratione iudicare ea valebit, hic non modò tutò ipſis vtetur, verùm eorum quoque exemplo alia comminiſci ac condere poterit, ceu in duobus tribúſve medicamẽtis, perinde ac formula quapiam, viam ac rationem poſtea oſtendemus. Itaque quædam compoſitorum medicamentorum, de veterum commentariis decerpta, alia à nobis iuxta medicorum artem edita, huic libello inſerentur: quæ tamen ſingula nonniſi vbi experientia fuerint comprobata, erunt huic rei ſuum ſtudium impendentibus, deligenda. Verùm quia ab vniuerſalioribus vitiis ad particulariora & mediocriora noſtra proceſſit tractatio, age in compoſitis medicamentis eadem ratione ac via inſiſtamus. Cæterùm ignorare minimè decet quòd ex iis quæ ingeruntur, alia trita ſolùm, ac in læuorem redacta exhibemus: alia liquore quopiam idoneo ſubigimus, & vel plana fingentes in circuli figuram efformamus, quæ τροχίσκους (Græci, nos paſtillos) nuncupamus: vel in exiguos globulos cogimus, & à degluttiendo καταπότια (illi, nos fere pilulas appellamus): aut aqua decoquentes ad tertias, & collantes, eum tantùm liquorem iam medicamentoſum vſurpamus: aut cum altero quopiam, puta vino, melle, ſapa, vel eiuſmodi alio coniuncta propinamus: aut quod proportione iis reſpondet, (σάκχαρ nuncupatum,) vel mel, prout expedire arbitramur, denuo cum medicamento, quouſque concreuerit ac cõſtiterit, coquimus: & σεράπιον, vel ζυλάπιον, (nos verò hodie fere ſyrupum vel iulepum barbara voce nominamus.) Quin & alia cõficimus quæ in pila terimus, & melle ſubigimus, (quæ ἀντιδότους, nóſque antidota vocamus,) perinde ac fructus temporarios quoſdam coquimus, vel crudos etiam læuigatos, atque melle donec planè coierint excoctos, in bellariorũ, (quæ τραγήματα Græci dicunt,) formam redigimus. Eorum verò quæ exterius admouentur, quædam ſunt vnguenta, ſúntque quæ illita tantùm opem ferre feruntur: alia ſunt emplaſtra, quæ linteis expanſa, vel tenuibus pellibus inducta, imponuntur: alia appellantur ἐπιθέματα, quæ nequaquã proprio lentore, ſed externis faſciis conſtricta adhærẽt: alia ſunt velut trituræ, quæ puluerés (& ξηρία Græcis) dicuntur. Sunt & quæ ceu collyria efformamus, eáque liquore quopiã diluimus, atque ad cotem terimus, profluentique humore vtimur, quemadmodum in ocularriis medicamentis facere conſueuimus. Atque hæc, & id genus alia ſenſibus deprehenduntur. Porro tibi, vt qui hæc nouiſti componere, & formas, figurámque variare & contemperare, ac intendere remitteréque medicamenta, pro ægrotantium affectione, licebit.

DE POTIONIBVS FEBRICITANTIVM, EOrúmque affectuum qui febres comitantur, CAP. II.

SImpliciſſimum igitur inter potiones febrientium eſt medicamentum, (inde enim eſt exordiẽdum,) quod ex ſacchare & aqua coquentes paramus: ſecundum verò locum tenet, quod ex violarum ſucco & ſacchare

A quoque conficimus: hoc thoracis vitiis ob ſuum lentorem opitulatur, atque alioqui bilis acrimoniam obtundit. At quod ex nymphææ floribus & ſacchare miſcetur, vehementioribus febribus magis accommodatur, quin & dolores quos bilis creat, capitiſq; feruores retundit: quemadmodum quod ſolo conſtat aceto, capitis ex calore natam moleſtiam lenit, flauámque bilem demolitur, capit aceti libram, & ſaccharis libras duas. Eſt & aliud oxoſacchar è radicibus valens aduerſus aduſtos humores, quod ventriculum repurgat, iecur roboB rat, & calculo laborantibus prodeſt: ratio eius componendi hæc eſt. Corticis radicum apii, fœniculi, & intubi ſatiui, ſingulorum ſextantem terito, atque in aceti libras tres coiectas donec binæ libræ ſuperſint, coquito. itaque noctem ac diem ſinito, deinde vbi ſubegeris, ac ſordẽ deterſeris, binas ſaccharis libras adiicito, ac vſq; ad mediocre craſſamentum coquito. Aliud oxoſacchar ex cotoneis, corpus refrigerat, confirmat ventriculum, appetentiam excitat, & cor iecurque æſtate exhilarat. Accepit ſucci cotoneorum libram, aceti ſelibram, ſacC charis libras duas, coquitur vſquedum ſpiceſlit. Aliud ex roſis ventriculum refrigerat, ſimul & roborat, vapores ad cerebrum exhalantes compeſcit, & calori iecinoris opitulatur. Aliud è ſantalis valet aduerſus iecinoris calorem, & ſitim ſedat. Aliud è malis dulcibus & acidis ventriculum & iecur firmat, vomitum diſcutit, & appetentiam inuitat. Aliud ex Damaſcenis, quod ad ventrem exonerandum confert, & bilis ſanguiniſque feruorem demolitur. Aliud è ziziphis ad ardentem febrem, purgat & ſanguinem, & tuſſi, ac ex calore deſtilD lationi ſuccurit. Aliud ex vuis acerbis, aduerſus flauam bilem, & iecinoris calorem pollet: ventriculum firmat, ſitim ſedat, vomitum compeſcit, & aluum ſolutam ſupprimit, febri item ex ſanguinis putredine natæ auxiliatur. Accipit ſucci vuæ acerbæ libram, ſaccharis libras duas. Atque de his hactenus. Tu porro qui reliquorum ſimplicium medicamentorum facultatem non ignoras, poteris ab huiuſmodi via ac ratione adiutus, ſimplicia & vnius generis ac varia medicamenta componere. Non enim ſolùm hæc atque eiuſmodi alia medicaE menta in febrientium gratiam paramus, verùmetiam ex permultis ſimplicibus ſpeciebus varia cõdimus, quæ quum componuntur, partim vnum eundémque ſpectãt ſcopũ, partim ob varia ſymptomata, variè & ipſa commiſcentur. Nam ſi laborantẽ tãtùm refrigerare, exempli gratia, cupimus, violas, & lactucæ ſemina, ac nymphææ flores, aliáque id genus permiſcemus, quæ cum ſacchare donec ſpiſſitudinem quampiam acquiſierint, coquimus, ídque quum frigida propinamus. Quòd ſi calidam putrémque materiam ad vrinas deducere voF lumus, iis intubi ſatiui, vel erratici radicem, & aſparagorum coliculos, & cucumerum ſemina, necnon ſolani fructum, atque alia eiuſmodi admiſcemus. Quemadmodum ſi ventrem molire fuerit animus, pruna, & præcipuè Damaſcena adiicimus, atque quippiam fere nigræ nominatæ caſiæ. Eſt autem fructus eius fiſtuloſus & oblongus, nigrum intus humorem cõcretum geſtans, qui haudquaquam vna continuitate coaluit, ſed ex interuallo tenuibus lignoſiſque membranulis dirimitur, habens ad ſpeciei propagationem grana quædam ſemiG nalia, ſilique illi quæ nobis innotuit, adſimilia. Hoc medicamentum, ſi vel ſolum exhibetur, bilem retorridam citra moleſtiam expurgare poteſt. Quare iis qui ob imperfectam ætatem, aut aliam quãuis occaſionem, medicamenta purgantia non ferunt, hoc intrepidè damus, & ſatis placidéque purgamus. Porro tu alia quoque quæ ventrem mediocriter emolliunt, prædicto medicamento adiicere poteris: cuiuſmodi eſt integra portulaca, atriplex, mercurialis, & malua: horum enim cuiuſque ferH uefacti cremorem, quem reddunt, aluum molire nouimus. Denique ſi ſacchar decoxerimus, ac nonnulla ex iam dictis commiſcuerimus, medicamẽtum quod ven-

trem emolliat refrigerétque,conficimus. At verò ſi al- A
uum quæ immoderatius fertur, ſiſtere & aliàs corpus
refrigerare tentemus,ſuprà dictis refrigerantibus,& ro
ſas,& myrti bacchas,ſi opus ſit,& rhoem culinarium,&
eius generis alia adiicimus. In quibus tamen vetuſtum
eſſe ventris fluxum, ac humorem etiamnum turgere
non neſcimus,ea quæ vrinam cient,adſtringẽtibus, re-
frigerantibúſque commiſcemus: quò nimirum proflu-
uium aliò auocatum deriuemus. Nam niſi hac via con-
fluentem fluxionem tractemus, & per adſtringentium
ſupprimentiúmque vim exitus ei præcludatur, ventris B
ſanè ac pedum tumores quoſpiam procreabit:atque his
ita medemur.Simili modo ſi febrientes frequenter bi-
lem euomunt, & iam vomitus modum excedit, paulo
antè cõmemoratis refrigerantibus vuæ acerbæ ſuccum,
& portulacæ ſemen,quæ biliosis vomitionibus opem fe
runt,admiſcemus. Iecinori verò quod ob intemperiem
feruorémque laborat,oxyacanthæ ſuccum,baccáſve re-
frigerantibus commiſcentes,ſuccurrimus: adhæc ſanta
lo quod vocant,intubíque ſemine, ac ſucco,& quæcun
que refrigerant ſimul & mediocriter adſtringũt:hæc e- C
nim quum refrigerant, tum iecinoris vires recreant.
Quòd ſi quando ventris fluxio inteſtina vellicet, vul-
núſque infligat, ita vt inteſtinorum difficultas oboria-
tur, & ſanguinem ferri videas, cum refrigerantibus &
adſtringẽtibus ea quoque quæ ſanguinem ſiſtunt con-
iungito:qualia ſunt hypocyſtidis,plantaginis,& ſangui
nalis herbæ ſuccus,ſuccinũ item, lapis corallius, & hæ-
matites,Lemnium ſigillum,& qui draconis ſanguis ap-
pellatur,& quodcunque tandem medicamentum in in-
teſtinorum difficultatibus aſſumi non ignoras. Eadem D
in ſanguinis quoque reiectionibus auxilio eſſe putan-
tur. Cæterùm quum iam pus educitur, & tuſſis laceſſit,
adſtringẽtia demenda ſunt,& ſolis ſanguinem cohiben
tibus,& modicè refrigerantibus,ſi homo incaleſcit, vti
conuenit: hic verò emollientia, concoquentia, quæque
lentore quodam non carent,abundare debent:eiuſmo-
di ſunt violæ,cucumerum ſemina,ſeminis cotoneorum
pſilliique ſuccus,althææ & maluæ ſemen, dulcis radicu
la,& adiantum: concoquunt enim,& pus eductu facilè
reddunt.Quòd ſi lentum glutinoſúmque fuerit,marru- E
bio & hyſſopo commixto, diſſecantes attenuantéſque
auxiliamur. Quemadmodum ſi per vrinaria vaſa ſan-
guis profluit,vnà cum adſtringentibus,ſanguinémque
inhibentibus,quædam quæ modicè vrinam cõmouent,
miſcere oportet, non quò eam cieamus, ſed vt per vri-
nam pellentia iis quæ ſanguinem ſiſtunt, viam ſterna-
mus:nam alioqui periculum foret ne ita dilacerato vul
nere humor quiſpiam eò conflueret. Verumenimuero
vbi præter inhærentem calorem obſtructione quapiam
viſcera etiam corripi ſuſpicabimur, inibi cum iis quæ F
modicè refrigerent,quædam quoque quæ humores te-
nuent, & meatus infarctu vindicent, commiſcebimus:
& ſi cum duritia & mole quapiam obſtruentes viſcera
affectus adſint, ea quæ emolliunt & concoquunt, aſſu-
mere conuenit. Erunt porro ex refrigerantium nume-
ro,violæ, intubum ſatiuum & erraticum, portulacæ ſe-
men,& conſimilia: ex attenuantium verò, & infarctus
expedientium, ac humores ad vrinam detrudentium
claſſe,ſunt radix fœniculi,apii,& anethi,horúmque ſe-
mina,adhæc aniſum & carum.Quum autem inſignis ca G
lor nõ adeſt, ſimul aſſumere oportet & petroſelini ſe-
mẽ,acorum,capparis radicem,triſſaginem, cẽtaurium,
& id genus alia:hæc enim magis concoquere, & mea-
tus reſerare cenſentur. Simulatque meatus modicè re-
cluſeris,conuenit althææ & maluæ ſemen,eupatorium,
bugloſſum,buphthalmũ, & præ cæteris chamæmelum,
item ſertula Campana,dulcis radicula, atque eiuſmodi
alia quæ cũ ſacchare paramus, pro ratione caloris qui
magis aut minus ſuccenditur. Verùm quum frigus ma
gis præualet,præſtat cum melle aut vino potiones con- H
cinnare.Atqui omnia ea hîc deuitanda ſunt quæ inſi-
gniter refrigerant.Si ſtomachus ventérque frigoris vi-
tio laborat,prodeſt piper,zingiber,& agalochum,cala-
mus item aromaticus,cinnamomum,& reliqua odora-
menta:adhæc ſemina eorum quæ flatus diſcutiũt, qua-

A lia ſunt,fœniculi,anethi, cuminum præterea, & ſeſeli,
libyſticum,carum,& eiuſmodi,multóque magis ſi ſpi-
ritu venter inflatus, diſtenditur. Porro viſceribus à
crudorum humorum copia grauatis,aut in molẽ ſubla-
tis,& iam induratis, aſſumenda ſunt quæ potẽtius in-
farctus extricant, cuiuſmodi eſt triſſago, & aiuga,cen-
taurium,& amygdalæ amaræ,acorũ & iris, enula Cam-
pana,& polium,calcifraga,ac reliqua eiuſmodi:inſuper
meum & hypericum,phu, ſtœchas & parthenium.Hæc
enim atque id genus alia obſtructis viſceribus ſatis opi
B tulari creduntur: quinetiam incipientibus aquæ inter
cutem affuſionibus,& habitui malo auxilio ſunt.

DE ANTIDOTIS ET IIS QVAE INTVS aſſumuntur, CAP. XII.

CÆterùm ne vnà cum remediis in huiuſcemodi po-
tionibus copioſior humor introducatur, imbecillio
ráque videantur medicamenta, antidoti ex herbis,ſuc-
cis,lacrymis, ſeminibus, radicibúſque cõpoſitis, & ac-
curatè læuigatis,ac cum melle in vnitatem coactis, ex-
cogitatæ fuerunt:quibus magna ex parte, ex rerum ca-
C lidarum miſtione coaceruatis, nonnunquam quædam
quæ mediocriter,aut etiam validè refrigerant & ſtupe-
faciunt commiſcemus: quò nimirum quarundam par-
tium contrarias affectiones contemperemus,aut alicu-
ius membri dolenti ſenſum hebetemus: quemadmodũ
in medicamentis quæ ab inteſtino laxo cui adhibẽtur,
(κωλικὰ Græcis appellantur)facere conſueuimus. Sic &
purgantia quædam iniicientes, iis prout conuenire ar-
bitramur,purgamus, perinde atque in vocatis ſerapiis
facimus.Verùm vt plerunque ex calidis medicamentis
D ac melle antidotos concinnamus: ita interdum ex fri-
gidis medicaminibus in læuorem diligenter redactis,
ac cum refrigerante ſimplici zulapio quopiam vnitis,
refrigerantes antidotos conficimus: quo modo non-
nunquam quoque refrigerãtia (vt dictum fuit) zulapia
condimus: eodem modo diuerſos paramus paſtillos,
refrigerantes videlicet & calefacientes,aut aliud quip-
piam efficientes.Hos autem ita concinnamus:ſimplicia
medicamenta quæ ad compoſitionem idonea eſſe cen-
ſentur, in læuorem redigimus, eáque cum liquore ali-
E quo conuenienti ſubacta, in orbiculos mediocres con-
formamus,quos, quando vſus poſtulat, cum aqua, aut
vino,vel ſucco quopiam,prout magis conducere opina
mur,tritos,bibendos damus. Nec diſſimili ratione ca-
tapotia factitamus:ea in medicamentis purgatoriis,ob
ſuam quam obtinent inſuauitatem fere excogitata fue
runt,quò plurima ipſorum iniucunditas deuorantes la-
teat,& ne ventriculum, propria nonnũquam onuſtum
humiditate, aduentitiis humoribus grauemus. Poſtre-
mæ ſimpliciſſimæque omnium quæ interius adhiben-
F tur ſunt trituræ & pulueres,quæ ſimplici ratione ita of-
feruntur. Hæc ſanè longo tempore durare nequeunt,
quòd facilè ac celeriter eorum facultas diſſipetur:qua-
re vt eam tueamur in denſis vaſculis, ne imprudẽtibus
nobis imbecilliora reddantur, ſeruare oportet. Porro
melius & diutius catapotia & paſtilli aſſeruantur,dam-
nantur autem vbi temporis longinquitate humiditas
eorum exhauſta eſt. Plus iis temporis durant,tantiſper
cocta dum exquiſitam conſiſtentiam acquiſierint, ſe-
rapia,vel zulapia(voces enim vt lubet licet,barbaris ita
G nuncupata nominibus.) Cæterùm quæ nos coquentes
herbas quaſdam adiecto mediocri melle,χυλάρια(quaſi
ſuccatiunculas nomines)appellamus, ægrè duabus die-
rum ſeptimanis conſeruari queũt, quòd eorum humor
corrumpitur,calórque emoritur.Omnium verò diutiſ-
ſimè antidota perdurant, quòd ea ſit mellis natura, vt
cuicunque permiſceatur, id diu vegetum permaneat.
Omnia tamen tempore improbantur,& facultate infe-
riora euadunt,& ſi vltrà progrediantur,reliquum quo-
que facultatis exuunt.Porro omnia in denſis ſolidiſque
H vaſculis recondita rectius propriam qualitatem tuen-
tur.Atque de his hactenus,haud enim decet amplius in
talibus ſermonẽ terere. Quare vnde digreſſi ſumus,in-
de exordio reſumpto,inſtitutum proſequamur. Itaque
quibus medicamentis in febribus ac iis affectibus qui
cum febre coniunguntur,ſit vtendum, quáque ratione

ipſa ſint tractanda, abundè nobis dictum fuit. Adiicie-mus autem & alia, quò ex pluribus ea quæ vnicuiq; vitio magis familiaria ſunt ſeligere, ac ex variis miſtionibus, viam rationémque componendi comprehendere poſſis, ac leui negotio voti compos euadere. Quare hinc fere exorſi, de particularibus loquemur medicamentis, ac quibus ipſorum quodque affectibus accommodetur, explicabimus: deinde purgantia quoque medicamenta recenſebimus: poſtremo denique loco ea quæ externis vitiis adhibentur, exponemus: ita nanque de compoſitis medicamentis liber fœlicem exitum adipiſcetur. Singula igitur quæ à nobis perſcribentur, primùm fronte inſcriptam pollicitationem gerent, poſtea ſpecies, interdũ & rationem qua ea concinnari debent, obtinebunt. Tu verò nonnulla ex iis ſumens, nulla facta innouatione, alia commutans & modicè temperamentum ac miſturam varians, vbi ita quibuſdam affectibus conuenire putaueris, ob ſenſus prõptitudinem vel difficultatem, temperamentum, conſuetudinem, aut aliam quampiam ægri cauſam, prout te facilè voti compotem fore conieceris, ita facito. Porro quod ad medicamenta pertinet, quædam proponentur è Græcorum monumentis deprompta, alia noſtro marte cõpoſita, & nonnulla è vulgo audita ac probata: nullius tamen auctoris nomen inſcribetur, ne nominis cauſa aliquo pacto ad medicamenta propenſiores ſimus, niſi in perquam paucis, idque cogente ita neceſſitate: cætera ceu mortuorũ capita in cœmeterio iacebunt. Sic igitur auſpicemur.

DE SERAPIIS ET ZVLAPIIS, CAP. IIII.

OXoſacchar concalefacta corpora potum iuuat: febribus iam vetuſtis, quos ſanguis aut bilis genuit, necnõ iecinoris calori auxiliatur, & lienẽ infarctu vindicat. Recipit corticum radicum capparis, apii, & intuborum, ſingulorum drachmas viginti: ſpicæ, iunci odorati, ſeminis apii, cuiuſque drachmas quinq;: foliorum roſarum rubrarum, & lati ſeminis fœniculi, ſingulorum drachmas decem. Omnia in vnum coacta in aceti acerrimi libris ſex macerentur, quòd ad diluendũ acorem, libras quatuor aquæ admixtas habeat, & noctu diúque ſimul perſtent: deinde molli igne ad dimidias coquantur, tum decoctum ſubigatur, ſordéſque euerratur, & fiat zulapium. Et ſi venuſtiorem colorẽ deſideras, adiice croci drachmam, ſin purgatorium eſſe cupis, ſcammonii ſextulam terito, eámque quum feruet, & depuratum fuerit, immittito. Serapium ex abſinthio, prodeſt (annuente Deo) iecinoris & vẽtriculi infirmitati ac incendio, lienis duritiem demolitur, & arquato è calore nato auxilio eſt, & ſpiritus laxo inteſtino inhærentes, quos calor excitauit, diſſipat, obſtructiones reſerat, & flatus diſcutit, humoréſque per vrinam propellit. Capit abſinthii ſeminis drachmas viginti, caſſutæ, florum violarum, dulcis radiculæ, ſingulorum drachmas decem: adianti, radicis iunci odorati, marrubii, lati ſeminis fœniculi, aniſi, cuiuſque drachmas quinque: ſpicæ Indicæ, foliorum eupatorii, corticis caſſiæ, coſti Indici, ſeminis apii, folii Indici, nepetæ fluuiatilis, ſingulorũ duellam. Omnia in vnitatem coacta & cõtuſa, in aquæ perquam calidæ libris octo macerato: itaque noctem ac diem ſinito, dehinc lento igne tantiſper coquito dum dimidium ſuperſit: tum ſpurcitia deterſa, iterũ ſpecies quũ ſex aquæ libris igni admoueto, coquitóque donec binæ libræ relinquantur: & ſubactum repurgato, ac cum priori decocto purgato, vnà cum tribus ſaccharis libris ad ignem reducito, ac ad conſiſtentiam coquito. Datur eius vncia. Zulapium contra tuſſim, ſuſpiria, febrem, ſitim, ventriculi calorem, & capitis laborem: ſaccharis libræ quinque, aquæ libræ decem: bulliant vſquedum in conſiſtentiam coaluerint: ſtillatitii roſarum liquoris libra vna, cum iis ferueat donec liquor abſumatur, & ſacchar remaneat, atque vbi refrixit, caphuræ grana quinque adiice. Zulapium tuſſiculare præſtantiſſimum: dulcis radiculæ drachmæ viginti, radicis fœniculi, apii, adianti, zuphæ, (quod hyſſopum interpretantur) ſingulorum drachmas decem: ſeminis cotoneorum, & fœniculi, aniſique, cuiuſque drachmæ quinque: ſeminis malux, angurii, peponis, tragacanthæ, & lupinorum, ſingulorum drachmas tres: zinziphorum, myxariorum, ſingulorum numero quadraginta: vuarum paſſarum nucleis emundatarum ſextans, ficuum candidarum vncia. Hæc vnita noctem & diem in decem aquæ libris madeant, & ad dimidias coquito: deinde vbi deterſeris ſordes, ſaccharis libras duas addito. Zulapium alterum aduerſus iecinoris calorem, & ſitim quam bilis excitauit, & aduerſus tenebricoſam vertiginem, quòd viſcerum infarctus expedit, & ventriculum roborat: violarum, ſeminis portulacæ, ſeminis intubi, ſingulorum ſemuncia: intubi erratici, radicis intubi domeſtici, eupatorii, ſingulorum vncia: ſantali rubri, roſarum, ſeminis capitum papaueris, ſingulorum ſextula, ſeminis cucumerum vncia, ſaccharis libra. Aliud antè dicto frigidius, aluum emolliens: habet nymphææ florum ſemunciam, ſeminis portulacæ duellã, ſeminis cucumerum, intubi erratici, ſingulorũ ſextantẽ, oxyphœnici quadrantẽ, Damaſcena pruna quinq; & quadraginta, zinzipha numero quadragintaquinq;, myxaria trigintaquinq;, aceti tenuis & cãdidi ſextãtẽ, ſaccharis libras duas. Aliud quod bilis in vomitũ, aut inteſtina impetus ancipites immoderatóſque coercet: roſarum ſemuncia, portulacæ ſeminis ſemuncia, oxyacanthæ fructuum vncia, ſpodii duella, ſucci vuæ immaturæ, radicum ſylueſtris intubi, acinorum ſolani, ſingulorum vncia, ſaccharis libra, malorum, & punicorum ſucci, ſingulorum triens. Aliud quod immodicas acréſque ventris fluxiones ſiſtit, ac in difficultate inteſtinorum bilis propenſionem in inteſtina, ad vrinam deducit, & calorem exuperantem obtundit. Habet ſucci oxyacãthæ ſemunciam, baccarum myrti ſextulas quinque, roſarum vnciam, ſpodii ſemunciam, acinorũ maiorum ſolani, (quam veſicariam appellamus,) ſextulas quinque, radicum apii & fœniculi, & tenerorũ aſparagi turionum, qui cocti ſunt edendo, vnciam, ſeminis capitulorum papaueris ſemunciam, ſaccharis ſeſquilibram. Aliud ad cruorem per aluum ſecedentem, & dolores ac frequens deſidendi deſiderium, & immodicos ventris fluxus: plantaginis, herbæ ſanguinalis, hypocyſtidis, ſingulorum vncia (quæ ſi deſunt, dimidiũ ſucci eorũ ſufficitur), ſeminis acuti rumicis, ſeminis capitum papaueris, vtriuſque ſemũcia, ſanguinis draconis ſextulæ quinque, croci ſextula, boli Armeniaci, Lemnii ſigilli, vtriuſque ſemuncia, rhois opſoniorum vncia, florum mali punicæ, roſarum Ægyptiarum, vtriuſque ſextulas quinque, vinaceorum vncia, ſaccharis libræ duæ.

Aliud aduerſus ſtrigmenta quæ in vrinis apparent, & renum inflammationem, calculóſque ibi concretos: accipit radicum apii & fœniculi, paſtinacæ ſylueſtris, parietariæ, ſideritidis, ſingulorum vnciam, ficorum pinguium ſextantem, cicerum nigrorum (quæ arietina nominantur) quadrantẽ, ſeminis althææ & paliuri, vtriuſque ſextulas quinque, ſaccharis libras duas. Aliud ad ſanguinem aut pus quod à renibus aut veſica fertur, aut tuſſi vomitionéve educitur: cucumerum ſeminis vncia, ſeminis capitulorum papaueris, roſarum, vtriuſque ſemũcia, amyli, Lemnii ſigilli, boli Armeniaci, ſingulorum duella: dulcis radiculæ, ſeminis althææ, vtriuſque ſextula, ſpodii ſemuncia, corallii & ſuccini, vtriuſque ſextulæ quatuor, ſeminis cotoneorum ſemuncia, ſaccharis libra. Aliud ad cordis palpitationem, ſenſuúmque difficultatem, & inuoluntarios planctus, ac tremores inde profectos: conſtat trium ſantalorum ſigillatim ſextula, violarum ſemuncia, ſeminis baſilici duella, roſarum tãtundem, florũ bugloſſi & buphthalmi, vtriuſque ſextulis quinque, xylaloes duella, ambaris ſextula, croci duella, caryophylli & nucis muſchatæ, vtriuſque ſemũcia, tenuis cinnamomi ſextula, dulcis aniſi, carnabadii, & ſeminis fœniculi, ſingulorum ſextula, muſchi granis quinque, ſeminis capitum papaueris ſextula, malorum dulcium ſucci quadrante, ſtillatitii roſarum liquoris quadrante, aquæ quam intubum ſtillauit quincunce, radicum fœniculi, apii, intubi erratici & ſatiui, ſingulorum vncia, amaraci, chamæmeli, artemiſiæ, ſingulorum ſemuncia, ſaccharis libris tribus. Aliud pollet aduerſus menſes ſuppreſſos, & quæ inde oboriuntur ſymptomata: radicum apii & fœniculi, iridis, acori,

ſingulorũ vncia,amaraci,chamæmeli, & artemiſiæ,ſingulorum ſemuncia, præoniæ ſextulæ quatuor, ſeminis thlaſpis ſemuncia,ammi,ſeminis fœniculi, mei, ſingulorum duella, ſaccharis libræ duæ: verùm præſtat vt cum melle conficiatur. Aliud ad viſcerum obſtructiones & tumores,febres errantes,circuitus quartanarios,malos habitus,& aquam intercutem: capit radicis apii,fœniculi intubi ſylueſtris & ſatiui,fumariæ,ſingulorũ vnciã:triſſaginis,eupatorii,aiugæ,acori,iridis,ſingulorum ſextulas quinque:althææ ſeminis, maluæ, adianti,bugloſſi,dulcis radiculæ,buphthalmi,ſeminis petroſelini,mei,ſecuridacæ,ſingulorum ſextulas quatuor: radicis verbenacæ rectæ,ſantali, violarum, ſeminis intubi, ſingulorum ſemunciam: ſeminis fœniculi, dulcis aniſi, maſtiches, cuiuſque duellam: ſpicæ,croci,cinnamomi,aſari,ſingulorum ſextulam,ſaccharis libras tres: quòd ſi calor non adeſt, melius eſt ſi cum melle factitetur. Hac itaque via ac ratione zulapia paranda ſunt: habes etiam quibus vitiis auxiliantur,atque ex iam dictis,ceu euidenti formula,& ſimilia tum noſſe,tum tuo marte componere, & de aliorum compoſitionibus iudicium ferre, quibus ægritudinibus rectius accommodantur, poteris. Si enim teipſum in ſimplicium medicamentorum facultate agnoſcenda exercueris,ſexcenta ſanè medicamenta ad eoſdem affectus, concinnabis: quũ copia materiæ ex radicibus, fructib⁹,herbis,& ſuccis abundet,quæ nimirum doctorum virorum ars, pro hominum ſalute, diligenti cum conſideratione reperit. Proinde materias inde colligens, illiſque inſitas vires animo reuoluens, hîcque ægritudinum genera diſcernens,& temperamenta,cõſuetudines, ægrorúmque victus condiſcens, ſecundum demonſtratam formulam, prædictis vtere medicamentis,& ea varíãs, ſiquãdo res poſtulabit,alitérque commiſcens,de tuo aliquid adiice.

DE PASTILLIS, CAP. V.

DEinceps verò vbi ceu documenti modo, de paſtillis quoq; quæ opus eſt tradiderim⁹,viámq; quæ in ipſis teneri debet, expoſuerimus, mox de antidotis ea quæ compendium quod polliciti ſumus,non excedant, perſcribemus. Cæterùm tibi licebit cuiuſque medicamenti rationem ac methodum edocto, quæ alia continent volumina diiudicare, tum quibus opitulẽtur,tum an promiſſio miſturæ ac temperamento ſatiſfacere reſpondeCréve valeat. Paſtillus ex Indico rheo, valens ad iecinoris lieniſq; meatus infarctos, & ventriculum confirmans:roſarũ ſiccarum,abſinthii, rhei Indici,ſingulorũ duella:ſpodii,ſpicæ Indicæ,iunci odorati, lachæ purgatæ,ſucci eupatorii,cuiuſque drachma:ſantali citrini,croci,& caſiæ duplũ,tragacãthæ,maſtiches, vtriuſq; ſcriptula duo: cõtuſa & cribrata cum ſucco fœniculi ſubigito,& in paſtillos redigito:dentur ebibendi cũ aqua in qua lacha maduerit, & oxoſacchare. Paſtillus ex eupatorio,iecur & ventriculum iuuat,& inflationes recludit,atque horrores febrium è pituita genitarum diſcutit: abſinthii,iunci odorati,ſucci eupatorii, roſarum ſeminis fœniculi, maſtiches, ſingulorum drachmas quatuor: aniſi, tragacanthæ candidæ, vtriuſque ſicilicus, ſantali citrini, ſpodii, vtriuſq; ſextula. Tuſa & cribro excuſſa,cum intuborum ſucco ſubigito,& in paſtillos cogito: potui dentur cum aqua in qua lacha iacuerit,& oxymelite. Paſtillus è ſpodio,acutæ febri,& iecinoris calori ſuccurrit,& continuam ſitim ſedat: capit roſarum ſextulas quatuor, ſpodii, ſeminis portulacæ, ſucci dulcis radiculæ, ſingulorum duellam, tragacanthæ candidæ, amyli, vtriuſque drachmam, ſaccharis duellam:ſubigito cum ſucco pſyllii: potio ex malorum punicorum aqua. Paſtillus è roſis cor & iecur roborat,capitis laborem abigit quem ſanguis aut flaua bilis creauit:modus eius exhibendi eſt ſextula cum roſarum vel nymphææ zulapio: roſæ, tria ſantala, ſpodium,ſemen portulacæ, intubum domeſticum, violæ, ſingulorum ſextula:contuſa cribratáque cum ſtillatitio roſarũ liquore fermentato. Paſtillus è maſtiche pollet ad ventriculi refrictionem, prodéſtque iis quibus ructus moleſtus eſt,aut cibus in ventriculo aceſcit: maſtiches duella, ſeminis apii & petroſelini, roſarum, ſeminis ocimi,dulcis radiculæ,ſingulorum ſextula: tuſa & in cerniculo creta,cum aqua apii fermententur. Alius contra calorem & ſiccitatem faucium,pectoris & thoracis, eorúmque exaſperationẽ,necnon pectoris & ſepti trãſuerſi incendium. Habet gummi, tragacanthæ, ſeminis portulacæ,cotoneorũ, & althææ, ſingulorum duellam, ſucci dulcis radiculæ ſextulam,ſeminis cucumerum, & lactucæ,lacrymæ Damaſcenorum,ſingulorum ſcriptula duo:tuſa cribratáque, & cum ſacchare cocta, in eo quẽ ſaliuarunt lentore ſubigito,& in catapotia redacta,ore dum totum diſſoluatur,detineto. Alius aduerſus cœliacum quem leuitas inteſtinorum vel ſtomachus genuit:roſarum, ſpodii, vtriuſque drachmas quatuor,oxyacanthæ,ſeminis acuti rumicis, vtriuſque drachmas ſex,hypocyſtidis,gummi Arabici torrefacti, ãcinorum mali punici,baccarum myrti,coriandri ſicci,(quæ omnia colligentur, & noctem ac diem in acerbo aceto madeant,poſthæc ſiccentur & torreant) ſingulorum duella,luti Armeniaci drachmas quinque,farinæ zinziphorum molitorum,& pollinis à piſtrino, ſingulorum drachmas,duæ ſeſquiſcriptulum. Contuſa & cribrata cum cotoneorũ expreſſione, vel zulapio baccarũ myrti, aut acidorum malorum ſubigito. Alius paſtillus qui ſemel epotus prodeſt:malicorii,gallarum,baccarum myrti,ſingulorum drachmas octo, rhois Syriaci drachmas vigintiquatuor:tuſa & cribro excuſſa cum vino acerbo ca ido ſubigatur. Alius qui ſanguinẽ quum ſupernè per ſputum redditur,cohibet,oſcula venarũ,thoracis & pulmonis aperta claudit, eáſque ruptas vnit,cruorẽ ex ictibus aut vulnerib⁹ vẽtriculo vel inteſtinis illatis deorſum manãtem retinet, fluxũ quoq; ſanguinis fœminis, ob diſruptam vteri venã ſiſtit, & ſanguinẽ meientibus ſuccurrit: luti Armeniaci,gummi Arabici,ſeminis portulacæ,ſingulorum drachmæ quatuor: ſpodii, ſeminis acuti rumicis,ſeminis roſarum rubrarum, florum ſylueſtris Punici,baccarum myrti,coriandri ſicci & torrefacti,amyli toſti, ſingulorum drachmas tres:acaciæ,ſucci hypocyſtidis,corallii vſti, cornuceruini cremati, cineris maiorum cochlearũ crematarũ,ſingulorũ drachmæ duæ:rhois Syriaci duella,tragacãthæ candidæ, ſuccini, ſeminis althææ & maluæ, torrefactorum ſingulorum ſeſquidrachma: tuſa & incerniculo creta, cum ſucco plantaginis, vel ſanguinalis herbæ, vel alicuius conſimilis ſubige,& in paſtillos digere, qui cum aliquo adſtringente zulapio ebibantur. Alius contra conuolulí affectum è frigore cõtractum efficax: abſinthii,ſeminis apii, aniſi, tenuis cinnamomi, caſiæ duplicatæ, ſingulorum duella:myrrhæ rubræ,ſpicæ Indicæ,fibrinorum teſtium,ſingulorum ſextula:piperis longi,opii,croci,ſingulorum drachma. Tunde & cribra, & cum ſucco fœniculi aut apii ſubige. Alius arquato opem fert,iecur & lienem obſtructionibus vindicat: hieræ amaræ, abſinthii,ſucci eupatorii, ſingulorum ſicilicus: foliorũ roſarum, ſpodii, iunci odorati,aſari, folii Indici,ſingulorum drachma:lachæ repurgatæ,rhei Indici,vtriuſque drachma.contuſa & cribrata cum ſucco intuborum paſtillos conformato. Alius aduerſus ſanguinem aut cum lotio excernentes, aut ſputo reddentes, & vlcus: ſeminum cucumerum,& portulacæ ſpodii, ſucci dulcis radiculæ,ſingulorum ſextulæ quatuor:ſeminis lactucæ, & althææ,roſarum,amyli,tracaganthæ,& ſeminis papaueris,ſingulorum duella:nerii, ſeminis cotoneorum, & acuti rumicis,ſingulorum duella: luti Armeniaci, acaciæ,vtriuſque ſextula,croci ſcriptula duo.tuſa & cribro excuſſa cum muccagine pſyllii fermentantur. Alius cõtra Diabeten:roſarum,ſpodii,gũmi torrefacti, ſingulorum ſicilicus:ſantali cãdidi,& rubri,ſucci dulcis radiculæ,tragacanthæ,ſeminis portulacæ,pſyllii toſti,ſingulorum duella ſcriptula duo:acaciæ, florũ ſylueſtris Punici, amyli torrefacti, ſeminum cucumerum, ſingulorum ſextula ſcriptula duo:caphuræ ſiliqua, ſeminum roſarum & althææ,granorum cotoneorum,ſucci hypocyſtidis, rhois culinarii, ſanguinis draconis, ſeminis plantaginis, rhei Indici, ſingulorum ſicilicus. tuſa & cribrata cum ſtillatitio roſarum liquore fermentantur,& cum adſtringente quopiã zulapio dãtur bibẽda.

Alius ad vrinæ ſtillicidium quod ex veſicæ laxitate & humiditate accidit. Accipit glandium, iunci quadrati, thuris, ſingulorum partem: tuſis cribratiſque aliquid ſaccharis quoque adiice,& inde æger ſummo mane bibat duellam. Alius aduerſus vrinæ præter voluntatem fluentis copiam, capit rutam ſiccam, quæ tuſa & cribrata cum melle ſubigitur, & bibenda præbetur.

Paſtillus amarus ſtomachicis, iecinoroſis, lienoſis, & arquato laborantibus ſalutaris:ſeminis apii, aſari,abſinthii,aniſi,amygdalarum amararum,ſingulorum vncia.

Alius è ſeminibus qui iis auxilio eſt quos aſſidua deſtillatio infeſtat & laceſſit, & defluxus ad ventriculum decumbit, cibum euomunt:item cœliacis & inteſtinorum difficultate affectis,cum vino auſtero: ac ſanguinē expuentibus cum poſca:datur quoque fœminis quarum vterus fluxione tentatur, cum decocto apii:quinetiam ſomnum conciliat ſi cum oui luteo fronti illinatur.Lacrymæ papaueris, triens, aniſi libra, ſeminis apii & fœniculi,vtriuſque libra,ammi ſelibra,herbæ apollinaris ſelibra. Alius è corallio ad ſanguinem expuentes,cœliacos,cibum faſtidientes, inteſtinorum difficultate laborantes efficax. Corallii, terræ ſamiæ, quæ ἀστὴρ nuncupatur,florum ſylueſtris punici, ſucci hypocyſtidis,acaciæ,myrrhæ,rhei Pontici,dauci Cretenſis, vuarum acerbarum ſucci, tragachāthæ, ſingulorum vncia, rhois Syriaci quadrās,radicis ſymphyti,radiculæ dulcis Lēnii ſigilli,amyli,ſingulorū ſextula ſcriptula duo:gummi,opii,aluminis ſciſſilis,ſpinæ Ægyptiæ,fructuū ſingulorū ſemuncia:excipe ſucco plātaginis,& vino auſtero.

Paſtillus è veſicaria ad renum & veſicæ exulcerationes,ſanguinem lotio excernentes, mucoſa ſtrigmenta reddentes,& vehementem dolorem experiētes. Huius paſtilli drachmæ pondus præbetur febri non correptis è vino dulci aut ſapa: febrientibus verò cum vino bene diluto. Lacrymæ papaueris,ſeminis cucumis,ſeminis apii,herbæ apollinaris,fœniculi,veſicariæ, ſingulorum quadrans,amygdalarum triens, croci ſextans,vini dulcis quantum ad fermentationem ſatis eſt. Alius aſter dolores lenit, omnem fluxionem cohibet, dolorem inteſtinorum omnem mitigat,deſtillationes, veſicæ vitia ſiſtit,vteri ſtrangulatus,profluuium muliebre, defluxum ventriculo nocentem,inteſtinorum difficultatem,ſanguinis reiectionem ac vomitum ſanat. Croci oboli terni, herbæ apollinaris ſeminis drachmæ quatuor,ſeminis apii drachmæ ſex:aniſi,ſtyracis, dauci ſeminis, ſingulorum ſicilicus, croci, lacrymæ papaueris, vtriuſque drachmæ tres,caſtorii, myrrhæ,vtriuſque ſicilicus(nonnulli mandragoræ quoque ſucci drachmas quatuor, & Xenocrates piperis candidi drachmas ſex, adiiciunt,) ex aqua in paſtillos efformato trium obolorum pondere,& ex aqua potādos dato.Cæterùm paſtillorum tractationi hîc finis imponatur. Potes autem ex iam dictis ſumpta occaſione,ipſe tuo ingenio alios cōdere,ac de iis quos alii compoſuerunt iudicium ferre, ac cuinam vitio accōmodentur diſcernere: quare nunc de antidotis verba faciamus.

DE ANTIDOTIS, CAP. VI.

DE theriace(vt quæ inter omnia antidota ob multiplicem ſuū vſum primas obtineat)primùm diſſeremus,deinde de reliquis quoque agemus. Verùm nō omnia eadē menſura,neque cum iiſdē liquoribus præbētur.Siquidē in exitialibus venenis, aut ferarū virus eiaculantium ictibus,nucis Ponticæ magnitudine cum vino datur:inueteratis capitis doloribus, vertigini,auditus difficultati,oculorum hebetudini, & guſtus inſtrumento imbecillo ac languido,medetur: comitialibus item ſuſpurioſis,& recta ceruice reſpirantibus, ex aqua mulſa pota opitulatur: quippe humores lentos incîdit, attenuat,& eductu faciles reddit:recenti quoque & vetuſtæ tuſſi,& quibus thorax aut latus dolet, ſi febri carent, ex vino mulſo auxilio eſt: ſin febriant, ex aqua mulſa. Conuenit & excreantibus ſanguinem, ſiue is à thorace ſiue pulmone reiectetur: & dum recens eſt eductio,ex poſca:at ſi vetuſta fuerit,ex aqua in qua ſymphyti radix eſt decocta, mane & veſperi propinatur: itidem ſi ventriculus affligit, & venter ægrè cōcoquit, imbecillúſque eſt,& quibus ventriculus inflatione tentatur, inteſtina torſionibus corripiuntur, aut vetuſtus dolor laxum inteſtinum agitat, aut conuolutulus malè habet,iis nuculæ Ponticæ magnitudine ex aqua calida præbetur. Cholera quoque laborantibus & cœliacis, & ſyncopen cardiacam patientibus, eodem modo datur. Tinearum genus omne mirū in modum exigit,ex ſucco mentæ data: iecoris affectiones & arquatum generoſè curat,febris expertibus ex mulſo: febrientibus verò ex vino diluto potata. Liquat & lienes ſcirrho induratos,ſordem eorum abſumens ſi ex aceto mulſo exhibeatur: calculos in renibus comminuit, ex apii aut petroſelini,vel dauci, aut aniſi, aut alterius ſimilis decocto.Vrinæ difficultatem & veſicæ exulcerationes, ſi ex ſapa vel paſſo minimè febricitantibus propinetur, interdum perſanat.Datur quinetiam in omni vetuſto febrium horrore,& præcipuè quartanæ, ſiquis ea ex arte vtatur,nempe poſt declinationem, & vomitiones quæ à cœna prouocantur.Aqua quoque inter cutē laborantibus,potiſſimum ei generi quod ἀνὰ σάρκα appellant, ex ſecuridacæ decocto & conſimilibus propinatur, & elephantia conflictatis ſæpenumero efficax eſſe ſolet. ſæpe quoque membrorum reſolutiones potū ſanat,fœminis pota purgationes menſtruas ciet, mortuos partus expellit, ex paſſo aut aqua mulſa, in qua antea ruta decocta fuerit, aut dictamnum,fabæ magnitudine aſſumpta: ex pedibus laborantibus, & quorum defluxio artus omnes tentat, poſtquam ſe morbi vigor inclinauit,prodeſt,ſi non ſemel tantùm, ſed ſæpius drachmæ pondere bibatur. Eius autem præbendi modus ſit pro ægrotantis viribus ac temperatura. Cæterùm non corpori modò(ceu diximus),ſed ægritudinibus quoque animi medetur: proinde medicamentum hoc varias, quas atra bilis concitat,imaginationes, ſi aſſiduè exhibeatur,tollit, quippe quod è vaſis ac liene atram bilem ebibat ac exhauriat: quemadmodum & ferarum ictus, & aquæ pauorem (peſſimum omnium affectum,)ſi iugiter exhibeatur,ſæpenumero ſuſtulit: atque in peſtifera conſtitutione obſtat quominus aduenæ labe ac lue corripiantur. Iis quoque qui hyeme iter faciunt prodeſt aſſumere,veluti bonum viſcerum indumentum, & quòd ſui multum calorem eis impertire poteſt. Cæterùm præbere conuenit, quando is qui ſumit minimè cruditate laborat,neque cibis refertus eſt, bibátque ieiunus. Æſtate aut in ætatis vigore, vel nimio calore, haudquaquam,niſi periculum metuatur,dari debet:verùm quibus ætas iam inclinat, multum eius, idque ſæpius,non ex aqua tantùm,ſed ex vino etiam, drachmæ pondere ſumere conuenit. Pueri ab eius vſu omnino ſunt coercendi: longè enim medicamenti magnitudo illorum vires exuperat,corpúſque promptè diſſoluit, & inſitum ſpiritum leui negotio extinguit. Medicamentum hoc primùm ab Andromacho principe Neronis medico, concinnatum fuit, atque ei verſibus Heroicis deſcriptum ac explicatū dicauit:verùm Galenus ipſum in meliorem formam commutauit.Eſt autem eius compoſitio huiuſcemodi:paſtilli ſcyllini triens,paſtilli theriaci ſextans,hedychroi ſpiſſamenti ſextans: cinnamomi,piperis communis, lacrymæ papaueris, ſingulorum ſextans:roſarum,ſcordii Cretenſis,ſeminis napi,(quam βουνιάδα vocant Græci,)iridis Illyricæ,agarici Pontici, ſucci dulcis radiculæ,ſingulorum vncia:zingiberis,myrrhæ, croci, radicis quinquefolii, rhei Pontici, nepetæ, marrubii,petroſelini, ſtœchadis,coſti,piperis cādidi,piperis lōgi,dictamni,iunci odorati,thuris,terebinthinæ, caſiæ,ſpicæ nardi,ſingulorum ſemuncia: polii,ſtyracis, ſeminis apii, ſeſelis Maſſilienſis,thlaſpis, ammis,triſſaginis,aiugæ,malabathri,ſucci hypocyſtidis, nardi Celticæ,mei Athamantici,aniſi, ſeminis fœniculi, Lemnii ſigilli,chalcitis,amomi,acori,fructus balſami,phu Pontici,hyperici,acaciæ,ſucci galbani,gummi,cardamomi, ſingulorum duella:bituminis, dauci Cretenſis, ſagapeni, opopanacis, caſtorii, centaurii tenuis, ariſtolochiæ, ſingulorum ſextula:opobalſami vncia,mellis Attici,vinique odorati & optimi, quantum ad ſuccos & lacrymas ſatis ſit. Hedychroi cōpoſitio.Mari,aſari,amaraci,

aſpalathi, iunci odorati, croci, calami aromatici, phu Pontici, caſiæ, folii Indici, ſingulorum duella: xylobalſami, opobalſami, cinnamomi, coſti, ſingulorum ſemuncia: myrrhæ, foliorum malabathri, ſpicæ nardi, ſingulorum ſextula, amomi duella, maſtiches ſextula, vini odorati quod ſufficiat. Andromachus croci & caſiæ, vtriuſque vnciam ſcriptis mandauit. Porro de theriaces parandæ ratione, ſapientiſſimus Galenus inquit, Diximus etiam antea eum qui medicamentum ſemel confici viderit, non amplius opus habiturum vt iterum aut tertiò cōſpiciat. Verùm vt optima in ſingulis medicamenti generibus diſcernat, non ſemel, biſve, aut ter, ſed perquam ſæpe ſpectaſſe conuenit quæ in vnaquaque regione naſci creduntur præſtantiſſima. Itaque nunc omnia paucis & ſummatim perſtringam. Radices quæ vſui accommodantur, corticem intētum, non rugoſum, neque macrum obtinere oportet: id enim bonæ radicis indiciū habetur. Fructus cum ſuis ſurculis, germinibúſque nuncupatis, & florentes ac vberes, & multos vnà cum ſuis inuolucris eſſe debet. Semina perinde ac radices eligantur vegeta, quod ex corticis intenſione cognoſcetur. Lacrymas & ſuccos, neque vetuſtate, neque tempore languida eſſe cōuenit, quæve ſuas qualitates, quas odor guſtúſque diſcernet, habeant euanidas. Fructus itaque cum germinibus, & floribus ac foliis, eorúmque caliculis & inuolucris in theriacen coniiciūtur: herbæ verò inſequentes, ſcordium, nepeta, marrubium, ſtœchas, dictamnum, polium, triſſago, aiuga, hypericum, & centaurium: radices adhæc zingiberis, iridis, rhei, quinquefolii, coſti, nardi Indicæ, nardi Celticæ, gentianæ, mei, acori, phu, ariſtolochiæ tenuis: ſemina item hæc immittuntur napi, petroſelini, thlaſpis, ameos, aniſi, fœniculi, cardamomi, dauci. Hæc igitur tria genera in Ægyptias pilas demitti debent, quandoquidem duriſſimæ ſunt, vt nihil ſuæ ſubſtantiæ inter tundendum contuſis affricent. Adduntur quoque vnà cum his paſtilli ſcyllini, paſtilli theriaci, hedychroi ſpiſſamētū, piper nigrum, candidum & longum, roſæ ſiccæ, adhæc agaricum, & crocus, ſi ſuccus fuerit, & qui nominatur iunci odorati flos, ſigillum Lemnium, chalcitis toſta, amomum, cinnamomum, fiſtula caſiæ, balſami item fructus, & acacia, niſi mollis fuerit & liquida, caſtorium quoque & bitumen. Porro myrrha & crocus vino macerata læuigentur, ſiquidem tutius videbitur cum natura liquidum non cōtundere. Omnes ſucci & lacrymæ vino macerentur, vt diſſoluantur, & ad læuigandum reddantur idoneæ, vt ſagapeni, opopanacis, papaueris, (quod & μηκώνιον & ὄπιον Græci nuncupant) acacia, quoties liquida vndique contumax eſſe videbitur, ſuccus hypocyſtidis, & dulcis radiculæ. At thlaſpi, & rapi ſatiui ſemen in prima compoſitione, vt maiores meos parare videbam, ipſe quoque vnà cum contundendis in pilam coniiciebam: deinde aliquando conſpicatus ventri pilæ interno ob ſuum lentorem adhæreſcere, vbi in mortario antea contriuiſſem, putaui vinum eis ſuperfundendum eſſe, donec tota planè diſſoluerentur: atque ita terenda, poſthæc vino priuatim madefactis, ac in læuorem redactis commiſcenda. Thus quoque ſigillatim leuiter in mortario per ſe læuigare, ne dilatetur, præſtat: poſtea vbi incerniculo excuſſeris, ad manus paratum habere: quò, ſi ita libet, iis quæ ex vino læuigata ſunt aſpergas. Gummi verò in vino macerari poteſt, idémque tum priuatim, tum cum thure in læuorem redigi. Proinde hæc omnia quo dixi modo præparari debēt: alia in mortario cum vino læuigata, quædam increta, & arida in puluerem comminuta. Eo porro tempore quo omnia in vnitatem coire debent, liqueſcant in vaſe duplici, primùm reſina, mox ſtyrax & galbanū, antea in pila confracta contuſáque piſtillis aut vectibus ferreis, inſtillato pauciſſimo melle crudo: poſthæc digitis noſtris dilatata, reſina in melle liquefacta excipiantur, atque ita denuo operculo vaſi impoſito reſoluantur. Satius enim eſt mel ſimulatque hæc fuerint iniecta, minimè agitare, ſed operculato vaſe quod aquæ inſiſtit, coctionē moliri. His verò liquefactis, arida iis quæ ex vino trita fuerint indātur, ac ad iuſtam vſque craſſitiē permiſceātur. Itaque paulatim liquefacta tepida iis quæ ſunt in mortario affundātur, ſic vt ab homine robuſto, magno cochleari in vnum cogātur: vbi probè in vnitatem coierint, & quod his cōſtat iam craſſum appareat, ſuperiniicere mel decoctum mediocriter, & nimirum deſpumatū oportet: poſthæc quæ incerniculo fuêre excuſſa, deinde mel rurſus addere, mox liquefacta tepida iam miſcere, atque omnia in ampla pila, magno cochleari, adiectis quæ ex aridis etiamnum ſuperſūt & melle, ſtrenuè conterere. Et quādo à cochleari omnia in vnum corpus fuerint coacta, tunc in pilam cōiicere, ac vectibus ferreis ad amuſſim repurgatis, nequid hæreat rubiginis, aſſiduè tundere, illitis opobalſamo vectibus, ſi quidem à tenaci medicamenti lentore detinentur, vt haud facilè à tundētibus attollātur. Quare vt prōptè negocium peragatur, vectis extrema continuo opobalſamo inungenda ſunt, in hoc ipſum quicquid eſt eius ſucci impendens ac abſumens. Præſtat autem in ſole tundere, ita nanque citius cuncta in vnum coaleſcunt. Quúmque id negocium obiuimus, pilam, quæ medicamentum in ſe continet, contegere oportet, & poſt quatuor aut quinque dies ſimiliter in ſole tundere, atque id opus iterū atque iterum, ſex aut ſeptem dierum interiecto ſpatio, ad duos menſes, aut omnino dies xl. repetere. Atque hæc, quod quidem ad optimam medicamenti cōponendi rationē ſpectat, ſcriptis mandata ſint. Vt autem nigreſcat, (hoc enim haud ſcio quo pacto vſu receptum ſit, vt qui colorem eum non aſſequatur, riſui habeatur) obſeruandum quidem nobis eſt, non tamen ignorandum, nihil ob colorem medicamenti facultatem immutari. Verùm coloris huius fruſtratio ob chalcitin crematā, quæ flaua vel rufa euaſit, accidit: quanuis enim minimum eius imponatur, tamen colore præualet. Itaq; nequis ob hoc ipſum erroris quicquā commiſſum eſſe arbitretur, iis quæ dicturus ſum animum adhibeat. Quatuor in vniuerſum chalcitidis drachmas antidotus accipit: verùm multo copioſiorem quàm hic ſit modum aſſare cōuenit. Crudæ itaque chalcitidis drachmas nō pauciores quadraginta in ollulam coniicito, quam deinde candentibus carbonibus non operculatam impones, ac ſimulatque fuſum fuerit medicamentum, ac leuiorem & ſpumoſiorem eius portionem ſuperuehi conſpexeris, ſtatim tollere humique deponere oportet: & nequaquam (quemadmodum conſueuimus interdum, perinde vt ii faciunt qui ignem ſuſcitant) inflare ipſi conuenit, (mirum enim eſt quàm ita rufus & flauus color excellat) ſed ne ſoli quidem exponere: verùm refrigeratæ capere quod ſpumoſiſſimum inſidet, nihil habens in ſe rufi neque flaui, aut pallidi: deinde experientiæ gratia eius exiguum quiddam ſumere oportet, ac læuigatum intueri, nunquid poſt læuigationem quiſpiam ex enumeratis coloribus appareat. Quòd ſi qualem ſumpſimus perdurauerit, porraceum cinereúmve colorem referens, eius drachmas quatuor adiicere conuenit: tale ſi quidem exiguum ex tam copioſo combuſto reperies. Itaque quæ ad antidoti huius compoſitionem & apparatum neceſſaria ſunt, omnia iam ſunt expoſita. Porro panes ſcillinos hac ratione paramus. Scillam recentem non admodum magnam oblinere oportet, non vt nonnulli luto, (ſordidum enim hoc mihi videtur) ſed pulte ex tritico (facilè enim aſſatur tenuiſſima, vt inter aſſandum ipſa quoq; nōnihil huius participet:) poſthæc dū probè in furno, aut cacabis, aut clibanis in quibus panes aſſantur, coquitur, mentem adhibeto inter aſſandum, vt æqualis fiat aſſatio: deinde ſumptas interiores eius partes tenerrimas diligenter læuigare oportet: atque admixtis erui farinæ optimæ ac recentiſſimæ æquis portionibus omnia ſimul terere, & in paſtillos mediocres cogere, qui in vmbra repoſiti, ad vſum aſſeruentur. Theriaci paſtilli hoc pacto concinnantur: nempe viperæ pro totius compoſitionis quantitate aſſumuntur, quas non quouis tempore, ſed potiſſimum vere ineunte fueris venatus, quando relictis latebris foras in loca aprica progrediuntur, nec iam venenum vſqueadeo noxiū poſſidēt. Sint autem animalia in primis mobilia,

ſubflaua,quæque ſummopere collum extendant, ocu- A
lis ſubrubris & impudentibus,ferocique aſpectu, capi-
tibus latioribus, toto corpore ac ventre ſinuoſiore:
quibus meatus ſit prope extremam caudam, & caudam
non habeant circumuolutam, ſed potius intortam, &
quæ quieto gradu ſerpat: fœmina enim à mare hac no-
ta diſſidet, & quòd caninos dentes plures duobus ob-
tineat. Itaque vbi eo tempore ceperis, prius capita &
caudæ in tantum ſunt amputanda vt abſciſſionis men-
ſura quatuor ſit digitorum. Verùm inter amputandum
partes illæ ſedulò (ita quidem moneo) ſunt inſpicien- B
dæ,num poſt abſciſſionem exangues & immobiles,pe-
nitúſque emortuæ appareant: nam ſi eiuſmodi repe-
riantur, feras ac ad medicamenti miſturã inutiles arbi-
trator.Sin in truncatis partibus, motum etiamnũ quen
dam reliquum eſſe, & cruorem aliquantiſper ſeruare
poſſe conſpexeris, eæ tanquam optimæ antidoti com-
poſitioni ſunt immiſcendæ. Adhæc tota cutis ad amuſ-
ſim eſt deglubenda, & adeps ceu inutilis detrahendus,
ſimúlque interanea omnia:poſtea eas in vas aliquod fi-
ctile, vel lebetem bene nitidum & exterſum coniicere C
conuenit, ac carbonibus pulchrè accẽſis, ne in coctura
fumum nidorémque redoleant,ſuperimponere. Deco-
quantur autem in fontana,in quam ſal recens,& anethi
ſicci ramuli mediocres coniiciantur. Atque vbi carnes
bene fuerint coctæ,(cocturæ autem modus ſit quando
ipſæ à ſpina ſeparantur,) tum depoſito ab igne lebete,
ſpinas accuratè ſecerne, ne qua clam te carnibus inhæ-
reat. Ac poſtquam ita carnes repurgaueris,eáſque triue
ris, panis quammaximè puri ex puriſſima ſimilagine
confecti, quod paſtillis formandis ſatis ſit admiſce, & D
in panificia (vt Andromachus quoque cenſet) redige:
(nam Magnus & Democrates, pares carnium & panis
portiones miſceri iubent, ſicque eas vnà cum pane de-
terunt)deinde affuſo iuſculi quod ſatis eſt, in medio-
cres paſtillos digerito,& inter efformandum pauxillum
opobalſami adiicito,ac in vmbra reponẽs,eos ad totius
medicamẽti compoſitionem aſſeruato. Habes iam the-
riaci antidoti rationem accuratè tibi explicatã. Porro
tibi hæc ob oculos habenti,reliqua quoque antidota va
riis miſturis conſtantia nouiſſe, ac concinnare confor- E
maréque licet. Deinceps de cæteris differemus, quæ à
variis veteribus ac recentioribus,tùm Græcis, tum Bar
baris condita fuerunt.Cæterùm nequaquam omnia ex-
ponemus, (ſiquidem in immodicam molem liber ex-
creſceret)ſed quæ horum mihi notiora, aut vtiliora, &
ad plures vſus accommodatiora videbũtur.Proponam
& ex iis quæ in pauciores vſus veniunt,quæ decet,quòd
rectius affectibus,quibus opem fronte pollicentur,ſuc-
currunt: nam quorum multiplex eſt vſus, quòd multa
promittant, ſuam quoque facultatem multifariam diſ- F
tribuunt: quamobrem veriſimile eſt ea haudquaquam
eodẽ modo in omnibus ægritudinibus agere ac polle-
re. Eſdræ antidotum,ex eo ad venenatorum ictus fa-
bæ magnitudine in vino datur,ac eunti dormitum de-
morſus locus delinitur, & periculo vacabit: aduerſus
eos qui lethale quippiã ſumpſerunt,ante póſtque vomi
tionem exhibetur Ponticæ nucis magnitudine,mane &
cubitum concedentibus ex vino:aſſumptum verò antea
noxam veneni præripit: ad capitis dolorem, aliquid e-
ius ſapa diſſolutum fronti illinitur. Præbetur quoque G
bibendum in cubili,phaſeli magnitudine, exigua aqua
aut ſapa reſolutum: ad furore percitos, ſub ſomno da-
tur fabæ magnitudine, ſapa contemperatum: ipſóque
diſſoluto,frons & ſuperciliorum media ſpatia, ac naſus
exterius totus,inſtante ſomno,oblinito:ſomnum enim
conciliat,eodem modo ad vetuſtos oculorum defluxus
ſapa diſſolutum, fronti ad ſupercilia vſque inducitur:
ad molarem croſum,dentéſque dolentes, ſapa dilutum
calfactúmque præbetur ore continendum, atque eue-
ſtigiò dolor ſedatur. Contra tuſſim diuturnámque re- H
ſpirationis difficultatem,datur nucis Ponticæ magnitu
dine, cum ſapa quæ aqua ſit diluta: in febribus autem
cum mulſa diebus ſeptem, dum cubitum itur. Cruenta
expuẽtibus,tabidis,& abſceſſum internũ obtinentibus,
exhibetur ex ſapa exigua,quæ modica,frigida,tẽperatã

A ſit,fabæ magnitudine:datur autem pluribus diebus ma
ne, & in cubili: aduerſus ſtomachi vetuſtos dolores cũ
refrigeratione præbetur fabæ magnitudine cum ſapa:
ſi febris adſit,cum melle: in ſingultu ob copiam enato,
inter frigora datur fabæ magnitudine cum condito:
contra duritias,ex mulſa:lieni laboranti,ex aceto,vel a-
ceto mulſo, ſed tumentes partes antidoto oblinantur.
Calculoſis ex ſapa exhibetur: vrinæ difficultati, ex de-
cocto apii,aut petroſelini,aut alteri⁹ eius generis. Ad-
uerſus alui profluuium ac cœliacas affectiones, inteſti-
B norúmque difficultatem,datur nucis Ponticæ magnitu
dine mane & veſperi,ex vino: in febrientibus verò, ex
aceto mulſo aquoſo: in podagra, fabæ magnitudine ex
aqua mulſa,ipſóque ſapa diſſoluto, laborãtes partes li-
niuntur. Iſchiadicis, & quorum reliquos articulos flu-
xio infeſtat,ipſum cum vnguento quopiam,puta gleu-
cino, aut irino vel ſicyonio oblinitur: elephantia cor-
reptis, auellanæ nucis magnitudine, bis die datur ex
aqua mulſa, eóque vino reſoluto, totum corpus in
ſole nouem dies inungitur: quippe ſquamulæ deci-
C dunt, ipſáque corporis concretio renouatur. Fœminis
quæ difficulter partum enituntur, imus venter ſubli-
nitur, & facilè parient. Aduerſum vlcera maligna &
vetuſta quæ in ſumma cute erumpunt, linteo inductum
imponitur,vel fiſtula immittitur,ac perſanabũtur. Ac-
cipit maméræ vnciam,amomi ſextantem, iunci odora-
ti ſemunciam,pyrethri duellam,croci vnciam, myrrhæ
ſemunciam,ſtyracis ſemunciam ſcriptula duo,petroſe-
lini ſextulam, tragacanthæ vnciam, ſucci hypocyſti-
dis ſemunciam, iridis ſemunciam ſcriptula duo, ſe-
D minis fœniculi vnciam, dauci ſeminis ſextulam, ſemi-
nis papaueris vnciam, ſpicæ ſemunciam ſcriptula duo,
foliorum rutæ ſextulam, caſiæ ſeſquunciam, ameos
ſextulam, coſti ſeſquiſextulam, cardamomi duellam,
lacrymæ papaueris ſeſquunciam, euphorbii duellam,
piperis ſeſquunciam, roſarum ſemunciam, opopana-
cis duellam, mei ſemunciam, paſtillorum è lacha ſex-
tulas quatuor,croci Lycii ſemunciam,caryophyllorum
ſcriptula duo, aniſi duellam, ammoniaci ſemunciam,
rhei ſemunciam, foliorum citri, gith, herbæ amaræ,
E (πικρίδα vocant Græci) ſingulorum duellam, terræ
cimoliæ ſemunciam, ſulphuris ignem non experti duel
lam,caſtorii,ſinonis,vtriuſque ſextulam,hedichroi ſpiſ
ſamenti ſemunciam, ocimi ſeminis ſextulam, lapidis
iaſpidis duellam,ventris mergi duellam,artemiſiæ, fo-
liorũ rhododaphnæ,cinnamomi,ſeminis anethi, ſingu
lorum ſextulam, bdellii ſemunciam, rhois Syriaci ſeſ-
quunciam, aſari ſextulam, lapidis hæmatitis vnciam,
thuris ſemunciam,intubi erratici ſeſquiſextulam,teſtæ
ſepiæ duellam, corallii ſeſquunciam, iuniperi maioris
F baccarum duellam,ſanguinis draconis vnciam,cinaba-
ris,gentianæ,vtriuſque ſemunciam,peucedani,ſeminis
apii, vtriuſque ſeſquunciam, piperis candidi ſemun-
ciam,maceris ſextantem, hermodactyli ſextantem,ari-
ſtolochiæ longæ,Lybiſtici,vtriuſque vnciã, mellis mo-
dus qui ſatis ſit: lacrymæ vino bono & odorato mace-
rantur. Antidotũ è pæônia prodeſt deſtillationibus à
capite,aut tuſſi,& puris reiectionibus, tabidis, pulmo-
nis laterúmque inflammationibus: nam ſupra omnem
opinionem thoracem deſtillationum exulcerationum-
G que periculis vindicat,etiamſi ſanguis reiiciatur.Exhi-
bitionis modus,ſiliquæ tres,ieiuno ex calida:datur ta-
men ſæpenumero appetente ſomno: angina laboranti-
bus vino mulſo dilutum aſſiduè exhibetur gargarizan-
dum,pennáque ex melle illinitur. Præbetur & in inte-
ſtini laxioris doloribus, ac renum inflammationibus,
vrinæque difficultate, quam obſtructio excitauit, cum
aliquo ex iis quæ vrinam prouocãt, cuiuſmodi eſt apii,
aut adianti,aut dauci decoctum.Datur & in lõgis febri-
bus,vt quartanis & quotidianis,duas horas ante acceſ-
H ſionis initia,& mirum in modum,coctione in vrina ap-
parente, opitulatur. Valet & aduerſus omnes peſti-
lentes morbos, quique populatim graſſantur, cæli vi-
tio enatos,ſi inter initia valetudinis conſeruandæ gra-
tia exhibeatur, ſomnum quoque conciliat. Amomi,
croci,ſpicæ nardi, coſti, opii, caſiæ, thuris, ſingulorum

vncia : radicis ſeminis pæoniæ,piperis communis,rhei, A
apollinaris herbæ,myrrhæ,pyrethri,ſingulorum ſextu-
læ tres ſcriptula duo : piperis longi,piperis candidi,fo-
lii, euphorbii, nepetæ, ſingulorum ſemuncia: caſtorii,
petroſelini,vtriuſque ſextans,mellis quantum ſatis eſt.

Antidotum è ſulphure valet ad ſtomachũ refrigera-
tum,ructúſque acidos,quartanam,reſolutos, iecinoro-
ſos,duabus horis ante acceſſionem cum poſca aquoſio-
re. Cæterùm æger excrementis vacuus eſſe, & proba
cõcoctio in vrinis apparere debet:ſulphuris viui, carda
momi, ſtyracis,herbæ apollinaris,rutæ,myrrhæ, ſingu- B
lorum ſextulæ octo,coſti ſextulæ decem, caſiæ ſextans,
Libyſtici vncia , croci , piperis, vtriuſque ſextulæ qua-
tuor, mellis modus qui ſufficiat. Antidotum è tribus
piperibus aduerſus ſtomachi perfrictiones,ructum aci-
dum,quartanã,iecinoroſos,inflationes & tuſſim: exhi-
betur auellanæ nucis magnitudine: piperis communis,
piperis candidi,piperis longi,ſingulorum bes,zingibe-
ris,thymi,aniſi,ſeminis lini,ſingulorum ſextans,mellis
quod ſatis faciet. Antidotum dictũ ſanitas contra ve
nena exitialia valet:prodeſt & coſtarum inflãmationi- C
bus, iecinoroſis, cardiacis, pulmonis inflãmationibus,
ſuſpirioſis,tuſſiẽtibus,inteſtinorum difficultati, tenuio
ris inteſtini inflammationibus,ſtomachicis, oculis lip-
pientibus,angina vexatis : omnis adhæc faſcini amule-
tum eſt,& laruas dæmoniáque amolitur. Qui quotidie
lentis magnitudine ipſum aſſumunt,haudquaquam to-
to vitæ curriculo morbo corripientur. Bibat qui febre
caret ex vino,& febricitans ex bene diluto. Capit ſylue
ſtris rutæ ſextulam, piperis, marrubii, vtriuſque ſextu-
las tres ſcriptula duo,myrrhæ ſextulam: croci, iunci o- D
dorati, piperis candidi, ſpicæ nardi, coſti, cinnamomi,
nardi Celticæ,aiugæ,ſtœchadis, opopanacis, gentianæ,
cardamomi,galbani, euphorbii, mandragoræ, ammo-
niaci,eryngii,roſarum, (in aliis Libyſtici,) ſingulorum
ſemunciam : ſtyracis, fructus balſami, dauci Cretenſis,
eupatorii,κοκκύσπερμα,ſeminis fœniculi, ſeminis trifolii,
polii,terebinthinæ, ſingulorum ſextulas quatuor, her-
bæ apollinaris duellam, lacrymæ papaueris ſeſquun-
ciam,mellis quod ſufficiet. Antidotum Philonis pol-
let contra colicos dolores, pleuriticos, omnémque E
inteſtinorum cruciatum, & ſomnum cit : datur cum
ſucco hypocyſtidis & vini pauxillo ſtomachicis, fa-
bæ magnitudine : aqua inter cutem laborantibus, ex
poſca:nauſea vexatis,& quibus ſtomachus mordicatur,
decocto thymi aut pulegii dilutum,nucis Ponticæ ma-
gnitudine: difficultate reſpirationis laborantibus, &
ſuſpirioſis, ex aceto ſcillitico, nucis magnitudine: ta-
bidis & tuſſientibus cum ſucco ptiſſanæ: ſanguinem
reiectantibus, ex poſca:tuſſi ſiccæ, ex aqua mulſa. Ad
lienem verò, manuales ramorum capparis faſcicu- F
los in acetum aquámque coniectos coquito, & cum
decocto propinato: ad dentium dolorem, dolentem
obline: & ad mobiles, ipſum tere, atque cum vino ad-
ſtringente collue, & firmabuntur. Accipit croci dra-
chmas quinque, ſpicæ nardi, euphorbii, pyrethri, her-
bæ apollinaris, ſingulorum ſicilicum, opii drachmas
decem,piperis candidi drachmas viginti, mellis quan-
tum ſufficit. Antidotum è marrubio prodeſt tuſſi-
culoſis, & pituitoſioribus affectionibus : hyſſopi li-
bram, iridis, dulcis radiculæ, nepetæ, ſaluiæ, cotoneo- G
rum, nucis tedæ, ſingulorum ſelibram, ſcillæ trien-
tem, pulegii quadrantem, enulæ Campanæ,marrubii,
vtriuſque trientem, fœnigræci vnciam, ficuum pin-
guium libram, mellis quod ſatis eſt. Antidotum ex
eruo, tuſſi medendo, expurgandóque aptum: traga-
canthæ, ſtyracis, terebinthinæ, thuris dulcis radiculæ,
croci, aniſi, iridis, amygdalarum amararum, erui, nu-
cis pineæ, hyſſopi, ſingulorum quadrans: piperis ſeſ-
quuncia, mellis quantum ſatis facit. Antidotum è
moſcho valet ad omnem mali habitus affectionem, H
prodeſt iecinoroſis, lienoſis, ſtomachicis, habitum vt
cibum admittat ſummè roborat, corporis quoque na-
tiuum calorem exſuſcitat:ſampſuchi, corymborum thy
mi,aloes, iunci odorati, ligni balſami, ſagapeni, aſari,
caryophyllorum, caſiæ, coſti, rhei, zingiberis, pulegii,
cinnamomi, Libyſtici, ſeminis apii, petroſelini, dauci,
moſchi, ſingulorum vncia, mellis quantum ſatis eſt.
Ex nepeta auxiliatur iis qui cibum reſpuunt, difficulter
reſpirantibus, ſtomacho perfrigerato & qui ſtatim in-
flatione infeſtatur,cum vino manè aſſumptũ:ſi verò re
nuat cum vino, ſiccum nucis auellanæ magnitudine e-
datur:piperis ſelibra,nepetæ,pulegii, petroſelini,ſingu
lorum ſeſquuncia,ſeminis apii vncia,Libyſtici ſextans,
ſeſelis vncia,thymi ſemuncia,mellis quantum ſatis eſt.

Antidotum Dioſpolitæ,ad tardam concoctionem,&
ventriculi perfrictionem:piperis,cumini, zingiberis,ru
tæ,nitri, ſingulorum libra, mellis quod ſatis facit : cu-
minum pridie quàm componatur, in aceto acerrimo
macerari debet:quo verò tempore conficitur,in fictili-
bus ignitis torreri,deinde teri. Ex hermodactylo, po-
dagricis & arthriticis, vt quod ſuccos crudos ex alto
detrahit,prodeſt:hermodactyli,galangæ,pyrethri,zin-
giberis,zaduaris,aniſi,gentianæ,ariſtolochiæ, ſingulo-
rum quadrans, mellis ſufficiens modus. Antidotus è
ſcinco, Mithridatis Eupatoris, valet ad exitioſa medi-
camenta,& ad omnem materiam lethalem,omnémque
ictum venenatum,aduerſus inteſtinas affectiones,con-
ceptum adiuuat, menſes prouocat, emortuos fœtus
ſecundáſque hærentes excutit,febres circuitu repeten-
tes diſſoluit, reſolutis, tremulis, iis qui in deorſum &
ſcapulas conuelluntur,iſchiadicis,podagricíſque opitu
latur, & vitiis omnibus quæ ex neruorum conſortio
exoriuntur.Ratio conficiendi eſt huiuſmodi:capit ſcin
ci,ſagapeni,acori,coſti,hyperici,acaciæ,iridis,mei,gũ-
mis,ſingulorum ſicilicum:roſarum,gentianæ,cardamo
mi,ſingulorum drachmas quatuor, ſeminis papaueris
obolos duos, ſtyracis drachmas quinq; ſeſquiſcrupulũ:
polii,caſiæ,ſeſelis,bdellii,balſami, piperis candidi, ſin-
gulorum drachmæ quinque obolos duos: ſucci hypocy
ſtidis,opopanacis,myrrhæ,thuris,caſtorii, piperis lon-
gi,cyphis, reſinæ terebinthinæ, ſingulorum drachmas
ſex,nardi cyriaci, opobalſami, thlapſis, ſeminis dauci,
ſingulorum drachmas ſex,& obolos tres : croci, cinna-
momi,zingiberis,ſingulorum drachmas ſeptem & obo
los duos:ſucci dulcis radiculæ, agarici, vtriuſque dra-
chmas ſeptem & obolos tres,mellis quod ſufficit, & vi-
ni boni quod ad lacrymas diluendas ſatis eſt. Ego (ait
Galenus)ad medicamenti incrementum,gratia ſuppreſ
ſionis menſium & conceptuum, quò citra periculũ ge-
ſtentur,adiieci dictamni ſemunciam, ammoniaci,ſemi
nis ſylueſtris rutæ,vtriuſque drachmas tres,cumini Æ-
thiopici drachmas ſex, ſeminis trifolii, napi ſylueſtris,
vtriuſque ſemunciam,triſſaginis tantundem,rhei Pon-
tici drachmæ tres, lacrymæ Cyrenaicæ ſicilicum : iis
adiunctis medicamenti facultas ad multa redditur i-
donea: quippe quadrimeſtres fœtus enecat, & tri-
meſtres expellit. Antidotum Hippocratis, quo v-
ſus corona Athenis eſt donatus, fronti ex vino illi-
tum capitis dolorem mitigat, & aurium dolori pro-
deſt, ex oleo veſtium flocco iniectum, nec ſecus ore
detentum,eius dolorem ſedat.Dandũ eſt autem ex hy-
dromelite, nucis auellanæ magnitudine, tuſſientibus,
lienoſis,iecinoroſis,ſanguinem expuẽtibus, calculoſis,
laterum inflammationibus, Ægyptiæ fabæ magnitu-
dine, ex oxymelite mero, cyathis tribus, iſchiadicis,
inteſtinorum dolore vexatis,lupini magnitudine in de-
cocto pæoniæ, à prima luna vſque ad extremam : à lar-
uis dæmoniiſque occupatis, nucis Ponticæ magnitu-
dine, in lacte aſinino : quartana laborantibus ex aceto
mulſo, deſinente luna. Calami odorati, iunci odorati,
ſabinæ,ſingulorum triens:ſeminis viticis, cardamomi,
cyperi, crocomagmatis, ſingulorum quincunx, nardi
Celticæ ſelibra,aſpalathi ſeptunx, ammoniaci vncia,pi
lularum cupreſſi quadrans,roſarum triens,ladani,myr-
rhæ, thuris, ſingulorum libra, baccæ iuniperi minoris
quadraginta : hæc ſimul priuatim tundito :ſpicæ nar-
di ſelibra, coſti triens, folii bes, caſiæ ſelibra, amomi
quadrans, hæc quoque priuatim tundito: maſtiches,
triẽs,& hoc ſeorſũ in mortario teritur:ſtyracis dextans,
ſtyrax paulatim bellariis in mortario adiicitur: terebin
thinæ libræ tres,mellis Attici libræ quinq;,vini veteris

quod ad bellaria maceranda ſatis eſt, mundè & ſedulò
melle excipiens confice. Antidotum colicum mirè ef
ficax ad ileoſos, eóſque quibus alui recrementum vo-
mitione redditur in maximis doloribus. Piperis candi-
di, herbæ apollinaris, vtriuſque drachmæ quadraginta;
croci drachmæ decem: ſpicæ nardi, euphorbii, pyrethri,
ſingulorum ſicilicus, melle cocto excipitur, datur fabæ
Ægyptiæ magnitudine. Antidotus ad vrinæ difficul-
tatem, præbetur iis qui vrinam continere nequeunt,
iis qui etiam ægrè reddunt, quíque ex ilibus & renibus
laborant, ſeminis apii, æruginis raſæ, gith, ſeminis eru-
cæ, galangæ, ſinapis, herbæ apollinaris, zigiæ ſiccæ, a-
niſi, piperis candidi, nardi Indicæ, mellis quantum ſuf-
ficit ſextulæ pondere mane & veſperi exhibetur. Pa-
ſtillus Andromachi ad renum veſicæque abſceſſus: ſe-
minis apii, ſeminis cucumeris, ſeminis papaueris can-
didi, tragacanthæ, ſingulorum ſicilicus. Excipito aqua
& in paſtillos digerito, datur drachmæ pondere ex ca-
lida. Iis qui ſanguinem cum vrina reiiciunt è veſica,
aluminis ſciſſilis, tragacāthæ, vtriuſque drachma, gum-
mis oboli duo, paſſo excipitur: modò oboli duo, modò
totum præbetur. Ad expurgandam veſicam, & lapides
comminuit, & quod eſt maximi momenti ita perſanat
vt poſt ea non renaſcantur: ſeminis dauci, ſeminis cucu
meris, aniſi, ſeſelis, petroſelini, myrrhæ, ſingulorū dra-
chma: caſiæ, baccarum lauri, cinnamomi, nardi Celticæ,
ſingulorum drachma: trita excipiūtur aqua, & in paſtil
los coguntur: dantur quotidie ſinguli ieiuno ad trigin-
ta vſque dies. Antidotum vitiis renum accommoda-
tum, quod calculos quoque rumpit: nepetæ, pulegii, v-
triuſque drachmæ decem: thymi, petroſelini, vtriuſque
drachmæ viginti, Libyſtici drachmæ quatuor: nitri, ſpi-
cæ nardi, vtriuſq; drachma, mellis quod ſatis facit. An-
tidotum è lithoſpermo renum affectibus, calculoſis, vri
nam difficulter reddentibus opitulatur: lithoſpermi, ſe-
minis betonicæ, radicis calcifragæ, ſeminis petroſelini,
piperis candidi, æquales partes melle excipito. Antido
tum Procli podagricis accommodatur, pedum, coxen-
dicis, articulorum, capitis, ventriculi dolorem ſanat, v-
rinæ difficultati ſuccurrit, callos in articulis concretos
eximiè diſcutit, & lienis, iecinoris, renúmque dolori
ſubuenit: rhei Pōtici, agarici, ariſtolochiæ, ſingulorum
ſextans, phu quadrās: petroſelini, mei, vtriuſque triens:
hyperici quincunx, gentianæ ſelibra, cētaurii bes, triſſa
ginis dodrans: dantur viro ſcriptula duo, fœminæ ſcri-
ptulum vnum: hæc trita incerne, & vtere quemadmo-
dum docebimus. Menſe Ianuario, Februario, Martio ſu-
matur vnus modus, alternis diebus: Aprili duo, alternis:
Maio tres, alternis: Iunio, Iulio, Auguſto vnus, alternis:
Septembri, Octobri, Nouembri duo, alternis: Decem-
bri quatuor, alternis. victus ſit cibus boni ſucci, conco-
ctúque facilis. Pedes aqua calida ablui, & oleo inūgi cō-
uenit. Antidotus cœliacis, dyſentericis, pleuriticis,
iis qui torſiones experiuntur, ſanguinem deiicientibus,
contra collectionem interaneorum, & quibus inteſtina
erodi creduntur. Lacrymæ papaueris, florum ſylueſtris
Punicæ, gallarum, ammis, bdellii, ſingulorum ſemūcia:
tuſa cribro excute & aſſerua: exhibentur robuſto ſex-
tulæ tres, imbecillo duella: bibitur ex frigida. Anti-
dotum podagricis, articulorum doloribus infeſtatis:
hermodactyli recentis vncia: aniſi, cumini, piperis cō-
munis, croci, piperis longi, interioris partis ſeminis cni
ci, ſingulorum ſcrupuli duo, zingiberis drachmæ qua-
tuor, maſtiches ſcrupuli ſex: caſiæ drachma, moſchi ſili
quæ quatuor: dantur ſiliquæ quatuor: ſumat quis per he
bdomada ex aqua mulſa, addéque exhibitionis modo
ſcammonii ſiliquas quatuor. Antidotum incompara-
bile ad quartana laborātes, vetuſtos capitis dolores ſe-
dat, tenebricoſos vertiginis affectus, morbi comitialis
acceſſiones mitigat, peruigilias ſopit, & furorem con-
fringit, magnū oculorum dolorem mulcet, defluxioni,
dentium dolori, reſpirationis difficultati, & omni ſuſpi
rii cauſæ auxiliatur, veterem tuſſim ſedat, pulmonis la-
teriſque inflammationi ſiccæ & humidæ medetur, om-
nem pulmonis humiditatem exhaurit, ſputa tenuia in-
craſſat, eáq; ex hydromelite potū eductu facilia reddit,

A ſi ſanguis ſputo reiicitur, ex oxymelite vel poſca, aut
herbæ ſanguinalis plantaginiſve ſucco, vſque ad ſicili-
ci pondus, ſed pro laborantis viribus aliquid vel ad-
iicito vel detrahito. Stomacho præſenti eſt auxilio, ſi
quidem nimiā humiditatē adſtringit, & cibi faſtidium
leuat: ſingultum tollit, cibos ob vomitionum impetum
non retentos ſiſtit, omnem ſtomachi & vētris inflatio-
nem in ructus ſoluit, pulſatiles iecinoris dolores miti-
gat, & in arquato morbo efficax eſt. Nam vnūquodque
membrum in priſtinam naturam reſtituit, cogitabūdæ
B inſaniæ quam atra bilis genuit, turbas & tumultus le-
uat, lienis grauitatē ſubmouet, faciei colorem reuocat,
pituitā bilémque per inteſtina deducit, diſtributionis
meatus reſerat, vrinas ſecernit, & ad renes compellit,
atque inde ad veſicam protrudit, arenulis & grumis re-
nes veſicámque liberat, vrinæ difficultatem reprimit,
tenuioris craſſioriſque inteſtini morborum eſt mitigās
potio, vetus recrementum aluo ſubducit, veterē inflam
mationem diſcutit, torſiones mitigat, diſtēſionem va-
ſorum reſoluit: iis qui ore aſſumere nequeunt cum ſuc-
C co fœnigræci per aluum iniicitur, & à doloribus im-
munes tuetur. Admodum vteri calamitatibus opitula-
tur: nam & earum quæ iam enixæ ſunt dolores mulcet,
& moleſtias peruigiliorum imminuit, elationē & diſten
ſionem vteri emollit, morboſam purgationem recreat
& reficit, extrema meatuū ora dilatat, erūpentes vtero
ſanguinis profuſiones, ſi pòſt exhibetur, ſupprimit, eaſ-
démque ſi ex vino calido infundatur, ſiſtit, vocē quine-
tiam ea priuatis reddit, & neruorum collectionibus po
tu ſuccurrit. Vtendum quoque eo eſt in podagris &
D articulorum doloribus, hoc ægris opem ferre experien
tia compertum eſt, ac potiſſimum in inuaſionibus me-
dicamenti vires deprehendere licet, ſiquidem non per
os modò datum, ſed reſolutis quoque mēbris oblitum
efficax eſt: prodeſt etiam iis qui mirum in modum de
vita periclitantur. Ratio cōpoſitionis hæc eſt: myrrhæ,
ſcriptula decem & ſeptem, lacrymæ papaueris ſcrupulī
decem & octo, amomi ſcrupuli ſex, petroſelini ſcriptu-
la quindecim, ſeminis apii ſcrupuli duodecim, iunci o-
E dorati ſcrupuli nouem, caſiæ Ægyptiæ ſcriptula qua-
tuor, piperis candidi ſcrupuli quatuor, piperis nigri ſcru
puli quindecim, ſinapi Syriaci ſcriptula duodecim, ſty-
racis ſcrupuli ſex, ſeſelis ſcrupuli quatuor, hedychroi
ſpiſſa menti ſcriptula quinque, mellis deſpumati quan-
tum ſatis facit. Exhibendi modus eſt drachma, ſtyrace
melle diducto ac dilatato vtere, & arida inſperge, opiū
verò dulci ſapa macera, donec mellis induat craſſitiem.

Antidotū è camaris à Latinis nuncupatū, prodeſt dif
ficulter ſpirantibus, arteriacis, tuſſiētibus, tabidis, omni
F pectoris ſtomachiq; noxæ, aqua intercute laborātibus,
& nephriricis, voluptatem quoque parit, & corpora im
pinguat. Cinnamomi, caryophyllorum, ſpicæ, zingibe-
ris, zaduaris, coſti, pyrethri, rhei, nardi Celticæ, ſingulo-
rum vncia: anacardii, piperis nigri, & albi, & longi, car-
damomi, aniſi, ſingulorum ſemuncia: eboris, oſſium pal
mularum, oſſis cordis ceruini, corallii, ſingulorum ſextu
la ſcriptula duo: moſchi, balſami, vtriuſq; ſcriptula duo,
mellis roſacei quantum ſatis eſt. Antidotus è floribus
valet præter rationem afflictis, cardiacis lætitiam vehe
menter auget, & eos qui ob longum morbum imbecil-
G les ſunt, roborat, ſtomachum perbellè corrigit, florum
roriſmarini coronarii drachmæ quadraginta: roſarum,
violarum, dulcis radiculæ, ſingulorum drachmæ ſex: ca
ryophyllorum, ſpicæ, nucis vnguentariæ, galangæ, cin-
namomi, zingiberis, zaduaris, ligni aloes, cardamomi,
aniſi, ſeminis anethi, ſingulorum ſicilicus, mellis Attici
libræ duæ cum ſemiſſe. Ex ſatyrio valet cōtra renum
& veſicæ imbecillitatem, iis etiā auxiliatur qui vrinam
reddere nequeunt: venerem mirum in modum ſtimu-
lat, eámque certa de cauſa ceſſantem citra moram mani
H feſtò reſtituit. Accipit teſtium ſatyrii viridium, dauci
ſatiui, dauci ſylueſtris, nucis Indicæ, piſtaciorum, nucis
pineæ repurgatæ, ſingulorum drachmas duodecim: zin
giberis, caryophyllorum, aniſi, ſeminis erucæ, ſingulo-
rū drachmas quinq;: cinnamomi, ſcinci, ſeminis bulbi,
ſingulorum ſicilicum ſeſquiſcrupulum, moſci ſiliquas

ſeptem,mellis ſeſquilibram. Radices ſatyrii, dauci tam A
ſatiui quàm agreſtis, priuatim & ſeorſum tunduntur,
deinde in vnum coguntur,& nonnihil molliuſculo igni
ferueſcunt: rurſus piſtacia, & pineæ nuces tuſæ, & tan-
tiſper dum craſſitiem aliquã ſumpſerint, maceratæ ad-
iiciuntur: poſthæc ſublato ab igne vaſe,tuſæ & cribratæ
ſpecies iam dictæ adduntur: denique moſchus cum exi-
guo ſtillatitii roſarum liquoris apponitur: modus exhi
bitionis eſt cochleare ex vino dulci. Antidotus ex pe
nidiis prodeſt cuiuis pectoris offenſæ, tuſſi ex frigore
contractæ,vocis ablationi, tabidis, purulenta excreãti- B
bus mane & veſperi,ex ptiſſana calida. Penidiorũ dra-
chmæ ſedecim, nucleorum pineorum, amygdalarum,
ſeminis portulacæ, capitis papaueris albi, ſingulorum
drachmæ tres ſeſquiſcrupulus: cinnamomi,caryophyl-
lorũ,zingiberis,ſucci dulcis radiculæ,tragacãthæ, gum
mis,amyli,ſeminis cucurbitæ,ſeminis cucumeris,ſingu
lorum drachma vna ſeſquiſcrupulus,caphuræ drachmæ
octo,dulcis radiculæ drachma,zulapii, violarũ,aut ſac-
charis libra. Antidotum è tragacantha ad omnẽ pul-
monis & pectoris noxam,maximè tabidis, in maraſmũ C
collapſis opitulatur: adhæc omni tuſſi ſiccæ & calidæ,
linguæ & gurgulionis aſperitati ſuccurrit.Sumit autem
id ægrotus in ore,vt liquefactum deglutiat, donec per-
fectè exugatur: tragacanthæ candidæ ſicilicus, gum-
mis Arabicæ vncia,amyli ſemũcia,dulcis radiculæ dra-
chmæ tres,ſeminis cucurbitæ ſicilicus,penidiorũ qua-
drans,caphuræ drachma,zulapii libræ duæ. Antido-
tum ex vnionibus pollet ad omnem imbecillitatem, a-
nimi deliquium,tam à corde quàm à ventriculo ortum,
& ad omnem vitalium membrorum offenſam,ad ſuſpi D
rioſos.item tuſſiculoſos, tabidos, lõgo morbo deiectos
ac languentes recreat,& virium robur reſtituit: cinna-
momi,caryophilli,ſpicæ,galangæ,dulcis radiculæ,ligni
aloes, paſtilli è roſis, paſtilli è violis, ſingulorum dra-
chma: nucis vnguentariæ,maceris,zaduaris, rhei, ſtyra
cis,ſingulorum ſicilicus: vnionum,zingiberis,oſſis cor-
dis ceruini,eboris,blarti,byzantis, ſingulorũ drachma,
moſchi ſeſquiſcrupulus, ambaris, caphuræ, vtriuſque
grana ſex,mellis modus qui ſatis erit. Alterum ex vnio-
nibus vehementi cordis palpitationi auxilio eſt, falſas E
imaginationes, & animi præter rationem cogitationes
diſcutit,ac atræ bilis dominium depellit: florum bugloſ
ſæ, ſantali citrini & rubri, roſarum tenuis cinnamomi,
ſeminis portulacæ,maſtiches, enulæ candidæ & rubræ,
linguæ paſſeris,ſingulorum drachmæ ſex: agallochi,ſuc
cini,corallii vſti,ambaris, caryophyllorum, vnionum,
ſeminis citri,ſeminis ocimi,cyperi,luti Armeniaci,co-
riandi ſicci,auri,argenti,aluminis,galliæ moſchatæ,ſe-
rici crudi, ſcobis cornuceruini, ſpodii, rhei Indici, ſin-
gulorum drachmæ quatuor: thymi,florum roriſmarini F
magni & parui,ſenecionis,zadoaris,croci, cũpete (hoc
eſt carpeſii),maceris,nucis Indicæ, ſeminis intuborum,
ſingulorum drachma: moſchi, caphuræ, vtriuſque ſeſ-
quiſcrupulus: trita cretáque cum zulapio è duobus ma
lis Punicis fermentantur: vtendi modus eſt ſicilicus
ſeſquiſcrupulus cum eodem zulapio. Antidotum ex
ambare valet aduerſus omnem imbecillitatem & per-
frictionẽ corporis,natiuum ſuſcitat calorem, eos quo-
rum articulos frigidus ſuccus infeſtat, omniáque mem
bra mirificè adiuuat, ventriculum cibum renuentem, G
atque impotentem eximiè emendat,cor quoque robo-
rat: datur mane & veſperi ex vino. Ambaris, agallochi,
vtriuſque tar: ſtimmi, moſchi, caryophyllorum, nucis
moſchatæ, maceris, galangæ, cinnamomi,ſingulorum
drachma: zulapii, roſarum quod ſatis eſt. Antidotus
è moſcho prodeſt contra cordis pulſum, eum quoque
qui inſomnia mala conſpicatur, & qui incerto timore
agitatur: zaduaris,zarnabi, vnionum, ſuccini,corallii,
ſingulorum drachmæ octo: ſerici crudi, hermodactyli
candidi & veracis, ſpicæ,folii, cardamomi, ſingulo- H
rum drachmæ quatuor: ſcobis auri, caſtorii, piperis lõ-
gi, zingiberis, ſingulorum drachmæ ſeſquiſcrupulus,
moſchi ſeſquidrachma. tuſa cretáque cum melle de-
ſpumato fermentantur: moſchus cum ſtillatitio roſa-
rum liquore,vt calidum bibi poſſit,diſſoluatur, & cum

reliquis in vnitatẽ coeat. Antidotum comitialibus ſa
lubre: ſeſelis,pyrethri,ſtœchadis,ſingulorũ duella,aga-
rici ſextulæ quinque: cumini lati,ariſtolochiæ rotũdæ,
lacrymæ Cyrenaicæ,ſingulorum duella ſcrupuli duo,a-
ceti mulſi ſcillini libra. Quum placuerit purgatoriũ effi
cere, epithimi & dacrydii, vtriuſque duellã ſcrupulos
duos adiicito. Illinitus aduerſus humiditatis reiectio-
nem,tabidos,purulẽta expuentes, lateris pulmoniſque
inflammationes,in maraſmum collapſos: mirum quo-
que in modum efficax eſt ad eos quorum calor ob mor
bum emortuus eſt. Appellatur Latinis reſtauratorius:
dulcis radiculæ,roſarum, ſaccharis, ſingulorum ſextãs:
tragacanthæ,gummis,vtriuſque drachmæ quinque: ſan
tali candidi & rubri,vtriuſque drachmæ tres: papaueris
candidi drachmæ octo: ſucci radiculæ dulcis,amyli, ſe-
minis portulacæ,ſeminis maiulii,ſeminis intubi ſatiui,
ſingulorum ſicilicus: ſpodii,caryophyllorum,ſingulorũ
drachmæ ſeptem,cinnamomi drachmæ quatuor: zingi
beris,ſtyracis,vtriuſque drachma, croci, ſeſquiſcrupu-
lus,penidiorum vncia, ſeminis cucurbitæ ſicilicus ſeſ-
quiſcrupulus,ſeminis cotoneorum ſeſquidrachma: ſe-
minis maluæ, violarum, vtriuſque drachmæ quatuor,
caphuræ grana octo: rhei Indici ſicilicus, zulapii libræ
ſex. Antidotum ad febres quotidianas: ſtyracis,iridis,
myrrhæ, lacrymæ papaueris, ſingulorum drachmæ
quatuor: opopanacis,piperis, vtriuſque drachma, mel-
lis quod ſatis eſt. Datur fabæ Ægyptiæ magnitudine in
lecto decumbentibus ante febris inuaſionem, ſed ad-
ſtent carbones: hoc ſomnũ ſudoréſque cit, & febrim le-
uat, potiſſimum in vetuſtis, multáque cruditate con-
ſtantibus. Aliud agarici,gentianæ,vtriuſq; drachma:
exhibetur ex aqua mulſa,ante inuaſionem: hoc medio-
criter attenuat, infarctúque vindicat, ac materiam per
aluum & vrinam moderatè pellit. Aetites quoque la-
pis ad horrores circuitu repetentes, & in primis quoti-
dianos appenſus eſt efficax. Ad quartanas & qui arti-
culorum doloribus infeſtantur: in quartanis vbi laueris
duas horas ante febris ſignificationem, è diluta potio-
ne: articularibus verò morbis ex aqua mulſa præbetur.
Conſtat bituminis drachma, myrrhæ ſicilico, folio-
rum mentæ drachma: croci,zingiberis, (in aliis & lacry
mæ papaueris) ſingulorum ſeſquiſcrupulo. Aliud ad
omnem circuitum: ſeminis herbæ apollinaris, myrrhæ,
lacrymæ papaueris,ſtyracis,ſingulorũ drachma: croci,
aloes,vtriuſque terni oboli,melle excipitur: datur ex a-
qua,auellanæ nucis magnitudine, & cruribus antè illi-
tis ac membrorum extremis partibus domire ſinito.
Aliud ſudores prouocat, & altum ſomnum conciliat ſi
duabus horis ante febris quartanæ ſignificationem aſſu
matur: pulegii drachmæ quatuor, grana cnidia vigin-
tiquatuor, myrrhæ drachma, lacrymæ papaueris dra-
chma. vino ſubacta efformantur, ac trium obolorum
pondere exhibetur. Aliud ad arteriam exulceratam:
prodeſt & vocem exercentibus ante póſtque certamen
exhibitum: valet etiam ad oculorum dolores, foris in
lana madefacta impoſitum,& internis affectionibus il-
linctu ſuccurrit: gummis,tragacanthæ, vtriuſque dra-
chmæ ſex: thuris,mirrhæ,vtriuſque drachma: croci,ſuc
ci hypocyſtidis,vtriuſque drachma: paſſi ſcybelitici aut
theræi ſextulæ ſex. Linctus difficulter reſpirantibus
vtilis: ſcillæ crudæ ſuccum exprimito, eique parẽ mellis
Attici modum admiſceto, & ſupra carbones coquito:
datur ante & poſt cibum,myſtrum. E ſulphure ignem
non experto, difficulter ſpirantibus auxilians: aniſi,ſul-
phuris ignem non experti,vtriuſque quadrans: ammo-
niaci ſuffimenti,caſtorii,gith,ſingulorũ drachmæ qua-
tuor: aqua diſſoluito, & in catapotia cogito, vnúmque
ex oxymelitis cyathis tribus præbeto. Antidotum
è fructibus æſtiuis contra ſtomachi ſubuerſionem effi-
cax, cœliacis, dyſentericis auxilio eſt: ſorborum ſexta-
rius, baccharũ myrti ſextarius, rhois Syriaci ſextarius,
palmularum quæ ſole maturuerunt libræ duæ, mala co-
tonea decem, Punica mala integra decẽ, paſſi aminei,
vel mellis ſextarius. fructus tuſi, & in aquam cõiecti ſe-
dulò coquuntur: quúmque fuerint diſſoluti humorem
exprime, ac denuo abiecto paleaceo coque, vbi tertia

pars ſuperfuerit, mel additur, & vſquequo craſſamentum acquiſierit, mouetur. Aliud ad ſtomachi ſubuerſionem facit, & ad inteſtinorum difficultatem, & cœliacos: ſeminis herbæ apollinaris, ſeminis apii, vtriuſque drachmæ quatuor, roſarum florũ, aniſi, ſucci, hypociſtidis, myrrhæ, ſingulorum ſicilicus, croci, opii, vtriuſque ſeſquidrachma. Aliud ad ſtomachi ſubuerſionem: acidi Punici acinorum expreſſorum ſucci ſextarii tres, ſucci mentæ ſextarius, mellis ſextarius, coniecta in vas coquito vſque ad conſiſtentiam, & ante cibum myſtrũ vnà aut duo præbeto. Origenis ad ſtomachis ſubuerſionem, florum roſarum drachmas octo, baccarum myrti nigræ ſine granis acetabulum, ſeminis herbæ apollinaris, acetabuli dimidium. Terito ſimul, & paulatim vinum lixiuum ſufficienti menſura adiicito: deinde adduntur carnes palmularum pinguium (πατήτας vocant Græci,) decem, & omnibus ſimul tritis, in ciceris magnitudinem catapotia efformantur, & tria aut quatuor ex aquæ mulſæ cochleariis duobus exhibentur. Catapotium ἄδιψον, quod æſtuantes à ſiti vindicat: cucumeris ſatiui, ſeminis portulacæ, vtriuſque drachmæ octo, tragacãthæ drachmæ quatuor: tragacanthã albumine recentium ouorum crudorum dilue, ac diſſolutæ reliqua adiice, & in catapotia digere, ac in ſole exſicca: præbe continenda ſub lingua, & diſſolutum humorem combibe. Hepatica Andromachi Cyphoeides, & ad omnia thoracis vitia: vuarum paſſarum drachmæ vigintiquinque, aliquibus centum, croci drachma, calami aromatici ſicilicus, bdellii, iunci odorati, vtriuſque drachmæ duæ ſeſquiſcrupulus: cinnamomi, caſiæ, ſpicæ, nardi, ſingulorum terni oboli, myrrhæ, terebinthinæ, vtriuſque drachmæ quatuor, aliis ſedecim, aſpalathi oboli duo, mellis drachmæ ſedecim, vini quod ſatiſfacit.

DE LIQVORIBVS MEDICATIS,

CAP. VII.

POtio ad iecinoroſos, lienoſos, nephriticos, hydropicos, ſtomachicos, ex partu conflictatas conuulſiones, ex ægritudine ſe recolligentes, prauis ſuccis refertos, arquatos, tuſſim, laterum inflammationes, ad medicamenta item lethalia, & cuiuſuis venenati animalis ictum. Nardi Indici, coſti, vtriuſque ſicilicus: caſiæ, croci, ſeminis apii, acori, lacrymæ balſami, iridis, ſingulorũ drachma: piperis cãdidi oboli tres, lacrymæ ari maſculi drachmæ tres, vuarum paſſarum nucleis emundatarum drachmæ ſex: trita paſſo vel melle excipiuntur: datur drachma ex vino, aut hydromelite, vel paſſo diluto, prout cõmodius arbitraberis. Potio è capitibus papaueris: capita papaueris centum, ſucci dulcis radiculæ libra, ſapæ libræ centum: prodeſt iis qui ob tenuẽ fluxionem à capite labentem, tuſſiunt, & quibus venter acria & biliofa excernit: item calidæ intemperiei, & cholera laborantibus, necnon in peruigiliis. Acetum mulſum ſimplex: mellis libræ quadraginta, aceti libræ viginti, aquæ libræ ſexaginta. Alia eius cõponendi ratio: mellis libræ quinquagintaquinq;, aceti libræ quindecim, aniſi libra, croci ſextãs, radicum apii ſextãs, radicum fœniculi libra. Potio ex mulſa cõtra peruigilia, cœliacis cum febre prodeſt, & fœminis vterum gerentibus, necnon ſi craſſus humor reiectionem indigẽs, pulmonẽ obſidet: viridium papaueris capitum cum ſuo ſemine libræ ſexaginta, aquæ libræ ſeptuaginta, mellis libræ triginta. Potio ex moris, aut moris rubi, ad oris vlcera depaſcentia, dentium affectus, & ad anginarum noxas gargarizata: ſucci mororum, aut mororum rubi libræ quindecim, mellis libræ quinque, croci, myrrhæ, ſucci vuarum acerbarum, ſingulorum ſeſquuncia, aluminis ſciſſilis vncia, vini auſteri dodrans. Aqua roſacea ad cœliacos, ſitim, oriſque inflammationes, ſi os ea colluatur: roſarum libræ vigintiquatuor, aquæ libræ centum & viginti, mellis libræ centum & quadraginta. Acetum ſcillinum, ſcillam cãdidam repurgatam, & in vas quod acetum contineat, iniectam, dies quadraginta inſolato, deinde abiecta ſcilla, acetum ſeruato. Et Punicis malis compoſitio ſtomatica: malorum Punicorum dulcium, acidorum, & auſterorum, ſingulorum libræ duæ, mellis libræ ſex. Salubris potionis compoſitio: ſiquis frigidi temperamenti ea vtitur, valetudinem integram conſeruat: zinziberis, fœniculi, anethi, piperis, ſingulorum ſicilicus, aliquibus iridis drachmæ centũ: ea tuſa, & ex vino vetuſto odorato ſubacta, in linteo illigato, & in vini ſuauiſſimi congium coniicito, multóſque dies macerari ſinito. Quo autem diutius maduerint, eo melius erit: propinato ſingulis diebus ante prãdium heminam. Vinum ſcillinum ſic facies: ſcillæ in taleolas diſſectæ, & repurgatæ minas tres demittes in muſti præclari amphoram Romanam, & menſes tres operculo iniecto ſines, poſtea defæcatum recõdes. Vtile eſt cruditatibus, & ciborum corruptioni, iiſque qui ipſos euomũt: iis item quibus in võtriculo & aluo pituitæ craſſities incumbit: opẽ fert lienoſis, in malum habitum collapſis, aqua inter cutem laborantibus, arquatis, vrinam ægrè reddentibus, inteſtinorũ torſionibus, inflationibus, neruorum reſolutionibus, diuturnis horroribus, tenebricoſis vertiginibus, & menſes ducit: minimè quoque neruos offendit. Præſtantius eſt quod vetuſtius eſt: cauendus eius vſus eſt in febribus, quibúſque inteſtina ſunt vlcerata. Scillinum acetum ita conficitur: ſcillam candidam expurgatam, & conciſam lino ita traiicito vt taleolæ ſeſe minimè contingant, & dies quadraginta exſiccato: ex ipſis mina in aceti optimi ſextarios duodecim demittitur, & vaſe diligenter operculato, octo dies in ſole macerari ſinitur. Poſthæc aſſumpta ſcilla, & expreſſa, ipſa quidem abiicitur, acetum verò defæcatũ elutriatur, & reponitur. Nonnulli minam in aceti ſextariis quinque demergunt, alii ob ſiccitatem ſua ſponte repurgatam, æquali põdere demittunt, itaque menſes ſex relinquũt: eſt autẽ hoc multo magis incidẽdi vi præditũ. Vtile eſt collutum ad gingiuas nimio humore madidas, nã eas adſtringit & firmat, dẽtes labantes ſtabilit, fœtentem ventriculi halitum ſatis emendat, ſorptum guttur indurat, & calloſum reddit, ſonoram nitidámque vocem efficit. Aſſumitur & ad ſtomachicos, ægréque cibum coquentes, & comitiales, & vertigine tenebricoſa vexatos, & melancholicos: item ad vteri ſtrangulatus, lienes nimis extumeſcentes, coxendicis dolores valet: recreat reficítque eos qui admodum imbecilli ſunt, & corpus ſalubre ac bene coloratum reddit. Viſum quoque acuit, auditus difficultatem inſtillatum corrigit: in ſumma ad omnia efficax eſt, præterquam ad inteſtinorum exulcerationem. Datur ſingulis diebus ſorbendum ieiuno, inter initia modicum, paulatim autem copioſius, vt vſque ad cyathum increſcat modus: ſunt qui duos aut etiam plures cyathos præbent.

DE PVRGANTIBVS MEDICAMENTIS,

CAP. VIII.

DE medicamentis purgantibus iam nobis eſt diſſerendum: quandoquidem eorum quædam flauã bilem, alia nigram, nõnulla pituitam aut aquam euacuare ſolent. Ac flauam bilem educentibus vtimur in quibus ipſam ori ventriculi inſidere ſuſpicamur, & in quibus per venoſum genus diſperſa eſt: in tertianis item febribus, & continuis iam decreſcentibus, ac in arquatis, atque (vt ſummatim dicam) in quibus flauam bilem redundare arbitramur, iuxta iam ſuprà à nobis traditas dignotiones. Nigram verò bilem vacuantibus vti conſueuimus in melãcholicis, in iis qui facilè excandeſcũt, iracundis, hominum conſuetudinem auerſantibus, & in habitib⁹ aridis, ſanguine pauco præditis, ſolitariis, quartanis febribus, & furore percitis. Pituitam autem ducentia vſurpandum, in frigidioribus habitibus, ætatibus & morbis: puta in reſolutis, & membris capitis attonitis, tumoribus laxis & extuberantibus, coxendicum doloribus, & in eo aquæ intercutis genere, quod ἀνὰ σάρκα Græci nuncupant, & (vt vno verbo abſoluam) in quibus pituitam moleſtam eſſe opinamur. Quemadmodum aquam ducentibus medicamentis eſt vtendũ, in ea aqua inter cutẽ laborantibus, quæ ab vtris ſimilitudine ἀσκίτης ὕδερος dicitur, & in fœminis quas album profluuium diu infeſtauit, & in iis quibus vlcera fluxione aſſidua madẽt. Cæterùm iam de ſimplicibus medicamẽtis, quæ

ſua natura purgatoria ſunt ſigillatim agemus, & quem A
ipſorũ vnũquodque humorẽ expurgat explicabimus:
deinde de cõpoſitis quoque pertractabimus, nequid in
noſtra pollicitatione deſideretur. Aloe igitur vniuer-
ſum corpus haudquaquã vacuat,ſed inhærentem ven-
triculo,aluo,ac inteſtinis bilem, vnà cum inſidentibus
inibi recrementis citra noxam exigit. Proinde danda
eſt iis qui capitis afficiuntur moleſtia, propter conti-
nuas exhalationes quas ventriculus ad ipſum expirat:
(nãque inutilium vaporũ ſuppeditationẽ præſcindit):
exhibenda quoque eſt iis qui eandem ob cauſam lippi- B
tudine oculorum laborant, quíque propter inſidentem
bilem ſitiunt,& lingua ac os promptè reſiccatur: adhæc
iis qui ſtomachi inſuauitate,aut æſtu ſubuertente cor-
ripiuntur,necnon iis qui præter rationem palidiores e-
uaſerunt: quin & iis quibus alui excrementa ſubduci
poſtulãt,verùm clyſteres aliqua de cauſa infundi non
poſſunt. Præbetur ſicilicus ex aqua mulſa,in læuorem
verò ſubacta, ſuccóque corticis citri,aut ſi is non adſit,
braſſicæ aut abſinthii ſucco excepta,cogitur in catapo-
tia, ciceris magnitudine. Allii cum terebinthina, vel C
melle decocto,vel alio quouis ſimili effformãt: tu verò,
prout rerum copia ſubminiſtrabit,vel(vt melius dicã)
quod cõmodius ægro fore putabitur, cũ aliis cõmiſce-
to,ac ægrotãtibus exhibeto. Scãmonium flauã bilem
potiſſimum expellit,ſed oris ventriculi dolorem exci-
tat,& odore graui, guſtu inſuaui,ac ſiticuloſum eſt.Nã
quum purgatoria omnia,præter aloen, ſtomachum of-
fendãt,ſcãmonium multo reliquis magis vẽtriculo no
cet:quare cauendum iis qui ipſum imbecillũ obtinent,
& febriunt.Quum enim leuiſſimum ſit, leui negotio in D
corpus rapitur, omnémque eius ſpurcitiam commo-
uet:verùm à facultate retentrice inhibetur, quominus
excrementa ad excretionem perducat.Itaque dandum
eſt iis qui febri vacant, & ſtomacho valent,& ægrè vo-
mitus prolicitur,nec facilè animo deficiunt:modus ex-
hibitionis ſunt ſcrupuli duo, paulo plus minúſve, pro
virium ratione:permiſcendus eſt ſal,ac thymus, & pu-
legium,aut odoratum aliquod,& quod ventriculum ro
boret. Qui ipſum ſuſtinent,etiam aloen miſcere præ-
ſtat:datur & per ſe ex melle,vel ptiſſanæ cremore, qui- E
bus clanculum exhibere cupimus. Peplium huius ſe-
men, (ſunt & qui cum virgultis, exſiccatum & cribro
excuſſum, quatuor ſcrupulorum pondere præbent ex
mulſa,pauxillum aceti aſpergentes)poſt flauam bilem,
nigram quoque & pituitam expurgat, flatus item diſ-
rumpit: quare in primis flatulentis affectibus auxilio
eſt iis qui melãcholiæ præbent exordium, diuturnis in-
flationibus lienis,vteri & inteſtini laxioris, quinetiam
laxis tumoribus in abdomine ſuccurrit. Veratrum ni-
grum,atram bilem, & flauam vndique ex corpore tra- F
hens,deorſum pellit,non tamen cum difficultate: quo-
circa ipſum in febribus circuitu redeuntibus,& diutur-
nis exhibemus: datur etiam furore percitis,altera capi-
tis parte dolentibus, & quos cephalæa diu infeſtauit.
Eſt autem longè omnium aptiſſimum inteſtinis,vtero,
veſicæ medicamentum purgans exhibentibus.Maxima
eius vis eſt educendi, peculiariter ſiquid permixtum
eſt ſanguini, quod ipſum vitiare poſſit: quare & in ve-
tuſtis arquatis commodum eſt, & aſpritudinibus quæ
in ſumma cute exoriuntur,qualis eſt lepra,impetigines G
& id genus alia:quin & elephantia laborantibus eſt ac-
commodatum. Modus exhibitionis ſunt ſcrupuli tres,
paulo plus minúſve,tenuium fibrarum è radicibus pen-
dentium,in aqua paululum maceratarum, deinde cor-
tice detracto, ac in vmbra ſiccato, proiectáque tenui,
quæ ipſi ſubeſt, medulla. Datur autem ex paſſo & o-
xymelite, verùm ſuauitatis gratia, quædam ex odo-
ratis ſeminibus ſunt inſerenda, ſi verò efficaciorem
cupis purgationem, ſcammonii pauxillum adiicito.

Epithymum nigram bilem detrahit: datur adul- H
tis tuſum & in cerniculo cretum, ſcrupulorum quin-
que pondere,ex paſſo, aut aceto, mulſo & ſalis modi-
co. Vitiis flatulentis, & præcordiorum affectibus, qui-
búſque iecur grauatur, & reſpirandi difficultate la-
borant, opitulatur. Eodem quo epithymum modo,
quod in ſtœbe, & quod in ſatureia, ἐπίθυμβρον nomi-
natum, naſcitur,purgat, ſed facultate eſt imbecillius.

Filicula bilem, & maximè atram, ac pituitam ducit:
dantur purgatæ radicis ſeni ſcrupuli, affuſa aqua mul-
ſa. Purgat quoque mediocriter & citra moleſtiam,
in gallinaceo iure,& in ptiſſanæ cremore cocta radix.

Pulegium atram bilem pellit acetabuli menſura in
mulſa potum, eodem modo & tragoriganum & par-
thenium, quod & leucanthemon nuncupatur, ſingula
ſex ſcrupulorùm pondere purgant,idem præſtat & aly-
pum, dantúrque eius ſcrupuli ſex. Verùm præſtat ea
exhibere ex aceto,& exiguo ſale,& aqua,vt ſicca & tri-
ta potui inſpergantur. Armenium quo pictores vtun-
tur,atram bilem,& quicquid ſanguini craſſum lentúm-
que commiſtum eſt,euacuat: quapropter datur melan-
cholicis,elephantia laborantibus, & ſimilibus: quin &
nephriticis ac ſuſpirioſis præbetur:modus ſunt ſcrupu-
li quatuor, paulo plus minúſve pro ſumentis viribus.

Centaurium tenue, bilem craſſiſſimam ac mucoſam
educit,quare commodè lienoſis, & coxendicis dolore
infeſtatis exhibetur: bibitur huius decoctum aqua fer-
uefactum: ſit autem centaurii pondus ſcrupuli ſex,& a-
quæ hemina, quæ ad dimidias coquantur. Colocyn-
this pituitam,bilem, & mucoſum ſuccũ purgat,quam-
obrem neruoſa corpora repurgat.Datur ergò cõuenien
ter in omnibus capitis affectibus, & erecta ceruice ſpi-
rantibus, ac ſimilibus: item coxendicum cruciatibus,
morbis articularibus, & longis renum veſicǽque affe-
ctionibus,quinetiã iis quibus extricatu difficiles prædu
rique ſunt affectus: dantur autem ſcrupuli duo. Deli-
genda eſt candida eius ac tenella medulla: aridiuſcula
enim & nigricans damnatur, tundatur verò & teratur
ſedulò, ſæpéque cribro ſuccutiatur. Atque vſu appe-
tente,perquam diligenter in mortario cum aqua mulſa
teratur, ſiquidem eiuſmodi quippiam patitur, vt tuſa
priuſquam maceretur, tenuiſſima maneat, verùm con-
iecta in mulſam intumeſcat,ita vt cribrata nõ credatur.
Igitur nonnullæ ex particulis quæ intumuerunt, inter-
dum aluo aut ventriculo adhærent,maximè in inteſti-
norũ anfractibus, ob molliciẽ, inſidentéſque,quòd a-
cres natura ſint ac mordaces,inteſtina exulcerãt, & per
conſenſum neruos afficiunt,tortiones & contractiones
inferunt. Quare multa cum attentione, in aqua mulſa
in maximum læuorẽ redigi debet.Si mitius purgare eſt
animus,prægrandis colocynthis ſumenda eſt, eáque a-
perta ſupernè ſemen eximere conuenit: deinde lomen-
tum eius in ſuum inuolucrum ſine ſemine reponere,&
ſapa,aut vetere paſſo repletam, ſinere vt noctẽ & diem
maceretur, poſthæc vinum linteo colatum, ac à ſordi-
bus repurgatum, calfactum propinare. Maximè quoq;
arquatos expurgat, eóſque quibus in ſumma cute liuo-
res è flaua bile apparent. Tithymalus pituitam & bi-
lem educit:virẽtes eius ramuli aſſumpti, & in teſta pau
latim torrefacti ac contriti præbentur. Miſcentur eius
ſcrupuli tres cum polenta in aqua,& propinantur: nam
ramuli exſiccati impotentiores ſunt. Porro tithymali
characitæ dicti erutam radicem in vmbra exſiccato, po
ſtea quum vſus poſtulat,detracto cortice, tuſam cribra
to,& in paſſo veteri quaternùm ſcrupulorum pondere
coniectã,noctem & diẽ ſinito madeſcere:dehinc per lin
teum detritum percolatum, ac leuiter calfactũ vinum
potui dato. Optimè enim purgat, adeo vt quidã in om-
nibus vitiis eo vtantur.Succus verò tithymali,qui iuxta
aquas, & humida loca enaſcitur, ſale & arido pane ex-
ceptus, idem præſtat, ſed vehementius aluum deiicit.
Succus cucumeris agreſtis, quem ἐλατήριον nominant,
pituitam & bilem vacuat:dantur oboli terni,cum lactis
ſtatim emulſi inſtar hemina. Granum Gnidium ſero-
ſum potius & aquoſum humorẽ elicit, pituitã verò &
bilẽ modicè expurgat: eſt æſtuans & acerrimum: dan-
tur grana triginta. Quòd ſi mitius purgare velis,dato
grana viginti:interna granorum pars trita, atque cum
polenta in vnitatẽ coacta, præbetur potanda: ſed poſt
potionẽ, roſaceum aut mellinum oleũ, ne fauces adu-
rat,ſorberi debet. Quare ſatius eſt vt trita ex melle co-
cto,in catapotia digerãtur. Agaricum pituitã & bilẽ,

ſed non eueſtigiò, detrahit: modus exhibitionis eſt ſicilicus ex aqua mulſa, vel aceto mulſo. Aduerſatur ſtomacho quòd leue ſit, & enatare ſoleat. Cnici ſemen purgat pituitam, non tamen fortiter: ſeminis læuigati drachmas quinque in gallinacei decocti ius, vel ptiſſanæ cremorem iniicito, colatúmque propinato: ſunt qui ſeminis interiorem partem drachmæ pondere ſumant, & cũ amygdalis, aniſo, & melle cocto miſtam terant, & in catapotia efforment, ac arquatis commodè præbeant: quod etiam mitiùs eſt. Lathyris vehementius pituitã purgat: dantur eius grana maiora quindecim, & minora viginti, atque iis qui vberius purgari cupiunt, mãdi: qui verò multa euacuatione opus non habent, integra deuorari iubentur, præſertim ſi eius qui ſumit, ſtomachus vitiat⁹ fuerit. Ariſtolochiæ clematidis fructus ſiccus, ſi tritus bibatur, pituitam bilémque prolicit: eſt autẽ ſtomacho accommodatus & gratus. Mercurialis herba, ſi tenella eius folia decocta edantur, ſtercus expellit, ſin eius decoctũ vino dilutũ bibatur, mediocriter alui excremẽta mouet. Cucumeris ſylueſtris radicis cortex, ex aqua mulſa potus, abundè & citra noxã pituitam ducit, neque ventriculum quicquã offendit. Styrax pinguis & flauus ſeſquidrachma pondere cum terebinthina, pituitam magis abundãtem ſine moleſtia ſubducit.

Thymi ternæ quaternæve drachmæ cũ aceto mulſo & ſalis modico, abundè citráque noxam pituitam & bilem educunt. Cyclamini radicis quàtenuiſſimè tritæ drachmæ tres aut quatuor, pro aſſumẽtis viribus potæ cum aqua mulſa, pituitam & bilem purgant, ſed præcipuè ſudorem proliciunt: quare bibentem oportet decũbere, & corpus tegumentis fouere, ac ſudoris excretioni opẽ ferre. Allii in tenuiſſimũ læuorem redacti ſicilicus, aut drachmæ tres, ſi ex aqua mulſa bibantur, pituitam pellunt. Aiuga in tenuiſſimũ puluerem redacta, ſi ſicilicus cum ficis aut melle cocto aſſumatur, pituitam ſufficientem trahit. Euphorbiũ, pituitam, ſed potius aquam ſubducit. Eſt autem acutiſſimum, & maxima ignea vi præditum: quapropter colicis, quibúſque venter frigidior eſt, exhibetur: alios ſatis & vehementer conturbat, ſitímque maximè mouet. Quippiam ex odoratis ſeminibus ei permiſcetur, & trium obolorum põdere ex aqua mulſa præbetur: ſed præſtat vt cũ melle cocto in catapotia efformetur. Squama æris aquã purgat: datur ex aqua mulſa, verùm non aquam modò, ſed & pituitam educit. Veratrum album varios humores vomitione educit: datur ieiunis per ſe, & cum ſeſamoide, thapſiæ ſucco, halica, aqua mulſa, lenticula, aut ſorbitione quapiam. Nonnulli exiguo cibo antea exhibito, veratrum offerunt, iis potiſſimũ quibus ſtrangulationis ſuſpicio imminet, aut corporis imbecillitas adeſt: ſiquidem in iis qui ita aſſumunt, purgatio periculo vacat, quòd medicamentum citra medium corporibus non apponatur. Quin & glandes ex eo ſedi inditæ, vomitiones cient. Seſamoides magnũ, ſupernè pituitam purgat, ſi quantum tribus digitis cõprehendi poteſt, tritum vnà cum veratro albo trium ſemiobolorum põdere ex melle ſumatur. Cucumeris ſatiui radix trita, ex aqua mulſa drachmæ pondere epota, vomitiones prouocat. Quòd ſiquis à cœna leuiter vomere cupiat, oboli duo ſatiſfaciẽt. Pedicularis herba, ſiquis eius gratia decẽ aut quinque trita in aqua mulſa dederit, pituitam craſſam vomitu expurgat. Verùm qui hauſerint, obabulare debent, ſed adſit mulſa quæ aſſiduè affundatur, quòd ſtrangulationis periculũ creet, faucéſque adurat. Thapſiæ tam radicis ſuccus quàm lacryma, & cortex, ſi ex mulſa bibatur, purgandi ſuprà infráve vim obtinet: datur ex radice pondus quatuor obolorum, cum anethi ſeminis drachmis trib⁹, & ſucci tres oboli, lacrymæ verò drachma: nam ſi copioſius exhibeatur, periculo non caret. Confert etiam per eam purgatio ſuſpirioſis, laterum doloribus diuturnis, & reiectionibus per vomitum, iis quibus ægrè vomitus prolicitur, in cibis aut decocto præbetur. Geniſta, huius fructus & flores tuſi cũ aqua mulſa pondere obolorum quinque, ſupernè cum diſtenſione, vt veratrum, citra periculum expurgant: fructus verò infra aluũ ſubducit. Bulbus qui vomitorius nuncupatur, folia habet lentiora, longéque maiora quàm qui edendo eſt, radicem bulbo adſimilem, quam cortex niger ambit: hæc ſi per ſe eſtur, decoctúmve eius potatur, vomitũ prouocat. Sambucus & ebulus, refrigerandi, aquámque educẽdi vi præditæ ſunt, cæterum ſtomachò aduerſantur. Harum folia decocta, pituitã, bilémque educunt, & radix vino incocta atque exhibita, aqua inter cutẽ laborantibus ſuccurrit. Alypum fruticoſa eſt herba ſubrubra, ramulis foliiſque tenuibus, flore molli, leui, radice betæ ſimili, acri lacrymã referta: ſemẽ eſt quale thymi, gignitur in locis maritimis, huius ſemẽ atram bilem per inferna ſubducit. Clematis, ſarmentũ profert ſubrubrum, viticoſum, foliis admodum acribus & exulcerantibus: arboribus circumuoluitur ſmilacis inſtar. Huius fructus tritus ex aqua vel hydromelite, pot⁹ pituitam & bilem infernè ſubducit. Inter ea quæ perquam modicè purgant, fructus quidam noti, lignoſi, cẽſentur qui è Syria & Ægypto ad nos deferuntur: quorũ alia lutea, quædam cepule ſũt, & quæ nigrum, aut nigrá nuncupantur, quæ omnia communi nomine myrobolana nominantur. Duæ aut tres eorum drachmæ læuigatæ, purgandi vim obtinent, & priuatim capitis ſuperuacuum humorem exhauriũt, ac lutea bilem flauam euacuant, vt pituitam cepule, & atram bilem nigrum dẽ trahit. Cæterùm vẽtriculum ac inteſtina ſua adſtrictione confirmant roborántque. Torrefacta ablutáque plurimum vis purgatoriæ exuunt, ſed tenuiorum partium euadũt, exſiccantiáque magis. Quare quibus fluxio deorſum proruens moleſta eſt, ac inteſtina vlcerat, hæc aſſumimus, quæ modicè humorem defluentem ſubducunt, & notatu dignum robur inteſtinis conciliant. Eãdem & cõſimilem facultatem obtinet, quod empeliliz, & quod emplitzi, barbara voce appellatur. Vnde & ex his quinque commiſtis, Barbari ſapientes medici id medicamentum, quod tryphalum paruam nuncupant, cõdunt: de quo paulo pòſt, quũ compoſita medicamenta purgantia recenſebimus, pertractabimus. Porro quod ſene nominatur, & ipſe fructus quidam eſt, qui inde adportatur: drachmæ pondo aſſumptum citra noxam purgat, pituitam ac bilem educit. Poſt id admodũ mediocriter caſia nigra & manna purgant: nempe caſia trium aut duarum drachmarum pondusculo, vix vtique purgabit: at mannæ pluſculum etiam abſumitur: atque hæc flauam bilem ſolùm educit, & caſia ipſa quoque flauam vacuat, ſed eam potius quæ iam retorrida eſt, & in nigram migrauit, mòdicè præterea pituitam educit. Exhibemus autem vtranque, quibus non licet aliud vehemens medicamẽtum offerre, nempe pueris, & fœminis vterum gerẽtibus, ſiquando vſus poſtulat, & neceſſitas vrget: ad hæc, quos febris quæpiam exuperãs, à reliquorum medicaminum aſſumptione arcet. Cæterùm quoniam purgantium medicaminum, quædam acriter, alia modicè ſua natura purgant, atque hæc illum humorẽ, illa hunc educere ſolent, ſpectandum eſt quo pacto aduerſus humores in ægris præpollentes medicamenta & miſcere & componere conuenit, ne alios aliorum loco humores vacuemus. Non enim ægrotantem ſimpliciter inanire confert, ſed noxium humorem expurgare decet: atque eo fit vt non omnes qui purgantur, leuiter ferant, & citra noxam euacuentur. Præſtat autẽ humorem, niſi turgeat, coquere, ac meatus reſerare, aluúmq; antea, ſi ita res exigit, eluere, aut per ea quæ modicè euacuãt, prius vacuare: quò medicamenta melius penetrent, magiſque efficacia reddantur, eiuſmodi ſunt zulapia, quæ è radicibus vrinam pellendi vi præditis, componuntur: qualis eſt radix fœniculi, apii, anethi, intubi erratici & ſylueſtris, atque id genus aliis. Adhæc cõcoquentia & emollientia: talia ſunt quæ è maluæ ſemine, althæa, bugloſſo, buphthalmo, dulci radicula, & adiãto componuntur: atque ex fructibus æſtiuis, pruna Damaſcena, zizipha, & vuæ paſſæ granis repurgatæ. Deinde ea quæ iecur aut liene in primis infarctũ liberant, aut humorem quempiam laceſſunt, puta eupatorium, ſecuridaca, triſſago, aiuga, cẽtaurium, ſtœchas & quæ ex arte & recta medendi ratione inferuntur, quæque purgatoriis viam ſternunt, ex quorum numero ſunt etiam cucu-

meris & portulacæ ſemina, oxoſacchar, atque id genus alia: & præſertim in temperamentis affectibúſque calidioribus,veluti poſtea de omnibus docebimus. Itaque ne tibi ſit difficile ante purgationes, medicamenta concinnare quæ humores coquant, & meatus obſtructionibus vindicent, vbi paucis hæc via ac ratione docēdi explicuerimus,deinceps de purgationibus quoque differemus. Vbi itaque flaua bilis deiicienda proponitur,ſi ipſa efferueſcit,ac hominem exurit,& calida medicamenta renuit, huiuſmodi zulapium concinnamus, quod ante purgatoriū, diluculo ieiuno exhibemus,donec in vrinis concoctio conueniens apparuerit:ſeminis cucumerum quadrans, ſeminis portulacæ, ſeminis intubi,radicum intubi,intubi erratici,ſingulorum vncia: roſarum,violarum, nymphææ œnāthæ, ſingulorum ſemuncia:ſeminis papaueris,& lactucæ,vtriuſque duella: pruna Damaſcena trigintaquinque,zinzipha quinquagintaquinque, myxaria, & zartali, ſingula quinque & quadraginta, ſaccharis libræ duæ: hoc bilis feruorē retūdit,inteſtina emollit,& meatus infarctu liberat:quod ſi ſcammonium quoque adieceris, ſine moleſtia bilem expurgat. Verùm ſi bilis nō admodum ferbuerit,ex his rebus zulapium conficimus:radicum apii, radicum fœniculi,intubi erratici,fumariæ, radicū intubi ſylueſtris, ſingulorū vncia,bugloſſi, eupatorii,buphthalmi,dulcis radiculæ,ſeminis althææ, ſingulorum ſextulæ quinque: violarum,ſeminis portulacæ, ſeminis intubi, ſingulorū ſemuncia: ſantali rubri, & lutei, vtriuſque duella:roſarum,nymphææ,croci, ſingulorū ſextula, ſaccharis libræ duæ. Quum verò pituitam vacuare in animo fuerit, ſi homo alioqui ætate fuerit vigente, & fere calida temperatura,verùm ob errorē in victus ratione admiſſum, & frigidorum abuſum eam collegerit, huiuſmodi componimus medicamentum,& præſertim ſi ſtomachus nimio humore maduerit, radicibus rurſus quæ mouendæ vrinæ ſunt,acceptis,ita miſcemus: radicum apii,radicū fœniculi, radicis condimentariæ ſylueſtris, radicum anethi,triſſaginis,aiugæ,cētaurii,ſeminis althææ & maluæ,ſecuridacæ,ſingulorū vncia:maſtiches, aſari, ſpicæ, ſingulorum ſemuncia:carnabadii, ſeminis fœniculi,ſeminis apii,aniſi dulcis,ſingulorū ſextulæ quatuor,mellis libræ duæ :melius enim eſt ex melle cōficere, vtpote quod abundè calidum eſt,magiſque attenuet,& obſtructiones extricet. Si frigid⁹ omnino æger fuerit,corpúſque totum humidis frigidíſque ſuccis redundauerit, ſatius eſt ſicco Dioſpolitæ medicamento vti, aut alio aliquo conſimili quod ſatis excalfaciat, & nimium humorem reſiccet. At quum atrabiliarem ſuccum detrahere voluerimus, hæc aſſumimus, potiſſimum ſi qui purgatur ſiccus eſſe videatur: radicum apii,radicum fœniculi ſylueſtris,fumariæ,ſtœchadis,bugloſſi,buphthalmi,ſingulorum vncia:aſplenii,triſſaginis,radicis capparis,ſeminis petroſelini,ſingulorū ſextulæ quinque: dauci ſeminis,ammis,dulcis aniſi,ſeminis fœniculi,ſingulorum ſemuncia:ficorum pinguium,dulcis radiculæ,vtriuſque ſextulæ quinque, ſeminis ocimi duella, croci ſextula, mellis libræ duæ, aceti quadrās. Siqua flaua bilis humori melancholico commiſceri putabitur,ita facito:capit ſpicæ,roſarum,vtriuſque vnciam, croci drachmam,ſeminis apii,ſeminis fœniculi: in aqua donec ſufficiet ferueſacito,deinde adiecta mellis ſelibra, & aceti quadrāte, vſque ad conſiſtentiam & ſpiſſitudinem coquito.

DE PVRGANTIBVS MEDICAMENTIS COMpoſitis, CAP. IX.

PORro quoniam de ſimplicibus humoribus ſatis diximus, tibi licebit inde de complicatis quoque occaſionem nacto,ea etiam componere, atque exuperantiæ humorum complexorum, te quænam medicamina ſint commiſcenda docere poterunt. Quare iam reliquum ſanè eſt vt de purgantibus,quæ maiores noſtri compoſuerunt,verba faciamus,vnde & tu & quiuis alius exorſus, cognitis ſimpliciū cuiuſque facultatibus, ſolus quoque medicamenta componas. Cæterùm medicamentis purgantibus commiſcentur,alia quæ iniucunditatem retūdant, quædam quæ calorem aliámve quampiam qualitem deponant, nonnulla quæ ventriculo robur adiiciant,(plerunque enim deiectoria ſtomacho aduerſātur): alia quæ illis viam parent, humorúmque craſſitiem incidant: atqui eiuſmodi, vel ex ipſis particularium ſpecierum viribus diſces, quæ in libris de ſimplicium medicamentorum facultate traduntur. Cæterùm nos hìc ipſa illa veterum purgantia medicamenta depromemus, quo pacto componātur, quóſque humores euocent,exponentes:tu verò hinc ſumens occaſionē, quibus opus erit,ad hanc rationem medicamenta conficito & componito. Hoc tamen de his ignoraſſe haud decet, quòd quædā in grana ſiue orbiculos effingimus,quæ magnitudine eruum aut cicer æquent,eáque præbemus,ſiquādo iniucunditatem celare volumus, aut quum ventriculum humidiorem deprehēdentes,humiditatem illi addere nolumus. Quædam in triturā redigimus, nō quò inſuauitatem fallamus,ſed vt humorem vitemus,alia in bellaria digerimus,nonnulla in zulapia:ſunt & quæ ceu emplaſtra,vnguentáque conficientes,ſuper vmbilicum damus, quæ vmbilicaria quoque, (& Græcis ἐπομφάλια appellantur);aut pedes illinimus, & abundè euacamus. Dicemus autem de ſingulis,vt omni ex parte libro oriatur perfectio. Cōpoſitio orbiculorum(quos Græci κοκκία nominant) ad detrahendam flauam hydropicorum aquam,& materiam quæ tumorem efficit diſcutiendam valent,& ad lumborum dolorem,& podagram quā frigida cauſa creauit. Capit euphorbii ſicilicum,ſurculorum tithymali drachmam:ammoniaci,ſagapeni,opopanacis, bdellii,ſeminis apii mōtani & hortenſis, ammis, ſpicæ,ſingulorum ſemidrachmam: tuſa cribratáque cū oleo amygdalino cogito, & cū fœniculi ſucco ſubacta, in vmbra ſiccato:datur ſextula ex aqua calida. Aliud quod flauam bilem educit,tumorem deprimit, & iecur roborat,recipit abſinthii, turpeti, (quæ pityuſa nuncupatur)ſagapeni, ſingulorum drachmas quinque: ſeminis apii hortēſis & montani,ſeminis fœniculi,aniſi,ſingulorum ſicilicum, ſcammonii, ſurculorum tithymali,maſtiches,caſiæ,cinnamomi tenuis,ſingulorum drachmam:contuſa & creta in orbiculos fingito, præbetur duella ex aqua tepida. Aliud quod flauam atrámque bilem expurgat,crudos humores deiicit,ſanguinem attenuat:cæterùm quot dies aluū ſubducit, totidē quieſcere decet,rurſúſque medicamētum repetere, dum integra abſoluatur purgatio. Accipit myrobalanorum flauorū, & Indici, & nigri Damaſonii, & chryſobalani, & pityuſæ,ſingulorum ſeſquidrachmam, epithymi Cretenſis,filiculæ,violarum,ſingulorum drachmas tres:roſarum, ſeminis fœniculi, aniſi, ſeminis abſinthii, iunci odorati,cinnamomi,ſpicæ,maſtiches,cardamomi,amomi,ſingulorum drachmam,ſcammonii drachmam cum ſemiſſe, ſaccharis ſeſquūciam: tuſa cribratáque in vaſe triturā habeto. Dantur drachmæ tres,& ſi febris adſit, datur ex aqua egelida. Oxoſacchar corpora calefacta potum iuuat. Valet & ad febres acutas ſanguineas & biliofas, iecoris lieníſque calorē, eorúmque infarctus expedit. Capit corticis radicis capparis,apii,intubi,ſingulorum drachmas viginti,foliorum roſarum, ſeminis fœniculi,vtriuſque drachmas decem:ſpicæ,iunci odorati, ſeminis apii, ſingulorum drachmas quinque: hæc in aceti acerrimi libris quatuor macerantur,ſtántque ſimul noctē & diem,deinde molli igne coquuntur, donec dimidiū ſuperſit: poſthæc croco & ſacchare adiecto fit zulapium. Inter coquendum autem ſcammonii ſextula teritur, & in linteo ligata inditur vt ferueat. Perfectus exhibitionis modus eſt ſextans,cū obſeruatione,& moderatione. Aliud è fumaria ad flauæ bilis incēdium, ſcabiem & vulnera,& iecinoris obſtructionem valet, & ad arquatum,corpus repurgans. Corticis myrobalani lutei,cepule,& Indici,& Damaſonii, empeliliz,& emplitzi,florum violarum,filiculæ,abſinthii,epithymi, ſingulorum ſextans:ea confringantur,& diem noctémque in aqua fumariæ macerentur,ac vſque ad dimidias coquantur:dehinc percolata vſque ad concrementum cū ſacchare decoquantur:potionis modus eſt ſextans,cum ſcammonii granis quatuor. Alia compoſitio decocti, aluum ſoluentis,iecinoris dolori opitulatur, bilem flauam atrámque, item pituitam & caput purgat,ſi autū-

nō & vere propinetur. Capit Damaſcena,zinzipha,my-
aria, ſingula triginta,adianti, florum bugloſſi,vtriuſq;
manipulum,violarum drachmas octo,roſarum ſicilicū,
dulcis radiculæ,filiculæ, epithymi,ſingulorū drachmas
tres,corticis radicis apii,& fœniculi,& intubi,ſingulorū
drachmas octo : coquantur in aquæ libris quinque vſ-
que ad tertias , deinde decocto pulueris myrobalani
lutei drachmæ octo,myrobolani cepule,drachmæ quin
que imponantur,& noctē diémque macerentur: adhæc
diluculo ius decocti calfactum ſacculis tranſfundatur,
diſſoluātúrque in eo mānæ , arundinis Indicæ drachmæ
octo,palmæ ſylueſtris fructus,(ὀξυφοίνικα vocant Græci)
ſeſquūcia, mannæ ſimplicis drachmæ ſex, & rurſus per
ſaccum tranſmittatur , deinde adiecta vnguenti nardi
vncia,tepefactum exhibeatur. Compoſitio alia quæ
vere & autumno contra febres acutas præbetur, conti-
net zinzipha,Damaſcena, vuas paſſas ab Iconio,ſingu-
lorum numero viginti : violarum ſeſquūciam, adianti,
fumariæ,florum bugloſſi,intubi ſatiui,cuiuſque manus
plenæ faſciculum,vuarum paſſarum acinis repurgatarū
vnciam : hæc feruefacito in aquæ ſeſquilibra , tantiſper
dum dimidiū ſuperſit : poſthæc ſubigito, & per ſaccum
excolato:poſtea eiuſmodi liquori ſylueſtris palmæ fru-
ctus ſeſquūciam , arundinis Indicæ repurgatæ vnciam,
mannæ drachmas ſex adiicito: rurſúſque ſubacta defæ-
cato,atque excalfaciens modicè,addito zulapii violarū
ſextantem , & propinato diluculo. Orbiculi è ſagape-
no valent aduerſus articulorum morbos, coxendicem,
ventum neruorum, morbúmque omnis generis, quem
frigida craſſáque recrementa concitarunt : capiunt ſa-
gapeni,myrobalani,cepule,pityuſæ, hermodactyli,ſin-
gulorum drachmas quinque: ſcammonii, caſtorii, ca-
pſici,ſingulorum ſeſquiſcrupulū:balſami,(quod ſiſym-
brium appellatur) nepetæ, ſeminis cicutæ , ſingulorum
drachmas octo : tuſa cretáque cum aqua apii ſubigito;
maſtiches , aniſi, ſtœchadis. Alii orbiculi ad pedum
dolorem accommodati ſumuntur quouis tempore : a-
loes,hepaticæ,penidiorum,vtriuſque drachmæ decem:
ſagapeni,myrobalani flaui,& Damaſonii,hermodacty-
li,ſingulorum drachmæ quinque,piperis,piperis longi,
vtriuſque ſicilicus ſeſquiſcrupulus,lacrymæ Cyrenaicæ,
opoponacis, vtriuſque drachma, naſturtii candidi , ca-
pſici Indici vtriuſque drachma : cōtundito & cribrato,
ac cum ſucco portorum fermētato, ac orbiculos forma
to:modus exhibitionis eſt ſicilicus. Aliud ad pedum
dolores regium : capit myrobalani flaui , Damaſonii,
emplitzi, zingiberis, ſingulorum ſextulas quatuor,ori-
gani ſextulas ſeptem,capſici duellam, hermodactyli cā
didi ſextulas viginti , penidiorum ſextulas duodecim,
bdellii ſextulas quindecim:tuſa cretáque cum ſucco ſo-
lani ſubigito,& in orbiculos cogito,& ſimulatque æger
dolorem perſentit,ante vel poſt cibum abſumat duellā
ex aqua calida , aut vino. Parua triphyla dicta pro-
deſt interaneorum doloribus ac ſtomachi, imbecillita-
tíque eiuſdem ab humiditate cōtractæ integram vale-
tudinem tutatur , éſtque ad alia quæpiam vtilis. Capit
corticem myrobalani cepule, & huius vice,ſi voles,In-
dici,empeliliz, & emplitzi,ſingulorum partem vnā:tri-
ta & cribrata miſce cum oleo roſaceo,& cum melle de-
ſpumato ſubige . Dandi modus eſt duella aut ſemun-
cia ex aqua egelida. Qui voluerit perfectæ vtilitati in-
teraneorum conſulere,vt ea à deiectionum labore libe-
ret,bdellii cæſii partē adiiciat,ſi verò ſanguini euacuā-
do opem ferre cupis,adde gummis torrefacti partē:ve-
rùm ad vtilitatem ſtomachi imbecilli,& infernarū par-
tium correctionē , apponitur roſarū & maſtiches pars,
& aniſi,ac caryophyllorum dimidiata pars.Contra cor-
dis palpitationē lignum aloes admiſce, & aduerſus æ-
gritudines quas atra bilis gignit, pars epithymi adiun-
gitur:ſi verò pituitam vacuare animus eſt, alypum ad-
hibe: denique ad molem quam ſpiritus & flatus procre
ant,cruditatéſque, & coitus incrementum , inſere zin-
giberis,& galangæ cuiuſque partem, capſici Indici, pi-
peris lōgi & tenuis cinnamomi,ſingulorum partem di-
midiam,fitque idoneum medicamentum. Non deſunt
medici , qui vt color venuſtior reddatur, crocum adii-

A ciant. Sacra amara Galeni,quæ ex aloe conficitur,va-
let aduerſus eos quibus in ore ventriculi , bilioſi putreſ
que humores impacti hærent , atque ad tenebricoſam
vertiginem inde enatam , oculorum hebetudinem,ca-
pitis dolorem,& ſtomachi amaritudinem, faciei pallo-
rem,quin & ad ea quæ ob oculos ceu culices aut pili ob
uerſantur:fæces quoque alui deducit, mediocriter pur-
gans , & ad iecur vſque progreditur : quare eos quibus
id eſt calidius,offendit,& ſtomachum iuuat. Exhibitio-
nis modus eſt à drachma vſque ad ſicilicū:ſpecies qui-
B bus hæc conſtat ſunt,croci, ſpicæ,ligni balſami , maſti-
ches, ligni caſiæ,cinnamomi,ſingulorum ſextulā,aloes
ſextulæ octo. Ea teruntur, & cum braſſicæ aut abſinthii
ſucco vel vino,vt fermententur,ſubiguntur.Huic ſcam
monium adiungentes,flauam bilem purgamus : ſi verò
agaricum & medullam permiſcemus,pituitam euacua-
mus: quemadmodum adiicientes epithymum, ſuccum
melancholicum educimus.Sunt qui vt ſtomacho aptius
medicamentum ex aloe conſtituant , & minus aluum
ſubducēs , aloen duplo ad ſpecies omnes pondere con-
C iiciant,tritámque prius abluant,& in aquam mittentes,
ſubſidere ſinant:dein emergentem ſummatim aquam,
vnà cum innatantibus ſordibus abiiciant,idque iterum
atque iterum faciunt: vbi verò abūdè lauerint,medica-
mentum morſus expers, & ſtomacho idoneum reddūt:
& reliquis ſpeciebus (vt dictum fuit) admiſtis , medi-
camentum ita cocinnatum, imbecillibus ſtomachis ac-
commodatum eſſe inquit Galenus. Dioclis medica-
mentum quod aluum ſubducit in pituitoſioribus habi-
tib9,ficus pingues triginta,ſpumæ nitri drachmas qua-
D tuor & viginti,Cnici ſeminis drachmas quindecim.Hæc
accuratè trita,cum deſpumato melle in vnitatem cōgi-
to,ac fruſtula triginta facito, quorum ſingula quotidie
ante cibum aſſumantur. Catapotia ex colocynthide,
quæ capiunt aloes vnciam, medullæ colocynthidis vn-
ciam,euphorbii ſemunciam,veratri nigri vnciam, bdel
lii, gūmis, vtriuſque vnciam,nitri ſemunciam: hoc ſem
per vtere quum melācholicum ſuccum aut pituitā pur-
gare placet: nihil enim æquè poteſt in vnum cogere, &
purgare neruos ægrotantis & caput : ac catapotiorum
E horum miſtura ſufficiunt ad quatuor aut ſex,pro labo-
rantis viribus. Porro haudquaquam opus eſt ad perfe-
ctum exhibitionis modum progredi , ſed à duobus tri-
búſve ſcrupulis ordiri, & ſic procedere. Mel roſaceū
purgans conſtat roſarum ſucci libris tribus,aut quinq;,
ſcāmonii quadrante, agarici ſextante , mellis libris ſex:
hoc flauam bilem detrahit.éſtque ventriculo idoneum,
pituitā quoque mediocriter pellit. Decoctio magna
ad melancholicos , capit hyſſopi, epithymi , vtriuſque
ſextantem, myrobalana lutea ſeptem, nucis vnguenta-
F riæ duellam,veratri,pæoniæ,ſcammonii,triſſaginis,po-
lii,ſingulorum quadrantem:ammis,nardi Celticæ, aſa-
ri,caſtorii,agarici,ſeminis fœniculi,hyperici,centaurii,
pulegii,ſerpilli,origani,ſingulorum ſextantem:libyſti-
ci vnciam,calami odorati ſextulas quatuor, polypodii,
alypiæ ſeminis,nepetæ, ſingulorum trientem, medullæ
ſelibram,pepli ſelibram. Antidotum Sūgeli vtile ad
capitis dolorem, oculorúmque hebetudinem fronti il-
litum,ad ſtomachicos,iecinoroſos,lienoſos,colicos,ar-
ticulorum doloribus laborantes, podagricos: appeten-
G tiam excitat , animi alacritatem & colorem reſtituit,ſi
cum vino bene diluto,aut melle probè temperato præ-
beatur. Modus dandi eſt nucis Ponticæ magnitudo: iis
verò qui purgari cupiunt,drachma, aut quantum viriū
robur perfert.Datur & ad affectus muliebres,quouis tē
pore ante & poſt cibum: ſpecies hæ ſunt piperis longi,
piperis cādidi,piperis communis,cinnamomi,xylocin-
namomi,filiculæ,nucis aromaticæ,caryophyllorum,ſin
gulorum ſextans:zingiberis triens,ſpicæ,maſtiches,flo
ris roriſmarini,ſeminis alypiæ, ſcammonii,ſingulorum
H vncia,ſaccharis dextans, mellis quod ſatis eſt. Aceti
mulſi purgantis compoſitio ad corpora melancholi-
ca:hyſſopi, thymi, epithymi , agarici, filiculæ, origani,
pulegii,cumini,aniſi, radicis apii, ſingulorum faſciculi
qui manu prehendi poſſunt: madeant in aceto noctem
& diem,deinde probè decoquantur:poſtea abiectis her

bis, acetum cum pari mellis pondere in vnum corpus coguntur,& vſque ad craſſamentum coquuntur, demũ ſcammonii ſextans immittitur:modus exhibitionis eſt duella,aut pro viribus. Sacra Galeni aduerſus maxima & deterrima vitia,quæ humores extricatu difficiles expurgat, & facultates naturales recreat,omnes autem humores purgat: ſi verò quempiam præ cæteris educere cupimus, commoderatum ſimplex aliquod deiectorium potioni adiicimus,illumque humorem vnà detrahimus:vtilis quoque eſt melancholicis,& comitialibus. Cæterùm antea accuratè meatus infarctu ſunt vindicãdi,humoréſque concoquendi. Capit colocynthidis triẽtem,ſcillæ aſſæ ſextantem,aut quadrantem, ſpicæ ſextulas quatuor:iunci odorati,polii,pulegii,aiugæ,ſingulorum ſextulas quatuor,euphorbii ſemunciam,gentianæ ſextulas octo,agarici ſextantem,ammoniaci vnciã,veratri nigri ſextantem,bdellii ſeſquunciam,aloes ſeſquũciam,marrubii vnciam,trium piperum,cuiuſque ſextulas quatuor,ſagapeni ſemunciam,croci duellam,ariſtolochiæ longæ & rotundæ,vtriuſque ſemunciam, zingiberis trientem,cinnamomi ſemunciam: opopanacis,caſtorii,petroſelini,vniuſcuiuſque ſemunciam,deſpumati mellis quantum ſufficit, paſſi quod ad lacrymas macerandas ſatis facit. Sacræ Rufi Epheſii miſtura,pituitoſos craſſóſque humores educens, triſſaginis dextans, colocynthidis,ſagapeni,caſiæ, filiculæ,ſingulorum bes: petroſelini,piperis candidi,vtriuſque quincunx,ariſtolochiæ quincunx: cinnamomi, croci,agarici, polii,ſpicæ,nardi,myrrhæ, ſingulorum triens, opopanacis quadrans & drachmæ quatuor,mellis deſpumati quantum ſatis videbitur. Sacræ Logadii compoſitio, hæc plus cæteris ſuccum melancholicũ expurgat. Thymi,ſpicæ,myrrhæ,ſcillæ aſſæ,euphorbii, ammoniaci,bdellii, zingiberis,aloes,ſtœchadis,hyperici,triſſaginis, ſingulorum vncia, epithymi ſextans, cinnamomi quadrans, veratri nigri ſeſquuncia, petroſelini ſextulæ quatuor ſeſquiſcriptulum:amomi,folii Indici, caſiæ,piperis cõmunis,piperis candidi,caſtorii,opopanacis,medullæ ſagapeni,ſingulorum ſemuncia,ariſtolochiæ ſextula, mellis quantum ſufficit. Sacra Memphitæ caput, aures & oculos purgat,abſceſſus ſtomachi diſcutit,auxiliatur comitialibus qui concidunt,& ore ſpumam commouent, & linguam mandunt, vt arbitreris ita affectos à dæmone detineri. Conuenit cholericis,elephantia laborantibus,ſi ab initio morbi exhibeatur: ſubuenit feris impetiginibus,corpus erodentibus,lethargo correptis, & iis qui inuiti vel vrinam vel alui recrementa emittunt. Vtiliter præbetur & iis qui medicamentum lethale hauſerunt:prodeſt iecinoroſis, lienoſis,pleuriticis, cardiaco vitio affectis:fœminis menſes pellit, quinetiam iſchiadicis, & lumborum vitiis conflictatis ſufficiens auxilium præſtat:omnibus denique vetuſtis vitiis medetur, datur bis térve menſe,ſumitur ex diluta aqua mulſa,ciceris magnitudine. Quòd ſi humorem quempiam potius quàm cæteros animus ſit purgare,aſſume illi accõmodatum,ac priuatim dicatum deiectorium. Perfectus exhibitionis modus aſſumentibus antidotum eſt ſicilicus aut drachmæ tres. Species verò quibus conſtat, ſunt,agarici,folii Indici,ammoniaci,veratri nigri, ſcillæ aſſæ,ſcammonii,piperis nigri,ſingulorũ grana quinq;: thymi,aloes,polii,caſiæ, hyperici,triſſaginis,bdellii, marrubii, epithymi, euphorbii, filiculæ,ſingulorũ grana quatuor:piperis albi, caſtorii, ariſtolochiæ lõgæ,cinnamomi,zingiberis,petroſelini, cuiuſque grana duo:piperis longi,ſagapeni,croci,ſingulorum grana duo cum dimidio, medullæ colocynthidis grana decem, mellis quod faciat ſatis. Compoſitio è prunis Damaſcenis pituitam & bilem educẽs:carniũ Damaſcenorum libræ duæ, mellis deſpumati libræ duæ, tithymali quadrans, ſcammonii vncia. Orbiculi ſtomachici qui dolorem ſopiunt, viſcera roborant, ſtomacho ſuccurrunt,caluariam purgant, & ſiqua defluxio in oculos irruit, auxilio ſunt:dantur & ad hemicraniam,dolorem nimirum qui mediam caluariam vrget, obtenebrationem, & ſonitus aurium. Sunt mirè efficaces ſi ſeptem antè cibum ſumantur, & poſt eſum quinque, idque quouis tempore. Capiunt nucis aromaticæ,ſpicæ, croci,xylaloes, galangæ,amomi,cinnamomi, zingiberis, caryophyllorũ,zaduaris,cubebe,maceris, ſingulorum ſeſquidrachmam: rhei Indici, par pondus omnium ſpecierum, & aloes æqualem omnium menſuram. Trita cum vino candido fermententur, ac in orbiculos digerantur. Catapotia ex lapide Armeniaco,amaræ,epithymi, vtriuſque ſemũcia,agarici, Armeniaci lapidis, vtriuſque drachmæ quatuor,ſcammonii vncia,caryophyllorum grana octo:tuſa excipiuntur roſaceo malo, aut citriorum ſucco, vel melle roſaceo: datur ſicilicus. Hoc varios repurgat humores,præcipuè terreſtrem ac melancholicum. Porro lapis hic Armeniacus,vt ſuprà docuimus,& potus,& in catapotio deuoratus,citra moleſtiam aluum deiicit,neque metus eſt ne ſtrãgulatio aut ſyncope ſubſequatur, quemadmodum in purgatione per veratrũ album vſu venire cõſueuit. Cæterùm reliqua omnis victus ratio ſit boni ſucci,coctúque facilis,& virium refocillatrix:ita nanque & per purgationem, & victum concoctu facilem,viribus roboratis, poterunt furioſum amarúmque morbum depellere. Quòd ſiquid reliquiarum etiãnum ſuperſit,neque mẽs ægri planè perpurgata videatur, auxilia iterato reuoca, iiſdem inſiſtens. Sal qui aluum ſubducit,ventri inteſtiniſque inhærentem pituitam,reliquóſque humores euacuat: purgat quoque modicè bilem:commodiſſimus eſt articulariis,ſtomachicis,ſiquis ob ſtomachi vitium cõitialis aſſiduè concidit,eóque vtitur,magnas mihi gratias habebit: qui eo familiariter vtũtur,à morbis ipſos vindicat. Petroſelini, maſtiches, zingiberis,ſingulorum drachmas tres:piperis, euphorbii,vtriuſque drachmas ſex, ſalis ammoniaci drachmas quindecim,ſcammonii drachmas ſex: datur cochlearis dimidium in prandio,ad inſtinctum cum piſce vel gallina:pondus autem ſint drachmæ quatuor. Verùm ſi efficacius volueris purgare, mane ieiuno ex ſucci ptiſſanæ,aut aquæ mulſæ drachmis ſex præbeto,ſed robuſtioribus drachmis ſeptem,imbecillioribus verò drachmis quatuor dari poterunt. Aliud quod citra noxam aluum ſoluit,nec ſtomachum ſubuertit,quod omni tempore & cuiuis ætati exhibetur: excernit fæces duriores, omnémque putrem materiã à capite vſque ad vngues, à furfuribus & reliquis exanthematis quæ in capite efflorescant, liberat: medetur tenebricoſæ vertigini,lippitudini,omnibúſque exanthematis quæ in ſumma cute erumpunt. Vindicat à tertiana,quotidiana,& quartana,ſi in intermiſſionibus, bona nimirum coctione antea in vrinis apparente,præbeatur,ſed præ reliquis ſuccis bilem euacuat. Accipit zingiberis, petroſelini, epithymi,ſilphii,ammis,ſeminis apii,cumini,libyſtici,piperis,ſingulorum drachmas quatuor:ſcammonii ſemũciam, ſalis ammoniaci torrefacti ſeptuncem: frictum ſalem cum cæteris tundito, ſed ſcãmonium tritum cribro excutitur,atque in pila in vnitatem rediguntur. Dãtur drachmæ nouem cum cremore ptiſſanæ, vel aqua mulſa. Aquam ducens purgatorium, pituitã aquámque euacuans,piperis,rutæ ſeminis, ſcobis eburneæ,euphorbii,pares ſingulorum portiones:modus exhibitionis ſunt drachmæ tres ex melle liquido: colicis & aqua inter cutem laborantibus auxiliatur. Aliud quod citra moleſtiam purgat, iſchiadicis, & iis qui diuturnis morbis circuitu repetentibus affliguntur,efficax. Colocynthidis medullæ quadrans,nitri ſextans:probè trita dato robuſtis drachmam ex hydromelite,imbecillioribus verò ſiliquas nouem. Cæterùm quandoquidem abundè de purgantibus eſt pertractatum,hîc ei finis imponatur:tibi verò & alteri cuiuis purgandi rationis ſtudioſo,hinc occaſionem ſumere licebit,& iuxta antea explicatas rationes ac diſtinctiones, iis manus admoliri, atque ab his exorſo,de aliis iudicium ferre, ſimiliáque condere.

MEDICAMENTA QVAE VEL APPOSITA VEL iniecta purgant. CAP. X.

VErumenimuero,quoniam nonnulli per vmbilicaria medicamenta,& inunctiones,& ea quæ ſubter in aluum dantur,(ἐνέματα vocant Græci)noxios humores eiicere tentant, de his quoque tantum diſſeremus,quan

tum ea parte hoc opus nō eſſe mancum videatur. Vmbilicare deiectorium, quod idem vomitum prouocat, ſi ventri ſuperimponatur, menſes qui ob vaſorū præcluſionem detinentur elicit: fœtus diſperdit, aluo atque lūbis admotum. Abſinthii, ſucci radicis cyclamini, colocynthidis medullæ, ſingulorum drachmæ decem, radicis cucumeris ſylueſtris, radicis artemiſiæ ſiccarum, elaterii, cuiuſque drachmæ ſex: farinæ lupinorum, chelidonii, ſeminis violæ albæ, ſingulorum drachmas ſex, opopanacis ſicilic⁹, ceræ drachmæ quinque, terebinthinæ drachmæ octo, olei Cyprini drachma vel quantum ſatis eſt: hoc appoſitum ſimulatque ventrem emouit, ſummouere oportet. Emplaſtrum aliud purgās, quod ab egerendi neceſſitate χεζανάγκη Græcis nominatur: hoc vmbilico impoſitum, aluum commouet, ſed ſi ſuper thoracem aut ventriculum datur, vomitum ciet, do nec ſplenium abſtuleris, fœminarū menſes ducit, & fœtus necat ſi imo ventri & lumbis admoueatur. Ratio cōponēdi hæc eſt:: cocci Gnidii drachmæ tres, lapidis Aſii ſicilicus, veratri candidi drachmæ quatuor, adipis caprini drachmæ quinque, elaterii, ſucci tithymali, vtriuſque drachmæ quatuor, amurcæ ſicilicus, fellis taurini ſicilicus, ſpumæ nitri drachmæ quinque, farinæ lupinorum amarorum ſextans, comarum abſinthii ſicilicus. Reliqua tunduntur & incernuntur, deinde fel tritum, & amurca induntur, liquefactúſque adeps infunditur, atque in vnitatem redactis vtimur. Epithema aliud quod ſanguinem per nares elicere, ſi fronti imponatur, pollicetur: quando autem (inquit auctor) ſanguinem ſiſtere velis, auferto, & locum ſpongia poſca aut frigida imbuta accuratè extergito: imò ventri impoſitū quadrangulari figura, nouem digitorum magnitudine, menſes ciet, & fœtus enecat. Admouetur & nephriticis in exacerbationibus. Capit ceræ, galbani, euphorbii, radicis lanariæ herbæ, (στρούθιον nominatur) ſingulorū vncia, talorum cerui crematorum, ſucci abſinthii, vtriuſq; drachmæ quatuor, terebinthinæ triens. Arida læuigata cernito, & cum felle vitulino rurſus terito, vt ſtrigmēti craſſitudinem acquirat, & liquefacta ſuperfundito, quūmque in vnum coierint, vtitor (ait) tanquam hominum opinionē fallente. Vnguenti deiectorii miſtura, fellis taurini ſextans, elaterii vncia, cocci Gnidii triens, ſucci lupinorum ſextans, euphorbii, colocynthidis medullæ, vtriuſque vncia, adipis viperini quadrans ſemūcia, muſcerdarum drachma, adipis vulpini recentis ſextās, ſucci, pæoniæ, caſtorii, vtriuſq; drachmæ quatuor, olei Cyprini ſelibra, olei communis libra. Aliud epithema quod vmbilico admouetur, & lienem expurgat: veratri nigri quadrans, veratri albi triens, ammoniaci, nitri, ſingulorum quadrans, ſcammonii ſextans, piperis grana triginta: tuſa cribratáque, terebinthina excipito, vt malagmatis molliciem contrahant, locóque antea deterſo, & foto, ſplenium quadrangulare quinque digitorum latitudine inducito, ac imponito. Pubi quoque appoſitum fœtus necat. Epithema ſanguinem ducens, vt ora venarum ſui officii moneat, & menſes muliebres ducat: capit elaterii, myrrhæ, galbani, farinæ hordeaceæ, ſingulorum drachmas quatuor, foliorum rutæ viridis ſicilicum, fellis taurini quantum ſufficit vbi ſingula priuatim in ſummum læuorem redegeris, atque deinde in vnitatem coegeris, bilis quod ſufficiet affundito, & quū vſus ita poſtulat, locum ſub vmbilico, circúmq; ipſum vmbilicum, ac interdum lumbos illinito. Menſes quoque prolicit, & ora venarum anus aperit. Altera inunctio quæ plantæ pedis illita crudam pituitam expellit: medullæ ſextulæ quinquaginta, euphorbii ſextulæ triginta, lactis tithymali ſextulæ viginti. Tundatur medulla bene, atque affuſis aquæ libris tribus, triduum ita permaneat, quarto deinde die vſque ad tertias coquatur, poſthæc liquori colato olei libra adiiciatur, & molliuſculo igne tātiſper coquatur dum tertia pars ſuperſit, iiſque ceræ quadrans additur: quæ quum fuerit diſſoluta, euphorbium ac tithymali lac imponitur, omniáque ſimul probè coquuntur, demum ab igne deponuntur, & in vaſculum nitidum infundūtur. Quúmque cuipiam mederi cupis quē crudus humor corporis medium prope renes infeſtat, aut ſpiritus in ſpina media inſidentes, negotium faceſſunt, laboranti ſagapeni ſextulam præbeto potandam, dum dormitum concedit, alterámque ſextulam ſequenti die ſummo mane ex aqua tepida, poſthæc plantas pedum, genúque medium iam dicta vnctione illinito: mirum enim in modum humorem crudum extricat ac repurgat, nihilo ſecus & citra ſagapenum idem præſtat.

DE GLANDIBVS MEDICAMENTIS QVAE NAribus indūtur, & quæ manſa pituitā per os educunt. CAP. XI.

POrro quia nonnulli vſu aut neceſſitate quapiam ita ſuadente, glandibus & clyſmatis ægrotantes repurgant, horum quoque vna alteráve compoſitio eſt apponenda, vt inde ceu è rudimento quopiā, eiuſmodi quædam medicamenta concinnare queas. Glandis compoſitio ad humorem mucoſum ex acetabulis ac ſpina extrahendum, atque ad ægritudinem colicam quā frigus creauit. Recipit ſagapeni ſicilicū, bdellii, ſarcocollæ, colocynthidis, ſcammonii, nitri, myrrhæ, fellis bubuli, ſingulorum drachmam: tuſa cribratáque vt fermēteſcant, ſubiguntur, & pro ſpecierum pondere mel cōcretum adiicitur: deinde oleo ſeſamino manibus illitis, glandes efformantur. Medicamentum quod in nares inſeritur, (ἔρρινον Græci vocant), purgans Aſclepiadis, efficax ad eos qui vetuſta lippitudine infeſtantur: prodeſt & comitialibus, copioſum humorem eliciens, gith drachmæ octo, ſalis ammoniaci, elaterii, vtriuſque drachma: trita & in tenuiſſimum pollinem redacta, oleo ſicyonio, aut vnguento irino vel Cyprino excipito, vt cerati craſſitudinem nanciſcatur, & in corneam pyxidē ad vſum reponito: vſus tempore nares illinito, iubetóque vt ſurſum attrahat. Aliud citra dolorem & moleſtiam purgans, cyclamini ſicci drachmæ octo, iridis ſicilicus, nitri rubei drachma (ipſe elaterio vſus ſum) diligenter trita per arundinem inſufflato, admonens eos qui vtuntur vt ſurſum rapiant, deinde deorſum nutent, vt collectus humor defluat. Aliud ſternutamentum ciens, quod caput expurgat, Heraclidis Tarentini, cumini Æthiopici, piperis cādidi, herbæ lanariæ, caſtorii, æquas portiones, tuſas atque in cerniculo excuſſas, in æneam pyxidem recōdito. Quum vſus flagitabit, concuſſam pyxidem naribus admoueto, aut digito ipſum inſerito, vel per arundinem inſpirato. Aliud zingiberis ſicilicus, herbæ lanariæ ſicilicus, piperis, caſiæ, vtriuſq; drachma, vtere vt prædictum fuit. Aliud valet ad eos qui vetuſto capitis dolore infeſtantur, & tenebricoſa vertigine tentantur, atque comitiales: veratri candidi drachmæ quatuor: radicis cucumeris ſylueſtris, herbæ lanariæ, nitri, piperis candidi, ſingulorum drachma, caſtorii ſicilicus: vtere quo diximus modo. Aliud foliorum cucumeris ſylueſtris ſuccum ipſum per ſe, au cum ſucco betæ, vel myrrhā melle decoctam, naribus infunde. Aliud elaterium erui magnitudine, lacte muliebri maceratum in nares inditur, & vbi purgationem ciuerit, nares in peluim demiſſæ abluuntur, cibóque reficitur æger. Porro medicamenta quæ commanducata pituitam eliciunt, (ἀποφλεγματισμοὺς Græci nuncupant), quǽque per emiſſaria palati caput expurgant, fiunt ex ſinapi vel hyſſopo cum paſſo coctis, aut vua paſſa trita cum pipere, vel melle oleo admixto, aut herba pediculari ſeorſum & ex melle trita. Alius apophlegmatiſmus qui manſus caput repurgat, & copioſum elicit humorem. Piperis candidi, origani, vuæ paſſæ, ſingulorum ſicilicus: excipe vuis paſſis, exemptis vinaceis, aut ficorum pinguium carne, & mandendum præbe. Debet autem mandens caput deorſum flectere, & ex interuallis, vt collectus humor effluat, hiare: poſthæc aquam calidam ore continere: quúmque multus perſentitur morſus, effūdere. Aliud quod māditur: nitri drachmæ ſex, aniſi drachmæ quatuor, herbæ pedicularis drachmæ tres, foliorum viridiū lauri, & vuæ paſſæ domeſticæ, detractis vinaceis, vtriuſque pares portiones excipito, & paſtillos formato, qui ſinguli pendeant drachmas tres, atque vſu appetente, vnum commanducandum exhibeto. Aliud origani, hyſſopi, herbæ pedicularis, ſin-

gulorum drachmæ quatuor, ſpumæ nitri,ſinapis,vtriuſ
que ſicilicus , pyrethri drachma,in læuorem redige , ac
vtere. Aliud hyſſopo,thymo, origano, & ſeorſum &
ſimul vtere. Habes tractationem de medicamentis
quæ commanſa pituitam ore educunt , & quæ in nares
imponuntur,abundè tibi explicatam. Verùm quando-
quidem nonnulli huiuſmodi ac reliquis deiectoriis pa-
rum circunſpectè vtentes,interdum dolores,vel cõuul-
ſiones,aut ſuperpurgationes , aut id genus alia inferũt,
& iuuamenti loco nonnunquam noxam creant,hæc de
iis haud ignoraſſe decet , quòd non omnes amicè eadẽ
medicamenta eodem ſenſu percipiunt , ſed alii ea etiã
quæ admodum potentia ſunt,ob corporis ſenſuum dif-
ficultatem vix ſentiunt,alii quæuis vulgaria perſentiũt:
quemadmodum nonnulli,quòd meatus natura ſint flu-
xiles,vel ob materiæ aptitudinem,inſtrumentorúmque
molliciem, mediocribus purgantibus cedunt : qui verò
non ſunt huiuſmodi,tardè vel à potentioribus purgan-
tur. Quo fit vt priores in ſuperpurgationes,& couulſio-
nes,& contractiones ac refrigerationes incidant:poſte-
riores verò, animi deliquiis,torſionibus,doloribus, ver
tiginibus , & animi deiectionibus corripiantur. Porro
proportione afficiuntur qui parte aliqua purgantur.
Denique non àvehementibus,verùm à moderatioribus
in omnibus iis quæ aſſumuntur auſpicari oportet,par-
tim vt ſenſus ægri exploretur, partim vt exercitatus ve
hementiora tolerare diſcat , ipſorúmque nimia vis,per
medicamenta quæ morſus ſunt expertia atque emolli-
unt,eſt caſtiganda:nam ſi ita ex methodo medicamen-
ta offeres,ægrotus nihil periculi ſubibit.

DE MEDICAMENTIS EXITIALIBVS, CAP.XII.

CÆterùm quia purgantia medicamina quãtitate po-
tius offendunt ,(quum nimirùm largiore modo aſ-
ſumuntur)dictúmque eſt antea qua ratione ea ſint com
miſcenda,quóque ponderis modo exhibẽda, atque ex-
itialia qualitate potius nocent, nunc de his quæ ex o-
mni parte offenſam gignũt, & plerunque, vel copia,vel
qualitate perimunt, eſt differendum. Nam quandoqui-
dem nonnulli caſu quopiam ac ignoratione , alii vltro
ſuáque ſponte vitam exoſi,ceu qui ſibi necem inferunt,
aut laqueo ſpiritui viam præcludunt : quidam quoque
qui aliorum vitæ inſidiantur clanculum,animalia exitia
lia,aut plantas, vel metallicas ſpecies,ferculis iniiciunt:
age de his quoque quæ neceſſaria ſunt dicamus, hac e-
tiam in re veteres artiſque inuẽtores ſequuti, & modò
ſenſum mentémque ipſorum proponentes , modò ipſa
verba,ſed in pauciora contracta, adferentes : hoc enim
noſtrum toto hoc opere propoſitum eſt,in illorum ſen-
tentiam pedibus ire , & ſiquid compendioſum ab illis
dictũ eſt, id ad verbum huic volumini nõnunquam in-
ſerere.Quocirca ſi tu aut alius quiuis quædam huius li-
belli in aliorum commentariis ſcripta repererit, nos mi
nimè ceu alienæ commentationis plagiarios crimine-
tur,ſed compendio vbique ſtuduiſſe arbitretur:& ſicu-
bi obuium atque ad manum inuenimus , ei tanquam a-
bundè ſatiſfacienti acquieuimus. Siquidem hoc ipſum
& à Galeno & à recentioribus in libris de medicamen-
tis factum fuiſſe cernimus, qui ſuis libris aliorum inuen
ta immiſcere haud deſpexerunt. Cæterùm hæc,prout
cuiq; libet,ita & iudicet & diſponat licet. Nos verò qui-
bus propoſitum eſt de iis quæ aſſumpta enecant,pertra
ctare,ſingula excutiamus , doceamúſque quænam poſt
aſſumptionem ſymptomata progignant,ac quibus me-
dicamentis vniuſcuiuſque periculum imminens propul
ſetur. Cæterùm lectores omnes qui in hunc librum inci
dent,& artis ſacris initiati ſunt,præmonitos velim vt i-
pſi hæc ad hominum ſalutem ediſcãt , neque in eorum
perniciem quouis vindictæ prætextu detorqueant , ne
Deus iudex hìc illorum flagitium diuulget,meritáſque
luant pœnas,parcátve,vt in poſterum iuſtiori ſupplicio
vlciſcatur,æternis nimirum pœnis condemnans:adhæc
ne temere ea cum aliis communicetis, ne is qui faſcino
ribus oblectatur, eiuſmodi rerum cognoſcendarum ſtu
dium , ſui flagitii lucrum non contemnendum ſtatuat,
vóſque ob linguæ effrænem incontinentiam ſicario me

A dicamentum mortiferum in manum obtrudatis.Cæte-
rùm de his hactenus: nos verò,vt polliciti ſumus,tracta
tionem capeſſamus. Itaque animalia lethalia ſunt, can-
tharis,bupreſtis,ſalamandra,pinorum eruca,(πιτυοκάμ-
πην Græci nominant)lepus marinus,rana rubeta, & mu-
ta,rana paluſtris,hirudines deuoratæ:ex ſeminibus her
ba apollinaris,cicuta,coriandrũ,gith,pſillium: ex liquo
ribus,meconiũ,opocarpaſum, thapſiæ ſuccus,elateriũ,
ſuccus mandragoræ:ex radicibus,chamæleon, aconitũ,
thapſia, veratrum , agaricum nigrum,ephemerũ,quod
B nonnulli Colchicum , eo quòd in Colchide proueniat,
appellant:ex ramoſis & oleribus,ſmilax ,(quam Roma-
ni taxum)nominant,ſolanum furioſum(quod doryeniũ
quoque vocant)herba ſardonia,quæ ranunculi ſpecies
eſt,papauer corniculatum,pharicum,toxicum,ruta ſyl-
ueſtris , fungi : ex animalibus verò,ſanguis tauri nuper
mactati,lac coagulatum,& mel quod in Heraclea Ponti
ciuitate naſcitur : ex metallicis autem, gypſum,ceruſſa,
calx,auripigmentum,ſandaracha,argenti ſpuma,adar-
ce,plumbum, & quod vocatur argentum viuum:ex do-
C meſticis & familiaribus denique, vinum copioſum cõ-
fertim è balneo egreſſis potum, aut paſſum, aut frigida
ſimiliter.Atque hæc ſunt quæ interimũt. Verùm de ſin
gulis quod neceſſum eſt priuatim tractare oportet.

Eos itaque qui cantharidas aſſumpſerunt,hæc fere in
dicia comitantur,omnia ab ore ad veſicam vſque mor
deri ac vellicari ipſis videntur , guſtuique picis aut ce-
driæ aliquid ſimile ſapere putantur , dextra præcordia
inflammatione tentantur, vrináque ægrè redditur: ad-
hæc ſæpenumero ſanguinem quoque lotio excernunt,
D ventérque ita ipſis affici videtur,vt ii quos inteſtinorũ
difficultas prehendit, animo linquuntur, & in tenebri-
coſas vertigines incidunt : denique mente alienantur.
Proinde antequam hæc inſequantur , exhibito oleo ad
vomitum cogendi ſunt , ac ſimulatque plurimam partẽ
vomitione reiecerunt , clyſtere cremor halicæ aut ory-
zæ,aut tragi,vel ptiſſanæ,vel ſeminis lini,vel fœnigræ-
ci,aut radicum althææ,decoctum infundendũ eſt. Qui-
netiam poſthæc nitrum, vel hydromeli , vt ea quæ ſto-
macho inteſtiniſque adhærent deorſum pellantur ac e-
E luantur, præbere oportet, poſt quæ,ſi ipſa perrumpere
nequeunt,mulſam aquam vnà cum nitro,tritis nucibus
pineis commiſtis,& ſeminibus cucumeris vel lacte,ex-
hibere decet. Efficax præterea eſt & adeps anſerinus ex
paſſo. Cæterùm partibus inflammatis farinam hordea-
ceam in mulſa decoctam, cataplaſmatis more inducere
conuenit , licet initio adhibita cataplaſmata obſint , eo
quòd aſſumptum venenum à caliditate retineatur, atq;
in locis principatum tenentibus obfirmetur. Verùm v-
bi ipſum tempus traxerit , proſunt, quòd inflammatio-
F nes relaxent,doloréſque ſopiant ac mitigent. Eo quoq;
tempore iuuat,ſi antea oleo calido illitum , in labellum
dimiſſum corpus abluatur.Per ſummam item cutem ea
quæ noxam creant medicamentis euocanda ſunt, vt o-
mnis pernicioſus,exortus quacũque ratione licet,è cor
pore extrudatur,ne affectus ſtabilis ac permanens eua-
dat. Carnes porro gallinaceæ, agninæ ac porcellorum
dandæ,ſed quæ pingues ſint,& tenerrimæ vnà cũ ſemi-
ne lini decoctæ: aluum enim iuuant ac emolliunt , & a-
cria retundunt. Vinum item copioſum ac dulce:valet
G quoque ſi corticis thuris,& terræ(quæ ἀστὴρ Græcis nun-
cupatur),vtriuſq; drachmæ quatuor: tritæ ex aqua aſſu
mantur. Quinetiam confert irinum ac roſaceum vnguẽ
tum in ruta excoctum,& vitis virgulta tenera ex paſſo.
Verùm longè omnium efficaciſſima ſunt antidota,ſi ex
mulſa quatuor drachmarum pondere bibantur. Porro
pinorum eruca deuorata , ſtatim dolor in ore ac palato
oboritur:adhæc linguæ,ventriculi, vẽtriſque valida in-
flammatio,ac inteſtinorum vehemens cruciatus , adeo
vt interanea corrodi videantur,prehendit,atque totius
H corporis incendium.His non aliter quàm iis qui cantha
ridas deglutiuerũt, ſuccurrere decet,ſed priuatim ipſis
loco roſacei iriníque olei, melinum adhibetur quod ex
malis,cotoneis,& oleo conficitur. Iã iis qui bupreſtin
epotarunt, in guſtu quippiam graueolenti ſimile perci
pi videtur,& dolor ſtomachi ſuccedit, & aqua inter cu

tem laborantium in morem totius corporis extima intenduntur, ac vrinæ ſupprimuntur. Iuuant quæ iis quoque qui cantharidas hauſerunt auxilio ſunt, ſed peculiariter, vbi vomitione ac clyſteribus iniectis euacuaris, A proſunt ficus ſiccæ, earúmque decoctum cum vino. Vbi autem periculum de ſuo acumine remiſit, glandes Thebaicæ eſu vel ex vino mulſo lactéve tritæ, potæ auxiliantur. Omne quoque pyrorum genus comeſtum, lácque muliebre epotum opitulatur. Eos qui ſalamandram ingeſſerunt, linguæ inflammatio, ratiocinationis impedimentum, atque cum rigore quopiam ac exulceratione B tremor ſuperuenit: quæpiam quoque corporis partes liueſcunt, & ſi intus venenum permanſerit, putrefactæ ſæpenumero defluunt. Quibus vbi omnia ea quæ in cantharidibus admouerimus, peculiari quadam ratione medicamentum quod reſina pinea & galbano cum melle conſtat, loco elecgmatis offertur, ac aiugæ decoctũ, in quo nuces pineæ læuigatæ fuerint, & folia vrticæ cũ liliis & oleo decocta: valēt & teſtudinis marinæ terreſtríſve oua cocta, & ranunculorum ius, in quo eryngii radix fuerit incocta. Qui leporē marinum epotarunt, guC ſtus piſcoſus ac viroſus ſuccedit: at vbi vetuſtum eſt malum, aluus indolet, & vrinæ cohibentur, ac quum excernuntur, colore cernuntur purpureæ, omne piſcium genus auerſantur oderúntque, & ſudorem graueolentem emittunt. Bilis præterea euomitur quæ nonnunquam ſanguini commiſcetur. His aſſiduè lac aſininum, aut paſſum, & maluæ radicis foliorúmque decoctum, aut cyclamini radix cum vino trita, vel veratrum nigrum, aut ſcammonii lacryma cum aqua mulſa, malorum item Punicorum acini, aut cedria læuigata cum vino datur: effiD cax quoque eſt anſerinus cruor calidus epotus. Quòd ſi ægri piſces ingerere nequeunt, ſolos fluuiatiles cancros coctos edant, bibántque vinum cui ipſi ſint admixti. Cæterùm ſalutare eſt ſi piſces edere ſuſtinēt. Rana rubeta aut paluſtris oblata, corporis tumorem cum pallore intēſo, vt buxeo ſimilis videatur, inducit, difficulter reſpiratur, os fœtet, & ſingultus ſubſequitur: quandoque etiam ſemen præter voluntatem excernitur. Facilè autē à vomitu ſuccurritur, aſſumpta multa meraci vini potione, & arundinis radicis ſicilico, aut cyperi totidem. E Cæterùm cogendi ſunt vt concitatius obambulent & currant, ob torporem qui ex hoc malo contrahitur, adhæc vt ſingulis diebus lauentur. Hirudines in aqua abſorptæ, & inter deuorandum in ore ventriculi adhæreſcentes, partes vlcerant, & exuſtionis imaginem repræſentant: quæ nota eſt hirudines eſſe deuoratas. Expellit eas muria ſorbitione oblata, & ſuccus Cyrenaicus, aut laſeris folia cum aceto epota: gargarizandum quoque atramentum ſutorium in læuorem redactum cum aceto, aut nitrum cum aqua. Eas vero quæ gutturi adhærēt, F in calidum lauacrum demittentes, ac frigidam ore cōtinendam dantes, eiicimus. Herba apollinaris pota, mētis abalienationem ebriis non diſſimilem infert: eſt autem curatu facilis ſi opem feras mulſa liberalius pota & lacte, potiſſimum aſinino, ſin minus, bubulo, & ficuũ aridarũ decocto. Benefaciunt ipſis & nuclei pinei, necnon & cucumeris ſemen cum paſſo aſſumptum: nitrum ſimiliter cum aqua cōducit, inſuper intubum erraticũ, ſinapi, naſturtium, radicula, cepe, allia, ſingula cum vino ſumpta. Cæterùm cogendus eſt conquieſcere, vt qui G vinum biberunt: coriandrũ propter odorem latēre nequit, epotum autem raucitatem facit, vocémque denſat, & furorem ebrietati non adſimilem inducit: totius corporis ipſorum odor coriandrum indicat: ſuccurrit, ſimulatque per oleum irinum vomitu reiectum fuerit, (vt ſuprà monſtratum eſt) vinum cum abſinthio & per ſe potum, ouáque euacuata in ſeſe detrita, & tepefacta cum muria ac ſorpta, quinetiam muria bibita, & ius ſalſum tum gallinaceum tum anſerinum. Cicutæ potus tenebras caliginémque inuehit vt ſolem aſpicere neH queant: ſingultum item & mentis alienationem, ac extremorum perfrictionem inducit: poſtremò conuulſi præfocationis tenſione corripiuntur, arteriarum ſpiritu intercepto. Per initia igitur, quemadmodum & in aliis, vomitu eā educemus, deinde euacuatione vſi, quod ad inteſtina collapſum eſt excernimus, poſt hæc ad vini A meri potionem, ceu præſentiſſimum remedium, tranſimus, per interualla eam exhibentes: in quibus potum prodeſt lac aſininum, aut abſinthium cum pipere & vino, & caſtorium, & ruta cum vino, aut lauri ſemina, laſerpitium itē, eiúſque liquor, cum oleo & paſſo: paſſum quoque per ſe copioſum epotum, abundè ſuccurrit. Et quod vocatur pſyllum, potum corporis totius refrigerationem infert, torporémque cum reſolutione, & animi triſtitia. Præſidio ſunt omnia quæ contra cicutæ poB tum valent. Papaueris lacrymam epotam ſubſequitur delatio in ſomnum (καταφορὰν appellant), cũ perfrictione & pruritu adeo intenſo vt ſæpenumero veneno inualeſcente tantus oboriatur vt ab eo excitentur, & toto corpore veneni odor perſentitur. Proficit poſt vomitiones oleo factas, acre clyſma iniectum, & acetum mulſum cum ſale potum, aut mel cum roſaceo calido, aut vinum meracum copioſus cum abſinthio & cinnamomo, & acetum calidum per ſe: inſuper nitrum cum aqua & origano, & ſemen rutæ ſylueſtris cum pipere & vino ac C panace: piper item cum caſtorio & oxymelite, aut ſatureia, vel origano, vino addito. Cæterùm excitare ægros oportet iis quæ naribus adhibentur odoranda, & in calidum labrum deducere, fomentíſque propter accedētem pruritum adiuuare: à lauacro pinguibus iuſculis vti expedit cum paſſo. Papauer quod corniculatum appellatur, eſum potúmve, eadem inducit quæ papaueris liquor: quocirca eadem admittit præſidia. Mandragoræ potum illico carus, viriũ reſolutio, & valida in ſōmnum delatio, quæ nihil ab eo vitio quod λήθαργος nũD cupatur, differt, inſequitur. Antequam horum aliquod eueniat, competit vomitus, poſt hunc aqua mulſa, nitrũ abſinthium, cum paſſo aſſumpta. Capitis item irrigatio, (ἐμβροχὴν vocant), ex roſaceo & aceto. Motus quoque corporis excitari debet per ea quæ odoratum commouēt, nempe eupatorio, pipere, ſinapi, caſtorio, & ruta ex aceto contritis, adhæc pice liquida, ipſiſque lucernarum funiculis vſtis, necnon iis quæ ſternutamenta mouent: aliis item auxiliis in his vti conuenit. Carpaſi ſuccus potus, carum, & ſtrangulatum præcipitem infert, qui ab E iis opem ſentiunt quæ cicutæ epotæ auxiliantur. Quæ in Sardinia herba gignitur, & ranunculi ſpecies eſt, pota vel comeſta mētem abalienat, conuulſionem adfert cum laborũ contractione, vt riſus imaginem præbeat: à qua affectione riſus Sardonius, haud ſatis laudabili dicterio, inter homines iactatur. His priuatim poſt vomitum conducet aqua mulſa liberalius exhibita, & lac, irrigatio item totiúſque corporis ex medicamētis calfacientibus inũctio, necnon & deſcenſus in hydrelæum calidum: poſt lauacrum totum corpus inungi abundè & F perfricari debet. In ſumma, tota materia tanquã ad cōuulſionis curationem aduocanda eſt. Ephemeron (quod nonnulli Colchicon, aut bulbum agreſtem appellant), aſſumptum totum corpus prurire facit, veluti ſi ab vrtica ſcillâve ſtimularetur, interiora corrodit, & ſtomachum cum multa grauitate adurit. Inualeſcente verò malo, cruenta per aluum ſtrigmentis miſta egerũtur. Adiuuantur vt ii qui ſalamandram potarunt, vomitibus & clyſmatis, ſed antequam vires acquirat venenum, dari debent quercus foliorum aut glandium, aut G malicorii, aut ſerpilli decoctum cum lacte bibendum, vel herbæ ſanguinalis ſuccus, aut vitis ſurculorum, aut medullæ ferulæ tenellæ, aut baccarum myrti, addito vino. Adeo verò accuratè ſuccurrit lac bubulum potum calidum, oréque detentum, vt qui eo abundant nullo præterea alio auxilio indigeat. Dorycnio (quod quidam ſolanum furioſum nominãt,) epoto, qualitas quædam, ceu lactis guſtui repræſentatur: comitatur itē ſingultus perpetuus, linguæ humiditas, & cumulata ſanguinis eductio, & per aluum mucoſa feruntur, perinde H ac iis qui inteſtinorum difficultate laborant. Auxilio ſunt, antequã horum quippiam accedat, quæ prædictis auxiliari diximus, vomitus, clyſma, & quæ epotum venenum educere poſſunt. Priuatim verò ſuccurrit mulſa aqua aut aſininum caprininúmve lac, & paſſum tepidum cum aniſo potum, amygdalæ item amaræ, & elixa gal-

A linaceorum pectora,omniáque ea quæ craſſo ſucco cō-
ſtant.ſi tam cruda quàm cocta comedantur:adhæc locu
ſtæ, & ἀστακοὶ, (quos cammaros quidam appellant), &
ius ex ipſis potui aſſumptum. Aconitum ſtatim vbi
potum eſt videtur cum adſtrictione quadam dulceſce-
re,tenebricoſam vertiginem, præcipuè inter exurgen-
dum,& oculorum humiditatem inducit:grauitatem itē
thoracis ac præcordiorum, ita vt multi flatus erumpāt.
In quibus ſtomachus vomitionibus elui debet, & aluus
clyſtere ſubduci. Pro potione vſurpabimus origani aut
B abſinthii decoctum cum vino abſinthite,vel ſemperui-
ui,aut abrotoni,aut chamælææ. Proderit & balſami li-
quoris drachma cum melle,& caſtorium,& piper, & ru
ta cum vino,item coagulum hœdi aut leporis cum ace-
to,necnon ferri recrementum, ipſumque ferrum,& au-
rum,& argentum candens in vino reſtinctum,eóque li
quore aſſumpto:adhæc lixiuium cum vino & gallina co
ctum,aut pingue bubulum,ius cum aceto aſſumptū:fer-
tur porro aiuga peculiari ratione ipſis præſi[illegible]io eſſe.
Quæ ſmilax(& à quibuſdam thynium, à Romanis verò
C taxus nuncupatur),pota totius corporis refrigerationē
& ſtrangulatum,mortémque ſubitaneam inducit:qui-
bus ea omnia opem ferunt quæ & iis qui cicutam hau
ſerunt. Pappus flos eius ſpinæ eſt quæ cactos dicitur:
vomitio illos qui eum aſſumpſerunt liberat. Toxicum
inde nomē accepiſſe videtur,quòd Barbari τὰ τοξεύματα,
hoc eſt ſagittas eo illinant:ſequitur qui id hauſerunt, la
brorum linguǽque inflammatio,furor qui coerceri ne-
quit,varias obiiciēs imagines , vt eapropter ægrè cura-
tionē admittāt , iique qui ſumpſerunt raròſanitati re-
D ſtituantur,incoluméſve ſuperſint. Oportet igitur eos
vinculis cōtinere cogeréque vt paſſum cum roſaceo bi
bant euomántque: item raporum ſemen cum vino pe-
culiariter ipſis cōfert,& quinquefolii radix, & hircinus
caprinúſque ſanguis ſimiliter aſſūptus : adhæc quercus
aut ilicis folia cum lacte trita.Mala quoque cotonea mā
ducata,aut cum aqua dulci pota:idem faciunt amomū,
& fructus balſami.Quòd ſi quidā periculum effugiunt,
diu in lecto decumbunt,& cum ſurrexerunt,ſtupidi re-
liquum vitæ tempus tranſigunt. Ixia quæ & valophos
E vocatur,quum ſumitur,ocimum odore guſtúque præ ſe
fert:validam verò linguæ inflammationē infert, & de-
ſipientiam atque omnes excretiones ſupprimit , mur-
murilla & ſtrepitus cum animi deliquio excitat,nec ta-
men quicquam eiicitur. Succurrit vbi venenum vomi-
tu fuerit reiectum , abſinthium in vino maceratum aut
aceto,aut oxymelite,vel rutæ ſylueſtris ſemē. Cōueni-
unt quoque nucis iuglandis ſurculi cum vino triti , aut
reſinæ,vel caſtorii,aut rutæ,ſingulorum drachma. Fū-
gi alii genere,alii copia lædunt : omnes autem ſtrangu-
F latum procreant.Qui eos ſumpſerunt vomitu vacuendi
ſunt, prodéſtque cinis ex lignis pyraſtri cum poſca , ſa-
le,ac nitro. Quin & pyra ſylueſtria foliáque cum fungis
decocta,vim ſtrangulandi tollunt,eadémque in cibo cō
ferunt:adhæc oua gallinarum cum poſca ſorpta,cum a-
riſtolochia & abſinthio:valet & apiaſtrum cum vino,&
fæx vini vſta,& atramentū ſutorium cum aceto,rapha-
nus item,& ſinapi,& cardamomum.Porro eorum quo-
que quæ iuuamenti gratia offeruntur , habēda cura eſt
propter pericula quæ creare ſolēt, quòd nō min⁹ quàm
G alia venena ſint exitialia, ceu veratri,thapſiæ , elaterii,
ac agarici nigri:hæc ſiquidem ſtrangulatum aut ſuper-
purgationē inducunt . Curantur ſtrangulatus eo mo-
do quem in fungis ac ſimilibus tradidimus:nimias verò
purgationes ſupprimimus per ea quæ excretiones cohi
bere queunt.Nec illa quoque negligi debēt quæ inter-
dum periculum inferunt, è quorū numero eſt ſylueſtris
ruta ,gith,& recentes pappi. Qui mel quod in Heraclea
Pontica gignitur,comederūt , accidunt illa quæ iis qui
aconitum guſtauerunt: quare proſunt & ea quæ de aco
H nito diximus. Facillimè autem adiuuantur, quòd maxi-
mum præſidium ab hydromelite perſentiant ſi aſſiduè
id bibatur , cui rutæ folia ſint admiſta. Sanguis tauri

A recens interfecti potus , reſpirationis difficultatem &
ſtrāgulatū infert, quòd meatus circa tōſillas obſtruat,
deglutionémque cū valido ſtrangulatu impediat. Præ-
terea eorum lingua rubere deprehenditur , dentéſque
eodem colore infecti , atque inter eorum commiſſuras
grumi quidam concreti. Exhibentur ergo quæ ſangui-
nem congelatū diſſoluere queunt , aluúmque ſubduce-
re. Proinde groſſi liquore pleni,cum poſca & nitro,&
per ſe,& cum laſerpitii radice aut lacryma dantur,& co
agulū cum aceto:braſſicæ item ſemen , lixiuiúmque è
B cinere ficulneo,& enulæ ſemen cū pipere & aceto, & ru
bi ſuccus cum aceto, vt aluus ſubducatur.Solent iis qui
ſeruantur aluo deponi recrementa , quæ condimentis è
è ſanguine confectis aſſimilantur , (καρυκώδη Græci no-
minant):ſtomacho porro & ventri hordeacea farina cū
aqua mulſa, cataplaſmatis more obduci debet. Lac co
agulatum confertim aſſumptum,multam ſtrangulatio-
nem procreat,eo quòd in grumos coit. Exhiberi autem
debet ceu antidotum,coagulum cum aceto, compellen
tes vt id ſæpenumero hauriant,aut folia nepetæ,aut ſuc
C cus,vel laſerpitii radix,lacrymáve cū poſca,aut thymus
cum aceto:ſalſum verò nihil offerri debet , magis enim
hinc lac coaleſcit,ac in caſeum trāſit : ſed ne hos quidē
vomitus iuuat:nam dum id quod in grumos concreuit,
per ſtomachum aſſurgit,ſtrangulat. Aqua frigida af-
fatim pota,& vinum meracū copioſum,& paſſum,præ-
ſertim à balneo,aut curſu,validíſque exercitiis,ſtrangu
latus & cruciatus parit:in quibus ſanguinis miſſio proti
nus adhibita,& inanitio ab impēdenti periculo liberat.
Ceruſſa ob calorē latêre nequit, quoniā ſponte ſum-
D pta, palatum, gingiuas, linguam & denſium interſtitia
albo colore inficit:præterea ſingultū ,tuſſim,linguæ ſic-
citatem,extremorum perfrictionē,cum mentis aliena-
tione & motus difficultate excitat. His prodeſt aquam
mulſam,aut ficuum maluǽve decoctum exhibere,item
lac calidum , vel ſeſamum cum vino tritum,aut lixiuiū
è vitium ſarmētis, aut oleum amaracinum, vel irinum,
vel oua cum hordei decocto,vel thure , vel prunis , aut
vlmi gummi:liquor quoque qui in folliculis cōtinetur,
cum aqua tepida.Conuenit iis & thapſiæ ſuccus cum a-
E qua mulſa potus. Gypſum ſtrangulatum parit,in lapidē
concreſcens : quare his exhibere prodeſt quæ aduerſus
fungos auxilio ſunt:adhæc confert & maluæ decoctum,
loco olei,valet & oleum cum aqua mulſa, vel ficuū de-
cocto:quin & lixiuium è cinere ficulneo,aut è vitis ſar-
mentis cum vino copioſo, item origanum, aut thymus
cū lixiuio,vel aceto aut paſſo.Hos quoque clyſtere ſub-
tus eluere oportet ex maluæ decocto. Qui argenti ſpu-
mam aſſumpſerunt,ventris inteſtinorúmque dolor co-
mitatur,cum torſionibus validis nonnunquā & inteſti-
F num ob grauitatem erodit & vulnerat,color plumbeus
fit cum deformitate. Confert poſt vomitiones cum vi-
no,terebinthi agreſtis ſemen potum, aut piper,aut ligu
ſtri flores cum vino , aut palumbis fimus ſiccus cum
nardo,& vino. Argentum viuum potū eadē procreat
quæ ſpuma argenti,atque eadem vſurpanda ſunt auxi-
lia.Videtur autē iuuare lac epotum: cæterùm & his vo-
mitus prolicietur. Iam calx,auripigmentum,& ſanda-
racha potu ſumpta, ventris & inteſtinorū cruciatus cō-
citat,cū vehementi roſione.Quare ea omnia quæ & cō-
G temperare,& mitiora efficere,ac aluum lubricā reddere
poſſunt, offerre oportet, è quorum numero eſt ibiſci &
maluæ ſuccus qui valde lubricus eſt:adhæc præbere de-
cet lini ſeminis decoctum , & herbæ tragi appellatæ
ſuccum aut fructum,& oryzam , & lac copioſum cum
aqua mulſa,& ius pingue boníque ſucci. Atque de his
hæc ſatiſfaciant. Porro quandoquidem antea dum an-
tidota recenſeremus , nonnulla tradidimus quæ iis qui
mortifera venena hauſerunt,opitulātur,licet inde quo-
que quæ ad imminentia pericula accommodantur,col-
H ligere.Quare quum hæc tractatio ſuum modum adepta
ſit,hîc ei finem imponamus: & deinceps addamus quæ,
vt plenè pollicitis ſatiſfiat,deeſſe videntur.

Præfatio.

VIDEOR mihi, qui omniũ quàm fieri potuit breuiſſimè meminiſſe volui, vniuerſum propoſitum argumentum ſuperiori volumine eſſe complexus. Nã quũ innumera fere ſint quæ aſſumuntur in vſum medicamẽta, integráque ea de re circunferantur volumina, placuit, quanuis omnia propemodum vtilitatem minimè contemnendã præſtẽt, quædam tamen inde quæ vtiliora viderentur ſeligere. Quo factum eſt vt dum hæc illis ob multiplicem ſuum vſum prætuli, aliáque rurſus, quòd ſigillatim nonnullis affectibus, quos mirũ in modum iuuant, dicata ſint, addidi, volumen in eam excreuerit molẽ. Proinde in proximo libro, illorum prius mihi mentionem habendam eſſe iudicaui quæ intrò aſſumpta proſunt, cuiuſmodi varia ſunt antidota, & quæ vocantur zulapia, ac nonnulla alia liquida medicamenta: ea præterea quæ purgandi facultatem obtinent, quibus in calce libri alia quoque adiunguntur, quæ intus data perimere cõferréque poſſunt. Porro in reliquo hoc extremóque libro, ea repoſita ſunt, quæ exterius tum ſingulis quibúſque corporis affectibus, tum vniuerſæ eius ſuperficiei accommodantur: ea ſunt, huius atque illius generis vnguenta, olea vario modo confecta, emplaſtra, paſtilli, pulueres, collyria, & cætera quæ ob curationẽ externam componuntur: quorum ſigillatim, vſus, conficiendíque rationes progrediente oratione explicabimus, initio ab iis quæ in capitis cute oboriuntur vitiis, ſumpto. Et quoniam ex capitis affectibus qui ſub oculorum conſpectum cadunt, ſunt capillorum defluuia, caluitium, ophiaſis, alopecia, adhæc furfures, & manantia capitis vlcera (ἀχῶρας appellant) & quæ in eo protuberare ſolent, ἐπαναστήματα dicta, atque demum exanthemata: quorum omnium ſpecies, & quo pacto diſtingui queant, curãdi itidem rationes antea expoſuimus: in præſentia ea tantùm medicamenta adſcribemus, quæ ex variis libris collegimus, aut experiẽtia nõ perſcripta accepimus, vel noſtro quoque periculo facto vtilia reperimus: atque ita in vniuerſum, ni fallor, debitum tibi exoluerimus. Porro quẽadmodum in iis quæ intrò aſſumebantur, quædam magis, alia minus refrigerantia, aut calefacientia, vel attenuantia, aut purgãtia, vel reprimentia, aut obſtructione vindicantia, aliáve aliqua ratione hominem afficientia, haudquaquam iiſdem temere offerebãtur, ſed cuiuſque habitus & facultatis, ac ſenſus acrimoniæ ratio habebatur: id hic quoque in omni medicamento quod extrà datur, obſeruabitur. Nam quoniam ex iis aliqua calefaciendo, quædam refrigerando, alia adſtringendo aut exſiccando, nonnulla impinguando, aut emolliendo, vel diſcutiendo, alióve modo corpus immutando prodeſſe creduntur, diligenter quæ quibus corporibus magis competant eſt animaduertendum, atque ita pro ratione eorum quæ proponuntur curanda, medicamenta quæ accommodata ſunt applicare oportet. Nam quum varia ſint aduerſus eoſdem affectus, ob varios corporum habitus, conſcripta, tuum erit ea proportione reſpondentibus vitiis ceu calopodia quædam adaptare, modò vnũ id ſerues vt à facultate moderatioribus ad validiora progrediaris.

AD CAPITIS AFFECTVS QVI OCVLIS DEprehenduntur, CAP. I.

QVoniam, vt diximus, pili pereunt aut ob humoris inopiam, veluti in caluitio: aut humoris corruptelam, ceu in ophiaſi & alopecia: vbi capitis cutis vtplurimum alteratur, & pro humoris copia, aut pallida, aut nigricans, aut alba magis euadit: opus eſt vt is qui alopeciam ophiaſimve ſit curaturus, primùm enitatur vt eum humorem quem exuperare coniecerit, iuxta eas quas ſupra docuimus methodos, expurget: deinde

A localibus pugnet. Inquit Galenus, vbi de hoc affectu pertractat, ſe ſemper per ſacram vocatam antidotum purgaſſe, ſed addidiſſe interdum, vbi humorem atriorem eſſet purgare animus, veratrum nigrum, & nonnũquam ſcammonium, ſi amaram bilem demoliri vellet. Quòd ſi pituitam redundare coniiciebat, nihil admiſcere ſolitum eſſe, ſiquidem eiuſmodi hiera quæ colocynthide conſtat, caput vindicare ſolet: præterquam quòd alios quoque quoſpiam humores, etiamſi ſcammonium, aut veratrum nigrum, aut epithymum non B recipiat, eiicere poſſit. quinetiam catapotia quæ ex aloe conficiuntur, & ſcammonium colocynthidáque recipiunt, eos qui ita afficiuntur non ſine vtilitate expurgant. Simulatque totum corpus fuerit expurgatum, præſtat ad ea quæ mandendo humores euocant, accedere, atque ita demum remediis loco affecto iniectis (τοπικὰ vocant) vti. Debent autem ea humoris noxii vacuandi vi prædita eſſe, quod facere nequeunt quæ diſcutiendi facultate carent: diſcutere verò non poſſunt niſi calfaciant: ſed ſi ex nimis quàm calfacientium claſ C ſe ſumantur, cutem vrent, atque etſi non vrent, initio quidem generoſè iuuabunt: verùm capitis cutis perquam exſiccata, temporis progreſſu talis euadet, qualem ii qui calui ſunt, obtinent. Atqui, ne ſimpliciter quidem modicè calidum debet eſſe id medicamentũ: nam tenuium ſit partium opus eſt, quoad altum vſque peruadere queat, eò ſcilicet vbi pilorum radices ſuum ſumunt ortus principium. Quòd ſi præterquam quòd prauos humores diſcutere cõmodè poſſit medicamentum, ſanguinem quoque prolicere queat, ceu thapſia, D nihil eo fuerit præſtantius. Quòd ſi ea calidior fuerit quàm affectus poſtulet, iure optimo cauendum eſt ne ſola apponatur: conſueuit etenim cutem exulcerare, ac tumores quoſdam phlegmonoſos excitare: quamobrẽ admiſceri ſolet quippiam quod eius vehementiam mitigare poſſit, cuiuſmodi eſt cerotum quod ex oleo conficitur, potiſſimum ſi id fuerit tenuium partiũ, aut moderatè vetuſtum. Porro quæ ex ſimplicium medicamentorum numero huic vitio accommodantur, inter ea quæ validè calfaciunt eſt euphorbium, quo eſt imE becillior thapſia: poſt euphorbium cenſetur ſinapi, & naſturtiũ. Alio verò vſus modo nihilo his eſt inferior λιμνῆτις dicta, quæ ἀδάρκιον quoque & ἀδάρκης nominatur. His ſuccedit ſulphur, & nitri ſpuma, ipſúmque nitrum molle vſtum, quod etiam βερονίκιον nuncupatur, veluti etiam aphronitrũ candidum, quod leue laxúmque eſt, neque vllam in ſe terream obtinet aſpritudinem. Adhæc, veratrum vtrunque, & erucæ ſemen, oleũ quoque laurinum, & alcyonium vtrunque tam vſtum quàm ignis expers: præfertur tamen quod vſtum eſt. IF tem arundinis radix & cortex, hæc etiam vtraque aduſta. Quinetiam pix liquida, & cedrinum, quam κεδρίαν quoque nõnulli vocant, & muſcerda, adépſque vrſinus, licet præferatur qui vetuſtus eſt: ſed & hyænæ, leonis, pardalis, & anſeris idonei: ac in ſumma, cuncta quæ tenui ſubſtantia prædita ſunt. Amaræ itidem amygdalæ totæ crematæ conferunt, thúſque quod aceto fuerit acerrimo diſſolutũ, aut in ſole pluſculis diebus cum aceto tritum. Itaque his omnibus vti licet, ſi validioribus cerotum humidum admiſcueris, imbecillioribus G verò oleum laurinũ affuderis. Quòd ſi malũ vetuſtate curam tenuat, validioribus certandũ eſt: ſin nuper cœpit, exiguúmque ſit, leuibus ſatis fiet. Cæterùm compoſita medicamenta, quæ longa experientia comprobauit, ſunt hæc, Euphorbii, thapſiæ, olei laurini, ſingulorũ drachm. duæ, ſulphuris ignem non experti, veratri albi nigríque, ſingulorũ drachma: his admiſce ceræ in laurino, aut ricinino, vel vetuſto oleo liquatæ, drachmas ſex. Vſus eius ceu potentioris medicamenti, in antiquatis curatúque difficilibus: commiſcui nonnunquam naH ſturtii & alcyonii vſti vtriuſque drachmã: verùm in hunc vſum potius eſt quod durius aſperiúſque. Quòd

ſi thapſia defuerit,in eius locum ſufficietur æquale pon A
dus naſturtii ſeminis aut erucæ. Si laurino quoq; cares,
picẽ liquidã miſceto : permiſcui adhæc interdũ in vicẽ
cerati mel,nihilóque ſegnius euaſit medicamẽtũ. Quin
& ea quæ ex adipibus coficiuntur,quæque thapſiæ mo-
dicũ accipiunt,ſimiliter iuuant : potiſſimum ſi adarciũ
& euphorbiũ addideris. Sint autẽ ex adipibus,leonini,
& pardalii, & hyænæ ſingulorũ portio vna:admiſcéque,
ſi ad manus fuerit,anſerinum & vrſinum,& omniũ tha-
pſiæ,aut euphorbii partem duodecimã : quòd ſi effica-
cius volueris reddere,vtrunque ſimul iniice. Attamen B
poſt primum vſum, vbi ſecundo vti decreuiſti, inſpiciẽ
dũ eſt,ecquidnã adhibitũ medicamentum locũ affectũ
cõmutarit:inſpectáque mutatione,ad eius rationẽ medi
camẽti vis aut remittẽda eſt aut intendenda: ceu in hoc
quẽ tractamus affectu,capilli nouacula tõdere, affectám
que cutem linteo nec admodũ aſpero,neque molli per-
fricare oportet. Quòd ſi poſt paucas frictiones, loc⁹ erũ
buerit,mediocris exiſtimãd⁹ eſt affect⁹:ſin poſt multas,
difficilior. Adhæc poſt primã probati medicamẽti appli
cationẽ,primùm ſpectare decet , nunquid antequã per- C
fricetur cutis,coloratior videatur:deinde nũ cũ modica
& leui frictione meliorẽ cótrahat colorẽ, aut nũ magis
rubeat. Sed in primis obſeruandum eſt,quũ valẽtia das
medicamẽta,ne cutis nimis quàm par eſt incaleſcat.hoc
autẽ patebit,tũ ex colore flauiore,tũ ex calore,qui inie-
ctis digitis perſentietur.Itaque omnibus his animũ dili
genter aduertere oportet:periculum enim ſubeſt ne cu-
tis aduratur,poſt vnũ atque alterũ eius vſum. Quare ad
molliora cõfugiendũ erit,aut idẽ,ſed exoluta facultate
cerati adipiſve permi ſtione vſurpandũ.Irrigare quoque D
locũ oportet,oleo dulci calido , aut panis cataplaſmatis
in morẽ imponi,fouere̋que,ac ſcalpello pertũdere , cu-
curbituláſque admouere,ac ceratũ aſſumere. Vbi malũ
iã vetuſteſcit,aſſiduè quoque radere,& rubificãtibus ex
ſinapi,ac inſequẽtibus diebus frictionib⁹,pice illita aut
oleo cedrino,ac poſt frictiones ſcarificationibus vti cõ-
uenit.Nõnulli acubus iniectis, quæ cuſpide ac acie cutẽ
tãgant,ipſam pertuderũt. Vbi autẽ ex frictione locus e-
rubuit,ſcarificatúſque eſt , ad medicamenta quæ ex alto
educunt,(μεταϲυγκριτικὰ appellãt)profugiendũ.Porro in E
omnibus hic communis eſto ſcopus,vt tũ verno tẽpore
medicamentũ demus,tũ in loco potius aprico,vbi nul-
la aura cutem perflet : hyeme verò præſtat in balneo his
medicamẽtis vti. Atqui hæc compoſitio ad fluẽtes pi-
losvalet oleo aut vnguẽto diſſoluta,adhæc iis qui in pal
pebrarum glabritiem, aut caluitiũ incidũt initio appo-
ſita:eſt enim mirè efficax. Recipit,muriũ domeſticorũ
crematorum,lineæ veſtis attritæ vſtæ,dẽtiũ equinorum
vſtorũ,adipis vrſini,medullæ ceruinæ, arundinis corti-
cis,ſingulorũ partẽ vnã:hæc terãtur:deinde me lis quod F
ſatis eſt,vt in melleũ coeat craſſamentũ, admiſceatur,&
alopecia perfricetur,donec pili enaſcãtur.Eodem modo
proflui pili perfricãdi ſunt.Aut liquida pice cãtharidas
vſtas excipiẽs,vt ceratũ liquidũ fiat,& nitro aſſato exter
gẽs,ſplenio imponito,& per noctẽ relinquito. Mane au
tẽ tolle , & ſine vt locus exſiccetur donec perfringatur.
Vbi autẽ pili ſuboriri cœperint,aſſiduè locũ abrade,aut
ficulneis foliis , vel leui pumice cruore euocato,amyg-
dalas crematas vnà cũ aceto aut me lle inũge:atque id aſ
ſiduè facito,ac radito:illico enim augẽtur pili. Idẽ pol-
lẽt nuces Põticæ crematæ,& herba pedicularis cum vn-
guẽto laurino.In vetuſtis verò mirè efficax eſt quod ca-
pit thapſiæ ſuccũ,aut radicẽ:id autẽ cerato excipies,lo-
cóque impones,nulla alia cura adhibita: abſcedit enim
ſuperne ſuperficies,ſaniémq; fũdit , & ſua ſpõte pili ex-
oriuntur. Aliud.Spumæ nitri partes duæ,ſalis ammo-
niaci pars: ea vſta tere , & aceto quamacerrimo macera
tis,donec ſordis cœperint craſſamentũ,vtere: atque an-
tea leuiter alopecia abraſa, vt locus dẽſetur, & cruentus
modicè euadat,eo caput inunge,ac perfrica donec cõbi H
berit,& medicamentũ quod antea inũxeris in altũ pene
trauerit : deinde quieſcere permittimus in proximã au-
rorã,eóque tum ſub veſperã, ac tertio quartóque die,re
petito,magnã inuenimus factã eſſe immutationẽ.Siſti-
tur enim ipſum vlcus depaſcens , pilique vellicati ac vi

A vulſi obnituntur,neque ſe euelli patiũtur: poſthæc,inſe
quẽti die aceto refricãtes,ſinimus quieſcere in crepuſcu
lũ, eóque peracto cataplaſma imponimus donec puſtu-
læ oboriãtur,cutiſque ſumma exulcerẽtur. Puſtulis ad-
hæc ſcalpello diſruptis , vbi biduò profluxerit humor
qui ab vlceribus emanat,denuo eodẽ vtimur linimẽto,
abſtinẽtes à locis vlceratis, eóſque tranſilientes. Sanos
autẽ abradimus,& modicè refricamus,in ſeptimum aut
octauũ vſque diẽ,quo tẽpore nõ amplius ab extremis a-
lopeciæ tenues lanuginoſóſque pilos,vt antea,ſed robu-
B ſtiores prodire conſpicimus,alióſque deinde paulatim,
ſemper è locis glabris emergere, rurſuſque tenues & im
becilles deficere. Simile enim quiddã hîc accidit quod
iis qui exulcerati ſunt. Siquidẽ in vlceribus,cicatrix ab
extremo ſuum ſumit initiũ, atque ita extremas mediáſ-
que partes vlceris abſoluit:ſic in alopecia partes quæ lo-
co pilis obſito adiacẽt,primùm robuſtiores fiunt, & cre
breſcũt: mediæ verò poſtremò omniũ pilos progignũt.
Proinde quum ita curatio procedit , nihil opus eſt aliis
præterea medicamẽtis, ſed eo lõgiore tẽpore vſi ſumus,
C & placidè ceſſit affectus,vbi omnino nulla permagna eſ
ſet nuditas. Interea tẽporis perpetuò ſcalpello abradi-
mus,atque interdũ cuſpide acus cutẽ feriẽtes,è punctu-
ris modicũ cruorẽ elicimus. Quòd ſi pili ſerius exoriun
tur,ad ſubſcriptas facultates profugimus: herinacei ter-
reſtris capite aut cute exuſta tritáq; in læuorẽ redige, &
melle ſubigens vtere. Aut hippocampum marinum, &
nitri pauxillumvnà cõburens,adipémque anſerinum cõ
miſcens,illine , ſimulatque locum antea nitro abſterſe-
ris. Aliud pumice rubificatorio antea abſtergito,& lo
D co præfomentato, thapſiæ ſuccũ illinito, deinde cerato
roſaceo vtitor. Aut arundinis foliorũ & radicis vſtorũ,
adiãti, adipis vrſini, picis liquidæ, pilorũ caprarũ vſto-
rum,cedriæ:omnium par pondus accipe, liquidáque cũ
aridis committe, dehinc illine,neque abradens , neque
antea extergens. Aut fici folia cum aceto,donec lanugo
prodierit affrica,& herbæ quæ ſtœbe nuncupatur, ſuccũ
illine.Aut ranas albas exure , & pici liquidæ tepidæ in-
ſperge & illine,neque præradẽs,neque præfricans. Aut,
ſpumæ nitri drachmæ quatuor, ſtercoris muris, corticis
E arundinis vſtæ , vtriuſque drachmas duas pice liquida
excipe , & ſplenium forma , & loco antea abraſo nitró-
que præparato , neque ante biduum vel triduum au-
ferto. Ad eos qui præter ætatem calueſcunt.Pericala-
mitidis,hoc eſt arũdinis cũ cortice,vel lemniſtri,quod
etiam adarcium vocatur,eo quòd arundinibus adnaſca-
tur,drachma , myropiſſoceri , hoc eſt picis & ceræ cum
laurino , aut lentiſcino , aut cedrino liquefactis , barbæ
hircinæ ſordis,& pilorũ,hoc eſt ladani , eo quòd in hir-
corum caprarúmque barbis aliquibus in locis reperia-
F tur,ſingulorum ſelibra:adipis infantis informis,hoc eſt
vrſini,libra: foliorum Dionyſiacorum tenellorum ſuc-
ci,hoc eſt vitis , ladonidis foliorum tenerorum, hoc eſt
lauri , ſucci callicereos , quod eſt fœnugræci, ſucci her-
bæ verbenacæ , ſucci foliorum arundinis , ſingulorum
cyathi tres : cynomori hoc eſt rubi caninæ , herinaceo-
rum marinorum crematorum,vtriuſque vnciæ duæ,acã
thionis terreſtris cutem vſtam , hoc eſt herinacei terre-
ſtris:hæc omnia in plumbeo mortario pluribus diebus
in læuorem redigere oportet , vt omnia læuigata probè
G vniantur , atque etiam à mortario quippiam deterſum
accedat,vtere,locum antea crudo linteo perfricans, de-
inde autem cum althææ coæqualis radice detergens, il-
line.Hoc(inquit Galenus)medicamentum reperit Clau-
dianus ſodalis eius, ſcriptum in libello ex mẽbranis cõ-
texto,eo qui illo fuerat vſus,vita defuncto:multi autem
faciebat eius poſſeſſionem , propterea quòd quoſdam
calueſcere iã incipiẽtes eo curatos cõſpexiſſet,ita vt ne-
que vlterius caluities progrederetur,ipſéque denudatus
locus pilis dẽſus redderetur:at verò nos ipſum ænigma-
H ticè conſcriptum,planius,quoad eius fieri potuit,expli-
cauimus. Aliud. Adipis taurini inſolati libram , a-
darces vncias duas,ſucci thapſiæ vnciam,myrrhæ bonæ
vnciam,polytrichi libræ dimidium, callitrichi libræ di
midium,membri aſinini librã,ſplenis aſinini librã,lada
ni tantundem.Ladanum vino modico madefactum cõ-

terito admixto adipe : deinde mẽbrum aſininum aſſum A
radito donec aſſumptũ fuerit:ſplenẽ verò cum polytri-
cho & callitricho in olla noua torrefacito , & contuſis
quæ cõtundi debent ac cribratis,gleucino aut ſabino o-
leo excipito,& ante balneũ caput pectẽs vtitor.Patet au
tem quòd eadẽ medicamẽta ad mẽti quoque pilos non
enaſcẽtes accõmodantur. Aliud.Fœnugræci ſextarios
quatuor,ſeminis lini ſextarios duos,ladani beſſem, ſuc-
ci acaciæ ſelibram,foliorum malabathri ſeſquuncẽ,gal-
las numero viginti ,vnguis aromatici,bdellii, ſingulo-
rum ſextãtem, myrti thuſi ſextariũ, bryi (alii ſplagni a- B
romatici) quadrantẽ, iridis ſextantẽ , arundinis Syriacæ
ſextantẽ & vnciæ dimidiũ.Contũdito & in vaſe aſſerua
to,deinde permiſtũ vino Italico odorato vt liquidũ fi-
at, & carbonib⁹ impoſitũ,rudicula agitato donec ſemel
bulliat,ſedulò cauens ne vratur.Deinde illines & irriga
bis medicamẽto, ſenſimque in ſolio ſedenti affricabis,
vt moris tui eſt,& caput fotum ablues.Poſthæc herbam
etiã pediculærẽ per ſe tuſam ac cribratã , poſt quartũ v-
ſus diẽ medicamento cõmiſcebis:ſimilitérque decoctũ C
eodem modo illines,id proſpiciẽs ne in oculos defluat.
Vnguẽto autẽ à balneo vteris huiuſmodi , olei myrtini
libra,ladani triẽte.Minimè fallax & certa eſt eius facul-
tas. Porro duo quæ ſubſequuntur medicamẽta admirã-
da ſu..t,quæ ex verbis tradẽtis ita ſe habent.Ad alopeci-
as,caluitia,pilorũ raritatẽ ægrè curabilẽ in mento,in ſu
perciliis.Pilorũ ouis vnciã,radicis arundinis ſelibrã,fi-
licis cum radice ſeſquuncẽ , caſtanearũ hiſpidi corticis
quadrãtem,lanarũ ſuccidarum ſeſquuncẽ, capita muſca
rum numero triginta , muſcas quinque ſine capitibus:
omnia in nouã ollã indita,furno imponito,deinde cine D
rem ipſorum terito:habeas autẽ in vino Aminæo prius
trita ladani vnciã,myrrhæ vnciã, olei vetuſti ſextãtẽ,ce
drini vnciã,fœniculi vncias duas,poſthæc inſperſis ari-
dis excipe:vbi autẽ antea alopeciã linteo perfricueris,&
leuiter vellicaueris aut allio,aut ſcylla,vel foliis ficulne
is ſcalpſeris,ſenſim affricãs medicamentũ illine. Atque
vbi ablueris,validè linteo exſiccãs,inſequẽtibus diebus
idẽ obito , & ad duos vſque mẽſes inungẽdo progredi-
tor:quòd ſi amplius perſeueraueris , caluitiem quoque
perſanãbis.Cæterùm fluẽtiũ pilorũ affectus, à prædictis E
generibus differt,quare neque eundẽ cum alopeciis ſco
pũ obtinet:ſiquidẽ in alopeciis propoſitus ſcopus eſt ca
cochymiã exhaurire, hîc verò capitis habit⁹ eſt roborã-
dus,efficiendúmq; vt probus humor adſit,cutiq;,quod
ad raritatem denſitatémque ſpectat,mediocritas reſtitu
atur:quocirca humectãtibus medicamẽtis, aliquid quo
que quod adſtringẽdi vi polleat admiſcendũ eſt, cuiuſ-
modi eſt ladanũ,quod in ſe vtrunque quod ad hoc ſym-
ptoma idoneum eſt obtinet,nẽpe cõmoderatum calorẽ
cum adſtrictione ei proportione reſpondente:quocirca F
oleo cõmiſtum vt illini poſſit,fluentiũ pilorũ ſiſtit ſym
ptoma. Liquet autẽ quod capitis frictio,vſum medica-
menti præcedere debet,& ſi dẽſi ſunt capilli,auferendi:
quinimmo , ſi anni tẽpus patitur, omnino ſunt tollẽdi.
nãque poſt peractas frictiones inunctionéſque,cutis ro-
buſta calidáque erit , habebítque denſitatis cõmodera-
tionem natiuã.Solet hîc capillorum morbus ſæpenume
ro ægritudinibus ſuccedere,raróque citra morbum acci
dere,ac potius ratione victus , quæ à morbo ſe recreãti-
bus cõpetit,aut ſanitatẽ tuetur opus habet , ſæpéque ci- G
tra medicamentorũ opẽ , integrè eueſtigio perſanatur.
Ne capilli capitis defluãt, ladanũ vino auſtero macera-
tum læuigato,oleũ myrtinũ vinúmque viciſſim affun-
dens,quò mellis acquirat craſſitudinẽ,eóque caput antè
& poſt balneum illinito . præſtat etiã polytrichi , quod
nõnulli adiãtum appellãt , dimidiũ ad ladanũ portione
adiicere, & cum myrtino nardinóve vti. Aliud ad gi-
gnendũ capillos in capite.Arundinum tenerarũ radices
tuſas exſiccato,& muſcas in pulticula torrefacito , adi-
pémque vrſinũ & oleũ cedrinũ ſigillatim terito , atque H
ſimul cõmiſta exhibeto ad illinendũ,ac quò odorẽ retũ
das, vinũ dulce admiſceto. Aliud ad capillos ex mor-
bo defluos:Braſſicã aridã tritã ex aqua impone,aut loti
radicẽ eodẽ modo , aut anemones florẽ tritũ cum oleo
illine,aut verbenacam rectam vnà cum radicibus exſic-

A catam & tritam cribrato: deinde affuſo oleo vt ſtrigmẽ-
titiam habeat craſſitudinem, inungito. Aliud.Bacca-
rum myrti,ſeminis apii,ſeminis betæ,myrti ſurculorum,
ſingulorum ſextulam,ladani ſextulæ dimidium, adianti
tantundem,vini nigri ſextarios ſex.coque donec omni-
no diſſoluantur:quumque ad tertias excocta fuerint,o-
lei aut alterius hedyſmatis ſextarios duos adiice,rurſuſ-
que coq;: vbi autẽ bis terve ebullierit,liquore expreſſo,
& ſedulò per ſaccũ excolato in hydria repone. Vſu verò
expetente,eo omnino ſuccuſſo vtitor,inunctis ex eo bis
B in die capillis. Aliud.Seminis apii,ſeminis betæ,callitri
chi,ladani,thuris,ſingulorum ſextans , nuces iuglandes
numero quindecim, corticis nucis pineæ libra : omnia
in nouam ollam coniecta , & oſculo argillo obturato ,
in balnei fornace aſſato,deinde exempta terito, & adie-
cta adipis vrſini libra , ſubactáque in pixide ilignea re-
condito. Vſus verò tempore medicamẽti quod ſatis eſt
accipito,& quod lubet hedyſmate conquaſſato,& caput
bis interdiu illinito. Quidam capitè deraſo,medicamẽ-
C tum inungunt,ſolo adipe vrſino ſubactum. Aliud,valet
& ad caluitium.Leporum ventres ſex in vaſe teſtaceo tor
reto,adhæc baccarum,virgultorúmque myrti, ſucci aca
ciæ,adianti ſingulorum quadrantem:toſta, tritáque per
cribellum excernito,iniecta adipis vrſini libra , & vitu-
læ marinæ tantundem,ac emollito,& in pixidem plum-
beam coniicito: quumque vſus exigit, ſume medicamẽ
ti quantum ſufficit , & quo voles hedyſmate ſubigito.
Cæterùm quia nonnulli canos dedecori probróque ac
ſenio eſſe ducunt,nolúntque tales videri , etſi præſtaret
nullam eorum haberi rationem.attamen ne,ſiquando e
D iuſmodi poſtulant,atque inſtãt,ignorare videamur qua
ratione capilli nigri,aut flaui,aut criſpi reddantur, eate
nus meminiſſe oportet ne ſtupidos offendamus ſi eiuſ-
modi prætermitterentur . Quæ capillos denigrant hæc
ſunt,Capparis radices cum lacte muliebri,aut aſinino vſ
que ad tertias coctas noctu cataplaſmatis in morem im-
ponito,aut lotio canino ad quinque dies adſeruato ab-
ſtergito,aut ilicis corticem coquito donec mollis eua-
dat,atque eam pro cataplaſmate inducito: aqua verò de
tergeto,aut argenti ſpumam,cimoliam,alumen liquidũ
E æquis portionibus cõmiſceto,eóque capillos exſiccatos
noctu illinito,& betæ folia ſupernè illigato:aut ſalignæ
corticis ſuccum cum oleo affricato: ſummè enim deni-
grat. Aliud barbã denigrãs,ſuper nõ maceratũ,& plũ-
bũ vſtũ cum betæ crudæ ſucco mellis ſpiſſitudine illi-
ta,vſque ad prandium finito,deinde eluito: aut ferri nu
trimentum & plumbum in aceto cocta vſque ad tertias
citra oleum illinito. Rufos porro reddunt lupini crũ
di cum aqua & nitro illiti. Criſpos verò capillos facies,
ſi ſpuma ſalis cum myrrha deterſeris:aut ſucco carpaſi il
F line,erúntque criſpi & nigri,aut myrti baccis & betæ ſe
mine æquali põdere cũ oleo,tritis vtere:aut haſtulæ re-
giæ radicẽ cum mero illine:aut lupinorum cortices &
nitri parum in aqua macerato diebus quatuor , ac vti-
tor. Cæterùm quemadmodum medicamentorum ca-
pillos augentium vſus alius ad medicum ſpectat , a-
lius ad eum qui de ornatu pertractat , ita & eorum qui
capillos vitiant & corrumpunt : nonnunquã enim illis
quoque vtendi offertur occaſio, iuxta triplicem eorum
differentiã:dico triplicem;quoniã alia peculiari nomi-
G ne appellantur depilatoria,(Græcè verò ψίλωθρα)alia ca-
pillos attenuantia,& quædã penitus tollẽtia.Atque ho-
rum quidẽ quæ poſtremo loco recẽſui, vſus periculoſus
eſt:ſiquidẽ nõ modò iis illitæ corporis partes debiles in
poſterum prorſus redduntur,verùm caput quoque & mẽ
tum & ſupercilia ac cilia pilis denudantur. Reliqua ve-
rò duo periculo vacant:nam pilos decutientia, (quæ pri
uatim dixi ψίλωθρα & depilatoria appellari)in quotidia-
no vſu verſantur mulierculis propè omnibus & viris
quibuſdam.Quæ autem tenues reddunt capillos,ac mi-
H nores , accommodata ſunt iis quibus duri , multi , ma-
gni craſſíque ſunt , atque idcirco à ſuillis parum diffe-
runt. Proinde quædam ex his erodentem vim obti-
nent,alia adurentem,cuiuſmodi eſt lixiuium quod ſtil-
latitium nominatur , & liquidum eſt,atque ex metalli-
cis,auripigmentum,& ſandaracha,& calx,quã nonnulli

ſolum ἄσβεστον, noſtri viuã appellitãt. Præferũtur quæ e- A
rodẽte facultate prædita ſunt,quia vſu innocua ſunt: nã
quæ vrentẽ vim poſſidẽt,ſi nõnihil in loco negligũtur,
vrẽtia in cute puſtulas vlceráque excitãt:veruntamẽ eo-
rũ vſtionis vehementiã, imbecilliorũ medicamentorũ
cõmiſtio refringit ac retundit. Pſilothrũ capillorũ,cal-
cis nõ extinctæ partes duas,auripigmẽti partẽ, in morta
riũ plumbeũ proiecta,aqua aut ptiſſanæ ſucco affuſo te
rito,atque vbi nigra reddẽtur,calefacta illinere iubeto,
atq;id in balneo. Aliud Paridis ſaltatoris,quod eueſtigio
pilos aufert. Sandarachæ & calcis viuæ æquas partes teri B
to,& in aqua diligẽter coquito , quúmque agere cœpe-
rit,auferto & vtitor:id autẽ cognoſces, ſi in pſilothrum
pẽna demiſſa ſtatim glabra fiat. Aliud. Amyli,auripi-
gmẽti,vtriuſque vnciã,calcis non extinctæ ſeſquunciã:
tuſa cribratáque repone,atque vt dictũ fuit,vtere. A-
liud. Lixiuii,calcis viuæ,pumicis cremati, cimoliæ,auri
pigmẽti, ſingulorũ pares portiones : vtere vt iã dictum
fuit. Cæterùm eorũ vſus præſtãtior eſt,quẽadmodũ hac
quoque tẽpeſtate mulieres vtuntur quæ corpus illinũt,
ac deinde in tepidã balnei domũ ingreſſæ , ſimulatque C
ſudare cœperint,ſtrigili medicamẽtum ab aliqua corpo
ris parte detrahunt:adhæc , ſi vnà quoque pilos auferri
ſenſerint, reliquũ totũ corpus abluunt. Cæterùm cõpo-
nunt etiã medicamẽta(vt id quoque nõ ignores)quæ pi
los diſperdãt,ex lepore marino,iecinore thunni putrefa
cto,& cedria,& ranarum earum quæ inter arundines de
gunt ſanie,& teſtudinis marinæ cruore,lacryma vitis al
bæ,ſimilitérque bryoniæ,ac oleo quod inſulſum nuncu
patur:ex marinis itẽ ſcolopẽdris , vrticáque marina , &
marinis ſtellis,admiſta iis nitri, amurcæ cedriæque par D
te. Quinetiã alia ex herinaceis & ſalamãdra his validio
ra cõficiunt,oleo percoquẽtes:quibus etiã alcyonia, ſan
darachã,& id genus alia cõmiſcent. Iã verò pilos attenu
antia, (quæ etiã ῥυπτικὰ,hoc eſt ſordes extergẽtia, appel
lamus)differũt inter ſe maioris minoríſq; ratione. Pro-
inde ea quæ ex hordeo,fabis,eruo itẽ,aphronitro,& ni-
tro cõſtãt iã omnibus ſunt familiaria:quippe quibus ad
ſordium detractionem vtuntur: aſſiduus autem eorum
vſus,ſtatim pilos quoque attenuat. Porro quæ valentio-
rem vim extergentem obtinent,iis quibus duri magní- E
que pili ſunt,commodè adaptantur:eiuſmodi autem ſũt
nitrum vſtum,& nitri ſpuma , ipſúmque aphronitrum
ſpumoſum. Sunt in cotinuo vſu vaſa quoque Alexãdre-
otica quæ καλλαΐνα appellantur , contuſa nimirum & te-
nui cribro excreta. Ego,inquit Galenus,& fictilium, cli
banique teſtas,& pumicem non vſtum,& vſtum paupe-
peribus indicaui. Qui haud procul à mari degit,is faci-
lè &gratis habere etiã poteſt,buccinarũ,purpurarúmq;,
atque id genus teſtas,eáſque vrere. Sepiæ verò teſta etiã
citra vſtionẽ valet , alcyoniúmque & lanaria herba, ad- F
hæc veratrũ,bryoniæ radix,itémque dracunculi,ariſto-
lochia & cãchry,panacíſque radix,atque eiuſmodi alia.
Quòd ſi odorata efficere voles,cyperum & melilotum,
iũcique odorati florem & roſas,necnõ iridẽ & apiaſtrũ,
nardũ itẽ Indicã ac Celticã, amomúmq; & thus, crocũ,
coſtum,& hedycroũ admiſcebis. Smegma totius corpo-
ris. Butæ inuẽtum,ollã nouã capito quæ operculum ha-
beat,in eámque cõiice glebas cimoliæ,poſthæc mala co
tonea recẽtia,deinde cimoliã,rurſus cotonea , atque ita
donec eã impleueris facito. Olla deinde operculata ma G
la marceſcere ſinito,vſu verò expetẽte, quod ſatis eſt ſu
mito & terito. Monet autẽ eovtẽdum eſſe poſt pſilothri
impoſitionẽ. Aliud. Roſas quæ in vmbra per diẽ cõta-
buerunt,in vaſe figulino cõpone,itémque glebas cimo-
liæ eo quo dictũ fuit modo,vt roſæ ſubſternãtur,& rur-
ſus inter glebas interponãtur:deinde operculo impoſi-
to ſinito cõbibere. Vſus eſt qui iã fuit indicatus. Quæ vo
catur porrigo & furfures à prauis ſeroſiſque humoribus
ortũ ducunt, quos diſcutientibus extergẽtibúſque me-
dicamẽtis explodere oportet,vniuerſo antea præparato H
corpore,ſi prauis humoribus videbitur refertum,ídque
cibis boni ſucci & minimè excremẽtitiis: quinetiam, ſi
res poſtulabit,medicamẽtis purgatoriis:ſiquidẽ eius v-
bique te meminiſſe velim,etiãſi interdum inter cõmen
tãdum prætermiſſum fuerit. Sunt qui prædictis medica

mẽtis adſtringentium quippiã admiſcuerunt, robur af-
fectæ regioni addere cupientes , ne ſeroſos humores eò
cõfluẽtes facilè admittat,ſed renitatur repellátque. Ita-
q; quib9 furfures caput occuparũt, admiſce fœnugræco
& betæ ſucco cum nitro cimoliam , & felle bubulo aut
ſuillo,& aceto ſubactam illine,deinde poſt horæ ſpatiũ,
eluas,oblináſque atramentum ſutorium,& nitrum,cum
oleo trita:aut myrobalanum farinámque fabaceã æqua-
li pondere in læuorem redacta,coquito & affricato: aut
amygdalas amaras detracto cortice cum aqua vel aceto
affrica:& vbi capilli exaruerint,calida ablue, aut maluã
ſylueſtrem aqua marina excoctam, donec quinta pars ſu
perſit,terito atque affricato. Aut nitri ſpumam,& atra-
mentum ſutorium æquis portionibus cum vino ter aut
quater in menſe affrica:hoc adeo efficax vt in poſterum
gigni non permittat. Aut vini fæce roſaceive,aut pumi-
ce & nitro æquali pondere cum lupinis affrica. Aut ci-
molia cum lupinorum cremore. Aut nitro aſſo & bul-
bo:his citra ſalem læuigatis vtere. Aut picis liquidæ ſe-
ro illito alumen inſperge. Pediculorum generatio,
quibuſdam contingit cõfertim in capite ex humoribus
quamplurimis & calidis, non tamen eo caliditatis pro-
greſſis,quo acres ſeroſique peruenĩũt. Ex quo liquet,pe-
diculationis affectum in profunda cute oboriri,vbi hæc
animalia gigni poſſunt:nõ autẽ in ſuperficie,in qua por
riginẽ cõſiſtere diximus. Itaque neceſſe eſt vt eorũ medi
camẽta ſint exſiccãdi vi prædita,quæ vniuerſum humo-
rẽ ex alto trahere euacuaréque queãt , idque efficacius
quàm ea quæ furfuribus accomodãtur. Adiiciã autẽ ex
his pauca quædã,exẽpli gratia. Herbæ pedicularis partes
duas,ſandarachæ & nitri ſingulorum partem: cum ace-
to & oleo caput inũge. Aut rhoen culinarum cum oleo
tritum illine. Aut acuti rumicis radicem cum oleo.
Aut veratrum album , & herbam pedicularem,& nitrũ
æquali portione cum oleo in balneo adhibe. Aut cum
aqua marina,aut muria meraca & aceto perfunde. Quòd
ſi glabrum caput fuerit, herbã pedicularẽ cum aceto &
oleo pro cataplaſmate imponito. Manans vlcus,quod
ἀχὼρ nuncupatur Græcis , in capitis cute oboritur , &
perquam exiguis foraminibus tenuem humorem fun-
dentibus modicè viſcoſum pertunditur. Proximè ad id
ſpecie accedit alia cutis affectio,(quam fauum & Græci
κηρίον nominant) ſed maiora habet foramina, quæ hu-
morem melli adſimilẽ cõtineant. Gignitur ex humore
mixto,qui partim tenuem ſeroſúmque ac mordacẽ,par-
tim craſſum in ſe habeat ſuccũ. Itaque qui tenuis eſt,vt-
pote mordax,primùm ſcalpere cogit:temporis verò lon
ginquitate, poſt ſcalpturam tumor increſcit & perfora-
tur. Quare perſpicuum euadit euacuandos eſſe humores
qui affectum committunt. Quòd ſiquid etiãnũ adfluit,
impediendus eſt affluxus,tum capitis euacuatione, tum
qui hanc præcedere debet totius purgatione,quẽadmo-
dum de alopeciis antea diximus. Competunt autem,ob
craſſitiem & lentorẽ humoris ipſum gignentis , ea quæ
incidunt,& facultate ſua neceſſariò diſcutiunt. Habet au
tem acetũ , quod in incidentium ordine recenſetur , e-
gregium quippiã, quod præterquã quod diſcutiat,reprĩ
mat repellátque influxum,vtpote ſubſtantia ſua modi-
cè calidum,& plurimum habens frigoris,ídque tenuiũ
partium. Sit igitur acetum inſigniter acre, nullam peni-
tus præ ſe ferens vini qualitatem,quo modò hæc,modò
illa metallica medicamenta imbues,& achoribus mede
beris. Cæterùm ab imbecillioribus eſt inchoandum,po-
tiſſimum ſi dolor fuerit coniunctus. Ad hoc igitur ido-
nea eſt cimolia,& Cretica Samiáque terra, & pompho-
lyx,aut ſpodium,argentique ſpuma,& cadmia. Patet au
tem quòd antea abraſis capillis id perages. Quòd ſi his
vitium non ceſſerit, medicamentum ſiccum ex charta
aceto imbutũ illine. Quòd ſi acrius id tibi viſum fuerit,
eius vires exolue,admixta argẽti ſpuma. Inquit autẽ Ga
lenus,quòd quũ aliquãdo ruri degeret, neq; medicamẽ
tum quod ex charta conſtat,ei ad manum eſſet , ſe arre-
pta charta ac exuſta,acetóque diluta,locum affectum il-
leuiſſe,hominémque ita ſanaſſe:feret autem medicamẽ
ti vim,ſi alioqui durã habuerit carnem. Quòd ſiquãdo
in vlcus manans phlegmonoſum doléntque incideris,

dolor primùm liquido medicamẽto leniẽdus eſt, quòd emolliẽdi coquẽdique facultatẽ habeat,& morſus ſit expers, cuiuſmodi eſt quod πάρυγρον nominatur. Conueniunt & ea quæ ad ſedes dolentes ob vlcus aut rupturam idonea ſunt: de quibus ſuo loco dicetur,veluti & ea quæ cancros mitigant. Ad manantia vlcera bryonia cum melle vtitor, aut lente cum melle, aut pinus cortice cũ cerato,aut cadmia cum oleo veteri illita, aut cinnabarim ſimiliter in læuorẽ redige, & cataplaſmatis more impone,admiſtis ei myrti baccis,aut hordeo vſto, aut oſtreis crematis:horũ ſingula cũ oleo veteri adhibe, aut betæ decocto cũ pauxilla cimolia,aut vini fæce cum aceto vetuſto vtitor, aut ficuũ agreſtiũ decocto foueto, aut chalcitide cum myrto, aut felle ſuillo liquido illinito. Ex his quæ mediocrẽ obtinẽt facultatẽ,moderatioribus achoribus ſuccurrunt:quæ verò validiorẽ, eos quoque qui ex craſſis admodũ lẽtiſq; humoribus nati ſunt: & ita cuti impacti, vt ægrè elui queãt,euacuare poſſunt. Aliud. Terræ cimoliæ,ſulphuris ignẽ nõ experti æquas portiones cum aceto terito, & in balneo affricato. Aliud. Argẽti ſpumæ drach. octo,tenellorũ rutæ foliorũ drach.quinque,olei roſacei aut myrtei drach.octo,aceti heminæ quatuor,his tritis caput illine: hoc ſatis multa experiẽtia nobis fuit cõprobatum. Aliud ad achoras recẽtes, glutẽ fabrile aqua incoctũ illine, aut ficus virgulta,teneriorâve folia trita cum aqua cataplaſmatis inſtar impone. quòd ſi vetuſti fuerint, cum aceto terito, aut interna partẽ nucũ amararũ in tepida aquã cõiectã ac decorticatã,cum aqua terito,& ad cerati craſſitudinẽ redactã capiti antea abraſo imponito:in diuturnioribus verò,cum aceto diſſoluito. Aliud ſmegma ad achoras, porriginẽ,aſperitudinẽ,& ſcabiẽ. Terræ cimoliæ,nitri rubri, ſingulorũ libra,myrobalani retrimẽti ſelibra,myrrhæ vncia,piperis albi,& iridis tãtũdẽ,nardi Celticæ,caſiæ, coſti,ſingulorũ drac.quatuor: tuſa cribratáque repone:vſus ei⁹ eſt in balneo. Ad pſydracia,achoras, puſtulas vlceroſas (quas nũcupãt ἑλκύδρια) capitiſq; exãthemata, idoneũ. Victus ratione & purgatione tũ corporis,tũ capitis vti cõuenit,catapotiis ex aloe,colocynthide,& ſcãmonio, ſucco braſſicæ exceptis poſthæc ad partialẽ curationẽ accedẽdum eſt,ceu dictũ fuit. Egregiè itẽ diſcutit lilii radix affricta,& thus cum vino aut aqua,& lupinorũ amarorũ decoctũ, thus ex aceto,malicoria cũ laurino:aut anchuſæ radices vſtas,tritáſq; cum oleo ad ſordium vſque craſſamentũ,pẽna illine,& iuuabis,ſed quæ capitis cutẽ infeſtãt vitia hæc ſunt:itaque ſunt curanda.

DE CAPITIS INTERNIS VITIIS, CAP. II.

PORro quia dum recenſemus quæ foris imponuntur, commentatio eas quoque affectiones attigit quæ intus latent:(quippe quòd quæ extrà adhibẽtur,interdum in altum penetrant) age ea annectamus quæ exterius data,iis quibus ob quannis affectionem caput dolet, opitulantur,ne laborantibus partibus externum etiam auxilium deeſſe videatur,etſi morbus interim intus infeſtet. Quinetiã hoc in reliquis corporis partibus faciemus,ſatius eſſe rati eandem rem nonnunquam repetere quàm ſi id crimen euitare vellemus,multa quæ tradi debebãt, prætermittere:quoniã itaque vitia capitis ex intemperie antea explicata fuerunt, quóque modo ea ſint dignoſcẽda, & qua victus ratione emendanda per ea quæ intrò aſſumuntur, reliquum eſt vt pauca quædam addamus quæ exterius applicantur. Igitur ſi capitis dolor ex ſolis ardore enatus fuerit, caput aſſiduè roſaceo perfunde, & lanei panni partem roſaceo imbutam impone, aut eodẽ modo vnguẽto melino vtere,aut portulacæ folia minutim ſecta,tum per ſe tũ cum farina tenella cataplaſmatis modo adhibe, ſimiliterq; ſolanum aut ſeſamũ tritũ, cui roſaceum ſtillatim affuſum fuerit imponito. Quòd ſi ob refrigerationẽ caput vexetur,poſt reliquã quæ tradita fuit diætã,caput irino vnguẽto perfunde,ac linteis laneiſque pannis eo intinctis vtere,ſimiliterque vnguẽto laurino. Liguſtrum quoque tunde,& adipe anſerino permixtum capiti inunge. Prodeſt & ſpõgiis calida imbutis ac expreſſis fouere,& maximè ſi in ea lauri tenella folia,aut amaraci,aut cyperi fuerint decocta. Cæterùm in antiquioribus capitis doloribus,caput neceſſe eſt abradere:aut cute tenus tõdere, atque ita quãbreuiſſimos habẽti capillos medicamenta adhibere liquida,vel quæ emplaſtri aut cerati formã obtineãt. Eſt autẽ eorũ multiplex materia quæ magis minuſque refrigerẽt aut calefaciãt,& quæ progrediẽte cõmẽtatione doceberis. Subnectã verò vnum atque alterum exẽpli loco. Si itaque calefacere eſt animus,cape euphorbii vnciã,ceræ quadrantem,olei librã:hæc liquefacta inũgito. Sin contrà cupis refrigerare,ſume oleum roſaceum ac violaceum,& cerã albã:ea ad cerati craſſitudinem redacta, aceto vel aqua, aut ſtillatitio roſarum liquore elue tantiſper dum ceratum eorum qualitatẽ imbibat. Porro tu ab hoc veluti rudimento, alia calefacientia aut refrigerantia conficere poteris medicamenta. Quibus ob ebrietatem caput dolet, aqua calida prius ebibita, eos vomere præſtat, poſthæc aluum quoque eluere, abſtinere ab omni calidiori flatulentóque edulio oportet. Quòd ſi poſt coctionem etiamnum doluerit, refrigerantia reprimẽtiáque ſuper caput danda:cuiuſmodi eſt roſaceum per ſe, & cum aceto,aut hederæ braſſicæve ſucco. Quin ipſa quoque braſſicæ folia, calida madefacta, capitique impoſita & alligata, peculiari quadã naturæ dote crapulæ aduerſantur. Porro iis quibus ob vitioſum aliquẽ ſuccum in ventriculo collectũ caput dolet,ſatius eſt primùm cauſas præſcindere,tum læuibus boniquẽ ſucci cibis, tum medicamentis quæ ſtomachum ventrémque abſtergant: inter quæ omnium eſt præſtantiſſimum quod ex aloe conficitur, cuius antea quoque meminimus, poſthæc capiti per ea quæ foris applicantur, cõſulendum, quod ipſum ab vaporibus qui inde exhalant,vnà etiam afficiatur. Ei autem cuncta quæ tenuium ſunt partium, & diſcutiendi concoquendique vi prædita ſunt,opem ferre putãtur: cuiuſmodi ſunt amygdalæ amaræ decorticatæ & tritæ,quæ cum aceto ac oleo maceratæ, & ad cerati craſſitudinẽ redactæ per linteum fronti imponuntur: aut mentam ſylueſtrem, amygdalas amaras, iridem æquali portione cũ aceto & roſaceo infunde,aut muſcerdam cum aceto itidem ac roſaceo. Aliud rutæ folia, mentæ,peucedani, iridis,ſingulorum drachmas duas,ſeminis ocimi drach. octo,ſeminis papaueris nigri drach.quatuor,poſcæ ſextarium:coque ad dimidias,deinde expreſſo humore,roſaceo adſperſo diſſeca, eóque aſſiduè caput irriga. Aliud ad eos qui inueterato capitis dolore tenentur. Irini vnguenti expreſſionis,peucedani,caſtoris,ſingulorũ partem,baccarum lauri,ſeminis viticis,roſarum ſiccarum, ſingulorum partes duas,rutæ, virgultorum foliorũ partes quatuor: aceto diſſoluta excipe cerato quod ex roſaceo conſtat,deinde linteo emplaſtri more inducta capiti,abraſis antea capillis, impone, faſciáque obligatũ in ſequentem diem ſerua,& rurſum impone. Siqui ob bilẽ in ſtomacho coaceruatam ac immerſam, capite dolent, ea per victum ac purgatoria illi rei idonea,ſublata à dolore eueſtigio liberantur. Cæterùm de horum curatione iam antè quæ neceſſaria ſunt docuimus. Porro in κεφαλαία vocata,quæ vetuſtus eſt & qui ægrè ſolui poteſt capitis dolor,alia cura eſt certandum,veluti diximus: verùm capiti exterius proſpicies,ſiquando vſus poſtulat ea quæ reuellendi vim obtinent,per repellentes irrigationes. Quinetiam poſt totius corporis vacuationem, iam iis quæ caput quoque inanire valent, ac deinde roborare vtendum eſt. Repellunt quidem oleum omphacinũ roſaceúmque, tum per ſe,tum cum aceto & quæ ex capitibus papauerum,oleæque ramulis,ac hederæ corymbis & menta parantur. ſed ſi plenitudo frigidior fuerit ac crudiuſcula,remedia ſunt tepida applicanda: contrà, ſi calidior ac bilioſior,calida. Diſcutiunt oleum dulciſſimum, & magis vetuſtum, ac Sicyonium. Quòd ſi humorum plenitudo fuerit craſſior,ſpondylium aut ſerpillum oleo incoctum, vel pulegii coma aut nepeta, vel menta eam euacuare valent,atque hæc eadem robur parti cõciliãt: quare ipſis etiã quouſque planè corroborata fuerit,vti licet. Verùm præ cæteris diſcutit,proſuſq; roborat verbenaca recta,& potiſſimùm viridis:quin & ſicca vnà cum radicibus in oleo excocta prodeſt: ita nanque omni capitis dolori, quẽ craſſorũ humorũ putredo genuit, medeberis. In primis quoque proſunt aſelli qui

ſub hydriis ſtabulātur,oleo incoĉti. Cæterùm quod ne- A
ceſſarius hic ſit eorũ quæ mãdẽdo pituitã educũt,(ἀποφλεγματισμοῖς Græci nũcupãt)& quæ in nares indũtur(ἔῤῥινα dicta)vſus,iam antea dictum fuit,perſcriptáque ma
teria,ex qua cõcinnari poſſint,quare inde ea quæ oppor
tuna ſunt colligere oportet.Porro ἡμικρανία iiſdẽ dolo-
ribus quibus cepalæa caput inuadit, eaſdémque habet
ſuæ originis cauſas: ſed in eo diſſidet, quòd cephalæa
totũ caput, hemicrania verò ſolã dimidiã eius partem,
quæcunque tandem ea fuerit,dextrã nimirũ vel ſiniſtrã
dolore infeſtet. Eadẽ quoque qua cephalæa curatur vi- B
ctus ratione.Paſtillus ad capitis dolorẽ mirè efficax,bis
térve à tẽporibus in tempora illitus.Capit croci drach.
quindecim,atramenti ſutorii drachmã,aluminis ſciſſi-
lis vncias tredecim,myrrhæ,opii, omphacii, ſingulorũ
drachmas tres,chalcitis vſtæ drach.tres, gummi drach.
decẽ & octo: omnib⁹ cõtritis affunde vini auſteri quod
ſatis eſt, ac poſthæc in hemicraniis, in dimidia capitis
affecta parte, in totius verò doloribus,in tota frõte,po-
ſca diſſolutus imponitur.Aliud cõtinet ſcãmonii drach.
ſex,croci drach. duas,comæ hederæ drach.ſex,ſulphuris C
ignẽ nõ experti drach.quatuor,ſeminis aniſi drach.octo,
ſeminis apii totidẽ:diligẽter trita ocimi ſucco in paſtil
los cogito,hoc copioſiori roſaceo diſſolutũ, fit capitis
irrigatio quæ lethargicos iuuet. Ad eadẽ, ac præterea
tenebricoſam vertiginẽ valet.Peucedani radicis drach.
quatuor, iridis drach.duæ,violarũ,acori, ſingulorũ dra
chmã, ſpondylii drach.quatuor,piperis,caſtorii,ſingu-
lorũ drach. duæ & ſemis, ſerpilli drach. quatuor & ſe-
mis,baccæ lauri numero 45,rutæ viridis drach.octo,mẽ
tæ viridis drach.quatuor,opii drach. hæc aceto excepta D
in paſtillos efforma. Vſu verò expetẽte oxyrhodino diſ-
ſolue & illine,quinetiã cerato quod roſaceo cõſtat, ex-
ceptũ,ceu malagma imponitur. Adhæc euphorbii pars
vnà cum tribus ceræ partibus,& duodecim olei,valet ad
hemicraniã,ſi eo dimidia frõtis pars vnà cum muſculo
tẽporali illinatur:nã id ſæpenumero vel ſemel illitũ an
te balnei ingreſſum, repentè affectionẽ curauit, vt poſt
balneũ ægri in ſanitatẽ ſint reſtituti.Iuuat præterea eos
oleũ quoque calidum in aurẽ inſtillatũ, ſi in olei librã
euphorbii exiguũ iniiciatur. Cætervbi ſuſpicio fuerit, E
hemicraniã à calidis vaporibus aut humoribus ortam
eſſe,non eſt hoc medicamentum accerſendum.

DE AVRIVM AFFECTIBVS ET PAROTIDIBVS, CAP. III.

PORro quũ variis de cauſis dolor aures exercere ſole-
at,ſi eũ ex refrigeratione natũ ſuſpicamur,cæpe ex-
culptũ oleo implẽtes,idque in calido cinere feruere ſi-
nẽtes,hoc vtemur, aut piper tritum iniiciemus, aut ali-
quid ex reliquis calefaciẽtib⁹, quale eſt oleũ amaracinũ
& rutaceũ.Quòd ſi inflãmatio quæpiã obſidet,optimũ F
eſt medicamentũ,vnguẽtum nardinũ infuſum cum ex-
iguo ei⁹ quod nominatur βασιλικὸν,hoc eſt regiũ,quód-
que τετραφάρμακον quoque nuncupatur: quẽadmodum
& id quod ex adipibus cõponitur,de quo paulo pòſt lo-
quemur. Quòd ſi dolor vim fecerit, neceſſe eſt vt iis
quæ ſenſum ſtupefaciunt: quare opiũ lacti muliebri &
oui albumini permiſcetur, quæ ipſa per ſe ſæpenumero
phlegmonis profuẽre. Porro opium quoque caſtorio
cõmiſcetur, at multo ante vſum tẽpore permiſtum ſiue
pari põdere,ſiue duplo caſtorio præparatũ eſſe cõuenit. G
Liquor verò ſit ſapa ex muſto.ea enim multo magis do
lorẽ ſedat quàm vina dulcia. Cæterùm hæc tria,quũ v-
ſus exigit,probè denuo ſapa diſſoluantur,ad eam vſque
cõſiſtentiã,vt per auricularium clyſterẽ (quẽ ὠτέγχυτον
Græci appellãt)in lucerna tepefactum,infundi queat:ſit
autẽ adeo tepidũ vt ne ſuo calore offendat, perpetuò ca
uẽs,nõ modò ne meatus tãgatur,eúmq; moleſtet,verum
etiã ne reliqua auris. Si flatulẽtum aliquẽ ſpiritũ,craſ-
ſumve aut viſcidũ humorẽ,qui exitũ nõ reperiat,inclu- H
di cõieceris, quippiã ex medicamẽtis quæ infarctu libe
rãt,admiſceto,cuiuſmodi eſt nitrũ,&oleũ amygdalinũ:
eius generis eſt & ſtruthiũ,& amygdalæ amaræ, & vtrũ
que veratrũ,& ariſtolochiæ, necnõ & iris, ac cinnamo-
mũ,carpeſiũmq;.Auriũ autẽ meatus obſtructione expe
diunt etiã ea quæ in renibus calculos cõfringũt,& quic
quid citra morſum nẽ dolor exacerbetur, tenuiũ eſt par
tium:inter quæ recẽſentur & radix cucumeris ſylueſtris,
& bryoniæ,& ari, & dracunculi,& cẽtaurii,& in ſũma a-
marorum omniũ. ſiquidẽ citra roſionẽ moleſtiámque
hæc meatus expurgãt,eáque quæ obſtruũt,diſiiciunt &
incidunt.Porro mediocres phlegmonæ,& quæ non pul
ſant,etiã per acetũ,quod cũ roſaceo exquiſitè fuerit per
mixtũ iuuãtur:quẽadmodum & per glaucium,quod in
cote medica cum aceto fuerit tritum.Quinetiã collyria
quæ glaucio & croco cõſtãt,cum aceto attrita inſtillatá
que proſunt. Auricularis ad omnẽ dolorẽ,omnéq; vl-
cus, quo in febriente quopiã,ac ob dolorẽ delirate vſus
ſum,& diuinũ quippia accidit.Mirrhæ drachma,thuris
drach.tres,alii ſeptẽ,aphronitri drach.tres,croci drach.
quatuor,alii vna,papaueris ſucci drach.tres,galbani ta-
tundẽ,amygdalæ amaræ delibratæ numero viginti:exci
pe aceto diſſolutum. Heras hoc vnũ medicametum ad
omnẽ aurium dolorẽ vlcúſque ſcripſiſſe fuit cõtentus:
verùm ego dolores auriũ, tum fotu qui fit per id quod
ex adipibus cõſtat(vt dictum eſt) tum vnguẽto nardino
vnà cũ tetrapharmaco leniri aſſero, vnáque & affectio-
nes ipſarum iuuari,velut etiã oui cãdido cum lacte mu
liebri:mitigari verò ſolùm,ſed affectiones haudquaquã
iuuari per papaueris ſuccum,niſi quis per accidens affe-
ctionibus opitulari dixerit.ſedato ſiquidẽ dolore,& ſo-
mno accedente, natura affectiones quæ dolorẽ comite-
bãt,cõcoquit. Equidẽ aurium vlcera,perpetuò Glaucio
ex aceto curaui,quẽadmodum ea quæ cum fluxione in-
feſtabãt,aut pus alebãt,paſtillis, à mitioribus orſus, cu-
iuſmodi eſt Polyide,& poſt eũ Andronius,& ab hoc qui
vocatur Bithynus. Verùm nõ ſemper omniũ vſus eſt ne
ceſſarius, ſed vnus omnino ſufficit, ſiquis eo vti noue-
rit,aliquẽdo ſapa diluẽs, quũ mitius reddere velit me-
dicamẽtũ,& rurſusvino dulci.deĩde aceto nõ acri,poſt-
hæc acri, poſtremò acerrimo. Quare quũ per eiuſmodi
miſturã aliâs aliter factã, medicamẽti vim exoluere ac
remittere potes,validiſſimũ præparatum tãtum habere
poteris. Ad ſiccas & humiditatũ expertes vlcerationes
eſt etiã peſſus præclara.Hyſſopi,medullæ ceruinæ, adi-
pis anſerini,ceræ Tyrrhenicæ,ſingulorum drach.tres,te
rebinthinæ drachma,olei ricinini,amygdalini,& cypri
ni,ſingulorum cyathi duo,olei picini cyathus: cõpone
& vtere, oleo nardino diluens, vt mellis ſit craſſitudo.
Aliud ad purulẽtas vetuſtáſque affectiones,croci drach.
tres,myrrhæ drachmã, nuces amaræ repurgatæ numero
triginta,ſpumæ nitri,nardi Syriaci,aluminis ſciſſilis,ſin
gulorum drach.oboli tres:aceto acerrimo excipe, & ex
aceto dilue. Ad ſanguinis ex auribus profluuium,mar-
rubii ſuccum expreſſum, & aceto cõmixtum infunde,
aut mali punicæ in aceto coctæ ſuccum,vel ſanguinalis
herbæ ſuccum,aut acaciã, aut licium cum aceto. Porro
in quibus vermes ſunt,veratrum album immitte,aut a-
ridum inſuffla,aut ſuccum rubi infunde.Cæterùm ſoni-
tus qui ob ſtomachi refrigerationẽ calorémve, aut eiuſ
modi aliquẽ humorẽ exhalantẽ,adhæc ob vini potum,
aut febrem, aut ventris obſtructionẽ gignuntur, cauſis
huiuſmodi ſublatis,ſedantur. Quòd ſi humor quiſpiam
impactus fuerit,qui ſpiritus generet, prætermittẽda nõ
ſunt medicamẽta. Quemadmodum quum homo exqui
ſitum auditum obtinet,& ob ſenſus acrimoniam mini-
ma quæquæ ſentit, admiſcenda ſunt medicamenta quæ
ſenſum ſtupefaciunt, cuiuſmodi eſt ſuccus mãdragoræ,
& lacryma papaueris. In eo verò ſonitu qui derepente
oboritur, acetum cum roſaceo infunde, aut cuminum
oleúmque ad mellis ſpiſſitudinem redactum,aut radi-
cis cucumeris agreſtis ſuccum, aut ipſam radicem oleo
incoque. Quòd ſi pluſculum temporis perſeuerauerit,
omnibus amaris & acribus,& attenuãtibus ac diſcutiẽ-
tibus,iiſque quæ ad dolorem ex craſſis humoribus ena-
tum deſcripta ſunt,vtaris: ſingulis in aceto coctis & ad-
mixto melle. Aut reclinato ægro, & nitro crudo trito in
aurem inſperſo, acre acetum tepidum infunde: aut
allium, cepe, adipem anſerinum, æquali pondere tri-
ta,& percolata infunde. Porro ſurdaſtri, tum hiera,
tum catapotiis ex colocynthide purgandi ſunt, quine-
tiam pituita per ea quæ ipſam mandando proliciunt,

eſt detrahenda,capútque ſiccandum,ac omni via ei ro- A
bur eſt addendum : vtendum etiam victus ratione atte
nuante. In aurem verò iniicienda ſunt medicamenta
quæ viſcidos craſſóſque humores diſſecent,incidant ac
attenuent. Ad auditus grauitatem repentinam, atque è
capitis dolore enatam. Abſinthium aquæ incoquito,&
foueto,nempe arundine halitum excipiens , aut baccis
lauri,aut foliis,aut origano,vel hyſſopo,aut aqua mari-
na,& aceto, eodem modo vtitor : vel adipem anſerinũ,
félque bouis,& laurinum æquis portionibus mixta in-
ſtilla. Aut hederæ agreſtis baccarũm ſuccũ guttatim im- B
mitte , vel veratrum nigrum cum aceto tritum melli
diutius incoque, & fac collyria quæ glandis formã ex-
primant,ac impone,& ad quinque dies ſine:aut ſerpen-
tis ſenium tritum cum aceto inſtilla.Idem & cum felle
bubulo, aut caprillo, vel teſtudinis marinæ & naſturtii
modo ſufficienti valet:& fac collyria quæ auditus mea-
tui congruant,& impone,ac poſt triduũ exime.hoc ſor
des educit,& extẽplo malũ leuius reddit. In iiſdẽ quo-
que vtendum eſt fotu ex olla: oportet vt altera arundi-
nis extremitas in auris cauitate adaptetur,& altera in ol- C
la , quæ operculum habeat perforatum & vndiquaque
probè obturatũ,in qua ſit abſinthiũ in aqua feruens, vt
ſublatus halitus in meatum auditoriũ illabatur.Quine-
tiã tauri maximè lotiũ,vel,ſi id deſit, bouis validius in
ollam anguſti oris infundito,& aceti tertiam ad lotium
partem tritam,ac myrtum conciſam,deinde teſtam igni
candentem in ollam coniicito,ac reclinatum hominem
appoſita ad ollam aure foueto. Circum aurem verò fa-
ſciculũ è lana facere oportet , ne circunſita loca adurã-
tur.atque hoc pacto eiuſmodi fomẽta conferent:verùm D
in dolentibus haudquam conueniunt. Eodem modo
in auditus difficultate. Raphani ſuccũ cum roſaceo aut
cyprino tepefactum inſtilla , aut galbanum cum aceto
& melle madefactũ, aut collyriis ex ficubus, nitro & ſi-
napi immiſſis,per triduũ non extrahimus. Poſt id verò
acutis vocibus aſſiduis , & viciſſim grauibus acclama-
mus , & demum per tubam ſono immiſſo liberamus.
Poſt hæc haſtulæ regiæ radicem oleo veteri incoctã,vti
liter infundimus , aſſiduéque lotio caprino eluimus.
Cæterùm ad ſurditatem ex capitis dolore,radiculæ ſuc- E
cum cum roſaceo infunde , aut foliorum cucumeris ſyl
ueſtris ſuccum , aut caſtoriũ cum lauri baccis ac aceto.
Quòd ſi aqua in aurẽ inciderit,auxiliatur ſi vno pede e-
ius lateris cuius auris affecta fuerit,ſeſe inclinãs aſſiliat.
nã facilè inde ita excernitur. Et exuſtio per os exile aut
etiã per arundinem ſummè attrahit: dehinc per lanã ex
prædictis vnguentis quippiã inſtilla : ſi verò calculus,
aut faba , aut aliud quippiã in auris meatũ inciderit, e-
lue,aut circum auriculariũ ſpecillũ lana obuoluta,reſi-
náque intincta , aut per eorum quæ glutino conficiun- F
tur,aliquod medicamentũ protrahe.Quòd ſi neq; ſic ſe
quatur,in nares ſternutatorio indito,os ac nares obtura-
to: ſiquidem per ſpiritus concluſi contentionem , id
quod incidit eliditur. idque perpetuò, donec elabatur,
facito:ſi enim intus mãſerit,aurẽ phlegmone prehẽdit,
& conuulſiones infert. Optimè etiã facit ad eorũ quæ
inciderũt exploſionẽ cõcuſſio. Proinde ſi puer fuerit,
pede apprehẽſum,& in caput ſublatũ, cõcutiens vibra-
bis:ſin æger fuerit adulta ætate , ipſum ſuper tabulã in
id latus verſus,cuius auris eo modo laborat,caput ad ta- G
bulã firmare præcipito,deinde ſublata tabulæ,cui caput
innititur,parte,deferri ſinito : atque id ſæpius repetito.
mouebitur enim id quod incidit , & ad tractabiliores
meatus partes prolabetur: poſtea anguſta & cõcaua ſpe-
cilli parte demiſſa, ſcitè extrahito.Si verò faba aut cõ-
ſimile quippiã quod inciderit,intus mãſerit,ac madefa
ctũ intumeſcénſque dolores inferet , fieri nõ poterit vt
integrũ eximatur.Quare ſpecilli cyathiſco id dextrè di
uidẽdum eſt,atque ita paulatim educendũ: deinde ſapã
vel vinũ dulce calidũ infundere oportet , ac meatũ ex H
lacinatione offenſum lenire.Quòd ſi animal aliquod il
lapſum ſit,ſcãmoniũ aceto diſſolutũ,aut abſinthii ſuc-
cũ,aut peucedani pluſculũ,& nitrũ ſulphúrve cũ radicu
læ ſucco iniice.Eodẽ modo ad pulices & vermes & reli
quos quibus aures corripiũtur affectus,acetũ & oleũ in-
ſtilla,vel capparis ſuccũ,aut veratrũ albũ tritũ inſperge,
vel ariſtolochiã tritã, aut nepetæ ſuccũ , vel cinnabaris
viridis aliquid inſtilla.Porro in aurib⁹ cõtuſis,myrrhã,
mannã,thus,terrã,qua aliqui ſe ceu ſmegmate cõfricãt,
cũ aceto acri probè vnita ad cerati craſſitudinẽ,imponi-
to,ac nequaquam irritato.Itidem quibus aures ſunt cõ-
tuſæ,interna expeditiorẽ ac tractabiliorẽ cõcauitatẽ car
tilagineã terra figulina expleto : & ſequẽti die,vbi exa-
ruerit, ſolanũ cũ abſinthio,donec in integrũ reſtituan-
tur,inũgito. Inflãmata autẽ in auriũ puerorum puella-
rúmve fibris foramina,oleo in ænea lucerna quæ ærugi
nẽ cõtraxit,illinẽs,perſanabis: aut aloes partẽ vnã admi
xtã impone:(ſunt etiã qui mannã cõmiſcẽt) aut butyrũ,
& lac muliebre,adipémve anſerinũ inſtilla. Ad exulce
ratas verò ex ictu diffractáſq; aures,panis calidi medul-
lam tritã cũ melle impone , aut myrrham tritam cum
vino vetere illine,aut cochleas cum teſtis & myrrham
cõmiſce, & dimidiam partem impone aut pice circunli
tis ſulphur ignem non expertum,aut mannam:trita in-
ſperge. Verùm hæc ne obligato , néve frequẽter epi-
themata auferto. Secundum autem abſceſſus(quos πα-
ρωτίδας Græci nominant) inter genera inflammationũ
recenſentur. generantur autem quum glãdulæ circa au-
res inflammantur, non tamen curatione inflammatio-
nibus dicata , vtplurimum in iis vtimur , quando non
fuerit malignum aut multum quod influxit,neque cor-
pus totum plenitudine grauatur:ita nanque vel ſola ſpõ
gia ex poſca impoſita, incipientes phlegmonas repreſ-
ſit,nec quicquam inde corpus perpeſſum eſt.Verùm in
parotidibus contrà facimus , quippe qui attrahenti-
bus medicamẽtis vtimur:quæ ſi nihil memorabile præ-
ſtiterint,cucurbitulam quoque affigimus,aut frequẽter
locũ fouemus: cupimus enim noxium humorem ex al-
to ad cutem prolicere. Verùm quũ vehementi impetu
fluxus irruit , nihil nos præterea curioſius agimus , ſed
totum negotium naturæ committimus.Quare tunc hu-
morum propenſionem haudquaquam adiuuare decet,
ſed mitigare potius, ac medicamentis quæ maxima le-
niendi vi prædita ſunt vti : cuiuſmodi eſt quod ex fru-
mẽti,aut hordei,vel ſeminis lini farina cum mulſa,aut
fœnigræci,vel althææ,aut chamæmelorum decocto,co-
quitur,& quæcunque præterquã quòd moderatè hume-
ctam caliditatẽ obtineant(ob quã dolores mulcere que-
unt)hoc etiã habent vt humores influentes cõcoquere
& ad ſuppurationem perducere poſſint. quale eſt farina
frumẽti cum caricarũ decocto & oleo , & quod ex pol-
line fermentóque conſtat. Vbi verò ſuppuratæ fuerint
parotides , tunc aut per ſectionem pus elicere oportet,
vlcuſque perſanare,velut hac in re omnibus eſt confeſ-
ſum:aut acri medicamento perrumpere , cuiuſmodi eſt
ſmelinum,& quod ex alliis cõponitur:vel demum eni-
tendum eſt vt ipſum medicamentis tenuiũ partiũ,quæ-
que tractoriam ſimul facultatem obtinẽt , diſcutiamus:
&,ſi durities quæpiam, ſimulatque maior puris portio
fuerit diſſipata,reliqua fuerit,eã emollire oportet.Por-
ro Archigenes hæc ad parotidas tradit. Parotidas diſſol
uere volentes,plantaginem cum ſale tritam aſſiduè ca-
taplaſmatis modo imponimus,aut caprillum ſtercus cũ
aceto,aut rumicis ſylueſtris radices coctas in vino , aut
ficus tritas coctas cum atramẽto ſutorio,aut ficus coctas
cum abſinthio & vino tritas,aut buccinas marinas pur-
puráſve vſtas melle excipe & impone , & illico diſcu-
tientur.Idem præſtat & oſtrei teſta cremata, & cũ melle
impoſita,aut ceratum roſaceum,cyprinúmve ruta exce-
ptum, aut ſulphure viuo emollitum,vel cimolia cũ ace
to. Diſcutit quoque maximè in aqua marina aut muria
cocta,& trita impoſita.Idipſũ efficit & marrubiũ cũ ſa-
le ac lana butyro imbuta, & incipiẽtibus parotidib⁹ im
poſita prodeſt,aut lupinorũ amarorũ farinã cũ melle co
ctã,modica calce viua addita,pro cataplaſmate ĩponito.

DE NASI VITIIS, CAP. IIII.

EX genere tumorũ præter naturã,polypi ĩ naribus gi-
gnuntur:ex vlcerũ verò cẽſu,ozænæ,atq; ex numero
excretionũ præter naturã habẽdæ ſũt ſanguinis eruptio
nes.Itaq;de ozænis primũ verba faciã,quæ ex humorũ a
criũ putriũq; influxu generãtur,ita vt ſi acres ſolũ ægrè

curabilia vlcera producere ſoleant, non tamen grauiter A olentia. Curatio communis eſt his & polypo:nam primùm exſiccare,capútque roborare oportet:liquet enim quòd ob prauorum humorum redundantiam, defluxus inde proueniat. Quum igitur caput validũ reddideris, ad naris curationem in ozænis accede, hoc vnum ſpectans vt per medicamenta reprimentia diſcutientiáque partem affectam exſicces: quorum alia auſtera ſunt & acerba,alia facultate calida & ſicca. Proinde quũ ozæna in naribus reſidet, nepetæ ſuccũ infunde,aut ipſam nepetam ſiccam inſuffla, aut veratrum album cum naſtur- B tii ſemine quotidie inſpira, aut pſoricũ cum melle,vel mel inſtilla,& ſternutatorio facta cõcuſſione,cruſtas vlceri obductas excutito, aut myrrhã & naſturtiũ cũ melle. Acre itẽ acetum in vaſculũ anguſti oris coniice,& ad multũ ſatis tẽpus reſpirationi appone, deinde miſy Cyprii,& nardi Indicæ dimidium cum vino Chio tritum ad melleam craſſitudinẽ redige, ex eóque meatus penna illine,& lana obſtrue. Vlcera verò in naſo,ex malorùm punicorum ſucco in æneo vaſe quouſque dimidiũ ſuperſit,cocto perline. Aliud Lamponis, facit ad ozæ C nas,& ægilopas,& polypos, & quæcunque citra ſectionem vſtionémque velis ſubmouere: oſſa quoque corrupta abſcedere facit:valet & ad ſerpentia vlcera ac putrida inſperſum,& ad ſordida vlcera,linamento exceptum cum melle:Scobis æris rubri vnciam,ſalis ammoniaci, ammoniaci ſuffimenti,ſingulorum ſextantem,aluminis quadrantem,aceti heminas ſex, arida terito affuſo aceto,excipitóque in vaſe æris rubri,atque in ſole,radio æris donec medicamentum exſiccatũ fuerit,agitato. Deinde in mortarium tranſlatum diligenter terito, & in fi D ctili adſeruato : vſu verò expetente, aquam ſorbendam oréque continendam dato,& medicamentum per fiſtulam inſufflato. Aliud habet adipis anſerini drachmas quatuor,hyſſopi drachmam vnam ſemis, medullæ ceruinæ drachmas duas, ceræ Tyrrhenicæ drachmas octo, plumbi vſti & loti drachmas octo,ladani,adipis vitulini,ceruſſæ, ſingulorum drachmas duas, terebinthinæ drachmas quatuor, argenti ſpumæ drachmam, roſacei quod ſatis eſt: roſaceo diſſolue & ſubline. Cæterùm ea quæ in nares illabuntur,auriſcalpro aut volſella exime; E aut ſternutamẽtum ciens medicamentum exhibe ore apprehenſo, & nare altera (niſi in vtraque fuerit affectus) cõpreſſa. Verùm quibus ego(inquit Galenus)vſus ſum in polypis narium & ozænis,probatiſſima reperi ſubſcripta. Ac primùm medicamentum quod ex malis punicis componitur. Sumantur autem ex tribus eorum differentiis æquali numero:aliqua enim ex ipſis auſtera ſunt, alia dulcia, quædam acida. Ea itaque recentia ac matura contundenda ſunt, atque integra accuratè confringenda, quò ſuccus ex iis exprimi queat, quem in vaſe F ſtanneo recõditum adſeruare oportet,modicè coctum, ſi quidem liquidior quàm par eſt videatur. Quòd verò ex ipſis reliquum eſt ſolidum & craſſum,denuo diligẽter contundi oportet,quò poſt contuſionem,in pila rurſus atteri poſſit,ac in collyria quæ nari ægroti accõmodata ſint efformari : induntur enim in naris meatum, quam polypus obſidet,quò citra morſum ac cõſenſum, qualem acria medicamenta excitant, longiori mora ipſum repurgent. Quòd ſi humidior,molliórque tibi polypus apparebit, pluſculum ex auſteris punicis cõiicies: G ſi durior,ex acidis. Verùm quia perpetuò tolerare collyriũ moleſtũ eſt,eius vſũ intermittere cõuenit, atque eo tẽpore quo non imponitur, expreſſum ſuccum aſſumere. Quinetiam ægrum vehementer hiantem ea parte qua naſus ad palatum perforatus eſt, liquido expreſſo medicamanto illinire oportet,idque vel pẽna, vel lana ſpecillo quod oliuæ nucleũ referat,obuoluta. Cæterùm ex aridis medicamentis diphtyge citra mordacitatem, interdum temporis lõginquitate abſumptum polypum eſſe noui:probè quoque facit prædictum collyriũ,quod H ex malis punicis conſtat,ſi vbi exaruerit, rite contundatur,& tritum inſuffletur. Omnia autem hæc nullo intermiſſo tempore ſunt obeunda, vt nunquã ab affecta parte medicamentum abſit: facilè nanque præ humiditate eluitur. Quemadmodum igitur in lippientibus,ita & in

A his ſi fieri poteſt, nunquam non medicamentum oportet imponere:abluitur enim facilè(vt dixi) ab influente humiditate. Porro quum quidam eunuchus nullũ medicamẽtum adhibitum ferret, ſed ab omnibus irritaretur,roſis aridis contuſis,ac accuratè contritis, & inditis, citra morſum ſimul & mirum in modum hominem ab iis adiutum eſſe cognoui. Quare rurſus in mollibus humidiſque corporibus,& quibus ægrè vlcera perſanãtur, eo vſus ſum:nam ex duobus alterum contigit,vt aut nihil læderet, aut omnino ſine moleſtia ageret: ſiquidem B plurima ex efficacibus quæ polypos detrahunt, ſiquando ſcopum non attingunt,eos exacerbare ſolẽt. Verùm vlcera in narium meatibus ſemper paſtillis curaui,nempe Andronio, & Paſionis, & Polyidæ, Bithynóque, & quem ego compoſui : terens eos interdum vino dulci, aliâs auſtero,& quandoque mediocris ætatis,& nõnunquam vetuſto,& aliquando aceto quod eaſdem quas vinum haberet differentias. In diuite verò quopiam qui odoratum medicamentum ſibi adhiberi poſtulabat, in ozænæ curatione,hedychroi quod appellatur,vſum ex- C cogitaui, diſſoluens ipſum veteri vino Falerno & mirũ quàm celeriter curatus eſt. Ad ſanguinis è naribus eruptiones, linamentum longum lycio imbutum indito, deinde exterius digitis naſum comprimito, aut chalcitidem mediocriter læuigatam & aqua intinctã eodem pacto per linamentum imponito : aut thus cum ſanguinalis herbæ ſucco,aut ſpongiam aridam infere, aut madefactam aceto, preme autem ſpecillo donec propellatur:verùm ſatius eſt principium filo alligari, vt facilius educi poſſit:extrahe verò, ſimulatque opus ſuum pere- D giſſe credideris. Si verò inareſcit ſpongia, atque intus agglutinatur per auricularem clyſterem frigidam aquã immitte. Accommodatum quoque eſt, frontem ſpongiis poſca imbutis refrigerare,& artus laqueis excipere, adhæc potui dare ea quæ ad ſanguinis reiectiones conferunt, & aures linteis obturare aut cera, ac ore quoque frigidam cõtinere. Quòd ſi cruoris aliquid deglutitum eſſe videbitur, etiam idipſum vbi multa eius ſit copia, pereuacuans aliquod medicamentum educito : in grumos enim coactũ in ventre ac inteſtinis incendium ex- E citat. Eodẽ modo platani pilulas exſiccatas attere ſuper pannũ aſperũ. & ſemẽ quidẽ abiice, tormẽta verò collecta aſſerua,& lanuginoſa in arũdinem indita inſuffla. Gypſo verò aut cœno figulino, narem frontémque obline. Ισχαιμος (hoc eſt ſanguinem ſiſtens)magna:Miſyos,atramenti ſutorii,ſingulorum drachmas ſeptem,corticis pini,ſquamæ æris,mannæ thuris,ſingulorum drachmas quatuor:æris vſti,chalcitidis,ſingulorũ drachmas quindecim,calcis viuæ drachmas octo, gypſi torrefacti drachmas quinque : tritis ad omnem ſanguinis eruptionẽ vtere.

F

DE AFFECTIONIBVS OCVLORVM, CAP.V.

DE affectibus qui oculis contingunt, quinam ſint, & quibus de cauſis oboriantur, quomodóque ſint dignoſcendi dictum fuit antea, nunc de ipſorum curatione, quibuſque medicamentis vti oportet, tradetur, iis ſcilicet quæ antiquioribus ac recẽtioribus, tum Græcis tum Barbaris celeberrimis, hodie maximè approbantur,nobiſque vtiliſſima videntur. Proinde hinc arrepto ſermone,de ſingulis medicamentis, quemadmodum in G cæteris fecimus,agemus: diſtinctionéſque quaſpiã præſtantiſſimorum olim medicorum, tum antiquiorum tũ recentium,tam Græcorum quàm Barbarorum commẽtationi apponemus. Itaque quum etiamnũ phlegmone, aut dolor quiſpiam oculos affligit,collyriis ex thure,& metallicis lotis, ſucciſque minimè mordacibus vtimur. Verùm quum ex eorum vſu ſordida fiãt vlcera, aliquid ex extergentibus iis eſt commiſcendum,quale eſt paciánum ex vino croceum,quo vtimur, modicum eius prædictis medicamentis admiſcentes: accipit id plurimum H croci,atque inde croceum nominatur. Ei præterea etiã metallica extergentia admixta ſunt, quo fit vt aſpredines non modò exiguas, verumetiam magnas(quas ficus vocant,& Græci σῦκα,) detrahendi vim obtineat. Quinetiam vngues attenuat. Vlcera verò quæ ob eroſionem corneæ naſcuntur, vt vuæ quædam portiuncula proci-

dat,tum ſua de cauſa,tum ob id quod procidit,repellẽ- A
tibus adſtringentibuſque opus habere neminem latet.
Verùm ex eorum numero ea ſeligenda ſunt quæ nullā
efficiunt aſperitatem. His verò contrariis, nempe diſcu
tientibus,tum puſtulæ tum pus quod nonnunquam in-
tra corneam generatur,opus habent. Itaque recentia ac
etiamnum inflammata, iis quæ ex myrrha, thure & cro
co conſtant,compeſcũtur:quæ vetuſtiora ſunt, etiam ex
diſcutientibus quippiam poſtulant, veluti tunicarum
quoque inflammationes quæ in ſcirrhũ abierunt,ſiqui-
dem in his medicamenta quæ ex acribus ſuccis confici- B
untur,commendantur:quæque in collyriorum formam
efformantur, & à medicis peculiari nomine facultates
liquidæ ἐγχιστα, ad illinendum ſcilicet aptæ, vocantur,
cuiuſmodi inchoantibus etiam ſuffuſionibus parare ſo-
lent. Verùm in vnguibus & ficubus ea quæ extergendi
magis vi prædita ſunt,adhibentur: quorum alia in col-
lyriorum formam rediguntur, alia ſicca citra informa-
tionem imponuntur, quibus nõnulli etiam ex adſtrin-
gentibus quippiã admiſcuerunt. His proxima ſunt quæ
ſcabioſis palpebrarum affectionibus medẽtur,atque id- C
circo etiam ψωρικὰ appellantur.Omnium autem validiſ
ſima ſunt quæ vetuſtos callos eliquant,& nuncupatas a-
lulas vel vngues (πτερύγια Græci nominant)curant,& ex
detergentibus adſtringentibuſque medicamentis con-
ficiuntur. Itaque minimè omnium mordax in oculorũ
affectibus eſt fœnigræci decoctum, lac,& oui liquor cã
didus.In quorum genere habendum eſt gummi & tra-
gacãtha.Poſthæc ſuccedunt quæ exiguum morſum ob-
tinent, eo quòd ipſis quædam ex iis quæ nonnihil ad-
ſtringunt aut extergent admiſcentur,cuiuſmodi ſunt ro D
ſæ & thus:quod exiguam adſtrictionem roſæ,& modicã
extergendi vim thus obtineat:verùm quum thus facul-
tate calidum ſit, habet ob id aliquam coquendi pote-
ſtatem,& dolorem ſedat. In eodem cenſu,quod quidem
ad cõcoquendũ & modicè diſcutiendum ſpectat,connu
merantur crocus & myrrha: quæ hoc inter ſe diſſident,
quòd ille moderatè adſtringat,hæc verò citra adſtrictio
nem non inſtrenuè diſcutiat, humiditatéſque exſiccet:
ſuntque generoſiora facultatibus quàm thus, quapro-
pter etiam diſcutiunt magis,verùm quòd detergendi vi
careant:in vlcerum curatione thuri ceu inferiora cedũt. E
Ex hoc medicamentorũ genere,& quod concoquat in-
quam & diſcutiat,eſt & lycium Indicum,non hoc quod
in noſtris prouinciis oritur & caſtorium. Ad quæ facul
tate propè accedit ea quæ nuncupatur ſarcocolla, quod
coquens diſcutiénſque eſt medicamentum: quibus fa-
cultatibus eam galbanum antecellit. Enulæ campanæ
decoctum præter concoquentem facultatem habet etiã
adſtringens quippiam,quod croco fere affine cõgenér-
que eſt.Et lapis hæmatites appellatus, qui exſiccandi vi
præditus eſt,non ſecus quàm cadmia. Cæterùm hac mi-
tius medicametum eſt lapis,vtpote qui ex humida ſub-
ſtantia & non terreſtri ceu cadmia, ſuum ortum ducit:
ſiquidem talem eius eſſe naturam indicat diſſolutio in
cote medica: quòd in attritu cum quopiam liquore in
ſuccum reſoluatur, quinetiam ſeparatim abſque liquo-
re tritus,non vt cadmia in fruſtula diſſilit,ſed in corpus
quoddam ſimilare ac continuum.Conſimilis ei ſubſtã-
tiæ eſt lapis quoque qui σχιστὸς (quaſi ſciſſilis dicas)nomi
natur niſi quòd facultate validior ſit. Stibium verò G
quod nuncupatur,ſi non eſt lotum, validam præ ſe fert
adſtringentem vim:verùm vbi eluitur, retunditur adeo
vt fere ſit morſus expers.Valentioris eo extergentis fa-
cultatis eſt æs vſtum,eiúſque ſquama & flos. Non mi-
nus eſt efficax, licet non æquè mordeat, chalcitis vſta.
Quòd ſi eiuſmodi lauentur, adhuc extergentem pote-
ſtatem retinent,verùm eo ſunt in actionibus imbecillio
ra,quo fiunt minus mordacia.Huius generis eſt & miſy,
& ærugo,validiſſima medicamenta,ſi iis quæ ad ficoſas
calloſáſque palpebras adaptantur, permiſceas: quidam H
iis etiam gallas, validè aſtringens medicamentũ, adie-
cerunt:quemadmodum nonnulli id quod omnium ho
rum eſt vehemẽtiſſimum,quod ad adſtrictionẽ ſimul &
acrimoniam pertinet,quod χάλκανθον Græcis (nobis atra
mentum ſutorium)nominatur. Liquet autẽ quod mul-
to euadat moderatius,ſi vratur lauetúrque. Ex huiuſmo
di materia eſt ſquama quoque στομώματος,ita dicta, quòd
ex acie aut mucronibus decutitur.Cortex adhæc thuris,
& ipſe non ignauiter adſtringit, verùm ſuperioribus o-
mnibus longè eſt inferior. Quinetiam myſi appellatũ,
tum ad eaſdem affectiones, tum ad ſcabioſas palpebras
quidam collyriis admiſcuerunt.Porro mãnam priuatim
appellant, quòd ex confracto in magnis oneribus thure
ſuccutitur:in ea ſiquidẽ feruntur exigua confracta fru-
ſtula corticis thuris: diſtat id medicamẽtum à thure,eo
quòd exiguam quampiam adſtrictionem nactũ ſit.Pro-
inde ex ſufficienter adſtringentibus quæ terreſtri con-
ſtant conſiſtentia,ea aſperitudines,& ficus,callóſque li-
quant. Quæ verò in ordine ſuccorum recenſentur, ceu
omphacium,& hypocyſtis, facilè, vtpote cum lacrymis
effluentia, in inunctionibus eluuntur: huius claſſis eſt
glaucium,& acacia.Porro citra morſum exterget cerui
cornu vſtum,velut & caprarum. Dictum autẽ fuit thus
quoque ex eorum numero eſſe, niſi quòd hoc,ceu do-
cuimus, omnino exiguæ detergentis facultatis eſt par-
ticeps,dolorémque ſedat, & concoquentem vim obti-
net.At prædictorum animalium cornua, ſunt quidẽ ex-
tergentia,verùm nihil habent quod dolorem mitiget,
aut concoquat,quippe quæ frigida ſiccáque ſunt tempe
ramento. Obtinet autem extergens quippiam id quod
nuncupatur Armenium, velut id quoque quod Indicũ
nigrum vocitatur:quare etiam phlegmones expertibus
vlceribus citra moleſtiam inditur.Cæterùm mixta quo-
dammodo facultate conſtat aloe,quemadmodum & ro
ſa.habet enim quippiam amarum, quod extergere aptũ
eſt,ac præterea adſtringẽs quoddam,quo contrahere,ac
ad cicatricem perducere vlcera poteſt. Porro ex medica
mẽtis quæ ad ſcabras affectiones aptantur, ſunt ſales am
moniaci,& lapis Aſius, tum ipſe, tum eius flos:adhæc
pſoricum quod vocatur, quod neque ſimplex quippiã
eſt.neque ſua ſponte enaſcitur,ſed habet quandam præ-
parandi rationem:admiſcetur his & miſy vſtum, & ſan-
daracha,& quod dicitur Græcis ἀῤῥενικὸν (noſtris auripi-
gmentum). Ex medicamentis iam aromaticis, caſiam
& malabathri folium, amomúmque, & cinnamomum
quidam facultatibus ocularibus commiſcuerunt: quo-
rum cinnamomum facultatem habet diſcutientem, reli
qua verò etiam adſtrictionem participant.At verò id in
vniuerſum de omnibus extergentibus medicamẽtis nõ
ignoraſſe licet,tum mediocria,tum quæ ficus callóſque
abſumunt,ea omnia craſſis quoque cicatricibus compe-
tere:earum enim craſſitiem extenuant,& de ſuperficiei
ſubſtantia demoliuntur.Cæterùm facultates quæ ad in-
duratas oculorum tunicas conueniunt(velut antea quo-
que dictum fuit) ex ſuccis & ammoniaco thymiamate
concinnantur: quibus etiam ex moderatioribus quæ fa-
cultate non aduerſantur, aliquid commiſcetur myrrha
videlicet,thus,ac galbanũ, & cætera id genus. Ad ſuf-
fuſos verò facultates quoque medici compoſuerunt,ex
quibus inter liquida medicamenta primum fere locum
obtinet ea quæ ex fœniculi ſucco,& felle hiænæ,ac mel
le Attico conditur:alii caprinum fel capiunt. Poſthæc
alius aliud fel admiſcuit:hic enim galli,alius viperæ, il
le teſtudinis marinæ,quidam callionymi piſcis.Hac tẽ-
peſtate celebre eſt quod ex felle ſcarorum paratur me-
dicamẽtum, quemadmodum & id quod ex myrrha ſta-
ctè conſtat.Ex præſcripta materia medicis arida quoque
medicamenta conficiuntur,quæ ab ipſis priuatim ξυρο-
κολλύρια(hoc eſt arida collyria) nuncupãtur: quorũ quæ-
dam liquant abſumúntque callos & ficus, excreſcentes
item in naſi angulo carunculas ἐγκανθίδας appellatas, ac
vngues:alia ſcabris palpebris idonea ſunt, earúmque pi
lorum defluuiis, μίλφας nominant, opitulantur: quæ a-
liam ab acribus collyriis retinent facultatem, quare à
quibuſdam medicis ἀποδακρυτικὰ & ἀποκρουστικὰ, hoc
eſt lacrymas repellentia,& reprimentia,non ſecus quàm
ipſa collyria appellantur.Ex his plurima hebetibus ocu-
lis ob ſenium, aut humorum oculorum craſſitiem refri
gerationémve,vel ſpiritus caliginoſi copiam, non parũ

maleaffici ſolent, affectum aliquem conſiſtere nō permittunt. Inter ea præſtatiſſimum experientia probatum videtur quod ego cōpoſui, atque idcirco apud multos, & propemodum apud omnes gētes quibus Romani imperant, in vſu eſt quod oculis bene valētibus proſpicit. Lapis Phrygius in minutas partes cōfractus, vt maxima non excedat nucem Ponticam, vritur. Vrendi autem modus eſt quem in aliis quoque ſeruamus. Lapidem in ollulam nouā coniicimus, deinde luto foris obturamus, operculo impoſito, quod vel in vertice ſolo fuerit perforatum, vel (quod etiam ſatius eſt) aliis pluribus partibus, quo promptius per eas fuliginoſæ fumidæque eorum quæ vruntur exhalationes efferantur. Simulatque verò lapis fuerit candens, tunc ollula euacuata in nitidum quoddam vaſculum, butyrum minimè vetuſtum affundere oportet, & partes vſti lapidis tandiu agitare donec omnes extinguantur. Poſthæc eas denuo in ollulam coniectas, ardentibus prunis, quò nihil fumidi ſentiant, ſuperimponere, & flabello, vt citius vſtio perficiatur, ventilare. Deinde vbi lapides fuerint igniti, nullâq; amplius fuligo exhalauerit, eos exceptos rurſus vino Falerno, aliôve fuluo & odorato extinguere. Adhæc denuo in ollulam immiſſos, tertiò carbonibus ardētibus, vt nullum fumum habeant, vrere: ac poſtquam lapis cādet, iterum Attico melle nō multo reſtinguere. euadet enim medicamentū non ſiccum, ſed quod lentoris quippia habebit. Verùm ſint ad manus antea trita hæc ſubſcripta, æris vſti vncia, piperis albi tatundem, foliorum malabathri æquale pondus, ſtibii drachmæ duodecim: his admiſce lapidis vſti libram. Atque vbi omnia probè fuerint in læuorem redacta, & medicamentum volueris excipere, adiice opobalſami Syriaci ſeſquunciam: ſit autem tenue & pellucidum, quod ad conſiſtentiam ſpectat, non craſſum, quale eſt quod ſubſidet. nam quod ita craſſum eſt impedimēto erit quominus medicamētum ſit aridum. Vſus autem illius eſt in palpebris tantùm, inducendo ſpecillum citra tunicarum oculi contactum. Oportet adhæc eū qui inungitur, palpebras tenere apertas, atque vbi illitum fuerit, non conniuere nictaréve. Hoc ego medicamentum concinnaui, quod eum qui rite vtitur, haudquaquam lippitudine corripi ſinit. Deinceps autem ſcribam quæ ad varias affectiones accommodantur. Pſoricum aridum ad maiores oculi angulos eroſos. Spodii Cyprii drachmas quatuor, omphacii aridi drachmas duas, nardi obolos tres, piperis fricti grana quindecim: tritis vtere. Ælii pſoricū. Cadmiæ trietē, æris vſti drachmas duas, cū aceto in ſole terito, & exſiccato, ac diſſoluto excipiens vtitor. Aliud ad ſiccam lippitudinem, & ficum, & putredinem, & carnem excreſcentem. Cadmiæ drachmas decē, chalcitidis drachmas octo, piperis grana duodecim, nardi Celticæ drachmā. Tere chalcitidē cadmiámque cū vino, quúmq; exaruerint, iniice nardum ac piper: atque in puluiſculū redactis vtere. Ad glaucos oculos vt nigri fiāt. Malicorii dulcis ſuccū infunde, deinde ſpatio interpoſito, herbæ apollinaris florem cum vino tritum inſtilla, aut herbæ apollinaris ſuccum. Aliud. Acaciæ fructum, & gallarum exiguum diligenter tritum, anemones ſucco excipe, vt mellis habeat craſſitudinem: deinde liquorem ſedulò per linteum expreſſum repone, vteréque vt dictum fuit. Ad eos quibus pili inutiles & pungentes in palpebris enaſcuntur: τριχῶντες appellātur. Auis quæ cinædus nominatur fel, & aconiti dimidium miſce & repone, quúmque vſus poſtulauerit, pilo euulſo, medicamento locum illine. Aliud. Fel piſcis pagri, & aconiti dimidium in ſquama ferri lota, adipe ſubigito, biſque olei amygdalini exiguum adiicito, & ſanguinis veſpertilionis modū qui ſufficit: deinde mixtis & exceptis vtitor. Agglutinatorium pilorum. Ceræ, picis, lithocollæ æquas portiones ſimul liquefacito, & ſpecilli ſummo pilos agglutinato. Aliud Reſinæ ſiccæ, picis aridæ, ſulphuris ignem non experti, bituminis, ſingulorū drachmā, ceræ drachmæ dimidium: liquefactis vtere. Ad palpebrarum hordea (quas κριθὰς Græci nuncupant) Galbani partem vnam cum nitro modico mixtam imponito. Aliud. Ceram & miſyos crudi exiguum, commixta impone. Valent & ficus aridæ in vino mulſo coctæ & tritæ, modico ſimul galbano contrito. Aliud. Sagapenum cum aceto terito, & vnà cum farina hordeacea vtitor. Ad ægilopas. Succi illecebræ, ſucci ſolani, vtriuſque libræ dimidium, thuris drachmas octo, maſtiches quadrantem, galbani libram dimidiam: ſuccos cum thure coquito, quumque diſſolutum fuerit, galbanū iniicito. maſtichen enim repudiamus. Cataplaſmata lippientium, ad ingentes dolores & maximos humorum impetus. Roſarum viridium aut ſiccarum drachmas quatuor, croci, opii, vtriuſque drachmā: excipe ſertulæ Campanæ decocto & paſſo. Aliud. Roſarum, violarum albarum, ſertulæ Campanæ, capitum papaueris, ſingulorum drachmas duas, croci, opii, myrrhæ, ſingulorum drachmam, oui aſſi vitellum, tritis & paſſo excepti vtere, vt dictum eſt. Illitiones ad dolores ingentes. Aloes, lycii Indici, roſarum viridium, croci, opii, myrrhæ, vniuſcuiuſque æquas partes vino ſubactas in paſtillos redigito, eóſque in vmbra ſiccato: vſu poſtulante, paſſo dilutos, oculis illinito, & fronti & temporibus. Agglutinatoriū quod fluxiones coercet. Pollinis, myrrhæ, mannæ, thuris, omnium æquas partes excipe oui cādido, deinde linteolo inducta, temporibus ac fronti impone. Aliud. Seminis apollinaris herbæ drach. duas, opii drachmā, croci, pollinis, ſingulorū drachmas quatuor, ouorū aſſatorum vitellos duos, caſtorii drachmā: omnia ſubacta excipe & vtere. Collyrium Heronis. Pſitacus ad ingentes dolores & fluxum largum, eueſtigio ſomnū cōciliat. Glaucii drachmas ſedecim, croci, ſarcocollæ, vtriuſq; drachmas octo, opii drachmas quatuor, ſucci mādragoræ drachmas duas, tragacāthæ drachmas duas: aqua pluuia ſubige. Aliud ad ingentem dolorem, omnémque phlegmonē, ac intenſas inflāmationes. Glauci drachmas vigintiquatuor, ſarcocollæ, croci, opii, miſyos vſti, ſingulorum drachmas octo, myrrhæ drachmas quatuor, gummi drachmas duodecim: aqua pluuiali formato. Vſus eius eſt cum ouo. Φαιὸν, hoc eſt fuſcum inſcriptum, ad omnem fluxionem, omnémque lippitudinē: in alio παιδικὸν (hoc eſt puerile) legitur. Æris vſti drachmas duodecim, cadmiæ drachmas triginta duas, gūmi drachmas trigintaduas, myrrhæ, opii, vtriuſque drachmas quatuor: aqua pluuia. Nectarium valet ad inchoantes lippitudines, & fluxionum multarum curſus, chemoſes, tumores, mēbranarum extuberationes, & ad omnem propè lippitudinem: facit & ad craſſas palpebras. Opus eſt ante omnia fouere, deinde fluxionis initio infundere aqueo oui liquore: at progrediente curatione temperamentum intendere & augere. Verùm ad aſperas palpebras vtimur collyrio ex aqua. Apud alios appellatur σφραγὶς (hoc eſt ſigillum) Æris vſti & eloti, cadmiæ, acaciæ, ſingulorum drachmas quatuor: croci, opii, vtriuſque drachmas duas: gummi drachmas ſex: aqua excipe & vtere. Aliud Neapolitæ. Valet ad maximos humorum impetus, potiſſimum in oculis qui ægrè humectantur, & qui in phlegmonis ſubalbicant, vt chemoſi adſimile quippiam appareat: hoc nos vſi ſumus, monentes vt ab illitionibus lauarentur. Lapidis ſchiſti, æris vſti & loti, opii, gummi, ſingulorū drachmas octo, thuris drachmas ſeptem, myrrhæ drachmas quatuor. vino efforma. Vſus eius eſt ex ouo, temperamētum eſt aquoſum. Malabathrinū Galeni. Facit ad ingentes dolores & affectiones in declinatione. Cadmiæ drachmas ſedecim, acaciæ drachmas quadraginta, æris vſti & loti drachmas quatuordecim, opii drachmas duas, lycii drachmas duas, myrrhæ drachmas quatuor, malabathri drachmas duas, nardi, caſtorii, croci, aloes, ſingulorum drachmas duas, ceruſſæ, ſtibii loti, vtriuſque drachmas octo, gummi drachmas quadraginta: aqua excipe, & vtere cum ouo. Aliud ex thure ad fluxiones & chemoſes. Cadmiæ, thuris, vtriuſque drachmas octo, ceruſſæ quadraginta, opii gummi, vtriuſque drachmas ſex: aqua pluuia excipe. Verùm nos ita parauimus. Cadmiæ, pompholygis, thuris, ſingulorū drachmas decē, ceruſſæ drachmas quadraginta, opii, gummi, vtriuſque drachmas ſex: excipe aqua pluuiali, & vtere ex ouo. Doloris expers ad omnem fluxionem, vlcera omnis gene-

ris,ingentes dolores,puſtulas (quas ψύδρακας nominãt) A
oculi procidentias,chemoſes,quoſuis affectus.Ceruſſæ,
terræ Samiæ,vtriuſque drachmas octo,ſpodii,pompho-
lygis,tragacanthæ,ſingulorum drachmas duodecim,o-
pii,gummi,vtriuſque drachmas duas:excipito aqua plu
uiali,& cum ouo vtitor. Aliud.Cygnus inſcriptus regi-
næ,ad maximos dolores & ingẽtes affectiones.Cadmiæ
drachmas ſedecim, ceruſſæ lotæ drachmas octo,amyli,
tragacãthæ,acaciæ,opii,gummi,ſingulorum drachmas
duas : excipe aqua pluuiali , & ad excipiẽdum adiice o-
uorum crudorum recentium albumina quatuor. Col- B
lyrium ὑγιεῖδιον inſcriptum.Cadmiæ,myrrhæ,vtriuſq; dra
chmas octo, acaciæ drachmas ſex, opii, æris vſti & loti,
myrrhæ,galbani,ſingulorum drachmas octo:aqua exci-
pe.Medicamentum ex galbano,quo vſus eſt Nicetes,ad
dolores & lippitudines.Cadmiæ,ſpodii Cyprii,æris vſti
& loti,opii, myrrhæ,galbani , ſingulorum drachmas o-
cto:aqua excipe,ex valde probatis eſt, recipítque ampli
us gummi drachmas octo: alia exemplaria ſpodium nõ
habent. Aliud ex roſis,(ῥοδῶον appellatum) ad ingen-
tes dolores,fluxionem largam & tenuem,puſtulas, ocu C
li procidentias. Roſarum reſectis vnguibus drachmas
vigintiquatuor,croci drachmas duodecim , amyli dra-
chmas ſex,floris ſylueſtris punici , opii, vtriuſque dra-
chmas quatuor, tragacanthæ drachmas octo , foliorum
herbæ apollinaris ſucco excipe. Aliud ex roſis , quod
roſarũ ſeptuagintaduabus drach. cõſtat,magnum appel
latum. Eo vſus eſt Lucius præceptor ad dolores ingen-
tes,puſtulas,inuſtiones,vuationes,oculorum prolapſus,
ſugillata,fluxiones vetuſtas,inueteratas lippitudines,&
affectiones ægrè cedentes. Roſarum viridium citra vn- D
gues drachmas ſeptuagintaduas , cadmiæ vſtæ & lotæ
drach. vigintiquatuor, croci drachmas ſex, opii drach.
tres, ſtibii drachmas tres,alii ſex, æruginis drach.duas,
alii tres, ſquamæ æris , nardi Indicæ , vtriuſque dra-
chmas duas,myrrhæ drachmas ſex,gummi drachmas vi
gintiquatuor: excipe aqua pluuiali. Melinum delicatũ,
commodum iis qui nullum penitus medicamentorum
morſum perferre poſſunt.Valet ad puſtulas,inuſtiones,
procidentias, fluxionem largam & acrẽ , & ad recentes
affectiones. Cadmiæ vſtæ,& lacte extinctæ drachmas E
ſedecim , ceruſſæ lotæ drachmas octo , croci drachmas
quatuor,opii drachmam,tracagãthæ drachmas duas : a-
qua pluuiali excipitur,vſus eius eſt ex ouo. Aliud quod
ſummè valet ad multam , antiquam & tenuem fluxio-
nem,vlceráque. Pompholygis drachmas quatuor, opii
fricti tres obolos,gummi drachmas quatuor: aqua plu-
uia aut fontana.Cæterùm ad cruẽtas ſuffuſiones ex ictu,
& ſugillationes prodeſt colũbæ ſanguis inſtillatus,præ-
cipuè qui ex tenellis pennis exprimitur. quinetiam oui
albumen ſi oculo infunditur , eodem pacto opitulatur. F
Confert & oui aſſati vitellus , cataplaſmatis modo cum
vino inductus , aut ſertula Campana cum vino cocta &
impoſita.Adhæc & folia roſarum ac flos per ſe & cũ vi-
no trita,aut braſſicæ folia cataplaſmatis more impoſita.
Quòd ſi αἰγίλωψ perſtiterit,thus , bitumen , æquis par-
tibus miſceto, & oculum ſuffito,aut hyſſopi comam tri
tam accipe,& in panno lineo illigatam in feruentem a-
quam demitte , atque oculo admoue : inſequitur enim
cruor vt ex linteolo cõpreſſo exprimatur.Ad tumores ex
ictu circa oculos enatos conuenit vt aſſiduè molli ſpon G
gia foueantur,deinde ſpongia noua aceto diluto made-
facta imponatur:adhæc valet & ſinapi vetuſtum ex aqua
tritum ,& nunquam non appoſitum atque ablatum,na-
ſturtium item,ſi poſt eius ablationem locus perpetuò a
qua foueatur. Ad oculos propter ſolem aut omnino pul
uerem ſicca ſcabráque lippitudine laborantes, aqua co-
pioſa,æſtate quidem frigida , hyeme verò calida affuſa,
iuuat,aut ſpongiæ ex calida aqua,aut lentis decocto im
butæ fotus.Ipſis verò oculorum angulis , rubi , lentiſci,
myrti,roſarum ſuccum priuatim quenque cum aqua ad- H
hibeto. In his qui craſſas ac caloſas palpebras habent &
pilis carent,pilos egregiè reſtituit id quod accipit aca-
ciæ drach.duas,atramẽti ſcriptorii aridi drach.quinque,
ſucci porri heminas quatuor,vini tantundem:coque do
nec ſtrigmenti habeat craſſitiem:aut muſcerdas,fimum

caprinum,pari mẽſura vſta,cineris arundinis Græcæ du-
plum cum melle illinito. Ad palpebrarum glabrities ,
æruginis tritæ partem,ammoniaci tantundem:trita ada
ptato. Hoc ſummè quoque prodeſt ſcabris oculis, aut
Cadmiam tritam melle ſubigito,& in ollula aſſato, de-
inde æris vſti tantundem admiſceto,ac tritis vtitor. Ad
pilos in palpebris enaſcentes,pilos euelle,& cimicis ſan
guinem illine,ac in poſterum haudquaquam renaſcen-
tur:aut ricini à cane fœmina cruore , aut erinacei terre-
ſtris ſuccum,& ſanguinis eiuſdem pares partes.Aut euul
ſis pilis,cicutæ folia,& cedriam æquis partibus cum ve
ſpertilionis cruore inunge , & contine donec exareſcat.
nam ſi oculum contigerit,lædit : aut felle caprino cum
braſſicæ ſucco illine. Vuationes tolles,ſi cantharidum
ſuccum illeueris.Albugines verò illico ſanat nitrum cũ
oleo vetuſto diligenter tritum,illitúmque:aut croci, pi
peris æquas partes cum felle felis in collyria efforma, ac
illine. Aut ſepiæ teſtam tritam cum melle ſubigito, &
tritam inungito. Porro obſcurationem omnem,aut in-
choantem ſuffuſionẽ curat vulturis fel cum ſucco mar-
rubii , & melle Attico : aut teſtudinis marinæ fel cum
mellis quadruplo,aut fel vrſinum cum aqua. In vngui-
bus verò oculorum atramenti ſutorii , ſalis ammoniaci
æquas portiones,gummi dimidium,aceto in collyrium
efforma & illine. Ad glaucos oculos.Solani ſuccus in-
fuſus nigros oculos reddit. In noctu cæcutientibus, Ela
terii obolum,ſeminis portulacæ drachmam:cum melle
illine. Enata hordeola , muſcæ capite abiecto , reliquo
corpore cõfrica.Inſugillatis(ὑπώπια Græcè vocatis)quũ
nimirũ exigui grumuli,ex diſperſo in multas cutis par
tes ſanguine coguntur,priuſquam nigreſcant , diſſipare
decet : nam vbi in grumos coaluit,ægrè diſcuti poteſt.
Verùm ne ſolum is ſanguis qui effuſus eſt per halitum
digeratur, verumetiam vt aliquid,qui in contuſis venis
continetur,ſanguinis per rimulas extrahatur,cum diſcu
tientibus medicamentis aliquid quoque adſtringẽtium
commiſcetur. Vbi verò venulæ ad ſtatum ſuum natura-
lem redierint,tunc etiam citra adſtringẽtium admixtio
nem ad diſſipantia medicamẽta eſt opportunum tranſi-
re. Itaque collyrium Nili ex roſis ex aqua in ocularia co
te cõterens, inunge ſugillationem,ac ſertulæ Campanæ
fœnigræcique decocto foue,atque inde cum his collyri
um diſſolue,poſtea per ipſum ſolum fœnugræcũ. Quòd
ſi aliquæ adhuc ſuperfuerint reliquiæ , collyria , quæ
quòd ex myrrha conſtent , (διάσμυρνα vocantur) in fœ-
nigræci decocto diſſoluta inunge. Porro præſtat medi-
camentum bis in die inungere,ſimúlque antea per ſpõ-
giam mollem calidis decoctis imbutam,fouere,princi-
pio quidẽ ex fœnigræci & ſertulæ Cãpanæ decocto: de-
inde vetuſteſcẽte affectu, ex ſolo fœnogræco.Eodẽ mo
do radicula pro cataplaſmate impoſita perſanat , verùm
ſimulatque rodere cœperit , tollenda eſt : nam ſi relicta
fuerit,ſua mordacitate venarum oſcula reſerabit: quare
circa initia ea haudquaquam vtendum eſt,vti diximus.
Vbi verò inueteratæ fuerint ſugillationes,quum iam ni
greſcunt,etiam ſiquis longiori ipſam impoſitam relin-
quat,magis iuuabit.Valet & nitrum cum hyſſopo, & v-
ua paſſa,melléque mixtum: & ſinapi cum adipe ouillo,
præcipuè in antiquioribus,ſic & farina fabacea cũ mel-
le,potiſſimum ſi fabam maſticaueris: oui itidem vitel-
lus,aut cardamomum cum myrrha impoſitum, aut cu-
minum panno indue , eóque in feruenti aqua intincto
foue:aut ſinapi cum cerato impone , aut malabathrum
tritum , aut hordeaceam farinam cum aceto mulſo co-
ctam.In recentibus verò cicutam cum aqua cataplaſma
tis more impone, vel abſinthium cum aqua. Quod ab
Hiera eſt conſcriptum,aufert ipſas(vt inquit) trium ho-
rarum ſpatio:vult autem quum adeſt phlegmone, vt an
tea caſeus viridis pro cataplaſmate imponatur & pane
foueatur. Capit cicutæ ſucci obolos duos , croci dra-
chmas duas , myrrhæ drachmam , opii drachmas duas,
ſucci thapſiæ drachmam,gummi drachmam : aqua ex-
cipe.Hoc Heras ſcripſit , at ego(inquit Galenus) pericu-
lum feci nucis quæ per ætatem iam oleoſa euaſit, & in-
terdum cruẽtatos perſanauit : debet autem ea diligẽter
teri,atque ita homini ſupinè reclinato imponi , vt me-

dicamentum duabus tribúſque horis adhæreat: nam ſi ita fecerit, etiam ſi poſtea aſſurrexerit, diu tamen adhærébit, debétque vbi prius deciderit, alterum illico apponi. Αἰγίλωψ, qui abſceſſulus quiſpiam eſt inter naſum & magnum oculi angulum ſæpenumero perrumpitur in angulum. Proinde curandus eſt medicamentis diſcutiendi vi præditis, quæ citra morſum id agunt: nanque ab acribus oculus vnà afficitur, ipſáque affecta pars inflammata augetur: quippe vt in oculos inde aliquid confluat neceſſe eſt. Valent ad ægilopas maluæ folia cum ſale & melle. Cæterùm in nondum perforatis herbã pedicularem, & ammoniacum thymiama cũ melle ceu ſplenium impone, aut alumen ſciſſile cum terebinthina. Quòd ſi ita non fuerint perſanati, oſſe denudato cauterium adige, ità nanque ſquamæ abſcedent, & ſanabuntur. Quidã diuiſo angulo oſſi qua parte perforatum eſt, anguſtum infundibulum admouent, ac plumbo liquefacto infuſo vrunt, atque ita optimè ſanant. Aſclepiades ſucci illecebræ libræ dimidium, ſucci ſolani, thuris, vtriuſque drachmas octo, maſtiches drachmas tres, galbani libram dimidiam: ſuccos cum thure coquito, atque vbi diſſolutum fuerit, galbanum adiicito: maſtichen verò repudiamus. Aliud. Thuris ladani, vtriuſque drachmas octo, ceræ, aluminis ſciſſilis, coaguli leporis, ſpumæ nitri, ſingulorum drachmas quatuor: tunde medicamentum, & cum irini vnguenti fæce emollito.

DE FACIEI VITIIS, CAP. VI.

VArus, (qui ἴονθος Græcis nuncupatur) exiguus durúſque tumor eſt, qui in faciei cute enaſcitur, & ab humore craſſo generatur: emollientibus opus habet diſcutientibúſque medicamentis, perinde atque ſicoſi tumores qui in mento exoriuntur: differunt autem hi à varis, quòd nõ ſolùm craſſus ſit qui eos excitat humor, verùm tenuiſſimus quoque, ac tenuis cuiuſdã ſaniei ſimilis ſit particeps. Quare niſi curentur vt decet, celeriter exulcerantur. Quapropter magis exſiccantibus quàm vari indigent medicamentis. Adhæc & tumores lichenoſi in mento ex mixto quopiam humore oriuntur: vbi tenues ſeroſique humores cum acribus commiſcentur, atque idcirco celeriter in ſcabiem leprámque commigrant. indigent autem validè exſiccantibus: ſimul verò atque in ſcabiem aut lepram tranſierint, præter exſiccantia quibus egent, etiam detergentibus opus habent. Quin & reliqua exanthemata in mento, & ipſa quoque exſiccantibus medicamentis egent. Porro furunculi ex conſimilibus quibus vari, humoribus in toto corpore creantur, ſuntque quadantenus duûm generum: quidã enim ſunt, (vt ita dixerim) varoſi, duri, ægréque concoctiles: alii ſunt phlegmonoſi, ex quibus febres quoque interdum conſiſtunt, & quorum tumor in molem excreſcit, atque in pus commutatur: vnde curatio eorum vtplurimum eadem eſt cum phlegmones cura. Atque de his hactenus, nunc ſigillatim de medicamentis agemus quæ ab antiquioribus medicis tradita ſunt. Crito igitur ait, Mellis & aceti æquas portiones diligẽter miſceto, & digito varos confricans inungito, aut ſpumæ argenti chemam, terebinthinæ, fabæ Ægyptiæ magnitudinem, his adde olei albi parum, deinde deterſa facie, digito medicamẽti exiguum cape, & varos inunge: aut amygdalas amaras aceto diſſolue & tere, ac faciem illine. Quòd ſi vetuſti fuerint, hæc facito, Saponis Gallici drach. quatuor, ammoniaci ſuffimenti, thuris, vtriuſque drachmam: aqua diſſoluta ad cerati craſſitudinem redige, eóque inunge, ac poſt horæ ſpatium tepida faciem abluere iube. Aut nitri rubri, pulegii viridis, ſalis foſſilis, coſti Indici, ſeminis ocimi, ſingulorum æquas partes tuſas ac cribro excuſſas, adipe anſerino vel gallinaceo, vt cerati fiat craſſitudo, excipe: ex eo verò in linteolum inducito, & donec omnino liberetur, imponito. Ad affectus eminẽtes, facieique pruritus, ac principium elephantiæ. Gummi albi, nitri ſpumæ, thuris, ſulphuris viui, vniuſcuiuſq; pares partes aceto diſſolutas, ſedulóq; tritas in paniſicia cõformato, atque in vmbra ſiccato. Vſu verò expetẽte, aceto diſſolue & inunge: vbi exſiccati fuerint, ſubſcripta compoſitione deterge. Aliud ad varos. Saponis Gallici libram, ammoniaci ſuffimenti tantundem, thuris, maſtiches, vtriuſque quadrantem, ſpumæ nitri drachmas tres. Saponem & ammoniacum in vas fictile cõiectum in duobus ſextariis aquæ coquito, quúmque diſſolutum fuerit, arida cõtrita ac creta adiicito: deinde in pilam coniecta, ac diligenter contuſa in vaſe vitreo rẽcondito. Quúmque vſus flagitat, faciem ex eo inquinato, & paruo interpoſito tempore, liberali aqua ipſam ſedulò perfricans abluito. Vtendum eſt autẽ hac inunctione per totam varorum curationem. Ad ſicoſa menti tubercula. Argenti ſpumæ, miſyos crudi æquales portiones terito, & pro cataplaſmate imponito. Aut thuris drachmas duas, ſpumæ argenti drachmas quatuor, ſalis foſſilis drachmas octo, ſandarachæ drachmas octo, in læuorem redacta impone. Quòd ſi vlcerata fuerint vliginoſa (aqua enim ab ipſis defluit) vtẽdum eſt hoc quod capit ſquamæ æris drachm. quatuor, atramenti ſutorii, aluminis ſciſſilis, glutini fabrilis, ſingulorum ſiciliquum: glutinum aceto maceratur, deinde cũ reliquis teritur: ac formantur paſtilli. Vſus tempore aceto diſſoluimus ac inungimus: hoc etiam fiſtularum callos exterit. Ad recentes in mento aut alia quapiam parte impetigines. Tritici grana multa incudi imponito, deinde laminam æris igne candentem tritico ſuperponito, ac humorem inde emanantem adhuc calidum colligito, & impetigines illinito. Eodem pacto maluæ ſylueſtris ſemen tenerum collectum mundato, ac tundito, & ſuccum reponito, eóque aſſiduè illinito. Eodem modo portulacæ quoque ſuccum, aut vlmi lacrymam aceto dilutam illine. In inueteratis verò vtẽdum eſt ſubſcriptis. Viticis folia cum exiguo aceto trita imponito: eodem modo & capparis folia. Paſtillus lichenicus. Glutinis fabrilis drachmas quatuor, alii ſiciliquum, ſulphuris ignẽ nõ experti drachmas duas, chamæleonis drachmas quatuor, thuris ſiciliquũ, aceti heminæ dimidium: glutẽ aceto diſſoluitur, dehinc aridis adiicitur. Vſu expetente, aceto quod ſatis faciat diſſolutum calidum impone. Aliud. Alcyonii vſti ſiciliquum, chamæleonis nigri drachmas quatuor, radicis haſtulæ regiæ drachmas quatuor, ſulphuris viui, thuris, pyrethri, ſpumæ nitri, ſingulorum ſiciliquum, glutinis taurini drachmas quatuor, aceti quod ſatis eſt. Vbi increſcit affectio, & calloſa euadit, ſubſcriptis compoſitionibus eſt vtendum. Humida ad impetiginum affectiones. Miſyos, thuris, myrrhæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum drachmas octo, aloes, ſulphuris ignem non experti, vtriuſque drachmas quatuor: excipe paſſo vt ad ſtrigmentitiam veniat ſpiſſitudinem, & bis terve in die deterſis inunge, & foris membranam fellis tutelæ gratia impone. Illitio cocta ad lichenas inueteratos, vt citra exulcerationem liberet. Atramenti ſutorii, fœnigræci moliti, cardamomi, cuiuſque ſiciliquum, gith, foliorum caprifici, vtriuſque ſeſquidrachmam, aceti quod ſufficit: trita miſceto, quouſque in mellis craſſitiem coeat, deinde coquito: quúmque nigrum euaſerit & cõdenſatum, tollito & inungito, antea ablutis impetiginibus. Aliud. Aceti acerrimi ſextarios ſex, farinæ hordeaceæ ſextarios duos, mannæ ſextarium, radicis rumicis agreſtis drachmas viginti, veratri albi drachmas decem, alcyonii drachmas quindecim, cardamomi drachmam, cimoliæ drachmas octo, glutinis taurini, & ſpumæ nitri, vtriuſque drachmas ſedecim, virgultorum viridium halicacabi manipulũ cõponito. Verùm quia cõplures facultates medicamẽtorum quæ illinendo ſunt idoneæ renuũt, malúntq; emplaſtra quæ neq; ſudorib[9] obortis diffluunt, neque exſiccata cutem extendũt, de his quoque eſt agendum. Emplaſtrum lichenici valet ad impetigines ſublatas ac eleuatas, adeo vt reprimat ea quæ reliqua eſſe videntur. Mannæ, thuris, picis, bituminis, ceræ, reſinæ pineæ, ſulphuris viui, ſingulorum drachmas octo, olei Cyprini parum: coque, & in linteolum inducto vtere. Aliud. Picis Brutiæ liquidæ, mannæ, ſulphuris viui, farinæ lupinorum, ſingulorum drachmam. Compone, deinde adde galbani ſiciliquum. Eſt ex eorum numero quæ valde probata ſunt. Quòd ſi affectus pertinacius perſeuerat, atque eiuſmodi non proſunt, medicamentis excoriatoriis vocatis eſt vtendum: etenim ſupremam cutem derepente abſcedere faciunt. Aliud impetiginum

excoriatorium. Squamæ æris drachmas tres, auripigmẽti, ſandarachæ, vtriuſque drachmas quatuor, æris cremati, veratri, ventrium cãtharidum, ſingulorum ſeſquidrachmã. Tere vnũquodque ſigillatim, deinde ſimul mixta excipe cedria, & ad ſpiſſamentum ſtrigmentitiũ redactum in pyxidem æream repone. Quum vſus poſtulat, nitro ac exiguo aceto lichenas abſtergens inunge ſpathula, atque affrica: deinde deterſos ſpathula abrade, & denuo medicamentum impone: poſthæc vbi bis terve illud peregeris, & leuiter abraſeris, enitere iterum imponere, illita loca fellis alicuius animalis veſicula cooperiens: etenim ea obſtat ne medicamentum diffluat, & leuis eſt: poſt pelliculæ verò impoſitionem faſciolam leuiter inducito, ac ſinito pernoctare. Quòd ſi hoc non licuerit, ſaltem aliquot horarum ſpatio permaneat, donec puſtulas excitauerit quæ ſaniẽ craſſam glutinoſámque contineant. Adhæc lauare iubemus, & in balneo quod curationi opitulatur, morari. Quòd ſi quid obſtat quominus balneo vti poſſit, larga calida aqua fouere oportet, deinde abſtergere, & panem mulſa ſubactum pro cataplaſmate imponere. Vbi ſordida fuerint vlcera emplaſtrum viride impone, adiecto pauxillo excoriatorii. Cæterùm ſanie iam expurgata, quum non amplius cruſtula incũbit, albũ cũ ſplenio impone, atque hac vtitor curãdi ratione donec cicatrix planè obducta fuerit: verùm ſingulis diebus foueto, recénſque ſpleniũ inducito. Poſtquam iam cicatrice locus penitus coaluit, ſiqua reſtat ſuſpicio, eandem curationis viam teneto. Verùm anteaquam excoriatoria imponantur, loca extra impetiginem medicamento quod inflammationem prohibere poteſt ſplenio inducto tutari oportet, linea circum lichenem antea deſignata. Aliud quod ad alopecias quoque valet: verùm alopeciæ in ſole aut iuxta ignem ſunt inungendæ, quúmque puſtula eruperit, acu eſt pungenda, dehinc excreto humore, locus ceratis eſt perſanadus: poſt inductam autem cicatricem, pili enaſcuntur. At in impetiginibus itavt prædictum fuit eſt aggrediendum. Sandarachæ, auripigmenti, ſquamæ æris, cuiuſque ſiciliquum, veratri nigri, elaterii, ventris cantharidum, ſingulorum drachmas: excipe cedria. Emplaſtrum viride, quod in mentagra appellata, poſt rupturã puſtulæ quæ ob vſum excoriatorium oboritur, imponi debet. Ceræ libram, æruginis raſæ quadrantem, reſinæ frictæ libram, olei cyathos quatuor, aceti quod ſatis eſt: ærugo in ſole cum aceto terenda eſt, & quæ liquari poſſunt liquantur ac refrigerantur, poſthæc liquidis adiiciuntur. Viride Herophili. Æruginis drachmas duodecim, mannæ drachmas quatuor, adipis vitulini drachmas duódecim, galbani drachmas tres, ceræ drachmas octoginta, reſinæ drachmas viginti, aceti quod ſufficit. Poſt viridia, mũdis iam factis ab excoriatione vlceribus, huiuſmodi eſt vtendum quæ multam ad tactum leuitatem inferunt. Album poſt impetiginum excoriationem. Spumæ argẽti, ceræ, ceruſſæ, vniuſcuiuſque libram, olei ſextarium, aquæ ſextarium. Spumam argenti, ceruſſam, & aquã terito, quúmque optimè in læuorem redacta fuerint, paulatim oleum inſtilla, aſſiduéque tere. Vbi vnitum fuerit, in vas fictile transferto, ignique impoſitum aſſiduè agitato, & aſſumpta iam aqua ceram adiicito. Pancratiaſtarũ τρυφερὸν hoc eſt delicatum appellatum, valet ad ambuſta, vt citra cicatricis veſtigiũ ſanentur. Spumæ argenti, ceruſſæ, plumbaginis, ſingulorũ drachmas vigintiquinque, ceræ terebinthinæ, vtriuſque drachmas ſedecim, olei heminam, & aquæ tantundem, compone quemadmodum prædictum fuit. Aliud Diophantis, ad ambuſta, & intertrigines: faciẽ quoq; præmunit, ac præſeruat, ſi roſaceo diſſoluatur. Argenti ſpumæ frictæ ſiciliquũ, medullæ ceruinæ drachmas ſedecim, ceruſſæ torrefactæ ſiciliquum, ceræ, thuris, terebinthinæ, ſingulorum drachmas octo, olei heminas quatuor. Ad menti exanthemata. Baccarum myrti, malicorii, argẽti ſpumæ, floris æris æquas portiones cum vino inunge. Porro in ficoſis menti eruptionibus quas mentagras, & nonnulli lichenas feros appellant, valent ex his quæ ad impetigines tradita ſunt, valentiora: adhæc ea quoque quæ ad ſcabies & lepras inſcribuntur. Verùm mirè celebratur hoc quod capit, atramenti ſutorii, veratri nigri, auripigmenti, ſingulorum drachmam, ventrium cãtharidum ſiciliquum, nonnulli obolos tres: tritis vtere cum oleo, aut cedria, aut roſaceo, loco antea abſterſo. Puſtulis autẽ quæ enaſcuntur diſruptis, cuſpide ſpecilli locum attere, quo medicamenti quippiam penetrare mordereque poſſit. Deinde vbi locum foueris poſt horæ ſpatium, ceratum roſaceum ſuperiniice, atque id donec cicatrice coeat efſice. Quòd ſi primùm præualere nequiuerit, ter quatérque inũge. Valet eximiè & ad lepras, & vitiligines, (quas λεύκας appellant) & alopecias, & ſcabies. Aliud ad capitis & menti ficoſos tumores, aut ſi alia quapiam parte vlcera prominent. Elaterii & ſalis paribus partibus commixtis vtere: ſuprà verò ſemẽ lini crudum cum aqua impone, aut ficus tritas. Eodem ad tubercula quoque, (quæ φύματα vocant) vtendum eſt.

DE ORIS AFFECTIBVS, CAP. VII.

QVum dentes doleant partim ob neruos qui illis inſeruntur, partim ob ſuam ſubſtãtiam, aut gingiuas, quæ vel ex intemperie quapiam, aut humorum quorundam defluxu laborent: aliâs item proprium ſuum affectum ſentiant, aliâs ob caput materiam ſuppeditans, quemadmodum & quum totum corpus plenitudine abundat, patiantur: auxilia quæ affectui proportione reſpondeant, aduocanda ſunt. quare aut totum corpus, aut caput tantùm, vel etiam vtrũque purgatorio inanimus. Et vt propter humorum defluxum phlegmonæ enaſcũtur, ita dentes etiam ex humorum acrium erodentiumque defluxione perforantur, non ſecus quàm vlcera in cute oboriuntur. Proinde perſpicuum eſt quòd corpora quæ eroduntur per ea quæ vitioſum confluentem humorem exſiccent, curari debent: dentéſque qui exeduntur, ceu quibus idipſum præ nimia mollicie accidat, per auſtera adſtringentiáque medicamenta duriores atque ad patiẽdum ineptiores reddi. Eos verò qui liuidi ſunt, per exſiccantia, (quippe quibus id ob prauorum humorum copiam eueniat) ſanare oportet: eandem enim quã perforati curationem poſtulãt. Quòd ſi gingiuæ ob inflammationem doluerint, oleum lentiſcinum, ſi moderatè calidum ore contineatur, præſtantiſſimum eſt remedium: ſit autem recens, nam quod vetuſtum eſt, deterius eſt: porro id in duplici vaſe calefieri debet. Eſt igitur hoc gingiuarum inflammationi quammaximè accommodatum: nec verò minus, ſiquis in alia quapiam parte mẽbranæ tum linguam veſtientis tum ſuccingẽtis, totum os, dolor ob inflammationem oriatur, quum lentiſcinũ ſedare poteſt: repellit enim placidè, & citra aſperitatem, quam auſterorum plurima obtinẽt: adhæc, abſque morſu diſcutit, quo inflammata omnia in primis opus habent: nam quæ validè adſtringunt, partes exaſperant, ipſiſque ſimile quippiam, quale in contuſionibus vſuuenit, nimirum quòd ipſarum ſubſtantia violenter contrahatur. Ab iis verò quæ vehementer per halitum digerũt diſcutiúntq;, ꝙ ea acria iã ſint, eroſioni quippiã adſimile oboritur. Cæterùm dolẽtes dẽtes aceto acri calido, cum galla aut halicacabi radice collue, aut tædulis pinguibus cum aceto, aut cappari, vel aliis, cucumeriſve agreſtis radice. Egregiè verò conferre fertur ranæ in aceto & aqua probè coctæ decoctum, ore contentum. Itidẽ ſi dentem caninum vſtum triueris, deinde cum aceto bene calido coctum ore continueris, aut acetum ſquilliticum ore retentum, aut tædarum ramenta, malicorium, alumen, in aceto ad tertias coquito, & ore contineto: quúmque os ſaliua fuerit refertum, eo hiante effluere ſinito. Aut pyrethrũ cum hyſſopo & colocynthide, itidẽ in aceto decoctũ ore teneto. Aut alliorum, ſeminis æru cæ, & nitri decocto collue. Oblitionibus verò & epithematis huiuſmodi vtitor: ſory reſina terebinthina exceptum obline, eáque cauernulæ inſere. Aut compoſitionem ex duobus piperibus nardino aut roſaceo, ſed potiſſimum amygdalino diſſolutam impone, atque in aurem eiuſdem lateris inſtilla. Aut ſulphur ignem non expertum cum lycio excipe: & in exeſum dentem inde. In maximis dentium doloribus valet hoc: anguis ſenecta, & ad mellis craſſitudinem redactam cum oleo obline, & in cauernam impone. Aut terræ inteſtina frige, teré-

que,& in cauernulam inſere. In aurem oleum ſeſami- A
num,in quo terræ inteſtina fuerint incocta,infunde. A-
pophlegmatiſmi quoque ſunt dẽtibus dolentibus accõ-
modatiſſimi: in aduerſam verò aurem,duos hederæ co-
rymbos roſaceo ſubactos inſtilla.Quòd ſi eximere dentẽ
animus fuerit,pyrethrum acerrimo aceto dies quadra-
ginta maceratum terito ac reponito: vſu verò expeten-
te,vbi reliquos cera obducta munieris, ipſúmque do-
lantem præmundaueris,medicamentum illine, deinde
horæ interiecto ſpatio,digitis extrahe. Aut ſory cum a-
ceto acerrimo pluribus diebus oblinito: educit eximiè
tithymali ſuccus, & ſory vnà cum galbano impoſitum. B
Quinetiam betæ radicis ſuccus in narem inditus,dentiũ
dolores ſedat,reliquáque omnia medicamenta quæ na-
ribus inſeruntur,de quibus antea egimus. Vt dentes ero
ſi non confringantur,nec grauiter oleant, veratrum ni-
trum erui magnitudine melle coquito & inſerito: ſal
foſſile melle ſubactum aſſa,& tere,& myrrha admixta
vtere. Arida ad dentes emotos & vacillantes. Terebin-
thi fructus torrefacti drachmas octo, aluminis ſciſſilis
cremati,ſylueſtris Punicæ florum,vuæ acerbæ ſucci, ſin C
gulorum ſiciliquum,gallarum,croci,myrrhæ, ſingulo-
rum drachmã:tritis vtitor. Aliud. Cornu ceruini drac.
octo,rhois rubri,balauſtii,vtriuſque drachmas quatuor,
corticis pinus,gallarum croci,myrrhæ, ſingulorum dra
chmam:terito & vtitor. Maſticatorium ad molariũ do-
lorem. Roris marini ſeminis drachmas duas,origani,pi
peris albi,vtriuſque drachmam, vuarum paſſarum pin-
guiſſimarum ſextarii dimidium:in maſſæ formam redi
gito,& præbeto commanducandum: poſt vſum verò,os
vino colluat. Aliud,Vuæ paſſæ exacinatæ ſextarii di- D
midium,piperis albi acetabulum,grani cnidii,ſpicæ nar
di,ſingulorũ ſiciliquum, pyrethri & myrrhæ pares por-
tiones,caſiæ drachmam,vtere vt dictum eſt. Ad exeſos
dentes.Piper coctum cum melle tere diligenter,& in ca
uernulam inſere,atque exterius impone. Aliud dolo-
rẽ mitigans,ad dentes dolentes eroſóſque,confert tuſſi
quoque. Lacrymæ papaueris,myrrhæ,ſtyracis,cuiuſque
ſiciliquum,piperis albi,galbani, vtriuſque drachmam:
paſſi quod ad comprehendendum ſufficit. Iam ſi lepo-
rino cerebello infantem dentientem illeueris,dentes ci E
tra dolorem atque illico emittet. Aiunt ſi ranunculi fo-
lia ei cui dens dolet, in eiuſdem lateris brachio impo-
ſueris,dolore quidem liberare, verùm brachium exulce
rare,cuius curam,prout decet,habebis. Dentes præſeruã
tia hæc ſunt.Tithymali radicem in vino vſque ad dimi-
dias coquito,& bis in menſe dentes colluito,& nunquã
dolebunt.Item,alumine cum modico myrrhæ confrica
to,& nunquam exedentur: ſi verò hoc nimium adſtrin-
gat,melle vtitor.Optimè verò facit & ad dentes à dolo-
re præſeruandos,& ad gingiuarum dentiúmque eroſio- F
nem,atque ad decorem hoc quoque.Lanas ſuccidas lin-
teolo illigatas vrito, deinde ſalis tertiam partem admi-
ſceto,eáque trita affricato.Aut leporis capite vſto trító-
que vtitor.Aut ſal & mel in læuorem redacta,ac in mũ-
do linteolo illigata vrito:adhæc iridis pauxillum com-
miſceto & confricato. Ad dentes vacillantes, & gingi-
uas humore grauidas,eáſque corruptas. Alumen rotun-
dum chartæ inuolutum vritur,deinde tritum rubrica in
ficitur,eo continge gingiuas,& ſub corruptis inſere.Ad
gingiuas vlceratas. Nitrũ,cyperũ,hordeum,æquali por G
tione cõbuſta,cum melle miſceto & illinito. Vt mola-
ris citra dolorem eximatur, farinæ erui drachmas duas
cum ſucco tithymali ſubige,dentíque impone,ſupráque
hederæ folia iniice,& poſt horæ ſpatium tolle,ſua ſpõte
in minuta fruſtula diffringetur.Valet hoc etiam ad ero
ſos dentes.Verùm vſus tempore ceratum emollitum im
pone.Ad gingiuas prǣhũmidas ac cruentas,dentes emo
tos,ozænas, parulidas,putredines, omniáque oris vitia.
Capit herbæ perdicialis,aut ſyderitis,minam,ſalis candi H
di & tenuis ſextarium, mellis ſextarium: contundito,&
in maſſæ formam redigito, deinde in ollam coniectam
operculo probè obturato.habeat autem in medio ſui fo
ramẽ per quod rudicula agitetur,donec nihil amplius fu
mi aut vaporis exhalauerit·dehinc vbi ab igne ſublatũ
fuerit ac refrixerit, inde ſumito drachmas quatuorde-

cim, piperis albi drachmas quinque, piperis nigri dra-
chmas ſex,pyrethri drachmas ſex,aluminis ſciſſilis cre-
mati extinctíque vino auſtero drachmas duas, pumicis,
myrrhæ hyſſopi, ſeminis apii, pulegii, ſingulorum ſici-
liquum,mentæ,iridis,vtriuſque drachmas tres:hæc tun
dito, & cribrata ei quod ex olla ſumpſiſti commiſceto,
ac vtitor. Aliud.Tragorigani drachmas duas, hyſſopi
drach.quatuor, herbæ peruicii melle & ſale tenui ſub-
actæ,atque in olla donec in prunas redigatur, crematæ,
quadrantem,piperis trientem: tunde, incerniculo excu
te & vtere. Quo ſi vſus fueris, neque dentes dolebunt,
neque findentur, neque gingiuarum inflammationes,
(παρουλίδες dictæ)cruorem fundent,neque carunculæ in
iis ſuperexcreſcent, neque defluxionibus tentabuntur:
erit porro os odorum, & dentes nitidi. Nonnulli ſalſa-
menta in olla medicamento adiiciunt.Cæterùm prædi-
ctis ſuccedunt quæ eo quòd oris affectibus accommo-
dantur,(ςομαтικὰ Græcis appellantur)quǽque ad oris ca-
uitatem tonſillas,& vuam inflammatione correptã,de-
fluxionéque laborãtia adhibentur. Debet autem initio
mali in his qualitas adſtringens præualere, vt quicquid
influit repellatur reprimatúrque:poſthæc adſtringenti-
bus quædam per halitum digerẽtia admiſcenda ſunt,vt
quæ iam defluxerunt diſcutiantur. Declinãte verò iam
malo,plura iam & valentiora ſunt commiſcenda diſcu-
tientia, quorum ſigillatim medicamenta partim antea
dicta fuerunt,velut id quod conſtat ex nucibus, ex mo-
ris,ex fructibus rubi,(βάτινα vocant)& ex malis Punicis,
ex cotoneis,& ſiquod eiuſmodi conducere creditur: par
tim iam proponentur, ne ea omniquaque in hoc libro
deſiderẽtur.Hieræ ſtomatice,ἡ διὰ τῶ βηсασῶ,quæ ex ſemi
ne rutæ ſylueſtris concinnatur:valet ad anginas,ad inflã
mationes tonſillarum,& vlcera quæ in ore oboriuntur.
Cõuenit & ſtomachi vitio, & inteſtinorum difficultate
laborantibus,ex frigida ad fabæ tuberculum propinata.
Eſt etiam arteriaca præclara & dolorem mitigans.Aniſi
ſeminis,rutæ ſylueſtris,ammis,floris iũci odorati,caſiæ,
iridis, aluminis ſciſſilis,ariſtolochiæ longæ, aliqui etiã
caſiæ fuluæ,ſingulorum vnciam, coſti ſeſquidrachmã,
gallas immaturas mediæ magnitudinis numero octo,
crocomagmatis,floris roſarum, vtriuſque vncias duas,
croci ſeſquunciam,amomi racemi vnciæ dimidiũ,myr-
rhæ vnciæ dimidium,cinnamomi,ſeminis apii, vtriuſq;
vnciam, ſpicæ nardi ſeſquunciam, hirundinum recre-
menti vnciam.Myrrham cum melle terito,reliqua verò
contuſa & incerniculo excuſſa iniice: ac medicamẽtum
melle craſſius reddatur. Vſu verò poſtulante,melle diſ-
ſolutum inunge, atque ex aqua, vel mulſa,vel ptiſſanæ
cremore præbe gargariſſandum. Διάχριςος,(hoc eſt illitu
apta)ad oris putredines, rhois rubri drachmas quatuor,
acaciæ drachmam,medullæ ceruinæ drachmas quatuor.
Vino diſſoluta,melle cocto excipe, vteréque ad illinen
dum. Aliud.Succi hypocyſtidis ſiciliquum, floris ma
li Punicæ drachmam,lycii drachmam,acaciæ drachmã.
Excipito oliuæ immaturæ ſucco & melle.In humidis ca
lidíſque corporis locis, cuiuſmodi eſt os, citò putredo
accedit,quacunque tandem de cauſa fuerint exulcerata.
Ad eam etiam rem facit quòd nullum medicamentum,
quemadmodum in aliis vlceribus aſſiduè incũbere po-
teſt: ſiquidem perpetuò à ſaliua eluitur: atque idcirco
in ipſis validiſſimis ſæpenumero vti cogimur:ſunt autẽ
vehementiſſima quæ perinde ac cauteria cruſtam appel-
latam faciunt.Itaque in externis quando pars quæ cura-
tur,cruſta obducitur,à fortibus medicamẽtis abſtinem⁹,
atque ad ea quæ cruſtas tollunt,tranſimus quæ facultate
qualitatéque abſtergente prædita ſunt.At in ore,ob re-
gionis naturam,conſultum tutúmque mihi eſſe videtur
admiſcere detergentibus nõnihil ex vehementibus,quæ
ſigillatim admota cruſtas inducũt.Atque eiuſmodi quæ
dam antea tradita fuerunt,vbi percenſui ea quæ ad oris
vlcera,à paſcendo Græcis νομαὶ dicta, faciunt: eadem
namque cruſtis conuenire diximus. Crito conferre in-
quit miſy aſſum cum melle, donec ad ſtrigmentitiã ve-
nerit ſpiſſitudinem, aut chalcitidem aſſatã cum melle.
Archigenes verò ad cruſtas dictas priuatim conducere
ait ſtercus caninum cum melle illitum. Et Muſa de hoc

ita habet. Ad anginã ſtercus caninum album accipito, A
exſiccatum & tritum cribro excernito. Vſus verò tempo
re, melle dilue, & tũc inunge vt diglutiatur: nullum me
dicamentum eo vehementius nouimus in angina labo-
rantibus, aut in phlegmone tonſillarum aut glandula-
rum linguæ adiacentium, quæ ſtrangulatus periculum
minitatur. Alia ad cruſtas faciens, & ad gingiuas præhu
midas, & fœtidas. Miſyos cremati drachmas octò, iridis
drachmas quatuor, croci drachmam. His tritis tum ſeor
ſum, tum cum melle vtitor. Ad putredines autem, atque
abſcedentes gingiuas, & cruentas, arido, ad cruſtas verò B
vtere cũ melle hoc quod vocatur ἀνθηρὰ, hoc eſt florida.
Capit iridis, ſadarachæ, cyperi, ſingulorũ drach. quatuor,
aluminis ſciſſilis, myrrhæ, croci, crocomagmatis, ſingu-
lorum ſiciliquum. Quidam etiam floris roſarum, & gal
larum vtriuſque drachmas duas adiiciunt. Quòd ſi pu-
tredo fuerit validior, libellorum combuſtorum partes
tres, auripigmenti partem: trita miſceto & vtitor, & ſu-
pra linamentum concerptum, roſaceo imbutum expreſ-
ſũmque dato: quidam libelli partes octo capiunt. Quòd
ſi putredo his non euincitur, iubevt vrat, contectis in or C
bem circunſitis partibus. ſit autem candens pellucénſq;
cauterium quod tantiſper adhibeatur dum nihil ampli
us humoris defluat, & locus videatur euictus: poſthæc,
colluere prædictis, & ἀνθηρᾷ facultate vti cum melle o-
portet, donec cruſtæ diffringantur, inde melle vtendum
eſt. Quum gurgulio ex humorum defluxu inflamma-
tione corripitur, ſi mediocris fuerit defluxus, mediocri-
bus opus habet adſtringẽtibus: ſi verò eſt validior & ve-
hementior, opus quoque eſt iis quæ magis adſtringunt.
Vbi iam inflammatio fluxúſque declinat, ex iis quæ per D
halitum digerunt quædam cõmiſcenda ſunt. Collutio-
nes itaque moderatæ ſunt quæ fiũt ex palmulis, quæ mo
dò in aqua ſola, modò pauxillo quoque mellis adiecto,
decoquuntur. Huic adſimilis eſt quæ fit ex roſis, pampi-
nis vitis, rubo, rubo canis, lentiſco, hedera, terebinthina,
thamno, aſpalato, flore Punicæ domeſticæ, ſiliquis, ma-
lis auſteris, pyris & ſorbis. His fortiora ſunt, tum myrti,
eiúſque baccarum decoctum, tum cotoneorum acerbo-
rum & meſpilorum, & cornorum. Generoſiſſimum au-
tem eſt decoctùm gallarum, & rhois culinarii coria- E
riique, & fructus myricæ. Ex his ſingulis tum per ſe,
tum ſimul coctis, ex aqua gargariſſare oportet. Quin &
aridis tritis gurgulionẽ attingere debemus per cochlea-
riũ, tum prædictis tũ ſimilibus. ſunt autẽ eiuſmodi roſæ
ſiccæ, & hypocyſtis, & rheum, cyperúſque & aloe, nardi
item radix, & alumen ſciſſile, ac lapis qui ἀγήρατος dici-
tur. Paruæ quidem affectiones per eiuſmodi facilè eue-
ſtigio compeſcuntur. Vbi verò vitium obortum, maio-
ri nititur fundamento, fieri nequit vt id per repellentia
penitus curetur, potiſſimum quum ægri corpus humo- F
ribus abundat, aut pars laborans fuerit natura imbecil-
lis. Qua de re ſæpe initio, ſæpius paulo pòſt iis aliquid
ex diſcutientibus admiſcere cogimur: & ſi dolor ingens
fuerit, etiam ex iis quæ eum lenire poſſunt adiicere. Cæ-
terùm ex diſcutientibus moderatiora ſunt adhibenda,
ꝙ valentiora irritãdi vim obtineant: ſunt autem eiuſmo
di, iris, thus, myrrha, quǽque eiuſmodi prædita ſunt fa-
cultate. Lenire verò dolorem ſolent quæ læuorem indu
cunt, quǽque lenta, dulcia & pinguia ſunt. Proinde ex
his atque eiuſmodi incipiens, medicamenta concinna- G
bis affectibus accommodata: ſi verò inualeſcit vitium,
neque vlli eorum cedit, aluus ſubducatur, & gargariſſet
lupinorum loturam, aut ptiſſanæ cremorem, aut paſſum
tepidum, aut ficuum decoctum, & vuarum paſſarum, &
glycyrrhizæ cum hyſſopo. Prodeſt quoque, ſi oleum a-
mygdalinũ in aures infuderis, foriſque ſpongiis expreſ-
ſis leuiter foueris. Quinetiam polentam, (quam ὠμὴν λύ-
σιν vocant Græci) ex farina hordeacea, aut ſeminis lini,
ant fœnugræci, aut ex his mixtum imponere oportet. Si H
igitur in ſuppurationem verti tonſillæ apparuerint, ea
adiuuanda eſt, & in primis ficuum decocto aſſiduè gar-
gariſſentur. Si verò nihil eiuſmodi videatur, ſed ægrè
deglutire poſſint, & ſtrangulatum ægri metuant, ac i e-
nemate aluus eluenda eſt, venáque in cubito tundenda,
& cucurbitulæ in collo & mento, conciſa prius ſcalpel-

lo cute, ſunt affigendæ: cõtinuis item fotibus & cataplaſ
ſmatis, iiſque validioribus ac gargarizationibus eſt cer-
tandum. Quòd ſi etiamnum malum increſcat, venæ ſub
lingua ſecentur, aut iuxta oculorum angulos, aut ea quæ
in fronte conſpicitur. Quinetiam per halitum ore rece-
ptum fouebimus, hoc pacto, Satureiam, aut origanum,
aut hyſſopum in aceto feruentem in olla circunquaque
oblita obturatáque concludimus, ac per foramen inſer-
ta arundine halitum ex olla expirantem excipimus: ſi ve
rò à feruente arundine os aduratur, ouum vacuum per-
foratum ore contineatur. Quidam nitrum & origanum
& naſturtii ſemen, oleumque, trita in poſca, miſcent, ac
eodem modo fouent: aut hirundinum recrementum il-
linũt, ſimili térque fouent. Atque de his quidem hacte-
nus. In ſumma cute oris obortas vlcerationes, (ἄφθας
Græci nominant) quæ quippiam igneæ caliditatis obti-
nent. In infantibus vt ſemper gignuntur, quando vel lac
nutricis prauum fuerit, vel ipſum infantulus rite conco
quere nequiuerit. ſunt omnino curatu faciles, quippe
quæ moderatis adſtringentibus ſedentur: interdum ta-
men quum moram traxerint, ægrè ſoluuntur, temporiſ
que ſpatio vlcus euadit putridum, (quod à medicis Græ-
cis νομὴ) à paſcendo denominatur. Simpliciſſimum autẽ
medicamentum eſt, portulaca melle imbuta, ac commã
ducata: adhæc collutio ex foliis oliuæ, itidémque quod
conſtat ex alba myrto, & amygdalæ amaræ cum melle.
Ad nigras verò aphthas valet vua paſſa vinaceis purga-
ta, & aniſum cum melle tritum ac illitum. Validiſſimũ
eſt, æruginis vermiculatæ tribus obolis in vino tritis os
collue, aut gallam in aceto tere & inunge. Ad albas a-
phthas: chalcitidẽ oleo tritam penna illine: hoc extẽplo
ſedat, ſimulatque pura facta fuerit, myricæ fructum tri-
tum, & mulſa aut vino dilutum inunge: hoc præcipuè
infantibus accommodatur. Poſſunt etiam nutrices, quũ
iam offis infãtem alunt, lentem cum modico pane, &
medul la ceruina aut vitulina exhibere. Miſceo quoque
alimento mala cotonea, aut alia quæ adſtringunt. Quin-
etiam nonnunquam lactucam, intubum ſatiuum, ſola-
num, & portulacam offulæ commiſceo, ſi aphtha per-
quam ignea eſt. Quòd ſi nondum offa ali poteſt, nutricẽ
eiuſmodi cibo alo, & vt probè nimirum coquat proſpi-
cio. Attamen medicamẽtis quoque vlcera illino. Quòd
ſi aphthas prærubras eſſe conſpexero, principio mode-
ratiſſimè adſtringentibus refrigerantibuſque, deinde ci
tra morſum digerentibus vtor: ſin ſubflauas videro, ea-
dem quidem adhibeo, ſed quæ refrigerent magis. Si ve-
rò pituitoſiores fuerint, adſtringentibus: at ſi nigreſcen
tes, generoſius diſcutientibus vtor. Cæterùm in maiori-
bus natu pueris, eiuſdem generis medicamentorum fa-
cultatibus vtens, vim ipſorum augeo: quemadmodũ ſa-
nè in adultis & duris corporibus, ſingulis commemora-
tis facultatibus validiſſimis vtor. Suffecit autem mihi
perpetuò in iis miſyos cum vino adſtringente vſus, re-
mittenti intendentique eius facultatẽ prout opus erat.
Quòd ſi ſordida appareat aphtha, tero miſy cũ vino mul
ſo. Iis qui valentioribus quàm miſy ſit, opus habent me-
dicamentis, ærugo ſimiliter cum vino aut vino mulſo
eſt accommodata. Talibus nimirum affecta loca oris
ſunt inungẽda. Aptum quoque ad eam rem eſt medica-
mentum, chalcitis oleo trita: atque hæc ſunt valida: mo-
derata verò, & potiſſimum ad affectiones incipientes,
eſt omphacium cum vino, aut vino mulſo, thus item. In
puerulis porro ſatiſfacit roſarum flos, ipſæque roſæ ſic-
cæ, & collutiones ex mediocriter adſtringentibus. Atq;
(vt vno verbo abſoluam) moderatæ aphthæ, potiſſimũ
in tenellis corporibus moderata poſtulant medicamen
ta: fortiores verò, & maximè in duris corporibus à for-
tioribus curantur: cuiuſmodi ſunt quæ validè adſtrin-
gunt & mordent, vt mediocria ſunt quæ nihil prorſus
mordent, & nonnihil adſtringunt. Verùm de his com-
mentatio, hîc ita ſuum finem habeat. Atqui nobis qui-
bus in præſenti libro inſtitutum erat de externis verba
facere, ea tradita ſunt quæ in capite ac facie, & præterea
ore apparent, ac quo pacto ea, quibuſque medicamentis
ſunt curanda, reliqua iam dicentur. Quòd ſi quando in-
ternorum vitiorum meminerimus progrediẽte ſermo-

ne, id ob medicamentorum quod inter ſeſe obtinent, A
commercium euenit: nam quemadmodum ob ea quæ
foris apparent,interdum purgatoriis ac reliquis alteran-
tibus medicamentis,quo exuperantem humorem coer-
ceamus,vtimur:ita & ob ea quæ intus infeſtāt, foris em
plaſtra, inunctiones atque illitiones aliquando damus:
quòd ab exterius adhibitis non minus ægro opis acce-
dat,ſiue illi ſtomachus exempli gratia,ſiue iecur,ſiue a-
liud quodpiam viſcus,etiam ex interioribus & penitio-
bus doleat, aut aliter afficiatur. Nunc de reliquis quæ
B ſummæ cuti adaptantur,quod ſatis eſt, eſt agendum:at-
que ita in libri calce, de communibus multiplicémque
vſum præſtantibus oleis,emplaſtriſque, ac quæcunque
alia cutis ſuperficiei auxilii alicuius gratia admouētur,
aliquid addēdū:deinde de omni eo quod venenū viruſ
que eiaculatur,in quo etiam pollicitis ſatis dabitur. Ve-
rùm antea de vlceribus quæ decet proponentur,& qui-
bus in ipſis vtendum ſit medicamentis docebimus.

DE VLCERIBVS COMMVNIBVS TOTI CORPORI, CAP. VIII.

C Atque de elephante vbi apparuerit, quo pacto eius
curatio ſit inſtituenda iam antea fuit explicatum:
verùm vbi in toto corpore graſſari ac dominari cœpe-
rit,præſtat tunc quoque conuenienti victus ratione vti,
& plagis emollientia,aut per halitum digerentia, aut ci
tra morſum exſiccantia, vel extergentia, vel cicatricem
obducentia,prout vnicuique parti commodum iudica-
ueris,adaptabimus. Materiam verò his idoneam iam o-
rationis proceſſus proponet. Quæ impetiginibus dicta
ſunt códucere,eadem ſcabiei & lepræ, vnà cum reliqua
D curationis ratione adhibemus:quare non eſt opus vt ea-
dem denuo repetamus. In vitiligine verò,(quam λεύκην
vocant) nonnulli eam ferro adurendam exiſtimauerūt,
probantes eam vſtionem quaſi ſola valetudini ſufficiat:
alii aduſtionem doloroſam, atque ex hac cicatricē ceu
indecoram fugientes,medicamentis quæ cruſtam indu-
cunt vſi ſunt:qualia & cicatricem concolorem efficiut.
Vtendum autē eſt,Adarcæ,ſeminis roris marini,ſulphu
ris ignem non experti,æquis portionibus:hæc cum ace-
to trita,in ſole illine,non confertim, ne cutis exulcere-
E tur: procedente verò tempore,aliquid veratri albi,&
gallæ tantundem adiicito. Porro alphis cōueniunt calx
aqua abluta, aut dracunculi radix cum aceto impoſita
ceu cataplaſma, veratrum item vtrunque,& lupinorum
decoctum. Stigmata curabis,ſi lotii fæces, quæ matulæ
adhærent, cum acerrimo aceto oblines. Habet Crito.
Loco nitro præfricato,terebinthinam cataplaſmatis mo
do impone, atque alligatam ſine ſex dierum ſpatio: ſe-
ptimo verò diſſoluito, & ſtigmata acu cōpūgito,& bre-
ui interpoſito tempore cruorem ſpongia detergeto, &
F tenui ſale locū confricato: deinde ad dies quinque me-
dicamentum impoſitum relinquito, quod ſit huiuſmo-
di,Thuris,nitri,lixiuii,calcis viuæ, ceræ, ſingulorū dra-
chmas quatuor,mellis octaua pars. Quod vbi ſolueris,
nigrum in medicamento reperies. In exanthematis au-
tem,& maximè quæ craſſi frigidique humores generāt,
lauri folia tenella, & rutæ,& mannæ æquis ſingulorum
partibus terito,& pro cataplaſmate imponito:& thus cū
oleo inungito, aut ceram,ſulphur viuum, ſal in oleum
coniice & obline.In epinyctibus verò,ſuccum laſerpitii
aqua dilutum illinito: exſiccat enim citra mordacitatē.
Vel,cicutam in læuorem redactam imponito,aut braſſi
G cam crudam cum aqua. Valet & ad epinyctidas & puſtu
las, (φλυκταίνας dictas) & calidas eruptiones, & ea quæ à
feruore ingenti περιζέματα nuncupantur,& manantia ca
pitis vlcera,incipientéſque furunculos, & exuſtiones, ſi
argenti ſpumæ, & ſulphuris viui æquas portiones cum
aceto & oleo myrtino commixtas in ſtrigmentitiam il-
litionem redegeris,eáque vteris.Cæterùm ambuſta quæ
moderatè adſtringentia requirunt,terra Chia, aut Creti
ca,aut cimolia,omniſque terra cum aceto aquæ permi-
H xto illita, prohibet ne puſtulæ enaſcantur. Ad exuſtio-
nes autem aquæ feruentis,priuſquam puſtulæ oborian-
tur, oliuarum ſalſarum muria continuè aſperge, ipſáſ-
que oliuas ſale conditas,cum farina tritas,cataplaſmatis
more impone, aut alumen ſciſſile cū aceto tritum illi-

A ne. Atqui ei qui vapulauit,pellem ouillam recenter de-
tractam calidam circūda:id enim reliquis omnibus præ
ſtat medicamentis. Pili verò ex ambuſtis enaſcuntur, ſi
fici folia aſſa,in olla cum cerato emplaſtri more impo-
ſueris.Formicas autem &verrucas penſiles(quas ἀκροχορ-
δόνας appellant) tollit elaterium cum ſale impoſitum,
aut thus,aut groſſi cum aceto,& farina ac nitrum.Cæte-
rùm furunculos diſſipat & ad ſuppurationem ducit tri-
ticum manſum impoſitúmque,aut vuæ paſſæ exentera-
tæ, & cum ſale admotæ: vel fermentum cum nitro, vel
B lini ſemen cum melle,aut hyoſcyami folia cum butyro.
In carbunculis verò, poſt vniuerſo dicatam victus ratio-
nem,ad partem laborantem ea quæ modicè repellunt
digerúntque dabimus:cuiuſmodi eſt cataplaſma quod
ex plantagine & lēte cocta conſtat,quod capit panis fur-
nacei,nec admodum puri, neque ob furfures ſordidi,
micam. Super vlcus autem,vehemens aliquod medica-
mentum impones,quale eſt Andronis,& Polyidæ, & Pa
ſionis, quæ paſſo, donec ad ſordium venerint ſpiſſitu-
dinem, diluentur. Iam verò gangrænam, quamplurimi
C ſanguinis ex loco affecto,inanitione curare oportet: e-
tenim aut vena ſecta,ſi quæpiam magna circa ipſam par
tem reperitur, corruptum ſanguinē euacuare decet, aut
cute circūcirca multis altíſque adactis plagis, ſcalpello
diſſecta,ſanguis ſatis copioſus eſt ducēdus:mox quæ ad
putrida accommodantur, imponemus, cuiuſmodi eſt
quod ex aceto mulſo,farina erui, aut lolii,aut fabarum,
& ſale componitur:aut Andronis medicamentum.Can-
cer longè omnium curatu eſſe videtur difficillimus:de-
cet tamen eos qui artem humaniſſimam profitentur,
D experiri quid in eo quoque vitio profligando ipſa va-
leat. Proinde poſt totius corporis,ceu docuimus,curam,
ad partialia & ea quæ loco admouentur, eſt accedendū,
ſed quæ mitigandi vi prædita ſint. Quare ad canceroſos
affectus,ſedis item tuberoſa, & pudendorum, teſtium-
ve,aut mammarum phlegmonas,in plumbea pila,piſtil
lo plumbeo:Lemnium ſigillum ex poſca,vel mulſa,vel
lacte terito, donec nigreſcat: aut roſaceum, omphaci-
numve oleum,vel ſuccum ſemperuiui,aut vmbilici ve-
neris, vel lactucæ, aut pſyllii, vel vuæ immaturæ terito
E ſimiliter & inungito. Archigenis ad canceroſa & ma
ligna vlcera. Cancrorum fluuiatilium crematorum &
cadmiæ parem,inquit, modum læuigato & inſpergito,
aut cancrorum cinerem vnà cum cerato imponito. Por-
ro laxis tumoribus,(quæ οἰδήματα nuncupantur)interdū
abundè ſuccurrit ſpongia poſca imbuta,cum ligamento
ſtringente impoſita,quod ab inferna parte incipiens, ſu
prà finiat:eſto autem ſpongia noua,quæ ſi non fuerit ad
manum, nitro aut lixiuio, quod ſtillatitium nomināt,
expurgentur. Quòd ſi per hæc tumor non ſubſidet,pau-
F lulū quoque aluminis admiſcere oportet. Verùm quod
ad reliquos molles laxóſque,atque omnes in vniuerſum
tumores qui ex aqua inter cutem contrahuntur,ſpectat,
eorum dignotiones, ac qua in ſumma curationis ratio-
ne opus habeant,iam antea didiciſti:at quibus hic quo-
que foris opus ſit medicamentis, paulo pòſt explicabi-
tur. Ad rupta verò & auulſa,ariſtolochia rotunda ido-
nea eſt,ſimiliter centaurii maioris radix,& bdellium,&
antidota illa quæ antea his conferre diximus. At verò
vermes,qui in vlceribus generantur,&qui vocantur dra
cunculi,quæ amara acriáque natura ſunt,perimunt:quo
rum ſigillatim materiam eo libris de ſimplicium medi
G camentorum facultate petes. Cæterùm iam nos alio
quaſi denuo ſumpto exordio, de omni medicamento
quod exterius adhibetur, verba facere oportet, tam de
eo quod ad plures vſus accommodatur, quàm quod ad
vnum alterumve affectum aſſumitur. Tu verò qui ſin-
gulos affectus dignoſcere potes, cuíque tradita eſt me-
dendi methodus,tum ex vniuſcuiuſque facultate medi-
camenti,tum ex eo quod fronte promittit,facilè ſingu-
lis affectibus ſua ſibi dicata medicamenta tribues. Itaq;
H ab iis quæ linamentis concerptis excipiuntur, (ἔμμοτα
Græci vocant) & vulneribus induntur,ex Galeni ſenten-
tia exorſi, ad ea quæ à mollicie μαλάγματα appellantur,
ac ad reliqua accedemus. Denique quò ſuis numeris in-
tegra conſtet hæc noſtra commentatio,oleorum vnguē

torúmque rationem explicabimus.

DE EMPLASTRIS MALAGMATIS ET linimentis.

EMplaſtrum è chalcitide Galeni, quod etiam palmeũ nominant: Capit veteris adipis (quam vendẽtes appellant axungiam) libras duas, olei vetuſti libras tres, chalcitidis trientem. Hæc hoc pacto coquere oportet: Adipis membranulæ omnes eximuntur, ipſéque contunditur vt facilè liquari poſſit: poſthæc, ad ignem liquefit: deinde, per colum tranſmittitur vt purus fiat, túncque prædictas duas libras pendeat: poſtea chalcitidis læuigatæ triens cum olei tribus libris adipi permiſcetur, adiectis argenti ſpumæ tribus quoque libris. Atque vbi omnia ſimul in mortario in vnitatem coierint, coniiciuntur in cacabum ac ligno palmæ agitantur. ſufficiet autẽ ramus vnus maiuſculus, vt ſolida ligni parte mouens vtaris, quo modo quæ ſpatha dicitur, vti ſolemus: ita enim nominant quo miſturas mouent. Quod autem ſolidæ parti rami adhæret, circunciditur, & tenelli vtrinque procedentes ramuſculi abiiciuntur, ſed cortice prius exuto, vt ſegmenta iniecta, medicamento ſuccum ſuum impertiant. Proinde ſtatim ab initio ſpatha vtendum eſt, ſed tenuia palmæ ſegmenta iniicienda, vbi medicamentum ad conſiſtentiã cerato ſimilem peruenerit: nam ſi ipſa initio immittãtur, ſuccus iniectorum quem manere cupimus, abſumetur. Quin & ſpathæ, qua medicamentum mouetur, pars intincta vbi inaruit, vt proprium nequaquã amplius ſeruet ſuccum, amputata abiicitur, & reliqua vtimur: rurſúſque eodem modo, ſi quæ in medicamẽto inareſcit, amputatur. Porrò perſpicuum eſſe puto, palmæ ramum non debere multis antè diebus ab arbore abſciſſum eſſe: ſiquidẽ tempore areſcit. Itaq; hyeme pridie abſcindatur, & æſtate eo ipſo die quo medicamentum es cocturus. Vbi autem ita coctum fuerit medicamentum vt manus non inquinet, ipſo emplaſtro vtere ad vlcera quæ ægrè cicatricem ducunt, & ſanguinem fundunt. oleo item liquefactum aptatur locis inflammatione obſeſſis, podagris, arthritidi, bubonibus, tuberculis, ambuſtis, pernionibus, fracturis, affectibus quos deſtillatio peperit omnibus. Iam multi quoque qui hernias ſecant, poſt manus operã, ilico ipſum imponunt. Heræ emplaſtrũ cãdidum, aduerſus rabioſorũ morſus, facit & efficaciter ad eos qui aquã reformidant, liberat item à periculo ſtatim vulneri inditum: verùm his quibus iam nimiùm morbus dominatur, catapotium nucis auellanæ magnitudine ex eo eſt dandum, ídque diebus quadraginta. Cæterùm in lienoſis colorẽ immutat, nigrúmque euadit. Efficax eſt & ad hominum morſus & canum, abraſa quæ difficulter cicatricem admittunt. Tollit etiam ſugillata (ὑπώπια vocãt) vnius diei ſpatio, vulnera conglutinat: benè facit tuberculis & ſedis rimis, eſt & peſſus emolliens: oportet tamen poſt diem ſoluere, & nigredinem vlceribus obortam ſpongia detergere: ídque tantiſper dum nulla nigredo amplius appareat. Idem cicatricem inducẽdi vi præditum eſt, & ad omnia idoneũ. Eius autẽ compoſitionis ratio hæc eſt: Ceræ Ponticæ libræ duæ, argenti ſpumæ chryſitidis libra, ceruſſæ libra, myrrhæ ſextãs, medullæ ceruinæ ſextans, thuris vncia, olei vetuſti ſextarius. Argenti ſpuma coquitur, & vbi in ſtrigmẽti concrementum coiiſſe videbitur, cera, mox ceruſſa aſpergitur ac agitatur. Quúmque in vnitatẽ coierint & manus non inquinauerint, à carbonibus depoſito, medulla immiſcetur. poſtquam refrixit medicamentum, myrrha ac thus iniicitur, manúque ſubigitur. Melinum Heræ ad inueteratos ſinus, etſi in vacua perforati ſint: idem etiã diſcutit ſtrumas quæ in pueris nuper ortæ ſunt: facit & ad artus qui loco moti ſunt. Argẽti ſpumæ chryſitidis, reſinæ pineæ ſiccæ, vtriuſque drach. centum, ceræ Põticæ drach. duodecim, olei ſeſquihemina, vini heminæ dimidium: argenti ſpuma cum vino læuigatur dum ſicceſcit. pòſt vnà cum oleo tantiſper coquitur dũ mutata fuerit, & tunc reſina læuis additur, ac cera coquitur donec tangentem non polluat. Nigrũ optimũ ad oſſiũ fracturas: hoc medicamẽto vſus ſum in fracturis, quũ multa oſſa innatarẽt, omnibus exhortãtibus vt innatãtia eximerẽ, & præſtã-

A tiſſimum quiddã quod omnium opinionẽ vinceret, miraculo ſimile effecit: ſiquidẽ oſſa quæ vagarẽtur, atq; ab aliis eſſent ſeparata, adeò retinuit vt per tofum cum aliis cõmitteret & coagmẽtaret. Eius autẽ cõpoſitio huiuſmodi eſt: Argẽti ſpumæ, bituminis, vtriuſq; drach. ducẽtæ, picis aridæ, ceræ, vtriuſq; drach. tres, reſinæ terebinthinæ drach. L. aluminis ſciſſilis, propolis, vtriuſq; drach. centũ, ammoniaci ſuffimẽti drach. XXIIII. æruginis drach. X. olei ſextarii quatuor. Andreæ, quod eminentias omnes deprimit: vulneribus quoq; adhibetur, & cruentis vlceri-

B bus, ac ab inflãmatione defendit: efficax itẽ eſt ad recẽtia vulnera, atq; ea quæ paſcẽdo ſerpũt, ſinus agglutinat, facit & ad vlcera quæ fluxionibus tentantur, & vetuſta, quæq; ægrè cicatricẽ admittunt: Argenti ſpumæ libræ tres, ſquamæ æris, chalcitidis, æruginis raſilis, ſing. quadrans, aceti hemina, olei veteris bes. Helleſpontium, cutem perſpirabilem reddit, ab inflammatione liberat, ſtrumis, panis, parotidibus confert: impoſitum ex eo ſplenium, attrahit, & pus gignit, cutem rumpit, glutinat: & in ſumma, ambuſtis ſubuenit, podagricorum dolores mitigat: Olei veteris

C drach. centum, picis aridæ drach. L. ladani drach. quinque & viginti, ſpumæ argenti drach. centum, æruginis raſilis drach. tres ſeſquiſcriptulum, galbani drach. quatuor. Spumam argenti cum oleo tritam coquito, quúmq; collecta fuerit, picem & æruginem adiicito, mox ladanum & galbanum, atque ita in mortarium coniectis, & tædaceo ligno ſubactis vtitor. Cteſiphontis emplaſtrum, quædã dirimit, quædã contrahit & rumpit: Spumæ nitri libra, mannæ libra, thuris, lixiuii ſtillatitii, ceræ, terebinthinæ, ſing. libra. quidã etiam viſci libram adiiciunt. Aliud è

D viſco, attrahendi & diſcutiendi vi pollens, mammis prodeſt. Argenti ſpumæ, olei, vtriuſque libr. duæ, viſci quercini triens, gallarum triens. Emplaſtrum è ſeminibus, vt Philonides concinnabat: Seminis fœnigræci, aniſi, ſtyracis, bdellii, mannæ, thuris, cardamomi, cyperi, radicis panacis, iridis, ſpumæ nitri, ſingulorum drach. quinque & viginti, ammoniaci, terebinthinæ, vtriuſque drachm. quinquaginta, adipis taurini drachm. ſexaginta, ſertulæ Campanæ drach. ſexaginta, ceræ drach. centum, mellis heminæ dimidium, vini hemina. Ex ruta emplaſtrum, ad

E coxendicis dolore tentatos: Seminis rutæ ſylueſtris, laſeris, baccarum lauri, ſpumæ nitri, abrotoni, colocynthidis, cardamomi, ammis, ſingulorum drach. quatuor, rutæ viridis, picis, terebinthinæ, ammoniaci ſuffimenti, ceræ, adipis, ſingulorum drach. octo (nonnullis, ſingulorum drachmas viginti) galbani drach. ſex, opopanacis, ſulphuris, vtriuſque drach. quatuor. Malagma contra ſtomachi inteſtinorúmque defluxiones: Cõſtat œnanthæ beſſe, omphacii triente, carnis palmularum quæ ſolibus illuſtratæ maturuerunt, ſextante: acaciæ, roſarum, vtriuſque vncia, a-

F loes, gallarum, picis, aluminis rotundi, ſingulorum ſextante, ceræ quadrãte: aliqui thuris & myrrhæ, vtriuſque quadrantem adiiciunt: vini quod ad arida excipienda fuerit ſatis. Ad hydropicos, & inflationes: Picis, ceræ, vtriuſque libra, nitri, ſulphuris viui, aluminis ſciſſilis, ſingulorum ſelibra. Baſſi medicamentum, quo ipſe vtens, neruorum antea reſolutione laborans, ſanitati eſt reſtitutus: Habet olei myrtei, cyprini, vtriuſque trientem, olei veteris, atramenti ſutorii, vtriuſque ſeſquilibram, galbani quadrantem, mannæ trientem, ceræ libram, terebinthinæ ſe-

G ſquilibram, opopanacis ſextantem, radicis bryoniæ, æruginis, ſpumæ nitri, propolis, pyrethri, euphorbii, ſingulorum trientem, adipis hœdini ſelibram, aceti quod ſatis facit: bryonia & pyrethrum ex aceto coquitur, deinde liquor exprimitur, & aridis admixtus ac accuratè læuigatus liquefactis excipitur: vſus eſt quem antea explicauimus. Medicamentum è caſtoreo, membris reſolutis (παρέτους vocant *Græci*) opitulatur, & ad omnes affectus vetuſtos valet: Hyſſopi, terebinthinæ, vtriuſque quadrans, medullæ ceruinæ triens, ammoniaci ſuffimen-

H ti, galbani, caſtorei, piperis candidi, euphorbii, adarces, ſpumæ nitri, opopanacis, ſingulorum vncia. Linimentum è ſale ad podagricos & arthriticos, omnem affectũ emollit. vſus eius ſit quotidianus: Salis ſordidi, hoc

eſt ipſius terræ libræ duæ, aluminis ſciſſilis libra, fæcis vi-
ni ſextarius, floris lapidis aſii triens: terito arida diligen-
ter, fæcémque ſedulò læuigatam addito: quibus contritis
olei veteris ſextarius affunditur, & vbi contuderis, ad v-
ſum excipitur. in aliis exemplaribus ſcriptum eſt melle
excipi. Neapolitæ medicamentum, podagricis, arthri-
ticis, & iſchiadicis omnem affectum adimit: Thuris, pi-
peris candidi, ammoniaci ſuffimenti, myrrhæ, nitri, flo-
ris lapidis aſii, aluminis ſciſſilis, ſucci centaurii, ſingulo-
rum ſextans, fæcis vini ſextarius, olei cyprini, laurini, myr
B taçei, ſtyracini, ceræ, ſingulorum libra, terebinthinæ ſe-
miſſis, galbani vncia, opopanacis ſemuncia: liquefacta tri
tis inſeruntur. Medicamentum Piſcatoris inſcriptum:
Nam quum piſcator in antro degeret, & à morbo affige-
retur vſqueadeo vt totum corpuſculum diſtortum per-
uerteretur, hoc medicamento vſus eſt, & à toto affectu li
ber euaſit Olei ſabini libr. tres, ſurculorum populi nigræ
libra (quòd ſi ſurculi deſint, vtendum eſt ſampſucho, vt
eius duplex modus ſufficiatur. capit enim & ſampſuchi
libram) vnguenti crocini, irini, cyprini, cuiuſque libra,
C maſtiches vncia, myrrhæ ſtactæ ſelibra, picis nauibus de-
raſæ, pinguedinis ſuillæ, vtriuſque libræ tres, ſulphuris i-
gnem non experti, ſpumæ nitri, galbani, ſingulorum qua-
drans, medullæ ceruinæ triens, ſanguis decem teſtudinũ
terreſtrium medicamento trito iam & parato iniicien-
dus eſt. conficitur autem, vt antea dictum fuit. vſu expe-
tente, ſummouere è medicamento libram vnam oportet,
cui ſuauitatis gratia opobalſami & vnguenti malabathri-
ni vncia infundatur. Flauii Clementis medicamentum:
hoc nouimus ob podagram chiragrámque toto corpore
D obtortos vſos eſſe, atque ita ſanitati reſtitutos, vt ſine no-
cumento & illæſi obambularent: Accipit olei Sabini li-
bras duodecim, radicis cucumeris ſylueſtris libras duo-
decim, ceræ, terebinthinæ, medullæ ceruinæ, galbani,
ſingulorum libram, ranas ſex. oleum partimur, atque in
hoc ranas, in illo radices coquimus: adhæc, liquore perco
lato vtimur. Medicamenti *ἀκόπου*, *hoc eſt laſſitudinem
diſcutientis*, vſum præſtat, ſi addimus ſcripturæ ſampſu-
chi ſeſquilibram, vnguenti crocini, malabathrini, vtriuſ-
que libram, opobalſami vncias tres, & decem teſtudinum
E ſanguinem. Aliud acopum, quod ex alto euocat, coxen
dicis, articulorum doloribus, membris relaxatis, & tre-
mulis accommodatum: vetuſtos affectus innouat, & ca-
put dolentibus prodeſt: A darces vncia, myrrhæ, ſpumæ
nitri, euphorbii, opobalſami, ſingulorum ſextans, ſtyraci-
ni vncia: concoctionem item iuuat. Acopum aliud, ad-
uerſus vetuſtos coxendicis cruciatus, & articulos contra-
ctos, (*ἀγκύλας* vocant *Græci*) & ad reſolutiones neruorũ ap-
primè efficax: Habet olei veteris libras duas, irini, laurini,
ſtyracini, ſingulorum ſelibram, terebinthinæ, euphorbii,
F caſtorei, ammoniaci ſuffimenti, piperis, opopanacis, gal-
bani, ſingulorum quadrantem, medullæ ceruinæ trientẽ:
liquatis liquabilibus, ipſa aridis affunduntur, atque vbi in
vnitatem coierint, ad vſum aſſumuntur. Acopum viri-
de, admodum efficax: quare inter laſſitudinis initia non
confert, niſi frigus vehemens violenter prehenderit. ve-
rùm in diuturnis laſſitudinibus magis prodeſt: podagri-
cis & arthriticis ſuccurrit, ſi ante balnea, pedes neruique
incraſſati medicamento perfricentur: ita nanque noui
quoſdam valetudinem priſtinam recuperaſſe. Capit am-
G moniaci ſuffimenti libras duas, thuris, ſpumæ nitri, æru-
ginis, hyſſopi, ſingulorum vnciam, myrrhæ, galbani, opo-
panacis, ſing. beſſem, euphorbii, adarces, vtriuſq; trientẽ,
ceræ lib. duas, terebinthinæ lib. duas drach. quatuor, olei
laurini, cyprini, gleucini, ſing. librã, irini, lẽtiſcini, vtriuſq;
lib. duas: cum aceto ſubiguntur, & efformãtur vt reliqua.
Emplaſtrum Aureũ & Polyarchion contra frigidiores
ſuccos qui ventriculum obſidẽt, & quartanas febres, poſt
concoctiones præcordiis impoſitũ: itẽ aduerſus iecinoro
ſos, ſtomachicos, lienoſos, & lateris inflãmationes, eóſq;
H qui frigido affectu afficiuntur: at in calida intẽperie mi-
nimè idoneum eſt. &, vt in vniuerſum dicam, infarctum
extricat. Πολυάρχιον: Amomi, xylobalſami, croci, ammo-
niaci, ſtyracis, aloes, thuris, cyperi, roſarum ſiccarũ, enulæ
Campanæ, ſucci abſinthii, Celticæ, bdellii, piperis, iunci

A odorati, cardamomi, caſiæ, myrrhæ, adipis anſerini, cy-
phæi, ſingulorum vncia, folii, balſami, vtriuſq; ſextans,
ſpicæ nardi triens, terebinthinæ, ſertulæ Cãpanæ, vtriuſ-
que ſelibra, maſtiches libra, ceræ lib. III. vini odorati quod
ſatis eſt. Aureũ: Pulueris nardi & œnanthæ, vtriuſq; qua-
drãs, ſampſuchi, iridis, Celticæ, ligni aloes, liquoris Cyre
naici, galbani, ſingulorum ſextans, croci vncia, maſtiches,
ſtyracis, opopanacis, ſagapeni, ſingulorum triens, balſami
ſextans, nardini quantum ſufficit: pulueres nardi traden-
tur in eorum confectione. Odoratum medicamentum
B quod ex his cõſtat: Croci, aloes, comarũ abſinthii, calami,
roſarũ aridarum, cyperi, ſpicæ nardi, micarum, lentiſcini
olei, nardi, ſingulorum triens, maſtiches, carnis palmula-
rum & cotoneorum, ammoniaci, bdellii, ſingulorum ſeli
bra, terebinthinæ bes, ſtyracis, propolis, vtriuſque vncia,
ladani, ceræ, colophoniæ, ſing. lib. duæ: palmulæ & micæ
cum œnanthe macerãtur, eáque læuigata ac trita in vni-
tatem rediguntur eo quo dictum eſt modo. Τὸ κοπῶδες,
ad iecinoroſos, ſtomachicos, omnémque, duritiam Maſti
ches, ſtyracis, ladani, ammoniaci, propolis, ſingulorum
C libra, thuris, galbani, ſingulorũ ſelibra, terebinthinæ qua-
drans, nardini ac vini quod ſatis facit. Medicamentum
è ſeminibus diſcutiens omnẽ inflationem ac duritias e-
molliens: Lini ſeminis, ſeminis fœnigræci, aniſi, baccarũ
lauri, petroſelini, ſampſuchi, myrrhæ, Celticæ, cardamomi,
ſertulæ Campanæ, iridis, caſiæ, herbæ Sabinæ, thuris, cro-
ci, radicis panacis, nitri, ſtyracis, ſeminis apii, cyperi, ſing.
ſextans, adipis taurini libra, ammoniaci lib. quinque, te-
rebinthinæ lib. duæ cum ſemiſſe, ceræ, colophoniæ, v-
triuſque lib. quatuor, mellis ſelibra, vini quantum ſufficit.
D Medicamentum è baccis lauri, ad ſtomachicos, aqua
intercute laborantes, iſchiadicos, lienoſos: Ceræ, reſinæ
pinus, nitri, baccarum lauri, colophoniæ picis, cuiuſque
lib. quatuor, ammoniaci libra, ſinapis, floris roris marini,
pyrethri, galangæ, euphorbii, ſampſuchi, cardamomi, iri-
dis, adipis ſuilli, adipis taurini, ſingulorum triens, cypri-
ni olei pars decima & ſexta. Rutaceum emplaſtrum, i-
ſchiadicis, iis qui lumborum humerorúmque dolo-
re torquentur auxilio eſt: item iis qui diſtillationibus
ſunt obnoxii. & quibus ad thoracem humores defluere
E ſolent, eſt idoneus: Ceræ libr. quinque, colophoniæ libr.
tres, ammoniaci, ſulphuris ignem non experti, vtriuſ-
que ſeſquilibra, foliorum rutæ, adipis ſuilli, ſpumæ nitri,
ſingulorum libra, adipis taurini libr. tres, butyri ſextans,
olei quod ſatis eſt. Ex œnanthe medicamentum, pol-
let aduerſus iecinoris imbecillitatem, ſtomachicos, cœ-
liacos, & dyſentericos: Œnanthæ herbæ, acaciæ, roſa-
rum, croci, gallarum, rhois, Syriaci, thuris, aloes, ſucci v-
uarum acerbarum, florum ſylueſtris Punicæ, ſingul. qua-
drans, palmulæ quindecim, abſinthii ſelibra, ammo-
F niaci libra, colophoniæ libræ duæ, ceræ libræ quatuor
cum ſemiſſe, lentiſcini & melini quantum ſatisfaciet.
E butyro, ad dolores pectoriſque perfrictiones, ac tuſ-
ſiculas inde enatas: Ceræ libræ quinque, butyri ſelibra,
terebinthinæ ſeſquilibra. Anethinum ad eadem: Ce-
ræ libræ decem, adipis ſuilli libræ duæ, olei anethini, &
chamæmelini quod ſufficit. Emplaſtrum è ſalicibus,
quod cruentis vulneribus, & vlceribus accommodatur,
conglutinans: valet item ad eos quorum articuli fluxio-
nibus tentantur, aut ſcapulæ, vel lumbus, aut coxendix,
G dilatatum explicatúmque aſtrictionis ratione, obſtat quo
minus fluxio deferatur, intus concludens ac firmans lo-
cales partiũ facultates: præhumida quoque vlcera, & quæ
manus operam poſtulant, exhaurit: Ceræ, reſinæ pinus, bi
tuminis, ſingulorum lib. quatuor, miſyos, chalcitidis, æru
ginis raſilis, ceruſſæ, gallarum, aluminis ſciſſilis & rotun-
di, atramenti metallici, malicoriorum, ſingulorum libra,
atramẽti ſutorii libræ duæ, picis lib. quatuor, foliorum ſa
licis libræ quatuor, olei & aceti modus qui ſufficit. A-
ſclepiades citra atramentum ſutorium & malicoria con-
H ficiebat. Emplaſtrum ex ochra, pollet aduerſus nephri-
ticos, & ictum: habet quoque vim emolliendi: Ca-
pit ceræ, reſinæ pinus, colophoniæ, ochræ, ſingulo-
rum ſelibram, maſtiches, thuris, vtriuſque trientem,
terebinthinæ ſeſquilibram. Ex ſucco emplaſtrum,

recèns illata vulnera ab inflammatione tuetur, diuulſáq; conglutinat. docuit quoque nos inflammatione correpta vlcera ac muſculos vulneratos, citra alterius cataplaſmatis, quod auxilio eſſe poteſt, opem, aut ſpongias aut prædictas irrigationes, curare: præſtantiſſimum item eſſe peſſum, tam in vetuſtis quàm recentibus vteri inflammationibus: adhæc vlcera caua, roſaceo aut myrtino madentia implere, ac cicatricem obducere: Seminis fœnigræci, ſeminis lini, radicis althææ, ſucci horum trium libr. xii. ſpumæ argẽti tantundem, olei omphacini libr. tredecim, aut quindecim, vini quod ſatisfacit. Mnaſæi emplaſtrũ, emolliendi diſcutiendique vi præditum: Spumæ argenti boici libr. quindecim, adipis taurini lib. v. olei quod ſufficit. E ſale emplaſtrum, repellendi ac diſcutiendi facultatem obtinens: Conſtat argenti ſpuma, ceruſſa, vtriuſq; libris ſex cum ſemiſſe, olei libris decem, aquæ marinæ libris duabus, ſalis communis quincunce. E melle emplaſtrum, ad ictus: vlcera quoque repurgandi vi pollet: Ceræ, colophoniæ, adipis ſuilli, argenti ſpumæ boici, olei veteris, mellis, ſing. lib. quinque, terebinthinæ dodrans.

E micis, emolliẽdi diſcutiendique vim obtinet: Radicis althææ, palmularum, ceræ, terebinthinæ, fœnigræci, ſeminis lini, ſingulorum libra, chamæmeli, ſertulæ Campanæ, vtriuſque ſelibra, vini cadi duodecim, ceruſſæ, ſpumæ argenti, colophoniæ, olei vetuſti, ſingulorum lib. quinque, παξιμάδια lib. quinque: fœnũgræcum, lini ſemen, ſertula Campana, althææ radices in vino maceratæ ferueant, ac ſaccis tranſmittãtur, proiiciantúrque: carnes verò palmularum probè tritæ, vnà cum chamæmeli floribus, cum reliquis in vnitatem coeant. E maſtiche emplaſtrum, μαστιχηρὰ Græcis dictum, valet contra ictus articulorúmq; dolores: Ceræ libræ duæ, colophoniæ lib. quatuor, maſtiches bes, terebinthinæ triens, galbani bes, ammoniaci libra. Flauum vnguentum, enutriendi, detrahendique vim obtinens: Ceræ, reſinæ pineæ, vtriuſque lib. quatuor, adipis ſuilli lib. quinque, thuris, maſtiches, galbani, terebinthinæ, ſingulorum ſelibra, adipis gallinacei & anſerini, vtriuſque ſextans, medullæ ceruinæ quadrans. Tetrapharmacum, carnem alit, emollit, concoquit: Ceræ, picis colophoniæ, adipis bubuli, ſingulorum lib. ſeptem.

E ceruſſa medicamentum, cicatrices complet: Spumæ argenti ſeſquilibra, ceruſſæ libr. quatuor, ceræ albæ libr. ſeptem, olei quod ſufficit: oleum & argenti ſpumam tandiu coquito donec manus non polluat, deinde reliqua adiicito. Porraceum, ad carnis excreſcentias, vetuſtáque vulnera, ac ex cicatricibus relictas notas: Ceræ lib. quatuor, colophoniæ lib. quinque, æruginis raſilis libra, aut libræ duæ, olei & aceti quantum ſubigendo ſatiſfacit. E myrto vnguentũ: Ceræ libris octo, plumbi vſti libris quatuor, argenti ſpumæ libris octo, ſerici libris quinque, ceruſſæ beſſe, olei myrtacei libris ſex cõſtat. Ex oſtrea medicamentum: Ceræ candidæ libræ quatuor, cadmiæ crematæ & elotæ libra, oſtrearum vſtarum & ablutarum libra, ceruſſæ libra vna aut duæ, argenti ſpumæ lotæ libra, olei myrtini modus ſufficiens. Ex anchuſa: Ceræ libræ quatuor aut ſeptem, anchuſæ libr. tres aut duæ, olei roſacei quantum ſufficit. E ſandyce: Ceræ lib. ſex, ſandycis lib. duæ, olei roſacei quod ſatis eſt. Neruos emolliens medicamẽtum: Ceræ lib. octo, colophoniæ lib. tres, myrrhæ, bdellii, galbani, ammoniaci, aloes, opopanacis, maſtiches, butyri, olei cyprini, gleucini, nardi, olei rutacei, bituminis, ſingulorum libra, terebinthinæ, adipis vrſini, vtriuſque lib. duæ, adipis taurini, adipis ſuilli, vtriuſq; lib. tres, medullæ ceruinæ, olei tædacei, olei laurini, ſingulorum libra triens, euphorbii, naphthæ, vtriuſque bes, olei communis libræ octo. Emplaſtrum quinq; ſimplicibus conſtãs, ἡ πεντάθετος dictum, ad vetuſta pedum capitiſque tubercula: Ceræ, colophoniæ, ſeui bubuli, calcis, picis, ſingulorum libræ ſeptem. Album roſaceum emplaſtrum, carne explens & ad cicatricem perducens: Ceræ candidæ ſeſquilibra, aluminis ſeptunx, thuris ſelibra, terebinthinæ ſelibra, ceruſſæ libræ ſex, ſpumæ argenti libræ quatuor, roſacei quantum ſufficit. Ex althæa medicamentum vim emolliendi poſſidet: Colophoniæ, ceræ, vtriuſque libra, olei, ſucci althææ libræ duæ. E caſtoreo, pollet aduerſus eos qui coxendicis dolore vexantur: Maſtiches, opopanacis, ammoniaci, euphorbii, adarces, caſtorei, hyſſopi humidæ, medullæ ceruinæ, ſingulorum vncia, galbani, terebinthinæ, ſucci tiberiadis, ſingulorum ſextãs, cumini triens, ſinapis quincunx, ſtyracis ſelibra, chamæleõtis, fœnigræci, vtriuſq; bes, colophoniæ, reſinæ pineæ, ceræ, ſingulorum lib. duæ, picis lib. quatuor, cyprini quantum ſufficit. Primmionis emplaſtrum mirabile, vlcera cicatricibus obducit. valet ad deplorata, quæ multi curare conati, ſine ſuo ſunt fruſtrati: Malicorii, calcis ignem non expertæ, aluminis, ſingulorum ſextans, thuris, gallarum, vtriuſque triens, iridis quadrans, ceræ libra quadrans, adipis vitulini libra. olei veteris dodrãs. Flauũ emplaſtrũ repertũ apud Heram, efficax ad omnem vetuſtiorẽ duritiem. ad cruciatus cuiuſcunque generis. ſinus item, ſi vetuſti fuerint, conglutinat: conuenit quoque arthriticis, & qui affectibus deſtillatoriis infeſtantur, foris impoſitum: Olei veteris ſextarii tres, ceræ lib. ſex, ſpumæ argenti lib. quatuor & ſemis, reſinæ pineæ ſiccæ drach. octoginta, chalcitidis aſſæ drach. quatuor, chalcitidis crudæ libræ duodecim, aceti hemina. Scabiei dicatum linimentũ: Habet chamæleontis, lupinorum, cretæ, herbæ pedicularis, ſulphuris ignem non experti, ſingulorum libram, ſpumæ argenti libras duas, gith, ſtyracis, ſpondylii, cadmiæ floris, cretæ figularis, alcyonii, ſingulorũ ſelibram, lyſſomodi, rumicis radicis, ſingulorum beſſem, ſpumæ nitri quadrantem, olei & aceti quantum ſufficit. Maſuphæ confectio, coniici debet in noſtram quæ odorata inſcribitur: Caryophylli, coſti, vtriuſque duella, folii, ſpicæ nardi, roſarum, ſingulorum ſextulæ octo ſcrupuli duo, amomi, ſtyracis, vtriuſque duella, gummis ſextulæ quatuor.

Ex ampare medicamentum, ad ſtomachi perfrictionem ac imbecillitatem, palpitationem item, metúſque inde exortos, ac melancholias: Maſtiches ſextulæ decem, ladani dextans, ceræ, terebinthinæ, ſtyracis, ſingulorum ſextans, piperis, ſpicæ, cinamomi, ſingulorum ſextula, ligni aloes, amparis, vtriuſque ſextulæ tres, olei balſamini ſextula. E charta medicamentum, ad ſerpentia vlcera: Squamæ æris, chartæ vſtæ, vtriuſque drãch. vigintiquatuor, auripigmenti, ſulphuris ignem non experti, vtriuſque drach. duodecim, plumbi vſti drachm. ſex. Puluis ad externas ſanguinis eruptiones: Thuris, aloes, aluminis, ſarcocollæ, gummis, ſpumæ argenti, ſucci acaciæ, ferri recrementi. Linimenti genera, quibus in balneo oblinuntur qui ſcabie, lepra, & vetuſtis pruritibus tentantur, ſunt hæc: Auripigmenti duella, piperis longi ſextula, herbæ pedicularis ſextula. Cæterùm pro habitus, ſenſus facilitatis, ac humorum copiæ ratione, ſpecies vel demes vel adaugebis. Scabiei idoneum, ad incipientem elephantiam: Nitri, aluminis, ſulphuris viui, ceræ, ſingulorũ ſextans, picis triens, olei in quo rhododaphnæ frutices fuerint cocti libra: ſunt qui addant ſulphuris ſelibram. hoc totum corpus ad oculos vſque illinendum eſt: quidam eius vſu decem dierum ſpatio repurgati fuerunt. Malagma τὸ μονομάχον, quaſi quod vnicè contra noxas pugnat. valet ad iecinoris, lienis, alui, vteri inflammationes ac duritias, ad loca in tumorem ſublata, ad ſtrumas, inguinum inflammationes, tubercula, ac (vt vno verbo abſoluam) omnem duritiam mirum in modum diſſoluit. adhæc, aduerſus inteſtinorum inflationes & dolores, vt exploratũ probatur: Spumæ argenti ſelibra, farinæ radicis althææ dodrans, ſeminis maluæ ſylueſtris quadrans, adipis ſuilli vetuſti quadrans, adipis anſerini ſeſcuncia, adipis gallinacei vncia, farinæ fœnigræci quadrans, ſeminis lini vncia, farinæ ſertulæ Campanæ ſemũcia, medullæ cerui quadrãs, ceræ ſelibra, galbani, colophoniæ, vtriuſque ſextans, olei vetuſti vnciæ quindecim, farinæ anethi ſemuncia, chamæmelini quadrans, veratri candidi drach. tres, ſampſuchi vncia. liquãtur quæ liquari poſſunt, & arida adiiciuntur. Ad hæmorrhoidas. hæ emortuæ ceu vuæ paſſæ exſiccantur, & ſeptem dierum ſpatio decidunt citra vlcerationem. condylomata quoque & fiſtulæ hoc cataplaſmatis modo inunguntur, ac perſanantur: Vini fæcis crematæ drach. tres, miſys ſiciliquus: alii, mannæ ſiciliquus. Fæx vritur donec inalbeſcat.

DE PESSIS, Cap. IX.

PEſſus, ad vteri ſtrangulatus: Adipis anſerini ſelibra,
adipis phaſiani quadrans, ceræ ſelibra, croci vncia,
ſpicæ nardi, amomi,maſtiches,ſingul.vncia,opobalſami
quadrans,irini ſelibra. Alter: Ceræ candidæ dodrans,a-
dipis anſerini,terebinthinæ, vtriuſque ſelibra,maſtiches,
ſtyracis, croci, ſingulorum quadrans, vnguenti nardi ſe-
libra. In vtero hydropico affectu correpto, poſt reli-
quam curationem,his eſt vtendum: Nitri, colocynthi-
dis pares portiones melle excipito, & peſſi modo ſubdi-
to,eúmque in Cyprino oleo intingito. Alius. Cumini,
nitri,pares portiones cum melle ſubiicito. Alius.Colo-
cynthidis,ſalis,vtriuſque drachma: ficuum pinguium car
ne excipitur,vt nucis Ponticæ æquet magnitudinem, ac
ceu glans ſubtus datur: attrahit nanque graueolentem hu
miditatem,&mirificè prodeſt:hoc digito quoque admo-
tum, alui fæcem prolicit, humoréſque craſſos & flatus
diſcutit, vterúmque leniorem efficit. In vteri verò in-
flammatione,huiuſmodi peſſorum vſus accommodatur:
Papaueris capita in paſſo decocta, vſque dum liquefiant
exprimito ac percolato, & medulla ceruina aut vitulina
adiecta, vel adipe anſerino,vtitor. Alter, qui aureus
nuncupatur, efficax ad vteri inflammationes, eiúſque in
latus inclinationes: Vitelli ouorum aſſatorum numero
ſex,medullæ ceruinæ drach.quatuor, croci, hyſſopi,vtri-
uſque ſiciliquus, ceræ candidæ,terebinthinæ, adipis an-
ſerini, ſingulorum drachma. Ad vetuſtas formicas:
Sulphuris viui,ſandarachæ,æquas partes cum aceto ſubi-
gito. Addidimus & elaterium, ac mirum in modum
formicis,verruciſque penſilibus,quas ἀκροχορδόνας vocāt,
profuit. Hæmorrhoidas delet mororum ſeſquuncia,
chalcitidis tantundem,medici drachma, pennarum cor-
ui ſcriptula vigintivnum. Vbi pennarum ſumma torrefa
cta in læuorem redegeris, omnia vino excipiuntur, vt
ſtrigmenti habeant ſpiſſitudinem. Atque ſi venæ ſedis
ſanguine turgentes intus latent, medicamentum infun-
de:ſin foris prominēt, inunge. Mirè quoque ſuccurrit ri-
mis in præputio, tam incipientibus quàm inueteratis,
propter lotium, quod inter meiendum inter glandem ac
præputium detinetur.

DE VNGVENTORVM ET OLEORVM COMpoſitorum viribus ac ratione, Cap. X.

SErmonem de oleorum compoſitione reliquis non mi
nus vtilem, iis quidem qui methodum in medendo
ſequuntur,iam, vt ne hac quidem parte ratio medica per
omnia proficiſcens deficiat,explicabimus.Et quemadmo
dum ex iam dictis ſumpta occaſione, alia ad eorum for-
mam conſimilia condere,& in alia incidens medicamen
ta,qua vi polleant quibúſque potiſſimùm affectibus ma-
gis congruant, nouiſſe potes: ita & rationibus quibus o-
leorum compoſitiones contineri videntur, expoſitis, ac
quammaximè opportuna complectentibus, te ea quæ
iam tradentur inſequentem, alia quoque iuxta eam ra-
tionem concinnare permittam. Ac primùm à nardino,
cæteris ſumptuoſiore exorſi,deinceps reliquorū quæ no-
bis magis explorata ſunt,mētionem faciemus. Nardi-
num igitur vnguentum,excalfacit &adſtringit:quocirca
iis auxiliatur qui aſtrictione caloréque indigent, nempe
ſtomachicis,cœliacis,deſtillationi & thoracis vitio obno
xiis,& ſuſpirioſis:admiſcetur quoque emplaſtrorum cō-
poſitionibus. Eius autem concinnandi ratio ita ſe habet:
Olei lib.tres,enulæ Campanæ,ligni aloes,iridis,foliorum
myricæ,ariſtolochiæ, arboris thuriferæ, frondium lauri,
caſiæ,xylocaſiæ,iunci odorati,coſti,amomi,ſtyracis, myr
rhæ,cardamomi,caryophylli,hali,ladani, aſari,zarnabæ,
myrobalani,fructus balſami,terebinthinæ, ſing.vncia,a-
ſpalathi,piperis,cinamomi,ſing.duella,cyperi, xylobalſa
mi,folii,ſpicæ nardi Celticæ, xylocinamomi, bochi, ſin-
gulorum ſeſquiſextula,balſami duella, vini odorati quan
tum ſatis eſt. Gleucinum efficax contra horrores, ner-
uorúmque affectus:Olei porracei libr.tres, vini veteris ca
di quatuor,muſti lib.vigintiduæ, foliorum myricæ ari-
dorum,caſiæ,vtriuſque vncia, frōdium lauri vnciæ duæ,
ſecuridacæ,artemiſiæ,cyperi,piperis, ſpagni, bdellii, iri-
A dis,carpobalſami,crocomagmatis,aſari, fœnigræci,ſing.
vnc.myrrhæ,lini balſami,ariſtolochiæ rotundæ, cuiuſq;
ſemuncia,ſtyracis,ladani,croci,opopanacis,cardamomi,
amomi,fertulæ Cāpanæ,roſarū ſiccatum,ſampſuchi,fœ-
niculi,ſing.ſeſcuncia,aſpalathi,thuris,roriſmarini,calami
odorati,caſiæ nigræ,coſti,nardi Celticæ, inuolucri fructꝰ
palmæ adhuc florentis,ſing.ſelibra,cambi, *hoc eſt baccarum
myrti*,ſeſcuncia,enulæ Cāpanæ libra. Conficitur verò hoc
pacto: Viridibus in mortario contuſis,oleum & muſtum
cum vino vetere toto conii cito: debet autē impleri dimi
B dium oleo aut vino vetere, reliquúmq; muſto quod me-
diam olei menſurā pēdat:ea diebus quinque macerari ſi-
nuntur:poſtea vſque dum muſtum ferueat vinúmque ve
tus,coquūtur:deinde percolato decocto herbas abiicito,
atque vt iacturam ſuppleas,olei quod remāſerat,& muſtū
vnà cum radicibus,præcocto oleo,cæteriſque tuſis,ac dē-
ſo in cerniculo excuſſis,adiicito: atq; omnibus ad vnita-
tem redactis,diebus quinque madeſcere permittito, rur-
ſúſque vſque ad totius muſti feruorem coquito,& colata
ſex diebus ita ſinito: demum colo tranſmiſſum oleū in
C vaſe vitreo reponito. Cyprinum oleū facultatē obtinet
calfaciēdi,emolliēdi. vuluæ & neruorū affectibus ſubue-
nit,laterū inflāmationibus illitum auxiliatur, lienoſis itē
cū exiguo aceto inūgitur,miſcetur & ceratis & malagma-
tis,cōuenit iis quibus ceruix in ſcapulas cōuellitur, angi-
na laborātibus & inguinum inflammationibus, illitum:
præſtantiſſimum quoq; eſt linimentum iis qui ob laſſitu-
dinē febriūt:Foliorū citri,cyperi,iridis,ſaluiæ,ſampſuchi,
cumini Æthiopici,myrrhæ,ſtyracis, maſtiches,ſing.qua-
drans,arboris thuriferæ,ariſtolochiæ, ſeminis ammis,li-
D gni balſami,xylocaſiæ,ſing. triēs,enulæ Campanæ,aſpala
thi,floris liguſtri,ſingul.ſelibra, violarum vncia, cupreſſi
ſextans,foliorum lauri quadrans,rutæ ſextans, opopana-
cis ſextans,olei cadus.hæc vbi vini veteris & adſtringen-
tis tribus cadis fuerint præmacerata,vnà cum oleo deco-
quuntur tribus horis,folia citri,arbor thurifera, folia lau
ri,cyperus,enula,aſpalathus, ariſtolochia, iris, ſaluia, ſe-
men ammis, ruta, & cupreſſus: deinde deterſis ſordibus
herbæ proiiciuntur,ac oleo reliqua ſuprà enumerata ad-
iiciuntur. Sicyonium,calfacit,diſcutit,& emollit: Flo-
E ris roriſmarini,pyrethri,euphorbii,agarici,caſtorei,nitri,
ſingulorum quadrans, radicis cucumeris ſylueſtris libræ
duæ,olei & vini modus qui ſatiſfacit. Roſaceum oleū
refrigerat & aſtringit, inflammationibus & phrenitidi
ex aceto capiti illitum accommodatur: Roſarum rubrarū
derractis vnguibus,& nocte diéque marceſcentium qua-
drantem,in olei ex acerbis oliuis expreſſi ſeſquilibra, o-
perculato vaſe,dies quadraginta inſolato. hoc potum al-
uum ſoluit,& ventriculum æſtuantem reſtinguit, vlcera
caua nutrit,& ad vteri inflammationem pollet: cum mel-
F le ac ſalis exiguo infuſum inteſtina laceſſit ac irritat, & in
dolore dentium vtiliter colluitur. Anethinum,ad hor-
rores circuitu repetentes calidum illitum,laſſitudines,&
articulorum dolores,valet:ſubter item inditum,vteri du-
ritias emollit. Anethi viridis per diem & noctem marce-
ſcentis vncia, in olei dulcis ſeſquilibra, operculato vaſe
dies quadraginta inſolatur. Chamæmelinū illitum per
ſe vel cum vino bene diluto calido, rarefacit,febrē præ-
cipuè diuturnā diſcutit: quinetiā omniū corporis mem-
brorū dolorē,illitum leuat: Chamæmeli florū ſine cādi-
G dis foliolis ſextantē,in olei libra,vitreo vaſe linteolo coo
perto,quadraginta dies inſolato. Oleū è lilio,muliebri-
bus vitiis cōgruit,vlcera capitis manātia,furfures, ferui-
das eruptiones hyeme cōtractas,illitū ſanat,atq; ad omnē
inflāmationem cum vitellis ouorum inunctum accom-
modatur:potum, deiectionē bilis per aluum molitur:ſto-
macho aduerſatur,& nauſeā parit:Foliorum lilii,demptis
vnguibus ab imis partibus, ſextans, olei dulcis libr. tres.
vbi triduo inſolaueris, alia prioribus abiectis adiici de-
bent,rurſúmque triduo exacto, alia: térque id negotium
H eſt obeundum. hoc tepefacientem facultatem obtinet.

Rutaceum calfacit, & exſiccat: quare deſtillatio-
nibus ac doloribus thoracis, reliquorúmque corporis
membrorum quæ calfieri poſtulant, accommodatur:Co
marum rutæ & foliorum die noctéque vna tabeſcētium

vncia,olei libra:anethini modo ſoli exponitur. Viola-
ceum oleum,vtpote refrigerans,ad feruentes inflamma-
tiones idoneum eſt:Violarum quadrans,olei libræ duæ.
Myrtaceum,refrigerat ac aſtringit:quocirca cœliacis af
fectibus conuenit, ambuſta item & exanthemata illitu
perſanat:valet ad attritus quos hyems genuit,illitum, ad
ſedis rimas,cōdylomata,atque ad artus laxatos: ſudorem
quoque reprimendi vi pollet. Accipit foliorum myrti
tenerorum vnciam:cōciduntur, & in olei immaturi ſex-
tarium demittuntur,& vt cætera adminiſtrantur. Irinū
calfacit,emollit,roborat:Iridis, aſpalathi, baccarum viti-
cis,piperis,enulæ Campanæ,ſingulorum vncia,opopana
cis,iunci odorati,vtriuſque vncia,anchuſæ duella ſcriptu
la duo,caſiæ ſemuncia,xylobalſami vncia, nardi Celticæ
vncia,olei modus qui ſufficiet. Melinū aſtringit:quam-
obrem ad ſtomachi iecinoriſque imbecillitates eſt vtile,
& ad ventrem defluxionibus infeſtatum: Malorum coto
neorum,exempta medulla,ſelibra,olei omphacini ſexta-
rius. mala in minutas partes diſſecta adiecto oleo dies
quadraginta inſolato. Maſtichinum leuiter calfacit, &
amplius aſtringit:quadrat cœliacis,ſtomachicis,& dyſen
tericis, vitia faciei illitum delet, & colorem cutis com-
mendat: Maſtiches vncia,olei immaturi ſeſquilibra. co-
quuntur in duplici vaſe. Ratio compoſiti maſtichini ita
ſe habet:Olei lib.ſeptuaginta,xylobalſami lib.decem,iun
ci odorati lib.quinq;,xylomaſtiches lib. octo,terebinthi-
næ lib.tres,comarū abſinthii libra, vini odorati lib.quin
decim.arida in vino tribus antè diebus macerata oleo &
vino miſcentur,& horas ſex coquuntur, mox maſtiche &
terebinthina probè liquefacta iniiciuntur, colatáque &
refrigerata in vas tranſfunduntur. Laurini compoſitio
eſt huiuſmodi:Olei maturi libr. ſeptem & ſemis, bacca-
rum lauri maturarum ſeſquilibra, commiſtis & mol-
litis oleum excernitur. quidam baccas ſeparatim mol-
liunt, & ita oleum exprimunt: eſt autem hoc merum &
ſincerum. Laurinum excalfacit vehemēter, & emollit:i-
deóque ſcabie infeſtatis, & aſperis impetiginibus confli-
ctatis illitum medetur. Cæterùm eo abſtinendum eſt in
impetigine ac ſcabie inflammationem minante,ac in ca
lida bilioſáque temperie: nanque frigidis & humidis ac
pituitoſis,necnon quorum articuli perfrictione tentātur,
& coxendicum dolore laborant,accommodatur. Vermes
& pediculos enecat:capitis furfures, alopecias & ophiaſes
corrigit. Vſus eius eſt in lauacro. deinde abſtergere opor-
tet ouo & melle ac fœnigræci farina. ſed cauendum eſt
ne capiti calido admoueatur. Omphacinum oleum
eſt quod acerbis vuis exprimitur(*Græci* ὠμοτριβὲς appellāt)
ſtomacho propter ſuam aſtrictionem idoneum, prægnan
tes gingiuas reprimit, & ore detentum dentes labantes
firmat, ſudores cohibet illitum, contra venena lethifera
aſſiduè potum & vomitione reiectum datur: decoctum
verò cum ruta torſionibus correptis exhibetur: eſt & in
vetuſtis febribus præſentiſſimum linimentum. Amy-
gdalinum prodeſt aduerſum inflammationes & vteri in
latus inclinationem eiúſque ſtrangulatus,infuſum: capi-
ti irrigatum,eius doloribus medetur:aurium labores,ſo-
nitus, ac ſibilos inſtillatum diſcutit: valet & ſorptum ad
nephriticos,ægrè lotium reddentes,calculoſos, iecinoro
ſos,ſuſpirioſos,tabidos:maculas faciei delet eámque eru-
gat,ſi melle & radice lilii ac roſaceo,tanquam cerato abſ-
tergatur: oculorum abolet hebetudines, manantia capi-
tis vlcera furfuréſque ex vino deterget: hoc quidam με-
τώπον nuncupant. Conficitur autem hoc pacto: Amy-
gdalarum amararum chœnices quatuor, purgatas & ex-
ſiccatas piſtillo ligneo in mortario leuiter tantiſper con-
tundito dum maſſa fiat, eique aquæ feruentis cyathos
duos affundito, itáque ſemihoræ ſpatio dimittito. poſt-
hæc validius terito, deinde manibus complicatis expri-
mito,& quod per digitos defluit,ſubiecta concha excipi-
to: rurſúſque in id quod expreſſeris aquæ heminam in-
fundito,& ſpatio vt eam combibere poſſit interiecto, o-
pus redintegrato. quatuor chœnices heminam ſiue coty-
len reddunt. Eodem quo prædicta modo, paratur è ſe-
ſamo ſeſaminum, & ex nucibus iuglandibus caryinum.

A Quin & hyoſcyaminum, ita è ſemine apollinaris herbæ
conficitur:valet & ad aurium dolores,& peſſis emollien
tibus admiſcetur. Simili quoque ratione Cnidiinum, è
grano Cnidio concinnatur,vim obtinet purgatoriam:eo
pacto & è cnico cnicinum, ſed infirmius eſt: ſimiliter &
raphaninum,ſubuenit iis qui ex morbo phthiriaſi labo-
rant.faciei quoque aſperitudines deterget. Melanthinū
adhæc eandem habet facultatem, & componendi ratio-
nem. Sinapinum conſtruitur ſinapi in læuorem reda-
cto,& aqua calida macerato,deinde admixto oleo,ac ex-
B preſſo.facit ad inueteratos dolores, ex alto id quod infe-
ſtat euocans.

DE VENENATIS, Cap. XI.

NVnc verò, quod nouiſſimum eſt, nec minus vtile,
de venenatis quæ neceſſaria ſunt differentes, reli-
quum eius quod hoc libro polliciti ſumus, perſoluamus,
atque initio à familiari nobis animali ſumpto, deinceps
de reliquis pertractabimus. In rabiē igitur in vehemen
tiſſimis æſtibus vtplurimùm canis agitur: atque vbi ea
corripuit,potum cibúmque auerſatur, multúmq; pituitæ
C ſpumoſæ ore & naribus profundit, & prauis oculis in-
tuetur,ac ſolito eſt triſtior: ſine latratu beluas & homines,
notos iuxta ac ignotos,nullo diſcrimine inuadit. Porrò
vbi momordit,nihil moleſtiæ ſtatim,præter dolorē è vul-
nere,infert:ſed proceſſu vitium, quod ab aquæ formidi-
ne ὑδροφοβικὸν *Græci* nominant, progignit: oboritur autē
id cum neruorum cōuulſione ac totius corporis rubore,
præcipuè totius faciei ſudore,& anxietate. Nōnulli ex de-
morſis lucem fugitant, alii perpetuo mœrore contabe-
ſcunt. ſunt qui canum more oblatrant, & obuios demor-
D dent,mordentéſq; eiuſdē mali authores euadunt. Accom
modatum his eſt medicamentum è cancris fluuiatilibus,
quod conſtat parte vna gentianæ miſtæ cum crematorū
cancrorum cineris partibus duabus. Diximus autē antea
de huiuſmodi medicamento,vbi de iis quæ aduerſus ve-
nenata valent meminimus,vnde de omni medicamento
diſces, quod ad venenatorum ictus quoſlibet valet. Nec
verò timenda ſunt vlla æquè rabioſorum animalium vul
nera,vt exigua ac ſcarificationibus ſimilia:nam ex maio-
ribus cumulatus copioſúſq; ſanguis dum effunditur, ali-
E quid quoque veneni eluitur:at ex minoribus, nequaquā.
Atq; ex maioribus,abſcedētes carnes adimēdæ ſunt, &
labiorum margines acie ſcalpelli deglubi debēt: quū ca-
ro intenditur,cauo ſcalpello excindenda eſt, & vtrinque
altius adactis ictibus,quò ſanguinis euacuatio ac profuſio,
veneni affectui aduerſetur. Quin & cucurbitula cum mul
ta flāma admota, copioſum præſtat iuuamentū, vt vim
veneni eneruet ac diſſoluat. At longè efficaciſſimum in
venenatis ictibus præſidium eſt vſtio:nam quum ignis fa
cultas quauis alia ſit validior,ſimul veneno potitur,impe-
F ditq; quo minus penitius ſerpat,ſimul eius deuicta portio
non contemnendā occaſionem inſequenti curationi lar-
gitur,quòd diutius ſcilicet exulceratio perduret: in id e-
nim in primis eſt inuigilandū ne citius quàm res exigit,
partes coaleſcant. Præſtant hoc & ſalſamenta impoſita, &
contritū allium, cæpéq;, liquor item Cyrenaicus, & ouo-
rum vitella tam cōmāducata,quàm ſecus. Quòd ſi(vt cre-
brò vſuvenit) cicatrices prius quàm dies poſtulet,obdu-
cātur, opus eſt circùm carne amputata aut exuſta,vulnera
aperta tenere ac refricare. Cæterùm certo præſcriptóque
G dierum numero tranſacto,permittendum vt vlceribus ci
catrices obducantur. atque emplaſtro è ſale, regio omnis
eſt comprehendenda: deinde paucis interpoſitis diebus,
locus ſinapi exulceratur. Cibus ſit allium & cæpe,& por
ri:potus verò,vinum meracius. hæc enim difficulter mu-
tantur, ægréque exitum reperiunt: ſiquidem eorum
qualitates ad plures dies permanent, quando vi illa le-
thifera non vincantur, neque immutentur,ſed ex aduer-
ſo ipſam oppugnare ſoleant. Vtilia ſunt & antidota, eá-
que præcipuè quæ pluribus aromatis componuntur: ete-
H nim aromata & odoramenta omnia, ſua natura ac facul-
tate ægrè mutationem ſentiunt. Non eſt tamen igno-
randum,vitium quod ab aquæ metu,diximus ὑδροφοβικὸν
nūcupari, haudquaquam præſcriptum ſtatutúmq; habere

diem quo ingruat: ſiquidem vtpluriſmùm quidem poſt
quadrageſimum diem negligentiores adoriri ſolet,atta-
men interdum & poſt ſex menſes & anno elapſo inuade-
re contigit,vt nos experientia comperimus.Sunt qui nar-
rent aquæ pauorem poſt ſeptimum demum annũ quoſ-
dam corripuiſſe.Porrò cibi acres potionéſq; meracæ quo-
tidie aſſumantur,quæ locũ hebetare queant: ſudor quoq;
qui cibum antecedat & ſequatur,prouocandus eſt.adhæc
picatio & ſinapiſmus, tum in parte tũ in toto corpore eſt
vtilis. Verùm omniũ præſtantiſſimus eſt elleboriſmus,
& ſacra ex colocynthide antidotus.Quin & lac ſciſſile pur
gare poteſt.Atque de his hactenus,nunc reliqua ſubnecta-
mus. Quos phalangium momorderit,iis locus rubeſcit,
& exiguas punctiones oſtendit:ſed neque intumet,neque
plurimùm calet, verùm modicè rubet, & frigidus ex
aduerſo ſentitur. Comitatur tremor toto corpore, &
inguinum ac poplitum collectio contenſióque conuul-
ſioni adſimilis: circa lumbos dolor, & perpetua vrinæ
reddendæ ſtimulatio,ac difficilis recrementorum excre-
tio, ſudor ſimiliter frigidus tota corporis ſumma cute
prorumpit. His imponendus eſt cinis ficulneus cum ſale
ex vino ſubacto: aut radix ſylueſtris Punicæ trita, vel a-
riſtolochia cum farina hordei ex aceto macerata. Ad-
hæc, vlcera marina aqua fouenda ſunt, apiaſtrique de-
cocto,& folia eius inſpergenda.Frequentius in balneum
demittere oportet,ac hæc medicamenta propinare,abro
toni ſemen, aniſum, ariſtolochiam, cicer ſylueſtre, cu-
minum Æthiopicum, fructus cedri, platani corticem,
trifolii ſemen, ſingulorum ſiciliquum cum vini hemi-
na. Aiunt quidam expreſſum è cancris fluuiatilibus ſuc-
cum cum lacte,& apii ſemine addito, à moleſtia libera-
re. Veſparum & apum ictibus malua cataplaſmatis mo-
re impoſita ſuccurrit. item farina hordeacea cum aceto,
& lac ficus morſibus inſtillatum,fotúſque è muria aut a-
qua marina. Demorſis ab ea quæ ſcolopēdra nomina-
tur, locus in ambitu liueſcit, ac nonnunquam fæculen-
tus, rubérque raro apparet. Exulceratur autem ab ipſo
morſu ducens initium, eáque exulceratio laborioſa ac
propemodum intolerabilis efficitur. præter hæc pruri-
tus toto corpore perſentiuntur. Super vulnus iniicienda
eſt ruta ſylueſtris trita cum ſale & aceto: foueri item de-
bet locus muria acida: potui quoque exhibetur ariſtolo-
chia cum vino,aut ſerpyllum,vel nepita,aut ſylueſtris ru-
ta. Iis quos ſcorpius morſu laceſſiuit, eueſtigio vulnus
inflammatione tentatur, dureſcit, & rubore ſuffunditur,
atque non ſine cruciatu dolet,alternis vicibus modò ca-
lor ingens modò frigus perſentitur, & labor repentinus,
qui nunc leuis eſt,nunc ingraueſcit. Comitatur ſudor,&
horroris ſenſus, tremórque, & extremorum perfrictio,
inguinum tumores, in ſede pilorum erectio, & grauis
moleſtia.In ſumma item cute dolens quidam punctionis
occurſus perſentitur. Lac ficus vulneribus inſtillatum, i-
pſéque,qui vulnus inflixit,ſcorpius in puluerem redactus
locóque vulnerato impoſitus, tanquam vulneris ſui me-
dicus,opitulatur,ita iubēte naturæ rerum diſſidio, quam
ἀντιπάθειαν Græci nominant. Succurrit & ſulphur ignem
non expertum reſina terebinthina exceptum, item gal-
banum ſplenii more extenſum, & loco inductum, &
in vino paratum cum rutæ decocto.Semen quoque trifo
lii herbæ tritum ac impoſitum auxilio eſt. Vtendum
eſt & potionibus ariſtolochiæ cum vino, & gentiana, &
pulegio, & baccis lauri, & nepita cum poſca. Vſus ad-
hæc balnei continuus, cum ſudoris prouocatione copio-
ſa,& potione vini diluta commendatur. Paſtinacæ ma
rinæ morſum confeſtim graues dolores ſubſequi inci-
piunt:continuæ item conuulſiones, & labor ac imbecil-
litas,mentíſque vacillatio ac vecordia.poſthæc,vocis pri-
uatio,oculorum caligo, & ipſe locus qui plagam accepit,
in ambitu, & quæ vicina ſunt, nigra euadunt & tangen-
tem non ſentiunt. Et ſiquis eum preſſerit, ſanies inde
nigra,aſpera,& graueolens excernitur. Iuuant hos omnia
quæ contra viperæ morſum valere trademus. Præterea
in potu datur abſinthium, ſaluia, ſulphur cum aceto, i-
pſáque diſſecta atque impoſita ſuo vulneri medetur.
Quos vipera demordit, corpora intumeſcunt, & vehe-

A menter ſiccantur, coloréque ſubalba conſpiciuntur. Sa-
nies adhæc è vulnere promanat, primùm ſubpinguis,
poſthæc cruenta, puſtulæ ambuſtis ſimiles erumpunt,
mox ſerpit venenum lōgè latéque depaſcens adiacentia,
ídque non modò ſumma cute, verùm & in altum ſub-
iens. Gingiuæ ipſis ſanguine ſuffunduntur, & iecur in-
flammatio parum conſtans corripit. Torſiones item &
vomitus bilioſis oboritur.accedit præterea tremor,& ca-
rus,& vrinæ difficultas, frigidíque ſudoris effuſio. Au-
xiliatur fimus caprillus ex vino iniectus:item laurus,abro
B tonum, galbanum impoſita: adhæc pulli gallinacei diſ-
ſecti, atque ilico appoſiti: præterea cortex raphani vali-
dè tuſus, & ſquilla aſſa,ac chamæmelinum tritum. Bi-
bitur & leporinum coagulum efficaciter pondere trium
obolorum, & ſuccus porri inſtar heminæ in meraco vi-
no,necnō apiaſtri ſuccus,& ruta ſylueſtris in vino: ipſum
quoque vinũ ſumpſiſſe iuuat, & allia, & porros, ac cæpas,
ſalſamentáque. Gallinacea item cerebella ex vino pota,
ſeménque ſatiuæ braſſicæ ex vino.Habes quoque Andro-
machi theriacen antidotum,quæ pota aut appoſita, nulli
C alteri medicamento vtilitate cédit. ſcripta præterea fue-
runt & alia antidota, quorum vſu laboranti ſuccurres.
Similia iis eueniunt quos amphiſbæna aut ſcytale mo-
mordit, quare & conſimilia ſunt auxilio. itaque & inde
quæ hîc peragi debent ſunt petenda. Morſui quem drui-
nus intulit,vehementes oboriuntur dolores,& in loco pu
ſtulæ prorumpunt, ex quibus conſequenter aquoſa ſanies
effunditur: adhæc roſiones & torſiones comitantur. His
opitulatur ariſtolochia cum vino pota,trifoliúmque,her-
ba & radix haſtulæ regiæ eodem modo aſſumpta, nec-
D non quercus cuiuſcunque glandes epotæ, ac ilicis radix
aſſa & cataplaſmatis more inducta auxilio eſt. Quos
hæmorrhous momordit,validis corripiuntur doloribus,
atque macilenta ac prorſus ſtrigoſa ob cruciatuum conti
nuitatem corpora redduntur: ex vulnere multus cruor
excernitur, & ſiqua parte corporis cicatrix reperiatur,
ſanguine manabit. Alui quoque excrementa ſunt ſan-
guinea,cruórque qui emanat, in grumos concreſcit. ad-
hæc è pulmonibus ſanguinem tuſſi reiiciunt, eúmque
euomunt citra auxilii opem. Iam qui à dipſade mor-
E dentur, iis tumor qui celari nequit accidit, ſitíſque adeo
vehemens vt neque ſatiari poſſit neque vllo tempore
intermittat. Ictus ab hæmorrhoo & dipſade illati, de-
plorati ſunt,ceu qui remedia reſpuant. Attamen eniten-
dum eſt vt vſtio(ſi locus patitur) membrique præciſio ac
mutilatio accerſatur: deinde acria cataplaſmata impone-
re conueniet, cibóſque acres exhibere,& meracum bibe-
re, & frequenter lauare, atque id genus reliqua aſſiduè
obire. Vlcus ab hydro, quem nonnulli natricem vo-
cant,morſu illatum dilatatur,ac in medio liueſcit: ſanies
F ex eo emanat copioſa, nigra & graueolens, tanquam ex
vlcere paſcente quod *νομὼ* vocant. Prodeſt origanum
aqua ſubactum,vel lixiuium quernum cum oleo, vel ari-
ſtolochiæ cortex radixve trita, farina item hordeacea
cum hydromelite potatur, & ariſtolochia cum poſca,aut
marrubii ſuccus cum vino, & recēs fauus cum aceto ob-
latus. Quòd ſi cenchrus nocuit, morſus eius viperæ ſi-
milis euadit, putredo comitatur, & carnes tumefactæ
prius,vt in aqua inter cutem,defluunt, fiúntque lethargo
obnoxii,& delatione in ſomnum corripiuntur. Teſtatur
G Eraſiſtratus,iecur ipſis & veſicam ac inteſtinum laxum af
fici:ſiquidem diſſectis partes hæ quodammodo corruptæ
reperiuntur. His lactucæ ſemen vnà cum lini ſemine ca-
taplaſmatis in modum applicatum auxiliatur. Succurrit
& ſatureia,& ruta ſylueſtris, ac ſerpyllum cum haſtula re-
gia læuigatum: centaurei item radicis ſiciliquus cum vi-
ni cyathis duobus, aut ariſtolochiæ radix & cardamomũ
ac gentiana pota. Si ceraſtes momordit, locus attolli-
tur cum duritia ac puſtulis.Manat è vulnere ſanies,modò
nigra modò ſubpallida. Quin & totus corporis coalitus
H varicum modo attollitur,genitale arrigitur,mens aliena-
tur,oculi caligant, & neruorum diſtentione tandem in-
tereunt.Hos membri præciſio celeris ſanabit: quare am-
putandum eſt quod morſu contigit, aut partes demor-
ſæ quæque his ſunt vicinæ, ilico ſunt excarnificandæ:

reliquæ verò ferro candenti exſiccandæ. Aſpidis morſus acus puncturæ ſimilis, omnino exiguus ſine tumore apparet. Sanguis non multus,ſed paucus & niger deſtillat: ſubita oculorum hebetudo inuadit,dolor totius corporis multiplex,ſed omnino leuis,& non ſine quodam voluptatis ſenſu comitatur,cordis morſus exiguus infeſtat,frons aſſiduè conuellitur, palpebræ dormiētium inſtar ereptis ſenſibus mouentur, atque inter hæc mors prehendit, ne diei quidem tertia parte interpoſita. Eadem quæ in ceraſte ſunt auxilio. Celerrimumum eſt huius venenum, quòd ſanguinem in arteriis ſuo frigore coagulet. Quum baſiliſcus quempiam momorderit,vulnus ſubaureo colore tingitur,& mors auxilia anticipat,ſed tam peſtilens veneni pernicies in Libyæ deſertis ſeceſſit, raróque aliqui in eum incidunt illive occurrunt. Quod vitium prius quàm demorſi ipſum perſentiant,aut cum medico communicent,mors repentina inuadit,omnem quæ de eo haberi poteſt præripiens curam ac diligentiam. Quæ verò familiaria ſunt, atque ad viuendi rationem loco concedente,aſſumere licet, ea partim victus ratione calidiore, & meraca potione, partim medicamentis quæ vulneribus admota virus prolicere queunt, partim antidotis huic rei accommodatis,vſurpare decet: quemadmodum de iis ſuperius ſatis ſupérque diſſeruimus. Porrò aduerſus omnem venenatum ictum adhibendus eſt qui vulnus exugat: non tamen exugentem ieiunum eſſe oportet, verùm cibum ſumpſiſſe debet, ac vino os colluiſſe: deinde olei pauxillum in ore contineat, atque ita ſugat. Ipſe præterea locus ſpōgia fouēdus eſt,ac ſcalpello altioribus plagis ſcarificandus eſt, quò omnem euomat luem: quinetiam carnis in circuitu exciſio atque ablatio vicinas par-

A tes tuetur,ac à labe vindicat. Quòd ſi locus carnem excindi non patitur,cucurbitulam cum flamma copioſiore defigere oportet. Quòd ſi ægrè abſciſionem demorſæ partis admittit, citra cunctationem ac moram, tota particula amputanda eſt, præcipuè ſi fera malignior fuerit, quæ ictum intulit. Imponitur autem cinis ſarmentitius aut ficulneus cum ſtillatitio lixiuio,ſubactis cum garo acri ſalſamētis,porris, cæpis,alliis,ac tritis: gallinacei item pulli diſciſſi, & quam calidiſſimi vulneratæ parti admoti,magnopere auxiliantur: quippe qui peſtilens ad ſe virus pel-
B liciant. Habes & diſputationem de virulentis feris ſufficienter tibi explicatam, vt ne hac quidem parte quicquā quod ad medendi rationis notitiam pertineat, deſiderare queas. Cæterùm quia de morborum agnitione ac cauſis,duobus primis libris à nobis tractatum eſt, & in duobus aliis ſequentibus de iis quæ ad affectuum qui ſingulis partibus incidunt, curandi rationem ſpectant, diſſeruimus: ac demum duobus his poſtremis quæ tum internis tum externis vitiis aſſumpta opitulari cenſentur, tradidimus: túque denuò legationem obire ſtatuiſti, ex iis
C quæ docuimus,abundè quenuis morbum agnoſcere, eique quæ neceſſaria ſunt adaptare,hinc ſumpta occaſione potes. Quòd ſi quippiam in hoc commentario deeſſe videbitur, ne vllis aliis egeas medicorum libris, vbi legatione functus redieris,id quoque,ſi quidem vitæ aliquid adiicietur,Deo concedente,abſoluetur. Interea temporis hic opus finem nunc accipiat. Vtinam autem hæc omnia percurrenti euoluentique, fructu atque vtilitate quæ in eis ſunt, perfrui liceat, quò & nos hinc gratiam aliquam reportemus,& ne fruſtra laborem ſuſcepiſſe videamur.

*Admonendus es lector,duos poſteriores libros huius operis(quod Medicus uel de methodo medendi inſcribitur)à nonnullis in unum eſſe redactos:quem ab hoc opere ſeparantes,*De medicamentorum compoſitione *inſcripſerunt. Eos autem ad id faciendum uidentur impuliſſe ipſius* Actuarij *in principio libri quinti uerba,quæ lege.*

QVÆ INTERPRES SPARSIM IN HIS SEX DE METHOdo medendi libris annotarat.

Columna 159.A. Ita enim progrediente ſermone] *Poſt hæc uerba deſunt quædam.*

169.F. Verùm quum in ea tractatione] *Lib.2.cap.15.*

189.C. Vocatúrque affectus ἕρπης] *Hunc alij herpetem exedentem appellant,ſiue ἕρπητα ἐσθιόμενον.*

190.F. Dictæ porrò ſunt χοιράδες] *Quidam Latini etiam ſcrophulas uocant.*

201.B. Cæterùm de ſingulorum horum facultate] *De ſomno nihil hoc loco:uide lib.2.De ſpiritu animali,cap.11.*

205.B. ὀπώρας Græci nuncupant] *Latini quidam ὀπώρας,poma uocanda putant.*

253.E. Scammonii ſextulam terito] *ξάγιον cum* Ruell. *ſextulam uerto:& hexagia duo,duellam:hexagij uerò ſemiſſem, ſcriptula duo.*

254.B. Seminis cucumerum,intubi erratici,&c.] *Non cōuenit cum* Ruell. *editione.*

254.C. Seminis portulacæ ſemuncia] *Ruell.drach.tres.*

255.A. Amaraci,chamæmeli,& artemiſiæ,ſingulorum ſemuncia] *Ruell.ſextula.*

255.E. Tragacanthæ, maſtiches, vtriuſque ſcriptula duo] *Ruell.ſeſquiſextula.*

256.B. Roſarum,ſpodii,&c. vtriuſque drach.quatuor] *Non conuenit cum* Ruell.

256.G. Florum ſylueſtris Punici,amyli torrefacti,&c.ſingul.ſextula ſcriptula] *Non conuenit cum* Ruell.

256.H. Rhois culinarii] *σοὺκ,* Ruell. *ſequimur.*

257.C. Paſtillus è veſicaria] *Habet* Ruell. *alterum paſtilli è corallio conficiendi modum, qui ſequitur. Altera eiuſdem paſtilli conficiundi ratio:Lapidis corallij uncia, anagallidis herbæ uncia, rhei barbarici ſextans,ſpicæ nardi ſextans, ariſtolochiæ longæ triens,caryophyllorum quincunx.*

257.E. Croci oboli terni, herbæ apollinaris ſeminis drachmas quatuor] *Ruell.ſex.*

258.G. Rhei Pontici,nepetæ,&c.] *Non conuenit cum* Ruell.

259.A. Sapientiſſimus Galenus] *De compoſitione Theriacæ ex* Galen.*lib.*1.*De antidotis.*

260.G. Theriaci paſtilli] *Vide lib.* De theriaca *ad Piſonem.*

262.C. Accipit mameræ vnciam,&c.] *Hoc antidotum corruptum eſt in* Ruell.*ut ſatis conſtat ſi conferatur cum* Nicolao Myrepſo,*ubi hoc legitur in ordine* 268.

262.F. Sanguinis draconis vnciam, cinabaris, &c.] *Notent qui cinabarin putant eſſe ſanguinem draconis officinarum.*

263.D. In aliis libyſtici] *Ruell. habet,elaterij,ubi noſter codex legebat,ἐν ἄλλοις.*

265.B. Piperis candidi,nardi Indicæ] *Pondus deſiderabatur, ut in* Ruell.

267.B. Penidiorum drach.ſedecim,&c.] *Sub finem non conuenit cum* Ruell.

267.E. Galliæ moſchatæ] *Græcè legitur σοὺκ μοσχάτον,quod nos Ruellium ſequuti ita reddidimus.Suprà tamen col.* 267. E.*σοὺκ, rhoen culinarium uertimus eundem* Ruellium *ſequentes.*

267.G. Ambaris,agallochi,vtriuſque tar] *Tar,Nicolaus Myrepſus habet ſcrupulos duos,apud quem interdū legitur Tarium.*

Ib. G. Stimmi] *Puto legendum Folij.*

269.H. E punicis malis compoſitio ſtomatica] *Ruell.ſtomachica.ſic codex Græcus* C L. V. *Ranconeti habet, τὸ διὰ ῥοῶν ςομαχικόν.*

272.A. Pulegium,atram bilem pellit] *Doſis, unciæ duæ cum dimidia ex mulſa.*

273.F. Pedicularis herba,ſiquis eius grana decem] *In Dioſcoride legitur quindecim.*

273.H. In cibis autem decocto præbetur] *In Dioſcoride obſonio.*

374.A. Semen eſt quale thymi] *In Dioſcor.ſemine epithymi.*

274.D. Id medicamentum quod triphalium paruā nuncupant] *Infrà legere eſt triphyllon. Ex hoc colligas quàm per-*

uerſus ſit ordo in Ruell.*editione.*

275.B. Nymphææ,œnanthæ] *ξακανθόκοκκα legitur Græcè: nos* Ruell.*ſequimur.*

Ibid.F. Seminis apii, ſeminis fœniculi] *Deerat pondus.* Ruell.*habet,ſing.unciam.*

276.C. Compoſitio orbiculorum, quod Græci κοκκία] Κοκκία,*quòd granum coccineum magnitudine adæquent orbiculi.*

277.D. Maſtiches,aniſi, ſtœchadis] *Videtur hîc aliquid deſiderari.*

278.B. Si verò agaricum,& medullam] *ſ.colocynthidis.*

280.G. Imbecillioribus verò,ſiliquos nouem] *Legebatur duos:ſed puto cum* Ruell. *legendum nouem, ut ſit dimidium drachmæ.*

281.B. Olei Cyprini drachmæ] *Deerat nota ponderis.* Ruell.*habet,centum.*

283.D. Cæterùm quia purgantia,&c.] *Hæc in* Ruell. *editione deſiderantur.*

287.F. Raphanus item,& ſinapi, & cardamomum] *Fortè naſturtium:ut* κάρδαμον,*non* καρδάμωμον *legatur.*

288.G. Atque de his hæc ſatis faciant, &c.] *Hactenus deſũt in* Ruellio:*ſequebatur caput de emplaſtris & malagmatis,quod nos in ſuum locum reſtituimus.*

289.B. Quibus in calce libri alia quoque adiunguntur] *Docent hæc nos,rectè,contra exemplaris Græci fidem,quintum librum in medicamentis exitialibus finiuiſſe.* Hoc *libro* De *medicamentis quæ exteriùs adhibentur,pertractat.*

Ibid.G. Inquit Galenus] *Galeni curatio lib.1. De comp.med.ſecundum loca.*

290.D. Poſt euphorbium cenſetur ſinapi, & naſturtium] *Naſturtium,licet in exemplari legeretur cardamomum.*

Ibid.E. λιμνῆτις dicta] *Paulo pòſt uocat hanc* λήμνιστρον.

292.D. Aut,Arundinis foliorum,&c.] *Locum hunc ex Galeno reſtituimus.*

Ibid.G. Hoc,inquit Galenus] *Lib.1.Compoſ.med.ſecundum loca,cap.1.in fine.*

Ibid.H. Aliud,Adipis taurini,&c.] *Locus ex Galen.reſtitutus.*

293.B. Myrti tuſi ſextarium,bryi.] *In Galen. uſti ſextarium, muſci.*

301.D. Cum roſaceo aut Cyprino tepefactum] *Galen.feruefactum.*

303.D. Habet adipis anſerini drach.quatuor,hyſſopi] *Galen.œſypi.pro quo Actuarius ſæpe habet hyſſopi,ut ſuprà lib. 5.mo*

nuimus.

307.A. Quod ego compoſui] *Galenus ſcilicet.*

Ibid.E. Cadmiæ trientem] *Galen.drach.quatuor:atque ità puto legendum eſſe.*

308.D. Tragacanthæ drach.duas] *Galen.octo.*

Ibid.G. Cadmiæ,thuris,vtriuſque drach.octo] *Viginti legitur in Galeno.*

310.A. Aut erinacei terreſtris ſuccum] *Fel,Galen.*

311.F. Aut ſpumæ argenti chemam] *Chema capit cochlearia duo,ſeu drach.duas,ſcriptulum unum,grana quatuor,& quatuor quintas grani.*

312.H. Sing.drachmam compone, deinde adde galbani ſiciliquum] *Pondus hîc non conuenit cum Galen.*

315.C. Cornu ceruini drach.octo, rhois rubri] *Græcè tamen legebatur* ἰοῦ,*hoc eſt æruginis.*

316.D. Coſti ſeſquidrachmam] *In Galen.ſeſquunciam.*

Ibid.E. Rhois rubri drach.IIII.] *Et hîc legebatur æruginis.*

318.B. Aut hirundinum recrementum] *Cinerem,aliás.*

319.A. Nunc de reliquis quæ ſummæ cuti adaptantur] *Et hic locus monuit me ut ordinem exemplaris & editionis* Ruell. *immutarem.*

322.C. Quidam etiam viſci libram adiiciunt] *In Galen. legitur,aceti,lib.6.Compoſ.medicam.*κατὰ γένη.

Ibid.G. Hyſſopi,terebinthinæ,&c.] *Intelligit œſypum antiquioribus dictum,ut ſæpe alibi in emplaſtris.*

323.B. Medicamentum Piſcatoris] *Confer cum Galen. lib.7. Comp.medicament.* κατὰ γένη.

Ibid.C. Picis nauibus deraſæ] ἀποχύματος.

Ibid.D. Medicamẽti ἀκόπου] *Habet hoc Galen.lib.7. Compoſit. medicament.*κατὰ γένη,*ſed inde multa eſſent hîc addenda.*

324.A. Cyphæi] κυφαίου.

325.B. Boici] βοεικοῦ.

326.C. Habet chamæleontis,lupinorum,cretæ] ζυγαίας.

329.G. Amygdalarum amararum chœnices quatuor] *Chœnix pendet libras duas & quadrantem, ex omnium ſupputatione.*

336.D. Diximus autem antea de huiuſmodi medicamẽto] *Hæc in noſtro exemplari deſiderantur. nulla enim antea horum facta fuit mentio.*

331.G. Potionibus ariſtolochiæ cum vino, &c.] *Videtur hîc aliquid deeſſe.non conſentit cum* Ruell.

332.G. Quin & totius corporis coalitus varicum modo attollitur] *Legebatur* κιρροειδὴς, *quod ſequutus eſt* Ruell.*nos tamen* κιρσοειδὴς *cenſemus legendum.*

NICOLAI MYREPSI ALE-
xandrini, De compoſitione medicamentorum opus, in ſectiones quadragintaocto digeſtũ, omnibus tum medicis, tum ſeplaſiariis mirum in modum vtile,

A Leonharto Fuchſio medico, & ſcholæ Tubingenſis profeſſore publico, è Græco in Latinum conuerſum, luculentiſſimiſque annotationibus illuſtratum.

AMPLISSIMO AC PRVDENTISSIMO, HONESTISSIMOQVE Decurionum ordini & ſenatui reipublicæ Norenbergenſ. dominis ſuis obſeruandiſſ.

LEONHARTVS FVCHSIVS S. P. D.

Etsi medicinæ, arti omnium pulcherrimæ, vtiliſſimæ ac maximè neceſſariæ, paucis admodum annis plurimum de priſtino ſuo nitore acceſſit, hæcque multum veteris ſplendoris recuperauit: tamen omnibus conſtat eam partem quæ de medicamentis tum ſimplicibus tum compoſitis agit, nondum planè eſſe expolitam ſuiſque mendis prorſus repurgatam: neque id ſanè temere. Nam obſtat in primis rei difficultas & magnitudo cur ea celeritate qua cæteræ huius artis partes, ſuum ſplendorem nanciſci nequeat. Vt enim ſimplicium quis exquiſitè notitiam habeat, atque miſtorum ex iis naturam cognoſcat, huic neceſſe eſt vt terra naſcentium omnium ſpecies, formas, diſcrimina, qualitates, adeóque vim omnem diligenter expendat perſpectámque habeat: item prata, ſegetes, areas, campos, vineas, hortos, ſyluas, montes, collium flexus, valles, planities, opaca, lucos, ipſa etiam terræ mariſque viſcera luſtret. Quibus ſanè omnibus perluſtrandis quum vnius hominis vita haud ſufficiat, quid mirum ſi huius partis progreſſus ſint tardiores? præſertim quum hanc tarditatem non parum medicorum noſtræ ætatis ignauia iuuet. Quotus enim quiſque eſt medicorum, qui ſimplicium cognitione incenſus, vel proximum lucum hortúmve petere velit? tantum abeſt vt vaſtas ac longinquas ſolitudines luſtrare dignetur. Quin eò ſtupiditatis plurimi illorum perueniunt vt hanc rem ad ſe non pertinere exiſtiment. Quocirca præclarè rem geſſiſſe putant ſi ad præſcriptum indoctiſſimorum pharmacopolarum, in quos hanc planè curam tranſferunt, nullo neque delectu neque iudicio adhibito, quæuis ipſis oblata medicamenta vſurpent: vt nemini mirum videri debeat, ſi ægroti ab iis medicamentis interdũ non ſolùm nihil iuuentur, ſed plurimùm etiam lædantur. Sunt enim & ipſi pharmacopolæ, æquè atque medici, ſimplicium medicamentorum rudes & ignari, vt qui etiam curam cognoſcendorum & inquirendorum ſimplicium in mercatores omnium auariſſimos, & ad fallendum pulchrè inſtructos, ſtultas denique ac magna ex parte ſuperſtitioſas mulierculas, ex quarum fide toti pendent, reiiciant. Quare quum vniuerſum ferè medicæ materiæ negotium hodie ſit in mercatorum, muliercularum, & imperitorũ ſeplaſiariorum manibus, non eſt cur de priſtino eius nitore nobis aliquid polliceamur: præſertim quum in hodiernum vſque diem adulterina multa, quæ pro legitimis in vſum quotidianum irrepſerunt, paſſim in publicis medicorum officinis impunè ferantur, ac ſpectantibus etiam medicis, nullo metu, medicamentorum miſturis & compoſitionibus inſerantur. Tantùm enim abeſt vt impoſturam hanc prohibeant, vt potius pro ea tuenda ac aſſerenda, haud ſecus quàm pro aris & focis digladientur. Vt certè mirum non ſit ſi ſeplaſiarii quoque ipſi hæc errata, freti medicorum patrocinio, tanquam ſibi per manus tradita, forti animo & alacriter retineant ac defendant. Proinde non eſt cur priſtinum nitorem recuperaturam hanc partem medicinæ quæ ſimplicium notitiam tradit ſperemus, niſi primùm doctiſſimorum hominum induſtria & aſſiduis laboribus, à ſuis erroribus qui vitio temporum & medicorum negligentia in illam irrepſerũt, (perinde vt olim Augiæ ſtabulum) ab immenſa fimi copia fuerit repurgata. Summis itaque laudibus digni ſunt homines aliquot noſtri temporis, viri doctiſſimi, qui hanc partem multis ſanè modis, neque vigiliis, neque laboribus, neque etiam ſumptibus parcentes, illuſtrarunt. Quorum induſtriam vt nos etiam ſequeremur, ſuperioribus annis magnis quidem ſudoribus primùm De ſtirpium hiſtoria cum viuis earundem imaginibus in publicum prodire curauimus: daturi quoque (Deo annuente) propediem alterum, priori mole ferè æqualem, ſtirpium verò elegantia & raritate multo ſuperiorem. Atque faxit Deus optimus maximus vt alii etiam multi ad hoc ſtudium excitentur, quò tandem & hanc partem ab erroribus purgatam & ſuo ſplendori reſtitutam habeamus. Quod niſi factum fuerit, quum vnius hominis laborem haud eſſe conſtet, non eſt cur de compoſitorum medicamentorum emendatione quicquam etiam ſperemus. Quicquid enim ferè errorũ in publicas illas & longo tempore officinis vſitatas compoſitiones irrepſit, non alteri rei quàm ſimplicium ignorationi acceptum referri debet. Nõ poſſunt igitur niſi ab iis qui medicæ materiæ exquiſitã habent notitiam, corrigi & emendari. Cæterùm compoſitiones officinarum vſitatas, eſſe multis in locis deprauatas, variiſque erroribus contaminatas, notius eſt quàm vt à me demonſtrari debeat: quum hoc ipſum pharmacopolarum libri ex quorum præſcripto compoſitiones illæ conficiuntur, palàm loquantur. Præterea multorum etiam doctiſſimorum hominum ſcripta teſtantur, atque planè cõuincunt non raro noxia pro vtilibus, venena pro remediis, compoſitionibus medicorum inſeri, vt hoc nomine generi humano ex iſtis officinarum compoſitionibus non leue periculum quotidie impendat. Quare mirari ſubit cur nemo hactenus principum, neque aliarum multarum & ampliſſimarum per Germaniam noſtram ciuitatum imperialium vlla (Norica veſtra tantùm excepta) communi huic malo mederi, ac præſidium aliquod adferre curauerit. Solus enim Noricæ reipub. toto orbe laudatiſſimus Senatus, cæteris omnibus ſtertentibus ac ceſſantibus, quot & quanta hominibus ex deprauatis illis officinarum compoſitionibus imminerent pericula, pro ſingulari ſua prudentia expendens, huic malo auxiliares præbere manus, ac curam correctionémque adhibere in tempore cœpit. Siquidem anno abhinc (ni fallor) quinto, Valerio Cordo, iuueni quidem, ſed in ſimplicium cognitione exercitatiſſimo, id negotii, vt librum ex cuius præſcripto pharmacopolæ ſuas conſtruunt compoſitiones, (Antidotarium illi appellant) ab erroribus repurgaret, ne inde plus detrimenti quàm commodi ad ægrotantes perueniret, dediſtis. Cuius quanquam laborem nondum vidi, tamen non dubito illum pro ingenii ſui acrimonia, & ſingulari medicæ materiæ notitia pleraque errata è medio ſuſtuliſſe ac correxiſſe, nec temere hanc in ſe prouinciam ſuſcepiſſe. Quapropter vt aliis in rebus omnibus, ita hîc quoque ſingularem veſtram tum pietatem tum prudentiam declaraſtis: pietatem, quòd primi & ſoli communi omnium malo tacti, ciuium veſtrorum in primis detrimento & exitio, hoc veſtro omnibus modis laudando inſtituto occurrere voluiſtis: prudentiam, quòd hac ratione non ſolùm veſtræ, ſed & multarum aliarum ciuitatum reipublicæ profueritis, vt quibus probè conſtabat veſtram vrbem eſſe veluti totius Germaniæ noſtræ emporium, vnde reliquarum ciuitatum officinæ ſua ſibi comparant remedia. Non itaque leuem tum veſtrorum tum aliorum cladem hoc veſtro prudentiſſimo conſilio auertere curaſtis. Vt hoc nomine ampliſſima veſtra reſpubl. vnde prædicta aliáque multa ad vicinas propagantur bona, omnibus aliis totius Germaniæ rebuſpublicis meritò ſit anteferenda. Sed deſinam veſtram rempub. vtpote iam toto orbe decantatiſſimam, prolixius laudare: & nunc potius cõſilium meum, cur Nicolaum à me Latinum factum, ampliſſimo nomini veſtro inſcribere ac dedicare conſtituerim, exponã. Quum animaduerterem veſtrum ordinem honeſtiſſimum prudentiſſimúmque, præ aliis omnibus Germaniæ proceribus in hanc curam incumbere vt officinis medicorum vſitatæ compoſitiones à mendis & erroribus repurgentur, cui iuſtius quàm vobis hoc Nicolai Myrepſi Alexandrini de compoſitis medicamentis opus, multis iam ſeculis deſideratum, inſcriberem, nemo mihi occurrebat. Nam quum maxima pars propemodum publicarum compoſitionum ad Nicolaum, quem illi deprauata voce Præpoſitum potiuſquam Myrepſum nominant, authorem referantur, vnde rogo rectius quàm è Græco illius codice, quem nos integrum ad communem tum medicorum tum pharmacopolarum vſum latinitate donauimus, emendabuntur? Quum itaque Nicolaus qui nunc totus noſtra opera Latinus legitur, hoc præſtare poſſit, vt priſtinum nitorem ac integritatem ſuam accipiant officinarum compoſitiones, & hoc quoque veſtrum ſit ſtudium vt has legitimas & ab omnibus erroribus repurgatas habeamus, nulli alteri quàm veſtro ampliſſimo ordini inſcribendus erat. Spero autem hos meos labores hoc in primis nomine vobis gratos futuros, quòd effecerint

vt Nicolaus,cuius antè centeſimam vix partem,& eam quidem deprauatiſſimam,& infinitis propè erroribus contami
natam medici & ſeplaſiarii habebant,nunc integer,& è ſua lingua in Latinam conuerſus legatur. Quod certò compe-
riet,qui fragmentum hoc quod paſſim ſub Nicolai præpoſiti nomine circumfertur,& hactenus in officinis(ſi diis pla-
cet)ſacroſanctum fuit,cum hac noſtra conuerſione conferre non grauabitur. Is enim non ſolùm ne centeſimam qui-
dem legitimi Nicolai partem,ſed multas etiam in hoc fragmento compoſitiones mutilas eſſe manifeſtò deprehendet.
Non rarò enim tria,quatuor,quinque,& interdum etiam multo plura deeſſe videbit medicamenta ſimplicia,quæ ſin-
gula ex hac noſtra cōuerſione nullo ſanè negotio reſtitui poſſunt. Porrò gratiam etiam inſcriptionis augebit haud du
biè,quòd ſub veſtri nominis auſpicio in publicum is author prodit,quem antea nec Germania nec Italia Latinè loquen
tem vidit. Nam opus quod anno ab hinc(ni fallor)ſexto,Ioannis Agricolæ, veteris noſtri amici,opera,ſub Nicolai no-
mine editum eſt,ab hoc noſtro diuerſiſſimum exiſtit. non habet enim niſi vnam aut alteram initio libri cum Græcis
conuenientem compoſitionem : cæteræ omnes & ordine & medicamentorum commemoratione plurimùm variant:
vt ex collatione ipſa omnibus palàm fiat,hoc opus non eſſe Nicolai, ſed alterius cuiuſdam qui nonnulla medicamenta
ex Nicolao & diuerſis aliis authoribus in vnum congeſſit librum. Proinde ſpero me hoc quoque nomine non ſolùm a-
pud veſtrum ordinem,ſed & ſtudioſos omnes magnam initurum gratiam,quòd præter aliorum morem qui ſe beatos
totóque orbe terrarum celebres fore credunt,ſi peruetuſtos codices ſolicitè penes ſe reſeruent, & vſibus publicis ſub-
trahant,Nicolai exemplar quod vnicum & manuſcriptum per totam Germaniam eſſe ſcimus,publicare & ad commu-
nem vſum transferre non grauati ſumus. Denique gratum puto non vobis tantùm, verumetiam aliis omnibus meam
hanc qualemcunque operam, quòd multa eáque præclara in hoc Nicolai opere medicamenta & remedia ſunt,quæ a-
pud nullum alium qui hodie extat authorem reperiuntur. Quanquam negare non poſſim, eſſe etiam in eo quædam,
perpauca tamen,mirificè ſuperſtitioſa,quæ quiſque(Chriſtianus modò ſit)facilè repudiabit. Accidit autem haud du-
biè Nicolao,quod multis etiam aliis noſtræ ætatis hominibus euenire videmus, qui medicamenta aliáque multa per
ſe quidem præclara & optima,ſuperſtitioſarum precularum acceſſione contaminant. Quòd ſi itaque in iſta veritatis
luce pleroſque ſuperſtitione, eáque ſtulta admodum adhuc laborare videmus, quid mirum ſi Nicolao etiam, qui eo
tempore quo ſuperſtitio totum ferè faſcinauit orbem,vixit,falſa religio impoſuerit? Etſi enim non ſatis nobis conſtet,
quo prorſus tempore vixerit Nicolaus: tamen quum in hoc & Actuariū,& Meſuen qui à nato Chriſto annis M. C. LV.
ſub Friderico Sueuo,cognomento Barbaroſſa,floruit aliquot locis citet, palàm fit hunc inter recentiſſimos Græcos eſ-
ſe annumerandum: eóque vixiſſe tempore,quo non modò barbaries ſumma,ſed & denſiſſimæ ſuperſtitionum nebulæ
orbem occupauerunt. Hinc etiam eſt quòd Nicolai oratio parum ſit concinna, multiſque barbaris vocibus, quas paſ-
ſim ſuis interſperſit compoſitionibus,contaminata. Atque hactenus inſcriptionis cauſas,& cur poſt ſimplicium medi-
camentorum prolixam ſanè ac laborioſam, adde etiam ſumptuoſam tractationem, Nicolao quoque compoſitorum
ſcriptori manus admouerim,expoſuiſſe ſufficiat. Reſtat nunc vt moroſulis quibuſdam aliquam etiam noſtræ conuer
ſionis rationem reddamus. atque initio ſciant,me in hac Nicolai conuerſione vſum eſſe non exquiſita,ſed tolerabili di-
ctione:& quam non ſolùm à medicis,ſed & pharmacopolis,hominibus magna ex parte rudibus,intelligi poſſe ſperaui.
Quod vt facerem,me non ſolùm horum hominum quibus omnino inſeruiēdum erat, ruditas,ſed etiam res ipſa quam
Nicolaus tractat,vtpote quæ concinnis aut Ciceronianis verbis eloqui non poteſt, coegit. Quam quidem neceſſitatem
non parum auxit natiua Nicolai phraſis,ſatis certè ſqualida omníque deſtituta ſplendore ac ornatu: quid enim eloquen
tiæ ab vnguentario requireres? cui vt me accommodarem, ne ſubinde à ſententia exciderem, adeóque in me fidem
quiſquam deſideraret,par fuit. Quanquam quid iſta excuſatione opus eſt homini medico? quum à philoſopho M. Tul-
lius eloquentiam non requirat,præſertim in tali opere quod non modò non flagitat orationis ornamenta copiámque,
verumetiam repellit ac repudiat. deinde,quod minimè nobis prætereundum erit,data opera barbaras & hodie etiam
officinis vſitatas voces paſſim in Nicolao occurrentes retinuimus, vt inde cognoſcerent medicinæ ſtudioſi, Nicolaum
inter recentes & qui barbaro admodum ſeculo vixerunt ſcriptores eſſe connumerandum,eáſque voces non nuper eſſe
natas,ſed Nicolai tempore in Græcorum recentium compoſitiones irrepſiſſe,vt qui illas non ſolùm à Græcis, verume-
tiam Arabibus,Meſue nimirum & aliis,exſcripſerint. Cæterùm non ſunt eiuſmodi voces omnes eiuſdē rationis : non-
nullæ enim Latinæ ſunt,Græcarum tamen literarum exaratione paululum deformatæ: vt ſunt,παπάβαρις,σεμπτίβε,φου-
μίτερα,οὔγλα καβάμιλα,ἀσαφίτης,& id genus aliæ ſanè multæ. Quædam verò prorſus Arabicæ ſunt, vt eſt ἀνζαρούτ,ἀνζί
πολι,πιτζίζε,δέρπαλι,& ſimiles. Aliæ poſt amiſſam fortè linguæ veteris gloriam in popularem Græcorum ſermonem irre
pſerunt, próque Græcis vulgò cenſeri cœperunt, quales propè infinitæ Nicolaum legenti occurrent, à nullis niſi qui
linguam qua hodie Græcorum reliquiæ vtuntur,intellectæ,vt ſunt μαρούλη,μυζιτίνη,μοσχοσίταρον,καρναβάδιον,ἀβδοκαυτον,ἀρ-
πομόνιον,& huiuſmodi aliæ quæ certam apud ipſos hodie ſignificationem,aliis ignotam, habent, vt ex noſtris in Nico
laum annotationibus perſpicuum omnibus fiet: quas in hoc maximè parauimus,vt quorundam, ſeplaſiariorum maxi-
mè,hæſitationi,harum vocum explicatione conſuleremus. Quanquam multæ admodum ſunt,quas nec ipſe quid Nico
lao ſignificent,oſtendere potui. In iis autem vocibus paulo obſcurioribus explicandis breuitatem ſequutus ſum, quod
nimirum libro primo de Compoſ. medic. hodie vſitata, idipſum copioſius præſtiterim. Præſtat itaque hunc librum,
modò officinarum medicarum materias perſpectas tibi eſſe cupias,aſſiduè manibus terere. Præterea hoc etiam nomi-
ne,annotationum acceſſione opus eſſe iudicaui,vt hinc omnes intelligerent quàm multa in Nicolao loca priſtino ni-
tori reſtituerim: adeóque cauerem ne ſubdolus quiſpiam noſtra conuerſione adiutus,ſibi tot locorum mirificè depra-
uatorum reſtitutionem ſubinde falſò arrogaret,atque Æſopici illius graculi inſtar alienis ſuperbiret plumis. Quippe Ni
colaum in ſuo quidem genere authorem optimum,multo meliorem ac emendatiorem quàm ſit in manu ſcripto co-
dice,legendum Latinis hominibus exhibemus. Quòd ſi verò quibuſdam non omni ex parte ſatiſfecimus, aut hominū
more alicubi cæcutiuimus, candidè fecerint ſi in optimam quæuis partem interpretentur, & interim paruis erratulis
multa bona quæ præſtitimus penſent. Magnam quoque horum partem in exemplar Nicolai Græcum manuſcriptum
(quod vnicum tantùm,& ita deprauatum tótque mendis conſpurcatum habuimus vt vix aliud vnquam deprauatius vi
derimus)transferant. Speramus tamen in tanta fœdiſſimorum Græci codicis erratorum multitudine id ſaltem nos eſſe
conſequutos,vt nemo æquus harum rerum æſtimator,& qui cum iis monſtris aliquando congreſſus eſt,in nobis fidem
aut diligentiam deſiderare queat. Reliquos nihil moror: imò id quod dici ſolet illis obtrudo,multo eſſe facilius quid-
uis reprehendere,quàm facere vel imitari. Reprehendunt enim haud dubiè & temere & inconſideratè, quæ ipſi nec
intelligunt,nec efficere imitaríve poſſunt. Quare hortor noſtra calumniari deſinant,aut ipſi meliora præſtēt. Nos quod
potuimus,optima fide & ſumma diligentia præſtare annixi ſumus, vt Nicolaum omnibus quoad fieri potuit mendis
purgatum,& eo ſplendore ornatum,quo antea in Germania viſus non eſt,ſtudioſorum medicinæ oculis legendum ex-
hiberemus. Hunc itaque noſtrum laborem, quo meam erga prudentiſſimum veſtrum ordinem voluntatem declarare
volui,ampliſſimi viri,æquis ac benignis animis ſuſcipite: & vt veſtra authoritate fretus, gratior ad cæterorum manus
veniat,facilè patiamini. Quòd ſi feceritis, non ſolùm mihi,ſed & aliis multis ad eruendos è denſiſſimis tenebris opti-
mos quoſque authores animum addetis. Nunc reliquum eſt,Chriſtum opt. max. precemur,vt pro immenſa ſua clemen-
tia ac bonitate rempub. veſtram, hoc turbulentiſſimo Germaniæ noſtræ ſtatu florentiſſimā, verbíque eius prædicatio-
ne,& priſtino ornatu decoratam conſeruet: ac indies florentiorem, ornatiorem, ampliorémque reddat. Bene valete.
Tubingæ,Cal. Iuniis. Anno M. D. XLVII.

INDEX EORVM QVAE SECTIONIBVS SINgulis toto continentur uolumine.

DE antidotis ad uarios morbos, Sectio I.
De ſalibus ad diuerſos morbos, Sect. II.
De unctionibus ad uarios morbos, Sect. III.
De apomelitis uarijs compoſitionibus, & apophlegmatiſmis, Sect. IIII.
De bechicis, Sect. V.
De glandibus, hirudinibus, & epomphalijs, Sect. VI.
De muliebribus, & linguæ malis, Sect. VII.
De droſatis, Sect. VIII.
De ſtomaticis, remedijs, illitionibus, & dyſentericis, Sect. IX.
De emplaſtris, Sect. X.
De epithematis ſtomacho & umbilico admouendis, Sect. XI.
De ijs quæ ſedi admouentur, Sect. XII.
De eligmatis, Sect. XIII.
De lumbricis, Sect. XIIII.
De errhinis, Sect. XV.
De confectione oleorum, Sect. XVI.
De clyſteribus, Sect. XVII.
De ſmegmatis, Sect. XVIII.
De zulapijs, Sect. XIX.
De hepaticis & hemicranijs, Sect. XX.
De ſuffimentis, Sect. XXI.
De theriacis antidotis, Sect. XXII.
De hieris, ictericis, & iſchiadicis, Sect. XXIII.
De collyrijs ocularibus, Sect. XXIIII.
De ijs quæ caluariæ inſperguntur, Sect. XXV.
De purgantibus unctionibus, Sect. XXVI.
De purgatorijs & conditis, Sect. XXVII.
De purgantibus eligmatis, Sect. XXVIII.
De cataplaſmatis, Sect. XXIX.
De ceratis, Sect. XXX.
De cataplaſmatis colicis, & cephalicis, Sect. XXXI.
De pilulis purgantibus & adſtringentibus, Sect. XXXII.
De lexopyretis, lichenicis, & calculos excutientibus, Sect. XXXIII.
De malagmatis & unguentis, Sect. XXXIIII.
De nardinis, nephriticis, nomas ſanantibus, & abſterſorijs, Sect. XXXV.
De pulueribus, Sect. XXXVI.
De oxymelite, oxyporijs, uinorum confectionibus, gingiuarum, dentium, & aliorum malorũ remedijs, Sect. XXXVII.
De peſſis, propomatis, alopeciam & alia mala curantibus medicamentis, Sect. XXXVIII.
De melle, ſaccharo, & zulapio roſaceis, Sect. XXXIX.
De ſatyriacis, ſaponibus, & ſinapiſmis, Sect. XL.
De paſtillis, Sect. XLI.
De hypoglottidibus, aquis, & alijs, Sect. XLII.
De ſomniferis, Sect. XLIII.
De diuerſis aquis, medicamentíſque aquam ducentibus, & utero accommodatis, Sect. XLIIII.
De pediculos, lentigines, phlegmonas, puſtulas, & uocem læſam ſanantibus medicamentis, Sect. XLV.
De fiſſuris labiorum, & ſtrumas curantibus medicamentis, Sect. XLVI.
De ijs quæ ſcabiem ſanant, & pſilothris, Sect. XLVII.
De auricularijs, Sect. XLVIII.

INDEX ANTIDOTORVM QVÆ IN PRIMA ſectione continentur.

ANtidotus aurea Alexandrina præclara, Cap. I.
Antidotus Adriani admodum experta, Cap. II.
Antidotus alia Adriani ſimilis, Cap. III.
Antidotus alia Adriani parua, Cap. IIII.
Antidotus alia Adriani Romana, Cap. V.
Antidotus alia Adriani admodum laudata, Cap. VI.
Antidotus alia Adriani ad omne malũ, Cap. VII.
Antidotus Achariſtos admodum præclara, Cap. VIII.
Antidotus alia Achariſtos valde bona, Cap. IX.
Antidotus alia Achariſtos admodum experta, Cap. X.
Antidotus Athanaſia valde laudata, Cap. XI.
Antidotus alia Athanaſia præclara, Cap. XII.
Antidotus Athanaſia admiranda, Cap. XIII.
Antidotus alia Athanaſia parua, Cap. XIIII.
Antidotus alia Athanaſia ad pleuriticos, Cap. XV.
Antidotus alia Athanaſia, vt præcedẽs, Cap. XVI.
Antidotus alia Athanaſia ad omnia interna mala, Cap. XVII.
Antidotus alia Athanaſia generalior, Cap. XVIII.
Antidotus alia Athanaſia valde laudata, Cap. XIX.
Antidotus alia Athanaſia melior, Cap. XX.
Antidotus è moſcho valde experta, Cap. XXI.
Antidotus ad dyſentericos & cœliacos, Cap. XXII.
Antidotus de aniſo admodum laudata, Cap. XXIII.
Antidotus Alcancali cognominata, Cap. XXIIII.
Antidotus Diatamaros lingua Italica appellata, Cap. XXV.
Antidotus hæmagogos, valde præclara, Cap. XXVI.
Antidotus è caſtoreo, ad vertiginoſos, Cap. XXVII.
Antidotus ad rigorem experta, Cap. XXVIII.
Antidotus pulcherrima ad omnis generis humores, Cap. XXIX.
Antidotus alia pulcherrima, vt præcedens, Cap. XXX.
Antidotus ſimiliter pulcherrima, valde bona, Cap. XXXI.
Antidotus ex rheobarbaro, Cap. XXXII.
Antidotus alia ex rheobarbaro, Cap. XXXIII.
Antidotus laxatiua, probata, Cap. XXXIIII.
Antidotus è corallio valde bona, Cap. XXXV.
Antidotus alia è corallio nobilis, Cap. XXXVI.
Antidotus è margaritis admodum experta, Cap. XXXVII.
Antidotus è margaritis, Galeni, Cap. XXXVIII.
Antidotus Diacomeron ad tabidos, Cap. XXXIX.
Antidotus è cinamomo ad ſtillicidium vrinæ, Cap. XL.
Antidotus ex acoro ad difficultatem vrinæ, Cap. XLI.
Antidotus ex hircino ſanguine ad calculoſos, Cap. XLII.
Antidotus alia vt præcedens, experta, Cap. XLIII.
Antidotus alia ſimilis, valde vtilis, Cap. XLIIII.
Antidotus Conditum, nephriticis admodum bona, Cap. XLV.
Antidotus alia ad calculoſos efficax, Cap. XLVI.
Antidotus alia ſimilis, ad idem experta, Cap. XLVII.
Antidotus ex rheo ad renes, Cap. XLVIII.

Antidotus ad difficultatem vrinæ valde laudata, Cap. x l i x.
Antidotus ad calculoſos,qua vſus eſt Anatalus, Cap. l.
Antidotus ad veſicæ lapides, Cap. l i.
Antidotus alia,ad calculoſos & nephriticos, Cap. l i i.
Antidotus alia,quæ confert ad demoliendos lapides veſicæ, Cap. l i i i.
Antidotus alia,ad calculoſos experta, Cap. l i i i i.
Antidotus accepta à Iuliano Pimētalo, Cap. l v.
Antidotus ad renes & calculoſos, Cap. l v i.
Antidotus alia ſimilis ad calculoſos, Cap. l v i i.
Antidotus alia, ad calculoſos valde bona, Cap. l v i i i.
Antidotus alia, ad calculoſos nobilis admodum, Cap. l i x.
Antidotus ad ſtillicidium,& difficultatem vrinæ, Cap. l x.
Antidotus alia, ad vrinæ ſtillicidium nobilis, Cap. l x i.
Antidotus Galeni,ad vrinæ ſtillicidium, & eiuſdem difficultatem, Cap. l x i i.
Antidotus è galanga,valde vtilis, Cap. l x i i i.
Antidotus Dianthos,ad cardiacos, Cap. l x i i i i.
Antidotus è ſatyrio,ad liberorum procreationem, Cap. l x v.
Antidotus alia è Satyrio, dicta choragos, Cap. l x v i.
Antidotus è pipere,vocata choragos, Cap. l x v i i.
Antidotus è ſatyrio,nominata Perſica, Cap. l x v i i i.
Antidotus tentiginem excitans,ad idem probata, Cap. l x i x.
Vnguentum tentiginem excitans,ad idem valens, Cap. l x x.
Antidotus ſimiliter vt præcedens nobilis, Cap. l x x i.
Antidotus alia è pipere,ad idē laudata, Cap. l x x i i.
Antidotus è terebinthina,vt præcedēs, Cap. l x x i i i.
Antidotus de hermodactylo,laxatiua, Cap. l x x i i i i.
Antidotus dicta podagrica, admodum probata, Cap. l x x v.
Antidotus,quæ eſt Drangæa,ad iecoris obſtructionem, Cap. l x x v i.
Antidotus alia,podagricis & arthriticis conueniens, Cap. l x x v i i.
Antidotus alia,Drangæa dicta ſimplex, Cap. l x x v i i i.
Antidotus ad arthriticos, Cap. l x x i x.
Antidotus Drangæa ad eadem efficax, Cap. l x x x.
Antidotus ad podagricos & arthriticos,Cap. l x x x i.
Antidotus Drangæa,priori ſimilis, Cap. l x x x i i.
Antidotus alia laxatiua,ad podagricos, Cap. l x x x i i i.
Antidotus alia laxatiua,ad prædicta mala vtilis, Cap. l x x x i i i i.
Antidotus Drangæa laxatiua,vt præcedens, Cap. l x x x v.
Antidotus alia Drangæa,præcedentibus validior, Cap. l x x x v i.
Antidotus alia Drangæa,ad vitioſum faciei colorem, Cap. l x x x v i i.
Antidotus è Damaſcenis,ad febres acutas, Cap. l x x x v i i i.
Antidotus è marrubio,ad tabidos, Cap. l x x x i x.
Antidotus alia è marrubio magna,diui Petri, Cap. x c.
Antidotus alia appellata parua, ad tuſſes, Cap. x c i.
Antidotus è thure,valde bona, Cap. x c i i.
Antidotus Diarhodon magna, valde præclara, Cap. x c i i i.
Antidotus Diarhodon Abbatis,hoc eſt præſidis collegii, Cap. x c i i i i.
Antidotus è roſis,ad aſthmaticos, Cap. x c v.
Antidotus Diarhodon alia, vt præcedens, Cap. x c v i.

Antidotus Diapenidion,ad tuſſientes, Cap. x c v i i.
Antidotus Diatragacanthes,ad pectoris grauitatem, Cap. x c v i i i.
Antidotus alia è tragacantha,ad frigidos affectus, Cap. x c i x.
Antidotus Diacumini,ad thoracis frigiditatem, Cap. c.
Antidotus alia è cumino magna,efficax valde, Cap. c i.
Antidotus Diacaſtoreω,vt præcedens vtilis, Cap. c i i.
Antidotus Diaireos,ad columellam, Cap. c i i i.
Antidotus è tragacantha,vt ea quæ præcedit, Cap. c i i i i.
Antidotus Diacalaminthes, valde nobilis, Cap. c v.
Antidotus Diacodion,ad dyſentericos, Cap. c v i.
Antidotus Ecloge nominata,laudata, Cap. c v i i.
Antidotus de ſeminibus præclara, Cap. c v i i i.
Antidotus ad ſanguinem qui ab internis defertur, Cap. c i x.
Antidotus è malis & cotoneis, ad dyſentericos, Cap. c x.
Antidotus è lapide radiante,ad melancholicos, Cap. c x i.
Antidotus Diaſene,ad melancholicos, Cap. c x i i.
Antidotus è cotoneis malis,ad imbecillitatem ſtomachi, Cap. c x i i i.
Antidotus è malis Paphlagonicis, Cap. c x i i i i.
Antidotus è papauere,ad dyſentericos, deſtillatione laborantes, & cibum vomentes, Cap. c x v.
Antidotus Diatrionpepereon,experta, Cap. c x v i.
Antidotus alia è tribus generibus piperum,nobilis, Cap. c x v i i.
Antidotus alia Diatrionpepereon, laudata, Cap. c x v i i i.
Antidotus Diacurcuma Galeni,experta,Cap. c x i x.
Antidotus alia Diacurcuma, vt præcedens, Cap. c x x.
Antidotus alia Diacurcuma, valde bona, Cap. c x x i.
Antidotus alia Diacurcuma, vt præcedens, Cap. c x x i i.
Antidotus Dialacea,ad iocinoroſos, Cap. c x x i i i.
Antidotus Diaphiledonѵ, ad ſtomachi calorem, Cap. c x x i i i i.
Antidotus de hermodactylo,ad podagricos, Cap. c x x v.
Antidotus alia de hermodactylo,valde experta, Cap. c x x v i.
Antidotus alia è hermodactylo,vt præcedens, Cap. c x x v i i.
Antidotus podagrica, per omnia experta, Cap. c x x v i i i.
Antidotus alia podagrica,Procli dicta, Cap. c x x i x.
Antidotus alia podagrica, ad partes quæ defluxione laborant, Cap. c x x x.
Antidotus alia podagrica, vocata Climax, Cap. c x x x i.
Antidotus alia podagrica, Celebris dicta, Cap. c x x x i i.
Antidotus alia podagrica,è moſcho, Cap. c x x x i i i.
Antidotus Diarhodon Galeni,ad iocinoroſos, Cap. c x x x i i i i.
Antidotus è papauere,ad aſthmaticos, Cap. c x x x v.
Antidotus è malis, ad frigidum ſtomachi affectum, Cap. c x x x v i.
Antidotus Diambar,ad ſtomachicos, Cap. c x x x v i i.
Antidotus è croco Eſdræ,miranda, Cap. c x x x v i i i.
Antidotus alia Eſdræ,vt præcedens, Cap. c x x x i x.
Antidotus alia Eſdræ ſimplex,valde bona, Cap. c x l.
Antidotus alia Eſdræ,ad eos qui caput dolent, Cap. c x l i.
Antidotus coctionem iuuans Diacotoneon,

Cap. CXLII.
Antidotus è citriis malis,ad eos qui tardè concoquunt, Cap. CXLIII.
Antidotus è citriis, vt præcedens, Cap. CXLIIII.
Antidotus concoctioni conueniens,è ſcybelite, Cap. CXLV.
Antidotus alia Iamblichi,valde præclara, Cap. CXLVI.
Antidotus alia Politi, aluum ſubducens, Cap. CXLVII.
Antidotus alia Dodecatheon, valde bona, Cap. CXLVIII.
Antidotus Pleres archonticon,laudata, Cap. CXLIX.
Antidotus alia Pleres archonticon,ſimplex, Cap. CL.
Antidotus Diacodion,ad tuſſientes, Cap. CLI.
Antidotus è zulapio roſaceo,purgans, Cap. CLII.
Antidotus alia è zulapio roſaceo,magis varia, Cap. CLIII.
Antidotus alia è zulapio roſaceo purgatoria, Cap. CLIIII.
Antidotus, ad dyſentericos & cœliacos, Cap. CLV.
Antidotus alia,ad dyſentericos & cœliacos, Cap. CLVI.
Antidotus ad carnis diſſolutionem, & corporis ſiccitatẽ, Cap. CLVII.
Antidotus ad tertianas,& quartanas præclara, Cap. CLVIII.
Antidotus alia ad tertianas quartanas,& quotidianas, Cap. CLIX.
Antidotus alia, ad tertianas & quartanas, Cap. CLX.
Antidotus alia,vt præcedens, Cap. CLXI.
Antidotus alia ſimilis, Cap. CLXII.
Antidotus quæ ad eadem excellenter valet, Cap. CLXIII.
Antidotus alia,quæ omnibus cæteris præſtat, Cap. CLXIIII.
Antidotus,ad eos qui ſanguinem excernunt, Cap. CLXV.
Antidotus ad tuſſientes,& non niſi recta ceruice ſpirãtes, Cap. CLXVI.
Antidotus alia,ad eadem valde bona, Cap. CLXVII.
Antidotus aut ecligma tuſſi conueniens,valde bona, Cap. CLXVIII.
Antidotus ad tuſſientes experientia efficax, Cap. CLXIX.
Antidotus tuſſientibus accommodata, & nonniſi recta ceruice ſpirantibus, Cap. CLXX.
Antidotus ad tuſſientes,experta, Cap. CLXXI.
Antidotus ad eadem mala tuſſim exſiccantia, Cap. CLXXII.
Antidotus ſiue linctus,tuſſi congruens, Cap. CLXXIII.
Antidotus linctus Socratis,mirabilis, Cap. CLXXIIII.
Antidotus tuſſi conueniens,ad eadem mala vtilis, Cap. CLXXV.
Antidotus ad tuſſientes,& ſuppuratos, Cap. CLXXVI.
Antidotus ad eadem tuſſim facientia mala, Cap. CLXXVII.
Antidotus cognominata Anodynos,tuſſi conferens, Cap. CLXXVIII.
Antidotus tuſſientibus congruens,& dyſentericis admodum bona, Cap. CLXXIX.
Antidotus purgatoria è myrobalano, Cap. CLXXX.
Antidotus ad vrinæ difficultatẽ vtilis, & lapides atterẽs, Cap. CLXXXI.
Antidotus è moſcho,ad melancholicos, Cap. CLXXXII.
Antidotus dicta Muſa,ad quartanas, Cap. CLXXXIII.
Antidotus Galeni Diapepereos,ad quartanas, Cap. CLXXXIIII.
Antidotus Dioſpoliticõ,ad quartanas, Cap. CLXXXV.
Antidotus alia Dioſpoliticon,vt præcedens, Cap. CLXXXVI.
Antidotus purgans renes,& calculoſos, Cap. CLXXXVII.
Remedium nephriticum, & calculoſorum, Cap. CLXXXVIII.
Aliud remedium ad mulieres abortientes, Cap. CLXXXIX.
Antidotus nephritica,experta, Cap. CXC.
Antidotus alia nephritica, experientia mira, Cap. CXCI.
Antidotus alia nephritica,è balſamo, Cap. CXCII.
Antidotus ex ſexaginta ſpeciebus, nephritica, Cap. CXCIII.
Antidotus vel conditum nephriticum,Cap. CXCIIII.
Antidotus aut conditum nephriticum,valde vtile, Cap. CXCV.
Antidotus ſeu remedium ad exulceratam veſicam, Cap. CXCVI.
Antidotus nephritica veſicæ meatus obſtructione liberans, Cap. CXCVII.
Antidotus nephritica, qua vtebatur Conſtantinus rex, Cap. CXCVIII.
Alia ſimilis, Cap. CXCIX.
Antidotus ab Italis cognominata Micleta, Cap. CC.
Antidotus cognominata ab Italis Sardacia Cap. CCI.
Antidotus è myrobalano præclara,ad eadem, Cap. CCII.
Antidotus ad ſtomaticos,& deſtillatione laborantes, Cap. CCIII.
Antidotus Roſata nouella, ad calidum ſtomachum, Cap. CCIIII.
Antidotus ad febres continuas & ardentes, Cap. CCV.
Antidotus Sotera magna,ad capitis grauitatem, Cap. CCVI.
Antidotus ad ſtomachicos calidos efficax, Cap. CCVII.
Antidotus ad ſtomachicos frigidos, Cap. CCVIII.
Antidotus Tryphera Sarracenica, præſtans, Cap. CCIX.
Antidotus Tryphera magna,ad muliebria mala, Cap. CCX.
Antidotus alia Tryphera, quam Iſaac compoſuit, Cap. CCXI.
Antidotus Triophyllos,ad quartanas, Cap. CCXII.
Antidotus Diatrionſantalon,ad calorem ſtomachi, Cap. CCXIII.
Antidotus Theodoretos ad dolentes caput, Cap. CCXIIII.
Antidotus alia Theodoretos, ad hemicranicos, Cap. CCXV.
Antidotus alia Theodoretos, vt præcedens, Cap. CCXVI.
Antidotus alia Theodoretos, valde vtilis, Cap. CCXVII.
Antidotus Anacardios, dicta Theodoretos, Cap. CCXVIII.
Antidotus alia Anacardios, ad comitiales, Cap. CCXIX.
Antidotus Pauli cognominata,ad raucitatem, Cap. CCXX.
Antidotus Tryphera dicta è ferro, Cap. CCXXI.
Antidotus Diagalangæ experta, vt præcedens, Cap. CCXXII.
Antidotus è moſcho,ad omnem malũ corporis habitum, Cap. CCXXIII.
Antidotus è Pſyllio nominata, experta, Cap. CCXXIIII.
Antidotus Panchreſtos,ad omnem imbecillitatem, Cap. CCXXV.
Antidotus alia Panchreſtos parua,ad inflationes, Cap. CCXXVI.
Antidotus alia Panchreſtos,admodum laudata, Cap. CCXXVII.
Antidotus Panacea, ad diuturnas tuſſes, Cap. CCXXVIII.

Antidotus dicta Ægyptia magna, Cap. ccxxix.
Antidotus alia Ægyptia magna, Cap. ccxxx.
Antidotus Ægyptia minor ad vrinæ difficultatem, Cap. ccxxxi.
Antidotus alia Ægyptia, dicta ſacra ſcala, Cap. ccxxxii.
Antidotus alia Ægyptia, valde præclara, Cap. ccxxxiii.
Antidotus odorata vocata, valde experta, Cap. ccxxxiiii.
Antidotus Democratis, aduerſus venena, Cap. ccxxxv.
Antidotus ex eruis, ad tuſſientes, Cap. ccxxxvi.
Antidotus alia ex eruis, ad tabidos, Cap. ccxxxvii.
Antidotus Diacalaminthes, ad menſtrua mulierum, Cap. ccxxxviii.
Antidotus Philoxenios ad deſtillationes vtilis, Cap. ccxxxix.
Antidotus alia Philoxenios, ſuppuratis conueniens, Cap. ccxl.
Antidotus Zoarchia ad tertianas & quartanas, Cap. ccxli.
Antidotus Philonis valde efficax, Cap. ccxlii.
Antidotus alia ſimilis, colicis vtilis, Cap. ccxliii.
Antidotus Philonis, ad ſtomachicos, Cap. ccxliiii.
Antidotus dicta Sanitas, ad podagricos, Cap. ccxlv.
Antidotus ex aſaro, hydropicis vtilis, Cap. ccxlvi.
Antidotus Admirabilis dicta, ad tuſſientes, Cap. ccxlvii.
Antidotus Panæretos, hoc eſt eximia, tuſſiētibus accommodata, Cap. ccxlviii.
Antidotus podagræ conueniens, opus Tribonii notarii, Cap. ccxlix.
Podagræ accommodatum epithema, Cap. ccl.
Antidotus Zenophilos, ad nephriticos, Cap. ccli.
Antidotus iecoraria, Phlebotomos vocata, Cap. cclii.
Antidotus alia iecoraria, vocata Phlebotomos, Cap. ccliii.
Antidotus alia iecoraria, ad obſtructionem iecoris vtilis, Cap. ccliiii.
Antidotus alia iecoraria, probata & vtilis, Cap. cclv.
Antidotus iecoria, ad magnas iecoris obſtructiones, & duros affectus, Cap. cclvi.
Antidotus ad obſtructionem, & duritiem iecoris, Cap. cclvii.
Antidotus ad iecoris & lienis obſtructionem, Cap. cclviii.
Antidotus iecoraria, ex abſinthio, Cap. cclix.
Antidotus alia iecoraria, Athanaſia vocata, Cap. cclx.
Antidotus alia iecoraria, vtilis valde, Cap. cclxi.
Antidotus ad iocinoroſos, admodum probata, Cap. cclxii.
Antidotus alia iecoraria, penitus experta, Cap. cclxiii.
Antidotus alia ex nouem ſpeciebus compoſita, Cap. cclxiiii.
Antidotus Arabica, valde præclara, Cap. cclxv.
Antidotus alia iecoraria, ex Eupatorio, Cap. cclxvi.
Antidotus alia iecoraria, valde vtilis, Cap. cclxvii.
Antidotus alia iecoraria, ab Agathone compoſita, Cap. cclxviii.
Antidotus alia iecoraria, priori ſimilis, Cap. cclxix.
Antidotus alia iecoraria, experta, Cap. cclxx.

Antidotus alia iecoraria, Pantagathos, Cap. cclxxi.
Antidotus alia Achariſtos, ad iocinoroſos, Cap. cclxxii.
Antidotus Pantagathos, ad nephriticos, Cap. cclxxiii.
Antidotus iecoraria ex anetho, experta, Cap. cclxxiiii.
Antidotus ad icterū, experta valde, Cap. cclxxv.
Ad iecur ſimplicia remedia, Cap. cclxxvi.
Quæ ad icterum experta ſunt, Cap. cclxxvii.
Antidotus Euchariſtos, ad mulieres vteri præfocatione laborantes, Cap. cclxxviii.
Antidotus alia Euchariſtos, vt præcedens, Cap. cclxxix.
Antidotus Iſotheos, ad tabidos, Cap. cclxxx.
Antidotus alia Iſotheos, Cap. cclxxxi.
Antidotus alia Iſotheos, ad tuſſientes ac tabidos, Cap. cclxxxii.
Antidotus Soterios, & Theodotos dicta, Cap. cclxxxiii.
Antidotus alia Soterios, vt prior, Cap. cclxxxiiii.
Antidotus alia Soterios, ad diuerſa mala. Cap. cclxxxv.
Antidotus Philanthropos, ad hydropicos efficax, Cap. cclxxxvi.
Antidotus peroptabilis, ad ſtomachicos, Cap. cclxxxvii.
Antidotus ad quotidianas febres valde bona, Cap. cclxxxviii.
Antidotus alia ad quotidianas febres, vt prior, Cap. cclxxxix.
Antidotus dicta Myſterium, ad pleuriticos, Cap. ccxc.
Antidotus Zopyrios, ad comitiales, Cap. ccxci.
Antidotus Muſa, ad hydropicos, Cap. ccxcii.
Antidotus nominata Perſica, Cap. ccxciii.
Antidotus Syngeli regia, ad oculorum hebetudinem, Cap. ccxciiii.
Antidotus alia Michaelis angeli regia, Cap. ccxcv.
Antidotus vocata Phlebotomos, Cap. ccxcvi.
Antidotus è croco, ad iecinoroſos, Cap. ccxcvii.
Antidotus Cyphi, ex quinquaginta ſpeciebus, Cap. ccxcviii.
Antidotus alia Cyphi, ex vigintiocto ſpeciebus, Cap. ccxcix.
Antidotus Climax, ad frigiditatem ſtomachi, Cap. ccc.
Antidotus Apollonii, ad difficulter ſpirantes, Cap. ccci.
Antidotus Muſa Apollonii, ad difficulter ſpirantes, Cap. cccii.
Antidotus Muſa, ad iocinoroſos, Cap. ccciii.
Antidotus Aphraſtos, ad reſolutos, Cap. ccciiii.
Antidotus Magni medici, ad colicos, Cap. cccv.
Antidotus ex croco, ad colicos, Cap. cccvi.
Antidotus alia colica, valde experta & bona, Cap. cccvii.
Antidotus alia, ad colicos & inflationes, Cap. cccviii.
Antidotus alia colica, ſimiliter efficax, Cap. cccix.
Antidotus Colica, quam accepi à fratre Cononis, Cap. cccx.
Antidotus nominata Athanaſia, ad colicos, Cap. cccxi.
Antidotus alia colica, dolorem mitigans, experta, Cap. cccxii.
Antidotus alia colica, mitigans dolorem, valde bona, Cap. cccxiii.
Antidotus alia colica, iureiurando non communicanda, Cap. cccxiiii.

Antidotus tuſſi accommodata, valde laudata & experta, Cap. cccxv.
Antidotus ex caſtoreo, ad pleuriticos, Cap. cccxvi.
Antidotus ex Rheo, ad cardiacos, Cap. cccxvii.
Antidotus ad dolores compagum ſeu articulorum, ex opio nominata, Cap. cccxviii.
Antidotus Deſmoterios, ad comitiales, Cap. cccxix.
Antidotus Argyrophora, ad mala capitis, Cap. cccxx.
Antidotus Adriani, nominata vehiculum magnum, Cap. cccxxi.
Antidotus tuſſim ſedans, ad mala tuſſim afferentia, Cap. cccxxii.
Antidotus Iſochryſos, ad frigidos affectus, Cap. cccxxiii.
Antidotus dicta aridum Dioſpoliticum, Cap. cccxxiiii.
Antidotus vocata humidum Dioſpoliticum, Cap. cccxxv.
Antidotus per vomitum purgans, Cap. cccxxvi.
Antidotus ſanguinem ſiſtens, ad omnes ſanguinis excretiones, Cap. cccxxvii.
Antidotus Diacuminου, concoctionem iuuans, Cap. cccxxviii.
Antidotus Galeni Lyſiponos, mirabilis, Cap. cccxxix.
Antidotus nominata Ecloge, ad cœliacos, Cap. cccxxx.
Antidotus Polyetes magna, ad eos qui cibum non appetunt, Cap. cccxxxi.
Antidotus ex acoro, ad omnem venenatorum ictum, Cap. cccxxxii.
Antidotus Pæonia, ad deſtillationes & tuſſes, Cap. cccxxxiii.
Antidotus Polyetos parua, Cap. cccxxxiiii.
Antidotus pleuriticis congruens, Cap. cccxxxv.
Antidotus è ſucco cotoneorum, Cap. cccxxxvi.
Antidotus Melicratum, Cap. cccxxxvii.
Antidotus ad omnem oculorum defluxionem, & eorundem hebetudinem, Cap. cccxxxviii.
Antidotus è ſulphure ignem non experto, Cap. cccxxxix.
Antidotus ex anthera ſicca, Cap. cccxl.
Antidotus Iuliani, ad aluum adſtrictam, Cap. cccxli.
Antidotus Chryſippi, ad eos qui caput dolent, Cap. cccxlii.
Antidotus Diœnanthes, admodum probata, Cap. cccxliii.
Antidotus Panacia, ad tabidos & ſanguinem excreantes, Cap. cccxliiii.
Antidotus ex citriis malis, ad eos qui tardè concoquunt, Cap. cccxlv.
Antidotus Hepalas bona, ad conceptionem, Cap. cccxlvi.
Antidotus è crocomagmate, Cap. cccxlvii.
Antidotus Eupnœa, è caryophyllis, Cap. cccxlviii.
Antidotus magni decocti, ex hyſſopo, Cap. cccxlix.
Antidotus è Bacano, valde præſtans, Cap. cccl.
Antidotus odorata Clodii, admodum probata, Cap. cccli.
Antidotus è Tragematis, valde laudata, Cap. ccclii.
Antidotus Polyetes, ad eos qui nonniſi recta ceruice ſpirant, Cap. cccliii.
Antidotus ex Sampſucho, vt præcedens, Cap. cccliiii.
Antidotus è liquore Tithymali, Soſiani, Cap. ccclv.
Antidotus Praxagoras, ad eos qui nonniſi recta ceruice ſpirant, Cap. ccclvi.
Antidotus dicta Clidion, ad tuſſes, Cap. ccclvii.
Antidotus è cardamomo, ad tuſſes, Cap. ccclviii.
Antidotus Lexopyretos, quam aliqui nominant è ſulphure, Cap. ccclix.
Antidotus alia Lexopyretos, ad tuſſes, Cap. ccclx.
Antidotus aurea, ad tabidos & ſuppuratos, Cap. ccclxi.
Antidotus dolorem mitigans, ad tuſſientes experta, Cap. ccclxii.
Antidotus Symphonos, ad tuſſientes & tabidos, Cap. ccclxiii.
Antidotus Cyphoides, ad frigidas iecoris intemperies, Cap. ccclxiiii.
Antidotus è baccis lauri, tuſſi accommodata & probata, Cap. ccclxv.
Antidotus, ad orthopnœam, & pleuriticos, Cap. ccclxvi.
Antidotus ad difficulter ſpirantes, Archigenis, Cap. ccclxvii.
Antidotus ad icterum, cōprobata, Cap. ccclxviii.
Antidotus ad eos qui nonniſi recta ceruice ſpirant, admodum efficax, Cap. ccclxix.
Antidotus ad podagricos & arthriticos, Cap. ccclxx.
Interpretatio Alexandrinorum menſium ad Græcam appellationem, Cap. ccclxxi.
Antidotus Eudios, ad tuſſes, & dolores laterum, Cap. ccclxxii.
Antidotus Myſterium vocata, ad pleuriticos, Cap. ccclxxiii.
Antidotus ad tabidos, expurgatoria, Cap. ccclxxiiii.
Antidotus ad iecur & ſtomachum, experta, Cap. ccclxxv.
Antidotus Ambroſia polychreſtos, laudata, Cap. ccclxxvi.
Antidotus alia Polychreſtos, ad omnia venenata, Cap. ccclxxvii.
Antidotus Hippocratis, ad tabidos & pleuriticos, Cap. ccclxxviii.
Antidotus ad refrigeratum ſtomachum, Cap. ccclxxix.
Antidotus ad inflatū ſtomachum, Cap. ccclxxx.
Antidotus dicta Splenotomos, valde bona, Cap. ccclxxxi.
Antidotus Adriani, valde vtilis, Cap. ccclxxxii.
Antidotus Philonis, ad caput dolentes, Cap. ccclxxxiii.
Antidotus Hæmaptoica, Metrodori, Cap. ccclxxxiiii.
Antidotus alia ad ſpuentes ſanguinem præſtans, Cap. ccclxxxv.
Antidotus alia, ad ſanguinem excreantes, & abſceſſu laborantes, Cap. ccclxxxvi.
Antidotus alia, ad ſpuentes ſanguinem, puluis probatus, Cap. ccclxxxvii.
Antidotus ex opio ad conuulſos in ſcapulas, Cap. ccclxxxviii.
Antidotus ad omnia interna mala experta, Cap. ccclxxxix.
Pilulæ, ſitim reſtinguentes, Cap. cccxc.
Antidotus Chylarium, bilem educens, experta, Cap. cccxci.
Antidotus alia Chylarium bilem educens, nobilis, Cap. cccxcii.
Antidotus alba, dicta Miencaphetites, Cap. cccxciii.
Antidotus ex Iride, ad aſthmaticos, Cap. cccxciiii.
Antidotus ad eos qui ſanguinem ſpuunt, admodū bona, Cap. cccxcv.
Antidotus alia ad ſanguinem ſpuentes, experta, Cap. cccxcvi.
Antidotus ſiſtens excretiones ſanguinis, Cap. cccxcvii.

Antidotus ad omnigenas ſanguinis ex naribus excretiones, Cap. cccxcviii.
Antidotus alia,ad profluuium ſanguinis narium experta, Cap. cccxcix.
Antidotus ad omnis generis ſanguinis excretiones mirabilis Cap. cccc.
Antidotus Archigenis, ad profluuia ſanguinis narium, Cap. cccci.
Antidotus alia nobilis ad ſanguinis ex naribus profluuia, Cap. ccccii.
Antidotus alia experta ad ſanguinis narium profluuiũ, Cap. cccciii.
Antidotus ad ſpuentes ſanguinem admodum bona, Cap. cccciiii.
Antidotus ad profluuia ſanguinis narium præclara, Cap. ccccv.
Antidotus Theodoretos, anacardia, Cap. ccccvi.
Antidotus Abſinthites, valde bona, Cap. ccccvii.
Antidotus alia Abſinthites, Cap. ccccviii.
Antidotus Abſinthites iecoraria, bona, Cap. ccccix.
Antidotus Abſinthites vrinam mouens, & purgatoria, Cap. ccccx.
Antidotus Mithridatis,ad diuturnas fluxiones, Cap. ccccxi.
Antidotus alia Mithridatis,melior omnibus, Cap. ccccxii.
Antidotus panchreſtos, vt præſcripta, Cap. ccccxiii.
Zulapium ad dyſentericos, Cap. ccccxiiii.
Zulapium regium, Cap. ccccxv.
Decoctum ad eos qui altero latere reſoluti ſunt, Cap. ccccxvi.
Vnguentum ad pruritum, Cap. ccccxvii.
Antidotus Diamoron, Cap. ccccxviii.
Antidotus alia Diamoron,Hippocratis & Galeni, Cap. ccccxix.
Antidotus ſtomachica,cõpoſita à Ptolemæo ſophiſta, Cap. ccccxx.
Antidotus ad cardiacos,& animi defectus, Cap. ccccxxi.
Confectio magni Zulapii, Cap. ccccxxii.
Antidotus moſchata, Cap. ccccxxiii.
Antidotus gallæ moſchatæ, Cap. ccccxxiiii.
Antidotus ad cardiacos & animo deficientes, Cap. ccccxxv.
Antidotus ex Chryſobalano, Cap. ccccxxvi.
Antidotus ex Rheopontico, mirabilis, Cap. ccccxxvii.
Antidotus ex Cinamomo, nephritica, Cap. ccccxxviii.
Antidotus ex Hermodactylo, experta, Cap. ccccxxix.
Antidotus ex Cicadis, nephritica, Cap. ccccxxx.
Antidotus ex Lithoſpermo, nobilis, Cap. ccccxxxi.
Antidotus ex ſemine Marrubii, Cap. ccccxxxii.
Antidotus ex Tecolitho,hoc eſt lapide Iudaico, Cap. ccccxxxiii.
Antidotus è ſemine ſylueſtris maluæ, Cap. ccccxxxiiii.
Antidotus è tragematis bellariiſve,nephritica, Cap. ccccxxxv.
Antidotus de ſeminibus, Dioſpolite, Cap. ccccxxxvi.
Antidotus ad muliebris vteri mala, Cap. ccccxxxvii.
Antidotus ex Careo, & de ſeminibus, Cap. ccccxxxviii.
Antidotus ex ſanguinibus, experta, Cap. ccccxxxix.
Antidotus ex Lycio, iocinori optima, Cap. ccccxl.
Antidotus Theodoretos,aut ex Anacardiis, Cap. ccccxli.
Antidotus alia Theodoretos,vel ex Anacardiis, Cap. ccccxlii.
Antidotus ex Centaureo,Leonis Drongarii, Cap. ccccxliii.
Antidotus nephritica diſſoluens poros, Cap. ccccxliiii.
Antidotus vocata lingua Italica pulcherrima Aurea, Cap. ccccxlv.
Antidotus ex Adianto cognominata, Cap. ccccxlvi.
Antidotus benedicta laxatiua, Cap. ccccxlvii.
Antidotus Drangæa, ad hepaticos, Cap. ccccxlviii.
Decoctum magnum, ad melancholicos, Cap. ccccxlix.
Decoctum aliud ad mala melancholica, Cap. ccccl.
Antidotus Dianthon Galeni,ad defectionem animi, Cap. ccccli.
Antidotus ex adianto, vt præcedens. Cap. cccclii.
Antidotus alia pulcherrima Aurea dicta,vt præcedens, Cap. cccclii.
Antidotus Dianthon, ad tuſſientes, Cap. cccc liiii.
Antidotus ex Saphiro, conferens idem quod Dianthõ, Cap. ccccl v.
Antidotus ad eos quos virtus deficit,& tuſſientes, Cap. cccclvi.
Antidotus ad animi defectum,& cordis ſyncopen, Cap. cccclvii.
Antidotus ex myrobalano,ad melancholicos, Cap. cccclviii.
Antidotus alia ex Myrobalano,ad pituitoſos, Cap. cccclix.
Antidotus ex Sulphure cognominata,ad eos qui elephãtia laborant, Cap. cccclx.
Antidotus regia vocata,ad dolentes caput, Cap. cccclxi.
Antidotus ex Zingibere nominata, Cap. cccclxii.
Antidotus ex Hermodactylo, ad podagricos, Cap. cccclxiii.
Antidotus ex Rheobarbaro,ad copioſam ſitim, Cap. cccclxiiii.
Antidotus Diaſenæ,ad eos qui elephantia correpti ſunt, Cap. cccclxv.
Antidotus ex acoro,ad nephriticos, Cap. cccclxvi.
Antidotus Diacinamomi,coctionem iuuans, Cap. cccclxvii.
Antidotus alia è Cinamomo,ad ſtomachum dolore affectum, Cap. cccclxviii.
Antidotus ex acoro,vt præcedens, Cap. cccclxix.
Antidotus ad comitiales ex Zingibere, Cap. cccclxx.
Antidotus purgatoria è Rheobarbaro, Cap. cccclxxi.
Antidotus Diaſenes, ad podagricos, Cap. cccclxxii.
Antidotus ex Sampſycho,ad iocinoroſos, Cap. cccclxxiii.
Antidotus Diaberberis, purgans, Cap. cccclxxiiii.
Antidotus Diacanchryos,purgatoria, Cap. cccclxxv.
Antidotus Diacinamomu,ad podagricos, Cap. cccclxxvi.
Antidotus ad cardiacos & febricitantes, Cap. cccclxxvii.
Antidotus ex Hermodactylo, ad arthriticos,

Cap. ccccLXXVIII.
Antidotus ex Cinamomo, ad dyſentericos, Cap. ccccLXXIX.
Antidotus ex Moſcho, ad melancholicos, Cap. ccccLXXX.
Antidotus ex Croco, purgatoria, Cap. ccccxxxI.
Antidotus ad tuſſes deſtillationéſque experta, Cap. ccccLXXXII.
Antidotus ad animi defectionem, & corporis imbecillitatem, Cap. ccccLXXXIII.
Antidotus ex Myrobalano, ad melancholiam, Cap. ccccLXXXIIII.
Antidotus ex Rheo, ad melancholicos, Cap. ccccLXXXV.
Antidotus ad cardiacos & ſyncope laborantes, Cap. ccccLXXXVI.
Antidotus ad podagricos & arthriticos, Cap. ccccLXXXVII.
Antidotus ad arthriticos, purgatoria, Cap. ccccLXXXVIII.
Antidotus ex Rheobarbaro, purgatoria, Cap. ccccLXXXIX.
Antidotus Diaſenæ, ad arthriticos, Cap. ccccxc.
Antidotus ex Corallio purgans, experta, Cap. ccccxcI.
Antidotus è Croco, admodum laudata, purgatoria, Cap. ccccxcII.
Antidotus ex Myrobalano, ad obſtructionem iecoris, Cap. ccccxcIII.
Antidotus Drangæa, ad podagricos, Cap ccccxcIIII.

Antidotus Drangæa, ad arthriticos, Cap. ccccxcv.
Antidotus Drangæa, ad iecinoroſos malóque colore præditos, Cap. ccccxcvI.
Antidotus ad cruditatem ſtomachi & deſtillationem, Cap. ccccxcvII.
Antidotus ad dyſentericos & lientericos, Cap. ccccxcvIII.
Antidotus Drangæa, ad iecinoroſos, Cap. ccccxcIX.
Antidotus dicta Ageuita, Cap. D.
Antidotus purgatoria, ad melancholicos, Cap. DI.
Antidotus Catholica nominata, purgatoria, Cap. DII.
Antidotus alia Ccatholica nominata, vt prior, Cap. DIII.
Antidotus è Rheobarbaro nominata, Cap. DIIII.
Antidotus Diaſenes, experta, Cap. DV.
Antidotus Diacinamomu, dicta laxatiua, Cap. DVI.
Antidotus Benedicta laxatiua, experta, Cap. DVII.
Antidotus Benedicta laxatiua ſimplex, efficax, Cap. DVIII.
Antidotus alia, Benedicta laxatiua ſimplex, laudata, Cap. DIX.
Antidotus laxatiua nominata Rial armenigos, Cap. DX.
Antidotus dicta Ageuita, Cap. DXI.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI

de compoſitione medicamentorum opus,

à Leonhartto Fuchſio Latinitate donatum & annotationibus illuſtratum.

De Antidotis, Sectio prima.

Caput I.

ANTIDOTVS aurea Alexandri, ad capitis fluxiones præclara. Dolorem enim eius confeſtim mitigat, oculorũ lacrymas ſiſtit, dentium dolores ſanat, non modò epota ſed & impoſita. Comitialibus ſubitò factis, penitus auxiliatur. Furioſorum incompoſitos motus compeſcit, & ad omnem capitis dolorem admodũ eſt vtilis. Prodeſt pariter tuſſientibus, tabidis, cardiacis, & [a]aſthmaticis. Sanguinem euomentibus [b]propter excretionẽ ab eroſione ortam, mirificè opitulatur. Confert etiam reſolutis, & malis [c]viſcerum & laterum. Lapides conterit. Stillicidium & difficultatem vrinæ ſoluit, & omnia vteri vitia. Quotidianis, tertianis, & quartanis febribus ante inuaſionis horam ſumpta ſuccurrit. Quiſquis verò per conſuetudinem hãc ipſam antidotum ſemper ſumpſerit, is neque apoplexiæ neque colico malo vnquam obnoxius erit. Conficitur autem antidotus hæc in eum modum: Aſari, hyoſcyami, carpobalſami, ſingulorum drachmas duas & dimidiam, caryophylli, opii, myrrhæ, cyperi, ſingulorum drachmas duas, balſami, cinamomi, folii, zedoariæ, zingiberis, coſti, corallii, caſiæ, euphorbii, tragacanthæ, thuris, ſtyracis, calamitis, [d]ſaluiæ, mei, ſeſelis, ſinapi, ſaxifragi, anethi, aniſi, ſingulorum drachmam vnam, [e]xyloaloes, [f]rhei Pontici, aliptæ moſchatæ, caſtorei, ſpicæ, galangæ, opopanacis, anacardii, maſtiches, ſulphuris ignem non experti ſeu crudi, pæoniæ, eringii, carnis palmularum, [g] hermodactyli rubri & albi, roſarum, thymi, acori, pulegii, ariſtolochiæ longæ, [h]gentianæ, corticis radicis mandragoræ, chamædryos,

A phu, ameos, baccarum lauri, piperis longi, piperis albi, xylobalſami, [i]carnabadii, amomi, [k]macedoniſii ſeminis, libyſtici, rutæ ſeminis, [l] ſinonis, ſingulorum drachmam ſemis, auri puri, argenti puri, margaritarum nõ perforatarum, [m] oſſis anterioris narium purpuræ, oſſis ceruini cordis, ſingulorum grana frumẽtacea quatuordecim, lapidis zaphyri, ſmaragdi, iaſpidis, ſingulorum drachmam vnam, nucis auellanæ drachmas duas, pyrethri, ramenti eboris, calami odorati, ſingulorum grana frumẽtacea vigintinouem, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.

B Datur ea vtentibus auellanæ nucis quantitas. Vtilis verò admodum ad prædicta mala antidotus hæc exiſtit.

LEONHARTI FVCHSII annotationes.

A Sthmaticis.] Græcè legitur πνῖγμα καρδίας, nullo prorſus ſenſu. Legendum autem eſſe iudico ἀσθματικοῖς, huic lectioni ſuffragantibus verſione Nicolai Rhegini Calabri, & vulgaribus Latinis Nicolai codicibus, qui habent ſuſpirioſis. Actuarius quidem huius etiam compoſitionis meminit: ideo facilè, ſi modo Græcus extaret, ex eo lo-

C cus hic conſtitui & emendari poſſet. Ruellius ita conuertit præſentem locum. Tabidis, tuſſiculoſis, humorẽ à pectore reiicientibus. Quos autẽ humorem à pectore reiicientes vocarit, nequeo ſatis diuinare. Puto tamen aſthmaticos hac periphraſi ſignificaſſe. b Propter excretionem] In manuſcripto codice Græco perperam ſcriptum eſt, δι' ἀναγωγῆς ἤπερ διαβρωθῆ. Legendum enim erit, δι' ἀναγωγῆς ἢ παρὰ διαβρώσεως, id eſt, propter reiectionem quæ fit ab eroſione, vt nos conuertimus. c Viſcerum) Actuarius & Latini codices omnes legũt renum, vt ferè ſuſpicio ſit, pro σπλάγχνων legendum eſſe νεφρῶν. nihil tamẽ certò pronuntiamus. d Saluiæ] Latina exemplaria habent Saliuncæ, quum tamen Græcus codex legat ἐλελισφάκου. Errore itaque librarii factum eſt vt ſaliuncæ pro ſaluiæ, quæ Græcis ἐλελίσφακος dicitur, ſcriptum ſit. Saliunca enim, Dioſcoride authore, eſt nardus Celtica, adeóque à ſaluia diuerſa. Sunt tamẽ qui ſaliuncam ſaltẽ forma, à nardo eſſe diuerſam arbitrantur. e Xyloaloes] Officinæ lignum aloes

hodie appellant. f Rhei Pontici] Græcè eſt ῥέυ ποντικȣ̃. falſò igitur in Latinis codicibus legitur rheubarbari, quum diuerſum ſit rheubarbarum à rhapontico, vt alibi & lib. 1. De compoſitione medicamentorum luculenter demonſtrauimus. Rheum autem Ponticum Dioſcoridis, Galeni, & aliorum veterum, Nicolai etiam temporibus rarum eſſe cœpit, vt nihil mirum ſit hodie prorſus eſſe incognitum. Hinc quum radix illa centaureo magno ſimilis eſſet, & plerique ea pro vero rheo Pōtico vterentur, factum eſt vt nomen rhei Pontici, in centaurei magni radicem tranſlatum ſit, ídque in hodiernum vſque diem in officinis retineat. Et licet quidē in penuria veri rhei Pōtici, centaurei magni (ſine omni errore) vti radice, quod ſimilē omnino vim habeant. Hinc eſt quod in interpretatione quarundam vocū Nicolai ita ſcriptum ſit, ἐὰν μὴ ἦ ῥέον, κενταύριον τὸ μέγα ἢ συμφύτου ῥίζα, i. ſi deſtitueris rheo, centaurio magno aut ſymphyti radice vti licebit. Galenus etiam in libello περὶ ἀντεμβαλλομένων, pro rheo, centaurio vtēdum eſſe concedit, inquiens, ἀντὶ ῥέυ κενταύριον, pro rheo centaurium ſubſtituendum. g Hermodactyli rubri & albi] Per hermodactylos hoc loco & aliâs etiam Nicolaus intelligit radices, quas officinæ hodie vocant behen album & rubeam. Quod etiam facit Actuarius, vt copioſiùs lib. 1. De compoſ. medic. oſtēdimus. Et monendus hîc nobis lector erit, nonnulla hoc loco in Latinis deſiderari codicibus, quæ quiſque facilè ex collatione cum noſtra conuerſione deprehendet. h Gentianæ] Poſt hanc dictionem Græcus manuſcriptus codex ſubiicit, λέξις ἰταλική· ἔστι δὲ ῥίζα ἐρυθρά, vox Romana: eſt verò radix rubra. Verùm quum ſcirem dictionem hanc Dioſcoridem, Galenum, & alios medicos Græcos vſurpare, radicémque ipſam ſatis eſſe omnibus notam, ſtudio præterire hæc verba volui.

i Carnabadii] Animaduertendū, Nicolaum per καρναβάδι & καρναβάδιον intelligere cuminum Æthiopicum, vt ſatis liquet ex Antidoto 406. vbi metipſe carnabadium interpretatur pro cumino Æthiopico. Symeon Sethi & alii quidam recentiores Græci, carnabadium appellāt careum, vt in ſecūdo noſtro De ſtirpium hiſtoria commentario docuimus. Atque hinc eſt quòd Latini codices Nicolai, pro carnabadio habeant carei. Errant igitur qui carnabadium pro doronico interpretantur. De qua re plura in altero noſtro De ſtirpiū hiſtoria cōmentariorū tomo diximus. k Macedoniſii] Græcè eſt μακεδωνίσιυ σπέρματος. Per ſemen autem macedoniſium inaudiendum id quod Græcis hipposelinon, & Romanis olus atrum nominatur. Hinc eſt quòd officinæ in hodiernum vſque diem hoc ſemen petroſelinum Macedonicum falſò, pro macedoniſio vocent. l Sinonis] Sinon aliis petroſelinū agreſte nominatur. De eo in altero noſtro De ſtirpium hiſtoria tomo plura reperient ſtudioſi. m Oſſis anterioris, &c.] Intelligit id quod Actuario & aliis poſterioribus Græcis blattium byzantium & byzantis dicitur. Nam ita in eiuſdem interpretationibus legitur, βλάττιον βυζάντιον, ὀστοῦν τῆς ῥινὸς τῆς πορφύρας. Cauſam eius appellationis lib. 1. De cōpoſ. medic. expoſuimus. Differt ab onyche Dioſcoridis, quod plerique, vt Cornarius & alii, non animaduertunt. Onyx enim conchylii eſt tegumentum. blattium autem os anterius narium purpuræ.

Cap. II.

ANTIDOTVS Adriani. Efficax contra deſperatos venenatorum morſus, comitiali morbo correptos, melancholicos, vertiginoſos capitis dolores, frigidū ſtomachū eiuſq; dolorem, lienoſos, opiſthotonicos, pleuriticos, febricitantes, muliebriáq; mala. Renum dolorem diſſoluit. Prodeſt lapidē in veſica habentibus, & ſtillicidio vrinæ laborantibus. Cæterùm vertiginoſis ex albo vino datur. Melācholicis, ex decocto coſti. Dolentibus caput, cum aqua tepida. Iocinoroſis, cū decocto eupatorii. Lienoſis, ex decocto capparis. Nephriticis, cum decocto caſiæ ligneæ. Stillicidio vrinæ laborātibus, ex decocto [a] milii ſolis, & ſemine peponis & [b] cucumeris. Ad penis vulnera, cum decocto ſaxifragi, & ſemine citrii viridis recentiſve. Coli dolore correptis, ex vino calido cui admixtum ſit cuminū aut caſtoreum. Febribus per circuitū reuertētibus, ante inuaſionē, cum decocto [c] rutæ. Plurimi ſapientū vim huius antidoti experientia inuenerunt. Narrāt enim ſi gallo à ſerpente iaculante venenum demorſo aliquid huius antidoti cum aqua tepida in os immiſeris, confeſtim hunc reſtitui ac liberari. Probè paratam præbeto. Accipit opii drach. tres, caſiæ ligneæ, hyoſcyami, ſing. drach. duas ſcrup. duos & ſemis, euphorbii, piperis albi, ſing. drach. duas, & grana frumentacea ſex, ſeſelis, ſeminis apii, ſing. drach. vnā, ſcrup. ſemis gran. duo, folii, origani, tragacanthæ, ſing. drach. vnā, opobalſami, ſtyracis calamitidis, zingiberis, xylobalſami, cyperi, carpobalſami, ſeminis macedoniſii, ſinonis, ſing. drach. vnā, minus granis ſex, ſeminis fœniculi ſcrup. duos grana octo, calami odorati ſcrup. duos grana duo, cinamomi, ſpicæ, croci, coſti, rhei Pontici, pyrethri, acori, dauci Cretici, aniſi, ſing. drach. ſemis, grana ſex, caſtorei drach. S. [d] ſagapeni, myrrhæ, roſarum, cardamomi, amomi, ſeminis rutæ, ſylueſtris ameos, ſing. ſcr. vnū grana quatuor, [e] caſiæ fiſtularis ſcrupulum vnum, ſaluiæ drach. duas, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Milii ſolis] Græcè ſcriptum erat μυριοφύλλυ, ſed mea ſententia perperàm. Nam quum conſtet millefoliū eſſe ſtirpem vulnerariā & mirifica quadam adſtringendi vi præditam, nihil ſtillicidio vrinæ laborantibus conferre poteſt. Quare dubium non eſt ſcriptū fuiſſe à Nicolao μιλίυ σόλις, quas quidem voces quum non intelligeret librarius, vtpote Latinas, pro iis ſubſtituit μυριοφύλλυ. Vtitur autem aliâs etiam iis duabus vocibus Nicolaus. Accedit quòd in expoſitionibus Platearii diſertè fiat milii ſolis mentio. Quinetiam manuſcriptus Latinus codex doctiſſimi viri Adolphi Occonis medici Auguſtani, legit hoc loco, Strangurioſis cū decocto lithoſpermi & melonis & citruli ſeminis. Lithoſpermon autem appellari milium ſolis, alibi diximus. b Cucumeris] Græcè eſt τετραγγούρου. Sciendum itaque, communi ſermone Græcorum poſteriorum ſic appellari cucumeres, vt teſtis eſt Symeon Sethi, qui ita ſcriptum reliquit, ἀγγούρια τὰ λεγόμενα σικύα, κατὰ κοινὴν δὲ τετράγγουρα. c Ruta] In manuſcripto codice Græco hæc vox deſiderabatur. Eſſe autem adiiciendam, ſatis teſtantur Latini codices qui legunt, In apozemate pigani: & Platearii expoſitiones vbi ſcribitur, Ante horam acceſſionis cum vino decoctionis pegani. Legendum itaque erit μετ' ἀποζέματος πηγάνυ. Quam certè lectionem planè confirmat caput huius ſectionis 321. vbi ad verbum ferè omnia quæ hîc habentur, repetuntur.

d Sagapeni] Græcè eſt σεραπίνου. Nicolaus enim ſæpe barbara hac voce vtitur pro liquore qui veteribus Græcis σαγάπηνον dicitur. Atque hinc eſt quòd officinæ quæ barbaris delectantur ſimplicium medicamentorum nomenclaturis, in hodiernum vſque diem ſerapinum hunc liquorem appellent. e Caſiæ fiſtula] Græcus manuſcriptus Nicolai codex habet, κασίας φίστυλα. Quippe crebrò Nicolaus Latinas voces Græcis literis exarare conſueuit, vt qui non rarò è Latinis codicibus ſuas deſcripſerit compoſitiones. Per caſiam autem fiſtulam, eam quæ ſic hodie in officinis vocatur intelligit, quæque Actuario nigra alio nomine dicitur. Quod ideo monere volui, nequis ligneam appellatam caſiam, quæ poſterioribus Græcis etiam σύριγξ τῆς κασίας, hoc eſt fiſtula caſiæ nuncupatur, ab eo ſignificari putaret. De ea autem Nicolaum non loquutum eſſe, ex præcedentibus conſtat. Quippe initio huius antidoti caſiæ ligneæ mentio facta eſt: quare in fine hanc repetere non erat neceſſe, imò ſuperuacaneum.

Cap. III.

ALIA ſimilis. Recipit calami odorati, zedoariæ, coſti, rhei Pontici, dauci Cretici, aniſi, acori, cinamomi, ſpicæ nardi, croci, ſing. vnc. ſex, euphorbii, piperis albi, ſing. vnc. vnam, roſarum, amomi, ſeminis rutæ ſylueſtris, cardamomi, ſagapeni, [a] myrrhæ, ameos, ſing. vnc. quatuor, caſiæ ligneæ vnc. duas, ſeſelis, ſeminis apii, ſing. lib. vnam, xylobalſami, petroſelini, macedoniſii, ſtyracis calamitidis, zingiberis, ſing. vnc. vnam, caſtorei vnc. vnā, hyoſcyami ſeminis vnc. tres, cyperi vnc. nouē, ſeminis fœniculi vnc. octo, [b] caſiæ vnc. ſemis, folii vnc. decem, pyrethri vnc. ſex, opii Thebaici vnc. tres, ariſtolochiæ lōgæ & rotūdæ, ſing. vnc. vnā, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur de hac antidoto nucis Ponticæ magnitudo, cùm [c] temperamento. Is verò qui illam aſſumit, hoc die mulſum, non aquam bibat.

a Myrrhæ] Græcus manuſcriptus codex legit μύρα, ſed perperam. Scribendum enim erat μύῤῥα, quod Latinam vocem Græcis literis Nicolaus pinxerit. Græcè nanque dicendum erat σμύρνης. b Caſiæ] Caſiam ſimpliciter nominans, quam in præcedente antidoto cum adiectione fiſtulam appellare voluit. Ligneæ enim in eadem antidoto mentio fit. c Temperato] Græcè eſt μετ' εὐκράτου. Quare ad aquam vel vinum, quum ſimpliciter efferatur hæc vox, referri poteſt. Sed quum paulo pòſt mulſi mentio fiat, quāquam falſò in manuſcripto codice ἰνημέλει pro οἰνομέλι ſcribatur & aquæ potio inhibeatur, ad vinum temperatum tepidúmve referendum eſſe cenſeo.

Cap. IIII.

ALIA Adriani parua. Prodeſt caput dolentibus, vertiginoſis, comitialibus cum aqua mulſa. Ad dolores dentium impoſitum efficax eſt. thoracis plagas purgat. tabidis, deſtillatione capitis laborantibus, cum aqua tepida confert. iecinoroſis, regio morbo affectis, citra febrem [a] cum vino mulſo auxiliatur. Ad laterum dolorē cum aqua mulſa vtilis eſt. Omnia vitia renum cum aqua tepida data purgat. Penis mala, cum decocto apii extergit & diſpergit. Rigores per circuitus reuertentes cum decocto lacrymæ hederæ ante horam inuaſionis data iuuat. Venenatarum beſtiarum & ſerpentiū ictus, impoſita, [b] & cum aqua mulſa pota, ſanat. Recipit verò piperis albi vncias duas, cinamomi vncias tres, croci drachmas duas ſemis [c] & quartam partem, opobalſami, folii, caſiæ fiſtularis, euphorbii, pyrethri, roſarum, dauci Cretici, ſeminis apii, ſeminis rutæ ſylueſtris & petroſelini, ſingulorum drachmam ſemis, & quartam partem, ſpicæ drachmam ſemis, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Cum vino mulſo] Græcus manuſcriptus codex legit μεθ' ὑδρομέλιτος, id eſt cum aqua mulſa: ſed, mea quidem ſententia, non rectè. legendum nanque cenſeo, μετ' οἰνομέλιτος, cum vino mulſo. Hanc enim lectionem Latinus codex, qui habet Ictericis cum œnomelite, ſi febris abſit, confirmat. Accedit quòd mulſum ita laborantibus pluri- mùm confert. Olim enim hic morbus mulſo, quod genus potionis in regum delitiis erat, curabatur: proinde regius dictus eſt. b Cum aqua mulſa pota] Græcus codex ſimpliciter habet, μεθ' ὑδρομέλιτος, ſed adiiciendum πινομένη, & legēdum ἐπιτιθεμένη καὶ πινομένη μεθ' ὑδρο-

μέλιτος ἰᾶται. Quã lectionẽ cõfirmat Latinus codex, qui hoc loco habet, Morſus à venenatis inflictos cũ hydromelite potũ, & plagæ impoſitũ, percurat. c Et quartam partem] Græcè eſt, σύλλκὰς β' ς' δρ'. Hac ſiquidem nota δρ' crebrò pro quarta parte proximè præcedentis ponderis vtitur Nicolaus. Quarta autem pars ſemidrachmæ, habet grana frumentacea ſeptem cum dimidio.

Cap. V.

ALIA Adriani, Romana, admodum laudata, ſi datur iecinoroſis ex aqua mulſa: difficulter ſpirantibus cum mulſo: lienoſis ex poſca, quibus caput in ſcapulas conuellitur, pleuriticis, febricitantibus, & malis muliebribus ex aqua tepida. Iſchiadicis & nephriticis, cum [a] carœno præbeto. Habet petroſelini, euphorbii, ſing. [b] hexagium vnum ſemis, hyoſcyami vnc. vnam & ſemis, ſeminis rutæ ſylueſtris, ſpicæ nardi, caſtorei, ſeminis apii, ſingul. hexagium ſemis, opopanacis vnc. vnam, croci, amomi, ſing. hexag. ſemis, roſarum aridarũ, pyrethri, opobalſami, myrrhæ, coſti, rhei Pontici, caſiæ, dauci, ſagapeni, zingiberis, ſing. hexagium ſemis, mellis vel ſacchari quod ſatis eſt. De ea quæ probè parata eſt, datur ſumẽtibus nucis Ponticæ magnitudo.

a Carœno] Græcus manuſcriptus codex legit μετ' καρύνε, ſed perperam: ſcribendum nanque erat μετ' καροίνε. Eſt autem carœnum vox Latina, qua vſus eſt Palladius libro 11. cap. 18. vbi de defruti, carœni, & ſapæ confectione agens, ita ſcribit: Defrutum, carœnum & ſapa vno genere conficiuntur ex muſto. Nam defrutum à deferuendo dictũ, vbi ad ſpiſſitudinẽ fortiter deſpumauerit, efficitur. Carœnũ, quum tertia perdita duæ partes remanſerint: ſapa, vbi ad tertias redacta deſcenderit. Carœni denique Marcellus empiricus cap. 26. meminit, atq; inter ea medicamenta quæ calculoſis & renum vitiis conferunt recenſet: vt dubium non ſit, quum nephriticorum mentio fiat hoc loco, legendum eſſe καροίνε. Vſuſque eſt Nicolaus, vt aliàs ſæpe, dictione nõ ita dudum Latina facta: Græcis enim vetuſtioribus ἕψημα καὶ σιραῖον, Latinis autem ſapa & defrutum innotuerunt. Tertium igitur genus muſti decocti, in quo tertia pars per decoctionem abſumebatur, carœnũ, (vt iam ex Palladio & Marcello monſtrauimus) vocabatur. Errat itaque Antonius Muſa in ſuo ſyruporum examine, qui Calenum potius à Caleno oppido, dici contendit. b Hexagium] Græcè eſt ἑξάγιον. Pondus verò aurei vnius aut ſeſquidrachmæ hexagiũ eſſe, omnes propemodum ſcribunt. in aurea tamen Alexandri, vbi omnes barbari eius antidoti ſcriptores, & Nicolaus quoque, habent dimidiã drachmã, hic Actuarius legit ἑξάγιον ſemis, vt Syluius annotauit. Quòd ſi verum eſt (Græcum enim Actuarium nondum nobis videre contigit) certè hexagium Actuario à drachma nihil diſtabit. Hexagium Latinus interpres ſolidum conuertit, vt ex antidoto trium ſantalorum ſatis patet.

Cap. VI.

ALIA Adriani, ad omnia efficax. Accipit hyoſcyami, piperis, ſing. [a] ſiliquæ grana viginti, opii ſiliquas decem, croci ſiliquas quinque, euphorbii, ſpicæ nardi, ſingul. ſiliquam vnam, ſagapeni ſiliquas duas, coſti, rhei, dauci Cretici, ſing. ſiliquam vnam, petroſelini Macedonici ſiliquas duas, ſeminis rutæ, apii, amomi, caſtorei, folii, ſing. ſiliquam vnam, liquoris balſami, [b] ſeminis balſami, ſing. ſiliquas duas, pyrethri, ſtyracis, myrrhæ, caſiæ, roſarum ſiccarum, aniſi, carei, ſing. ſiliquam vnam, cyperi ſiliquas duas, mellis vel ſacchari quod ſatis eſt. Datur de ea cœliacis quidem fabæ Ægyptiæ magnitudo. Nephriticis quidem ex aquæ calidæ [c] cyathis tribus: ſtomachicis, calculoſis, & ſtillicidio vrinæ laborantibus, ex aqua calida fabæ Ægyptiæ quantitas. Acuta febre correptis ſummè auxiliatur ante cibum data. Cœliacis & hydropicis ex aqua calida fabæ Ægyptiæ magnitudo. Nõ niſi recta ceruice ſpirantib9 ex poſcæ tepidæ cyathis tribus. Diſentericis deglutienda datur: lienoſis cum poſca. Iſchiadicis ex vini Cretici dulcis cyathis decem. Reſolutis, fabæ Ægyptiæ quãtitas. Imbecillioribus autem pro ratione virium exhibetur. Iis verò quibus hypochondria phlegmone tentantur, & inflatione laborantibus nidoroſumque ructantibus, ex aquæ calidæ cyathis tribus. Mulieribus vteri præfocatione laborantibus, cum aqua mulſa aut fœnigræci decocto. Purgat etiam internos abſceſſus, [d] & ad cicatricem ducit. Succurrit etiam deſperatis tabidis, data ex aqua mulſa. Demorſis à vipera, cum mulſi cyathis tribus. Morſis à phalangio & ab aranea, ſimiliter pota cum oxymelitis cyathis tribus. Iis qui lethale aliquid biberunt, cum ptiſana datur.

a Siliquarum grana] Græcè eſt ξυλόκοκκα. quæ vox idem valet quod ξυλοκέρατα. Vtraque autem vox ſignificat interna ſiliquarum grana. Sic verò Græcis appellata ſunt à lignoſo cortice, grana illa veſtiente & occultante. Barbari corrupta & deprauata voce xylocaracta nominant. Dioſcorides & alii Græci hunc fructũ quoque ſimpliciter κεράτιον vocant. Vſurpant etiam pro granis eius ſiliquæ, idque in ponderum ratione, vt etiam Latini nomẽ ſiliquæ. Atque hinc eſt quòd Nicandri interpres ſcribat, κεράτιον τὸ ἰδιωτικῶς λέγεται κόκκιον. Proinde nos quoque aliorum more, grana ſeu ſemina ſiliquarum, ſubinde ſiliquas nominabimus. Quod hic ſemel monuiſſe ſatis ſit. b Seminis balſami] Græcè eſt κοκκοβαλσάμε, hoc eſt interni grani balſami. Sed Nicolaus κόκκον hoc loco ſimpliciter pro ſemine vſurpauit, vt aliàs ſæpe. c Cyathis tribus] Etſi cyathi menſura veteribus Græcis pro liquorum diuerſitate varietur, tamen ſciendum Nicolaum vſurpare pro duabus vnciis: id quod ex interpretatione nominum eiuſdem quæ in fine operis adiecta eſt, abundè comprobatur. Ibidem enim ita ſcriptum eſt, κύαθος οὐγ. β'. Cyathus vncias duas pendet.

d Et ad cicatricem ducit] Græcè malè legitur ἀπουλεῖς pro ἀπουλεῖ. Nam ἀπουλέω idem quod ἐπουλέω, non ſolùm Nicolao, ſed & Galeno, Aetio, & aliis Græcis medicis ſignificat, vt infrà denuò monebim9.

Cap. VII.

ALIA Adriani, ad omne malum efficax. Recipit lactucæ ſeminis, hyoſcyami ſeminis, opii, ſingulorum vnciam ſemis, aniſi, apii, fœniculi ſeminum, ſingulorum vnciam vnam, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt. Siccis tuſis & cretis parato, & præbeto.

Cap. VIII.

ANTIDOTVS [a] achariſtos. Facit ad ventriculum difficulter concoquentem & acidum ructantem, adeò vt eadem hora ſanet. Opitulatur melancholicis, & inſanientibus, non niſi recta ceruice ſpirantibus, difficulter ſpirantibus, reſolutis, cœliacis, validæ tuſſi, febricitantibus, conuulſis, tertianæ, quotidianæ, & quartanæ febribus. Succurrit autem & morſis à beſtiis, ictibus lethalibus, pota & impoſita. Articulorum dolore correptis, difficulter mingẽtibus. Datur ieiuno ex oxymelite diluto. Pondus eius abſolutum eſt drachma vna. Imbecillioribus verò exhibetur drachma ſemis. Mirificè muliebri profluuio confert, & colico dolore affectis, vt aliud facultate huic par non ſit medicamentum. Priuſquam autem mercedem accipias, haud propinato. citò enim ægrotantes ſanantur, & deinceps ingrati ſunt, ideóque achariſtos, hoc eſt ſine gratia appellata eſt. Paratur autẽ hoc modo. Abrotoni drachmam vnam, origani, caſtorei, hyſſopi, ſingulorum drachmam vnam, piperis albi, myrrhæ troglodyticæ, iridis Illyricæ, opii, centaurii, ſquillæ aſſæ, croci, coſti, ſtyracis calamitidis, folii, ſpicæ nardi, zingiberis, galbani, ſingulorum drachmam ſemis & quartam partem, caſiæ drachmam vnam ſemis, ammoniaci drachmam ſemis & quartam partem, veratri foliorum drachmam ſemis, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt. Excipiatur vt [b] colica inuincibilis nominata.

a Achariſtos] Cur ita dicta ſit hæc antidotus, metipſe paulò pòſt exponit, nempe propter celerem quam ſumpta affert opem. Qui enim citò curantur, ingratos ſubinde ſe erga medicos exhibent, adeóque ſe minus periculoſè laboraſſe, ob repentinam ſalutem, exiſtimant. Eandem huius appellationis rationem aſſignat Marcellus empiricus cap. 20. in eum ſcribens modum, Quum dederis, accipies mercedem quancunque. Multi enim qui citò curati ſunt, ingrati extiterunt: propter quod ipſa antidotus Achariſtos, id eſt ſine gratia, appellatur. Alii ἀχάριστον dictam eſſe volunt hanc antidotum, quòd ipſi digna gratia referri non poſſit. b Colica inuincibilis] Intelligit compoſitionem quæ propter copiam refrigerantium medicamentorum vim ſtupefactoriam obtinet: quale eſt hyoſcyami ſemen, & cicuta, & papaueris liquor, & radicis mandragoræ cortex. His enim in colicis, vt teſtis eſt lib. 7. De comp. med. cap. 5, Galenus, propter doloris magnitudinem vti cogimur. ἀνίκητος autem, id eſt inuincibilis, ab efficacia & victoria quam de affectu morbóve victo ac ſuperato refert, dicitur.

Cap. IX.

ALIA achariſtos. Hanc Ariſteas Rhodius moriens Ariſtomacho reuelauit. Eos [a] qui prorſus non concoquunt, & ſtomachicos, confeſtim ſanitati reſtituit. facit ad dolores lateris, coxæ, veſicæ, renum, ad rupta, conuulſa, ſanguinem reiicientes, tuſſientes, tabeſcentes, difficulter ſpirantes, dyſenteria laborantes, cœliacos, inteſtinorum cruciatus, dolores vteri, & [b] venenatorum morſus. Omnia odorata conterantur, & probè per cribrum traiiciantur. Mel autem & galbanum coquantur. Reliqua verò ſtudioſè commiſta in argenteo aut ſtanneo vaſe reponantur. Vtere autem pondere quod Ægyptiæ fabæ magnitudinem æquat, & præbe ex aquæ mulſæ cyathis duobus. Sit autem cyathus oui [c] mediocris magnitudo. Tranſfundens verò medicamentum cum aqua mulſa tranſcola: deinceps minimo digito acetum decies inſtilla. Recipit cinamomi hexagium vnum ſemis, myrrhæ, drachmam ſemis & quartam partem, croci hexagium ſemis [d] quartámque partem, piperis, caſtorei, coſti, gal-

bani,opii, ſtyracis, ſpicæ nardi, ſingulorum hexagium vnum ſemis,mellis quod ſatis eſt.Singula hæc commiſta & parata præbeto.

a Eos qui prorſus non concoquunt] Græcè falſò ſcribitur πισόντας,pro πέττοντας. b Venenatorum] In manuſcripto codice Græco perperam ὑστροβόλων pro ἰοβόλων ſcribitur. c Mediocris] Græcè malè μέτρυ pro μετρίυ ſcriptum erat. d Quartámque partem] Eſt autem hexagii pars quarta,modò ſeſquidrachmæ pondus ſit,ſcrupulus vnus,grana duo,& dimidium.Verùm quarta dimidii hexagii pars,grana pendet vndecim. Si idem cum drachma pōdus erit hexagium, idem etiam de eius quod de drachmæ partibus ſentiendum erit.

Cap. X.

ALIA confectio achariſtos, bona admodum, vt illa quæ præcedit. Habet coſti, galbani, ſeminis apii,oxyphœnici,hyſſopi, ſeminis lini, ſingulorum drachmā vnā,ſpicæ,corallii, croci,xylobalſami, [a]caſiæ fiſtularis, caſiæ ligneæ,calami odorati,rhei Pontici, myrrhæ, ſtyracis calamitis,opopanacis,bdellii,ammoniaci, gallarū, nardi Celticæ,abrotoni,acori,rhois Syriaci,ſquillæ,foliorum lauri,cinamomi,aniſi,pſyllii,ſeminis ocimi,dauci, libyſtici,fœniculi,papaueris,trium piperum, ſingulorū ſcrupulos duos,helenii ſcrupulum vnum ſemis,veratri nigri,zingiberis, ſingulorum ſcrupulum vnum, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Caſiæ fiſtularis] Græcè ſcribitur κασίας φίστυλα,ξυλοκασίας. Vnde ſatis liquet Nicolaum per caſiam fiſtulam intelligere eam quæ Actuario nigra vocatur,atque à lignea facere diuerſam.

Cap. XI.

ANTIDOTVS [a]Athanaſia,hoc eſt immortalis, bona dyſenteria laborantibus & cœliacis. Ad fluxū denique muliebrem admodum vtilis eſt. Habet cinamomi, [b]caſiæ repurgatæ, ſingulorū drachmas duas & ſcrupulos duos,croci, floris iūci odorati, ſtyracis calamitis, phu,ſeſelis,ſeminis hyoſcyami,apii ſeminis, dauci Cretici,aniſi,opii,ſingulorum drachmam vnam & ſcrupulum vnum, [c]vetonicæ drachmas duas ſcrupulos duos, lapidis hæmatitis ſcrupulos quatuor grana quinque,boli Armenii,ſucci [d]plātaginis maioris,Lemnii ſigilli,ſanguinis draconis,coſti,ſymphyti,corallii,ſpicæ, folii,caſtorei,myrrhæ,helenii, aſari,acori,mādragoræ, polii,piperis albi & longi, petroſelini, ſingulorum ſcrupulum vnum grana quinque,nardi Indicæ,nardi Celticæ,mei, thuris, ſeminis papaueris, ſucci acciæ & hypocyſtidis, baccarum myrti,mori fructus immaturi, [e]ſidiorum,gallarum, ſingulorum ſcrupulum vnum grana quatuor, ſeminis papaueris albi, [f]quinqueneruiæ,roſarum,ſingulorum ſcrupulos duos grana tria,ſucci oxyacāthæ & ſeminis eius, ſingulorum ſcrupulos quatuor grana duo, polygoni, quinqueneruiæ & quinquefolii ſucci, ſeminis cotoneorum,& mellis.Datur pondere drachmarum trium aut vnciæ ſemis ex iure ſeu decocto quinqueneruiæ, & eius herbæ quæ lingua Italica [g] virga paſtoris nominatur. ſimilis eſt acanthæ. Datur hæc cum prædictis decoctis calefactis.

a Athanaſia] Ita vocarunt ab immenſa eius efficacia,quòd videatur propemodum ſuo vſu homines reddere immortales.

b Caſiæ repurgatæ] Intelligit medullam caſiæ nigræ. c Vetonicæ] Græcè legitur δροσιοβοτανύ. Sic autem vocat ſtirpem quā Græci alii κέστρον, Latini vetonicam,noſtri betonicam appellant. Quod interpretatio illa quarundam vocū quibus Nicolaus vtitur,ſatis teſtatur, in qua ita perſcriptum eſt,δροσιβότανον ἡ βετονίκη. Quinetiam metipſe Nicolaus in ſequentibus aliquoties interpretatur hanc dictionem pro betonica. Accedit quòd Latini etiā codices hîc habeant betonicæ nomen. d Plantaginis maioris] Græcè eſt ἀρνογλώσσυ,ita enim maiorem vocare ſolet Nicolaus plantaginem,vt minorem πεντάνευρον.

e Sidiorum] Græcè eſt σιδίων. Alii conuertūt malicoriorum. Nos verò retinere voluimus vocem officinis hodie vſitatam,quanquā acceſſione vnius literæ deprauatam. Pſidia enim vocant mali Punici cortices,qui Græcè σιδία nominantur. f Quinqueneruiæ] Græcè ſcribitur πεντανεύρυ.ſic autem plantaginē minorem (vt paulo antè dictum eſt)vocat. g Virga paſtoris] Græcus manuſcriptus codex perperam legit βίργαμ πασαρὴς, pro βίργαμ πασώρις. Solet enim (vt antea quoque monuimus), non rarò Nicolaus quoque Latinas voces Græcis exarare literis. Et virgam paſtoris hodie nominatam ſtirpem,eſſe veterum Græcorū dipſacon,ex hoc etiam Nicolai loco comprobari poteſt. Nā ait ὁμοίαν εἶναι ἀκάνθης,hoc eſt acantho ſimilem eſſe,quod de polygono verè dici non poteſt. Vt erraſſe Serapionis & Auicēnæ interpretes omnium ſit euidentiſſimū, eo quòd polygonum ita vocari Latinis cenſeant. Magis iis hallucinātur monachi illi in ſuis in Meſuē nuper editis annotationibus,qui eoſdē temere & friuolis planè rationibus ab errore vindicare cōnantur. Pro virga itaque paſtoris,officinæ arripiant ſtirpē quam carduum fullonum alio nomine appellant: nec interpretum & monachorum horum ſeſe patiantur ſeduci nugis & ineptis cauillationibus.

Cap. XII.

ANTIDOTVS alia Athanaſia. Efficax ad ſerpentum morſus & vētriculi abſceſſum. Stomachicis, & concoquere cibum non valentibus, [a]& vomentibus cōfert. Item ſanguini ab internis vel ſurſum vel deorſum delato,ſiue ex pulmone, ſiue thorace, ſiue ab externis ictibus,aut à iecinore veniat. Pariter & ad ſanguinis à tuſſi aut quocunque alio modo factis reiectionibus, aut vbi veſicam malū aliquod occupat,auxiliatur. Prodeſt etiā cholericis,dyſentericis, vteri præfocationibus, fluoriq; ſanguinis muliebri immoderatiùs facto mirificè opitulatur. Demorſis à phalangio, caput dolentibus, dolori tum oculorum,tum faucium, atque dentium. Facit ad profluuium ſanguinis narium, podagricos, deſtillationē capitis laborantes,& ad eos qui venenum aliquod biberunt,ſi cum melle [b]& oleo hanc antidotū ſumpſerint. Ad aurium dolorē liquata cum ſucco [c]perdicii,& [d]droſato. Itidē ad febrem quotidianā tertianam & quartanā, ante inuaſionis horā data ex aqua tepida aut vino. Ad eos etiam qui cibum non retinent in ventriculo, ſed euomunt. Habet mororum, ſpicæ, petroſelini,aſari,ſtyracis,calaminthæ,floris hyoſcyami, floris iūci odorati, ſeminis apii,ſileris,phu,ſing.hexag. vnum, cinamomi, caſiæ fiſtularis,ſing. hexagium ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Et vomentib.&c.] Græcè legitur in hunc modum, Αἱ ἐμῦσιν. αἷμα ἀπὸ τῶν ἐντὸς φερόμενον εἴτε ἄνω,εἴτε κάτω,εἴτε ἐκ τῦ πνεύμονος, εἴτε ἐκ τῦ στήθυς, εἴτε ἐκ τῶν ἔσωθεν πλαγίων, &c. Sed in hac lectione, quæ nullum præ ſe fert ſenſum,multa inſunt vitia & errata. Reſtituenda autem (meo quidem iudicio) ita erit, Καὶ ἐμοῦσιν. πρὸς αἷμα ἀπὸ τῶν ἐντὸς φερόμενον,εἴτ᾽ ἄνω.εἴτε κάτω. εἴτ᾽ ἐκ τῦ πνεύμονος, εἴτ᾽ ἐκ τῦ στήθυς, εἴτ᾽ ἐκ τῶν ἔξωθεν πλάγων. Et tum is ſenſus horum verborum erit,quem in noſtra conuerſione expreſſimus. Legendum autem eſſe ἔξωθεν πλάγων, præcedentia ſatis monſtrant. Vult enim Nicolaus hanc antidotū vtilem eſſe omnibus ſanguinis tam ab internis quàm externis cauſis prouenientibus excretionibus. b Et oleo] Græcus manuſcriptus codex habet,μετ̀ μέλιτος καὶ ἐλαίυ. Oleum autem admiſcendum puto,vt vomitu concitato,venenum ſumptum citiùs ac promptiùs eiiciatur.

c Perdicii] Græcè perperam ſcribitur περδικαίας pro περδικίας. Dicitur autem περδικία,καὶ περδικιὰς περδικιάδος, καὶ περδίκιον. Perdicium verò eſt herba quæ vulgo & officinis parietaria vocatur.

d Droſato] Vox δρόσατον Nicolao peculiaris eſt, à nullo alio (quod ſciam) Græcorum vſurpata. Significat autem illi idem quod Actuario ſerapium,& noſtris ſyropus. Id quod abundè ex ſequentibus ſectionibus conſtabit: potiſſimùm verò ex antidoto 149. quæ pleres archontica appellatur. Nam vbi in ea legitur σαχάριτος καὶ δροσάτου τῶν ῥόδων, Latini codices habent, ſacchari & ſyropi roſarum. Habet etiam peculiarem de droſatis Nicolaus ſectionem: vnde omnibus palàm fiet illi droſaton non eſſe aliud quàm ſerapium alio nomine medicamentū dictum. Fortè verò in emendatioribus Nicolai exemplaribus ſcriptum eſt ὑδρόσατον,vt dictio ex ὕδωρ voce quæ aquam ſignificat, & σάττω (quod idem eſt quod denſo) ſit compoſita,liquorémque denſatum denotet. Sic planè cum ſerapiis conueniet, quæ ſunt medicamenta ex aqua & aromatis cum melle vel ſaccharo, donec concreuerint ac denſentur, cocta.

Cap. XIII.

ALIA Athanaſia mirifica. Eſt admodum præclara & neceſſaria ad eos qui dyſenteria laborant, necnon ad profluuium muliebre. Recipit cinamomi,caſiæ fiſtularis,ſing.drach.tres gran.ſeptē,croci, floris iūci odorati,ſtyracis calamitis, phu,ſeſelis, hyoſcyami, ſeminis apii,dauci,aniſi,opii ſing.drach.vnā S.gr.tria, ſpicæ,folii, caſtorei,myrrhæ,lapidis hæmatitis,ſanguinis draconis, corallii rubei, ſāguinis humani mortui, qui nominatur ab Italis [a]momiō,boli Armenii,ſymphyti, helenii,acori,aſari, corticis radicis mādragoræ, polii, foliorū lauri, mei,piperis albi & lōgi,ſeminis petroſelini, ſing.drach. ſemis,ſeminis quinqueneruiæ & myrti,roſarū,ſing.ſcr. tres gran.quatuor,ſucci hypocyſtidis & acaciæ, ſeminis oxyacanthæ & ſucci,ſing. vnc.duas, ſucci quinqueneruiæ vnc.tres, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Rectè confecta datur.

a Momion] Græcus manuſcriptus codex habet μώμιον. Animaduertendum autem,momium (vel vt officinæ loquūtur) mumiā, Nicolao hoc loco teſte,non eſſe aliud niſi ſanguinem aut tabidam ſaniem,aloe tamen & myrrha illi commixtis,in aliquam cauitatem collectam. Nunc carnes ſimul exſiccatas & oſſium fruſta pro mumia vendunt officinæ,non tamen ſine errore.

Cap. XIIII.

ALIA Athanaſia parua. Efficax ad ſtomachū immūditia plenū,oris fœtorē, [a]purulēta excreātes,& ſanguinē ſpuentes. Iecinoroſis valde vtile eſt, lienoſis,pleuriticis, nephriticis,& coli dolore affectis plurimùm opitulatur.

lis qui à rabioſis demorſi ſunt. A canibus morſis non ſo [A] lùm hominibus, ſed & iumentis confert. Habet croci, ſpicæ, coſti albi, mororum, phu, amomi, dauci, petroſelini, ſing. vnc. ſemis, piperis nigri drach. vnam, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur [b]nucis vnguentariæ magnitudo. Febricitantibus, cum aqua tepida: non febricitantibus autem, ex vino.

a Purulenta excreantes] Manuſcriptus codex habet ἐμπνοϊκοῖς pro ἐμπυϊκοῖς. b Nucis vnguentariæ] Græcè eſt καρύου μυρεψικοῦ: quanquam falſò ſcriptum eſt καρία μερεψικοῦ. Intelligit autem nucem moſchatam, vel (vt officinæ loquuntur) muſchatam nominatam. Quæ quidem vnguentaria etiam dicta eſt, quòd tota, dum recens eſt, [B] ſucco pingui & oleoſo madeat, ſic vt in vnguentum exteri queat.

Cap. XV.

ALIA Athanaſia, conferens pleuriticis, dolorē mitigans. Recipit caſiæ, ſpicæ nardi, amomi, croci, opii, ſtyracis, coſti, myrrhæ, ſing. drach. vnam, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur de eo nucis auellanæ quantitas ieiunis.

Cap. XVI.

ALIA Athanaſia conferens ad omnia ad quæ præcedens. Habet cinamomi, caſiæ, ſing. drach. ſex, croci, myrrhæ, ſing. drach. quatuor, coſti, nardi Syriaci, acori, [C] mei, aſari, ſeminis petroſelini, piperis albi, dauci Cretici, ſinonis, ſing. drach. duas, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur ex ea fabæ Ægyptiæ quantitas.

Cap. XVII.

ALIA Athanaſia efficax ad omnia interna mala, & ſanans incomparabiliter. Accipit ſtyracis, caſiæ, myrrhæ, ſpicæ nardi, opii, croci, ſing. vnc. ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. XVIII.

ALIA Athanaſia, quæ generatim ad omnes neruo [D] rum affectus conducit: particulatim verò ſtomachicis, cœliacis, & omnibus dyſentericis affectibus, & vterinis præfocationibus, comitialibus, colicíſque affectibus, ſanguinis ſpuitionibus, & veſicæ affectibus mirificè cōfert. Habet myrrhæ, caſtorei, ſpicæ nardi, ſing. drach. quatuor, croci, opii, ſing. drach. ſex, aniſi, ſeminis apii, ſing. drach. octo. Excipe cum melle Attico vel ſaccharo ſufficienti. Datur ex aquæ cyathis duobus manè, iis quibus ſunt mala [a]humectatione indigentia: in iis verò qui defluxione infeſtantur, cum decocto chamæmeli vtere. [E]

a Humectatione indigentia] Græcè eſt τεγγόμενα πάθη, vitia madefacienda. Intelligit ea quæ citra defluxionem aliquam nata ſunt.

Cap. XIX.

ALIA Athanaſia admodum laudata. Habet coſti vnc. vnam, caſiæ, fœnigræci, folii, ſpicæ nardi, eupatorii, glycyrrhizæ, croci, ſtyracis, ſing. vnc. vnam, mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. XX.

ALIA Athanaſia melior, [a]accommodata ad lethifera venena, & ad omnem corruptricem materiam. Cō- [F] fert ſtomachicis, & iis quibus cibus in ventriculo aceſcit, & non coquentibus: ſanguinem ſpuentibus, empyicis, & tuſſi diuturna conflictatis. Item lienoſis, iecinoroſis, nephriticis, cholericis, cibum vomitu reiicientibus, dyſentericis, mulieribus vterina præfocatione laborantibus, immodicis ſanguinis eruptionibus, capitis doloribus, omnibus lippitudinibus & tonſillarū inflāmationibus, gingiuis eroſis, articulorum dolore afflictis, & podagricis. Mēſes mulierū immodicè promanātes, ſanguinis è naribus profluuia & deſtillationes cohibet. Exhi- [G] betur autem medicamētum hoc modo. Iis qui lethalia ſumpſerunt venena, datur nucis auellanæ quantitas ex aquæ mulſæ cyatho vno: illis autē qui à venenatis animātibus icti ſunt, ex meri cyathis tribus. Ad omnes defluxiones ex polygoni vel baccarum myrti decocto. Ad veſicæ aut renū affectus, ex paſſo aut [b]ſcybelite aqua diluto. Ad immodicas mēſtruorū eruptiones, ex iure decoctóve quinqueneruiæ, aut vino myrtite bibitur, & [c]vt peſſus ſubditur: ad inflāmationes tonſillarū ex mulſa diluta bibitur.: ad [d]gingiuarū dolores cibis imponitur [H] & admiſcetur. Ad febres per circuitū reuertentes, potiſſimùm verò cum rigore, tertianas nimirū, quartanas & quotidianas, vna ante inuaſionē hora datur cum temperata. Iis verò qui cibum non retinent, ex ſucco roſarum. Habet nardi Indicæ, nardi Celticæ, myrrhæ, coſti, petroſelini Macedonici, ſing. drach. quatuor, mei, acori, aſari, phu, Lēnii ſigilli, corticis radicis mandragoræ, piperis albi & longi, ſeminis papaueris, ſingul. [e]drach. quatuor, croci, opii, ſtyracis, aniſi, dauci Cretici, ſeminis apii, hyoſcyami, ſeſelis, ſing. drach. octo, acaciæ, caſiæ, cinamomi, ſing. drach. duodecim, mellis Attici vel ſacchari quantū ſufficit. Opium verò & ſtyracē in paſſo Cretico maceratо aut mulſo. Crocum autem primùm vino diſſolue, & deinceps excipe, ac dato. Eſt admodum laudata.

a Accommodatum] Græcè legitur ἐπιτετλαμένον, ſed meo iudicio rectiùs ſcriberetur ἐπιτετευγμένον: qua dictione Galenus & alii etiam crebrò vtuntur, pro eo quod eſt proſperè experimēto cognitum & accommodatum. b Scybelite] Scybelites vinum eſt, Aetio libro 9. cap. 24. teſte, quod ſua ſponte ex paſſis vuis vinum vltrò effundentibus deſtillat. Sic etiam in Nicolai interpretationibus legitur, Σκυβελίτης οἶνος, ὁ μετὰ τὸ πατηθῆναι σταφυλὰς ἀποστάζων οἶνος, id eſt, Vinum ſcybelites eſt, quod ab vuis paſſis & in vite à ſole aduſtis deſtillat. Nam πατηθεῖσαι σταφυλαὶ, Græcis non quæ calcatæ ſunt, ſed quæ diu in vite ſolem paſſæ ſunt & aduſtæ, dicuntur. Sic quoque metipſe Nicolaus infrà, antidoto 145. interpretatur. c Vt peſſus] Manuſcriptus codex falſò legit ὡς πίσω, pro ὡς πεσσός. Peſſus autem, vel (vt hodie faciētes medicinam loquuntur) peſſarium, quid ſit, diximus lib. 2. De compoſitione medic. vt non ſit opus hîc longiùs referre. d Gingiuarum dolores] In Nicolai codice manuſcripto legitur μυλαλγίας, quam tamen dictionem eſſe corruptam cenſeo, & pro ea ſubſtituendam οὐλαλγίας. Quippe paulo antè gingiuarum, quas Græci οὖλα vocant, meminit: quanquam & tum malè μὺ οὖλας βιβρωσκομένας pro οὖλα βιβρωσκόμενα legebatur. Et μυοῦλα quid ſignificet non video. Quinetiam Aetius libro 8. cap. 25. varia remedia πρὸς τὰ διαβιβρωσκόμενα οὖλα tradit. Quum itaque eroſio gingiuarum citra dolorem eſſe nequeat, nunc οὐλαλγίαν rectiſſimè nuncupat Nicolaus. e Drachmas quatuor] Solenne eſt non ſolùm Nicolao, ſed & aliis tum Græcis tū Arabibus medicis, menſuras aut pondera quæ vno numero comprehendūtur (vt hoc in loco) identidem ſubinde repetere. Sic Galenus alicubi dixit, myrti nigræ ſextarium vnum, ſeminis apii ſextarium vnum, ſummitatum ramorum myrti ſextarium vnum: quum tamen enumeratis iis omnibus ſcribere potuiſſet, ἀνὰ vel ἴσον, hoc eſt æqualem portionem. Huius ταυτολογίας exempla ſunt plurima apud Græcos, Latinos, & Arabes medicos. Quod hoc loco annotandum eſſe duxi propter monachos illos qui in ſuis quas in Meſues antidotarium nominatum nuper euulgarunt annotationibus, ita ſcriptum reliquerunt: Et ex hoc vltimo, vnum generale notandum ſequitur. Hoc eſt quòd vbicunque in deſcriptionibus iſtius antidotarii inuenietis per libros duo pondera vel plura medicinarum ſimilia, vel cum anà, vel ſine anà immediatè vnum poſt aliud, ſcitote ſine dubio errorem eſſe in aliquo ipſorum. Hæc illi. Sed quantum cucullati illi fratres decepti ſint, ex præſenti Nicolai loco, & aliis multis, atque exemplo è Galeno à nobis producto, omnibus conſpicuum fit. cōueniebat fratres iſtos theologica potiùs quàm medica ſectari ſtudia.

Cap. XXI.

ANTIDOTVS è moſcho, prodeſt dyſentericis, cœliacis, teneſmo, carnis diſſolutioni, corporis mortificationi, imbecillitati, appetentiæ abolitæ, & frigiditati ventriculi. Accipit roſarū rubearū hexag. vnū, croci hexag. S. Lemnii ſigilli hexag. vnū, thuris, maſtiches, ſing. hexagii ſemis quartā partē, ſeminis fœniculi hexag. S. oſſiū palmularū hexag. vnū, corallii rubei, boli Armenii, ſanguinis draconis, ſing. hexag. duo, cinamomi, caryophyllorū, zingiberis, nucis moſchatæ, ſing. hexag. duo, ligni aloes hexag. vnum, margaritarū hexag. S. moſchi ſcrup. duos, papaueris [a]albi hexag. S. [b]maioranæ, ſeminis ocymi, ſing. hexag. S. ſpicæ, caphuræ, ſing. ſcr. duos, auri puri hexag. S. oſſa cordis ceruini duo, [c]oſſiū purpuræ ſcrup. duos, galāgæ, cardamomi, ſing. hexagii quartā partem, [d]rhei barbari vſti hexag. vnū, lapidis hæmatitis hexag. ſemis, baccarum myrti, mori fructus immaturi, ſeminis quinqueneruiæ, ſingul. ſcrupulos duos, ſtillatitii roſarum liquoris & ſacchari quod ſatis eſt.

a Papaueris albi] Græcè eſt παπαβάρεος ἄσπριν. Legendum autem erit ἄσπρου. Videtúrque hanc dictionem Nicolaus ex Arabibus deſumpſiſſe, qui inter ſpecies ſtyracis, vt Ruellius in ſuo de ſtirpiū natura cōmētario annotauit, aſprō, hoc eſt cādicātē recēſent. Cæterùm ἄσπρον Nicolao idē quod λευκὸν ſignificare, ex catapotio 15. fit manifeſtiſſimū: in cuius cōpoſitione inter alia ita ſcribit, πηνὺ ἄσπρον καὶ κόκκινον, id eſt peen albi & rubei. b Maioranæ] Manuſcriptus codex habet μαϊκυραίαν, quam ego vocem Latinam, attamen corruptam eſſe arbitror. Scribēdum autem fuiſſet μαιοραίαν, id quod ex Actuarii antidoto è moſcho ſatis comprobatur, in qua ſampſychi etiam mentio fit, quod alio nomine maiorana vocatur. c Oſſiū purpuræ] Intelligit id quod Actuario blattium Byzantium dicitur. Vide annotationem duodecimam huius ſectionis primæ. d Rhei barbari] Codex Nicolai manuſcriptus habet, ῥουμπαρμπάρουκαύτου pro ῥὴου βαρβάρου καυστοῦ. De altero itaque genere purgantis rhei, barbaro nimirum, quod Indico (quo hodie in officinis vtuntur ſub nomine barbari, vt lib. 1. De comp. medic. cap. 83. fuſiùs oſtendimus) ignauius eſt, hoc loco Nicolaus loquitur, quod ſanè ventriculi dolori imbecillitatíque eius plurimùm confert. Quum autem hæc antidotus etiam dyſentericis ſit vtilis, Nicolaus vſtum eſſe exhibendum, haud ſecus atque Meſue, quo quidem æta

re poſterior fuit (vt infrà, vbi eius nominatim mentionem facit, euidenter admodum monſtrabimus) præcipit. Sic enim in capite de rhabarbaro Meſue ſcriptum reliquit: Si adſtrictio maior expetitur, aſſum datur: ſi maxima, vſtum. Non eſſe autem dyſentericis dandum hoc rhabarbarum, alibi, & loco paulo antè citato, diximus. Nihil autẽ mirum, Meſuen illud in dyſenteria exhibere, vt qui vires rhei veterum ſuo rhabarbaro adſcripſerit. Cuius errorem etiam hoc loco ſequi voluit Nicolaus, qui hanc compoſitionem, vt alias multas, ex aliquo Arabico ſcriptore haud dubiè deſcripſit.

Cap. XXII.

ALIA antidotus quæ confert dyſenteria laborantibus, cœliacis, carnium diſſolutioni, corporis mortificationi, & cibũ nõ appetẽtibus. Vtilis quoque eſt ad prædicta mala, perinde atq; Athanaſia. Habet cinamomi dr. vnã ſemis, folii, galãgæ, maceris, [a]caryophylli magni, ſingul. ſiliquas quinq;, zingiberis vnc. S. cardamomi drach. vnã, [b]menegetæ ſemidrachmæ quartã partẽ, ſpicæ, carei, maſtiches, berberis, piperis longi ſiliq. quatuor, caryophylli, nucis moſchatæ, [c]cubebarũ, ſing. gr. ſeptem, ſpodii, blattii byzantis, ſing. hexagii ſemis quarta partẽ, corallii rubei ſcrup. vnũ, interioris tunicæ vẽtriculi gallinæ ſcrup. duos, palmularũ oſſa tria, boli Armenii dr. vnam, ligni aloes boni hexag. S. moſchi gran. tria, ſeminis fœniculi, aniſi dulcis, ocymi, hexag. vnũ, croci drach. vnam, Lemnii ſigilli, papaueris albi, ſing. gran. ſeptẽ, rhei barbari vſti hexag. vnũ, baccarũ myrti aridarũ, roſarum rubearum, ſing. hexag. duo, margaritarũ hexag. ſemis. Oſſa cordis ceruini duo, decocti cotoneorum, decocti quinqueneruiæ, ſtillatitii [d]campeſtrium roſarum liquoris & ſacchari quantum ſufficit.

a Caryophylli magni] Nicolai codex legit αὐτόφαλῆς. Quid autem ſit αὐτόφαλον, vel rectiùs αὐτόφυλλον, ipſemet Nicolaus infrà in antidoto 39. Diacamaron interpretatur, ſic vocari dicens caryophyllos magnos. Verba eius hæc ſunt, καρυόφυλλον τὸ μέγα τὸ ὀνομαζόμενον ἰταλικῇ γλώσσῃ αὐτόφαλι. Sic paſſim barbaris & Arabibus vocibus Nicolaus vtitur, quas ipſe perpetuò Italicas appellat. Eſt autem αὐτόφυλλον, Caryophyllum maſculum Auicẽnæ appellatum, quod ſcilicet craſſum, oblongum eſt, & oliuæ nucleum refert. b Menegetæ] Nicolaus habet μενεγέταις pro μενεγέτας. Quæ iterum vox barbara eſt, & Græcis aliis vetuſtioribus inuſitata. per eam autem haud dubiè intelligit id cardamomi genus quod officinæ hodie granum paradiſi nominant. Nam Hiſpani ad hoc nomen alludentes, in hodiernũ diem melligretã, & vulgò malagretam vocant, vt 1. lib. De compoſ. medic. cap. 5. diximus. Quòd autem per menegetã id cardamomi genus intelligat, quod maius hodie, vel granum paradiſi nuncupatur, ex eo quod præcedit, abundè conſtat. Cardamomi enim meminit, quo nomine minus olim vocatum hodie officinæ appellant. Duorum itaque generum cardamomi hoc loco mentionem facit Nicolaus, minoris nimirũ, quod cardamomum vocat: & maioris, quod menegeta eidem dicitur. c Cubebarum] Græcè eſt ſcriptum κομπέπερ. Quæ vox haud dubiè idẽ quod Actuario κόμπεβα, vel κόμπεβα ſignificat. Neque mirum eſt, Nicolaum in literarum contextu nonnihil ab Actuario variare. Miris enim modis has barbaras voces, vt pote peregrinas & ſuæ genti non admodum cognitas, paſſim exarare ſolet, vt quid per has ſignificare velit, difficulter aliquis deprehendere poſſit. Combebas autem in antidoto Dialacha Actuarius piperis carpeſia eſſe appellatas tradit. Erunt itaque fructus qui hodie officinis cubebæ nominantur. Neque me mouet, quòd in interpretationibus Nicolai ſcriptum ſit, κυμπέπερ, τὸ καρδάμωμον, neque enim cardamomi ſpecies dici poteſt, quum vtriuſque iam meminerit antea. Ex aliis etiam Nicolai compoſitionibus dilucidè oſtendemus, combebas non eſſe niſi cubebas hodie dictas. d Campeſtrium] Græcus manuſcriptus codex habet κομπίων. Quæ itidem vox barbara, & corrupta eſt. Scribendum enim erat καμπίων, vt à Latina voce campi eſſet deducta. Roſas enim campi vel camporum intelligit Nicolaus, hoc eſt in campeſtribus locis natas.

Cap. XXIII.

ANTIDOTVS ex aniſo. Facit ad viſcerum durities, & ventriculi inflationem. Recipit aniſi vncias quatuor, cinamomi, carnabadii, pulegii, thymi, ameos, ſeminis fœniculi, ſing. vnc. duas, cumini, cardamomi, cubebæ, zingiberis, ſpicæ, galagæ, caſiæ ligneæ, piperis longi & nigri, ſingul. vnc. vnam, mellis Attici aut ſacchari quantum ſatis eſt.

Cap. XXIIII.

ANTIDOTVS lingua Italica [a]alcancali cognominata. Efficax ad febres ardentes, tertianas ſimplices & duplices, atque continuas. Datur ad omnes ardentes febres, lipyrias, hemitritæos, & ſimpliciter ad omnẽ affectum febrilẽ. Habet myrobalani [b]citrini, myrobalani cepuli, myrobalani Indici, ſing. drach. ſeptem, ſeminis portulacæ, violarum purpurearum, ſing. vnc. ſemis, myrobalani [c]belirici & emblici, ſing. drach. vnam gran. ſeptem, maſtiches drach. vnam ſcrup. vnum, [d]oxyphœnici vnc. tres, [e]floris nenuphari, [f]ſyluestris vocatæ colocynthidis, [g]hermodactyli, ſing. drach. II. gr. quatuor, caſiæ fiſtularis repurgatæ vnc. quatuor. poſtea accipe [h]violarũ vnc. S. aquæ lib. duas, & hæc probè vſque ad tertias coquito, deinceps per ſaccũ excolato, acceptãq; eiuſmodi aqua, in eã coniicito caſiã fiſtularẽ & oxyphœnicũ: & ſubactis përq; ſaccũ probè colatis omnibus, finito. Deinceps alia accepta aqua, indito illi ſacchari lib. vnã S. & ebulliant quoad mellis craſſitudinẽ accipiãt. poſteà ſupta aqua oxyphœnici & caſiæ fiſtularis per ſaccũ priùs tranſfuſa, coquito hæc ſimul donec ad mellis craſſitudinem veniat. Tandẽ ſpecies ſupradictas probè contritas iniice. Dantur pro viribus vtentiũ ex aqua tepida drach. tres. Quòd ſi volueris, præbeto ſcr. duos aut tres ex diluto rheibarbari tepido, aut aqua roſacea: datoq; ieiuno.

a Alcancali] Græcus Nicolai manuſcriptus codex legit, ἀλκάνκαλι ἐπονομαζομένη γλώσσῃ Ἰταλικῇ. Vnde palàm fit omnibus, Nicolaum hanc antidotum, vt alias multas, è barbaro aliquo authore deſcripſiſſe, qui vocem Græcã prorſus deprauauit. Scribendũ enim erat ἀγγελόκαλος. id quod partim ex voce corrupta, partim ex Latinis Nicolai codicibus manifeſtè colligi poteſt. Latini enim codices legunt alcancalõ, & interpretantur bonum nuntium. b Citrini] Flauos myrobalanos vulgari ac trita etiam nunc in officinis voce appellat citrinos. c Belirici & emblici] Et hæc duo myrobalanorum genera vſitatis hodie ac barbaris nominibus vocat, quum Actuario beletzici & emplitici nominentur. d Oxyphœnici] Fructum intelligit, qui hodie tamar indus dicitur. Vide quæ lib. 1. De compoſ. medic. cap. 76. annotauimus. e Nenuphari] Græcè eſt νουφάρε. Ita autem appellat Nymphæam, quam in hodiernum diem officinæ vnius ſyllabæ adiectione nenupharum nuncupant. f Syluestris nominatæ cucurbitæ] Græcè eſt, ἀγρίας κολοκύνθης. Vocant autem Græci colocynthidem alio nomine cucurbitam ſylueſtrem. Latini Nicolai codices habent berberis: vt ferè ſuſpicio ſit, legendum eſſe in Nicolao, τ' ἐπονομαζομένης ὀξυακάνθης. Oxyacantha enim id eſt veteribus Græcis quod barbaris berberis. g Hermodactyli] Hoc nomine non intelligendum venit quod hodie ita officinæ & medici appellant, ſed behen, vt ſuprà quoque annotatione ſeptima diximus, præſertim rubea. Nam Latini codices habent behen rubei. h Violarum] Græcè legitur, ἴτα λάβε ἰα οὐγ. ς'. Latini tamen codices Nicolai non ſimpliciter violarum, ſed ſerapii violacei, habent.

Cap. XXV.

ANTIDOTVS lingua Italica [a]diatamaron nominata. Prodeſt capitis doloribus, lethargicis, ſtomachicis, podagricis, nephriticis, bilioſis, pituitoſis, & inflatione ſtomachi laborantibus. Eſt autẽ hæc ipſa [b]laxatiua. Accipit aloes flauæ drach. v. S. gran. ſex, caſiæ fiſtularis repurgatæ drach. vnã gr. ſex S. maſtiches ſcr. duos gran. v. xylobalſami ſcrup. vnũ gran. v. ſeminis cinamomi, ſcr. duos gr. v. iridis drach. vnã, radicis [c]dracontii ſcrup. vnũ gran. duo ſemis, agarici, colocynthidos, nitri, euphorbii, caſtorei, ſing. ſcrup. duos gran. v. petroſelini, ſeminis apii, ſeminis macedoniſii, ſing. ſcrup. duos gr. v. [d]veratri nigri drach. S. dacrydii ſcrup. tres gr. v. cocci Cnidii ſcr. duos gr. v. turpeti repurgati hexag. S. mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur matutino tempore caſtaneæ nucis quantitate ex aqua tepida.

a Diatamaron] In manuſcripto Nicolai codice ſcriptum fuit, ἀντίδοτος ἡ διαταμαρῶ Ἰταλικῇ γλώσσῃ διδομένη: perperam ſanè, vt nemo non videt. Scribendum enim erat, ἀντίδοτος ἡ διαταμωρῶν ἰταλικῇ γλώσσῃ λεγομένη. Satis autem ex dictione διαταμαρῶν claret, Nicolaũ hanc antidotum ex barbaro aliquo authore tranſcripſiſſe, qui illam mirificè deprauauit. Non enim διαταμαρῶν, ſed ἀντίμορος vel ἀντίμορον legendum: quaſi dicas aduerſus mortẽ vel morbum. Neque enim Græcis μόρος aliud quàm mortem aut morbum ſignificat. Et Latini Nicolai codices correctiores antimoron hoc loco legunt. b Laxatiua] De induſtria barbara hac voce vſi ſumus, quum eadem etiam Nicolaus vſus ſit, haud dubiè tanquam apud medicos admodum trita. Ait enim, ἔστι δὲ ἡ τοιαύτη λασάτιβα. Laſatiba autem dixit, pro λαξάτιβα. Et hinc iterum manifeſtum fit Nicolaum hanc antidotum ex barbaro aliquo, qui Latinè ſcripſit, deſumpſiſſe authore. c Dracontii] Verum dracontium intelligit, pro quo ſeplaſiarii, maximo errore, radice biſtortæ vocatæ herbæ vtuntur. In penuria tamen veri dracontii, radice ari vtendum erit. d Veratri nigri] Sic legunt omnia Latina exemplaria. Nicolai manuſcriptus codex falſò legit ἐλενίου μέλανος, pro ἐλλεβόρου μέλανος.

Cap. XXVI.

ANTIDOTVS hæmagogos, hoc eſt ſanguinem ducens: [a]vtilis exiſtit ad varia muliebria vitia. eas enim quæ ſolito tẽpore purgari haud cõſueuerunt, mirificè iuuat. Mẽſes enim euocat, fœtũ vtero immortuũ excutit. Eas quæ à partu non ſunt purgatæ, expurgat & ſanitati reſtituit. Calculũ veſicæ cõterit, & per vrinã expellit. ſtillicidiũ vrinæ, obſtructionẽ iecoris, lieniſq; duritiẽ ſanat. Omnibus internis malis, cruditati ſtomachi, coli doloribus nephriticiſq; auxiliatur. Hæmorrhoidas aperit, ſecũdas educit. Veſicam expurgat, ſtomachum calefacit, flatus diſcutit, vomitum cõpeſcit, & mulierum malis

omnino eſt ſalutaris. Habet ſeminis intybi, acori,amo A
mi, [b] atriplicis ſeminis, fœniculi ſeminis, ſingulorum
ſcrupulum vnum grana ſex, aniſi ſcrupulos duos, ariſto
lochiæ longæ, artemiſiæ, caſiæ, ſingulorum ſcrupulos
duos grana quatuordecim, centaurii maioris ſcrupu los
duos, dauci Cretici ſcrupulos duos, [c] ellebori nigri ſcru-
pulum vnum, foliorum lauri ſcrupulum vnum ſemis
grana tria, glycyrrhizæ drachmam vnam & ſcrupulum
vnum, lupinorum drachmas duas, nigellæ ſcrup. duos,
myrrhæ ſcrupulos duos grana quatuordecim, erui ſcru-
pulum vnum, aluminis ſcrupulos duos, ſeminis petroſe B
lini ſcrupulum vnum, pyrethri ſcrupulos duos grana
quatuordecim, piperis nigri drachmam vnam ſcrupul.
duos grana ſeptem, pulegii ſcrupulos duos grana qua-
tuordecim, pæoniæ ſcrupulũ vnum grana octodecim,
cyperi ſcrupulos duos, ſeminis rutæ ſcrupulos duos gra-
na quatuordecim, [d] ſpicæ ſcrup. duos grana quatuorde-
cim, floris iũci odorati ſcrup. duos gran. quatuordecim,
ſaluiæ, ſeminis apii, ſingulorum ſcrup. vnum gran. qua-
tuordecim, caryophylli ſcrupulos duos, radicis cappa-
ris, cumini, ſingulorum drachmam vnam, mellis Atti- C
ci aut ſacchari quantum ſufficit.

a Vtile exiſtit] Quæ ſequuntur vſque ad verbum Habet, omnia in Græco Nicolai manuſcripto codice deſiderantur, quæ nos ex Latinis codicibus reſtituimus. b A triplicis] Manuſcriptus codex habet ἀτριπτικῆς pro ἀτ̓ριπλικῆς. Latinam vocem & hîc Græcis exarauit literis, quod illi ſolenne eſt. c Ellebori nigri] Iterum ἐλλεβόρου μέλανος, vt ſuprà, pro ἐλλεβόρου. d Spicæ] Poſt ſpicam manuſcriptus codex legit σμύρνης, hoc eſt myrrhæ: ſed perperam, quòd paulo antè eius in eadem antidoto facta ſit mentio. Latini codices habent ſinonis, vt ferè ſuſpicio ſit σινωνος pro σμύρνης eſſe legendum.

Cap. XXVII.

ANTIDOTVS è caſtoreo. Succurrit vertigino- D
ſis, comitialibus, apoplecticis, reſolutione correptis, tre
mulis, & paraplecticis. Datur nucis Ponticæ quantitate
ex decocto abſinthii, ſaluiæ, adianti, macedoniſii, & [a] gra
norum ſolis. Recipit caſtorei, myrobalani, ſing. drach.
tres, aloes flauæ drach. vnã ſemis, [b] ſcordoraſarin, quod
Italis aſa fœtida dicitur, myrrhæ, euphorbii, ſing. drach.
vnam grana ſeptem, folii, [c] artimonii, id eſt pyrethri,
tragacanthæ, calami odorati, nitri, galbani, ſenæ, floris
iunci odorati, ſpicæ, opopanacis, rhei Pontici, ſagapeni,
ſtyracis calamitis, zingiberis, cinamomi, ſing. drach. v- E
nam gran. duo, [d] ſtaphidis ſylueſtris, ſeminis dauci, fœni
culi, petroſelini ſeminis, [e] cumini lati, nigellæ, ſinonis
[f] petrolei, quod eſt vnguentum ſancti Barbari, ſtyracis,
rubeæ, ſanguinis draconis, thuris, [g] ſalis ammoniaci, ze-
doariæ, aniſi, ſing. drach. tres ſemis ſcrup. octo, [h] thym-
bræ, hyſſopi, chamædryos, pulegii, origani, balſami, [i] bal
ſamitæ, (quæ eſt proceriſſima ſylueſtris mẽtha) ſeminis
ocimi, [k] brancæ vrſinæ, dictami, ariſtolochiæ rotundæ,
braſſicæ ſylueſtris decocti, aſari, ſaluiæ, roſarum, bdellii,
ſing. gran. octodecim, [l] amparis grana decem, oſſis cor- F
dis ceruini drach. tres, oſſis naris purpuræ drach. vnam,
epithymi, polypodii, opobalſami, ſing. gran. tredecim,
[m] lauriolæ campi, hoc eſt betonicæ gr. vndecim, anacar
dii, ſabinæ, gentianæ, foliorũ mandragoræ, ſing. ſiliquas
duas ſemis, [n] ſerici vſti gran. duodecim, peucedani, abſin
thii, ſing. gran. ſeptem, iridis gran. tredecim, mellis Atti
ci aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Granorum ſolis] Græcus codex habet γρανοσόλου pro γρανόσολις. Grana verò ſolis non ſunt niſi ſemina lithoſpermi: quod officinis etiam hodie milium ſolis dicitur, vt alibi fuſiùs monſtrauimus.
b Scordoraſarin] Quid per hanc vocem intelligendum veniat, G
metipſe Nicolaus explicat dicens, σκορδοράσαριν, τὸ λεγόμενον ἰταλικῶς ἀσαφετίδα, Scordoraſarin, quod Italicè aſa fœtida vocatur. Per aſã autẽ fœtidã non id quod hodie ſic officinæ vocant, accipiendũ erit, ſed ſtirps potius quam tum Græci tum Latini ſcordium vocant. Nam infrà ſæpe admodum hanc dictionem ἀσαφέτιδα, (ſic enim ſcribẽdum erat) interpretatur pro ſcordio, vt in enemate 19. in hiera Theodoretis 4. & in hiera Logadii 14. & crebrò aliás. In interpretatione etiam nominũ obſcurorum Nicolai ita ſcriptum inuenitur, ἀσαφίτης τὸ σκόρδιον. Quare errant plurimùm officinæ, quæ in compoſitione hac & aliis Nicolai pro aſa fœtida non ſcordium, ſed rem quam ipſæ ſic hodie appellant, vſurpant. c Artimonii] Latini codices Nicolai, præſertim verò illi ex quorum præſcripto ſeplaſiarii hodie ſua medicamẽta conficiũt, maximo errore antimonii legunt pro artimonii. Quid verò ſit artimo H
nium, metipſe Nicolaus exponit, inquiens, ἀρτιμονίου, ἤτοι πυρέθρου, artimonii, id eſt pyrethri. In dictionum quarundam etiam Nicolai interpretatione ſcribitur, ἀρτιμόνιον πύρεθρον. d Staphidis ſylueſtris] Ea eſt quæ officinis & medicis hodie ſtaphis agria vocatur. e Cumini lati] Græcè eſt πλατυκυμίνου. Latini codices habent ſileris: vt pro- A
pemodum ſuſpicio ſit Nicolaum per latum cuminum intellexiſſe ſemen quod officinæ ſiler montanum vocant. f Petrolei] Græcè eſt πετρελαίου. Per petroleum verò intelligit oleum quod ſic in hodiernum vſque diem vocatur, naturale nimirũm, quod etiam oleum ſanctum & oleum petræ nominatur à noſtris medicis & ſeplaſiariis. Neque hoc eſt oleum, niſi bitumen liquidũ vel colamen bituminis, quod Babyloniis etiam naphtha vocatur: id quod è Meſue ſatis liquet. Petroleum igitur omne oleum, quod è ſaxis & petris emanat, dicitur. Et fuit haud dubiè Nicolai temporibus vſitatum petroleum, quod, vt ille ait, μύρον τοῦ ἁγίου βαρβάρου, id eſt vnguẽtum ſancti Barbari nominauerunt. Perinde atque noſtra ætate fuit quod nonnulli circumgeſtabant, & ſanctæ Catharinæ oleum vocabant. Virum autem facit, quam nos virginem fuiſſe putamus, diuam appellantes Barbaram. g Salis ammoniaci] Græcus codex quo vſi ſumus, habet ἅλατι ἀρμωνιακοῦ, B
pro ἁλὸς ἀμμωνιακοῦ. h Thymbræ] Hoc eſt ſylueſtris ſatureiæ. i Balſamitæ] Græcè eſt βαλσαβίτα ſcriptum pro βαλσαμίτα. Sic enim hodie officinæ ſpeciem ſylueſtris menthæ vocant. Nicolaus ait eſſe inter ſylueſtres proceriſſimam, ἥτις ἐστὶν ὁ μακρότατος ἄγριος ἡδύοσμος. k Brancæ vrſinæ] Nicolai codex habet, πράντζε οὐρσίνα, ἤτοι βέρβερις, pro πράντζι οὐρσίνα. Vocant autem in hodiernum vſque diem ſtirpem acanthum Græcis & Latinis dictam, officinæ brancam vrſinam. Quare interpretatio Nicolai non videtur eſſe legitima, quòd brancam vrſinam eſſe berberin tradit, quum ipſemet infrà in multis compoſitionibus berberin dicat eſſe eandem cum Græcorum oxyacantha. Et in vocum Nicolai interpretatione manifeſtè ſcriptum eſt, βέρβερις, τὸ τοῦ ὀξυακάνθης σπέρμα, hoc eſt, berberis ſemen eſt oxyacãthæ. Ideóque in noſtra conuerſione hæc verba, id eſt berberis, conſultò, ne C
confuſionis alicuius ſeplaſiariis & medicis authores eſſemus, omiſimus. l Amparis] Officinæ ambram vocant. m Lauriolæ campi] Græcus codex habet, λαυρίολε κάμπωρι, ἤτοι δροσιοβότανον. Eſt autem δροσιοβότανον nihil aliud quàm betonica (vt diximus annotatione 39.) Pro lauriola igitur hoc loco non eſt accipienda herba quæ hodie ſic nominatur, & qua vulgus ſeplaſiariorum pro mezereon vtuntur, ſed betonica vulgò quoque vocata. n Serici vſti] De quo plura lib. 1. De compoſ. medic. diximus.

Cap. XXVIII.

ANTIDOTVS ad rigorẽ experta. Recipit caryo
phylli, piperis, terræ Samiæ, ſenæ, ſpicæ, ſing. drach. duas.
In vino ſubacta datur ante inuaſionis horam.

Cap. XXIX.

ANTIDOTVS pulcherrima omnis generis hu- D
mores incidens. Vtilis quoque eſt à [a] bilis effuſione mo
leſtatis. Extenuat etiam pituitã, flatus diſſoluit, & appe-
tentiã cõmouet. Mulieribus mẽſes ducit, & homini [b] ani
mũ efficit, aciẽ oculorũ acuit, carniſq; nutritionẽ facit.
Habet turpeti vnc. tres, roſarũ, violarũ, ſing. vnc. 1. galan
gæ, maceris, granorum ſolis, maſtiches, thuris, cardamo
mi, myrobalani Indici, ameos, ſing. drach. S. aſparagi ſe-
minis, [c] ruſci, ſing. vnc. 1. ſcammoniæ vnc. vnã dr. duas,
caryophylli, ſpicæ, zingiberis, croci, ſaxifragi, piperis lõ- E
gi, amomi, ſeminis petroſelini, [d] ſalis gẽmæ, cinamomi,
ſing. drach. duas, hermodactyli, ellebori nigri, ſing. vnc.
duas, polypodii vnc. vnã, decocti [e] ebuli lib. vnã, ſeminis
fœniculi, aſari, ſing. vnc. vnã, opopanacis, colocynthidis
ſing. dr. vnã, ariſtolochiæ rotũdæ, tragacãthæ, ſing. vnc.
duas, iridis vnc. vnã, cumini, ſeſelis, ſing. vnc. vnã, ana-
cardii vnc. duas, agarici vnc. vnã, mellis Attici vel ſac-
chari quod ſufficit. Dantur de eo manè ieiuno hexagia
tria, vel tria & ſemis, pro virium ratione.

a Bilis effuſione] Perperam in Græco eſt, ὑπὸ ἐγχολάσεως pro F
ἐκχολάσεως. b Animum efficit] Græcè non rectè legitur νοῦν ἔχει pro ἔχειν. c Ruſci] Græcè erat μπρούσκου. Qui error omnes ita inuaſit officinas, vt in hunc vſque diem ruſcum, adiectione vnius literæ, bruſcum appellent. d Salis gemmæ] Hæc vox Nicolai ſeculo medicis & ſeplaſiariis trita erat. In codice enim Græco ſcribitur σαλτζέμε, pro σάλις γέμμε. Latinis ſal foſſilis dicitur, vt alibi copioſiùs docuimus. e Ebuli] Græcè non rectè ἐμπούλου pro ἐβούλου legitur. Sed nihil mirum Nicolaum Latinas, & alias ſibi incognitas voces ita deprauaſſe.

Cap. XXX.

ALIA antidotus priori ſimilis, idem efficiens. Ac-
cipit turpeti drach. vnã, dacrydii, hermodactyli, roſarũ, G
[a] eſulæ, (hoc eſt chamæpityos) polypodii, ſingul. dr. ſex,
caryophylli, ſpicæ, zingiberis, croci, ſaxifragi, piperis lõ-
gi, amomi, ſeminis apii, ſalis gẽmæ, galãgæ, petroſelini,
maceris, carnabadii, ſeminis fœniculi, [b] aſparagi, ruſci ſe
minis, granorum ſolis, thuris, maſtiches, ameos, [c] lapi-
dis litzi, [d] ſing. drach. vnam, mellis Attici aut ſacchari
quod ſatis eſt. Datur vt præcedens.

a Eſulæ] Nicolaus eſulam non tithymali ſpeciem, ſed potiùs chamæpityn vocat. Sic etiam in dictionum Nicolai interpretatione ſcribitur, ἔζουλα ἡ χαμαίπιτυς, eſula eſt chamæpitys. Quod hîc & in a- H
liis Nicolai compoſitionibus diligenter obſeruandum erit. b Aſparagi] Perperam in manuſcripto codice legitur ἀσπαράγου pro ἀσπαράγου. c Lapidis litzi] Græcus codex habet, λάπις λίτζι. Animaduertendũ autẽ lapidẽ litzi variè apud Nicolaum ſumi, vt ex ſequẽtibus patebit latiùs. Hîc certè, haud ſecus atque in antidoto ſequẽti 37. accipitur pro lapide praſio. Lapis autem hic ita eſt dictus, quòd porri

ſucco ita aſſimilis ſit: à Theophraſto praſitis appellatur. Plinius lib. 37. cap. 8. eius tria eſſe genera tradit. Eaſdem quas iaſpis facultates habet. Quare in hanc compoſitionem inſcribitur vt ventriculum roboret. eam enim facultatem habere iaſpidem, ex Galeno ſatis liquet. In inopia verò praſii, ſmaragdo, cui eadem vis eſt, vti licebit. d Singulorum drachmam vnam] Sic legendum eſſe cenſeo, ne pondus prorſus omiſſum ſit.

Cap. XXXI.

ALIA ſimilis, admodum bona. Habet zingiberis vnc. duas, myrobalani flaui vnc. tres, emblici vnc. vnã, ſinonis, pulegii, cardamomi, ſing. vnc. vnam, caryophylli piperis cõmunis, ſing. vnc. quatuor ſemis, croci hexag. vnum, turpeti vnc. ſemis, ſcammoniæ vnc. ſemis, mellis Attici aut ſacchari quantũ ſufficit. Datur vt præcedens.

Cap. XXXII.

ANTIDOTVS è Rheo barbaro. Eſt autem admodum vtilis, quemadmodũ præcedens. Recipit ſantali albi vnc. ſemis, ſantali rubri drach. vnã, ſpodii drach. duas, maceris hexag. vnum, maſtiches, croci, ſpicæ, ligni aloes, cardamomi, aſari, gallæ moſchatæ, berberis, turpeti, caryophylli, ſing. vnc. vnã, ſeminis fœniculi, ocimi ſeminis, cinamomi veri, ſing. vnc. S. cãphoræ drach. ſemis, oſſa cordis ceruini tria, tragacanthæ, gummi Arabici, ſing. vnc. ſemis, rhei barbari hexag. tria, aniſi, ſeminis intybi, portulacæ ſeminis, ſeminum peponis, cucumeris, & [a] citruli purgatorum, ſing. vnc. ſemis, roſarum vnciam vnam, ſenæ vnciã vnam, dacrydii vncias duas hexag. vnum ſemis, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſatis videbitur.

a Citruli] Græcè eſt σαραχίνα. Sic autem genus cucumeris vocat, quod hodie citrulum nominant officinæ: id quod ex multis compoſitionibus aliis fit manifeſtum.

Cap. XXXIII.

ALIA antidotus ad eadem efficax, ſimiliter data. Recipit roſarum rubearum, glycyrrhizæ, ſcrup. quinq;, cinamomi drach. quatuor, caryophylli, nardi, ſagapeni, [a] cãchryos, gallæ moſchatæ, nucis moſchatæ, zedoariæ, cardamomi, aſari, ſeminis apii, ſing. ſcrup. duos, ſeris hexag. duo, dacrydii hexag. tria, turpeti hexagia duo, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris, quod ſatis eſt.

a Canchryos] Græcus Nicolai codex habet χάχριος. Sed legendum eſſe iudicamus κάγχρυος. Eſt autem Canchrys ſemen libanotidis.

Cap. XXXIIII.

ANTIDOTVS alia ſimilis, [a] laxatiua, quæ itidẽ bona admodum eſt. Habet cinamomi vnciam vnam, croci hexagia duo, zingiberis, caryophylli, ſingulorum vnc. ſemis, aniſi, [b] fœniculi, ſing. vnciam ſemis, ameos hexag. vnum ſemis, nuces moſchatas duas, turpeti, ſcãmoniæ, ſing. vncias duas ſemis, ſacchari vel ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſatis videbitur. Dantur media nocte hexagia tria, aut tria & ſemis, pro virium diuerſitate.

a Laxatiua] Iterum Nicolaum imitantes barbara dictione de induſtria vſi ſumus. Legitur enim hoc loco λασατίζα pro λαξατίζα, vt ſuprà etiã monuimus. b Fœniculi] Græcus Nicolai codex legit φίνκλιν. Cenſeo autem hîc Nicolaum, ſuo more, Latinam dictionem Græcis literis, haud tamen ſiue deprauatione, exaraſſe. Legendum itaque videtur potiùs φινίκκλι. Nam ſeminum aniſi & ammeos fit hîc mentio, quibus meritò fœniculi ſemen copulatur, vt infrà etiam facit, antidoto nimirum 36. temere tamen nihil ſtatuimus.

Cap. XXXV.

ANTIDOTVS è corallio. Prodeſt cardiacis, continuis febribus, corporis mortificationi, & carnium diſſolutioni. Eſt autem ſomnifera, corporique voluptatem affert. Capit caryophylli, cinamomi, croci, ſingulorum hexag. vnum, ſpicæ, galangæ, ligni aloes, ſingulorum hexagium ſemis, glycyrrhizæ hexag. vnum, nucis moſchatæ hexagium vnum ſemis, margaritarum hexagium ſemis, zingiberis hexagium ſemis, corallii rubri hexagium vnum, ambaris, blattii byzantii, ſingulorum ſcrupulum vnum grana duo, moſchi grana duo, ſeminis ocimi ſcrupulum vnum grana duo, caphuræ, papaueris albi, ſingulorum grana quindecim, trium ſantalorum, ſingulorum drachmam ſemis, [b] ſacchari appellati candi vnciam ſemis, oſſa cordis ceruini duo, ſpodii ſcrupulum vnum grana duo, pſyllii drachmam ſemis, ſtillatitii roſarum liquoris & ſacchari quod ſatis eſt.

a Voluptatem affert] Græcè χαράποιον. Significat enim Græcis χαρὰ idem quod ἡδονὴ, ἀγαλλίασις, εὐφροσύνη, hoc eſt voluptas, oblectatio, hilaritas. b Sacchari appellati candi] Græcus manuſcriptus codex habet κάντιον. Quòd verò κάντιον Nicolaus appellet id quod hodie ſaccharum candi vel candidum vocant officinæ, infrà ex antidoto Diarhodon Abbatis 96. manifeſtum faciemus. Iudico autem hanc quoque dictionem eſſe deprauatè exaratam, dicendúmque fuiſſe κάνδιον. Sequutus eſt enim Nicolaus morem eorum qui etiam hodie decurtata voce hoc genus ſacchari vocant candi, quum potius integra voce candidum eſſet appellandum, quemadmodum fuſiùs lib. 1. Paradox. noſtrorum cap. 35. diximus.

Cap. XXXVI

ALIA antidotus ſimilis, admodum laudata & vtilis. [a] Stomachicum laxatiuum dicitur. Habet cinamomi vnciam ſemis, croci hexagium ſemis, zingiberis vnciam ſemis, caryophylli hexagia duo, aniſi, fœniculi, ſingulorum hexagium vnum ſemis, ameos hexagii ſemis quartam partem, amomi drachmas duas, nuces moſchatas duas, turpeti vnciam vnã ſemis, moſchi grana duo, ſenæ vnciam ſemis, epithymi drachmas duas, ſcammoniæ drachmam vnam, ſantali rubri drachmas duas, rhei barbari drach. vnam, cubebarum vnc. ſemis, hermodactyli vnciam ſemis, myrobalani citrini hexagia duo, ſacchari quantum ſatis erit. Confecta datur media nocte pondere hexagiorum trium, aut trium & ſemis, pro virium ratione. Pòſt datur aqua tepida ſorbenda, idque febricitantibus: in vacantibus autem febre, vino vtere.

a Stomachicum laxatiuum] Græcè eſt σαμαχικὴ λασατίζα: ſed minus rectè. Legendum enim erit ςομαχικὴ λαξατίζα, id quod ex Latino Nicolai codice fit euidentiſſimum. Ibidem enim duorum fit mentio medicamentorum, vnius quod ſtomachicum laxatiuum frigidum dicitur, alterius quod ſtomachicum laxatiuum calidum vocatur. Quòd certè eſt hoc ipſum quod nunc tractamus, quemadmodum ex ipſa collatione omnibus fit conſpicuum.

Cap. XXXVII.

ANTIDOTVS è margaritis. Ad vniuerſi corporis refrigerationem confert, cardiacos, animo deficientes, mulieres vtero ferẽtes, præfocationes vteri, cordiſque ſyncopen. Magnæ præterea corporis imbecillitati admodum auxiliatur. Capit caryophylli, cinamomi, ſpicæ, galangæ, ligni aloes, glycyrrhizæ, paſtillorum è roſis, & paſtillorum [a] è violis (horum verò compoſitiones quære infrà de paſtillis) ſingulorum drachmam vnam ſemis, nucis moſchatæ, maceris, gallæ moſchatæ, (quære autem & hanc in compoſitionibus gallarum moſchatarum) zedoariæ, rhei barbari, ſtyracis calamitis, ſingulorum drachmam vnam, margaritarum perforatarum & non perforatarum, zingiberis, oſſis cordis ceruini, eboris ramentorum, oſſis è naribus purpuræ, ſingulorum drachmam ſemis, moſchi, ambaris, cardamomi, libyſtici, ſeminis ocimi, ſingulorum ſcrupulum vnum minus granis duobus, caphuræ grana ſex, ſerici crudi vſti drachmam vnam, lapidis ſaphiri, iaſpidis, [b] lapidis viridis (qui ab Italis dicitur lapis litzi) ſingulorum drachmam ſemis, nucis Indicæ drachmas duas, tragacanthæ, corallii rubei, ſingulorum drachmam vnam ſemis, anacardii, iuniperi, ſingulorum grana ſeptem, auri puri hexagium vnum, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſufficit.

a E violis] Græcus codex legit, καὶ τῶ διάζιν. Et ſic etiam in ſectione de paſtillis, paſtillo 48. ſcribitur. Latini codices habent diaui. Vt mirum ſit Nicolaum hoc loco deprauata voce vti voluiſſe potiùs quàm patria & legitima. Dicendum enim illi erat, quemadmodum Actuarium feciſſe conſtat, διὰ ἴων: Græcis enim ἴον violam ſignificat. ſed fortè & hanc compoſitionem è barbaro aliquo authore tranſcripſit. b Lapidis viridis aut rectiùs Lapidis viridis praſii] Græcus Nicolai codex legit, λίθυ πρασίυ, ὃς λέγεται παρὰ ἰταλοῖς λάπις λίτζι. Diximus autem ſuprà nimirum annotatione 101. litzi lapidem interdum Nicolao idem ſignificare quod praſium. Qua quidem in ſignificatione & hîc ſumatur oportet, quum ſit antidotus planè confirmans ac roborans, vt neceſſe non ſit accedere purgantia, in quorum numero cæruleus lapis exiſtit, quem aliquando per lapidem litzi (vt ſuo dicemus loco) Nicolaus intelligere ſolet. Eſt quoque vterũ ferẽtibus accommodata hæc antidotus, quibus purgantia exhibere medicamenta minus tutum eſt. Per viridem itaque lapidem hîc (vt comprehenſum eſt) accipiendus venit praſius, qui viriditate ſua porri ſuccum refert. Quod facilè ex præcedentibus colligitur, quum ſaphiri & iaſpidis etiam hîc mentio fiat. Quare ſeplaſiarii pro viridi lapide in præſenti antidoto praſium, & minimè lazuli, qui cæruleus etiam vocatur, accipiant.

Cap. XXXVIII.

ALIA è margaritis [a] Galeni, magis varia: valet vt

præcedens. Habet margaritarum non perforatarum, pyrethri,ſingulorum drachmam vnam,zingiberis, mo ſchi,ſingulorum drachmas quatuor, zedoariæ,petroſelini, caſiæ ligneæ,cardamomi, nucis moſchatæ, maceris, ſingulorum drachmas duas, cinamomi drachmas quinque,[b]been albæ & rubeæ,quæ nimirum hermodactyli longi dicuntur,piperis nigri & longi, ſingulorum drachmas tres,ligni aloes,caryophylli,ſpicæ, glycyrrhizæ,galangæ, ſingulorum drachmam vnam ſemis, ramenti auri puri hexagium vnum, ambaris ſiliquas quatuor,gallæ moſchatæ drachmam vnam,ſtyracis calamitis, rhei barbari,ſingulorum drachmam vnam,oſſis cordis ceruini drachmam ſemis,berberis ſiliquas decem,ſerici crudi vſti ſiliquas ſex, margaritarum perforatarum drachmam vnam ſemis, blattii byzantis ſiliquas octo,libyſtici,ſeſelis, ocymi ſeminum,ſingulorum grana octodecim, lapidis iaſpidis, ſaphiri, lapidis viridis,ſingulorum grana octodecim, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt. Succurrit imbecillitati ſtomachi & cruditati eiuſdẽ, corporiſque ac cordis exolutioni. Rectè confecta datur.

a Galeni] Falſò hæc antidotus ad Galenũ authorẽ refertur: id quod ſimplicia medicamenta quorum hîc mentio fit,certò demonſtrant. Talia enim eſſe cõſtat quæ magna ex parte Galeni temporibus incognita fuere,vt ſunt behen,nux moſchata, ambar, galla moſchata, rheon barbarum, blattium byzantium,ſericum,ſtillatitius roſarum liquor. b Behen albæ & rubræ] Græcus codex habet μπέαλπι, ῥύμπιι, τὰ ἐπιλεγόμενα οἶμαι ἑρμοδάκτυλα μακρά. Deprauauit autem & hoc in loco Latinas dictiones Nicolaus. Dicendum enim illi erat πέν ἄλπι καὶ ῥούπιι. Manifeſtum verò hinc fit omnibus, quòd recentiores Græci behen albam & rubeam officinis hodie vocatas radices, hermodactylos longos dixerunt, vt ſcilicet à rotundis hermodactylis noſtra ætate nominatis, (Colchica antiquiores Græci vocant) diſtinguerent.

Cap. XXXIX.

ANTIDOTVS [a]diacomerôn. prodeſt tabidis, tuſſientibus,ſtomachicis,& omni corporis imbecillitati. [b]Renum præterea impotentiæ ac debilitati ſuccurrit: venerem enim emortuã excitat efficaciter. Capit caryophylli magni, [c]qui lingua Romana antophyllus cõgnominatur,zingiberis,ſing.drach.v. ſcrup. vnum gra. ſedecim,cinamomi,caryophylli parui, ſing. drach.quatuor ſcrup.vnũ gran.ſedecim, carnis palmularũ drach. quatuor ſcrup.vnũ gran.ſedecim, galangæ,ſpicæ,zedoariæ,coſti, pyrethri, corallii rubei,tragacanthæ,rhei Põtici,ſpicæ Celticæ,anacardii,oſſium palmularum,carpobalſami,aniſi,iuniperi,ſing.drach.vnam ſcrup. duos gr. octo.Margaritarum perforatarum & integrarum, ſing.hexag.ſemis,moſchi gran.tria,blattii byzatis ſcrup.duos, trium piperorũ,ſing.drach. vnã ſcrup. duos gran. octo, auri puri,argenti ſinceri,oſſis cordis ceruini, ſing.ſcrupul.duos ſemis, eboris ramenti,ambaris,ſing.ſcrup.vnũ gran.ſeptem. Dantur eo vtentibus drach.tres, ex vino. Paratur cum roſaceo melle & ſaccharo. Eſt autem hæc antidotus præclara admodum.

a Diacomerôn] Ita enim Actuarius vocari à Latinis ſcribit. Verùm,quæ ſit eius nomenclaturæ ratio, videre nequeo. Nicolai codex habet διὰ κεμαρῶν.Sed nec quæ ſit hui⁹ appellationis cauſa, cogitatione conſequi poſſum. Eam enim quam Latini Nicolai codices afferunt, nempe ſic dictam eſſe quòd hominem è morte ad vitam ducat,nullius eſſe momenti nemo non intelligit. b Renum præterea debilitati,&c.] Græcus codex legit,πρὸς ἀτονίας καὶ ἀδυναμίας νεφρῶν. πάνυ γὰρ ἀδυναμεῖ, ἀφανεῖ δὲ ποιεῖ καὶ τὰ ἀφροδίσια. Sed, meo quidem iudicio, non rectè. Emendandum igitur hunc locum eſſe hoc pacto puto, πρὸς ἀτονίας καὶ ἀδυναμίας νεφρῶν ποιεῖ. πάνυ γὰρ ἐνδυναμοῖ ἀφανῆ καὶ τὰ ἀφροδίσια. Hanc lectionem Latini Nicolai codices confirmant, qui ita habent, Debiles lumbos confirmat, venerem proritat, Accedit,quòd in Actuario ſit,Renum doloribus prodeſt,voluptatem parit,&c. c Qui lingua Romana,&c] Hoc ex loco omnibus perſpicuum fit, antophyllos Nicolao eſſe caryophyllos magnos.

Cap. XL.

ANTIDOTVS è cinamomo. Ad ſtillicidium vrinæ,& calculoſos,& omnia veſicæ mala confert, ita vt lapides conterat ac [a]demoliatur. Si vt hæc ipſa aluum ſubducat efficere volueris, diacrydii ſcrupul. duos quoties vti volueris,huic adiicies. purgat enim ſine moleſtia. Ad omnia prædicta vtilis eſt, & ad ſtomachum. Capit autem folii,floris iunci odorati,cyperi, aſari, euphorbii,thymi,petroſelini, macedoniſii,anethi,granorum ſolis, [b] lapidis lyncis, ſingulorum ſcrupulos duos

A ſemis,cinamomi,calami odorati,polypodii, [c]philipendulæ,piperis nigri, libyſtici, ſeminis vrticæ,ſeminis citri,ſaxifragi, [d] bardanæ, ſeminis hederæ, ſingulorum ſcrupulos duos, galangæ, nardi, zedoariæ, betonicæ, phu, [e]maſi,aſparagi,cardamomi,ſeminis apii,fœniculi, ſinapis rubri & nigri, erui rubri & albi, ſingulorum drachmam ſemis, caryophylli,zingiberis,caſiæ ligneæ, coſti,pyrethri,ſpicæ Celticæ,myrobalani, thuris, piperis albi, carpobalſami, carnabadii, cumini, baccarum lauri,ſeſelis,ſingulorum ſcrupulum vnum,nardi, pule-
B gii,olei ebuli, [f]lilini olei,ſingulorum drach.quindecim, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit. Datur ex vino rubro,manè ieiuno.

a Demoliatur] In Græco codice abundant hæc verba poſt dictionem ὀνίνησι δὲ καὶ πρὸς στραγγουρίας, ideòque expungenda erunt. b Lyncis] Codex Nicolai habet λάπις λίτζι. Sed eſt vox planè deprauata,quæ vtpote incognita, Nicolao dedit occaſionem vt illam variè vſurparet. nunc pro lapide praſio vt dictum eſt annotatione 3. nunc pro lapide quem lyncis vocant officinæ,& Græci lyncurium, vt hoc in loco. Nam hîc ſignificare lapidem lyncis, notius ferè eſt quàm vt à me demonſtrari debeat. Nam quum hæc antidotus peculiariter valeat ad frangendos calculos & veſicæ mala, nemo non ſtatim colligit Nicolaũ
C litzi pro lyncis dixiſſe. Nihil enim eſt lyncuriũ, vt alibi docuimus, quã ſuccinum,quòd nonnullis opinione perſuaſum eſſet ex vrina lyncis fieri: quod ad euocandos calculos renum & veſicæ miram vim obtinet. Quod ex Aetio ſatis liquet,qui lib. 11. cap. 13. eo ad cõterendos etiam calculos vſus eſt. Nicolaum autem litzi dicere pro lyncis, ex antidoto 183. ſole clarius patebit. Quem autem hodie ſic appellant medici,& horum officinæ,eſt Belemnites ſuccini Falerni colore. qui etiam è terra effoditur,non tamen ex lyncis vrina concreſcit. c Philipendulæ] Græcus codex habet φιλιπένδουλα. Vnde ſatis conſtat hanc vocem, Nicolai etiam ætate medicis tritam fuiſſe. Quid autem ſit philipendula, tomo primo noſtrorum commentariorũ de ſtirpiũ hiſtoria expoſuimus. d Bardanæ] Græcus codex legit μπάρδινε. Corruptam autem eſſe dictionem puto,ſcribendúmque fuiſſe παρδανέ. Bardanam hodie herbã vocat vulgus, terſonatiam dictam Latinis. Laudat hanc Aetius in calcu-
D loſis renibus,lib. 11. cap. 10. e Maſi] Græcè eſt μάσου. Quid autẽ intelligat per maſum, ignorare me fateor. Niſi fortè legendum ſit μάκερ, qua dictione aliâs crebrò vtitur Nicolaus: & diacinamomi confectionem apud Meſuen macer ingreditur. f Lilini olei] Græcè eſt μουσίνου ἐλαίου. Cenſeo autem legendum eſſe σουσίνου. Suſinum verò oleũ eſt, quod lilinum alio nomine appellatur. Extenuat, & bilem per aluũ ducit, Dioſcoride teſte, dolores renum & veſicæ lenit.

Cap. XLI.

ANTIDOTVS ex acoro, prodeſt difficultati vrinæ,calculoſis,experta. Proinde ſi explorare velis,par-
E tem eius in aqua diſſoluens cum lapide in phialam immitte, & quinque diebus occlude. deinde vbi detexeris,lapidem ipſum confractum inuenies. Habet acori,agarici,ſingulorum drachmas tres, ſeminis apii drachmas ſex,nardi drachmas quinque, petroſelini Macedonici, caſiæ, pyrethri, ſingulorum drachmas duodecim ſemis,mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſſe videbitur. Dantur ſcrupuli quatuor ex vino & aqua cui chamæmelum & ſpica incocta ſint. Eſt admodum inſignis.

F

Cap. XLII.

ANTIDOTVS ex hircino ſanguine. Confert renibus calculoſis & ſtillicidio vrinæ. Vnitos lapides eadem hora demolitur, ſoluit etiam omnis generis in veſica lapides,in balneo data. Valet etiam ad [a]colis reſolutiones, & iis qui citra ſenſum rem veneream agunt. Habet ſanguinis hircini ſicci drachmam vnam,ſiſonis Syriaci drachmas duas, piperis communis drachmas quinque, petroſelini, myrrhæ, dauci Cretici,acori, rhei,ſingulorum drachmas duas, piperis lon-
G gi drachmam ſemis,cumini [b]Indici, libyſtici, ſingulorum drachmam vnam, cicadarum ſiccarum ſine pedibus & alis drachmam ſemis, chamæmeli floris grana ſeptem, carei, mei Arabici,ſingulorum drach.duas,ſpicæ nardi drachmam vnam. Tuſa & cribrata omnia melle aut ſaccharo excipiuntur ſufficiente. Datur in balneo ex aqua calida drachmæ duæ. Eſt mirifica ad iam dicta mala,ſic autem vtiliter colligitur ſanguis hirci. Quum vua cœperit matureſcere, ollam nouam accipiens aqua impleto,& decoquito quoad vniuerſum eius terreum
H in aquam depoſuerit, & abiecta aqua ollam recondet. Deinde hircum arripe & macta, eiúſque ſanguinem medium olla excipito,ita vt neque primũ neq; poſtremum capias,ſed inter primũ & poſtremũ planè mediũ:

& inſpiſſari ſinito. Medium verò hunc in olla ſanguinē in tenues partes [c] diſſecato, indéque reticulo [d] aut linteolo raro contectum, loco [e] edito expone, vt à ſole & [f] luna illuſtretur probéque exſiccetur, cauēdo [g] ne commadeſcat. Poſthac ſanguinem ex olla accipe, & probè tritum in pyxide deſeruato. Et ſumēs de eo, antidotum hanc parato. Eſt autem experimento etiam comprobatum, ſolum ſanguinem hircinum in malis nephriticorum, ſtillicidio & difficultate vrinæ, necnon calculoſis, cochlearii menſura ex paſſo Cretico, & decocto chamæmeli datum conferre. Oportet autem hircum qui iugulari debet, ætate eſſe vigente, ita vt quartum iam attingat annum. Hircus quoque alendus è foliis fœniculi & hederæ, aliiſque vrinam mouentibus ſtirpibus. Quòd ſi tibi viſum fuerit, prædicto hirco etiam vinum bibendum dabis.

a Colis] Græcè perperam ſcribitur κώλου pro καυλοῦ. Legendū enim ita eſſe, ſequentia palàm oſtendunt, quum conducere quoque iis qui citra ſenſum rem veneream agunt, Nicolaus ſubiicit. b Cumini Indici] Aetius lib 11. cap. 12. habet κυμίνου αἰθιοπικοῦ, id eſt cumini Æthiopici. c Diſſecato] Aetius legit κατάτεμνε τὸ αἷμα καλάμῳ ὀξεῖ εἰς πολλὰ τμήματα, hoc eſt, diſſecato ſanguinem per acutam arundinem in multa fruſta. c Reticulo] Aetius addit denſo, δικτύῳ πυκνῷ. d Linteolo raro] Aetius adiicit, ἢ κοσκίνῳ πυκνῷ, id eſt cribro arctiore. e Edito] Græcè eſt ὑπερῴῳ. Aetius habet ὑπαίθρῳ, id eſt ſub diuo. Vt ſuſpicio ſit, locum in Nicolao eſſe deprauatum. f Luna] Græcè legitur, καὶ τῆς σελήνης. Aetius verò habet, καὶ τὴν δρόσον μεταλαμβάνειν, hoc eſt & rorem excipiat. g Ne commadeſcat] Græcus manuſcriptus codex habet καταιωνιθεῖ, pro κατενοτισθῇ. Aetius legit, μὴ βραχῆναι ὄμβρων γινομένων, id eſt ne imbribus exortis madeſcat.

Cap. XLIII.

ALIA experta. Capit ſeminis raphani, adianti, [a] cicerum nigrorum Damaſcenorum, ſpicæ. Cōtundantur probè, & in aqua decoquantur, denturque bibenda in balneo.

a Cicerum] Manuſcriptus codex falſò χρύων pro κρίων legit. Cicer enim (quod Græcis κριὸς, hoc eſt arietinum vocatur, vt teſtis eſt Galenus lib. 6. Simplic.) cæteris efficaciùs vrinam prouocat. Decoctum eius calculos renum confringit.

Cap. XLIIII.

ALIA admodum vtilis. Habet [a] chamæmeli purpurei florem. Decoctum, bibendum ſimiliter præbeto, iis qui febre vacant ex vino, aut cū melle inſtar eligmatis dato ante cibum lingendum. eſt verò valde nobile medicamentum.

a Chamæmeli purpurei] Hoc quia hodie parum eſt cognitum, licebit pro eo vſurpare ſtirpem vulgò conſolidam regalem vocatam, quod hanc conferre calculoſis, experientia comprobatum ſit.

Cap. XLV.

[a] CONDITVM nephriticum. Capit ſaxifragi, betonicæ, aſari, [b] lithoſpermi, petroſelini, ſing. hexagia duo, foliorum coſti hexag. vnum. Terantur diligenter, & [c] ex tritura mittatur in conditum, deturque bibendum vna ante prandium hora. Conterit enim mirificè calculos, & ita [d] per vrinam expellit vt non amplius eos cogi permittat.

a Conditum] Latina hæc dictio κονδῖτον à Græcis vſurpata eſt, vt plures aliæ in Plutarchi parallelis, & Iuriſconſultorum ſcriptis. Nihil autem aliud conditum eſt quàm vinum aromatis & aliis odoriferis conditum. b Lithoſpermi] Sic eſſe legendum omnibus ſatis conſtat, quum lithoſpermon, quod milium ſolis appellant, miram in confringendis calculis vim obtineat. Habent autem & quædam Aetii, qui huius conditi meminit lib. 11. cap. 13. exemplaria λινοσπέρμου: vt nihil mirum ſit, in Nicolai codice λινοσπέρματος pro λιθοσπέρματος, aut rectiùs λιθοσπέρμου eſſe ſcriptum. c Ex tritura] Aetius adiicit, cochlearium vnum. d Per vrinam expellit] Græcus Nicolai codex perperam legit ἀπηρεῖσθαι pro ἀπουρεῖσθαι, vt ex Aetio liquet.

Cap. XLVI.

ALIA compoſitio ad calculos. Accipe [a] impari ſolùm numero fluuiales cancros, vrito in olla, & de iis bibendum præbe vnciæ vnius pondus.

a Impari numero] Manuſcriptum Nicolai exemplar habet, λαβὼν τυχὺ δαιμονα καὶ καρκίνους ποταμίους, ſed nullo prorſus ſenſu. Quare locum hunc eſſe deprauatum omnibus perſpicuum eſt. Reſtituendus autem in hunc modum erit, λαβὼν μόνον ἄζυγας καρκίνους ποταμίους, id eſt, accipe impari ſolùm numero. Atque hanc lectionem planè confirmat Aetius, qui lib. 11. cap. 13. ita ſcriptum reliquit, ἄλλο. καρκίνους γ′, ἢ ε′, ἢ ζ′ μόνον ἄζυγας, καῖε ὑπ᾽ ὀστράκου ζῶντας, hoc eſt, Cācros tres aut quinque, aut ſeptem impari tantùm numero, ſub teſta viuos exurito. Vbi tamen Cornarius, non ſine maximo errore, conuertit ἄζυγας cum ingenti ſtrepitu: quum conſtet omnibus nihil tale ſignificare Græcis hanc dictionem ἄζυγας, ſed potius ἀζεύκτους & μονάζοντας, id eſt nullo coniugio adſtrictos, & ſolos degentes. Hoc loco refertur ad cancros impares numero, quòd inter hos ſit qui coniugio deſtituatur.

Cap. XLVII.

ALIA. Cicadas aridas ſine pedibus & alis contundeac tere diligenter, læuigatáſque ex mulſo aut cōdito exhibeto in balneo.

Cap. XLVIII.

ALIA ad renes experta. Habet rhei, ſaxifragi, iridis Illyricæ, ſeſelis, dictamni, hyſſopi, betonicæ, opopanacis, ſymphyti, dauci, veratri albi, ſing. vnciam vnam. Trita & per cribrum traiecta, melle excipiantur: deturque cochlearium vnum ex decocto chamæmeli & ſapa.

Cap. XLIX.

ANTIDOTVS ad difficultatem vrinæ. Accipit [a] lithoſpermi drach. ſemis, [b] nucis pineæ drach. quinq;, croci drach. vnam, amygdalarū amararum drach. vnam ſemis. Tuſa ac cribrata melle excipiuntur. Dantur drachmæ duæ.

a Lithoſpermi] Manuſcriptus Nicolai codex iterum legit λινοσπέρματος pro λιθοσπέρματος. b Nucis pineæ] Græcè eſt στροβίλων. Strobilorū autē voce tota nux pinea apud Græcos accipienda erit.

Cap. L.

ALIA ad calculoſos, qua vſus eſt Anatalus prætor, experta. Habet radicis ſtruthii drach. quinq;, ſquillæ, opopanacis, ſcordii, ſing. drach. quinque, radicis capparis drach. vnam. vino excepta finge paſtillos, quorum ſinguli pendeant drachmam vnam, & ex iis vnum læuigatum ſingulis diebus cum vino præbeto.

Cap. LI.

ANTIDOTVS ad calculum veſicæ, qua Veſpaſianus vſus eſt. Habet nardi Syriaci, hyſſopi, ſing. drach. vnam, petroſelini drach. vnam ſemis, rutæ viridis, ellebori, ſing. drach. vnam, ſquillæ aſſatæ, abrotoni, ſingul. drach. ſemis, acaciæ drach. vnam. Squillam aſſatam tere cum ruta, dein admiſce parem quantitatem opobalſami ante aridorum exceptionem. Sicque conficiens dato drachmam vnam ex aqua.

Cap. LII.

ALIA ad calculoſos & nephriticos experta. Habet [a] lithoſpermi, piperis, petroſelini, aniſi, ſing. vnc. ſemis. Tuſa & cribro probè traiecta, melle excipiantur, deturque cochlearium vnum ex aqua calida. Eſt autem mirabilis.

a Lithoſpermi] Rurſus λινοσπέρματος pro λιθοσπέρμου legitur, vel σελίνου σπέρματος, vt iam ſtatim dicemus.

Cap. LIII.

ALIA nobilis, lapides in veſica demoliens. Capit caſiæ drach. duas, [a] ſeminis lini drach. vnam ſemis, myrrhæ drach. ſemis, piperis albi drach. vnam, [b] lapidis Syriaci maſculi & fœminæ, ſing. drach. ſemis, ſeminis ſtaphylini, iridis Illyricæ, ſing. drach. vnam ſemis, papaueris albi ſeminis, ſpicæ nardi, ſing. drach. vnam, amygdalarum amararum, erucæ ſeminis, aſari drach. ſemis. Omnia hæc trita, & per cribrum tranſmiſſa melle excipe, & ſingulis diebus præbe cochlearium vnum ex paſſo. Eſt verò vtilis.

a Seminis lini] Nicolai codex legit λινοσπέρματος. Galenus autem lib. 10. De compoſ. medic. local. cap. 1. habet σελίνου σπέρματος, id eſt ſeminis apii. vt inde coniiciam, aliis etiam in locis ita legendum eſſe apud Nicolaum. b Lapidis Syriaci] Syriacum appellat, quem officinæ Iudaicum. Sic autem dictus eſt, Galeno lib. 9. Simplicium medic. teſte, quòd in Palæſtina Syria proueniat.

Cap. LIIII.

ANTIDOTVS ad calculoſos, cuius ſi experimentum capere velis, diſſolue portionem aliquam de ea, & coniice in vaſculum vnà cum lapide, ipſumque obturato diebus ſeptem: dein amoto operculo, inuenies lapidē attritum. Habet ſanguinis hircini exſiccati, capparis radicis æquas portiones. Ex iis tritis bibendum propinato cochlearium vnum cum mero ieiunis. Lapidē per vrinam citra dolorem expellit: eſt enim præclara.

Cap. LV.

ANTIDOTVS alia quam accepi à Iuliano Pimentalo, experta. Recipit baccas lauri decorticatas duas, piperis, petroſelini, ſing. drach. vnam. Excipe melle, & dato nephriticis ac calculoſis: miraberiſque eius facultatem.

Cap. LVI.

ALIA ad renes & calculoſos. Habet petroſelini

drach.vnam, piperis drach.duas, ſeminis fœniculi drachmas tres, ſeminis apii drach. quatuor. Detuſis & cribro tenui arctioréve traiectis dato ægrotanti cochleariũ vnum ex condito: ſi verò febricitet, ex aqua tepida.

Cap. L V I I.

ALIA ſimilis. Capit cyperi, baccarum lauri, petroſelini, ſingulorum æquam portionem. Datur cochleárium vnum ex vino.

Cap. L V I I I.

ALIA ad calculoſos valde bona. Recipe leporem viuum, ipſumque iugulato, ac ſanguinem eius olla noua excipito: dein detracta quoque eius pelle, integram vnà cum ſanguine in vaſculum immitte luto oblitum & operculo contectum, crematóque donec pellis vnà cum ſanguine in cinerem redigatur. Amoto ſubinde operculo, pellis ſanguiniſque cinere accepto & læuigato, cochlearium vnum ex[a] mero tepido dato. Eſt præclara.

a Mero tepido] Græcè eſt μετ' οἴνου ὀυκράτου χλιαροῦ, cùm vino temperato tepido. Sed fortè pro ὀυκράτου legendum erit ἀκράτου, id eſt mero: ne inutilis ſit repetitio. Neque enim ὀυκράτου hoc loco à χλιαροῦ differre videtur. Sic etiam in ſequenti 60. antidoto legitur μετ' οἴνου ἀκράτου.

Cap. L I X.

ALIA ſimilis ad calculoſos nobilis. Accipe vulpem viuam eámque mactato, atque de recenti eius ſanguine quantum dimidium exigui poculi capere poteſt, bibendum præbeto. Efficiet autem vt æger eadem hora per vrinam lapidem eiiciat.

Cap. L X.

ALIA ad difficultatem & ſtillicidium vrinæ mirifica. Paſſerculum quem [a] troglodytem nominant, integrum cremato, & ſumpto cinere ac[b] tenuiter cõtrito, bibendum ex mero dato. Quantitas verò cineris ſit cochlearium vnum. Si autem volueris, admiſceto etiam farinæ prædictarum cicadarum [c] quartam cochlearii partem, & ieiuno ex vino præbeto.

a Troglodytem] Græcè σιλιπιπίδα ſcribitur, quæ vox haud dubiè barbara eſt. Per eam autem intelligit paſſerem troglodytem dictum, cuius cremati cinis (Aetio libro 11. cap. 11. & Paulo teſtibus) epotus, calculos conterit. b Tenuiter] Græcus codex non rectè legit ὑψιλὰ pro ψιλὰ aduerbialiter. c Cochlearii quartã partem] Nicolaus per cochlearium, minus intelligit quod pendet drach. vnam. Sic enim in eius interpretationibus ſcribitur κοχλιάριον ὀυλκὴ μία, id eſt cochlearium drachma vna. Quarta itaque cochlearii pars, grana ſunt quindecim.

Cap. L X I

ALIA præclara ſimilis. Habet braſſicæ ſeminis, radicis capparis, radicis ſtruthii, ſing. hexag. vnum. Trita omnia aceto irrigato, & finge pilulam nucis Põticæ magnitudine, & dato febre vacantibus cum vino: febricitantibus autem, ex aqua tepida. Si verò huius medicamenti viribus diffidis, coniice cum ipſo lapidem in vaſculum, & lapis atteretur.

Cap. L X I I.

ALIA [a]Galeni, omnino neceſſaria ad difficultatem & ſtillicidium vrinæ, ac calculoſos. Eſt autem præclara admodum. Habet damaſonii drach. tres, ſeminis dauci & eius radicis, ſing. drach. ſex, radicis ſtruthii ſeu lanariæ, corticis radicis capparis, ſing. drach. ſex, caſiæ drach. octo, [b]cinabaris drach. ſex, nardi Celticæ, iridis Illyricæ, aſari, acori, ſeminis fœniculi, petroſelini, cardamomi, ſpicæ nardi, cyperi, ſaxifragi, ſeminis ſtaphylini, apii ſeminis, myrrhæ troglodyticæ, ſing. drach. quatuor, coſti drach. octo, croci drach. tres, ſeſelis, zingiberis, piperis albi, ſing. drach. quatuor, piperis nigri drach. vnam, radicis panacis drach. quatuor, lapidis Syriaci maſculi & fœminæ, ſing. drach. ſedecim, mellis Attici deſpumati aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur nucis Ponticæ magnitudine cum [c]meri cyathis duobus.

a Galeni] Aetius lib. 11. cap. 13. non ad Galenum ſed Philagrium authorem refert. Et facilis fuit à Philagrii nomine in Galeni lapſus. b Cinabaris] Græcè eſt κινναβάρεως. Sed animaduertendum erit, hanc vocem ab imperito aliquo in contextum eſſe tranſlatam: neque enim recentiorum cinabaris, quam venenum eſſe conſtat, intra corpus ſumenda: neque etiam veterum. quòd illa, Dioſcoride atteſtãte, adſtrictoriam habeat vim: ideóque ad difficultatem & ſtillicidium vrinæ minus idoneam. Accedit quòd in Aetio nulla prorſus cinabaris fiat mentio. c Meri] Græcè eſt ὀυκράτου. ſed cenſeo, vt antea, legendum eſſe ἀκράτου: quòd ſcilicet eius generis medicamenta quæ calculoſis exhibentur, commodè ex mero propinentur.

Cap. L X I I I.

ANTIDOTVS è galanga. Prodeſt ſtomachicis, lienoſis & concoctione deſtitutis. Item ad[a] ſingultum ſtomachi, & eos quibus cibus in ventriculo aceſcit, malum habitum corporis, hydropicos, & totius corporis refrigerationem confert. Capit caryophylli, zingiberis, cinamomi, galangæ, ſing. vnc. ſemis, cardamomi, ligni aloes, nucis moſchatæ, carpobalſami, folii, ſing. drachmas duas, piperis longi, maceris, piperis nigri, aniſi, fœniculi, maſtiches, ſpicæ, ſing. drachmam vnam, moſchi grana tria, ſacchari quantum ſatis eſt. Probè confecta datur.

a Singultum] Græcus Nicolai codex habet, ὁμοίως σιελισμὸν στομάχου, hoc eſt ſimiliter ad ſtomachi ſaliuam. Sed cenſemus legendum eſſe, ὁμοίως εἰς λυγμὸν στομάχου, id eſt ſimiliter ad ſingultum ſtomachi, vt nos conuertimus. Liberum tamen relinquimus lectori, vt vtram velit lectionem magis probet. nobis tamen poſterior magis arridet.

Cap. L X I I I I.

ANTIDOTVS [a]è floribus. Succurrit cardiacis, elephantia correptis, animi defectionibus, & ſyncopis cordis. præterea deſtillatione laborantibus, atque in vniuerſum omni imbecillitati corporis & cordis omnino auxiliatur. Habet florum [b]roſmarini coronarii vnciam vnam, roſarum, violarum, glycyrrhizæ, ſing. drachmas ſex, caryophyllorum, ſpicæ, nucis moſchatæ, galangæ, cinamomi, zingiberis, maceris, ligni aloes, aniſi, cardamomi, anethi, ſing. ✱ ſcrup. vnum, mellis Attici, aut ſacchari quantum ſatis videbitur. Confecta vacantibus febre datur ex vino: febricitantibus autem, cum aqua.

a E floribus] Græcè eſt δι' ἀνθῶν. Græcis autem vetuſtioribus ἄνθος ſimpliciter florem ſignificat. poſteriores autem, nimirùm Actuarius & Nicolaus, haud dubiè propter eius excellentiam, roſmarini coronarii florem ita nominarunt. b Roſmarini] Græcè eſt δενδρολιβάνου. Dendrolibanon autem Actuarius & Nicolaus appellant roſmarinum coronarium.

Cap. L X V.

ANTIDOTVS è Satyrio. Valet ad liberorum procreationem venereorúmque frequentiorem vſum. Imbecillitati renum ſuccurrit: & iis qui rem veneream agere haud poſſunt auxilio eſt. voluptatem quoque excitat. Eſt enim ad hæc ipſa admodum vtilis. Recipit ſatyrii viridis, dauci ſatiui radicis, nucis Indicæ, piſtaciorum, eryngii radicis, nucum pinearum, ſing. drach. duodecim, zingiberis, aniſi, [a]ſinapi albi, [b]linguæ auis ſeminis, ſingul. drachmas quinque, [c]cinamomi, bulbi ſeminis, ſing. drachmas duas ſemis, moſchi grana ſeptem. Satyrii dauci & eryngii radices in aqua ferueſactas & probè [d]fractas, ac tandem valde tritas melli immitte, deinde piſtacia & [e]nuces pineas repurgatas. Vbi cum melle ſimul bullierint, poſtea impone [f]odoramenta: & ſublato ab igne lebete, vbi iam melle probè rigata fuerint odoramenta, moſchum læuigatum inſere. Et rurſum iis probè ſubactis, in vaſculum ad vſum repone. Datur cum veteri vino aut condito, veſperi dormituro.

a Sinapi albi] Græcè eſt σινήπεως λευκοῦ. Intelligit autem erucam: id quod ex Actuario perſpicuum fit, qui habet erucæ. Latini quoque Nicolai codices legunt erucæ. b Linguæ auis] Græcus manuſcriptus codex habet λιγγάβις. Vocant autem officinæ ſemen fraxini linguam auis, vt fuſiùs tomo ſecundo noſtrorum De ſtirpium hiſtoria comment. demonſtrauimus. c Cinamomi] Poſt cinamomi, Actuarius ſtatim adiicit ſcincos. Et Latini etiam Nicolai codices habent ſcincorum caudas. Quum verò horum vſus mirificè venerem excitet, non debent in huius antidoti confectione à ſeplaſiariis omitti.

d Fractas] Græcus codex habet ἀποστίψας καλῶς, κόψας τὰ εἴδη λίαν. E quibus ſanè verbis haud facilè ſenſum elicies, vt hæc ipſa eſſe aliqua ex parte deprauata non dubitem. Poſſet autem facilè ex Actuario Græco reſtitui & emendari. qui quum nobis nondum viſus ſit, è Latino codice tum Actuarii tum Nicolai iſtam conuerſionem contexere interea coacti ſumus, quæ certè à ratione rectè cõficiendi hanc antidotum non abludit. Cenſeo autem in Nicolao ita poſſe legi, εἶτα ἀποθλίψας, vel ἀποστείψας καλῶς, κόψας ἤδη λίαν. e Nuces pineas] Græcè eſt κοκονάρια, ſed falſò ita ſcribitur pro κουνάρια: ita enim Græci nuces pineas vocant. f Odoramenta] Græcè eſt μυρεψικά. Sic autẽ vocat ſpecies odoratas, quæ aromata vocamus. Quod ex Actuario etiã ſatis liquet, in quo ita legitur: dein ſublato ab igni vaſe, tuſæ & cribratæ ſpecies adduntur.

Cap. L X V I.

ALIA è ſatyrio Serapionis, tentiginem ciens, [a]choragos dicta. Eſt autem eximia, vt ea quæ præcedit,

inuenta à Serapione in oppido Diphthera nominato, quemadmodum Philon medicus ad regem Italum tradit. Vſus verò ſum & ego in Menelao, Andromacho, & Melancalamo, ſenioribus & imbecillibus exiſtentibus: ac ſucceſſit. Habet ſatyrii drach. quatuor, ſcinci drach. tres, ſiſami illoti drach. duodecim, erui albi toſti drach. ſex, cumini, aniſi, ſeminis apii, ſingul. drach. vnam, ſeminis cæpæ, eryngii, ſingularum drachmas duas, cerebelli paſſerum troglodytum drachmas duas, ſeminis dauci, ſeminis lini torrefacti, ſtyracis, galbani, thuris maſculi, ſingulorum drachmas duas, piperis, ſeminis fœniculi, zingiberis, tragacanthæ, ſpicæ nardi, hormini, ſing. drach. vnam, croci, ſeminis vrticæ, ſing. drach. ſemis, amygdalarum amararum & dulcium, ſing drach. duas, cucumeris [b] Græci, nucum pinearum, ſing. drach. ſex, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Dantur veſperi cubitum ituro drachmæ quatuor, & ante cœnam ſecundò & tertiò in vino auſtero aut condito. Quòd ſi corpus plurimùm [c] incandeſcet, accipe tres ramos rutæ, & [d] dato vt laborantis pudendum tendi deſinat, & coniice in meatum vrinarium tria rutæ folia: & ceſſabit.

a Choragos] Græcè χορηγὸς, hoc eſt ſuppeditator, dator, ſubminiſtrans. Quæ quidem appellatio huic antidoto non alio nomine eſt impoſita, niſi propter inditam ſibi mirificam, quam in exercenda venere ſubminiſtrat & ſuppeditat, vim. b Græci] Græcè eſt ἑλληνικῦ. Intelligit haud dubiè cucumeres in Græcia natos. c Incandeſcet] πυρώσει, hoc eſt, ſi plus æquo in venerem pronum efficiet. Id enim ſignificare hoc loco πυρώσει, ex remedio ipſo quod ſtatim ſubiicit Nicolaus, promptè colligitur: nempe rutæ admotione, quam veneris appetentiam cohibere in confeſſo eſt. Vel certè (quod mihi magis arridet) pro πυρώσει legendum πνευματώσει, id eſt inflabit. Nam & ruta (Galeno teſte) ad inflationes competit, adeóque tendi pudẽdum prohibet. d Dato] Græcus manuſcriptus non rectè legit, δίδου ἐν τῇ λύξαι τὸ αἰδοῖον τῦ πάσχοντος. pro λῆξαι, hoc eſt, vt nos conuertimus, dato vt ſedet, aut tendi deſinat pudendum laborantis. Niſi malis legere λῦσαι, id eſt vt ſoluat pudendum. Sed prior lectio videtur eſſe melior.

Cap. LXVII.

ALIA antidotus appellata choragos, ad prædicta efficax. Recipit piperis, zingiberis, tragacanthæ, ſpicæ nardi, thuris maſculi, ſing. drach. vnam, ſeminis apii dr. tres, aniſi, cumini, erui albi toſti, ſeminis vrticæ, ſeminis cucumeris, ſing. drach. ſex, ſiſami non loti, amygdalarum amararũ, ſing. drach. quindecim, eryngii drach. octo, cæpæ ſeminis drach. quatuor, amygdalarum dulcium, nucum pinearum vnc. vnam, mellis Attici vel ſacchari quantum ſatis videbitur. datur ante cœnã drach. vna ex condito.

Cap. LXVIII.

ALIA è ſatyrio Perſica. poteſt eadẽ quæ præcedẽs. Habet [a] nucum pinearũ, ſeminis porri, ſeminis raporum, cepæ ſeminis, lini ſeminis, hormini, pyrethri, dauci, eryngii, zingiberis, ſatyrii, ſeminis erucæ, piperis albi, cardamomi, acori, euphorbii, cerebelli paſſeris troglodytis & ouorum eius, ſingulorum drachmas duas, mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt. datur drachma vna ex condito.

a Habet] In manuſcripto Nicolai codice ante pineas nuces ſcribitur θούθριξ, quæ ſanè dictio quum ſit aut barbara aut deprauata, quid ſignificet diuinare haud poſſum. Niſi ſtatim mentio fieret paſſeris troglodytici, ϛρυθοῦ eſſe legendum putarem. Quæ quidem lectio ſi legitima eſt, de paſſere vulgari aue intelligenda erit. Conſtat enim, paſſerem efferatæ libidinis eſſe animal: & paſſeribus veſcentes (vt quidam etiam ex Græcis annotarunt) ἐπιχειλαφόρυς, hoc eſt procliuiores in venerem fieri. Quapropter poteſt primùm huic antidoto inſeri integer paſſer, & deinde priuatim paſſeris troglodytis cerebellum. Tamen quum certi nihil, & quod conſtanter affirmemus, habeamus, vacuum hîc ſpatium relinquere volumus, vt integrum eſſet cuiuis, nacto meliore codice, inſerere quod hîc deſideratur.

Cap. LXIX.

ALIA tentiginem excitans, dextro aut ſiniſtro impoſita pedi: renibus item & teneræ cuti. Habet ſtellionis, ſagapeni, ſing. drach. vnam: ſinapi, galbani, ſing. dr. duas, olei Cyprini vnc. quinque, myrobalani, molybdenæ, ſing. vnc. vnam, [a] ceruſſæ drach. vnam, myrrhæ, propoleos, opobalſami, euphorbii, opopanacis, piperis nigri, ſing. drach. vnam, liquoris Cyrenaici, cantharidũ, ſing. drach. duas, [b] ſcinci drach. vnam, mellis Attici vel ſacchari quantum ſufficit.

a Ceruſſæ] Græcè ſcribitur ψιμυθίυ. Mirificum hoc eſt medicamentum, ita vt non facilè coniicere liceat cur ceruſſam molybdenámque, medicamenta frigida, hîc adhibeat: niſi fortè ad impenſè calidorum vim obtundendam & infrenandam, admota ſint. Aetius quidẽ in fine vndecimi libri multa ac varia medicamenta ad tentiginem excitandam idonea commemorat, nuſquam tamen in iis molybdenæ aut ceruſſæ mentio fit. Verùm ſunt & aliæ quædam compoſitiones, vt infrà monebimus, in hoc Nicolai volumine, quarum vſus non ſatis tutus eſt. Quod tamen non admodum curandum erit, præſertim in tanta copia aliorum rectè paratorum medicamentorum. Aetius loco citato ſolo ſtellione vſto & contrito, cum olei affuſione vtitur. b Scinci] In manuſcripto codice legitur, ϛίγκ, corruptè pro σκίγκυ. Quæ vox in hodiernum vſque diem in officinis durat. dicunt enim ſtinci, pro ſcinci.

Cap. LXX.

VNGVENTVM tentiginem ciens, pudendo & [a] tauro inunctũ. Recipit opopanacis, olei laurini, ſing. vnc. ſemis, euphorbii, galbani, ſing. drach. ſemis, erucæ ſeminis grana vndecim, opobalſami grana ſeptem. læuigata vtriſque manibus probè commiſce & vtere.

a Tauro] Græcus Nicolai manuſcriptus codex legit ἀλειφόμενον τὸ αἰδοῖον, καὶ ὁ ὑπόταυρος. Cenſeo autem legendum eſſe ἀλειφόμενον τῷ αἰδοίῳ, καὶ ὑπὸ ταύρυ. vt ſit ſenſus quem in noſtra conuerſione impreſſimus. Eſt autem ταῦρος ſutura quæ teſtes interiacet.

Cap. LXXI.

ALIA priori ſimilis, admodum nobilis. Habet ſeminis erucæ & anethi, ſing. drach. vnam. trita cum condito præbe.

Cap. LXXII.

ALIA ad eadẽ valde bona. Recipit piperis, nucum pinearum, petroſelini, pudendi cerui, terebinthinæ. contrita omnia æqualiter cum melle commiſce, & præbe.

Cap. LXXIII.

ALIA ſimilis, vtilis & frugifera. Capit terebinthinæ crudæ, nucum pinearum, ſing. vnc. ſemis. ſeminis erucæ grana quindecim, mellis Attici quod ſatis eſt. dãtur drachmæ duæ cum ſicera.

Cap. LXXIIII.

ANTIDOTVS è hermodactylo laxatiua, efficax ad podagricos & arthriticos, omnémque morbum. vtilis eſt corpori, & morbos ex eo propulſat multos: ideóq; à medicis hæc ipſa antidotus appellata eſt ſanitas. Accipit caryophylli, nucisq; moſchatæ, maceris, ligni aloes, galangæ, zingiberis, ligni cinamomi, folii, caryophylli magni, cardamomi, ſpicæ, ſing. drach. vnam, carpobalſami, aniſi, fœniculi, anethi, carnabadii, ameos, granorũ ſolis, maioranæ, [a] meliſſochorti, ſemini ſocimi, baccarum myrti, foliorum citri, ſing. drach. vnam, triũ ſantalorum, ſing. drach. ſemis, glycyrrhizæ, ſtyracis calamitis, piperis longi, floris iunci odorati, croci, ſing. grana ſeptem, violarum drach. vnã, papaueris albi drach. vnã, [b] lactucæ, intybi & portulacæ ſeminis, ſing. drach. duas, ſenæ vnc. vnam, epithymi drach. vnam. Omnia hæc tenuiter trita in aqua decoquito. dein in aquã per ſaccum tranſfuſam iniice ſacchari libras tres, & ebulliãt probè vſque ad conſiſtentiam: & impone illi moſchi, ambaris, margaritarũ, ſing. ſcrup. II. dacrydii vnc. duas, turpeti vnc. vnam ſemis, rheibarbari boni vnc. vnam, hermodactyli vnc. vnam ſemis: ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſing. vnc. ſemis. Hæc tundito & probè cribrato, vt [c] electuarii conſiſtentiam acquirant, & bene ſubacta in lebete, ſuper marmor effunde, & ſine donec refrigerentur. poſthæc accipe ac repone in vitreo vaſe. Quum vti ea volueris, dato media nocte hexagia duo & ſemis, aut tria pro ratione virium: & ſi febre vacant, præbeto vini poculum vnum cum aqua: ſi verò febricitant, dato aquam tepidam ad ſorbendum.

a Meliſſochorti] Græcè μελισσόχορτον. Intelligit haud dubiè herbam quæ aliâs meliſſophyllon dicitur. Neque enim meliſſochortos Græcis aliud ſignificat, niſi herbam apum. Atque hinc eſt quod Latinis etiam apiaſtrum vocetur. b Lactucæ] Græcè eſt μαρυλλίου. Vocauit autem Actuarius, Nicolaus, & Symeon Sethi lactucam μαρύλλιον & μαρύλιον. c Electuarii] Nicolaus habet λατυαρίου pro ἐλεκτυαρίου. Solet enim, vt ſæpe iam dictum eſt, Latinas voces deprauatè admodum efferre.

Cap. LXXV.

ANTIDOTVS alia ad dolores pedum, per omnia experta, qua ſanatus eſt Clearchus, & alii multi gratia Dei. Habet baccarum lauri repurgatarum vnciã

vnam, myrrhæ troglodyticæ vnc. ſemis, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſing. vnc. vnam, rhei Pontici vnc. ſemis, ſpicæ nardi, folii, amomi, coſti, ſing. vnciæ quartã partem, betonicæ hexagium vnum, acori, gentianæ, ſingul. grana vndecim, hermodactyli vnc. ſemis, turpeti puri vnc. ſemis & quartam partem, dacrydii vnc. ſemis. Contuſa ſimul & probè cribrata excipiatur vaſe vitreo diligenter operto. Datur vtentibus cochlearium vnum ex temperato liquore media nocte. Vacantibus febre, cum vino: febricitantibus verò ex aqua tepida. Qui verò vti hac antidoto voluerit, is ab omni frigore ſibi cauebit.

Cap. LXXVI.

ANTIDOTVS quæ eſt [a] drangæa. Datur obſtructionibus iecoris, ſiue in gibbo eiuſdem ſiue in venis meſaraicis fuerint, media nocte, pondere hexagii vnius aut vnius & ſemis, pro virium ratione. poſtea ſorbendũ deſuper dato vacantibus febre, vinum: febricitantibus autem aquam tepidam. Capit rhei barbari hexag. tria, ſeminis fœniculi, apii, ſing. drach. vnã ſemis, croci ſcrup. tres, [b] tartari drach. vnam ſemis, turpeti puri hexagium ſemis, dacrydii ſcrup. duos, ſacchari quãtum ſpecierum omnium, & præbe.

a Drangæa] δραγγαίαν Nicolaus vocat compoſitionem quæ à medicis huius ætatis Tragæa nominatur. Vtranque autem vocem barbaram eſſe ſatis conſtat. b Tartari] Græcè ſcribitur ταρτάρου. Vt hinc etiam palàm fiat, Nicolaum barbaris & in hunc vſque diem in officinis vſitatis vocibus creberrimè vti. Tartarum autem eſſe vini fæcem induratam & doliis adhærentem, notius eſt quàm vt à nobis copioſiùs explicari debeat. Barbarã autem vocem retinere libuit, vt hinc palàm fieret vnde tot voces parum Latinæ & barbaræ officinas noſtras irrepſerint.

Cap. LXXVII.

ALIA, conferens podagricis, arthriticis, & ad omnẽ corporis afflictionem. Habet aniſi hexag. vnũ ſemis, piperis longi drach. duas, zingiberis vnc. ſemis, [a] phenulæ hexag. vnũ. turpeti vnc. vnã, cubebarũ hexag. vnum, ſcamoniæ vnc. vnã ſemis, ſenæ vnc. ſemis, croci hexag. ſemis, caryophylli hexag. vnũ, amomi drach. vnã. [b] cinamomi boni hexag. tria, cardamomi drachm. duas, rhei barbari vnc. vnã ſemis, aniſi hexag. duo, ſacchari quantum omnium ſpecierum. Trita & cribro trãſmiſſa probéque confecta in vaſculo repone. Dantur, ſi vſus exigat, manè hexag. duo aut duo & ſemis, pro viribus: febricitantibus quidem, cum aqua tepida: vacantibus febre, cum vino.

a Phenulæ] Suprà, nempe annot. 106. φένυλιν pro fœniculo ſumus interpretati. Hoc quidem in loco φένυλαν pro ἴνυλαν ſcriptũ eſſe, ex antidoto 82. ſatis liquet, in qua omnia ferè quorum hîc mentio fit, recenſentur, atque ad eoſdem affectus accommodantur. Quòd ſi verò nihilominus phenulam eſſe legendum quis contendat, quid per phenulam Nicolaus ſignificauerit, me ignorare lubens fateor. b Cinamomi] Græcè eſt κανέλας καλῆς. Canelam autem ſiue Canellam Nicolaus & alii recentiores Græci, item Auerroes & cæteri Arabes vocant cinamomum hodie vſitatum: quod tamen caſia potius eſt (vt alibi diximus) quàm cinamomum.

Cap. LXXVIII.

ALIA drangæa [a] ſimplex, datur media nocte. Capit aniſi hexag. duo, zingiberis vnc. ſemis, ſeminis fœniculi hexag. vnũ, turpeti vnc. vnã, croci hexag. ſemis, ſcãmoniæ vnc. ſemis, caryophylli ſcrup. vnũ, rhei barbari hexag. vnum, ſacchari quãtum vniuerſarum ſpecierum. Dantur de ea vbi vſus exigit, hexag. duo aut duo & ſemis, pro virium ratione. Et febre vacantibus, ex vino: febricitantibus autem, ex tepida aqua.

a Simplex] In Nicolao eſt σίμπλικη. Eſt autem vox Latina ſimplex deprauata, & ad Græcam formam detorta. Simplicem autem hãc drangæam vocat, non quòd non ſit compoſita ex multis ſimplicibus medicamentis: ſed quòd paucioribus conſtet ſimplicibus quàm alia eiuſdem generis compoſita. Hac ſanè ratione Galenus etiam Dia trion pipereon ſimplex appellauit, vt alibi fuſiùs diximus.

Cap. LXXIX.

ALIA ſimilis conferens arthriticis, podagricis, & ſanitati totius corporis, nondum obſeruata ſeu experta. Vbi ea vti volueris, neque æſtus neque frigus ſit. Recipit cinamomi, caryophylli, croci, zingiberis, nucis moſchatæ, roſarum, ſingul. hexagium vnum, turpeti hexagium vnum ſemis, rhei barbari, hermodactyli, ſing. hexagia duo, aniſi, ſeminis fœniculi, zedoariæ, ſing. hexa-

A gium vnum, ſcammoniæ hexag. duo, ſacchari quãtum omnium ſpecierum. Hæc probè cõfecta datur vt prior.

Cap. LXXX.

ALIA drangæa ad eadem efficax, admodum bona. Habet turpeti boni drach. duas, ſcammoniæ ſcrupulos duos, hermodactyli drach. duas, zingiberis hexagium vnum, croci, caryophylli, ſingul. ſcrupulos duos, aniſi ſcrup. duos, ſacchari puri vnc. vnam. Probè confecta datur vt prior.

Cap. LXXXI.

B ALIA ad podagricos, arthriticos, nephriticos, & hepaticos. Capit rhei barbari hexagiũ vnum, ſeminis fœniculi, aniſi, ſingul. drach. ſemis, tartari drach. vnam, turpeti hexagium vnum, croci, ſcammoniæ, ſingulorum ſcrupulos duos, ſacchari tantundem quantum omnium ſpecierum. Probè confecta datur media nocte pondere hexagiorum duorum, aut duorum & ſemis, pro viribus.

Cap. LXXXII.

ALIA drangæa efficax ad podagricos, arthriticos, C & nephriticos affectus. Habet enulæ in altis locis natæ bonæque, hermodactyli, ſingul. hexag. duo, turpeti hexagium vnum ſemis, ſcammoniæ crudæ vnc. ſemis, aniſi, caryophylli, zingiberis, maceris, cubebarum, ſing. hexagium vnum, maſtiches puræ drach. vnam, croci hexagium ſemis, tartari hexag. vnum, rhei barbari hexagia duo, ſacchari quantum vniuerſarum ſpecierum. Dantur de ea matutino tempore hexag. duo & ſemis aut tria, pro virium modo.

Cap. LXXXIII.

D ANTIDOTVS laxatiua efficax ad prædicta mala, ad bilioſos, pituitoſos, & hepaticos. Habet dacrydii hexagia quatuor, turpeti hexagia tria, caryophylli drachmas duas, zingiberis hexagium vnum ſemis, aniſi hexagium vnum, croci hexagium vnum, rhei barbari hexagia tria, maceris hexagium ſemis, hermodactyli hexagia duo, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt. Dantur vbi vſus exigit media nocte hexagia duo cum dimidio aut tria, prout vires ſuaſerint. Et vacantibus febre, ex vino: febricitantibus autem, cum aqua tepida. E

Cap. LXXXIIII.

ALIA drangæa laxatiua ad prædicta mala vtilis. Recipit dacrydii hexagia quatuor, turpeti boni, caryophylli, croci, ſingulorum drach. vnam, zingiberis, piperis longi, maceris, ſingulorum drach. vnam, aniſi hexagium vnum, hermodactyli hexagia duo, nucem moſchatam vnam, ſeminis fœniculi hexagium vnum, rhei barbari hexagia duo, ſacchari quantum omnium ſpecierum. Vbi probè confecta fuerit, dantur ex ea manè F ieiuno hexagia duo, aut duo cum dimidio, pro virium ratione.

Cap. LXXXV.

ALIA drangæa ad podagricos, arthriticos, & quẽuis nephriticum affectum, omniáque vitia. Accipit turpeti drachmas tres ſemis, zingiberis drachmas duas ſcrupulos duos, zedoariæ drachmas duas, aniſi, ſeminis fœniculi, ſingulorum ſcrupulos duos, caryophyllos numero decem, dacrydii ſcrupulos tres, croci ſcrupulos duos, rhei barbari hexagium vnum, hermodactyli draG chmam vnam, ſacchari quantum omnium ſpecierum. Species vniuerſas tritas in vaſculo repone. Vbi vſus poſtulauerit, dandum hexagium vnum cum dimidio, aut duo pro virium modo. Et iis qui febre vacant, poſtea vinum ſorbendum præbeto: febricitantibus autem, aquã tepidam.

Cap. LXXXVI.

ALIA drangæa prioribus validior. Recipit rhei hexag. vnum, turpeti hexag. duo, tartari drach. vnam, dacrydii ſcrupul. quatuor, zingiberis hexagium ſemis, H croci ſcrupul. duos, caryophyllos quindecim, zedoariæ drachmam vnam, aniſi, ſeminis fœniculi, ſingulorum ſcrupulos duos, nucem moſchatam vnam, hermodactyli hexagium vnum, maceris, ſcrupul. duos, ſacchari

quantum omnium ſpecierum. Probè paratæ exhibe vſu poſtulāte; media nocte hexagium vnum cum dimidio, aut duo pro virium modo. Et non febricitantibus ex vino, febricitantibus autem ex aqua tepida.

Cap. LXXXVII.

ALIA confectio drangæa, vtilis ad vitioſum faciei colorem è calore iecinoris natum. Recipit heliotropii foliorum aridorum vnciam vnā, croci boni hexagium vnum, rhei barbari hexagium vnum, tartari drachmam vnā, aniſi hexagia duo, ſacchari puri duplum omnium ſpecierum. Trita hæc omnia reponantur in vaſe. Vbi vſus poſtulat, datur continuis diebus quinque ſingulis quidem manè ieiuno hexagium vnum. Pòſt, vinum album purum ſorbendum præbeto.

Cap. LXXXVIII.

ANTIDOTVS è Damaſcenis prunis, facit ad acutas, ardentes, omnéſque alias febres, nempe tertianas continuas, hecticas, maraſmodes, lipyrias, ardentes, & in ſumma ad omnem febrilem affectum. Damaſcena centum decoquantur in aqua quoad tertia pars aquæ abſumpta fuerit: dein ab igne remoueantur, ſubigātúrque, & probè confricentur manibus tantiſper donec caro eorum omnis diſſoluatur in aqua, & oſſa ſolùm corticéſque appareant. Poſtea cribro raro tranſmittantur, relicto hoc iuſculo: aliáque accepta aqua illi imponantur violarum vnc. ſemis, ſacchari libræ duæ, & fac inſtar droſati, atque donec ad mellis craſſitudinem veniant decoquantur. pòſt ab igne remoueantur, & per ſaccum tranſfundātur. Quo peracto, accipe de aqua prunorum Damaſcenorum primò per ſaccum trāſfuſa, & in ſuccū redacta, libram vnam, & commiſce cum droſato violarum, ac iterum ſimul ebulliāt donec vtraque ad mellis craſſitudinem veniant. dein ab igne deponantur & ſinantur. Quo facto accipiatur oxyphœnici, [a] dulcis calami repurgati, ſingulorum vncia vna, & cum aqua altera calida probè ſubigantur, & ſubacta per ſaccum tranſfundantur. Poſthac iuſculum in quo eſt ſuccus prunorum Damaſcenorum, & droſatum, rurſus in lebetem coniiciatur: atque vbi probè ſimul ſubacta fuerint, rurſus calido cineri imponantur: & poſteaquam vna ebullitione in altum ſublata fuerint, ab igne remoueantur, & cum cochleario probè ſubigantur. deinde immittantur ſantali albi & rubei bene triti, & cribro tranſmiſſi, [b] ſpodii, rheibarbari, ſing. drach. tres, roſarum, violarum, ſeminis portulacæ, intybi, berberis, ſucci glycyrrhizæ, tragacanthæ, ſing. drach. duæ, ſeminis peponis, cucumeris, cucurbitæ, citruli repurgati, ſing. drach. duæ. omnia ſimul trita & per cribrum probè traiecta lebeti iniiciantur, & calefacta ſimúlque ſubacta in vaſe reponantur. Per totum diem, manè nimirum, meridie & veſperi datur caſtaneæ nucis quantitas. Quòd ſi vt hæc antidotus aluum ſubducat efficere volueris, [c] vnicuiq; libræ, vbi ab igne remoueris, admiſce dacrydii drach. ſeptem. Cauebis autem, ſi vt aluum ſubducat effeceris, ne hanc quauis diei hora exhibeas. Sin dacrydio fuerit deſtituta, quouis tempore dato.

a Dulcis calami, &c.] Græcè eſt, γλυκυκαλάμυ. Per dulcem verò calamum, intelligit caſiæ fiſtularis medullam, quæ ſanè dulcis eſt, & in calamis continetur. Id quod ex Latinis Nicolai codicibus ſatis conſtat. qui hoc in loco habent, Tamarindorum, & caſiæ fiſtulæ medullæ vnciam vnam. b Spodii] Per ſpodium hîc intelligendum venit ſpodium Arabum. Quod quale ſit, lib. 1. De compoſ. medic. cap. 17. monſtrauimus. c Vnicuique libræ] Græcè duntaxat eſt, ἐπίθες δακρύδιον, non expreſſo pondere. Non tamen ex Latinis Nicolai codicibus pondus adiecimus.

Cap. LXXXIX.

ANTIDOTVM è marrubio, conferens tabidis tuſſiculoſis, iis qui defluxionibus, deſtillationibúſque è capite delatis obnoxii ſunt. Item hebetudini oculorum, & palati malis, putredinibus oris, & in vniuerſum omnibus tuſſiculoſis malis. Capit marrubii viridis drachm. quinque ſemis, tragacanthæ, pinearum, amygdalarum, piſtaciorum, carnis dactylorum, caricarum, vuarū paſſarū, ſing. drach. tres ſemis, cinamomi, caryophylli, nucis moſchatæ, maceris, ligni aloes, galangæ, ſpicæ, zingiberis, zedoariæ, glycyrrhizæ, rhei Pontici, anacardii, ſtyracis, maſtiches, myrrhæ, galbani, terebinthinæ, iridis, ariſtolochiæ rotundæ, radicis capparis, gentianæ, piperis nigri, aniſi, fœniculi, anethi, ſeminis apii, ſinonis, ſaxifragi, ſing. drach. duas, Hermodactyli, caſtaneæ, origani, peucedani, floris iunci odorati, cardamomi, piperis albi, carnabadii, libyſtici, [a] vincitoxici (herbæ ſpecies) ſingulorum drach. vnam ſemis, gran. vnum & ſemis, pulegii, balſami, abrotoni, coſti, pyrethri, thymbræ, ocimi, pæoniæ, amomi, erui, ſing. hexagiū vnum gran. duo, xylobalſami, caſiæ ligneæ, coralli, ramenti eboris, carpobalſami, dauci Cretici, ſing. drach. ſemis, moſci, ambaris, oſſis cordis ceruini, ſing. [b] grana quatuordecim, mellis lib. quatuor. dein cape marrubii, corallii, ſing. drach. tres ſemis, reſinæ pineæ, drach. vnam ſemis, vini veteris, vnc. tres, & decoque cum caricis cúmque vuis paſſis exemptis acinis, donec vinum abſumatur. poſtea vtraque manu contundantur & admiſceantur, adiiciatúrque terebinthina, & ita probè ebulliant. Vbi verò ab igne amouere voles [c] imponātur ſpecies: & quū probè ſubactæ fuerint reponantur in vaſe, & vſu exigente præbeantur.

a Vincitoxici] Græcus codex habet βιτζιτώτιζι, corruptè admodum pro βιντιτοξικῆ. Nam omnes Latini codices legunt vincitoxici. Quid autem ſit vincitoxicum, Nicolaus non ſatis explicat, ſed tantùm ait eſſe εἶδος χόρτου, hoc eſt herbæ ſpeciem. Recentiores variè vincitoxicum interpretantur. Sunt enim qui iberin ſeu agriocardamum eſſe ſcribant: alii thlaſpin: nonnulli herbam venti, quæ Græcis anemone dicitur. Parum autem refert, vtrā ex iis tribus accipias, quòd omnes acres ſint, adeóque eiuſdem facultatis. b Grana quatuordecim] Græcus codex legit L ιδ΄. hoc eſt drachmas quatuordecim. Sed videtur eſſe pondus plus æquo magnum, præſertim ſi moſchum & ambarem reſpicias. Sequutus itaque fidem Latinorum codicum, reddidi grana quatuordecim, contra Græci exemplaris lectionem ac fidem.

c Imponantur] In Græco manuſcripto codice, quo vnico & eo quidem deprauato ſumus vſi, ſcriptum erat ἐπίθες tantùm: ſed adiiciendum eſſe τὰ εἴδη, Latina exemplaria ſatis teſtantur.

Cap. XC.

ALIA è marrubio magna. Sunt qui aſſerant hanc ab apoſtolo Domini Petro ad ſanitatem omnium hominum eſſe confectam. Opitulatur ſanguini & pituitæ in thorace contentis, & dolorem excitantibus, confeſtimque eum qui vtitur ſanat. Confert quoque tuſſi veteri & recenti, thoraci refrigerato, cruditati ventriculi, & inflationi eiuſdem. Iecur & lienem ſanat. Concoquere nequeuntibus, & aſthmaticis, in ſcapulas cōuulſis, ictericis, cardiacis, interaneis malis, ſuſpirantibus à morbo aliquo lōgo & difficili, dyſentericis, lientericis, & omnibus morbis vtilis eſt: præſertim verò ſanguinem ſpuentibus, refrigerationi ventriculi, febribus quotidianis, tertianis, & quartanis. Calculos veſicæ atterit, & iis qui difficulter mingunt prodeſt. vocem repurgat. Si ab ab iis quos vires defecerunt ſumpta fuerit, eaſdem reparat. Quòd ſi ab illis qui plurimum ſanguinem excreuerunt, [a] parúmque animoſi facti ſunt, ſumatur manè & veſperi cochlearium vnum, ſiſtit & confirmat. Recipit hyſſopi, [b] ſerpylli, fœnigræci, ſing. hexag. vnum, marrubii ſatiui & ſylueſtris, hoc eſt marrubii albi & nigri, pulegii, origani, calaminthæ, pinearum, caricarum, carnis palmularū, ſileris, ſing. hexagia tria, iridis hexagia quatuor. Has herbas virides eſſe oportet, & vbi validè lotæ fuerint, affunde illis aquæ libr. vnam ſemis, & decoque donec libra vna & vnciæ octo remaneant. dein per linteum colato, & aquæ illi vnius libræ & octo vnciarum, admiſce libram vnam & octo mellis, & decoque rurſus cum melle quoad mel ſolum ſuperſit: ſtatímque ſpecies has immitte, nempe glycyrrhizæ, tragacāthæ, ſing. hexagia quatuor, caryophylli, ſpicæ, cinamomi, rhei Indici, zedoariæ, galangæ, ſingul. hexag. tria, gallæ moſchatæ hexagium ſemis, & vtere.

a Parúmque animoſi] Græcè eſt ὠλιγοθύμησαν, quod haud dubiè idem quod ὠλιγοψύχησαν ſignificat. Cōuenire itaque ait iis qui propter ſanguinis excretionem non procul abſunt ab animi defectione.
b Serpylli] Græcè ſcribitur συρπύλλυ, ſed deprauatam eſſe vocem iudico, & legendum ἑρπύλλυ.

Cap. XCI.

ALIA antidotus appellata parua, valde bona & vtilis. Mirificè confert tuſſi & iis qui è pulmone tuſſiūt, ac ipſi pulmoni. Habet iridis hexag. quatuor, marrubii,

pulegii,calaminthæ,caricarũ, ſing. hexag. tria,hyſſopi, [a]apii, [b] ſileris, ſing. hexag.duo, fœnigræci hexag. IIII. Decoquantur in aqua donec medietas conſumatur, & per linteum colentur: prius tamen per noctem in aqua macerentur. Poſtquam autem cocta & per ſaccum trãſfuſa fuerint, tantum mellis iniice quantum eſt aquæ per linteum tranſfuſæ: rurſuſque decoque donec ſolum mel remaneat. Datur ieiuno cochlearium vnum aut duo.

a Apii] Græcus Nicolai codex legit νκδιοι. Corruptam autem dictionem hanc eſſe nemo non videt: quapropter legendum eſſe iudico σελίνε. quam quidem lectionem Paulus lib. 7. cap. 11. in medica ecto ex marrubio compoſito confirmat. ibidem enim ſcribitur σελίνε ἀνὰ ſo. β´. ἰσχάδων λιπαρῶν, &c. b Sileris] Codex Nicolai habet λύλερ, haud dubiè pro σίλερ. Nam in præcedenti quoque antidoto σίλερ ſcribitur. Ergo librarius pro σ vſus λ, vocem hanc deprauauit.

Cap. XCII.

ANTIDOTVS è thure admodum bona & vtilis, faciẽs ad eos qui angina correpti ſunt, aſthmaticos, nephriticos, guttatim mingentes, & omnia mala corporis: Recipit caſtorei, opii, hyoſcyami, ſingul. drachm. quatuor, caſiæ ligneæ, pæoniæ, ſtyracis, piperis, longi folii, croci, thuris maſculi, ſing. drach. duas, rhei Pontici, amomi, ſing. drach. vnam ſcrupulos duos, myrrhæ drach. vnam ſemis, euphorbii, piperis albi, ſing. drach. duas ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur cum vino albo calido. Profuerit autem, ſi vinum hoc ebulliat cum thure & ſaluia.

Cap. XCIII.

ANTIDOTVS è roſis magna, præclara valde. Pollet aduerſus ſtomachi calorem: potiſſimùm verò iecinoris, lienis, & pulmonis, & in vniuerſum omni calidæ corporis noxæ. Item cardiacis, & quibus nimiùm diſcutitur corpus. Ad omnem præterea animi defectum ex calore ortum, valde efficax eſt: Capit roſarum vnciam vnam, ſantali albi & rubei, ſpodii, rhei barbari, ſucci glycyrrhizæ, maſtiches, tragacanthæ, ligni aloes, cinamomi, caryophylli, ſpicæ, gallæ moſchatæ, floris iunci odorati, xylobalſami, carpobalſami, cardamomi, ſeminis ocimi, folii, ſeminis fœniculi, ſeminũ cucumeris, peponis, cucurbitæ, citruli, ſing. vnc. vnam, caphuræ, ſcrupuli vnius tertiam partem, hoc eſt gran. ſex & ſemis, [a]ſtillatitii citri liquoris, zulapii roſacei, & ſacchari quantum ſufficit. Datur manè, meridie, & veſperi ex aqua frigida.

a Stillatitii citri liquoris] Græcus codex habet τζίλαρίε ςίμα. Legendum autem eſſe opinor κίτρίε ςάγμα, vel κιτριόςαγμα. Hanc itaque lectionem ſequemur donec emendatiorem nacti codicem, rectioré inuenerimus. Et quum citri liquor cardiacis plurimùm prodeſſe credatur, iudico hanc lectionem eſſe legitimam.

Cap. XCIIII.

ANTIDOTVS è roſis Abbatis, hoc eſt præſidis collegii, efficaciſſima ad prædicta mala, & febres acutas ardẽteſque. Cardiacis & cœliacis plurimùm auxiliatur. item defectionibus animi è corde ortis. Habet ſantali albi & [a]rubei, ſing. drach. duas ſemis, tragacanthæ, gũmi Arabici, ſpodii, ſing. ſcrup. duos, aſari, maſtiches, ſpicæ, cardamomi, croci, ligni aloes, caryophylli, gallæ moſchatæ, aniſi, fœniculi, cinamomi, ſucci glycyrrhizæ, rheibarbari, ſeminis ocimi, berberis, ſeminis intybi & portulacæ, ſeminum peponis, cucumeris, cucurbitæ, citruli, ſing. ſcrup. vnum, margaritarum, oſſis cordis ceruini, ſing. ſcrup. ſemis, roſarum, [b]ſacchari candi vocati, ſing. vnc. vnam drach. tres, corallii, cryſtalli, ſeminis lactucæ, papaueris albi, mandragoræ, ſingul. ſcrup. vnum, caphuræ grana ſeptem, moſchi grana tria & ſemis, zulapii roſacei, ſtillatitii liquoris roſarum, & ſacchari quod ſufficit. datur meridie cum ſtillatitio roſarum liquore.

a Rubei] Nicolai codex legit ῥόσιον paſſim pro ῥύβιον: quod ſemel monuiſſe ſatis ſit. b Sacchari cãdi] Græcè eſt καύτιος. Latini autem codices omnes habent ſacchari candi, vt hinc certò conſtet, per καύτιον Nicolaum, ſaccharum candi vulgò vocatum intelligere, ac ſcribendum illi fuiſſe κάνδιον, vt ſupra quoque monuimus.

Cap. XCV.

ALIA antidotus è roſis, plurimùm prodeſt aſthmaticis, arteriacis, difficulter ſpirãtibus, tuſſiẽtibus, & omnibus malis thoracem & pulmonem infeſtãtibus, éque frigore ortis. Stomachum imbecillum confirmat. Hydropicis & lienoſis auxiliatur. Imbecillos renes roborat, refrigeratóſque calefacit, & venerem mirificè excitat: Capit caſiæ ligneæ, cinamomi veri, ſpicæ nardi, rheibarbari, floris iunci odorati, piperis albi, aſari, cardamomi parui & magni, caryophylli, croci, ligni aloes, cinamomi denſi, xylobalſami, ſantali albi & rubei, gallæ moſchatæ, nucis moſchatæ, maſtiches, aniſi, glycyrrhizæ, ſing. drach. duas, margaritarum perforatarum & integrarum, caphuræ, folii, anacardii, berberis, maceris, ſing. vnc. vnam, ramentorum eboris, oſſis cordis ceruini, ſeminis ocimi, ſing. drach. vnam, ſpodii, moſchi, ſingul. drach. ſemis, roſarum, ſacchari candi, ſingulorum drachmas tres, zulapii roſarũ & ſacchari quod ſatis eſt. Probè paratam exhibe cum ſtillatitio roſarum liquore manè, meridie & veſperi.

Cap. XCVI.

ANTIDOTVS è roſis omnino vtilis ad prædicta mala. Habet maſtiches, croci, ligni aloes, ſpicæ, ſing. hexagium vnum, ſantali albi & rubei, ſingul. hexagium ſemis, ſpodii hexagia quatuor ſemis, cardamomi, aſari, gallæ moſchatæ, berberis, caryophylli, ſingulorũ hexagium vnum, ſerici crudi vſti hexagium ſemis, ſeminis fœniculi & ocimi, cinamomi legitimi, ſingulorũ grana vndecim, oſſis cordis ceruini, caphuræ, drach. ſemis, margaritarum perforatarum & integrarum hexagium ſemis, tragacanthæ, gummi Arabici, ſingulorum hexagium vnum, ramẽti eboris, auri puri, ſingulorum hexagium vnum, lapidis iaſpidis & ſaphiri, ſingulorum hexagium ſemis, cryſtalli, corallii, ſacchari candi, cryſtalli reperti in oris aquæ congelatæ, ſingulorum hexagium vnum, blattii byzantii hexagium ſemis, rheibarbari hexagiũ vnum ſemis, aniſi, intybi ſeminis, portulacæ, peponis, cucumeris, cucurbitæ, citruli, & lactucæ, ſingulorum hexagium vnum, roſarum hexagia tria, maceris hexagium ſemis, zulapii roſarum, ſacchari, & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſufficit. Confectam repone in vaſculo, & præbe vt præcedentem.

Cap. XCVII.

ANTIDOTVS è penidiis valet tuſſiculoſis, pleuriticis, peripneumonicis, aſperitati faucium, raucitati, voci amiſſæ, & raucæ. Recipit nucum pinearum, amygdalarum, ſeminis papaueris albi, ſingulorum drachm. duas ſcrupulum vnum, cinamomi, caryophylli, ſucci glycyrrhizæ, tragacanthæ, zingiberis, gummi Arabici, amyli, ſeminum peponis, cucumeris, cucurbitæ, & citruli, ſingulorum drach. vnam, caphuræ ſcrupul. vnum, [a]droſati violarum quod ſatis eſt. dein affunde lib. vnam aquæ, violarum drach. tres, & decoque vſque ad tertias, pérque ſaccum tranſfunde, & coniice in id decoctum ſacchari lib. vnam aut quantum ſatis erit, & rurſus ad mellis craſſitudinem coquito. Poſthac ſpecies omnes ſuprà commemoratas probè tritas impone, & cum ipſis penidiorum drach. ſex & ſemis: & bene ſubactis omnibus coniice in mortarium, & contunde quoad ſolideſcant: deinde à mortario aufer, & impone vaſculo. Datur vt prædictum eſt.

a Droſati] Et ex hoc loco abundè patet, droſatum Nicolao idem quod ſerapium, vel (vt hodie loquuntur) ſyrupum ſignificare. Nã vbi Græcus Nicolai codex habet, δροσάτου τῶν ἴων, Latinus legit Syrupi violacei.

Cap. XCVIII.

ANTIDOTVS è tragacantha vtilis ad grauitatem thoracis, tuſſiculoſis, pleuriticis, peripneumonicis, lienoſis, ſiti immodicæ ortæ ob pulmonis plurimum calorem, in ore retenta & ſenſim ſoluta. Admodum etiam laudatur ad vocis raucitatem: Habet tragacanthæ candidæ vnc. duas, gummi Arabici vnciam vnam, drach. duas, amyli vnciam ſemis, glycyrrhizæ drachm. duas, penidiorum vnc. tres, ſeminis peponis, cucumeris, cucurbitæ, & citruli, ſing. drach. duas, ſeminis vrticæ, papaueris albi, ſingulorum drach. tres, caphuræ ſcrup. ſemis, ſacchari & aquæ quantum ſatis videbitur.

Cap. XCIX.

ANTIDOTVS alia è tragacantha, ad frigidos affectus.

affect⁹. Accipit tragacãthæ lib.ſemis,hyſſopi vnc.ſemis, fœnigræci drach ſemis,amygdalarum,[a]nucum pinearũ repurgatarum,ſing.vnc.ſemis,cinamomi vnc.vnam,amyli,zingiberis,glycyrrhizæ &ſucci eiuſdem,cubebarũ, ſing.vnciam ſemis,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. ſaccharum cum aqua in qua ebulliant zizipha, [b]ſebeſten,hordeum,dactyli,[c]pimpinella, [d]vngula cabalina,polytrichum,glycyrrhiza,hyſſopũ decoquatur:dein commiſce huic decocto ſupradictas ſpecies, & præbe in prædictis malis.

a Nucum pinearum]In Græco manuſcripto codice perperam κουκουνάρια pro κωνάρια ſcribitur,vt ſuprà quoque eſt annotatum. b Sebeſten]Græcè legitur συμπεστένε. Vt hinc conſtet, Nicolai etiã ætate vocem hanc à medicis & Seplaſiariis fuiſſe vſurpatam. Actuari⁹ & alii recentiores Græci Myxas & Myxaria vocant. c Pimpinellæ]Græci corruptè ſcribitur πιμπινέλε pro πιμπινέλλε. Vt & hãc vocem Nicolai temporibus fuiſſe viitatam,hinc ſatis appareat. d Vngula cabalina]Græcus codex legit, ὄγκλα καβαλίνα pro ὄγϐυλα καβαλίνα. Sic paſſim Nicolaus voces alterius linguæ deprauare ſolet. Latini hãc ſtirpem Tuſſilaginem vocant. De qua vide quæ tomo primo noſtrorum de ſtirpium hiſtoria commentariorum annotauimus. Et ex hac etiam antidoto omnib.palàm fit Nicolaum crebrò barbaris & peregrinis vti vocibus.

Cap. C.

ANTIDOTVS è cumino.confert frigiditati thoracis,ſtomachi,inflatis,colicis,febre quartana laborantibus, vẽtriculiſque concoctionem iuuat.Habet cumini drachmas octo ſcrup.vnum. Macera ipſum die noctéque in aceto,& dein exiccato: cinamomi, caryophylli, ſingulorum drach.duas ſcrup.quinque,galãgæ,[a] thymbræ ſeu ſatureiæ,calaminthæ,zingiberis, piperis nigri, ſingulorum drach.vnam ſcrup.duos, ameos, libyſtici, ſingulorum drach.vnam gran.octodecim, piperis longi,ſpicæ,nucis moſchatæ,ſingulorum ſcrupul. duos ſemis,mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.

a Thymbræ]Græcè falſò hîc, vt aliàs ſæpe, θρύμϐης pro θύμϐρης legitur.

Cap. CI.

ANTIDOTVS è cumino magna, efficaciſſima ad cruditatem ſtomachi, & inflationes eiuſdem atque viſcerum:item ad aluum adſtrictam.Hanc verò antidotum nonnulli veterum medicorum [a] Dioſpoliten nominauerunt.Capit cumini Æthiopici & cumini cõmunis,ſing.hexag.vnum. cuminum autem probè ſiccatũ, tritum,& per cribrum tranſmiſſum.Galangæ,ſpicæ nardi,amomi,croci,zingiberis,caryophylli, piperis cõmunis & albi,cinamomi veri,maſtiches,maceris, nucis iuglandis,ligni aloes,nucis moſchatæ,cardamomi, ſinonis,fœniculi ſeminis,caſiæ,ſeminis apii,cyperi, carpobalſami,folii,ſingulorum dr. vnam ſemis, piperis longi hexag.vnum ſemis,foliorum rutæ hexag.duo, nitri hexag.vnum.Hæc omnia bene trita commiſce cũ melle Attico deſpumato aut ſaccharo ſufficienti. Dato ex eo vtentibus,manè & veſperi.

a Dioſpoliten]Græcè eſt διοσπολίτου. Paulus lib. 7. cap. 11. Dioſpoliten deſcribit,ſed minus medicamentoſam. Galenus lib. 4. de Tuend.ſani.cap.5. Dioſpoliticon vocat perinde atque Actuarius.

Cap. CII.

ALIA antidotus è caſtoreo ad omnia ea ad quæ præcedens efficax. Recipit aſari,aniſi,ſeminis apii,ſingulorum drach.duas ſcrupulos duos,iunci odorati,myrrhæ, piperis longi,ſing.drach.duas ſemis,rhei barbari,croci, ariſtolochiæ rotundæ,ſing.drach.vnam ſcrup.duos, coſti drach.vnam ſemis,cinamomi, caſiæ ligneæ, ſingul. drach.vnam ſcrup.vnũ,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.Probè confecta reponatur in vaſe. Datur vbi vſus exigit,cum decocto capparis,coſti,cinamomi, & caſiæ ligneæ.

Cap. CIII.

ANTIDOTVS ex iride.prodeſt ad columellam quæ veluti acus intus pertuſa eſſe videtur. ad vocem etiam omnino amiſſam,aſthmaticos & difficulter ſpirãtes. Habet iridis vnc.vnam,pulegii,hyſſopi, glycyrrhizæ,ſing.drach.ſex,tragacanthæ,amyli,cinamomi, zingiberis,piperis,amygdalarum,nucum pinearum, ſing. drach.tres,caricarum ſine acinis, carnis palmularum, vuarum pinguium exemptis acinis,ſing. drach.tres ſemis,ſtyracis rubri drach.duas ſcrup.vnum,mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.Datur cum decocto caricarum,ſeminis maluæ,hyſſopi,carnis palmularum & vino calido,veſperi.

Cap. CIIII.

ANTIDOTVS alia è tragacantha,quæ prodeſt tuſſientibus,tabidis,& arteriacis.Habet tragacanthæ cãdidæ lib.quinque,glycyrrhizæ drach.tres,amyli drach. vnam, penidiorum vncias tres, ſeminis peponis, cucumeris,cucurbitæ,citruli,ſing.vnc tres,nucum pinearum,nucum auellanarum,piſtaciorum, amygdalarum, ſing.vnc.duas,croci,caſiæ ligneæ,ſing.vnc.duas,ſacchari lib.duas.Probè confecta datur manè & veſperi.

Cap. CV.

ANTIDOTVS è calamintha,vtilis ad refrigerationem thoracis,& tuſſientes.Item ad refrigerationem ſtomachi,appetentiam abolitam, difficulter coquẽtes, & eos quibus ſtomachus celeriter inflatur.Datur ante & poſt prandium,veſperíque cubitum ituris nucis auellanæ quantitate ex vino bono. Capit calaminthæ, pulegii,ſeſelis,piperis nigri,petroſelini,ſing.drach.tres ſcrupul.duos,libyſtici drach.duas ſcrup.vnum, ſeminis apii ſcrup.vnum,ameos,thymi, aniſi, cinamomi, zingiberis,ſingul.ſcrup.duos,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.probè confectam præbeto.

Cap. CVI.

ANTIDOTVS [a]diacodion.confert ad omnẽ cœliacum affectum,itêm dyſentericis, febricitantibúſque ex aqua data pluuiali,in qua ſpodium,rhu culinarium, myrtus & ſtillatitius roſarũ liquor inferbuerit. His qui vacant febre cum vino tepido præbetur. Habet capitũ papauerum cãdidorum,neque viridium neque aridorum integrorum cum exteriori cortice tredecim, roſarum rubearum drach.duas ſemis,croci,acaciæ, glycyrrhizæ,ſing.drach.vnam,boli Armenii vnc.ſemis, cinamomi,ſymphyti,hypociſthidis,balauſtiorum,ſing. dr. vnam,myrti vnc.1.corallii rubri & cãdidi,rhois culinarii,ſanguinis draconis,rhois Syriaci,ſing.ſcrup.duos,ſeminis portulacæ drach.ſemis. Capita prædictorum papauerum in pluuia aqua,donec dimidium eius abſumatur,decoquito:prius tamẽ in aqua illa in qua decoquerentur,maceratis capitibus. dein per ſaccum colato, & adde mellis myrtini lib.vnam ſemis,& probè ſubacta iterum coquito ad mellis conſiſtentiam, & ſubinde ſupradictas ſpecies tritas adiicito,& bene paratam repone in vaſe.Quum vſus poſtulat,dato vt prædiximus.

a Diacodion]Ita nominata eſt à capitibus papaueris, quæ Græcis κώδειαι dicuntur.

Cap. CVII.

ANTIDOTVS Ecloge nominata, quaſi dicas ſelecta.Confert dyſentericis & cœliacis,vt præcedens. Habet balauſtiorum vnc.vnam,maceris vnc.vnam ſemis, omphacini,ſeminis hyoſcyami,ſing.vnc.vnam, cornu ceruini vnc.ſemis,opii vnc.duas,mororum rubi, baccarum myrti nigrarum,ſing.vnc.vnam, myrrhæ troglodyticæ,licii Indici vnc.ſemis,corallii, ſidiorum ſeu putaminum mali granati,floris iunci odorati,roſarum aridarum,ſing.vnc.ſemis,croci vnc.vnam; ſigilli Lemnii vnc.vnam ſemis,ſucci plantaginis maioris,acaciæ, ladani ſing.vnc.vnã,ſeminis fœniculi,aniſi,ſing.vnc.ſemis, aluminis,thuris,ſing.vnc.vnam,rhois culinarii vnc.ſemis,terræ Samiæ,interioris ventriculi columbæ,& gallinæ tunicæ,vuarum paſſarum ſine acinis,roſarum,ſingul.vnc.ſemis,gummi vnc.vnam,[a]chalcitidis,pumicis vſti,ſing.vnc.ſemis,ſucci hypociſthidis vnc. vnam, leporini coaguli,carnium echinorũ,[b]vteri anatis,oſſium palmularũ,oſtreorũ vſtorũ,œnanthes herbæ,miſyos, radicis ſymphyti,bituminis Iudaici,ſing.vnc.ſemis, amomi,dauci Cretici ſeminis,ſing.vnc.vnam, boli Armenii,petroſelini,ameos,caſtorei,tribuli ſeminis,ſing. vnciã ſemis,rhei vnc.ſemis,mellis Attici aut ſtillatitii roſarum campeſtrium liquoris,aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Chalcitidis]Quid autem ſit chalcitis diximus lib.1.de Compoſ.medic. b Vteri anatis]Græcus Nicolai codex manuſcriptus

paſſim legit ν.ωρίας pro νήωρυς. Ita verò ſcribendum eſſe, & grammatica ratio, & Paulus multis in locis docent.

Cap. CVIII.

ANTIDOTVS alia è ſeminibus, præſtantiſſima ad cœliacos & dyſentericos. Recipit ameos, hyoſcyami, opii, aniſi. ſing. grana ſex, ſeminis fœniculi grana ſeptẽ, ſeminis apii grana quinque, ſymphyti grana quatuor, putaminum mali granati, balauſtiorum, ſing. gr. tria ſemis, maceris grana tria, ligni aloes gr. duo ſemis, terræ Lemniæ, boli Armenii, ſing. gr. duo, baccarum myrti gr. nouem, mellis Attici aut ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt.

Cap. CIX.

ALIA ad eadem mala, & quæ ſanguinem ab internis latum [a] ſiſtit. Chamædryn in vino veteri adſtringente decoque ad tertias, præbe ieiuno diebus tribus. experta eſt.

a Siſtit] Græcè falſò ςέλει pro ςέγει ſcribitur.

Cap. CX.

ANTIDOTVS è malis & cotoneis, contra dyſenteriam mirifica. In cotoneorum & malorum iuſculum æqualem ſacchari quantitatẽ cõiice, & decoque ad mellis conſiſtentiam. Deinceps hæc probè cõtuſa & cribrata adiice, nẽpe maceris hexag. ſemis, maſtiches, ligni aloes, ſucci acaciæ, ſucci hypociſthidis, ſing. vnc. ſemis, nucis moſchatæ, cinamomi, roſarũ, ſing. hex. quatuor, gallæ moſchatæ gr. vnum, coriandri grana duo, rhois culinarii, rhois coriarii, ſing. vnc. ſemis, zingiberis hexag. vnum ſemis, moſchi ſiliq. duas, ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſufficit: datur manè & veſperi.

Cap. CXI.

ANTIDOTVS è lapide [a] radiante. Prodeſt melãcholicis, ſyncope laborantibus, animo deficientibus & ad omnem cordis affectum, ad maniacos, carnis diſſolutionem, & ad malum ex melancholico humore corporis colorem. Habet lapidis [b] litzi vnc. vnam, ambaris crudi vnc. ſemis, ligni aloes, cinamomi crudi, cinamomi tenuiſſimi, ſing. drach. tres, moſchi hexag. vnum, margaritarum hexag. duo, auri puri hexag. vnum, [c] ſerici recenter è grano ilicis tincti lib. vnam ſemis. Sericum cum ſucco malorum dulcium, & ſtillatitio roſarum liquore quoad rubrum fiat decoque. Dein exempto ſerico, ambar, & cũ eo alias ſpecies iniice, atque lapidis [d] lazuli loti & præparati, margaritarum perforatarum & integrarum, ſing. hexag. ſemis. Prius tamen [e] in puluerem tenuiſſimum redacta, probéque inter ſe commiſta, pone ſuper marmor, & iuſto tempore illic dimitte, dein in vaſculum reconde: & vbi vſus poſtulat, præbeto.

a Radiante] Græcus codex habet λεμφύρυ pro λαμπύρυ. Per lapidem autem radiantem ſeu ſplendentem, intelligit eum qui Græcis κύανος, Latinis cæruleus, Meſuæ ſtellatus, quòd aureæ quædam maculæ velut ſtellæ radiantes ac ſplendentes in eius fracturis inueniantur, & lazuli dicitur. Officinæ hodie quoque Lazuli vocant. Verùm eſſe quod diximus, cuiuis palàm fiet Meſuen legenti, qui antidotum præſentem in capite de lapide ſtellato, confectionem è lapide Lazuli nominat, & à ſe inuentam ſcribit. b Lapidis litzi] Græcus codex ita habet, λάπις λίτζι, τυτέςι λίθυ λαζυρίυ id eſt, lapis litzi, hoc eſt lapidis lazurii. Vnde omnibus perſpicuum fit, hoc loco lapidẽ litzi haud ſecus quàm in ſuperioribus aliquot antidotis accipi, nempe pro lapide praſio qui etiam Nicolao lazurius dicitur. Quod explicatio quarundam Nicolai vocum ſatis monſtrat, in qua ita ſcriptum eſt: λάπις λίτζι, τὸ λαζύριον, ὁ λίθος πράσιος. c Serici recenter è grano ilicis tincti] Græcè eſt μετάξης πρινοκοκάτης. Falſò tamen in manuſcripto codice legitur πριμετάξης πρινοκοκάτης. Falſò tamen in manuſcripto codice legitur πρινονοκοκάτυ, vt ſatis etiam ex antidoto 452. liquet, vbi ſcriptum eſt πρινοκοκάτης. Significare autem hanc dictionem, recèns è grano ilicis tinctũ, ex Meſue etiam abundè claret, qui ait accipiendum eſſe ſetam tinctam ex chermes. Quippe Arabes chermes granum ilicis arboris quæ Græcis πρῖνος dicitur, vocare ſolent. d Lazuli loti & præparati] Græcè ſcriptum eſt λίθον ἀπίλαξιν ζέφυρον, verbis nihil ſignificantibus. Pro ζέφυρον autem eſſe legendum λάμπυρον, ex ſuperioribus ſatis patet. Pro ἀπίλαξιν autem ita monente Meſue ſubſtituimus, loti & præparati. Tamen quid Nicolao vox corrupta ἀπίλαξιν ſignificet, certò ſtatuere nequeo. Hic tamen lotum ſignificare videtur, vt ſit ſenſus, lapidis loti ſplendentis. e In puluerem redacta tenuiſſimum] Græcus codex χροωδῶς legit perperam, pro χνοωδῶς.

Cap. CXII.

ANTIDOTVS è ſena, ad melancholicos, maniacos, & eos qui nunquam benignam propter redundantem melancholicum humorem naturam habent, & in ſumma ad quartanam & omne malum à melancholico humore ortum valde vtilis. Recipit ſenæ, nucis auellanæ, ſingulorum vncias duas, ſerici vſti drachmam vnã, [a] boli Armenii, lapidis lazuli, ſingulorum drachmam vnam, cinamomi vnciã ſemis, caryophylli, galangæ, piperis, ſpicæ, ocimi, zingiberis, folii, cardamomi, croci, zedoariæ, floris boraginis, floris roſmarini, piperis longi, ſingulorum drachmam vnam, margaritarum, auri puri, ſingulorum hexagium vnum, ligni aloes boni hexagia duo, oſſa cordis ceruini quatuor, corallii rubei hexagium vnũ, berberis grana vndecim, maceris hexagiũ ſemis, moſchi grana duo, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis videbitur. Datur cum aqua cui incocta ſunt, ſene, ſcolopendrion, ramus tamaricis, & radix capparis: & ita præbeto.

a Boli Armenii] Græcè eſt βόλυ Αρμενίυ. Latini tamen codices habent lapidis Armenii.

Cap. CXIII.

ANTIDOTVS è cotoneis malis, vtilis ad ſtomachi imbecillitatem, & iis qui cibum non ſatis cõcoquũt, inflatis, vitiato corporis colori. Mirificè verò iuuat non appetentes cibum, refrigeratos, difficulter coquẽtes. Eſt verò admodũ præſtans. Carnis cotoneorum repurgatæ lib. vnam ſemis coniice in libras duas mellis puri, & coque vſque ad conſiſtentiam: deinde ſumpta ex eo portione pone ſuper marmor, vt periculum de proba eiuſdem conſiſtentia fiat. Poſthac iniice cinamomi hexagia quatuor ſemis, zingiberis hexagia tria, piperis, galangæ, ſing. hexagium vnum ſemis, caryophylli, nucis moſchatæ, ſing. hexagium vnum ſemis, ſpicæ, ligni aloes, maceris, cardamomi, ſingulorum drachmam vnã, zedoariæ drach. ſemis. Subigantur ambabus manibus vnà cum melle & carne cotoneorum, dein fundantur ſuper marmor prius illitum ſtillatitio roſarum liquore moſcho cõdito. Quòd ſi vt aluum ſubducat efficere volueris, adiice dacrydii hexag. vnum ſemis, & contuſam reconde in vaſe. vtentibus datur cum vino bono.

Cap. CXIIII.

ANTIDOTVS è malis nobilis. Malorum [a] Paphlagonicorum carnem ſanam probè decoque, & repurgatam ac tritam rurſus coque cum melle deſpumato. Sit autem carnis malorum libra vna, mellis autem duæ: iniice etiam ſtillatitium roſarum liquorem, & vbi abũdè decocta fuerint, adde cinamomi boni, caryophylli, ſingulorum hexagia tria, floris iunci odorati, ſenæ, ſingulorum hexagium vnum, aniſi hexagium ſemis, roſarum hexagia duo, ligni cinamomi hexagia tria, ſpicæ hexagiũ vnũ. Vbi verò abundè & ad finem decocta fuerint, remoue ab igne: & poſtquam tepidum factum fuerit, repone in vaſe. Si vis vt aluum ſubducat efficere, iniice dacrydii vncias tres, & da vtentibus ex vino. Nonnulli pro melle ſaccharum adiiciunt. datur autem pro virium ratione.

a Paphlagonicorum] Latini codices legunt dulcium. Vt hinc conſtet, mala è Paphlagonia allata, cætera dulcedine viciſſe.

Cap. CXV.

ANTIDOTVS è papauere, vtilis dyſentericis, deſtillatione laborantibus, tuſſientibus, tabidis, ſtomachicis, cibum nunquam concoquentibus, ſed potiùs euomentibus. Habet papaueris albi drachm. quinquaginta, maceris, acaciæ, ſingulorum drachmas ſeptem ſemis, caryophylli, croci, boli Armenii, ſingulorum drachmas quinque, cinamomi, ſanguinis draconis, ſeminis plantaginis maioris, ſingulorum drachmas quatuor ſemis, ſerapii ſeu droſati roſacei quantum ſatis videbitur.

Cap. CXVI.

ANTIDOTVS è tribus piperum generibus, ſtomachi refrigerationibus, acido ructui, quartanis reſolutis, iecinoroſis, inflationibus, & tuſſientibus auxiliatur. Datur nucis auellanæ magnitudine ex vino temperato. Accipit trium generum piperis, ſingulorum vnciam vnam, zingiberis, thymi, ſeminis apii, ſingulorum vnc. ſemis, aniſi vnc. ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CXVII.

ANTIDOTVS alia è tribus piperum generibus. Recipit trium piperum, ſing. vnc. ſemis, ligni aloes, galangæ, ſing. hexag. ſemis, croci, cinamomi, cardamomi,

ſing.hexagium ſemis,ſpicæ ſcrup.vnũ grana duo, calami odorati hexag.vnum,coſti hexag. ſemis, zingiberis hexag.vnum ſemis,baccarum myrti grana vndecim,caryophylli hexag.ſemis,[a]caſiæ ligneæ hexag.ſemis,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Caſiæ ligneæ] Manuſcriptus Nicolai codex habet κασιάλινε,pro κασιαλίγνεε. Sic paſſim Latinas voces Græcis ſcribens literis deprauat Nicolaus.

Cap. C X V I I I.

ALIA ad prædicta vtilis. Habet trium piperis generum ſing.gran. quindecim, zingiberis drach. tres ſemis,epithymi,aniſi,ſing.ſiliquam vnam ſemis,ſeminis petroſelini,ſeſelis,hyſſopi,libyſtici,helenii, ſing. drach. vnam & tertiam partem,ameos,caſiæ,ſpicæ nardi,ſing. drach.vnam ſcrup.vnum, ſeminis dauci drach.vnam ſemis , mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt . Datur ventibus hexag.vnum.

Cap. C X I X.

ANTIDOTVS Galeni [a] diacurcuma conferens ad prædicta:præſertim verò hydropicis,& malo corporis habitu laborantibus admodum vtilis. Capit aſari, croci,petroſelini, dauci, aniſi, ſeminis apii, ſing.drach. quatuor,rhei barbari,ſpicæ,ſing.drach.ſex,coſti Alexandrini,myrrhæ,caſiæ, floris iunci odorati,radicis rubiæ, carpobalſami,olei balſamini,ſucci abſinthii, ſucci eupatorii,ſing.drach. duas ſemis, tragacanthæ drach.vnam, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Diacurcuma] Perperam hanc antidotum ad authorem Galenum refert Nicolaus, quum nuſquam apud hunc reperiatur. Huius itaque compoſitionis potius author eſt Meſue,apud quẽ hæc ipſa reperitur eodem inſignita nomine. Non eſſe etiam hanc Galeni, nomen ipſum curcuma, quod barbarum eſſe conſtat & Galeno inuſitatum, abundè teſtatur. Curcuma verò Serapioni & aliis Arabibus non eſt niſi chelidonium, quod è collatione vtriuſque hiſtoriæ omnibus ſit maniſeſtiſſimum. Quum verò inter ſimplicia medicamenta hanc conſtituentia antidotum,nuſquam inueniatur chelidonium, certum eſt curcuma apud Meſuen idem ſignificare quod crocum : aut certè huius antidoti inſcriptionem eſſe deprauatam,legendúmque διὰ κρόκȣ,hoc eſt è croco antidotus.

Cap. C X X.

ANTIDOTVS alia diacurcuma ad prædicta vtilis, potiſſimùm autem ad hydropicos, ſtomachicos, & eos qui non nutriuntur,ac frigido ſunt ſtomacho. Habet croci,ſpicæ,cinamomi,aſari,caſiæ ligneæ, ſing.drachmas tres,coſti Alexandrini,floris iunci odorati,myrrhæ,ſing.drach. vnam ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſufficit. Datur pondere vnciæ ſemis , aut duarum drachmarum,cum vino & aqua in qua efferbuerunt ſemen fœniculi, & eius radix , ramique tamaricis. Inijce mucronem ferri ſæpius igne candentem . Hanc itaque cum vino commixtam præbe bibendam.

Cap. C X X I.

ANTIDOTVS alia diacurcuma , eiuſdem cum prædicta vſus. Accipit croci , ſpicæ, cinamomi, aſari, caſiæ,ſing.drach.tres,coſti,floris iũci odorati, myrrhæ, ſing.drach.vnam ſemis,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. C X X I I.

ANTIDOTVS alia diacurcuma, ad prædicta mala vtilis. Habet croci,aſari,petroſelini, dauci, aniſi,ſeminis apii,rhei barbari,ſpicæ,ſing.drach.ſex, coſti,myrrhæ,caſiæ ligneæ,floris iunci odorati,radicis rubiæ, carpobalſami, ſucci abſinthii, eupatorii, ſing. drach. duas, calami odorati,cinamomi,ſing.drach.vnam ſemis,olei balſami drach.ſemis,ſcolopendrii,ſcordii agreſtis,ſucci glycyrrhizæ,ſing.drach.duas ſemis,tragacanthæ drach. duas,ſacchari quod ſatis videbitur.

Cap. C X X I I I.

ANTIDOTVS dialaccæ:confert iecinoroſis,lienoſis,malo corporis habitu correptis , nephriticis , ſtomachi inflationibus,& viſcerum . Item iecinoris & lienis obſtructionibus. Recipit [a] lachæ infectorũ drach. xv.ſpicæ,coſti,carpobalſami,xylobalſami,caſiæ ligneæ, cinamomi , acori , croci , aſari , floris iunci odorati, ſenæ,rhei barbari, maſtiches, ariſtolochiæ longæ & rotundæ,ſingulorum drachmas nouem, gentianæ, ſeminis apii,fœniculi,aniſi,polii,caryophylli, cumini,eupatorii,abſinthii,phu,nucis moſchatæ,cardamomi, gallæ moſchatæ, [b]cubebarum,ſing.drachmas tres,mellis Attici deſpumati aut ſacchari quantum ſatis erit.Datur vt diacurcuma.

a Lachæ infectorum] Græcè eſt , λάκκα τῶν βαφέων . Quare intelligit tertiam ſpeciem lachæ,vel(vt barbari loquũtur) laccæ:quam Arabes rubram vocant, quòd ſcilicet ex ea ruber color , qui vulgò carmeſinus appellatur,fiat. Hæc infectoribus eſt expetita ; ideo à Nicolao lacca infectorum dicta eſt, vt copioſiùs lib. 1. De compoſ.medic. cap. 10. diximus. b Cubebarum] Græcus codex habet , κȣμπέπερ. Vnde manifeſtum fit, Nicolao κȣμπέπερ nihil aliud ſignificare quàm cubebas. Nam & Actuarius combebas in antidoto dialachan recenſet, & Latini codices Nicolai habent cubebas.

Cap. C X X I I I I.

ANTIDOTVS [a]diaphiledoni,prodeſt calori ſtomachi,& inflationi,duritiei iecinoris. Hæc autem dicitur eſſe confecta ab Ioo Damaſceno. Habet zingiberis, trium generum piperis,ſpicæ , caſiæ ligneæ, carpobalſami, pyrethri,cardamomi magni, caryophylli,maſtiches ,ameos,ſingulorum drach.duas, apii,aniſi,menthæ,ſingulorum drach. tres , mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Diaphiledoni] Græcè eſt διὰ φιληδόνε. Sic fortè dicta eſt quòd ſit iucunda & cum voluptate aſſumatur . Niſi fortè vox hæc deprauata ſit:quod,quia vnico duntaxat exemplari vſus ſum , ſcire certò non poſſum.

Cap. C X X V.

ANTIDOTVS è hermodactylo auxiliatur podagræ , à frigido humore ortæ. Habet decocti radicum fœniculi lib.duas,mellis deſpumati libram vnam.Ebulliant ad mellis craſſitudinem : poſthac inijcito hermodactyli,& turpeti puri,ſingulorum vnciam vnam.Confecta , vſu poſtulante datur nucis auellanæ quantitate ieiuno ex vino.

Cap. C X X V I.

ANTIDOTVS alia è hermodactylo podagricis arthriticiſque vtilis: priore autem melior eſt. Accipit hermodactyli drachmam vnam,cumini Æthiopici,colocynthidis,ſingulorum drachmas decem,chamædryos drachmas nouem , centaurii drach. octo , ariſtolochiæ, gentianæ,ſingulorum drachmas ſex, hyperici drachm. quinque,petroſelini drachmas quatuor,[a]bituminis Iudaici drachmas tres, agarici drachmas duas, mei drach. vnam,mellis Attici aut ſacchari quantum ſatis videbitur.Datur drachma vna ex vino manè ieiuno.

a Bituminis Iudaici] Græcus codex habet συμφύτȣ ἰουδαϊκȣ̃,falſò haud dubiè,pro ἀσφάλτȣ ἰουδαϊκȣ̃ . Eſt autem vtile bitumen Iudaicum,etiam illitum, Dioſcoride teſte,podagris & articulorum doloribus.

Cap. C X X V I I.

ANTIDOTVS alia è hermodactylo , vt prædicta. Capit hermodactyli,galangæ,pyrethri,zingiberis, zedoariæ,aniſi,gentianæ,ariſtolochiæ, ſingulorum drachmas quatuor,turpeti drachmas duas ſemis, dacrydii ſcrupulos duos, rhei barbari , ſingulorum hexagium vnum,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. C X X V I I I.

ANTIDOTVS alia podagrica,per omnia experta,ſi per integrum anni ſpatium ſumatur.dantur ſingulis diebus ſcrupuli duo. Habet gentianæ vncias duas, pæoniæ, lauri, piperis communis , ariſtolochiæ longæ, ſingulorum vnciam vnam,myrrhæ drachmas quatuor ſeminis rutæ ſylueſtris vnciam vnam,[a]cinaræ ſylueſtris ſeminis vncias duas , petroſelini Macedonici drachmas quatuor,piperis albi,corticis radicis capparis, glycyrrhizæ,ſeminis cnici,ſingulorum vnc. duas. Arida tundantur & cribrentur,melléque aut ſaccharo ſufficienti excipiantur. datur pro arbitrio.

a Cinaræ ſylueſtris] Cinaram,quemadmodum etiam Lucius Columella, vocat Nicolaus ſtirpem quæ Dioſcoridi ſcolymus dicitur. De qua primo noſtrorum De ſtirpium hiſtoria commentariorum tomo multa.

Cap. C X X I X.

ALIA podagrica antidotus , Procli dicta : per integrum annum ſine vlla obſeruatione datur. Habet chamædryos ſcrupul.nouem, centaurii ſcrupulos octo, ariſtolochiæ ſcrup.ſeptem,gentianæ ſcrupul.ſex, hyperici ſcrup.quinque,petroſelini ſcr. quatuor, rhei Pōtici,

amyli,ſing.ſcrup.vnum, agarici ſcrup.duos, mellis drachmam ſemis:quo excepta & ſubacta finge paſtillos, & vna antè hora commixtam dato.

Cap. C X X X.

ALIA podagrica, conferens omnibus partibus defluxione tẽtatis,à prima die martii ad XL. vſque dies ſumpta. Recipit ſtyracis calamitis, petroſelini Macedonici,ſpicæ nardi,galbani,myrrhæ, caſtorei, opii,ſingul.drach.ſemis,caſiæ drach.decem,folii,coſti, piperis albi,ſing.drach.tres ſemis, croci grana ſex, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.Datur nucis auellanæ magnitudine, ex tepido liquore.Obſeruandum autem tibi erit vt is qui hanc antidotum eſt ſumpturus,bene concoxerit. Abſtinere etiã oportet à prima die qua eſt ſumpturus,à carnibus bubulis,beta, alimentis prauis, & omni cibo vitioſum ſuccum creante. Vitare quoque venerea conuenit.Eſt autem admodum vtilis.

Cap. C X X X I.

ANTIDOTVS alia podagricis vtilis, dicta Climax. Habet myrrhæ troglodyticæ,folii, baccarum lauri decorticatarum,coſti,amomi,gentianæ, ſing. drach. duas,ſpicæ nardi, ariſtolochiæ rotundæ, ſing. drachm. vnam. datur cochlearium vnum. Contuſa & cribro tranſmiſſa dantur cum liquoris temperati tepidive drachmis tribus. Deuitabis autem, vt in priore, ne lentes aut alium prauum cibum ingeras.

Cap. C X X X I I.

ALIA antidotus podagrica, celebris admodum, quam accepi in Epheſo oppido Aſiæ :& quum de ea periculum feciſſem, inueni veracem. Capit gentianæ drach.duas,ariſtolochiæ rotundæ drach.vnam,myrrhæ troglodyticæ,baccarum lauri decorticatarũ, coſti,amomi,folii,ſing.drach.vnam,ſpicæ nardi drach.ſemis, ariſtolochiæ longæ drach.vnam. Poſtquam autem probè concoxerit is qui ſumpturus eſt hanc antidotum, præbe ieiuno cochlearii menſuram, per mali intermiſſionem. Oportet autem eum qui aſſumit abſtinere lentibus,mero,melle copioſo,carnibus bubulis,& aliis vitioſum ſuccum procreantibus. Poſtquam igitur defluxio nullum doloris ſenſum exhibet, admouenda erunt medicamenta iis locis ad quæ defluxio fieri conſueuit, & qualitati defluxionis cõgruere hæc ipſa oportet, ita vt ſi defluxio calida fuerit, ceratum cum roſaceo & ſucco betæ imponito: ſi verò non,in ea vtere contrario. Nam vt Hippocrates ait,contraria contrariorũ ſunt remedia.

Cap. C X X X I I I.

ANTIDOTVS cõferens podagricis, è moſcho. Præbetur diebus quadraginta,quotidie. His præteritis, ſatis eſt ſi per vigintiquatuor dies alternis detur, eodẽ quidem pondere. eſt verò vtilis admodum, vt ea quæ præcedit. Habet ariſtolochiæ rotundæ,baccarum lauri aridarum decorticatarum, gẽtianæ, zingiberis, ſpicæ nardi,folii,amomi, agarici, [a] carpeſiæ, ſing.vnc.ſemis, moſchi ſiliquas tres, mellis Attici aut ſacchari quãtum ſatis videbitur.Probè cõfectæ dato manè ieiuno ſcrup. tres,ex aqua calida.

a Carpeſiæ] Græcus manuſcriptus codex habet, καρπησίας. Meminit autem carpeſiæ etiam Aetius lib. 11.cap. 13. Eſt autem καρπησία idem quod carpeſium. Sunt verò carpeſia Nicolao, vt reliquis etiã poſterioribus Græcis, cubebæ, vel (vt officinæ hodie vocant) cubebæ. Nam & Actuarius κυβέβας vel κομπίβας, nominari quoque καρπήσια & καρπίδια, teſtatur.

Cap. C X X X I I I I.

ANTIDOTVS è roſis Galeni, conferens iecinoroſis, lienoſis, ſtomachicis, concoquere haud potentibus,& frigido aliquo affectu laborantibus. Recipit ſpicæ,croci,aſari,coſti,floris iunci odorati, cinamomi,ſpodii,abſinthii,caſiæ ligneæ,maſtiches,ſing.drach.vnam, roſarum quantum omnium aliarum ſpecierum, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. C X X X V.

ANTIDOTVS è papauere, aſthmaticis, peripneumonicis,tuſſientibus, deſtillatione laborantibus, & lienoſis plurimùm auxiliatur. Accipit glycyrrhizæ,tragacanthæ, gummi Arabici, papaueris albi,penidiorum,ſingulorum drachmas quindecim, amygdalarum dulcium depuratarum drachmas quinque ſemis, amyli,portulacæ ſeminis,& cotoneorum,ſing.drachm. tres, ſeminum peponis,cucumeris,cucurbitæ,& citruli, ſing.drachmas duas, ſeminis lactucæ & althææ, ſingul. drachmam ſemis, ſacchari & droſati quantum ſatis videbitur.

Cap. C X X X V I.

ANTIDOTVS è malis, efficax ad omnem frigidum affectum ſtomachi, & eos qui cibum non appetunt. Habet malorum dulcium carnis libras duas, droſati roſarum libras tres. mala decoque cum droſato roſarum bono ordine:dein iniicito cinamomi vnciam vnam,caryophyllorum vnciam ſemis, maceris, zingiberis,ligni aloes,galangæ,folii, ſing. hexagium vnum ſemis,ambaris ſcrupulos duos,moſchi grana vigintiquinque,ſtillatitii roſarum liquoris boni quod ſatis eſt.

Cap. C X X X V I I.

ANTIDOTVM diambar ad ſtomachicos,lienoſos,cardiacos,pariter & malo corporis habitu præditos. Dicunt autem nonnulli veterum medicorum,hanc antidotum vtilem eſſe ad defectionem animi,& ſyncopen cordis. Capit cinamomi, [a] caryophylli, xyloaloes,maceris,folii,nucis moſchatæ,zingiberis, galangæ,ſingul. drach.vnam,ambaris ſcrup.duos, moſchi ſcrupul.duos, droſati roſarum lib.duas,& ſacchari quod ſatis eſt.

a Caryophylli] In diambar quod Meſue deſcribit, poſt cinamomum adiicitur doronicum,& alia quædam medicamenta quæ in iſta Nicolai antidoto deſiderantur. Quod in aliis etiam accidit,vt rarò inuenias compoſitionem officinis vſitatam,in qua non vel aliquid deſideretur vel redundet. Quod n onuiſſe ſemel ſatis ſit: nam quiuis ex ipſa collatione diligenti hoc ipſum facilè deprehendet.

Cap. C X X X V I I I.

ANTIDOTVS è croco [a] Eſdræ.Hac antidoto ſapa diſſoluta frontem illine eorum qui caput dolent. Præbe etiam iiſdem bibendam ex ea fabæ quãtitatem, & capitis dolorem ſedabis.In [b] phreniticis ſimiliter ſubline frontem & nares,ceſſabitque malum,ſiquidem ſomnum accerſit.Oculos defluxione laborantes, ſapa diſſoluta illine,& defluxionem ſiſtes. Auribus dolentibus & exulceratis pariter cum ſapa inſtillato. Dentes dolentes hac antidoto circumline. Contra vuam defluxione tentatam, ſpirandi difficultatem, orthopnœámque ex [c] aqua frigida, non febricitanti fabæ magnitudo datur dormituro : ſi verò febricitet, ex aqua mulſa. Similiter datur aduerſus [d] ſingultum. Fiſtulas per ſe impoſita ſanat.In iis qui ſanguinem ſpuunt,& abſceſſum habẽt,pari ratione vtere. Inteſtinorum cruciatu laborantibus, cœliacis,datur fabæ quantitas cum carœno. Febricitantibus autem,ex aqua frigida,piſtacii magnitudo.Regio morbo correptis ex ſapa diſſolutam naribus infunde: iecinoroſis,cum tepido liquore. Fœminis difficulter parientibus [e] diſſolutam in vino,illine vẽtrem,confeſtímque fœtum edent.Sterilibus autem ciceris quantitatem in internum earum ſinum impone, & poſtea cum viro coeant,& concipient. hoc autem tertio die faciant. Eſt & hæc antidotus ad dyſentericos & cœliacos efficaciſſima. Habet [f] mamiræ drachmam ſemis,amomi drach. ſex,floris iunci odorati hexagia tria ſemis ſiliquas octo, pyrethri ſiliquas octo,croci grana ſeptem,myrrhæ troglodyticæ hexagium ſemis, ſtyracis calamitis hexagiũ ſemis ſiliquas quatuor,petroſelini ſiliquas ſex,tragacanthes ſiliquas quatuor, ſucci hypocyſthidis ſiliq. octo, iridis Illyricæ ſiliquas decem,ſeminis fœniculi drachmã ſemis,dauci Cretici ſiliquas quatuor, papaueris ſeminis drachmam ſemis,ſpicæ ſiliquas decem, foliorum rutæ ſiliquas quatuor, caſiæ grana ſeptem, ameos ſiliq.quatuor, coſti ſiliquas quinque, cardamomi ſiliq. octo, opii gran.ſeptem, euphorbii ſiliq. octo, piperis communis gran.ſeptem,roſarum aridarum hexag.decem,opopanacis hexag.quatuor ſemis, mei ſiliquas octo, [g] paſtillorum è lacha ſiliquas ſedecim, lycii Indici ſiliquas decem,caryophylli ſiliquas ſedecim,aniſi ſiliq.decem, foliorum citri ſiliq. octo, ammoniaci thymiamatis ſiliquas decem, ſeminis nigellæ ſiliquas octo, ſulphuris,

ignem non expẽrti,caſtorei,[h]herbæ amaræ,ſing. ſiliq. octo,Cimoliæ terræ ſiliq.decem, [i] mergi ventris ſiliq. ſex,artemiſiæ ſiliq.decem,ſinonis ſiliq.quatuor , vẽtriculi anatis ſiliq,quatuor,hedychroi magmatis ſiliq. decem,ſeminis ocimi,lapidis iaſpidis,[k]foliorũ nerii, cinamomi,anethi,ſingul.ſiliq.quatuor,bdellii ſiliq. duodecim,rhois Syriaci,rhois culinarii, ſing. drach. vnam ſemis,aſari drach.vnam,lapidis hæmatitis drachmam ſemis,thuris ſiliq.vnam ſemis,[m]ſeridis herbæ ſiliq.ſex,teſtæ ſepiæ ſiliq.octo,corallii gran.ſeptem, iuniperi baccarum magnarum grana ſeptem, iuniperi baccarũ paruarum ſiliq.decem,ſanguinis draconis drachmã ſemis, [n]cinnabaris ſiliq.decem,peucedani, ſeminis apii , ſing. grana ſeptem,piperis albi ſiliq.duodecim,maceris ſiliq. decem,hermodactyli,ariſtolochiæ,libyſtici,ſing.drach. ſemis,nardi Celticæ ſiliq. decem , calami odorati ſiliq. quatuor,balſami drach.vnam,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.Succi vino odorato bono irrigentur,& præparata ſubinde datur vtentibus.

a Eſdræ]Copioſius huius antidoti Eſdræ prophetæ & doctoris vſum Actuarius,& lib.13.cap.101.Aetius tradunt. b Phreniticis]Manuſcriptus codex falſò νεφριτικοῖς legit pro φρενιτικοῖς.Nam ita eſſe ſcribendum res ipſa docet.Quid enim prodeſſet nephriticis, frontis & narium illitio? Præterea Aetius & Actuarius ſatis teſtantur phreniticis eſſe legendum. c Ex aqua frigida]Græcè eſt κράσεως μιᾶς, vnius mixtionis ſeu menſuræ. Verùm Aetius habet cum aqua frigida: cuius lectionem,vtpote magis planam & expeditam,ſequi voluimus.

d Singultum]Manuſcriptum exemplar malè λῆγμα legit pro λυγμόν. e Diſſolutam in vino:Etſi vix legi poſſunt Nicolai verba,tamen quantum coniicere licet,legendum in hũc modum erit, λείῳ ἐν οἴνῳ:vt ſcilicet hanc antidotum vino prius diſſolutam , imò ſubinde ventri illinendam ſignificaret.Poſſunt tamen quæcunque fuerint tandem ſine ſenſus diſpendio omitti:id quod ex Aetio ſatis liquet , apud quem Latinus interpres (Græca enim habere nondum potuimus) ita ſcriptum reliquit.Ad ægrè parientes mulierculas,ipſam per ſe ad imũ ventrem illinito,& facilè partus prodibit. Actuarius quoque ita præſentem locum efferre voluit:Fœminis,ait,quæ partum ægrè enitũtur, imus venter ſublinitur,& facilè fœtũ edunt.Poſſet haud dubiè è Græco Aetii codice locus ille Nicolai emendari,modò nobis ad manum eſſet. f Mamiræ]Græcè eſt μαμιρά.Actuarius,vt Ruellii conuerſio habet,mameræ legit. Mamiræ autẽ meminit Paulus lib.7. inquiẽs, Mamiras radicula eſt herbæ , frequentibus tuberculis nodoſis cincta, quæ cicatrices & albugines extenuare creditur,extergendi nimium facultate prædita.Quæ quidem deſcriptio videtur repræſentare radicem quæ nũc officinis doronicũ appellatur. Nã radicula eſt tenuis,prædẽſis & extuberantibus nodis quaſi geniculis,diſtincta.Si lingua conſulatur, dulcis ſapor inuenitur ſtatim in quẽdam lenem amarorẽ degenerare, qui conteſtim euaneſcit:quapropter albugines & cicatrices exterere guſtus ſatis monſtrat. Aetius in Eſdræ deſcriptione, perinde atque Paulus,mamiræ haud meminit. g Paſtillorum è lacha] Nicolaus legit λαχᾶ τροχίσκου.Aetius autem ſimpliciter λαχᾶ habet. * Lycii Indici]Manuſcriptus Nicolai codex legit κροκολυκίου , falsò pro ἰνδικοῦ λυκίου:quòd Aetius ſatis teſtatur,qui habet λυκίου ἰνδικοῦ.Paulus quoque lycii mentionem facit.Accedit quòd paulo antè croci in hac antidoto meminerit Nicolaus.Ex ſequenti denique antidoto palàm fit ſic eſſe legendum. h Herbæ amaræ]Per herbam verò amaram intelligit haud dubiè Gentianam:nam & illius poſt caſtorium meminit Aetius.Paulus etiam Gentianam non præteriit in Eſdræ deſcriptione.Accedit quòd vulgato ſermone dicitur,aliquid Gẽtiana eſſe amarius,quũ idipſum vehementer eſſe amarum ſignificare volumus:quaſi vix reperiri queat quod amaritudine Gentianæ radicem ſuperet. i Mergi ventris]Manuſcriptus Nicolai codex hoc loco, vt aliàs ſæpe,perperam legit ἴφιας γαστρὸς pro αἰθυίας γαστρός.Ita enim ſcribendum eſſe Aetius ſatis monſtrat,qui ita in Eſdræ compoſitione ſcriptum reliquit,κόπρου τῆς εὑρισκομένης ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς αἰθυίης,id eſt ſtercoris reperti in ventre mergi.Clariùs Paulus qui habet νηδύος αἰθυίας , hoc eſt ventris mergi. Vt euidentiſſimum ſit Nicolai lectionem eſſe falſam & deprauatam.

k Foliorum Nerii]Græcè eſt ῥοδοδάφνης φύλλων . Aetius habet ῥοδῶν ῥοδοδάφνης,hoc eſt roſarum nerii: Paulus νηρίου ἀνθῶν,id eſt florum nerii. nullo certè diſcrimine: quippe tum folia tum flores nerii, Dioſcoride authore aduerſus venenatorũ morſus præſidio ſunt. m Seridis]Seris Galeno & aliis Græcis idem quod intybum ſignificat.

n Cinnabaris]De ea loquitur quam Dioſcorides inter metalla recenſet.Hanc tamen à ſanguine Draconis veterũ fuiſſe diuerſam, ex hoc etiam Nicolai loco ſatis patet.Et debent officinæ Eſdram paratam habere ex præſcripto Nicolai,hoc eſt iuxta præſentem deſcriptionẽ.Nam quæ habetur in vulgatis codicibus,nõ eſt legitima.Pro cinnabari verò ſi haberi nõ poteſt, vſurpãdus eſt lapis hæmatites,qui vt teſtis eſt Dioſcorides,eaſdem habet facultates. Cinnabaris autẽ veterum,vt Dioſcoridis,vel ignoratur vel non eſt niſi altera ſanguinis draconis officinarum ſpecies,nempe lacryma cuiuſdam arboris,vt alibi latius diximus.

Cap. CXXXIX.

ANTIDOTVS alia Eſdræ,vt præcedens. Recipit amomi drachmas duodecim, floris iunci odorati drachmas nouem,pyrethri,cinamomi,ſing.drach.ſex,croci drach.trigintaſex,caſiæ drach.duodecim,myrrhæ troglodyticæ dr.vndecim,ſtyracis drachm.duodecim, petroſelini drach.tres,ſeminis dauci drachmas ſex , tragacanthæ drachmas triginta , ſucci hypocyſthidis drach.

A nouem,iridis Illyricæ,abrotoni,ſing. drachm . quindecim,ſeminis fœniculi drach.ſex,bdellii drach . nouem, thuris drach.octodecim, ſulphuris ignem non experti drach.ſedecim.ſeminis hyoſcyami albi drach. vigintiſeptem,caſiæ drach.nouem,ſeminis papaueris drach. triginta,ſpicæ nardi drach.duodecim, rutæ , ocimi ſeminis,ſing.drach.tres,rhois culinarii,aſari,cardamomi,anethi ſeminis,ſing.drach.ſex, opii drach . vigintiſeptẽ, euphorbii drach.ſex,piperis albi drach.triginta, roſarũ aridarum,folii,ſing. drach.nouem , opobalſami drach. B vigintiquatuor,[a]mergi ventris drachmas ſex,lachæ dr. duodecim,lycii Indici,caryophylli,ſing. drach . duodecim,ſtercoris reperti in ventre mergi drach.tres , rhei Pontici drach.duodecim, mei Athamantici drachmas ſex,terræ Cimoliæ dr. duodecim,ſucci artemiſiæ dr.viginti,foliorum,ſeridis drachmas nouem,nardi Celticæ drach.duodecim nerii drach.ſex,caſtorei,coſti, gentianæ,ſing.drach.duodecim,hedychroi confectionis drachmas nouem,aniſi drach.ſex,ſinonis drach. nouendecim,ammoniaci thymiamatis drach.duodecim,foliorũ C citri drach.duodecim,mellis deſpumati aut ſacchari & vini odorati quantum ſatis erit.Paratur autem antidotus illa hoc pacto.Arida omnia cum croco,caſia, & hedychroo tundito,& per anguſtum cribrum traiicito: opium autem ſuccum,hypocyſthidis , ammoniacum,in vino macerato:tragacantham verò per ſe macerato.ſicque apparatam da vt prædictum eſt.

a Mergi ventris]Et hoc loco falſò ſcribitur in manuſcripto codice ἴφιας γαστρὸς pro αἰθυίας γαστρὸς,vt ex ſuperiori 224.annotatione,& Aetio qui ad verbum hanc antidotum lib.13.cap.101.deſcribit, ſatis patet.

D

Cap. CXL.

ANTIDOTVS alia ſimplex Eſdræ,valde bona. Capit ſpicæ nardi vncias duas,myrrhæ ſcrup.vnũ,croci ſcrup.vnum ſemis,balſami,cinamomi,opii,mandragoræ,caſtorei,ſing.ſcrup.duos,ammoniaci , dauci , caſiæ, ſing.ſcrup.vnum ſemis,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CXLI.

ANTIDOTVS alia Eſdræ,efficax ad dolorem capitis,nephriticos,difficulter ſpirantes , & nonniſi recta E ceruice ſpiritum trahentes:eſt autem admodum vtilis. Habet myrrhæ drach.quatuor,pyrethri,cinamomi,ſingulorum drachmam vnam ſemis,artemiſiæ, tragacanthæ,thuris,mergi ventris drach . quatuor , hypocyſthidis,petroſelini,ſing.drach.vnam,vini veteris,mellis Attici aut ſacchari quantum ſatis videbitur . Dantur ceratia ſeu ſiliquæ quatuordecim cum vino albo.

Cap. CXLII.

ANTIDOTVS concoctioni cõferens è cotoneis. F Habet cotoneorum emũdatorum carnis lib.tres ſemis, zingiberis,maſtiches,ſing.drach.duas,cardamomi magni & parui,cinamomi,croci,ſing.drach . quatuor , caryophylli drach.tres,moſchi drach . ſemis , ligni aloes crudi, gallæ moſchatæ,ſing.drach.vnam , maceris dr. vnam ſemis , ſpicæ nardi,nucis moſchatæ,ſing. drach. ſemis,mellis Attici lib. ſex,aut ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CXLIII.

ANTIDOTVS è citriis,conferens iis qui tardi⁹ G concoquunt,& inflatis.éſtque admodum bona. Accipit carnis citriorum repurgatorum lib.vnã, hyſſopi , rutæ, origani,ſing.faſciculũ exiguũ vnũ,aceti cotylas tres.Macerato in aceto per noctes & dies quinque:& dein ad tertias decoque [a]atque vbi expreſſa fuerint, ab igne amoueto,& adiectis mellis libris duab⁹,iterũ ad[b]cõſiſtentiã decoque:deinde ſpecies probè tuſas & cretas iniice,nẽpe aſari,mei,piperis,hyſſopi,xylobalſami,ſing. vnc . duas, datur manè & veſperi.

a Vbi expreſſa fuerint] Manuſcriptus codex perperam habet H καὶ πιασθέντων,pro ἐκπιεσθέντων.Quod Pauli quidem teſtimonio cõfirmatur,qui lib.7 . eandem antidotum deſcribens ait, καὶ ἐκπιεσθέντα ῥίπτονται,hoc eſt,expreſſa abiiciuntur.Quanquam & illic perperam ἐμπιασθέντα ſcribatur. Niſi quis ita interpretari malit , & apprehenſa abiicientur:πιάω enim Græcis eſt apprehendo . Sed prior lectio haud

dubiè melior, imò mea ſententia, genuina exiſtit. b Conſiſtentiam] Græcè eſt ἕως συςάσεως. Eſt autem σύςασις eorum propriè quæ nec liquida nec dura admodum ſunt, qualis certè mellis eſt conſiſtentia. Cuius rei teſtis eſt Galenus qui lib. 2. Prognoſt. com. 13. ita ſcriptũ reliquit, σύςασιν μὲν οὖν ἔχει τὴν κατὰ φύσιν, ὅσα μήτε σκληρὰ παντελῶς ἐςὶν, ὡς λιθώδη· μήθ' ὑγρὰ τελέως, ὡς δύνασθαι διαῤῥεῖν. Id eſt conſiſtentiã naturalem habent, quæ neque omnino, veluti lapidoſa, dura ſunt: neque planè vt diffluere poſſint, humida

Cap. CXLIIII.

ANTIDOTVS alia è citriis, ad eos qui tardius concoquunt, melior & magis quàm ea quæ præcedit laudata. Accipit carnium citriorum lib. vnam, è tritis & probè contuſis atque in linteo ligatis exprime omnẽ humorem: quo facto, accipe mellis Attici deſpumati lib. duas, & in ahenum coniice citria expreſſa vnà cum melle, & dimitte illic per diem & noctem. dein altera die decoque vſque ad iuſtam craſsitudinem, poſteàque has ſpecies bene tuſas & cretas iniice, zingiberis, cinamomi, caryophylli, ligni aloes, ſing. hexag. duo, nucis moſchatæ, xylobalſami, hyſſopi, ſing. hexag. vnum ſemis, calami odorati hexag. duo, carnabadii, aniſi, ſing. hexag. vnum ſemis, ameos, coriandri, ſing. hexag. vnum, croci gr. duo, moſchi ſiliq. quatuor. Primùm ſpecies odoratas iniice, dein amoue ab igne & ſubige, tandémque moſchum tritum cum ſtillatitio roſarum liquore, aut vino bono adhibe, rurſumq; ſubige. Et ſi placuerit, adiice illi piperis albi vnc. ſemis, ac ſubinde in vaſe recõde, præbéque manè & veſperi ex vino bono.

Cap. CXLV.

ANTIDOTVS ad concoctionem efficax, è ſcybelite. Valet ad difficilem ſtomachi concoctionem, inflationem, item colicos dolores. Eſt autem ſcybelites vinum quod ex vuis paſſis & vinum vltrò effundentibus, deſtillat. Habet vini ſcybelitis ſextarios duos, ſucci rutæ ſextarium ſemis, ſinonis, piperis, zingiberis, caryophylli, nucis moſchatæ, ſing. vnc. vnã, maceris hexag. ſemis, petroſelini hexag. tria, moſchi gr. ſex, mellis ſextar. ſemis. Humida ad craſſitudinem conſiſtentiámve decoque: arida verò inſperge, probéque paratam in vaſe reconde, & præbeto manè & veſperi ex vino albo cochlearium vnum aut duo.

Cap. CXLVI.

ANTIDOTVS alia Iamblichi. Laudatum verò admodum hoc eſt remedium: cruditatẽ enim fieri prohibet. Breuiter autem iis qui cruditatem patiuntur, & qui difficulter concoquunt, ventriculo acida ructanti, inappetentiæque confert: frigidos, craſſos & tenaces humores in ſtomacho contentos incidit. Nullum autem hoc ipſo ad frigidiora temperamenta melius: nec vllũ medicamentum quod crudos humores concoquat, illo accommodatius reperias. Proinde colicos etiam iuuat, ventrem ſine moleſtia & mediocriter mouens. Capit ſalis ammoniaci lib. ſemis, ſalis Cappadocici vnc. tres, piperis, zingiberis, ſing. vnc. vnam ſemis, ſeminis vrticæ ſcrup. nouem, erucæ ſeminis drach. octo, ameos, hyſſopi, ſing. ſcrup. nouem, ſilphii hexag. tria, corymborum thymi, ſeminis apii, folii, petroſelini, ſing. ſcrup. nouẽ, origani, nucis moſchatæ, ſing. hexag. tria, maceris, croci, ſing. hexag. vnum. His omnibus cõtuſis & cretis præbe cochlearium dimidium ex vino rubro ſorbendum: aut dato intinctum in ea cibum tum carnium, tum piſcium: aut adiice zingiberis, aniſi, & ſacchari quod ſatis eſt: & præbe vt polentam, vel pro arbitrio.

Cap. CXLVII.

ANTIDOTVS alia Politi quæ aluum deiicit & diſſoluit, pituitam capitis & palati [a] diſſipans, aliáque quæ reſiſtunt extenuans. Habet ſalis toſti ſplendidiſſimi vnc. duas, florum chamæmeli aridi crematorũ, conyzæ tenuis, calaminthæ montanæ, radicis eryngii mõtani, origani, ſing. vnc. duas, ſilphii, piperis, ſing. vnc. ſeptem. Contuſa & creta præbe pro arbitrio.

a Diſſipans] Græcè, vt mea fert opinio, malè ſcribitur διαπνυςικὴ, pro διαπνυςικὴ.

Cap. CXLVIII.

ANTIDOTVS alia Dodecatheõ, admodũ bona. A Accipit hyſſopi vnc. duas, pulegii vnc. vnam ſemis, cumini vnc. vnam, ameos vnc. ſemis, ſalis torrefacti vnc. quindecim, origani vnc. vnam, ſpicæ nardi vnc. ſemis. Quòd ſi in hyeme ea vſus fueris, tum adiice piperis vnciam ſemis. Omnia hæc tuſa & per cribrum tranſmiſſa, pro ſale quotidiano præbeto, aut vt placuerit. Qui hac aſſiduè vſus fuerit antidoto, per vniuerſum vitæ ſuæ tempus à morbis immunis erit. Cæterùm caput præſertim leuat, viſum acuit, pituitã in thorace non ſinit coaceruari, concoctionem efficit probã, meſaraicarum ieB cinoris venarum obſtructiones aufert, renéſque expurgat. Probè apparata datur in malis prædictis.

Cap. CXLIX.

ANTIDOTVS [a] pleres archonticon, hoc eſt implens principale. Prodeſt calori ſtomachi, cardiacis, cibum euomentibus & pulmonariis. item eos qui ex longo morbo penitus extenuati ſunt plurimámque inde contraxerunt imbecillitatem, admodum corroborat. C Recipit cinamomi, caryophyllorũ, ligni aloes, galangæ, ſpicæ, nucis moſchatæ, zingiberis, ſpodii, floris iunci odorati, cyperi, roſarum, violarum, ſing. drach. vnam, gran. quindecim, folii, glycyrrhizæ, ſtyracis, maſtiches, ſampſychi, balſami, ocimi, cardamomi, piperis longi, baccarum myrti, foliorum citri, ſing. ſcrup. duos gran. quinque, [b] hermodactylorum albi & rubei, corallii, ſerici vſti, ſing. ſcrup. vnum gr. duo ſemis, moſchi gr. ſeptem ſemis, caphuræ gr. quinque, ſacchari & droſati roſacei quod ſatis eſt.

a Pleres archonticon] Non eſt autem alia de cauſa hæc anD tidot⁹ Græcis appellata πληρὴς ἀρχοντικὴ, quàm quòd mirificam & principalem in recuperandis ac reſtaurandis amiſſis viribus facultatem habeat. Nam quum quaſi ſaturos reddat ac impleat eos qui imbecilles atque deiectis ſunt viribus, meritò illis πλῆρες quaſi ἔμπλεον, hoc eſt implens, & ἀρχοντικὸν, hoc eſt principale ſeu eximium dictum eſt. Barbaris noſtræ ætatis medicis & ſeplaſiariis Pliris arconticon appellatur.

b Hermodactylorum albi, &c.] Intelligit Been albam & rubeam, vt ſuprà ſatis oſtenſum eſt. Et Latini Nicolai codices habent, Been albæ & rubeæ.

Cap. CL.

ANTIDOTVS alia, pleres archonticon ſimplex. E Habet roſarũ vnc. quatuor, cinamomi, croci, ſing. vnciã vnã ſemis, galangæ, glycyrrhizæ, libyſtici, roſmarini, ſing. vnc. vnam, caryophylli, ſpicæ, coſti, zedoariæ, zingiberis, piperis, cardamomi, ſing. hexag. tria, [a] timartiri drach. quartam partem, margaritarum hexag. duo, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt.

a Timartiri] Græcè ſcriptum erat τιμάτιρι. Eſſe autem dictionem corruptã, & minimè Græcam, nemo non videt. Quapropter quid ſignificet, coniicere nobis non licet. Niſi fortè legẽdum erit, vt in præcedenti antidoto, μετάξης κεκαυμένης, id eſt ſerici vſti. ſed nihil pronuntiamus temere.

Cap. CLI.

ANTIDOTVS Diacodiôn cõferẽs ad mala quæ tuſſim excitant: ſomnum etiam inducit, voci amiſſæ & thoracis grauitati auxiliatur. Accipit ſucci glycyrrhizæ, tragacanthæ, gummi Arabici, ſing. drach. decem, papaueris albi ſeminis, portulacæ, ſing. drach. quinque, ſeminum peponis, cucumeris, cucurbitæ, & citruli, lactucæ, & althææ, ſing. drach. tres, droſati violacei, ſacchari & penidiorum quantum ſatis videbitur.

Cap. CLII.

G ANTIDOTVS è zulapio roſaceo, purgatoria: quæ ab Italis zuccarum roſaceum laxatiuum dicitur. Capit ſucci roſarum rubearum lib. vnam, trium ſantalorum, ſing. drach. tres, ſpodii drach. tres, dacrydii drachmas decem, turpeti vnc. duas, caphuræ drach. tres ſemis, ſacchari lib. vnam aut quod ſatis eſt. De ea quæ parata eſt dantur vtentibus hexagia duo & ſemis, aut tria pro virium diuerſitate manè ieiunis. Prodeſt tertianæ & duplici tertianæ, febribus continuis, bilioſis, & calidis temperamentis iecinoris admodum vtilis exiſtit. H

Cap. CLIII.

ANTIDOTVS alia vt præcedens magis varia: cit autem aluum ſine dolore. Habet trium ſantalorum,

ſpodii,ſing.drach. quatuor,rhei barbari drach. decem, turpeti vnc.duas ſemis, ſcammoniæ vnc. vnam ſemis, ſucci roſarum lib.vnam vnc.tres,caphuræ drach.ſemis, ſacchari lib.vnam ſemis aut quod ſatis erit.De confecta dantur manè ieiunis, hexagia tria,aut tria & ſemis,pro virium ratione, cum aqua tepida.

Cap. CLIIII.

ANTIDOTVS Salia è roſaceo zulapio,purgatoria. Confert iis in quibus flaua bilis redundat, defluxionibus,malis à calore natis. Aluum citra dolorem mouet. Vtilis etiam febribus acutis & ardentibus. Capit ſucci roſarum vnc.ſedecim,trium ſantalorum,ſing.drach. ſex, ſpodii drach.tres,dacrydii drach.duodecim,caphuræ ſcrup.vnum,rhei barbari drach.tres,turpeti vnc. vnam.Commiſceantur cum zulapio roſaceo & ſaccharo ſufficienti.Probè confecta datur media nocte ex aqua tepida pondere hexagiorum duorum aut trium, pro viribus.

Cap. CLV.

ANTIDOTVS conferens dyſentericis,cœliacis, & ſanguinem ab internis excernentibus. Accipit cinamomi vnc.quatuor, roſarum,ſymphyti,amyli, baccarum myrti,ſingul. vnc. tres ſemis, [a] ſumach, berberis, boli Armenii,gũmi Arabici,acaciæ,hypocyſthidis,ſingul.vnc.duas, coralli albi & rubei, lapidis hæmatitis, ſantali albi & rubei,ſingul.vnc.ſemis,maſtiches,thuris, tragacanthæ,ſucci glycyrrhizæ,capitum papaueris,arte miſiæ,plantaginis minoris ſeminis,mandragoræ,ſing. vnc.vnam, balauſtiorum,ſidiorum,ſeminis cotoneorũ, ſingulorum vnc. vnam, coſti, ſtyracis calamitis, polii, [b] arilori, [c] foliorum lauri,caryophylli,zingiberis,ſanguinis draconis, [d] fiſtulæ,galangæ,ſing.drach.tres, roſmarini vnc.duas,aniſi vnc.vnam, [e] rhei barbari vſti hexag. duo,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Sumach] Græcè ſcribitur σουμάκιν. vnde iterum palàm fit Nicolaũ barbaris & hodie vſitatis vocib⁹ vti.Sic enim officinæ in hodiernum vſque diem ſemen rhois appellant. b Arilorii] Nicolaus habet ἀριλόρυ.Quid verò hæc vox ſignificet,me ignorare fateor. c Foliorum lauri] Codex Nicolai manuſcriptus habet φολιόρυμ λαύρι. vt hinc iterum perſpicuum ſit Nicolaũ latinas voces literis Græcis exaraſſe.De quo plurimùm miror, quum potuiſſet hæc,vt alia, ſua efferre lingua. d Fiſtulæ] Græcus codex ſimpliciter legit φίστυλα Sed adiiciendum haud dubiè erit κασίας, vt ſcilicet intelligat caſiam ligneam,quam Græci etiam fiſtulam,vt diximus annotatione 17.nominauerunt. e Rhei barbari vſti] Græcè malè legitur ῥέυ βαρβάρυ κάπλυ pro καυστοῦ. Et hoc loco Nicolaus vulgi errorem qui ex Meſue placitis promanauit,ſequitur,Rheum barbarum cum Põtico confundens,aut ſaltem rheum barbarum vſtum conuenire dyſentericis putãs. Qua de re ſuprà etiam & aliàs multa diximus.

Cap. CLVI.

ANTIDOTVS alia ad dyſentericos & cœliacos, Chryſippi.Recipit lapidis hæmatitis hexagium ſemis, ſigilli Lemnii hexag.vnum,aſteris Samii hexag.vnum, ſulphuris ignem non experti, [a] midyos aſſati,ſing.hexagium vnum,coralli rubei, acaciæ, gallæ immaturæ,ſidiorum,ſing.hexag.quatuor, roſarum aridarum, ſummitates rubi,ſeminis hyoſcyami, papaueris, cucumeris ſatiui ſeminis,opii,myrrhæ,thuris,ſing.vnc. duas, ſanguinis draconis vnc.vnam,rubricæ,terræ Lemniæ & Samiæ,aluminis ſciſſilis,chalcitidis crematæ,ſing.hexag. II. ſuccini rubei, ſucci hypocyſthidis,balauſtiorũ, rhois Syriaci,myrti teneræ,polygoni,menthæ,ſeminis lactucæ,caſtorei,croci,ſtyracis,ſing.hexag.duo,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Midyos aſſati.] Midyon genus eſſe quercus, è Theophraſto ſatis conſtat.Quid autem hîc per Midyum aſſatum intelligat Nicolaus,compertum non habeo.legendum fortè erit Miſyos, quum paulo pòſt chalcitidis etiam,cuius Miſy ſpecies eſt,mentio fiat.

Cap. CLVII.

ANTIDOTVS ad carnis diſſolutionem,& corporis ſiccitatem. Quocirca qui hanc aſſiduè ſumunt, iis corporis bonum habitum efficit.Habet glycyrrhizæ,roſarum,ſacchari,ſing.drach.duas vncias duas, tragacanthæ,gummi Arabici, ſing.vnc.ſemis, ſantali albi & rubei,ſingul.drachm.tres,papaueris albi vnc.vnam, ſucci glycyrrhizæ,amyli,portulacæ,& intybi ſeminis,ſingul. drach.duas,ſpodii,caryophylli,ſing.ſcrup.ſeptem, margaritarum vnc.ſemis, auri hexag.vnum, ſerici vnc. ſemis,oſſa cordis ceruini quatuor,corallii hexag.duo,ambaris hexag.ſemis, cinamomi drach. duas, zingiberis, ſtyracis,ſing.drach.vnam, croci drach. ſemis, penidiorum drach. nouem, ſeminum peponis, cucumeris,cucurbitæ,& citruli,ſing.drach.duas ſemis, ſeminis cotoneorũ drach. vnã ſemis,amygdalarũ,nucis pineæ,ſebeſten, ſeminis althææ,violarum,ſing.vnc.tres,droſati roſacei libras ſex.

Cap. CLVIII.

ANTIDOTVS alia nobilis ad tertianas,quartanas, & quotidianas. Accipit chamæpityos lib. vnam, epithymi libr.ſemis, polypodii, cinamomi, piperis, ſing.vnc.tres, maſtiches, zingiberis, zedoariæ, caryophylli,ſing.vnc.vnam,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CLIX.

ANTIDOTVS priori ſimilis.Habet caſiæ,galbani,piperis albi,ſing.vnc.duas, croci,amomi, ſing. vnc. vnam,mellis Attici aut ſacchari quantum ſatis videbitur.Datur fabæ magnitudine.

Cap. CLX.

ALIA antidotus ſimilis.Capit caſiæ, galbani,piperis albi,ſing.ſiliq.ſex, croci, ameos,ſiliq.tres,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.Datur fabæ quãtitate ex aqua tepida hora vna aut duabus ante inuaſionem.

Cap. CLXI.

ANTIDOTVS præſcriptæ par.Habet papaueris, cyperi,opii,ſingul.vnc.vnam,glycyrrhizæ,hyoſcyami, ſing. vnc.ſemis, ſtyracis,croci,caſtorei,fabæ,ſingul. vncias tres,aniſi vnc.duas,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur Ægyptiæ fabæ quantitate ex mulſa.

Cap. CLXII.

ALIA ſimilis,ad eadem mala vtilis. Accipit caſiæ drach.tres,croci,amomi,galbani,ſing. drach. vnam ſemis,vini,piperis albi,ſing.drach tres,mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit. Datur fabæ quantitas ex aqua calida,duabus horis ante inuaſionem.

Cap. CLXIII.

ALIA ſimilis,ad eadem inſigniter vtilis. Recipit liquoris Cyrenaici drach. duas,ſulphuris ignem non experti drach.vnam, piperis drach.tres, caſtorei drachm. duas,opii drach.vnam,galbani drach.duas. Commixta aqua præbeto drachmam ſemis aut minus, duabus ante inuaſionem horis.

Cap. CLXIIII.

ALIA ſimilis,quæ reliquis omnibus præſtat. Habet papaueris vnc. ſemis, ſucci glycyrrhizæ, hyoſcyami, ſing.drachm.vnam,ſtyracis vnc.vnam ſemis,croci drachmas tres,caſtorei,aniſi,corticis radicis mandragoræ, ſing.drach.ſemis. Excipiantur paſſo, & fingãtur paſtilli quorum ſinguli pendeant drachmam vnam, dẽturque vſque ad ſeptimam acceſſionem.

Cap. CLXV.

ANTIDOTVS ad eos qui ſanguinem excernũt. Accipit caryophylli,maceris,corallii rubei,capitum papaueris,ſingul.drach.vnam, cinamomi,croci, boli Armenii,ſeminis hyoſcyami,ſingul.drachmas ſex, tragacãthæ,ſanguinis draconis,opii,ſeminis cardamomi,ſingul.drach.quatuor,caphuræ drach.ſemis, antidoti diacodion quod ſatis eſt.Dantur ea vtentibus drach. tres, pro viribus.

Cap. CLXVI.

ANTIDOTVS alia conferens tuſſientibus, non niſi erecta ceruice ſpirãtibus,& expuere excreareve nequeuntibus. Item iis qui non promptè loquuntur, ſed inſtrumenta loquendi diuulſa habent. Capit amygdalarum, nucum pinearum, papaueris albi, ſingulorum drachmas ſex, gummi Arabici, tragacanthæ, glycyrrhizæ & eius ſucci, ſingulorum drachmas tres, iridis drach. vnam, zingiberis, aniſi, [a] ſeminum quatuor,ſing.drach.vnam,penidiorum & ſacchari quod ſa-

tis eſſe videbitur. Confecta datur vt ſub lingua retineatur, & ſaliua eius deglutiatur.

a Seminum quatuor] Græcè eſt ſimpliciter σπόρους τοὺς τέσσαρας, vt nos etiam conuertimus. Sed intelligit ſemina quatuor frigida maiora nominata.

Cap. CLXVII.

ALIA ad eadem, valde bona. Habet ſeminis fœniculi, & comæ pulegii, piperis, helenii, petroſelini, ſing. vnciã ſemis. Mellis Attici vel ſacchari quod ſufficit. datur vt præcedens.

Cap. CLXVIII.

ANTIDOTVS, aut ecligma ſeu linctus tuſſientibus admodum conueniens, inducit etiam ſomnum. Recipit ſtyracis, croci, ſpicæ nardi, opii, folii, ſing. dr. vnam. Mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CLXIX.

ANTIDOTVS alia tuſſientibus plurimùm conferens, experta. Ad ſomnum autem inducendum vtilis etiam exiſtit. Habet pulegii, piperis, helenii, petroſelini, fœniculi, ſing. drach. vnam, ſtyracis, croci, ſingul. dr. vnã, ſpicæ nardi, opii, folii, ſing. drach. ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CLXX.

ANTIDOTVS iis qui non niſi recta ceruice ſpirant conferẽs. Accipit iridis vnc. ſemis, piperis albi drachm. ſemis, ſeminis apii vnc. duas: mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Confecta datur iis qui vacant febre, quauis hora: febricitãtib⁹ autẽ, per intermiſſiones.

Cap. CLXXI.

ANTIDOTVS alia ad tuſſientes experta, pueris, ſenibus, & ætate vigentibus vtilis. Accipe leporem viuum, exemptiſque omnibus eius inteſtinis, ea proiice: ipſum autem in olla cremato, farinàque eius ægrum potato ex droſato chamæleuces, quæ lingua Italica Vngula caballina & ſcampiuza dicitur.

Cap. CLXXII.

ANTIDOTVS alia ad eadem mala tuſſim excitantia conferens, experta. Capit pulegii, piperis, helenii, petroſelini, fœniculi, ſing. drach. vnã, mellis Attici vel ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CLXXIII.

ANTIDOTVS ſiue linctus, tuſſientibus conueniens, valde bonus. Habet ſtyracis, croci, ſingul. drach. vnam, ſpicæ nardi, opii, folii, ſingulorum drach. ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CLXXIIII.

ALIA antidotus, [a] ecligma Socratis ad tabidos. Recipit coſti drach. vnam, rhei Pontici, ſymphyti, ſingul. hexag. vnum ſemis, gummi, tragacanthæ, piperis albi, ſing. hexag. vnum ſemis, ſucci glycyrrhizæ, ſeminũ quatuor, penidiorum, ſing. vnc. ſemis, vini veteris cotyles [b] quartam partem, paſſi [c] ſextarii quartam partem, aquæ ſextarii quartæ partis dimidium.

a Ecligma] Græcè male ἔκλυτος, pro ἔκλικτος ſcribitur. Et is locus facilè ex indice reſtitui poteſt, in quo ἔκλικτος ſcriptum eſt.

b Cotyles quartam partem] Cotyle eſt duplex, Attica nimirum & Italica. Attica habet vncias Italicas, hoc eſt, cornu libralis ſeu menſuralis nouem, vt teſtis eſt lib. 1. & 5. de Compoſ. medic. Galenus. Vnciæ autem nouem Italicæ, quæ ſunt in cornibus interſectis, vncias ſeptem ponderales cum dimidia pendent: de qua non puto loquutum eſſe Nicolaum. Italica cotyla non eſt niſi libra menſuralis: cuius itidem rei loco iam citato teſtis eſt Galenus. Quam ſi intellexit Nicolaus, quartam partem eius conſtituent vnciæ menſurales duodecim. Sin de Attica intelligendus venit Nicolaus, quarta pars pendebit vncias duas menſurales, & drachmas duas. c Sextarii quartam partem] Sextarius itidem duplex eſt, vt alibi copioſius demõſtrauimus, Romanus & Atticus. Romanus capit vncias viginti menſurales: quarta eius pars vncias capiet quinque menſurales. Atticus Romano duabus vnciis minor eſt: capit enim decem & octo vncias menſurales. Quarta eius pars, vnciæ menſurales quatuor cum dimidia.

Cap. CLXXV.

ANTIDOTVS alia tuſſientibus cõferẽs, & ad prædicta mala valde bona. Capit ſtyracis, opii, ſing. drachm. duas, ſeminis hyoſcyami drach. tres, myrrhæ drach. vnam: hæc excipiuntur melle cocto, & datur erui quãtitas dormituro.

Cap. CLXXVI.

ANTIDOTVS quæ ſuccurrit tuſſientibus, ſuppuratis, tabidis, ſanguinem excreantibus: ſomnúmque allicit. Accipit erui torrefacti drachm. quinque, cumini Æthiopici, aniſi, ſeminis apii, ſingul. drach. vnam, penidiorum, mellis aut ſacchari quantum ſatis eſſe videbitur.

Cap. CLXXVII.

ALIA antidotus ad eadem mala, nobilis. Recipit ſummitatũ lauri viridis vnc. ſemis & quartam partem, piperis hexagium vnum ſemis, maſtiches drach. vnam, nucis pineæ toſtæ drachmam vnam, hyſſopi drachmas duas, pulegii ſcrup. quatuor, iridis ſcrupul. duos, mellis Attici deſpumati, cũ temperato liquore quod ſatis eſt.

Cap. CLXXVIII.

ANTIDOTVS alia quæ Anodynos hoc eſt dolorem mitigans cognominatur, tuſſientibus conferens, & iis qui medicamentum purgans hauſerunt, dolori ſtomachi, ſingultui, refrigerationi, deſtillationi, difficultati vrinæ, ſcabiei, exulcerationi veſicæ, nephriticis, iecinoroſis, lienoſis, nonniſi recta ceruice ſpirantibus, pleuriticis, colico cruciatu affectis, regio morbo laborantibus, maliſque ex cruditate ortis. itẽ pulmonariis, & ſanguinem excreantibus. Maximum verò præſidium affert angina correptis, & vigilantibus. Sunt qui hanc antidotum vocant è decem & octo ſpeciebus compoſitã. Capit zingiberis drachm. tres & quartam partem, hyoſcyami albi drach. decem, coſti drach. tres, croci drach. duas ſemis, piperis albi drach. tres & quartam partem, petroſelini drach. duas, dauci Cretici drach. tres & quartam partem, opii, piperis longi, ſing. drachm. tres, acori drach. vnam, pyrethri drach. ſemis, amomi drachm. vnam, euphorbii drach. ſemis, ſeminis apii, ſpicæ nardi, ſingul. drach. ſemis, ameos, cardamomi, ſingul. drachm. vnam, floris iunci odorati drach. tres ſemis & quartam partẽ, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Probè cõfecta datur iis qui purgatoriũ medicamẽtũ ſumpſerũt, nucis auellanæ quãtitate: ad alia lethalia, fabæ Ægyptiæ magnitudo præbetur. Pulmonariis nõniſi recta ceruice ſpirantibus, lienoſis, iecinoroſis, pleuriticis, regio morbo affectis, & colicis pari modo datur. Tuſſientibus autem ciceris magnitudo exhibetur. Nephriticis, difficulter ſpirantibus, & ſanguinem excreantibus, nucis auellanæ quantitas datur in aquæ calidæ cyathis duobus diſſoluta. Vtere hoc medicamento confidenter.

Cap. CLXXIX.

ANTIDOTVS alia, admodum præſtans tuſſientibus & dyſentericis. Habet gentianæ, piperis, coſti, ſingul. drachmam vnam, ſeminis apii, aniſi, opii, croci, ſingulorum drach. duas, mellis Attici aut ſacchari & penidiorum quod ſatis eſt.

Cap. CLXXX.

ANTIDOTVS purgatoria è myrobalano. Eſt autem bona, periculo vacans, non perturbans, aluúmque ſubducens. Prodeſt etiam iis quibus difficilis eſt aluus, & omnibus inteſtinorum inflationibus. Recipit dacrydii drach. quatuor ſemis, cinamomi, nardi, ſaxifragi, eſulæ, hoc eſt chamæpityos, polypodii, ſingul. drach. duas, caryophylli, zingiberis, ſpicæ Celticæ, piperis nigri & longi, cardamomi, amomi, ſingulorum drachm. vnam ſemis, myrobalani flaui vnc. ſemis, turpeti vnc. vnam, rhei barbari hexag. vnum ſemis, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſufficit. Dantur iis qui dormituri ſunt hexagia duo & ſemis, aut tria pro viribus. Vacantibus febre, ex vino: febricitantibus autem, ex aqua tepida.

Cap. CLXXXI.

ANTIDOTVS quæ vrinæ difficultati prodeſt, & lapides conterit. Nephriticis quoque & omni renũ imbecillitati ſuccurrit. Iis denique qui ex morbo aliquo renes parum validos habent auxiliatur, præcipuè verò iis qui guttatim mingunt. Habet ſpiræ, zingiberis, xylobalſami, acori, cinamomi, peucedani, mei, trium piperum, ſaxifragi, ſingul. drach. duas ſemis, opobalſami, caryophylli, coſti, rhei Pontici, glycyrrhizæ, cyperi, tragacanthæ, ſinonis, chamædryos, ſeminis apii, ameos, ſeminis aſparagi, ocimi, ſeminis vrticæ, [a] & irionis,

ſingulorum drachmam vnam grana quindecim, folii,croci,floris iunci odorati,caſſiæ, bdellii, maſtiches, iridis,amomi,libyſtici,milii ſolis,petroſelini,ſeſelis, cardamomi,anethi,euphorbii, [b]lapidis lyncis, nardini olei,olei myrtini,ſing.ſcrupul.vnum,moſchi grana quatuor,& ſtillatitii roſarum liquoris,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.Datur veſperi cum vino tepido.

a Et irionis] Græcè legitur καὶ κυροῦ,ſed, mea quidem ſententia,falſò.Quippe legendum eſſe cenſeo, καὶ ἐρυσίμου, hoc eſt vt nos conuertimus,& irionis.Nã & Aetius lib.11.cap.13.inter medicaméta nephritica ſeminis irionis ſæpe meminit,præſertī in abſinthato nephritico,vbi ait ἐρυσίμου σπέρμα.Et hanc lectionem ſequemur donec codex alius emendatior meliorem & veriorem nobis ſuggerat. b Lapidis lyncis] Codex manuſcriptus habet λάπις λίτζη. Satis verò perſpicuum fit hoc loco,non ſignificare lapidem neque praſium neque Armenium vocatum,ſed lyncis potius, qui calculoſis mirificè conferre creditur. Significare autem hîc lyncis lapidem,ex antidoto 187. fit maniſeſtiſſimum.

Cap. CLXXXII.

ANTIDOTVS è moſcho. Auxiliatur melancholicis & furioſis.Cor lætificat,hilaritatémque efficit. Recipit cinamomi, zedoariæ, caryophylli, ſpicæ, cyperi, aſari,maſtiches,ſingul.drachm. duas, nucis moſchatæ, cardamomi,caphuræ,maceris,moſchi,ſing.ſcrup.duos, roſarum drach.ſex,myrobalani [a]emplitzi drach.decem, mellis roſacei quantum ſufficit,aut ſacchari.

a Emplitzi] Sic vocat Empeliticos Actuario nominatos. Et hinc etiam perſpicuũ fit,Nicolaum barbaris & hodie vſitatis vocibus, quod ſæpe iam neque temere monuimus,vti.Nam in hodiernũ vſque diem,officinæ Emblicos,ſicut Nicolaus ἐμπλιτζι nominant id genus myrobalanos.

Cap. CLXXXIII.

ANTIDOTVS Muſæ,prodeſt quartanis,data ante acceſſionem ex vino,nucis auellanæ quantitate. Capit cyperi drach.vnam grana ſeptemdecim,thuris,maſtiches,myrrhæ,gẽtianæ, hyoſcyami, ſingul drach.ſex, opii,croci,ſingul.drach.quatuor minus granis ſeptem, euphorbii,ariſtolochiæ longæ,ſingul.drach.vnam ſcrupulum vnum,mandragoræ drach.vnam ſcrup.vnum, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CLXXXIIII.

ANTIDOTVS Galeni ad quartanã,diapeperceon nominata.Habet liquoris Cyrenaici, piperis, myrrhæ, rutæ foliorum,ſingulorum drachmam vnam:trita & læuigata excipe,& vtere ante acceſſionem cum oxymelite.Datur pondere obolorum duorum,aut ſex ſiliquarũ.

Cap. CLXXXV.

ANTIDOTVS [a]dioſpoliticõ,quam philoſophus quidam regi Diocletiano confecit.Prodeſt quartanis,& omnibus doloribus, ac flatibus viſcera penetrantibus, cruditatibus,& aluo adſtrictæ.Eſtque ad multos affect⁹ laudata admodum ,& vtilis. Accipit cumini Æthiopici & communis macerati in aceto per diem & noctem, & probè ſubinde ſiccati,piperis albi,ſingulorum drach. vnam,foliorum rutæ in vmbra ſiccatorum, [b]Berenicarii nitri,ſingul. drachm.ſemis,mellis Attici deſpumati aut ſacchari quod ſatis eſt.Datur vtentibus pondere duorum cochleariorum.

a Dioſpoliticon]Græcus Nicolai codex legit διοσπολίτου.Galenus lib.4.de tuend.ſan.cap.5.vocat διοσπολιτικὸν, & ibidem etiam deſcribit.Paulo autem διοσπολίτης lib.7.appellatur. Nos Galeni nomenclaturam, vtpote magis tritam,ſelegimus. b Berenicarii] Huius nitri Galenus etiam lib.1. de compoſ. medic. localium cap. 1. meminit,quod ſic ab oppido Troglodytarum Berenice appellatum eſſe videtur.

Cap. CLXXXVI.

ANTIDOTVS alia Dioſpoliticon, vtilis vt præcedens. Habet cumini Æthiopici & communis, ſingul. hexag.vnum. Cuminum probè ſiccatum læuigato, & per cribrum tranſmitte,atque adiicito galangæ, ſpicæ nardi,amomi,croci,zingiberis,caryophylli,piperis cõmunis & albi,cinamomi veri, ſingulorũ hexag. vnum, foliorum rutæ,nitri Berenicarii,ſing.drach. vnã,ſeminis fœniculi,caſſiæ, ſeminis apii, cyperi, carpobalſami, ſing. hexag. vnum ſemis. Hæc læuigata & per cribum traſmiſſa cum melle Attico vel ſaccharo quod ſatis eſt vnito,& excipito.

Cap. CLXXXVII.

ANTIDOTVS purgatoria renum & calculoſorum.Prodeſt etiam ſtillicidio & difficultati vrinæ.Conficitur autem hoc modo.Accipe granorum ſolis,aut ſaxifragi,aut artemiſiæ decoctum, & apparato cum ſpeciebus [a] lapidis lyncis drachmas duas gran.quindecim, croci,cnici,ſingulorum drach.vnam gran. quindecim, zingiberis,euphorbii, myrrhæ, thuris, lapidis in veſica ſuis ſylueſtris reperti,cumini,hyoſcyami,carei Alexandrini,citrii ſeminis,ſing. drach. vnam gran. ſex, ſpicæ, floris iunci odorati, coſti, pyrethri, caſſiæ ligneæ, rhei Pontici, marrubii, helenii, ſampſuchi, pulegii, roſmarini,gentianæ,ſaxifragi,ſucci hederæ, cypariſſi, baccarum lauri,piperis albi & nigri,ſeminis rutæ,granorum iuniperi,ſingulorum drachmam ſemis gran. quatuor, balſami, ſtyracis calamitis,ſanguinis ſylueſtris ſuis,cardamomi ſeminis,aſari,acori,phu,mei,ariſtolochiæ longæ & rotundæ,betonicæ,philipendulæ, petroſelini, ſinapi albi, ſeminis vrticæ, ſingulorum ſcrupulos duos ſemis, gran. duo ſemis, ſucci aſparagi & ruſci, ſingulorum grana quindecim,mellis Attici aut ſacchari quantum ſatis videbitur. Paratam cum ſuperiori decocto reconde in vaſculo,& præbeto drachm.tres ex vino veſperi dormituro.

a Lapidis lyncis] Manuſcriptus codex Nicolai habet, λάπις λίτζη.Sic autem eum appellare lapidem officinis vocatum lyncis, ex latinis Nicolai codicibus ſole meridiano clarius patet.Nam illic in antidoto cui titulus eſt Nephrocatharticum, quæ cum præſenti eadem eſt,vt ex collatione liquet,ſcribitur: Recipe lapidis lyncis drach.11. & gran.15. Vt hinc etiam conſtet noſtras Annotationes ſuprà poſitas eſſe veritati conſonas.

Cap. CLXXXVIII.

REMEDIVM,nephriticis admodum cõueniens. Recipit [a] aphthaſti radicis, [b] paliuri radicis & fructus, aſparagi radicis,oleaſtri,lauri,apii radicis,raphani ſylueſtris radicis,ſeminis ſylueſtris naſturtii,acori,lithoſpermi,[c]ſcolymi,ſing.drach.vnam,mellis Attici quantum ſufficit,aut ſacchari.

a Aphthaſti] Græcè eſt ἀφθάστου.Quid verò ſit ἄφθαστος,ignorare me planè fateor. b Paliuri radicis] Græcus Nicolai codex legit παλιρέας ῥίζης.Quid autem palirea ſignificet, cogitare non poſſum.Cenſeo itaque legendum eſſe παλιούρου ῥίζης,καὶ τοῦ καρποῦ.Quippe, vt teſtis eſt Dioſcorides, paliuri radix vrinam ducit. Semen verò eius, veſicæ calculos comminuit,vt hoc nomine nephriticis cõuenire omnibus in confeſſo ſit. c Scolymi] Manuſcriptus codex legit σκολίμβρου,fortè pro σκολύμου. Nam Scolymi decoctum, vt autor eſt Dioſcorides,ducit vrinam multam.

Cap. CLXXXIX.

REMEDIVM aliud ad mulieres abortientes. Mitigat etiam dolores.Capit dauci Cretici drach.duas, ſeminis apii vnc.duas,ſtyracis,aniſi,ſing.hexag.tria.caſtorei,myrrhæ,ſing.vnc.vnã.hyoſcyami vnc. ſemis, opii, croci,ſing.vnc.vnam ſemis,vini dulcis auſteri,quod ſatis eſt.Vinum autem ante commiſtionem ferueſacito.

Cap. CXC.

ANTIDOTVS alia nephritica, experta,quam à Leontiano accepi,vrinam expurgans, & lapides contereus,citráque dolorem eiiciens. Habet ſeminis fœniculi hexagium vnum ſemis, ſeminis rutæ hexag.tria, petroſelini gran.quindecim,aſari drach.ſemis,hyſſopi Cretenſis drach.vnam gran.ſeptem, dauci Cretici hexagiũ vnum ſemis, liquoris Cyrenaici [a]ſiliquæ quartam partem,ſpicæ nardi ſiliquam vnam, minus quarta parte, corymborum thymi ſiliquam vnam, aniſi hexag. quatuor ſemis, dictamni ſiliquam vnam & dimidiæ quartam partem.Hæc tuſa & creta excipiantur melle.Datur nucis Ponticæ quantitas à balneo [b]in velamentis ex decocto rutæ,aut aſari,aut aſparagi,cum vini condito.

a Siliquæ Græcè eſt κοκίου:eſt autẽ κόκιον,vt Nicãdri interpres teſtatur,idẽ quod κεράτιον. b In velamẽtis]Græcè legitur ἐν τῶν σαβανῶν. Eſt verò σάβανον Nicolao & aliis poſterioribus Græcis,pannus aut velamentum quo à balneis circundabantur corpora. Hic pannus plerunque craſſior fuit,vt ad ſiccandos balnei madores eſſet aptior. Apud Heſychium & Phauorinum nõ σάβανον ſed σάγανον legitur, exponitúrque σκέπασμα & περιβόλαιον,hoc eſt operimentum & amiculum.Meminit huius Marcellus Empiricus cap.5. Senſus itaque verborum Nicolai is eſt:Dandum antidotum hanc eſſe ſtatim à balneo,quãdo corpora ipſa adhuc velamentis ſeu operimentis ſunt circundata, & antequam ſiccentur.

Cap. CXCI.

ALIA antidotus nephritica experta: nam vno die vt per vrinam excernatur lapis, efficit. Recipit origani faſciculum exiguum vnum, graminis faſciculum paruum vnum. Decoque hæc in ſextario aquæ quoad tertia pars abſumatur. Adiice iis chamæmeli vnc.vnã,

& vbi decoxeris,accipe ſubinde iuſculum, & commiſce cum vini condito.Præbe quando placebit.

Cap. CXCII.

Antidotus alia nephritica è balſamo.Hab et zingiberis drach.quatuor, croci,caſiæ,ſpicæ nardi, piperis albi,aſari,ſing.drach. vnam,dauci Cretici, piperis communis,roſarum aridarum,ſing.drach. vnam,opobalſami drach.tres, carpobalſami dr. duas,mei,acori, cinamomi,polii,hyſſopi,ſing.drach.vnam,floris iunci odorati drach.duas,ſaxifragi drach.quatuor,myrrhæ,petroſelini,oreoſelini boni,ſing.drach.vnā,betonicæ,cyperi, folii Indici,ſing.drach.duas,dictamni, baccarum lauri, ſeminis ocimi, ſing.drach. vnam, nucis pineæ drach. ſex,ſeminis lini,ſeminis tribuli,lapidis Iudaici,ſeminis agni,radicis graminis,ſing.drach.duas,ſeminis apii,carei,ſuccini,damaſonii, eryngii, ſing. drach.vnam, pyrethri,cumini Æthiopici,lithoſpermi,nardi Celticæ, acinorum vuæ,ſing.drach.duas,origani [a] heraclii ſeminis,[b] ſymphyti,rhei,thuris,ſing.drach.vnam,mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt.

a Heraclii] Græcè ſcribitur ὑοὶ ἰς ὀριγάνυ σπέρμα. Puto autē ſcribendum eſſe ἡρακλείυ ὀριγάνυ. b Symphyti] Codex Nicolai manuſcriptus legit γομφύτυ. Ego verò legendum eſſe cenſeo συμφύτυ: Hoc enim ad renes expurgandos non inhabile exiſtit. Infrà quoque Antidoto 195. συμφύτυ ſcribitur. Legit autem alicubi etiam Aetius γομφύτυ, vt annotatione 24. Sectionis 16. dicemus.

Cap. CXCIII.

ANTIDOTVS alia è [a] ſexaginta ſpeciebus compoſita,nephritica.Calculos renum & veſicæ conterit. Si quis per ſeptimanā hexagium vnum cum mulſo bibat, malum expugnabitur. Habet acori, phu, ſpicæ nardi, caſiæ,cyperi, myrrhæ; opii,rhei,& [b] ex tribus generibus caſtorei,carpobalſami,floris iunci odorati,croci,radicis ſtruthii,corticis capparis,ſeminis fœniculi, zingiberis,marrubii,ſeminis lini,mei,ſaxifragi, piperis albi, betonicæ, cinamomi, ſing.drach.vnam,aniſi, ſeminis apii, ſeminis agni,ſingulorū drach.duas,dauci Cretici, hyoſcyami ſeminis,ſingul.drach.vnam, cucumeris ſeminis drach.vnam,Celticæ nardi, opobolſami, cardamomi ſingul.[c] ſitaria tria,iridis,ſeſelis,ſingul.drach. vnam,erucæ ſeminis drach.ſemis,nucum pinearum,polii,ſpicæ,radicis graminis,folii Indici,ſingul.drach.vnā, ligni aloes humidi ſitaria tria,hyſſopi, ſeminis tribuli, tecolithi,(hoc eſt lapidis Iudaici) eryngii, lithoſpermi, baccarū lauri aridarū, ſingul.drach.vnam, mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt.

a Sexaginta] Græcè eſt ἑξήκοντα, quum tamen non ſint tot ſpecies antidotum hanc conſtituentes,ſed quinquaginta tātùm, vt hoc nomine πεντήκοντα potiùs legendum eſſe arbitrer. b Ex tribus generibus caſtorei] Græcè eſt ἐκ τῶν γ. γενεῶν καςορίυ. Vt ſit ſenſus, tria genera caſtorei eſſe ſumenda. Nam niſi ita intelligas, ſimplicium numerus ad quinquaginta haud perueniet. c Sitaria] Manuſcriptus codex paſſim τάρια pro σιτάρια legit. Porrò σιτάρια quatuor, vt author eſt Nicandri interpres, faciunt κεράτιον, hoc eſt ſiliquam. Interpres tamen Latinus Nicolai, vt videre licet in Tryphera Saracenica σιτάριον pro grano vſurpat.

Cap. CXCIIII.

ALIVD conditum nephriticum,admodum vtile. Recipit piperis albi,betonicæ, eryſimi, ſaxifragi, folii Indici,ſpicæ,rhei Pontici,petroſelini,lini ſeminis, aſari,rutæ agreſtis, ſeminis cucumeris, ſingulorum drach. vnam,mellis & vini odorati quod ſatis eſt.

Cap. CXCV.

ALIVD valde vtile nephriticum conditum.Capit ſeminis dauci drachmas tres,damaſonii drach.duas,iridis Illyricæ,acori,ſeminis fœniculi,ſymphyti,ſing.drachmas duas,nardi Celticæ,piperis,vuæ paſſæ albæ,ſeſelis,phu,hyperici,hyſſopi,ſeminis erucæ,ſing.drachmas tres,mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CXCVI.

ALIVD remedium nephriticum,ad exulceratam veſicam. Accipit ſeminis cucumeris,pinearum, amygdalarū amararum, carnis palmularum,ſing. drach vnam,tragacanthæ ſitarium vnum, croci drach. vnam, myrrhæ,hyoſcyami ſeminis,radicis eryngii,[a] cicutæ ſeminis,maluæ agreſtis,amyli,caſiæ, ſpicæ nardi, cinamomi,ſingul.drach. vnam,nucis Ponticæ drach.vnam ſemis,mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt.

a Cicutæ ſeminis] Seminis cicutæ etiam mentio fit inter nephriticas Andromachi compoſitiones, quas Galenus libro decimo de Compoſitione medicament. localium cap. 1. recenſet: ibidem enim ita ſcribitur: Seminis cucumeris drach. 12. ſeminis hyoſcyami drach. ſex, ſeminis cicutæ,opii,ſing. drach.quatuor. Et inter Aſclepiadis compoſitiones,etiam cicutæ ſeminis mentio fit. Vſus eſt autem Nicolaus, & ante eum iam citati medici,cicuta ad doloris haud dubiò mitigationē, & ſumma idipſum poſtulante neceſſitate.

Cap. CXCVII.

ANTIDOTVS nephritica,& quæ veſicæ meatus obſtructione liberat.Prodeſt quoque ſtomachicis & iecinoroſis: mulieribus menſes mouet. Confert tuſſi,& nonniſi recta ceruice ſpirantibus: inflammationibus admodum eſt accommodota. Habet piperis vnciam vnam,helenii vnc.duas, ſeminis fœniculi vnc. vnam ſemis,rhei vnc. vnam,dauci, zingiberis, ſing.vnc.quatuor,mellis Attici aut ſacchari quantum ſatis eſſe videbitur.

Cap. CXCVIII.

ALIA antidotus nephritica, experta, qua vſus eſt Conſtantinus rex, admodum laudata & vtilis. Accipit helenii hexagium vnum ſemis,piperis drach.vnam,petroſelini,ſeminis fœniculi,ſing. hexagiū vnum ſemis. Tuſa & creta diligenter, dantur vtentibus in potu cochlearii vnius pondere cum condito.

Cap. CXCIX.

ALIA. Accipe vulpem viuam & macta, confeſtimque præbeto ſanguinem laboranti bibendum feruidū, & colem eius ac pudendum ſanguine illo inunge.

Cap. CC.

ANTIDOTVS,ab Italis cognominata [a] Micleta,vtilis dyſentericis, læuitate inteſtinorum laborantibus,inflationibus inteſtinorum, & omnibus affectibus cœliacis. Recipit myrobalani flaui, cepuli,belirici, emblitzi,& magni,vſtorum, ſingul. drachm. duas ſemis,cardamomi ſeminis drach.vnam ſemis,cumini,aniſi,fœniculi,ameos,carnabadii,ſingul.drach.vnam ſemis,ſpodii,balauſtiorum,ſumach, gūmi Arabici,ſing. dr.vnam gran. XV. Conficitur autem hoc modo. Semina macerentur die ac nocte in aceto,& poſtea aſſata, & exquiſitè læuigata cum oleo roſaceo terantur multoties donec rurſus ſiccentur & oleum ebibant. contritio autē ipſa cum manibus fiat. Poſtea ipſa cōmiſceantur,& adiicietur zulapium myrtinum. Irrigata & diligenter ſubacta decoquātur exiguo ac tenui igne: poſtea ab igne amoueantur, & tepida in vaſe recondantur. Dantur drachm.tres,aut hexagia tria cum decocto plātaginis maioris aut minoris polygoni,rhois culinarii, & radicis ſymphyti,cum baccis myrti, veſperi dormituro,aut media nocte.

a Micleta] Codex Nicolai legit corruptè μιγλέλτα pro μεκλίτα.

Cap. CCI.

ANTIDOTVS alia,vt prædictæ vtilis,cognominata Sardacii. Eſt mirabilis ad imbecillitatem ſtomachi:craſſos ſtomachi inteſtinorúmque flatus expellit. Fluxum ſanguinis cœliacis ſiſtit,vndecūque feratur,ſiue ex craſſioribus ſiue tenuibus inteſtinis. Pariter ad [a] eminentias excreſcentiáſve,lienoſos,ac diabeten. Capit quinque myrobalanorum vſtorum, ſingulorū hexagia duo,roſarum,maſtiches,caryophylli, maceris,cinamomi,bdellii,ſpicæ Indicæ,cardamomi, carei, rhei, rhois Syriaci,ſidiorum,balauſtiorum,zingiberis, myrti baccarum,lapidis hæmatitis,gummi Arabici,ſucci acaciæ,ſucci hypocyſthidis,ſeminis plātaginis minoris,floris roſmarini,ſeminis cotoneorum,boli Armenii,ſymphyti,ſing.vnc.ſemis, ſtyracis calamitis, aniſi, maſtiches,ſing.vnc.vnam,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Eminentias] Græcè eſt ἐξοχάδας καὶ ἀποχάδας, ſunt autem ἐξοχάδες eminentiæ & excreſcētiæ, præſertim ani, vt videre licet apud Paulum lib. 3, cap. 59. vbi ἐξοχάδων voce, pro ani excreſcentiis vtitur. Nicolaus autem eminentias maximè intelligit hæmorrhoidum, vt ex vnguento 56. ſatis conſtat.

Cap. CCII.

ANTIDOTVS alia ad eadem præclara. Accipit myrobalani citrini & magni, carnium aſſatarum, ſing. drach.quatuor,myrobalani parui drach.tres ſemis,por-

tulacæ ſeminis,violarum,ſing.drach.quatuor ſemis grana tria ſemis,maſtiches drach.vnam ſcrup. vnum, [a] tamarindi drach.vnā ſemis,nymphææ,hermodactyli rubei,rhei barbari ,ſing.drach.ſemis ſitaria ſex ſemis , caſiæ fiſtulæ repurgatæ vnc.duas.Fac decoctum cum violis:poſtea irrigato cum ſacchari vnciis nouē, ſubactámque caſiam cum tali droſato iterum colato : atque vbi ad mellis conſiſtentiam decoxeris,ab igne remoueto, ſpeciéſque prædictas bene tritas & cretas iniice . Datur pondere drach.trium aut ſemunciæ.

a Tamarindi] Græcè ſcribitur ταμαρίντȣ. Vt iterum hinc palàm fiat,Nicolaum barbaris & vſitatis hodie officinis Seplaſiariorum vocibus vti.Suprà enim more aliorum Græcorum,ὀξυφοίνικον vocauit.

Cap. CCIII.

ALIA antidotus admodum vtilis aſthmaticis,deſtillatione correptis, dolentibus renes , imbecillitati & frigiditati ſtomachi, & iis qui non rectè concoquunt. Habet helenii vnc.vnam drach.tres, fœniculi vnc.vnā, piperis drach.ſex,cumini drach.quatuor, berberis drachmā vnam cubebarum dr.ſemis,maceris ſiliquas quatuor,mellis Attici vel ſacchari quātum ſufficit. Mitigat & ſanat dolores cerebri cordis & ſtomachi.

Cap. CCIIII.

ANTIDOTVS [a] roſata nouella,efficax ad calorē ſtomachi & ad iecinoris pulmoniſque ſiccitatem,ſitim reſtinguit,vomitum compeſcit,ſtomachi & cordis imbecillitati ſuccurrit.Sudores diſcutientes diſſoluentéſve ſtringit.Cardiacis,pulmonariis & iis qui ex diutino morbo extenuati ſunt, & in virium defectum incidūt, admodum auxiliatur. Recipit roſarum viridium, glycyrrhizæ,ſing. vnc.vnam ſcrup.duos ſemis , cinamomi drach.duas ſcrupulos duos,caryophylli,ſpicæ,galangæ, zingiberis,nucis moſchatæ,zedoariæ,ſtyracis,cardamomi,ſeminis apii,ſing ſcrup.vnum grana octo,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Roſata nouella] Nicolaus corruptè admodum ſcripſit ῥοζάτο νοβέλλα.

Cap. CCV.

ANTIDOTVS ad febres continuas & ardentes, omnémque febrilem affectum, ad febres denique magnas Romana lingua appellatas [a] acutas . Cognominatur autem ab iiſdem huiuſmodi antidotus [b] requies. Eſt autem vtilis temporibus & pulſibus manuum inūcta, cordíſque dolorem mitigat.Habet roſarum, violarum, opii , hyoſcyami , papaueris ſeminis, mandragoræ,intybi,lactucæ,& portulacæ,pſyllii,nucis moſchatæ,cinamomi,zingiberis,ſing . drach.vnam ſemis , ſantali albi & rubei,ſpodii,tragacanthæ , ſingulorum ſcrup . duos grana quinque,ſacchari candi drach. vnam , ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſatis videbitur.Datur vbi volueris ex droſato violaceo & aqua hordei.

a Acutas] Codex Nicolai legit ἀκȣ́τια pro ἀκȣ́τας.Nam Latinam vocem,vt ſæpe aliâs , literis Græcis exarauit. b Requies] Græcis literis hanc vocem ſcribens Nicolaus,dixit ῥέκυες.Vt hinc euidétiſſimum ſit,promiſcuè iam Latinis,iam Græcis,nunc verò barbaris vocibus,prout fuere authores è quibus ſuas compoſitiones deſcripſit, Nicolaum vſum fuiſſe.

Cap. CCVI.

ANTIDOTVS ſotera,hoc eſt cōſeruans,magna. Prodeſt capitis grauitati, aurium dentiúmque dolori, lippitudini,tuſſientibus, peripneumonicis , ſtomachicis,& inflatione laborantibus. Habet ſtyracis calamitis drach.quatuor ſemis,ſeminis apii drach.tres ſcrupulū vnum,coſti,myrrhæ,opii,petroſelini Macedonici,ſing. drach. tres,ſeſelis drach.duas ſcrupulos duos,piperis lōgi drachmas duas ſcrupulum vnum ſemis , cinamomi, ſpicæ,ſingul. drach.duas ſcrup. vnū,floris iunci odorati, ſyriaci, aniſi, ſing.drach.duas, caſtorei drach. vnam ſemis,rhei Pontici drach.vnam ſcrupul.vnum,croci,aſari,ſing.drach.vnam,piperis albi ſcrup.duos ſemis, [a] paſtilli diocri drach.ſemis,amomi,piperis longi, ſing.ſcrupulum vnum,mei,iridis,ſing. drach.vnā,caſiæ ligneæ ſcrupul.duos,mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficere videtur.

a Diocri] Eius deſcriptio infrà inter paſtillos reperitur.

Cap. CCVII.

ANTIDOTVS ad ſtomachicos,omnémque calorem,febres acutas & ardentes vtilis. Capit ſantali rubei & albi,ſing.drach.vnam ſemis,ſpodii,berberis,portulacæ,intybi,ſeminis peponis,ſucci glycyrrhizæ,roſarum,violarum,nenupharis,ſing.drach.vnam, roſarum ſtillatitii liquoris & ſacchari,ſing.lib . vnam . Decoque ſaccharum cum ſtillatitio roſarū liquore ad mellis craſſitudinem:dein prædictas ſpecies tenuiter tritas iniice.

Cap. CCVIII.

ANTIDOTVS conferens ſtomachicis.Iuuat cōcoctionem ventriculi,inflationémque diſſoluit : datur ante & poſt cibum.Habet cinamomi, zingiberis, ſing. drach.duas,caryophylli,galangæ,ſing.drach.vnam,nucis moſchatæ,ſpicæ,ligni aloes, cardamomi , maceris, ſing.drach.vnam. Quòd ſi hanc ipſam vt ventrem ſubducat efficere volueris,adiice dacrydii vnc.vnam,& turpeti boni vnc.vnam ſemis:dein adde ſacchari lib . vnā, aut quod ſatis eſſe videbitur,& ſtillatitii liquoris quantum opus erit. Confecta datur manè ieiunis pondere hexagiorum duorum & ſemis aut hexagiorum trium, pro viribus.

Cap. CCIX.

ANTIDOTVS tryphera Saracenica,efficax potiſſimùm ad melancholicos omnéque capitis ſtomachi & hypochondriorum,quod ex melancholia aut flaua bile exuſta oritur,malum. Accipit myrobalani citrini,caſiæ fiſtulæ,oxyphœnici,ſing. vnc.vnam ſemis, cepuli,mannæ,ſing.drach.ſex ſcrupulos duos ſitaria quinque, [a] rhei Indici,violarum,ſing.vnc.ſemis,aniſi, fœniculi,ſing.drach.duas ſitaria quindecim , ſpicæ,maceris, ſing.drach.vnam ſitaria ſeptem ſemis, myrobalani belirici,emblitzi,ſing.drach.ſemis ſitaria quatuor.Poſthæc decoque viridium violarum vncias tres cum aquæ libris duabus:dein feruefacito oxyphœnicum ac caſiam, probéque ſubacta colato,& iniice ſacchari lib.vnam ſemis & vnc.duas.decoque vſque ad mellis craſſitudinem ac ſubinde ſuprà ſcriptas ſpecies bene tritas iniice, & cōfectam antidotum dato.

c Rhei Indici] Græcè eſt ῥᾶȣ ἰνδικȣ̃.Vulgares Latini codices,ex quorum præſcripto Seplaſiarii ſua conficiunt medicamenta,legunt Indi.Sed neminem hactenus quid per Indi intelligendum fuerit,puto cognouiſſe.Rheum autem Indicum eſt id cuius hodie ſub Rhei barbari nomine in officinis vſus eſt,vt lib. 1 .de Compoſ.medic.cap. 83. abundè monſtrauimus.

Cap. CCX.

ANTIDOTVS Tryphera [a] magna,conferens ad muliebria mala à frigiditate nata. Datur cū aqua cui incocta ſunt aniſum & fœniculum, vel cum vino tepido. Ad ſtomachi autem vitia ex decocto artemiſiæ & vino, præbetur ieiunis. Verùm ad muliebria mala accipe ex hac antidoto,& adiice illi artemiſiam bene tritam cum oleo [b] moſchato,& impone vt linamentum. His autem quæ haud cōcipiūt,potādū præbe cum vino in quo decocta ſit mandragora in balnei inſcenſu , confeſtimque concipiet. His qui noctu dormire nō poſſunt , irrigato cū lacte muliebri,& finge pilulas quas dormituris præbeto.Recipit opii drach.duas, cinamomi , caryophylli, galangæ,ſpicæ,zedoariæ,zingiberis,coſti, ſtyracis calamitis,calami odorati,cyperi,iridis,peucedani,acori,mādragoræ,nardi Celticæ,roſarum,piperis,aniſi, apii , petroſelini ſeminis & fœniculi,ſinonis,dauci,hyſſopi, ocimi,ſing.drach.vnam,hyoſcyami drach.vnā , mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Magna] Nicolaus habet μάννα pro μάγνα:Latinam nanque dictionem corruptè, vt ſolet,exarauit. b Moſchato] Græcè eſt μετὰ μȣσελαίȣ.Eſt autem μȣσέλαιον,id oleum quod barbaram ſectantes medicinam corrupta voce Muſcellinum vocant,quum moſchatum à moſcho qui eius compoſitionem ingreditur, potius dicendum erat. Recipit autem oleum moſchatum, olei communis lib.ſex , lilii,folii, ſpicæ,coſti,maſtiches,ſingul.vnciam vnam & ſemis, ſtyracis calamitis,croci,myrrhæ,caſiæ ligneæ,xylobalſami,ſin.drach.ſex, caryophyllorū, carpobalſami, bdellii, ſing.vnc.ſemis,nucis Indicæ drach.duas, moſchi drach.vnam,vini odori vnc.ſex. Coquito trita leuiter omnia in vaſe duplici ad vini conſumptionem.Oleum id roborat , calefacit, diſcutit.

Cap. CCXI.

ALIA antidotus tryphera quam Iſaac compoſuit. Prodeſt ad imbecillitatem ſtomachi & iecinoris, viréſque reparat.Concoctionem efficit,corpus calefacit,bonum corporis colorem reddit , flatus eminentiarum

diſſoluit,& ad venerea excitat. Capit olei amygdalini drach.quatuor,amygdalarum repurgatarum, turpeti, ſeſami,ſing.drachmas quatuor,cinamomi, caryophylli,myrobalani citrini,cepuli,emplitzi,behen albi,galãgæ,folii,maſtiches,cyperi,aniſi,piperis nigri, cardamomi,ſing.drach.ſemis,rhei barbari,menthæ, ocymi,ſin. gr. quindecim, mellis aut ſacchari quantum ſufficit. Datur quantitate nucis Ponticæ ex aqua tepida.

Cap. CCXII.

ANTIDOTVS triophyllos,conferens ad quartanas & quotidianas,data cũ vino veſperi. Habet piperis albi vnc.ſemis,piperis nigri,zingiberis, pyrethri, ſing. drach.duas,cumini vſti vnc.ſemis,piperis longi, petroſelini,ameos,ſeminis dauci,aniſi,helenii,ſpicæ,cyperi, ſeminis apii,ſeſelis,coſti,ſing.drach.ſemes, caryophylli drach.vnam ſitaria ſeptem ſemis, carnis palmularum duodecim,folia rutæ viridis vnc.I,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCXIII.

ANTIDOTVS è tribus ſantalis vtilis ad calorem ſtomachi,iecinoroſos, hydropicos & lienoſos. Recipit trium ſantalorum,roſarum,ſing.hexag. duo,rhei barbari,ſpodii,glycyrrhizæ,ſeminis portulacæ,ſingul.hexag. vnum ſemis,amyli,gummi Arabici,tragacanthæ, ſeminis peponis,cucumeris,cucurbitæ & citruli,intybi,ſingul.hexag.vnum,caphuræ ſcrup.vnũ,violarum vnc. ſemis,roſarũ quantũ omnium aliarũ ſpecierũ, droſati roſacei aut ſacchari quod ſatis eſt.Datur meridie ex aqua.

Cap. CCXIIII.

ANTIDOTVS Theodoretos,hoc eſt diuinũ munus conferens ad capitis dolorẽ,vitia thoracis,iecinoroſos,lienoſos,longis morbis affectos,melancholicos,hydropicos,pulmonarios,nephriticos,podagricos, & habentes linguam alligatam.Habet epithymi drach. tres, ſpicæ nardi,caryophylli,floris iunci odorati, rhei Pontici, agarici,balſami,myrobalani,ſing.drach. vnam ſemis,aloes flauæ drach.ſemis,croci,caſiæ,ſing. drachm. duas ſemis,mei drach.vnam,mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.Datur cochlearium vnum : mouet etiam aluum.

Cap. CCXV.

ALIA antidotus Theodoretos ad prædicta mala vtilis: potiſſimùm verò ad hemicranicos,capitis dolores, ad euaporationes à ſtomacho in caput ſublatas, ad linguã reſolutam & impeditã. Accipit aloes hepaticæ dr. tres ſitaria tria,cinamomi,cardamomi,acori,ſing. drachmas tres,croci,caſiæ ligneæ,rhei Pontici,ſing.drach. duas ſitaria quindecim,agarici dr.duas ſemis, ſpicæ nardi,coſti,maſtiches,aſari,ſymphyti,ſquillæ,ammoniaci, bdellii,hellebori nigri, hyperici, epithymi, polypodii, decocti braſſicæ,piperis albi & longi,ſing.drach. vnam ſemis,floris iunci odorati,zingiberis,myrobalani,colocynthidis,myrrhæ,ſagapeni,opopanacis,caſtorei,abſinthii,ariſtolochiæ longæ,petroſelini,gentianæ, amomi, ſing.ſcrup.duos,dacrydii,piperis nigri,ſing.ſcrup. vnũ, mellis aut ſacchari quantum ſatis videbitur.

Cap. CCXVI.

ANTIDOTVS alia Theodoretos,vt præcedens, iecori conueniens & eius obſtructiones auferens. Capit ſpicæ nardi,folii,caſiæ fiſtulæ,croci,caryophylli, floris iunci odorati,ſing.drach. ſex, anacardii dr. duodecim, rhei Pontici dr. duas,epithymi,ſaxifragi,piperis, ſing. drach.duodecim,aloes drach.vigintiquatuor, myrobalani,opii,balſami,ſingulorum drachmas ſex,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCXVII.

ANTIDOTVS alia Theodoretos valde vtilis.Habet [a] anacardii dr.octodecim,caſiæ dr.nouẽ,ſpicæ nardi,caryophylli,mei,agarici,floris iunci odorati,rhei Põtici,ſing.drach.nouem,epithymi,croci,piperis,ſing.dr. octodecim,aloes drach.trigintaſex,ſaxifragi,maſtiches, iridis Illyricæ,ſingulorũ drach.octodecim,myrobalani,

A caſtaneæ,drachmas nouem,mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Anacardii]Græcus codex habet ἀγνυ καρδίας, hoc eſt, agni cordis,pro ἀνακαρδίας.

Cap. CCXVIII.

ANTIDOTVS Theodoretos anacardios.Prodeſt omni [a] magno morbo, item comitialibus, dæmonio vexatis,caput dolentibus,thoracis malis,pleuriticis,difficulter ſpirantibus,peripneumonicis & quibus in ventriculo cibus aceſcit & quibus [b] malign[9] circa ſtomachũ
B & ventrẽ affectus eſt.His denique qui à lõgo morbo vix reficiũtur, & malo corporis colore ſunt præditi mirificè confert.Præterea quibus corpus in arquati colorẽ mutatur,& quibus aqua inter cutem [c] à pulmone effunditur,tabidis,nephriticis,&eis qui aſſiduè coli malo affliguntur.Eorum etiam qui toto corpore grauantur, habitum [d] corroborat. Quin & inordinatè veteraſcentibus [e] morbis prodeſt,febricitantibus [f] & ſtatim redeũtibus. Auxiliatur autem ſi per intermiſſionem data fuerit:podagricis quoque ante afflictiones data ſuccurrit. Egre-
C giè autem ad muliebria vitia conducit in quorum numero vrinæ ſtillicidium aut purgatio cum ſtrangulatũ accidẽs,aut præfocationes vterinæ nominatæ ſunt. His denique quibus abortus fiunt propter habitum corporis: [g] aluum etiã ſoluit. Vteri recurſum,inflãmationes & [h] eiuſmodi furorem ſanat.Et vt ſimpliciter dicam, [i] eſt diuinum donum.Quiſquis enim ea vſus fuerit, ſucceſſum proſperum ſentiet:ſi verò quis vere & autumno ſemel aut bis ea vtatur, [k] neque circa victus rationem magnopere delinquat,nullis morbis obnoxius fiet. Data
D Ponticæ nucis quantitate omnia diſſoluet : manè verò hãc ſumere oportet.Habet ſpicæ nardi,folii,caryophylli,croci,caſiæ,epithymi,floris iunci odorati,myrobalanorum,ſing.drach.tres,aloes flauæ drach.duodecim,caſtaneæ,zingiberis,maſtiches,ſing.drach.vnum,iridis Illyricæ drach.ſex,anacardii,agarici,ſing.drach.vnam, aſari drach.ſex,ſeminis apii drach.vnam,coſti drach.vnã ſemis,piperis drach.tres,fœniculi & ſucci eius, ſing. dr. octo:fœniculum tunde in mortario & macerato in aceto diebus tribus ac bene decoquito & colato diligenter.
E Adiice mellis Attici quãtum ſuffecerit aut ſacchari:ruſuſque ad mellis craſsitudinem decoquito. Species ſimul tundantur & læuigentur bene.Quòd ſi copia ſit fœniculi exprime ſuccum,& meliorem facies antidotum.

a Magno]Græcè eſt πρὸς πᾶσαν ἱερὰν νόσον. Nemo autem eſt qui neſciat Græcos appellare ἱερὸν quicquid ingens ac præclarum haberi volebãt:Sic ἱερὰν θάλασσαν,magnũ mare,ἱερὸν ἴλιον,ἱερὸν ἰχθὺν, &c. dixerunt.In Aetio à Cornario conuerſo,lib.nimirum 13.cap.112. vbi eadem antidotus reperitur,legitur ad totum hominem vtilis. Quæ ſi lectio vera eſſet,quod ſcire non poſſum(deſtituor enim ea parte Græci codicis Aetii)ſcribendum foret πρὸς πάντα ἄνθρωπον. Sed nihil dubito quin ſcriptum fuerit vt eſt in Nicolao, πρὸς πᾶσαν νόσον,legiſſe Cornarium αἶον pro νόσον.Nam eiuſmodi errata multa in conuertendo Aetio
F admiſit. b Malignus]Græcè legitur καὶ οἷς ἡ πονηρὰ περὶ τὴν κοιλίαν ἢ τὸν στόμαχον,non abſoluta ſententia. adiiciendum enim erit διάθεσις· vt ſit ſenſus,Et quibus malignus aliquis circa ventrem & ſtomachum affectus eſt.Sic enim Aetius quoque legit niſi quòd perperã interpres Cornarius hunc locum reddiderit,χρονικὰ pro πονηρὰ legens, hoc eſt diuturnus pro malignus. c A pulmone] In Aetio hæc verba deſiderantur,& ſimpliciter legitur,quibus aqua ſubter cutem effundi incipit. d Corroborat]Græcè eſt ἀνδρώνυσι,id eſt virilem reddit.Puto autem legendũ eſſe ῥώννυσι,vt Aetius habet. e Morbis]Græcè eſt ἐγχρονίζουσι νοσήμασι. Aetius autem legit πυρετοῖσι, id eſt febribus. f Et ſtatim redeuntibus] Græcè ſcribitur ἐφιδρῶσιν εὐθέως.Aetii interpres conuertit per circuitum redeuntibus,vt haud du-
G biè lectio Nicolai ſit deprauata. quam quiuis ex Aetio Græco, quo hac in parte(vt antea eſt etiam commemoratum) deſtituimur,facilè reſtituet. Legendum autem eſſe coniicio in hunc modum, καὶ τοῖς ἀτάκτως ἐγχρονίζουσι πυρετοῖς καὶ περιοδικοῖς, Hoc eſt,febribus citra ordinem veteraſcentibus, & per circuitum redeũtibus. g Alutum ſoluit]Græcè eſt τὴν κοιλίαν ſimpliciter.ſed adiiciendum ſoluit : ita enim interpres Aetii Latinus conuertit. Eſt autem nuſquam ferè deprauatior Nicolai codex quàm hoc in loco,cui tamen facilè mederi potuiſſemus,ſi Græcus Aetius ad manum fuiſſet.Temere itaque aliquid in Nicolai contextu mutare,conſilium non fuit. h Eiuſdem furorem]Græcè eſt μητρομανίας.Sic fortè vocat vteri inordinatum motum. i Eſt diuinum donum] Locus hic in manuſcripto codice prorſus deprauatus eſt:ita enim in eo ſcribitur, εἰς ὕδωρ ὅσα ἐὰν,falsò quidem pro θεῖον δῶρον. ὅστις γὰρ ἂν χρώμενος. Sic enim eſſe legendum, ex
H Aetii interprete Latino quiuis promptè colligit. lz Neque circa victus rationem] Hæc omnia in manuſcripto Nicolai codice deſiderantur. Adiecta autem à nobis ſunt ex Aetii ſententia.

Cap. CCXIX.

ANTIDOTVS alia anacardios. Confert comitiali morbo correptis, apoplecticis, paraplecticis, quibus ſcilicet ex melancholico humore & pituita malum fit. Mirificè etiam vitiis muliebribus prodeſt. Accipit aloes flauæ vnc. vnam ſemis, iridis, caſiæ ligneæ, ſing. drachmas ſeptẽ, zingiberis, anacardii, carpobalſami, ſing. drach. quatuor ſemis, folii, ſpicæ, myrobalani, mei, epithymi, ſing. drach. tres ſcrup. vnum, caryophylli, floris iunci odorati, rhei Pontici, maſtiches, ſing. drach. vnam ſitaria tria ſemis, corticis radicis fœniculi lotæ lib. vnã. Impone duabus aceti boni libris, & dimitte illic diebus ſeptem: dein decoquito & colato, adiicitóque mellis Attici puri lib. duas, aut ſacchari quod ſatis eſt, & decoque ad mellis conſiſtentiam, ac iniice ſpecies probè tritas, & ſubactas reconde in vaſe, & vſu exigente præbeto.

Cap. CCXX.

ANTIDOTVS Pauli nominata, conferens raucitati, voci amiſſæ, difficultati ſpirandi, nonniſi rectâ ceruice ſpirantibus, ægrè à thorace ſordes extuſſientibus, dyſentericis, ſtomachicis, colicis, pulmonariis, & cœliacis. Habet ocimi, amomi, folii Indici, ſing. ſcrupul. quinque, floris iũci odorati, ſucci hypocyſthidis, caſiæ, roſarum aridarum, ſing. hexag. vnum ſemis, pyrethri, thuris, ſing. hexag. tria, croci, euphorbii, fœniculi ſeminis, rhois Syriaci, ſeminis aniſi, aſari, cardamomi, ſing. vnc. ſemis, cinamomi, petroſelini, dauci, bdellii, ſulphuris viui, hyoſcyami ſeminis, rutæ, ſing. vnc. vnam, papaueris vnc. quatuor, ſpicæ nardi, iridis, opii, piperis, balſami, ſing. hexag. vnum ſemis, mellis Attici aut ſacchari quantum ſatis erit. Datur vtentibus iam dormituris vncia vna, aut manè ieiunis.

Cap. CCXXI.

ANTIDOTVS tryphera dicta è ferro, prodeſt frigiditati & humiditati ventriculi, atque inflationi. Purgat frigidos humores & putridos in ſtomacho & vniuerſo corpore repertos. Vtilis etiã ad eminentias, vtpote quas diſſipat. Recipit cepuli vnc. tres, belirici, emblitzi, glycyrrhizæ, zingiberis, ligni aloes, nucis moſchatæ, gallæ moſchatæ, roſarum, ſpicæ iunci odorati, maſtiches, ſing. drach. decem, moſchi drach. vnam, raſuræ [a]ſtomomatis ferri puri lotæ in aqua fluenti octies, libr. vnam, olei amygdalarum vnc. tres, mellis vel ſacchari quod ſufficit.

a Stomomatis] Eſt autem ſtomoma, ferrum quod in vſum aliquem formatum eſt, hoc eſt in alicuius inſtrumenti formam redactum, ac chalybe roboratum: à verbo Græco ςομόω, quod roboro ac quaſi os & aciem gladii firmo ſignificat.

Cap. CCXXII.

ANTIDOTVS è galanga, conferens vt præſcripta. Habet ligni aloes, galangæ, ſing. drach. ſex, caryophylli, maceris, libyſtici, ſing. drach. duas, zingiberis, piperis albi & longi, cinamomi, ſing. drach. duas ſemis, calaminthæ, ſucci menthæ, ſing. drach. vnam, ſpicæ, ſeminis apii, fœniculi, aniſi, carnabadii, calami odorati, ſing. drach. vnam ſemis, ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCXXIII.

ANTIDOTVS è moſcho, quæ prodeſt ad omnẽ mali habitus affectum, iecinoroſis, ſtomachicis & lienoſis. Corroborat etiam habitum ad nutrimentum extremarum partium, atque recreat corpus. Datur cum vino nucis auellanæ quantitate. Accipit ſampſychi, libyſtici, corymborum thymi, xylobalſami, maſtiches, myrobalani, ſing. drach. vnam, floris iunci odorati drach. ſemis, ſagapeni, caſiæ, caryophylli, piperis longi, ſing. drachmam ſemis, aſari, zingiberis, cinamomi boni, ſingul. drach. vnam, rhei, pulegii, ſeminis apii, petroſelini, dauci Cretici, ſing. drach. ſemis, margaritarum drach. vnã, berberis drach. ſemis, oſſa cordis ceruini quatuor, moſchi hexag. vnum, aut drach. vnam, ſitarium vnum, ſerici cremati drach. vnam ſemis, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſatis eſt.

Cap. CCXXIIII.

ANTIDOTVS è pſyllio, conducit febribus acutis, ardentibus, & nominatis lipyriis. Calori denique iecoris, & immodicæ ſiti. Capit bugloſſi, [a]boraginis, ſeminis apii, & intybi ſuccorum, ſing. lib. duas. Vbi [b]coquendo deſpumati & probè repurgati fuerint, adiiciantur cuſcutæ & ſenæ, ſing. vnc. ſemis, [c]capilli veneris faſciculus vnus, fumariæ vnc. tres, aſari drach. quatuor, ſpicæ drach. duæ. Iniecta hæc & commixta cum ſuccis ferueant quoad dimidium eorum abſumatur, dein ab igne remoueantur, dimittantúrque donec refrigerẽtur: poſtea fricentur, & manibus probè ſubigantur donec omnia ſimul in ſuccum redigantur. Quo facto, adiice violarum vnc. tres, epithymi vnc. duas, [d]rurſúſque parum decoque. Poſtea amoueto ab igne, & iniice pſyllii vnc. tres, & iterum decoque parúmque agitato, & ſubigito colatóque. Accipe decocti colo tranſfuſi lib. quatuor, ſacchari lib. tres, & coque ad mellis conſiſtentiam. Si vis efficere vt ſubducat aluum, dacrydii vnc. tres bene tritas iniice & ſubigito, parúmque decoquito: poſtea adiice paſtillorum diarhodôn, è ſpodio, è rheo barbaro, ſing. vnc. vnam, paſtillorum è berberis vnc. ſemis. Tritos & ſimul in lebete cum prædictis ſubactos, in vaſculo repone.

a Boraginis] Nicolaus hanc dictionem corruptè protulit: πουράκιν enim habet. Intelligendam verò eſſe boraginem hodie vocatam, ex Meſue ſatis liquet, qui hanc antidotum deſcripſit ante Nicolaum. Fuit enim poſterior Meſue Nicolaus, adeóque multas ex eo compoſitiones ad verbum tranſcripſit. b Coquendo] Ante hæc verba, abundant quæ in manuſcripto codice habentur: hæc ſcilicet, κόσκωτι, σένε, ἀνὰ οὐγ. ς′. καπίλα βένερις τοὺς ζαμοὺς, ideóque in noſtra conuerſione omiſſa ſunt. Et redundare, Latini Meſues codices clarè oſtendunt. Repetuntur etiam ſtatim in Nicolai manuſcripto exemplari. c Capilli veneris] Nicolaus habet καπίλα βένερις, Latinas voces Græcis (vt ſolet) literis exarans. d Rurſúſque parum] Ante hæc verba in manu ſcripto codice legitur, καλοῦ δὲ καρπου. At videntur hæc abundare, quòd ſcilicet poſt ponderis expreſſionem adiecta ſint, & in Meſue non habeantur. Quòd ſi tamen ad epithymum ſint referenda hæc verba, non aliud certè iis ſignificare voluit Nicolaus, quàm quòd epithymum debeat eſſe bonum & ſemine plenum.

Cap. CCXXV.

ANTIDOTVS [a]panchreſtos, hoc eſt per omnia vtilis, efficax ad omnem imbecillitatem, & vniuerſa mala: præcipuè verò iis qui vigilia citra ſoporem opprimuntur, confert. Defluxionem capitis ſiſtit. Cardiacis, nephriticis, cœliacis, mulieribus moleſtatis & vigilantibus auxiliatur. Stomacho defluxione laboranti, pulmoni & thoraci, ſanguinem cum pituita excreantibus ſuccurrit, ita vt ſanguinem ſiſtat, & tuſſim ſedet. Prodeſt item tabidis, ægrè è thorace excrementa excreantibus, [b]hecticis, corde perculſis, iecinoroſis, dyſentericis, cibũ non appetentibus & non rectè concoquentibus, verùm cibum vomentibus. Iis denique qui in veſica & pene vlcera habẽt. Facit ad podagricos, arthriticos, iſchiadicos, & vulnera quæ per chirurgiam fiunt. Ad febres quotidianas, tertianas, hemitritæos, quartanam, & ad omnes febriles affectus. Qui hanc antidotum bibunt, plurimũ [c]ſudant, ita vt diſſoluantur. Parum itaque nutrimenti viniquè dandum in omnibus quidem citra id vt ſtomachus lædatur & vt caput alleuetur: corde perculſis cum aqua haud datur, ſed cum mero. Accipit papaueris magni hexag. quatuor, hyoſcyami albi ſeminis, ſucci glycyrrhizæ, rhei Pontici, corticum mandragoræ, ſingul. vnc. duas, aniſi ſcrup. vnum ſemis, ſpicæ nardi, caſtorei, ſagapeni, opii, ſing. vnc. vnam. Tuſa & cribrata diligenter excipe ſapa veteri aut paſſo Cretico, & finge paſtillos pondere duorum ſcrupulorum. Dantur vna vice ſinguli paſtilli, adultis: iunioribus autem, ſcrupulus vnus ſemis: pueris autem minoribus, [d]ſcrupulus vnus.

a Panchreſtos] Græcè eſt πάγχρηςος. Sic autem dicta eſt ab omnimoda vtilitate, non autem vt inepti quidam ridiculè admodum interpretantur, à πᾶν, quod eſt totum, & χριςὸς, id eſt criſmate vncta. Quid enim hac interpretatione ineptius excogitari poſſet? b Hecticis] Græcè ſcribitur ὀλεκτούτων, pro ἑκτικῶν haud dubié. c Sudant] Perperam ἐξυδροῦσι pro ἐφιδροῦσι ſcriptum eſt in manuſcripto codice. d Scrupulus] Græcè eſt ςαθμὸς ά, pro γράμμα ά.

Cap. CCXXVI.

ALIA panchreſtos minor, confert ad ſtomachi & inteſtinorum inflationem, tuſſientes, cœliacos, ac dyſentericos. Præterea dolorem mitigat, ſomnúmque inducit. Habet ſeminis papaueris, opii, ſing. drach. quatuor, hyoſcyami, glycyrrhizæ, ſingul. drach. duas, ammoniaci

thymiamatis drach. vnam ſemis, caſtorei, croci, aniſi, A
mandragoræ radicis corticis,ſing.vnc.vnam,mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſſe videbitur.

Cap. CCXXVII.

ALIA antidotus panchreſtos,admodum laudata. Accipit piperis dr.duas,coſti,croci,myrrhæ,ſingul.drachmam ſemis, ſtyracis drach. vnam, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCXXVIII.

ANTIDOTVS [a]panacea.Facit ad eos qui per circuitum à rigore infeſtantur.Deſtruit febres diutinas ac B
reliquos morbos.Confert ad tuſſim veterem,eos qui ægrè ex thorace ſordes extuſſiunt, tabidos, [b] ſuppuratos, nonniſi recta ceruice ſpirantes,conuulſa, rupta,inueteratas inflationes,lienoſos,hydropicos,nephriticos, lapides conterens.Eſt autem ſelecta. Capit piperis albi drachmas tres,ſeminis hyoſcyami drach.duodecim, cardamomi drach.duas,zingiberis, opii, ſing. drach. duodecim,ariſtolochiæ longæ, corticis mandragoræ,euphorbii,ſulphuris ignem non experti,coſti, ſing.drach.tres, ſeminis apii,fœniculi,aniſi,ſing.ſitaria octo,caſtorei ſi- C
tarium vnum ſemis,thuris,ſtyracis,caſiæ,ſing.drachm. duodecim, croci drach. decem, folii, caryophyllorum, ſing.drach.quatuor,mellis Attici vel ſacchari quantum ſufficit.Datur nucis Ponticæ quantitate.

a Panacea] Græcè falſò πανάκλεια pro πανάκεια ſcribitur. Sic enim dicta eſt ab omnimoda medelæ efficacia. Eſt autem Antonii Muſæ Panacea,quam deſcribit Galenus lib.7.De comp.medic.localiũ, cap.5. b Suppuratos, & nonniſi recta ceruice ſpirantes] Manuſcriptus Nicolai codex legit ἐλκωμένους καὶ δυσεντερικοὺς: at falſò. Legendum enim,vt è Galeno ſatis liquet, ἐμπυϊκοὺς καὶ δυσπνοϊκούς.

Cap. CCXXIX.

ANTIDOTVS Ægyptia magna, per annum da- D
ta.Podagricos pota ſanat, dolores manuum, articulorũ, capitis,ſtomachi,oculorum,iecoris,lienis,renum,difficultérque mingentium. Callos & concretas iuxta articulos carnes diſſoluit. Recipit rhei Pontici,mei,ſing. drach.duas,agarici, hyperici,ſing. drach. quinque, phu drach.tres,petroſelini Macedonici drach.quatuor,gentianæ drach.ſex,ariſtolochiæ drach.ſex,centaurii drach. octo,chamædryos drach.quatuor.Datur viris ſcrupulus vnus,mulieribus autem ſcrupulus ſemis. Prædicta verò omnia cum melle Attico vel ſaccharo cõmiſcentur ſuf- E
ficienti.Hæc verò antidotus conſtituta eſt quodammodo vt ſingulis menſibus detur. Menſe Septembri, datur tertio quoque die. Menſe Decembri, datur quarto quoque die. Menſe Ianuario, datur ſingulis diebus. Menſe Februario, ſecundo quoque die. Menſe Martio,tertio quoque die.MenſeMaio,datur quarto quouis die.Menſe Iunio,ſecundo quoque die. Menſe Iulio, datur tertio quouis die.Mẽſe Auguſto, datur ſingulis diebus. Qui ſumpturus eſt hanc antidotum, eum oportet abſtinere à carnibus bubulis,& porcinis,leporinis,braſ- F
ſica,ſinapi,omnis generis crudis oleribus, & aqua gari. Pedes promptè in aqua calida lauare,liliaceo oleo inungere, & lac ordine quodam paulìſper potare conuenit. Datur vt prædictum eſt.

Cap. CCXXX.

ANTIDOTVS alia, dicta Ægyptia magna. Ad omnia vt ea quæ præcedit conducit,& plus. Habet zingiberis, opopanacis, liquoris Cyrenaici, carpobalſami, ſing.drach.vnam,euphorbii,croci, ſeminis apii,ſingul. drach.duas,hyſſopi,ſinapi,ariſtolochiæ,ſing. drachmas G
tres,pyrethri drach.quatuor,ſeſelis drach. quinque,chamæmeli,iridis,ſalicis,ſing.drach.ſex, origani drach. ſeptem,thymi drach.octo,ſpicæ nardi drach. nouem,abſinthii drach.tres,caſtorei drach.tres,gentianæ, marrubii,ſing.drach.quatuor,centaurii drach. quinque, ſymphyti drach. ſex,lauri,foliorum citri, ſing. drach. ſeptẽ, anchuſæ, ſilphii,ſing.drach.octo, amomi, cardamomi, ſing.drach.nouem,cumini Æthiopici,cocci Gnidii,chamædaphnes,terræ Samiæ,ſing.drach.decem,terræ aſte- H
ris drach.vndecim,Lemnii ſigilli,amyli,ſing.drachmas duodecim,cyperi,fœniculi,terebinthinæ,ſing.drachm. tredecim,eryngii,pæoniæ,helenii,radicis rubi,rhei,peucedani,ſingul.drach.quatuordecim,artemiſiæ,ſtyracis, ſing.drach.quindecim,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.Datur in prædictis malis.

Cap. CCXXXI.

ALIA antidotus,Ægyptia parua.Eſt etiam ad prædicta vtilis, potiſſimùm verò ad vrinæ difficultatem. Capit rhei drach.tres,petroſelini drach.quatuor, gentianæ,phu,centaurii,ſing.drach.ſex,ariſtolochiæ rotundæ drach. ſeptem, chamædryos drach. octo, coronopodis drach.quatuor, cinamomi drach. vnam, hermodactyli dr.quatuor,ſaxifragi, polypodii, ſing.drachm.quatuor, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis videbitur.

Cap. CCXXXII.

ANTIDOTVS alia Ægyptia, quam inueni per experientiam.Plurimùm efficax ad omne malum. Dicta eſt Climax, ſcalàve ſacra. facit ad omnem affectum viſcerum. Sanat podagricos per annum pota: nec ſinit malum ad principes partes peruenire,ſed materiam ſenſim conſumit. Aduerſatur temporum,aquarum,& aeris nouitati.facit ad eos qui ſanguinẽ ſpuunt, calculoſos, difficultate vrinæ laborantes,pleuriticos, peripneumonicos,tabidos,difficulter ſpirantes,cœliacos, dyſentericos.Plurimùm verò ſtomachicis ſuccurrit. Vtor etiam in iis qui [a]peſte laborant,item tonſillis, anginâque correptis,ac omnis generis putredinibus, & dentium. Ac omnino dyſentericis per ſedem iniicitur. Mulieribus præfocatione vteri laborantibus pro peſſo ſubiicitur. Confert iis qui ab humiditate multa ortis,& per circuitus reuertentibus morbis laborant. Ad omnia venenata animalia, venena, & à rabidis animantibus demorſos. Eximiè conducit omnibus iis qui defluxione laborant. Abolitam appetentiam & cruditatem ſanat:maximè verò diuturnam.His præterea prodeſt qui per totam hyemem defluxione infeſtantur,& podagra, morbo comitiali,furore, & omnibus diuturnis malis, pota fabæ Ægyptiæ magnitudine, idque ad prouidendum. Iis verò qui à ſerpente aut rabido cane morſi ſunt, & in omni veneni ſuſpicione,datur nucis Ponticæ magnitudine. Habet myrrhæ,opopanacis, liquoris Cyrenaici, ſingul. drach.ſemis,carpobalſami,euphorbii,croci,petroſelini, ſing.drach.vnam,hyſſopi Cretici,abſinthii, rhei,ſinapi, caſtorei,ſing.drach.vnam ſemis,ariſtolochiæ lõgæ,gentianæ,pyrethri, marrubii aridi,ſing.drach.duas,ſeſelis, centaurii,aniſi,piperis albi,ſing.drach. duas ſemis,chamæmeli aridi, iridis Illyricæ, ſymphyti, chamædryos, ſing.drach.tres,baccarum lauri ſiccarũ, ſeminis ſalicis, foliorum citrii,ſquillæ aſſæ, ſing.drach.tres ſemis, anchuſæ,tragorigani,ſilphii,thymi,ſing.[b]drach.quatuor, amomi, ſpicæ nardi, caſiæ, ſing.drach. quatuor ſemis, cumini,caſiæ ligneæ,grani Gnidii,cnici,ſing.drachmas quinque,chamædaphnes,balauſtiorum,[c]Selinuſiæ,Samii aſteris,ſingul.drach. quinque ſemis,Lemnii ſigilli, amyli,aluminis rotundi,omphacii,ſing. drach. ſex, cyperi,ſeminis fœniculi, rutæ, terebinthinæ, ſingulorum drach.ſex ſemis,rubi,pæoniæ,rhei Pontici, helenii,ſingulorum drach.ſeptem, peucedani, artemiſiæ, ſtyracis ſelecti,ſing. drach. ſeptem ſemis, mellis Attici aut ſacchari quantum ſatis videbitur.

a Peſte laborant] Græcè malè legitur λιματτόντων, pro λοιμωττόντων. Eſt enim λοιμώττειν peſtilentia laborare. Sic autẽ eſſe legendum,ſequentia ſatis conuincunt: Ait enim Nicolaus, hanc ad venenà etiam plurimùm conferre. b Drachmas quatuor] Græcè non rectè ſcribitur, L ή. id eſt drach.octo. Nam quũ Climax ſit hæc antidotus,quatuor legas oportet, niſi ordinem numerorum temerè turbare velis. c Selinuſiæ] Terræ ſelinuſiæ meminit Dioſcorides,& poſt eum Galenus.

Cap. CCXXXIII.

ANTIDOTVS alia Ægyptia nobilis, conferens ad multorum malorum dolores pariter, & ad alia quæ prædicta ſunt vitia. Accipit piperis albi hexag.tria, opii hexag.tria drach.ſemis, hyoſcyami drach. vnam gr. quindecim,croci hexag. quatuor ſemis drachm.vnam, hyſſopi,pyrethri,folii, dauci Cretici, ſing.drach.ſemis, ſpicæ nardi hexag. tria drach. vnam, rutæ ſiccæ, caſiæ, ſing.gran.duo ſemis,ſeminis apii drach. ſemis, opobalſami,petroſelini,ſing. drach.vnam, roſarum aridarum ſcrupul. duos & quartam partem,mellis cocti cyathum

ſemis,aut quod ſatis eſt:aut ſacchari.Hanc cōfectā repone diligēter in vaſe vitreo,& dato fabæ Ægyptiæ magnitudinē.Cōmixtio fit cyathis tribus:in colicis cum aqua frigida,iecinoroſis cum mulſo : comitiali correptis ſimiliter:febricitantibus cum aqua,nephriticis, calculoſis,difficultate & ſtillicidio vrinæ moleſtatis cum condito.morbo regio citra febrem correptis,cum vino . Iis verò qui à frigore læduntur,ante inuaſionis horam dato cum mero:dolore dentium infeſtatis,erui magnitudine:ſanguinem excreantibus,lienoſis cum poſca, difficulter & nonniſi recta ceruice ſpirantibus ſimiliter præbeto,cruciatu inteſtinorum moleſtatis cum mulſa, inflatis cum temperato liquore:ſingultum & omnem refrigerationem abolet:ſi à mulieribus ſumatur, menſtrua ducit.Tuſſientibus dato cum tēperato liquore.

Cap. CCXXXIIII.

ANTIDOTVS aromatica odoratáve nominata. Confert deprauatum ſtomachum habentibus, diuturnis oris ventriculi,& ipſius ventriculi affectibus,iecinoroſiſq;.Datur nō febricitantibus nucis Pōticæ quantitate ex vino:febricitantibus verò cum mulſa.Capit cinamomi,caſiæ,ſing.hexag. quinque , malabathri , nardi, ſing.hexagia duo,zingiberis hexag.vnum,piperis communis hexagia tria,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCXXXV.

ANTIDOTVS aduerſus venena,Democratis.Habet foliorum rutæ aut ſeminis eius,origani,gūmi , grani ſalis,nucis regiæ.Hæc trita [a]excipe cum caricis, à lectóque excitatus comede ieiunus. ita commixta mortē fugabit.Eſt admodum nobile aduerſus lethalia remedium.

a Excipe]Græcè malè ſcribitur βαλῶν ἰχάδων μέσων pro ἀναβάλλων μετὰ ἰχάδων ἔσθιε,cum caricis excepta comede.

Cap. CCXXXVI.

ANTIDOTVS ex eruis,faciens ad tuſſientes,de ſtillatione è capite laborantes,& ad thoracis raucitatē. Habet piperis communis drach.duas,tragacanthæ, ſtyracis,terebinthinæ,thuris maſculi, glycyrrhizæ , hyſſopi,aniſi,iridis,amygdalarum dulcium,erui , ſeſami puri,zingiberis,nucum pinearum,croci,boli Armenii,ſingulorum drachmas tres,mellis Attici aut ſacchari quātum videbitur ſufficere.

Cap. CCXXXVII.

ANTIDOTVS ex eruis,conferens tabidis, ægrè è thorace excrementa educentibus, & omnis generis tuſſi. Accipit petroſelini Macedonici,hyſſopi aridi , rutæ viridis,iridis,piperis,pinearum toſtarum , eruorum, palearum pulegii,maſtiches,ſeminis vrticæ toſti , ſing. drach.vnam, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur quātitate nucis Ponticæ cum temperato liquore.Pari ratione facit etiam ad iecinoroſos,& ſi abſceſſus eſt in internis.

Cap. CCXXXVIII.

ANTIDOTVS è calamintha,vtilis ad menſes educendos.Recipit ſaluiæ drach.ſemis, calaminthæ mōtanæ,petroſelini,pulegii,ſing.drach.duas,ſeminis apii drach.quatuor,thymi corymborum drach.vnam,libyſtici drach.ſex,piperis drach.vnam, ſpicæ nardi drach. ſemis,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCXXXIX.

ANTIDOTVS Philoxenios confert ad omnem morbum,deſtillationem,peripneumonicos,omniáque corporis mala.Habet gentianæ , ariſtolochiæ longæ & rotundæ,baccarum lauri,marrubii,myrrhæ, ſingul. dr. vnam,mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCXL.

ANTIDOTVS alia Philoxenios , præſcripto melior exiſtens.Facit ad empyicos ſeu ſuppuratos , & diu defluxione tentatos:pituitam celeriter extrahit,pulmonémque purgat.Ad mala diuturna tuſſem afferētia eſt admodum efficax & vtilis.Recipit terebinthinæ drach. viginti,ſpicæ nardi dr.ſedecim , myrrhæ troglodyticæ, galbani,ſingulorum drach. ſeptem,ariſtolochiæ longæ drachmas duodecim,cardamomi drach.vnam,amygdalarum amararum,mellis Attici aut ſacchari quātū ſufficit.datur fabæ Ægyptiæ quantitate cum mulſa.

Cap. CCXLI.

ANTIDOTVS Xoarchia,quam accepi à ciuitate Alexandria.facit ad omnem imbecillitatem , frigus, quotidianam,tertianam,& quartanam febres.Item dyſentericos, difficulter ſpirantes , crebrò iis curationem afferens. Accipit myrrhæ,hyoſcyami,ſing. drach. tres, ariſtolochiæ longæ drach.vnam,piperis albi drach . ſemis,opii ſitarium vnum,euphorbii,croci , ſing . drach. ſemis,mellis Attici vel ſacchari quod ſufficit.Datur ante rigorem hexagium vnū cum aqua : dyſentericis autem vncia vna ex vino.

Cap. CCXLII.

ANTIDOTVS Philonis à philoſopho quodam cōpoſita.Habet cinamomi dr.quinque,myrrhæ, caſtorei,dauci Cretici,cardamomi,ſing.drach.tres,croci, ſpicæ nardi,ſing.drach.vnam,piperis albi drach.decem,ſeminis hyoſcyami,euphorbii,pyrethri,ſing.drach . vnā, caſiæ drach.duas, mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt.Datur ad malum ſtomachi fabæ quantitas cū ſucci hypociſthidis [a]cotyla ſemis,& vini cotyla vna.Hydropicis pariter cum ſucci hypociſthidis & poſcæ cotylis tribus.Nauſeabundis & ſtomacho commorſis,nucis Pōticæ magnitudo cum decocto abſinthii, aut thymi, aut pulegio,cotylarum trium. Difficulter & nonniſi recta ceruice ſpirantibus,cum poſca nucis auellanæ quantitas.tabidis & tuſſientibus datur ſimiliter.

a Cotyla ſemis] Græcus manuſcriptus codex habet μετὰ χυλοῦ ὑποκιστίδος ς, omiſſo nomine pōderis. Addendum itaque κοτύλης ,& legendum μετὰ χυλοῦ ὑποκιστίδος κοτύλης ς . vt nos conuertimus.

Cap. CCXLIII.

ANTIDOTVS Philonis datur colicis, pleuriticis & in omni dolore interno:ſomnum conciliat. Mirabile ad nauſeabundos,& eos qui ſtomachi morſu laborant,ad difficulter ſpirantes , aſthmaticos , ſanguinem ab internis reiicientes,data cum poſca. Tuſſientibus & tabidis cum cremore ptiſanæ data confert: ad tuſſim aridam cum mulſa.Eſt verò eiuſmodi antidotus etiam ad cœliacos experta.Capit croci drach.duas ſemis , ſpicæ nardi drach.duas,euphorbii drach.tres , pyrethri dr. vnam ſemis,opii drach.quatuor,piperis cōmunis,hyoſcyami,ſingul.drach. decem , mellis Attici aut ſacchari quod ſufficit.vtendum illa poſt menſes ſex. datur Ponticæ nucis quantitate.

Cap. CCXLIIII.

ANTIDOTVS Philonis,conferens ſtomachicis, difficulter ſpirantibus,iecinoroſis,defluxione in thoracem & vuam laborantibus.Summè verò facit ad calculoſos:lapides enim conterit. ſanat etiam orthopnœam & anginam. Accipit folii drach.vnam, ſeminis rapi , amygdalarum amararum,piperis albi,phu, ſingul . drachmam vnam,cinamomi,cumini,aniſi,rubricæ ſinopicæ,ammoniaci thymiamatis,ſing.drach.duas, roſarum aridarum,rutæ ſiccæ,polii,ſingul.drach. vnam , ſcordii herbæ,myrrhæ,ſeminis dauci Cretici,agarici,acori, ſingul.drach.duas,ſeminis apii,croci, caſiæ, vuæ Creticæ, ameos,nardi Celticæ,ſing.drach. duas , opobalſami dr. tres,pinearum nucum,petroſelini Macedonici,ſing.dr. vnam,mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit. Datur Ponticæ nucis quantitate ex mulſa vna mixtione. nephriticis cum condito datur.

Cap. CCXLV.

ANTIDOTVS dicta ſanitas.Hanc qui habet,citra timorem longam viam conficit. Ad omnia enim facit.ad lethalia venena efficax eſt: pleuriticos , lienoſos, cardiacos,peripneumonicos,difficulter ſpirantes, tuſſiētes,dyſentericos,ileoſos,ſtomachicos, lippitudine laborantes,angina correptos,data duobus diebus ſanat:ſimiliter podagricos iuuat. Recipit rutæ ſylueſtris , marrubii aridi,ſingulorum drachmas duas ſemis,myrrhæ troglodyticæ drachmas tres,croci,floris iunci odorati, pi-

peris albi,ſpicæ nardi,ſing.drach.vnam ſemis, coſti, opopanacis,gentianæ,cardamomi,galbani, ſing. drach. duas ſemis,opii drach.quinque,hyoſcyami drach.octo, ſtyracis calamitis drach.duas ſemis,euphorbii, mandragoræ corticis,ammoniaci,radicis eryngii,roſarum aridarum,ſing.drach.vnam ſemis,carpobalſami,dauci Cretici,ſing.drach.duas,eupatorii, libyſtici fœniculi ſeminis,ſing.drach.duas,ſeminis trifolii, polii, terebinthinæ,ſingulorum drach. duas, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.Hæc ſemper in prædictis malis danda eſt confidendo in Domino: eſt enim à Deo donata. datur pondere drachmæ vnius.

Cap. CCXLVI.

ANTIDOTVS ex Aſaro.Facit ad omne malum, iecur, lienẽ, hydropicos,ſtomachicos,vertiginoſos,lienoſos,furioſos,ad diutinas febres,rigorem, tertianam, quartanam,& quotidianam.Habet aſari drach.tres,polypodii drach.vnam ſemis,alypiadis drach.decem,ſeminis cucurbitæ drach.tres,eupatorii drach.tres, aloes hepaticæ drach.ſex,piperis drach.duas, myrrhæ dr. duas. mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CCXLVII.

ANTIDOTVS quam nonnulli mirandam vocant,faciens ad tuſſientes.Capit lentis torridæ, pulegii, hyſſopi Cretici,piperis, ſing. dr. quatuor,mellis Attici aut ſacchari quantum ſatis videbitur.Datur mẽſura cochleariorum duorum aut trium.eſt autem cochlearium pondus drachmæ vnius.

Cap. CCXLVIII.

ANTIDOTVS eximia,tuſſientibus,cœliacis,dyſentericis & doloribus inteſtinorum laborantibus vtilis.Habet abrotoni,origani,caſtorei,myrrhæ troglodyticæ,opii,centaurii,hyſſopi,piperis albi, ſquillæ aſſatæ, croci,coſti,ſtyracis calamitis, calaminthæ, folii, ſpicæ nardi,ſing.drach.quatuor,caſiæ drach.ſex, ammoniaci thymiamatis,zingiberis,acori,galbani,ſing. drachmas tres,ellebori nigri drach.duas, mellis Attici quod ſatis eſt.Datur viris quidem vncia vna: mulieribus autẽ vncia ſemis.

Cap. CCXLIX.

ANTIDOTVS podagrica,quam accepi à Tribono notario.Capit hermodactyli drach.vnam, aniſi, cumini,zingiberis,piperis longi albi & nigri,coſti, caſiæ, maſtiches,ſing.ſcrup.vnum ſemis & quartam partem, acori,euphorbii,ſing.ſcrup.ſemis, ſpinæ communis gr. quinque,croci ſcrup.ſemis,radicis capparis ſcrup. vnũ, rhei Pontici ſcrup.ſemis,hyſſopi ſcrup.vnum,ſpicæ nardi gr.duo ſemis,mei ſcrup.ſemis,moſchi, ſiliquæ quartam partem,ſtyracis calamitis gr.quinque,mellis Attici aut ſacchari quod ſufficere videtur.datur põdere ſcrupulorum quatuor.

Cap. CCL.

ALIA podagrica.[a] Verbenacã ſupinam tuſam, cribro tranſmiſſam,& in mortario læuigatã cũ aqua illine.

a Verbenacam ſupinam]Græcè malè ſcribitur ἴραν pro ἱεράν. Sic autem dicta eſt, quaſi ſacra herba, vt alibi oſtendimus.

Cap. CCLI.

ANTIDOTVS [a] Zenophylos.Datur nephriticis, calculoſis,ſtillatim & difficulter mingentibus.Habet caſiæ drach.vnam,ſaxifragi drach.quatuor,betonicæ, cyperi,petroſelini,coſti,tribuli,agni,ſing. drach.duas, ſeminis apii drach.duas,folii,ſpicæ nardi,aſari,dictamni, baccarum lauri,ſeminis ocimi, pinearum nucum,ſing. drach.vnam,zingiberis drach.ſemis, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.datur in balneo fabæ quantitate cum condito.

a Zenophylos]Græcè eſt ἡ ζηνόφυλος. Quæ lectio ſi legitima eſt,ſic dicta videtur propter eius præſtantiam, quaſi genus à Ioue ducat.Sed puto ſcribendum eſſe ζηνόφιλος,vt ita ſit appellata propter miram eius efficaciam:quaſi vitam amans.

Cap. CCLII.

ANTIDOTVS iecoraria, vocata [a] Phlebotomos.Datur tabidis,febricitantibus & pleuriticis. Accipit ſeſelis,petroſelini,piperis communis,ſingulorũ drachmã ſemis,aſari,aloes hepaticæ,radicis eupatorii, ſingulorum drachmas tres,caſiæ drachmas quatuor, croci drach.ſemis,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.datur Ægyptiæ fabæ magnitudine cum veteri auſtero vino.

a Phlebotomos]Cur ita dicta ſit hæc antidotus, diuinare nequeo.Verùm quum in ſequenti antidoto propter eius celeritatem ſic eſſe appellatam Nicolaus ſcribat,ſuſpicio eſt vocem hanc eſſe deprauatam, atque pro ea potius legendum ὀξύπορος, hoc eſt celeriter tranſiẽs: aut ὀξύῤῥοπος,id eſt repentè repens.Vel certè ὀξύτομος, quòd citò diſſecet malum.

Cap. CCLIII.

ANTIDOTVS hepatica, vocata Phlebotomos. Propter autem celeritatem eius, vocata eſt phlebotomos.Capit zingiberis drach.duas,ſeſelis, petroſelini,piperis communis,ſing.drach.vnam,aſari,aloes hepaticæ ſing.drach.quatuor,eupatorii drach.tres. Tuſa & cribrata diligenter melle aut ſaccharo ſufficienti excipiantur Ægyptiæ fabæ quantitate in vino Aminæo auſtero febricitantibus: febre autem deſtitutis,cum aqua tepida.

Cap. CCLIIII.

ALIA hepatica, conferens ad ingentes phlegmonas,& obſtructiones iecoris.Recipit piperis drachmam vnam,ſpicæ nardi,eupatorii,ſing.drach.tres, fœnigræci,maſtiches,ammoniaci,coſti,aſari, ſingulorũ drach. ſex,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. datur cochlearium vnum ex condito.

Cap. CCLV.

ALIA antidotus hepatica,experta & vtilis. Habet myrrhæ,aſari,ſeſelis,ſingul.drach. duas, eupatorii drachmas tres,acori,rhei,mei,petroſelini,piperis communis,amygdalarum amararum,caſiæ,phu,[a] bacani, ſing. drachmas duas,ariſtolochiæ rotundæ,ſpicæ, fœnigræci,maſtiches,gentianæ,ſingulorum drachmam vnam, mellis aut ſacchari quantum ſatis eſſe videbitur. datur cochlearium vnum.

a Bacani]Græcè eſt βακάνυ.Meminit etiam Bacani Marcellus empiricus cap.22.& ad iecoris dolorem plurimùm commendat. Aeti⁹ quoque lib.10.cap.2.Bacani(quanquam falſò Cornarius Cacani ſubſtituerit) bis meminit inter remedia quæ iecoris obſtructionem tollũt. Eſt autem Bacanũ,vt Cœlius lib.27.cap.28.annotauit,raphani ſemen quod quum vrinam mouendi lienémque extenuandi vim (Dioſcoride teſte) habeat,pulchrè huic antidoto inſeretur.

Cap. CCLVI.

ALIA hepatica ad immenſas iecoris obſtructiones & affectus duritiem contrahentes,experta. Capit piperis communis drachmam vnam ſemis, ſpicæ nardi dr. tres,fœnigræci,aſari,ſingulorum.drach.duas, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur cochlearium vnũ cum condito.In iis autem efficax eſt, in quibus non eſt calida intemperies, ſed craſſi & lenti potiùs humores obſtructionem conciliant.

Cap. CCLVII.

AD iecinoris obſtructionem, & durities expertum. Accipit coſti,eupatorii,ſing. drach.duas, piperis communis drachmam vnam.Dantur tribus diebus in vino Aſcalonite cochlearia tria. Qui verò remedium hoc ſumit,in dextrũ latus per dimidiæ horæ ſpaciũ decũbat: veſperi autem accipiat.abſtineat aceto,balneo,leguminibus,oleribus,rapis,& omnibus flatum generantibus. Ego verò adieci ſeminis agni drachmas duas, chamædryos drachmam vnam.

Cap. CCLVIII.

ANTIDOTVS alia ad iecoris & lienis ingentem obſtructionem,ita vt etiam duritiem emolliat. Recipit ammoniaci thymiamatis, thuris, ſingulorum ſcrupulum vnum. Datur cum condito diebus tribus.Efficax autem admodum eſt ad eiuſmodi mala.

Cap. CCLIX.

ALIA hepatica.Habet aniſi, abſinthii, petroſelini, gentianæ,amygdalarum amararum, ſingulorum drachmam vnam. datur nucis Ponticæ quantitate cum mulſa.

Cap. CCLX.

ANTIDOTVS hepatica altera,Athanaſia vocata.Confert nephriticis,ictericis,& ſudores mouet.Capit cinamomi, ſpicæ nardi, zingiberis, iunci odorati, ſingulo-

ſingulorum drach. vnam. Excipiatur melle Attico aut ſaccharo ſufficienti. Datur fabæ Græcæ quantitate,febricitantibus ex mulſa:non febricitantibus,cum vino.

Cap. CCLXI.

ALIA hepatica, valde vtilis. Accipit ſecuridacæ drach.vnam,ſpicæ nardi,croci,rhei barbari,cinamomi, zingiberis,ſing.drach. vnam, aloes flauæ, xylobalſami, ſing.drach.ſemis,ſucci fumariæ, caryophyllorum,ſing. drach.vnã, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCLXII.

ANTIDOTVS ad hepaticos admodum probata & experta. Habet bacani drach.duas, piperis communis,coſti,ſing.drach. vnam. Tuſa & per cribrum diligenter tranſtuſa,dantur diebus ſeptem ante ſolis ortũ cum vino Ægyptio,hoc eſt Aminæo, febre vacatibus: febricitantibus verò, cum temperata.

Cap. CCLXIII.

ANTIDOTVS alia hepatica, admodum experta. Recipit coſti,piperis communis,ſingul.cochlearia duo. Commixta cum vino veteri & commota bibantur,& ægrotus ſe in dextrum latus inclinet.

Cap. CCLXIIII.

ANTIDOTVS alia è nouem ſpeciebus compoſita,experta. Accipit coſti,gentianæ,abſinthii,eupatorii,amygdalarum amararum, ſpicæ nardi, piperis albi, ſing.drach.vnam,fœnigræci, iecinoris lupi,ſing. drach. quatuor,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſſe videbitur.Datur nucis Ponticæ quantitate.

Cap. CCLXV.

ANTIDOTVS alia Arabica,vtilis haud ſecus ac præcedens. Recipit myrrhæ drach.quatuor,coſti drachmam vnam, piperis albi,folii,ſing.drachm. quatuor. hæc tuſa & cribrata dantur ex mulſo.Cum hac antidoto bibendum erit abrotonum ex aqua decoctum, aut caricæ cum æquali pondere mellis edendæ.

Cap. CCLXVI.

ANTIDOTVS alia hepatica, experta,ex eupatorio. Habet lycii Indici drach.vnam,chamædryos,teucrii,ſingulorum drachmas quatuor, eupatorii, petroſelini,ſingulorum drachmas ſex, amygdalarum amararũ drach.duas, abſinthii drach.ſemis,aniſi drach.quatuor, gentianæ drach.octo,mellis Attici aut ſacchari quantũ ſufficit:& datur vt prædicta.

Cap. CCLXVII.

ANTIDOTVS alia hepatica, admodum vtilis. Capit petroſelini,zingiberis,rhei Pontici,coſti, ficus ſylueſtris foliorum aridorum,ſing.drach.vnam. Datur cochlearium vnum febre vacatibus cum vino:febricitantibus verò, cum aqua.

Cap. CCLXVIII.

ANTIDOTVS alia hepatica,ab Agathone compoſita. Accipit gentianæ drach.ſex,helenii, abſinthii, ſpicæ nardi,ſing.drach.vnam.Datur vt præcedens, non febricitantibus cum vino: febricitantibus autem, cum aqua.

Cap. CCLXIX.

ANTIDOTVS hepatica, præcedenti ſimilis. Habet coſti drach.vnam ſemis,piperis,abſinthii comæ, ſing.ſcrupul.ſemis,baccam lauri vnam, cumini toſti & contuſi, grana quindecim. Hæc tuſa inuicem commiſceantur,bibatque æger cochlearium vnum.ſi febre vacat, ex vino Aminæo tepido:ſin febricitat, cum aqua. Accepta antidoto, ſe in dextrum latus ad vnius horæ ſpatium inclinet.

Cap. CCLXX.

ANTIDOTVS alia hepatica,experta. Recipit piperis, lupinorum amarorum, coſti, comæ abſinthii, ſing.drach.vnam.Tuſa & cribrata excipiantur melle Attico,& datur vt præſcripta.

Cap. CCLXXI.

ANTIDOTVS alia hepatica Pantagathos,quaſi ad omnia vtilis,nominata.Confert iecinoroſis,nephriticis,ſtomachicis: potiſſimùm autem defluxione laborantibus,& qui tardius concoquunt. Item pleuriticis,i-

A cterícis,breui tempore medetur. Accipit ſpicæ nardi, caſiæ,croci,aſari,ſing.drach.ſemis, aloes flauæ drachm. duodecim.Excipe diligenter melle Attico,& præbe.

Cap. CCLXXII.

ANTIDOTVS alia Achariſtos. Prodeſt iecinoroſis, nephriticis, colicis, pleuriticis, peſtilentia correptis, ſanguinem excreantibus,à ſerpentibus ictis, quartanis,putribus acceſſionum inſultibus ad noctem, præſumpta. datur nucis Ponticæ quantitate. Habet myrrhæ drach. tres,ſtyracis,opii, croci,piperis albi & longi, B coſti,galbani, caſtorei,cinamomi,caſiæ,ſpicæ nardi,ſingul.drach.vnam, mellis Attici ſextarium vnũ,& præbe.

Cap. CCLXXIII.

ANTIDOTVS pantagathos, faciens ad iecinoroſos,nephriticos,ſtomachicos,difficulter ſpirantes,pituitoſos,ictericos,dolore inteſtinorum vexatos,& caninam conuulſionem. [a] Mediocriter quoque aluum ſubducit. Habet ſpicæ nardi,amomi racemoſi, floris iunci odorati,xylobalſami,aſari,caſiæ,croci.,maſtiches,ſin- C gul.drach.vnam,aloes flauæ drach.octo Tuſa & cribrata vtere cum mulſa cochlearii vnius. Et ſi vis vt aliquãdiu duret, excipe ſicca melle Attico deſpumato, & præbe nucis Ponticæ quantitate.

a Mediocriter quoque aluum ſubducit] Græcè eſt *ποιεῖ δὲ καὶ γαστέρα μετρίως*: quanquam malè *μέτριος* ſit in manuſcripto codice. Id autem facit aloes ratione,cuius octo accipit drachmas.

Cap. CCLXXIIII.

ANTIDOTVS hepatica ex anetho, admodum nobilis. Capit piperis, croci, pulegii, anethi ſeminis, baccarum lauri, ſing.drach.vnam,mellis Attici vnciam D vnam ſemis,aut quod ſatis eſt. Tuſa & cribro tranſmiſſa cum melle commiſce in mortario, probéque confectam & commixtam dato ſingulis diebus. Et qui ſumpturus eſt hanc antidotum, reclinet ſe in latus dextrum vna hora.

Cap. CCLXXV.

ANTIDOTVS ad icterum experta, valde bona. Habet anchuſæ læuigatæ, cochlearium plenum. Datur ieiuno cum mulſa.

Cap. CCLXXVI.

E REMEDIA ſimplicia ad iecur, admodum laudata. Agni ſemen ad iecur induratum,& obſtructionem habens,confert. Centaurii magni ſuccus potus & foris impoſitus, plantaginis maioris ſiccæ folia & radix, & multo magis ſemen, aſparagi radix & ſemen, lauri radicis cortex, pæoniæ radix ex vino odorato pota, eupatorii & lupinorum amarorum decoctum, rubiæ radix, ruta & piper, pota, & extrinſecus impoſita. marrubium, amygdala. Dracontii radix purgat viſcera, craſſos & tenaces humores extenuat. Chamædryos ob- F ſtructionem tollit,& craſſitiem incidit. Ampelopraſum item chamæmeli flos pupureus potus, hypochondriis confert,& vrinæ ſtillicidium ſoluit.

Cap. CCLXXVII.

QVÆ ad icterum experta ſunt, admodum vtilia. Terræ inteſtina ſeptem aut nouem, ſimul cum terra quæ carnibus illorum adhæret vſta & la uigata, bibenda præbe cum condito ieiunis. Aut anchuſæ tritæ cochlearium plenum cum mulſa.Qui autem vehementer hoc malo detinẽtur,iis plus dato: aut ficum ſylueſtrem G da gargarizandam,aut naribus abſorbendam: aut foliis raphani tuſis & tritis accipe ſuccum, adiicéque vinum vetus,& diſſoluito. Deinde ablega ægrum in balneum: & vbi ſudauerit, da bibendum diebus decem manè ieiuno.Similiter accipe nigellæ tritæ cochlearia tria cum paſſo,& da potanda in balneo ieiuno diebus decem.

Cap. CCLXXVIII.

ANTIDOTVS Euchariſtos, efficax ad omnem [a]affectum ſtomachi,& ad eos qui nunquã cibum[b]continẽt. Confeſtim autẽ à dolore liberat.Eos quorũ ſtoma- H chus difficulter appetit, iuuat: & lateris inflationes ac dolores ſedat.Tuſſientibus, difficulter ſpirãtibus, itẽ lienoſis,iecinoroſis, nephriticis, mulieribus præfocatione vteri moleſtatis,tertianis & quartanis prodeſt. Accipit

cinamomi ,ſpicæ, ſing .drach. tres , caryophylli ,myrrhæ,croci, ſtyracis, opii,galbani,terebinthinæ,hyoſcyami,papaueris,pyrethri, zingiberis, ſing .drachmã vnã, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Affectum]Græcus codex Nicolai legit συνθεσιν,fortè pro διάθεσιν,niſi συγκοπὴν potius legendum eſſe videatur. b Continent] Manuſcriptus codex habet χονέζοντας.Quam tamen lectionem deprauatam eſſe iudico,& eſſe legendum vel συνέχοντας vel πονοῦντας, id eſt elaborantes.

Cap. CCLXXIX.

ANTIDOTVS alia Euchariſtos,vtilis vt præcedẽs.Capit myrrhæ,caſiæ,croci , ſing .drachmam ſemis, piperis ſcrup.vnum ſemis,cinamomi,coſti,ſing.drach. vnam,galbani,ſpicæ nardi,ſing.drach. vnam ſemis , opii,caſtorei,ſtyracis,ſing.drach.ſemis, mellis Attici vel ſacchari quod ſufficit.

Cap. CCLXXX.

ANTIDOTVS [a]Iſotheos,efficax ad tabidos, pulmonarios,ſanguinem excreantes,ſtomachicos,iecinoroſos,abſceſſu laborantes,nephriticos,iſchiadicos, & ad omnia interna mala,pérque circuitum reuertẽtes morbos,dyſentericos,& vteri præfocationes. Accipit ſpicæ nardi,cinamomi,balſami,caſiæ albæ,ſucci mandragoræ,caſtorei,opii,ſing. ſcrup.duos,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.Datur cum aqua calida hexagium vnum.

a Iſotheos]Græcè ἰσόθεος. Sic dicta quòd parem Deo vim obtineat. Ita veteres ſplendidis & magnificis titulis ſuas compoſitiones ornare delectati ſunt.

Cap. CCLXXXI.

ANTIDOTVS alia Iſotheos, vtilis ad dolorem ſtomachi,iecoris,pulmonis,oculorum,ſanguinis reiectionẽ,abſceſſus,dyſenterias, voluuloſos , nephriticos,iſchiadicos,difficulter ſpirantes, laterisque dolores. Profluuium muliebre ſiſtit,& præfocationes ipſarum. Vacantibus febre datur cum vino: febricitantibus verò cum temperato liquore. facit etiam ad lethalia. datur ante & poſt cibum.Confert ad omnem ſanguinis eruptionem:datur cum aqua frigida . Quartanariis autẽ datur ante acceſſionem pondere ſiliquarum decem cũ vino,& ei qui antea lauit.Recipit ſpicæ nardi ſcrup.quatuor,myrobalani,coſti,piperis albi,galbani,ſing. ſcrup. duos,croci ſcrup.tres,cinamomi,madragoræ , caſtorei, myrrhæ,ſing.ſcrup.quatuor , dauci ſeminis ſcrup.tres, balſami ſcrup.vnũ,mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CCLXXXII

ANTIDOTVS alia Iſotheos faciens ad tuſſientes,tabidos,ſtomachicos,iecinoroſos,pulmonarios,lippitudine laborantes,ſanguinem ſpuentes, abſceſſu laborantes,dyſentericos , iſchiadicos, difficulter ſpirantes, pleuriticos,hypochondriacos,muliebre profluuium,& vterinas præfocationes,ad lethalia venena ante & poſt cibum,ante acceſſionem. dantur ſcrupula duo cum vini cyathis duobus.Habet ſpicæ nardi ſcrup.duos, zingiberis ſcrup.vnum,croci ſcrup.vnum ſemis, coſti, piperis albi,galbani,ſing.ſcrup.vnum,opobalſami,cinamomi,ſucci mandragoræ,caſtorei,opii Thebaici,ſing.ſcrupul.duos,dauci Cretici ſcrup.vnum ſemis amomi ſcrup. quatuor,caſiæ ſcrup.quatuor ſemis,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCLXXXIII.

ANTIDOTVS [a]Soterios:& aliter [b] Lexopyretos nominatur, Theopeptos hoc eſt à Deo miſſa, [c]theodotos,ſanitas,[d]panæretos aut panchreſtos.Ego verò hanc [e]Soteram voco.Dolorem autem in multis malis ſoluit, data cum mulſa.dolorem capitis ſedat.vertiginoſis,pulmonariis,nephriticis,inſaniẽtibus medetur. ſomnũ conciliat.Confert lippitudinibus.inuncta malis ex defluxione natis ſuccurrit.vtilis eſt difficulter ſpirãtibus,tuſſientibus,pleuriticis,& omni vitio. Prodeſt etiam ſanguinem ſpuentibus data cum oxymelite,aut ſucco plãtaginis vel polygoni. item ſtomachi inappetentiam & ſingultum ſanat.iis qui cibum euomũt confert. Ad in-

A flationem & orthopnœam.iecinoroſis,lienoſis, ictericis,melancholicíſque ſuccurrit.[f]pituitam per inteſtina detrahit.nephriticis,trementibus,cõuulſis,& vtero prodeſt.doloribus à partu ortis,arthriticis & iſchiadicis.cũ aqua pota,febres propulſat.Habet myrrhæ drach. quatuor ſemis,ſpicæ nardi,croci,floris iunci odorati,caſiæ, ſing.drach.quatuor,petroſelini,piperis longi , cumini, ſing.drach.vnam ſemis,carpeſiæ ſcrup.tres, opii , coſti, ſtyracis,ſing.drach.vnam,mellis Attici quantũ ſatis eſſe videbitur.Styracem ſolue cum melle:opiũ verò & myr-
B rham prius in vino dulci Cretico macerato,crocúmque cum illis ſolue,& iniice arida tuſa.ſi verò volueris , impone etiam ſacchari quod ſatis erit. Confecta dato in prædictis malis pondere vnciæ vnius.

a Soterios]Græcè σωτήριος,id eſt ſalutaris. b Lexopyretos] Græcè eſt ληξοπύρετος,hoc eſt ſedans & finiens febrem.Vox compoſita ex λήγω & πυρετός. c Theodotos]Græcè eſt θεόδοτος, à Deo data. d Panæretos]Græcè malè legitur πανάρετος.legendum enim πανάρετος,id eſt eximia præſtans. e Soteriã]Græcè σωτήραν, id eſt ſeruatricem. f Pituitam &c.]Græcè malè legitur,καὶ ἐπὶ φλέγματος τῶν ἐντέρων καταςπῶντα,pro καὶ φλέγμα διὰ τῶν ἐντέρων κατασπᾶ, vt ex
C ſequenti patet antidoto,vbi prorſus legitur φλέγμα διὰ τῶν ἐντέρων κατασπᾶ.

Cap. CCLXXXIIII.

ANTIDOTVS alia Soterios. Dolorem in multis malis exhibita cum aqua aut mulſa,ſoluit. veterem capitis dolorem ſedat.vertiginoſis,inſaniẽtibus ex interuallis pota conuenit.nephriticis auxiliatur,ſomnum inducit.lippitudinibus doloribúſque aurium pota prodeſt.omnibus defluxionum malis inuncta confert. dolorem dentium ſedat. difficultatem ſpirandi, omnem
D aſthmatis cauſam,tuſſem diuturnam, pleuriticos, & peripneumonicos iuuat , omnem ſepti tranſuerſi cauſam alleuiat,ſputum tenue incraſſat : & vt promptè educatur efficit,ex hydromelite pota.ſanguinem ſpuentes cũ oxymelite aut polygono aut plantagine bibita iuuat. prodeſt ſtomachicis,iiſque qui nihil appetunt ſingultũ compeſcit,non continentibus cibũ confert,vomitúmque ſiſtit,acido ructui inflationique congruit,iecinoroſis,lienoſis,ictericis,melancholicis prodeſt, pituitã per inteſtina deducit.Facit ad omnem affectum in veſica,
E aut renibus conſiſtentem.arteriacis pota admodum vtilis eſt.conuoluulum mitigat,& omnem cœliacum affectũ.tremori, cõuulſioni,& iis qui bibere haud poſſunt, auxiliatur.Interdum cum decocto fœnigræci in vterinis mulierum præfocationibus ſuccurrit, & dolores è partu ſedat.omnem præterea dolorem in vtero non ſolùm pota,verumetiam infuſa cum vino calido compeſcit.conducit arthriticis,iſchiadicis,& venenatis,pota & inuncta,plagis.febrem etiam omnem finit, non ſolùm peſtiferam,cum aqua pota.Cum aqua mulſa autem da-
F tur in omnibus localibus morbis,ſummè illis conferẽs. datur nucis Ponticæ magnitudine.Habet myrrhæ , ſpicæ nardi,croci,caſtorei,ſing.dr.duas , opii dr . quatuor, petroſelini Macedonici drach.tres ſemis, aniſi dr . duas ſemis,ſeminis apii drach.quinque,caſiæ dr.quatuor, ſinonis Syriaci,floris iunci odorati,drach.tres,piperis lõgi & communis,carpeſiæ,ſing.drach.vnam ſemis,ſtyracis calamitis,ſeſelis,ſing.drach.vnam,hedychroi confectionis dr.vnam ſemis,coſti drachmã vnã ſemis, amomi,aſari,ſingulorum dr.vnã,mellis Attici aut ſacchari
G quod ſatis eſt.ſtyracem ſolue in melle·opiũ& myrrham macerato prius in paſſo,[a]cúmque illis crocum dilue,atque iniice arida tuſa.confectã repone invaſe,& præbe.

a Cúmque iis crocum dilue]Græcus manuſcriptus codex legit τὸν κρόκον λύε ἐντόνως.Cenſeo autem ſcribendum, vt in præcedẽti antidoto,καὶ τὸν κρόκον λύε σὺν τούτοις.

Cap. CCLXXXV.

ANTIDOTVS alia Soterios, faciens ad multa & varia mala.In capitis dolore diſſolutam cum ſapa fronti inunge,& bibendam da cum aqua. Vertiginoſis ,co-
H mitialibus & inſanientibus datur nucis Ponticæ magnitudine cum mulſa.ſimiliter etiam nephriticis,& vigilãtibus.In diuturnis oculorum defluxionibus diſſolutam cum ſapa inunge fronti,vſque ad oculos. Dentium dolorem inuncta ſoluit. difficulter ſpirantibus & diutina

tuſſi laborantibus datur nucis Ponticæ magnitudine. Humiditatem à pulmone deriuatam,& tenuia ſputa in craſſat,& ad educendum facilia reddit,cum mulſa pota eodem pondere.Sanguinem reiicientibus,cum oxymelite,aut ſucco polygoni aut plantaginis.[a]Singultientibus autem aut cibum vomentibus,aut iis quibus in vẽtriculo aceſcit,datur cum condito aut decocto mẽthæ. Ad iecoris dolorem & inflationes eodem pondere datur cum mulſo.Lienoſis cum aceto aut oxymelite. nephriticis & difficultate vrinæ laborantibus, cum decocto apii aut petroſelini. ad renum aut veſicæ exulcerationem cum melicrato.His verò qui febre vacant, cum lacte caprino.ſimiliter podagricis & iſchiadicis cũ mulſa præbetur. Iis qui à venenatis icti ſunt, fabæ quã titatem dato manè,& dormituris. Illine autem ex ipſa morſum.Illita verò febrẽ finit,nõ ſolùm ardentem, ſed & eas quæ per circuitum reuertuntur. diſſoluitur autẽ cum mulſa.Datur quoque in quartanis cõcoctione facta cum decocto ſenæ & chamædryos,aut heliotropii.Accipit opii drach.vnam,caſtorei hexag.vnum,carpobalſami drach.vnam,floris iunci odorati vnc.ſemis,[b]ſphagni,iuniperi baccarum,ſpicæ nardi,ſeſelis,ſing. hexag. duo,centaurii vnc.vnam,cinamomi,ſinonis,ſing. hexagia duo,chamæpityos,lapathi,ſing. hexag. quinque & tertiam eius partem,cyperi, iridis, aſphodeli,ſing. hexagia quinque & tertiam partem,ſtyracis hexãg.vnum & tertiam partem,cypariſſi hexag.vnũ,ſauinæ hexagia v.& tertiã partẽ,Celticæ hexag.quatuor,& tertiã partẽ, coſti hexag.quinque & tertiam partem,caryophylli hexagia quatuor,folii Indici hexag.duo,ladani,bdellii,ſingul.hexag.tria & tertiam partem,croci hexag.tria, vnguis odorati hexag.tria & tertiam partem,roſarum hexag.quatuor,helenii hexag.tria & tertiam partem,agarici hexag.quatuor,caricarum,vuarum paſſarum, ſing. hexag.duo,aniſi hexag.tria,petroſelini hexag.quatuor, hyperici,gẽtianæ,ariſtolochiæ longæ,ſing.vnc. vnam, carnis palmularum hexag.ſemis & quartam partem,pinearum hexag.quatuor,caſiæ,ammoniaci,ſing. hexag. duo ſemis & quartam partem,terebinthinæ, apii ſeminis,hexag.quatuor,hedychroi magmatis hexag. vnum gr.octo,aſari hexag.quatuor,amomi hexag.vnum, chamædryos,piperis longi,ſing. hexag. duo, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Singultientibus]Codex manuſcriptus legit πρὸς σμίγματα, haud dubiè pro λυγμοὺς. b Sphagni]Græcè σφάγνου. Sphagnũ autẽ non eſt niſi muſcus arboribus innatus,quem alii Græci σπλάγχνον & βρύον appellant. Aetius etiã Hypnon vocat,lib.12.cap.44. Plinius præterea lib.24.cap.6. Nicolai & aliorum recentiorum Græcorum inſtar, Sphagnanon nominat.

Cap. CCLXXXVI.

ANTIDOTVS Philãthropos,aquæ inter cutem conferens,experta,proba ta.Facit ad caput,ſtomachum & renes per annum pota fabæ magnitudine.podagricis medetur quotidie aut alternis diebus, aut per tertium cum liquore temperato pota.Non contemnas autẽ eius commoditatem:experta enim eſt.Habet apii,petroſelini,drach.duas,eup horbii drach.duodecim. Tuſa & cribrata diligenter excipe melle Attico aut ſaccharo ſufficienti.Hydropicis autem datur cum temperato liquore pondere quatuor ſcrupulorum.

Cap. CCLXXXVII.

ANTIDOTVS peroptabilis,efficax ad ſtomachicos,febricitantes,tertianas, quartanas, & quotidianas. Recipit ſeſelis,libyſtici,piperis communis,petroſelini ſeminis,calaminthæ,pulegii,ſing.drach.vnam,mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CCLXXXVIII.

ANTIDOTVS ad eos qui quotidiana febre laborant,data ex aqua.Habet aloes flauæ,croci,opii Thebaici,ſtyracis,myrrhæ,papaueris capitum,piperis albi,ſingul.dr.duas,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.datur ante inuaſionis horam.

Cap. CCLXXXIX.

ANTIDOTVS ad eos qui quotidiana febre correpti ſunt,data ex aqua. Accipit aloes flauæ,croci, opii, myrrhæ,ſenæ,capitũ papaueris,piperis cõmunis, ſing. drach.ſemis,mellis Attici aut ſacchari quod ſufficit.

Cap. CCXC.

ANTIDOTVS vocata Myſterium, efficax eſt ad pleuriticos.ſemel data promiſſis reſpondet. dolorem ſedat:rigore correptis,ſtomachicis, iecinoroſis ſuccurrit, & eſt admodum vtilis.Capit ſtyracis calamitis, caſtorei,piperis,croci,ſing.drach.vnam,hyoſcyami ſcrupul. tres.Aqua calida informa paſtillos nucis Ponticæ quãtitate.datur cum [a]aqua mulſa.

a Aqua mulſa]Manuſcriptus codex legit ὀξυκρατομέλιτος,pro ὑδρομέλιτος. Sic enim eſſe legendum ex lib.Aetii 8.cap.68. qui omnia propemodum remedia pleuriticis accommodata ex aqua mulſa præbenda præcipit,abundè colligitur.

Cap. CCXCI.

ANTIDOTVS [a]Zopyrios,efficax ad comitiales, tremebundos,[b]aſthmaticos,iecinoroſos,pulmonarios, & mulieres præfocatione laborantes. Habet ſpicæ nardi,myrrhæ,croci,caſiæ,floris iunci odorati,mandragoræ,ariſtolochiæ,cinamomi,thuris,rhois aridi,polii,caſtorei,ſing.hexag.vnum,ſcordii,ſanguinis exiccati [c]anatis maris, ſing.vnc. duas ſemis,piperis,coſti,ſing.vnc. duas,mellis Attici vel ſacchari quantum ſatis eſſe videbitur.Paratum in vaſe vitreo reconde.Datur hexagium vnum cum mulſo:febricitãtibus autẽ,ex [d] aqua mulſa.

a Zopyrios]Græcus manuſcriptus codex malè legit ζωσπύριος pro ζωπύριος. Sic enim legendum eſſe,Galenus lib.2. de antidotis ſatis oſtẽdit:Ibidem enim hanc deſcribit,atque ita Zopyro à quodam, qui illam Mithridati tranſmiſit,dictam eſſe tradit. b Aſthmaticos]Manuſcriptus codex non rectè legit ἀσθατικοὺς pro ἀσθματικοὺς,vel ſcribẽdum erit αἱμαπτοϊκοὺς: illis enim etiam conferre hanc antidotum,teſtis eſt loco citato Galenus. c Anatis]Græcè perperam ſcribitur νησὶς pro νήσσης,qui error crebrò eſt in codice Nicolai manuſcripto. Sic verò eſſe legendum, Galenus eodem in loco docet. Nam in antidoto ſequenti ex ſanguinibus,habet νήσσης αἵματος ἄῤῥενος καὶ θηλείας.
d Ex aqua mulſa]Iterũ perperam ὀξυκρατομέλιτος legitur pro ὑδρομέλιτος. Siquidem Galenus habet,πυρέττουσι μεθ᾽ ὑδρομέλιτος.

Cap. CCXCII.

ANTIDOTVS Muſa conferens mirificè hydropicis,iecinoroſis,nephriticis,difficultate vrinæ laborãtibus,iſchiadicis,rigore correptis,quartanis,& articulorum dolore laborãtibus.Recipit piperis dr.ſedecim ſcrupul.vnum,croci,hyoſcyami,ſing.hexag.duo,thuris maſculi,gentianæ,ariſtolochiæ rotundæ, euphorbii, ſing. hexag.vnum.Terantur & cribrentur ſimul.opium cum melle ſolue,& da febricitantibus cum hydromelite. Si volueris adiice myrrhæ drach.vnam minus granis quatuor. Paratã repone in vaſe.datur ex ea hexagiũ vnum.

Cap. CCXCIII.

ANTIDOTVS nominata Perſica. Prodeſt ad omnem morbum,capitis dolorem,ictericos,corpus formicoſum,verrucoſumve, febres cum rigore inuadentes,vomentes.& eſt admodum bona & vtilis. Capit piperis albi,cardamomi,hyoſcyami ſeminis,myrrhæ,ſingul.dr.ſex,arſenici,opii,ſulphuris ignem experti, ſing. dr.quinque,croci dr.ſex,coſti,ariſtolochiæ, mandragoræ radicis corticis,euphorbii,ſing.drach.tres,mellis Attici aut ſacchari,quantum ſatis eſſe videbitur.datur Põticæ nucis magnitudine cum temperato liquore.

Cap. CCXCIIII.

ANTIDOTVS [a]Syngeli regalis.confert ad dolorẽ capitis,hebetudinẽ oculorũ,adſtrictũ ventrẽ, humores ſtomachi extenuans.Itẽ ad arthriticos,ictericos, podagricóſque.omnẽ morbũ Dei gratia ſanat data ſine obſeruatione.ad frigus & æſtũ valet. Habet piperis cõmunis & albi,ſing.dr.vnã,polypodii dr.duas,zingiberis,cinamomi,ligni cinamomi,nucis odoratæ,ſing.dr.duas, caryophylli dr.vnam ſemis,cãchryos drach.vnam,mellis Attici & ſacchari quod ſatis eſt.

a Syngeli]Græcè eſt συγγέλου. Et ita in Latinis quoque Actuarii codicibus legitur,qui eandem etiam antidotum deſcribit. Quis verò Syngelus ille fuerit,non ſatis nobis conſtat. In ſequentibus antidotis etiam cuiuſdam mentio ſit,quæ ad Michaelem Syngelũ refertur authorem. Vt dubiũ non ſit vtriuſque antidoti vnum & eundẽ fuiſſe authorẽ. Conſtantinus Laſcaris lib.3.ſuæ Grammatices meminit cuiuſdã Michaelis Syngeli Hieroſolymitani. An verò is fuerit de quo Nicolaus hoc loco loquitur,affirmare non auſim.

Cap. CCXCV.

ANTIDOTVS alia Michaelis angeli regalis,cõferẽs vt præcedens,ad febres,excernẽdo, item lienoſos

& propter obſtructionem iecinoroſos, omnem ſtoma-
chi refrigerationem, omnémque vterinum affectum,
ac mala muliebria. Cunctas obſtructiones tollit, acidos
ructus diſſipat,& appetentiam excitat; lætitiam parit,
bonumque corporis colorem. oris fœtorē tollit. timo-
rem,metum,& futilem loquacitatem difficilémque ſpi
rationem abigit. Et in ſumma hominem ſanitati reſti-
tuit,& memoria valentem efficit. Datur citra obſerua-
tionem omni tempore cum cibo;& à cibo. neque fri-
gus neque æſtum, aut cibum aut potum obſeruando.
Accipit piperis communis & longi,zingiberis, cinamo
mi,ligni cinamomi,polypodii, nucis odoratæ, ſingul.
drachm.duas,caryophylli,ſpicæ nardi,maſtiches, [a]cary
chi,alypiadis,dacrydii,ſing.drach.vnam ſemis, turpeti
drach.duas,mellis Attici vel ſacchari quòd ſatis eſt. Da-
tur vncia vna cum temperato liquore,aut plus aut mi-
nus pro viribus, media nocte aut quando volueris,in-
ſpiciendo habitum hominis.

a Carychi] Quid verò per Carychum intelligat, ſcire nōdum poſſum.

Cap. CCXCVI.

ANTIDOTVS vocata phlebotomos. propter ei[9]
verò celeritatē phlebotomos eſt appellata. Habet zingi
beris drach.duas, ſeſelis drachmam vnam, petroſelini,
piperis,ſingulorum drach.vnam,aſari,aloes flauæ,ſing.
drach.quatuor,eupatorii drach.tres. Hæc tuſa & cribra-
ta excipe melle Attico aut ſaccharo ſufficienti. Datur
Ægyptiæ fabæ magnitudine ex vino Aminæo auſtero,
iis qui non febricitant: febricitantibus autem, cum a-
qua calida.

Cap. CCXCVII.

ANTIDOTVS ex croco,ad iecinoroſos, admo-
dum bona. Recipit croci,ſpicæ nardi,caſiæ,ſingulorum
drach.quatuor,cinamomi,myrrhæ, floris iunci odora-
ti,coſti,ſing.drach.duas,mellis Attici aut ſacchari quod
ſatis eſt.

Cap. CCXCVIII.

ANTIDOTVS Cyphi ex quinquaginta ſpecieb[9]
compoſita. Suffita quicquid eſt noxium,malúmque ſpi
ritum abigit. Omnes feras immenſi impetus depellit &
auertit. capitis dolore vexatos liberat, frōti illita. oculo-
rum doloribus ſuccurrit inuncta extrinſecus cum vino.
aurium dolores ſanat melle & oleo diluta, atque cum
flocco impoſita. omnia oris mala ſanat,diſſoluta & illi-
ta ſufficienti tempore. tuſſientibus,nōniſi recta ceruice
ſpirantibus,peripneumonicis,ſtomachicis, & ſanguinē
reiicientibus cum mulſo commixta, ac fabæ ſylueſtris
quantitate data auxiliatur. ſimiliter lienoſis, nephriti-
cis & hepaticis prodeſt,ſi cum poſca bibātur de ea ſili-
quæ tres. Saraceni vocant ſiliquam, ſtagium aut fabæ
Ægyptiæ magnitudinem. Doloribus inteſtinorum &
iſchiadicis,confeſtim cū calida aqua fabæ,quātitate,cō-
fert. Lunaticos autem reſtituit,data cum ſpuma tauri fa
bæ magnitudine,ab ortu ſolis vſque ad ortū lunæ die-
bus triginta. Opitulatur etiam peſtifero morbo confe-
ſtim & continuò data,geſtata & appenſa. Eſt enim me-
dicamentum aduerſus venena, propulſans omne malū.
Quòd ſiquis ipſam quotidie ſumpſerit, nullum morbū
formidabit. Auxiliatur etiam iis qui à rabidis ſunt com
morſi animantibus & lumbricis luna deficiente. eſt ve-
rò admodum nobilis. Accipit lapidis gagatis vnc.vnā,
helenii vnc.duas, corticis aſpalathi vnc. duas hexagia
duo,radicis aſphodeli vnc. duas hexag.duo, ſauinæ vnc.
duas,baccarum iuniperi numero trigintatres & tertiam
vnius partem,bdellii Petraici, hoc eſt quod ex Petræa
Arabia affertur vnc.duas hexag. duo, caricarū pinguiū
ſine acinis vnc.octo,ammoniaci vnc.vnā,conchylii In-
dici,ſeminis rutæ ſylueſtris, coſti, iuglandis, ſing. ſiliq.
duodecim,cardamomi,cyperi,croci,ſing.ſiliq. vnam ſe-
mis,ſeminis cypariſſi vnc.vnam,ladani ſiliq.tres & ter-
tiā partem,ſtyracis calamitis ſiliq.tres & tertiam partem
aſari ſiliq. duas,nardi Celticæ,roſarum ſiccarū,ſing. ſi-
liq.vnam, myrrhæ troglodyticæ vnc.duas hexag. duo,
amomi ſiliq.duas,peucedani vnc.duas, ſeminis ſalicis

A ſiliquas duas,floris iūci odorati ſiliquam vnam, pinea-
rum ſiliq.vnam,vuarum exēptis acinis vnc.octo,tere-
binthinæ vnc.duas,folii ſiliq.vnam,pœoniæ ſiliquæ ter
tiam partem,palmularum pinguiū vnc.quatuor,cony-
zæ odoratæ ſiliq.duas,maſtiches ſiliq.vnam,dictami ſi-
liq.duas,thuris ſiliq. vnam, corticis piceæ ſiliquam v-
nam ſemis, calami odorati vncias duas, iridis Illyricæ
vnc.vnam hexag.vnum,[a]moclii ſiliq.duas. carpobalſa
mi ſiliq.duas,mellis Attici aut ſacchari libras duas vel
B quod ſatis eſt,vini optimi ſiliq.vnam. Arida contere v-
nà cum liquidis,& hæc conficiendo dic,α̃.ι̃.ϛ̃.ȣ̃.ω̃.

a Moclii] Græcè μοκλίου. Neque quid ſit Moclion, me intelli gere fateor.

Cap. CCXCIX.

ALIA confectio Cyphi ex rebus vigintiocto cōſtās.
Vrinam mouet,& eſt optima. Capit carnis palmularū,
nucum pinearum,drach. quatuor, carnium caricarum
drach.octo,ſpicæ nardi,vuarum paſſarum, ſing. drach.
vnam,folii drach. quinque, baccarum iuniperi drach.
octo,thuris drach.tres. croci,cyperi,ſabinæ,muſci,floris
C iunci odorati,cardamomi,ammoniaci,meliloti,ſinguli
drach.tres,cypariſſi,Celticæ,ſing.drach. duas, caſiæ dr.
quatuor,roſarum drach.tres,aſphodeli drach.tres, ſtyra
cis drachmas quinque,baccarum iuniperi paruarū dra-
chmas tres,helenii drach.quinque,coſti drach.ſex,tere-
binthinæ drach.duas,aſpalathi drach. quinque, bdellii
[a]drach. ſex,mellis Attici aut ſacchari vel vini odorati
quantum ſufficit.

a Bdellii drach.ſex] Manuſcriptus codex ſimpliciter βδελλίου habet,non adiecto pondere. Aetius autem qui lib.13.cap.17. eandem an-
D tidotum,ſed ſimplicium ordine diuerſo,deſcribit,pondus quod in cō-
uerſione noſtra eſt,diſertè exprimit.

Cap. CCC.

ANTIDOTVS Climax. Facit ad ſtomachi refri-
gerationem, ſuccurrit etiam iis qui concoquere haud
poſſunt. eſt experta. Non ſolùm autem ad flatus & tur-
bationem ſtomachi confert, ſed & muliebria mala o-
mnino purgat. Aſſumpta iis quoque qui nonniſi recta
ceruice ſpirant,auxiliatur. eſt admodum bona. Habet ſe
minis ari,ſeminis apii,ſileris,piperis,zingiberis,ſingul.
drach.vnam,ſinonis Syriaci drach.duas,ſeminis fœnicu
E li,radicis helenii,ſing.drach.tres,cinamomi drach.vnā,
mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Confecta datur
manè ieiunis,& à cœna[a] cum vino diluto vel aqua. exci
tat appetentiam. Datur etiam ad omnis generis tuſſes,
&[b] humores delatos ad thoracem,omnéque internum
corporis malum. venerea etiam ſtimulat.

a Cum vino diluto] Græcè eſt μετὰ κράματος. Eſt autē κρᾶμα ſimpliciter,vel cum adiectione κρᾶμα οἴνου ὑδαροῦς, Græcis vinum aqua dilutū. b Humores] Græcus codex malè legit θυμὸν pro χυμόν.

Cap. CCCI.

ANTIDOTVS Apollonii conferēs difficulter ſpi
F rātibus, orthopnœæ,tuſſi diuturnæ,dolori pectoris,ſto
machi & viſcerum. Omnem autem antidotum in eiuſ-
modi malis ſuperat. Tribus enim diebus intermiſſionē
præſtat. Accipit piperis albi drachmas quinque, croci
drach.tres,cinamomi drachmas duas ſemis, ſpicæ,myr
rhæ,opii,[a]interioris partis ſulphuris ignem non exper-
ti,cardamomi,hyoſcyami,ſing.drach.duas, aſari drach.
vnam,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. datur nu
cis vnguentariæ quantitate.

a Interioris &c.] Græcè eſt ἐντεριώνης τιϐάπυρι. Eſt autem Græ-
cis ἐντεριώνη, cuiuſque rei interior pars. Proinde interdum nucleum,in-
G terdum etiam medullam reddūt Latini interpretes. Quòd autem τι-
ϐάπυρι ſit vox corrupta,nemo non videt. In ſequenti antidoto non τιϐάπυρι, ſed τιμάπυρι ſcribitur,quod tamen æquè corruptum eſt. Puto autem corruptam hanc vocem eſſe ex θείου & ἀπύρου. Legendum itaque eſſe videtur θείου ἀπύρου,id eſt ſulphuris ignem non experti. Nā ſulphur aſthmaticis & difficulter ſpirantibus conferre, Dioſcorides etiam teſtatur. Et legendum eſſe hoc pacto,paulo pòſt latiùs oſtendemus. & idem Ioannes de ſancto Amando vocatus cōfirmat,qui tipapyrum, ſulphur viuum interpretatur.

Cap. CCCII.

ANTIDOTVS Muſa Apollonii,conferens diffi-
culter ſpirantibus,veteri tuſſi,& omnibus malis. Item
H [a]extenuatis,& plurima virium imbecillitate laborāti-
bus,iis quoque qui decretoriorum dierum expectant fi
nem,admodum vtilis eſt. tuſſem ſoluit. Quòd ſi etiam
dolores accidant,ſumpta nucis Pōticæ quātitate, ipſos

diſſipat. Habet piperis albi ſiliquas ſedecim & quartã partem, croci hexagium ſemis, gentianæ hexagium vnum, myrrhæ hexagia duo, hyoſcyami hexagium vnũ, [b]ſulphuris ignem non experti hexagia tria, mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt. Prodeſt etiam quotidianis, tertianis & quartanis, præcipuè aſſumpta ante acceſſionem Ponticæ nucis magnitudine, ex tepido vino.

a Extenuatis] Græce eſt λεπρότητα ſcriptum malè, pro λεπτότητα. b Sulphuris, &c.] Quod antè τιβάπυρι, iam τιμάπυρι appellat.

Cap. CCCIII.

B ANTIDOTVS alia Muſa, efficax ad iecinoroſos. Recipit piperis ſiliquas ſedecim & quartam partem, hyoſcyami hexag. duo, thuris, arſenici, gentianæ, ariſtolochiæ rotundæ, euphorbii, ſing. hexag. vnum. Tuſis & cribratis omnibus ſimul, opium diſſolue cum melle Attico aut ſaccharo ſufficienti. iniice autem & myrrhæ hexagia quinque, & præbeto cum aqua mulſa, priuatim febricitantibus hexagium vnum: non febricitantibus autem, cum vino. Prodeſt etiam hydropicis, nephriticis & difficulter mingentibus.

Cap. CCCIIII.

ANTIDOTVS Aphraſtos, hoc eſt non dicenda, conducit reſolutis, ſpumantibus, & dæmonio agitatis. Capit ſcordii, ammoniaci, myrrhæ, tragacanthæ, opopanacis, ſagapeni, caſtorei, [a]ſquamæ mucronibus ferri decuſſæ, galbani, bituminis, ſanguinis draconis, mori fructuum, thuris, maſtiches, ſingulorũ drach. vnam. Quæ ſunt odorata, ea non trita in poculum deſpumati mellis impone, & moue vehementer in mortario. Alias autem ſpecies tere, & per cribrum tranſmitte. dein adiice hyſſopum, betonicam, [b]carabureã, ſaluiam, cynogloſſum, rutam, vrticam, ericen, phu, calaminthã paruam, ſtercus bouillum, & [c]ſulphur. Trita hæc coniice in vas cum mero, & expone aſtris cum ferro, datóque ægrotanti.

a Squamæ mucronibus decuſſæ] Græcè legitur haud rectè σιδήρου στόμου, pro σιδήρου στομώματος. Quid autem ſtomoma ſit, ſuprà quoque à nobis expoſitum eſt. Conducit reſolutis vſus ſtomomatis.
b Carabureàm] Codex manuſcriptus habet καραβυρέαν. Neque mihi huius corruptæ vocis ſignificatio cognita eſt. Niſi fortè ſit carui ſpecies, quæ Hiſpanis caroueia & caraueia hodie dicitur. c Sulphur] Græcè σούλφαρα legitur. Vox Latina Græcis exarata literis. Et hinc etiam clarum fit, ſuprà per τιπάπυρι, Nicolaum ſulphur ignẽ non expertum intelligere.

Cap. CCCV.

ANTIDOTVS alia colica, expoſita à Magno medico ſophiſta, admodum vtilis. Habet cyperi, zingiberis, aniſi, ſing. drachmam ſemis, dictamni, petroſelini, piperis, ſingulorum drachmam vnam, ſpicæ nardi, ammoniaci, calaminthæ, ſingulorum ſcrupulos octo, caſiæ fiſtularis drachm. decem. Tuſa & cribrata aqua ſolue, & finge paſtillos nucis auellanæ quantitate. Exiccatis in vmbra, da febre vacantibus paſtillum vnum cum condito: febricitantibus autem, cum aqua mulſa.

Cap. CCCVI.

ANTIDOTVS ex croco vocata. Prodeſt colicis, ex poſca data Ægyptiæ fabæ magnitudine. Difficulter ſpirantibus cum aqua, quantitate duarum fabarum. Iecinoroſis ex vino veteri, Ægyptiæ fabæ magnitudine. Pleuriticis in aqua mulſa, quantitate duarum fabarum. Nephriticis, cum temperato liquore. Ictericis ex melicrato. Dyſentericis noctu deglutiendam præbeto erui quantitate. Lienoſis ex vino auſtero duarum fabarum magnitudine. Ad internos abſceſſus, cum aqua. Ad tormina ventris eiuſdémque refrigerationem, cum [a]temperato liquore. Accipit croci drachmas quindecim, opii drachmas tredecim, euphorbii drach. vnam, piperis drach. quatuor, pyrethri drach. duas, ſpicæ nardi, dauci Cretici ſeminis, ſing. drachmas quatuor, petroſelini Macedonici drachmas duas, opobalſami, caſiæ, folii, amomi, roſarum ſiccarum, rutæ ſiccæ, coſti, ſtyracis, ſeminis apii, ſingulorum drach. quatuor, myrrhæ, cardamomi, ſeminis fœniculi, ſing. drach. duas, caſtorei drach. vnã, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Cum temperato liquore] Græcè eſt, μετ᾽ ἀκράτου. Cenſeo tamen legendum ἀκράτῳ, id eſt mero.

A

Cap. CCCVII.

ANTIDOTVS alia colica, faciens ad ſtomachi dolorem ſtrepitúmque, & tuſſes. Recipit cumini torrefacti drach. octo, foliorum rutæ drach. ſex, piperis drachmas quatuor, nitri drach. duas, petroſelini Macedonici drach. quatuor, corymbi thymi drach. duas, zingiberis drach. quatuor, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſſe videbitur. Datur cochlearii vnius menſura cum mulſo aut acido garo. Eſt verò laudata.

B

Cap. CCCVIII.

ANTIDOTVS alia ad colicos, experta, dolorem mitigans. Valet ad internas inflationes, & affectus ſedis, ac violentias. Ad dolores cum temperato liquore cyathorum trium, nucis Ponticæ quantitas diſſoluta. Habet caſiæ, aniſi, ſpicæ nardi, zingiberis, petroſelini Macedonici, opii, ſingulorum drachmam vnam, ſeminis apii drachmas duas, croci, caſtorei, floris iunci odorati, ſingulorum drachmam ſemis, piperis albi drach. vnam, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

C

Cap. CCCIX.

ANTIDOTVS alia colica nobilis, & vtilis. Capit piperis albi, thymi, gummi, ſingul. vnc. ſemis. Datur vbi vſus poſtulat, cochlearium vnum cum temperato liquore ieiunis & dormituris.

Cap. CCCX.

ANTIDOTVS colica, quam accepi à fratre Cononis, & Theoſebii, qui dicebat ſe multoties expertum eſſe quòd vna duntaxat potione eos qui ſumpſiſſent ſanos reddiderit, aut vtplurimùm, duabus aut tribus. D Datur põdere obolorum duorum cum frigida aqua trium cyathorum. præſtat verò id ipſum cum niue ſumere. Habet ſeminis hyoſcyami albi, piperis albi, ſing. drach. decem, opii drachmas ſeptem, dauci Cretici ſeminis drach. quinque, petroſelini Macedonici drachmas tres, pyrethri, euphorbii, ſingulorum drach. ſemis, ſpicæ nardi, croci, ſingul. drachm. duas, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CCCXI.

ANTIDOTVS alia vocata Athanaſia, admodum E conferens colicis, & experta. Accipit ſeminis apii drachmas tres ſemis, ſeminis aniſi drach. vnam ſemis, caſtorei, piperis communis, opii, ſing. drach. ſemis, myrrhæ gran. ſeptem, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur [a]nucis Ægyptiæ quantitate.

a Nucis] Græcè legitur καρύου. Puto autem ſcribendum eſſe κυάμου, hoc eſt fabæ. Ægyptiæ enim fabæ mentionem Nicolaus & alii Græci faciunt ſæpe, non nucis.

Cap. CCCXII.

ANTIDOTVS alia colica, dolorem mitigans. Recipit ſtyracis, aſari, caſtorei, opii, hyoſcyami albi ſemi F nis, ſing. drach. ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCXIII.

ANTIDOTVS alia colica, dolorem ſedans, admodum bona, qua vtor experta ad magnos affectus, & inflationes coli, & vehementes dolores. Datur quantitate nucis auellanæ cum cyathis tribus temperati liquoris. Habet caſiæ, aniſi, ſpicæ nardi, zingiberis, petroſelini Macedonici, opii, ſing. drach. vnã, ſeminis apii drach. G duas, croci, caſtorei, floris iunci odorati, ſing. drach. ſemis, piperis albi & longi, ſing. drach. ſemis, mellis quod ſufficit.

Cap. CCCXIIII.

ANTIDOTVS alia colica, quæ iureiurando non eſt niſi ſolis filiis danda. Conducit etiam ſine potu, odorata duntaxat. Accipit aniſi drach. octo, ſeminis apii drach. ſedecim, caſtorei, piperis albi, floris iũci odorati, ſing. drach. quatuor, zingiberis, opii, ſingul. drach. octo, ſpicæ nardi drach. ſedecim, petroſelini drach. quinque, H rotundarum gallarum drach. quatuor, ſeminis hyoſcyami drach. tres, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur cochlearium vnum ex aqua calida.

Cap. CCCXV.

ANTIDOTVS ad tuſſim. Habet pulegii drach.

ooo. iii,

vnam,thymbræ,thymi, aniſi ſeminis & apii,ſinapi,hyſſopi,cardamomi, piperis communis, ſingulorum drachmam vnam.Excipe melle Attico coƈto,eiuſdem pondéris.Aut impone aniſi ſeminis,fœniculi, ameos,ſeminis hyoſcyami,opii,ſingulorum drach.vnam, apii ſeminis drach.vnam,mellis quantum ſufficit. Datur nucis auellanæ quantitate.

Cap. CCCXVI.

ANTIDOTVS è caſtoreo. prodeſt pleuriticis, dolorem ſedans,torminibus è cruciatu colico relictis,& podagræ. In vniuerſum ad omnem dolorem optima eſt,ſiqui continuò ea vtuntur. Capit caſtorei drach. tres,ſeminis dauci, radicis panacis, ſingulorum drach. tres,ſeminis hyoſcyami,ſeminis papaueris,ſingulorum drach.vnam ſemis.Excipiantur melle Attico aut ſaccharo ſufficienti. Confectam reconde in pyxide ſtannea,& præbe fabæ magnitudine.

Cap. CCCXVII.

ANTIDOTVS ex rheo, confert cardiacis. Aduerſatur venenis.conducit comitialibus, [a]ardoribus oris ventriculi, capitis doloribus,venena haurientibus,iſchiadicis,& ad reſtinguẽdum bilis feruorem. Recipit coſti, rhei, glycyrrhizæ,zingiberis,ſpicæ,cinamomi, caryophylli, zedoariæ,ſing.drach.vnã,corallii,oſſis cordis ceruini, ramenti eboris,oſſium palmularum,anacardii, berberis,croci,ſing.drach.vnam, ſerici crudi vſti drach. ſemis, maceris grana quindecim. Trita omnia pollinis inſtar præbeto. Eſt experta.

a Ardoribus oris ventriculi] Manuſcriptus codex habet καρδίας καιομένες pro καρδιακαιομένες. Intelligit autẽ eos,qui propter bilis copiam ardore oris ventriculi (quod veteres καρδίαν dixerunt,vt alibi demonſtrauimus) vexantur. Galenus libro 8. De compoſ.medic. localium cap. 3. ἔγκαυσιν τῦ ςομάχυ hoc malum vocat. De quo plura in comment.noſtris in ſect.6.aphor.comment.33.

Cap. CCCXVIII.

ANTIDOTVS ad compagum articulorúmve dolores nobilis,ex opio cognominata. Capit opii,myrrhæ,ſeminis hyoſcyami,croci, ſingulorum drach.duas, thuris maſculi,euphorbii, gentianæ, cardamomi,ſing. drachmam vnam.Datur cum vino febre carentibus:febricitantibus autem,ex aqua tepida.

Cap CCCXIX.

ANTIDOTVS Deſmoterios, hoc eſt carcer: in carceribus enim hanc experti ſumus. Quippe facinoroſis vehemens exhibuimus venenum, poſtea verò ex hac antidoto,& nihil inde offenſi ſunt.Non ſolùm autẽ ad lethalia venena efficax eſt,ſed & ad comitiales,eóſq; qui ex tortura luxati ſunt, & difficulter ſe mouent. Ad trementes, vterinas præfocationes, iecinoroſos, peripneumonicos,tabidos, aſthmaticos,lethargicos,cœliacos,& ad mutationes aquarum atque aeris. Eſt admodum laudata. Habet ſpicæ nardi,croci, ſeminis dauci, ſingulorum drach.quatuor, anatis ſanguinis, floris iunci odorati,ſing.ſcrup.duos,caſiæ drach.decem, cinamomi drach.tres, piperis albi drach.vnam, thuris maſculi ſiliq.vnam ſemis, ſcordii, polii,roſarum aridarum,ſcrupulos tres,myrrhæ,coſti,ſingul.drach. quatuor, mellis aut ſacchari quod ſatis eſſe videbitur.

Cap. CCCXX.

ANTIDOTVS [a]Argyrophora, hoc eſt pecuniæ collatio.Facit ad vniuerſa capitis mala,tam noua quàm vetera.Somnum inducit,lachrymas ſiſtit, tuſſem recentem & antiquam ſoluit. Vomitum ſanguinis & humoris reprimit. Pulmonis & lateris mala ſanat. Cardiacis ſuccurrit.Stillicidium & difficultatem vrinæ ſoluit.Plagarum & viſcerum doloribus,non ſolùm pota,ſed & inuncta citra omnem controuerſiam auxiliatur.Certò autem renum doloribus & cœliacis ſuccurrit. Calculos in renibus & veſica ſoluit & conterit. Sanguinis profluuiũ è quocunque loco factum conſtringit. Ventos naturæ diſcutit. ſudores cit. brachiorum & femorum tenuitatẽ vincit. Aſſiduè ſumpta cum ſucco ſaluiæ,reſolutos confirmat. Habet opobalſami,cinamomi,galangæ,ſpicæ, coſti,opii,carnis palmularum,aniſi, ſingulorum drach. ſex,paſtilli ex [b]cryamboro vncias vndecim,floris iunci odorati, caryophylli, petroſelini, ſing. vncias quinque, croci,glycyrrhizæ,zedoariæ,ſtyracis calamitis,galbani, myrrhæ,thuris maſculi, pyrethri, piperis albi,ſeſelis,ſinonis,macedoniſii,ſeminis apii, ſingulorum vnc. quatuor,rhei Pontici, caſtorei, mandragoræ, ſing.vnciam vnam,ligni aloes,caryophylli magni,folii,calaminthæ, caſiæ,anacardii,maſtiches,tragacanthæ,euphorbii,ſagapeni,terebinthinæ,ſanguinis draconis, [c]tieltize,gentianæ,rhois Syriaci,piperis longi & nigri,carpobalſami,cumini,erucæ,ſileris,amomi,bituminis,ſingulorum vnc. duas,ramenti auri puri hexag.vnum, berberis drachm. duas,margaritarũ hexag. duo,lapidis iaſpidis & ſaphiri, ſing.hexagium ſemis,oſſis cordis ceruini hexag.vnum ſemis,ramenti eboris hexag. duo, maceris grana vndecim,ambaris ſcrup.quatuor,ſerici crudi vſti drach.vnã, moſchi ſiliquas decem, caphuræ ſiliquas ſex, ſacchari quod ſatis eſt, & ſtillatitii roſarum liquoris. Datur pro viribus,cum vino.

a Argyrophora] Græcè eſt, ἀργυροφορά. Sic autem dicta videtur propter eius præſtantiam, quòd ſcilicet ſit ſumptuoſa,& haud mediocrem pecuniæ collationem exigat. b Ex cryamboro] Græcè eſt διὰ κρυαμβόρυ. Eſſe autem dictionem corruptam, nemo non agnoſcit.Quo pacto autem ſit reſtituenda,in animum nunc non venit. c Tieltize] Græcus manuſcriptus codex habet τιέλτιζι Quæ itidẽ dictio deprauata & barbara eſt:neque quid ſignificet,ſcire poſſum.

Cap. CCCXXI.

ANTIDOTVS Adriani,cognominata vehiculum magnum. Facit ad eos qui ſunt deſperati vſque ad mortem.Datur comitialibus & melancholicis,cum decocto coſti: vertiginoſis,cum vino albo. caput dolentibus,cum tepida aqua. Ad ſtomachi refrigerationem & dolorem,ex vino tepido vel decocto abſinthii.Iecinoroſis,cum decocto eupatorii.Lienoſis cum decocto capparis.Nephriticis,cum decocto[a]caſiæ ligneæ.Stillicidio vrinæ laborantibus, cum decocto millefolii, & ſeminis peponis,ac cucumeris. Ad penis mala,cum decocto ſaxifragi,& ſemine viridis citrii. Colicis,cum vino cui cuminum aut caſtoreum incocta ſint.Per circuitũ reuertentibus febribus ante inuaſionem, cum decocto ſenæ aut rutæ.Huius antidoti facultatem multi ſapientes inuenerunt. Narrant verò etiam hoc.Si gallo qui à venenata ſerpente ictus fuerit, ex hac antidoto in os cum tepida aqua impoſueris,aut in aures immiſeris,confeſtim hunc reſtitues.Huius confectionem quære in principio huius libri,capite ſecundo:illic enim præſcripta eſt.

a Caſiæ ligneæ] Manuſcriptus codex falſò χυλοῦ κασίας, pro ξυλοκασίας.

Cap. CCCXXII.

ANTIDOTVS tuſſim ſedans. mirabiliter ad malam tuſſim inferentia facit. Capit ſeminis apii,fœniculi, hyſſopi,ſing.vnc.vnam,ſucci glycyrrhizæ,ammeos,ſingulorum vnciam ſemis,opii vncias duas,aniſi grana ſeptem,mellis Attici aut ſacchari quod ſufficit.

Cap. CCCXXIII.

ANTIDOTVS Iſochryſos,hoc eſt auro æquiparanda.facit ad frigidos ſtomachi affectus,inflatos,& eos qui vapores humidos ex ſtomacho ſurſum mittunt. Habet ſpicæ nardi,myrrhæ,caſiæ, ſingul.drachmam vnam ſcrupulos duos ſemis,cinamomi drachmam vnam ſemis, amomi drachmam vnam ſcrupulum vnum,corticis mandragoræ,dauci,croci, ſingulorum drachmam vnam, caſtorei drachm.vnam,mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.Datur Ponticæ nucis quantitate.

Cap. CCCXXIIII.

ANTIDOTVS aridum Dioſpoliticum. confert iis qui cibum in ventriculo tardè concoquunt,vt hunc citiùs ſubinde conficiant. ad acidos in ſtomacho humores:& in vniuerſum, ad frigidos ſtomacho inhærentes affectus. Accipit cinamomi, zingiberis, piperis communis,rutæ,ſingulorum drach.duas, nitri drachm.ſex, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCXXV.

ANTIDOTVS, humidum dioſpoliticum. confert omnibus quibus aridum,magis tamen incidit lentos & [a]craſſos humores. Habet piperis communis, cumini,zingiberis,rutæ,ſing.drach. vnam, nitri drachm. tres,mellis Attici aut ſacchari quod ſufficit.

a Craſſos] Codice in manuſcripto perperam παλαιῶν pro παχέων legitur.

Cap. CCCXXVI.

ANTIDOTVS quæ per vomitum purgat,admodum vtilis. Capit ſalis ammoniaci, dacrydii,aniſi,petroſelini,maſtiches,ſing.drach.vnam, mellis aut ſacchari quantum ſatis eſſe videbitur.

Cap. CCCXXVII.

ANTIDOTVS ſanguinem ſiſtens, vtilis ad omnis generis ſanguinis eruptionem, & profluuium muliebre. Recipit Lemnii ſigilli, aſteris Samii, aluminis ſciſſilis,ſulphuris ignē haud experti, chalcitidis aſſatæ, mei aſſati,ſingul.drach.duas,lapidis hæmatitis,ſanguinis draconis,ſing.drach.vnam,ſucci acaciæ,[a]veronicæ, corallii,ſucci hypociſthidis, rhois Syriaci, balauſtiorū, roſarum ſiccarum,gallarum, ſidiorum, rutæ, myrti teneræ,ſucci mēthæ,ſummitatum rubi, ſeminis lactucæ, ſeminishyoſcyami,cucumeris ſatiui,ſeminis papaueris, croci,thuris,caſtorei,myrrhæ troglodyticæ,opii,ſtyracis,ſing.drach.ſemis , mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Veronicæ] Græcè eſt βερονικῆς. Puto itaque intelligi à Nicolao ſtirpem quæ in hodiernum diem veronica vulgò dicitur. Eſt enim vulneraria,adeóque ad ſiſtēdum ſanguinem apta, vt primo noſtrorum De ſtirpium hiſtoria commentariorum tomo demonſtrauimus.

Cap. CCCXXVIII.

ANTIDOTVS è cumino concoquens, incidens in ſtomacho humores, concoctionem efficiens, flatus diſcutiens,ſtomachum firmans,ſomnúmque inducens. Habet zingiberis drach.quinque,cinamomi, croci,florum boraginis,ſing. drachmam ſemis, dacrydii drach. vnā, rhei,maceris,ſing.drach.ſemis,caryophylli, ſenæ, ſingul.drach.ſemis,papaueris hexagium vnum, coriandri,aniſi,apii,& fœniculi ſeminum, ſing. drach. vnam, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCXXIX.

ANTIDOTVS Galeni Lyſiponos, hoc eſt dolorem ſoluens.Prodeſt vigilantibus, capitis defluxione laborantibus,& tonſillis : quippe omnem defluxionem à capite delatam compeſcit & exſiccat vt nulla alia. Cardiacis,nephriticis,colicis,dyſentericis,cholericis, cœliacis,& omnibus malis corporis ſuccurrit. Accipit papaueris hortenſis,opii,ſing.drach.duas, hyoſcyami ſeminis,glycyrrhizæ,ſingulorum drach.vnam, croci, ſtyracis,caſtorei, aniſi, mandragoræ radicis corticis, ſingul. drach. ſemis , mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur hexagium vnum ex aqua calida.

Cap. CCCXXX.

ANTIDOTVS nominata Ecloge, hoc eſt ſelecta.prodeſt cœliacis, (ad hoc enim potiſſimùm eſt idonea)& ſanguinis ſpuitioni, cum ſucco plantaginis maioris data . Similiter iis qui ſanguinem per inferiora excernunt confert. Habet balauſtiorum, maceris,ſingul. drach.ſemis,opii drach.duas,berberis, hyoſcyami, fructus rubi,myrtorum nigrorum, ſing.drach.vnam,cornu ceruini,myrrhæ troglodyticæ,lycii,ſingulorum drachmam ſemis,corallii, ſidiorum, ſing. drachmam vnā, croci,floris iunci odorati,roſarum, Lemnii ſigilli,ſing. drach.ſemis,ſucci plantaginis maioris , ſucci acaciæ,ladani, ſingulorum drachmam vnam , fœniculi & aniſi, ſingulorum drachmam ſemis, aluminis, thuris, ſingulorum drachmam vnam,rhois culinarii, ſeminis loti dictæ Anacacabææ , terræ Samiæ , ventriculi columbæ, ventriculi galli, vuarum paſſarum ſine acinis , ſingulorum drachmam ſemis,dedori,hoc eſt eryſimi, gummi, ſingulorum drachmam vnam,chalcitidis, pumicis, teſtæ erinacei, anatis vuluæ, oſſium palmularum, ſingu-

A lorum drachmas quinque, hypociſthidis drachmam vnam,oſtreorum vſtorum,œnanthes, [a]miſyos, radicis ſymphyti,bituminis Iudaici,amomi,dauci,boli, petroſelini , ammeos, caſtorei, rhei, ſingulorum drachmam ſemis,tribuli drachmam vnam,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt,& ſtillatitii roſarum liquoris boni. Datur nucis Ponticæ quantitate , [b]non febricitantibus cū vino : febricitantibus verò, cum aqua tepida , manè & dormituris.

a Miſyos] Græcus codex malè admodum legit μίσσος pro B μίσυος. Eſſe autem μίσυος legendum, facilè hinc colligi poteſt, quòd in hac antidoto etiam chalcitidis,cui miſy viribus par eſt,mentio fit.
b Non febricitantibus] Manuſcriptus codex habet falſò πυρέτοις μετ᾽ οἴνου,quum ſcribendum erat ἀπυρέτοις, hoc eſt iis qui febre vacant. vt in ſequenti antidoto,ἀπυρέτοις δὲ μετ᾽ οἴνου καλοῦ καὶ παλαιοῦ.

Cap. CCCXXXI.

ANTIDOTVS Polyetes, id eſt multorum annorum,magna.Prodeſt cibum non appetentibus, & iis qui eundem difficulter cōcoquunt, refrigeratis,& quibus celeriter ſtomachus inflatur.Datur auellanæ quan-C titate cum aqua febricitantibus : febre autem vacantibus,cum vino bono & veteri, donec æger ſanetur. Qui autem cum vino ſumere nequeunt , aridam prædicto pondere comedant. Accipit rhei, thymi,ſingulorum drachmam vnam , piperis communis drachmas quatuor,myrrhæ drachmas duas,aniſi,hyoſcyami,ſingulorum drachmas tres,pyrethri ſcrupulos tres,petroſelini, pulegii,ſeſelis,calaminthæ, ſingulorum drachmas ſex, thymbræ,iridis,ſingulorū drachmam vnam , libyſtici, hyſſopi,ſingulorum drachmas tres,croci drach. vnam, D mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCXXXII.

ANTIDOTVS ex acoro , è diuerſis [a] viribus & effectibus compoſita . Confert ad omnem ictum venenatorum,medicamenta deleteria, febres per circuitum reuertentes,quartanas & quotidianas.Datur nucis Ponticæ magnitudine , febre carentibus cum vino:febricitantibus autem,cum aqua mulſa. Habet acori,zedoariæ,eryſimi,[b]enitæi,[c]corii Chaldaici,ſidiorum, ſonchi E minoris,ſeminis rutæ, [d]mali Punici floris,ſeminis rapi, ſingulorum drachmas tres,agarici, calaminthæ, ariſtolochiæ longæ , nardi Celticæ , rubricæ ſinopidis, gummi,abrotoni, radicis eryngii, ſeminis ſtaphylini, caſtorei,ferulæ viridis meditullii,floris rhododaphnes,ſucci marrubii, ſilphii, ſagapeni, opopanacis, liquoris Cyrenaici,iridis Illyricæ, croci, verbenacæ rectæ,origani,ſeminis cucumeris ſatiui , decocti polii , ſucci & radicis peucedani,foliorum betonicæ, drachmam vnam,cicutæ drachmam ſemis , mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.

F a Viribus] Manuſcriptus codex perperam legit δυναμερῶν, pro δυνάμεων. b Enitæi] Græcè eſt ἠνιταίου.Quid verò ἠνιταῖον ſignificet,me ignorare fateor. c Corii] Græcè eſt δέρματος χαλδαϊκοῦ. Cur verò hoc vſurpet, aut quid etiā ſit, ſcire ſatis non poſſum: niſi quòd ſic vocare putem id quod è Chaldæa eſt allatum. d Mali Punici] Græcè eſt ῥοΐδιν,pro ῥοϊδίου.

Cap. CCCXXXIII.

ANTIDOTVS dicta Pæonia.confert ad deſtillationes capitis,tuſſes, arteriacos, anginoſos, omnia pulmonis &thoracis mala,tabidos,peripneumonicos,pleu-G riticos.Admirabiliter autem thoracem vindicat,immunémque à deſtillationibus, vlceribus,& ſanguinis reiectionibus reddit. Datur in aqua calida pondere ſiliquarum trium : vt plurimùm autem dormituris. Anginoſis diluta in mulſo ad gargarizandum continuò datur: pennáque cum melle illinitur. Datur colicis, nephriticis,& difficultate vrinæ propter obſtructionem laborantibus,cum nonnullis quæ vrinam mouent,aut apii,aut reliquorum decocto . Datur etiam in diuturnis febribus : verbi gratia quartanis,& quotidianis,duabus ante H inuaſionem horis cum temperato liquore . plurimùm verò prodeſt concoctione in vrina apparente. Præbetur etiam ad omnes peſtilentes , & populariter vagantes morbos, è vitio aeris natos, inter initia, præſeruandi gratia.Datur quoque dyſenteria graſſante,

præſeruandi cauſa. Eſt ſomnifera & vtilis. Habet amomi drach. vnam, croci drach. duas, pæoniæ radicis aut ſeminis, ſing. ſcrup. tres ſemis, piperis longi ſcrup. tres, folii, euphorbii, ſcrup. tres, ſpicæ nardi drach. vnam, rhei Pontici ſcrup. tres ſemis, coſti, opii, ſingul. drach. vnam, ſeminis petroſelini drach. duas, ſeminis hyoſcyami albi ſcrup. tres ſemis, ſtyracis primarii ſcrupul. tres, myrrhæ troglodyticæ, pyrethri, ſing. ſcrup. tres ſemis, thuris drachmam vnam, caſtorei ſcrup. duos, calaminthæ ſcrup. tres, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCXXXIIII.

ANTIDOTVS Polyetes [a] parua. Capit floris iunci odorati, xylobalſami, caryophylli, cinamomi, ſpicæ, aniſi, ſing. drach. duas, cumini drach. quatuor, caſiæ ligneæ, piperis communis, ocymi, acori, cumini Æthiopici, ſing. drach. vnam, pulegii drach. vnam, mellis aut ſacchari quantum ſatis eſſe videbitur.

a Parua] Codex manuſcriptus habet τὸ μίκον, pro ἡ μικρή. Supra enim μεγάλην, hoc eſt magnam deſcripſit: nunc verò paruam.

Cap. CCCXXXV.

ANTIDOTVS pleuritica efficaciſſima. Accipit gentianæ, ſeminis rutæ ſylueſtris, ſingul. drach. quatuor, ariſtolochiæ rotundæ, ſagapeni, heliotropii, piperis albi, ſing. drach. duas, opopanacis drach. vnam, chamædryos drach. ſex, croci, lauri, ſing. drach. quatuor ſemis, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CCCXXXVI.

ANTIDOTVS è ſucco cotoneorum, admodum bona. Recipit mellis lib. vndecim, piperis communis, zingiberis, ſing. vnc. ſemis, ſpicæ hexag. quinque, cinamomi hexag. quinque, caryophylli, aniſi, ſing. vncias duas, carnis cotoneorum lib. ſex, & vini odori quod ſatis eſt.

Cap. CCCXXXVII.

CONFECTIO melicrati. Habet mellis lib. ſex, papaueris albi, & aquæ, ſing. lib. vnam.

Cap. CCCXXXVIII.

ANTIDOTVS ad omnem defluxionem & hebetudinem oculorum. Eſt valde vtilis. Capit ſucci rutæ drach. ſex, lycii Indici, aloes flauæ, myrrhæ, ſing. ſcrup. ſex, croci, thuris, ſingulorum ſcrup. quatuor, opii drach. quatuor, acaciæ nigræ ſcrupul. duodecim, aquæ pluuiæ puræ ſcrupulos quinque. Liquata ac manibus vtriſque probè vnita, in vaſe vitreo reconde. Et vbi meliorem efficere volueris, pro aqua iniice vinum album.

Cap. CCCXXXIX.

ANTIDOTVS è ſulphure ignem non experto, conferens ad rigores per circuitum inuadentes: verbi gratia quotidianæ & quartanæ febris, duabus ante acceſſionem horis data ex poſca aquoſiore. Datur autem Ponticæ nucis quantitas. Qui ſumpturus eſt, eum moderatum eſſe oportet, & ſuperuacuis vacantem. Neceſſe etiam eſt in vrinis bonam apparere concoctionem. & ita quidem præbendum hoc medicamentum, quod habet: Sulphuris ignem non experti, cardamomi, ſtyracis, ſing. ſtagia duo, opii hexag. duo, coſti hexag. duo ſemis, libyſtici hexag. vnũ ſemis, rutæ hexag. duo, croci ſtagium vnum, caſiæ ſtagia tria, piperis communis ſtagium vnum, myrrhæ ſtagia duo, mellis aut ſacchari quod ſatis erit.

Cap. CCCXL.

ANTIDOTVS ex [a] anthera ſicca. Datur ad [b] gingiuarum & oris vlcera. Recipit aluminis, portulacæ, cyperi, iridis, croci, myrrhæ, ſeminis cotoneorum, ſingulorum drach. vnã, ariſtolochiæ, florum roſarum, ſing. drach. vnam ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Anthera ſicca] Antheras veteres ad oris gingiuarúmque potiſſimùm vlcera curanda vſurpabant. Videtur autem Nicolaus hanc antidotum more recentiorum à floribus roſarum (quos illi antheras appellant) nominaſſe, quòd neque cinabarin, neque ſandaracham, neque aliud quod colorem floridum conciliare poſſit, recipiat.

b Gingiuarum & oris vlcera] Hæc in Græco codice deſiderantur, qui habet, δίδοται δὲ πρός τε. Adiecta verò à nobis ſunt ex Marcelli cap. 11. & Aetii lib. 8. cap. 22. & Galeni lib. 5. De compoſ. medic. cap. 2. ſententia, qui eandem antheram deſcribunt, & ad gingiuarum tumores putredinéſque conferre, vnanimes tradunt.

Cap. CCCXLI.

ANTIDOTVS Iuliani, faciens ad aluum adſtrictam, vt citra dolorem molliatur. Confert etiam melancholicis, & ✱ [a] Habet ſpicæ hexagium vnum ſemis, folii Indici, epithymi, ſingulorum hexag. tria, cnici ſeminis hexag. duo & quartam partem, polypodii ſtagiũ vnum & quartam partem, pulegii hexag. vnum ſemis, cumini ſtagium vnum & quartam partem, iridis ſtagii ſemis quartam partem, agarici ſtagium vnum & quartam partem, ſeminis apii ſtagium vnum, dacrydii hexag. tria, mellis Attici vel ſacchari quantum ſufficit.

a Et] Deficiunt hoc loco quædam, quæ aliunde reſtituere non potuimus. Nuſquam enim apud alios authores nobis hanc antidotum reperire licuit.

Cap. CCCXLII.

ANTIDOTVS Chryſippi facit ad capitis dolores, cœliacos, dyſentericos, profluuiũ muliebre, [a] & ad. Habet lapidis hæmatitis, ſanguinis draconis, ſingulorũ ſtag. vnum, Lemnii ſigilli, terræ Samiæ, ſing. ſtag. duo, corallii rubei ſtag. quatuor, ſulphuris ignem nõ experti ſtag. duo, electri rubei, acaciæ, ſidiorum, rhois Syriaci, ſing. ſtagia quatuor, roſarum aridarum, myrtorum tenerũm, ſummitatum rubi, polygoni, ſeminis hyoſcyami, caſtorei, croci, myrrhæ, ſtyracis, thuris, ſing. hexag. quatuor, opii hexag. vnum, mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt.

a Et ad] Cætera in manuſcripto codice deſunt.

Cap. CCCXLIII.

ANTIDOTVS ex œnanth eprodeſt [a] ad ✱ Capit aſpalathi, cinamomi, caryophylli, cyperi, ſpicæ, roſarũ, œnanthes ſiccæ, caſiæ, œnanthes humidæ, ſingulorum drachmas duas, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſſe videbitur.

a Ad] Deſunt & hoc loco quædam: qualia verò ſint, ſcire non poſſum.

Cap. CCCXLIIII.

ANTIDOTVS panacia confert iis quæ per circuitum cum rigore affligunt: febres enim longas propulſat & emendat. Facit ad tuſſes diuturnas, tabidos, ſanguinem ſpuentes, grauiter è pectore excrementa eiiciẽtes, difficulter ſpirantes, conuulſos, rupta & inflationes. Prodeſt lienoſis, hydropicis, colicis, nephriticis: calculos renum deducit, & ad omnium reptilium ictum, omnéque materiam corruptionum inducens confert, data Ponticæ nucis magnitudine, vacãtibus febre, cum vino: febricitãtibus autem, ex aqua mulſa. Accipit piperis albi hexag. duo, hyoſcyami, cardamomi, opii, zingiberis, ſing. hexag. tria, ariſtolochiæ, corticis radicis mandragoræ, euphorbii, ſing. gran. vndecim, thuris hexag. tria, ſulphuris ignem non experti hexagium vnum ſemis, coſti grana vndecim, croci hexag. ſemis, folii Indici, caryophylli, ſingul. hexagium vnum, caſiæ, ſtyracis, ſing. hexag. tria, ſeminis apii, fœniculi, aniſi, ſing. hexagia duo, caſtorei gran. octo, ſpicæ nardi hexagia duo, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCXLV.

ANTIDOTVS è citro, ad eos qui tardè concoquũt. Habet carnis citri librã vnam vnc. 1. hyſſopi, rutæ, origani, ſingulorum faſciculum vnum paruum, aceti cotylas tres. Macerentur in aceto per noctes & dies quinque, ac ſubinde ad tertias cõcoquantur. Vbi expreſſeris, ſpecies abiicito: aceto autem admiſce mellis hexagium vnum, & iterum coque ad mellis conſiſtentiam, ac deinceps inſperge, ſenæ, aſari, mei, piperis, ſpicæ, zingiberis, caryophylli, cinamomi, coriandri, aniſi, nucis moſchatæ, ſing. vnc. vnam. Subacta probè, dato.

Cap. CCCXLVI.

ANTIDOTVS Hepalas, bona ad conceptionem haud ſecus quàm Tryphera magna, & Eſdra. Prodeſt vehementi viſus hebetudine laborantibus, & oculis defluxione obſeſſis, doloribus à partu natis, auribus dolentibus, difficulter audientibus, dentibus concuſſis, commotiſve, vel exeſis, columellæ relaxatæ, & defluxione grauatæ, illita & collutionibus adhibita. Difficulter ſpirantes, aſthmaticos, & omnem ſtomachi dolorem ſanat.

Tabidis,ſanguinem reiicientibus,iecinoroſis, ictericis, lienoſis,hydropicis,colicis,cœliacis,dyſentericis,in poſteriora conuulſis,iſchiadicis,arthriticis,elephantiáque correptis auxiliatur. Mulieribus difficulter parientibus facilem præbet partum. Pota ſterilibus mulieribus congruit,itidem etiam in peſſo ſubdita,quippe conceptionem iuuat.Omni reptilium venenatorum ictui ſuccurrit.Lethalibus venenis, & omnibus deleteriis aduerſatur. Recipit caſiæ ſiſtulæ drach.duas,roſarum aridarũ, ſtyracis boni,croci,ſing.hexag.tria & quartam partem, floris iunci odorati drach. quinque, pyrethri drach.vnam,myrrhæ,coſti,ſing.drach. duas, dauci Cretici drachmas quinque,cardamomi drach.vnam,opii drachm. quinque,aſari drach.vnam,euphorbii drach.ſemis, gũmi drach.tres,tragacanthæ drach.quinque, hypocyſthidis drach.vnam ſemis,rhois Syriaci drach.vnam , iridis Illyricæ drach.duas ſemis,bdellii drach.vnam ſemis,ſeminis papaueris drach.vnam,thuris maſculi drach.tres, ſulphuris ignem non experti, petroſelini, ocymi ſeminis, ſing.drach.vnam,piperis albi drach.decem,ſeminis hyoſcyami,aniſi,fœniculi,folii,ſing.drach.vnam,ſpicæ nardi drach.duas ſemis, mellis Attici vel ſacchari quantum ſufficere videbitur. Datur nucis Ponticæ quantitate aut fabæ,cum hydromelite.

Cap. CCCXLVII.

ANTIDOTVS ex crocomagmate, prodeſt [a]ad ✱. Habet croci ſtagia decem, myrrhæ ſtagia quinque, roſarum aridarum,amygdalarum repurgatarum,gummi, ſingul. ſtagia quinque, coſti, ſpicæ, ſingulorum ſtagium vnum, crocomagmatis alterius, & vini quod ſatis eſt.

a Deſiderantur quædam in manuſcripto codice, quæ reſtituere nobis integrum non fuit.

Cap. CCCXLVIII.

ANTIDOTVS [a]eupnœa, [b]confert. Habet ſpicæ nardi,caryophylli, piperis,ſing. drach. vnam, myrrhæ, coſti,piperis albi,pyrethri,ſing.drach.duas, maſtiches, ſtyracis,terebinthinæ,ſingul.drach.vnam, ſcammoniæ drach. duas, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſſe videbitur.

a Eupnœa] Sic dicta,quòd difficilem ſpirationem abigat.
b Confert] Cætera deficiunt, vt iam ſæpe in aliis etiam accidit.

Cap. CCCXLIX.

ANTIDOTVS magni decocti,[a]prodeſt ad. Accipit hyſſopi,epithymi, ſingul.hexagium vnum ſemis, [b]xanthobalani hexag.vnum ſemis & quartam partem, nucis vnguentariæ ſtagium ſemis, ellebori hexag.quatuor ſemis & ſtag.ſemis,libyſtici hexag.vnum ſemis,agarici hexag. tria , ſcammoniæ hexag. quatuor ſemis, fœniculi hexag.tria, hyperici, polypodii, chamædryos, polii,centaurii,pulegii,ſerpylli, alipiæ,calaminthæ,origani,peplii,ſing.hexagia duo,mellis aut ſacchari quantum ſufficit.

a Prodeſt ad] Deſiderantur nonnulla, quæ ex meliore codice reſtituenda ſunt. b Xanthobalani] Non eſt verò xanthobalanus,hoc eſt flaua ceu aurea glandis diuerſa ab ea quam Galenus & alii chryſobalanon vocant, vt teſtis eſt Actuarius in deſcriptione quorundam catapotiorum ita ſcribens: Accipit aureæ glandis , quam vocant chryſobalanon. Chryſobalanus autem hodie ignota eſſe videtur, roborandi & diſcutiendi,vt ſpica nardi(Galeno lib.8.& 9.De compoſ. local. medic. teſte) vim obtinens,& ad colicos affectus,ſtomachíque ardores,& ſingultus vtilis. In eius inopia ſpicam nardi vſurpare tãquam ſuccidaneam licebit.

Cap. CCCL.

ANTIDOTVM è bacano, prodeſt [a]iecinoroſis. Habet bacani, coſti,folii, piperis albi,ſpicæ,cinamomi, caryophylli,ſingulorum hexagia duo,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Iecinoroſis] Hoc à nobis ex Paulo adiectum eſt.Is enim libro 7.cap.11.ita ſcriptum reliquit,τὸ διὰ βακάνου ἡπατικόν. Vnde iterũ palàm fit,Cornarium paſſim falſò legere apud Aetium Cacanum pro bacanum:de quo ſuprà etiam diximus.

Cap. CCCLI.

ANTIDOTVS odorata , Clodii. Capit gallarũ ſtag.quatuor, opii vnc. duas . Tita cum aqua effinge,& da catapotia quatuor.

Cap. CCCLII.

ANTIDOTVS è tragematis [a]confert✱. Recipit vuæ paſſæ albæ hexag.tria, nucum pinearum recẽtium, ſeminis cucumeris,myrtorum, amyli, palmularum,ſeminis apii,ſing. hexag.vnum ſemis, ſeminis papaueris, croci,ſingulorum ſtagii quartam partem,zingiberis vnciam ſemis.Bene confecta vtere.

a Confert] Deſunt & hoc loco quædam, aliunde reſtituenda.

Cap. CCCLIII.

ANTIDOTVS alia Polyetes, eiuſdem cum Polyete magna vſus, quæ antea capite trecenteſimo triceſimoprimo eſt deſcripta . Maximè verò confert iis qui à capite ad thoracem vſque refrigerati ſunt, defluxione laborantibus, & plurimùm expuentibus , nonniſi recta ceruice ſpirantibus , tuſſi humidæ & ſiccæ . Item iis qui ſtomacho ſunt refrigerati,& ad inflationes eiuſdem.Bonam facit concoctionem, craſſos in vaſis extenuãs incidénſque humores.Menſes ducit,& vrinam mirificè mouet.In ſumma,medicamentum eſt ad multa vtile, ideóque hac appellatione inſignitum eſt. Habet piperis drach.duodecim,pyrethri drach.duas, pulegii ſicci, petroſelini,ſeſelis,ſing. drach. ſex, calaminthæ,thymbræ, iridis Illyricæ,ſing.drach.octo, aniſi, ſeminis apii, ſing. drach.quatuor, libyſtici drach.duas,hyſſopi drach.quatuor,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.Datur Pōticæ nucis quantitate ex temperato liquore.

Cap. CCCLIIII.

ANTIDOTVS alia è ſampſycho , vt præcedens vtilis. Capit ſampſychi,thymiamatis,libyſtici,cumini Æthiopici, ſeminis rutæ,piperis communis,ſing.ſtagiũ vnum ſemis, pulegii,iũci odorati,xylobalſami, cinamomi,cumini communis,epithymi,ſeminis apii,zingiberis,ocymi,piperis albi,caſiæ,caryophylli,ſpicæ, ſingulorum hexagium vnum ſemis , mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCLV.

ANTIDOTVS è liquore tithymali Soſiani, qua in tempore vtebatur.Cōfert inflatis,tuſſi,dyſentericis, & ad interna mala,capitis doloribus, inſanientibus,comitialibus, cœliaco affectui,lienis duritiei,ictericis,hydropicis,elephantia correptis, [a]ter menſe data. Prodeſt etiam à ſemine genitali moleſtatis,iſchiadicis, arthriticis,& iis quibus nocte mentis emotio & ſtupor accidit. Facit ad podagram, & menſes , diuturnas lippitudines, vertigines, aſthmaticos , difficulter ſpirantes , nonniſi recta ceruice ſpirantes,inflatos,iecinoroſos,renum & veſicæ ſcabiem,diutina tuſſe laborantes , eos qui non nutriuntur, hypochondria praua habentes , & eos quibus nuper aqua detracta eſt , ſcabiem renum ac veſicæ habentes,tertianos,quartanos,quotidianos,data vna ante acceſſionem hora fabæ Ægyptiæ magnitudine. Ad temperiem reducto , fabas quatuor præbe. Habet croci, myrrhæ,thuris,ſing.drach.duas,cardamomi, opii,ſing. drach.vnam,ſulphuris ignem non experti, pyrethri, opopanacis,ſucci radicis tithymali,ſucci peucedani, ſingul. drach.ſex,piperis albi drach.duas,mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Ter menſe data] Græcè ſcribitur τρεῖς τοῦ μηνὸς,pro τρὶς τοῦ μηνός. Niſi legere malis τρεῖς τοὺς μῆνας , hoc eſt tribus menſibus . Sed prior lectio verior eſſe videtur.

Cap. CCCLVI.

ANTIDOTVS praxagoros . Prodeſt difficulter & nonniſi recta ceruice ſpirantibus, nephriticis,calculoſis,lienoſis,iecinoroſis,ſuppuratis,pleuriticis,& quibus intus morbi cauſa deliteſcit : ac in ſumma , omni tuſſi. Dolorem excellenter mitigat. Accipit ſpicæ nardi,roſarum aridarum,coſti,nardi Celticæ, caſtorei,ſingulorũ drach.duas,ſeminis dauci,caſiæ,euphorbii,pyrethri,ſeminis rutæ,fœniculi,& hippoſelini, ameos, petroſelini Macedonici,ſeminis apii, aniſi, myrrhæ, folii, ſtyracis, amomi,ſeminis origani,ſinonis Syriaci,hedychroi magmatis,ſing.drach.ſex,crocomagmatis drach.quatuor, opii,ſeſelis,cinamomi,ſing. drach.ſex. Si verò cinamomo deſtitutus fueris , iniice caſiæ duplum , piperis albi drach.octo,hyoſcyami ſeminis drach.decem, opobalſami drach.ſeptem.Excipiantur melle Attico deſpumato vel ſaccharo quod ſatis eſt. Datur Ponticæ nucis quan-

titate cum aqua tepida.Nephriticis autem & calculoſis, cum filicis decocto. Ante omnia verò appetentiam roborat, & bonum efficit colorem. Iterum per vrinam ſoluit,atque cœliacis dolorem mitigat.

Cap. C C C L V I I.

ANTIDOTVS dicta Clidion, efficaciſſima ad tuſſes,lateris dolores,guttas deſtillantes,inflatos,ſtomachi aciditates,cœliacos,dyſenterias, ileum, iecur, colū, ſanguinis reiectionem,ictos à ſcorpione,morſos à cane, exulceratos, & tabidos. Habet myrrhæ, caſtorei,ſingulorum drach.ſemis.croci, aniſi, dauci Cretici, ſtyra- B cis,ſeminis hyoſcyami,ſing.drach.duas.terito & cribrato,ſingéque paſtillos,& vtere.

Cap. C C C L V I I I.

ANTIDOTVS è cardamomo, dicitur etiam lexopyretos.Confert ad tuſſes diuturnas, tertianas, quartanas,& omnes internos dolores, inteſtinorum inflationes, coli & ſtomachi, item comitiales. Tertianis datur cum aqua mellis. Accipit cardamomi, zingiberis,thuris, ſingulorum drachmas ſex, ſulphuris i- C gnem non experti,coſti,ſing.drachmas vnam ſemis,hyoſcyami drach.quinque,piperis albi drach.quatuor.Excipiantur melle Attico deſpumato aut ſaccharo ſufficienti. Datur fabæ pondere. Succurrit verò etiam febricitantibus.

Cap. C C C L I X.

ANTIDOTVS alia lexopyretos, quam nominant è ſulphure. Habet ſulphuris ignem non experti, hyoſcyami, cinamomi,ſtyracis, opii,zingiberis,ſingul. drach.quatuor,caſtorei,rutæ,folii,ſing.drach.quinque, croci drach. duas, caſiæ drach. ſex. Excipe melle Attico D aut ſaccharo ſufficiente, & dato Ponticæ nucis magnitudine vna ante acceſſionem hora, ex poſca aut aqua mellis cyathorum trium:ac iube vt dormiat.

Cap. C C C L X.

ANTIDOTVS alia ſimiliter febres finiens.Veteres tuſſes & affectus ſanat.Pleuriticis, difficulter ſpirantibus, ac longis febribus medetur. Omnem circuitum diſſoluit, dimidia hora præſumpta. Similiter quoque quartanos,vna ante acceſſionem hora data,circuitus ſol E uit.In balneo cum vino aut mulſo data, mēſtrua ducit. Capit myrrhæ drachmas duas,ſulphuris ignem non experti, ſeminis papaueris, ſingulorum drachmas duas, hyoſcyami drachmam ſemis, cardamomi, piperis albi, [a]ſtyracis liquidi,ſingulorum vnciam ſemis. Hæc tuſa & cribro tranſſuſa excipe melle Attico aut ſaccharo ſufficiente,& præbe Ponticæ nucis quantitate.

a Liquidi] Arabum more ϛακτὸν, hoc eſt liquidum ſtyracem vocat Nicolaus, quam alii Græci ϛακτήν. De qua quidem re alibi multa diximus.

F

Cap. C C C L X I.

ANTIDOTVS aurea.Prodeſt tabidis, ſuppuratis,tuſſientibus,abſceſſibus internis.Datur locis [a]tranſmittentibus. Habet amomi,croci,coſti,opii,amyli,ſtyracis, paſſarum vuarum exemptis acinis, ſingulorum drach.duas,petroſelini Macedonici,iridis Illyricæ,galbani,ſingulorum ſcrupulos tres,carnis palmularum,terebinthinæ,ſingulorum vnciam ſemis,mellis Attici ſextarium ſemis.Styracem autem,galbanum,opium, irin, palmularum carnes & vuas paſſas cum melle ſolue:inii- G ce dein ſicca,& contere ſimul diligēter. Exceptis vtere. Datur cochlearium vnum cum Attico melle.

a Tranſmittentibus] Manuſcriptus codex habet, διδόλαι τέποις καὶ ἀναπέμπουσιν.Tamen quid iis verbis ſignificare velit Nicolaus, non ſatis intelligi poteſt: vt ſuſpicio ſit locum hunc non eſſe integrum.

Cap. C C C L X I I.

ANTIDOTVS dolorem mitigans, conferens mirabiliter tuſſientibus,ſtomachicis, pleuriticis,cœliacis,dyſenteria laborantibus,acidum eructantibus,colicis, vigilantibus, defluxione in thoracem moleſtatis, H iecinoroſis, rigoribus per circuitum redeuntibus, vna ante hora dat:ainflationibus,& vterinis affectibus. Grauidæ verò mulieri non dabis: abortum enim efficit.

A Recipit aſari,ſeminis hyoſcyami,caſtorei,opii,ſtyracis, ſingulorum drachmam vnam ſcrupulum vnum grana octo. Excipiantur melle Attico aut ſaccharo ſufficienti. Mirabiliter verò conducit iſchiadicis. Datur Ægyptiæ fabæ magnitudine cum cyathis duobus temperati liquoris.

Cap. C C C L X I I I.

ANTIDOTVS [a]ſymphonos,faciens ad tuſſientes & tabidos. Capit cardamomi hexagium vnum ſemis,ſeminis hyoſcyami,piperis albi, ſingulorum hexa- B gium vnum ſemis,croci, ſulphuris ignem non experti, myrrhæ, ſingulorum hexagium ſemis & quartam partem, opii drachmam vnam, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.Datur nucisPonticæ quantitate,cum [b]aquæ cyathis tribus.

a Symphonos] Græcè dicta eſt σύμφωνος,à concordi ac conueniente efficacia ad effectus,quibus eſt deſtinata,curandos. Deſcribitur à Galeno lib.7.De compoſ medic. local. cap.2. Et Aetio lib.8.cap. 55. b Aquæ cyathis] Calenus habet μεθ' ὑδρομέλιτος, id eſt aquæ mulſæ,non μεθ' ὕδατος, vt Nicolaus.

C

Cap. C C C L X I I I I.

ANTIDOTVS cyphoides, conferens ad iecinoris frigidas intemperies. Habet croci, cinamomi, ſingulorum drachmam vnam, zingiberis drachmam vnā ſemis,bdellii drach.vnam, [a] aſpalathi, floris iunci odorati, ſingulorum drachmam ſemis & quartam partem, caſiæ,nardi Celticæ,ſingulorum grana quindecim, calami grana ſeptem, terebinthinæ drachmas quatuor, carnis vuæ drachmā ſemis,vini & mellis Attici aut ſacchari quantum ſatis eſſe videbitur.

a Aſpalathi] Manuſcriptus codex habet ἀσφάλτου: quem- D admodum etiam Paulus lib.7.vbi eandem antidotum deſcribit:ſed minus rectè.legēdū enim erit ἀσπαλάθου:vt teſtis eſt Galenus lib.8.De cōpoſ.medic.local.cap.7. vbi cyphoiden hanc deſcribens ἀσπαλάθου legit.Ita etiam legit Aetius lib.10.cap.5.

Cap. C C C L X V.

ANTIDOTVS è baccis lauri,tuſſi accommodata. Recipit baccas lauri decem,ariſtolochiæ rotundæ drachmæ tertiam partem,ſulphuris ignem non experti drachmas duas, chamæleuces drachmas duas, ſtyracis calamitis,galbani,ſingulorum hexagia duo & quartam E partem. Arida omnia trita cum droſato chamæleuces ſubigito,& fac pilulas,præbetóque tres.

Cap. C C C L X V I.

ANTIDOTVS experta ad eos qui nonniſi recta ceruice ſpirare poſſunt,& pleuriticos. Accipit abrotoni drachmas duas, radicis bryoniæ, rutæ viridis, ſingulorum drachmas quatuor,caſtorei,caſiæ, zingiberis,artemiſiæ, eryſimi, amomi, ſingulorum drachmas duas, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Dantur drach. duæ ex melicrato.

Cap. C C C L X V I I.

ANTIDOTVS ad difficulter ſpirantes, Archigenis. Squillam [a] fuluam manum ſua magnitudine implentem repurgatam, fermento extrinſecus obline, & probè in furno aſſato.dein vbi hanc remoueris ab igne, partes in ſuperficie eius aridas adime, & accipe internas partes teneriores, eáſque conterito, & adiice farinæ eruinæ, duplum ſquillæ, ſimúlque probè ſubigens, adde ammoniaci thymiamatis, [b] opopanacis, ſingulorum G drachm. quatuor, iridis Illyricæ,abrotoni,[c]acori, ſingulorum drachmas duas, piperis communis [d]grana octo. Excipiens formato paſtillos obolorum duorum pondere. Dantur cum lacte aſinæ, aut capræ, aut [e]cum aqua.

a Fuluam,&c.] Nicolai codex hoc loco mirificè eſt deprauatus.legit enim σκύλαν χηροπληθήσαν καθαρὸς περίπλασον.quum Aetio lib. 8.cap.57.teſte,qui eandem ibidem habet antidotum,legendum ſit, σκίλλαν πυρὰν χειροπληθῆ καθαρθεῖσαν περιπλάσας. Quam quidem lectionem in noſtra conuerſione etiam ſequuti ſumus. b Opopanacis] Aetius habet πάνακος ῥίζης,hoc eſt radicis panacis. c Acori] Nicolai codex legit ἀβροτόνου τῶν ἀκρῶν,hoc eſt ſummitatum abrotoni:ſed falſó.Legendum enim eſt,Aetio ſuffragante, ἀβροτόνου καὶ ἀκό- H ρου,vt nos conuertimus.Pondus denique duarum drachmarum per nos adiectum ex Aetio,in Nicolai codice deſideratur. d Grana octo] Nicolai codex hoc loco deprauatus,vt aliâs crebrò, legit κρόκου κ'. quū ſcribendum eſſet(vt Aetii codices habent) πεπέρεως κόκκοι κ'. e Cum aqua] Aetius legit ἢ μελικράτου,id eſt cum aqua mulſa.

Cap. CCCLXVIII.

ANTIDOTVS ad ictεrum experta. Anchuſæ tritæ cochlearium plenum datum ex aqua mulſa. Carẽtibus febre, cum melle. Qui hoc malo vehementiùs detinentur, iis plus dato. Aut terræ inteſtina, hoc eſt vermes terrenos, æquali pondere in aqua tritos dato bibendos. Aut cucumerem ſylueſtrem præbeto, vino iniectum, ſurſum naribus attrahendum. Vel folia raphani tundens dilue ſuccum, adiiciendo vinum vetus: dein ægrotantem in balneum ablegato, & vbi ſudauerit, bibendum dato diebus decem. Aut nigellam tritam inice tribus paſſi cochleariis, & bibendam in balneo præbe ieiuno diebus decem.

Cap. CCCLXIX.

ALIA antidotus ad difficulter ſpirantes. Habet opopanacis drach. vnam, piperis albi, myrrhæ, caſtorei, ſing. drach. ſex, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCLXX.

ANTIDOTVS conferens podagricis, arthriticis, comitialibus, caput dolentibus, oculos dolentibus, difficulter audiẽtibus, ſtomachicis, lienoſis, iecinoroſis, nephriticis, dyſentericis, iſchiadicisque. Lapidoſas durities diſſoluit. Condylomata ſanat: horum enim cauſas per vrinam excernit. Hominis ſenſum immutat ad optimã ſanitatem. Memoriam reparat. Et qui hanc antidotum aſſumit, præ omnibus hominibus floridus fit. Accipit rhei barbari, abrotoni, agarici, ſingulorum drach. duas, phu drachmas tres, petroſelini, mei, ſingulorum drachmas quatuor, hyperici drach. quinq; , gentianæ drachmas tres, ariſtolochiæ rotundæ drach. ſemis, centaurii drachmas octo, chamædryos drachmas nouem. Alii autem pro gentiana iniiciunt chelidonium, & [a] echidnion. Hæc trita & per cribrum tranſfuſa, in vaſculo recondito, ac obturato, & præbe ſcrupulos duos cum cochleario vno, aut duobus aquæ. Accipies autem illam ad eum qui ſequitur modum.

a Echidnion] Græcus codex manuſcriptus habet ἐχίδριον. Cenſeo autem legendum eſſe ἐχίδνιον. Sic autem appellat Apuleius herbam quam is alio nomine viperinam vocat, à ſemine quod viperæ caput refert. Alii echion nominant. Noſtræ hodie officinæ bugloſſam nuncupant.

Cap. CCCLXXI.

INTERPRETATIO Alexandrinorum menſium ad Græcam appellationem. Tymbe, hoc eſt, Ianuanuario menſe, aſſumito diebus quinque, & ceſſato vnũ. Mechir, id eſt Februario, accipito diebus quinque, & otiare vnum. Phamenoth, hoc eſt Martio, aſſume diebus quinque, & ceſſa vnum. Pharmuthi, id eſt Aprili, accipe diebus tribus, & deſine vnum. Pachôn, hoc eſt Maio, aſſume diebus tribus, & ceſſato vnum. Payni, id eſt Iunio, accipe diebus duobus, & deſine vnum. Epiphi, hoc eſt Iulio, aſſume vno die, & ceſſato vnum. Meſori, id eſt Augusto, aſſume die vno, & deſine vnum. Thod, hoc eſt Septembri, accipe vno die, & ceſſato duos. Phaophi, id eſt Octobri, aſſume duobus diebus, & deſine vnum. Athyr, hoc eſt Nouẽbri, accipe diebus duobus, & ceſſa vnum. Chyac, id eſt Decembri, dato diebus quatuor, & otiare vnum. Oportet autem aſſumentem hanc antidotum abſtinere conditis, omni mero, carnibus leporinis, porcinis, bubulis, & iis quæ ex oleo aut garo præparantur, crudis oleribus omnis generis, aquoſo garo, ceruinis carnibus, caprearum & omnium melancholicorum animantium. Ab iis etiam piſcibus abſtineat, ſcombris, thynnis, [a] pelamidibus, & omnibus ſquama carentibus. Oportet verò eum qui aſſumit, cauere cruditatem, quotidie tepida lauare, extrema abſtergere, & hydrelæo inungere, lacte opportunè vti. Singulis itaque diebus quæ præcepta & vetita ſunt obſeruato, vt malum immutetur.

a Pelamidibus] Pelamidum meminit Plinius lib. 33. cap. 11. Eſt verò Pelamis thynni genus. Quippe primus ab ipſo ſtatim ouo thynnorũ fœtus cordyla dicitur: qui mox in linarias euadit, ex linariis autem adoleſcentibus pelamides fiunt: ſic à luto dictæ. quum verò pelamides pedalem exceſſere magnitudinem, in thynnos abeunt.

Cap. CCCLXXII.

ANTIDOTVS Eudios, faciens ad tuſſes, lateris dolorem, guttas, deſtillationes, inflationes, ſtomachi acidos ructus, colicos, dyſentericos, iecinoroſos, ſanguiniſque reiectionem. Mirabiliter etiam à ſcorpione ictis prodeſt. Recipit myrrhæ, caſtorei, ſing. drach. ſex, croci, aniſi, dauci Cretici, ſtyracis primarii, hyoſcyami, ſing. drach. duas. Cum roſato ſquillitico finge paſtillos, & da dormituro cum temperato liquore pro viribus.

Cap. CCCLXXIII.

ANTIDOTVS Myſterium vocata, confert pleuriticis, vna potione quod promittit præſtans. Dolorem quoq; mitigat. Vtilis admodũ ad rigores, & ſtomachũ. Habet ſtyracis, caſtorei, hyoſcyami, opii, aſari, ſing. dr. tres, croci drach. duas, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCLXXIIII.

ANTIDOTVS tabidis vtilis, repurgans, & exſiccans, diuturna & liquida educens. Capit farinæ eruinæ drach. quatuor, ariſtolochiæ longæ drach. duas, iridis drach. tres, gentianæ, cardamomi, ſing. drach. duas, mellis Attici vel ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CCCLXXV.

ANTIDOTVS ad iecur optima, & ſtomachicos, experta. Datur cochlearium ex aqua calida, aut frigida. Accipit ſpicæ nardi, coſti, aloes, abſinthii, ſingulorum drachmam vnã, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſſe videbitur.

Cap. CCCLXXVI.

ANTIDOTVS Ambroſia multi vſus. Habet nardi Indicæ, nardi Celticæ, caſiæ, ſingulorum drachmã ſemis, coſti vnciam vnam hexagium vnum ſemis, croci hexagium vnum ſemis, piperis communis hexag. vnum, petroſelini hexagia tria, myrrhæ hexag. duo, crocomagmatis hexag. vnum ſemis, ligni cinamomi hexagium vnum, amomi hexagium vnum ſemis, mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCLXXVII.

ANTIDOTVS Polychreſtos, id eſt ad multa accommodata. Facit ad lethalia medicamenta, & virus venenatorum, ad timentes aquam, quotidianas, tertianas, quartanas, iecinoroſos, lienoſos, arthriticos, calculoſos, ſtomachicos, & inflatos. Recipit ſcordii Pontici drachmas ſex, pyrethri, piperis albi, ſingulorum drach. quinque, liquoris Cyrenaici drachmas quatuor, opobalſami drachmas ſex, gentianæ, ariſtolochiæ, ſingulorum drachmas tres ſemis, ſeminis rutæ agreſtis drachmas tres, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſſe videbitur. Datur Ponticæ nucis quantitate vna ante acceſſionem hora. Reliquis cum aquæ cyathis tribus.

Cap. CCCLXXVIII.

ANTIDOTVS Hippocratis, faciens ad omnia mala: præcipuè verò ad tabidos, ſanguinem ſpuentes, & pleuriticos. Habet cumini Græci veteris drach. vnam ſemis, petroſelini Macedonici, opii, caſtorei, ſingulorũ drachmam vnam, aſari, croci, ſtyracis calamitis, ſingulorum drachmam vnam ſemis, ſpicæ nardi, caſiæ, ſingulorum drachmam vnam, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt. [a] Datur carentibus febre cum vino veteri: febricitantibus autem cum aqua temperata.

a Datur] Græcè ſimpliciter eſt ἡ δόσις, & pondus deſideratur.

Cap. CCCLXXIX.

ANTIDOTVS ad ſtomachum refrigeratum, & inflatum. Concoctionem iuuat, craſſos & tenaces qui in profundo ſunt humores incidit: potiſſimùm verò in vaſis. Menſtrua quoque mulieribus ducit. Capit calaminthæ drachmam vnam ſemis, pulegii, ſeſelis, petroſelini, ſingulorum ſcrupulum vnum ſemis, libyſtici drachmas duas, corymborum thymi, ſeminis apii, ſingulorum drachmas quatuor, piperis communis drachmas ſex, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCLXXX.

ALIA ſimilis. Habet carei, ameos, coriandri, ſpicæ, cinamomi, cumini, aniſi, fœniculi, apii ſeminum, [a] carnabadii, anethi, ſeminis macedoniſii, ſeminis dauci,

ſingulorum drachmã ſemis, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit. Semina in aceto macerato die & nocte, dein exſiccata tunde, & per tenue cribrum ſimiliter aliis tranſmitte: & confecta vtere. Datur ex ea ſemuncia.

a Carnabadii] Ex iſta antidoto ſole clarius fit, Nicolaum carnabadium non pro careo vſurpare, ſed pro cumino, vt antea diximus. Nam ſi careum illi ſignificaret, bis in vna compoſitione (quod abſurdum foret) repeteretur. Initio enim ſtatim huius antidoti, carei fit mentio, & tandem etiam carnabadii.

Cap. CCCLXXXI.

ANTIDOTVS Splenotomos, hoc eſt lienem liquans, valde bona. Recipit radicis pæoniæ, croci, rhei, calaminthæ, ſaluiæ, thlaſpios, epithymi, radicis centaurii magni, centaurii minoris, ſucci iridis, ſeminis rutæ ſylueſtris, piperis longi, aniſi, ſingulorũ drachmas tres, libyſtici, petroſelini, ſeſelis, origani, thymi, trifolii ſeminis, cardamomi, ſeminis dauci, piperis albi, mei, aſari, ſingulorum drachmas duas ſemis, ſpicæ nardi, adianti aridi, caſiæ, polypodii, thuris, galbani, terebinthinæ, bdellii, ammoniaci thymiamatis, ſingulorum drachmas duas, ſauinæ, rubiæ, helenii, ſingulorum drach. duodecim, agarici drachmas ſex, ſcordii aridi, [a] palireæ ſeminis, ſaxifragi, betonicæ, radicis cyclamini aridæ, Lemnii ſigilli, paſtillorum theriaces, liquoris peucedani, opobalſami, ſingulorum drachmas duodecim, ſtyracis primarii drachmas octodecim, ariſtolochiæ rotundæ, drachmas duodecim ſemis, maſtiches, radicis bryoniæ, ſingulorum drachmas duodecim, oſſium cerui vſtorũ drachmas ſex & quartam partem, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur drachma vna ex aqua decocti ſummitatum tamaricis, corticis radicis capparis, & ſeminis agni.

a Palireæ] Sæpe Nicolaus παλιρέας voce vtitur, fortè pro παλιύρε, vt ſuprà etiam monuimus. Nam & paliurus, eius præſertim radix, tumores, Dioſcoride teſte, diſcutit.

Cap. CCCLXXXII.

ANTIDOTVS Adriani admodum vtilis. Accipit opii dr. quinque, croci drach. duas & quartam partẽ, euphorbii grana ſeptem, ſpicæ nardi, amomi, botryos, ſingulorum drach. vnam, caſiæ drachmas decem, folii drachmã ſemis, caſtorei drach. duas, roſarum aridarum drach. vnam, rutæ ſiccæ, pyrethri, ſingulorum drachmã vnam, cyperi drachmam vnam & quartam partem, petroſelini Macedonici, dauci Cretici, ſingulorum drachmam vnam ſemis, ſeminis apii gran. ſeptem, opobalſami drachmam vnam & quartam partẽ, ſeminis hyoſcyami, piperis albi, ſingulorum drach. decem, ſagapeni, coſti, ſing. drach. vnam ſemis, ammoniaci gran. ſeptem, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CCCLXXXIII.

ANTIDOTVS Philonis. Habet croci drach. quinque, pyrethri drach. vnam, piperis albi, hyoſcyami ſeminis, ſing. drach. viginti, euphorbii drach. vnam, ſpicæ nardi drach. vnam & quartam partem, opii drachm. decem, folii, fœniculi, ſing. drachmam vnam, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Quibus verò malis ſuccurrat & quo pacto detur, ſingulatim ſubiiciemus. Caput dolentibus, cum paſſi dimidiato cyatho, & antidoti drachma vna in aceto & roſaceo calefacta, irrigato tempora. Si verò dolor diuturnus fuerit, ſubtrahens cibum, in acceſſionum intermiſſionibus ſternutamenta concitato, vt per ea humida deorſum lata, cauſa ſint cur à ſternutamento [a] meatibus liberatis, educantur. Eodem tempore commoderatæ qualitatis drachmas duas gargarizare, & cyathos quatuor tepidæ aquæ porrigere oportet. Inter gargarizandum verò medicamentum retinendum, deinceps quæ confluxerunt expuenda: & plurimùm alleuat. Facit etiam ad comitiales, quando ſinapi cum aqua gargarizatur, aut cum hydromelite, vt obturati meatus excernant. dein fabæ quantitas ad noctem cum tepida aqua danda. Fertur etiam quòd furorem finiat, ſi nigella præſumatur, aut ſinapi manè prius gargarizetur, nocte autem bibatur. Sedat etiam oculorum epiphoras ad noctem data cum aqua calida ante cœnam. Incipientibus ſuffuſionibus cum tragacantha cõmixta & excepta in morem collyrii: dein inuncta prodeſſe creditur. Cõficitur autem hoc modo. Ex medicamento accipiuntur drachmæ quatuor, tragacanthæ aut gummi drach. duæ. Facit ad aurium dolores ex frigore natos, cum paſſo tepido iniecta & infuſa. Ad ſurditates ſummè confert cum drachmis tribus ſucci ſquillæ, & ſucci corticis radicis raphani, & antidoti drachma vna. Ad dẽtium dolores ſi circumlinatur, aut imponatur cauitatibus eorundẽ. Mobiles verò firmantur, ſi medicamento dimidiatã aluminis partẽ commiſceas, & contriueris ſingula. Facit ad commotos dentes etiam alumen ſciſſile tritum cum melle, & ſubinde inunctum. Vtere quoque gargariſmo. Cõducit voci amiſſæ. Dulcis mulſi cyathis quatuor cõmiſce tragacanthæ drach. quinque, antidoti drach. duas. Singulis autem diebus accipe quantitatem exiguæ fabæ, eam retinẽs: vbi verò gargarizabis, deglutito. Facit ad ſtomachicos cum hypociſthide, & vino aminæo, hypociſthide huic cõmixta. Et ſi febricitãt cum frigida aqua ad noctem: [b] iis verò qui non febricitãt, cum vino, aut poſca frigida trium cyathorũ ad noctem dato. Ad defluxiones acrium fluxionũ, quas exedẽtes nominant, in ſtomachum, [?] confert. Bene facit etiam ad inexplebilem appetentiam, data cum decocto thymi cyathorum trium & ſemis, manè & ſub noctem, fabæ Põticæ magnitudine. Ad eos qui haud cõcoquunt cum poſca cyathi vnius & ſemis data. dein deambulationibus vtendis, finietur cruditas. Difficulter & nonniſi recta ceruice ſpirantibus, aſthmaticiſq; cum aceti ſquillititii cochleariis quatuor data conducit. A potione deambulet aut currat, celeribuſque exercitiis vtatur, vt virtus excitetur. Potio detur alia alii, nunc dulcis, nunc acida. Antidoti quantitas ſit fabæ Ægyptiæ. Ad ſanguinis eiectionem cum poſcæ cyathis tribus manè præbetur. Ad tabidos & tuſſientes cum ptiſana commixta, & ſorbendo aſſumpta. Confert ad aridam tuſſim cum aqua mulſa. Ad humidam tuſſim, fabæ Ponticæ magnitudine deuorata. Ad iecinoroſos conuenit data fabæ Ponticæ magnitudine, cum oxymelitis cyathis quatuor. Ad eos qui morbo regio correpti ſunt, cum cyathis tribus decocti aſari fabæ Ægyptiæ quantitas datur. Ad lienoſos radicis capparis faſciculus manipularis decoctus cum poſca, hoc eſt aceti ſextario vno & aquæ ſextario ſemis, donec tertia pars abſumpta fuerit. vnus autem ſumitur cyathus. Ad hydropicos deuoratur ipſum medicamentum, & cibis permiſcetur, datum antè cœnam. Ad colicos qui non febricitant, cum frigidæ aquæ cyathis tribus dato: febricitantibus autem, cum aquæ anethi cyathis tribus, fabæ Ægyptiæ magnitudine, ſub noctem. Ad ventris profluuia, cum decocto lentis, & rhois Syriaci, [c] ericæ cyathis tribus fabæ quantitas datur. Ad exanthemata & pſydracia, cum mellis ac lactis ſextario vno: mirabilis eſt ad huiuſmodi. Facit etiã ad ea quæ ex abſceſſibus relinquntur in thorace cum butyri [d] myſtris duobus, & mellis myſtro vno, & ſulphuris ignem nõ experti drachmis decem, fabæ quãtitas commixta & excepta cum primis. Ad dyſentericos accipe mali Punici lib. ſemis, & pòſt cõmiſce medicamẽtũ cyathis tribus ad noctem. Prodeſt cõuulſis in ſcapulas cũ aqua mulſa data lupini quãtitate. Ad eos qui elephãtia laborãt, dantur ſucci ſquillæ cochlearia tria. Præterea cũ vino [e] cui marina ſit addita, cõmixtũ medicamentũ dare oportet, cyathos quatuor diluti, exhibendo manè ante deãbulationẽ. Præbetur quoq; alternis diebus à cœna. Ad arthriticos & podagricos ſub noctẽ pota ex decocto nardi Celticæ cyathorũ trium, quãtitate fabæ. Ad nephriticos cũ mulſi cyathis tribus. Ad calculoſos cũ decocto apii aut aſari ſextarii vnius, & aqua ſextarii ſemis. Ad ſtillicidiũ vrinæ cum cyathis tribus decocti fœniculi fabæ quantitate. Eiicit verò ſecundas mulierum, aut ſiquid relictũ fuerit. Excipitur autem cum decocto fœnogræci. Et ad peſſum in vehementibus refrigerationibus mulierum accipe adipis anſerini drachmam vnam, [f] lilini vnguẽti

cyathum ſemis,medicamenti drach.vnam.His commixtis prodeſſe nimis creditur. Appoſita ſoluit refrigerationes,& valet ad ſanguinis retentiones.Fertur quoque in tertiana,quartana & quotidiana pota liberare à rigoribus, ſi cum aquæ mulſæ cyathis tribus detur nucis Ponticæ magnitudine. facit ad venenatarum ferarum ictus. commendatur autem vt nullum aliorum medicamentorum. Conſeruat quoque corpus ab omni vitio ante vniuſcuiuſque diei finem,erui aut ciceris quantitate aſſumpta.

a Meatibus]Hoc loco plurimùm exemplar Nicolai deprauatum eſt. Nos verò eum vtcunque ſenſum elicere conati ſumus,qui à ratione minimè eſſet alienus. b Iis verò qui non febricitant] Græcus manuſcriptus codex habet πρὸς δὲ τοὺς ἀφυδροῦντας. Puto autem legendum eſſe πρὸς δὲ μὴ πυρέσσοντας, vel πρὸς δὲ ἀπυρέτους. Coniecturis enim tantùm in iſto mendoſo codice nobis vtendum fuit,quum alterum ad quod in dubiis rebus confugeremus,defuerit exemplar.
b Ericæ]Codex manuſcriptus habet ἐρίζης. Quid verò ſit ἐρίζη, cogitare nequeo. Legendum itaque eſſe iudico ἐρείκης. Ac potuit eſſe facilis ab vna in aliam tranſitus. d Myſtri]Myſtrum triplex fuit, magnum videlicet:paruum,& mediocre. Magnum capit drachmas tres,& ſcrupulum vnum. Paruum drachmas duas cum dimidia. Mediocre dr. duas & totidem ſcrupulos. e Vini cui adiecta ſit marina] In manuſcripto codice malè οἴνου τεθλασμένου pro τεθαλασσωμένου. Præterea ſequitur quædã dictio quæ prorſus eſt deprauata, vt legi rectè nõ queat. Quare ſenſum qualemcunque potuimus,expreſſimus,à ratione tamen (vt ſperamus) nequaquam alienum. f Lilini]Manuſcriptus codex legit κρύνου μύρου pro κρινίνου μύρου. Lilinum autem vnguentum ad muliebria mala eſſe efficax,notius eſt quàm vt demonſtrari debeat.

Cap. CCCLXXXIIII.

ANTIDOTVS hæmaptoica, Metrodori. Habet croci drach.vnam,coſti,piperis albi,ſing.drach.ſemis,roſarum ſiccarum drach.quinque; mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.datur fabæ Ægyptiæ magnitudine.

Cap. CCCLXXXV.

ANTIDOTVS alia,ad ſanguinem ſpuẽtes nobilis. Accipe ſummitatum rubi faſciculum manipularem ſemis,& cum aceto ad tertias vſque decoquito. Pota cõfeſtim ſanguinis reiectiones compeſcit.eſt verò eximiũ remedium.

Cap. CCCLXXXVI.

ANTIDOTVS alia ad eos qui ſanguinem ſpuũt, & ad reuelatos abſceſſus,pũſque reiicientes. Recipit ſeminis apii drach.vnam ſemis,dauci drach.tres ſemis,caſtorei drachmam vnam, opii,nigellæ,ſing. drach. vnã ſemis,iridis Illyricæ drach.duas, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.datur nucis Ponticæ magnitudine,cum temperati liquoris cyathis tribus.

Cap. CCCLXXXVII.

[a]ARIDVM ad ſpuentes ſanguinem expertum. Capit amyli,[b]ceruſſæ,ſigilli Lemnii,thuris,ſingul. drach. duas. Tritis iis ſimul,da cochleariũ vnũ ex aquamulſa.

a Aridum]Græcè eſt ξήριον. Sunt autem Græcis ξήρια (vt teſtis eſt Actuarius) omnia medicamenta arida & ſicca,quæ hodie facientes medicinam pulueres appellant. Cornarius in ſuis commentariis falſò ad eos tantùm pulueres qui vulneribus,vlceribus,& cuti inſperguntur, hanc dictionem detorquet. b Ceruſſæ]In manuſcripto codice hîc & in multis aliis locis legitur ψιμμυθίου, hoc eſt (vt nos cõuertimus) ceruſſæ. Quanquam paſſim in Nicolao deprauatè ſcriptum ſit ψιμίνθη. Cæterùm quum lethalis ſit ceruſſa,& veneni maleficium habeat, Dioſcoride & experientia teſte, errorem ſubeſſe iudico. Neque enim in vlla confectione quæ eſt apud Galenum de curanda ſanguinis reiectione, (quanquã multas e veteribus recenſet) ceruſſæ ſit mentio. Opiũ quidem, mandragora & papauer, nonnullis admiſcẽtur compoſitionibus: ſed nuſquam quod ſciam, ceruſſa. Cẽſeo itaque pro ψιμμυθίου, legẽdum eſſe συμφύτου. Nam iſtius aliquot in cõfectionibus hæmoptoicis apud Galenũ & Actium ſit mentio. Et infrà antidoto 395. ad ſanguinem ſpuentes ſymphyto vtitur.

Cap. CCCLXXXVIII.

ANTIDOTVS ex opio. Facit ad conuulſos in ſcapulas,& contractiones neruorũ. Habet opopanacis ſcrupulos tres,opii ſcrup.duos,thuris drachmam vnam.datur[a] febre carentibus ex aqua cyathus vnus: febricitantibus verò cum aqua mulſa.

a Febre carentibus]Codex manuſcriptus legit πυρέτοις, & liquorem in quo antidotus ſit exhibenda præterit. Legendum autem erat ἀπυρέτοις μεθ' ὕδατος κύαθον α'.

Cap. CCCLXXXIX.

ANTIDOTVS ad omnia interna mala, experta. Recipit ſeminis apii,& fœniculi,ſing. drach.tres, piperis drach.duas,coſti dr.vnã,mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.datur nucis Ponticæ quantitate; febre vacantibus cum mulſo,febricitantibus autem cum temperato liquore.

Cap. CCCXC.

PILVLÆ ſitim reſtinguentes. Capiũt ſucci meliloti,ſucci portulacæ,ſucci glycyrrhizæ,tragacanthæ,ſingulorum drachmam vnam ſcrupulum vnum granum vnum. Fac pilulas,& da vt ſub lingua contineatur. ſunt ad febres admodum vtiles.

Cap. CCCXCI.

ALIVD [a]chylarium,bilem ducens. Accipe violas aridas,tũde & læuiga,pérque cribrum tranſmitte. dein cape de zulapio violaceo quantum ſatis eſſe videbitur, & ſacchari lib.vnam coque donec mellis craſſitudinem induant. datur manè ſemuncia.

Chylarium]Græcè χυλάριον. Chylaria verò (vt teſtis eſt Actuarius) fiunt,quando herbas quaſdam,adiecto mediocri melle aut ſaccharo decoquimus. Latini ſuccatiunculas poſſent nominare.

Cap. CCCXCII.

ALIVD bilem ducens, eiuſdem efficaciæ. Recipe ſerum lactis caprini,decoque ad carbones exiguos cum ficulno ligno. Et quod ex ipſo inſtar caſei ſupernatat,cũ cochleario abiice: poſtea per ſaccum tranſfundens,cum polline violarum vnito,& ſine vna nocte. Calefactum ſubinde bibe vt potionem.

Cap. CCCXCIII.

ANTIDOTVS alba, dicta Miencaphetites, efficax ad comitiales, data cum recenti leporis ſanguine. Ad melancholicos cum decocto anacardii. maniacis & reſolutis cum vino datur,in quo ſaluia efferbuit & caſtoreum. quartanariis cum decocto roſmarini aut rutæ. Prodeſt etiam hydropicis,lienoſis,& nephriticis. Habet terebinthinæ,opopanacis,galbani,aſari,ſagapeni, anacardii,ãmoniaci,bituminis,pyrethri,caſtorei,[a]ſulphuris viui,aloes,petroſelini,dacrydii, agarici, colocynthidis, ſauinæ,ſcordii,ſing.dr.vnã, ſanguinis draconis dr. vnã. Hæc quidem læuigato,illa verò liquato cũ aceto in igne,&vnito omnia cum melle aut ſaccharo ſufficiẽti.

a Sulphuris viui] Codex manuſcriptus habet σούλφου ζυγίας, haud dubiè pro σούλφυρις βίϐι. Latinas enim dictiones Græcis literis non ſatis potuit exprimere Nicolaus.

Cap. CCCXCIIII.

ANTIDOTVS ex iride, conferens aſthmaticis, difficulter ſpirantibus,raucitate laborantibus, vocéque deſtitutis. Recipit iridis drach.duodecim,hyſſopi,pulegii,glycyrrhizæ,ſing.drach.quatuor,tragacanthæ,amygdalarũ dulcium,nucum pinearum,cinamomi, zingiberis,piperis communis,ſing.drach.duas,carnis palmularum,vuarum paſſarum,caricarum ſine acinis, ſingul. drach.duas ſemis,ſtyracis drach.tres, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.datur manè & veſperi.

Cap. CCCXCV.

ANTIDOTVS ad ſanguinem ſpuentes, admodum bona. Capit decocti ſymphyti,boli Armenii, ſanguinis draconis,cornu ceruini,lapidis hæmatitis,coralli rubei,ſpodii. Commixta hæc bibenda præbeto.

Cap. CCCXCVI.

ANTIDOTVS alia ad ſpuentes ſanguinem. Lapidem hæmatitem tere in [a]pumice, præbe bibendum cũ aqua. Similiter verò profluuium muliebre ſiſtit.

a In pumice]Græcè eſt τρίψας εἰς κίσηριν. Quomodo autem in pumice foraminulento poſſit teri, nõ intelligo. Videtur itaque ſubeſſe menda,& fortè legendum eſſe εἰς θυείδιον, id eſt in mortario.

Cap. CCCXCVII.

ANTIDOTVS ad ſanguinem excernẽtes,& profluuium muliebre ſiſtens,experta. Habet nucum pinearum drach.duas,croci drach.vnam, ſpicæ nardi drach. ſemis,aniſi drach.vnam, palmularum maceratarum in vino adſtringente aut poſca drach. duas. [a]Trita & cribrata excipe palmulis diſſolutis, & finge paſtillos ſex. datur vnus cum aquæ cyathis duobus.

a Trita]Codex manuſcriptus legit χεύσας pro κόψας.

Cap. CCCXCVIII.

ANTIDOTVS alia ad profluuia ſanguinis nariũ omnis generis. Leporis pilorum vſtorum, capillorum muliebrium vſtorum,ſing.drach.duas, chalcanthi drachmas octo.fac aridum & inſũflando inſperge.

Cap. CCCXCIX.

ANTIDOTVS ſimilis ad profluuium ſanguinis narium. Stercus aſininum vſtum & tritũ in pollinem,

in aceto liquans inunge fronti, ſiccúmque naribus inſuffla.

Cap. CCCC.

ARIDVM ad omnis generis ſanguinis eruptiones, [a]experimento feliciter cognitum.eſt autem admodum præclarum. Accipit miſyos,chalcanthi,ſing.drach.tres, corticis pini,chalcitidis,mannæ,gypſi,ſing.drach.duas. Trita in pollinē naribus ſurſum inſufflato,ac inſperge.

a Feliciter experimento cognitum] Codex manuſcriptus habet ἐπιτεταμμένον. Cenſeo autem legendum eſſe ἐπιτετευγμένον, hoc eſt accommodum: vel vt nos conuertimus, experimento feliciter cognitum. A verbo ἐπιτυγχάνω.

Cap. CCCCI.

ARIDVM, ſanguinem ſiſtens Archigenis,ad ſanguinis è naribus profluuium valde laudatum.Capit aluminis ſciſſilis,gallæ immaturæ,chalcitidis. His æqualiter tritis fac puluiſculum,& naribus inſuffla.

Cap. CCCCII.

ANTIDOTVS nobilis ad ſanguinis eruptionē. Fimbriam albam ſanguine irrigato,& collo aptato dicens:ſanguis ſanguinem [a] vinciens ſiſtit. Hoc omnem ſanguinis eruptionem compeſcit,ſuper partem infernā ligatum:verbi gratia è naribus manante ſanguine, ſuper collum: è vena,ſuper ortum venæ:è ſede, ſuper femur:& in aliis ſimiliter.

a Vinciens]Græcè eſt δείσας,hoc eſt metuens. Legēdū autē eſſe iudico δήσας,id eſt vinciens vel ligans.Sed parum refert vtro modo legas,quia ſuperſtitioſum eſt hoc medicamentum:ideóque à Chriſtiano homine,vt alia multa quæ Nicolaus refert,prorſus non vſurpandum.

Cap. CCCCIII.

ARIDVM aliud,ad profluuium ſanguinis narium. [a]Punica & nucleum eorundem cum aceto inſtilla in oppoſitam aurem,naris ſanguinem effundētis. Si verò ex vtriſque,inſtilla duabus auribus.

a Punica & nucleum eorundem]Codex manuſcriptus legit ῥοίδιον καὶ ὕχραν:ſed quid ſit ὕχρα,nemo intelligit.Quapropter locus hic corruptus eſt.Suſpicor autem ſcribendum eſſe ῥοίδιον καὶ πύρηνα,quam lectionem in noſtra cōuerſione ſequuti ſumus,vtpote à ratione nō abhorrentem.Quippe nuclei,potiſſimùm acidorum Punicorum ſanguinis excretiones,Dioſcoride atteſtante,ſiſtunt.Facilè tamen ſententiā mutabimus noſtram, vbi ex melioribus codicibus meliorem & legitimam quis produxerit lectionem.Nobis coniecturis tantùm vtendum fuit in hoc mendoſiſſimo manuſcripto codice.

Cap. CCCCIIII.

ANTIDOTVS ad ſpuentes ſanguinem,valde bona.Habet ſeminis apii drach.tres,dauci drach. ſeptem, caſtorei drachmas duas,opii, nigellæ, ſingulorum dr. tres,iridis Illyricæ dr.quatuor,mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit. Datur Ponticæ nucis magnitudine cum temperati liquoris cyathis tribus.

Cap. CCCCV.

ADIVRATIO ad profluuium ſanguinis narium, ſonans in hunc modum.In nomine patris & filii & ſancti ſpiritus,amen.Debet autem qui dicturus eſt adiurationem hanc,in manu ſua retinere lapidem iaſpida aut hæmatiten,& ſic dicere, [a]εἰς τὴν κρίσιν τὴν ἦλθεν εἶδε οἱ ἀπάβαδοι, καὶ οἱ ἀπάπαδες, καὶ εἰς τόκον λαμβάνοντες, & crucifigentes Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, ſiſte ſanguinem,& apprehendens in capite ægrotantis capillos, dic ter.Dein pone iaſpidem in nares ſanguinem effundentes. Atque dic, Credo in vnum patrem omnipotentem: & Pater noſter qui es in cælis, & Aue gratioſa,vſque ad finem,idque ter.Poſthæc dic:Per nomē magnū Dei omnipotentis propheta Zacharias in templo Domini à viris iniquis trucidatus eſt,& ſanguis eius tā quā lapis cōcreuit:ſic & tu[9] ſanguis cōcreſcat,& ſiſtatur per ſeruum Dei.Adiuro te per fidem Veronicæ,ſanguinem ne amplius ſtilles.Stes probè,ſtes cum timore, amē.hoc dic ter. Adiuratio ad omnē ſanguinis eruptionem ex vtero,aut immodicum fluorem mulierū. Scribe in charta hunc pſalmum primo ſabbato priuſquam ſol oriatur,& liga ad dextrum brachium manus eius: Miſerere mei Deus ſecundū magnam miſericordiam tuā: quandiu ſanguis effluxerit:Deinde in alteram chartam ſcribe ex Euāgelio hoc verbum, Loquēte Ieſu,Ecce princeps quidam accedens adorauit eum,dicens: Filia mea modò defuncta eſt, ſed veni, & impone manum tuam ſuper illam,& viuet.Et ſurgens Ieſus ſequutus eſt eū,& diſcipuli illius.Et ecce mulier quæ ſanguinis profluuio laborauerat duodecim annos, accedēs à tergo tetigit fimbriā veſtimēti illius.Dixerat enim intra ſe: ſi tātùm tetigero veſtimentum illius,ero ſalua.At Ieſus conuerſus vt vidit illam,dixit,Confide filia,fides tua ſaluam te fecit.& ſalua facta fuit mulier à tempore illo.Liga hanc chartulam ad dextrum mulieris femur eadem die primo ægrotātis ſabbato,priuſquam ſol oriatur,& illic permitte quoad laborans mulier ſanetur à morbo.

a Εἰς τὴν κρίσιν &c.]Hæc verba à me conuerſa non ſunt, quòd quid præ ſe ferrent, haud intelligerem. Et animus erat,totam hanc cō iurationem omittere.Tamen vt inde perſpicuum fieret,quàm plenum etiam ſuperſtitionum Nicolai ſeculum fuerit,hanc nō penitus prætereundam eſſe iudicaui. Vt mirum non ſit ſuperſtitionem (maximè quū Pontifices nonnulli illam pulchrè adiuuarent)magis ac magis ſubinde auctam eſſe,donec noſtra ætate penè vniuerſam pietatem & fidem in Chriſtum obſcurarit & extinxerit.Et actum de religione vera fuiſſet, niſi Deus per gratiam ſuam aliquot pios & doctos viros excitaſſet,qui nos ex opacis iis ignorātiæ & ſuperſtitionis tenebris,verbi Dei prædicatione vindicaſſent.Pro quo immenſo beneficio Deo optimo maximo,perpetuò agamus gratias decet.

Cap. CCCCVI.

ANTIDOTVS Theodoretus,aut anacardia.Quære curatorias eius facultates capite 217.Habet anacardii drachmas tres,croci,caſiæ,folii,ſpicæ nardi,mei,agarici,rhei Pontici,ſing.drach.vnam ſemis,caryophylli, epithymi,acori,piperis communis,ſaxifragi,maſtiches,iridis,myrobalani,ſingul.drach.tres,aloes drach.ſex,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCCVII.

ANTIDOTVS Abſinthites,ventrem emolliens, bilem,pituitam,alióſque humores ſubigens. Accipit coſti,maſtiches,ſingulorum ſcrup.duos,folii, roſarum aridarum,aloes,ſingulorum ſcrup.vnū, croci ſcrup.ſemis, abſinthii,rhei Pontici,ſiliquæ octauam partem, floris iunci odorati ſcrup.vnum,mellis vnc.quinque, vini optimi ſextarios duos. Maſtichen & aloen ſeorſim læuigato,alia verò omnia ſimul tundito,omnibúſque commixtis adiice mel:& vbi parum cum melle contriueris, affundito vinum:& commiſcens ſubigénſque, in vaſe puro reconde.Vtere cum vino mero,ieiuno adhuc exiſtente,& à cœna.

Cap. CCCCVIII.

ANTIDOTVS ſimilis Abſinthites, quæ ab Amazonio epiſcopo eſt compoſita. Confert ad dolorem capitis,acutum auditum,oculorúmque defluxiones,vlcera & thoracis mala ſanat. lieni & iecori prodeſt, aluúmq; emollit,ſiue ieiuno,ſiue à cibo data.Colicis ſymptomatis data medetur: & eſt admodum vtilis. Capit coſti,ſpicæ nardi,florum iunci odorati,cardamomi,abſinthii,ſingul.vnciam ſemis,folii drachmam vnā, ammoniaci thymiamatis,aloes hepaticæ, maſtiches, ſing. drach.vnam ſemis,mellis ſextarium vnum ſemis, vini ſextarios ſex.datur mixtio vna pro viribus.

Cap. CCCCIX.

ANTIDOTVS Abſinthites iecori conueniens, bona.Recipit ſpicæ nardi,amomi,folii,ſing. drach.ſex, aloes hepaticæ drach.duas,coſti,abſinthii, ſing. drach. vnam ſemis,roſarum aridarum drachmas duas, mellis vncias quinque, vini ſextarium vnum.Probè confecta vtere.

Cap. CCCCX.

ANTIDOTVS Abſinthites vrinam mouens,& humores internos purgans,extenuans, extergens, ſtomachum roborans,iecur & reliqua viſcera. Accipit folii hexag.tria,amomi,coſti,roſarum aridarum, maſtiches, caſiæ,ſingulorum drachmas tres,croci vnc.duas, aloes drach.ſemis & quartam partem,comæ abſinthii drach. vnam ſemis,vini tenuis boni ſextarios decem, mellis ſextarios duos.

Cap. CCCCXI.

ANTIDOTVS Mithridatis.prodeſt diuturnis defluxionibus ſtomachi & thoracis,& omnib[9] in profundo corporis factis exulcerationibus,& abſceſſibus. Tabidis,ventris inflationibus,cœliaciſque medetur. bonum

corporibus colorem conciliat, appetentiam immutatã reſtituit:ex morbo languidos reficit, calculos conterit. difficultatem vrinæ ſanat, melancholiam non ſinit cõſiſtere,mortuum fœtum eiicit. Ad muliebria mala conueniens.vtentes ea efficit acutiùs videntes. præſumpta non permittit lædi à lethalibus medicamentis.compoſita autem eſt à Mithridate.Datur Ponticæ nucis quantitate. adultis quidem hexagium vnum : iis qui media ſunt ætate & non febricitant,cum vino datur,aut mulſo,aut condito. in obſtructionibus iecinoris & febricitãtibus,datur ex aqua aut mulſa. Habet abrotoni,ariſtolochiæ,ſing.hex.vii.caſiæ ſtag.iiii,croci ſtag.vnũ,aſari, aniſi,agarici,carpobalſami,balauſtiorum,iridis Illyricæ, acori,caſtorei,gũmi albi,ſaluiæ,radicis ſymphyti, [a]tordili ſeminis,ſucci hypociſthidis, opopanacis, ſing.ſtag. vnum, baccarũ iuniperi, amomi, bdellii,conyzæ tenuifoliæ,calami odorati,canchryos,ſeminis lonchitidis,xylobalſami,ſing . ſtag.vnum ſemis, gentianæ, ſucci glycyrrhizæ,dauci Cretici,dracõtii radicis,eryngii radicis, ameos,centaurii,cyphei,roſmarini,terræ Lemniæ,mei, ſeminis ormini,erui albi,piperis communis,maceris,ſagapeni,ſtichadis,nucum pinearum toſtarum,floris iunci odorati,carnium vuarum paſſarum Creticarum,ſeſelis,[b]ſtaphylini ſeminis,pſyllii,chamædryos,ſcordii,teucrii,hyoſcyami,balſami, ſeſami toſti, ſing.ſtag.duo, caſiæ Syriacæ,polii ſucci,helenii,piperis nigri,ſeminis cucumeris,terebinthinæ,fellis taurini,fellis vrſini,chamæpityos , ſing. ſtag.duo ſemis,cyperi,baccarum cedri,ſeminis [c]fœniculi,thuris,anatis ſanguinis,nardi Syriacæ, radicis panacis , ſecuridacæ [d]folii, petroſelini, liquoris peucedani,ſing. ſtag.ſex,ſeminis rapi ſtag.quatuor,terræ Samiæ ſtag.ſemis,ſeminis coriãdri hexag.decẽ,myrrhæ, zingiberis,ſing. ſtag.tria ſemis, thlaſpios ſeminis ſtag.quatuor,cnici ſeminis ſtag.quatuor,cinamomi, coſti,ſing.ſtag.tria ſemis,ſeminis papaueris ſtag.quinque, nardi Celticæ ſtag . quatuor , opobalſami ſtag. duo & quartam partem, polygoni ſtag.quatuor ſemis, piperis albi ſtag.ſemis,phu ſtag.vnum,vmbilici Veneris ſtag.ſemis,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Tordilii] Manuſcriptus codex falſò τροδήλου,pro τορδιλίου legit. b Staphylini ſeminis] Codex manuſcriptus habet σταφύλλης pro σταφυλίνου.Legendum autem eſſe Staphylinum, Latinum exemplar Ingolſtadii excuſum confirmat. c Fœniculi] Manuſcriptus codex perperam μαλάθρου pro μαράθρου ſcribit: niſi λ pro ρ Atticè ſit vſurpatũ: quod tamen Nicolaus facere haud conſueuit. d Folii] Codex Nicolai habet ἐφύλλου,pro φύλλου.Legendum enim eſſe φύλλου,Aetius in deſcriptione antidoti Mithridatis ſatis teſtatur.& in ſequenti etiam antidoto Mithridatis, φύλλου legitur.

Cap. CCCCXII.

ANTIDOTVS alia Mithridatis melior omnibus,ad omnis generis mala muliebria frigida,&eas quæ non concipiunt.item melancholiam,omne capitis malum,dolores aurium,lacrymantes oculos,dentium cruciatus,oris inflammationem, & palati omniſque generis aurium mala, vt emplaſtrũ impoſita. ſimiliter ad ictus venenatorum,venenúmque bibentes cum mẽthæ decocto pota.ad omnia denique mala prædicta in antidoto Mithridatis quæ hanc præcedit. Recipit ſtyracis drach.vnam ſcrup.duos,caryophyllorũ,ſpicæ,xylobalſami erui,[a]laccæ,tragacanthæ,maſtiches, galbani,gummi cedri,quod eſt ſimile thuri,bituminis,caſtorii,gummi hederæ,bdellii,ſigilli Lemnii,meliloti,opopanacis, ladani, ammoniaci,opii, ſulphuris ignem non experti, glycyrrhizæ, nitri,ſucci hypociſthidis,acaciæ,roſarum, chamædryos,hyperici,abrotoni,pæoniæ,hyſſopi,origani,helenii,[b]ligni iuniperii,foliorum lauri,ariſtolochiæ longæ,epithymi,peucedani,centaurii,roſmarini, eryngii,balauſtiorũ, foliorũ myrti, abſinthii,raphani,ſquillæ,fructus balſami,aniſi,[c]nigellæ ſiue gith,hyoſcyami, cumini,fœniculi,cardamomi,ſeſelis,ſinapi,ameos,ſinonis,libyſtici,rutæ,papaueris,apii,dauci,rapi ſeminis,piperis longi,ſeminis ocimi,amomi,ſing.drach. vnam ſemis,acori, [d]ilapheos,quæ lingua Italica dicta eſt bardana, [e] cyclamini,ſeminis agni,plumbi vſti,ſing.ſcrupul. duo,balſami,cinamomi,croci,coſti,floris iunci odorati,zingiberis,folii,terebinthinæ,myrrhæ,thuris,caſiæ ligneæ,agarici,nardi Celticæ,rhei Pontici,iridis,aſari, dictamni,marrubii,colocynthidis,ſtichadis,artemiſiæ,calaminthæ,ſcordii ſylueſtris,ſymphyti,chamæpityos,piperis albi,piperis nigri,petroſelini,rhois culinarii,malabathri, cardamomi,quinquefolii,ſing.ſcr.vnũ,baccarũ lauri ſcr.vnum,vini veteris boni vnc.vnam,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.datur nucis auellanæ quantitate cum vino tepido , cui ſaluia incocta ſit.

a Laccæ]Codex manuſcriptus habet φακῆς, pro λακκῆς. Vulgares autem codices Latini quibus Seplaſiarii in conficiendis medicamentis vtuntur, legunt lentiſci , ſed perperam. Nam ſcribendum eſſe laccæ exemplaria Nicolai emendatiora Latina quæ laccæ habent,ſatis teſtantur.Platearius etiam in ſuis annotationibus in hanc antidotum lentiſcum pro lacca interpretatur. b Ligni iuniperi] Nicolai codex habet ξυλοτζουνίπερι, quæ dictio eſt ex Græco & Latino compoſita, vt cuiuis linguarum perito apparet:ξύλον enim lignũ, iuniperus verò fruticis nomen apud Latinos. c Nigellæ] Nicolaus habet κόκαλιν τοῦ σίτου,hoc eſt Cocalin frumenti, adeóque in vulgi errore eſſe videtur, quòd Nigellam arbitratur eſſe eam ſtirpem quæ in frumentis paſſim prouenit,& lolium nonnullis: Germanis verò noſtris raden appellatur.Sed vſurpari debet vera Nigella,cuius hiſtoria & pictura eſt in tomo primo noſtrorum De ſtirpium hiſtoria commentariorum , quæ gith etiam nominatur. Suſpicio etiam eſt κόκαλιν pro λόλιον ſcripſiſſe Nicolaum. d Ilapheos]Manuſcriptus codex habet εἰλάφεως λεγομένη ἰταλικῇ γλώσσῃ. & aliquid deinde deſideratur, nimirum βαρδάνη. Bardana verò Græcis ἄρκειον & προσώπιον, Latinis perſonatia dicitur. Vulgus non ſolùm bardanam,ſed& lappam maiorem vocat.Latinus etiam codex Ingolſtadii excuſus habet Ilaſeos,id eſt lappæ. e Cyclamini]Græcè eſt, κυκλαμινάδας, ἤτοι κασάμου φύλλου, hoc eſt caſami folia.Nicolaus enim & alii recentiores Græci cyclaminum vocant caſamum,vt ex Aetio,Actuario,& Nicolai interpretationib⁹ ſatis liquet. Ibidem enim ita ſcribitur,κάσαμον,ἢ κυκλάμινος.Mirum autem eſt Nicolaum vti foliis cyclamini , quum veteribus, Dioſcoridi nimirùm & Galeno,radix tantùm in vſu medico probetur.

Cap. CCCCXIII.

ANTIDOTVS alia panchreſtos,hoc eſt ad multos affectus accommodata,conferens vt præſcripta. Verùm quære huius curatoriam facultatem inter præſcriptas pãchreſtos antidotos,in capite ducẽteſimovigeſimoquinto. Habet opii [a]Thebaici dr. quinque,croci drach. duas ſcrupulum vnum ſemis,ſeſelis dr.duas, calami odorati,caſtorei, carpobalſami,cardamomi,petroſelini,ſing.drach.vnam ſcrupul.vnum,zingiberis, caſiæ ligneæ,ſagapeni,hyoſcyami,ſeminis apii, ſeminis rutæ ſylueſtris,ſing.drach.duas, nardi,pyrethri,mei, euphorbii, aniſi, trifolii, ſeminis dauci Cretici , ſing. ſcrupul. vnũ ſemis,mellis aut ſacchari quantũ ſufficit.datur nucis auellanæ quantitate.

a Thebaici] Græcè eſt καλουμένου παρ' ἰταλοῖς τεμπαϊκοῦ, pro θηβαϊκοῦ.Sic paſſim Latinas voces deprauat Nicolaus.

Cap. CCCCXIIII.

ZVLAPIVM vtile ad dyſentericos,quod bibitur tota die Accipit violarũ hexagia duo,intybi ſeminis ſtag.duo,roſarũ ſtag.tria, ſummitatũ myrtorũ nigrorũ vnc.vnam , cotoneorum vnc.tres , rhois culinarii vnc. duas,oxalidis ſtag.quatuor,ſucci plãtaginis, hypociſthidis,ſingulorum vnc.vnam,ſucci acaciæ vnc.duas, ſpodii hexagia quatuor,maceris ſtag.tria, ſantali albi & rubei,ſing.hexagia quatuor,rhei hexagia duo,coſti, cinamomi,aniſi, ſingulorum ſtag. vnum, ſacchari libr. tres, ſigilli Lemnii ſtag. ſex, baccarũ myrti , clauicularum vitis, ſingulorũ hexagia duo , ſidiorum ſtagium vnum, ſymphyti drachmas tres, aquæ pluuiæ & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt.

Cap. CCCCXV.

CONFECTIO Zulapii regii. Capit aquæ dulcis libras duas,ſacchari libram vnam ſemis, rhei ſtagia duo,ſantali rubei & albi,ſingulorum hexag.duo,hirundinariæ ſtag.duo, aceti acris vnc tres.

Cap. CCCCXVI.

DECOCTVM ad eos qui altero latere reſoluti ſunt. Habet ſtichadis corymbos quatuor , calaminthæ,meliſſophylli,origani,hyperici,pulegii , ſingulorũ hexag.tria,ſpicæ hexag.ſemis,[a]tripſidii hexag.tertiã partem.Ebulliant hæc cum aqua dicta,quoad dimidiũ eius

abſumatur: dein colato, atque iniectis aceto & melle quãtum ſatis videbitur,iterum coquito, & facito inſtar droſati. Dantur ſingulis diebus vnciæ ſex per dies duodecim.Poſthæc datur ægrotanti purgatorium medicamentum, quod has ſpecies maceratas habet: Stichadis, cepularum,hoc eſt magnorum myrobalanorum ,ſing. hexag.vnum ſemis, colocynthidis medullæ maceratæ in aqua roſacea. Decoquantur & colentur probè. dein iniice in id decoctum hermodactyli ſiliquas octo, agarici ſiliquas quindecim,turpeti ſiliquas octo,ſagapeni,caſtorei,euphorbii, ſingulorum ſiliquas duas, polypodii macerati hexag.vnum ſemis. Vbi modicè purgatus fuerit laborans,lauetur,& bene habenti dentur ex hiera Galeni hexag.duo ſemis,aut etiam tria:ac deinceps ad bonam temperaturam reducto detur theriaca, prima quidem potione grana octo. Et ſi quidem effecerit quęadmodum vetus præcipit, prætereantur quatuordecim dies,& rurſus detur ſimiliter. Si verò non, poſt ſeptimũ diem dentur alia grana quatuordecim aut duodecim. Si verò voles,caſtoreum,aut euphorbium impone,ſing. ſiliquas quatuor,ſerapini ſiliquas quatuor ſemis.

a Tripſidii] Græcè eſt τριψιδίυ. Quid autem ſit tripſidium,me ignorare fateor.

Cap. CCCCXVII.

VNGVENTVM ad pruritum. Recipit althææ radicis, chamæmeli lignorum, centaurii, polii, radicis cucumeris agreſtis,dictami,buphthalmi, ſaxifragi,roſmarini, coſti, calaminthæ, pulegii, meliſſophylli. Omnia ſimul in aqua ebulliant: dein per ſaccum vbi traſfuſa fuerint, accipe calcem viuam,& fermentato ex eius decocti libris tribus, & ſandaracæ vnc.tres. Poſt adiice aniſum,cuminum,carnabadium, ſemen apii, fœniculi, & anethi, atque inunge in balneo priuſquam proluatur,& frica bene. dein decocto violarum probè ablue. deinceps accipe oua,mel, oleum chamæmelinum,anethinum, & rutaceum, omnibuſque ſimul ſubactis tandem inunge ægrotantem. Eſt autem ad prædicta valde bonum.

Cap. CCCCXVIII.

CONFECTIO remedii [a]ſycaminorum. Accipe nucem regiam,& repurgatam contundito, illique vnito [b]ſalem foſſilem, impone ſuprà ſycaminum, & edendum præbeto. Imponito autem hoc deſuper & bis, & ter,& quater, & confeſtim decidet, Dei gratia. Hoc neceſſarium eſt omnino, ſiue ad humanum,ſiue animantis bruti corpus vtaris,inuentum.

a Sycaminorum]Græcè eſt συκαμίνων. Animaduertendum verò hoc loco erit,quòd aliis Græcis συκάμινον non tantùm morum, ſed & mori fructum(vt teſtis eſt Phauorinus)ſignificet. Nicolao autem tumorem ſeu excreſcentiam quæ mori fructum refert,potius denotat,& eum fortè quem Iuuenalis, mariſcam appellauit, inquiens, Cæduntur tumidæ medico ridente mariſcæ. Nam & hîc remedium tradit: à quo ſi admotum fuerit, decidet ſycaminum. Retinendam itaque eſſe hanc nobis dictionem putauimus, vt omnes intelligerent Nicolaum aliter ac cæteros Græcos hanc vſurpaſſe vocem. Præterea Hermolaus Barbarus in Corollario ſuo capite 55. ſcribit ſycomora quoſdam mariſcas appellaſſe. b Salem foſſilem] Nicolai codex habet γάζγρινον ἅλας. Vocat autem γάζγρινον ſalem, quem alii Græci ὀρυκτὸν, hoc eſt foſſilem: barbari gemmæ vocant, vt è multis compoſitionibus liquet.

Cap. CCCCXIX.

ALIA confectio ſycamini. Accipe alypiam herbam viridem, vt ſit tibi inſtar vinculi: hoc eſt, effice vt emollita fili formam habeat, fortiterque ligato ſycamina:& ſine. Singulis autem diebus conſtringito vinculũ quoad perfectè decidat. Et ſi herba eſt viridis, ligato. ſin minus, accipe hanc ſiccam, & calida aqua feruefacito, eâque emollita & tenera reddita, fac quemadmodum docui. dein accipe radicem herbæ ſenecionis, quæ plebeiis cortalon dicitur, luna deficiente priuſquam ſol oriatur per nomen [a] vſum habentis. Vbi verò radicem extraxeris, dic Pater noſter, Credo in vnum Deum, & Aue gratioſa, vſque ad finem ter. Et probè terens, da latenter edendam,& ſtatim gratia Dei ſanabitur.

a Vſum habentis] Græcè legitur, εἰς τὸ ὄνομα τȣ̃ χρείαν ἔχοντος, hoc eſt per nomen eius qui vſum habet. Intelligit herbæ radicem eſſe in nomine Chriſti euellendam.

Cap. CCCCXX.

ANTIDOTVS ſtomachica, præclara, compoſita à Ptolemæo ſophiſta. Habet piperis communis, aniſi, origani, cumini, hyſſopi, ſaluiæ, zingiberis, floris iunci odorati, epithymi, erucæ, corymborum thymi, ſingulorum drach.duas,mellis Attici aut ſacchari, & vini Chii,mellis quidem libram vnam, ſacchari & vini libras duas. Species contuſas iniicito melli & vino,& ſine illic macerari dies tres. dein parum coquito, pérque ſaccum tranſmittito,& in vaſe reconde. Da ſingulis diebus mane vnciam vnam,aut calicem vnum, pro viribus.

Cap. CCCCXXI.

ANTIDOTVS ad cardiacos, & animo deficientes,ac ſyncopen,exolutionémque è diarrhœa, aut ſanguinis excretione, aut ab alia vacuatione natiuum calorem diſſipante natam. Recipit maſtiches,cinamomi, ſeminis ocimi, foliorum ſampſychi,maceris,caryophylli,ſeminis meliſſophylli,[a]ſiſymbrii ſeminis,piperis longi,ſingulorum drachmam vnam & quartam partem, margaritarum drachmas duas & quartam partem, corallii rubri,betonicæ,ſerici crudi vſti, hermodactyli longi albi & rubri,folii,drachmas decem,oſſis cordis ceruini,blattarum byzantis,ramenti eboris,ſingulorum drachmas tres,moſchi ſiliquas duas, berberis drach. duas, gallæ moſchatæ,ambaris, ſingulorum drachmã ſemis, nucis moſchatæ drachmas tres,ligni aloes,ſpicæ, ſingulorum drachmas duas ſemis,auri puri hexagium vnum, lapidis ſapphiri,lapidis iaſpidis,[b]lapidis aſpectu viridis, ſingulorum hexagium ſemis,croci,xylobalſami,ſingulorum hexagium vnum ſemis, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris,quod ſatis eſt. Decoque probè ad conſiſtentiam,effunde ſuper marmor, & ſine ibidem donec refrigeretur: dein reconde in vaſe, ac præbe cum vino bono.

a Siſymbrii] Codex manuſcriptus legit σισεμαρίυ, pro σισυμβρίυ. b Lapidis aſpectu viridis] Græcè eſt, λίθȣ χλωρȣ̃ τὴν ὄψιν. Intelligit autem haud dubiè praſium appellatum lapidem, aut ſmaragdum.

Cap. CCCCXXII.

CONFECTIO magni Zulapii. Accipit vuarũ paſſarum Chiarum ſtagia quatuor, rubiæ hexagium ſemis,fœnigræci hexagium vnum, adianti,roſarum,violarum,ſing.ſtagia quinque, aquæ & ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CCCCXXIII.

ALIA moſchati confectio. Capit ladani boni vncias tres,ſtyracis calamitis vnciam vnam ſemis,ſtyracis rubeæ vnciam vnam, ligni aloes boni drachmas duas, ambaris drachmam vnam, caphuræ ſcrupulum ſemis, moſchi ſcrupulum ſemis, ſtillatitii roſarum liquoris boni quod ſatis eſt.

Cap. CCCCXXIIII.

ALIA confectio moſchata. Habet maſtiches vncias duas,gummi Arabici vnciam vnam,caphuræ ſcrupulum vnum. Trita hæc ſtillatitio roſarum liquore bono irrigato,& formato paſtillos,qui fermẽteſcant, cum olei ebuli vnciis quatuor. Sit autem oleum purum, & ſordibus carens. Vel decoque oleum cum huiuſmodi ſpeciebus. Aut iniice cinamomi, caryophylli, & nucis muſcatæ ſingulorum vnc.ſemis. dein cum prædictis ſpeciebus & oleo macerato, & ſubactis iis diligenter finge paſtillos,& reconde in vaſe. pondus paſtilli ſit drachma vna ſemis. feruefacito ſtillatitium roſarum liquorem cum moſcho,eóque paſtillos poſt formationẽ irrigato.

Cap. CCCCXXV.

ANTIDOTVS faciens ad cardiacos, &cordis ſyncopen, immodicámque animi defectionẽ, ad corporis imbecillitatem à ſyncope inductam. ad liquationẽ præterea carnis,tuſſiẽtes,ſuppuratos,aſperitatem faucium, à deſtillatione ortam. Recipit cinamomi, ſeminis ocimi,foliorum ſampſychi,maceris, caryophylli, carnis foliorum citri,ſeminis meliſſophylli,ſeminis ſiſymbrii ſingulorum drachmas duas,ſeſelis drachmam vnam ſemis,hermodactyli,folii, ſingulorũ drachmas quatuor, floris roſmarini drachmas tres, oſſa cordis ceruini numero quatuor,berberis drach.duas,maſtiches,roſarum,

violarum,borraginis florum, ſingulorum drach. vnam ſemis, ſucci herbæ chamæleuces vncias tres, libyſtici ſcrupulum vnum, gallæ moſchatæ drachmam vnam, glycyrrhizæ drach.tres,cubebæ drach.duas,paſtillorum de roſis & violis drach.vnam ſemis,ligni aloes crudi,nucis moſchatæ,zingiberis,ſing.drach. vnā ſemis, moſchi ſiliquarum granū vnum ſemis, cinamomi boni drach. duas ſcrup.vnum ſemis, nucis Indicæ magnæ carnis dr. quatuor,ſpicæ drach.vnam ſemis,ſapphiri lapidis,gagatis lapidis,iaſpidis lapidis & ſmaragdi,ſing.ſiliquas tres, croci ſiliquas ſex, margaritarum perforatarum & non perforatarum,ſing.ſiliq.vnam, xylobalſami drach.tres, blattii byzantis, hoc eſt oſſis anterioris naris purpuræ, gran.octo,ramenti eboris,ſerici vſti, ſing.drach. vnam, ſtyracis calamitis drach.duas ſemis grana duo, portulacæ ſeminis drach.vnam ſemis, ſeminum cucumerum, ſing.vnc.vnam ſemis,corallii rubei,iridis, ſing.hexagia duo ſemis,auri puri ramenti hexag.vnum ſemis, nuces Ponticas decem,[a]amyli drach.tres, amygdalarum amararum & dulcium,ſing.viginti, carnis palmularū vnc.I. ſemis,marrubii,[b]fabarum farinæ puræ vnc.vnā ſemis, carnis ſeminis[c]goſſipii hexag.tria,ſeminis maluæ & florū,ſing.vnc.ſemis, ſeminis vrticæ vnc.S.pineарū recentium vnc.duas,hyſſopi Cretici drach.tres, penidiorum bonorum libr. ſemis, ſacchari candi vnc.tres, ſacchari quod ſatis eſt.Contuſis omnibus ſimul, adiice gummi Arabici hexagia duo,tragacanthæ hexag.tria. Commixta omnia ſimul & trita,decoque cum decocto teſtudinis montanæ,& præbe in prædictis malis manè, & dormituris,vnciam ſemis.Eſt autem experta.

a Amyli] Nicolai codex more vulgi(& vt hodie imperiti vocant)legit ἄμιδον. b Fabarum farinæ] Manuſcriptus codex deprauatè hîc & multis aliis locis(mea quidem ſententia) legit φαβάτων, pro φαβάρων. c Goſſipii] Nicolaus habet βαμπακίυ. Vocat autē bombacium,fruticem qui Græcis vetuſtioribus ξύλον, Latinis xylon & goſſipium dicitur.Barbaris in hunc vſque diem bombax,& bombaſum appellatur.De quo plura tomo primo noſtrorum de ſtirpium hiſtoria commentariorum diximus.

Cap. CCCCXXVI.

ANTIDOTVS ex aureo balano. Capit cepulorum vnc.duas,flauorum,Indicorum,ſenæ, intybi ſeminis,ocimi ſeminis,ſantali, roſarum, ſing. hexag. ſemis, damaſonii,balauſtiorum,ſing.ſtagium vnum ſemis,lapidis Armenii ſtag.vnum, maſtiches, ſeminis fœniculi & aniſi ſtag.ſemis,thymi,epithymi,ſing.ſtag.vnum ſemis,polypodii,rhei Indici,ſingulorum ſtag.vnum,menthæ,croci,ſing.ſtag.ſemis, turpeti, bugloſſi, ſing. ſtagiū vnum ſemis, ſacchari & ſtillatitii roſarū liquoris quod ſatis erit.

Cap. CCCCXXVII.

ALIA antidotus è rha Pontico. Accipit ſpicæ,croci,maſtiches,coſti,aſari,caſiæ odoratæ, floris iunci odorati,rhei Pontici,ſpodii,ſing.ſtag.vnum, roſarum Ægyptiarum hexag.vnum.Fermenteſcant hæc cum ſacchari libra vna aut ſemis, & ſtillatitio roſarum liquore, & reconde in vaſe[a]decocta ad conſiſtentiam. Dantur ſtagia tria.

a Decocta ad conſiſtentiam] Græcè ſcriptum erat(an rectè, non ſatis pronuntiare poſſum) βράσας εἰς δύναμιν, id eſt decoctam ad vires. Sed(ſi quid iudico) legendum erit, βράσας εἰς σύστασιν, vt nos conuertimus.

Cap. CCCCXXVIII.

ANTIDOTVS nephritica, valde vtilis. Habet cinamomi,galangæ,ſing.ſtagia tria, nucis odoratæ ſtagia duo,tripſidiorum ſtag. quatuor, caryophylli ſtagia duo, floris iunci odorati, zedoariæ, ſingulorum ſtagia tria,lithoſpermi, ſeminis aſparagi, corticis radicis capparis,ſeminis althææ,ſing.ſtagia quatuor,aniſi, fœniculi,& apii ſeminum, ſing.ſtagia tria,ſeminis dauci ſylueſtris ſtagia quatuor, cretami ſeminis ſtagia tria. Confice cum ſaccharo,& dato.

Cap. CCCCXXIX.

ANTIDOTVS ex hermodactylo, admodum bona. Recipit hermodactyli vnc.vnam ſemis,aniſi,cumini Æthiopici, hoc eſt carnabadii, ameos, epithymi,piperis communis,zingiberis, ſingulorum ſcrupulum vnum ſemis,thymi hexagium vnum, alipiæ vnc. vnam. Datur cum melicrato.

Cap. CCCCXXX.

ANTIDOTVS è cicadis, nephritica. Accipit ſeminis lini,raphani,[a]piſcis vſti,ſeſelis,ſingulorum vnciam vnam, ameos,cucumeris ſatiui ſeminis,ſaxifragi, vuarum ſine acinis,ſeminis althææ,[b]phaſioli albi,[c]lyncurii,ſingulorum vnc.ſemis,ſpicæ nardi,mei,phu,lapidum ſpongiarum, ſingulorum drachmam vnam, [d]paliuri ſeminis,ſii aridi,radicis rubi, radicis graminis,polypodii,ſing.drach.tres,ſanguinis hirci aridi (vt dictum eſt in antidoto è ſanguine hirci, cap. quadrageſimo ſecundo)ſcrupulos ſex, cicadarum aridarum,ſine alis pedibus & capite, vncias quatuor, piperis albi drachmas ſex,mellis Attici crudi aut ſacchari quod ſatis. Datur Ponticæ nucis quantitate in condito, cum decocto tribuli,aut ſaxifragi, aut ſii, aut radicis aſparagi,aut quinquefolii,aut radicis ſtruthii,ſiue lanariæ.

a Piſcis vſti] Græcè eſt ἰχθύος κεκαυμένȣ. Quem verò piſcem intelligat (modò lectio ſit legitima:qua de re tamē plurimum dubito) ſcire nequeo. b Phaſioli albi] In manuſcripto codice,mea quidem ſententia,corruptè legitur φασὶν λευκȣ̃, pro φασιόλȣ λευκȣ̃. c Lyncurii] In codice Nicolai deprauatè ſcribitur λύγκȣ ῥοῦ, pro λυγγὸς ȣ̓ρου, aut λυγκȣρίου. De lyncurio tamen antea diximus. Plura etiam de eo Dioſcorides libro I. cap. ϖή. habet. d Paliuri] Græcè erat ſcriptum παλιρέας. De qua quidem re ſuprà à nobis eſt multoties annotatum.

Cap. CCCCXXXI.

ANTIDOTVS de lithoſpermo. Habet lithoſpermi,betonicæ,ſaxifragi,petroſelini, piperis albi,ſingulorum vnc.vnam,tantum mellis: & præbeto.

Cap. CCCCXXXII.

ANTIDOTVS de ſemine marrubii. Capit piperis albi, piperis nigri,dauci Cretici, cucumeris ſatiui ſeminis, marrubii ſeminis,petroſelini Macedonici, pyrethri,folii,zingiberis,ſingulorum vnciam vnam,mellis quantum ſufficit.

Cap. CCCCXXXIII.

ANTIDOTVS de lapide Iudaico. Habet ſpicæ nardi,hyſſopi, [a] lapidis Iudaici, ſingulorum ſcrupulos ſex,piperis ſcrupulos duodecim, zingiberis,petroſelini,coſti,ſaxifragi,ſingulorum ſcrupulos ſex, caſiæ, ſeminis apii,ſingulorum ſcrup.tres, cyperi ſcrupulos ſex, ramenti eboris ſcrupul. quatuor,cardamomi ligni ſcrupulos ſex, lithoſpermi ſcrup. quatuor, mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt.

a Lapidis Iudaici] Græcè eſt τηκολίθȣ. Lapidem autem Iudaicum & tecolithon eſſe eundem,omnibus conſtare puto.Idipſum enim manifeſtè Paulus lib.7.iis teſtatur verbis,Iudaicus lapis dictus, lapides in renibus conterit:vnde recentiores ipſum tecolithon vocarunt.

Cap. CCCCXXXIIII.

ANTIDOTVS è ſemine ſylueſtris maluæ. Recipit cucumeris ſatiui ſeminis drachm.duodecim, hyoſcyami ſeminis drachmas ſex,cicutæ ſeminis drachmas ſex,opii drachmas tres,caſiæ, ſeminis apii, ſingulorum drachmas tres,maluæ ſylueſtris ſeminis, croci,ſingulorum drachmas tres,amygdalarum regiarum,nucum auellanarum, aſari, ſingulorum drach. quatuor. Excipe paſſo Cretico,& da triobolum vacantibus febre,cum ſapæ drach.tribus.Nonnulli verò melle excipiunt.

Cap. CCCCXXXV.

ANTIDOTVS è tragemate ſeu bellario,nephritica. Accipit vuarum albarum exemptis acinis, pinearum recentium,ſingulorum vncias duas,ſeminis cucumeris decorticati, baccarum myrti exemptis oſſibus,amygdalarum amararum, amyli, palmularum pinguiū, ſeminis apii, ſingulorum vnciam vnam, ſeminis papaueris,croci, ſingulorum drachmam vnam,myrrhæ drachmas duas. Potandam præbe in paſſo ieiunis drachmam vnam.

Cap. CCCCXXXVI.

ANTIDOTVS è ſeminibus, conferens ad ea ad quæ antidotus de aniſo & cumino. Habet cumini, carei,ameos,aniſi,dauci,apii, petroſelini,amomi ſeminum, ſingulorum drachmas tres, cinamomi, libyſtici, ſingulorum drachmam, zingiberis, galangæ, cardamomi, caryophylli, ſpicæ, folii, ſingulorum

drach.ſemis, ſeſelis ſcrupul. vnum, piperis longi grana quindecim, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt: ſemina macerato in aceto, & confice vt diacumini antidotum,& præbe.

Cap. CCCCXXXVII.

ANTIDOTVS ad mala muliebris vteri accommodata,& grauidas. Item eas quæ altero menſe aut tertio,ac pluribus abortiunt. Dolorem quoque mitigat. Capit dauci Cretici drachmas duas, ſeminis apii vncias duas,ſtyracis calamitis,aniſi,ſingul.vnc.ſemis,caſtorei, myrrhæ,ſingul.vnciam vnam,hyoſcyami vncias tres ſemis,opii,croci,ſingulorum vnc.vnam ſemis,vini dulcis & auſteri quod ſatis eſt.Datur carentibus febre,cum vino:febricitantibus autem,cum aqua tepida.Quòd ſi voles,per metrenchyten infundito cum ſucco acaciæ, aut hypociſthidis aut perdicii.

Cap. CCCCXXXVIII.

ANTIDOTVS ex careo. nominatur verò etiam de ſeminibus. Poteſt omnia quæ Diacalaminthes: plus tamen flatus diſſoluit,concoquit,& ſtomacho valde grata eſt. Recipit carei, ameos, ligni aloes,coriandri,ſpicæ,cinamomi,galangæ,cumini,aniſi,fœniculi ſeminũ, apii,anethi ſeminum, macedoniſii, & dauci ſeminum, ſingulorum vnc.ſemis,caryophylli, maceris, cardamomi, piperis longi, ſeſelis, ſingulorum hexagium vnum ſemis, mellis Attici aut ſacchari quantum ſatis eſſe videbitur.Semina in aceto macerato die & nocte,& confice vt antidotum è cumino, aut dioſpoliticum medicamentum.Datur de ea ſemuncia cum vino.

Cap. CCCCXXXIX.

ANTIDOTVS de ſanguinibus. Accipit piperis albi & longi,croci, coſti, acori, phu, aniſi, dictamni Cretici,ſingulorum drachmam vnam,amomi,opobalſami,ſeminis rutæ ſylueſtris, cumini Æthiopici,anethi, anatis maſculi ſanguinis aridi, hœdi ſanguinis, anſeris ſanguinis, anatis fœminæ ſanguinis, napi ſylueſtris ſeminis,ſingulorum vnciam vnam ſemis,gentianæ,trifolii ſeminis, floris iunci odorati, ſingulorum drachmas quatuor,[a]liquoris Cyrenaici drachmam vnã ſemis, ſtichadis,aſari, ſingulorum drachmam vnam,ammoniaci thymiamatis drachmam vnam ſemis,mei[b] Athamantici,agarici,ſingulorum drachmam vnam, carpobalſami gran.decem,mellis quantum ſufficit.

a Liquoris Cyrenaici] Hîc videntur nonnulla deſiderari. Nã Paulus, qui lib.7. hanc etiam antidotum deſcribit, ſtatim poſt flores iunci odorati, ſubiicit λιβανώτου, ῥόδων ξηρῶν, ἀνὰ L. δ΄. κινναμώμου L. β΄. σκορδίου L. η΄. πετροσελίνου, πολίου, σμύρνης, νάρδου, ἀνὰ L. ϛ΄. κασίας L. γ΄. ὀποῦ κυρηναϊκοῦ,&c. hoc eſt, Thuris, roſarum aridarum, ſing. drach.quatuor, cinamomi drach.duas,ſcordii drach. octo, petroſelini, polii, myrrhæ, nardi,ſing.drach.ſex,caſiæ drach.tres. Quæ ſingula hîc, inter iuncum odoratum & liquorem Cyrenaicum, inſerenda veniunt. b Mei Athamantici] Deprauatè legitur in manuſcripto codice ἀλαβαντίνου pro ἀθαμαντικοῦ. Sic enim eſſe legendum, Paulus in primis oſtendit, qui habet μήου ἀθαμαντικοῦ. Dein Dioſcorides etiam qui ita ſcriptũ reliquit, μῆον τὸ καλούμενον ἀθαμαντικὸν, id eſt, Meum quod Athamanticum vocatur.

Cap. CCCCXL.

ANTIDOTVS è Lycio,optima ad iecinoroſos. Capit gentianæ,chamæpityos,petroſelini,marrubii,fellis vrſini, ſinapi, ſcolopendrii, radicis panacis, rubricæ ſinopicæ, rubiæ, ſeminis braſſicæ, ariſtolochiæ longæ, piperis albi,ſpicæ nardi,coſti,erucæ ſeminis,eryngii,polii,echii,eupatorii,baccarum iuniperi, iecoris lupi,helenii, æquam portionem, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.Confice probè. Datur nucis Ponticæ magnitudine, cum mulſo non cocto.

Cap. CCCCXLI.

ANTIDOTVS Theodoretos,aut ex anacardiis. Habet anacardii drachmam vnam, croci,caſiæ,folii,ſpicæ nardi,caryophylli, mei, agarici, floris iunci odorati, rhei,epithymi, ſingulorum vncias duas, acori, piperis, ſingulorum drachmas duas, aloes vnciam vnam ſemis, ſaxifragi, maſtiches, iridis Illyricæ, ſingulorum drachmam vnam,myrobalani vncias duas, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCCXLII.

ANTIDOTVS Theodoretos,vel ex anacardiis. Recipit aloes drachmas quindecim, agarici drachmas ſex,croci, caſiæ, rhei Pontici, acori, cinamomi,maſtiches,ſingulorum vnciam vnam ſemis,coſti, ſeminis rutæ,piperis albi, ſingulorum drachmas duas, xylobalſami,aſari, chamædryos, mei, ſingulorum drachmam vnam, ſpicæ nardi grana ſeptem. Aliqui etiam iis adiiciunt anacardia duo,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.Dantur de ea drachmæ duæ ex melicrato.

Cap. CCCCXLIII.

ANTIDOTVS [a]Leonis Drongarii,ex centaurio nominata. Eſt autem valde bona. Accipit chamædryos,ariſtolochiæ longæ & rotundæ, centaurii, ſingulorum vnciam ſemis,gentianæ vnc.vnam,mellis Attici vel ſacchari quantum ſatis eſſe videbitur.

a Leonis Drongarii] Græcè legitur, κατὰ λέοντος δρουγγαρίου.

Cap. CCCCXLIIII.

ANTIDOTVS nephritica,ſtomacho & ad inflationes vtilis: diſſoluit callos, & inteſtinorum dolore à craſſo humore orto vexatis prodeſt. Eſt etiam ad colicos experta. Capit ſpicæ,coſti, caſiæ ligneæ, ſingulorum drachmas duas, ſeminis fœniculi drachmas tres, piperis communis,acori,aniſi,ſeminis apii,iridis, xylobalſami, radicis mandragoræ, ſingulorum drachmas quatuor, radicis capparis drachmas quinque, vuarum paſſarum ſine acinis drachmas decem,mellis vncias nouem, aut ſacchari quod ſatis eſt. Dantur drachmæ tres, cum droſato quod habet ſtillatitii roſarum liquoris bo ni libram ſemis, aceti libræ ſextam partem,& ſacchari libram ſemis.Præbe de ea vnciam vnam cum aqua,cui incocta ſit radicis capparis, calaminthæ, ſingulorum vnciam ſemis. Commixtis omnibus & contritis da cochlearium manè: & deinde iube ægrotantem quieſcere vſque ad ſequens tempus matutinum. Bibat autem diebus decem. dein fac huiuſmodi aquam quæ habet hyſſopum,vuas paſſas, ſenam, epithymum,ſtichadem, careum, aniſum, chamæmelum, & nucem moſchatam. Hæc coquito in aqua, poſteàque colato, & è decocto accipiens, immitte in ipſum agarici drachmam vnam,mellis roſacei vnciam vnam.Subacta præbe media nocte.Aut pro melle roſaceo, iniice aceti ſquillitici quod ſatis eſt.

Cap. CCCCXLV.

ANTIDOTVS, Italica lingua vocata Pancala aurea, vtilis ad inflatos, dolore inteſtinorum vexatos, colicos, & nephriticos. Habet foliorum rutæ drachmas decem,ameos,cumini, [a]nigellæ,libyſtici,origani,carei Alexandrini,amygdalarum amararum,piperis nigri & longi,mentaſtri,hoc eſt dauci,acori, baccarum lauri,caſtorei, ſingulorum drachmas duas,ſagapeni drachmas quatuor,opopanacis drahmas tres, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit. Datur auellanæ quantitate,iis qui non febricitant, ex vino: febricitantibus autem,cum aqua tepida cui incocta ſint,radix fœniculi, apii,macedoniſii,& aſparagi, ſemina ameos, apii, aniſi & fœniculi.Decoquens igitur da ieiunis manè: & ſi volueris,etiam veſperi.

a Nigellæ] Manuſcriptus codex corruptè legit νιτζέλου, pro νιγέλλου. Exponit autem quid per vocem νιτζέλου intelligat, inquiens, ἤγουν ὡς οἶμαι μελάνθιον, id eſt, vt puto melanthium.

Cap. CCCCXLVI.

ANTIDOTVS ex adianto à veteribus medicis nominata,conferens tuſſientibus, & ſuppuratis. Eſt experta,& prodeſt iis qui capitis deſtillatione laborant. Recipit adianti drachmas decem, amygdalarum amararum drachmas quinque,iridis drach.tres, radicis capparis,farinæ eruinæ,ſingul. drach. duas, apii,fœniculi, gentianæ,ariſtolochiæ, ſing. drachm. quinque, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Dantur media nocte drachmæ tres cum aqua tepida, cui incoctæ ſint caricæ decem,palmulæ decem,fœnigræci drach.quinque,glycyrrhizæ drach. decem, adianti drach. ſeptem, radicis fœniculi & apii,ſeminis vrticæ, ſing. drachm.v.hyſſopi drach.decem,calaminthæ,iridis,marrubii, ſingulorum

drach.quinque,aquæ lib.tres. Hæc probè decoquantur vſque ad tertias.deinde præbeto.

Cap. CCCCXLVII.

ANTIDOTVS [a]benedicta laxatiua. Accipit turpeti vnc.tres,roſarum, violarum,ſing. vnc.vnam,galangæ,maceris,granorum ſolis,maſtiches,thuris,cardamomi,myrobalanorum emblicorum, ameos, ſingulorum drach.ſemis,ſeminis aſparagi, & ruſci,ſing.vnc. vnam, dacrydii vnc.vnam,caryophylli,ſpicæ,zingiberis,croci, ſaxifragi,piperis longi,amomi, macedoniſii,[b]ſalis gemmæ,cinamomi, ſingulorum drach.duas, hermodactyli vnc.duas,polypodii vnc. vnam ſemis, [c] ellebori mauri, id eſt myrobalani,vnc.vnã,gentiapolis,id eſt [d], ſeminis fœniculi,aſari, opopanacis, colocynthidos,ſingulorum vnc.vnam,ariſtolochiæ rotundæ,tragacanthæ, ſingulorum vnc.duas, iridis Illyricæ, cumini, ſileris,ſing. vnc.vnam,anacardii vnc.duas,mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt.Si verò plurimum eius facere volueris,ad vnamquanuis libram adiice dacrydii vnc. vnam ſemis, & turpeti repurgati boni vncias quatuor.Et confectam præbeto.

a Benedicta laxatiua] Nicolaus corruptè ſcripſit μπινδέτα λασατίβα,pro βενεδίκτα λαξατίβα. Et in vulgatis codicibus in hac deſcriptione multa deſiderantur. b Salis gemmæ] Manuſcriptus codex legit,σαλτζέμα, ἤτοι ἐαζγρίνȣ ἅλατος, pro σάλις γέμμα, hoc eſt foſſilis ſalis. c Ellebori mauri] Græcè eſt ἐλλεβόρȣ μȣ́ρȣ,quod interpretarer,nigri ellebori: niſi ipſe ſtatim ſubiiceret, ἤτοι μυροβαλάνȣ. Sed fortè ita interpretandum, ellebori nigri ſiue myrobalani vnciam vnam.Sed infrà,ſectione nimirum nona,annotatione 23.etiam myrobalanum vocauit elleborum: vt ſuſpicio ſit, ἐλλέβορον pro μυροβάλανον ſcriptum eſſe. d Gentiapolis] In Nicolao eſt,ζεντιάπολις,ἤτοι,& ſtatim vacuum eſt relictum ſpatium, dictionem deeſſe quæ quid per gentiapolin intelligendum ſit exponat,innuens.Quum verò hæc in Latinis exemplaribus deſiderentur, ex meliore codice locus hic reſtituendus erit,quem adhuc deſideramus.

Cap. CCCCXLVIII.

ANTIDOTVS drangæa ad iecinoroſos,lienoſos, vitioſum corporis & faciei colorem. Capit turpeti repurgati hexag. tria, ſenæ hexagia duo,rhei barbari hexagia duo,epithymi hexagia tria,tartari hexagia duo,dacrydii [a]præualidi hexagia duo ſemis, hermodactyli hexag. vnum ſemis,maceris,cinamomi, zingiberis, nucis moſchatæ, caryophylli, ſingulorum hexagium ſemis, croci hexagium ſemis & quartam partem, fœniculi,aniſi, ſingulorum hexagia tria, ſacchari quantum aliarum ſpecierum duplum. Dantur hexagia duo,aut duo & ſemis pro viribus media nocte: non febricitantibus cum vino:febricitantibus autem,ex aqua tepida.

a Præualidi] Codex Nicolai habet γινάτου. Deprauatam verò hanc eſſe lectionem iudico,& legendum γενναίȣ.

Cap. CCCCXLIX.

CONFECTIO decocti magni, ad melãcholicos, quando flaua bilis nimis cum ſanguine aduſta fuerit, & in nigra mutata.Eſt autẽ admodũ vtile. Habet epithymi hexagium vnum, glycyrrhizæ vnciã ſemis, [a]hordei nudi vnciam vnam,myrobalani citrini hexagium vnũ, ſeminum cucumerum,ſingulorum vnciam vnam,ſeminis lactucæ & intybi,ſingulorum hexagia tria,ſcolopendrii hexagia quatuor, aſari, ſenæ, cuſcutæ, ſingulorum hexagium vnum, florum borraginis hexagia duo, Damaſcena viginti,ceraſia triginta,ſebeſtenas quadraginta, adianti vnciam vnam,floris iunci odorati,ſtichadis, ſing.vnciam ſemis, aniſi, fœniculi ſeminum, ſingulorũ hexagia duo.Hæc decoquantur in aqua ad tertias. dein accipe ex hoc decocto vncias quinque, [b] dulcis calami repurgati vnciam vnã,rhei drach. vnam, oxyphœnici, mannæ,ſingulorum vnciam ſemis, [c] ſacchari roſati laxatiui hexagia duo.Hæc omnia ſubacta recõde in vaſe, & da media nocte hexagia duo,aut tria pro viribus, ex aqua tepida. Cibus ſit concoctu facilis & boni ſucci, in vniuerſumque flatus expers. Vinum præbe tenue, albũ & exiguum.

a Hordei nudi] Græcè eſt γυμνοκριθῆς.Per hordeum verò nudum intelligit id quod decorticatum eſt. b Dulcis calami repurgati] Græcè eſt γλυκοκαλάμȣ.Per calamum verò dulcem repurgatum intelligere Nicolaum,vt ſuprà quoque,nempe annotatione 175.eſt dictum,cenſeo caſiæ fiſtularis medullam,quam hodie caſiam extractam facientes medicinam vocant, a Sacchari roſati laxatiui] Nicolaus vulgari more dixit σȣκοροζάρω λασατίβω, quum dicendum eſſet, σάκχαρι ῥοζάτου λαξατίβȣ.

Cap. CCCCL.

ALIA confectio decocti ad melancholica mala.Eſt admodum bona,vt præcedens. Recipit quinque radicum,epithymi,hyſſopi,ſingulorum vncias duas,coriandri hexagia tria, Damaſcena viginti,ceraſia triginta,ſenæ,cuſcutæ,ſingulorum hexagia tria,hermodactyli hexagia duo ſemis,violarum, borraginis floris, ſingulorũ hexagia duo, adianti manipulum vnum, ſeminum cucumerum vncias duas, agarici hexagia duo, polypodii vncias duas, mannæ vnciam vnam, caſiæ fiſtularis repurgatæ vncias duas,oxyphœnici vnc.vnam,radicis capparis vnciam vnam ſemis, ſeminis agni hexagia tria, turpeti puri vnciam vnam, ſantali citrini vnciam ſemis, violarum,roſarum,ſingulorum hexagia duo, glycyrrhizæ vnciam vnam, ſeminis fœniculi vnciam ſemis,aſari hexagia duo,ſcolopendrii manipulum ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCCLI.

ANTIDOTVS Dianthôn [a]Galeni,ad imbecillitatem corporis, animi defectionem, ſyncopen, cardiacos,eos qui facilè diſcutiuntur:& in ſumma,ad omnem animi defectum efficaciſſima. Accipit roſmarini florum vncias tres,oſſis cordis ceruini, berberis, roſarum, violarum, florum borraginis, nymphææ, ſingulorum drachmas tres,maceris,ligni aloes,cardamomi, aniſi,anethi,ſingulorum drachmas ſex, caryophylli drachmã vnam,ambaris grana duo,nucis Indicæ,cinamomi,ſpicæ,zedoariæ,ſingulorum drachmas tres, galãgæ, nucis moſchatæ,ſingulorum drachmam vnam ſemis,lapidis ſapphiri hexagium vnum,iaſpidis lapidis,[b]ſubuiridis lapidis,ſingulorum hexagium vnum ſemis, margaritarũ perforatarum & non perforatarum, ſingulorum hexagium vnum,[c]oſſis naris purpuræ hexagium vnum,croci ſiliquas tres, tragacanthæ hexagium vnum ſemis, trium ſantalorum,ſingulorum vnciam ſemis,ſerici vſti drachmas duas,ſeminis portulacæ hexagium vnum ſemis,raſuræ eboris vnciam ſemis,auri puri hexagium vnum,cryſtalli,corallii rubei, ſingulorum hexagium vnum ſemis, ſacchari, penidiorum, & ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſatis eſſe videbitur. Datur vncia ſemis in prædictis malis,atque in triſtitia,timore,multiſque aliis malis.

a Galeni] Nõ rectè referri ad Galenum hanc antidotum, ſimplicia quædam quæ illi incognita & ignota fuerunt, abundè teſtantur. b Lapidis ſubuiridis] Græcè eſt,λίθȣ ὑποχλώρȣ. Intelligit verò haud dubiè lapidem nominatum praſium aut ſmaragdum.
c Oſſis naris purpuræ] Blattium byzantis hodie appellant, vt dictum eſt aliquoties ſuprá.

Cap. CCCCLII.

ANTIDOTVS alia ex adianto,vt præcedens.Inuenies autem huius facultates curatorias Cap. quadringenteſimo quadrageſimoſexto. Capit polytrichi,ſucci glycyrrhizæ, hyſſopi, ſingulorum drachmas decem, ſeminis carei & apii,amygdalarum amararum, ariſtolochiæ,ſeminis vrticæ Romanæ,& fœniculi, ſingulorum drachmas quinque, calaminthæ, iridis, ſeminis vrticæ mollis,ſingulorum drachmas tres, ſeminum cucumerum, ſingulorum hexagium vnum, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Prodeſt tuſſientibus, difficulter ſpirantibus, ſuppuratis, & deſtillatione capitis laborantibus.

Cap. CCCCLIII.

ANTIDOTVS lingua Italica cognominata Pancala aurea. Inflatis, & dolore inteſtinorum laborantibus, colicis, nephriticis, viſcerum obſtructionibus, & malo corporis habitu affectis confert. Habet rutæ drachmas quinque, ameos, thymi, melanthii, libyſtici, baccarum lauri, ſeminis dauci, acori, ſingulorum drachmam vnam, ſagapeni drachmas duas, opopanacis drachmam vnam ſemis, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit. Datur nucis auellanæ quantitas cum aqua calida temperata, in qua decocta ſint radix fœniculi, apii, macedoniſii,

ameos,apii,aniſi,& fœniculi ſemina.Datur ieiunis.

Cap. CCCCLIIII.

ANTIDOTVS Dianthôn, conferens valde tuſſientibus & arteriacis. Recipit roſmarini floris, roſarum,florum borraginis,violarum, ſing.drach. tres, caryophylli,nucis Indicæ, galangæ, cinamomi, myrrhæ, zedoariæ,ſing.drach. tres, maceris,ligni aloes,cardamomi,aniſi,&anethi, ſing.drach.ſex, tragacāthæ vnc.vnā, ſacchari & penidiorum quod ſatis eſt.Datur manè & veſperi:& poſtquā ſumpta fuerit,præbeto aquā tepidam.

Cap. CCCCLV.

ANTIDOTVS è ſapphiro, eiuſdem cuius dianthôn vſus. Accipit berberis drach. vnam, borraginis florum, roſarum,nymphææ,maceris, ſing.drach.ſemis, ambaris ſitarium vnum,cinamomi,ſpicæ, ſpodii, ſing. drach.ſemis,caryophylli, nucis moſchatæ, drachmā ſemis & quartam partem,cryſtalli,corallii,floris bugloſſi, margaritarum,ſing.drach.vnam,oſſa cordisceruini ſex, auri puri hexag. vnum, trium ſantalorum vnc. vnam, C glycyrrhizæ, ſeminis portulacæ, ſing.ſitaria duo, ſeſelis ſitarium vnū, ſapphiri, lapidis iaſpidis,ligni aloes,ſing. hexag. vnum, oſſium naris purpuræ,hexag.ſemis,ſerici vſti hexagium vnum, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſufficit. Datur vt dianthôn quæ prædicta eſt.

Cap. CCCCLVI.

ANTIDOTVS ad eos quos virtus deficit,tuſſientes, & deſtillatione capitis laborantes. Capit nucum pinearum vnc.octo, amygdalarum drach. quinque, cinamomi vnc.vnam,caryophylli,maceris,ſing.drach.ſeptem,ligni aloes drach.ſex,ſantali citrini drach.quinq;, ambaris drachmam vnam, moſchi ſitarium vnum,ſacchari libras quatuor & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſufficit.

Cap. CCCCLVII.

ANTIDOTVS ad animi defectiones,& corporis imbecillitates, ſtomachicos, læuitatem inteſtinorum, ſyncopen cordis, & carnis diſſolutionem. Habet ſucci cotoneorum,ſacchari,libras duas. Adiice ſucci quod ſatis erit,& coque vſque ad conſiſtentiam: dein iniice piperis longi,zingiberis,cinamomi,ſing.drachmam vnā, caryophylli,ligni aloes,ſingulorum vnc.vnam, moſchi grana viginti,oſſa cordis ceruini quatuor, ambaris hexagium ſemis,gallæ moſchatæ drach.ſemis, blattii byzantii hexagium vnum, berberis,hoc eſt ſeminis oxyacanthæ, vnc.ſemis, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſufficit.

Cap. CCCCLVIII.

ANTIDOTVS è myrobalano,ad malum melancholicum,& hypochōdriacum nominatum conferens. Accipit myrobalanorū omnium,(demptis flauis) ſing. vnc.ſemis, polypodii recentis, epithymi, ſing. hexagia duo,ſtichadis Arabicæ hexag. vnum ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſſe videbitur.Datur cubitum ituris veſperi ſemuncia, aut plus aut minus pro viribus.

Cap. CCCCLIX.

ANTIDOTVS alia è myrobalano,vtilis ad pituitoſos,flaua bile abundantes, & melancholicos. Turbationis & moleſtiæ expers eſt. Recipit myrobalani flaui & nigri,ſing. hexagia tria, turpeti repurgati vnc. ſemis,aniſi hexagium vnum,zingiberis hexag. vnum ſemis, rhei barbari hexag. vnum, ſacchari puri quod ſatis eſt.Hæc in farinam,hoc eſt drangæam redigito.Dantur de ea hexagia duo,aut duo & ſemis,aut tria,pro virium diuerſitate.

Cap. CCCCLX.

ANTIDOTVS ex ſulphure nominata. Prodeſt ad elephanticos, & immunditiam totius corporis, admodum laudata. Capit croci,myrrhæ,thuris,ſing. drachmas duas,cardamomi, opii,ſing. drachmas duas, ſulphuris ignem non experti,xyloballami, pyrethri, radicis panacis, liquoris tithymali, calaminthæ, liquoris A peucedani,ſingulorum drachmas ſex, piperis albi drachmas duas,calami odorati,zingiberis, ſingulorum drachmas tres,ſucci glycyrrhizæ drach.duas,ſquillæ aſſatæ drach. duas,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.Datur Ægyptiæ fabæ quantitate ex temperati liquoris,aut decocti abſinthii cyathis quatuor.

Cap. CCCCLXI.

ANTIDOTVS regia vocata.confert caput dolentibus,oculorum hebetudini,aluóque adſtrictæ. Humo- B res attenuat,ſtomachum purgat,arthriticos iuuat,iecinoroſos,nephriticos, colicos, obſtructionem, podagricos,lienoſos,maláque muliebria vterina. Præterea,Dei gratia, omnibus morbis vtilis eſt. Datur citra obſeruationem quouis tempore,neque frigore neque æſtu obſeruato. Habet piperis communis & longi,zingiberis, cinamomi,ſingulorum vncias duas, caryophylli,ſpicæ, canchryos, ſingulorum vnc. vnam ſemis, turpeti vnc. ſemis,rhei hexagia duo, hermodactyli hexag.vnum, dacrydii drach. vna,croci hexag.vnū, ſacchari & ſtillatitii C roſarum liquoris quod ſatis eſt. Datur hexagia duo,aut duo & ſemis, aut tria,pro viribus. Præbeto verò media nocte, & à ſumptione eius non febricitantibus præbe vinum:iis verò qui febricitant,aquam tepidam.

Cap. CCCCLXII.

ANTIDOTVS de zingibere,vtilis iis quibus iecur citra calorem dolore afficitur. Recipit nardi Syriacæ,ſpicæ,zingiberis,coſti, petroſelini, mei, ſingulorum vnc.vnam, acori,mandragoræ,piperis albi, ſeminis pa- D paueris,croci,ſigilli Lemnii,ſing.vnc.vnam,ſtyracis,opii,aniſi,dauci Cretici, apii ſeminum, hyoſcyami, ſeſelis,ſing.vnciam vnam ſemis,cinamomi vnciam vnam, margaritarum hexag. vnum ſemis,blattii byzantii hexag.vnum,oſſa cordis ceruini quinque,eupatorii,papaueris albi,roſarum, ſingulorum vnc.ſemis, caryophylli hexag. vnum, rhei barbari hexag.duo,ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſatis eſſe videbitur. Datur manè hexag.vnum ſemis, aut duo pro viribus. Sinendum etiam vt à ſumptione dormiat æger. dáque E diebus decem,ſi voluerit. Poſt hæc vbi oportet, purgatorium præbeto medicamentum.

Cap. CCCCLXIII.

ANTIDOTVS ex hermodactylo, conferens ad podagricos,arthriticos,& quoſuis dolores, omne denique vulnus,& ad omnes actiones. Accipit hermodactyli hexag.vnum ſemis,cumini Æthiopici,colocynthidis,vnc.quinq;,chamædryos vnc. duas & quartam partem,centaurei vnc.duas, ariſtolochiæ rotundæ,gentia- F næ,ſing.vnc.vnam ſemis,hyperici vnc.duas &quartam partem,petroſelini vnc.vnam,agarici,mei,ſing.hexag. vnum ſemis, turpeti repurgati vnc. ſemis, rhei barbari hexagia duo,dacrydii, croci, ſingulorum hexagium ſemis,ſacchari quod ſatis eſt.Datur media nocte pondere drachmæ vnius aut drachmæ vnius & ſemis pro virium ratione. Poſt dato non febricitantibus bibere [a] aquā: febricitantibus autem aquam tepidam.

a Aquam] Græcè eſt ὕδωρ: ſed legendum eſſe cenſeo οἶνον, id eſt vinum. Nam vt cætera medicamenta carentibus febre cum vino dantur, ita etiam præſens exhibendum erit.

G

Cap. CCCCLXIIII.

ANTIDOTVS vtilis ad ſitim immodicam, feruorem iecoris,febres acutas & ardentes. Vocatur autem è rheo barbaro: éſtque valde bona. Capit trium ſantalorum,ſingul.vnc.ſemis, ſeminis lactucæ & intybi,ſingulorum drachm.duas,roſarum,violarum, ſingulorum hexagia tria,ſeminum cucumerum,ſingul. drach. quatuor,aſari drach.vnam,rhei barbari hexag.vnum,papaueris albi hexagia duo,eupatorii drach.tres, petroſelini H drach.duas,caphuræ hexag.S. ſeminis portulacæ drach. duas,glycyrrhizæ drach.vnam, [a] melitzani ſylueſtris ſeminis drach. vnam S.pſyllii hexag. ſemis, floris borraginis hexag.vnū,ſacchari candi vnc.S.ſeminis cotoneorū hexag.S.ſacchari quod ſatis eſt.Fermēteſcāt hæc cum

decocto ſcolopendrii,ſebeſtenæ,roſarum,violarum,Damaſcenorum, intybi, borraginis . Datur nucis Ponticæ magnitudine,aut pro viribus.Poſt eius ſumptionem bibenda aqua cum droſato Alexandrinorum.

a Melitzani ſylueſtris] Nicolaus habet ἀγριομελιτζάν. Quid autem melitzanon illi ſignificet,ſcire nequeo.

Cap. CCCCLXV.

ANTIDOTVS è ſena, valde bona ad elephātiacos. Habet ſenæ,nucum auellanarum,ſing.vnc.vnam, raſuræ eboris drach.tres , ſerici crudi vſti drachmam vnam ſemis,boli Armenii,paſtilli ſquillitici,paſtilli theriaces,hedychroi magmatis,[a]lapidis litzi,lapidis lazuli, aſari,ſing.drach.vnam,lapidis ſmaragdi,iaſpidis,ſapphiri,[a]apelaxii,ſing.drach. vnam , raſuræ aciei ferri drach. quatuor,ſtyracis boni,paſtillorum diarhodôn & de violis,gallæ moſchatæ,ſing.drach.duas,thuris,cinamomi, cubebæ,ſing.drach. quatuor,triū ſantalorū, ſing.vnciā ſemis,corallii rubei drach. quatuor ſemis,margaritarū, blattii byzantis,ſing.hexag.vnū ſemis,caryophylli,maceris,ſpicæ,ocimi, ſeminis portulacæ, zingiberis, aniſi, ameos,fœniculi,ſing.drach.duas ſemis,calaminthæ mōtanæ,auri puri,ſing.drach.tres,folii,cardamomi, zedoariæ,croci,floris roſmarini,& borraginis, piperis albi,ligni aloes crudi,ſing.drach.tres, oſſa cordis ceruini quatuor, [c]aſimii repurgati hexag.quatuor,berberis, gentianæ,ſing.drach.vnam,moſchi gran.duodecim.Coquantur hæc cum ſucco malorum dulcium . In ſucco autem illo prius ferueāt ſerici recēns è grano ilicis tincti vnciæ quatuor cum ſtillatitio roſarum liquore,quoad vniuerſa ſerici tinctura exeat.deinde exime hoc ipſum,& coniice in ſuccum ſacchari quantum volueris. Vbi ad conſiſtentiam venerit, accipe ſpecies omnes bene tritas , & iniice illi,datóque ieiuno hexagia duo,&poſt ſumptionem ſorbendum præbe vinum cum modica aqua , in qua ferrum ſæpius extinctum ſit.

a Lapidis litzi]Hoc in loco lapis litzi accipitur pro Armenio vocato lapide,vt è Latinis colligitur codicibus. Quippe in iis ſcriptum reperitur,lapidis Armeniaci drach.vnam,lapidis lazuli drach.tres. Niſi malis praſium intelligere lapidem,vt ſuprà aliquot ies. b Apelaxii] Græcè eſt ἀπελαξία.Qualis autem lapis apelaxius ſit,me ignorare fateor.Suſpicor tamen hîc vocem hanc,quemadmodum ſuprà annotatione 202.quoque diximus,idem quod loti ſignificare. c Aſimii] Quid ſit Nicolao ἀσίμιον,ſcire non poſſum.

Cap. CCCCLXVI.

ANTIDOTVS ex acoro, conferens nephriticis, iecinoroſis,obſtructionibus,neruorum imbecillitati, & diſtenſioni à craſſis humoribus factæ. Recipit acori hexag.quatuor,pyrethri hexagia tria, zingiberis, caryophylli,galāgæ, ſing.drach.tres,piperis lōgi drach.duas, croci,maceris, ſing.drach.vnam,apii,aniſi, ſing. drach. ſemis , mellis Attici aut ſacchari quod ſufficere videtur . Datur ſemuncia cū vino tēperato, & aqua cui incoctæ ſint radices acori, apii & fœniculi.

Cap. CCCCLXVII.

ANTIDOTVS è cinamomo concoquens. Appellatur autem ab Italis Manus Dei.Græcè χὶρ κυρίου.Eſt valde laudata. Accipit cinamomi drach.ſex,folii,galangæ,maceris,caryophylli craſſioris,caryophylli,ſing.drachmam vnam, zingiberis vncias tres, cardamomi drachmas quatuor,menigetis drach.tres, ſpicæ, carei,maſtiches,piperis longi, ſing.drachmam ſemis,nucis moſchatæ,cubebæ,ſing.drach.tres,moſchi ſiliq.ſex,ambaris drach.ſemis,croci hexagium vnum,ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt . Datur cum vino [a]Monembaſiatico. Eſt ad animi defectum & corporis imbecillitatem valde bona.

a Monembaſiatico] Græcus Nicolai codex habet μονεμβασιωτικοῦ. Quod verò vini genus per corruptam hanc dictionem intelligat Nicolaus, diuinare ſatis nequeo.Suſpicio tamen eſt illum hoc nomine appellaſſe vinum, quod hodie etiam deprauata voce maluaticum & maluaſinum vocatur.

Cap. CCCCLXVIII.

ANTIDOTVS alia è cinamomo , vtilis iis qui ſtomachi dolore vexantur,& cibum euomunt. Capit cinamomi drach. ſex,triū piperū,aniſi,croci, fœniculi, apii,ameos,folii,galangæ,maceris, caryophylli craſſioris, ſing.drach.vnam,zingiberis vnc.duas ſemis, cardamomi drach.quatuor, menigetis drachmas tres,ſpicæ, carei,maſtiches, ſing.drachm.vnam, caryophylli,nucis moſchatæ,cubebæ, ſing.drachmas tres,calaminthæ,pulegii,petroſelini, ſing.drach.duas ſemis,ligni aloes boni [a]crudi drach.vnam, ſacchari lib.duas,& ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſufficit, moſchi ſiliq.tres. Datur ieiuno,& à cibo,ſemuncia.ex bono vino.

a Crudi] Sæpe crudi ligni aloes mentionem facit Nicolaus, ideóque hoc loco quæ noſtra de illo ſit ſententia,exponemus.Per crudum itaque lignum intelligo id quod non putruit.Nam vt teſtis eſt Symeon Sethi,eius regionis in qua prouenit, incolæ idipſum concidunt, & ſub terram multo puluere obruunt,& poſt aliquod temporis ſpatiū, (quātum ſcilicet ſufficere videtur) ligni partes educunt , & mercatoribus vendunt.Crudum itaque erit , quod terra non obruitur, ſed ſtatim ab arbore exciſum,ad vſum rapitur.

Cap. CCCCLXIX.

ANTIDOTVS ex acoro,vt præcedens,vtilis admodum & laudata. Habet acori, rubiæ, ſing.lib.duas, pyrethri libræ quartam partem , piperis longi vnc.ſemis,coſti,pæoniæ,galangæ,ſing.drach.duas,zingiberis vnc.ſemis,caryophylli drach.vnam ſemis, maceris,croci, ſing.drach.vnam, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Poſt decoctionem ſufficientem iniice nucum pinearum repurgatarum vncias duas , & da vbi voluerit vnciam vnam. Eſt autem experta ad ſtomachicos, [a]nephriticos,quartanarios, malo corporis habitu laborantes , & omnes obſtructiones viſcerum à craſſis humoribus natas,reſolutos,trementes,abortientes,& è colico morbo in corpore factam reſolutionem.

a Nephriticos] Manuſcriptus codex corruptè legit νεφριακοὺς, pro νεφριτικοὺς.

Cap. CCCCLXX.

ANTIDOTVS ad epilepticos,apoplecticos,inſanientes & quartanarios.Vocatur autem è zingibere,eſtque admodum ad prædicta laudata. Recipit roſarum rubearum drach.quatuor ſemis,lapidis lazuli, [a]lapidis Armenii,lapidis [b]antimonii,ſingulorū drach.tres, carnis foliorum citri drach.quatuor,aſari,eupatorii, betonicæ,trium ſantalorum,ſing.drach.vnam ſemis,margaritarum hexag.tria,blattii byzantii hexag.duo,maceris hexag.vnum,floris roſmarini hexag.vnum ſemis,ligni aloes crudi,caryophylli,zedoariæ, galangæ, zingiberis, ſing.drach.vnam, paſtilli ex [c]criamboris,diarhodôn,& ex violis, ſingulorum drachm.vnam,aliptæ moſchatæ, gallæ moſchatæ, ſingul.drachm.vnam,radicis pæoniæ, vnciam ſemis,maſtiches, ſeminis pæoniæ,ocimi, cinamomi,cardamomi,cyperi,ſeminis dauci, ſeminis apii, ameos,petroſelini,ſing.drach.vnam,anacardii hexagiū vnū,ſanguinis anatis vnc.ſemis,rhei drach.duas , foliorum drach.ſemis,ſtyracis calamitis,caryophylli craſſioris,acori, corallii rubei, pyrethri, croci, ſingul.drach.vnam,oſſa cordis ceruini quatuor, ambaris crudi hexag. vnum,moſchi grana decem, ſerici recēns è grano ilicis tincti vnc.duas,roſarum ſtillatitii liquoris,& malorum dulcium ſucci quod ſatis eſt. Decoque ſericum donec rubedo eius [d]exierit.dein confice cum ſacchari lib.duabus aut quantum ſufficiet. Adiice verò etiam auri puri hexag.duo: poſtremùm iniice etiam moſchum cū ſtillatitio roſarum liquore. Prodeſt etiā hæc antidotus ad animi defectionem.

a Lapidis Armenii] Nicolai codex habet λάπις λίτζι.Hîc autem ſignificare lapidem Armenium , ex iis quæ paulo antè annotauimus manifeſtum eſt.Niſi praſium vocatum intelligere malis.

b Lapidis antimonii] More Serapionis & aliorum quorundam, antimonium, quod Græcis ςίμμι dicitur , inter lapides recenſet. Attribuūt autem illi facultatem roborandi neruos recentiores. c Ex criamboris] Manuſcriptus codex legit , τροχίσκοι τοῦ διὰ κριαμβόρων. De quibus quid dicam,nunc non habeo. Vox enim deprauata ac planè barbara eſt , vt quid ſignificet diuinare nequeam. d Exierit] Græcè eſt ἐναπολυθῇ.Sed fortè legendum,vt paulo ſuprà,ἐξέλθῃ.

Cap. CCCCLXXI.

ANTIDOTVS purgans è rheo barbaro. Accipit ſantali albi & rubei,ſingul. vnciā ſemis , maceris hexagia duo, ſpodii ſiliquas ſex,maſtiches,croci, ligni aloes, ſpicæ , cardamomi , aſari , gallæ moſchatæ , berberis,

caryophylli,ſing.vnc.ſemis, dacrydii vnc. vnam & drachmam vnam,turpeti repurgati vnc.vnam, ſeminis fœniculi, ocimi,cinamomi boni,ſing.vnc.ſemis,caphuræ drach.ſemis,oſſa cordis ceruini duo,tragacanthæ,gummi Arabici,rheibarbari,ſing.vnc.ſemis,aniſi,intybi,ſeminis portulacæ,ſeminis cucumeris,ſing.vnc.ſemis,roſarum hexag.duo,ſenæ vnc.vnam, hermodactyli vnciã ſemis,tartari vnc.vnam,ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt.Dantur media nocte hexag. duo & ſemis,aut tria pro viribus.Iis qui non febricitant, ex vino temperato:febricitantibus autem,cum aqua tepida. Prodeſt ad mala ex defluxionibus nata, ad podagricos, & arthriticos.

Cap. CCCCLXXII.

ANTIDOTVS è Sena, vtilis ad podagricos, arthriticos, & omnem neruorum affectum. Capit roſarum,glycyrrhizæ,ſing.ſiliquas quinque,cinamomi drachmas tres ſemis, caryophylli,nardi,ſagapeni,gallæ moſchatæ,nucis moſchatæ,zingiberis, zedoariæ, ſenæ,cardamomi,aſari,ſeminis apii,ſing.drach.ſemis, croci drachmam vnã,turpeti,rhei, dacrydii, ſing.hexag. vnum, ſacchari quantum ſufficit,& roſarum liquoris ſtillatitii. Dantur media nocte hexag.tria,aut tria & ſemis pro virium ratione.iis qui vacant febre,cumvino temperato: febricitantibus verò,cum aqua tepida.

Cap. CCCCLXXIII.

ANTIDOTVS de ſampſucho, conferens iecinoroſis & cholericis,iis qui neque victũ, neque frigus,neque æſtum obſeruant, regibus & præfectis. Ei autẽ qui hoc vtitur,bonum colorem conciliat & ſanitatem, neque laxitatem neque compreſſionem efficit,neque anguſtiam aliquam fieri ſinit. Habet cinamomi, maceris,ſampſuchi,trium ſantalorum, glycyrrhizæ,roſarum, corallii rubei,florum borraginis & roſmarini, oſſis cordis ceruini,margaritarum, ambaris, tragacanthæ,ſing. drachmam vnam,turpeti, rhei barbari,ſing.drachmam vnam ſemis,ſenæ,agarici,ſing.drach. duas ſemis, croci grana ſeptem, zingiberis drachmam vnam, nuces moſchatas duas, dacrydii vncias duas, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt, moſchi ſiliquas quatuor. Dantur media nocte hexag.tria, aut tria & ſemis pro viriũ ratione:iis qui non febricitant, cum vino:febricitantibus autem,cũm aqua calida.

Cap. CCCCLXXIIII.

ANTIDOTVS alia purgatoria ex berberis nominata,conferens vt prædicta. Habet ſantali rubei & albi,ſingul.drach.vnam,ſpodii drach.duas,maceris hexag.vnum,maſtiches,croci,ſpicæ,ligni aloes,cardamomi,aſari, gallæ moſchatæ, ſing. vnc. vnam, cinamomi vnciam ſemis & quartam partem,caphuræ gran. quindecim,oſſa cordis ceruini quatuor, tragacanthæ, gummi Arabici,ſing.vnc. vnam,rhei barbari vnc.ſemis,aniſi,intybi & portulacæ ſeminum,ſing.vnc.vnam, ſeminum cucumerum,ſing.vnc.vnam, roſarum vnc.vnam ſemis,ſenæ vnc.duas, dacrydii vnc. duas, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſufficit. Dantur media nocte hexagia duo & ſemis, aut tria pro virium varietate.

Cap. CCCCLXXV.

ANTIDOTVS alia ex canchry,eiuſdem vt prior vſus. Recipit roſarum,glycyrrhizæ, ſing. vnc. vnam, cinamomi drach.quinque,caryophylli,nardi,cãchryos, ſagapeni,gallæ moſchatæ,nucis moſchatæ, zedoariæ,ſenæ,cardamomi,aſari, ſeminis apii, ſing. ſiliquas quinque, dacrydii hexag.tria,turpeti hexag.duo,rhei barbari hexag.vnum ſemis, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis erit.Dantur media nocte hexag. tria, aut tria & ſemis pro viribus.Iis qui febre vacant, ex vino temperato : febricitantibus autem, cum aqua tepida.

Cap. CCCCLXXVI.

ANTIDOTVS alia purgatoria,vt prædicta,conferens mirificè ad podagricos, arthriticos, & omnes morbos ex defluxione natos. Accipit cinamomi vnciam vnam,croci hexagia duo,zingiberis vnciam ſemis & quartam partem,caryophylli hexagium vnum,aniſi, fœniculi ſeminum,ſing.hexagium vnum ſemis, ameos hexagium vnum, nuces moſchatas duas,turpeti puri vncias duas, hermodactyli vnciam vnam, rhei barbari hexagia duo,dacrydii vnc.vnam,ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſatis eſſe videbitur.Dantur media nocte hexag. tria,aut tria & ſemis pro viribus.Febre vacantibus, cum vino temperato : febricitantibus autem, cum aqua tepida. Prodeſt ad tertianas & quotidianas.

Cap. CCCCLXXVII.

ANTIDOTVS ad cardiacos & febricitantes. Somnum etiam inducit. Capit caryophylli, cinamomi, croci, ſingulorum hexagium vnum, ſpicæ, galangæ,ligni aloes,ſing.hexag. ſemis, glycyrrhizæ hexag. vnum, nucem moſchatam vnam, margaritarum hexagium ſemis, zingiberis hexag. vnum, corallii rubei hexagium vnum ſemis,ambaris drachmam ſemis,blattii byzantii hexagii quartam partem,moſchi grana duo,ſeminis ocimi hexagium ſemis, caphuræ ſiliquas quatuor, papaueris albi vnciam ſemis,trium ſantalorum,ſingulorum drachmam ſemis, ſacchari candi vocati vnciam ſemis, oſſa cordis ceruini duo, ſpodii hexagium ſemis, pſyllii drachmam ſemis, ſeminum cucumerum, ſingulorum hexag.duo,ſacchari & roſarum ſtillatitii liquoris quod ſufficit. Datur ad arbitrium ægrotantis, quocunque tempore.

Cap. CCCCLXXVIII.

ANTIDOTVS alia purgans ex hermodactylo, conferens omnibus malis à defluxione natis, podagricis,arthriticis, & malo corporis habitu correptis. Habet cinamomi vnciam ſemis,croci hexag.vnum,zingiberis vnc.ſemis,caryophylli hexag.duo, aniſi, fœniculi ſeminum, ſingulorum hexagium vnum,ameos drach. vnam ſemis,amomi drach.vnam ſemis,nuces moſchatas duas,turpeti repurgati vnc.vnam ſemis, moſchi grana tria,ſenæ vnciam ſemis, epithymi drach. vnam, dacrydii vnc.vnam ſemis & quartam partem, ſantali rubei drach.duas,rhei barbari vnc.ſemis, cubebæ vnciam ſemis, hermodactyli drach. vnam, myrobalani citrini hexag. duo, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt. Dantur media nocte hexag.tria, aut tria & ſemis,pro viribus:non febricitantibus, ex vino temperato:febricitantibus autem,cum aqua calida tepida.

Cap. CCCCLXXIX.

ANTIDOTVS valde bona ad dyſentericos,& læuitate inteſtinorum laborantes. Recipit cinamomi drach.vnam ſemis,caryophylli, galangæ,maceris,caryophylli craſſioris, ſing.ſiliquas quinque, zingiberis vnc. ſemis,cardamomi drach.vnam,menigetis drach. ſemis & quartam partem,ſpicæ, carei,maſtiches, berberis,piperis longi,ſing.ſiliquas tres, nucis moſchatæ, cubebæ, ſing.hexag.ſemis, ſpodii hexag. vnum, blatti byzantii drach. vnam, corallii ſcrup. vnum, interiores tunicas ventriculi galli tres,palmularum oſſa tria,boli Armenii drach.vnam,ligni aloes hexag.ſemis,moſchi gran.tria, fœniculi,aniſi, & ocimi ſeminum, croci, ſing.hexag.vnum,Lemnii ſigilli,papaueris albi,ſingul.drach.vnam, rhei vſti hexag.vnum, baccarum myrti,roſarum, ſing. vnciam ſemis, oſſa cordis ceruini quatuor, ſucci cotoneorum,& ſtillatitii roſarum liquoris ſacchariqúe quantum ſufficit.

Cap. CCCCLXXX.

ANTIDOTVS ad melancholicos, ſyncope & animi defectione laborãtes omnémque cordis affectum, admodum laudata. Accipit [a]lapidis litzi, hoc eſt lapidis lazurii vnc.ſemis, lapidis lazuli,hoc eſt cærulei,ambaris crudi,ſing.drachm.duas,ligni aloes crudi,cinamomi boni,ſing. drach.tres, moſchi hexagii quartam partem,margaritarumhexag.vnum,auri puri hexag.ſemis, ſerici recens è grano ilicis tincti vnc.tres, decocti cum ſucco malorum dulcium,& ſtillatitio roſarum liquore, ſaccharóque ſufficienti.Datur pro arbitratu.

a Lapidis litzi] Ex hoc loco manifeſtũ fit omnibus, lapidem A litzi Nicolao (vt ſuprà quoque dictum eſt) variè accipi: nunc pro lapide lazuli, nunc pro lazurio, qui eſt alius à lapide lazuli. Id quod è verbis Nicolai manifeſtè etiam colligitur. Quippe inquit, λάπις λίτζι, ἤγουν λίθου λαζουρίου οὐγ. ϛ´. & ſtatim ſubiicit, λάπις λάτζουλι, τουτέστι λίθου κυανέου. Perperam autem legitur in manuſcripto codice ἱερανέου. Iis quæ iam diximus conſentiunt quæ ſcribuntur in explicatione quarundam Nicolai vocum: Illic enim ita habetur. λάπις λίτζι, τὸ λαζούριον, ὁ λίθος πράσιος· λάπις λάτζουλι, λίθος κυανέος. Legitur autem corruptè κέρανος in manuſcripto exemplari. E quibus omnibus palàm fit, lapidem litzi, lazurium & praſium, apud Nicolaum eſſe eundem lapidem. Niſi malis πράσιον pro viridi interpretari, ac Armenium qui colore viridis eſt, intelligere. Lazuli autem lapis non eſt niſi κυανέος, id eſt cæruleus, vetuſtioribus Græcis dictus.

Cap. CCCCLXXXI.

ANTIDOTVS alia purgatoria experta, vt cæteræ. Capit cinamomi drach. vnam, croci drach. vnam, zingiberis drach. S. caryophylli, fœniculi & aniſi ſeminũ, ſingul. drach. vnam, ameos drach. vnam, nuces moſchatas duas, turpeti vnc. ſemis, ſenæ hexagia duo, agarici hexag. vnum ſemis, rhei hexag. duo, moſchi ſiliquas decem, dacrydii vnc. vnam, maceris drach. vnam, roſarum hexag. vnum, hermodactyli drach. vnam ſemis, ariſtolochiæ rotundæ drach. duas, ſtillatitii roſarum liquoris & C ſacchari quod ſatis eſt. Dantur media nocte hexag. tria, aut tria & ſemis pro viribus.

Cap. CCCCLXXXII.

ANTIDOTVS ad tuſſientes, defluxione capitis laborantes, & ad imbecillitatem corporis admodum bona. Habet nucum pinearum vnc. octo, amygdalarum drach. quinque, cinamomi vnciam vnam, caryophylli, maceris, ſing. drach. ſeptem, ligni aloes drach. ſex, ſantali citrini drach. quinque, ambaris crudi drach. vnam, ſeſami repurgati vnc. vnam, ſeminis vrticæ vnciã ſemis, D goſſipii ſeminis vnc. ſemis, moſchi puri ſiliq. tres, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſufficit. Datur verò quando lubet.

Cap. CCCCLXXXIII.

ANTIDOTVS ad animi defectionem, imbecillitatem corporis, ad tuſſientes, læuitate inteſtinorum laborantes, cordis ſyncopen, & carnis diſſolutionem. Recipit ſpodii vnc. vnam, zingiberis, cinamomi, ſingul. drach. vnam, caryophylli, ligni aloes, ſing. drach. ſex, maceris drach. quinque, oſſa cordis ceruini ſex, ambaris, aliptæ moſchatæ, gallæ moſchatæ, ſing. drach. vnã, blattii E byzantii drach. duas, berberis drachmas ſex, margaritarum hexag. duo, moſchi ſiliquas quatuor, ſucci malorũ dulcium & ſtillatitii liquoris roſarum quod ſatis eſt, & ſucci cotoneorum quantum oportet, ſacchari libras duas. Datur pro arbitratu.

Cap. CCCCLXXXIIII.

ANTIDOTVS ad melancholiam, quæ à veteribus medicis hypochondriacum malum nominata eſt. Capit myrobalanorum, exceptis flauis, ſing. vnc. ſemis, F polypodii, epithymi, ſtichadis, ſingulorum hexagium vnum ſemis, ſacchari quod ſatis eſſe videbitur. Datur veſperi ſemuncia, aut plus aut minus, pro virium ratione.

Cap. CCCCLXXXV.

ANTIDOTVS alia ſimilis, vt præcedens. Habet myrobalani flaui & nigri, ſing. vnciam ſemis, turpeti boni hexag. quatuor, aniſi hexag. vnum, zingiberis hexagium vnum ſemis, rhei hexagiũ vnum, ſacchari quod ſatis eſt. Datur melancholicis, bilioſis & pituitoſis, pur- G gans citra moleſtiam & turbulentiam.

Cap. CCCCLXXXVI.

ANTIDOTVS ad cardiacos, ſyncope correptos, & corporis colliquationem. Recipit [a] lapidis Armenii, lapidis lazuli, ſing. vnciam ſemis, ligni aloes, blattii byzantii, ſing. drachmam vnam, gallæ moſchatæ, aliptæ moſchatæ, ſing. drach. tres, paſtillorum diarhodôn, & de violis, ſingulorum drachmas tres, ambaris hexagiũ vnum, maceris, caryophylli, nucis moſchatæ, zingiberis, ſingulorum drachmas quatuor, cinamomi, ſenæ, ſingul. drachmas tres, moſchi drach. ſemis, ſpicæ, galangæ, H been albi & rubei, ſingul. vnciam ſemis, oſſa cordis ceruini quatuor, ramenti eboris, nucis Indicæ, glycyrrhizæ, ſing. vnc. ſemis, corallii rubei drach. tres. Coquatur cum ſucco malorum dulcium: & iniice carnis foliorum citri vnc. ſemis, ſerici recèns è grano ilicis tincti vncias tres, margaritarum hexag. vnum, ſacchari & ſtillatitii roſarũ liquoris quod ſatis eſt. Datur, vbi lubet, drachma vna aut ſemuncia.

a Lapidis Armenii] Codex Nicolai habet λάπις λίτζι, λάπις λάτζουλι. Vnde omnibus perſpicuum fit, lapidem litzi à latzuli lapide diuerſum eſſe: nec aliud quàm Armenium vel praſium, vt priore annotatione diximus ſignificare.

Cap. CCCCLXXXVII.

ANTIDOTVS ad podagricos, arthriticos, & eos qui omnia ſunt experti, gratia Dei. Accipit baccarum lauri vnc. vnam, myrrhæ vnc. S. ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſing. vnc. ſemis, rhei hexag. vnum, turpeti, ſcammoniæ, zingiberis, ſing. vnc. ſemis, hermodactyli, tartari, ſing. vnc. vnam, croci hexagium vnum, caryophylli, maceris, ſing. hexag. duo, moſchi ſiliquas quatuor, nuces moſchatas duas, aniſi hexag. vnum, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſufficit. Dantur media nocte hexag. tria, aut tria & ſemis pro viribus.

Cap. CCCCLXXXVIII.

ANTIDOTVS laxatiua ad podagricos & arthriticos. Capit hermodactyli, turpeti, ſing. vnc. ſemis, zingiberis, galangæ, ſpicæ, cinamomi, croci, caryophylli, ſing. hexagia duo, aniſi vnc. ſemis, rhei barbari hexagia duo, ſcammoniæ drach. vnam, ſacchari & roſarum ſtillatitii liquoris quod ſatis eſſe videbitur. Dantur manè ieiuno hexagia tria, aut tria & ſemis, vacantibus febre, cum vino: febricitantibus, ex aqua tepida.

Cap. CCCCLXXXIX.

ANTIDOTVS è rheo barbaro purgatoria. Habet ſantali albi & rubei, ſing. hexag. tria, maceris hexag. vnum, ſpodii hexag. duo, maſtiches, croci, ligni aloes boni, ſpicæ, cardamomi, gallæ moſchatæ, aſari, berberis, caryophylli, ſing. vnc. ſemis, ſcammoniæ vnc. duas, turpeti vnc. vnam, ſeminis fœniculi & ocimi, cinamomi veri, ſing. vnciam ſemis, caphuræ hexag. ſemis, oſſa cordis ceruini duo, tragacanthæ, gummi Arabici, ſing. vnc. ſemis, rhei barbari hexag. tria, aniſi, intybi, & portulacæ ſeminum, cucumerum ſeminum, ſingul. hexag. duo, roſarum hexag. vnum, ſenæ drach. vnam, hermodactyli drach. ſemis, ſacchari & roſarum ſtillatitii liquoris quantum ſufficit, moſchi ſcrup. vnum. Dantur media nocte hexag. duo, aut tria pro virium varietate. Poſtea da ſorbendum iis qui febre vacant vinum temperatiſſimum, febricitantibus autem aquam tepidam. Confert verò bilioſis & pituitoſis.

Cap. CCCCXC.

ANTIDOTVS Diaſenæ purgatoria, vtilis podagricis, arthriticis, & pituitoſis. Recipit roſarum rubearum, glycyrrhizæ, ſiliq. quinque, cinamomi drach. ſex, caryophylli, nardi, ſagapeni, gallæ moſchatæ, nucis moſchatæ, zedoariæ, cardamomi, aſari, ſeminis apii, ſingul. drach. duas, croci hexagium ſemis, ſenæ hexag. duo, turpeti puri hexag. tria, rhei barbari hexag. vnum, dacrydii hexag. duo, roſarum rubearum hexag. ſemis, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt, moſchi grana tria. Dantur media nocte hexag. duo & ſemis, aut tria pro viribus. Vacantibus febre, cum vino temperato: febricitantibus verò, cum aqua tepida.

Cap. CCCCXCI.

ANTIDOTVS purgatoria de corallio, vtilis iecinoroſis, colicis, tertiana correptis, & omnibus malis è defluxione natis. Accipit cinamomi, maceris, [a] maioranæ, ſantali albi & rubei, glycyrrhizæ repurgatæ, roſarum rubearum, corallii rubei, florum borraginis, oſſis cordis ceruini, margaritarum, ambaris, tragacanthæ, ſing. drach. vnam, turpeti hexagium vnum, rhei, ſenæ, agarici, ſingulorum drachmas duas, croci, zingiberis, nucis moſchatæ, ſingulorum drachmam vnam, ſcammoniæ vnciam vnam ſemis, ſacchari & ſtillatitii roſarũ liquoris quantum ſufficit. Dantur hexagia duo & ſemis, vel tria pro viribus.

a Maioranæ] Nicolai codex habet, μαζυυρανιαν. Quæ vox ſi illi non maioranam ſignificat, quid aliud denotare poſſit diuinare nequeo.

Cap. CCCCXCII.

ANTIDOTVS è croco, valde laudata. Dantur manè ieiuno hexagia duo, aut duo & ſemis, prout ea iuxta vires ſuas corpus indiguerit. Capit aniſi, [a]fœniculi, ſingulorum hexag. vnum, zingiberis, ſenæ, ſingulorũ hexag. tria, croci, caryophylli, turpeti, rhei, ſingulorum hexag. duo, cinamomi vulgaris hexagia duo ſemis, nucis moſchatæ hexag. vnum, dacrydii aſſati hexagia tria, ſacchari quod ſatis eſt.

a Fœniculi] Manuſcriptus codex legit φενούλην. Quam quidem vocem corruptam eſſe, & φενίκκλουμ legendum, vt ſuprà annotauimus, cenſeo. Quippe in ſequenti etiam ſtatim antidoto aniſum & fœniculum copulat. Id quod ſæpe etiam aliàs facere ſolet.

Cap. CCCCXCIII.

ANTIDOTVS alia laudata, ad iecinoris & lienis obſtructionem data pondere hexagiorum duorum, aut duorum & ſemis pro viribus. Datur autem manè ieiuno non febricitantibus ex vino temperato: febricitantibus autem, cum aqua tepida. Habet myrobalanorum magnorum & paruorum, ſingulorum hexagium ſemis, turpeti hexagia duo, piperis communis, maceris, cinamomi, zingiberis, caryophylli, nucis moſchatæ, floris iunci odorati, ſingulorum hexagium ſemis, ſenæ hexagium vnum, ſeminis fœniculi, aniſi, ſingulorum hexagium ſemis, croci drachmam vnam, rhei hexagia duo, ſeminis eryngii hexagium ſemis, epithymi hexag. vnũ, dacrydii hexag. duo, hermodactyli hexag. vnum, cardamomi hexag. ſemis, ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CCCCXCIIII.

ANTIDOTVS drangæa conferens ad podagricos, arthriticos, & omnem imbecillitatem neruorum. Recipit turpeti, hermodactyli, ſingulorum vnciam ſemis, ſeminis apii & fœniculi, ſingulorum hexag. vnum, ſcammoniæ hexag. vnum ſemis, croci, zingiberis, aniſi, ſingulorum hexag. duo, ſacchari quantum omnium ſpecierum. Dātur hexag. duo, aut duo & ſemis, pro virium ratione media nocte. Porrò non febricitantibus da poſt ea ſorbendum vinum temperatum, febricitantibus autem aquam tepidam.

Cap. CCCCXCV.

ANTIDOTVS drangæa magis varia, conferens vt præcedens. Accipit turpeti hexag. vnum, agarici drach. ſemis, hermodactyli drach. vnam, zingiberis drachmam ſemis, aniſi, fœniculi ſeminum, ſingulorum hexagium ſemis, rhei hexagium vnum, cinamomi vulgaris, zingiberis, caryophylli, croci, ſing. hexag. ſemis, ſacchari quantum omniũ ſpecierum. Datur vt præcedens.

Cap. CCCCXCVI.

ANTIDOTVS drangæa vtilis iecinoroſis, lienoſis, & malè coloratis, data media nocte pondere hexagiorum duorum aut trium. Capit aniſi hexagium vnum, zingiberis hexag. tria, ſeminis fœniculi hexag. vnum, caryophylli hexag. ſemis & quartā partem, ſenæ hexag. tria, agarici hexag. vnum, turpeti vnc. ſemis, rhei hexagia duo, cinamomi vulgaris hexag. vnum ſemis, nuces moſchatas duas, dacrydii hexag. tria, croci hexag. vnũ, ſacchari quantum omniũ ſpecierũ. Dantur hexag. duo, aut tria pro viribus media nocte: vacantibus febre ex vino temperato: febricitantibus verò, cum aqua.

Cap. CCCCXCVII.

ANTIDOTVS ad cruditatem ſtomachi, inflationes, deſtillationes à frigiditate factas. Nominatur Græcis χὲιρ κυρίου, ab Italis autem manus Dei. Habet cinamomi drach. tres, folii, galangæ, maceris, caryophylli craſſioris, ſing. drachmam ſemis, zingiberis purgati drachmam ſemis, caryophylli, nucis moſchatæ, cubebæ, ſingulorum drachmam vnam ſemis, cardamomi drachmas duas, menigetæ drachmam vnam ſemis, moſchi gran. tria, croci hexag. vnum, roſarum rubearũ hexag. ſemis, aniſi, fœniculi ſeminum, ſing. hexag. duo, piperis albi vnc. ſemis, ſacchari & vini, & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt. Datur in prædictis malis ante cibum & poſt cibum pro arbitratu.

Cap. CCCCXCVIII.

ANTIDOTVS ad dyſentericos, lauitate inteſti- A norum correptos, iecorariam dyſenteriam, & ad omnẽ excretionem [a]ſanguinis, plurimámque imbecillitatem. Recipe vinum rubeum bonũ, coque cum baccis myrti & ſumach ad tertias: dein colato, & rurſus adiice ſtillatitii roſarum [b]campeſtriũ liquoris quantum vini, & cõmiſce vino feruefacto, & adiice roſarũ rubearum aridarum, menthæ & ſucci cotoneorum, ac ſacchari quantũ ſufficit, & decoque ad conſiſtentiam. Poſtea ab igne amoueto, & accipe ſpecies has bene tritas: nempe betonicæ hexagii quartā partẽ, ſpodii hexag. ſemis, maceris B grana quindecim, cinamomi, caryophylli, ſingulorum drach. ſemis, zingiberis, croci boni, corallii rubei, ſing. gran. quindecim, boli Armenii, ſigilli Lemnii, ſanguinis draconis, ſing. drach. ſemis. Subactis omnibus fac [c]electuarium, & da manè ieiuno hexagium vnum aut duo pro viribus, vacantibus febre cum vino temperato, febricitantibus autem cum droſato myrtino aut ſaccharo roſaceo, cum aqua pluuia: & ſine vt dein paulũ dormiat.

a Sanguinis] Græcè eſt, ἔκκρισιν σαρκὸς, id eſt excretionem carnis. Sed quis non videt corruptam eſſe lectionem, atque pro σαρκὸς, αἵματος ſcribendum potius eſſe? b Campeſtrium] Nicolaus ha- C bet κομπίων, fortè pro καμπίων vel κάμπι, vt ſuprà etiam monuimus. c Electuarium] In Nicolao legitur λατουάριν corruptè, pro ἐλεκτουάριον.

Cap. CCCCXCIX.

ANTIDOTVS drangæa, valde bona ad iecinoroſos, lienoſos, malúmque corporis & faciei colorem. Accipit turpeti hexag. tria, ſenæ, rhei barbari, epithymi, tartari, ſing. hexag. duo, polypodii vnc. ſemis, dacrydii hexag. tria, hermodactyli hexag. vnum ſemis, maceris, cinamomi, zingiberis, nucis moſchatæ, caryophylli, ſin- D gul. hexagia ſemis, croci hexag. vnum, ſeminis fœniculi, aniſi, ſing. hexag. vnum, ſacchari quantum omnium ſpecierum duplum. Dantur manè ieiuno hexagia duo & ſemis, vel tria, pro virium diuerſitate: febre vacantibus ex vino temperato: febricitantibus autem, cum aqua tepida

Cap. D.

ANTIDOTVS Latinè nominata [a] Age vita, Græcè γέρον τῆς ζωῆς, Saracenicè Meelchagee. Prodeſt ad omnes frigidos affectus, reſolutos, ſtomachicos, tremen- E tes, malo habitu corporis correptos, hydropicos, cruditatem ſtomachi, inflationes, omnem imbecillitatem & frigiditatẽ ſtomachi ac corporis: ad vuluæ inflationes, teneſmum alui, mala ex defluxione nata, nempe podagram, arthritin, atque ad omnia neruorum mala à cruditate & humiditate multa facta. Capit vini boni rubei, [b]aut rhaſpæ [c]menſuras ſex. Adiice illi trita. & per tenue cribrum tranſmiſſa, hæc nempe: galangæ vncias duas, piperis longi, piperis albi, ſing. vnc. vnam, ſaluiæ vnc. vnam ſemis, zingiberis, cinamomi vulgaris boni, F ſing. vnc. ſemis, croci hexagia duo, caryophylli hexag. vnum. Hæc coniecta in vinum probè decoque, vt à ſex menſuris vini remaneat menſura ſemis, & reconde in vaſe. Datur vſu exigente cum vino ſemuncia manè ieiuno. Eſt verò, gratia Dei, vtilis ad prædicta.

a Age vita] Nicolai codex habet, λεγομένη λατινιστὶ ἄγζα βῖτα. Hac verò loquendi formula etiam in aliis compoſitionibus vtitur, ita tamen vt pro ἄγζα ſcribatur ἄζε, interdum ἰύγα. Quid verò per hanc vocem deprauatam ſit intelligendum, nemo facilè diuinabit. Suſpicio tamen eſt, hanc compoſitionem Latinè dictam eſſe lugem vitam, pro- G pter mirificam in conſeruanda ſanitate, adeóque vita, efficaciam, vt ἰύγα ſit vox corruptè ſcripta pro ἰούγε. b Aut rhaſpe] Græcus manuſcriptus codex legit ἢ ῥάσπε. Quum verò dictionem hanc conſtet eſſe barbaram & corruptam, quid certò ſignificet, monſtrare haud poſſum. Satis verò ex vltima antidoto conſtat, Nicolaum genus aliquod vini per hanc vocem intelligere: quale verò, diuinare ſatis non poſſum. c Menſuras] Codex Nicolai habet κανάτια. Per hanc verò vocẽ videtur innuere menſuram. Nam quod hîc κανάτιον, id in vltima antidoto μινζούραμ vocat. Vt κανάτιον non eſſe aliud putem, quàm Germanis noſtris Izanten. Vt menſuræ ſex, ſint ſex Izanten vvein, oder ſechs maſſ vvein.

Cap. DI.

ANTIDOTVS laxatiua ad melancholicos, vi- H tioſo colore præditos, furioſos, omnémque corporis malitiam, lienem, & mala à melancholia facta. Habet trypheræ Saracenicæ hexagium vnum, diagalangæ hexagium ſemis & quartam partem, ſacchari roſati

laxatiui hexag. vnũ, turpeti puri drach. vnam,zingiberis ,ſcrupul.vnum, hermodactyli drach.vnam, rheibarbari hexag.duo.Hæc trita diligẽter & ſubacta,fac vt diacydonium, & recõde in vaſe,& dato hexag.tria, aut tria & ſemis,pro viribus cum aqua tepida.Datur autem media nocte: poſt verò eius ſumptionem os aqua & aceto abluito.

Cap. DII.

ANTIDOTVS Catholica,hoc eſt vniuerſalis,ſeu omnes humores purgans. Vtilis eſt podagricis,arthriticis, iecinoroſis, lienoſis,tertianis, quartanis , quotidianis, doloribus capitis,febribus acutis,ardentibus, & omnibus corporis morbis.Eſt autem vtilis & miranda,ſi citra obſeruationem frigoris & æſtus fuerit aſſumpta Gratia autem Dei,eſt admodum vtilis. Recipit polypodii puri & tempeſtiui vnc.vnam ſemis & quartã partem,ſenæ,violarum,aniſi,ſeminis fœniculi,radiciscapparis,ſingulorum vnc.vnam, [a]pruna refrigerata viginti,ceraſia triginti, ſebeſten quadraginta, epithymi puri vnciam ſemis,roſarum rubearum vnciam vnam,trium ſantalorum,ſingulorum drachmas duas, ramorum tamaricis vnc.duas,glycyrrhizæ purgatæ vnc.vnam,ſeminum cucumerum ſing.vnc.vnam,polytrichi mani pulũ ſemis , turpeti boni vnciã ſemis. Hæc omnia probè in mortario tuſa, inijce in lebetẽ cum aquæ lib. quinque, & decoque bene ad droſati conſiſtentiam leni igne, donec de ſucco remanſerint lib.duæ : dein colato , & iterũ accipe ſenæ bonæ puræ , caſiæ fiſtularis repurgatæ, tamarindorum,ſingulorum vnc.vnam, polypodii purgati & tempeſtiui vnc.vnam ſemis, rheibarbari boni vnc. ſemis,glycyrrhizæ repurgatæ,ſeminũ cucumerum,ſingulorum vnciam ſemis,ſacchari candi,penidiorum, ſingulorum vnciã vnam,radicis capparis hexagia duo,aniſi,violarum,vnciam vnam,turpeti puri vnciam vnam, dacrydii probi hex.duo, hermodactyli repurgati vnc.ſemis & quartam partem. Hæc omnia probè trita, vt tenuiſſimum pulueremn,cribro traiicito: dein ſuccum ſupradictum ad droſati conſiſtentiam coquito,& iniicito ſacchari puri lib.duas, ſpeciéſque per cribrum tranſmiſſas,& in lebete leni igne coquito conquatiendo diligẽter,vt ad cydoniati conſiſtentiam abeant. Reconde deinde in vaſe, & da media nocte hexagia quatuor aut v. In viris autem quibus difficulter aluus deiicit,dato vnciamvnam prout ſufficit ægrotanti. Vacanti febre,cum vino & aqua tepida : febricitanti verò,cum ſola aqua tepida.

a Pruna refrigerata]Nicolai manuſcriptus codex legit χορόμηλα ψυχ]ὰ,mea quidem ſententia non rectè. Cenſeo enim legendum eſſe κοκκίμηλα.

Cap. DIII.

ANTIDOTVS aliaCatholica nominata. Accipit ſenæ,caſiæ fiſtulæ,tamarindorum,ſing.vnc.vnam,polypodii puri vnc.vnam ſemis,rheibarbari hexag.vnum ſemis,glycyrrhizæ repurgatæ vnc.ſemis, ſeminum cucumerum,ſing.vnc. ſemis, penidiorũ vnc. ſemis, ſacchari candi hexag.duo ſemis, radicis capparis hexag. vnum ſemis,aniſi, violarum , ſingulorum vnc.vnam, turpeti vnc.ſemis,dacrydii hexag.duo.Trita hæc probè per cribrum traiicito : dein rurſus accipe polypodii repurgati tempeſtiui vnc.duas,ſenæ bonæ,violarum, aniſi,fœniculi ſeminum,radicis capparis,ſingul.vnc.vnam,pruna refri erata viginti, ceraſia triginta. Hæc probè liquata coniiciantur in lebetem cum aquæ lib. quatuor , & coquantur bene:dein colentur.pòſt accipiatur decoctum, & coniiciatur in lebetem , atque cum ipſo ſacchari puri lib.vna ſemis, & decoquantur ad droſati conſiſtentiã, & iis quæ prædicta ſunt ſuprà irrigatis, conquaſſatis, & omnibus probè ſubactis,fac vt cydoniatum,& reconde in vaſe.Dantur media nocte hexag.quinque, ex vino & aqua tepida non febricitãtibus:iis verò qui febricitant, cum ſola aqua tepida: aut da quantum ægrotanti ſuffecerit.

Cap. DIIII.

ANTIDOTVS è rheobarbaro. Eſt verò [a]laxatiua mixtura conferens bilioſis,caput dolentibus,iecinoroſis,lienoſis,vitioſo corporis colore præditis,podagricis,arthriticis:præcipuè verò ad difficultatem vrinæ,& nephriticos. Vocatur autem à prudentibus medicis ſanitas. Capit cydoniati laxatiui,ſacchari,roſacei laxatiui, ſingulorum vnc.duas, trypheræ Saracenicæ vncias tres, rheibarbari hexagia quatuor, diagalangæ vnciam vnam ſemis , dacrydii boni vnciam ſemis, turpeti puri vnciam vnam ſemis, hermodactyli vnciam vnam, tartari boni vnciam ſemis,arida omnia in pollinem terantur ſubtiliſſimum,& irrigatis omnibus ſimul, ſubigantur ſubinde cum droſato laxatiuo,aut ſucco roſarum vt poſſit cydoniati fieri confectio. Dantur media nocte hexag.tria,aut tria & ſemis, aut quatuor, aut quantum ægrotanti ſatis ſit.Carentibus febre cum vino,febricitantibus autem ex aqua tepida. Qui verò ſumpturus hanc eſt pondere hexagii vnius,huic cõfert vt aluus eius quatuor vicibus egerat.caueat autem ſibi ab omni [b]actione & vehementi ira.

a Laxatiua mixtura]Codex manuſcriptus habet λασατίβα μουςἕρα,pro λαξατίβα μιςοῦρα.Sic perpetuò vocibus barbaris, & hodie in officinis medicorum vſitatis,vtitur Nicolaus. b Actione]Græcè corruptè legitur δροσίας,pro δράστιος, tranſpoſitione literarum ο & α.Vult enim Nicolaus vt is qui hanc antidotum ſumit, deuitet vehementem tum corporis tum animi motionem.

Cap. DV.

ANTIDOTVS diaſenæ purgatoria vtilis tuſſientibus,pleuriticis, abſceſſu & deſtillatione laborantibus, iecinoroſis,lienoſis & duritiei viſcerum. Purgat autem vniuerſum corpus & thoracem.Habet nucum pinearũ, amygdalarum, papaueris albi , ſingulorum drach.quatuor, cinamomi,caryophylli,glycyrrhizæ,tragacãthæ, zingiberis,gummi Arabici,amyli,cucumerum ſeminũ, ſingulorum drach.tres,thuris puri hexag.ſemis , ſeminis vrticæ drachmas tres,goſſipii ſeminis drachmã ſemis , caphuræ ſcrupulum vnum ſemis , polypodii vnciam vnam ſemis , violarum drachmas tres , roſarum, ſantali rubei,ſingulorum drach.duas,portulacæ & intybi ſeminum,ſingulorum drach.vnam ſemis, aniſi, apii ſeminum,ſingulorum hexag.duo , ſacchari candi vnc. duas , cinamomi vulgaris vnc.ſemis , nucis moſchatæ hexagium vnum,ſeminis ocimi,dacrydii, ſingul.hexagium vnum.Hæc probè trita decoque cum [a]nero tuſſilaginis & ſtillatitio roſarum liquore, quod ſatis eſt: adiice etiam droſati violarumvnc.tres,ſacchari lib.vnam, & penidiorum lib.quinque,atque decoquens probè,fac electuarium.Datur media nocte pondere ſemunciæ,aut hexagiorum trium & ſemis , aut quantum ſatis erit ægrotanti. poſtea da bibendam aquam tepidam febricitantibus: carentibus autem febre cum vino , & ſine vt ſubinde dormiat.

a Nero tuſſilaginis]Nicolai codex legit μετ̀ νέρυ καμπιιύζας: Quid autem illi vox νέρυ, quæ haud dubiè corrupta eſt, ſignificet, ſcire non poſſum. Pro καμπιύζας verò legendum erit σκαμπιιύζας: ita enim appellat tuſſilaginem,vel vt hodie officinæ vocant , vngulam caballinam,vt antidoto centèſimo ſeptuageſimoprimo diximus.

Cap. DVI.

ANTIDOTVS de cinamomo. Eſt autem laxatiua,conferens tuſſiẽtibus,pleuriticis,abſceſſu correptis, deſtillationi,lienis,iecoris,& viſcerum obſtructioni, efficitque totius corporis ſanitatem. Recipit tragacanthæ albæ vnc.duas,gummi Arabici vnc. vnam ſemis,cinamomi vulgaris drach.duas,amyli vnc.ſemis,glycyrrhizæ,hyſſopi,ſingulorum drach.duas, cucumerum ſeminum, ſingulorum vnc.ſemis , vrticæ ſeminis drach. vnam ſemis,ſeminum aniſi, apii, ſingulorum hexagiũ vnum, croci drach.vnam, caphuræ ſcrup.vnum,thuris puri drach.duas, amygdalarum, nucum pinearum, ſingulorum vnc.ſemis,zingiberis drach.duas, papaueris albi vnc.ſemis , roſarum drach. vnam ſemis, rheibarbari hexagia duo,turpeti vnc.ſemis, tartari hexag.duo,ſenæ vnc.vnam ſemis,polypodii vnc.vnam ſemis,dacrydii hexagiũ vnum ſemis,ſacchari cãdi vnc.duas,ſacchari lib.vnam, penidiorum lib.ſemis.Hæc probè trita irriga cum nero tuſſilaginis,& ſtillatitio roſarum liquore bono quantũ ſufficit,& decoque ad conſiſtentiam, & fac electuariũ. Datur media nocte hexagia tria,aut tria & ſemis carentibus febre cum vino: febricitãtibus autem cum aqua,

& ſine vt dormiat.

Cap. D VII.

ANTIDOTVS benedicta laxatiua, vt præcedēs Accipit rheibarbari hexag.tria,turpeti,ſacchari, ſingulorum drach.viginti, dacrydii drach. decem, roſarum, hermodactylorum,ſingulorum vnc.vnam, caryophylli,ſpicæ,zingiberis,croci,ſaxifragi,piperis longi,ſeſelis, apii ſeminum,ſing.drach.duas,epithymi vnc.vnam,polypodii vnc.vnam ſemis,agarici vnc.ſemis,ſenæ hexag. tria, carnabadii, ſeminis rutæ & ruſci, granorum ſolis, ſing.drach.duas.Trita bene cum melle Attico quod ſufficit irrigentur. Dātur manè ieiuno cum aqua tepida hexag.tria,aut tria & ſemis pro viribus.

Cap. D VIII.

ANTIDOTVS benedicta ſimplex. Capit [a]turpeti,ſacchari,ſing .drach.decem, polypodii, folii, ſing. drach.ſex,cardamomi,ſpicæ,pulegii,calaminthæ, ſaxifragi,caryophylli,hyoſcyami ſeminis,ſingulorum drachmas quatuor,piperis albi&longi,ſingulorum drach. vnā,rheibarbari hexag.duo,amomi,cinamomi,hermodactyli,ſing.vnc.vnam,epithymi, agarici, ſenæ,ſingul. vnc.vnam.bene trita irrigato cum melle Attico quantū ſufficit. Dātur manè ieiuno hexag. tria aut quatuor cum aqua tepida.

a Turpeti]Manuſcriptus codex legit τοὺρ,pro τούρπετ.

Cap. D I X.

ANTIDOTVS altera benedicta ſimplex admiranda. Habet hermodactyli, iridis, ſingulorum vnc. quatuor,eſulæ vnc.duas ſemis,turpeti vnc.ſemis, rheibarbari hexag.vnum ſemis, caryophylli, zingiberis,cinamomi,galangæ,carei, pſyllii, coſti, ſingulorum vnc. vnam,ſpicæ, zedoariæ, cardamomi, aniſi,ſeminis apii, croci,ſeminis ocimi, ſingulorum vnc.ſemis , ſagapeni vnc.vnam,dacrydii vnc.ſemis, epithymi vnc.vnam,ſenæ,agarici, ſingul.vnc. ſemis,ſacchari lib.quinque.Mellis Attici quod ſatis eſt.Dantur manè ieiuno hexag.tria & ſemis,aut quatuor ex aqua tepida.

Cap. D X.

ANTIDOTVS laxatiua nominata [a] rial armenigos,hoc eſt de myrobalano. vtilis tertianis,quartanis quotidianis,duplicibus tertianis, cōtinuis & ardētibus febribus.Itē iecinoroſis,lienoſis & colicis. Præterea iis quæ à mulierū omnigenis malis moleſtātur,ſummè auxiliatur:ſimiliter podagricis, arthriticis,deſtillatione laborantibus,omnium neruorum incontinentiæ, omnibus abſceſſibus, & vniuerſis morbis vtilis & idonea eſt, data quouis tempore & morbo. Prodeſt ad melancholicum malum: pariter etiam ad pituitoſos eſt admodū laudata & experta. Purgat enim hæc omnia,gratiaDei. Facit eos qui hanc aſſumunt pulchros & hilares, immunéſque ab omni putrido & prauo humore. Appellatur autem à nonnullis medicis ſana. Recipit caryophylli,nucis moſchatæ, ligni aloes, galangæ,cinamomi,fo-

A lii,caryophylli craſſioris,cardamomi, ſpicæ,zingiberis, carpobalſami,aniſi,fœniculi & anethi ſeminum,cumini,ameos,[b]milii ſolis,maioranæ, [c]balſamitæ,ocimi ſeminum,baccarum myrti, foliorum citrii, glycyrrhizæ, ſtyracis calamitis,piperis longi,floris iunci odorati,croci,roſarum rubearum,violarum,ſingulorum drachmas duas, lactucæ,intybi & portulacæ ſeminum,ſing.drach. quinque, myrobalanorum, exceptis flauis, ſing.drach. duas , papaueris albi drach. duas. probè tritis adiice a-
B quæ & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt,ſacchari lib.duas ſemis,& decoque ad conſiſtentiam:dein adiice moſchi,ambaris,margaritarum,ſingulorumdrach. vnam,turpeti boni probè triti vnc. vnam ſemis , ſenæ vnc.vnā, rheibarbari drach.duas,polypodii vnc.vnam, hermodactyli drach.duas,dacrydii drach.tres,epithymi vnciam vnam, tartari vnc.vnam, auri puri hexag.duo. Hæc bene trita cum ſuperioribus ſpeciebus coniice in lebetem.Dantur media nocte hexag. tria, aut tria & ſemis,aut quatuor,pro viribus: vacantibus febre cum vi-
C no,febricitantibus autem cum aqua tepida.

a Rial armenigos]Nicolai codex habet ῥίαλ ἀρμένιγος. voces ſunt barbaræ.Quid verò ſignificēt,ex eis quæ ſubiūguntur,Nicolao,fit manifeſtum.Ait enim γρικιστὶ δὲ διὰ μυροβαλάνε,id eſt de myrobalano. b Milii ſolis]Codex manuſcriptus legit μιλίσολις, pro μιλίυ σόλις. c Balſamitæ]Falſò legitur βαλσαβῆτα, pro βαλσαμίτα.

Cap. D XI.

ANTIDOTVS vocata Latinè [a] Age vita,Græcè γέρον τῆς ζωῆς. Saracenicè Meelchage.Conficitur autem hoc modo. Accipe vini rhaſpe valde boni [b]menſuras quinque:iniice in vocatum [c]argalion,& decoque lento
D igne [d]conuerſum ebullitionibus quatuor aut quinque, vt fiat menſura ſemis.ſi verò vis facere efficacius, coniice in hoc vinum trita & cribrata bene huiuſmodi:Cinamomi vnc.duas,zingiberis puri vnc.vnam ſemis,caryophylli vnc.ſemis,galangæ drach.vnam, cardamomi vnc.ſemis,piperis albi & longi, ſingul.vnc.vnam,ſeminis fœniculi vnc.duas, calaminthæ,mēthæ,ſing.vncias duas ſemis.Datur manè ieiunis ſemuncia cum vini albi puri boni vnc.quatuor.Eſt autemvtilis frigidis & humidis temperamentis,& omnis generis defluxionibus, ad
E podagram,articulorum morbum ex frigida & humida intemperie natū,ad venenata,frigida & humida omnis generis mala. Ad eos etiam qui nihil appetunt,nec concoquunt,ad cibū vomentes,omnémque ſtomachi cruditatem eſt admodum vtilis. Datur vt prædiximus capite quingenteſimo.vtere vt ea quæ experta eſt.

a Age vita]Suprà etiam eſt deſcripta, capite videlicet quingenteſimo: vbi de eius nomine quædam annotauimus. Eſt autem multis in locis deprauata hæc antidotus , ideóque præſtat illam ex loco iam citato componere. b Menſuras] Codex Græcus Nicolai legit μυζύρας, pro μινζύρας. Atque hinc palam fit κονδάτιον illi idem quod μινζύραν ſignificare. c Argalion]Græcè eſt ἀργαλεῖον. Quid verò ſit
F ἀργαλεῖον,certò ſcire non poſſum. Vaſculi tamen aliquod eſſe genus, apparet. c Conuerſum ebullitionibus] Græcè eſt ἐπιστρέφοντα ὅσον φοραῖς δ', ἢ καὶ πέντε.Quorum verborum niſi is quem in noſtra conuerſione expreſſimus,ſenſus fuerit,quid præ ſe ferant intelligere non poſſum.plenus eſt eiuſmodi locorum noſter manuſcriptus codex,qui niſi adhibito meliore exēplari corrigi & emēdari nequeunt. nos paſſim in iis locis conuertendis,ſenſum potius quàm verba ſpectauimus.

INDEX SALIVM.

Sal purgatorius, bilem & pituitam purgans, Cap. I.
Sal purgatorius admodum expertus, Cap.II.
Sal, ſtomachi concoctionem iuuans, & viſcerum affe-ctum, Cap.III.
Sal ſacer concoctionem adiuuans,& viſui conferens, Cap.IIII.
Sal concoctioni vtilis & vitio ſuccorum, Magni ſophi-ſtæ, Cap.V.
Sal Iamblichi, iecur, lienem & alia purgans, Cap.VI.
Sal purgatorius,periculo vacans, Cap. VII.
Sal incomparabilis theriacus ad nephriticos, Cap.VIII.
Sal purgatorius, quo papa Nicolaus vſus eſt, Cap.IX.
Sal purgatorius ad vitium humorum & deſtillationes, Cap.X.
Sal concoctionem iuuans, dodecatheos Apollonii ad tuſſes, Cap.XI.
Sal Theodotius faciens ad viſum, Cap.XII.
Sal theriacus valde bonus, Cap.XIII.
Sal compoſitus à ſancto Gregorio theologo, Cap.XIIII.
Sal ſanctorum Apoſtolorum,viſum vſque ad ſenectam conſeruans, Cap.XV.
Sal ſancti Apoſtoli & Euangeliſtæ Lucæ, vt prior vtilis, Cap.XVI.
Sal mirabilis, quo vtuntur eleganter ſcribentes, quan-do obtuſè vident, Cap.XVII.
Sal Stephani ſtomachicus concoctionem iuuans, aluũ ſubducens,& viſum conſeruans, Cap.XVIII.
Sal concoctionem iuuans, Cap.XIX.
Sal Iohannis ſophiſtæ admodum bonus, Cap.XX.
Lotio ad deſtillationes & capitis grauitatem, Cap.XXI.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De ſalibus,

Sectio ſecunda.

Cap. I.

SAL purgatorius, bilem & pituitam purgans. Recipit zingiberis, ſilphii, folii libyſtici,ſingulorum drach.vnam, epithymi grana quindecim,ſalis ammoniaci hex.duo grana vndecim,cumini, dacrydii,ſing.hexag.IIII.ſemis.Contundantur hæc,& per tenue cribrum traiiciantur. Vtere eo cum omni cibo,vt farina, pondere cochlearii vnius. eſt mirabilis.

Cap. II.

SAL purgatorius expertus admodum. Accipit dacrydii drach.tres, zingiberis,ſalis ammoniaci, ſeminis apii,aniſi,ſilphii,piperis communis,ſing.drach.quatuor:trita & per tenue cribrum tranſmiſſa dantur cum omni cibo,vt farina.

Cap. III.

SAL concoctioni ſtomachi conferens,& omnem affectum viſcerum ſanans: peculiariter autem tabidis vtilis,& iis qui cibum non concoquunt.appetentiam excitat, & viſum exacuit. Capit ſalis ammoniaci librã ſemis,piperis communis vnc.vnam ſemis,hyſſopi vnc. ſemis,origani, thymi,aſari, ſingulorum vnc. tres, aniſi vnc.ſemis,cumini ,fœniculi ſeminis, coriandri aridi,ſeminis apii,ſeminis ſtaphylini,ſeminis erucæ,ſingulorũ hexag.vnum ſemis. Contundantur, & per tenue cribrũ traiiciantur.Dantur cum omni cibo,vt farina.

Cap. IIII.

SAL ſacratus concoctioni vtilis. Hic quotidie comeſtus viſum cõſeruat,& vt ad ſenectã vſque acutè videãt, efficit.Prohibet ne in thorace pituita coaceruetur.Tuſſi & difficultati ſpiritus vtilis.Non ſinit dentes per vniuerſum vitæ tempus putreſcere,ſed ſanos conſeruat.Immune & incorruptum ab omni morbo corpus tuetur. Habet ameos hexag.vnum ſemis, cumini hexag. tria, pulegii aridi hexag. quatuor ſemis,hyſſopi,aniſi,ſingulorum hexag.vnum ſemis, ſpicæ nardi vnc.vnã ſemis, [a] thymbræ ſatiuæ vnc.ſemis,ſalis ammoniaci vnc.tres, ſalis communis toſti libram ſemis.Hæc trita dantur cũ cibo.

a Thymbræ]Codex manuſcriptus hîc,& aliâs ferè ſemper trãſpoſitis literis θύμϐρα,pro θύμϐρας ſcribit.

Cap. V.

SAL concoctioni accommodatus,optimus,Magni
A ſophiſtæ,confert ad vitium humorum, caput purgat & viſum acuit,ventriculo & viſceribus prodeſt.Tuſſim & difficultatem ſpirãdi ſanat,dolorem articulorum ſedat, rigorem & typos per circuitum reuertentes.[a] Vehementer iucundum reddit guſtum,halitũmque oris commẽdat. Recipit ſalis communis torrefacti,ſalis ammoniaci,ſing.lib.ſemis,piperis,zingiberis, ſingulorum vnciã vnam,ameos,hyſſopi,thymi,folii,ſeminis apii,aniſi,ſilphii,petroſelini, ſing.vnc.ſemis, erucæ, rutæ ſiccæ,eu-
B phorbii,ſingulorum vnc.vnam,calaminthæ vnc.ſemis. Trita & cribrata vt farina,dantur cum omni cibo manè & veſperi.

a Vehementer] Manuſcriptum exemplar legit corruptè σφέρα,pro σφόδρα.

Cap. VI.

Sal Iamblichi admodum præſtans,pituitam à capite deducit,nec ſinit noxam aliquam fieri corpori. Viſum acuit omnium maximè,neque humores bilioſos,vt noxam inferãt,emergere permittit, neque aquoſos humores ſinit conſiſtere.Iecur,lienem,tuſſes & ſpirandi diffi-
C cultatem ſanat. Gingiuarũ vitiatarum eſt [a]fulcimentũ. appetentiam facit,& ad venerem ſtimulat,articulorum dolorem demulcet,& rigores.Ad circuitus & quotidianas febres efficax eſt,& concoctionem valde iuuat. Accipit ſalis communis & Cappadocici, ſingul. vnc.quatuor,ſalis ammoniaci vnc.octo,piperis communis vnc. vnam, zingiberis hexag. quatuor, ſpicæ nardi hexagia duo,ſeminis cnici vnc.duas,ſeminis vrticæ hexag.quatuor, erucæ, ameos, hyſſopi, cumini, ſilphii,opii,folii, thymi,fœniculi ſeminum,ſing.hexag.duo,ſeminis apii
D hexag.tria, epithymi, origani comæ, ſingulorũ hexag. duo.Tuſa & cribrata inſtar farinæ præbe cũ omni cibo comedenda.

a Fulcimentum] Græcè eſt εὕρισμα, ſcriptum falſò pro ἔρεισμα.

Cap. VII.

SAL purgatorius ſine periculo.ſtomachum non ſinit euerti datus quouis tempore & omnibus,pueris etiã quatuor annorum,demptis tamen mulieribus grauidis (abortũ enim procreat.) excernit omne ſtercus duratũ, bilem,& omnem materiam morbiferã.Purgat à capite
E vſque ad pedes,atque omne genus lumbricorum, omnémque corporis malitiam,ſiue extra ſiue intra corpus fuerit,educit.Menſes & fœtus citra periculum euocat.Datur verò etiam quartana cõflictatis, quotidiana,

& tertiana, in ipſis intermiſſionibus, aut in prima, aut in circuitibus ſanabuntur. Capit ſilphii, piperis communis, ſingulorum drach. tres, hyſſopi drach. vnam, ſeminis apii, aniſi, ameos, fœniculi, folii, coſti, caſiæ, pulegii, ſingulorum drach. vnam, zingiberis drach. duas, euphorbii drach. ſex, ſalis ammoniaci vnc. tres, ſalis communis toſti vnc. tres & quartam partem. Tuſa & cribro tranſfuſa da comedendā cum omni cibo.

Cap. VIII.

S A L incomparabilis, theriacus, facit ad veſicam lapide laborātem, nephriticos: lapides enim atterit & per vrinam expellit, nec ſinit vt alii rurſus in renibus generentur. Facit ad eos qui comitiali morbo laborant ſi per anni ſpatiū eo fuerint vſi. ad ſtomachicos, iecinoroſos, caput dolentes, podagricos. in vniuerſum conducit ſi quis eo ſuerit vſus. Ad ſuffuſiones, viſus acumen ac lippitudines. Proprium verò & præcipuū hoc obtinet, vt eo vtentes, multos annos à morbis tueatur. Conducit etiam colicis: & ad bonam corporis habitudinem: vrinam ducit plurimam. ad medicamenta lethalia prodeſt. præſumptus verò & potus bis die, hebetat vires lethalium. Dantur cochlearia duo in cibo cum carnibus boni ſucci & auiculis. Habet ſeminis rutæ ſylueſtris, hyſſopi Cretici, ſingulorum drach. nouem, ſeminis fœniculi, nardi Celticæ, petroſelini Macedonici, amomi, ſing. drach. tres, ſilphii drach. vnā ſemis, thymbræ, folii, ſingulorum drachmā vnam. Tuſa & cribrata inſtar farinæ, dantur.

Cap. IX.

S A L purgatorius quo [a] Papa Nicolaus eſt vſus. Recipit ſalis ammoniaci vnc. tres, ſcammoniæ drach. tres, ſeminis papaueris albi drach. duas, iridis Illyricæ drach. tres, piperis grana tredecim, palmularum Syriacarum vnam & quartam eius partem, nucum pinearum repurgatarum grana vigintiquinque, ſquillæ aſſatæ drachm. duas, mellis quod ſatis eſt. Datur Ponticæ nucis quantitate ante cœnam & à cœna. datur verò ieiunis & robuſtis: ſimiliter lippitudine laborantibus & lumbricos habentibus. Hic ſal [b] neque dolores neque tormina concitat. Ego autem in validioribus ac febribus, & in aliis qui malis affecti erant, abſinthii decoctum admiſcui, & ſum mè contulit.

a Papa Nicolaus] Græcè eſt ὁ πάππας νικόλαος. Quum verò plures fuiſſe Nicolaos conſtet, vter illorum fuerit, non ſatis conſtitui poteſt. apparet tamen fuiſſe tertium: quandoquidem Meſue poſterior fuerit Nicolaus Myrepſos. vetuſtior tamen quàm vt ad Nicolai quarti tempora peruenerit. b Neque dolores] Codex Nicolai corruptè legit ἔςι δὲ καὶ ἀνότιον, καὶ ἄςροφον, pro ἀνόσιτον καὶ ἄςροφον. Nam ἀνόσιτον Græcis idem etiam quod ἄπονον, id eſt dolore carens ſignificat. ςρόφος verò tormen & cruciatum. Hinc ἄςροφος ſal, non excitans tormina dicitur.

Cap. X.

S A L purgatorius ad cacochymiam & bilis purgationem, ad eos qui defluxione laborant, præterea ad ſtomachum deſtillatione capitis vexatum, ad robur & appetentiam ſtomachi, & humorem ventriculo implicitum. Accipit ſalis communis toſti drach. duodecim, ſalis ammoniaci drach. vigintiquatuor, piperis albi drachmas duas, piperis communis drach. tres, zingiberis drach. duas, ſeminis cnici drach. vnam ſemis, ſeminis erucæ drach. vnam, hyſſopi, ſilphii, thymbræ, ſingulorū drach. vnam ſemis, folii drach. vnā. Trita & cribrata dātur in prædictis malis pro arbitrio. [a] Facit etiam ad inflationes, ad pulmonis compreſſionem, & coli frigiditatem emendat. Hemicrania vexatos curat. Facit vt ii qui obſcurè vident, acutiùs cernant. Menſes mulierum & puerperarum educit. Capit ſalis ammoniaci, dacrydii, ſing. vnc. vnam ſemis, piperis communis vnc. ſemis, ſeminis apii, epithymi, ſing. vnc. tres, zingiberis vnc. duas ſemis, aniſi, libyſtici, ſilphii, cumini, ſing. drach. tres. Trita & cribrata dantur pro arbitratu.

a Facit etiā] In manuſcripto codice ſimpliciter ſine vlla inſcriptione legitur ποιεῖ καὶ πρὸς ἐμπνευμάτωσιν, &c. Quem planè & in noſtra conuerſione ſequi coacti ſumus.

Cap. XI.

S A L concoctioni conueniens, Dodecatheos Apollonii, faciens ad tuſſes mirabiliter, viſum cōſeruat, auditum acuit. facit etiam ad abolitam appetentiam. Capit hyſſopi Cretici vnc. ſemis, cumini Æthiopici hexagii quartam partem, pulegii vnc. vnam ſemis, origani vnc. vnam ſemis, ameos ſcrupul. vnum ſemis, ſalis communis toſti vnc. vnā ſemis. Trita & per cribrum tranſfuſa inſtar farinæ, dantur cum omni cibo.

Cap. XII.

S A L Theodotios, faciens ad viſum, hunc vſque ad ſenectam conſeruans, pituitam & bilem non ſinit coaceruari, non defluuium capillorum, non ſtomachi aciditatem, [a] non deſipere, non conuelli, non podagra vexari, non dentes dolere, non in vniuerſum defluxione aliqua capi, non os fœtere. Anteuertit etiam, compeſcere potens epilepſiam. Habet hyſſopi drach. quatuor, pulegii drach. tres, cumini Æthiopici, ameos, ſingulorum drach. duas, ſalis toſti communis drach. duodecim. Trita & cribrata in tenuiſſimum pollinem, dantur cum omni cibo manè & veſperi.

a Non deſipere] Græcè legitur, ὀυκ ἄλλως φρονῆσαι. Sed ſcribendum fortè erit, ὀυ παραφρονῆσαι. Atque ita, etiam infrà in ſale decimooctauo legitur.

Cap. XIII.

S A L theriacus admodum bonus. Recipit ſalis ammoniaci, interioris ſquillæ, ſingulorū libram ſemis, ſilphii, piperis albi, ſingulorum vnc. ſemis, piperis nigri vnc. vnam, zingiberis hexag. duo, coſti vnc. duas, cyperi, baccarum lauri, dauci Cretici, ſingulorum hexagia duo ſcrup. duos, ammoniaci thymiamatis ſcrupul. ſex, petroſelini, paſtilli theriaci, ſingulorum hexagia duo. Salem cum ſquilla contunde, & alia cum iis conficiens dato.

Cap. XIIII.

S A L confectus à ſancto Gregorio theologo. Lippitudinem prohibet vſque ad ſenectam, dentes dolere nō ſinit, tuſſim fieri haud permittit, non capillos defluere, mentem viſumque acuit, non ſinit pituitam in ſtomacho redundare, non bilem, non alium humorē, non pedum dolorem, non lienem intumeſcere. Accipit hyſſopi Cretici drach. vnam ſcrup. vnum ſemis, cumini Æthiopici drach. vnam ſemis ſcrupul. duos, ſalis ammoniaci drach. duas ſcrup. tres, dacrydii ſcrupulos quatuor ſemis drach. tres, zingiberis, ſeminis apii, ſingulorū drachmam vnam ſemis ſcrup. duos, pulegii, origani, ſing. drach. tres ſcrup. quatuor ſemis, petroſelini Macedonici drach. vnam ſemis ſcrup. duos, ameos drach. vnā ſcrupulum vnum ſemis, ſalis communis drach. duas ſcrup. tres, piperis communis, folii, ſing. drach. duas ſemis & ſcrup. tres & tertiam partem. Hæc omnia tuſa & cribrata probè inſtar farinæ, dantur cum omni cibo manè & veſperi.

Cap. XV.

S A L ſanctorum Apoſtolorum, viſum ad ſenectam vſque conſeruans, eiúſque acumen efficiens, tuſſire non ſinit, ſpiritus difficultatem cohibet, capillos defluere nō permittit, oris fœtorem fieri non ſinit. Capit hyſſopi vnc. duas, ameos vnc. ſemis, cumini Thebaici vnc. vnā, pulegii vnc. vnam ſemis, piperis communis vnc. ſemis, ſalis communis torrefacti drach. vnā. Tuſa & cribrata farinæ modo, dantur cum cibo manè & veſperi.

Cap. XVI.

S A L ſancti Apoſtoli & Euangeliſtæ Lucæ. viſum ad ſenectutem vſque conſeruat, tuſſim & ſpirandi difficultatem fieri non permittit, viſus acumen facit. Hinc monachi Ægyptiorum hoc vtuntur ad ſatietatem vſque, vt ſemper lectionibus vacare queant. Pituitam in thorace fieri non ſinit, neque lippitudinem, neque dentium dolorem. Vellicationem ſedat, & pedum dolorem fieri prohibet. Habet hyſſopi Cretici hexag. quatuor, pulegii hexag. duo, cumini Æthiopici hexag. tria, epithymi hexag. vnum ſemis, zingiberis hexag. vnum, dauci Cretici hexag. duo, ſpicæ hexag. vnum, ameos hexagiū vnum, ſalis ammoniaci vnc. duas, ſalis communis vnc. vnam, folii Indici hexagium vnum, origani hexag. duo. Hæc tuſa & cribrata dantur cum cibo.

A

Cap. XVII.

SAL mirabilis,quo vtuntur qui bene pingunt, ſcribúntve,vbi iam obtuſiùs vident.Purgat enim viſum,& videndi acumen præſtat. Recipit hyſſopi,pulegii, ſingulorum vncias duas, ameos vnc.ſemis,ſalis torrefacti vncias duas, origani,ſpicæ,ſingul.vnc.vnam, piperis communis vnc. ſemis, cinamomi hexag.vnũ ſemis, epithymi vnc.ſemis.Tuſa hæc & cribrata comede cum omni cibo.

Cap. XVIII.

B SAL Stephani ſtomachicus,concoctionem iuuans, aluum deiiciens. Cõſeruat viſum vſque ad ſenectutem, viſuſque acrimoniam præſtat, tuſſientes & difficilè ſpirantes non ſinit fieri,non pituitam in thorace,non bilẽ redundare,non deſipere,ſed ad finem vitæ vſque,ſanitatem facit. Accipit hyſſopi,origani,pulegii,ſing.vnc. duas,cumini Æthiopici aut Thebaici vnc.vnam drach. duas,ſalis comunis toſti,ameos,ſing.vnc.duas. Tuſa & cribro tranſſuſa comedantur cum omni cibo.

A

Cap. XIX.

SAL concoctioni accommodus. Capit aniſi,dauci,fœniculi,cumini,apii,petroſelini, ſing.vnc.vna,hyſſopi,origani,pulegii,thymbræ,thymi,epithymi, ſingulorum vnc.duas, ſalis ammoniaci lib. ſemis, ſalis communis lib.vnam.Datur vt prædicti ſales.

Cap. XX.

SAL ſophiſtæ Iohannis valde bonus. Habet cinamomi,ſpicæ nardi,caryophylli, zingiberis,piperis longi,fœniculi, coriandri ſeminum,carnabadii,aniſi,petro

B ſelini,ſing.vnc.vnam,ſalis communis toſti lib.vnã.Trita comede cum omni cibo.

Cap. XXI.

LOTIO ad deſtillationes & capitis grauitatem. cape anacardium & balſamitam, proiice exæquo [a] in ollã tripedem,& lauato faciem multoties iam dormituri.

[a] In ollam tripedem] Manuſcriptus codex legit εἰς αἰθρακίαν. Sed haud dubiè ſcribendum erat αἰθράκιον. Eſt autem teſte Phauorino, αἰθράκιον, τὸ μικρὸν τριπόδιον.

INDEX VNGVENTORVM.

Vnguentum ad reſolutos, & omnem neruorum affectum, Cap. I.
Vnguentum è caſtoreo ad trementes, Cap.II.
Vnguentum Marciaton ad reſolutos,hydropicos,& omnem neruorum affectum, Cap.III.
Vnguentum aliud Marciaton expertum,ad eadem valens, Cap.IIII.
Vnguentum Marciaton ſimile, Cap.V.
Vnguentum acopon, ad reſolutos & diuturnos iſchiadicos, Cap.VI.
Vnguentum acopon ad iſchiadicos in poſteriora conuulſos,& omnem neruorum affectum, Cap.VII.
Vnguentum acopon è caſtoreo in trementibus vtile, Cap.VIII.
Vnguẽtum acopon ad eos qui in ſcapulas conuelluntur,fractos,reſolutos & exſiccatos, Cap.IX.
Vnguentum è ſampſucho multis accommodatum, Cap.X.
Vnguẽtum relaxans admiratione omnino dignum ad reſolutos, Cap.XI.
Vnguentum ad neruorum incontinentiam,& omnem eorundem affectum, Cap.XII.
Vnguentum ex euphorbio ad iſchiadicos & alia multa mala, Cap.XIII.
Vnguentum firmitas nominatum,admodum bonum & efficax, Cap.XIIII.
Vnguentum ex abietino ſemine Galeni, ad podagricos & arthriticos, Cap.XV.
Vnguentum ex abiete vt præcedens, Cap.XVI.
Vnguentum è populo nigra,ad eadem mala, Cap.XVII.
Vnguentum Zoſimi ad tremores celebre, Cap.XVIII.
Vnguentum dropax cognominatum,Oribaſii, Cap.XIX.
Vnguentum,dropax ſimplex cognominatus, Cap.XX.
Vnguentum è ſtacte ad iſchiadicos, arthriticos & œdemate vexatos, Cap.XXI.
Vnguentum è nitro ad abſceſſus & duros tumores, Cap.XXII.
Vnguẽtum è ſalibus admodum bonũ, Cap.XXIII.
Vnguentum aliud è ſalibus, Cap.XXIIII.
Vnguentum è perna poros ſoluens, Cap.XXV.
Vnguentum ex vrina mulæ ad podagricos, Cap.XXVI.
Vnguentum è lapide aſii,Philagrii,ad durities, Cap.XXVII.
Vnguentum huiuſmodi Galeni, Cap.XXVIII.
Vnguentum è flore ſalis,arthriticis in declinatione cõueniens, Cap.XXIX.
Vnguentum carnem in vlceribus producens, Cap.XXX.
Vnguentum Italicum purgans ſordida & carnem producens, Cap.XXXI.
Vnguentum Chryſæ, cruentis vulneribus accommodum,mirabile, Cap.XXXII.
Vnguentum fracturis conueniens,Oribaſii, Cap.XXXIII.
Vnguentum fracturis cum vulneribus accõmodatum, & ſine vulnerib⁹,ex Heracleti libris, Cap. XXXIIII.
Vnguentum è ſtercore caprino vocatum ſpongium,ad hydropicos, Cap.XXXV.
Vnguentum è ſampſucho bonum, Cap.XXXVI.
Vnguentum Erythræum valde bonũ, Cap.XXXVII.
Vnguentum acopon ex euphorbio, Artemidori Pergæi medici,bonum, Cap. XXXVIII.
Vnguentum Lyſiponion ad rupta, conuulſa, pulſata & defluxiones, Cap.XXXIX.
Vnguentum acopon,Orionis pectinatoris, Cap.XL.
Vnguentum ad omnem laſſitudinem & dolorem corporis, Cap.XLI.
Vnguentum è citriis ad liuores,lentes faciei,cicatrices, & ſolis vſtiones, Cap.XLII.
Vnguẽtum grypa cognominatum, ad hydropicos,lienoſos,& ventris dolores, Cap.XLIII.
Vnguentum iecori impoſitum, ad febres continuas & ardẽtes:fronti verò ad phreniticos, Cap.XLIIII.
Vnguentum Populæi ſomniferum,ad febrientes,ad dolores capitis à calore natos, Cap.XLV.
Vnguentum magnum Marciati ad refrigerationem capitis,thoracis,ſtomachi,lienis,iecoris,& ad alia, Cap.XLVI.
Vnguentum ad vigilantes,dolentes caput è calore, & phreniticos, Cap.XLVII.
Vnguentum ad omnem dolorem ſtomachi & alui, ad ad vteri vitia, diſtentiones, & quartanas, Cap.XLVIII.
Vnguentum dialthæas ad neruorum ſciſſuras,lateris dolores,& ad reſolutos, Cap.XLIX.
Vnguentum aluum ſoluens, ad ſtillicidium & difficultatem vrinæ calculoſóſque, Cap.L.
Vnguentum ad ſtillicidiũ & difficultatem vrinæ,ad calculoſos,bonum valde, Cap.LI.
Vnguentum nigrum carnis efficiens ſanitatem,& putridam demoliens,ad vulnera, Cap.LII.

Vnguentum album ad mala in cute excitata à pituita ſalſa, Cap. LIII.
Vnguentum album magis varium, Cap. LIIII.
Vnguentum ad excreſcentias, experientia optimum, Cap. LV.
Vnguentum ad excreſcentias, vt id quod præcedit, Cap. LVI.
Vnguentum ad lumbricos, Cap. LVII.
Aliud ad lubricos omnino expertum, Cap. LVIII.
Vnguentum ad lumbricos in ſtomacho exiſtẽtes, & ad fauces nareſque aſcendentes, Cap. LIX.
Vnguentum & ipſum ad lumbricos, Cap. LX.
Vnguentum alabaſtrum ad vterina mala, nephritica, & contuſos locos, Cap. LXI.
Vnguentum Praſion ad plagas putrefactas, Cap. LXII.
Vnguentum ad aurium dolorem mirabile, Cap. LXIII.
Vnguentum lieni accommodum, è cyclaminio, Cap. LXIIII.
Vnguentum lieni congruens Maiſtromelani, Cap. LXV.
Vnguentum lieni conueniens præclarum, Cap. LXVI.
Vnguentum ad malitiam & rubedinem faciei, Cap. LXVII.
Vnguentum ſimile, efficax, Cap. LXVIII.
Vnguentum ad cilia non habentia pilos, Cap. LXIX.
Vnguentum ad reſolutos, arthriticos, podagricos, bilioſos, tremebundos & omnem neruorum incontinentiam, Cap. LXX.
Vnguentum ad tuſſientes, tabidos, & ſuppuratos, Cap. LXXI.
Vnguentum ad pleuriticos, ſuppuratos, & tuſſientes, Cap. LXXII.
Vnguentum acopon in balneo, veluti inſperſile, Cap. LXXIII.
Vnguentum acopon Heracles cognominatũ, ad iſchiadicos & omnem reſolutionem, Cap. LXXIIII.
Vnguentum ad lienem, admodum bonum, Cap. LXXV.
Vnguentum neruos relaxans, valde bonum, Cap. LXXVI.
Vnguentum relaxans ad tenſionem neruorum, omnẽ refrigerationem, & dolorem, Cap. LXXVII.
Vnguentum Trophimon, ad carnis in plaga generationem, Cap. LXXVIII.
Vnguentum ad abſceſſum, Cap. LXXIX.
Vnguentum Perſicum, omne repurgans vulnus, potiſſimùm ea quæ à gladii ictu ſunt facta, Cap. LXXX.
Vnguentum mirum, abolens affectum vniuerſum, Cap. LXXXI.
Vnguentum ad iecoris obſtructionem & duritiem, frigidóſque affectus, Cap. LXXXII.
Vnguentum ad elephantiacos, valde bonum, Cap. LXXXIII.
Vnguentum ſimile, Cap. LXXXIIII.
Vnguentum, & ipſum ſimile, Cap. LXXXV.
Vnguentum lieni congruens, præclarum, Cap. LXXXVI.
Vnguentum ad lienis obſtructionem, Cap. LXXXVII.
Vnguentum diaſaponii, ad eos qui elephantia correpti ſunt, Cap. LXXXVIII.
Vnguentum ſimile, valde bonum, Cap. LXXXIX.
Vnguentum ad linguã hominis non potentis fari præ imbecillitate, aut alia quauis ratione, Cap. XC.
Vnguentum ad ſcabiem valde bonum, Cap. XCI.
Vnguentum ad podagricos à caliditate & ſiccitate, & omnem neruorum affectum, Cap. XCII.
Vnguentum curatorium, vocatum droſeron, Cap. XCIII.
Vnguentum ad ſcabiem è melancholico humore natã, & pituita ſalſa putrefacta, Cap. XCIIII.
Vnguentum curatorium, & ipſum vocatum droſeron, Cap. XCV.
Vnguentum ex lithargyro, Cap. XCVI.
Vnguentum ad ſcabiem, vt primum efficax, Cap. XCVII.
Vnguentum tale præclarum, Cap. XCVIII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De vnguentis,

Sectio tertia.

Cap. I.

VNGVENTVM ad reſolutos, & omnem neruorum affectum, valde bonum. Recipit olei melini, olei Cyprini, olei myrtini, olei irini veteris, ſingulorum vnc. ſemis, terebinthinæ hexag. vnũ ſemis, propolis, coſti, euphorbii, ſing. hexagii quartam partem, ceræ albæ puræ vnc. vnam, nitri Alexandrini, olei laurini, ſingulorum vnciã ſemis.

Cap. II.

VNGVENTVM è caſtoreo ad trementes. Accipit [a]hyſſopi humidæ, ammoniaci, galbani, ſingulorũ vnc. vnam, caſtorei, euphorbii, ſagapeni, adarces, ſing. hexag. quatuor, nitri hexag. duo, opopanacis hexag. quatuor, olei veteris vnc. quatuor, ſtyracis, olei irini, ſingulorum hexagia duo, ceræ vncias quatuor, petrolei, vel pro petroleo, vnguenti [b]ſancti Barbari vnc. vnam.

a Hyſſopi humidæ] Græcè eſt ὑσσώπου ὑγροῦ. Per hyſſopum autem humidam intelligit œſypũ veteribus Græcis dictam. Vocat autem ita œſypum non tantùm Nicolaus, ſed & Paulus aliquot locis. & hanc appellationem officinæ medicorum in hunc vſque diem retinuerunt. Non eſt itaque vt errore acciderit aliquo, quòd multis in locis recentiorum Græcorum medicorum ὕσσωπος ὑγρὸς ſcribatur, vt plerique cenſent, ſed relinquenda in cõtextu verborum hæc lectio tanquã legitima. ſic enim ipſi lanam ſuccidam appellarunt, non vt veteres conſueuerunt, œſypum. b Vnguenti ſancti Barbari] De ea re plura ſuprà, Annotatione ſcilicet 86. diximus.

Cap. III.

VNGVENTVM Marciati ad reſolutos, hydropicos, & omnem neruorum affectum. Capit lacrymæ [a]ligææ drach. quatuor, [b]nardini drach. ſeptem, œſypi, maſtiches, ſingul. drach. tres, ceræ albæ drach. decem, gleucini drachmas octo, olei omphacini drach. nouẽ, medullæ ceruinæ, opobalſami, terebinthinæ, ſingulorũ drach. duas.

a Ligææ] Græcus Nicolai codex habet λιγαίας. Quid autem λιγαία ſit, me ignorare fateor. b Nardini] Græcè eſt νάρδου. Nardus autem ſæpe Græcis medicis pro nardino vnguento accipitur, vt pluribus è locis comprobari poteſt, quos lubẽs prætereo, quòd multis teſtimoniis in re omnibus nota non ſit opus. Nardum autem hoc loco ſignificare nardinum, è Paulo Ægineta fit euidentiſſimum, qui libro 7. cap. 18. legit ναρδίνου. c Opobalſami] Codex Nicolai legit βαλσάμου: ſed Paulus, cuius lectionem ſequuti ſumus, habet ὀποβαλσάμου.

Cap. IIII.

VNGVENTVM aliud Marciati, expertum ad eadem. Habet myrrhæ, bdellii, galbani, ammoniaci, aloes flauæ, opopanacis, maſtiches, butyri, nardi, cyperi, gleucini, reſinæ terebinthinæ, ſingulorum hexagium vnum, euphorbii, ceræ, colophoniæ, ſingulorum ſtagiũ vnum ſiliq. duas, ſeui taurini hexag. duo, adipis ſuilli hexagium vnum, rutæ hexagium ſemis, adipis vrſini hexag. duo, medullæ ceruinæ, bituminis, ſingulorum hexagium vnum, olei laurini hexagia duo, balſami hexag. vnum, olei è teda hexagia quatuor, olei communis vncias decem, ceræ albæ vncias ſex.

Cap. V.

VNGVENTVM Marciati, ſimile. Recipit ſquillæ vnciam ſemis. Feruefacito cum oleo, & contunde ipſam probè, dein adiice canchryos, ſtruthii, ceræ, ſingul. hexagium vnum ſemis, galbani, propolis, ſingulorum vnciam ſemis, caſtorei drach. vnam, adarces, euphorbii, nitri, ſingulorum drach. vnam, pyrethri grana quindecim, foliorum lauri, opopanacis, ſinapi, peucedani, ſing. drachmam ſemis, menthæ, ſaluiæ, ſingulorum vnciam ſemis, hexagii dimidii quartam partem, reſinæ, terebinthinæ, ſingulorum vnciam vnam, foliorum rutæ, cinamomi, ſingulorum hexagia duo & quartam partem, coſti vnciam ſemis, adipis vrſini, ſuilli, medullæ ceruinæ, ſingulorum vnciam ſemis, ceræ vncias duas.

Cap. VI.

VNGVENTVM ad reſolutos & iſchiadicos diu-

A turnos. Accipit olei veteris vncias quatuor, olei irini, ſtyracini, ſingulorum vnciam vnam, terebinthinæ, ammoniaci, piperis communis, caſtorei, euphorbii, opopanacis, galbani, medullæ ceruinæ, ſingulorum hexagia duo, olei laurini vnc. vnam, ceræ vnc. duas.

Cap. VII.

VNGVENTVM acopon ad iſchiadicos, conuulſos in ſcapulam, & omnem neruorum affectum. Capit ceræ vnciam vnam, terebinthinæ vncias duas, ammoniaci hexag. quatuor, opopanacis, galbani, medullæ
B ceruinæ, taurinæ, ſingulorum hexag. duo, hyſſopi teneri, mellis, ſingulorum hexag. tria, olei boni vncias duas.

Cap. VIII.

VNGVENTVM acopon, è caſtoreo, ad eos qui tremunt. Habet hyſſopi humidi, medullæ ceruinæ, ammoniaci, galbani, ſingulorum hexagia tria, caſtorei, euphorbii, adarces, opopanacis, ſingulorum hexagia duo, nitri, olei irini, ſing. hexagium vnum, olei veteris, ſtyracini, ſing. vnc. duas.

Cap. IX.

C VNGVENTVM acopon ad conuulſos in ſcapulas, fractos, reſolutos, exſiccatos, motu deſtitutos, & omnem dolorem. Accipit olei è teda, laurini, cyprini, lentiſcini, irini, ſing. hexag. ſex, nardini boni vnc. duas, butyri, terebinthinæ, ſing. vnc. vnam, hyſſopi humidæ, medullæ ceruinæ, ſin. hexag. tria, adipis taurini, ſuilli, & anſerini, ſing. vnc. vnam, galbani hexagia quatuor, opopanacis hexag. tria, euphorbii hexag. ſemis, caſtorei, ammoniaci, ſtyracis, ſing. hexagia tria, piperis hexag. duo, bdellii hexagia tria, ceræ libram ſemis, colophoniæ vn-
D cias duas, myrrhæ hexagia duo, olei veteris ſextarium ſemis.

Cap. X.

VNGVENTVM è ſampſucho panchreſton, ad omnes neruorum dolores, & muliebres labores pro peſſo, molliens & [a]educens, faciem inſtaurat, & in ea bonũ colorem efficit, eidémque ſplendorem inducit. In præclaris corporibus vtuntur experti. Capit ſampſychi, fœnigræci, myrti ſylueſtris, quam aliqui libanotida vo-
E cant, ſingulorum ſextariũ ſemis, [b] vini boni Italici ſextarium vnum. Hæc macerata ſimul diebus quatuor, coniice in ollam recentem, & coque cum Italico oleo, mouens ſine intermiſſione. Vbi verò [c]vinum abſumptum fuerit, adiice ceræ libram ſemis, donec perueniat ad libram vnam ſemis, & probè concutiens amoueto ab igne, & ſine vt refrigeretur, & repone in vas figulinũ. Vbi verò vis hoc ipſum efficere magis emolliens & odoratius, adde meliloti partes duas, caſiæ drach. quinq;, & cùm prædictis coquito.

F a Educens] Manuſcriptus codex habet χάλιγον. Sed fortè legendum erit χαλάγον. b Vini boni Italici] Græcè eſt, οἴνου καλοῦ ἰταλικοῦ. Sed ſuſpicio eſt locum hunc eſſe deprauatum, legendúmque potius (vt ſequentia ferè conuincunt) ἐλαίου ἰταλικοῦ. Nam ſtatim ſubiicit, καὶ ἕψαι μετ᾽ ἐλαίου ἰταλικοῦ. c Vinum] Pro οἶνος fortè ἔλαιον legendum. ad vnguenti enim confectionem oleum cùm cera aptiùs multo quàm vinum adhibetur.

Cap. XI.

VNGVENTVM relaxans, & prorſus admiratione dignum, ad reſolutos, & labore nimio defatigatos, & omnem refrigerationem iſchiadis. Habet adipis leo-
G nini, Lemnii ſigilli, polii, medullæ ceruinæ, peucedani, galbani, opopanacis, euphorbii, caſtorei, ſingulorum vnciam vnam, maſtiches, ſtyracis, dictamni Cretici, caſiæ, ſing. hexag. vnum, ceræ Tyrrhenicæ, & ceræ albæ, ſing. vnc. quatuor, olei veteris lib. quatuor.

Cap. XII.

VNGVENTVM admodum bonum ad neruorũ incontinentiam, podagricos, arthriticos, omnémque neruorum affectum, & eorundem ſiccitatem. Accipe vulpem viuam, & coniice cum ipſa in lebetẽ olei libras

viginti,& adiice ſeminis anethi,ameos ſtichadis,carnabadii, fœnigræci & apii, ſingulorum vncias duas. Hæc decoque in oleo cum viua vulpe, donec vniuerſa eius caro fuerit diſſoluta: dein colato oleum, [a] inque aliud vas traiicito,& de eo accipe libras quatuor, atque in lebetem coniice, additis cinamomi vnc. ſemis,ſpicæ hexagiis duobus: & iterum probè feruefacito, ac oleum quod relictum fuerit colato iterum,inque lebetem con iicito:& cum eo olei nardini & laurini,ſingulorum vncias duas, adipis leonini, ſtruthiocameli, [b]aſbi, anatis, anſeris,tauri,vrſi,ſuis, gallinæ,ſingulorum vncias duas ſemis, butyri veteris vncias tres, terebinthinæ vnciam vnam ſemis, medullæ ceruinæ drachmam vnam, galbani vncias duas,opopanacis, caſtorei,ammoniaci,ſtyracis calamitis, bdellii,ſingulorum vnciam vnam,calami odorati vncias duas, myrrhæ hexagia tria,ſagapeni, medullæ oſſis aſinini, [c]nepos,cati, ſingulorum vnciam vnam ſemis, [d] dilytææ vncias tres, & alios adipes quos inueneris, ſingulorum vnciam vnam. Hi omnes cum prædicto oleo feruefiant,donec diſſoluantur.dein amoue ab igne, & iuſta hora quoad refrigerentur commoueto,ac repone in vaſe:atque vbi vſus exigit,inunge tepidum neruis incontinentibus.

a Inque aliud vas traiicito] In codice manuſcripto ſcriptum erat μέϊαράσε άρ οῦ. Sed corruptam hanc eſſe lectionem, nemo non videt. Nos, in aliud vas traiicito, conuertimus. Græcis enim medicis μεταράσαι & καταράσαι, eſt ex vno vaſe in aliud transferre. Sed legitimam lectionem meliores codices fortè aliquando monſtrabunt, qui nunc ab inuidis occultantur. b Aſbi] Græcè eſt ἄσβε. Quale autem ſit animal, quod hoc nomine appellat Nicolaus, ſcire non poſſum. c Nepos] Nicolaus habet ſimpliciter νέπος. Sed quid hæc vox ſignificet, certò conſtituere nequeo. Legendum fortè νέποδος. Sunt autē νέποδες piſces pedibus carentes. Vt per hanc vocem piſcium pinguedinē intellexiſſe Nicolaum, ſit veriſimile. d Dilytææ] Græcè eſt διλυῖαίας. Qua voce iterum pinguedinem intelligit, ſed cuius animantis, nondum aſſequor.

Cap. XIII.

VNGVENTVM ex euphorbio barbaricum,ad iſchiadicos,& alia multa mala. Recipit opopanacis vnc. ſemis,ceræ Tyrrhenicæ lib.ſemis,terebinthinæ libr.vnā & vnc.tres,galbani vnc.ſemis, ammoniaci thymiamatis,euphorbii, caſtorei,piperis albi ſingul.vnc.vnā,medullæ ceruinæ vnc.duas, hyſſopi humidi vnc. duas dr. duas,adarces drach.duas, olei ſtyracini, irini, laurini, & amaracini, ſing. vnc. quinque, olei veteris lib. vnam, hedychroi vnc.tres.

Cap. XIIII.

VNGVENTVM [a] Pyxis vocatum, admodum bonum & efficax. Accipit colophoniæ ceræ, ſing.lib. ſemis & quartam partem, terebinthinæ vnc.quatuor, ammoniaci thymiamatis vnc.vnam ſemis, thuris vnc. quatuor, olei veteris vnc.duas, ſucci ſeminis lini, lactis bubuli,ſing.lib.ſemis, adipis [b]anſerini vnc.tres, butyri vnc.quatuor, [c]ouorum vigintiquatuor albumina.Confectum reponitur in vaſe buxeo.

a Pyxis] Codex manuſcriptus habet πῦξις, ſed falſò: legēdum enim, Paulo teſte, πυξίς. Sic autem dictum eſt hoc vnguentum, à buxo: quòd nimirum in buxeo vaſe ſit recondendum. b Adipis anſerini] Nicolaus legit χοιρίε, hoc eſt porcini. Paulus verò, quem in noſtra conuerſione ſequuti ſumus, χηνείε. c Ouorum vigintiquatuor albumina] Manuſcriptus codex habet ſimpliciter ὠῶν τὰ λδυκά, non expreſſo numero. Sed Paulus diſertè ait, ὠῶν κδ΄ τὰ λδυκά.

Cap. XV.

VNGVENTVM ex abiete,Galeni,ad podagricos & arthriticos. Capit ſeminis abietis [a] cocti modium Italicum vnum, hoc eſt ſextarios ſexdecim, olei communis lib. ſeptem ſemis, ceræ puræ lib. ſemis, reſinæ ſtrobilinæ,aut [b]terebinthinæ lib.ſemis.Contuſum abietis ſemen oleo iniicitur. Vbi quadraginta dies in eo fuerit,expreſſum proiicito, mixtis reliquis cum oleo:& probè confectis, repone in vaſe. Confert ad ſpontaneos labores,reſolutiones,& articulorum refrigerationes. Si verò neceſſitas vrgeat coquere ſemen abietis cum oleo, ne nimium aduratur, aquæ ſextarios duos admiſcere oportet.Melius autem eſt irinum oleum iniicere.

a Cocti] Codex Nicolai perperam legit πεφαγνῆς μοδικῆς. Scribendum enim erat, vt ex Paulo, qui hoc vnguentum lib.7. deſcribit ad verbū, ſatis liquet, ἐλάτης σπέρματος πεφθέντος μόδιος ἰταλικὸς ά, ?ουτέστι ξ ις΄. Sed animaduertendum hoc loco erit, in Paulo nō rectè legi ξ ιβ΄. b Terebinthinæ] Nicolaus hîc & aliâs crebrò, τρεμεντίνης legit. Paulus habet τερεβινθίνης. vt hinc palàm fiat omnibus, paſſim apud Nicolaum per τρεμεντίνην eſſe accipiendam terebinthinam.

Cap. XVI.

VNGVENTVM aliud de abiete,vt præcedens. Habet olei communis ſextar.ſex & quartā partem,ſeminis abietis vnc.tres,reſinæ ſtrobilinæ, aut terebinthinæ vnc.quatuor,ceræ albæ vnc.tres.

Cap. XVII.

VNGVENTVM è nigra populo ad eadem mala. Recipit loco fructus abietis, nigræ populi fructus æquā portionem. adiicitur & olei quod ſatis eſt, & probè feruefacta colantur:dein adduntur ceræ puræ vnc.tres, terebinthinæ,& ſtrobilinæ reſinæ,ſing.vnc.quatuor.Probè confectum reconditur.

Cap. XVIII.

VNGVENTVM [a]Zoſimi ad tremulos celebratum. Accipit reſinæ pineæ vnc. octo, ceræ vnc.duas, olei veteris lib.ſemis, opopanacis vnc.vnā, adarcæ,euphorbii,ſingulorum vnc.ſemis,nitri,aphronitri teneri, ſingul.vnc. duas. Nitrum,euphorbium & adarce in læuorem cum vino teruntur: deinde adiicitur opopanax, & ſimul in læuorem teritur. Poſtea anchuſa additur ad calorem accipiendum,& conficitur. Sequentia fiunt etiam emplaſtra.

a Zoſimi] Codex Nicolai habet ζωσιμᾶ. Sed Paulo atteſtante, legendum ζοσίμε.

Cap. XIX.

VNGVENTVM Dropax, Gallus dictus, Oribaſii. Capit colophoniæ thus redolentis,pineæ & lignoſæ dictæ,quæ ſola in Italia naſcitur, [a]apochymatis,picis aridæ,ceræ puræ, ſingul lib. duas, reſinæ frictæ vnc. ſeptem ſemis, picis brutiæ lib.ſex,nitri lib.ſemis,bituminis,galbani,adarces,pyrethri,ſingul.vnc.tres,opopanacis,euphorbii, ellebori albi, piperis communis, ſingul. vnc.duas, ſulphuris viui vnc.vnā ſemis,caſtorei,ammoniaci, [b]ſtaphidis agreſtis, ſingul. vnc.vnā, olei ſicyonii lib.ſemis,opobalſami vnc.tres.

a Apochymatis] Eſt autem ἀπόχυμα nihil aliud quàm pix nauibus deraſa. b Staphidis agreſtis] Nicolai codex perperam legit δαφνίδος ἀγρίας, pro σαφίδος ἀγρίας, vt ex Paulo ſit manifeſtum.

Cap. XX.

VNGVENTVM aliud,dropax ſimplex nominatus. Habet ceræ lib.ſemis, picis aridæ vnc.vnā ſemis, brutiæ lib.ſemis,reſinæ pineæ vnc.vnā ſemis,frictæ lib. S.vnc.vnam S. Loco prius intrò exterſo imponitur.

Cap. XXI.

VNGVENTVM Diaſtactes,hoc eſt è lixiuio ſtillatitio ad iſchiadicos, arthriticos,& œdematodes. Recipit ceræ puræ,olei veteris, [a]lixiuii protoſtacti, ſingul. lib.ſemis,reſinæ frictæ,nitri Alexandrini, nitri albi,ſingul. [b]vnc.tres.Nitra in læuorem terantur [c]lixiuio.

a Lixiuii protoſtacti] Manuſcriptus codex, mirificè in hoc emplaſtro deprauatus legit σακῆς κάλῆς, quum tamen ſcribendum ſit, Paulo teſte, κονίας πρωτοσάκτου. Eſt autem lixiuium protoſtacton, Paulo lib.7.teſte, vbi calx etiam cineri additur. b Vnciæ tres] Poſt hæc verba Paulus addit, τερεβινθίνης, ἀνὰ ℥ο.ϛ΄. id eſt terebinthinæ vnc. ſex. Sed hîc tantùm tres ſunt accipiendæ vnciæ. c Lixiuio] Codex Nicolai habet σὺν τῇ κώνει, quum tamen Paulo admonente legendum ſit τῇ κονίᾳ. Atque ex hoc & ſimilibus emplaſtris, quæ ex Paulo & aliis emendare licet, quiuis, quàm mendoſo exemplari ſimus vſi, animaduertet: nobiſque, ſi non paſſim ſingula emendare potuimus, veniā dabit, boníque hanc noſtram qualemcunque operam conſulet.]

Cap. XXII.

VNGVENTVM ex nitro ad abſceſſus, & duros tumores valde bonū. Accipit olei veteris,ceræ puræ, aphronitri, ſaponis, lixiuii protoſtacti, ſing.lib.ſemis, terebinthinæ vnc. tres, galbani, propolis, ammoniaci [a]thymiamatis,ſing.vnc.ſemis. Rectè paratum recondatur in vaſe,& detur.

a Thymiamatis] Nicolaus habet χυλε, ſed malè. ſcribendum enim erit, Paulo teſte, θυμιάματος.

Cap. XXIII.

VNGVENTVM è ſalibus valde bonum & vtile. Capit ceræ puræ vnc.duas, olei lib.ſemis, ſalis communis,aphronitri,ſing.vnc.duas,ceruſſæ vnc.quatuor, aceti vnc.duas.

Cap. XXIIII.

VNGVENTVM aliud è ſalibus. Habet ſalis cõmunis,nitri,ſing.vnc.duas,ceræ,[a] olei veteris,ſing.vnc. tres,aquæ marinæ quod ſatis eſt.

a Olei veteris] Manuſcriptus codex legit κηρȣ̃ παλαίȣ οὐγ.γ΄. Sed falſò.legendum enim erit,κηρȣ̃,ἐλαίȣ ἀνά. Quam lectionem eſſe legitimam Paulus confirmat.

Cap. XXV.

VNGVENTVM ex perna,callos diſſoluens. Recipit pernæ porcinæ veteris pinguis, ammoniaci thymiamatis,caſei veteris bubuli aut caprini, adipis taurini,apochymatis, [a] hoc eſt raſuræ nauis, ſingul.drach.ſemis,medullæ ceruinæ vnc. IIII. [b] hyſſopi cerati vnc.I.S. cyprini olei vnc.tres,vini Ægyptii quod ſatis eſt.

a Hoc eſt,raſuræ nauis] Nicolaus habet, ὅπερ ἐςὶ πλοίȣ ξύσμα,pro πλοίȣ ξύσματος. Teſtis eſt Paulus, qui hoc, vt alia ferè omnia vnguenta,etiam deſcribit. b Hyſſopi cerati] Et hinc clarum eſt Nicolaum & alios poſteriores Græcos, ὕσσωπον ὑγρὸν appellare, quod Galenus οἴσυπον ſimpliciter nominat. Nam medicamentum ex œſypo compoſitum Græci veteres aliquando οἴσυπον φάρμακον, aliquando οἴσυπον κηρωτὴν,vt 14.lib.ther.meth.cap.7.Galenus,& interdũ οἴσυπον κηρωτοειδῆ, interdum etiam οἴσυπον ὑγρὸν nominant:Quæ ſanè omnes appellationes à forma medicamenti, quod cerati liquidi inſtar paratur,ſunt deductæ. Componendi rationem & modum tradit Paulus libr.7.cap.17.Quod itaque alii Græci οἴσυπον κηρωτὴν, id ipſum Nicolaus ὕσσωπον κηρωτὴν appellat.

Cap. XXVI.

VNGVENTVM ex vrina muli,podagricis vtile. Capit vrinæ muli maris ſext. duos, lithargyri lib.vnam, olei[a] minam ſemis.Trita diu omnia vt ſtrigmenti craſſitiem acquirant, [b] coquito donec digitos non coinquinent.Reponatur in vaſe,& detur.

a Minam ſemis] Græcè eſt μνᾶς ς΄. Paulus habet myſtrum. Mina autem duplex veteribus fuit.maior, quam quidam Alexandrinã vocant,quòd in vſu fuerit medicorum eorum qui medicinam Alexandriæ exercuerunt:vnciarum viginti,ſeu drachmarum centum ſexaginta fuit,vt teſtis eſt lib. primo & ſecundo De compoſ. medic. generalium Galenus.Attica verò erat vnc. duodecim & dimidiæ,ſeu drachmarum centum:Romana erat vnciarum ſexdecim.hæc etiam Medica dicta eſt. Minor mina,fuit drachmarum quinque & ſeptuaginta. b Coquito,&c.] Codex Nicolai hanc vocem deſiderat.Reſtituendus itaque ex Paulo is locus ita erit,ἕψε ἕως ἀμολύντȣ.

Cap. XXVII.

VNGVENTVM ex lapidis Aſii[a] flore,Philagrii, ad durities. Accipit radicis peucedani, floris lapidis Aſii:[b] ſi verò nõ adſit,ſalis ammoniaci, propolis maturæ, ſing. vnc.vnam,lanarum ſuccidarum crematarum, ſingulorum vnc.ſemis,ariſtolochiæ rotundæ, pumicis,canini ſtercoris,æruginis raſilis, [c] ſquamæ æris,miſyos,ſingul.drach.nouem,caſtorei ſcrup.nouem,myrrhæ vnciã vnam ſemis, [d] viſci quercini vnc.vnam ſemis,ceræ vnc. ſex & quartam partem,reſinæ pineæ vnc.ſeptem & tertiam partem, [e] picis Brutiæ vnc.nouem ſcrup.duos;olei veteris & aceti acerrimi quod ſatis eſt.

a Flore] Manuſcriptus codex legit λίθȣ ἀσίȣ φιλαγρίȣ.Sed addendũ poſt ἀσίȣ,ἄνθους. b Si non adſit] Paulo teſte legendum, εἰ δὲ μὴ παρείη.In codice Nicolai παρείη non eſt integrè exaratum.
c Squamæ] Nicolaus corruptè λέπους pro λεπίδος legit.
d Viſci quercini] Græcè ἰξȣ̃ δρυΐνȣ.(Paulus habet ὄξυς δριμυτάτȣ, id eſt aceti acerrimi) ſed falſò:quia in fine tandem adiicitur, καὶ ὄξυς δριμυτάτου τὸ ἀρκȣ̃ν. e Picis Brutiæ] Nicolaus legit βρυτυΐνης, pro βρȣτίας.

Cap. XXVIII.

VNGVENTVM ſimile, Galeni. Habet ceræ,terebinthinæ,reſinæ,ſing.lib.ſemis, lapidis Aſii,mannæ, ſing.vnc.vnam ſemis,cyprini olei vnc.vnam, [a] aquæ lixiuiæ è luto factæ quod ſatis eſt.

a Aquæ lixiuiæ è luto factæ] Græcè eſt,ὕδατος πηλοποιȣ̃, id eſt aquæ figuli.Quippe πηλοποιὸς idem quod πηλοπλάστης, hoc eſt figulus, ſignificat.Cæterum quod hic à Nicolao ὕδωρ πηλοποιȣ̃,id à Galeno lib. 10.De comp.medic.localium cap. vltimo ὕδωρ πηλοποιητικὸν, id eſt aqua figulina vocatur.Libro autem 6.cap.De lacte coagulato, Dioſcorides κονίαν πηλοποιητικὴν,hoc eſt lixiuium figulinum appellat. Tale verò eſt quod non ex cinere aut calce,ſed luto potius fit.πηλὸς enim,Phauorino teſte,ἡ βεβρεγμένη γῆ,id eſt terra aqua irrigata, vel lutum aqua irrigatum dicitur:proinde vt nos ſignificanter Nicolai hoc loco mentem exprimeremus,aquæ lixiuiæ è luto factæ conuertimus.

Cap. XXIX.

VNGVENTVM ex ſalis flore,arthriticis in declinatione vtile. Recipit reſinæ terebinthinæ,reſinæ frictæ,pineæ,ceræ puræ,ſing.lib.ſemis, picis ſiccæ,aluminis ſciſſilis,ſalis floris,ſing.vnc.tres.Coquantur in diplomate,& detur.

Cap. XXX.

VNGVENTVM nutriens ad carnis generationẽ in vlceribus vtile. Accipit roſacei, reſinæ terebinthinæ,mellis,ſing.vnc.vnam,ceruſſæ, butyri,thuris, ſing. vnc.ſemis.

Cap. XXXI.

VNGVENTVM Italicum purgans ſordida, & carnem producens. Capit [a] erinæi (dico autem ſylueſtris ficus)tenerum corticem oleo excoctum. proiicito corticem,&liquefacito in oleo ceræ rufæ quod ſatis eſt, & datur.

a Erinæi,&c.] Codex Nicolai ſimpliciter habet ἐρινάου. Sed legendum,Pauli codicibus ita monentibus, ἐρινεȣ̃. λέγω δὲ τῆς ἀγρίας συκῆς.

Cap. XXXII.

VNGVENTVM [a] Chryſe, cruentis vulneribus accõmodum.Habet thuris,aluminis ſciſſilis, ſing.vnc.I. colophoniæ, reſinæ,ceræ,ſing. vn.I.S. olei veteris lib.S. [b] auripigmenti vnc.vnam. Arſenicum teratur in aceto.

a Chryſe] Locus hic totus in Nicolao deprauatus eſt, habet enim χρυσὶ ἔνυμον θαυςόν. Legendum autem eſt ἡ χρυσῆ ἔναιμον θαυμαςὸν,Paulo teſte. b Auripigmenti] Hæc omnia in Nicolai codice deſiderabantur.Adiecta verò ſunt ex Paulo, in quo ita ſcribitur,ἀρσενικȣ̃ ℥ο.β΄.ὄξει λείου τὸ ἀρσενικόν.

Cap. XXXIII.

VNGVENTVM fracturis idoneum,Oribaſii. Accipit picis Brutiæ lib.ſemis vnc. duas,lithargyri libr. ſemis vnc.duas,[a] thuris vnc.quatuor,terebinthinæ vnc. duas ſemis,adipis taurini lib.S. vnc.duas, galbani,opopanacis,ſing.vnc.S.ceræ vnc.duas,olei veteris lib.S. aceti quod ſatis eſt.

a Thuris] Quæ ſequuntur, propemodum omnia in codice Nicolai manuſcripto deſiderantur. Adiecta verò ſunt è Paulo, qui habet λιβάνȣ ℥ο.η.τερεβινθίνης ℥ο.ε.ςέατος ταυρείου λι.α. ℥ο. δ΄.

Cap. XXXIIII.

VNGVENTVM ad fracturas cum vlcere citràque vlcera factas, ex commentariis [a] Heracleti. Capit picis aridæ minam ſemis,mannæ minæ quartam partẽ, adipis vituli,lithargyri,ſing.minam ſemis,ceræ Tyrrhenicæ vnc.tredecim, opopanacis drach. quatuor, [b] æruginis raſæ,æris Cyprii,ſing.minas x.& ſextam partẽ,terebinthinæ minæ ſemis quartã portionem, [c] æris vnc. ſemis, [d] ricini aut olei veteris,& aceti quod ſatis eſt.

a Heracleti] Nicolai codex falſò legit ἡρακλέȣς,pro ἡρακλείτου. b Æruginis raſæ] In codice Nicolai deficiunt. Paulus autẽ habet,ἰοῦ ξυςȣ̃. c Æris] In Nicolao deſideratur. In Paulo eſt χαλκȣ̃ ℥ο.ς΄. d Ricini] Codex Nicolai legit corruptè κύκάμος, pro κίκεως.

Cap. XXXV.

VNGVENTVM è ſtercore caprino; vocatum Spongion,hydropicis efficax. Habet picis Brutiæ lib. vnam vnc.tres,nitri lib.ſemis, [a] colocynthidis medullæ vnc.vnam ſemis, [b] pyrethri vnc.vnam ſemis,cappatis radicis corticis vnc.tres, baccarum lauri ſextarii quartam partem,thuris,iridis,ſing.vnc.tres,farinæ fœnigræci,opopanacis,ſing.vnc.vnam S.adipis taurini vnc.tres, fellis taurini vnc.I. elaterii drach. duas, ſquamæ æris vnc. tres, [c] ſeminis apii,lathyridis,ſing.vnc.tres,croci Gnidii vnc.I.S. olei cyprini ſextarii quartam portionem, ceræ vnc.tres, reſinæ frictæ lib.vnam ſemis,caprini ſtercoris montani vnc.vnam ſemis,canchryos,cyperi, ſing.vnc. tres,cardamomi ſext.vnum ſemis.

a Colocynthidis medullæ] Nicolaus ſimpliciter legit ἐντεριώνης,ſed Paulus κολοκυνθίδος ἐντεριώνης. Hinc manifeſtum fit,in aliis etiam compluribus Nicolai locis,vbi ſolùm ἐντεριώνης ſcribitur,ſemper aliquid eſſe adiiciendum:verbi gratia,colocynthidis,aut aliquid aliud.
b Pyrethri] In Nicolao non eſt,ſed ex Paulo adiectum,qui habet πυρέθρȣ. c Seminis apii] In manuſcripto codice non erant. Paulus verò habet,σελίνȣ σπέρματος, λαθυρίδων. Sic paſſim librarii culpa multa in Nicolai codice omiſſa ſunt.

Cap. XXXVI.

VNGVENTVM ex ſampſucho. Recipit ceræ lib.ſemis,terebinthinæ lib. vnam,ſampſuchi,baccarum lauri, fœnigræci, ſingul. ſextarium ſemis, olei nardini quod ſatis eſt.

Cap. XXXVII.

VNGVENTVM [a] Erythrium, valde bonum. Accipit ſtyracis,malorum cotoneorum, ſing. vnc.tres, maſuaphii,croci, ſing.drach.v. pſichorum vnc.II.S.cypheos vnc.duas S.œnanthes, [b] caſami, [c] abſinthii,ſingulorũ drach.quinque, [d] caryophylli ſcrup.xv. ammoniaci

thymiamatis ſcrup.decem, opobalſami ſcrup.ſex, nardi vnc.tres, colophoniæ vnc. quinque, gleucini, propolis, ſing.vnc.duas ſemis, terebinthinæ vnc. quinque ſemis, folii drach.quinque, ſpicæ nardi drach. quinque ſemis, vini Falerni aut Aminæi quod ſatis eſt.

a Erythrium] Manuſcriptus codex legit ἐρυθραῖον falſò, pro ἐρύθριον. b Caſami] Sic vocare Græcos recentiores cyclaminum, ſuprà eſt à nobis annotatum. c Abſinthii] Codex manuſcriptus habet ψιμυθ', hoc eſt ceruſſæ. Paulus ἀψινθίυ legit. Et puto erroré hunc in manuſcripto codice frequentem eſſe, vt ſcilicet ψιμίνθιον, pro ἀψίνθιον ſit ſcriptum. Sæpe enim ad internos vſus adhibet ceruſſam (ſi modò lectio legitima eſt) Nicolaus. At haud dubiè librarii negligentia & imperitia ſcriptum ita eſt, quum ἀψίνθιον ſcribendũ potius foret quàm ψιμίνθιον. d Caryophylli, &c.] Hæc ex Paulo adiecta ſunt, qui habet, καρυοφύλλυ γρ. ιέ. ἀμμωνιακῦ θυμιάματος γρ. ί. ὀποβαλσάμου γρ. ϛ'.

Cap. XXXVIII.

VNGVENTVM acopon de euphorbio ab Artemidoro Pergæo medico compoſitum. Capit opopanacis, ammoniaci, euphorbii, piperis albi, galbani, œſypi, ſing.hexagia duo, medullæ ceruinæ hexag. quatuor, ceræ vnc.duas, olei laurini, ſtyracini, ſing.vnc.1. olei veteris vnc.S. Quæ liquari poſſunt, cũ oleo liquefiãt, deinde amoueantur ab igne, & opopanacẽ ſeorſim liquatũ in exiguo oleo affunde, & iniice ceram, ac cõmoue. Poſtremùm cõmixtis [a]aridis, probè in mortario cõcutito.

a Aridis] Codex Nicolai legit malè μήρα, pro ξηρά.

Cap. XXXIX.

VNGVENTVM Lyſiponium ad rigores, cõuulſiones, pulſationes, defluxiones, lienoſos, nephriticos, capitis dolores, colicos, fiſtulas, [a]caſus ex alto, cõtuſiones, & alia quædam. Habet pyrethri, piperis, adarces, ſing. hexag.vnum, opopanacis, galbani, ſing.hexag. duo, euphorbii hexag.vnum, caſtorei hexag.duo, terebinthinæ reſinæ hexag.quatuor, œſypi, medullæ ceruinæ, hexag. duo, olei ſtyracini, irini, myrrhini, ſing.vnc.vnam, cyprini vnc.octo, amaracini vnc.vnam, olei laurini, opobalſami, ſing.hexag.quatuor, ceræ vnc.duas.

a Caſus ex alto] Manuſcriptum exemplar habet corruptè καταπόμαlα, pro καlαπlώμαlα.

Cap. XL.

VNGVENTVM acopon Orionis Cteniſti. Recipit ceræ vnc.vnam, propolis lib.ſemis, iridis Illyricæ, terebinthinæ, ſing.vnc. octo, opopanacis libram ſemis, olei veteris vncias octo, galbani vnc.quatuor, olei lentiſcini, myrtini, ammoniaci, medullæ ceruinæ, ſing. libr. ſemis, œſypi lib.vnam, [a]olei laurini vnc.duas, olei ſtyracini, adipis vituli, ſing.lib.ſemis, adipis leonini, opobalſami, ſing.vnc.tres. Parato vtere vt optimo medicamento. Mulieribus maximè eſt vtile quibus in vtero factæ ſunt phlegmonæ aut durities, in peſſi forma appoſitũ. Facit etiam ad aurium dolores. Oportet autem hoc medicamentum miſcere cum roſaceo aut cyprino oleo.

a Olei laurini] Græcè eſt ἐλαίυ δαυνίνυ pro δαυνίνυ. Galenus autem lib. 7. De comp.medic. κτ' γένη, vbi idem deſcribit medicamentũ, habet δαφνίδων, id eſt baccarum lauri.

Cap. XLI.

VNGVENTVM ad omnem dolorem & laſſitudinem corporis, valde bonum & vtile. Accipit opopanacis, galbani, ſing.vnc.ſemis, caſtorei, maſtiches, ſing. hexag.quatuor, euphorbii, rutæ aridæ, ſing.hexag.vnũ, medullæ ceruinæ, olei laurini, ceræ puræ, terebinthinæ, ammoniaci, colophoniæ, ſing. vnc.vnam, nardini olei, cyprini, irini, ſing.vnc.duas, opobalſami hexag.vnum, piperis communis, adipis anſeris, gallinæ, ſingulorum hexag.quatuor.

Cap. XLII.

VNGVENTVM è citriis ad liuores, & lentigines faciei, & cicatrices, à ſole factas vſtiones, impetigines, & [a]puſtulas à ſalſa pituita in cute, vt impetigines apparẽtes. Capit [b]lapidis borachii drach.duas, caphuræ drachmam vnam, corallii albi vnc.ſemis, [c]amianti, [d]vmbilici marini, tragacanthæ, amyli, cryſtalli, [e]antali, dentali, thuris albi, nitri, ſingulorum drach.tres, marmoris albi puri drachmas duas, ceruſſæ præparatæ cum dracontio vnc. vnam, ceruſſæ alterius præparatæ cum plumbo vncias ſex. Terantur in mortario cum adipe ſuillo. dein cauato citri carnem, adipe diſſoluto, & ſine vt coquantur [f]ebullitiòne vna in cauitate citri: poſtea accipiantur ſpecies ſupradictæ, tenuiter tritæ, & iniiciantur in [g]cauitatem citri cum adipe, & ſubacta probè repone in vaſe, atque dato.

a Puſtulas, &c.] Manuſcriptus codex malè legit, καὶ ψαχυίδας, καὶ εἰς ἁλμυρὸν φλέγμα ἐν τῷ δέρματι, ὡς λιχῆνες, φενομένας. Scribendum enim erat, καὶ ψύδρακας διὰ τὸ ἁλμυρὸν φλέγμα ἐν lῷ δέρμαlι, ὡς λειχῆνες, φαινομένας. Sic enim eſſe legendum, Latini Nicolai codices ſatis oſtendunt, in quibus ita ſcribitur, Et puſtulas in quacunque corporis parte ortas ſalſi phlegmatis. ψύδρακας autem & ψυδράκια medici Græci (vt teſtis eſt Iulius Pollux) exiguas puſtulas bullarum inſtar in cute eminentes, vocant. b Lapidis borachii] Græcè eſt λίθυ βοραχίυ. Intelligit autem chryſocollam, quam boracem hodie vulgus medicorum vocat. Vtilis eſt ad purgandas cicatrices, purgat, & adſtringit.

c Amianti] Græcè eſt ἀμιαίντου. De amianto verò lapide vide Dioſcoridem libro quinto. Nicolai Latini codices perperam legunt amenti dulcis. d Vmbilici marini] Nicolaus habet μπελίρικι θαλασσίυ. Barbari medici belliculos nominant. Sunt lapilli, ex illorum traditione, exigui & candidi, in littore maris reperti, vmbilicum hominis referentes. Abſtergendi facultate præditi ſunt, vt iidem teſtantur. e Antali & dentali] Nicolai codex legit αἴταλι, τένlαλι. Nemo autem eſt qui non videat barbaras eſſe voces. Sunt lapidum nomina, vt barbarã ſectantes medicinam tradunt medici, eiuſdem cum priore facultatis. Antalum dum frangitur, venulas in longum protenſas oſtendere aiũt: dentalum verò, denti aſſimilari. Sed quis hodie ſeplaſiariorum hos lapides agnoſcit? Et tamen interea hoc vnguento frequenter vtuntur medici, neglectis interim melioribus quæ apud Galenum & alios probatos authores reperiuntur. Videntur autem potius eſſe è concharum quàm lapidum genere. Dentale enim Plinio lib.9.cap.36. buccinum vocatum eſſe iudico: antale autem, purpuram. Certi tamen nihil ſtatuo. Ellingerus pharmacopola Noricus nuper ad me miſit dentali, quod intus concauum eſt, & cornu aut radicis dentis effigiem præ ſe fert: ac conchæ eſſe pars, non lapidis, apparet. f Ebullitione vna] Græcè eſt πυραὶ μίαν. Qua loquendi ratione quid intelligat Nicolaus, certò conſtituere nequeo. Nos ad ſenſum potius quàm verba reſpicientes, reddidimus ebullitione vna. Sed fortaſſis pro πυραὶ legendum erit ὥραν. aut quod magis placet, λεπlῷ πυρὶ, hoc eſt lento igne, vt infrà vnguento 45. legitur. g Cauitatem] Codex manuſcriptus habet, εἰς τὸ κῦφον, corruptè haud dubiè pro κοῖλον.

Cap. XLIII.

VNGVENTVM [a]Grypa nominatum, ad hydropicos, lienoſos, & ventrem dolentes (iis enim abſterſorium fit) vtile. Habet bryoniæ lib.vnã, radicis althææ ſylueſtris, ſquillæ, ſing.lib. quinque, iridis vnc. vnam S. radicis filicis, ebuli, tribuli marini, ſing.vnc.1. Tuſa hæc imponantur in olei libr.vna, & ſubigantur ſimul, ac reponantur in vaſe diebus tribus. dein iniiciantur in lebetem & bulliant, ſubactáque iam probè colentur, ſiccáq; abiiciantur. Liquidum autem in lebetem coniiciatur, & ceræ puræ vnc.ſex. Sic paratum reconde in vaſe.

a Grypa] Græcè eſt γρύπα ὀνομαζόμενον. Latini codices Agrippa legunt, & ad regem Agrippam authorem referunt: num rectè, ſcire ſatis non poſſum.

Cap. XLIIII.

VNGVENTVM iecori imponendũ in cõtinuis & ardentibus febribus: in phreniticis verò & capitis doloribus à calore factis, fronti. Recipit ſucci ſeminis lini, pſyllii, portulacæ, olei violacei, nenupharini, caphuræ, ſantali rubei, roſarum, mandragorini olei, aut foliorum eius aut fructus, ſucci ſolani, ſeminis hyoſcyami farinam recentem, papaueris albi & nigri, ceræ albæ, ceruſſæ, ſpodii. Tritis iis & ſubactis ſimul, diſſoluatur cera cum oleis & ſuccis, iniicianturque arida trita & probè cribrata. Parato vtere in iis quæ dicta ſunt malis. Iuuat etiam hecticas febres, & ardentes, atque vigilantes.

Cap. XLV.

VNGVENTVM Populæũ, ſomnum conciliat, febrientibus ac dolentibus caput propter calorem, inunctum tẽporibus, prodeſt. Febricitantibus plantæ manuũ ac pedum, & pulſus inunguntur: irrigandum autẽ cum oleo roſaceo aut violaceo. Accipit oculorum in ſummo arboris populi, quando floret, apparentium lib.1. ſemis, foliorum papaueris nigri, foliorum mandragoræ, foliorum rubiæ, foliorum hyoſcyami, foliorum ſolani, [a]vermicularis, lactucæ foliorum, ſemperuiui, hoc eſt ſedi minoris, foliorum violæ, [b]cymbalii foliorum nominati cortali naſcentis in figulinis & muris, ſingulorum vnciam ſemis, adipis ſuilli recentis, [c] ſalis experti. Paratur autem in hunc modum. Accipiuntur herbæ, & cum adipe in mortario tunduntur, fiúntque veluti fermentum, & ſinuntur ſub ea forma diebus octo. dein cum gladiolo inciduntur in tenues partes, inque lebetẽ

coniiciuntur,& lento igne bulliunt cum vini boni libr. vna donec totum abſumptum fuerit. Poſtea per linteũ tenue colantur, & reponuntur in vaſe.

a Vermicularis] Nicolaus etiam barbara voce βερμικουλάριν vſus eſt, vt crebrò aliâs. b Cymbalii foliorum] Intelligit acetabulum alterum, quod alio nomine vmbilicus Veneris dicitur. Cymbalariam etiam in hodiernum diem nominant, & cymbalion, herbarii. c Salis experti] Codex Nicolai habet ἀπάςου, id eſt ieiuni. ſed Latini codices legunt ſine ſale. Quare Nicolai lectionem eſſe corruptam conſtat, & legendum potius αἴδυ ἄλατος.

Cap. XLVI.

VNGVENTVM magnum Marciaton, conferẽs ad refrigerationem capitis, pectoris, ſtomachi, lienis, iecoris, alióſque dolores à frigiditate natos, & lienem induratum. Præcipuè verò ad hydropicos & lienoſos expertum eſt. Capit ceræ albæ lib. vnam, olei communis lib. quatuor, roſmarini, foliorum lauri, ſingul. vnc. quatuor, tamaricis vnc. tres, rutæ vnc. quatuor, [a]ebuli, ſabinæ, balſamitæ, ocimi, ſaluiæ, polii, calaminthæ, artemiſiæ, helenii, betonicæ, brancæ vrſinæ, [b]ſpargulæ, [c]herbæ venti, [d]pimpinellæ, agrimoniæ, abſinthii, herbæ ſancti Petri, (ab Italis dictæ herbæ paralyſis) coſti herbæ, ſambuci foliorum, ſemperuiui minoris, herbæ millefoliæ, ſemperuiui maioris, chamædryos, quinqueneruiæ, centaurii, [e]fragariæ, quinquefolii, ſing. vnc. duas drach. duas, maluæ ſylueſtris radicis, cumini, myrrhæ, ſingul. vnc. vnam ſemis, fœnigræci hexag. quatuor ſemis, butyri vnc. ſemis drach. duas, ſeminis vrticæ, violarum, papaueris albi, menthæ, rubiæ, menthæ agreſtis, lapathi, polytrichi, [f]cardiobotani, [g]matriſſyluæ, [h] herbæ moſchatæ, florum chamæmeli, ſcolopendrii, [i]creſpuli, [k]herbæ camphoræ, ſtyracis, medullæ oſſium cerui, ſingul. hexagium vnum ſemis, axungiæ vrſinæ, gallinæ, & anſeris, maſtiches, ſing. vnc. ſemis, thuris drach. duas, olei nardini drach. vnam gran. quindecim. Herbas tritas impone vino bono die vno, altero autem die aufer è vino herbas, & contunde, coniicitóque in alterum vinum bonum, & illic finito diebus ſeptem. Octauo autem die accipe has cum vino, & decoque, donec dimidium eius abſumatur. dein iniice oleum, & denuò decoquito quoad totum vinum conſumatur. Poſthæc amoueto ab igne, & colato, atque oleum rurſus in lebetem coniice: & vbi parum lento igne fuerit excalfactum, iniice ſtyracem: poſtea butyrum, & adipes, oleum nardinum, maſtichen, thus. poſtremò omnium ceram, omnibúſque lento igne diſſolutis, aufer tandem ab igne, reconditóque in vaſe, & vtere.

a Ebuli] Nicolaus habet ἔμβουλι adiectione vnius literæ pro ἔβουλι. Latini codices falsò legunt ebrii. b Spargulæ] Codex Nicolai σπάγουλε, ablatione vnius literæ, pro σπάργουλε legit. Eſt autem ſpargula herba, quæ Græcis & Latinis aparine vocatur. Hanc primùm aſperulam, quòd aſperitate ſua veſtimentis quas contigit, pertinaciter hæreat, dixerunt. Quam ſubinde vocem imperitiores in aſpergulam, vnius literæ adiectione, mutarũt, & tandem in ſpergulam & ſpargulam. c Herbæ venti] Græcè eſt ἀνεμοχόρτης. Herbam autem venti variè interpretantur. Sunt enim qui vmbilicum Veneris eſſe dicant. Alii helxinen, ſeu parietariam: nonnulli conſolidam minorem vocatam: aliqui verò anemonem. Vt certè quid ſit in iſta diuerſitate ſententiarum faciendum, ſeplaſiarii vix conſtituere poſſint. Sciant itaque hòc in loco herbam venti ſignificare anemonem, ſylueſtrem præſertim, cuius pictura & hiſtoria eſt in altero noſtrorum De ſtirpium hiſtoria commentariorum tomo. Hæc enim calefaciendi & diſcutiendi vim habet, adeóque ad præſentia mala idonea eſt. d Pimpinellæ] Nicolaus corruptè hanc vocem μπιλινέλε extulit. Habent autem Latina exemplaria omnia pimpinellæ: vt non ſit dubium, in Nicolao legẽdum eſſe μπιμπινέλλε. e Fragariæ] Nicolaus corruptè dixit φράουλε pro φράγουλε. Et in quibuſdam Latinis codicibus etiam fragulæ legitur. f Cardiobotani] Græcè eſt καρδιοβοτάνου. Latini codices habent carduncelli. Per cardũcellum autem intelligunt carduum benedictum vocatum. Ego verò cenſeo, per cardiobotanon Nicolaum intelligere herbam vulgò cardiacam vocatam. Hæc enim pulchrè ad nomen καρδιοβοτάνου quadrat, & craſſos humores incidere, extenuare ac diſcutere poteſt, vt ex primo noſtrorum De ſtirpium hiſtoria commentariorum tomo liquet. g Matriſſyluæ] Nicolaus habet ματριζέρβια, pro ματρισύλβια. Vſus eſt autem hac voce etiam Scribonius Largus. Nam quod Græcis aliis περικλύμενον, huic matri ſyluæ dicitur, alio nomine caprifolium nominatur. Habet & hæc herba exſiccandi diſcutiendíque facultatem, vt loco iam citato fuſiùs diximus. h Herbæ moſchatæ] Græcè eſt μοσχοβότανον. Herba verò moſchata geranii prima eſt ſpecies, vt tomo primo noſtrorum De ſtirpium hiſtoria comm. eſt dictũ. i Creſpulæ] Nicolaus κρέσπουλι habet, hoc eſt creſpuli. Barbari authores oculum bouis interpretãtur. Quare non eſt niſi buphthalmum Græcorum & Latinorum, cuius hiſtoria & pictura eſt in tomo primo. k Herbæ camphoræ] Græcè eſt καμφορᾶ βοτάνης. Latini codices camphoratam habent. Barbari interpretantur abrotonum ſylueſtre.

A Non eſt autem aliud hoc abrotonum, niſi id quo hodie paſſim pro mare vtuntur officinæ.

Cap. XLVII.

VNGVENTVM ad vigilantes, capútque à calore dolentes, phreniticos, & ſimpliciter ad omnem vigiliam, inunctum in linteo, & fronti impoſitum. Habet fructus mandragoræ, caphuræ, ſeminis lactucæ, ſeminis papaueris albi, ſeminis hyoſcyami, farinæ eruinæ, pſyllii violarum, [a]pinguedinis ſuis, olei nenupharini, amygdalini, ſeminis portulacæ, ceræ albæ. Hæc trita & ſubacta
B calefiant, vt cera diſſoluatur. Reponatur in vaſe.

a Pinguedinis ſuis] Codex Nicolai legit λέπος ὕς, ſed minus rectè. Puto autem ſcribẽdum fore, λίπους σύος: humectat enim plurimùm ſuillus adeps, adeóque ad ſanandas vigilias è ſiccitate natas admodum idoneus eſt. Niſi quis malit legere λεπίδος σιδήρου, id eſt, ſquamæ ferri.

Cap. XLVIII.

VNGVENTVM ad omnem dolorem ſtomachi & ventris, ad vterina mulierum mala, diſtẽſiones, quartanas, comitiales, ſpinæ dolores, & renum. In quartana, ante inuaſionem inungantur ſpina & ſcapulæ. Reci-
C pit roſmarini, ſampſychi, iridis, ſerpylli, rutæ, radicis maluæ ſylueſtris, ſingulorum vnc. duas drachmas duas & quartam partem, foliorum lauri, ſaluiæ, ſabinæ, ſing. vnciam vnam ſemis, laureolæ vncias quatuor ſemis, calaminthæ vncias tres, maſtiches, thuris, ſing. drach. tres, pyrethri, euphorbii, ſingul. vnc. ſemis, zingiberis, piperis communis, ſingul. hexag. quatuor ſemis, [a] olei moſchati hexag. vnum ſemis, petrolei, aut pro eo oleum ſanctæ Barbaræ vnc. ſemis, adipis vrſini, olei laurini, ſingulorum vnc. vnam ſemis, butyri vnc. duas, olei com-
D munis lib. duas ſemis, ceræ albæ puræ lib. ſemis & quartam partem. Herbæ vnà cum radicibus proiiciantur in vinum die vno, altero verò die eximantur, & in mortario probè tundantur, dein oleo iniiciantur, & illic diebus ſeptem permittantur. Poſtea probè decoquantur, & colentur, ruſúſque bulliant, atque imponãtur butyrum, adipes, & cera, omnibúſque liquatis, iniicito ſanctæ Barbaræ oleum, moſchatum & laurinum. dein imponito thus, zingiber, piper, pyrethrum, probè trita: omnibúſque ſimul bene in mortario ſubactis tollantur, & in va-
E ſe recondantur.

a Olei moſchati] Nicolaus habet μοσχάτε. Vide quæ ſuprà annotatione 272. diximus.

Cap. XLIX.

VNGVENTVM Dialthææ ad neruorum interciſionem, lateris dolores, omnem incontinentiam & duritiem neruorum, atque reſolutos vtile. Accipit radicis maluæ ſylueſtris libr. vnam, ſeminis lini, fœnigræci, ſing. lib. ſemis, ſquillæ vnc. tres. Radices bene tuſæ coiiciantur in libras tres ſemis aquæ: deinde dies tres in ea
F ſinens, ebulliant donec ſucci craſſitudinem acquirant, & per linteum tenue colentur. Pòſt accipiatur ſucci huius lib. vna, & iniiciantur ei olei lib. duæ, & rurſus bulliant donec ſuccus abſumptus fuerit. dein adiiciatur ceræ lib. ſemis, terebinthinæ, galbani, gummi hederæ, aut eius ſucci, ſing. vnc. vna. Poſtremùm imponatur colophonia bene trita, & reſina alba pura. Concuſſa agitatáque probè vt in lebete eliquentur, ab igne remoueto, & iuſto tempore vt refrigerentur conquaſſata in vaſe re-
G condito.

Cap. L.

VNGVENTVM aluum ſoluens, ad ſtillicidium & difficultatem vrinæ, ac calculoſos. Capit ſucci bryoniæ, ſucci ſquillæ, ſucci cyclamini, ſucci radicis tithymali, ſucci radicis ebuli, ſucci corticis radicis ſambuci, lactucæ, tithymali parui, ſucci chamæmeli, ſingulorum vnciam vnam, violarum, ſucci cucumeris ſylueſtris, mercurialis, polypodii ſucci, lauriolæ ſucci, capnii, [a]berberis, lathyridis, elaterii, ſingul. vnciam vnam, da-
H crydii vnc. ſemis drach. vnam, nucis Indicæ, euphorbii, ſingulorum vnc. ſemis. Succos & herbas valde tuſas & tritas cum olei lib. vna & ſemis iniice, & illic diebus ſeptem finito. Octauo autem die eouſque coquantur quoad ſucci abſumatur. dein adiice ceræ albæ lib. ſemis,

fellis taurini vnc.vnam.Poſtremò vnguentaria trita imponantur,irrigata & ſubacta reconde in vaſe.

a Berberis] Nicolaus habet βέρβερις. Latinus autem codex, capilli Veneris.

Cap. LI.

VNGVENTVM bonum ad ſtillicidium & difficultatem vrinæ,ac calculoſos. ᵃ Habet caſtorei, ſcordoraſari,id eſt aſæ fœtidæ,ſing.vnc.ſemis,fœnigræci & ſucci ſeminis lini,ſingul.vnc.tres, olei chamæmelini,irini, butyri,ſingulorum vnc. duas , zingiberis vnc. 1. adipis anſerini,& gallini, ſing.vnc.1.S.chamæmeli vnc.S. ceræ puræ vnc.quatuor,reſinæ terebinthinæ,ſing.vnc.1.olei rutacei vnc.vnam ſemis. Omnibus his calefactis & probè ſubactis,colem & pudenda inunge , ac fortiter frica vſque ad anum.Hoc crebrò faciendum erit.

Cap. LII.

VNGVENTVM nigrum ad vulnera, carnem creans, carnémque putridam depaſcens. Recipit olei communis lib.ſemis vnc.tres,ceræ puræ vnc.duas,colophoniæ,ᵃzopiſſæ,ſagapeni,ſing. vnc.vnam,maſtiches, thuris,galbani,reſinæ terebinthinæ, ſing.vnc.ſemis.Oleum cum cera bulliat:& vbi probè eliquaueris,impone colophoniam,deinde picem naualem, ſagapenum,terebinthinam,maſtichen,thus, & galbanum , recondéque in vaſe,& dato.

a Zopiſſæ] Nicolaus legit γλυκοπιασῆς,ſed falſò:legendum enim erit ζωπίσσης.In Latinis etiam codicibus ſcribitur picis naualis.Tamen ſiquis rem rectè expendat, pix naualis non eſt niſi pix liquida:Zopiſſa verò,reſina cum cera nauibus deraſa , vt alibi copioſiùs diximus. Ideóque fortè quis pro γλυκοπίασης,legere poſſet ὑγροπίσσης.

Cap. LIII.

VNGVENTVM album ad mala cutis à ſalſa pituita orta , ᵃ puſtularum eruptiones , & pruritus carnis mitigans. Accipit ceruſſæ vnc.vnam , lithargyri vnc. ſemis,thuris drach.vnam ſemis,maſtiches drach.ſemis. Contuſis omnibus ſimul fricato cum roſaceo oleo,donec ad ſucci craſſitiem redigantur.dein adiice lac muliebre,& ſtillatitium roſarum liquorẽ purum,& iuſto tempore conquaſſato,vt ſucci craſſitiem nanciſcantur,repo nitóque in vaſe.

a Puſtularum eruptiones] Nicolai codex habet ψαχνίσματα minus rectè,pro ψυδρακνίσματα.Nam vt ſuprà ψαχνίδας , pro ψύδρακας,ita hoc loco ψαχνίσματα pro ψυδραχνίσματα dixit. Vide annotationem huius ſectionis 52.

Cap. LIIII.

VNGVENTVM aliud album, magis varium. Capit capita papauerum magnorum integra quatuor, roſarum Perſicarum foliorum tantu[illegible]n, foliorum plantaginis,ſing.vnc.ſemis,ari vnc.vnam : hæc omnia probè lota ſint. meliloti vnc.ſemis,palmularum pinguium exceptis membranulis vigintiquatuor, vuarum paſſarũ Chiarum ſine acinis vnc.ſemis , fœnigræci decies loti cum feruenti aqua fluuiali . Hæc ſimul cum aqua dulci bulliant & recentium rubi foliorum vnc.vna,& aquæ libra vna ſemis,Bulliant autem donec remaneat ᵃ ceraſia vna parua.Poſthæc teratur ceruſſa Hiſpanica,& lauetur in cortice ᵇ iuglandis cum muſto calido, quoad acrimonia eius eluatur, & iniiciatur ſuccus exiguus quantum vtique capere poterit,& adeps anſeris recens, vt fiat delicatum ceratum.

a Ceraſia] Græcè eſt κεραστία.Quid verò,& qualis menſura ſit ceraſia,ſcire non poſſum.Totus hic locus in manuſcripto codice deprauatus eſt, vt hãc ſine melioris codicis ope nemo facilè reſtituere queat. Ego quidem puto non κεραστία,ſed potius κεράφιον legẽdum eſſe,quod menſuræ genus eſt iis qui coquinariam faciunt, perfamiliare.

b Iuglandis] Manuſcriptus codex habet καρίας. Non puto autem hanc lectionem eſſe legitimam:ideóque καρύας potius eſſe ſcribendũ ſuſpicio eſt. Quanquam ne ſic quidem ſatis bene conſtare ſententiam videam. quare hoc etiam loco ad fidem melioris codicis recurrendum erit.

Cap. LV.

VNGVENTVM ad hæmorrhoidum eminentias expertum,optimúmque. Accipe aloes flauæ contritæ in pollinem tenuiſſimum , & ſulphuris ignem non experti tenuiſſimè triti,ſing.vnc.vnam.Subigantur probè cum aceto acri,& inungantur.idque aſſiduè faciẽdum.

Cap. LVI.

VNGVENTVM aliud ad hæmorrhoidum eminentias. Recipe colocynthidem aridam,& vrito,cinerémque eius accipiens inſparge hæmorrhoidibus,prius eas cum ſpongia fouendo:aut eluito has probè cum ſucco harum herbarum, folii nimirum, roſarum, pilularũ cypariſſi, ſidiorum, balauſtiorum, rubi extremitatum, myrti ſylueſtris,rhois culinarii,rhois coriarii,,abſinthii vini boni.Vbi bullierint ad tertias, foue aſſiduè tepido, cum ſpongia impolluta . Poſtquam foueris , ſine iuſto tempore,dein rurſus eluito cum ſucco herbarum multoties tepido:dein ſpongia abſtergito, & inungito roſaceum:poſthæc inſperge cinerem colocynthidis.

Cap. LVII.

VNGVENTVM ad lumbricos. Habet aloes flauæ,lithargyri,ſandarachæ, hydrargyri, ſphecies hoc eſt tartari,ſulphuris ignem non experti,maſtiches,thuris,cumini,adipis gallinæ, anſeris,aceti acris,olei communis,ſucci lapathi.

Cap. LVIII.

VNGVENTVM aliud ad lumbricos,admodum expertum. Recipit tartari,nitri,ſandarachæ, aloes,veratri albi & nigri, iridis, fumi terræ hoc eſt capnii, ſulphuris ignem non experti,cumini toſti,æris vſti, ᵃfuliginis foci puræ,ſing.vnc.ſemis,lithargyri, ᵇ pilæ marinæ vſtæ(quæ reperitur in mari rotunda,vt lana congeſta)ſtactes,corticis ligni fraxini, calcis viuæ,ſing.hexagium vnum ſemis,oculorum ranæ terreſtris,adipis porcini,ſingulorum vnc.vnam,olei nucum vnc.ſemis,olei communis vnc.tres,lapathi magni vnc.duas , fellis bubuli vnc.vnam ſemis.

a Fuliginis,&c.] Græcè legitur,κάπνυ τ' ἱστίας καθαρῦ: quanquam ἰσθίας in manuſcripto codice ſcriptum ſit.κάπνυ verò pro ἀσβόλης dixit,nempe efficiens pro effectu. Neque enim fumum vnciis aut aliis ponderibus metiri licet. Neceſſe itaque eſt vt intelligamus per κάπνον fuliginem à fumo factam,& foci parietibus adhærentem.Si ἰσθίας rectè ſcriptum eſt,quid ſignificet planè ignoro. legẽdum itaque ἱστίας, aut ἑστίας erit. b Pilæ marinæ] Nicolai codex habet πάλαι μαρίναι.Et in hodiernum vſque diem deprauata voce ballam marinam vocant, quum tamen dicendum eſſet pila marina:ſic enim vocat Galenus lib.1.De compoſ.medic. localium,cap.2.inquiens,σφαῖραν θαλασσίαν κεκαυμένην. Vt hinc etiam euidentiſſimum fiat , Nicolaum ſæpe barbaris vocibus,quod iam centies ferè monuimus,vſum fuiſſe.Pulchrè autem Nicolaus pilam ſeu ſphæram marinam deſcribit dicens, Inuenitur in mari rotunda,vt lana congeſta. Nam ex maris ſpuma ad littora colliſa,& cuiuſdam herbæ minutiſſimis feſtucis ſeu pilis fit, quæ ad littus detruſæ,ob motum ex fluctu collidente in gyrum & pilæ formã tranſeunt,vt alibi,nempe altero noſtrorum De ſtirp.hiſt.commentariorum tomo, fuſiùs diximus,vbi & picturam & vniuerſam eius hiſtoriam ſtudioſi offendent.Nonnulla etiam in lib.1.De compoſ.medic.de hac pila annotauimus.

Cap. LIX.

VNGVENTVM ad lumbricos in ſtomacho exiſtentes , & ſurſum repentes ad fauces & nares, naribus & vertici capitis inunctum. Accipit ᵃ ſalis ſtypſis vocati vſti,ſulphuris ignem non experti, ſing.vnc.duas,ſalis ammoniaci drach.vnam, æris vſti & triti floris,lapidis reperti in antiquis parietibus,pilæ marinæ(quam dicunt maris lanam rotundam)vſtæ, ſtactes,corticis ligni fraxini,ſing.drach.tres,myrrhæ,aloes flauæ,ſing.drach. duas,ranæ terreſtris dictæ oculorum, fuliginis foci,ſingul.drach. vnam ſemis . Cõmixtis omnibus ſimul cum oleo,& adipe ſuis,& lapathi ſucco quantum ſufficit,paratum repone in vaſe.

a Salis ſtypſis vocati] Nicolaus ſimpliciter habet στύψιν κεκαυμένην.Vocare autem στύψιν Nicolaum ſalis genus , ex ſequentibus palàm fit.Quale tamen hoc ſit genus,certò explicare non poſſum. Fortè ſciſſile intelligit,quod σχιστὸν Græci appellant, adeóque legendum erit σχιστῦ κεκαυμένης.

Cap. LX.

VNGVENTVM ſimile ad lumbricos. Capit gummi ceraſiæ nigræ,hoc eſt ceraſia nigra producẽtis, vnc.duas,liquoris ficus vnciam ſemis.Gummi &liquor ebulliant in aceto dolo carente, quoad gummi diſſoluatur.dein cola,& decoque ad mellis craſſitudinem,& irrigans ᵃſtupa, deinceps inſparge vmbilico & faucibus.

a Stupa] Manuſcriptus legit στιπίῳ,pro στυππίῳ, vel στυπτίῳ.

Cap. LXI.

VNGVENTVM alabaſtron , quo Maria Dominum inunxit,conferens ad mala vterina, & nephritica, & locos contuſos , gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti.

A Habet ſabinæ viridis vnc. duas ſemis, cypariſſi pilularũ drach. duas ſemis, roſmarini viridis, ſaluiæ, foliorum hederæ terreſtris, millefolii, artemiſiæ, herbæ [a]benedictæ nominatæ viridis, fœnigræci, lini ſeminis, ſing. vnc. duas ſemis. Omnia ſimul in mortario tuſa iniice aquæ libris duodecim, & concoque. dein adiice olei lib. duas ſemis, & iterum ebulliant donec vniuerſa aqua abſumatur. Colẽtur, rurſuſque bulliant. & adiice ceræ, colophoniæ, terebinthinæ, galbani, [b] gummi hederæ, picis Hiſpanicæ, reſinæ, thuris, maſtiches, ſing. vnc. duas ſemis, ſtyracis calamitis, thymiamatis, ſpicæ, ſing. lib. ſemis, olei bal B ſamini vnc. vnam ſemis.

a Benedictæ] Nicolaus habet, βολαίνης μπενεδέτας ὀνομαζομένης. Vt videas Nicolaum etiam hodie tritis herbarũ vocibus vſum eſſe. Benedictam enim herbam appellãt in hodiernum diem, quam alio nomine caryophyllatam dicunt. b Gummi hederæ] Nicolaus habet corruptè admodum γκμέδερε, pro γύμμι ἔδερε. Vocant autem in hodiernum vſque diem officinæ gummi hederæ, rem nullius momenti, qua pro lacryma hederæ vtũtur, vt in lib. De compoſ. medic. primo fuſiùs monſtrauimus.

Cap. LXII.

VNGVENTVM praſion ad plagas putrefactas, malignam carnem demoliens, & carnẽ ſanam reddens, C præclarum & vtile. Recipit olei communis vnc. ſemis drach. tres, adipis anatis, hirundinis, coaguli lactis, chamæmeli, libyſtici, [a]centri gallinæ, ſaluiæ, ſingul. vnc. ſemis, ceræ puræ, reſinæ terebinthinæ, ſingul. drach. tres, berderami (hoc eſt iari) drach. vnam ſemis, maſtiches, thuris, ſing. drach. vnam ſemis ſcrup. vnum gran. quinque. Herbæ contundantur & miſceantur cum adipe & oleo, dimittanturq; diebus ſeptem. Die octauo bulliãt, & per ſaccum tranſmittantur: iniiciatur cera, maſtiche, D thus, terebinthina, & poſtremùm iarum.

a Centri gallinæ] Nicolaus deprauatè dixit τζεντογάλη pro κέντρον γαλλίνη. Eſt autem centrum gallinæ officinis ea herba, quam alio nomine gallitricum ſylueſtre vocant. Vulgus ſaluiam ſylueſtrem, Græci orminum ſylueſtre nominant.

Cap. LXIII.

VNGVENTVM ad aurium dolorem mirabile. Accipit radicis maluæ ſylueſtris, phu, mei, ſing. vnc. III. ariſtolochiæ longæ & rotundæ, helenii, hyſſopi, pulegii, artemiſiæ, pentaphylli, rutæ, acori, lauri, herbæ venti, roſmarini, chamædryos, ſaxifragi, zingiberis, aſparagi, E & ruſci radicis ac fœniculi, ſing. vnc. tres, ſeminis apii, iridis, libyſtici, granorum ſolis, petroſelini, ſeſelis, cardamomi, anethi, baccarum lauri, iuniperi, lapathi, ſing. hexag. tria, ſcrup. vnum gran. duo, ſeminis citri, ocimi, ſinapi, euphorbii, ſing. vnc. vnam, adipis vrſini & vulpini, olei laurini, petrolei vel olei ſanctæ barbaræ, ſing. vnciã ſemis, floris iunci odorati, coſti, pyrethri, thuris, maſtiches, myrrhæ, ſing. hexag. vnũ ſemis, [a] muſini olei vnc. ſemis, olei communis & ceræ quod ſatis eſt.

a Muſini] Codex Nicolai habet μυσίνυ ἐλαίυ, haud dubiè pro F συσίνυ. Niſi quis μυσέλαιον intelligere malit, de quo ſuprà ſatis eſt dictum.

Cap. LXIIII.

VNGVENTVM lieni conferens mirabile, ex cyclamino. Cape cyclaminum, & excauato interiora eius, dein folia & radicem capparis, & radicem filicis, æqualem vtriuſque portionem, tundens in mortario: deinde cum ipſis iniice oleum cõmune ac butyrum: ſubactiſque his vt in ſucci craſſitudinem redigantur, iniice in cauitatem cyclamini, ac [a]cooperiẽs, ſine vt in calido G cinere bulliant. dein amoueto ab igne, & colato per linteum ſubtile, reconditóque in vaſe, & vtere.

a Cooperiens] Manuſcriptus codex legit ὀχώσας, ſed minus rectè. Scribendum enim erãt πωμάσας. vel certè ὀπτήσας, vel ὀχήσας, hoc eſt aſſando & concoquendo, vel ſenſim mouendo. Sed prior lectio videtur eſſe melior.

Cap. LXV.

VNGVENTVM lieni conducens [a]Maiſtromelani nobile. Habet radicis filicis & bryoniæ, ſing. vnc. vnam, brancæ vrſinæ, cyclamini, myrices, [b] chelidonii H hoc eſt capnii, iuniperi, radicis maluæ agreſtis, ſcolopendrii, marrubii, caricarum, ſampſychi, abſinthii, ſquillæ, chamædryos, chamæpityos, foliorum ſalicis, radicis dracunculi, ſingulorum vnciam vnam. His probè tuſis affunde olei quantum herbis ſatis erit, & modicum aceti, ac ſubactis permitte ſimul macerari diebus tribus. deinde bulliant, & per linteum ſubtile colentur, & adiiciantur terebinthinæ, radicis capparis bene tritæ, bdellii, fœnigræci, thuris ſing. vnc. duæ, aloes ſlauæ, colophoniæ, ſingulorum vnciæ tres, ammoniaci, galbani, dialthææ, adipis gallinæ, anatis, vulturis, vrſi, & anſeris, ſingulorum vnciæ tres. Omnia ſimul ſubigantur, & bulliant, pérque ſubtile linteum colentur, & recondantur in vaſe.

B a Maiſtromelani] Nicolaus habet μαϊστρομελαίυ. Corruptũ autem eſſe hãc dictionem ſatis conſtat. Alibi dicit μαϊστορούσιον. Primũ nigrum, alterum rubeum aliquid portendit. Nam ρούσιον ſæpe pro ρούβιον in Nicolaï codice ſcriptum eſt. Certum autem eſt μαΐστρυ vocem alibi, illi idem quod nobis magiſtri ſignificare. Quum itaque quid hæ voces ſignificarent, non ſatis intelligerem, placuit integras in contextu relinquere. Poteſt tamen pro illis reponi, magiſtri nigri & rubei. Aetius etiã libr. 13. cap. 126. Magiſtriani cuiuſdã meminit, vt fortè pro maiſtromelani ſit legendum Magiſtriani. b Chelidonii] Hic locus monſtrat Nicolao capnion etiam eſſe dictum chelidonium.

Cap. LXVI.

VNGVENTVM lienoſis efficax. Accipit ſucci C cyclamini, butyri, dialthææ, olei laurini, chamæmelini, roſacei, anethini, & vnguenti magni Marciati, ſingulorum vnc. vnam.

Cap. LXVII.

VNGVENTVM ad malitiam ac rubedinem faciei, ita vt ſanet carnem, & candidam faciat. Capit ſulphuris ignem non experti vnciam vnam, thuris, myrrhæ, maſtiches, caphuræ, ſingulorum hexagium vnum. Hæc trita, & per denſum linteum tranſmiſſa, miſceantur cum ſtillatitio roſarum liquore, inque vnguenti formam redigantur & reponantur. Prodeſt etiam ad ſuperuacuæ carnis generationem, & totius corporis rubedinem.

Cap. LXVIII.

VNGVENTVM ſimile, nobile. Habet ſulphuris ignem non experti, ceruſſæ, thuris puri, caphuræ, maſtiches. Trita hæc omnia, & per linteum ſubtile tranſmiſſa, irrigentur cum roſaceo & ſtillatitio roſarum liquore ſufficienti, & ſubigantur donec albeſcant.

Cap. LXIX.

E VNGVENTVM ad palpebras non habentes pilos, & ad faciei rubedinem mirabile. Recipit aloes flauæ, ſucci lycii, caphuræ, [a]thutiæ, ſingul. drachmas duas, ceruſſæ drach. quatuor. Tritis his & læuigatis adiice adipem porcinum recentem, & vinum bonum purum quod ſufficit.

a Thutiæ] Nicolaus habet τυτίας. Vt hinc iterum perſpicere liceat omnibus, Nicolaum barbaris, & hodie vſitatis crebrò vſum fuiſſe vocibus.

Cap. LXX.

VNGVENTVM ad reſolutos, arthriticos, podagricos, bilioſos, trementes, & ad omnem neruorum & F articulorum incontinentiam. Capit ſabinæ, ſaluiæ, calaminthæ, pulegii, rutæ, chamæmeli, ſquillæ, peucedani, abſinthii, iridis, acori, hyſſopi, anethi, lauri foliorum, ſambuci florum, radicis maluæ ſylueſtris, menthæ ſylueſtris, roſmarini, betonicæ, marrubii, abrotoni, ariſtolochiæ rotundæ foliorum, helenii, ſerpylli, ariſtolochiæ longæ foliorum & radicis, artemiſiæ, ſingul. vnc. duas. Hæc tuſa coniice in vinum bonum diebus tribus, dein G ebulliant & colentur, herbæque proiiciantur. Vino autem admiſceantur olei libræ nouem, & coquantur bene. Poſtea iniice ſeminis lini farinæ lib. vnam, cumini triti vnc. tres, fœnigræci lib. ſemis. Hæc ſubacta cum oleo & vino ſine die vno. dein decoquantur, & adiiciantur adipis bubuli libræ duæ, adipis ouilli lib. vna, adipis anſeris, anatis & gallinæ, ſingulorum vnc. tres, adipis vrſini libra vna ſemis. Diſſolutis omnibus ſine horam vnam. dein adiice ammoniaci, galbani, ſing. vnc. duas, terebinthinæ, gũmi hederæ, ſing. vnc. tres, ceræ puræ lib. vnam. Omnibus per ignem irrigatis & ſubactis, tandem remoueto: & adiiciãtur caſtorei boni triti, & iridis, ſing. vnc. duæ. ſubacta iuſto tempore reponantur.

Cap. LXXI.

VNGVENTVM ad ſuppuratos, tabidos, tuſſ-

ſientes pectori inunctum. Habet ſucci ſeminis lini & fœnigræci, ſing. vnc. vnam, adipis gallinæ, anſeris, butyri, ſing. vnc. vnam ſemis, ſtyracis calamitis vnc. vnam ſemis, olei violacei quod ſatis eſt.

Cap. LXXII.

VNGVENTVM valde vtile ad pleuriticos, ſuppuratos, & tuſſientes. Recipit ſucci fœnigræci, ſeminis lini, ſing. vncias duas, adipis anſeris, gallinæ, anatis, bubuli, & medullæ oſſis eiuſdem, butyri, ſing. vnc. tres, olei chamæmelini vnc. duas, olei rutacei, œſypi, olei violacei, ſing. vnc. quatuor, ceræ vnc. duas.

Cap. LXXIII.

VNGVENTVM acopon, ſiue paſma, hoc eſt inſperſile medicamentum in balneo. Capit ſampſychi drach. quinque, piperis communis, lauri, pyrethri, ellebori albi, ſing. drach. vnam. Trita & [a]cribrata dato.

a Cribrata] Manuſcriptus codex legit δήσας, pro σήσας.

Cap. LXXIIII.

VNGVENTVM aliud acopon, Heracles nominatum. Valde calefacit, facitque ad iſchiadicos, & omnẽ reſolutionem, diuturnas refrigerationes, & ſtupefacta, omnem neruorum conſenſum, difficilémque corporis motum. Valet etiam vbi aliquid calefacere, aut à profundo extrahere, & diſcutere, atque ex alto corporum fluxiones euocare, ac [a]meatus immutare conaris. Habet ſucci thapſiæ vnc. ſemis, euphorbii hexag. vnum ſemis, pyrethri, piperis, ſingul. vnc. ſemis, cantharidum vnc. tres, canchryos, galbani, opopanacis, adarces, ſing. vnc. tres, carpobalſami ſcrupulos tres, caſtorei, iridis, ſtaphidis agreſtis, ſing. vnc. ſemis, coſti, caryophylli, ſing. vnc. tres, ſpicæ nardi ſcrup. vnũ ſemis, cardamomi vnc. tres, ſampſychi, ammoniaci, ſtyracis, ſingul. vnc. ſemis, maſtiches ſcrup. tres, medullæ ceruinæ, terebinthinæ, ſing. vnc. ſemis, œſypi vnc. vnã ſemis, olei laurini & nardini, ſing. vnc. duas, ceræ vnc. ſemis drach. duas, opobalſami vnc. ſemis, olei anethini, & olei communis veteris, ſing. vnc. ſex.

a Meatus immutare] Græcè eſt μεταςυγκρῖναι. Eſt autem μεταςυγκρῖναι, ex alto euocare, & transferre, adeóque meatus immutare.

Cap. LXXV.

VNGVENTVM ad lienem, admodum bonum. Recipit ammoniaci, galbani, maſtiches, thuris, ladani, zopiſſæ, ceræ, ſing. vnc. vnam, adipis quem volueris. Accipe autem prius capparis & ſalicis folia, ramos tamaricis, & corticis fraxini, decoque cum oleo & aceto ad tertias, colato, & herbas abiicito. Oleum verò cum ſupradictis ſpeciebus decoque probè ad conſiſtentiam. Amoto ab igne, adiice vnguẽti Marciati, Grypæ, ſing. vnc. vnã, dialthææ vnc. ſemis. Probè mota repone.

Cap. LXXVI.

VNGVENTVM neruos relaxans, valde bonum. Accipit myrrhæ, bdellii, galbani, ammoniaci, aloes, opopanacis, maſtiches, butyri, ſing. lib. ſemis, euphorbii vnc. quatuor, olei cyprini, nardini, gleucini, ſingul. lib. ſemis, reſinæ lib. vnam ſemis, terebinthinæ libr. vnã, ceræ lib. quatuor, colophoniæ, adipis porcini, ſing. lib. vnam ſemis, adipis vrſini lib. vnam, adipis taurini lib. tres, medullæ ceruinæ, olei laurini veteris, olei è teda, olei ſeminis lini lib. vnam S. olei rutacei, bituminis, ſing. lib. ſemis, olei communis lib. quatuor.

Cap. LXXVII.

VNGVENTVM neruos relaxãs, emolliens, à Petro confectum. Prodeſt ad tenſiones neruorum, & omnem refrigerationem ac dolorem, in quacunque corporis parte fiat. Ad podagricos, arthriticos, iſchiadicos, & colicos expertum. Capit [a] olei fœnigræci libram ſemis.

a Olei fœnigræci, &c.] Reliqua, hoc eſt verſus propemodum quatuor, in manuſcripto codice deſiderantur, quos reſtituere nobis integrum non fuit.

Cap. LXXVIII.

VNGVENTVM nutriens, ad carnis in plaga generationem vtile. Habet myrrhæ, thuris, reſinæ, maſtiches, ariſtolochiæ, ceruſſæ. melle excepta illine. Si verò volueris implere carne, reſinam aridã inſperge prius tritam, dein impone hoc inſtar emplaſtri.

Cap. LXXIX.

ABSCESSVM ſi vis confeſtim ſedare, impone polygonon herbam contuſam, & illine deſuper. & aut rumpit, aut diſpergit.

Cap. LXXX.

VNGVENTVM Perſicum expertum, purgans omne vulnus, & generans carnem, maximè vbi à gladio plaga inflicta fuerit. Recipit ſarcocollæ, ſanguinis draconis, picis, terebinthinæ, galbani, ceræ [a]fuluæ, lithargyri, adipis [b]hircini, bituminis, olei omphacini. Hæc læuigata coniice in vas cum oleo ſine lithargyro & adipe hircino, quæ poſtremò adiicito. Poſtquam verò decocta fuerint, & mediocriter refrigerata, admiſce. [c]Moueto quoque ollam ipſam donec perfectè concreſcat vnguentum. Si verò poſt alia inieceris, abundè aridum fit vnguentum.

a Ceræ fuluæ] Codex Nicolai legit κηρῦ πυῤῥῦ. Sed fortè legendum erit καθαρῦ. b Hircini] Manuſcriptus codex habet ταυρίυ, ſed perperam: ſcribendum enim eſt τραγείυ, vt ex ſequentibus patet. Nam ſtatim ſcribitur, καὶ τῦ τραγείυ ςέατος. c Moueto, &c.] Nicolaus habet κινιθρωκίνην. Quid verò ſit κινιθρακίνη, ſcire nõ poſſum. Quare corruptam eſſe lectionem puto, legendúmque καὶ κίνει τὸ ἀνθράκιον.

Cap. LXXXI.

VNGVENTVM præclarum Patrocli Cæſaris, demoliens vniuerſum affectum. Vtendum eo quotidie manè & ante balneum, accipiendo de eo quod ſatis eſt, & diſſoluendo inungendóque pedes, & affricando citra moleſtiam. Accipit thuris drach. quinque, piperis albi drach. quinque, aphronitri drach. quatuor, myrrhæ dr. duas, ammoniaci thymiamatis drach. tres. Arida tundito & cribrato tenui cribro, reliqua aceto diſſolue & ſubigito, omniáque ſimul commiſce. Poſtquam ſubegeris, iniice oleum cyprinum, & ſubacta accipe: & iis vtere.

Cap. LXXXII.

VNGVENTVM ad iecoris obſtructionem & duritiam probatum: confert ad frigidos affectus, tollit obſtructionem à frigidis & lentis crudiſque humoribus factam. Capit iridis, cinamomi, ſpicæ, caryophylli, abſinthii, roſarum, ſantali rubei, ſpodii, cancrorum fluuialium, olei chamæmelini, & roſacei, ac [a]ceræ quod ſatis eſt. Decoquãtur primùm cancri cum oleis, donec omnino in cinerem vertantur, dein colentur, & iniiciantur reliquæ ſpecies in oleum, ferueſactæ ſufficienter colentur: dein imponatur ceræ quãtum oportet. Paratum reconde in vaſe.

a Ceræ] Nicolai codex habet κηρίυ, hoc eſt faui. Sed cenſeo legendum κηρῦ.

Cap. LXXXIII.

VNGVENTVM ad eos qui elephantia laborãt, valde bonum. Habet ſaluiæ, corticis radicis capparis, fœnigræci, cicerum nigrorum farinæ, cumini farinæ, ſordis balneorũ. Hæc cum roſaceo oleo ſubacta inunge.

Cap. LXXXIIII.

VNGVENTVM aliud ſimile. Recipit ſordis balneorum, Cimoliæ, olei roſacei, polẽtæ, alborum oui. Hæc cum ſtillatitio roſarũ liquore bono parata inunge.

Cap. LXXXV.

VNGVENTVM aliud ſimile. Accipit meliſſophylli, polentæ, adipis gallinæ, violarum, Cimoliæ, roſarum optimarum. Hæc trita in ſubtiliſſimum pollinẽ, irrigato cum bono ſtillatitio roſarum liquore, & oui albo: atque inunge.

Cap. LXXXVI.

VNGVENTVM lieni accõmodatum, valde bonum. Cape ſummitates ſparti, tundito & cõquaſſato, atque accipe ſucci vnc. S. ſucci cyclamini, ſucci radicis aſphodeli, ſing. drach. duas, radicis pæoniæ, radicis aſparagi, chamæleucæ, chamædaphnes, capparis & tamaricis corticum radicis, ſimiliter corticum fœniculi, apii, & [a]limaturæ ligni. Hæc coquantur cum aceto & aqua, donec dimidia pars relinquatur: & accipiatur ſuccus cyclamini, & radicis aſphodeli, atque cum priori decocto irrigentur, & imponantur in ollã. Adiice adipem

gallinæ & anſeris,butyri recentis. Bulliat probè donec vniuerſa humiditas ſuccorum abſumatur. dein admiſceatur vnguentorum Grypæ & Marciati, ſingulorum vnc.vnam: & vtere.

a Limaturæ ligni] Græcè eſt κκφοξυλείας: quam quidem dictionem aliter interpretari non poſſum, niſi pro tenuibus ac leuibus aſſulis è ligno lima aut dolabra detractis.

Cap. LXXXVII.

VNGVENTVM ad lienis obſtructionem mirabile. Habet foliorum ſalicis, ramorum tamaricis,radicis capparis. Tundantur hæc tenuiter, & ferueat cum oleo & aceto ad tertias, dein colentur. In oleum coniiciatur ammoniaci,galbani, maſtiches, ladani, terebinthinæ,ſingul.vnc.vna, ceræ vnc.duæ. Vbi ſatis ebullierint,tollantur ab igne, & admiſceatur Marciati, Grypæ, dialthææ,ſingul. vncia vna, [a] farinæ tenuiter tritæ vnc.ſemis,olei laurini & butyri.

a Farinæ tenuiter tritæ] Græcus Nicolai manuſcriptus codex legit, ἀλεύρου βρίζας ψιλόν. Sed videtur locus eſſe corruptus. Nos ſenſum potius quàm verba ſpectantes conuertimus, farinæ tenuiter tritæ.

Cap. LXXXVIII.

VNGVENTVM nominatum Diaſaponium, ad eos qui elephantia correpti ſunt. Recipit ſaponis communis lib.vnam,eius quæ primas obtinet lib. vnã vnc. tres. Hæc mixta concutiantur quoad alba reddantur. Hoc crebrò accipe,& inunge tales: poſtea cum ſucco lupinorum ablue, idque ſpongia pura,& ſine vt dormiat. Vinum verò ſemper exhibe cum aqua in qua ſena, epithymum,polypodium,& Damaſcena communia incocta ſint.

Cap. LXXXIX.

VNGVENTVM ſimile, valde bonum. Accipit butyri veteris,arſenici,reſinæ terebinthinæ, propolis,ſingul.vnc.ſemis,vitri [a] maſſæ candidæ,ſulphuris viui albi,thuris,lithargyri,maſtiches,thymiamatis, ſing. hexag.vnum ſemis,pinguedinis bouis veteris,medullæ ceruinæ,ſing. vnc.duas, ceruſſæ bonæ drach. duas, olei roſacei,& amygdalarum amararum, ſing.vnc. I.ſemis, ſucci calaminthes montanæ,ſucci radicis dracontii,fracturæ ipſius,vnc.vnam, aceti primi dolo vacantis quod ſufficit, ceræ albæ quod ſatis eſt. Inunge tumores in balneo.

a Maſſæ candidæ] Codex Nicolai habet, ὑαλίκ δοραχὴν λευκόν. nullo planè ſenſu: neque enim quid ſit δοραχὴ, conſtat. Quare quũ Plinius lib. 36.cap.26. maſſæ vitri candidi mentionem faciat, de ea fortè & hoc loco Nicolaus loquutus eſſe videri poteſt. Certi tamẽ nihil affirmamus.

Cap. XC.

AD linguam hominis non potentem loqui præ imbecillitate, aut è quauis alia ratione. Cape caſtoreum & theriacam,ac contere vtraque,& vacantibus febre cũ modico vino: febricitantibus autem, cum aqua illine interiorem partem linguæ, aut vniuerſam. dein accipe theriacæ bonæ & caſtorei,ſing.ſiliq.vnam.Suppone linguæ,gratiáque Dei,miraberis.

Cap. XCI.

VNGVENTVM ad ſcabiem, admodũ bonum. Accipe [a] plumbi cumulum,quo [b] Gaſtrades vtuntur, & tere in pila, ac commiſce illi modicum olei & aceti acris,& contere iuſto tempore vt fiat aquoſum ac in ſuccum vertatur.dein adiice illi argenti viui quod ſatis eſt, & ſæpius tere vt argentum viuum diſſoluatur: dein reconde in vaſe,& inunge manè ac veſperi.

a Plumbi cumulum] Manuſcriptus codex legit corruptè μολιβόχωμα, mea ſententia, pro μολίβδου χῶμα. Nam terræ ſeu lapidum cumulum, plumbum in ſe continentem Nicolaus intelligere videtur, quum plumbum ad vlcera & ſcabiem ſanandam idoneum admodum ſit medicamentum. b Gaſtrades] Græcus codex habet γαστράδες. quid verò hæc dictio Nicolao denotet, nondum intelligo.

Cap. XCII.

VNGVENTVM valde laudatũ, regibus & præfectis conferens,ad podagram à calido & ſicco, frigido & humido natam,& ad omnem neruorum imbecillitatem, morbúmque corporis. Vocatur autem à Latinis [a] gutta,& eſt gratia Dei vtile. Recipe corticem radicis maluæ ſylueſtris,decoque in aqua ad conſiſtentiam, contunde in mortario ad ſucci formam. dein accipe ex

A ipſis vnc.ſex,& ex ſucco decocto cum maluis vnc.ſex,radicis brancæ vrſinæ manualem faſciculum vnum, [b] farinæ fœnigræci,& ſeminis lini,ſing.vnc.quatuor,ſeminum cucumeris,ſeminis maluæ, ſing. vnc. tres, cotoneorum ſeminis vnc. vnam. Hæc contuſa concoque in aqua ad conſiſtentiam dimidiatæ aquæ,& ſine conſiſtere in lebete diebus duobus, & totidem noctibus.dein colato per linteum tenue, & acceptis è ſucco lib.quatuor, imponito lebeti, poſtea prædictarum maluarum radicum vnc.ſex,& ſucci earundem vnc. ſex,in lebetem con- B iicito,& conquaſſatis probè ſine ibidem iuſto tempore. dein accipe tragacanthæ tenuiter tritæ vnc.quinque,olei violacei lib.duas, adipis gallinæ,anſeris & anatis,ſingul.vnc.duas,adipis vrſini & porcini, & quoſcũque inueneris adipes citra ſalem, ſing. vnc.tres, medullæ oſſis aſini vnc.duas ſemis,adipis cati vnc.duas, butyri recentis vnc.tres. Hæc omnia bulliant probè cum prædictis ad conſiſtentiam. dein accipe ceræ puræ vnc. quatuor, conquaſſato legitimo tempore,donec diſſoluatur cera. reconde in vaſe,ac vtere.

C a Gutta] Nicolaus corruptè legit γῶτα pro γοῦτα.

b Fœnigræci] Manuſcriptus codex habet μοσχοσιτάρου. Sic autem appellare videtur fœnumgræcum, quòd eius granis ac ſemine vituli ac boues paſcantur, vt ſit μοσχοσίταρον idem quod boum pabulum. Quæ quidem appellatio pulchrè fœnogræco quadrat, vt quod à Columella lib.2.cap.11. inter pabula iumentorum connumeretur.

Cap. XCIII.

VNGVENTVM curatorium, vocatum Droſeron. Capit olei violacei,roſacei,nenupharini,ſing.vnc. S.terræ Cimoliæ puræ, ceruſſæ, ſing. vnc.I.caphuræ dr. ſemis,lithargyri vnc.S.betonicæ drach.vnam,thuris al- D bi,& maſtiches,ſing. drach.duas, ſucci ptiſanæ, pſyllii, ſing.vnc. vnam, adipis recentis anſeris, gallinæ & ſuis, ſing.vnc.vnam ſemis,amianti drach.vnam, [a] ſarcocollæ drach.II.aloes flauæ hexag.I.ceræ puræ quod ſatis eſt.

a Sarcocollæ] Nicolaus habet αἰτζαροῦτ. Significat autem illi vox barbara αἰτζαροῦτ, nihil aliud quàm ſarcocollam: ita enim in interpretatione quorundam vocabulorum Nicolai ſcribitur, αἰτζαροῦτ, σαρκόκολλα.

Cap. XCIIII.

VNGVENTVM ſimile, vocatum etiam Droſeron. Habet amianti, ſarcocollæ, caphuræ, vitri albi, E thuris puri, maſtiches, Cimoliæ puræ lotæ cum aqua roſmarini. Hæc trita irrigentur cum roſarum liquore ſtillatitio puro,roſaceo & lithargyro, & conquaſſata iuſto tempore ſine,iiſque vtere.

Cap. XCV.

VNGVENTVM ſimile, nominatum & ipſum Droſeron. Accipe folia [a] cholococææ & [b] rhodaceneæ. lauato primùm cum aqua,dein cõtundito & colato per tenue linteum:dein accipe ceruſſæ,amianti,ſarcocollæ, Cimoliæ puræ,& aloes flauæ quod ſatis eſt. Hæc trita & F cribrata irrigato cum ſuperiore ſucco, & ſubacta probè reponantur ad vſum.

a Cholococææ] Manuſcriptus codex habet χολοκοκαίας. Quam ſanè vocem corruptam eſſe iudico, & pro ea ſcribendum eſſe κολοκασίας. Sic enim Ægyptiam fabam, Dioſcoride lib. ſecundo.cap. 96. teſte, appellant. b Rhodaceneæ] Græcè etiam legitur καὶ ῥοδακηνέας Per rhodaceneam autem non intelligit niſi Perſicum malum. Hanc enim nominatam eſſe rhodaceneam, teſtatur Aetius lib. I. vbi apertè rhodacenon Perſicæ mali fructum appellari ſcribit.

Cap. XCVI.

VNGVENTVM ad omnimodã ſcabiẽ carnis ex melancholico humore factã, & ſalſa putrefacta pituita, G admodũ vtile.Et vocatur ex lithargyro. purgat melancholicum humorẽ per vrinã. Recipit ſalis cõmunis puri dr.octo, adipis ſuilli puri drach. v. thuris puri dr.II S. lithargyri dr.III.ſucci quinqueneruiæ dr.IIII. olei laurini drach.tres,ſucci chelidonii,hoc eſt capnii drach.III.S. Trita hæc ſimul & irrigata tenui igne calefacito,& adiice ceræ albæ hexag. vnum, formetúrque vnguentum, quo inungito plantas manuum & pedum prope lenem ignem,& frica fortiter iuſto tempore:ac vtere.

Cap. XCVII.

H VNGVENTVM ad ſcabiẽ,vt præcedẽs,mirabile. Accipit terebinthinæ vnc.S. [a] argenti viui hexag. duo, lutea ouorum quatuor, plumbi cumuli vnc.S.farinæ eruinæ hexag.duo. Subactis his omnibus fac vnguẽtum. Inunge corpus validè,bis & ter per diem.

a Argenti viui] Nicolaus hîc & ſæpe aliâs τρέχων, id eſt currens, habet. Per hanc autem vocem argentum viuum intelligit, non alia ſanè cauſa, quàm quòd hinc inde currat & moueatur, nec ſtabile maneat.

Cap. XCVIII.

VNGVENTVM ſimile, mirabile. Radicem inu-
A læ bene lotã, poſtea in mortario tuſam, decoquito in aqua ad conſiſtentiã, dein colato: eãdémque radicem bene tunde, & admiſce adipis ſuilli puri, & argenti viui quantum oportet, & tere fortiter, vt fiat vnguentum album, inungéque aſſiduè carnes.

INDEX CONFECTIONVM APOMELITIS, & Apophlegmatiſmorum.

Apomelitis confectio admodum bona, Cap. I.
Apomelitis altera confectio, vt præcedens, Cap. II.
Apomelitis confectio ex Philagrio, Cap. III.
Apitis vini confectio, admodum bona, Cap. IIII.
Catapotium ſitim reſtinguens, ad febricitantes ac multo potu indigentes, Cap. V.
Apophlegmatiſmus vernus pituitam in capite, & in ſtomacho humores attrahens, Cap. VI.
Apophlegmatiſmus æſtiuus, bonus, Cap. VII.
Apophlegmatiſmus autumnalis, Cap. VIII.
Apophlegmatiſmus hyemalis, Cap. IX.
Apophlegmatiſmus oculos purgans ab omni lippitudine, & hebetudine, Cap. X.
Apophlegmatiſmus caput & oculos purgans, Cap. XI.
Apophlegmatiſmus ſimilis, admodum bonus, Cap. XII.
Apophlegmatiſmus omnibus magis varius, Cap. XIII.
Apophlegmatiſmus ſimilis, admodum laudatus, Cap. XIIII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI De Apomelite & Apophlegmatiſmis.

Sectio quinta.

Cap. I.

APOMELITIS confectio, admodum bona. Accipe mellei faui, habentis mel tenuiſſimum: exprime, eiúſque melli, expreſſi accipe hexagium vnum ſemis aquæ fõtanæ ſextarios quatuor ſemis. deinde fauos ablutos aqua, colatos & cõcuſſos decoque in teſtaceo vaſe ad lentum ignem, donec vniuerſa ſpuma conſumpta fuerit: & colans per linteum denſum & ſolidum, præbeto.

Cap. II.

APOMELITIS confectio, priori ſimilis. Habet mellis Attici deſpumati ſext. vnum ſemis, aquæ fontanæ puræ ſext. duos ſemis. Decoque ad tertias.

Cap. III.

APOMELITIS confectio ex Philagrio. Recipit faui melle ſcatentis lib. vnam, aquæ fontanæ libras tres ſemis. Confringe fauum & [a] vnito: ac concoque aquam cum melle, dum & ſpuma ipſius & [b] id quod veluti ceroſum ſupernatat, particulatim relinquatur. atq; tunc [c] refrigerata diligenter tranſfunde, & vtere.

a Vnito] Manuſcriptus codex hîc mirificè deprauatus eſt: legit enim, καὶ ϛρῶσον ὡς ὕδωρ: quum potius, Paulo ipſo qui lib. 7. hoc apomeli deſcribit, teſte, ſcribendum ſit, καὶ ἑνώσας ἕψαι τὸ ὕδωρ.

b Id quod veluti ceroſum] Nicolaus habet κοπρῶδες, id quod veluti ſtercus eſt. Paulus verò κηρῶδες legit. Aliqua etiam exemplaria κιῤῥῶδες, hoc eſt giluum, quod idem eſt ac ceroſum: giluum enim colorem cera præ ſe fert. In Nicolao igitur κηρῶδες, non κοπρῶδες legendum.

c Refrigerata] Nicolaus legit ἑψήσας, decocta: Paulus, καὶ τότε ψύξας.

Cap. IIII.

[a] APITIS, id eſt è pyris facti vini cõfectio, valde bona. Accipe tempeſtiua [b] pyra, incidito in tenuia cũ gladio, & tolle ſemen internum. Solius igitur carnis ipſorum accipe lib. quinque, & aquæ lib. decem. Decoque in puro vaſe, dum vires reponant in aquam. dein proiiciens ipſa, iniice in aquam mellis Attici lib. vnam, & vtere ad febricitantes, & dyſentericos, & defluxione ſtomachi laborantes. Quippe roborat ſtomachum & aluum.

a Apitis] Nicolaus habet corruptè ἀπιδίτου, quum Dioſcoride lib. 5. cap. 21. teſte, legendum ſit ἀπίτου. b Pyra] Nicolaus legit ἀπιδίων pro ἀπίων. Vide Dioſcoridem.

Cap. V.

CATAPOTIVM ſitim reſtinguens, faciens ad febricitantes, & ad eos qui febre ardente laborant, & multo indigent potu. Capit cucumeris ſatiui ſeminis drach. tres, ſucci glycyrrhizæ drach. tres ſemis, albi ouorum recentium quantum ſatis eſt ad excipiendum. Fingantur catapotia quæ ſub lingua detineantur, & ſaliua deglutiatur.

Cap. VI.

APOPHLEGMATISMVS vernus Stephani Athenæi philoſophi, attrahens pituitam in capite contentam, & in ſtomacho humores. Habet hyſſopi vnc. duas, origani vnc. vnam ſemis, pulegii vnc. vnam, calaminthes vnc. ſemis, ſapæ ſext. duos, aceti ſext. duos ſem. Decoquantur ad tertias, & pituitam detrahe in ſole.

Cap. VII.

APOPHLEGMATISMVS æſtiuus bonus. Recipit hyſſopi vnc. duas, pulegii vnc. vnam, origani vnc. vnam ſemis, calaminthes vnc. ſemis, ſpicæ nardi vnciam ſemis, caryophylli vnc. vnã, cinamomi vnc. vnã ſemis, baccarum lauri vnc. duas, ſapæ ſext. ſemis, aceti ſext. duos ſemis. Decoque vt præcedentia, & vtere.

Cap. VIII.

APOPHLEGMATISMVS autumnalis. Accipit hyſſopi vnc. duas, origani, pulegii, caryophylli, ſingulorum vnc. vnam, calaminthæ, ſpicæ nardi, ſing. vnc. ſemis, cinamomi, iridis, ſing. vnc. vnam ſemis, marrubii vnc. duas, cyperi vnc. vnam, pyrethri vnc. ſemis, ſapæ ſext. ſemis, aceti ſextarios duos ſemis. His probè decoctis vtere.

Cap. IX.

APOPHLEGMATISMVS hyemalis. Capit hyſſopi vnc. duas, origani vnc. vnam ſemis, calaminthæ, ſtaphidis agreſtis, ſingul. vnciam ſemis, pyrethri vnc. vnam, zingiberis vnc. duas, piperis communis vnc. vnam ſemis, cinamomi boni vnc. duas, cardamomi vnciam vnam ſemis, caryophylli vnc. vnam, ſpicæ nardi vnc. ſemis, ſapæ ſext. ſemis, aceti ſext. duos ſemis. Decoquantur.

Cap. X.

APOPHLEGMATISMVS capitis, purgans oculos ab omni lippitudine & hebetudine. Habet origani, hyſſopi, ſtaphidis agriæ, ſing. vnc. vnam ſemis, ſapæ ſext. ſemis, aceti ſext. vnum ſemis. Decoquantur & moueantur cum ligno tedaceo.

Cap. XI.

APOPHLEGMATISMVS caput purgans, & oculos. Recipit glycyrrhizæ repurgatæ, epithymi, pulegii, cardamomi, ſeminis ſinapi, ſtaphidis agriæ, ſing. vnc. ſemis, iridis drach. duas, ſapæ ſext. ſemis, aceti ſext. duos. Decoque & vtere.

Cap. XII.

APOPHLEGMATISMVS ſimilis, admodũ bonus. Accipit nitri drach. tres, ſtaphidis agriæ dr. vnam ſemis, aniſi drach. duas, lauri foliorum viridium drach. vnam, vuarum pinguium exemptis acinis drach. duas.

Cap. XIII.

APOPHLEGMATISMVS omnibus aliis ma-
A gis varius. Capit hyſſopi, pyrethri, ſtaphidis agriæ, ſingul. drachm. duas, vuarum pinguium exemptis acinis, quod ſatis eſt. Poſt huius vſum, ſalem & mel cum aqua tepida miſcens dato, os ſæpius cum eo abluens.

Cap. XIIII.

APOPHLEGMATISMVS ſimilis, valde laudatus. Habet ſampſuchi aridi, iridis Illyricæ, pyrethri, hyſſopi, nitri, piperis, ſeminis apii, radicis panacis, ſtaphidis agriæ, ſing. drach. duas. Et ſi augere placet, admi-
B ſce etiam myrrhæ drach. duas. Hæc ſimul contuſa irrigato cum calida aqua, & exiguo melle Attico, & finge paſtillos. Vſus tempore irrigato mel cum aqua: & paſtillo diſſoluto, da vt æger gargarizet tepidum. Et ſi volueris, cum aceto tepido exiguo etiam naribus infunde.

INDEX BECHICORVM.

Bechica antidotus, dicta Paulina, Cap. I.
Bechica antidotus, nominata Diaphœnicôn, Cap. II.
Bechica antidotus refrigerato ſtomacho vtilis, Cap. III.
Bechica antidotus Dioſpoliti, ad eos qui ægrè ex thorace expurgantur, & difficulter ſpirant, Cap. IIII.
Bechica antidotus è butyro, Cap. V.
Bechica antidotus è glycyrrhiza, Cap. VI.
Bechica antidotus è tragacantha, Cap. VII.
Bechica antidodus ad tuſſes recentes, éſtque ſtomacho grata, Cap. VIII.
Bechica antidotus Cyptarion, hoc eſt placentula cognominata, Cap. IX.
Bechica antidotus ad tuſſes diuturnas, & in ſtomacho lumbricos, Cap. X.
Bechica antidotus admodum bona & experta, Cap. XI.
Bechica antidotus purgans pituitam, Cap. XII.
Bechica antidotus ex hyſſopo, valde bona, Cap. XIII.
Bechica antidotus ad diuturnas tuſſes, ex pulegio, Cap. XIIII.
Bechica antidotus ad thoracis affectus, bona, Cap. XV.
Bechica antidotus concoquens, ad vetuſtas tuſſes vtilis, Cap. XVI.
Bechica antidotus ex ſtyrace, Cap. XVII.
Bechica antidotus ad diuturnas tuſſes egregiè faciens, & humidos, atque omnino diuturnos affectus. Sedat verò etiam febres, Cap. XVIII.
Bechica antidotus ad tabidos, Cap. XIX.
Bechica antidotus alia è ſtyrace, Cap. XX.
Bechica antidotus ex chamæleuce, Cap. XXI.
Bechica antidotus, Cap. XXII.
Bechica antidotus ad orthopnœam efficax, Cap. XXIII.
Bechica antidotus ad orthopnœam eximia, Cap. XXIIII.
Bechica antidotus ad ſuppuratos, tabidos, & ſanguinem reiicientes, Cap. XXV.
Bechica antidotus ex hyſſopo, Cap. XXVI.
Bechica antidotus ad ſanguinem reiicientes, Cap. XXVII.
Bechica antidotus ad arteriacos, Cap. XXVIII.
Bechica antidotus bona admodum, Cap. XXIX.
Bechica antidotus è terebinthina, Cap. XXX.
Bechica antidotus è glycyrrhiza, præclara, Cap. XXXI.
Bechica antidotus, Cap. XXXII.
Bechica antidotus altera, Cap. XXXIII.
Bechica antidotus ad ſuppurationes, tabẽ, & abſceſſus, Cap. XXXIIII.
Bechica antidotus ex duobus piperibus, Cap. XXXV.
Bechica antidotus ad eos qui ſpuunt ſanguinem, Cap. XXXVI.
Bechica antidotus, ad tuſſes noctu magis moleſtantes vtilis, Cap. XXXVII.
Bechica antidotus, ad eos qui nonniſi recta ceruice ſpirant, & aſperã arteriã impletã obtinent, thoracẽ expurgans, Cap. XXXVIII.
Bechica antidotus ex ſtyrace, Cap. XXXIX.
Bechica antidotus ad arteriacos, & nonniſi recta ceruice ſpirãtes, ex ſquilla, Cap. XL.
Bechica antidotus ad aſthmaticos, Cap. XLI.
Bechica antidotus præclara, Cap. XLII.
Bechica antidotus ad aſthmaticos, experta, Cap. XLIII.
Bechica antidotus polychreſtos, ad aſthmaticos & difficulter ſpirantes, Cap. XLIIII.
Bechica antidotus ad eos qui nonniſi recta ceruice ſpirant, nephriticos, & guttatim vrinam excernentes, Cap. XLV.
Bechica antidotus ad aſthmaticos, Cap. XLVI.
Bechica antidotus ex albo pipere, Cap. XLVII.
Bechica antidotus ex caſtoreo, Cap. XLVIII.
Bechica antidotus ex myrrha, Cap. XLIX.
Bechica antidotus ex caſtoreo, Cap. L.
Bechica antidotus Andromachi ad aſthmaticos & difficulter ſpirantes, Cap. LI.
Bechica antidotus ex ſulphure ignem non experto, Cap. LII.
Bechica antidotus Philagrii, ad aſthmaticos, Cap. LIII.
Bechica antidotus ad eos qui deſtillatione capitis laborãt, & nonniſi recta ceruice ſpirãt, thoracíſque expurgationem, Cap. LIIII.
Bechica antidotus ad vocem amiſſam, & deſtillatione correptos, Cap. LV.
Bechica antidotus ad ſanguinem ſpuentes, Cap. LVI.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De bechicis, Sectio quinta.

Cap. I.

BECHICA antidotus Paula nominata, quam aliqui Paulinam vocauerũt. Eſt autem conueniens tuſſientibus, tabidis, ſuppuratis, peripneumonicis, conuulſis, ruptis, ſanguinem reiicientibus, ſtomachi ſubuerſionibus, & pluribus malis. Aduerſatur etiam lethalibus medicamentis, & ictibus venenum iaculantium beſtiarum. eſtque confectio eius huiuſmodi. Recipe caſiæ drach. duas ſiliquas duas, caſtorei, galbani, opii, piperis albi & nigri, ſtyracis puri, coſti, ſing. drach. vnam ſiliq. vnam, myrrhæ, ſpicæ nardi, ſing. drach. ſemis ſiliq. ſemis, croci drach. I. ſiliq. vnã, mellis Attici aut ſacchari quod ſufficere videtur. Datur fabæ quantitate cum temperato liquore, aut aqua mulſa, [a] inſtillando irrorãdóve acetum bonum digito decies.

a Inſtillando] Manuſcriptus codex legit ἐπισφίνων pro ἐπιῤῥαίνων. Sic enim eſſe legendum, ſatis oſtendit lib. 7. De compoſ. medic. local. cap. 5. Galenus, vbi ita ſcriptum reliquit, ἐπιῤῥαινομένων τῷ δακτύλῳ ὄξους σαγόνων θ'.

Cap. II.

BECHICA antidotus Diaphœnicôn, præclarè conducens. Accipit hyſſopi Cretici, marrubii aridi, iridis, pulegii ſicci, glycyrrhizæ, ſing. drach. duas, pinearum viridium, calaminthæ, ſing. drach. quatuor, palmularum pinguium drach. vigintiquatuor, caricarum pinguium drach. ſex, farinæ, fœnigræci, tragacanthæ, ſing. drach. duas, mellis aut ſacchari quantum ſufficit.

Cap. III.

BECHICA antidotus è malis & cotoneis, conferens refrigerato ſtomacho. Capit malorum & cotoneorum carnis repurgatæ lib. vnã, zingiberis vnc. duas, piperis communis, aniſi, ſing. vnciã vnam, ſpicæ nardi vnc. ſemis, mellis Attici lib. duas. Cotonea & mala tuſa in partes minutas in aceto decoquantur. fit autem aceti lib. vna. Poſtea mel adiiciatur, & bulliant ad conſiſtentiam, & imponantur ſpecies. Datur de ea cochleariũ vnum.

Cap. IIII.

BECHICA antidotus Dioſpoliti, ad eos qui ægrè ex thorace excrementa educunt, & difficulter ſpirant. Habet rutæ ſiccæ drach. duas ſcrup. duos, cumini torrefacti ſcrup. vnum gran. vnum, nitri Alexandrini grana duo. Excipiantur melle Attico.

Cap. V.

BECHICA antidotus ex butyro. Recipit butyri recentis cum melle puro, ſing. lib. ſemis. bulliat ad mellis craſſitudinem. Datur manè & veſperi.

Cap. VI.

BECHICA antidotus ex glycyrrhiza. Habet nucum pinearum, amyli, glycyrrhizæ, ſeminis vrticæ, ſeminis lini, ſing. vnc. duas, iridis, piperis, cardamomi, hyſſopi, amygdalarum amararum, ſingulorum vnc. vnam, mellis Attici quod ſatis eſt.

Cap. VII.

BECHICA antidotus ex tragacantha. Accipit nucum pinearum repurgatarum drach. duodecim, ſeminis lini torrefacti drach. octo, tragacanthæ drach. duodecim, palmularum pinguium drach. octo, iridis drach. duodecim, amygdalarum dulcium drach. ſedecim, mellis Attici quod ſatis eſt. Tragacantham in vino dulci exiguo maceratam & dilutã, primùm cum melle prius deſpumato coquito: vbi verò ſemel inferbuerint, affun de [a] reliquis probè admodum in mortario tritis. Datur manè & veſperi quantum volueris. Iniiciendum verò tantum mellis, vt lingi queat medicamentum.

a Reliquis, &c.] Codex Nicolai legit ἐπίχεε τὰ λοιπὰ, ſed malè: ſcribendũ enim erat, ἐπίχεε τοῖς λοιποῖς, Aetio lib. 8. cap. 54. vbi eandem deſcribit antidotum, teſte.

Cap. VIII.

A BECHICA antidotus linctus, conferens ad recentes tuſſes, eſtque ſtomacho grata. Capit vini dulcis veteris ſext. ſemis, mellis Attici lib. ſemis. Decoque aſſiduè mouens cum ramis rutæ. datur my ſtrum vnum.

Cap. IX.

BECHICA antidotus [a] cyptarium cognominata. Habet ſeminis lini tuſi & cribrati, vuarum pinguium exemptis acinis, ſing. ſextar. Italicum ſemis, pinearum torrefactarum, nucis Ponticæ repurgatæ, ſing. ſextarii B quartã partẽ, piperis vnc. I. myrrhæ vnc. S. [b] croci vnc. S. mellis Attici optimi [c] ſext. duos. Semen lini contuſum cum melle coquito: & vbi coierint, adiiciantur reliqua tenuiſſimè trita. Datur nucis Ponticæ magnitudo.

a Cyptarium] Nicolaus, perinde atque locò ſuprà citato Aetius, legit κοπτάριον. Galenus lib. 7. De compoſ. medic. local. cap. 2. vbi eandem antidotum ad verbum deſcribit, κυπτάριον habet. Quam quidẽ lectionem ego veriorem eſſe cenſeo. Nam ſic haud dubiè vocarũt placentulas lunata & inflexa ſpecie confectas. κύπτω enim Græcis eſt incuruo & inflecto. Hinc cyptarium, placentula curua & inflexa. Cæterùm κοπτάριον non eſſe legendum, hinc coniicio. κοπτάριον enim diminutiuum à voce κοπτὸν, eſt quod Græcis medicamentũ ſignificat quod C non coquitur, ſed tunditur. Coqui verò lini ſemen cum melle, in hac antidoto eſt manifeſtiſſimum. De placentula itaque, quam κυπτάριον non κοπτάριον vocat, loquitur Nicolaus. b Croci vnc. ſemis] Hæc ex Galeno & Aetio adiecta ſunt. Nam vterque habet κρόκου ∫ϛ. δ'.

c Sextar. duos. Semen lini contuſum cum melle coquito] Hæc in Nicolai codice deſiderabantur, & neceſſariò ex Aetio ſunt inſerta, qui habet, τὸ λινόσπερμα κεκομμένον ἕψε μετὰ τοῦ μέλιτος.

Cap. X.

BECHICA autidotus, vtilis ad diuturnas tuſſes, & in ſtomacho lumbricos, vbi nimirum moleſtantes tuſſim excitant. Recipit cumini, piperis, ſeminis vrticæ, D ſingulorum vnc. ſemis, mellis Attici deſpumati ſextar. ſemis. Species tenuiſſimè tritæ & cum melle ſubactæ, parum bulliant. Datur cochlearium vnum.

Cap. XI.

BECHICA antidotus, admodum bona & experta. Accipit piperis, pulegii, hyſſopi, calaminthæ, ſing. drachmas. duas, butyri recentis drach. tres, cumini ſubtiliſſimè triti drach. quatuor. Melli priùs deſpumato admiſce butyrum, & calefaciens parum, inſperge reliqua. Datur E cochlearium vnum.

Cap. XII.

BECHICA antidotus, expurgans pituitam. Capit hyſſopi, pulegii, ſingul. drach. duas, iridis, ſinapi, cardamomi, ſeminis aniſi, piperis, ſing. drach. vnam. Tuſa & cribrata excipiuntur melle Attico ſufficienti. Datur cochlearium vnum. Si verò hyems fuerit, & is qui vſurus eſt, febre vacauerit, dato piperis drach. duas, & pro ſemine aniſi adiice fœniculum aut cuminum: & pro cardamomo, ſinapi drach. duas. Et præbeto.

Cap. XIII.

F BECHICA antidotus ex hyſſopo, valde bona, [a] Acholii. Habet hyſſopi, pulegii, ameos, piperis, erui, iridis, ſingulorũ drach. ſex, terebinthinæ drach. quatuor, ſpicæ nardi drach. tres, butyri recẽtis drach. duas, mellis Attici drach. octodecim. Datur cochlearium vnum.

a Acholii] Manuſcriptus codex hoc loco mirificè deprauatus eſt. legit enim, ἔχει μαχαλίυ, quaſi verò μαχώλιον ſit medicamentum. quum Aetio atteſtante, ἀχολίου ſit legendum. habet enim, βηχικὸν ἀχολίου, ὑσσώπου, &c. Ita paſſim Nicolai codex quo vſus ſum, innumeris ſcatet mendis, vt nihil mirum ſit, nos interdum etiam impegiſſe, nec G paſſim genuinum ſenſum aſſequutos fuiſſe. Quis enim adeo oculatus erit, quem non aliquando codex mendoſiſſimus fallat?

Cap. XIIII.

BECHICA antidotus ad diuturnas tuſſes vtilis, ex pulegio. Recipit hyſſopi, gummi, pulegii veteris, ameos, piperis, eruorum decorticatorum, iridis, ſingul. drach. ſex, ſpicæ nardi drach. tres, terebinthinæ drach. quatuor, butyri recentis drach. duas, mellis Attici quod ſatis eſt. Butyrum & terebinthinam miſce cum melle, & vnito reliquis, ac vtere.

Cap. XV.

BECHICA antidotus, ad affectus thoracis valde bona. Accipit cumini torrefacti tenuiſſimè triti drachmas ſeptem, ſeminis lini in pollinem triti drachmas ſex ſemis, iridis ſubtiliſſimè læuigatæ drachmas tres, pinearum torrefactarum drachmas duas, glycyrrhizæ tenuiſſimè tritæ drachmam vnam ſemis, gummi drach. duas, pulegii tuſi drachmam vnam ſemis, ſeminis vrticæ drachmam vnam, piperis albi drachmam vnam ſemis, mellis Attici quod ſatis eſt. Mel verò prius deſpumetur, & adiiciantur farinæ, ac modicè decoquantur: reliqua in mortario vniantur. Ex cōfecta iam antidoto datur cochlearium vnum.

Cap. XVI.

BECHICA antidotus concoquens, ad diuturnas tuſſes. Capit mellis Attici deſpumati drachmas ſedecim, terebinthinæ drachmas octo, galbani drachmas quatuor. Decoquito mel cum terebinthina, poſtremū iniicito galbanum, & vtere.

Cap. XVII.

BECHICA antidotus, ex ſtyrace. Habet amomi, caſiæ, ſingulorum drachmas duas, ſtyracis drachmam vnam ſemis, ſpicæ nardi drachmam vnam ſemis, croci, piperis, ſingulorum drachmam vnam, penidiorum dr. tres, mellis quod ſatis eſt. datur cochlearium vnum.

Cap. XVIII.

BECHICA antidotus ad diuturnas tuſſes egregiè faciens, & ad humentes ac diuturnos omnino affectus. Finit etiam febrem, & cognominatur Symphonos. ea vſi ſunt optimi quique medici. Recipit piperis albi, opii, cardamomi, ſingulorum drachmā vnam, croci, myrrhæ, hyoſcyami albi ſeminis, ſingulorum drachm. quatuor, mellis Attici drachmas ſex. Datur nucis Ponticæ magnitudine cum aquæ mulſæ cyathis tribus. Nos quidem ſic conficimus: alii verò adiiciunt etiam ſulphuris ignem non experti drachmas quatuor, gentianæ & dauci, ſingul. drach. duas.

Cap. XIX.

BECHICA antidotus ad tabidos, [a]Iſoſtathmos dicta. Accipit folii, petroſelini, [b]hyſſopi, roſarum aridarum, aniſi, opii, croci, coſti, ſeminis hyoſcyami, myrrhæ troglodyticæ, ſpicæ nardi, iridis, ſingulorum drachmas tres ſcrup. quatuor gran. ſeptem, mellis Attici quod ſatis eſt. Datur fabæ quantitate ad noctem.

a Iſoſtathmos] Sic dicta eſt, quaſi æqualis ponderis, quòd ſcilicet quæ hanc antidotum conſtituunt, pari pondere accipiantur.

b Hyſſopi] Nicolai codex habet νάπυος, id eſt ſinapi. Sed Aetius lc co citato cap. 55. legit ὑσσώπου.

Cap. XX.

BECHICA antidotus ex ſtyrace. Capit ſtyracis, croci, ſucci glycyrrhizæ, gummi, ſpicæ nardi, opii, folii, amyli, ſingulorum drachmas duas, nucū auellanarum, amygdalarum, ſingulorum drachmas tres: nonnulli verò neque amylum, neque auellanas, neque amygdalas adiiciunt, ſed prædicta duntaxat. ſomnum inducit, & vtilis eſt.

Cap. XXI.

BECHICA antidotus ex chamæleuce. Leporis ſtercus bibendum præbe cum vino tepido, craſſitudine ſordium: aut cum decocto chamæleuces, quæ lingua Latina vngula caballina nominatur. Ne contemnas vilitatem huius medicamenti: eſt enim vtile.

Cap. XXII.

BECHICA antidotus. Habet ſtyracis, croci, thuris, myrrhæ, opii, ſingulorum vnciam ſemis, mellis Attici quod ſatis eſt.

Cap. XXIII.

BECHICA antidotus ad orthopnœam, præclara. Recipit iridis vncias duas, piperis albi drachmā ſemis, ſeminis apii vncias duas, ſucci chamæleuces vnc. vnam, mellis Attici quod ſatis eſſe videbitur.

Cap. XXIIII.

BECHICA antidotus, & ad orthopnœā egregia. Accipit opii, myrrhæ, ſeminis hyoſcyami, croci, ſingulorum drachmas duas, thuris maſculi, euphorbii, gentianæ, cardamomi ſing. drach. vnam. Datur febre vacantibus cum vino dulci: febricitantibus autem, cum aqua tepida per interualla.

Cap. XXV.

BECHICA antidotus ad ſuppuratos, tuſſientes, tabidos, & ſanguinem reiicientes. Somnum etiam conciliat. Capit erui torrefacti drach. quinque, cumini Æthiopici, aniſi, ſeminis apii, opii, ſing. drach. vnam, mellis Attici quantum ſufficit: & vtere.

Cap. XXVI.

BECHICA antidotus, ex hyſſopo. Habet pulegii, thymbræ, thymi, anethi, ſeminis apii, ſinapi, hyſſopi, cardamomi, piperis albi, ſingulorum drachmam vnam, ſalis, aniſi, fœniculi, opii, ſing. drach. vnam, mellis Attici quod ſatis eſt.

Cap. XXVII.

BECHICA antidotus, ad ſanguinis reiectionem præclara, ex cinamomo. Recipit coſti, rhei, cinamomi, ſingulorum drachmam vnam. Hæc in farinam trita dantur dormituro laboranti, dum ieiunus eſt, cum vino tepido, aut vt volueris.

Cap. XXVIII.

BECHICA antidotus ex iride, ad arteriacos vtilis. Accipit ſinapi, iridis, tragacanthæ, caricarum albarum carnium, hyſſopi, althææ ſeminis, [a]ziziphorum, glycyrrhizæ, violarum, vuarum paſſarū, carnis palmularum. Decoquito hæc in aqua, & præbe dormituris cum penidiis, aut ſerapio chamæleuces tepido.

a Ziziphorum] Nicolaus legit ζινζίφων. Sunt autem zinzipha ſiue zizipha recentioribus Græcis, fructus Arabibus & officinis iuiube dicti.

Cap. XXIX.

BECHICA antidotus admodum bona. Capit terebinthinæ, glycyrrhizæ, tragacanthæ, penidiorum, ſing. vnc. vnam, mellis Attici quod ſatis eſt.

Cap. XXX.

BECHICA antidotus ex terebinthina. Habet terebinthinæ, penidiorum, ſing. vnc. ſemis, mellis Attici quantum ſufficit.

Cap. XXXI.

BECHICA antidotus ex glycyrrhiza, egregia. Recipit nucum pinearum, amyli, glycyrrhizæ, & ſucci eius, ſingulorum drachmam vnam, iridis, piperis albi, hyſſopi, amygdalarum amararum & dulcium, ſingulorum drachmas ſex, penidiorum vnciam vnam, mellis Attici quod ſatis eſt.

Cap. XXXII.

BECHICA antidotus. Accipit amyli hexagia tria, penidiorum, olei amygdalini, ſingulorum vncias duas. Decoquito hæc probè. Dantur manè ieiuno, & veſperi.

Cap. XXXIII.

BECHICA antidotus, admodum vtilis. Capiantur cæpæ magnæ, & exculpantur interiora earum, & iniiciatur butyrum, penidia, & oleum amygdalinum dulce, & imple totam cauitatem cæparum cum eis, & [a]ſenſim mouens in calido cinere dimitte bullire, donec omnia probè elixentur. dein ab igne remotæ, & in exterioribus eorum repurgatæ, dantur comedendæ dormituris: neque deſuper quicquam potus aut cibi exhibetur. Eſt enim expertum ad diuturnas tuſſes.

a Senſim mouens] Codex Nicolai iterum, vt ſuprà, ὀχώσας falsò pro ὀχήσας legit.

Cap. XXXIIII.

BECHICA antidotus ex ſtyrace, vtilis etiam ad tabidos, ſuppuratos [a]egregiè, item abſceſſus, in quibuſcunque locis fiunt. Habet amomi, croci, coſti, opii, amyli, ſtyracis, vuarum exemptis acinis, ſingulorum vnciam ſemis, petroſelini Macedonici, iridis Illyricæ, galbani, ſingulorum ſcrupulos ſex, carnis palmularum, terebinthinæ, ſingulorum vnciam vnam, mellis quātum ſatis erit. Styracem, galbanum, opium, irin, palmulas, & vuas cum melle ſubigito, & arida tuſa iniice, & diſſolue diligenter, & excipiens vtere cum melle. Datur cochlearium paruum.

A a Egregiè]Præter ſpem & opinionem. In manuſcripto codice legitur παραδόξεις pro παραδόξως, aut παρὰ δόξαν, hoc eſt mirabiliter, vel præter ſpem & opinionem.

Cap. XXXV.

BECHICA antidotus ex pipere. Recipit cardamomi, caſtorei, opii, zingiberis, coſti, piperis albi & longi, galbani, croci, ſingulorum drachmas tres, mellis quantum ſufficit. aliqui verò pro zingibere iniiciunt myrrham. Datur hexagium vnum cum aqua tepida, cui incocta ſunt chamæleuce, hyſſopus, glycyrrhiza, zizipha, carnes caricarum vndecim, & hordeum.

Cap. XXXVI.

B BECHICA antidotus, ad ſanguinem ſpuentes vtilis. Filicem tuſam & cribratam inſperge paſſo, aut ſorbendam præbe cum droſato chamæleuces.

Cap. XXXVII.

BECHICA antidotus, vtilis ad eas tuſſes quæ noctu magis infeſtant. Accipit menthæ ramos tres, contuſos & iniectos in aceti cochlearium & irrigatos: datur ſorbenda dormituris. Concoctionem iuuat, ſtomacho grata eſt, craſſóſque incidit humores.

Cap. XXXVIII.

C BECHICA antidotus ad eos qui non niſi recta ceruice ſpirant, & aſperam arteriam plenam habent. Expurgat thoracem, vtiliſque eſt ad raucitatem. Capit alliorũ repurgatorum libram vnam, butyri recentis libram vnam, mellis Attici puri libram vnam. Hæc coquantur ſimul donec ſubſtantia alliorum diſſoluatur: dein per ſaccum trãſmiſſa, recondito & dato. Si verò hoc bibere noluerit, accipe ex alliis quod per ſaccum tranſmiſſum eſt, & butyri & mellis boni, ſingulorum libram vnam. coquantur probè vt fiat ecligma: quo vtere.

Cap. XXXIX.

D BECHICA antidotus ex ſtyrace. Squillam albam fermẽto obductam aſſato in calido cinere ad conſiſtentiam. amota ab igne, accipe medullæ eius vnciam vnam ſemis, ſtyracis puri vnciam ſemis, nucum pinearum vnciam vnam, tragacanthæ, hyſſopi, glycyrrhizæ, iridis, calaminthæ, ſingulorum vnciam ſemis, mellis Attici quod ſatis eſt. datur manè & veſperi.

Cap. XL.

E BECHICA antidotus ex ſquilla, ad arteriacos & non niſi recta ceruice ſpirantes. Squillam albam aſſato cum fermento in cinere calido ad conſiſtentiam: dein accipe eius medullæ partem vnam, eruinæ farinæ partes duas, ammoniaci thymiamatis, opopanacis, ſingulorum drachmas quatuor, iridis Illyricæ, ſummitatum abrotoni, ſingulorum drachm. duas, piperis ſiliquas viginti. Exceptis omnibus, finge paſtillos quorũ ſinguli pendeant drachmas duas. Dantur cum lacte caprino aut cum aqua.

Cap. XLI.

F BECHICA antidotus ad aſthmaticos. Habet opopanacis drachmam vnã, piperis albi, myrrhæ, caſtorei, ſingulorum drachmas ſex. excipiuntur melle, & dãtur.

Cap. XLII.

BECHICA antidotus mirabilis. Squillæ crudæ albæ ſuccum exprime cum mellis Attici vnc. tribus. Decoque ad prunas vt fiat ecligma. datur ante & poſt cibũ myſtrum.

Cap. XLIII.

G BECHICA antidotus ſummè conducens. eſt etiã ad aſthmaticos ab Archigene experta. Recipit centaurii magni radicis, & petroſelini, ſingulorum vncias ſex, ammoniaci thymiamatis vncias tres, ſulphuris ignem non experti, bituminis, cardamomi, radicis panacis, ſeminis vrticæ, iridis Illyricæ, ſingulorum vnc. duas, thuris, [a]myrrhæ, caſtorei, nitri, ſagapeni, abrotoni, polii, chamæpityos, ſaluiæ, ſingulorum vnciam vnam, piperis albi vncias duas. Hæc trita cum melle Attico ſufficiẽti miſceantur. Datur cum aquæ mulſæ calidæ cyathis H quatuor, hoc eſt vnc. octo. Hæc aſſiduè pota, perfectè ſanat, ſinéque moleſtia efficax eſt ad morbos.

a Myrrhæ]Græcè eſt σμύρνης, etiam apud Aetium: vbi tamen Cornarius falſò zingiberis conuertit.

Cap. XLIIII.

BECHICA antidotus polychreſtos, ad aſthmaticos, difficilè ſpirantes, ex ſquilla. Squillam [a]albã fermẽto oblitam in furnum, vt quamoptimè aſſetur, coniicito: dein vbi molliſſima facta fuerit, abiice quæ in ſuperficie vſta ſunt: & acceptis interioribus eius tenuiſſimè tritis, adiice erui albi decorticati farinæ tantùm quantũ duæ aſſatæ ſquillæ partes ponderant, ammoniaci thymiamatis, radicis panacis, ſingulorum vncias quatuor, iridis, abrotoni, acori, ſingulorum vncias duas. Nonnulli verò pro abrotono & acoro adiiciunt melanthii & calaminthæ montanæ, ſingulorum vncias duas, piperis ſiliquas viginti. His tritis & vnitis, effingantur orbiculi pondere ſeſquiobolares. Datur vnus aut duo cum cyathis tribus lactis aſinini, aut caprini recèns mulcti, aut aquæ mulſæ. Pueris verò datur vnus tantùm orbiculus. Aluum igitur mouet moderata hæc menſura. ſi verò plus dederis [b]vrinam etiam ſæpe ciet. Continuas acceſſiones diſſoluit data, comitialem ſanat, [c]vteri ſuffocationes, & lumborum, languidos dolores, debiles & per circuitum repetentes febres. Męſes mulierum ducit ob craſſos humores ſuppreſſos, ad quos cõſequuntur vertigines, vocis interceptio, contractiones, articulorũ dolores, [d]pigrities, & difficiles ſpirationes. Statim enim ſi ex hoc medicamento bibatur, ſanguis allicitur, & cõſeſtim omnibus moleſtantibus malis liberat. Ne itaque huius medicamenti vtilitatem contemnas.

a Albam]Aetius lib. 8. cap. 57. non λευκὴν, vt Nicolaus, ſed πυρὰν, hoc eſt fuluam legit. b Vrinam etiam &c]. Nicolai codex non rectè legit καὶ οὖρον ὑπολλάκις ποιεῖ, pro οὔρησιν, vt ſatis ex Aetio liquet, qui habet οὔρησιν. c Vteri ſuffocationes]Manuſcriptus codex habet ſimpliciter πνιγμούς: Sed Aetio atteſtante, adiiciendum erit ὑστερικούς. is enim legit πνίγας ὑστερικάς. d Pigrities]Tam Aetius quàm Nicolaꝰ legunt ὄκνοι. Cornarius autem ineptè ad articulos referens, conuertit articulorum lentores. Sed ſunt eius hominis innumera alia in Aetii cõuerſione errata, etiam ab Oroſcio non animaduerſa, aut ſtudio prætęrita.

Cap. XLV.

BECHICA antidotus ad eos qui non niſi recta ceruice ſpirant, nephriticos, & ſtillicidio vrinæ laborantes, dicta ex coſto. Capit piperis albi & communis, petroſelini Macedonici, ſingulorum drachmas tres, coſti, ſeminis fœniculi, aniſi, calaminthæ, pyrethri, ſeminis apii, ſpicæ nardi, ſtyracis, ſingulorum drachmam vnã, mellis Attici quod ſatis eſt, & vini boni.

Cap. XLVI.

BECHICA antidotus, ad aſthmaticos. Habet polii, abrotoni, caſtorei, chamæpityos, ammoniaci thymiamatis, ſingulorum drachmas ſedecim, mellis Attici quantum ſufficit.. Datur [a]dimidiæ fabæ quantitate.

a Dimidiæ fabæ]Aetius habet κυάμου ἴσον, hoc eſt fabæ æquã portionem dato.

Cap. XLVII.

BECHICA antidotus ex pipere albo. Recipit [a]aphonitri drachmas nouem, piperis albi, ſilphii, ſingulorum drachmam ſemis. Datur cochleare vnum cum aqua calida.

a Aphonitri]Nicolaus hîc & ferè ſemper aliàs ſcribit ἀφονίτρου quum tamẽ Aetius, vti ſuprà, legat ἀφρονίτρου: vt hinc palàm omnibus fiat, Aphonitrum non differre ab Aphronitro, quod alibi copioſiùs demonſtrauimus.

Cap. XLVIII.

BECHICA antidotus ex caſtoreo. Accipit caſtorei, ammoniaci thymiamatis, ſingulorum vnciam ſemis, piperis ſiliquas quinque. Excipiens peſſo, dato fabæ quantitatem cum aqua mulſa.

Cap. XLIX.

BECHICA antidotus ex myrrha. Capit piperis cõmunis, myrrhæ, petroſelini, helenii, libyſtici, ſingulorũ drach. tres, mellis Attici quod ſatis eſt. Datur cochlearium vnum.

Cap. L.

BECHICA antidotus ex caſtoreo. Habet abrotoni drachmas duas, radicis bryoniæ drachmas octo, comæ bryoniæ drachmas quatuor, rutæ ſatiuæ drachmas octo, caſtorei drachmas quatuor, artemiſiæ, epithymi, ammoniaci thymiamatis, ſing. dr. quatuor. Datur ex ea ſcrupulus vnus & dimidius, cũ oxymelitis cyatho vno,

Cap. LI.

BECHICA antidotus Andromachi, ad aſthmaticos,& difficilè ſpirantes,admodũ nobilis.Recipit ſquillæ aſſatæ medullã quamoptimè aſſam, ſulphuris ignẽ non experti,bituminis,ſingulorum ſcrupulum vnum. Datur cum oxymelite.

Cap. LII.

BECHICA antidotus ex ſulphure ignem non experto. Accipit ſulphuris ignem non experti drachmam vnam,ammoniaci thymiamatis,melanthii,caſtorei,ſingulorum drachmas duas,aniſi obolum vnum. Teratur hæc & fingantur paſtilli,quorum ſinguli pendeant obolos tres cum aqua. Dantur dormituris cum aquæ [a] calidæ cyathis duobus.

a Calidæ]Nicolaus ſimpliciter habet μεθ' ὕδατος, ſed Aetius addit θερμοῦ.

Cap. LIII.

BECHICA antidotus Philagrii ad aſthmaticos,ex cẽtaureo. Capit radicis ſymphyti petræi,centaurei magni radicis,iridis Illyricæ,ſingulorum vnciam vnam,aquæ ſextarium ſemis. Radices contuſas biduum in aqua macerato,deinde coquito ad tertias, & per colum traiicito. Adiice mellis parem decocto quantitatem, & decoquito vſque ad cõſiſtentiam. Dein rhei Pontici tuſi & cribrati vnciam vnam inſperge,& vnito. Dantur prima hora [a] diei cochlear. duo. Si verò deſtitueris rheo, adiice pro eo centaurii magni vnciam ſemis, [b] vel radicis ſymphyti vnciam ſemis. Hoc medicamẽtum robur pulmoni & thoraci præbet, [c] ſimúlque humores ad eũ delatos repurgat,exiccat, & [d] repellit.

a Diei]Nicolai codex ſimpliciter habet περὶ πρώτην ὥραν: ſed Aeti9 adiicit τῆς ἡμέρας. b Radicis ſymphyti]Nicolaus habet συμφύτου ῥίζης, ſed non rectè. Legendum enim, Aetio ſuffragante, ἢ συμφύτου, &c. Atque ex hoc loco euidentiſſimum fit, veterum rheum nullam habuiſſe purgandi facultatem, quum eius ſuccidanea ſint tum centaurei magni tum ſymphyti radix, quorum neutrum ne minimam quidem purgandi vim obtinere manifeſtius eſt quàm vt demõſtratione aliqua egeat. c Simúlque]Manuſcriptus codex legit ἐν τῷ, perperam: ſcribendũ enim erat, Aetio monente, σὺν τῷ. d Repellit]Græcè eſt ἀποκρούεσθαι. vt mirum ſit Cornarium tantum, ſi diis placet, leonem conuertiſſe in Aetio expellit. Qui enim medicinæ periti ſunt, ſciunt quantum differãt repellere & expellere. Repelluntur non rarò, quæ tamen è corpore nõ vacuantur: expelluntur autem ea tantùm quæ vacuantur.

Cap. LIIII.

BECHICA antidotus ex fœnogræco, ad eos qui defluxione laborant,tuſſientes,& non niſi recta ceruice ſpirantes. repurgat etiam thoracem. Accipe fœnigræci puri vncias tres, & probè in aqua pluuiali decoquito, pérque colum tranſfuſam aquam effunde: & rurſus aliã affunde,& coquito vt prius: iterúmque effunde, & aliã affunde,coquito ſimiliter. atque poſtquam in tertia aqua decoctum probè fuerit,colato, accipitóq; ab eo decocto libras duas,& adiice mellis boni deſpumati vnc. ſex,atque ad lentum ignem decoquito,donec ad mellis conſiſtentiam veniat. Tandem adiice butyri boni recẽtis cochlearium ſemis,terebinthinæ ſcrupulum vnum ſemis: vnito & ſubigito bene ad conſiſtentiam. Datur cochlearium vnum.

Cap. LV.

BECHICA antidotus ex lini ſemine, vtilis ad vocẽ abſciſſam,tuſſientes,& deſtillatione laborantes. Recipit ſeminis lini torrefacti drachmas duas, vuarum pinguiũ ſine acinis,nucum pinearum,ſingulorum drachm. tres, glycyrrhizæ drachmam vnam ſemis, carnium pinguiũ palmularum vnciam vnam, tragacãthæ drachmam vnam,ſeminis vrticæ drachmam ſemis grana ſeptem,penidiorũ hexagia quatuor ſemis, mellis Attici & ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. LVI.

BECHICA antidotus,data ſanguinem ſpuẽtibus, prodeſt. Succum menthæ,ſuccum polygoni,cum corallio rubro dato ex vino. aut menthæ ſuccum cum vino myrtite dato bibendum ieiuno diebus tribus: & ſanabitur.

INDEX GLANDIVM, ET MEDICAMENtorum quæ vmbilico imponuntur.

Glans, hoc eſt ſuppoſitoriũ,bilem & pituitam deducẽs, Cap. I.
Glans,ſeu ſuppoſitorium,ventrem ſubducens, Cap. II.
Glans, ventris ſubductiua, Cap. III.
Glans admodum bona, Cap. IIII.
Glans ad dyſentericos, Cap. V.
Glans aluum ſubducens, Cap. VI.
Glans ad dyſentericos, Cap. VII.
Glans alia ad dyſentericos, Cap. VIII.
Glans ad eos qui dyſenteria correpti ſunt, Cap. IX.
Glans ad dyſentericos diuites, Cap. X.
Glans ad eos qui dyſenteria laborant, Cap. XI.
Glans ad dyſentericos, Cap. XII.
Hirudines deuoratæ, & ſerpentes,vt eiiciendæ, Cap. XIII.
Glans ad aluum adſtrictam, Cap. XIIII.
Glans aluum deiiciens, Cap. XV.
Glans valde bona, Cap. XVI.
Glans purgatoria, Cap. XVII.
Glãs ad dyſẽtericos & ani dolores bona, Cap. XVIII.
Glans ad dyſentericos, Cap. XIX.
Medicamentum quod vmbilico imponitur,aluum mouens, expertum, Cap. XX.
Epomphalion bene admodũ purgans, Cap. XXI.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Glandibus & Epomphaliis.

Sectio ſexta.

Cap. I.

GLANS, ſeu[a] ſuppoſitorium bilem & pituitam ſubducens. Recipit ellebori nigri drachmas duas, aloes flauæ drachmam vnam, muſcerdarum drachmas tres. Excipiantur melle cocto, & vſurpentur.

a Suppoſitorium] Nicolaus habet ἡ ὑπόθετον. Quam vocem nos barbara & vulgò medicorum vſitata, quòd pulchre Græcæ quadraret, dictione exprimere coacti ſumus. Quod monere voluimus, ne quis ſpontè hanc nos vſurpaſſe dictionem exiſtimaret.

Cap. II.

GLANS ventrem ſubducens. Accipit ſeminis rutæ ſylueſtris, agarici, ſingulorum drachmas tres, cumini aridi, turpeti, ſingulorum drachmam vnam ſemis, dacrydii drachmam ſemis, ſalis foſſilis hexagium vnum. Excipiantur melle cocto.

Cap. III.

GLANS aluum deducēs. Capit ſucci cyclamini vnciam vnam, foſſilis ſalis hexagium vnum, mellis cocti quod ſatis eſt.

Cap. IIII.

GLANS valde bona. Habet colocynthidis medullæ hexagia tria, polypodii recentis repurgati hexagia tria, fellis taurini drachmam vnam, mellis cocti quantū ſufficit.

Cap. V.

GLANS ad dyſentericos. Recipit opii, myrrhæ, caſtorei, croci, thuris, hypociſthidis, ſingulorum drach. ſex, ſtyracis drachmas tres, excipiantur vino & melle cocto.

Cap. VI.

GLANS aluum mouens. Accipit ſucci cyclamini, ſalis foſſilis, & mellis quod ſatis eſt.

Cap. VII.

GLANS ad dyſentericos vtilis. Capit opii, croci, ſingulorum drachmam vnam, myrrhæ drachmas duas, acaciæ drachmas ſex. Excepta lacte caprino coquatur ad conſiſtentiam.

Cap. VIII.

GLANS ad eos qui laborant dyſenteria. Habet croci, opii, myrrhæ, caſtorei, lycii, thuris, ſingulorum vnc. vnam. Excipe vino adſtringente, & vtere.

Cap. IX.

GLANS ad eos qui ſunt correpti dyſenteria. Recipit opii, croci, aluminis ſciſſilis, myrrhæ, ſingulorū vnciam ſemis, vini odorati veteris adſtringentis quod ſatis eſt. Sit autem glans quæ ſupponitur, pondere vnciæ vnius. Eſt præclariſſima.

Cap. X.

GLANS ad dyſentericos & diuites. Opobalſamum excipe tomento lanæ puræ: impone & miraberis.

Cap. XI.

GLANS ad dyſentericos. Capit myrrhæ, thuris, croci, maſtiches, ſingulorum drachmam vnam. Excipe cum luteo oui, & ſoli exponito, ac vtere.

Cap. XII.

GLANS ad dyſentericos. Habet opii, myrrhæ, croci, ſanguinis draconis, boli Armenii, Lemnii ſigilli, maſtiches, ſingulorum drachmā vnam, ſucci hypociſthidis, quinqueneruiæ quod ſufficit.

Cap. XIII.

HIRVDINES deuoratæ, & ſerpentes, quomodo eiiciendæ. Oleum ex immaturis oliuis expreſſum potato. Similiter acetum & butyrum recens miſce, dein ferueſacito cum ferro ignito, extinguendo ferrum in lacte caprino, & aceto, donec probè inferbuerint, & bene diluta bibenda dato. Similiter [a] muriam dato cum oleo potandam: eſt enim vtilis.

A a Muriam] Nicolaus habet ἅλμην δ᾽ἀσι. Non eſt autē dubium quin δ᾽ασὶ dictio ſit integra. Quare quum diuinare nequeamus quomodo legendum ſit, ſimpliciter muriam conuertimus, quòd ea etiam hirudines expelli, Paulus lib. 5. cap. 37. tradat.

Cap. XIIII.

GLANS ad aluum adſtrictam. Alumen humidum melle ſubactum decoque quoad [a] firma fiant, & ex iis inunge ſedem internam, aut adiice vt glandem, iis ſtupam puram imbuens. Facilè quidem multa ſtercora arida educet. Parum autem dolent qui ea vtuntur glāde.

B a Firma] Nicolaus habet ἄχρις αὖ κῦρα γένηται. Sed legendum fortaſſis ἄϊκμα, id eſt humiditate carentia ſeu deſtituta: vel certè ξηρὰ hoc eſt ſicca.

Cap. XV.

GLANS aluum ſubducens. Mercurialis viridis trita, & in glādis ſiccæ formam redacta & appoſita, probè operatur.

Cap. XVI.

GLANS admodum bona. Accipit ſaponis Italici, elaterii, mellis, ſalis foſſilis, ſalis communis, cumini, agarici, medullæ colocynthidis, ſingulorum drachmam
C vnam, mellis quod ſatis eſt. Finge glandes quatuor digitorum longitudinem æquantes, & vtere.

Cap. XVII.

GLANS purgatoria. Capit comæ abſinthii, nitri, ſingulorum vncias quatuor, elaterii vnciam vnam. Excipe melle cocto, & finge glandes, ſubiice ac locis prius fomentatis, vmbilico impone butyrum faſciàque conſtrictum ligato.

Cap. XVIII.

D GLANS ad dyſentericos & ſedis dolores bona. Habet terræ aſteris, amyli, ſingulorum vnciam vnā ſemis, croci vnciam vnam, acaciæ, tragacanthæ, ſingulorum vnciam vnam ſemis, caſtorei, thuris, lycii, ſingulorum hexagium vnum ſemis. In calidioribus verò temperamentis adiice opii hexagium vnum ſemis, ſucci pſyllii hexagium vnum, maſtiches hexagium vnum. Excipe & finge.

Cap. XIX.

GLANS ad dyſentericos. Recipit opii, myrrhæ, ſanguinis draconis, boli Armenii, maſtiches, thuris, ſumach, croci, caſtorei, ſingulorum hexagium ſemis. Exci-
E pe cum ſucco quinqueneruiæ & polygoni, ac vtere.

Cap. XX.

EPOMPHALION, hoc eſt vmbilicare, ſeu medicamentum vmbilico imponendum, expertum, aluum ſubducens. Accipit cyclamini drachmas quatuor, nitri, drach. tres, ellebori nigri & albi, ſingulorum drachmas duas, colocynthidis drachmas quatuor, ſcammoniæ dr. duas, ſucci elaterii drach. quatuor, grani Cnidii drach.
F quatuor, caricarum pinguium vncias duas. Excipe cum felle taurino.

Cap. XXI.

EPOMPHALION purgans, admodum bonum. Capit ſtaphidis agriæ, fellis taurini, amygdalarum amararum, ammoniaci, [a] cocci Cnidii, ariſtolochiæ rotundæ, nitri, ſingulorum vnciam ſemis, ellebori nigri vnc. ſemis, colocynthidis vnciam vnā, ceræ vnc. octo. Amygdalas & coccum Cnidium tere cum ammoniaco & oleo irino. Fel autē & alia liquabilia iniice: quæ ſicca ſunt
G inſperge. Imo autem ventri vniuerſum impone & alligato: purgat enim valde. Mulieribus verò ſuper lumbos pone: ſi enim ventri appoſitum fuerit, fœtus excutit, & menſes mouet.

a Cocci Cnidii] Nicolaus habet κρόκου κνίδης σπέρματος: ſed eſſe hanc lectionem deprauatam, præcedētia & ſequentia manifeſtè euincunt. In præcedente enim glande, etiam legitur κόκκου κνίδης: quāquā κνίδου ſcribēdū foret. & in hac glāde ſtatim ſubiicit, τὰ ἀμύγδαλα, καὶ τὸν κόκκον κνίδον λεῖα. Vt & hoc in loco κρόκου κνίδης, pro κόκκου κνίδου ſcriptum eſſe ſit manifeſtiſſimum.

Mulier ſi non purgatur, Cap. I.
Mulier non concipiens vt concipiat, etiamſi fuerit ſterilis, Cap. II.
Mulier haud concipiens vt concipiat, Cap. III.
Mulier non concipiens vt concipiat, etiamſi fuerit ſterilis, Cap. IIII.
Mulieri vt euocandi menſes celeriter, Cap. V.
Mulieri menſtrua vt citò ferantur, Cap. VI.
Mulieri ſi barbata ſit, vt capilli ſpontè cadant, Cap. VII.
Ligua reſoluta,& palatum febricitans,vt curanda, Cap. VIII.
Mulieri vt menſes celeriter decurrant, Cap. IX.
Ad linguam reſolutam,& apoplecticos gargariſmus, Cap. X.
Vt mulier nō concipiat,& ſterilis fiat, Cap. XI.
Mulierem quomodo ſterilem & ad conceptum inhabilem facias, Cap. XII.
Mulier vt à viro non ſecedat, Cap. XIII.
Mulierem à viro ſtupratam rurſus vt virginem facias, Cap. XIIII.
Mulier à viro polluta,rurſus vt virgo fiat, Cap. XV.
Mulieri vt confiteatur à quot viris ſtuprata ſit, Cap. XVI.
Linguæ aſperitas vt læuiganda, Cap. XVII.
Lingua aſpera & ſaliuam emittens, vt ſananda, Cap. XVIII.
Lingua reſoluta vt emendanda, Cap. XIX.
Ventris profluuium vt ſiſtendum, Cap. XX.
Mulieri vt lac auertatur, Cap. XXI.
Mulieri lac ſiſtens,vt præcedens, Cap. XXII.
Mulieri mamma ſi infletur, Cap. XXIII.
Mulier ſi parturiens parere nequeat, Cap. XXIIII.
Mulieri ſi à partu inflatas mammas habuerit, Cap. XXV.
Mulier ſi vinum non bibat, Cap. XXVI.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De muliebribus,& linguæ malis.

Sectio ſeptima.

Cap. I.

A

MVLIER ſi parciùs purgatur. Recipe pulegii tuſi,& cribro tranſmiſſi vnc.ſemis. Da bibendum ex poſca.

Cap. II.

MVLIER non concipiens,vt concipiat,etiamſi ſterilis ſit. Herbam dracūculi decoquito quater aut quinquies,& [a] vbi abſolueris,condito [b] œnogaro,oleo & ouis cum ſaluia trita quantum ſatis eſt. Datur ieiunæ vt comedat.Potu & cibo abſtineat pluribus horis, cōcūbátq; cū marito: concipiet enim ſtatim. A cibo autem vſque ad tertiū diem mulier ſe nō lauet. Eſt expertum medicamentum.

B

a Vbi abſolueris]Nicolaus habet καὶ ποιήσας πατέλειν. Sed pro πατέλειν cenſeo legendum παντελῶς. b Oenogaro]Manuſcriptus codex legit οἰνογάρῳ. Oenogari autem confectionem habet Apicius Cælius de obſoniis & condimentis libro primo,capite tricesimo primo.

Cap. III.

MVLIER haud concipiens,vt concipiat. Vuluam leporis vſtam & tritam bibendam mulieri præbeto cū vino.Mulier autem prius lauet,& ab egreſſu balnei da bibendam.

C

Cap. IIII.

MVLIER non concipens vt concipiat,quanquam ſterilis eſt.Satyrium herba aſſiduè trita,& cum vino pota. Aliud. Semen vuæ ſylueſtris cum dulci vino potum. Aliud. Semen erucæ cum dulci vino tritum, & potum.Si verò mulier marem vult concipere, mercurialis maris folia & germina ieiuni comedāt tam vir quàm mulier,& deinceps vinum bibant.

Cap. V.

D

MVLIERI vt menſes ſtatim educantur. Cape erigerontis herbæ folia probè contuſa, [a] redige ad olerum contuſorum formam cum cōdimentis adurentibus: & vbi probè aſſata fuerint, da comedenda, & pòſt præbe bibendum vinum conditum.

a Olerum contuſorum]Codex Nicolai legit λαχανόπηκτα, ſed cenſeo ſcribendum eſſe λάχανα κνιστὰ, vt eſt apud Athenæum. Sic autē vocantur olera contuſa, Phauorino etiam teſte.

Cap. VI.

E

MVLIERI vt menſtrua ſtatim promanent. Recipe folia tenera Mauromarſi,quod à latinis marrubium vocatur,contunde ea,& accepto ſucco adiice etiam [a] aquam ſanctarum apparitionum Dei, & ſacchari quod ſatis eſt.Subacta da ieiunæ bibenda diebus ſeptem.

A

a Aquam ſanctarum apparationum Dei]Græcè eſt ἁγίων θεοφανιῶν. Intelligit aquam haud dubiè baptiſmatis,quòd ſcilicet in baptiſmatis adminiſtratione pater,filius,& ſpiritus ſanctus præſentes ſint. Aut quòd in Chriſti baptiſmo,pater & ſpiritus ſanctus luculenter apparuerint. Eſt autem medicamentum ſuperſtitione (à qua Chriſtiani animus abhorrere debet) contaminatum, vt alia multa in Nicolao. Durauit autem is mos ad noſtra vſque tempora: nam ſunt hodie etiā qui ſacri baptiſmatis aqua,non ſine maxima ſuperſtitione,ad medicamentorum miſturas abutantur.

Cap. VII.

MVLIERI barbatæ vt pili ſua ſpontè defluant. Accipe buphthalmum ſylueſtrem,ſtercus caprinum,& nitrum. Hæc trita & aqua irrigata excipe,ac inūge.& paulo pòſt in balneo ablue.Ingreſſa verò balneū, in eo moretur. Vbi egredietur, pilos euulſos reperies:nec amplius creſcent.

B

Cap. VIII.

LINGVA reſoluta,& palatum febricitans, vt curanda. Glaucium in cote cum aqua læuigatum inunge,& confeſtim os ſanabis.

Cap. IX.

C

MVLIERI vt euocentur menſes & concipiat,etiāſi ſterilis fuerit. Habet ſatyrii aut ſeminis eius vnc.quatuor,mellis Attici vnc.tres,veſiculæ fellis capreæ quātum humidi obtinet.His cōmixtis fac peſſum, & ſubiice in ſinum eius.Primùm materiam vteri purgat, ſi diebus quinque quotidie linamētum permutetur.poſtea cum viro concumbat, & confeſtim concipiet. Hoc quidem experientia comprobatum eſt.

Cap. X.

D

AD linguam reſolutam,& apoplecticos gargariſmus vtilis. Sinapi,caricas, & hyſſopum feruefacito. Dabis autem deuorandum etiam caſtoreum,& opopanacem, & chamædryos decoctum.

Cap. XI.

MVLIER vt non concipiat,ac ſterilis fiat. Semen cypariſſi cum aqua poſt purgationem eius potum. caſtoreum cum ſordibus auriculæ mulæ ex aqua potum. leucæ folia & fructus ex aqua luna deficiēte pota. [a] myricæ flos cum aqua potus luna deficiente.

a Myricæ]Manuſcriptus codex legit μύριγξ, ſed perperā, mea quidem ſententia: ſcribendum enim fuit μυρίκης.

E

Cap. XII.

MVLIEREM vt ad concipiēdum inhabilē & ſterilem reddas. [a] Thelypterion potum luna deficiente à purgatione [b] puerperii. Myricæ folia & flores & fructus in aqua decocta,pota poſt purgationē luna deficiente.

a Thelypterion] Manuſcriptus codex falſò legit λιθοπτέριον pro θηλυπτέριον. Eſt autem θυληπτέριον, ſiue θυληπτερὶς, filix fœmina, quã Dioſcorides etiam ſterilitatem efficere teſtatur. b Puerperii] Codex Nicolai habet ἐξαφαίδρυ perperam, pro ἀφέδρυ. Niſi quis malit legere ἐξαίφνης, id eſt confeſtim à purgatione.

Cap. XIII.

MVLIER vt non ſecedat à viro. Iecur hirũdinis vſtum bibendum clàm præbe ex vino, & non amplius de alio cogitabit viro.

Cap. XIIII.

MVLIEREM à viro ſtupratam, rurſus vt virginẽ facias. Eadem hora qua rem habebit vir cum muliere, ſolano accepto idipſum cum oleo ablue, & adhibe initio pudendi mulieris. Deinde recipe gallarum immaturarum, cyperi, caſiæ, roſarum albarum, piperis albi, & ſeminis vrticæ, ſingulorũ hexagium vnum. Omnia probè trita, & per cribrum tranſmiſſa, priùs abluto pudendo, deſuper vt farinam inſperge.

Cap. XV.

MVLIEREM pollutam, rurſus vt virginẽ facias. Semen herbæ oxylapathi tritum in vteri ſinum imponito. Similiter gallam in aceto maceratam & exiccatã tere in pollinem, & abluatur ſinus, ac ſubinde inſpergatur deſuper pollen.

Cap. XVI.

MVLIER vt confiteatur à quot viris ſit ſtuprata. Ammoniacum iniice in lychnum recentem & ſordibus carentem, inunge ellychnium totum ammoniaco: ac dum itura eſt cubitum, capiti eius impone: & vbi dormierit, incipe hanc interrogare, & confitebitur tibi.

Cap. XVII.

LINGVÆ aſperitas vt læuiganda. Linguam læuigato mentha tuſa & contrita. Similiter valet lini ſemen tritum molli incluſum linteo, & melle calefacto irrigatum. Vbi autem lingua ſatis maduerit, caricarum decocto abluenda. Pariter ſucco menthæ cum roſaceo oleo & chamæmelino illinenda, & decocto eiuſdem lingua abluenda.

Cap. XVIII.

LINGVAM aſperam ſaliua redundantem vt ſanare oporteat. Coriandri ſemen læuigatum cum vino inunge, & ablue. Saliua verò multa exiſtente, gallam tritã cum ſolano & aceto ad colluendam linguam adhibe.

Cap. XIX.

LINGVA reſoluta vt emendanda. Aphonitrum cum pane mixtum ex æquo, & vehementer commanducatum: expertum eſt.

Cap. XX.

AD profluuium ventris ſiſtendum, probatum. Iecur hircinum cum vino auſtero coquito, & da bibendum cyathum vnum, & confeſtim ſiſtet.

Cap. XXI.

LAC muliebre ita auertes. Fabæ farinam, fœnigræci farinam miſceto cum oleo communi & aqua, & vt emplaſtrum deſuper impone.

Cap. XXII.

LAC muliebre ſiſtens, vt præcedens. Recipe cumini, rutæ, ſeminis agni, ſingulorum drachmas duas. Contuſa dantur bibenda cum aqua. Comedat autem poſtea lentem.

Cap. XXIII.

MVLIERI vbi mammæ inflantur. Accipe [a]ſpongiam mollem aceto imbutam, impone crebrò. Aut lini ſemen cum aceto tritum & illitum. Si verò inflatio in illis eſt impacta, accipe farinam fabarum, & melilotũ, tunde, & commiſce cum oleo ſeſami, & aqua tepida, atque inunge. Si verò contrà inflatio feruet, accipe pſyllii ſemen mixtum cum droſato [b]liquiritiæ, & aqua: concute vtraque donec efficiatur ſpuma, quam accipe & inũge. Aliud. Cancros fluuiales viuos cõtũde, & fac emplaſtrum quod imponatur. Similiter terræ inteſtina cõ tundens, finge emplaſtrum, & deſuper imponito. Aliud. Lithargyrum ſolue cum roſaceo oleo, & inunge. Aliud. Cuminum validè cõtuſum melli & aceto miſcens inunge. Si verò inflatio concocta fuerit, accipe micam panis imbutam aqua ſolani, & roſaceo oleo, ac impone. Sin verò eſt [c]excreta inflatio, recipe cuminum tuſum cum aqua apii, aut cum roſaceo oleo inunge.

a Spongiam mollem] Nicolai codex legit πάνιον σοῦ πόσον. quid verò iis verbis velit, nemo intelligit. Ideo ex Paulo legendum potiùs eſſe coniicimus σπόγγον ἁπαλόν. Niſi πάνιον vocet panem, vt ſuprà fecit: & tum conuertendum panem cum aceto, &c. b. Liquiritiæ] Nicolaus legit τὸν τζικητζιπήν. Verùm barbaram eſſe vocem nemo nõ animaduertit. Quid verò ſignificet diuinare nequeo, niſi droſatum ſeu ſerapium ex liquiritia barbarè vocata intelligat. Eſt quidem hoc caput mirificè multis in locis deprauatum, quod vtcunque potuimus, aliqua (ſi nõ integrum) ex parte ſaltem emendauimus. c Excretum] Manuſcriptus codex falſò habet, πρήσμα κρίον pro κριτόν. Et πρήσμα vſurpat pro inflatione. Nam πρήσαντος Phauorinus interpretatur φυσῶντος, & πρῆσει, ἐφύσησε.

Cap. XXIIII.

MVLIER quæ è partu laborat, & párere non poteſt. Hyoſcyami radicem ſiniſtro femori alligato, & pariet, & purgabitur. [a] Aufer, neque relinquas.

a Aufer, &c.] In codice Nicolai legitur ἆρον μὴ δὲ τὰ ἐγκαταρίψη. Sed puto lectionem hanc non eſſe legitimam, & ſcribendum potiùs, ἆρον, μηδὲ ἐγκαταλίψη. Vt ſit ſenſus, hyoſcyami radicem eſſe tollendam, & non diu femori alligatam relinquendam. Vtinam autem è meliore codice hic, & alii multi loci rectiſſimè aliquando ab aliis reſtituantur. Nobis certè, qui vnicum habuimus codicem, & hunc quidem deprauatiſſimum, non licuit niſi cõiecturis, quæ ſæpe fallere poſſunt, vti.

Cap. XXV.

MVLIERI ſi mammæ inflentur à partu. Suillum ſtercus cum aqua tritum inunge.

Cap. XXVI.

MVLIER ſi vinum non bibat. Florem calami cum vino albo bibendum præbe, & vinum bibet.

ſeu ſerapiorum.

Droſaton ſerapiúmve ad tuſſientes vtile, & ad eos qui deſtillatione à calore laborant, Cap. I.
Droſaton ad tuſſientes,& eos qui abſceſſu laborant, Cap. II.
Droſaton ad articulorum dolores,& omnem affectum à defluxione natum, Cap. III.
Droſaton ad eos qui malo habitu laborant, iecinoroſos,lienoſos,& vitioſo colore præditos, Cap. IIII.
Droſaton ad iecoris obſtructionem & duritiem, atque lienoſos, Cap. V.
Droſaton ad tuſſientes,& deſtillatione correptos, Cap. VI.
Droſaton ad tuſſientes, Cap. VII.
Droſaton ad tuſſientes,& eos qui abſceſſu laborant, Cap. VIII.
Droſaton tabidis vtile,lienoſis,& peripneumonicis, Cap. IX.
Droſaton ad continuas & ardentes febres, Cap. X.
Droſaton cœliacum, admodum vtile, Cap. XI.
Droſaton ad iecinoroſos,lienoſos, ſtomachicos, hydropicos,& cholericos, Cap. XII.
Droſaton ad melancholicos,alióſq; morbos, è fumaria, Cap. XIII.
Droſaton ad lienoſos, iecinoroſos, hydropicos,& inflatos, Cap. XIIII.
Droſaton ad hydropicos,lienoſos, iecinoroſos,& calculoſos, Cap. XV.
Droſaton iecinoroſum,& ventrem emolliens, Cap. XVI.
Droſaton ad cœliacos, & dyſentericos, Cap. XVII.
Droſaton ad continuas & ardentes febres, Cap. XVIII.
Droſaton ad quartanas, Cap. XIX.
Droſaton ad tuſſientes propter frigiditatem, & deſtillatione laborantes, Cap. XX.
Droſaton ad tuſſientes,febricitātes à calore & ſiccitate, Cap. XXI.
Droſaton ad tuſſientes, & deſtillatione laborantes, nec potentes rectè expuere, Cap. XXII.
Droſaton ad ſuppuratos, & eos qui abſceſſu laborant, Cap. XXIII.
Droſatō ad ſuppuratos,abſceſſu correptos, & tuſſientes, Cap. XXIIII.
Droſaton ad ſuppuratos, tuſſientes, & tabidos, Cap. XXV.
Droſaton ad tabidos,& eos qui abſceſſu laborant, Cap. XXVI.
Droſaton ad pleuriticos,& tuſſientes; Cap. XXVII.
Droſaton ad cardiacos,& defectione animi laborantes; Cap. XXVIII.
Droſaton ad cardiacos, & nephriticos; Cap. XXIX.
Droſaton ad lumbricos,valde vtile, Cap. XXX.
Droſaton ad dyſentericos, & cœliacos, Cap. XXXI.
Droſaton ad eos qui calido ſunt temperamento.Reſtinguit etiam ſitim, Cap. XXXII.
Droſaton ad calida temperamenta, & iecoris ac ſtomachi calidos affectus, Cap. XXXIII.
Droſaton ad eos qui calido ſunt temperamento.Reſtinguit quoque ſitim, Cap. XXXIIII.
Droſaton ad pleuriticos, peripneumonicos, deſtillatione laborantes,& calido temperamento præditos; Cap. XXXV.
Droſaton ad dyſentericos, cœliacos, & imbecillitatem ſtomachi, Cap. XXXVI.
Droſaton lingua Latina dictum compoſitum, DCap. XXXVII.
Droſaton ad febres continuas,& ardentes, duplices tertianas,& quotidianas continuas, Cap. XXXVIII.
Droſaton ad abſceſſus in renibus,veſica,& vrinariis partibus, Cap. XXXIX.
Droſaton ad colicos,nephriticos,inflatos,& lienoſos, Cap. XL.
Droſaton ad febres continuas & ardentes, nominatáſque lipyrias,& typhodes, Cap. XLI.
Droſaton ad tuſſientes & ſuppuratos, Cap. XLII.
Droſaton ad tuſſientes,ſuppuratos,deſtillatione laborātes ex acribus humoribus, Cap. XLIII.
Droſaton purgatorium ad continuas febres, hecticas,& mala corporis ex defluxione nata, Cap. XLIIII.
Droſaton ad ſtillicidium & difficultatem vrinæ, ac calculoſos, Cap. XLV.
Droſaton compoſitum,admodum bonum purgatoriū, Cap. XLVI.
Droſaton ſquilliticum ad omnis generis morbos, Cap. XLVII.
Droſaton ad lumbricos in ſtomacho & inteſtinis detētos, Cap. XLVIII.
Droſaton ad ſtillicidium & difficultatem vrinæ, Cap. XLIX.
Droſaton ad difficultatem vrinæ valde bonum, Cap. L.
Droſaton ad ſtillicidium,& difficultatem vrinæ, Cap. LI.
Droſaton ad eadem mala, Cap. LII.
Droſaton ad eos qui abſceſſu laborant,& tuſſiunt, Cap. LIII.
Droſaton ad pleuriticos, & tuſſientes, Cap. LIIII.
Droſaton ad continuas febres, & tertianas, Cap. LV.
Droſaton ad choleram,diarrhœan, liēteriam,cruentam dyſenteriam,& teneſmum, Cap. LVI.
Droſaton ad quotidianas, ſitímque inferentes febres, & ad omnem febrem cum rigore inuadentem, Cap. LVII.
Droſaton ad tuſſientes,& pleuriticos, Cap. LVIII.
Droſaton ad pleuriticos, diſtenſiones neruorum, brachiorum,femorum, & interfeminei, à craſſis & lentis humoribus ortas; Cap. LIX.
Droſaton ad carnis diſſolutionem, imbecillitatem corporis,ſuppuratos, tuſſientes,& eos qui abſceſſu laborant, Cap. LX.
Droſaton ad calorem corporis, iecoris, cordis, & omnē animi defectionem à calore natam, Cap. LXI.
Droſaton purgatorium,& ventrem emolliens,podagricis,arthriticis,& neruorum affectibus vtile; Cap. LXII.
Droſaton ad eos qui malo habitu corporis laborant, ſtomachicos,lienoſos,vniuerſas viſcerū obſtructiones, Cap. LXIII.
Droſaton purgatorium è rheo barbaro, Cap. LXIIII.
Droſaton ex ſena purgatorium, Cap. LXV.
Droſaton ad eos qui quotidiana febre correpti ſunt, & hemitritæo laborant, Cap. LXVI.
Droſaton acetoſum compoſitum, Cap. LXVII.
Droſaton ad tertianarios,& continuas febres, Cap. LXVIII.
Droſaton ad iecoris & lienis obſtructionem, Cap. LXIX.
Droſatō ad omnimodam lienis & iecoris obſtructionē, malóque colore infectos, Cap. LXX.
Droſaton purgatorium viſcerum, & alui, Cap. LXXI.
Droſaton ad podagricos,arthriticos, & omnem malitiā corporis, Cap. LXXII.

rrr. i.

Droſaton ad iecoris à calore ortam obſtructionem, dolorémque ſtomachi, vteri, renum, & imi ventris, Cap. LXXIII.

Droſaton ad dolorem oculorum, eorundémque ardores, & omnem defluxionem ad oculos delatam, ac hebetudinem, Cap. LXXIIII.

Droſaton ad arthriticos, podagricos, iſchiadicos, & omnem infirmitatem neruorum, à malignis humoribus ortam, Cap. LXXV.

Droſaton ad iecinoroſos, lienoſos, & abſceſſu laborantes, Cap. LXXVI.

Droſaton ad reſolutos, arthriticos, & mala neruorum, Cap. LXXVII.

Droſaton ad eos qui bibunt immoderatè vinũ, & hoc ipſum odiſſe volunt, Cap. LXXVIII.

Droſaton ad elephanticos, Cap. LXXIX.

Droſaton ad hydropicos, Cap. LXXX.

Droſaton ad iecinoroſos, Cap. LXXXI.

Droſaton ad iecinoroſos, ſtomachicos, & cœliacos, Cap. LXXXII.

Droſaton ad cœliacos, & tuſſientes, Cap. LXXXIII.

Droſaton ad eos qui iecur dolent ob calidam intemperiem, Cap. LXXXIIII.

Droſaton ad dyſentericos, & cœliacos, Cap. LXXXV.

Droſaton ad podagricos, & arthriticos, Cap. LXXXVI.

Droſaton ad cœliacos, & dyſentericos, Cap. LXXXVII.

Droſaton ad dyſentericos, & lientericos, Cap. LXXXVIII.

Droſaton ad continuas febres, & ardentes, & lipyrias nominatas, Cap. LXXXIX.

Droſaton ad ſtillicidium & difficultatem vrinæ, ac calculoſos, Cap. XC.

Droſaton ad febres acutas & ardentes, calidam iecoris intemperiem, & ictericos, Cap. XCI.

Droſaton ad lienoſos, ictericos, & omnigenum iecoris calorem, Cap. XCII.

Droſaton ad lienoſos, ictericos, omnem caliditatem iecoris, obſtructionem lienis & viſcerum, Cap. XCIII.

Droſaton ad diſtentiones neruorum, brachiorum, & femorum: item à craſſis & glutinoſis humoribus natas reſolutiones, Cap. XCIIII.

Droſaton ad neruorum diſtentiones, podagricos, & reſolutos à craſſis & lentis humoribus, Cap. XCV.

Droſaton ad lienoſos, iecinoroſos, nephriticos, colicos, & inflatos, Cap. XCVI.

Droſaton ad tuſſientes, ſuppuratos, & deſtillatione laborantes, Cap. XCVII.

Droſaton ad lienoſos, malóque corporis habitu laborantes. Purgat etiam per aluum, Cap. XCVIII.

Droſaton ad iecinoroſos & lienoſos, Cap. XCIX.

Droſaton ad iecinoroſos, lienoſos, malo corporis habitu correptos, & omnes viſcerum obſtructiones, Cap. C.

Droſaton ad ſuppuratos, tuſſientes, tabidos, febricitantes, deſtillatione & abſceſſu laborantes, Cap. CI.

Droſaton ad lienoſos, ictericos, & omnem caliditatem iecoris, Cap. CII.

Droſaton ad eos qui abſceſſu laborant, & vlcera in renibus & veſica habent, Cap. CIII.

Droſaton ad colicos & nephriticos, Cap. CIIII.

Droſaton ad colicos & nephriticos, optimum, Cap. CV.

Droſaton ad iecinoroſos, lienoſos, obſtructionem & duritiem viſcerum, Cap. CVI.

Droſaton ad obſtructionem iecoris, lienis, ac colicos, Cap. CVII.

Droſaton ad melancholicos, cholericos, elephantia correptos, & ad alia mala, Cap. CVIII.

Droſaton ad iecinoroſos, lienoſos, & hydropicos, Cap. CIX.

Droſaton ad hydropicos, lienoſóſque. Purgat etiam aluum, Cap. CX.

Droſaton ad colicos & nephriticos, Cap. CXI.

Droſatõ ad colicos, nephriticos, lienoſos, ſtomachicos, & viſcerum obſtructiones, optimum, Cap. CXII.

Droſaton ad tertianas, duplices tertianas, & quotidianas, purgatorium, Cap. CXIII.

Droſaton ad dyſentericos & cœliacos, per totum diem potum, Cap. CXIIII.

Droſaton ad iecinoroſos à calore factos, vitioſo colore præditos, furioſos, colicos, & nephriticos, Cap. CXV.

Droſaton ad quartanas, expertum, Cap. CXVI.

Droſaton ad quartanas, probatum, Cap. CXVII.

Droſaton ad omnem corporis malitiam, Cap. CXVIII.

Droſaton purgatorium, ad exanthemata in vniuerſo corpore à melancholico humore & ſalſa pituita nata, Cap. CXIX.

Drangææ confectio ad eos qui cibum non appetunt, & ſtomacho refrigerati ſunt, maléque concoquunt, ac vomunt, vtile, Cap. CXX.

Droſaton ad tertianas, quartanas, duplices quotidianas, febres continuas, hecticas, & immodicam ſitim, Cap. CXXI.

De droſatis.

Sectio octaua.

Cap. I.

D[a] ROSATON ad tuſſientes, & deſtillatione à calore laborantes. Recipit ſeminis cotoneorum, ſeminis maluæ, ſingulorum vnc. ſemis, vuarum Corinthiacarum vnc. vnam, glycyrrhizæ purgatæ vnc. vnam ſemis, tragacāthæ vnc. vnam, zizipha numero viginti, ſebeſten triginta, adianti manipul. vnum, papaueris albi capitis integri vnc. vnā, hyſſopi manipul. ſemis, radicis fœniculi, apii, macedoniſii, borraginis & intybi, ſing. vnc. duas, roſarum vnc. vnam, ſucci aut foliorum chamæleuces, gummi Arabici, ſing. vnc. vnam, aquæ quantum ſufficit. Coquantur ad conſiſtentiam. dein ex decocto accipiantur lib. tres, ſacchari libr. vna, penidiorum libr. ſemis, ſacchari violacei vnc. tres. Coquantur ad conſiſtentiam droſati. Datur bibendum cum decocto tuſſilaginis.

a Droſaton] Nicolaus δροσάτον appellat quod Actuarius ſerapium, noſtri ſyrupum: vt ſuprà quoque eſt annotatum.

Cap. II.

DROSATON ad tuſſientes, & eos qui abſceſſu laborant. Accipit violarum, polytrichi, ſing. drach. tres, caricas albas decem, vuarum Corinthiacarum vnc. II. decocti vngulæ caballinæ lib. ſemis, carnium palmularū decem, glycyrrhizæ purgatæ vnc. vnam ſemis, zizipha viginti, iridis vnc. ſemis, ſeminis maluæ hexag. vnum, ſeminis papaueris albi vnc. ſemis, ſeminis [a] bombacii emundati vnc. vnam, tragacanthæ, ſeminis cotoneorum, ſing. vnc. ſemis, hyſſopi manip. ſemis, radicis fœniculi, apii, & macedoniſii, ſingulorum vnc. duas, ſeminis vrticæ hexag. vnum, aquæ quod ſatis eſt, ſacchari lib. vnam, penidiorum lib. vnam.

a Bombacii] Nicolaus habet βαμβακίυ. Eſt autem barbara vox, quæ hodie etiam in officinis durat, & barbaris medicis vſitata eſt. Nam quod Latini goſſipium & xylon, hoc illi bombacem, bombaſum, bombacium, & cotum vocant.

Cap. III.

DROSATON ad dolorem articulorum, arthriticos, & omnem affectum à defluxione natum. Purgat etiam ventrem. Capit violarum, roſarum, radicis fœniculi, apii, macedoniſii, aſparagi, borraginis, & ruſci, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnc. vnam ſemis, polytrichi, ſcolopendrii, ſingulorum manip. ſemis, chamæmeli, vuarum, ſing. vnc. vnam, aniſi, fœniculi, & apii ſeminum, ſingulorum vnc. ſemis, hermodactyli vnc. ſemis, polypodii vnc. duas, ſenæ, epithymi, ſingulorum vnc. ſemis, agarici hexag. duo, rhei barbari hexag. duo, decocti borraginis & bugloſſi, aquæ quantum ſatis eſſe videbitur, & ſacchari. Datur vnc. vna, aut vnc. vna ſemis, cum aqua tepida.

Cap. IIII.

DROSATON ad eos qui malo corporis habitu præditi ſunt, iecinoroſos, lienoſos, & malè coloratos. Nominatur è roſis, & purgat ventrem. Habet radicis apii, fœniculi, macedoniſii, aſparagi, & borraginis, ſing. vnc. duas, decocti apii & intybi, ſing. vnc. vnam, radicis bugloſſi vnc. vnam ſemis, eupatorii vnc. vnam, ſenæ, cuſcutæ, aſari, ſing. vnc. ſemis, ſantali rubei & albi vnc. ſemis, roſarum, violarum, iridis, ſingulorum vnc. vnam, borraginis floris vnc. ſemis, adianti, ſcolopendrii, ſingulorum manipul. vnum, ſpicæ, ammeos, ſingulorū hexag. vnū, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnc. ſemis, polypodii vncias duas, ſeminis apii, aniſi, & fœniculi, ſingulorum hexagium vnum, agarici hexagia duo, aquæ quod ſatis eſt, & ſacchari & rhei barbari vnciam ſemis, turpeti, vnc. ſemis. Dantur manè vnc. duæ ex aqua tepida.

Cap. V.

DROSATON ad iecoris obſtructionem & duri-
A tiem, lienoſóſque bonum. Recipit decocti apii, intybi, & quinqueneruiæ, ſingulorum vncias ſex, ſucci eupatorii, abſinthii, & capnii, ſingulorum vncias tres, ſeminis apii, fœniculi, & intybi, aſari, floris iunci odorati, ſpicæ, ſenæ, maſtiches, phu, cyperi, aniſi, ſingulorum drachmam vnam. iniiciantur hæc bene trita in prædicta decocta, & macerentur die & nocte. Poſtea iniiciantur iterum cuſcutæ vncia vna, fœniculi radicis, apii, macedoniſii, aſparagi, borraginis, intybi, & bugloſſæ, ſingulorum vncia vna, ramorum myrices manipu-
B lus ſemis, roſarum vncia vna, ſantali rubei vncia ſemis, polypodii vncia vna. Hæc decoquantur in aqua ad tertias, & colentur. De hoc decocto accipe libras tres, & adiice aceti libram ſemis, rurſuſque colato. dein impone ſacchari libram vnam ſemis, & rhei barbari bene triti vnciam ſemis, atque ad droſati conſiſtentiam decoque. Datur manè ieiuno vncia vna ſemis, cum decocto phu, cyperi, & ſeminis apii. Datur verò in eiuſmodi malis etiam hæc antidotus. Eſt enim admodum bona. Accipit croci, opii, myrrhæ, caſtorei, coſti, hyoſ-
C cyami, carei, rubiæ, [a] lupinorum, cornu ceruini aut caprini drachmas duas, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur cum decocto intybi aut apii manè ieiuno. datur etiam in eiuſmodi malis paſtillus de rha barbaro, aut de berberis cum droſato ſupradicto, manè ieiuno ex aqua tepida.

a Lupinorum] Codex Nicolai habet λυμπινυρίων, haud dubiè pro λυπινάρυμ. Latinam enim dictionem corruptè exarauit.

Cap VI.

DROSATON ad tuſſientes, & deſtillatione labo-
D rantes. Capit zizipha viginti, ſebeſten triginta, vuarū drachmas decem, violarum drachmas quatuor, glycyrrhizæ drachmas quinque, caricarum numero decem, hyſſopi manipulum ſemis, palmulas ſex, tuſſilaginis manipulū S. iridis vnciam ſemis, roſarum vnciam vnā. Hæc decoquātur in aquæ libris quatuor, quoad duæ remaneant. dein adiice caſiæ drach. ſeptem, mannæ drachmas decem. Decoquantur probè ac colentur, adiiciātúrque ſacchari vnc. tres, penidiorum vnc. tres. Datur manè vnc. vna ex aqua tepida.

E

Cap. VII.

DROSATON ad tuſſientes, mirabile. Habet ziziphorum, violarum, glycyrrhizæ, aniſi, fœniculi, polytrichi, ſebeſten, ſeminis maluæ, vuarum Corinthiacarum, cubebe, tuſſilaginis, fœnigræci, florum chamæmeli, iridis, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnciam ſemis, aquæ quod ſatis eſt, & ſacchari & penidiorum. Da bibendum diebus ſeptem, ſingulis diebus vnciam vnā ſemis, cum aqua tepida. dein adiice mannæ vnciam ſe-
F mis, caſiæ purgatæ vnciam vnam, & de hoc droſato vncias duas. datur manè ieiuno tepidum. Si autem volueris, commiſce huic aquæ, violarum, ſeminis maluæ, & cotoneorum, vuarum, hyſſopi, pſyllii, ſingulorum drachmas quinque, zizipha viginti, ſebeſten vigintiquinque, aquæ libras tres. decoquantur donec remaneat lib. vna. Dantur autē (ſi vires validæ ſint) ſingulis ſeptimanis [a] ter ſine agarico. Verùm cum agarico [b] per menſem ſemel, ſi plethoricum, aut deſtillationi obnoxium, & craſſum fuerit corpus.

G a Ter] Græcè eſt φορὰς τρεῖς, tres oblationes. Ter itaque, hac loquendi ratione, ſingulis ſeptimanis droſatum hoc eſſe offerendum, ac exhibendum, innuit Nicolaus. b Per menſem ſemel] Græcè eſt τὸν μῆνα ά.

Cap. VIII.

DROSATON ad tuſſientes, quod è chamæleuce nominatur, quæ ab Italis vngula caballina dicitur. Eſt etiam admodum bonum ad eos qui abſceſſu laborant. Recipit chamæleuces ſucci libras duas. Decoquatur &

deſpumetur bene. Iniiciatur ei ſacchari & penidiorum, ſing. lib.ſemis. decoquantur bene. Datur manè ac veſperi cum decocto hyſſopi, glycyrrhizæ, & carnium palmularum.

Cap. IX.

DROSATON ad tabidos, tuſſientes, & peripneumonicos optimum. Capit aquæ libras quatuor, violarum, glycyrrhizæ, papaueris albi, ſingulorum vnc. ſemis, ſeminum cotoneorum, maluæ & bombacii, cucumerum, portulacæ, tragacanthæ, gummi Arabici, ſingulorum drach. tres. Hæc decoquantur ad tertias. Accipe de ipſo decocto quantum volueris, & adiice ſacchari lib. vnam, & præbeto.

Cap. X.

DROSATON ad continuas febres & ardentes. Accipit ſucci portulacæ, & peponis hyemalis ſucci integri libram vnam, cucumerum quoque ſemina contunde, & cum aqua irrigato, ac per ſaccum tranſmitte.[a] Lacteum quod per ſaccum tranſmiſſum eſt accipe, & miſce. Adiice herbæ hepaticæ, capilli Veneris, ceterach, hoc eſt ſcorpidii. Decoquantur, & abiiciantur herbæ. dein accipiatur decoctum, & illi adiiciatur glycyrrhizæ, tragacanthæ, violarum, Damaſcenorum, ceraſiorũ, ſebeſten, ſemperuiui, ſing. drach. duæ. Decocta probè per ſaccum tranſmittantur, & reliqua abiiciantur. Iniice in ipſum decoctum haſce ſpecies tritas, in linteo ſubtili ligatas, pſyllii nimirum & cotoneorum ſeminum, ſingulorum ſcrupul. vnum, ſantali rubei & albi, ſpodii, berberis, roſarum, portulacæ ſeminis, lactucæ, intybi, papaueris albi, ſingulorum drach. ſemis, ſacchari lib. vnam ſemis. Vbi ab igne remouere volueris, iniice rhei barbari tuſi & cribrati hexag. vnum, ac modicè decoquito, perque ſaccum tranſmittens recondito. Da bibendum quouis tempore ex aqua frigida.

a Lacteum] Græcè eſt γαλακτῶδες, quod hîc lacteum illum ſuccum qui ex cucumeru[m] ſeminibus exprimitur, ſignificat. Aliis Græcis idem quod tepidum denotat.

Cap. XI.

DROSATON cœliacum valde vtile. Habet ſacchari libram vnam, aquæ pluuialis libras duas, ſtillatitii roſarum campeſtrium liquoris lib. ſemis, granorũ myrti, roſarum, rhois culinarii, acaciæ, rhois Syriaci, balauſtiorum, hypociſthidis, ſpodii, ſingulorum vnciam ſemis, meſpila immatura decem, ſorbas immaturas quinque, corna decem, glycyrrhizæ, tragacanthæ, ſingulorũ drach. ſemis, ſucci cotoneorum lib. ſemis. Decoquantur hæc donec libra vna remaneat. Adiice ſacchari libram vnam, & dato.

Cap. XII.

DROSATON Abſinthite cognominatum, ad iecinoroſos, lienoſos, ſtomachicos, hydropicos, & cholericos bonum. Recipit abſinthii drachmas viginti, cuſcutæ, violarum, glycyrrhizæ, vuarum Corinthiacarum, floris borraginis, ſingulorum drachm. decem, polytrichi manipulum ſemis, floris iunci odorati, marrubii ſeminis, aniſi, ſeminũ cucumerum, ramorum tamaricis, ſcolopendrii, intybi ſeminis, radicis capparis, quinque radicum, ſingulorum drach. quinque, radicis bugloſſi drachmas quatuor ſemis, ſpicæ, eupatorii, coſti, caſiæ ligneæ, ſeminis apii, folii, calaminthes, ſingulorum drachmas tres. Hæc decoquantur in aquæ libris octo, quoad remaneant quatuor. dein per ſaccum tranſmiſſis, iniice ſacchari libras quatuor. Si verò placuerit, pro ſaccharo accipiantur gari libræ tres. Adde cardamomi, ſantali rubei, croci, maſtiches, cinamomi, aſari, ſeminis portulacæ. Hæc in farinam trita ligato in linteo ſubtili, atque in decoctum cõiice cum ſaccharo, adiice etiam aceti ſquillitici quod ſatis eſt. Quòd ſi efficere volueris vt ventrem ſubducat, iniice dacrydii triti vnc. duas. Datur pro viribus, ex aqua tepida.

Cap. XIII.

DROSATON è fumaria ad melancholicos, cholericos, flaua bile refertos, lienoſos, elephantia laborantes, prurigine moleſtatos, ſcabie cõtaminatos, impetiginoſos, ad malitiam lienis & iecoris, tabidos, vitioſum corporis & faciei colorem, latáque exanthemata bonũ. Accipit myrobalani citrini, violarum, abſinthii, cuſcutæ ſingulorum vnc. duas. Decoquantur hæc in aquæ libris octo donec tertia pars abſumatur. deinde accipe ſucci fumariæ decocti & depurati libras quinque, aut quantum oportet cum ſupradicto decocto. Adde dacrydii ſcrup. duos, ſacchari lib. vnam. Datur pro viribus ex aqua tepida ieiunis vnc. vna ſemis.

Cap. XIIII.

DROSATON ex iride, vtile ad iecinoroſos, lienoſos, hydropicos, & inflatos præſtans. Capit iridis drachmas quindecim, floris iunci odorati, glycyrrhizæ, calaminthæ, marrubii, ſingulorum drachmas ſeptem ſemis, polii, oxyphœnici, aniſi, petroſelini, ſingulorum drachm. nouem, dauci, ammeos, eupatorii, aſari, ſpicæ, rhei barbari, ſingulorum drachmam vnam ſemis. Decoquantur hæc in aquæ libris decem donec dimidium remaneat, dein colentur, & adiiciantur ſacchari lib. quinque, aut gari lib. quinque, mellis Attici libræ duæ ſemis. Poſtea adiice maſtiches, piperis longi, cinamomi, caryophylli, ſingulorum grana ſeptem. dein probè in mortario contunde, & pſyllii quantum volueris liga in linteo, & iniice decocto. Et vbi bene ebullierint, per ſaccũ tranſfunde, & reconde in vaſe. Datur vncia vna ex aqua calida.

Cap. XV.

DROSATON ad hydropicos, lienoſos, iecinoroſos, calculoſos, datum cum decocto apii, aut intybi, aut aniſi, aut fœniculi, aut ocimi, aut ſaxifragi, aut milii ſolis. Eſt veró[a]. Habet radicis fœniculi, apii, petroſelini, intybi, borraginis, aſparagi, & ruſci, ſingulorum vncias duas, nucleum oſſis rhodaceni ſeu Perſici, aſpleni herbæ, adianti, ceterach, hoc eſt ſcorpidii, florum borraginis, coſti, ſaxifragi, granorum ſolis, floris iunci odorati, aſari, ſilphii, ſenæ, ſpicæ, corticis tamaricis, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnciam ſemis, violarum vncias duas, amygdalarum dulcium viginti, aniſi, ocimi, ſeminis aſparagi & ruſci, cyperi, rubiæ, aſphodeli, hermodactyli, eſulæ, hoc eſt chamæpityos, ſingulorum vncias tres, ligni aloes, galangæ, maceris, caryophylli, cardamomi, libyſtici, ſcrupulos quatuor, rhei barbari vnciam ſemis. Hæc ſimul tuſa fermenteſcant cum ſucco borraginis, vt omnia in ſuccum vertantur, deinde confice vt ſtillatitium roſarum liquorem, & accipe ex aqua quæ de iis deſtillauit quanta eſt. fac droſaton cum ſaccharo quod ſatis eſt. Datur bibendum in prædictis malis.

a Eſt verò] Nicolaus habet, ἔστι δὲ τοῦ μαϊστρωρούσιον. Quum verò non ſatis conſtaret quid illi μαϊστρωρούσιον ſignificaret, incõuerſam dictionem barbaram reliquimus. De hac verò voce ſuprà etiam quædã annotauimus.

Cap. XVI.

DROSATON iecori conueniens, & aluum molliens. Recipit polypodii viridis repurgati vnc. vnam, hermodactyli boni, eſulæ, ſingulorum vnc. ſemis, violarum vnciam vnam, agarici, thymi, epithymi, ſingulorum vnciam ſemis, nenuphari, portulacæ ſeminum, & lactucæ, ſingulorum drachmas duas, turpeti puri vnciã ſemis, floris iunci odorati, aſari, ſingulorum drachmas duas, ſeminum quatuor, [a]herbaceorum fructuum, ſingulorum vnc. ſemis, Damaſcenorum vnc. i. ſenæ vnc. ſemis, ſeminis fœniculi & aniſi, ſingulorum hexagium vnum. Hæc decocta ad conſiſtentiam, colato, & adiice ſacchari lib. vnam ſemis, rhei barbari hexag. duo. Datur vnc. vna ſemis ex aqua tepida manè ieiunis.

a Herbaceorum fructuũ] Græcè eſt ὀπωρικῶν: legendum autem puto ὀπωρινῶν. intelligit verò haud dubiè ſemina hodie maiora vocata, quòd ſcilicet horum fructus herbacei, & mollioris corticis ſint. Aliãs, ſemina cucumerum Nicolaus appellat.

Cap. XVII.

DROSATON ad cœliacos, & dyſentericos vtile. Accipit roſarum rubearum vnc. vnã, mumiæ, hypociſthidis, acaciæ, corallii rubei & albi, ſing. vnc. S. maceris, ſanguinis draconis, caryophylli, ſpodii, ſing. drachmas duas ſemis, cinamomi, maſtiches, thuris, boli Armenii,

gummi Arabici,ſingulorum vnc.1.myrtorum,ſorbarũ, A
meſpilorum,ſing.vnc.vnam,carnium cotoneorum lib.
ſemis,ſumach vnciã ſemis. Hæc omnia in aqua pluuia
decoquantur ad conſiſtentiam. Accipe huius decocti
lib.vnam ſemis,& ſtillatitii roſarum liquoris libram ſe-
mis. Adiice ſacchari roſacei lib. vnam. decoquantur ad
conſiſtentiam.Datur cum aqua pluuia.

Cap. XVIII.

DROSATON ad continuas febres & ardentes,
vtile. Capit violarum drach.duas, florum borraginis,
nenuphari,cucurbitæ,ſing.drach.duas,adianti manipu B
lum ſemis, ſeminum cucumerum,lactucæ,intybi,papa
ueris albi,& portulacæ, ſing.drach.tres, radicis fœnicu-
li,apii,aſparagi,borraginis, intybi, ſing. drach.ſex, Da-
maſcenorum,ceraſiorum, ſing. vnc.duas, glycyrrhizæ,
ſeminis cotoneorum,tragacanthæ,ſingul.drach.vnam,
ſantali rubei & albi,ſing.drach.duas, aquæ dulcis libras
duas,ſucci peponis Saracenici libr.ſemis. Decoquantur
ſimul ad tertias,dein colentur, & abiiciantur herbæ. In
decoctum iniice pſyllii,berberis, ſpodii, roſarum,fœni-
culi ſeminis,ſing. drach.ſemis, rhei barbari hexag.vnũ. C
Hæc in pollinem diligenter trita ligentur in linteo ſub-
tili. Adiice etiam decocto huius droſati limoniorum
vnc.quatuor,ſacchari lib.vnam ſemis, & per ſaccũ trãſ-
funde, & reconde. Datur manè & meridiè cum aqua
frigida.

Cap. XIX.

DROSATON è ſquilla,ad quartanas vtile. Squil
lam albam decoque cum fermento in furno. dein ea
ſublata & purgata, accipe meditullii eius vnc.duas, hoc
eſt neque interiorem neque exteriorem eius partem. D
Neque aſſari debet ad perfectam coctionem, ſed tantiſ-
per ſolùm dum virulentiam ſuam abiiciat. Adde etiam
aceti lib.ſemis.dein appone chamædryos, ariſtolochiæ,
iridis,chamæpityos,ſenæ,radicis bugloſſæ, ſing. drach.
duas ſemis, quinque radicum, adianti, ſing. vnc.ſemis,
radicis tamaricis & ramos eius,ſing.drach.vnam ſemis,
ſcolopendrii,ſeminis apii,ſingul.drach.vnam,epithymi
vnciam ſemis,abſinthii drach.vnam,aſari,calaminthæ,
ſing.drach.duas,agarici hexag.vnum ſemis,cubebe he-
xag.duo,intyborum, prunorum, ceraſiorum, ſebeſtæ, E
trium ſantalorum,ſing.vnc.vnam,radicis capparis dra-
chmam ſemis, petroſelini, dauci Cretici, ſing. drach.v-
nam,glycyrrhizæ,marrubii,ſing.drach.ſemis, petroſeli
ni ſylueſtris,aniſi,ſing.drach.vnam,polypodii vnc.vnã,
florum borraginis vnc.ſemis,roſarum drach. vnam,ſe-
minis fœniculi hexag.vnum,berberis drach.vnam, ſpi-
cæ drachmã vnam ſemis,cuſcutæ drach.vnam,ſenæ he-
xag.duo,aquæ lib.quatuor. Hæc decoquantur ad conſi-
ſtentiam,& colentur. Adiiciantur ſacchari lib.duæ, rhei
barbari hexag. duo. Decoquantur probè, & colo tranſ- F
miſſa recondantur ad vſum.

Cap. XX.

DROSATON ad tuſſientes propter frigus,& eos
qui deſtillatione laborant. Habet hyſſopi drach.vnam
ſemis,zizipha viginti,ſebeſten triginta,iridis hexag.II.
caricarum albarum decem, vuarum Corinthiacarum
drach.duas,violarum drach.tres, florum borraginis dra
chmam vnam ſemis,ſeminis maluæ drach.duas, glycyr
rhizæ drach. tres, ſeminum cucumerum probè contu-
ſorum & ſubactorũ expreſſorúmque. Adiice de expreſ- G
ſo ex eis ſucco lacteo lib.ſemis, aquæ lib.vnã ſemis.De-
coquantur ad tertias, & colentur. Adiice ſacchari & pe-
nidiorum quod ſatis eſt,& coquito ad conſiſtentiã dro-
ſati,atque vtere.

Cap. XXI.

DROSATON ad tuſſientes,febricitantes à calo-
re & ſiccitate. Recipit violarum,iridis,ſing.vnc.ſemis,
lactei ſucci quatuor ſeminum vnc.quinque, glycyrrhi-
zæ vnc.ſemis, zizipha viginti, ſebeſten triginta, maluæ H
ſeminis hexag.duo, vuarum Corinthiacarũ vnc.ſemis,
ſucci chamæleuces vnc.vnam, tragacanthæ, papaueris
albi,ſingul. hexag. duo, hyſſopi manipul.ſemis, aquæ
quod ſatis eſt.Coquito ad tertias,& adiice ſacchari & pe-
nidiorum,ſing.libr.ſemis,ac præbeto.

Cap. XXII.

DROSATON ad tuſſientes, & deſtillatione labo
rantes,& eos qui non poſſunt probè expuere. Accipit
caricarum albarum pinguium decem, ſinapi drachm.
duas, glycyrrhizæ, hyſſopi, tragacanthæ, iridis, ſingul.
drach.duas ſemis,marrubii drach. vnam, palmulas ſex,
ſeminis vrticæ drach.vnam ſemis,zizipha viginti. Hæc
coquito in aqua ad tertias. Adde ſacchari & penidiorũ,
ſing.lib.ſemis.

Cap. XXIII.

DROSATON ad ſuppuratos,& ad eos qui abſceſ
ſu laborant. Capit caricas albas decem,palmulas vigin
ti,fœnigræci drach.quinque,glycyrrhizæ drach. decẽ,
radicis fœniculi,apii,macedoniſii,borraginis,& intybi,
ſing.vnc.duas,ſeminis fœniculi,apii,& vrticæ,ſing.dra-
chmas quinque,hyſſopi, polytrichi, ſing.manip.ſemis,
vuarum drach.octo,[a] caraborum ſine pedibus ipſorum,
calaminthes,iridis, marrubii, ſingulorum drach. quin-
que, ſquillæ meditullium drach.ſeptem, [b] fabæ repur-
gatæ drach. ſex, amygdalarum amararum & dulcium,
ſingulorum decem,bombacii ſeminis drach.decem,ra-
dicis capparis,hordei decorticati, ſingulorum drachm.
tres,gentianæ,ariſtolochiæ rotundæ,ſingul.drach.quin
que,zizipha viginti, ſebeſten triginta, ſeminis althææ
drach. quatuor,carnabadii drachm. vnã, papaueris albi
hexag.vnum, lactei ſucci quatuor ſeminum drach. de-
cem.Coquãtur hæc probè in aqua ad tertiam, colóque
expurgẽtur. Adiice ſacchari libram vnam,penidiorum
libram ſemis,violarum drach.duas,roſarum vnc.ſemis.
Coquantur probè ad conſiſtentiam,& vtere.

a Caraborum] Nicolai codex habet καβύρυς. Sed quum nemo alius, quod ſciam, caburorũ meminerit, καράβυς potius ſubſtituendum eſſe iudicaui. Eſt autem carabus piſcis genus, qui Latinis locuſta dicitur. De quo plura Paulus Iouius capite 40. in libello De Romanis piſcibus inſcripto, habet. b Fabæ] Codex Nicolai legit φάβατος. Iudico verò hac voce aliud nihil niſi fabam intelligere: quod ſuprà quoque monuimus.

Cap. XXIIII.

DROSATON ad ſuppuratos,& abſceſſu laboran
tes,ac tuſſientes vtile. Habet ariſtolochiæ,hyſſopi,zi-
ziphorum, glycyrrhizæ, ſingulorum vnc. vnam, viola-
rum drach. duas, caricas decem, palmulas ſex, iridis,ã-
meos,althææ ſeminis,vuarum Corinthiacarum, ſingu-
lorum vnc.ſemis,adianti manipul.ſemis,marrubii dra-
chmas duas,ſucci tuſſilaginis vncias quatuor,aquæ dul-
cis lib.II.Coquito hæc ad tertias. Adde ſacchari lib.vnã,
& penidiorum lib.ſemis.

Cap. XXV.

DROSATON ad ſuppuratos, tuſſientes, & tabi-
dos. Recipit polytrichi,glycyrrhizæ,hordei decortica
ti,ſingulorum vnc.ſemis, tuſſilaginis vnc. ſemis, ſemi-
num cucumerum,ſingulorum vnc. ſemis, ſeminis apii
drach.marrubii,fabæ repurgatæ,aniſi,fœniculi ſeminũ,
vuarum Corinthiacarum,ſeminis portulacæ,violarum,
papaueris albi,hyſſopi Cretenſis,amygdalarum amara-
rum & dulcium, caricarum, ſingulorum drach. vnam,
ſeminis althææ, granorum myrti, ſing.hexag.duo,ari-
ſtolochiæ, chamædryos, ſingulorum drach. II. gummi
Arabici drach.tres,iridis,ziziphorum,ſingulorum vnc.
vnam,palmulas ſex,radicum fœniculi, apii, macedoni-
ſii,borraginis,& intybi,ſingulorum vnc.vnam,chamæ-
leuces, ſeminis bombacii, ſingulorum drach. ſex. Hæc
coquito cum aqua ad conſiſtentiam,& colo expurgato.
Adiice ſacchari lib.I.penidiorum lib.ſemis.

Cap. XXVI.

DROSATON ad tabidos,& abſceſſu laborantes.
Accipit hyſſopi,ziziphorum,violarum, ſeminum cucu-
merum,glycyrrhizæ,ſeminis althææ & florum eius,ſuc
ci florum borraginis, ſucci tuſſilaginis & ejus florum,
ſeminis portulacæ,ſeminis bombacii,iridis, caricarum
pinguium,palmularum,ſing.vnc.ſemis, ſebeſten vigin
ti,aquæ quod ſatis eſt,& ſacchari.

Cap. XXVII.

DROSATON ad pleuriticos,& tuſſientes. Ca-
pit violarum, tuſſilaginis, phu, ſeminum cucumerum,

ziziphorum,glycyrrhizæ,hyſſopi, tragacanthæ,ſingul. A vnc.ſemis,ſeminis cotoneorum drach. vnam,iridis hexag.duo,chamædryos vnc. ſemis, ſtichadis drach.duas, florum borraginis,fœnigræci,ſingul. vnc. ſemis, aquæ quod ſatis eſt,ſacchari & penidiorum.

Cap. XXVIII.

DROSATON ad cardiacos & animo deficientes. Habet florum borraginis, ſantali rubei, berberis,ſpicæ, ligni aloes,foliorum citri,foliorum meliſſophylli, roſarum,croci,nucis moſchatæ, maceris, folii, ſeminis ocimi,ſingulorum drach.duas, ſeminis meliſſophylli,ſeminis ſiſymbrii,corallii rubei,ſing.hexag.vnum, betonicæ vnc.ſemis,hermodactyli longi rubei & albi,oſſis cordis ceruini,gallæ moſchatæ,xylobalſami, ſing.drach.vnam ſemis,ſucci foliorum borraginis lib. quinque, aquæ & ſacchari quod ſatis eſt. B

Cap. XXIX.

DROSATON ad colicos, & nephriticos. Recipit ſquillæ medullæ vnc.tres, quatuor radicum, ſingul. vnc. ſemis, ſeminis fœniculi, petroſelini, apii, chamædryos,chamæpityos,ariſtolochiæ longæ, ſing.drachm. C duas,ſeminis althææ,aſpleni herbæ drach.vnam ſemis, aſari,ſenæ,florum iunci odorati,ſing. drach.duas,dauci Cretenſis,ameos,ſing. drach. vnam, ſpicæ Celticæ drachmam vnam ſemis,folii drach.vnam, abſinthii drach. duas,iridis drach. vnam ſemis, ſpicæ, carei,ſing.drach. vnam,menthæ drach.duas,corymborum thymi drach. vnam ſemis,epithymi drach. quatuor,thymbræ drach. duas,hyſſopi drach.tres,ſilphii drach.vnam ſemis,radicis fœniculi,apii,macedoniſii,& aſparagi,capparis radicis, ſingulorũ drach.quatuor,aniſi, fœniculi ſeminum, D ſingulorum hexagium vnum. Hæc coquito in aqua,in qua ferrum extinctum ſit multoties.Colo expurgato,& adiice radicis ſpondylii,& herbæ marrubii,ſacchari que lib.vnam ſemis.

Cap. XXX.

DROSATON ad lumbricos,valde vtile. Accipit carnabadii,melanthii, ſing.drach.xviii.Contundito hæc probè,& cum aqua ſubigito ac exprimito,accipéq; ſuccum,& iniice illi hyſſopi aridi drach.duas, cardamomi drach.vnam ſemis,artemiſiæ, abſinthii,ſing. drach. E tres, nitri Alexandrini drach. vnam, filicis drach.duas, cornu ceruini vſti drach.vnam ſemis, foliorum ſenecionis drach.duas,calaminthæ,menthæ,ſing.drachm.tres, ſeminis braſſicæ drach.duas,petroſelini ſeminis,florum chamæmeli,ſing.drach.duas,herbæ auriculæ muris drachmas duas,[a] coriani ſeminis drach.vnam ſemis,coriandri drach.duas,aniſi,fœniculi,carei,ſing.drachm.vnam ſemis,terræ inteſtina ſeptem,putaminis oui vſti drach. duas,aquæ quod ſatis eſt, & mellis aut ſacchari. Datur manè cum aqua tepida vnc.vna ſemis,aut vnciæ duæ. F

a Coriani] Græcè eſt κοριάνου. Mirum autem eſt quòd hîc coriandrum à coriano diſtinguat,quum tamen omnibus conſtet, has voces vnam & eandem ſignificare ſtirpem: quare ſubeſſe errorem puto.

Cap. XXXI.

DROSATON ad dyſentericos,& cœliacos,mirabile. Capit ſucci acaciæ, ſucci hypociſthidis,ſing.drachmas tres, granorum myrti drach. duas,ſucci cotoneorum lib.ſemis,balauſtiorum,roſarum, ſing.drach.duas, polygoni, plantaginis,quinqueneruiæ, ſing.drach.duas G ſemis,pyrorum ſylueſtrium immaturorum numero decem, meſpila immatura viginti, ſorba decem, cornea quindecim, ſummitatum myrti nigri drach. quatuor, rhois culinarii drach.tres, fruct[9] mori immaturi drach. duas,glycyrrhizæ, ſpodii,ſing.drach.vnam ſemis,tragacanthæ,ſeminis cotoneorum,ſumach, ſing. drach.tres, aquæ pluuialis lib.vnam,liquoris ſtillatitii roſarum campeſtrium lib.ſemis. Commiſceantur hæc cum dimidia libra ſucci cotoneorum,& coquantur donec lib.vna remaneat.dein adiice ſacchari roſacei veteris lib.ſemis, & H ſacchari lib.ſemis,ſanguinis draconis, corallii rubei,ſantali rubei, Armenii boli,ſigilli Lemnii,ſpodii, lapidis hæmatitis,ſing. drach.vnam.Hæc trita in pollinem,ligato in linteum ſubtile, & ſine vt cum ſaccharo & ſucco coquantur.deinde colato,& eximẽs lint eum cum ſpeciebus abiice, & colo expurgato droſaton, recondéque in vaſe.Datur ex aqua pluuiali manè meridie ac veſperi.

Cap. XXXII.

DROSATON vtile ad eos qui calido temperamento prædi ti ſunt.Reſtinguit etiam ſitim.Habet etiã facultatem refrigerandi,& roborandi ventriculum,propter adſtrictionem roſarum. Habet roſarum rubearũ vncias quatuordecim,aquæ lib.octo vnc. quatuor, ſacchari lib.ſex vnc.octo. Coquantur hæc ſimul ad mellis conſiſtentiam.dein amouens,colo expurgato,& recon de in vaſe,ac præbeto.

Cap. XXXIII.

DROSATON ad calidam iecoris temperiem, & ſtomachi calidum affectum, tertianas, duplices tertianas,febres continuas, lipyrias, ad pulmonis & thoracis mala:flauam bilem in ventriculo,inteſtinis, & ſtomacho arcet. Recipit violarum lib. tres, aquæ dulcis lib. ſex.Coquito ad tertias.dein adiice ſacchari lib.quatuor, & iterum coquito ad mellis conſiſtentiam,ac vtere.

Cap. XXXIIII.

DROSATON ad eos qui calido ſunt temperamento.Reſtinguit ſitim, habétque facultatem frigidã, vt præcedens. Roſas feruefacito cum aqua feruente in lebete:dein tegito cum linteis denſis, & ſinito ſic diem & noctem.Poſtea per ſaccum tranſmittito. Et ſi ſuccus eſt craſſus,adſtringens,& maturus, iniice in libram ſucci lib.vnam ſacchari.Sin tenuis fuerit,& minus adſtringens,iniice in libram ſucci, lib.vnam ſemis ſacchari,& coquito ad mellis craſſitudinem,& vtere.

Cap. XXXV.

DROSATON ad pleuriticos, peripneumonicos, deſtillatione laborantes, & calido temperamento præditos vtile.Roſas recentes tundito,& comprimito. Accipe de ſucco ipſorum lib.tres,& adiice ſacchari lib.vnam ſemis, coquitóque ad mellis conſiſtentiam. Aliqui iniiciunt aquæ lib.ſemis,& ſtillatitii roſarum liquoris vnc. tres,ſacchari libram ſemis. Vocatur hoc ab Italis Zucatum roſatum.

Cap. XXXVI.

DROSATON ad dyſentericos,cœliacos,& imbecillitatem ſtomachi. Habet floris iunci odorati,cyperi, aſari, aniſi,fœniculi ſeminis, ameos, carnabadii,ſingul. drach.vnam,abſinthii viridis vnc. vnam, roſarum vnc. ſemis,granorum myrti drach. duas, ſucci cotoneorum vnc.duas,ſtillatitii roſarum liquoris vnc.quatuor, ſucci apii feruefacti & per ſaccum tranſmiſſi vnc.octo. Hæc cocta ad conſiſtentiam,colo expurga.dein accipe roſarũ vnc.ſemis,aniſi hexag. duo, ſacchari lib.duas. Coquito ad conſiſtentiam droſati,colóque expurgatum recõde, & vtere.

Cap. XXXVII.

DROSATON cognominatum Italica lingua [a] compoſitum. Habet radicis fœniculi, apii, macedoniſii,aſparagi,borraginis,intybi & ruſci,polytrichi,ſcolopendriæ, glycyrrhizæ, florum iunci odorati, cuſcutæ, ſing.vnc.duas,iridis vnc.vnam,bugloſſæ radicis vnc.vnam ſemis,ſeminis apii & fœniculi,ſing. drachmam vnam,eupatorii,maſtiches,ſpicæ, aſari,folii,ſingulorum drach.duas,florum borraginis,violarum, roſarum,ſingulorum drach.vnam, polypodii vnc.duas, ſenæ vnciã ſemis,epithymi vnc.duas, Damaſcena triginta, ceraſia ſexaginta,ſeminum cucumerum,ſingul. vnciam ſemis. Coquantur hæc probè ad conſiſtentiam, & colẽtur. Adde trium ſantalorum tuſorum & cribratorum, ſingulorum vnc.ſemis,ſacchari lib.duas. Coquito probè,ac colo expurgato.

a Compoſitum] Nicolaus habet κομπόστω. Quæ quidem dictio corrupta eſt:ſcribendum enim potius erat κομπόσιτουμ, quod infrà ex droſato 67.manifeſtiſſimum fiet.

Cap. XXXVIII.

DROSATI acidi confectio, ad continuas febres & ardentes,tertianas duplices, continuas quotidianas.

In litera verò O inuenies eius confectionem hac melio- A rem. Recipit ſacchari lib. quatuor, aceti lib. vnam, aquæ lib.tres.Coquito ad mellis conſiſtentiam, colo expurgato,& vtere.

Cap. XXXIX.

DROSATON ad eos qui abſceſſu laborant,ad vlcera in renibus & veſica,partium vrinæ miniſtrantium. Accipit radicum quinque repurgatarum, ſeminum cucumerum,ſing.vnc.ſemis, polytrichi manip.ſemis,cicerum nigrorũ,ſpicæ, chamæmeli, aſari, ſeminis althææ, B ſing. hexag. duo, vuarum Corinthiacarum vnc.ſemis, Damaſcena quindecim,chamæpityos, chamædryos,ſeminis tribuli,ſing.hexag.duo,trifolii,ſymphyti,ſingul. hexag.vnum ſemis,radicis ſeſeli vnc.ſemis,ſeminis apii & petroſelini,ſing.hexag.vnum, amygdalarum amararum quindecim,ſebeſten viginti, ceraſia triginta,cyperi vnc.ſemis , ſcolopendrii vnciá vnam, ſeminis erucæ drach.duas,aquæ quod ſatis eſt & ſacchari. Dantur vnc. duæ ex aqua tepida manè ieiuno.

Cap. XL.

DROSATON ad colicos, nephriticos,inflatos & lienoſos. Capit radicum quinque,ſing. vnc. ſemis,ſeminis fœniculi,apii,ammeos,carei,& aniſi,ſing.hexag. vnũ, glycyrrhizæ vnc.ſemis,acori,iridis, radicis capparis,ſing.drach.tres,ſpicæ drach.vnam, ramorum tamaricis vnc.ſemis ,ſcolopendrii,polytrichi,ſing.manip.ſemis,florum iunci odorati hexag.vnum, aquæ quod ſatis eſt,& ſacchari lib.vnam,aceti vnc.ſemis. Datur cum aqua ieiuno.

Cap. XLI.

DROSATON ad continuas febres & ardentes,& ad cognominatas lipyrias & typhodes. Habet radicum quinque,ſing.vnc.vnam,intybi vnc. ſemis, nenuphari, violarum,florum borraginis,florum roſmarini,florum cucurbitæ,ſing.hexag.vnum, Damaſcena viginti, ceraſia triginta,ſebeſten vigintiquinque, adianti manipulũ vnum,ſemperuiui drach.vnam,ſeminum cucumerum, ſingulorum vnc.vnam,peponis Saracenici ſucci, & cucurbitæ,ſing.vnc.tres,herbæ hepaticæ,ceterach, ſingul: drach.duas,glycyrrhizæ vnc.ſemis. Hæc in aqua decoquito ad tertias, & per ſaccum tranſfunde, herbáſque abiice. In decoctum autem coniice ſeminis lactucæ & intybi,ſing.hexag.vnum, ſantali rubei & albi,ſing.vnc. ſemis,ſpodii,cryſtalli,coralli, ſing.drach.ſemis, pſyllii, ſeminis cotoneorum,ſing.ſcrup.vnum, ſeminis portulacæ drach.ſemis, violarum hexag. vnum . hæc trita in pollinem,ligato in linteum ſubtile , & coniice in decoctum cum ebullit,& ſacchari lib.vnam ſemis : coquitóque ad conſiſtentiam droſati. dein colo expurga,& ligato in linteum ſubtile rhei barbari bene triti hexag.vnũ, & coniice in droſaton , rurſuſque coquito pro arbitrio, atque exime linteum ex droſato, exprimens ipſum, colóque expurgatum reconde. Vbi vſus exigit, datur vnc. vna ſemis aut duæ cum aqua hordei tepida manè . Si verò volueris efficere vt aluum ſubducat,adiice in tertia ebullitione cum rheo barbaro , caſiæ fiſtularis repurgatæ vnc.quatuor.Et coctum probè ac colo tranſmiſſum, præbeto.

Cap. XLII.

DROSATON ad tuſſientes, & ſuppuratos,expertum. Recipit tragacanthæ, gummi,glycyrrhizæ,amyli,ſanguinis draconis,ſing.vnc.ſemis,ſymphyti, [a] corrigiolæ,hippoſelini, [b] taſi, [c] verbenæ,artemiſiæ,ſingulorũ vnc.ſemis,hyſſopi drach.vnam, papaueris albi, ſeminis maluæ,fœnigræci,ſeminis lini,hypociſthidis,ſucci glycyrrhizæ,ſing.hexag.quatuor, ſeminis cotoneorũ, borraginis,cucumeris,peponis,& cucurbitæ,ſing.vnc.vnã, zizipha decem,hordei decorticati vnc. tres, tuſſilaginis recentis vnc.ſemis,ſucci peponis recentis, aut cucurbitæ,lib.ſemis,aquæ pluuiæ lib.tres.Succum prius coquito,donec purus reddatur. dein coquito etiam reliquas ſpecies,colóque expurgatas irrigato cum prædicto ſucco.deinde impone ſacchari lib.vnam, penidiorum libr. ſemis,ac vtere.

A a Corrigiolæ] Codex Nicolai legit χορίτζολι, ἤτοι: deficit enim vox quæ priorem barbaram explicat. Non eſt corrigiola niſi polygonum mas, vt diximus in primo noſtrorum De hiſtoria ſtirpium cõmentariorum tomo. b Taſi] Nicolaus habet τάσοι, ἤτοι: iterũmque deeſt explicatio vocis barbaræ. Quid autem illi taſi vox ſignificet, me ignorare fateor: niſi fortè thapſum hodie vocatum barbarum intelligat, quem verbaſcum appellant Latini. Nam is, vt teſtis eſt Dioſcorides, antiquæ tuſſi auxiliatur. Taſi igitur pro thapſi ſcriptum eſt.
c Verbenæ] Manuſcriptus codex Nicolai habet μιτερπίνι, Latinã dictionem Græcis literis exarans deprauauit Nicolaus.

Cap. XLIII.

DROSATON ad tuſſientes,ſuppuratos, & deſtil B latione ob acrem defluxionem laborantes vtile. Accipit zizipha viginti,violarum vnc.ſemis, ſeminum aniſi,fœniculi,ſing.hexag.duo,glycyrrhizæ, iridis, ſingul. vnc.ſemis, ſebeſten vigintiquinque, adianti manip. ſemis,ſeminis althææ hexag.duo, vuarum Corinthiacarũ vnc.S.tuſſilaginis,fœnigræci,chamæmeli,ſing. hexagia duo,ſeminum cucumerum.ſing.vnc.ſemis, hyſſopi manip.ſemis.Coquantur hæc in aqua,colétur,& adiiciatur mannæ vnc.tres,agarici vnc.vna , dulcis calami repurgati vnc.tres,ſacchari lib.vna,penidiorum lib.ſemis.Co C quantur bene,colóque expurgentur, & præbeatur ſingulis diebus manè vnc.vna ſemis.

Cap. XLIIII.

DROSATON purgatorium ex ſena, ad cõtinuas febres & hecticas,mala corporis ex defluxione nata,vtile. Capit radicum quinque,ſingul.vnc.vnam,adianti, ſcolopendrii,ſing.manip.ſemis, herbæ hepaticæ,roſmarini florum,eupatorii,ſeminum cucumerum,ſing. vnc. ſemis, foliorum intybi vnc. ſemis , roſarum rubearum D vnc.ſemis,trium ſantalorum, berberis, ſing.drach.tres, ſpodii drach.duas,polypodii vnc.duas,ſenæ vnc. ſemis, epithymi vnc.vnam,mannæ,tamarindi,ſing. vnc.vnã, caſiæ fiſtularis repurgatæ vnc.duas,prunorum, ceraſiorum,ſing.vnc.duas,violarum vnc.ſemis , ſebeſten vnc. vnam,radicis bugloſſi & aſparagi,ſing.vnc.vnam . Coquantur hæc in aqua , & colentur. Accipe de decocto quantum volueris,& iniice ſacchari lib. vnam,rhei barbari hexag.vnum,turpeti hexag.vnum ſemis,hermodactyli hexag.vnum. Hæc trita in pollinem,ligato in lin- E teum ſubtile,& impone dum coquuntur ad conſiſtentiam droſati. dein colo expurgato , & præbeto ex aqua tepida manè vnc.vnam ſemis.

Cap. XLV.

DROSATON ad ſtillicidium,& difficultatem vrinæ,calculoſóſque vtile. Habet abrotoni , ſeminis althææ,ſing.hexag.vnum,radicis aſparagi vnc.vnam, ſcolopendrii vnc.vnam ſemis , polygoni maris vnc.ſemis, lapidis pyritis,lapidis qui in ſpongiis reperitur , ſingul. F drach.vnam,radicis lactucæ vnc. ſemis , coralli rubei hexag.vnum ſemis,coſti hexag.tria,radicis fœniculi,apii,macedoniſii,& bugloſſi, ſing.vnc. vnam, ſeminum cucumerum,ſing.vnc.ſemis,zizipha viginti,radicis borraginis vnc.ſemis, [a] repanii ſeminis,& ferulæ, ſing.hexagium vnum, polytrichi manipulum ſemis , radicis aniſi vnciam ſemis, ſeminis intybi hexagium vnum,ſpicæ drachmam vnam. Coquantur hæc in aqua ad tertias,colóque expurgentur. Accipe decocti quantum volueris,adiice illi ſacchari libram vnam ſemis, [b] rha bar- G barum tritum,& ligatum in linteo ſubtili . Decoctum repone,ac vtere.

a Repanii] Græcè eſt ῥεπανίε. Quid autem illi ſit repanium, nondum compertum habeo. b Rha barbarum,&c.] In codice Nicolai deeſt pondus. Quapropter videtur eſſe legendum vt in ſequenti droſato, rhei barbari triti & ligati in linteo ſubtili, hexag.vnum.

Cap. XLVI.

DROSATON compoſitum admodum bonum, purgatorium. Recipit radicis fœniculi,apii, macedoniſii, aſparagi, borraginis, intybi & bugloſſi, ſingulorũ H vnc.vnam,ſcolopendrii manip. ſemis, glycyrrhizæ, iridis,ſingulorum vnc.vnam,florum iunci odorati, cuſcutæ,ſingulorum hexag.vnum, ſeminis apii, fœniculi , & aniſi,ſing.drach.vnam,eupatorii,ſpicæ,aſari, folii,ſing. dr.ii.florũ borraginis,violarũ, ſing.dr.i. roſarũ hexag.

vnum,Damaſcena viginti,ceraſia triginta, ſebeſten viginti quinque,polytrichi manip.S.polypodii vnc. duas, trium ſantalorum, ſing.hexag. vnum, epithymi vnc.1. ſenæ hexag.duo,ſeminum cucumerum, ſing.vnc.S.ſeminis lactucæ & portulacæ,ſing.hexag.duo, agarici hexag.duo,aquæ quod ſatis eſt,ſacchari lib.duas,rhei barbari triti & ligati in linteo hexag. vnum. Datur vnc.vna ſemis manè ieiunis cum aqua tepida.

Cap. XLVII.

DROSATON ſquilliticum ad colicos, iecinoroſos,nephriticos,ſtomachicos,è thorace laborantes, non niſi rectа ceruice ſpirantes, caput dolentes, tremore correptos,lienoſos,elephaticos,& omnes morbos,Dei gratia conferens.Squillæ interiorum vnc. vnam,radicis fœniculi,apii,macedoniſii, aſparagi, borraginis, intybi,& bugloſſi,ſing.vnc.vnam, polytrichi manipul. ſemis, abſinthii vnc.ſemis,polypodii vnc.11.ſpicæ nardi,ſpicæ, ſing.hexag.vnum,ſcolopendrii manipul.ſemis,ſeminis aniſi,fœniculi, petroſelini Macedonici, dauci Cretici, menthæ, ſing.hexag.vnum, Damaſcena viginti, ceraſiorum,ſebeſten,ſing. triginta, epithymi vnc.ſemis,ſenæ hexag. duo, roſarum hexag.duo, iridis hexag. vnũ ſemis,glycyrrhizæ vnc.ſemis, aquæ quod ſatis eſt,& ſacchari lib.vnam,rhei barbari hexag.vnũ, turpeti hexag. ſemis,& vtere.

Cap. XLVIII.

DROSATON ad lumbricos inuentos in ſtomacho,& inteſtinis. Capit artemiſiæ, abrotoni, rutæ foliorum,ſing.vnc.ſemis,carnabadii,nigellæ, ſing.drach. duas,thymbræ,braſſicæ ſeminis,ſingul.drach.quatuor, hyſſopi,radicis bugloſſi,ſingul.hexag.duo, cardamomi hexag.vnum ſemis,nitri Alexandrini hexagium vnum, menthæ hexag.duo,coriandri hexag.vnum, caulis braſſicæ vnc.ſemis,ſebeſten vnc. ſemis, Damaſcena decem, ſeminis fœniculi & aniſi,ſing.hexag.vnum,aquæ & ſacchari quantum ſatis erit.

Cap. XLIX.

Droſaton ad dyſenteriam,& ſtillicidium vrinæ. Habet cicerum nigrorum vnc.ſemis,ſampſychi hexag.vnũ ſemis,abrotoni, aſari, ſingul. hexagium vnum, adianti manipulum ſemis,radicis fœniculi,apii, macedoniſii & aſparagi, ſingulorum vnciam vnam, amygdala amara ſeptem,ſebeſten,Damaſcenorum, ſing. decẽ, violarum hexag vnum, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnc. duas,aniſi, fœniculi ſeminum, ſingulorum hexagium vnum,roſarum hexagia duo, aquæ quod ſatis eſt, & ſacchari.

Cap. L.

DROSATON ad dyſenteriam,ſimiliter præſtãs. Recipit amygdala amara ſeptem,repanii ſeminis vnc.S. nigellæ ſeminis,carnabadii, ſing.hexag. vnum, Damaſcenorum,ceraſiorum,ſing.decẽ, radicis fœniculi, apii, macedoniſii & aſparagi,ſing.vnc.ſemis, aquæ quod ſatis eſt & ſacchari. Eſt verò bonum ad lumbricos.

Cap. LI.

DROSATON ad ſtillicidium & difficultatem vrinæ. Accipit radicis fœniculi,apii,macedoniſii,aſparagi,& aniſi,ſing.hexag.vnum, Damaſcenorum,& ceraſiorum, ſing.decem, cicerum nigrorũ hexag. tria,aquæ quod ſatis eſt, & ſacchari. Datur tepidum pódere vnciæ vnius & ſemis,in ingreſſu balnei.

Cap. LII.

DROSATON ad ſtillicidium,& difficultatem vrinæ. Accipe lapidem cotis, contere in marmore cum vino,& ſuccum ex ipſis factum da bibendum ægrotanti cum decocto chamæmeli & Damaſcenorum, manè & veſperi.Fac & eiuſmodi balneum in iis qui dyſenteria laborant. Cape radicem tinctorum rubeam cum foliis ſuis,[a]naſturtia,apia,herbas venti,crithama,[b]anethi ligna, ferulas,chamæmela,cicera nigra.Hæc coquantur in aqua dulci ad conſiſtentiam, & facto balneo æger ingrediatur.hoc crebrò faciat. Confert etiã bibere hãc aquam ægrotanti, febribus carenti, cum vino: febricitanti autem, cum ſaccharo. Habet radicis anethi, capparis,apii,ſing.vnc.ſemis,ſebeſten,ceraſiorum, ſingulorum viginti,prunorum decem,radicis rubi hexag.duo, cicerum nigrorũ hexag. vnum,adianti manipulum ſemis,radicis aſparagi vnc.ſemis,cucumerum ſeminis,intybi ſeminis, ſpicæ, chamæmeli, ſingulorum hexagia duo,rubiæ vnciam ſemis,aniſi hexag.duo. Hæc coquantur in aqua ad tertias. Da bibendum quouis tempore. Alimentum verò eius ſit concoctu facile, & boni ſucci. Comedat verò naſturtium,apium,crithama, fœniculũ, aſparagos,& alia olera vrinam mouentia.

a Naſturtia] Græcè eſt νεροκάρδαμα.κάρδαμον Græcis naſturtium ſignificat. Cur autem adiecerit νέρο, diuinare non poſſum. Paulo pòſt etiam νεροσέλινα dixit. Fortè pro radice, νέρο dictionem vſurpauit, quum νέρτερος Græcis idem quod inferior ſit. νεροσέλινον itaque videtur idem quod inferiorem partem, hoc eſt radicem apii ſignificare. Vel certè νέρος pro νεαρος dixit, vt νεροκάρδαμα illi ſint recentia naſturtia. & hæc ſententia magis mihi arridet. Ta[m]en in re nobis non planè comperta, nihil temerè affirmare volumus. b Anethi ligna] Græcus Nicolai codex manuſcriptus legit ἀνυθόξυλα, haud dubiè pro ἀνηθόξυλα. Sic autem radicem anethi lignoſam aliquo modo mihi videtur appellare Nam & in ſequentibus ſtatim anethi radicem ad eadem mala vſurpat.

Cap. LIII.

DROSATON ad eos qui abſceſſu laborant,& tuſſiunt,optimum. Capit[a]paliuri herbæ drach.tres,ſeminis hyoſcyami drach.vnam ſemis, potamogitonis drachmas quatuor, lapathi drach.duas, ſeminis polygoni drach.duas ſemis,ſeminis lini drach. vnam, ſeminis althææ drach.duas,gummi Arabici & Alexandrini,ſingulorum drach. nouem, calami odorati, ariſtolochiæ rotundæ & longæ,ſingulorum drach.vnam ſemis,glycyrrhizæ hexag.tria,ſeminis ferulæ drach. vnam ſemis,hyſſopi vnciam ſemis,roſarum, vuarum, ſingulorum vnc. ſemis,zizipha viginti,terebinthinæ, ſtyracis, ſingulorũ drach.vnam ſemis, piperis albi, ſeminis papaueris albi, ſingulorum drach.duas, ſeminis vrticæ hexag.vnum ſemis,croci hexag.ſemis,iridis,thuris albi,cinamomi,ſingulorum drach.vnam ſemis, ſebeſten viginti, radicum quinque,ſingulorum vnc. ſemis, adianti manipulũ ſemis,palmulas ſex,agarici,lathyridis,violarum,ſingulorum hexag.ſemis,ſeminis fœniculi,aniſi, ſingulorũ hexag.vnum,radicis acanthæ albæ hexag. duo, & ſeminis eius drach.duas,bdellii drach.vnam ſemis,tragacanthæ vnciam ſemis, carpobalſami drachmas duas, aquæ quod ſatis eſt,& ſacchari libras duas, rhei barbari hexagium vnum.

a Paliuri] Nicolai codex legit παλαγοῦδύλη βολαίνς, perperam mea ſententia, pro παλιούρου βολαίνς. Nam vt teſtis eſt Dioſcorides, paliurus, potiſſimùm verò eius ſemen, tuſſientibus auxilio eſt.

Cap. LIIII.

DROSATON ad pleuriticos & tuſſientes, optimum. Habet bdellii hexag.duo,ſagapeni hexag.vnum ſemis,trifolii vocati chamæſycii drach.duas,hyſſopi hexagia duo, radicis[a]Æthiopidis & gentianæ, ſing.hexagiũ vnum ſemis,glycyrrhizæ,tragacanthæ,palmularũ, fœnigræci,ſing.hexag.duo, rutæ ſatiuæ, marrubii, ſingulorum hexag.vnum ſemis, zizipha viginti, radicum quinque,ſing.vnc.vnam, ſebeſten hexagia duo,adianti vnc.duas,Damaſcena viginti,violarum drach.vnam,roſarum hexag.duo,ſeminis fœniculi, aniſi, vnc.ſemis, aquæ quantum ſufficit,ſacchari lib.duas,rhei barbari hexagia duo.

a Æthiopidis] Nicolai codex legit αἰθιοπίας, pro αἰθιοπίδος. Æthiopidis autem radicẽ pleuriticis conferre Dioſcorides author eſt.

Cap. LV.

DROSATON ad continuas febres, & tertianas. Recipit radicum quinque,ſingulorum vnc.ſemis, violarum hexag.tria,ſeminum cucumerum,roſarum,ſing. vnc.ſemis,ſeminis lactucæ,intybi, portulacæ,& papaueris albi,ſing.hexag. duo, Damaſcena decem, ceraſia viginti,papaueris [a]nigri drach.vnam, glycyrrhizæ vnc.ſemis,pſyllii drach.vnam, ſebeſten triginta, ſcolopendrii manip.ſemis, ſpodii,caphuræ,ſing. hexag.ſemis, trium ſantalorum,ſing.hexag.vnum,aquæ quod ſatis eſt, ſacchari libram vnam ſemis,rhei barbari hexagium vnum ſemis in pollinem tuſi, ligati in linteo ſubtili, & cocti cum droſato.

a Nigri] Græcè eſt πιπαβάριως μαύρης. Vnde omnibus manifeſtumſit Nicolaum μαῦρον vſurpare pro nigro.

Cap. LVI.

DROSATON ad choleram, diarrhœam, lieteriã, dyſenteriam cruentam, & teneſmum alui. Accipit plantaginis, lentis ſine cortice ſuo, ſingulorum hexagium vnum, [a] echelii herbæ, balauſtiorum, foliorum rubi & ſummitatum eius, ſingulorũ hexagia duo, fructus mori immaturi, & rubi immaturi, ſingulorum hexagia duo, fœnigræci, cumini, ſymphyti, hypociſthidis, bryoniæ, ſingulorum hexagium vnum ſemis, cotoneorum immaturorum, & pyrorum ſylueſtrium, ſingulorum vnc. quatuor, roſarum vnciam ſemis, pomorum acidorum vncias duas, granorum myrti vnciam vnam ſemis, ſumach vnciam ſemis, acinorum vuæ vnciam ſemis, ſorbarum hexagia duo, polygoni vnciam ſemis, roſarum ſylueſtrium hexagia duo, pampinorũ vitis hexagia quatuor, ſidiorum hexagia quatuor, ſaluiæ hexagium vnũ, ſebeſten, ziziphorum, ſingulorum viginti, maſtiches hexagium ſemis, ſeminis aniſi, fœniculi, ſingulorum hexagiũ vnũ ſemis, aquæ pluuiæ quod ſatis eſt. Poſtquã hæc coxeris, per colum expurgato, & iniice hæc trita & bene cribrata, ligatáque in linteo ſubtili, boli ſcilicet Armenii, terræ Lemniæ, lapidis hæmatitis, ſanguinis draconis, ſingulorum drachmam vnam, ſacchari roſacei veteris libram vnam, ſtillatitii roſarum campeſtrium liquoris vncias tres. Coquantur hæc probè ac colentur, & adiiciatur ſacchari libra vna. Redactum in droſati conſiſtentiam, bibendum præbe manè ieiuno, pondere vnciæ vnius ſemis ex aqua pluuia tepida.

a Echelii] Nicolaus legit ἐχελία. Quid autem ſit ἐχέλιον, nondũ ſcire me fateor. niſi fortè ἐχίον legendum ſit.

Cap. LVII.

DROSATON ad quotidianas febres, omnéſque ſitim & rigorem afferentes, vtile. Capit quinquefolii herbæ folia tria, foliorum chamæſyces & ſeminis eius, halicacabi, ſingulorum hexagium vnum ſemis, ſaluiæ, piperis longi, ſingulorum drachmam ſemis, zizipha viginti, ſcolopendrii, ſampſuchi, ſingulorum manipulum ſemis, radicum quinque, ſingulorum vnciam vnã, corticis radicũ capparis dr. II. cinamomi dr. vnã ſemis, Damaſcena quindecim, ceraſia triginta, plantaginis vnc. ſemis, roſarum vnciam ſemis, polytrichi manip. ſemis, violarum vnciam ſemis, ſeminis fœniculi, aniſi, ſingulorum hexagia duo, trium ſantalorum, ſingulorum hexagia duo, ſpicæ nardi hexagium vnum, agarici hexagia duo, hyſſopi manipulum ſemis, ſeminum cucumerum, ſingul. drach. vnã, phu drachmam vnam, polypodii vncias duas, ſenæ vnciam ſemis, aquæ quantum ſatis erit, ſacchari libram vnam, ſacchari violacei vncias tres.

Cap. LVIII.

DROSATON ad tuſſientes & pleuriticos optimum. Habet ſeminis ferulæ hexagium vnum, dauci Cretici hexagia duo, hyſſopi vnciam ſemis, iridis hexagia duo, glycyrrhizæ vnciam ſemis, tragacanthæ hexagium vnum ſemis, vuarum Corinthiacarum vnciam ſemis, zizipha viginti, palmulas decem, caricas ſex, radicũ quinque, ſingulorum vnciã ſemis, Damaſcena decem, ceraſia viginti, ſeminis vrticæ hexagium vnum, ariſtolochiæ, bdellii, fœniculi, vngulæ caballinæ, ſingulorum vnciam vnam, violarum hexagia duo, ſeminis fœniculi hexagium vnum ſemis, adianti manipulum ſemis, agarici hexagia duo, ſeminis hyoſcyami, papaueris albi, ſingulorum hexagium vnum, aniſi hexagium vnum ſemis, tragacanthæ hexagium ſemis, phu hexagium ſemis, ſtyracis, ſpicæ nardi, ſingulorum hexagium vnum ſemis, carabos ſine pedibus ſex, roſarum vnciam ſemis, aquæ quod ſatis eſt, ſacchari libram vnam, penidiorum libram ſemis, rhei barbari hexagium vnum ſemis.

Cap. LIX.

DROSATON ad pleuriticas diſtẽtiones, & nerueas brachiorũ & femorũ, & à craſſis & viſcidis humoribus per vniuerſum corpus reſolutos, atque arthriticos. Recipit acori, hyperici, ſingulorum vncias tres, ſtichadis Arabicæ vnciam ſemis, ſampſychi drachmas duas, carei, aniſi, ammeos, ſingulorum dr. tres, radicis fœniculi, apii, macedoniſii, borraginis, & aſparagi, ſingulorum vnciam vnam, roſarum hexagia duo, epithymi, ſenæ, ſingulorum vnciam ſemis, polypodii repurgati vnciam vnam ſemis, radicis eryngii vnciam vnam, rubiæ hexagia duo, aquæ quantum ſufficit, ſacchari libram vnam ſemis, rhei barbari hexagium vnum, turpeti, hermodactyli, ſingulorum hexagii dimidii quartam partẽ. Hæc trita in ſubtiliſs. pollinem, ligẽtur in linteo tenui, & iniiciantur droſato, coquantúrque probè & colo expurgentur.

Cap. LX.

DROSATON ad carnis diſſolutionem, corporiſque imbecillitatem, ſuppuratos, tuſſientes, & abceſſu laborantes. Accipit gummi Arabici, tragacanthæ, ſing. vnciam ſemis, glycyrrhizæ, bugloſſi, eupatorii, adianti, ſingulorum vnciam vnam, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnciam ſemis, aniſi, fœniculi ſeminis, iridis, ammeos, ſingulorum hexagium vnum, ſcolopẽdrii vnciam ſemis. Cancros fluuiales ſine pedibus decem, decocti teſtudinis terreſtris vncias tres, maceris drachmã ſemis, violarum, borraginis florum, & roſmarini, ſingulorum hexagium vnum ſemis, caricas ſex, palmulas octo, zizipha viginti, hyſſopi manipulum ſemis, vuarum Corinthiacarum vnciam vnam, bombacii ſeminis vnciam vnam, ſeminis vrticæ hexagium ſemis, ligni aloes crudi hexagium vnum, radicis fœniculi, apii, macedoniſii, aſparagi, borraginis, & intybi, ſingulorum vnciam vnam, papaueris albi hexagium vnum ſemis, roſarum vnciam ſemis, thuris maris hexagium vnum ſemis, glycyrrhizæ vnciam ſemis, vngulæ caballinæ vnciam vnã, pruna decem, ceraſia viginti, aquæ quod ſatis eſt, ſacchari libram vnam, penidiorum libram vnam.

Cap. LXI.

DROSATON è roſis ad calorem corporis, iecoris, cordis, & omnem animi defectionem à calore ortã. Purgat etiam ventrem. Capit radicum quinque, ſingulorum vnciam vnam, ſucci apii vnciam vnã ſemis, ſucci intybi, & bugloſſi vncias duas, ſucci eupatorii vnciam vnam ſemis, ſeminum cucumerum ſingulorum vnciã vnam, adianti, aſpleni herbæ, ſingulorum manipulum ſemis, violarum, borraginis florum, & roſmarini, ſingulorum hexagium vnum, ruſci hexagia duo, trium ſantalorum, ſingulorum hexagia duo, aquæ quod ſatis eſt, & agarici drachmam vnam, ſenæ hexagium, epithymi vnciam ſemis, roſarum hexagia quatuor. Hæc probè cocta, colo expurgato. Dein adiice ſacchari libram vnam ſemis, & rheum barbarum, & vtere.

Cap. LXII.

DROSATON purgatorium, & ventrem emolliens, ex hermodactylo nominatum, atque ad podagricos, arthriticos, & nerueas diſtenſiones mirabile. Habet radicum quinque, ſingulorum vnciam vnam, ſeminũ cucumerum, ſingulorum vnciam vnam ſemis, hyſſopi, adianti, ſcolopendrii, ſingulorum manipulum ſemis, violarum, florum roſmarini, & borraginis, ſingulorum hexagium vnum, cyperi drachmas tres, chamæmeli dr. duas, vuarum Corinthiacarum vnciam vnam, ſenæ dr. duas, hermodactyli, cuſcutæ, ſingulorum drachm. quatuor, aniſi, fœniculi, carei, ſingulorum drachmam vnam ſemis, polypodii vncias tres, agarici drachmas duas, aquæ quod ſatis erit, ſacchari lib. vnã ſemis, roſarum vnciam vnam, rhei barbari hexagia tria, turpeti hexagia duo. Hæc trita in ſubtiliſſimum pollinem ligentur in tenui linteo, & iniiciantur in droſatum.

Cap. LXIII.

DROSATON ad eos qui malo corporis habitu laborant, ſtomachicos, lienoſos, & omnigenas obſtructiones viſcerum. Recipit radicis helenii, fœniculi, & aſparagi, ſingulorum vnciam vnam, hyſſopi, ſtichadis, eupatorii, ſingulorũ drachm. ſex, abſinthii, chamædryos, chamæmeli, ſingulorum drachmas quatuor, tamaricis ramorum, ſcolopendrii, adianti, ſingulorum manipulũ

ſemis,radicis capparis hexagia duo, florum iunci odo- A
rati,aſari,cyperi,ſingulorum drachm. duas ſemis, phu,
rubiæ,ſingulorum vnciam ſemis,carei,aniſi, apii ſemi-
nis,ammeos, ſeminis [a]ligeæ, ſingulorum drach. duas,
foliorum ſalicis,corticis fraxini,ſingulorum hexagium
vnum,glycyrrhizæ vnciam ſemis, roſarum vnciam v-
nam.Hæc probè cocta colo expurgato, & adiice poly-
podii repurgati vnciam vnam,epithymi,ſenæ, agarici,
ſingulorum hexag. tria.Hæc denuò bene cocta colato:
dein adiicito ſacchari libram vnam ſemis,rhei barbari, B
& turpeti,ſingulorumhexagium vnum.Hæc trita liga-
ta in linteo ſubtili coniice in droſaton,& vtere.

a Ligeæ]Græcè eſt λιγίας. Quam verò herbam ſic appellet, ſcire non poſſum.Id quod ſuprà etiam monuimus.

Cap. LXIIII.

DROSATON purgatorium,ex rheo barbaro.Ac
cipit quinque radicum,ſingulorum vnciam vnam, a-
dianti manipulum ſemis,ſcolopẽdrii, hepaticæ herbæ,
florum roſmarini,eupatorii, ſingulorum vnciã ſemis,
foliorum intybi manipulum ſemis,ſeminis intybi & la C
ctucæ,ſingulorum hexagia duo,ſeminum cucumerum,
ſingulorum vnciam ſemis,ſpodii drachmas duas, ſan-
tali rubei,berberis,ſingulorum hexagia tria, polypodii
vncias duas,ſenæ vnciam ſemis:epithymi vnciam vnã,
pruna viginti, ceraſia triginta, ſebeſten quadraginta,
violarum vnciam ſemis,tamarindorum,mannæ, ſingu
lorum vnciam ſemis,caſiæ repurgatæ vnciam vnam ſe
mis,roſarum vnciam ſemis,aquæ quantum ſufficit, &
ſacchari libram vnam ſemis, rhei barbari hexagiũ 1. ſe- D
mis. Datur ieiuno pondere vnciæ vnius ſemis,cum a-
qua tepida

Cap. LXV.

DROSATON ex ſena purgatorium optimum.
Capit radicum quinque,ſingulorum vnciam vnam ſe-
mis,ſucci apii,borraginis,& intybi,ſingulorumvnciam
vnam,radicis bugloſſi vnciam vnam,eupatorii vnciam
ſemis,cuſcutæ,aſari,ſingulorum vnciam ſemis,violarũ,
florum borraginis,& roſmarini, ſingulorumdrachmas
duas,ſenæ,ſeminum cucumerum,ſingulorum vnciam
ſemis,roſarum vnciam vnam,trium ſantalorum, ſing.
drachmas tres,pruna viginti, ceraſia triginta, ſebeſten
quadraginta,adianti,ſcolopendrii,ſingulorum manip.
ſemis,ſeminis apii,fœniculi,& aniſi, ſingulorum hexa-
gium vnum,agarici hexagia duo,epithymi vnciam ſe-
mis,polypodii repurgati vnc. vnam ſemis, aquæ quod
ſatis eſt,ſacchari libram vnam ſemis,rhei barbari hexa-
gium vnum ſemis.

Cap. LXVI.

DROSATON ad quotidianas, & hemitritæos.
Habet quinque radicum,ſingulorum vnciam vnã, ſuc-
ci apii,intybi,& bugloſſi,ſingulorum vncias duas,eupa
torii vnciam vnam,ſenæ vnciam ſemis, trium ſantalo-
rum, ſingulorum hexagia duo, violarum,florum bor-
raginis,& roſmarini,ſingulorum hexagium vnum, ſe-
minum cucumerum,ſingulorum vnciam ſemis,adian-
ti,ſcolopendrii,ſingulorum manip.ſemis, ammeos, a-
niſi,fœniculi,ſingulorum hexagium vnum, agarici dr.
duas,polypodii vncias duas,aquæ quantum ſufficit, ſac
chari libram vnam,rhei barbari hexag.vnum ſemis.

Cap. LXVII.

DROSATON [a]acetoſum compoſitum. Recipit
radicis fœniculi,apii,macedoniſii, aſparagi,borraginis,
intybi,& bugloſſi, ſingulorum vnciam vnam, ſeminũ
cucumerum,ſingulorum vnciam ſemis, pruna viginti,
ceraſia triginta, ſebeſten quadraginta, violarum vnciã
ſemis,roſarum vnciam vnam, florũ borraginis, iridis,
ſingulorum vnciam ſemis,ſcolopendrii,adianti,ſingul.
manip.ſemis,florum iunci odorati,aſari, ſingulorũ he-
xagium vnum,ſenæ,cuſcutæ, eupatorii, ſantali rubei,
ſingulorum vnciam ſemis,ſeminum aniſi,fœniculi,am
meos,ſingulorum hexagia duo,aquæ quod ſatis eſſe vi H
debitur.Dein accipe ex decocto hoc lib.vnam ſemis, &
ſucci malorum Punicorum acidorũ vnc. quatuor. Ad-
iice ſacchari libram vnam,& parato vtere.

a Acetoſum compoſitum] Nicolaus habet ἀκιτέζω κομπόςα. Quæ quidem verba eſſe corrupta nemo non videt. Scribendum enim erat ἀκίτασον κομπόσιτον.Quare barbaras voces quibus Nicolaus vſus eſt,in noſtra conuerſione eſſe retinẽdas diximus:vt ſcilicet hinc omnes palàm intelligerent, Nicolai etiam temporibus barbaras voces officinas medicorum irrepſiſſe.

Cap. LXVIII.

DROSATON ad tertianas & continuas febres.
Accipit ſucci intybi libras duas, oxyphœnicorum vnc.
tres.Hæc coquantur ad conſiſtentiam,colẽturque.Dein
adiice ſacchari libras duas,rhei barbari hexagia duo,ſuc
ci malorum Punicorum acidorũ vncias tres,aquæ quã-
tum ſufficit. Coquantur ad conſiſtentiam, & vtere in
prædictis malis.

Cap. LXIX.

DROSATON ad iecoris obſtructionem & lienis.
Capit meliloti,chamæmeli,ſingulorum vnciam vnam,
florum iunci odorati hexagium vnum ſemis,croci ſcru
pulum vnum,ſeminis fœniculi,apii,ſingulorum drach.
ſemis,aquæ quod ſatis eſt,ſacchari libram vnam.Coqui
to ad conſiſtentiam,& colo expurgato, & iniice in pol-
linem,triti rhei barbari hexagium vnum ſemis, turpeti
repurgati hexag. vnum,tartari dr.duas,dacrydii hexa-
gium ſemis:& præbeto quauis vice ſcrupulos duos me-
dia nocte,cum aqua tepida.Pondus droſati ſit vnciæ v-
nius ſemis.

Cap. LXX.

DROSATON ad iecinoroſos, lienoſos,nephriti-
cos,ſtomachicos, omnémque lienis & iecoris obſtru-
ctionem & vitioſum corporis colorem.Habet quinque
radicum,ſingulorum vnciam vnam, myrices ramorũ,
adianti,aſpleni herbæ, ſingulorum vnciam ſemis, ru-
biæ vnciam vnam,dictamni,phu,acori,ſingulorum dr.
duas,lupinorum hexagia duo,radicis bugloſſæ,eupato-
rii,ſingulorum drachmas tres, corticis fraxini vnciam
vnam,ſeminis fœniculi,apii,& aniſi,ſingulorum hexa-
gium vnum,ammeos drach.vnam,vuarum vnciã vnã,
ſenæ vnciã ſemis, cuſcutæ,aſari,ſingul.drachmas tres,
E epithymi vnciam vnam,polypodii vnciam vnã ſemis,
hyſſopi Cretici vnciam ſemis, ſucci intybi & bugloſſi,
ſingulorum vncias duas,ſucci abſinthii vnciam vnam,
ſucci fumariæ vncias tres, rhei Indici hexag. tria, ſemi-
nis ſecuridacæ in frumentis repertæ hexagia duo, pule-
gii vnciam ſemis,chamæmeli drachmas tres, ſebeſten
viginti,florum iunci odorati drachmam vnam ſemis,
croci drachmam vnam,ſpicæ drachmas duas, meliloti
vnciam ſemis,trium ſantalorum, ſingulorum hexagia
duo,violarum,florum borraginis & bugloſſi, ſingulorũ
drachm. tres,Damaſcena viginti,ceraſia triginta, ſemi-
F num cucumerum, ſingulorum vnciam vnam, foliorũ
intybi vncias duas,cyperi drachmas tres, carei ſeminis
drachmas duas,ſacchari lib. duas,aquæ in qua ferrum
multoties extinctum eſt quantum ſufficit, rhei barbari
hexagia duo.Dantur manè ieiuno vnciæ duæ cum aqua
tepida,habente aliquid de aqua cui ſcolopendrium, my
ricæ rami,cortex fraxini,aniſum,fœniculum,crocus, &
roſæ incoctæ ſint.

Cap. LXXI.

DROSATON purgans viſcera & aluum. Recipit
quinque radicum,ſingulorum vncias duas, violarũ he-
G xagia duo,Damaſcena viginti,ceraſia triginta,ſebeſten
quadraginta, triũ ſantalorũ,ſing.hexagia duo,roſarum
vnciam ſemis,cucumerum ſeminum, ſingulorum vnc.
vnam,epithymi vnciam vnam, polypodii vnciam vnã
ſemis,agarici,ſenæ,ſingulorum vnciam ſemis, ramorũ
myricæ,foliorũ ſalicis,radicis capparis, [a] ſcarolachani,
hyſſopi,iridis,ſingulorum vnciam ſemis, foliorum in-
tybi & lactucæ, ſingulorum vnciam ſemis drachmam
vnam, polytrichi vnciam vnam, glycyrrhizæ vnciam
ſemis,rubiæ hexagia duo,turpeti hexagia duo, ſeminis
lactucæ,intybi,aniſi,& fœniculi, ſingulorum vnciam ſe
H mis,florum borraginis & roſmarini,ſingulorum hexa-
gium vnum, vuarum vnciam vnam, aquæ quod ſatis
eſt,ſacchari libram vnam ſemis,rhei barbari hexagium
vnum ſemis,Datur ex aqua tepida.

a Scarolachani] Græcè eſt σκαρωλαχάνυ. Quid verò illi ſit Scarolachanon, ſcire non poſſum: niſi Scariolam intelligat, quæ inter olera numerari poteſt.

Cap. LXXII.

DROSATON ad podagricos, arthriticos, deſtillatione laborãtes, articulorum dolorem, neruorum incontinentiam, & ad omnem corporis malitiam. Vocatur de hermodactylo. Datur manè ieiuno vncia vna ſemis cum aqua tepida. Purgat ventrem, neque cõpreſſionem, neque anguſtiam, neque querelam corporis efficit, ſed facilè potius ſpirantes, lætos, & immunes ab omni vitioſo humore, ac ſanos, qui idipſum aſſumunt, facit. Accipit radicum fœniculi, apii, macedoniſii, aſparagi, borraginis, intybi, & bugloſſi, ſingulorũ vncias duas, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnciam ſemis, pruna viginti, ceraſia triginta, ſebeſten quadraginta, polytrichi manipulum ſemis, floris iunci odorati, aſari, ſing. hexag. duo, trium ſantalorum, ſingul. hexag. vnum, ſcolopendrii manipulum ſemis, epithymi vnciam vnã, polypodii vncias duas, rubiæ hexagia duo, roſarum, glycyrrhizæ, ſingulorum vnciam ſemis, ſeminum aniſi, fœniculi, ſingulorum hexagia duo, ſenæ vnciam ſemis, agarici hexagia duo, papaueris albi hexagium vnũ, violarum hexagia duo, chamæpityos vnciam ſemis, nenuphari hexagia duo, ſeminis portulacæ, lactucæ, & intybi, ſingulorum vnciam ſemis, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſingulorum hexagia duo, hyſſopi manipulum ſemis, zizipha viginti, vuarum vnciam ſemis, tamarindorum hexagia quatuor, folii hexagium vnum, ſtichadis vnciam ſemis, ſeminis ſampſychi hexag. duo, carei, ammeos, ſingulorum hexagium ſemis, hyperici, trifolii, phu, ſingulorum hexagia duo, chamædryos hexagium vnum, croci hexagium vnum ſemis, florum roſmarini hexagium vnum, eupatorii, berberis, ſpodii, ſingulorũ hexagia duo, aquæ quantum ſufficit, ſacchari lib. duas, rhei barbari hexagia duo, hermodactyli hexagium vnũ ſemis, turpeti hexagia duo. Hæc trita ligentur in linteo ſubtili, coniiciantúrque in ebullitionem droſati, & colentur.

Cap. LXXIII.

DROSATON ad iecinoris obſtructionem à calore ortam. Vocatur Italica lingua [a] Ipilaſtione. Facit ad ſtomachi dolorem, vteri, renum, imi vẽtris, & viſcerum inflationem. Capit radicis fœniculi, apii, macedoniſii, aſparagi, borraginis, intybi, & bugloſſi, ſingulorũ vnc. vnam ſemis, calaminthæ vnciã ſemis, chamæmeli, meliloti, ſingulorum hexag. tria, aniſi, fœniculi, ammeos, apii, carei, ſingulorum drachmas duas, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnciam ſemis, aſari, florum iunci odorati, cyperi, ſingulorum drachmam vnam ſemis, radicis rubiæ drachmas quatuor, eupatorii, abſinthii, ſingulorum drachmas tres, fumariæ vnciam ſemis, dictamni drachmam vnam, trium ſantalorum, ſingulorum hexagium vnum, roſarum vnciã ſemis, polytrichi, myricæ, ſingulorumm anipulum ſemis, radicis capparis hexagia duo, ſucci intybi, borraginis, bugloſſi, abſinthii, & fumariæ vncias duas, hyſſopi, iridis, glycyrrhizæ, ſingulorum vnciam ſemis, aquæ quantum ſufficit. Poſt ebullitionem hæc iniiciãtur, ſpicæ nimirum, coſti, blattæ Byzantiæ, maceris, caryophylli, ſingulorum drachma vna, radicis mandragoræ hexagium vnum, croci drachma ſemis, ſenæ vncia ſemis, epithymi vncia vna, polypodii vnciæ duæ, agarici hexagia duo, Damaſcena viginti, ceraſia triginta, ſebeſten quadraginta, violarum vncia ſemis, gari vnciæ octo, aceti vnciæ quatuor. Hæc decoquito ad tertias, colóque expurgato, & adiice ſacchari libras duas, rhei barbari, & turpeti hexagia duo. Ligato autem hæc in linteo tenui, & coniice in ebullitionem droſati. Datur manè ieiuno vncia vna ſemis, aut vnciæ duæ cũm aqua tepida.

a Ipilaſtione] Codex Nicolai habet καλεῖται ἰταλικῇ γλώσσῃ ἰπιλαστιῶναι. Quum verò vox Ipilaſtione ſit corrupta, quid ſignificet ſcire nequeo.

Cap. LXXIIII.

DROSATON ad oculorum dolorem, & ardorem eorundem, omnem denique defluxionem ad eos deriuatam, & ad hebetudinem. Habet radicis fœniculi, apii, macedoniſii, aſparagi, borraginis, intybi, & bugloſſi, ſingulorum vnciam vnam, polypodii vncias duas, ſenæ vnciam ſemis, epithymi vnciam vnam, turpeti, agarici, ſingulorum hexagia duo, violarum, borraginis florum, & roſmarini, ſingulorum hexagium vnum ſemis, florum iunci odorati hexagium vnum, ſtichadis vnciã ſemis, polytrichi, ſcolopẽdrii, ſingulorum manipulum ſemis, trium ſantalorum, ſingulorum hexagia duo, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnciam vnam, pruna decẽ, ceraſia viginti, ſebeſten triginta, aquæ roſaceæ quod ſatis eſt, ſacchari libram vnam, & aceti boni vncias duas. Datur manè ieiuno vncia vna ſemis, aut vnciæ duæ ex aqua tepida.

Cap. LXXV.

DROSATON ex myrobalano ad arthriticos, iſchiadicos, & omnem imbecillitatẽ neruorum à prauis humoribus factam. Recipit myrobalanorum ex quinque generibus, ſine flauis, ſingulorum vnciam ſemis. Hos terens coniice in libram vnam ſemis aquæ, diebus quatuor. Dein accipe radicis fœniculi, apii, macedoniſii, borraginis, intybi, bugloſſi, & aſparagi, ſingul. vnc. vnam ſemis, ſeminis aniſi, fœniculi, ſingulorum drach. duas, eſulæ hexagia duo, ſeminum cucumerum, ſingul. vnciam vnam, pruna decem, ceraſia viginti, ſebeſten triginta, polytrichi, ſcolopendrii, ſingulorũ manipulum ſemis, roſarum, glycyrrhizæ, hyſſopi, ſingulorum vnciã ſemis, zizipha viginti, polypodii vncias duas, ſenæ hexagia tria, epithymi vnciam vnam, violarum hexagia duo, agarici vnciam ſemis, ſtichadis hexagia quatuor, croci drachmam vnam, aquæ quantum ſufficit, ſacchari libras duas, & decocti myrobalanorum libram vnam ſemis, turpeti hexagium vnum ſemis, hermodactyli hexagia duo, rhei barbari hexagium vnum. Datur vncia vna ſemis, aut vnciæ duæ ex aqua tepida.

Cap. LXXVI.

DROSATON ad iecinoroſos, lienoſos, & abſceſſu laborantes. Accipit radicis fœniculi, apii, macedoniſii, aſparagi, borraginis, intybi, lactucæ, & bugloſſi, ſingulorum vnciam vnam, pruna decem, ceraſia viginti, ſebeſtẽ triginta, polypodii vncias duas, ſenæ vnciam ſemis, agarici vncias duas, epithymi vnciam ſemis, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnciam vnam, ſeminis lactucæ & intybi, ſingulorum vnciã ſemis, hyſſopi, polytrichi, ſcolopendrii, ſingulorum manipulum ſemis, ſeminis fœniculi, apii, & aniſi, ſingulorum hexagia duo, iridis vnciã ſemis, zizipha quindecim, glycyrrhizæ vnc. ſemis, roſarum vnciam vnam, trium ſantalorum, ſingulorum hexagium vnum, aſparagi ſeminis, & ruſci, ſing. drachmam vnam, rubiæ vnciam vnam, ramorum myricæ manipulum ſemis, radicis capparis drachmam vnam, calaminthæ vnciam ſemis, papaueris albi hexagia duo, abſinthii hexagia duo ſemis, ſtichadis hexagium vnum, ramorum ſalicis vnciam ſemis, violarum vnciã ſemis drachmam vnam, florum roſmarini hexag. duo, vuarum Corinthiacarum vnciam vnam, aquæ quãtum ſufficit, & ſacchari libras duas, rhei barbari hexagium vnum, turpeti hexagium vnum ſemis. Datur manè ieiuno vncia vna ſemis, aut vnciæ duæ ex aqua tepida.

Cap. LXXVII.

DROSATON ad reſolutos, arthriticos, & neruorum mala vtile. Capit radicis fœniculi, apii, macedoniſii, aſparagi, borraginis, & bugloſſi, ſingulorum vncias duas, peucedani hexagium vnum, pyrethri drachmas duas, cubebe drachmam vnam, cardamomi hexagium ſemis, euphorbii, caſtorei, ſingulorum hexagiũ ſemis, roſarum hexagia duo, cinamomi hexagium vnum, ſeminis fœniculi hexagia duo, coriãdri hexagium ſemis, Damaſcena decem, ſebeſten quindecim, ceraſia viginti, aquæ quod ſatis eſt, ſacchari libram vnam, rhei barbari & turpeti & hermodactyli, ſingulorum hexagium vnum. Rectè confecto vtere.

Cap. LXXVIII.

DROSATON ad eos qui vinum immoderatè bibunt,& volentes hoc odio proſequi. Habet ſucci abſinthii drachmam vnam,amygdalas amaras quinque , ſeminis braſſicæ & foliorum drachmas duas,ſeminis fœniculi hexagia duo,lapathi, [a]azogyri,ſingulorum hexagium vnum,ſeminis lactucæ hexagii dimidii quartam partem,aſari hexagium ſemis,piperis albi & longi,ſing. hexagium vnum,terebinthinæ drachmam vnam,roſarum hexagia duo , tragacanthæ hexagium vnũ ſemis, vuæ marinæ vnciam vnam,mellis Attici vnc.quatuor, ſacchari vncias octo,vini albi vncias quatuor,aquæ lib. duas.Reduc ad droſati conſiſtentiam,& vtere.

a Azogyri] Græcè eſt ἀζογύρȣ. Quid verò per illam vocem Nicolaus intelligat,me ignorare fateor.Sed legendum forte erit ἀνάγυρον.Anagyri autem hiſtoria eſt apud Dioſcoridem.

Cap. LXXIX.

DROSATON ad eos qui elephantia laborãt,valde bonum. Recipit radicis fœniculi,apii, macedoniſii, borraginis & intybi,ſingulorum vnciam vnam , violarum,abſinthii,cuſcutæ,ſingulorum drach. ſex , epithymi vnciam vnam,polypodii vncias duas,myrobalanici trini,agarici,ſingulorum drachmas tres,ſenæ drachm. duas,ſucci eupatorii,bugloſſi & intybi,ſingulorum vncias quatuor,ſucci fumariæ lib.ſemis,rubiæ,phu,ſingulorum drachmas quatuor ſemis,ſpicæ drachmam vnã, cyperi vnciam ſemis,aniſi,ammeos, ſingulorum hexagium vnum,aſari hexagia duo,florum iũci odorati dr. vnã ſemis , Damaſcena viginti,ceraſia triginta , ſebeſtẽ quadraginta,ſeminum cucumerum , ſingulorum vnc. vnam,florum borraginis & roſmarini, ſingulorum drachmam vnam ſemis,trium ſantalorum,ſingulorum dr. vnam, ſucci calaminthæ vnc.duas , myricæ ramorum vnciam vnam ſemis,ſcolopendrii,adianti, ſingulorum manipulum ſemis,aceti ſquillitici vncias quatuor, ſacchari libras tres,aquæ in qua ferrum multoties extinctum eſt,quantum ſufficit.Coquito hæc probè ad droſati conſiſtentiam. Datur manè ieiuno vncia vna ſemis,aut vnciæ duæ cum aqua tepida.

Cap. LXXX.

DROSATON ad hydropicos,mirabile. Accipit quinque radicum,ſingulorum vnciam vnam,aniſi,petroſelini,ſingulorum hexagium vnum,aſari,ſpicæ nardi,amomi,ſingulorum hexagium ſemis,epithymi vnc. ſemis,polypodii vnciam vnam ſemis, ſcolopendrii hexagium vnum ſemis,Damaſcena viginti , cyperi vnciã ſemis,radicis acori aut foliorum eius hexagium vnũ, iridis hexagia duo,caſiæ repurgatæ vnc. vnam,aquæ in qua ferrum multoties extinctum ſit quantum ſufficit, & mellis Attici aut ſacchari lib.vnam,aceti vncias quatuor.Præparatum rectè datur manè pondere vnciarum duarum,cum aqua tepida in qua ferrum extinctum ſit.

Cap. LXXXI.

DROSATON ad iecinoroſos,expertum . Capit eupatorii ſtag.tria,pæoniæ,trium ſantalorum, ſingulorum ſtagia duo,ſcolopendrii,aſari,croci,ſingulorum ſtagium vnum,roſarum legitimarum ſtagia duo,hyoſcyami ſtagium vnum ſemis,cyperi ſtagia tria, glycyrrhizæ ſtagia ſex,ſpicæ nardi ſtagium vnum ſemis,plantaginis maioris ſtagia duo ſemis, ſeminis ſecuridacæ drachmã vnã,ſebeſtẽ ſtag . tria, ſeminis portulacæ vnc.ſemis,papaueris albi drach.vnam , violarum ſtagium vnum ſemis,aniſi,agni ſeminis,lactucæ,intybi, ſingulorum dr. vnam ſemis,radicis capparis hexagium vnum ſemis, polytrichi vnciam ſemis,Damaſcena viginti,ceraſia triginta,pſyllii ſtagium vnum,radicum quinque, ſingulorum vncias duas, ſeminũ cucumerum, ſingulorum vnciam ſemis,florum myricæ ſtagium vnum,roſarum vnciam ſemis,ſeminis milii ſolis ſtagium vnum , petroſelini ſtagii dimidii quartam partem , [a]chamæceraſi radicis corticis ſtagia duo , ſeminis hederæ ſtagium ſemis, ammeos,ſpicæ,ſingulorum ſtagium vnum, cinamomi ſtagia tria,oxyacãthæ ſtagium vnum ſemis, aquæ quãtum ſufficit,& ſacchari libras duas , rhei barbari & turpeti,ſingulorum hexagium vnum ſemis. Coquito probè ad conſiſtentiam,colóque expurgato. Dantur vnciæ duæ cum aqua tepida.

a Chamæceraſi]Græcè eſt χαμοκερασίας fortè pro χαμαικερασίας. Intelligit autem,vt puto,ceraſi humilis radicis corticem.

Cap. LXXXII.

DROSATON ad iecinoroſos,lienoſos,ſtomachicos,& colicos.Habet corticis radicis capparis ſtag. duo, ſcolopendrii hexagia duo,myricæ fructus & floris,ſing. hexagium vnum ſemis,foliorũ ſalicis , [a]ſplenodapani, ſeminis agni,ſingulorum ſtagia duo,amomi,abſinthii, ſingulorum ſtagium vnum ſemis , ariſtolochiæ ſtagia duo,gentianæ ſtagium vnum,ſaluiæ ſtagia duo ſemis, radicis aſparagi hexag. tria,chamædaphnes,radicis ſtruthii,ſingulorum ſtagium vnum ſemis, betonicæ,coſti, ſingulorum hexagium vnum ſemis , petroſelini ſtagiũ vnum ſemis,ſebeſten hexagia tria,ſeminis maluæ ſtag. vnum,radicis acori ſtagium vnum ſemis, ſcolopendrii, polytrichi,ſingulorum manipulum ſemis,radicis fœniculi,apii,macedoniſii, lactucæ ,borraginis,& bugloſſæ, ſingulorum vnciam vnam,radicis chamæceraſi hexag. duo,ſeminis hederæ hexagium vnum ſemis,corticis radicis [b]careæ vnciam ſemis,cubebe ſtagium vnum, aſari,ſeminis fœniculi , ſingulorum ſtagia duo , epithymi hexag. duo,florum borraginis ſtagia tria, Damaſcenorum vnciam ſemis,cinamomi ſtagia duo , trium ſantalorum,ſingulorum hexagium vnum ſemis, ſeminũ cucumerum,ſingulorum vnciam ſemis,ammeos hexag. vnũ, violarũ hexag. duo , roſarũ hexag.tria,croci hexagium ſemis,aquæ quantum ſatis erit,ſacchari lib. duas, turpeti & rhei barbari,ſingulorum hexagium vnum ſemis . Hæc coquito ad conſiſtentiam droſati , dein colo expurgato,& vtere.

a Splenodapani] Græcè eſt σπληνοδαπάνȣ,hoc eſt herbæ lienem abſumentis.Quare eam intelligit herbam quæ alio nomine aſplenon dicitur. b Careæ]Græcè eſt καρέας. Quid autem ſit carea qualíſque herba,me ignorare fateor,niſi careum intelligat.

Cap. LXXXIII.

DROSATON ad arteriacos & tuſſientes optimũ. Recipit ſeminis ferulæ,dauci Cretici, ſingulorum ſtag. tria,bdellii,helxines,ſingulorum ſtagium vnum ſemis, rutæ vnciam ſemis, abrotoni drachmas duas,polygoni vnciam ſemis,ziziphorum vnciam ſemis,adianti vnciam vnã , radicis acanthæ albæ vnc. duas,agarici drachmas tres,ariſtolochiæ longæ & rotundæ,ſingulorum hexagium vnum ſemis,calami odorati drachmas duas, carpobalſami drachmam vnam ſemis ,ſex radicum,ſingulorum vnciam ſemis,piceæ foliorum tenerorum cũ ramis eius drachmas tres, ſeminis hyoſcyami ſtagium vnum,hyſſopi ſtagia quatuor,zingiberis drachm. duas, cumini hexagium vnum , cardamomi drachmas tres, carpobalſami ſtagium vnum ſemis , betonicæ drachm. tres, [a]bechaniæ terentinæ ſtagia duo, aniſi, ammeos, ſingulorum hexagium vnum , tragacanthæ drachmas duas,terebinthinæ ſtagium ſemis, vuarum palmularũ, caricarum, ſingulorum vnciam ſemis drachmam vnã, glycyrrhizæ vnciam ſemis,Damaſcena decem , ſeminis fœniculi hexagium vnum ſemis,violarum drach. duas, roſarum vnciam ſemis,vngulæ caballinæ vnciam vnã, aquæ quod ſatis eſt, ſacchari libras duas, rhei barbari & turpeti,ſingulorum hexagium vnum . Datur manè ieiuno pondere vnc.vnius ſemis cum aqua tepida.

a Bechaniæ terentinæ] Nicolaus habet βηχανίας τερεντίνη.Quid verò ſit bechania,mihi prorſus ignotum eſt.

Cap. LXXXIIII.

DROSATON ad eos qui iecur dolent propter calidam intemperiem,valde bonum. Accipit trium ſantalorum,ſingulorumvnciam ſemis,roſarum,violarum, ſingulorum hexagia duo,ſecuridacæ hexag. duo ſemis, ſpicæ nardi,eupatorii,aſari,ſcolopẽdrii,ſingulorum hexagia duo,adianti manipulum vnum , ſeminis lactucæ & intybi,papaueris albi,ſingulorum vnc. ſemis,quinq; radicum, ſingulorum vncias duas,ſeminumcucumerũ, ſingulorum vnciam ſemis , petroſelini hexagia duo,ſebeſten viginti,Damaſcena triginta , ceraſia ſexaginta,

ſeminis portulacæ hexagia duo, cinamomi vnciam
ſemis, croci hexagium ſemis, pſyllii hexagium v-
num,ſpodii hexagia tria,mannæ hexagia ſex, oxyphœ-
nicorum vnciam vnam, caſiæ vncias duas, rhei barbari
hexagia duo,ſeminis agni hexagia tria, ſaluiæ hexagia
duo,ſeminis fœniculi hexagia tria,epithymi vnciam v-
nam,polypodii vncias duas, papaueris nigri hexagia
quatuor, ſolani vel eius ſeminis vnciam ſemis, gly-
cyrrhizæ vnciam vnam, ammeos hexagia duo, ſemi-
nis cotoneorum hexagia tria, hyoſcyami vnciã ſemis,
ſpicæ hexagium vnum, ſacchari libras duas, radicis
capparis vnciam vnam ſemis, coriandri hexagia tria.
Datur manè pondere vnciarum duarum ex aqua tepi-
da,ac poſtea vt dormiat permittendum.

Cap. LXXXV.

DROSATON ad dyſentericos, & cœliacos,admo
dum bonum. Capit aquæ pluuiæ libras quatuor, pam-
pinorum vitis manipulum vnum, poma acida tuſa de-
cem,cotonea tuſa ſex, roſarum rubearum vncias duas,
cacuminum rubi vnciam vnam, granorum myrti vnc.
vnam,ſorbarum vnciam vnam, pyrorum ſylueſtrium
vnc. duas.Coquito hæc ad tertias,& adiice ſacchari ro-
ſacei libram vnam.Coquito iterum ad tertias, colóque
expurgato.Datur manè pondere vnciarum duarum cũ
aqua pluuia in qua cocta ſint ſumach,roſæ, grana myr-
ti,maſtiche,& aniſum.

Cap. LXXXVI.

DROSATON ad podagricos & arthriticos opti-
mum. Habet ſex radicum,ſingulorum vnciam vnam,
Damaſcena viginti,ceraſia triginta,ſebeſten quadragin
ta,radicis bugloſſæ vnciam vnam,ſeminum cucumerũ,
ſingulorum vnciam vnam,aſari,chamædryos, chamæ-
pityos,ariſtolochiæ longæ & rotundæ, florum iunci o-
dorati,ſingulorum vnciam ſemis,polytrichi, ſcolopen-
drii,hyperici,ſingulorum vnciam vnam,ſeminis fœni-
culi,petroſelini,aniſi,ſingulorum hexagia duo,roſarum
vnciam ſemis.Coquito hæc in aqua ad tertias, colóque
expurgato,& accipe de decocto libras duas,illique adii-
ce epithymi vnc. vnam,polypodii vnc.duas, ſenæ vnc.
ſemis,roſarum vnciam vnam, medullæ colocynthidis
drachm. vnam,euphorbii drach.ſemis,mannæ vnciam
ſemis,oxyphœnicorum vnciam ſemis drachmam vnã,
caſiæ vnciam vnam.Coquito hæc denuò probè ad ter-
tias,colóque tranſmitte,& accipe de iis libram vnam ſe
mis. Adiice autem hæc trita & cribrata, nempe hermo-
dactyli drachmam vnam,turpeti hexagium vnum,rhei
barbari hexagium vnum.Coquantur ad tertias,colóque
expurgentur.dein adiice ſacchari libram vnam. Datur
cum aqua tepida ieiuno manè pondere vnciarum dua-
rum vſque ad ſeptimum diem. Diebus iis præteritis, ſi
voles dare laboranti purgatorium medicamentum, ac-
cipe Galeni picræ hexagium vnum ſemis,benedictæ la-
xatiuæ hexagium ſemis,hermodactyli, turpeti, ſingul.
drachmam vnam,rhei barbari hexagium ſemis.Hæc bi
benda præbe media nocte cum aqua tepida. dein dato
acetum cum aqua,vt os ſuum eluat.

Cap. LXXXVII.

DROSATON ad cœliacos & dyſentericos. Re-
cipit mala acida decem, cotonea ſex, granorum myrti
vnciam vnam,ſummitatum rubi manipulum ſemis, ro
ſarum vnciam vnam, aniſi, ſeminis fœniculi, ſingu-
lorum vnciam ſemis, ſorbarum & pyrorum ſylueſtriũ
immaturorum,ſingulorum decem, ſumach vnciam v-
nam,maſtiches vnciam ſemis, acinorum vuæ vnciam
vnam. Hæc trita irrigato cum aqua pluuia ſufficiente,
& decoquito probè ad tertias,colóque expurgato. dein
adiice ſacchari roſacei veteris libram vnam. Coquito
ad conſiſtentiam droſati,colóque expurgato. Datur cũ
aqua pluuia cui incocta ſint ſumach, maſtiche, & ani-
ſum.

Cap. LXXXVIII.

DROSATON ad dyſentericos,& lientericos. Ac-
cipit mala cypariſſi decem,cyperi vnciam ſemis, maio-
ranæ aridæ,ſaluiæ,& roſmarini, ſingulorum manipulũ
A ſemis,granorum myrti vnciam vnam,roſarum vnciam
vnam,maſtiches vnciam ſemis,ſidiorum hexagia duo,
aniſi,ſeminis fœniculi,ſingulorum vnciam ſemis, coto
nea tuſa quatuor,pyrorum ſylueſtrium tuſorum vncias
tres,ſumach vnciam ſemis,aquæ quod ſatis eſt, & ſac-
chari roſacei veteris libram vnam.Datur cum aqua plu
uia cui incocta ſint ſumach,maſtiche,& grana myrti.

Cap. LXXXIX.

DROSATON ad continuas febres & ardentes,ac
lipyrias nominatas.Capit ſeminis lactucæ,intybi & por
B tulacæ,ſingulorum hexagia duo, eupatorii vnciam ſe-
mis,trium ſantalorum,ſingulorum vncias duas ſemis,
pruna viginti,ceraſia triginta,ſebeſtẽ quadraginta,vio-
larum vnciam vnam,roſarum vnciam vnam ſemis, ſe-
minis ſylueſtris[a] melitzanii vnciam ſemis, ſeminum cu
cumerum,ſingulorum vnciam ſemis, papaueris albi &
nigri,ſingulorum hexagium vnum,ſeminis cotoneorũ
hexagium ſemis,adianti vnciam vnam,caphuræ ſcrup.
duos,ſcolopendrii vnciam vnam,aquæ quod ſatis eſt,
ſacchari libras duas,rhei barbari hexagia duo.

C a Melitzanii] Nicolaus habet μελιτζανίς. Quid verò illi ſit meli-
tzanium,ſcire certo nõ poſſum.Intelligit fortè melanthium ſylueſtre,
quod aliquibus pſeudomelanthium vocatur & lolium. quanquam fal
ſò,vt ſecundo noſtrorum de ſtirpium hiſtoria com.tomo, monſtraui-
mus.

Cap. XC.

DROSATON ad ſtillicidium & difficultatem v-
rinæ,ac calculoſos. Habet ſex radicum, radicis bugloſ-
ſi,ſingulorum vnc. duas, pruna quindecim, ceraſia vi-
ginti,ſebeſten triginta,roſarum vnciam ſemis,polytri-
chi,abrotoni,violarum,ſingulorum vnciam ſemis,cri-
D tami, naſturtii & apii tenerum, ſingulorum vncias
duas, chamæmeli vnciam vnam, amygdala amara vi-
ginti,ſeminis raphani hexagia duo,rubiæ, ſeminis apii,
fœniculi,& aniſi,ſingulorum hexagium vnum, aquæ
quod ſatis eſt,ſacchari libram vnam, rhei barbari hexa-
gium vnum ſemis.Datur manè cum aqua tepida pon-
dere vnciæ vnius & ſemis,aut vnciarum duarum.

Cap. XCI.

DROSATON ad febres acutas & ardentes, cali-
dámque iecoris intemperiem,& ictericos.Recipit radi-
E cum ſex,radicis bugloſſi,ſingulorum vnciam vnam, a-
dianti, foliorum intybi, ſingulorum manipulum ſe-
mis, violarum vnciam ſemis,florum borraginis drach.
duas,ſeminum cucumerum, ſingulorum vncias duas,
trium ſantalorum,ſingulorum hexagia duo, ſeminum
lactucæ & intybi,ſingulorum hexagium vnum ſemis,
ſcolopendrii manipulum ſemis, pruna viginti, ceraſia
triginta,ſebeſten, & ziziphorum, ſingulorum viginti-
quinque,glycyrrhizæ vnciam ſemis,aniſi,ſeminis fœni
culi,hordei excorticati,ſingulorum vnciam ſemis, ca-
F ſiæ vncias duas,aquæ quantum ſufficit, ſacchari libras
duas,rhei barbari hexagium vnum ſemis. Datur manè
ieiuno,pondere vnciæ vnius,vel vnciæ vnius ſemis, ex
aqua tepida.

Cap. XCII.

DROSATON ad iecinoroſos,lienoſos,ictericos,
& omnis generis iecoris caliditatẽ. Accipit ſex radicũ,
radicis bugloſſi,& ruſci,ſingulorum vnciam vnam, ſe-
minum cucumerum,ſingulorum vnciam ſemis,ramo-
rum myricæ manipulum ſemis,radicis ſalicis, ſeminis
G portulacæ,ſingulorum vnciam ſemis,adianti, hepaticæ
herbæ,ſingulorum manipulum ſemis, aſari hexagium
ſemis,eryngii,rubiæ,ſingulorum vnciam ſemis, viola-
rum,borraginis florum, ſingulorum hexagium vnum
ſemis,ſucci intybi,eupatorii & bugloſſi,ſingulorum vn
cias duas,cicerum nigrorum vnciam vnam, ſenæ vnciã
ſemis,cichorii manipulum ſemis,ſeminis lactucæ,inty
bi & aniſi,ſingulorum hexagium vnum,epithymi vnc.
vnam,polypodii vncias duas, radicis capparis hexagia
duo,corticis radicis ſalicis hexagia duo, dauci ſeminis
H & petroſelini,ſingulorum hexag. vnum, ſeminis ſparti
& radicis eius,ſingulorum hexagium vnum ſemis, Da-
maſcena viginti,ceraſia triginta,ſebeſten quadraginta,
trium ſantalorum,ſingulorum hexagium vnum ſemis,

corticis fraxini hexagia duo,roſarum vnciam ſemis , aquæ quod ſatis erit , ſacchari libras duas, rhei barbari, & turpeti,ſingulorum hexagia duo.Datur manè ieiuno cum aqua tepida pondere vnciarum duarum cui incocta ſint radix fœniculi,apii, aſparagi , cicera nigra , Damaſcena,cortex fraxini,& rami myricæ.

Cap. XCIII.

DROSATON ad omnem iecoris caliditatem , & obſtructionem lienis,viſcerúmque purgatorium.Capit ſex radicum,bugloſſi radicis,& ruſci , ſingulorum vnc. vnam,ſeminum cucumerum,ſingul. vnc.ſemis,adianti,hepaticæ herbæ,ſcolopendrii,ſingulorum manipulũ ſemis,trium ſantalorum,ſingulorum hexagium vnum ſemis,radicis eryngii,rubiæ,ſingulorum vnciam ſemis, pruna viginti,ceraſia triginta,ſebeſten quadraginta,intybi manipulum ſemis,ramorum ſalicis & myricæ,ſingulorum manipulum ſemis,aſari hexag. vnum , violarum,florum borraginis,nenuphari,ſingulorum hexag. vnum ſemis,ſucci intybi,eupatorii & bugloſſi, ſingulorum vncias duas,cicerum nigrorum vnciam ſemis , ſenæ vnciam vnam,cuſcutæ, florum iunci odorati , phu, cyperi,hyſſopi,ſingulorum vnciam vnam ſemis,cichorii manipulum ſemis,ſeminis portulacæ , lactucæ & intybi,ſingulorum vnciam ſemis , epithymi vnciam ſemis,polypodii vncias duas,radicis capparis corticis in aceto macerati hexagia duo,corticis ſalicis hexagia duo, ſeminis dauci,petroſelini,aniſi,ſingulorum hexagium vnum ſemis,radicis ſparti & eius ſeminis hexagia duo, roſarum vnciam ſemis,aquæ quod ſatis eſt , ſacchari libram vnam,rhei barbari & turpeti , ſingulorum hexag. vnum.Datur manè ieiuno pondere vnciæ vnius ſemis, aut duarum cum aqua tepida cui incocta ſint radix fœniculi,apii,intybi,& aſparagi,cicera nigra,cortex fraxini,rami myricæ,pruna,ceraſia,& aniſum.

Cap. XCIIII.

DROSATON ad diſtentiones neruorũ, brachiorum,& femorum.item reſolutos à craſſis & viſcidis humoribus.Habet acori,hyperici,ſingulorum vnc,duas,ſtichadis vnciam ſemis,ſampſychi,carei , aniſi , ammeos, ſingulorum drachmas tres,aceti quod ſatis eſt, aut aceti ſquillitici vnciam ſemis,aquæ & ſacchari libram vnã, mellis Attici vncias ſex,rhei barbari hexagium vnum, turpeti,hermodactyli,ſingulorum hexagium ſemis.Datur manè ieiuno pondere vnciæ vnius ſemis, aut duarũ cum aqua tepida.

Cap. XCV.

DROSATON ad neruorum diſtẽtiones,brachiorum & femorũ,podagricos,arthriticos,reſolutos à craſſis & viſcidis humoribus,& ad omnem defluxionem optimum.Recipit amomi,aſari , ſingulorum drachmas quatuor,acori,hyperici,ſingulorum vncias tres , xylobalſami vnciam vnam,dictamni drachmas quatuor,rubiæ vnciam vnam, peucedani vnciam ſemis , ſtichadis Arabici hexagia quatuor , ſampſychi hexag. duo,trifolii vnciam ſemis,ſeſelis hexag. duo,[a]ſenonis, ſiſymbrii, ſingulorum drachmas tres,ſii drachm.duas,aceti ſquillitici vncias tres,aquæ quantum ſufficit, ſacchari libras duas,mellis Attici libram vnã,rhei barbari,turpeti,ſingulorum hexagium vnum. Datur manè ieiuno cum aqua tepida pondere vnciæ vnius ſemis aut duarum, diebus ſeptem.Deinde dato [b]catapotia vocata intempeſtiua,dormituro,prout viribus ſatis eſt.

a Senonis] Manuſcriptus codex legit ζήνωνος, pro σήνωνος. Dicitur enim ſinon & ſenon. b Catapotia,&c.] Nicolai codex habet κὺκια τὰ καλὅμενα ἀώρια. Malè autem κὺκια pro κόκκια ſcribitur. κόκκια enim vocat, quæ alii καταπότια. ἀώρια autem, vel intempeſtiuè, nimirum euntibus iam cubitum, data: quum legitimum tempus dandorum medicamentorum purgantium ſit matutinum: vel fortè, quòd deformia dicta ſunt. Certi enim ſtatuere nobis nihil licet, ſed tantùm coniecturis vtimur.

Cap. XCVI.

DROSATON ad iecinorosos,lienoſos,nephriticos,colicos & inflatos . Accipit ſex radicum, ſingulorũ vnciam vnam,eryngii,calaminthæ, ſingulorum vnciã ſemis,florum chamæmeli,meliloti, ſingulorum vnciã ſemis drachmam vnam,ſeminis aniſi,fœniculi,apii,ammeos,carei,ſingulorum drachmas duas , radicis capparis vnciam ſemis,corticis recentis fraxini vnciam vnã, radicis ſalicis,cyperi,aſpleni,adianti, ſingulorum vnciã ſemis,aſari,florum iunci odorati,ſingulorum drachmã vnam ſemis,rubiæ drachmas ſex,eupatorii,bugloſſi,ſenæ,abſinthii,fumariæ,ſingulorum drachmas quatuor, dictamni drachmas tres, aquæ quantum ſufficit . Dein adiice ſucci intybi,fœniculi,borraginis,& abſinthii, ſingulorum vncias tres,ſucci fumariæ vncias duas.Coquãtur rectè ad conſiſtentiam,colóque expurgentur . Dein adiiciantur ſacchari libræ duæ,ſpicæ,coſti, oſſis narium purpuræ, maceris , caryophylli , ſingulorum drachma vna , radicis mandragoræ , croci, ſingulorum drachm. ſemis,rhei barbari hexagium vnum. Hæc trita in pollinem,ligentur in linteo ſubtili , & coquantur probè ad conſiſtentiam,colóque expurgentur. Datur vnciæ duæ cum aqua tepida cui incocta ſunt piceæ folia, & aniſi.

Cap. XCVII.

DROSATON ad tuſſientes,ſuppuratos,& deſtillatione laborantes. Capit iridis,glycyrrhizæ,ſingulorũ vnciam ſemis,adianti manipulum vnum,tragacanthæ, gummi Arabici,ſingulorum drachmas tres,caricas albas decem,vuarum Corinthiacarum vnciam vnam ſemis,ſeminis maluæ,& bombacii, ſabæ repurgatæ, ſingulorum drachm . tres,floris maluæ ſylueſtris magnæ, borraginis & roſmarini florum , ſingulorum drachmas duas,violarum drachmam vnam ſemis,aniſi, fœniculi, ammeos, ſingulorum hexagium vnum , ſucci vngulæ caballinæ aut foliorum vncias quatuor,ziziphorum,ſebeſten,glycyrrhizæ,hyſſopi , ſingulorum vnciam vnã, cancros fluuiales decem ſine pedibus lotos ſæpenumero,papaueris albi cum calathis vſti vnciam vnam , palmulas decem,caſiæ vncias tres,ſex radicum & bugloſſi, ſingulorum vnciam vnam ſemis, polypodii vnc . duas, ſenæ vnciam vnam,epithymi vnciam vnam , roſarum vnc.vnam,[a]tuſſilaginis vnciam vnam , hordei decorticati vnciam ſemis,aquæ quantum ſufficit , ſacchari lib. vnã,penidiorum lib.ſemis.Datur manè,meridiè & veſperi vncia vna cum aqua tepida in qua decocta ſint zizipha viginti,ſebeſten quindecim, Damaſcena decem, vuarum Corinthiacarum vnciæ duæ,iridis , glycyrrhizæ , ſingulorum vncia ſemis , hordei decorticati vncia vna, hyſſopi manipulus ſemis. Coquantur hæc & colo expurgentur,dentúrque. Si verò efficere volueris vt ventrem purget,dato manè rhei barbari triti ſcrupulos duos.

a Tuſſilaginis] Nicolaus habet βερβελιχῆς. Sic autem vocat herbam quam alii & ipſe quoque aliàs, vngulam caballinam , latini verò tuſſilaginem nominant. Corrupta hæc vox eſſe ex dictione βήχιον videtur.

Cap. XCVIII.

DROSATON ad lienoſos,ſtomachicos,& eos qui malo corporis habitu laborant.purgat etiam aluum.Habet ſex radicum,ſingulorum vnciam vnam , polytrichi manipulum ſemis,ramorum myricæ vnciã ſemis , ſcolopendrii,hyſſopi,glycyrrhizæ, ſingulorum vnciam vnam,zizipha viginti,aniſi,fœniculi ſeminum, ſingulorum hexagia duo,caryophylli ſcrupulos duos , ſeminũ cucumerum,ſingulorum vnciam vnam,radicis bugloſſi vnc.ſemis,violarum,borraginis florum , ſingulorum hexagia duo,vuarum Corinthiacarum vnc.vnam , Damaſcena decem,ceraſia viginti,ſebeſten triginta, polypodii vncas duas,epithymi vnc.vnam,ſenæ,agarici,ſingulorum vnc.ſemis,roſarum vnc.vnam.Coquãtur hæc in aqua ad tertias,dein colo expurgato,& accipe ex decocto illo quantum voles,in ollámque coniicito, addéque [a]oxyphœnici vnc.ſemis,caſiæ vnc.vnam , rhei barbari hexag. vnũ , turpeti hexagium vnum ſemis, zingiberis hexagium ſemis. Coquãtur hæc probè ad tertias, colóque expurgẽtur. Adiiciantur ſacchari libræ duæ,& coquantur ad conſiſtentiam.Detur pro arbitrio cum aqua tepida pondere vnciæ vnius,aut vnc. vnius ſemis. Quòd ſi verò iecur ægrotantis intemperie calida affectũ

fuerit,adde ex zulapio roſaceo purgatorio hexagium vnum ſemis aut duo,datóque cum droſato aquam tepidam media nocte.

a Addéqu.]Poſt hæc verba in Græco codice legitur κατταφόρτιον λιβάνυ. Quid verò iis verbis innuere velit,diuinare nō ſatis poſſum: niſi fruſta ſeu micas thuris intelligat.

Cap. XCIX.

DROSATON ad iecinoroſos,& lienoſos. Recipit ſex radicum & bugloſſi,ſingulorum vnciam vnam, ſantali rubei & citrini,ſingulorum drachmas tres, violarum,borraginis florum & roſmarini, ſingulorum hexagium vnum,eryngii vnciam ſemis, cucumerum ſeminum,ſingulorum vncias duas,ſeminis lactucæ & intybi,ſingulorum drachmas duas,pruna viginti, ceraſia triginta,ziziphorum,ſebeſtē,ſingulorum trigintaquinque,polytrichi,ſcolopendrii,ramorum myricæ, ſingulorum vnciam vnam,radicis capparis hexagia duo,hordei puri vnciam vnam,aſari vnciam vnam ſemis,herbæ hepaticæ hexagia duo, glycyrrhizæ vnciā ſemis, aquæ quod ſatis eſt,caſiæ vnciam vnam, mannæ drach. tres, oxyphœnici vnciam ſemis,turpeti vnciam ſemis,ſenæ, agarici,ſingulorum vnciam ſemis drach.vnam, polypodii vncias duas,epithymi vnciam vnam , ſacchari librā vnam ſemis,aceti vnciam vnam ſemis,aut quantum ſatis erit.Datur cum aqua tepida ad arbitrium. Poſt ſumptionem huius droſati diebus ſex, ſi vis vti purgatorio medicamento, dato ex illo droſato cum aqua tepida, rhei barbari hexagium vnum, ſacchari roſacei laxatiui hexagia duo,diacydonii laxatiui hexagium vnum. Datur media nocte.

Cap. C.

DROSATON ad iecinoroſos,lienoſos,malo corporis habitu præditos, ſtomachicos, & omnis generis viſcerum obſtructiones. Accipit ſex radicum & bugloſſi,ſingulorum vnciam vnam,polypodii vncias tres,eupatorii,epithymi,ſenæ,ſingulorum vnciam vnam, agarici vnciam ſemis,adianti,ſcolopendrii, ramorum myricæ,ſingulorum manipulum vnū,ſucci intybi, bugloſſi,& fumariæ vncias duas,ſucci apii & eupatorii, ſingul. vncias duas ſemis,ſeminis fœniculi & apii, ſingulorum drachmas tres,ſeminum cucumerum, ſingulorum vnciam vnam,ſucci abſinthii vnciam vnam ſemis, ſeminis lactucæ,portulacæ & intybi,ſingulorum vnciam ſemis,violarum,florum borraginis & roſmarini,ſingulorum drachmas tres,eryngii vnciam ſemis,papaueris albi hexagia tria,trium ſantalorum, ſingulorum hexagiū vnum,radicis capparis vnciam ſemis, roſarum vnciam vnam, aquæ quantum ſufficit,ſacchari lib.vnam ſemis, aceti vncias tres. Datur vncia vna,aut vncia vna ſemis, ex aqua tepida manè ieiuno.

Cap. CI.

DROSATON ad ſuppuratos,tabidos,febricitantes, deſtillatione & abſceſſu laborantes. Capit radicum ſex, ſingularum vnciam vnam, violarum, borraginis florum,ſeminis maluæ,nenuphari, ſeminis vrticæ, florum roſmarini,roſarum rubearum, ſingulorum drachmas tres,adiāti vnciam vnam,ſeminum cucumerū, ſingulorum vnciam vnam ſemis, papaueris albi vnciā ſemis,radicis bugloſſi vnciam vnam, Damaſcena quindecim,ſantali rubei & albi,ſingulorum hexag. duo,tragacanthæ,gummi Arabici,ſingulorum vnciam ſemis, vuarum Corinthiacarum vnciam vnam, carnium palmularum decem,iridis drachmas tres,chamæleuces vncias tres,fabæ repurgatæ,hyſſopi, ſingulorum vnciam vnam, bombacii ſeminis vnciam vnam ſemis, vngulæ caballinæ vncias duas,caſiæ vnc. vnam, aquæ quod ſatis eſt,ſacchari libram vnam, penidiorum libram ſemis,roſarum vnciam vnam,ſucci glycyrrhizæ,ariſtolochiæ rotundæ,ſingulorum drachmas tres. Datur manè & veſperi cum aqua tepida pondere vnc. vnius,aut vnciæ vnius ſemis.

Cap. CII.

DROSATON ad iecinoroſos,lienoſos,ictericos, & omnem calorem iecoris. Habet radicum ſex,ſingularum vnciam vnam,ramorum myricæ manipulum ſemis,ſeminum cucumerum,ſingulorum vnciam ſemis, adianti,hepaticæ herbæ,ſingulorum manip.ſemis, triū ſantalorum,ſingulorum hexagium vnum,pruna viginti,ceraſia triginta,ſebeſten quadraginta,foliorum lactucæ & intybi manip.ſemis,aſari hexagium vnum,violarum,borraginis florum & roſmarini,ſingulorum hexagium vnum ſemis,ſucci intybi, bugloſſi, & eupatorii, ſingulorum vncias duas,cicerum nigrorum vnciam vnam,ſenæ vnciam ſemis,ramorum ſalicis manipulum ſemis,cichorii vnciam vnam,ſeminis portulacæ,lactucæ & intybi,ſingulorum hexagium vnum,rhei barbari hexagia tria,radicis capparis in aceto macerati hexagia duo,corticis radicis ſalicis hexagiū vnum ſemis, dauci, petroſelini,& ſparti ſeminum, ſingulorum hexagium vnum,radicis ſparti hexagium vnum ſemis, rubiæ hexagia tria,ſacchari libras duas.Datur manè pondere vnciarum duarum cum aqua tepida,in qua incocta ſint radicis fœniculi & apii,hordei,cicerum nigrorum, corticis fraxini,& ramorum myricæ quantum volueris.

Cap. CIII.

DROSATON ad eos qui laborant abſceſſu,vlceráque in renibus & veſica habent. Recipit radicum ſex, ſingularum vnciam vnam,ſeminum cucumerum,ſingulorum vncias tres,adianti manipulum ſemis, cicerū nigrorum vnciam vnam,ſpicæ drach.vnam, florū chamæmeli drachmas tres,aſari drachmas duas,vuarū Corinthiacarum vncias tres,Damaſcena viginti,ceraſia triginta,cyperi vnciam vnā, chamædryos, chamæpityos, pinearum nucum, ſingulorum vnciam ſemis, trifolii drachmas tres,ſymphyti hexagia duo, ſeſelis drachmā vnam ſemis,hyſſopi manipulum ſemis, zizipha viginti,glycyrrhizæ vnc.vnam,iridis vnciam ſemis, ſeminis apii,& petroſelini,ſingulorum drach.vnam, amygdalarum dulcium viginti, ſebeſten quindecim,ſcolopendrii manipulum ſemis,ſeminis erucæ hexagium vnum ſemis,roſarum vnc.vnam,aquæ quod ſatis eſt, ſacchari libram vnam ſemis.Datur manè ieiuno ex aqua tepida, cui incocta ſint radix fœniculi,apii,macedoniſii,& aniſum.

Cap. CIIII.

DROSATON ad colicos & nephriticos optimū. Accipit radicum ſex,ſingularum vncias duas, ſeminis fœniculi,apii,petroſelini,ammeos, carei, anethi, aniſi, ſingulorum hexagium vnum,phu,cyperi,ſpicæ, zingiberis,caryophylli,ſingulorum drach.ſemis, glycyrrhizæ vnc.vnam,acori,iridis,ſingulorum vnc.ſemis,polypodii vncias tres,epithymi vnc.vnam,ſenæ,turpeti, ſingulorum vnc.ſemis,radicis capparis vnc.ſemis, ſcolopēdrii,ramorum myricæ,adianti,ſingulorum manip. ſemis,florum iunci odorati hexagia duo, eupatorii vnc. vnam ſemis,aquæ quod ſatis eſt,ſacchari lib. duas, rhei barbari,turpeti,ſingulorum hexagium vnum, roſarum vnc.vnam.Datur cum aqua tepida,cui incocta ſint radix fœniculi,apii,& macedoniſii, hordeum mundum, & aniſum.

Cap. CV.

DROSATON ad colicos,& nephriticos optimū. Capit medullæ ſquillæ vncias tres,radicum ſex, ſingul. vnc. vnam,ſeminis fœniculi,apii,petroſelini, ammeos, carei,aniſi,ſing.hexagium vnum ſemis, chamædryos, chamæpityos,ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſingulorum drach.duas,ſeminis althææ,aſpleni herbæ, ſingul. drach.vnam ſemis,ſenæ,aſari,florum iunci odorati, ſingul.dr.tres,phu,dauci Cretici,cyperi,ſing.dr.vnam,nardi Celticæ drach.vnam ſemis,folii drach.vnam, abſinthii drach.tres,iridis drach.vnam ſemis,polypodii vnc. tres,ſpicæ drach.vnam,menthæ drach.duas, triboli ſeminis vnc.ſemis,thymi drach. vnam ſemis, epithymi vnc.vnam,thymbræ drach.duas,hyſſopi vnc.ſemis, ſilphii drach.vnam ſemis,radicis capparis drach.tres, roſarum vnc.vnam,aquæ in qua ferrum extinctū eſt multoties quantum ſufficit,ſacchari lib.duas. Datur manè ieiuno vnc. vna ſemis aut vnciæ duæ cum aqua tepida,

diebus ſeptem,cui incocta ſint radix apii,fœniculi,macedoniſii,& aniſum.

Cap. CVI.

DROSATON ad iecinoroſos, lienoſos, obſtructionem & duritiem viſcerum. Habet radicum ſex,ſingularum vnciam vnam,ſeminum cucumerum,ſingul. vnc.vnam ſemis,intyborum,ramorum myricæ, ſcolopendrii,polytrichi,ſingulorum manipulũ ſemis, violarum,florum borraginis & roſmarini,ſingulorum hexa gium vnum ſemis,ſucci intybi,apii, eupatorii, & bugloſſi,ſingulorum vncias duas,cicerum nigrorum vnc. vnam,cichorii,ſparti ſeminum, & radicis, ſingulorum vnciam ſemis,Damaſcenorum,ceraſiorum,ſebeſtẽ, ſingulorũ trigintaquinque,ſeminis lactucæ & intybi, ſingulorum vnciam ſemis, ſeminis dauci hexag. vnũ, trium ſantalorum,ſingulorum hexagia duo,cyperi vnciam ſemis,phu,cuſcutæ,ſingulorum drach.tres, ſenæ vnc.ſemis,aſari hexagium ſemis,radicis ſalicis, corticis fraxini,radicis capparis,ſingul.drach.tres, ramorum ſalicis manip.ſemis,ſpicæ,rubiæ,ſingulorum vnc. ſemis, ammeos drach.vnam ſemis,vuarum Corinthiacarũ vnciam vnam,hyſſopi manip.ſemis, glycyrrhizæ vnc. ſemis,chamæmeli vnc.vnam,florum iunci odorati drachmas tres,ſeminis fœniculi,aniſi, ſingul.vnciã vnam, polypodii vncias duas,epithymi vnc.vnam, agarici hexagia duo,roſarum vnc.vnam,aquæ quod ſatis eſt, ſacchari libras duas,rhei barbari,& turpeti,ſingulorum hexagium vnum. Datur manè ieiuno pondere vnciæ vnius ſemis cum aqua tepida,cui incocta ſint radix capparis,rami ſalicis,zizipha,Damaſcena,glycyrrhiza, aniſum,fœniculum,cortex fraxini,& rami myricæ.

Cap. CVII.

DROSATON ad obſtructionem iecoris & lienis, atque colicos,mirabile. Recipit meliloti, chamæmeli, radicis fœniculi,apii,& aſparagi,ſingulorum vnciam vnam,florum iunci odorati hexagium vnum ſemis,roſarum vnciam ſemis,croci ſcrup.vnum, ramorum myricæ manip.ſemis,aquæ quod ſatis eſt,ſacchari libram ſemis.Datur manè ieiuno pondere vnciæ vnius, aut vnc. vnius ſemis cum aqua tepida, cui adiice corallii rubei ſcrupulum vnum. Aqua verò incocta habeat folia piceæ,radicem apii,ramos myricæ,ſcolopendrium, ſemẽ fœniculi & apii:datùrque dieb⁹ tribus. Si verò poſt hos dies dare vis purgatorium medicamentũ, præbeto hãc drangæam media nocte,quæ habet rhei barbari drach. vnam ſemis,ſeminis fœniculi & apii, ſingulorum ſcrupulum vnum,tartari drachmam ſemis,croci ſcrup.vnũ, ſacchari quantum aliarum ſpecierum.vel dato has pilu las media nocte,quæ accipiunt aniſi,ammeos, apii, folii,calami odorati,ſeminis erucæ,ſingulorum ſcrupulũ vnum,ſagapeni,bdellii,hieræ Galeni, ſingulorum drachmas duas,colocynthidis,agarici, ſingulorum drach. vnam,turpeti drachmas ſex,rhei barbari hexagium vnum,dacrydii drach.vnam.Fingãtur pilulæ ciceris parui magnitudine, cum ſucco fœniculi,& præbe pilulas vndecim,aut tredecim,aut quindecim pro viribus.

Cap. CVIII.

DROSATON è fumaria,conferens melancholicis,cholericis,elephantia correptis,carnis pruritui, ſcabiei,lichenibus,carniſque malitiei, ad vitioſum deniq; vniuerſi corporis colorem, & faciei, ad exanthemata à prauis humoribus facta. Accipit myrobalani citrini vnciã ſemis,violarum,abſinthii,cuſcutæ,ſingulorum vnc. vnam,polypodii vncias duas,epithymi vnc. vnam, ſenæ,agarici,ſingulorum vnciam ſemis,roſarum vnciam vnam.Coquantur probè in aqua ad tertias,colóque expurgato,& accipe de decocto illo libras duas.adde fumariæ ſucci cocti & colati libram vnam. Dein accipe ſacchari libram ſemis,mellis Attici libram vnam.Coquãtur ad conſiſtentiam,& detur ſingulis diebus manè ieiuno vncia vna ſemis cum aqua tepida. Præbeto autem etiam hæc,nempe dacrydii hexagium ſemis, rhei barbari hexagium vnum,tartari ſcrupulos duos.Hæc in pollinem trita dato cum droſato ſcrupulum vnum diebus ſeptem aut nouem.

Cap. CIX.

DROSATON ad iecinoroſos,lienoſos, & hydropicos,admodum bonum & vtile. Capit radicum ſex,ra dicis buglоſſi & ruſci,ſingularum vnciam ſemis, polypodii vncias duas,ſenæ vnciam ſemis, epithymi vnciã vnam ſemis,ſcolopendrii,polytrichi,ſingulorum mani pulum ſemis,iridis vnciam ſemis, roſarum vnciam vnam,ſtichadis vnciam ſemis,myrobalanorum,exceptis flauis,ſingulorum hexagium vnum,agarici,glycyrrhizæ,ſingulorum vnciam ſemis, ramorum myricæ, hyſſopi,ſingulorum manipulum ſemis,medullæ ſquillæ aſſatæ vncias tres, xylobalſami, petroſelini Macedonici, ſingulorum hexagium vnum ſemis, menthæ, pulegii, ſingulorum hexagia duo,cardamomi hexagiumſemis, aniſi,apii,& fœniculi ſeminum,ſingulorum vnciam ſemis,abſinthii hexagia tria,ſpicæ hexag.duo, thymbræ vnciam ſemis,foliorum mandragoræ, radicis capparis, ſeminis vrticæ,ſingulorum hexagia duo, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnciam vnam, ſeminis vrticæ hexagia duo,florum iunci odorati,tuſſilaginis,chamæmeli,ſingulorum vnciam ſemis, ſeminis ericæ hexagia duo,trium ſantalorũ,ammeos,radicis phu,aſari,florum hyperici,ſingulorum vnciã ſemis,ramorum ſalicis manipulum ſemis,roſmarini vnciam vnam,eryngii vncias duas,florum roſmarini & borraginis, ſingulorum vnc. ſemis,rubiæ vnciam vnã, calaminthæ vnc.vnam, Damaſcena decem,ceraſia viginti,ſebeſten triginta, ſeminis aſparagi,& ruſci,papaueris albi, ſingulorum hexag. duo,vuarum Corinthiacarum vnciam vnam, herbæ aſpleni,acori, ſingulorum hexagia duo, corticis fraxini vnciam ſemis,fumariæ vnc.vnam, eupatorii, violarũ, ſingulorum vnc.ſemis,ſeminis ſparti & radicis, ſingul. hexagia duo,cichorii vnc.ſemis,cuſcutæ,aſari, ſingulorum vnc.ſemis,aquæ in qua ferrum multoties extinctũ eſt,quantum ſufficit,ſacchari lib.vnam,mellis Attici libram vnam ſemis.Datur manè ieiuno pondere vnciæ vnius ſemis,aut duarum cum aqua tepida in qua ferrũ ſæpius extinctum eſt.Dein accipe rhei barbari hexagiũ vnum,turpeti hexagium vnum ſemis,dacrydii ſcrupulos duos.Trita præbeantur cum droſato pondere ſcrup. vnius aut duorum.

Cap. CX.

DROSATON ſquilliticum purgans aluum, hydropicis & lienoſis vtile. Habet radicum ſex,ſingulorũ vnciam vnam,abſinthii vnciam ſemis, polypodii vnc. duas,ſpicæ nardi hexagium vnum,ſcolopendrii vnc.vnam,ſeminis fœniculi,aniſi,petroſelini, dauci Cretici, ſingulorum vnciam ſemis,pruna viginti,ceraſia, ſebeſten,ſingulorum triginta,epithymi vnciam vnam, iridis,glycyrrhizæ,ſingulorum vnciam ſemis,roſarum he xagia quatuor,ſeminum cucumerum,ſingulorum vnc. ſemis,polytrichi vnciam vnam,trium ſantalorum,ſingulorum hexagia duo,agarici vnciam ſemis,turpeti he xagia duo,aquæ quod ſatis eſt,ſacchari libras duas. Datur manè ieiuno pondere vnciæ vnius aut duarum cum aqua tepida,in qua ferrum multoties extinctum eſt.

Cap. CXI.

DROSATON ad colicos & nephriticos valde bonum.Recipit radicum ſex,& buglоſſi, ſingulorum vnc. vnam,ſeminis fœniculi,apii,macedoniſii, ſingulorum hexag. duo, chamæmeli hexagium vnum ſemis, ſeminis althææ hexagium vnum, ſcolopendrii manipulum ſemis,ligni aloes hexagium ſemis,aſari,floris iunci odo rati,ſingulorum hexagium ſemis,ſenæ vnciam ſemis, adianti manipulum ſemis,polypodii vncias duas,aquæ in qua ferrum pluries extinctum eſt,quod ſatis eſt, ſacchari lib.vnã ſemis.Datur manè ieiuno vnc. vna ſemis, aut duæ cum aqua tepida in qua ferrum ſæpius extinctum eſt,& cui incocta ſit radix fœniculi,apii, & aniſi.

Cap. CXII.

DROSATON ad colicos, nephriticos, lienoſos, ſtomachicos, viſcerúmque obſtructionem præſtans.

Accipit radicis bugloſſi, ſcolopendrii,ſing.ſtag.tria,caſiæ lib.ſemis,corticis radicis capparis hexag.duo, ſeminis & florum ericæ, ſingulorum hexagiũ vnum ſemis, medullæ ſquillæ aſſatæ aut crudæ vnciam vnam,foliorum ſalicis hexag.vnum,ſpicæ nardi,aſpleni, ſeminis agni,ſingul.hexag.duo,comæ abſinthii,ariſtolochiæ longæ & rotundæ,gentianæ, ſingul.ſtag.vnum, amomi ſtagia duo,ſaluiæ, radicis pæoniæ, ſingul. ſtag.duo ſemis, radicis aſparagi vnc.vnam, folii ſtag.duo, florum chamæmeli, chamædaphnes, radicis ſtruthii, ſingulorum ſtag.vnum ſemis,betonicæ,coſti,ſing.hexag.vnum,petroſelini ſtag.vnum ſemis,ſebeſten quindecim, florum iunci odorati ſtagium vnum ſemis, ſeminis maluæ ſtagium vnum, radicis acori ſtag. vnum ſemis,radicis fœniculi,apii,macedoniſii, borraginis & intybi, ſingulorũ vnc.vnam,chamædryos,chamæpityos, ligni aloes, ſingul.hexag.ſemis, radicis chamæceraſi hexag.tria, ſeminis hederæ hexag. vnum ſemis,corticis radicis careæ vnciam ſemis, cubebe ſtag.ſemis, ſeminis fœniculi,aniſi, ſing.vnc.vnam,polii, florum iunci odorati, aſari, ſing. hexagium ſemis, epithymi vnciam vnam, ramorum myricæ manipulum ſemis, florum borraginis & roſmarini,ſing.hexag.vnum,anthemidis hexag.ſemis, Damaſcena viginti, ceraſia triginta, ſebeſten quadraginta, cinamomi hexagium vnum, adianti manip.ſemis, polypodii vnc.duas,trium ſantalorum,ſing.hexag.duo,ammeos hexag. ſemis, violarum hexag.duo, roſarum vnc. ſemis,aquæ in qua ferrum extinctum eſt ſæpius, quantum ſufficit, ſacchari lib.duas,rhei barbari hexag.vnum ſemis,turpeti hexag. duo. Datur manè ieiuno pondere vnciæ vnius ſemis,aut duarum cum aqua tepida in qua ferrum multoties extinctum eſt,& in decoctione habente aniſum,& ramos myricæ.

Cap. CXIII.

DROSATON ad tertianas ſimplices & duplices, quotidianáſque,purgatorium. Capit radicum ſex, & bugloſſi,ſing. vnc.duas, ſeminum cucumerum, ſingul. vnc.ſemis, ſeminis portulacæ, papaueris nigri & albi, ſing.hexagii dimidii quartam partem,polytrichi, intybi,eupatorii,hepaticæ herbæ,ſylueſtris melitzanii, & foliorum lactucæ,ſingul.manipulum ſemis, ſeminis lactucæ,& intybi,ſingul.hexagia duo,zizipha viginti, pruna quindecim,ceraſia,ſebeſten,ſingulorum viginti,[a]ſcorpidis,roſarum,cyclamini,ſingulorum manip. ſemis,ſeminis fœniculi,aniſi,vnciam ſemis, ſeminis apii,cardamomi,ſingul.drach.duas,violarum, florum borraginis & roſmarini,ſingulorũ hexag. duo, vuarum Corinthiacarum vnc.vnam,glycyrrhizæ,vnc.S. nenuphari hexag. duo, [b]antzitoli vnc.S.trium ſantalorũ,ſing.hexag.duo, ſenæ vnc.ſemis,polypodii vnc. duas, roſarum vnc.vnã, aquæ quantum ſufficit, ſacchari lib. vnam ſemis, ſucci malorum Punicorum acidorum vnc.tres, rhei barbari hexag.vnũ S. turpeti hexagia duo. Datur ex aqua tepida manè & veſperi vnc.vna ſemis,aut duæ.

a Scorpidis] Scorpidem vocat herbam quam alio nomine ceterach ipſe & officinæ hodie appellant. b Antzitoli] Nicolai codex habet ἀντζιτόλι. Quid verò barbara hac voce intelligat me ignorare fateor.

Cap. CXIIII.

DROSATON per totum diem potum ad dyſentericos & cœliacos. Habet violarum hexag.duo, ſeminis intybi hexagia duo, roſarum rubearum hexag.tria, meſpila viginti, cotonea ſex, cacumina myrtorum nigrorum & fructus eorum, ſing.vnc.ſemis,rhois culinarii vnc.vnam, pampinorum vitis vnc.ſemis, [a]pyra immatura decem,pyra ſylueſtria quindecim, ſucci plantaginis & hypociſthidis,ſingulorum vnciam vnam,ſucci acaciæ vnc.duas, ſpodii hexagia quatuor, ſidiorum,balauſtiorum, ſingulorum hexag.tria, maceris hexagium vnum,ſantali rubei hexag.tria,coſti hexag.vnum,cinamomi hexag.vnum ſemis,boli Armenii,Lemnii ſigilli, ſanguinis draconis, lapidis hæmatitis, ſingulorum hexagium vnum ſemis,corallii rubei vnc.ſemis, ſucci polygoni & quinqueneruiæ, ſingul.vnc.ſemis drachmam vnam, aquæ pluuiæ quod ſatis eſt, ſacchari libram ſemis,ſacchari roſacei veteris lib.vnam,ſtillatitii roſarum campeſtrium liquoris vncias quatuor,rhei barbari hexagium vnum. Datur vnc.vna ex aqua pluuia cui incoctũ ſit aniſum.

a Pyra] Manuſcriptus codex falſò ἀπίδια legit pro ἄπια. Sic ſuprà apomeli è pyris ἀπιδίτην,pro ἀπίτην dixit.

Cap. CXV.

DROSATON ad iecinoroſos, à calore tales factos,vitioſo colore præditos,furioſos,colicos, & nephriticos præclarum. Vocatur autem è rheo barbaro. Accipit radicis fœniculi,apii, macedoniſii,aſparagi,borraginis,intybi,bugloſſi,& ruſci,ſingulorum vnc.duas,roſarum rubearum vnc.vnam, violarum vnc.ſemis, polytrichi manipulum ſemis, foliorum intybi manipulum vnum,aniſi vnc.ſemis, ſeminis fœniculi & apii,ſingul. hexag.quatuor, ſeminum cucumerum, ſingulorũ vnc. duas,ſeminis lactucæ & portulacæ,ſingul.vnc. ſemis, ſeminis vrticæ drach.duas,papaueris albi vnc.ſemis, pruna viginti,ceraſia triginta,ſebeſtẽ quadraginta, zizipha viginti, vuarum Corinthiacarum, ſing.vnc. vnam, ramorum myricæ & ſalicis,naſturtii teneri,crithami,ſingulorum manip.ſemis,glycyrrhizæ,hordei decorticati, ſing.vnc.vnam,polypodii vnc.duas,epithymi vnc.vnã, agarici vnc.ſemis,ſenæ hexag.quatuor,turpeti, hermodactyli,trium ſantalorum,ſingul.vnc.ſemis.Hæc coquãtur in aqua,& colo expurgentur: dein adiice ligni aloes boni,ſpicæ, ſing.drach. vnam, calami odorati,cinamomi,nucis moſchatæ,galangæ,ſing.drach.ſemis,rhei barbari hexag.vnum ſemis.Hæc probè trita coquãtur cum decocto ſuperiore ad conſiſtentiam,dein colentur,&adiiciatur ſacchari lib.vna ſemis, roſarum rubearum vnc. vna.Datur manè ieiuno cum aqua tepida pondere vnc. vnius ſemis,aut duarũ, diebus ſex.Poſtea propinato purgatorium medicamentum,pro viribus ægrotantis.

Cap. CXVI.

DROSATON ſquilliticum ad quartanas mirabile. Accipe ſquillam [a]rufam, coquito cum fermento in calido cinere,aut in clibano.dein accipe de parte eius interna teneriore vnc.duas,aceti lib.ſemis,radicis fœniculi,apii,macedoniſii,aſparagi,borraginis,intybi,& ruſci ſing.vnc.duas,ſcolopendrii,ramorum myricæ, aſari, calaminthæ,ſing.vnc.ſemis,hyſſopi,thymi,ſing.hexag. quatuor,piperis hexag.vnum,petroſelini ſylueſtris radicis vnc.ſemis, epithymi vnc. vnam, petroſelini, vrticæ ſeminis,dauci Cretici,ſing.hexag.vnum,polypodii vncias duas,ſenæ vnc.ſemis, ſeminis aniſi, fœniculi, ſing. hexag.duo,polytrichi manipul.ſemis,pruna viginti,ceraſia triginta,ſebeſten quadraginta, ſpicæ nardi vnc.ſemis,roſarum vnc.vnam. Hæc contuſa coquito in aqua ad tertias:dein colo expurgato, & adiice agarici vnc.ſemis, rhei barbari hexag. duo, ſacchari lib.ſemis, mellis Attici lib.vnam. Coquito probè ad conſiſtentiam. Datur pondere vnc.vnius ſemis, aut duarum manè ieiuno cum aqua tepida. Datur verò etiam rheum barbarum tritum pondere [b]turneſii vnius & ſemis. & dacrydium, pondere turneſii ſemis cum droſato.

a Rufam] Nicolai codex habet ὀρεινὴν, hoc eſt montanam, ſed malè.Legendum enim eſſe potius πυῤῥὰν, ex ſuperioribus ſatis patet. b Turneſii] Nicolaus habet τυρνεσίκ.Quale autem pondus illi turneſium,compertum non habeo.

Cap. CXVII.

DROSATON ad quartanas, admodum expertũ. Capit radicis fœniculi,apii, macedoniſii, aſparagi,intybi,borraginis,& bugloſſi, ſingulorum vnc. duas, pruna viginti,ceraſia triginta, ſebeſten quadraginta, aſari hexag. vnum, ramorum myricæ manipul.ſemis, florum capparis vnc.ſemis,ſcolopendrii, roſarum, ſingulorum vnciam vnam,adianti manip.ſemis,hyſſopi Cretici vnciam vnam, glycyrrhizæ vnciam ſemis, tragacanthæ,violarum, ſingulorum hexagia quatuor, lapidis lazurii,lapidis Armenii, ſingulorum hexag.duo, ſeminũ cucumerum,ſingulorum vnciam ſemis,ſeminis intybi, aniſi, ſingulorum hexagia duo, calaminthæ montanæ

vnc.ſemis,ſpicæ,ſeminis agni,ſing.hexag.vnum ſemis, chamædryos,chamæpityos,triũ ſantalorum , ammeos, ſing.vnc.ſemis, polypodii vnc.duas, ſenæ, cuſcutæ,fœniculi ſeminis,coriandri,ſing.hexag. quatuor. Hæc coquito in aqua ad tertias, colóque expurgato.dein adiice hæc trita & cribrata, chryſobalani magni & parui, ſing.hexag.vnum,rhei barbari hexag. vnum ſemis,turpeti hexag.vnum, mannæ,oxyphœnici,ſing.vnc.ſemis, calami dulcis vnc. vnam. Hæc coquito cum ſuperiore decocto, & adiice mellis Attici lib.duas, ſacchari lib.vnam,& præbeto media nocte cum aqua tepida vnc. vnã ſemis,aut duas. Poſtea dato ad os abluendum aquam cũ aceto diebus ſex.dein præbe hanc purgationem quæ habet hieræ picræ laxatiuæ drachmas duas ſemis,benedictæ laxatiuæ drach. duas, turpeti drach.duas ſemis, dacrydii ſcrup.duos,cydoniati laxatiui,ſacchari roſacei laxatiui,ſing.hexag.duo,rhei barbari hexag.vnum.Datur media nocte cum aqua tepida pondere hexag. triũ aut trium & ſemis,aut quod ſatis eſt.dein verò ad os abluendum, propter huius medicamenti inſuauitatem, dato acetum cum aqua.

Cap. CXVIII.

DROSATON ex myrobalano ad podagricos,arthriticos,iecinoroſos,lienoſos,omnem viſcerum obſtructionem, melancholicos, vitioſo colore præditos,& omnem corporis malitiam. Habet radicis fœniculi, apii,macedoniſii,aſparagi,borraginis,intybi, bugloſſi,& bruſci,ſing.vnc.duas,violarum vnc.ſemis,pruna viginti,ceraſia triginta,ſebeſten quadraginta,cucumerum ſeminum,ſing.vnc.vnam,trium ſantalorum,ſing.vnc.ſemis, hordei decorticati vnc.vnam, polytrichi manipul. ſemis,radicis capparis vnc.ſemis, ramorum myricæ manip.ſemis,glycyrrhizæ vnc.vnam,zizipha viginti,pruna triginta,ceraſia,ſebeſten,ſing.quadraginta,hyſſopi manip.ſemis, rubiæ vnc.ſemis, florum roſmarini hexagia duo, ſcolopendrii manipul. ſemis, myrobalanorum omnium,exceptis flauis,ſing.vnc.ſemis.Hæc tuſa coquito in aqua ad tertias,dein colo expurgato,& adiice probè tuſarum & cribratarum roſarum vnc.ſemis,cuſcutæ, aſari,& opobalſami, ſing.hexag.tria,epithymi,polypodii,ſing.vnc.vnã,agarici,ſenæ, turpeti, ſing.vnc.ſemis, rheibarbari hexag.vnum,tartari vnc.ſemis,ſacchari lib. vnam ſemis.Hæc probè cocta cum ſuperiore decocto colato, datóque media nocte vnc. vnam ſemis aut duas, cum aqua tepida diebus ſeptem. deinde propinato purgatorium medicamentum pro viribus laborantis.

Cap. CXIX.

DRANGÆÆ confectio ad eos qui cibum non appetunt, & ſtomacho refrigerati ſunt, nec rectè concoquunt,ſed cibum euomunt,eumque minimè conficiũt. Recipit zingiberis repurgati vnc.duas,caryophylli vnc. ſemis,nucis moſchatæ vnc.ſemis,maceris vnc.ſemis dr. vnam, croci hexag. vnum,aniſi vnc.vnam ſemis,corticis cinamomi vnc.vnam ſemis, ſacchari lib.ſemis. Hæc contere,& fac drangæam: de qua dató manè,meridiè & veſperi hexag. vnum, poſtea da ſorbendum vinum bonum,menſura exigui poculi.

Cap. CXX.

DROSATON purgatorium ex myrobalano, ad iecinoroſos,lienoſos,& melancholicos,maniacos,& vitioſo colore præditos. Item ad exanthemata facta in ſuperficie totius corporis à melancholico humore,& ſalſa pituita nata,ad ſcabiem & pruritum. Accipit myrobalani citrini,violarum,abſinthii, cuſcutæ,ſing.vnc.duas, ſenæ vnc.ſemis,polypodii vnc.duas,agarici hexag.duo, epithymi vnc.duas,ſcolopendrii,polytrichi,ſing.manipul.ſemis,iridis hexag.duo,roſarũ, lacæ, ſing. vnc. vnã, radicis capparis vnc. ſemis, ramorum myricæ manipul. ſemis,trium ſantalorum,ſing.hexag. duo,ſeminum cucumerum,ſing.vnc.duas,radicis fœniculi,apii, macedoniſii,aſparagi,borraginis,intybi & bugloſſi, ſing.vncias duas,aniſi,fœniculi ſeminis,ſing.vnc.ſemis,pruna viginti,ceraſia triginta, ſebeſten quadraginta, glycyrrhizæ vnc.vnam.Hæc probè cocta cum aqua colo expurgato, & accipe ex decocto lib.quatuor,& adiice ſucci fumariæ deſpumati lib.vnam ſemis, ſacchari lib.duas,rhei barbari hexag. duo. Decoquito hæc lento igne ad conſiſtentiam vſque,& colato. Dato manè ieiuno vnc. vnã ſemis cum aqua tepida,& præbeto etiam rhei barbari triti turneſium vnum,diebus ſeptem. deinde autem propinato purgatorium medicamentum.

Cap. CXXI.

DROSATON acetoſum compoſitum ad tertianas,duplices tertianas,quotidianas,& continuas febres, atque hecticas,necnon ad immodicam ſitim vtile. Capit radicis fœniculi,apii,macedoniſii,aſparagi,borraginis,intybi & bugloſſi, ſing.vnc vnam, ſeminum cucumerum,ſing. vnc.ſemis, pruna viginti,ceraſia triginta, ſebeſtẽ quadraginta,violarum vnc.vnam,roſarum vnc. vnam ſemis,florum borraginis, & roſmarini, ſing.vnc. ſemis,iridis vnc.vnam, ſcolopendrii,adianti, ſing.vnc. vnam,eupatorii,trium ſantalorum,ſing.vnc.ſemis,florum iunci odorati,aſari,ſing.hexag.duo, ſenæ vnc.vnã, cuſcutæ vnc.ſemis,epithymi,agarici,ſing.vnc.vnam,aniſi,ſeminum fœniculi,ammeos, ſing. vnc.ſemis, roſarum vnc.vnam, aquæ quod ſatis eſt, rhei barbari hexagia duo, ſucci malorum Punicorum acidorum vncias quinque,ſacchari lib.duas. Datur manè cum aqua tepida vnc.vna ſemis,aut duæ.

INDEX STOMATICORVM MEDICAMENtorum, illitionum, & dyſentericorum remediorum.

Diamorôn confectio admodum probata, Cap. I.
Diamorôn confectio alia magis varia, Cap. II.
Diamorôn ex Aſclepiade ſimplex, Cap. III.
Diarhoôn Galeni confectio, valde bona, Cap. IIII.
Diarhoôn, Galeni alia confectio, Cap. V.
Diagleuceos confectio ſtomatica, Andromachi, Cap. VI.
Perunctionis confectio Sorani, ſtomatica, Cap. VII.
Diacaryon Galeni confectio, Cap. VIII.
Diacaryon alia confectio, Cap. IX.
Illitio ſub lingua ad eos qui angina laborant, Cap. X.
Illitio ad anginam experta, Cap. XI.
Illitio alia ad eos qui angina correpti ſunt, Cap. XII.
Illitio Aſclepiadis ad phlegmonas cum vlceratione, Cap. XIII.
Illitio ad oris putredines, Cap. XIIII.
Illitio ſtomatica ad phlegmonas & cruſtas, Andromachi, Cap. XV.
Illitio ad oris & tonſillarum phlegmonas, Cap. XVI.
Illitio optima ad cruſtas, Cap. XVII.
Illitio ad cruſtas, Cap. XVIII.
Illitio ſtomatica ad cruſtas, Cap. XIX.
Illitio ſtomatica ad cruſtas, & gingiuas putreſcentes & fœtidas, Cap. XX.
Illitio Anthera dicta, ad prædicta, Cap. XXI.
Illitio ad oris eroſiones Philagrii, Cap. XXII.
Illitio Theodori ad tonſillarum vlcera, & gingiuarum, & pudendorum putredines, nomas, & carbunculos, Cap. XXIII.
Illitio ad oris affectiones, ab aphthis vſque ad cruſtas & carcinomata, Cap. XXIIII.
Illitio ad oris nomas, gingiuarum, & linguæ, Cap. XXV.
Illitio ad oris compreſſiones, exulcerationes, & nomas, Cap. XXVI.
Illitio ad omnia oris & tonſillarum mala, Cap. XXVII.
Illitio ſimilis, Cap. XXVIII.
Illitio neceſſaria. Datur autem ad gargarizandum, Cap. XXIX.
Illitio ſimilis, Cap. XXX.
Illitio neceſſaria, ſimilis, Cap. XXXI.
Illitio ad occultas anginas, Cap. XXXII.
Illitio valde bona, ſimilis, Cap. XXXIII.
Illitio alia, ſimilis, Cap. XXXIIII.
Illitio de pullis agreſtium hirundinum, Cap. XXXV.
Illitio ſimilis, Cap. XXXVI.
Illitio ad eos qui angina laborant, experta, Cap. XXXVII.
Illitio è limacibus, Cap. XXXVIII.
Illitio ſiue gargariſmus de cancris fluuialibus, Cap. XXXIX.
Illitio de centaurio, Cap. XL.
Illitio ad oris putredines, Cap. XLI.
Illitio ad phlegmonas tonſillarum, Cap. XLII.
Illitio ad anginoſos & occultas anginas, vomitum ciẽs, Cap. XLIII.
Collutio ad cruentas gingiuas, Aſclepiadis, Cap. XLIIII.
Collutio ſimilis, Cap. XLV.
Illitio ad eroſas gingiuas, Cap. XLVI.
Diaclyſma, hoc eſt collutio ad comeſtionem gingiuarum probata, Cap. XLVII.
Illitio ad gingiuarum comeſtionem optima, Cap. XLVIII.
Dyſentericum irriguum, ad defluxionem oculorum, & cœliacos, Cap. XLIX.
Dyſentericum inſperſile probatum, Cap. L.
Dyſentericum ferculum, ad cœliacos etiam, & ſtomachũ defluxione laborantem vtile, Cap. LI.
Dyſentericum ferculum bonum, Cap. LII.
Dyſentericum inſperſile, Cap. LIII.
Dyſentericum abſolutum, & ad ſpuentes ſanguinem, Cap. LIIII.
Dyſenterica potio, probata, Cap. LV.
Dyſentericum aliud expertum, Cap. LVI.
Dyſentericum alterum expertum, Cap. LVII.
Dyſentericum aliud mirabile, Cap. LVIII.
Dyſentericum aliud probatum, Cap. LIX.
Dioſpoliticon ad errantes flatus, & acidos ructus, ac difficultatem coctionis, Cap. LX.
Dioſpoliticon, ventrem ſubducens, Cap. LXI.
Furunculos citò concoquens, Cap. LXII.
Potio ad difficultatem ſpirandi experta, Cap. LXIII.
Alia ad ſpirandi difficultatem potio, experta, Cap. LXIIII.
Alia ad difficultatem ſpirandi, experta, Cap. LXV.
Dropax expertus, Cap. LXVI.
Coria alba vt tingenda purpura Cap. LXVII.
Decamyri confectio miranda, Cap. LXVIII.
Maſticatorium caput purgans, Cap. LXIX.
Vrinam ciens Euſtochii chirurgi, expertum & mirabile, Cap. LXX.
Vſtio ad eminentias, Cap. LXXI.
Difficulter mingentium naturale remedium, Cap. LXXII.
Inunctio ad gargareonem, vuam, & omnia oris mala, Cap. LXXIII.
Dyſenterica quæ per inferna iniiciuntur, compoſita medicamenta, Cap. LXXIIII.
Dyſentericum aliud præſtans, Cap. LXXV.
Dyſentericum aliud mirabile, Cap. LXXVI.
Dyſentericum aliud, etiam ad cœliacos vtile, Cap. LXXVII.
Dyſenterica potio ad eos qui neque potum neque cibũ retinent, Cap. LXXVIII.
Dyſentericum aliud nobile, Cap. LXXIX.
Dyſentericum aliud probatum, Cap. LXXX.
Dyſenterica alia potio, experta, Cap. LXXXI.
Dyſentericum aliud, Cap. LXXXII.
Dyſentericum admodum vtile, Cap. LXXXIII.
Dyſenterica potio, valde laudata, Cap. LXXXIIII.
Dyſenterica potio admodum bona, Cap. LXXXV.
Potationis hominis medicamentum, Cap. LXXXVI.

De ſtomaticis medicamentis, illitionibus, & dyſentericis remediis.

Sectio nona.

Cap. I.

DIAMORON confectio, admodum probata. Habet ſucci mororum libras quinque. Coquito ad ſordium craſſitudinem: dein adiice mellis boni lib. vnam, & iterum coquito vſque ad mellis conſiſtentiam. Adde croci, [a]zingiberis, & omphacii, ſing. drach. vnam, & ſic parato vtere.

a Zingiberis] Nicolaus habet ζιγγιβέρεως. ſed Galenus lib. 6. De compoſ. medic. local. & Paulus, legũt σμύρνης, hoc eſt myrrhæ. Cauſam eius varietatis infrà indicabimus.

Cap. II.

DIAMORON alia præparatio, magis varia. Recipit ſucci mororum cotylas quinque, vini auſteri cotylam vnam, mellis cochlearium vnum. Coquito ſuccum mororum cum vino ad ſordis craſſitudinem: deinde adiecto melle rurſus decoque quoad iuſtam cõſiſtentiam nanciſcatur: & adiice croci, zingiberis, omphacii aridi, ſing. vnc. vnam S. Optimum verò eſt omnibus ſtomaticis illitionibus, ſi prædicta menſura ſimul incoquantur glycyrrhizæ vnc. viginti. mitigatoria enim eſt: ob id aſperitatem ex adſtringentibus illatã lenire poteſt. Confert hoc etiam, ait Heras, ad tonſillas, & oris phlegmonas illitum, & per collutionem adhibitum. Alii verò ſuccum tantùm mororum præparant cum melle, & vtuntur.

Cap. III.

DIAMORON ex Aſclepiade ſimplex. Capit ſucci mororum hexag. ſedecim, ſucci omphacii hexag. tredecim, mellis Attici hexag. duodecim. Coquito ſuccos ad conſiſtentiam: dein adiecto melle rurſus coquito, vſque ad bonam conſiſtentiam.

Cap. IIII.

[a]DIARHŒON, hoc eſt è malis Punicis, Galeni confectio admodum bona. Recipe malorum Punicorum dulcium acidorum & auſterorum, [b]contũde in mortario cum putaminibus, & exprime ſuccum, & accipe de hoc ſucco cotyl. quinque, mellis cotyl. 1. glycyrrhizæ ſucci vnc. viginti. Coquito ad conſiſtentiam. Vtilius verò hoc exhibetur iis quibus os phlegmone laborat, quique ſtomachum diſſolutum habent & nihil appetentem. Illitum & potum ad alui affectus prodeſt. Admiſcere verò illi, quemadmodum aliis ſtomaticis medicamentis, in principio quidem expedit adſtringẽtia, in vigore concoquentia, in inclinatione diſcutientia. Confert autem ad vlcera oris, & aphthas, nomáſque.

a Diarhœôn] Codex Nicolai malè διαρροῶν legit, pro διὰ ῥοιῶν: Græcis enim ῥοία malum eſt Punicum. b Contunde] Manuſcriptus codex non rectè legit ῥύπτης pro κόπτε: aut ῥίπτε, hoc eſt conіice in mortarium. Sed ſenſui magis quadrat, contunde in mortario. Et infrà in confectione ex nucibus etiam legitur κόπτε ἐν ὅλμῳ. Et paulo pòſt malè legitur in Nicolai codice προσάγεσθαι, pro προσάγεσθαι.

Cap. V.

DIARHŒON Galeni, alia confectio. Habet ſucci malorum Punicorum ſextaria Italica ſex, mellis Attici lib. duodecim, croci vnc. quatuor ſemis, myrrhæ vnc. quatuor. Succũm per ſe ſatis diu coquito: dein adiecto melle, decoque vſque ad iuſtam conſiſtentiam: crocum dein & myrrham in mortario vnita, adiice.

Cap. VI.

CONFECTIO è muſto ſtomatica Andromachi, pulcherrima. Accipit gallarum triginta, rhois coriarii, muſti optimi, dulcis & albi, ex vua aminæa expreſſi ſextar. ſex. Gallas contuſas macerato cum rhoe diem & noctem in muſto, & coquito quoad quarta pars relinquatur: perque linteum colatum iterum coquito donec melleam conſiſtentiam naniſcantur. dein adiice croci vnc. vnam, aluminis ſciſſilis, myrrhæ, ſingul. vnc. vnam. Facit etiam ad aurium & ſedis vlcera.

Cap. VII.

ILLITIO. Confectio Sorani ſtomatica ex ſucco vuæ immaturæ, ad incipientes phlegmonas, gingiuas flaccidas, & pura tonſillarum vlcera vtilis. Capit ſucci vuæ immaturæ cocti vſque ad conſiſtentiam ſext. 1. Roſarum lib. 1. croci vnc. quatuor, mellis Attici cotyl. 1.

Cap. VIII.

E nucibus Galeni confectio. Accipe exteriorem corticem nucum, quo tinctores vtuntur, adhuc viridem, contunde in mortario, & exprime, atque per linteum excolato. Eius autem quod expreſſum eſt accipe cotyl. quinq;, mellis Attici cotyl. vnam, glycyrrhizæ vnc. viginti. Coquito ſuccum cum glycyrrhiza ad mellis craſſitudinem, & per colum traiiciens, adiecto melle iterum coquito. Eſt autẽ efficacior omnibus illitionibus ſtomaticis, & validior: non tamen, vt aliæ, ſtomacho grata.

Cap. IX.

E nucibus alia confectio. Succi exteriorum corticum ſext. 1. Coquito vſque ad ſordium conſiſtentiam, dein per colum expurgato. adiice mellis Attici ſext. vnum, & coquito ad melleam conſiſtentiã. Vbi volueris ab igne remouere, adde zingiberis, & gallarum, ſing. vnc. vnam, croci ſcrup. ſex. trita diligenter præbeto.

Cap. X.

ILLITIO ad eos qui angina laborant ſub lingua, experta. Origanum fuluam comam habentem tunde, & cribrato, melléque excipiens illine.

Cap. XI.

ILLITIO anginæ conferens, optima. Stercus lupi aut canis album, terito in pollinem, melléque excipiens illinito.

Cap. XII.

ILLITIO alia ex Beſaſa, hoc eſt ſemine rutæ ſylueſtris. Habet aniſi, ſeminis apii, ammeos, floris iunci odorati, aluminis ſciſſilis, iridis, beſaſa, ſingul. vnc. vnam hexag. ſemis, [a]caſiæ, crocomagmatis, roſarum aridarũ, ſing. vnc. 1. coſti vnc. 1. S. hirundinum pullorum vſtorũ vnc. 1. S. croci vnc. S. hexag. 1. S. zingiberis, ſpicæ nardi, amomi, ſing. vnc. ſemis, gallas quatuor. Hæc terito & vnito cum melle, fingitóque paſtillos, & præbeto.

a Caſiæ] Galenus lib. 6. De compoſ. medicam. localium habet, κινναμώμου, σμύρνης τρωγλοδύτιδος, ἀριστολοχίας μακρᾶς, ἀνὰ ℥. α. id eſt cinamomi, myrrhæ troglodyticæ, ariſtolochiæ longæ, ſing. vnc. 1. Quæ omnia hîc deſiderantur.

Cap. XIII.

ILLITIO Aſclepiadis ad phlegmonas cum exulceratione. Recipit roſarum drach. octo, croci dr. IIII. balauſtiorum, myrrhæ, ſing. drach. vnam, nucum pinearum drach. quatuor. Excipiantur melle Attico.

Cap. XIIII.

ILLITIO Aſclepiadis, ad oris putredines. Accipit rhois culinarii drach. quatuor, acaciæ drach. vnam, oſſis ceruini medullæ, aut vitulini dr. quatuor. Omnia in vino dulci diſſoluta, excipe melle Attico.

Cap. XV.

ILLITIO odorata, ſtomatica, ad phlegmonas & cruſtas, Andromachi. Capit nucum pinearum drach. tres, amyli drach. duas, aluminis ſciſſilis, roſarum, ſing. dr. vnam, croci drach. S. mellis Attici quod ſatis eſt.

Cap. XVI.

ILLITIO ad omnes oris & tonſillarum phlegmonas. Habet rhois culinarii drach. quatuor, roſarũ drach. duas, croci, coſti, ſing. drach. vnã, mellis Attici quãtum ſufficit. Diſſolutam cum aqua mellis & modico aceto, præbeto ad gargarizandum.

Cap. XVII.

ILLITIO melior ad cruſtas. Miſy aſſatum cum melle Attico illine. Sint autem miſyos drach. ſex, mellis drach. duodecim. Confeſtim enim è medio tollit.

Cap. XVIII.

ILLITIO Archigenis, ad cruſtas. [a] Stercus caninum quando oſſa canes vorauerint, cum melle Attico diſſolutum, optimum in omnibus exiſtit, & ſtrenuè auxiliatur cum poſca gargarizatum, & nullam vtenti inſuauitatem exhibet.

a Stercus caninum] Manuſcriptus codex habet κυνίων κόπρον pro κύνειαν, Hoc tamen erratum, & alia multa in illitionibus iis commiſſa, è Galeno emendare cuiuis integrum eſt.

Cap. XIX.

ILLITIO alia ſtomachica ad cruſtas. Recipit cineris pullorum hirundinum vſtorum, & ſtercoris pueri, vtriuſque æquas portiones. Diſſoluta cum melle Attico illine. Accepit autem [a] non quodlibet, ſed pueris plurimùm in cibo duobus antè diebus lupinos & vinum mediocre dabat, atque ita exſiccans repoſitum habebat ad quæcunque vti vellet.

a Non quodlibet] Legendum in Nicolao, ἐλάμβανε δ᾽ οὐ τὴν ἐπιτυχοῦσαν, ἀλλὰ παιδίοις ἐδίδου τὸ πλεῖστον τῆς τροφῆς ἄρτον, &c. pro eo quod habet, ἀναλάμβανε δὲ κόπρον μετὰ τὴν τυχοῦσαν, ἀλλὰ παιδίου, &c.

Cap. XX.

ILLITIO ſtomatica ad cruſtas, & gingiuas putreſcentes & fœtidas. Accipit miſyos vſti drach. octo, iridis drach. quatuor, croci drach. vnam. Trita reconde in buxeo vaſe, & in vſu irrigato cum melle Attico.

Cap. XXI.

ILLITIO anthera, ſimilis. Capit iridis, ſandarachæ, cyperi, ſing. drach. quatuor, aluminis ſciſſilis, myrrhæ, crocomagmatis, ſing. drach. duas. tritis vtere. Nōnulli etiam accipiunt roſarum, & gallarum, ſing. drach. duas. Vtere igitur ea ad putredines, & abſcedentes gingiuas ſicca. Ad cruſtas autem cum melle.

Cap. XXII.

ILLITIO Philagrii, ad oris eroſiones. Habet lentiſci fructus nondum nigri drach. duas, gallarum vnc. duas, coſti, folii, ſing. vnc. ſemis.

Cap. XXIII.

ILLITIO Theodori ad tonſillarum vlcera, & gingiuarum atque pudendorū putredines, nomas & carbunculos. Recipit aluminis ſciſſilis, ſandarachæ, ſingul. hexag. vnum.

Cap. XXIIII.

ILLITIO Hermi ad oris affectiones omnes, ab aphthis vſque ad cruſtas & cancros. Fructum myricæ læuigatum excipe ſucco hyoſcyami ſimiliter, & cū melle.

Cap. XXV.

ILLITIO ad nomas oris & gingiuarum. Succi foliorum vitis albæ, quam bryoniam vocant, miſyos. Hæc trita excipe cum melle Attico, & illine. Exterit enim & expurgat. Poſtquam verò expurgaueris, bryoniæ radice tuſa & cribrata vtere: ad cicatricem enim perducit.

Cap. XXVI.

ILLITIO ad oris [a] putredines, exulcerationes, & nomas. Capit foliorum vitis albæ drach. tres, aluminis ſciſſilis, miſyos toſti, iridis, mannæ, ſing. drach. quatuor, chalcanthi drach. duas. Tere donec exſiccentur, & in pollinem redigantur. Vtere arida. Expurgat enim & reprimit fluxionem affluentem.

a Putredines] Codex Nicolai manuſcriptus falſò legit στύψεις pro σήψεις, quod ex Aetio ſatis liquet, qui lib. 8. cap. 46. legit, πρὸς τὰς ἐν τῷ στόματι σήψεις καὶ ἑλκώσεις.

Cap. XXVII.

ILLITIO ad omnia oris & tonſillarum mala mirabilis. Habet foliorum oleæ viridium, ſidiorum, balauſtiorum, rhois culinarii, roſarum. Concocta cum poſca dato gargarizanda.

Cap. XXVIII.

ILLITIO ſimilis. Elaterium tritum, melle Attico exceptum illine.

Cap. XXIX.

ILLITIO neceſſaria gargarizata. Habet hyſſopi, ziziphorum, mali Punici dulcis integri contuſi, florum iunci odorati, cubebarum, caricarum, rhois culinarii,

A vuarum Corinthiacarū, roſarum, aceti, partem vnam, aquæ partes tres. coquantur ad tertias. Commiſceantur illi diamorón & diacaryôn, & detur gargarizandum.

Cap. XXX.

ILLITIO ſimilis, optima. Recipit hyſſopi, ziziphorum, caricarum, vuarum Corinthiacarū, floris iunci odorati, rhois coriarii, ſidiorum, balauſtiorum, cubebe, granorum myrti, mali Punici dulcis integri contuſi, aceti partem vnam, aquæ partes quatuor. coquantur ad tertias. Commiſce illi diamorón, & diacaryôn, atque B vtere.

Cap. XXXI.

ILLITIO neceſſaria, ſimilis. Conizam minimam tunde & exprime. Accipe ſucci vnc. ſex. adiice mel is Attici vnc. tres. Coquito ad conſiſtentiam, & in vſu admiſce diamorón & diacaryôn. Præbeto gargarizādum.

Cap. XXXII.

ILLITIO ad occultas anginas. Sinapi ſubactum cū melicrato coquito ad conſiſtentiam, & colo traiiciens præbeto gargarizandum. Competit etiam illis caſiæ deC coctum, iridis, radicis panacis, gentianæ, centaurii, ariſtolochiæ, coſti, agarici, cucumeris ſylueſtris radicis, quodlibet cum oxymelite plurimùm coctum. Similiter galli ſtercus album & [a] ceruſſam colore referens exſiccatum habeto, & vſu poſtulante ſubige cum aqua, aut melicrato, propinato cochlearium. deſperatos enim ſanat. Quòd ſi bibere nequeant, cum melle ſubactum intimas partes illinito.

a Ceruſſam referens] Græcè eſt, καὶ ψιμυθίζουσαν.

Cap. XXXIII.

D ILLITIO admodum bona, ſimilis. Capit centaurii, nitri, ſalis communis, ſing. drach. octo. Hæc contrita reconde, & vſu poſtulante imbue melle Attico, & illine intimas partes cum penna, aut prout libuerit.

Cap. XXXIIII.

ILLITIO alia, valde bona. Abſinthium tuſum & cribratum, nitro trito adiecto, cum melle illine. Elateriū cum taurino felle & melle ſubactum, illinito. Salem cōmunem ſubactum cum oleo veteri, & melle atque aceto ſquillitico, illinito.

E Cap. XXXV.

ILLITIO ex pullis ſylueſtrium hirundinum. Habet pullorum hirundinum agreſtium vſtorum cineris vnc. octo, croci vnc. duas, ſpicæ nardi vnc. vnam. Excipe melle, & vtere. [a] Oportet autem pullos vrere hoc pacto. Sale mediocri conſperſos vnà cum pennis coniice in vas fictile, obturatúmque impone prunis donec in cinerē redigantur.

a Oportet autem, &c.] Nicolai codex non rectè ita legit: δεῖ δὲ τοὺς νεόσσους κένειν μετὰ τῶν πτερῶν ἅλατι συμμέτρῳ καταπάσαντας τοῖς F πτέροις. εἶτα βάλλε εἰς ἄγγος κεραμεοῦν, καὶ φυράσας τοῦτο, &c. Legēdum autem ita erit, Galeno ſuffragante, δεῖ δὲ τοὺς νεοσσοὺς καίειν τὸν τρόπον τοῦτον. ἅλατι συμμέτρῳ καταπάσαντας σὺν τοῖς πτεροῖς βάλλε εἰς ἄγγος κεραμεοῦν, καὶ τοῦτο φιμώσας ἐπίτιθει, &c. Sic etiam legit Aetius lib. octauo cap. 47. Et horum verborum ſenſum in noſtra conuerſione expreſſimus.

Cap. XXXVI.

ILLITIO alia, ſimilis. Recipit pullos hirundinum agreſtium numero vndecim. Succi myrti viridis cyath. duos, ſeminis myrti ſucci triobolum, mellis Attici cyath. duos. Hæc miſce cum cinere hirundinum.

G Cap. XXXVII.

ILLITIO ad eos qui angina laborant præſtantiſſima. Accipit folii, coſti, caryophylli, piperis, ſing. vnc. ſemis, ſandarachæ vnc. duas, mellis quod ſatis eſt. illine cum penna.

Cap. XXXVIII.

ILLITIO ex limacibus. Limaces nudas ſine teſtis in hortis repertas, in ollula vrito, & in cinerem redactas excipe melle Attico quod ſatis eſt, & illinito. Alii piperis grana decem iniiciunt. Oportet verò eodem moH do parare cancrorum vſtorum cinerem cum melle. ſint autem fluuiales.

Cap. XXXIX.

ILLITIO, ſeu gargariſmus ex cancris fluuialibus. Cancros fluuiales cōtritos in aquæ cotyla vna, coctos &

percolatos; præbe gargarizandos. Siquidem craſſa multa ducit & leuat ſtatim,vt ait Galenus,hoc medicamentum.

Cap. XL.

ILLITIO de centaurio. Cêtaurium minus vſtum & contritum,melle Attico ſufficienti imbutum, illinito. Simile. Maxillæ porci vſtæ vnc.vnam, coſti vncias quatuor, ſtercoris canis oſſa comedentis vnc. quatuor, gallarum,ſidiorum,ſing.vnc.vnam, piperis toſti ſcrup. ſex. Trita in pollinem imb ue melle ſufficiente,& illine.

Cap. XLI.

ILLITIO ad oris putredines. Recipit gallarum, ſidiorum,pyrethri, piperis,ſing. hexag. ſemis. trita inſperge palato. Pyrethri, piperis, malorum Punicorum dulciū ſucci part.tres, mellis Attici partes II.ſinapi,gallarum,coſti,pyrethri,aluminis ſciſſilis, ſing. drach.tres. Coquantur probè,& reponantur ad vſum.

Cap. XLII.

ILLITIO ad inflammationes tonſillarum. Accipit gallarum vnc.vnā, coſti vnc. ſemis. Trita in pollinē inſperge deſuper,aut cum melle excipe. Nōnulli etiam adiiciunt folium. Alii fingunt pilulas expertas, quæ capiunt elaterii ſemiobolum,nitri ſpumæ triobolum,ſinapi vnc.vnam. Trita finge cum aqua,& da diluculo duas, & veſperi duas,& deinceps ſimiliter.

Cap. XLIII.

ILLITIO ad anginam vtilis,ciens vomitum,& ad occultas anginas conueniens. Qui verò hac illitione vti volunt,ab iis prius mercedem accipe. Æris vſti,chalcanthi,ſing.vnc.duas,myrrhæ,elaterii,aphonitri albi, ſing. vnc.vnam,fellis taurini vnc.quatuor. Excipiantur melle,& illine cum penna penitiſſime.

Cap. XLIIII.

COLLVTIO ad cruentas gingiuas, Aſclepiadis. Capit balauſtiorum,roſarum,ramorum myrti,ſing.[a] æquales partes.Coquito cum poſca dilutiore,colóque traiecto liquore,dato vt in ore retineatur.

a Æquales partes] Codex Nicolai habet, ἀνὰ ἴξαγ. non expreſſo pondere. Aetius lib.8.cap.23.legit,ἑκάςε ἴσον. Quam quidem lectionem in noſtra conuerſione ſequuti ſumus.

Cap. XLV.

COLLVTIO ſimilis. Habet ramorum lentiſci, balauſtiorum,malorum radicis,ſing. hexag.vnum. coctam in poſca præbeto. Ruborum,roſarum,ramorum oleæ,rhois culinarii,lentis, myrti, ſidiorum, balauſtiorum, palmularum oſſium. Hæc tuſa coquito in poſca,& dilue cum confectione de nucibus.

Cap. XLVI.

ILLITIO ad gingiuas eroſas. Recipe malum Punicum integrum,& interiora eius omnia vacuato,& imple cauitatem melle Attico puro. dein adiice aluminis ſciſſilis,cinamomi,ſing.hexag.ſemis.[a] Coopertum in cinere calido coquito ad tertias, & vtere ad gingiuas putridas,& eroſas,& cruentas. Poſtea collue cum ea quæ ante hanc dicta eſt collutione.

a Coopertum] Nicolai codex non rectè legit ὀχάσας, pro πωμάσας, vel ὀχήσας,id eſt cooperiens,vel ſenſim mouens: vt iam ſæpe annotauimus.

Cap. XLVII.

COLLVTIO ad gingiuarum comeſtionem, experta. Oliuarum ramos,ſidia,balauſtia,roſas,rubi ſummitates,[a] alumen ſciſſile. Coquito ad tertias. præbe ad colluendum os multoties.deinde pone deſuper cum bōbacio hoc inſperſile contritum in pollinem: Cinamomi,nucis moſchatæ,roſarum, balauſtiorum,thuris,maſtiches,trium piperum,myrobalani magni cum oſſibus eius,ſing.vnc.ſemis. Fermentato ipſa cum albo vino,& coniice in calamum, & probè cum fermento obturatū [b] aſſato in mortario, donec in cinerem redigatur calamus.dein ab igne remouens, accipe interiora calami,& contere,ac dentibus inſperge.

a Alumen ſciſſile] Nicolai manuſcriptus codex corruptè ςύψιν,pro χιςὴν legit. b Aſſato] Nicolai codex falſò legit ὀχώσον,pro ὄπτησον.

A Cap. XLVIII.

ILLITIO ad gingiuarum comeſtionem admodum bona. Capit [a] almyrinthræ vnc.vnam, arſenici, myrobalani flaui cum oſſibus,cinamomi, ſing. vnc. ſemis. Trita hæc fermentato cum vino albo,& coniice in calamum, probéque cum fermento obturatum ſenſim aſſato,donec calamus in cinerem redigatur. Poſtea accipe interiora calami,inſperge bōbacio, & impone: prius tamen ore aceto tepido ſatis colluto.

a Almyrinthræ] Nicolaus habet ἀλμυρίνθραε. Quid verò illi B hæc vox ſignificet, ſcire non poſſum: niſi forte hæc vox idem quod almyra ſignificet, quæ Arabibus nonniſi calcem viuam denotat.

Cap. XLIX.

DYSENTERICVM [a] irriguum ad oculorum fluxionem, & ad cœliacos. Habet mororum drachm. duas,zingiberis, thuris, gallarum,ſulphuris ignem non experti,maſtiches,ſing.drach.vnam. Trita aceto,irrigato & ad ſordium craſſitudinem redigito,repoſita in linteum impone inteſtinis.

a Irriguum] Græcè eſt ἐπίῤῥυμα. Sic autem vocat medicamentum irrigatum,quod fortè rectiùs ἐπίῤῥυτον diceretur. Eſt verò id C contrarium planè ei quod inſperſile vocatur. hoc enim prorſus aridū eſt,nec vllo liquore, vt prius, irrigatur.

Cap. L.

DYSENTERICVM inſperſile laudatum. Recipit picis aridæ drach. duas, bituminis, maſtiches, cumini,aluminis ſciſſilis,ſing.drach.vnam,acaciæ,ſinapi, ſing.drach. ſemis. tundito & cribrato. Vbi lauit ægrotans, & à balneo egreſſus eſt, ſpongia illum abſtergito, ſupinúmque pādens illi ne totum vētrem vino,& poſtea prædicta inſperge, & domum ducito. dein nutrito D ipſum paucis micis in vino feruefactis. Æger autem in ventre pilis careat, propterea quòd ea quæ inſpergūtur adhæreant.

Cap. LI.

DYSENTERICVM ferculum ad cœliacos,& ſtomachum defluxione laborantem mirabile. Accipe orizam,& malum Punicum adſtringens integrum, coquito in aqua,& præbe comedendum cum decocto.

Cap. LII.

DYSENTERICVM ferculum bonum. Recipe E orizam in farinam tuſam,& nuces Pōticas, ſimiliter amylum,& rhū culinarium. Trita in pollinem miſceto: dein coquito in aqua;grana myrti,roſas,corna,meſpila, ad tertias: & per ſaccum tranſmiſſa, prædictis miſcens fac inſtar ſucci. dein inſperge deſuper cinamomum, macer, crocum, & coriandrum, ac præbe comedendum.

Cap. LIII.

DYSENTERICVM inſperſile Puls, præſertim vbi vlcera ſunt in ſuperioribus. ſine enim periculo ex-F purgat ipſa & ad cicatricem ducit,vti nullum aliud medicamentum. Medicis enim Romanis hanc confectionem per ſomnium à Seruatore datam eſſe,ait Mæa mulier quædam. Fermenti ſiliginei acidi lib.vnā,rhois Syriaci vnc.ſemis,tragacanthæ vnc.vna,ichthyocollæ vnc. ſemis,ſepi taurini vnc.duas, ceræ Tyrrhenicæ ſcrup.ſex. Aqua anethina diſſolue fermentum, & iniice arida tuſa & cribrata,coque vt [a] pultem.

a Pultem] Nicolaus habet ὡς πόλτον. Vſus eſt enim dictione Latina deprauata.

Cap. LIIII.

G DYSENTERICVM abſolutum, ad ſanguinem ſpuentes. Symphyti radicem coquito diligenter, & [a] caryotam. dein condiens adiice oua, & præbe comedendum.

a Caryotam] Græcè eſt καρυωτίδας. Eſt autem caryota, Varrone & Plinio teſtibus,palmulæ genus oſſe carens. Aetius lib. 11. cap. 30. καρυώτον vocat.

Cap. LV.

DYSENTERICA potio laudata. Caſei veteris exteriora,picis aridæ,aluminis rotundi,interioris mem-H branæ ventriculi gallinæ, æquas portiones. Caſeum & ventris membranas vrito,& redige in puluerē, omniáque commiſcens,da bibendum cochlearium vnum.

Cap. LVI.

DYSENTERICVM aliud,valde nobile. Nuces

treſ ſiccas vre cum putaminibus, & tritas da ægrotanti bibendas. Inſperge etiam caprinum ſtercus cum melle.

Cap. LVII.

DYSENTERICVM aliud. Recipit rubricæ ſinopicæ, ſymphyti læuigati, ſing. vnc. tres, vini aminæi cyathos tres. Commixta in poculo poſt emendationem rubricæ da bibenda.

Cap. LVIII.

DYSENTERICVM aliud, mirabile. Sidiorum, gallarum, ſucci ex vuis immaturis expreſſi flaui, iridis, æquas partes. Contundens da cochlearium vnum, vacantibus febre cum vino: febricitantibus autem, ex temperata.

Cap. LIX.

DYSENTERICVM aliud probatum. Cortices caſtanearum aridarum, aut etiam acinos immaturæ vuæ tundens & traiiciens per cribrum ſubtile, præbeto cochlearium vnum in vino adſtringente ieiuno & dormituro, atque miraberis.

Cap. LX.

DIOSPOLITICVM ad errantes flatus, & acidos ructus, difficiléſque concoctiones. Habet cumini toſti drach. tres, petroſelini drach. vnam ſemis, zingiberis drach. vnam, piperis drach. vnam ſemis, foliorum rutæ viridium drachmas duas, Berenicarii mellis quod ſatis eſt.

Cap. LXI.

DIOSPOLITICVM ſubducens aluum. Recipit cumini toſti, foliorum rutæ viridium, berenicarii, ſing. drach. duas, piperis longi, zingiberis, ſing. ſcrupul. quatuor, piperis nigri drach. octo, mellis quod ſatis eſt. Datur cochlearium vnum.

Cap. LXII.

FVRVNCVLOS celeriter concoquens. Accipit ſalem communem, origanum, oleum commune, & fermentum. His probè vnitis vtere.

Cap. LXIII.

DIFFICVLTATI ſpiritus cōferens, expertum. Capit aphonitri albi drach. vnam. da bibendum cum temperata. Simile. Struthii vnc. ſemis, cumini drachm. duas, agarici vnc. ſemis, ſquillæ aſſatæ vnc. vnam, nitri Alexandrini drach. vnam, mellis quantum ſufficit. datur cochlearium vnum. Simile. Fellis vrſini drach. ſemis. da ieiuno bibendum cum temperato. Simile. Bituminis Iudaici ſcrup. vnum. tritum da cum ouo ſorbili ieiuno, diebus tribus.

Cap. LXIIII.

ALIVD difficultati ſpirandi vtile, expertum. Habet ſeminis coriandri ſcrup. quinque, grana lauri decorticati vigintitria, olei ex immaturis oliuis expreſſi, [a] phialii mediocris dimidiam partem. trita ſimul diligenter da bibenda ieiuno diebus tribus. Si verò morbus diuturnus fuerit, præbeto diebus nouem.

a Phialii] Græcè eſt φιαλίς. Eſt autem phialium, Athenæo authore, poculi genus, quod Græcis etiam φίαλα dicitur.

Cap. LXV.

ALIVD difficultati ſpirandi conueniēs, expertum & optimum. Recipit ſtruthii, thymi, comarum, capparis montani, ſing. drach. duas, acori, helenii, berenicarii, iridis, ſing. drach. vnā, rubiæ ſcrup. duos ſemis, ſquillæ aſſatæ ſcrup. nouem. Redige hoc in puluerem, & præbe cochlearium vnum, & oxymelitis cochlearium vnū, cum temperata ſufficienti.

Cap. LXVI.

DROPAX probatus. Accipit bituminis vncias duas, ceræ vnc. vnam hexag. vnum, picis aridæ drach. vnam, reſinæ pineæ, nitri, ſing. vnc. vnam, ſulphuris ignē non experti, pyrethri, veratri albi, adarcæ, ſingul. hexag. vnum, ſtaphidis agriæ, euphorbii, ſing. drachmæ octauā partem, olei quod ſatis eſt.

Cap. LXVII.

CORIA alba vt tingenda purpura. Anchuſæ radicem aceto irrigatam illine.

Cap. LXVIII.

DECAMYRI confectio miranda. Habet folii, maſtiches, euphorbii, ſpicæ nardi, ſing. hexag. vnum, ſtyracis calamitis, adarces, ſing. hexag. vnum ſemis, piperis communis hexag. vnū, vnguenti nardini vnc. quatuor, opobalſami, ceræ, ſing. hexag. quatuor.

Cap. LXIX.

[a] MASTICATORIVM caput purgans. Recipit pyrethri, ſtaphidis agriæ, ſing. drach. tres, betæ albæ ſeminis drach. duas, maſtiches drach. decem. Effinge paſtillos, & præbe commanducandos in ſole, vel balneo.

a Maſticatorium] Græcè eſt διαμάσημα, id quod in ore mādítur. Maſticatorium hodie facientes medicinam vocant. Vſi itaque ſumus voce vſitata, & ſi parum fortè Latina.

Cap. LXX.

VRINAM eliciens Euſtomachii chirurgi, expertum. Accipit piperis communis, cumini latioris, ſingul. hexag. vnum, petroſelini, pyrethri, ſing. drach. vnā grana quindecim, grana lauri repurgata tria & dimidiū. Tundantur & cribrentur, dáque bibendum ieiuno cochlearium vnum cum temperata.

Cap. LXXI.

VSTIO ad eminentias. Capit ſaponis Gallici, calcis viuæ, fæcis vini vſtæ, ammoniaci thymiamatis, galbani, propolis, ſing. hexag. vnum. Ammoniacum, galbanum & propolin ſimul contuſa in mortario, coniice in [a] trullam, & impone carbonibus, ac permitte vt modicū incaleſcant: vbi cœperint parum liquari, iniice ſaponē & calcem diſſoluta cum fæce vini vſta, & ſublata ab igne [b] ſpatha commoueto, donec vtiq; cōmiſceantur. Probato in vngue tuo. Si enim vſſerit vnguem, bonum: ſin minus, adiice exiguum calcis. Vbi verò eminentiam vſſeris, linteum muria irrigatum loco impone.

a Trullam] Nicolaus habet τρύλλων, Latinámque vocē Græcis exarauit literis. Eſt enim trulla vaſculi genus, quod trulleum etiam appellatur. b Spatha commoueto] In Nicolao eſt παράθιξε, quo verbo haud dubiè vſus eſt pro eo quod eſt ſpatha commoueto.

Cap. LXXII.

DIFFICVLTER mingentibus auxilium admodum probatum. Capillos cerui ſuffumigato, & confeſtim minget. Simile. Turturis ſtercoris drach. vnam tritam da ieiuno bibendam cum melle, tribus diebus.

Cap. LXXIII.

ILLITIO ad columellam, vuas, & omnia oris mala. Succi malorum Punicorum acidorum, ſucci mororum & mellis, ſing. lib. vnā ſemis. coquito ad conſiſtentiam. dein adiice trita & cribrata, croci drach. quatuor, aluminis ſciſſilis, myrrhæ, acaciæ, ſing. drach. ſex, ſory, lycii, ſing. drach. tres.

Cap. LXXIIII.

DYSENTERICA, quæ ſupernè exhibentur, compoſita medicamenta. Vinum vetus adſtringens decoquito ad tertias. Iniice hæc trita, radicis ſymphyti, ſucci acaciæ, hypociſthidis, mellis quantum vini, & rurſus coquito ad conſiſtentiam. Datur manè ieiuno myſtrum vnum.

Cap. LXXV.

DYSENTERICVM aliud, probatum. Vinum vetus rubrum adſtringens coquito ad tertias. Adiice æqualem portionem mellis, & iterum coquito vſque ad conſiſtentiam. Datur manè ieiuno myſtrum vnum.

Cap. LXXVI.

DYSENTERICVM aliud, expertum. Gallæ optimè tritæ, piperis communis, rhois culinarii, ſidiorum, ſing. hexag. vnum. Hæc ſubtiliſſimè trita excipe cū ouorum luteis quod ſatis erit, & coniice in malum Punicum vacuum, quod oblitum fermento coquatur iuxta prunas ad conſiſtentiam. Datur cochlearium vnum ieiuno ante cibum.

Cap. LXXVII.

DYSENTERICA potio Marciani, ad eos qui neque cibum neque potum capiunt, ſed deſperati ſunt. Accipit ſcobis corticis loti arboris hexag. vigintiquinque, myrti albarum baccarum hexag. vnum & quartam

ſſſ. iiii.

partem, malorum cotoneorum vnc.ſemis,aquæ hexag. A tria.Coquito ad tertias, & da bibẽdum quantum ægrotus poterit: ſi verò haud poteſt, idem per clyſterem infundito. Eiuſdẽ facultatis eſt ſolius loti decoctũ. Quòd ſi loto deſtitutus fueris,vtere cortice pini.

Cap. LXXVIII.

DYSENTERICVM aliud, ad cœliacos. Capit baccarum myrti nigrarum cochlearia tria, aniſi,roſarum aridarum,œnanthes,acaciæ,ſing.cochlearium vnum,carnes palmularum quadraginta. Excipe per palmulas,& præbeto vnc.vnam:œnanthe verò non præſen B te,vuam immaturam & exſiccatam iniice.

Cap. LXXIX.

DYSENTERICVM Marciani probatum. Habet aloes probè vſtæ,ſidiorum vſtorum, ſeminis lini vſti,ſing.vnc.vnam. Contere,& dato cochlearia duo non febricitantibus,cum vino: febricitantibus autem, cum aqua pluuia tepida. nonnulli verò adiiciunt membranas ventriculi erinaceorum [a]terreſtrium, habentes adhuc cibum.Illotas igitur membranas capito, & exſiccatas habeto.Per ſe enim potæ,ventris fluxionem ſiſtunt. C

a Terreſtrium] Codex Nicolai legit πτερισερῶν pro χερσαίων, vt etiam Aetius.

Cap. LXXX.

DYSENTERICA potio probata eiuſdem. Non eſt verò cur commoditatem eius deſpicias. Recipit ſeminis anethi,apii,fœniculi montani,ſingul.vnc.vnam. Contere hæc validè in mortario [a]teſtaceo,& admiſce echinorum ſiue erinaceorum terreſtrium ventriculi internam membranã per ſe tuſam & cribro tranſmiſſam, pondere vnc. 1. dein vinum merum in nouum vaſculũ D infundito,& laminam ſæpius ignitam ferri chalybe roborati non minorem lib. vna in vino multoties extinguito,& cum aridorum vnciis duabus præbeto.Hoc eſt ad dyſentericos perfectum pondus.

a Teſtaceo] Manuſcriptus codex legit ἀσραχίνην pro ὀσρακίνην. Sunt & alia multa in hac potione à nobis ex Aetio reſtituta.

Cap. LXXXI.

DYSENTERICA alia potio experta. Cochlearum terreſtrium, maximè montanarum, vſtarum cum carne vnc.tres,piperis longi ſcrup.octo.tere æreo piſtillo plurimùm, dein adiice vini veteris vnc.ſex, caræni E vnc.ſex.His vnitis fac potiones tres, & da diebus tribus manè ieiuno.Oribaſius verò ita ait, Cochlearum vſtarum vnà cum teſtis vnc.quatuor, gallæ vnc.duas, piperis vnc.vnã.Redacta in pollinem cum aqua vel vino albo & tenui propinato. Hoc dyſentericis plurimûm auxiliatur,in quibus vlcera nondum putruerunt.

Cap. LXXXII.

DYSENTERICA potio Marciani vocata [a]Phemus. Accipit myrrhæ,opii,balauſtiorum,rhois rubei, aniſi,ſpinæ Ægyptiæ,ſing.vnc.ſemis, aluminis ſciſſilis, F (nonnulli lentiſcum aut huius fructum adiiciunt) ſing. vnc.vnã ſemis.Excipe cum decocto corticis ligni loti, & præbe nucis Ponticæ magnitudine. Quòd ſi autem non adſit lignum loti,vtere meſpilino.

a Phemus] Codex Nicolai corruptè legit φύμγ, pro φῆμος, vt ſatis ex Aetio liquet.

Cap. LXXXIII.

DYSENTERICA potio valde bona. Recipe [a]myrobalanum magnum, hoc eſt vocatum Cepulam, vrito, & cribro traiicito vt pollinem, irrigatóque cum ſucco plantaginis minoris, aut ſtillatitio roſarum campeſtrium liquore, ac calefaciens præbe bibendum ieiuno. Similis. Rhei barbari hexag.ſemis. Vrito, adiectis Athanaſia & micleta,ſingul.hexag.ſemis. Irrigato cum ſucco quinqueneruiæ, & ſtillatitio campeſtrium roſarũ ſucco,& calefactum bibendum præbeto ieiuno.

a Myrobalanum magnum] Nicolaus habet μέγαν ἐλλέβορον, ſed falsò:quod ſequentia ſatis indicant.Subiicit enim ſtatim, ἤτοι τὸν λεγόμενον κέπυλε. Quæ quidem verba abundè monſtrant legendum eſſe μέγαν μυροβάλανον,hoc eſt myrobalanum magnum. Is enim alio nomine (Actuario teſte) cepula dicitur. Accedit quòd non tutum ſit,imò nõ conueniat prorſus, vt dyſentericis exhibeamus elleborum. Vide quæ ſuprà ſectione prima, annotatione 423. diximus. Ibidem enim etiam myrobalanum vocauit elleborum.

Cap. LXXXIIII.

DYSENTERICA potio,valde laudata. Habet Armenii boli,ſigilli Lemnii,ſanguinis draconis,lapidis hæmatitis,corallii rubei, ſing.ſcrup.duos. Hæc trita in pollinem imbue cum Athanaſiæ hexagio dimidio. Da bibendum cum ſucco plantaginis minoris, & ſtillatitio roſarum campeſtrium tepido liquore,mané.

Cap. LXXXV.

DYSENTERICA potio valde bona,& probata. Recipit mala acida quinque,cotonea quatuor, pyra ſylueſtria immatura viginti. Repurgatis interioribus & exterioribus ea contunde: dein adiice baccarum myrti vnc.vnam,& maſtiches hexag.vnum, & [a]rhaſpe bonũ, aut marathatum,aut eliſphacatum purum vinum quantum oportet. Coquito ritè ad tertias, & colo traiicito, atque in vas vitreum coniicito.Quum vſus exigit,præbeto ieiuno cum theriaca poculum vnum exiguum. Dato etiam ſine theriaca.Præbe quoque comedendum è ſpeciebus quæ intra decoctionem ſunt, quantum voluerit æger. Præbe etiam bibendam aſſiduè: eſt enim admodum laudata ad dyſentericos,lientericos,& alui teneſmum.Da quoque theriacã ieiuno cum vino tepido non febricitantibus:eſt enim experta ad talia mala.

a Rhaſpe,&c.] Nicolao rhaſpe genus vini ſignificare ſuprà eſt annotatum.Sic etiam reliqua duo, vini ſunt genera. Pro rhaſpe autem fortè legendum ῥοίτης, hoc eſt vinum è pumicis malis;vel ῥοδίτης. Per marathatum vel rectiùs marathratum, vinum è fœniculo quod Græcis μάραθρον dicitur:vt per eliſphacatum,aut rectiùs eleliſphacatum vinum è ſaluia (quam ἐλελίσφακον Græci vocant) intelligit.

Cap. LXXXVI.

FORATIONIS ſeu cariei hominis medicamentum. [a]Chorigen & bryoniam contunde ſimul, & fac vt fermentum,impone forationi.Poſtquam verò ablueris ipſam, fac linamentum, & imbue ſucco anchuſæ, quæ eſt herba quædam [b]tingens,& iniice linamentum in forationem diebus ſufficientibus.Vbi verò malum demolitum fuerit, glutinato emplaſtro donec ad cicatricem veniat. Aliud. Ceruſſam & lutea ouorum excipe bombacio,& inunge liquorem, & immitte: Prodeſt autem ad omnem dolorem ſedis. Aliud. Mænarum capita vrtio, cinerémque cum melle exceptum ſedi impone vt expertum & præſtantiſſimum ad huiuſmodi.

a Chorigen] Græcus codex habet χοριγην. Quid verò Nicolaus hac voce intelligat,ſcire non poſſum. b Tingens] Poſt hæc verba in Græco Nicolai codice legitur τὰ ἀληθυνὰ κήρια. Quæ ſanè voces quid præ ſe ferant ſatis conſtituere non poſſum:niſi quis pro κήρια, μύρα legendum putet,vt ſit ſenſus: Anchuſam herbam eſſe qua verè tinguntur vnguenta.quod etiam Dioſcorides innuit.Sed certi nihil ſtatuimus in cõpoſitione hac mirificè deprauata.Alii fortè emẽdatioribus codicibus vſi,legitimam lectionem huic loco & aliis multis reſtituent.

Emplaſtrum diuorum apoſtolorum Petri & Pauli, Cap. I.
Emplaſtrum ad dyſentericos, & ad teneſmum, Cap. II.
Emplaſtrum cœliacum, ad lienoſos & ſtomachicos, Cap. III.
Emplaſtrum ad abſceſſus & ſubducta vlcera, Cap. IIII.
Emplaſtrum ſiue cataplaſma optimum, Cap. V.
Emplaſtrum ad iecoris obſtructionem & duritiam, Cap. VI.
Emplaſtrum ad induratum & tumidum lienem, Cap. VII.
Emplaſtrum ſtomachicum laudatum, Cap. VIII.
Emplaſtrum attractorium ad ſubducta vlcera, abſceſſus, & gingiuarum inflammationes, Cap. IX.
Emplaſtrum ad lienem induratum & iecur, phlegmonemque, & ſtomachi imbecillitatem, Cap. X.
Emplaſtrum ad duritiam lienis & obſtructionem viſcerum, Cap. XI.
Emplaſtrum ad iecoris obſtructionem & duritiam, Cap. XII.
Emplaſtrum ad contuſa oſſa & dolores, Cap. XIII.
Emplaſtrum ad contuſa oſſa, neruos & dolores, vocatum oxycrocium, Cap. XIIII.
Emplaſtrum ad diuiſuras, fiſtulas, ægylopas, furculos, ſquamas, & omnis generis vlcera, Cap. XV.
Emplaſtrum nominatum Auguſtum, ad varios morbos, Cap. XVI.
Emplaſtrum ex dictamno, ad diuerſa vulnera, Cap. XVII.
Emplaſtrum dictum potens, ad varios morbos, Cap. XVIII.
Emplaſtrum Anicetum, hoc eſt inuincibile, ad diuerſa mala, Cap. XIX.
Emplaſtrum Athena, ad varia mala, Cap. XX.
Emplaſtrum exiccatorium ad ramicem aquoſum & inteſtinorum teſticulorúmque, Cap. XXI.
Emplaſtrum dichromon vulnerarium, Cap. XXII.
Emplaſtrum ex abſinthio, Cap. XXIII.
Emplaſtrum vocatum Pſitacion, Cap. XXIIII.
Emplaſtrum è fermento, diſcuſſorium ad furunculos & abſceſſus, Cap. XXV.
Emplaſtrum dictum Droma, ad diuerſa mala, Cap. XXVI.
Emplaſtrum nigrum, dictum Sotirichi Azaniti, ad varia mala, Cap. XXVII.
Emplaſtrum vocatum Epigoni, ad diuerſa vitia, Cap. XXVIII.
Emplaſtrum Calbianum eximium, Tribuni Iuliani, ad diuerſa mala, Cap. XXIX.
Emplaſtrum Galeni appellatum Athena, ad omnis generis vitia, Cap. XXX.
Emplaſtrum Ægyptia, ad contuſa, Cap. XXXI.
Emplaſtrum œnopœon, ad omnia vulnera, morſus & tubercula, Cap. XXXII.
Emplaſtrum Cyrilli ad varia mala, Cap. XXXIII.
Emplaſtrum Purpura, ſinus conglutinans omnis generis, Cap. XXXIIII.
Emplaſtrum barbarum ad omnis generis vitia, Cap. XXXV.
Emplaſtrum diſcuſſorium, ruptorium, & ſenſim depaſcens, Cap. XXXVI.
Emplaſtrum nominatum Methe, mirabile, Cap. XXXVII.
Emplaſtrum carnem glutinans, & præſertim in lienoſis duritiebus vtile, Cap. XXXVIII.
Emplaſtrum nigrum, ad diuerſa vitia, Cap. XXXIX.
Emplaſtrum ad duritiem ſinus & in alis affectus, omnémque abſceſſum, Cap. XL.
Emplaſtrum Myrſinaton cicatricem inducens & refrigerans, Cap. XLI.
Emplaſtrum ex ſalicibus ad omnem affectum, Cap. XLII.
Emplaſtrum chalcitidis ad varia mala, Cap. XLIII.
Emplaſtrum de ſalibus, vomitus Euthalii, Cap. XLIIII.
Emplaſtrum venenatorium, accommodatum ad omnis generis mala, Cap. XLV.
Emplaſtrum Coreos, ad lienoſos, hydropicos & iſchiadicos, Cap. XLVI.
Emplaſtrum Simotos ad omnis generis vitia, Cap. XLVII.
Emplaſtrum ad neruos vulneratos & ſanguinem ſpuentes, Cap. XLVIII.
Emplaſtrum aliud ad vulneratos neruos, Cap. XLIX.
Emplaſtrum cauſticon ad morſus, carcinomata, ſteatomata & ſtrumas, Cap. L.
Emplaſtrum aliud præſtantiſſimum, Cap. LI.
Emplaſtrum Aphra exiccatorium, ad omnem defluxionem & vbi ſiccandum eſt, vtile, Cap. LII.
Emplaſtrum Iceſium ad omnia vulnera, Cap. LIII.
Emplaſtrum ad cruenta vulnera & neruorum præciſiones, vetera & quæ difficulter ad cicatricem perducuntur vlcera, & alia, Cap. LIIII.
Emplaſtrum Iſis ad chironia mala & curatu difficilia. Confert etiam ad cruenta vulnera, Cap. LV.
Emplaſtrum ad malitioſa, furunculos, ſtrumas & abſceſſus, Cap. LVI.
Emplaſtrum Pardalis, ad diuerſa mala, Cap. LVII.
Emplaſtrum Pelargi ſiue Ciconiæ, podagricos prorſus ſanans, Cap. LVIII.
Emplaſtrum phlegmonas arcens in recentibus diuiſionibus & eryſipelatis, Cap. LIX.
Emplaſtrum ad furunculos, malitioſa, mammas defluxione laborantes & venæ ſectiones, Cap. LX.
Emplaſtrum podagricum ſoluens callos ſeu tofos, Cap. LXI.
Emplaſtrum è fermento probatum, Cap. LXII.
Emplaſtrum diachylôn ad omnem phlegmonem & duritiem, Cap. LXIII.
Emplaſtrum Pentatheton ad varia mala, Cap. LXIIII.
Emplaſtrum è ſeminibus ad diuerſa mala, Cap. LXV.
Emplaſtrum aliud ad varia vitia, Cap. LXVI.
Emplaſtrum iſchiadicum demoliens affectus veteres, Cap. LXVII.
Emplaſtrum ad eliciendos ſudores nobile, Cap. LXVIII.
Emplaſtrum ad choleram valde bonum, Cap. LXIX.
Emplaſtrum Pampathes ad varia mala, Cap. LXX.
Emplaſtrum ad lienoſos, hydropicos & malo corporis habitu præditos, Cap. LXXI.
Emplaſtrum ad hydropicos, mirabile, Cap. LXXII.
Emplaſtrum ad palpitationem cordis, animi defectionem & ſyncopen, Cap. LXXIII.
Emplaſtrum ad cordis ſyncopen, & corporis imbecillitatem à calore ortam, Cap. LXXIIII.
Emplaſtrum ex œſypo, ad omnem duritiem, Cap. LXXV.
Emplaſtrum aliud ex œſypo, Cap. LXXVI.
Emplaſtrum ſiue præparatio ex œſypo, Cap. LXXVII.
Emplaſtrum ad pleuriticos, Cap. LXXVIII.

Emplaſtrum aliud ad pleuriticos optimum, Cap. LXXIX.
Emplaſtrum aliud ad pleuriticos præclarum, Cap. LXXX.
Emplaſtrum aliud ſimile, Cap. LXXXI.
Emplaſtrum aliud ad lateris dolores citra febrem, Cap. LXXXII.
Emplaſtrum ſtomachicum, probatum, Cap. LXXXIII.
Emplaſtrum ad imbecillitatem ſtomachi, acidum ructum, & omnem frigidum affectum, Cap. LXXXIIII.
Emplaſtrum ſtomachicum,& ad colicos, dyſentericos, cœliacos,& omnem affectum, Cap. LXXXV.
Emplaſtrum aliud cœliacum,ex ſylueſtribus pyris, Cap. LXXXVI.
Emplaſtrum ad iecorariam dyſenteriam, Cap. LXXXVII.
Emplaſtrum ad hydropicos accommodatum, Cap. LXXXVIII.
Emplaſtrum ad tuſſientes,abſceſſu laborãtes, & deſtillatione correptos, Cap. LXXXIX.
Emplaſtrum ad lienoſos probatum, Cap. XC.
Emplaſtrum ad cœliacos, dyſentericos, & profluuium muliebre, Cap. XCI.
Emplaſtrum de Euphorbio, Cap. XCII.
Emplaſtrum ad caput defluxioni obnoxium, Cap. XCIII.
Emplaſtrum aliud ſimile, Cap. XCIIII.
Emplaſtrum & ipſum ſimile, Cap. XCV.
Emplaſtrum ad ſtomachicos,cœliacos,& dyſentericos, Cap. XCVI.
Emplaſtrum ad eos qui nihil appetunt, & cibum vomunt,& ad diarrhœam,& alui profluuium, Cap. XCVII.
Emplaſtrum ad ſtrumas,abſceſſus, deſtillationes, & lienoſos, Cap. XCVIII.
Emplaſtrum cœliacum mirabile, Cap. XCIX.
Emplaſtrum ad hepaticam dyſenteriam, Cap. C.
Emplaſtrum ſimplex ad fracturas, Cap. CI.
Emplaſtrum ad putrefaciendam carnis abundantiam, Cap. CII.
Emplaſtrum vomitorium domini Ioannis, Cap. CIII.
Emplaſtrum de œſypo, Cap. CIIII.
Emplaſtrum ad dyſentericos, Cap. CV.
Emplaſtrum roborans ſtomachum, Cap. CVI.
Emplaſtrum tetrapharmacum, Cap. CVII.
Emplaſtrum ex ſucco ſeminis lini, diſcutiens & rumpens, Cap. CVIII.
Emplaſtrum de melle, Cap. CIX.
Emplaſtrum ex polline, Cap. CX.
Emplaſtrum dictum botanicum, Cap. CXI.
Emplaſtrum ex aſphodelo, Cap. CXII.
Emplaſtrum de fermento,rumpens abſceſſus, Cap. CXIII.
Emplaſtrum ad furunculos, Cap. CXIIII.
Emplaſtrum è ſtruthio,diſcutiens ſtrumas, Cap. CXV.
Emplaſtrum ad abſceſſus valde bonum,Cap. CXVI.
Emplaſtrum ex aliis ruptorium, Cap. CXVII.
Emplaſtrum è pyrano diſcutiens, Cap. CXVIII.
Emplaſtrum Pyrine,ad durities, Cap. CXIX.
Emplaſtrum Pelarium ad deſquamata,& ſimilia, Cap. CXX.
Emplaſtrum ex althæa,ad eos qui abſceſſu & ſuppuratione laborant, Cap. CXXI.
Emplaſtrum ciſſinum ad neruos vulneratos, & pũcturas,præſertim diuturnas, Cap. CXXII.
Emplaſtrum melãchloron, ſimile.Cruentis etiam conducit, Cap. CXXIII.
Emplaſtrum ex ſenecione, Cap. CXXIIII.
Emplaſtrum Mnaſæi diſcutiens, Cap. CXXV.
Emplaſtrum Ariobarzanion ſimile, Cap. CXXVI.
Emplaſt rum ex dracontio, Cap. CXXVII.
Emplaſtrum pſitacium, Cap. CXXVIII.
Emplaſtrum de ceruſſa, Cap. CXXIX.
Emplaſtrum nominatum Parygron, Oribaſii, Cap. CXXX.
Emplaſtrum de Cadmia, cicatricem inducens, Cap. CXXXI.
Emplaſtrum Phœnicine, Cap. CXXXII.
Emplaſtrum ex anchuſa,ad ambuſta, Cap. CXXXIII.
Emplaſtrum ſimile, Cap. CXXXIIII.
Emplaſtrum Pompholygeron, Cap. CXXXV.
Emplaſtrum Philocotyche,dolorem mitigans, Cap. CXXXVI.
Emplaſtrum Amithaonis, ad contractos & conuulſos articulos, Cap. CXXXVII.
Emplaſtrum Ariſtophanion, emolliens, Cap. CXXXVIII.
Emplaſtrum è plumbagine,ad calidos affectus, Cap. CXXXIX.
Emplaſtrum coracum pudendis & nomis conferens, Cap. CXL.
Emplaſtrum ex oleo & aceto probatum, Cap. CXLI.
Emplaſtrum ex achate lapide, diſcutiens ac emolliens, Cap. CXLII.
Emplaſtrum Nicolai cruentis vtile,& ſinus glutinans, Cap. CXLIII.
Emplaſtrum Neronis,ad ictus,& omnem partium carnoſarum dolorem, Cap. CXLIIII.
Emplaſtrum oxyron, ad varia vtile, Cap. CXLV.
Emplaſtrum Galeni glutinans,concoquens, & pus efficiens, Cap. CXLVI.
Emplaſtrum ex metallicis, Cap. CXLVII.
Emplaſtrum vocatum Harmonia,ad fracturas vtile, Cap. CXLVIII.
Emplaſtrum Melene,Serapionis, Cap. CXLIX.
Emplaſtrum glutinans, diſcutiens, ſquamas demoliens, & ad contractos articulos vtile, Cap. CL.
Emplaſtrum è liquore Sycamini, Cap. CLI.
Emplaſtrum nominatum Dichromon,Cap. CLII.
Emplaſtrum Indicum glutinans,ad nomas, & ſanguinẽ ſpuentes vtile, Cap. CLIII.
Emplaſtrum de cinere aſpidum, diſcutiens ſtrumas, & podagram, Cap. CLIIII.
Emplaſtrum leæna, exiccans & diſcutiens, Cap. CLV.
Emplaſtrum leæna ſimile, Cap. CLVI.
Emplaſtrum Macedonicum vocatum,Cap. CLVII.
Emplaſtrum ad ignita, Cap. CLVIII.
Emplaſtrum phlegmonem arcens iis qui in iudicio torti ſunt, Cap. CLIX.
Emplaſtrum glutinans,diſcutiens,& abſtergens, Cap. CLX.
Emplaſtrum emolliens, Cap. CLXI.
Emplaſtrum è pumice cicatricem inducens, Cap. CLXII.
Emplaſtrum Paulæ, ad ſtrumas & bubones, Cap. CLXIII.
Emplaſtrum ex nitro ad carbunculos, Cap. CLXIIII.
Emplaſtrum ex anemone, Cap. CLXV.
Emplaſtrum ad iſchiadicos,articulos infarctos, & abſceſſus, Cap. CLXVI.
Emplaſtrum viride ſimplex, Cap. CLXVII.
Emplaſtrum viride faciens ad humida vitia,& excreſcẽtes carnes, Cap. CLXVIII.
Emplaſtrum è lixiuio,ad iſchiadicos, arthriticos, & œdematoſos, Cap. CLXIX.
Emplaſtrum ad callos,& alios duros tumores, Cap. CLXX.
Emplaſtrum ad callos articulorum, Cap. CLXXI.

Emplaſtrum ceratum ad podagricos,dolorem miti-
gans, Cap.c l x x i i.
Emplaſtrum iſis cruentis accommodatum,glutinans,
carnem generans, & mirabiliter purgans,
Cap.c l x x i i i.
Emplaſtrum ad hemicranicos,ex iis quæ ſunt Alexan-
dri, Cap.c l x x i i i i.
Emplaſtrum Pentatheton, Cap.c l x x v.
Emplaſtrum ad ſtillicidium vrinæ, abſceſſus, & vlcera
in partibus vrinariis veſicæ, Cap.c l x x v i.
Emplaſtrum ſimile ex butyro, Cap.c l x x v i i.
Emplaſtrum ex ſemine lini ſimile, Cap.c l x x v i i i.
Emplaſtrum ad abſceſſus & hypophoras,omniſque ge-
neris alias durities celerrimum, Cap.c l x x i x.
Emplaſtrum ad eos quibus ſtomachus à flaua bile, aut
alio quodã calido humore aduritur, Cap.c l x x x.
Emplaſtrum vt præcedens, valde bonum,
Cap.c l x x x i.
Emplaſtrum ad eos quibus ſtomachus à flaua bile adu-
ſtus eſt, Cap.c l x x x i i.
Emplaſtrum ad podagricos,ſtrumas,& omnem nephri
ticum morbum, Cap.c l x x x i i i.
Emplaſtrum ad lacrymantes oculos, Cap.c l x x x i i i i.
Emplaſtrum ad podagricos,& alia mala,Cap. c l x x x v.
Emplaſtrum dictum captiuum, Cap.c l x x x v i.
Emplaſtrum ex cantharidibus,ad iſchiadicos, & lieno-
ſos, Cap.c l x x x v i i.
Emplaſtrum hepaticum,ad continuas febres, & tertia-
nas, Cap.c l x x x v i i i.
Emplaſtrum ſtomachicum, ad refrigerationem & cru-
ditatem, Cap.c l x x x i x.
Ad dyſentericos infuſum, Cap.c x c.
Epithema ad dyſentericos, Cap. c x c i.
Ad omnem ſanguinis eruptionem,& ad muliebre pro-
fluuium pectus, Cap. c x c i i.
Emplaſtrum nephriticum, Cap.c x c i i i.
Emplaſtrum ad eos qui abſceſſu laborant,
Cap.c x c i i i i.
Ad mala quæ ſub lingua è deſtillatione fiunt & nomi-
nantur ranæ, Cap.c x c v.
Ad eos qui laborant deſtillatione, bonum admodum
balneum, Cap.c x c v i.
Emplaſtrum temporibus admouendum,ad vigilantes,
febricitantes,caput dolentes,& phreniticos,
Cap.c x c v i i.
Emplaſtrum fronti imponendum,ad mala quæ à deſtil
latione fiunt,& omnigenas inflammationes,
Cap.c x c v i i i.
Emplaſtrum ad animi defectionem,& ſtomachi imbe-
cillitatem, Cap.c x c i x.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Emplaſtris.

Sectio decima.

Cap. I.

EMPLASTRVM Apoſtolicum, propter facultatis ſuæ efficaciã,& ſpecierum numerũ appellatũ, confectionis Petri & Pauli.[a] Emmotõ vulnerariũ, omnes neruorum præciſiones & puncturas à ferro factas à phlegmone arcens: cruentis vulneribus deſtinatum. Educit ſurculos,calamos,tela, & omnia venenata. Extrahit omnia aliena in profundo corporis ſita. Facit ad abſceſſus, carcinomata,phygethla,& ceruicis dolores. Strumas, [b] pernicioſa & maligna vlcera rumpit & immutat,humores efferens. Prodeſt ad durities lienis, influxiones articulorum, & [c] defluxiones genuum,tibiæ vlcera rotunda,meliceridas. capitis tunicas diſcutit,& humores educit: glutinat corpora à ſe diſſidentia,fracturas cum embrocha ſanat. Valet ad abſceſſus mammarum & eryſipelata, ad fiſtulas iniectum & impoſitum,ad eos qui ſunt morſi à rabidis animãtibus, & quæcunque diſcutere oportet. ad vetuſta & diuturna vlcera,ad putredines,ſinus,hæmorrhoidas,ſedem,condylomata,rimas ani,carbunculos,impetigines,ichores, inteſtinorum ramices, morſus venenatorum, morſus ſcorpionum,nomas pudendorum cum roſaceo iniectũ, & ad ea quæ difficulter cicatrice inducuntur, & diuturna vlcera,ad muliebria mala tomento appoſitum cum roſaceo. Habet lithargyri hexagia tredecim,ceræ,colophoniæ, ſing. hexagia ſeptem,ammoniaci hexag. vnum ſemis, galbani hexagium vnum, myrrhæ hexagium vnum,bdellii hexagium vnum ſemis,pineæ reſinæ, maſtiches,ſingulorum hexagia tria,mannæ,thuris, ſingul. hexag. vnum ſemis, æruginis raſilis hexagium vnum, opopanacis,ariſtolochiæ longæ,ſingulorum hexagium vnum,olei veteris vncias duas. Tritum lithargyrum & per cribrum tenuiſſimum ſecretum coquito cum oleo apud lentum ignem. iniice autem æruginem poſtquã lithargyrum ad medietatem coctum eſt, & probatum in [d] aqua,vbi videris quòd durum ſit,adiice ceram & colophoniam trita in aliud vaſculum: & ſubmouens ab i-
A gne,inſperge ſpecies ſuperiores tritas & cribratas. Opopanacem autem & galbanum in mortario tuſa,cum exigua cera adiice poſtremùm,& vtere.

a Emmoton] Græcis ἔμμοτα dicuntur medicamenta, quæ linamentis excepta, vulneribus vlceribúſque ac ſinibus induntur.

b Pernicioſa] Nicolai codex legit πανούκλας pro πανούργας.

c Defluxiones] Græcè eſt χρούσματα. Sed puto potius legendum eſſe ῥεύματα. Sic enim eſſe ſcribendum, Latini codices monent, qui habent reuma in genu vel pede deſiccat. Eſt verò hoc loco Nicolai codex manuſcriptus mirificè deprauatus, vt ſine melioris codicis adiumento emẽdari nequeat. Vel χρούσματα vocat plagas ex percuſſione inflictas.

d Aqua] Græcus Nicolai codex habet δοκιμάσας εἰς ὕδωρ. Legen-
B dum autem fortè εἰς μάρμορον, vt Latina etiam habent exemplaria. Super marmor enim fuſa medicamenta, num ſatis cocta ſint probãtur.

Cap. II.

EMPLASTRVM ad dyſentericos, & teneſmos. Recipit gũmi hexagia quatuor,thuris,maſtiches, aloes, ſingulorum hexagia quatuor,ladani hexagia duo, farinæ cochlearia duo. Trita bene vnito cum albo oui ſufficienti,pannóque illitum imponito renibus.

Cap. III.

EMPLASTRVM cœliacũ,ad lienoſos,& ſtomachicos vtile. Accipit nucem moſchatam, gallam mo-
C ſchatam,macer,ſampſychum,mentham, pilulas cupreſſi, Armenium bolum,ſigillum Lemnium, myrtum, cinamomum,ſidia,rhun culinarium,rhun Syriacum,rhũ coriarium,panem aridum, roſas, flores iunci odorati, grana myrti,farinam orizæ,berberis, hoc eſt oxyacantham,thus,maſtichen,calamum odoratum, lignum aloes,betonicam,xylobalſamum,caſiam ligneam, gummi Arabici,ſuccum acaciæ & hypociſthidis,acinos vuarum,amylum,oſſa palmularum, calamum odoratum, ſpicam,caryophyllum,ſtyracem calamitin ſemen pẽ-
D taneuri,& ſuccum zingiberis,coriãdrum,ladanum,ſuccum cotoneorum,zopiſſam,ceram, zedoariam, oleum roſaceum & myrtinum. Hæc ritè ſubacta impone ſtomacho,lieni,& vniuerſo imo ventri.

Cap. IIII.

EMPLASTRVM ad abſceſſus & [a] ſubducta vlcera. Micas puras lotas multoties, olei anethini, farinæ cumini,mellis puri,farinæ fœnigræci & chamæmeli,parato,& vtere.

a Subducta] Nicolaus legit ἀπόρυφας. Quid verò illi vox hæc ſignificet, me ignorare fateor. Puto autem inuerſione literarum eſſe deprauatam, atque ſcribendum fuiſſe ὑποφορὰς: quarum ſæpe Galenus in libro de Compoſ. medicament. κατὰ γένη, meminit. Sunt autem ὑποφοραὶ vlcera profunda & ſubducta. Vel ἀπόκρυφα, id eſt abſcondita: vel certè ἀπόρυφα, hoc eſt obliqua & incurua vlcera: aut κορυφώδεα, id eſt tumentia, legendum. Certi tamen nihil ſtatuimus donec meliorem nacti codicem, quæ ſit legitima lectio compertum habeamus. Prior tamé lectio verior eſſe videtur. A

Cap. V.

EMPLASTRVM aut cataplaſma optimum. Folia althææ, herbæ vēti, lapathi, folia hyoſcyami, chamæmeli. Hæc coquito in ſacculo donec [a] diſſoluantur. poſt- B
ea appone butyrum & adipes, quoſcunque inueneris, & cōmiſcens coquito. Dein illitum panno impone tepidū, & miraberis.

a Diſſoluantur] Codex manuſcriptus legit ἕως γενύσεως, haud dubiè pro διαλύσεως.

Cap VI.

EMPLASTRVM ad iecoris obſtructionem & duritiem. Succi fœnigræci, ſeminis lini ſucci, maluæ ſylueſtris ſucci, violarum, ſpicæ, hyſſopi, calami odorati, abſinthii, roſarum, chamæmeli, florum iunci odorati, C
farinæ, coſti Alexandrini, ſantali albi, ſeminis lini, & fœnigræci, parúmque olei roſacei. Impone iecori tepidū.

Cap. VII.

EMPLASTRVM ad induratum & tumeſcentē lienem optimum. Recipit liquoris Cyrenaici, liquoris peucedani, ſcordii, ſtyracis, terebinthinæ, galbani, ammoniaci, thuris, bituminis, pineæ reſinæ, ceræ. Liquores macerato in aceto, & reliqua rectè parato, & impone tepidum lieni. Ad lienem verò inflatum, præbeto galbanum deuorandum ciceris quantitate manè ieiu- D
no, & veſperi.

Cap. VIII.

EMPLASTRVM ſtomachicum probatum. Accipit thuris, maſtiches, ſingulorum hexagia quatuor, aloes hexagia tria, zopiſſæ hexagia quatuor, galbani, ammoniaci, ſingulorum vnciam ſemis, ladani, thymiamatis, ſing. hexagia quatuor, terebinthinæ, reſinæ, ſingulorum hexagia tria, ceræ vnciam vnam, mellis Attici quod ſatis eſt.

Cap. IX. E

EMPLASTRVM attractorium mirabile, ad ſubducta vlcera & abſceſſus, & gingiuarum inflammationes. Capit ammoniaci hexagia duo, galbani hexagia tria, thuris, maſtiches, ſingulorum hexagia duo, reſinæ, terebinthinæ, ſingulorum hexagium vnum ſemis, hyoſcyami hexagium vnum ſemis, reſinæ piceæ hexag. duo, caricarum, vuarum paſſarum exemptis acinis, ſingularum vnciam ſemis, olei laurini vnciam ſemis, adipis taurini, adipis ſuilli, ſingulorum vncias duas, aloes flauæ hexagia duo, farinæ loliaceæ, ſeminis maluæ, ſingulorum F
vnciā ſemis, radicis maluæ ſylueſtris vnciam vnam, farinæ ſeminis lini hexagia duo, ſimi columbini vnciam ſemis, propoleos hexagium vnum ſemis, ladani vnciam ſemis, ſtyracis hexagia duo, olei nardini & amygdalini dulcis, ſingulorum hexagia duo, mellis Attici quod ſatis eſt, ceræ puræ vnciam vnam.

Cap. X.

EMPLASTRVM ad lienem iecúrque induratū, & phlegmonē, ac ſtomachi imbecillitatem. Habet violarum drachmam vnam, œſypi drachmas duas, roſarum G
drachmas quinque, ſpicæ, maſtiches, ſingulorum drachmas tres, cyperi, floris iunci odorati, aſari, calami odorati, ſingulorum drachmas quatuor, polii, fœnigræci, ſingulorum drachmas decem, chamæmeli, ſeminis maluæ, polentæ, dauci, ſingulorum drachmas octo. Fermenteſcant cum ſucco ſeminis lini & ſolani, & vtere in prædictis malis.

Cap. XI.

EMPLASTRVM ad duritiem lienis, & viſcerum obſtructionem. Recipit fœnigræci, chamæmeli, hyſſo- H
pi, calami odorati, roſarum, violarum, abſinthii, meliloti, ſpicæ, radicis capparis aut foliorum, ſalicis foliorū, polentæ, coſti, ſucci ſeminis lini, & vini quod ſatis eſt.

Cap. XII.

EMPLASTRVM ad obſtructionem & duritiem iecoris probatum. Accipit chamæmeli, hyſſopi, ſpicæ, ſeminis maluæ, fœnigræci, florum capparis, violarum, roſarum, maſtiches, florum iunci odorati, ſeminis hyoſcyami, ſingulorum drachm. quatuor, polentæ, ſucci ſolani, ſantali albi & rubei, ſingulorum drachmas tres ſemis, ſucci ſeminis lini quantum ſufficit.

Cap. XIII.

EMPLASTRVM ad contuſa oſſa, & dolores. Capit piceæ humidæ, picis, ladani, maſtiches, ſingulorum vncias tres, croci hexagium vnum, terebinthinæ vncias duas, zopiſſæ, ammoniaci, ſingulorum vnciam vnam, ceræ vncias duas.

Cap. XIIII.

EMPLASTRVM ad contuſa oſſa, neruos, ac dolores, & ad omnem contuſum locum, vocatum Oxycrocium. Habet croci, zopiſſæ, colophoniæ, ceræ, ſingulorū vncias duas, terebinthinæ, galbani, ammoniaci, myrrhæ, thuris, maſtiches, ſingulorum vnciam ſemis drachmam vnam ſemis. Galbanum & ammoniacum coniice in modicum acetum per totam noctem, & feruefacta per ſaccum ex tenui linteo factum colato, dein diſſolutam zopiſſam colatam iniicito: adiecta cera, ac diſſoluens omnia, ſimul adiice colophoniam, & deinceps terebinthinam, pòſt maſtichen, myrrham, & thus. Deinde funde ſuper marmor, & croco in puluerem trito inſperſo, ipſum ſubigito.

Cap. XV.

EMPLASTRVM Sanitas, vtile ad diuiſiones, fiſtulas, & ægylopas, ſurculos educens, & ſquamas remouens. Ad omnia vlcera faciens, herpetas, & hemicranias, fronti impoſitum, ſinus glutinat. Recipit lithargyri vncias ſex, ceruſſæ, ſalis communis, ammoniaci, ſingulorū vncias quatuor, æruginis, terebinthinæ, ſingulorum vncias tres, ceræ vncias ſex, propoleos vncias duas, chalcanthi drachmas decem, mannæ, aluminis humidi, ſingulorum vncias duas, olei veteris, ſquamæ, ſingulorum vncias quatuor. Coquito lithargyrum, ceruſſam & ſquamam donec non inquinent. Dein adiice liquefacta cum aridis.

Cap. XVI.

EMPLASTRVM dictum Auguſtum, rectè diſpoſitum, & paratum multoties à nobis. Confert ad oculorum vehementes dolores, plagas articulorum veteres & recentes, lienoſos, iecinoroſos, hydropicos, abſceſſus crudiores, doloréſque grauiores. Nam diſcutit, aut concoquit, aut roborat. Ad pleuriticos, podagricos, arthriticos, in vigore & inclinatione exiſtētes valet. Oportet autem eos qui imponunt medicamentum, locum calido oleo lana excepto fouere: atque vbi impoſitum eſt, etiā deligare. Accipit radicis bryoniæ, radicis cucumeris ſylueſtris, radicis ebiſci, oculorum populi nigri, ſingulorū vnciam vnam, olei veteris libram vnam vncias tres. Coquito radices tenuiter contuſas, & oculos populi nigri cum oleo: atque oleo poſtea colato, adiice lithargyri vncias decem, ceruſſæ vncias duas, lapidis aſii floris vnciā vnam, myrti, aloes, maſtiches, ſingulorum vnciā ſemis, croci hexagia duo, bdellii, ladani, ſingul. vnc. duas, propoleos vncias tres, æruginis vncias duas, caſiæ hexagia quatuor, thuris hexagia duo, pineæ, terebinthinæ, ſing. vncias quinque, ammoniaci, ceræ, ſingulorum vncias quatuor, chamæleontis vnciam ſemis. Coquito lithargyrum & ceruſſam, & aſium lapidem cum oleo, & vbi donec non inquinent decocta fuerint, adiice liquefacta, & arida tuſa & cribrata.

Cap. XVII.

EMPLASTRVM è dictamno mirabile, glutinās neruos, & muſculorum præciſiones, ac [a] ſinus. Facit etiā ad vetera, & quæ difficulter ad cicatricem perducuntur vlcera, meliceridas, morſus venenatorum. Eeducit oſſa corrupta & aculeos, cuſpideſque diſcutit, ad dolores capitis, oculorum, & omnis generis fluxiones fronti impoſitum vtile. Eſt etiam malagma bonū ad pleuriticos,

lienoſos,fracta,luxata, & venenatorum ictus. Capit lithargyri dr.vigintiquinque,ſquamæ ferri dr. tres,mannæ drachmas quinque,dictamni,aloes, ſingulorum drachmas duas,ammoniaci drachmas tres, æris vſti drach. quatuor,diphrygis dcachm.duas , myrrhæ drach . duas, propoleos drachmas quatuor,galbani,chalcāthi,ſingulorum drachmas ſex,gentianæ drachmas tres , ariſtolochiæ longæ drachmas quatuor, colophoniæ vnciam ſemis,ceræ,olei communis,ſingulorum drachmas vigintiquinque. Coquito lithargyrum & ſquamam cum oleo donec non inquinent,dein miſce reliquas ſpecies.

a Sinus] Nicolaus habet κόλπους. Galenus lib. 5. de Compoſ.medicam.κατὰ γένη, περιθλάσεις, id eſt contuſiones legit.

Cap. XVIII.

EMPLASTRVM dictum Dynamicō,id eſt multarum virium,ad vulnera capitis & perforata , ad morſus rabidorum,ictus venenatorum,ad eos qui ab homine morſi ſunt,ſtrumas,furunculos,abſceſſus,ſinus & oſſa latentia,fiſtulas, aculeos , impetigines feras , ſcabies, mēbra,neruos contuſos,oſſáque fracta.Educit calamos, glutinat diſſidētia vulnera,& carnem generat , cauáque implet. Ad cruſtas cum melle iniectū,ad putrefacta , & phygethla,polypos in naribus,concluſa vlcera & maligna,ac difficilè curabilia.Diſpergit,rumpit,ad cicatricē perducit.curat etiam carcinomata.Habet liquoris cedrini non adulterati vncias tres ſemis,picis humidæ, bituminis Iudaici , adipis ſuilli vncias tres ſemis,adipis leonini libram vnam,galbani vnciam vnam , ceræ libram ſemis,terebinthinæ, ammoniaci,colophoniæ, ſingulorum vncias tres,lycii,thuris,aluminis ſciſſi, myrrhæ, aloes,bdellii,ſquamæ æris,ſing.hex.quatuor s. calaminthæ,æruginis,cornu ceruini vſti,ſing.vnc.s . aceti acris hexag.vnū s.mellis Attici lib.vnā s.Sicca trita & cribrata,ſolue in aceto.Melle autē prius cocto,iniice liquabilia & ſimul liquato.Vbi diſſoluta fuerint , funde in mortarium, & ſubacta validè exime,ac vtere.

Cap. XIX.

EMPLASTRVM inuincibile ad bubones , neruos vulneratos,durities, tubercula , furunculos , plagas ex percuſſione inflictas,membranas contuſas , & ad omne malum. Recipit lithargyri libram ſemis,ceræ, terebinthinæ,ammoniaci,ſingulorum vncias ſex,galbani vncias tres,opopanacis,thuris , maſtiches , ſingulorum vncias tres,bdellii,myrrhæ,ſtyracis,propoleos,ſingulorum vnciam vnam ſemis , nitri Alexandrini , aluminis ſciſſi,æris vſti,æruginis,ariſtolochiæ longæ , ſidiorum, malorum Punicorum,dictamni,gallarum, ſingulorum vnciam ſemis drachm. vnam, olei veteris , picis aridæ, colophoniæ,pineæ,ſingulorum libram ſemis.

Cap. XX.

EMPLASTRVM Athena dictum , optimū diſcuſſorium,conferens ad durities,ad vetera & noua vlcera,abſceſſus,phagedænica,nomas,putredines,omnis generis vulnera , neruorum ac muſculorum præciſiones: Educit oſſa à capite ſine perforatione . extrahit tela & ſurculos. Ad morſus venenatorum,maligna vlcera,carcinomata,phygethla,bubones,furunculos,veteres fiſtulas & ad omne malū vtile . Alleuat capitis dolores frōti impoſitū & gingiuas eroſas. Ad omnes in pudendis nomas,condylomata,oſſa putrefacta & tonſillas valet.Iniectum roſaceo,omne vlcus repurgat.Et implet magna vulnera,iniectum cum cerati vna parte & medicamenti partibus quatuor,ad vulnera & in medio ſedis vitia. Accipit ſidiorum,gallarum,ariſtolochiæ longæ & rotūdæ,diphrygis,ſalis ammoniaci,aluminis ſciſſi, nitri Alexandrini,iridis,æris vſti,miſyos,chalcitidis,chalcanthi, ſquamæ æris,thuris,ſingulorum drachmas tres , aloes, ſoreos,Cadmiæ,opopanacis,ſingulorum drachmam vnam ſemis,bituminis Iudaici drachm. trigintaquatuor, ammoniaci drachmas ſex,mannæ,thuris,galbani , ſing. drachmas quatuor , terebinthinæ drachmas ſex , pineæ drachmas trigintaquatuor,picis aridæ,colophoniæ,ſingulorum drachmas trigintaquatuor,ceræ drachmas trigintaſex,aceti drach.octodecim. Metallica terito validè cum aceto in mortario,& liquabilia liquefacta affunde. Dein amota ab igne coniice in cacabum , & lento igne coquito.Poſtea adiice àridà.

Cap. XXI.

EMPLASTRVM exiccans ad aquoſos ramices & inteſtinorum,omniúmque teſtium vtile. Capit alicæ drachmas duas,thuris,glutini fabrilis,myrrhæ, rhois coriarii,ſing.dr. tres,balauſtiorum dr.quatuordecim,ſidiorum,gallarum,ſingulorum drach.ſex, aloes dr . quadràgintaſex,vini optimi quod ſatis eſt.

Cap. XXII.

EMPLASTRVM dichronion à duplici colore ſic appellatum,vulnerarium optimum. Habet æris vſti, aluminis ſciſſilis,ammoniaci, ſingulorum drach . duas, ceræ,colophoniæ,adipis ſuilli,ſingulorum drach . duodecim,aceti quod ſatis eſt.

Cap. XXIII.

EMPLASTRVM de abſinthio.Recipit ceruſſæ, lithargyri,ſingulorum vnciam ſemis,ceræ, adipis ſuilli, ſingulorum hexagium vnum ſemis.

Cap. XXIIII.

EMPLASTRVM nominatū Pſitacion. Accipit colophoniæ,adipis ſuilli,ceræ,ſing.dr.ſex,ſucci hyoſcyami. Adipem cum ſucco & cera coniice in cacabum , & poſtea iniice reliqua.

Cap. XXV.

EMPLASTRVM è fermento diſcuſſorium , ad furunculos & abſceſſus. Capit nitri Alexandrini libram vnam,olei communis veteris vnciam vnam ſemis, reſinæ pineæ vncias tres,myrrhæ vnciam vnam ſemis,ſalis communis,ceræ puræ,ſingul.hexag. tria ſemis. acetum cum ſale & nitro miſce,donec ad glutinis conſiſtentiam redeant:dein probè parato & ſubacto vtere.

Cap. XXVI.

EMPLASTRVM dictum Droma,ad clauos,ſtrumas,grandines,abſceſſus,phygethla &quæcunque aperire volueris. Quum enim emplaſtrum hoc imponitur, cultro non eſt opus.Habet picis humidæ dr.tres, ammoniaci,arſenici ſciſſi,ſing.dr.tres,terebinthinæ , portulacæ,ſing.dr.tres,æruginis dr.vnam,opopanacis dr. duas, liquoris tithymali dr.ſemis,calcis viuæ,miſyos , chalcitidis,nitri,ſaponis Gallici,ſulphuris ignem non experti, ſing.dr.vnam.Coquito liquabilia donec non inquinēt, & tum adiice arida. [a] Sandaracham poſtremum inſperge.

a Sandaracham] Hinc ſatis conſtat, Nicolaum per Arſenicū ſciſſile,Sandaracham intelligere veterum.

Cap. XXVII.

EMPLASTRVM nigrum dictum, Sotirichi Azaniti , eà quæ phlegmone vacant glutinat in gladiatoribus,carnis eroſionibus , agreſtis ſuis & rabidorum omniſque venenati animantis & feræ morſibus cōfert: Ad capitis dolorem,hemicraniam,oculos defluxione laborantes,fronti impoſitum valet . ad aurium dolorem cum roſaceo inſtillatum auri prodeſt: ſummos item humeros & lumbos dolentibus: iecoris & lienis diſſoluit durities,& in inſeſſionibus illitum emollit . Cum roſaceo oleo facit ad articulos defluxione vexatos,gibberos & genua,atque extremam ſedis partem. aduerſatur ictibus ferri,aut ligni aut aliorum . Educit ſurculos , cuſpides,clauos,calamos,teſtas & ſpinas.ad pudenda vlcerata & rimas,etiamſi iam putreſcunt.Roſaceo dilutum & illitum inſtar plicaturæ in linteo, omnem duritiē & abſceſſum ſanat & vetuſtiora vlcera & quæ difficulter ad cicatricem perducuntur. Ad omnia depaſcentia, nigra,& incidentem putrefactionem . In generationibus autem plagarum & vulnerum vtere medicamento enhæmo, ſcalpro non admoto.Extrinſecus autem impone poſcā, aut vinum cum oleo, vt neceſſitas exigit.In contritionibus verò intrò adhibe collyrii inſtar emollitum cum roſaceo oleo,vt non ſit [a] ſubdurum . Recipit maſtiches libram vnam,propoleos lib. ſemis,ladani vnc. vnam ſemis,bdellii vnciam vnam,thuris,myrrhæ,aloes,ammoniaci,ſingulorum hexagia quatuor ſemis , aluminis ſciſſilis,miſyos,chalcāthi,æris vſti,ſing.vnc. s.ariſtolochiæ

longæ,gallarum,cytinorum,mali Punici,ſingul. vnciã vnam,æruginis hexagia quatuor ſemis,ceræ puræ , olei roſacei,aceti acris,ſingulorum vnciam vnam. Ammoniacum & propolin cum roſaceo & cera in mortario cõ tũde donec liqueſcant. Arida verò tere ac cribrato.lada num & metallica cum aceto liquato. Dein liquans maſtichen,inſperge arida,& vnitis validè & ſubactis ad cõſiſtentiam vtere.

a Subdurum]Manuſcriptus codex legit perperam ὑποκληρὸν, pro ὑπόσκληρον.

Cap. XXVIII.

EMPLASTRVM cognominatum Epigoni. Hic quidem quum in carcere ad mortem damnatus eſſet, propter hoc medicamentum dimiſſus eſt, quòd imperatoris Marci filiam ſanaſſet. Morſa enim quum in mam ma eſſet à ſerpente,& omnibus medicis de illa deſperãtibus, ſanata tamen eſt. Facit etiam ad omne vlcus recẽs & vetus, ad eos qui morſi ſunt ab homine, & ad omniũ reptilium,omniúmque ferarum quadrupedum , crocodilorum,ſcorpionum, & torpedinis marinæ morſus. ad abſceſſus,ſinus,phygethla,parotidas,furunculóſque. A phlegmone arcet iniectum cum parte vna cerati,& medicamenti partibus quatuor cum oleo roſaceo diſſolutum. Facit etiam ad ea quæ in profundo cicatricem difficulter contrahunt,& chironia. Expurgat & implet putrida carcinomata,& omnibus vlceribus confert, malignis,corruptionem ſentientibus,& iis quæ difficilè maturantur.ad abceſſus & fluxionem oculorum fronti impoſitum. oſſa capitis ex ictu commota figit firmátve. Epigonus autem non ſine gratiarum actione ipſum reuelauit,poſtquam eſſet liberat⁹ à carcere. Accipit ſquamæ æris,ammoniaci,aloes, hepaticæ , æruginis raſilis, æris vſti,thuris maris,ſalis ammoniaci,ariſtolochiæ rotundæ,ſing.vnciam ſemis,ſeminis rapi ſcrupulos tres, dracunculi radicis vnciam ſemis,ſeminis artemiſiæ ſcrupulos nouem,ceræ puræ libras quinque,colophoniæ libram vnam,olei veteris cotyl.ſemis,aceti acris cochlearium ſemis,ſinapi ſcrupulos tres, ſpodii ſcrupul. nouẽ, aluminis ſciſſilis,opopanacis,ſingulorum vnciã ſemis. Metallica tere cũ aceto diebus tribus. liquabilia verò liquato. arida inſperge,& omnibus ritè ſubactis & confectis vtere.

Cap. XXIX.

EMPLASTRVM Calbianum eximium,tribuni Iuliani,ad capitis dolorem & hemicraniam fronti impoſitum. Oculorum fluxiones ſiſtit , deſtillationem ſanat,& omnes dolores,dilutum cum oleo roſaceo & illitum.ad maligna narium vlcera illitũ.ad ea quæ ori grata ſunt,cum melle.ad difficulter ſpirãtes,mammas,cardiacos,ſtomachicos,iecinoroſos,lienoſos, dyſentericos, hydropicos, nõniſi recta ceruice ſpirãtes,iſchiadicos,arthriticos,podagricos,ad dolores neruorum & ſtuporem, effœminationéſque.educit oſſa, remouet ſquamas. Cõfert colicis,nephriticis cum ilicino oleo aut rutaceo, & ad eos qui dentium ſtupore laborant,eos item qui defluxionibus vexantur,aut quomodocunque aliter refrigeratos,pubi impoſitum.cum roſaceo impoſitum,aut glãde ſuppoſitum,& ſedi. Facit etiam ad ſtrumas,bubones, ganglia,vlcera vetuſta & omnem abſceſſum. Conducit & ad ea quæ in renibus & ſede ſunt.maligna repurgat, carni cicatricem inducit. Ad chiragram nobile eſt,calamos,vitra & ligna & omnia [a]infixa corpori extrahit. Facit ad diuturna mala & carcinomata. In artificiali præpatione ad iecinoroſos,adiice vinum oleo mixtum.ad lienoſos, poſcã & reliqua ſimiliter. Eſt verò ad omnia muliebria mala vtile in peſſo ſubditum . Impoſitũ facit ad reduuias & ramices inteſtinorum. In propriam enim ſedem reponit prolapſum inteſtinum.& ad aquoſos ramices. Sinus glutinat, & cum chirurgia impoſitum probè facit,ſanguinis eruptiones ſiſtit. Eſt etiam acopon vnguentum diſſolutum cum oleo & inũctum. Eſt etiã bonũ malagma iis qui angina correpti ſunt,impoſitum iuxta ceruicẽ. Ad reſolutos & ea quæ in mãmis ſunt , quibúſque omentũ ruptũ eſt,& vmbilicus prominet, vtile.

A Ad omnia quæ in alis ſunt,furunculos , [b]amylogloſſos cum chirurgia,cartilagines naris & aurium agglutinat, quas nonnulli medicorum,vtpote quod fieri haud poſſe putẽt, prætereunt. Facit ad reſolutionem,& vrſorum, leonum,& aſpidũ morſus.eius compoſitio hæc eſt. Accipit ariſtolochiæ longæ,iridis,chamæmeli aridi , ſquamæ æris,ſemperuiui, thuris, myrrhæ,aloes,cadmiæ, ſingulorum vnciam vnam,ariſtolochiæ rotundæ vnciam vnam ſtagium ſemis,æris vſti,æruginis,aluminis ſciſſi, ſingulorum ſtagia quatuor ſemis, gentianæ , centaurii, B chalcanthi,dracontii, ſingulorum vnciam ſemis , ſalis ammoniaci,aluminis rotundi,ſidiorum, gallarum, ſalis Cappadocici,ſalis communis,chalcitidis, miſyos, ſingulorum ſtagium vnum ſemis . Tuſa diſſolue cum aceto, in mortario,& liquabilia liquefacito, & infunde mortario, & diſſolue. Sunt autem hæc , terebinthinæ vncia ſemis,propoleos vncia vna , ammoniaci , [a] raſuræ nauis, ſingulorum vncia ſemis, galbani vncia vna,ceræ,colophoniæ,ſingulorum libra vna ſemis, olei veteris libra ſemis. Vnita ſubigito.

C a Infixa]Nicolaus legit ἐμπεπηρωμένα ,ſed fortè minus rectè. Legẽdũ enim eſſe videtur ἐμπεπηγμένα. b Amylogloſſos]Codex Nicolai legit λαγοχύλας:ſed haud dubiè deprauaté. legendum itaque cenſemus, ἀγκυλογλώσσους, vel certè ἀγκύλας , hoc eſt particulorum ligationes. Quòd ſi tamen quiſpiam veriorem lectionem ſubſtituerit,noſtrã immutare nihil grauabimur. c Raſuræ nauis] Zopiſſam intelligit.

Cap: XXX.

EMPLASTRVM [a] Galeni, Athena. Confert certò ad omne malum,& non eſt quod non ſanauit. Poteſt etiam vtiliter adhiberi pro malagmate iis quæ egẽt emollitione,laxatione,& impletione. Accepit autẽ hoc D emplaſtrum ab Alyppio medico. Eius compoſitio. Ceræ dr.tres, terebinthinæ dr.xxv.reſinæ frixæ dr. duodecim S. adipis vitulini,aluminis ſciſſi,chalcãthi,miſyos, opopanacis,ſing. dr. vna,galbani , myrrhæ,thuris, ſingul.dr.tres,ſalis ammoniaci,æris vſti,aloes,aluminis rotundi,ſin.dr. vna ſemis , æruginis raſilis , ammoniaci, ſingul.drach.quatuor ſemis,rubricæ ſinopicæ drach.ſemis,aceti cochlearium ſemis, olei cochlearia quatuor. Arida contunde,& cribrato. Galbanum & opopanacem cum exigua cera,& ammoniacum in mortario contun E de donec diſſoluantur. Alumen,ſalem, [b]æs vſtum,miſy, chalcanthum,æruginem contere cum aceto,& affunde liquabilibus ritè ſubacta.

a Galeni]In lib. 2. de Compoſ.medic. κατὰ γένη. b Æs vſtũ]Nicolai codex legit τὸν χαλβάνην falſò , pro τὸν χαλκὸν κεκαυμένον: id quod ex præcedentibus ſatis conſtat.

Cap. XXXI.

EMPLASTRVM Ægyptia nominatum,omnes diuiſiones à phlegmone conſeruans. Facit ad contuſiones,morſus quadrupedum, ſerpentium venenatorum, omnes phlegmonas citra vulnerationem, neruorúmq; F ſine manifeſta cauſa dolores . hanc Andromachus plurimùm laudat. Lippientium etiam oculorum eſt [a] anacollema,capitiſque dolore laborantes iuuat. Recipit lithargyri,ceræ,ſingul.vncias quatuor ſemis,ammoniaci vncias tres,thuris,lanæ ſuccidæ combuſtæ,ſingulorum vnciam ſemis,ſquamæ æris ſtagium vnum ſemis , terebinthinæ vnciam vnam ſemis,ſquamæ ſtomomatos,ariſtolochiæ longæ, ſing.ſtag.vnum S. [b]ricini ſtag. quatuor ſemis,olei veteris vnc. decẽ ſemis . Lithargyrum, ſquamas,& ricinum decoquito donec digitos nõ inqui G nent. Dein liquabilia adiicito, arida verò terito.

a Anacollema]Græcè eſt ἀνακόλλημα. Sunt autem ἀνακολλήματα Græcis medicamenta quæ fronti, Galeno lib. 6. de Comp. medic. κατὰ γένη, teſte, dum oculi fluxione laborant, imponuntur. b Ricini]Nicolaus habet κίκεως: Galenus autem lib. 3. de Comp. medic. κατὰ γένη legit ἐλαίου κικίνου, id eſt olei ricinini.

Cap. XXXII.

EMPLASTRVM œnopœon. Facit ad omne vuln⁹, omnémq; morſum , tubercula,ad ea quæ in mãmis,ſinus,fiſtulas, furunculos,& phagedænas. Accipit ceruſſæ vnc. 1. terebinthinæ,mannæ, cinabaris,ſing.dr. 11. pineæ H reſinæ dr.quatuor S. ammoniaci vnc.S. propoleos vnc. duas,galbani lib. 1. opopanacis dr.duas, ricini ſtagia ſex. Liquida coquito cum ceruſſa donec confluant & coacerueniur. Adiice olei veteris ſtagium vnum, aquæ

marinæ ſtagium vnum. Dein liquabilia decoquito donec manus non inquinent:poſtea propolin, galbanum, opopanacem contūde in mortario: adiice ammoniacū, aut tuſum inſperge, aut ſubactum dilatato:& arida tuſa & cribro tranſmiſſa inſperge.Eſt enim probatum.

Cap. XXXIII.

EMPLASTRVM Cyrilli, quod Philanthropos dicitur,exiccatorium,diſcuſſorium : glutinat etiam ſinus,& defluxionibus in articulos vtile eſt:fiſtuloſis autē potiſſimùm conducit in anguſto ad cartilagines loco. Capit lithargyri,olei,reſinæ pineæ, ſingulorum libram vnam vncias tres, ceruſſæ vnciam vnam ſtagium vnū ſemis,propoleos ſimiliter,viſci quercini vnc. duas,chamæleontis vnciam vnam ſtagium ſemis,radicis centaurii vnciam vnam ſemis ſtagium ſemis,pōpholygis vnc. vnam ſemis,floris lapidis aſii aut ipſius lapidis vnciam vnam ſemis,ammoniaci vncias tres,myrrhæ ſtagia tria. Coquito lithargyrum,oleum & reſinam donec digitos non inquinent. Dein propolin, ammoniacum,vnumquodque eorum ſeorſim in mortario tuſum,cum modico oleo dilatato:poſtea adiice ceruſſam, ſenſimque inſperge.Dein viſcum contuſum admiſce, ac poſtea cum oleis arida iniice,& ſubigito.

Cap. XXXIIII.

EMPLASTRVM Purpura dictum,ſinus agglutinans omnis generis. Habet lithargyri, colophoniæ, ſingulorum vnciam vnam,lapidis hæmatitis vnc.duas, ceræ vncias quatuor, picis libram vnam, aquæ vncias tres,olei quod ſatis eſt.

Cap. XXXV.

EMPLASTRVM barbarum.conducit ad omnia mala.Recipit bituminis libram vnam, miſyos vnciam ſemis,galbani,opapanacis,ſquamæ æris,ſingulorū vnc. ſemis,picis aridæ,colophoniæ,ſingul.lib. s.vnc.vnā ſemis,olei veteris cochlearium ſemis.Oleo autem admiſce etiam aceti libram ſemis,aut quantum ſufficit.

Cap. XXXVI.

EMPLASTRVM diſcuſſorium, ruptorium, & [a]ſenſim depaſcens.Accipit pyrethri libram ſemis, picis aridæ libram vnam vncias tres, baccarum lauri ſextar. quatuor, cyperi,ſeminis raphani,ſinapi,radicis canabis, ſingulorum vnciam ſemis,nitri aſſi,radicis capparis,ceræ,ſingulorum vncias tres,fœnigræci vncias duas, colocynthidis vnciā ſemis, fimi caprini ſextarium ſemis, aceti ſextarios duos,olei ſextar.ſemis vnc.vnā ſemis,nitrum terito cum aceto.

a Senſim depaſcens]Græcus Nicolai codex legit ἐξερίπουσα, pro ἐξίπουσα. Hinc ἐξιπωτικὰ medicamenta dicuntur Græcis quæ ſenſim humores diſcutiunt ac depaſcuntur,vt lib.7. de Compoſ. medic. κατὰ γένη teſtis eſt Galenus.

Cap. XXXVII.

EMPLASTRVM Methe nobile.Capit lithargyri libram vnam,picis aridæ libram vnam,adipis taurini vncias quinque ſextarios duos,olei veteris hexag. quatuor,terebinthinæ vncias quinque ſemis, olei roſacei hexagia ſedecim,opopanacis, galbani, ſingulorum hexagia quatuor,thuris vncias quinque hexagia duo,æruginis hexagia quatuor,ceræ puræ hexagia ſedecim,myrrhæ hexagia octo.Coquito lithargyrum cum oleo donec non inquinet. dein reliqua ordine adiicito, & accepto medicamento coniice in vinum bonum tribus diebus;poſtea exempto vtere.Hoc igitur emplaſtrum,maximum eſt medicamentum:facit enim ad fracta, ſtrumas ſanat,diſpergit,rumpit & ad cicatricem perducit. Confert ad omnem neruorū conſenſum,& potiſſimùm muſculorum præciſiones & podagras, omnéque malum à phlegmone tuetur.[a] Conglutinandi vim habet, tela,cuſpides,ſurculos & calamos educit.renes cōfeſtim ſanat,collectiones diſpergit,tubercula, furunculos, duritiéſque omnes. mammas mitigat, & vehementes dolores. Oculorum fluxiones ſiſtit fronti impoſitum, capitis dolorem ſanat. Ad tibiarum pulſationes facit, & maligna vlcera, ſordidáque omnia purgat.ad morſus canum,hominum,lienoſos,pleuriticos,iſchiadicos, præſtantiſſimum exiſtit.

a Glutinandi vim habet]Codex Nicolai malè legit ἰχέκωλος pro ἰχέκολλος.

Cap. XXXVIII.

EMPLASTRVM carnem glutinans, & præcipuè ad induratum lienem vtile.Habet ceræ puræ,maſtiches,colophoniæ,reſinæ piceæ, terebinthinæ, ammoniaci,ſingulorum libram ſemis,bdellii libram ſemis vncias tres,bituminis,arſenici,aluminis ſciſſilis,chalcāthi, miſyos,ſingulorum vnciam ſemis. Metallica terito in mortario,& liquabilia liquefacito in cacabo, dein adiice ammoniacum cum cera in mortario tuſum,eóque amoto ab igne adiice terebinthinam, ac poſtea inſparge arida.Dein iterum in mortarium coniice, & admiſce aceti acris vncias ſex,& moueto agiliter donec acetū cōſumatur.vbi refrigeratū fuerit,ſubactū excipe.In aquoſis ramicibus vniuerſum tumorē hoc medicamēto circumline. Abſumit enim &[a] depaſcitur humorem.ſimiliter etiam valet in carnoſis ramicibus: imminuit enim tumorem & in lienoſis. Abſumit enim malitiam lienis, & omnem duritiem emollit.

a Depaſcitur]Paſſim in Nicolai codice manuſcripto ἐξέπει pro ἐξίπει legitur.

Cap. XXXIX.

EMPLASTRVM nigrum,enhæmon, ad effatu dignas diuiſiones,eáſq; potiſſimùm quæ in capite ſunt, ad fiſtulas,ſinus,fracturas, iecinoroſos, lienoſos : phlegmonémque arcet. Ad neruos, cartilagines cōtuſas,oſſa,ſtupidos,hypophoras & abſceſſus.Eſt bonum ad conſtringendum ſanguinem,& maximè in iis qui ſanguinē excreant.Vbi duobus illeueris coriis,vnumque ſuper dectus vt coſtas comprehendat,alterum ſuper dorſum impoſueris, valet ad morſus canum hominúmque : vniuerſum enim locum à phlegmone tutum reddit, vt experientia edocuit.Liberat hyeme quidem diebus ſeptē, æſtate autem dieb9 nouem.ſi verò properauerit, citiùs. Recipit ceræ puræ,picis aridæ,pineæ,ſing. lib. s. mānæ vnc.tres,ceruſſæ,chalcāthi,ſing.vnc.II. bituminis lib.I. opopanacis vnc.vnam,bdellii vnc. tres,ammoniaci lib. ſemis,olei communis libræ quartam partem, aceti cochlearium vnum.Ritè parato vtere.

Cap. XL.

EMPLASTRVM Mile, ad duritias, ſinus, & in alis affectus,omnémque abſceſſum. Accipit ceræ puræ libram ſemis,adipis ſuilli vncias tres, picis aridæ lib. ſemis,bituminis,ammoniaci, ſingulorum vncias tres, galbani vnciam vnam ſemis,myrrhæ vnc.vnam.

Cap. XLI.

EMPLASTRVM myrtinum, cicatricem inducens & refrigerans. Capit lithargyri,ceruſſæ, ſingulorū vnciam vnam,ceræ puræ vnciam vnā ſemis, plumbaginis vnciam vnam,olei myrtini quod ſatis eſt. Plumbaginem & lithargyrum terito cum ſucco ſolani, ceruſſam & liquabilia affunde.

Cap. XLII.

EMPLASTRVM de ſalicibus,ad omnem excellenter affectum conferens. Habet ceræ puræ, bituminis,picis aridæ,reſinæ,colophoniæ, ſingulorum libram ſemis,miſyos,æruginis,ſidiorum,ſquamæ æris,ceruſſæ, aluminis ſciſſilis & rotundi,gallæ, chalcitidis, melanteriæ,ſcoriæ ferri,ſingulorum vnciam vnam ſemis,foliorum ſalicis vncias ſeptem ſemis,aceti quod ſatis eſt. Arida tere cum aceto,& magis folia, olei quantum ſufficit.

Cap. XLIII.

EMPLASTRVM chalcitidis glutinans,à phlegmone conſeruans,ad contuſiones diuiſionéſque vtile. Sinus exiccat,glutinat, prohibet abſceſſus fieri, educit oſſa corrupta,maximè in corporis extremitatibus. Recipit lithargyri,ſquamæ æris,pineæ,ceræ puræ, ſingul. drachmas vigintiquinque,ammoniaci,galbani, ſingul. drachmas quatuor,diphrygis drachm.tres,ariſtolochiæ rotundæ drachmas decem, olei veteris vncias quatuor ſemis.Lithargyrum,ſquamam,coniice in oleum, & decoquito donec non inquinent digitos : dein adiice liquabilia,& ammoniacum dilatatum.

Cap. XLIIII.

EMPLASTRVM de ſalibus [a] vomitus Euthalii. Accipit chalcãthi,aphonitri albi,ſalis communis, ceruſſæ,ceræ puræ,ſingul.vnciam ſemis, olei myrtini quod ſatis eſt.

a Vomitus]Græcè eſt ἵμετος: Sed fortè legendum erit ἔμμετρος hoc eſt metricum,aut carmine conſcriptum.

Cap. XLV.

EMPLASTRVM venatorum, accommodatũ omnibus malis. Capit ſymphyti,æris vſti,ſquamæ æris, iridis Illyricæ,ſingulorum vnciam vnã,atramenti Indici vnciam vnam ſemis, ſalis Cappadocici vnciam vnã, æruginis vnciam vnam ſemis,aluminis ſciſſilis,miſyos, ſingulorum vnciam vnam,gallarum, ariſtolochiæ rotũdæ & longæ,ſingulorum vnciam ſemis, dictamni, ammoniaci,ſingulorum vnciam vnam , ſidiorum , thuris, ſingulorum vnciam ſemis,picis aridæ,ceræ puræ, ſing. libram vnam ſemis,olei communis vnciam vnam,aceti cochlearium ſemis.Probè parato vtere.

Cap. XLVI.

EMPLASTRVM Coreos,ad lienoſos , hydropicos & iſchiadicos.Habet picis aridæ libram vnam , ceræ puræ,ammoniaci,nitri rubei,pineæ reſinæ, baccarũ lauri,adipis taurini,ſingulorum libram ſemis,farinæ fœnigræci ſextarii quartam partem,chamæleontis nigri,cũmini tenuis,ſingulorum vnciam vnam & hexagium vnum ſemis.

Cap. XLVII.

EMPLASTRVM Simotos vocatum, ad vniuerſa mala.Recipit ceræ puræ hexagia duodecim, colophoniæ vncias ſex,ſquamæ rubeæ,æruginis,thuris, ariſtolochiæ longæ,opopanacis,aluminis ſciſſilis,æris vſti, ſingulorũ hexagium vnum,myrrhæ,aloes flauæ, galbani, ſing.hexag.vnum ſemis,olei,aceti , ſingulorum hexag. vnum,& quartam eiuſdem partem.

Cap. XLVIII.

EMPLASTRVM carycum Eladii, quod vocatur Ephrates perdica , ad neruos vulneratos & ſanguinem ſpuentes,thoraci impoſitum. Accipit ceræ puræ drach. vigintiſeptem,olei communis vncias tres , terebinthinæ drachmas nouemdecim,ammoniaci , aſteris Samii, ſingulorum drachmas duas ſemis,myrrhæ drach.duas, aloes flauæ drach.vnam ſemis grana quindecim, chalcãthi drach.duas gran.quindecim,ſalis ammoniaci,ceruſſæ, ſingulorum drachmam vnam , aluminis ſciſſilis , ichthyocollæ,ſing.drach.vnã grana quindecim,ſarcocollæ drach.vnam,ariſtolochiæ rotundæ drach . ſemis grana quindecim,iridis drachmam vnam,miſyos crudi,æris vſti,chalcitidis,ſingul.grana quindecim , Lemnii ſigilli drach.ſemis,galbani drachmam vnam,opopanacis grana quindecim,terræ Eretriadis dr.ſemis grana quindecim,adipis ſuis ſylueſtris aut taurini lib.ſemis , aceti quod ſatis eſt.

Cap. XLIX.

EMPLASTRVM ad neruos vulneratos valde bonum. Capit ceræ puræ vnciam vnã ſemis, miſyos crudi,ſquamæ æris,aluminis ſciſſilis , cypriæ , ſingulorum vnciam vnam ſemis,chalcitidis hexagium vnum ſemis, olei communis vnciam ſemis,thuris grana quindecim, galbani gran. quindecim,aceti cochlear.ſemis & quartã partem.Madefacta hæc diſſolue ſub ſole æſtu caniculari:dein adiice acetum quoad imbibatur . ſi verò hyeme præparaueris,quantum capiet acetum adiice:reliquum verò aceti cum oleo ſimul coquito donec imbibatur, & vtere vt emmoto.

Cap. L.

EMPLASTRVM causticum veluti ferrũ,ad morſus,carcinomata,omnem ferarum ictum,ſteatomata & ſtrumas.ſecando penetrat vſque ad oſſa. Habet ſquamæ æris drachmam vnam , cantharidum drachmas tres, ſandarachæ,arſenici,ſingulorum drachmas duas,pityocampæ drachmam vnam,cicutæ drach.ſemis, ariſtolochiæ drachmam vnam, thapſiæ drachm . vnam ſemis, adipis anſerini dimidium horum. In quibus autem vti conſilium eſt,iis circulariter ceratum impone,vt nõ effluat quod locos exulceret.

Cap. LI.

EMPLASTRVM Chyre mirabile. Recipit ceræ puræ vncias duas ſemis,pineæ vncias duas,adipis taurini vnciam vnam ſemis,œſypi vnciam vnam , butyri recentis vnciam ſemis.

Cap. LII.

EMPLASTRVM Aphra,quod accepi à Nabaſiato Ægyptio,exiccans omnino, & omnibus defluxione laborantibus vtile. Accipit ceræ puræ,picis [a] Brutiæ,Colophoniæ,bituminis,ſingulorum libram ſemis, lithargyri,aluminis ſciſſi & rotundi,ſingulorũ dr.ſex,miſyos, gallarum,chalcitidis,opii,opopanacis,myrrhæ, æruginis,ſingulorum drachmas quatuor,thuris,aloes,ſingul. vnciam vnam ſemis,ſucci mandragoræ drachm. decẽ, ceruſſæ vnciam vnam,galbani vnciam ſemis,olei vnciã vnam ſemis,aceti quod ſatis eſt.

a Brutiæ]Manuſcriptus codex legit βρυτίας, interpoſito poſt πίσσης, puncto: quum tamen legendum ſit πίσσης βρυτίας. Meminit autem Brutiæ picis Dioſcorides libr. 1. capite de pice arida.

Cap. LIII.

EMPLASTRVM multis accommodatum,Iceſii nominatum,ad omne vulnus recens & vetus , contuſa, defluxiones,luxationes,fracta, phlegmonas, omnẽ dolorem,quem protinus ſedat.facit ad abſceſſus , tubercula,ſtrumas,carbunculos,parotidas,phygethla,condylomata,impetigines,clauos, [a] nigritias,hæmorrhoidas,inflammatas fiſtulas,ambuſta, [b] dilutum roſaceo aut myrtino oleo. Ad vlcera,ſurculos,cuſpides, morſus canum, ferarum ictus,morſus hominum. item ad ſanguinẽ cohibẽdum vtitor, & loco malagmatis [c] ad omnia : oleum verò non adhibendum eſt. Lippientium in linteolo eſt anacollema.ſint autem ſplenia maiora . eſt & ad hydropicos valde bonum.Capit terræ ampelitidis,bituminis, lithargyri,ſingulorum vncias quatuor,ceræ puræ, thuris,terebinthinæ,propolis , ſingulorum vnciam vnam, galbani,aluminis ſciſſi,ſingulorum hexagia duo & tertiam partem,myrrhæ drachmam vnam ſiliquas tres ſemis,chalcitidis drach.vnam ſemis ſiliq.vnã ſemis,mellis hexagia vigintiduo ſemis,olei omphacini ſtag . vnũ ſemis.Coquito ampelitin,bitumen & lithargyrum cum oleo donec ſubigantur, & coquito ad lentum ignẽ mouens ſpatha tedacea.

a Nigritias] Manuſcriptus codex falſò μινανίας pro μελανίας legit,vt ex Galeno lib. 5. de Comp. medic. κατὰ γένη, vbi hoc etiam emplaſtrum deſcribit,ſatis liquet. b Dilutum]In Nicolai codice corruptè legitur ἐνιεμένη pro ἀνιεμένη. c Ad omnia,&c.] Hic locus totus in Nicolai codice deprauatus eſt: ſic enim habet, καὶ ἀντὶ μαλάγματος μετὰ ἐλαίου, καὶ ἀνακόλλυμα ὀφθαλμιόντων. quum tamen Galeno aſtipulante,ita potiùs ſit legendum, καὶ ἀντὶ μαλάγματος πρὸς πάντα, ἔλαιον δὲ μὴ πρόσαγε· καὶ ἀνακόλλημα ἐπ' ὀφθαλμιώντων ἐν ὀθονίῳ, ἔστι δὲ σπλήνια μείζονα.

Cap. LIIII.

EMPLASTRVM Haliei ad cruenta vulnera & neruorum præciſiones,vulnera vetera, & cicatricem ægrè contrahentia,defluxionéque tentata. Emollit potiſſimùm mammarum durities. Cõfert morſibus canum, & ictui paſtinacæ marinæ & aliorum ſæuorum piſciũ. ac in ſumma,virtutem habet mirabilem. Habet lithargyri,puræ ceræ,ſingulorum drachm . vigintiquinque, terebinthinæ,myrrhæ, [a] ſinopidis,æruginis raſilis,ſquamæ æris,ſingulorum drachmas duas, ariſtolochiæ drachmas tres,thuris drachm. ſedecim & tertiam partem, diphrygis drachmas quatuor,galbani,ammoniaci, ſingulorum drach. tres,olei communis ſtagia tria ſemis.

a Sinopidis]Codex Nicolai manuſcriptus (vt aliàs ferè ſemper) ita hoc etiam loco deprauatus eſt: legit enim σινώπως pro σινώπιδος.

Cap. LV.

EMPLASTRVM Iſis,cephalicum aliud,ad [a] chironia mala & curatu difficilia.eſt etiam cruentis vulneribus accommodum. Recipit ceræ puræ drach. vigintiquinque,reſinæ [b] terebinthinæ drach.tres,ammoniaci drach.duas,ſquamæ æris, [c] æris vſti,ariſtolochiæ longæ, æruginis,ſalis ammoniaci,ſingulorum drach.duas,galbani, mannæ,myrrhæ,aloes,ſingulorum drach.tres , aluminis rotundi drachmam ſemis grana ſeptem,olei

veteris

veteris vncias duas ſemis, radicis dracontii vnc.vnam, aceti quod ſatis eſt.

a Chironia] Manuſcriptus codex malè legit χρόνια, quum in Galeno ſit ſcriptum χειρώνια. b Terebinthinæ] Nicolaus habet τερεβινθίνης. Galenus autem κολοφωνιακῆς. c Æris vſti] Nicolaus legit χαλκοῦ κεκαυμένου. Galenus λιβανώτου κεκαυμένου, thuris vſti.

Cap. LVI.

EMPLASTRVM Læina, ad malitioſa, furunculos, ſtrumas, & abſceſſus. Accipit cumini communis hexagium vnum, colophoniæ vnc.duas, aniſi hexag. vnum, farinæ hordeaceæ, nitri, ſing.vnc.tres, olei veteris ſtag.vnum ſemis, picis lib.vnam & tertiam eius partem, ceræ puræ lib.ſemis, vini boni ſtag. quatuor & octauam eius partem.

Cap. LVII.

EMPLASTRVM Pardalis appellatum, ad ſtrumas: exulcerat enim & rumpit, & ad cicatricem ducit. Ad contrita oſſa valet. eadem educit. emollit etiam. Ad iecoris phlegmonas & lienis, ſuppuratos, arthriticos, podagricos, hypochondria, omnes durities, tuberculáque vtile. Diſſoluit carcinomata & phygethla. Auxiliatur conuulſis, & morſis à ſcorpione, hydropicíſque. Capit pyrethri drach. quinque, ſalis ammoniaci, grani Cnidii decorticati, ariſtolochiæ longæ, iridis Illyricæ, ammoniaci, bdellii, ſing.drach.duas, naſturtii, xylobalſami, ſingul.drach.duas ſemis, viſci quercini elaborati minas II, myrrhæ drach.duas ſemis, ſycomori aſſi minas duas, ceræ Tyrrhenicæ drach.ſeptem ſemis, ammoniaci, adipis caprini, reſinæ aridæ, ſingul. drach. duas. Irinum oleum liquans diſſolue vt ceratum, & vaſi infunde. Bdellium autem & ammoniacum macerato in vini Italici cyatho dimidio. dein contritis in ſole, adiice diſſolutum ceratum in mortario: & adiectis bdellio & ammoniaco contundé diebus duobus. Vbi verò vnita fuerint, repone in vaſculum inuolutum corio, ne tranſpirent. Si verò acopon efficere volueris, admiſce emplaſtro irinum vnguẽtum, nardinum, cyprinum, ſuſinũm, bubulum adipem & anſerinum, ſingulorum cochlearii quartam partem, reducito hæc ad viſci craſſitudinem. Nonnulli produnt emplaſtri huius pondus drachmæ quartam partem, & vnguenti irini copioſius eſſe debere.

Cap. LVIII.

EMPLASTRVM Ciconiæ, omnino podagricos ſanans. Habet ſtercoris ciconiæ, adipis ſuilli veteris, ſingul.lib.ſemis.

Cap. LIX.

EMPLASTRVM Soſia, vocatum Philanthropos monachica, ad recentes diuiſiones conferens, eáſq; à phlegmone tutas reddens. Dilutum autem facit ad phlegmones eryſipelatoſas. Recipit ceræ puræ vnc. duas, [a] pineæ vnc.vnam, reſinæ, olei comunis, ſing.vnc. vnam, vini optimi hexag.quinque. Ne contemnas medicamentum hoc: eſt enim expertum & bonum. Reducito autem ad talorum formam, & vtere.

a Pineæ] Græcè eſt φυσήματος. Pineam autem reſinam φύσημα vocari, teſtatur Galenus lib.7. De compoſ.medic. κατὰ γένη: vbi ita ſcriptum reliquit, ἡ πιτυίνη· καλοῦσι δ᾽ αὐτὴν ἰδίως φύσημα.

Cap. LX.

EMPLASTRVM è fermento ad furunculos, malitioſa, mammas defluxione laborantes, & bonum venæ ſectioni. Accipit myrrhæ puræ drach. quatuor; ceræ puræ, adipis ſuilli recentis, ſing.drach.ſex, reſinæ pineæ frictæ drach.tres, [a] ſalis. Liquato fermentum, exiguam affundens aquam. Cerato autem liquefacto & ſubacto vtere.

a Salis] In Græco Nicolai codice eſt ſimpliciter ἅλατος, nullo adiecto pondere.

Cap. LXI.

EMPLASTRVM podagricum, diſſoluens callos. Capit ceræ puræ, terebinthinæ, ſingulorum drach. vnam, olei veteris drachmam vnam ſemis, nitri Alexandrini libram vnam ſemis, euphorbii vnc.vnam, iridis Illyricæ lib. vnam, farinæ fœnigræci ſext.vnum S.

Cap. LXII.

EMPLASTRVM è fermento probatum. Ha-

A bet myrrhæ, ceræ puræ, adipis hyænæ recentis, ſingulorũ vnciã vnam, pineæ reſinæ hexagia quatuor, frictæ reſinæ hexagia quatuor, ſalis communis vnc.vnam, nitri nigri vnc.S.

Cap. LXIII.

EMPLASTRVM è ſuccis, ad omnem phlegmonen propter duritiem factam conferens. Item dolores demolitur. Propriè verò cõfert podagricis & arthriticis. Recipit farinæ fœnigræci, & ſeminis lini, ptiſanæ, ſingulorum libram ſemis, ſucci ebiſci, viſci, lithargyri, ſingu-
B lorum libram vnam, ceræ libram ſemis, olei communis libram vnam ſemis. Coquito oleum, lithargyrum, & ſuccum ebiſci donec non inquinent. dein adiice reliqua.

Cap. LXIIII.

EMPLASTRVM Pentathēton Glauci archiatri Alexandriæ, ad phlegmonas, eryſipelata, [a] papulas feruidas in vniuerſo corpore. In podagricis dilutum cum vino & oleo, in eryſipelatis & mammis cum roſaceo oleo, aut vino & oleo. Accipit calcis, adipis taurini, ceræ
C puræ, picis, reſinæ frictæ, ſingulorum vnc.vnam. Calcẽ diligenter diſſolue.

a Papulas feruidas] Nicolai codex legit corruptè ἐκζέμαλα, pro ἐκζέσματα. Sic autem dictæ ſunt papulæ ab ebulliendo & feruẽdo: Galeno alio nomine dicuntur ἐκβράσματα.

Cap. LXV.

EMPLASTRVM de ſeminibus ad hydropicos, angina laborantes, inflatos, articulos tofos facientes, & vbi extenuare & emollire voles. Capit ſalis foſſilis vnciam vnam ſemis, aniſi, baccarum lauri, farinæ hordea-
D ceæ, cumini, nitri, vini veteris, farinæ fœnigræci, olei veteris, ſingulorum vnc.vnam ſemis, ceræ puræ lib.ſemis, picis lib.ſemis, pineæ vnc.octo. Arida vino irrigato.

Cap. LXVI.

EMPLASTRVM ad relaxationes neruorum, & [a] oculorum, [b] papulas feruidas, reſolutos, [c] tumores neruorum, [d] articulos phlegmone tentatos, & genua: potiſſimùm verò ad reſolutos & tumores. Habet ceræ puræ vnc.quatuor, reſinæ terebinthinæ, opopanacis, ſing.
E hexag.duó, colophoniæ vnc.quatuor, olei veteris hexagia quinque, adipis ſuilli veteris hexag. quinque.

a Oculorum] Haud dubiè hoc loco Nicolai manuſcriptus codex deprauatus eſt. legit enim καὶ παρωμάτων. Quid autem hâc voce ſignificare velit, nemo (puto) facilè diuinabit. Cenſeo itaque legendum eſſe, καὶ παρ᾽ ὀμμάτων. b Papulas feruidas] Codex Nicolai habet ἐκβλέμματα. Quid verò ἔκβλεμμα ſit ignoramus: legendum itaque eſſe iudico ἐκζέσματα, vt paulo ſuprá. c Tumores] Græcè eſt συστροφάς. Sunt autem συστροφαὶ, vt lib. 4. De victu acutorum morbor. comment. 19. teſtis eſt Galenus, omnes præter naturam tumores: interdum tamen ad tubercula & duritias tantùm vox hæc detorquetur.
d Articulos] Codex Nicolai legit falſò ἄνδρια, pro ἄρθρα.

F

Cap. LXVII.

EMPLASTRVM iſchiadicum è dictamno, cognominatum etiam ab aliis è ſarmentis, deſtruens veteres affectus. Vrito ſarmenta, & horum cineris vino auſtero extincti adiice vnc.vnã, euphorbii, terebinthinæ, mannæ, ſing.vnc.ſemis, galbani vnc.vnam, ammoniaci vnc.ſemis drach.vnam, nitri vnc.vnam, piperis communis vnc.duas, opopanacis, cyperi, baccarũ lauri, cyclamini, myrrhæ, petroſelini, zingiberis, pyrethri, olei tedacei,
G ladani, ſing. vnc. ſemis, nardi Celticæ hexag. vnum ſemis, adipis caprini vnc.ſemis, olei veteris, nardini, cyprini, ſing.vnc.tres, adipis taurini vnc.duas ſemis, ceræ Tyrrhenicæ vnc.quatuor, opobalſami vnc.duas, caſiæ fiſtulæ vnc.ſemis, cardamomi vnc.duas, pineæ vnc.vnam.

Cap. LXVIII.

EMPLASTRVM ad euocandos ſudores probatum. Recipit ſantalorum albi & rubei, farinæ fœnigræci, hordeaceæ, ſeminis lini, ſingulorum vnc.S. Fermen-
H tato cum oleo roſaceo, aut chamæmelino, aut lentiſcino, & calefaciens impone ſtomacho calidũ. dein accipe vinũ calefactum bonum, & eo ſpõgiam nouã imbutam applicato ſpinæ, ſcapulis, brachiis, femoribúſq; validè multoties. dein finito, & ſtatim ſudabit. Simile. Accipe

ttt. 2.

ſemē lini,coquito in marſupio cum vino albo,& impone ſtomacho aſſiduè calefactum.

Cap. LXIX.

EMPLASTRVM ad choleram valde bonum. Accipe mala acida,purgato medullam: dein coquito cum aceto,& probè contuſis adiice farinam roſarū, & rhois Syriaci. Subacta ſimul impone ſtomacho,imo ventri,& renibus.

Cap. LXX.

EMPLASTRVM vocatum Pampathes, lapides conterit,ſoluit poros ſiue tofos duodecim annorum,in pedibus & manibus factos. Curat eos per humidæ ſaniei reſolutionem. Facit ad omnia mala ex defluxione nata,abſceſſus,carcinomata,phygethla,& ſtupores corporis. Parit etiam lætitiam iucunditatémve, carnium bonitatem & corporis robur. Capit lapidis Scythici ſtag. ſex,lapidis Perſici,pyritis & hæmatitis, ſingulorum hexag. duo,lapidis Phrygii ſtagia quinque & tertiam eius partē,cinabaris loti hexag. quatuor,chalcitidis vſtæ ſtagia ſex,ſquamæ æris hexagia quatuor, æruginis raſilis hexagia duo,lithargyri vnciam vnam,thuris ſtag. duo, ammoniaci hexagia duo, aloes flauæ hexagia tria, dictami vnciam vnam,ariſtolochiæ, chamæmeli, ſingul. hexagia quatuor,betonicæ hexagia duo ſtagii octauam partem,gentianæ hexagia duo,floris ſalis vncias octo, olei veteris hexagia duo, ceræ rubeæ libram ſemis,propolis hexagia vigintiduo, galbani hexagia tria, adipis paſſeris vncias octo,colophoniæ,Cadmiæ, ſingulorum vncias quatuor,ariſtolochiæ longæ ſtagia quatuor,aceti quod ſatis eſt.

Cap. LXXI.

EMPLASTRVM ad lienoſos,hydropicos,& malo corporis habitu præditos,valde bonum. Habet agarici,calaminthæ, ſingulorum vnciam ſemis, anthemidis,abſinthii comæ, ſingul. vnc. ſemis,picis aridæ,myrrhæ,aloes,ſingulorum hexag. duo,galbani,ſalis ammoniaci,aluminis ſciſſi,ariſtolochiæ rotundæ,ſingulorum vnciam vnam,nitri rubei,ammoniaci, baccarum lauri, ſingulorum vnciam vnam, ariſtolochiæ longæ drach. vnam,rutæ,opopanacis,ſingulorum drachmas duas,terebinthinæ vncias tres, miſyos, æris vſti, ichthyocollæ,ſarcocollæ,taurocollæ, ſingulorū vnciam vnam, colophoniæ,ſtercoris columbarum,ſtyracis calamitis, ſingulorum hexagia tria,adipis taurini libram ſemis, ſcoriæ ferri vnciam ſemis,foliorum ſalicis vncias duas,maſtiches, thuris,ſingulorum vnciam vnam, olei nardini quantum ſufficit.

Cap. LXXII.

EMPLASTRVM ad hydropicos mirabile. Recipit abſinthii,calaminthæ, pyrethri, ſingulorum drachmas decem,ſalis ammoniaci,grani Cnidii decorticati,ariſtolochiæ,aluminis ſciſſilis,iridis Illyricæ,aphonitri,ſingulorum drachmas tres,ammoniaci,bdellii,ſing. drachmas decem,cardamomi, liquoris ſycaminorum, hoc eſt mororum,xylobalſami,viſci quercini elaborati, ſingulorum minas quatuor, cucumeris ſylueſtris radicis,myrrhæ,ſingulorum drachmas quinque, ſycomori aſſi minas quatuor,picis,ceræ Tyrrhenicæ, ſingulorum drach. quindecim,caricarum,adipis caprini,reſinæ terebinthinæ,peucedani,ſingulorum drachmas octo, opopanacis,miſyos,piperis longi, ſingulorum drach. tres, ariſtolochiæ longæ & rotundæ,ſing. dr. II. ſemis, farinæ fœnigræci drach. quatuor,chamæleontis nigri, foliorū rutæ,ſing. drach. quinque,vnguenti irini ſiliq. quatuor. Ceram,reſinam,& adipem taurinum cum vnguēto irino liquefacito. bdellium,ammoniacum, priùs in vino Italico macerato menſura duorum cyathorum. Dein in ſole ſubacta in mortarium coniice, & contunde diebus duobus. Vbi vnita fuerint omnia, repone in coriū & impone toti ventri. Quando autē hoc vt acopo vti volueris,miſceto cū emplaſtro hoc irinū oleū nardinū, cyprinū,aut ſuſinū,& redigito ad glutinis craſſitudinē. Nonnulli verò adiiciūt emplaſtro huic irini vnguēti dr. vnā.

Cap. LXXIII.

EMPLASTRVM ad cordis palpitationē, animi defectionem,& ſyncopen. Accipit roſarum rubearum drachmas duas,caryophylli drachmam ſemis,neræ,hoc eſt gallæ moſchatæ,grana quindecim, floris borraginis drachmam vnam ſemis,berberis drachmam vnam, ſerici vſti drachmam ſemis, ligni aloes drachmas duas, maceris drach. ſemis,cinamomi drach. tres,ſatali rubei, foliorum citri, ſing. drach. duas, nucis moſchatæ drach. duas ſemis,ſeminis meliſſæ & herbæ, ſingul. drach. tres, ſampſychi,menthæ, ſing. drach. duas ſemis,ſpicæ drach. vnam,croci ſcrupul. vnum,corallii rubei,ambaris, ſing. hexag. ſemis,ſeminis ocimi hexag. vnum,oſſa cordis ceruini tria,xylobalſami drach. duas, margaritarum hexag. ſemis, panis vſti & in vino macerati, ſtillatitii roſarum boni liquoris, & ſucci borraginis quantum volueris. His omnibus ſimul contuſis fac ſacculos duos, & impone ipſos cordi, & calefac cum ſuccis, & calidos ſæpius permutato.

Cap. LXXIIII.

EMPLASTRVM ad cordis ſyncopen,& imbecillitatem corporis à calore natam. Capit cinamomi hexag. vnum,caryophylli hexag. ſemis,ſpicæ, folii,ſingul. drach. vnam,corallii rubei & albi,ſing. drach. duas, triū ſantalorum,ſing. hexag. vnum, margaritarum perforatarum & nō perforatarum,ſing. hexag. vnum ſemis, ſpodii hexagium vnum,ligni aloes boni, zedoariæ, ſingul. drach. vnam,calami odorati hexagia duo,foliorum citri vnciam vnam,roſarum rubearum vnciam ſemis, ſerici recenter è grano ilicis tincti hexagium vnum, meliſſæ herbæ vnciam ſemis drachmam vnam, ſapphiri ſcrup. duos,[a]ambaris hexagia duo,moſchi ſcrupul. duos, ambræ hexagia tria,nucis moſchatæ hexagium ſemis,ſampſychi vnciam ſemis, ſeminis ocimi hexagium vnum, carnium cotoneorum purgatarum vnciam vnam, caphuræ drachmam ſemis, carnis malorum dulcium vnciam vnam,foliorum borraginis. Hæc tuſa & cōquaſſata in mortario pone in ſacculos duos è ſerico rubro factos. dein appone ſtillatitii roſarum liquoris puri lib. vnam,& ſucci borraginis lib. duas. Calefactis his probè irrigato ſacculos, & impone calidos cordi, crebrò permutans.

a Ambaris] Hoc loco (niſi codex ſit deprauatus) differentiam inter ambarem & ambram Nicolaus facere videtur.

Cap. LXXV.

EMPLASTRVM ex œſypo, ad omnem duritiā probatum. Habet colophoniæ vncias decem,ceræ puræ vncias ſex,pineæ vncias viginti, olei cōmunis libras tres vnc. duas, adipis taurini vnc. octo, lanarum ſuccidarum vnc. duas, maſtiches vncias nouem, fœnigræci vnc. duas,radicis althææ vnciam vnam, adipis ouilli vncias IIII. adipis caprini vnc. ſex,ſampſychi lib. vnā vncias quatuor,mellis vnciam vnam ſemis, hyſſopi vnc. ſedecim,croci vnciam vnam,vini & olei quantum ſufficit.

Cap. LXXVI.

EMPLASTRVM aliud ex œſypo. Capit colophoniæ vnc. duas ſemis, ceræ puræ vnc. vnam ſemis, reſinæ pineæ vnc. quatuor ſemis, olei vnc. nouem, adipis taurini vnc. vnam, maſtiches vnc. vnam ſemis, lanarum ſuccidarum,ſucci fœnigræci, radicis althææ, ſing. vnc. ſemis,adipis ouilli vnc. duas, adipis caprini vnc. vnam ſemis,ſtyracis calamitis vnc. ſemis, butyri veteris, medullæ ceruinæ,ſing. vnc. vnam,adipis gallinæ,anſeris & anatis, ſing. vnc. vnam ſemis, croci vnc. ſemis, mellis Attici quod ſatis eſt.

Cap. LXXVII.

EMPLASTRVM, confectio œſypi. Sordes quæ in lanis ouium nutriuntur, è quibus paramus œſypum nominatum,habent concoquendi facultatem ſimiliter butyro: paulului etiam diſcutiunt. Paratur autem hoc modo: Sumito ſordidas ſuccidáſve lanas in alis,[a]collo,& femoribꝰ ouiū repertas molles,ac calida aqua lauato,ſimúlq; omnes eorū ſordes expreſſas in craterē patētis oris coniicito: ſuperinfuſa altera aqua feruēti agitato,acceptóq; poculo aut alio quopiā,humorē ex alto cū impetu deiice donec ſpumeſcat. dein marinā aquā illis[b] inſpergito: ſi nō adſit,frigidā aquā inſperge, & ſine vt cōſidant.

Vbi refrigerata fuerint,quod ſupernatat pingue in alterum vas coniicito:& infuſa iterum aqua,manibus ſubigito.Poſtea effuſa aqua aliam calidam affundito & commoueto vt prædictum eſt ſimiliter,& affuſa marina aut frigida aqua,ſine vt conſidāt:& vbi refrigerata fuerint, iterum in alterum vas coniicito, & manibus ſubigito.& tertiò affunde aquam calidam & fac vt prædictum eſt donec œſypus candidus & purus reddatur, & nihil quod non ſit purgatum habeat.Sicque curatum in fictili vaſe repoſitum in ſole aliquot diebus cuſtodito. Omnia verò hæc in ſole [c]æſtiuo facito:ſic enim vtilior erit,[d]& nihil in ſe habebit duri & concreti, veluti qui cera aut adipe adulteratus eſt. Facit autem ad ſedis & vteri vlcera cum melle & butyro,aliáque plurima.Œſypus verò crematus(faciunt enim ex eo collectum cinerem, aut fuliginem)vtiliſſimus[e]ad eroſos oculorum angulos,ſcabioſóſque, palpebrarum callos, & defluuia. Crematur autem aliquando in noua teſta, donec [f]redactus in cinerem, pinguitudinem amiſerit. Teſta verò in carbonibus ſita ſit.

a Collo & femoribus] Manuſcriptus codex deprauatiſſimè legit κοῖλα καὶ οὖλα, pro τραχήλῳ καὶ μήροις. Sic enim eſſe legendum, è Dioſcoride ſatis liquet,qui probatiſſimas lanas,lib. 2. cap.65. ſuccidas molles,ἀπὸ τοῦ τραχήλου,καὶ τῶν μηρῶν detonſas eſſe ſcribit. b Inſpergito] Codex Nicolai malè legit καταίρειν θαλάσσῃ ἐπαρέστι, pro καταῤῥαίνε θαλάσσῃ,εἰ παρέστι. c Æſtiuo] Græcè eſt θερινῷ. Dioſcorides autem legit θερμῷ,hoc eſt calido. d Et nihil in ſe, &c.] Ita eſſe legēdum,è Dioſcoride ſatis liquet,qui habet καὶ οὐδὲν ἔχων ἐν ἑαυτῷ σκληρὸν,ἢ συνεστικὸς,ὥσπερ ὁ δολιζόμενος κηρωτῇ ἢ στέατι. Quare Nicolai codex hinc venit emendandus, quòd admodum hoc loco ſit deprauatus,& pro στέατι legat ζύμῃ,hoc eſt fermento. e Ad eroſos,&c.] Nicolai codex habet,πρὸς διαβεβρωμένα φωρώδη κανθοὺς, &c. quum ex Dioſcoride conſtet legēdum potiùs eſſe, πρὸς περιβεβρωμένους κανθοὺς καὶ φωρώδεις καὶ βλέφαρα τετυλωμένα,&c. f Redactus in cinerem] Manuſcriptus codex πυρωθὲν legit,pro τεφρωθέν.

Cap. LXXVIII.

EMPLASTRVM ad pleuriticos. Recipit butyri,abſinthii,marrubii,fœnigræci,terebinthinæ, menthæ,pinguedinis ſuillæ & anſerinæ, œſypi,ceræ,medullæ ceruinæ,lauri ſeminis,lini ſeminis, carnis caricarum, olei chamæmelini,anethini,ſeſamini quod ſatis eſt.

Cap. LXXIX.

EMPLASTRVM aliud ad pleuriticos optimum. Accipit radicis maluæ ſylueſtris, pinguedinis ſuillæ,gallinaceæ,vulpinæ,[a]aſbo,& anſerinæ, œſypi,violarum,butyri,terebinthinæ, ſucci fœnigræci, & ſeminis lini,olei ſeſamini,ceræ puræ quod ſatis eſt.

a Aſbo] Græcè eſt ἄσβο. Quòd quidem aſbo ſit Nicolao animantis genus,ſuprà etiam annotauimus: quale autem ſit genus, ſcire nondum poſſum.

Cap. LXXX.

EMPLASTRVM alterum, ad pleuriticos mirabile. [a]Ventrem hirundinis vniuerſum accipiens terito,& cum ſucco apii,& farina fœnigræci imbuto & probè calefacto vtere.

a Ventrem] Nicolaus κελιαν corruptè legit, pro κοιλίαν.

Cap. LXXXI.

EMPLASTRVM ad prædicta mala, admodum efficax. Capit farinæ hordeaceæ,violarum aridarum, chamæmeli,meliloti,fœnigræci, ſeminis lini. Ebulliant in aqua dulci,dein contuſis & vtraque manu ſubactis vtere.

Cap. LXXXII.

EMPLASTRVM aliud ad lateris dolores,ſine febre. Habet ceræ,pineæ reſinæ,lauri,fœnigræci,ſeminis lini,thuris,menthæ,caryophylli, xylobalſami,ſtyracis calamitis,picis humidæ,hyſſopi,croci,marrubii,ladani,thuris,meliloti,galbani,maſtiches,ſpicæ, ammoniaci,myrrhæ,aloes,abſinthii,caricarū,nitri, olei cyprini, anethini,& chamæmelini,euphorbii,terebinthinæ,opopanacis,pinguedinis gallinæ & anſeris,olei rutacei, nardini,& communis veteris, bdellii, coſti, adipis ſuilli recentis.

Cap. LXXXIII.

EMPLASTRVM ſtomachicum,admodum laudatum. Recipit cardamomi,zingiberis, cinamomi,calaminthæ,menthæ aridæ,ſingulorum hexagia duo,am-

A baris drachmam ſemis, ſtyracis calamitis hexagium vnum, xylobalſami, galangæ, ſingulorum hexagia duo, colophoniæ hexagium vnum ſemis, picis humidæ hexagia duo, ligni aloes crudi vnciam ſemis, maſtiches, thuris, ſingulorum hexagia quatuor, gallæ moſchatæ drachmam ſemis,ladani boni vnciam vnam, ceræ albæ vnciam ſemis, nucis moſchatæ hexagia quatuor, croci hexagium ſemis,[a]ſucci cotoneorum,olei nardini quātum ſufficit,ſpicæ hexagium ſemis,cubebe,cardamomi maioris,ſampſychi,ſingulorum hexagia duo, aloes fla-
B uæ vnciam ſemis,mellis Attici quantum volueris.

a Succi] In manuſcripto codice ſimpliciter eſt ζωμοῦ. Videtur itaque aliquid deſiderari hoc loco,nempe κυδωνίου, vt ex ſequēti emplaſtro ſit manifeſtiſſimum.

Cap. LXXXIIII.

EMPLASTRVM ad imbecillitatem ſtomachi, & acidum ructum,omnémque frigidum affectum. Imponitur autem vt emplaſtrum,& vt vnguentum. Accipit ſtactes, xylobalſami,maſtiches, ſingulorum hexa-
C gium vnum,ligni aloes hexagia duo, gallæ moſchatæ hexagia duo,ambræ hexagium ſemis, caryophylli hexagium vnum, zingiberis,chamæmeli,ſingulorum hexagium vnum ſemis, ſtyracis calamitis hexagium vnum, ſucci cotoneorum,olei amygdalini, & nardini,& anethini,ſingulorum vnciam vnam, pinguedinis gallinæ & anſeris, ſingulorum vnciam vnam, ladani vnciam ſemis,ceræ puræ vnciam vnam.

Cap. LXXXV.

EMPLASTRVM ſtomachicum, cœliacum,coli-
D cum, & dyſentericum. Capit ſucci foliorum hyoſcyami,ſucci vtriuſque plantaginis,ſucci cotoneorum & malorum, myrtorum, & meſpilorum, farinæ roſarum, rhois culinarii, rhois Syriaci, rhois coriarii, ſidiorum, balauſtiorum,farinæ orizæ, farinæ [a]brizæ, ſucci filicis, acaciæ,hypociſthidis, boli Armenii, ſigilli Lemnii,fructus mororum immaturorum, panis aridi puri, farinæ lentium,lentiſci,rubi,polentæ, gummi Arabici, maſtiches,myrrhæ,oui albuminis. Arida liquefacta cum humidis ſubigito,& calefacta imponito toti ventri,& imo
E ventri,aut etiam à tergo ad renes.

a Brizæ] Brizæ frumenti ſegetíſve typhæ ſimillimæ meminit Galenus lib. I. De aliment.facul.cap. de typha.

Cap. LXXXVI.

EMPLASTRVM aliud cœliacum ex ſylueſtribus pyris. Accipito ſylueſtria pyra, aut pyra immatura,coquito probè cum aceto optimo dolo carente: dein amouens ab igne,externam mēbranam abiice: è medulla verò capito libram vnam, cui adiice gallæ moſchatæ
F quæ cognominatur net,baccarū myrti, rhois,ſucci acaciæ,& hypociſthidis,myrrhæ, thuris, maſtiches, ſingulorum drachmas quatuor, panis aridi puri drachmas octo,calami odorati drachmam vnam, ſidiorum, balauſtiorum,roſarum,gallarum, pilularum cypariſſi,berberis, orizæ farinæ, betonicæ. Arida tuſa,& tenui cribro tranſmiſſa,fermentato cum oleo roſaceo,& ſucco cotoneorum, & carnibus ſylueſtrium pyrorum. dein admiſce myrobalanum ſciſſum, & coquito cum aceto ad tertias, atque de aceto capito, & permiſce emplaſtro antea
G ſubacto,& denuò benè ſubacto adiice ligni aloes crudi vnciam ſemis. Vtriſque manibus ſubactum,& calefactū illine linteo,& impone.

Cap. LXXXVII.

EMPLASTRVM ad hepaticam dyſenteriam. Habet cinamomi,ſucci acaciæ,& hypociſthidis, ſingulorum vnciam ſemis, roſarum verarum & Ægyptiarum,ſingulorum hexagia duo, ſummitatum myrti nigri,rhois culinarii, rhois Syriaci, rhois coriarii, ſidiorū, balauſtiorum, ſingul. hexagia tria, farinæ orizæ vnc.
H vnam,farinæ brizæ,aluminis ſciſſi, berberis, floris iunci odorati,ſingulorum hexagia duo,thuris maſculi,maſtiches,ligni aloes,ſing.vnc. ſemis, rubi fructus immaturi vnc.vnam,ſucci menthæ, cotonei, rutæ,plātaginis

minoris, polygoni, filicis,quod ſatis erit ad fermẽtatio-
nem, Armenii boli,Lẽnii ſigilli,aluminis ſciſſilis, rhois
Syriaci,ſanguinis draconis, ſingulorum vnciam ſemis,
mei aſſi hexagia duo,Samii aſteris, ſpodii, ſingulorum
hexagia tria,gummi Arabici, cypariſſi pilularum, ſing.
vnciam ſemis,ſeminis portulacæ, pſyllii, ſing. hexagia
duo,ſantali albi & rubei,ſingul. vnciam vnam,ſiliginei
frumenti & albi oui quantum neceſſitas poſtulauerit.
Arida tuſa cum ſuccis fermentato: vnitiſque omnibus
ac calefactis, linteo illita impone toti ventri, & faſcia
inducta illic permitte.

Cap. LXXXVIII.

EMPLASTRVM aut cataplaſma hydropicis v-
tile. Recipit farinæ cicerum & irini cũ melle.Coqui-
to cum muſto. deinde admiſce abſinthiũ, lignũ anethi,
chamæmeli,althææ,maſtichen, ſemẽ agni,ſemẽ abſin-
thii,folia rutæ recentia tuſa,calcem lota,roſas aridas,ſe-
men anethi,coriandri,cumini,& oleum anethinum.

Cap. LXXXIX.

LINCTVS è ſemine lini ad tuſſientes, abſceſſu &
deſtillatione laborãtes. Accipit ſeminis lini vncias duas,
hyſſopi vnciam ſemis,tragacanthæ hexagiumvnum ſe-
mis,ſeminis aniſi, ſeminis vrticæ, ſingulorum hexagia
duo,croci hexagia quatuor,aniſi hexagium vnum, mel
lis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. XC.

EMPLASTRVM ad lienoſos probatum. Ca-
pit farinæ hordeaceæ,mellis Attici, ſingulorum[a] cauciũ
vnum.Vtraque cum aceto coquito, & adiice maſtiches
ſtagia duo, foliorum tamaricis exquiſitè tritorũ vnciã
vnam.Vbi probè decoxeris,admiſce corticis radicis cap
paris ſtagia duo,fœnigræci, hyſſopi,chamæmeli,ſingu-
lorũ hexagia duo, roſarum aridarũ ſtagia duo, ammo-
niaci hexagia duo.terito in aceto & oleo chamæmelino
& adipe anſerino quantum volueris. Contuſa & ſubacta
ritè,pone in cinere calido,& frequenter moueto:poſtea
ab igne remouens, illine linteo ſolido, ac impone tepi-
dum ſuper lienem.

a Caucium]Græcè eſt καυκίε. Quale autem Nicolao pondus
ſit diuinare nequeo.Corruptam tamen eſſe dictionem nihil dubito.

Cap. XCI.

EMPLASTRVM ad cœliacos, dyſentericos, &
profluuium muliebre,imo ventri impoſitum, lumbis,
& renibus vtile. Eſt autem probatum. Habet acaciæ,
hypociſthidis,roſarum rubearum, ſidiorum, balauſtio-
rum,rhois Syriaci,rhois culinarii, rhois coriarii, farinæ
orizæ,terræ Samiæ, boli Armenii, ſigilli Lemnii, gũmi
Arabici,amyli,maſtiches,farinæ brizæ, ſucci plãtaginis
vtriuſq;,& filicis,ſucci fruct[9] myrtorũ,glutinis fabrilis,
ſucci polygoni,ſpodii, vuæ immaturæ aridæ acinorum.
Hæc trita,& per tenue cribrũ tranſmiſſa, & cum ſuccis
& albis ouorũ ſubacta,illine linteo, & impone calidum.

Cap. XCII.

EMPLASTRVM ex euphorbio. Recipit ceræ
puræ vncias duas, terebinthinæ, picis aridæ, ſingulorũ
vnciam vnam,euphorbii vnc. ſex poſtremũ omnium.

Cap. XCIII.

EMPLASTRVM ad caput deſtillatione laborãs,
in quo non committitur error: impoſitum vertici,val-
de bonum. Accipit iridis, helenii, florum iunci odo-
rati,ſingulorum vnciam vnam, roſarum aridarum he-
xagium vnum ſemis,amomi,coſti, folii, gallarum,ſin-
gulorum hexagia tria,ceræ puræ,ladani,ſingulorum vn
ciam ſemis, thuris hexagium vnum, maſtiches, nucis
moſchatæ, ſingulorum hexagium vnum, caryophylli
hexagium ſemis,olei nardini quod ſatis eſt.Probè para-
tum impone vertici capitis,loco prius raſo, & inuncto
vino auſtero feruente.

Cap. XCIIII.

EMPLASTRVM ad eos qui deſtillatione labo-
rant,impoſitum vertici capitis, optimum. Capit iri-
dis hexagium vnum ſemis, gallarum hexagium ſemis,
caſiæ,coſti, folii, ſpicæ nardi, balauſtiorum,roſarum a-
ridarum,carpobalſami,ſingulorum[a] tariumvnum,myr-
A rhæ taria duo, thuris, maſtiches, ſingulorum hexa-
gium ſemis, ladani hexagium vnum ſemis, aloes
flauæ,ſingulorum hexagium vnum, caryophylli hexa-
gium ſemis grana vndecim,cubebe hexagium ſemis,ce
ræ puræ vnciam ſemis,olei nardini quod ſatis eſt.

a Tarium] Græcè eſt ταρίε.Quid verò tarium Nicolao ſigni-
ficet,ſcire non ſatis poſſum. Ponderis eſſe quidem genus ſatis conſtat:
quale verò,me ignorare fateor.

Cap. XCV.

EMPLASTRVM ad caput deſtillatione corre-
B ptum,in quo non committitur error, impoſitum verti
ci,mirabile. Habet nucis moſchatæ,galbani,longi pi-
peris,aloes flauæ,ladani, thuris, maſtiches, ſtyracis, ca-
ryophylli,cubebe,olei coſtini, irini, & balſamini, ceræ
& caſtorei quod ſatis eſt.

Cap. XCVI.

EMPLASTRVM ad ſtomachicos, cœliacos, &
dyſentericos valde bonum. Recipit croci, myrrhæ
troglodyticæ,cyphi,maſtiches,ſucci abſinthii, aloes fla
uæ,acaciæ,palmularum,[a] maſuchæ, ladani,carnis coto-
C neorum,cumini toſti,ouorum lutea ſeptem, ſidiorum,
ſeminis myrtorum,panis vſti & in vino macerati, olei
melini aut roſacei.

a Maſuchæ] Maſucha eſt confectio quæ alio nomine Ma-
ſuaphion appellatur. Eius meminit Paulus lib.7.cap.23.

Cap. XCVII.

EMPLASTRVM ſtomachicum, ad eos qui ci-
bum non appetunt, & cibum vomunt, ad alui proflu-
uium,& immodicum alui fluxum conferens. Accipit
œnanthes, roſarum, chamæmeli, carnis palmularum,
D hyſſopi,xylobalſami,calaminthæ,meliloti,abſinthii,be
tonicæ,cinamomi,croci,maſtiches,ſaluiæ,caryophylli,
menthæ,ſampſychi,ſpicæ nardi,nucis moſchatæ,galla-
rum,rhois culinarii,ſidiorum,balauſtiorum,maceris,a-
caciæ, florum iunci odorati, ſeminis myrtorum, ligni
aloes, panis vſti & in aceto macerati. fermentato cum
ſucco cotoneorum,meſpilorum,& vino.

Cap. XCVIII.

EMPLASTRVM Iceſion,ad ſtrumas,abſceſſus,
deſtillationes,lienoſos,iſchiadicos,& articulos,admodũ
E bonum. Capit lithargyri drachmas triginta, olei ve-
teris ſextarium ſemis,aceti ſextarii quartam partem,æ-
ruginis drachmas duas ſiliquas duas,corticis pini,ſingu
lorum drachmam vnam,chamæleontis,euphorbii,ſin-
gulorum drachmas quatuor,ſucci hypociſthidis, propo
lis,helenii,pyrethri,ſingulorum drachmas quatuor,ce-
ræ libram ſemis vnciam vnam ſemis.

Cap. XCIX.

EMPLASTRVM cœliacum mirabile. Habet
maſtiches,roſarum,gallarum,balauſtiorum,ſtyracis,flo
F rum iunci odorati,thuris,aluminis ſciſſi, cinamomi, a-
caciæ,& hypociſthidis ſucci, berberis, ligni aloes crudi,
betonicæ, ſidiorum,boli Armenii,farinæ, orizæ,gum-
mi,ſeminis plantaginis minoris, coriandri, glutinis fa-
brilis,cumini aridi,ſpodii,acinorum vuæ,ſigilli Lemnii,
ceræ puræ,olei myrtini,maſtichini, melini,roſarum ru-
bearum,terræ Samiæ,ſucci plantaginis vtriuſque,panis
aridi.Probè parato vtere.

Cap. C.

EMPLASTRVM ad iecorariam dyſenteriam,
iecori impoſitũ, vtile. Recipit trium ſantalorum,ſin-
gulorum hexagium vnum,ſeminis intybi,lactucæ ſemi
G nis hexagium ſemis, roſarum hexagiumvnum, pſyllii,
ſeminis portulacæ,aut germinũ,ſingulorum hexagium
vnum,ſpodii hexagii quartam partem, farinæ lentium
hexagium vnum ſemis,polentæ hexagium vnum, ſan-
guinis draconis,ſigilli Lemnii,boli Armenii,maſtiches,
ſidiorum,balauſtiorũ,ſumach,thuris,gũmi Alexãdrini,
cinamomi,nucis moſchatæ,ſing.hexag.11.ſtillatitii roſa
rũ liquoris,& albi ouorũ quãtũ oportet,& ſucci cotoneo
H rũ,& plãtaginis minoris. Paratũ impone calidũ, crebrò
immutans. Impone autem ſuper ſtomachum hoc vn-
guentum, maſtiches, thuris, aloes flauæ, ladani, ceræ
puræ, mellis Attici,quantum ſufficit. Coquito ritè ad

conſiſtentiam,& amoto ab igne adiice cinamomũ, zingiber,caryophyllos,nucē moſchatã,& tere in pollinē.

Cap. CI.

EMPLASTRVM ſiue epithema ſimplex ad fractos. Accipit ceræ puræ, colophoniæ, picis humidæ, galbani,propolis,ammoniaci,ſingulorum.vncias ſex.

Cap. CII.

EMPLASTRVM ad redundantis carnis putrefactionem probatum. Capit farinæ hordeaceæ & eruinæ cum melle.Bene cocto & fermentato vtere.

Cap. CIII.

EMPLASTRVM vomitorium domini Ioannis. Habet colophoniæ vnc. vnam ſemis, picis aridæ vncias tres,æruginis raſilis vnciam vnam, ceræ flauæ vnc.vnã ſemis,thuris vnc. duas, marrubii vnc. vnam ſemis,olei roſacei vncias duas ſemis, mellis Attici quod ſatis eſt.

Cap. CIIII.

EMPLASTRVM de œſypo. Recipit meliloti vncias duas, cardamomi vnciam vnam, lanarum ſuccidarum vncias tres.Macerato in vini ſextario vno diebus tribus.dein coquito modicè & colato,atque adiice oleũ commune, & denuò coquito quoad parum vini relictũ fuerit. Atque tum admiſce colophoniæ, terebinthinæ, ſing.vncias quinque,ceræ puræ vncias quatuor S.

Cap. CV.

EMPLASTRVM ad dyſentericos valde bonum. Accipit ſucci foliorum hyoſcyami,ſucci plãtaginis maioris,& polygoni, ſingulorum vnc. duas. Excipito cum farina lentium & ſecalis, atque impone calido cineri,ac probè ſubactis admiſce maſtiches tritæ vnciã vnã. Pòſt illine linteo,& calefactũ imo impone ventri.

Cap. CVI.

EMPLASTRVM roborans ventriculum. Capit caricarum, carnis palmularum, fœnigræci, ſeminis lini,vuarum Corinthiacarum, carnis Damaſcenorum, œnanthes, roſarum rubearum, maſtiches, abſinthii,panis aridi puri,lutei ouorum quantum ſufficit.

Cap. CVII.

EMPLASTRVM Baſilicum cognominatũ, tetrapharmacum. Habet ceræ,colophoniæ,picis, adipis taurini,æquas partes.

Cap. CVIII.

EMPLASTRVM è ſucco ſeminis lini, diſcutiēs & rumpens. Recipit olei veteris lib.duas, ceræ vncias viginti,colophoniæ,adipis ſuilli, ſingulorum libram vnam ſemis, lithargyri lib.vnam,ceruſſæ,ſucci ſeminis lini,ſingulorum libram ſemis,[a] pollinis farinacei,thuris, ſing.vncias quatuor.

a Pollinis] Manuſcriptus codex legit γύρεως. Habet autem γύρις,Paulo teſte,eandem amylo facultatem.

Cap. CIX.

EMPLASTRVM è melle. Accipit lithargyri, ceræ,olei,ſingulorum libram vnam, terebinthinæ vnc. tres,mellis Attici,adipis porcini,ſingulorũ vncias tres.

Cap. CX.

EMPLASTRVM ex polline farinaceo, diagyreos appellatum. Pollinis, ammoniaci thymiamatis, ſingulorũ lib.ſemis,pineæ reſinæ,ceræ puræ,adipis ſuilli,lib.vnam,ſucci ſeminis lini quantum ſufficit.

Cap. CXI.

EMPLASTRVM dictum botanicum. Habet lapathi,[a] olei ſqualidi,anchuſæ,[b] chœroſpelethi,(eſt autē onoclea)heptaneuri, ſingulorũ vncias tres, plantaginis maioris,ſingulorum vnciam vnam ſemis,olei cõmunis,adipis porcini, ſingulorũ libras tres. Herbæ in oleo coctæ abiiciuntur,cætera verò cum oleo eliquantur.

a Olei ſqualidi] Nicolaus corruptè admodum legit ὑπελαίυ. quum potius, Paulo atteſtante,legendum ſit ῥυπελαίυ. b Chœroſpelethi]Græcè ſcribitur falſò χοιροπελέθυ,pro χοιροσπελέθυ.Sic autem appellat Nicolaus anchuſam primi generis,quæ (Dioſcoride etiã teſte) onoclea dicta eſt.

Cap. CXII.

EMPLASTRVM ex aſphodelo. Recipit ſucci radicis aſphodeli libram ſemis, olei roſacei, & chamæmelini,adipis anſerini, ſingulorum vnciam vnam, adipis porcini vnciam vnam ſemis,ceræ vncias duas.

Cap. CXIII.

A EMPLASTRVM è fermento,abſceſſus mirabiliter rũpens. Accipit fermenti vncias tres, ſalis vncias duas,adipis vnc.tres,reſinæ pineæ vnciam vnam S.ceræ vnc.duas,aphonitri vnc.S.ammoniaci thymiamatis vnciam vnam,mellis Attici vncias tres,ſaponis vnc.vnã.

Cap. CXIIII.

EMPLASTRVM [a] ad furunculos. Capit ammoniaci thymiamatis libram S.nitri Alexandrini, aphonitri,ſingulorum vncias tres, adipis ſuilli,ceræ mũdæ,ſin-
B gulorum libram vnam,terebinthinæ libram ſemis, olei veteris vnciam vnam,aceti quod ſatis eſt.

a Ad furunculos] Nicolaus legit εἰς δοθιῆνας.Paulus verò δοθιήνη,hoc eſt dothiene:vt ſit emplaſtri appellatio.

Cap. CXV.

EMPLASTRVM è ſtruthio,hoc eſt lanaria, ſtrumas diſcutiens. Habet lithargyri,ſtruthii,ariſtolochiæ, ſing.vnc.duas,galbani,ſquamæ æris,aloes flauæ,ſingul. vnc.S. mannæ vnc.vnam,ammoniaci thymiamatis vnc. tres,reſinæ pineæ vncias octo,aceti ſquillitici ſext. duo.

Cap. CXVI.

C EMPLASTRVM Smilion,ad abſceſſus admodũ vtile. Recipit olei veteris libram S. vnc.tres,lithargyri,nitri rubei, ſalis ammoniaci, lixiuii è cinere ficulno [a] protoſtacti,reſinæ,ſing.lib.S.galbani vnc.S. chalcãthi vnciam S.ceræ vncias tres,æruginis,opopanacis,ſingul. vnc.ſemis, ammoniaci thymiamatis vnciam vnam ſemis,aceti quod ſatis eſt. Coquito lithargyrum & æruginem in aceto & oleo,quoad digitos non inquinent. deinde reliqua admiſce.

D a Protoſtacti] Sic vocant Græci, Paulo lib.7. atteſtante,lixiuium in quod parandum calx ad cinerem alium quemcunque additur, vt ſuprà etiam annotatum eſt.

Cap. CXVII.

EMPLASTRVM ex alliis ruptorium. Capit ceræ vnc.tres, colophoniæ vncias duas, reſinæ pineæ vnc. vnam S.adipis taurini vnc.duas,nitri rufi vnc. S.dr.vnã, alliorũ repurgatorũ viginti, olei ſextariũ ſemis. Allia in oleo cocta abiice,[a] & reliqua miſceto.

a Reliqua,&c.] In Nicolai codice hæc deſiderantur: adiecta verò ſunt ex Paulo,qui habet καὶ τὰ λοιπὰ μίξον.

Cap. CXVIII.

E EMPLASTRVM [a] è pyrano diſcutiens. Habet adipis anſerini & phaſiani, ſingulorum vnciam vnam ſemis,olei veteris vncias tredecim,pſyllii vnciam vnam ſemis,ſeminis vrticæ,radicis apyrani viridis, ſingulorũ libram ſemis,ceræ [b] puræ libram ſemis,emplaſtri diachylôn vnciam vnam, terebinthinæ vnciam ſemis.Radicē apyrani in tenuiſſimas partes conciſam in oleo cum pſyllio & ſemine vrticæ per diem & noctem macerato. deinde vbi probè excocta fuerint,colato, herbáſque abiicito.Liquabilia verò admixta oleo ſoluuntur.

F a E pyrano] Manuſcriptus codex falſò legit διὰ πυράμυ,pro διὰ πυρανῦ. b Puræ] Nicolaus habet καθαρῦ. Sed Paulus τράχλυ,hoc eſt albæ.

Cap. CXIX.

EMPLASTRVM Pyrine,ad durities. Recipit radicis althææ,carnis palmularum, ſingulorum libram vnam,fœnigræci,ſeminis lini,ſingulorum ſextarii quartam partem,chamæmeli,meliloti,[a] ſalis communis,ſingulorum vncias tres, vini aminæi ſextarium ſemis, lithargyri libram ſemis,ceruſſæ,colophoniæ,ſingulorum
G libram vnam,ceræ puræ,terebinthinæ, ſingulorum lib. ſemis,olei veteris lib.duas ſemis, aquæ lib.vnam, panis aridi lib.duas S.Herbæ in vino probè decoctæ [b] colantur, & ſucco [c] imponitur panis.Sequenti verò die ſubacta colantur: poſtea admiſcentur lithargyrum & ceruſſa in aqua trita, & adiecto oleo coquuntur donec non inquinent.Dein reliqua adduntur: amotiſque ab igne, panis inditur,validéque rudicula agitatur,atque admiſcentur æruginis raſilis,floris ſalis, ſingulorum vnc. tres,iridis, ariſtolochiæ, ſingulorum vnc.vna ſemis, terebinthi-
H næ libra ſemis.

a Salis communis] Græcè eſt ἅλατος κοινῦ. Paulus verò legit ἐλάτης. Eſt autem ἐλάτη corticoſum quod in ſumma palmula enaſcitur. b Colantur] Græcè eſt σύρωσον. Sed Paulus legit χυλοῦνται, hoc eſt exprimuntur,ſeu in ſuccum rediguntur. c Imponitur] Græcè eſt ἐπιθὲς.Paulus autem habet βρέχεται,id eſt maceratur.

Cap. CXX

EMPLASTRVM pelarion,ad abraſa ſeu deſqua mata,& ſimilia. Accipit ceræ,adipis taurini,vnc.quin que,raſuræ plumbi vnc.tres, colophoniæ vnc.tres,picis aridæ vnc.vnam,olei veteris lib.vnam vnc.tres.

Cap. CXXI.

EMPLASTRVM ex althæa ad abſceſſus,& ſuppuratos admodum bonum. Capit ſucci fœnigræci,ſeminis lini & althææ,ſingulorum lib.vnam ſemis, olei veteris lib.vnam.Coquito donec ſuccus abſumatur,admiſce colophoniæ vnc.duas,[a] ceræ puræ lib.ſemis,galbani vncias [b] duas.

a Ceræ] Poſt hæc verba Paulus addit, τερεβινθίνης λι.α΄. κισσοῦ δάκρυον ſο.γ΄.ὅτε δὲ λυθῇ,ἄρας ἀπὸ τοῦ πυρὸς ἐπίβαλλε κηροῦ, &c. hoc eſt terebinthinæ reſinæ lib.vnam,hederæ lacrymæ vnc.quatuor.Vbi ſoluta fuerint & ab igne ſublata,iniice ceræ,&c. b Duas] Poſt hæc Paulus ſubiicit,ἀμφότερα ὁμοῦ κοπέντα, καὶ λύσας σπάθιζε, id eſt Vtraq; ſimul contuſa ſolutáque,rudicula agitantur.

Cap. CXXII.

EMPLASTRVM [a]Ciſſinum, ad neruos vulneratos,& punctutas eorundem,maximè diuturnas. Habet ſquamæ rubeæ vnc.duas , thuris vnc. vnam ſemis, galbani vnc.vnam,miſyos vnc.vnam ſemis, chalcitidis drach.quatuor, aceti cochlearia ſex. Læuigato hæc omnia in ſole æſtiuo donec acetum fuerit conſumptum: dein ſolue etiam ceræ vnc. tredecim , cum olei veteris vnc.octodecim. miſce. Si verò diuiſus fuerit neruus & nudus ſit,[b]pro galbano adiice terebinthinæ vnc.duas.

a Ciſſinum] Manuſcriptus codex habet ἡ κίσση,ſed non rectè: legendum enim κίσσινος,Paulo teſte. b Si verò,&c.] Hæc ex Paulo adiecta ſunt,qui ita habet,εἰ δὲ διαιρεθείη,καὶ γυμνὸν νεῦρον,αὐτὶ,&c.

Cap. CXXIII.

EMPLASTRVM [a]Melanchloron, ad eadẽ mala. Ad cruenta etiam facit. Recipit ſidiorum , æris vſti, gallarum , ariſtolochiæ rotundæ, ſalis ammoniaci, ſquamæ æris , aluminis ſciſſi & rotundi , iridis, miſyos, chalcanthi,chalcitidis,æruginis raſilis,cadmiæ,aloes flauæ,myrrhæ,thuris,opopanacis, lithargyri, ceruſſæ,ſin. vnc.vnam ſemis.Hæc omnia teruntur in ſole æſtiuo cũ aceto diebuspluribus.Adiice ceræ puræ vnc.ſex,olei cõmunis veteris vnc.octo,in neruis quidem vulneratis:in aliis verò,olei recentis.

a Melanchloron] Nicolai codex corruptè legit μελάγχολος pro μελάγχλωρος.

Cap. CXXIIII.

EMPLASTRVM è ſenecione. Accipit ſenecionis ſucci lib.vnam,olei veteris lib.ſemis vnc.vnam S. olei cyprini vnc.duas,adipis veteris lib.ſemisvnc.vnam ſemis,terebinthinæ vnc.ſemis,galbani hexag.vnum ſemis,pineæ vnc. tres, æruginis , thuris, hyſſopi medicamenti , ſingulorum vnciam S. ſquamæ æris ſcrup.decẽ, ceræ puræ vncias quinque, zopiſſæ vncias ſeptem. Succus & oleum vſque ad ſordium conſiſtentiam coquitur . arida verò teruntur cum cyprino , galbanum cum cera contunditur,& in lebetem iniiciũtur. Zopiſſa verò [a]ſi arida fuerit,tritam & cribratam ponderato & inſperge: ſi verò nequeat conteri,in oleo diſſolutam colato,& tum alia admiſceantur.

a Si arida fuerit] Legendum in codice Nicolai,εἰ μὲν.

Cap. CXXV.

EMPLASTRVM [a]Mnaſæi diſcuſſorium. Capit ceræ puræ,adipis ſuilli, ſing.lib. ſemis , colophoniæ vncias tres,lithargyri libram vnam, vini boni primi cochlearium ſemis.

a Mnaſæi] Malè legitur in manuſcripto codice ἡ μνάσιος,pro ἡ μνασαίου.

Cap. CXXVI.

EMPLASTRVM [a] Ariobarzanion ſimile. Habet lithargyri vnc.ſemis drach.vnam, ceruſſæ vnc.octo ſemis,aquæ marinæ vnc.ſedecim ſemis, olei veteris lib. ſemis vnc.vnam ſemis , ſuccinorum vſtorum hexag.vigintiduo ſemis, ceræ ruſæ vnc. quatuor ſemis, terebinthinæ vnc.tres, [b]thuris vnc.vnam S.

a Ariobarzanion] Nicolai codex falſò habet ἀριοβαρζινίσα,pro ἀριοβαρζάνιος. b Thuris] Hæc ex Paulo adiecta ſunt , & in manuſcripto codice deſiderabantur.

A Cap. CXXVII.

EMPLASTRVM è dracontio. Recipit ceræ puræ,colophoniæ,adipis porcini, picis aridæ, reſinæ,ſing. lib.duas,ammoniaci thymiamatis lib.vnam,radicis dracontii lib.duas ſemis.Radix arida [a]læuis aliis ſolutis inſpergitur.

a Læuis,&c.] Nicolai codex hoc loco aliter habet quàm Paulus.Quum verò omnia ad verbum è Paulo tranſcripſerit Nicolaus,Pauli exemplar potius quàm Nicolai ſequi voluimus. Paulus autem ſic legit,ἡ ῥίζα ξηρὰ λεία τοῖς ἄλλοις ἐπιπάσσεται λυθεῖσιν.

B Cap. CXXVIII.

EMPLASTRVM Pſittacion. Accipit ceræ puræ,colophoniæ,adipis porcini,ſucci hyoſcyami,aut foliorum tenellorum æquas partes. [a] In Alexandria verò ceræ lib.vnam vnc.tres, hyoſcyami lib.vnam, axungiæ lib. vnam vnc.tres,colophoniæ lib.quinque.ſic conſice.

a In Alexandria verò] Et hîc quædam deſiderantur, quæ ex Paulo adiecta ſunt. Hæc nimirum,ὑοσκυάμου λι.α.ὀξυγγίου λι.α.ſο.γ΄.

Cap. CXXIX.

C EMPLASTRVM è ceruſſa. Capit ceræ quæ facta eſt alba vnc.tres,olei roſacei, lithargyri, ſing. vnc. ſemis,ceruſſæ vnc.vnam,amyli vnc.vnam ſemis, ouorũ alba duo & dimidium.

Cap. CXXX.

EMPLASTRVM nominatum [a]Parygron Oribaſii. Capit lithargyri,ceruſſæ,ſing.vnc. vnam ſemis, ceræ vnc.quatuor,pinguedinis ſuillæ vnc.ſeptem,colophoniæ vnc.nouem,ſucci ſeminis lini,olei, ſing.vncias decem.Hoc facit mirificè ad ruinas [b]calcaneorum.In vlceribus verò vitato.tetri enim odoris ea reddit.

a Parygron] Manuſcriptus codex legit perperam παρύγρως pro πάρυγρον, hoc eſt liquidum. b Calcaneorum] Græcè falſò legitur πτερῶν pro πτερνῶν.

D Cap. CXXXI.

EMPLASTRVM è cadmia, cicatricẽ inducens. Habet chalcitidis vnc.vnam,[a]cadmiæ,mannæ, ſing.vnc. ſemis,ceræ,colophoniæ , olei myrtini,librã ſemis, vini quantum ſufficit.

a Cadmiæ] Hæc dictio in Nicolai codice non ſine magno errore deſideratur: quippe emplaſtrum hoc à cadmia nomen ſuum habet.Inſerendum itaque contextui erit καδμίας dictio.

E Cap. CXXXII.

EMPLASTRVM Phœnicine. Recipit adipis porcini veteris lib.vnam, olei veteris,lithargyri,ſingul. lib. vnam ſemis , chalcitidis crudæ vnc . duas.Chalcitis cum oleo in mortario prius læuigatur, vel in ſole. vbi verò ad glutinis conſiſtentiam venerit, lithargyrũ prius ſimiliter tritum iniicitur,poſtea adeps. Vbi autem probè læuigata fuerint,ad lenem ignem coquuntur donec non inquinant. Agitato cum palmularum virgis viridibus.

Cap. CXXXIII.

F EMPLASTRVM ex anchuſa,ad ambuſta. Accipit ceræ quæ facta eſt alba vnc. quatuor ſemis,olei roſacei vnc.IX.radicis anchuſæ aridæ optimè tritæ vnc.II.

Cap. CXXXIIII.

EMPLASTRVM ſimile. Capit radicis anchuſæ viridis,marrubii,gummi,ſing.vnc.tres,olei vnc. nouem.Coquito hæc in oleo,dein colato, herbáſque abiicito.Oleo autem iniice ceræ albæ vnc.XV.& diſſolue.

Cap. CXXXV.

G EMPLASTRVM [a] Pompholygeron. Habet pompholygis vnc.duas,lithargyri vncias tres.Læuigato hæc cum ſucco ſeminis lini: [b] & adiiciuntur ipſis liquefactis & refrigeratis ceræ puræ vnc.duæ, adipis anſerini aut gallinacei vnciæ duæ , olei chamæmelini libra ſemis,& vtere.

a Pompholygeron] Manuſcriptus codex habet ἡ πομφολυγουρά.Paulus verò τὸ πομφολυγηρόν,quem nos ſequuti ſumus. b Et adiiciuntur] Nicolai codex habet, καὶ τῆκε: Paulus verò,καὶ ἐπιβάλλεται τακεῖσι καὶ ψυγεῖσι,κηροῦ.

H Cap. CXXXVI.

EMPLASTRVM nominatum [a] Philocotyche, dolorem mitigans. Recipit thuris drach.XVII.myrrhæ vn.VII.opii dr.IIII.aluminis ſciſſi dr.II.butyri dr.IIII.[b]ouorum aſſatorum lutea IIII. cadmiæ crematæ & elotæ

drach.quatuor, Pompholygis drach.ſex, ceræ Tyrrhenicæ drach.quatuor, adipis anſerini drach.ſedecim, medullæ ceruinæ drach.vndecim, plumbi vſti & loti drach. octo, lapidis hæmatitis drach. vnam, œſypi drach. quatuor. Arida læuigantur cum vino Italico: [c]quæ verò liquari poſſunt, admiſcentur.

a Philocotyche] Manuſcriptus codex malè λυκοτύχη legit, pro φιλοκοτύχη. b Ouorum aſſatorum, &c.] Hæc ex Paulo adiecta ſunt, qui habet ὠῶν ὀπτῶν λήκυθοι δʹ. καδμίας κεκαυμένης, καὶ πεπλυμένης. Quæ tamen omnia in Nicolai codice manuſcripto deſiderantur. c Quæ verò liquari poſſunt] Hæc itidem ex Paulo adiecimus, qui habet καὶ μίσγει τὰ τηκτά.

Cap. CXXXVII.

EMPLASTRVM Amithaonis ad contractos & conuulſos articulos. Accipit ammoniaci, ceræ, bdellii, ſingul. drach. octo, terebinthinæ, iridis Illyricæ, galbani, ſing. drach. viginti.

Cap. CXXXVIII.

EMPLASTRVM Ariſtophanium emolliens. Capit picis frixæ lib. quatuor, zopiſſæ lib. ſemis, ceræ lib. vnam, opopanacis vnc. vnam, aceti quod ſatis eſt.

Cap. CXXXIX.

EMPLASTRVM è plumbagine, ad calidos affectus. Habet plumbaginis vnc. quatuor, lithargyri vnc. duas, ceruſſæ vnc. duas, ceræ vnc. octo, olei myrtini lib. duas. Arida in vino læuigantur.

Cap. CXL.

EMPLASTRVM [a]Coracon ex oxymelite, [b]ad pudendorum vitia & nomas conferens. Recipit gallarum vnc. duas, ſquamæ vnc. vnam ſemis, chalcitidis, thuris, ſingul. vnc. vnam. Hæc diebus compluribus terito in aceto. dein admiſce mellis vnc. quinque. Vbi verò ſeorſim ceratum feceris ex myrtini aut roſacei olei lib. vna, adipis taurini vnc. octo, ceræ vnc. quatuor, terebinthinæ vnc. vna, dein mixta ſimul læuigato, & vtitor.

a Coracon] Κόρακον legendum, non κοράκιον, vt habet Nicolai codex. b Ad pudendorum vitia] Malè ſcribitur αἰδικὴ, pro αἰδοιϊκή.

Cap. CXLI.

EMPLASTRVM ex oleo, & aceto probatum. Accipit lithargyri vnc. vnam, olei, aceti, ſing. vnc. tres, ceræ vnc. duas.

Cap. CXLII.

EMPLASTRVM ex achate lapide, diſcutiens & emolliens. Capit lapidis Achatis ſemiuſti vnc. vnã. S. ceræ puræ vnc. quinque, picis frixæ vnc. tres, olei vnc. i.

Cap. CXLIII.

EMPLASTRVM Nicolai cruentis vulneribus vtile, & ſinus glutinans. Habet ſquamæ æris vnc. quatuor, æruginis raſilis vnc. vnam ſemis, aluminis ſciſſi & rotundi, lithargyri, ſing. vnc. vnam ſemis, ariſtolochiæ longæ, [a]chalcathi vnc. vnam, ſulphuris viui vnc. vnam, gallæ immaturæ vnc. quatuor, ſalis ammoniaci vnc. vnam, miſyos, origani, chamæleontis, cadmiæ botryitidis ſeu racemoſæ, veratri albi, ſing. vnc. vnam, peucedani vnc. tres, ſeminis apii vnc. duas, radicis ſymphyti, ceruſſæ, mandragoræ ſucci, ſing. vnc. vnam, chalcitidis, Samii aſteris, thuris maſculi, aloes flauæ, bdellii, opii Thebaici, ſing. vnc. vnam, myrrhæ troglodyticæ vnc. vnam ſemis, ammoniaci thymiamatis vnc. vnam, fœnigræci, ſucci perdicii, ſing. lib. ſemis, ceræ flauæ lib. duas, colophoniæ lib. duas, pineæ reſinæ, bituminis, ſing. lib. vnã, maſtiches libr. ſemis, picis nigræ libr. duas, olei veteris lib. vnam, ſtyracis vnc. vnam, opopanacis vnc. quatuor ſemis, aceti quod ſatis eſt.

a Chalcanthi] Hîc quædam deſiderantur in Nicolai codice quæ ex Paulo reſtitui poſſunt, qui ſic habet, χαλκάνθου 𐅻. αʹ. θείου ἀπύρου 𐅻. αʹ. κηκίδος ὀμφακίτιδος 𐅻. δʹ. ἁλῶν ἀμμωνιακῶν 𐅻. αʹ. μίσυος, &c.

Cap. CXLIIII.

EMPLASTRVM Neronis ad plagas ictúſve, & omnem carnoſarum partium dolorem, olei veteris lib. vnam ſemis, lithargyri lib. vnam, ceræ puræ, pineæ, ſingul. vnc. ſeptem ſemis, ammoniaci thymiamatis, ceruſſæ, ſing. vnc. quatuor, galbani, mannæ, myrrhæ, thuris, ſing. vnc. vnam.

Cap. CXLV.

EMPLASTRVM Oxyron polychreſton, hoc eſt A multiplicis vſus, picis aridæ lib. vnam, ceræ lib. S. ammoniaci thymiamatis vnc. vnam, terebinthinæ vnc. tres, galbani, mannæ, ſing. vnc. vnã, aceti ſext. vnum ſemis.

Cap. CXLVI.

EMPLASTRVM Aceraton, hoc eſt, ceræ expers Galeni: glutinans, concoquens, vlcera ad ſuppuratione̅ perducens, cum ricinino aut oleo veteri vt emmoton eliquatum. Capit lithargyri lib. vnam ſemis, olei [a]ricinini aut veteris lib. duas vnc. tres, aceti acerrimi vncias B xii. ſquamæ æris nigræ, chalcitidis, æruginis, ſing. vnc. vnam. Lithargyrũ cum oleo concoque ad glutinis conſiſtentiam. dein metallica compluribus diebus ex aceto læuigata adiice.

a Ricinini] Manuſcriptus codex non rectè κοινοῦ pro κικίνου, Paulo atteſtante, legit.

Cap. CXLVII.

EMPLASTRVM ex metallicis. Habet chalcitidis vnc. vnã, miſyos vnc. duas, ſquamæ æris vnc. tres, [a]thuris vnc. tres, colophoniæ vnc. duas, galbani vnc. vnam C S. ceræ, olei cõmunis, ſing. lib. i. aceti quod ſatis eſt.

a Colophoniæ] Ante hanc dictionem Paulus habet λιβανου 𐅻. γʹ.

Cap. CXLVIII.

EMPLASTRVM dictum Harmonia, ad fracturas vtile. Recipit chalcitidis vnc. duas, ſquamæ æris vnc. i. æris vſti, thuris, ſing. vnc. i. olei & aceti, ſing. lib. S. Coquito metallica in oleo & aceto, quoad manum non inquinent. dein admiſce thus.

Cap. CXLIX.

D EMPLASTRVM Melene Serapionis. Accipit lithargyri lib. S. ceræ puræ vnc. tres ſemis, ammoniaci thymiamatis hexag. vnum ſemis, galbani vnc. quatuor, S. colophoniæ vnc. tres S. æruginis vnc. quatuor S. myrrhæ drach. S. olei cochlearium S. & quartam eius partẽ. Coquito lithargyrum cum oleo donec non inquinet. poſtea reliqua admiſce.

Cap. CL.

EMPLASTRVM Aniceton, hoc eſt inſuperabile [a]diſcutiens, ſquamas demoliens, & ad contractos arti- E culos vtile. Capit baccarum lauri, iridis aridæ, thuris, [b]æris vſti, nitri, ſalis ãmoniaci, pyrethri, vuæ ſylueſtris, canchryos, grani Cnidii, ſinapis, fimi columbarum, ariſtolochiæ, cumini, æruginis, cyperi, ſeminis erucæ, ſing. drach. quatuor, aceti cochlearia ſex. Læuigantur ſub æſtu caniculari donec acetum abſumatur. Admiſce dein decocti caricarum craſſiſſimi vnc. quatuor S. & commiſcens finge paſtillos, & exſiccato. Vbi vſus exigit, accipe è paſtillis vnc. duas, & læuigatis in aceto, admiſce reſinæ vnc. tres, [c]ceræ vnc. duas, farinæ irinæ ſext. vnum, ace- F ti cochlearia duo.

a Diſcutiens] Nicolai codex habet κωλυτική, ſed non rectè. Paulo enim teſte ſcribendum διαφορητικὴ vel διαφοροῦσα.

b Æris vſti] Hæc omnia in manuſcripto codice deſiderantur, & ex Paulo in cōtextum ſunt accerſita, qui ita legit, χαλκοῦ κεκαυμένου, νίτρου, ἁλῶν ἀμμωνιακῶν, πυρέθρου, σταφίδος ἀγρίας, &c. Quæ omnia teſtantur nos in reddẽdo Nicolao, propter codicem deprauatiſſimum, non parũ ſudaſſe. c Ceræ vnc. duas] Hîc multa in manuſcripto codice deſiderantur, quæ ex Paulo in hũc modum reſtitui poſſunt, κηροῦ τυῤῥηνικοῦ 𐅻. βʹ. ἐλαίου 𐅻. βʹ. hoc eſt ceræ Tyrrhenicæ vnc. duas, olei tantundem. Dein ſequitur aliud,

ἡ διʼ αἴρων.

G πίσσης λι. βʹ. πιτυΐνης 𐅻. θʹ. κηροῦ τυῤῥηνικοῦ 𐅻. εʹ. ἐλαίου 𐅻. γʹ. ἀσφάλτου σεσησμένου 𐅻. βʹ. αἰρίνου ἀλεύρου ξ. αʹ. ὄξους τὸ ἀρκοῦν, id eſt Picis lib. duas, reſinæ pineæ vnc. nouem, ceræ Tyrrhenicæ vnc. quinque, olei unc. tres, bituminis increti vnc. duas, loliaceæ farinæ ſext. vnum, aceti quantum ſufficit. Et ita facilè hic locus Nicolai mutilus in integrum reſtitui poteſt. & ſciendum, malè ἰρίνου legi in manuſcripto codice, pro αἰρίνου.

Cap. CLI.

EMPLASTRVM ex liquore mori. Habet lithargyri, picis aridæ, adipis taurini, ſing. vnc. vnam, terebinthinæ vnc. quinque, ceræ puræ vnc. duas S. æruginis raſilis, opopanacis, galbani, ſingul. vnc. S. olei [a]cõmunis, aut ſicyonii, [b]aut admodum veteris, ſing. cochl. S. pi H cis liquidæ cochlearii quartam partem, aceti cochl. S. liquoris mororum cochl. S.

a Communis] Paulus legit κικίνου, ἢ σουσίνου, hoc eſt ricinini, aut ſuſini. b Admodum veteris] Manuſcriptus codex malè hoc loco legit, ἢ παλαιοῦ πάνυ πάνυ, pro ἢ παλαιοῦ πάνυ.

Cap. CLII.

EMPLASTRVM vocatum à duplici colore Dichromon. Recipit æris vſti, aluminis ſciſſilis, ammoniaci thymiamatis, ſing. vnc. ſemis, ceræ colophoniæ, adipis ſuilli, ſing. lib. ſemis, aceti quod ſatis eſt.

Cap. CLIII.

EMPLASTRVM Indicum glutinans, ad nomas & ſanguinem ſpuentes vtile. Accipit ceræ puræ, reſinæ frixæ, picis aridæ, bituminis liquidi, zacynthiæ, ſing. lib. vnam ſemis, ceruſſæ, chalcitidis, miſyos, melāteriæ, aluminis ſciſſi & rotundi, gallarum immaturarum, ſidiorum, ſingulorum libram ſemis, aceti quod ſatis eſt.

Cap. CLIIII.

EMPLASTRVM è cinere aſpidum, diſcutiens ſtrumas & podagras. Capit terebinthinæ, [a]lapidis Aſii, bituminis Iudaici, ſingulorum drachmas octo, ceræ puræ, baccarum lauri, ammoniaci thymiamatis, aphonitri, adipis vitulini, ſingulorum drachmas octogintaquinq;, lapidis pyritis viui drach. vigintiquinque, cineris aſpidum drach. trigintaquinque, olei veteris cochl. ſemis. Medicamento refrigerato inſpergito cinerem. Præparatur verò etiam ſine cinere, quòd nonnulli eum auerſentur, & nihilo minus efficax ſit.

a Lapidis Aſii] Græcè eſt λίθȣ ἀσίȣ. Paulus habet, non rectè tamen, ἀμαντίτȣ. nam & Galenus habet Aſii lapidis.

Cap. CLV.

EMPLASTRVM Leæna, exſiccans & diſcutiēs. Habet ammoniaci thymiamatis, plumbaginis, ſingulorum drach. quinquaginta, ſinapis drach. quatuor, chamæleontis radicis drach. octo, colophoniæ drachmas quinquaginta, ſquamæ æris drach. quatuor, radicis ſtruthii, euphorbii, æruginis, pyrethri, ſing. drach. quatuor, ariſtolochiæ drach. octo, olei veteris cochl. ſemis, olei raphanini quantum ſufficit.

Cap. CLVI.

EMPLASTRVM Leæna, vt præcedens. Accipit chalcanthi vnc. vnam, arſenici vnc. ſemis, veratri nigri, thoracum cantharidum, ſing. drach. ſemis gran. ſeptem, ſandarachæ vnc. vnam S. ceræ puræ lib. ſemis vnc. vnam S. picis frixæ lib. S. olei communis cochl. vnum.

Cap. CLVII.

EMPLASTRVM Macedonicum vocatum. Accipit ceræ puræ, colophoniæ, picis aridæ, adipis taurini, thuris, ſing. vnc. vnam.

Cap. CLVIII.

EMPLASTRVM Sphærium, ad ignita. Capit ceruſſæ, lithargyri, calcis viuæ, ſing. vnc. tres, ceræ puræ vnc. ſemis drach. vnam, berenicarii, roſacei, ſing. vnc. ſemis. Liquabilia ſiccis affundens fingito orbiculos. Vbi vſus exigit, accipito olei communis lib. ſemis, ceræ puræ vncias duas, & huius medicamenti vnciam vnam miſce: vbi verò refrigeratum fuerit, contunde ex aquæ vnciis nouem. Ego verò roſaceum oleum adieci, vt potè melius, pondere vnc. trium.

Cap. CLIX.

EMPLASTRVM ex ochra, à phlegmone eos qui in iudicio torti ſunt arcens. Ochræ Atticæ lib. vnā, ochræ Creticæ lib. ſemis, lithargyri vnc. quatuor [a]vino læuigati, ceræ puræ, colophoniæ, picis, reſinæ pineæ, ſingul. lib. ſemis, terebinthinæ vnc. quatuor, olei lib. vnam. Diſſoluuntur autem vſu poſtulante in hunc modum, ceræ lib. ſemis, olei veteris lib. vna ſemis, & medicamenti lib. ſemis, vino conteritur.

a Vino læuigati] Codex manuſcriptus perperam οἰνωλεῖς legit, pro οἴνῳ λείȣ.

Cap. CLX.

EMPLASTRVM è cedrino liquore, glutinans, diſcutiens, & abſtergens. Recipit ceræ puræ, picis aridæ, ſing. lib. ſemis, colophoniæ vnc. quatuor, cedrini liquoris vnc. tres. [a]liquata ſimul incoquuntur dum digitos non inquinent.

a Liquida ſimul] Hæc omnia in manuſcripto codice deſiderantur, & ex Paulo adiecta ſunt, qui habet, τήξας ὁμȣ̃ ἕψε ἕως ἀμολύντȣ.

Cap. CLXI.

EMPLASTRVM è cedrino liquore emolliens. Accipit ceræ puræ, picis aridæ, ſing. drach. quatuor, colophoniæ drach. duodecim ſemis, propolis drach. octo S. cedrini liquoris drach. decem.

Cap. CLXII.

EMPLASTRVM è pumice, cicatricem inducēs. Capit olei myrtini lib. vnam, ceræ puræ lib. ſemis, pumicis vſti & vino reſtincti, ſquamæ ſtomomatis drach. III. æris vſti, cimoliæ, ſing. vnc. duas ſemis.

Cap. CLXIII.

EMPLASTRVM Paula, ad ſtrumas & bubones efficax. Habet ceræ puræ, colophoniæ, nitri, ſing. lib. ſemis. Subactis probè omnibus, vtere.

Cap. CLXIIII.

EMPLASTRVM è nitro, ad carbunculos. Recipit nitri [a]rotundi vnc. vnam ſemis, ceræ, olei, colophoniæ, ſing. drach. ſemis gran. ſeptem, liquoris Medici drach. vnam ſemis.

a Nitri rotundi] Nicolaus habet ϛρογγύλȣ. Paulus verò legit ὀπτȣ̃ id eſt toſti.

Cap. CLXV.

EMPLASTRVM ex anemone. Accipit anemones vnguibus detractis vnc. vnam, ceræ vnc. duas ſemis, olei vnc. duas, reſinæ vnc. duas ſemis drach. vnam, colophoniæ lib. vnam vnc. tres.

Cap. CLXVI.

EMPLASTRVM Macherionis viride, ad iſchiadicos, [a]articulorum infarcta, & abſceſſus. Capit opopanacis, galbani, æruginis, myrrhæ, iridis, ammoniaci thymiamatis, ariſtolochiæ, ſing. vnc. ſemis, terebinthinæ, ceræ puræ, olei omphacini, vnc. tres ſemis.

a Articulorum infarcta] Nicolaus legit ἀρθριτικȣ̀ς, σφηνώντας: ſed rectiùs Paulus, ἄρθρων σφηνώσεσιν.

Cap. CLXVII.

EMPLASTRVM viride ſimplex. Habet reſinæ lib. vnam ſemis, ceræ puræ lib. ſemis, æruginis raſilis [a]lib. ſemis, thuris [b]drach. duodecim ſemis. aceti quod ſatis eſt.

a Lib. ſemis] Nicolai codex falſò legit. H). ν. pro λι. ϛ.

b Drach. duodecim ſemis] Manuſcriptus codex non ſine magno errore legit. H). ι. β. ϛ'. pro L. ιβ. ϛ'.

Cap. CLXVIII.

EMPLASTRVM viride [a]faciens ad humida vitia, & carnes excreſcentes. Recipit colophoniæ vnc. tres, æruginis raſilis vnc. ſemis drach. vnam, ceræ puræ vnc. vnam, ſalis Cappadocii vnc. ſemis, olei roſacei drachmas duas, aceti quantum ſufficit.

a Faciens] Legendum, Paulo atteſtante, ποιȣ̃σα non ἀναφύȣσα, vt habet manuſcriptus codex.

Cap. CLXIX.

EMPLASTRVM è lixiuio, ad iſchiadicos, arthriticos, & œdematoſos. Accipit ceræ puræ, olei veteris, lixiuii protoſtacti, ſing. lib. ſemis, reſinæ frixæ, [a]nitri Alexandrini, nitri albi, ſing. vnc. tres. Nitrum vtrunque in lixiuio teritur.

a Nitri Alexandrini] Sic habet Paulus νίτρȣ ἀλεξανδρίνȣ, νίτρȣ λευκȣ̃, &c,

Cap. CLXX.

EMPLASTRVM è cinabari, ad callos tophóſve, & alios omnis generis duros tumores. Capit lithargyri lib. vnam, olei veteris ſextar. vnum, ſquamæ æris vnc. vnam, æris vſti vnc. vnam, cinabaris ſcrup. octodecim, magnetis viui vnc. vnam, lapidis Phrygii [a]drach. ſex, lapidis pyritis, cadmiæ, ſing. vnc. vnā, diphrygis vnc. duas, æruginis raſæ, thuris, ſing. vnc. vnam, aloes flauæ vnc. duas ſemis, galbani vnc. vnam ſemis, ammoniaci thymiamatis vnc. tres ſemis, [b]lapidis onitis Scythici ſcrup. octodecim, lapidis hæmatitis vnc vnā, propolis librā I. [c]ſcrup. vigintiocto, ceræ vnc. octodecim, lapidis perdicitis vnc. quatuor, betonicæ vnc. I. ſcrup. octo, gentianæ vnc. I. ariſtolochiæ longæ & rotundæ drach. I vnc. S. chamæleontis nigri vnc. I. dictami ſcrup. quadragintaduos, reſinæ aridæ lib. vnam, adipis ſtruthiocameli lib. vnam. Lapides cum lithargyro terito, adiectis ſalis floris libris duabus particulatim donec totum abſumatur.

a Drachmas ſex]Corruptè legitur in codice Nicolai H.) ς'.pro L.ς'. b Lapidis onitis,&c]Sic enim Paulus λίθυ ὀνίτυ σκυθικῦ. In Nicolai codice ὀνίτυ deeſt. c Scrup.28.]Ex Paulo adiectum. A

Cap. CLXXI.

EMPLASTRVM ex auellanis ad callos, lapidoſaſque durities articulorum,valde bonum.Habet lixiuii protoſtacti vncias tres,medullæ ſiue interioris partis auellanarum vnciam vnam,aphonitri vncias tres, [a]olei veteris libram ſemis,ſaponis Gallici vncias duas, mellis vncias quatuor,alba ouorum tria,ceræ puræ vnc. quinque, terebinthinæ vnc. tres ſemis.læuigantur ex lixiuio B protoſtacto.

a Olei veteris,&c.]Hæc omnia in codice Nicolai deſiderata ex Paulo acceſſerunt,qui habet ἐλαίυ παλαιῦ λι.ς'.σάπωνος Γαλλικῦ,ſο.β'.μέλιτος,ſο.δ'.ὠῶν γ'.τὰ λευκά.

Cap. CLXXII.

EMPLASTRVM è Turpæna,ceratum ad podagram,dolorē mitigans mirabiliter.Quinto menſis Martii die in domo [a]ſubterranea in lebetem coniicito olei communis ſextarios duos.Coquito lignis è vite : & vbi ebullierit,adiice turpænæ marini piſcis libram vnam, & [b]aſphalacis animalis,quod aliqui madamudam vocant, C ſanguinis vncias quatuor. Coquito quoad carnes piſcis diſſoluantur, [c]aut torrefiant. Dein colato, & adiicito oleo ceram mediocrem,& facto cerato vtere.

a Subterranea]Manuſcriptus codex κατωγείῳ perperam legit pro καταγείῳ. b Aſphalacis]Codex Nicolai legit ἀσφαλάγγυ, pro ἀσφάλακος. c Aut torrefiant]Ex Paulo adiectum, qui legit ἢ φρυγῶσιν.

Cap. LXXIII.

EMPLASTRVM Iſis,cruentis accommodatum vulneribus, carnem glutinans & purgans mirabiliter. D Accipit ſquamæ æris vſti,ariſtolochiæ rotundæ, ſingul. drachmas quatuor,aluminis ſciſſi drachm.tres,ſalis ammoniaci,ammoniaci thymiamatis,thuris, ſingulorum dr.quatuor,myrrhæ,aloes flauæ,galbani,ſin.dr. ſex, ſucci radicis dracōtii dr.quatuor,ceræ puræ lib.ſemis,colophoniæ lib.1.olei veteris vnc.vnā S.aceti quod ſatis eſt.

Cap. CLXXIIII.

EMPLASTRVM ſiue malagma ad hemicranicos ex iis quæ ſunt Alexandri. Capit euphorbii,atramenti ſcriptorii,ſingulorum drachm. quatuor,myrrhæ troglodyticæ,crocomagmatis,piperis communis, ſingul. E drach.tres,croci drachmas duas,aceti quantum ſufficit. Terito donec omnia diſſoluantur, & viſci ſordiúmve craſſitudinem nanciſcantur:dein illine incipiens à medio ſuperciliorum vſque ad tempora tota, potiſſimùm ſi pilorum denudatio fuerit.Vbi probè egerit, laborantem in balneum ducito.

Cap. CLXXV.

EMPLASTRVM Pentatheton. Habet ceræ puræ lib.octodecim S.& quartā partem,colophoniæ libras duodecim S.adipis taurini libram vnam, calcis lib. tres F ſemis & quartam partem, picis aridæ libras duas ſemis.

Cap. CLXXVI.

EMPLASTRVM ad ſtillicidiū vrinæ, abſceſſus, & vlcera in vrinariis partibus veſicæ. Accipit ſucci radicis althææ,galbani,olei rutacei,caſtorei,& chamæmelini,pinguedinis ſuillæ,anſerinæ,butyri recentis, ſtyracis,terebinthinæ,ſucci ſeminis lini & fœnigræci,ſingulorum vnciam vnam,ceræ puræ vnciam vnam ſemis.

Cap. CLXXVII. G

EMPLASTRVM ſimile ex butyro. Accipit ſucci radicis althææ,ſeminis lini & fœnigræci,chamæmeli, ſtyracis,adipis vitulini & vrſini,butyri recentis, adipis anſerini,terebinthinæ,ſingulorum vnciam vnam,caſtorei vnciam ſemis,olei anethini, rutacei & chamæmelini,ſingulorum vnciam vnam, ceræ puræ vnciam vnā, œſypi vnciam vnam & quartam partem.

Cap. CLXXVIII.

EMPLASTRVM de ſemine lini, ſimile. Capit œſypi,butyri,adipis anſerini,ſucci radicis althææ,ſeminis lini & fœnigræci,ſingulorū vnciam ſemis, ceræ pu- H ræ vnciam vnam,olei rutacei, anethini, chamæmelini & communis,ſingulorum vnciam ſemis,caſtorei hexagia duo.

Cap. CLXXIX.

EMPLASTRVM ad abſceſſus, [a]hypophoras & omnis generis alias durities celerrimum.Habet ammoniaci,galbani,thuris,maſtiches,reſinæ,terebinthinæ,reſinæ piceæ,hyoſcyami, vuarum exemptis acinis, ceræ puræ,olei laurini,colophoniæ,adipis taurini, aloes flauæ,ſucci maluæ ſylueſtris, adipis ſuilli, farinæ eruinæ, radicis maluæ,ſeminis lini,mellis Attici,fimi columbini,propolis,ladani,carnis caricarum,ſtyracis, nardini & amygdalini olei,butyri & quotquot alios adipes inueneris.His probè paratis fac emplaſtrum aut vnctionem, & vtere.

a Hypophoras]Nicolaus habet ὑπορυφάς·quam quidē dictionē vt ſuprà eſt annotatum,ego deprauatam eſſe iudico.

Cap. CLXXX.

EMPLASTRVM ad eos quorum ſtomachus à flaua bile,aut ab alio quodam calido ſucco aduritur.Recipit polygoni,violarum,herbæ venti,intybi,ſonchi,apii,cyperi,portulacæ,polentæ,chamæmeli,pſyllii, roſarum,olei,olei roſacei,ſtillatitii roſarum liquoris, cinamomi,ligni aloes,hyoſcyami,papaueris,ocimi,ſemperuiui, ſolani, maſtiches, ſandarachæ, nucis moſchatæ, croci.

Cap. CLXXXI.

EMPLASTRVM præcedenti ſimile,valde vtile. Accipit violarum,herbæ venti,apii,portulacæ,chamæmeli,roſarum,olei roſacei,olei violacei,ligni aloes, papaueris albi,hyoſcyami,nucis moſchatæ, maſtiches,ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt, lactucæ,& intybi ſeminis,& polentæ.

Cap. CLXXXII.

EMPLASTRVM ad eos quibus à flaua bile ſtomachus aduſtus eſt.Pulegium contuſum in vino veteri probè coquito,& admiſce ſemen fœniculi, acceptiſque duabus ſpongiis tenuibus imbutis decocto, foueto aſſiduè ſpongias immutando.Eſt etiam ad ſtomachi inflationem vtile.

Cap. CLXXXIII.

EMPLASTRVM ad podagricos nominatum ex vrinis,quod Aphricanus ſcripſit. Impoſitum enim podagricos dolore liberat,vt ſecundo aut tertio die ſurgētes deambulent. Verùm ſtrumas & [a] omnémq; renum morbum ſanat,gratia Dei.Capit vrinæ mulæ clàm acceptæ libras tres,aquæ, lithargyri, ſingulorum libram vnā.Terito bene.adiice exiguū vrinæ,& coquito vſq; ad mellis craſſitudinem. Dein admiſce olei veteris libram ſemis vnciam vnam ſemis,adipis ſuilli veteris vncias octo ſemis,& coquito ad lentum ignem, ac moueto donec fiat emplaſtrum quod non inquinet, & illitum linteo ſolido impone calidum. qui hoc malo laborat, inſpuat in lebetem deorſum,& in terram ſimiliter ſemel. Hoc verò faciat tacitus,& ſic dicat:Marmara filio, Domine ſabaoth,qui vt omnia incîdis & diſſipas, ita diſſipa hoc malum podagræ per gratiam Domini & ſanctorum [b]pecuniæ contemptorum. Veniat ſanatio in præſens vnguentum,celeriter,celeriter, abeat, abeat, abeat malum: Amen.

a Strumas &]In Græco ſequitur εὔθραγγας, quæ quidem dictio corrupta eſſe videtur,ideóque à nobis præterita. b Pecuniæ contemptorum]Coſmam & Damianum intelligit:nam infrà etiā eos hoc epitheto manifeſtè ornabit.

Cap. CLXXXIIII.

EMPLASTRVM ad oculos lacrymantes. Habet aloes flauæ,thuris,maſtiches,polentæ,ſimilaginis, oui lutei quod ſatis eſt.

Cap. CLXXXV.

EMPLASTRVM ad podagricos conſcriptum ab Emeno rege in bello iuxta femur vulnerato:qui hoc emplaſtro vſus,ſanus factus eſt.Efficax enim eſt ad recētia vulnera,neruorum præciſiones,vlcera vetera & fraudulenta.Item contuſa,fiſtuloſa,putredines, ſteatomata, tubercula,parotidas & furunculos. Tela extrahit & ſurculos.capitis oſſa contuſa educit.A venenatis ictos,& à vipera,ſcorpione,araneo & canibus demorſos ſanat. Omnia denique quæ in collo ſunt,ſimiliter curat. Pleuri-

ticis,iecinoroſis,lienoſis,genuum refrigerationib⁹,pro malagmate impoſitum,prodeſt.Item ad mulıebria,pro peſſo ſubditum. Recipit olei veteris libram vnam vnciam ſemis,lithargyri,ſquamæ æris,ſingulorum vncias quatuor, æris vſti vnc. quinque,diphrygis vncias quatuor,mannæ thuris,thymiamatis,ſingulorum vnciam vnam ſemis drachmam ſemis,aloes flauæ vnciā ſemis, galbani vnciam ſemis drachmam vnam, propoleos vnciam ſemis,ceræ vnciam vnam ſemis drachmam ſemis,ariſtolochiæ drachmas quinque, gentianæ vncias tres ſemis,iridis vnciam ſemis, dictami vnciam ſemis drachmam vnam.Oleum & lithargyrum coquito in calido cinere:dein admiſce ſquamam,æs,& diphryges, ac coquito quoad non inquinent.poſtea cætera.

Cap. CLXXXVI.

EMPLASTRVM dictum Captiuum. Protlilius enim medicus ſolus è bello ſeruatus,in Germaniam captiuus venit.Vidénſque regis filiam percuſſam, illā huius efficacia medicamenti ſanauit:donıſque acceptis, & ipſe & qui cū eo captiui erant liberati ſunt. Accipit ſalis foſſilis,aquæ marinæ,nitri berenicarii,ſingulorum libras tres, ceræ puræ libram vnam, reſinæ frixæ libras duas,propolis,ſalis ammoniaci,opopanacis,galbani, fimi columbini,ſingulorum vncias tres, olei veteris lib. tres,lixiuii ſtillatitii,ariſtolochiæ,ſtercoris canis albi, ceruſſæ,ſingul. vncias tres.Facit verò ad ſtrumas, abſceſſus,ſinus,fracta,puncturas,ſoluit callos, & omnia citra ferrum exulcerat.vbi eo vſus fueris,laudabis. Ceruſſam igitur,ſalem,oleum & aquam marinam in mortarium cōiicito, & validè terito donec inter ſe miſceātur. Dein ceram,reſinam, propolin & lixiuium affunde. ſuccum verò non feruefacito.Nitrum verò,ariſtolochiam,canis & columbæ ſtercora contuſa & cribro tranſmiſſa admiſce.

Cap. CLXXXVII.

EMPLASTRVM è cantharidibus, vbi volueris aperire & attrahere fluxionem. In partibus enim quib⁹ admouetur,puſtulas excitat.Vtile eſt iſchiadicis, lienoſiſque & ad humores,brachialia,genua &talos mirabile. Capit ceræ puræ,adipis taurini,colophoniæ,viſci, ſing. vncias quatuor,cantharidum vncias duas. Cantharidas terito cum aceto:& adiectis liquabilibus, ad conſiſtentiam reducito,& vtere.

Cap. CLXXXVIII.

EMPLASTRVM iecori aptum, febribus continuis & tertianis.Habet ſylueſtris melitzanii, portulacæ, & ſemperuiui ſuccorum,ſingul.vncias duas,polentæ hexagium vnum,ſantali rubei & albi,ſing.hexag.ſemis,roſarum hexagium vnum,mali Punici acidi ſucci vnciam vnam,lactis muliebris,ſtillatitii roſarum liquoris, ſing. vncias duas, caphuræ ſcrupulum vnum, ſucci lentis recentis vnciam vnam,olei violacei vnciam ſemis. Hæc ſubacta cum modico aceto irrigato. Et in linteo exceptum imponito: hyeme quidem tepidum,æſtate verò frigidum.

Cap. CLXXXIX.

EMPLASTRVM ſtomachicum ad frigiditatem & cruditatem. Recipit thuris,aloes flauæ,maſtiches, ladani,ammoniaci,zopiſſæ,terebinthinæ,galbani, ſingulorum vnciam ſemis,cinamomi,zingiberis,caryophylli,maceris,nucis moſchatæ,croci, cubebarum,galangæ, ſingulorum ſcrupulos duos,thymiamatis vnciā ſemis, ceræ puræ vnciam ſemis drachmam vnam, mellis Attici quantum ſufficit.

Cap. CXC.

AD dyſentericos[a]infuſum,expertum. Accipit ſummitates ruborum,roſarum,roſmarini,ſaluiæ, quinqueneruiæ,ramorum oleæ, ſummitates myrti & eius fructus,filicis,fructus lentiſci,[b]nerantzeæ & citrii foliorū, glandium,gallarum,malorum Punicorum, pyrorū ſylueſtrium,cotoneorum,pulegii,ſumach,maſtiches, acaciæ,ſeminis portulacæ & caulium eius,lētis, maioranæ, menthæ,ſeminis fœniculi.Hæc coquito in aqua pluuia, & eluito frequenter,aut in balneum immittito. Poſtea
A verò da bibendos theriaces, athanaſiæ,& micletæ, ſing. ſcrupulos duos cum vino calido,ieiuno.

a Infuſum]Nicolai codex falſò legit ἄχλυσμα pro κλύσμα.
b Nerantzeæ]Græcè eſt νεραντζέας.Quid autem ſit Nerantzea,ſcire non poſſum:dictio enim barbara eſt, vt aliæ multæ quibus paſſim Nicolaus vtitur.

Cap. CXCI.

EPITHEMA ad dyſentericos,impoſitum toti vētri & imo ventri. Capit maioranæ,menthæ,ſaluiæ,roſmarini, roſarum,ſumach,maſtiches, ruborum, foliorū
B myrti & eius fructus,boli Armenii,ſigilli Lemnii,cotoneorum,pyrorum ſylueſtrium,ſtillatitii roſarum liquoris,& vini rubei.Contuſa hæc impone in ſacculos duos, & calefactos muta crebrò:& ſi febrem habuerit, calefacito in aceto & ſtillatitio roſarum liquore: ſi verò non, in vino rubeo.

Cap. CXCII.

AD omnis generis ſanguinis eruptionem,& ad muliebre profluuium valde bonum medicamentum, ſiue
C peſſus,ſiue clyſter ex eo fiat, aut vtcunque viſum fuerit medico.Habet boli Armenii, ſigilli Lemnii, ſanguinis draconis,ceruſſæ,maſtiches,aluminis ſciſſi,acaciæ, gallarum, malorum Punicorum paruorum, olei roſacei. His ſimul ſubactis adiice athanaſiam, hæmatiten lapidem,& vnito cum ſucco menthæ, cotonei & quinqueneruiæ.Da verò illis bibendum athanaſiæ ſcrup. vnum, theriacæ ſcrupulos tres,corallii rubei ſcrupulos duos.Irrigato cum ſucco cotoneorum aut pentaneuri,& ſtillatitio roſarum campeſtrium liquore calido media nocte.
D Da etiam lapidis hæmatitis, ſanguinis draconis, ſigilli Lemnii,corallii rubei, rhei barbari vſti, boli Armenii, ſingulorum ſcrupulum vnum, athanaſiæ hexagium ſemis,theriacæ hexagium vnum. Madefacito cum ſucco menthæ,& ſtillatitio roſarum campeſtrium liquore, iis qui febre vacant:ſi verò non febricitant, cum vino tepido.Aut præbeto ſolam theriacam cum athanaſiæ & boli Armenii,ſingulorū ſcrupulis duobus.Ex vino quidem,febre vacantibus:ſi verò non vacant febre cum aqua pentaneuri & ſtillatitio campeſtrium roſarum liquore.

E Cap. CXCIII.

EMPLASTRVM [a]nephriticum.Recipit thuris, aloes,maſtiches,ſanguinis draconis, lapidis hæmatitis, [b]biſſali,marmoris,[c]ſtibii,malorum Punicorum paruorum,gallarum,albi oui quod ſatis eſt.

a Nephriticum]Et hoc loco lectionem codicis manuſcripti falſam eſſe ſatis conſtat.neque enim nephriticis hæc medicamenta cōueniunt,niſi per nephriticos,eos quibus renes exulcerati ſanguinem effundunt,intellexeris. b Biſſali]Græcè eſt βισσάλυ.Quid verò Biſſalum ſignificet,diuinare nequeo. c Stibii] Manuſcriptus codex legit ςύψεως pro ςίμμεως.

F Cap. CXCIIII.

EMPLASTRVM ad eos qui abſceſſu laborant: ſtatim enim rumpit ac lacerat. Accipit carnis caricarum ſeminis lini,fœnigræci,radicis althææ,butyri, medullæ cerui,pinguedinis ſuillæ,fimi columbini, vuarum Corinthiacarum,terebinthinæ, ſingulorum vnciam vnā, olei chamæmelini & anethini quod ſatis eſt,& ſucci radicis althææ quantum oportet. Præbeto verò bibēdum ægrotanti ſuccum conizæ,aut decoctum phu,aut vngulæ caballinæ aquam quam plebei vocant Berbelicē,ma-
G nè ieiuno tepidum cum penidiis.

Cap. CXCV.

AD mala quæ ſub lingua à deſtillatione fiunt, quæ nominantur Ranæ.Gallas terito, & irrigato cum melle, intimáque cum iis inungito. Simile. Semen mali Punici tritum & madefactum cum melle illinc deſuper.

Simile. Salem,alicam,& folia oleæ tenera trita impone deſuper malum.Incidito etiam venas linguæ, & occipiti appone cucurbitam cum ſcarificatione, & præbe
H crebrò gargarizandum diamorōn, & diacaryōn ex aqua calida.

Cap. CXCVI.

AD eos qui laborant deſtillatione,balneum bonum. Semen anethi & apii,ſtichadem Indicam & Arabicam, quam plebei vocant Sendonicon,mētham, ſampſychū,

ſaluiam,roſmarinum,roſas probè feruefacito,& irrigato cum iis lixiuium ſarmentarium, ac lauato caput. Poſtea calefacto vino cum fœnogræco & ſaluia & abſinthio,lauato caput,& ſic crebrò facito. A

Cap. CXCVII.

EMPLASTRVM temporibus imponendum, ad vigilantes,febrientes,caput dolentes & phreniticos. Capit papaueris albi & nigri,ſingulorum hexagium ſemis,hyoſcyami hexagium vnum,ſeminis ocimi, ſeminis lactucæ,ſingulorum hexagium vnum ſemis, propolis,olei mandragoræ & fructus eius,caphuræ,ſingulorū B ſcrupulum vnum,ſeminis portulacæ hexagium ſemis, farinæ hordei vnciam ſemis, olei roſacei, lactis mulieris quod ſatis eſt.

Cap. CXCVIII.

EMPLASTRVM fronti imponendum ad mala quæ à deſtillatione fiunt, & phlegmonas omnis generis,oculorum dolores,& à ſiccitate natos cruciatus. Habet thuris puri,aloes flauæ, maſtiches,ſingul.ſcrupulos tres,croci ſcrupulos duos ſemis,farinæ puræ vnciam vnam,ouorum lutea quatuor.Fac inſtar fermenti, & impone fronti tepidum, ac permitte vt illic maneat diem vnum,& rurſum veſperi altero admoto immutato.

Cap. CXCIX.

EMPLASTRVM ad animi defectionem & ſtomachi imbecillitatem. Recipit roſarum, cotoneorum, malorum purgatorum,ſingulorum vncias tres,cinamomi vnciam ſemis,maioranæ,menthæ,roſmarini, meliſſophylli,foliorum borraginis,ſingulorum vncias duas, corallii,ambaris,nucis moſchatæ,ſeminis ocimi,ſingul. hexagia duo,ſaluiæ,foliorū citri,ſingulorum vnciam vnam, caryophylli hexagiū vnum,ſeminis fœniculi,aniſi,ſingulorum hexagia duo, croci hexagium vnum. Probè tuſa coniice in ſacculos duos,& feruefacito in vino,vbi ſcilicet vacant febre. Febricitātibus autem cum ſtillatitio roſarum liquore,& ſucco borraginis adhibeto.Crebrò mutato tepidum ſuper ſtomacho & corde

INDEX EPITHEMATVM.

Epithema Epomphalion theriacum ad diuerſos morbos, Cap. I.
Epithema Epomphalion purgans probè admodum, Cap.II.
Epithema Polyarchion magnum, Cap.III.
Epithema Polyarchion minus, Cap.IIII.
Epithema è baccis lauri ad lienoſos & hydropicos, Cap.V.
Epithema ſtomachicum probatum, Cap.VI.
Epithema ex œnanthe,ex iis quæ ſunt Tralliani, Cap.VII.
Epithema odoratum ad iecoris phlegmonas, & ſtomachi, Cap.VIII.
Epithema auribus imponendum,iecori & ſtomacho, Cap.IX.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Epithematis.

Sectio vndecima.

Cap. I.

EPITHEMA vmbilico imponendum C theriacum,vehementem obtinēs facultatem.Impoſitum nanque purgat cœliacos,hydropicos,& fœtus conceptos extrahit,omnéque lumbricorum genus ex cutit. Accipit dacrydii,elaterii,tithymali,ſingulorum drachmas octo,ellebori nigri & albi, fellis taurini,ſingulorum drachmas duas,radicis cucumeris ſylueſtris & foliorum abſinthii, ſingulorum drach. viginti,ceræ Tyrrhenicæ drachmas octo, reſinæ terebinthinæ drachmas quatuor,mellis Attici vncias octo, D nitri rubei vnciam vnam.

Cap. II.

EPITHEMA aliud vmbilico imponendum,probè admodum purgans. Staphidis ſylueſtris,fellis taurini,amygdalarum amararum,ammoniaci,grani Cnidii, ariſtolochiæ rotundæ,nitri, ſingulorum vnciam ſemis, ellebori nigri hexagium vnum ſemis, colocynthidis vnciam ſemis,ceræ puræ vnc. quatuor. Amygdalas & granum Cnidiū terito cum ammoniaco & oleo irino quod ſatis eſt,& felle: dein liqueſcibilia & arida. imponéque E imo ventri:ſiquidem purgat.In mulieribus autem lumbis impoſitum,fœtus excutit,& menſes ducit.

Cap. III.

EPITHEMA Polyarchion magnum. Habet folii drachmas tres,caſiæ fiſtulæ drachmas duas, ſpicæ nardi drach. vnam ſemis,myrrhæ troglodyticæ, carpobalſami,ſingulorum drachmas tres,croci drachmam vnā, coſti drachmas tres,caſtorei drachmam vnam,floris iūci odorati drachmas quatuor,cardamomi drach.ſex,cyperi drachmas tres, iridis Illyricæ, ariſtolochiæ longæ, ſingulorum drachmas ſex,ſtyracis primariæ,maſtiches, reſinæ frixæ,opobalſami,ſingulorum drachmas tres,olei cyprini drachmas ſexaginta, aloes flauæ drachmam vnam,ceræ puræ drachmas trigintaſex,nardini boni dr. cxx.terebinthinæ drachmas vigintiquatuor, vini odorati quantum ſufficit.

Cap. IIII.

EPITHEMA Polyarchiō minus. Recipit cyperi, cardamomi,bdellii,thuris maris,ſingulorum vnciā vnā ſemis,ceræ puræ vncias duas, reſinæ frixæ, terebinthinæ,ſingulorum vncias quatuor,caſiæ, cinamomi, ammoniaci,croci, myrrhæ, ſingulorum hexagium ſemis, vini odorati quod ſatis eſt.

Cap. V.

EPITHEMA ex baccis lauri,ad lienoſos, hydropicos,diſſoluitque omnem duritiam. Capit ceræ puræ, picis Brutiæ,nitri Alexādrini, ſingulorum vncias tres, baccarum lauri aridarum, ammoniaci thymiamatis,adipis vitulini,ſingulorum vncias tres ſemis.

Cap VI.

EPITHEMA ſtomachicum, probatum, Accipit ſtyracis calamitis vncias duas ſemis, piperis communis vnciam vnam,maſtiches vnciam vnam ſemis,reſinæ terebinthinæ vnciam vnam, reſinæ cypariſſinæ vnciam ſemis,opopanacis vnciam ſemis drachmam vnam,galbani,ſalis ammoniaci,colophoniæ,vncias ſex, picis frixæ vncias tres, ceræ puræ vncias nouem,vini veteris

ſextarium ſemis. Non lauato feretem hoc epithema ſexaginta di ebus, ac permitte donec ſua ſponte decidat.

Cap. VII.

EPITHEMA ex œnanthe, è numero eorum quæ ſunt Tralliani. Habet œnanthes drachmam vnam, omphacii, ſtyracis, ſingulorum drachmas duas, acaciæ, roſarum aridarum, ſingularum drachmas quatuor, gallæ immaturæ drachmas duas, palmularum, vini auſteri, olei myrtini, picis aridæ, ceræ puræ, ſingulorum drachm. octo. Hoc eſt ad iecoris morbos optimum, & ad eos qui cibum vomunt, mirabile admodum.

Cap. VIII.

EPITHEMA odoratum, ad iecoris phlegmonas, & ſtomachi valde bonum. Recipit croci drach. vnam, bdellii drachmas nouem, aloes flauæ, myrrhæ, ſingulorum drachmas duas, folii drachmam vnam, propolis

A drachmas tres, terebinthinæ drachmas duas ſemis, grana ſeptem, thuris drachmas duas, ſtyracis drachm. tres, maſtiches drachmas duodecim, ſpicæ nardi drachmam vnam, cardamomi drachmas duas, hedychroi magmatis, drachmam vnam ſemis, ammoniaci drachmas ſex, ceræ puræ drachmas duodecim, colophoniæ drachmas vigintiquatuor, opobalſami drachm. ſex, carnis palmularum drachmas ſex ſemis.

Cap. XI.

EPITHEMA corroborans iecur & ſtomachum, B phlegmonáſque concoquens. Accipit ammoniaci, meliloti, ſingulorum drachmas tres, œnanthes, caſiæ, myrrhæ, croci, aloes flauæ, ſucci abſinthii, ſpicæ nardi, folii, ſingulorum drachmam vnam, ceræ puræ, ſtyracis, ammoniaci, ſingulorum drachmas duas, nardini quod ſatis eſt.

INDEX EORVM QVÆ SEDI admouentur.

Hedricũ, hoc eſt quod ſedi adhibetur, & tẽtiginem facit, atque ad vterum exulceratum vtile eſt, Cap. I.
Hedricum ad ficus, condylo mata & alia, Cap. II.
Hedricum ad omnem dolorem ani, phlegmonen, & vlcus, Cap. III.
Hedricum maximum ad omnem dolorem codylomatum, rhagades, & vehementiſſimos dolores, Cap. IIII.
Hedricum aridum morſus expers, ad hæmorrhoidas, Cap. V.
Hedricum ad eryſipelata, nomas pudendorum, feruidas papulas capitis, & omne ſordidum vlcus, Cap. VI.
Hedricum vulnerarium optimum, Cap. VII.
Hedricum ad ſedis phlegmonas & dolorem. Cap. VIII.
Hedricum valde bonum, Cap. IX.
Hedricum ad condylomata efficaciſſimum, Cap. X.
Hedricum ad inflationes ani, condylomata, hæmorrhoidas & omnem phlegmonen, Cap. XI.
Hedricũ ad fluxiones quæ in ano ſunt, phlegmonas, eryſipelata, herpetas, vlcera maligna, & teſtium phlegmonas, Cap. XII.
Hedricum ad eminentias, admodum bonum, Cap. XIII.
Hedricum ſiue fomentum ad eminentias, Cap. XIIII.
Hedricum ad internas & externas eminentias, Cap. XV.
Hedricum ſimile, Cap. XVI.
Hedricum ad internas & externas eminentias expertũ, Cap. XVII.
Hedricum ſimile, Cap. XVIII.
Hedricum ad eminentias admodum vtile, Cap. XIX.
Hedricum ad internas & externas eminentias probatũ, Cap. XX.
Hedricum ſimile, Cap. XXI.
Hedricum aliud ſimile, Cap. XXII.
Hedricum ad eminentias valde neceſſarium, Cap. XXIII.
Hedricum ſimile, Cap. XXIIII.
Hedricum ad internas & externas eminentias admodũ vtile, Cap. XXV.
Hedricum ad internas & externas eminentias probatũ, Cap. XXVI.
Ad externas & internas eminentias expertum, Cap. XXVII.
Ad omnis generis ſedis dolorẽ optimũ, Cap. XXVIII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De iis quæ ſedi adhibentur.

Sectio duodecima.

Cap. I.

HEDRICVM tentiginem faciens, quo Iulianus vtebatur ad vterũ exulceratũ. Recipit roſarum dr. IIII. lactis muliebris cochlearium ſemis, lithargyri, opii, ſing. drachmam ſemis, ouum integrum vnũ, butyri drachmas octo, mellis Attici cochlearium ſemis, olei roſacei cyathi quartam partem, vnguenti irini, ceræ puræ, ſingulorum drachmas quatuor, lutea ouorum aſſorum tria & ſemis.

Cap. II.

HEDRICVM ad ficus, condylomata, vetera tubercula, & omnia ſedis vlcera. Vtile etiam eſt ad omnis generis rimas in labiis, nomas, & vlcera. Accipit myrrhæ drachmas duas, miſyos, aluminis ſciſſi, gallarum, ſingulorum drachmas quatuor, vini veteris quod ſatis eſt.

Cap. III.

HEDRICVM ad omnem dolorem ani & phlegmonem omnéque vlcus. Capit meliloti drachmam C ſemis, caſiæ drachmas duas, croci, thuris, myrrhæ, opii, ſingulorum drachmam vnam, aluminis ſciſſi, plumbi vſti & loti, pompholygis, adipis anſerini, œſypi, ſingulorum drachmas duas ſemis, omphacii drachmam vnam ſemis, vini boni ſextarium ſemis, olei roſacei quantum ſufficit.

Cap. IIII.

HEDRICVM maximum ad omnem dolorem cõdylomatum, rimarum & vehementiſſimos cruciatus. vocatur autem Arete. Habet ſtimmi, acaciæ, plumbi vſti & loti, ſingulorum drachmã vnam, ſpodii, põpholygis lotæ, thuris, ſeminis ericæ, aluminis ſciſſi, chalcãthi,

myrrhæ,opii,ſingulorum drachmas quatuor.excipiantur vino. Vbi vſus poſtulat, paſſo Cretico diſſolue, ac vtere.

Cap. V.

HEDRICVM aridum,morſus expers, ad hæmorrhoidas. Recipit arſenici,ſandarachæ,calcis viuæ,chryſocollæ,ſucci thapſiæ,ſquamæ æris, ſingulorum drach. ſemis.

Cap. VI.

HEDRICVM vocatum Lampadion,ad eryſipelata,nomas pudēdorum,papulas feruidas capitis,& omne ſordidū vlcus. Accipit opii, croci, ſingulorum drachm. tres,ſucci glauci libram ſemis, olei roſacei vnciā ſemis drachmam vnam,vini boni veteris quod ſatis eſt. Arida ſubtiliter terito,& cum liquidis vnito, inque [a] ollam coniecta lento igni coquito,& vtere.

a Ollam] Manuſcriptus codex non rectè legit ἐν κείῳ, pro ἐν χύτρῳ.

Cap. VII.

HEDRICVM vulnerarium optimum: Herbam ſemperuiuum cum pane terito,& vtere.

Cap. VIII.

HEDRICVM ad ani phlegmonas & dolorem. Capit lithargyri,ceruſſæ, maſtiches, ſingulorum hexagiū vnum. Subactis cum ſucco hyoſcyami vtere.

Cap. IX.

HEDRICVM valde bonum. Habet thuris,maſtiches, aluminis liquidi,myrrhæ, ſingulorum vnciam ſemis,olei roſacei libram ſemis, ouorum aſſorum vitellos quatuor.

Cap. X.

HEDRICVM ad condylomata mirabile. Recipit lithargyri,aluminis ſciſſi, ſingulorum drachmas duas, mannæ,thuris ,ſingulorum drachmam vnā,lapidis hæmatitis,croci,adipis anſerini,œſypi, ſingulorum drach. duas,olei roſacei quātum ſufficere videtur. Crocum vino irrigato,& diſſolue cum œſypo.

Cap. XI.

HEDRICVM Liparon ad inflationem & ani condylomata,hæmorrhoidas,&omnem phlegmonen. Accipit adipis anſerini,thuris,medullæ vitulinæ, pompholygis lotæ,cadmiæ lotæ,plumbi vſti,ſingulorum drach. duas,ceruſſæ drachmas quatuor, cerebri anſeris drach. ſemis,roſarum,œſypi,ſingulorum drachmas duas,ſucci intybi cochlearium ſemis.

Cap. XII.

HEDRICVM Liparon Alexandri,ad fluxiones ſedis,phlegmonas,eryſipelata, herpetas, vlcera maligna & teſtium phlegmonas. Capit ceruſſæ,lithargyri,ſing. libram ſemis,ceræ puræ,adipis ſuilli recentis, ſingulorū libram vnam,olei roſacei libram vnam ſemis, ſepties in aqua loti,aluminis ſciſſi vnciam ſemis, œſypi vnc. tres, oua cruda cum teſtis ſex. Arida ſolue cum ouis: liquabilia autem poſtea affunde.

Cap. XIII.

HEDRICVM ad eminentias bonum. Habet lithargyri vnciam ſemis drachmam vnam,ouorum teſtā vſtam vnam,& luteum ouorum vnum, croci drachmā vnam ſemis,ſtercoris canini albi vnciam vnam,olei roſacei quod ſatis eſt. omnibus ſimul tritis, fac vt emplaſtrum,& vtere.

Cap. XIIII.

HEDRICVM ſiue fomentum ad eminentias. Recipit polii,roſarum,rhois Syriaci,rhois coriarii,rubori,roſmarini,ſaluiæ,pilularum cypariſſi,cyperi, ſidiorum, balauſtiorū,vini auſteri,ſtillatitii roſarum liquoris quātum ſufficit. foueto cum ſpongia.

Cap. XV.

HEDRICVM ad internas & externas eminentias. Accipit gallarum,glandium,ſalis foſſilis, cornu ceruini,foliorū rubi aridorū. Terito vt pollinem, & locos cū aceto calido lauato,& dein inſpergito.

Cap. XVI.

HEDRICVM ſimile. Capit ſtercoris canis, ſalis

A foſſilis, [a] ſtibii,ſingulorum vnciam ſemis. Terito vt pollinem,& accipe vrinam pueri incorrupti tepidam, locúmque abluito,& poſtea inſperge.

a Stibii] Iterum corruptè στύψεως pro στίμμεως in manuſcripto codice legitur.

Cap. XVII.

HEDRICVM ad intrinſecas & extrinſecas eminētias valde probatum. Aceto & vrina pueri incorrupti cālefactis,ablue ſæpi⁹. Deinde accipito ſtercus ouillum,ſalem foſſilem,amygdalas amaras,& lupinos. Terito & deſuper inſpergito.

B

Cap. XVIII.

HEDRICVM ſimile. Marrubium contuſum in aqua & aceto feruefacito,abluitóq; locū tepido. Dein accipe aloes flauæ,ſulphuris & ſtibii, ſingulorum hexag. vnum,& trita in pollinem inſperge.

Cap. XIX.

HEDRICVM ad eminētias admodum vtile. [a] Azogeri folia & fructus,folia capparis,& rubi folia,feruefacito in aqua,abluitóque frequenter locum calido: deinde inſperge aloen flauam,azogeri ſemen, ſalem foſſilem,& ſtibium.

C

a Azogeri] Græcè eſt ἀζογήρυ Quam verò ſtirpem ἀζόγηρον vocet, diuinare nequeo.

Cap. XX.

HEDRICVM ad eminentias externas & internas expertum. Melantzanam integram cum foliis & radicibus decoctam in aqua ad tertias imponito deſuper.

Cap. XXI.

HEDRICVM ſimile. Aqua calida abluito. Dein accipe ſulphur, impone carbonibus, & eluito ſæpius.

D Dein macerato aceto calido,& inſperge aloen flauam.

Cap. XXII.

HEDRICVM aliud ſimile. Accipe acetum tepidum,ablue ſæpius locum. dein aloes flauæ, ſalis foſſilis & ſulphuris,ſingulorum hexagium ſemis, trita inſperge. Poſt accipe folia capparis repurgata & contuſā, impone deſuper calida.

Cap. XXIII.

HEDRICVM ad eminentias admodum neceſſarium. Sulphur coquito in aqua, & accipe ſpongiam nouam ea aqua imbutam,& impone crebrò calidam.

E

Cap. XXIIII.

HEDRICVM ſimile. Colocynthidis aridæ exteriora vrito: & poſtquā aceto calido locū irrigaueris, inſperge. Simile. Calcem non irrigatam, [a] ſphetlen quercinam,arſenicum ſciſſum, ſandaracham puram, ſalem Cappadocicum,nitrum Alexandrinum,zingiber, piper longum: trita in pollinem excipe cum ſapone, & redige ad viſci craſſitudinem. illine deſuper, prius abluens locū cum vrina pueri incorrupti.

F

a Sphetlen] Græcè σφέτλης δρυΐνης. Cenſeo autem legendum σφέκλης, qua dictione ipſe & alii Græci crebrò vtuntur pro fæce vini. Vnde hîc intelligere fæcem vini è quercino vaſe ſumptam puto.

Cap. XXV.

HEDRICVM ad internas & externas eminentias valde vtile. Rubi ſummitates,folia oleæ,laurum, roſas, chamæmelum,gallas,glādes, probè coquito ad tertias, irrigato ſæpius ſedem cum ſpongia calida. Dein accipe ſtibium,gallas, glandes,lupinaria arida,aloen flauam,piper,ſalem foſſilem,& trita irrigato cum felle bouis, & oleo roſaceo quod ſatis eſt, & inunge cum bombacio

G puro.

Cap. XXVI.

HEDRICVM ad eminentias internas & externas laudatum. Salem communem, ſalem foſſilem,zingiber, piper commune,baccas lauri, folia amaræ lauri tuſa coquito in aceto & aqua, & locum irrigato cum ſpongia noua. Dein accipe aloen flauam, lithargyrum, oui luteum &oleum roſaceum,redige ad viſci craſſitudinem, & impone deſuper.

Cap. XXVII.

H HEDRICVM ad internas & externas eminentias probatum. [a] Teaphin per infundibulum fumigato multoties,& poſt tritum impone ſalem foſſilem, aloen flauam,ſing. hexagium ſemis.

a Teaphin]Græcè legitur τεάφιν. quid verò hæc vox Nicolao ſignificet, ignorare me fateor: barbara enim exiſtit.

Cap. XXVIII.

HEDRICVM ad internas & externas eminentias, forationes, rimas, &[a] rachmadas & dolorem veluti habens intra & extra anum. Couenit habere [b]recèns factũ cultellum, alibi non inquinatũ, & abire in locũ vbi ſunt herbæ dictæ quiquenerulæ. In primo & quinto lunæ deficiẽtis die incidito herbas tres quidem cultello, ſic dicens: In nomine patris & filii & ſancti ſpiritus. Poſtea eruito tres herbas cum radicibus hanc precationem dicens: O Deus cæli & terræ, & omnium quæ in iis ſunt, ſancta trinitas eiuſdem eſſentiæ, inſeparabilis, ſermo patris, fili Dei, ſanctiſſima Dei genitrix, ſancte[c] Luca, ſancte Paule, ſancti pecuniæ contemptores & miracula edẽtes Coſma & Damiane, Cyre & Ioannes miſericors, & Hermolae, intercedite apud optimum Deum noſtrum, & factorem omnium, vt vadat, tabefaciat, & demoliatur eminentias externas & internas, rimas, forationes & ra- A chmadas, & ſiquid aliud fuerit in ſede intra & extra ſerui Dei N. Et quemadmodum hæc herba conteritur, ſic cõteratur & omne malum quodcunque fuerit eius hominis ſerui Dei: ſic per gloriam & erga homines amorem Chriſti veri Dei noſtri, & deprecationem immaculatæ matris, & omnium ſanctorum, cõterantur & marceſcãt, demoliantúrque internæ & externæ eminentiæ, & ſiquid aliud eſt in ano malum ſerui Dei N. Poſthæc dic præſentem exorciſmum. Colligato tres herbas cũ [d]ſimplici filo, & ſuſpende in fumum. Et ſi herbæ conterãtur, B conterentur & ipſæ gratia Dei, & immaculatæ genitricis Dei, & omnium ſanctorum, Amen.

a Rachmadas]Græcè eſt ῥαχμάδας. Hac voce, quod ſciam, nemo Græcorum aliorum vſus eſt. nihil verò aliud hanc Nicolao ſignificare puto quàm ῥαγάδας, hoc eſt rimas. b Recèns factum]Manuſcriptus codex legit κενούριον. Cenſeo autem ſcribendum eſſe καινουργον. c Luca]Nicolai codex habet λουκίανε, fortè pro λουκᾶ. d Simplici filo]Manuſcriptus codex habet μονομύτου μιταρίου, pro μονομμάτου μιταρίου.

INDEX ELIGMATVM.

Eligma, hoc eſt linctus ad tuſſientes, purulentos, tabidos & expurgationem thoracis, Cap. I.
Eligma ad laborantes abſceſſus, tabidos & purulentos, Cap. II.
Eligma ſomnum alliciens & ad tuſſientes, phreniticos & vocem amiſſam, Cap. III.
Eligma ad tuſſientes mirabile, Cap. IIII.
Eligma ad deſtillationes, tuſſes & purgationem thoracis, Cap. V.
Eligma ad vocem deperditam, Cap. VI.
Eligma ad quartanas datum poſt acceſſionem, Cap. VII.
Eligma ad eos qui elephantia correpti ſunt, Cap. VIII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De Eligmatis.

Sectio decimatertia.

Cap. I.

ELIGMA ſiue linctus ex Damaſcenis, conferens tuſſientibus, purulentis & ex- C purgationi corporis admodum vtilis. Recipit Damaſcenorum, caricarũ albarum, ſingulorum viginti, pulegii, hyſſopi, iridis, ſingulorum vnciam vnam, mellis Attici ſextariũ S. Macerato diebus tribus in aquæ ſextario vno. Coquito donec dimidium remaneat, & colo tranſmittens abiicito, mélque admiſceto & rurſus ad cõſiſtentiam coquito. Datur cochlearium vnum.

Cap. II.

ELIGMA ad eos qui abſceſſu laborant, tabidos & D purulẽtos. Accipit ſtyracis calamitis drachmas tres, thuris maſculi drachmas quatuor ſemis, terebinthinæ, hyſſopi, iridis, ſingulorum drachmas ſex, farinæ eruinæ vnciam vnam ſemis, mellis Attici ſextarium ſemis. Datur cochlearium vnum.

Cap. III.

ELIGMA de capitibus papauerum ſomniferum, tuſſientibus, phreniticis, & voci amiſſæ vtile. Capit capita papauerum alborum ſexaginta, aquæ fontanæ ſextarium vnum ſemis, croci, glycyrrhizæ, ſingulorum E drachmam vnam. Capita viridia & glycyrrhizam cõiice in aquam diebus tribus, & dein coquito ad tertias, pérque ſaccum tranſmittens, abiice herbas & miſce melli, iterúmque ad conſiſtentiam coquito. Datur cochleariũ vnum aut dimidium, pro viribus cum temperata aut ptiſana.

Cap. IIII.

ELIGMA tuſſientibus mirabile. Habet fabæ nigræ toſtæ, piperis communis, ſingulorum grana quinquaginta, pulegii contuſi ſcrupulos octo, mellis Attici ſextarios duos. Datur cochlearium vnum.

Cap. V.

ELIGMA è ſucco fœnigræci ad deſtillationes, tuſſes, & expurgationem thoracis efficax. Fœnogræcũ purgatum decoquito in aqua pluuia ebullitione vna, & colo tranſmiſſam aquam effunde: & rurſus affunde aliam aquam & coquito ſimiliter, & effunde. Tertiò verò decoctum fœnogræcum abiice. Decoctum verò eius pondere ſextarii vnius, & mellis boni ſextarios duos ad lentum ignem coquito vſque ad conſiſtentiam. Dein adiice butyri recentis cochlearium vnũ, terebinthinæ ſcrupulos tres. Vbi exquiſitè vnita fuerint, dato cochleariũ vnum.

Cap. VI.

ELIGMA ad vocem amiſſam. Recipit ſeminis lini toſti drachmas duas, vuarum pinguium exemptis acinis, ſeminis pinearum nucum toſti, ſingulorum drach. ſex, glycyrrhizæ drachmas tres, palmularum pinguium vnciam vnam ſemis, tragacanthæ drachmam vnam, ſeminis vrticæ drachmam ſemis gran. ſeptem, ſtyracis calamitis drachmam ſemis, penidii & ſacchari, ſingulorũ vnciam vnam, cum ſucco chamæleuces fermentato.

Cap. VII.

ELIGMA ad eos qui tertiana correpti ſunt vtile, datum poſt primam acceſſionem. Accipit baccas lauri ſeptem, piperis communis grana nouem. Contunde vtraque & cõiice in ollam nouam cum vini boni ſextario vno. Et coquens ad tertias, da bibendum cochlearium vnum.

Cap. VIII.

ELIGMA ad elephanticos. Capit myrobalani

emplici vncias tres. Macerato hunc in lacte caprino diebus tribus, ſingulis diebus lac permutans. Dein exemptum probè contunde, & adiice mellis deſpumati vncias octo, ſpicæ drachmam ſemis, calaminthæ montanæ hexagia duo, paſtilli ſquillitici, paſtilli theriaci, hedychroimagmatis, ſingulorum drachmam ſemis, ramẽti ferri ſtomomatis bene loti & in mortario ſæpius triti drachmas ſex, ſenæ drachmam vnam ſemis. Paratum datur veſperi & manè pondere dr. vni⁹ ſemis. Poſt præbeto bibendum vinũ in quo ferrũ ſæpius eſt extinctum.

INDEX EORVM MEDICAMENTORVM QVÆ lumbricos expellunt & interimunt.

Lumbricos necat expellitque è corpore, Cap. I.
Lumbicos eiicit & expellit, Cap. II.
Lumbricos eiicit & excutit, Cap. III.
Lumbricos eiicit & expellit, Cap. IIII.
Lumbricos omnes in ſtomacho natos eiicit & excutit, Cap. V.
Lumbricorum omne genus eiicit & expellit, Cap. VI.
Lumbricos omnes eiicit atque excutit, Cap. VII.
Lumbricorum omne genus eiicit & expellit, Cap. VIII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De iis quæ lumbricos expellunt & interimunt medicamentis.

Sectio decimaquarta.

Cap. I.

A LVMBRICOS occidit & expellit à corpore. Recipit piperis drachmas duas, hyſſopi aridi drachmam ſemis, cardamomi, nitri Alexandrini, ſingulorum drachmã ſemis grana ſeptem, dacrydii drachmam ſemis. Datur cum hydromelite.

Cap. II.

LVMBRICOS perimit & excutit. Accipit filicis, helenii, ammoniaci, ſingulorum vnciam ſemis. Trita irrigato cum vino, & dato ieiuno. Dein accipe ſylueſtrem B vuam, medullam ceruinam, fel taurinum, aloë flauam, ſemẽ apii: & irrigato cum ſucco foliorum perſicæ, & reduc ad glutinis craſſitudinem. Impone vmbilico, & intra fauces & aures indito. Dein accipe cornu ceruinum, corticem oui, vrito & terito, præbetóque cum vino bibendum iis qui febre vacant: febricitantibus verò, cum aqua tepida ieiunis.

Cap. III.

LVMBRICOS eiicit & expellit. Capito terræ inteſtina ſeptem, vrito ac terito, bibendáque præbeto. Simile. Semen braſſicæ, ſemen nigellæ & canabis terito, C & cum aqua irrigato. Dein colato, déque ſucco cape vncias duas, & ſaccharo imbutum da bibendum.

Cap. IIII.

LVMBRICOS eiicit & expellit. Semini coriandri bene trito admiſce medullam ceruinam, & reduc ad viſci craſſitudinẽ, imponéq; vmbilico & faucib⁹. Poſtea verò dato bibendũ myrmecochortum ex aqua ieiuno. Dein cum medulla ceruina tepida inunge ſpinam totã à prima vertebra incipiens, & iuxta vmbilicum.

Cap. V.

LVMBRICOS omnes in ſtomacho natos eiicit & expellit. Artemiſiam herbam coquito, non febricitantibus cum vino: febricitantibus autem, cum aqua. Accipe de decocto quantum volueris, & adiice aloes flauæ ſcrupulum vnum. Da bibendum ieiuno.

Cap. VI.

LVMBRICORVM omne genus eiicit & excutit. Lupinorum farinam, folia Perſicæ, aloen flauam, fel taurinum, amygdalas amaras, læuigato: & vbi probè ſub acta fuerint, fac emplaſtrum, & impone toti ventri & thoraci. Dein accipe tenerrimi graminis radicis vnciam vnam. contunde & coque ad tertias. Dato bibendum cũ ſaccharo multoties. Simile. Accipe rhei barbari ſcrupulos duos, dacrydii ſcrupulum vnum. Terito vt pollinem, & irrigato cum ſerapii violarum vnc. duabus & aqua tepida quantum ſufficit. Da bibendum duobus diebus mané.

Cap. VII.

LVMBRICOS omnes eiicit & expellit. Aloen flauã, medullã ceruinã, ſuccum abſinthii, vuam ſylueſtrẽ, fel taurinum, folia Perſicæ, læuigato & ſubigito probè, fácque inſtar emplaſtri, & impone toti ventri & thoraci.

Cap. VIII.

LVMBRICORVM omne genus eiicit & excutit. Recipit rhei barbari, myrmecochorti, ſingulorũ ſcrupulum vnum. Terito vt pollinem, & irrigato cum aqua ſanctarum apparitionum Dei. Poſtea in catinũ nõ inquinatum ſcribe eiuſmodi: Dominus illuminatio mea, & ſeruator meus, quem timebo? Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo? Dum appropinquant aduerſus me affligentes, vt edant carnes meas, tribulantes me & inimici mei, ipſi infirmati ſunt & ceciderunt. Hæc cum aqua ſanctarum apparitionum Dei da bibenda mané.

INDEX ERRHINORVM.

Errhinon caput purgans, Cap.I.
Errhinon caput purgans, Cap.II.
Errhinon caput purgans, Cap.III.
Errhinon caput purgans, Cap.IIII.
Medicamentum epomphalion ventrem ſubducens, Cap.V.
Vomitio à raphanis, Cap.VI.
Errhinon caput purgans, Cap.VII.
Errhinon caput purgans, Cap.VIII.
Errhinon caput purgans expertum, Cap.IX.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De Errhinis,

Sectio decimaquinta.

Cap. I.

ERRHINON caput purgans, expertum. Recipit cyclamini radicis ſucci, mellis Attici æquales partes. Miſceto & calefacti naribus infundito ſpecillum vnum. Pituitam ex capite & thorace educit.

Cap. II.

ERRHINON caput purgans valde bonum. Accipit melanthii, ſalis ammoniaci, elaterii, ſingulorum dr. vnam. Excipe oleo cucumerino, & infunde naribus ſpecillum vnum.

Cap. III.

ERRHINON caput purgans mirabile. Capit cyclamini aridi drachmas quatuor, nitri rubei drachmas duas. Iniecta per calamos ſurſum trahito, dein rurſus deorſum: & expue humorem.

Cap. IIII.

ERRHINON expertum caput purgans. Habet melanthii drachmas quatuor, ſalis ammoniaci, elaterii, ſingulorum drachmas duas. Trita excipe ſicyonio oleo, C aut *vnguento irino, aut cyprino ad conſiſtentiam cerati perducatur. Excepto igitur in pyxide cornea illine nares, & iube vt ſurſum trahat æger.

Nicolaus falſò legit ἢ μυρσινίῳ, pro ἢ μύρῳ ἰρινῷ, Galen. lib. 1. de comp. medic. localium teſte.

Cap. V.

EPOMPHALION expertum, ventrem ſubdu- A cens. Recipit cyclamini drachmas duas, nitri drachm. vnam ſemis, veratri nigri & albi, ſingulorum drachmã vnam, colocynthidis drachmas duas, dacrydii drachmã vnam, ſucci elaterii, grani Cnidii, ſingulorum drachm. duas, caricarum pinguium vnciam vnam. Excipe cum felle taurino.

Cap. VI.

VOMITIO à raphanis. Accipit aceti partes tres, mellis Attici partes quatuor. Coque ad conſiſtentiam,
B & accipe raphanos paruos, contunde in minutas partes, & coquito ad tertias, pérque ſaccum tranſmiſſos repone, & dato cum calida.

Cap. VII.

ERRHINON caput purgans. Capit ellebori albi, ſtruthii, caſtorei, piperis albi, cumini Æthiopici, ſingul. drachmam.

Cap. VIII.

ERRHINON caput purgans, optimum. Habet piperis, caſtorei, ſtruthii, ſingulorum drach. vnam.

Cap. IX.

ERRHINON caput purgans expertum. Sanat enim capitis dolorem diuturnum & hemicraniam, vertiginoſos, & quicunque grauitate oculorum & auditus laborant, ſi quis in balneo vtatur vt ſicco fomento, aut in ſole attrahat puluerem naribus. Recipit ellebori albi, ſtruthii, piperis albi, cumini Æthiopici, ſingulorum drachmam vnam. Tuſa & cribrata vſu exigente dato.

INDEX OLEORVM.

Olei ricinini confectio, Cap. I.
Olei ſeminis lini confectio, Cap. II.
Olei raphanini confectio, Cap. III.
Olei populi nigræ confectio, Cap. IIII.
Olei amygdalini confectio, Cap. V.
Olei è iuglandibus confectio, Cap. VI.
Olei myrobalanii confectio, Cap. VII.
Olei laurini confectio, Cap. VIII.
Olei ſeſamini confectio, Cap. IX.
Olei lentiſcini confectio, Cap. X.
Olei œnanthini confectio, Cap. XI.
Olei melini confectio, Cap. XII.
Olei roſacei confectio, Cap. XIII.
Olei chamæmelini confectio, Cap. XIIII.
Olei anethini confectio, Cap. XV.
Olei irini confectio, Cap. XVI.
Olei fœnigræci confectio, Cap. XVII.
Olei narciſſini confectio, Cap. XVIII.
Olei violacei confectio, Cap. XIX.
Olei iaſme confectio, Cap. XX.
Olei myrtini confectio, Cap. XXI.
Olei maſtichini confectio, Cap. XXII.
Olei ſtyracini confectio, Cap. XXIII.
Olei ſicyonii confectio, Cap. XXIIII.
Olei metopii confectio, Cap. XXV.
Olei Mendeſii confectio, Cap. XXVI.
Olei megalii confectio, Cap. XXVII.
Olei amaracini confectio, Cap. XXVIII.
Olei cyprini confectio, Cap. XXIX.
Olei irini confectio, Cap. XXX.
Olei nardini Cyziceni confectio, Cap. XXXI.
Olei nardini confectio, Iohannis vnguentarii, Cap. XXXII.
Olei nardini confectio magis varia, Cap. XXXIII.
Olei Salca confectio, Cap. XXXIIII.
Olei Salca confectio, Ioannis vnguentarii, Cap. XXXV.
Olei malabathrini confectio, Cap. XXXVI.
Olei capniſti confectio, Cap. XXXVII.
Olei maſtichini confectio, Cap. XXXVIII.
Olei maſtichini ſimplex confectio, Cap. XXXIX.
Olei ex anemone confectio, Cap. XL.
Olei leucophyllini confectio, Cap. XLI.
Olei gleucini confectio, Cap. XLII.
Olei cyprini alia confectio, Cap. XLIII.
Olei cucumerini compoſiti confectio, Cap. XLIIII.
Olei cucumerini efficacior confectio, Cap. XLV.
Olei cucumerini confectio compoſita, Cap. XLVI.
Olei cyprini confectio, Cap. XLVII.
Olei cyprini alia confectio, Cap. XLVIII.
Olei maſtichini confectio, Cap. XLIX.
Olei mandragoræ confectio, Cap. L.
Olei nenupharini confectio, Cap. LI.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Oleis,

Sectio decimaſexta.

Cap. I.

OLEI Cicini ,ſeu ricinini confectio. Cicinum oleum in Ægypto fit è ſemine ricini, qui vocatur Græcè Croton. Contunditur & exprimitur, éxque aqua calida colligitur. Ad alphos, maculas in facie à ſole factas, lentigines, aſſiduè inunctum, valet. Simile autem eſt oleo raphanino: quapropter vtendum eo vbi ricininum non adſit.

Cap. II.

OLEI è ſemine lini confectio. E ſemine lini oleum conficitur vt prædictum eſt, & vtuntur eo pro ricinino. Ricininum enim non amplius defertur.

Cap. III.

OLEI rhaphanini confectio. Simile in aliis ricinino: calidius verò eſt.

Cap. IIII.

OLEI è populo nigra confectio. Oleum è populo nigra in vere, eo quòd multa iuxta ſemen reſina eſt, conficitur. Accipe igitur granorum modicè cötuſorum vnc. quatuor, olei dulcis ſext. Italicum: & ſoli exponito diebus quadraginta. Emollit, tenuium eſt partium & calidum, idque magis cum bono odore.

Cap. V.

OLEI amygdalini confectio. Oleum amygdalinum ex fructibus amygdalis fit amaris: tenuium eſt partium, & calidius dulci vno gradu. Potiſſimùm verò prodeſt obſtructionibus à craſſo ſpiritu flatúve natis, difficultati auditus, tinnitui à frigore, & vermes in auribus occidit. Experientia enim cognitum eſt auribus magis quàm aliis conuenire.

Cap. VI.

OLEI è iuglandibus confectio. ſimiliter amygdalino conficitur. Iiſdem etiam conuenit, [a] plurimúmque vtile eſt: quippe exſiccat.

a Plurimúmque vtile eſt] Nicolai codex habet, περιττὸν δὲ ἔχει τὸ χρησιμεύειν, ξηραίνει γάρ. ideóque aliqua omiſſa ſunt, quæ ex Aetio reſtitui poſſunt, qui ita legit, περιττὸν δὲ ἔχει τὸ χρησιμεύειν τοῖς χρυσοῦσι, ἢ ἐγκαίουσι· ξηραίνει τε γάρ, καὶ πολὺν χρόνον συνέχει τὰς χρυσώσεις καὶ ἐγκαύσεις, hoc eſt; multum admodum vſum præſtat inaurantibus, & inuſtoribus: exſiccat enim, & plurimo tempore inaurationes & inuſtiones conſeruat.

Cap. VII.

OLEI myrobalani, hoc eſt è glande vnguentariâ, confectio. Vim habet repurgandi [a] maculas, lentigines, varos, & omnem nigritiem. Purgat etiam per ventrem inferiorem. Prodeſt ad aurium dolorẽ & tinnitus, cum adipe anſerino infuſum. Paratur inſtar amygdalini.

a Maculas] Manuſcriptus codex falſò legit προπίλας pro σπίλων, Aëtii atteſtante.

Cap. VIII.

OLEI laurini præparatio. E fructu lauri, vt prædicta paratur. Compoſitum autem hoc modo conficitur: Quinque ſextariis maturarum oliuarum, pinguium & recentium baccarum lauri vnum ſextarium iniicimus, atque ſic teruntur & exprimuntur, quemadmodum etiã oleum. Calidum verò eſt, & emollit. Immixtum ſincerúmve partibus corporis vehementer refrigeratis vtile eſt, & admodum exſiccat, vt etiam ſcabioſis & ſiccam habentibus cutem, impetiginibus laborantibus aſperis inunctum in balneo medeatur. Fugiendum verò iis qui inflammatis impetiginibus & ſcabie laborant, calidis temperamentis & bilioſis: quippe humidis ac pituitoſis prodeſt, & omnibus quibus articuli à frigore infeſtantur, & iſchiadicis. Vermes occidit, & pediculos culicéſq;. Capitis furfures, ophiaſin, alopeciam. Vſus eius in balneo eſt, vt ſcilicet ieiuno illinatur. dein abſtergendum ouo, melle, farina fœnigræci, [a] cauendo ne capiti ipſum calido applicetur.

a Cauendo, &c.] Manuſcripto in codice, παραφυλάττων αὐτὸ τῇ θερμῇ κεφαλῇ non rectè nec integrè ſcriptum eſt. Legendum verò erit, παραφυλάττων θερμῇ κεφαλῇ προσάγειν αὐτό.

Cap. IX.

OLEI ſeſamini præparatio. Hoc conficitur ex ſeſamo trito & aquæ iniecto. Facultas eius ab oleo dulci nõ multum recedit, caliditatem verò mediocrem habet. Omnino eſt expers adſtrictionis. Idoneum vt comedatur, guſtúque dulce [a] exiſtit, & facilè coquitur, ventrémque ſubducit. Foris illitum ob craſſitudinem emplaſticum eſt. Ad inducendum bonum odorem compoſitis oleis magis communi oleo idoneum eſt, quòd non facilè putreſcat.

a Exiſtit] Codex Nicolai non rectè legit ὑπάξει pro ὑπάρχει.

Cap. X.

OLEI lentiſcini confectio. Paratur & hoc è fructu lentiſci, vt in aliis eſt expoſitum. Conficitur & aliter, vt in laurino eſt antea dictum, fructu lentiſci oliuis commixto. Vtile verò etiam immixtum & ſincerum ori defluxione laboranti, & gingiuis inflammatis, calidum in balneo, & extra balneum affuſum. Quippe reprimit, & robur addit, cum eo quòd non exaſperat. [a] Cõpoſitum verò magis mitigat; cum hoc quòd robur tuetur. Hinc in iecoris & ſtomachi aſperſionibus fomentiſve vſurpatur.

a Compoſitum] Nicolai codex falſò legit μικρὸν pro μικτόν.

Cap. XI.

OLEI œnanthini præparatio. Eadem facit quæ melinum, & roſaceum. Foris adhibitum ventrem mollit. componitur autem hoc modo. Labruſcæ florem odoratum accipiens, ſine marceſcere, & coniice in vaſculum cum herbæ vnc. duabus, olei [a] lib. vnam, agitatóque diebus quadraginta, & per colum traiecto vtere.

a Libram] Aetius habet ſextarium.

Cap. XII.

OLEI melini confectio. Conficitur è malis cotoneis. fit etiam ex aliis malis cutem habentibus acerbiorem & odoratiorem. Abſcinduntur quæ iuxta pediculũ & imum ſunt feſtucæ, & medulla prius cum internis granis abiecta, deinde inciduntur cortice recepto: in eo enim odor & adſtrictio eſt. Vbi in exigua fruſtula diſſecuerimus, coniicimus in ſextarium olei omphacini malorum cotoneorum vnc. tres, & ſoli exponentes diebus quadraginta, poſtea recondimus. Vis verò huius magis ad frigidius vergit: non tamen valde, propter vinoſum mali ſuccum. Adſtringit quidem admodum, perinde atque lentiſcinum: magis verò familiare eſt ſtomacho, quòd ex duabus materiis ad nutriendum aptis conſtet; oleo nimirum & malo. Proinde meritò ſtomacho inflãmatione laboranti prodeſt, & imbecillo, ex alto deſtillatum, & epithematis iniectum potúmque. Eſt roſaceo vtilius, quòd mala ſint magis familiaria. Nam robur adiiciunt ſtomacho, & vehementiùs propellunt acres in vẽtriculo contentos humores. Interdum etiam per ſedem iniicitur, vbi ſcilicet ſubacris bilis colum & craſſa inteſtina mordicat. Cauendum autem ne adhibeatur iis qui à frigore ſunt læſi: in iis enim abſinthium oleo incoctũ magis conuenit.

Cap. XIII.

OLEI roſacei confectio. Recipit roſarum rubearum, exectis vnguibus & parum refrigeratarum vncias [a] tres, olei omphacini ſextarium Italicum. Soli exponito diebus triginta. Nonnulli alia quædam roſis adiiciunt. Optimum verò eſt quod è foliis roſis [b] & oleo paratum eſt. Alii hoc non inſolant, ſed ſuſpendunt vas in puteum aquæ frigidæ diebus quadraginta. Iuuat caput calefactum, & exſiccatum aut ex mora in ſole, aut à febribus, aut ab alia eiuſmodi cauſa. Humectat enim, mitigat, & ſomnum inducit. Et in viſceribus calefactis

ob febres prodeſt ceratum ex eo compoſitū,& lotum aqua frigida,multotieſque immutatum. Paratur autem ceratum hoc modo.Ceræ vnc. vnam, olei roſacei vnc. quatuor.Liquefacito ceram cum modico roſaceo oleo in duplici vaſe,& infunde in frigidam aquam. Eo refrigerato,ablatum iterum liquefacito,& effunde:manibuſque ſubactam lauato aqua,& tertiò liquefacito:& effundens iterum lauato.Mox reliquo oleo roſaceo adiecto liquefacito,& motam ſublatámque refrigerato, & effunde in mortarium,& ſubigito inſtillando aquam quantum ſuſcipit, & tum vniuerſo accepto vaſe in frigidam aquam reponito. Quòd ſi verò aquæ loco acetum cerato miſcueris inſtillando ipſi dum teritur in mortario, optimum medicamentum eſt ad eryſipelata, & herpetas,& carbunculos. Roſaceum autem potum cum aqua frigida aut calida ab iis quibus mordicatur ſtomachus ex acri bile,aut lumbricis, aut aſcaridibus,magnam affert vtilitatem. In lūbricis autem, præſertim in pueris, meliùs facit commixtū ſapæ cum vini tertia parte præparato & poto. Excutit autem ipſos celerrimé. Iniicitur autem [c]colo propter cauſas dictas eroſo.

a Vncias tres]Aetius habet vnciam vnam. Sunt & hîc quædã omiſſa quæ illic reperient ſtudioſi. b Et oleo] Ex Aetio adiectum: qui legit διὰ τῶν ῥόδων μόνων, καὶ ἐλαίου. c Colo] Codex Nicolai habet κύνῳ falſò pro κώλῳ.

Cap. XIIII.

OLEI chamæmelini confectio. Olei communis dulcis ſextar.vnum, chamæmeli [a]florum vnc.duas,qui antea vnum diem tabuerint. Vasverò oportet tegere linteo tenui, vt oleum trāſpiret:iniucundum enim quendam odorem ſimilem garo aſſumit oleum chamæmelinum,ſi non tranſpiret:& ſoli exponatur diebus XL.Dein verò colatum reponere in domo temperato ſuper tabulato oportet. Vtendum autem eo in capite mediocriter denſato,& dolente à febribus non admodum ardentibus.Meatus enim rarefacit, & diſcutit vapores,& acrimonias contemperat. Et in vniuerſum,magis dolorem mitigat quàm roſaceū,in febribus non admodū calidis.

a Florum] Manuſcriptus codex malè legit καθαρῶν, Aetio teſte,pro ἀνθῶν.

Cap. XV.

OLEI anethini confectio. Fit ex coma anethi viridi adhuc exiſtente, priuſquam ſemen ſolidum fiat & acre.Inutile enim ad vſum fit propter floris amiſſionem. Abſciſſorum itaque tantùm calathorum vnc.vnam cōiicere in olei dulcis ſext.Italicū oportet, vaſis ore extremè conſtricto, & ſoli dies quadraginta expoſito. calidius eſt chamæmelino. Admoueatur igitur fatigatis in hyeme:emollit enim & humectat. Bonum verò etiam iis qui à pituita leuiter febricitant, omninóque à frigidis cauſis laborantibus vtile eſt, tendinibus præſertim & muſculis.

Cap. XVI.

OLEI [a]liliacei confectio. Liliaceum, aut ſuſinū, aut lilinum,fit ex albis lilii foliis,exectis vnguibus & ſolis iniectis ſine eo quod in illis eſt croceum,pōdere vnc. duarū, olei dulciſſimi optimi ſext.Italicum. Vas diligēter obturatum inſolato diebus tribus. Poſtquam colo trāſmiſſum fuerit,adiiçe tertiò alias vncias duas liliorū, & tribus dieb⁹ inſolato,& iniice dein alia folia exquiſitè ſiccata,& ita in vmbra reponito. Si quis verò initio ſtatim ſex vncias oleo iniecerit, putreſcentes fœtidum efficerent oleum. Vtile autem eſt in muliebribus malis: ſoluit enim durities, & morſus ab acrimonia excitatos obtundit, robúrque vtero addit. Suſini hoc teſtantur, quòd grauidis ad facilem partum conferat.Cum aliis illitum,acopon eſt iis qui fatigati ſunt,atque emollientibus adiectum medicamentis,emollit:& in ſumma, tepidum dolores mitigat,emollit, odoratum eſt, & facilem reddit partum.

a Liliacei] Nicolai codex perperam legit ἰρίνου pro κρινίνου.

Cap. XVII.

OLEI è fœnogræco confectio. E fœnogræco paratum oleum vim habet emolliendi. Vtile eſt ad furfures,

A achores:& maculas faciei à ſole excitatas expurgat, & faciem candidam reddit atque extergit,&recentem facit. Ad vteri duritias & abſceſſus confert,difficultérque parientibus auxiliatur. Facit ad ani & inteſtinorum phlegmonas.iniectum teneſmum ſoluit.facit ad perniones. Paratur hoc modo:Fœnigræci libras duas ſemis,olei cōmunis ſextaria quatuor,cyperi libram vnam.Hæc macerato in oleo diebus ſeptem, & agitato ſingulis diebus tribus vicibus.Dein expreſſum & colo tranſmiſſum reconditо in vaſe.

B

Cap. XVIII.

OLEI narciſſini confectio.Ex alborum narciſſi florum qui diem vnum prætabuerint vnciis duabus fit, & olei dulciſſimi ſextario Italico: vaſe exquiſitè obturato & ſoli expoſito diebus triginta. Oportet autē flores accuratè (vt in lilio dictū eſt) permutare. fitque oleū magis odoratum,potiſſimùm ſi mediocriter inſoletur. Si enim plus iuſto hoc,aut narciſſinum, aut violaceū, aut aliud tale quod ſtabilem & vehementē odorē nō habet

C inſoletur,odore deſtituitur. Vim autem habet narciſſinum calidiorem anethino.Proindevtile eſt aliis in partibus corporis capite dempto. Acrior enim eſt odor olei narciſſini quàm vt caput ferat.

Cap. XIX.

OLEI violarum confectio.Conficitur ex purpureis floribus,& albis violarum,quarum vnciæ tres coniiciūtur in dulciſſimi olei ſextarium Italicum. [a]Térque permutantur ipſi,vt in lilino eſt antea dictum.[b]Vim habet roſaceo paulo calidiorem : proinde iis qui in æſtate laborarūt & in ſole moratis hoc vtiliter adhibetur,potiſſi

D mùm id quod ex purpureis floribus cōponitur, in balneo inunctum. Ad laſſitudinem curandam odoris iucūditate,animi ſqualorem ad tranquillitatem ac voluptatem immutat,& ſomnum minimè turbulentū facit.

a Térque] Hæc dictio ex Aetio adiecta eſt,qui habet καὶ ἀμειβομένου τρίτον. b Vim habet]Hæc ex Aetii ſententia ita conuertimus,qui legit ἔστι δὲ ἡ δύναμις αὐτοῦ θερμοτέρα τοῦ ῥοδίνου ἐπ' ὀλίγον. Nicolai codex ſecus habet,ita nimirū, ἔστι δὲ δυνάμεως ψυκτικῆς καὶ εὐωδεστάτης,id eſt facultatem verò habet refrigerantem & odoratiſſimam. quanquam minus rectè in Nicolao legatur εὐωστάτοις.

Cap. XX.

E OLEI quod vocatur Iaſme confectio.Oleum Iaſme vocatum à Perſis,conficitur è floribus albis violæ & oleo ſeſamino.Florum violæ vncias duas in olei ſeſamini ſextarium Italicum coniiciuntur & permutantur, vt in lilino eſt dictum. Apud Perſas inter epulandum odoris gratia vſurpatur.Prodeſt etiam [a]toti corpori in balneo, in corporibus quæ calefactionem & laxationem deſiderant.Grauiùs verò ſpirat quàm vt plerique ipſum libēter recipiant.

a Toti corpori,&c.] Locus hic in manuſcripto codice mirifi

F cè deprauatus eſt,in quo ſic habetur, ἁρμόζει δὲ καὶ ὅλως τῷ σώματι κατὰ λουτρὸν, ἐπὶ τῶν θερμασίας καὶ χαλάσεως σωμάτων: quum ita potius legendum ſit, ἁρμόζει δὲ ὅλῳ τῷ σώματι μετὰ τὰ λουτρὰ ἐπὶ τῶν θερμασίας καὶ χαλάσεως δεομένων σωμάτων.

Cap. XXI.

OLEI myrtini confectio.Fit hoc etiam foliis myrti viridibus acceptis vnciis duabus,&in olei omphacini ſextarium Italicum coniectis, & vini odorati adſtringentis Italici ſextarii quarta parte. Deinde coquito ad lentas prunas donec folia ſiccentur, vinúmque aſſumatur.

G Poſtea per colum tranſmittito,oleúmque purum in vitreum vaſculum reponito,ac foliorum myrti viridium (poſtquam diem & noctem tabuerint)vnciā vnā, & ſic reconde. Adſtringit & refrigerat oleum hoc plus quàm lentiſcinum & melinum.Quapropter ſtomachi & iecoris irrigationibus haud confert:ſed neque aliis viſceribus eſt vtile. Multa igitur experientia compertum eſt, ceratis & emplaſtris,[a]quibus pars adſtrictione denſanda & vbi ab ea repellendum eſt, vtiliter adhiberi. Vtile quoque ad afflu ētes defluxiones,& vlceribus [b]humidis

H cicatricem inducit,& capiti mulieris vt capillos contineat,vtile & odoratum eſt.

a Quibus pars adſtrictione] Codex manuſcriptus legit corruptè admodum, δι' ὧν στύφη, καὶ ἀποκρουομένον: quum ita ex Aetio legendum ſit, δι' ὧν πυκνοῦν τῇ στύψει,&c. b Humidis] Manuſcriptus codex falſò ἠρεμουμένοις legit pro ὑγραινομένοις.

Cap. XXII.

OLEI maſtichini confectio. Maſtiches vnc.vnã, olei communis omnino immaturi ſext. vnum. coquitur in vaſe duplici.Calidum verò eſt mediocriter,& bonum corpori colorem conciliat. Paratur autem ſimiliter amaracino.odoratius tamen eſt. Efficax etiam ad affectus.Condenſat & obturat admotum partibus quæ roborari deſiderant.Conſtringit & calefacit mediocriter.

Cap. XXIII.

OLEI ſtyracini confectio. Olei optimi ſext.vnũ, ſtyracis pinguis vnc. duas. coquito in duplici vaſe.Calidius eſt anethino modicè: vehementer autem emollit. quapropter corporis durities inſigniter mollit.

Cap. XXIIII.

OLEI Sicyonii confectio. Olei dulcis ſext.decem, fœnigræci ſextarium vnum,roſmarini,polii,ſampſychi, ſing.vnc.ſex,tedæ vnc.quatuor,ariſtolochiæ longæ vncias XII.meliloti vnc.ſex,cucumeris ſylueſtris radicis lib. duas, aquæ quod ſatis eſt.Coctum & colo tranſmiſſum vſurpato. Archigenes autẽ ait parari in Sicyonio,fœnograco,& hyperico.

Cap. XXV.

OLEI Metopii confectio. Huiuſmodi oleum conficitur in Ægypto. Appellatur verò metopium propter galbani lignum. Conficitur autem ex oleo omphacino & amararum amygdalarum,cardamomo,iunco odorato,calamo odorato,melle,vino,carpobalſamo, galbano & reſina. Calefacit ora venarum: aperit, extrahit, purgat.Facit ad præciſos muſculos, & neruos, pariter ad aquoſos ramices:& in ſumma,vim emolliendi obtinet.

Cap. XXVI.

OLEI Mendeſii confectio. Hoc oleum ſummè emollit & laxat corpus,púſque creat.Componitur autem ex myrobalanino oleo,&[a] myrrhæ. Alii verò [b] gratia adſtrictionis cinamomum quoque inſpergunt.

a Myrrhæ] Græcè eſt σμύρνης: Aetius autem legit ζιγγιβέρεως hoc eſt zingiberis. b Gratia adſtrictionis] Codex Nicolai perperam legit μετὰ τὸ ἀποστύψαι pro διὰ τὸ,&c.

Cap. XXVII.

OLEI [a] megalii confectio. Megalium vocatum olim quidem conficiebatur,nunc autem deſiit. Conficitur amaracino ſimiliter, ampliúſque additam ſibi reſinam accipit.Facit ad eoſdem affectus.

a Megalii] Sic legit Dioſcorides & Aetius,nempe μεγαλείου: Nicolaus autem μεγαλίνου.

Cap. XXVIII.

OLEI amaracini confectio. Sabinæ,xylobalſami,calami odorati, floris iunci odorati, nardi Celticæ, coſti, ſing.lib.duas ſemis,amomi,caſiæ,carpobalſami, ſingul. lib.vnam ſemis,myrrhæ,ſeminis amaracini, ſing. lib.S. olei omphacini ſext. quindecim, vini odoratioris ſext. duos ſemis. coquitur more nardini. Vim obtinet calefacientem, vt nardinum: non verò ſimiliter roborat. Magis verò tenuium partium eſt nardino,magiſque mitigat & lenit,quòd non habeat opobalſamum.Mulieribus in ſinum inditum,menſes mouet. Melius autem amaracinum calefacit,ora venarum aperit. Congruit fiſtulis,aquoſis ramicibus poſt chirurgiam. Facit ad ferina vlcera,& cruſtas. ad difficultatem vrinæ illitum ſedi.Facit etiam ad phlegmonas vteri,& durities,menſéſque mouet,& hæmorrhoidas aperit.

Cap. XXIX.

OLEI cyprini confectio. Olei communis ſextar. duodecim & S.cyperi, helenii,iridis,ſing.lib.S. hyſſopi, ſeminis agni,ſaluiæ,ſing.vnc. vnam S.florum cypri lib. ſemis.Coquitur hoc duabus coctionibus, aliis omnibus ſpeciebus vino odorato per vnum diem prius irroratis. dein iniecto oleo coquito horis ſex. Poſtridie oleo per colum tranſfuſo,iniice florem cypri cum teneris ramulis non contuſum. Si verò aridus fuerit,prius contundito,& coquito horam vnam. Cyprinum autem inſigniter calefacit, tenuium eſt partium, & vtero valde vtile, præſertim refrigerato: craſſos enim in ipſo humores extenuat. Vbi verò copiam viridis herbæ habere poſſumus,ita paramus: Cyprini olei ſext. ſexaginta ſemis,cyperi,helenii,iridis,ſing.vnc.tres, ſampſychi,hyſſopi,ſaluiæ,ſing.vnc. vnam,citri foliorum viridium vncias tres ſemis,chamælibani viridis vnc.duas,foliorum lauri viridium vnc.duas,florum cypri vnc.ſex, opobalſami vnc. tres.

Cap. XXX.

OLEI irini confectio. Iridis,aſpalathi,[a] cyperi,helenii,ſing. lib. duas S. opopanacis vnc. vnam S.anchuſæ vnc.vnam,olei puri ſext. XV. aquæ ſext. II. S. Contundito ſingula craſſiuſculè,& diebus duobus macerato. dein coquito horis ſex,& poſtea iniice opopanacem in vino maceratum & liquatum.Interdum prædictis adiicimus iunci odorati vnc.tres,caſiæ,xylobalſami,nardi Celticæ, ſing.vnc.tres. Vis eius calefaciens:verùm minimè acris. ideo refrigeratis partibus vtile. Roborat etiam, & emollit.

a Cyperi,helenii] Manuſcriptus codex falſò legit, κυπερίνου ἐλαίου pro κυπέρου,ἑλενείου.

Cap. XXXI.

OLEI nardini Cyziceni confectio.Conficitur autem in Alexandria ſæpius,& eſt valde bonum & vtile. Olei omphacini ſext.Italicos ſex,aſpalathi, cyperi,iridis Illyricæ,ſeminis cardamomi, ariſtolochiæ longæ, caſiæ ligneæ,ſing.vnc.ſex,helenii, xylobalſami, floris iunci odorati,caſiæ,coſti,ſing.vnc.tres,amomi,folii,ſpicæ nardi,arnabonis,ſtyracis,carpobalſami, ſing.vnc. vnam ſemis,opobalſami vnc.vnam, ſabinæ vnc.ſemis. Paratur autem hoc modo: Aſpalathum,cyperum, helenium,xylobalſamum, irin, ariſtolochiam, demptis corticibus, craſſiùs tundito,ac tribus diebus aqua calida macerato. dein [a] oleum iniice, & continuè mouendo coquito, miſcendo aquam paulatim ad eam quæ primò cõſumitur, & coquito horis tribus aut longiùs, ſinitóque pernoctare. Poſtridie ea quæ iã cocta ſunt amoueto: & ab oleo ſeparãs aquã,aliã admiſce purã aquã parúmq; vini,& coque. Vbi ebullierint, adiice primùm cardamomũ,dein iuncũ & caſiã ligneã cõtuſa, & coquito horis duabus, & iterum ſine per noctẽ ſtare. Tertio die ſpeciebus his extractis ſimiliter,aquam puram affundens coquito:& vbi ebullierit, inſperge ſeorſim trita,caſiam,coſtum,& reliqua:in fine autem ſpicam nardi, folium & ſtyracem in partes tenues conciſa & liquefacta tolle confeſtim ab igne,& iniice opobalſamum, & ſufficienter agitatis obturatiſque tutò, permitte diebus duobus, atque ita vaſculo excipito,& vtitor. Quod verò ſecundũ appellatur, ſic conficitur. His quæ à tertia decoctione relicta ſunt adiice [b] olei ſextar.ſex, & feruefaciens coquito horis duabus. dein inſperge caſiæ in pollinem tritæ, nardi Celticæ,ſing.vnc.vnam,ſabinæ drach.duas,ſtyracis vnc. ſemis,opobalſami vnc. vnam.Eſt nardino ipſi facultas calefaciendi,firmandi & mitigandi ſtomachum. Refrigerato igitur & imbecillo ventri, ac iecori iiſdem malis affectis,maximè vtile eſt. [c] Iniicitur etiam inteſtinis refrigeratis.Vtero quoque laborante,eo vt admodum lauato,vtere.

a Oleum iniice] Hæc in manuſcripto Nicolai codice non habentur,ſed ex Aetio adiecta ſunt,qui ita habet, εἶτα ἐπιβαλὼν τὸ ἔλαιον, ἕψε κινῶν συνεχῶς, ἐπιβαλὼν,&c. b Olei ſext.ſex] Manuſcriptus codex haud rectè legit,ἔσον κλκὸν α´.quum potius ex Aetio legendum ſit ξ.ς´. c Iniicitur] Codex Nicolai perperam ἐνίωτε legit pro ἐνίεται.

Cap. XXXII.

OLEI nardini confectio Ioannis vnguentarii. Olei communis ſext.tres,aſpalathi lib. duas, xylobalſami lib.vnam,coſti vnc.vnam S.xylocaſiæ vnc.duas, carpobalſami vnc.tres,amomi vnc.vnam ſemis,ſtyracis calamitis,opobalſami,ſing.vnc.vnam.

Cap. XXXIII.

OLEI nardini confectio magis varia. Olei communis puri ſext.tres, helenii vnc.nouem, aſpalathi lib. vnam ſemis,cyperi lib.vnam,ligni aloes boni,iridis,foliorum myrti & lauri, roſmarini, ariſtolochiæ, caſiæ ligneæ,ſingulorum lib.ſemis vnc.tres, caſiæ lib.ſemis,xylobalſami lib.vnam,floris iunci odorati vncias tres,coſti libram ſemis, amomi libram ſemis vncias tres,folii,

ſpicæ nardi,ſing.lib. vnam, piperis lib.vnam ſemis,ſtyracis lib.ſemis vnc.tres,myrrhæ, cardamomi, ſing.libr. vnam,Celticæ vnc.quindecim,caryophylli lib.vnam,ligni caryophylli lib.S. [a]gomphiti vnc.quindecim,ladani lib.ſemis,aſari,cinamomi,ſing.lib.vnam ſemis,ligni cinamomi,[b]bocha,zanbani,ſing.lib. vnam, myrobalani,carpobalſami,ſing.lib. ſemis vnc.vnam ſemis, terebinthinæ lib.vnam ſemis,balſami libram ſemis, vini odorati quod ſatis eſt.

a Gomphiti] Manuſcriptus codex habet γομφίτιδ[ι]ος. Aetius verò legit γομφίτε. Quid verò ſit γόμφιτον, diuinare ſatis non poſſum. Fortè pro eo legendum erit συμφύτου, vt diximus annot. 257. ſect. primæ. b Bocha,zanbani] Nicolaus habet βοχᾶ,ζανβανί. Conſtat autem eſſe voces barbaras, quarum etiam multæ ſunt apud Aetium in Nardini deſcriptione. Quid verò ſignificent, in præſentiarum indicare haud poſſum.

Cap. XXXIIII.

OLEI Salca confectio, admodum probata. Aſpalathi vnc.ſex, xylobalſami vnc.nouem,cyperi vnc.quatuor,helenii,iridis,ſing.vnc.ſex, calami odorati [a]ſcrup. octodecim,ſpicæ nardi vnc. vnam,iunci odorati vncias duas ſemis,ſtyracis pinguis vnc.duas, nuces Indicas II. folii ſcrup.octodecim,caryophylli,arnabonis, ſing.vnc. vnam ſemis,amomi vnc.tres,caſiæ vnc.duas, coſti,myrrhæ,ſing.vnc.vnam,[b]zingiberis,caſiæ ligneæ,ſing.vnc. tres,olei ſext.vnum. coquitur modo dicto in nardino. In prima decoctione adiice thus,xylobalſamum,irin,cyperum, helenium, xylocaſiam, demptis corticibus, & craſſo modo contuſa, & in aqua duobus aut tribus diebus antea macerata. in altera decoctione adiice calamũ odoratum,iuncum odoratum, prius in vino odorato veteri humectata.in tertia,reliqua. At quod ſecundum appellatur,ita conficitur: His quæ à tertia coctura reliqua ſunt,adiice olei ſext.ſex, & coque ſufficienter.dein iniicito ſtactes bonæ & albæ vnc.tres,[c]ſiromatis id eſt aquæ opobalſami,maſtiches,ſing.vnc. ſex, ſtyracis bonæ vnc. vnam. Vtuntur ſalca mulieres caput inungentes. Eſt verò optimum.

a Scrup.octodecim] Aetius habet οὐγγίας ιη.hoc eſt vnc.octodecim,quemadmodum etiam paulo poſt in folii adiectione. b Zingiberis] Manuſcriptus codex habet παπαβάρεως, corruptè haud dubiè pro ζιγγιβέρεως. Sic enim Aetius legit, & adiicit ὕπνε, hoc eſt hypni ſeu muſci. c Siromatis] Nicolai codex legit deficienter συρώματος τοῦ ὕδατος τοῦ ὀποβαλσάμου, quum ex Aetio legendum ſit σιρώματος, ἤγουν τὸ ὕδωρ τοῦ ὀποβαλσάμου.

Cap. XXXV.

OLEI Salca confectio Ioannis vnguentarii. Habet coſti,folii,ſing.vnc.duas ſemis,caſiæ, myrrhæ, ligni caryophylli,carpobalſami,ſing.lib.ſemis,ſpicæ nardi vnc. duas,calami odorati vnc.ſemis,iridis lib.vnam, ſtyracis pinguis vnc.quatuor S.croci drach. duas, olei communis puri ſext. tres.

Cap. XXXVI.

OLEI [a]malabathrini,id eſt foliati confectio. Recipit aſpalathi lib.ſemis vnc.tres,xylobalſami lib.vnam, cyperi lib.ſemis, helenii lib.ſemis vnc.tres, folii vnc. II. [b]amomi,xylocaſiæ,vnc.tres,myrrhæ vnc.vnam S. coſti vnc.quatuor ſemis, ſtyracis optimi lib.ſemis, carpobalſami vnc.tres,calami odorati lib.S.vnc.tres, ſpicæ nardi vnc.vnam,caryophylli vnc.duas,ſiromatis hoc eſt [c]ſubſidentiæ aquoſæ opobalſami, arnabonis, ſing.vnc.tres, cardamomi vnc.tres, iridis lib. S. helenii drach.decem, vini odorati quantum ſufficit. coquito vt nardinum.

Quibus odorata vnguenta cõpetant. Odorata vnguenta iis qui caput frigidius habent magis conueniunt,aut mediocriter calidum in hyeme: calidioribus enim non ſunt vtilia. Si verò quiſpiam odoris gratia iis vti vult, roſaceum æquale æquali commiſceat. ita enim mixtum, non eſt noxium. [d]Quoniam verò plures mulieres ſic capita habet calida, vt nullum quidem calefacientium ſuſtineant, propterea oleum omphacinum ſolùm vſurpẽt & roſaceum. Quædam verò earum nequaquam oleo vtuntur, eo quòd [e]ſtatim humectentur capita, deſtillationeſque incurrant. Has non oportet cogi vt inungantur: indigent enim vt caput exſiccetur opportunis inſperſionibus aridis,[f]non vt oleo humectetur.

a Malabathrini] Codex Nicolai falſò legit μαλαθρίνου pro μαλαβαθρίνου. b Amomi] In Nicolai codice minus rectè κινναμώμου pro ἀμώμου ſcribitur. c Subſidentiæ] Græcè eſt καθάρισμα. In Aetio autem legitur κάθισμα. d Quoniam verò] In codice manuſcripto perperam legitur, ἐπὶ δὲ πολλαῖς pro ἐπειδὴ πολλαὶ, &c. e Statim] Manuſcriptus codex falſò legit παχέως pro ταχέως. f Non vt oleo humectetur] Hæc in codice Nicolai non habentur, ſed ex Aetio ſunt adiecta, qui legit οὐ τῷ ὑγραίνειν τοῦ ἐλαίου.

Cap. XXXVII.

OLEI capniſti hoc eſt ſuffumigati vel infumati cõfectio. Vnguium odoratorum magnorum,thuris maſculi,ſtyracis optimi,bdellii puri,coſti, ſing.vnc.duas.S. olei dulcis ſextar.duos ſemis,hypni quod ſatis eſt. Coſtũ in craſſiores partes diſſectum, atque itidem ſtyracem & bdellium,poſteaquam ſimul commixta ſunt,in vas nouum teſtaceum anſulas non habens coniicies, cuius orificium hypno obturabis, extráque hypnum ſurculis aſpalathi aut quodam ex odoratis circumſepias, ne è fictili excidat. dein aliud vas teſtaceum ſine anſulis accipias,collo procero, quod orificium habeat alterius vaſis ſpecies prædictas continentis orificio aptè conueniens. In quod coniicies olei dulcis ſext.quinque: poſtea defoſſum vaſculum oleum continens vſq; ad collum terra obrues,ne igne excandeſcat. deinde [a] altero vaſe in caput reſupinato,ipſúmque orificio fictilis continentis oleum coaptato,totúmque vas fictile & vtrorumque orificia inuicem coaptata,extrinſecus luto circumlinito,& ſine exſiccari.deinceps carbones plures circumpones,& tecto per eos vndequaque fictili,accende ignem & ventilato. Igne autẽ accenſo,finito [b]ipſum tabefieri, vt ſenſim ignitæ per teſtacei vaſis oſculum ſpecies in ſubiectum ipſis oleum euaporent. huius enim gratia infumatum nominatur. Poſtridie aperto oleo illud amoueto,& in vitreo vaſe ſeruato. Vtũtur hoc mulieres quibus menſes ſupprimuntur, imum ventrem & lumbos eo inungentes. Conuenit etiam iis quæ à partu modicè purgantur,ſimiliter illitum. Vtile quoque eſt iis quibus thorax refrigeratus eſt,& teneſmo, calida lana complicata exceptum,imóque ventri & lumbis impoſitum.

a Altero vaſe in caput] Nicolai codex habet ἐπὶ κεφαλῆς λαβὼν, hoc eſt capite apprehenſo. Rectiùs autem Aetius legit ἐπὶ κεφαλῆς βαλὼν, id eſt in caput reſupinato. b Ipſum] In codice Nicolai falſò αὐτὰ pro αὐτὸ legitur.

Cap. XXXVIII.

OLEI maſtichini magis varii confectio. Recipit olei communis ſext.XII.S.helenii lib.vnam vnc.tres, xylobalſami lib.duas S.florum iunci odorati, cardamomi, maſtiches,ſing.lib. vnam vnc. tres, xylomaſtiches libr. duas, terebinthinæ lib.S.& quartam partem, comæ abſinthii vnc.tres, vini odorati ſext.vnum & quartã eius partem,aquæ ſext.duos S. Arida vino tribus antè diebus macerata miſceantur oleo & aquæ, coquantúrque horis ſex,& tandem maſtiche & terebinthina iniiciantur.

Cap. XXXIX.

OLEI maſtichini confectio ſimplex. Accipit olei communis, florum iunci odorati, ſing. lib. S. comæ abſinthii,cyperi,ſing.vnc.S.maſtiches vnc.vnam ſemis, roſarum Perſicarum vnc.ſemis, folii Indici ſtag. vnum ſemis,ſtyracis vnc.vnam.

Cap. XL.

OLEI ex anemone confectio. Florum anemones folii vnc.vnam,olei dulcis ſext.Italicum ſemis.præparato probè vt irinum, & vtere. Calefacit & diſcutit œdemata mixtum adipi ſuillo.

Cap. XLI.

OLEI leucophyllini confectio. Roſarum è fructu rubi,quæ leucophylla dicuntur vnc.vnã ſemis, olei omphacini ſextar.Italicum ſemis. Reconde in vaſe immutando,(vt in irino eſt dictum) & mediocriter inſolato. hoc vt roſaceum ſe habet. Adſtringit enim & refrigerat,idque roſaceo magis.illitum,cranium quoque ſanat.

Cap. XLII.

OLEI gleucini,id eſt muſtei confectio. Olei [a]benephrados,hoc eſt porracei puri lib.quindecim, vini veteris odorati ſextarium vnum S. muſti aminæi ſext. ſeptem S. aſpalathi vnc. tres, hedyſari, artemiſiæ, [b]coſti,

A capparis,ſing.vnc.vnam S.myrrhæ legitimæ vnc.vnam ſemis drach.vnam , foliorum viridium myrti vnc.vnã, bdellii,iridis,ſing. vnc.vnam ſemis, ſtyracis puri,caſiæ, ladani,ſing.vnc.ſemis drach. vnam,croci vnc.vnam dr. duas,carpobalſami vnc.vnam ſemis,thuris maſculi, cro comagmatis,ſing.vnc.tres, opopanacis vnc.ſemis , cardamomi vnc.ſemis drach. vnam,calami odorati vncias tres,aſari vnc.vnam S.caſiæ nigræ vnc.vnam S. amomi vnc.ſemis drach. vnam, coſti vnc.vnam , nardi Celticæ vnc.tres,mellis,roſarum aridarum,ſampſychi, malaba-
B thri,ſing.vnc.ſemis drach.vnam, fœnigræci vnc.vnam S.balſamivnc.tres,caſami,quod eſt cyclamini ſemẽ,vnc. ſemis,helenii lib.ſemis vnc.vnam drach.duas, [c] ſpathæ palmarum vnc.tres . Præparatur hoc modo . Viridia in mortario contundito. adiice oleum & vinum pondere olei dimidio,& ſinito macerari diebus quinque.dein coquito quoad muſtum ignis feruore abſumatur . Colo tranſmiſſo liquore,herbas abiice,& reſarciundæ iniectorum iacturæ adiice iterum oleum & muſtum quod remanſerat,cæteráque arida tuſa & cribrata cribro denſio-
C re,atque ad vnitatem redacta,diebus ſeptem madere ſinito:rurſuſque coquito dum muſtum ignis feruore abſumatur.dein colo tranſfuſum oleum ſinito diebus ſenis. dein oleum defæcatum tranſfunde in vas vitreum, & vtere.

a Benephrados]Græcè eſt βενεφράδης,ἤτοι πρασινελάχ.
b Coſti] In manuſcripto codice falſò κόκκυ legitur,pro κόςυ.
c Spathæ palmæ]Græcis σπαθοφοίνικον dicitur:nec aliud eſt quàm fructus palmæ adhuc florentis inuolucrum.

Cap. XLIII.

OLEI Cyprini confectio. Citri,& foliorum lauri,
D ſing.vnc.duas , helenii vnc.tres, aſpalathi, ariſtolochiæ longæ,ſing.vnc.duas,iridis,cyperi, ſaluiæ,ſing. vnc.vnã ſemis,olei porracei lib. duas. Hæc prius in vino macerato,& cum oleo decoquito ſenis horis , & colo tranſfuſo liquore herbas abiicito.Oleo autem accepto hæc iniicito,xylobalſami,caſiæ ligneæ,ſing.vnc.duas, ſampſychi, cumini Æthiopici,ſing.vnc.vnam S. opopanacis, florũ cypri,ſing.vnc.vnam,myrrhæ,ſtyracis, maſtiches, ſing. vnc.vnam S.æruginis raſilis vnc. ſemis. Subactis probè vtere.

Cap. XLIIII.

E OLEI boni cucumerini compoſiti confectio. Olei cõmunis ſext. quinque , radicis cucumeris ſylueſtris lib.ſemis,ſerpylli,meliloti,ſing.vnc.tres , tedarum pinguium, althææ, ſing.vnc.duas ſemis , ſcolopendrii vnc. tres,fœnigræci ſext.vnum.Præmaceratis in aqua die vno,dein colo tranſmiſſis,& iniecto cum oleo etiam vini ſextario vno, & vndiquaque decoctis , adiiciuntur medullæ ceruinæ cum exiguo oleo liquatæ, & adipis gallinacei,ſing.vnc. duæ, & cum oleo colata in vas tranſfunduntur.nonnulli etiam ſoli exponunt ipſum poſtquam decoctum eſt diebus quadraginta.

Cap. XLV.

F OLEI cucumerini efficacior confectio. Elaterii, ſext.vnum ſemis,ariſtolochiæ longæ & rotundæ,ſtyracis,helenii,hyſſopi,iridis, colocynthidis,pulegii, origa-
A ni,cyperi,olei,ſext.duo ſemis. Commixta decoquantur quoad parum ſucci abſumptum fuerit.

Cap. XLVI.

OLEI cucumerini confectio compoſita. Radicis cucumeris ſylueſtris tabefactæ vnc.vnam, olei ſext. Italicum. Coquito in duplici vaſe,& vtere.

Cap. XLVII.

OLEI cyprini confectio. Foliorum citri viridiũ faſciculum qui manu cõplecti poteſt,vnum , foliorum myrti viridium modium vnum, ramorum cupreſſi mo-
B dium,cyperi,cardamomi,œnanthes ſiccæ, Celticæ, florum iũci odorati,maſtiches,ſtyracis,helenii,ſampſychi, ſeminis agni,ſing.vnc.S. iridis vnc.duas, olei Hiſpanici ſextar. octo, aquæ quod ſatis. Coquito vt in nardino eſt dictum.

Cap. XLVIII.

OLEI cyprini alia confectio. Myrrhæ vnc. vnam, foliorum citri,cardamomi,calami odorati, ſingul. vnc. tres,aſpalathi lib.vnam,ſampſychi vnc.vnam,olei veteris ſextar.quinque,vini veteris & aquæ, ſingul.ſext.tres.
C Vinum & aquam commixta, ſpecieſque craſſiculè cõtuſas ſine macerari diebus & noctibus tribus.dein oleo iniecto decoquito donec aqua & vinũ abſumantur. Poſtea accipe opopanacis , myrrhæ, ſtyracis , & maſtiches, ſing.vnc.vnam. Diſſolutis iis cum parte vini,habeto paratum . dein colo tranſfuſis oleum diligenter miſceto, rurſuſque coquito.Dein colatis vtere.

Cap. XLIX.

OLEI maſtichini confectio, [a] Gaziti vnc.vnam, comæ abſinthii,foliorũ rutæ viridium,ſing. ſcrup.tres,
D olei communis ſcrup . vnum ſemis , maſtiches ſcrupul. quatuor ſemis,ſtyracis,ſtactes,terebinthinæ,ſing.ſcrup. tres,olei laurini ſcrup.quatuor ſemis,tedacei ſcrup.tres, nardini ſcrup.nouem ,olei anethini vnc.tres.

a Gaziti] Græcè eſt γαζίτυ . Quid verò hæc vox Nicolao ſignificet,me ignorare fateor.

Cap. L.

OLEI mandragoræ confectio,phreniticis, febricitantibus, & vigilantibus conueniens.Olei cõmunis lib. duas,ſucci mali Punici acidi,ſucci mandragoræ radicis,
E ſing.vnc.quatuor,ſucci hyoſcyami vnc.duas, ſucci papaueris hortenſis nigri vnc.tres,ſucci foliorum violæ,ſucci canchryos,ſing.vnc.vnam,opii boni, ſtyracis calamitis,ſing.vnc.ſemis. omnia ſimul cum oleo mixta reponito in vaſe vitreo , & ſub æſtu caniculari inſolato diebus decem, dein coquito vt ſolum oleum remaneat.Colatum recõde in vaſe,& vtere in fronte ac temporibus.

Cap. LI.

OLEI nenupharini confectio. Olei violacei , roſacei,ceruſſæ,ſing.vnc.vnam, caphuræ drach. ſemis, lithargyri vnc.ſemis,betonicæ,amyli,ſing. vnc.vnã,thuris albi drach.vnam ſemis,ſucci pſyllii & ptiſanæ,adipis
F gallinacei,amianti,ſing.drach. vnã. Ceruſſam cũplumbo præparatã eſſe oportet . ceræ puræ albæ drach . duas, aloes flauæ, ſarcocollæ, ſing.drach.vnam. Probè parato vtere.

INDEX ENEMATVM SIVE iniectionum.

Enema ſeu iniectio ad dyſentericos & alios morbos, Cap. I.
Enema ad dyſentericos mirabile, Cap. II.
Enema dyſentericum optimum, Cap. III.
Enema dyſentericum mirabile, Cap. IIII.
Enema ad dyſentericos & lientericos, Cap. V.
Enema ad colicos expertum, Cap. VI.
Enema ad colicos, Galeni, probatum, Cap. VII.
Enema ad colicos, Galeni, vt præcedens, Cap. VIII.
Enema ad colicos expertum, Cap. IX.
Enema ad colicos probatum, Cap. X.
Enema ad colicos ſimile, Cap. XI.
Enema ad colicos ſimile, Cap. XII.
Enema ad colicos mirabile, Cap. XIII.
Enema ſeu confectio tetrapharmaci, Cap. XIIII.
Enema ad colicos præſtans, Cap. XV.
Enema ad colicos ſomnum concilians, mitigans, & con coquens, Cap. XVI.
Enema per inferiùs iniiciendum, mirabile, Cap. XVII.
Enema ad colicos valde bonum, Cap. XVIII.
Enema ad colicos & diuturnos affectus præſtans, Cap. XIX.
Iniectio ad aures, diutinos nephriticos, calculoſos, & citra voluntatem mingentes, Cap. XX.
Enema ad colicos mirabile, Cap. XXI.
Enema ad colicos præſtans, Cap. XXII.
Enema ad colicos nobile, Cap. XXIII.
Enema ad colicos ſimile, Cap. XXIIII.
Enema ad colicos ſimile, Cap. XXV.
Enema ad vterum exulceratum, & eryſipelata, Cap. XXVI.
Enema ad continuas febres expertum, Cap. XXVII.
Enema ad iſchiadicos, Cap. XXVIII.
Enema ad nephriticos mirabile, Cap. XXIX.
Enema ad nephriticos melius, Cap. XXX.
Enema ad cœliacos & dyſentericos, Cap. XXXI.
Enema pituitam laxans, valde bonum, Cap. XXXII.
Enema ad colicos, Cap. XXXIII.
Enema ad colicos, dolorem ſedans, Cap. XXXIIII.
Enema ad colicos admodum vtile, Cap. XXXV.
Enema febres finiens, mirabile, Cap. XXXVI.
Enema febres finiens bonum, Cap. XXXVII.
Enema nephriticum, valde bonum, Cap. XXXVIII.
Enema nephriticum, expertum, Cap. XXXIX.
Enema ad cœliacos probatum, Cap. XL.
Enema delicatum appellatum, cõmune inſtrumentum, Cap. XLI.
Enema pituitam educens, bonum valde, Cap. XLII.
Enema ad colicos, inflatos, & dolore inteſtinorum cruciatos, Cap. XLIII.
Enema ad inflationes, colicos, & dolore inteſtinorum vexatos, Cap. XLIIII.
Enema cœliacum expertum, Cap. XLV.
Enema ad dyſentericos & cœliacos, Cap. XLVI.
Enema ad dyſentericos valde bonum, Cap. XLVII.
Enema ad dyſentericos & cœliacos, Cap. XLVIII.
Enema ad colicos bonum admodum, Cap. XLIX.
Epithema ad dyſentericos Metaſaculii, Cap. L.
Epithema ad dyſentericos & cœliacos, Cap. LI.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De Enematis ſiue Clyſteribus,

Sectio decimaſeptima.

Cap. I.

ENEMA dyſentericum mirabile. Recipit foliorum hyoſcyami, quinquenervuiæ, filicis, arnogloſſi, cotoneorũ, malorum immaturorum, brizæ farinam, aut integram, orizæ, ſidiorum, balauſtiorũ, roſarũ, rhois culinarii, rhois coriarii, hypociſthidis, ſummitatum rubi, lentiſci. Hæc coquito in aqua pluuia, & de decocto accipe quantum vis. admiſce lutea ouorum duo in aceto elixa, & olei roſacei vnc. S. dein adiice boli Armenii, ſigilli Lemnii, ſanguinis draconis, gummi Arabici, ſucci acaciæ & hypociſthidis, ſingulorum hexagia duo. Hæc ſimul ſubacta iniice tepida, pro viribus. Verùm altero enemate priùs corpus vacuandum erit, quod habet ptiſanæ, roſarum, mercurialis, foliorum tenerum betæ, herbæ venti, foliorum althææ, aniſi, chamæmeli florum. adiice etiam portionem thuris & ſacchari nigri vnciæ vnius, & ouorum lutea in calido cinere aſſata duo, roſacei quod ſatis eſt. Poſtea eo vtere, ac confeſtim cum prædicto tepidum iniice.

Cap. II.

ENEMA ad dyſentericos, mirabile admodum. Accipit orizæ, hordei nudati, caulium portulacæ ſine foliis, [a]ſecalis, myrti foliorum viridium, ſidiorum, balauſtiorum, capitis mali Punici, rhois Syriaci, rhois coriarii, gallarum, roſarum, ſummitatum rubi, meſpilorum, cotoneorum, pyrorum immaturorum, quinqueneruiæ, polygoni, arnogloſſi, filicis. Hæc coquito in aquæ plu-
A uiæ libris ſex: & vbi probè quoad libræ duæ remanſerint decoxeris, & per ſaccum tranſmiſeris, adiice gummi Arabici, ſigilli Lemnii, ſanguinis draconis, boli Armenii, amyli, [b]ceruſſæ, ſucci acaciæ & hypociſthidis, chartæ bõbacinæ vſtæ, ſucci arnogloſſi, galli interioris membranæ ventriculi, ichthyocollæ. Si verò vehementer inteſtina dolent, appone ſuccum polygoni aut opii, & ouorum elixorum lutea duo cum aceto aſſata, adipis renum capri. Præparatum infunde tepidum, prius vacuans per id quod antea dictum eſt purgatorium. Si-
B nito in inteſtinis, quandiu idipſum æger continere poteſt.

a Secalis] Codex Nicolai habet σικάλλις, haud dubiè pro σίκαλις. b Ceruſſæ] Græcè eſt ψιμμιθίν. Sed fortè legendum erit ψυλλίν, aut certè σίμμιος vel ἀψινθίν, quod veriſimilius eſt.

Cap. III.

ENEMA dyſentericum valde bonum. Succi itrii, ſucci orizæ, adipis bouilli, cimoliæ, amyli, ſolani, ceruſſæ, olei roſacei, & ouorum lutea duo elixa in aceto. Præparato hæc cum ſucco quinqueneruiæ, polygoni, arno-
C gloſſi, bolo Armenio, ſigillo Lemnio, & ſucco acaciæ. Probè paratum iniice tepidum, quando inflammatio eſt in inteſtinis.

Cap. IIII.

ENEMA dyſentericum mirabile. Lactis capræ quæ recens peperit, cerati cum roſaceo & ſtillatitio roſarum liquore, ceræ cum feruente aqua dealbatæ. Iniice cũ decocto ruborum, filicis, myrti, hordei, polygoni,

quinqueneruiæ,rhois Syriaci, rhois coriarii,caulis portulacæ, arnogloſſi,roſarum, ſidiorum,meſpilorum, balauſtiorum , baccarum myrti , & ſumach , aquæ pluuiæ quod ſatis eſt.Probè paratum iniice tepidum.

Cap. V.

ENEMA ad dyſentericos & lientericos. Habet meſpilorum,maſtiches,gallarum,roſarum,quinqueneruiæ,balauſtiorum,hyoſcyami foliorum viridium , caulium portulacæ, cotoneorum , malorũ immaturorum, pyrorum ſylueſtriũ,rhois culinarii , rhois Syriaci , rhois coriarii,acinos vuæ, omphacis aridi,orizæ,hordei nudati,ſummitatum myrti nigri & fructuum,polygoni,& filicis.Hæc coquito in aqua pluuia ſufficienti, & ex decocto accipe quantum vis.adiice chartæ vſtæ bombacinæ, cicadarum vſtarũ,amyli, boli Armenii , ſucci quinqueneruiæ,acaciæ,& hypociſthidis,gummi Arabici,ſacchari roſacei cum ſtillatitio roſarum liquore ſubacti , & lutea ouorum in aceto cocta duo. Prius vacuato per aliud enema (vt dictum eſt) purgatorium & delicatiſſimum. Iniice hoc tepidum. Aliorum enematum cõfectiones reperies in capite De paſtillis.

Cap. VI.

ENEMA ad colicos,mirabile. Recipit fœnigræci,chamæmeli,abſinthii,colocynthidis,centaurii , anethi,aniſi,cumini,fœniculi, ptiſanæ, foliorum braſſicæ, mercurialis,meliloti , ſcarolachani. Hæc in aqua coquito ad tertias,pérque colum transfundito . Accipe decoctum,& adiice illi lanam ſuccidam , atque cum decocto probè ſubactam iterum per ſaccum tranſmitte.dein accipe quantum vis,& admiſce hieræ picræ laxatiuæ vnc. ſemis, terebinthinæ, benedictæ laxatiuæ optimæ, ſing. vnc.ſemis,olei veteris communis,aut rutacei, aut anethini vnc. vnam . Paratum probè & ſubactum iniice tepidũ. Si verò ob acres & mordaces humores dolent, iniicienda hæc ipſis erunt,oleum in quo decoctum eſt fœnũgræcum,chamæmelum,lauri,abſinthii,& althææ folia.Ferueſiant bene cum adipe anſeris,gallinæ, ſucco ſeminis lini,ptiſanæ,& roſaceo oleo.

Cap. VII.

ENEMA ad colicos Galeni,probatum. Luteorum oui drach. iiii. apii drach. ſex, caſtorei drach. iiii. ſpicæ nardi drach.duas,myrrhæ drach.S. aluminis ſciſſilis dr. tres.Liquato hæc & irrigato cum vino ſufficienti & iniice drach.vnam cum oleo rutaceo.

Cap. VIII.

ENEMA ad colicos [a]Galeni , ſimile. Accipit rutæ,fœnigræci,abſinthii,chamæmeli,colocynthidis.Coquito cum oleo,& ex decocto accipe quantum vis , atq; adiice caſtorei, picræ Galeni, zulapii roſacei purgatorii, ſing.hexag.vnum ſemis, dulcis calami puri vnc. vnam. Paratum rectè iniice tepidum.

a Galeni] Non eſſe Galeni hoc enema, nemo non animaduertit,quòd in eo Galenus citetur,& quòd dulcis calami , hoc eſt caſiæ fiſtularis quæ Galeno incognita fuit,mentio fiat.

Cap. IX.

ENEMA ad colicos,admodum laudatum. Habet cedrini liquoris vnc.vnam S.picis liquidæ drach.tres, caſtorei,lutei ouorum,ſing.vnc.S.dr.vnam, piperis cõmunis drach.quatuor.Paratum probè iniice quantũ digitũ medium ſeu indicem inquinat cum oleo rutaceo , pondere quartæ cotylæ partis. Miſce cum butyro etiam terebinthinæ vnc.S.dr.vnã, caſtorei dr. duas, nitri drach. tres,myrrhæ dr.duas,mellis Attici quod ſatis eſt. Probè paratum iniice à balneo dormituro tepidũ quantũ digitũ inquinat,cũ oleo rutaceo nucis Põticæ magnitudine.

Cap. X.

ENEMA ad colicos probatũ. Accipit aloes flauæ, opii,ſing.drach.tres,butyri,althææ,ſing.drach.ſex.Præparatum iniice pondere drach.quatuordecim,cum oleo rutaceo ſufficienti.

Cap. XI.

ENEMA ad colicos ſimile. Recipit aloes flauæ,butyri, ſingul.drach. ſex, picis liquidæ drach. octo. Paratum iniice tepidum.

Cap. XII.

ENEMA ad colicos ſimile. Capit ſucci opii dr. duas,butyri drach.ſeptem S.picis liquidæ drachm.quatuor,cedriæ drach.ſex,vini quod ſatis eſt.

Cap. XIII.

ENEMA ad colicos mirabile. Habet chamæmeli,althææ,anethi,fœnigræci,cumini,ſeminis lini, meliloti,rutæ,hordei aſſi,pulegii,ſing. drach.duas.Lota coniice in aquæ ſextar.tres: dein coquito quoad tertia pars remaneat.Poſtea adiice olei dulcis ſextar.vnum , & coquito cum decocto donec decoctum abſumatur,cauendo ne oleum aduratur . Adiice olei vnc.vnam S.butyri, adipis anſerini,ſing.drach.duas,tetrapharmaci tantundem.probè parato vtere.

Cap. XIIII.

ENEMA ſiue confectio tetrapharmaci. Recipit ceræ puræ,picis aridæ,colophoniæ,[a]adipis bouilli,ſing. drach.tres ſemis.Probè parato vtere.

a Adipis bouilli] Paulus & Aetius habent ταυρίου,hoc eſt taurini,quemadmodum etiam Celſus.

Cap. XV.

ENEMA ad colicos,admodum præſtans. Accipit cedriæ vnc.vnam S.picis liquidæ vnc.tres,caſtorei,opii, ſing.vnc.S.drach.vnam,piperis cõmunis gr.xxx. Vnitis vtere,digito indice vſque ad primum nodũ articulúmve flexionis cũ olei rutacei cyatho dimidio inquinato. Admiſce etiam butyri vnc.S. terebinthinæ vnc.S.drach. vnam.tepidum per latiorem fiſtulam infundito.

Cap. XVI.

ENEMA ad colicos, à dormituris ſumptum , ſomnum facit,mitigat, concoquit, expertum. Accipit abſinthii ſucci,opii,centaurii, ſing. dr. duas,aloes flauæ drach.ſex,picis liquidæ,cedriæ,myrrhæ, maſtiches, foliorum rutæ,ſing.drach.S.caſtorei drach. v.croci drach. tres,ſtyracis drach.vnam,mellis Attici & terebinthinæ quod ſatis eſt . hæc coquito donec ad mellis conſiſtentiam veniant . Vbi vſus poſcit, accipe [a]drach . duas aut plus aut minus,pro viribus & iuxta ætatem. liquato in duplici vaſe cum oleo cyprino,gleucino,anethino,& fœnigræci, [b]in quibus cuminum & chamæmelum contuſum coctum eſt.diſſolue & parum butyri admiſce. Vbi prius vacuaueris aluum clyſtere qui ſtercus educit , habẽte folia maluæ, abſinthii, chamæmeli,fœnigræci,centaurii,violarum,ſeminis lini, mercurialis , anethi & cumini.Hæc in aqua coquito ad conſiſtentiam. dein accipe ex decocto quantum vis . Adiice dulcis calami puri vnc.vnam, hieræ picræ,& benedictæ laxatiuæ,ſing.vnc. S.agarici ſiliq.ſex,mellis Attici & olei communis.Paratum probè iniice tepidum.dein lauato,& nutrito,& vngito caput oleo anethino aut omphacino. Iniice dormituro prædictum enema , ſomnum inducens. Expertum enim eſt in Alexandria.

a Drachmas duas] Aetius habet L. δ'. id eſt drachmas quatuor. b In quibus cuminum contuſum coctum eſt.diſſolue,&c.] Locus hic in manuſcripto codice prorſus deprauatus eſt . legitur enim hoc modo, ἑψόμενα μετὰ τῶν ἐλαίων, κυμίνου, καὶ χαμαιμήλων τεθλασμένων, καὶ βουτύρου βραχέως. Quum ita potius ex Aetio legendum ſit, ἐν οἷς ἕψεται κύμινον τεθλασμένον, προσμίσγων βουτύρου βραχύ.

Cap. XVII.

ENEMA quod per inferiora iniicitur, quo vſus ſum ego in Alexandria,mirabile. Capit caſtorei vnc. duas,croci vnc.vnam,opii,myrrhæ,ſing.vnc.duas,ſucci rutæ,nitri rubei, ſing. vnc. i. vel pro nitro adde ſpicam nardi . Excipe melle [a]Attico deſpumato. Vbi vſus poſcit accipe fabæ quantitatem , & dilue in vini menſura vna. Adiice etiam olei rutacei menſuram vnam, [b]vt videlicet duæ menſuræ ſint, ægróque prius lauato, [c]ante ſomnum vtere. [d]Cæterùm antidotorum in litera A dictorum,dolorẽ ſedantiũ,& enematum aſſiduũ vſum vitare oportet. Sedãt enim confeſtim dolores:cauſas verò intus ſeruant,& aut periculũ ſyncopes paulatim afferũt & mortẽ:aut diuturna & ſolutu difficilia mala efficiũt.

a Attico] Græcè eſt ἀττικῷ.Aetius autem habet ἑφθῷ, id eſt cocto. b Vt videlicet duæ menſuræ ſint] Hæc in manuſcripto codice non habentur,ſed ex Aetio adiecta ſunt,qui habet ἵνα ὦσι κράσεις β'. c Ante ſomnum] Manuſcriptus codex falſò legit πρὸς κίνασιν pro πρὸς κοίτην. d Cæterùm antidotorum,&c.] Hic lo-

cus totus mirificè in codice Nicolai eſt deprauatus. Debet autem ita ex Aetio reſtitui. Τῶν δὲ προγραφέντων ἐν τῷ ἄλφα ϛοιχείῳ ἀνωδύνων ἀντιδότων τε καὶ ἐνεμάτων τὴν συνεχῆ χρῆσιν φυλάττεσθαι δεῖ. παύουσι μὲν γὰρ ἐν τῷ παραυτίκα τὰς ὀδύνας, φυλάττει δὲ ἔνδον τὰ αἴτια, καὶ ἡ κίνδυνον συγκοπῆς.

Cap. XVIII.

ENEMA ad colicos valde bonum. Habet rutacei olei, decocti fœnigræci, butyri, ſagapeni, opopanacis, ſcordii, hoc eſt aſæ fœtidæ, caſtorei, euphorbii, agarici, terebinthinæ, picræ, benedictæ laxatiuæ, œſypi. Subacta hæc cum decocto irrigato prædictorum enematum, & probè confecta iniice tepida.

Cap. XIX.

ENEMA ad colicos, & diuturnos affectus mirificũ. Recipit butyri vnc. duas ſemis, adipis anſeris & gallinæ, medullæ ceruinæ, terebinthinæ, ſingulorum vnciam vnam, adipis vrſini vnciam ſemis, cumini, foliorum rutæ, caſtorei, ſingulorum vnc. vnam ſemis, euphorbii recentis vnc. tres, opobalſami vnc. tres ſemis, nardi Celticæ vnc. duas, vnguenti nardini lib. vnam, olei rutacei ſextaria duo. Vtere hoc in vehementibus doloribus, corpore antea per aliam iniectionem, vt prædictum eſt, vacuato. Et poſt vnius horæ interuallum, ægrotanti iniice tepidam [a]menſuram vnam, ſiue calicem vnum mediocris poculi, & iube vt quieſcat, & longo tempore retineat, videbiſque diuinam eius virtutem.

a Menſuram vnam, ſeu calicem vnum, &c.] Et hic locus in codice manuſcripto non rectè ſe habet. legitur enim hoc modo, κράσιν α΄, κύλικα α΄, ἤτοι ποτηρίου ἀσυμμέτρου. Quum Aetio teſte ita potius ſit legendum, κράσιν μίαν, ἤτοι κύλικα α΄ ποτηρίου συμμέτρου.

Cap. XX.

ENEMA [a]quod cauſas vacuat & dolores mitigat. Facit etiam ad diuturnos nephriticos, calculoſos, & inuoluntariè mingentes. Accipit capita magna alliorũ tria, rutæ viridis, faſciculos manipulares duos, olei dulcis lib. duas. Allia decorticata coquito cum oleo, & ruta, donec torrefiant, idque ad carbones fumum haud edentes, ac dein colato, ad oleumque butyri librã ſemis adiicito, picis liquidæ ſextar. Italici octauam partem, cedriæ æqualem portionem. Decocta probè ac vnita, reconde in vitreo vaſe. Vbi vſus exigit, accipe vnc. vnam aut minus pro viribus, olei & vini æquales partes, vt vniuerſum fiat cotyle dimidia. tepidum iniice.

a Quod cauſas vacuat, &c.] Manuſcriptus codex habet, πρὸς αὐτὰ ἐργαζόμενα, πρὸς κεχρονισμένους, &c. Sed falſiſſima hæc quidem lectio, ita reſtitui debet, κένωσιν τῶν αἰτίων ἐργαζόμενον, ἀνώδυνον ποιεῖ καὶ τοῖς κεχρονισμένοις.

Cap. XXI.

ENEMA ad colicos mirabile. Olei cyprini libr. duas ſemis, caſtorei vnc. tres, tetrapharmaci regii cognominati, emplaſtri diachylôn, terebinthinæ, butyri, ſingulorum vnc. tres, baccarum lauri quinquaginta, alliorum baccas magnas vigintiquinque, cumini lati vnc. ſemis, rutæ faſciculum manipularem vnum. Baccas lauri & allia purgato: latum cuminum & rutam mortario contũde, & in vini dulcis veteris dimidia cotyle macerato. Poſtridie adiice oleum & butyrum, coquitóque in duplici vaſe, & percolato, ac reliqua miſceto, & caſtoreum in oleo tritum. Vbi vſus poſcit accipe vnc. vnam, adipis [a]anſerini liquefacti vnc. vnam. Vnita & tepida iniice.

a Anſerini] Codex manuſcriptus legit perperam χοιρίου pro χηνείου.

Cap. XXII.

ENEMA ad colicos mirabile. Habet fœnigræci, ſeminis lini, ſing. vnc. vnam. Aqua prius macerato, & coquito. Vbi ſuccus inde prodierit, [a]quantum ad vſum ſatis erit percolato, ac in ipſo lanas ſordidas eluito. Laniſque expreſſis, [b]aquæ etiam ſalem & oleum mediocriter adiicito, vnitóque, ac iniice tepidum.

a Quantum ad vſum] In codice Nicolai perperam ita ſcriptum fuit, διηθήσας ἔασον ὅσον ἐξαρκέσει ἀποπλῦναι ἐν αὐτῷ ἔρια, &c. quũ ita potius ſit legendũ, διηθήσας ὅσον ἐξαρκεῖ, ἀπόπλυνε ἐν αὐτῷ, &c. niſi pro ἀπόπλυνε malis legere ἀποπλῦναι: vt ſit ſenſus, Quantum ſatis erit, vt in eo eluas lanas, &c. b Aquæ ſalem & oleum] Manuſcriptus codex legit πρόσβαλλε τῷ ὕδατι, καὶ ἐλαίου συμμέτρου. Atqui minus rectè: legendum enim erit ἅλας καὶ ἔλαιον συμμέτρως.

Cap. XXIII.

ENEMA ad colicos mirabile. Accipe gallum admodum veterem, ſuffocato, & mundato: interioráque

A eius oſſa abiicito, ponitóque in fœnumgræcum, ſpicam, cinamomum, anethum, cuminum, mercuriale, althææ folia & ſemen, abſinthium, ſemẽ lini, fœniculi radicem & petroſelini, crocum, adiantum, ſcolopendrium, folia braſſicæ, & melilotũ. Coquito in aqua dulci ad tertias, atq; ex decocto accipe lib. S. & quartã partem. Huic adiice hieræ picræ, benedictæ laxatiuæ, ſing. vnc. S. dulcis calami puri vnc. vnã, agarici ſiliq. quatuor, mellis Attici & olei communis quod ſatis e ſt. Paratũ probè iniice tepidum, & iube vt ægrotus iuſto tempore quieſcat.

B

Cap. XXIIII.

ENEMA ad colicos valde bonum. Colocynthidis, violarum, mercurialis, abſinthii, anthemidis, foliorũ braſſicæ & althææ, aniſi, ſeminis fœniculi, herbæ venti, centaurii, fœnigræci, ſeminis lini. Coquitur in aqua dulci ſufficienti ad tertias. Accipiturq; de decocto lib. I. adiicitur illi hieræ picræ, benedictæ laxatiuæ, ſing. vnc. S. agaricæ ſiliq. IIII. turpeti hexag. duo, mellis Attici & olei quod ſatis eſt. Probè paratum iniice tepidum, & permit

C te vt æger ſufficienti tempore quieſcat.

Cap. XXV.

ENEMA ad colicos, admodum probatum. Rutæ viridis vnc. tres, olei communis lib. vnam ſemis. Decoctis & per ſaccum tranſmiſſis adiice terebinthinæ, pinguedinis gallinæ & anſeris, œſypi, probéque paratum tepidum iniiciatur, & iube vt æger iuſto tempore retineat, & videbis diuinam facultatem.

Cap. XXVI.

ENEMA ad exulceratum vterum, & eryſipelata.

D Hæc vteri mala curare oportet cum lacte muliebri recẽs mulcto, & cõtuſis peponis, angurii, cucurbitæ, & citruli ſeminibus, ſuccóque portulacæ. dein in alia aqua ad tertias decoquito violas, nenupharem, tenera betæ folia, roſas, ſpicam, intybum, hordeúmque nudatum. Accipe ex decocto quantum volueris, & commiſce cum prædictis ſuccis, atque adiice ſacchari violacei vnciam ſemis per ſaccum tranſmiſſi, olei roſacei, & violacei, ouorum lutea duo bene contuſa. Probè paratum & tepidum iniice vtero per clyſterem, & ſine vt quieſcat, prius imum

E ventrem multoties inungendo cum feruenti vino bono, & oleo roſaceo.

Cap. XXVII.

ENEMA ad continuas febres, expertum. Foliorum betæ, violarũ, ſeminum cucumerum, nenupharis, lactucæ, & foliorum intybi, ceraſorum, Damaſcenorũ, hordei nudi, foliorum maluæ & bugloſſi, adianti, ptiſanæ, herbæ venti, ſcarolachani. Decoquito in aqua ad tertias. dein accipe decocti quantum volueris, & adiice illi

F ſacchari violacei vnc. vnam, olei violacei vnc. duas, mannæ vnc. ſemis. Hoc non ſolùm ad continuas febres eſt laudatum, ſed & ad lipyrias, hecticas, & tertianas. Aliqui verò vtuntur ad hecticas febres, & adiiciunt plures è ſpeciebus prædictis, & ſucco peponis, & citruli.

Cap. XXVIII.

ENEMA ad iſchiadicos, valde probatum. Agarici, medullæ radicis cucumeris agreſtis, caricarum, radicis apii, & fœniculi, rutæ, foliorum betæ, hordei nudi, al-

G thææ, ſing. drachmam vnam, foliorum ebuli, pulegii, ptiſanæ, centaurii, thlaſpeos, calaminthæ, chamæmeli, ellebori. Coquito in aqua ad tertias, & accipe decocti quantum volueris. Adiice benedictæ laxatiuæ, hieræ Logadii, & trypheræ Saracenicæ, ſingulorum vnciam ſemis, mellis Attici & olei quod ſatis eſt. Aut pro oleo adiice butyri & ſalis quod ſatis eſt. Probè paratum iniice tepidum iſchiadicis, ob pituitam laborantibus.

Cap. XXIX.

ENEMA ad nephriticos, valde mirabile. Fœni-

H græci, meliloti, foliorũ althææ, abſinthii, ſing. vnc. tres. Coquito in aqua ad tertias, & accipe decocti quantum volueris. Adiice hieræ picræ, & benedictæ laxatiuæ, ſingul. vnc. S. mellis Attici & olei quantum ſufficit. Vbi rectè paraueris, tepidum iniice.

Cap. XXX.

A ENEMA ad nephriticos pulcherrimum. Centaurii, chamæmeli, [a]ampeloprasi, marrubii, rutæ, mercurialis, ſingulorum faſciculum manipularem vnum, fœnigræci, abſinthii, ſeminis Cnici, ſeminis lini, colocynthidis, ſingulorum drachmam vnam. His tuſis & cribratis adiice nitri vnciam vnam, ſalis vnciam ſemis drachmã vnam, olei communis vnciam vnam ſemis, dulcis calami puri vnciam vnam, hieræ picræ & benedictæ, ſingularum vnciam ſemis. Vbi probè paraueris, cum de B cocto prædicti enematis iniice tepidum.

a Ampeloprasi] Manuſcriptus codex corruptè admodum legit λεωροπάσυ pro ἀμπελοπράσυ.

Cap. XXXI.

ENEMA ad colicos & dyſentericos. Orizæ, papaueris albi, lentis, taurocollæ, ichthyocollæ, rhois Syriaci, quinqueneruiæ, polygoni, cotoneorum, pyrorum ſyluestrium, rhois coriarii, ſumachii, maſtiches & baccarum myrti. Coquito in aqua pluuiali ad tertias, & accipe de- cocti quantum volueris: atque illi adiice boli Armenii, C ſigilli Lemnii, ſanguinis draconis, lapidis hæmatitis, amyli, ceruſſæ, lithargyri, opii, atque terito vt pollinem, olei roſacei & ouorum lutea in aceto cocta duo, ſubactis omnibus ſimul, & irrigatis iniice tepidum.

Cap. XXXII.

ENEMA pituitam laxans, valde bonum. [a]Myrianthum, quæ eſt biuium humanum, aridam, cõiice in ollam nouam, cum plena manu ſalis, & lignis althææ, manipulo vno. Coquito in aqua dulci ad tertias. Dein colato in vas purum, adiice mellis Attici, olei & ſalis quod ſa D tis eſt. colatum & calefactum iniice nõ contemnẽs vtilitatem: expertum enim eſt.

a Myrianthum] Codex Nicolai ſic habet μυριάνθου, ἥ ἐστιν ἀμφοδος ἀνθρωπίνη, ξηρᾶς. Quid autẽ iis verbis velit Nicolaus, nõ ſatis intelligo, niſi terram aridam in biuio per quod homines ambulant, repertã, ſignificare voluerit. Sed nihil pronuntiamus, præſertim in eo codice qui infinitis mendis ſcatet. Suſpicio tamen eſt pro μυρίανθον poſſe rectiùs legi μυρταχάνθαν, quo nomine appellatur myrtus ſylueſtris: vt ſecundo noſtrorum de ſtirpium hiſtoria commentariorum tomo latiùs diximus.

Cap. XXXIII.

E ENEMA ad colicos, quo ſemper vtor. Hyſſopi, centaurii, ſingulorum vnciam vnam, colocynthidem vnã integram. Coquito in aquæ ſextariis quatuor, quo ad dimidium abſumatur. Dein colato, & decocti accipito quã tum lubet, adiicéque olei rutacei vncias tres & tepidum iniice. Quòd ſi verò iterum de eo iniicere vis, adiice olei rutacei vnciam vnam, mellis Attici vncias ſex, ſalis communis vncias tres. Pòſt calefactum iniice.

Cap. XXXIIII.

ENEMA ad colicos, confeſtim dolore liberans. He F lenii, aloes flauæ, petroſelini, myrrhæ, caſtorei, ſingulorum vnciam vnam, opii hexagia quinque, piperis albi, ſpicæ nardi, ſingulorum vnciam ſemis. Opium & myrrham prius in ſucco rutæ macerato, arida per cribrum tranſmiſſa adiiciendo, trita & exiccata reconde in vaſe in quo facilè perſpirent. Vſu poſcente, iniice cochlearia duo cum decocto rutæ tepido.

Cap. XXXV.

ENEMA ad colicos valde vtile. Fœnigræci, abſin- G thii, ſeminis anethi, apii & fœniculi, foliorum braſſicæ, colocynthidis, mercurialis, centaurii, mẽthæ, foliorum althææ & ſeminis, foliorum betæ tenerum. Coquito in aqua ad tertias. Decocti accipe lib. duas, & lanas in alis ouium ſordidatas in decocto donec omnes deponant ſordes, lauato. Poſtea adiice ſalis vnciam vnam, olei rutacei vncias tres, dulcis calami puri vnciam vnam, hieræ picræ Galeni & benedictæ, ſingularum vnciã ſemis, mellis Attici vncias duas. Subacta hæc & calefacta iniice. Si verò efficaciori vti neceſſe eſt, adiice etiam caſto- H rei hexagium vnum, terebinthinæ vnciam ſemis, ſaxifragi, ſcordii, ſingulorum hexagium vnum ſemis, agarici grana decem. Iniice tepidum cum prædictis. Hoc verò expertum propter maximas in vehementibus colicis doloribus vtilitates.

Cap XXXVI.

ENEMA febres finiens, expertum in ardentibus febribus. Succi ptiſanæ, & ſeminis lini, nenupharis, violarum, florum bugloſſi, hordei nudi, mixariorum, ceraſorum, cucumeris ſatiui ſeminis recentis, foliorum betæ tenerum. Coquito in aqua ad tertias, & accipe decocti quantum lubet. Adiice ſacchari violacei vnciam vnam, caſiæ puræ vnciam vnam ſemis, olei violacei vncias duas, lutea ouorum duo. Subacta probè & colata omnia ſimul miſceto: & poſtquam diligenter ſubegeris, iniice tepida.

Cap. XXXVII.

ENEMA finiens febrem, bonum. Succi ptiſanæ, & ſeminis lini, ouorum lutea duo, olei chamæmelini aut communis quod ſatis eſt. Paratum cum prædicto decocto, iniice tepidum.

Cap. XXXVIII.

ENEMA nephriticum, admodum bonum. Mercurialis, anthemidis, meliloti, fœnigræci, althææ, ſingulorum vncias tres. Coquito in aqua ad tertias, & accipe de cocti quantũ volueris. Adiice mellis Attici & olei quod ſatis eſt, & iniice tepidum.

Cap. XXXIX.

ENEMA nephriticum expertum. Centaurii, chamæmeli, radicis fœniculi & apii, cicerum nigrorum, ſeminis anethi, marrubii, rutæ, fœnigræci, ſeminis Cnici, ziziphorum, ſenæ, colocynthidis. Coquito in aqua ad tertias, & accipe decocti quãtum lubet. admiſce mellis Attici vncias duas, ſalis communis vnciam vnam, nitri vnciam ſemis, olei communis vncias duas, lutea ouorũ duo. Paratum iniice tepidum.

Cap. XL.

ENEMA ad cœliacos admodũ probatum. Orizæ, papaueris albi, roſarum, ſidiorum, taurocollæ, ichthyocollæ. Coquito in aqua pluuia ad tertias. Dein accipe decocti quantum vis. Adiice boli Armenii, ceruſſæ, ſanguinis draconis, opii, lithargyri, paſtilli catoterici, ouorum lutea in aceto aſſa duo, chartæ vſtæ bombacinæ, olei roſacei & ſtillatitii roſarum liquoris quantum placuerit. Probè paratum iniice tepidum.

Cap. XLI.

ENEMA molle, vocatum commune inſtrumentum. Aquæ calidæ decoctionis mercurialis, aut calidæ duntaxat, mellis puri, olei ac ſalis communis. iniice calidum.

Cap. XLII.

ENEMA pituitam educens admodum bonum. Radicis cucumeris agreſtis, mercurialis, ariſtolochiæ, centaurii, colocynthidis, origani, bliti, baccarum lauri, ſingulorum vncias tres. Coquito in aqua ad tertias. Accipito decocti quantum lubet: adiice pyrethri, ſtyracis, caſtorei, ſingulorum vnciam vnam, ſeminis eryſimi vnc. ſemis drachmam vnam, olei veteris quod ſatis eſt. Contuſa coniicito in vas duplex, & colata affunde, & eluens clyſtere conſueto, vnita & cum oleo in vnam mixturã redacta, iniice tepida.

Cap. XLIII.

ENEMA ad colicos, inflatos, & dolore inteſtinorũ cruciatos, admodum expertum. Folia althææ teneræ, folia betæ tenera, chamæmeli pilulas, ſemen anethi, aniſi, fœniculi & apii, cyclamini, centaurii, tribuli herbam & ſemen, caricas, ſemen lini, fœnigræci, colocynthidis. Coquito in aqua ad tertias, & accipe decocti quantum vis. adiice hieræ picræ, benedictæ, agarici triti, ſingulorum vnciam ſemis, mellis Attici, olei rutacei quod ſatis eſt. Paratum probè, iniice calidum.

Cap. XLIIII.

ENEMA mirabile ad inflationes, colicos, & dolore inteſtinorũ infeſtatos. Hordei nudi, chamæmeli, foliorum braſſicæ, centaurii, foliorum betæ, tribuli herbæ & ſeminis, colocynthidis, agarici, caricarum, fœnigræci, ſeminis lini, aniſi, apii, & fœniculi ſemen, caroi ſemen. Coquito in aqua ad tertias, & accipe decocti quantum lubet. Adiice ſagapeni, opopanacis, ſingulorum drachmã

ſemis,mellis Attici, olei roſacei & rutacei quod ſatis eſt.Paratum probè,iniice tepidum.

Cap. XLV.

ENEMA cœliacum,admodum laudatum. Orizæ, papaueris,lentis,taurocollæ,ichthyocollæ,ſidiorum,balauſtiorum,foliorum acidorum Punicorum, quinqueneruiæ,foliorum arnogloſſi,roſarum rubearum & Ægyptiarum,ſumachii, baccarum myrti, ſummitatum rubi,ſaluiæ,roſmarini,[a]augares,aniſi,fœniculi, cotoneorum, malorum, pyrorum agreſtium immaturorum. Coquito in aqua pluuiali ad tertias, & accipe decocti quantum vis. Adiice boli Armenii,ſigilli Lemnii, ſanguinis draconis,ſucci acaciæ & hypociſthidis, gummi Arabici,amyli,ceruſſæ,maſtiches. Hæc probè trita cum luteis ouorum in aceto coctis vnito, olei roſacei, ſucci quinqueneruiæ,& modicum opii.Dein iniice tepidum.

a Augares] Græcè eſt αὐγαρές. Quid verò illi hæc vox ſignificet diuinare nequeo.

Cap. XLVI.

ENEMA ad dyſentericos & cœliacos probatum. Orizæ tritæ vncias duas,hordei nudi, picis aridæ, lentis in pollinem tritæ,ſingulorum vnciam vnā ſemis, myrtorum viridium vncias duas, balauſtiorum, capitum acidorum Punicorum,ſingulorum vnciam vnam,roſarum rubearum,ſumachii,ſingulorum vnciam vnam ſemis,roſmarini, ſaluiæ, ſingulorum manipulum ſemis, cotoneorum, pyrorum ſylueſtrium contuſorum, ſing. vncias quatuor.Coquito in aqua pluuia ad tertias,& accipe decocti quantum lubet. Adiice gummi Arabici, ſigilli Lemnii,boli Armenii,[a]cataſtati,ſingulorum hexagium vnum,ceruſſæ, ſanguinis draconis, ſucci acaciæ, chartæ bombacinæ vſtæ, ſingulorum hexagiū ſemis, coralli rubei,veronicæ, ſingulorum hexagium vnum, ſucci arnogloſſi & hypociſthidis, roſarum legitimarum & Ægyptiarum,ſucci Cimoliæ,ichthyocollæ,membranæ interioris ventriculi gallinæ, ſingulorum hexagium vnum ſemis. Quòd ſi vehementer circa inteſtina æger dolet,adiice ſucci polygoni aut opii hexagium ſemis,lutea ouorum duo in aceto cocta. Adipis è renibus hirci vncia I. ſtillatitii roſarum campeſtrium liquoris vncias duas.Subactū & paratum probè,iniice tepidum. Impones autem hoc emplaſtrum imo ventri & renibus. Foliorum hyoſcyami viridium ſucci vnciam vnam,arnogloſſi,polygoni & quinqueneruiæ ſucci,ſingulorum vnciam vnam ſemis,farinæ ſecales,lentis,& orizæ, ſingul. vncias duas,ſpicæ,vnciam vnam. Omnia ſubacta & calefacta in linteo ſolido illita,imponito tepida.

a Cataſtati]Græcè eſt κατασάτε. Et hac dictione paulo pòſt etiam vtitur.Sed quid hæc ipſa ſignificet ſcire non poſſum.

Cap. XLVII.

ENEMA ad dyſentericos,valde vtile. Succi itrii & orizæ,adipis bouilli,terræ Cimoliæ,cataſtati, ſucci ſolani,ſingulorum vnciam vnam ſemis, alba ouorum tria, ſucci arnogloſſi,polygoni & quinqueneruiæ, ſingulorū vncias tres, ſtillatitii roſarum campeſtriū liquoris quātum placuerit.Paratum rectè tepidum iniice, & permitte vt æger dormiat.Dein accipe olei rutacei tepidi, & inunge imum ventrem.Poſtea accipe ſidiorum, balauſtiorum,roſarum,abſinthii, ſummitatum myrti, ſampſychi,menthæ,pulegii,cyperi,gallarum,rhois coriarii, baccarum myrti,abrotoni vſti, roſmarini,thuris,maſtiches.Terito hæc,& farinas puras accipe, coquitóque in vino & aqua pluuia & ſtillatitio roſarum liquore quantum ſufficit.Illita ſolido panno,& calefacta imponito renibus,& imo ventri.

Cap. XLVIII.

ENEMA ad dyſentericos & cœliacos.Rubi ramorū & radicis,roſarum,ſaluiæ,gallarum,acaciæ,baccarū myrti,ſidiorum,balauſtiorum,fructus mori immaturi,pampinorum vitis,cotoneorum,pyrorum ſylueſtrium immaturorum,acinorum vuæ,ſeminis fœniculi,aniſi, pulegii,augares,maſtiches.Coquito in aqua pluuia ad tertias,& accipe decocti quantū placet. Adiice boli Armenii,Lemnii ſigilli,cataſtati,ſingul.hexag. duo, ſacchari roſacei veteris vnc.vnam ſtillatitii,roſarū campeſtrium liquoris vncias duas. Probè paratum iniice tepidum. Dein accipe acaciæ,ſidiorum,balauſtiorum,rhois coriarii,rhois Syriaci,pampinorum vitis, foliorum Punicorum acidorum,foliorum lauri,ſaluiæ,roſmarini, filicis, baccarum myrti,roſarum,ſumachii,maſtiches.Hæc bene trita coniice in ſacculum,& calefacta in vino & ſtillatitio roſarum liquore,impone vniuerſo ventri & imo ventri.

Cap. XLIX.

ENEMA ad colicos,valde bonum.Seminis lini,ſeminis maluæ & foliorum,ſingulorum vnciam vnam ſemis,fœnigræci vnciam vnam,ſcarolachani vncias quatuor,furfuris frumenti vncias duas,ſalis puri vnc. duas, zedoariæ vnciam vnam ſemis,epithymi,polypodii,agarici,ſenæ,ſing.vnc.vnam ſemis, colocynthidis vnciam ſemis,aniſi,fœniculi ſemen,ſing.vnc.vnam.Coquito in aqua ad tertias,& accipe decocti quantum voles, atque adde lutea ouorum duo,olei rutacei, pulueris ſacchari, ſing.vnc.vnam.Probè paratum iniice tepidum.

Cap. L.

EPITHEMA ad dyſentericos in ſacculo. Roſarū, ramorū rubi,myrti & eius fruct⁹,polii.Coquito in vino & coniice in ſacculum,& calefactum imponito ægrotāti ſedendo. Vbi ficubus laborat, ablue ſedem hoc decocto cum ſpongia ſæpius. Dein accipe rubi fructum immaturum & mori,& ramos ipſorum,& pilos ſuillos, & fructum lentiſci.Vſta & vt pollinem trita inſperge podici.

Cap. LI.

EPITHEMA ad dyſentericos & cœliacos, valde expertum.Gummi Arabici,thuris,maſtiches, aloes flauæ, ſingulorum hexagia tria,ſanguinis draconis, lapidis hæmatitis, ſingulorum hexagia duo, teſtæ vnc. ſemis.Trita & cū ouorum albo & luteo ſubacta,imponito renibus,mutas illud ſingulis admotionibus.Ægrotanti bibendum præbeto theriaces hexagium ſemis, cum vino tepido ſingulis diebus,ieiuno.Eſt enim expertum.

Smegma Indum nominatũ ex ſalibus, Cap. I.
Smegma ad lepras,ſcabiem,impetigines,& omnis generis alphos, Cap. II.
Smegma ad impetigines,& potiſſimùm agreſtes ſiue feras, Cap. III.
Smegma ad feruidas papulas expertum, Cap. IIII.
Smegma ad impetigines & lepras, Cap. V.
Smegma ſimile, Cap. VI.
Smegma bonum corporis colorem efficiens, Cap. VII.
Smegma ad impetigines admodum bonum, Cap. VIII.
Smegma ad cicatrices oris, Cap. IX.
Smegma quo Iulianus ſanauit alphos, & intolerabiles pruritus & alia, Cap. X.
Smegma ad malignos alphos nigros, quo multoties ſum vſus, Cap. XI.
Smegma ad lepras,ſcabies,impetigines & omnis generis alphos,valde vtile, Cap. XII.
Smegma caput denſans,à defluxione immunia ſeruans in ore omnia, & columellam & alia, Cap. XIII.
Smegma caput defluxioni admodum obnoxium condenſans,valde bonum, Cap. XIIII.
Smegma ad caput quod calefactione indiget,& iſchiadicos in balneo, Cap. XV.
Smegma ad deſtillationes & defluxionem capitis, Cap. XVI.
Smegma ad pruritum corporis, Cap. XVII.
Smegma ad pruritum totius corporis, Cap. XVIII.
Smegma ſimile expertum, Cap. XIX.
Smegma ad maculas à partu factas in facie, Cap. XX.
Smegma ad pruritum,alphos,lepras, impetigines, ſcabies & perniones totius corporis, Cap. XXI.
Smegma læue corpus faciens, & confeſtim pilis nudum, Cap. XXII.
Smegma ad alphos albos,& ſcabiem, Cap. XXIII.
Smegma ad caput defluxioni obnoxium præſtantiſſimum, Cap. XXIIII.
Smegma ad faciem ne rugas contrahat, & corrugatam faciem extendens, Cap. XXV.
Smegma ad faciei nigredines expertum, Cap. XXVI.
Smegma ſimile, Cap. XXVII.
Smegma faciem ſplendeſcere faciens, Cap. XXVIII.
Smegma ſplendorem reddens faciei, & rugas expoliens & alia, Cap. XXIX.
Smegma faciem ſplendeſcere faciens,& rubeſcere, Cap. XXX.
Smegma ſplendorem faciei & vniuerſi corpori faciens, optimum. Cap. XXXI.
Smegma Cleopatræ reginæ, pretioſum & odoratum, Cap. XXXII.
Smegma admodum efficax & odoratum ſimile, Cap. XXXIII.
Smegma faciem illuſtrans & vniuerſum corpus,expertum, Cap. XXXIIII.
Smegma faciem ſplendidam reddens, valde bonum, Cap. XXXV.
Smegma ſiue ſaponi um,vtendum in balneo, Cap. XXXVI.
Smegma ad nigredinem faciei, Cap. XXXVII.
Smegma illuſtrans & purgans faciem, Cap. XXXVIII.
Smegma faciem & vniuerſum corpus ſplendeſcere faciens, Cap. XXXIX.
Smegma Rufi ad rugas corporis, Cap. XL.
Smegma totius corporis odoratum, Cap. XLI.
Smegma caput denſans, Cap. XLII.
Smegma ad deſtillationes & humida habentes capita, Cap. XLIII.
Smegma ad omnem capitis dolorem & oculorum defluxionem, Cap. XLIIII.
Smegma ad eos qui à ſole vſti ſunt,expertum, Cap. XLV.
Smegma dentium valde bonum, Cap. XLVI.
Smegma faciei laudatum, Cap. XLVII.
Smegma ſummè ad totius corporis pruritus faciens, Cap. XLVIII.
Smegma dentium expertum, Cap. XLIX.
Smegma dentium,mirabile valde, Cap. L.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Smegmatis,

Sectio decimaoctaua.

Cap. I.

SMEGMA maximum nominatum Indum, vſitatum. Demolitur enim diuturna mala,& cranii defluxiones compeſcit.oculorum,dentium,aurium, & narium defluxiones diſcutit. Vtile eſt admodum ad mali habitus ſtomachos,articulorumque robur.Si verò quis eo aſſiduè vtitur, nũquam podagra tentabitur neque iſchiade.Fertur etiam incipientes elephantias curare.Compoſitio autem eius eſt eiuſmodi. Salis marini toſti, ſalis Cappadocici,ſalis ammoniaci,ſalis [a] è fontibus nitri,ſalis amari, nitri rubei,ſingulorum vnciam ſemis, ellebori albi drachmas duas,ſpumæ nitri vnciam ſemis,ellebori nigri, radicis ſtruthii,radicis cucumeris ſylueſtris,gummi,ſpicæ nardi,ſtaphidis agriæ,pumicis,ſinapis, cyperi, ſepiæ teſtarum,ſeminis agni,fœnigræci, baccarum lauri aridarũ, pæoniæ,pulegii,coſti,lapidis aſii,Cimoliæ,folii,euphorbii,grani Cnidii,ſeminis cõmunis,marrubii,iridis,chamæleontis nigri,thuris, gallarum,aluminis ſciſſilis,pyrethri,iunci odorati,tartari,canchryos, ſingulorum dr.

A duas,adarces, alcyonii,ſing.ſcrup tres, ſulphuris ignem non experti,ſampſychi, [b] diſci Britannicæ,ſing.hexag.I. ſemis,ſtyracis,aloes flauæ,myrrhæ,ſingulorũ vnciam S. His tuſis & per tenue cribrũ tranſmiſſis vtere in balneo, diligenter attendens ne omnino contingant oculos.

a E fontibus nitri] In manuſcripto codice legitur perperam τροπαϊκῶν pro νιτροπηγικῶν. teſtis Paulus lib.7.cap.13. b Diſci Britannicæ] Græcè eſt δίσκου βρετανικοῦ. Sed fortè legendum, vt è Paulo liquet, βρυωνίας ξηρᾶς.

Cap. II.

SMEGMA ad lepras,ſcabies,impetigines & omnis
B generis alphos. Nitri rubei,reſinæ,ſingul.lib.ſemis,farinæ lupinorum vnc. tres ſemis, lycii Indici vnciam vnam ſemis, thuris vnciam vnam ſemis drachmam vnã, ellebori nigri vnciam vnam, ſinapi vncias tres ſemis, pſyllii vnciam vnam, radicis hyoſcyami,elaterii, ſing. vnciam vnam ſemis, aceti cochlear. ſex.Præparato probè,vtere ſine oleo.

Cap. III.

SMEGMA ad impetigines,potiſſimùm feras. Miſyos crudi drach. quatuor,chalcanthi,lapidis aſii,nitri,
C thuris,ſulphuris ignem non experti, ſingul. drachmas

duas,ſquamæ æris drachmam vnam, ſoreos drachmam ſemis,aceti acerrimi quod ſatis eſt,& vtere.

Cap. IIII.

SMEGMA ad feruidas papulas, expertum. Maſtiches drach mas duas,thuris, alcyonii, ſingulorum vnc. ſemis,mellis vncias duas,ſaponis Gallici, pilulas cypariſſi.Hæc proiicito in ollam nouam,& coquito ad lentum ignem in aqua. Dein contunde in mortario, & vtere.

Cap. V.

SMEGMA ad impetigines & lepras. Sulphuris ignem non experti,foliorum aridorum ficus,vncias nouem, alcyonii maſculi,ellebori,radicis aſphodeli,ſingulorum vnciæ octauam partem,aceti quantum ſufficit. Hæc coquito ad mellis craſſitudinem. Dein pri⁹ lotum ægrotantem inunge.poſtridie cum luteis ouorum abſterge.

Cap. VI.

SMEGMA ad impetigines & lepras. Acaciæ vnciã vnam,picis liquidæ libram ſemis, ſulphuris ignem non experti, alcyonii,nitri Alexandrini, ſingulorum vnciã vnam ſemis,olei communis cyathos duos, aceti vncias tres.Diſſolue cum aceto,& reduc ad mellis conſiſtentiã ac vtere.

Cap. VII.

SMEGMA corpus bene coloratũ reddẽs. [a]Oſtreorum vſtorum & cribratorum vnciam vnam, fæcis vini ſextarium ſemis & quartam partem,olei roſacei, hyſſopi aridi,erui tuſi,ſingulorum vnciam ſemis,mellis Attici quod ſatis eſt.Hoc etiam ad pruritus prodeſt.

a Oſtreorum] Nicolai codex perperam legit λιθοστρέων pro ὀστρέων.Sunt enim oſtrea ad ſmegmata apta admodum & idonea.

Cap. VIII.

SMEGMA ad impetigines valde bonũ. Gummi, thuris,ſingulorum vnciam vnam.Tuſa & cum aceto acri ſufficienti ſubacta illine,locúmque prius nitro fricato vt ſanguinem purget,& poſtea inunge.

Cap. IX.

SMEGMA ad cicatrices oris. Nitri vnciam vnam,ſaponis,ſtercoris columbini,alcyonii,farinæ erui, ſingulorũ vnciã ſemis, aluminis ſciſſilis vnc.S.dr.vnã, farinæ fabaceæ vnc.vnã,Cimoliæ,thuris, maſtiches,ſingulorum hexag. vnum ſemis.Illine cum aqua, & vtere.

Cap. X.

SMEGMA quo Iulianus curauit alphos & intolerabiles pruritus.Vno enim die dicebat abiiſſe, adeò vt per incãtationem videretur eſſe factum. Prodeſt etiam ad impetigines & omnis generis maculas corporis,lẽtiginoſas & alia mala quæ [a]ceruicem depaſcuntur. Ceræ libram ſemis,farinæ fœnigræci vnciam vnam ſemis, aluminis ſciſſilis vnciam ſemis drachmam vnam,reſinæ, colophoniæ,ſingulorum libram ſemis,fæcis vini lib.ſemis,olei communis vncias tres. Arida tuſa & cribrata commiſce liquabilibus,& fac vt ceratum,ac vtere.

a Ceruicem] Manuſcriptus codex perperam δωρὰν pro δέρην.

Cap. XI.

SMEGMA ad malignos alphos nigros, quo crebrò ſum vſus. Alcyonii,ellebori albi,aphonitri albi, ſulphuris ignem non experti, myrrhæ bonæ, ſingulorum vnciam ſemis,aceti acris quod ſatis eſt.Effingito iſta,& fac paſtillos.Inducito autem ægrum in balneum, & vbi cœperit ſudare,inſperge & affrica,ac vtere.

Cap. XII.

SMEGMA ad lepras,ſcabies,impetigines & omnis generis alphos.Nitri rubei librã ſemis, colophoniæ vncias quinque,farinæ fœnigræci vncias tres, lycii vnciã vnam ſemis,thuris vncias duas ſemis,ellebori nigri vnciam vnam,ſinapi vncias tres ſemis, pſyllii hexagia ſeptem ſemis,radicis hyoſcyami,elaterii,ſingulorum vnciam vnam ſemis,aceti cochlearium vnum.

Cap. XIII.

SMEGMA caput denſans, & omnia quæ in ore ſunt à defluxione conſeruans,& ad columellã & omnes capitis dolores vtile.Spinæ Ægyptiæ,ſtaphidis agriæ,ſinapi,ellebori albi,ſingulorum vnciam ſemis, colocynthidis vnciam vnam ſemis,nitri vſti libram ſemis. Excipe ſucco fœnigræci, illine caput veſperi, & poſtridie lauato.

Cap. XIIII.

SMEGMA caput defluxioni admodum obnoxiũ denſans, valde bonum. Nitri Alexandrini vncias ſex, ſampſychi,baccarum lauri, ſingulorum vnciam vnam ſemis,ſinapi vnc. ſemis, ſtaphidis agriæ vnc. vnam, euphorbii ſcrupulum vnum, caricarum pinguium quod ſatis eſt.Excipe,& quum vſus poſtulat ſufficienti mulſo coquito,& in ſole illinito, atque ægrotantẽ ducito in balneum,& modicè fricato,& coniice in ſolium.

Cap. XV.

SMEGMA ad caput quod calefactione indiget, & ad iſchiadicos in balneo. Sinapi,nitri, baccarum lauri, vuarum ſylueſtrium,fæcis vini,pyrethri,euphorbii, ammoniaci,galbani,ſingulorum vncias tres,ſaponis Gallici libram ſemis vncias tres.Probè parato vtere.

Cap. XVI.

SMEGMA ad deſtillationem & defluxionem capitis.Nitri albi,myrrhæ, ſtyracis, ſingulorum vnciam vnam,nitri Alexandrini libram ſemis,ſaponis Gallici libram ſemis vncias tres.

Cap. XVII.

SMEGMA ad pruritum corporis. Oleæ colymbades fortiter terito,& in balneo corpori illinito.

Cap. XVIII.

SMEGMA ad pruritum totius corporis. Baccarum lauri,ſampſychi, ſulphuris ignem non experti,ſtaphidis agriæ,ſingulorum vnciam vnam.His vtere in balneo.

Cap. XIX.

SMEGMA ad pruritum totius corporis,expertum. Roſarum aridarum vncias ſex,myrrhæ,iridis,ſingulorũ vnciam ſemis,Cimoliæ drach.duas, vini odorati quod ſatis eſt.

Cap. XX.

SMEGMA faciei,ad maculas à partu factas laudatũ. Melanthii,[a]oxylapathi,cucumeris ſylueſtris radicis,ſingulorum vnciam vnam. Trita in pollinem cum melle puro irrigata illine dormituris,& permitte vt retineant vſque ad matutinum tempus. dein abſtergito cum aqua.

a Oxylapathi] Græcè eſt ὀξυβάφου ſcriptum,pro ὀξυλαπάθου. Eſt enim ὀξύβαφον menſuræ genus.Oxylapathi autem radices illitæ (crudæ etiam) lepras, Dioſcoride teſte,& impetigines ſanant.

Cap. XXI.

SMEGMA ad pruritum,alphos, lepras, impetigines,ſcabies & perniones totius corporis, valde bonum. Nitri Alexandrini vncias tres,fæcis vini libram vnam, pumicis vncias quatuor,alcyonii,ſtaphidis agriæ, ſing. vncias duas,ſulphuris ignem non experti vnciam vnã ſemis, opobalſami vncias tres. Paratum rectè illine in balneo.

Cap. XXII.

SMEGMA cutem læuem faciens,& nudum pilis confeſtim expertum.Calcis viuæ,oxylapathi,Cimoliæ, arſenici,partes quatuor. Coquito in aqua ſufficienti,& vtere.

Cap. XXIII.

SMEGMA ad alphos albos & ſcabies.Ellebori albi & nigri,euphorbii,adarces,nitri rubei,ſalis ammoniaci, ſulphuris ignem non experti,cãchryos, radicis ſtruthii, ſeminis hyoſcyami,ſingulorum vnciam ſemis. Tundãtur & cribrentur,formentúrque paſtilli. Vſu exigente aceto diſſolue,& illine locum cum panno puro prius fricatum.

Cap. XXIIII.

SMEGMA ad caput defluxioni obnoxium præſtãtiſſimum. Salis communis toſti,ſalis amari, ſalis Cappadocici,nitri toſti,pumicis, ſingulorum libram ſemis, ellebori albi,radicis ſtruthii,ſtaphidis agriæ, ſinapi, cyperi,ſingulorum vncias tres, aphonitri albi, baccarum lauri,ſingul.libram ſemis,radicis cucumeris ſylueſtris,

A pyrethri,chamæleontis,iridis,floris iunc odorati,alumi nis ſciſſilis , marrubii aridi , ſingulorum vnciam vnam ſemis,adarces vnciam vnam,ſampſychi, alcyonii, thapſiæ , ſingulorum vnciam ſemis. His probè vnitis vtere in balneo affricans validè ſub æſtu caniculæ. Tegito autem ea quæ iuxta faciem ſunt panno aſpero ne oculos offendat.

Cap. XXV.

SMEGMA vt facies non contrahat rugas conferēs, & corrugatam faciem extendens. Cornu ceruinum recens coquito in aqua quoad ſuccum de ſe præbeat.[a]Dein percola aquam & cum ea ſubige farinam fabaceam, B & informa paſtillos,ſiccatóque in vmbra.Vſu poſtulante quantum vis [b]diſſolue in aqua dulci, vt craſſitudinē liquidi cerati accipiat, & cum eo faciem illinito: [c]vbi agglutinatum fuerit,iube abſtergere cum aqua tepida.

a Percola aquam]Hæc in manuſcripto codice deſiderantur:adiecta verò ſunt ex Aetio,qui legit διήθει τὸ ὕδωρ,καὶ τοῦτο φυράσας,&c. b Diſſolue.Nicolai codex habet διεύσας, pro ἐξανέσας ὅσον ἐξαρκεῖ. c Vbi agglutinatum fuerit] Manuſcriptus codex falſò πάνη pro παγῇ legit.

Cap XXVI.

C SMEGMA ad [a]faciei nigredines expertum. Iridis tritæ,ptiſanæ,ellebori albi,farinæ fabaceæ, ſingulorum hexagium vnū ſemis, ſalis ammoniaci,cornu ceruini, ammoniaci thymiamatis,ſingulorum vncias duas.diſſolue in aqua dulci,dein illine ante balneum.

a Faciei nigredines]In manuſcripto codice falſiſſimè legitur ὄψεις χρονίας pro ὄψεως μελανίας. Sic nuſquam non hic Nicolai codex deprauatus eſt,vt mirum non ſit,nos interdum legitimum ſenſum non potuiſſe aſſequi.

Cap. XXVII.

SMEGMA ſimile ad faciei nigredines.Ptiſanæ fa- D rinæ,fabaceæ farinæ,thuris,cumini,farinæ eruinæ , iridis,aphonitri,coſti,ſingulorum drachm.duas,amygdalarum amararum viginti.Præparato cum lacte aſinino, & candido ouorum,ſiccatóque in vmbra. Vſu verò exigente ſolue in aqua dulci,& illine ante balneum.

Cap. XXVIII.

SMEGMA illuſtriorem & nitidum reddens vultum.Thuris,aphonitri,gummi , ſingulorum drachmas duas,amygdalas viginti,ſimilaginis drachmas duas, farinæ fabaceæ drachm. ſex. Probè tuſa excipe cum albis E ouorum,& fingito paſtillos.Vſu poſcente diſſolue in aqua dulci ſufficienti,& illine in balneo & citra balneū.

Cap. XXIX.

SMEGMA mirabile,faciem reddens nitidam,& rugas expoliēs,læuigat omnes aſperitates.ad initia quoq; elephantiæ,& ad omne corpus eſt laudatum.Maſtiches, thuris,thymiamatos ammoniaci,iridis,ſingulorum vnciam ſemis,tragacāthæ vnciam ſemis drachmam vnā, ſucci vuæ acerbæ vncias quatuor ſemis , ſeminis peponis cum humore qui in eo eſt,vncias quinque,ouorum F alba decem & dimidium,ſimilaginis lib. tres ſemis vnc. tres.Effinge paſtillos latos,& ſiccato in vmbra.Dein tritos & cribratos ſeruato in vitreo vaſe, & vſu poſtulante præbeto.

Cap. XXX.

SMEGMA faciem nitidam & rubicundam reddēs. Farinarum eruinæ,fabaceæ,& lupinorum,ptiſanæ,farinæ cicerum,narciſci bulborum,ſingulorum ſextarii Italici quartam partem,ſimilaginis puræ libram ſemis vn G cias tres.Tuſa & per tenue cribrum tranſmiſſa irrigato cum albo ouorum & fingito paſtillos,ſiccatóque in vmbra. Vſu exigente diſſolue in aqua & præbeto poſt balneum.

Cap. XXXI.

SMEGMA ſplendidam reddens faciem & vniuerſum corpus.optimum etiam ad diſſipandas rugas.Bryoniæ radicis in ſole ſiccatæ;dein tritæ ſextar.Italici quartam partem,iridis,myrobalani decorticati aridi,ſingul. ſextarii Italici quartam partem,farinæ fabaceæ[a]chœni- H cem,vini albi veteris odorati quod ſatis eſt.Probè ſubacta fingito in paſtillos,ſiccatóque in vmbra,atque poſcēte vſu accipe ex ipſis quantum volueris,& diſſolue in aqua dulci,& vtere.

A a Chœnicem]In manuſcripro codice perperam χοίνικος pro χοίνικα legitur.

Cap. XXXII.

SMEGMA Cleopatræ reginæ , pretioſum & odoratum valde laudatum.Coſti,myrrhæ troglodyticæ,iridis,ſpicæ nardi,amomi,folii,caſiæ,florum iunci odorati,ſingulorum vnciam ſemis,myrobalani albi drachm. duas,aphonitri libram vnam ſemis.His tuſis & cribratis ac probè paratis vtere ad vniuerſum corpus.

Cap. XXXIII.

B SMEGMA ſimile,admodum efficax & odoratum. Floris iunci odorati,iridis,ſingulorum drachmam vnā, maſtiches drachmam ſemis. Læuigata excipe cum ſucco ptiſanæ denſiſſimo ſufficiēti,& fac paſtillos , ſiccatóque in vmbra.Vſu poſcente diſſolue in aqua, & illinito. poſt horæ interuallum aqua frigida abluito.

Cap. XXXIIII.

SMEGMA faciem ſplendidam & erugatam totúmque corpus nitidum reddens,expertum.Farinæ fabaceæ ſextarium Italicum ſemis,ſimilaginis puræ,trifolii tuſi, C ſingulorum ſextarios duos,myrobalani albi,iridis,ſing. ſextarios duos,ammoniaci thymiamatis,coſti,ſingulorum libram ſemis,alba ouorum recentium triginta, ſeminis peponis vnà cum humore,ſucci vuæ immaturæ, ſingulorum ſextarium vnum. His ſubactis fingito paſtillos,& in vmbra ſiccato. vſu poſtulante diſſolue in aqua & illine à balneo.Facit etiam ad nigredines quæ in collo ſunt,& reliquo corpore.

Cap. XXXV.

SMEGMA quo vtebatur Pelagia atricia vt ſapone, D ad nitidā reddendam faciem per vniuerſam familiam, valde laudatum.Saponis Gallici,amyli,ſingulorum vncias tres,ceruſſæ vnciam vnam,maſtiches hexagium vnum ſemis,medullæ ceruinæ vnciam ſemis, aphonitri albi,ceræ dealbatæ,ſingulorum vnciam vnam ſemis.Saponem prius macerato in vaſe vitreo diebus quinque, diebus ſingulis aquam pluuialem mutando,ſolique exponito ſaponem.Poſtea coniice in ollam nouam,&[a]ſexta die rurſus aquam pluuialem ſufficientem affuſam carbonibus admoue, & lento igni coquito donec ſapo E diſſoluatur.Dein adiice ceram & medullam.vbi diſſoluta fuerint,apprehēde ollam & cum rude crebrò moueto,& inſperge maſtichen & amylum læuigata . Deinde ceruſſam exigua prius in aqua diſſolutam proiice in cōcham,& manu validè ſubigito.Dein proiecto in vas vitreum vtere per familiam.

a Sexta die,&c]Hæc adiecta ſunt ex Aetio qui lib.8.cap. 6. hoc etiam ſmegma deſcribit.quanuis Cornarius in ſua conuerſione illud prorſus omiſerit.Ibidē ſic ſcribitur καὶ τῇ ς′ ἡμέρας πάλιν ὕδωρ ὄμβριον ἐπίθες ἐπ᾽ ἀνθράκων χθαμαλῷ πυρὶ ἕως,&c.

Cap. XXXVI.

F SMEGMA, hoc eſt ſapo quo vtendum erit in balneo.Saponis Gallici præcipui libras duas ſemis,nitri lib. vnam,ammoniaci thymiamatis,ceruſſæ , oſtreorum vſtorum,ſingulorum libram ſemis,maſtiches,amyli,ſingulorum vncias tres.Vbi probè paraueris,vtere.

Cap. XXXVII.

SMEGMA probatum ad nigredinem faciei.Thuris vnciam ſemis drachmam vnam. Ceruſſæ lotæ diligēter,lithargyri multoties in decocto alborum cicerum G [a]ad ſolem abluti,amyli recentis,ſcobis marmoris albiſſimi,maſtiches puræ,aphonitri albi,teſtarum ſepiæ, ſingulorum vnciam ſemis.Trita in pollinem madefacito cum ſaponis Gallici vnc.ſex,& albis ouorum duobus,ac vtere.

a Ad ſolem] Hæc in Nicolai codice, vt alia quædam de quibus ſingulis vt aliquid annotemus non eſſe neceſſe iudico,deſiderantur , & ex Aetio ſunt adiecta.

Cap. XXXVIII.

SMEGMA mirabile expurgans, & nitidam reddēs faciem.Farinæ fœnigræci vncias duas,terræ Samiæ quæ H aſter appellatur,ammoniaci thymiamatis , ſingulorum vnciam vnam ſemis,amyli vncias duas, maſtiches vnc. tres , tragacanthæ vncias duas. Tragacantham in lacte muliebri aut aſinino macerato,ac cum eo diſſoluta, reliqua tenuiſſimè trita in paſtillos digerito , ſiccatóque

in vmbra. Vſu poſcente præbeto vt dictum eſt.

Cap. XXXIX.

SMEGMA nitidam reddens faciem & reliquum corpus. [a] Ricini ſeminis interioris, bulborum narciſſi aridorum decorticatorum, ſingulorum drachmas quatuor, ſimilaginis drachmas duas, thuris drachmam vnam, oui vnius album. Parato rectè, ac vtere.

a Ricini ſeminis] Manuſcriptus codex habet κικίας κροτῶνα, pro κικίας κροτώνων.

Cap. XL.

SMEGMA ex Rufi libris ad rugas totius corporis. Ficus pingues, radicem bryoniæ, teſtas ſepiæ vſtas, farinam eruinam. Vnumquodque ſeorſim contūde, [a] dein etiam ſimul contundito, affuſo melle modico, & vtere.

a Deinde etiam ſimul contundito] Legendum ἔπειτα καὶ ἅμα κόπτων, Nicolai autem codex habet ſimpliciter, καὶ ἅμα.

Cap. XLI.

SMEGMA totius corporis odoratum valde. Terræ Cimoliæ vncias decem, iridis tenuiſſimè tritæ libram vnam, nardi Celticæ drachmas duodecim, cyperi, cardamomi, ſtyracis flaui & pinguis, ſingulorum drachmas ſex. Styracem in vino albo odorato veteri diſſolue: dein Cimoliam in fictile vas coniectam admoue carbonibus: & vbi ſatis ab igne incanduerit, admiſcè illam ſtyraci diſſoluto: poſtea inſperge arida tenuiſſimè trita. Vnita ſufficienter in paſtillos digere, & ſiccato in vmbra. Vbi vſus poſtulat, contuſis & cribratis vtere.

Cap. XLII.

SMEGMA caput condenſans. Nitri berenicarii dr. ſex, baccarum lauri, ſinapis, ſampſychi, ſingulorum drachmas duas, cyperi drachmam vnam, fæcis vini vſtæ dr. vnam. Liqueſcat in balneo non [a] illitum. Oculis autem offunde linteum denſiſſimum aut ſpongiam.

a Illitum] In codice Nicolai manuſcripto λειψάμενον pro ἀλειψάμενον.

Cap. XLIII.

SMEGMA caput denſans. Nitri aſſati drachmam vnam, baccarum lauri drachmas duas, ſinapi, lauri ſylueſtris, radicis cucumeris ſylueſtris drachm. ſemis. Probè parato vtere in diuturnis affectibus.

Cap. XLIIII.

SMEGMA ad deſtillationes & humida habentes capita. Nitri aſſi in vino extincti vncias tres, iridis, ariſtolochiæ, helenii, ſingulorū vnc. ſemis, oxymelitis quod ſatis eſt. Tuſa & cribrata miſce cum oxymelite. Prius raſo vertice, capiti affunde ante balneum, & ſinens pauliſper affrica.

Cap. XLV.

SMEGMA ad omnem capitis dolorem & defluxionem oculorū expertum. Helenii, myrrhæ, calami odorati, farinæ lupinorum & eruinæ, ſulphuris ignem nō experti, ſingulorum vncias duas. Excipe ſucco ptiſanæ, & formato paſtillos, quorum ſinguli pendeant vnciam ſemis. vſu exigente diſſolue vnum cum ſucco ptiſanæ, & præbeto.

Cap. XLVI.

SMEGMA ad eos qui ſunt vſti à ſole, probatum. Similaginis ſuccum ſine vt ſubſidat, affundéque illi aquā, & accipe ſubſidentiæ vncias quatuor. Commiſce ex oui albo quantū ſatis eſſe videbitur, & reduc ad mellis craſſitudinem, illinc veſperi. Manè autem abſterge aqua tepida.

Cap. XLVII.

SMEGMA dentium valde bonum. Cornu ceruini, ſalis communis, ſingulorum drachmam vnam, floris iūci odorati drachmam vnam ſemis, coſti, maſtiches, ſingulorum drachmas duas, ſpicæ nardi gran. quatuor. Tuſa & cribrata vt pollinem inſperge deſuper.

Cap. XLVIII.

SMEGMA faciei expertum. Myrobalani albi, Cimoliæ, amygdalarum amararum, ſingulorum drachm. tres, meliloti grana duo. Tuſa & cribrata vt pollinem reconde in vaſe vitreo aut teſtaceo: & vbi vſus poſtulat, irrigato ac ſubigito cum aqua pluuia, & vtere.

Cap. XLIX.

SMEGMA ad pruritum corporis mirabile. Myrrhæ, aloes toſtæ flauæ, ſingulorum vnciā vnam ſemis, ſulphuris ignem non experti vnciam ſemis.

Cap. L.

SMEGMA dentium expertum. Æruginis, aluminis ſciſſilis, maſtiches, ſingulorum hexagium vnum, lapidis Arſenici hexagia duo. Trita vt pollinem præbeto.

Cap. LI.

SMEGMA dentium mirabile admodū. Cornu ceruini vſti donec albeſcat libras duas, ſalis ammoniaci lib. ſemis, maſtiches vnciam vnam, floris iunci odorati, piperis albi, ſingulorum vnciam ſemis, coſti, folii drach. ſemis, nucem moſchatam vnam, cumini hexagium ſemis. Trita probè præbeto.

INDEX ZVLAPIORVM ET DECOCTORVM.

Zulapion polyepſeton, quod vocatur aqua roſacea, Cap. I.
Zulapii aquæ roſaceæ ſimplicis confectio, Cap. II.
Zulapii è nenupharis, confectio laudata, Cap. III.
Zulapium è meliſſa herba mirabile, Cap. IIII.
Zulapium è violis ad febricitantes, Cap. V.
Zulapii de pomis confectio, Cap. VI.
Zulapium ſimile, Cap. VII.
Zulapii confectio è malis Punicis laudata, Cap. VIII.
Zulapium è malis ad febres adurentes, Cap. IX.
Zulapii è fumaria confectio, Cap. X.
Zulapii ex oxyphœnicis cōfectio, Cap. XI.
Zulapii è citoniis confectio, Cap. XII.
Zulapii myrtini confectio, Cap. XIII.
Decoctum magnum aluum ſubducens, Cap. XIIII.
Decoctum ad melancholicos probatum, Cap. XV.
Decoctum ventrem ſubducens mirabile, Cap. XVI.
Decoctum paruum ſimile, Cap. XVII.
Decoctum ſumēdum cū oxoſaccharo, Cap. XVIII.
Decoctum paruum ſimile, Cap. XIX.
Decoctum magnum ventrē ſubducēs, Cap. XX.
Decoctum è zingibere ſtomachicum, Cap. XXI.
Decoctum bechicum ad refrigerationes laudatum, Cap. XXII.
Feruores & phlegmonas, & corporis eryſipelata ſanans, Cap. XXIII.
Caligines oculorum & leucomata curans, Cap. XXIIII.
Decoctum purgatorium ad difficilem aluum habētes, expertum, Cap. XXV.
Decoctum purgans & ſubducens aluum, Cap. XXVI.
Feruores, phlegmonas & eryſipelata ſanans, Cap. XXVII.
Decoctum ventrem ſubducens, Oribaſii, expertum, Cap. XXVIII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Zulapiis.

Sectio decimanona.

Cap. I.

ZVLAPII polyepſeti, hoc eſt plurimùm decocti,ſeu aquæ roſaceæ confectio.Roſarum libram vnam ſemis in aquã coniice, & decoquito diem vnum. Dein abiectis roſis inĳce alias,& coquito per totam diẽ, & ſimiliter facito qua tuor diebus.Poſtea æquale aquæ pōdus admiſce ſacchari & parato.Hoc ſitim reſtinguit,ventrem ſubducit,mouétque humorem melancholicum.

Cap. II.

ZVLAPII aquæ roſaceæ ſimplicis confectio. Roſarum libras duas ſemis,aquæ libras ſex.Coquito probè ad conſiſtentiam,&in decoctum illorum coniice æquale pondus ſacchari.Aluum autem cohibet, ſitim ſedat, & bilem contemperat.

Cap. III.

ZVLAPII è Nenupharis confectio. Primùm fit ſtillatitius nenupharis perinde atque roſarum liquor. Admiſce autem liquoris ponderi, ſacchari vnciam ſemis,& conficito. Confert autem ſi bibatur cum aqua à ieiunis in febribus ardentibus,cõtinuis & tertianis.Prodeſt verò pueris,& [a] in media ætate conſtitutis, æſtatis tempore potum.Et hoc decoctum cum roſaceo oleo mixtum,& vino irrigatum ſine ſaccharo,ad capitis dolorẽ confert,& ad illinendum quando quis febricitat, & ad vigilantes optimo [b] etiam tempore.

a In media ætate]Nicolai codex legit μεσοκαιρήτας. Sed quid hæc vox ſignificet,diuinare non poſſum.Cenſeo autem legendum eſſe μεσήλικας vel μεσοκαίρους. b Optimo etiam tempore]Græcè eſt καλοκαιρίῳ.Sic autem vocare Nicolaum puto vernũ tempus, quod omniũ pulcherrimum ſaluberrimúmque,& vigiliis minimè obnoxium eſt.

Cap. IIII.

ZVLAPII è meliſſa confectio. Meliſſa præparetur vt ſtillatitius roſarũ liquor,& ponderi ſucci inĳciatur duplum ſacchari,& confice. ſit autẽ ſucci cum ſaccharo libra vna. Dein adĳce auri puri & margaritarum perforatarũ & nõ perforatarũ,ſing. ſtagium ſemis. Prodeſt autẽ in hyeme,vere & autumno ad nigrũ humorẽ,& ad cordis timiditatem,ac ſyncopen,timorémque,ad hypochondria,& vt in animo gaudium & lætitia excitetur.

Cap. V.

ZVLAPII è violis confectio.Foliorum violarum vncias tres.coquito ebullitione vna:& maneant in decocto per integram noctem.Manè per ſaccum tranſmittatur, adĳciantúrque ſacchari libræ tres,& conficiatur. Confert ad exquiſitam tertianam,&ad tuſſim pleuriticam,ad febrem ardentem & continuam. Laxat vẽtrem, & ſitim ſedat, præſertim iis quibus à bile orta eſt.

Cap. VI.

ZVLAPII è pomis confectio.Pomorum dulcium & repurgatorum ſucci per ſaccum tranſfuſi libras quatuor,ſpicæ libram vnam. coquito. Reſtinguit ſitim & vomitum.Prodeſt ad puſillanimitatem & febres continuas.Qui eo vtitur,is careat rigoribus, neque ſit natura bilioſus.

Cap. VII.

ZVLAPII è malis confectio. Malorum repurgatorum libram vnam,ſacchari libras nouem,ſtillatitii roſarum liquoris boni libras duas,mellis boni albi libram vnam.Coquito vt cydoniatum.Dein adĳce croci ſtagiũ vnum,cãchryos ſtagia duo,cinamomi veri,ſantali albi, ſingulorum ſtag. duo, caryophylli ſtagia quinque,moſchi ſtagia quinque.Prodeſt ſtomachicis non appetentibus cibum,febricitantibus,& vomentibus cibum, melancholicis item & pituitoſis.

Cap. VIII.

ZVLAPII è malis Punicis confectio.Succi Punicorum acidorum & dulcium, ſingulorum libras quinque. coquito quoad remanſerint lib. duæ. Dein adĳce

A ſaccharum æquali pondere ſucci,hoc eſt libras duas.Paratum probè præbe bibendum ſine aqua, quando æger voluerit.Prodeſt ſitientibus & febricitantibus,ventrem cohibet,& ſiſtit vomitum à flaua bile natum.

Cap. IX.

ZVLAPII è malis confectio.Malorum partim dulcium,partim acidorum ſucci libras quinque.Proĳce in ollam læuigatam ſplendentémve, & coquito donec remanſerit libra vna. Dein miſce cũ ſacchari lib.1. & cõficito.Confert ſiti, febribus ardentibus, puſillanimitati,

B ſyncopæ cordis,& vomentibus à flaua bile.

Cap. X.

ZVLAPII è fumaria confectio.Fumariæ ſtagium vnum ſemis,aniſi,fœniculi,floris iunci odorati, ſingul. ſtagia tria ſemis,ſenæ ſtagia duo, ſeminis intybi ſtagia tria ſemis,ziziphorum, prunorum, ſingulorum decem. coquito hæc cum aqua ad tertias.Dein adĳce oxyphœnicorum ſtagia ſex, atque tum per ſaccum tranſfunde, adĳce aquæ roſaceæ polyepſetæ,&zulapii violacei quod

C ſatis eſt,& bene confectum præbeto.

Cap. XI.

ZVLAPII ex oxyphœnicis confectio.Oxyphœnici & malorum dulcium ſucci, ſingulorum librã vnã. Coquito ad lentum ignem,& per ſaccum tranſfuſo adĳce ſucci Punicorum acidorum libram ſemis, roſarum ſtillatitii liquoris boni libram vnam. Sint autem ſucci libræ quatuor,& ſacchari lib.quatuor.Probè coctũ reconde in vaſe,& præbeto habentibus cordis feruorem quãtum volueris,ieiunis.

D Cap. XII.

ZVLAPII è cotoneis confectio. Cotoneorum repurgatorum libras quatuor, ſtillatitii roſarum liquoris boni libras duas,ſacchari libras octo. coquito hæc ad cõſiſtentiam.Prodeſt non appetentibus cibum, cœliacis, dyſentericis,ſtomachi intemperiei,& inteſtinorum. Sumatur autem à ieiuno.

Cap. XIII.

ZVLAPII myrtini confectio. Succi myrtorum

E maturorum libras quatuor,ſtillatitii roſarum liquoris boni libras duas,ſacchari libras octo. Coquito ad mellis conſiſtentiam,& reconde in vaſe,& præbeto. Valet cœliacis,cholericis,diarrhœæ,dyſentericis, defluxionibus ſtomachi,alui, & inteſtinorũ.In ſumma, ad omnem affectum cœliacum.

Cap. XIIII.

DECOCTVM magnum,ventrem ſubducens,purgans & diſcutiens interiora ventriculi. Vtuntur autem in iis qui difficilem aluum habent, præſertim quum datum purgatorium nihil efficit. Quapropter ab aliis medicis magnum decoctum appellatur.Spicæ,pulegii,cha

F mædryos,hyſſopi,hyperici,origani,thymi,epithymi,agarici, [a] medullæ,xylobalſami, [b] xantheſarion, ellebori, peplii,alypiæ,polypodii,ſingulorum vnciam vnam. coquito in aqua ad tertias.Accipe ex decocto quãtum volueris,& adĳce ſacchari libram vnam. Bene confectum præbe bibendum cum aqua tepida.

a Medullæ]Græcè eſt ſimpliciter ἐντεριώνης. Intelligit autem medullam colocynthidis,vt ſæpe aliás.ac puto adĳciendum eſſe κολοκυνθίδος. b Xantheſarion]Græcè eſt ξανθησαρίον.Quid verò hac voce intelligat,me ignorare fateor.

Cap. XV.

G DECOCTVM ad melancholicos,expertum. Piperis albi longi & nigri,ſingulorum vnciam ſemis,ſpicæ grana tria,cinamomi boni vnciam vnam, ligni zingiberis,coſti,pyrethri,galangæ,zedoariæ,ſeminis rutæ & dauci,ammeos,amomi,menthæ,calaminthæ, tenuifoliæ,radicis fœniculi & ſeminis,radicis eryngii,glycyrrhizæ,ſpicæ nardi,iridis,chamæpityos, ſeminis petroſelini,libyſtici,apii,ſtyracis, tragacanthæ, carpobalſami,

epithymi,xylobalſami,carpeſii, caryophylli,caſiæ , calami odorati, origani,thymi,thymbræ, ſeminis anethi, aſari,[a]rhei barbari, rhei Pontici, hyperici, ſingulorum vnciam ſemis,pulegii vncias tres . Hæc coquito in aqua ad tertias.dein colato,& adiice croci hexagium vnum ſemis,piperis communis triti vnciam ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.Probè paratum da bibendum ieiuno poculum vnum cum aqua tepida ſingulis diebus.

a Rhei barbari,rhei Pontici] Vel ex hoc Nicolai loco omnibus palàm fit,inter ſe differre rheum barbarum & rheum Ponticum,vt alibi quoque copioſiùs demonſtrauimus.

Cap. XVI.

DECOCTVM magnũ vẽtrẽ ſubducens,valde mirabile.Thymi,origani,thymbræ,ſtichadis,abrotoni,ſingulorum vnciam ſemis,polypodii vncias duas,peplii,agarici,aſari,colocynthidos,ellebori nigri, pulegii, ſing. vnciam ſemis,ſenæ,epithymi,ſingulorum vnciam vnã, hyſſopi,grani Cnidii,lathyridis,[a]croniadis,myrobalani albi,ſingulorum drachmas duas,aniſi,caroi,teucrii minoris,abrotoni,alypiæ,ſingulorum vnciam ſemis,ſampſychi vnciam vnam,radicis eryngii manipulum vnũ, gentianæ,xyloceratorum,polii,ſingulorum vnciam ſemis. Coquito in aqua ad tertias.dein colato , & admiſcẽ decocto mellis aut ſacchari quod ſatis eſt . & vbi probè paratum fuerit,præbeto vnciam vnam ſemis aut duas cum aqua tepida.Dato etiam in ſingulis oblationibus dacrydii ſcrupulum vnum.

a Croniadis]Græcè eſt κρονιάδος.Quid verò hac voce intelligat, diuinare non poſſum.

Cap. XVII.

DECOCTVM paruum eiuſdem facultatis , & ad vertiginoſos mirabile.Ligni aniſi,hyſſopi, ſtichadis, origani,ſingulorum vnciam ſemis,hyperici,ellebori,ſingulorum vnciam ſemis drachmam vnam, [a] nucum iuglandium flauarum vnciam ſemis . Coquito in aqua ad tertias . dein adiice mellis Attici & ſacchari quantum ſufficit.

a Nucum iuglandium flauarum]Græcè legitur ξανθοκαρύων.

Cap. XVIII.

DECOCTI cõfectio,ſumpti cum oxoſacchari vncia vna & decocti vnciis duabus, intybi ſeminis ſtagiis trib.glycyrrhizæ ſtagiis duob.bugloſſi ſtagiis trib.fumariæ ſtagiis duobus,ſeminis fœniculi ſtagio vno , vuarũ repurgatarum vncia vna, ziziphorum viginti , violarum ſtagiis duobus,coriandri contuſi ſtagio vno, ſeminis peponis & anguriæ,ſingulorum ſtagiis tribus,adiãti ſtagiis duob.Coquito in aqua ad tertias,deĩ adiice mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. XIX.

DECOCTVM paruum vt præcedens.Bugloſſi ſtagia duo,carnium vuarum vncias quatuor,adiãti, fumariæ,eupatorii,ſingulorum ſtag. tria, ſeminis intybi ſtagia quatuor, cichorii ſtagia tria , glycyrrhizæ ſtagium vnum,roſarum ſtagia quatuor,violarum ſtagia tria.Coquito in aqua ad tertiam partem,& adiice mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Probè apparatum , præbeto vt præcedens.

Cap. XX.

DECOCTVM magnum mirabile valde vt præcedens.Thymi,epithymi,origani,thymbræ , ſtichadis, abrotoni,ſingulorum vnciam ſemis , polypodii vncias duas,ſenæ vnciam vnam,agarici vnciam ſemis , peplii, aſari,colocynthidis,ſingulorum vnciam vnã, pulegii, hyſſopi,granorũ Cnidii,lathyridis,ſing.vnc.ſemis, croniadis,myrobalani flaui,aniſi,cumini Æthiopici quod dicitur carnabadium,ſingulorum vnciam vnam , radicis pæoniæ,teucrii minoris,alypiæ,ſampſychi,ſingulorum vnciam vnam ſemis,eryngii, gentianæ , xyloceratorum,ſingulorum vnciam vnam,roſarum vnciam vnã ſemis,ziziphorum,prunorum , ſingul. viginti . Coquito in aqua ad tertias . dein adiice mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.Vbi probè paraueris, præbeto manè ieiuno vnciam vnam ſemis aut duas cum aqua tepida. Datur verò ſingulis oblationibus dacrydii ſcrup. vnus.

Cap. XXI.

DECOCTVM ſtomachicum valde bonum. Abſinthii,chamædryos,marrubii,calamithæ,pulegii,zingiberis, piperis, pyrethri. Coquito in aqua ad tertias. Dein adiice mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt , & parato vtere.

Cap. XXII.

DECOCTVM bechicum ad frigiditatem , probatum.Marrubii herbæ, rutæ viridis , hyſſopi , origani, thymi,thymbræ,pulegii,ſeminis fœniculi,aniſi . Decoquantur in aqua ad tertias.Dein adiice mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. XXIII.

FERVORES, inflammationes totius corporis & eryſipelata ſanans.Folia braſſicæ cum farina ſubacta illine. Aliud. Adiantum læuigatum cum lactuca illine. Aliud. Coniza [a]elixa in aceto impoſita,& eius ſuccus vt fomentum adhibitus.Probatum eſt.

a Elixa]In codice manuſcripto corruptè admodum ἴνθη , pro ἑφθη legitur.

Cap. XXIIII.

CALIGINEM oculorum ſanat & albugines.Succus rutæ cum chalcitide inunctus. Simile. Trifolii herbæ ſuccus inſtillatus. Simile. Bryoniæ folia illita . Simile. Balſami ſuccus inunctus. Simile. Folia rutæ trita illita. Simile. Amygdalæ cõmanducatæ & impoſitæ.Simile. Lycium cum lacte muliebri,& ſtillatitio roſarum liquore impoſitum,aut mel ſolum impoſitum.

Cap. XXV.

IVSCVLVM purgatorium ad eos qui difficilem aluum habent,idoneum. Medullæ colocynthidis ſcrup. duos aut tres pro viribus , tritos iniice iuri carnis aut piſcium,& da bibendos ieiuno pro viribus. Aliud. Grani Cnidii drachmam vnam tritam coniice in ius piſciũ aut carnium,& præbeto. Simile. Epithymi vnc.vnam tritam da cum iure. Simile. Alypiam & [a]oxypurin tritã probè præbeto ieiuno cum iure pro viribus.

a Oxypurin]Græcè legitur ὀξύπουριν . Quid verò hæc vox ſignificet,diuinare nequeo: niſi falſò ita pro ὀξυφοίνικον ſit ſcriptum. Aut ὀξύπορον legendum,vt hoc nomine intelligat omne medicamentũ quod aluum pertranſit.

Cap. XXVI.

FERVORES, inflammationes totius corporis, eryſipelata & incenſiones ſanãs. [a]Azochœreæ comam, veneti folia,coriandri viridis & laſſari , illita . Sunt verò experta.

a Azochœreæ,veneti,& laſſari]Græcè ἀζωχοιρέας, βενέτυ καὶ λασσάρυ.Quæ verò herbarũ genera iis vocibus intelligat,ſcire nequeo. Sunt enim,vt omnibus apparet,voces corruptæ.

Cap. XXVII.

IVS ſubducens aluum,mirabile admodum. Seminis cnici hexagia duo contuſi in pollinem , coniice in iuſculum carnis aut piſcium . Præbe bibendum ieiuno pro viribus. Simile. Cyclamini drachmas tres in decoctum verbenacæ coniice,& præbeto . Aut alypiam herbam,aut polypodium , aut granum Cnidium læuigata præbe.

INDEX HEPATICORVM ET Hemicranicorum.

Hepaticum epithema ad frigidos affectus, Cap. I.
Hepaticum naturale, epithema mirabile, Cap. II.
Hepatica potio, valde mira, Cap. III.
Hepaticum, lienoſis etiam conueniens, & vrinam mouens, Cap. IIII.
Hepaticum epithema mirabile, Cap. V.
Hepatica potio, tabidis etiam accommodata, ægrè ex thorace eiicientibus, & omnibus thoracis malis, Cap. VI.
Hepatica potio ad iecur eliquatum, Cap. VII.
Hedychroi magmatis confectio, Cap. VIII.
Hemicranii doloris remedium incommutabile, Cap. IX.
Hemicranii remedium nobile, Cap. X.
Hemicranii intolerabilem dolorem ſanans, Cap. XI.
Hemicranium dolorem ſedans, valde mirabile, Cap. XII.
Hemicranium dolorem ſanans, Cap. XIII.
Hemicranii naturale remedium, Cap. XIIII.
Hemicranii remedium expertum, Cap. XV.
Hemicranium dolorem & refrigerationem ſanans, Cap. XVI.
Hemicranium dolorem ſedans, Cap. XVII.
Hemicranios dolores curans, Cap. XVIII.
Hemicranii præſidium expertum, Cap. XIX.
Hemicranii naturale remedium, Cap. XX.
Hemicranii præſidium expertum, Cap. XXI.
Hemicranium dolorem ſedans, Cap. XXII.
Hemicranii remedium nobile, Cap. XXIII.
Hemicranii doloris naturale remedium, Cap. XXIIII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De Hepaticis & Hemicranicis remediis, Sectio vigeſima.

Cap. I.

EPITHEMA mirabile admodum ad frigidos iecoris affectus, eiuſdemque obſtructiones vtile. Ammoniaci, ceræ puræ, ſingul. drach. decem, mannæ, thuris, ſing. drach. quinque, aceti optimi cochlearium vnum. Læuigatis & rectè paratis vtere.

Cap. II.

HEPATICVM naturale, [a] potus mirabilis. Erua cum poſca cocta bibenda præbeto. Aut aſſarum coctum in vino da bibendum. aut rhei barbari drach. duas tuſas da bibendas cum vino. aut centaureum cum vino coctum bibendum præbeto. B

a Potus] In manuſcripto Nicolai codice falſiſſimè ἐπίθεμα pro πότημα ſcribitur.

Cap. III.

HEPATICA potio, mirabilis valde. Gentianæ, amomi, abſinthii, coſti, eupatorii, amygdalarum amarum, ſing. drach. duas, piperis communis, aniſi, ſing. drach. vnam. Hæc vbi probè confeceris, præbeto cochl. vnum cum tepida: vacantibus autem febre, cum condito. Dum verò accipitur, in eum locum in quo dolet æger inclinetur. C

Cap. IIII.

HEPATICVM conferens etiam lienoſis, & vrinam mouens. Spicæ nardi drach. vnam, acori, aſari, chamæleontis radicis, ſingulorum drachmas duas ſemis. Trita hæc cum melle irrigata & ſubacta Attico ſufficienti præbeto. D

Cap. V.

HEPATICVM epithema nobile. Ceræ puræ, picis liquidæ, terebinthinæ, ſingulorum vncias tres, ſalis ammoniaci vncias duas, mannæ vncias tres, caricarum pinguium, olei cyprini, ſingulorum libram ſemis, farinæ fœnigræci, ſeminis lini, ſingulorum vnciam vnam. Trita hæc in pollinem, irrigato, & ſubigito cum melle ſufficienti, & vtere. E

Cap. VI.

HEPATICA potio ſummè faciens ad tabidos, eos qui ægrè è thorace excreant, omnia thoracis mala, & abſceſſus. Myrrhæ troglodyticæ drachmas tres, gen- A tianæ, petroſelini Macedonici, ſingulorum drachmas ſex, croci drachmas tres, caſiæ drach. quinque, ſpicæ nardi drachmas tres, caſtorei drachmam vnam, rhei barbari vncias duas ſemis. Hæc rectè trita ſubigito cum melle Attico, aut ſaccharo quod ſatis eſt, & præbeto fabæ magnitudine manè ieiuno: hepaticis, cum ſucco intybi: ægrè excreantibus, cum ſucco fœnigræci: tabidis, cum decocto althææ: hepaticis verò vacantibus febre, cum condito.

Cap. VII.

HEPATICA potio ad iecur eliquatum. Roſarum aridarum, ſiliquarum quas comedimus, gallarum radicis rubi, ouorum lutea duo, Punicorum acidorum. Hæc coquito in vino adſtringente donec tertia pars abſumpta fuerit. Colato, & ius cum melle Attico imbuito aut ſaccharo ſufficienti, & præbe bibendum ad noctem.

Cap. VIII.

HEDYCHROI magmatos confectio. Aſpalathi vnciam ſemis, caſiæ vnciam vnam, cinamomi vnc. tres, iunci odorati vnciam ſemis, coſti, myrrhæ, maſtiches, carpobalſami, calami odorati, ſingulorum drach. vnam, folii drach. vnam ſemis, ſpicæ nardi, ſingulorum drach. ſemis, xylobalſami, mei, [a] amaraci, opobalſami, ſing. drach. vnam. Rectè parato vtere.

a Amaraci] Manuſcriptus malè habet ἀμαρκίνου pro ἀμαράκου. Legendum enim eſſe amaraci, ex Actuario ſatis liquet.

Cap. IX.

HEMICRANII doloris remedium incommutabile. Terræ inteſtina quindecim, piperis communis grana quindecim. Bene trita imbuito cum aceto ſufficienti, & illine.

Cap. X.

HEMICRANII remedium nobile. Aloes flauæ, thuris, aſari, ſtercoris ouilli, ſingulorum vnc. ſemis. Trita madefacito cum aceto acri quod ſatis eſt.

Cap. XI.

HEMICRANII intolerabilem dolorem ſanans. Atramenti ſcriptorii, crocomagmatis, ſing. drach. duas, piperis communis drach. vnam ſemis, myrrhæ, croci, ſingulorum drach. vnam, aceti ſquillitici quod ſatis eſt. Bene paratum ſeruato. Vbi autē exſiccatū fuerit, adiice

aceti quantum ſufficit, & diſſolutum probè illine loco dolenti.

Cap. XII.

HEMICRANII dolorem ſedans, admodũ mirabile. Piperis grana ſexaginta, euphorbii drach. vnam, cyprini olei cochl. vnum, caſtorei drach. vnam. Probè paratum impone ſuper partem oppoſitam laborantis cranii, & ſanabit.

Cap. XIII.

HEMICRANII dolores curans. Atramenti ſcriptorii, cumini, caſtorei, piperis communis, ſucci rutæ, ſing. drach. vnam, aceti drach. ſemis, alba trium ouorum. Confectum & ſubactum bene illine vt præcedens.

Cap. XIIII.

HEMICRANII naturale remedium. E capitis parte non laborante abſcinde paucos capillos in nomine Ieſu Chriſti, & impone loco dolenti, ita dicẽs: Vt hæc pars non dolet, ita neque tu dolebis. & dic tertiò, ſanabiturque gratia Dei.

Cap. XV.

HEMICRANII remedium expertum. Accipe ſpongiam à cloaca, aut loco publico, & impone parti dolenti.

Cap. XVI.

HEMICRANII dolorem & refrigerationem ſanans. Canis mortui inferiorem capitis partem radens, capillos parti dolenti impone, & ſanabitur.

Cap. XVII.

HEMICRANII dolorem ſedans. Accipe pugnacis arietis è medio cornuum lanas ſuffitas, & impone loco dolenti.

Cap. XVIII.

HEMICRANII dolorem curans. Piperis com-

A munis vnc. ſemis, excipe terebinthina, & utere, in diuturnis quidem malis, die & nocte: in recentibus autem, nocte. Curat autem cum cerato roſaceo.

Cap. XIX.

HEMICRANII remedium, expertum. Coſti, piperis communis, cardamomi, ſingulorum drachmã vnam ſemis. Hæc tuſa & cribrata excipe aceto, & vtere.

Cap. XX.

HEMICRANII naturale præſidium. Canini

B capitis oſſicula ſublata appende. Et ſi dextra pars dolet, adiice os ſiniſtrum: ſi verò ſiniſtrum, dextrum.

Cap. XXI.

HEMICRANII auxilium, expertum. Canis caput comburito, & cinerem eius cum aceto ſufficienti excipe, & illine morboſam frontem.

Cap. XXII.

HEMICRANII dolorem ſedans. Lucernam cedria tinctam uſtam, accende & extingue: da ægrotan-

C ti odorandam, & ſedabis.

Cap. XXIII.

HEMICRANII præſidium mirabile. Piperis albi, inteſtinorum terræ, [a] muſcerdarum, myrrhæ, ſing. vnc. ſemis. His læuigatis & ſubactis aceto ſufficienti, illine locum dolentem.

[a] Muſcerdarum] Græcè eſt μυοχάδων. Græcis autem τὰ μυόχαδα ſignificare murium ſtercus, notius eſt quàm vt pluribus à me dici debeat.

Cap. XXIIII.

HEMICRANII doloris naturale remedium.

D Styracem in aurem ægrotantis coniice. Et ſi dextra pars dolet, in ſiniſtram coniice: ſi verò ſiniſtra, in dextram, & miraberis.

INDEX SVFFITVVM.

Suffitus Eſdræ prophetæ, Cap. I.

Suffitus ad eos qui comitiali morbo correpti ſunt, expertus, Cap. II.

Suffitus ad ſyncopen, & cordis imbecillitatem, Cap. III.

Suffitus ad reſolutos, & tremorem capitis habentes, Cap. IIII.

Suffitus ad internas & externas eminentias ſanguinem excernentes, Cap. V.

Suffitus Cyphion, ad omnia præſcripta in primo capite, Cap. VI.

Suffitus qui confectus eſt in ſancta ciuitate, Cap. VII.

Suffitus paſtilli confectio, Cap. VIII.

Suffitus moſchati confectio, Cap. IX.

Suffitus ſimilis, Cap. X.

Suffitus ſimilis, Cap. XI.

Suffitus ad epilepticos, Cap. XII.

Suffitus Chryſiphiadis vicinæ, *Legitur infrà Chryſaphiadis Comitiſſæ* Cap. XIII.

Suffitus Maſucha, Cap. XIIII.

Suffitus paſtillus, Cap. XV.

Suffitus moſchatus, Cap. XVI.

Suffitus dictus Crinatos, Cap. XVII.

Suffitus boni angeli, Cap. XVIII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De Suffimentis,

Sectio vigeſimaprima.

Cap. I.

THYMIAMATIS ſuffimentive confectio Eſdræ prophetæ, dicta Cyphæa. A quibuſdam verò [a] mulcimentum. Facit ad omnia ſubſcripta. Eſt enim admirabile,& experientia cognitum. Si enim vndiquaque manu attingitur,ſuaueolentia omnem fœtorem corporis abigit. Conciliat ſomnum. Triſtitiam & omnem ſolicitudinē abigit. Eſt etiam potio bona: interiora enim corporis purgat, & ſanat omnia,potum pondere drach.vnius ex aqua calida.Sinus diſſoluit, oleo diſſolutum & illitum. Suffitum, omne malum fugat,& malum ſpiritum.Fugat omnes feras im modico ſuo impetu. Inunctum fronti, capitis dolores ſedat. Liquatum in oleo, & inſtillatum, auris dolorem curat. Omnia oris vlcera ſanat, diſſolutum cum mulſo, aut oxymelite, diúque in ore retentum. Tuſſientibus, nonniſi recta ceruice ſpirantibus, & ſtomachicis prodeſt mulſo commixtum, potúmque Ægyptiæ fabæ magnitudine. Lienoſos, iecinoroſos, & nephriticos ſanat,datum cum oxymelite fabæ magnitudine.Iſchiadicis, & inteſtinorum doloribus cōfeſtim medetur, datum ex tepida duûm drachmarum quantitate. Lunaticos emendat, datum cum ſpuma tauri, fabæ Ægyptiæ magnitudine. Ab ortu lunæ vſque ad eius defectum dæmonio vexatos liberat, datum ex mulſa cum vino ſimul pondere drach.quatuor.Dicat autem τρὶς ἅγιον,id eſt ter ſanctum, is qui bibit: lunáque deficiente detur.Sic enim demonſtratum eſt. Suffitum prodeſt ad omnia muliebria mala. Potum idem efficit. Suffitur autem maximè, & bibitur ad recurſus vteri, & erroneas inclinationes, vteríque inſaniam. Conficitur etiam ex eo peſſus cum melle, & vino,& nardo vera læuigatum ad ſummum. Qui conficit hoc thymiama, proferat has vocales α,ε,η,ι,ο,υ,ω.Ignoretur autem is qui conficit vnà cum iis qui illi ſeruiunt: conficitur autem Martio menſe, ſole exiſtente in primo arietis gradu: & omnia quæ dicta ſunt ſuccedent. Si verò quis ipſum geſtet in collo,aut ſuſpendat,neque morbum, neque incantationem vllam timebit: in quocunque autem loco aut domo decumbet, nihil in hanc incantatio aut venenum poterit. Habet lapidis gagatis vnc. vnam S.radicis aſpalathi vnc.S.radicis aſphodeli vnc. II. bdellii, helenii, ſingulorum vnc.tres ſemis,ſauinæ vnc. duas, coſti vnc. vnam ſemis,croci vnc.vnam,cardamomi, cyperi, ſing. vnc. duas ſemis, pilularum cypariſſi vnc. vnam S. aſari vnc.vnam, ladani vnc.tres ſemis, ſpicæ nardi vnc. tres, roſarum aridarum,ſtyracis calamitis,ſing.vnc.tres S.florum iunci odorati vnc.vnam, myrrhæ puræ vnc.tres ſemis, caſiæ vnc. tres, nardi Celticæ vnc. vnam S.amomi vnc.tres,calami odorati vnc.ſemis, vnguium odoratorum magnorum & minorum,ſing.vnc.vnam ſemis,conizæ vnc.tres,ſeminis agni,peucedani, iridis Illyricæ,bituminis Iudaici,ſing.vnc.vnā ſemis,corticis pini dr.vnā, ſphagni ſeu muſci vnc.duas S. folii, aloes flauæ, ſingul. vnc.vnam ſemis,ambarii vnc.vnam, granorum iuniperi minorum drach.vnam,pinguedinis leonis vnc.vnam ſemis,thuris vnc.tres,lapidis magnetis vnc.duas,caryophylli,[b]zarnaba, caſiæ ligneæ, ligni cinamomi, maſtiches,hedychroi magmatis, ſing. vnc.vnam S.foliorum lauri,myrti,ſing.vnc.vnam, carpobalſami vnc.duas,[c]ſaroa vnc.vnam ſemis,phu, mei,ſing.vnc.vnam, adianti vnc.ſemis,libaniæ herbæ, ſaluiæ, ſing.vnc.vnam ſemis, galbani,opopanacis,ſing.vnc. vnam, polii herbæ vnciā ſemis, caricarum pinguium exemptis acinis, opobalſami,ſingulorum vnciam vnam ſemis, terebinthinæ lib. ſemis, [d]muchlii,aphroſelini,ſing.vnc.vnā ſemis, mellis boni Attici lib. ſex, vini veteris electi ſextar.vnum. His A bene ſubactis & commixtis vtere.

a Mulcimentum] Manuſcriptus codex corruptè legit θέλγιστρον pro θέλγητρον. b Zarnaba] Græcè eſt ζαρναβᾶ. Alii recentiores Græci zarnabum,& zarnabadium vocant. Paulo arnabo, quemadmodum etiam Aetio,dicitur. Prædicti autem authores odoramentis adnumerant arnabonem. c Saroa] Græcè ſcribitur σαρώα. Quid verò hac voce Nicolaus intelligat,ſcire nequeo. d Muchlii & aphroſelini] Græcè habetur, μυχλὶς, ἀφροσέλινα. Quid verò ſignificet prima vox,ignorare me fateor: altera idem quod apium ſpumoſum denotat.

Cap. II.

SVFFIMENTVM ad eos qui comitiali morbo B laborant,expertum. Hirci,& vrſi,& lupi teſtium,ſanguinis hirundinis, & lapidis in eius ventriculo reperti, [a]aſterii in mari inuenti, anethi,ſing.drach.duas, alliorū purgatorum,cornu ceruini, & caprini,ſingulorum drachmam vnam. Contundantur bene vtriſque manibus, fermentētúrque cum ſucco rutæ. Probè paratum ſiccetur in vmbra.Vſu poſcente,ſuffito per infundibulum in nares. Eſt valde probatum.

a Aſterii] Græcè legitur ἀστερὶς. Quid autem aſterium ſit, diuinare non poſſum.

Cap. III.

C SVFFIMENTVM ad ſyncopen,& imbecillitatē cordis. Styracis boni,ladani puri,ligni aloes boni,ſingulorum vncias octo.Benè tritis adiice nardini,&[a]moſchati olei,ſing.drach. duas.dein iterum adiice balſami, moſchi, ſingulorum drachmam vnam, ambaris, caphuræ, ſingulorum drachmam ſemis. Trita fermentato cum prædictis, ſimúlque ſubactis omnibus diligenter fingito paſtillos exiguos,& exſiccatos in vmbra,vſu exigente,ſuffito per infundibulum naribus.

a Moſchati]Græcè eſt μοσχάτου ἐλαίου. de quo ſuprà ſatis eſt dictū.

D Cap. IIII.

SVFFIMENTVM ad reſolutos, & tremulum caput habentes. Caſtorei, myrrhæ, ſingulorum drachmas ſex,coſti, ſaluiæ, piperis longi, ſingulorum drachmas duas. Contuſa ſimul redigito in pollinem, dein fermentato cum ſtyrace calamite in mortario, & digerito in paſtillos,exſiccatóque in vmbra. Vſu poſtulante, ſuffito per infundibulum naribus.

Cap. V.

SVFFIMENTVM ad externas & internas emi- E nentias ſanguinem effundentes,admodum laudatum. Gallarum, cyclamini,boli Armenii,lapidis litze, lapidis hæmatitis,ſingulorum drachmas tres. Trita bene ſubigito cū tragacantha in aqua prius macerata,& finge paſtillos, ſiccatóque in vmbra.vſu poſcente,iube vt ſedeat æger in ſella,& tegatur probè vndiquaque linteo, coniectóque paſtillo in calidum cinerem,& adhibito ægro, ſuffito illum infernè ſuper:ſicque parato vtere.

Cap. VI.

SVFFIMENTVM Cyphion ſacratum, faciens ſummè ad omnia quæ in primo huius literæ capite di- F cta ſunt. Croci vnciā vnam,ſpicæ nardi,folii,nardi Celticæ,coſti,iunci odorati florum,ſingulorum vnciam vnam ſemis,caſiæ vnc. duas,ſtyracis electi libram ſemis, bdellii vnciam unam ſemis,aſpalathi vncias tres ſemis, myrrhæ drachmas duas,ladani vncias duas,muſci vnciā vnam ſemis,cardamomi,cyperi,ſauinæ,ſingulorum vnciam vnam,terebinthinæ vnc.duas, roſarum aridarum vnc.tres ſemis,caryophylli,maſtiches,ſingulorum vnc. vnam ſemis,calami odorati,thuris, hedychroi magmatis,vnguiū odoratorū minorum,ſing.vnc.I.granorū iuniperi vnc.ſemis drach.vnā,aſphodeli vnc.vnā,pinearū, G pilularum cypariſſi,ſing.vnc.I.S. carnis palmularū pinguium,caricarum pinguium,vuarum pinguium exemptis acinis, ſing.libram ſemis,vini odorati ſextarium ſemis,mellis Attici libras quatuor ſemis. Confice autem hoc ſuffimentū quod caſtū efficit hominē,& dic has ſeptem vocales,α,ε,η,ι,ο,υ,ω,& probè parato vtere.

Cap. VII.

SVFFIMENTVM quod confectum eſt in ſancta ciuitate,probatum. Roſarum tenerum lib.duas,ſpicæ nardi,folii,ſing.vnc.vnam ſemis, caſiæ vnc.duas, coſti, myrrhæ, maſtiches, amomi, caryophylli, opobalſami, ſing.vnc.vnam S.ſaroa vnc.vnam,ladani vnc.duas, calami odorati vnc.S.drach. vnā,bryoniæ radicis, zarnaba, ſing.vnc.vnam,bdellii vnc. vnam ſemis,vnguium odoratorum vnc.vnam,croci vnc.ſemis, nardi Celticæ, florum iunci odorati,ſing.vnc.vnam, ſtyracis lib.S.opobalſami vnc.vnam, vini odorati quod ſatis eſt.Bene parato vtere.

Cap. VIII.

SVFFIMENTVM, aut paſtilli confectio. Spicæ nardi vnc.quatuor,folii vnc.tres,coſti vnc. duas,helenii vnc.vnam, vnguium odoratorum vnc.vnam ſemis, bdellii vnc.duas,myrrhæ vnc.vnam ſemis,maſtiches,amomi,ſing.vnc.duas ſemis, caryophylli vnc.tres ſemis, caſiæ vnc.tres,carpobalſami vnc.duas, ſtyracis puri lib. ſemis, ſaroa vnc.tres, opobalſami lib. ſemis, roſarũ tenerum lib.quinque, ladani vnc.duas ſemis,calami odorati vnc.quatuor,bryoniæ vnc.vnam. Terantur omnia, & cribrentur,&excipiantur cum humidis:& quum bene paratum fuerit,digerito in paſtillos, ſiccatóque in vmbra,& vtere.

Cap. IX.

SVFFIMENTI moſchati confectio. Roſarum exemptis vnguibus vnc.vnam ſemis,myrrhæ, folii,ſtactes,amomi,caryophylli,ſing.vnc.ſemis,ſtyracis calamitis vnc. tres,vnguium odoratorum magnorum vnc. II. opobalſami vnc.vnā,aloes flauæ vnc.ſemis,moſchi ſcrupulum vnum ſemis. Paratis rectè, & ſiccatis in vmbra, vtere.

Cap. X.

SVFFIMENTI moſchati confectio. Styracis pinguis lib.ſemis,folii,coſti,ſpicænardi,ſing.vnc.ſemis, caryophylli, maſtiches, ſing.ſcrup.tres, calami odorati drach.duas,opobalſami cochl.quinque,roſarum aridarũ vnc.ſemis,moſchi ſcrup.duos ſemis.Moſchus ſolutus cũ opobalſamo miſceatur, cæteris aridis tuſis.Paratũ probè ſiccato in vmbra,& vtere.

Cap. XI.

SVFFIMENTI alterius confectio. Roſarum exemptis vnguibus lib.duas ſemis, folii,amomi,maſuchæ,ſaroa,carpobalſami,caſiæ,myrrhæ, vnguium odoratorum,coſti,ſpicænardi,bdellii,thuris,ſing.vnc.duas, croci vnc.vnam,maſtiches vnc.tres, muſci qui σφάγνος Græcis dicitur, ſtyracis, libr. ſemis & quartam partem, opobalſami vnc.tres, caryophylli vnc.ſemis drach.vnā, floris iunci odorati vnc. ſemis, vini odorati quantum ſufficit.Excipe omnia ſiccatóque in vmbra,& vtere.

Cap. XII.

SVFFIMENTVM dictum Veronice,ad epilepticos:abigit enim omnem ſpiritum malum. Sampſychi, melanthii,ſeminis agni, cornu ceruini,baccarum lauri, abſinthii,bituminis Iudaici, ſeminis origani ſylueſtris,

A cumini Æthiopici,aniſi,caſtorei, reſinæ piceæ aridæ,lapidis gagatis,vnguium odoratorum,ſing.vnc.ſemis, cedriæ,picis liquidæ,ſing.vnc.vnā S.Parato probè vtere.

Cap. XIII.

SVFFIMENTI confectio admodum probata, quam accepi à Chryſaphiade comitiſſa. Styracis veri lib. ſeptem ſemis,roſarum ſine vnguibus ſuis lib.vnam ſemis,coſti lib. ſemis vnc.tres, caryophylli lib. S. maſtiches lib.S.vnc.tres, balſami lib. ſemis,folii vnc.quatuor ſemis,ſpicæ nardi vnc.tres, croci vnc.ſemis, nucem In-
B dicam vnam.probè parato vtere.

Cap. XIIII.

SVFFIMENTI confectio,Maſucha dicta. Aloes flauæ,foliorum lauri, coſti,amomi, cardamomi, caſiæ, carpobalſami,ladani,ſing.lib.ſemis, myrrhæ,iridis,meliloti,folii,roſarum,foliorum oleæ,Celticæ, ſing.lib. ſemis vnc.tres, croci vnc.tres, galbani vnc.vnam S.gummi lib.vnam ſemis,vini odorati quod ſatis eſt.

Cap. XV.

SVFFIMENTI confectio,paſtilli. Spicæ nardi
C vnc.quatuor,folii vnc.tres,coſti vnc.duas,helenii vnciã vnam,vnguium odoratorum vnc.vnam S.bdellii, myrrhæ, vnc.vnam ſemis, maſtiches, amomi, ſingulorum vncias duas ſemis, caryophylli vncias tres ſemis, caſiæ vnc.tres,carpobalſami vnc.duas, roſarum tenerum lib. quinque,ladani vnc.duas ſemis,calami odorati vnc.quatuor,ſaroa vnc.tres, ſtyracis lib.vnam S.opobalſami lib. ſemis,muſci vnc.vnam.Hæc tuſa & cribrata adiice liquidis,& fingito paſtillos,coniuncto opobalſamo,ſiccatóq; in vmbra.

D Cap. XVI.

SVFFIMENTI dicti Moſchati,confectio. Roſarum ſucci recentis vnc.vnam ſemis, myrrhæ, ſtactes, amomi,caryophylli,ſing.vnc.S.ſtyracis ſelecti vnc.tres, vnguium odoratorum magnorum vnc.duas, opobalſami vnc.vnam,moſchi ſcrup.duos.

Cap. XVII.

SVFFIMENTI confectio dicti Crinati, hoc eſt lilini. Liliorum integrorum flores quinquagintaquatuor,coſti,carpobalſami, folii, ſing. vnc.S. caryophylli,
E ſpicæ nardi,ſing.vnc.ſemis drach.vnam, maſtiches drachmas duas,amomi vnc.vnam, ſtyracis vnc.vnam S. opobalſami vnc. duas, myrrhæ ſcrup. tres, vini aminæi, quod ſatis eſt.

Cap. XVIII.

SVFFIMENTVM aliud boni angeli. Coſti dr. duas ſemis,thuris drach.quinque, caſiæ, cyperi, ſingul. drach.duas,ſpicæ drach. vnam ſemis, cinamomi drach. vnam,zygææ aridæ drach.quindecim,ceræ puræ drach. decem.Hæc tunde, & arida coniice:dein in mortarium,
F adiectis cera, & oleo irino quantum ſufficit. vbi liqueſcere incipiunt, admiſce mellis vnc. ſemis, & eliquata promptè coniice in mortarium.Vbi verò igne incaluerint, affunde ceram, & irinum oleum, aridáque tuſa & cribrata. Poſtquam omnia commixta fuerint, inunge manus irino oleo,& ſubige prope ignem,ac vtere.

INDEX THERIACARVM.

Theriaca antidotus cognominata Andromachi, Cap. I.
Theriaca, ſiue hedychroi magmatis confectio, Cap. II.
Theriaca,ſeu paſtilli ſquillitici cõfectio,Cap. III.
Theriaca, ſeu paſtilli ſquillitici confectio, Cap. IIII.
Theriaces Andromachi confectio, Cap. V.
Theriaca ex herbis, Cap. VI.
Theriace experta ad morſus à cane rabido inflictos, Cap. VII.
Theriaca ad venenata, Cap. VIII.
Theriaca ad ictus ſcorpionum, Cap. IX.
Theriace Andromachi,vt præcedens, Cap. X.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De Theriacis,

Sectio vigeſimaſecunda.

Cap. I.

THERIACA antidotus Andromachi. Menſura eius nõ eadem in omnibus hominibus exiſtit, ſicuti neque liquor in quo diſſoluta exhibetur.Ipſa enim aduerſus maxima mala medicamentum alexeterium eſt expertum. Datur igitur ipſa in venenatis medicamẽtis, aut venenatorum plagis,nucis Põticæ magnitudine, cum vino.Capitis dolores diuturnos,vertigines,auditus graues,hebetudines oculorum,guſtus inſtrumentum debilitatum,comitialẽ morbum,vertiginoſos, nonniſi recta ceruice ſpirantes cum mulſa pota ſanat, diſſecans, attenuans, & eductu faciles reddens lentos humores.Succurrit etiam recenti & veteri tuſſi,& iis à quibus thorax dolet. Febre carentibus ex mulſo,febricitantibus autem ex mulſa.Cõuenit ſanguinem expuẽtibus,ſiue à thorace ſiue à pulmone eductio fiat. ſi quidem recens eductio ſit,cum poſca: inueterata verò,cum aqua decocti radicis ſymphyti,manè & veſperi ſimiliter.Stomachi vitia,ventriculi difficilem concoctionem,& imbecillitatem emendat.Inflationes ſtomachi,& inteſtinorum cruciatus ſedat: aut colũ diu dolentes, autilioſos placat.Datur nucis Ponticæ magnitudine cum aqua calida.Valet etiam in cardiacis,& iis qui animo linquuntur,& cholericis.Lumbricorum etiam omne genus mirabiliter exigit, cum ſucco menthæ data.Hepaticos affectus,itémque morbo regio laborantes ſtrenuè curat: febre carentibus,cum vino mulſo:febricitantibus autem, cum tepida aqua data.Induratos lienes liquefacit,ſordes in iis conſumens,cum oxymelitẽ data. Deterit & lapides renum, cum decocto apii,aut petroſelini,aut ſemine dauci,aut quorundam aliorum, & difficilem mictionem veſicæ,& in ipſa exulcerationes interdum ſanat, cum decocto chamæmeli febre vacantibus data,aut cum vino dulci.Præbetur quoque in omnis generis rigoribus diuturnis: maximè verò quartanis, ſi quis ea artificioſè vtatur,hoc eſt poſt inclinationẽ. Datur etiã hydropicis cum aſari decocto, & ſimilibus malis: potiſſimùm verò qui anaſarca laborant. Elephantia quoque correptis, ſæpe auxiliatur.Et partium corporis reſolutiones in potu accepta,ſæpe ſanat.Mulierum purgationes mouet, & mortuos fœtus eiicit,data cum paſſo aut aqua mulſa:ruta tamen aut dictamno priùs in iis liquoribus incoctis, fabæ magnitudine. Podagra afflictis,& articulorum defluxione infeſtatis conducit poſt inclinationem,non ſemel tantùm, ſed multoties etiam pondere hexagii vnius pota,pro viribus,& ægri temperamento.Opitulatur [a] dolentibus etiam impoſita. Admirari autem oportet hanc antidotum, quòd non modò corpori, verumetiam animo malè affecto medetur. Ex atra enim bile natas diuerſas imaginationes hoc medicamentum exhibitum ſedat, è vaſis lienis atram bilem veluti eluens & exhauriens: quemadmodum etiam ex ferarum ictu illatum venenum, & aquæ formidinem, peſſimum ſanè & curatu difficilem morbum, aut potius incurabilem, aſſiduè data ſæpe ſuſtulit.In peſtilen-

A tibus ſimiliter conſtitutionibus præſumentes ipſam, hoc malo corripi prohibet. Hyemis tempore iter facientibus conſulo vt ex ipſa ſumant:eſt enim veluti bonum viſcerum indumentum, quod plurimum iis qui eam ſumpſerunt,calorem exhibeat.Dare oportet hoc medicamentum, quum probè concoxerit qui ipſum accepturus eſt,neque cibis refertus ſit.Bibat autem ieiunus, & iube quo ſufficienti tempore à cibis abſtineat,vt medicamentum cõcoqui poſſit.Inſpicere verò etiam oportet tempus & ætatem eius qui ſumpturus eſt: æſtate B enim neque omnino dabis: neque in vigore ætatis exiſtentibus,vt qui plurimum habeat caloris:neque ſæpius medicamentum ipſum exhibendum eſſe hortor. Iis verò qui iam vitæ declinationem attigerunt, & pituitoſis,& nauſeabundis,& cruditate laborantibus,& iis qui cibum non appetunt ex melancholia,aut frigiditate,hanc ſæpius & plurimam exhibere conuenit. Similiter etiam iis qui ſtomachi inflatione laborant, & vteri malis,non cùm aqua,ſed cùm vino bono ac veteri, cõſulo hanc frequenter eſſe accipiendam. In bilioſis,febri C citantibus, & pueris, omnino eius exhibitionem vitare oportet. Maior enim eſt eius facultas quàm vires eorũ tolerare poſſint: eo quòd corpora illorum facilè diſſoluat,& innatum ſpiritum celeriter extinguat.Neceſſe verò eſt primùm confectiones quæ hoc medicamentum ingrediuntur,enarrare,vt hedychroi magmatis,ſquillitici paſtilli,& theriaci:dein in vniuerſum theriaces.

a Dolentibus] Græcè perperam ἀλυναμένον pro ὀδυνωμένων ſcribitur.

Cap. II.

D CONFECTIO hedychroi magmatis. Aſpalathi [a] radicis corticis,coſti albi,ſing.drach. tres, caſiæ fiſtulæ drach.tredecim,aſari,xylobalſami,phu,rhei Pontici,maſtiches,ſing.drach.tres, [b] amaraci drach.decem,rhei barbari drach.duodecim,florum iunci odorati,cinamomi, amomi,botryos,ſing.drach.ſex,nardi Celticæ,folii,drachmas octo,myrrhæ drach. duodecim,croci drach. ſex. Hæc probè trita & cribrata excipe vino phalerno ſufficienti,& finge paſtillos,in vmbráque exſiccato, adiuncto illis opobalſamo.

E

a Radicis corticis] In manuſcripto codice ſimpliciter legitur ἀσπαλάθου φλοιοῦ. Sed in Galeno & Paulo eſt ἀσπαλάθου ῥίζης φλοιοῦ.
b Amaraci] Manuſcriptus codex corruptè legit, ἀμαρακίνου: legendum enim, Galeno & Paulo teſtibus, ἀμαράκου.

Cap. III.

PASTILLI ſquillitici confectio. Accipe ſquillam fœminam: eſt enim alba. & abſcindito fundum & caput:arida verò decorticato, ac fermento oblinito, & in caminum balnei coniicito,aut furnum. Poſtquã au- F tem in carbonem mutata fuerit,amoue eam ab igne,& accipe feſtucam, perforato ipſam. Et ſi promptè feſtuca penetrauerit, aſſa erit: ſin facilè non penetrauerit,nõ probè aſſa erit. ideo vt ipſa denuò aſſetur,neceſſe erit. Vbi verò probè aſſa fuerit, accipe internarũ partiũ ſquillæ drach. xx. & farinæ eruorum alborũ dr. quadraginta.

Læuigato hæc ſimul validè in mortario, & excepta digere in paſtillos, exſiccatóque in vmbra.

Cap. IIII.

THERIACI paſtilli confectio. Hunc paſtillum in hunc modum conficere oportet. Acceptis viperis [a] æſtatis initio, primùm vtrinque à cauda & capite quatuor digitorum longitudine amputare conuenit: dein excoriare, & in fictili cum aqua & [b] aniſo ſufficienti coquere. Vbi verò contabuerint, omnibus oſſibus exemptis, accipe de carnibus drach. ſedecim, & læuigato in mortario validè, affundens ex ipſo decocto, vt formari paſtilli poſſint. Formatos ſiccato in vmbra & reconde in vaſe, & vſu poſcente illis vtere.

a Æſtatis] Nicolaus habet θέρυς: Galenus ἔαρος, id eſt veris.
b Aniſo] Codex Nicolai legit ἀνίσυ, ſed Galenus & Paulus ἀνήθου, hoc eſt anethi.

Cap. V.

THERIACES Andromachi confectio. Paſtillorum theriacorum, paſtillorum ſquilliticorum, ſingul. drach. duodecim, piperis communis, hedychroi magmatis, ſing. duodecim, roſarum aridarum, ſcordii, iridis Illyricæ, ſeminis buniadis, glycyrrhizæ, ſing. drach. ſex, piperis albi drach. tres, opobalſami, cinamomi, agarici, ſing. drach. ſex, [a] rhei barbari, myrrhæ puræ, croci, caſiæ, nardi Indicæ, nardi Celticæ, cancrorum fluuialium cinerum, florum iunci odorati, thuris, piperis longi, dictamni, marrubii, ſtichadis, petroſelini Macedonici, terebinthinæ, calaminthæ, zingiberis, pentaphylli radicis, ſing. drach. tres, polii, chamæpityos, ſtyracis, mei, amomi, botryos Celticæ, Lemnii ſigilli, phu, chamædryos, folii, chalcitidis toſtæ, gentianæ, aniſi, ſucci hypociſthidis, carpobalſami, gummi, ſeminis fœniculi, apii, cardamomi, ſeſelis, acori, ſucci acaciæ, thlaſpeos, hyperici, caſtorei, ammeos, ſagapeni, ſingul. drach. duas, clematidis drach. vnam, malabathri drachm. duas ſemis, erui drach. quadraginta, ſquillæ toſtæ drach. ſexaginta, ariſtolochiæ longæ, ſeminis dauci, bituminis Iudaici, opopanacis, centaurii tenuioris, galbani, ſing. drach. vnam, mellis Attici lib. ſex, vini phalerni ſext. vnum. Coniice in mortarium opium, hypociſthidem, ſagapenum, glycyrrhizam, acaciam, ſtyracem, opopanacem, & affunde exiguū mellis, & vnumquodque contuſum diſſolue, & adiice vinum vt illa ſuperet, ſinitóque vt per triduum madeſcant: inde arida omnia, radices ſcilicet, ſemina, herbas, tuſa & cribrata coniice in mortarium, & affuſo vino terito, ac læuigato vt collyria. deinde his è mortario exemptis admiſce omnia arida, & ſubigito fortiter. Poſt hæc iniice mel, terebinthinam, galbanum, & opobalſamum, & calefacta in cacabo confunde. in mortario hæc vniendo diebus quinque ſubige validè, & reconde in vaſe vitreo. Vtere hac antidoto poſt mēſes ſex aut decem. Perfectè autē coquitur poſt annos decem. Theriaces probatio. Nos in homine periculum de hoc medicamento facere nequeuntes, in aliquo aliorum animantium idipſum facientes, veram huius medicamenti probationē inuenire conamur: Gallis enim [b] qui domi non enutriti neque nobis ſunt contubernales, ſed potius agreſtibus, & ſicciore præditis corporis temperamento, acceptis, his quidem hoc medicamentum infundimus, illis verò minus, & ſic ipſis obiicimus venenatas feras. Qui inter illos non biberint è theriaca, confeſtim moriuntur: qui verò biberint, roborantur, & à morſu vitam retinent. Theriacæ probatio. Probamus interdum medicamentum num ſit adulteratum, hoc modo: Quum enim damus eorum aliquod medicamentorum quæ per ventrē purgare valent, ſi præſumpta theriaca non purgat, medicamentū eſſe optimum cognoſcimus. Vbi igitur purgationem impedierit per hoc experimentum, nūquam de hoc medicamento fallimur. Vſus huius antidoti & ſimilium. Theriaca extrinſecus impoſita, & epota, rabioſorum morſibus, & venenatorū ictibus exquiſitè ſuccurrit. Cæterùm nobis etiam in peſtilentibus conſtitutionibus ſola hæc antidotus malo correptis prodeſſe adeò viſa eſt vt nullum aliud præſidium tanto malo reſiſtere fuerit idoneum. Quamobrem Hippocratem omnibus modis admirandum laudo, qui luem illā ex [c] Æthiopia Græcos inuadentem non aliter curauit quàm aerē mutando & alterando. Per vniuerſam enim ciuitatem iuſſit accendi ignē, non ſimplicis incenſionis materiam habentem, ſed ſerta & flores ſuauiſſimos alimentum eſſe ignis conſuluit, & ipſi vnguenta pinguiſſima infundi, vt per odorem [d] purum aerem redditum homines in mali ſubſidium reſpirarent. Simili ratione theriacen, ceu ipſa quoque ignis quidam purgatorius exiſtat, præſumētes in peſtifera aeris conſtitutione, neutiquam malo corripi ſinere nouimus: correptis verò iam poſſe mederi, aeris inſpirati malitiam inalterantem mutantémque, nec corporis temperaturam corrumpi ſinentem. Medetur autem diuturnis capitis doloribus, vertigini, auditus difficultati, & oculorū hebetudini. Prodeſt quartanis. Nonnunquam verò & guſtus inſtrumentum laborās reficit. Sæpius in phreneticis mentis alienationes, ſomnum inducens, generoſè ſedauit. Inſuper animi perturbationes, [e] & implexas ſomnis imagines abigit. Comitialib⁹ quoque ipſis vehementer ſolet auxiliari, humiditatem è capite abſumens, & liberum ſpiritui tranſitum efficiens. Iuuat etiam difficulter ſpirantes, diſſecans, & vt facilè educantur efficiens, ac extenuans lentos humores. Sanguinem reiicientibus admodum prodeſt cum decocto ſymphyti exhibita. Stomachi quoq; vitiis mederi ſolet. Non appetentem, & cibum capere non potentem, vt ipſos cum voluptate adeat, emendat. Nauſeam iuuat, [f] & omnem maximum latúmque lumbricum, qui omnem aſſumptum cibum depaſcitur, eóque reliquum totum corpus emaciat, mirabiliter ex inteſtinis eiicit. Iecinoroſis ſuccurrit. Lienoſos etiam ſanare ſolet, calculoſos, & cœliacos affectus, omniáque inteſtinorum vitia. Dyſenteriam, ileum, choleram, omnémque vteri imbecillitatem ſanat, & podagram. In ſumma, hæc ipſa antidotus ad omnis generis hominis mala à frigiditate orta vtilis exiſtit.

a Rhei barbari] Nicolaus habet ῥέυ βαρβάρυ: quum tamen in Galeno, Paulo & Aetio, ſcriptum ſit ῥήυ, ῥῦ πονλικῦ, & ῥέυ ποντικῦ. Id quod ideo factum eſt, quia Nicolaus hîc (vt aliis etiam in locis ſæpe) rheum Ponticum & barbarum inter ſe, ac ſi vna res eſſent, confundit. quanquam paulo ſuprà veluti diuerſas res à ſe inuicem diſtinxerit. Vnde facilè coniicere licet, Nicolaum, vtpote vnguentarium, rerum medicarum non admodum peritum fuiſſe: aliâs enim hanc diuerſitatem facilè animaduertiſſet. b Qui domi ſunt enutriti, &c.] Hic locus in manuſcripto codice totus eſt deprauatus: ſic enim legitur ibidē, ἀλεκτριωνᾶς γὰρ λαβόντες μὴ εἰδότες τιναὶ αἰκοδίαι εἰσὶ, καὶ ὑμῖν ὀνορόφει: quum potius, vt ex Galeno ſit manifeſtum, ita legendum ſit, ἀλεκτρυόνας γὰρ λαβόντες τοὺς μὴ ὅσοι γέ τινες οἰκοδίαιτοί τε εἰσὶν, καὶ ἡμῖν ὁμορόφιοι. c Æthiopia] Manuſcriptus codex perperam legit, ἐκ παιονίας, pro ἐκ τ' αἰθιοπίας. d Purum, &c.] Et hoc loco corruptus eſt codex manuſcriptus: legit enim καθαρὸς γενόμενος ὁ ἀὴρ, οἱ ἄνθρωποι ἀναπνέωσιν: quum ita potius ſit legendum, ἵνα οὕτω καθαρὸν γενόμενον οἱ ἄνθρωποι ἀναπνεύσωσιν εἰς τὴν ἀπαλλαγὴν τὸν ἀέρα. Sunt & in ſequentibus aliquot mendæ, quæ ex Galeno in libello quem De theriaca ad Piſonem inſcripſit, reſtitui poſſunt. e Et implexas ſomnis] Manuſcriptus codex Nicolai habet, πυρακοπλικὰς φαντασίας, pro περιπλοκὰς, &c. f Et omnem maximum, &c.] Manuſcriptus codex hîc totus eſt mutilus, & deprauatus: legit enim ſimpliciter, καὶ πᾶσαν νεμηννικὴν ἐκβάλλει. quum ita planè ſit legendum, Galeno teſte: ἔτι καὶ τὴν μεγίστην καὶ πλατεῖαν ἕλμινθα γενομένην, καὶ πᾶσαν τὴν εἰσφερομένην τροφὴν ἐκνεμομένην, καὶ διὰ τοῦτ' ἐκτήκουσαν τὸ ἄλλο πᾶν σῶμα, θαυμαςίως ἐξάγει τῶν ἐντέρων.

Cap. VI.

THERIACA antidotus ex herbis, faciens ad ictus reptilium, & venenatis, pleuriticis, ruptis, conuulſis, diuturnis tuſſibus mirabiliter conferens. Gentianæ repurgatæ, ariſtolochiæ rotundæ, baccarum lauri decorticatarum, chamædryos, ſing. vnc. ſemis. Tuſa in pollinem & cribrata excipe melle Attico, & vtere. Datur pondere ſcrup. quatuor: febricitantibus cum mulſa, vacantibus febre cum vino. Imponitur etiam ictibus hoc medicamentum. In rabioſorum morſibus adiecto cancrorum fluuialium cinere præbeto.

Cap. VII.

THERIACA probata ad morſus rabioſorum. Spicæ nardi, pæoniæ, cinaberis herbæ quæ naſcitur in Lycia, æris vſti, ſingulorum vnc. ſemis, piperis communis vnc. ſemis drach. vnam. Excipe oxymelite ſufficienti, & præbeto magnitudine nucis Ponticæ in vino condito. Illine etiam morſui.

Cap. VIII.

A THERIACA antidotus venena abigens, admodum mira: & vt multa experientia comprobatum eſt, ad omnia quæ à venenatis feris orta ſint mala conferēs. Serpylli herbæ aridæ drach. duas, ariſtolochiæ rotundæ drach. quatuor, radicis bryoniæ albæ drach. I. centaurii [a]tenuis drach. quatuor, mellis Attici quantum ſatis videbitur. Datur drachma vna ex vino tepido ieiuno.

a Tenuis] In codice manuſcripto corrupte λόγκȣ pro λεπτȣ̃ legitur.

Cap. IX.

THERIACE faciens ad eos qui à ſcorpione ſunt B icti, & eos qui à draconibus liberari cupiunt, ad conuulſa, inflationes, & multa ſimilia. Huius igitur mihi copiā fecit Gallus quidam in Arabiæ veniens Cæſariam, qui multos illic ſtipendia faciens per ipſam ſeruauit. Radicis bryoniæ albæ drach. quatuor, ſeminis trifolii drachmas duas, iridis drach. quatuor, opopanacis drachm. duas, ariſtolochiæ rotundæ drach. tres, radicis roſmarini, liquoris papaueris, myrrhæ ſing. drach. duas, rutæ ſylueſtris ſeminis, ſerpylli, ſing. drach. tres, cumini Thebaici & Æthiopici, caſtorei, radicis eryngii, ſing. drach. vnam ſemis, farinæ eruinæ drach. ſex, vini Chii aut marini quod ſatis eſt. Vbi bene paraueris, finge paſtillos quorum ſinguli pendeant drach. vnam, & præbeto cum vino tepido.

Cap. X.

THERIACES Andromachi alia confectio, vt præcedens, valde laudata. Paſtilli ſquillitici, paſtilli theriaci, ſingulorum vnc. quatuor, hedychroi magmatis vnc. duas, cinamomi vnc. ſemis, piperis communis, opii, roſarum aridarum, ſing. vncias duas, ſcordii, buniadis, iridis, glycyrrhizæ ſucci, balſami, ſing. vnc. vnam, zingiberis hexag. tria, croci, myrrhæ, radicis [a]ephili, rhei Indici, piperis albi & longi, radicis dictamni, terebinthinæ, caſiæ, ſpicæ nardi, polii, ſtyracis calamitis, ſing. hexagia tria, ſeminis apii, ſeſelis, [b]ſamoletici, thlaſpis, ammeos, chamædryos, chamæpityos, fœniculi, ſucci hypociſthidis, nardi Celticæ, mei athamantici, gentianæ, aniſi, Lemnii ſigilli, chalcitidis, bituminis, amomi, acori, galbani, carpobalſami, phu, hyperici, acaciæ, gummi, cardamomi, dauci Cretici, ſing. hexagia duo, ſagapeni, opopanacis, caſtorei, centaurii, ariſtolochiæ longæ & rotūdæ, ſing. hexag. vnum. Hæc omnia trita in pollinem madefacito cum melle Attico & vino ſufficienti, & bene confecta reconde in vaſe. Vſu poſcente præbeto hexagium C vnum aut quantum volueris, cum vino veteri tepido, ieiuno.

a Ephili] Græcè eſt ἐφίλȣ: ſed fortè legendum, vt ſuprà, πενταφύλλȣ ῥίζης. b Samoletici] Græcè legitur σαμωλητικȣ̃. Quid vero hac dictione innuat, diuinare non poſſum.

INDEX HIERARVM ET MEDICAMENTORVM icetericis & iſchiadicis conuenientium.

Hiera Logadii Memphitæ, ad diuturna mala à melancholia facta, Cap. I.
Hiera Logadii alia, Cap. II.
Hiera Theodoretos probata, Cap. III.
Hiera Theodoretos alia, ſimilis, Cap. IIII.
Hiera Iuſti, ad vertiginoſos, colicos, & à cane demorſos, Cap. V.
Hiera Iuſti ad capitis dolores, probata admodum, Cap. VI.
Hiera picra Galeni ad vitium ſtomachi, cruditatem, & alia, Cap. VII.
Hiera antidotus Logadii, valde probata, Cap. VIII.
Hiera Galeni, probata, Cap. IX.
Hiera alia Galeni, ad omne malum capitis, & ſtomachi imbecillitatem, Cap. X.
Hiera alia Galeni, vt præcedens, Cap. XI.
Hiera picra Galeni, admodum probata, Cap. XII.
Hiera alia, magna Galeni, Cap. XIII.
Hiera Logadii Memphitæ, mirabilis, Cap. XIIII.
Hiera Logadii ad caput dolentes, & lippitudine laborantes, Cap. XV.
Hiera Iuſti, ad capitis dolorem, Cap. XVI.
Hiera Iuſti omnem bilem à capite purgans, Cap. XVII.
Hiera Archigenis ad capitis dolorem, & comitiali morbo afflictos vtilis, Cap. XVIII.
Hiera Archigenis purgans caput & ſtomachum, ac omnis generis humores, Cap. XIX.
Hiera Archigenis ad melancholiam, Cap. XX.
Hiera purgatoria mirabilis admodum & probata, Cap. XXI.
Hiera antidotus è marrubio probata, Cap. XXII.
Hiera Rufi probata, Cap. XXIII.
Hiera Rufi admirabilis, Cap. XXIIII.
Hiera Conſtantini ad vitioſum corporis colorem, Cap. XXV.
Hiera Ducis ad melancholicos, pituitoſos, & reſolutos, Cap. XXVI.
Irini confectio probata, mirabilis valde, Cap. XXVII.
Hiera antidotus interpretatione Galeni & Hippocratis, Cap. XXVIII.
Ictericum præſidium, admodum mirabile, Cap. XXIX.
Ictericum aliud expertum, Cap. XXX.
Ictericum curans exquiſitè, Cap. XXXI.
Antidotus præſeruans ab iſchiade, expertum, Cap. XXXII.
Iſchiadico dolori ſummè conferens, Cap. XXXIII.
Hiera periculo vacans, ex Tralliano, Cap. XXXIIII.
Hiera picra Galeni, ad ſtomachum & caput, Cap. XXXV.
Hiera Antiochi probata, Cap. XXXVI.
Hiera picra Galeni ad turbationem ſtomachi, Cap. XXXVII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Hieris,& medicamentis ictericis & iſchiadicis conuenientibus,

Sectio vigeſimatertia.

Cap. I.

HIERA Logadii. Mala diuturna ex melancholia facta [a]tranſmutat. data enim humores purgat qui moleſtias corpori exhibet, neque anguſtiam vllam facit, ſed appetentiam incitat, & robur corpori inducit, atque ægrotantem hilarem reddit. Comitiali morbo laborantibus, vertiginoſis, ſubitò concidentibus, ſpumantibus, & linguam mandentibus, aut conuulſis, ita vt putentur aliquibus à dæmone occupati eſſe, vtilis. Conuenit autem biliosis, & elephantia correptis inter initia. Prodeſt etiam iis qui feris impetiginibus laborant, lethargicis, & iis qui inuoluntariè alui excrementa emittunt: potiſſimùm verò iis qui lethalia medicamenta hauſerunt. Dolorem quoque ſedat, & iecinoroſis vtilis eſt. Datur etiam pleuriticis, & iis quibus pericardium laborat. Educit enim vitioſos humores, & mouet menſtrua mulierum. Iſchiadicis, & [b]lumborum dolore affectis admodum conuenire creditur, & omnia diuturna mala ſanat, ter ſingulis menſibus ſumpta. Datur pondere ſcrupulorum nouem in aqua mulſa vnius menſuræ. Agarici, elaterii, ſalis ammoniaci, abſinthii, ammoniaci, foliorum Indicorum, ellebori nigri, ſquillæ toſtæ, ſcāmoniæ, myrrhæ, zingiberis, ſing. drach. ſex, aloes flauæ, euphorbii, ſing. drach. octo, polii herbæ, caſiæ, chamædryos, centaurii, hyperici, bdellii, marrubii, ſing. drach. quinque, piperis albi, cinamomi, opopanacis, ſagapeni, piperis longi, croci, petroſelini Macedonici, ſing. drach. quatuor, caſtorei, piperis nigri, ariſtolochiæ rotundæ, ſing. drach. tres ſemis, colocynthidis, polypodii, ſing. drach. octo, ſpicæ nardi, grani Cnidii, ſing. drach. ſex. Hæc trita in pollinem madefacito cum melle Attico deſpumato ſufficienti. Opopanacē, ſagapenum, ſolue in mortario cum melle, & probè confectum reconde in vaſe, & vtere.

a Tranſmutat] In manuſcripto codice συστέλλει legitur, pro μεταστέλλει, aut certè ἐκστέλλει, id eſt expellit. b Lumborum dolore vexatis] In manuſcripto codice ψοαδικοῖς pro ψυαδικοῖς legitur.

Cap. II.

HIERÆ Logadii alia confectio. Colocynthidis, polypodii, ſing. drach. duas, euphorbii, polii, grani Cnidii, ſing. drach. vnam S. frumētaria grana ſex, abſinthii, myrrhæ, ſing. drach. vnam gran. duodecim, centaurii, agarici, ammoniaci thymiamatis, folii, ſquillæ, ſpicæ, dacrydii, ſing. vnc. vnam, aloes flauæ, corymborū thymi, caſiæ ligneæ, chamædryos, bdellii, marrubii, ſing. ſcrup. vnum grana quatuordecim, cinamomi, opopanacis, caſtorei, ariſtolochiæ longæ, trium piperum, croci, ſagapeni, ſeminis petroſelini, ſing. drach. ſemis, ellebori nigri & albi, ſing. drach. ſex, mellis Attici quantum ſufficit. Datur caſtaneæ nucis quantitate cum aqua tepida manè ieiuno.

Cap. III.

HIERA Theodoretis vehementer efficax, conducens vt altera. Summè enim congruit morbo comitiali affectis, iecinoroſis, lethargicis, melancholicis, & iis qui per circuitum exacerbantur, ſtomachicis, lienoſis, colicis & ilioſis. Inſigniter autem menſes ducit, & malo corporis habitui aduerſatur. Aloes flauæ drach. triginta, agarici drach. duodecim, croci, rhei barbari, acori, maſtiches, cinamomi, ſpicæ nardi, ſing. drach. tres, aſari, myrobalani nigri, ſing. drach. duas, coſti drach. quatuor, caſiæ, mei, chamædryos, piperis nigri & longi, zingiberis, gentianæ, amomi, floris iunci odorati, ſing. drach. vnam, piperis albi drach. duas, ſcammoniæ drach. duodecim, colocynthidis drach. duas. Trita in pollinem madefacito cum melle Attico ſufficienti, & probè confectam præ-

A beto manè ieiuno cum aqua tepida drach. tribus.

Cap. IIII.

HIERA Theodoretis alia, vt præcedens. Aloes drach. xxx. aſæ fœtidæ, hoc eſt ſcordii dr. xii. agarici, croci, ſing. dr. tres, ariſtolochiæ longæ dr. i. S. aſari, iridis Illyricæ, opobalſami, ſing. dr. duas, coſti dr. quatuor, maſtiches, caryophylli, ligni cinamomi, ſing. dr. tres, caſiæ, nucis odoratæ, ſing. drach. xii. ſpicæ nardi dr. tres, epithymi drach. nouem, chamædryos dr. quatuor, mei dr. vnam, trium piperū, euphorbii, ſing. dr. v. myrrhæ, florū iunci
B odorati, ſing. dr. ii. gētianæ dr. ii. amomi drach. i. xylobalſami dr. duas, ſcāmoniæ drach. nouem. Trita hæc in pollinem madefacito cum melle Attico ſufficienti, & præbeto drach. quatuor ex aqua tepida ieiuno.

Cap. V.

HIERA Iuſti conferens vertiginoſis, colicis, à cane demorſis, & ſimilis eſt præſcriptæ hieræ [a]Theodoretis. Epithymi drach. ſex, ſtichadis, marrubii, chamædryos, ellebori nigri corticis, ſcammoniæ, agarici, trium piperum, ſquillæ aſſatæ, paſtilli theriaci, ſing. drach. octo, co-
C locynthidis, euphorbii, croci, petroſelini ſeminis, gentianæ, ammoniaci thymiamatis, ſagapeni, ſingulorum drachmas quatuor, aloes flauæ, opopanacis, polii, cinamomi, myrrhæ, ſpicæ nardi, caſiæ, florum iunci odorati, calaminthæ montanæ & fluuialis, ſing. drachm. duas, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſingulorū drach. vnam. Hæc trita in pollinem madefacito cum melle Attico ſufficienti.

a Theodoretis] Manuſcriptus codex habet ἀρχιγένους pro θεοδώρητος.

Cap. VI.

D HIERA Iuſti ad capitis dolores, valde probata. Marrubii drach. duas, ſpicæ, chamædryos, ellebori nigri, ſcammoniæ, agarici, piperis nigri, ſquillæ torrefactæ, ſingulorum drachmas quatuor, colocynthidis, euphorbii, aloes flauæ, croci, gentianæ, ſeminis petroſelini, ammoniaci, ſagapeni ſing. drach. octo, opopanacis, polypodii, ſpicæ nardi, floris iunci odorati, pulegii, ſing. drach. quatuor, ariſtolochiæ rotundæ drach. duas, mellis quantum ſufficit.

Cap. VII.

E HIERA Galeni, hoc eſt amara, ad vitium ſtomachi & cruditatem, ileum & ſubuerſiones, capitis dolores, hemicraniam, lienoſos, iecinoroſos, ſtomachicos, & vomentes cibum. Similiter anginoſos, epilepticos, deſtillatione laborantes, & gingiuarum inflammationem iuuat. Cinamomi, ſpicæ, croci, florum iunci odorati, aſari, caſiæ ligneæ, xylobalſami, carpobalſami, violarum, abſinthii, epithymi, agarici, roſarum, turpeti, maſtiches, colocynthidis pulpæ, ſing. drach. S. aloes flauæ quantū omnium aliarum ſpecierum. Nonnulli medicorum duplum quantum omnium aliarum ſpecierum iniiciunt,
F mellis Attici quod ſatis eſt. Dantur hexag. tria, aut tria & ſemis, pro viribus cum aqua tepida ieiuno.

Cap. VIII.

HIERA antidotus Logadii, valde probata. Maxima verò eiuſdem commoditas, quòd è profundo excellenter purgat varios humores, neque compreſſionem, neque anxietatem, neque inappetentiam, neq; aliā perplexitatem faciens, ſed potiùs bene ſpirātes, hilares, robuſtóſque efficit, vt excellentiam eius aliquis miretur. Medetur itaque hemicranicis affectibus, vertiginoſis, mor-
G bo comitiali, inſaniæ, melancholiæ, lethargo, & ſimilibus. Item hebetudini viſus, difficultati auditus, amiſſioni vocis, aſthmaticis, ſtomachicis, affectib⁹ diuturnis, liēnoſis, nephriticis, cœliacis, iſchiadicis, arthriticis, & podagricis. ſanguinē mulierū ducit. trementibus cōducit, impetiginibus feris & omnibus in ſuperficie corporis

ortis exanthematis, elephantia correptis, humoréſque dolorem excitantium febrium curat,& omnia maligna vlcera & canceroſa. Colocynthidis drachmas quatuor, ſquillæ aſſatæ,agarici,ammoniaci,ellebori nigri, corticis, ſtichadis,hyperici,ſingulorum drachmas octo, epithymi,polypodii,bdellii,aloes flauæ,chamædryos,marrubii,caſiæ,ſingulorum drachmas quatuor,myrrhæ,ſagapeni,croci,ariſtolochiæ longæ,trium piperum, cinamomi,opopanacis,caſtorei,ſeminis petroſelini, ſingul. drachmas duas,mellis Attici quantum ſufficit.Perfecta menſura drach.quatuor,media drach.III. minima dr.II. cum aqua mulſa ſufficienti & ſalis tenuiſſimè triti cochlear.ſemis.Datur autem manè ieiuno.

Cap. IX.

HIERA Galeni,valde probata.Chamædryos,piperis longi & albi,agarici,ſtichadis, ellebori nigri, ſcammoniæ,ſpicæ nardi,ſquillæ aſſatæ,epithymi, ſingulorũ drachmas tres,croci,ammoniaci, euphorbii, ſingulorũ drachmas quatuor,mellis quod ſatis eſt.

Cap. X.

HIERA alia Galeni,ad omne capitis malum,dolorem aurium,oculi mala,& ſtomachi imbecillitatem. Aloes flauæ vnciam vnam drachmas duas, ſpicæ hexagiũ ſemis,cinamomi,xylobalſami,caſiæ, croci, maſtiches, pulpæ colocynthidis,agarici,centaurii, euphorbii, epithymi,aſari,ſingulorum hexagium ſemis, mellis Attici quod ſatis eſt.Datur pro viribus cum aqua tepida manè ieiuno.

Cap. XI.

HIERA alia Galeni ad melancholicos, comitiali morbo laborantes,vertiginoſos,refrigerationem totius corporis,& ſitim,obſtructionem item iecoris ac lienis. Datur etiam regio morbo affectis cum decocto abſinthii.Efficax eſt quoque ad viſcera, hypochondria, dorſum,& renes ac vteri mala ſanat. Aloes flauæ vnc. duas, cinamomi,nardi,coſti,xylobalſami,caſiæ puræ, maſtiches,aſari, roſarum,abſinthii,amomi, ſingulorum drachmam vnam ſemis,mellis Attici quantum ſufficit.Datur ponticæ nucis quantitate cum aqua tepida manè ieiuno.

Cap. XII.

HIERA amara Galeni admodum probata, potens eadem quæ præcedens.Ducit etiam menſes mulierum, & conceptionem iuuat.Mirabiliter etiam ad refrigerationem vteri valet.Colocynthidis,florum iunci odorati,cinamomi,xylocaſiæ,ſing.hexag.I.xylobalſami,croci,ſing. hexag.vnũ,maſtiches, aſari,ſing. hexag.S.aloes flauæ quantum omnium aliarum ſpecierum,mellis Attici quod ſatis eſt.Dātur manè ieiuno hexagia tria aut tria & ſemis cum aqua tepida.

Cap. XIII.

HIERA alia magna Galeni,ad capitis dolores,vertiginem,morbum comitialem,cholericos,melancholicos,pituitoſos,quartanos,hydropicos,pleuriticos, [a]nephriticos,dyſentericos,reſolutos, ſtomachicos, morbo regio correptos,lienoſos,iecinoroſos,lethargicos. Artèriæ etiam raucitatem ſanat,& vniuerſo corpori ſanitatẽ præbet. Aloès flauæ,ſeminis petroſelini,abſinthii,piperis nigri,ſingulorum hexagia duo,colocynthidis,ſquillæ aſſatæ,agarici,ellebori nigri, ammoniaci, ſulphuris, hyperici,ſingulorum hexagium vnum ſemis,epithymi, polypodii,bdellii,ſucci chamædryos, braſſicæ exiguæ, caſiæ,ſingulorum hexagia tria,myrrhæ,ſagapeni,ariſtolochiæ longæ,piperis albi longi, cinamomi, opopanacis,caſtorei, ſingulorum vnciam vnam, mellis Attici quod ſatis eſt.Datur manè & veſperi cum tepida aqua ſufficienti.

a Nephriticos]In manuſcripto Nicolai codice eſt διαφορητικὴ, fortè pro νεφριτικοὺς ſcriptum.

Cap. XIIII.

HIERA Logadii Memphitæ, mirabilis, temperata. Abducit noua & vetera mala,maniam, & omnẽ melancholiam omnino purgat,crudos humores ſine moleſtia,& quidem à principio.Facit ad eos qui non concoqunt,& eos qui ſumpſerunt lethalia venena.purgat etiã humores crudos areſcentes.Prorſus inualidos, difficultates vrinæ,ſeminis profluuium inuoluntarium iuuat, & ad vterina mala ter mẽſe ſumpta valde mirabilis eſt. Agarici,ammoniaci thymiamatis,folii,ſileris, aſari, dacrydii,ſcordii,ſingulorum hexagium vnum,caſiæ,chamædryos,hyperici,bdellii, marrubii, ſingulorũ, hexag. quatuor,cinamomi,opopanacis, caſtorei, ariſtolochiæ longæ,trium piperum,croci,ſagapeni, ſeminis petroſelini,ſingulorum hexagia quinque,colocynthidis, myrrhæ,elaterii,ſingulorum hexagium vnum,abſinthii,zingiberis,ſingulorum hexagium vnum,euphorbii, polii, grani Cnidii, ſingulorum hexag. duo,epithymi hexag. quinque,ellebori nigri,centaurii, ſingulorum hexagiũ vnum,mellis Attici quod ſatis eſt.Datur ex aqua tepida manè ieiuno.

Cap. XV.

HIERA Logadii mirabilis ad dolentes caput,&lippitudine laborantes.Eſt ſimilis ei quæ prædicta eſt. Agarici hexagium vnum & quartam eiuſdem partem, ammoniaci thymiamatis,folii,aloes flauæ,thymi,polii,caſiæ,chamædryos,polypodii repurgati, ſingulorum hexagium vnum,trium piperum,opopanacis,caſtorei, ariſtolochiæ longæ,ſingulorum hexagium vnum, colocynthidis hexagium ſemis,corticis ellebori nigri,ſquillæ aſſatæ,ſingulorum hexagium vnum,dacrydii hexag. octo,hyperici, bdellii,marrubii aridi,ſingulorum hexagium vnum,croci ſtagium ſemis ſcrupulum vnum, ſeminis petroſelini hexagium vnum,libyſtici,lapidis Armenii,ſingulorum hexagium ſemis,iridis aridæ,zingiberis,ſeſelis,ſingulorum vnciam ſemis,centaurii hexagia duo,myrrhæ,thuris,ſingulorum hexagia quatuor, euphorbii hexagia duo,ſtichadis hexagium ſemis, melanthii hexagia duo,grani Cnidii, ſagapeni,ſingulorum vnciam ſemis,mellis Attici quod ſatis eſt.

Cap. XVI.

HIERA Iuſti,ad capitis dolorem. Marrubii hexag. duo,ſpicæ nardi,chamædryos,ellebori nigri, dacrydii, agarici,piperis nigri,ſquillæ aſſatæ, ſingulorum hexag. quatuor,colocynthidis,euphorbii,aloes flauæ,croci,gẽtianæ,petroſelini,ammoniaci,ſagapeni,ſingulorum hexagia octo,opopanacis,polypodii, ſpicæ nardi, florum iunci odorati,pulegii,ſingulorum hexagia quatuor, ariſtolochiæ rotundæ hexagia duo, mellis quantum ſufficere videtur.

Cap. XVII.

HIERA alia Iuſti,omnem flauam bilem à capite purgans.Colocynthidis,ſtichadis,chamædryos, piperis albi & nigri,corticis ellebori nigri,agarici,dacrydii, ammoniaci,ſquillæ aſſatæ,ſingulorum drachmas octo,croci,euphorbii,ſingulorum drachmas quatuor, myrrhæ drachmas duas,mellis Attici quod ſatis eſt.Pondus exhibitionis perfectum drachmæ tres:minus,drach.duæ, ex mulſa calida ſufficienti. Iuxta pondus antidoti præbe granum ſalis fabæ magnitudine, ſicque probè confecto vtere.

Cap. XVIII.

HIERA Archigenis ad capitis dolorem & eos qui comitiali morbo laborant.Chamædryos,agarici,marrubii,vnciam vnam ſemis hexagium vnum, colocynthidis hexagia viginti,ſtichadis,opopanacis,ſagapeni,ſingulorum hexagia octo, petroſelini Macedonici, folii,ariſtolochiæ,ſingulorum hexagia duo, mellis Attici quãtum ſufficit.Datur pro arbitrio.

Cap. XIX.

HIERA Archigenis alia, caput & ſtomachum omniſque generis humores excellenter purgans. Colocynthidis,ſquillæ aſſatæ, euphorbii,gentianæ,opopanacis,paſtillorum theriacorum,ſingulorum drach. quinque,ſtichadis drachmas ſex,ſeminis petroſelini,ellebori nigri,ſcammoniæ, piperis nigri & longi,ſingulorum vncias duas,ligni cinamomi,iridis Illyricæ,ſagapeni,myrrhæ,ſpicæ nardi,florum iunci odorati, & radicis calaminthæ montanæ,ariſtolochiæ longæ & rotundæ,ſing.

drachmas duas,ſeminis rutæ ſylueſtris drachmas duas A ſemis,aloes flauæ drachmas quindecim,pullorum hirũdinis vſtorum cineris,acori,xylobalſami,carpobalſami, ſeminis apii,ſingulorum drachmam vnam ſemis, mellis Attici quod ſatis eſt.

Cap. XX.

HIERA Archigenis ex epiſtola ad Marſum de melancholia. hic verò in alio loco ait eſſe Rufi.Opopanacis drachmas quatuor,ſagapeni drachmas quinque, petroſelini,ariſtolochiæ rotundæ,piperis albi, ſingulorũ drachmas duas ſemis,cinamomi,ſpicæ nardi,myrrhæ, po- B lii,croci, ſingulorum drachmas duas. nonnulli adiiciũt chamæpityn.Ego verò pro chamæpity iniicio chamædryn.Hæc trita in pollinem, ſubigito cum melle ſufficienti,& reconde in vaſe,& præbeto.Multoties ex ea dedi ſcrupulos decẽ,& effeci vt decies aut vndecies is qui ſumpſerat excerneret.Integra exhibitio eius drach.quatuor ex aqua mulſa adiecto ſale quantum eſt cochleare paruum.[a]Malè enim ægro affecto, efficacem facit præparationem:non ſolùm multitudine eorum quæ per aluum educuntur,ſed affectus proprietate , priuatim atrã C bilem minuens.Conuenit pleuritidi , flatuoſiſque malis eſt accommodatiſſima. Optimam facit reſpirationem, & iis quæ nutritionem impediunt è regione aduerſatur.[b]Colorem mirificè emendat,tum quòd ſanguinem [c]excolet,tum quia vitioſum ſpiritum accẽſum lucidiorem reddat.Sed nunc [d]non eſt laudandi inſtitutum eam quàm haud temerè hieram appellant: prolixa enim futura eſſet oratio.Cæterùm melãcholicorum affectuum nullum aliud reuera huic comparandum inueniemus præſidium.Nam multos noui ob huius aſſiduum vſum D nullo alio indiguiſſe medicamento,[e]etiamſi nullam bilem excreuerint.Neque enim hi tantùm melancholici vocantur qui atram excernunt,ſed qui in ſolidis iã hanc ſtructuram obtinent.Membranarum cerebri malos habitus quammaximè exterit.Proinde morbum comitialem & inſaniam illinc natam mirum in modum demolitur.

a Malè]Manuſcriptus codex legit perperam admodum,κακοπίνυ pro κακοπίνως. b Colorem &c.]In codice manuſcripto corruptè legitur καὶ χρώμασι τοῖς μυστικώτατον,pro χρώματος σμηκτικώτατον.Qui locus iterum oſtendit,quantis nobis hæc conuerſio laboribus conſtiterit. c Excolet]Codex Nicolai perperam καθηλίζων pro καθυλίζων legit. d Non eſt laudandi] In manuſcripto codice eſt ſcriptum ἐγκομένον pro ἐγκώμιον. e Etiamſi nullam]Græcè eſt perperã E ſcriptum κἂν ἴδη μίας χολὴν ὡς ἀποκρίνει,pro κἂν εἰ μηδεμίαν χολὴν ὅλως ἀποκρίνοιεν.Sic nuſquam non deprauatum eſt Nicolai exemplar manuſcriptum.

Cap. XXI.

HIERA purgatoria mira admodum & probata. Præcipuum verò hoc habet, quòd purgans excellenter vnum aliquem & varios humores educẽs,neque cõpreſſionem,neque anguſtiam,neq; imbecillitatẽ,neque F appetentiæ deiectionem,neque aliquam perplexitatem ægrotanti facit. Plurimùm verò ac vehementer confert ad diuturnos morbos comitiales, eóſque ita vehementes vt mingant,cacent,cruentam linguam habeant,ſpument,& omnino conuulſione comprehendantur laborantes ipſi.Exeuntes è poteſtate,furioſos , melancholicos,tremebundos,reſolutos,elephãtia correptos, feram impetiginem,omnem circuitum à bile factum, iecinoroſóſque ſanat,menſes ducit. Pleuriticos ad naturalem G ſtatum reducit.Ter menſe data,reuera probè auxiliatur. Colocynthidis herbæ folia drachmarũ decem,ſquillæ aſſatæ drachmas quinque,ammoniaci thymiamatis,agarici,ſcammoniæ,ellebori nigri , ſingulorum drachmas quinque,hyperici,epithymi, polii,bdellii , aloes flauæ, chamædryos,marrubii,caſiæ , ſingulorum drach. quatuor,piperis longi & albi,cinamomi,croci,opopanacis, ſagapeni,caſtorei,petroſelini Macedonici , ariſtolochiæ longæ,ſingulorum drachmam vnam ſemis, mellis Attici quod ſatis eſt.Datur ſingulis diebus drachma vna ſe- H mis,ter menſe.

Cap. XXII.

HIERA probata è marrubio . Stichadis,marrubii, [a]chamærotis ſylueſtris,colocynthidis,ſingulorum drachmam vnam,opopanacis,ſagapeni,ſeminis petroſelini,ariſtolochiæ rotundæ, piperis communis , cinamomi,ſpicæ nardi,polii,myrrhæ,croci,ſingulorum drach. duas,mellis Attici quod ſufficit.

a Chamærotis]Græcè eſt χαμαίροπος. Quid verò hæc dictio ſignificet ignorare nos fatemur.

Cap. XXIII.

HIERA Rufi probata,qua vti conſueuit Galenus. purgat enim ſine moleſtia.Cõfert morbo comitiali,hemicraniæ,pleuritidi,tabidis,coli dolorib⁹,diuturnis malis, lienoſis,[a]& iis quib⁹in vniuerſo corpore eugata exigua alba exoriuntur,quæ vocantur Latinis aoriga,podagricis & arthriticis . non dabis verò hanc iis qui defluxione laborant.Mulieribus quæ non purgãtur prodeſt, & iis qui laborant eugatis magnis & ſcabie. Dabis hanc etiam ad lumbricos,impetigineſque.purgat quoque aluum.Colocynthidis,piperis , chamædryos , maſtiches, ſingulorum hexagia quatuor,croci,myrrhæ, ſingulorũ hexagia duo,dacrydii drachmas tres,mellis Attici quod ſatis eſt,ammoniaci drachmas duas ſemis,euphorbii dr. vnam ſemis.Datur iuxta hominis temperamentũ duobus diebus. podagricis triginta diebus cochlearia duo ex mulſa.Dixit verò aliquis ſapientum,quòd multoties data,elephantia laborantes purget.

a Et iis quibus in vniuerſo corpore]Hæc vtcunque potuimus reddere coacti ſumus.In codice enim Nicolai ita ſcriptũ erat,καὶ εἴ τινες ἐμβάλλουσι εὔγατα μικρὰ λευκὰ ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, ἅπερ λέγουσι οἱ λάτινοι ἀορίγα .Vtraque enim vox,Græca nimirum εὔγατα & Latina aoriga,nobis incognita. Sed ambæ haud dubiè corruptæ ſunt & barbaræ.

Cap. XXIIII.

HIERA Rufi,confectio mirabilis.Aloes flauæ vnciam ſemis,ellebori nigri & albi,ſingulorum drachmas duas,dacrydii , colocynthidis , ſingulorum drachmam vnam ſemis,nitri,euphorbii,polypodii, ſalis ammoniaci,ſingulorum drachmam vnam grana ſeptem &ſemis, piperis communis,cardamomi , croci , agarici , maſtiches,epithymi,ſingulorum drachmam ſemis grana ſeptem,xylocaſiæ,balſami,opopanacis,cocalis, ſingulorũ ſcrupulum vnum & quartã eius partem , hoc eſt grana quinque,myrrhæ drachmas ſeptem,mellis Attici quãtum ſufficit.Datur eunti dormitum ex tepida aqua caſtaneæ quantitate.

Cap. XXV.

HIERA Conſtantini, prodeſt ad vitioſum corporis colorẽ & faciei.Myrobalani cepuli Indici & flaui,violarum,abſinthii,ſingulorum drachmas duas,myrobalani bellyrici,emplici,caſiæ repurgatæ,epithymi,ſenæ,agarici,cuſcutæ,floris iũci odorati,rhei barbari, ſingulorum drachmam vnã,xylocaſiæ,ſpicæ, aniſi, maſtiches, ligni aloes,ſalis gemmæ,(eſt ſpecies lapidis)nitri,ſingulorum drachmam ſemis,mellis Attici quod ſatis eſt.Datur quantum libet dormituris:vacãtibus,febre cum vino,febricitantibus autem,cum aqua tepida.

Cap XXVI.

HIERA Ducis,ad melancholicos , & pituitoſos & reſolutos mirabilis. Agarici,colocynthidis,turpeti , epithymi,cuſcutæ,ſingulorum ſcrupulos duos grana quinque:ligni aloes,rhei barbari,carpobalſami,florum iunci odorati,xylocaſiæ,croci,aſari,cinamomi , maſtiches, roſarum,abſinthii,folii,lapidis litzi,lapidis lazuli, ſing. drachmas duas,dacrydii drachmam vnam ſemis , aloes flauæ drachmas duas ſemis,mellis Attici quantum ſufficere videtur.Datur ex aqua tepida media nocte. Si verò hanc vis redigere in pilulas , fermentato probè cum iure abſinthii,& præbeto dormituris veſperè pilulas nouemdecim aut vigintiunam.

Cap. XXVII.

IRINI confectio, admodum probata. Aſpalathi vncias ſeptem, olei communis vncias nouem . Aſpalathũ ſubtiliter tritum coniice in aquæ cochlearia quinque & ſine vt illic maceretur diebus tribus,& coquito iuſto tẽpore.Expreſſum in craterem coniice, & cum ipſo ſubtiliter triti xylobalſami,myrrhæ, ſingulorum vnciam vnam,& rurſus coquito iuſto tempore:dein colato, & ſtatue oleum hoc in ſtatera,& æquali ponderi olei adiice

irin probè tuſam,& ſine vt in eo maceretur diebus & no A ctibus tribus. Deinde expreſſo validè,& ita parato, quouis tertio die vtere.

Cap. XXVIII.

HIERA antidotus interpretatione Galeni & Hippocratis,quæ non ſolùm aluum,ſed & reliquum corpus purgat:præcipuè verò à capite ad inferiora trahit. Nõnulli pro medicamento vtuntur ieiunis dantes modicũ commanducandum. Morbo comitiali laborãtibus, melancholicis, vertiginoſis & neruorum malis diuturnis correptis mirum in modum confert. Trium piperum B ſingulorum drachmam vnam,ammoniaci drach. tres, colocynthidis drachmam vnam,myrrhæ drachm. tres, croci drachm. quinque,ſcammoniæ drachmam vnam ſemis,chamædryos,epithymi, ſingulorum drachmam vnam,abſinthii ſucci drachmam ſemis,ſalis ammoniaci drachmam ſemis, mellis Attici quod ſatis eſt.

Cap. XXIX.

ICTERICVM præſidium mirabile. Rubi ramorum manipulum vnum, aquæ puræ ſextarium vnum. Conijce in ollam nouam,& coquito ad dimidium:dein colato,& reconde in vaſe,& da bibendum manè ieiuno cyathum vnum diebus quinque aut ſeptem, & confeſtim diſcutitur malum.

Cap. XXX.

ICTERICVM aliud probatum. Radicem anchuſæ aridam probè contunde,& accipe cochlearia duo, & irrigato cum aquæ menſura vna. Da bibendum ieiuno: eſt enim mirabile.

Cap. XXXI.

ICTERICVM exquiſitè curans. Sulphuris ignem non experti hexagium vnum, ſalis communis hexag. ſemis. Trita bene da comedenda ieiunis cũ ouis ſorbilibus:eſt enim præcipuum admodum.

Cap. XXXII.

AB iſchiade præſeruans, probatum. Scribe in laminam ſtanneam, Barboth, barboth libera ſeruum Domini N. à dolore qui ipſum corripuit iſchiadico: & appende collo laborantis.

Cap. XXXIII.

ISCHIADIS dolori ſummè conferens. Radix cyclamini appenſa collo laborantis.

Cap. XXXIIII.

HIERA periculo vacans,ex Tralliano. Aloes ſcrup. duos,folii,agarici,opopanacis,amomi, croci, ſagapeni, caſtorei,dacrydii,ammoniaci,ſingulorum ſcrupulos v. polypodii,caſiæ,ſingulorum ſcrupulos quatuor,piperis albi,petroſelini Macedonici, ariſtolochiæ,ellebori nigri ſingulorum ſcrupulos duos ſemis, marrubii aridi, chamædryos,bdellii,colocynthidis, ſingulorum ſcrupulos quatuor. Integra exhibitio,ſi quidem cum melle confeceris ſcrupuli ſeptem:ſi verò cum melle excipere volueris(quemadmodum multi conſueuerunt) dato ſcrupulos duodecim.& probè parato vtere.

Cap. XXXV.

HIERA amara Galeni, mirum in modum conferens ſtomacho & capiti. Aloes flauæ drachmas quatuordecim ſemis, cinamomi,croci,coſti, floris iunci odorati,xylobalſami, caſiæ fiſtulæ puræ,maſtiches,aſari,roſarum,amomi,abſinthii,ſingulorum drachmam vnam. Trita in pollinem ſubigito cum melle Attico ſufficienti,& præbeto hexagia tria aut tria & ſemis, pro viribus: C carentibus febre ex vino, febricitantibus cum aqua tepida.

Cap. XXXVI.

HIERA Antiochi probata. Chamædryos, agarici, colocynthidis,ſingulorum drachmas octo,ſquillæ aſſatæ, ammoniaci thymiamatis,ellebori nigri,clematidis, piperis albi,ſingulorum drachmas duas ſemis, cinamomi,ſpicæ nardi,zingiberis,myrrhæ troglodyticæ,croci, folii,ſingulorum drachmas duas, mellis quod ſatis eſt.

Cap. XXXVII.

D HIERA amara Galeni,ad aſperitatem gulæ & mala vteri peculiariter valẽs. vrinam quoque mouet. Tuſſientibus,caput dolentibus,vertiginoſis, defluxione laborantibus,hydropicis, nephriticis & iecinoroſis confert. mirum in modum etiam menſes mulierum ducit. Spicæ,carpobalſami, xylobalſami, floris iunci odorati, cinamomi,nardi,dacrydii,roſarum, violarum, epithymi,agarici,abſinthii,turpeti,ſenæ, ſingulorum vncias duas ſemis,rhei barbari hexagia tria, croci vnciam vnã, aloes flauæ quantum omnium aliarum ſpecierum,mel- E lis Attici quod ſatis eſt. Vbi probè paraueris præbeto media nocte hexagia tria aut tria & ſemis cum aqua tepida ſufficienti.

INDEX COLLYRIORVM.

Collyrium Soteria Amanithonis,admodum efficax, *Legitur infrà Manthonis*, Cap. I.
Collyrium Sol,ad omnis generis affectus, Cap. II.
Collyrium lumen,ad albugines & ſtaphylomata, Cap. III.
Collyrium Aquila repurgans albugines, Cap. IIII.
Collyrium Proteus ad incipientes ſuffuſiones & alia mala, Cap. V.
Collyrium Monohemeron magnũm ad initia,& diuturnos affectus, Cap. VI.
Collyrium Nardaniũ, ad multam defluxionẽ & omne malum, Cap. VII.
Collyrium Libyanum ad phlegmonas & vlcera, Cap. VIII.
Collyrium è croco ad ſuperantes chemoſes & phlegmonas, Cap. IX.
Collyrium Cicius albus,ad incipientes lippitudines, Cap. X.
Collyrium è lacte mirabile, Cap. XI.
Collyrium è cornu,ad phlegmonas & defluxiones, Cap. XII.
Collyrium ad defluxiones,ſtaphylomata,chemoſes,puctuuras & membranarum rebelliones, Cap. XIII.
Collyrium Libyanum vocatum, Cap. XIIII.
Collyrium ad ſugillata & dolores, Cap. XV.
Collyrium ad morſus in tunicis oculorum factos, Cap. XVI.
Collyrium Hydaron ad oculos ſugillatos, Cap. XVII.
Collyrium Irin,ad albugines, Cap. XVIII.
Collyrium è roſis magnum, ad diuturna & ſordida vlcera, Cap. XIX.
Collyrium ſacra anchora, ad albugines non tenues ac denſas, Cap. XX.
Collyrium Theodoretũ,viſum acuens, Cap. XXI.
Collyrium After,ad omnem vehementem dolorem, puſtulas, ſtaphylomata,& diuturna vlcera, Cap. XXII.
Collyrium Hermolaus,ad omnem affectũm ocularem, Cap. XXIII.
Collyrium è cornu,ad albugines & omnes affectus, Cap. XXIIII.
Collyrium Zoili ad veteres & recentes affectus, Cap. XXV.

Collyrium Lambonis ſtupefactorium, anodynum & ſomniferum, Cap. XXVI.
Collyrium Proteus, ad incipientes ſuffuſiones, hebetudines & cicatrices, Cap. XXVII.
Collyrium Lambonis ad chemoſes, foſſulas, & omnem oculorum perturbationem, Cap. XXVIII.
Collyrium è fœniculo ad hebetudines, principium ſuffuſionis, & cicatrices, Cap. XXIX.
Collyrium è cornu nigro, ad omnem diuturnum affectum & albugines, Cap. XXX.
Collyrium Phœnix ad albugines, pterygia, facitque viſum acutum, Cap. XXXI.
Collyrium è roſis, ad phlegmonas, chemoſes & rubores palpebrarum, Cap. XXXII.
Collyrium album è roſis, Cap. XXXIII.
Collyrium Monohemeron, Cap. XXXIIII.
Collyrium Monohemeron ad pterygia, Cap. XXXV.
Collyrium croceum reprimens, Cap. XXXVI.
Collyrium Pelarion, ad omnem affectumadmodum bonum, Cap. XXXVII.
Collyrium è thure, ad caua vlcera & foſſulas, Cap. XXXVIII.
Collyrium Theodotium magnum, ad omnis generis oculorum mala, Cap. XXXIX.
Collyrium enſtacton, ad viſus acumen mirabile, Cap. XL.
Collyrium è lapidibus ſcylaciis, ad defluxionem reprimẽdam & diuturnas lippitudines, Cap. XLI.
Collyrium è ſucco ad omnem affectum, Cap. XLII.
Collyrium Anerii chirurgi, ad epiphoras, Cap. XLIII.
Collyrium è cornu ad omnes generis defluxiones, ſordida vlcera, callos & aſperitudines, Cap. XLIIII.
Collyrium Miraculum appellatum, ad omnem lippitudinem, ictum & ſugillatos, Cap. XLV.
Collyrium tenerum molléve, dolorem mitigans, Cap. XLVI.
Collyrium Pacianum, ad diuturna vlcera & ſordida, Cap. XLVII.
Collyrium Libyanum, ad defluxiones, dolores & recentes lippitudines, Cap. XLVIII.
Collyrium ex aceto, ad omnem affectum inueteratarũ aſperitudinum, Cap. XLIX.
Collyrium viſum acuens & omnem hebetudinem, & incipientes ſuffuſiones, Cap. L.
Collyrium lacrymas retinens, ad incipientes ſuffuſiones, Cap. LI.
Collyrium molle, ad intolerabiles lippitudines, Cap. LII.
Collyrium Pſitacium, ad dolores, puſtulas, æſtus, cicatrices & alia mala, Cap. LIII.
Collyrium ad omnem defluxionem, phlegmonen, dolorem vehementem & capitis dolorem, Cap. LIIII.
Collyrium lumen, ad myiocephala & albugines, Cap. LV.
Collyrium è cornu, ad aſperas lippitudines & diuturnos affectus, Cap. LVI.

Collyrium Onilabium ad vlcera, puſtulas, rupturas, vſtiones, vuæ procidentiam & alia mala, Cap. LVII.
Collyrium Achariſton, ad maximas epiphoras, Cap. LVIII.
Collyrium diathalias, ad omnia vlcera, Cap. LIX.
Collyrium Diathece ſiue teſtamentum Chryſochoi, Cap. LX.
Collyrium Cholas, comprehendens omnem lippitudinem, & reprimens omnem defluxum, Cap. LXI.
Collyrium è ſucco polygoni ad ſeptuaginta duo mala oculorum, Cap. LXII.
Collyrium è ſucco coriandri, ad acuta mala in principio inſtillatum, Cap. LXIII.
Collyrium Hecatombe, ad incipientes lippitudines, Cap. LXIIII.
Collyrium Cleonis, profundiſſima vlcera implens, Cap. LXV.
Collyrium Cleonis aliud, Cap. LXVI.
Collyrium è vino Phalerno ad vlcera, vulnera, dolorem, affectúſque diuturnos, Cap. LXVII.
Collyrium è fellibus, viſum acuens, & ad cicatrices, albugines, & alia vtile, Cap. LXVIII.
Collyrium Dionyſos ſiue lumen, reprimens, Cap. LXIX.
Collyrium lumen, viſum maximè acuens, Cap. LXX.
Collyrium Hermi, viſum acuens, Cap. LXXI.
Collyrium è ſucco radicis cucumeris ſylueſtris ad cicatrices & albugines, Cap. LXXII.
Collyrium Achariſton, ad affectus plurimos & maximè glaucos oculos, Cap. LXXIII.
Collyrium omnibus conferens, Cap. LXXIIII.
Collyrium ex Erie ad albugines & hebetudines, Cap. LXXV.
Collyrium Stratiotes, viſum acuens, Cap. LXXVI.
Collyrium Antoninus, foſſulas complens & cicatrices extergens, Cap. LXXVII.
Collyrium odoratum ad vulnera & myiocephala, Cap. LXXVIII.
Collyrium Aſyncriton ad myiocephala & ſtaphylomata, Cap. LXXIX.
Collyrium Memphites ad albugines, hebetudines, & ſuffuſiones, Cap. LXXX.
Collyrium ad oculos quos pili pungunt, Cap. LXXXI.
Collyrium tingens albugines & cicatrices, Cap. LXXXII.
Collyrium tingens cicatrices in oculis, Cap. LXXXIII.
Collyrium ad albugines & nebulas omnis generis, Cap. LXXXIIII.
Collyrium ophthalmicum, dictum Diatheca Chryſochoi, Cap. LXXXV.
Collyrium conferens ad albugines oculorum & nebulas, Cap. LXXXVI.
Aquæ ocularis confectio, Cap. LXXXVII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Collyriis,

Sectio Viceſimaquarta.

Cap. I.

COLLYRIVM Soteria dictum Manithonis admodum efficax, ad incipientes lippitudines, defluxionem, vlcera, oculos ſcabioſos, hebetudinem, albugines, tenues vngues, encanthides, ſuffuſione atque punctionibus laborantes. Eſt etiã ſomniferum & omnem in oculis factam cauſam vincit. Habet caſiæ drachmas ſex, æris vſti drachmas quatuor, ſtibii drachmas octo, ceruſſæ drachmam vnam ſemis, pompholygis drachmas duas, aloes flauæ, opobalſami, florum verbaſci, roſarum tenerum, carnis baccarum myrti maturarum, lycii, coriandri, ſucci mandragoræ, & hyoſcyami, ſingulorum drachmas duas, fœnigræci cocti in aqua pluuiali, & maſtiches expreſſionis exquiſitæ drachmas duas, ſucci ſolani, mellis Attici, ſingulorum drachmas duas. Terito in vino bono albo veteri, & fac collyria, illiſque vtere.

Cap. II.

COLLYRIVM nominatum Sol, ad omnes effectus: abſtergit enim ſummè, omnia etiam deſperata mala. Caſiæ drachmas vigintiquatuor, ſtibii drachm. octo, lapidis hæmatitis drachm. octo, ſpicæ nardi, folii, myrrhæ, crocodilii, lapidis aſii, miſyos, æruginis, piperis longi & albi, gummi, ſingulorum drachmas duas, lapidis ſciſſilis, croci, opobalſami, ſingulorum drachmas quatuor. Trita in pollinem irrigato cum aqua pluuia ſufficienti, & finge collyria.

Cap. III.

COLLYRIVM dictum Lumen, ad albugines craſſas, ſtaphylomata, vt eo ſemel tantùm vtentes ſani euadant. Æris vſti, ſquamæ æris, ſquamæ ſtomomatis, ſing. drachmas duas, æruginis raſilis drachmam vnam, chalcãthi, lapidis hæmatitis, chalcitidis, ſingulorum drach. vnam, omphacii drachmam ſemis, hebeni radicis drach. tres, ſpicæ nardi, croci, ſingulorum drachmas duas, crocodilii, myrrhæ, ſingulorum drachmam vnam, acaciæ drachmas tres, thuris repurgati, cytinorum mali Punici, ſingulorum drachmam ſemis, gallarum drach. vnã, caſiæ drachmas duas, pompholygis drachmam ſemis, opii drachmam vnam, aphonitri albi, gummi, ſingul. drachmas ſex. Trita probè madefacito vino ſufficienti, factiſque collyriis vtere.

Cap. IIII.

COLLYRIVM Aquila, dictum myſterium; purgans albugines craſſas, ſummè expertum. Ammoniaci drachmas ſex, æruginis raſilis drachmas quatuor, pumicis leuis drachmam ſemis, crocodilii drachmam vnam ſemis, teſtarum ſepiæ drach. vnam ſemis, ſalis ammoniaci drachmam vnam ſemis, myrrhæ, gummi, ſingulorum drachmam ſemis. Trita madefacito aqua pluuiali ſufficienti, formatiſque collyriis vtere.

Cap. V.

COLLYRIVM Proteus, nihilominus faciens ad incipientes ſuffuſiones, cicatrices item, & clauos extetens. Ad omnem affectum diuturnum, albugines craſſas, & eius generis mala confert. Chalcitidis crudæ, ceruſſæ, ſingulorum drachmas viginti, piperis albi drachmas II. liquoris Cyrenaici dr. I. croci dr. octo, lacrymæ oleæ dr. octo, ammoniaci drach. viginti, opopanacis drach. duas ſemis, opobalſami drachmas ſex, gummi drachm. decem. Trita irrigato aqua pluuiali ſufficienti, factiſque collyriis vtere.

Cap. VI.

COLLYRIVM [a]Monohemeron dictum magnũ, ad principia & veteres affectus. Illinendum autem crebrius. eodem die malum demulcet: pòſt mittẽdus in balneum æger. Stibii loti vncias tres ſemis, myrrhæ drach. tres, ceruſſæ vnciam vnam ſemis, ſpicæ nardi drachm. tres, caſiæ vnciam vnam ſemis, acaciæ vncias tres ſemis, æris vſti vnciam vnam, croci drachmas tres, caſtorei, aloes flauæ, opii, chalcitidis, ſingulorum drachmam vnã ſemis, lycii drachmas tres, gummi vncias tres ſemis dr. vnam. Trita irrigato in aqua pluuiali ſufficienti, formatiſque collyriis vtere.

a Monohemeron] In codice manuſcripto perperam legitur μονήμερον pro μονοήμερον. Sic autem dictũ eſt quòd vnica illitione ſanat.

Cap. VII.

COLLYRIVM nardinum ad multam defluxionem, & omne malum, phlegmonen, dolorem, chemoſes, omnémque lippitudinem. illine multoties. Inueteratum autem ad huiuſmodi mala melius fit. Cadmiæ vſtæ vnciam vnam, caſtorei vnciam vnam ſemis, ſpicæ nardi, croci, ſingulorum drachmas tres, folii drachmam vnam ſemis, acaciæ drachm. duas ſemis, opii, myrrhæ, ſingulorum drachmas duas, lycii Indici, gummi, ſingulorum drachmas duas, aloes flauæ, ceruſſæ, ſingulorum drachmas quatuor. Terantur & cum aqua pluuiali fingãtur collyria, quibus vtere.

Cap. VIII.

COLLYRIVM Libyanum ad phlegmonas & vlcera quibus cicatricem ſummè inducit, & ad omnem affectum vtile. eſt molle. Ceruſſæ drachmas tres, ſpodii, pompholygis, ſingulorum drachmas quatuor, Cadmiæ lotæ drachm. octo, ſtibii vſti & loti, ſingulorum drach. quatuor, myrrhæ drachmas ſex, plumbi vſti & loti drachmas quatuor, amyli, Samii aſteris, ſingulorum drach. vnam, tragacanthæ drachmas quatuor, opii drachmam vnam. Trita madefacito cum quinque ouorum albis, & aqua pluuiali ſufficienti, & finge collyria.

Cap. IX.

COLLYRIVM è croco, Oneſimi confectio, [a]ſine vlceratione. Potiſſimùm verò facit ad vehementes chemoſes, & omnes phlegmonas, illitum cum multa fomẽtatione. Eſt verò comprehenſorium cum aqua illitum, vt omnem reprimat lippitudinem. Succi conizæ drach. vnam, ſucci fœniculi vnciam vnam, opii, lycii, ſucci roſarum & hyoſcyami, ſingulorum drachmã vnam, omphacii drachmam ſemis, croci drachmas tres, ſarcocollæ drachmas ſex, ſucci glaucii drachmas octodecim, gũmi drachmas octodecim. Trita madefacito cum mellis Attici deſpumati cochleariis tribus, formato collyria & dato.

a Sine vlceratione] Videtur hìc aliquid deſiderari quod præcedat.

Cap. X.

COLLYRIVM dictum Cicius albus, ad incipiẽtes lippitudines, defluxionem acrem & albam, æſtus, vlcera caua & ſordida, puſtulas, chemoſes, & propemodũ ad omnem affectum, & eos qui non ſufferunt morſum. Pompholygis lotæ drachmas quatuor, Cadmiæ vſtæ & lotæ drachmas duas ſemis, ceruſſæ drachmas quinque, Samii aſteris drachmam ſemis gran. ſeptem, opii grana quindecim, amyli drachmas duas ſemis, acaciæ drach. ſemis, tragacanthæ drachmam vnam, gummi drachmas duas ſemis. Trita madefacito cum aqua pluuia ſufficienti, & finge collyria. Adhibetur ſordidis vlcerib⁹ cũ lacte: ad alia verò omnia cum aqua pluuiali accõmodatur.

Cap. XI.

COLLYRIVM è lacte mirabile. Cadmiæ veteris vnciam ſemis, Samii aſteris, ceruſſæ, ſingulorum vnciã vnam, opii vnciam vnam ſemis, tragacanthæ vnc. duas, ouorum alba duo. Arida diſſolue cum albis ouorũ. Tragacantham verò & opium prius macerato in lacte caprino, aqua verò non attingito. finge collyria. Eſt excellenter anodynum, vt iis quibus illitũ eſt ſtatim ſomnũ accerſat.

Cap. XII.

COLLYRIVM è cornu [a] quo quum eſſem in Nicea, vno die maximam epiphorã ſanaui. Vtere eo, poſtquam id quod ex ouo cõficitur, primùm illeueris. Facit ad phlegmonas, & defluxiones cõfeſtim exſiccat. Vtere autem cum multa experientia ad chemoſes & exulcerationes, & in vniuerſum ad omnem affectum ab initio vſque ad finem. Cadmiæ racemoſæ, cornu cerui vſti, plũbi vſti, acaciæ, ſtibii, æris vſti, myrrhæ, aloes flauæ, ſingulorum vnciam vnam, thuris maſculi vncias duas, lycii vnciam ſemis, opii, ſquamæ, ſingulorum drachmam vnam, caſtorei drachmam ſemis, oſſium palmularum vſtorum decem. Trita madefacito cum aquæ pluuialis vncia vna ſemis. Finge collyria, & vtere.

a Quo quum eſſem] Hic locus in codice manuſcripto vehementer deprauatus eſt. Nos, vtcunque potuimus, omnia hæc conuertimus, elicientes ſenſum, vt putamus, tolerabilem, & à ratione non abhorrentem.

Cap. XIII.

COLLYRIVM ad defluxiones, ſtaphylomata, humores, puncturas, membranarum rebelliones, lippitudines, foſſulas oculorum, myiocephala, cruſtas, & omnes affectus expertum. Ne contemnas hoc ipſum eo quòd vile ſit. Æris vſti drachmas octo, cadmiæ drachmas decem, gummi drachmas ſedecim, medicamenti drach. octodecim. Trita irrigato cum aqua pluuiali. Eſt verò cõfectio medicamenti eiuſmodi. Succi centaurii partem vnam, ſapæ Creticæ partem ſemis. Coquito hæc lignis è vite ſumptis in olla noua, donec ſordium craſſitudinem acquirant. Inſtillato autem cum ouis. Ad eos valet qui adſtrictionem non ferunt: ſed ſic quidem cum aqua. ini tio fac aquoſum, & illine.

Cap. XIIII.

COLLYRIVM Libyanum vocatum. Cadmiæ vſtæ & lotæ, ceruſſæ lotæ, ſingulorum drachmas octo, zingiberis drachm. ſex, ſtibii vſti & loti drachmam vnam, amyli drachmam vnam, cineris pompholygis drachm. quatuor, terræ [a] Samiæ drachmas quatuor. Trita ſubigito cum albis ouorum decem, & aqua pluuiali ſufficiẽti. dein accipe opii dra. ſex. Terito vt pollinem, irrigato cũ eis. Eſt varii vſus: facit enim ad puſtulas, inuſtiones, [b] ruptiones, ſugillata, chemoſes, immẽſos dolores, alióſque affectus. cicatrices etiam extergit. ſic parato vtere.

a Samiæ] In manuſcripto codice σχιστῆς perperàm pro ἀστέρος legitur.
b Rupturas] Nicolai codex falsò admodum legit ῥίζας pro ῥήξεις.

Cap. XV.

COLLYRIVM ad ſugillata, & dolores eluẽs magnos, mirabile. Diſcutit humores in profundo exiſtentes, & externam rupturam. Cadmiæ vnciam ſemis, æris hexagium vnum ſemis, myrrhæ ſcrupulos quatuor ſemis, opii ſcrupulos tres, ſalis ammoniaci, gummi, ſingulorum ſcrupulos tres. Trita irrigato cum aqua pluuiali ſufficienti, & albis ouorum, ac finge collyria.

Cap. XVI.

COLLYRIVM ad morſum in tunicis oculorum factum & eroſiones. Ceruſſæ drachmas quatuor, croci drachmas tres, nardi Indici drachmas duas, meliloti drachmas quinque. Trita bene madefacito cum ſucco ſymphyti ſufficienti, & fac collyria.

Cap. XVII.

COLLYRIVM Hydaron, ad ſugillatos oculos. purgat ſtatim ſi aquoſum infundatur. Cadmiæ vſtæ & lotæ vncias tres, æris vſti & loti vnciam ſemis drachmã vnam, zingiberis vncias duas & quartam partem, opii vnciam vnam ſemis, nardi Celticæ vnciam ſemis drach. vnam, aloes flauæ vnciam vnam ſemis. Trita fermentato cum aqua pluuiali, & finge collyria.

Cap. XVIII.

COLLYRIVM Irin, ad albugines craſſas valde bonum. Æruginis raſilis drachmam ſemis grana ſeptẽ, nitri albi torrefacti drachmam ſemis, teſtarum ſepiæ vnciam ſemis drachmam vnam, ammoniaci vnciam vnam ſemis. Trita fermentato cum aqua pluuiali ſufficiẽti, & formato collyria.

Cap. XIX.

COLLYRIVM è roſis magnum, ad vlcera vetera, ſordida, procidentias oculi, myiocephala, ſtaphylomata, ſugillata, vngues, & omnem affectum. Vtere cum albo oui, aut lacte muliebri, in acceſſione autem cum aqua pluuiali. Cadmiæ lotæ drachmas duodecim, croci drachmas tres ſemis, æruginis raſilis vnciam vnam, ſpicæ nardi vnciam vnam ſemis, ſquamæ æris drachmam vnam, opii drachmam vnam ſemis, ſtibii vſti & loti drachmas tres, myrrhæ drachmam vnam ſemis, roſarum tenerum drachm. trigintaſex, gummi vnciam vnam ſemis. Trita fermentato cum albo oui, lacte muliebri, & aqua pluuiali, & finge collyria.

Cap. XX.

COLLYRIVM ſacra ancora, ex Pontico, ad albugines craſſas, nec tenues, ſed denſas, & ad ſuffuſiones & pterygia. Ammoniaci puri drachmas octo, æruginis, aluminis ſciſſilis, ſingulorum drachmam ſemis, ſtibii drachmam vnam, ſagapeni, opopanacis, ſingulorum drachmam ſemis, liquoris Cyrenaici drachmas duas, gummi drachmam vnam. Trita fermentato cum aqua pluuiali ſufficienti, & fac collyria.

Cap. XXI.

COLLYRIVM Theodoreton ab Aſclepiade deſcriptum, ſummè viſum acuens. Vſus ſum illo in quodã qui quum vellet pungi, ſuffuſione ſanata, non ampliùs pungi voluit, quòd nihil impediretur, ſed acutè videret. Repurgat albugines craſſas, vngues, pterygia, cicatrices, & omnia pupillam obſcurãtia, admodum mirabile. Ammoniaci puri drachmas duodecim, thuris, opopanacis, liquoris Cyrenaici, ſingulorum drachmam vnam, ſagapeni, croci, drachmas duas, opobalſami drachmam vnã, myrrhæ drachmas duas, gummi drachmas quatuor. Trita bene fermentato cũ aqua pluuiali ſufficienti, & fingito collyria.

Cap. XXII.

COLLYRIVM Aſter, hoc eſt Stella, ad omnem dolorem, puſtulas, ſtaphylomata, vlcera vetera, & recẽtia. Facit etiam ad diuturnos affectus, & cicatrices extergit. Cadmiæ vſtæ & lotæ, ceruſſæ torrefactæ, opii, ſingulorum vnciam vnam, ammoniaci vnciam ſemis drach. vnam, ſtibii vſti & loti drachmas ſex, aloes flauæ drachmas duas, terræ Samiæ, ſpodii, plumbi vſti & loti, tragacanthæ, ſingulorum drach. quatuor, thuris maſculi drachmas duas, myrrhæ drachmam ſemis. Trita fermentato cum aqua pluuiali, & formato collyria.

Cap. XXIII.

COLLYRIVM [a] Hermolaus, ad omnem ocularẽ affectum. Deſideratur.

a Hermolaus] Manuſcriptus codex habet ἑρμόλας pro ἑρμόλαος. Et meminit huius collyrii Aetius lib. 7. cap. 9. bis, non tamen deſcribit. Et Nicolaus eiuſdem in indice tantùm mentionem facit, nec deinceps etiam deſcribit. Statim enim poſt collyrium quod Aſter dicitur, id quod è cornu componitur ceruino, ſubiungit.

Cap. XXIIII.

COLLYRIVM è cornu ad albugines craſſas, & omnem affectum. Cornu ceruini vſti vnciam ſemis drachmam vnam, teſtarum ſepiæ, æruginis raſilis, plumbi vſti, ſingulorum vnciam ſemis, ammoniaci puri vncias ſex, myrrhæ, gummi, drachmam vnam. Trita fermẽtato cum aqua pluuiali, & finge collyria.

Cap. XXV.

COLLYRIVM [a] Zoili, medicum, nardinum. Ad veteres affectus, fluxiones, exulcerationes, hemicranicos, & eroſos angulos mirabile. Cadmiæ vſtæ cum lacte [b] muliebri tertiò extinctæ, ſtibii, ſingulorum drachmas octo, æris vſti drachmas viginti, caſtorei drachmam vnam ſemis, ſpicæ nardi, croci, ſingulorum drach. tres, folii drachmam vnam ſemis, acaciæ drachmas quinque, opii, myrrhæ, lycii, ſingulorum drachmas duas, aloes flauæ, ceruſſæ, gummi, ſingulorum drachm. quatuor. Trita fermentato cum aqua pluuiali ſufficienti, & formato collyria. Quum vſus exigit, irrigato cum lacte, & oui albo, ac vtere.

a Zoili]Nicolai codex legit ζαΐζυ falſò pro ζωΐλυ. b Muliebri]In codice Nicolai ſimpliciter eſt γάλακτι, ſed in Aetio additur γυναικείῳ.

Cap. XXVI.

COLLYRIVM Lambonis ſtupefactorium, dolorem ſedans, & ſomnum concilians, valde probatum. Cadmiæ vſtæ & lotæ, pompholygis lotæ, amyli, opii, ſing. libram ſemis. Trita fermentato cum aqua pluuiali, fac collyria, & vtere.

Cap. XXVII.

COLLYRIVM Proteus cui nullum eſt ſimile. B Conducit ad incipientes ſuffuſiones, & omnẽ hebetudinem. cicatrices & callos exterit. Cadmiæ vſtæ & lotæ, chalcitidis crudæ, ceruſſæ, ſingulorum drachm. decem, piperis albi grana duodecim ſemis, liquoris Cyrenaici drachmas quinque, croci drachmas quatuor, opii drach. duas ſemis, ſagapeni, lacrymæ oleæ[a] Æthiopicæ, ſingul. drachmas tres, arſenici drachmas quatuor ſemis, zingiberis drachmas tres, gummi, ammoniaci, opopanacis, ſingulorum drachmas quinque, opobalſami drachmas tres. Trita fermentato cum aqua pluuiali, & fingito col C lyria.

a Æthiopicæ]Codex Nicolai ſimpliciter legit δακρύυ ἐλαίας: ſed Aetius addit αἰθιοπικῆς.

Cap. XXVIII.

COLLYRIVM Lambonis ad chemoſes, foſſulas, & omnem oculorum perturbationẽ. Cadmiæ vſtæ vnc. tres, ceruſſæ vncias quatuor ſemis, pompholygis lotæ, opii, tragacanthæ, gummi, amyli, ſingulorum vnciam vnam ſemis. Trita irrigato cum aqua pluuiali, formato D collyria, & vtere.

Cap. XXIX.

COLLYRIVM è fœniculo ad hebetudinẽ, & initia ſuffuſionis. cicatrices etiam exterit. Cadmiæ vſtæ & lotæ vncias tres ſcrupulos nouem, ſtibii vncias tres, miſyos vncias duas quartam partem, chalcãthi vnc. duas, chalcitidis vncias quatuor ſemis, folii vncias quatuor quartam partem, omphacini collyrii vnciam vnam ſemis ſcrupulos nouem, ſpicæ nardi, croci, ſingulorum dr. quatuor, gummi drachmas ſex ſemis, opobalſami drachmam vnam ſemis, ſucci fœniculi ſextarium vnum. E Trita bene madefacito cum aqua pluuiali, finge collyria, & vtere.

Cap. XXX.

COLLYRIVM è cornu nigro Sophronii[a] abſtergens, bonum ad albugines craſſas, & omnem veterem affectum, per quod multa tentauimus. Teſtarum ſepiæ interiorum, ammoniaci, ſingulorum drachm. quatuor, cornu ceruini vſti yncias quindecim, zingiberis, gummi, ſingulorum drach. decem, æruginis raſilis drach. viginti. Trita madefacito cum aqua pluuiali, finge colly- F ria, & vtere.

a Abſtergens]In codice Nicolai μυκτικὸν corruptè, pro ῥυπτικὸν legitur.

Cap XXXI.

COLLYRIVM phœnix ad albugines craſſas & pterygia. viſum quoque acuit. Teſtarũ ſepiæ, ſquamæ æris, pumicis, ammoniaci, æruginis, cornu ceruini vſti, ſing. vncias tres, zingiberis, thuris maſculi, mellis Attici, ſingulorum vnciam ſemis, gummi vncias duas, oſſium palmularum vſtorum & frixorum vnc. ſemis drach. vnam. G Trita fermentato cum aqua pluuiali, in qua thus coctum ſit, aut cum ſtillatitio roſarum liquore puro, & albo oui, & finge collyria.

Cap. XXXII.

COLLYRIVM è roſis odoratum [a]Nili, inter initia ad phlegmonas, & chemoſes, rubores palpebrarum, eroſa, & ſugillata faciens. Roſarum [b]tenerûm drach. quatuor, croci drach. duas, opii, ſpicæ nardi, ſingul. drach. vnam, gummi drach. vnam ſemis. Trita bene fermentato cum aqua pluuiali, & formato collyria.

a Nili]Codex Nicolai νίδυ pro νίλυ legit, aut vt Paulus habet H νείλυ. b Tenerûm]Græcè eſt ἁπαλῶν: ſed Aetius habet χλωρῶν, hoc eſt viridium.

Cap. XXXIII.

COLLYRIVM album è roſis. Cadmiæ vſtæ & lo- A tæ, ceruſſæ lotæ, amyli, ſing. vncias IIII. roſarum exemptis vnguibus vncias duas, opii vnciam vnam, gummi vncias duas, tragacanthæ vncias duas ſcrupulos nouem, aloes flauæ hexagia quatuor ſemis. Trita fermentato cũ aqua pluuiali ſufficienti, & finge collyria.

Cap. XXXIIII.

COLLYRIVM dictum Monohemeron, poſtquã quinquies inſtillaueris, mitte in balneum. Cadmiæ vſtæ & lotæ drachmas quatuor, chalcitidis vſtæ & lotæ dra- B chmas duas, opii, myrrhæ, ſingul. drach. tres, acaciæ drachmas octo, gummi drach. duodecim. Trita fermentato cum aqua pluuiali, & fac collyria.

Cap. XXXV.

COLLYRIVM Monohemeron celebre: & quando vtiliter & diligenter[a] concoctum fuerit collyrium, tum mitte in balneum, & miraberis. prodeſt etiam ad pterygia. Croci, roſarum viridium, tragacanthæ, ſingul. vnciam vnam, glaucii vncias tres, ſarcocollæ vnc. ſemis, columbæ albæ ſanguinis vnc. duas, aquæ pluuialis quod C ſufficit. Tragacantham, glaucium, & crocum macerato in lacte muliebri, & exceptis omnibus diligenter fingito collyria cum albo oui, & vtere.

a Concoctum]Græcè eſt πεφθῆ: ſed non videtur quadrare hæc vox ſenſui. Legendum potiùs eſſe putarem ἐγχριόμενον, hoc eſt illitum: tamen mutare aliquid temerè citra alterius vel codicis, vel autoris fidem, haud placuit.

Cap. XXXVI.

COLLYRIVM croceum, reprimens crebrò illitũ, gaudens lauacro. Croci, aloes flauæ, glaucii, ſingul. drachmas quatuor, opii, Cadmiæ, ſingul. drach. vnam, ſarco D collæ drachmas duas. Trita fermentato cum decocto papaueris, & finge collyria.

Cap. XXXVII.

COLLYRIVM dictum Pelation, quod etiam Antoninus, monohemeron, & anodynon dicitur, quo vſus eſt Apollinarius Syrus, probatum verò ab imperatore Antonino. Implet foſſulas, & exterit cicatrices, & dolorem mitigat, ad omnémque affectum valde bonum: reprimit & mitigat. Cadmiæ vſtæ & lotæ, chalcitidis vſtæ & lotæ, ſingul. drach. duas, ceruſſæ libram ſemis, acaciæ E vnc. quatuor, zingiberis vnc. duas, croci, opii, ſing. vnc. quatuor, amyli vnc. II. tragacanthæ, gummi, ſingulorũ vnciam vnam ſemis. Trita fermentato cum aqua pluuiali, & finge collyria. Vſu exigente, diſſolue inter initia cum aqua pluuiali, & illine crebró.

Cap. XXXVIII.

COLLYRIVM è thure, ad caua vlcera & foſſulas. Cadmiæ vſtæ, pompholygis lotæ, ſing. drach. quinque, ceruſſæ drach. viginti, thuris drach. quinque, opii, gummi, ſingul. drachmas tres. Trita probè fermentato cum F aqua pluuiali ſufficienti, & finge collyria. vſu poſtulante diſſolue cum oui albo.

Cap. XXXIX.

COLLYRIVM Theodotion magnum, ad omnia oculi mala. Cadmiæ vſtæ & lotæ, opii, ſingul. drachmas ſedecim, croci, aloes flauæ, ceruſſæ, gallarum, ramentorum ſcobiſve hebeni, caſtorei, chalcitidis torrefactæ, põpholygis, atramenti Indici, thuris, ſarcocollæ, roſarum aridarum & viridium, ſingul. drachmas duas, ſtibii, acaciæ, gummi, ſingul. drach. quinquaginta. Trita fermen- G tato cum aqua pluuiali, & facito collyria.

Cap. XL.

COLLYRIVM [a]enſtacton dictum, ad acumen viſus mirabile admodum. Cadmiæ, ceruſſæ, ſingul. drach. viginti quatuor, ſtibii dr. quadragintaquatuor, põpholygis drach. decem, æruginis, folii, ſingul. drach. vnam, gũmi, opobalſami, ſingul. drach. quatuor. Trita fermentato cum ſucco radicis fœniculi drach. trigintaocto, & finge collyria.

a Enſtacton]Manuſcriptus codex legit ϛακτὸν pro ἐνϛακτὸν. Eſt autem ἐνϛακτὸν, quod inſtillatur collyrium.

H

Cap. XLI.

COLLYRIVM è lapidibus Scylaciis appellatum: defluxionẽ inter initia reprimit, & diuturnas lippitudines ſanat. fluxionem craſſam extenuat, & aſperitudines,

ficoſaſque palpebras,cicatrices,fluxiones,& omnis generis albugines craſſas exterit. Lapidis hæmatitis & ſciſſilis,ſingulorum vncias tres,æris vſti,Cadmiæ,ſingulorum vnc.vnam ſemis,chalcitidis torrefactæ, æruginis, myrrhæ,croci,opii,ſingulorum vnciam ſemis drachm. vnam, gummi vnc. tres. Trita fermentato cum aqua pluuiali,fac collyria,& vtere.

Cap. XLII.

COLLYRIVM è ſucco ad omnem affectum,phlegmonas, chemoſes, ſugillata, cum lacte muliebri aut ſanguine columbæ confectum.Facit ad capitis dolorem iniectum cum aceto & illitum temporibus. facit ad pudenda cum vino iniectum. Radicis maluæ arboreſcẽtis, ſtibii,ſeminis lini,ſingulorum vnciam ſemis, meliloti recentis vnciam vnam,aquæ pluuialis ſextarium ſemis. Herbas coquito in aqua & ſemina, quoad ſuccum de ſe præbeant,& colato per linteum purum: adiice ex ipſo iure libram ſemis vncias tres.Dein admiſce illi bene triti croci vnciam ſemis,glaucii,amyli,ſingulorum vncias tres,gummi vnc.vnam ſemis.Probè omnibus confectis & exceptis,finge collyria.

Cap. XLIII

COLLYRIVM Anerii chirurgi medicum. ad epiphoras,fluxiones,cum oui media menſura,& pſydracia cum aqua illitum,vtile eſt.Glaucii libram vnam,ſarcocollæ vnc.vnam,croci drach.duas,tragacanthæ vnciam ſemis. Glaucium ad erui magnitudinem redactũ prius in mortario cum aqua pluuiali macerato ſufficienti, & ſine vt in ea pernoctet. Dein crocum tuſum & cribratũ admiſce,poſtea tragacantham eo die maceratam. Probè vnita fermentato cum lacte muliebri,factiſque collyriis vtere.

Cap. XLIIII.

COLLYRIVM è cornu ad omnes defluxiones & ſordida vlcera,callos & aſperitudines probatũ. Cadmiæ drachmas decem,ſtibii drach.ſeptem ſemis,ſpicæ nardi drach.duas, myrrhæ,piperis albi,æruginis, ſingulorum drachmam vnam,croci,acaciæ,ſing. drach. duas ſemis, æris vſti,ceruſſæ,ſingul.drach.duas,lycii Indici,opii,ſingulorum drach.vnam,florum roſarum drach.vnam ſemis,plumbi vſti drach.quatuor,thuris drach.duas, cornu ceruini drach.quatuor,ocimi dr.decem.Trita fermẽtato cum vino veteri,& fac collyria.

Cap. XLV.

COLLYRIVM miraculum appellatum, ad omnem lippitudinem & ictum, ſugillata, vlcera, & fluxiones,quale nullũ eſt aliud, cum albo oui confectum. Spicæ nardi, corticis thuris, ſingulorum vnciam ſemis, caſiæ fiſtulæ vnciã vnam ſemis, æris vſti vnc.tres, ſtibii vſti vnc. ſex,aloes flauæ vnc. tres, [a]tragacãthæ vnciam vnam,croci vnciam ſemis,oſſium palmularum vſtorum vncias tres,ſquamæ æris vnc.vnam ſemis, caſtorei,opii,ſingulorum vnciam ſemis, acaciæ vncias duas ſemis,myrrhæ vnciam vnam,gummi vncias decẽ. Trita fermẽtato cum aqua pluuiali,fingéque collyria. Hoc autem teſtatur artifex noſter qui Ponticus etiam nominatur.

a Tragacanthæ]Codex Nicolai legit χαλκάνθη, haud dubiè pro τραγακάνθης,aut certè pro χαλκάνθης.Sed prior lectio magis placet.

Cap. XLVI.

COLLYRIVM molle appellatum,dolorem mitigãs,cui nullũ aliud ſimile exiſtit. Vtile ad omnẽ dolorẽ, vlcera,puſtulas,vſtiones,eroſiones,cruſtas, procidẽtias, defluxionem tenuem,illitum per oui album.circum ſupercilia illitum,ſedat dolorem. Inunge quoque crebrò dolentes propter procidentiam:eſt enim mirabile: Cadmiæ vſtæ & lotæ drachmas ſex,ceruſſæ,roſarum,ſing. drachmas tres,amyli recentis, opii, ſingulorum drach. vnam ſemis,acaciæ,tragacanthæ,ſingul. drachmam ſemis,roſarum tenerũm drachmas tres,aloes flauæ,gummi drachmam vnam.Trita fermentato cum aqua pluuiali,& fac collyria.

Cap. XLVII.

COLLYRIVM [a]Pacianum Domini Seleucenſis, à nonnullis Diaſmenum vocatum. Ad vlcera vetera & ſordida,vngues,puſtulas, cauitates, procidentias,ſugillata,oculos cruentos,dolores,& puncturas. Cadmiæ vſtæ & lotæ,opii,croci,ſingulorum drach. duodecim ſemis,æris vſti & loti drachmas ſex,myrrhæ drach. quinque,ſpicæ nardi,gummi,ſingul.drach.duas, piperis albi drach.vnam.Trita fermentato cum vino veteri ſufficiẽti,& finge collyria.

a Pacianum]Manuſcriptus codex habet παγκιανὸν, Aetii verò exemplar παικιανόν.

Cap. XLVIII.

COLLYRIVM Libyanum ex Pontico ad fluxiones,vehementes dolores,& recentes lippitudines efficaciſſimum.ſine enim dolore eſſe efficit. repurgat, & ſomnum conciliat.Acaciæ drachmas ſex, ſtibii drachmas quatuor, cadmiæ vſtæ & lotæ drach.octo,ſpodii drach. duas,caſtorei drach. vnam ſemis,aloes flauæ vnc. quatuor,lycii,ſquamæ æris, ſingulorum ſcrupulũ ſemis,gũmi drach.vnam.Trita fermentato cum vino veteri ſufficienti,& finge collyria.

Cap. XLIX.

COLLYRIVM ex aceto,Pontici,ad omnem affectum inueteratarum & earum quæ in callum abierunt aſperitudinum,ad albugines craſſas,palpebræ inuerſiones,vlcera,cicatrices,vlcera facta ab aſperitudine,ad ruborem,diuturnum malum, albas fluxiones: confeſtim enim dolorem aufert.Cadmiæ drach. quinque, lapidis hæmatitis drachmas decem, æris vſti drach. quatuor, croci,myrrhæ,gummi,ſingulorum drach.duas, opii dr. vnam ſemis,aceti acerrimi quod ſatis eſt. Fermẽtato,& fingito collyria.

Cap. L.

COLLYRIVM appellatum [a]Oxyderces, [b]hedyſtacton,ad omnem hebetudinem, & incipientes ſuffuſiones.Caput etiam inſigniter alleuiat. Lacrymas etiam ſiſtit.Nam per nares & palatum plurimum humorem ducit.prodeſt etiam ſyderatis.Cadmiæ,crocodilii,croci, piperis albi,opii,myrrhæ,omphacii,ellebori albi, ſing. vnciam ſemis,gummi vncias duas. Trita fermẽtato cũ aqua pluuiali,& fac collyria.

a Oxyderces] Nicolai codex habet ὀξυωπὴς fortè pro ὀξυδερκής.
b Hedyſtacton]Sic appellatum eſt quòd ſuauiter inſtilletur.

Cap. LI.

COLLYRIVM lacrymas retinens,Pontici,ad inchoantes ſuffuſiones,& nyctalopas,ad recẽtem pupillæ dilatationem.Eſt autem [a]Thalaſſeros. Cadmiæ lotæ dr. vigintiquatuor,piperis albi drachmas tres, opopanacis drachmas ſeptem,ſagapeni,liquoris Cyrenaici,ſingulorum drachmas quinque,ceruſſæ lotæ drachmas duodecim ſemis,atramenti Indici,lacrymæ oleæ, ſingulorum drachmas duas,gummi drachmas vigintinouem, opobalſami drachmas ſeptem. Trita bene fermentato cum aqua pluuiali,& formato collyria.Ne illinas mulieri grauidæ caueto,ne abortum faciat.

a Thalaſſeros]Sic vocatur hoc collyrium, vt videre licet apud Paulum: quam autem ob cauſam,neſcio.

Cap. LII.

COLLYRIVM molle,intolerabilem lippitudinẽ mitigans.Amyli vncias tres,ſucci fœnigræci, roſarum exemptis vnguibus, ſingulorum vnciam vnam ſemis, ouorum albi aut lactis muliebris vncias quinque,tragacanthæ vncias tres,gummi vnciam ſemis.Trita fermentato cum lacte muliebri aut albis ouorum, & fac collyria.

Cap. LIII.

COLLYRIVM Pſitacion dictum, ad vehementes dolores,puſtulas,vſtiones, cicatrices, procidentias, ſuffuſiones,& ad multi ſanguinis effuſionem. Prodeſt etiam aliis affectibus,& maximè iis oculis qui facilem ſenſum habent, à quibus lacryma alba & magis tenuis excernitur.Cadmiæ,croci,ſtibii,amyli recentis, ſingulorum vnciam ſemis, opii, gummi,ſingulorum vncias quatuor.Trita probè fermentato cum aqua pluuiali, & finge collyria.vſu poſtulante cum albo oui vtere.

Cap.

Cap. LIIII.

COLLYRIVM extrinſecus illinendum ad omnẽ defluxionem, phlegmonen, vehementem dolorem, capitiſque dolorem, fronti illitum. Croci, ſpicæ nardi, folii, ſing. vnc. ſemis, aloes iecorariæ, acaciæ, ſing. vnciam vnam, crocomagmatis vnc. ſemis, myrrhæ hexagium vnum ſemis, ſucci corticis mandragoræ, æris vſti, ſing. hexag. vnum ſemis, ſtibii ſciſſilis vnc. ſemis, chalcanthi, ſquamæ æris, ceruſſæ, tragacãthæ, gummi, ſingulorum vnc. ſemis. Trita fermentato cum aqua pluuiali, & fac collyria.

Cap. LV.

COLLYRIVM Lumen appellatum, ad myiocephalon, albugines craſſiores, & vbi tenſionem faciunt cicatrices, mirabile. Ammoniaci, gallarum, ſing. lib. ſemis, roſarum tenerùm vnc. quatuor ſemis, ſinapi vnc. tres, opii vnc. vnam ſemis. Trita fermentato cum aqua pluuiali, finge collyria.

Cap. LVI.

COLLYRIVM è cornu, ad deſperatos oculos, & diuturnos affectus, ſtaphylomata, & myiocephala, & hemicranicos affectus. Cadmiæ lotæ vnc. ſemis, aloes flauæ vnc. vnam, æris vſti vnc. tres, cornu ceruini, plumbi vſti & loti, ceruſſæ, ſquamæ æris, gummi, ſingulorum vnciam vnam, thuris, opii, chalcitidis, ſingulorum vnciam ſemis. Trita fermentato cum aqua pluuiali, & fac collyria.

Cap. LVII.

COLLYRIVM [a]Onilabion cognominatum, cõferens ad vlcera, puſtulas, [b]rupturas, vſtiones, procidentias, ſtaphylomata, ſugillata, aduſtiones, eroſiones, nomas, carbunculos, & deſperatos affectus, vt oculos videre faciat ac ſanos eſſe, potiſſimùm teneros oculos & gratioſos. Aquoſum verò inter initia inſtillato. Vbi autem tenuis, [c]mordax & calida fuerit fluxio, aqua diſſolue. Terræ Samiæ vſtæ vnc. vnam ſemis, cadmiæ vſtæ & lotæ vnc. vnam, pompholygis lotæ vnc. ſemis, ſquamæ lotæ vnc. duas, opii vnc. tres, gummi vnc. duas, ſtibii vſti & loti vnc. vnam. Trita fermentato cum aqua pluuiali, & fac collyria.

a Onilabion] Græcè ſcriptum erat ὀνιτόν. Hanc verò literarũ abbreuiationem puto valere idem quod ὀνιλάβιον, ſic enim aliquod collyrium appellat Aetius. b Rupturas] Iterum ῥίζας corruptè ſcriptum erat, pro ῥήξεις. c Mordax] In manuſcripto codice talſò δεκτὸν pro δηκτὸν legitur.

Cap. LVIII.

COLLYRIVM Achariſton ad maximas epiphoras: hoc enim ſolo medici qui vtuntur, felicẽ experiuntur ſucceſſum: præſertim in maximis malis. Cadmiæ drach. octo, æris vſti, acaciæ, ſing. dr. quatuor, opii, fructus tamaricis, ſing. lib. ſemis, gummi drach. tres. Trita fermentato cum aqua pluuiali, & finge collyria. Vſũ exigente vtere cum lacte muliebri.

Cap. LIX.

COLLYRIVM diathalias ad omnis generis vlcera, puſtulas, cicatrices, foſſulas, & ſtaphylomata. Cadmiæ, æris vſti, ſing. vnc. quatuor, ſpicæ nardi, croci, aloës flauæ, ceruſſæ lotæ, ſing. vnc. vnã ſemis, caſtorei, myrrhæ, opii, lycii Indici, ſing. vnc. ſemis, ſtibii, acaciæ, gummi, ſing. vnc. quatuor. Trita fermentato cum vino odorato, & fac collyria.

Cap. LX.

COLLYRIVM Teſtamẽtũ dictum chryſochoi, conferens ad omnem affectum deſperatum: inſcriptio autem indita eſt à cõſuetudine vnctionis. Chryſochoûs enim quiſpiam admodum pauperculus grauiter oculos dolens, & læſus, ſibi collyrium hoc adhibuit, curatúſque eſt. Curauit autẽ & ipſe plures, & ditatus eſt plurimùm. Erant autem illi tres filiæ: & vita finita, duabus filiabus dimiſit facultates: minori verò Artemidi nominatæ collyrii huius inſcriptionem, & hanc ſolam quidem, & ditata eſt per ipſam plurimùm. Prodeſt ad epiphoras, aſperitudines, myiocephala, & deſperatas diuturnáſque cicatrices abſtergit, & ſuffuſiones tollit, pellucidámque & puram efficit pupillam oculi, vt admirari liceat. Facit ad caliginem, nubeculas, puſtulas, vſtiones, albugines craſſas, angulos eroſos, & cicatrices ſummè exterit, aliáque mala quæcunque in oculis fiunt. Inuenta verò eſt inſcriptio inter Artemidis oracula. Cadmiæ vſtæ & lotæ, æris vſti, ſing. drach. octo, ſtibii drach. decem, myrrhæ, croci, ſing. drach. duas, ſpicæ nardi drach. vnam ſemis, caſtorei, ſquamæ ſtomomatis, ſing. drach. vnam, æruginis raſilis drach. tres, lycii Indici drach. vnam, opii drach. duas, æruginis vermicularis, thuris, caſiæ, ſingul. drach. vnam, lapidis ſciſſilis, chalcãthi, ſing. drach. ſemis, piperis albi drach. vnam, ceruſſæ, opobalſami, ſucci fœniculi, fellis caprini, ſing. drach. duas, gummi drachmas quatuor, acaciæ aridæ drach. octo. Trita fermẽtato cum vino veteri bono, & fac collyria.

Cap. LXI.

COLLYRIVM Cholas nominatũ, quod omnẽ contrahit lippitudinem, ac omnem fluxionem reprimit. Stibii, ſtyracis vſti, vnguium odoratorum magnorum tuſorum, fabarum contuſarum, ſing. vnc. ſemis. Trita fermentato cum albo oui, & finge collyria.

Cap. LXII.

COLLYRIVM mirabile, è ſucco polygoni ad ſeptuagintaduo oculorum mala. iuuat lippitudinem cum ouo. Succi polygoni, lycii Indici, ſing. drach. tres, aloes flauæ drach. duas ſemis, zingiberis drach. duas, opii drachmas tres, croci, thuris, ſing. drach. duas, acaciæ nigræ drach. ſex. Trita fermentato cum aqua pluuiali quãtum ſufficit, & fac collyria.

Cap. LXIII.

COLLYRIVM è ſucco coriandri, ad acuta mala, expertum in principio inſtillatum. Pompholygis lotæ, croci, ſing. drach. duas ſcrup. octo, ceruſſæ,

Hîc deſiderantur multa, ut ex indice collyriorum patere poteſt, quæ in Aetio & Paulo reperiuntur.

ammoniaci, ſing. ſcrup. tres, ſucci roſarum vnciã vnam, myrrhæ, croci, ſing. vnc. ſemis, ceruſſæ vnc. vnam, opii, lycii, ſing. drach. duas, thuris, acaciæ, gummi, ſing. ſcrup. tres. Trita fermentato cum aqua pluuiali, & albis oui duobus, finge collyria, & vtere.

Cap. LXXV.

COLLYRIVM ex erica, ad craſſas albugines, & hebetudines inſigniter conferens. Cadmiæ vſtæ, & in lacte caprino extinctæ ac lotæ, æris vſti & loti, ſing. drach. octo, lapidis aſii drach. ſemis, ſeminis ericæ drach. quinque, myrrhæ, opii, caſtorei, ſing. drach. duas, acaciæ dr. vndecim, gummi drach. vnam. Trita fermẽtato cum aqua pluuiali, & formato collyria.

Cap. LXXVI.

COLLYRIVM dictum Stratiotis, viſum acuens, conferens ad hebetudinem, & oculos qui à morbo non nutriuntur, cum thure, mirabile. Cadmiæ vſtæ & lotæ drach. duodecim, opii, miſyos, ſing. drach. duas, æruginis drach. vnam, piperis albi drach. tres, gummi drach. tres ſemis. Trita fermentato cum aqua pluuiali, & fac collyria.

Cap. LXXVII.

COLLYRIVM Antoninus quod etiam pelarium vocatur. foſſulas complet, cicatrices exterit. Eſt anodynum, & monohemerum, & ad omnem oculorum affectum conducit. Cadmiæ vſtæ & lotæ drach. duodecim, ceruſſæ lotæ drach. vigintiquatuor, croci, æris vſti & loti drach. vnam, myrrhæ drach. ſemis, opii, acaciæ, ſing. drach. duodecim, tragacanthæ drach. ſex, amyli drach. quinque ſemis, gummi drach. vnam ſemis. Hoc lacrymas etiam retinet, & ſomnum adducit. Vtere autem inter initia cum aqua craſſa, & ipſum illine, & ad vſtiones cum aqua vtere. Cõtrahit puſtulas, chemoſes ſoluit, confert ad oculos glaucos, ſugillata, myiocephala, eunuchos, & tenero molliue corpore præditos.

Cap. LXXVIII.

COLLYRIVM odoratum, quale non eſt aliud ad omnes aſperitudines, & myiocephala, cum ouo aut lacte hoc diſſolue, & alterum non quære. Cadmiæ vſtæ & lotæ drach. quatuor, æris vſti loti, roſarũ aridarũ,

croci,ſing.drach.duas, lapidis ſciſſilis, folii, myrrhæ,opii,ſing.drach.vnam, gummi drach.tres.Trita fermentato cum vino odorato,& fac collyria.

Cap. LXXIX.

COLLYRIVM Aſyncriton Theophili chirurgi, qui teſtatur mirabiliter prodeſſe ad myiocephala & ſtaphylomata.Facit ſine chirurgia ad omnem craſſam albuginē. Ammoniaci vnc.vnam,interioris teſtæ ſepiæ, æruginis raſilis,myrrhæ,gummi, ſing. vnc.S. aloes flauæ hexag.vnum ſemis.Trita fermentato cum aqua pluuiali,& finge collyria.

Cap. LXXX.

COLLYRIVM Memphites dictum ad craſſas albugines,hebetudines, ſuffuſiones, & omnem veterem affectum. Ammoniaci vnc.ſemis,æruginis raſilis,opopanacis,liquoris Cyrenaici,ſingul.vnc.ſemis, ſagapeni, gummi,ſing.drach.vnam, ſepiæ teſtæ interioris drach. duas.Trita fermētato cum aqua pluuiali,& fac collyria.

Cap. LXXXI.

COLLYRIVM ad oculos quos pili pungunt,qui manuariæ operæ non obediunt. [a] Veſpertilionis ſanguinem & iecur læuigato, & fac collyrium, & euellens pilos è radicibus, ſtatim ſucco cicutæ diſſolue collyrium, & illine loca vnde capillos euulſiſti. Simile. [b] Illitum collyriū è roſis,& lacte mulieris quæ primùm peperit, felléque caprino:ſimul exceptis vtere. Aliud. Similiter poſtquam euulſeris,confeſtim ſpecilli mucronem aqua fermenti calefaciēs,hoc ipſo locus vnde pili euulſi ſunt tingatur, & pili non ampliùs naſcuntur.Hæc tria bona & probata ſunt.

a Veſpertilionis] Codex Nicolai legit λυκτερίδος, fortè pro νυκτερίδος. b Illitum] Manuſcriptus codex habet χειρόμενον,fortè pro χριόμενον, vel κειρόμενον,hoc eſt tonſum. Vt ſenſus ſit, primò capillos eſſe euellendos,ac dein collyrium adhibendum.

Cap. LXXXII.

COLLYRIVM tingens craſſas albugines,& cicatrices. Succi hyoſcyami drach.ſemis,plumbi vſti drachmam vnam,melanteriæ drach. quatuor ſemis, gallarum immaturarum,chalcāthi,gummi,ſingulorum drachmas duas,ſtibii vſti drach.ſemis. Trita fermentato cū aqua pluuiali ſufficienti,& finge collyria.

Cap. LXXXIII.

COLLYRIVM tingens cicatrices in oculis. Plūbi vſti & loti drach.ſemis gran.ſeptem, Punicorum medium quod iuxta grana eſt, gallarum immaturarum, gummi,ſing.drach. duas ſemis. Trita fermentato cum ſucco roſarum,& fac collyria.

Cap. LXXXIIII.

COLLYRIVM oculare probatum ad craſſas albugines,& nubeculas omnis generis,ſtatim ſanans. Thutiæ vnc.vnam vſtæ & lotæ multoties in vino bono,caphuræ vnciam ſemis, vngulæ aſini vſtæ, moſchi, teſtæ ſepiæ, margaritarum, ſacchari quantum omnium aliarum ſpecierum,croci,cornu ceruini vſti,thuris maſculi. Tritis in pollinem vtere in oculo ægrotantis manè & veſperi.

Cap. LXXXV.

COLLYRIVM oculare expertum, vocatū chryſochoi.Inuenta verò huius manifeſtatio hoc modo eſt. In Alexandria fuit quidam chryſochous iuuenis ætate, annorum nimirum trigintaduorum. Accidit autem vt excæcatus ſit.Is quum laborare & victum quærere non poſſet, confugit ad templum ſanctiſſimæ dominæ noſtræ genitricis Dei, & illic ieiuniis & deprecationibus vſus,quadam nocte vocem audiuit illi dicentem, Surge iuuenis,& ingredere interius altaris conclaue, & inuenies chartam ſcriptam, qua accepta, fac vt in ea perſcriptū eſt.Ingreſſus itaque interi⁹ altaris conclaue,inuenit chartam ſcriptam, & faciens pro eo quod in hac ſcriptū erat, confeſtim viſum recuperauit, & multos alios, Dei gratia,curauit Charta verò vſque in hodiernum diem extat,& eſt à multis probata, & reuera ſic habet. Cadmiæ vſtæ vncias tres, myrrhæ veræ vnciam vnam,caſtorei hexagia quatuor, thutiæ vnc.ſemis,ſquamæ ferri, opii,thuris, caſiæ, ſingulorum hexagia tria,lapidis ſciſſilis,chalcanthi, ſingulorum hexagia duo,ceruſſæ,gummi,ſingulorum vnciam vnam, piperis albi hexagia tria ſemis, opobalſami,ſucci fœniculi,fellis caprini,ſingulorum vnciam vnam,acaciæ,ſquamæ ſtomomatis,ſingulorum vncias tres.Trita fermentato cum ſtillatitii roſarum liquoris pondere vnc.trium, & vino odorato ſufficienti finge collyria. Vſu poſcente accipe quantum volueris,& irrigato cum lacte mulieris quæ maſculum peperit,ac ſtillatitio roſarum liquore ſufficienti.dein conìice in marſupium, & impone ægrotantibus:aut ſi mauis,fac puluerem,& impone manè & veſperi.

Cap. LXXXVI.

COLLYRIVM ad craſſas albugines oculorum, nubeculáſque mirabiliter minuit, & omnia quæ in illis accidunt.Balſamum extrinſecus illitum,aut ſaccharum exhibeto cum thutia & margaritis, vtraque in pollinē trita. Aut ſanguinem columbæ recentem ſub alis extractum oculò inſtillato. Aut pueri incorrupti ſanguinem è digito in oculum ſtillato. Poſtremùm deſuper præbeto ſaccharum. Verùm ſæpius dato lac mulieris quæ maſculum peperit,& deinceps ſaccharum.

Cap LXXXVII.

AQVÆ ocularis confectio ad phlegmonas, dolores,albugines craſſas,& nubeculas oculorum probatum. Thutiæ hexagia tria,caryophylli, maceris, ſingulorum hexagium vnum, teſtarum ſepiæ hexagium vnum ſemis,ſacchari candi hexagium vnum, caphuræ hexagiū vnum ſemis, moſchi ſcrupulos duos, ſarcocollæ hexagium vnum, ſanguinis draconis, ceruſſæ, ſingulorum hexagium ſemis,aloes flauæ hexagium vnum, gummi Arabici hexagium ſemis, & quartam partem. Trita in pollinem madefacito cum ſtillatitio roſarum liquore mero libræ vnius,& vini albi odorati libris quinque vnciis tribus.Bene confecta,vtere.

INDEX INSPERSILIVM CALVAriæ medicamentorum,

Paſma ſeu inſperſilē caluariæ exſiccatorium,mirabile, Cap. I.
Inſperſile caluariæ, admodum probatum, Cap. II.
Inſperſile caluariæ exſiccatorium,probatum, Cap. III.
Inſperſile caluariæ, omnem fluxionem deſiccans, Cap. IIII.
Inſperſile caluæ deſiccatorium ad omnē dolorē capitis, Cap. V.
Inſperſile caluariæ,ad omnem fluxionem capitis, Cap. VI.
Inſperſile caluariæ deſiccatorium fluxionis in balneo adhibendum, Cap. VII.
Inſperſile caluæ,omnem fluxionem exſiccans, Cap. VIII.
Inſperſile caluariæ,omnis generis fluxiones deſiccans, Cap. IX.
Inſperſile caluæ, deſiccatorium mirabile, Cap. X.
Inſperſile caluariæ,deſiccatorium omnis fluxionis, Cap. XI.
Inſperſile caluæ, ad capitis dolorem & refrigerationē, Cap. XII.
Inſperſile caluariæ,frigidos affectus deſiccans, Cap. XIII.
Inſperſile caluæ exſiccatorium mirabile, Cap. XIIII.
Inſperſile caluariæ deſiccatorium,ad omnis generis,capitis defluxiones, Cap. XV.
Ramices puerorum ſummè ſanans, quale non eſt aliorum quoduis, Cap. XVI.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De iis quæ caluariæ inſperguntur,

Sectio vigeſimaquinta.

Cap. I.

INSPERSILE caluariæ exſiccatoriū, mirabile. Seminis ericæ, florum iunci odorati,gallarum, ſampſychi, ſing. vnc. vnam,xylobalſami,coſti,iridis, ſing.lib. ſemis.Tuſa & trita in pollinem, prius loto capite, inſperge deſuper.

Cap. II.

INSPERSILE caluæ, probatum admodum. Gallæ,iridis, florum iunci odorati, balauſtiorum,ſeminis ericæ,ſidiorum,ſingulorum vnciam duas. Trita inſperge capiti.

Cap. III.

INSPERSILE caluariæ exſiccatorium, proba- A tum. Aloen flauam tritam irrigato cum vino auſtero rubeo,& calefaciens impone capiti, prius lauans ægrotantem cum calido hoc medicamento, quòd habet iſta: Abſinthium, flores iunci odorati, ſarmentorum lixiuii,ſampſychi,ſaluiæ,chamæmeli,fœnigræci,roſmarini,ſtichadis, roſarum. decoquantur in aqua ad tertias. Eſt valde probatum ad frigidos affectus.

Cap. IIII.

INSPERSILE caluæ exſiccans omnem defluxionem,probatum. B Sonchi [a] redolentis, ladani puri,nitri rubei vſti.

[a] Græcè eſt ἀνωδιάζοντος ſcriptum, fortè pro ἐδωδίμου, hoc eſt eſculenti.

Reliqua deſiderantur in Græco codice.

INDEX VNCTIONVM purgantium.

Vnctio purgatoria,& quæ vmbilico admouetur,ad flatuum eductionem conferens, Cap. I.
Vnctio purgatoria, aluum mouens & ſedem, Cap. II.
Vnctio vmbilico admouenda, aluum ſubducens,admodum laudata, Cap. III.
Purgatorium vmbilico admouendum, aluum ſubducens,ſimile, Cap. IIII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Vnctionibus purgantibus,

Sectio Viceſimaſexta.

Cap. I.

VNCTIO purgatoria vmbilico admouenda, ad ſedis & flatuum eductionem. Rutam tritam irrigato cum melle,vt ſuccum de ſe præbeat,ex eóque interiora ſedis inungito. Efficaciſſimum verò exiſtit, ſi adſumpſerit paululum cumini & C nitri,aut ſuccum cyclamini.Stipula excepta imponitur, aut glans melle adiecto formatur. Flatus enim educuntur, & leuiores fiunt.

Cap. II.

VNCTIO purgatoria, ventrem mouens, & ſedem.dicitur autem Chezanance. Alumen cum melle tritum coquito quouſque fuluum reddatur, & inunge ſedem.

Cap. III.

PVRGATORIVM vmbilico admouendum, ſubducens aluum, admodum laudatum. Cyclamini drachmas quatuor, nitri drachmas tres,ellebori nigri & albi,ſcammoniæ,ſingulorum drachmas duas,colocyn-

thidis drachmas tres,ſucci elaterii, grani Cnidii,ſingulorum drachmas quatuor, caricarum pinguium vncias duas,fellis taurini vnciam vnam. Tuſa & ſubacta probè, vmbilico imponantur.

Cap. IIII.

PVRGATORIVM vmbilico admouendum, ſubducens aluum,ſimile. Elaterii,lathyris,galbani,cy A. clamini, ellebori nigri & albi, ſingulorum drachmas quatuor, colocynthidis drachmas octo, cucumeris ſylueſtris recentis,ſcammoniæ, grani Cnidii, ſingulorum drachmas duas, tithymali drachmas quinque, terebinthinæ drachmas tres. Hæc probè tuſa excipe cum felle taurino,& inſtar vnctionis inunge. Nonnulli verò adiiciunt ceræ vncias octo, & olei Sicyonii quod ſatis eſt,& inſtar emplaſtri imponunt.

INDEX PVRGATORIORVM, ET conditorum.

Purgatorium ex caryophyllo,aquam educens,admodũ mirabile, Cap. I.
Purgatorium è melle roſaceo Alexandri, Cap. II.
Purgatorium è melle roſaceo,ſimile, Cap. III.
Purgatorium ex aſaro, Cap. IIII.
Purgatorium è malis & cotoneis, Cap. V.
Purgatorium è citrio malo,ſtomacho accõmodatum, Cap. VI.
Purgatorium buccellatum valde bonum, Cap. VII.
Purgatoriæ colymbades probæ, Cap. VIII.
Purgatorius paſtillus, admodum bonus, Cap. IX.
Purgatorium Fuſca,ſtomacho conueniens, Cap. X.
Purgatorium vinum in hydropicis, Cap. XI.
Purgatorius ſal probatus, Cap. XII.
Purgatorium ex hermodactylo,podagricis aptum, Cap. XIII.
Purgatorium ex hermodactylo ſimile, Cap. XIIII.
Purgatoria catapotia è lapide Armenio, ad arthriticos potiſſimùm facientia, Cap. XV.
Purgatorium è coronopode, ſimile ei quod ex hermodactylo nominatur, Cap. XVI.
Purgatorium quartanis conueniens, è ſucco Cyrenaico Cap. XVII.
Purgatoria puls ad iſchiadicos, elephantia correptos in quibus opus eſt aliquid vi educere, Cap. XVIII.
Purgatorium è cotoneis malis, ſubducens aluum, Cap. XIX.
Purgatorium è cotoneis,ſimile, Cap. XX.
Purgatorium è cotoneis,ſimile, Cap. XXI.
Purgatorium è cotoneis,admodum probatum, Cap. XXII.
Purgatorium è cotoneis,ſimile, Cap. XXIII.
Cydonite ad cœliacos, dyſentericos, & febricitantes admodum probatum, Cap. XXIIII.
Cydonite ſimile, Cap. XXV.
Cydonite frugale,valde bonum, Cap. XXVI.
Cotoneorum & malorum confectio admodum vtilis, Cap. XXVII.
Confectio è ſucco malorum, Cap. XXVIII.
Confectio alia è ſucco malorum, Cap. XXIX.
Confectio alia è ſucco malorum, Cap. XXX.
Confectio è iure horum, ad eos qui nihil appetunt, & vomunt cibum, Cap. XXXI.
Cydonitis confectio ſtomacho grata, ad eos qui non appetunt, & nihil concoquunt, Cap. XXXII.
Conditum nephriticum, & lapides atterens, Cap. XXXIII.
Conditum ſtomachum purgans, non ſubuertens, ſiue is qui aſſumit ſanus ſit, ſiue ægrotet, Cap. XXXIIII.
Conditum nephriticum,& calculos conterens, Cap. XXXV.
Conditum nephriticum,mirabile, Cap. XXXVI.
Conditum nephriticum,ſimile, Cap. XXXVII.
Conditum purgatorium,ad hydropicos & cholericos, Cap. XXXVIII.
Conditum calculos atterens, Cap. XXXIX.
Conditum purgatorium, probatum, Cap. XL.
Conditum ad eos qui nihil appetunt, & inflatum ſtomachum habent, Cap. XLI.
Conditum ad eos qui nihil appetunt, & quibus cibus inflatus conuertitur, Cap. XLII.
Conditum ſimile hydropicis conueniens, Cap. XLIII.

De Purgatoriis & Conditis,

Sectio vigeſimaſeptima.

Cap. I.

PVRGATORIVM è caryophyllo aquam educens,admodum mirabile. Aloes flauæ,epithymi,caryophylli,grani Cnidii,petroſelini,rhei Pontici,ſingulorum vnc. ſemis, euphorbii ſcrup. quatuor, mellis Attici quod ſatis eſt. Datur pondere cochl.duorum manè ieiuno.

Cap. II.

PVRGATORIVM è melle roſaceo Alexandri. Succi roſarum ſext.duos, mellis Attici ſext. vnum. coquito bene ad conſiſtentiam. Adiice ſcammoniæ torrefactæ vnc.quatuor.Datur manè ieiuno. Integrã adhibitio,cochlearia quinque: media,tria:minima,duo.

Cap. III.

PVRGATORIVM aliud è melle roſaceo. Mellis Attici,ſucci roſarum,ſing.lib.vnam, piperis communis drach.vnam,zingiberis drach.duas,ſcammoniæ drachmas octo, maſtiches drach. quatuor. Datur vt præcedens.

Cap. IIII.

PVRGATORIVM ex Aſaro,quo ego vtor,valde bonum. Spicæ nardi, aſari, epithymi, ſing.vnc.ſemis.Macerato in aqua ſufficienti diebus tribus.Coquito mediocriter,& iuri decocti admiſce ſucci roſarum ſext. decem, mellis Attici ſextarium ſemis. Coctis ad conſiſtentiam adiice ſcammoniæ vnc. vnam ſemis, & probè parato vtere.

Cap. V.

PVRGATORIVM è malis & cotoneis. Malorum & cotoneorum aſſatorum carnis vnc.quatuor,piperis communis drach.ſex, ſcãmoniæ drach.tres,mellis Attici vnc. ſex.Datur manè ieiuno,pro viribus.

Cap. VI.

PVRGATORIVM è citrio malo,ſtomacho accommodatum. Corticis citrii & carnis lib. vnam.Coquito in aquæ ſext.vno & dimidio vſque ad tertias:dein adiice mellis Attici ſext. dimidium. Coquito donec ad mellis conſiſtentiam veniat,& inſpergito hæc trita: nẽpe piperis communis, ſcammoniæ aſſæ in fermento, turpeti vnc. vnam. Vbi probè paratum fuerit,dato quãtum volueris.

Cap. VII.

PVRGATORIA buccella,admodum bona.Scãmoniæ aſſatæ,ſeminis fœniculi,aniſi,cumini, ſing.vnc. vnam,piperis communis, ſeminis apii,ſing.ſcrup.vnũ. Trita madefacito in mellis Attici libra vna. De aſſatis mediocriter dato vnc.vnã manè ieiuno,non febricitanti cum condito:ei verò qui febricitat,cum aqua tepida.

Cap. VIII.

PVRGATORIÆ Colymbades, hoc eſt ſalſæ & conditæ oliuæ probatæ. Scãmoniæ, piperis communis,ſing.vnc.vnam,epithymi,cumini fricti,petroſelini, foliorum rutæ, menthæ viridis, ſing. dr. IIII. ſilphii dr. vnã,carnis palmularum, mellis Attici,ſing.vnc.V.aceti cochl.duo,colymbadum ſciſſarum ſext.vnum. Nonnulli adiiciunt modicum gari. Poſtquam probè cõfeceris, dato quinque aut ſeptem aut nouem colymbades, aut pro viribus.

Cap. IX.

PVRGATORIVS paſtillus admodum bonus. Scammoniæ,euphorbii,ſing.drach. quatuor,folii,piperis communis,ſing. drach. duas. Trita madefacito cum melle Attico pondere vnc. trium. Datur manè ieiuno vnc.vna,aut pro viribus.

Cap. X.

PVRGATORIA fuſca,ſtomacho conueniens. Cumini,fœniculi,vnc.vnam,pulegii,ſeminis apii,aniſi, ſing.vnc.ſex,epithymi,ſcammoniæ,ſing.vnc.vnam,ſa-A lis communis vnc.duas. Aliqui euphorbii adiiciunt ſcr. quatuor. Trita bene exhibeto. Integra exhibitio ſunt ſcrup.duo,aut duo & ſemis,pro viribus.

Cap. XI.

PVRGATORIVM vinũ ad hydropicos. Squillæ vnc.tres, ſeminis apii drach.ſex, piperis communis drach.vnam, radicis capparis drach.quatuor,grani Cnidii decorticati drach.vnam ſemis,folii, pilulas malobathri duas.Bene trita irrigato cum vini cochl.duodecim, mellis Attici ſext.tribus. Squillã tuſam macerato in vi-B no,& commiſce cæteris.

Cap. XII.

PVRGATORIVS ſal laudatus. Salis communis torrefacti drach.ſex,ſeminis apii,zingiberis,panis aridi,ſing.ſcrup.ſex,ſeminis aniſi,piperis communis,ſingul.vnc.ſemis, ſcammoniæ, epithymi,ſing. vnc.vnam. Terito,& præbeto cochl. vnum. Eſt admodum laudatũ medicamentum.

Cap. XIII.

PVRGATORIVM ex hermodactylo,podagri-C cis conueniens.Hermodactyli vnc.tres,aniſi,cumini Æthiopici,ammeos,corymborum thymi,piperis, ſingul. ſcrup.tres,epithymi vnc.ſemis.Terito & præbeto ſcrup. quatuor vel ſex pro viribus. Datur etiam cum condito, aut cũ aqua mulſa,aut cũ aqua feruefacta manè ieiuno.

Cap. XIIII.

PVRGATORIVM ex hermodactylo,ſimile. Hermodactyli vnc.vnam,cumini Æthiopici,aniſi,agarici,[a] iſii, zingiberis, ſing. ſcrup.tres, alypiadis ſcrup.ſex, D maſtiches, ſpicæ nardi, ſing.ſcrup.duos, moſchi ſiliquã vnam,cnici ſcrup. ſex. Trita irrigato cum melle Attico ſufficienti.Quòd ſi opus ſit maiore vacuatione,admiſce ſcammoniæ ſiliquas tres: & præbeto ſcrup.vnum,poſtquam lotus fuerit,manè ieiuno.

a Iſii] Græcè eſt ἰσίς.Quid autem Iſium ſit Nicolao, coniicere nequeo.

Cap. XV.

PVRGATORIA catapotia ex Armenio lapide, arthriticis potiſſimùm exhibita vtilia. Aloes flauæ vnc.duas,ſcammoniæ vnc.tres,agarici, epithymi, ſing. E vnc.ſemis,lapidis Armenii, croci, ſing.ſcrup.ſex, caſiæ, ſpicæ nardi,coſti, rhei barbari, ſing.vnc. ſemis, ſquillæ torrefactæ vnc. vnam. Trita excipe cum ſtillatitio roſarum liquore.Dantur ſcrup.duo manè ieiuno.

Cap. XVI.

PVRGATORIVM ex coronopode vtile,perinde atque id quod ex hermodactylo componitur. Eſt etiam ſtomacho gratum & laudatum. Zingiberis ſcrup. duos,piperis communis ſcrup. vnum,agarici, medullæ F cnici, ſing. ſcrup. decem, radicis ſcrup. ſex. Trita bene dantur manè ieiuno [a] cornua octodecim: qui autem difficilem aluũ habent,iis dantur cornua vigintitria. [b] Fac omnia ſeptem aut octo prope ventrem: Poſt vacuationem lauato, & nutrito ouis ſorbilibus & pane.

a Cornua] Intelligit menſuralia, quæ interfecta erant,vt ex Galeni libris De compoſ.medic.general.ſatis liquet. b Fac omnia ſeptem] Græcè eſt ποιεῖ πάντα ζ′ ἢ η′ συνεγγὺς γαστέρας. Quid autẽ iis verbis velit Nicolaus,non bene aſſequor:aliis igitur coniiciendũ relinquimus.

Cap. XVII.

PVRGATORIVM ad quartanas ex liquore Cy-G renaico,mirabile. Liquoris Cyrenaici,piperis communis,myrrhæ,foliorum rutæ,ſing.drach.vnam. Trita madefacito cum melle Attico, & dato Ponticæ nucis magnitudine cum vino veteri.

Cap. XVIII.

PVRGATORIA puls è colocynthide, ad iſchia-H dicos,elephãtia correptos, & in quibus opus eſt aliquid vi educere. Colocynthidis duobus fructibus cauatis, & horum ſeminibus abiectis, medullam in iis dimitte.

Impleto eos oleo dulci,&operito proprijs operimentis. finito diem & noctem. Poſtridie verò vacuato oleo,colocynthidas coquito in aqua donec colliqueſcant. dein eas abiicito,oleóque cum aqua permixta adiice ellebori nigri triobolum, ſcammoniæ drach.vnam. Simul cum iis coquito pultem ex ſimilagine aut pane arido trito. Poſtea ægrotanti priùs tenuiter cibato præbe pondere nucum Ponticarum octodecim,aut plurimum viginti quatuor. Et bibendam dato aquam calidam ſorbendã cum ipſa.

Cap. XIX.

PVRGATORIVM cydonite, hoc eſt ex cydoniis,ſubducens aluum. Cotoneorum carnis, gari,ſingul.lib.vnam,mellis Attici lib.duas, zingiberis, piperis longi,cinamomi, ſing.hexag. vnum ſemis, canchryos, croci,ſing.hexag.duo,maſtiches ſtag.tria,turpeti vncias tres,dacrydii vnc. vnam. Trita bene cotonea conijce in garum per noctem & diem.dein miſce cum melle,& coquito ad conſiſtentiam.Poſtea adiice prædictas ſpecies. Vſu poſcente dato manè ieiuno hexag.tria,aut tria & S. aut quatuor pro virium ratione.

Cap. XX.

PVRGATORIVM cydonite, ſimile. Carnes cotoneorum probè repurgatas coquito in aqua ad conſiſtentiam,dein bene tũdito,& adiice ſacchari lib. duas. coquitóque ad conſiſtentiam cydonitis. Adiice turpeti drach.triginta,dacrydii drach. viginti, zingiberis,piperis longi,ſing.drach.quatuor,cinamomi boni dr. duas, amomi,croci,ſing.dr.duas, maſtiches dr. quinque, gari lib. duas, rhei barbari vnc. vnam. Irrigata hæc cum prædictis,exhibeto tertiana correptis, cholericis,& duplici tertiana laborantibus media nocte, pondere hexagiorum duorum ſemis,aut trium pro viribus.

Cap. XXI.

PVRGATORIVM cydonite ſimile,admodum neceſſarium. Carnium cotoneorum repurgatorum lib.tres,mellis Attici deſpumati lib.tres.Coquito probè ad conſiſtentiam,dein accipe hæc tuſa,cribróque tranſmiſſa,& admiſce galangæ,caryophylli,maſtiches, piperis longi,cinamomi, nucis moſchatæ, ſing. drach.tres, dacrydii vnc.vnam, turpeti repurgati drach. ſex, ſenæ, ellebori nigri,polypodii repurgati,ſing.drach.quinque. Datur media nocte põdere hexag. duorũ ſemis, aut triũ, pro viribus.

Cap. XXII.

PVRGATORIVM cydonite, admodum probatum. Carnis cotoneorum repurgatæ lib. vnam ſemis,mellis Attici deſpumati lib.tres.Coquito ad conſiſtentiam, & adiice hæc tuſa & cribrata, nempe caryophylli ſcrup.tres,petroſelini, euphorbii, folii, ſingulorũ ſcrup.duos,ſcammoniæ vnc. vnam, turpeti vnc. ſemis. Datur vt præcedens.

Cap. XXIII.

PVRGATORIVM è cotoneis aliud,probatum. Carnium cotoneorum repurgatarum lib.viginti, mellis Attici deſpumati lib.triginta. Coquito ad conſiſtentiam. Adiice tuſa & cribrata bene,piperis albi ſcrup. ſeptuagita,caryophylli,ſpicæ nardi,ſing.ſcr.quadraginta, coſti ſcrup.viginti, ſcammoniæ vnc.duas, turpeti vnc. vnam. Dantur hexagia duo ſemis, aut tria pro viribus, media nocte.

Cap. XXIIII.

CYDONITE ad cœliacos, dyſentericos,& febricitantes admodum probatum. Succi cotoneorum lib. quatuor,ſtillatitii roſarum liquoris puri lib. vnam, ſacchari lib. quatuor. Coquito ad conſiſtentiam,& dato in prædictis malis tota die.

Cap. XXV.

CYDONITE vt præcedens. Succi cotoneorũ vnc.quatuor,ſtillatitii roſarum liquoris puri vnc.duas, ſacchari vnc.octo. Coquito ad conſiſtentiam: vbi ab igne remoueris,adiice probè tuſa & cribrata, caryophylli hexag.duo,cinamomi,ligni aloes,galangæ,cardamomi maioris,ſing. hexag.vnũ, maceris,gallæ moſchatæ, ſingulorum hexagiũ ſemis,nucis moſchatæ, zedoariæ, ſingul.hexag.ſemis & quartam partem, coriãdri hexag. vnum,ſpicæ taria tria, moſchi grana duo, croci ſiliquas quinque.Datur ieiuno,& à cibo.

Cap. XXVI.

CYDONITE [a]frugale, admodum bonum. Carnium cotoneorum repurgatarum lib.tres, mellis Attici lib.ſex.Coquito rectè ad conſiſtentiam. dein amotis ab igne,adiice tuſorum & cribratorum, piperis communis ſcrup.quinque,caryophylli,ſpicæ nardi,ſing.ſcrup.tres, coſti ſcrup.vnum ſemis.Dum coquuntur cotonea, moueto illa cum ferula,dein admiſce odorata,recondito in foliis lauri,& vtere.

a Frugale] Manuſcriptus codex legit λυτὸν, fortè pro λιτόν.

Cap. XXVII.

COTONEORVM & malorum confectio valde vtilis. Succi malorum & cotoneorum, ſing.lib.vnam ſemis,mellis Attici deſpumati lib. tres, aceti lib. vnam S.Coquito ad mellis conſiſtentiã.dein adiice hæc tuſa & cribrata,zingiberis,piperis albi,ſpicæ, ſing.vnc.duas,ligni aloes crudi vnc.S.cardamomi minoris,cardamomi, ſing. hexag. duo, zedoariæ vnc.ſemis, gallæ moſchatæ hexag.ſemis, nucis moſchatæ,galangæ,cinamomi,cardamomi magni,ſing.vnc.vnam, caryophylli vnc.S.maceris hexag.duo,berberis hexag. tria, croci hexag. vnũ. Datur manè ieiuno,& à cibo.

Cap. XXVIII.

CONFECTIO è ſucco malorum. Malorum dulcium [a]corpora repurgato ab eo quod intus & extrà eſt, accipe,& cõtuſa exprime linteo tenui,& è ſucco expreſſo accipe lib.vnam. Admiſce illi hæc tuſa & cribrata,ſpicæ vnc.tres,xylobalſami vnc.vnam,coriandri vnc.S.zingiberis hexag.quatuor.Coquito bene ad conſiſtentiam. Dato vnc.S.vbi volueris.

a Corpora] In codice Nicolai perperam ζάμγτα pro σώμǥτα legitur.

Cap. XXIX.

CONFECTIO alia è ſucco malorum, conferens ad vomitum, animi defectionem, continuam febrem, data in inclinatione morbi. Qui ea vtitur, rigore vacet: neque eius natura ſit biliosa, neque etiam ſtomachus bilioſus. Iuuat autem immodicam ſitim. Succi malorũ dulcium purgatorum lib.duas,ſpicæ lib.ſemis,ſantali rubri,ſpodii,corallii rubri,cryſtalli puri,ſingul. vnc.ſemis. Tritis & ſubactis vtere.

Cap. XXX.

CONFECTIO alia è ſucco malorum. Succi malorum dulciſſimorum lib.quinque, ſtillatitii roſarum liquoris puri lib.vnam,ſacchari lib.quatuor ſemis, mellis Attici puri lib.ſemis. Coquito vt cydonite. dein adiice illi, croci,ſpicæ,ſing.ſtag.vnum, canchryos, cinamomi veri,ſantali albi,ſing.ſtag. duo, caryophylli ſtag.vnum, moſchi ſtagium ſemis. Trita & confecta probè reconde in vaſe.dato manè & à cibo,ſemunciam aut vnc.vnam. Prodeſt ſtomachicis, cibum non appetentibus, febricitantibus, vomentibus cibum. Melancholicis & pituitoſis admodum bona.

Cap. XXXI.

CYDONITE ad eos qui nihil appetunt,& cibum vomunt:& neque probè concoquunt. Succi cotoneorum,ſucci mẽthæ,ſucci ſampſychi,ſingulorum vnciam vnam, ſacchari libram vnam. Coquito bene ad conſiſtentiam. Adiice hæc tuſa,& per cribrum tranſmiſſa,caryophylli,nucis moſchatæ,galangæ,zedoariæ,ſpicæ,floris iunci odorati, ſingulorum drach.ſemis, ligni aloes crudi drach. ſemis. Datur manè ieiuno vncia ſemis. eſt valde laudatum.

Cap. XXXII.

CYDONITIS confectio ſtomacho conueniens, ad eos qui nihil appetunt & concoquũt, & imbecillum habent ſtomachum,vtilis. Carnis cotoneorum purgatorum lib.duas. Coquito cum vino optimo ad conſiſtentiam,dein adiice mellis Attici lib.quatuor,& coquito ad conſiſtentiam. Vbi remoueris ab igne,adiice hæc tuſa & trita,cinamomi,zingiberis, ſing. vnciam vnam,

nuces moſchatas numero tres, ["]maceris hexagiũ vnum, A
caryophylli hexag. vnum, cubebarum hexag. ſemis, ze-
doariæ, cardamomi, ſingulorum hexag. vnum, cardamo
mi magni, gallæ moſchatæ, ambaris, ſingulorũ hexag.
ſemis, croci, ſpicæ, ſing. drach. ſemis, galãgæ, ligni aloes,
ſing. vnc. ſemis, moſchi ſiliquas duas. Probè confectam
præbeto pondere ſemūnciæ.

Cap. XXXIII.

CONDITVM nephriticum, & calculum atterẽs.
Rhei, ſaxifragi, petroſelini, aſari, ſpicæ nardi, caſiæ, rhei
Pontici, betonicæ, ſinonis, dauci, acori, ſing. drach. vnã,
piperis communis vnc. vnam, mellis Attici librã vnam
ſemis, optimi vini omphacini lib. ſeptem ſemis. Bene pa
ratum datur manè ieiuno menſura vnius poculi parui.

Cap. XXXIIII.

CONDITVM purgatorium expertum, non ſub-
uertens ſtomachum neque ſanorum neque ægrorum,
admodum nobile. Succi fœniculi viridis lib. ſemis,
menthæ viridis vnc. tres, radicis apii vnc. vnam, aquæ
fontanæ lib. quatuor ſemis vnc. tres. Herbas in aqua ma
cerato trib[9] diebus, dein coquito donec lib. vna S. rema-
neat. Poſtea colato, & abiicito herbas, tritáque hæc in
mortario adiice, piperis vnc. vnam, ſquillæ vnc. ſemis,
mellis Attici lib. ſemis vnc. tres, vini boni lib. tres ſemis
vnc. tres. Confectum & paratum conditum reconde in
vaſe: atque vſu poſtulante, dato poculum vnum, & ieiũ
no & dormituro. Probatum eſt, periculóque vacat.

Cap. XXXV.

CONDITVM nephriticum, & calculos conterẽs.
Maſtiches drach. duas, coſti, foliorum ſpicæ nardi, rhei
Pontici, ſing. drach. vnam, mellis Attici lib. ſemis vnc.
tres, vini boni lib. octo. Vbi rectè confeceris, dato manè
poculum vnum.

Cap. XXXVI.

CONDITVM nephriticum, mirabile. Saxifra-
gi, petroſelini, ſing. vnc. ſemis, betonicæ vnc. duas ſemis,
coſti vnc. ſemis drach. vnam, zingiberis hexag. vnum ſe
mis, piperis communis hexag. ſeptem ſemis, ſeminis ru
tæ vnc. tres ſemis, ſpicæ nardi ſcrup. vnum, mellis Atti-
ci lib. ſemis, vini veteris lib. duodecim ſemis. Datur po-
culum vnum manè ieiuno.

Cap XXXVII.

CONDITVM nephriticum ſimile. Saxifragi,
betonicæ, petroſelini, ſing. lib. ſemis, ſpicæ nardi drach.
vnam, piperis communis vnc. ſemis drach. vnam. Trita
madefacito cum mellis Attici lib. vna, & vini boni lib.
ſex. Datur manè ieiuno poculum vnum.

Cap. XXXVIII.

CONDITVM purgans, laudatum, ad hydropicos
& cholericos expertum, ſine torminibus & moleſtia
purgans. Radicem iridis viridem contuſam in morta-
rio diligenter per diem & noctem macerato in vino bo
no: dein exprimito per [a] linteũ purum, & impleta phia-
la vna admiſce mellis cochl. vnum ſemis, piperis com-
munis grana ſex ſemis: & præbeto bibendum manè ie-
iuno prius calefactum. Datur autem hyeme & æſtate:
probatum enim eſt.

a Linteum] Manuſcriptus codex habet λέντιον pro λίντεον. Latinam nanque dictionem Græcis literis minus rectè exarauit.

Cap. XXXIX.

CONDITVM lapidem atterens, probatũ. Pipe-
ris albi, ſaxifragi, ſpicæ nardi, ſeminis lini, betonicæ, ſin-
gul. vnc. vnam, petroſelini, folii, ſing. vnc. vnam S. Trita
madefacito cum mellis Attici libris ſex, & vini Aſcalo-
nii boni lib. nouem, & vtere.

Cap. XL.

CONDITVM purgatorium, admodum probatũ.
Catapotiorum purorum, ſenæ, polypodii, thymi, epithy
B mi, hermodactyli, pæoniæ, ſing. vnc. vnam. Tritis (ſi qui
dem non febricitant ægri) adiice vini puri menſuram
vnam aut lib. ſex: ſi verò febricitant, aquæ lib. ſex coqui-
to ad tertias. Colato, decoctúmque accipe. & ſi febre va-
cant ægrotantes, adiice illi mellis Attici lib. vnam: ſin
febricitant, ſacchari lib. vnam, & rurſus probè coquito,
colatiſque adiice in pollinem tuſi cinamomi vnc. vnã,
galangæ, piperis communis, zingiberis, ſing. hexag. duo,
caryophylli, cardamomi, [a] ſpigo, ſing. hexag. vnum, &
vini boni pondus triplex ad ſuperius decoctum. Suba-
C ctis & irrigatis omnibus ſimul, conficito vt [b] claretum,
& præbeto manè ieiuno cũ tepidæ aquæ vnc. quatuor.

a Spigo] Græcè eſt σπίγω. Quid verò Nicolaus hac voce intelligat, me ignorare fateor. b Claretum] In codice Nicolai hîc & paulo poſt eſt κλαρόν. Hac voce autem illum innuere puto id potionis genus quod hodie à medicis claretum vel hippocras appellatur: ideóque claretum potius quàm clarum ſcribendum fuiſſe arbitror.

Cap. XLI.

CONDITI, quod claretum vocatur, confectio ad
ſtomachicos, cibum non appetentes, & ſtomachi infla-
tione laborantes. Spicæ vnc. ſemis, cinamomi vncias
D ſex, zingiberis vnc. quatuor, piperis communis vncias
duas ſemis, piperis longi, [a] nunteſarcas, galangæ, ſingul.
vnc. vnam, caryophylli vnc. ſemis, ſacchari & mellis, ſin
gul. lib. duas. Tritas ſpecies irrigato ſimul, & adiice vini
menſuras duodecim. Datur manè ieiuno poculum vnũ
exiguum.

a Nunteſarcas] Græcè eſt νυντεσάρκας. Quæ quidem dictio eſt haud dubiè corrupta: ideóque quid ſignificet, ſcire nequeo.

Cap. XLII.

CONDITVM ad ſtomachicos, cibum non appe-
E tentes, inflatos, & cibum non rectè concoquentes. Ci-
namomi vnc. vnam ſemis, caryophylli, maceris, ſingul.
hexagium vnum, nuces moſchatas duas, galangæ hexa-
gium vnum ſemis, cardamomi hexag. duo, piperis lon-
gi & communis, ſingul. hexag. duo, ſpicæ hexag. vnum.
Trita irrigato cum mellis Attici puri lib. trib[9], & vini bo
ni menſuris ſex. Poſtquam vt claretum confeceris, dato
manè ieiuno poculum vnum.

Cap. XLIII.

CONDITVM ad ſtomachicos, cibum non appe-
F tentes, inflatos, cibúmque non rectè coquentes, atque
hydropicos. Cinamomi boni vnc. vnam, zingiberis al
bi repurgati vnc. ſemis drach. vnam, roſarum rubearũ,
caryophylli, ſantali rubei, ſing. drach. duas, ſpicæ nardi
ſiue net, ſing. drach. vnam. Trita irrigato cum vino bo-
no albo, pondere lib. triginta, & melle Attico deſpuma-
to quod ſatis eſt aut ſaccharo. Datur manè, meridie, &
veſperi poculum vnum quoties offertur.

INDEX PVRGANTIVM Eligmatum.

Purgatorium eligma,Monachicum dictum, Cap.I.
Purgatorium regale eligma,mirabile valde, Cap.II.
Purgatorium eligma ex flaua aloe, Cap.III.
Purgatorium eligma ex abſinthio, Cap.IIII.
Purgatorium eligma,moleſtia vacans,ad iſchiadicos, Cap.V.
Purgatorium eligma,quod vocatur Panaretos, Cap.VI.
Purgatorium eligma,nominatum Aſtrophon, Cap.VII.
Purgatorium eligma flauæ bilis, Cap.VIII.
Purgatorium eligma ſimplex,& moleſtia vacans, Cap.IX.
Purgatorium eligma,ad humores & bilem probatum, Cap.X.
Purgatorium eligma ad hydropicos, mirabile, Cap.XI.
Purgatorium aquam educens,ad hydropicos, Cap.XII.
Purgatorium aquam ducens, ex grano Cnidio, Cap.XIII.
Purgatorium hydropicum è ſpica nardi, Cap.XIIII.
Purgatorium aquam ducens,ex euphorbio, Cap.XV.
Purgatorium hydropicum Euchirii, Cap.XVI.
Purgatorium ex aloe, Cap.XVII.
Purgatorium ex pipere, torminibus & moleſtia vacans, Cap.XVIII.
Purgatorium è cumino, doloribus & moleſtia carens, Cap.XIX.
Purgatorium capitis errhinon,admodum probatum, Cap.XX.
Purgatorium ſordidorum ſinuum glutinans, Cap.XXI.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De purgantibus eligmatis,

Sectio vigeſimaoctaua.

Cap. I. A

PVRGATORIVM eligma Monachicum,quod dicitur SarracenicèLooch el rachos, purgans gratia Dei,vtranque bilem, flauam & nigram ac pituitam, maculáſque in facie factas. Purum corporis colorem efficit. Prodeſt vertiginoſis,caliginique oculorum.Pruritum corporis purgat, & ſanguinem deprauatum attenuat. Exanthemata ſeu puſtulas conſumit ac diſſipat. Bonitatem ſtomachi efficit. Venerea quoque excitat. B Pityuſæ drach.quinque,dacrydii drach.tres ſemis grana ſeptem, ſacchari drachm. quatuor,piperis longi drach.duas,amomi,ſeminis apii, ammeos,ſalis ammoniaci,zingiberis, ſingul.drach.tres ſemis, piperis albi drach.duas, pyrethri drach. duas ſemis.Hæc in mortario contundito & cribrato. ſcammoniam bifariam terito,& vnito omnia in vnum. dein ſaccharum tritum inſperge,& cōmoueto diligenter.Poſtea adiice mellis Attici quod ſatis eſt, & factum aquoſum repone in vaſe vitreo, & dato cum tepida, aut vini dulcis vnc. duab⁹ aut quatuor,iis ſcilicet qui difficilem C aluum habent: facilem autem habētibus aluum, vncias tres.Iunioribus vnc.duas. & febricitantibus cum tepida præbeto.

Cap. II.

PVRGATORIVM, regium eligma, quod Sarracenicè Loch el melick, ad bonum ſtomachi odorem & bonitatem eiuſdem confert. Purgat pituitam & bilē mirabiliter. Piperis communis & longi, ſpicæ nardi, nardi Celticæ, amomi, caryophylli, ſingul. vnc.ſemis, zingiberis vnc.ſemis drach. vnam, ſcammoniæ drach. D tres ſemis, pityuſæ vncias ſeptem, ſacchari vncias quatuor ſemis. Hæc tuſa excipe melle Attico ſufficienti, & præbeto Integra exhibitio,vnc. triū:media,vnc.duarū: minima,vnc.vnius, cum aqua calida. Aliqui verò hoc ipſo vt electuario vtuntur, exhibentes id cū aqua calida.

Cap. III.

PVRGATORIVM eligma, admodum probatum. Aloen flauam quamcunque vis accipe,& terito validè. E Accipe etiam liquorem tithymali, fingito pilulas erui magnitudine,& præbeto vnam aut duas pro viribus.Purgat verò vehementer.

Cap. IIII.

PVRGATORIVM eligma valde laudatum. Dacrydii,aloes flauæ,ſing.vnc.vnam,abſinthii,colocynthidis,ammoniaci,ſingul.vnc.ſemis,agarici,maſtiches, ſing.hexag.vnum ſemis. Excipe cum ſucco braſſicæ, & madefacito probè,fingitóque pilulas erui quantitate.

Cap. V.

PVRGATORIVM eligma ſine moleſtia purgans, ad iſchiadicos & per circuitum afflictos, eóſque qui diutius moleſtantur,admodum bonum. Colocynthidis vnc.ſemis, nitri vnc.vnam.Bene trita præbeto validis drach.vnam cum aqua mulſa,magnæ menſuræ ieiunis:imbecillibus drach.S.

Cap. VI.

PVRGATORIVM eligma, quod ab aliquibus vocatur Panaretos, ab aliis Aſclepios. Valet ad morbos comitiales,diuturnos capitis dolores,inſaniētes,lethargicos,ſtomachicos,arthriticos,melancholicos, neruorū vitia, & ad eos quibus cibus aceſcit, omniáque thoracis mala.Hoc vſus eſt Heraclides Cous,aut Galia:ſummè enim claruit. Priuatim verò vſus eſt ad hydropicos mirabiliter. Datur nucis Ponticæ magnitudine cum aquæ mulſæ vna menſura. Piperis communis, albi & longi,ſeminis dauci, aniſi, apii, petroſelini, libyſtici, carei, zingiberis,agarici,grani Cnidii,ſquillæ torrefactæ,pyrethri,radicis chamelææ, euphorbii,myrrhæ, croci,polii, ſpicæ nardi, [a] cardamomi (ſi verò non habes,adiice duplum caſiæ)ſauinæ,amomi,caſiæ,ellebori nigri, dacrydii,aloes flauæ, ſing. vnc. ſemis. Trita madefacito cum melle Attico ſufficienti.

[a] Cardamomi] Cinamomi legendum puto, propterea quòd duplum caſiæ pro eo ſumendum eſſe ſcribat.

Cap. VII.

PVRGATORIVM eligma expertum, non excitans tormina,& moleſtia vacans. Piperis nigri, cumini,aniſi,petroſelini, fœniculi, apii, ammeos,epithymi, ſingulorum drachmam ſemis, dacrydii drachmas quinque. Trita dantur manè ieiuno pondere ſcrup. vndecim.poſtea ſorbendam præbeto aquam tepidam.

Cap. VIII.

PVRGATORIVM eligma flauæ bilis. Seminis apii,piperis communis, ſing. ſcrup. ſemis, dacrydii drachmam ſemis. Trita dantur vna vice manè ieiunis:

poſtea ſorbenda datur aqua tepida. A

Cap. IX.

PVRGATORIVM eligma ſimplex,moleſtia & periculo vacans,datum omni tempore.Iridis Illyricæ radicis ſucci cyathum ſemis,vini boni tantundem. Tuſa mixta,& tepida da bibenda manè ieiuno. eſt enim probatum medicamentum.

Cap. X.

PVRGATORIVM eligma probatum,pituitam bilem & humores purgans,noxa vacans. Dacrydii vnc. ſemis, colocynthidis vnciam vnam hexagium vnũ ſemis,aloes flauæ vnciã ſemis, ſucci abſinthii vnciam vnam drachmas duas.Trita cum ſucco braſſicæ ſubigito, & finge pilulas,datóque pro viribus veſperi. B

Cap. XI.

PVRGATORIVM probatum admodum vtile, veluti prædicta. Herbam alypiadis cum foliis & ramis tunde & cribrato.Datur puluis ille iis qui à pituita, aut humore aliquo acri,aut bile infeſtantur,pondere dimidii cochlearii tepidi.Facit ad hydropicos, & eos de quibus medici deſperarunt.

Cap. XII.

PVRGATORIVM educens aquam,hydropicis vtile.Piperis communis, ſquamæ æris,ſingulorũ dr. vnam, ſtruthii ſeu lanariæ drachmas duas,piperis albi,dacrydii,ſingulorum drachmam vnam ſemis. Trita dato manè ieiuno cochlear.vnum ſemis,medium pŏdus cochlear.i.pòſt ſorbendam exhibe aquam tepidam. C

Cap. XIII.

PVRGATORIVM aquam educens, probatum. Grani Cnidii vſti ſcrupulum ſemis,radicis panacis ſiliq. vnam.Trita præbeto cum aqua mulſa pondere cochlearii vnius manè. D

Cap. XIIII.

PVRGATORIVM hydropicorum probatum. Spicæ nardi drachmas duas,libyſtici vnciam ſemis, petroſelini,dauci, ſingulorum drachmas duas, epithymi ſcrupulos nouem,cocci Cnidii drach.duas.Trita præbẽtur manè ieiuno pondere cochlearii vnius, cum tepida.

Cap. XV.

PVRGATORIVM aquam educens, ad hydropicos probatum,laudatum valde.Euphorbii,piperis cõmunis,cumini,pulegii,pyrethri,ſingulorum drachmas duas.Trita dantur cum aqua mulſa manè ieiuno pondere cochlearii vnius: ſi verò vſus eius ſit poſt paucos dies,cochlearium vnum cum dimidio ad integram totius corporis purgationem ſufficit. E

Cap. XVI.

PVRGATORIVM ad colicos Euchirii, quo vtebatur Aſterius medicus expertum. Euphorbii vnciã ſemis,baccarum lauri drach. ſemis aut grana quinque, aloes flauæ drachmam ſemis. Trita irrigato cum aqua mulſa,& dato pro viribus ſcrupulos ſex, tres, vel quinque aut ſeptem.eſt probatum.

Cap. XVII.

PVRGATORIVM expertum,bonum,quo ego vſus ſum,datur pro arbitrio.Dacrydii ſcrupulos tres, aloes,epithymi,agarici,ſingulorum ſcrupulum vnum ſemis,colocynthidis,maſtiches,ſingulorum ſcrup.quinque & quartam partem.Trita irrigato cum aqua mulſa aut oxymelite pondere cochlearii vnius. Dantur ſcrupuli quinque aut ſeptem,& tepidæ quantum ſatis eſt.

Cap. XVIII.

PVRGATORIVM admirabile admodum, expertum torminibus,& periculo moleſtiáque vacans.Piperis communis,cumini,aniſi,petroſelini, fœniculi ſeminis,apii,ammeos,epithymi,ſingulorum vnciam ſemis,dacrydii ſcrupulos nouem.Trita præbeto manè ieiuno ſcrupulos quinque ſemis aut ſex ſemis cum aqua tepida.

Cap. XIX.

PVRGATORIVM mirabile, valde expertum, torminibus carens & detrimento. Piperis communis, cumini,ammeos,colocynthidis,epithymi, ſingulorum ſcrupulos nouem,dacrydii ſcrupulos octo. Trita dantur manè ieiuno pondere ſcrupul.trium aut quinque cum aqua tepida.

Cap. XX.

PVRGATORIVM capitis errhinon, admodũ probatum.Melanthii,ſalis ammoniaci,elaterii,ſingulorum vnciam ſemis.Excipe ſicyonio oleo,& infunde naribus cochlearium vnum tepidum.

Cap. XXI.

PVRGATORIVM ſinus ſordidos glutinans. Primò enim carnẽ expurgat,& poſtea coaleſcere facit,& glutinat.Syluestris ficus ramorum cortices cultro modicè conſcinde, & cõiice in oleum ſufficientis quantitatis.Coquito iuſto tẽpore,& vbi excolaueris,cortices abiicito.In oleum autem coniice ceræ modicum, vt vniri queant per pulcum.Vbi vnita fuerint, extrinſecus impone pannum craſſum, quem obturatum & lana tectũ alligato.Primò quidem ſic purgat vt corrupta mẽbranarum excernat.

INDEX CATAPLASMATVM.

Cataplaſma ad oculos motos,mirabile, Cap. I.
Cataplaſma ad dolores oculorum,probatum, Cap.II.
Cataplaſma ad carbunculos oculorum & totius corporis,Cap.III.
Cataplaſma ad carbunculos & ſtrumas, Cap.IIII.
Cataplaſma iecinoris,expertum, Cap.V.
Cataplaſma iecinoris, ſtomachi & hypochondriorum, Cap.VI.
Cataplaſma ad duritiem iecoris, Cap.VII.
Cataplaſma dyſentericis idoneum, admodum bonum, Cap.VIII.
Cataplaſma ad ſtomachicos,lienoſos,iecinoroſos, & viſcerum cauſas, Cap.IX.
Cataplaſma ad cœliacos & dyſentericos,probatum, Cap.X.
Cataplaſma ad pleuriticos, valde efficax, Cap.XI.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Cataplaſmatis,

Sectio Viceſimanona.

Cap. I. A

CATAPLASMA ad oculos motos, mirabile. Croci, opii, ſingulorum drach. ſemis, caſtorei drachmam ſemis grana ſeptem, meliloti drach. vnam, micarum ſiliginei panis maceratarum in paſſo vnciam vnam, ouorum aſſatorum vitellũ vnum. cum dimidio excipe ſucco fœnigræci, & vtere.

Cap. II.

CATAPLASMA ad dolores oculorum, probatum. Roſarum aridarum drach. duas, opii, croci, ſingul. drach. ſemis. Excipe cum decocto mellis ſufficiente.

Cap. III.

CATAPLASMA mirabile ad carbunculos in oculis, & toto corpore factos. Meliloti, roſarum, ſingulorum vnciam vnam. Tuſa coquito in aqua plurimum. Dein coniecta in mortarium contere diligenter, & cõmiſce vitellos ouorum elixorum, & modicum olei roſacei vt emplaſtri formam acquirat, & tenui panno illitũ imponito. Hoc dolores mitigat & refrigerat. item duritiaſ & inflammationes carbunculorum diſſoluit. poſtea illine paſtillum de halicacabo cum vino & croco: ita enim multoties ſum vſus.

Cap. IIII.

CATAPLASMA ad carbunculos & ſtrumas, expertum. Seminis cardamomi, farinæ fabaceæ, coquito cum ſtacte, & illinito foliis braſſicæ, & vtere.

Cap. V.

CATAPLASMA iecinoris expertum, admodũ bonum. Abſinthium tuſum & cribratum coquito bene cum melle Attico, & illitis vtere.

Cap. VI.

CATAPLASMA è myrobalano, ad iecinoroſos, ſtomachicos, & hypochondriacos. Myrobalani Celtici, aſari, xylobalſami, iridis, cyperi, ſingulorum vnciam ſemis, fæcis Aſcalonis, aut Syriacæ ſapæ, aut olei nucum quod ſatis eſt: excipe & illine.

Cap. VII.

CATAPLASMA ad durities iecinoris, expertũ. Semen lini probè tuſum, & cribro tranſmiſſum, coquito ad conſiſtentiam, & illine.

Cap. VIII.

CATAPLASMA dyſentericis vtile, valde bonũ. Acaciæ vnciam vnam ſemis, gallarum vnciam vnam, polentæ vncias tres, mãnæ thuris vnciam vnam, myrti aridæ vncias tres, roſarum ſiccarum vnciam vnã, rhois Syriaci hexagia quatuor ſemis, aluminis ſciſſilis vncias
B duas, rubi ſummitates. coquito cum vino odorato ſufficienti, & vtere.

Cap. IX.

CATAPLASMA Artomeli, ad ſtomachicos, lienoſos, iecinoroſos, & cauſas viſcerum. Meliloti menſurã vnam, aniſi, ſeminis apii, ſingulorum vnciam vnam, ſeminis fœniculi vnciam, ſeminis drachmas duas, maſtiches vnciam vnam ſemis, comæ abſinthii hexagia quatuor ſemis, panis aridi in vino & melle prius tribus diebus macerati, œnanthes aridæ vncias duas. Hæc irrigato
C probè, atque adiice vini odorati quod ſatis eſt, & vtere.

Cap. X.

CATAPLASMA ad cœliacos & dyſentericos, expertum. Succi acaciæ, & hypociſthidis, myrti baccarum aridarum, roſarum, ſidiorum, balauſtiorum, gallarum, œnanthes aridæ, oſſium palmularum, farinæ orizæ, panis aridi probè vſti, cumini, maſtiches. Redactis ſingulis in puluerem, excipe cum fæce colata, aut vino bono odorato, & confecto vtere in ſtomacho, & ventre, & lũbis, & ſuprà: eſt enim probatum. Adiice illi ſuccũ vtriuſ-
D que plantaginis.

Cap. XI.

CATAPLASMA ad pleuriticos, valde efficax. Cypariſſi folia viridia contuſa, & adipi ſuillo recenti cõmixta, ad emplaſtri formam redige. & illita panno iis vtere. Igni hoc ipſum adhibere oportet, nec concedendus eius vſus niſi calidum ſit.

INDEX CERATORVM.

Ceratum ad ſcabiem & feruentes puſtulas, pudenda glutinans, Cap. I.
Ceratum Sancti Ioannis Euangeliſtæ, ad omnem duritiam & ſingula mala, Cap. II.
Ceratum ad omnem phlegmonen, & vehementem dolorem mediarum corporis partium, duritiam, atque alia, Cap. III.
Ceratum ad omnem duritiam & diſtinctionem probatum, Cap. IIII.
Ceratum omnem diſſoluens duritiam, expertum, Cap. V.
Ceratum mitigans vſtiones & eryſipelata, Cap. VI.
Ceratum ad exacerbationes podagricas & arthriticas, mirabile, Cap. VII.
Ceratum ad eryſipelata, & vlcera phlegmone obſeſſa, cancероſa & alia, Cap. VIII.
Ceratum ad eryſipelata, ſerpentia, carbũculos, & omnis generis vſtiones, Cap. IX.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Ceratis,

Sectio trigeſima.

Cap. I.

CERATVM myrteum, ad ſcabies feruentes,puſtulas, & pudenda glutinans. Lithargyri, ceruſſæ,plumbi vſti,ſingul. vnc.ſemis,ceræ puræ vnc.duas ſemis,olei myrtini vncias quatuor.

Cap. II.

CERATVM Sancti Ioannis Euangeliſtæ per viſionem illi manifeſtatum.Confert ad omnem duritiem ac omne malum, lienes, mammas muliebres à lacte induratas, ſtomachum phlegmone obſeſſum, bubones,furunculos,coxarum dolores, & omnem dolorem in quacũq; corporis parte fuerit, ad abſceſſus. Aut enim exprimit & vacuat ſine ſectione,aut rumpit.vacuat,glutinat,& curat.Nitri Alexandrini vnciam ſemis,olei, ceræ,reſinæ pineæ,ſingulorum libram ſemis, alliorum vaginas duodecim,ſauinæ vncias duas.Oleum,cera, & reſina coquuntur ſimul:iniectis autem alliis in vaſculum, coquuntur donec exareſcant vehementer: dein autem ſublatis & abiectis illis,colatur quod decoctum eſt. poſtremùm nitrum tritũ additur. Iniicitur verò etiam de manna Sancti Iohannis quantum teneri poteſt tribus digitis,dicẽdo,In nomine Patris,& Filii, & Sancti ſpiritus.Liquabilibus itaque iam coactis & compactis, iniice nitrum tritum,ſpathâque moueto,& vtere in nomine Domini, Amen.

Cap. III.

CERATVM mitigans dolorem,& omnem phlegmonen, dolorémque mediarum corporis partium, ac duritiem,ad dolentes articulos,podagras, & neruórum diſtẽſiones.Iniicitur etiam colicis& vteri malis.Prodeſt iis qui ex morbo extenuati ſunt, & ſiccum habentibus corpus,febricitantibus cum oleo dulci, vacantibus febre cum nardo Celtica ſolutum. Ad carbunculos, toti corpori illitum.recuperat enim vires & reficit. aſſumitur etiam ad peſſos. Adipis anſerini,ſuilli,caprini, taurini,medullæ ceruinæ,ſingulorũ libr.ſemis, butyri boni, terebinthinæ,œſypi,ſingulorum vncias duas, ceræ, pineæ reſinæ,ſingulorum vncias quatuor.Confectum rectè reconde,& vtere.

Cap. IIII.

CERATVM è ſucco fœnigræci,ad omnem duritiam,& diſtenſionem laudatum. Olei fœnigræci libram

A vnam,ceræ vncias duas,terebinthinæ,œſypi, ſingulorũ vnc.vnam ſemis.Fœnumgræcum vna antè hora macerato in aqua,& admiſcendo oleum coquito.

Cap. V.

CERATVM è ſolano, æſtus mitigans, & eryſipelata.Succi ſolani vncias tres, ceræ puræ vnc. quatuor ſemis,ceruſſæ,lithargyri,plumbi, ſingulorum vnc. duas, olei roſacei vnc.quatuor,adipis ſuilli recentis vnc.tres, aceti parum.vtere.

Cap. VI.

B CERATVM ad exacerbationes podagricas & arthriticas:nam ægrotantibus dolorem abigit. non ſinito ante triduum decidere .Olei communis,ceræ puræ,ſingulorum libram ſemis vnc.tres, corticis radicis verbaſci,rutæ tenerûm ramorum,ſingulorum vnciam vnam ſemis, cypariſſi pilulas quatuor ſemis, aquæ marinæ quod ſatis eſt. Tuſa cum oleo & aqua marina coniicito in ollam nouam, & coquito donec marina remaneat. moueto autem virgula laurina. Deinde etiam liquato ceram,& probè confecto vtere.

C Cap. VII.

CERATVM diſſoluens omnem duritiam, expertum. Adipis, ceræ, reſinæ pineæ, ſingulorum vnc.tres, picis aridæ,butyri,ſingulorum vnc.ſemis drachm.vnã, medullæ ceruinæ drachmas duas. coquito vt ceratum, & vtere.

Cap. VIII.

CERATVM mirabile ad eryſipelata,ſenum podagras,vlcera phlegmone obſeſſa,& cãceroſa:itẽ pudẽdorũ ſediſq; calidos dolores, in anteriore parte tibiæ facta D vlcera ſenilia, & deſquamationes.Scoriæ plũbi, ceruſſæ, ſucci ſolani,ceræ puræ,olei roſacei,ſing. libram ſemis.

Cap. IX.

CERATVM aliud è ſolano ad eryſipelata, herpiſtica,carbunculos,& omnis generis vſtiones. Plantaginis maioris,ſeridis,& ſolani ſuccorum,ſing.cyath.duos, ſucci lactucæ cyathos duos ſemis,lithargyri,ceruſſæ, ſingul.vnc.ſemis, ſcoriæ plumbi,ſulphuris ignem non experti, ſing.vnc.duas ſemis, aluminis ſciſſilis,thuris, ſingul.vnc.vnam drachmas duas,ouorum nouem alba,ce-E ræ vncias quinque,adipis ſuilli vncias quinque partem quartam.Liquabilia fundito,& arida terito validè, recondito,& vtere.

INDEX CATAPLASMATVM COLICORVM, & cephalicorum.

Cataplaſma ad colicos,& inteſtinorum cruciatus, Cap. I.
Cataplaſma ad colicos probatum, Cap. II.
Colicorum potio probata, Cap. III.
Colicos confeſtim dolore liberans, Cap. IIII.
Colica Croce,admodum mirabilis, Cap. V.
Colica inunctio Eſdra,flatus educens, Cap. VI.
Colica antidotus,quæ ad Alypium medicum refertur, Cap. VII.
Cyphion ſacerdotale,ad dolorem capitis, hemicraniam & vigilias, Cap. VIII.
Cyphion aliud,probatum, Cap. IX.
Calamum in quamcunque corporis partem infixum eiiciens, Cap. X.
Cauſticum vuæ,probatum, Cap. XI.
Crocomagmatis confectio probata, Cap. XII.
Crocomagmatis alia confectio, Cap. XIII.
Commageni confectio valde vtilis, Cap. XIIII.
Capitis alopecias aut impetigines ſanans, Cap. XV.
Capitis vnctio laudata, Cap. XVI.
Caput dolentibus ſomnum concilians,probatum, Cap. XVII.
Capitis dolorem calidum ſedans, Cap. XVIII.
Caput dolentibus ſomnum inducens, Cap. XIX.
Capitis dolorem confeſtim ſedans, Cap. XX.
Caput vehementer dolentes iuuans,& reſolutos, Cap. XXI.
Crocidæ confectio ad colicos, Cap. XXII.
Caput purgans errhinon,probatum, Cap. XXIII.
Caput purgans ſternutatorium laudatũ, Cap. XXIIII.
Catapotia,ad dyſentericos mirabilia, Cap. XXV.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Cataplaſmatis colicorum & cephalicorum,

Sectio trigeſimaprima.

Cap. I.

CATAPLASMA ad colicos & inteſtinorum cruciatus. Piperis communis, baccarum lauri decorticatarum, ſeminis rutæ ſylueſtris, cumini, ſingulorum vnciam ſemis. Tundantur & cribrentur. Eſt enim expertum & probatum.

Cap. II.

CATAPLASMA ad colicos probatum. Farinæ fœnigræci vncias tres, farinæ baccaru lauri, maſtiches, terebinthinæ, ſingulorum vnciam vnã ſemis. Trita coquito cum mulſi cochleario vno, & impone.

Cap. III.

COLICA potio probata. Fructus herbæ cynorrhodi fac aridos, & reconde. Vſu exigente dato cochleariũ dimidium, cum vino temperato tepido diebus tribus manè ieiuno. Confert etiam pueris ramice inteſtinorũ laborantibus, datum diebus quindecim alternatim. geſtet verò deligationem.

Cap. IIII.

COLICOS confeſtim dolore liberans. Succi braſſicæ cyathum vnum ſemis, vini veteris vnciam vnam ſemis. Commixta & calefacta dato bibenda ieiuno.

Cap. V.

COLICA Croce admodum mirabilis. Vtere in iis colicis in quibus metus eſt ne à medicamentis epotis lædatur ſtomachus, & in quibus ea quæ ſumuntur, euomuntur. Dolorem etiam ſedat, ſi lana exceptam inuolutámque fabæ Ægyptiæ magnitudine in interiora ſedis imponamus. Habeat autem lana fimbriam marginémve extra anum propendẽtem, vt poſtquam dormire incipiat æger, medicamentum amoueamus, per marginẽ extrahentes: mulieribus in pudendum imponitur. Non enim ſolùm coli infeſtationes ſoluit, ſed etiam in omni dolore eſt neceſſarium. in vigilantibus quoque eſt probatum. Opii, caſtorei, ſingulorum drachmas quatuor, myrrhæ, nitri, ſingulorum drachmam vnam ſemis, cyclamini drachmam vnam, foliorum rutæ drachm. ſex. Tuſa probè excipe melle Attico, & reduc ad cerati craſſitudinem, ac vtere.

Cap. VI.

COLICA vnctio Eſdra, flatus educens. Foliorum rutæ viridium, nitri, cumini. Tuſa irrigato cum melle Attico vt ſordium craſſitudinem acquirant, & inunge interiora ſedis.

Cap. VII.

COLICA antidotus, quam accepi ab Alypio medico. Data autem ter menſe in ipſis exacerbationibus perfectè malum ſanat. Per hanc enim matrem ſuam prorſus curauit ab eo morbo & multos alios. Aniſi, caſiæ, myrrhæ, opii, ſingulorum vnciam ſemis, ſeminis apii vnciam vnam, petroſelini, piperis albi, ſingulorum ſcrupulos nouem, piperis longi, caſtorei, croci, floris iunci odorati, ſpicæ nardi, ſingulorum ſcrupulos ſex. Tuſa & cribrata excipe melle Attico cum aqua tepida drach. ſemis, robuſtioribus hexag. I. ſemis: imbecillioribus triobolũ in ipſis exacerbationibus, potentibus præbeto alternis, & à ſumptione iube vt deambulẽt: nõ validos iube vomere. Mirabiliter facit ad teneſmum & ileoſos.

Cap. VIII.

CYPHION ſacratum magnũ ex ſeptuaginta duabus ſpeciebus probatum, & mirabile ad capitis & hemicranii dolores, atque vigilias. ſuffitum autem omnem impurum abigit ſpiritum. Facit etiam ad inuidiam & omnem indignationem. Thuris maſculi, euphorbii, ſaroa, peucedani, myrobalani, granorũ iuniperi magno-

A rum & paruorum, chartæ vſtæ, carpeſii, maſtiches, lapidis gagatis, caſtorei, gentianæ, terebinthinæ, ſingulorũ ſcrupulos tres, coſti, folii, dictami Cretenſis, caryophylli, ſpicæ nardi, pinearum vſtarum, bdellii, crocomagmatis, pyrethri, mei, nucis Indicæ, corticis mandragoræ, ſtyracis, ſingulorũ ſcrupulos quatuor ſemis, nitri, bituminis Iudaici, artemiſiæ monoclones, Celticæ, amomi, caſiæ, cardamomi, xylocaſiæ, ligni caryophyllorum, xylobalſami, calami odorati, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ladani, aſari, ſeſelis, ammoniaci thymiamatis, pilularum,
B cypariſſi, ſtruthii, meliloti, glycyrrhizæ, gũmi, ſingulorum ſcrupulos ſeptem ſemis, floris iunci odorati, ſauinæ, muſci herbæ, aſpalathi, helenii, cyperi, iridis, roſarũ aridarum, zingiberis, verbenacæ, vnguium Indicarum, Lemnii ſigilli, opobalſami, ſingulorum ſcrupulos nouẽ, ſeminum pinearum vnc. ſemis, ſeminis fœniculi ſcrup. tres, croci ſcrupulum ſemis, zarnaba ſcrupul. quatuor S. palmularum pinguium, caricarum pinguium, vuarum pinguium exemptis vinaceis, ſing. vnciam vnam ſemis. Tuſa & cribrata arida excipe cum humidis, dein irrigato
C cum vino bono & melle Attico ſufficienti: & ſubactis omnibus, finge paſtillos, & exiccato in vmbra. reconde, & vtere vt probato, gratia Dei.

Cap. IX.

CYPHION mirabile ex vigintiſeptem ſpeciebus. Aſpalathi, bdellii, helenii, ſtyracis, ladani, ſingulorum vnciam ſemis drachmam vnam, roſarum aridarum vnciã vnam ſemis, pyrethri repurgati, cardamomi, ſphagni, ſingulorum hexagia ſeptem ſemis, radicis aſphodeli, ſauinæ, croci, ſingulorum vnciam vnam, ſeminis cypariſ-
D ſi, folii, nucum pinearum purgatarum, folii, Celticæ, ſingulorum hexagia quatuor ſemis, ſpicæ nardi, caſiæ, coſti, floris iunci odorati, ſingulorum vnciam ſemis, baccarum iuniperi magnarum & paruarum, ſingulorum tredecim, terebinthinæ vncias tres, vuæ exeptis vinaceis, caricarum pinguium, ſing. libram ſemis, carnis palmularum vncias tres, mulſi quod ſatis eſt.

Cap. X.

CALAMVM infixum ex quacunque corporis parte educens. Pteris radicem quæ Romanis vocatur filix,
E tuſam & cribratam madefacito cum adipe ſufficienti, & impone deſuper, & extrahit ipſum. Si verò non præſto ſit, radicem calami vrito, & frixam cum picino oleo, illine noctem & diem.

Cap. XI.

CAVSTICVM vuæ probatum. Calcis viuæ, ſaponis Gallici, ſinapi, drachmam ſemis, protoſtacti quod ſatis eſt. probè parato vtere.

Cap. XII.

CROCOMAGMATIS confectio probata. Croci, glaucii, roſarum aridarum, myrrhæ, aloes, amyli, gummi, thuris, vini boni. Fac paſtillos exiccatos in vmbra re-
F conde in vaſe, & vſu poſcente dato.

Cap. XIII.

CROCOMAGMATIS alia confectio, admodũ bona. Croci drachmas ſex, roſarum viridium drachmas tres, gummi drachmam vnam, vini odorati quod ſatis eſt. fac paſtillos, exicca in vmbra, & vtere.

Cap. XIIII.

COMAGENI confectio admodum vtilis. Cardamomi, abrotoni, baccarum lauri, terebinthinæ, meliloti, opopanacis, florum iunci odorati, ſingulorum vnciã
G vnam, mellis Attici libram ſemis, ceræ albæ vnciam vnã ſemis, olei boni libram ſemis, vini odorati ſextarium ſemis. vtere.

Cap. XV.

CAPITIS alopeciam & impetigines ſanans. Piperis communis, muſcerdarum, ellebori albi, ſingulorum

drachmam vnam ſemis.Excipe aceto acerrimo, & redi- ge ad ſordium craſſitudinem,ac vtere.

Cap. XVI.

CAPITIS vnctio probata. Croci,myrrhæ, ſingu- lorum vnciam ſemis,crocomagmatis drachmas tres,fo liorum lauri drachmas quinque,vini quantum ſufficit.

Cap. XVII.

CAPVT dolentibus ſomnum concilians, proba- tum.Similaginis puræ,abſinthii, mannæ, ſingulorum vnciam ſemis,albi ouorũ quod ſatis eſt.Impone fronti.

Cap. XVIII.

CAPITIS dolorem vehementer calidum ſedans. Succi pſyllii aut ipſum pſyllium terito cum roſaceo ſuf- ficienti,& reduc ad ſordium craſſitudinem.Inunge tem pora & frontem.

Cap. XIX.

CAPVT dolentibus ſomnum inducens vtile.Opii ſcrupulum vnum.Tritum irrigato cum lacte muliebri, & imbue ex eo tomẽtum. Appone ano temporibúſque ægrotantis,& dormiet.Hoc in colicis etiam admodum laudatum eſt.

Cap. XX.

CAPITIS dolorem confeſtim ſedans. Hederam contunde immaturam:& vbi probè contuderis,per lin- teum exprime ſuccum eóque irrigato nares,& frontem cum roſaceo tepido.eſt probatum.

Cap. XXI.

CAPVT dolentibus & febribus conferens. Scor- pium herbam viridem terito ſufficienter, & admiſce mã

A næ & aceti quod ſatis eſt:finge paſtillos.vſu poſtulante diſſolue cum aceto,& vtere in fronte.

Cap. XXII.

CROCIDÆ confectio mirabilis ad colicos.Dolo- rem enim confeſtim ſedat.educit etiam ſtercus indura- tum.Corticis mãdragoræ,cardamomi, ſingulorum vn- ciam vnam,opii drachmas duas ſemis,caſtorei drachm. vnam ſemis,cyclamini drachmam ſemis. Trita excipe melle Attico,aut felle taurino,& imbuito eo floccos,a- B nóque imponito.

Cap. XXIII.

CAPVT purgans errhinon,laudatum.Sanãt capi- pitis dolores diuturnos,& hemicraniam, vertiginoſos, & oculorum grauitates,aut grauitate auditus laboran- tes, ſi eo in balneo vſus fueris in [a] Laconico ſcilicet, aut in ſole,attrahendo naribus puluerem.Ellebori albi,ſtru- thii,piperis albi,cumini Æthiopici, ſingulorum drach. duas.Tuſa & cribrata dato vſu poſtulante.

a Ξυροπρία malè pro ξυροπυρία ſcriptum erat in Nicolai codice manuſcripto.

C Cap. XXIIII.

STERNVTATORIVM capitis purgatorium laudatum. Caſtorei,piperis albi, ſtruthii, ellebori albi, ſingulorum drachmas duas.Trita excipe naribus.

Cap. XXV.

CATAPOTIA è ligno maceris, ad dyſenterias, mirabile.Opii,ligni maceris,rhei, ſingulorum ſcrupul. ſex,gallarum,myrrhæ,ſingulorum vnciam vnam. Tri- ta excipe vino paſſo,& fac catapotia.vtere pro arbitrio.

INDEX PILVLARVM.

Pilulæ purgantes ad dolorem ventris & ſtomachi, Cap. I.
Pilulæ ad dolorem ventris & ſtomachi, Cap. II.
Pilulæ ad capitis dolorem,hebetudines & pterygia, Cap. III.
Pilulæ ad reſolutos, arthriticos, morbo comitiali labo- rantes,& apoplecticos, Cap. IIII.
Pilulæ ad dyſentericos & cœliacos, Cap. V.
Pilulæ ſub lingua,ad aſthmaticos, arthriticos, tuſſiẽtes, & alios, Cap. VI.
Pilulæ ad arthriticos,pituitoſos,melancholicos, poda- gricos,nephriticos,& veſicæ mala, Cap. VII.
Pilulæ ad quartanos,valde bonæ, Cap. VIII.
Pilulæ ex quinque myrobalanis, Cap. IX.
Pilulæ ad ſtomachum frigidum & pituitoſum. purgat etiam putridos humores, Cap. X.
Pilulæ ad ſtomachicos & lienoſos, Cap. XI.
Pilulæ ad vitium oris & gingiuarum,ſtomachi, & capi- tis.purgãt etiam medullam, Cap. XII.
Pilulæ ad podagricos,valde probatæ, Cap. XIII.
Pilulæ ad arthriticos probatæ, Cap. XIIII.
Pilulæ ad eos qui vrinæ ſtillicidio laborant, & ad calcu- loſos,mirabiles, Cap. XV.
Pilulæ coctionem iuuantes ſtomachi, & purgantes ca- put, Cap. XVI.
Pilulæ ab Italis vocatæ Succocitrinæ,valde probatæ, Cap. XVII.
Pilulæ ad vitioſum totius corporis colorem, & ad ſto- machicos, Cap. XVIII.
Pilulæ ad capitis purgationem, & vitioſos humores, eóſque qui comitiali laborant morbo, Cap. XIX.
Pilulæ purgantes corpus ab omni humore, Cap. XX.
Pilulæ ad concoctionem,& bonum colorem, Cap. XXI.
Pilulæ ad dolores dentium à frigiditate ortos, mirabi- les, Cap. XXII.
Pilulæ ad omnem fluxionem capitis,pectoris & pulmo nis, Cap. XXIII.
Pilulæ ad cœliacos & dyſentericos, Cap. XXIIII.
Pilulæ purgantes è cinamomo, Cap. XXV.
Pilulæ ad hepaticos,lienoſos,ſtomachicos,caput dolẽ tes,& deſtillatione laborantes, Cap. XXVI.
Pilulæ ad lienoſos,melancholicos,pituitoſos,& quarta- na correptos, Cap. XXVII.
Pilulæ ex epithymo,purgantes, Cap. XXVIII.
Pilulæ è Sena,ſtomacho gratæ, Cap. XXIX.
Pilulæ purgantes, Cap. XXX.
Pilulæ ad iecinoroſos,lienoſos,& omne ſtomachi malũ, Cap. XXXI.
Pilularum communium confectio admodum laudata, Cap. XXXII.
Pilulæ ad capitis dolorem è ſtomacho natum, Cap. XXXIII.
Pilulæ Chryſaphii medici,admodum probatæ, Cap. XXXIIII.
Pilulæ è roſis,valde laudatæ, Cap. XXXV.
Pilulæ ad omnem diuturnam tuſſem & pus educentes, inque tribus horis vtilitatem oſtendentes, Cap. XXXVI.
Pilulæ ad deſtillatione laborantes,& tuſſientes, Cap. XXXVII.
Pilulæ ad tuſſientes,tabidos,& arteriacos, Cap. XXXVIII.
Pilulæ ad tuſſientes & deſtillatione laborantes, Cap. XXXIX.
Pilulæ ad tuſſientes, ſuppuratos, & acrem ac tenuium partium fluxionem, Cap. XL.
Pilulæ ad tuſſientes,ſtomachicos, & deſtillatione labo- rantes, Cap. XLI.
Pilulæ ad tuſſim & deſtillationes probatæ, Cap. XLII.

Pilulæ ad tuſſientes neceſſariæ, Cap.XLIII.
Pilulæ ad deſtillationes & inſuperabiles è capite ſtillationes, Cap.XLIIII.
Pilulæ ad tuſſientes & ſpuentes ſanguinem, Cap.XLV.
Pilulæ ad deſtillationes à capite factas in aſperam arteriam,& in gurgulionem, Cap.XLVI.
Pilulæ ad deſtillationes vtiles, Cap.XLVII.
Pilulæ ad tuſſientes admodum excellentes, Cap.XLVIII.
Pilulæ ad cœliacos & lientericos, Cap.XLIX.
Pilulæ admirabiles,vt prædictæ, Cap.L.
Pilulæ dyſentericæ Aſclepiadis, Cap.LI.
Pilulæ ad dyſentericos & vigilantes, Cap.LII.
Pilulæ ad dyſentericos,potiſſimùm verò ad lientericos, Cap. LIII.
Pilulæ vt prædictæ probatæ, Cap. LIIII.
Pilulæ aliæ admodum nobiles, Cap. LV.
Pilulæ è thure vt præcedentes, Cap. LVI.
Pilulæ ad dyſentericos & lientericos probatæ, Cap. LVII.
Pilulæ ad eos qui malo corporis habitu præditi ſunt, & hydropicos, Cap.LVIII.
Pilulæ ſimiles prædictis, Cap.LIX.
Pilulæ ſimiles, Cap.LX.
Pilulæ ad reſolutos & trementes, Cap.LXI.
Pilulæ ſimiles dictis, Cap.LXII.
Pilulæ ad trementes expertæ,valde bonæ, Cap.LXIII.
Pilulæ ad trementes,opiſthotonicos & reſolutos, Cap.LXIIII.
Pilulæ ad opiſthotonicos & trementes,Cap.LXV.
Pilulæ ad trementes,ſimiles, Cap.LXVI.
Pilulæ purgantes flauam bilem,nigram & pituitam, Cap.LXVII.
Pilulæ è quinque ſpeciebus nominatæ, Cap.LXVIII.
Pilulæ probatæ è quatuor ſpeciebus, Cap.LXIX.
Pilulæ aliæ alypiadis vocatæ, Cap.LXX.
Pilulæ purgantes pituitam & caput, Cap.LXXI.
Pilulæ ducentes omne ſtercus induratum & bilem, Cap.LXXII.
Pilulæ ventrem emollientes , & ſtomachum non ſubuertentes, Cap.LXXIII.
Pilulæ ventrem ſubducentes,mirabiles, Cap. LXXIIII.
Pilulæ ad cœliacos,dyſentericos, ſanguinem ſpuentes, & defluxione ſtomachi laborantes, Cap.LXXV.
Pilulæ nominatæ Alectoriæ, Cap.LXXVI.
Pilulæ ſubducentes ventrem, & vtiles ad ſtomachicos, Cap.LXXVII.
Pilulæ ſoluentes ventrem,probatæ, Cap.LXXVIII.
Pilulæ purgantes pituitam, Cap.LXXIX.
Pilulæ dictis ſimiles, Cap.LXXX.
Pilulæ ſtomacho accommodatæ laudatæ, Cap.LXXXI.
Pilulæ vomitoriæ probatæ, Cap.LXXXII.
Pilulæ ad iecinoroſos,lienoſos,& ſtomachicos, Cap. LXXXIII.
Pilulæ communes appellatæ, Cap. LXXXIIII.
Pilulæ ad calculos veſicæ, Cap. LXXXV.
Pilulæ aquam educentes, Cap. LXXXVI.
Pilulæ Oribaſii,ad diuerſos morbos, Cap. LXXXVII.
Pilulæ purgantes ſtomachum, Cap. LXXXVIII.
Pilulæ purgantes pituitam,& ad iſchiadicos & lienoſos vtiles, Cap. LXXXIX.
Pilulæ ad arthriticos,ſtomachicos,nephriticos, & dolẽtes caput vtiles, Cap.XC.
Pilulæ purgantes,admodum bonæ, Cap.XCI.
Pilulæ quinque ſpecierum,purgantes pituitam, Cap.XCII.
Pilulæ vomitoriæ valde bonæ, Cap.XCIII.
Pilulæ iecorariæ, ſtomachicæ, & lienares, Cap.XCIIII.
Pilulæ ſtomachicæ,admodũ mirabiles, Cap.XCV.
Pilulæ ſtomachicæ ex abſinthio, Cap.XCVI.
Pilulæ Pauli purgatoriæ, Cap.XCVII.
Pilulæ ad ſtomachicos,colicos,nephriticos, & inflatos, Cap.XCVIII.
Pilulæ ad inflationem ſtomachi,lienis, & duritiã viſcerum,atque colicos, Cap.XCIX.
Pilulæ purgantes magiſtri Ioannis, Cap. C.
Pilulæ purgantes ſtomachum & caput, Cap. CI.
Pilulæ ad deſtillationes mirabiles, Cap. CII.
Pilulæ ad deſtillationes,arthriticos,podagricos, neruorum incontinentiam,& defluxionum mala, Cap. CIII.
Pilulæ purgantes caput, viſcera, vterum & totum corpus, Cap. CIIII.
Pilulæ ad omnes deſtillationes,mirabiles, Cap. CV.
Pilulæ ad deſtillationes,defluxionum mala,& podagricos, Cap. CVI.
Pilulæ omnibus dandæ,mirabiles, Cap. CVII.
Pilulæ ad ſtomachicos,colicos,& inflatos, Cap. CVIII.
Pilulæ purgantes caput,ſtomachum, viſcera,inteſtina, vtiles quoque inteſtinorum cruciatibus, & nihil appetentibus, Cap. CIX.
Pilulæ ad eos qui nonniſi recta ceruice & difficulter ſpirant,ac deſtillatione laborant, Cap. CX.
Pilulæ ad ſtomachicos,lienoſos,nephriticos, iecinoroſos,& caput dolentes, Cap. CXI.
Pilulæ ad arthriticos,probatæ, Cap. CXII.
Pilulæ ad arthriticos & omnem fluxionem à craſſis & lentis humoribus in ſtomacho factam, Cap. CXIII.
Pilulæ ad arthriticos,podagricos,& neruorum incontinentiam, Cap.CXIIII.
Pilulæ ad iecinoroſos,lienoſos,deſtillationes, & arthriticos, Cap. CXV.
Pilulæ ad diuerſos morbos, Cap. CXVI.
Pilulæ ad elephãtiacos,mirabiles, Cap.CXVII.
Pilulæ Aoriæ nominatæ ex Meſue probatæ, Cap. CXVIII.
Pilulæ ſomniferæ & dolores mitigãtes,Cap. CXIX.
Pilulæ ad arthriticos,mirabiles, Cap. CXX.
Pilulæ ad arthriticos,podagricos,& omne malũ corporis, Cap. CXXI.
Pilulæ ad arthriticos ,podagricos , & deſtillatione laborantes, Cap.CXXII.
Pilulæ ad deſtillatione laborantes,dolentes caput,hemicranicos,lippientes,& neruorum incontinentiam, Cap.CXXIII.
Pilulæ ſimiles dictis,pulcherrimæ, Cap.CXXIIII.
Pilulæ ſimiles, Cap.CXXV.
Pilulæ ad calorem iecoris,& dyſentericos, Cap.CXXVI.
Pilulæ ad omnia quæ ex capite in oculos & os veniũt, Cap.CXXVII.
Pilulæ ad arthriticos, iecinoroſos, lienoſos, & omnes partes corporis defluxioni obnoxias,Cap.CXXVIII.
Pilulæ ad arthriticos,podagricos,& omnia defluxionis corporis mala, Cap.CXXIX.
Pilulæ ad melancholicos probatæ, Cap.CXXX.
Pilulæ ſimiles, Cap.CXXXI.
Pilulæ ad deſtillationes, Cap.CXXXII.
Pilulæ ad deſtillationes,purgantes, Cap.CXXXIII.
Pilulæ ad difficulter & non niſi recta ceruice ſpirantes, & alia mala, Cap. CXXXIIII.
Pilulæ ad quartanas, Cap. CXXXV.
Pilulæ ad iecinoroſos,lienoſos, melancholicos, caput & oculos purgantes, Cap.CXXXVI.
Pilulæ ad podagricos,arthriticos, iecinoroſos, & lienoſos,& muliebria mala, Cap.CXXXVII.
Pilulæ ſimiles, Cap.CXXXVIII.

De Catapotiis ſeu Pilulis,

Sectio trigeſimaſecunda.

Cap. I.

PILVLÆ purgantes ad dolorem ventris & ſtomachi. Hieræ picræ Galeni dr. decem, colocynthidis drachmas tres, dacrydii drachmas duas ſemis, turpeti, ſtichadis, ſingulorum drachmas quinque. Trita in pollinem fermentato cum ſucco fœniculi, & finge pilulas. Præbeto dormituris pilulas ſeptem vel nouem vel vndecim.

Cap. II.

PILVLÆ ad dolorem ventris & ſtomachi. Roſarum aridarum drachmas ſex, glycyrrhizæ, nardi, ſingul. drachmas quatuor, aloes flauæ drachmas quatuor, turpeti drachmas duas, rhei barbari hexagium vnum, dacrydii ſcrupulos duos, vini quod ſatis eſt. Dantur dormituris pilulæ ſeptem aut nouem aut vndecim.

Cap. III.

PILVLÆ octo ſpecierum, ad dolorem capitis crebrò infeſtantem, hebetudinem, & [a] pterygia. Aloes flauæ, dacrydii, ſingulorum drachmas duas, colocynthidis, epithymi, dauci, agarici, maſtiches, myrobalani, cepuli, abſinthii, ſingulorum drach. vnam, ſucci ſolani quantũ ſufficere videtur. Dantur cubitum euntibus pilulæ nouem aut vndecim.

a Pterygia] In manuſcripto codice malè πλερώματα pro πτερύγια legitur. Quid verò ſit pterygium, alibi abundè explicauimus.

Cap. IIII.

PILVLAE è caſtorio ad reſolutos, arthriticos, morbo comitiali correptos, & apoplecticos. dantur cum aquæ calidæ vncia vna ſemis. ſunt valde vtiles. Caſtorei, opii, croci, zingiberis, pyrethri, euphorbii, lathyris, ſucci braſſicæ ſylueſtris, piperis albi, nigri, ſtaphidis agriæ, epithymi, ſpicæ, ſingulorum drachmam vnam, ſucci betæ quod ſatis eſt. Dantur dormituris pilulæ nouem aut vndecim.

Cap. V.

PILVLAE è baccis myrti, ad dyſentericos, & cœliacos. Baccarum myrti, balauſtiorum, foliorũ mali Punici, ſymphyti, ſanguinis draconis, boli Armenii, acaciæ, hypociſthidis, roſarum, tartari nominati græcis [a] σφέκλη, rhois culinarii, rhois Syriaci, croci, gallæ moſchatæ, dictæ Net gallarũ, cinamomi, ſpodii, maſtiches, gummi Arabici, ſingulorum drachmam vnam, opii dr. ſemis, ſucci myrti, & lentis quod ſatis eſt. Dentur pilulæ erui magnitudine nouem aut vndecim cum ſtillatitio roſarum liquore.

a Σφέκλη] In codice Nicolai corruptè ἀφέκλι ſcriptum erat.

Cap. VI.

PILVLAE linguæ ſubditæ, [a] Magiſtri Orſoni, ad aſthmaticos, arthriticos, tuſſientes, & ſtomachi imbecillitatem, admodum probatæ. Seminum cucumerum, ſingulorum ſcrupulum vnum ſemis, glycyrrhizæ ſcrup. duos, ſucci glycyrrhizæ ſcrupulos tres, galangæ, tragacanthæ, gummi Arabici, ſingulorum ſcrupulum vnum, zingiberis, iridis, ambaris, ſtyracis calamitis, margaritarum, ligni aloes, ſingulorum ſcrupulum vnum, cinamomi, caryophylli, nucis moſchatæ, papaueris albi, bugloſſi id eſt borraginis, ocimi, ſingulorum ſcrupulum vnum, penidiorum ſcrupulos tres, moſchi grana ſex, nucum pinearum ſcrupulum vnum, ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt, cui tragacantha intrita ſit. fac pilulas quæ ſub lingua contineantur. Sunt enim probatæ ad dicta mala. Conferunt ſimiliter cardiacis, & non niſi recta ceruice ſpirantibus.

a Magiſtri Orſoni] Græcè eſt μαΐστορος ὀρσώνι. Neque aliud has voces ab eo quod in conuerſione noſtra expreſſimus, ſignificare putamus.

Cap. VII.

PILVLAE è myrobalano. ad arthriticos, pituitoſos, melancholicos, podagricos, nephriticos, & veſicæ mala à frigore facta. Turpeti, polypodii, agarici, hermodactyli, ſingulorum drachmas decem, eſulæ, hoc eſt chamæpityos, ſenæ, lapidis [a] litzi, id eſt lapidis viridis, ammoniaci, ſaxifragi, roſarum, myrobalanorum, cepulorum, ſingulorum drachmas tres, caryophylli, ſpicæ, zingiberis, croci, florum iunci odorati, fœniculi, apii, caroi, aſparagi ſeminum, ſeminis ruſci, ſalis gemmæ, granorũ ſolis, maſtiches, epithymi, myrobalani Indici, ſingulorũ drachmam vnam, aloes flauæ, dacrydii quantum omniũ aliarum ſpecierum, ſucci myrobalani empelitici quantum ſufficit. finge pilulas, & præbeto pro viribus.

a Litzi] Intelligit lapidem praſium vel Armenium, vt ſuprà copioſè demonſtrauimus.

Cap. VIII.

PILVLAE ad quartanas valde bonæ. Croci, origani, hyſſopi, rutæ, myrrhæ, epithymi, [a] ellebori nigri, colocynthidis, polypodii, agarici, florũ iunci odorati, grani Cnidii, aloes flauæ, ſingulorum drach. tres, ſucci braſſicæ ſylueſtris quod ſatis eſt. Dentur pro viribus.

a Ellebori] In codice Nicolai perperam ἐλαφίκ pro ἐλλεβόρου ſcribitur.

Cap. IX.

PILVLAE è quinque myrobalanis. Quinque generum myrobalanorum, agarici, dacrydii, colocynthidis, ſenæ, ſingulorum drachmas duas ſcrupulum vnum ſemis, epithymi, turpeti, aniſi, maſtiches, lapidis litzi, id eſt viridis, ſingulorum drachmam vnam gran. ſedecim, rhei barbari hexagium vnum, aloes flauæ vnciã ſemis, ſucci fœniculi quod ſatis eſt. Vſus earum eſt ad ſtomachicos, melancholicos, lienoſos, & inflatos. Dantur pro viribus pilulæ nouem aut vndecim aut tredecim aut quindecim. prodeſt etiam ad duritiem viſcerum.

Cap. X.

PILVLAE aromaticæ ſiue odoratæ, Ioannis Damaſceni, ad ſtomachum frigidum & pituitoſum, dolentemque. purgat enim hunc omnino: pariter & humores putridos. purgat quoque medullam. Sunt etiam vtiles deſtillatione laborantibus. Calami odorati, cardamomi, hoc eſt cubebe, nucis moſchatæ, maceris, cinamomi, ſpicæ, carpobalſami, floris iunci odorati, maſtiches, aſari, caryophylli, ſingulorum vnciam ſemis, croci gran. quindecim. Tritis iis adiice aquæ libras ſex, & bene coquito donec dimidium relictum fuerit. Dein accipe ex ipſa aqua libram vnam vncias duas, ac coniice in eam trita & cribrata bene eiuſmodi, aloes flauæ vncias duas ſemis, myrrhæ drachmam ſemis. ſine donec ad conſiſtentiam pegmatis veniant. Finge pilulas, & præbeto drach. tres, cum vino tepido dormituro.

Cap. XI.

PILVLAE è ſena ad ſtomachicos, lienoſos, purgãtes & confirmãtes. Senæ, epithymi, cuſcutæ, lapidis cyanei, hoc eſt cærulei, lapidis Armenii, hoc eſt lapidis viridis, & lapidis lazuli, cẽtaurii, ligni aloes boni, lapidis [a] litzi, bdellii, ſingulorũ drachmam vnam, polypodii, agarici, turpeti, hermodactyli, chamædryos, ſingulorum vnciam vnam ſemis, fœniculi, apii, petroſelini, aſparagi, & ruſci ſeminum, ſeminum cucumerum, ſingulorum ſcrũ pulum vnum, myrobalanorum quinque generum, ſingulorum drach. vnam, cyperi, cardamomi, carpobalſami, cinamomi, folii, ſpicæ, galangæ, zingiberis, nucis moſchatæ, caryophylli, roſarum, ſingulorum ſcrupulũ vnum, rhei barbari ſcrupulum vnum, aloes flauæ quantum omnium aliarum ſpecierum, ſucci fœniculi & abſinthii quod ſatis eſt. Datur pro viribus. ſunt valde vtiles ad omnem melancholicum affectum.

a Litzi] Pro lapide praſio ſumitur. Et ex hoc loco ſuſpicio eſt litzi pro praſio magis quàm Armenio eſſe ſumendum.

Cap. XII.

PILVLAE aliæ Ioannis Damaſceni ad ſtomachi

caput,vitium oris & gingiuarum,purgat etiam medullam,& efficit vt homo acutè videat,& humores educit qui è capite in ſtomachum delabuntur.Calami odorati, cinamomi,cubebe,nucis moſchatæ,maceris ,carpobalſami,floris iunci odorati,maſtiches,aſari, caryophylli,ſingulorum vnciam vnam, croci drachmas quatuor ſemis.Trita coquito cum ſtillatitii roſarum liquoris boni libris duodecim donec remaneant lib.quatuor: dein accipe è iure decocti vncias viginti nouem , adiice illi aloes flauæ vncias quinque,myrrhæ puræ drachmam vnam. Sine vt exiccetur in vmbra quoad inde pilulæ fingi queant.vſu exigente præbeto drachmas tres cum vino feruido dormituris.

Cap. XIII.

PILVLAE ad podagricos,valde probatæ. Turpeti,hermodactyli,ſingulorum vncias tres, myrobalani Indici,cepuli,& citrini,agarici,colocynthidis,aniſi, caryophylli,ſpicæ,zingiberis,ſaxifragi,piperis longi,ſeminis apii,& dauci,roſarum,amomi,ſalis gemmæ , maſtiches,grana ſolis,carnabadii,ſeminis aſparagi & fœniculi,ſingulorum drachmam vnam , aloes flauæ drachmã vnam,dacrydii vncias duas , ſucci abſinthii quod ſatis eſt.Finge pilulas datóque dormituris vndecim,vel tredecim,vel quindecim pro viribus.

Cap. XIIII.

PILVLAE probatæ ad arthriticos, admodum bonæ. Ammoniaci,anacardii,anethi, agarici, aniſi , ſcordii,ligneæ caſiæ,ellebori nigri,cyperi,polypodii , colocynthidis ,hermodactyli,maſtiches , opopanacis , helenii, turpeti,ſingul.drachmas duas,aloes flauæ quãtum omnium aliarum ſpecierum, ſucci abſinthii quod ſatis eſt.Finge pilulas:præbeto cubitum ituris tredecim aut quindecim aut ſeptemdecim pro viribus.

Cap. XV.

PILVLAE ad eos qui ſtillicidio vrinæ laborant,& calculoſos, mirabiles. Cinamomi, coſti, xylocaſiæ , ariſtolochiæ longæ & rotundæ,helenii,centaurii ; ſeminis apii,ſingulorum ſcrupulos duos,aniſi,maſtiches,ſingulorum drachmam vnam,chamædryos,zingiberis,ſeminis fœniculi,caroi,calaminthæ,piperis albi & longi,pyrethri,cyperi,floris iunci odorati,dauci,ſingulorum dr. vnam ſemis,ſpicæ,gummi Arabici,croci,tragacanthæ, ſingulorum ſcrupulos duos,anethi,calami odorati , cubebe,caryophylli,carpobalſami,libyſtici,ſinonis,iuniperi,hoc eſt cedri ſylueſtris fructus,corticis tamaricis, ſingulorum drachmã vnam , quinquefolii, aſparagi,ruſci, ammeos,rhei barbari,nucis moſchatæ,ligni aloes boni, ſingulorum ſcrupulum vnum ſemis,granorum ſolis, ſaxifragi,ſeminum cucumerum,ſeminis rutæ , been albi & rubri,hoc eſt hermodactyli, ſtyracis calamitis,cardamomi,baccarum lauri,pulegii,hyſſopi,apii, ſeminis citrii,xylobalſami,acori,peucedani,mei,piperis nigri,ſingulorum ſcrupulum vnum,glycyrrhizæ,bdellii , iridis, ſinonis,hoc eſt petroſelini ſylueſtris,lapidis lyncis, euphorbii,ſingulorum drachmam vnam,thymi, halicacabi,zedoariæ,phu,ſeminis rutæ,ſinapi,nardini olei , & ebuli,olei moſchati,ſingulorum drachmam ſemis, aloes flauæ vnciam ſemis,ſanguinis ſuis ſylueſtris drachmas duas,ſucci dictamni quod ſatis eſt.Finge pilulas,præbetóque media nocte quantum vult,pro viribus.

Cap. XVI.

PILVLAE concoctionem ſtomachi iuuantes , & bene coloratum eum qui ſumit efficientes. Caput purgant datæ & ante & poſt cibum,mirabiles valde. Nucis moſchatæ,ſpicæ,croci ſylueſtris,ſtyracis calamitis,ligni aloes,galangæ,cardamomi,amomi,cinamomi,zingiberis,caryophylli,zedoariæ,cubebe,maceris,aniſi, ſingul. drachmam vnam,rhei barbari quantum omnium aliarum ſpecierum,aloes flauæ quantum omnium aliarum ſpecierum cum rheo barbaro,& vini albi quod ſatis eſt. Finge pilulas,& præbeto media nocte ſeptem aut nouẽ aut vndecim.

Cap. XVII.

PILVLAE Italica lingua nominatæ [a] ſuccocitrinæ,admodum probatæ. Aloes flauæ libram ſemis , myrobalani citrini,empelitici,cepuli,& Indici,ſingulorum vncias duas, agarici,aſari,roſarum,violarum,aniſi, ſeſelis, maſtiches,abſinthii,turpeti,colocynthidis , chamæpityos,lathyridis,ſenæ,lactis tithymali,ſingulorum vnciam ſemis.Finge pilulas,præbeto quantum vis.

a Succocitrinæ] In manuſcripto codice legitur συκοτίνα pro συκοτρίνα. Sic enim appellatur, ob nimiam aloes copiam . Nam in hodiernum vſque diem medici aloen optimam ſuccocitrinam,aut corruptè, vt hic Nicolaus,ſuccottinam vocat.

Cap. XVIII.

PILVLAE purgantes faciem & totum corpus, Vtiles malo habitu corporis laborantibus , & ſtomachicis,admodum laudatæ.Senæ,epithymi,caſuthæ, lapidis litzi,hoc eſt Armenii,ammoniaci,ſpicæ nardi , ligni aloes boni,litze,bdellii,ſingulorum drachmam vnam, polypodii,agarici,turpeti,hermodactyli, chamædryos, ſeminum cucumeris,ſeminis borraginis, myrobalanorum quinque,ſingulorum drachmam vnam,cyperi,cardamomi,carpobalſami,cinamomi,folii,ſpicæ,galangæ, zingiberis,croci,nucis moſchatæ,caryophylli,roſarum, ſingulorum ſcrupulum vnum , rhei barbari hexagium ſemis,aloes flauæ quantum omnium aliarum ſpecierũ, ſucci fœniculi aut abſinthii quod ſatis eſt.Finge pilulas, præbeto cubitum ituris,aut media nocte vndecim aut tredecim aut quindecim aut ſeptemdecim pro viribus.

Cap. XIX.

PILVLAE magiſtri Bartholomæi Syriani , caput purgantes,& humores vitiatos,comitialique morbo laborantes. Aloes flauæ libram vnam ſemis , myrobalani citrini,cepuli, empelitici, ſingulorum drachmam vnã, myrobalani Indici, bellirici,violarum,roſarum,aniſi, ſeminis apii,fœniculi, & petroſelini,carnabadii,agarici,aſari,ſeſelis, colocynthidis,maſtiches,abſinthii , turpeti, chamæpityos,hermodactyli,ſenæ,thymi,epithymi, lathyridis,ſingulorum vnc. ſemis, lactis tithymali quod ſatis eſt. Finge pilulas,præbeto dormituris pilulas tredecim aut ſeptemdecim pro viribus.

Cap. XX.

PILVLÆ è hermodactylo, purgãtes caput ab omni humore, ſanæ appellatæ. Turpeti,chamæpityos,polypodii, quinque myrobalanorum, violarum, tragacanthæ, ſingulorum drachmas tres,aniſi,apii,fœniculi,caroi, anethi,aſparagi,& ruſci ſeminum,ſinonis,papaueris albi ſeminis,lactucæ,intybi,portulacæ,& granorum ſolis ſeminum,ſaxifragi,colocynthidis , ſingulorum drachmã vnam ſemis,cinamomi,ſampſychi,ſaluiæ,ocimi,epithymi,agarici,rhei barbari,croci,roſarum,abſinthii,glycyrrhizæ & eius ſucci,ammeos,hermodactyli, ſeminis maluæ,ſingulorum drachmam vnam,aloes flauæ quantum omnium aliarum ſpecierum , ſucci ariſtolochiæ longæ quod ſatis eſt.Dãtur cubitum ituris pilulæ ciceris quãtitate nouem aut vndecim aut tredecim.

Cap. XXI.

PILVLÆ ad concoctionem & bonum corporis colorem ante & poſt cibum datæ,magiſtri Vrſini medici, admodum bonæ.Senæ,ſtyracis calamitis,caryophylli,thymi,epithymi,zedoariæ,croci,caſuthæ,galangæ,aniſi,maceris,ſeminis fœniculi,cardamomi,ocimi,zingiberis,ligni aloes,nucis moſchatæ,amomi,maſtiches,ſingulorum ſcrupulum vnum,chamæpityos, hermodactyli,turpeti,agarici,ſingulorum drachmas tres,rhei barbari quantum omnium aliarum ſpecierum , aloes flauæ tertiæ partis omnium ſpecierum pondere , ſucci abſinthii,aut vini boni quãtum ſufficere videtur . Si verò qui ſumit,deſtillatione à capite laborat,adiice etiam illa, nẽpe thuris,maſtiches,myrrhæ,ſtyracis,ladani,terebinthinæ, [a] arſenicii,opii,galbani,ammoniaci,croci.Dantur pilulæ XI. aut tredecim aut quindecim cubitum ituris.

a Arſenicii] Græcè eſt ἀρσενικίου.Quid verò illi ſit arſenicium, certè ſtatuere nequeo. Caueat autem quiſque ne arſenicum eſſe putet id quod hodie ita appellatur;hoc enim venenum planè exiſtit.puto verò locum hunc eſſe deprauatum, ſcriptúmque ſic eſſe,pro λιβάνου ἀρσενικοῦ,id eſt thuris maſculi. Et poteſt commodè thus in deſtillatione capitis vſurpari. Intelligit itaque per arſenicium thus maſculinum, quod Græcis ἀρρενικὸν appellatur.

Cap.

Cap. XXII.

PILVLÆ ad dolorem dentium à frigore natum, mirabiles. Myrrhæ drachm. ſex, thuris maſculi drach. quinque, opii, hyoſcyami, radicis cynogloſſi aridi, ſing. drachm. quatuor, ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis. Finge pilulas, & dato dormituris vndecim aut tredecim aut quindecim.

Cap. XXIII.

PILVLAE ad omnem defluxionem capitis, pectoris & pulmonis, mirabiles. Caſtorei, opii, ſtyracis calamitis, ſing. drachm. tres, myrrhæ, lapidis hæmatitis, ſingulorum drachm. duas, ſucci abſinthii quod ſatis eſt Finge pilulas, & dato dormituris vndecim aut tredecim pro viribus.

Cap. XXIIII.

PILVLAE ad cœliacos & dyſentericos. Caſtorei, ſtyracis calamitis, opii, lapidis hæmatitis, myrrhæ, ſingul. drachm. quatuor, ſeminis plantaginis minoris, baccarum myrti, balauſtiorum, ſidiorum, ſymphyti, ſanguinis draconis, boli Armenii, acaciæ, hypociſthidis, tartari, rhois culinarii, rhois Syriaci, ſing. drachm. quatuor, croci, corallii albi, gallæ moſchatæ, cinamomi, ſpodii, maceris, gummi Arabici, ſebeſten, corallii rubei, ſucci myrti & lentis quantum ſufficit. Finge pilulas, & præbeto cubitum ituris quinque aut ſeptem, cum ſucco myrti & lentis.

Cap. XXV.

PILVLAE purgantes, è cinamomo. Cinamomi, cubebe, ligni aloes, ſeminis myrti, floris iunci odorati, nucis moſchatæ, cardamomi, maſtiches, ſpicæ, ſingulorum drach. vnam, abſinthii, roſarum, ſing. hexag. vnum. Trita coquito cum ſtillatitio roſarum liquore & ſucco apii, ſingulorum vnc. octo, donec remaneant vnciæ ſex. dein accipe aloes vnc. duas. Lauato cum aqua pluuiali, & exſiccatam in ſole terito, & commiſce cum prædicto decocto: & ſi voles, finge pilulas: ſin minus, electuarium. Poſtea expone ſoli, & ſine vt exſiccetur: & ſic finge pilulas, vbi voles, cum prædicto iure: & vſu poſtulante, dato pro viribus.

Cap. XXVI.

PILVLAE ad iecinoroſos, lienoſos, ſtomachicos, caput dolentes, & crebra capitis deſtillatione laborātes, inſignes vt nullæ aliæ. Galangæ, croci, maſtiches, cinamomi, ſpicæ, aſari, ligni aloes, nucis moſchatæ, ſenæ, xylobalſami, xylocaſiæ, cubebæ, ſantali rubei, ſpodii, ſing. ſiliq. ſex, rhei barbari vnc. vnam, aloes quantum omniū aliarum eſt ſpecierum duplum pondus, dacrydii hexagium ſemis, ſucci abſinthii quod ſatis eſt. Finge pilulas, & præbeto dormituris nouem aut vndecim aut tredecim pro virium ratione.

Cap. XXVII.

PILVLAE ad lienoſos, melancholicos, pituitoſos, & quartanas. Epithymi, rhei barbari, agarici, colocynthidis, ſenæ, aloes flauæ, ſingulorum ſtagium vnum, dacrydii ſtagiū ſemis, euphorbii ſtag. duo, ſucci apii quod ſatis eſt. Facito pilulas, & dato cubitum ituris nouē aut vndecim aut tredecim pro viribus.

Cap. XXVIII.

PILVLAE ex epithymo purgantes. Agarici, epithymi, aloes flauæ, ſingulorum hexagium vnum, dacrydii hexagium ſemis, colocynthidis drach. duas, ſucci abſinthii & apii quātum ſufficere videbitur. Formato pilulas, & præbeto dormituris nouem aut vndecim aut tredecim pro viribus.

Cap. XXIX.

PILVLAE ſtomacho gratæ ex Sena. Abſinthii, aloes flauæ, maſtiches, rhei barbari, ſenæ, ſingul. hexag. ſemis, ſucci marrubii quod ſatis eſt. Finge pilulas, & præbeto vnc. ſemis.

Cap. XXX.

PILVLAE purgantes. Aloes flauæ vnc. ſemis, pulpæ colocynthidis, dacrydii, cinamomi, xylobalſami, rhei barbari, ſingulorum hexagium vnum, maſtiches hexagium ſemis, ſucci braſſicæ quantum ſufficit. Facito pilulas, & dato dormituris ſeptem aut nouem aut vndecim.

Cap. XXXI.

PILVLAE ad iecinoroſos, lienoſos, & omne malū ſtomachi. Staphidis agriæ, abſinthii, rhei barbari, ſenæ, cumini torrefacti, priùs in aceto macerati, ſingulorū vnc. ſemis, cucurbitæ ſeminis repurgati vnc. vnam, ſucci marrubii aut abſinthii aut apii quod ſatis eſt. Finge pilulas, & præbeto vbi voles nouem aut vndecim aut tredecim pro virium ratione.

Cap. XXXII.

PILVLAE communes, admodum probatæ. Aloes flauæ hexag. duo, epithymi hexag. vnum, croci, maſtiches, cinamomi, ſpicæ, aſari, euphorbii, agarici, pulpæ colocynthidis, caſtorei, xylobalſami, xylocaſiæ, ſing. ſiliquas quatuor, rhei barbari hexag. vnum, ſucci abſinthii quantum ſufficit. formato pilulas, da ituris cubitum nouem aut vndecim aut tredecim pro viribus.

Cap. XXXIII.

PILVLAE ad capitis dolorem qui ex ſtomacho ortus eſt. Iunci odorati floris, folii Indici, ſpicæ, cinamomi, ligni aloes, maſtiches, herbæ podagræ ſeminis, aniſi, fœniculi, ſeminis dauci, abſinthii, ſenæ, agari ci, epithymi, polypodii repurgati, lapidis ſapphiri, nitri, ſtaphidis agriæ, rhei barbari, hermodactyli, ſingulorum hexagium vnum, turpeti, cepuli, chryſobalani flaui & nigri, ſingul. hexag. ſemis, ſucci glycyrrhizæ, roſarum, violarū, ſingul. ſtag. ſemis, aloes flauæ vnc. vnam, ſucci fœniculi quantum ſufficit. Finge pilulas, præbeto dormituris pro viribus. Primis quidem pilulas ſeptem, ſecundis nouē, tertiis vndecim.

Cap. XXXIIII.

PILVLAE Chryſaphii medici, admodum laudatæ. Myrobalani citrini drach. tres, floris iunci odorati drach. vnam ſemis, cinamomi, folii Indici, ſing. drach. duas, abſinthii, ſenæ, ſingulorum drach. vnam ſemis, ſeminis dauci drach. duas, aloes flauæ, maſtiches, ſing. drachmas quatuor, roſarum drachm. duas, croci drach. ſemis, rhei barbari hexag. vnum, agarici hexag. ſemis, epithymi hexag. duo, turpeti hexag. vnum, ſucci fœniculi quantum ſufficit. Formato pilulas piperis magnitudine: da cubitum ituris ſeptem aut nouem aut vndecim aut tredecim aut quindecim cum aqua tepida. Sunt excellentes ad ſtomachicos, colicos, & deſtillatione laborantes.

Cap. XXXV.

PILVLAE è roſis, valde laudatæ. Myrobalani citrini drach. quinque, aloes flauæ drach. quatuor, maſtiches vnc. vnam ſemis, roſarum, croci, ſingul. vnc. ſemis, ſucci fœniculi quantum ſufficit. Finge pilulas, præbeto dormituris nouem aut vndecim aut tredecim aut quindecim ex aqua tepida.

Cap. XXXVI.

PILVLÆ ad omnem diutinam tuſſem, & pus excreantes, trium horarum ſpatio commoditatem ſuam oſtendentes. Styracis flaui, piperis albi, myrrhæ troglodyticæ, caſtorei, galbani puri, opii Achaici aut Aſiani, ſing. vnc. vnam. Excipe galbano & ſtyrace, & finge pilulas erui magnitudine. Præbeto dormituris tres aut quinque cum tepida aqua.

Cap. XXXVII.

PILVLAE mirabiles datæ tres veſperi iis qui deſtillatione & tuſſi laborant. Opii, amyli, gummi Arabici, ſeminis papaueris albi, ſingulorum drachmam vnam, droſati violacei quod ſatis eſt. Dantur cubitum ituris pilulæ tres aut quinque iuxta vires. Poſt horum ſumptionem ſorbendum præbeto parum aquæ tepidæ.

Cap. XXXVIII.

PILVLÆ Galeni ad tuſſientes, tabidos & arteriacos, valde probatæ. Styracis, opii, ſingulorum drach. duas, ſeminis hyoſcyami albi drachmas tres, myrrhæ drachmam vnam, mellis cocti quod ſatis eſt. Formato pilulas erui magnitudine, & præbeto cubitum ituro vnam aut pro arbitrio.

Cap. XXXIX.

PILVLAE ad tuſſientes & deſtillatione laborantes. Styracis,myrrhæ,galbani,opii, ſingulorum drach. tres,paſſi quantum ſufficit.Finge pilulas erui quantitate,& præbeto ituris cubitum. Integra exhibitio,pilulæ quinque:media,quatuor:minima,tres. poſtea ſorbendum dato paſſum.Neceſſariæ ſunt admodum & mirabiles.

Cap. XL.

PILVLAE ad tuſſientes,ſuppuratos, acrem & tenuem fluxionem. Aniſi drach.vnam, coſti dr. quatuor, myrrhæ,caſtorei,galbani,piperis communis,ſingul.drachmam ſemis,ſtyracis,ſeminis vrticæ,opii,ſeminis hyoſcyami, ſeminis pinearum,ſing.drach.duas,droſati violacei quantum ſufficit.Fac pilulas & dato dormituris cũ tepida aqua vnam aut duas.Hoc eſt vehemens medicamentum & valde vtile.

Cap. XLI.

PILVLAE ad tuſſientes,ſtomachicos, & deſtillatione laborantes. Myrrhæ drach.ſex, thuris maſculi drach.quinque,ſeminis hyoſcyami,opii Aſiani, ſingul. drach.quatuor,ſtillatitii roſarum liquoris boni aut zulapii roſacei quod ſatis eſt. Formato pilulas, & præbeto manè ieiuno:& deinceps nullam accipiat ſorbitionem.

Cap. XLII.

PILVLAE ad tuſſientes & deſtillationes,probatæ. Styracis drach.ſex,myrrhæ drach.duas ſemis,terebinthinæ,galbani,opopanacis,iridis, ſingulorum drach.duas, piperis communis,nitri albi,ſeminis hyoſcyami,liquoris papaueris, ſingulorum drach.vnam.In mortario bene contũdito ſine aliquo liquore. facito pilulas, & præbeto iuxta vires.

Cap. XLIII.

PILVLAE ad tuſſientes neceſſariæ. Opii, piperis,ſtyracis,galbani,myrrhæ, ſingulorum drach.vnam, droſati violacei quod ſatis eſt. Finge pilulas, & præbeto ituris cubitum quinque:& poſtea nihil ſorbeatur.

Cap. XLIIII.

PILVLAE ad deſtillationes è capite,& inſuperabiles ſtillationes,valde nobiles. Styracis calamitis,caſtorei,piperis communis, cardamomi,ſingulorum hexag. tria,opii,myrrhæ, ſeminis hyoſcyami albi, ſingulorum hexag.quatuor, paſſi quod ſatis eſt. Formato pilulas v. ciceris magnitudine, & præbeto dormituris tres aut quinque pro viribus.

Cap. XLV.

PILVLAE ad tuſſientes, & ſanguinem expuentes mirabiles. Styracis,myrrhæ,piperis communis,galbani,thuris maſculi,ſing. hexagium vnum. Finge pilulas, & præbeto ituris cubitum pilulas tres aut quinque pro viribus.

Cap. XLVI.

PILVLAE probatæ, omnino dolorem mitigãtes, ad deſtillationes è capite in aſperam arteriam, & in columellam delabentes. Styracis vnciam vnam, myrrhæ hexagia duo ſemis, terebinthinæ, galbani,opopanacis,iridis,hexagia duo, piperis albi, ſpicæ nardi, nitri, hyoſcyami ſeminis,opii,ſingulorum hexagium vnum. Arida tundito & cribrato,ac reliqua in mortario ſine liquore contundito:fac pilulas,datóque dormituris quatuor aut duas aut tres.

Cap. XLVII.

PILVLÆ ſedantes dolorem, ad deſtillationes. Styracis hexag.quatuor,myrrhæ, opii,galbani,ſing.hexagium vnum.Finge pilulas erui magnitudine, & dato cubitum ituris quatuor aut tres aut duas. Poſtea dato ſorbendos aquæ tepidæ cyathos duos.

Cap. XLVIII.

PILVLÆ ad tuſſientes, admodum inſignes. Spicæ nardi,zingiberis, ſingulorum drachmas duas, ſeminis ſaluiæ frixi drachmas quatuordecim, piperis longi drachmas duodecim, penidiorum drachmas tres,ſucci ſaluiæ quod ſatis eſt. Finge pilulas, & præbeto veſperi drachmam vnam,& manè. Pòſt præbeto ſorbendam aquam tepidam, cui incocta ſit chamæleuce, hoc eſt tuſſilago.Huiuſmodi pilulæ ſunt mirabiles ad tabidos.

Cap. XLIX.

PILVLAE ad cœliacos & dyſentericos. Sidiorũ, myrrhæ,ſingulorum drach. quatuor, aluminis ſciſſilis, ſucci hypociſthidis, ſingulorum drach.duas, boli Armenii,ſucci acaciæ,ſingulorum drach.vnam, aquæ pluuialis quantum ſufficit.Formato pilulas, præbeto manè ieiuno quinque aut ſeptem erui magnitudine.

Cap. L.

PILVLÆ mirabiles, vt prædictæ. Maſtiches drachmas duas,ſidiorum,fructus mori immaturi,aluminis ſciſſilis,ſingulorum drachmam vnam,opii grana quindecim,aquæ pluuialis quod ſatis eſt.Fingito pilulas erui magnitudine:dato dormituris tres aut quinque.

Cap. LI.

PILVLAE ad dyſentericos, Aſclepiadis. Radicis ſymphyti,ſeminis ericæ, ſidiorum, gallarum,ſingulorũ drach.vnam, vini temperati quantum ſufficit.Facito pilulas,& dato dormituris pondere trium obolorum cum vino & aqua.

Cap. LII.

PILVLAE ad dyſentericos & vigilantes. Mororum,aluminis ſciſſilis, opii, balauſtiorum, ſingulorum drach.vnam.Formato pilulas erui magni quantitate, & da cubitum ituris tres: poſtea dato ſorbendam aquam tepidam pluuialem.

Cap. LIII.

PILVLAE ad dyſentericos:potiſſimùm verò lientericos. Sidiorum,myrrhæ, ſingulorum, drach.duas, aluminis ſciſſilis, ſucci hypociſthidis, ſingulorũ drach. vnam,aquæ quod ſatis eſt.Formato pilulas erui magnitudine, dato manè & veſperi quinque aut ſeptem pro viribus.

Cap. LIIII.

PILVLAE, vt prædictæ. Gallarum vncias duas, opii Aſiani vnc.vnam,petroſelini vnc. S. aquæ quãtum ſufficit.Fac pilulas ciceris magnitudine:præbeto.

Cap. LV.

PILVLAE aliæ, admodum mirabiles. Thuris maſculi,acaciæ,opii, gallarum, ſingulorum drach.quatuor,ſucci [a] troximi quantum ſufficit. Formato pilulas ciceris magnitudine,& dato pro viribus.

a Troximi] Sic appellat herbam eam quam nos in primo noſtro tomo De ſtirpium natura vocauimus hedypnoen luteam: & officinæ hodie taraxa conuocant,ad troximi vocẽ haud dubiè alludentes.

Cap. LVI.

PILVLAE è thure,ſimiles. Thuris,acaciæ,opii, gallarum,ſingulorum drach.quatuor,florum roſarum, gummi, hypociſthidis ſucci,ſingulorum drach.tres,ſeminis plantaginis maioris & ſucci,ſingulorum vnciam vnam,roſarum vnc. ſemis. Finge pilulas, & dato media nocte pondere obolorum trium.

Cap. LVII.

PILVLAE ad dyſentericos & lietericos probatæ. Abrotoni vnc.vnam,ſarcocollæ vnc.ſemis,gummi drachmam vnam,vini quod ſatis eſt. Formato pilulas ciceris quantitate,& dato ieiuno deglutiendam vnam.Pariter & cubitum ituris dato vnam.

Cap. LVIII.

PILVLAE ad eos qui malo corporis habitu ſunt præditi,& hydropicos,nominatæ inuictæ. Grani Cnidii repurgati, lathyridis repurgatæ, ſingulorum drach. duas,euphorbii, aloes flauæ, ſingulorum drach.vnam, gummi drach.vnam ſemis,aquæ quod ſatis eſt.Finge pilulas erui quantitate,& dato perfectis ſeptem, aliis verò pro viribus.Poſtea ſorbẽdos præbeto vini meri cyathos quatuor.

Cap. LIX.

PILVLAE ſimiles dictis, nominatæ Xyſti. His enim qui ſolis vtitur, feliciter & ex animi ſententia viuit. Grani Cnidii repurgati drach.quatuor,ſquamæ æris,lapidis magnetis,ſing.drachm.tres, ricini repurgati

drach.duas,ſucci ſquillæ, mellis Attici cyathum vnum. Coquito ſuccum & mel ad conſiſtentiam. dein vnito cum cæteris.fac pilulas erui quantitate, & dato quando volueris pro viribus. In pueris autem malo hoc laborantibus ſex tantùm præbeto,neque plus neque minus.

Cap. LX.

PILVLAE ſimiles,quotidie aut quando lubet datæ. Tithymali ſucci recentis cochlear.duo,aloes flauæ drach.quatuor. fac pilulas ciceris magnitudine. Dato pilulas duas, aut iuxta vires.

Cap. LXI.

PILVLÆ ad reſolutos & tremore laborantes,probatæ. Liquoris Cyrenaici, piperis communis, galbani, ſingul.drach.ſemis. Diſſolue probè cum paſſo,& fac pilulas,datóque pondere duorum obolorum. Poſtea ſorbendam propinato mulſam, aut vinum vetus bonum cum decocto ſaluiæ.

Cap. LXII.

PILVLÆ ad reſolutos & tremore correptos,ſimiles. Myrrhæ,caſtorei,ſtyracis, piperis communis,ſingulorum drach. vnam,rhei barbari,agarici,berberis,galbani,ſing.drach.vnam gran.quindecim, paſſi quod ſatis eſt.Formato pilulas,præbeto vt præcedentes.

Cap. LXIII.

PILVLÆ ex liquore Cyrenaico,ad tremore correptos expertæ,valde bonæ. Opopanacis,ſagapeni,myrrhæ,liquoris Cyrenaici,bdellii, trium piperum, ramorũ rutæ,ſing.drach.vnam, rhei barbari drach. vnam ſemis, berberis,ſenæ,ſing.vnc.ſemis, paſſi quod ſatis eſt.Finge pilulas.Præbeto cyathos duos, vt in prædictis, manè & cubitum ituris.

Cap. LXIIII.

PILVLAE ad eos qui tremore laborant, opiſthotonicos & reſolutos, admodum bonæ & probatæ. Liquoris Cyrenaici,piperis communis, galbani, ſing.drachmam vnam,paſſi quod ſatis eſt. Fac pilulas,& dato obolos duos. Pòſt ſorbendam præbeto mulſam cum decocto ſaluiæ.

Cap. LXV.

PILVLAE ad opiſthotonicos & tremore laborantes. Myrrhæ,caſtorei, ſtyracis,piperis communis, ſingul.obolum vnum.Formato pilulas,&dato obolos duos cum mulſæ cyathis tribus.

Cap. LXVI.

PILVLAE ad eos qui laborant tremore. Opopanacis,ſagapeni,caſtorei,liquoris Cyrenaici,piperis communis,ramorum rutæ, ſing.drach.vnam. Fac pilulas,& præbeto vt priores.

Cap. LXVII.

PILVLAE Cornelii quas dedit Niconitobi Bantino,purgantes flauam bilem & nigram pituitámque ſine moleſtia. Scammoniæ hexagia quatuor, gummi, bdellii,ellebori nigri,piperis albi,colocynthidis, ſingul. hexag.vnum,zingiberis hexagium ſemis,ſucci chamædaphnes vel ellebori nigri quantum ſufficit.Finge pilulas fabæ quãtitate. Præbeto pilulas quinque aut ſeptem pro viribus.

Cap. LXVIII.

PILVLAE quinque ſpecierum nominatæ. Scammoniæ hexagium vnum, ellebori nigri hexagium ſemis,colocynthidis, euphorbii, epithymi,ſingul.hexag. vnum,ſucci tithymali quod ſatis eſt. Formato pilulas fabæ magnitudine. Præbeto hora cœnæ tres aut quinque pro virium ratione.

Cap. LXIX.

PILVLAE probatæ quatuor ſpecierum. Maſtiches,ſcammoniæ,bdellii, ſilphii, ſingulorum hexag.vnum, ſucci abſinthii quantum ſufficit. Fac pilulas,dato ſeptem aut nouem pro viribus.

Cap. LXX.

PILVLAE alypiadis vocatæ. Alypiadis hexag. vnum,ſcammoniæ drach.ſex, aloes flauæ hex.. agarici drach.duas, euphorbii drach.tres, ſucci ebuli quantum ſatis erit.Finge pilulas,præbeto tres aut quinque aut ſe-

A ptem pro viribus.

Cap. LXXI.

PILVLAE purgantes pituitam & caput, admodũ laudatæ. Aloes flauæ drach.ſex,colocynthidis drach. duas,dacrydii drach. quatuor, euphorbii drach.vnam, ſucci abſinthii quod ſatis eſt. Fac pilulas erui quãtitate, da nouem aut tredecim aut quindecim,pro viribus.

Cap. LXXII.

PILVLAE educentes arida ſtercora & bilem: ad febres per circuitus reuertentes,morbum regiũ & quar

B tanas,vtiles. Colocynthidis, aloes flauæ, ſingulorum vnc.vnã,ellebori nigri drach.ſemis, nitri, [a]matriniaci, euphorbii,ſcammoniæ,grani Cnidii, ſingul.vnc.vnam. Vnumquodque ſeorſim terito, & excipe omnia ſucco braſſicæ,& formato pilulas erui quantitate, & dato pro viribus. Qui verò vitam ſine moleſtia tranſigere cupit, tribus diebus accipiat.

a Matriniaci] Græcè eſt ματρινιακοῦ.Quid verò hac voce, quã eſſe deprauatam iudico,intelligat,& an ad nitrum referendum ſit,ſcire ſatis nequeo.Infrà autem etiam mentionem faciet nitri matronici, vt fortè hîc pro ματρινιακοῦ, legendum ſit ματρονικοῦ.

C

Cap. LXXIII.

PILVLAE aloedariæ appellatæ,cubitum ituris datæ,ventrem emollientes, & ſtomachum non ſubuertentes. Aloes flauæ,ſcammoniæ, ſing.hexag.vnum, ſucci braſſicæ quod ſatis eſt. Fac pilulas erui quantitate, præbeto dormituris & ieiunis ſcrup.vnum.

Cap. LXXIIII.

PILVLAE ad cœliacos, dyſentericos, ſanguinem ſpuentes,& in ventriculum fluxione laborantes,admo-

D dum probatæ. Styracis calamitis, zingiberis, croci,opii,ſeminis hyoſcyami, ſingulorum vnciam ſemis. Styracem,opium,zingiber,& crocum vino veteri priùs macerato.Excipe,& fac pilulas. Præbeto dormituris & manè ſcrup.vnum ſemis,cum vino temperato.

Cap. LXXV.

PILVLAE dictæ alectoriæ. Aloes flauæ vnc. ſemis, ſcammoniæ, maſtiches, ſingulorum ſcrupulum ſemis,piperis communis,colocynthidis, ſingulorũ ſcrupul.ſemis, ſucci braſſicæ quod ſatis eſt. Fac pilulas cice-

E ris quantitate. Præbeto nouem aut vndecim aut tredecim dormituris.Sunt valde probatæ.

Cap. LXXVI.

PILVLAE ſanæ nominatæ, ventrem ſubducentes,bonæ admodum & ſtomachicis conferentes. Aloes flauæ drach.duas,ſucci abſinthii drachm. tres, medullæ ſquillæ drach.vnam.Squillam coniice in fermentum,aſſatóque bene: exemptam ponderato, & in mortarium coniectam probè contundito, adiectóque ſucco abſinthii,& aloe læuigata ſimul ſubacta excipe, & fac pilulas ciceris quantitate.Præbeto à longo morbo iis qui difficulter reficiuntur, aut [a]localiter ægrotant, pilulas ſeptẽ

F aut vndecim aut tredecim aut quindecim,cubitum ituris,diebus quinque aut ſeptem aut nouem. Quòd ſi verò efficere vis vt pituitam ducant,aut vt ſint validiores, adiice euphorbii drach.vnam.

a Localiter] Græcè eſt τοπικῶς, hoc eſt certa aliqua corporis parte.

Cap. LXXVII.

PILVLAE aluum ſoluentes,probatæ. Scammo-

G niæ vnc. ſemis,aloes flauæ,euphorbii, ſing.drach.duas, aquæ quod ſatis eſt. Formato pilulas erui quantitate, & præbeto dormituris ſeptẽ aut nouem aut vndecim aut tredecim aut quindecim aut ſeptendecim aut nouendecim aut vigintiunam.Poſtea ſorbendum dato vinum temperatum.

Cap. LXXVIII.

PILVLAE purgantes pituitam. Epithymi,agarici, pulpæ colocynthidis, aloes flauæ, euphorbii, ſing. ſtag.vnum S.dacrydii ſtag. duo, ſucci fœniculi quãtum

H ſufficit.Finge pilulas, præbeto cubitum ituris nouẽ aut XI aut XIII. Pòſt ſorbendum dato vinum temperatum.

Cap. LXXIX.

PILVLAE purgantes pituitam,laudatæ. Agarici, epithymi,aloes flauæ,ſing.drach.duas,dacrydii dr.IIII.

colocynthidis drach. vnam, ſucci fœniculi quod ſatis eſt. Dato vt præcedentes.

Cap. LXXX.

PILVLAE ſtomacho accommodatæ. Abſinthii, aloes flauæ, maſtiches, ſing. drach. vnam, ſucci marrubii quantum ſufficit. Dato veſperi ſemunciam. Poſtea autem ſorbendum propinato vini temperati poculum vnum.

Cap. LXXXI.

PILVLAE vomitum elicientes, admodum laudatæ. Sinapi, nitri, ficus ſylueſtris folia, ſing. ſtag. vnum. B Fac pilulas, & dato vnciam vnam.

Cap. LXXXII.

PILVLÆ ad iecinoroſos, lienoſos, & ſtomachicos, mirabiles. Staphidis agriæ, abſinthii, maſtiches, cumini in aceto macerati & exſiccati, ſing. drach. vnam, colocynthidis drach. duas. Finge pilulas, & vſu exigẽte dato.

Cap. LXXXIII.

PILVLÆ communes nominatæ. Aloes flauæ vnc. vnam, epithymi vnc. ſemis, croci, maſtiches, cinamomi, ſpicæ, aſari, agarici, pulpæ colocynthidis, caſtorei, xylobalſami, xylocaſiæ, ſingulorum hexagium ſemis, ſucci abſinthii quantum ſufficit. Fac pilulas, & dato pro viribus.

Cap. LXXXIIII.

PILVLÆ ad calculos renum, dolorem mitigantes. Seminis maluæ ſylueſtris, graminis, betonicæ, meliſſophylli, fumariæ, ſaxifragi, ſeminis paliuri, carnium vuarum exemptis acinis vnc. ſemis, cinamomi hexagii quartam partem, ſpicæ hexag. ſemis, lithoſpermatis hexagium vnum, ciceris nigri vnc. ſemis, glycyrrhizæ he- D xagium ſemis, lapidis Iudaici hexagium vnum. Eſt itaque hoc medicamentum tale vt calculos conterat, iecoris obſtructiones tollat, ſtomacho gratum ſit, & per vomitum purget. Humores etiam ventris purgat, contemperat humores corruptos. Dum verò id ſumis, vide ne qua ſit in ventriculo cruditas, aut tarda concoctio, aut alicuius humoris corruptio, vel ex amaritudine, vel alia quapiam aliena qualitate, neque cibus aliquis in ventre contineatur, aut ventris ſubductio præter conſuetudinem facta ſit. Dantur ex eo ſiliquæ duodecim cum vino E ſtomacho grato & mero. Si verò propter [a] lignoſitatem eorum quæ dantur, offenditur quiſpiam, pilulæ ſedecim à veſpera macerentur prius in vino, & manè per ſaccum tranſfundantur, & dentur bis ſeptimana.

a Lignoſitatem] Græcè eſt ξυλῶδες. Per lignoſitatem autem duritiam haud dubiè intelligit Nicolaus.

Cap. LXXXV.

PILVLÆ ducentes aquam, epitoniæ nominatæ. Chamelææ, grani Cnidii, elaterii, ſing. drach. vnam, ſucci braſſicæ quod ſatis eſt. Formato pilulas erui magnitu- F dine, dato vbi volueris.

Cap. LXXXVI.

PILVLÆ Oribaſii ſacratæ, purgantes admodum & cranium, & aures, oculos & nares, dentium dolores, abſceſſus, ea quæ in ſtomacho ſunt, & humores: neque anguſtiam, neque querelam facientes, ſed appetentiam exſiccantes, & robur corpori conciliantes, & hilaritatem afferentes. Comitiali morbo correptis, ſubitóque cadentibus, & linguam mandentibus, aut ſpumantibus, vt aliqui à dæmone eſſe correpti putentur, prodeſt has ipſas G dari. Melancholicos, elephantia laborantes, lethargicos, & impetigines feras habentes, & reliquos hoc malo correptos, vrinam & ſtercus citra voluntatem excernentes in lecto. Præſertim verò eos qui lethalia medicamenta acceperunt, pleuriticóſque iuuant. Vitioſis ſuccis refertis bonam conſtitutionem faciunt, & ſine omni periculo. Iecinoroſis & lienoſis admodum vtiles, ter per menſem aſſumptæ. Agarici, euphorbii, ſpodii, grani Cnidii, colocynthidis, aloes flauæ, ſingul. vncias tres, ellebori nigri, myrrhæ veræ, ſpicæ nardi, dacrydii, ſingulorum vncias tres, cinamomi, opopanacis, epithymi, piperis H longi, ſingulorum vncias quatuor, polii herbæ, caſiæ, ſingulorum vnc. quinque, ſucci malorũ quod ſatis eſt. Fingito pilulas erui magnitudine, dato drachmas duas, A aut pilulas nouem aut vndecim cubitum ituris, cum mellis temperati menſura vna.

Cap. LXXXVII.

PILVLAE purgantes ſtomachum, valde bonæ. Colocynthidis, agarici, aloes flauæ, epithymi, ſingulorũ vnciam ſemis, dacrydii vnc. vnam, rhei barbari hexagia duo, turpeti vnciam ſemis, ſucci abſinthii quantum ſufficit. Finge pilulas erui quantitate, dato dormituris ſeptem aut nouem aut quindecim pro viribus. Poſtea dato ſorbendam vini [a] menſuram vnam.

B a Menſuram] Græcè eſt κράσιν. Intelligit igitur hac voce vini menſuram conuenientem, & talem mixtionem quæ cuiuis naturæ reſpondeat, & conueniens ſit.

Cap. LXXXVIII.

PILVLAE purgantes pituitoſos humores, & ad omnem internam refrigerationem, iſchiadicos, & lienoſos probatæ. Bdellii, euphorbii, ellebori nigri, agarici, ſingulorum hexagium vnum, aloes flauæ hexagia tria, pulpæ colocynthidis hexagia duo, nitri hexagium ſemis, dacrydii ſcrupulos duos. Si verò efficaciores effice- C re cupis, admiſce peplii ſiliquam vnam & quartam partem. Fermentato cum ſucco braſſicæ, fingéque pilulas, dato dormituris nouem aut vndecim aut tredecim, dein ſorbendam præbe vini temperati menſuram vnam.

Cap. LXXXIX.

PILVLAE purgantes, ad arthriticos, ſtomachicos, nephriticos, dolentéſque caput, valde probatæ. Agarici, flauæ bilis, ſingulorum vnciam ſemis, croci, ſpicæ nardi, ſingulorum vnc. vnã, caſiæ, coſti, ſingulorum D vncias quatuor, floris iunci odorati vncias duas, carpobalſami vnciam ſemis, mellis roſacei quantum ſufficere videtur. Finge pilulas, dato cubitum ituris pro viribus.

Cap. XC.

PILVLAE purgantes, valde bonæ. Maſtiches, aloes flauæ, ſingulorum vncias tres, dacrydii, peplii, ſingulorum ſiliquas ſeptem, ſucci braſſicæ quod ſatis eſt. Dantur pro viribus.

Cap. XCI.

E PILVLAE quinque ſpecierum, purgantes pituitã, probatæ. Agarici, epithymi, aloes flauæ, ſingulorum vnciam vnam, dacrydii vncias duas, colocynthidis vnc. ſemis, paſſi quod ſatis eſt. Dantur pro viribus.

Cap. XCII.

PILVLAE vomitoriæ, admodum bonæ. Braſſicæ ſylueſtris, epithymi, lathyridis, ſingulorum ſtagium vnum, ſucci foliorum, ſylueſtris cucumeris quantum ſufficit. Dantur pro viribus.

Cap. XCIII.

F PILVLAE iecinori, ſtomacho, & lieni conuenientes, probatæ. Abſinthii, ſtaphidis agriæ, maſtiches, cumini in aceto macerati & exſiccati, ſingulorum vnciã vnam, colocynthidis vnciam ſemis, [a] caſiæ nigræ medullæ vncias duas, ſucci braſſicæ quantum ſufficit. Fac pilulas erui magnitudine. Dato pro arbitrio tredecim aut quindecim.

a Caſiæ nigræ medullæ] Græcè eſt ἀνθερεώνης: quam dictionẽ antea ſæpe pro colocynthidis pulpa conuertimus. Quum verò hîc colocynthidis ſit facta mentio, pro caſiæ medulla hoc in loco poſitam hanc dictionem cenſemus.

G Cap. XCIIII.

PILVLAE ſtomachicæ, admodum mirabiles. Aloes flauæ vncias duas, ſquillæ aſſatæ vnc. vnam, abſinthii vnc. tres, ſucci braſſicæ quod ſatis eſt. Finge pilulas, & præbeto dormituris vndecim aut tredecim, pro viribus.

Cap. XCV.

PILVLAE ſtomachicæ ex abſinthio. Aloes flauæ, maſtiches, abſinthii, ſingulorum vnciam vnam, ſucci marrubii quantum ſatis erit. Dantur tredecim aut H quindecim aut ſeptendecim iuxta vires.

Cap. XCVI.

PILVLAE aloedariæ, quas Paulus confecit, purgantes. Aloes flauæ vnc. ſemis, bdellii hexag. vnum S. ſpicæ nardi drach. vnam grana XV. dacrydii vnc. ſemis,

euphorbii vnc.vnam drach.duas,epithymi vnc.duas ſemis,peplii vnc.vnam,colocynthidis, agarici, ſing. dr.I. grana quindecim,ſucci fœniculi quod ſatis eſt.Finge pilulas,& dato quando volueris.

Cap. XCVII.

PILVLAE ab Italis vocatæ Aoriæ, ad ſtomachicos,colicos,nephriticos, & inflatos,valde probatæ. Aloes flauæ,dacrydii,ſing.drach. quinque, roſarum,apii, ſing.drach.duas ſemis,aniſi,fœniculi, ſing.drach.vnam ſemis,croci, colocynthidis, ſing. drach.vnam, hieræ picræ drach.vnam,ſucci tragacanthæ quantum ſufficit. Formato pilulas, & dato cubitum ituris nouem aut vndecim aut tredecim aut quindecim aut ſeptēdecim pro viribus.

Cap. XCVIII.

PILVLAE laudatæ ad inflationem lienis,& ſtomachi,viſcerum duritiam,& colicos, valde bonæ. Iridis, chamædryos,ſeminis fœniculi,caroi,phu,apii,aniſi,aſari,ſing.drach.duas, cinamomi, zingiberis, chamæmeli, ſing.drach.vnam,ſtichadis,gentianæ, marrubii; ſingul. drach.duas. Trita, bene fermentato cum decocto floris iunci odorati,aſari,& aniſi, quantum ſufficit.Finge pilulas ceraſi granorum magnitudine. Dato vbi voles pilulas tres aut quinque aut ſeptem. Poſtea ſorbendam dato decocti chamæmeli tepidi menſuram vnam.

Cap. XCIX.

PILVLAE magiſtri Iohannis,purgantes. Roſarum in vmbra exſiccatarum, ſeminis fœniculi, aniſi, apii,croci,ſingulorum ſiliquas ſex, aloes flauæ, dacrydii, ſing.vnc.ſemis,rhei barbari hexag.vnum, turpeti hexagia duo,ſucci braſſicæ vel abſinthii quod ſatis eſt. Fac pilulas erui magnitudine. Dato dormituris pilulas vndecim aut tredecim aut quindecim aut ſeptendecim pro viribus.

Cap. C.

PILVLAE probatæ, purgantes caput & ſtomachum. Colocynthidis,ſcammoniæ, ſing. hexag.duo, maſtiches,rhei barbari,ſing.hexag.vnum, agarici,aloes flauæ,ſingulorum vnc.ſemis,turpeti hexag.vnum, ſucci braſſicæ quod ſatis eſt.Dantur dormituris ſeptem aut nouem aut vndecim aut tredecim aut quindecim. Poſt ſorbendum dato vinum temperatum.

Cap. CI.

PILVLAE admirabiles valde,ad deſtillationes. Aloes flauæ hexag.vnum, thuris maſculi, florum vrticæ,myrrhæ,ſing.hexagii quartam partem, rhei barbari hexag.vnum, pulueris hieræ picræ Galeni drach. duas, turpeti hexag.vnum,ſucci fœniculi quod ſatis eſt.Finge pilulas ciceris magnitudine.Præbeto cubitum ituris nouem aut vndecim aut tredecim.

Cap. CII.

PILVLAE ad deſtillationes,arthriticos, podagricos,neruorum incontinentiam, & omnia mala fluxionis.Sunt verò admodum laudatæ. Aloes flauæ drach. vnam ſemis, dacrydii drach. vnam, rhei barbari drach. vnam ſemis,colocynthidis, abſinthii, turpeti,roſarum rubearum,agarici,ſing.drach. vnam, ſtichadis drach.vnam ſemis,maſtiches drach.vnam,pulueris hieræ picræ Galeni drach.duas ſemis,hermodactyli drachm.duas,ſagapeni,opopanacis,bdellii,ammoniaci,ſpicæ,ſing.drachmam ſemis,ariſtolochiæ longæ & rotundæ,ſing.drachmam ſemis,cinamomi drach.vnam,vuæ paſſæ drach. duas,croci ſcrup.duos,ſucci fœniculi quantum ſufficit. Formato pilulas ciceris quantitate, dato dormituris vndecim aut tredecim aut quindecim aut ſeptendecim. deinde ſorbendum præbeto vini temperati poculum vnum.

Cap. CIII.

PILVLAE purgantes caput,viſcera,vterum, & vniuerſum corpus. Colocynthidis hexag.vnum,ſcammoniæ hexagia duo,maſtiches hexag.ſemis, rhei barbari hexag.duo,agarici hexag.vnum S.turpeti hexag.tria, aloes,flauæ vnc.vnam S.thuris maſculi hexag.S. abſin-

A thii,roſarum, ſing.dr.vnā, pulueris hieræ picræ Galeni hexag.tria,croci hexag.S. ſenæ hexag. vnum, epithymi hexag.S.ſeminis fœniculi,carnabadii,ſing.hexag.ſemis, ſucci roſarum quantū ſufficit. Finge pilulas ciceris magnitudine, dato cubitum ituris tredecim aut quindecim aut ſeptendecim. Poſtea ſorbendum dato vini temperati poculum vnum.

Cap. CIIII.

PILVLAE ad omnes deſtillationes,admodum nobiles.

B Rhei barbari drach. vnam, aloes flauæ hexagia duo,turpeti, hermodactyli, ſing. drach. vnam, pulueris hieræ picræ Galeni hexag. vnum, maſtiches, ſtichadis, ſing.drach.ſemis,roſarum ſcrup.vnum,ariſtolochiæ longæ & rotundæ,ſing.drach.ſemis, ſagapeni, opopanacis, bdellii,ſpicæ, ſing. drach. ſemis, dacrydii hexag.ſemis, ammoniaci,cinamomi,ſing.drach. ſemis,croci ſcrupul. vnum,ſenæ,epithymi,agarici,ſing.drachm.ſemis, ſucci fœniculi quod ſatis eſt.Fac pilulas ciceris magnitudine, dato dormituris nouem aut vndecim aut tredecim pro

C viribus. poſtea ſorbendum præbeto vini temperati poculum vnum. Vtiles ſunt etiam hæ pilulæ podagricis, arthriticis,& neruorum incontinentiæ.

Cap. CV.

PILVLAE ad deſtillationes, mala defluxionum, podagricos & arthriticos. Rhei barbari hexag.vnum, dacrydii ſcrup.quatuor, aloes flauæ hexag.duo,hermodactyli,turpeti,ſing.drach.vnam,ſtichadis drach.ſemis, pulueris hieræ picræ Galeni hexag.vnum,maſtiches,roſarum,ſing.ſcrup.vnum,ariſtolochiæ lōgæ & rotundæ,

D ſing.drach.ſemis, tartari hexag. vnum, croci drach.ſemis,ſucci roſarum aut hermodactyli quod ſatis eſt.Finge pilulas erui magnitudine,dato ituris cubitum tredecim aut quindecim pro viribus.

Cap. CVI.

PILVLAE datæ ad omnes affectus præſtantes. Myrobalani citrini,rhei barbari,ſing.drach.duas,dacrydii drach.duas ſemis, myrobalani cepuli & Indici,agarici,colocynthidis,polypodii, ſing. drach. vnam, turpeti

E drach.tres, maſtiches, roſarum, ſalis foſſilis,zingiberis, epithymi,aniſi,ſing.drach.ſemis. Trita fermētato cum ſaccharo roſato laxatiuo quantum ſatis erit, & fac pilulas ciceris quantitate,dato dormituris, aut media nocte nouem aut vndecim aut tredecim aut quindecim pro viribus.

Cap. CVII.

PILVLAE ad ſtomachicos,colicos,& inflatos,valde probatæ. Maſtiches,cinamomi, zingiberis, caryophylli,piperis longi & nigri,ſacchari,dacrydii,ſing.dra-

F chmas duas,ſucci apii quod ſatis eſt. Fac pilulas ciceris magnitudine,dato vbi voles ſeptem aut nouem aut vndecim aut tredecim pro viribus.

Cap. CVIII.

PILVLAE purgantes caput, & ſtomachum à craſſis humoribus moleſtatum. Valent etiam ad dolorem inteſtinorum & viſcerum, ad eos [a] qui non nutriuntur, non appetentes cibum,& inflatos. Hieræ picræ Galeni drach.vnam, myrobalani citrini & Indici, abſinthii, ſing.drach.tres,maſtiches,aniſi, myrobalani bellirici,a-

G garici,myrobalani emblici,ſing.drach. tres ſemis,zingiberis drach.duas,caryophylli, ſalis gemmæ, floris iunci odorati,ſing.drach.vnam, turpeti drach. duas, dacrydii drach.ſemis,ſucci abſinthii quod ſatis eſt.Finge pilulas, & dato cubitum ituris drach. duas aut tres pro viribus. Poſtea ſorbendum præbeto vini temperati poculum vnum.

a Qui non nutriuntur] In codice manuſcripto non rectè legitur τρεφομένης, omiſſa οὐ dictione.

Cap. CIX.

PILVLAE ex agarico,ad eos qui nōniſi recta cer-

H uice & difficulter ſpirant, & deſtillatione laborant, valde laudatæ. Agarici drach.vnam ſemis,iridis, marrubii,ſingul. drach. vnam ſemis, turpeti, hieræ picræ Galeni,ſingulorum drach.duas,colocynthidis, ſarcocollæ,

ſing.drach.vnam,gari quantum ſufficit. Formato pilulas,præbeto dormituris vndecim aut tredecim aut quindecim aut ſeptendecim pro viribus. Poſtea ſorbendum præbeto vini temperati poculum vnum.

Cap. CX.

PILVLAE ad ſtomachicos,lienoſos, nephriticos, iecinoroſos, caput dolentes, & ſimpliciter ad omne hypochondriorum malum,ad arthriticos,datæ quando lubet,vel ante vel poſt cibum. Maſtiches, cardamomi, croci,calami odorati,folii,nucis moſchatæ, cumini,ſpicæ,carpobalſami,floris iunci odorati,caryophylli,maceris,zingiberis, galangæ, iuniperi,aſari, apii, petroſelini, fœniculi & aſparagi ſemen, [a]rhei Pontici, ruſci,cyperi, [b]carei,cubebe,xylobalſami,chamædryos,chamæpityos thymi,epithymi,ſenæ,coſti, ſaxifragi,lapidis Armenii, pulegii,ſileris,ammeos,amomi,anethi,milii ſolis,ſeminis portulacæ & lactucæ, mannæ, gummi, [c]calacāthes, ſeminis bombacii & maluæ,glycyrrhizæ, tragacanthæ, myrobalani Indici,abſinthii,caſuthæ, aniſi, zedoariæ,cinamomi, ſing.vnc.ſemis,turpeti,hermodactyli,agarici, ſing.vnc.vnam, rhei barbari quantum omnium aliarū ſpecierum,aloes flauæ tantundem, vini rubei quod ſatis eſt.Finge pilulas erui magnitudine,& præbeto cubitum ituris vndecim aut tredecim aut quindecim aut ſeptendecim. dein ſorbendum dato vini temperati poculum vnum. Conferunt etiam iis qui nihil appetunt, & non concoquunt, inflationéque viſcerum laborātibus, & ipſi ſtomacho.

a Rhei Pontici] Et ex hoc loco apparet rheum Ponticum à rheo barbaro, cuius paulo pòſt fit mentio, eſſe diuerſum. b Carei] Græcè legitur καρύκ pro καρώκ. c Calacanthes] Manuſcriptus codex legit καλακάνθης. Quid verò ſit καλάκανθα, ignorare me fateor. Fortè legendum erit λευκακάνθης.

Cap. CXI.

PILVLAE valde probatæ ad arthriticos. Turpeti,hermodactyli,ſing.drach. vnam,myrobalani cepuli & Indici & citrini, colocynthidis, zingiberis, ſaxifragi, aniſi,apii ſeminis,cuſcutæ, croci,ſenæ, maſtiches, ſing. ſcrup.vnum,agarici ſiliq. octo, aloes flauæ drach.duas, dacrydii drach.vnam,rhei barbari drach.duas,ſucci fœniculi quātum ſatis eſſe videbitur.Finge pilulas, & præbe dormituris vndecim vel tredecim aut quindecim. dein ſorbendum exhibe vinum temperatum.

Cap. CXII.

PILVLÆ ad arthriticos,& omnem fluxionem factam à craſſis & lentis humoribus in ſtomacho. Aloes flauæ,hermodactyli,myrobalani empelitici bellirici & citrini,colocynthidis,turpeti, ſenæ, bdellii, ſagapeni,agarici,ſing.drach.vnam,ſarcocollæ,caſtorei, euphorbii, opopanacis,cuſcutæ,ſeminis apii,ſing.drach.ſemis,rhei barbari hexagium vnum,croci,dacrydii aſſati, ſing.ſiliquas octo,ſucci fœniculi quod ſatis eſt. Fac pilulas,dato cubitum ituris nouem aut vndecim aut tredecim.

Cap. CXIII.

PILVLAE probatæ ad arthriticos, podagricos, neruorum incontinētiam, & omnem corporis noxam. Thuris maſculi hexagii quartam partem, nucem moſchatam vnam, baccarum lauri repurgatarum drachm. duas,aloes flauæ hexag.quatuor, hermodactyli hexag. duo,roſarum hexagii quartam partem, maſtiches, zingiberis,croci,caryophylli,cinamomi, piperis longi,ſingul.hexagii quartam partem, turpeti hexag.tria, ſcammoniæ hexag.vnum, rhei barbari hexag. duo, ariſtolochiæ longæ & rotundæ,ſing.hexag.ſemis, polypodii hexagia duo,agarici,myrobalani citrini & flaui, ſingul.hexagium ſemis,ſenæ hexag.vnum ſemis, pulueris hieræ picræ Galeni hexagia tria,ſucci fœniculi & hermodactyli quantum ſufficit.Fac pilulas ciceris quantitate. Dato dormituris vndecim aut tredecim aut quindecim.Poſtea ſorbendum exhibeto vini temperati poculū vnum.

Cap. CXIIII.

PILVLÆ ad iecinoroſos, lienoſos, omne corporis vitium,deſtillationes,& arthriticos,valde vtiles. Aloes flauæ drach.tres,rhei barbari, turpeti, ſing. hexag.vnū, agarici,ſenæ,epithymi,ſing.drach. vnam, roſarum drachmam ſemis, maſtiches grana quindecim, ſtichadis drach.ſemis, pulueris hieræ picræ Galeni hexagia duo, dacrydii ſcrupulos quatuor, colocynthidis drachmam vnam, croci ſcrupulos duos, hermodactyli drach.duas, ſucci fœniculi & hermodactyli quantum ſufficit. Formato pilulas, dato cubitum ituris vndecim aut tredecim aut quindecim. Poſtea ſorbendum exhibeto vini temperati poculum vnum.

Cap. CXV.

PILVLAE è myrobalano, ad incontinentiam neruorum,difficultatem vrinæ,podagricos, arthriticos,iecinoroſos,lienoſos,craſſos & lentos humores in ſtomacho,& omnem corporis impuritatem,gratia Dei,ſanitatem illis qui eis vtuntur conciliantes. Aloes flauæ hexagia duo, hermodactyli parui & magni, ſingulorum hexagium vnū,myrobalani empelitici bellirici & citrini,colocynthidis,ſingulorum drachmam vnam,turpeti hexagium vnum,ſenæ,epithymi, ſingulorum drachmā vnam,ammoniaci,ſpicæ, ſingulorum drachmā ſemis, bdellii,ſagapeni,opopanacis,ſingulorum drachmam vnam,agarici hexagium vnum, caſtorei, euphorbii, ſingulorum drachmam vnam,cuſcutæ, ſeminis apii,abſinthii,ſingulorum drachmam ſemis, croci ſcrupul. duos, rhei barbari hexagium vnum, roſarum ſcrupulos duos, ſtichadis drach.vnam,pulueris hieræ picræ Galeni hexagia duo, dacrydii drachmam vnam, maſtiches, thuris maſculi,ſingulorum ſcrupulum vnum,ariſtolochiæ lōgæ & rotundæ,ſingulorum drachmam ſemis, ſucci fœniculi quod ſatis eſt.fac pilulas ciceris magnitudine,dato dormituris vndecim aut tredecim aut quindecim pro viribus.dein ſorbendum,febre vacantibus, vini poculū vnum:febricitantibus,aquam tepidam exhibeto.

Cap. CXVI.

PILVLAE ad eos qui ſunt correpti elephantia,ex euphorbio,admodum nobiles. Agarici,euphorbii,polypodii,grani Cnidii, colocynthidis, ſingulorum hexagia duo,aloes flauæ vnciam ſemis, ellebori nigri, myrrhæ,ſpicæ nardi,ſingulorum hexag.duo ſemis,dacrydii hexagia duo,cinamomi, opopanacis,epithymi, piperis communis,ſing.vnc.ſemis ſiliq.quatuor,polii,caſiæ,ſingulorumhexagia duo drachm. vnam, ſucci pomorum dulcium quantum ſufficit. Fingito pilulas: dato cubitū ituris vndecim aut tredecim aut quindecim aut ſeptendecim pro viribus. Poſtea ſorbendum dato vinum temperatum menſura vna. Poſthæc alternis diebus exhibeto paſtillum de vipera bibendum manè ieiuno,cum decocto calaminthæ montanæ quantum vis.Eſt enim valde probatum & vtile medicamentum.

Cap. CXVII.

PILVLAE Aoriæ vocatæ, ex Meſue,laudatæ. Cepuli myrobalani,empelitici & bellirici,ſing.drachm. duas ſemis, turpeti drach.nouem,agarici, dacrydii,ammoniaci,ſing.drach. duas,ſeminis apii & aniſi, ſing. dr. vnam,aloes flauæ drach. quatuor, ſalis foſſilis drachm. duas,nucem moſchatam vnam, caryophylli drachmam ſemis,hieræ picræ Galeni drach.quinque, maſtiches dr. vnam, rhei barbari hexag. vnum ſemis, ſucci fœniculi, aut ſolani quantum ſufficit. Formato pilulas, dato dormituris pilulas nouem aut vndecim aut tredecim pro viribus.deinde ſorbendum præbeto vini temperati poculum vnum.Sunt bonæ ad melancholicos.

Cap. CXVIII.

PILVLAE ſomniferæ,& mitigantes dolorem,datæ dormituris. Caſtorei,galbani, apii,petroſelini,& aniſi,myrrhæ, opii,croci,ſing.hexagium vnum,papaueris albi hexag.vnum ſemis, ſeminis ocimi hexag. vnū, ſtillatitii roſarum liquoris boni quod ſatis eſt. Finge pilulas erui quantitate, præbeto quinque aut ſeptem pro viribus.ſūt mirabiles admodum ad colicos & inflatos. Pòſt ſorbendam dato aquam tepidam.

Cap. CXIX.

PILVLAE ad arthriticos,admodum nobiles. Aloes flauæ drach.vnam, hermodactyli, turpeti, ſing.dr.

vnam,rhei barbari hexag. vnum, roſarum ſiliq.tres,dacrydii ſcrup.duos,croci ſcrup.vnū, ſucci fœniculi quod ſatis eſt.Fac pilulas ciceris magnitudine, dato cubitum ituris nouem,aut vndecim,aut tredecim.Poſtea ſorbendum dato vini temperati poculum vnum.

Cap. CXX.

PILVLAE ad arthriticos,podagricos,& omne malum corporis,laudatæ. Aloes flauæ hexag.vnum,hermodactyli parui & magni,ſing.drach.vnam,rhei barbari hexag.vnum,dacrydii ſcrup. duos, croci ſcrup.vnum, ſucci hermodactyli quantum ſufficit. Finge pilulas ciceris quantitate,dato dormituris nouem aut vndecim aut tredecim pro viribus.dein ſorbendum præbe vini temperati poculum vnum.Sunt admodum vtiles.

Cap. CXXI.

PILVLAE ad arthriticos, podagricos, & deſtillatione laborantes, admodum bonæ. Maſtiches, zingiberis,cinamomi, caryophylli,piperis longi,ſing.drach. vnam,dacrydii hexag. duo, rhei barbari hexag. vnum, turpeti hexag.ſemis, croci ſcrup.vnum, hermodactyli drachm. vnam,aloes flauæ hexag.vnum,ſucci fœniculi quod ſatis eſt.Formato pilulas ciceris quantitate. Dato vndecim aut tredecim aut quindecim cubitum ituris. Pòſt ſorbendū præbeto vini temperati poculū vnum.

Cap. CXXII.

PILVLAE vocatæ [a]cocceri,ad laborantes deſtillatione,caput dolentes,hemicranicos, lippitudine & neruorum incontinentia affectos. Hieræ picræ Galeni drach.quinque,dacrydii drach.vnam ſemis, pulpæ colocynthidis drach.ſemis,turpeti, ſtichadis Arabicæ, ſing. drach.duas ſemis,ſagapeni, opopanacis, bdellii, ammoniaci, agarici,ſpicæ,ſing.drach.ſemis, rhei barbari,aloes flauæ, ſing.hexag. vnum, ſucci fœniculi quod ſatis eſt. Finge pilulas, dato dormituris vndecim aut tredecim aut quindecim.Pòſt ſorbēdum dato vini temperati poculum vnum.

a Pilulæ cocceri,vulgò vocatæ cochiæ.

Cap. CXXIII.

PILVLAE nominatæ ab Italis cotzeræ, prædictis ſimiles,admodum bonæ. Aloes flauæ hexag. vnum,colocynthidis,maſtiches,abſinthii,turpeti,agarici, ſingul. drach.duas, roſarum drach.vnam,rhei barbari hexag.vnum ſemis,ſtichadis,dacrydii,ſing.drach.tres,hieræ picræ Galeni drach. quinque, hermodactyli drach.vnam ſemis,ſucci fœniculi quod ſatis eſt. Finge pilulas ciceris quantitate,præbeto cubitum ituris vndecim aut tredecim aut quindecim pro viribus. dein dato ſorbendum vini temperati poculum vnum.

Cap. CXXIIII.

PILVLAE nominatæ cotzeræ, ſimiles prædictis. Colocynthidis drach.ſemis gran.ſeptem,turpeti,ſtichadis,ſing.drach.vnam gran.quindecim, agarici drach.vnam,ſpicæ gran.quindecim, rhei barbari hexag.vnum, maſtiches drach.ſemis, hieræ picræ Galeni hexag. vnū, aloes flauæ hexag.ſemis,roſarum drach. ſemis, dacrydii ſcrup.duos, hermodactyli hexag.vnum, ſenæ hexag.ſemis,croci ſcrup.duos, epithymi hexag.vnum,myrobalani flaui & citrini,ſing.hexa.S.ſucci fœniculi quod ſufficit. Facito pilulas ciceris quantitate, dato dormituris vndecim aut tredecim pro viribus. Poſtea præbeto ſorbendum vini temperati poculum vnum.

Cap. CXXV.

PILVLAE vtiles ad caliditatem iecoris,& ad dyſentericos,mirabiles. Lemnii ſigilli,ſucci plantaginis maioris,ſing.hexag.vnum ſemis, ſanguinis draconis, boli Armenii,ſucci acaciæ,maſtiches,ſing.hexag.vnum,gūmi Arabici,ſing.hexagium ſemis,cataſtathi hexagii tertiam partem,ſucci plantaginis minoris vnc. ſemis, rhei barbari [a]vſti hexag.ſemis, ellebori nigri [b]hexag.vnum, Finge pilulas,dato cubitum ituris ſeptem aut nouem.

a Vſti] In manuſcripto codice falſò καπτȣ̃ pro καυςȣ̃ legitur. b Hexagium vnum] Græcè legitur ἀκαπτὸν α΄.forte pro ἑξάγιον α΄.Temere tamen citra melioris codicis fidem nihil ſtatuemus.

Cap. CXXVI.

PILVLAE ex aloe, ad deſtillationes, grauitatem capitis,& omnia è capite in oculos & os aut in quamcunque corporis partem decumbentia mala. Aloes flauæ hexag.vnum,floris cartami,myrrhæ,ſing.hexag.ſemis,thuris maſculi drach.ſemis, rhei barbari drach.vnā, ſucci fœniculi quod ſatis eſt. Fac pilulas ciceris magnitudine,dato dormituris nouem aut vndecim aut tredecim.Pòſt ſorbendum præbeto vini temperati poculum vnum.

Cap. CXXVII.

PILVLAE ad arthriticos,podagricos,iecinoroſos, lienoſos,& omnis generis partes corporis fluxione laborantes, ſanæ appellatæ. Epithymi,colocynthidis,agarici,myrobalani citrini & flaui,abſinthii, ſing.drach.ſemis,polypodii,turpeti,rhei barbari, ſing.hexag.vnum, hermodactyli magni & parui, ſing.hexag.vnum ſemis, dacrydii drach.vnam ſemis,croci drach.ſemis, roſarum grana quindecim, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſing. drach.ſemis,cinamomi,ſpicæ, aſari,xylobalſami,carpobalſami,ſing.drach.vnam, violarum gran. quindecim, zingiberis,caryophylli, ſing. drach. ſemis gran.ſeptem, ſeminis fœniculi & aniſi, ſing. hexag.ſemis, aloes flauæ vnc.vnam,pulueris hieræ picræ Galeni vnc.ſemis, ſucci fœniculi quod ſatis eſt. Finge pilulas ciceris quantitate: dato cubitum ituris tredecim aut quindecim aut ſeptendecim pro viribus.poſtea ſorbendum præbeto vini temperati quantum ſufficit.

Cap. CXXVIII.

PILVLÆ ad arthriticos,podagricos,& omnia corporis è fluxione nata mala. Epithymi, colocynthidis, agarici,myrobalani flaui & citrini,abſinthii,ſing.drach. ſemis,polypodii,turpeti,rhei barbari, ſing.hexag. vnū, hermodactyli magni & parui,ſing.hexagium vnū S.dacrydii drachmam vnam ſemis, croci drachmam ſemis, roſarum gran. quindecim, ariſtolochiæ longæ & rotundæ,ſing. drach.ſemis,cinamomi, ſpicæ, aſari,xylobalſami,carpobalſami, ſingul.drach. vnam, violarum grana quindecim,zingiberis, caryophylli,ſeminis fœniculi,aniſi,ſing.drachmam vnam, aloes flauæ vnciam vnam, ſucci roſarum quod ſatis eſt.Fac pilulas ciceris quantitate,dato dormituris vndecim aut tredecim aut quindecim pro viribus.deinde ſorbendum præbeto vini temperati poculum vnum.

Cap. CXXIX.

PILVLAE ad melancholicos,admodum probatæ. Agarici, turpeti,glycyrrhizæ,ſing.hexag.ſemis & quartam partem,epithymi,hyſſopi Cretenſis,ſing.hexag.ſemis,rhei barbari hexag. vnum, tragacanthæ, bdellii,lapidis lazurii, lapidis Armenii, croci, ſingulorum hexagii quartam partem,ſcammoniæ hexagium vnum,aniſi hexagium ſemis,aloes flauæ hexag. duo ſemis,chryſobalani magni hexag.ſemis quartam partem, chryſobalani parui hexag.ſemis, pulpæ colocynthidis, rhei Indici,ſing.hexag.ſemis & quartam partem, ſeminis intybi hexag.vnum ſemis,ſenæ hexag.vnum,polypodii hexagia duo,ſucci abſinthii aut braſſicæ quod ſufficit.Fac pilulas,dato dormituris vndecim aut tredecim aut quindecim aut ſeptendecim pro viribus. Poſtea ſorbendum præbeto vini temperati poculum vnum.

Cap. CXXX.

PILVLÆ ad melancholicos aliæ,laudatæ. Quinque myrobalanorum generum ſine flauis,ſing. vnc. ſemis,polypodii,epithymi, ſtichadis herbæ, ſingulorum drach.duas,agarici drach.vnā,rhei barbari hexag. vnū, ſenæ hexag.duo,dacrydii hexag. ſemis, ſucci myrobalani aut fœniculi quod ſatis eſt. Formato pilulas ciceris magnitudine, dato cubitum ituris vndecim aut tredecim pro viribus.dein ſorbendum præbeto vini temperati poculum vnum.

Cap. CXXXI.

PILVLÆ ad deſtillationes,admodum probatæ. Aloes flauæ,dacrydii,rhei barbari,pulpæ colocynthidis, turpeti,agarici,ſing.drach.duas,maſtiches, roſarum,ſingul.drach.I.ſtichadis dr.duas, hieræ picræ Galeni dr. v.

ſucci roſarum aut fœniculi quantum ſufficit. Fingito pilulas ciceris quantitate: dato dormituris vndecim, aut tredecim, aut quindecim, aut ſeptendecim, pro viribus. deinde ſorbendum præbeto vini temperati poculum vnum.

Cap. CXXXII.

PILVLÆ ad deſtillationes, purgantes, probatæ. Aloes flauæ vnciam vnam, pulpæ colocynthidis hexagia duo, ſcammoniæ hexag. vnum, maſtiches hexagiũ ſemis, rhei barbari hexag. vnum, thuris maſculi drach. ſemis, pulueris hieræ picræ Galeni hexag. vnum, ſucci fœniculi quod ſatis eſt. Fac pilulas ciceris magnitudine, dato dormituris vndecim aut tredecim aut quindecim pro viribus. dein ſorbendum præbeto vini temperati poculum vnum.

Cap. CXXXIII.

PILVLÆ mirabiles ex elaterio, ad difficulter & nonniſi recta ceruice ſpirantes. Purgant pituitam, & in viſceribus obſtructiones à craſſis & lentis humoribus corpus malè afficientibus natas tollunt, & ſynanchicos iuuant. Purgãt etiam pituitoſum & craſſum humorem ex ſtomacho. Agarici grana octodecim, colocynthidis grana ſex, elaterii grana quatuor, rhei barbari hexagium ſemis, aloes flauæ drach. vnam, ſucci glycyrrhizæ, aut apii, aut abſinthii, quantum ſufficere videtur. Formato pilulas erui quantitate. Dato cubitum ituris, aut media nocte tredecim aut quindecim aut ſeptendecim pro viribus. Poſtea ſorbendum præbeto vini temperati tepidi poculum vnum.

Cap. CXXXIIII.

PILVLÆ ad quartanas, ex ſena. Papaueris albi drach. ſex, agarici ſiliq. octodecim, croci ſcrup. duos, maſtiches drach. duas, ſenæ vnc. ſemis, polypodii vnc. vnã, epithymi vnc. S. hieræ picræ laxatiuæ, benedictæ laxatiuæ, ſing. vnc. S. cydonitis laxatiui, ſacchari roſacei laxatiui, ſing. hexag. duo, rhei barbari hexag. I. S. dacrydii hexag. ſemis, ſucci braſſicæ aut fœniculi. Finge pilulas ciceris quantitate. dato ituris cubitum, aut media nocte vndecim aut tredecim aut quindecim pro viribus.

Cap. CXXXV.

PILVLÆ ad iecinoroſos, lienoſos, melancholicos, & omne corporis vitium. Purgant caput & oculos mirificé. Aloes flauæ dr.. quinque, dacrydii dr. IIII. roſarum, apii ſeminum, ſing. dr. I. ſeminum aniſi, fœniculi, ſingulorum drachmas duas, croci drachmam vnam, colocynthidis drach. vnam, pulueris hieræ picræ Galeni drach. ſeptem, benedictæ laxatiuæ drach. quatuor, cydonitis laxatiui, ſacchari, roſacei laxatiui, ſingulorum vnc. ſemis, rhei barbari hexagia duo, ſenæ, epithymi, ſingulorum vnc. ſemis, agarici hexagia duo, polypodii vnciã ſemis, ſucci fœniculi aut roſarum quod ſatis eſt. Fingito pilulas ciceris quantitate paruas. Præbeto media nocte nouem aut vndecim aut tredecim pro viribus, & permitte vt dormiat.

Cap. CXXXVI.

PILVLÆ mirabiles ſanæ nominatæ, ad podagricos, arthriticos, iecinoroſos, lienoſos, & muliebria mala, laudatæ. Quinque generum myrobalanorum, demptis flauis, ſingulorum vnc. ſemis, turpeti hexagia duo, rhei barbari hexag. vnum ſemis, roſarum rubrarum drach. vnam, agarici drach. duas, maſtiches drach. vnam, hieræ picræ Galeni, benedictæ laxatiuæ, cydonitis laxatiui, ſingulorum hexag. tria, pulueris hieræ picræ Galeni dr. II. cinamomi drach. vnam ſemis, croci drachmam vnã, tartari, ſenæ, epithymi, polypodii, ſingulorum hexagia duo ſemis, aloes flauæ hexagia tria, dacrydii hexagium vnum, colocynthidis drach. vnam, hermodactyli hexagia duo, papaueris albi hexagium vnum, ſacchari roſacei laxatiui hexagia tria, ſucci roſarũ aut fœniculi quod ſatis eſt. fac pilulas ciceris quantitate. Dato dormituris nouem aut vndecim aut tredecim aut quindecim, pro viribus.

Cap CXXXVII.

PILVLAE aliæ ſanæ nominatæ, ad melancholicos, bilioſos, pituitoſos, podagricos, arthriticos, vtiles, & totum corpus à prauis humoribus purgant. Valent etiã ad ſcabiem, pruritum, impetigines, lepras, & elephantia correptos. Senæ hexag. tria, epithymi repurgati vnc. vnam, polypodii repurgati vncias duas, quinque generum myrobalanorum demptis flauis, ſingulorum vnciam vnam ſemis, turpeti vnciam ſemis, rhei barbari hexagia duo, dacrydii hexagia duo, cydonitis laxatiui, ſacchari roſacei laxatiui, ſingulorum vnciam vnam, roſarũ vnciam ſemis, agarici hexag. duo, aloes flauæ vnciam vnam, benedictæ laxatiuæ, hieræ picræ laxatiuæ, ſingulorum vnciam vnam ſemis, pulueris hieræ picræ Galeni vnciam vnam, colocynthidis hexagia duo, croci hexagium vnum, ſucci fœniculi quod ſatis eſt. Finge pilulas ciceris quantitate, dato media nocte vndecim aut tredecim aut ſeptendecim pro viribus.

INDEX LEXOPYRETORVM, ID EST FINIENtium febres: item impetigines & calculos curantium medicamentorum.

Lexopyreton Ambroſia, Cap. I.
Lexopyreton epirrhema, expertum, Cap. II.
Lexopyreton certum ac conſtans, admodum bonum, Cap. III.
Lexopyreton admodum nobile, Cap. IIII.
Impetiginum ferarum ſanatio valde bona, Cap. V.
Lichenicum ad tenera corpora, probatum, Cap. VI.
Lichenica illitio admodum bona, Cap. VII.
Lichenica inunctio valde laudata, Cap. VIII.
Lichenicus paſtillus probatus, Cap. IX.
Lichenica illitio, & ad alphos experta, Cap. X.
Lichenica inunctio facta in medio pulpæ brachiorum & alarum, Cap. XI.
Lichenicum & pſoricum expertum, Cap. XII.
Lichenicum expertum, Cap. XIII.
Lichenica illitio experta, Cap. XIIII.
Lichenica inunctio probata, Cap. XV.
Lichenica illitio admodum bona, Cap. XVI.
Lichenica inunctio nobilis, Cap. XVII.
Lichenica illitio valde laudata, Cap. XVIII.
Lichenica inunctio admodum bona, Cap. XIX.
Lichenica illitio, Cap. XX.
Lichenas & pruritus ſanans, Cap. XXI.
Lichenica illitio conſtans, Cap. XXII.
Calculoſorum potus, expertus ad calculos veſicæ, Cap. XXIII.

De Lexopyretis: item impetigines & calculos ſanantibus medicamentis,

Sectio trigeſimatertia.

Cap. I.

L[a]EXOPYRETON, hoc eſt finiens febrem, Ambroſia. Croci drachmas duas, lithargyri vnciam vnam ſemis, chamæmeli vnciam vnam, adipis ſuilli recentis, ceræ puræ, olei roſacei, ſingulorum vncias tres, meliloti vnciam vnam ſemis, ſeminis lini vncias viginti. Bene paratum reconde ad vſum.

a Lexopyreton] Ληξοπύρετον medicamentum Græcis dicitur finiens febrem, à λήγω & πυρετός.

Cap. II.

LEXOPYRETON [a] epirrhema expertum. Succi ſolani, ſucci colocynthidos, ſingulorũ libram ſemis, ouorum lutea quatuor, olei roſacei, olei chamæmelini, ſingulorum vncias quatuor. Miſce omnia ſimul probè, & coniice in linteum, ac crebrò mutato.

a Epirrhema] Græcè ἐπίῤῥημα. Fortè ſic nominatum eſt hoc medicamentum, quòd inſtar ſubueſtimenti (vt ita dicam) quod Græcis ἐπίῤῥαμμα vocatur, linteo exceptum adhibeatur, niſi malis ἐπίθεμα legere.

Cap. III.

LEXOPYRETON certum, admodum bonum. Foliorum braſſicæ & apii diligenter tritorum vt ad cerati redigantur craſſitudinem, adiice illis aliquid panis puri macerati in aqua frigida. Terito diligenter, & admiſce olei quod ſatis eſt. Subactum diligenter illine panno, & vtere frequenter mutando.

Cap. IIII.

LEXOPYRETON admodum mirabile. Croci vnciam ſemis, lithargyri, olei roſacei, adipis ſuilli recentis, ſingulorum vncias tres, ceræ puræ vnc. duas & quartam partem, ſucci ſeminis lini vnciam ſemis drachmã vnam, mellis Attici vnciam vnam. Crocum & lithargyrum terito in aqua. excipe cerato frigido, & vtere vt ſuprà dictum eſt.

Cap. V.

IMPETIGINVM ferarum admodum pulchra ſanatio. Radicis aſphodeli, ſulphuris ignem non experti, mannæ, ſingulorum vnciam vnam. Trita benè irrigato cum acerrimo aceto, & illine.

Cap. VI.

IMPETIGINIBVS conueniens, in teneris corporibus probatum. Semen lini tuſum & cribratum madefacito cum acerrimo aceto vt ſordium craſſitudinem acquirat, & illine.

Cap. VII.

LICHENICA illitio admodũ bona. Thuris, gummi, ſingulorum hexagium vnum. Trita probè irrigato cum aceto acerrimo vt ſordium craſſitudinem acquirant, illine nitro prius perfricans locum.

Cap. VIII.

LICHENICA illitio valde laudata. Succum dauci ſylueſtris, & allia repurgata terito cum modico ſale: illine deſuper nitro prius perfricans locum, aut protoſtacten illine.

Cap. IX.

LICHENICVS paſtillus, probatus. Thuris maſculi, ſulphuris ignem non experti, radicis aſphodeli, ſingulorum vnciam ſemis. Trita in pollinem cum aceto acerrimo madefacito, & crebrò illinito.

Cap. X.

LICHENICA illitio, & ad alphos experta. Aluminis ſciſſilis & rotundi, miſyos, thuris maſculi, radicis aſphodeli, chalcitidis, melanteriæ, aphonitri, chalcanthi, ſulphuris ignem non experti, gummi, ſquamæ æris, ſingulorum ſcrupulos tres, æruginis raſilis, cantharidum, ſingulorum ſcrupulum vnum ſemis. Trita bene irrigato cum ſucco herbæ heliotropii, & aceto acerrimo, ſubi-

A gitóque vt glutinis conſiſtentiam accipiat, & illine.

Cap. XI.

LICHENICA illitio eorum quæ facta ſunt in medio [a] pulpæ brachiorum & alarum, probata. Lithargyri drachmam vnam ſemis, ſulphuris ignem non experti, cimoliæ, ſingulorum drachmam ſemis. Trita macerato cum oleo roſaceo & vino dulci quod ſatis, & redige ad glutinis conſiſtentiam: illine.

a Pulpæ brachiorum] In codice manuſcripto legitur μοιύροις, corruptè haud dubiè pro μυώνος.

B Cap. XII.

LICHENICVM & pſoricum expertum. Bituminis, ſulphuris ignem non experti, mannæ, ſingulorum vnciam ſemis, violarum vnciam vnam, pumicis vnciã ſemis. Trita irrigato aceto acerrimo, vt glutinis conſiſtẽtiam acquirant, & illine in ſole, aut in balneo. Admodũ enim probatum eſt.

Cap. XIII.

LICHENICVM expertum, valde bonum. Sulphuris ignem non experti, muſcerdarum, ſingulorum
C hexagium vnum. Trita madefacito acerrimo aceto vt glutinis conſiſtentiam acquirant. illine cum penna donec ſanes.

Cap. XIIII.

LICHENICA illitio experta. Thuris maſculi, ſulphuris ignem non experti, æruginis raſilis, allii caput vnum repurgatum, gummi, ſingulorum vnciam ſemis. Trita irrigato aceto acerrimo quantum ſufficit vt glutinis conſiſtentiam nanciſcantur: illine & crebrò mutato.

D Cap. XV.

LICHENICA illitio probata. Glutinis fabrilis dr. quatuor. Diſſolue cum acerrimo aceto. dein illi adiice thuris maſculi tuſi in pollinem drach. duas. Irrigato vtraque vt glutinis conſiſtentiam nanciſcantur, & illine.

Cap. XVI.

LICHENICA illitio admodum bona. Chalcitidis, gummi, ſingulorum drachmas quatuor, ſulphuris ignem non experti, miſyos, ſingulorum drachmas tres, ſquamæ æris, acaciæ, ſingulorum drachmam vnam. Tri
E ta irrigato aceto acerrimo vt glutinis conſiſtentiam acquirant, & illine crebró.

Cap. XVII.

LICHENICA illitio mirabilis. Sulphuris ignem non experti, aphonitri, ſingulorum drachmas quatuor, canchryos grana triginta. Terito in aceto vt glutinis cõſiſtentiam acquirant. Illine non coinquinando locum à malo alienum. Exſiccato autem medicamẽto, elue locũ aqua frigida, & rurſus deſuper illine.

Cap. XVIII.

LICHENICA illitio, admodum laudata. Elleboꝛi albi drachmas quatuor, farinæ lupinorum, buccinorũ
F vſtorum, ſingulorum chœnicem vnum. [a] exiccata ſubigito. Feras autem impetigines vocant, quæ à mediocriter exiccantibus nihil iuuantur, ab acribus autem irritãtur. Oportet igitur ex illis aſſumere medicamenta admodum efficacia, citra tamen vehementem mordicationem, qualia ſunt: Glaucii, thuris, halcyonii, ſulphuris ignem non experti, bituminis, gummi, ſingulorum vnciam vnam. Trita madefacito aceto acerrimo vt glutinis conſiſtentiam nanciſcantur, & illinito.

a Exiccata ſubigito] Manuſcriptus codex legit ξηρῶ μάσθω, pro
G ξηρὰ μάσθω.

Cap. XIX.

LICHENICA illitio valde bona. Picem Africanam probè læuigatam cum aceto terito acerrimo, & liquefactam crebrò illine.

Cap. XX.

IMPETIGINES & pruritus ſanans. Chalcanthi, ſulphuris ignem non experti,thuris,maſculi,nitri,ſing. hexagium vnum.Trita irrigato cum acerrimo aceto vt glutinis conſiſtentiam acquirant.illine.

Cap. XXI.

LICHENICA illitio probata. Ammoniaci,ſulphuris ignem non experti,farinæ eruinæ & lupinorum,ſingulorum vnciam vnam.Trita vt pollinem madefacito cum aceto acerrimo vt glutinis naneiſcantur conſiſtentiam,& illine frequenter.

Cap. XXII.

LICHENICA circumlitio certa.Chalcanthi, nitri,miſyos,ſulphuris ignem non experti, chalcitidis,halcyonii vſti,thuris maſculi, ſeminis viticis, ammoniaci thymiamatis,ſingulorum vnciam ſemis, glaucii hexagia quatuor.Trita irrigato cum accerrimo aceto vt ad glutinis conſiſtentiam veniant.calefacto vtere.

Cap. XXIII.

CALCVLOSORVM potus expertus ad calculos veſicæ.Floris iunci odorati, piperis communis, petroſelini ſeminis & braſſicæ,piperis longi, ſingulorum vnciam vnam.Contuſa probè vt pollinem, dato manè ieiuno ſcrupulos duos aut quatuor cum decocto glycyrrhizæ aut rubiæ tepido.

INDEX MALAGMATVM ET vnguentorum.

Marciati confectio,aut è ſtyrace, Cap.I.
Maſuaphii Indici confectio mirabilis, Cap.II.
Malagma monomachion,ad phlegmonas probatum, Cap.III.
Malagma ad luxationes & plagas, Cap.IIII.
Malagma è maſtiche, ſiue ſolidum nobile, Cap.V.
Malagma oxyra dictum. eſt verò cruentis vulneribus conueniens, Cap.VI.
Malagma è myrrha, Apollophanium medicamentum, Cap.VII.
Malagma ad ſteatomata vtile, Cap.VIII.
Malagma ad fluxiones ſtomachi & inteſtinorum, Cap.IX.
Malagma amblamula dictum,ad podagricos, Cap.X.
Malagma ad lienoſos & hydropicos, Cap.XI.
Malagma ad iſchiadicos, & renum dolores, Cap.XII.
Malagma ad colicos, Antipatri, Cap.XIII.
Malagma Aſclepiadis,politicum, Cap.XIIII.
Malagma ad neruorum diſtentiones, Cap.XV.
Malagma probatum,diſcutiens atheromata, Cap.XVI.
Malagma Magni Sophiſtæ medicamentum, Cap.XVII.
Myrtini confectio ad colicos & dyſentericos, Cap.XVIII.
Vnguenti foliati confectio valde probata, Cap.XIX.
Medi coctio,quod eſt Apomeli mirabile, Cap.XX.
Malorum confectio admodum probata, Cap.XXI.
Vnguenti foliati alia confectio probata, Cap.XXII.
Vnguenti confectio pentamyri dicti, Cap.XXIII.
Vnguenti confectio decamyri vocati, Cap.XXIIII.
Vnguenti odorati nominati confectio,Cap.XXV.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De Malagmatis & vnguentis;

Sectio trigeſimaquarta.

Cap. I.

MARCIATI confectio.Styracis calamitis vnciam vnam,ceræ vnciam ſemis dr. vnam,glaucii,nardi, ſingulorum vnciã vnam ſemis,maſtiches vnciam vnam ſemis drachmam vnam,medullæ ceruinæ vnciam vnam, terebinthinæ vnciam ſemis,hyſſopi drachmas duas,opobalſami hexagium vnũ ſemis. Trita probéque confecta coquito ad conſiſtentiam.

Cap. II.

[a]MASVAPHII Indici confectio mirabilis. Zingiberis,aloes flauæ,ſingulorum vnciam ſemis,coſti hexagium vnum ſemis,caryophylli ſcrupulos quatuor, folii vncias tres,nardi Indici,amomi,croci, ſingulorũ ſcrupulos tres,caſiæ ſcrupulos quatuor ſemis,carpobalſami drachmas duas,gummi vnciam ſemis. Probè trita confice cũm œnanthe liquida quod ſatis eſt.

a Maſuaphii] Manuſcriptus codex non rectè μασναφίκ legit pro μασναφίκ.

Cap. III.

MALAGMA monomachion,ad phlegmonas,& duritias iecoris,lienis,alui, & vteri,locos tumeſcentes, ſtrumas,maligna vlcera,bubones, tubercula vtile: & in ſumma omnem duritiam diſſoluens mirificè. Eſt verò ad inflationem etiam probatum. Lithargyri vnc. tres, radicis althææ farinæ vncias quatuor ſemis,ſeminis maluæ ſylueſtris vnciam vnam ſemis, adipis ſuilli veteris vnciam vnam ſemis,adipis anſerini vnciã ſemis & quartam partem, adipis gallinæ vnciam vnam ſcrupul. tres, farinæ fœnigræci,medullæ ceruinæ, ſingulorum vnciã vnam ſemis,ceræ puræ vncias tres, galbani, colophoniæ,ſingulorum vnciam vnam, olei veteris vncias ſeptem ſemis,farinæ anethi vncias tres,farinæ chamæmeli ſcrupulos tres, ellebori albi drachmam vnam ſemis, ſampſychi vnciam ſemis.Liquabilia liquefacito & commiſce aridis,ſubactiſque & confectis probè vtere.

Cap. IIII.

MALAGMA ad luxationes,plagas,abortus & fracturas.Galbani vnciam vnam,croci drachmas duas, ammoniaci thymiamatis,ceræ puræ, ſingulorum vnciam vnam ſemis,picis aridæ libram ſemis,aceti acerrimi cochlearium ſemis.Tritis & probè confectis vtere, confiſus Domino.

Cap. V.

MALAGMA maſticheron,ſiue ſolidum vt prædictum conferens.Maſtiches vncias duas,ceræ puræ vnciã vnam,colophoniæ vnc. tres, ammoniaci thymiamatis

vncias duas,pineæ reſinæ libram ſemis.Hæc rectè con- A fecta etiam ad ramices inteſtinorum admoueto.

Cap. VI.

MALAGMA oxyra dictum.cruētis conuenit vulneribus,& diſtantes à ſe inuicem ſinus glutinat. Facit ad omnia conuulſa,arthriticos,podagricos,iſchiadicos, reſolutos,coxendicum dolores, & à feris demorſos. Vtere verò potiſſimùm ad eos quibus extremæ corporis partes vehemēter dolent,neruorū incuruationes & digitorū cōtractiones. Strumas atque parotidas diſcutit.Picis aridæ lib.ſemis,ceræ puræ vncias tres, ammoniaci thy B miamatis vnc.I.ſemis,thuris,galbani,ſtyracis,ſing.vnc. ſemis,terebinthinæ vnciam ſemis, aceti cotylam ſemis. Picem in minuta contuſam coniice in partem aceti vt ferueat donec acetum cum pice vniatur.dein adiice ceram & galbanum,ſtyracémque cum modico ceræ emollitæ. Auferens autem ab igne terebinthinam, ammoniacúmque & thus in aceto læuigata,& vtraque in mortario vnita,priúſque aceto humectata,iniicito.Rectè cō fectis,recondens in vaſe vtere. C

Cap. VII.

MALAGMA è myrrha, Apollophanium medicamentum, accommodatum ad affectus hypochondriorum.diſſoluit omnem duritiam. Facit ad iecinoroſos, lienoſos,nephriticos,& omnem nerui conſenſum, articulorum dolores,& ſopores. Ceræ puræ, terebinthinæ, bdellii,zingiberis,ammoniaci. Trita probè irrigato cū vino ſufficienti & rectè paratum illine cum lana donec affectus finiatur.

Cap. VIII.

MALAGMA ad ſteatomata vtile, & multi vſus, D præcipuè verò ad iſta.vſus autem illo teſtificor.Ceræ puræ,terebinthinæ, viſci. Liquefacta probè emolliantur vino bono ſufficienti, & coquantur quoad inquinent manus.

Cap. IX.

MALAGMA ad fluxionem ſtomachi & inteſtinorum,& ad cœliacos,admodum probatum. Œnanthes aridæ vnciam vnam,omphacini,palmularum, glandiū carnium,acaciæ,aloes flauæ,gallarum,aluminis rotun- E di,picis aridæ,ſingulorum vncias duas,ceræ puræ, olei myrtini,ſingulorum vncias tres, hypociſthidis & eius ſucci vncias duas,roſarum rubearum,ſeminis plantaginis minoris,ſingulorum vnciam vnam ſemis,ſucci plātaginis minoris,vini odorati quod ſatis eſt.Tritis ſubactis & probè confectis vtere.

Cap. X.

MALAGMA [a] amblamula dictum, ad podagricos expertum,item arthriticos,iſchiadicos & reſolutos. F Non ſolùm autem hominibus prodeſt,ſed & iumentis. Accepi hoc ab Hepiallo medico,qui diſſoluens ex eo aliquid ad carbones cùm oleo nardino aut irino pro acopo vtebatur,illinēs eius crura. Celeriter autem expectationi reſpondens,ob id amblamula appellatum eſt.vſus autem illo ad podagricos,magis claruit. Opopanacis,bituminis,galbani,ſagapeni, viſci quercini, ſingulorum vnciam vnam ſemis,aloes flauæ,caſtorei,ſtyracis,ſingulorum vnciam vnam,œſypi,ammoniaci thymiamatis, ſingulorum vncias duas,bdellii,mannæ,ſingulorū vnc. G vnam ſemis,propolis,terebinthinæ,ſingulorum vncias duas,pineæ reſinæ libram ſemis,ceræ puræ libram vnā, picis aridæ libram ſemis. Trita madefacito cùm vino odorato quod ſatis eſt.

a Amblamula] Græcè eſt ſcriptum ἀμβλαμῦλα, Sed eſſe barbaram dictionem, nemini non conſtat.Quid verò ſignificet,Nicolaus ipſe exponit.

Cap. XI.

MALAGMA ad lienoſos,hydropicos,iſchiadicos, & arthriticos,probatū. Ceræ Tyrrhenicæ,viſci cyprini, H ſingulorum vncias quatuor ſemis, carnium myrobalanorum,nitri Alexandrini,lapidis aſii, ammoniaci thymiamatis,ſingul.vnc.vnam ſemis.Trita irrigato cùm aceto ſufficienti.

Cap. XII.

MALAGMA ad iſchiadicos & dolores renū, cui nullum aliorum ſimile eſt.Ceræ puræ,picis frixæ,ſingulorum libram ſemis,ſtyracis,ammoniaci,opopanacis,terebinthinæ,maſtiches,galbani,thuris, piperis communis,ſingulorum vnciam vnam. Trita bene madefacito cum aceto ſufficienti.

Cap. XIII.

MALAGMA ad colicos, Antipatri,& omnem interiorem dolorem.Silphii,ſaluiæ,ſingulorum drachmā vnam,caſiæ,fœniculi,melanthii,ſtaphidis agriæ,galbani,ſtruthii, ſulphuris ignem non experti, ſingulorum drachm. duas,radicis panacis,propolis,pyrethri,ammoniaci,nitri,ſingulorum drachmas tres & ſemis, lapidis aſii floris drachmas duodecim ſemis, ceræ puræ drach. quinquagintaduas ſemis, reſinæ dr.ſeptuagintaquinq;. Trita irrigato cum olei libra ſemis.

Cap. XIIII.

MALAGMA Aſclepiadis politicum, ad omnem dolorem,aſſumentibus confeſtim dolorem ſedans. Ceræ Tyrrhenicæ minam vnam,adipis taurini minas quatuor,adipis anſerini minam ſemis,medullæ ceruinæ, terebinthinæ,ſingulorum minam ſemis,galbani vnciam vnam ſemis,œſypi vncias duas, olei roſacei cochlearia duo,olei fœnigræci cotylam ſemis.Trita irrigato bene, iuxta ignem lentum celeriter mouēdo.Sint autem hæc promptè tuſa:Iridis Illyricæ chœnix I.ariſtolochiæ chœnix ſemis,hypociſthidis tritæ chœnix ſemis & quarta pars,cinamomi,croci,myrrhæ,caſiæ,nardi Indici,floris iunci odorati,calami odorati,amomi, piperis communis,ſucci rhois,teſtudinis marinæ ſanguinis, androſæmi herbæ,pyrethri, ſingulorum drachmas quindecim. Trita bene madefacito cum aceti veteris vnciis duabus: & commixtis omnibus, ſubigito & contundito ea donec tractilia & edomita fiant.dein reconde in vaſe. Prodeſt autem hoc malagma ad thoracis & pulmonis defluxionem, & iis quibus capitis vertex dolet. nam confeſtim dolorem abigit.Eſt valde probatum.

Cap. XV.

MALAGMA ad neruorum diſtenſiones. Ammoniaci,bdellii,ſtyracis,caſtorei,ſingulorum vnciam vnā. Trita madefacito cum olei veteris & Sicyonii,ſingulorū libr. ſemis,quercini viſci vnc. ſemis, butyri recentis, adipis anſeris,ſingulorum vnc. I. medullæ ceruinæ, galbani,opopanacis,adipis taurini, ſing.vnc.I.ſemis, terebinthinæ vncia vna ſemis, ceræ puræ libra ſemis. Madefacito omnia & probè ſubacta reconde ad vſum.

Cap. XVI.

MALAGMA probatum, atheromata diſcutiens, ſteatomata,meliceridas,& condylomata.Ceræ puræ,terebinthinæ,farinæ eruinæ,thuris, aphonitri, ſingulorū vnciam vnam ſemis,galbani ſcrupulos nouem.Trita bene madefacito cùm oleo ſufficienti, & probè confectis vt emplaſtri formam acquirant,vtere.

Cap. XVII.

MALAGMA, Magni Sophiſtæ,medicamentum ad eos qui futuri ſunt hydropici,& phlegmonen habentes,& ad omnem viſcerum duritiam. Cardamomi,meliloti,baccarum lauri,nardi Celticæ,ſampſuchi,iridis Illyricæ,radicis panacis,cyperi, berenicarii,caſiæ,farinæ fœnigræci,apii ſeminis,aniſi,ſingulorum drachmas quinque quartámque partem,ſtyracis,zingiberis,ſingulorū drachm.nouem,ceræ puræ, terebinthinæ, ſingulorum vncias tres,ammoniaci,colophoniæ,ſingulorum vnciā vnam ſemis,olei nardini vnciam ſemis drachmam vnā. Ammoniacum & ſtyracem contunde cum exigua cera, & tollens liquefacito liquabilia, veluti colophoniam & nardinum oleum:deinde ſtyracem, ammoniacum, & ceram in mortario tuſam: pòſt terebinthinam in alio vaſe. Adiice hæc,& bene motis admiſce arida, & ſic reconde, ac vtere.

Cap. XVIII.

MYRTINI confectio ad colicos, dyſentericos, &

cœliacos,& ſtomachi aliiſque defluxione laborātes. Bac A
ças myrti benè maturas exprime,& accipe è ſucco libr. quindecim,atque admiſce ſacchari puri libras ſeptem ſemis,& probè confecta reconde ad vſum.

Cap. XIX.

VNGVENTI foliati confectio,admodum probata. Folii vnciam vnam ſemis,amomi vnciam vnam ſemis,nardi ſpicæ vnciam vnam,piperis communis vnc. ſemis,ceræ dealbatæ vncias duas ſemis, olei balanii lib. ſemis. Madefacta omnia & bene ſubacta, reponito ad vſum. B

Cap. XX.

MEDI coctio,quod eſt apomeli. Foliorum anethi manipulum vnum,ramorum fœniculi, foliorum lauri, ſingulorum manipulum vnum,cotoneorum maturorū decem,aquæ fontanæ libras quadragintaquinque. Bene coquito ad tertias,colato & abiicito herbas. Accipe ius & adiice illi mellis Attici libras quindecim, & coquito donec in vniuerſum remāſerint libræ quadragintaquinque. Vbi ab igne amoueris,arida bene inſpergito, verbi gratia,ſeminis apii & fœniculi,cumini,aniſi, ſpicæ nardi, C caryophylli,coſti,ſeminis rutæ, ſingulorum ſcrupul. quatuor ſemis. Et vbi refrixerint, coniicito denuò in vas purum,& reconde in locum ſubterraneum. Hoc vtere poſt annum.

Cap. XXI.

MALORVM confectio,admodum probata. Malorum repurgatorum libram vnam,ſeminis intybi ſtagia quatuor,eupatorii,ſantali rubei, ſingulorum ſtagiū vnum. coquito cum vino dulci lib. ſex,quoad malorum caro diſſoluatur. dein per cribrum rarum colato. Adiice D iuri ſacchari quantum hoc ipſum [a] requirit,& coquito ad mellis conſiſtentiam,vnitóque cum carnibus malorum. deinde admiſce illis hæc tuſa & cribrata. Cinamomi veri ſtagia tria,maſtiches ſtagii tertiam partem, croci ſtagii quartam partem,coriandri ſtagium vnum. confectum probè reconde in vaſe,& præbeto vti volueris.

a Requirit] In codice manuſcripto eſt χαμπανίζει. Quid verò illa vox Nicolao ſignificet, ignoro. neque enim ab aliis Græcis medicis vſurpatur.

Cap. XXII.

VNGVENTI foliati alia confectio. Folii vnciam vnam ſemis,amomi vnciam ſemis, caſiæ vnciam vnā, ladani vnciam ſemis,piperis communis & albi, ſingul. grana viginti,myrrhæ troglodyticæ drachmam ſemis, Tuſis & cribratis bene adiice olei nardini libram ſemis. Vt autem medicamētum nigrius reddatur, accipe corticem iuglandium & vrito, tritumque illis cōmiſce. dein admiſce etiam opobalſami cochlearium vnum ſemis,ceræ puræ vnciam ſemis, & ſic probè parato vtere.

Cap. XXIII.

VNGVENTI pentamyri nominati cōfectio. Styracis vnciam ſemis,maſtiches vnciam vnam; ceræ albæ vnciam vnam ſemis,opobalſami vncias duas,nardi vncias duas ſemis. Bene parato vtere.

Cap. XXIIII.

VNGVENTI decamyri vocati confectio. Spicæ nardi,folii,euphorbii,piperis communis,coſti,adarces, ſingulorum vnciam ſemis drachmam vnam,maſtiches vnciam ſemis & quartam partem, opobalſami vnciam vnam,nardi libram ſemis,ceræ puræ libram vnā ſemis. confecto probè vtere.

Cap. XXV.

VNGVENTI odorati dicti confectio. Terebinthinæ drachmas vigintiocto,ceræ puræ drach. quatuordecim,œſypi,mellis Attici,medullæ ceruinæ,ammoniaci thymiamatis,galbani,aphonitri, ſingulorum drach. tres,olei veteris ſextarium ſemis,caſtorei drachmam vnam ſemis, vini veteris cyathum vnum. Trita & præparata præbeto.

Cap. XXVI.

MYRMECIAM ſanans vt eadem hora decidat, valde bonum. Fici folia vrito,& cinerem eorum cum lacte ficus ſubactum & panno illitum imponito, & confeſtim decidet,ac miraberis.

INDEX NARDINI, NEPHRITICORVM, nomas ſanantium,& abſterſoriorum.

Nardini confectio probata, Cap. I.
Nardini confectio mirabilis, Cap. II.
Nardini confectio probata, Cap. III.
Nardini vnguenti confectio, Cap. IIII.
Nardini confectio laudata, Cap. V.
Renes exulceratos ſummè iuuans, Cap. VI.
Renum exulceratorum potus probatus, Cap. VII.
Nephriticus potus certus, Cap. VIII.
Nephriticis paſtillus mirabilis, Cap. IX.
Neruum vulneratum, & phlegmonen ex vulnere natā ſanans, Cap. X.
Nomas & omnes affectus reſcindens, Cap. XI.
Abſterſorium nomas & omnes affectus iuuans, Cap. XII.
Abſterſorium alterum corpori bonum colorem concilians, Cap. XIII.
Abſterſorium ad caluas & cicatrices, Cap. XIIII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De Nardinis,nephriticis,nomas ſanantibus, & abſterſoriis,

Sectio trigeſimaquinta.

Cap. I.

NARDINI vnguenti confectio probata. Habet autem omnis eius confectio ſextarios quinque vt in Cyziceno. Prima E igitur embole hæc habet: Aſpalathi vnc. vnam ſemis,calami odorati vncias duas, ſampſychi,iridis Illyricæ,piperis, ſingul. vnciam vnam,cardamomi vncias duas,ſauinæ,helenii, ariſtolochiæ longæ, ſingulorum vnciam vnam ſemis, ſeſelis vnciam vnam,xylobalſami vnc. duas, aquæ quod ſatis eſt,olei Hiſpani vncias quinque. Hæc tundantur, fiántque tenuiora, & aqua macerentur diem vnū. dein coquantur cum oleo ad lentum ignem horis tribus aut ſex. Altera embole hæc eſt: Floris iunci odorati vnciā vnam ſemis, caryophylli,caſiæ,carpobalſami, [a] arnabonis Celticæ,coſti,amomi,xylocaſiæ,ſpicæ nardi, ſingulorum vnciam vnam ſemis, ligni caryophylli vnciam vnam. Trita bene coniice in aquam ſufficientem, & coquito vt primā. Embole tertia: Zingiberis,bdellii, ſingulorum vnciam vnam, thuris,aloes flauæ, ſingulorum

vnciam ſemis,croci drachmas duas, maſtiches vnciam vnam,ſtactes tenuis vnciam vnam ſemis, opobalſami vnciam ſemis.Trita bene irrigato cum aqua ſufficienti, & coquito horis duabus.Poſtquam verò lebetem ab igne ſummoueris, coniice piper in pollinem tritum & opobalſamum,tegénſque horis tribus lebetem claudito.Apponemus & modum coctionis, & confectionem omni ſanè diligentia,vt nihil vtique deſit.Species igitur omnes recẽtes & probatas ſeligere oportet.Oleum verò eſſe oportet mediocriter immaturum.tale enim eſt Cyzicenum.Oliuam enim matureſcere incipientem terũt, & propterea craſſius oleum efficiunt, vt ſuſceptas ſpecies firmiùs retineat ne facilè euaneſcant tranſpirantes. Domi autem cõuenit habere [b]focos præparatos, in quibus ponantur ærea vaſa extrinſecus vbi ſunt foci contra.Et ligna adiicere oportet tenuia & ſicca valde,vt neq; fumũ emittant neq; ad æreum appropinquent : exigua verò tantùm flãma ad æreum quod aquã continet, pertingat. Præcalefacere autẽ oportet priuſquam alterũ habens oleũ iniiciatur.Oportet autẽ eũ qui odoratũ nardinũ & [c]ab vſtione alienũ coquere vult,duab⁹ æreis vti vt à duplici vaſe decoctio procedat.Species verò macerentur pura aqua:& maceratione facta æreo iniicere oportet oleũ,& omnino rudicula lignea mouere. Vbi autem prima coxeris,ab igne amota refrigerare opus. Deinceps ſublata aqua,rurſus adiice alterius emboles ſpecies aqua maceratas,& ſimiliter coquito. Et vbi colaueris, tertiæ emboles ſpecies pri⁹ maceratas adiice & has quoque aqua coquito.Oleum verò ſingulis coctionibus admiſce:aquæ enim adiectum non vritur.Aquam ad olei coctionem adiice recentem vſque ad abſolutam perfectionem,& ita duabus horis ad finẽ coquito. Si enim vltrà coxeris,oleum antea coctũ facilè aduretur. Proin aliqui vna dũtaxat hora coquũt,metuentes ne poſt multum laborem voto ſuo fruſtrentur. Amotis autem ab igne iniiciunt piper & opobalſamum adhuc feruente oleo,& diligenter mouent vt vniantur,& conficiunt tertia die.Claudunt & recondunt in vaſe.

a Arnabonis]Græcè eſt μαρζανάφκ ſcriptũ corruptè pro ἀρνάβω, vt ſatis ex Aetio liquet b Focos]In manuſcripto codice falſò legitur ἐσχάρας pro ἐσχαρίδας. c Ab vſtione]Nicolai codex legit ἄκαυστον: ſed fortè ἀκάπνιστον legendum erit,hoc eſt fumo vacans.

Cap. II.

NARDINI confectio ſextariorum ſex, valde nobilis.Helenii vncias quatuor ſemis,iridis vncias tres, aſpalathi libram ſemis,cyperi vnciam vnam ſemis,xylocaſiæ,floris iunci odorati, nardi Celticæ, xylobalſami, ſingulorũ vncias tres.& ſic cõcoquito. Embole altera: Carpobalſami vnciam vnam ſemis,cardamomi vnciam vnam,ſampſychi vncias tres,caſiæ vncias duas,coſti,ſtyracis calamitis,amomi,ſingulorũ vncias tres. Embole tertia:Foliorũ [a]buchadis,ſpicæ nardi,ſaroa, caryophylli,calami odorati, zingiberis regii, ſtyracis,vnciam vnã ſemis,nucis Indicæ,zarnabo,ſingulorum vncias tres,ligni caryophylli vnciam vnam. Confice vt præcedẽtem & vtere.

a Buchadis] Nicolai codex habet βυχάδος. Quid verò ſit,diuinare nequeo:eſt enim vox barbara.

Cap. III.

NARDINI confectio ſextariorum trium,probata.Helenii tuſi & craſſiùs conquaſſati vncias quatuor,cyperi repurgati ſimiliter tuſi,vt craſſiùs conquaſſetur,vncias decem.Cyperum vna antè hora in aqua macerato: [a]helenium autem horis priuſquam coquatur quatuor, in aqua maceretur:dein ſimul helenium & cyperum in aqua coquito vſque ad feruorem mediocrem.In ſuperficie natantia eiice,& adde olei optimi ſextarios tres aut libras quatuor ſemis,& rudicula mouẽs permitte vt [b]vrantur.Quando autem propè eſt vt iam ſtrepere incipiant,iniice ſalis floris tuſi vnciam vnam.& ſine donec non perſtrepant in igne,& rurſus commoueto,& miſceto:& iterum ſine vt perſtrepant, & non amplius vrito, ſed ſine vt per noctem maneant in cinere : poſtero die cõcha excipe. Secũda diſpenſatio.Xylobalſami vncias quatuor.Contundito & craſſiùs conquaſſato, & ipſum

A iniice cum aqua ſufficienti in lebetem, & ferueſaciens adiice oleum præparatum, & coquito donec videatur bonum,mouendo ex interuallis,& ſine vt per noctem ſtent abiecto igne.Poſtero die concha excipe, dein aromatis condito in hũc modum: Accipe caſiæ vncias quatuor, contunde & cribrato, & acceptis aqua ſufficienti & oleo præparato ac puro,coquito commouendo ne vrantur odorata.Vbi tibi rectè habere videbuntur,amota ab igne rudicula moueto diligenter donec refrige-

B rentur,obturatáque ſine vt per noctem ſtent. Poſtridie concha excipe purè ne aqua ſupercurrat, & coniectis in [c]vaſculum adiice opobalſami vnciam ſemis: & commouendo diligenter reconde,& vtere.

a Helenium]In manuſcripto codice legitur ἔλαιον, haud dubiè pro ἑλένιον.Quomodo enim oleum in aqua maceretur,non video. Eſt autem vniuerſum hoc caput mirificè deprauatum,vt metuam non paruum,ne vbique legitimum ſim conſequutus ſenſum. b Vrantur] Manuſcriptus codex perperam κ έεσθαι,pro καίεσθαι legit. c Vaſculum]Græcè eſt βῆσαν :fortè autem βήσιον ſcribendum.

Cap. IIII.

C NARDINI vnguenti confectio. Olei omphacini libras II.S. & quartam partem,aſpalathi vnciam vnam, calami odorati vnciam ſemis,iridis vnciam vnam, floris iunci odorati,helenii,cyperi,ſingulorum vnciam vnam,aquæ fontanæ libram vnam ſemis. probè confectũ finito. Embole ſecũda habet,Spicæ nardi,folii, ſingulorum drachmam vnam,opobalſami vnciam ſemis. Hæc trita,madefacta & confecta bene ad conſiſtentiam reconde in vaſe,& vtere.

Cap. V.

D NARDINI cõfectio probata.Olei cõmunis puri libras quatuor,roſmarini herbæ,myrrhæ,floris iunci odorati,ſingulorum libram ſemis,folii, ſpicæ nardi, amomi,ſtyracis,ſingulorum vnciam ſemis, aſpalathi librã ſemis,ariſtolochiæ longæ libras duas,cyperi librã ſemis,aquæ fontanæ libras decem, helenii vncias tres, aſphodeli libras tres,muſci,xylobalſami,iridis, ſingulorũ libram ſemis,cardamomi libram vnam, coſti vnciam vnam ſemis, amygdalarum amararum vnciam ſemis. Hæc tuſa,madefacta & confecta bene , vſu expoſcente,

E aqua commiſcens,inunge in balneo.

Cap. VI.

RENES exulceratos ſummè iuuans. Papaueris albi,[a]perſiæ,amyli,baccarum myrti nigrarum, ſingulorũ drachmas duas, oui aſſi lutea quatuor cum dimidio. Omnes has ſpecies ſimul probè læuigatas [b]bibat ſimiliter & ſic vtere.

a Perſiæ]Codex Nicolai πέρσης legit,fortè pro περσίας. b Bibat]Græcè legitur πινέσθω παραπλησίως : quàm rectè neſcio. Neque enim πινέσθω ſententiæ congruere videtur.Sed quis omnes mendoſiſſimi codicis errores,præſertim altero deſtitutus exemplari, emendare

F poſſet?

Cap. VII.

RENVM exulceratorum potio laudata.Pineas ſex, amygdalarum amararum decorticatarum drachmam vnã ſemis,cucumeris ſatiui ſeminis repurgati nucleos quindecim,croci parum vt hæc tingere queant.Hæc trita bene cum lacte caprino madefacito,aut Cretico paſſo ſufficienti,& præbe bibenda ieiuno ſingulis diebus.

Cap. VIII.

G NEPHRITICA potio certa. Sagapenum ciceris quantitate bene tritum cum temperata ſufficienti madefacito,& bibendum præbeto manè ieiuno.

Cap. IX.

NEPHRITICVS paſtillus ad affectus qui in renibus & veſica ſunt, & ad eos qui pus aut ſanguinem aut mucoſa mingunt,plurimùmque dolent,ad vlcera & ſcabiem.Opii drachmam vnam ſemis,cucumeris ſatiui ſeminis drachmas ſex,ſeminis apii drachm. tres,pinearum purgatarum,ſeminis fœniculi & lapathi,ſingulorũ

H drachmam vnam ſemis, pinearum vſtarum drachmas duas,herbæ halicacabi baccarum drachmas duas ſemis. Hæc trita paſſo Cretico excipe,& finge paſtillos drach. pondere,& præbeto vacantibus febre cum paſſi cyathis tribus:febricitantibus autem,cum aqua mulſa tepida.

Cap. X.

NERVVM vulneratum,& ex vulnere phlegmonen ſanans,admodum probatum. Lixiuii ſtillatitii, & farinæ hordeaceæ,ſingulorum vncias duas.Coquito cũ aqua ſufficienti,& illine. Et poſt [a] lixiuium, rurſus appone farinam eruinam cum pluuia aqua.vtere etiã emplaſtro ex euphorbio.

a Lixiuium]Codex Nicolai κεινίαν falſò pro κονίαν legit.

Cap. XI.

NOMAS & omnes affectus reſcindens,& carnes emortuas.carnem generat & cicatricem inducit.ad fiſtulas occultas confiſus Domino Chriſto. Æruginis, aloes flauæ,ſquamæ æris, ſingulorum vnciam ſemis, iridis, thuris,ſingulorum vncias duas,mellis Attici quod ſatis eſt.coquito bene mel:& quando conſtiterit, iniice æruginem,deinde ſquamam, aloen, irimque contuſa: poſtremùm thus: & vtere.

Cap. XII.

NOMAS & omnes affectus ſanans, Nitrum dictũ. Confert ad omnes corporis pruritus,ſcabies, impetigines,& alphos admodum probatum.Nitri aſſi,thuris,ſingulorum libram ſemis,ellebori albi, ſinapi, canchryos, ſtaphidis agriæ,ſampſychi, baccarum lauri, ſtruthii, aloes flauæ aſſæ,adarces, ſaponis Gallici, aphonitri albi, halcyonii,pumicis,ſingulorum libram ſemis.Tritis probè & vnitis vtere in balneo.

Cap. XIII.

NITRVM aliud corpori bonum inducens colorem.Oſtreorum vſtorum & cribratorum vnciam ſemis, vini,olei roſacei,ſingulorum libram ſemis vncias duas, hyſſopi aridi,farinæ eruinæ,ſingulorum vnciam ſemis, mellis Attici quod ſatis eſt.Probè confecto vtere in balneo vt probato.

Cap. XIIII.

NITRVM ad clauos & cicatrices.[a]Oregmi,myrobalani,cimoliæ,nitri rubei,ſingulorum vnciam ſemis, caſiæ vnciam ſemis drachmam vnam,petroſelini Macedonici,thuris,carnium palmularum, ſingulorum vnciã ſemis,amygdalarum amararum repurgatarum,ſeminis apii,tragacanthæ,ſeminis maluæ,dauciCretici,ſeminis tordyli,ſpicæ nardi,rheiPontici,piperis communis, ſingulorum vnciam ſemis.Trita bene madefacito cum vino bono ſufficiẽti, & præbeto in cõdito aut mulſo. Detur autem quantitate lupini,& ſic confecto vtere.

a Oregmi]Quid ſit oregmum,ſcire non poſſum.Cenſeo autẽ perperam, vt in ſequenti etiam ſectione,ὀρέγμου pro ἐρέγμου, id eſt lomẽti, eſſe ſcriptum.

INDEX PVLVERVM.

Puluis ad eruptiones ſanguinis,carnium excreſcẽtiam, nomas corporis & oris, Cap. I.
Puluis ad oris putredines,gingiuarum & dẽtium mala, Cap. II.
Puluis ſanguinem comprimens, admodum bonus, Cap. III.
Puluis ad callos expertus, Cap. IIII.
Puluis ſternutatorius diſcutiens, Cap. V.
Puluis ad refrigerationem ſtomachi, appetentiam deiectam,difficultatem concoctionis, & dolorem expertus, Cap. VI.
Puluis carnem generans, valde bonus, Cap. VII.
Puluis ad columellam relaxatam & inflammatam, Cap. VIII.
Puluis ad vuam ex deſtillatione relaxatam, Cap. IX.
Puluis ad columellam relaxatam, & phlegmone laborantem, Cap. X.
Puluis ad vuam è fluxione natam, gingiuas abſcedentes, putredines & dentes commotos, Cap. XI.
Puluis ad ranam puerorum mirabilis, Cap. XII.
Puluis ad ranas puerorum ſub lingua natas, Cap. XIII.
Puluis ad nomas oris, Cap. XIIII.
Puluis ori accommodatus ad gingiuas fluxione laborantes, Cap. XV.
Puluis ad varios morbos, Cap. XVI.
Puluis ori conueniens, vocatus thauma, Cap. XVII.
Puluis contemptorum pecuniæ Coſmæ & Damiani,ad omnia oculorum mala, Cap. XVIII.
Puluis anteuertens omnem lippitudinem,expertus, Cap. XIX.
Puluis ad fluxionem & humidos ſcabiéque tentatos oculos & palpebras, Cap. XX.
Puluis ad aſperitudines & pterygia,admodum nobilis, Cap. XXI.
Aridum collyrium, ad ſuffuſiones,confectum ab Adamantino Iatroſophiſta, Cap. XXII.
Aridum collyrium Seueriani, ad craſſas albugines, hebetudines,& cicatrices, Cap. XXIII.
Aridum collyrium Philoxeni ad prurientes oculorum angulos,eroſos, & caliginem inducentes, Cap. XXIIII.
Puluis caput purgans,probatus, Cap. XXV.
Puluis ad nomas gingiuarum & pudendorũ, omniúmque partium corporis, Cap. XXVI.
Puluis ad nomas,putredines,carbunculos,pterygia,aures purulentas,& oris nomas, Cap. XXVII.
Puluis ad nomas & carnium excreſcentias, Cap. XXVIII.
Puluis ad pudenda,quo maior non quæritur, Cap. XXIX.
Puluis ad ſycamina,hoc eſt mora, Cap. XXX.
Puluis Sorani cruſtas faciens, laudatus, Cap. XXXI.
Puluis ad rectum inteſtinum procidens,expertus, Cap. XXXII.
Puluis ad nomas è Galeno,expertus, Cap. XXXIII.
Puluis ad ſordida vlcera & alia, Cap. XXXIIII.
Puluis cicatricem inducens, etiam malignis vlceribus, Cap. XXXV.
Puluis ſanguinem ſtringens,optimus expertus, Cap. XXXVI.
Puluis ad commotos dentes, Cap. XXXVII.
Puluis omnis generis vulnera ad cicatricem perducẽs, Cap. XXXVIII.
Puluis ad quartanas in temperata aſſumptus, Cap. XXXIX.
Puluis ad impetigines,alphos albos & nigros,expertus, Cap. XL.
Puluis Menabios dictus, Cap. XLI.
Puluis carnem producens,& cicatricem inducens, Cap. XLII.
Puluis ad ozænas mirabilis, Cap. XLIII.
Puluis ad nomas,ſordida purgans vlcera, ac pudendis accommodatus, Cap. XLIIII.
Puluis fiſtulis conueniens,probatus, Cap. XLV.
Puluis carnem generans,expertus, Cap. XLVI.
Puluis ad eryſipelata, vt eadem hora malum euaneſcat, Cap. XLVII.
Puluis ſimilis, ad eryſipelata probatus, Cap. XLVIII.

Xeromyron ad fragrantiam veſtium, valde bonum, Cap.XLIX.
Xeromyron ſimile ad fragrantiam veſtium, Cap.L.
Gladius vt rubiginem non contrahat, Cap.LI.
Xeromyron ad fragrantiam veſtimentorum mirabile, Cap.LII.
Puluis pudenda fluxione laborantia ad cicatricem perducens, Cap. LIII.
Puluis ad pudenda exulcerata recentia, & attritiones vlceroſas à muliere profectas, Cap. LIIII.
Puluis acopos qui inſpergitur in balneo, Cap. LV.
Puluis cataplaſma capitis,probatus, Cap. LVI.
Puluis cataplaſma capitis,laudatus, Cap. LVII.
Puluis ex aloe valde bonus, Cap.LVIII.
Puluis è fæce vini vſta,Manethonis nominatus, Cap.LIX.
Puluis Oribaſii,Melitera appellatus, Cap.LX.
Puluis ex oſtreis vocatus, Cap.LXI.
Puluis è thure nominatus, Cap.LXII.
Puluis Aphroditarius appellatus, Cap.LXIII.
Puluis ſanguinem comprimens, ad nomas & carnium excreſcentias, Cap.LXIIII.
Puluis flauus nominatus, Cap.LXV.
Puluis Pſaros nuncupatus, Cap.LXVI.
Puluis Heliocaes,probatus, Cap.LXVII.
Puluis Antheron nominatus, Cap.LXVIII.
Puluis ad nomas oris potiſſimùm,& pudendorum laudatus, Cap.LXIX.
Puluis ex ſylueſtri myrto,ad eadem, Cap.LXX.
Puluis Maſſalioti nominatus, Cap.LXXI.
Puluis dictus Aſclepios, Cap.LXXII.
Puluis vocatus peponatos, Cap.LXXIII.
Puluis Critonis nominatus, Cap. LXXIIII.
Puluis alius vt præcedens, Cap.LXXV.
Arida inſperſio capitis fluxione laborantis, Cap.LXXVI.
Puluis ſiue pſilothrum podagricum,probatum, Cap.LXXVII.
Puluis ad polypos,valde bonus, Cap.LXXVIII.
Puluis acopos,cuius in balneo vſus eſt, Cap.LXXIX.
Puluis ad polypum,laudatus, Cap.LXXX.
Puluis ſanguinem conſtringens, cicatricémque inducens,ad ſordida oris & alia vlcera vtilis, Cap.LXXXI.
Puluis ad cancrum oris,omnis generis vlcera & gingiuas ſanguinolentas, Cap.LXXXII.
Puluis capitalis expurgans & implens caua vlcera carne,& oſſa eximit, Cap. LXXXIII.
Puluis omnem ſupprimens eminentiam, & quæ difficilè curantur ad cicatricem perducẽs, Cap, LXXXIIII.
Puluis implens,ad gingiuas flaccidas,oſſa nõ ſinens cõtriſtari, Cap. LXXXV.
Puluis ad pudenda defluxione laborantia,& combuſtiones ani & aliarum partium, Cap. LXXXVI.
Puluis capitalis vulnerarius,cicatricem inducens , & ad ambuſta, Cap. LXXXVII.
Puluis capitalis profunda vlcera implens,& carnem generans, Cap. LXXXVIII.
Puluis ad dyſentericos, Cap. LXXXIX.
Puluis ad ægilopas, cicatricem inducens citra perforationem, Cap.XC.
Puluis Seueriani ad mala oculorum, Cap. XCI.
Puluis ad lacrymantes oculos. arcet ac prohibet lippitudinem, Cap. XCII.
Puluis pudendis conueniens,valde laudatus, Cap.XCIII.

Puluis carnem producens, ad fiſtulas vtilis, Cap.XCIIII.
Puluis ad gingiuas defluxione laborantes inſignis, Cap.XCV.
Xeromyron capitis fluxione laborantis ineuitabile, & ad deſtillationes vtile, Cap. XCVI.
Xeromyron ſimile, Cap.XCVII.
Puluis ex iride nominatus, Cap. XCVIII.
Puluis ad naris ozænas, Cap. XCIX.
Puluis carnem generans admodum probatus, Cap. C.
Puluis ad ozænas valde laudatus, Cap. CI.
Puluis ad ozænas narium mirabilis Cap. CII.
Puluis ad ozænas, Cap. CIII.
Puluis ad fœtorem narium probatus, Cap. CIIII.
Puluis ad ozænas narium valde bonus, Cap.CV.
Puluis vocatus terpon,ad nares, Cap. CVI.
Puluis ad polypos & ozænas, Cap. CVII.
Puluis ad polypos, Apollonii, Cap. CVIII.
Puluis ad polypos,eiuſdem, Cap.CIX.
Puluis ad gingiuas eroſas & depaſtas, Cap. CX.
Puluis ori conueniens,neceſſarius ad fluxione laborantes gingiuas, Cap. CXI.
Puluis ad putrefactiones,cancros,fœtores,dentes commotos,& alia mala, Cap. CXII.
Puluis ad comeſtionem gingiuarum admodum bonus, Cap. CXIII.
Puluis probatus ad gingiuarum comeſtionem, Cap.CXIIII.
Puluis laudatus ad gingiuarum comeſtionem, Cap. CXV.
Puluis neceſſarius ad gingiuarum comeſtionem, Cap. CXVI.
Pulueris ad gingiuarum nomas probatus, Cap.CXVII.
Puluis ad gingiuarum comeſtionem mirabilis admodum, Cap. CXVIII.
Puluis ad gingiuas abſcedentes,& oris cruſtas, Cap. CXIX.
Puluis ad gingiuarum comeſtionem nobilis, Cap. CXX.
Puluis gingiuis comeſtis carnem generans, Cap. CXXI.
Puluis admodum laudatus ad gingiuarum comeſtionē, Cap.CXXII.
Puluis ad odoris putredines, Cap.CXXIII.
Puluis ad putredines,gingiuas comeſtas,tonſillas,columellam,& dentes commotos, Cap.CXXIIII.
Puluis ad gingiuas eroſas, Cap.CXXV.
Puluis antheron comprobatus, Cap.CXXVI.
Puluis ad oris putredines, Cap.CXXVII.
Puluis ad putredines oris, Cap.CXXVIII.
Puluis ad frigidos affectus laudatus, Cap.CXXIX.
Puluis ad naris ozænas,eroſiones,nomas,& omnia narium mala, Cap.CXXX.
Puluis ad ozænas naris,ſimilis, Cap.CXXXI.
Puluis laudatus vt præcedens, Cap.CXXXII.
Puluis vt præcedens, Cap.CXXXIII.
Puluis ſimilis, Cap.CXXXIIII.
Puluis ad ozænas narium, Cap. CXXXV.
Puluis ad ozænas mirabilis, Cap.CXXXVI.
Puluis ad ozænas probatus, Cap.CXXXVII.
Puluis ad fœtorem narium, Cap.CXXXVIII.
Puluis ad ozænas narium, Cap.CXXXIX.
Puluis ad ozænas, Cap.CXL.
Puluis ad nares, Cap.CXLI.
Puluis mirabilis,ſimilis, Cap.CXLII.
Puluis ſimilis,laudatus, Cap.CXLIII.

De Pulueribus ad diuerſos morbos,

Sectio trigeſimaſexta.

Cap. I.

PVLVIS antheron mirabiliter ad eruptiones ſanguinis, carniũ excreſcẽtias, &nomas oris,totiúſq; corporis cõduces. Chalcitidis vſtæ drach. vnã, miſyos dr. duas ſemis,chalcanthi drach.vnam grana quindecim. Tritis bene vtere.

Cap. II.

PVLVIS morſu carens, vehementer ſupprimens. Valet ad oris putredines, curat etiam gingiuas & dẽtes, omniſque generis mala. Calcis viuæ libram vnam, aluminis ſciſſi vncias duas,myrrhæ vnc.ſemis. terito ad vſum in ſole ſub caniculæ æſtu.

Cap. III.

PVLVIS ſanguinem ſupprimens,valde bonus.Gallarum drachmas tres, ſquamæ æris drachmã vnam,miſyos drachmas duas ſemis,aluminis ſciſſilis drach. duas ſemis. Tritis in pollinem vtere.

Cap. IIII.

PVLVIS Heracles adurens, & callos multa experientia demoliens.Chalcitidis,ſandarachæ,arſenici, calcis viuæ, miſyos,ſingulorum vnciam ſemis. Trita irrigato cum aceto acri ſufficienti,dein ſiccato & vſu exigente terito,& vtere.

Cap. V.

PVLVIS ſternutatorius. Ellebori vnciam ſemis, zingiberis hexagium vnum ſemis,aſari ſcrupulos nouẽ, caſtorei ſcrupulos tres.Trita dato vſu poſtulante.

Cap. VI.

PVLVIS ſtomachicus, potus ad ſtomachi refrigerationem, appetentiam amiſſam, difficilem concoctionem & dolorem, à Iuliano [a] Pœmentalo expertus. Cumini toſti vnciam vnam, piperis communis baccas quatuor ſemis,baccas lauri nouem, rutæ ſatiuæ baccam vnam.E tritis in pollinem præbeto cochlearium vnum cum mulſo bono menſuræ vnius calefactum ſtomomate ferri candente:& vbi biberis confeſtim in ſtomachũ inclinato.Eſt enim probatum.

a Pœmentalo] Græcè eſt ποιμεντάλε. Quid verò hæc dictio ſignificet,diuinare non poſſum:niſi fortè legendum ſit ποιμένος, id eſt regis.

Cap. VII.

PVLVIS carnem generans,valde bonus.Cadmiæ, aloes flauæ,ceruſſæ,lithargyri,amyli,thuris,farinæ eruinæ,ſingul.drach.ſemis,iridis,ariſtolochiæ longæ, ſing. drach.vnam.

Cap. VIII.

PVLVIS ad columellam relaxatam phlegmone laborantem,valde laudatus. Piperis albi drachmam ſemis,aluminis ſciſſi drachm. vnam,zingiberis drach. ſemis,gallæ immaturæ drach.vnam.

Cap. IX.

PVLVIS ad vuam deſtillatione ſuppreſſam & relaxatam,valde bonus. Aluminis ſciſſilis,gallæ immaturæ,ſingul.drach.ſemis grana ſeptem, piperis albi vnciã ſemis,roſarum vnc.ſemis gran.tria. Tuſa vt pollinem reconde in vitreo vaſe,& vſu poſcente coniice in æream fiſtulam,& inflato ſuper vuam.

Cap. X.

PVLVIS ad columellas relaxatas,& vuam inflammatam,Coſti Alexandrini vnciam vnam, gallæ immaturæ vnc.ſemis. Tuſa probè miſceto cum melle Attico ſufficienti,& illine cum penna intimé.

Cap. XI.

PVLVIS Antheron,ad vuam fluxione tentatam, gingiuas à dentibus diſcedentes,putredines,& gingiuas cruentas,dentes commotos,mirabilis.Iridis Illyricæ,ſandarachæ,cyperi,aluminis ſciſſilis, cytinorum mali granati,zingiberis,crocomagmatis, croci, ſingulorum dr.

A vnam.Tuſis in pollinem vtere,ad putredines, & abſcédentes cruentáſque gingiuas, & dentes commotos,aridis:ad cruſtas verò,cum melle.

Cap. XII.

PVLVIS ad ranas puerorum mirabilis.Menthæ aridæ,piperis albi,ſingulorum ſcrupulos duos ſemis,ſalis ammoniaci ſcrupulos decem,folii ſcrupulos tres, coſti ſcrupulos duos.Trita excipe cum melle Attico quod ſatis eſt,& ſub lingua illine.

Cap. XIII.

B PVLVIS ad ranas puerorum ſub lingua factas admodum bonus,expertus.Coſti,gallæ immaturæ, fœniculi ſeminis veteris,ſingulorum drach.ſemis, piperis cõmunis baccas quinque ſemis,ſalis cõmunis gr. I. ſemis, colocynthidis,oſtrei aridi vſti,ſing.ſcrupulum ſemis,corymborum thymi.Trita reconde,& vſu poſtulante linguæ illine mel,& poſtea inſpergito puluerem.

Cap. XIIII.

PVLVIS Antheron dictus,ad nomas in ore factas.

C Coſti,rhois Syriaci,ſingul.drach.quatuor, floris roſarũ drach.octo,zingiberis drach.quindecim. Trita irrigato cum melle Attico ſufficienti,& vtere.

Cap. XV.

PVLVIS ori conueniens, neceſſarius ad fluxione laborantes gingiuas.Foliorum fœniculi drach.vnam,caſiæ drach.duas,piperis communis drach.vnam,berenicarii drach.duodecim.Tritis in pollinem vtere.

Cap. XVI.

PVLVIS ad oris putredines,cãcros, fœtorem oris, dentes commotos, & gingiuas aberrantes conſtringit.

D Facit ad ranas linguæ & ſaliuam plurimam ſupprimit, expertus.Corticis mali granati, corticis amygdalarum, colocynthidis aridæ,teſtarum vſtarum, oſſium palmularum vſtorum, caryophylli, piperis cõmunis, ſingulorum vnciam ſemis.Tuſa vt pollinem, dentibus,gingiuis,& ſaliuæ arida appone: aliis autem malis cum melle Attico.probatus enim eſt.

Cap. XVII.

PVLVIS ori conueniens, morſu carens, vocatus thauma, rimas linguæ & oris à fluxione natas implẽs.

E Siſtit ac ſanat omnes affectus,& gingiuas,omníque ætati facit præter opinionem.Thuris, amyli,terræ aſteris, ſingulorum vnciam ſemis.Trita in pollinem inſperge rimis.Conducit etiam ad ſedis rimas ſi cum albo oui vſus fueris.

Cap. XVIII.

ARIDVM collyrium ſanctorum glorioſorum & mirabilia efficiẽtium,pecuniæque cõtemptorũ Coſmæ & Damiani,ad craſſas albugines,pterygia,& omnia oculorum mala,atque ad hebetudinem vtile. Piperis longi drach.quatuordecim ſemis,coſti drach.duas ſemis, ca-

F dmiæ racemoſæ, melanteriæ illotæ vſtæ, ſingul. drach. duas S.caryophylli baccas octo, maſtiches purgatæ baccam ſemis. Tritis in pollinem vtere : laudatus enim eſt.

Cap. XIX.

PVLVIS è croco anteuertens omnem lippitudinẽ expertus. Aloes flauæ,croci,ſarcocollæ,glaucii, [a] antioches,mamoran,caphuræ,ſing.vnc.ſemis.

a Antioches,mamoran]In manuſcripto codice legitur ἀντιόχεις,μαμαράν. Nemo verò quid ſignificent hæ dictiones, facilè (puto) diuinabit.

Cap. XX.

ARIDVM collyrium expertum ad fluxionem &

G humidos oculos:& defluentes capillos retinet : & vt renaſcantur efficit:ad ſcabiem denique oculorum & palpebrarum cõfert.Cadmiæ,æruginis raſilis, ſingulorum vnciam vnam,ſtimmi hexagium ſemis. Tuſa & cribrata humectato cum melle Attico, & coniice in ollam nouam,lutóque oblinito, aſſato:& vbi ab igne remoueris,

extingue

extingue cum vino aminæo. Dein coniice in mortariũ, & admiſce ſpicæ nardi ſcrup. tres. Et tritis ſimul diligenter vtere vt collyrio.

Cap. XXI.

ARIDVM collyrium ad aſpetitudines & pterygia, mirabile valde. Accipe æs[a] manicarium, & vrinam pueri annorũ ſex aut octo. AEs ad carbones vt vehementer candens reddatur effice: dein extingue cum vrina. & vbi vniuerſum æs in vrina ſordium craſſitudinem nanciſcitur, repone in ſole vt tabeſcat: dein tolle, & per tenue cribrum traiicito. De eo tandem accipe partem vnam, & admiſce illi piperis communis partem ſemis, ſalis Cappadocici modicum: & læuigata bene, in die ſemel illine.

a Manicarium] Nicolaus habet μανικάριον. Intelligit autem fortaſſis hac voce, æs quod manibus tractatum eſt.

Cap. XXII.

ARIDVM collyrium ad ſuffuſiones inuentum, Adamantini medici ſophiſtæ. Cadmiæ drachmas quatuor, euphorbii drach. tres, nitri drach. vnam, ſpicæ nardi drach. duas, piperis albi drach. decem, ſalis foſſilis drachmam vnam, fæcis vini aut gypſi drach. duas ſemis. Trita exhibe.

Cap. XXIII.

ARIDVM collyrium Seueriani, ad craſſas albugines, hebetudines & cicatrices. Cadmiæ vnc. vnam, ammoniaci vnciam ſemis, piperis albi drachm. duas. Trita exhibeto.

Cap. XXIIII.

ARIDVM collyrium Philoxeni, ad angulos prurientes & eroſos, atque hebetudinem. Cadmiæ drach. duas, ſalis ammoniaci drach. vnam, piperis albi drach. duas. Tritis vtitor.

Cap. XXV.

PVLVIS caput purgans, probatus. Iridis, hyſſopi, aphronitri, ſtaphidis agriæ, ſing. drach. ſemis, folia lauri duo & ſemis. Probè contuſis, verticem priùs capitis vino rubeo irrigato tepido: & poſtea inſtar farinæ inſpergito.

Cap. XXVI.

PVLVIS Ægyptius dictus, ad nomas in gingiuis, & pudendis, & omnem corporis partem expertus. Comprimit carnis excreſcentiam, & cicatricem inducit. Chalcitidis aſſatæ drachmas quatuor, chalcanthi drach. decẽ, miſyos aſſatæ drach. ſex, æris vſti drach. duas ſemis. Tritis in pollinem vtere.

Cap. XXVII.

PVLVIS Angeli boni ad nomas, putredines omnes, carbunculos, pterygia, aures purulentas, & oris nomas. Gallæ immaturæ, aluminis ſciſſi, chalcanthi, lapidis Aſii, diphrygis, berenicarii, ſing. drach. ſemis, miſyos, chalcitidis, arſenici, ſandarachæ, ſing. drach. quatuor. Tritis vtere: in aure quidem, cum poſca: in ore autem, cum melle Attico ſufficienti.

Cap. XXVIII.

PVLVIS Melinos vocatus, ſiſtens nomas, & carnium excreſcentias reprimens. Arſenici, ſandarachæ, chalcitidis, ſingulorum vnciam ſemis, calcis viuæ vnc. vnam. Tritis vtere.

Cap. XXIX.

PVLVIS pudendis aptus, quo efficaciorem ne quæras. Ariſtolochiam rotundam tuſam & cribratam, ſi quidem non [a]hæres dubitáſve, melli miſce, & vt linamentum iniice, & mitte intus ſi nome eſt: ſi verò abſcondatur, arido vtere donec curabis. hoc enim purgat, carnem generat, & cicatricem probabiliter inducit.

a Hæres] In manuſcripto codice legitur Ἀποσύρεις, fortè pro Ἀπορήσεις. vt ſit ſenſus: ſi non hæres, hoc eſt ſi nõ dubitas quin nome ſit, aut ſi in conſpectu eſt. Nam ſtatim ſubiungit: ſi verò abſcondatur.

Cap. XXX.

PVLVIS ad mora. Herbam heliotropium, quæ etiam ſcorpiurus dicitur, bene tuſam cribrato, coniice in vaſculum, & priùs lauato aqua locum laborantis, & inſperge puluerem. Et tanquam optimo accipe ex ipſo [a]ter vſto, & pro ſale appone mergens intingénſve in ipſo fercula.

a Ter vſto] Vel ſic reddendum: Græcè enim eſt κεκαυμένα γ' vel aliquid deeſt.

Cap. XXXI.

PVLVIS Sorani, cruſtas generans, laudatus. Arſenici, calcis viuæ, ſing. drach. quatuor, chalcitidis, ellebori nigri, ſing. drach. duas. Tritis in pollinẽ vtere.

Cap. XXXII.

PVLVIS ad anum procidentem expertus. [a]Gallæ vſtæ, centunculi vſti, picis aridæ, ſing. vnc. ſemis. Fac
B puluerem, & cum manu propelle anum ad interiora, & deſuper coniicito: confeſtim [b]conſiſtet, & ſtabilietur.

a Gallæ] In codice Nicolai κύλικος pro κηκῖδος legitur.
b Conſiſtet] Græcè σαλεύεται falſò pro στήσεται legitur.

Cap. XXXIII.

PVLVIS ad nomas è Galeno, expertus. Squamæ æris, arſenici, ſing. drach. duas, chartæ vſtæ, æris vſti, ſulphuris ignem non experti, ſing. drach. quatuor.

Cap. XXXIIII.

PVLVIS cataplaſma, morſu carens, expertus, ad-
C modum bonus ad ſordida vlcera, & in quibus nerui putruerunt, & ad pterygia, oſſáque contrita, vuã & tonſillas. Iridis drach. quatuor, erui drachm. ſemis, Cadmiæ drach. duas ſemis, mannæ, thuris, ſing. drach. quinque, ſquamæ Cypriæ drach. ſex, lithargyri drach. duas, terræ Samiæ drach. ſeptem ſemis, ariſtolochiæ rotũdæ drach. quatuor. Tritis bene vtere.

Cap. XXXV.

PVLVIS cicatricẽ inducens, etiam malignis. Pineæ drach. ſex, cornu ceruini vſti drachm. duas, cadmiæ
D drach. nouem, ceruſſæ, mannæ, ſing. drach. duas, æruginis raſilis drach. vnam.

Cap. XXXVI.

PVLVIS ſanguinem ſupprimens, quem nobis Dioſcorides Tarſenſis veluti expertum dedit: bonus enim eſt ad ſanguinis eruptiones. Chalcitidis drachm. quatuor, mannæ drach. tres, reſinæ aridæ, gypſi vſti, ſingul. drach. quatuor. Alia quidem contunde, & per cribrum traiicito, & cõmiſce, ac reconde in æream pyxidẽ. Vſu verò poſtulante gypſum admiſce, & vtere.

E Cap. XXXVII.

PVLVIS ad dentes commotos. Cornu ceruini vſti drach. quatuor, rhois Syriaci drach. duas, gallæ immaturæ drach. vnam, balauſtiorum drach. duas, corticis pini, zingiberis, ſingulorum drachm. ſemis. Tritis probè vtere.

Cap. XXXVIII.

PVLVIS cicatricem inducens omnibus vulneribus. Molybdenæ, aloes flauæ, ſing. vnc. vnam. Tritis bene vtitor.

F Cap. XXXIX.

PVLVIS ad quartanas in tepida ſumptus. Aloes flauæ, epithymi, ſing. ſcrup. vnum. terantur. Æger veſperè lotus præbibat ſolam tepidam: ſimiliter etiam manè lotus accipiat de eo totum pondus, & ieiunet horis ſex.

Cap. XL.

PVLVIS ad impetigines, alphos albos & nigros, expertus & probatus. Lithargyri, ellebori nigri, ſingul. drach. vnam, ſulphuris ignem non experti, nitri, ſampſy-
G chi, ſing. drach. duas. His bene tritis vtere in balneo.

Cap. XLI.

PVLVIS Menabios dictus. Cadmiæ, chalcitidis, ſing. vnc. vnam. Diſſolue in aceto ſub æſtu caniculæ. Hic verò confert nomis: eſt enim mirabilis.

Cap. XLII.

PVLVIS generans carnem, & cicatricem inducẽs. Thuris, farinæ eruinæ, ſing. drach. quinq;, ariſtolochiæ, panacis radicis, iridis, bryoniæ radicis, ſing. drach. duas ſemis, helenii drach. vnam grana quindecim.

H Cap. XLIII.

PVLVIS ad ozænas mirabilis, ne illum deſpicias: expertus enim eſt. Centaurii, ſquamæ vſtæ, ſing. drach. IIII. æruginis raſilis, ſquamæ æris, radicis cyclamini, myrrhæ, aloes flauæ, ſidiorũ, ſing. dr. duas. Tritis vtere.

Cap. XLIIII.

PVLVIS melinus luteúſve,fiſtulis & nomis accõmodatus. Purgat enim ſordida vlcera,& pudenda. Purgat autem citra adſtrictionem,potiſſimùm in tenuibus corporibus. Arſenici,ſandarachæ, ſulphuris ignem non experti,ſquamæ æris,ſing.vnc.ſemis. Tritis probè vtere.carnes enim generat,& vtilis eſt.

Cap. XLV.

PVLVIS fiſtulis accommodus, probatus. Miſy ſolum læuigato,& vtitor eo.

Cap. XLVI.

PVLVIS carnem generans,expertus. Thuris, cadmiæ,farinæ eruinæ,ceruſſæ,pompholygis,amyli,mãnæ,lithargyri,ſing.ſcrup.tres,plumbi vſti, terræ Chiæ, ſing.ſcrup.ſex.Tritis bene vtere.

Cap. XLVII.

PVLVIS ad eryſipelata, vt eadem hora euaneſcat malum. Capræ pedem vrito cum capillis, & cinerem eius in pyxidem coniiciens ſeruato.Vſu exigente locum vino priùs madefacito,& poſtea puluerem inſperge.

Cap. XLVIII.

PVLVIS ſimilis,ad eryſipelata probatus.Oleo roſaceo,oui albo,ſucco ſolani, & roſarũ ſtillatitio liquore probè ſubactis locum inunge.

Cap. XLIX.

XEROMYRON ad fragrantiam veſtimentorum valde bonum.Violarum viridium,iridis,coſti,ſing. vnciam vnam.Tenuiter contuſa,& in linteo ligata tenui, reconde in vnumquemuis arculæ angulum.

Cap. L.

XEROMYRON ſimile ad conciliandum bonũ odorem veſtibus. Roſarum recentium carentium humore,floris iunci odorati,ſing.drach.ſex quartam partem,ſpicæ nardi,zingiberis,ſing.drach.ſemis,amyli, xylobalſami,coſti,ſing.ſcrup.ſemis & quartam partem, iridis drach. vnã. Tuſa probè ligato in linteum tenue, & reconde in arculam.

Cap. LI.

GLADIVM rubiginem contrahere non permittens.Hederam ſylueſtrem vſtam madefacito cum oleo roſaceo ſufficienti,& probè ſubactis illine ferrum quãdo lubet.

Cap. LII.

XEROMYRON ad fragrantiam veſtimentorum mirabile.Carpobalſami vnciam vnam ſemis,caryophylli vnc.ſemis quartam partem,amomi vnc.vnam, ſpicæ nardi vnc.ſemis,coſti vnc.ſemis quartam partem, roſarum ſiccarum,folii,caſiæ,ſingul.vnc. ſemis drachmam vnam.Bene tuſa ligato in linteo ſubtili, & repone in arculam.

Cap. LIII.

PVLVIS aphroditerius vocatus, ad pudenda fluxione laborantia.His enim cicatricem inducit.valde bonus eſt. Ceruſſæ vnc.duas ſemis, amyli drachm. quatuor ſemis,thuris drach. quatuor quartã partem,[a] phycareos drach.vnam.Bene tritis vtere.

a Phycareos] Græcè eſt φυκάρεως. Quid verò per hanc vocé intelligat,non accipio.

Cap. LIIII.

PVLVIS ad pudenda exulcerata, & potiſſimùm recentia,& ad mulierum vlcerosas intertrigines, morſu vacans, laudatus. Lapidis Phrygii vſti & extincti in melle,cúmque vino ſufficienti læuigati. vtere vt certo. Ego adieci ad duas eius partes, aloes flauæ partem vnã, & feliciter ceſſit.Etiam citra chirurgiam malum vincit: eſt enim mirabilis.

Cap. LV.

PVLVIS laſſitudinem remouens, in balneo vſurpandus. Sampſychi, nitri, ſingulorum vncias duas S. adarces,piperis communis,baccarum lauri,pyrethri,ellebori albi,ſing.drach.duas.

Cap. LVI.

PVLVIS, capitis cataplaſma admodum bonum.

A Eruorum aridorum vnc.duas ſemis,iridis vnc.vnam hexagium vnum ſemis,mannæ, ariſtolochiæ,ſingulorum hexagia quatuor ſemis.Trita inſperge vertici capitis.

Cap. LVII.

PVLVIS, cataplaſma capitis,probatus. Corticis pini drach.tres,thuris maſculi,pumicis,ſingulorum drachmas duas,iridis drach.vnam, reſinæ aridæ drach.tres, ariſtolochiæ drach.quatuor. Bene trita inſperge vertici capitis.

B Cap. LVIII.

PVLVIS ex aloe,valde bonus. Aloës flauæ drachmas tres, farinæ eruinæ drach. quatuor, mannæ drachmas duas,gallarum drach.vnam ſemis, aluminis ſciſſilis drach.vnam.

Cap. LIX.

PVLVIS è fæce vini combuſta, Manethonis nominatus. Cadmiæ vſtæ & lotæ,terræ aſteris, ſingulorum vnc.ſemis,fæcis vſtæ è vino perſpicuó,thuris. Aliqui etiam amylum adiiciunt, ſingulorum vncias duas. C Tritis vtere.

Cap. LX.

PVLVIS Oribaſii, melitera dictus. Chalcitidis, ſquamæ æris,gallarum, balauſtiorum, ariſtolochiæ longæ,ſing.vnc.ſemis, ſidiorum,aluminis ſciſſilis,ſing.hexag.vnum ſemis.Bene tritis vtere.

Cap. LXI.

PVLVIS ex oſtreis. Cadmiæ, thuris,ſingul.vnc. ſemis,oſtreorum vſtorum vnc.vnam ſemis.

Cap. LXII.

D PVLVIS è thure. Lithargyri,thuris,cadmiæ, ceruſſæ, ſingulorum drach.duas ſcrup.vnum gran.tria. Tritis in pollinem vtere.

Cap. LXIII.

PVLVIS aphroditarius cognominatus. Thuris,ſquamæ æris,[a] mali Punici,amyli,ceruſſæ, ſing.drachmam vnam ſcrup.vnum gran.quatuor.Tritis vtere.

a Mali Punici] Græcus codex habet ῥοιδαρία. Eſt autem (vt Paulus in ſeptimo teſtis eſt) legendum ῥοιαδρία.

Cap. LXIIII.

E PVLVIS [a] rhodios vocatus, ſanguinem ſupprimens, ad nomas & carnium excreſcentias laudatus. Gallæ crudæ drach. tres, gallæ vſtæ, & in vino extinctæ drach.ſex, ſquamæ æris nigræ,[b] & ſi non ſit, rubeæ drachmas quatuor,chalcanthi drachmas duodecim, aluminis ſciſſilis drachmas tredecim. Terito iſta diebus ſufficientibus,& vtere.

a Rhodios] Manuſcriptus codex falſò ῥοίδιον pro ῥοδία legit. b Et ſi non ſit] Nicolai codex non rectè legit καὶ μὴ ἐρυθρᾶς, pro εἰ δὲ μὴ, ἐρυθροῦ.

F Cap. LXV.

PVLVIS flauus appellatus. Chalcitidis vſtæ dr. octo,chalcãthi vſti drach.decem,miſyos drach. quinq;, æris drach.duas ſemis.Tritis vtere.

Cap. LXVI.

PVLVIS à murino colore pſaros nominatus. Miſyos drach.duas,gallarum vnc.vnam;chalcitidis vnc. ſemis,chalcanthi, æruginis raſilis, ſing.hexag.vnum S. Tritis vtere.

Cap. LXVII.

PVLVIS heliocaes, id eſt ſole vſtus, laudatus. G Chalcanthi,arſenici, ſingulorum libram ſemis,calcis viuæ lib.vnam.Trita ſubigito cum aqua ſufficienti, & læuigato ſub æſtu caniculari diebus ſufficientibus: dein ſiccatis vtere. Admodum enim adurit.

Cap. LXVIII.

PVLVIS antheron nominatus. Cyperi drachm. quatuor,myrrhæ drach.ſex, ſandarachæ drach.vnam S. roſarum drach.vnam,croci drach. ſemis,crocomagmatis drach.vnam,aluminis ſciſſilis,iridis Illyricæ,ſing.dr. vnam.Tritis vtere.

H Cap. LXIX.

PVLVIS ex charta,ad nomas oris,potiſſimùm pudendorum,admodum laudatus. Squamæ æris,chartæ vſtæ,ſingul. drach.duodecim,arſenici,ſulphuris ignem

non experti,ſing.drach.ſex, plumbi vſti drach.tres teratur in pollinem. Et quidem ad humidiores putredines aridis vtere: cum roſaceo verò & melle ſubactis, ad aridas vtere.

Cap. LXX.

PVLVIS ex oxymyrſine ſeu myrto ſyluestri,ad eiuſmodi.Rhois coriarii vnc.ſex,oxymyrſines foliorum, ſandarachæ,ſing.drach.quatuor, foliorum ſalicis aridorum,ſidiorum,ſing.drach.tres, aluminis ſciſſilis,chryſo collæ,aloes flauæ,chalcitidis crudæ,ſquamæ, arſenici,ſalis communis, ſingulorum drachmas duas. Tritis vtere.

Cap. LXXI.

PVLVIS [a]maſſalioti dictus. Nitri, opii, chryſocollæ,lapidis Aſii, ſandarachæ, miſyos, chalcitidis, aluminis ſciſſilis,diphrygis, ſingulorum vnc. ſemis. Tritis vtere.

a Maſſalioti] Ex Paulo legendum μασσαλιώτου: non (vt habet Nicolai codex) μασαλιώτου.

Cap. LXXII.

PVLVIS ſmegma,quod vocatur Aſclepios. Baccarum lauri, nitri Alexandrini, ſalis torrefacti communis, ſalis Cappadocici,ammoniaci, aphonitri, pumicis, ſingulorum drach.ſemis, ellebori nigri, ſtruthii, pyrethri,fæcis vini vſtæ,ſtaphidis agriæ,ſinapi,aluminis ſciſſilis,florum iunci odorati,iridis, gallarum, ſingulorum vnc.tres,ſampſychi lib.ſemis,ſeminis viticis, pulegii,farinæ eruinæ,cumini,ſing.vnc. tres,chamæleontis nigri, ſulphuris ignem non experti, gummi, thuris, piperis communis, radicis cucumeris ſyluestris, marrubii,Ciroliæ,pæoniæ,teſtæ ſepiæ, fœnigræci, folii, coſti, euphorbii,ſpicæ nardi,ſingulorum drach.duas: Alexander autem iſta adiicit,nempe ſalis amari, ſalis è fontibus nitri,ſingulorum drach. ſemis, adarces vnc.ſemis, aluminis liquidi & albi,cnici, graminis aridi, bryoniæ ſiccæ, ſing.vnciam vnam.Tritis probè vtere.

Cap. LXXIII.

PVLVIS ſmegma vocatum Peponatum.Thuris, maſtiches,ammoniaci thymiamatis,ſing.vnc.ſemis,tragacanthæ vnc.ſemis drach.vnam, ſucci vuæ immaturæ vnc.quatuor ſemis, ſeminis peponis recentis repurgati vnc.vnam ſemis,ſimilaginis lib.centum quinquaginta, alborum ouorum quinque, iridis vnc. S. Aliqui etiam adiiciunt ellebori vnc.vnam.Bene tritis vtere.

Cap. LXXIIII.

PVLVIS Critonis nominatus,probatus.[a]Lomenti modium ſemis,ſimilaginis lib.tres,trifolii,myrobalani,iridis Illyricæ,ſingulorum lib.duas, ammoniaci thymiamatis vnc.ſex,ouorum alba ſeptem,carnis peponis, ſucci vuæ immaturæ, ſing.lib.vnam ſemis. Bene parata commiſce, & finge paſtillos, & exſiccato in vmbra: vſu verò poſtulante tuſa & cribrata exhibeto.

a Lomenti] In codice Nicolai falſò ſcribitur ὀριγμοῦ pro ἐρεγμοῦ.

Cap. LXXV.

PVLVIS alius,& vt præcedens, admodum laudatus. Tragacāthæ,thuris,maſtiches,ammoniaci thymiamatis,ſingulorum drach. quindecim, ſucci vuæ immaturæ vnc.duas ſemis, ſimilaginis lib. quinque vnc.tres, Albi oui vnc.ſemis,carnis peponis vnc.quinque. His bene ſubactis, confice vt præcedentem.

Cap. LXXVI.

INSPERSORIVM exſiccans caput quod fluxione laborat. Nitri Alexandrini rufi vnc.duas ſemis, ſalis communis torrefacti vnc. ſemis drach.vnam, ſalis Cappadocici vnc.ſemis. Hæc trita & macerata aceto acerrimo ſufficienti, [a]coniice in linteum ſacculum,& in camino vrito donec in carbones vertantur. deinde in ſole refrigeratis,ad abſtergendum vtitor cum vino ſufficienti, deſuper inſtillans in balneo.

a Coniice in linteum] Hæc ex Paulo adiecta ſunt, & in codice Nicolai deſiderantur: vbi legitur ἔμβαλε λίνῳ σακελλίῳ, καὶ καῦσον ἐν καμίνῳ,&c.

Cap. LXXVII.

PVLVIS vel pſilothrum podagricum, laudatum. Maſtiches, thuris maſculi, vuæ ſatiuæ, ſtaphidis agriæ, ellebori albi,lithargyri, ſing.vnc. vnam ſemis,folii, [a]amyli,ellebori nigri,floris lapidis aſii, ſing.vnc.ſemis,alcyonii,pumicis aſſatæ,Cimoliæ,ſampſychi, ſingul.vnc. 1.S.ſpicæ nardi vnc. S. Nōnulli verò adiiciūt aloes flauæ vnciā S. Tuſa in pollinem ſeruato. Vſu verò poſtulante, ſuccum orizæ & ptiſanæ in ollam coniicito: atque vbi ebullierint, adiice pulueris vnciam ſemis drachmam vnam. Alii & hæc admiſcent, ſaponis Gallici vnciā ſemis drachmam vnam, arſenici drachmam vnam, aluminis ſciſſi vnciam ſemis drachmam vnam,ſandarachæ vncia ſemis drachmam vnam, calcis viuæ recentis libram ſemis.Bene confectum reconde. Vtendum autem hoc ter menſe, nono ſcilicet die lunæ, & vigeſimonono, idque per annum. Poſt hunc verò ſemel in menſe, luna deficiente.

a Amyli] Manuſcriptus codex legit μήλου pro ἀμύλου.

Cap. LXXVIII.

PVLVIS ad polypos valde bonus. Æris vſti,chalcanthi,chalcitidis,miſyos, ſing.vnc. vnam. Hæc tuſa in mortario, & excepta aceto bono in olla figulina oblita aſſato in clibano aut in furno, & eiecta diſſolue vino,& iterum aſſato:dein eiecta diſſolue, & repoſitis in vaſe vtere vt probatis.

Cap. LXXIX.

PVLVIS laſſitudinem abigens, inſpergendus in balneo.Sampſychi,nitri,ſing.vnc.duas ſemis, adarces, piperis communis,baccarum lauri,pyrethri,ellebori albi,ſing.vnc.duas.

Cap. LXXX.

PVLVIS ad polypum probatus. Calcis viuæ,chalcitidis,chalcanthi,ſinopidis, ſing. ſcrup. tres.trita exhibeto quaſi hæc ſola ſint laudata.

Cap. LXXXI.

PVLVIS Rhodias nominatus,ſanguinem ſupprimens, & cicatricē inducens.Ad ſordida oris vlcera cum melle datur:ad lippitudinem aceto madefactus.ad reliqua verò mala,aridus inſperſus.ad ſpuentes ſanguinem cum aqua frigida menſura cochleariorum duorum. Dyſenteriam & alui fluorem,& nomas pudendorum confeſtim ſiſtit inſperſus.ad pterygia digitorum ſummè facit.prodeſt etiam ad herpetes [a] exedentes, & ad rubentes podagras.ad vlcera pudēdorum melle diſſolutus.ad dentium dolorem aridus inſperſus:confeſtim enim dolorem tollit.ſanguinis eruptiones ex omni vulnere cōpeſcit.ad carnis iuxta gingiuas eminentiam facit,& humidas gingiuas. Conducit peripneumonicis, ſanguinē excreantibus,& carnium excreſcentias comprimit, & cicatricem inducit.Gallas immaturas nouem, ſquamæ rubeæ drach.quinque,chalcanthi drach.tres, aluminis ſciſſilis drach.duas.Dimidium gallarum partē vrito, & extinguito in vino auſtero,vt nigreſcat medicamentū.Bene trito vtere.

a Exedentes] In codice Nicolai eſt ſcriptum ζῶντας, fortè pro ἐσθιομένους.

Cap. LXXXII.

PVLVIS ad carcinomata oris,& omnis generis vlcera,cruentáſque gingiuas admodum vtilis.Coſti,folii, ſpicæ nardi,gallarum immaturarum, cōchyliorum oſſium crematorum,fæcis vini vſtæ,teſtarum ſepiæ vſtarum,chartæ vſtæ,[a]tarichi vſti,phales vſtæ, ſingulorum vnc.ſemis.Tritis vtere priùs abſtergendo locum vino, inuoluēs digitū linteolo, & inſperge.comede panis buccellas vino diluto maceratas. Oleo autem & melle per totum abſtineto.

a Tarichi vſti,& phales vſtæ] Græcè eſt ταρίχου κεκαυμένου, φάλης κεκαυμένης. Per τάριχον autem carnem piſcium aſſam (vt alii Græci) accipit. φάλη verò quid ſit, diuinare nequeo.

Cap. LXXXIII.

PVLVIS capitalis purgans & caua carnibus implens.Oſſa & ſquamas remouet, & ad putrefactos neruos confert.Iridis drach. quinque, ariſtolochiæ longæ drach.duas ſemis,eruorum rubeorum drach. quatuor, mannæ,thuris,ſquamæ æris,aloes flauæ,ſing.dr.duas ſemis.Singula ſeorſim tundito & cribrato.miſce,& vtere.

Cap. LXXXIIII.

A PVLVIS ſupprimens omnem eminentiam: ad cicatricem autem ducit etiam ea quæ difficulter curantur. Chalcitidis drach.octo,chalcanthi drach. duas, cadmiæ,miſyos,mannæ,ſing. drach. quatuor. Aceto diſſolue,& rurſus tere.

Cap. LXXXV.

PVLVIS vocatus Xenocratios,implens, ad flaccidas gingiuas vtilis, & oſſa non ſinit contriſtari. Cum melle purgat maligna ac depaſcentia. ſquamas etiam recedere facit.Cadmiæ vnciam ſemis, miſyos, chalcitidis, ſory,myrrhæ, ſingulorum vnciam ſemis.Tritis vtere.

B

Cap. LXXXVI.

PVLVIS ad pudenda fluxione laborantia, & ani, alarum,& partium quæ coſtas interiacent,vſtiones. Cadmiæ vſtæ & lotæ,corticis pini,thuris, plumbi, ſingul. vnc.vnam.

Cap. LXXXVII.

C PVLVIS capitalis, vulnerarius, cicatricem inducens.Confert ad ambuſta cum cerato roſaceo. Arido verò vbi vti velis, [a]concerpta linamenta oleo imbuta,pone ſuper puluerem. Limacum vſtarum vnciam vnam, thuris maſculi, aloes flauæ, ſingulorum vnc.ſemis. Læuigatis vtere.

a Concerpta linamenta] Legendum τιλματα μοτὰ,non μολῶ, vt habet manuſcriptus Nicolai codex.

Cap. LXXXVIII.

D PVLVIS capitalis, profunda implens vulnera,& carnem generans,valde bonus. Erui albi drachm.quatuor,iridis drachm.decem,mannæ,thuris,ariſtolochiæ, ſquamæ, aloes flauæ,myrrhæ, ſingulorum drach.quinque.Bene tritis vtere.

Cap. LXXXIX.

PVLVIS heliocaes dictus, id eſt à ſole vſtus. Valet ad dyſentericos, iniectus cũ decocto mali Punici putaminum aut ruborum, aut myrti, aut foliorum oliuæ, ſummè probatus & mirabilis. Arſenici,calcis, rhois coriarii,ſing.vnc.S.ſucci hypociſthidis vnc.vnam.Bene trita ſubigito ſub æſtu caniculari in vrina pueri nondum corrupti aut aqua marina, aut ſucco plantaginis maioris aut minoris diebus viginti exſiccans. Vſu poſtulante læuigato,& vtere.

E

Cap. XC.

PVLVIS ad ægilopas expertus, ad cicatricem ducens ſine perforatione. Thuris,aluminis ſciſſilis, ſingul. vnc.S.Trita excipiantur cum terebinthina pondere hexag.quatuor,& vtere.

Cap. XCI.

F PVLVIS Seueriani ad mala oculorum,tollens albugines ſummè craſſas,& omnem caliginem, hebetudinem & gingiuas.Cadmiæ vnc.vnam ſemis,ſalis ammoniaci vnc. vnam,piperis albi, folii, ſingulorum vnciam S.Tritis vtere.

Cap. XCII.

G PVLVIS ocularis, quem accepi ab Alypio archiatro,ad oculos lacrymantes, qui præſeruat, & abigit omnem lippitudinem.Cadmiæ drach.tres, æris vſti drachmas duas,ſtimmi,ammoniaci, ſingulorum drach.vnam.Cadmia,æs & ſtimmi cum Attico melle vruntur, & vino aminæo extinguntur.dein contunditur ammoniacum. Aliqui autem adiiciũt etiam croci drachm.S.& ſpicæ nardi drach.vnam.

Cap. XCIII.

PVLVIS pudendis conueniens,admodum laudatus.Fœniculi aſſati,& amygdalarum amararum, ſingul. vnc.vnam,cinerem inſpergẽ ſæpius manu.

Cap. XCIIII.

H PVLVIS carnem generans, ad fiſtulas conueniens. Chamæleontis nigri, thuris, iridis, corticis pini,arſenici,ariſtolochiæ longæ, ſingulorum vnciam ſemis.Fiſtulam prius mulſa abluito:dein trita in pollinẽ, inſperge.

Cap. XCV.

PVLVIS antheron,ad gingiuas fluxione tentatas,

A præcipuũ medicamentum. Aluminis ſciſſilis,cyperi,ſandarachæ,ſing.dr. quatuor, myrrhæ drach.vnã,croci dr. S.crocomagmatis drach.vnam S.

Cap. XCVI.

XEROMYRON capitis fluxione laborantis, in quo nullus error admittitur, & ad deſtillationes valde bonum.Iridis, helenii, floris iunci odorati, ſing.lib. ſemis,roſarum aridarum vnc.vnam S.amomi, coſti,folii, gallarũ,ſing.vnc.tres. Tritis vtere à balneo, caput priùs vino auſtero illinens.

B

Cap. XCVII.

XEROMYRON ad caput fluxione tentatum & deſtillationem conferens,in quo nullus poteſt committi error. Cubebæ,caryophylli, coſti, caſiæ, folii, ſpicæ nardi,ſingulorum hexagium vnum. Trita bene coquito in vino rubeo bono, & lauato ex eo caput ægrotantis tepido.dein terito aloes flauæ hexag.vnum S.& irrigato vino bono quod ſatis eſt: inſperge vertici capitis, & deſuper ponito goſſipium,& permitte vt quieſcat.

C

Cap. XCVIII.

PVLVIS ex iride. Iridis vnc. vnam ſemis,gallarum vnciam ſemis,caſiæ,coſti, folii,ſpicæ nardi,balauſtiorum, roſarum aridarum, carpobalſami, ſingulorum vnciam vnam, myrrhæ drachmas duas. Trita bene, & capite vino auſtero tepido madefacto,inſperge deſuper puluerem à balneo.

Cap. XCIX.

D PVLVIS ad ozænas naris,probatus. Spicæ nardi, miſyos,ſingulorum hexagium vnum. Subacta cum vino auſtero, & irrigata bene, vt ſordium craſſitudinem nanciſcantur,illine interiora, & lana obturato. Optimè facit ad ozænas chalcanthum melle Attico exceptum. ſimiliter chalcitis, ærugo, & æris ſquama. & iſte puluis qui habet chalcitidis crudæ drachmas ſex,cadmiæ drachmas quatuor. ſubige cum aceto in æſtu caniculari multis diebus,& exſiccatis vtere. Aut cum vino diſſolue,aut aridum inſufflato. Eſt autem is puluis laudatus & mirabilis.

Cap. C.

E PVLVIS carnem generans,admodum laudatus. Thuris,cadmiæ,amyli, lithargyri, pompholygis, [a] elichnes,ſingulorum vnciam vnam. trita in pollinem inſperge.

a Elichnes] Græcè eſt ἐλίχνας.

Cap. CI.

F PVLVIS ad ozænas admodum probatus. Miſyos, chalcitidis,myrrhæ ſing.drach.ſemis,chalcanthi drach. ſex,aluminis ſciſſi,gallarum,ſquamæ, ſing. drach.duas, aluminis rotundi drach. vnam, thuris maris drachm.S. Trita irrigato cum aceti lib.vna ſemis, & coquito in æreo vaſe. Vbi mellis conſiſtentiam nacta fuerint, exceptis vtere, elychnium imbutum interioribus narium imponendo.

Cap. CII.

PVLVIS ad ozænas naris mirabilis. Seminis erices,myrrhæ,nitri,ſidiorum, ſing.drach. duas, croci,coſti,ſing.drach.vnam. Trita inſufflato per infundibulum in interiora naris.

Cap. CIII.

G PVLVIS ad ozænas narium. Aluminis ſciſſi,myrrhæ, ſing.drach.duas, ſandarachæ, rhois culinarii, ſalis ammoniaci,croci,coſti,ſing.dr.vnã.Trita inſufflato per infundibulum naribus,mulſo naribus priùs infuſo.

Cap. CIIII.

PVLVIS magiſtri Theodori ad fœtorem narium, admodum probatus. Amomi repurgati, myrrhæ,roſarũ aridarum.Trita inſufflato narium intimis partibus, aut cum nardino diſſolue vnguento,& vtere.

Cap. CV.

H PVLVIS ad ozænas naris, valde bonus. Myrrhæ, caſiæ,roſarum aridarum,ſing.hexag.vnum.Tritis bene & commixtis cum melle Attico illine narium intima manè & veſperi,donec vtique ſanetur.

Cap. CVI.

PVLVIS vocatus terpon, ad nares. Myrrhæ, caſiæ, ſing. drach. duas, floris iunci odorati, roſarum aridarum, ſing. drach. ſemis. Trita irrigato cum mulſo veteri, & illine naribus.

Cap. CVII.

PVLVIS ad polypos & ozænas. Aluminis ſciſſi, myrrhæ, ſandarachæ, ſing. drach. duas, æris vſti, gallarũ, ſing drach. ſemis. Trita naribus priùs vino odorato infuſo, illine cuſpide ſpecilli.

Cap. CVIII.

PVLVIS ad polypos Apollonii. Ellebori, origani, ſing. hexag. vnum. Trita in pollinem inſufflato intimis narium partibus.

Cap. CIX.

PVLVIS ad polypos eiuſdem, probatus. Ellebori nigri, ſandarachæ, ſingul. hexag. vnum. Trita irrigato cum oleo ſufficienti, & excipe lana, implens interiora narium.

Cap. CX.

PVLVIS heliocaes ad eroſas gingiuas ſummè faciens. Arſenici, calcis, ſing. lib. ſemis, rhois coriarii vncias tres, ſucci hypociſthidis vnc. vnam. Trita irrigato cum decocto putaminis malorum Punicorum, aut rubi, aut myrti, aut foliorum oliuæ, aut vrinæ, aut marinæ aquæ, aut ſucco plantaginis maioris, & ſubigito in æſtu caniculari diebus viginti, & exſiccatum rurſus lauigato ad vſum.

Cap. CXI.

PVLVIS ori accommodus, ad gingiuas fluxione laborantes, valde probatus. Foliorum fœniculi, piperis communis, ſing. drach. vnam, caſiæ fiſtulæ drachm. duas, berenicarii vnc. duodecim.

Cap. CXII.

PVLVIS ad putrefactiones oris, carcinomata, fœtorem oris, dentes commotos, gingiuas diſcedentes, ranas vocatas ſub lingua, & abundantem ſaliuam mirificus & expertus. Corticis malorum granatorum, amygdalarum corticis, cucurbitæ aridæ, chryſobalani vſti, oſſium palmularum vſtarum, coſti, caryophylli, piperis communis, ſing. drach. tres. Tritis bene, ad dentes quidem, gingiuas & ſaliuam, aridis vtere: ad alia verò mala, cum melle Attico.

Cap. CXIII.

PVLVIS ad comeſtionem gingiuarum. Almyrithræ, arſenici, ſing. vnc. ſemis, piperis communis, aluminis ſciſſi, ſalis foſſilis, chryſobalani magni & parui vnà cum oſſibus, ſalis gangrini, ſing. hexagia quatuor. Bene trita fermentato cum acri aceto, & coniice in calamum donec totum in cinerem vertatur. Interiorẽ huius partem accipe, & terito: dein ægrotãtis os ablue aceto acri: & poſtea goſſipio prædictas ſpecies inſpergito, & gingiuis apponito, & ita ſex horis ſinito. Abiectis dein iterum os cum acri aceto abluito, & rurſus de eo inſperge: atque idipſum donec ſanetur facito.

Cap. CXIIII.

PVLVIS ad comeſtas gingiuas, admodum laudatus. Nucis moſchatæ, roſarum aridarum, ſidiorum, balauſtiorum, myrobalani magni integri, aluminis ſciſſilis, floris rubi, myrrhæ, cyperi, croci, ſalis foſſilis, hypociſthidis & eius ſucci, ſingulorum hexagium vnum. Terito, & parato vt præcedentem. Præbeto aridum vſu poſtulante.

Cap. CXV.

PVLVIS probatus ad comeſtionem gingiuarum. Succi polygoni vnciam vnam, acinorum vuæ vnciam ſemis. terito & coquito cum poſca, collue ex eo os multoties. Aut accipe radicis rubi, ramorum oleæ, rhois Syriaci, rhois coriarii, & balauſtiorum: cum poſca ſufficienti, coquito, & os cum eo collue.

Cap. CXVI.

PVLVIS neceſſarius ad gingiuarum comeſtiones. Nucis moſchatæ, roſarum, caryophylli, cubebæ, balauſtiorum, trium piperum, myrobalani magni, arſenici, aluminis ſciſſilis, ſingulorum vnciam ſemis. Hæc ſiccato in teſtaceo vaſe quoad in cinerẽ vertantur. dein terito, & vtere.

Cap. CXVII.

PVLVIS ad nomas gingiuarum laudatus. Aluminis ſciſſi, roſarum, ſingulorum drach. vnam, ſalis foſſilis drach. duas, croci drach. ſemis. Trita irrigato cum melle ſufficienti, & vtere.

Cap. CXVIII.

PVLVIS ad gingiuarum comeſtionem valde mirabilis. Omphacii drach. vnam, aluminis ſciſſi, myrrhæ, nitri, ſing. drach. ſemis, croci gran. quindecim. Trita madefacito cum melle, & vtere.

Cap. CXIX.

PVLVIS ad abſcedentes gingiuas, & cruſtas in ore admodum bonus. Aluminis ſciſſi, cyperi, myrrhæ, ſingul. drachm. quatuor, ſandarachæ drachmas duas, iridis drachmam vnam ſemis, croci drachmam ſemis. Bene tritis vtere.

Cap. CXX.

PVLVIS ad comeſtionem gingiuarum mirabilis. Cyperi drach. quatuor, ſandarachæ drach. vnam ſemis, myrrhæ, croci, aluminis ſciſſi, iridis, ſing. drach. vnam. Trita madefacito cum melle, & vtere.

Cap. CXXI.

PVLVIS ad carnem generandam in gingiuis comeſtis. Roſarum veterum ſeminis drach. vnam, calami odorati veteris aut Indici drach. ſemis. Trita bene deſuper inſpergito.

Cap. CXXII.

PVLVIS admodum laudatus ad gingiuarum comeſtionem. Florum roſarum ſcrup. duos, calami odorati vnc. vnam ſemis, ſidiorum ſcrup. vnum, aluminis ſciſſi, cyperi, ſing. ſcrup. ſemis. Bene trita inſperge deſuper. Eſt enim mirabilis.

Cap. CXXIII.

PVLVIS antheron ad putredines in ore factas. Aluminis ſciſſi, cyperi, ſandarachæ, ſingul. drachm. quatuor, myrrhæ drach. vnam, croci gran. quindecim, crocomagmatis drach. vnam ſemis.

Cap. CXXIIII.

PVLVIS ad putredines oris, & gingiuas depaſtas, tonſillas, antiades, & columellas, aridus admotus: in dentibus autem commotis in aceto diſſolutus retinendus in ore erit. Gallarum immaturarum, aluminis ſciſſi, ſing. vnc. ſemis. Trita inſperge deſuper vt efficacem, & probatum.

Cap. CXXV.

PVLVIS antheron ad gingiuas eroſas vtilis. Cyperi, croci, ſing. drach. vnam, aluminis ſciſſi drach. duas, roſarum drach. tres, ſandarachæ, iridis, gallarum, cytinorum mali Punici, ſing. drach. duas.

Cap. CXXVI.

PVLVIS antheron, expertus. Cyperi drach. quatuor, crocomagmatis, aluminis ſciſſi, iridis, ſingulorum drach. vnam, croci drach. ſemis, ſandarachæ drach. vnam ſemis.

Cap. CXXVII.

PVLVIS ad putredines in ore. Foliorum oleæ vſtorum, radicis lactucæ vſtæ, ſidiorum, balauſtiorum, ſing. hexag. vnum, coſti hexag. ſemis. Terito, & primùm os colluito cum lacte aſinino aut caprino tepido. Aut folia oleæ, rhoem Syriacum, aſpalathum, roſas, lẽtes, roſmarinum, platani folia, decoque, & cum decocti iure os ſæpius abluito. dein inſperge dictum puluerem, & poſtremùm os cum vino collue.

Cap. CXXVIII.

PVLVIS ad putredines oris. Æruginis ferri, balauſtiorum, cytinorum, aluminis ſciſſi, roſarum, gallarum, iridis, ſingul. hexag. vnum, cumini drachm. vnam. Trita illine deſuper.

Cap. CXXIX.

PVLVIS calidus admodum, ad frigidos affectus valde laudatus. Salis communis, ſalis Cappadocici,

ſalis è fontibus nitri,ſalis[a] parechiri,ſalis amari,nitri Alexandrini,nitri Matronici,nitri Phrygii magni,pumicis,ammoniaci thymiamatis,ſingulorum libram ſemis, ellebori nigri & albi,ſtruthii herbæ,pyrethri, fæcis vini vſtæ, ſtaphidis agriæ, alcyonii, ſinapi, cyperi, aluminis ſciſſi & rotundi, florum iunci odorati, iridis, gallarum non perforatarum, ſingulorum vncias tres,ſampſychi lib.ſemis,ſeminis agni,pulegii,fabaceæ & lupini farinæ,ſing.vnc.tres, chamæleontis nigri,ſulphuris ignẽ nõ experti,gũmi, thuris, piperis lõgi,radicis cucumeris ſylueſtris,marrubii herbæ, ſing.vnc.vnam ſemis, teſtudinis marinæ ſalſæ,liquoris Cyrenaici,ſing.vnc.tres,Cimoliæ,radicis pæoniæ,teſtarum ſepiæ, buccinorum vſtorum,coſti,oſtreorum vſtorũ,aloes vſtæ, myrrhæ,folii,cumini Æthiopici,euphorbii, ſpicæ nardi, Celticæ, cnici,grani Cnidii,graminis aridi,radicis bryoniæ,baccarum lauri,ſing.lib.ſemis, adarcæ vnc.ſemis.Hæc bene trita inſperge deſuper.

a Parechiri]In codice manuſcripto legitur ἀλῶν παρηχιρῶν. Itẽ paulo pôſt νίτρου ματρονικοῦ, νίτρου φρυγίου μάγνου. Quæ lectiones an legitimæ ſint,plurimûm dubitamus. Nitri autem diuerſas ſpecies haud dubiè innuunt.

Cap. CXXX.

PVLVIS ad ozænas naris,eroſiones,nomas,denſitates,& quæcunque narium mala.diuinum eſt medicamentum. Mannæ,chalcanthi,thuris,chalcitidis,ariſtolochiæ,ſing.drach.tres,vitis albæ ſucci vnc.tres.Læuigato hæc quoad arida reddantur,& vtere.

Cap. CXXXI.

PVLVIS ad ozænas naris ſimilis. Squamæ æris, chalcitidis,ſing.drach.quatuor,chalcanthi drach. tres, fellis taurini,amomi, myrrhæ, calaminthæ, marrubii. Trita deſuper inſperge.

Cap. CXXXII.

PVLVIS laudatus vt præcedens. Sandarachæ dr. quatuor, ſquamæ æris drach.duas,chalcãthi dr.tres,ellebori nigri drach.vnam. Trita inſufflato intimis nariũ partibus,& vtere vt optimo. hoc enim medicamentum in decem diebus prodeſt.Facit verò idipſum etiam chalcanthum ſolum cum aceto illitum.

Cap. CXXXIII.

PVLVIS probatus vt præcedens. Sidiorum drachmam vnam,chalcanthi dr.quinque,chalcitidis, fellis taurini,croci,amomi,myrrhæ, calaminthæ, marrubii, ſing.drach.duas.Trita deſuper inſperge. eſt enim valde bonus.

Cap. CXXXIIII.

PVLVIS vt præcedens,per nares immiſſus admodum vtilis.Miſyos,chalcitidis,myrrhæ,ſing.dr. tres ſemis,chalcanthi drach.tres,aluminis longi,gallarũ,ſquamæ æris,aluminis rotundi,ſing.drach.duas, thuris dr.ſemis. Trita cõiice in aceti lib.S. vnc.vnam ſemis, & coquito in æreo vaſe donec mellis conſiſtẽtiam acquirãt. Vtere per linamenta.

Cap. CXXXV.

PVLVIS ad ozænas narium,laudatus. Æruginis, ſquamæ,ſing.drach. vnam ſemis.Trita inſuffla interioribus narium partibus.

Cap. CXXXVI.

PVLVIS ad ozænas narium mirabilis. Seminis ericæ,myrrhæ,nitri,ſidiorum,ſing.drach.duas,croci,coſti,ſing.dr.vnã.Trita intimis nariũ partibus inſufflato.

Cap. CXXXVII.

PVLVIS ad ozænas narium probatus. Salis communis,aluminis ſciſſi,myrrhæ,ſing. drach.duas,ſampſychi,rhois culinarii,ſalis ammoniaci, ſandarachæ,croci, coſti,ſing.drach.vnam.Trita inſufflato naribus,aut mulſum priùs naribus inſtillato.

Cap. CXXXVIII.

PVLVIS Theodori Actuarii ad fœtorem narium. Amomi,myrrhæ,roſarum aridarum,ſing.hexag.vnum. Subactis cum vnguento nardino vtere.

Cap. CXXXIX.

PVLVIS ſimilis ad ozænas narium. Myrrhæ,caſiæ,roſarum,ſing.hexag. duo. Contuſa humectato cum tepido melle, & præbeto manè & veſperi donec ſanetur.

Cap. CXL.

PVLVIS ad ozænas narium. Hedychroon terito, & madefacito cum mulſo ſufficienti, & infunde naribus.

Cap. CXLI.

PVLVIS vocatus Terpon,ad nares laudatus. Myrrhæ,caſiæ,ſingul.drach.duas,floris iunci odorati,roſarũ aridarum,ſingulorum drachmam ſemis. Trita madefacito cum mulſo veteri ſufficienti,& illine naribus.

Cap. CXLII.

PVLVIS mirabilis vt præcedens. Myrrhæ,caſiæ, ſing. drach. vnam ſemis, chalcitidis drach.duas, ſpicæ nardi drach.vnam,ellebori albi drach.ſemis.Trita deſuper inſperge cum mulſo.

Cap. CXLIII.

PVLVIS, vt præcedens, laudatus. Miſyos aſſati drach.quatuor,iridis drach.duas,croci drach.ſemis.Trita inſperge cum melle Attico ſufficienti.

INDEX OXYMELITVM, OXYPORIORVM,
confectionum vini,gingiuarum,dentium, & aliorum remediorum.

Oxymelitis purgatorii confectio, Cap. I.
Oxymelitis confectio,Iuliana vocata, Cap. II.
Oxymelitis purgatorii confectio, Cap. III.
Oxymelitis ſimplicis confectio laudata,Cap. IIII.
Oxymeli incidens,& obſtructiones tollens,optimum, Cap. V.
Oxymeli purgatorium,expertum, Cap. VI.
Oxymeli purgatorium,pituitã ducens, Cap. VII.
Oxymeli purgatorium,valde bonum, Cap. VIII.
Oxymeli purgatorium,expertum, Cap. IX.
Oxymeli purgatorium pituitæ,flauæ bilis & nigræ,thoracis & ſtomachi,expertum, Cap. X.
Oxymeli purgatorium,ſimile, Cap. XI.
Oxymeli ad quotidianas,tertianas,quartanas,& hydropicos,vtile admodum, Cap. XII.
Aceti ſquillitici confectio laudata, Cap. XIII.
Aceti ſquillitici confectio ſimilis, Cap. XIIII.
Aceti ſquillitici ſimplicis confectio, Cap. XV.
Oxymeli purgatorium conferens vt prædictum in primo capite, Cap. XVI.
Oxymelitis lienoſis conferentis confectio, Cap. XVII.
Oxymeli ad calculoſos laudatum, Cap. XVIII.
Oxymelitis confectio Iuliani probata, Cap. XIX.
Oxymeli ad ſtomachicos, hydropicos, colicos,& vterũ, admodum probatum, Cap. XX.
Oxyſacchari confectio admodum laudata, Cap. XXI.
Oxyporium ex iuniperi granis, Lamnæõ dictum, Cap. XXII.
Oxyporii confectio ad omnes morbos, Cap. XXIII.
Oxyporium bilem ducens,mirabile, Cap. XXIIII.
Oxyporium ad cruditatem & inflationem ſtomachi, Cap. XXV.
Oxyporium ſtomacho gratum,Midonis regis, Cap. XXVI.

Gingiuas fluxione laborantes ſanans, Cap. XXVII.
Oxyporium quo vſus eſt Apollonius, coctionẽ adiuuãs, Cap. XXVIII.
Vini confectio ex malis, & cydoniis, Cap. XXIX.
Vini irini confectio mirabilis, Cap. XXX.
Mulſum, ſanans, coctionem iuuans, & inflationem. Vrinam etiam mouet, & interioribus confert, Cap. XXXI.
Vinum acidum eſſe vt breui tempore deſinat, Cap. XXXII.
Vinum nigrum reuera vt album fiat, Cap. XXXIII.
Vinum album breui tempore vt nigrum reddatur, Cap. XXXIIII.
Vinum vt ſtatim pellucidum fiat, Cap. XXXV.
Vinum vt pellucidum album & dulce fiat, Cap. XXXVI.
Vinum vt ſtabile ſeruetur, admodum laudatum, Cap. XXXVII.
Vinum nouum vt breui vetus fiat, Cap. XXXVIII.
Vinum turbidum, vt confeſtim purgetur, Cap. XXXIX.
Vinum vt dulce & ſuaue reddatur, Cap. XL.
Vinum aceſcere incipiens vt corrigendum, Cap. XLI.
Vini conditura mirabilis, Cap. XLII.
Opobalſami confectio, Cap. XLIII.
Opobalſami probatio, Cap. XLIIII.
Œnantharion odoratum valde, Cap. XLV.
Œnanthes confectio admodum probata, Cap. XLVI.
Gingiuas in ore & exanthemata ſummè curãs, laudatũ, Cap. XLVII.
Gingiuas excreſcentes, intumeſcentes, putrefactas, & cruentas ſanans, Cap. XLVIII.
Oris fœtorem ſanans, valde bonum & laudatum, Cap. XLIX.
Dentes præſeruans admodum laudatum, Cap. L.
Dentibus conueniens, vtile ad eorundem putredines, & fluxiones, atque pudendorum, Cap. LI.
Dentium dolorem ſedans, valde mirabile, Cap. LII.
Dentes refrigeratos & fluxione laborantes iuuans, Cap. LIII.
Dentes commotos mirabiliter firmans, Cap. LIIII.
Dentes ab ictu commotos confirmans, Cap. LV.
Dentium dolorem ſedans, laudatum valde, Cap. LVI.
Dentes dolentes ſedans, & commotos firmans, Cap. LVII.
Dentium dolores ſedans, laudatum, Cap. LVIII.
Dentes eroſos & putridos iuuans, Cap. LIX.
Dentifricium quo vtor, Archelai medici, Cap. LX.
Dentes fluxione laborantes, & commotos iuuans, valde bonum, Cap. LXI.
Dentium ſmegma, dentes albos ſeruans, & ad cruentas gingiuas vtile, Cap. LXII.
Dentibus eroſis mirabiliter conferens, Cap. LXIII.
Dentifricium dentes albos reddens & confirmans, Cap. LXIIII.
Dentibus nitorẽ conciliãs, & ad omnia oris vitia valens, Cap. LXV.
Dentium dolorem eadem hora ſedans, Cap. LXVI.
Dentes refrigeratos ſummè curans, Cap. LXVII.
Dentes cõmotos mirabiliter ſtabiliens, Cap. LXVIII.
Dentium dolorem ſanans, & ad gingiuas cruentas vtile, Cap. LXIX.
Dentifricium candidum reddens mirabiliter, Cap. LXX.
Dentes commotos ſanans, Cap. LXXI.
Ad dentium ſedandos dolores efficaciſſimum, Cap. LXXII.
Dentifricium valde efficax, Cap. LXXIII.
Dentes nigros faciens candidos, Cap. LXXIIII.
Dentes præſeruans mirabiliter, Cap. LXXV.
Dentium ſmegma admodum laudatũ, Cap. LXXVI.
Dentium fluxionem ſedat, & cruentas gingiuas & dentes commotos conſtringit, Cap. LXXVII.
Dentes minutatim frangens & eiiciens citra ferrum, Cap. LXXVIII.
Dentes vt citra dolorem extrahantur præter opinionẽ, Cap. LXXIX.
Dentium putredines, & gingiuas ſanans, Cap. LXXX.
Dentibus accommodatum, & aliis morbis, Cap. LXXXI.
Dentibus conueniens, & ad alios morbos lõgè optimũ, Cap. LXXXII.
Supercilia alba faciens nigra, Cap. LXXXIII.
Viſum acuens, bonum & nobile, Cap. LXXXIIII.
Viſum acuens, bonum & mirabile admodum, Cap. LXXXV.
Serpentis, canis, & omnis venenum iaculantis morſum, auriumque dolorem curans, Cap. LXXXVI.
Nonniſi recta ceruice ſpirantium potus, expertus, Cap. LXXXVII.
Articulorum lubricitatem curans expertum, Cap. LXXXVIII.
Omphacomeli ad cœliacos, dyſentericos, & ſtomachum fluxione tentatum, Cap. LXXXIX.
Omphacii compoſitio, ad collyria faciens, Cap. XC.
Quæ expedit menſe Maio, & Iunio confici, Cap. XCI.
Quæ confert menſe Iulio & Auguſto confici, Cap. XCII.
Quæ prodeſt menſe Septembri, Octobri, & Nouembri confici, Cap. XCIII.
Coniuratio deuorata oſſa eiiciens, Cap. XCIIII.
Coniuratio alia, deuorata oſſa educens, Cap. XCV.
Os ſiquis deglutierit, vt ipſũ eiiciatur, Cap. XCVI.
Os ſiquis deglutiat piſcis, quod ſpina vocatur, vt eiiciatur, Cap. XCVII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De oxymelitis, oxyporiis, confectionibus vini, gingiuarum, dentium, & oculorum remediis,

Sectio trigeſimaſeptima.

Cap. I.

OXYMELITIS purgatorii confectio. Purgat autem bene caluariam. Prodeſt etiam ad omne malum hominis, nempe ad dentes, viſus acumẽ, thoracem, iecur, lienem, humores ſuperioris ventris, & robur addit inferiori, & mala ſolutu facilia A reddit. Ad dolores aurium, morbo comitiali laborantes, nephriticos, ſtomachicos, nonniſi recta ceruice ſpirantes, peripneumonicos valet, & robuſtum facit hominem. Ad acidum ructum, elephantia laborantes, apoplecticos hydropicóſq;. Humorem excidit, pituitam & inflationes. Datur pondere dimidii cyathi, hoc eſt ſemunciæ. Eos autem qui biberunt cum aqua tepida, iube vt

deambulent. Similiter confert tuſſientibus, tremore correptis, morſibus ventris, nauſeabundis, colicis, calculoſis, difficulter mingentibus, cœliacis, tabidis, non appetentibus cibum, melãcholicis, ſcotomaticis, & ſummatim ad omnes morbos eſt laudatum. Qui verò imbecilliores ſunt quàm vt bibere queant, vtantur eo in ferculis quibus delectantur. Cibis autem vtantur, gallinis, & pedibus porcinis, & oxygaro: aut ſorbeant ex eo myſtrõ, hoc eſt vnciam vnam. Habet autem hæc: Aceti acris optimi & dolo vacantis ſext. tres ſemis & quartam partẽ, ſquillæ aſſatæ lib. ſemis, petroſelini Macedonici hexag. vnum ſemis, ſilphii, nardi Celticæ, ſing. hexag. ſemis & quartam partem, pyrethri, hyſſopi, menthæ, pulegii, cardamomi, ſing. hexag. vnum ſemis, apii teneri faſciculi quartam partem, libyſtici hexagii quartam partem, foliorum rutæ, aſari, ſing. hexag. vnũ ſemis, glycyrrhizæ, ſenæ, ſing. vnc. ſemis, ſpicæ nardi, amomi, ſingul. vnc. vnam ſemis, polypodii, thymbræ, ſing. hexag. quatuor ſemis, agarici, iridis, epithymi, ſing. vnc. ſemis, ſcolopendrii hexag. vnum ſemis, origani vnc. vnam, corymborũ thymi, foliorum mandragoræ, ſingul. hexagium vnum ſemis, ſeptem radicum, ſing. vnc. ſemis, radicis capparis hexag. quatuor, ſeminis vrticæ hexag. vnum, mellis Attici deſpumati lib. vnam ſemis, ſapæ libr. ſemis & quartã partem. Squillam, mentham, rutam, apium, ſcolopendrium, tuſa primùm in aceti dolo vacantis hexag. tria coniice, & macerato diebus ſeptem: coquitóque donec abſumatur tertia pars. Poſtea[a] vbi colaueris, iniice arida, & macerato aliis diebus ſeptem, & rurſus coquito quoad remaneat ſextarius vnus & ſemis. dein per linteum denſum & firmum tutò colatis adiice mel, & iterum coquito donec remaneat dimidius ſextarius & quarta eius pars. Reconde in vaſe bene picato, & vtere vt prædictum eſt. Poſtea accipe turpeti repurgati hexag. vnum ſemis, hermodactyli hexag. duo, rhei barbari hexag. vnum ſemis, dacrydii drach. vnam. Trita dato vna quauis oblatione cum ſerapio pondere ſcrupuli vnius, aut ſcrup. vnius ſemis. Et ſic confecto rectè vtere.

a Vbi colaueris] Manuſcriptus codex perperam hîc, vt aliâs ſæpe, διειλήσας, pro διηθήσας legit.

Cap. II.

OXYMELITIS confectio Iulianios dicta. Spicæ vnc. ſemis, epithymi vnc. vnam, ſeminis cnici, fœniculi, ſing. hexag. vnum ſemis, polypodii hexagia duo, pulegii vnc. ſemis, cumini, iridis, ſing. hexag. vnum ſemis, agarici vnciam ſemis grana ſeptem, ſeminis apii hexagia duo, ſcammoniæ vnc. vnã. Hæc coquito ad tertias, & accipe è iure quantum lubet. Adiice folii vnc. vnam, roſarum vnc. ſemis, aniſi hexagia duo, mellis Attici lib. vnam, aceti ſquillitici lib. ſemis. Confectum probè dato in prædictis malis.

Cap. III.

OXYMELITIS purgatorii confectio. Epithymi, polypodii, agarici, ſeminis apii, pulegii, aniſi, cumini, folii, calaminthæ, ſing. vnc. ſemis. Hæc priùs macerato cum aceto diebus quindecim. dein coquito cum aqua ad tertias, colato, & accipito ex iure quantum vis, & adiice mellis Attici lib. ſemis vnciam vnam ſemis. Et ei quod rectè confectum eſt admiſce ſcammoniæ læuigatæ vnc. ſemis, & ſic vtere.

Cap. IIII.

OXYMELITIS ſimplicis confectio probata. Radicis fœniculi, apii, ſing. vnc. duas, macerato in aceti lib. tribus per tres dies. dein coquito quoad remaneat lib. 1. S. colato, & herbas abiicito. Adiice ex iure decocti quantum lubet, & melle Attico lib. S. vnc. 1. S. & coquito ad lentum ignem donec mellis conſiſtentiam nãciſcantur. Vſu poſtulante præbeto cochleariũ vnum cum decocto fœniculi & apii radicum, aut cum ptiſana.

Cap. V.

OXYMELI incidens, & obſtructiones tollens, optimum & expertum. Iridis, calaminthæ, ſing. vnc. ſemis, hyſſopi hexag. vnum S. epithymi ſcrup. quatuor, piperis ſcrup. duos ſemis, fœniculi & apii radicum, ſing. vnc. ſemis, aceti lib. ſemis vnc. vnam ſemis. Hæc tuſa coniice in acetum diebus tribus. Piper autem macerato in vino tribus diebus, & coquito herbas in olla noua cũ aqua ſufficiẽte, & vbi ad tertias decoctæ fuerint, colato, & accipe ex iure decocti quantum vis, & admiſce mellis Attici lib. vnam ſemis, & piper læuigatum cum eo, & coquito ad lentum ignem.

Cap. VI.

OXYMELI purgatorium expertum. Dacrydii drach. vnam, aloes flauæ drach. duas, epithymi ſcrupul. duos. Trita ſubigito in aceti lib. 1. ſemis, & præbeto cochlearium vnum cum temperata ſufficienti.

Cap. VII.

OXYMELI purgatorium, pituitam educens. Hyſſopi, origani, epithymi, iridis, ſing. vnc. vnam, aceti lib. vnam S. Vnum autem diem herbas macerato in aceto, dein coquito ad tertias. Colato & proiicito herbas, & admiſce mellis Attici deſpumati lib. vnam S. ac coquito ad conſiſtentiam. amotis ab igne adiice grani Cnidii repurgati & triti cum oxymelite frigido vnc. ſemis, & recondens in vaſe vitreo præbeto pro viribus cochleariũ vnum aut duo aut tria, cum temperata manè ieiuno.

Cap. VIII.

OXYMELI purgatorium admodum probatum. Petroſelini, myrrhæ, aniſi, cumini, rutæ, folii, ſing. vnc. ſemis, carnis palmularum vnc. duas. coquito cum aqua ad tertias: dein colato, & accipe è iure decocti quantum lubet. Admiſce dacrydii læuigati vnc vnam, aceti lib. vnam, mellis Attici vnc. octo. coquito ad conſiſtentiam. Præbeto mediis cochlearia duo: perfectis, tria cum temperata.

Cap. IX.

OXYMELI purgatorium expertum. Grani Cnidii repurgati, ſpicæ nardi, ſing. vnc. ſemis, fœniculi, origani, & petroſelini ſeminis, maſtiches, thymi, cumini AEthiopici, iridis, ſing. drach. duas, ſemen cnici repurgati vnc. ſemis drach. vnam, polypodii, folii, agarici, ſingulorum vnc. vnam. Omnes herbaceas ſpecies macerato in aceto & aqua diebus tribus: aquæ autem & aceti ſint æquales portiones, ſingul. lib. vna. dein coquito ad tertias. colato, & herbas abiicito. Pòſt accipe mellis Attici vnc. nouem, & coquito iuxta carbones ad cõſiſtentiam: & remota ab igne ſine vt tepida fiant. dein adiice in pollinem trita, maſtichen, agaricum, dacrydium, granum Cnidium: ſubacta in poſca, commixtáque diligenter reconde in vaſe vitreo. Vſu poſcente præbeto pro viribus cochl. vnum aut duo in temperata.

Cap. X

OXYMELI purgatorium pituitæ, flauæ bilis & nigræ, expertum. Thoracẽ, ſtomachi diuturnos dolores, & omnes morbos, & mala diuturna iuuans. Radicis apii & fœniculi, pulegii, anethi, gummi, mellis Attici, ſingulorum vnc. vnam, aceti ſextarium vnum ſemis. Vnum ante diem macerato herbas in aceto, deinde coquito ad tertias, & colato, herbáſque abiicito, admiſce mellis deſpumati ſextarium vnum, & coquito ad conſiſtentiam. dein ab igne remotis, adiice zingiberis vnc. vnam, agarici ſcrup. octo, dacrydii vnc. vnam. Reconditum in vaſe vitreo, vſu expoſcente præbeto pro viribus cũ temperata. Eſt enim mirabile.

Cap. XI.

OXYMELI purgatorium pituitæ, flauæ & atræ bilis, thoracis & ſtomachi, expertum, admodum bonum. Hyſſopi, iridis, glycyrrhizæ, thymi, pulegii, origani, ſingulorum vnciam vnam, epithymi vnc. ſemis drachmã vnam, polypodii, dacrydii, ſingulorum vnc. vnã ſemis, aceti ſextarium vnũ S. mellis ſextarium ſemis. Herbas diem & noctem macerato in aceto, & pòſt coquito donec remaneat ſextarius ſemis. dein abiectis herbis, admiſce dacrydium læuigatum, & dimidium ſextarium mellis, & coquito iuxta lentum ignem ad conſiſtẽtiam. Præbeto cochlearium vnum in temperata, cum decocto apii, & fœniculi radicum.

Cap. XII.

OXYMELI ad quotidianas, tertianas, quar

tanáſque febres,& hydropicos valde bonum. Vrinã mouet,& melancholicum purgat humorem. Aſari,ſenæ,calaminthæ,ſing.vnc.ſemis drach.vnam,hyſſopi,ſcolopẽdrii,thymi,piperis communis,ſing.vnc.ſemis, epithymi,petroſelini,grani Cnidii repurgati,ſing.drach.duas, aceti ſextarium vnum ſemis, mellis ſextarium ſemis. coquito vt præcedens,& dato.

Cap. XIII.

ACETI ſquillitici confectio probata. Squillam integram fermento oblinito,& in cinere calido bene aſſato. Vbi amoueris ab igne,accipe interioris eius partis libram vnam ſemis. irrigato cum aceti acerrimi libris ſeptem ſemis, & reconde in vitreo vaſe bene operto,& ſoli exponito diebus quadraginta. Vbi prædicti dies completi fuerint,colato, & abiicito ſquillam, atque vtere. Hoc ipſum autem facito etiam in lienoſis. Ad difficulter autem ſpirantes cum melle commiſcendo,& coquẽdo modicum rutæ viridis, præbeto vt oxymeli cyathũ vnum in temperata.

Cap. XIIII.

ACETI ſquillitici confectio ſimilis. Accipe ſquillæ interioris libram ſemis, piperis vnc.ſemis, ſeminis dauci Cretici,ſeminis fœniculi & apii,cumini,ſing. ſtagium vnum,ſeminis petroſelini ſtagia duo,ſilphii, zingiberis,hyſſopi,coſti,libyſtici,cardamomi, aſari, amomi,ſing.ſtagium vnum,pyrethri ſtag.vnum ſemis, Celticæ ſtag.ſemis,ſpicæ ſtag.duo,rhei barbari,florum pulegii,ſing.ſtag.vnum, menthæ viridis, foliorum apii, & rutæ viridis,ſing.drachm.ſemis,aceti albi & valde acris minam vnam ſemis & quartam partem. Sic autem conficito: Squillam in acetũ cum apio,mentha & ruta coniicito,ſolique exponito diebus quindecim. Poſtea eximito iſta ex aceto:& poſtquam colaueris, reliqua terito diligenter, & ſoli exponito cum aceto alios dies quindecim; & acceptis vtere pro arbitrio vt intincto, aut vt ſapa.

Cap. XV.

ACETI ſquillitici ſimplicis confectio. Squillæ repurgatæ & diſſolutæ lib.duas ſemis, aceti ſextar. vigintiquatuor. Soli exponito ſub æſtu caniculari diebus quadragintaocto,& vtere.

Cap. XVI.

OXYMELITIS purgatorii confectio, conferens vt id quod in primo capite dictum eſt. Ad eos qui malo corporis habitu præditi ſunt,hydropicos,lienoſos, iecinoroſos,ſtomachicos,colicos: item eos qui capitis dolore laborant,ad aurium dolores & dentium, vertiginoſos,nephriticos, hemicranicóſque valet. Probatum & melius omnibus præcedentibus confectionibus exiſtit, ad omnis generis mala. Seminum cucumerũ,ſing. vnc. ſemis,fœniculi & vrticæ ſeminum,ſing.hexag.vnũ, radicum fœniculi & apii ſylueſtris,ſing. vnc.duas, radicis capparis valde teneræ vnc.ſemis,ammeos hexag.ſemis, hypociſthidis,floris iunci odorati,ſing. vnc.duas, chamæleuces ab Italis nominatæ vngula caballina,polypodii,epithymi, ramorum tamaricis,aſpleni herbæ, florũ chamæmeli,ſing.vnc.duas,hermodactyli vnc.vnam, adianti manipulum vnum,cicerum alborum & rubeorũ, ſing.vnc.duas ſemis,agarici hexag. vnum ſemis, ſenæ, cuſcutæ,ſing.hexag. quatuor,iridis vnc.ſemis,aſari hexag.duo,fœnigræci,ſantali albi,ſing.vnc.vnam,glycyrrhizæ vnc.vnam ſemis,ſantali rubei vnc.ſemis drach. vnam,turpeti hexag.tria ſemis,medullæ ſquillæ vnc. vnam,aceti optimi vacantis dolo,& mellis Attici deſpumati, & aquæ fontanæ puræ quod ſufficit. E coctis bene ad conſiſtentiam præbeto vnc. duas ieiuno cum aqua tepida. Sin efficacius efficere vis,adiice inter coquendũ aceti ſquillitici vncias quatuor, & rhei barbari hexagia duo.

Cap. XVII.

OXYMELITIS confectio lienoſis cõferens. Corticis radicis capparis,ſcolopendrii,ſpicæ nardi,aſari,iridis,floris iunci odorati,cyperi,anethi,aniſi,cumini,fœniculi ſeminum,acori,ericæ ſeminis, ſing.vnc. vnã, fo-

A liorum tamaricis & ſalicis,radicis apii,roſmarini, ſquillæ,ſing.vnc.duas,aceti ſextar.tres, mellis Attici ſextar. duos,ammoniaci thymiamatis vnc.tres. Hæc bene trita cõfice vt ſquilliticum acetum, & præbeto cochlearia duo.

Cap. XVIII.

OXYMELI ad calculoſos laudatum. Saxifragi,betonicæ,graminis, adianti,ſpicæ nardi,aſari,carpeſii,ſingul.vnc.vnam, petroſelini Macedonici, ſeminis rutæ, ſingul.vnciam ſemis,fœniculi viridis,ſquillæ aſſatæ, iri-
B dis,chamædaphnes,corticis radicis capparis, ſing. vnc. tres,ſiorum vnc.duas,aquæ,aceti,& mellis,ſing. hexag. duo. Trita bene confice vt ſquilliticum acetum.

Cap. XIX.

OXYMELITIS confectio Iuliani probata,conferens podagricis,comitiali morbo affectis, & iis quibus vacuare craſſos humores atque obſtructionem tollere debemus. Rutæ vnc.tres,thymi,gummi,ſingul. vncias duas,anethi vnciam vnam ſemis,iridis vnc.vnam, agarici vnc.duas, tedarum pinguium lib.vnam, grani Cni-
C dii vnc.quatuor,lathyridis,alypiadis,ſing.vnc.tres,polypodii vnc.quatuor,folii,coſti,ſpicæ nardi,ſingul. vnciã vnam,rhei Pontici vnc.vnam ſemis,ſquillæ, ramorum ſambuci,ſingul.vnc.tres,aſari vnc.vnam, canopim hoc eſt corticis ſambuci,pulegii,ſingul.vnc.tres, epithymi, ellebori,acori,ſingul.vnc.duas,ſii,amomi, hyperici,cumini,ſing.vnc.vnam,aniſi vnc.duas,aceti ſextarios decem,mellis Attici ſextarios quinque. Herbas macerato in aceto diebus trib⁹: deinde coquito donec plus quàm dimidia eius pars abſumpta fuerit. Admiſce mel,& amo-
D ta ab igne colato,& adiice illis lathyrin, coſtum,& granum Cnidium. Et,ſi placet,admiſce etiam rheum barbarum,& reponito in vaſe,datóque vnc.vnam; aut pro viribus.

Cap. XX.

OXYMELITIS confectio dicta amara,ad ſtomachicos,hydropicos,colicos,& vteri mala admodum laudata. Aloes flauæ vnc.duas,folii vnc.vnam,coſti, caſiæ, amomi,iridis,ſing.drach.ſemis, piperis communis,Samii aſteris,ſing.drach.vnam,aceti,& mellis Attici, ſin-
E gul.ſextarium ſemis & quartam eius partem, fœniculi vnc.duas. Fœniculum priùs in aceto coctum abiice: acetum admiſce melli:& poſtquam cocta fuerint vſque ad conſiſtentiam eximito:& vbi commoueris, reliqua inſperge trita.

Cap. XXI.

OXOSACCHARI confectio valde probata,cõferens ad tertianas,duplices tertianas,continuas,& ardẽtes febres,lipyrias,& hecticas. Aceti vncias quatuor, ſucci mali Punici acidi vnc.octo, ſacchari puri lib. vnam.
F coquito bene ad conſiſtentiam,& recõdita in vaſe præbeto ieiuno cum tepida aqua. Quòd ſi verò neceſſitas exigat, dato etiam in medio diei cum aqua frigida, Domino confiſus.

Cap. XXII.

OXYPORIVM ex granis iuniperi, Lamnæon vocatum,probatum & expertum ad omnem cauſam frigidam ſtomachi,& eos qui comitiali morbo laborant. Spicæ nardi drach.vnam,piperis communis vnc.vnam,pu-
G legii vnc.vnam ſemis,cumini vnc.duas,ſilphii drachm. quatuor,ammeos vnc.vnam,ſeminis apii vnc.vnam ſemis,petroſelini vnc.quatuor,zingiberis vnc.vnam,thymi,berenicarii,ſingul.vnc.vnam ſemis,rutæ viridis vnciam vnam,granorum iuniperi paruorum vnc. vnam, mellis Attici deſpumati quod ſatis eſt. Deinde cuminũ macerato in aceto acerrimo die & nocte,& ſubactum cũ cæteris ſpeciebus tundito,& cum melle madefacito datóque cochlearium vnum quando lubet. Eſt verò experientia comprobatum.

H Cap. XXIII.

OXYPORII boni cõfectio ad omnis generis morbos. Oportet autem diuites ſingulis diebus hoc ipſum in menſa paratum habere. Concoctiones enim iuuat, & bonam facit aluum,tuſſientibúſque ſine febre confert

non admixto aceto. præbeto cochlearium vnum ieiuno dormituro.purgat enim confeſtim ſingulis diebus. Comeſtum autem caput & totum corpus purgat,pituitam & vtranque bilem,flauam ſcilicet & nigram : & omnem humorem ſubducit quotidie ſumptum , vt propemodum ſine morbo accipientem ſeruet per omne vitæ ſuæ tempus.Obſtructiones iecoris & veſicæ tollit. Ferunt nonnulli medicorum quòd ipſum colum etiam ſanet,& renes dolere non ſinat , atque ſtillicidium vrinæ & calculum fieri haud permittat , ſiquis eo vt intincto vtatur.Zingiberis , piperis communis , cumini, ſingulorum vnciam vnam , baccarum lauri decorticatarum ſeptem,caryophyllorum gra.triginta,grani Cnidii repurgati ſiliq.tres,foliorum rutæ viridium vnc.ſemis,mellis Attici deſpumati ſextarios duos. Vbi vſum eius quemadmodum dictum eſt experiri volueris , admiſceto aceti acerrimi cochlearia duo , oxyporii aceti cochlearium vnum.Qui hoc dedit medicamentum dixit quòd ille qui eo quotidie vt intincto vtitur , pedes nunquam dolebit: eſt enim diuinum medicamentum.

Cap. XXIIII.

OXYPORIVM bilem educens mirabile. Epithymi,petroſelini,piperis albi,ſcammoniæ,zingiberis,ſingulorum vnc.duas,ſeminis apii vnc.ſemis,aniſi ſcrupulos octodecim.Trita irrigato cum melle Attico deſpumato ſufficiente:& poſtquam bene confeceris,dato adultis cochlear. tria manè ieiunis:pueris autem,cochleatium vnum ſemis.

Cap. XXV.

OXYPORIVM ſtomachicum ad cruditatem & inflationem probatum. Piperis albi,ſinonis Syriaci,ſeminis petroſelini,zingiberis,ſucci rutæ,coſti,ſing. vnc. vnam. Trita irrigato cum mellis deſpumati libra vna. Confectum probè dato pondere cochlearii vnius manè ieiuno.

Cap. XXVI.

OXYPORIVM ſtomacho gratum , Midonis regis.Piperis communis,corymborum thymi,iridis Illyricæ,origani,hyſſopi,ſing.vnc. vnam . Trita madefacito cum melle deſpumato ſufficienti, datóque manè ieiuno cochlearium vnum.

Cap. XXVII.

GINGIVAS fluxione infeſtatas ſanans.Panis vſti, origani,ſingul.vnc.ſemis,ſalis communis vnc . vnam. Læuigata bene accommodato gingiuis & confeſtim ſanabuntur.

Cap. XXVIII.

OXYPORIVM quo vſus eſt Apollonius , cõcoctionem iuuans.Piperis vnciam vnam ſemis , libyſtici vnc.vnam,petroſelini Macedonici vnc.ſemis,carei vnc. ſeptem ſemis,ammeos drach.ſex ſemis,carnium baccarum iuniperi,ſeſelis, ſingulorum drach. duas . Trita cũ melle Attico madefacito , & præbeto manè ieiuno cochlearium vnum.

Cap. XXIX.

VINI confectio ex malis & cydoniis. Cydoniorum & malorum carnium repurgatarum , ſingul.lib . ſemis, muſti ſextarios quinque. Coiice cydonia & mala in muſtum,& vtraque ſoli exponito diebus triginta.Roborat ſtomachum,& confert non appetentibus cibum,iecinoriſque imbecillitatem iuuat . Semina malorum & cydoniorum abiicito:& bene confectum , vſupoſtulante, dato.

Cap. XXX.

VINI irini confectio mirabilis,experta.Iridis Illyricæ,ſeminis fœniculi,aniſi,cumini,folii,ſingul.drachm. duas,carei,piperis cõmunis , ſeminis petroſelini & macedoniſii,ſeſelis,zingiberis,myrrhæ,maſtiches , ſingul. drach.tres,ſeminis apii drach.quatuor,mei drach.vnam ſemis.Trita madefacito cum vini boni lib . quindecim, & mellis deſpumati lib.tribus.Vbi probè confeceris,bibendum præbeto ieiunis cyathos tres tepidos.hoc facit ad omnem ſtomachi cauſam,& omnes morbos . præſumitur ad euitandum mala.Datur autem ter menſe.probatum eſt:vtere igitur confiſus Domino.

Cap. XXXI.

ŒNOMELI ſanum,concoctionem iuuans , & ad inflationes vtile. Vrinam mouet, & ad interna omnia conducit.Eſt inſtar antidoti,vtile admodum & mirabile.Betonicæ herbæ drach.vnam,folii drach.duas . Trita bene madefacito cum mellis deſpumati lib.quatuor ſemis,& vini veteris odorati lib . duabus & quarta parte. Confecti ſingulis diebus dato calicem vnum ieiuno tepidum.

Cap. XXXII.

VINVM acidum confeſtim emendans.Gallam cõtuſam coniice in vinum.

Cap. XXXIII.

VINVM nigrum reuera album faciens. Salis acris manipulum 1. Tritum coniice in vinum & album efficiet,aut ſerum lactis quod ſatis eſt,aut clematis albæ cinerem.

Cap. XXXIIII.

VINVM nigrum vt breui album fiat.Clematis nigræ cinerem coniice in vinum,& conquaſſatum obturato probè,& ſinito.

Cap. XXXV.

VINVM vt pellucidum confeſtim fiat.Alba ouorũ coniice in vas quotquot ſuffecerint,& vinũ quoad ſpumat concutiatur. cum vino & modicũ ſalis albi tenuis, & fit album.dein impleto vas vino:& cum vaſe figulino ita facito.commoueto iuſto tempore vinum , & exquiſitè obturato.

Cap. XXXVI.

VINVM pellucidum,odoratum , & dulce faciens. Grana myrti matura exiccato & contundito, ac in vinũ coniicito.aut mala macerato in aqua, & reconditam aquam infundito in vinum:aut œnanthen tempore quo floret à frutice acceptam in vinum coniice, & ceram cũ thure ſuffito.

Cap. XXXVII.

VINVM vt ſtabile permaneat , admodum probatum.Marinam in vinum coniicito , & ſtabile ſeruabis, aut fæcem olei per ſaccum tranſmiſſam & ſubactam cũ mellis puri dimidia parte, & concoctam pone in vaſis fundum.manet enim & ſeruatur plurimo tempore.

Cap. XXXVIII.

VINVM nouum vt vetus breui fiat. Amygdalarum amararum repurgatarum vnc.tres,fœnigræci manip.vnum.Contũde vtraque & pone in vaſculum , & obturato bene.

Cap. XXXIX.

VINVM turbidum vt confeſtim repurgetur . Olei fæcem ter coctam cõiice in vas menſura cotylæ vnius, & emendabitur confeſtim:eſt enim probatum.

Cap. XL.

VINVM album & ſuaue vt fiat.Muſtum ipſum cõiectum in dolium diebus tribus aut quinque non operito:dein tegito & ſinito.

Cap. XLI.

VINVM quod aceſcere incipit,vt ſanandum & corrigendum.Ollam nouam aut aliud vas aqua impleto,& ita facito.Vas operito,& in illud vinum coniicito: dein operito,& permitte vt parum reſpiret. ac poſt tres dies inuenies vinum minimè acidum,ſed vas ipſum acetum redolens. fac hoc multoties quoad perfectè corrigatur. Alii lac caprinum iniiciunt,vigeſimam nimirum partẽ vini,& diebus quinque tegunt, & poſtea in aliud vas effundunt vinum,diebúſque decem tegunt , & non mutatur vinum.

Cap. XLII.

VINI conditura mirabilis . Quando vinum purgatum fuerit,condito hunc in modum . Cardamomi, iridis Illyricæ,caſiæ,ſpicænardi,meliloti,ligni balſami,iũci Alexandrini, nardi Celticæ, ſing.vnc.ſemis,croci ſcrupulos tres.Trita ligato in linteo tenui,deinde in vinum coniicito:& vbi probè commoueris,exquiſitè obturato & boni coloris vinũ efficies.aut thuris maſculi manip.

quatuor triti & cribrati vt pollinem cõiicito in vinum: A
& poſtquam probè commoueris,ſinito. Hoc auſterum faciet vinum.

Cap. XLIII.

OPOBALSAMI confectio. Fatium opportunè collectum calamo ſectum,in vaſculum coniicito pondere libræ vnius.Deinde adiice illi olei maſtichini libr. tres,& vas validè obturato,ac moueto diebus quinque ſine interuallo.Poſtea inſpecto apertóve vaſculo, in id coniice xylobalſami triti vnciam vnam.& rurſum die- B
bus quinque moueto.Dein iterum coniice in illud cardamomi vnc.vnam:ac rurſus quinque diebus moueto. Tandem coniice in illud ſeminis coriandri triti vncias tres,& commouens validè,diebus viginti ſoli exponito, & vtere.

Cap. XLIIII.

OPOBALSAMI probatio. Laneæ veſti inſtillatus & ſiccatus,maculam non facit: lacti autem inſtillatus,id coagulat:aquæ verò inſtillatus,celeriter liquatur, & lactis modo albeſcit. C

Cap. XLV.

ŒNANTHARION odoratum valde. Amomi vnc.tres,folii vnc.duas,coſti vnc.vnam,ſpicæ nardi, caryophylli,ſtyracis,ſing.vnciam vnam, opobalſami vnc. tres,vini odorati ſextarios quinque,liliorum exemptis vnguibus,& in vmbra exiccatorum vncias octo. Tuſa& cribrata, ſtyracem verò in tenuiſſimas partes diuiſum, coniice in vas lati oris:dein admiſce vinum & opobalſamum,ſimulque concuſſis obturato os vaſculi,& ſoli ex- D
ponito diebus quadraginta.

Cap. XLVI.

ŒNANTHES confectio admodum probata. Amomi vnc.vnam,caſiæ,ſtyracis,folii,ſing.vnc.ſemis,opobalſami vnc.tres,liliorum flores quinquaginta, vini anaſcaloti aut gaziti ſextarios octo. & ſic bene confecto vtere.

Cap. XLVII.

GINGIVAS oris & exanthemata ſummè curans, valde laudatum & mirabile. Aloes vnc.ſemis, nitri Ale- E
xandrini,opii,miſyos,ſingulorum vnc.ſemis. Trita exhibeto.

Cap. XLVIII.

GINGIVAS excreſcentes,intumeſcentes,putrefactas ac cruentas ſanans.Malum Punicum integrum accipe,& in internam eius partem totam repurgatam iniice mellis Attici deſpumati,aluminis ſciſſi,cinamomi: aſſatóque in calido cinere,& permitte vt probè ferueat. Dein cum eo colluito aut illine gingiuas: poſtea verò abluito cum decocto rubi,foliorum oleæ tenerûm, ſidiorum,balauſtiorum,roſarum,rhois Syriaci, meſpilo- F
rum,& baccarum myrti. coquito ad tertias,& vtere.

Cap. XLIX.

ORIS fœtorem ſedans, valde bonum & laudatum. Hordei,fœnigræci,ſingul. vnc.ſemis, myrrhæ hexagia duo.Ligato tutò in [a]ſubtili linteo,aſſato in calido cinere donec in carbonem vertatur. Dein admiſce piperis communis,maſtiches grana quinquaginta. & trita madefacito cum melle,& illine quando lubet.

a Subtili] Nicolai manuſcriptus codex χονδρῷ legit, corruptè pro ἀραιῷ. G

Cap. L.

DENTES muniens admodum laudatum. Radix herbæ pentadactyli quotidie commanducata, illæſos ipſos ſeruat.Quòd ſi verò eroſi fuerint,& dolore affecti, commanducata dolorem abigit.Similiter & pyrethrum eſt probatum.

Cap. LI.

DENTIVM & pudendorum putredinibus & fluxionibus accommodatum.Nitri puri drach.vnam, ſalis H
foſſilis drach.tres,gallarum, chalcanthi, ſquillæ aridæ, ſingulorum drachm.quatuor. Tritis paululum affunde mellis,& redige ad emplaſtri formam.Inuoluta in pannum lineum vrito ad carbones. dein læuigata reconde in vaſe vitreo,ac illis vtere.

Cap. LII.

DENTIVM dolorem ſanans,mirabile admodum. Tedas pingues in oleo coquito, & colluito dentes. Acetum quoque calidum ſi eo colluantur fluxione laborantes dentes,ſanat.

Cap. LIII.

DENTES refrigeratos & fluxione infeſtatos iuuans,valde laudatum.Graminis radicem in aqua coquito, &dentes dolore affectos colluito:ac ſanabis.

Cap. LIIII.

DENTES commotos mirabiliter firmans. Ærugo in vino diſſoluta,ſi eo colluantur ſæpius dentes,ſummè facit.Similiter alumen ſciſſile læuigatum & aſperſum, confert.

Cap. LV.

DENTES ab ictu commotos firmans. Lacte aſinino crebrò dentes collue,& confeſtim ſanabis.

Cap. LVI.

DENTIVM dolorem ſedans admodum laudatũ. Hyænæ dentes admoti dentibus,& appenſi.

Cap. LVII.

DENTIVM dolores ſedans,& commotos firmãs. Cypariſſi pilulas teneras in vino coquito tertio quouis die,& crebrò dentes colluito.

Cap. LVIII.

DENTIVM dolores ſedans,probatum. Lapathi radicem in aqua decoquito, & ex eius decocto dentes colluito.

Cap. LIX.

DENTES eroſos & putrefactos iuuans. Pyrethri radicem contuſam in acerrimum acetum coniice, ac ſinito illic diebus quadraginta:poſtea reliquos dentes primùm cera oblinito,& in eroſum dentem prædictum acetum coniice:& poſt horam digito eroſum extrahito dentem,& confeſtim ſine dolore illum eiicies.

Cap. LX.

DENTIFRICIVM quo vtor, Archelai medici. Coſto & ſalibus lychnos vacuos tres imple,& vbi aſſaueris,coniice in mortarium cum plantagine maiore. Tuſa & per tenue cribrum tranſmiſſa præbeto,vſu exigente vt probata.

Cap. LXI.

DENTES fluxione laborãtes & commotos iuuãs, valde pulchrum & mirabile.Cedriæ lib. ſemis quartam partem,aluminis ſciſſi libræ quartam partem, aceti lib ſemis quartam partem.Coquito hæc, & cum tedis pinguibus moueto quoad mellis craſſitiem nanciſcantur. Pòſt reconde in vaſe vitreo & vſu poſtulante,collue dẽtes cum poſca,& hoc medicamentum illine. hoc tribus facito menſibus,& nunquam dolebunt dentes.Per hoc medicamentum tam magnum affectum gratia Dei curaui vt etiam oſſa deciderent.

Cap. LXII.

DENTIVM ſmegma quo vtor,dentes albos conſeruans, & ad cruentas gingiuas admodum laudatum. Cornu ceruini vſti lib.vnam,ſalis ammoniaci lib.vnam ſemis,maſtiches,piperis communis, ſingulorum vnciã vnam,floris iunci odorati drach.vnam,coſti, cardamomi,cyperi,folii,roſarum, ſingul.drach. quatuor. Trita cribrato,& recondito in vitreo vaſe, vſuque exigente inſpergito.

Cap. LXIII.

DENTES eroſos mirabiliter iuuans. Buxi faſciculum vnum,hederæ nigræ,folia lauri,ſingulorum manipulum vnum.Hæc contuſa coniice in ollam & aquam pondere lib.tredecim ſemis.Coquito quoad remanſerit lib.vna ſemis.acceptum dẽtibus affunde,& eadem hora ceſſabit malum.

Cap. LXIIII.

DENTIFRICIVM candidos reddens & ſtabiles dentes,admodum laudatum. Caſiæ drachmas octo, ſtaphidis agriæ dr.quatuor,aluminis ſciſſi drach. octo, coſti,maſtiches,ſingulorum drachmas quatuor, cornu ceruini vſti drach.duodecim, ſalis frixi drachmas duas,

piperis albi drachmas octo. Hæc probè trita, vſu poſtulante, præbeto.

Cap. LXV.

DENTIBVS nitorem inducens, & ad omnia oris mala conferens, óſque ſuauiter olere faciens. Vitri puri & ſplendidi libr. vnam, iridis vnc. ſemis, pyrethri, aluminis ſciſſi, ſingul. dr. duas, folii, coſti, thuris, ſingul. drachmam vnam. Hæc trita in pollinem præbeto vt iis fricentur dentes.

Cap. LXVI.

DENTIVM dolorem ſedans eadem hora. Si ex inferioribus dentibus aliquis laboret, ex inferiore lapide molendini excinde lapillum ſole oriente in nomine laborantis, & ligatum in laneum pannum appende dentibus: ſi verò ſuperiorum aliquis doluerit, ſuperiorem lapidem molendini contunde, fac vt prædictum eſt. aut octopedis marini dentem ſuſpende: idem enim efficit.

Cap. LXVII.

DENTES refrigeratos ſummè curans. Accipe murem viuum, & exemptum eius dentem appende dentibus ægrotantibus. Murem autem viuum occidito.

Cap. LXVIII.

DENTES commotos mirabiliter ſtabiliens. Aluminis ſciſſi, mannæ, ſingulorum hexag. vnum. Probè trita inſperge deſuper.

Cap. LXIX.

DENTIVM dolorem curans, nec eoſdem commouens, ſed ſplendidos potiùs faciens, & gingiuas fieri cruentas haud permittens, neque excreſcere. bonum etiam odorem ori conciliat. Aluminis ſciſſi vnciam vnã, thuris maſculi vnc. ſex, folii vnc. vnam. tritis vtere.

Cap. LXX.

DENTIFRICIVM mirabiliter candidos faciẽs dentes. Teſtarum ſepiæ, pumicis, aloes flauæ, ſingul. vnciam vnam, folii drach. ſeptem, floris iunci odorati drachmam vnam. Trita præbeto.

Cap. LXXI.

DENTES commotos ſanans, probatum. Sidiorum, gallarum, pyrethri, maſtiches, croci, thuris, ſing. hex. vnum. Trita deſuper inſpergito.

Cap. LXXII.

DENTIVM dolorem ſedans, efficaciſſimum. Staphidis agriæ drachmas quatuor, radicis panacis drach. duas, nitri, folii, ſingulorum drachmam vnam. Trita papaueris decocto vnito, & iis oblinito dolentes dentes.

Cap. LXXIII.

DENTIFRICIVM valde efficax. Salis frixi vncias tres, origani, xylocaſiæ, pumicis, ſing. vnc. vnã, myrrhæ drach. vnam. trita inſperge dentibus.

Cap. LXXIIII.

DENTES nigros albos faciens. Hordei & ſalis, ſingul. hexag. vnum. Toſtis & læuigatis ſimul, fricato crebrò dentes.

Cap. LXXV.

DENTES muniens mirabiliter. Radicem tithymali coquito in vino quoad vini dimidium relictum fuerit, & præbeto ex ipſo ad colluendum os bis menſe, & nunquam is dolebit dentes: eſt enim expertum.

Cap. LXXVI.

DENTIVM ſmegma admodum laudatum. [a] Lolium & mel ſubigito, vt ceratum fiant. ligatáque in purum linteum vrito, & læuigatis admiſce parum iridis probè cribratæ: deinde illine, & miraberis.

a Lolium] In codice Nicolai legitur ἄλκας, mea quidem ſententia non rectè pro αἴρας.

Cap. LXXVII.

DENTIVM fluxionem ſiſtens & cruentas gingiuas ſanans, commotóſque dentes ſtabiliens, admodum fidele. Aluminis ſciſſi libram vnam, piperis albi, ſaluiæ ſiccæ, zingiberis, ſingul. vnciam vnam. Tritis fricato dẽtes, vt expertis.

Cap. LXXVIII.

DENTES minutatim frangens, & citra ferrum eiiciens. Lacrymæ hederæ, [a] phormii, piperis communis, ſingulorum vnciam vnam. Trita probè dẽtibus inſperge, & miraberis.

a Phormii] Nicolai codex hîc & in ſequenti compoſitione non rectè φορμίνς pro φορμίκ legit. Phormii autem meminit Paulus libro 7: atque id ipſum attractoria præditum eſſe facultate.

Cap. LXXIX.

DENTES ſine dolore, præter opinionem extrahens. Aluminis ſciſſi & rotundi, ſingulorum drachmam vnam, phormii drachmas duas, chalcitidis vnciam vnã, miſyos, minii, ſingulorum drachmam vnam. Repurgatis & tritis dentes oblinito, & paulo poſt citra dolorem mouebis.

Cap. LXXX.

DENTIVM putredines & gingiuas ſanans. Folii vitis vncias tres, aluminis ſciſſi, miſyos, mannæ, ſingul. drach. duas, æruginis drachmam vnam. Trita conformato. Purgat enim, ad cicatricem ducit, fluxionémque reprimit. expertum.

Cap. LXXXI.

DENTIBVS cõueniens quo vtor, laudatum admodum ad dentes commotos, gingiuarum inflammationes, & excreſcentem earũdẽ carnem. Præcipuè verò facit inſufflatum ad tonſillas, antiades, & vuam ita corruptam vt non admittat chirurgiam. bibitur etiam à ſpuentibus ſanguinem. Datur autem cochlearium vnũ cum aqua, aut poſca. vtitor hoc tanquam myſterio. Gallarum libras duas, aluminis ſciſſi drachmas ſedecim, iridis Illyricæ drachmas ſex, folii drachmas quatuor, amomi vnc. vnam, roſarum drach. quatuor. Tritis vtere vt expertis & mirabilibus.

Cap. LXXXII.

DENTIBVS conueniens, ad nomas [a] oris, dentes commotos, putreſcentes gingiuas & cruentas, earundémque excreſcentem carnem conferens. In ſumma, ad putredines oris, Neſimus hoc vehemẽter laudat. Gallarum, acanthæ Ægyptiæ, rhois obſoniorum, balauſtiorum, cytinorum mali Punici, ſingulorum vnciam vnã. Trita habeto arida. vſu poſtulante melle madefacta illine. aut arido vtere etiam ad pudendorum nomas. expertum eſt.

a Oris] Codex Nicolai bis in hac compoſitione legit τὰς ἐντομίας, mea quidem ſententia parum rectè, pro ἐν τῷ ςόματι. Neque enim ἐντομίας ſignificatio huic loco ſatis quadrare videtur.

Cap. LXXXIII.

SVPERCILIA alba nigra faciens. Miſy læuigatum cum aceto illine ſuperciliis.

Cap. LXXXIIII.

VISVM acuens, bonum & mirabile. Hederæ lacrymam cum melle Attico mixtam illine.

Cap. LXXXV.

VISVM acuens, pulchrum, mirificum admodum. Perdicis iunioris ſanguinem cum melle ſine fumo ex æquo ſubactum, illine.

Cap. LXXXVI.

SERPENTIS, canis, & omnis venenati animalis morſum atque aurium dolorem ſanans. Dracontium herbam, aut radicem, aut botryon coniice in oleum, coquito donec frixetur & ad tertias abſumatur: dein colato & in vaſe recondito. vſu poſtulante accipe & illine morſum: aure autem dolente, tepidum inſtillato.

Cap. LXXXVII.

POTVS conferens iis qui nonniſi recta ceruice ſpirant, expertus. Abrotoni, ariſtolochiæ, abſinthii, ammoniaci, ſeminis rutæ ſylueſtris, ſulphuris viui, ſingul. vnciam ſemis. Trita irrigato cum melle deſpumato, & dato fabæ magnitudine mane ieiuno.

Cap. LXXXVIII.

ARTICVLORVM lumbricitatem ſanans, expertum. Ramenta ſquillæ in aceto acri coquito vt emplaſtri formam nanciſcantur. Hæc deſuper ligato, & illic immota tribus diebus ſinito.

Cap. LXXXIX.

OMPHACOMELITIS confectio ad cœliacos, dyſentericos, & ſtomachum fluxione infeſtatum: roborat nanque. Succi vuæ acerbæ libras quindecim, mellis

Attici deſpumati lib.ſex.Bene coquito & recondito ad vſum.

Cap. XC.

OMPHACII cōfectio vt collyrium. Vuæ acerbæ ſucci diſſoluti vſque ad colliquationem,ac reconditi. Aliud.Succi vuæ acerbæ,croci,myrrhæ, ſing. vnc.tres, aluminis ſciſſi,mellis Attici,ſing.vnc.vnam. Bene confecto vtere.

Cap. XCI.

QVAE confert confici menſe Maio & Iunio.Droſaton,hoc eſt ſerapium,aquam roſaceam, mel roſaceum, ſtillatitium roſarum liquorem, oleum roſaceum, anethinum & chamæmelinum, œnāthénque fructum ſylueſtris vitis colligas,& alias quaſdam ſpecies quæ conficiuntur à ſeplaſiariis iuſſu medicorum.

Cap. XCII.

QVAE confici confert mēſe Iulio & Auguſto. Dia-

A moron,diacaryon,quæ parantur ad vſum oris.

Cap. XCIII.

QVAE prodeſt confici menſe Septembri, Octobri, & Nouembri.Mulſam,cydoniten,oleum melinum, polypodyton,myrtinum,citratum,oleum laurinum, lentiſcinum,rhoiton,ex ſucco malorum Punicorum factū, & aliæ quædam ſpecies & confectiones.

Cap. XCIIII.

CONIVRATIO, oſſis deuorati eiectio. In nomine magni Dei omnipotētis,&c. *Reliqua uix in Latinum ſermonem commodè & citra offenſionem multorum transfundi poſſent, & ridicula admodum ſuperſtitioniſque plena ſunt. Quæ de induſtria & conſultò à nobis omiſſa ſunt.*

B

Cap. XCV.

SI quis os piſcis,quod ſpina vocatur,deglutierit,aliā ſpinam accipiens impone capiti & confeſtim abſorbetur,gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti.

INDEX PESSORVM PROPOMATVM, AD alopecias & alia diuerſa mala conferentium medicamentorum.

Peſſus conceptionem adiuuans, admodum probatus, Cap.I.
Peſſus conceptionem iuuans,quo vtebatur mulier Barbara,& ſtatim concepit, Cap.II.
Peſſus conceptionem iuuans,vterum auerſum in rectū ferens,& alia efficiens, Cap.III.
Peſſus relaxans,& omnem duritiem diſſoluens, Cap.IIII.
Peſſus emolliens Demarchi mirabilis, Cap.V.
Peſſus ad hydropicas mulieres valde bonus, Cap.VI.
Peſſus ad veſicæ dolores mirificus, Cap.VII.
Peſſus conceptioni conferens mirabiliter expertus, Cap.VIII.
Peſſus menſes mouens expertus, Cap.IX.
Peſſus ad omnem duritiam & è partu dolores vehemētes, Cap.X.
Peſſus ad duritiem,extenſionem,phlegmonen, & œdemata vteri, Cap.XI.
Peſſus emolliens ad phlegmonen & duritiem vteri, Cap.XII.
Peſſus menſes eliciens expertus, Cap.XIII.
Peſſus ſimilis expertus, Cap.XIIII.
Peſſus ſimilis probatus, Cap.XV.
Peſſus ad duritiem,diſtenſionem, phlegmonen,& condylomata vteri, Cap.XVI.
Peſſus menſes ducens,expertus, probatus, Cap.XVII.
Peſſus ſimilis expertus, Cap.XVIII.
Peſſus ſimilis probatus, Cap.XIX.
Peſſus ſimilis alius, Cap.XX.
Peſſus alius mirabilis, Cap.XXI.
Peſſus alius admodum bonus, Cap.XXII.
Peſſus ſimilis & purgatorius, Cap.XXIII.
Peſſus ſimilis valde mirabilis, Cap.XXIIII.
Peſſus ad omnem vteri immunditiem,Cap.XXV.
Peſſus menſtrua educens,admodum neceſſarius, Cap.XXVI.
Peſſus ſimilis valde probatus, Cap.XXVII.
Peſſus menſes educens & omnem vteri immunditiem purgans, Cap.XXVIII.
Peſſus ſiſtens,ad omnem ſanguinis eruptionem,& malè affectum vterum conferens, Cap.XXIX.
Peſſus conceptionem iuuans expertus, Cap.XXX.
Peſſus ad vterum vnde ſanguis emanat,probatus, Cap.XXXI.
Peſſus multi vſus, Cap.XXXII.
Peſſus ad vteri maniam mirabilis, Cap.XXXIII.
Peſſus ad ſtillicidium vrinæ mulieris laudatus, Cap.XXXIIII.
Peſſus conceptionem adiuuans expertus &vtilis, Cap.XXXV.
Peſſus conceptioni conferens,valde bonus & probatus, Cap.XXXVI.
Peſſus menſtrua eliciens,expertus, Cap.XXXVII.
Peſſus purgatorius valde bonus & expertus, Cap.XXXVIII.
Peſſus Galeni ad exulceratum vterum, Cap.XXXIX.
Peſſus dolorem ſedans,mirabilis, Cap.XL.
Peſſus relaxans,ad phlegmonen, Cap.XLI.
Peſſus ad rupturam,aſperitudinem,& aquæ impetum, valde neceſſarius, Cap.XLII.
Peſſus ad ſanguine manantem vterum,Cap.XLIII.
Peſſus ad profluuium muliebre,admodum laudatus, Cap.XLIIII.
Peſſus conceptioni conferens certus, Cap.XLV.
Propomatis cydonitis confectio, *Legitur infrà conditi*, Cap.XLVI.
Propoma abſinthite,mirabile, Cap.XLVII.
Propoma aſinite valde bonum, Cap.XLVIII.
Propoma pulegii,admodū probatum, Cap.XLIX.
Propoma ſtyracis valde laudatum, Cap.L.
Propoma roſaceum,admodū mirabile, Cap.LI.
Propoma abſinthite,valde probatum, Cap.LII.
Propoma è pyris,valde laudatum, Cap.LIII.
Propoma ex aſaro,admodum laudatū, Cap.LIIII.
Propoma ex amygdalis,ad ſuppuratos, & thorace malè affectos probatum, Cap.LV.
Propoma pituitam ducens ſtomachi & oculorum, Cap.LVI.
Propoma ex citro admodum probatū, Cap.LVII.
Propoma ex polypodio ad melancholicos: ventrē quoque ſubducit, Cap.LVIII.
Propoma ſimile, Cap.LIX.
Propoma ex carpeſiis vocatum pulcherrimum, Cap.LX.
Propoma ex aloe,ad iecinoroſos & ſtomachicos, Cap.LXI.
Propoma odoratum,humorum copiam excernens per ventrem,& vomitum, Cap.LXII.
Propoma ad quartanas expertum, Cap.LXIII.
Propoma ad quartanas,quo vtor,expertum & probatū, Cap.LXIIII.
Propoma ad quartanas mirabile, Cap.LXV.
Propoma ad quartanas probatum, Cap.LXVI.
Propoma ad quartanas certum, Cap.LXVII.

Propoma ad quartanas mirabile, Cap. LXVIII.
Propoma ad hydropicos, valde probatum, Cap. LXIX.
Propoma ex cumino mirabile, Cap. LXX.
Ad alopeciam probatum, Cap. LXXI.
Ad alopeciam capillorum expertum, Cap. LXXII.
Ad alopeciam capillorum admodum probatum, Cap. LXXIII.
Ad alopeciam puerorum mirabile, Cap. LXXIIII.
Ad alopeciam valde laudatum, Cap. LXXV.
Ad alopeciam expertum, Cap. LXXVI.
Ad alopeciam mirabile, Cap. LXXVII.
Ad alopeciã: capillos etiam naſci facit, Cap. LXXVIII.
Ad alopeciam valde laudatum, Cap. LXXIX.
Ad alopeciam, Archigenis, laudatum, Cap. LXXX.
Ad alopeciam & omne capillorum defluuium, alphóſque diuturnos vtile, Cap. LXXXI.
Ad alopeciam Aſclepiadis probatum, Cap. LXXXII.
Ad alopeciam capillorum admirabile admodum, Cap. LXXXIII.
Ad alopeciam Sorani, valde laudatum, Cap. LXXXIIII.
Ad alopeciam Archigenis probatum, Cap. LXXXV.
Ad alopeciam, laudatum admodum, Cap. LXXXVI.
Ad alopeciam, caluitium, & capillorum raritatem in capite aut mento, aut ſuperciliis, Cap. LXXXVII.
Ad alopeciam Oribaſii, mirabile, Cap. LXXXVIII.
Ad alopeciam & diuturna mala, Cap. LXXXIX.
Ad porriginem exulceratam, admodum laudatum, Cap. XC.
Ad porriginem exulceratam, & achores admodũ probatum, Cap. XCI.
Ad porriginem exulceratam, achores & impetigines humidas, Cap. XCII.
Ad achores capitis expertum, Cap. XCIII.
Ad exulceratam porriginem medicamẽtum vehemẽs, Cap. XCIIII.
Ad humidas achores, valde laudatum, Cap. XCV.
Ad præhumidas achores & impetigines, Cap. XCVI.
Ad quotidianas, quartanas, ſtomachum, comitiali morbo correptos, lienoſos & hydropicos, Cap. XCVII.
Ad parotidas laudatum, Cap. XCVIII.
Ad ſingultus & arthriticos, Cap. XCIX.
Ad pſydracia calidiſſima & fera, Cap. C.
Ad lethalia mirabile admodum, Cap. CI.
Ad dentium dolorem expertum, Cap. CII.
Vt dens ſua ſponte excidat, Cap. CIII.
Ad dentium dolorem mitigatorium, Cap. CIIII.
Ad cruenta & recentia vulnera, conglutinatorium, Cap. CV.
Ad oris vlcera puerorum, Cap. CVI.
Ad abſceſſus mirabile & probatum, Cap. CVII.
Ad minuendos tumores, admodum laudatum, Cap. CVIII.
Ad ſecundas mulieris appenſas, Cap. CIX.
Ad violentias, valde probatum, Cap. CX.
Ad penſiles verrucas laudatum, Cap. CXI.
Ad eminentias mirabile probatum, Cap. CXII.
Ad eminentias expertum laudatum, Cap. CXIII.
Ad eminentias expertum, Cap. CXIIII.
Ad internas & externas eminentias potus mirabilis, Cap. CXV.
Ad internas & externas eminentias, Cap. CXVI.
Ad incipientes affectus laudatum, Cap. CXVII.
Ad pterygia digitorum mirabile, Cap. CXVIII.
Ad feruentes papulas admodum probatum, Cap. CXIX.
Ad feruentes papulas in ore puerorum, Cap. CXX.
Ad eryſipelata admodum probatum, Cap. CXXI.
Ad eryſipelata, & omnem inflammationem, & ad malũ zoſtera vocatum Cap. CXXII.
Ad eryſipelata mirabile, Cap. CXXIII.
Ad pedum fluxionem incipientem probatum, Cap. CXXIIII.
Ad eryſipelata, Cap. CXXV.
Aduerſus inſomnia mirabile valde, Cap. CXXVI.
Ad oculos quos capilli pungunt laudatum, Cap. CXXVII.
Ad depilatos oculos, & capillos non habentes, Cap. CXXVIII.
Ad encathides admodum mirabile, Cap. CXXIX.
Ad grandines oculorum, Cap. CXXX.
Ad grandines in palpebris, Cap. CXXXI.
Ad pterygia oculorum, Cap. CXXXII.
Ad polypos & ozænas probatum, Cap. CXXXIII.
Ad polypos, certum, Cap. CXXXIIII.
Ad ozænas, nomas, eroſiones, denſitates, & mala omnia narium, Cap. CXXXV.
Ad vlcera in naribus laudatum, Cap. CXXXVI.
Ad encanthidas & pterygia probatum, Cap. CXXXVII.
Ad oculos quos pili pungunt laudatum, Cap. CXXXVIII.
Ad durities parotidum bonum, Cap. CXXXIX.
Ad lumborum dolores, admodum laudatum, Cap. CXL.
Ad ſingultum, valde bonum, Cap. CXLI.
Ad lumbricos expertum, Cap. CXLII.
Ad lumbricos latos & aſcarides, Cap. CXLIII.
Ad morſus ſtomachi citra manifeſtam cauſam, Cap. CXLIIII.
Pentamyri confectio, admodum probata, Cap. CXLV.
Ad phlegmonen faciei mirabile, Cap. CXLVI.
Ad phlegmones ex ſectione venæ natas & duritiam, Cap. CXLVII.
Ad viſcera, lienem & hydropem, emolliens & diſcutiẽs, Cap. CXLVIII.
Ad phlegmonen crurum aut pedum, Cap. CXLIX.
Potus expertus, humiditatis exiccatorius, Cap. CL.
Ad tormina ventris admodum mirabile, Cap. CLI.
Ad hebetudinem mirabile, Cap. CLII.
Potus ad ſuppuratos & abſceſſu laborantes, iecinoroſóſque, Cap. CLIII.
Vt vino non ſæpius vtendum, Cap. CLIIII.
Ad vrinæ difficultatem, calculúmque admodum bonũ, Cap. CLV.
Ad reduuias valde bonum, Cap. CLVI.
Ad penſiles verrucas & thymos in pudendis, Cap. CLVII.
Ad caput dolentes & hemicranicos, Cap. CLVIII.
Ad chimethla vlcerata, Cap. CLIX.
Ad eos qui lienteria laborant, Cap. CLX.
Ad ſcabioſa, & fluxioni obnoxia vlcera, & partiũ phlegmonen & duritiem, Cap. CLXI.
Ad vulnus tibiæ diuturnum ſordidum, Cap. CLXII.
Ad anginas & mala ſub lingua nata, expertum, Cap. CLXIII.
Ad ictos à ſcorpione admodum mirabile, Cap. CLXIIII.
Ad aphthas in ore puerorum, Cap. CLXV.
Ad depaſcentes aphthas, & difficilia oris vlcera profunda, Cap. CLXVI.
Ad pedum dolorem bonum expertum, Cap. CLXVII.
Ad alopeciam expertum, probatum, Cap. CLXVIII.
Podagrica potio in principio exacerbationis admodũ mirabilis, Cap. CLXIX.
Podagricus linctus in principio acceſſionis mirabilis, Cap. CLXX.
Ad eos qui comederunt boletos, aut fungos, aut amanitas: & periculum eſt ne moriatur, Cap. CLXXI.
Ad ſurditatem aurium, Cap. CLXXII.
Ad ſtrumas admodum probatum, Cap. CLXXIII.
Ad aluum citam expertum, Cap. CLXXIIII.
Ad vſtiones ab aqua calida expertum, admodum probatum, Cap. CLXXV.

Ad hydropicos expertum, Cap. CLXXVI.
Ad formicas, vt ſtatim decidant, Cap. CLXXVII.
Ad profluuium ſanguinis narium, admodum probatũ, Cap. CLXXVIII.
Ad pleuriticos mirabile valde, Cap. CLXXIX.
Ad pleuriticos per os probatum, Cap. CLXXX.
Ad eryſipelata valde bonum, Cap. CLXXXI.
Ad carbunculos admodum vtile, Cap. CLXXXII.
Ad vſtiones vndecunque fiant, Cap. CLXXXIII.
Potus ad aſthmaticos laudatus, Cap. CLXXXIIII.
Potus ad eos qui morbo comitiali correpti ſunt, mirabilis, Cap. CLXXXV.
Potus probatus ad tertianas & quartanas, Cap. CLXXXVI.
Potus ad quartanas ante inuaſionem acceſſionis datus, Cap. CLXXXVII.
Potus ad quartanas admodum laudatus, Cap. CLXXXVIII.
Potus mirabilis ad hominis rabiem, gratia Dei, Cap. CLXXXIX.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De peſſis, propomatis, alopeciæ & aliorum diuerſorum malorum medicamentis,

Sectio trigeſimaoctaua.

Cap. I.

PESSVS conceptionem iuuãs, ex quo mulier ſexaginta annorum menſtrua non videns, purgata eſt, & confeſtim concepit. Habet autem hæc. Opobalſami, opopanacis, ſingulorum drachmã vnam, thuris maſculi drach. duas, cinamomi drach. vnam ſemis, myrrhæ drachm. vnam, coſti drach. ſemis, croci, caſiæ, ſingul. drach. vnam ſemis. Hæc bene trita commiſce vnguento irino, & reduc ad mellis craſſitudinem, & recondens in vaſe ad vſum, illine præputium cum hoc medicamento, & ſic coeat cum viro ſuo mulier, & ſtatim concipiet. Fac autem eo tempore quo menſes eius ſunt profluxuri.

Cap. II.

PESSVS ad conceptionem conferens, quo vtebatur vxor Alexandri Barbara, & concepit confeſtim annorum exiſtens octuaginta. Opobalſami drach. vnam, peucedani drach. ſemis, ariſtolochiæ longæ, myrrhæ, croci, ſingulorum drach. vnam, medullæ cerui, iecoris anſerini, ſingulorum drach. vnam ſemis. His ſeorſim liquatis & exceptis lana Italica, vt decumbat mulier, ſubditóque peſſo ad os vteri vt contineat illum horis duabus iubeto. Amoto medicamento coeat cum viro, & gratia diuina magna donante, confeſtim cõcipiet. Quẽadmodum Cleopatra vxor Ptolemæi regis mortui vſurpauit, faciens vt inſcriptio monſtrat, & ſtatim concepit.

Cap. III.

PESSVS conceptionem iuuans, vocatus gonos, in rectum vterum auerſum transferens, durities emolliens & callos tollens, carcinomata ſanans, eroſiones, dolores vehementes, omnem affectum, & mala in vtero facta. Per hunc Bænia regina peperit Flauianum. Per hunc etiam conſtitutus eſt prioris reginæ filius. Scriptus eſt itaque magna diligentia à Claudia patricilla iecinoroſa non concipiente. Butyri vncias tres, œſypi liquidi, medullæ ceruinæ, adipis anſerini, leporis coaguli, aloes flauæ, terebinthinæ, ſingulorum vnciam vnam ſemis, myrrhæ vnciam vnam, caſiæ, coſti, ſingulorum vnciam ſemis, ceræ Tyrrhenicæ, nardi bonæ, ſingul. vncias tres, mellis Attici quod ſatis eſt. Mel cum liquabilibus liquato, & ſic confecto & ſubacto vtere.

Cap. IIII.

PESSVS relaxans, omnem diſſoluẽs duritiam, laudatus. Adipis taurini, medullæ ceruinæ, terebinthinæ, ceræ puræ, ſingul. vnciam ſemis, ouorum vitellos aſſatos quindecim. olei roſacei quod ſatis eſt. Liquefacta probè ſubigito, & præbeto cum nardino bono excepta.

Cap. V.

PESSVS emolliens, à Marcho compoſitus, mirabilis. Medullæ ceruinæ, adipis ſuilli, ceræ Tyrrhenicæ, ſingulorum hexagium vnum ſemis, terebinthinæ dr. I. croci, fœnigræci, ſing. drach. ſemis, mellis Attici, myrrhæ, butyri, ſingulorum drachmam vnam. Liquefacta bene ſubigito cum oleo cyprino quod ſatis eſt, & probè confecto vtere.

Cap. VI.

PESSVS ad hydropicas mulieres, valde bonus. Aniſi, cumini, ariſtolochiæ longæ, caroi, nitri, pulegii, fœnigræci, ſingulorum drach. vnam, interiorum ficuum gr. quindecim. Liquefacta ſubigito cum vino bono ſufficienti: & excepta præbeto.

Cap. VII.

PESSVS ad veſicæ dolores, mirabilis. Ceræ Tyrrhenicæ aut Ponticæ vnciam ſemis, olei roſacei, croci, ſingulorum vnciam ſemis, adipis gallinæ vnciã ſemis, ouorum coctorum vitellos ſex. Liquefactis probè, crocum terito cum vino, & vnitis confectiſque rectè vtere.

Cap. VIII.

PESSVS conceptionem iuuans expertus. Cochlearum Africanarum magnarum tres aut quinque, lactis bubuli, coaguli leporis, ſingul. vnc. ſemis. Cochleas cum teſtis probè tunditó, & adiice modicum lactis vt conſiſtentiam nanciſcantur, & croci legitimi: omnibúſque factis, peſſum ſubiicito menſibus incipientibus aut deſinentibus. Hoc facto tribus diebus, confeſtim mulier cũ viro coeat, & concipiet.

Cap. IX.

PESSVS menſes mouens, expertus. Ceræ puræ vncias tres, opopanacis vncias duas, foliorum rutæ viridiũ vncias duas ſemis, olei cyprini libram ſemis. Terito rutam & opopanacem ſeorſim, & ceram cum cyprino coquito. Commixta vtraque, & probè confecta imponito vmbilico, & imo ventri: & ſic vtere.

Cap. X.

PESSVS vocatus Aureus, ad omnem duritiem & vehementem dolorem: potiſſimùm ad lationes à partũ factas admodum mirabilis. Reſinæ terebinthinæ, ceræ Tyrrhenicæ, medullæ ceruinæ, œſypi Attici, ſing. vnc. tres, adipis gallinæ & anſerini, ſing. vnc. duas, adipis leonini & vrſini, ſingulorum vnciam ſemis. Hæc liquefacta & læuigata reconde in pyxide, & vtere vt efficaciſſimo medicamento.

Cap. XI.

PESSVS Libyanos ad duritiem, extenſionẽ, phlegmonen, & condylomata vteri. Adipis anſerini vnciam ſemis, adipis gallinæ, medullæ ceruinæ, œſypi, croci, ceræ Tyrrhenicæ, ſingulorum vnciam vnam ſemis, maſtiches drachmas duas, ouorum elixorum vitellos duos, probè confecto vtere.

Cap. XII.

PESSVS emolliens ad phlegmonẽ, & vteri duritiem, admodum laudatus. Succi lenti fœnigræci, adipis anſerini, olei anethini, chamæmelini, ſingulorum vnc. ſemis, medullæ ceruinæ, œſypi, cerati è fæcis, ſingulorũ

vnciam ſemis, terebinthinæ ſcrupulos tres. Confecto vtere.

Cap. XIII.

PESSVS menſes ducens, expertus. Cumini, epithymi, zingiberis, galbani, ſing. drach. ſemis. Arida bene trita cum vino miſceto: galbanũ autem cum irino oleo, & ſic excepto vtere.

Cap. XIIII.

PESSVS menſes eliciens probatus. Ariſtolochiæ rotundæ vnc. ſemis. Subacta cum melle Attico ſufficienti ſubiice cum lana ſordida. Hoc medicamentum ſecundas etiam eiicit: expertum eſt.

Cap. XV.

PESSVS menſes ducens, expertus. Pulpæ colocynthidis, myrrhæ, ſingulorum hexagium vnum. Trita cõfice cum aceto & melle, & exceptis vtere.

Cap. XVI.

PESSI Libanoti confectio, ad duritiẽ, extenſionem, phlegmonen, & condylomata vteri. Adipis anſerini vnciam ſemis, adipis gallinæ, medullæ ceruinæ, œſypi, croci, ceræ Tyrrhenicæ, ſingul. vnciam vnam ſemis, maſtiches drach. duas. Trita confice cum ouorum elixorum vitellis duobus.

Cap. XVII.

PESSVS menſes citans expertus. Ceræ hexagium vnum ſemis, opopanacis hexagium vnum, foliorum rutæ viridium hexag. I. quartã partẽ, olei cyprini vnc. ſemis. Terito rutam & opopanacem: ceram autem cum cyprino coquito. Commixta vtraque, rectéque confecta imponito vmbilico, & imo ventri.

Cap. XVIII.

PESSVS menſes ducens, expertus. Cumini Æthiopici, myrrhæ, galbani, adipis anſerini, ſingulorum drachmam ſemis. Arida cum vino bono miſceto: galbanũ verò cum oleo irino, & probè confecto vtere.

Cap. XIX.

PESSVS menſes eliciens, laudatus. Ariſtolochiam rotundam cum melle Attico ſubactam apponito in lana ſordida. Peſſum in rutaceo imbutum oleo ſubdito. hic ſecundas quoque eiicit.

Cap. XX.

PESSVS laudatus vt præcedens. Fœnigræci, galbani, caſtorei, moſchi, ſpicæ, ariſtolochiæ rotundæ, œſypi, pinguedinis anſeris. Conficito cum oleo cyprino, & vtere.

Cap. XXI.

PESSVS ſimilis, mirabilis. Artemiſiæ, ſtyracis, carnium vuarum, & caricũm pinguium exemptis vinaceis, herbæ venti, mercurialis, olei roſacei, œſypi. Trita confice cum adipe anſerino, & vtere.

Cap. XXII.

PESSVS ſimilis, admodum bonus. Moſchi, caſtorei, ſpicæ, herbæ venti, mercurialis, carnis vuarum, & caricarum exemptis acinis, ſingul. drachmam ſemis. Liquefacta ſubigito cum melle Attico, pinguedine gallinæ, anſeris, & cyprino oleo: & rectè confecto vtere.

Cap. XXIII.

PESSVS ſimilis, valde bonus, & purgatorius. Iridi probè repurgatæ, elotæ ter nouies & bene contuſæ, adiice etiam melanthium, ſaccharum, & album oui cum lacte muliebri. Bonum verò ſi adiicias pingedinem anſeris aut gallinæ, aut butyri. Liquefacta & rectè confecta præbeto vſu poſcente.

Cap. XXIIII.

PESSVS menſes educens, valde mirabilis. Epithymi, œſypi, ſpicæ, moſchi, galbani, herbæ vẽti, adipis ſuilli, vuarum & caricarum carnium ſine vuaceis. Liquefacta cum lacte mulieris ſubigito, & vtere illis.

Cap. XXV.

PESSVS mirabilis ad omnem vteri immunditiem in lana exceptus & illitus, & roſaceo imbutus, orique vteri appoſitus. Succi radicis cyclamini, colocynthidis, berenicarii, ſucci mercurialis, ſingul. drach. ſemis, zingiberis, carnium caricũm, ſingulorum drachmam vnam.

A Liquefacta probè ſubigito cum melle ſufficiente, & fac linamentum quod imbutum pinguedine anſeris, aut oleo, aut oleo roſaceo, & albo oui imponito.

Cap. XXVI.

PESSVS menſes eliciens & fœtum occidens, admodum probatus. Succo radicis cyclamini illine imum ventrem, aut imponito vt peſſum: aut dracunculi radicis decocto ſimiliter vtere. Aut accipe decocti artemiſiæ calicẽ dimidium, ſubigito cum antidoti Trypheræ magnæ hexagio vno, & bibendum præbeto manè ieiuno tepidum.

B

Cap. XXVII.

PESSVS menſes educens, admodum laudatus. Rutæ, galbani, herbæ venti, mercurialis, artemiſiæ, ſpicæ, vuarum vinaceis exemptis, ariſtolochiæ rotũdæ. Comminuta probè irrigato cum oleo cyprino, lacte mulie- bri & melle ſufficiente, & confectum præbeto. prodeſt etiam ad inflationes ſi accipias ſenecionis herbæ folia quæ à nonnullis nominantur Cortala, & bene tuſa ad o- leris formam cum condimentis & odoratis vocatis re-

C digito, coquitóque probè in clibano, & exhibeto manè ieiuno & veſperi. Vbi comederit, bibendum præbeto cõditum, aut vinum vetus menſes ſtrenuè ducẽs. eſt enim probatum.

Cap. XXVIII.

PESSVS menſes eliciens, omnem immunditiem ab vtero reuellens, in lana exceptus & illitus, aut in roſaceũ immerſus & ori vteri appoſitus. Succi radicis cyclamini, pulpæ colocynthidis, berenicarii, ſucci mercurialis, ſingulorum drachmam vnam, zingiberis drach.

D duas. Trita ſubigito cum melle ſufficienti, & confecta præbeto: dein ab infernis ſuffiantur iſta: Ladanum, cornu bouinum, maſtiche, thus, ſemen citri, artemiſia, marrubium, galbanum, ſampſychum, mentha, ſaluia, roſmarinus, roſæ, chamæmelum. coquito bene in aqua & infunde ab infernis. Ducit enim menſes, & omnem immunditiem ab vtero reuellit.

Cap. XXIX.

PESSVS omnem ſanguinis eruptionem ſiſtens, & & malè affectum vterum ſanans, valde bonus. Terræ a-

E ſteris, terræ Samiæ, ceruſſæ, amyli, thuris maſculi, acaciæ, ſingulorum drach. quatuor, ſanguinis draconis, maſtiches, ſingul. drach. vnam, boli Armenii drach. duas, ouorum alba duo & ſemis. Arida in pollinem trita cum vino odorato, ſubigantur vino odorato ſufficienti, & reducantur ad viſci craſſitudinem: priúſque cum vino myrtite inſtillato, & poſtea impone linamentum.

Cap. XXX.

PESSVS conceptionem iuuans, expertus. Aluminis ſciſſi, melanthii, ſingulorum vnciam ſemis, gentia-

F næ ſcrupulos nouem, ceræ puræ drach. duas. Comminuta irrigato cum vnguento Suſino, & vtere.

Cap. XXXI.

PESSVS ad ſanguinem ex vtero erumpentem. Acaciæ, aluminis ſciſſilis, ſucci hypociſthidis, gallæ immaturæ, ſingulorum vnc. ſemis. Trita cum ſucco arnogloſſi ſubigito, aut pentaneuri, aut alio quodam ſimili ſucco, & inſtillato, aut vt peſſum ſubdito.

Cap. XXXII.

PESSVS Polychreſtos, durities emolliens, vteri

G peruerſiones, diuturnas durities, & formicas ſanans. Menſes etiam ducit: & vt ferant vterum facit. Ceræ Tyrrhenicæ, adipis anſerini & gallinæ, terebinthinæ, tetrapharmaci, vnguenti ſuſini, ſing. vnc. vnam ſemis, œſypi cerati drach. duas. Præparato probè, vtere.

Cap. XXXIII.

PESSVS ad vteri maniam mirabilis. Succi plantaginis maioris & portulacæ, ſingulorum vnciam ſemis drachmas duas, aquæ pluuialis frigidæ drachmas duas.

H Commota multa commiſtione, in vteri ſinum infundito.

Cap. XXXIIII.

PESSVS ad vrinæ ſtillicidium muliebre, probatus. Allium decorticatũ ſubigito in mortario diligẽter,

& lan

& lana exceptum imponito vt peſſum. Eſt expertum.

Cap. XXXV.

PESSVS conceptionem iuuans,expertus,& vtilis. Butyri recentis vnciã vnam ſemis , mellis puri dealbati vnc.S.nardiniCyziceni,coaguli leporis,ſing.vnc.tres,opobalſami ſcrup.quatuor ſemis. Hæc ſubiicito à purgatione mulieris.

Cap. XXXVI.

PESSVS conceptionem adiuuans,admodum bonus, & probatus.Coaguli leporis,vnguenti foliati,lactis aſinini,ſingul.vnc. ſemis, trypheræ magnæ hexag.quatuor,ſucci artemiſiæ vnc.ſemis, liquefacta & ſubacta reducito ad glutinis conſiſtẽtiam, ſubiicitóque vtero diebus quinque manè & veſperi. His autem diebus cum viro non coeat, ſed ab iis congrediatur cum eo , & confeſtim concipiet.

Cap. XXXVII.

PESSVS menſes educens, expertus. Fœnigræci, maſtiches,carnis caricarum, & vuarum paſſarum, marrubii,artemiſiæ,ſcarolachani,galbani,ſtruphylli radicis, ladani,butyri,nucis moſchatæ, adipis gallinæ,trypheræ magnæ,ſing.hexag.ſemis, agriobambaceæ foliorum & ſeminis,ſing.drach.ſemis . Tuſa bene ſubigito cum oui vitello & lacte muliebri, probéque confecta præbeto & manè & veſperi.

Cap. XXXVIII.

PESSVS purgatorius admodum bonus,expertus. Accipe agriobambaceæ folia & ſemen , & adipem gallinæ & anſeris: adiice etiam illis artemiſiam,& bene tuſa ſubigito cum lacte muliebri,& dato.

Cap. XXXIX.

PESSVS ad exulceratum vterum,Galeni. Pompholygis,ceruſſæ, Cadmiæ, ſing. vnc.ſemis drach.duas. melanos Indici, thuris maſculi,ammoniaci thymiamatis,ceræ albæ,plumbi vſti,lycii, ſing.vnc.ſemis,terebinthinæ vnc.vnam. Bene liquefacta ſubigito cum oui vitello,& lacte muliebri quod ſatis eſt,& præbeto.

Cap. XL.

PESSVS dolorem ſedans, mirabilis. Croci,opii, ſing.drach.ſemis, oui aſſati vitellum vnum , ceræ Tyrrhenicæ drach.ſex,adipis anſerini drach. octo, medullæ ceruinæ drach.quatuor, olei roſacei quod ſatis eſt.Liquabilia liquato,& reliquis in mortario priùs tritis, benéq; ſubactis vtere.

Cap. XLI.

PESSVS relaxans, ad phlegmonen vtilis. Œſypi liquidi,adipis anſerini,medullæ ceruinæ, nardini,ſingulorum vnc.vnam,ceræ puræ vnc. vnam S.terebinthinæ,butyri,ſeui taurini,ſing.drach.duas. Liquata & probè confecta dato manè & veſperi.

Cap. XLII.

PESSVS ad rupturam,aſperitudinem,& aquæ impetum neceſſarius admodum. Pompholygis, ceruſſæ lotæ,plumbi vſti & loti,Cadmiæ,lithargyri,ſing.vnc.S. olei myrtini vnc.vnam ſemis, adipis anſeris vnc. vnam ſemis,ceræ Tyrrhenicæ vnc.ſemis.Læuigentur diligenter,& cera diſſoluatur cum adipe , & ſubacta omnia ſimul,& bene confecta præbeto.

Cap. XLIII.

PESSVS ad vterum,vnde ſanguis promanat. Acaciæ vnc.ſemis , aluminis ſciſſi drach.duas,ſucci hypociſthidis,acanthæ Ægyptiæ,gallarum,cytinorum,ſymphyti,œnanthes aridæ,ſing.vnc. vnã S.aloes flauæ vnc. duas,ceræ puræ vnc.tres,olei roſacei aut myrtini quantum ſufficit.Bene confecto vtere.

Cap. XLIIII.

AD profluuium muliebre probatum admodum. Accipe ſaluiam hortenſem contuſam & coctam ad carbones, & infunde ipſam ab infernis ſurſum . Accipe etiam de decocto eius ſemunciam , boli Armenii drachmam vnam, & vini rubei calicem paruum . Subacta ſimul & calefacta,dato ieiuno bibenda.P ræbeto autem diebus ſeptem.

Cap. XLV.

PESSVS conceptionem iuuans , certus. Accipe fel ſuis apri omnino nigri, imbue ipſo lanam puram,& imponito ori vteri diebus ſeptem manè & veſperi. Mulier autem priùs à menſibus ſuis purgata ſit.Dato etiam ſingulis diebus manè ieiunæ bibendam trypheræ magnæ vnciam ſemis,cum decocto ſaluiæ,& aquæ ſanctarum Dei apparitionum, vinóque ſufficiẽti, tepidis,diebus ſeptem. Poſtea accipe trypheram magnam , illine cum ea os vteri , & ſic coeat cum marito ſuo , & ſtatim gratia Dei concipiet.

Cap. XLVI.

PROPOMA conditi confectio. Piperis communis vnc. ſemis, maſtiches ſcrup. vnum ſemis. Trita cum mellis Attici libr.vna S.ſubigito, & vini boni libr vigintiduabus & S.Confectum dato.

Cap. XLVII.

PROPOMA abſinthite, mirabile. Meliloti vnc. vnam,carpobalſami,nardi Celticæ, ſingul.vnc.vnam S. florum iũci odorati vnc.S.drach. duas. maſtiches vnc.S. roſarum aridarum vnciam vnam,aromatis vnc.vnamS. Trita irrigato cum mellis lib. quatuor ſemis,& vini boni lib.xxii.S.& præbeto.

Cap. XLVIII.

PROPOMA aniſatum , admodum bonum. Aniſi vnc.vnam ſemis, maſtiches ſcrup. tres, croci ſcrup. duos,folii,caryophylli,ſing.ſcrup.vnum S.Trita irrigato cum mellis Attici lib.duabus, & quarta parte,& vini boni lib.xxii.S.Probè confectum dato.

Cap. XLIX.

PROPOMA pulegii , probatum valde. Pulegii tenerrimi vnc.vnam S.maſtiches,caryophylli, ſing.ſcr. vnum S.Trita madefacito cum mellis lib.duabus & tertia parte,& vini boni ſext. ſeptem S.aut lib . vndecim & quarta parte.Rectè confecto vtere.

Cap. L.

PROPOMA ſtyracinum, valde laudatum. Styracis vnc.vnam S.mellis Attici lib.iiii. S. vini boni libr. duas quartã partem.Styracẽ diligẽter tundito, & exiguo melli miſceto quoad vniantur . Vnita iã in vaſe,ad carbones calefacito, vt probè miſceantur . dein vniuerſum mel miſceto deſpumatũ , & in mortario validè terito: admixtóque vino, bene ſubacta dato vſu poſtulante.

Cap. LI.

PROPOMA roſatum,valde mirabile. Roſarum exemptis vnguibus & exſiccatarum lib.ſemis. Vini boni lib.ſeptem ſemis,mellis Attici lib.vnam ſemis.Roſas primùm in vinum coniicito & ſingulis diebus bis concutito donec dies abierint quindecim . dein colato & exprimito roſas plurimùm,adiice mel:& confectum,vſu exigente,præbeto.

Cap. LII.

PROPOMA abſinthite,admodum probatum. Spicæ nardi,amomi,[a]caſami,maſtiches, ſing. hexag.vnum ſemis,folii,coſti,abſinthii,ſing. vnciam ſemis,caſiæ drach.duas , roſarum aridarum vncias duas , caryophyllorum drach.duas,Celticæ vnc.ſemis,florum iunci odorati vnc.quinque,aromatis vnc.vnam S. Trita cum mellis Attici lib.ſeptem S.& vini boni lib.xxii.S.madefacito,& probè confectum præbeto.

a Caſami] Quanquam aliâs pro cyclamino voce caſami vtatur Nicolaus: tamen hoc loco, Aetii exemplo , pro carpobalſamo illam vſurpaſſe videtur.

Cap. LIII.

PROPOMA piperum mirabile. Pyrorum maturorum repurgatorum viginti , maſtiches drach.duas, aniſi ſcrup.quatuor, petroſelini ſcr. ſemis , ſeminis apii & rutæ,piperis communis,ſingulorum ſcrup.tres,mellis Attici lib.ſemis & quartam partem,vini boni lib.tres ſemis & quartam partem . Pyra in vino macerato diebus duobus, dein expreſſis reliqua bene tuſa adiicito,& ſic confectum dato.

Cap. LIIII.

PROPOMA aſari admodum bonum. Aſari

probè contuſi vnciam vnam ſemis, mellis Attici libras quatuor ſemis, vini boni lib. viginti duas ſemis. Rectè confectum dato.

Cap. LV.

PROPOMA ex amygdalis, ad ſuppuratos, & ex thorace laborantes probatum. Amygdalarum repurgatarum vnc. tres. Contuſas cum mellis deſpumati lib. quatuor ſemis, & vini boni libr. vigintiduabus S. madefacito, & bene confectum præbeto.

Cap. LVI.

PROPOMA purgans pituitam ex ſtomacho & oculis, admodum bonum. Iridis Illyricæ, [a] gladioli, ſing. vnc. ſemis. Trita madefacito cum vini lib. tribus S. & quarta parte, & mellis Attici lib. quinque & quarta parte. Vbi confeceris, dato manè ieiuno tepidum calicem vnum.

[a] Gladioli] Non rectè manuſcriptus codex ξιρὶς pro ξιφίου legit.

Cap. LVII.

PROPOMA citriatum, valde laudatum. Corticis citrii lib. vnam, mellis boni lib. vnam ſemis. Vini albi boni lib. ſeptem S. Citria tuſa macerato in vino diebus quadraginta, & per colum tranſmiſſis admiſce mel, & probè confecto vtere.

Cap. LVIII.

PROPOMA ex polypodio ad melãcholicos. Subducit etiam ventrem. Polypodii repurgati vnc. tres, macerato in vino diem vnum, deinde probè contuſo adiicito epithymi repurgati vnc. vnam, piperis communis vnc. ſemis. Probè trita madefacito cum mellis deſpumati lib. quatuor & vini boni lib. ſeptem ſemis. Conficito, & dato calicem vnum tepidum ieiuno.

Cap. LIX.

PROPOMA ex polypodio, ſimile. ſubducit etiã ventrem. Muſti feruentis lib. quindecim, polypodii viridis lib. vnam. Scindito idipſum cum gladio, & ſinito vt cum eo ferueat diebus quadraginta, & per colum tranſfuſum reconde, vt non admodum amarum fiat. Aliqui aridum ipſum decoquunt, macerantes priùs in vino. cõfectum dato vt præcedens.

Cap. LX.

PROPOMA carpeſiatum optimum. Carpeſiæ aridæ vnc. vnam, vno antè die macerato in vino. dein accipe mellis deſpumati lib. ſex, & vini boni libr. vigintiquatuor. conficito ad conſiſtentiam, dato manè ieiuno calicem vnum tepidum.

Cap. LXI.

PROPOMA aloatum, ad iecinoroſo[illegible] & ſtomachicos. Aloes flauæ ſcrup. decem, coſti, maſtiches, ſing. ſcrup. ſex, abſinthii Pontici ſcrup. duos. Tuſa madefacito cum mellis Attici lib. vna ſemis, & vini boni lib. ſeptem ſemis. Vbi confeceris ad conſiſtentiam dato, ieiuno calicem vnum. ventrem emollit, valde probatum.

Cap. LXII.

PROPOMA aromaticum, ſeu odoratum quod in Alexandria confeci. Caſiæ, floris iunci odorati, Celticæ, ſing. vnc. ſemis, ſpicæ nardi, calami, coſti, caryophylli, ligni roſarum aridarum, ſing. ſcrup. ſex, meliloti vnc. ſemis, maſtiches drach. vnam. Probè tritis adiice mellis Attici puri lib. nouem, vini boni lib. quadragintaquinque. Coquito probè, dein macerato in gari boni poculo dimidio, datóque hora vna ante acceſſionis inuaſionem comedendum allium, & ab eo bibẽdum garum. Habeat autem contriti piperis gran. ſexaginta. ieiunus autem ſit & vigilãs qui eſt accepturus donec ſitiat plurimùm, dein lauet capiátque in cibo & potu quæcunque ſunt calida. Vacuabit enim hoc medicamẽtum multitudinem humorum per vẽtrem & per vomitũ: & Deo annuente, ſanus erit qui illud aſſumpſit.

Cap. LXIII.

PROPOMA ad quartanos expertum. Aſari vnciam ſemis, tritam in decocto meri bibat ieiunus manè. Senam quoque & epithymum cum decocto ieiunus bibat.

Cap. LXIIII.

PROPOMA ad quartanos, quo ego vtor, valde laudatum. Piperis longi, zingiberis, liquoris Cyrenaici, caſtorei, ſing. hexag. vnum. Trita præbeto ante inuaſionem acceſſionis pro viribus. Poſtea dato vini conditi, aut monembaſioti calicem vnum.

Cap. LXV.

PROPOMA ad quartanos, mirabile. Hora vna ante inuaſionem acceſſionis lauato, præbeto cum vino diluto vt probatum. Bituminis Iudaici dr. vnam, myrrhæ Troglodyticæ drach. duas, menthæ foliorum viridium drach. vnam. Commixta & ſubacta diligenter dato.

ALIVD PROPOMA ad quartanos, mirabile. Bituminis Iudaici dr. vnam, myrrhæ Troglodyticæ dr. duas, foliorum menthæ viridium drach. vnam. Mixta & diligenter ſubacta dato.

Cap. LXVI.

PROPOMA ad quartanos probatum. Chamelæã herbam contundito vt admodum læuigetur, dato ex eã cochlearium vnum ante acceſſionis inuaſionem ſuſpecta die: poſtea præbeto vinum temperatum.

Cap. LXVII.

PROPOMA ad quartanam, certum. Coaguli leporis ſcrup. vnum S. Læuigato cum vino bono ſufficienti. Da bibendum ſuſpecta die.

Cap. LXVIII.

PROPOMA ad quartanas mirabile. Baccas lauri ſeptem, piperis communis grana nouem. Trita madefacito cum vini boni veteris lib. vna S. & coniice in ollã nouam. coquito ad tertias, & dato menſuram vnam in prima acceſſione.

Cap. LXIX.

PROPOMA ad hydropicos, valde laudatum. Dictamni, chamæmeli, rubiæ, radicis apii & capparis, phu, cyperi, floris iunci odorati, ericæ ſeminis cum ramis, ſcolopẽdrii, adianti, ſing. vnc. S. croci hexag. ſemis, acori drach. quatuor, eryngii radicis, corticis fraxini, radicis fœniculi, & macedoniſii, ſing. vnc. vnam, ſeminis fœniculi, aniſi, iridis, ſing. vnc. S. ammeos hexag. vnum, ſpicæ drach. vnam. Contuſa bene coquito in aqua ad tertias, & præbeto vbi volueris cum ſaccharo & vino bono bibendum.

Cap. LXX.

PROPOMA è cumino, mirabile valde. Cumini vnc. vnam, aniſi ſcrup. duos. Læuigata madefacito cum mellis Attici lib. vna ſemis, & vini boni lib. ſeptem S. & bene confectum præbeto bibendum.

Cap. LXXI.

AD alopeciam probatum. Euphorbii, thapſiæ, ſingul. vnc. vnam, ſulphuris ignem non experti, ellebori nigri, ſing. drach. S. Tritis adiice ceræ puræ drach. vnam, olei laurini vnc. tres. Liquefactis vtere vt medicamento bono in iis qui difficilè curantur, & in longis morbis. Thapſia verò ſi careas, admiſceto ſemẽ cardamomi, aut erucæ. Si verò oleo laurino deſtituaris, picem liquidam iniice, & ſic confecto vtere.

Cap. LXXII.

AD alopeciam capillorum laudatum. Alcyonium aſperum macerato in cedria, vt illam imbibat, & vrito. dein in pollinem terito, & accipe ex eo partes duas. Madefacito ſucci thapſiæ parte vna, & aceto exiguo. Priùs irrigato locum cum eis, & illine. aut accipe muſcas, & ſæpius fricato locum: eſt mirabile & probatum.

Cap. LXXIII.

AD alopeciam capillorum admodum probatum. Squamæ ferri vnc. vnam, alcyonii vſti in olla noua vnc. S. liquoris cedri, adipis vulpini, ſing. vnc. vnã, aceti ſquillitici quod ſatis eſt. Priùs alopecias fricato donec rubeſcant, aut capitis interiora cum oleo fricato.

Cap. LXXIIII.

AD alopecias puerorum mirabile. Radito locum, & hordeũ in farinam mola redactum miſceto, & cum

adipe vulpino aut vrſino ſubigito: dein fricato locum cum cæpe acerrima. Imponito vt probatum.

Cap. LXXV.

AD alopeciam admodum laudatum. Opobalſamum bonum illinito, & fortiter locum fricato, atque inſpergito hunc puluerem, Berenicarii ſcrupulos nouē, pumicis ſcrupulum vnum, ſalis ammoniaci ſcrup. quatuor. Tritis iis bene vtere.

Cap. LXXVI.

AD alopeciam, expertum. Teſtæ erinacei marini vſti, muſcerdarum, iridis, ſing. vnc. vnam. bene contuſa irrigato cum oleo omphacino, & vtere. Hoc in vulnerum etiam cicatricibus pilos creat.

Cap. LXXVII.

AD alopeciam mirabile. Vtere illo locum priùs nitro fricans, & modico aceto: dein panno eo imbuto fricato donec locus rubeſcat, & ſic ſæpius facito. Alcyoniū vſtum cum oleo à lucerna deſumpto ſubigito & illinito. Aut arundinis radicem vſtam cum euphorbio, & adipe vrſino ſubactam illine. Aut ſulphur ignem non expertum cum pice liquida ſubactum illine. aut ſeminis erucæ & nitri, ſingulorum vnc. vnam cum pice liquida ſubactam illinito.

Cap. LXXVIII.

AD alopeciam. pilos etiam producit. Alcyonii vſti, piperis communis, ſingulorum vnc. vnam, adipis vrſini vnc. duas, muſcerdarum vnc. tres, melanthii vnc. ſemis, opobalſami & olei communis quod ſatis eſt. Trita & probè confecta illine. aut erinaceum terreſtrem vſtum & tritum ſubigito cum cedria & adipe vrſino ſufficiente, & inunge locum. Eſt etiam ad ophiaſin mirabile.

Cap. LXXIX.

AD alopeciam valde laudatum. [a] Vrſi capillorum vſtorum, adianti vſti, radicis arundinis, foliorum ficus, cilicii panni, omnium vſtorum, ſing. vnc. vnam. Subigito cum adipe vrſino & cedria ſufficienti. Vſu autem exigente priùs locum fricato foliis ficus, & nitro: deinde eo abſterſo, illine hoc medicamentum ſingulis diebus, crebró.

a Vrſi] Græcè eſt ἀρκίων ſcriptum deprauatè, pro ἀρκτείων. Aetii codex in lib. 6. cap. 55. etiam malè legit ἀρνὸς pro ἀρκτείου. Hoc medicamentum ad verbum Galenus lib. 1. De compoſ. medic. local. ex Oreſtino refert.

Cap. LXXX.

AD alopeciam Archigenis probatum. [a] Fimum columbinum bene tritum cum aceto irrigato, & nitro priùs fricato loco illine. Poſtea ſubtile linteum imponito: quod vbi abſtuleris, locum priùs irrigato. aut alcyonium aſperius vſtum ad lucernam & extinctum terito, diluito cum opobalſamo non adulterino, & illinito: manet enim omnino, nec abſcedit donec capilli creuerint. Aut ſquamam ſtomomatis ferri ſubigito plurimùm cum aceto in ſole, & adiecto pauco oleo, illinito. Aut caſami recentis carnoſum vrito, & cum aceto illine. aut dentem equinum vſtum & tritum cum aceto irrigato, & illinito. Exquiſitè autem hoc facit ad diuturna mala. Succum thapſiæ excipe cum cerato, locóque imponito. poſtea verò nihil aliud efficias: abſcedit enim extima ſuperficies, & ſua ſponte capilli creſcunt.

a Fimum columbinum] Nicolai codex habet, περιστερᾶς κόπρον. Aetius, vti ſuprà, legit, περιστερεῶνα ὀρθὸν ἐν ἡλίῳ τρίψας, id eſt, Verbenacam rectam in ſole ex aceto tritam.

Cap. LXXXI.

AD alopeciam, & omne defluuium capillorum, alphóſque diuturnos, mirabile. Buccina trita & vſta in oleo veteri ſufficienti ſubigito, & ad glutinis craſſitudinem reducito: raſo priùs capite, & fricto illinito.

Cap. LXXXII.

AD alopeciam, Aſclepiadis probatum. Aphronitri hexagia duo, ſalis ammoniaci hexagium vnum. Vrito & ſubigito cum aceto acerrimo, & reduc ad glutinis craſſitudinem, priùs raſa alopecia illine deſuper, & fricato quoad in profundum penetrabit medicamentum: & hoc die bis facito. aut marrubium viride tritū illine. aut perdicii herbæ viridis folia affricato frequenter. aut [a] ſphæritidis folia trita cum aceto ſubacta. aut erinaceorum marinorum teſtas crematas bene tritas irrigato cum melle, & illine. aut erinacei terreſtris cutem aut caput vſtum, & cum melle Attico ſufficienti ſubactum illine.

a Sphæritidis] Appellatur autem ſphæritis, Galeno loco paulo antè citato teſte, cupreſſus, quæ ſphæria, id eſt pilulas, producit.

Cap. LXXXIII.

AD alopeciam capillorum mirabile. Alcyonii drachmas duas, ſulphuris ignem non experti drachmam vnam, muſcarum torrefactarum cyathos duos. Muſcas terito ſeorſim, & ſulphur: alcyonium autem tuſum coquito in aqua, ſubigitóque cum aridis inſtillando paulatim. aut fel hyænæ, & acetum ſubige, quoad glutinis craſſitudinem accipiat. dein pinguedinem à plauſtri rota acceptam, ac [a] manibus remollitam, illinitoque, confiſus vt optimo medicamento.

a Manibus remollitam] Nicolaus legit ἀνατρίψας. Sed Aetius, ἐπὶ τῆς χειρὸς ἀναμαλάξας. Sunt & alia quædam in hac compoſitione, quæ Aetii verbis parum conueniunt.

Cap. LXXXIIII.

AD alopeciam, Sorani, quo Archigenes vſus eſt, valde laudatum. Alopeciam priùs raſam benè perfricato, dein ſcarificato plurimùm cum cæpæ aut rhaphani cortice, illinitóque trita ſingula cum melle, & affricando illine hæc ipſa: Naſturtii ſemen, muſcerdarū, piperis communis, ellebori albi, ſing. vnc. ſemis. Trita irrigato cum aceto, & illine.

Cap. LXXXV.

AD alopeciam, probatum, Archigenis. Rhois culinarii drachmas quatuor, ſinapi drachmas duas. Trita irrigato cum aceto ſufficienti, & illine. Aut cantharidas vſtas, & læuigatas cum melle loco priùs fricato, vſurpato. aut [a] pellis recentis lanoſam partem vſtam in æreo vaſe, cum oleo vetere ſubactam. aut mel Atticum. aut acetum acerrimum illine. hoc capillos etiam producit celeriter. aut cyclamini radicem tritam viridem illine. aut aridam vſtam cum aceto madefactam vſurpato. aut allium vſtum cum roſaceo illine. aut betæ radicem. aut vnguis odorati vſti, radicis aſphodeli vſti, alcyonii, nitri, ſingulorum drachmam vnam. Trita irrigato oleo veteri, & vtere.

a Pellis] In codice Nicolai legitur κασίματος perperam, pro κασσύματος. Eſt autem κάσσυμα Græcis idem quod δέρμα.

Cap. LXXXVI.

AD alopeciam admodum laudatum. Erinaceorum marinorum vſtorum, gallarum immaturarum, amygdalarum vſtarum cum cortice, ſingulorum drach. duas, muſcerdarum drachmam vnam. Trita diſſolue cum aceto acri ſufficienti, priúſque fricato loco illine. Simile. Alcyonii, cornu ceruini, cyperi, ſingulorum vnciam vnam. Hæc trita irrigato cum aceto acerrimo, & illine. Simile. Abrotoni vſti vnc. vnam. Tritum madefacito cum oleo communi, & applicato.

Cap. LXXXVII.

AD alopeciam & caluitiem, & raritatem capillorum in capite, aut mento, aut ſuperciliis. [a] Ouis pilorum vnciam vnam, radicis arundinis vncias ſex, filicis cum radice vnc. tres, caſtanearum barbæ, hiſpidive corticis vncias decem, lanarum ſuccidarum pinguiſſimarum vncias ſex, capita muſcarum triginta, & muſcas ſine capite quinque. Omnia in ollam nouam conie cta, [b] furno imponito vrenda. dein cinerem læuigato. Priùs verò terito in vino aminæo ladani vnc. vnam, folii, myrrhæ, ſingulorum vncias duas. Iniicito ſimul & olei veteris vnc. duas, olei cedrini vnciam vnam, deinde [c] inſperſis aridis tritis reconde. Priùs alopecia linteo perfricata, poſtea lenui ſcarificatione vſus, aut cæpa, aut ſquilla, aut foliis ficus deraſa, illine affricando medicamenta, & loco valido aſperóve linteo abſterſo, reliquū illine quoad durat. Sanabit etiam caluitiem.

a Ouis] Aetius legit προβατίου, Nicolai autem codex βάτου, id eſt rubi. Galenus etiam legit προβάτου lib. primo De compoſ. medic. localium. b Furno imponito vrenda] Nicolaus ſimpliciter habet ἐνθεὶς καίεσθαι. Sed Aetius legit ἐνθεὶς ἰπνῷ καίεσθαι. Sic quoque Galenus habet. c Inſperſis aridis, &c.] In codice Nicolai eſt, εἶτα σκευάσας ἐπίπασσε τὰ ξηρά.

Cap. LXXXVIII.

AD alopeciam, Oribaſii mirabile. Muſcerdarum

vnc.vnam,fimi cameli vſti,hordei vſti,ſingulorum pugillum vnum, lauri manipulum vnum vſtum. Excipe cōmixta ſordibus à rota currus deraſis,& vtere. Simile. Piperis,ouilli ſtercoris aridi, eryſimi, ſeminis erucæ, ſing.drach.quatuor, ellebori albi drach.tres, muſcarum ſtercoris drach.vnam. Probè trita madefacito cum felle taurino,aut hircino,aut ſuillo, & vtere.

Cap. LXXXIX.

AD alopeciam ex thapſia ceratum ad omnia diuturna mala. Euphorbii,thapſiæ,baccarum lauri,ſingulorum vnc.vnam, B ſulphuris ignem non experti vnc.octo, ellebori,ceræ,ſing.vnc.ſex, olei laurini aut ricinini & communis quod ſatis eſt. Bene confecto vtere. In fortioribus adiice etiam cardamomi vnc.vnam, alcyonii vſti vnc.vnam. Hoc non ſolùm eſt vtile ad alopeciam,ſed etiam ad omnem morbum diuturnum alopeciæ,& ad ophiaſin,capillorúmque incrementum eſt bonum. In huius vſu priùs nitro perfricandus locus eſt, frictionéque vtendum: in alopecia verò crebrò radendus locus. Multos enim noui quibus per ſolam affrictionē, & crebras C raſuras capilli nati ſunt. Simile. Abſinthiū vrito in puro loco. dein gallas tritas miſceto cum abſinthii cinere, quantum tribus digitis capi poteſt, floris æris ſtagio vno. Poſtea irrigato cum olei communis cotyla vna, & ſinito diebus tribus. Deinde illine radices capillorū.

Cap. XC.

AD porriginem vlceratam, admodum laudatum. Sulphuris ignem non experti vnc.ſemis, mannæ vncias duas, ſucci betæ ſextar.ſemis, nitri vnc.vnam ſemis. Bene confecto vtere.

Cap. XCI.

D AD porriginem exulceratam,& [a] achores probatum. Oſſium oliuarum tritorum, & nitri vſti: abſterge cum decocto betæ radicis,& illine ante balnei tempus.

a Achores] Paſſim in Nicolai codice ἰχῶρας pro ἀχῶρας ſcribitur.

Cap. XCII.

AD porriginem exulceratam, achores,& impetigines feras, optimum & expertum. Sulphuris ignem nō experti,rutæ,ſing.vnc.ſemis, ceræ puræ vnc.vnam,olei myrtini lib.ſemis.

E Cap. XCIII.

AD achores capitis expertum plurimúm. Achoribus autem à iudicatione factis maximè conuenit: dolore verò non valde imminente, illine vt probatum. Lentis elixæ,cum modico mellis ſubactæ: aut panis cum coriandro,plantagine maiore, & ſolano,aut ſeride,aut polygono, aut perdicio herba, Acceſſione increſcente locum radito, abſtergitóque decocto fœnigræci, & aqua betæ. dein adiice plumbaginis & ſulphuris ignem non F experti, ſing. vnc. vnam: læuigato, affuſo roſaceo oleo, aut myrtino,aut lentiſcino, donec glutinis conſiſtentiā accipiant,& ſic confectum illine.

Cap. XCIIII.

AD exulceratam porriginem,medicamentum validum,metaſyncriticum. Prodeſt ad mala diuturna,& ſolutu difficilia. Olei cedrini,aceti acerrimi, ſing.lib ſemis & quartam partem. Coquito bene donec acetum diſſipetur. dein adiice adipis taurini ſaliti veteris lib.ſemis. Eo autem liquato, ✱ *Deficiunt.*

G Cap. XCV.

AD humidas achores,valde laudatum. Ladani,ceruſſæ,ſing.drach.quatuor,ſulphuris ignem non experti vnc.ſemis. Madefacito cum vino & oleo myrtino quod ſatis eſt,& vtere. Simile. Ladani, myrti nigri,lithargyri, ſulphuris ignem non experti,ſeminis hyoſcyami,ſidiorum,ſingulorum vnc.ſemis. Tritis affunde vinum,& oleum myrtinum & roſaceum,& confectū illine. Simile. Verbenacæ ſupinæ drach.quatuor, myrrhæ drach.vnam. Trita irrigato cum vino auſtero. Hoc verò facit mirabiliter ad ſuppurationes, ſanies, & [a] impetigines in mento. Simile, Accipe myrtorū,ſidiorum,chalcanthi, H lithargyri,ſing. vnc.ſemis. Trita madefacito cum vino & myrtino oleo. Simile. Pineæ aridæ, ceræ puræ, adipis ſuilli aut bubuli,ſingulorum vnc.duas. Singula liquato

A ſimul,& colato aquam,manibúſque plurimùm ſubactis vtere.

a Impetigines] Codex Nicolai legit καλιχηνώδη pro καὶ λειχηνώδη.

Cap. XCVI.

AD præhumidas achores & impetigines diuturnas, quo vſus eſt Ægyptius medicus in Pelagio Megiſtano Alexandriæ, poſtquam fruſtrarentur eum antiquorum medicorum auxilia. Colophoniæ vnc.tres,ammoniaci thymiamatis vnc.vnam, galbani ſcrup.duos,olei cō- B munis drach.duas,maſtiches,ceræ puræ,ſingulorū vnc. ſemis,reſinæ pineæ liquidæ lignoſæ drach. duas, æruginis ſcrup.duos,opopanacis ſcrup.vnum S. Si verò acerrimum fuerit,non adiicito æruginem. Hoc diſcutit abſceſſus:& ſi qui rupti ſunt,hos reſtituit & ſanat.

Cap. XCVII.

AD typos quotidianos & quartanos,& ſtomachi affectus omnes,ad eos qui morbo comitiali laborant,lienoſos, & hydropicos expertum. Calaminthæ montanæ,pulegii, rutæ ſylueſtris ſemen, ſingulorum vnciam C ſemis. Trita dato cochlearium vnum,vna ante inuaſionem hora. Poſtea præbeto bibendum vini quod ſatis eſt,& vtere.

Cap. XCVIII.

AD parotidas,laudatum admodum. Pineæ reſinæ teneræ,nitri,butyri,ceræ puræ,ſing.vnc. vnam S. probè confecto vtere.

Cap. XCIX.

AD ſingultus & arthriticos expertum. Plantaginis minoris herbam contunde, ſubigitóque cum adipe D ſuillo recenti,& vtere.

Cap. C.

AD pſydracia calidiſſima & fera. Farinæ fabarum vnc.duas. Excipiantur vino,& ad cerati reducantur craſſitudinem,& illinantur.

Cap. CI.

AD deleteria lethaliáve mirabile. Origanum & ſtillatitium lixiuium diluito cum vino dulci quantum ſufficit,& præbeto bibēdum. aut ſanguinem anſerinum cum aceto bibendum dato. aut anatis ſanguinem cum E vino bibendum præbeto.

Cap. CII.

AD dentium dolorem expertum. Caryophyllum probè cōtundito, madefacitóque cum garo bono quod ſatis eſt,& exceptum imponito denti dolenti.

Cap. CIII.

AD dentium dolorem mitigatorium,expertum. Accipe radicis ficus tenerrimæ vnc.duas. Contundito modicè,& cum albo vino coquito ad tertias. dein præbeto ad os ſæpius colluendum. Poſtremò dato quod iu- F ſto retineat tempore è vino quod ab Italis vocatur Age vita,& hoc modo ſæpius faciens vtere.

Cap. CIIII.

AD cruenta & recentia vulnera glutinatorium, expertum. Polii herbam tundito, & læuigata impleto vulnus: & ligatam probè, diebus tribus ſinito. dein ſoluito,& confeſtim ſanabitur,& miraberis.

Cap. CV.

AD dentes vt ſua ſpontè excidant. Oculum vitis albæ repurgato,& eroſioni dentis imponito, ceráque pu- G ra munito,atque dens ſua ſponte excidet. Vtere igitur veluti probato.

Cap. CVI.

AD vlcera in ore puerorum nata,admodum vtile & mirificum. Stercus caninum candidiſſimum vrito, & tritum cum melle ſubigito,ac vtere.

Cap. CVII.

AD abſceſſus: emollit enim & rumpit, diſcutítque mirabiliter. Betæ albæ radicem cum adipe probè ſubactam illine,& miraberis.

Cap. CVIII.

H AD tumores excreſcentes minuendos admodum laudatum. Spongia recenti in balneo à ſupernis ad inferna iube tumores abſtergere: & vbi inceperit ſudare, continuò exprime ſpongiam, & hoc facito donec ad

naturalem veniat conſtitutionem intra decem dierum A ſpatium. Extenuat adeò vt etiam abſceſſus exſiccet, & hydropicos qui in calciamẽtis cincti incedere nequeũt, ſed rudi panno pedes obuoluere coguntur.

Cap. CIX.

AD ſecundas mulieris appenſas. Sapæ cyathos duos, ouum crudum vnum, & aquæ calidæ quod ſatis eſt. ſimul mixta bibẽda præbeto. Et ſi ſequitur quidem, confeſtim ipſam ſubuertet, eáque vomẽte ſtatim ſecundæ eiicietur: ſi verò nõ exciderit, fœnumgræcũ cũ aqua coquito ad tertias, præbe bibendũ: eſt enim probatum. B

Cap. CX.

AD violentias admodum laudatum & probatum. Rutæ manipulum vnum. Ferueat in vino albo, & detur ieiuno bibendus calix exiguus vnus diebus tribus aut quinque: & videbis diuinam virtutem.

Cap. CXI.

AD verrucas penſiles. Sarmenta vitis vſta irrigato cum vrina pueri incorrupti quod ſatis eſt, & illine.

Cap. CXII.

AD eminentias expertum mirabile. Syluestris ficus groſſos collectos exiccato in ſole, deinde tuſos & cribratos reconde in vaſe vitreo, & vſu exigẽte accipe, irrigatóque cum myrtino oleo, & læuigato in plumbea[a] pila, vt aliquid inde accipiat, & ad cerati reducatur craſſitudinem, pannóque illitum impone eminentiis, & vtere.

a Pila] Perperam in codice manuſcripto ἰνδίῳ pro ὅλμῳ legitur.

Cap. CXIII.

AD eminentias expertum valde probatum. Ouum elixato donec purum fiat, & repurgato. quod in eo teſtaceum eſt abiicito: interiorem autem eius partem cum albo ipſius in carbones coniicito, & tantiſper aſſato donec totum albeſcat. dein vitellum eius coniice in mortarium plumbeum, cum ceruſſa & oleo roſaceo ſufficienti: & omnia ſimul diligenter ſubigito quoad glutinis craſſitudinem nancifcantur. dein chamæmelon coquito in aqua ad tertias, & foueto cum ſpongia ſæpius locum. Poſt vnctionem deſuper cum penna illinito, & ſic curato bis die, aſſiduè obſeruando.

Cap. CXIIII.

AD eminentias à rege expertum. Colocynthidis aridæ, teſtarum oſtreorum vſtarum, gallarum, ſingulorum vnc. vnam. Trita omnia in aquæ frigidæ lib. vnã S. coniicito. Foueto continuò diebus tribus, & eminentiæ euaneſcent.

Cap. CXV.

AD eminentias internas & externas, potus mirabilis. Radicis verbaſci, radicis ſtruthii, ſingulorum vnciã vnam,[a] chryſoludorum drachmam ſemis, radicis chamædaphnes, radicis aſparagi, ſingulorum vnciam ſemis, radicis cyclamini, maſtiches, ſingulorum drachmã ſemis, ſemperuiui, picis, ſingulorum vnciam ſemis, piperis communis grana tredecim ſemis. Probè trita madefacito cum vini boni & odori lib. ſemis, ac coquito ad tertias, bibẽdúmque præbeto ter manè ieiuno luna deficiente. Radicem verbaſci in pollinem tritam eminentiis inſperge: & decident. Simile. Lithargyri vnciam ſemis, corticis oui vſti vnciam vnam, vitellum oui vnum, croci drachmam vnam ſemis, canini ſtercoris albi vnc. vnam. Trita madefacito cum oleo roſaceo ſufficiẽti, & bene confectum ad emplaſtri formam redigito, & vtere.

a Chryſoludorum] Græcè ſcribitur χρυσολυδων. Quid verò ſignificet Nicolai vox illa, diuinare non poſſum. Legendum fortè erit χρυσολαχάνων, id eſt atriplicis.

Cap. CXVI.

AD internas & externas eminentias expertum, vt ſua ſponte decidant. Serpentis ſenectam ſciſſam vt formam magni numiſmatis habeat, coniice in caricas vt æger clàm ieiunus comedat, & poſt tres horas miraberis huius facultatem. H

Cap. CXVII.

AD incipientes affectus valde probatum. Malum Punicum tritum & coctum in vino auſtero, modicóq; melli commixtum, imponito cum lana vt peſſum.

Cap. CXVIII.

AD digitorum pterygia mirabile. Thuris puri, aluminis ſciſſi, ſingul. vnc. S. Trita madefacito cum felle taurino & aqua ſufficienti, & ad emplaſtri formam redigito, ac vtere.

Cap. CXIX.

AD feruentes papulas admodum vtile & bonum. Lithargyri, thuris, aluminis ſciſſi, ſing. vnc. S. Trita madefacito cum oleo ſufficienti, & probè confectis vtere.

Cap. CXX.

AD feruentes papulas oris puerorum. Myrrhæ, gallarum immaturarum, roſarum, ſingul. vnc. S. Terito, primúmque os cum vino veteri colluito: poſtea autem puluerem hunc inſpergito, & vtere donec ſanus euadat.

Cap. CXXI.

AD eryſipelata admodum vtile. Pannum à menſtruis muliebribus contaminatum vrito, & cinerẽ cum aceto diſſoluto, ac cum penna illinito. aut pullum hirundinis in puluerem redactum, & poſca ſubactum vſurpato. Mutato autem ipſum bis & ter die.

C

Cap. CXXII.

AD eryſipelata, & omnem inflammationẽ, æſtúmve, & ad vocatum[a] zoſtera malum curatu difficile. Plantaginem maiorem herbam cum creta argentaria, & aqua pluuiali: & vbi ad glutinis craſſitudinem redegeris, illine cum penna locum. Eſt enim mirabile.

a Zoſtera] Suprà quoque huius mentionem fecit. Quale autem hoc malum ſit quod ζωστῆρα nominat, diuinandum otioſis relinquo, vt alia multa quæ in hoc authore obſcura admodum ac barbarie contaminata, & mirificè corrupta ſunt.

Cap. CXXIII.

D AD eryſipelata ceratum mirabile. Lithargyri dr. vnam, ceruſſæ, iridis, ſing. vnc. vnam, roſacei vnc. duas. Hæc madefacito cum ſucci ſolani vnc. duab⁹, & redactã ad glutinis conſiſtentiam illinito cum penna locum. Simile. [a] Thecam poculorum veterem in domo repertam, aut è ſterquilinio ſublatam, pone ſuper carbones, ſinitóque verti in cinerẽ: dein cum aceto ſubactã illine.

a Thecam poculorum] Manuſcriptus codex habet κιλικὸν παλαιόν. Puto autem legendum eſſe κυλικεῖον aut κυλίκιον, id eſt exiguum calicem.

Cap. CXXIIII.

E AD fluxionem pedum incipientem probatum. Manè ſurgens æger ingrediatur fimũ nudis pedibus. Paulò pòſt & illinc abiens, mare accedat, & longo tempore in aqua moretur: & non vltrà pedes dolebit.

Cap. CXXV.

AD eryſipelata [a] eadem hora tollens. Rutæ, mẽthæ viridis, ſulphuris ignem non experti, ſing. vnc. S. Trita madefacito cum aceto ſufficienti, & vtere. Simile. Lithargyrum, aut [b] phœcarinum acidum, & ſuccum coriandri ſubigito ſimul cum roſaceo oleo, & cum penna illi-
F ne. Probatum enim eſt.

a Eadem hora tollens] Codex Nicolai legit corruptè ἄφθορον εὕρη pro αὐθωρὸν αἴρων. b Phœcarinum acidum] Græcè eſt φοινικαρίνου ὀξυς. Quare conuertendum phœcarinum acidum, vel acetum. Sed quid phœcarinum illi ſignificet, ignoro.

Cap. CXXVI.

VT aliquis non ſomniet venerea, valde mirum. Semen lactucæ cum aqua ſufficienti ſubactum, bibendum dato quantum voles. Hoc ſomniantibus auxiliatur, & concubitus auertit. Simile. Agni ſeminis dr. vnã. Tri-
G tum bibito cum vini cyathis duobus. Simile. Agni ſeminis & lactucæ, ſingul. drachm. vnam. Trita cum aqua præbeto.

Cap. CXXVII.

AD oculos quos pili pungunt. Poſtquam radicitus euulſeris pilos, confeſtim ſpecilli mucronem ignitum loco admoueto, & euelles, vt non ampliùs pilus ſuccreſcat. Simile. Fel caprinum, & lac mulieris quæ primũ peperit, ſimul commiſce: & poſtquam euulſi ſunt pili, illinito.

Cap. CXXVIII.

AD depilatos, pilóſque nõ habentes oculos ſummè faciens. producit etiam pilos. Muſcerdæ & fimi caprini, ſing. vnc. vnã. Trita irrigato cum melle puro quantum ſufficit, & illine. Hoc confert defluuiis palpebrarum.

Cap. CXXIX.

AD encanthidas admodum mirabile. Miſyos aſſati, zingiberis, ſing. drach. vnam. Trita irrigato cum melle Attico, & vtere.

Cap. CXXX.

AD grandines in oculis, valde bonum. Paſtilli Criogenis vnc. ſemis ſubigito cum aceto ſufficienti, & illitũ panno imponito.

Cap. CXXXI.

AD grandines factas in palpebris, admodum probatum & mirabile. Nitri Alexandrini, galbani, ſing. vnc. S. Probè trita deſuper inſpergito.

Cap. CXXXII.

AD pterygia in oculis facta. Teſtarum oſtreorum vſtarum vnc. vnam, cadmiæ, ſalis foſſilis, ſingul. vnc. ſemis. Probè trita exhibeto. Simile. Æris vſti, chalcanthi, ſing. drach. vnam. trita dato. Eo autem ſublato, collyrium delicatum illine. Simile. Florem lapidis Aſii validè læuigatum inunge cum modico vitello oui, & admoueto pterygio, & citra chirurgiam perfectè tolletur.

Cap. CXXXIII.

AD polypos & ozænas probatum. Ellebori albi & nigri, origani, ſandarachæ, ſingulorum vnc. ſemis. Trita ſubigito cum oleo ricinino ſufficienti, & exceptis lana nares illine. Hoc enim emollit. Quum verò conſpexeris locum iam tenerum eſſe factum, illine accommodatum ozænis puluerem, vt citra ferrum tollantur. Sunt autem eiuſmodi. Miſyos crudi, æruginis raſilis, ſing. drachmam ſemis. Læuigato & ſubigito cum aceto, vt glutinis conſiſtentiam nanciſcantur, illine cum penna, & intra dies decem decident.

Cap. CXXXIIII.

AD polypos certum. Polypum marinum in clibano cum lignis oleæ donec in cinerem vertantur vrito, & ſumpta de eo vnc. vna, admiſce illi chalcãthi vnc. S. & per arundinem inſufflato naribus.

Cap. CXXXV.

AD ozænas, eroſiones, nomas, denſitates, & quæcunque naſi mala, diuinum medicamentum. Mannæ, chalcanthi, thuris, chalcitidis, ariſtolochiæ, vitis albæ ſucci, ſing. drach. vnam ſemis. Hæc læuigato donec in puluerem redigantur, & vtere vt probato.

Cap. CXXXVI.

AD vlcera narium, probatum. Adipis vitulini, butyri recentis, adipis anſerini, ſing. drach. vnam, plumbi vſti drach. ſex, olei roſacei drachm. duas. Plumbum cum oleo ſubigito, & miſce liquabilibus, & nõ valde coquito.

Cap. CXXXVII.

AD encanthidas & pterygia probatum. Chalcanthi nigri hexag. duo. macerato in modica aqua diebus tribus: dein exſiccato. adiice illi ſquamæ æris hexagia duo. Et læuigato vtere. Hoc verò admodum confert etiam albugini craſſiori oculorum.

Cap. CXXXVIII.

AD oculos quos pili pungunt, probatum. Aluminis ſciſſi, cerebri arces marinæ viuæ, ſubigito ſimul, illinito, priùs euulſis pilis.

Cap. CXXXIX.

AD duritias parotidum bonum. Braſſicæ veteris folia, adipem veterem, & micas ſimilaginis in aqua maceratas. Subactis omnibus ſimul, & probè cõfectis vtere.

Cap. CXL.

AD lumborum dolorem valde laudatum. Vitrum accipe purum, læuigato diligenter, & in corium veteris vtriculi coniice, ac calefacito ad carbones. Dein inſperge puluerem vitri lumbis, & vtere diebus ſeptem. Simile. Cinerem vitis ſubactam cum oleo ſufficienti, & panno exceptam illinito.

Cap. CXLI.

AD ſingultum valde bonum & probatum. Rutam cum vino præbeto, aut apium, aut caſtoreum, aut abrotonum, aut ariſtolochiam, aut daucum Creticum, aut cuminum, aut aniſum, aut zingiber, aut ſcordium, aut dictamnum, aut calamintham, aut acorum, aut Celticã, aut pulegium: vnumquodque ſeorſim pro viribus. Simile. Abrotoni ſiliq. nouem, cumini Æthiopici ſiliquas decem. Trita madefacito cum aqua calida ſufficienti, & bibenda præbeto.

Cap. CXLII.

AD lumbricos expertum, probatum. Semen cannabis aridum tuſum & cribratum, aquæ miſceto ſufficienti, vt glutinis nanciſcatur craſſitudinem, pérque pannũ purum expreſſum præbeto bibendum cyathum vnum. Simile. Stercoris boũ aridi vſti, & in puluerem redacti dato drachmam vnam cum vino ſufficienti bibendam. Similiter. Ebuli radicem in mortario tuſam, & cum linteo expreſſam quantum capiet, cum aqua ſufficienti bibendam præbeto: ventrem autem & dorſum foliis ſambuci circundato. Simile probatum. Semen cardamomi læuigatum cum melle Attico ſufficienti bibendum præbeto. Simile. Sinopidis, coriandri, ſcobis, cornu ceruini, ſing. drach. vnam. Tritorum in pollinem dato cochl. vnum cum vino temperato ſufficienti. Simile. Coriandri grana triginta, melanthii gran. trigintaunum. Trita madefacito cum hydromelle, & ieiuno bibẽdum dato.

Cap. CXLIII.

AD lumbricos latos, & aſcarides. Cytini, ſeminis cardamomi, ſing. vnc. S. Terito, datóque cochl. vnum, cum vino temperato manè ieiuno. Simile. Ammoniaci thymiamatis, ſalis ammoniaci, nitri Alexandrini, ſingul. drach. ſemis, radicis filicis drach. duas, cardamomi, iuglandis aridæ, ſing. drach. vnam ſemis. Trita madefacito cum aceto & aqua, ſing. cotyl. ſemis, bibendáq; manè ieiuno præbeto.

Cap. CXLIIII.

AD eroſionem ſtomachi ſine manifeſta cauſa, & ad eos qui comedendo non reficiuntur, ſed tabeſcunt: præſertim vbi citra humorem idipſum accidat. Sylueſtris cucumeris radicis ſuccum bibendum præbeto pondere cochl. duo. Miſceto cum oleo nucum, alióve eiuſmodi. Hoc eiicit feras ſtomachi, & lumbricos. Aliud probatum vt præcedens, quo [a] princeps vtebatur vt mirabili. Oliuas albas ab arboribus decerptas numero vigintiquinque aut triginta coquito, & comedendas præbeto ieiuno diebus ſequentibus quatuor aut quinque: & poſt horas duas eiiciet feram. Simile priori exiſtit.

a Princeps] Græcus codex Nicolai habet ὁ πρίγλιψ. Cenſeo vocem eſſe corruptam, idémque valere quod Latinè princeps. Scribendum itaque erat πρίγκιψ.

Cap. CXLV.

PENTAMYRI confectio admodum probata. Styracis calamitis vnc. vnam S. maſtiches vnc. S. drach. vnam, nardini vnc. quatuor S. opobalſami vnc. vnam S. ceræ albæ vnc. S. drach. vnam. Confectum dato.

Cap. CXLVI.

AD phlegmonen faciei mirabile. Sambuci foliorum ſuccum permitte vt conſidat, & humorem ſucci per colum tranſmiſſum effundito. Quod autem craſſius eſt in eo poſtquam conſedit, admiſce oleo roſaceo ſufficienti, & oui luteo, & confectum illine.

Cap. CXLVII.

AD phlegmonen è venæ ſectione natam, aut duritiam, aut flores, aut grumos. Accipe fermentum tritici, & ſubactum bene illine ſuper locum.

Cap. CXLVIII.

AD viſcera ac lienem, & hydropem, emolliens & diſcutiens. Ficuum pinguium lib. vnam, foliorum cypariſſi viridium lib. vnam, nitri Alexandrini lib. S. Cypariſſum tundito: dein ficus. & ſubactis admiſce nitrũ ſimul diligenter, & probè confectum primò infarcito.

Cap. CXLIX.

AD phlegmonem crurum aut pedum, laudatum. Limaces terreſtres cum teſtis viginti. Subactis miſceto Cimoliã, & oui lutei quantum ſatis eſt. Imponito mortario, vt ceræ conſiſtentiam acquirant, & probè confectum cum penna illinito.

Cap. CL.

POTVS expertus, humorem exſiccans. Origani vnc.vnam. Tritum coquito in vino Cretico ad tertias, & da bibēdum ieiuno diebus tribus calicem dimidium. Eſt enim probatum.

Cap. CLI.

AD tormina ventris admodum mirabile. Origanū cum aqua coquito ad tertias,& bibendum dato.

Cap. CLII.

AD hebetudinem mirabile. Herbam chelidonium vocatam bene tundito, acceptóque è ſucco eius quantum voles, madefactum cum aqua illine vt probatum.

Cap. CLIII.

POTVS ad ſuppuratos,abſceſſu è iecore laborātes, bonum.Folia petroſelini,hyſſopi, roſarum aridarum,aniſi, liquoris papaueris, croci, hyoſcyami ſeminis, zingiberis, ſpicæ nardi, iridis, ſingulorum vnciam vnam. Trita madefacito cum melle Attico deſpumato ſufficienti, & bene confectum dato ad noctem fabæ magnitudine.

Cap. CLIIII.

VT vino non ſæpius ſit vtendum.Recipe teſtudinē viuam,ablue in vino bono iuſto tempore, dein mactato,& accipe de ſanguine,ac illum cum vino miſceto, dà que clàm bibendum menſura calicis dimidii manè ieiuno diebus tribus:& videbis diuinam vim. Simile.Vuā marinam, tuſam & madefactam cum vino ſufficienti da bibendam clàm ieiuno tribus diebus.

Cap. CLV.

AD difficultatem vrinæ & calculum, admodum bonum.[a]Filicis fœminæ, piperis communis, ſeminis petroſelini,ſing.hexag.duo.Bene trita dato manè ieiuno cum condito cochl.vnum. Simile. Stercoris hirundinis vnc. S.fœnigræci odorati hexag.duo, piperis communis hexag.vnum.Bene terantur,& detur cochl. vnum manè ieiuno cum vino bono. Hoc igitur confeſtim lapides mitigat,& per vrinam egredi facit. Eſt etiam ad coli dolorem admodum probatum.Simile. Accipe cicadas aridas viginti. Abiectis pedibus & alis, vrito ſuper carbones, & tritas madefacito cum melle Attico quod ſatis eſt,& ieiuno bibendas fabæ magnitudine cum vino menſuræ vnius commixtas præbeto.

a Filicis fœminæ] Manuſcriptus codex falſò λιθοπτέρεως pro θηλυπτέρεως legit.

Cap. CLVI.

AD reduuias valde bonum.Palmulam commanducatam à ieiuno, impone loco.

Cap. CLVII.

AD verrucas penſiles,& thymos in pudendo. Arietis fel exceptū concerptis linamentis illine. Simile.Mali & cotonei flores,& ramorum ſummitates coquito in aqua ad tertias,& abluito ſæpius,ac decident.

Cap. CLVIII.

AD dolentes caput & hemicranicos, probatum. Sinapi hexag.duo,ammoniaci thymiamatis hex. vnum. Trita madefacito cum aceto donec glutinis conſiſtentiam acquirant, & illine fronti in balneo abſtergendo. Facit etiam ad diuturna mala.

Cap. CLIX.

AD perniones vlceratos præcipuum medicamentū, vt non amplius ✱ *Deficit aliquid.* dein oleum commune, & adipem,& ceram coniice in mortarium, vt liquidum omnino ceratum fiat.Miſce[a] phylites læuigatæ,& vnita illine & impone. Dum coquitur moueto in vaſe, & ita confecto vtere.

a Phylites]Græcus Nicolai codex legit τοῖς φυλῆς, fortè pro τ̃ φυλιτῆς. Niſi τοῖς φυλλοις legendum ſit:quod certò à nobis ſtatui,quū præcedentia in hoc loco deficiant,non poteſt.

Cap. CLX.

AD lientericos deiicientes ramenta. Baccarum lauri,piperis communis,cumini, maſtiches, ſing.hexag.S. Tritorum detur cochl.vnum cum vino veteri bibendū.

Cap. CLXI.

AD vlcera ſcabie & fluxione tentata, & ad partium phlegmonen ac duritiam, è lente &[a]ſtymmatis nominatum.Lentis Alexandrinæ, fructus myrti,&[b]lentiſcorum viridiū,rubi ſummitatū, roſarū aridarum, putaminis Punicorū,ſingi.vnc.tres.Tuſa madefacito cum aquā ſufficienti,& coquito in olla noua ad tertias:poſtea colato. Accipe è iure decocti, ſubigito cum lentis in pollinē tuſæ vnc.tribus,& mellis Attici & aceti & olei roſacei quod ſatis eſt. Vbi ad emplaſtri formam redegeris, panno illitum & calefactum prædictis imponito.

a Stymmatis] Stymmata hoc loco Nicolaus vocat quæ vim adſtrictoriam obtinent. b Lentiſcorum] Manuſcriptus codex legit falſò ἐχίνων pro χίνων. Librarius nanque pro χίνων legens ἐχίνων, σ in ε conuertit.

Cap. CLXII.

AD vulnus tibiæ diuturnum & ſordidum. Farinam hordeaceam in poſca coquito & illinito:purgat enim & cogit vulnus. Vbi verò idipſum exiguum feceris, medicamento quod cicatricem inducere poteſt, vtere. Simile.Peucedani radicem tuſam & cribratam probè inſpergito vulneri.Nam purgat omnem ſorditiem, carnē generat,cogit,& cicatricem inducit.Probatum.

Cap. CLXIII.

AD anginas,ſub linguáque mala, expertum. Origanum aridum, & maximè quod rufum eſt,tundito & cribrato bene, exceptúmque melle deſpumato ſufficienti, & probè confectum illine.

Cap. CLXIIII.

AD commorſos à ſcorpione,mirabile admodum. Accipe inteſtina terræ, & læuigata imponito morſui.& irin bene tuſam,da bibendam cum vino ſufficienti aut aceto.

Cap. CLXV.

AD aphthas in ore puerorum.Rhois Syriaci quantum tribus digitis capi poteſt, menthæ ramos tres, roſarum aridarum folia ſeptē, ſeminis pineæ grana ſeptem. Trita irrigato cum melle Attico,& vtere.

Cap. CLXVI.

AD morboſas aphthas, & difficilia oris vlcera profunda facta,& quando plurimùm ſaliuæ effluit.Gallæ & ſolani,ſing.vnc.vnam.Tuſis,& cum aceto ſufficiēti madefactis,os colluito.

Cap. CLXVII.

AD dolorem pedum expertum,bonum.Conizæ herbæ,meliſſophylli, ſing.vnc. vnam. Tuſa pedibus imponito.Simile. Accipe mala Punica acida, integra coquito cum aceto acerrimo donec putamen eorundem perfectè diſſoluatur.dein in mortario contuſum,& ad fermēti formam redactum,infarctúmque linteo, impone tepidum.Fac hoc manè & veſperi.

Cap. CLXVIII.

AD alopeciam expertum,probatum. Erinaceorum marinorum teſtas vſtas,& bene læuigatas,cúmque adipe vrſino madefactas illine.

Cap. CLXIX.

PODAGRICVS potus in principio exacerbationis vſurpandus,vt eadem die dolor ſedetur, & poſtridie ſanus egrediatur,expertus. Zingiberis ſcrup.tres S.hermodactyli lib.vnam ſcrup.tres, ſcammoniæ ſcrup. duos ſiliq.vnam,piperis communis gr. trigintaquinque, cumi nigra quinquagintatria.Zingiber tundito & cribrato cum hermodactylo,ſimiliter etiam ſcammoniam læuigato diligenter in mortario, & adiicito mellis Attici pauxillum,& vini temperati cyathos duos.Probè confectum bibendum dato.

Cap. CLXX.

PODAGRICVS linctus in principio acceſſionis valde mirabilis & probatus. Accipe [a]pellem veteris calciamenti,aut vrito aut in puluerem redigito.Simile. [b]Ceonidarum vſtarum,& in puluerem redactarum vnc. duas. dein accipe ſucci coriandri & aceti acerrimi quod ſatis eſt,& ad mellis craſſitudinem redacta reconde in vaſe,& illinito cum penna dolenti loco.

a Pellem,&c.] In codice Nicolai eſt κάσιμα παλαίυ, σεμιδ αλίυ,pro κάσυμα παλαιῦ πεδίλου. Eſt enim κάσυμα idē quod δέρμα, vt paulo antè dictum eſt. b Ceonidarum] Græcus codex legit, κεωνίδας. Eſt & hæc vox mihi ignota. Tam hæc verò quàm ea quæ illam præcedit,corrupta eſſe videtur.

Cap. CLXXI.

AD eos qui boletos comederunt, aut fungos, aut amanitas, & in mortis venerunt periculum. Multos raphanos recentes edendos, ac ſubinde vinum temperatum, & exiguum mellis bibendum præbeto, ac iubeto vomere. Simile. Nitrum læuigatum cum poſca bibendum præbeto. Similiter, Rutam læuigatam, cum poſca bibendam dato.

Cap. CLXXII.

AD aures ſurdas expertum. Leporis fel & lac mulieris ex æquo miſceto ac calefacito. Infunde auri, & mi raberis.

Cap. CLXXIII.

AD ſtrumas, admodum probatum. Radicem aſphodeli lanæ inuolutam appendito. Celeriter enim ſanat.

Cap. CLXXIIII.

AD aluum citam, expertum. Spongiam recentē vino madefactam vrito quoad in cinerem vertatur. Et cineris cochlearium vnum irrigato cum vino veteri menſuræ vnius, da bibendum diebus tribus manè ieiuno. Si verò febricitat, præbeto bibendum cum vino tēperato.

Cap. CLXXV.

AD vſtiones ab aqua feruente factas, expertum & laudatum. Ceræ puræ vnc. duas, olei roſacei quod ſatis eſt, & humidiorem calcem viuam in aqua conquaſſatam, ceratum colatum & confectum illine cum penna. Melius autem eſt vt pro aqua ſuccum betæ calci viuæ admiſceas.

Cap. CLXXVI.

AD hydropicos expertum, probatum. Stercoris caprini vnc. nouem, picis aridæ, ceræ puræ, reſinæ pineæ, ſing. lib. vnam, baccarum lauri lib. S. cyperi, ſinapi, ſing. vnc. vnam ſemis, fœnigræci vnc. duas S. iridis vnc. tres, ſeminis raphani, radicis capparis, pyrethri, cardamomi, ſing. vnc. duas, nitri vnc. tres, colocynthidis vnc. vnā S. probè trita madefacito cū olei cōmunis veteris vnciis quinque, & aceto ſufficienti. Confectum admoueto.

Cap. CLXXVII.

AD formicas, vt eadem hora decidant, valde bonū. Folia ficus vrito, & cinerem ipſorum accipe, & cum lacte ficus ſubigito, & panno illitum imponito ſuper myrmecias, confeſtimque decident, atque miraberis.

Cap. CLXXVIII.

AD profluuium ſanguinis narium admodum probatum. Cæpam rubeam acerrimam tuſam, odorandam dato: & ſtatim ſanguinis profluuium ſiſtetur.

Cap. CLXXIX.

AD pleuriticos, mirabile valde. Rutæ ſylueſtris & ſatiuæ foliorum, ſing. vnc. vnam S. ſampſychi, iridis, ſulphuris ignem non experti, butyri recentis, adipis ſuilli aut taurini, ſing. hexag. vnum S. terebinthinæ vnc. S. olei cyprini vnc. duas, ceræ puræ vnc. vnam S. Bene confecto vtere vt probato.

Cap. CLXXX.

AD pleuriticos per os ſumendum, probatum à Comite Redigapo. Opii drach. duas, caſtorei, foliorum rutæ, ſing. drach. tres. Trita madefacito cum melle Attico ſufficienti, & præbeto fabæ Ægyptiæ quantitate, cum melle temperato ſufficienti.

Cap. CLXXXI.

AD eryſipelata valde bonum. Succi ſolani & plantaginis maioris, ſing. cotyl. vnam, ceræ puræ vncias ſex, molybdenæ, ceruſſæ, olei roſacei, ſingulorum lib. ſemis. Trita madefacito cum adipis taurini recētis libra vna, & probè ſubactis vtere.

Cap. CLXXXII.

AD carbunculos valde vtile. Fermentum aridum & carbonem viuum, & caricas ſimul læuigatas imponito loco laboranti. Simile. Carnem bubulam diligenter contuſam imponito. Solue poſt tres dies, & cum radice aſcendit. Poſtquam deciderit, vt [a] cauum vlcus, curato. Eſt probatum.

[a] Cauum] In codice Græco non rectè κίνον pro κοῖλον legitur.

Cap. CLXXXIII.

AD vſtiones, vndecunque fiant. Cretam argentariā aut Cimoliam cum roſaceo oleo ſubactam illine. Si verò betæ ſuccum adieceris, fit admodum bonum.

Cap. CLXXXIIII.

POTVS ad aſthmaticos probatus. Pulmonem vulpis accipe, & probè ipſum aſſiccato, & ſenſim læuigatū bibendum præbe aſthmaticis. Hoc credēdum erit, quia probatum eſt, & ſanat.

Cap. CLXXXV.

POTVS ad eos qui morbo comitiali laborant mirabilis. Vngulas aſininas vſtas & tritas dato bibendas continuò: prorſus enim curat. Simile. Impetigines equorum in aceto læuigatas & potas ſanare morbum comitialem ferunt. Aliqui autem ad omnes ferarum morſus hoc vti iubent. Simile. Muſtella aſſiccata & pota ſanat comitiali morbo laborantes. Totam verò viuam in olla vſtam, & cinerem eius cum melle aut terebinthina aut butyro impoſitam, ſtrumas ſanare affirmant.

Cap. CLXXXVI.

AD quartanas & tertianas potus mirabilis, expertus. Succi plantaginis minoris partes duas, aceti partē vnam. Subigito ſimul: & vbi bene confeceris, dato bibendum duabus horis ante inuaſionem acceſſionis.

Cap. CLXXXVII.

AD quartanas potus ante inuaſionem acceſſionis, dandus ieiuno. Accipe ſuccum herbæ vocatæ pimpinellæ; Græcè autem * Deficit, vncias tres. adiice illi vini Monembaſiatici vnc ſex: & ſubacta dato bibenda. Præbeto etiam comedendum de electuario dia trion pipereôn hexag. tria. Et fac ita quatuor oblationes, & miraberis in nomine Domini.

Cap. CLXXXVIII.

AD quartanas potus admodum probatus. Succi rutæ & menthæ, ſing. hexag. tria, theriacæ drach. vnam, ἄγχα βύπα hexag. tria, vini Monembaſiatici vnc. ſex. Subacta ſimul bibenda præbeto ante acceſſionem ieiuno. Comedendū dato ex electuario diacumini vnc. tres. & fac ita quinque oblationes.

Cap. CLXXXIX.

POTVS mirabilis ad rabidum hominem gratia Dei. Accipe radicis ſparti admodum teneræ vnc. tres, & è fructu eius vnc. duas. Purgata & bene lota coquito cū vini boni lib. ſex donec tertia pars vini abſumatur. dein colato, & accipe è vino vnc. duas. Et vnicuique oblationi adiice theriacæ vnciā ſemis, & vini Monembaſiatici vnc. ſex. Et vtraque bene ſubacta præbeto bibenda ieiuno diebus viginti, & ſic vtere vt probato.

INDEX ROSACEI MELLIS, ſacchari roſacei, & zulapii roſacei.

Roſacei mellis confectio probata, Cap. I.
Rhodoſtacti confectio, Cap. II.
Rhoitis confectio mirabilis, Cap. III.
Roſacei mellis purgatorii confectio, Cap. IIII.
Roſacei mellis confectio, Cap. V.
Roſaceæ aquæ confectio valde vtilis, Cap. VI.
Roſacei olei confectio valde laudata, Cap. VII.
Roſacei ſacchari confectio admodum laudata, Cap. VIII.
Roſacei zulapii confectio mirabilis, Cap. IX.
Roſacei zulapii confectio purgatoria, Cap. X.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De melle,ſaccharo,& zulapio roſaceis,

Sectio trigeſimanona.

Cap. I.

ROSACEVM mel cōfert ad oris phlegmonen gingiuarum & tonſillarum ex fluxione calida natam in ore retentum, & gargarizatum.Datur etiam iis quibus venter vritur,& ſitientibus propter ariditatem bilis,vbi ſcilicet ægrotantes redundantiam bilioſi humoris,& bilioſæ fluxionis; accepto cholagogo aliquo priùs euomuerint . Ad ſtomachum etiam æſtuantem abſque redundantia , citra vomitum,& febricitantibus cum aqua , feruore & vigore febris [a] præſente.Sæpenumero autem roſaceum mel & hydroroſatū largiùs congruo tempore exhibita ſine aliquo alio,ad intemperiem febris reſtinguendam ſuffecerunt,ſudoribus & alui profluuio, ventriſque ſubductione excitatis.Præ cæteris enim omnibus potionibus mel roſaceum maximè ad humores acres per aluum ducendos vtile eſt.Confectio igitur roſacei mellis huiuſmodi eſt:Succi roſarum lib.quinque,mellis Attici puri libras duas,aquæ pluuialis libram vnam ſemis.coquito libr.aquæ in duplici vaſe donec dimidium eius abſumatur:& accipe ſemilibram,miſce cum cæteris,& vtere . Facit ad omne malum in ore factum,& aphthas puerorum.

a Manuſcriptus codex legit μετὰ ἐφεστηκυίας pro ἐνεστηκυίας.

Cap. II.

RHODOSTACTI compoſitio ſeu confectio. Roſarum exectis vnguibus ſucci hexag.duo, mellis Attici aut ſacchari lib.vnā S.Coquito ſpuma diligēter ſublata,quoad quarta pars abſumpta fuerit, dein vtere acceptà vncia vna aut duabus pro viribus cum aqua tepida.Hoc enim ventrem emollit.

Cap. III.

MALI Punici ſucci confectio mirabilis. Succi malorum Punicorum lib.quatuor ſemis, mellis Attici aut ſacchari lib.1.ſemis.coquito ad tertias,& dato cum aqua tepida ſufficienti.

Cap. IIII.

ROSACEI mellis purgatorii confectio. Succi roſarum lib.duas,dacrydii vnc.vnam hexagia duo,agarici vnciam vnam,mellis Attici libras quinque . Bene cōfectum dato.

Cap. V.

ROSACEI mellis confectio probata.Roſarum libras ſeptem , aquæ libras quinquaginta , mellis Attici libras quadraginta.Probè coquito ad conſiſtentiam , & vtere.

Cap. VI.

HYDROROSATI confectio admodum vtilis. Roſarum exectis vnguibus lib.vnam , aquæ lib.tres . aquæ autem adhuc ſtrepenti & feruenti iniice roſas,& ignem extinguito:ſinito per integram noctem . manè colato probè expreſſis roſis:dein admiſceto mellis Attici deſpumati lib . vnam decocti libris tribus . Roſas in vmbra ſeruato diebus quadraginta in loco edito.Datur ad eryſipelata,æſtus,choleras , malis humoribus refertos,acrem bilem,& ſtomachi æſtus.

Cap. VII.

ROSACEI olei confectio admodum laudata. Roſarum exectis vnguibus lib.vnam, aquæ lib.tres . Hæc coquito probè ad ignem,dein ab igne remota ſinito ſic per totam noctem.Manè per colum traiectæ huic aquæ miſceto olei communis lib.vnam,& diebus quadraginta inſolato . Poſt hæc diligenter animaduerte ne dum per ſaccum tranſmittitur; aliquid aquæ remaneat in oleo:tutóque ſeruato.

Cap. VIII.

ROSACEI ſacchari confectio valde laudata. Accipe roſarum exectis vnguibus lib.vnam.Contundito bene,& admiſceto ſacchari lib.duas,& coquito ſimul citra aquam.poſtea vacuato in marmor latū , aut vas fictile, aut in tabulam,& ſinito refrigerari.dein coniice in vas latum,& tundito ipſa in minuta: [a] frangitur enim inſtar ſalis:& inſolato diebus quadraginta,& dato cœliacis,dyſentericis,& ſtomachicis.Mel enim nō habet efficaciam, niſi in ſanis ſolùm: febricitantibus autē & bilioſis,contrarium exiſtit.

a Θρέει pro θραύει.

Cap. IX.

ROSACEI zulapii confectio mirabilis & probata. Roſarum lib. tres coniice in [a] caldarium:& coquito valde aqua pluuiali roſis affuſa,& operiens ſinito ita horis ſex.dein per ſaccum traiicito,& accipito è iure decocti lib.vnam,& ſtillatitii roſarum liquoris lib.ſemis,ſacchari libr. tres: & ad tertias decoquito.Dato cœliacis & dyſentericis.

a Καρδάριον pro καλδάριον ſcribitur.

Cap. X.

ROSACEI zulapii purgatorii confectio. Spodii, trium ſantalorum,ſing.drach.quatuor,rhei barbari dr. tredecim,zulapii roſacei vnc . quindecim , dacrydii dr. duodecim, caphuræ drach.ſemis,ſacchari lib.vnam,vbi probè confeceris,dato hexagia tria aut duo.

INDEX SATYRIACORVM, SAPONVM, & ſinapiſmorum.

Satyriacum tentiginem excitans,& ad coitum irritans, puerósque procreans, Cap. I.

Satyriacum ſimile, Cap. II.

Satyriacum tentiginem excitans,mirabilis potus, Cap. III.

Satyriacum tentiginem faciens,inductio pudendi ad venerea, Cap. IIII.

Satyriacum ageraton,hoc eſt non ſeneſcens,ſimile. Cap. V.

Satyriacum ad colis reſolutiones, Cap. VI.

Satyriacum ad venerea admodū vtile, Cap. VII.

Saponis confectio ad frigidas fluxiones à capite deſcendentes in thoracem, Cap. VIII.

Saponis confectio magis neceſſaria ad frigidas à capite fluxiones, Cap. IX.

Saponis confectio fluxiones exiccans, Cap. X.

Saponis confectio Conſtantini fluxionem exiccans, Cap. XI.

Saponis confectio Andreæ Comitis, Cap. XII.

Sinapiſmi confectio probata, Cap. XIII.

Satyriacon tentiginem excitans, vnguentum probatū, Cap. XIIII.

De ſatyriacis, ſaponibus, & ſinapiſmis,

Sectio quadrageſima.

Cap. I.

SATYRIACVM tentiginem faciens
ad coitum irritans, pueróſque procreãs,
admodum laudatum. Piperis commu-
nis grana viginti, adarces, bryoniæ, py-
rethri, euphorbii, ſcinci, ſingulorũ ſcru-
pulos duos, farinæ ciceris, cerebri paſſe-
ris in turribus habitantis, ſingul. ſcrupulũ vnum ſemis.
Hæc probè trita & cum melle Attico confecta, dato põ-
dere ſcrupulorum duorum, aut hexagiorum duorum.

Cap. II.

SATYRIACVM tentiginem excitans puden-
dorum, ad coitum irritans, & pueros procreans. Bryo-
niæ, pyrethri, adarces, euphorbii, ſingulorum ſcrupulũ
vnum, piperis communis grana viginti. Trita madefa-
cito cum melle Attico ſufficienti, & ſubacta reducito ad
glutinis conſiſtentiam, ac inunge pudenda. Si verò vis
vt ſedetur, foueto decocto betæ tepido.

Cap. III.

SATYRIACVS tentiginem faciens, potus mira-
bilis. Satyrii ſuperiorem teſtem accipe: inferior enim ve
nerem inhibet: piperis communis grana viginti, corti-
cis thuris drachmam vnam, ſeminis erucæ, ſeminis cæ-
pæ, ſingulorum drachmas duas, caudæ ſcinci drachmã
vnam. Probè trita madefacito cum vino dulci Creti-
co ſufficienti, & bene confecti præbeto drachmam v-
nam cum vino dulci.

Cap. IIII.

SATYRIACA tentiginem excitans, inunctio pu
dendi. Myrrhæ, pyrethri, ſeminis vrticæ, ſing. vnc. vnã,
piperis albi vnc. duas. Trita madefacito cum oleo veteri
quod ſatis eſt, & reducta ad glutinis conſiſtentiam illine
pudendis.

Cap. V.

SATYRIACVM tentiginem faciens, ageraton,
ad venerea admodum bonum & probatum. Styracis,
myrrhæ, thuris, ſing. drach. quatuor, piperis communis
drachmam vnam, ſeſami toſti, oxybaphi, amygdalarum
toſtarum, vuarum exemptis vinaceis, ſing. minas tres.
Trita madefacito cum mellis optimi cochleariis duo-
dus & ouis crudis quinque: & vbi probè cõfecta fuerint,
finge paſtillos pondere drachmæ vnius, & præbeto cum
vino nigro, aut mulſo ſufficienti.

Cap. VI.

SATYRIACVM tentiginem excitans, ad colis
reſolutiones mirabile. Seminis erucæ drach. octo, carda
momi drach. quatuor, ſinapi, panacis, ſing. drach. octo,
piperis communis grana viginti. Trita madefacito cum
ſucco erucæ ſufficienti, & finge paſtillos pondere drach.
vnius: præbeto ieiuno cum vino diluto. Alia ſatyriaca
tum vnguenta tum antidota quærito in litera A.

Cap. VII.

SATYRIACVM probatum ad venerea. Satyrii,
nucis Indicæ, piſtaciorum, pinearum, ſingulorum dra-
chmas octo, zingiberis, aniſi, ſeminis rutæ, ſing. drach.
vnam ſemis & quartam partem, cinamomi, linguæ a-
uis, ſeminis cæpæ, ſing. ſcrup. quatuor, moſchi grana tri
tici tria, eryngii drach. octo, pinearum ſylueſtrium dra-
chmas quatuor, medullæ paſſeris in turribus nidifican-
tis drach. tres. Bene trita irrigato cum melle Attico ſuf-
ficienti, & vbi confeceris, exhibeto.

Cap. VIII.

SAPONIS boni confectio ad frigidas fluxiones à
capite venietes in thoracem, columellam, pulmonem,
gingiuas, ita vt exiccet & roboret cerebrum, & defluxio
nem deſcendẽtem ſiſtat. Factus eſt ab Actuario, & cum
centum & quinquaginta aliis medicis, Conſtantino re-
ge iubente. eſt enim admodum probatus. Roſarum ari-
A darum, aloes flauæ, gallarum, caſiæ, nardi Indicæ, ſarco-
collæ, ſingul. vnc. vnam ſemis, balauſtiorum, myrrhæ
veræ, ſandarachæ, ſpicæ nardi, ſing. vnc. vnam, coſti vnc.
ſemis, caryophylli, piperis communis, ſpicæ, cinamo-
mi, ſingul. hexag. duo, ſaponis Gallici lib. ſemis. Hæc be-
ne tuſa excipe cum ſucco lupinorum, & oleo lentiſcino:
& vbi probè confeceris, finge paſtillos nucis Ponticæ
quantitate, & in vmbra ſiccato. vſu poſcente coniice in
aquã calidam, & capiti affundito veluti circunfuſionẽ;
& imponito deſuper ſtupam. Oculi autem probè muni-
B ti ſint, ne ab acrimonia lædantur.

Cap. IX.

SAPONIS alia confectio, magis neceſſaria, ad fri-
gidas fluxiones à capite in os deſcendentes. Thuris, ma-
ſtiches, ladani, balauſtiorum, myrrhæ, ſandarachæ, flo-
ris iunci odorati, caſiæ, cyperi, amomi, folii, fæcis vini
veteris vſtæ, gypſi, nitri, buccinorum vſtorum, roſarũ,
erinacei marini, helenii, carpobalſami, ligni pineæ, bac
carũ lauri, chamæleontis, ariſtolochiæ, pumicis, ſingul.
vnciam vnam, ſaponis Gallici libras tres, aut pro eo ſpu-
C mam ſaponis, aut olei communis aut lentiſcini. Hæc
trita madefacito cum decocto lupinorum: & vbi bene
confeceris, fingito paſtillos, & ſiccato in vmbra. vſu exi-
gente vtere in balneo vt præcedenti, abundè ſoluendo
cum vino auſtero bono veteri, ab alto deſtillando & ſu-
per caput fundendo: veſperè domum ito, cras iterum
lauato.

Cap. X.

SAPONIS confectio, fluxionem exiccans, admo-
dum bona & probata vt præcedens. Thuris, maſtiches,
D ſandarachæ, ladani, balauſtiorum, myrrhæ, floris iunci
odorati, caſiæ, cyperi, amomi, folii, fæcis vini veteris v-
ſtæ, gypſi, nitri vſti, cinamomi, caryophylli, ſingulorum
vnciam ſemis, caſiæ ligneæ, xylobalſami, aloes flauæ, co
ſti, ſingulorum hexagium vnum ſemis, ligni rutæ, cha-
mæmeli, chamæleontis, ſpumæ ſaponis, helenii, erina-
cei marini, ſing. vnciam ſemis. Tuſa probè madefacito
cũ lentiſcino oleo ſufficienti, & finge paſtillos vt prædi-
ctos, & vſu poſcente præbeto ſimiliter vt ante dictos.

Cap. XI.

E SAPONIS confectio Conſtantini exiccans, admo
dum bona. Balauſtiorum, myrrhæ, ſandarachæ, ſingul.
vncias duas, coſti, aloes flauæ, gallarum, thuris, ſidiorũ,
folii, roſarum, ſarcocollæ, ſing. vnc. tres, ſpicæ nardi vnc.
duas, ſaponis Gallici libram vnam, lupinorum amarorũ
decocti libram vnam ſemis. Sicca tundito & cribrato, &
cum liquidis ſubactis adiice ſaponem, & finge paſtillos,
ſiccatóque in vmbra. Vſu verò poſtulante quod ſatis eſt
diluito & madefacito cum vino bono ſufficienti, & illi-
ne ante balneũ ſincipiti prius raſo ac paulo poſtea abſ-
F tergito, & abluito.

Cap. XII.

SAPONIS confectio Andreæ Comitis probata.
Floris iũci odorati, caſiæ, cyperi, amomi, folii, coſti, gal-
larum, ſingulorum vnciam vnam, nardi Celticæ, alumi-
nis ſciſſi, iridis, fæcis vini veteris vſtæ, gypſi vſti, nitri,
ſingul. [a] ſcrupulos duodecim, roſarum ſiccarum, [b] ſalis
communis, ſingulorum ſcrupulos octo, purpuræ teſtæ
vſtæ vnc. tres, ſaponis Gallici libram vnam. Trita irriga-
to cum decocto lupinorum ſufficienti, & excepta dige-
G rito in paſtillos, exiccatóque in vmbra, ac vtere vt præ-
cedenti.

a Scrup.] Aetius habet vncias. b Salis] ἁλῶν legendum.

Cap. XIII.

SINAPISMI cõfectio probata. Caricas quotquot
voles vno antè die in aqua tepida macerato, deinde ve-
hementer exprimito, validéque ſubigito. Dein accipe a-
cre ſinapi, quale Syriacum & Ægyptium: terito ſeorſim

affuſo etiam caricarum diluto,& facta maza inuicē cō-miſce.Si vis vt vehementer exulceret,duas ſinapi partes adiice vni parti caricarum: ſin debiliter,contrà : ſi verò mediocriter,vtrunque ex æquo.Sinapi autem ante affrictionem aceto macerato vt nonnulli faciunt, fit autem imbecillius.Poſt ſinapi purgationem & vſum balnei, ſi dolor vehemens,aut rubedo & puſtulæ apparuerint,linteum in ſucco maluæ,aut fœnigræci madefactum imponito : dein roſaceum ceratum cum abſinthio.vtere. In reſolutis autem in quibus ſenſus læſus eſt,aſſiduè attendere oportet intuentem & videntem, ne id quod ſentit,immodicè inflammatum ſit. & caprinus fimus

A cum aceto illitus eſt vtilior,præſertim cum caricis.

Cap. XIIII.

SATYRIACVM arrectorium vnguentum probatum.Satyrii,pudendi cerui,ſcinci caudæ,ſingulorum drachmam vnam, ſeminis erucæ,pyrethri, canchryos, ceræ puræ, ſingulorum drachmas duas, terebinthinæ vnciam ſemis,oua paſſeris troglodytici duo, lacertam vnam cum dimidio, olei tedacei aut irini quod ſatis eſt. Macerato priùs in aceto lacertas dies quadraginta

B in fimo reconditas cum vaſe,& bene confecto medicamento vtere.

INDEX PASTILLORVM.

Paſtillus ad pleuriticos, rigore concuſſos, ſtomachicos, & iecinoroſos,dolorem mitigans, Cap. I.
Paſtillus ad ſpuentes ſanguinem & cœliacos, Cap. II.
Paſtillus lienoſis conferens, ex Galeno, Cap. III.
Paſtillus ad dyſentericos qui ſupernè exhibetur, & cœliacos, Cap. IIII.
Paſtillos ad iecinoroſos,& morbo regio correptos, valde bonus, Cap. V.
Paſtillus ad nephriticos,& vrinæ ſtillicidium admodū probatus, Cap. VI.
Paſtillus ad lienoſos probatus, Cap. VII.
Paſtillus ad quartanas,admodum laudatus, Cap. VIII.
Paſtillus ſimilis,mirabilis admodum, Cap. IX.
Paſtillus panchreſtos ad omne malum, Cap. X.
Paſtillus ad quotidianas,tertianas, quartanas, colicos, dyſentericos,& alia, Cap. XI.
Paſtillus fluxiones oculorum prohibens,bonus, Cap. XII.
Paſtillus inuincibilis, admodum bonus, Cap. XIII.
Paſtillus Philippi,valde bonus, Cap. XIIII.
Paſtillus ad dyſentericos & cœliacos laudatus, Cap. XV.
Paſtillus After nominatus,mirificus, Cap. XVI.
Paſtillus nominatus trigonos, Cap. XVII.
Paſtillus è ſeminibus mirabilis, Cap. XVIII.
Paſtillus ex acantha Ægyptia mirificus, Cap. XIX.
Paſtillus ad dyſentericos & cœliacos probatus, Cap. XX.
Paſtillus ſimilis mirificus, Cap. XXI.
Paſtillus ex halicacabo laudatus, Cap. XXII.
Paſtillus è corallio probatus, Cap. XXIII.
Paſtillus ex eodem ſimilis, Cap. XXIIII.
Paſtillus & ipſe è corallio,præter opinionem dyſentericis conferens, Cap. XXV.
Paſtillus,ad ſpuentes ſanguinem,cœliacos,& dyſentericos, & ſtomachicos fluxione tentatos, Cap. XXVI.
Paſtillus ad febricitantes, vigilantes,& cœliacos mirificus, Cap. XXVII.
Paſtillus ad quartanas,admodum probatus, Cap. XXVIII.
Paſtillus probatus ad cœliacos Nicephori, Cap. XXIX.
Paſtillus lienoſis conducens, ex Galeno, Cap. XXX.
Paſtillus ſupernè exhibendus ad dyſentericos & cœliacos probatus, Cap. XXXI.
Paſtillus ad iecinoroſos & morbo regio correptos, admodum laudatus, Cap. XXXII.
Paſtillus nephriticus,ad ſtillicidium vrinæ, admodum laudatus, Cap. XXXIII.
Paſtillus è ſuccino,valde vtilis, Cap. XXXIIII.
Paſtillus ad dyſentericos,& ſanguinem ſpuētes è cornu ceruino, Cap. XXXV.
Paſtillus per inferna infundendus, Cap. XXXVI.
Paſtillus ad iecinoroſos,lienoſos,ſtomachicos,& hydropicos mirabilis, Cap. XXXVII.
Paſtillus lienem ſtatim minuens, Cap. XXXVIII.
Paſtillus albus vocatus,admodum probatus, Cap. XXXIX.
Paſtillus inuincibilis nominatus, Cap. XL.
Paſtillus è thapſia,hemicranicus, Cap. XLI.
Paſtillus auricularis, probatus, Cap. XLII.
Paſtillus Amazonis vocatus, Cap. XLIII.
Paſtillus Polyidæ ſphragidis confectio, Cap. XLIIII.
Paſtilli crocomagmatis confectio, Cap. XLV.
Paſtillus ad tertianas,quartanas & quotidianas, Cap. XLVI.
Paſtillus è roſis admodum probatus, Cap. XLVII.
Paſtillus diabes, hoc eſt è violis nominatus, Cap. XLVIII.
Paſtillus diorces, qui ingreditur paſtillum rhodion, Cap. XLIX.
Paſtillus è croco, Cap. L.
Paſtillus ſquilliticus mirabilis admodum, Cap. LI.
Paſtillus Spodios, Cap. LII.
Paſtillus è vipera, Cap. LIII.
Paſtillus è corallio admodum bonus, Cap. LIIII.
Paſtillus è lacca,ad iecinoroſos,lienoſos,& ſtomachicos à calore, Cap. LV.
Paſtillus ad hypochondriacos refertos materia,& alia, Cap. LVI.
Paſtillus ad iecinoroſos,lienoſos,ſtomachicos, & inflatos, Cap. LVII.
Paſtillus ad refrigeratos ſtomacho, & iecoris habentes tumorem, Cap. LVIII.
Paſtillus ad iecinoroſos, lienoſos, ſtomachicos, & eos qui malum corporis habitum incurrent, Cap. LIX.
Paſtillus è roſis, ad iecinoroſos & ſtomachicos, præter opinionem conducens, Cap. LX.
Paſtillus ad iecoris calorem,febres acutas & ardentes, Cap. LXI.
Paſtillus è caphura ad iecoris calorem, Cap. LXII.
Paſtillus ad calorem iecoris,ſitim immodicam, liguæque ariditatem,& ardentes febres, Cap. LXIII.
Paſtillus de berberis,ſiue de acantha Ægyptia, Cap. LXIIII.
Paſtillus è berberis ſiue oxyacantha, Cap. LXV.
Paſtillus ad iecinoroſos,lienoſos,ſtomachicos,& hypochondriacos, Cap. LXVI.

Paſtillus ad iecinoroſos,lienoſos, & melancholicos, admodum bonus, Cap.LXVII.
Paſtillus ad grandines in oculis,admodum bonus, Cap.LXVIII.
Paſtillus ad ozænas valde bonus & probatus, Cap.LXIX.
Paſtillus ad cardiacos,defectione animi laborantes, & fruſtrationes ſanguinis, Cap.LXX.
Paſtillus è moſcho ſimilis, Cap.LXXI.
Paſtillus ad eos qui morbo comitiali laborant, Archigenis, Cap.LXXII.
Paſtillus ad eos qui morbo comitiali laborant,& per circuitum conuulſos,aut voluulo moleſtatos,& alia mala, Cap.LXXIII.
Paſtillus ad æſtiuas vſtiones,odoratum faciens vniuerſum corpus, Cap. LXXIIII.
Paſtillus ſuffumigabilis ad tuſſientes, & nonnisi recta ceruice ſpirantes admodum probatus, Cap.LXXV.
Paſtillus ſuffumigabilis,ſimilis, Cap.LXXVI.
Paſtillus ex ſuccino,probatus, Cap.LXXVII.
Paſtillus Doſithei,probatus ad ſanguinem ſpuentes, & tuſſientes, Cap.LXXVIII.
Paſtillus ad ſpuentes ſanguinem quo vtor, per omnia probatus, Cap.LXXIX.
Paſtillus ad abſceſſu laborantes,tuſſientes,& ſuppuratos, Cap.LXXX.
Paſtillus ſimilis, Cap.LXXXI.
Paſtillus ſimilis,admodum probatus, Cap.LXXXII.
Paſtillus ad ſuppuratos & tabidos, Cap. LXXXIII.
Paſtillus amarus nominatus, Cap. LXXXIIII.
Paſtillus Aſclepiadæ,probatus ad diuerſos morbos, Cap. LXXXV.
Paſtillus aſteris, ad colicos probatus, Cap. LXXXVI.
Paſtillus ad colicos ex calamintha, Cap. LXXXVII.
Paſtillus colicus,& concoctionem iuuans, Cap. LXXXVIII.
Paſtillus infundendus ad colicos, Cap. LXXXIX.
Paſtillus infundendus ad dyſentericos & cœliacos, Cap.XC.
Paſtillus infundendus ad dyſentericos & cœliacos admodum probatus, Cap. XCI.
Paſtillus ex acantha Ægyptia, ſimilis, Cap. XCII.
Paſtillus trigonos nominatus, Cap.XCIII.
Paſtillus ad dyſentericos & cœliacos, Cap.XCIIII.
Paſtillus ad dyſentericos & cœliacos probatus, Cap.XCV.
Paſtillus Oribaſii admodum bonus, Cap.XCVI.
Paſtillus infundendus ad dyſentericos, Cap.XCVII.
Paſtillus infundendus ſimilis, Cap.XCVIII.
Paſtillus inſignis Fauſtini ad dyſentericos & cœliacos, Cap.XCIX.
Paſtillus Fauſtini, Cap. C.
Paſtillus ad dyſentericos,ſanguinis eruptiones, & omnes nomas, Cap. CI.
Paſtillus ad dyſentericos,plurimùm expertus, Cap. CII.
Paſtillus infuſilis è ſubere, Andromachi,præter opinionem, Cap. CIII.
Paſtillus infuſilis ſomnum inducens & ad dyſentericos febre vacantes, Cap. CIIII.
Paſtillus infuſilis ad dyſentericos,multùm expertus, Cap.CV.
Paſtillus infuſilis,thronus Marcelli, Cap. CVI.
Paſtillus infuſilis,ad dyſentericos mirabilis, Cap. CVII.
Paſtillus magnus ad dyſentericos, Cap. CVIII.
Paſtillus imponendus ad dyſentericos & cœliacos, Andromachi,probatus, Cap.CIX.
Paſtillus ad lientericos admodum laudatus, Cap.CX.
Paſtillus ſimilis valde bonus, Cap. CXI.
Paſtillus Theodoretos dictus, optimus, Cap. CXII.
Paſtillus ad lientericos,probatus, Cap. CXIII.
Paſtillus ſimilis mirabilis, Cap.CXIIII.
Paſtillus ad iecinoroſos, admodum bonus, Cap. CXV.
Paſtillus ad iecur vlceratum, Andromachi, admodum inſignis, Cap. CXVI.
Paſtillus diſcutiens iecur, & ad febrem & ſitim, admodum probatus, Cap.CXVII.
Paſtillus ad iecur induratum, Cap. CXVIII.
Paſtillus ſimilis,probatus, Cap. CXIX.
Paſtillus ad iecinoroſos,lienoſos, & ſtomachicos, Cap. CXX.
Paſtillus ad iecur induratum,probatus, Cap. CXXI.
Paſtillus ad lienem induratum & phlegmonen, probatus, Cap.CXXII.
Paſtillus ex erice, ad phlegmonen lienis,& duritiem, Cap.CXXIII.
Paſtillus ad phlegmonen,& omne malum lienis,& hydropicos:vrinam nanque mouet, Cap.CXXIIII.
Paſtillus ſimilis mirabilis, Cap.CXXV.
Paſtillus ad morbum regium & iecinoroſos mirabilis, Cap.CXXVI.
Paſtillus ad diuerſos morbos, Cap.CXXVII.
Paſtillus ad hydropicos, Cap.CXXVIII.
Paſtillus ad hydropicos,vrinam mouens, Cap.CXXIX.
Paſtillus ad iecinoroſos,regio morbo laborantes,admodum probatus, Cap.CXXX.
Paſtillus ad nephriticos & calculoſos, Cap. CXXXI.
Paſtillus ad abſceſſus,& vlcera in renibus probatus, Cap.CXXXII.
Paſtillus ad renum & veſicæ affectus, Cap.CXXXIII.
Paſtillus ad renum exulcerationem ac cicatrice indigentium,valde mirificus, Cap.CXXXIIII
Paſtillus ad profluuium muliebre, Cap. CXXXV.
Paſtillus ad eryſipelata,admodum laudatus, Cap.CXXXVI.
Paſtillus ad quodcunque in auribus malum vetus aut recens, Cap.CXXXVII.
Paſtillus ad dyſentericos probatus, Cap.CXXXVIII.
Paſtillus ad dyſentericos,voluuloſos,difficulter mingentes,& morſos à cane rabido, Cap.CXXXIX.
Paſtillus ad dyſentericos è ſubere nominatus, Cap.CXL.
Paſtillus ſimilis,valde probatus, Cap.CXLI.
Paſtillus ſimilis & ſomniferus, Cap.CXLII.
Paſtillus Paſionis vocatus, Cap.CXLIII.
Paſtillus infuſilis Phauſtionis, Cap.CXLIIII.
Paſtillus è ſubere nominatus, Cap.CXLV.
Paſtillus Bithynos appellatus, Cap.CXLVI.
Paſtillus ad vlcera,nomas, & fluxiones veteres, Cap.CXLVII.
Paſtillus ad colicos probatus & mirificus, Cap.CXLVIII.
Paſtillus ex vino & oleo pudendis & ſedi conueniens, Cap.CXLIX.
Paſtillus è lapide Phrygio pudendis aptus, Cap.CL.
Paſtillus è lotariis,pudendo & ſedi conferens, Cap.CLI.
Paſtillus albus vocatus, Cap.CLII.
Paſtillus ex halicacabo, Cap.CLIII.
Paſtillus è duobus elleboris, Cap.CLIIII.
Paſtillus melanchloros, hoc eſt nigri coloris, nominatus, Cap.CLV.
Paſtillus ad chironia & maligna atque fluxiones valde laudatus, Cap.CLVI.
Paſtillus è thapſia, hemicranicus, Cap.CLVII.
Paſtillus menſes ducens,probatus, Cap.CLVIII.
Paſtillus ſimilis,laudatus, Cap.CLIX.
Capillos capitis denigrans, Cap.CLX.
Capillos capitis flauos reddens, Cap.CLXI.
Capillos capitis nigros efficiens, Cap.CLXII.
Capillos denigrans, Cap.CLXIII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De Paſtillis,

Sectio quadrageſimaprima.

COMPOSITIONEM paſtillorum tradituri, principiò quid ſit paſtillus oſtendemus, & quot eius ſpecies, & quo pacto nominentur. Paſtillus igitur à forma figurave appellatur. Tres autem ſunt eorũ ſpecies. Alii nanque potabiles ſunt, alii infuſiles ſunt, hoc eſt qui per anum immittuntur: alii inunguntur illinunturve. Ex iis qui potãtur, alii aluum cohibent aut ſanguinem aut aliam quampiam fluxionem, refrigerando aut adſtringendo, aut [a] obſtruendo aut deſiccando compeſcunt, vt is qui ex ſpina Ægyptia conſtat, & qui è ſeminibus, & ſimiles. alii verò dolorẽ mitigant, vel quòd ſenſum ſtupefaciunt, vt crocodes dictus: vel quòd diffundunt, veluti qui ex aromatis conficiuntur. alii obſtructione liberant renum, aut lienis, aut iecoris vt qui ex amaris amygdalis componitur, & qui huic ſimiles ſunt. Eorum autem qui per anum iniiciuntur, nonnulli acrimonias obtundunt, vt in dyſenteria: quemadmodum qui ex pompholyge, & amylo, & terra Samia, ſucco ptiſanæ, aut eiuſmodi aliquo præparati: nonnulli aluum adſtringunt, aut ſanguinis profluuiũ veluti Philippi dictus, aut qui ex acantha Ægyptia conſtat cum ſucco roſarum aut plantaginis iniectus. aliqui adurentes in depaſcentibus dyſenteriis congruentes, ex ſandaracha, arſenico, calce, charta vſta confecti, & cũ ſucco lentis aut orizæ iniecti: inteſtino tamen prius muria eloto, & vt laborantes antea cibum & potum aſſumpſerint, ne aliquid medicamentorum facultatis ad ſtomachum rapiatur. Cæterùm vtiles ſunt paſtilli qui per inferna iniiciuntur, affectibus potiſſimùm malis qui infra vmbilicum ſunt. nam vis eorum vlteriùs peruenire non poteſt. [b] Poſtquam verò quid ſit paſtillus, & quot accipiatur modis diximus, nunc ſingulorum nomenclaturas & curationes exponemus, initio facto à paſtillo qui Myſterius nominatur.

a Obſtruendo] In codice Nicolai, vt etiam in Paulo, falſò legitur, παρεμπάσσειν pro παρεμπλάσσειν. b Poſtquam verò] Hic quædam in manuſcripto codice omiſſa ſunt, quæ ex libro 7. cap. 12. Pauli, vnde hæc ad verbum deſcripſit Nicolaus, reſtitui poſſunt.

Cap. I.

PASTILLVS Myſterios ad pleuriticos, vna duntaxat aſſumptione quod pollicetur efficiens, dolorem mitigans, rigore laborantibus, ſtomachicis, & iecinoroſis conferens. Styracis calamitis, caſtorei, piperis communis, croci, ſingulorum vnciam ſemis, hyoſcyami hexagium vnum ſemis. Bene trita madefacito cum aqua calida, & finge paſtillos nucis Ponticæ magnitudine. vſu exigente dato paſtillum vnum ex vino temperato.

Cap. II.

PASTILLVS ad ſpuentes ſanguinem & cœliacos. Opii drach. tres, hyoſcyami drach. octo, aniſi, ſeminis apii, ſingulorum drach. quinque, ſpicæ nardi drach. quatuor ſemis, floris iunci odorati, croci, caſiæ, ſingul. drach. tres, mandragoræ corticis, ſtyracis, myrrhæ, ſing. drach. quinque, hypociſthidis, gallarum, balauſtiorum, ſingulorum drachmam vnam. Bene trita fermentato cũ ſucco plantaginis minoris aut maioris, & finge paſtillos gallæ magnitudine, præbetóque pro viribus cum aqua pluuiali, aut decocto myrtorum & rhois culinarii.

Cap. III.

PASTILLVS lienoſus ex Galeno expertus. Myricæ fructus, piperis communis, ſingulorum drach. quatuor, ſpicæ nardi, ammoniaci, ſingulorum drach. duas. Ammoniacum diſſolue cum aceto, reliquis autem cõminutis & probè ſubactis, finge paſtillos pondere vnciæ vnius, præbeto cum oxymelite quod ſatis eſt, bibendũ.

Cap. IIII.

PASTILLVS ἀνωτερικός, hoc eſt per ſuperna exhibẽdus, ad dyſentericos, & cœliacos probatus. Acaciæ, aluminis ſciſſilis, ſingul. drachmas duas, gallarum Alexandrinarum, myrrhæ, opii, ſingulorum drachmas duas. Trita cum vino Aminæo madefacito, & formatis paſtillis vtere.

Cap. V.

PASTILLVS ad iecinoroſos & morbo regio correptos valde bonus. Aniſi, ſeminis apii, aſari, amygdalarum amararum, abſinthii, ſingulorum vnciam ſemis. Trita madefacito cum aqua, & finge paſtillos, præbetóque vnciam vnam cum aqua calida.

Cap. VI.

PASTILLVS ad nephriticos & vrinæ ſtillicidiũ. Primùm autem accipe mercedem tuam: eſt enim probatus, & mirificus admodum. Piperis drachmas quindecim, galbani drachmas nouem, vuarum exemptis vinaceis drachmas tres. Bene læuigata digerito in paſtillos põdere vnciæ vnius, & præbeto cum vino bono ſufficienti in introitu balnei: & miraberis.

Cap. VII.

PASTILLVS ad lienoſos, probatus in porcello tribus diebus. Seminis ericæ drachm. duas, piperis albi, ſpicæ nardi, ammoniaci thymiamatis, rhei barbari, ſingulorum drachmam vnam. Trita irrigato cum decocto eryngii ſufficienti, & finge paſtillos cum aceto ſquillitico, & præbeto cum oxymelite aut droſato ſquillitico pro viribus.

Cap. VIII.

PASTILLVS ad quartanas, admodum probatus. Liquoris Cyrenaici, piperis cõmunis, myrrhæ, foliorũ rutæ, ſingulorum vnciam vnam. Trita in paſtillos digerito pondere obolorum duorum, & præbeto cum oxymelite, pro viribus.

Cap. IX.

PASTILLVS ad quartanas expertus, mirabilis omnino. Myrrhæ grana ſeptem, euphorbii, piperis cõmunis, ſingulorum drachmam vnam. Trita madefacito cum aceto ſquillitico, & finge paſtillos cum melle deſpumato nucis Ponticæ magnitudine, & præbeto cũ oxymelite, aut decocto ſenæ, aut aſari, aut tamaricis.

Cap. X.

PASTILLVS Panchreſtos expertus. Facit ad omne malum, præcipuè verò ad eos qui vigilia citra carũ domantur. Reprimit fluxionem, tonſillas exiccat, prodeſt cardiacis, iecinoroſis, cholericis, lienoſis, colicis, mulieribus moleſtatis & abortientibus, adeo vt fœtũ retineat. Sedat quotidianas, tertianas, & quartanas, prima potione febrem ſoluens, ſecunda potione rigorem, tertia exurgere facit. Sæpe etiam ad ictus venenatorum conducit, exceptis tamen iis qui ab aſpide demorſi ſunt. Confert ad difficultatem & ſtillicidium vrinæ, & hydropem. Summè prodeſt arthriticis, bis die in potu aſſumptus ante cibum, & ad noctem. mitigat enim ipſis dolorem vt probatus & mirabilis. Liquoris papaueris vncias duas, ſeminis hyoſcyami albi, glycyrrhizæ, ſingulorum drachmam vnam, piperis eſui apti nigri vnc. duas, aniſi Cretici vnc. ſemis quartam partem, croci vnc. vnam, ſtyracis calamitis, caſtorei, ſingulorum vnc. ſemis, corticis mandragoræ vnc. ſemis. Styracem, opium ſubigito cum paſſo Cretico: reliqua diligenter trita miſce, & excipe cũ paſſo, fingéque paſtillos fabæ Græcæ magnitudine, & præbeto paſtillum vnum cum vino temperato.

Cap. XI.

PASTILLVS Corinthius nominatus, ad quotidianas, tertianas, quartanas, colicos, dyſentericos, ſanguinem ſpuentes, non concoquentes cibum, & difficilè appetentes, ad oculos fluxione laborantes, aut tempora. Habet. * *Deficiunt reliqua.*

Cap. XII.

PASTILLVS ad fluxionem oculi inhibitorium, probatum. Acaciæ, thuris, zingiberis, gummi, ſingulorũ vnciam ſemis, cochlearum exiguarum cum carnibus vncias duas. Trita cum oui albo ſubacta, & digeſta in paſtillos, dato.

Cap. XIII.

PASTILLVS anicetos, hoc eſt inſuperabilis, admodum bonus. Æris vſti drachmas octodecim, ſquamæ æris drachmas ſex, fimi columbini, vuarum ſylueſtriũ, pyrethri, grani Cnidii, canchryos, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, cumini, erucæ ſeminis, ſalis Cappadocici, ſingulorum drachmas ſex, iridis, thuris maſculi, ſingulorũ drachmam vnam ſemis, ſalis ammoniaci drachmas octodecim, æruginis raſilis drach. quadragintaocto, ſinapi drach. octuagintaquatuor. Trita irrigato cũ decocto caricarũ pinguium ſufficienti: & vbi bene ſubegeris, formato paſtillos, & præbeto.

Cap. XIIII.

PASTILLVS Philippi, admodum bonus. Balauſtiorum ſtagium ſemis, acaciæ ſtagia duo ſemis, hypocisthidis ſucci, opii, thuris, myrrhæ, crocomagmatis, gallarum, aloes flauæ, rhei Pontici, baccarum myrti, ſidiorum, ſingul. ſtag. ſemis. Trita excipiuntur cum droſato myrtino, & finguntur paſtilli.

Cap. XV.

PASTILLVS diarhodôn ad dyſentericos & cœliacos probatus. Balauſtiorum, thuris, ſingulorum vncias ſemis, terræ Samiæ, terræ aſteris, ſigilli Lemnij, ſingulorum vnciæ ſemis quartam partem, lycii, croci, roſarum ſiccarum, rhois Syriaci, panis ſicci, ſymphyti vſti, ſinopidis, acanthæ Ægyptiæ, ſingulorum hexagia duo, opii, gummi, ſingulorum vncias duas. Trita excipe cum ſucco plãtaginis maioris: & formatis paſtillis, dato ſtagium vnum.

Cap. XVI.

PASTILLVS aſter nominatus, admodum mirificus & probatus. Croci, opii, caſtorei, ſpicæ nardi, caſiæ, myrrhæ, Lemnii ſigilli, corticis mandragoræ, ſingulorum vnc. vnam, ſeminis dauci, apii, aniſi, ſeſelis, & hyoſcyami, ſtyracis, ſingulorum vnc. duas. Trita fermentato cum vino bono, & formato paſtillos.

Cap. XVII.

PASTILLVS nominatus trigonos. Seminis apii & hyoſcyami, ſingulorum drachmam vnam, aniſi drachmas duas, opii drach. vnam. Trita fermentato cũ aqua, & finge paſtillos.

Cap. XVIII.

PASTILLVS de ſeminibus, mirabilis. Aniſi, apii, ſingulorum drach. duodecim, ammeos, hyoſcyami ſeminis, ſingulorum drachmas tres, ſeminis fœniculi drach. ſex, opii drach. quatuor. Trita fermentato cum aqua ſufficienti, & formato paſtillos.

Cap. XIX.

PASTILLVS è ſpina Ægyptia. Spinæ Ægyptiæ, rhois Syriaci, thuris, acaciæ, aluminis ſciſſilis, gallarum, ſucci hypociſthidis, Lemnii ſigilli, corallii, ſymphyti, Samii aſteris, aloes flauæ, ladani, ſingul. vnc. ſemis. Terito fingitoque paſtillos cum vino, & præbeto.

Cap. XX.

PASTILLVS clidios Oribaſii ad dyſentericos & cœliacos, probatus. Gallæ immaturæ drach. quatuor, opii drach. duas. Trita fermentato cum droſato myrtino, ac formato paſtillos aut pilulas, & præbeto tres aut quinque cubitum ituris.

Cap. XXI.

PASTILLVS Philippi vocatus, ad dyſentericos & cœliacos mirabilis. Balauſtiorum, acaciæ, ſucci hypociſthidis, opii, rhois Syriaci, thuris, myrrhæ, croci, gallæ, aloes flauæ, rhei Pontici, ſidiorum, myrtorum, ſingul. drach. duas. Probè trita excipe cum vino auſtero, aut ſucco plantaginis minoris. Formato paſtillos triobolares: & ſi febris abeſt, præbeto cum vino: febricitantibus autem, cum hydromelite.

Cap. XXII.

PASTILLVS è veſicariis laudatus. Opii, ſeminis cucumeris ſatiui, apii, hyoſcyami, & ſeminis fœniculi, veſicariarũ, ſing. vnc. vnam ſemis, amygdalarũ amararum vnc. ſemis drachmamvnam, croci vnc. vnam. Trita cum vino ſufficienti fermenteſcant: & formatis paſtillis, vtere.

Cap. XXIII.

PASTILLVS è corallio probatus. Anagallidis vnciam ſemis, corallii, rhei barbari, ſpicæ nardi, myrrhæ Troglodyticæ, pæoniæ, caryophylli, maceris, ſing. vnc. I. ariſtolochiæ lõgæ & rotũdæ, ſing. vnc. duas. Trita fermẽteſcant cũ ſucco plantaginis maioris, & fingatur paſtilli.

Cap. XXIIII.

PASTILLVS è corallio ſimilis. Seminis hyoſcyami, thuris, ſingulorum drach. vnam ſemis, terræ Samiæ, corallii, rubricæ ſinopicæ, opii, ſingulorũ drach. vnam. Trita fermenteſcant cum ſucco polygoni, & formentur paſtilli, qui vſu poſtulante præbeantur.

Cap. XXV.

PASTILLVS è corallio melior omnibus, & familiaris omnibus empiricis, præter opinionem dyſentericis conferens. Terræ aſteris, balauſtiorum, corallii, ſucci hypociſthidis, acaciæ, myrrhæ, rhei Pontici, dauci, omphacii, tragacanthæ, ſingulorum vnc. ſemis, rhois [a]rubei vnc. vnam ſemis, amyli, Lemnii ſigilli, croci, ſingul. ſcrupulos tres, aluminis ſciſſilis ſcrupulos ſex, acanthæ Ægyptiæ fructus ſcrupulos duos. Trita excipe cum ſucco plantaginis maioris, aut vino veteri ſufficienti, & formato paſtillos. præbeto dormituris triobolum cum poſca.

a Rubei] Græcè eſt ἐρυθροῦ: Actuarius autem legit Syriaci.

Cap. XXVI.

PASTILLVS ex Ægyptia ſpina, quo crebrò vtor [a]quem Galenus aphrodiſiaſticon clidion inſcribit. Medicamentum accommodatum ad ſanguinem ſpuentes, cœliacos, dyſentericos, & defluxione ſtomachi moleſtatos, probatus. Cytinorum, ſpinæ Ægyptiæ fructus, balauſtiorum, acaciæ, ſucci hypociſthidis, ſingulorum vncias tres, lycii, rhei Pontici, ſingulorum vnc. duas, myrrhæ vnciam vnam. Trita excipiantur cum decocto myrtorum, aut roſarum, aut vini myrtini, & fingito paſtillos, ac præbeto pro viribus cum decocto roſarum, aut myrtorum, aut pampinorum vitis, aut palmularũ, aut aquæ frigidæ pluuialis. Lycio autem haud præſente, conficito cum ſucco rhois coriarii, vt probatum & mirabile.

Quem Galenus, &c.] In codice manuſcripto ſimpliciter legitur κλειδίον. Sed vt ex Paulo ſatis liquet, ſcribendum, ὃν Γαληνὸς ἀφροδισιαστικὸν κλειδίον ἐπιγράφει.

Cap. XXVII.

PASTILLVS ex opio, ſomnum inducens, ad febricitantes & cœliacos mirificus. Cinamomi, ſeminis apii, aniſi, & hyoſcyami, myrrhæ, opii Cretici, croci veri, ſingulorum hexagium vnum. Trita fermẽteſcant cum aqua tepida, & finge paſtillos exiguos. præbeto ſingulis diebus dormituris vnum.

Cap. XXVIII.

PASTILLVS ad quartanas admodum probatus. Opii, ſeminis rutæ & hyoſcyami, ſingulorum vnc. ſemis, croci hexag. vnum ſemis, caſiæ vnc. vnam, ſulphuris ignem nõ experti vnc. duas hexag. I. ſemis. Trita fermenteſcant cum aqua pluuiali, & fingito paſtillos ſcrupuli vnius pondere, præbetóque cum poſca ante acceſſionis inuaſionem.

Cap. XXIX.

PASTILLVS probatus Nicephori ad cœliacos. Sandarachæ vnciam vnam ſemis, opii hexag. duo, ſquamæ ferri vnc. vnam, ſquamæ æris vnc. vnam hexag. vnum, croci hexag. duo, calcis viuæ, aluminis ſciſſilis, panis vſti, ſingul. vnc. vnam hexag. vnum. Trita excipito, & paſtillos formatos præbeto.

Cap. XXX.

PASTILLVS lienoſis conferens è Galeno expertus. Seminis ericæ, piperis communis, ſingulorũ hexag

quatuor,ſpicæ nardi,ammoniaci,ſingulorum hexagia duo. Ammoniacum diſſolue ſeorſim cum aceto,dein omnibus ſimul ſubactis finge paſtillos pondere vnciæ vnius,& bibendos præbe cum oxymelite.

Cap. XXXI.

PASTILLVS qui per ſuperiora aſſumitur,ad dyſentericos & cœliacos admodum probatus. Acaciæ, aluminis ſciſſi,gallarum Alexandrinarum, myrrhæ, opii, ſingulorum vnciā vnam. Trita fermenteſcant, cum vino aminæo, & fingantur paſtilli, ac dentur cum decocto ſymphyti,myrtorum,roſarum,& rhois culinarii.

Cap. XXXII.

PASTILLVS ad iecinoroſos & regio morbo laborantes,laudatus. Aniſi,apii,aſari,amygdalarum amararum,abſinthii,ſingulorum vnciam vnam. Trita fermenteſcant cum aqua pluuiali,& formentur paſtilli pōdere vnciæ vnius,& præbeto.

Cap. XXXIII.

PASTILLVS nephriticus ad vrinæ ſtillicidium admodum laudatus & probatus. Primùm verò mercedem accipe. Piperis vnc.ſeptem ſemis,galbani vnc. quatuor ſemis, vuarum vnciam vnam ſemis, chamæmeli drachmam vnam,radicis rubiæ drachm.duas. Trita fermenteſcant cum decocto chamæmeli,& fingantur paſtilli quorum ſinguli pendeant vnciam vnam. Datur in deſcenſu balnei cum vino,& miraberis.

Cap. XXXIIII.

PASTILLVS ex electro ſeu ſuccino. Pſyllii,iridis Illyricæ,maſtiches,electri,croci,ſingulorum vnc.vnam, opii vnc.duas: in alio vnc.quatuor habentur. Terantur & formentur paſtilli,præbeantúrque.

Cap. XXXV.

PASTILLVS è cornu ceruino ad dyſentericos & ſpuentes ſanguinem. Cochlearum terreſtrium drachm. ſex,cornu ceruini vſti,gallæ torrefactæ, acaciæ torrefactæ,ſingulorum drach.duas ſemis obolos ſex,baccarum myrti nigræ drachmas ſeptem ſemis,opii torrefacti,ſucci hypociſthidis,ſingulorum drachmas duas ſemis,œnāthes drachmas tres,ſucci radicis mandragoræ,terræ aſteris,ſingulorum drach.ſex,rhois obſoniorum drach. ſeptem,ſidiorum torridorū drach.tres,thuris drach. quatuor,corticis pineæ torrefacti drach.ſeptem,hyoſcyami toſti drach.quinque,rhois coriarii libram vnam ſemis. Rhu coquatur cum vino nigro, & craſſiſſimum fiat vinum,reliquáque excipiātur,atque cum vino paſtilli fingantur dentúrque pro viribus.

Cap. XXXVI.

PASTILLVS per inferiora iniiciendus. Succi hypociſthidis,opii,ſandarachæ,arſenici,ſquamæ æris, calcis viuæ,æris vſti, aluminis, lycii, omphacii, miſyos, rhois Syriaci,roſarum aridarum, croci ſingulorum vnciam vnam,chartæ vnc.duas. Trita fermenteſcant cum aqua ſufficienti,& fingantur paſtilli.

Cap. XXXVII.

PASTILLVS amarus ad iecinoroſos, lienoſos, ſtomachicos & hydropicos admodum mirabilis. Seminis apii,aſari,abſinthii,amygdalarum amararum, aniſi, ſingulorum vnciam ſemis. Trita fermenteſcant cum ſucco abſinthii,& formentur paſtilli, ac dentur cum oxymelite ſquillitico ſufficiente.

Cap. XXXVIII.

PASTILLVS liquans lienem confeſtim. Ramorum tenerûm rubi,ammoniaci thymiamatis,ſingul dr. quatuor,foliorum capparis drach.duas,fructus myricæ quæ aſplenos dicitur,ſquillæ aſſatæ,piperis communis, ſingulorum drachmam vnam. Trita irrigentur cum aqua,& fingantur paſtilli,dentúrque cum oxymelite, ac miraberis eius effectum.

Cap. XXXIX.

PASTILLVS leucos hoc eſt albus vocatus, valde probatus. Tragacanthæ, lythargyri, ſing.libr ſemis, ſigilli Lemnii lib.vnam,ceruſſæ lib.S.quartam partem, thuris maſculi vnc.quatuor ſemis. Trita fermenteſcant A cum decocto myrti & papaueris,formentúrque paſtilli, dentur pro viribus vt admodum mirifici.

Cap XL.

PASTILLVS anicetos appellatus. Æris vſti vnc. ſemis quartam partem,ſquamæ æris, vuarum agreſtiū, ariſtolochiæ rotundæ,cumini,ſeminis erucæ,ſalis Cappadocici,ſingulorum vncias tres,iridis vnc.ſemis,thuris maſculi vnc.ſemis quartam partem,æruginis raſilis lib. duas,ſinapi libram vnam ſemis. Trita fermenteſcant cū B decocto caricarum,fingantur paſtilli ac præbeantur.

Cap. XLI.

PASTILLVS ex abſinthio hemicranicus. Succi abſinthii drach. octo,myrrhæ drach.quatuor,opopanacis,euphorbii,ſing.ſcrup.tres,nitri,liquoris parthenici, ſing. drach.duas, piperis communis,ſagapeni, ſingulorum drach.vnam. Trita fermenteſcant cum aceto albo, & formentur paſtilli,qui vſu poſtulante aceto diſſoluti illinantur,&poſt horas ſex lauato. Si verò vult parcè vti, cerato æquali excepta illine integras diem & noctem.

Cap. XLII.

C PASTILLVS auricularis dictus,multæ efficaciæ ad aurium ſonitus,ac apponderatione conſonans. Dicūt autem non eſſe contingendum ægrotantem priuſquā mercedem accipias: in tribus enim aut quinque diebus omnē morbū auriū ſiue vetus aut recēs fuerit, emendat corrigitve,& confeſtim dolore vacare facit. Aurium doloribus auxiliatur,in oppoſitā aurem infuſum. Foliorū rutæ,zingiberis[a] Troglodytici dolo vacantis,ſing. drachmas tres,ſucci hyoſcyami drach.ſemis,opii nigri, amomi,croci Corycei puri,ſingul.drach.ſemis,baccarum D lauri excorticatarum drachmas tres. Trita fermenteſcāt cum lacte muliebri,& informato paſtillos quos in vmbra ſiccato. vſu exigēte cum lacte irrigato muliebri, infunde cum goſipio.

a Troglodytici] In codice Nicolai non rectè στρογλύτιδος, pro τρωγλοδυτικοῦ vel τρωγλοδύτιδος legitur. Puto enim Nicolaum loqui de zingibere quod in Troglodytica naſcitur.

Cap. XLIII.

PASTILLVS Amazonis nominatus. Seminis apii,aniſi,cinamomi,ſing.drach. vnam ſemis, comæ abſinthii drachmas duas,myrrhæ,piperis communis,o- E pii,caſtorei,ſingulorum drachmam vnam. Trita fermēteſcant cum aqua,& formentur paſtilli,dentúrque.

Cap. XLIIII.

POLYIDAE ſphragidis confectio. Aluminis ſciſſi drachmam vnam ſemis,thuris maſculi drachm.duas, myrrhæ drach.quatuor,chalcanthi,aloes flauæ, ſingul. drachmam vnam,cytinorum drach. ſex, fellis taurini drach.tres aliâs drach.octo. Trita irrigato cum vino auſtero ſufficienti,& rectè confectos dato.

Cap. XLV.

CROCOMAGMATIS confectio admodū probata. Croci hexagia vigintiquinque,myrrhæ, roſarum F aridarum,amyli,ſingulorum hexag.duodecim ſemis,amygdalarū, thuris maſculi,gummi,ſingulorum hexag. vnum ſemis,coſti,ſpicæ nardi, ſing. drach. quartā partem. Trita ſubiguntur vino bono,& exhibentur.

Cap. XLVI.

PASTILLVS rubeus appellatus,ab Italis rubea trochiſcata. Conferens tertianis, quartanis & quotidianis, datus tempore acceſſionis cum ſtillatitio roſarum G liquore, aut cū decocto ſenæ,Ponticæ nucis magnitudine. Si verò placet hunc terito cum ſtillatitio roſarum liquore,& inunge pulſus manuum, tēpora & nares. Glycyrrhizæ radicis,cinamomi,papaueris albi,aut capitum papaueris, ſingulorum drach.tres ſcrup.vnum,gran.frumentacea quinque,croci,roſarum, hyoſcyami, & ſeminis apii, ſingulorum drach.duas gra. quindecim ſemis, caryophylli, ſtyracis,opii,ſingulorū drach.ſemis,paſtillorum è croco & diocri vocati,ſingulorum drach. duodecim,myrrhæ,aniſi, ſingulorū drachmas quindecim. H Trita fermenteſcant cum melle Attico, & fingito paſtillos,datóque.

Cap. XLVII.

PASTILLVS diarhodôn admodum probatus.

roſarum viridium drachmas tres,ſpodii drach.duas,ſan
tali rubei drach.vnam S.gran.vii.ſantali albi dr.vnã gra.
xii.croci ſcrup.duos gr.xx.caphuræ gr.xii.Trita fermẽ-
teſcant cum ſtillatitio roſarum liquore, & formatis pa-
ſtillis vtere.

Cap. XLVIII.

PASTILLVS [a]Diaiôn,hoc eſt è violis nomina-
tus.Seminis papaueris drach.duas ſcrup.vnum,rhei bar
bari ſcrup. quinque,ſeminis plantaginis minoris drach.
vnam,balſami ſcrup.vnum.Trita ſubigantur cum ſtilla
titio roſarum liquore,& formatos paſtillos exhibeto.

a Diaiôn]In Nicolai codice Græco,vt Latinis etiã,corruptè admo-
dum legitur,ὁ διάϐης pro ὁ διὰ ἴων,hoc eſt è violis: Sic enim apud Actua
rium rectè quidem legi conſtat. Vel hæ duæ dictiones de violis non
ſunt integrè prolatæ.Nam in Latinis codicibus nonnullis legitur diaui,
conciſè pro de violis.

Cap. XLIX.

PASTILLVS [a]Diocres,probatus valde.Amomi
drachmam vnã,cinamomi,folii,myrrhæ,caſiæ ligneæ,
ſingulorum drachmam ſemis,ſpicæ ſcrupulum vnum,
opobalſami,coſti,iunci odorati floris, calami odorati,
xylobalſami,aſari,phu, ſingulorum gran. quindecim,
maſtiches,fœniculi,ſingulorum grana ſex, [b] tamaricis
grana octo.Trita madefiant cum vino aſcalonite,& fin-
gantur paſtilli, ſiccentur cum fumo ſtyracis, & dentur.

a Diocres] Manuſcriptus codex legit διόκρης, vt etiam Latinus.
Conſtat autem barbaram eſſe dictionem. b Tamaricis]In codice
manuſcripto perperam μύρτγδος pro μυρίκης legitur. Eam enim genui-
nam eſſe lectionem,è Latinis etiam codicibus abundè patet.

Cap. L.

PASTILLVS è croco.✻*Deficit*.Croci drach. tres,
roſarum,ammeos,myrrhæ, ſingulorum drachmam v-
nam ſemis,ligni aloes ſcrup.duos. Trita fermenteſcant
cum ſtillatitio roſarum liquore,& formẽtur paſtilli:qui
vt probati exhibeantur.

Cap. LI

PASTILLVS ſquilliticus,mirabilis valde.Squillã
extrinſecus fermento oblitam aſſato bene in clibano.
Adiice illi farinam eruinam & rurſus ſimul cõtundito,
dein fermentato cum bono vino:& vbi exceperis, for-
mato paſtillos,& dato.

Cap. LII.

PASTILLVS ſpodios cognominatus. Spodii
drachmas quatuor,roſarum drach.ſeptem,ſeminis por-
tulacæ,ſucci glycyrrhizæ,ſingulorum drachmas duas.
Trita fermenteſcant cum ſucco ſeminis lini:& exiccati
in vſum referantur.

Cap. LIII.

PASTILLVS è vipera.Alii dicunt quòd conficia
tur ex alia fera,quã Itali Tirum vocant.Accipe tirum ſi-
ue viperam quamcunque inueneris,& amputatis à capi
te ac cauda ternis digitis,deinde quod medium eſt arri-
pe,cutéque detracta,& interaneis omnibus abiectis, re-
liquum corpus ablutum & probè repurgatum in ollam
cum aqua coniice,& coquito bene: poſtea eximito, &
probè oſſa vndiquaque purgato:carnibúſque in morta
rium coniectis,& bene contuſis,admiſce illis farinæ er-
uinæ, aut panis vſti puri quod ſatis eſt vt fingi paſtilli
queat.vbi probè ſubacta fuerint,formato paſtillos,qui-
bus vtere.

Cap. LIIII.

PASTILLVS è corallio admodum bonus. Coral
lii rubei,cinamomi,amomi,papaueris,myrrhæ, ſingul.
drachmas quatuor, floris iunci odorati, croci ſingulo-
rum drach. duas, calami odorati, xylobalſami, caſiæ li-
gneæ,maſtiches,polii,folii,aut phu,aſari, perdicii her-
bæ per quam inficiunt veras [a]lanas, ſingulorum drach.
vnam. Trita fermenteſcant cum droſato aut vino ſuffi-
cienti,& formentur paſtilli,quorum ſinguli pendeant
hexagium vnum.præbeto ad vſum.

a Lanas]Manuſcriptus codex legit κήρια falſò pro ἔρια.Lanas
autem perdicio infici,Plinius teſtatur.

Cap. LV.

PASTILLVS è lacca,ad iecinoroſos,lienoſos, &
ſtomachicos à calore factos, probatus. Laccæ qua tin-
gunt fullones,roſarum,ſpodii,abſinthii,ſacchari, ſucci
eupatorii,ſingulorum drach.tres, rhei barbari drachm.

A quatuor,floris iunci odorati drach.duas. Trita fermen-
teſcant cum ſucco fœniculi aut intybi, & fingantur pa-
ſtilli denturque cum ſucco malorum Punicorum.

Cap. LVI.

PASTILLVS ex rheo barbaro, ad hypochõdria-
cos,materia refertos,iecino roſos,lienoſos, ſtomachum
que imbecillum habentes roborat.Roſarum, abſinthii,
rhei barbari, ſingulorum drachmas tres, ſpodii, ſpicæ,
floris iunci odorati,laccæ,eupatorii ſucci, ſingulorum
drachmam vnam,ſantali citrini,croci,xylocaſiæ,traga-
B canthæ,maſtiches,ſingulorum ſcrupulos duos.Trita fer
menteſcant cum ſucco fœniculi,& fingãtur paſtilli qui
exhibeantur cum decocto fœniculi.

Cap. LVII.

PASTILLVS ex aniſo ad iecinoroſos, lienoſos,
ſtomachicos & inflatos. Aniſi,roſarum,fœniculi,ſing.
drach.ſeptem,rhei barbari drach.vnam,ſucci glycyrrhi
zæ,floris iunci odorati,laccæ,maſtiches,ſpicæ, eupato-
rii,ſingulorum drach.tres,xylocaſiæ,aſari,abſinthii,ſpo
dii,ſingulorum drachmas duas. Trita fermenteſcant cũ
C ſucco rutæ,& fingantur paſtilli qui cum decocto fœni-
culi ſufficienti præbeantur.

Cap. LVIII.

PASTILLVS ex abſinthio ad eos quibus refrige
ratus eſt ſtomachus,iecinoroſos,ſtomachicos, & haben
tes tumorem in iecore:valde bonus. Abſinthii, fœnicu-
li,aniſi,roſarum,amygdalarum amararum,ſingulorum
drachmas tres,aſari,ſpicæ, floris iunci odorati,apii, ſin-
gulorum drach.duas,rhei barbari,ſucci eupatorii, ſing.
drach.vnam.Trita fermenteſcant cum ſucco intybi,&
D formentur paſtilli qui pro viribus exhibeantur.

Cap. LIX.

PASTILLVS ex eupatorio,ad iecinoroſos,lieno
ſos,ſtomachicos & eos qui malum corporis incurrent.
Abſinthii,floris iunci odorati,ſucci eupatorii,roſarum,
fœniculi,maſtiches,ſingulorum drachmas tres,rhei bar
bari,aniſi,tragacanthæ,ſantali citrini,ſpodii, ſingulorũ
drach.vnam ſemis.Trita fermenteſcant cum ſucco inty
bi,& formentur paſtilli quorum ſinguli pendeant hex.
vnum. Dentur cum decocto intybi aut droſato acido,
E qui oxoſacchar nominatur, aut acido Punicorũ ſucco.

Cap. LX.

PASTILLVS diarhodôn, ad iecinoroſos & ſto-
machicos præter opinionem faciens. Roſarum drach.
decem,glycyrrhizæ drach.ſex,floris iunci odorati, ſpi-
cæ,fœniculi,ſpodii,tragacanthæ,ſingulorum drachmas
duas.Trita fermenteſcant cum ſucco intybi, fingantur
paſtilli, quorum ſinguli drachmam vnam adæquent.
Præbeantur cum ſucco Punicorum.

Cap. LXI.

F PASTILLVS è ſpodio ad calorem iecoris, & fe-
bres acutas,atque ardentes mirabilis. Roſarum drach.
tres,ſpodii,ſeminis portulacæ,ſucci glycyrrhizæ, ſing.
drachmas duas,tragacanthæ,amyli, ſingulorum drach.
vnam,ſacchari drach.quatuor. Trita fermenteſcant cũ
ſucco pſyllii,& fingantur paſtilli qui cum ſucco pſyllii
præbeantur.

Cap. LXII.

PASTILLI è caphura ad calorem iecoris. Roſa-
G rum,gummi Arabici,tragacanthæ,ſpodii, ſingul. dra-
chmas quatuor,ſeminum cucumerum, ſeminis portu-
lacæ,glycyrrhizæ,ſingulorum drach.octo, croci drach.
duas,amyli drach.tres,caphuræ drach.ſemis. Trita fer-
menteſcant cum ſucco pſyllii, & formentur paſtilli de
quibus detur quantum volueris.

Cap. LXIII.

PASTILLVS è tribus ſantalis,ad iecinoris calo-
rem,immodicam ſitim,linguæ ariditatem,& febres ar-
H dentes.Roſarum, ſpodii, ſacchari, ſingulorum drach.
quatuor,triũ ſantalorum,ſeminis portulacæ, ſucci gly-
cyrrhizæ,ſeminis peponis & cucumeris,caphuræ, traga
canthæ,ſingulorum drachmam ſemis. Fermenteſcant
cũ ſucco pſyllii,aut mali Punici,& fingãtur paſtilli.præ-
beantur cum pondere thuris,aut ſucco dulcis calami.

Cap.

Cap. LXIIII.

PASTILLVS è berberis, hoc eſt oxyacantha Ægyptia. Berberis, ſpodii, ſucci glycyrrhizæ, ſeminis portulacæ, ſingul. drach. tres, roſarum drach. ſex, ſpicæ, amyli, tragacanthæ, ſingulorum drachmam vnam, ſeminis anguriæ drachmam vnam ſemis, caphuræ drachmam ſemis. Trita fermenteſcant cum aqua, fingantúrque paſtilli, qui dentur.

Cap. LXV.

PASTILLVS è berberis, hoc eſt oxyacantha. Succi berberis drach. vnam, ſucci intybi, ſeminis intybi, anguriæ & portulacæ, ſingulorum drach. tres, roſarum drach. duas, rhei barbari drach. vnam, ſenæ, ſpicæ, ſingulorum drachmam ſemis. Trita fermenteſcant cum aqua, formentúrque paſtilli pondere hexagii vnius, & præbeantur.

Cap. LXVI.

PASTILLVS ex eupatorio, ad iecinoroſos, lienoſos, ſtomachicos, & hypochondria ſublata murmurãtia. Spicæ, eupatorii ſucci, ſeminis fœniculi, aniſi, ſucci abſinthii, ſingulorum drach. duas, rhei barbari drach. vnam, ſantali citrini, croci, xylocaſiæ, maſtiches, ſing. ſcrupul. duos, ſpodii drach. vnam. Trita fermenteſcant cum ſucco fœniculi ſufficienti, & formetur paſtilli. Detur vnus: eſt enim laudatus, & probatus.

Cap. LXVII.

PASTILLVS è ſena, ad lienoſos, iecinoroſos, & melancholicos admodum bonus. Aſari, ſenæ, ſpicæ, ſing. ſtag. vnum ſemis, rhei barbari ſtag. ſemis, ſeminis portulacæ, roſarum, cinamomi, ſing. drach. tres, ſeminis lactucæ, intybi, agni, cyperi, ſing. hexag. duo gran. quatuor. Trita fermenteſcant cum ſucco fœniculi, formentur paſtilli, deturque vnus.

Cap. LXVIII.

PASTILLVS Criogenes, ad grandines in oculis valde bonus. Ariſtolochiæ rotundæ, ſquamæ æris vſti, æruginis, aluminis ſciſſilis & rotundi, zingiberis, ſucci herbæ verbenacæ rectæ, ſingulorum drachmã vnam ſcrup. duos grana quinque. Trita fermenteſcant cum aceto, formentur paſtilli, & dentur.

Cap. LXIX.

PASTILLVS ad ozænas, admodum probatus. Cadmiæ ter vſtæ, & vino reſtinctæ, molybdenæ, plumbi vſti, lithargyri, ſpicæ nardi, thuris maſculi, foliorum cypariſſi, ſabinæ, gallarum, lycii Indici, gummi, ſing. drachmas quatuor, ceruſſæ, [a]glaucii, nitri aut rubricæ, folii, balauſtiorum, floris iunci odorati, acaciæ, aloes flauæ, ſing. drach. ſemis, foliorum & florum roſarum, ſing. ſcrup. ſex. Trita fermenteſcant cum aceto, & fingantur paſtilli, qui diſſolu i cum vino præbeantur.

a Glaucii] in manuſcripto codice legitur γραυκίου pro γλαυκίου.

Cap. LXX.

PASTILLVS ad cardiacos, animo deficientes, reſolutos, & eos qui craſſos humores in ſuperiore ventre aceruant, animi defectionem inducentes, & ad ſanguinis fruſtrationem. Corallii drach. vnam, maſtiches hexag. vnum, ambaris drach. ſemis, ſpicæ, ligni aloes, caryophylli, cinamomi, gallæ moſchatæ, aliptæ moſchatæ, nucis moſchatæ, cubebæ, cardamomi exigui & magni, caryophylli magni, ſerici vſti, ſeminis ocimi, ſingulorum hexag. vnum. Oſſa cordis ceruini quatuor, florum borraginis & roſmarini, foliorum citri, aut citreæ foliorum, ſing. hexag. vnum, ramenti oſſis elephantis, oſſis naris purpuræ, margaritarum, ſingulorum hexag. ſemis, ſapphiri drachma ſemis, lapidis Armenii, lapidis lazuli, ſingulorum drachmam vnam, moſchi ſiliquas duas ſemis, berberis hexagium vnum, auri puri hexag. ſemis. Trita fermentato cum ſucco borraginis & bugloſſi, fingitóque paſtillos pondere drachmæ vnius. Vſu poſcente dato quantum lubet manè ieiuno cum vino veteri ſufficiente.

Cap. LXXI.

PASTILLVS è moſcho, ad ſyncopen cordis, & animi defectionem, ſanguiniſque fruſtrationem, craſſos A item humores in ſuperiore ventre redundantes, & inducentes animi defectionem. Maſtiches, ſpicæ, ligni aloes, cinamomi, caryophylli, gallæ moſchatæ, nucis moſchatæ, cubebæ, cardamomi parui & magni, corticis citrii carnis, ſing. hexag. vnum, moſchi ſiliq. duas ſemis, oſſa cordis ceruini tria, berberis hexag. S. Trita fermenteſcant cum vino, & formato paſtillos, dato manè ieiuno cum vino bono ſufficiente.

Cap. LXXII.

PASTILLVS ad eos qui morbo comitiali capti B ſunt, Archigenis. Impetiginis equi quæ iuxta genua habetur drachm. duodecim, caſtorei, galbani, ſingulorum drach. ſex, ſerpylli drach. quatuor. Hæc probè læuigata fermenteſcant cum aceto, & fingantur paſtilli triobolares. detur vnus cum oxymelitis cyathis duobus, diebus quadraginta per interualla.

Cap. LXXIII.

PASTILLVS Archigenis, ad eos qui morbo comitiali laborant, & per circuitus conuelluntur, aut ilei dolore moleſtantur, aut capitis dolore affliguntur. Ca C ſtorei, abrotoni, panacis radicis, pyrethri, croci, ſingulorum drachmas octo, rutæ ſylueſtris ſeminis, myrrhæ, piperis communis, ſingulorum drachmas quatuor. Bene trita fermenteſcant cum aceto ſquillitico, fingantúrque paſtilli pondere drachmæ vnius. Detur vnus febre vacãtibus cum aceto ſquillitico: febricitatibus autem, in remiſſione, aut interuallis, cum mulſa tribus diebus. dein tres intermittens dies, iterum tribus diebus dato. pòſt tres intermittens dies, dato aliis tribus diebus. & vniuerſæ exhibitiones ſimul ſint nouem. Hoc facit etiam ad ar D thriticos, ducit menſes mulieribus in neceſſitate.

Cap. LXXIIII.

PASTILLVS ad æſtiuas vſtiones, vniuerſum corpus odoratum faciens. Caſiæ, iridis, myrrhæ, aluminis boni, ſingulorum vnciam ſemis. Trita fermenteſcãt cum vino odorato, & formentur paſtilli, qui dentur vſu poſtulante.

Cap. LXXV.

PASTILLVS capniſtos à fumo dictus, ad tuſſientes, & nonniſi recta ceruice ſpirantes, valde proba- E tus. Abrotoni, ſandarachæ, ſinapi, cardamomi, ſingulorum vnciam ſemis. Trita fermenteſcant cum aqua, & finge paſtillos, vſuque exigente ſuper carbones ponito, & ſuffito per infundibulum, vt æger fumum per os excipiat.

Cap. LXXVI.

PASTILLVS ad tuſſientes, & nonniſi recta ceruice ſpirantes ſuffumigabilis, ſimilis. Arſenici, aluminis ſciſſilis, [a] ſabinæ, hordei, aut farinæ hordei, radicis F chamædryos, corii vitis, maſtiches, chamæleuces, hoc eſt vngulæ caballinæ lingua Italica dictæ, coſti, lutei ouorum, ſing. vnc. vnam. Trita fermenteſcant cum luteis ouorum, formentúrque paſtilli, quibus ſuffito ieiunum & dormiturum.

a Sabinæ] Manuſcriptus codex legit σφάντιον, fortè pro βράτυος.

Cap. LXXVII.

PASTILLVS ex electro ſeu ſuccino, probatus. Fœnigræci, iridis Illyricæ, maſtiches, electri, croci, ſing. drach. tres, opii drach. ſex, aliàs drach. duodecim. Conte- G rantur, & fingantur paſtilli ad vſum.

Cap. LXXVIII.

PASTILLVS Doſithei, ad excreantes ſanguinẽ & tuſſientes laudatus. Ramorum rubi tenerrimorũ, radicis ſymphyti, fructus ſpinæ Ægyptiæ, ſucci hypociſthidis, lycii, opii, thuris, [a]rhei barbari, terræ aſteris, ſingulorum vnciam vnam, rhois culinarii vnc. vnam S. roſarum aridarum vnc. duas, myrti baccarum vnc. duas ſemis, croci, Lemnii ſigilli, corticis maceris, ſingul. vnc. ſemis drachmam vnam. Trita fermenteſcant cum ſucco H arnogloſſi, aut vino [b]paſſo, fingantúrque paſtilli, qui præbeantur cum decocto ſymphyti, aut polygoni, aut arnogloſſi.

a Rhei barbari] Aetius habet ῥᾶ ποντικοῦ. Vnde ſatis conſtat, Nicolaum etiam non rarò rha Ponticum, & rha barbarum hodie vo-

catum,inter ſe confudiſſe: vt nihil mirum ſit noſtræ ætatis medicos idem etiam facere. b Paſſo] In codice Nicolai eſt ἀπαθίτου ſcriptum: in Aetio autem ἀπάθητι pro πατητοῦ. Eſt autem πάτητον, hoc eſt paſſum, quod vuis diutius in vite à ſole aduſtis, aut ſpontè defluit, aut exprimitur.

Cap. LXXIX.

PASTILLVS ad excreantes ſanguinem, quo crebrò vtor, bene probatus. Terræ aſteris vnc. vnam ſemis, amyli recentis vnc.duas ſemis, tragacanthæ vnc.ſemis drachmam vnam, gummi vnciam vnam ſemis, glutinis piſcium vnciam ſemis. Ichthyocollam more eorum qui arcus faciunt diſſoluito, macerando hanc tribus diebus in aceto acerrimo, repurgandóque & membranoſum quod in ea eſt auferendo. quarta verò die exemptam paulatim in mortario contundito, & exquiſitiſſimè læuigato: ad læuigandum enim contumax eſt. Vbi autem exquiſitè læuigaueris, conijce in acetum, ac in æreo aut ferreo aliquo vaſe coquito ad calidum cinerem, & crebrò iuſto tempore agitato donec craſſiſſima euadat. dein conjectam in mortarium plurimùm læuigato. Poſtea in promptu ſint ſingulæ prædictæ ſpecies, ſeorſim contuſæ & accuratè cribratæ: potiſſimùm C verò tragacantham [a] in mortarium ad diſſolutam ichthyocollam inſperge, & exquiſitè vnita excipe [b] lancibus vitreis ſolidis, & exſiccato formando paſtillos mediocres. moram aliquam dum formantur requirunt. Exhibetur paſtillus vnus cum poſca, magna fiducia.

a In mortarium,&c.] In codice Nicolai legitur ἐν τῇ διαλυθείσῃ ſimpliciter: quum ex Aetio potiùs ſit ſcribendũ ἐν τῇ θυίᾳ τῇ διαλυθείσῃ. b Lancibus vitreis] Manuſcriptus codex habet ἐν πίναξι ἢ ἐν ἥλοις ςερεοῖς, falſò admodum, pro πίναξιν ὑαλίνοις ςερεοῖς. D

Cap. LXXX.

PASTILLVS è ſemine lini, ad eos qui abſceſſu laborant, tuſſientes & ſuppuratos. Farinæ ſeminis lini, vuarum exemptis vinaceis, ſing.lib.ſemis, pinearum, amygdalarum amararum & dulcium, ſing. vnc.tres, auellanarum, terebinthinæ, iridis rubeæ, ſing.vnc.ſemis, myrrhæ, croci, thuris maſculi, ſing. hexag. vnum ſemis. Hæc in mortario bene tuſa cum lacte aſinino fermenteſcant, & digerantur in paſtillos ad vſum, qui madefiant E cum droſato chamæleuces, aut ex iride: ac præbeantur cum aqua calida. Si verò non madefeceris cum droſato, in modum eligmatis dato ieiuno manè & veſperi pondere cochlearij vnius. Aut quod paſtillo ſumptum eſt terito, madefacitóque cum droſato chamæleuces, & factis hypoglottijs, præbeto vt ſub lingua retineat æger.

Cap. LXXXI.

PASTILLVS ad ſuppuratos, abſceſſu laborantes & tuſſientes, probatus vt prædictus. Cardamomi vncias quatuor, ſagapeni, myrrhæ, ſingulorum vnc.duas, F opii, caſtorei, ſingulorum vnc.vnam, piperis vnc.ſemis. Trita fermenteſcant cum aqua ſufficienti, formentúrque paſtilli [a] quorum ſinguli pendeant obolos duos. Præbeatur vnus cum aqua calida.

a Quorum ſinguli,&c.] In manuſcripto codice perperam ſcribitur ἀνάβολων ϛ´ pro ἀνὰ ὀβολῶν ϛ´.

Cap. LXXXII.

PASTILLVS ad eos qui abſceſſu laborant, tuſſientes & ſuppuratos, citò pus faciens expuere, admodùm laudatus. Terebinthinæ, ſtyracis, ſing.drachmas quatuor, myrrhæ drach.duas ſemis, croci, iridis, galbani, G ſing.drach.duas, ſeminis hyoſcyami, corticis mandragoræ, eryſimi torrefacti, opopanacis, ſingulorum drachm. vnam, piperis communis, aphronitri, ſingul. drachmā S. Trita fermenteſcant cum vino paſſo bono, fingantur paſtilli obolos duos pendẽtes: quorum vnus detur cum melicrati cyathis duobus aut tribus.

Cap. LXXXIII.

PASTILLVS ad ſuppuratos & tabidos. Seminis cucumeris ſylueſtris excorticati (aliqui pro ſylueſtris, ſatiuæ cucumeris ſemen iniiciunt) duplam partem vnc. H quatuor, amygdalarum excorticatarum vnc.duas, ſeminis lini, ſeminis papaueris albi, ſing.vnc.vnam. Trita fermenteſcant cum decocto tragacanthæ, fingantur paſtilli, qui dentur pro viribus, iis quidem vnc.vna: aliis verò

A oboli duo. Vacantibus febre cum vino dulci: febricitantibus autem, cum decocto myrtorum.

Cap. LXXXIIII.

PASTILLVS amarus nominatus. Seminis apii, aniſi, ſingulorum vnciam vnam ſemis, abſinthii, gummi, ſingulorum vnciam vnam, myrrhæ, piperis communis, opii, caſtorei, cinamomi, ſingulorum vnciã ſemis. Trita fermenteſcant cum aqua ſufficienti, & fingantur paſtilli. Præbeatur perfectis põdus vnciæ vnius: B Galenus verò citra myrrham conſueuit hoc medicamentum conficere, propter eius vim medicamẽtoſam, pro ea admiſcens piperis communis vnciam ſemis. Datur igitur ſtomaticis cum vini diluti cyathis tribus, cholericis cum frigida aqua. Iis verò qui cibum vomunt, ſiquidem laborans ſitibundus fuerit, & ſenſus caloris in ore ventriculi apparuerit, frigidǽque potioni per ſanitatem aſſueuerit, cum aqua frigida præbetur ſimiliter: ſi minus, cum calida: cœliacis autẽ & dyſentericis, cum decocto myrtorum: lienoſis cum oxymelitis calidi cyathis tribus.

Cap. LXXXV.

PASTILLVS Aſclepiadis valde probatus ad imbecillitatẽ ventriculi, & eos qui acidum ructant. Nominatur autem anicetus aſter. Medicamentum accommodatum, dolorem leniens, ſomnum inducens, multi vſus. Morbos ſtomachi ſanat mirabiliter, & acidos ructus, concoctioniſque imbecillitatem curat. Cruciatus iuxta vmbilicum & inteſtina, vertigines, inflationéſque ſanat. Facit ad capitis dolores, potus, extrinſecúſque D fronti illitus, aceto dilutus. Auxiliatur doloribus aurium, cum ſucco perdicii diſſolutus. Et ad [a] oculorum dolores, læuigatus, & cum galbano exceptus, aut liquore ficus ſincipiti impoſitus. In lippientibus valet cum vino dulci in lana impoſitus. His quibus tonſillæ laborant, datur cum vino tepido gargarizandus, aut cum mulſa. Ad omnem ſanguinis eruptionem, cum vino myrtite diſſolutus. Facit ad veteres tuſſes, & deſtillationes, atque ad recentes affectus cum vino Scibelite aut Theræo dilutus. Confert ſuppuratis, tabidis, diſſolutus decocto marrubii. Prodeſt dyſentericis, cholericis, cum ſucco rutæ diſſolutus. Facit ad omnem plagam herpetis cum rutæ decocto potus. Soluit etiam acceſſiones per circuitum factas, potus duabus ante inuaſionem horis cum vini diluti cyathis tribus. Ducit etiam certò mulieribus menſes, cum decocto artemiſiæ potus. Facit ad veſicæ affectus mulſo diſſolutus ſimiliter. Præfocatione vteri laborantibus auxiliatur potus. Pari ratione podagricis, arthriticis, cum decocto gentianæ diſſolutus & potus confert. Lemnii ſigilli, caſtorei, myrrhæ, ſpicæ nardi, caſiæ, corticis mandragoræ, ſing. vnc.I. croci, opii, ſing. vnc.I.S. ſeminis dauci, ſtyracis, aniſi, ſeſelis, ſeminis hyoſcyami, ſingulorum vncias duas. Myrrham, ſtyracem, & opium vino odorato diſſolue, reliqua tuſa & cribrata inſpergito, & omnibus ſimul vnitis formato paſtillos ciceris magnitudine, exſiccatiſque in vmbra vtere vt probatis.

a Oculorum dolores] Græcus codex legit non rectè ὠταλγίαν pro ὀφθαλμίαν.

Cap. LXXXVI.

G PASTILLVS Aſteris, ad cœliacos probatus. Croci, opii, caſtorei, ſpicæ nardi, caſiæ, myrrhæ, Lemnii ſigilli, corticis mandragoræ, ſingulorum drachm. duas, ſeminis dauci & apii, aniſi, ſeſelis, hyoſcyami ſeminis, ſtyracis, ſing. drach. quatuor. Trita fermenteſcant cum vino, & fingantur paſtilli ad vſum.

Cap. LXXXVII.

PASTILLVS ad colicos, ex calamintha. Cyperi, myrrhæ, aniſi, dictamni, petroſelini, piperis communis, ſingulorum vnciam ſemis, ſpicæ, nardi, ammoniaci, calaminthæ, ſingulorum drachmas quatuor, caſiæ, ſtyracis, ſingulorum vncias quinque. Trita fermenteſcant cum aqua, & formentur paſtilli nucis Ponticæ magnitudine. Exſiccentur in vmbra, & non febricitantibus detur vnus cum condito: febricitantibus autem, cum mulſa.

Cap. LXXXVIII. A
PASTILLVS colicus, concoctionem iuuans.
Cumini,rutæ,oui,ſing. drach. ſemis, myrrhæ, caſtorei,
ſing.drachmam vnam. Trita fermenteſcant cum vino,
formentur paſtilli,& dentur.

Cap. LXXXIX.
PASTILLVS infuſilis[a] nomine vacans. Ouorum
drach.quatuor,ſeminis apii drach.ſex, caſtorei drachm.
quatuor,ſpicæ nardi drach.duas, myrrhæ gran.quinde-
cim,aluminis ſciſſilis drach.tres. Terito & formato pa-
ſtillos.Vſu poſtulante accipe de iis drac h.duas diſſolu- B
tas in vino & oleo rutaceo,& iniice tepidũ vt probatũ.
a Nomine vacans] Manuſcriptus codex falſò ἀνόμοιος legit
pro ὅμοιος ſimpliciter,vel ἀνώνυμος.

Cap. XC.
PASTILLVS infuſilis nominatus,ad dyſenteri-
cos & cœliacos valde laudatus. Acaciæ, aluminis ſciſſi
Alexãdrini, gallarum,opii, ſingul.vnc.ſemis.Trita fer-
menteſcant cum vino aminæo,& fingantur paſtilli. Cõ
iiciantur in enema,pro viribus. C

Cap. XCI.
PASTILLVS infuſilis,ad dyſentericos,cœliacos,
admodum mirificus &probatus. Succi hypociſthidis,
opii,ſandarachæ,arſenici, ſquamæ æris,calcis, aluminis
ſciſſi,æris vſti,lycii,omphacii,miſyos, rhois Syriaci, ro-
ſarum aridarum,croci,ſingul.drach. ſemis, chartæ vſtæ
drach.vnam. Trita fermenteſcant cum aqua,& fingan-
tur paſtilli,ac dentur.

Cap. XCII.
PASTILLVS ex ſpina Ægyptia,ad dyſentericos
&cœliacos probatus. Spinæ Ægyptiæ, rhois, thuris D
maſculi,acaciæ,aluminis ſciſſi,ſucci hypociſthidis,galla
rum,Lemnii[a] ſigilli,corallii,ſymphyti,Samii aſteris,a-
loes flauæ,ladani,ſing.vnc. vnam. Trita fermenteſcant
cum vino odorato,& fingantur paſtilli, ac dentur.
a Sigilli]In codice Nicolai deprauatè χιςῆς pro σφραγῖδος le-
gitur.

Cap. XCIII.
PASTILLVS trigonus appellatus. Seminis a- E
pii vnc.vnam,hyoſcyami,opii,aniſi, ſingulorum vnciã
S.Trita fermenteſcant cum aqua pluuiali,& formentur
paſtilli,præbeantúrque.

Cap XCIIII.
PASTILLVS ad dyſentericos,& cœliacos.Rhois
culinarii,piperis communis,ſingul. vnc.duas, myrrhæ,
croci,acaciæ,corticis loti,ramenti, ammeos,ſing.vnciã
vnam,ſpicæ nardi,lycii,ſucci gallarum,opii,aniſi,aloes
flauæ,ſing.vnc.S. Trita fermenteſcant cum ſucco rubi,
fingantur paſtilli, & detur dormituris triobolus cum a- F
qua:febricitantibus verò,cum frigida.

Cap. XCV.
PASTILLVS ad dyſentericos & cœliacos admo-
dum probatus. Aniſi, apii ſeminum, ammeos, ſucci
hypociſthidis, balauſtiorum, ſeminis hyoſcyami albi,
ſing.vnc.quatuor. Trita fermentato cum vino,fingitó-
que paſtillos, & præbeto. Perfectum pondus vncia vna
cum aquæ calidæ cyathis decem.

Cap. XCVI.
PASTILLVS Oribaſii, valde bonus. Opii,cro G
ci,lycii,acaciæ,rhois,thuris,gallarum,hypociſthidis,ſi-
diorum,aloes,myrrhæ,ſing.vnc.vnam.Trita fermente-
ſcant cum ſucco hypociſthidis, fingantúrque paſtilli,
qui dentur cum aqua pluuiali.

Cap. XCVII.
PASTILLVS infuſilis ad dyſentericos,nomina-
tus Nymphodoti,ad [a]depaſcentia omnibus præſtãtior,
quemadmodum experti ſumus(ait Archigenes) com-
poſitus quidem,vt Fauſtinus: diſſonans autem in arſe-
nici apponderatione, opere autem longè efficacior eo
apparet. Chartæ vſtæ ſcrup.ſeptem ſemis,arſenici ſcr. H
duos,[b]calcis viuæ ſcrup.duos ſemis, ſandarachæ ſcrup.
vnum ſemis,vini auſteri[c] ſcrup.S.quartam partem.Co-
quito vinum ſolum quoad [d]tertia pars remaneat. dein
arida læuigato in mortario, & ſubigito ad conſiſtentiã,

fingitóque paſtillos pondere vnciarum duarum,aut vn
ciæ vnius & ſemis,aut vnciæ vnius. Vtere pro ægri viri
bus.Infunduntur cum vino & aqua pluuiali.Sint autem
aquæ incocta,rhus Syriaca,lenticula, roſæ rubeæ aridæ,
oriza & ruta.Vinum verò coctum ſit cum myrtorum ni
grorum ſummitatibus & fructibus, ita vt vtrorumque
humor ſit menſura cotylæ vnius,& probè confectum &
ſubactum iniice vt valde mirificum & probatum.
a Ad depaſcentia,&c.] Hic locus in manuſcripto codice to-
tus deprauatus eſt.Ita enim illic legitur: πρὸς τὰ νεμώμενα πάντα ποιῶν
ἄμεινον,ὡς πεῖραν ἐγνωκέναι ἐξ αὐτῦ,φησὶν ἀρχιγένης. συγκειμένυ μὲν ὡς
φαύςινον,διαφωνῶν δὲ,&c. quum ita potius ſcribendum erat: πρὸς τὰ
νεμόμενα πάντων ἄμεινον ποιῶν,ὡς πεπειράμεθα(φησὶν ἀρχιγένης)συγκείμε
νος μὲν ὡς φαυςῖνος, &c. b Calcis viuæ] Codex Nicolai habet τι
τάνκος: Aetius verò ἀσβέςυ. c Scrupulum ſemis] Haud dubiè
hoc pondus deprauatum eſt,quod ſequentia etiam monſtrant,& in Ae
tio diſertè exprimuntur ſextarii tres. d Tertia pars] In Nicolai
codice falſò legitur ὁ τίτος pro τὸ τρίτον.

Cap. XCVIII.
PASTILLVS fuſilis ad dyſentericos, cuius mul-
tam habemus experientiam. Eſt enim mirabilis ad de-
paſcentia vlcera,vt non ſolùm ad dyſentericos,verume-
tiam ad gingiuas putreſcentes, & omnes nomas confe-
rat. Calcis,arſenici,chartæ vſtæ,ſquamæ æris,ſingulo
rum hexag.quatuor. Trita ſubigito cum ſucco ramorũ
oliuæ,aut ſucco orizæ.Fit autem ſuccus hoc modo: Ac-
cipe ramulos oleæ, tuſos coniice in aquam ſufficiẽtem:
& donec quater efferbuerit, coquito, & expreſſo inde
ſucco vtere.

Cap. XCIX.
PASTILLI inſignes,Fauſtini nominati.Et primi
quidem confectio eſt eiuſmodi, valétque ad dyſenteri-
cos & cœliacos. Chartæ combuſtæ drach. ſeptem ſe-
mis,calcis viuæ drach.ſex quartam partem, arſenici dr.
tres,ſandarachæ drach.vnam ſemis. Trita fermenteſcãt
cum lenticula & decocto myrtorum quantum ſufficit.
Alterius paſtilli Fauſtini confectio hæc eſt: Calcis vi-
uæ drach.duas ſemis,ſandarachæ,drach.vnam ſemis, ar
ſenici drach.duas,[a]chartæ vſtæ drach.ſeptem ſemis.Tri
ta fermenteſcant cum decocto myrtorum,fingito paſtil
los ad vſum.
a Chartæ] M anuſcriptus codex ſimpliciter legit κεκαυμένου,
quum adiiciendum fuiſſet χάρτου.

Cap. C.
PASTILLVS Fauſtinus nominatus,in Alexan-
dria confectus. Arſenici, ſandarachæ,ſingulorum dra
chmas duas,calcis drach.ſeptem,acaciæ drach.ſex.Trita
ſubigantur cum vino, & formentur paſtilli,qui excepti
iniiciantur.

Cap. CI.
PASTILLVS Philadelphos cognominatus, ad
dyſentericos,& ſanguinis eruptiones, omnéſq; nomas.
Sandarachæ, arſenici, ſingulorum vnciam vnam ſemis,
calcis,acaciæ,ſingulorum vncias tres. Trita excipiantur
cum ſucco arnogloſſi aut vino auſtero, & fingantur pa-
ſtilli pendentes vncias duas, aut vnciam vnam ſemis,
aut vnciam vnam. Detur pro viribus cum vino myrti-
te.Heras autem hoc modo ipſum compoſuit: Arſenici
vncias quatuor, acaciæ & calcis viuæ, ſing. vncias duas.
Trita confice, & formato paſtillos, quos vſu exigente
præbeto.

Cap. CII.
PASTILLVS ad dyſentericos plurimùm exper-
tus,vt confeſtim aluum ſiſtat. Bituminis,arſenici,ſan
darachæ,aluminis ſciſſilis,ſquamæ æris,ſingulorum vn
cias duas, chartæ combuſtæ vnc. quinque, calcis viuæ
vnc.quatuor,ſucci hypociſthidis, balauſtiorum,ſingul.
vnc.vnam ſemis, opii vnc. vnam. Trita fermenteſcant
cum vino myrtite, & fingantur paſtilli. Dentur vt præ-
diximus in paſtillo Nymphodoti.

Cap. CIII.
PASTILLVS infuſilis è [a] ſubere, Andromachi,
præter opinionem conferens. Gallarum,chartæ vſtæ,
[b]ſuberis ex vaſe vini veteris accepti & vſti, panis vſti,
ſingul.vnc. ſeptem ſemis,arſenici vnc.tres, ſandarachæ
vnc.quinque, calcis viuæ, lithargyri, ſingul.vnc.vnam

ſemis,acaciæ,ceruſſæ, ſingulorum vncias duas ſemis,fæcis vini vſtæ vncias duas. Excipiantur vino adſtringente,& formentur paſtilli pondere vnciarum duarum, aut vnciæ vnius & ſemunciæ, aut vnciæ vnius : & iniiciantur, principiò cum ſucco arnogloſſi , aut polygoni, aut perdicii,aut rhois Syriaci, aut myrti : ſi verò nihil horum adſit, cum aqua tepida iniiciantur . Quòd ſi morbi vigor ac vehementia fuerit,iniiciantur cum decocto fœnigræci aut ſeminis lini : in inclinatione verò cum decocto myrti , aut rubi in vino coctis.In pueris dato cyathos duos:in mulieribus, cyathos tres:in viris perfectis, cyathos quatuor.Et hoc pacto vtere vt probato.

a Subere] φύλλων in manuſcripto codice legitur corruptè pro φελλῶν,vt liquet ex Paulo & Aetio. b Suberis, &c.] In Græco codice manuſcripto perperam φύλλυ pro φελλῦ legitur. Et poſt παλαιῦ adiiciendum κεκαυμένυ.

Cap. CIIII.

PASTILLVS infuſilis, Aſclepiadis,dolorem mitigans, ſomnū inducens, diuturnos dyſentericos febre vacantes confeſtim iuuans. Chartæ combuſtæ vncias quinque, ſandarachæ, arſenici, ſquamæ æris, aluminis ſciſſilis,omphacii,lycii, acaciæ,ſucci hypociſthidis, calcis viuæ, ſingulorum vncias duas ſemis, opii,croci, ſingulorum vnciam vnam. Trita fermenteſcant cum vino myrtite, fingantur paſtilli , quorum ſinguli adæquent vncias duas, aut vnciam vnam ſemis , aut vnciam vnā. Iniiciantur pro ægri viribus cum vini Cretici dulcis cyathis ſex pondere perfecto.

Cap. CV.

PASTILLVS infuſilis , ad dyſentericos multæ experientiæ. Arſenici vnciam vnam, ſandarachæ vnciam vnam ſemis,ſquamæ æris vnciam ſemis, calcis vncias duas, aluminis ſciſſilis vnciam vnam,chartæ combuſtæ vnc. duas ſemis,omphacii, acaciæ,hypociſthidis ſucci,ſingulorum vnciam vnam, thuris vnciam ſemis, opii vnciam vnam ſemis. Trita fermenteſcant cum vino myrtite aut alio auſtero,fingantur paſtilli,& iniiciatur de iis pondus vnciæ vnius cum aqua pluuiali,& vino myrtite. Quòd ſiquis ex dyſentericis & cœliacis quod iniectum eſt, de hoc paſtillo non retineat, ſed confeſtim ipſum egerat, certò ſcias quòd non ſanabitur, ſed morietur quemadmodum crebrò ſumus experti.

Cap. CVI.

PASTILLVS infuſilis,thronus Marcelli. Arſenici vnciam vnam ſemis,ſandarachæ vncias duas,balauſtiorum vncias quinque, aluminis ſciſſilis vncias duas, opii vnciam vnam,calcis vncias quatuor,omphacii vnciam vnā, hypociſthidis ſucci vnciam vnam ſemis. Trita fermenteſcant cum vino auſtero , & formentur paſtilli,præbeantur vt Nymphodoti paſtillus.

Cap. CVII.

PASTILLVS infuſilis, Lycos nominatus,ad dyſentericos mirabilis. Sandarachæ vncias tres, arſenici libram ſemis, calcis viuæ vncias quinque , æris vſti vncias decem,acaciæ vncias tres,cadmiæ , chalcitidis crudæ,ſingulorum vncias ſex,rhois coriarii , ſucci hypociſthidis, ſingulorū vnciamvnam ſemis,myrti baccarum nigrarum recentium vncias tres,ſoreos,miſyos,omphacii,ſingulorum vnciam ſemis, gallarum, lycii, ſingulorum vncias quatuor. Trita ſubigantur cum vino myrtite,& ſucco arnogloſſi, ac fingantur paſtilli pondere vnciarum duarum , aut vnciæ vnius ſemis , aut vnciæ vnius. Vſu exigente iniiciantur cum vino adſtringente, ægri habita cura, quemadmodum in Nymphodoti paſtillo diximus.

Cap. CVIII.

PASTILLVS magnus , ad dyſentericos accommodatus,facit ad eos qui extremè laborant,& deſperati ſunt : vtpote in quibus prodeunt carnoſæ & fæculentæ egeſtiones. Infunditur autem cum ſucco orizæ , cum quo cocta ſint adeps hircinus , & myrtus. In iis qui non continent, [a]muria oliuarum albarum præmittenda , & poſt horæ interſtitium paſtillus infundendus , præmuniendo ſtomachum & caput, vt in Nymphodoti paſtillo prædiximus. Poſt iniectionem foueto anum. Facit verò etiam ad cruſtas in pudendis & nomas. In dyſentericis verò rectiùs facies,ſi cum cæteris quæ iā dicta ſunt, manus laborantis faſciis circundederis longioribus, deſuper ab humeris initio facto, & ad extremas vſque manus ligamento protenſo : non parum enim hoc facit ad defluxionis conſtrictionem. Balauſtiorum recētium, ſidiorum,rhois coriarii,folii,ſing.vnc.vnam,iſatidis tinctoriæ vnc.vnam ſemis,ſpinæ Ægyptiæ vnc. vnā, hyoſcyami ſeminis vnc. ſemis quartam partem,farinæ lēticulæ vnc.duas,[b]ſuberis ex vaſe vini veteris accepti & vſti,gallæ immaturæ non corroſæ,ſing.vnc.vnam , roſarum aridarum , cum floribus ipſarum recentibus,ſing. vnc.vnam ſemis,croci vnc.vnam, myrrhæ vnc.duas,bituminis,picis aridæ,vnc.vnam ſemis,lycii,acaciæ,hypociſthidis,thuris maſculi, ſing.vnc. duas, gūmi lib.ſemis, omphacii ſucci aridi vnc.vnam,opii,amyli, ſing. vnciā ſemis,ſolearum veterum vſtarum, [c]cornu cerui vſti,oſſiculorum oliuarum vſtorum , oſſium palmularum vſtorum , fæcis vini vſtæ, ſpongiæ nouæ pice liquida & cedria imbutæ,oſtreorum vſtorum , æris vſti , ſquamæ æris,ſing.vnc.ſemis drach. vnam, lapidis gagatis,corallii, [d]rubiginem ferri,ſing.vnc. vnam , aluminis ſciſſilis in teſta vſti,aluminis coriarii, ſing. vnc. ſemis , arſenici vnc.ſemis quartam partem, chalcitidis crudæ, ſandarachæ,gypſi eloti,calcis viuæ,ſing. vnc.ſemis drach. vnā, rubricæ ſinopicæ hexag.duo quartam partem,atramenti cōmunis vnc.ſemis quartam partem , diphrygis vnc. ſemis gran.tria,lithargyri hexag.duo quartam partem, ochræ vnc.ſemis gran.tria, atramenti Indici hexag. duo quartam partem,plumbi vſti vnc.ſemis drach.vnam,ceruſſæ vnc.ſemis gr.tria,terræ Samiæ vnc . ſemis quartā partem,Cimoliæ,pompholygis,ſingul.vnc.ſemis. Trita omnia bene fermenteſcant cum ſucco mādragoræ, aut ſucco arnogloſſi ſufficiente,fingantúrque paſtilli,&dentur. Compoſitio quidem paſtilli vniuerſam congeriem habet ex ſimplicibus medicamētis quinquagintaquinque,præter herbas decoctas in aqua,ad paſtilli exceptionem accommodatas. Modus autem confectionis is eſt: In mortarium Thebaicum cōiice æris ſquamam, lithargyrum,gypſum,calcem viuam,gagatem lapidem,corallium,rubiginem ferri, oſtrea etiam tuſa & cribrata probè:arida validè læuigentur vt in pollinem redigantur. dein adiice chalcitin,ſandaracham, arſenicū, cornu ceruinum,oſſa palmularum & oliuarum, ſpongiam,alumina,& rurſus terito,affuſo aliquo ex iis quæ ſpiſſant. Alumen verò ita vritur:Coniice ipſum in ollam nouam, & carbonibus admoueto:& vbi diffūditur & liqueſcit tollito,& ſinito refrigerari , & ſic læuigatum admiſce. His dein tritis, rubricam, diphryges,atramentum Indicum & commune,ochram,plumbum , Samiam terram, Cimoliam,ceruſſam,pompholygem,& reliqua omnia metallica addito, & validiſſimè ſub æſtu caniculari terito, donec eorum quæ ſpiſſant quartam aut quintam addideris partem. Vbi verò aliquo modo collyrii inſtar læuigatum fuerit,tum arida tuſa & cribro arctiſſimo excuſſa adiicito . Contundito etiam veteres ſoleas cum aridis, dein adiice ea quæ ſpiſſant, læuigato rurſus vt priora,ſæpius affuſis iis quæ ſpiſſant. Vbi verò læuigata inaruerint,tum in altero mortario læuigato crocum,cum duobus ſuccis,mādragoræ ſcilicet & arnogloſſi,atq; vbi læuigatum fuerit , admiſce reliqua : myrrham nimirum, thus,omphacium,acaciam,hypociſthidem,gummi,lycium,opium,picem,bitumen,& lenticulæ farinam,ſingula ſeorſim exſiccata læuigatáq;. Vbi in mortario probè læuigata fuerint,affuſis duobus ſuccis largiter quātū ſatis erit vt alia excipiātur : & omnibus probè ſubactis, fingito paſtillos,qui duarū fabarum magnarū adæquēt magnitudinē. Vtere cum ſucco orizæ, aut vino adſtringente,aut aliquo alio accommodato liquore. Ego verò non ſuppetente mihi mandragoræ ſucco viridi , aridum ſuccum admiſceo , pondere vnciarum duarum.

Stymmata autē, hoc eſt ſpiſſamenta in quibus læuigas A paſtillum, hoc modo apparato. Rubi, myrti, cytinorum, radicis ſymphyti, radicis capparis, foliorum ſalicis, cupreſſi, gummi, ſingulorum vnc. vnam. Hæc coquito cum aqua ſufficienti, & vtere. In iis verò ſpiſſamentis ſpongias aut glomos irrigato, & cum eis anum crebrò foueto, maximè poſt iniectionem paſtilli, & ſic vtere.

a Muria oliuarum, &c.] Manuſcriptus codex legit, ἔνιε ἁ ἀλμὴν. Hoc eſt primùm iniice muriam, &c. Clariùs Aetius προένιε ἀλμὴν. b Suberis] Iterum in manuſcripto codice falſò φύλλων pro φελλῶν legitur. c Cornu cerui] Hæc omnia deſiderantur in codice Nicolai: ſunt autem ex Aetio adiecta. d Rubiginem] Nicolai codex legit σκωρίας, pro ἰοῦ. Et ἰοῦ legendum eſſe, ex Aetio & ſequentibus ſatis liquet. B

Cap. CIX.

PASTILLVS Andromachi epithema, ad dyſentericos & cœliacos, admodum probatus. Hyoſcyami albi & apii ſeminum, ſing. vnc. ſemis, opii, croci, ſingulorum hexag. vnum ſemis, aniſi, roſarum florum, ſucci hypociſthidis, balauſtiorum, rhois rubei, ſingulorum vnc. ſemis. Trita fermenteſcant, cum vino myrtite, formentur paſtilli, ſiccentur in vmbra. Vſu poſtulante excipiantur palmulis paſſis ſeu calcatis, & illinantur linteo, imponantùrque toti cauitati ſtomachi. Sic vſus eius eſto. C

Cap. CX.

PASTILLVS ad lientericos admodum probatus. Croci, opii, myrrhæ, ſingulorum vnciam ſemis, thuris drachmas duas, caſtorei vncias duas. Trita fermenteſcant cum vino adſtringente. fingantur paſtilli, & præbeantur.

Cap. CXI.

PASTILLVS ad lientericos valde bonus. Styracis, opii, myrrhæ, thuris, croci, ſingulorum drach. duas ſemis. Trita ſubigantur cum vino adſtringente aut polygoni ſucco. formentur paſtilli, & præbeantur. D

Cap. CXII.

PASTILLVS Theodoretus, Aſterios dictus. Apii, aſari, aniſi, fœniculi, gallarum, myrrhæ, hyoſcyami & dauci ſeminis, myrti baccarum, ſing. vnc. ſemis, petroſelini, ammeos, ſing. hexag. vnum ſemis, opii vnc. vnam ſemis. Trita irrigentur cum ſucco polygoni, & fingantur paſtilli, dentùrque.

Cap. CXIII.

PASTILLVS ad lientericos, probatus. Cumini, rhois Syriaci, balauſtiorum florum, ſingul. vnciam S. drach. vnam, ſidiorum vnc. S. ſilphii hexag. vnum S. aut aridi drach. ſemis. Trita fermenteſcant cum ſucco polygoni, aut inſpergātur potui, aut ſubacta cum oxymelite præbeantur manè & veſperi.

Cap. CXIIII.

PASTILLVS mirabilis valde, ad lientericos. Myrtorum aridorum cochlearium vnum ſemis, aniſi, roſarum aridarum, œnanthes, ſing. cochl. ſemis, phœnicobalanos viginti. Trita fermenteſcant cum ſucco polygoni, formentur paſtilli drachmæ vnius cum aqua pluuiali, aut cum vino diluto. F

Cap. CXV.

PASTILLVS ad iecinoroſos, valde bonus. Aniſi, apii ſeminis, aſari, amygdalarum amararum, abſinthii comæ, ſing. hexagium vnum. Trita fermenteſcant cum aqua ſufficienti. fingantur paſtilli vnciæ vnius, qui dentur cum vini diluti cyathis tribus, iis qui vacant febre: febricitantibus autem, cum mulſa. Vrinam mouet is paſtillus, & leniter calidus. G

Cap. CXVI.

PASTILLVS ad iecur exulceratum, Andromachi, admodum inſignis. Seminis hyoſcyami, glycyrrhizæ, mandragoræ, ſymphyti, ſenæ, aſari, ſagapeni, ſingul. drach. vnam, rhei barbari drach. tres, opii, ſeminis papaueris, ſingul. drach. duas, aniſi drach. vnam ſemis. Trita ſubigito cum ſucco intybi & apii, formato paſtillos, & dato. Nonnulli huic paſtillo adiiciunt, cinamomi, croci, ſpicæ, ſeminis agni, ſingulorū vnc. ſemis. Si verò inſtat antidoti conficere vis, fermentato cum melle Attico, & præbeto cochl. vnum. H

Cap. CXVII.

PASTILLVS diſcuſſorius iecoris, & ad febres, ſitimque admodum probatus. Succi oxyacanthæ ſtagia duo, anguriæ ſeminis, maſtiches, ſpodii, ſingulorum hexagium vnum, croci ſtagium ſemis, ſucci eupatorii, glycyrrhizæ, mānæ, ſingulorum vnc. vnam, rhei Indici, lachæ, ſing. ſtag. ſemis, roſarum aridarum ſtag. vnum. Trita fermenteſcant cum ſucco fœniculi, fingantur paſtilli, dentùrque vſu exigente.

Cap. CXVIII.

PASTILLVS ad iecur induratum. Eupatorii, ſpicæ, ſucci glycyrrhizæ, aſari, ſenæ, ſing. hexag. vnum S. berberis hexag. ſemis, rhei barbari hexag. duo, ſeminis portulacæ, roſarum, nardi, cinamomi, ſingulorum vnciam ſemis, croci, pelecini, ſingulorum hexag. ſemis, chamæpityos, ſeminis agni, cyperi, ſing. vnc. ſemis, ſeminis citrii drach. duas. Trita ſubigantur cum ſucco fœniculi, formentur paſtilli, & dentur.

Cap. CXIX.

PASTILLVS ad induratum iecur, ſimilis, probatus. Anagallidis vnc. ſemis, rhei Pontici, ſpicæ nardi, ſingulorum vnc. vnam, ariſtolochiæ, maceris, aſari, ſeminis agni, ſenæ, ſingulorum vnciam ſemis, ſeminis portulacæ, & papaueris albi, ſingulorum hexagium vnum ſemis, roſarum, nardi Celticæ, ſingulorum hexag. vnum, ſpodii hexagium ſemis, hyoſcyami ſeminis, carnis ſeminum quinque, ſing. hexag. ſemis quartam partem. Trita fermentato cum ſucco fœniculi, fingitóque paſtillos: quos pro viribus ægri dato cum droſato quocunque volueris, & aqua calida.

Cap. CXX.

PASTILLVS ad iecinoroſos, lienoſos, & ſtomachicos, admodum laudatus. Aſari, ſpicæ, ſenæ, ſingulorum hexag. vnum ſemis, rhei barbari hexag. ſemis, ſeminis portulacæ, roſarum, cinamomi, ſing. drach. tres, intybi, & ſeminis agni, cyperi, ſingulorum hexag. duo. Trita fermenteſcant cum ſucco fœniculi, & fingantur paſtilli, qui dentur.

Cap. CXXI.

PASTILLVS ad iecur induratum, laudatus. Ammoniaci hexagia ſedecim, croci hexagia duo. Crocum tuſum & cribro tranſmiſſum ſubigito cum aqua, dein adiice ammoniacum tritum, & ſubacta excipe, formatóque paſtillos, quos dato pro viribus. Primis quidem vncias duas, mediis vnciam vnam. Atque hoc pacto vtere.

Cap. CXXII.

PASTILLVS ad induratum lienem, & phlegmonen. Cyclaminis ſucci drach. quinque, bryoniæ, dictamni, medullæ ſquillæ aſſatæ, ſingulorum drachmam ſemis, ſtruthii, capparis radicis, ſingulorum drachmam vnam ſemis. Trita fermenteſcant cum aceto ſquillitico, fingantur paſtilli obolorum duorum. Detur vnus paſtillus ex oxymelite.

Cap. CXXIII.

PASTILLVS ex erice ad lienis phlegmonen, & duritiem. Tenerūm rubi ramorum, ammoniaci thymiamatis, ſingulorum drach. duas, capparis foliorum drach. vnam, myricæ fructus, aſpleni nominati, rhei Pōtici, ſquillæ aſſatæ, piperis cōmunis, ſing. drachm. ſemis. Trita ſubigantur cum aqua, fingantur paſtilli, qui dentur ex oxymelite. Miraberis illius efficaciā: lienē enim ſtatim minuit, ſimiliter vtere. Seminis ericæ hexag. duo, piperis albi, ſpicæ nardi, ammoniaci thymiamatis, rhei barbari, ſingulorum hexagium vnum. Aliàs autem hæc etiam miſcētur: Coſti, ſcolopendrii, corticis radicis capparis, ſing. hexag. duo. Trita fermenteſcant cum aceto ſquillitico, fingantur paſtilli, & dentur. Simile. Seminis ericæ, corticis ſalicis, ſingulorum vnc. ſemis drach. vnam, corticis capparis vnc. ſemis, ammoniaci thymiamatis drach. duas, euphorbii, ſpicæ nardi, ſing. hexag. S. quartam partem. Trita fermenteſcant cum aceto ſquillitico, formentur paſtilli, ac præbeantur.

Cap. CXXIIII.

PASTILLI è ſquilla,ad phlegmonen & omne malũ lienis,ad hydropicóſque.vrinã quoq; mouet,& vtilis ad emolliendam aluum. Squillam bene magnam [a] fermento oblitam aſſato,dein purgatæ medullæ eius adiicelibram ſemis,ſeminis dauci hexagium vnum ſemis, aniſi,ſeſelis,ericæ ramos,chamædryos,radicis panacis, chamæpityos,iridis,ſingulorum hexag.vnum ſemis,ſeminis vrticæ,fructus cedri,vnciã ſemis,myrrhæ drach. vnam,eruorum excorticatorum vnc.quatuor. Trita fermenteſcant cum vino:fingantur paſtilli,detúrque vncia vna ex oxymelitis cyathis tribus. Eſt Archigenis inuentum.

[a] Fermento] Græcè eſt ζύμῃ. Aetius autem legit πηλῷ, id eſt luto.

Cap. CXXV.

PASTILLVS ſimilis paſtillo è ſquilla. Hederæ nigræ corymborum vnc. duas quartam partem, ſpicæ nardi vnc.vnam drach.duas,ſeminis rutæ ſylueſtris vnc. vnam,caſtorei drach.duas,iridis vnc.vnam ſemis. Trita ſubigito cum ſucco verbenacæ rectæ,formatóque paſtillos qui in prædictis malis dentur,nempe ad hydropicos & lienoſos, ex vino veteri diebus quinque: ac vrinam mouebit cruentam. Cognouimus autem hunc paſtillũ in iis etiam qui lienem induratum habent, probatum eſſe.

Cap. CXXVI.

PASTILLVS ad ictericos & iecinoroſos, mirabilis. Amygdalarum amararum drach. duas, aniſi, abſinthii comæ,ſing.dr.vnam, ſpicæ nardi drach. ſemis. Reliquæ ſpecies terantur,amygdalæ autem terantur in aqua,excipiantur,& fingantur paſtilli,& detur drachma vna carentibus febre ex mulſi cyathis tribus.

Cap. CXXVII.

PASTILLVS panchreſtus, ducit vrinam multã. facit etiam ad lumbos dolentes, & pituitam habentes in toto corpore,peripneumonicos, pleuriticos, quartanarios,arthriticos,& diſtenſione neruorum laborantes, datus iis quidem cum vino,illis verò ex oxymelite,aliis verò ex mulſa. Ariſtolochiæ, myrrhæ, ceruſſæ,ſeminis abrotoni, iridis, canchryos, ſingulorum drachmas duas, aniſi, baccarum cedri, radicis panacis, pyrethri, ammoniaci thymiamatis,cardamomi, cumini,ſing.dr. vnam. Trita fermenteſcant cum aqua, fingantúrque paſtilli triobolares,aut duorum obolorum, dato pro viribus ægri.

Cap. CXXVIII.

PASTILLVS ad hydropicos potus. Corallii, aluminis ſciſſi,ſingulorum drach.vnam.Trita ſubigantur cum decocto calaminthæ, & formentur paſtilli, detúrque obolus vnus bibendus cum calaminthæ decocto. Archigenes ſummè etiam ad nephriticos conferre inquit.

Cap. CXXIX.

PASTILLVS ad hydropicos, vrinam mouens. Seminis apii drach.ſex,myrrhæ,dauci,croci,ſing.drach. tres ſemis, iunci odorati drach. duas, ſeminis fœniculi, aſari,ſing.drach.tres,ſpicæ nardi,caſiæ,cinamomi,ſeſelis,ſauinæ,ſing.drach.ſemis,quartam partem. Trita fermentato cum vino odorato,formatóque paſtillos oboli vnius,aut obolorum duorum. dato pro viribus.Facit ad calculoſos,ſumptus cum vini diluti cyathis tribus.

Cap. CXXX.

PASTILLVS ad iecinoroſos & ictericos, admodum probatus. Aniſi,ſeminis apii,aſari,amygdalarum amararum, abſinthii, ſingulorum hexagium vnum S. rhei barbari hexag. vnum S.eupatorii hexagii quartam partem,ſantali rubei & citrini,ſing.hexag.vnum ſemis. Trita fermenteſcant cum aqua, fingantúrque paſtilli pendentes ſemunciam. Alii autem vnciam vnam adæquent.Dentur pro viribus ex aqua decoctionis [a] critharii tepida.

[a] Critharii] Græcè legitur κριθαρίῳ. Per critharium autem fortè crithamum aut crithmum dictum intelligit: quod regio morbo conferre, Dioſcorides teſtatum reliquit.

Cap. CXXXI.

PASTILLVS ad nephriticos,calculoſos. Hyoſcyami,cicutæ,fœniculi, vuæ & maluæ ſeminum, Celticæ, folii, ſpicæ nardi, ſaxifragi, ſingulorum drach.vnam S. [a] oui drach.quatuor,amygdalarum amararum,pinearũ, ſingulorum drach.duas,piperis albi drach.quatuor. Trita fermenteſcant cum vino dulci, fingantur paſtilli, & dentur.

[a] Oui] Manuſcriptus codex legit ᾠοῦ: ſed quàm rectè, dubito.

Cap. CXXXII.

PASTILLVS ſimplex ad abſceſſus, & vlcera in renibus, probatus. Seminis lini, ſeminis cucumerum, ſing.drach.vnam,amyli drach.duas. Trita fermenteſcat cum aqua,fingantur paſtilli,& dentur.

Cap. CXXXIII.

PASTILLVS nephriticus ad renum & veſicæ affectus,pus aut ſanguinem,aut mucoſum mingentes,ad eos qui vehementi dolore laborant,atque ſyriaſes. Opii, pinearum repurgatarum, ſeminis fœniculi & lapathi, ſingulorum drachmam vnam, ſeminis cucumeris drachmas ſex, ſeminis apii drach. tres, pinearum vſtarum drach.duas, herbæ veſicariæ [a] folliculorum drach.duas ſemis. Trita fermenteſcant cum paſſo Cretico, fingantúrque paſtilli drachmæ vnius. Non febricitantibus datur paſtillus vnus ex paſſi cochleariis tribus: febricitantibus autem,ex aqua.

[a] Folliculorum] In codice Nicolai ſcribitur κικύων, fortè pro θυλακίων.

Cap. CXXXIIII.

PASTILLVS ad exulcerationem renum,& cicatrice indigentium, admodum mirabilis. Opii drach. vnam, pinearum torrefactarum gran.viginti, amygdalarum, nucum Ponticarum excorticatarum & torrefactarum,ſing.drach.octo. Trita ſubigantur cum vino dulci,& confectis omnibus fiant paſtilli duo,qui dentur ex vino aut aqua.

Cap. CXXXV.

PASTILLVS ad profluuium muliebre, & eruptionem ſanguinis ex vtero,admodum probatus. Succi hypociſthidis,terræ Samiæ, gallæ immaturæ,acaciæ flauæ,ſingulorum drach.quatuor, Lemnii ſigilli, rhei barbari,ſing.drach.duas, ſucci acaciæ, roſarum rubearum, ſingulorum drachmam vnam ſemis, cinabaris,hoc eſt ſymphyti,drachmam vnam, corallii rubei drach. vnam ſemis. Trita ſubigantur cum aqua pluuiali, formentúrque paſtilli, qui dentur ex ſucco arnogloſſi, aut filicis, aut polygoni,aut plantaginis minoris,aut myrti baccarum.

Cap. CXXXVI.

PASTILLVS capitalis ad eryſipelata,admodum probatus. Lithargyri, ceruſſæ, croci, ſulphuris ignem non experti,opii,rubricæ ſinopicæ, chalcitidis, miſyos, chalcãthi, aluminis ſciſſilis. Trita fermentato cum aceto acri,fingito paſtillos:& præbeto.

Cap. CXXXVII.

PASTILLVS ad dolorem aurium ob ſpiritum flatuoſum natum mirificus. Dicunt autem ægrotanti non eſſe admouendum, priuſquam merces accipiatur: tribus enim diebus plurimùm ſanat. Cæterùm non ſolùm eos qui à flatibus dolent, ſed & omne malum tam recens quàm vetus aurium emendat,gratia Dei,& confeſtim dolorem abigit,in aurem dolenti oppoſitam inſtillatus. Foliorum rutæ, zingiberis dolo vacantis Troglodytici,ſingulorum drachmas tres S.ſucci hyoſcyami drachmam vnam,opii nigri,amomi legitimi,croci Corycei puri,ſingulorum drach. ſemis, baccarum lauri excorticatarum drach.tres. Trita ſubigito cum lacte muliebri,formatóque paſtillos,& exſiccato in vmbra. Vſu verò poſtulante,accipe ac terito in lacte muliebri, & bene ſubactum infunde cum goſſipio in aurẽ dolenti oppoſitam. Eſt probatus & inſignis.

Cap. CXXXVIII.

PASTILLVS ad dyſentericos,laudatus. Rhois Syriaci, gallarum quercinarum, balauſtiorum, amyli,

ſeminis ericæ, ſeminis apii, opii, ſing. vnc. vnam. Trita fermentato cũ aqua,& fingito paſtillos drachmæ vnius, & vtere.

Cap. CXXXIX.

PASTILLVS ad dyſentericos dolorem mitigans,conferens iliofis, lienoſis, difficultate vrinæ laborantibus,& aquam metuentibus. Hyoſcyami,apii,& papaueris ſeminum,ſing.drach.ſex,opii,caſtorei,aniſi,ſpicæ nardi,ſeminis fœniculi,ſingul.drach. tres. Trita fermenteſcant cum aqua pluuiali: formentur paſtilli ſiliquas pendentes duas. Dantur ex temperata pro ægri viribus.

Cap. CXL.

PASTILLVS ad dyſentericos ex ſubere. Gallæ, chartæ vſtæ,ſing. drach. quindecim, arſenici drach. ſedecim,ſandarachæ drach. octo,aluminis ſciſſilis, acaciæ aridæ,ſing. drach. viginti,ceruſſæ,lithargyri,calcis viuæ, ſing. drach. quinque. Trita ſubige cum vino,& informa paſtillos. Vſu poſtulante diſſolue vino ſufficienti, & per anum infundito.

Cap. CXLI.

PASTILLVS ad dyſentericos lampterius vocatus,valde probatus. Arſenici drach. quinque, chalcitidis crudæ drach. decem, ſquamæ æris drach. octo, calcis viuæ,croci,opii,ſing. drach. duas. Trita ſubige cum vino aminæo,finge paſtillos,& præbeto.

Cap. CXLII.

PASTILLVS ad dyſentericos è ſeminibus, ſomniferus. Aniſi,fœniculi & hyoſcyami ſeminis,ammeos,opii,ſeminis apii, ſing. vnc. vnam. Vbi contriueris, diſſolue opium cum aqua, & probè confectis fingito paſtillos,& dato.

Cap. CXLIII.

PASTILLVS Paſionis nominatus. Squamæ æris drach. ſex,æris [a] vſti, aloes flauæ, ammoniaci, aluminis rotundi, ſing. drach. quatuor, chalcanthi, croci, aluminis ſciſſilis,crocomagmatis, miſyos,thuris, ſing. vncias duas. Trita ſubige cum vino adſtringente aut aceto,formatóque paſtillos & dato.

a Vſti] Falſò legitur in manuſcripto codice κεραμένου pro κεκαυμένου.

Cap. CXLIIII.

PASTILLVS infuſilis, Fauſtianus. Arſenici drach. ſex,ſandarachæ drach. tres, calcis viuæ drachmas duodecim ſemis,chartæ vſtæ drach. vnam. Trita ſubigito cum ſucco baccarum myrti,aut decocto illarum,formato paſtillos, & inuice cum decocto lenticulæ, ac rubi radicum.

Cap. CXLV.

PASTILLVS è ſubere. Gallarum vſtarum, chartæ vſtæ, [a] ſuberum vſtorum, panis vſti,cornu ceruini vſti,ſing. drach tres S. arſenici drach. decem, ſandarachæ, calcis,ſing. drach. tres,acaciæ, ceruſſæ, ſing. drach. duas ſemis,lithargyri drach. vnam ſemis. Trita fermenteſcãt cum vino odorato,formentur paſtilli,& dentur.

a Suberum] Malè φύλλων pro φελλῶν ſcribitur.

Cap. CXLVI.

PASTILLVS Bithynus appellatus. Sidiorum drach. quinque, cadmiæ drach. vna ſemis, ariſtolochiæ, gallarum radicis,radicis panacis, iridis, chalcanthi,aluminis ſciſſilis,chalcitidis,miſyos,ſquamæ æris,mannæ, coſti,ſing. vnc. ſemis quartam partem. Trita ſubigantur cum aceto,fingantur paſtilli,& dentur.

Cap. CXLVII.

PASTILLVS è caſtoreo ad vlcera,nomas & fluxiones veteres. Croci,aloes, thuris, ſingulorum vnc. ſemis,cytinorum,aluminis ſciſſilis,caſtorei,mãnæ,æruginis raſilis,ſingulorum vnc. vnam, rubricæ ſinopicæ lib. ſemis. Trita excipiantur cum vino veteri: formentur paſtilli,& dentur.

Cap. CXLVIII.

PASTILLVS è caſtoreo, ad colicos admodum laudatus & mirabilis. [a] Myrrhæ, caſtorei, ſing. ſcrup. ſex, croci,opii,ſingulorum ſcrup. nouem,aniſi,apii & dauci ſeminis,ſing. drach. ſemis, ſeminis hyoſcyami ſcrup. octodecim. Trita fermenteſcant cum aqua, fingantur paſtilli,& dentur.

a Myrrhæ] Græcè eſt ζιγγιβέρεως. Paulus tamen habet σμύρνης: & rectè quidem. Frequens verò eſt non ſolùm in Nicolao, ſed & in omnibus aliis Græcis medicis, vt zingiberi pro myrrha legatur: idque non alia de cauſa, quàm quòd vtrunque iiſdem notis, nempe ζζ à Græcis medicis ſcribi ſolitum ſit.

Cap. CXLIX.

PASTILLVS ex œnelæo pudẽdorum & ſedis vitiis vtilis. Ceruſſæ vnc. quinque, lithargyri vnc. duas ſemis, thuris, recrementi plumbi, aluminis ſciſſilis, ſingulorũ vnc. vnam. Trita fermenteſcant cum vino odorato marinæ experte, fingantur paſtilli, ac dentur cum vino roſaceo aut myrtite.

Cap. CL.

PASTILLVS è lapide Phrygio pudendis vtilis. Lapidis Phrygii vſti & ter reſtincti, primò quidem butyro aut oleo roſaceo, ſecundò vino, tertiò autem melle, vnc. duas, roſarum vnc. I. ſidiorũ vnc. I. Cõfecta redigito in paſtillos,& dato.

Cap. CLI.

PASTILLVS dia lotariôn, id eſt ex loto ſylueſtri ad pudendorum & ſedis vitia probatus. Ceruſſæ, amyli, glaucii, croci, aluminis ſciſſi, ſing. vnc. vnam. Trita fermenteſcant cum ſucco loti ſylueſtris, aut vino: formentur paſtilli,& dentur.

Cap. CLII.

PASTILLVS leucos, hoc eſt albus cognominatus. Terræ aſteris, pompholygis, ceruſſæ, amyli, ſingul. vnc. vnam, opii ſcrup. duos. Trita ſubigantur cum aqua, formentúrque paſtilli,& dentur.

Cap. CLIII.

PASTILLVS ex halicacabo. Lithargyri, ceruſſæ, ſingul. drach. ſex, halicacabi drach. duas, chalcanthi dr. tres & quartam partem, aluminis ſciſſi drach. vnam, minii quod ad colorandum ſatis eſt. Trita fermẽtato cum aqua: fingito paſtillos & dato.

Cap. CLIIII.

PASTILLVS è duplici elleboro, & duabus acaciis. Acaciæ nigræ & rubeæ, glutinis fabrilis (aliàs glutinis piſcium) ſingul. vnc. duas, ammoniaci thymiamatis, glaucii, aloes flauæ, ſingul. vnc. vnam, thuris maſculi, ellebori nigri & albi, ſing. vnc. ſemis. Trita excipiantur cũ aceto ſquillitico. formentur paſtilli, qui vſu poſcente, excipiantur eodem vel communi aceto, & ſubacta ante & poſt balneum inungantur.

Cap. CLV.

PASTILLVS è nigro & viridi colore, melãchloros dictus. [a] Zingiberis, aloes flauæ, æris ſquamæ, thuris maſculi, æris vſti, arſenici, aluminis ſciſſi & rotũdi, iridis, chalcitidis, ſalis foſſilis, chalcanthi, ceruſſæ, nitri, lithargyri, radicis panacis, cadmiæ, ſidiorum, gallarum, ariſtolochiæ rotũdæ, ſquamæ æris, ſtomomatis, æruginis raſilis, ſing. vnc. ſemis. Trita fermenteſcant cum aceto, formentúrque paſtilli. Fit etiam ex eo emplaſtrũ hoc modo. Paſtilli colophoniæ, olei communis, ſingul. vnc. ſex, aceti quod ſatis eſt. ſolue paſtillum, & ſic confecto vtere.

a Zingiberis] Paulus habet σμύρνης, hoc eſt myrrhæ. Vt hinc etiam, quod paulo antèdiximus, manifeſtum fiat, zingiber pro myrrha legi multis in locis.

Cap. CLVI.

PASTILLVS pantolinos dictus, ad chironia malignáque vlcera, & fluxiones admodũ probat⁹. Caſiæ, æris vſti, ceruſſæ, lithargyri, æruginis raſilis, aluminis ſciſſilis & liquidi, & latericii quod plinthetis dicitur, radicis panacis, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, chalcanthi, portulacæ, iridis, aſtragalitidis, chalcitidis, miſyos, ammoniaci thymiamatis, ſalis ammmoniaci, æruginis ferri, ſquamæ æris, aloes flauæ, diphrygis, thuris gallarum, ſarcocollæ, plumbi vſti, foliorum oleæ, myrrhæ, atramenti Indici, oxymyrſines, hoc eſt myrti ſylueſtris, atramenti liquidi, balauſtiorum, ſpinæ Ægyptiæ, ſulphuris ignem non experti, nitri,

rhois Syriaci, rhois rubri, chryſocollæ, [a]aluminis coriarii, acaciæ, ſalis ſpumæ, omphacii, ſingulorum vnc. vnã. A Trita fermenteſcant cum aceto ſub caniculæ æſtu diebus triginta, ſingantur paſtilli, & dentur.

a Aluminis] Nicolaus habet στυπτηρίας, Paulus autem ῥόος, hoc eſt rhois: quæ lectio verior eſſe videtur, quia additur coriarii, quod de alumine non rectè dicitur.

Cap. CLVII.

PASTILLVS è thapſia, hemicranicus. Succi thapſiæ drach. octo, myrrhæ drach. quatuor, opopanacis, euphorbii, ſing. drach. tres, nitri [a]Parthici drach. duas, piperis communis, ſagapeni, ſing. drach. vnam. B Trita fermẽtato cum aceto, & vſu exigente, aceto illitum poſt ſex horas abluito. Si verò remiſſiore vti voles, cerato pari exceptum illinito, & noctem ſinito.

a Parthici] Manuſcriptus codex, vt etiam Paulus, malè & corruptè παρθενικοῦ legit, pro παρθικοῦ. Nam Galenus lib. 2. De comp. medicament. local. cap. vltimo, vbi hunc paſtillum deſcribit, habet ὡς τοῦ μηδικοῦ. conterminæ enim ſunt regiones, Media & Parthia.

Cap. CLVIII.

PASTILLVS menſes mouens, probatus. Caſtorei, aſæ fœtidæ, hoc eſt ſcordii, ſing. drach. vnam, opopanacis, galbani, aſari, ariſtolochiæ longæ, myrrhæ, ſing. drach. ſemis. C Trita fermentato cum ſucco abſinthii, & finge paſtillos, dato cum decocto melitines, id eſt abrotoni, aut abaſcanthi, hoc eſt artemiſiæ, fructus iuniperi, (qui Græcè vocatur cedri ſylueſtris fructus) & corticis radicis capparis, ſicque confectum præbeto.

Cap. CLIX.

PASTILLVS menſes ducens admodum laudatus. [a]Hyra drach. tres, farinæ [b] eruinæ drach. quinque, rutæ, menthæ, rubiæ, ſagapeni, aſæ fœtidæ, hoc eſt ſcordii, opopanacis, ſing. drach. duas. Trita fermentato cum ſucco abſinthii, fingito paſtillos drachmæ vnius, & præbeto cum aqua tepida, cui incocta ſint, iuniperi, hoc eſt fructus cedri ſylueſtris, abſinthii, chamameli flores, & ſic præbeto cum paſtillo manè ieiuno.

a Hyra] Græcè ὗρα. Quid verò ſit, planè ignoro. Puto locũ eſſe corruptum. b Eruinæ] Manuſcriptus codex legit θερμίνου, fortè pro θερμίνου, id eſt fœnigræci farinæ.

Cap. CLX.

CAPILLOS capitis denigrans. Decoctum ſaluiæ affuſum calidum, & folia illita.

Cap. CLXI.

CAPILLOS capitis flauos efficiens. Cypri arboris folii decoctum cum ſucco ſtruthii capiti illitum.

Cap. CLXII.

CAPILLOS capitis nigros reddens. Myrti fructus & folia in aceto decocta, & illita. Similiter capillos capitis ſiſtit ladanum, cum ſucco adianti inunctum.

Cap. CLXIII.

CAPILLOS denigrans. Corticem radicis capparis coquito cum lacte aſinino ad tertias. dein oleũ contineto in ore tuo, & tingito capillos. Si enim non continueris oleum in ore tuo, modo quodam diſtributionis naturalis dentes tui nigreſcent.

INDEX HYPOGLOTTIDVM, aquarum, & aliorum.

Hypoglottis ad tuſſes ac deſtillationes, Cap. I.
Hypoglottis tuſſi vtilis, admodum probata, Cap. II.
Hypoglottis ſimilis laudata, Cap. III.
Hypoglottis ad tuſſes, deſtillationes, & omnia arteriæ & pulmonis vitia, Cap. IIII.
Hypoglottis ad vocem amiſſam, & eiuſdem aſperitatẽ, Cap. V.
Hypoglottis ad tuſſim, raucitatem, arteriam & vocem amiſſam, Cap. VI.
Hypoglottis ad vocem amiſſam, raucitatem, & omnia arteriæ mala, Cap. VII.
Hypoglottis ad aſperitatem faucium, & vocẽ amiſſam, Cap. VIII.
Hypoglottis ad amiſſam vocem, & raucitatem à plurima humiditate factam, Cap. IX.
Hypoglottis ad raucitatem à plurima humiditate ortã, Cap. X.
Hypoglottis ad raucitatem à deſtillatione natam, Cap. XI.
Hypoglottis è braſſica, vocem repurgans, Cap. XII.
Hypoglottis ad amiſſam vocem, raucitatem, & ægrè excreantes, Cap. XIII.
Hypoglottis mirifica, ad eos qui nonniſi recta ceruice ſpirant, Cap. XIIII.
Hypoglottis ad tuſſientes, nonniſi recta ceruice & difficulter ſpirantes, deſtillationéque laborantes, Cap. XV.
Hypoglottis ſiſtens fluxionem, Cap. XVI.
Hypoglottis concoquens, ad diuturnas tuſſes & deſtillationes vtilis, Cap. XVII.
Hypoglottis ſitim reſtinguens, iis qui æſtu plurimo laborant vtilis, Cap. XVIII.
Hypoglottis mirifica valde, ad eos qui æſtu laborant, ſitim reſtinguens, Cap. XIX.
Hypoglottis ad continuas febres, lipyrias, adurentes, & hecticas, Cap. XX.
Aqua pleuriticis pota vtilis, Cap. XXI.
Aqua ad laborantes abſceſſu, ſuppuratos & tuſſientes, Cap. XXII.
Aqua ad continuas febres & adurentes, valde bona, Cap. XXIII.
Aluum ſubducens medicamentum, pleuriticis & iis qui non febricitant, mirificè vtile, Cap. XXIIII.
Aqua in principio pota, pleuriticis, febre vacantibus vtilis, Cap. XXV.
Aqua ad vehementes oculorum dolores, cruentos, & æſtuantes, Cap. XXVI.
Aquæ malorum confectio, admodum laudata, Cap. XXVII.
Aquæ malorum confectio ſimilis, neceſſaria, Cap. XXVIII.
Aquæ roſaceæ confectio, Cap. XXIX.
Aquæ mali confectio, admodum probata, Cap. XXX.
Hypomyrtites confectio, valde laudata, Cap. XXXI.
Hypoglottis ad continuas febres, & ardentes probata, Cap. XXXII.
Hypoglottis ad tuſſes in febre factas, Cap. XXXIII.
Hypoglottis ſimilis mirifica, Cap. XXXIIII.
In hebetudine & nubeculis oculorum vtile, Cap. XXXV.
Aqua in dolore oculorum imponenda, Cap. XXXVI.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De hypoglottidibus,aquis,& aliis,

Sectio quadrageſimaſecunda.

Cap. I.

HYPOGLOTTIS ad tuſſes & deſtillationes.Succi glycyrrhizæ, tragacanthæ, amyli,gummi Alexandrini,ſingulorum hexagium vnum,ſeminum peponis, anguriæ, & cucurbitæ, ſing. hexagium ſemis,ſeminis cotoneorum drach. ſemis, amygdalarum dulcium repurgatarum hexag.vnum,penidiorum hexag.tria.Probè trita ſubigantur cum droſato violarum aut chamæleuces,& fingantur hypoglottides,detur vna vt ſub lingua retineatur, & ſaliua ex ea deglutiatur.

Cap. II.

HYPOGLOTTIS tuſſi conueniens, admodum probata.Tragacanthæ,glycyrrhizæ aut eius ſucci, ſemiminis portulacæ & cotoneorum,amyli,gummi Alexādrini,ſing.drach.tres,ſeminis peponis & anguriæ,ſing. drach.vnam,nuces Ponticas ſex,piſtacia quatuor.Trita fermenteſcant cum aqua tuſſilaginis,& formentur hypoglottides,ac præbeantur.

Cap. III.

HYPOGLOTTIS ſimilis laudata.Amyli, penidiorum,ſeminis cotoneorum,ſeminis vrticæ, ſeminis lini,ſucci glycyrrhizæ,ſing.drach.duas, ſtyracis drach. ſemis.Trita ſubigito cum penidiis,& oleo amygdalarū, aut droſato violarum, aut tuſſilaginis:formentur hypoglottides,ac dentur.

Cap. IIII.

HYPOGLOTTIS ad tuſſientes,deſtillatione laborantes,& ad omnis generis arteriæ pulmoniſque affectus: omnino autem prodeſt tuſſientibus, & deſtillatione correptis.Glycyrrhizæ,amyli, tragacanthæ, amygdalarum,gummi Arabici,ſeminum cucumerum,ſing. hexag.tria,penidiorum vnc.ſemis.Trita fermentato cū ſucco cotoneorum,formato hypoglottides,& dato.

Cap. V.

HYPOGLOTTIS arteriaca ad amiſſam vocē,& eiuſdem aſperitatē.Tragacanthæ,gummi, ſing. hexag. vnum,ſucci glycyrrhizæ hexag.ſemis,myrrhæ ſiliq. II. croci drachmæ quartam partem,penidiorū vnc. ſemis. Trita ſubigito cū ſucco glycyrrhizæ,& formato hypoglottidas,& dato.

Cap. VI.

HYPOGLOTTIDES ad tuſſiētes, raucitatem, arteriam exaſperatam,& vocem amiſſam, & eos qui ægrè excreant.Tragacanthæ,gummi,ſeminis vrticæ, dr. vnam,zingiberis,thuris maris,piperis longi, palmularum pinguium,ſingul.ſiliq.tres,glycyrrhizæ drach. ſemis.Gummi,tragacatham macerato priùs in paſſo Cretico:& vbi diſſoluta fuerint, reliqua tuſa adiicito: & cū droſato ſufficienti excipito,formato hypoglottides: & quum vſus poſtulat,dato.

Cap. VII.

HYPOGLOTTIS ad vocem amiſſam,& raucitatē, reliquóſque arteriæ affectus probata.Tragacāthæ, gummi,ſing.hexag.ſemis,myrrhæ,thuris,ſing.ſiliquas tres,palmularum pinguium,glycyrrhizæ,ſing.ſiliq.ſex. Trita excipe cum paſſo Cretico,aut droſato ſquillitico, aut tuſſilaginis.formato hypoglottides, & dato vt mirabiles.

Cap. VIII.

HYPOGLOTTIS arteriaca ad aſperitatem faucium,vocémque amiſſam,valde laudata.Croci gran. ſeptem,glycyrrhizæ,ſpicæ nardi,ſing.hex.quatuor, myrrhæ hex.quartam partem,thuris hex.tria,ſeminis hyoſcyami hexag.vnum.Trita fermentato cum droſato, finge hypoglottides,& præbeto.

Cap. IX.

HYPOGLOTTIS experta ad omiſſam vocem, & raucitatem à plurima humiditate natam. Coſti,folii, ſpicæ nardi,amomi,piperis cōmunis, caſiæ, maſtiches, ſing.hexag.quinque,opii hexag.vnum. Trita ſubigito cum ſucco mororum, & fingantur hypoglottides non admodum aridæ, vt ſcilicet facilè ſub lingua liqueſcat, ac dato.

Cap. X.

HYPOGLOTTIS admodum mira ad raucitatē propter plurimam humiditatem factam.Croci ſiliq. ſeptem,gummi ſiliq.decem, tragacanthæ ſiliq. ſedecim, caſiæ ſiliq. octo,ſeminis papaueris albi ſiliq. duodecim, piperis communis ſiliq.quatuor,thuris maſculi ſiliquas tres.Trita excipiantur cum droſato ſquillitico & ſucco mori,fingantur hypoglottides,& præbeantur.

Cap. XI.

HYPOGLOTTIS ad raucitatem à deſtillatione ortam admodum probata.Maceris ſiliq.ſex,cinamomi, ſpicæ,ſing.ſiliq.ſex,ſucci glycyrrhizæ,carnis caricarum, ſing.ſtag.vnum.Trita excipe cum ſucco braſſicæ Phrygiæ,formato hypoglottides,& dato.

Cap. XII.

HYPOGLOTTIS è braſſica vocem repurgans, valde mirabilis.Succi foliorum braſſicæ hortenſis, vnito cum melle probè deſpumato ac coquito ſimul bene ad conſiſtentiam. Adiice ſucci glycyrrhizam & tragacātham maceratam.Subactiſque ſimul bene emollitis,ruſus prope lentum ignem ad conſiſtentiam vſque coquito.dein ab igne ſemota in lebete maneāt tribus diebus. Tandem exempta recōde in vaſe ac vſu exigēte formato hypoglottidas,& dato cubitum ituris, muniens ægros à frigore.

Cap. XIII.

HYPOGLOTTIS ad amiſſam vocem,raucitatē, & eos qui ægrè excreant valde probata. Tragacanthæ, gummi,ſing.vnc.ſex,myrrhæ vnc. vnam obolos duos, thuris maſculi vnc.vnam ſemis,piperis albi gra. viginti,croci vnc.ſemis,ſucci glycyrrhizæ vnc.ſex,palmularū pinguium.Trita excipito cum paſſo Cretico. Gummi autem & tragacantham tundito & cribrato.Paſſum verò irrigato cum ſucco glycyrrhizæ,& tuſa in aqua coquito ad conſiſtentiam quadruplam,fingito hypoglottidas & dato.

Cap. XIIII.

HYPOGLOTTIS mirifica, ad eos qui nonniſi recta ceruice ſpirant.Croci,glycyrrhizæ,thuris maſculi, myrrhæ,gummi,tragacanthæ,ſing.ſcrup.tres,penidiorum ſcrup.vnum ſemis. Trita fermentato cum vino dulci,formatas hypoglottidas præbeto.

Cap. XV.

HYPOGLOTTIS ad tuſſientes,nōniſi recta ceruice ſpirantes,& deſtillatione laborantes.Tragacanthæ, gummi Arabici,amyli,amygdalarum dulcium,ſeminis portulacæ & vrticæ,cucumeris ſeminum, glycyrrhizæ, ſeminis papaueris albi, ſeminis lini, ſucci glycyrrhizæ, ſingulorum drach.tres,penidiorum drach. duas. Trita fermenteſcant cum droſato ſquillitico, fingito hypoglottidas,& dato.

Cap. XVI.

HYPOGLOTTIS fluxiones ſiſtens, retenta per totam noctem.aut ſaliuam ex ipſa coactā expuere prodeſt.Styracis,croci,thuris,opii,ſing.hexag.vnum. Trita fermenteſcant cum droſato roſarum aut myrtino,fingātur hypoglottides,& dentur.

Cap. XVII.

HYPOGLOTTIS concoquens, ad diuturnas tuſſes, & deſtillatione laborantes vtilis. Mellis Attici

puri vnc.quatuor,terebinthinæ ſubactæ vnc.duas, galbani vnc.vnam. Mel cum terebinthina bene coquito. poſtea adiice galbanum emollitum: vbi liquefacta fuerint,tollito ab igne,moueto quoad refrigerentur.vbi refrigerata fuerint,formato hypoglottides fabæ aut nucis Ponticæ magnitudine:deinde in vmbra ſiccato. Vnamquanque hypoglottidem extrinſecus cera obuoluito ne diſſoluantur,ſeruatóque in vaſe. Vſu verò poſtulante,adempta cera vnam ſub lingua retineto. æger ſaliuam exuctam deglutiat.

Cap. XVIII.

HYPOGLOTTIS ſitim arcens ad æſtuantes. Seminis cucumeris ſatiui,intybi,& lactucæ,ſing.hexag.1. ſpodii ſiliq.quatuor,ſeminis cotonei & malorum, ſucci glycyrrhizæ,ſing.hexag.ſemis,tragacanthæ hexag. vnũ ſemis,ſacchari candi & penidii,ſing.hexag.vnum. Trita fermenteſcant cum albo oui,aut ſucco zeæ quam [a] far Latini nominant, aut nenupharis: fingito hypoglottides,& dato.

a Far] Φάρον.

Cap. XIX.

HYPOGLOTTIS admodum mira,ad æſtuantes ſitim reſtinguens. Seminis cucumeris ſatiui, cotoneorum,drach.duas,ſeminis lactucæ,& intybi,ſing. drach. vnam,glaciei hyemalis in fornicibus factæ drach. tres, ſacchari candi hexag.vnum. Trita ſubigito cum albo oui,formato hypoglottides,& da.

Cap. XX.

HYPOGLOTTIS ad continuas febres nominatas lipyrias,ardentes & hecticas. Seminum cucumerũ, ſing.vnc ſemis,ſeminis lactucæ & intybi,ſing.hexag.vnum,ſeminum pyrorum hexag.ſemis, ſucci glycyrrhizæ hexag.vnum,tragacanthæ,gummi,ſing.hexag. duo, ſeminis portulacæ drach.ſemis, ſeminis atriplicis ſiliq. ſex,penidiorum vnc.vnam. Trita fermentato cum ſucco pſyllii, fingito hypoglottides eáſque vſu exigente præbeto.

Cap. XXI.

AQVA pota,pleuriticos confeſtim iuuans. Radicis phu faſciculũ vnum,coquito vnà cum aquæ libr. quatuor ſemis ad tertias. Dein expreſſis adiicito ſacchari aut penidiorum vnc. quatuor:ac rurſus coquito ad conſiſtẽtiam. pòſt vbi ab igne ademeris, dato ægrotãti cyathos tres ieiuno. Simile. Accipe leue olus,quod Italis [a] ſcãpiuza vocatur,faſciculum vnum,hordei denudati vnciã S. aquæ quod ſatis eſt,coquito ad tertias. præbe bibendum cum penidiis manè ieiuno.

a Scampiuza] Tuſſilaginem intelligit.

Cap. XXII.

AQVA ad eos qui abſceſſu laborant,ſuppuratos,& tuſſientes pota bona. Zizipha viginti,glycyrrhizæ,chamæleuces,ariſtolochiæ rotũdæ,ſing.vnc.ſemis, florum & ſeminis maluæ,ſing.hexag. duo,hordei denudati vnciam vnam:coquito in aqua ad tertias, dato bibendum tota die cum penidiis aut ſaccharo.

Cap. XXIII.

AQVA pota ad continuas febres & ardentes,admodum bona. Nenupharis vnc.tres coquito in aqua ad tertias,aut confice vt ſtillatitium roſarum liquorẽ, & hanc aquam bibendam præbeto cum droſato violarum.

Cap. XXIIII.

PER inferna deiiciens aqua ex maſtiche,ad pleuriticos admodum probata,& eos qui febre vacant mirabilis. Maſtiches ſcrup.nouem terito valde,& cum aqua tepida ſubigito,ac diligenter concutito quoad lactis colorem nanciſcatur, præbetóque bibendam. ea pota in promptu habeto amygdalas amaras decorticatas viginti,& ſubactas cum modico melle aut droſato,lingendas dato, poſtea ſorbendam præbeto aquam calidam paulatim. eius vtique is eſt vſus.

Cap. XXV.

AQVA in principio pota ad pleuriticos febre vacãtes experta. Rutæ,hyſſopi,calaminthæ,origani, aut iridis, aut ariſtolochiæ, vnũquodque in aqua ad tertias coquito,datóque bibendam in vino dulci. aut chamæpityos faſciculum vnum manipularem & aquæ lib. quatuor ſemis,coquito ad tertias,& commixtis vini dulcis cyathis tribus bibendam dato ieiuno ante cibum.

Cap. XXVI.

AQVA ocularis illita ad vehementes oculorum dolores,& oculos cruentos,atque æſtuantes. Moſchi,caphuræ,tutiæ,ſarcocollæ quæ antzarut dicitur, ſingulorum hexag.vnum,gummi Arabici hexag.ſemis,ſacchari cãdi,aloes flauæ,ſingulorum hexag.vnum. Trita madefacito cum vino puro,& coniice in vitreum vas. dein hoc vas coniice in lebetem aqua ſufficienti refertum, & vinum cum ſpeciebus ad tertias coquito. Colatam poſtea reconde in vaſe. ſi vſus exigit,accipito & inungito palpebras bis & ter,& ſæpius die. eſt probata.

Cap. XXVII.

AQVÆ malorum confectio admodum probata. Malorum & cotoneorum purgatorum ſucci lib.tres. admiſce illi mellis Attici puri lib.quatuor & aquæ lib. nouem. dein coquito deſpumando ad tertias. ſemota ab igne recondito in vaſe: quòd ſi verò placet,pro melle ſaccharum iniicies. Dato ſitiẽtibus,æſtuantibus, reſolutis, & ſtomacho malè affectis vnc.duas,cum aqua calida ieiunis.

Cap. XXVIII.

AQVÆ malorum confectio ſimilis valde neceſſaria. Malorum & cotoneorum in fruſta diſſectorum purè lib.quinque,aquæ fontanæ lib.quindecim. Coquito vtraque donec liqueſcant,ſemota ab igne: vbi refrixerint,colato,& expreſſis malis ipſa abiicito. Aqua verò dimenſa,admiſce ſacchari dimidium:& rurſus ſpuma ſublata coquito donec octaua pars abſumatur. Aliqui etiã mala dulcia adiiciunt. ſic probè confecta vtere.

Cap. XXIX.

AQVÆ roſaceæ confectio. Roſarum, cotoneorum carnis,ſing.lib.duas,aquæ lib.quatuor ſemis, ſacchari libras tres. Bene confectam dato vt aquam malorum.

Cap. XXX.

AQVÆ malorum confectio admodum probata. Malorum & cotoneorum ſucci lib.vnam ſemis,roſarum lib. iii. aquæ lib. ſeptẽ ſemis. Verùm vbi eo tẽpore roſæ inueniuntur cum malis, oportet ſuo tempore conficiatur cum melle. quando verò poma tantùm apparuerint,vniuerſa compoſitio cum ſaccharo fiat, quam probè confectam dato.

Cap. XXXI.

AQVÆ myrtitis confectio admodum probata. Succi baccarum myrti lib.quatuor ſemis, mellis Attici aut ſacchari lib.vnã ſemis. Miſce & ad tertias coquito, dato manè ieiunis vnciam vnam aut vncias duas cœliacis & dyſentericis vt probatam.

Cap. XXXII.

HYPOGLOTTIS ad febres continuas & ardentes, valde laudata. Succi glycyrrhizæ, ſeminis lini, ſeminis cotoneorum,malorum & pyrorum ſeminum,papaueris albi & nigri,tragacanthæ,ſaccari candi, penidiorum,ſingulorum vnciam vnam,ſeminum cucumerum ſemina [a] coniatici,ſing.vnciam vnam ſemis. Trita ſubigantur cum droſato violarum aut limoniorum, & fingantur hypoglottides, detur vna vt ſub lingua contineatur,& ſaliua deglutiatur.

a Coniatici] Κονιατικῦ,fortè cicutæ.

Cap. XXXIII.

HYPOGLOTTIDES ad tuſſes in febribus factas admodum probatæ. Glycyrrhizæ, tragacanthæ, ſeminis vrticæ,& cotoneorum,vnciã ſemis, penidiorum vnc.vnam,ſucci glycyrrhizæ,amyli,papaueris albi,ſingulorum hexag.duo. Trita fermẽteſcant cum droſato, & fingantur hypoglottides quæ vſu poſtulante dentur.

Cap. XXXIIII.

HYPOGLOTTIS mirabilis ſimilis. Seminis portulacæ,papaueris albi,ſeminum cucumerum,tragacanthæ,amyli,ſeminis cotoneorum,ſucci glycyrrhizæ,ſingulorum vnciam ſemis,penidiorum vnc. vnam. Trita

excipiantur cum droſato violarum, & fingantur hypo- A glottides, & dentur.

Cap. XXXV.

AD hebetudines & nubeculas oculorum, admodũ mirificum & probatum. Succi limoniorum, ſucci fœniculi, ſucci rutæ, & ſucci [a] ſaluiæ, ſingulorum vnciam vnam. Miſceto vtraque ac ponito in arundinem, dein obturato ipſam diligẽter, & extrinſecus oblinito fermento puro, & aſſato in cinere calido, vt fermentum panis fiat, & ſucci intra arundinem inareſcant. Poſtea accipe ſuccos condenſatos, reponito in vitreo vaſe puro. Si vſus poſtulat, terito in pollinem, adhibeto intra nubeculas oculorum, & iube vt æger ſupinus iuſto tempore iaceat. admoueto manè & veſperi, & æger gratia Dei ſanus euadet: multi enim ſunt ſanati.

a Saluiæ] Falſò σφακὸς pro ἐλελισφάκος.

Cap. XXXVI.

AQVA oculis dolentibus impoſita, valet ad oculos æſtuantes, & ad omnia mala oculos inuadentia, ab acribus defluxionibus nata, & oculos cruentos, omnéſque dolores in ipſis excitatos. Accipe denarios paruos æreos quinquaginta: conіice in vaſculum æreum, aut cupreum nouum: dein accipe lutea ouorum quatuor aut quinque & concute cum denariis, & lutea ouorum B diſſoluantur inſtar liquoris. Poſt acceptum de eo made facito cum ſtillatitio roſarum liquore bono, & lacte mulieris quæ maſculum peperit, & illine oculos intrà & extrà, manè & veſperi vt probato, & permitte totam vt æger dormiat cum ipſo noctem.

INDEX SOMNIFERORVM.

Somniferum epithema mirabile, Cap. I.
Somniferæ ſpongiæ confectio, Cap. II.
Somniferum epithema, temporibus imponendum, Cap. III.
Somniferum ſuffimentum valde probatum, Cap. IIII.
Somniferum ſuffimentum laudatum, Cap. V.
Somniferum ſuffimentũ ſimile, Cap. VI.
Somniferum vnguentum, Cap. VII.
Somniferum cataplaſma è palmulis, Cap. VIII.
Somniferum mirabile, Cap. IX.
Somniferum ad cœliacos, Cap. X.
Somniferum valde mirum, Cap. XI.
Somniferum epithema mirabile, Cap. XII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI

De Somniferis,

Sectio quadrageſimatertia.

Cap. I.

SOMNIFERVM epithema mirabile, fronti & temporibus impoſitum. Propolis, opii, ſeminis hyoſcyami, papaueris albi, ſingulorum hexagium vnum. Trita bene excipito cum ſtillatitio roſarum liquore, infarctúmque linteo, frõ C ti & temporibus imponito. Similiter ſeminis hyoſcyami, papaueris albi, farinæ hordeaceæ, olei mandragoræ, opii, ſingulorum hexagia duo. Trita fermentato cum albo ouorum, & illitum linteo fronti imponito.

Cap. II.

SOMNIFERAE ſpongiæ confectio mirabilis valde. Succi mandragoræ, ſucci lactucæ, ſucci hyoſcyami, foliorum, caphuræ, ſucci nenupharis, ſucci ſolani: madefacito in iis opium quod ſatis eſt. dein ſpongiam nouã iniice, vt totum ſuccum combibat. poſtea accipe ſpon- D giam hanc confectionem in ſe habentem, & linteo vndiquaque orbiculariter tectam in æſtu caniculari ſuſpẽdito vt exiccetur. Tandem recondito, & vſu poſtulante odorandam dato. confeſtim enim ſomnum accerſit. cõfert nephriticis, vigilantibus, continuis febribus, & omnis generis vigiliis. eſt probatum.

Cap. III.

SOMNIFERVM epithema temporibus imponẽdum. Hyoſcyami viridis ſucci, papaueris albi viridis ſucci, farinæ hordeaceæ, ſucci ſolani, olei mandragoræ, o- E pii, propolis, ſingulorum vnc. ſemis. Opium bene tritũ, propolin, & farinam fermentato cum ſuccis, deinde linteo infarcta fronti imponito.

Cap. IIII.

SOMNIFERVM ſuffimentum admodum probatũ. Styracis, amomi, ammoniaci thymiamatis, bdellii Scythici, corticis radicis mãdragoræ, opii, drach. ſemis. Confice cum lignis cypariſſinis. poſtea ægrotantem ſuffito, & ſtatim dormiet.

Cap. V.

SOMNIFERVM ſuffimentum laudatum. Folii, F amomi, coſti, zarnabo, ſingulorum vnciam ſemis, carpobalſami vnc. ſex. Probè confecto ſuffito ægrotantem, vt præcedente.

Cap. VI.

SOMNIFERVM [a] epithema. Sampſychi, melãthii, ſeminis agni, cornu ceruini, baccarum lauri, abſinthii, bituminis Iudaici, origani ſylueſtris ſeminis, cumini Æthiopici, aniſi, caſtorei, reſinæ piceæ aridæ, lapidis gagatis, vnguium odoratorum, ſingulorum vnciam ſemis, cedriæ, picis liquidæ, ſingulorum vnciam ſemis dr. vnam. Probè trita & ſubacta illine linteo & fronti imponito.

a Epithema] Θυμίαμα falſò pro ἐπίθεμα legitur.

Cap. VII.

SOMNIFERVM vnguentum fronti inunctum & naribus. Styracis, myrrhæ, ſingulorum vnc. ſemis, malorũ mandragoræ ſucci, & radicis corticis, ſeminis hyoſcyami, baccarum myrti nigrarum, roſarum aridarum, ſingulorum vnc. ſemis, olei roſacei vnc. tres. Arida bene trita madefacito cum vino odorato veteri, & cum oleo linteo infarta fronti imponito.

Cap. VIII.

SOMNIFERVM cataplaſma è palmulis mirabile admodum & probatum. Palmularum pinguium vnciam vnam maceratarum in vino, ſubacta probè, & madefacta cum oleo roſaceo aut melino, adiectis farinis ſufficientibus, & ſubacta bene illinito linteo, & pectori imponito. Nam & ipſum ægrotãtem ad ſomnum præparat.

Cap. IX.

SOMNIFERVM mirabile probatum. Fel leporinum miſceto cum vino, & da bibendum dormituris, & celerrimè ſomnum alliciet. ſi verò æger febricitat, da cum aqua potandum.

Cap. X.

SOMNIFERVM ad cœliacos, dato dormituris, probatum. Spicæ, maſtiches, croci, apii, ſeminis papaueris albi, ſingulorum ſiliq. tres, opii grana duo. ſi placet, adiice etiam alumen ſciſſile. Trita dato bibenda carentibus febre cũ vino: febricitantibus autẽ, cũ aqua tepida,

Cap. XI.

SOMNIFERVM mirabile admodum & probatum. Opii ſcrup. ſemis aut quartam partem pro viribus. Tritum bene ſubigito cum ſaccharo aut droſato violarum, & præbe bibendum cum aqua. eſt enim mirabile admodum.

Cap. XII.

SOMNIFERVM epithema frōti & temporibus imponendum, quum æger ad dormiendum vadit. Pa- A paueris nigri & albi, ſingulorum hexagia duo, ſeminis hyoſcyami hexagium vnum ſemis, ſeminis ocimi hexagia duo, ſeminis lactucæ hexagium vnum, opii ſcrupulos duos. Bene trita madefacito, & adiicito farinæ hordei hexagia duo. Subacta excipito cum ſucco hyoſcyami, & peponis quantum ſatis erit. Infarta linteo imponito tepida fronti & temporibus. Poſtremùm autem dato ex diapapauare ſemunciam comedendam.

INDEX AQVARVM, AQVAM DVCENTIVM, & vterinorum medicamentorum.

Aqua capillos augens, probata, Cap. I.
Aqua flauos capillos faciens, Cap. II.
Aqua capillos muniens à gladiis, Cap. III.
Potio aquam ducens ad hydropicos, Cap. IIII.
Potio aquam ducens hydropicorum, probata, Cap. V.
Potio aquam ducens ad hydropicos, Cap. VI.
Potio aquam ducens panchreſtos, Cap. VII.
Potio aquam ducens, & vrinam mouens valde vtilis, Cap. VIII.
Potio aquam ducens Oribaſii, probata, Cap. IX.
Potio ducens aquam hydropicorum, valde bona, Cap. X.
Potio aquam ducens hydropicorum admodum bona, Cap. XI.
Potio aquam ducens ad hydropicos, Cap. XII.
Aquam ducens ecligma ad hydropicos, Cap. XIII.
Aquam ducens hydropicorum & lienoſorum potio, Cap. XIIII.
Aquam ducens ſimilis potio, Cap. XV.
Aquam ducens ſimilis potio, Cap. XVI.
Aquam ducens potio ad hydropicos & lienoſos, Cap. XVII.
Aquam ducens potio, vteri dolores diſſoluens, Cap. XVIII.
Vterinis malis, & difficultatibus potio valde vtilis, Cap. XIX.
Vterinos dolores ſedans potio probata, Cap. XX.
Vterina mala & animi defectiones ſedans potio mirabilis, Cap. XXI.
Vteri dolores & diſtenſiones hypochondriorum ac inteſtinorum cruciatus ſanans, Cap. XXII.
Potio hydropicorum è ſeminibus, Cap. XXIII.
Hydropicorum potio admodum bona, Cap. XXIIII.
Hydropicorum in quibus magnus eſt in ventre tumor potio, Cap. XXV.
Medicamentum hydropicis accommodatum, Cap. XXVI.
Hydropicorum epithema valde bonum, Cap. XXVII.
Hydropicorum epithema, ſimiliter bonum, Cap. XXVIII.
Aquam ducentia in iis qui aſcite laborant probata, Cap. XXIX.
Aquam ducens datum hydropicis, laudatum, Cap. XXX.
Purgatorium per inferna ducens, admodum probatū, Cap. XXXI.
Purgatorium ſubducens, omnibus firmum & probatū, Cap. XXXII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De aquis aquam ducentibus, & vtero accommodatis medicamentis,

Sectio quadrageſima quarta.

Cap. I.

AQVA capillos augens. Aquæ pluuiæ lib. nouem, rhois Alexandrini lib. quatuor ſemis, adianti vnc. tres, ſauinæ vncias quatuor, ladani vnc. duas ſemis, myrti vnc. vnam. Moueto bis die cum ſpatha laurina: dein aqua caput lauato, & pectito quotidie. Simile. Semen althææ in aqua elixato, & abſtergito caput. ſeruat capillos & auget, capútque roborat. Simile. Semen althææ elixato in oleo cō muni, & inunge cum eo caput & capillos vt probato.

Cap. II.

AQVA flauos efficiens capillos. Lupinorum crudorum, adianti, palearum aridarum, roſarum Ægyptiarum, ſingulorum vncias tres. Elixato cum aqua ad tertias, caputq; eo lauato. Similiter decocti roſarum Ægyptiarum vnc. decem, ſubigito cum vini rubei lib. vna ſemis, chelidonii vnc. duabus, polytrichi, abſinthii, ſingulorum manipulo vno, lupinariorum vnciis duab. Hæc coquito in aquæ libris decem. Vbi ab igne remoueris, conîice in vas vitreum, & ſinito illic diebus nouem. ſingulis diebus moueto, deinde imbue eo ſpongiam nouā B & capiti capilliſque affricato vt probatum. atque ſic vtitor.

Cap. III.

AQVA capillos conſeruās à gladiis. Radicis vlmi, palearum aridarum, roſarum, gallarum, polytrichi, neratziorum recentium, foliorum, pilularum cupreſſi, ſingulorum vnc. tres. coquito in aqua ad tertias, lauato caput & pecte. Simile. Melanthium vſtum & tritum madefacito cum aqua & illine vbi volueris vt capilli augeantur & conſeruentur, potiſſimùm in ſuperciliis.

C Cap. IIII.

AQVAM hydropicorum educens valde bonum. Smilacis quæ iuxta aquas in ſepibus inuenitur [a] ac ſiliquas producit quemadmodum hortenſis ſmilax quæ lobia vocatur, aut [b] phaſeoli foliorum ſucci lib. vnam ſemis. coquito ad tertias, & dato bibendum cyathum vnum, aut cochlearium vnum vt probatum.

[a] Ac ſiliquas, &c] Manuſcriptus codex hîc mirificè eſt decurtatus & deprauatus. Nam ita legit ἐν τοῖς φραγμοῖς εὑρισκομένης ὥσπερ ἡ κηπαία σμίλαξ, ἃ λόβια καλοῦμεν. Quum potiùs ita legendum ſit, ἐν τοῖς φραγμοῖς εὑρισκομένης λοβοὺς ποιούσης, ὥσπερ ἡ κηπαία σμίλαξ ἣν καλοῦμεν λόβια. [b] Aut phaſeoli] Græcè eſt ἢ καὶ φασιόλου, &c. Aetius tamen habet ἢ τῶν φύλλων ταύτης τοῦ χυλοῦ, hoc eſt aut huius foliorum ſuccū.

A

Cap. V.

POTIO aquã educens hydropicorum laudata. Accipe ſmilacem,coquito in aqua ad tertias donec flacceſcat:dein terito folia cũ decocto donec in ſuccũ vertantur,& dato bibendũ cochlearium vnum ſingulis diebus quoad ſanaueris.Perfecta autem menſura,cochlear.1.ſemis. Simile. Cartami ſeminis dr.quatuor,aloes flauæ vnc.vnam,grani Cnidii ſcrup.ſex,dacrydii ſcru pul.tres. Trita in pilulas cogito cum ſucco [a]heliotropii,quod colore magis cæruleum eſt, & dato dormituris drachmã vnam.aliis verò ſcrup.ſex ieiunis.

a Heliotropii quod colore,&c.] Videtur vulgi more per heliotropium Nicolaus intelligere cichorium.

Cap. VI.

AQVAM educens hydropicorum per vniuerſum curationis tempus pota.Cancrorum fluuialium aridorum ſine manibus & pedibus [a] ademptis teſtis lib. vnã, aſari lib.vnam.Trita & commixta ex aqua pluuiali vnde ſunt deſumpti cancri,dato bibenda. interdum pro aſaro ſeruatur,& multis medicis in vſu eſt,hoc quod habet:Ammoniaci thymiamatis vnc.duas, herbæ lonchitidis radicis vnc.1. ſemis quartam partem , petroſelini vnc.ſemis,calami Indici,coſti,cinamomi , ſpicæ nardi, piperis longi,myrrhæ,ſtactes,ſingulorum vnc.vnam,ſeminis rutæ,folii,ſingulorum vnc.tres,phu,ſtyracis,ſingul.vnc.quatuor. Trita excipiantur cum melle deſpumato,bene confecta dato fabæ Ægyptiæ magnitudine cum aquæ calidæ cyathis tribus.

a Ademptis teſtis]Græcè eſt λελεπισμένων. Aetius autem habet χωρὶς χειρῶν καὶ ποδῶν λελεπισμένων.

Cap. VII.

POTIO aquam educens pãchreſtos:multã enim vrinam ducit,& ad lũbos dolore moleſtatos facit , & eos qui pituitã habent in vniuerſo corpore. ad pleuriticos, peripneumonicos , quartana conflictatos , arthriticos, & diſtentione correptos: his quidem cum vino, illis autem cum mulſa data vt probata.Ariſtolochiæ,myrrhæ, abſinthii,ſeminis abrotoni,iridis,canchryos, ſingulorũ drach.quatuor,aniſi,baccarum cedri,radicis panacis,pyrethri,ammoniaci thymiamatis,cardamomi,ſingulorũ drach.duas,cumini drach.duas obolum vnũ.Trita ſubi- E gantur cum droſato,& fingantur paſtilli vnius aut duorum triobolorum pro viribus ægri.

Cap. VIII.

POTIO aquam educens & vrinã mouens admodũ vtilis.[a]Opobalſami,ſpicæ nardi,carpobalſami,caſiæ, cumini,glycyrrhizæ,hyperici,floris iunci odorati,aſari,amomi,dauci, ſmyrnii ſeminis & petroſelini , calami odorati,piperis communis,ſeſeli,[b]acetabuli,ſingulorum hexagium vnum. Terãtur, & detur cochlearium vnum ex vino.Conducit etiam vnumquodque per ſe potum.

a Opobalſami]Aetius legit βαλσάμου καρποῦ. b Acetabuli] κοτυληδόνος. Aetius autem σπονδύλου legit.

Cap. IX.

POTIO educens aquam,Oribaſii,probata.Salis ammoniaci drach.quatuor,maſtiches drach.duas, euphorbii drach.vnam. Terantur & dentur . vna enim vice in fortioribus dantur.

Cap. X.

POTIO aquam educens hydropicorum , admodũ bona:quemadmodum interHeram, Aſclepiadem,Dioſ- G coridem , & Archigenem conuenit. Cucumeris ſyluestris radicem tuſam & cribro tranſfuſam diligenter,per triduum macerato in vino adſtringente , pondere obolorum duorum,& deinceps dato tribus diebus. Et facto interuallo,rurſus dato ſimiliter quouſque tumor ſedetur.Molliter autem aquam ſubducit & neque ſtomachũ lædit,[a]magiſque vires conſeruat.

a Magiſque vires &c.] Aetius ſimpliciter legit, καὶ τὰς δυνάμεις τηρεῖ.

Cap. XI.

POTIO aquam educens hydropicorum , admodũ bona.Ducit aquam per aluum multam. Solanum hortẽ ſe in ſuccum eliquato, datóque cyathum vnum quotidie donec omnino ſanes.

Cap. XII.

POTIO aquam ducens hydropicorum. Salis foſſilis Attico melle aſſati & torrefacti drach. duas , piperis communis,euphorbii,ſingulorum drach.decem. Tritũ & læuigatum totum dato cum ſucco ptiſanæ:hoc enim eſt perfectum eius pondus. Similiter. Radicis acetabuli,ſquillæ repurgatæ,ſingulorum drach.vnam.Da bibẽdum cum mulſi cyathis duobus,& ſingulis diebus ieiuno. Pariter. Euphorbii drach.vnã,ſalis communis dr. tres,caſtorei vnc.vnam . Terito & læuigato. dimidium B detur cum aqua calida. Similiter. [a]Chamæleontis,petroſelini,piperis communis, ſing. vnc. vnam.Terito & cribrato. vbi vſus poſtulat , datur dimidium cum aqua calida.

a Chamæleontis] Græcè eſt χαμαιλέοντος. Aetius autem habet χαμαιλαίας.

Cap. XIII.

AQVAM ducens eligma ad hydropicos probatum. [a]Semina ricini numero trigintaquinque,nitri ſpumæ cochlearia duo.Trita diligenter excipe melle, & to- C tum præbeto lingendum,poſtea mulſæ calidæ cyathos tres bibendos porrigito:mouet enim humorem adiacẽtem citra noxam. purgat verò interdum totis tribus diebus.Oportet autem ante eius ſumptionem conuenienti vti victus ratione.

a Semina ricini]In codice Nicolai deprauatè legitur ῥο τίνας κηκέας, pro κρότωνας κικέας.

Cap. XIIII.

AQVAM educens potio ad hydropicos & lienoſos,admodum probata. Agarici triobolum ex oxymelite potum ſanat. Similiter.Polii herbæ decoctũ potum D cum oxymelite & aqua in qua ferrum ſæpius extinctũ eſt,præter opinionem ſanat.

Cap. XV.

POTIO ducens aquam ad hydropicos & lienoſos, initio morbi vtilis.Sampſychi decoctum cum vino potum,& cum aqua marina perfuſus venter. priùs tamen bubulum fimum cum aceto & vrina pueri, & ſulphure ignem non experto inungere conuenit.

Cap. XVI.

POTIO aquam educens ad hydropicos & lienoſos per vrinam purgans. Cyperi radicem læuigatam da ex vino bibendam. Similiter . Aſari radicem tritam cum vino bono irrigatam bibendam præbeto . Item corticẽ capparis tritum ex bono vino bibendum propinato.Similiter. Acori radicem tritam ex odorato vino bibendam dato. Similiter. Struthii radix & rana fluuialis ex albo iure comeſta,& eorundem decoctum cum condimentis vnguentariis potum : humorem enim per aluũ educit. Similiter. Lapidem ranæ terreſtris in capite eius repertum ligato cum diligentia,ac trito: & appende ceruici ægrotantis.Pertingat autem vſque ad ſtomachum,& ita æger gratia Dei ſanabitur.

F

Cap. XVII.

AQVAM ducens potio,hydropicis & lienoſis admodum laudata.Vrinam incorrupti pueri quotidie bibendam præbeto ieiuno.eſt enim probatum.

Cap. XVIII.

POTIO aquam ducens , vteri diſſoluens dolores. Radicis gentianæ,radicis helenii, foliorum artemiſiæ, roſmarini,marrubii,meliſſophylli,foliorum citrii, ſampſychi,ſingulorum vnciam vnam . Trita coquito in aqua ad tertias,& accipe ex decocto partes duas,& ex decocto rutæ partem vnam . Simul confundito , & præbe bibenda ex vino ſufficienti.

Cap. XIX.

AD mala vteri & eiuſdem moleſtias admodum vtilis potus.Caſiæ,rhei barbari,ſingulorum hexag. vnũ, agarici hexagium ſemis . Trita bibenda dato ex mulſa, præbeto etiam vbi voles,cum vrinam mouentibus ali- H quot ſpeciebus.aut admiſce illi anethi aridi decoctum, aut ſeorſim bibendum dato.

Cap. XX.

VTERINOS dolores ſedans potus pobatus. Radicem rhei tritam præbeto ex vino bono potandam.

Similiter. Opopanacis vnc. ſemis tritam exhibeto ex A
mulſa. Hoc enim vteri etiam phlegmonen mitigat.

Cap. XXI.

VTERINA mala & animi defectiones ſedans po
tus mirabilis. Galbanum odoratum & ſuffitum prodeſt.
Similiter. Malua cum fœnogræco, & [a] ſemine lini illita,
aut meliſſophyllum illitum, aut bitumen illitum, & o-
doratum ſanat.

a Semine lini] Perperam λικοσπέρματος pro λινοσπέρματος le
git manuſcriptus codex.

Cap. XXII.

B
VTERINOS dolores, diſtenſiones hypochõdrio-
rum, cruciatúſque inteſtinorum ſanans, probatũ. Rhei
Pontici hexagium vnum. Tritum dato ex aqua calida,
aut droſato bibendum cum aliquo quod vrinam mo-
uet. & ita vtitor.

Cap. XXIII.

HYDROPICORVM potio è ſeminibus vri-
nas mouens, & per aluum educens. Carei ſcrupulos tre- C
decim ſemis, ſeminis fœniculi, aniſi, ſingulorum ſcrup.
ſex ſemis quartam partem, cumini latioris ſcrupul. ſe-
ptem S. ſcrupuli ſemis quartã partẽ, myrrhæ, piperis cõ-
munis, ſeminis apii, ſingulorum ſcrup. vnum ſemis, iri-
dis ſiliquam vnam ſemis. Trita madefacito cum mellis
Attici lib. ſemis & quarta parte, & vini libris tribus. Be-
ne confecti dato menſuram vnam meri in ſolii inſeſſu
ieiuno priùs calefactam. eſt valde bonum & iucundum
medicamentum.

Cap. XXIIII.

HYDROPICORVM potio admodum bona, v- D
rinã mouens, aquæ inter cutem, quæ tympanitis dici-
tur valde vtilis eſt. Seminis fœniculi & cucumeris, carda
momi, radicis eryngii, corticis radicis capparis, ſingulo-
rum vnciam vnam, ſtercoris columbini cyathos duos.
Trita ſubigantur cum aqua & fingantur pilulæ ciceris
magnitudine, dato ſingulis diebus quinque.

Cap. XXV.

POTABILE hydropicorum, Lagenium voca-
tum, probatum in iis quibus copioſus eſt tumor circa
ventrem, & reliquum corpus molle eſt. Radicis bryo- E
niæ repurgatæ drach. decem, myrrhæ drach. quatuor, cu
mini Æthiopici, aniſi, ſeminis capparis, ſing. drach. tres,
vini aſtringentis drach. vnam, ſapi Cretici lib. tres. Bryo
niam cum reliquis in mortarium coniice, ac citra myr-
rham tundito, & omnibus exemptis in vitreo vaſe ma-
cerato admixto liquore. Poſt dies ſeptem colato, myr-
rhámque macerato. & vbi fuerit diſſoluta, probè confi-
cito, & dato ante cibum cyathos quatuor, & die vna in-
teriecta [a] præbeto cyathos quinque: rurſus interpoſita F
die, præbeto cyathos ſex. Et deinde dato carnes ferinas
quantum viribus ſufficit. Aſſas autem comedere conue
nit, & vinum ſuperbibere auſterum meracius.

a Præbeto cyathos quinque] Hæc in manuſcripto codice nõ
habentur: ſed ex Aetio adiecta ſunt, & alia quædam quæ ſingulatim in
dicare nihil attinet.

Cap. XXVI.

HYDROPICIS accommodatum medicamentũ,
per ſedem enim multam aquã ducit. Eſt autem bonum
medicamentum ad mouendam etiam vrinam. Grani
Cnidii repurgati, radicis bryoniæ, ſingulorum drachm.
duas, ſquillæ crudæ repurgatæ drach. quinque, cumini
Æthiopici drach. vnam ſemis, lathyridis drach. vnam,
myrrhæ drach. duas. Trita macerato in vini aſtringentis
lib. duabus & quarta parte diebus ſeptem. quotidie bene
circumagitentur, & dein colentur. Myrrha diſſoluta &
bene cõfecta, dato primo die cochlearia tria: ſecunda au
tem cochlearia duo: tertia vnũ. hoc facito vt probatum.

A
Cap. XXVII.

EPITHEMA hydropicis conueniens, valde bo-
num. Ceræ, terebinthinæ, ſing. vnc. vnam, baccas lauri
quindecim, galbani, ſulphuris ignẽ nõ experti, aloes fla
uæ, reſinæ, maſtiches, picis, vuæ ſylueſtris, cumini, pro-
polis, ſingulorum vnc. vnam. Trita ſubigito cum oleo
communi, & conficito vt emplaſtrum, ac toti ventri im
ponito vt probatum & mirabile.

Cap. XXVIII.

B EPITHEMA hydropicis conferens, ſimile. Cari-
cas pingues decem, vuæ ſylueſtris, ſulphuris ignem non
experti, baccarum lauri, calcis, acidi fermenti, nitri, ſter-
coris ſylueſtrium columbarum, ammoniaci, ſingulorũ
vnc. vnam, naſturtii ſylueſtris anguſtioris vnc. vnam ſe-
mis. His bene læuigatis adiice farinæ vnciam vnã. dein
ammoniacum probè contritum & caricas in oxymelite
maceratas adiice, & in mortario bene tundito, & ſuccũ
C cum oxymelite vnito, & acceptis fermentis & ammo-
niaco, atque vtriſque læuigatis, & adiectis farinis ac be-
ne confectis, formato cataplaſma, totique ventri impo-
nito.

Cap. XXIX.

AQVAM educens in eo qui laborauit aſcite, pro-
batum, inque mulieribus quæ albo fluore moleſtantur,
& in iis qui vlcera ex fluxione nata habent. Squamæ æ-
ris Cyprii drachmam vnam ſemis tritam madefacito
cum mulſa & dato bibendam. pòſt autem parum aceti
ſorbendum præbeto, vt non animaduertat: aut granum
D Cnidium aſſatum tritum ex melle cocto potum. aquã
educit. Dato autem grana viginti vſu exigẽte aut vigin
tiquinque aut triginta. Qui verò corpus robuſtius ha-
bent, præbeto grana quadraginta.

Cap. XXX.

AQVAM educens hydropicis datum, probatum.
Euphorbii drachmam vnam. Tritum madefacito cum
melle cocto, & dato bibendum. aquam nanque & pitui
tam ducit. Simile. Seminis lonchitidis obolos octo.
Tritum bene dato bibẽdum ex aqua mulſa. ducit enim
E aquam. Pariter. Cneoron tritum & madefactum cum
polenta & melle bibendum dato vt probatum. Simili-
ter. Cartami ſeminis drach. quinque. Tritum excipito
cum ptiſana & exiguo ſale, & probè coctum dato ſorbẽ-
dum. Similiter. Ammoniaci thymiamatis drachmas
duas. Tritum madefacito cum melle Attico & bibendũ
præbeto. nonnulli medici hoc ipſum cum poſca præ-
bent. ducit enim aquam. Pariter. Corticis radicis ſam-
buci ſucci vnc. duas. Madefacito cum vino & bibẽdum
propinato: ducit enim aquam.

F
Cap. XXXI.

PVRGATORIVM per inferna ducens admodũ
probatũ. Cinamomi, caryophylli, croci, maceris, zingi-
beris, ammeos, folii, ſalis communis, ſingulorum hex.
tria, fæcis vini vſta (vocatur etiam ab Italis tartarum)
vnc. quatuor. Trita bene dato cum cibis. Subducit enim
ventrem ſine labore & perturbatione.

Cap. XXXII.

PVRGATORIVM ſubducẽs, certum præ omni
bus, probatum valde & mirabile. Piperis longi & nigri,
G zingiberis, cinamomi, ligni cinamomi, caryophylli, ſpi-
cæ, nardi ſpicæ, nardi, maſtiches, ſingulorum hexa-
gia duo ſemis, croci hexagiũ vnum ſemis, dacrydii he-
xagia duo ſemis. Trita madefacito cum ſacchari vnciis
duabus & ſemis. dein cum melle Attico ſufficienti co-
quito, & probè confectum dato manè ieiuno hex. tria:
aut tria & ſemis pro viribus. atque hoc quidem modo
vtitor.

INDEX MEDICAMENTORVM PEDICVLOS & lentigines amolientium, phœnigmôn, phlegmonas, tubercula, puſtulas, & vocem læſam ſanantium.

Pediculos in capite conficiens & demoliens, Cap. I.
Pediculos in capite conficiens ſimiliter, Cap. II.
Lentigines & næuos in facie factos curans, Cap. III.
Lentigines, varos, maculas à ſole factas, formicas, thymos, & verrucas penſiles ſanans, ex Galeno, Cap. IIII.
Lentigines & vibices curans, Cap. V.
Lentiginum & macularum à ſole vſtarum excoriatorium, Cap. VI.
Rubificans optimum Aſclepiadis, vniuerſum hydropicorum affectum ſanans, Cap. VII.
Rubificans, ad lienoſos admodum probatum, Cap. VIII.
Phlegmonarum, eryſipelatum, & vſtionum ſanatio, Cap. IX.
Phlegmonas omnes mitigat, & œdemata diſcutit, Cap. X.
Tubercula, phygethla, & abſceſſus mitigans, Cap. XI.
Puſtulas, epinyctidas, & vetera vlcera curans, Cap. XII.
Vocem ſubitò amiſſam ſanans, Cap. XIII.
Vocem amiſſam clariorem faciens & repurgans, Cap. XIIII.
Phlegmonen linguæ curans, Cap. XV.
Phlegmonen tonſillarum ſanans, Cap. XVI.
Fuſca calculos conterens probata, Cap. XVII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De iis quæ pediculos, lentigines, phlegmonas, tubercula, puſtulas, & vocem læſam ſanant, medicamentis,

Sectio quadrageſimaquinta.

Cap. I.

PEDICVLOS capitis conficit, & demolitur. Lupinorum decocto caput frequẽter lauato, eſt enim probatum. Similiter. Vuas ſylueſtres, ſandaracham, bene tritas madefacito cum oleo communi veteri, & inunge. Pariter hederæ ſuccum cum melle ſubactum illine. aut raphani ſuccum oleo cõmuni ſubactum illinito. Similiter. Aluminis ſciſſilis vncias tres, vuarum agreſtium vnc. ſex. Probè trita cum melle madefacito & capiti illinito.

Cap. II.

PEDICVLOS capitis interficiens & demoliens. Sandarachæ, vuarum agreſtium, ſing. vnc. vnam. Trita madefacito cum oleo communi, & illine capiti. Similiter. Vuæ agreſtis vnc. quatuor, ſandarachæ vnc. duas, nitri vnc. vnam. trita madefacito cum aceto & oleo, ac illine. Aut cedriam areſactam tritam cum amygdalino madefacito, & illine. aut alumẽ læuigatum, & cum oleo communi madefactum ſæpius illine. Similiter baccarũ lauri libram vnam. Bene tritas baccas madefacito cum oleo: & vbi affuderis feruefacito, & illine: ſi verò etiam in ſtragulis fuerint, & ipſa crebrò inungenda.

Cap. III.

LENTIGINES & maculas in facie factas pulchrè ſanans. Terræ Cimoliæ torrefactæ vnc. vnam, palmularum vnciã ſemis, aphronitri aſſati drach. octo. Trita in pollinem inſpergito. Similiter. Origani vſti, farinæ eruinæ, ſingulorum drachmas decem, [a] fabæ fractæ drachmas quindecim, ellebori albi drachm. quinque, aphronitri drachm. decem, alcyonii drachmas quinque. Trita ſimul inſpergito. Pariter. Origanum vſtum & alcyonium bene trita inſperge.

a Fabæ fractæ] Perperam in manuſcripto codice legitur ἐρεβίγμου pro ἐρεγμοῦ.

Cap. IIII.

LENTIGINES, varos, faciei à ſole vſtas maculas, formicas, [a] thymos, & penſiles verrucas ſanans, ex Galeno. Radicem bryoniæ albæ & nigræ tritam coquito cũ oleo communi donec in ſuccum ſoluatur. hoc enim tollit lentigines & varos. Similiter. Oleum amygdalinum cum cera coquito pura donec ceratum fiat, & illine. Pariter. [b] Lilii radicem cum melle puro, bene ſubactam illine. lentigines præcipuè aufert. Similiter gummi & nitri, ſingulorum vnciam ſemis. Trita cum melle irrigato & illinito. Pariter ſemen braſsicæ in aqua tritum, faciẽ prius abſterſa illine. Vbi verò exaruerit, & [c] cutis attollatur, prolue aqua multa frigida, & inunge adipẽ anſerinum, aut medullam ceruinam, aut ceratum cũ aliquo horum confectum. Cauendum verò poſt [d] excoriationẽ ne incidat in aliquod quod [e] faciem lædere poſſit: verbi gratia aerem frigidum, aut ventum, aut prolutionem faciei.

a Thymos] Codex Nicolai corruptè θύματα pro θυμοὺς legit. b Lilii] Manuſcriptus codex falſò κρίνας pro κρίνου legit. c Cutis attollatur, &c.] In codice manuſcripto corruptè admodum legitur καὶ μετεωρίζεται ὁ χρῶς, χρηστέον προσηλύματα &c. pro μετεωρίζεται ὁ χρὼς, χρηστέον προσηκύσματι. d Excoriationem] Manuſcriptus codex legit ἐκδωραὶ, pro ἐκδοραί. e Faciem lædere] In codice Nicolai perperam βαπλόντων, pro βλαπτόντων ſcribitur.

Cap. V

LENTIGINES & cicatrices ſanans, valde probatum. Stercus columbinum bene tritum cum acri aceto diluito, & vtere. Similiter. Sandaracham bene tritam ſubigito cum melle Attico, vt ſordium craſſitudinem nãciſcatur, illinitóque deſuper diebus ſex. Areſacta verò cute, & in ſublime ſublata, vtendum galbano cum exiguo nitro, & aceto læuigato. Vbi verò [a] lentigines diuturnæ fuerint, iis etiam vtendum: nempe, Radicis cucumeris agreſtris vncia vna, Cimoliæ vnc. ſemis. Trita in vaſe recondito, vſque poſtulante diſſolue cum aqua, & illine. Aliud. Bulborũ repurgatorũ, thuris ſing. vnc. vnam. Tritis adiice cochlearium terreſtrium magnarum ſaniem. Oportet verò ipſas ſtilo pungere [b] adhuc viuas, & quod ex iis effluit mucoſum, huic adiicere medicamẽto. Vbi verò diſſolutum fuerit, cum melle Attico ſubacto vtere. Idem facit radix ari arida cum melle, & acetabuli radix cerato liquido [c] excepta & illita. Similiter. Aphronitri, alcyonii, galbani, ſingulorum drach. quatuor, amygdalarum amararum excorticatarum drach. vnam ſemis. Trita excipito cum melle Attico, & illine, & finito exiccari: dein iubeto farina fabacea commanducata extergi, & ablui aqua mediocriter frigida, cauẽdo ſolem & ventum.

a Lentigines] Codex Nicolai legit φαρμάκων corruptè admodum pro φακῶν. b Adhuc viuas] Malè in codice manuſcripto ζῶντι pro ζῶντας. c Excepta] Græcè eſt ἀναλυθῆσα pro ἀναληφθεῖσα.

Cap. VI.

LENTIGINVM & macularum à ſole factarum excoriatorium. Melanthii, ſeminis ocimi, radicis ari,

ſingulorum vnc.tres.Trita cum aqua ſubigito,& illine. dein ſinito agglutinari.poſt aliquantum verò interuallum eo quod adiacet ſublato, aqua calida abluito multoties.

Cap. VII.

RVBIFICANS optimum Aſclepiadis,autheme ron inſcriptum,vniuerſum hydropicorum affectũ mutans ac ſanans. Pyrethri,myrobalani,cardamomi,ſeminis vrticæ,piperis communis,ſingulorũ vnc. quatuor, ſinapi vnc.II.Trita & cũ aceto ſubacta,calefacta per inter ualla imponito horis trib⁹, [a]ſi æger tolerare poteſt. deinde[b]ablato medicamẽto,lauari iubeto, feruentioris ſolii inſeſſu vſus. Poſt balneum vtendum cerato ex roſaceo confecto oleo. Similiter. [c]Lepidii foliorum vnciã vnam.trita illine.Vbi [d]verò iam morſum ſenſerint, inducito in balneum,& ſublato medicamento in aquam feruentem cõſcendere iubeto,& [e]detineto. Ægrè enim nimiam mordacitatem ferunt:ſani verò exeunt,ait Archigenes. hoc etiam confert iſchiadicis. Summè autem conducit & hoc ipſum:Myrobalani,ſquamæ æris, ſing. vnc.vnam,nitri hexagia duo. [f]Trita aceto ſubigito,& reſinam ac ceram cum exiguo oleo liquefacta affundito,& ſubactis vtere.Cognoſcendum verò quòd valentiora medicamenta[g]ei quod probè concoxit corpori,& ab excrementis ac ſuperfluis vacuo, admouenda ſint.

a Si æger tolerare poteſt] Manuſcriptus codex habet, εἰ δυνατὸν ὑπομεῖναι αὐτό. In Galeno autem legitur, εἰ δυνατὸν ὑπομένειν τὸν ἀσθενοῦντα. b Ablato] Manuſcriptus codex malè ἄρξας legit, pro ἄρας. in Galeno eſt βαστάσας. c Lepidii foliorum]In codice Nicolai falſò λεπίδος pro λεπιδίου ſcribitur. Hanc lectionem confirmat Galenus & Aetius. d Vbi verò iã morſum ſenſerint] Græcè corruptè & falſò ſcribitur ὅταν εἰδῇς κάμνοντα, pro ὅταν δὲ ἤδη δάκνωνται. e Detineto]Hic locus in codice manuſcripto mirificè eſt deprauatus. Ita enim habet κατάχει. δυσανασχετοῦσι γὰρ ὑπερδακνόμενοι. quum Galeno lib.9.de Comp.medic. localium teſte, potiùs ita ſit legendum, καὶ κάτεχε. δυσανασχετοῦσι γὰρ ὑπερδακνόμενοι. Aetius tamen legit etiam κατάχει, id eſt perfundito. f Trita aceto ſubigito &c.] Hic locus mirificè in Nicolai codice deprauatus eſt. Scribitur enim in hunc modũ, καὶ ὄξος ὀλίγον ἐπιβάλλων, καὶ ῥητίνην, καὶ κηρὸν μετ' ὀλίγου ἐλαίου τήξας, καὶ μαλάξας καὶ φυράσας, πάντα ἐπὶ τῆς χρείας ἐπίχει. quum ita ex Galeno legendum ſit, λεία ὄξει φυράσας. ῥητίνην καὶ κηρὸν μετ' ὀλίγου ἐλαίου τήξας ἐπίχει, καὶ μαλάξας χρῶ. Aetius tamen ſic habet, νίτρον λεάνας κατ' ἰδίαν, καὶ ὄξει ὀλίγῳ φυράσας, ῥητίνην καὶ κηρὸν μετ' ὀλίγου ἐλαίου τήξας ἐπίχει, καὶ μαλάξας χρῶ, hoc eſt Nitrum per ſe terito,& cum modico aceto ſubigito:dein reſinam ac ceram cum pauco oleo liquefacta affundito,& emollitis vtere. g Ei quod probè concoxit] Manuſcriptus codex εὐπέπτῳ non rectè pro εὐπέπτῳ legit.

Cap. VIII.

RVBIFICANS ad lienem valde probatum. Corticis arboris [a]careæ, latitudine trium digitorum,longitudine lienis,radito modicè ſuperficiem externam donec chartam referat, dein macerato in acerrimo aceto horis duabus.Poſtea ex aceto adimito,& lieni imponito,faſciiſq; ligatũ ſinito illic per tres horas, aut quandiu ferre poteſt æger:deinde verò ſoluito & tollito,inueniẽſque ſolutam duritiem,& locum rubore ſuffuſum. Tandem illine lieni ſæpius Marciaton & Agrippæ vnguẽta.

a Careæ]Græcè eſt καρέας. legendum fortè καππάρεως. Et hãc lectionem eſſe legitimam, ex Aetio ſatis conſtat,

Cap. IX.

PHLEGMONAS,eryſipelata,& vſtiones ſanans, valde bonum. [a]Sambuci folia tenera tuſa,& cum polẽta ſubacta,tepida illine. Similiter.Pulegium cum polẽta exceptum illine. Pariter.Lupinorum amarorum farinam cum polenta & aqua ſubactam illine. Item,Lauri folia viridia trita cum pane & polenta excepta, illine. Hoc omnes phlegmonas mitigat. Item, Caſia cum vino auſtero pota phlegmonas omnes in internis viſceribus mirabiliter iuuat,& ſic vtere.

a Sambuci]Manuſcriptus codex ἀκτάιας pro ἀκτῆς legit.

Cap. X.

PHLEGMONAS omnes mitigat, & œdemata diſcutit,admodum probatum.Braſſicæ folia cum polẽta trita,excepta & illita. Item ramenta cucurbitæ illita, ſunt admodum probata.Item platani tenera folia in vino cocta,& vſta,læuigatáque illita,ſunt valde laudata.

Cap. XI.

TVBERCVLA, panos & abſceſſus mitigans,valde probatum & mirabile. Vrticæ folia trita tuſáque calefacta illine. Item helxines herbæ folia læuigata,tuſa & illita.Hoc autem bubones & omnem phlegmonen ſanat. Agreſtis oleæ folia trita tuſa illita.Item conyzæ folia læuigata,& calefacta probè,illine.

Cap. XII.

PVSTVLAS,epinyctidas,veteráque vlcera ſanãs, valde probatum. Arnogloſſum læuigatum & calefactũ illine.Item rubi folia tenera,aut ſempernui, aut portulacæ illine,& polygoni folia.

Cap. XIII.

VOCEM ſubitò amiſſam curans,probatum.Liquorem Cyrenaicum cum aqua calida diſſolutum ſorbeat.

Cap. XIIII.

VOCEM amiſſam clarificat & repurgat. Allium coctum aut aſſatum comeſtum,aut cum butyro aſſatum & ſiccatum.butyrum crebrò comeſtum. Aut galbanum pro catapotio aſſumptum. Item, ſuccus chamæleuces cum melle Attico potus mirabiliter auxiliatur.

Cap. XV.

PHLEGMONEN linguæ curans. Portulaca cõmãducetur,aut folia plãtaginis,aut folia tenera oleæ trita bene,& madefacta cum oleo communi illine,aut ſapã cum ſtillatitio roſarum liquore illine, aut droſatum, aut pſyllii ſuccum.

Cap. XVI.

PHLEGMONAS iuxta tonſillas ſanans, laudatũ. Gargarizare oportet adſtringentia & reprimentia,veluti lentis decoctum cum roſis,mixariis,& palmulis. Venam incidere,aut cucurbitas adhibere cõuenit.Et rurſus gargarizandum decoctum glycyrrhizæ cum ſapa aut ſtillatitio roſarum liquore,aut cucumerum, aut hyſſopi decocto, aut droſato,aut poſca,adiecta etiam diamorôn & diacaryôn,hoc eſt è nucibus confectione,aut Punici cõtuſi ſucco,aut lacte muliebri, aut lacte caprino tepido. Extrinſecus autem fouere conuenit ſpongia, aut abſinthio,aut [a]cochleis crudis ex aqua calida pluuia.Hæc autem illinenda:Farina hordeacea,ſemen lini,fœnigræci, ſtercus columbæ,ſuccus foliorum apii, & [b]venter hirũdinis. Trita & cocta inſperge tepida. Dato etiam gargarizandum paſtillum Andronis, & quæcunque prædiximus in ſtomachicis quæ illinuntur, in litera Α.

a Cochleis]Codex Nicolai habet κυκλίοις: puto autem legendum eſſe κοχλίαις. b Venter]Codex Nicolai legit κάλιδας pro κοιλίας.

Cap. XVII.

FVSCA lapides conterens probata. Pulegii, maſtiches,ſeminis apii,menthæ aridæ,ſingulorum vnc.vnã, ſalis communis torrefacti lib.vnam, ſeminis coriandri, ſpicæ nardi,aniſi,ammeos,ſingul.ſcrup.ſex; folii ſcrup. quatuor,piperis albi ſcrup. ſemis,aut communis vnciã vnam,lithoſpermatis,betonicæ, ſingul. vnc. ſex, aceti boni libras ſeptẽ ſemis. Tuſa & cribrata, tenuiſſiméque trita tribus diebus aceto miſceto,& ſoli exponito dieb⁹ quadraginta. Vbi verò vſus exigit,parato decoctum cicerum nigrorum,radicis aſparagi,apii & adianti, adiiceque mixturæ eorum cotylas duas aceti, & potato ægrotantem in calidiſſimi balnei inſcenſu. Nonnulli autem ex iam dictis ſpeciebus ſcrup.duodecim cum aceto tepido miſcentes, ex decocto prædictarum herbarum præbent,& medicamentum nihilo eſt inefficacius.

INDEX

INDEX FISSVRAS LABIORVM ET STRVMAS ſanantium medicamentorum.

Labiorum fiſſorum curatio mirabilis, Cap. I.
Labiorum fiſſorum ſanatio probata, Cap. II.
Labiorum vlcera & omnia maligna ſanãs, Cap. III.
Labiorum fiſſuras curans, probatum, Cap. IIII.
Labiorum tubercula confeſtim ſanans, Cap. V.
Perniones & fiſſuras labiorum & pedum exulceratas, ac podagras ſanans, Cap. VI.
Strumas, parotidas, bubones & malefica vlcera diſcutiẽs mirabiliter, Cap. VII.
Strumas, malefica vlcera, parotidas & bubones diſcutiens, Cap. VIII.
Strumas & durities diſcutiens, ac ſedem mutantes ruptiones, Cap. IX.
Strumas & durities diſcutiens ac mutabiles ruptiones, Cap. X.
Strumas omnis generis & durities diſcutiens, Cap. XI.
Strumas & mammarum durities ſanans, Cap. XII.
Strumas exulceratas & citra vlcerationem ſanans, Cap. XIII.
Strumarum inſperſile probatum, Cap. XIIII.
Strumas putrefaciens ſeu erodẽs, mirabile, Cap. XV.
Strumas, abſceſſus, atheromata, melicerides & tubercula ſanans, laudatum, Cap. XVI.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI

De iis quæ fiſſuras labiorum & ſtrumas ſanant, medicamentis.

Sectio quadrageſimaſexta.

Cap. I.

LABIORVM fiſſorum cura mirabilis. Oui internam pelliculam fiſſuris labiorũ [a]agglutina: aut quod membranæ inſtar circa palmularum oſſa hæret: aut araneorum à trabibus pendẽtium albam texturam. Profundiores verò in labiis fiſſuras adipe caprino aut anſerino curato: aut medullam bubulam aut ceruinam cum ſemperuiuo & terebinthina vnitam imponito: aut gallam immaturam tritam cum terebinthina & œſypo aut melle Attico exceptam, benéque confectam imponito. Item gallam & maſtichen quamtenuiſſimè trita, œſypo in cerati formam redacta excipe, & probè confectis vtere.

a Agglutina] In codice manuſcripto perperam προσκλυσι legitur pro προσκόλλα.

Cap. II.

LABIA fiſſa ſanans, probatum. Gallarum, cadmiæ, ſingulorum vnciam vnam, ceruſſæ vncias tres, trita cũ roſaceo excepta illine. Similiter. Cyperi vncias duas, gallarum vnciam vnam, aluminis ſciſſilis drach. duas. Trita in farinam, ſicca inſperge. Item. Maſtichen tritam cum vino ſubactam illine. Item. Fæcem aceti vſtam cerato roſaceo aut myrtino exceptam, imponito. Conducit etiã ad maximas in extremis corporis partibus phlegmonas. Item. Oui putaminum vſtorum, gallarum, myrrhæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum vnciam vnam. Trita cũ vino madefacito aut œſypo excepta impone.

Cap. III.

LABIORVM vlcera & omnia maligna ſanans. Oſtrea vſta tenuiſſimè trita inſperge. Ego verò non vſtis contritis vſus ſum, & bene ceſſit.

Cap. IIII.

LABIORVM rimas curans, probatum. Muſæ paſtillum tritum cum [a]ſapa aut vino dilutum craſſo illine. Item. Paſtillum ex [b] halicacabo, inter eos qui ſedi adhibentur. Similiter. & Eræ paſtillus cũ vino illitus.

a Sapa] Hoc ex Aetio adiectum eſt, qui legit μετὰ ἑψήματος, ἢ οἴνου &c. b Halicacabo] Manuſcriptus codex legit corruptè διακακλίβου pro δι' ἁλικακάβου.

Cap. V.

LABIORVM tubercula confeſtim ſanans. Lapathi radicis, nitri, terebinthinæ vſtæ, ſing. ſcrup. ſex. trita excipe cerato. Vlceribus autẽ [a]prius purgatis & abſterſis illine. Item. Adipem anſerinum, ſuccum ſolani, melle Attico excepta cum penna ſæpius illine. Repurgat enim intra labia facta tubercula. Collue autem lacte & ante illitionem & ſimiliter poſt eam. Item. Adipem caprinum, anſerinum, medullam bubulam aut ceruinam cum amarantho & terebinthina vnita & ſubacta imponito vt probata admodum.

A

a Prius purgatis & abſterſis] Græcus Nicolai codex προσμάξας legit pro προσμήξας. ſic enim Aetius habet. Cornarius autem malè conuertit cõfricatis.

Cap. VI.

PERNIONES & rimas & manuum & pedum exulceratas, ac podagras ſanans. Aſphodeli radicem tritã & tuſam atque cum oleo elixã, crebrò illine. Item. [a]Rapi radicem læuigatam bene, & cum cerato roſaceo in calido cinere liquefactam illine: aut dracontii herbæ folia cũ vino & cyclamini radicis decocto excepta illine.

B

a Rapi] Codex Nicolai γογγυλίδος legit pro γογγύλης.

Cap. VII.

STRVMAS, parotidas, bubones & malefica vlcera mirabiliter diſcutiens. Farinam lupinorum cum aceto exceptam illine. Item. Coriandrum viride cum vuis paſſis pinguibus bene contuſum, & cum melle Attico exceptum illine. Similiter. Lapathi folia læuigata, tuſa, cum melle Attico excepta, tepida illine: aut ſemen lini, aut althææ agreſtis radicem elixã & tritam illine. Item. Struthii radicem tuſam & cum farina elixãm, bene cum vino illine: aut ſilphii radicem cum cerato illine & impone.

C

Similiter. Radicem althææ cum adipe ſuillo illine: aut cyclamini radicem collo appenſam ægrotantis: aut dracõtii radix pota & illita: aut ſimus bubulus cum aceto elixus & illitus. Hoc igitur etiã induratos omnes tumores probè diſcutit.

Cap. VIII.

STRVMAS, malefica vlcera, parotidas & bubones diſcutiens. Calcem viuam cum melle ſubactam aut ſucco exceptam, aut oleo communi aut adipe ſuillo illine: aut calcis viuæ tritæ & nitri, ſingulorum vnciam vnam, cardamomi & fœnigræci, ſingulorum vnciam vnam. Trita ſubigito cum melle & ad emplaſtri formam redacta imponito.

D

Cap. IX.

STRVMAS & durities diſcutiens & [a]ſedem mutantes ruptiones. Farinam [b]loliaceam, fimum columbinum, farinam ſeminis lini, in vino probè elixa, tepida illine: aut groſſos ſylueſtres & fatuos in aqua donec diſſoluantur elixato: dein in mortario probè tundito & tepidos imponito: aut naſturtium album cum liquida pice exceptum & ſubactum impone: aut cucumeris agreſtis radicẽ & lauri folia arida vſta cum terebinthina excepta imponito: aut vuæ agreſtis & nitri, ſingulorũ vnc. duas cum eruca & reſina ſubacta, ſing. vnc. quatuor. Cõfectum imponito vt probatum.

E

a Sedem mutãtes ruptiones] Manuſcriptus codex legit nunc ῥύσεις, nunc ῥήσεις, falſò pro ῥήξεις. Videtúrque pro μεταβεβλημένους legendũ eſſe δυσμεταβλήτους, hoc eſt ſanatu difficiles. b Loliaceã] In codice manuſcripto corruptè ἔρινον pro αἴρινον legitur.

Cap. X.

STRVMAS & durities diſcutiēs & mutabiles ruptiones. Fimum caprinum aut bubulum [a]elixum, aut farinam eruinam cum vrina pueri non corrupti, & vino, ſi placet exiguo excepta, impone: ac cum eis picis liquidæ & colophoniæ quantū vis, & ceræ & olei: bene elixa ad emplaſtri formam reducito, & imponito. Item. Serpentem mortuam coniectam in ollam nouam & gypſo probè oblitam, coniice in caminum vt comburatur. dein cinerem eius miſceto cum æquali fœnigræci portione, melléque Attico exceptum probéque confe-B ctum illinito. Similiter medicamentum ex paſſis vuis eſt mirabile admodum: & quod ex ſtruthio & cucumere ſyluestri & è cedria cōponitur. Mirabilia enim ſunt, & ad ſuppurationem ſtrumas perducunt.

a Elixum] Codex Nicolai falſò legit ἀλθὴν, pro ἑφθὴν.

Cap. XI.

STRVMAS & durities omnis generis diſcutiens. Myrrhæ, ammoniaci thymiamatis, ſing. drach. tres ſemis, viſci quercini drach. quatuor, galbani drach. duas, propolis drach. ſemis, reſinæ aridæ vncias duas, ceræ vn C cias tres. Omnibus in mortario tuſis & rectè confectis vtere.

Cap. XII.

STRVMAS & mammarum durities curans. Viſci elaborati, reſinæ aridæ, ceræ puræ, ſingulorum libram ſemis, galbani vnciam vnam ſemis. Probè vnitis & confectis vtere vt probatis.

Cap. XIII.

STRVMAS exulceratas & non vlceratas ſanans. A Ceræ puræ, reſinæ pineæ, adipis ſuilli ſalis expertis, marrubii, æruginis raſilis, ſingulorum vncias tres. Trita & probè confecta, vſu poſtulante dato.

Cap. XIIII.

INSPERSILE ſtrumis conueniens probatum. Olei veteris libram vnam, ceræ puræ libram ſemis, colophoniæ, nitri, ſingulorum vncias quatuor, allia repurgata quinque. Alliis cortices detrahito, & macerato tribus diebus, dein coquito donec frixentur, & tum ipſa abiice, & liquabilia eliquato, atque ab igne remoueto. B Nitrum læuigatū inſpergito, & vtitor. Hoc autem abſceſſus etiam rumpit. Simile. Ficulni cineris vncias duas, aluminis ſciſſilis, aphronitri, ſingulorum vnciam vnam, picis liquidæ vncias ſeptem. Trita bene & ſubacta dato vt mirabilia.

Cap. XV.

STRVMAS [a]putrefaciens, mirabile & probatum. Aluminis ſciſſilis, ſandarachæ, ſingulorum vncias duas, ſquamæ æris vnciam vnam, arſenici vnciam ſemis. Terantur, & arida ſtrumis inſpergantur. Si verò cancer C fuerit, ſubigantur cum oleo roſaceo, & ex interuallis bis die vtitor vt probato.

a Putrefaciens] Perperam in manuſcripto codice legitur συπτικὴ pro σηπτικὴ. qui error librario frequens eſt.

Cap. XVI.

STRVMAS, abſceſſus, atheromata, meliceridas & tubercula curans, probatum. Ladani, bdellii, galbani, ammoniaci thymiamatis, propolis, terebinthinæ, ſing. vnciam vnam. Trita bene & ſubacta præbeto.

INDEX EORVM QVÆ SCABIEM SANANT, & pſilothrorum.

Scabiem & lepram repurgans, Cap. I.
Illitio ſcabiei conueniēs, admodum mira, Cap. II.
Illitio ſcabiei vtilis, mirabilis, Cap. III.
Illitio ſcabiem ſanans, admodum probata, Cap. IIII.
Illitio ſcabiei accommodata, probata & mirabilis, Cap. V.
Scabiem & pruritum incipientem ſanans, Cap. VI.
Scabiem palpebrarum & pruritus ſanans, Cap. VII.
Scabiem palpebrarum, pruritus, lepras & impetigines extergens, Cap. VIII.
Scabiem & pruritum ſanans, Cap. IX.
Scabiem & pruritum pudendorum curans, Cap. X.
Scabiem veſicæ curans mirabiliter, Cap. XI.
Cruciatus lumborum & eorundem dolores curans, Cap. XII.
Pulices fugans & ſerpentes propellens, probatum, Cap. XIII.
Pſilothra podagrica, valde probata, Cap. XIIII.
Scabiei aptum vnguentum, admodum laudatum & cōprobatum, Cap. XV.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De iis quæ ſcabiem ſanant medicamentis, ac pſilothris.

Sectio quadrageſimaſeptima.

Cap. I.

SCABIEM & lepras repurgans. Saluiæ, oleæ Æthiopicæ lacrymæ, ſing. drachmas quatuor, corticis radicis capparis, gummi, ſing. drach. ſeptem ſemis. Bene trita coquito cum aceto & oleo ſufficienti, confectúmq; inūge crebrò in ſole. Itē. Succi radicis aſphodeli vnc. quatuor ſemis, ſulphuris ignem non experti, mannæ, ſing. vnc. quinque, nitri drachmas quatuor. Trita madefacito cum aceto acerrimo, vt in ſuccum ſoluantur, & illine crebrò. Similiter. Colophoniæ aridæ, pinguedinis bouis & gallinæ, olei laurini, ſulphuris ignem non experti, ceræ puræ, reſinæ terebinthinæ, ſingulorū vnciam ſemis. Subacta feruefacito cum oleo roſaceo, & illine frequenter in ſole.

Cap. II.

ILLITIO ſcabiei conueniens, admodum mirabi- D lis. Lauri amaræ recentis foliorum tenerum vnc. duas. Bene tuſa coquito cum oleo communi ad tertias: dein colato, & ſpecies abiice oleo, atque admiſce ceræ albæ vncias tres, & elixato quoad diſſoluatur. Poſtea inſperge ſulphuris ignem non experti triti vnciam vnam. Bene cōfectam illine in ſole. Aliqui pro amara lauro ſquillam elixantes iniiciunt.

Cap. III.

SCABIEI apta illitio, mirabilis admodum. Succi ſquillæ vncias tres, ceræ puræ vncias duas, olei roſacei E vncias quatuor, lithargyri, ceruſſæ, ſingulorum vncias tres, picis liquidæ libram ſemis, helcyſmatis ſeu ſcoriæ argenti Syriaci, ſingulorum vncias duas. Trita irrigato cum aceto, & cocta ad conſiſtentiam illine in ſole frequenter.

Cap. IIII.

ILLITIO ſcabiei idonea, admodum probata. Fari-

næ eruinæ ,lupinorum & fœnigræci, ſingulorum vnc. A duas,cicerum nigrorum farinæ vnc.vnam. Trita excipi to cum melle,& confecta illine in balneo.Itē. Ceruſſæ, amyli ſingulorum vnc.ſemis,plumbaginis vnc.vnam, lupinorum rubeorum aut anchuſæ vnc. duas, ceræ puræ libram ſemis,olei roſacei libram ſemis & quartā partem. Anchuſam probè coquito cum oleo roſaceo,& admiſce reliqua bene trita, & confecta illine. Item. Oua decem in aceto acerrimo macerato quoad omnis ipſorum teſta marceſcat & molleſcat. Dein coquito oua cū aceto,& luteis ipſorum cum roſaceo & aceto læuigatis, adiice lithargyri vnc. ſemis.Mixta & ſubacta bene,redige ad glutinis craſſitudinem,& illine. B

Cap. V.

ILLITIO ſcabiei deſtinata probata & mirabilis.Lutea ouorum in aceto elixatorum tria, ceræ puræ vnciā vnam,roſacei olei vncias nouem,ſulphuris ignem non experti vncias tres.Luteis prius in aceto ſufficienti læuigatis,adiice ſulphur ignem non expertum & ceram, confectóque vtitor.Lithargyrum autem cū aceto probè coctum vt emplaſtri formam nanciſcatur, acriores repurgat ſcabies, & quæ per lapathum fiunt ſmegmata, C & plura elephanticis conuenientia,quæ reuera ſunt cōmunia,ad lepras & ſcabies mirabiliter conducunt.

Cap. VI.

SCABIEM & pruritum incipientem curans. Cedriæ bene vſtæ vncias duas coquito in aceto ad tertias,& illine in balneo.Poſtremùm autem foueto cum decocto lupinorum calidorum. Item. Amaræ lauri iuuenis foliorum tenerum,aut myrti corticis ſiue medullæ recentis,ſingulorum vncias duas.Tuſa coquito in oleo communi ad tertias,dein colato & oleum in balneo D illine. Item. Hederæ folia in aqua coquito ad tertias,& ea crebrò foueto:aut decocto origani in balneo foueto: aut perſeæ folia bene ſiccata,& in pollinem trita inſperge:aut marrubii herbæ decocto foueto.

Cap. VII.

PALPEBRARVM ſcabiem & pruritus ſanans. Aloes flauæ vnciam ſemis.Tritam madefacito cū melle,& illine.

Cap. VIII.

PALPEBRARVM ſcabiem,pruritus,lepras, & E impetigines mirabiliter abſtergens. Accipe myrobalanum in pollinem tritum, & cum liquido cerato illine.

Cap. IX.

SCABIEM & pruritus curans,probatum. Pulegiū cum aqua coquito ad conſiſtentiam, & ex decocto tepido foueto.

Cap. X.

SCABIES & pruritus pudēdorum ſanans.Folia & ramos ſaluiæ coquito in aqua, & ex iis foueto vt probatis.

Cap. XI.

SCABIEM veſicæ mirabiliter curans. Radicē glycyrrhizæ & eringii bene coquito & horum decoctum dilutum cum paſſo præbeto bibendum tepidum: aut laurinum oleum in balneo illitum,confeſtim ſanat.

Cap. XII.

CRVCIATVS lumborum & eorundem dolores curans. Chamæleuces herbæ folia & radicem tundito, & ex aqua bibendam præbeto, aut lauri radicem benè tuſam,ex vino ſufficienti bibendam dato.

Cap. XIII.

PVLICES amoliens & ſerpentes fugans,probatū. Conyza per domum & lectum ſtrata: aut abrotonum & abſinthium ſubſtrata in cubiculo. Item abſinthium,cucumerem agreſtem in aqua marina coquito, & iis domum irrorato:aut chamelææ radicem,& caryō bene coquito & domum irrora:aut amaræ lauri decoctum, aut thure aut melanthio domum ſuffito:aut fac foueam in aliquo domus angulo exiguam coniice in eā hirci ſanguinem ,& ibidem congregabuntur.

Cap. XIIII.

PSILOTHRA podagrica probata admodū. Opii vncias duas,ariſtolochiæ longæ & rotundæ, vuæ ſylueſtris,gentianæ,iridis,ſingulorum vncias duas,aloes flauæ vncias ſex,pulegii,ſampſuchi,pæoniæ,coſti,baccarū lauri,ſing.vncias duas.Tritis bene & confectis vtere vt probatis.

Cap. XV.

VNGVENTVM ſcabiei conferens, probatū admodum & laudatum. Salis communis drach. octo,adipis porcini drach.quinque,thuris albi puri drach. duas, hydrargyri puri drach.duas, olei laurini dr. duas ſemis, ſucci fumariæ herbæ, ſucci plantaginis minoris drach. vnam.His bene confectis & ſubactis illine palmas manuum ægrotantis , & plantas pedum manè , meridie & veſperi,& affrica validè,& ſic malum per vrinā ab ibit.

INDEX AVRICVLARIVM.

Auricularia ea quæ à frigiditate facta ſunt curantia, Cap. I.
Auricularis collutio admodum laudata, Cap. II.
Auriculare emplaſtrum ex iride, Cap. III.
Auris dolorem à calore natum curans, Cap. IIII.
Auriculare epithema iis qui propter flatuoſum ſpiritū dolent conferens, Cap. V.
Auriculare epithema ad ſordium duritiē, Cap. VI.
Auriculare epithema ad vermes aurium, Cap. VII.
Auriculare epithema ad tinnitus aurium, Cap. VIII.
Auriculare epithema ad difficilem auditum & ſurditatem, Cap. IX.
Auriculare epithema ad carnis excreſcentias & vlcera, Cap. X.
Auriculare epithema Apollonii ad carnis excreſcentias in auribus, Cap. XI.
Auriculare epithema ad immutabiles phlegmonas, Cap. XII.
Auriculare epithema ad diuturnas & difficulter mutabiles phlegmonas, Cap. XIII.
Auriculare epithema ad paulatim factos dolores, Cap. XIIII.
Auriculare epithema ad vlcera in meatu auris, Cap. XV.
Auriculare epithema Apollonii, ad aurium exulcerationes, Cap. XVI.
Auriculare epithema ad magnos dolores & pus album, Cap. XVII.
Auriculare epithema ad fœtorem aurium & corruptiones, Cap. XVIII.
Auriculare epithema ad purulentas & fœtidas aures, Cap. XIX.
Auriculare epithema ad magnos dolores & pus album, Cap. XX.
Auriculare epithema ad vermes aurium, Cap. XXI.
Auriculare epithema ad ſanguinis è naribus eruptiones, Cap. XXII.
Auriculare epithema ad exteriora meatus aurium in pueris mala, Cap. XXIII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI DE auricularibus medicamentis.

Sectio quadrageſimaoctaua.

Cap. I. A

AVRICVLARIA mala à frigiditate facta ſanãtia. Accipe cepam veterem aut allium, coquito in oleo communi ad tertias,& expreſſum ex iis oleum in aurem infundito: aut illi admiſce laurinũ oleũ, aut oleum commune admodum vetus cũ euphorbio ſubactum: ſimiliter inſtillato in auditorium meatum,& deſuper lanam imponito, aut amaracinum oleum, aut nardinum vnguentum, aut opobalſamum, aut è nucibus expreſſum, aut rutaceum, aut amygdalinum. Vel abſinthiũ coquito cum oleo communi.& auribus iniice vt probatum. B

Cap. II.

AVRICVLARIS [a]collutio valde laudata. Fœnũgræcum, abſinthium, anethum, chamæmelum, laurum & rutam tuſa coquito in aqua,& [b]colluito aurem per infundibulum,& poſtea iniice oleum aut quod è caſtoreo conficitur, aut foliatum, aut quod ex crocomagmate, aut butyrum recens. Aut accipe cepam albam in medio cauatam, ac butyro, oleo laurino & amygdalino impletam, in calidum ponito cinerem,& ſine vt bene elixetur: poſtea amotam ab igne, exterioribus eius repurgatis, coniice in mortarium,& probè contundito. Adiice etiam farinam fœnigræci, & ſubacta calefactáque lana excipito,& auribus imponito. C

a Collutio] Manuſcriptus codex legit perperam ἄκλυσμα pro κλῦσμα, vel ἔκκλυσμα. Sic autem ab eluendo dictũ eſt Græcis. b Colluito] Iterum corruptè ἄκλυζε pro ἔκκλυζε legit manuſcriptus codex.

Cap. III.

AVRICVLARE emplaſtrum ex iride confectũ. Radicem iridis albæ coquito cum althææ foliis, dein cõiicito in mortarium,& bene tundito. Adiice fœnigræci & lini farinam, flores chamæmeli, oleum laurinum, butyrum, adipem anſerinum, ſuillum, gallinaceum, vulpinum, oleum rutaceum & anethinum, ſubactáque probè & calefacta ſuper vtrunque auris meatum imponito, & deſuper lanam admoueto. Simile. Caricas pingues in aqua coquito, dein exemptas tundito bene in mortario. Pòſt radicem althææ adiicito aut eius folia, chamæmelum, fœnumgræcum, ſemen lini, abſinthium, radicem iridis [a]albæ, laurum, butyrum, adipem anſerinũ & ſuillum. Coquito hæc cum anethino & rutaceo oleo,& tepida auribus imponito. Prius autẽ nardinum oleum auditorio meatui imponito. D E

a Iridis albæ] In Nicolai codice ſimpliciter λευκῆς legitur,& ἴρεως dictio deſideratur.

Cap. IIII.

AVRIS dolorem curans à calore factum, valde probatum. Oui album inſtillato meatui auris: aut lac aſininum: aut ſuccum perdicii cum exiguo roſaceo: aut vena ſecanda: deinceps verò ſuccus ſolani, aut oleum roſaceũ, aut coriandri, aut aſphodeli, aut oleũ commune, in quo terræ inteſtina cocta ſint: aut viua buccina in oleo elixa illine. Hoc enim naturalem quandam in eo vim obtinet. F

Cap. V.

AVRICVLARE epithema ad eos qui ob flatuoſum ſpiritum dolent. Fouendum primò per laurum, fœnumgræcum, chamæmelum, melilotum, mẽtham, betonicam, abſinthium, calaminthum,& ſimilia. dein vena ſecanda, aut cucurbitæ adhibendæ, prius aqua calida fouendo. Poſtea auris meatui inſtillanda, adeps anſerinus aut vulpinus, aut Cyprinum oleum aut irinum. Dolore autem vehementi exiſtente, iis quæ moderatè ſenſum obſtupefaciunt vtimur: veluti opii vnciam ſemis, caſtorei vnciam vnam,& lactis muliebris cũ ouo quod ſatis eſt, auri inſtillato. Confice autem paſtillum hunc, & vtitor. Suadent etiam, quòd is qui paſtillum illum cõficit, ægrotantem contingere non debeat, niſi prius acG cepta mercede. Quippe ſpatio triũ aut plurimum quinque dierum omne quod in auribus malum eſt, tam recens quàm vetus, emendat ac corrigit,& confeſtim dolorem ſedat. Confert autem ſi in oppoſitam inſtillatus fuerit aurem. Accipit foliorum rutæ, zingiberis [a]troglodytici legitimi, ſingulorũ drachmas tres, ſucci hyoſcyami, opii nigri, amomi veri, croci Corycei puri, ſingulorũ drachmam ſemis, baccarum lauri decorticatarum drachmas tres. Trita & cõfecta bene irrigato cum lacte muliebri: formato paſtillos,& ſiccato in vmbra. Vbi vſus poſtulat, trita madefacito cum lacte mulieris quæ maſculum peperit,& cum goſſipio auri infundito. Simile ad dolores à craſſis & lentis humoribus factos. Ouis fel auri cum oleo communi aut amygdalino infundito:& porri cepæque ſuccum cum melle tepidum infunde. Aut origanum tritum cum melle & lacte muliebri irrigatum, auri inſtillato. In quibus autem multus eſt dolor & affectus diuturnus,& audiẽdi difficultas adeſt, fortioribus vtendum eſt, vt ſucco dracontii,& ari,& bryoniæ, iiſque ſimilibus.

a Troglodytici] Rurſus hîc vt ſuprà aliquoties ςρογλύτιδος, pro τρωγλοδύτιδος legitur in manuſcripto codice.

Cap. VI.

AVRICVLARE epithema ad duritiem ſordiũ. Vnguentum nardinum dilutum auri inſtillato tepidũ, & poſtridie [a]auriſcalpio auerſo promptius expurgato, & rurſus nardinum tepidum infundito. Si verò ſordes duræ fuerint, [b]nitrum torrefactum ac tenuiſſimè tritũ in aurem indito, calidúmque acetum inſtillato, lanáque impoſita ita per noctem ſinito. Poſtridie eluito aqua tepida,& oleo amygdalino calido infuſo ſinito. Poſtea nitro & aceto cum aqua calida dilutis eluito & abſtergito, inſtillatóque auri nitrum cũ roſaceo oleo & aceto acerrimo tepidis. Simile. Cardamomum & paululum nitri cum caricis abſque [c]acinis granisve tuſa,& cribrata bene, auditorio meatui impone, & geſtato tribus diebus. Educit enim ſordes multas,& abundè leuat. Facit etiam ad diuturnos dolores & exulcerationes excreſcentiarũ carnis: nempe, Aloes flauæ, myrrhæ, thuris, ſingulorum drachmas duas, miſyos drachmam vnam. Trita ſubigito cum aceto & nardino oleo,& formato paſtillos ad vſum, infundéque auribus. Similiter Andronis paſtillũ & Irini & Muſæ diſſolutos infunde.

a Auriſcalpio auerſo] In manuſcripto codice falsò διὰ θισὲκ μυλωτρίδος, pro διὰ κυαθίσκυ μηλωτρίδος legitur. Generatim verò κυαθίσκος Græcis ſpecillum ſignificat. Adiecta verò voce μηλωτρὶς, priuatim quod auribus deſtinatum eſt ſpecillum denotat, quòd Latinis auriſcalpium appellatur. b Nitrum torrefactum] In codice manuſcripto καὶ πλήσας, corruptè pro ὀπτήσας ſcribitur. c Acinis] Græcus Nicolai codex corruptè κεχραμίδων pro κεγχραμίδων legit. κεγχραμίδες autem vocantur grana ſeu ſemina quæ caricis inſunt.

Cap. VII.

AVRICVLARE epithema ad vermes aurium. Abſinthii decoctum inſtillato, aut centaurii, aut marrubii, aut foliorum capparis, aut eius fructuũ viridium ſuccum inſtillato: aut cedriam, aut hominis ſenis vrinam in aurem inſtilla, aut elleborum album tritum cũ melle dilutum in aurem inſtillato: aut calaminthæ ſuccum, aut ſcammoniam cum aceto dilutam, aut ſuccum abſinthii,& oleũ aurium meatui inſtillato: eſt probatũ.

Cap. VIII.

AVRICVLARE epithema ad tinnitus aurium. Ellebori albi, caſtorei, ſingul. drach. vnam, croci drach. vnam ſemis, nitri drach. tres. Terantur,& fingatur paſtillus qui vſu poſtulante diſſoluatur cum aceto. Itẽ diutinos tinnitus diſcutit euphorbium cum Cyprino oleo, tepidum admotum. Si multùm ſenſerint vapores aut flatus diſtributos, caſtoreum & cicutæ ſemen cum aceto ſubacta auri inſtillato. aut ſtruthii, croci, caſtorei, aphronitri, ellebori albi, ſingulorum vnciam vnam. Trita & læuigata rediganturin paſtillos, qui vſu exigente

dentur ex vino ſufficienti.In tinnitu verò è morbo facto foueto cum decocto abſinthii: aut acetum cum roſaceo oleo tepidum infundito : aut raphani ſuccum cũ roſaceo ſimiliter:aut aloen flauam tritam cum melle & vino dilutam infunde. Quòd ſi verò malum perſeuerauerit,elleborum nigrum elixato,& bene tritum cum aceto ſubigito,& bene confectum dato.

Cap. IX.

AVRICVLARE epithema ad difficilem auditũ & ſurditatem,mirabile admodum & probatum. Aſphodeli radicem tundito bene,& in oleo ad tertias coquito atque extrà & intus auri illinito.Hoc etiam confert ad diuturnam,audiendi difficultatem. Optimus autem eſt cucumeris agreſtis radicis aut foliorum eius ſuccus cũ aceto inſtillatus: aut vrinam capræ & eius fel commixta & ſimul calefacta infundito:aut euphorbium benè tritum cum oleo communi veteri dilutum:aut caſtoreũ cum baccis lauri[a] & aceto:aut elleborum nigrum cum aceto & melle Attico ſubactũ, plurimùm coquito,fingitóque collyria glandis formã referẽtia parua, & meatui impone, & finito illic tribus diebus. Item naſturtii ſemen ,paululum nitri,& ficus pingues exemptis acinis bene tundito & ſubigito,facitóque glandes auditorio meatui congruentes,aurique imponito , & illic tribus diebus finito.Hoc ſordes abundè educit , & confeſtim dolores leuantur.Interdum aliqui pro naſturtio ſinapi adiiciunt.Cæterùm omnium piſcium fel inſtillato vt probatum: & perdicis fel ſimiliter. Item ſaluiæ ſuccum cum oleo ex immaturis oliuis expreſſo, tepidũ ad lenem ignem factum in aures ſtillato.Item ellebori albi drach. quatuor,caſtorei drach.duas, aphronitri drach. vnam.trita diluito cum aceto. Vtere etiam paſtillo ex amaris amygdalis cum oxymelite.Eſt autem eiuſmodi: Amygdalarum amararum drachmas duas,piperis albi, fabarum Ægyptiarũ medullæ,croci,myrrhæ,opii , thuris,caſtorei,ſing.drachmas duas, omphacii, chalcanthi ſing.drach.quatuor,aphronitri drach.duas.Trita ſubigito cum aceto cui incocta ſint malicoria,& medicamentum ad glutinis craſſitudinem reducito:ſi voles,fingito paſtillos & in vmbra ſiccato.Vbi vſus poſtulat, accipe de iis quod ſatis eſt ;& vnito nardino vnguento,probéque confectum infundito:ſicque vt probato vtitor.

a Et aceto] Manuſcriptus codex perperam ἢ ὄξος legit,pro καὶ ὄξους.

Cap. X.

AVRICVLARE epithema ad [a]carnis in auribus excreſcentias & vlcera earundem. Æruginis drachmas octo,ſquamæ æris drach. quatuor. Trita irrigato cum mellis cochleario dimidio aut quantum ſufficit, & ſubacta bene coquito donec rubeſcant,atque loco imponito quem in aure ſupereminentem conſpexeris. Similiter Æruginis,chalcãthi,ſing.drach. quatuor, ſucci porrorum cyathos tres.trita cum melle diluito, & vtitor.

a Carnis excreſcentias] Codex Nicolai σαρκώματα ſimpliciter pro ὑπερσαρκώματα legit.

Cap. XI.

AVRICVLARE epithema Apollonii Memphitæ ad excreſcentias carnis in auribus mirabile.Reprimit omnem excreſcẽtiam carnis citra dolorem, probatum. Aluminis ſciſſilis,miſyos vſti,ſing. vnc.duas , æruginis, Lemnii ſigilli,gummi,ſing.vnc.vnam.Terito madefacta cum aceto & formato paſtillos.Vbi vſus poſtulat,aqua aut vino diluito,& præbeto.Hoc reprimit & ad cicatricem ducit. naribus etiam vlceratis confert ex quacunque cauſa contigerit.

Cap. XII.

AVRICVLARE epithema ad ſanatu difficiles phlegmonas conferens, & citò ad ſuppurationem ducens,διὰ χυλῶν, *id eſt è ſuccis*,confectum. Ramentorum cucurbitæ ſucci,foliorum arundinis tenerum,hyoſcyami foliorum,perdicii,& foliorum braſſicæ ſucci , ſingulorum cyath.vnũ,nitri torrefacti,[a]myrrhæ, croci, ſing.

A drachmas quatuor,nardini vnguenti vnciam vnam,aluminis liquidi,aceti ſquillitici,ſingulorum vncias duas. Trita ſubigito cum mellis Attici libra vna:& bene confecta recondito in vaſe vitreo,atque vſus tempore cum nardino vnguento aut roſaceo oleo vnito,& vtere.

a Myrrhæ] Græcè eſt σμύρνης: Aetius autem habet ζιγγιβέρεως ob cauſam antea expoſitam.

Cap. XIII.

AVRICVLARE epithema ad diuturnas & ſanatu difficiles phlegmonas auriũ. Galbani,adipis taurini, B ſingul. drach. quatuor,ceræ puræ,colophoniæ,ſaponis,ſingulorum drachmas tres,picis drachmam vnam. Liquatis prius colophonia,adipe & pice , adiice galbanum cum cera prius emollitum, dein ſaponem:[a]& vbi excolaueris,vſus tempore cum aqua aut oleo quopiam bene ad cotem cum oleo diluito . Vbi ceſſauerit phlegmone,in aurem poſtea infundito. Similiter Caſtorei vnciam ſemis tritam cum oleo diluito,& dato conãtibus ſoluere noxam ex malitia.

a Et vbi excolaueris] Manuſcriptus codex legit corruptè καὶ διηθείσας μετὰ ὕδατος καλῶς ἐπὶ ἀκόνης δεῦσον σὺν ἐλαίῳ : C quum ex Aetio ita potius eſſe legendum conſtet, καὶ διηθήσας χρῶ ἐπὶ τῆς χρείας ὕδατι ἐπ' ἀκόνης ἢ σὺν ἐλαίῳ τινὶ ἀνέσας.

Cap. XIIII.

AVRICVLARE epithema ad dolores ſenſim factos,admodum probatum . Aloen flauam tritam[a] cum melle & vino dilutam , auribus inſtillato. Simile. Acetum in quo lana ſuccida bullierit,auribus infundito; ipſamque lanam ſuperponito: ſi verò mitius facere volueris,cum ſapa & aceto lanas coquito,& vtere.

a Cum melle & vino] Aetius habet οἰνομέλιτι ἀνέσας,hoc eſt vino D mulſo dilutam.

Cap. XV.

AVRICVLARE epithema ad vlcera quæ in meatu auditorio conſiſtunt,admodum probatum & mirabile. Quæcunque ſunt recẽtia vlcera, glaucium in aceto tritum curat,& omnia quæ ex ipſo facta ſunt collyria,& quæ ex croco quæque è roſis conficiuntur. Curat verò ipſa [a]Damocratis collyrium è myrrha.Purulentas citra dolorem [b]aures,ſi ita moderatè afficiantur , eiſdẽ curare conuenit remediis: ſi verò plurimum puris ex au E ribus effluxerit,per hos paſtillos,nempe Muſæ, Andronis,[c]cũ ſapa & modico aceto inditos. Vbiverò pus prorſus exuperauerit,ſcoriam recrementúmve ferri cum aceto acerrimè in ſole æſtu caniculari ſubactum fingito in paſtillos,& vtere cum aceto:ſi verò canicularis æſtus non affuerit,ſcoriam ferri ſubtiliſſimè tritã ſubactámque cum aceto , coquito ad carbones donec exiccetur, & ita vt probato,cum aceto vtitor.

a Damocratis] Codex Nicolai falſò legit Δημικράτους pro Δημοκράτους. b Aures,ſi ita moderatè,&c.] Hic locus in Nicolai codice deprauatus eſt. Debet autem in hunc modum reſtitui & emendari: χωρὶς ὀδύνης, ὅσα μὲν μετρίως τοῦτο πάσχει, διὰ τῶν αὐτῶν θεραπεύεται· τὰ δὲ F ἰσχυρῶς πυῤῥοῦντα, διὰ τῶν,&c. c Cum ſapa & modico ,&c.] Et hic locus in manuſcripto codice deprauatus & mutilus eſt . Debet autem ita reſtitui, καὶ ὁ τοῦ Ἄνδρωνος μετὰ ἑψήματος καὶ ὀλίγου ὄξους ἐνιέμενος. νικωμένων δὲ καὶ τούτων, σκωρίαν.

Cap. XVI.

AVRICVLARIS [a]collutio Apollonii ad exulcerationes auriũ . Vino mulſo calido aſſiduè colluito: aut myrtum decoque in vino,& vtitor. Quòd ſi fœtidũ ſit quod defertur,ſidia & lẽtem in vino bene coquito. eóq; dũ tepet colluito.Similiter Alumen ſciſſile cum G ſapa & aceto tritum in feruenti cinere ad mellis craſſitudinem decoquito. Cõuenit & omne aluminis genus cum polygonii ſucco:aut aluminis ſciſſilis,croci, gallarum , ſing. vnciam ſemis, trita cum vino madefacito auſtero,& rectè confectis vtere.

a Collutio] In codice manuſcripto corruptè ἐπίθεμα pro κλυσμὸς ſcribitur: id quod Aetius & ſequentia ſatis docent.

Cap. XVII.

AVRICVLARE epithema ad magnos dolores & album pus, admodum laudatum. Amygdalarum amararum decorticatarum ʒι.aphronitri albi , thuris , opii, H ſing. drach. tres,croci drach . quatuor , galbani drach. duas,myrrhæ drach.vnam,aloes flauæ drach. quatuor. Trita diluito cum vino , & formato paſtillos , ac vtere.

Dolore quidem præſente,[a]cum roſaceo :in quo pus effluit,dato cum mulſo,aceto,& ſapa. Difficultate autem auditus exiſtente,præbeto cum aceto . Item ad diuturnas exulcerationes dato aloes,thuris,myrrhæ, ſingulorum drach.quatuor,miſyos drach. duas. Trita ſubigito cum aceto,& fingito paſtillos.Vbi vſus poſtulat,diluito cum aceto & roſaceo oleo:& dato.

a Cum roſaceo] Hic locus etiam mutilus eſt in manuſcripto codice,& ſic reſtituendus,ὀδύνης μὲν οὔσης,σὺν ῥοδίνῳ πυῤῥούντων δὲ.&c.

Cap. XVIII.

AVRICVLARIS collutio ad fœtores aurium & corruptiones, admodum probata . Colluito prius decocto ſidiorum & lentium vt prædictum eſt , deinde vtere ſubſcriptis. Aluminis [a]Mileſii libra. vna , chalcanthi, myrrhæ,aloes flauæ,crocomagmatis, ſingulorũ drach. octo. Trita cum vini dulcis myrtitis libris quatuor ſemis diluito . Alumen autem coquito cum vino dulci.& vbi concreuerit,reliquas ſpecies bene cum aceto tuſas & tritas admiſceto,& probè vnito , cúmque ſapa & aceto vtere.

a Mileſii] Græcè eſt μηλιτίας. Aetius autem σχιστῆς legit.

Cap. XIX.

COLLVTIO auricularis ad aures purulentas & fœtidas,valde laudata. Fel vrſi auribus inſtillato. Quòd ſi verò aridum fuerit,cum aceto & ſapa [a]diluito . Summè etiam confert Ægyptia.

a Diluito]Manuſcriptus codex falſò ἐνόσας pro ἀνέσας legit.

Cap. XX.

AVRICVLARE epithema ad vehementes dolores & pus album,laudatum & mirabile. Amygdalarum amararum decorticatarum, piperis albi , medullæ fabæ Ægyptiæ,croci, myrrhæ,opii,thuris,caſtorei , ſingulorum drach. duas,omphacii,chalcãthi, ſing . drach. quatuor,aphronitri drach.quatuor. Trita ſubigito cum aceto cui incocta ſint ſidia,& reducito medicamentum ad glutinis craſſitudinem.Vſu exigente accipe ex medicamento:diluito cum vnguento aut oleo nardino,& inſtillato.

Cap. XXI.

AVRICVLARE epithema ad vermes aurium. Vermes in auribus natos aut extrinſecus incidentes ſi interimere cupis,amara & acria ſummatim vſurpato, veluti ſuccum foliorum capparis, aut cedriam aut vrinam hominis antiquam , ſingula cum melle cõmixta: aut ariſtolochiam tritam inſufflato,aut calaminthæ ſuccum infundito,aut elleborum album cum vino:aut decoctum [a]colocynthidis,aut centaurii,aut abſinthii, aut

A polii,aut marrubii:aut elaterium cum aceto diluito. Cõfert etiã maluæ ſatiuæ ac ſylueſtris ſuccus , potiſſimùm vbi phlegmone laborant aures.Hæc ſunt valde laudata & mirifica.

a Colocynthidis]Codex Nicolai legit κολοκύνθης: Aetius verò κολοκυνθίδος.

Cap. XXII.

AVRICVLARIS collutio ad ſanguinis ex auribus eruptiones,ne ſanguis vertatur in grumos . Porri ſuccum cum aceto inſtillato auribus . hoc ſanguinem ſiſtit & grumos diſſoluit:aut malum Punicum in aceto
B decoque & inſtilla : aut gallas in aceto coquito , & per colum traiice,atque admixto rubi ſucco inſtillato : aut polygoni ſuccum cum modico aceto mixtum inſtillato:aut acaciæ ſuccum,aut amurcam,aut præcipuè lyciũ cum aceto inſtillato.

Cap. XXIII.

AVRICVLARE epithema ad externa auditorii meatus mala,& ad inflammatas attritiones fibrarum auris puerorum, admodum laudatum. Oleum commu-
C ne in æneo vaſe lychno calefactum crebrò illine,& ſanabis. Ad cõtuſas aures accipe myrrham,mannam,thus, terram nigram:cum aceto vnita & ad cerati conſiſtentiam reducta illine,& nequaquam ipſas irritato. Simile. Sulphur ignem non expertum, myrrham, thus,cũ pice liquida ſubacta , confecta vt ſplenium imponito. Similiter bituminis,aloes flauæ,thuris, cochlearum carnis,ſing.vnc.duas.Trita ſubigito cum aceto, & illine vt ceratum:aut paſtillis ad pudenda confectis illine .Item lumbricos cũ exigua terra vnde deſumpti ſunt , terito , & bene ſubactos illine. In quibus autẽ aures perfractæ
D ſunt,[a]internam cauitatem quæ ad cartilaginẽ vergit, figulino luto impleto,ſinitóque arefieri: dein ſolanũ cũ abſinthii ſucco illinito.Quòd ſi verò fracturæ phlegmone ſucceſſerit,butyrũ recens & tepidum in meatum inſtillato:aut anſerinum adipem , aut gallinæ , aut ocimi ſuccum cum aliquo dictorum adipe.Extrinſecus autem circumline ceruſſam bene tritam cum ſolano, aut polygoni aut coriandri ſuccis: aut mali Punici dulcis ſidia in vino bene cocta & ſubacta illine,aut glaucium illine.Item huiuſmodi ſpecies parato , & reduc ad empla-
E ſtri formam,imponito deſuper vt probatum admodũ: nempe ſandycis libram vnam,aquæ libram ſemis , olei communis libram vnam.Bene trita coquito quoad manus non inquinent,atque ſic bene confecto vtitor.

a Internam] Manuſcriptus codex ἔξωθεν legit pro ἔσωθεν.

DE PODAGRA LIBELLVS INCERTI autoris, è Græco ſermone in Latinum à Marco Muſuro verſus.

ILLVSTRI ET AMPLISSIMO VIRO, REVErendo Scaram. Triultio, antiſtiti Comenſi, referendarióque & aſſiſtenti pont. maximi digniſſimo M. Muſurus archiepiſcopus, S.

EN tibi antiſtes ampliſſime opuſculum de podagra, Megæræ Cocytique ſobole, ſi Luciano credimus, parentes teterrimæ illius peſtis comminiſcendæ. Cuius equidem in Latinum conuertendi munus aliquandiu procraſtinando detrectaui, quòd ſicut autor (quiſquis hæc ediderit) infans & elinguis erat, ut qui neſciret, ſiquid uel arte didiciſſet uel uſu compertũ habuiſſet, exprimere: ſic ego, cui notũ erat quàm nihil gloriæ ſolerẽt interpretes è transferendis quæ non poſſent niteſcere, reportare, terguerſabar. Sed tandem nec præclaro uiro Iano Laſcari bene de nobis merito, qui tuæ præſul illuſtris ualetudini conſulens id mihi laboris iniunxerat, poteram flagitanti recuſare, nec tibi non gerere morem audebam: cui neque quantum debeam, neque quàm magnum ſim nomen, ignoro. Non me latet opera quam mihi (quæ tua fuit benignitas) nauaſti quo tempore ſummus & optimus Pontifex Leo X. ſpecioſis ac præclaris antiſtitum titulis me condecorauit. Perlege igitur qualecunque id libelli eſt quod amplitudini tuæ nuncupatim dedicamus: & perpende non chartarum numerũ, nec autoris uel excellentiam uel celebritatem, ſed animum interpretis, qui pro dignitate tua longè maiores ſubire labores, longéque maiora tibi præſtare officia paratus eſt. Peto à Deo opt. max. ſummiſque uotis expoſco, ſi preces eum innocentis & candidi cordis unquam exorarunt, ut hic noſter libellus protinus quàm fuerit perlectus abs te, eijciat ab artubus, neruis, ac medullis tuis omnem podagricam ſæuitiam & infeſtationes. Dignus enim es, non qui iacens in lecto crucieris & eiules, ſed cuius è bona ualetudine, ſapientiſſimo conſilio, rerum diuinarum & humanarum prudentia, tam uberes quàm conſuetos eccleſia Dei fructus percipiat ac deguſtet. Sit ſoſpes ac felix amplitudo V. cui me etiam atque etiam commendo.

Index eorum quæ hoc libello continentur.

Dignotio vnde oriatur morbus podagricus: continens etiam in ſe, quomodo fiant cõcoctiones hepatis, venarum, arteriarum, & cuiuslibet partis corporis: & quomodo excernantur, qualéſque ſint quæ ex ipſo reiiciuntur ſuperfluitates, & vnde exeant. Sect. I.

Quomodo excernantur ſtomachi ſuperfluitates per inteſtina. S. II.

Quomodo expurgentur quæ in hepate ſunt ſuperfluitates. S. III.

Quomodo illæ quæ in venis & arteriis. S. IIII.

Quomodo expurgentur quæ in aliis partibus ſunt ſuperfluitates. S. V.

Quomodo & quam ob cauſam articuli afficiantur à fluxione, & quomodo dolores fiant validiores. S. VI.

Quomodo dolores fiant diuturniores, & cruciatus vehementiores amotúque difficiliores, & immobilitates ac reſolutiones. S. VII.

Quomodo fiat eiuſmodi fluxio tum in cerebrum, tum in iecur & cor: & quòd indigeant & ſubitis & validis purgationibus. S. VIII.

Quomodo item domeſticum ac familiarem ſe reddat hic morbus, & à pronepotibus per ſeriem ſucceſſionis excipiatur: & quæ concilient & augeant huiuſmodi malum. S. IX.

Quòd robuſta ſint quædam membra, & quæ ex cruditatibus ſunt ſuperfluitates eiiciant, vehementioréſque concilient diuturnioréſque ac validiores cruciatus cæteris membris debilioribus. S. X.

Et quòd, ſi ſana ſint membra omnia nec ſuperfluitates admittãt, ipſas ſuperfluitates reiiciant: quæ ſi paulatim colligantur, magnarum & validarum ægritudinum autores ſunt. S. XI.

Quæ ad præcauendum huiuſmodi morbum attineant, & quomodo fiat appetitus. S. XII.

Quæ in victus ratione facilia ſint, & quæ difficilia. S. XIII.

Quomodo etiam ea quæ concoquere nequit, quærat ſtomachus: & quomodo fiat appetit⁹, atque edamus & bibamus ſuauiter. S. XIIII.

Quòd ad omnia conferat euacuatio. S. XV.

De vomitu: & quòd ſit vtiliſſimus, multis demonſtratum rationibus. S. XVI.

Exemplum quòd ab alimento repleantur omnes corporis partes, & purgationibus exinaniantur. Quomodo item corpus ex nutrimento attrahat omnem ipſius humiditatem. S. XVII.

Quòd vomitus non ſolùm ad præſeruationem vtiliſſimus, ſed etiam in ipſo vigore ſæpenumero: & quòd per ipſum euacuantur vniuerſarũ corporis partium ſuperfluitates. S. XVIII.

Quantum profit vomitus. S. XIX.

Quæ comedi in vomitu debeant, & quomodo ipſe fieri. S. XX.

Alia ſecundum Hippocratem vomitus ratio. S. XXI.

Alia ratio Alexandri. S. XXII.

Quòd vtiliſſimus ſit vomitus, & à quibus admitti non debeat, ſed ea quæ per aluum fit euacuatio. S. XXIII.

Quòd, ſi vomitus non fiat, ea quæ per aluum fit purgatio conferat. Vbi eſt & compoſitio ex ſimplicibus granis purgatoria. Itẽ, Neglecto morbi præcauendi ſtudio & fluxione exorta, quid faciendum ſit. S. XXIIII.

Quòd in prima morbi infeſtatione pro cuiuslibet humoris fluxione fiat venæ ſectio. Itẽ, Quòd venas circumeat quilibet humor, quantitate magis quàm qualitate nocens. S. XXV.

Quòd corrupto ſanguine & fluxione apertè facta, noceant potius venæ ſectiones, propterea quòd humores laxent. Et quòd vinum non ſolùm lædat fluxione infeſtatos, ſed etiam cauſa fluxionis exiſtat. S. XXVI.

Quòd inedia lædat bilioſos, cruciatúſque adaugeat: eodem modo etiam humida admodum diæta humidiores, augens & ipſa fluxiones. S. XXVII.

Quòd, ſi fiat à ſolo ſanguine fluxio, ídque exacto iudicio cognitum ſit, conferat venæ ſectio & ſimul euacuatio. S. XXVIII.

Quòd poſt cruciatus & ad ipſos cruciatus vtilis ſit purgatio. S. XXIX.

Quòd poſt purgationem bibere cõueniat ſerum lactis: & quo modo bibendum ſit. S. XXX.

Quòd iis qui ſic purgãtur, ebibenda ſimul ſit theriaca. S. XXXI.

Quòd ea quæ ex hermodactyli antidoto ſit purgatio

proſit ad omnes qui fluxione laborant. Item, Compoſitio ipſius,& quantum dandum ſit. Item, Alia compoſitio catapotii. Item, Alia compoſitio granorum. S.xxxii.

Contra eos qui dicunt purgationes non bonas eſſe & vtiles, defenſio. Item, Quòd, ſi ſæpenumero noceant purgationes, medici iudicium in cauſa ſit cur noceant. S.xxxiii.

Quòd ſuperflua ſit euacuatio ſi exquiſita & tuta victus ſit ratio cuius culpa non vnquam fiat cruditas. S.xxxiiii.

De iis qui non accipiunt nec bibunt purgationes, quid faciendum ſit. S.xxxv.

Quòd, ſi vt ratio poſtulat, fiat purgatio, conferant repulſiua ad eas quæ fluxione laborant, corporis partes. S.xxxvi.

Epithemata vtiliſſima experimento probata. Item, Aliud ex oleo roſaceo aceto diluto epithema. Itē, Confectio ceroti ad validiſſimos cruciatus, non iuuantibus aliis epithematis. S.xxxvii.

Quòd ſedatis cruciatibus fluxionis, abiecto hoc, imponendum ſit id quod per chylum vocatur. Item, quòd poſt hæc ad firmanda & corroboranda membra puniceum velum ſuperponendū ſit. S.xxxviii.

Grana præſeruatiua, quæ dicuntur Perſica: & quo modo conficienda ſint. S.xxxix.

DE PODAGRA LIBELLVS INCERTI autoris, Marco Muſuro interprete.

PRÆFATIO.

SCriptis mandare mihi præcepit optimus & ſanctiſſimus dominus noſter & rex quæ ad præcauendum podagræ morbum cōducunt, ſiue per certam victus rationē, ſiue per medicamenta & epithemata: itidem verò ſcribere quæ, poſtquam hic morbus inuaſit, remedia ei afferri poſſint, & quum incipit, & quum in ſtatu eſt, & quum in declinatione: nihil omittentem eorum quæ à me obſeruari potuerunt. Haud equidē me decebat, haud decebat inquam, tam audacem eſſe vt quicquam de hoc morbo traderem, quum & tot veteres excellentéſque medici exactè prolixéque de hoc tractauerint, & quum rex cui hæc à me ſcribenda ſunt, maiore ſit in his quoque rebus iudicio præditus quàm dici poſſit: ac reuera nihil à noſtri ſeculi medicis afferri queat (quantumcunque & multi & docti ſint) quod eius ingenio dignū iudicari debeat. Sed quum ille qui talis eſt, & mihi eam quæ huic ſcriptioni conueniat doctrinam nō ineſſe nouit, eam tamen aggredi imperauerit, quòd eius naturam quàm potueram diligentiſſimè obſeruaſſem, facere nullo modo potui, quin eius mandato parerem: præſertim quum tenerem quòd præſtantiſſimus omnium atque adeo dux noſter Hippocrates ait, Naturæ à naturis multùm differūt, & loca à locis: oportet autem medicum, vt communem omnium naturam, ita & propriam cuiuſque cognoſcere, necnon loci & temporis naturam: licet hoc difficile ſit. Et rurſus idem ſcribit, propter temporis velocitatem ſæpe video medicos nō tantùm ex vulgaribus, ſed ex præſtantiſſimis etiam, in errorem incidere. Et egregius ille Galenus impoſſibile eſſe tradit vt is medeatur alicui morbo qui propriam cuiuſque naturam cognitam non habuerit. Quandoquidem igitur hoc mihi imperauit ſanctiſſimus rex, è cuius medicis ſum vnus, ideóque naturam eius temperamentúmque noui, præſertim quū diu cum eo verſatus fuerim: pro ea quæ mihi eſt ſcientia, de hoc morbo (vt eius obediam mandato) tractare incipio. Primum igitur particulariter de cauſa talis morbi dicēdum eſt, & quo poſſit modo dignoſci: (qui enim optimè dignouit, is & medetur optimè) deinde & de cæteris.

ETſi natura rationis expers habetur, ea tamen facit quæ ratione non carent. Satis enim valet, Galeno teſte, omnibus animantibus peculiares quaſdam appetitiones ac propēſiones ingenerare, dum eorum ſanitati ac ſaluti peruigil excubans proſpicere contendit. Eapropter hominibus edentibus nutrimētúmque capientibus poſt cōcoctionem, quæ faciunt ad incolumitatem atque incrementum animalis, admittit: quæ verò ſunt inutilia ſuperfluáque, reiicit. Particularibus etiam iecinoris, arteriarum, venarū, & cuiuſuis membri digeſtionibus eandem operam nauat. Multis enim inſtrumentis quæ ipſa præpa-
A rauit, varias indidit facultates quibus egererētur excrementa: ſic vt ab aliis trahi, ab aliis dimitti, à quibuſdam deduci, à nonnullis excerni poſſent.

2 Principio diſcernitur ſimul & dimittitur excrementum per inteſtina omnia, vſque ad eius cauitatem quod rectum appellant, cuius ad exitum muſculi protenduntur, qui arcent cohibent ac vetant quominus excrementa importunè præter tempus excernantur.

3 Excrementum hepatis bicolor eſt. partim enim aſſimilatur flori qui per ſumma vini apparet, partim fæ-
B ci, vt Galenus ait: atque hoc à liene, illud à veſica viſceribus impoſita trahitur. factáq; in his colluuione, pars ſub initium gracilium inteſtinorum, pars in ipſum excernitur ventrem. Quod ad inteſtina deuenit floriſque vinacei ſpeciem gerit, flaua bilis eſt: quod verò delabitur in vētrem, atra bilis & acida vocari debet. Id à prouida natura factum idcirco Galenus opinatur, vt edacitatis appetitu venter irritaretur.

4 Quod verò in venis & arteriis coaleſcit excrementum, veluti ſerum eſt lactis conſpiſſati. Id ipſi renes ex-
C purgando demittunt ad veſicam, vbi paulatim fit collectio: muſculúſque trāſuerſalis obſtat, qui tam diligenter oſtiolum occludit, vt inde nihil effluat importunè.

5 Reliqua pars excrementorum in ſingulis membris efficitur à ſuo cuiuſque humore qui nutrit. Porrò tenuiſſimum excrementum, quod ſudorem & humectationem vocant, facilè excernitur. Sunt & alia excrementa quæ præ nimia ſubtilitate ſubterfugiunt obtutum, & vaporitia dicuntur.

D 6 Quum igitur articuli de quibus ſermo habetur, iugiter moueantur, ſi vis expurgandi diſcernendi atque dimittendi (de qua ſuprà loquuti ſumus) ita valida eſt vt quæ inutilia ſunt & craſſa, reiiciat, vtiliora verò tenuioráque retentet, corpus vtique cum omnibus ſuis membris valet: ſin verò craſſa & inutilia longè copioſius redundent quàm vt ab organicis facultatibus (quibus natura bonæ tam valetudini quàm habitudini corporis conſulens, purgandi diſcernēdique delegauit officium) expelli poſſint, tunc excrementa prædominantur. quorum colluuie ſtagnante putrefactáque à calore, ſanguine quoque corrupto per bilem ac pituitam,
E (omnis enim humor putrefactus bileſcit) morbus cui ſanctum ac venerabile podagræ nomen inditum eſt, generatur. Abundantia nanque bilis ac pituitæ huiuſmodi gigni morbū, Hippocrates autor eſt: quanquam reliqui ferè omnes cuilibet humori imputēt: ſed ſenex ille breuitati ſtudens ita loquutus eſt, In illis enim & humiditas eſt & ſiccitas & caliditas & frigiditas. Porrò facta corruptione, ſicuti dictum eſt, excrementa vires adepta, dum à calore mouentur ac defluunt, quacūque fuſa fuerint, ibi morbum efficiūt. Quum enim ve-
F næ repleantur atque ob id laxentur, cruciatus ac dolores efficiunt cum in aliis membris, tum verò in iis quæ

tam dirum diluuium inuaſit. Porrò membrum quod A affligitur,morbo nomen imponit. Tormētum enim coxendicis,iſchiadem:pedum,podagram: articulorum,arthritin:dentium,odontagram nominauit. Nam(vt ſapientiſſimus Hippocrates aſſerit) nomina, morborum germina ſunt.

7 Quanto autem venæ tenuiores,nerui crebriores, oſſa ſunt multipliciora quò rheuma defluit, tanto tetriores infligit cruciatus ac pertinacius obmanet,atque adeo difficilius amouetur. Nam perturbatis & obturatis meatibus, immobiles prorſus homines aut paraly- B ticos reddit.

8 Non ſolùm autem manus, pedes,& articulos omnes huiuſmodi fluxiones infeſtant, verumetiam in ipſum caput,in ipſum iecur, in ipſum quandoque cor faciunt impreſſionem:quas, quia deterrimæ ſunt, perquam difficulter amoliri queas: ſæpe etiam ſi à copia multorum excrementorum originem habeant, morti cauſam præſtant,niſi citò validéque purgentur. In hæc enim membra rheumatiſmus non ſine impetu graſſatur. Cæterùm morbus hic ſiue pedes, ſiue coxendicē, C ſiue manus malè habeat, tametſi difficillimè poteſt amoueri,lethalis tamen non eſt. Nam è nimia conſuetudine qua rheumata hæc deſtillare ſolent,in habitū cōuerſa,fit vt neque ingens neque copioſa repletio coaleſcat,excremētis ad articulos huic obnoxios læſioni deſcendere conſuefactis.

9 Porrò morbus hic vſqueadeo ſe domeſticum ac familiarem reddit,vt ſi ſcriptis veterum habenda fides eſt,factus hæreditarius per ſeriem ſucceſſionis à pronepotibus excipiatur,niſi tuta ſobriáque victus ratio, cre D bræque ſimul & accommodæ purgationes remedium afferant. Nam initio quum primùm generatur, nullis à maioribus legatus, ex edacitate deprauatáque nutritione contrahitur. Ergo generat eum non concoctorum etiam eſculentorum aſſidua coaceruatio & ingluuies immodica,prætérque conſuetudinem tam laſſitudo quàm quies,cōſuetarum euacuationum & exercitationum cohibitio, effrenatæ denique veneris libido. Nam venereæ voluptates, præſertim quæ cum vehementi concuſſu peraguntur, rigorem corporum ner E uoſorum diſſoluunt. Mala quoque digeſtio,quam cruditati quàm cōcoctioni viciniorem eſſe conſtat, plurimùm lædit.

10 Quoniam verò humiditas è cruditate manans,eſt inutilis,quum malè concocta ſit,&,ſi quale conſideres, impura:ſin verò quantum,nimia ſuperfluáque,& venulæ omnes eam excipiunt à craſſis venis ſecundum Hippocratem, vt nutrimentum omnibus corporis partibꝰ ipsiſque neruis & oſſibus de more ſubminiſtretur:ideo ſi partes corporis valentibus ſint viribus,de quibus di- F ctum eſt, nutrimentum hoc accipiunt ſemotis excrementis defæcatum: ſin verò virtus excernendi debilitata corruptáque eſt,excrementa vi cōmouentur ac ſubtili fluento deſtillant,& quocunque fecerint impetum, illic morbi de quo agimus,firmant afflictionem. Quapropter quo membra ſunt imbecilliora, eo vehementiore fluxu in ea deſtillatur, vnde acerba diuturnáque cruciatuum calamitas incumbit: quandoquidem validæ corporis partes,quæ ſuis fretæ viribus læſioni non ſuccubuerunt,excrementa eiiciunt procul à ſe,& imbe G cillioribus impingunt.

11 Quòd ſi(vt mihi quidem videtur) omnium corporis partium organica virtus qua ſecernuntur excrementa,ſic pollet vt recipiat quidem humiditatem è cruditate,cui repletio dedit ortum,ſcaturientem, reiiciat autem ſiquid ſuperflui ſit: fit vt articuli reliquæque corporis partes valeant quidem, ſed torpore quodam elanguere videantur. Atque huiuſmodi excremēta,tametſi rheuma non faciunt, obſtante prohibentéque virtute ſecernendi, paulatim tamē in vnum vbertim collecta, H non parui morbi cauſam præbent: dicente Hippocrate, Excrementa collecta paulatim, ſic vt multi temporis ſpatio facta redundantia ſit, valetudinem aduerſam inuexerunt. Homo autem quidquid eum fortefortuna tunc feciſſe contigerit, id culpat quaſi mali cauſam: quum tamen vera cauſa vetuſtior ſit.

12 Diximus quæ ad præcauēdum huiuſmodi morbum attinere videbantur. Atque eadem vt facilè veréque dicuntur, ſic ægrè difficultérque ſeruantur. Quoniam enim contrariorum contraria remedia ſunt, cauendæ ſunt aſſiduæ atque aliæ ſuper alias coaceruatæ cruditates. quod fiet ſi vel edas vel bibas quibus ſtomachus ſufficiat concoquendis. Illud enim Hippocratis oraculum verum eſt, Si modica comedat modicáque bibat homo,in nullum incidit morbum. Atque,vt breui veróque ſermone complectar quod ſentio, ſi comeſt & bibit homo quæ ſatis ſint ad concoquendum,& quæ ita naturæ ſuæ conueniant vt ab ea facilè digeri queat, nullam cruditatis ſubibit læſionem.

13 Reliquas etiam huius morbi cauſas, de quibus ſigillatim diſſeruimus, quilibet facilè cauere poteſt: præſertim quum longè leuiores ſint,vtpote minus neceſſariæ homini quàm vel cibus vel potus ſit: qui vterque maximè neceſſarius eſt, quum ſine alterutro viuere nequeamus. Nam in moderato cibi ac potus vſu vita hominis cōſiſtit. Reliquæ itaque cauſæ morbi,qualia ſunt venerea,ſi tollantur, non propterea perniciem afferunt: & ob id facilius eſt eas compeſcere quàm cibi potúſque nimietatem. Hippocrates etiam eſculēta poculentáque, laſſitudines, ſomnos, venerem modicam, commemorans, in his percenſendis rationem ordinis habuit. Primùm enim eſculenta poculentáque,tanquam maximè neceſſaria,poſuit:deinde reliquorum fecit mentionem.

14 Sanè diæta ſecundum rationē vti difficillimum eſt in omnibus ferè mortalibus. Nam etſi ſtomachus à natura,hac veluti prærogatiua donatus eſt vt alimenta reliquis membris diſtribuat: quia tamen ipſi auiditas edendi inſita eſt,ſæpe etiam quæ nequit cōcoquere,donec diſtendatur,aſſumit. Expetit enim natura quibus indiget. Indiget autem vt corporis pars quæ vacua eſt & egena,impleatur & adæquetur:quæ verba Hippocratis ſunt. Eapropter (inquit) id libenter edimus ac bibimus,cuius appetitu moueamur. Quoniā igitur ſtomachus plus expetit quàm digerere poſſit, idcirco crebræ atque aliæ ſuper alias cruditates ſubſequuntur:quæ malorum cauſæ ſunt. nam hinc ſaturitates ſeu repletiones atque huiuſcemodi nocumenta naſcuntur.quibus quū occurrendum ſit,de hac ipſa re diſſeremus, ducibus ſapientiſſimis medendi artificibus, quorum teſtimoniis innitemur.

15 Dico igitur euacuatione hæc omnia indigere. Nam quæ repletio parit, vt ait Hippocrates, euacuatio ſanat: quæ etiam & priuſquam oriatur, inhibet, &,ſi iā orta ſit,tollit.Omnium autē quæ purgant, tutiſſimum atque ab omni periculo maximè liberum,vomitū arbitramur. Nam alia purgandi genera pro facultate cognitionéque medentium eſt quidem vt iuuent, ſi rectè dignoſcantur: eſt etiam vt detrimento ſint, ſi malè dignoſcatur humor qui peccat & offendit. quia ſi,qualia oportet purgari,purgentur, confert,& bene ferunt: ſin verò non, contrarium. Nam quum ſtomachus ſit fons omnium,quùmque ex illo ſumatur initium & ortus alimoniæ atque repletionis, natura comparatū eſt vt omnes humores ex eodem naſcātur: vnde ſi ipſe repleatur,reliqua etiam membra corporis ex illo replentur:contrà,ſi ille ſit vacuus,inaniuntur vſque ad omnimodam exinanitionem. Ipſe enim eſt tam alimoniæ quàm vtilium & inutilium humorum autor.

16 Et quoniam commune præceptum eſt vt contrarium nocumento remedium afferamus, ideo cæteris purgandi generibus vomitum cenſeo præferēdum. Vomitus enim ſtomachum & reliquas corporis partes non ſolùm à cibo quem exceperint, verumetiam ab ipſis humoribus euacuat & purgat.

17 Quemadmodum enim fonte qui cuncta irrigando viuificet & alat,per mediam prati cauitatem ſcaturiente,arbores,frutices,herbæ,ſi modicè próque captu ſuo,quatenus nutriantur,humorem attrahant, rectè ſe

habēt: ſin verò in multo ſeſe ingurgitauerint fluido, & repletione redundarint, vigorem quo pollebant, incolumem non ſeruant vitio humiditatis obruentis: quòd ſi idem humor ſuperfluus à ſtirpibus recedat, in ipſam denuo cauitatē deueniat neceſſe eſt, vt fons viciſſim recipiat quod largitus eſt: ſic & venter quum in omnibus corporis partibus fontis inſtar habeat, idem facit. Facta enim in ſe repletione, quū corporis partes conſuetum nutrimentum non percipiant, diſtenditur: ſed ſi euacuetur, illæ quoque rurſus exinaniri ſolent, iuxta doctum Hippocratem qui dicit, Quum in ventrem eſculenta poculentáque ceciderint, corpus à vētre fruitionem alimenti percipit, & vnà cum fonticulis impletur: quum verò venter euacuatur, humor illi rurſus ab iis quæ acceperant, redditur. Item, Venter corpori, quū plenus eſt, fons veluti quidam eſt: exinanitus autē depaſcitur membra corporis, quæ propterea macerantur ac tabeſcunt. Item, Quū comederit aut biberit homo, corpus trahit ad ſe de ventre prædicti ſemper aliquid humoris, pérque venas à ventre fonticuli deriuantur: ſic vt ſimilis humor ſimilem attrahat & corpori diſtribuat: ſicut in plantis ſimilis humor ſimilem è terra trahit.

18 Ob hæc igitur, & vt præcaueamus atque eiiciamus excrementa vel in ipſo rheumatis ſæpe vigore, vomitus vtiliſſimus eſt. Nam quū facultas quæ purgandis excrementis prouidet (vt dictum eſt) ſit multiplex, atque alia in ventre, alia in hepate arteriis ac venis, alia ſit in vno quoque membro: quúmque debilitatis membris maiorem excrementorum fieri copiam neceſſe ſit, ſtomachúſque omnium additamentorū autor habeatur: idcirco perquam conducibile reor huiuſcemodi omnium euacuationem è ſtomacho ſic affecto per vomitum eſſe faciendam.

19 Porrò vomitus, teſte Galeno, multa iuuamenta præſtat: pituitam euacuat, alleuiat caput, lædique vetat eos qui ſolito auidius vel temulētia vel edacitate gulæ indulſerunt. Eadem vomitus purgatio nimiam reprimit corpulentiæ molem, nimiúmque extenuatis auxilio eſt. Omnibus præterea rheumaticis affectionibus medetur. Renum denique exulcerationem ac veſicæ reliquorúmque membrorum, tum malos corporis habitus & articulares læſiones ſanare cōſueuit. Porrò vomitum ita prouocare oportet.

20 Principiò veſcendum eſt vario multiplicíque cibo, exceptis acerbis & ſiccis. ſint autem huiuſmodi cibaria aliquanto dulciora. Ante omnia ne deſit raphanus, néue ſalſamentum vetus, (hæc enim neceſſaria potiſſimùm habentur) modicum cepæ, porrum, eruca, origanum, carnes adipales: quibus mandendo conterendis immorari non oportet, amygdalæ præterea melle imbutæ. E triplici genere vini bibendum, eligendúmque quod ſit dulcius. Quum autem ederis biberíſque pro viribus, moram trium horarum interpones. Pòſt aqua tepida cum melle epota non pauca, per iniectionem digiti vel pennæ vomitabis, cū oleo irino vel Cyprino. Iterum aqua tepida hauſta, tantiſper vomitum eructabis donec ipſa tepida aqua ſola exierit. Quum verò ſatis abundéque euomueris, os vino vetere ablues pro munimento ſalubritatéque dentium. Ambulabis etiam per aprica loca, deinde quieſces. Noctu verò panem cum vino diluto cœnatus, ſomnum capies: poſtri die ſobriè comedes, atque à nimiū frigidis abſtinebis.

21 Autore autem Hippocrate hyberna tempeſtate plurimum eſt euomendum: ſic vt primùm plurima calida lotus, temperatum delibes: poſtea variis ſimul cibis fruendum, nec poſt cibum aut mox à cibo bibendum, ſed per tantum temporis ſpatium bibendi cupiditas continenda eſt quantū decem ſtadiis percurrendis ſatis ſit. Tum triplex vinum, auſterum, dulce, acutum eſt bibendum: primùm meracius, ſed ſenſim atq; multi temporis interiecto ſpatio: deinde dilutius & copioſius. Quicunque autem (inquit) bis in menſe vomere ſolitus eſt, ei melius erit duabus deinceps diebus vtrunque vomitū eiectare, quàm decimoquinto quoque die. Iſti autem contrarium prorſus iactitāt. At qui cibariis per vomitum eiiciendis idonei non ſunt, vel quibuſcunque aluus non eſt permeabilis, his omnibus vtile eſt ſæpius in die variis eſculētis & obſoniis omni coquorū arte concinnatis vti, vináque duorum atque trium generū bibere & ita vomere. Verba ipſius ſunt etiam hæc, Quicunque autem vir eſt cōſiderans, quàm plurimi facienda ſit mortalibus ſanitas, adhibita ſua ipſius æſtimatione, in ipſis ægrotationibus debet capere iuuamentum.

22 Alexander autem ait, Si tibi collibeat euacuare per vomitum humores qui offendunt, parce medicamentis aliis vti ſi vomitus ciere poſſis. Facilè autem ſupernatabit & ſuperiora petet quod ſuperuacuum eſt, ſi temperato identidem & abundè vteris. Mulſum enim etſi vomitum prouocat, in huiuſmodi tamen valetudine fugiendum eſt. quandam enim malam temperaturam corpori aduehit. melius igitur ages rem ſi temperato ſolū vteris. Quòd ſi inter cætera vitellis ouorum aut ſucco ptiſanes nutris ægrotum priuſquam tribuas temperatum, & modicum interpones moræ, facilè vomitum elicies.

23 Atq; hic ſanè vomitus vt minimè moleſtus eſt, ita plurimùm prodeſt. Hoc itaq; pacto procedendum eſt ſi ægrotus ad vomitum aptus idoneúſque ſit: ſin verò ad vomendum ſit contumax, neque cogendus neque nimiùm lancinandus eſt ſtomachus, ne appetitus prorſus euertatur. Præſtat igitur in talibus, materiam in aluum conuertere. Nam ægrotus humecta & temperata ſi fuerit vſus alimonia, facilè poterit purgantibus materiam obtemperare: quo tempore ſtomachus obiter corroborandus eſt. Porrò plurima ſunt quæ vomitus parit bona ferè omnibus qui vel obnoxii ſunt huiuſcemodi morbo, vel iam eum patiuntur.

24 Eſt & alius præcauendi modus, purgatio per aluum. quæ ſi fieri poſſit ſingulis menſibus, ſimplex & modica fiat. porrò compoſitio eius ita ſe habet, Aloes portionem vnam, hermodactyli partem ſemiſſem, dulcis aneti vel cinamoni (vt moderetur nocumento quo ſolet ſtomachum hermodactylus afficere) portionem ſemiſſem, ſcamoniæ optimæ portionem ſemiſſem: fiāt grana hæc, & dentur pro viribus & natura eius cui dantur pro quantitate materiæ, próque tempeſtate anni. Quoniam autē diximus præcauendi morbi cauſa modico cibo modicóq; potu vti oportere, & omnino bonæ ciborum digeſtioni eſſe cōſulendum: facilè autem non eſt ad vnguem diætæ rationem obſeruare, vnde etiam ſæpe vomitibus ac purgatione opus eſt, homineſq; bona freti valetudine, quæ ſuprà dicta ſunt à nobis negligunt, vnde rheumatiſmus ingruit: ideo dicendum eſt quid facto opus ſit quū iam morbus incumbere cœpit.

25 In ipſa prima morbi, hoc eſt deſtillationis, infeſtatione, phlebotomia facienda eſt: &, ſi in dextrum pedem rheuma fluxerit, dextri: ſin in ſiniſtrum, ſiniſtri cubiti renalem incide venam: idque quauis hora facere potes. Quòd ſi ſtomachus continet adhuc cibū quem nondum concoquere potuerit, vomitione opus eſt, vt ne venæ ſectio omnimodam inuehat cruditatem. hoc remedio deſtillatio reprimetur. Quòd ſi duobus aut tribus diebus interiectis, alter quoque pes infeſtari cœperit, tunc & primum rheumatis impetum eodem præſidio cōpeſces. Nam in primo morbi tentamento venarum ſanguis deprauari penitus nō potuit. ideo qualiſcunque ſit humor qui moleſtat & autor eſt morbi, phlebotomia eiiciēdus eſt. circuit enim venas & quantitate potius quàm qualitate nocet.

26 Corrupto autem prorſus ſanguine, factóque iam apertè rheumatiſmo, venarum inciſiones nocumento potius quàm præſidio ſunt. laxant enim humores magis in partibus ad quas rheuma defluxerit. Quocirca victus extenuandus eſt ex intubis, vua, punicis, cucurbita, oleribꝰ quæcunque pro anni tempeſtate reperiun

tur. Quòd ſi febris appareat, ptiſanæ quoq; ſuccus congruit: ſin verò æger febre vacat, piſciculis quoque veſci poteſt, excepto vino. Vinum enim non modò rheuma patientibus plurimùm officit, verumetiã ipſum in cauſa eſt cur rheuma coaleſcat. Itaque priſcorum ſententia eſt, eos qui tam tetro conflictantur morbo, abſtemios (ſi fieri poſſit) per totũ vitæ ſpatiũ eſſe oportere.

26 Nec minus inedia vitanda eſt: quippe quæ bilioſos vehementer infeſtat, & tum acriorem reddit bilem, tum cruciatus acerbiores infligit. Sed ne humecto quidem nimis victu vtendum eſt. Nam humectatio quum humores putrefaciat, rheumata nimis intẽdit. Omnino vena ſecari non debet poſtquam ſe rheuma manifeſtauit, niſi fortè neceſſitas vrgeat poſt morbi declinationem.

28 Cæterùm ſi à ſolo ſanguine rheuma expreſſè oriatur, idque euidentibus comprehendatur indiciis, tunc tutò venam incidere potes.

29 Facienda ſubinde purgatio eſt, nõ ſolùm vigente verumetiam declinante morbo, vt humor abundãs euacuetur. Cuius rei morbis vtilitas experimento comperta eſt, autoritate etiam Hippocratis ſuffragante: qui, vbi dolor excruciat, medicamentum cenſet deorſum adhibendum.

30 Debet autem cui hæc non diſplicent, ita facere: Bibat de lacte bubulo ſerum, quod hoc pacto cõcinnandum eſt. nam vbi ſeparatum à lacte fuerit, bis atque ter feruefacito, atque vt maximè ſereſcat, modicũ aceti inſtillandum eſt: & quum inieceris ſalis læuigati circiter duas vncias vel plus eo, pro qualibet doſi, præbe ſerum ægro bibendũ quamplurimum poſſit: & quũ purgatio quæ ex illo ciebitur completa fuerit, iterum præbe. poſtquam verò ſtomachus à purgatione liber erit, tertiò præbe ſimiliter. vbi verò purgatio prorſus expleta fuerit, (citò enim exploditur) tunc alimenta ſolidiora dentur, piſcium aut auium.

31 Debent autem qui ſic purgantur, ſemel theriacam ebibere, id eſt ſeptẽ grana: quippe quæ non ſolùm damna rependit imbecillitatis quã purgatio fecit, verumetiam ad ipſum morbum iuuat.

32 Eſt autem purgationis concinnatio quàm nos experimento cognouimus quouis humore peccãte dari ſolitam, quæ per hermodactylum fit, & componitur pro viribus ægroti, próque rheumatis motu & impetu & pro humoris copia: multúmque iuuat quicũque humor deſtillarit: id quod exactiſſimo compertum habemus experimento. Præparatũ autem hoc antidotum oportet duobus antè mẽſibus, vel ad minus vno, vt rerum componentium vis ac natura coaleſcat atque (vt ita dixerim) concorporetur. Compoſitio autem eſt huiuſmodi: Hermodactyli vnciã vnam, cumini, pyrethri, ariſtolochiæ, agarici, laueris ſiue ſii, ſcrúpl. vi: alypiadis tantundem: maſtiches ſcrupl. ii, gentianæ, gallæ, ſcrupulos ii, muſchi ſcrupulos .tota doſis ſcrup. iiii, cũ mulſo & ſcamonia, pro intentione euacuationis. Eſt autem hæc optima euacuationum omniũ quæ ad rheumata dantur. Quòd ſi fortè rheuma ortum habeat à bili mera, nec deſit febris latitans, dabis hoc: Hermodactyli vnciam vnam, dulcis aneti hexag. iii, de flore cinamomi hexag. ii, ſenæ hexag. iiii, mannæ vnciam vnam. Contundens bene xeria ac madefaciens, deinde parum feruefaciens cum ſcamonia, prout æger vult ac tolerat, da bibendum. Aliud. Hermodactyli hexag. vnum, aloes hexag. dimidium, maſtiches hexag. iii, croci grana iii, ex flore cinamomi hexag. iiii, & lacrymulæ. Facies grana, & pro tolerantia ipſius ægroti dabis.

33 Sunt qui dicant purgationes aduerſus huiuſmodi morbos nihil prodeſſe: ſed hi medicæ artis ſtudiorũ rudes ſunt. Siquis itaque (vt verbis Hippocratis vtar) optimè callens quæ multa & præclara in medicina inuenta ſunt per longam ætatem, quærit etiam alia, rectè opinatur. Fieri nanque poteſt vt multa alia inueniantur. Qui verò his repudiatis ac reprobatis, alia via aliáque norma conatur res quærerẽ, & ſeſe aliquid inueniſſe gloriatur, falſus eſt & fallitur. Id enim fieri nequit. Si igitur quæ dicta ſunt optimè noſcitãs, reliqua perueſtigat, non perperam facit: ſin verò ex propria libidine inſcitiáque, atque adeo malignitate procedit, malè non verè loquitur. Quid ni? Quum enim medicinæ lex ac regula ſit, appoſitio diminutióq;, quũque huiuſcemodi morbos humorũ appoſitio pariat, proculdubio purgatio ſubtiliſque victus ratio iuuat. Quòd ſi purgatio iuxta tuam rationem nocet, ne morbũ quidem hunc additio generabit. Quum igitur cõtraria contrariis medeantur, iuuabunt ingurgitationes eſculentorum, temulentia, creber meri hauſtus, & diſtentus cibi copia venter, reliqua denique quæ appoſitionibus cauſam præbent. quæ quidem eſſe abſurdiſſima fatentur omnes. Patet enim quàm hæc ad rationẽ bonæ valetudinis rectè non habeant. Dices, Atqui ſæpenumero purgationes officiunt. reſpondeo, Non purgationibus id nocumenti expenſum referri oportere, ſed medici iudicium culpandũ eſſe, quòd diſcernere neſciuit & eiicere humorem qui deſtillationis autor erat. Sic enim fit vt purgatio noceat, nedum iuuet.

34 Porrò ſuperflua eſt euacuatio vbi tam exacta ratio victus obſeruatur vt ne cruditas appoſitióue ſuboriatur: atque id quidem præcauet morbũ. ſin verò diætam neglexímus, fiat euacuatio per vomitum & ventrem, præcauendi cauſa, ſicuti dictum eſt. Quòd ſi neque id cautum fuerit, neque poſtquam inuaſit morb⁹, vel competenti purgatione vel diæta conuenienti humor qui offendit eiicietur: medici partes ſunt vt tetros ac diuturnos cruciatus, vt vigilias inſomniáſue, vt intortiones claudicationéſque pedum obnuntiet: præſertim ſi magna craſſáque deſtillationis copia ſit, reciprocæque morbi iterationes atque mouendi difficultates ægrum proſternant.

35 Si qui verò euacuationes detrectant (nam ſcio nonnullos in hac re nimis eſſe formidoloſos, natura ſæpe repugnante) agendum erit clyſteribus modicè calidis & epomphaliis, quæ quia vmbilico impoſita mouent aluum, tale nomen ſortita ſunt. Illa quoque ſedi impoſita euacuãt: Succus mali terræ, elaterium. ſunt & alia quæ cient aluum. Vtendum etiam eſt vnctionib⁹ diſcuſſoriis, modiciſque frictionibus, & reliquis quæ à mẽbris malo humore oppreſſis euacuare poſſint quod ſuperfluum eſt: repulſiua verò fugienda ſunt.

36 Quòd ſi euacuatio fiat prout ratio poſtulat, poteris audacter quæ repellunt, membris cruciatum ſentientibus imponere: cuiuſmodi ſunt veſſicaria, portulaca, ſemperuiuum, hyoſcyamum, intubus, papaueris folia, roſæ recentes, micæ hordeaceæ aqua madentes: ipſa quoque aqua ſi frigida imponatur cum linteo, iuuat.

37 Ante purgationem, ſæpe etiam poſt purgationem, cruciatum qui non immodicè affligat vel braſſica, quam minutatim contriueris, impoſita lenit: vel apii folia, vel vtrunque: præſertim ſi cum pane aqua delibuto & ouorum vitellis, & oleo roſaceo atque aceto modico imponantur. Cæterùm initio cruciatuũ, experimento cognouimus ante purgationem verbaſci folia mirificè iuuare, quæ contuſa ollæque recenti iniecta ac bene adoperta, prunis accenſis ſuperpone, crebróque ollam moue donec animaduerteris multũ iam ea ferueſcere: deinde linteo appoſita ſuperpone ſic vt partes etiam incolumes, ſed vicinæ dolentibus, vndiq; tangantur: ſuperpone autem calida quoad æger ſufferre queat, nec remoue quandiu feruor durat: qui vbi refrixerit, ſuperpone aliud, deinde aliud. poſtremò vbi térque quatérque mutaueris, colligato. quòd ſi rectè ac diligenter officium præſtiteris, inuenies inde remedium dictu mirabile. Magis porrò iuuat quũ humor in pollicẽ defluxerit, quàm quũ in alios quoq; digitos. Eſt aliud quoque remedium quod iis qui vehementer excarnificantur adhibetur: cuius nos vtilitatem experimento compertam habemus. Recipe olei partes

duas roſacei, aceti albidi partẽ vnã: & ferueſacito, atq; his dolentẽ locum calfacito quoad calor ſufferri queat. Nam acetum diſcuſſoriam vim habet, & meatus reddit rariores: roſaceum verò oleum, intima quum penetret, diſcutit ac lenit. Quin & cucurbitæ viridis ramenta impoſita, optimè iuuant. Quòd ſi dolor vehementius torquet quàm vt vel his mitigetur, vel ab ægro toleretur, impone ceratum, quod concinnatur in hunc modum, Recipe ceræ vnciam vnã, croci hexag. vnũ, opii hexag. IIII, roſacei olei quod ſufficit. Opium & crocus lacte bubulo madeſcat: deinde conteratur bene atque vniatur cum cera & oleo, fiátque ceratum: quod extendes ſuper telam, & ita impones partibus afflictis vt illæſæ quoque pertingantur.

38 Pòſt vbi fluxio ceſſau erit, impone quod per chylum vocatur: deinde ſi cruciatus exuperet & declinatio ſit, impone quod per crocum appellatur. Iuuat enim hoc optimè, quod nobis compertũ eſt. Et quum rheumatiſmus ſublatus omnino fuerit, velum ſuperponito puniceum, quod firmet atque corroboret mẽbra quæ malus humor infeſtarit.

39 Longa nos experientia docuit, grana etiam quæ Perſica dicuntur, præcauentibus id morbi multũ prodeſſe ſi quarto quoque die bina ebibantur. Euacuant enim omnem humorem qui per eos dies adiiciatur, ſtomachúmque quo ad eius fieri poteſt, à cruditatibus defendunt. Caryophylli, floriſque cinamomi, ana hexag. I, maſtiches, aſari, ana hexag. I ac ſemis, ſtachyos hexag. II, ligneæ caſiæ dimidium, de fructu ac ligno balſami, ana hexag. dimidium, de ligno aloes tantundem. ſandales hexag. I, muſchi grana VI, aloes hexag. VI, vini maluatici quantum humectando ſit ſatis.

Hæc ſunt quæ mihi dicenda videbantur artem ac iudicium ſequenti virorum harum rerum ſcientiſſimorum. Quicunque autem duce ſuperno diuinóque auxilio quæ dicta ſunt, rectè obſeruarit & ad vnguem, is non multo pòſt voti compos erit, magnámque ex hoc volumine, diis bene iuuantibus, conſequetur vtilitate.

Romæ, Calendis Aprilis, M. D. XVII. Leone X. pont.